55

F: IV: II

Pꝛeclariſſimi doctoꝛis domini Petri de Palude oꝛdinis pꝛedicatoꝛum patriarche Jeroſolymitani tertiū ſcriptū ſuper tertium ſententiarū Incipit.

¶ Venūdant Pariſius a Claudio Cheuallon librario cōmoꝛante in interſignio diui Chriſtofori: e regione collegii Cameracenſis.

Cū pꝛiuilegio.

¶ Clariſſimo ſacre theologie ꝓfeſſori Magiſtro Guillermo parui p̄dicatorij inſti tuti atq̃ xp̄ianiſſimi frācorū regis quōdā Ludouici duodecimi/ nūc vero frāciſci hu ius nois primi/ cōfeſſori prudētiſſimo Frater Petrus de Nouimagio eiuſdē iſtitu ti ac theologie bacchalarius formatus ac preſentatus Salutem.

HOſce ſane maximis ac ſūmis honoum laudūq̃ titulis (q ſuarum elucubratio num monumēta in ſacroſctē matris eccleſie erario deſeruere) theoſophorū aca demia optio iure ꝓſeqtur Areſtotelē ſiquidē philoſophorū facile pricipē peri patnetici noſtrateſq̃ adeo ob īgenii viuacitatē totiuſq̃ diſcipline redolētiā efferūt. vt cū Ieronimo eū in natura mōſtrum appellitēt. Ciceronē atq̃ Demoſtenē rethorū ſchola ſūmo in p̄cio habet/ vt horū ſcedas ex iouis cerebro ſcaturiſſe cōmemoret. Ceteros reti ceo quorū gloria idies apud mortales fermēteſcere cernitur. In ceteros autē theologorū (q celebriori ſunt attollēdi memoria) principes nō abſre vt ſoliū glorie teneat/ annūerā dus venit noſtre p̄dicatorie religionis decus dn̄s Petrus de Palude dū viueret Solymo rū patriarcha digniſſimus. Vir ꝓfecto i diuinis humaniſq̃ (dn̄o de Gerſono auctore) ac canonicis diſciplinis ꝓfundiſſimus. Meo autē non eget teſtionio. Verū illa ſup ſingulos diuīe ſcripture libros cōmētaria (vt Pariſien̄. nr̄a bibliotheca ꝓfert) ac illa annaliū de bel lo dn̄i volumina aſtruūt. Quid de ſup ſentētias editionibus ſileo? Poſtremus liber (quē iāpridē excuſſit p̄lū) iter ceteras theologorū (ſalua oīm pace dixerim) editiones (vt eſt Anthonini archip̄ſulis florētini ſentētia) primatu floret. Admiratione aūt hiiſce diebus q̄ plurimū ſuffulus ſum/ hoīm ꝑſpiciēs icuriā: vt cetere ſup ſentētias elucrubrationes in rei litterarie nō mediocre itrimentū carie ferme ſemeſe ac oblitterate deliteāt. Plerumq̃ mecū ip̄e volutabā quonā pacto excuſſorie traderentur incudi. Verū (vt verū fatear) ab hoc illicio occupationes inumere ac inuiſe/ qbus in litterario certamīe & qdē ferme quo tidiano hacce tēpeſtate defatigabamur) ſemouere. Impulit demū ſepenumero abnuētē aīm ac vicit ſenſim clariſſimi ſacre theologie doctoris Iohānis Maioris p̄ceptoris mei cū primis p̄cipui frequēs iperiū/ cui nunq̄ cedere ac ſemꝑ oppugnare nefas cenſui. Quo fa ctū eſt vt tertia nr̄i de Palude ſup tertiū ſentētiarū editio hactenus in ſquallētibus arculis occulta ꝓdiret in lucē opam nauauerim grādē reuera/ cū originale huc ab almanie parti bus delatū ferrugine ac carie corroſum viciorūq̃ ſpinis refertū q̄ pluris veluti caſtanea nōdū echinata videbatur vt q̄ ſepius vix inſpectis verborū fucis plenas euellere ſn̄ias eſ ſet facultas. Hāc itaq̃ nr̄am operulā vr̄e paternitati (cui ex inumeris ī me ip̄ēſis ſum affa tim addictus) dedico. Non ignoro ſiqdē q̄ta aīm oēm rē litterariā redolētē voluptate af ficiet nr̄i iter p̄dicatorij inſtituti ꝓceres dn̄i Petri de Palude hec editio/ q̄ iſtar apis argu mētoſe ſingulas ferme theologorū terebrat diſciplinas vt tādē digeſtū excultū/ ac quod ſapidius eſt exugatur. Ac cōtra nr̄m durādū/ vt munita veritateq̃ ſuffulta nr̄i Aqnatis ꝑſeueret doctrina iugē aggreditur monomachiā. Hāc ergo elucubratiūculā ꝓ exili mūe reſol ita obſecro ſuſcipite pietate: ac me cōſueto ꝓſeq fauore dignemi expoſtulo. Valete noſtre p̄dicatorie religiōis decus. Ex gymnico noſtro Pariſien̄. collegio. Anno virginei partus. M.d.xvij. Septēbris die. xvij.

¶ Tituli ſuper tertium librum ſententiaꝝ dñi Petri de Palude per diſtinctiones: q̃ſtiões: articulos: opiniones: ⁊ cõcluſiões.

PRima diſtinctio de incarnatione verbi habet tres queſtiones.
¶ Prima queſtio. vtrū incarnatio fuit poſſibilis. habet tres articulos.
Primus articulus: ꝙ incarnatio ē impoſſibilis virtute creata. ⁊ an eſſe humanitatis in xp̄o ſit abſolutū vel relatū.
Secundus articulus: ꝙ incarnatio eſt impoſſibil' in ſuppoſito creato quacunq; virtute.
Tertius articul⁹: ꝙ incarnatio eſt poſſibilis virtute increata in ſuppoſito increato. hȝ tres modos dicendi.
¶ Primus modus ſcoti: q: ſuppoſitum ⁊ natura differunt ex natura rei per ſolam negationem.
Secundus modus durandi. q: non eſt repugnantia ex parte dei nec creature.
Tertius mod⁹: q: aut natura ⁊ ſuppoſitū differre q̃d et probatur ibidem. aut non. ⁊c
¶ Secunda queſtio. vtrū vna perſona potuit ſine alia incarnari habet quattuor opiniones.
¶ Prima opinio heruei: habet tres articulos.
Primus: de tribus differētiis inter ſuppoſitum ⁊ naturam.
Secūdus: quō facta ē vnio i pſona / nō i natura
Tertius: quomodo intelligatur facta vnio verbo innitendo in ſuppoſito.
¶ Secūda opinio durādi hȝ tres concluſiones.
Prima: ꝙ ad vnionem pſonalem preex gil' vnio nature ad naturam.
Secunda concluſio: ꝙ cum vnione cū natura req̄ritur vnio cum proprits perſone
Tertia cõcluſio: ꝙ vnio eſt poſſibilis cum proprio vnius pſone ſine hoc ꝙ fiat cū proprio alterius.
¶ Tertia opinio reprobat ſecundam / ⁊ oſtēdit ꝙ immediatū terminans dependentiā eſt ꝓpetas perſonalis ponēs plura ſubſiſtere in diuinis.
¶ Quarta opinio inueſtigat de trib⁹ primis opinõibus per ordinem.
¶ Tertia queſtio: vtrum plures perſone poſſint aſſumere vnam naturam: habet tres articulos.
Primus: ꝙ pſona diuis pōt ſimul ⁊ ſucceſſiue aſſumere plures naturas numero ⁊ ſpecie
Secundus articulus: an plures poſſint vnaȝ aſſumere naturam habet duas opiniones.
Prima opīo ꝙ plures nō pñt ſimul aſſūere vnā nām.
Secunda opinio ꝙ plures pñt aſſumere nāȝ vnā vnitate eſſentiali nō pſonali
Tertius articulus: de predicatione qñ eſt pluralitas aſſumpti. et vnitas aſſumentis et econuerſo ſunt tres opiniones
¶ Prima opinio ꝙ pluribus aſſumentibus eēnt plures homines perſonaliter ſed materialit' vn⁹ tm̄. econuerſo aūt eēt formaliter plures hoīes ſed perſonaliter vnus.
¶ Secunda opinio. ꝙ vtraq; eſſet impropris minus tamen illa que ſequeretur numerum nature non perſone.
¶ Tertia opinio: ꝙ vtrūq; poteſt dici. et ꝙ hūanatus adiectiuū trahit numerū a ſuppoſito. hō ſubſtantiuū a forma.

SEcūda diſtinctio de obiecto ⁊ medio aſſumptionis habet tres queſtiones.
¶ Prima queſtio: vtrum perſona diuina potuit aſſumere naturam irrationalem habet tres opiniones.
¶ Prima opinio ꝙ natura irratiōalis nec de potentia abſoluta nec ordinata fuit aſſumptibilis.
Secunda opinio ꝙ de potentia abſoluta fuit aſſūptibilis. non de ordinata.
Tertia opinio ꝙ de potentia ordinata ſola aſſumpta fuit aſſumptibilis. ſed de potentia abſoluta ois natura ſubſtātialis et accidētalis ſuſtētabilis per ſe fuit aſſumptibilis
¶ Secunda queſtio. vtrū verbū aſſumpſit totū ⁊ partes hūanitatis ſimul. habet tres articulos
Primus. quomodo partes ſe habeāt in oibus generaliter: habet duas opiniones.
Prima opinio ꝙ totum dicit aliquid abſolutum partibus vnitis ſuperadditum
Secūda opinio ꝙ illud qđ ptes dñt ſub indifferētia vnionis et ſepatiōis totum dicit ſub actuali vnione.
Secundus articulus de mediatione totius et ptis in aſſumptiōe vbi habet duas opiniões.
Prima opinio ꝙ ibi non fuit ordo tpis. ordo ſo nature non fuit in aſſumptione reſpectu totius et partium ſed cõceptio preceſſit aiationem et vtramq; vnionem. ordo vero rõnis in hoc fuit ꝙ prius fuit aſſumptū totum q̄ partes in ſe. Itē prius alma q̄ corpus. et in illa prius mens q̄ pars inferior
Secunda opinio ꝙ ordine nature aīa fuit aſſūpta ante corpus in alia concordat cum alia.
Tertius articulus de mediatõe gr̄e hȝ duas opi.
Prima opinio ꝙ facta eſt mediante gratia que ē gratuita volūtas effectiue tm̄. ſed de gratia habituali ꝙ nō fuit mediū etiā cõgruitatis ſ(?)ſale
Secūda opinio ꝙ gratia vniēs fuit vnita. ⁊ gratia habitualis fuit mediū cõgruitatis

TErtia diſtinctio de ſanctificatiõe et cõceptione bt̄e virginis hȝ tres q̄ſtiones
Prima queſtio de tempore ſanctificationis bt̄e virginis hȝ duos articulos
Primus articulus: vtrū beata virgo ſanctificatione indiguit. habet tres opiniones.
Prima opinio ꝙ beatam virginem fuiſſe conceptam ſine originali eſt poſſibile cõgruū et verum.
Secunda opinio ꝙ potuit preſeruari ab originali ſed non decuit nec factum fuit.
Tertia opinio ꝙ potuit cõcipi lege cōi ⁊ ab originali preſeruari ſed non fuit preſeruata nec feſtū conceptionis debet celebrari ratione ſui.
Secūdus articulus eſt de tp̄e ſanctificatiõis: et habet quattuor opiniones.
Prima opinio ꝙ potuit ſimul eē in culpa ⁊ in gratia. etiam de potentia ordinata.
Secunda ꝙ de potentia abſoluta ſunt ſimul culpa actualis ⁊ gratia ſed nõ originalis. ſed de ordinata ſola venialis culpa ſtat cum gratia.
Tertia opinio ꝙ nõ potuit ſtare i culpa ſolo īſtāti
Quarta opinio ꝙ de potētia abſoluta ſolo inſtanti potuit ſtare in culpa. et de faba obuianti lapidi molari an aliquo tempore ſiſtat ipſum.
¶ Secūda queſtio eſt de effectu ſanctificationis et habet tres opiniones

Prima opinio eſt ꝙ in prima ſanctificatione fuit fomes ligat⁹ in ſcd̄a ablatus ⁊ cōſtrāta ꝑ gratiā
Secunda qd̄ eſt fomes / ⁊ an poſſit ligari vel auferri per gratiaȝ gratū faciente vel aliud. ⁊ vtrū in ipſa fuit ligatus vel ablatus.
Tertia opinio inueſtigat de q̄litate ipſius fomitis ⁊ ligatione ⁊ ablatione ⁊ ꝑ quid poſſit ligari vel auferri. ⁊ quid fuit factum in beata virgine. ⁊ de aliis ſanctificatis / ⁊ de feſto conceptionis
¶ Tertia queſtio vtrū beata virgo ad conceptioneȝ fuit cooperata: habet duos articulos.
Prim⁹ articul⁹ de cōib⁹ m̄rib⁹. hȝ duas opiōes
Prima opinio ꝙ ſolū ſemen viri ſe habet actiue: ſȝ menſtruū mulieris eſt materia.
Scd̄a opinio medicoꝝ ꝙ vtrunq̧ ſe habet actiue ⁊ paſſiue ſed plus et minus.
Scd̄s articul⁹ de beata ꝟgine hȝ duas opiniōes.
Prima opinio ꝙ beata virgo ſolum miniſtrauit materiam nichil cooperans actiue.
Secunda opinio ꝙ ipſa fuit cooperata antecedenter ⁊ conſequenter non concomitanter.
Quarta diſtinctio de paternitate ⁊ maternitate ⁊ accn̄tib⁹ xp̄i hȝ tres q̄ſtiōes
¶ Pria queſtio vtrū poſſit dici fili⁹ ſpiritusſancti habet tres articulos.
Primus articul⁹ ꝙ xp̄s fuit cōcept⁹ de ſpūſctō appropriate licet ab oībus effectiue.
Secundus articulus ꝙ fuit ſemper virgo mater chriſti damp nans errorem iudeorum philoſophorum hereticorum.
Tertius articulus an chriſtus ſit fili⁹ ſpūs ſancti vel trinitatis habet duas opiniones.
Prima opinio ꝙ chriſtus non eſt filius ſpūſſancti nec trinitatis ſimpliciter ſed inquantū homo ꝑ creationem ⁊ adoptionem.
Secunda opinio ꝙ xp̄s non eſt filius ſpūſſancti: nec trinitatis: nec ſimplicit̄: nec ꝑ gn̄ationē nec per creationem nec ꝑ adoptionem.
¶ Scd̄a queſtio. vtrū beata virgo poſſit dici mater dei habet duas opiniones.
Prima opinio communis ⁊ vera ꝙ eſt propria et vera locutio virgo eſt mater dei.
Secunda opinio ꝙ licet iſta ſit vera non tamen omnino propria deus eſt homo ⁊ ecōuerſo nec ꝑ conſequens iſta mater hominis eſt mater dei.
¶ Tertia queſtio vtrum in xp̄o ſcd̄m humanitatez fuerunt accidentia hȝ tres opiniones falſas
Prima ꝙ accn̄tis ſubiecti ē vnum ⁊ ideȝ exiſtere
Secunda opinio ip̄robabilior ꝙ non eſt alia eſſentia formaliter accidentis a ſubſtantia.
Tertia opinio ꝙ tria prima p̄dicamēta differunt abinuicem eſſe. eſſentia. ſed ſeptē vltima non
Quinta diſtinctio de aſſumptione ⁊ habitudine actiua ⁊ paſſiua: habet tres queſtiones.
¶ Prima queſtio vtrum eſſentia aſſūpſerit eēntiam habet tres articulos.
Primus articulus cui conueniat aſſumere habȝ quattuor opiniones.
Prima opinio ꝙ humana natura non potuit aſſumi. que eſt heretica.
Secunda opinio ꝙ eēna ē aſſumēs ſicut a quo effectiue. perſona autem ſicut principium qd̄ efficiens. proprietas ſicut terminus quo. perſona ſicut terminus quod.
Tertia opinio ꝙ perſona eſt aſſumens vt agēs. natura vt ratio agendi eſt perſona principaliter.
Quarta opinio ꝙ facere aſſumptōnem eſt ꝯſe. ſȝ terminare ⁊ aſſumere ꝓprium filū.
Secundus articulus cui cōueniat aſſumi: q2 ſoli nature create: ⁊ de differentia vnionis ⁊ aſſumptionis. ⁊ ꝙ vnio non eſt niſi relatio.
Tertius articulus ad quid terminetur aſſūptio. habet duas opiniones.
Prima opinio ꝙ aſſumptio nō terminatur ad naturam / nec ad perſonam: ſed ad vnionē i vtroq̧.
Secunda opinio ꝙ primus terminus aſſumptionis eſt eſſe aſſumptū: ⁊ vnionis eſt eſſe vnitū. ſecundus extrema vt vnita. tertius terminus. relatio cōſequens.
¶ Secunda queſtio vtrū xp̄s aſſumpſerit ſuppoſitum. reprobat opinionē que ponit ſuppoſitum conſtitui per modū realem cōtractū ex eſſe.
¶ Tertia queſtio vtrū vnio incarnatiōis ſit maxima vnionū habet quattuor articulos.
Primus articulus de differentiis multiplici inter vnionem ⁊ aſſumptionem,
Secundus articulus de comparatione vnionum habet duas opiniones.
Prima opinio ꝙ non eſt maxima intrinſece: ſȝ ſolum quantum ad dignitatem.
Secunda opinio. ꝙ omibus modis ipſa poteſt dici maxima vnionum
Sexta diſtinctio de opinionibus habȝ quattuor queſtiones.
¶ Prima queſtio vtruȝ xp̄s dicatur homo ꝓpter vnionem aīe ⁊ corpis. habet tres articulos.
Primus articulus an xp̄s ſit homo ꝓpter vniōeȝ cum diuino ſuppoſito habet duas opiniones.
Prima opinio magiſtri ꝙ ſic non propter vnionē aīe cum corpore.
Secunda opinio cōtraria ꝙ imo ſic propter vnionem partium.
Secundus articulus: an perſona xp̄i ſit cōpoſita q2 non eſt compoſita ex his. nec cum his per inherentiam ſed ſolum per dependentiam
Tertius articulus de accidentalitate vnionis. q2 non ſic humanitas vnitur accidentaliter ꝙ ipſa ſit accn̄s. nec ſic ꝙ adueniat enti in actu diſtincto ſuppoſito / vel per inherentiam. ſed ꝟbigratia ſi accidens aduenieus enti in actu cedens in ideȝ ſuppoſito per inexiſtentiam.
¶ Secunda queſtio: vtrum in xp̄o ſit pluralitas ſuppoſitoꝝ: habet tres articulos.
Primus de habitudine nature ⁊ ſuppoſiti habet quattuor opiniones
Prima opinio ꝙ ſuppoſituȝ includit ip̄m eſſe qd̄ differt ab eſſentia.
Secunda opinio ꝙ ſuppoſitum eſt ſuppoſitū ſicut indiuiduum per quantitatem.
Tertia opinio ꝙ ſuppoſitum conſtituitur per modum realem.
Quarta opinio ꝙ ſuppoſitum nō differt realiter a natura / ⁊ indiuiduatur per formam p̄ncipalē ⁊ ꝙ hec eſt intentio thome. et ꝙ in xp̄o eſt tantū vnum ſuppoſitum.
Secundus articulus: an poſſit aſſumi natura preexiſtēs i proprio ſuppoſito hȝ duas opiniones.
Prima ꝙ non poteſt aſſumi ſine corruptione ſuppoſiti.
Secunda opinio ꝙ poteſt aſſumi ſuppoſito ꝯ ſeruato

pro et manente:ſed non decuit.
Tertius articulus an pſona diuiſa poſſit ſeparia natura aſſumpta habet duas opiniones.
Prima opinio ꝙ eſſe exiſtẽ non fuit aſſumptum
Secũda opinio ꝙ eẽ exiſtẽ fuit aſſumptum et potuit deponi de potentia abſoluta:non de potentia ordinata.
¶ Tertia queſtio vtrum in xp̄o ſit tm̄ vnum eſſe habet ſex opiniones.
Prima opinio ꝙ in xp̄o ſunt duo eſſe ſubſiſtentie
Secunda opinio thome:ꝙ in xp̄o eſt tm̄ vnum eẽ ſubſtantialis exiſtentie.
Tertia opinio ꝙ in xp̄o ſunt plura eſſe eſſentie: ſʒ vnum exiſtentie.
Quarta opinio:ꝙ in xp̄o eſt tm̄ vnum eſſe ſimpliciter:ſed plura ſecũm quid
Quinta opinio:ꝙ in xp̄o eſt tm̄ vnū ſubſiſtere et vnum exiſtere ſubſtantiale. ſed plura inherere.
Sexta opinio:ꝙ in xp̄o ſunt plura eſſe et ꝙ ſit mens Thome.
¶ Quarta queſtio:an xp̄s ſit vnū vel plura:habet quinqꝫ opiniones.
Prima opinio:ꝙ xp̄s eſt vnus et vnum.non plures nec plura.
Secunda opinio:ꝙ xp̄s eſt plura.licet non ſit plures:ſed vnus.
Tertia opinio.ꝙ non debet dici vnum nec plura abſolute:ſed cum determinatione.
Quarta opinio:ꝙ eſt eſſe plura formaliter et ꝙ xp̄s non eſt plura formaliter ſʒ materialiter.
Quinta opinio:ꝙ xp̄s eſt aliquid ⁊ hõ vniuoce cũ aliis ⁊ ꝙ nõ eſt plura formaliter nec ſimpliciter ſed materialiter ⁊ ſm̄ qd̄ et ꝙ eſt vel vnū vel plura:⁊ eſt vnum formaliter ⁊ ſimpliciter.

S
Eptima diſtinctio quõ xp̄s ſit hõ ⁊ ꝑ deſtiatus habet quatuor queſtões
¶ Prima queſtio:an deus ſit homo habet duos articulos.
Primus articul⁹:ꝙ hec eſt vera:de⁹ eſt hõ ſed quomodo:habet quatuor opiniones
Secundus articulus:quomodo hec ſit vera xp̄s eſt homo:habet duas opiniones ꝑ ſe ⁊ ꝑ accñs.
¶ Secunda queſtio.vtruʒ deus ſit factus homo habet tres articulos.
Primus articulus de intellectu queſtionis habʒ duas opiniones de ſenſu huius qđ eſt factus.
Secundus articulus de diſtinctionibus de terio concreto et abſtracto ⁊ de fieri.
Tertius articulus:quõ de⁹ ſit factus:hʒ tres oṕ
¶ Tertia q̄o de ꝑdeſtinatiõe xp̄i: hʒ duos artic.
Primus articulus de natura predeſtinationis.
Secundus articulus quomodo ille homo ſit predeſtinatus:habet duas opiniones.
¶ Quarta queſtio:an intellectus quo xp̄s ẽ hõ vel factus homo ſit pura potẽtia hʒ.5.opiniões
Prima opinio:ꝙ intellectus poſſibilis eſt pura potentia ſicut materia prima.
Secunda opinio ꝙ eſt quidam actus paſſiuus ⁊ actiuus reſpectu diuerſorum.
Tertia opinio:ꝙ eſt quidã act⁹:ſed pure paſſiu⁹.

O
Ctaua diſtinctio de natiuitate ⁊ filiatione xp̄i habet duas queſtiones
¶ Prima queſtio:vtrum in xp̄o ſint plures natiuitates.hʒ duas opini.
Prima opinio qd̄ ſit naſci:⁊ cuius:⁊ ꝙ in xp̄o ſũt due natiuitates.ſʒ nõ bis natus.
Secunda opinio inquirit de his ⁊ ꝯcludit ꝙ xp̄o conuenit naſci bis.
¶ Secunda queſtio:vtrum in xp̄o ſint due filiationes:habet quinqꝫ opiniones.
Primus articulus de his que premittit de multitudine fundamenti ⁊ ſubiecti relatiõis.
Prima opinio thome:ꝙ in xp̄o ẽ tm̄ vna filiatio realis.
Secunda opinio:ꝙ i xp̄o ſũt due filiatões reales
Tertia opinio:ꝙ vt eſt relatio ſunt due vt proprietas perſonalis eſt vna.
Quarta opinio ꝙ ſũt due relationes reales:ſed vna res.
Quinta opinio ſuſtinet primã thome. declarans tres articulos cum inſtantiis.

V
Na diſtinctio de latria et dulia:habet duas queſtiones.
¶ Prima q̄o de latria hʒ tres artic.
Primus articulus quid ſit latria. qꝛ eſt virtus moralis annexa iuſticie.
Secũdus articulus de q̄bus ſit materialiter qꝛ de bonis aīe ⁊ corporis nichilominus beatitudo eſt in actu intellectus.
Tertius articulus cui debeatur latria. habet.3. opiniones.
¶ Secunda queſtio de dulia.hʒ duos articulos
Primus de dulia ⁊ yperdulia quid ſint ⁊ quibus exhibende.
Secundus articulus:an eſſe apprehenſum ſit de per ſe obiecto latrie vel voluntat; hʒ.3. opiões
Prima opinio ꝙ eſſe apprehenſuʒ eſt per ſe ratio formalis obiecti appetibilis
Secunda opinio contraria ꝙ non cadit in per ſe obiecto voluntatis cognitio.
Tertia opinio media:ꝙ cognitio per ſe requirit:ſed non eſt formale in obiecto niſi in moralibus

D
Ecima diſtictio de perſonalitate xp̄i/ habet vnam queſtionem.
¶ Eſt autem hec queſtio.vtrum xp̄s ſm̄ ꝙ homo ſit perſona. et habet duas opiniones.
Prima opinio habet tres articulos de reduplicatione:adoptione:predeſtinatione
Secunda opinio de reduplicatione et ꝑdeſtinatione: ⁊ de obiecto voluntatis ⁊ intellectus quid ſint:et vtrum differant re vel ratione.

V
Ndecima diſtinctio habet vnam queſtionem tm̄.
¶ Vtrũ ſcʒ chriſt⁹ poſſit dici creatura ⁊ habet tres opiniones.
Prima opinio thome ꝙ chriſtus non eſt ſimpliciter creatura cum declarationĩbus.
Secunda opinio:ꝙ xp̄s poteſt dici ſimpliciter creatura.
Tertia opinio:ꝙ xp̄s nec eſt creatus nec creatura ſimpliciter:licet ſit creator ſimpliciter.

D
Uodecima diſtinctio de inceptione ⁊ peccabilitate xp̄i: hʒ duas q̄ſtiones
¶ Prima queſtio:vtrũ xp̄s cepit eſſe habet duos articulos.
Primus articul⁹:ꝙ xp̄s debuit aſſumere talem naturam de tali:⁊ hoc modo.
Secundus articulus:an xp̄s cepit eſſe hʒ quatuor opiniones.Vltioꝛ ꝙ non cepit eſſe ſimpliciter ſed cepit eſſe homo.

¶ Secūda q̄o vtrū xp̄s potuit peccare. hꝫ. 3. op̄.
Prima opinio q̄ non potuit peccare etiam ſi aſ‑ſumpſiſſet naturam non beatam.
Scd̄a op. q̄ potuiſſet peccare in nā creatā nō beā
Tertia opinio q̄ non potuit peccatum cōmittere nec aſſumere nec ꝯtrahere.

t Ertiadecima diſtinctio de gr̄a xp̄i ꝛ ſignificatione noīs hꝫ tres queſtiōes
¶ Prima queſtio vtrū fuit gr̄e plenitudo in xp̄o habet quatuor articulos.
Primus articulus de diuiſione gr̄e capitis vnionis habitualis et alia.
Secundus articul⁹ de plurificatione gratie chriſti ꝟtutiuſq̄ ꝛ q̄ finita.
Tertius articulus de gratia capitis hominū ꝛ angelorum et perſone.
Quartus articulus de finitate ꝛ infinitate triplicis gratie in chriſto.
¶ Secunda queſtio vtrum anima xp̄i poſſit frui ſine habitu habet quattuor opiniones.
Prima opinio q̄ vnio ſufficit ſine habitibus ad actus beatificos.
Secunda opinio communis q̄ anima chriſti non poteſt frui deo ſine habitu.
Tertia op. ſuſtinet primā rn̄dens ad rōes ſecūde
Quarta opinio q̄ eguit habitib⁹ ad merendū de potētia abſoluta ad fruendū de potētia ordiata
¶ Tertia queſtio vtrū xp̄s ſigificet diuerſas naturas ꝛ eorum conceptus vniuoce. habꝫ tres ar.
Prim⁹ articulus quomodo xp̄s ſignificet duas naturas. q2 i obliquo non in recto.
Secundus articulus quomō xp̄s ſignificet cōceptus naturaruꝫ habet tres opiniōes vtrū nomē ſigificet cōceptum tantum vel rē tm̄ vel rem ſubſtantiuā cum conceptu ꝛ q̄d principalius.
Tertius articulus de conceptu ꝛ de re cōcepta hꝫ 3. op. de vnitate ꝛ diuerſitate act⁹ recti ꝛ reflexi

Q Uartadecima diſtinctio: de ſciētia et omnipotētia xp̄i hꝫ tres queſtiones.
¶ Prima queſtio de ſcientia xp̄i infuſa habet tres articulos.
Primus articulus de cognitione beatifica q̄ eam habuit a principio non cōp̄henſiuam ſed pfectiſſimam non obſtante opinione q̄ pōit beatitudinē aīe nō equare btitudinē āgeli.
Secundus articulus an videat oīa i verbo opio q̄ videt eēntias non exiſtias que reprobatur.
Tertius ar. an videt oīa que verbum hꝫ. 3. opini.
Prima opinio q̄ cognoſcit oīa q̄ verbū in habitu non actu explicito ſimul
Secunda opinio q̄ nouit omnia habitualiter ſicut prima opinio ſed ſine habitu inherente.
Tertia opinio tho. que impugnat̄ et defendit̄ q̄ aīa xp̄i omīa ſcit q̄ verbi ſcientia viſiōis nō alia
¶ Secunda queſtio de ſcientia chriſti acquiſita habet quattuor opiniones.
¶ Prima opinio q̄ in xp̄o ē triplex ſcientia realiter. ſ. diuina infuſa ꝛ acquiſita.
Secunda opinio q̄ tm̄ diuina ꝛ infuſa nō autem experimentalis.
Tertia opinio de ſcīa infuſa quo ad obā ꝛ vſum de acquiſita autem concordat vtriq̄ opinionē q2 vno modo eſt in eo acquiſita alio mō non
Quarta opinio in xp̄o eſt quadruplex ſcientia. ſ. ſcīa diuīa ſcīa beatifica/ſcīa īfuſa ſcīa acquiſita.
¶ Tertia queſtio de oīpotētia chriſti ꝛ hꝫ. 3. ar.
Primus articulus de omnipotentia hꝫ. 2. opin.
Prima opinio q̄ non habuit oīpotentiā nec potētiā ſupnaturalem niſi aſſiſtentem.
Scd̄a opinio q̄ in aīa xp̄i nō fuit oīpotentia nec infinita virtus nec infinita operatio.
Scd̄s articulus de cōicabilitate potētie creandi q̄ nō ē poſſibilis que eſt infinita.
Tertius articulus de infinitate ſcitoꝝ a xp̄o vel finitate ꝛ de infinitate ꝛ finitate ſcitoꝝ a deo ſciētia viſionis.

Q Uintadecima diſtinctio de defectib⁹ aſſumptis habet tres queſtiones.
¶ Prima queſtio vtrū xp̄s aſſumpſit naturā cū defectib⁹ hꝫ tres articlos.
Primus articul⁹ de defectibus corporis q2 quoſdam aſſumpſit nullū cōtraxit
Scd̄s articulus de defectibus anime q̄ i chriſto fuit paſſio etiam intellectualis aliī q̄ i nobis.
Tertius articulus de morte xp̄i q̄ ei⁹ dolor fuit maximus vłe ꝛ quare.
¶ Secunda queſtio vtrum in aīa xp̄i fuerint ſimul dolor ꝛ gaudiū hꝫ ſex opiniones
Prima opinio q̄ in xp̄o fuerit dolor ſm̄ ſenſum gaudiū ſm̄ intellectum ſolum.
Secunda q̄ inquātū natura patiebat̄ dolorē non inquantum potentia.
Tertia opinio q̄ dolor fuit in natura ꝛ ſm̄ rationem inferiorem nō ſuperiorem.
Quarta opinio q̄ dolor paſſio nō minuebat gaudium fruitionis.
Quinta opinio q̄ i xp̄o ſimul fuerunt ſine diminutiōe gaudium fruitionis dolor vālis non rationalis ſed tantum gaudium
Sexta opinio ſingularis q̄ ꝯtraria poſſunt ſimul eſſe in ſūa excellentia p miraculum que reprobat̄ quo ad damnatos.
¶ Tertia queſtio vtrū in xp̄o potuerit eē gaudere ſiue cognoſcere habꝫ duas opiniones.
Prima opinio q̄ de potentia abſoluta poteſt eſſe amor incogniti.
Secūda opinio cōmunis q̄ nulla potētia pōt eē affectio ſine cognitione coniuncta.

S Extadecīa diſtictio de neceſſitate moriēdi ꝛ transfiguratione habꝫ duas queſtiones.
¶ Prima queſtio vtruꝫ in xp̄o fuit neceſſitas moriendi habꝫ. 4. opin.
Prima opinio q̄ homo ſm̄ corpus ē corruptibilis ſm̄ animam incorruptibilis: ſed dono ſupaddito fit q̄ non corrump̄t̄ in ſtatu inocētie ꝛ gr̄e
Secunda op̄. ſcoti q̄ tribus in ſtantibus primis non habuit neceſſitatem moriendi ſꝫ in quarto.
Tertia opinio de cauſa corruptionis in viuētib⁹ q̄ non eſt intus principiū niſi paſſiuum.
Quarta opio de cā neceſſitatꝭ ꝛ cui voluntati ſuberat in chriſto ꝛ an fuiſſet naturaliter mortuus.
¶ Scd̄a q̄o de claritate trāſfiguratiōis an fuit glorioſa habet tres articulos.
Prim⁹ articl̄s de claritate illa hꝫ duas opiones
Scd̄s articl̄s de viſione trāſfiguratiōis ꝛ q̄liter intellectus itelligat fantaſmata.
Terti⁹ articulus q̄mō i via itelligebant̄ plura vł pſa opinio heruei.

D Ecimaſeptīa diſtictio ꝟ volūtate ꝛ oīone chriſti habet duas q̄ſtiones.
¶ Prīa q̄o vtꝝ volūtas hūana i xp̄o

in xp̃o ſemꝑ fuerit cõformis diuine:hȝ.3. articlos
Primꝰ ar.ꝙ i xp̃o ṗter volũtatẽ diuinã fuit hũana
Secundꝰ articlꝰ ꝙ cũ iſtis duabꝰ (ꝓprie
fuit i xp̃o volũtas ſenſitiua.
Tertiꝰ articulus de cõformitate iſtaꝝ voluntatũ
ad inuicem hȝ tres opiniones.
¶ Secũda q̃o de orõe xp̃i:habet duos articulos
Primꝰ de orõe xp̃i hȝ ꝙ ei ꝯueniebat ꝛ quõ fuit ex
Secũdꝰ. quõ aĩa p̃rũcta itelligat vĩe (audita
Decimaoctaua diſtinctio de merito xp̃i: habet tres queſtiones.
¶ Prima q̃o vtrũ liberũ arbitriũ quo meruit ſit
potẽtia vel habitus habet tres articulos.
Primꝰ arti. an liberũ arbitriũ ſit potẽtia. Scõs
ar. an libertas volũtat⁊ ſit ꝑ ꝛ̄ꝛeſpectu actꝰ eliciti
Tertiꝰ arti. an potẽtia pure paſſiua poſſit eẽ libera.
¶ Scõa q̃o an xp̃s meruit i iſtãti ſue ꝯceptionis
hȝ.iiij.arti. Primꝰ ar.ẽ de actõe xp̃i q̃tũ ad pſiali
tatẽ ꝛ ꝓprietatẽ ꝛ q̃lr eſt ſuppoſitũ humanum.
Scõs arti. de merito xp̃i q̃tũ ad ṗncipiũ ꝛ ꝑfciẽ
Tertiꝰ ar. de merito paſſiõis q̃d ꝛ q̃bꝰ ꝑ eã meruit
Decimanona diſtic. de merito paſſionis habȝ duas q̃ſtiões. ¶ Prima vtrũ ꝑ paſſionem
xp̃i ſumus liberati a pctõ habet tres articulos.
Primꝰ articulꝰ quõ ꝑ paſſionem tollaẜ culpa ꝛ ꝙ
gr̃a nõ opponiẜ culpe formalr ſicut hitꝰ ṗuatiõi
Secundꝰ articulꝰ de liberatiõe ꝑ paſſionẽ quo ad
penã quo ad ſufficientiã. Tertiꝰ arti. ꝙ ꝓpẜ hoc
xp̃s eſt redẽptor et mediator ſm̃ humanitatem.
¶ Secũda queſtio vtrũ in xp̃o fuit idẽ actꝰ volũtatis meritum ꝛ premium habet tres articulos
Primꝰ art. ꝙ actꝰ nãlis ꝛ moralẜ trãſitẽs ꝛ ꝑ etꝰ ꝛ eliticiꝰ ſunt eiuſdẽ ſpẽi. Scõs arti. ꝙ actꝰ vie ſuꝑnaturalis ſcõm tres virtutes theologicas non
differt ſpecie a naturali.
Tertiꝰ ar. ꝙ meritũ ꝛ p̃miũ differũt ſpẽ ꝛ nũero
Vigeſima diſtinc. de ſatiſfactiõe xp̃i hȝ.2.q.
¶ Prima q̃o vtrum nã hũana debuit reparari
ꝑ ſatiſfactionẽ hȝ.2. opiones. Prima opio ꝙ ſic
debuit reparari debito ꝯgruitatis nõ obligatiõis.
Scõa opio addit ꝙ ſatiſfactõ debuit fieri ꝑ mortẽ
¶ Secunda queſtio vtrum pura creatura (xp̃i.
potuit ſatiſfacere habet duas opiniones.
Prima opinio ꝙ ſatiſfacere cõdigne nec xp̃s ſm̃
homo potuit:congrue autẽ purus homo potuit
Secũda opinio cõtraria ꝙ ſuppoſita gr̃a ꝓ pctõ
ſuo quilibet ꝓ aliis xp̃s tm̃ potuit ſatiſfacere.
Vigeſimaprima diſtic. de morte xp̃i. habȝ 4.q.
¶ Prima queſtio an diuinitas in morte fuit
ſeparata ab anima vel carne habet.3. articulos.
Primꝰ articulꝰ de ſeꝑatiõe diuinitat⁊ ab hũanitate.
Scõs arti. de ſeꝑatiõe diuinitatis ab aĩa ꝙ nõ fuit
Tertius articulꝰ ꝙ nõ fuit ſeparata a carne et an
xp̃s poſſit dici aĩal vel animatus.
¶ Secũda queſtio an humanitate derelicta flueret ab ea ſubſiſtere habet duas opiniones.
Prima opinio ꝙ eſſe differt ab eſſentia nõ autem
fluit ab ea ſed inducitur ab extra.
Scõa opio ꝙ eẽ dr̃t ab eẽna ꝙ fluit nãlr ab itra.
Tertia q̃o vtꝝ corpꝰ xp̃i fuit putrefactũ hȝ.2.arti.
Primꝰ q̃d ſit putrefactio ꝛ ꝙ corpꝰ xp̃i nõ fuit putrefactũ ſed putrefactibile.
Secũdus articulꝰ de cauſa incorruptionis ꝑ naturã vel miraculũ nouũ vel ãtiquũ hȝ.4. opiones
¶ Quarta q̃ſtio vtrũ corpꝰ xp̃i viuũ ꝛ mortuum
fuit idem numero. habet tres articulos

Primꝰ arti. vtꝝ corpꝰ xp̃i viuũ ꝛ mortuũ fuit idem
nũero. hȝ.4. opiones. Scõs vtꝝ corpꝰ xp̃i ꝛ petri mortuũ ſlr̃ vniuoce dr̃it hȝ.iiij.opi. Tertiꝰ ar.
ꝙ i xp̃o hoie ſi fueẜt pl̃es forme ꝛ ſolutões ad ꝯtria
Vigeſima.2.diſ. de triduo mort⁊ xp̃i habȝ.5.q.
¶ Prima vtꝝ xp̃s i triduo fuit hõ habȝ 5.opi.
Prima opio mgr̃i ꝛ hug. ꝙ xp̃s i triduo fuit verꝰ hõ
Secũda opinio ꝙ fuit homo q: forma eſt tota eſſentia rei naturalis ꝛ materia nichil.
Tertia opinio ꝙ fuit hõ materialiter nõ formalẜ
Quarta opinio ꝙ xp̃s mortuus nõ fuit homo licet ſorte mortuo ſortes ſit homo.
Quinta opi. cõfirmat q̃rtã addẽs ꝙ ille fuit hõ in
¶ Secũda q̃ſtio vtrũ corpꝰ xp̃i potuit (triduo.
i cõſeruari ſine eſſe habet tres opiniones.
Prima opio ponẽtiũ poſſibile obiuũ ab eẽno realẽ
Scõa opio hẽr. ponẽt⁊ eẽnas eẽnas. (extra deũ.
Tertia opi. ꝙ eẽna ꝑi creari ꝛ ꝯſuari ſine eẽ itriſeco ꝛ mã tm̃ cũ forã informante ꝛ eẽ ſuppoſitãte.
¶ Tertia q̃o de deſcẽſu ad iferos hȝ.2.articulos
Primꝰ an totꝰ xp̃s fuit in ſepulcro ꝛ totꝰ in iferno
Tertius articulꝰ de deſcẽſu aĩe ad inferna quo ad
effectum preſentiam ꝛ ad quid.
¶ Quarta q̃o de reſurrectione xp̃i hȝ tres arti.
Primus articulꝰ de reſurrectione quo ad conuenientiam et diem ꝛ de his qui cũ eo ſurrexerũt.
Secũdꝰ articulꝰ de ꝓbatione reſurrectionis quo
ad cõuenientiã ꝛ ſufficientiã et probabilitatem.
Tertiꝰ articulꝰ quõ xp̃s ſit vbiq; homo.
¶ Quinta q̃ſtio de aſcẽſiõe xp̃i hȝ tres articulos
Primꝰ an aſcẽſio xp̃i fuit ꝯueniẽs et ſm̃ quam naturam/et an ſuꝑ omnes celos fuerit.
Scõs articulꝰ an idẽ accñs poſſit eſſe in diuerſis
ſubiis q̃ ſiẜ nõ ſȝ ſucceſſiue diuina ꝟtute nõ natura
Tertiꝰ arti. an duo accñ̃a nũero dr̃na poſſint eẽ ſiẜ
Vigeſima.3.diſ. de habitibꝰ habȝ.5.queſtiones
¶ Prima q̃o de neceſſitate hitui habȝ.5. opi.
Prima opinio q̃d eſt habitus/ꝛ ꝓpter quid/et ꝙ
eſt modus rei ꝛ non res.
Scõa opio ꝙ hitꝰ ẽ res abſoluta ꝑfcõi q̃ potẽtia
Tertia opinio ꝙ actus non differt re abſoluta ab
Quarta opio ꝙ habitꝰ nõ eſt (hitu nec potentia.
modus reſpectiuꝰ nec abſolutꝰ ſȝ res abſo. diſticta
Quinta opio ꝙ hitꝰ nõ ẽ modꝰ rei tm̃ ſȝ res abſolu
¶ Secũda q̃o vtrũ hitus faciat ad ſbãm (ta ꝑ ſe.
actꝰ aut ad modum tm̃: hȝ quattuor opiniones.
Prima opio ꝙ actꝰ ꝛ modꝰ ſũt ab hitu ꝛ potentia
ſȝ appropẜaẜ cãlitas eẽne põe eãlitas mõi hitui.
¶ Scõa opio ꝙ potẽtia ſola eſt cauſa actꝰ quo ad
ꝛ eſſentiã. habitus vero quo ad modum tm̃.
Tertia opinio ꝙ modus potentie eſt ab habitu. ſȝ
modus actus eſt a potentia ſicut a ſubſtantia.
Quarta opinio ꝙ habitus per ſe facit ad intẽtionẽ: ꝛ ꝙ eſſe ꝯcors rõi ꝛ facilitas ſit mõi põe ꝛ actꝰ
¶ Tertia q̃o vtrũ theologice ꝟtutes preter politicas ſint neceſſarie: habet tres opiniones.
Prima opinio ꝙ theologice ſũt neceſſarie. q̃ ꝛ q̃r
ſint neceſſarie et quõ diſtinguãtur ab acq̃ſitis.
Scõa opio ꝙ eſt in nobis fides acq̃ſita quã experimur ꝛ iſuſa: cuiꝰ obiectũ eſt p̃ma veritas reuelata.
Tertia opinio Scoti ponẽtis fidẽ infuſam aliter
neceſſariam ꝛ propter aliud.
¶ Quarta q̃o vtrũ fides ſit virtus: ꝛ hȝ.3.articu.
1ꝰ ar. ꝙ fides ẽ ꝟtꝰ iſuſa ẽ ñ ꝑfcã ꝟtꝰ niſi cũ caritate.
2ꝰ art. de tribꝰ actibꝰ fidei ꝛ ꝙ fides iſuſa ẽ certior
eis certitudie adheſiõis ꝛ ifallibilitat⁊ ꝛ ſimplr

3ᵘˢ ar. ꝙ fides formal̄ caritate ⁊ ē vna numero fides formata ⁊ informis nec ē i hereticis nec demonib⁹ ſʒ a p̄n
¶ Quinta q̄o vtrū oīm virtutū theo (cipio fuit logicaꝝ ſit idē obīm habet tres articulos
Prim⁹ ar. ꝙ pōe hīt⁹ ⁊ paſſiōes n̄ ſubordiata hn̄t diuerſa obā: ⁊ ſilr īellect⁹ ⁊ ſēſus lʒ hēant ordinē
Secund⁹ ar. ꝙ ordinata inter ſe eēntialit̄ hn̄t idē formale obīm ſicut ē mā appetit⁹ deſideriū/amor/ fides caritas opinio ſciencia.
Tertius ar. opio ꝙ caritas fides opio ſcia. Itez ſcia et ꝑꝑ q̄d nō habent idē formale obiectum.

Vicesima quarta diſtictio de fide hʒ.3. q̄oes
¶ Pria q̄o vtrū de⁹ ſit obīm fidei: hʒ.2. op̄.
Pria opio ꝙ obīm de quo ē de⁹ obīm q̄d ē cōplexū rō aūt formalis nō ē viſum ſed actualitas diuia
Secūda opio: ꝙ fides ⁊ oplo diſtinguūtur penes mediū cū formidie ⁊ ſine nō mediū q̄d ē auctori tas vel rō/ ⁊ ꝙ de⁹ ſp̄'ē ſbīm/ ⁊ obīm fidei īfuſe ſub rōe deitat; ex ꝑte ſua ⁊ reuelantis, ex ꝑte noſtra
¶ Scd̄a q̄o vtꝝ fidei p̄t ſubeſſe falſum hʒ.4. art.
Prim⁹ arti. ꝙ fidei ⁊ ſpei īfuſis nō p̄t ſubeſſe falſū
Scd̄s arti. q̄d ē hīt⁹ ⁊ quō diſtinguit̄ a p̄dicamento ⁊ poſtpredicamento ⁊ alijs ſpecieb⁹ q̄litatis.
Terti⁹ arti. quō hīt⁹ dr̄t a potētia ⁊ i q̄b⁹ ⁊ quō dr̄t
Quart⁹ quō v̄t⁹ ē hīt⁹ operatiu⁹ ⁊ v̄t⁹ hūa (a diſpōe na ē ꝑfectio potētie rōal̄ ꝑ eſſētiā vl ꝑticipatiōes
¶ Tertia q̄o vtrū rō ꝓ fide minuat meritū fidei hʒ.iij. art. Prim⁹ an credere aliq̄d ſupra rōnē ſit meritoriū hʒ.4. cōcluſiōes. Pria ꝯclo ſit de rōe meriti ⁊ q̄d ſit act⁹ liber ⁊ bon⁹. Scd̄a ꝯclo ꝙ credere nō ſoliū ē liberū ſʒ recte rōi cōſonū. Tertia cōclo ꝙ eccliam nō decipi rō ſumit ex miraculis et q̄buſdā apparētib⁹. Quarta ꝯclo ꝙ credere ē meritoriū ſuppoſita caritate. Scd̄s art. vtꝝ rō ꝓ vel ꝯtra fidē minuat meritū hʒ tres ꝯcluſiōes
Pria ꝯclo ꝙ rō ꝯtra fidē auget meritū manētie eī ꝗ firmitate. Scd̄a ꝯclo ꝙ rō demōſtratia ꝓ fide tollit meritū ⁊ neceſſitatē fidei. Tertia ꝯclo ꝙ rō ꝑſuaſiua ꝓ fide nō tollit nec minuit meritū. Terti⁹ arti. an ad vnū actū ꝯcurrāt duo hīt⁹ hʒ.3. ꝯcl̄.
Pria ꝯclo ꝙ ad vnū actū eliciēdū ⁊ ꝓdu̅ū p̄ſſit cōcurrere plēs hīt⁹ itellectuales morales acq̄ſiti ⁊ īfuſi. Scd̄a ꝯcluſio correlaria ꝙ actio trāſiēs nō eſt in agente ſubiectiue. Tertia cōcluſio ꝙ ſciencie ſpecie differunt phiſica non logica.

Vicesima.5. diſtinctio de fide hʒ.4. q̄ſtiōes.
¶ Pria q̄o d̄ neceſſitate fidei īfuſe hʒ 2. ar.
Prim⁹ art. de neceſſitate fidei explicite hʒ.iij. cō.
Prima ꝯcluſio ꝙ implicitū ⁊ explicitū diſtinguūtur dupl̄r. Uno modo ſicut cognitio in habitu ⁊ actu. Alio mō ſicut cognitio in vl̄i ⁊ particulari
Scd̄a ꝯclo ꝙ adulto ſp̄ neceſſe fuit credere aliq̄d explicite vtroqʒ mō. i. i actu ⁊ i aliq̄ arti. ſpeciali.
Tertia cōclo ꝙ i ſpeciali maiores q̄dē tenēt̄ ſcire ⁊ defēdere/mediū ⁊ oēs infimi cōes articulos.
Scd̄s arti. de ſimbolis hʒ.iij. ꝯcluſiōes. Prima ꝯclo de diffinitiōe articli ſʒ richardū. Scd̄a ꝯclo q̄d eſt ſymbolum ⁊ q̄ vtilitas ⁊ neceſſitas ipſius.
Tertia ꝯclo de diſtic. articuloꝝ i ſymbolo dupl̄r.
¶ Scd̄a q̄o an fides infuſa ſufficiat ſine acq̄ſita hʒ tres opi. Prima ꝙ fides infuſa ſufficit ad actū ſine acq̄ſita. Scd̄s opio ꝯtraria ꝙ fides infuſa ſola p̄t efficere actū credēdi. Tertia opio media hʒ 3. ꝯclones. Pria ꝯclo ꝙ fides īfuſa nō pōt exire i actū credēdi niſi tp̄m credibile ſibi ab aliq̄ ꝓpoāt
Scd̄a ꝙ ꝑ fidē q̄ nō eſt v̄t⁹ theologica pōt exire i actū explicitu. Tertia cōclo ꝙ ꝑ fidē q̄ ē v̄t⁹ theologica poteſt exire in actum implicitum.
¶ Tertia q̄o vtꝝ credere dr̄ata pō ⁊ ſpē hʒ.3. op̄.
Pria opio ꝙ pō ⁊ ſpēs dr̄nt ab actu ſicut pricipia manētia ab effectu trāſeūte. Scd̄a opi. ꝙ act⁹ ſecūd⁹ nō eſt for̄a differēs a potētia re abſoluta.
Tertia opi. ꝙ act⁹ nō ē a ſpē nec ab obō ſʒ a deo ꝯ
¶ Quarta q̄o vtꝝ repugnet fidei aliq̄d ꝯplexū eſſe creatū ⁊ cū h̄ neceſſariū hʒ duas opi. Prima opio ꝙ nulliū ꝯplexū neceſſariū hʒ cām effectiuaʒ
Scd̄a opi. hʒ.4. ꝯclu. Pria ꝙ ꝯplexa hn̄t eodez mō cām ſicut ſūt ēmini icōplexi. Scd̄a ꝯclu. quō icōplexa hn̄t cām. q: īpoſſibilia ⁊ icreata nō hn̄t cām nec creata q̄ ad poſſibilitatē ſed q̄ ad actum.
Tertia ꝯclo q̄lē neceſſitatē hn̄t ꝯplexa neceſſaria q: vel abſolutā ſicut diuina vel ſolū neceſſitatē ꝯnexiōis ⁊ ex ſuppoſitione ſicut creata.
Quarta concluſio ꝙ fidei repugnat eſſe creatum neceſſarium abſolute non conditionate.

Vicesima.6. diſt. de ſpe hʒ tres q̄ſtiones.
¶ Pria q̄o vtrū ſpes ſit v̄t⁹ hʒ duas opi:
Pria opio hʒ tres arti. Prim⁹ arti. q̄t modis dr̄ ſpes ⁊ q̄ ſignificatione accipiat̄ ⁊ q̄d ē ſpes put ē v̄t⁹ theologica. Scd̄s arti. q̄ ſpes eſt v̄t⁹ large accipiēdo nomē v̄tutis. Terti⁹ articul⁹ quō ſpes hʒ certitudinē ⁊ v̄t⁹ ē certior oī arte. Scd̄a opi. hʒ.3. ꝯclu.
Prima ꝙ ſpes ē virtus proprie dicta.
Scd̄a cōclo ꝙ ſpes ſit virt⁹ ē neceſſaria ad ſalutē
3.ꝯ⁹. ꝙ ſpes ꝑ alijs virtutib⁹ hʒ certitudinē ſpālē.
¶ Scd̄a q̄o: vtrū ſpes virt⁹ theolo. hʒ.2. opiones
Pria opi. hʒ.3. ꝯcl. Pria ꝙ ſpes eſt v̄t⁹ theologica ⁊ quō ab alijs diſtiguat̄ ex ſubiecto et obiecto.
Scd̄a ꝯcl. de ordie v̄tutū theologicaꝝ adiuicē q: ſʒ ſit tpe ſʒ nā prio ē fides/ ſcd̄o ſpes/ ſtio caritas
Tertia ꝯclo i q̄b⁹ ſit ſpes. q: i ſolis viatorib⁹ quo ad actū ⁊ hitū/ i dānatis q̄ ad neutrū/ i beis forte q̄ ad hitū.
Secūda opinio hʒ duos articulos.
Prim⁹ arti. ꝙ ſpes ē v̄t⁹ theologica diſtincta ab alijs ⁊ media īter illas.
Scd̄s arti. ꝙ ſpes nō ē aliq̄ mō in beatis nec dānatis pena ſenſus vel dāni: ſʒ pōt eē in oīb⁹ alijs quo ad habitum et actū.
¶ Tertia q̄ſtio vtrū v̄tutes theologice diſtiguātur ſeipſis ſi aō diſtiguerēt̄ obis hʒ.4. articulos.
Prim⁹ art. vtrū hʒ aliq̄d diſtigui ab alio hʒ.3. ꝯcl̄.
Pria ꝯclu. ꝙ res diſtiguūt̄ intriſece vel ſe tota ſi eſt ſimplex vel for̄a.
Scd̄a ꝯclu. ꝙ res extriſece diſtiguūt̄ ꝑ efficiēs et finē. Tertia ꝯclu. ꝙ p̄ter efficiēs i finē res diſtiguūt̄ extriſece ꝑ materiā i q̄
Scd̄s art. ex q̄ mō pōe diſtiguūt̄ ꝑ obā hʒ.2. opi.
Pria opi. hʒ.4. ꝯclu. Pria ꝙ potētie ⁊ act⁹ nō diſtinguunt̄ ꝑ obiecta intrinſece ſed extrinſece.
Scd̄a cōclu. ꝙ pōe paſſie diſtiguūt̄ ꝑ actus ſicut ꝑ fines q̄b⁹. Tertia cōclu. ꝙ act⁹ diſtiguūt̄ ꝑ obā ſicut p̄ncipia effectiua ⁊ terminos extrinſecos.
Quarta cōclu. ꝙ pōe vt paſſie diſtiguūt̄ ꝑ obā ſicut ꝑ motiā ſua vt aūt ſūt eaꝝ ēmini ſicut ꝑ fines gr̄a cui⁹. Scd̄a opio hʒ.4. ꝯclu. Pria. ꝙ potētie diſtiguūt̄ extriſece ꝑ obā vel ordinē actualē ſʒ intriſece ꝑ aptitudialē. Scd̄a cōclu. ꝙ pōe itellect⁹ ⁊ volūtat; diſtiguūt̄ obis ſicut motis effectis ſm act⁹ eaꝝ ꝓpri⁹ effect⁹. Tertia cōclu. ꝙ pōe aie tā actiue q̄ʒ paſſiue diſtinguūt̄ ꝑ actus ſicut ꝑ fines.
Quarta ꝯcl. ꝙ obīm nō ē finis gr̄a cui⁹ p̄ncipalis potētie cognitiue niſi ille q̄ ē ſimpl̄r finis oīm ſʒ i ſenſu pō ⁊ obīm ſūt ꝑꝑ actū. Terti⁹ arti. quō diſtinguūt̄ obā intellect⁹ et volūtatis hʒ.6. ꝯcluſiōes.
Pria ꝯclo ꝙ obīm itellect⁹ ꝯiūcti ē nā ſenſibilis.
Scd̄a ꝯclo ꝙ obīm formale ⁊ p̄ncipale volūtat; ē

bonū volēt; vl'ei⁹ q̄ ē alteri ipē vel pluſq̄ ipē.
Tertia ꝯclō ꝙ eē cognitū īcludit ī obō appetitus
aialis q̄ vt ſic. Quarta ꝯclō ꝙ obā itellect⁹ ⁊ vo
lūtat; differūt ſm rōēʒ ꝙ ve ꝑ ē de obō p̄mo nō de i-
mediato obō cognito ⁊ amato qꝛ illi ſūt idē re ⁊ rōe
Quinta concluſio ꝙ obiectum intellectus differt
ſm rē ab obiecto voluntatis ſicut ſupi⁹ ab iferio-
ri/ꝙ verū ē ſilr de obō p̄mo ſimpliciter. Sexta ꝯclō
ꝙ differūt realiter ſicut totū ⁊ ps. qꝛ obm̄ volūtatis eſt
bonū cognitū obm̄ adt itellect⁹ ē bonū qꝺ cōſeq̄t
cognitionē p̄ma ps ē ſic. Quart⁹ articul⁹ ſubla-
ta diſtinctiōe formali obōꝝ mācret diſtinctio pōꝝ hꝫ
4. cōclu. Pria ꝙ formaliter ⁊ itriſece manerēt potē
tie diſtincte remota diſtinctōe obōꝝ. Scōa cōclu. ꝙ
remota diſtinctiōe rōīs obōꝝ nō tollit̄ cāuſatiue diſti
ctio pōꝝ. Tertia cō. ꝙ tolleret̄ cōſecutiue diſtinctio
pōꝝ ſi nō eēt diſtinctio rōnis obōꝝ. Quarta cō. ꝙ
ſublata diſtinctōe fali obōꝝ mācret falis diſtinctio
pōꝝ. Quīt⁹ art. de duobus hꝫ nōbiles tres ꝯclu.
Pria cō. ꝙ oīa dō nō cadūt ꝑ ſe ſub obō volūtat;
ſꝫ ſub obō itellect⁹ Scōa cō. ꝙ nō ſiet eſſentialis
ordo ſēſus ad itellctū ſicut itellect⁹ ad volūtatē
Tertia cō. ꝙ obm̄ nō ſe hꝫ ad pōm ſicut efficiens
nec ſicut ꝑfectio formalis ſꝫ ſicut mouēs ⁊ ꝑficiens
effectiue ſuum mobile ꝓprium.

Vigeſima. 7. diſ. de amore dei hꝫ. 3. q. Prima
qō vtꝝ amor ſit pricipal' paſſio hꝫ tres art.
Prim⁹ arti. vtrū ſit paſſio habet 4. cōcluſiones.
Pria ꝯ° ꝙ amor ē p̄ma paſſio ⁊ affectio reſpcū mali
2. ꝯ° ꝙ ē pōr hꝫ rōēʒ reſpcū ēt illaꝝ q̄ ſr̄ reſpcū bōi
3. ꝯ° ꝙ ē ēt pōr hꝫ rē ⁊ diſſ̄s a deſiderio ⁊ delectōe
4. ꝯ° ꝙ amor nō ē ꝯpletoꝝ ⁊ pfectoꝝ paſſio. ſꝫ iſte
quattuor gaudiū ⁊ triſticia. ſpes ⁊ timor
Secundus ar. ꝙ amicicia ſit virtus: hꝫ. 2. opiōes
Prima opio ꝙ amicicia eſt virtus ꝯcū ỽtute alia
ab aicabilitate de neceſſariis ad gnatōꝫ aicicie
2. het. iprobat dicta p̄me opiōis. ſꝫ tenet ꝯclōem.
Tertius ar. vtrū de⁹ poſſit ſil' ifundere caritatem
⁊ itēdere hꝫ. 2. op. Prima opinio hꝫ. 3. ꝯcluſiōes.
Pria ꝯ° ꝙ de⁹ pt ſil' caritatē ifundere ⁊ augere. i.
caritatē itaꝫ i intēſā ifundere. Scōa ꝯ° ꝙ nō pōt
ſil' infundere ⁊ augere. i. ſi: remiſſā ⁊ itēſā facere
Tertia cōclō ꝙ ſi forma itēſa ⁊ remiſſa dr̄nt nūero
ipoſſibil' ē itēſio ⁊ reiſſio. Scōa opi. iq̄rit an ca-
ritas hēat eē in fieri hꝫ. iiij. ꝯcl. Pria ꝯclō ꝙ tria
ſūt gn̄a formaꝝ. q̄dā in q̄b⁹ mot⁹/alie q̄ ſūt t'mini
mot⁹ extriſeci/tꝛie q̄ nec ſūt t'mini itriſeci nec ex
triſeci. Scōa ꝯcl. ꝙ caritas hꝫ fieri ⁊ ꝯſuari nō
ꝑ motū ſꝫ ꝑ ſimplicē emācipationē. Tertia ꝯcl.
ꝙ caritas nō hꝫ eē nec augeri i fieri ꝓut dicit ſuc
ceſſionē: ſꝫ ꝓut dicit nūc p̄mo eē ſic icipit ꝑ fieri
⁊ ꝓut dicit ꝯtinuā depēdētiā a ſua cā imediata/
¶ Scōa qō vtꝝ dilectio dei ha (ſic hꝫ eē i fieri.
beat modū hꝫ. iiij. arti. Prim⁹ ar. de mō diligē di
hꝫ. 2. opi. Pria opio ꝙ dilectio dei hꝫ duplicem
modū. ſ. illū q̄ ē ſm limitationē eēne ⁊ dermina
tionē circūſtātie nō aū tertiū q̄ ē ſm ꝓportionē
mediū ad ſupfluū ⁊ diminutū. Scōa opi. hꝫ. 3. cō
cluſiōes. Pria ꝯcl. ꝙ dilectio dei hꝫ p̄mū modū
actu nō aptitudie. Scōa ꝯclō. ꝙ dilectio carita
tis creata hꝫ modū ſcōm de circūſtātia ꝑ loco ⁊
Tertia ꝯcl. ꝙ ỽtutes theolo. n̄ hn̄t ſupfluū (tpe.
reſpectu p̄ncipal' obi nec alia ỽt⁹ i cēna act⁹ ꝑ ſe.
Scōs ar. an de⁹ amet̄ imediati⁹ q̄ cognoſcat̄ hꝫ. 4
ꝯclu. Pria. ꝙ volūtas imediati⁹ amat ig̃tū ſine
diſcurſu vult ꝙ itellect⁹ diſcurrēdo iudicat amā-
dū. Scōa ꝯcl. ꝙ volūtas nō amat i ſe qꝺ itellect⁹

nō cognoſcit tn̄ ſenec aliquā rē vl' rōnē amat niſi eo
mō q̄ cognoſcit. Tertia ꝯclu. ꝙ de⁹ eq̄ mediate cog
ſcit̄ ſicut amat̄. Quarta cō. de ſcōo hug. dilectio
intrat eſt ⁊ cognitio foris ſtat.
Terti⁹ arti. an dilectio meritoria req̄rat ſpālē mo
tionē hꝫ. 2. opi. Pria opio ꝙ hn̄s caritatē nō pt
elicere actū meritoriū ſine noua ⁊ ſpāli ifluētia
Scōa opio ꝙ ad merēdū abſolute nō eſt neceſſa-
¶ Tertia qō vtꝝ mo (ria: ſꝫ ad firmit' pſeuerādū
dus diligēdi deū poſſit in via ꝯpleri hꝫ tres arti.
Prim⁹ art. de hoc qꝺ p̄ncipalit' q̄rit hꝫ duas opi.
Pria opio hꝫ. iiij. ꝯclones. Pria ꝯclu. de itellectu
illi⁹ mādati Dilige dn̄m deū tuū q̄ ad illa q̄tuor.
Scōa ꝯclō quō illō p̄ceptū diuerſimode iplet̄ in
ſtatu glīe inocētie ⁊ nature corrupte. Tertia ꝯcl.
quō de⁹ pōt totaliter amari nō hic ſed in patria
Scōa opio hꝫ. 3. arti. Prim⁹ quō dilectio dei itel
ligit̄ p̄cipit̄ ꝯſulit̄ ⁊ ꝑmittit̄. Scōs art. an aucta
caritate augeat̄ ei⁹ capacitas hꝫ. 3. cōcluſiones.
Pria ꝙ duplex ē capacitas forme i aīā accn̄talis et
eēnalis. Scōa cō. ꝙ ſilr in volūtate ⁊ p̄ma ē eēna
ei⁹ imutabil'/ſcōa approꝑatio accn̄talis. Tertia
ꝯclu. ꝙ de lege cōi aucta caritate auget̄ capaci-
tas ſcōa. Terti⁹ arti. vtrū caritas eleuet itelle-
ctū ad ſupnālit' cognoſcēdū hꝫ. 4. ꝯcluſiones.
Pria ꝙ caritas nō eleuat itellectū formalit' ſꝫ mo
tiue q̄ ad exercitiū. Scōa ꝯclu. ꝙ eleuat itellectū
ad hoc ꝙ hēat actū meritoriū. Tertia ꝯcl. ꝙ ele
uat coexigēdo fidē i eo. Quarta ꝯcl. ꝙ btitudo i-
cludit eēnalr actū vtriuſq; pōe ſꝫ p̄ncipalr itellect⁹.

Vigeſima. 8. di. de obō caritatis hꝫ. 3. qōnes
Pria qō vtrū oīa ſint ex caritate diligenda
hꝫ. 3. art. Prim⁹ q̄ ſint ex caritate diligēda ⁊ q̄ nō
hꝫ. 2. opi. Pria hꝫ. 3. cōclu. Pria ꝙ amor amicicie
⁊ ꝯcupiſe ſint vn⁹ act⁹. Scōa ꝯ° ꝙ caritas nō eſt ad
creaturas irrōnales. Tertia ꝯclō ꝙ caritas nō eſt
ad dānatos hoīes ⁊ demōes. Scōa opio hꝫ. 3. cō
cluſiones. Pria de diligēdis amicicia ſm illa q̄t-
tuor aug. ſꝫ xp̄i hūanitatē pl⁹ q̄ nos obiue: ſed du
biū an itēſiue. Scōa ꝯ° de ꝯcupitia ex caritate: qꝛ
p̄mo bona pn̄te/ſcōo ỽtutes/tꝛio cetera amant̄ ⁊
odiūt̄ ſꝫ ꝙ ad illa expediūt vl' ipediūt. Tertia ꝯ°
neutro mō ex caritate diligēdi ſunt: qꝛ cū p̄ter dā
natos oēs alīq ſint ex caritate diligēdi dānati ꝑ a
ſenſus nullo mō ſed p̄mi ex amicicia nāli. Scōs
art. vtꝝ caritas itēſa ⁊ reiſſa ſit vna hꝫ. 3. cō. Pria
ꝙ itēſū ⁊ remiſſū ꝓut ſūt i fluxu ſr̄ eadē forma nūero.
Tertia ꝯ° ꝙ forma q̄ ē i t'mio a q̄ ⁊ ad quē itēſiōis ⁊
remiſſiōis ē eadē nūero realit' cū forma q̄ ē i fluxu
dū itēdit̄ ⁊ remittit̄. Tertia ꝯ° ꝙ t'min⁹ q̄ ad quē ī
motu intenſi ⁊ remiſſi ſunt idē re numerali.
Terti⁹ arti. vtꝝ ad diuerſitatē itēſi ⁊ remiſſi ſeq̄t̄
ifinitas medioꝝ actual' iplicat. 3. cōclu. Pria ꝙ ſi
itēſū ⁊ remiſſū re differrēt vl' alteratio eēt inſtā
tanea in q̄libet eſſent infinite forme ſibi actu ſuc-
cedētes. Scōa ꝯcluſio ꝙ i alteratiōe ē duplex ꝯti
nuitas vna hꝫ extēſionē ſibi cui⁹ ptes ſucceſſiue al
terāt̄/alia ꝑ ſe ſm diſſolubilitatē forme ⁊ vtraq; ad ſui
ꝯtinuitatē req̄rit aliq̄d de p̄ma forma manere cū. 2.
Tertia ꝯclō ꝙ aliq̄d pō i alio dr̄ duplr. vnomō ſic
ꝙ nihil actualitatis hēat i ipō vt calor i aq̄ frigi-
da. ſcōo mō ſic ꝙ nō hꝫ actū ꝓpꝛiū ⁊ diſtinctū ſꝫ cō
¶ Scōa qō verū hō ex (mune ſicut ptes i toto.
caritate debeat diligere ſeip̄m hꝫ tres articulos
Prim⁹ articlō de h̄ ꝙ pricipalr̄ q̄rit̄ hꝫ. 3. ꝯclones
Prima ꝙ licet ad ſeip̄m nō ſit amicicia ꝓpꝛie: ſꝫ
aliq̄d mai⁹: ē tn̄ caritas magis ad ſe q̄ ad alterū

Scđa ꝯclo ꝙ 4. ſūt q̄ ex caritate ſunt diligenda ſupra nos/nos ifra iuxta
Tertia conclo ꝙ ꝓprie ſunt tm̄ tria deus nos ꝛ ꝓximus: ſed dilectio ſui ꝛ proximi equaliter diuiditur in corpus et animam.
¶ Secundus articulus an caritas eliciat actuz diligendi habet tres concluſiones.
Pria ꝯclo ꝙ habit⁹ diſpōit actiue vl̄ paſſiue ſicut ſua potētia elicit vel imperat actiue vel paſſiue.
Scđa ꝯclo ꝙ hit⁹ acq̄ſiti nō ſunt neceſſarij ꝓpt̄ actū ſ; ꝓꝑ modū ſ; habitus ſupnāles ſic. qꝛ ſine caritate act⁹ meritorius non poteſt haberi. nec faciliter nec quomodolibet aliter
Tertia ꝯclo ꝙ q̄ pl⁹ſciūt de deo ꝛ ꝟtutib⁹ſpeclatiue nō pl⁹ diligūt deū nec ſūt mag; ꝟtuoſi ex hoc
¶ Terti⁹ articulus vtrum idem habitus eliciat actum meritoriuz ꝛ beatificū hz tres ꝯcluſiōes
Pria ꝯclo ꝙ idē hit⁹ pōt elicere actū bīficū ꝛ meritoriū q̄ aliq̄s meret̄ alteri vl̄ ſibi aliō q̄ beatitudinē eſſentialem vt in chriſto non aūt illū quo ſibi meret̄ eſſentialem beatitudinem.
Scđa ꝯclo ꝙ dilectio dei i via ꝛ i pſia ē vni⁹ rōis
3. ꝯclo ꝙ ſol⁹ hit⁹ luis glie elicit totā beatitudiem
¶ Tertia q̄o vtꝝ caritas poſſit dīnui hz duos ar.
Prim⁹ ē de itellectu q̄ſtionis ꝛ hz. 3. concluſiōes
Prima concluſio ꝙ caritas nō poteſt augeri nec minui ex parte obiectorū.
Secunda concluſio ꝙ caritas ex parte ſubiecti. pōt augeri a deo effectiue ꝛ ex ſe meritorie ſ; dubiū eſt vtrum poſſit diminui ſimiliter.
Tertia cōcluſio ꝙ abſolute deus poſſet caritatē diminuere ꝛ ꝙ ꝑ pctm̄ mortale tollit̄ ſ; an ꝑ venia le demeritorie minuatur eſt dubium.
¶ Scđs artic̄ls de h̄ qđ q̄rit̄ hēt tres opiones.
Pria opio ꝙ pctm̄ veiale meret̄ dīnutiōe; carita
Scđa opio ꝙ ꝑ venialia caritas manēs mi (tis. nui nō pōt q̄tum ad ēntiam ſm̄ legem cōmūe;
Tertia opinio habet tres concluſiones.
Prima concluſio ꝙ caritas nō pōt remitti q̄tum ad gradus in eſſentia nec in eſſe.
Secunda concluſio ꝙ caritas pōt diminui per culpā vel penā q̄ ad radicatiōe; q̄ ē firmitas magis vel min⁹ ꝓmpte reſiſtēra tēptatiōi. Tertia ꝯclo ꝙ caritas pōt diminui q̄tū ad feruorē act⁹ eliciti ꝛ īpati ꝑ diſpōēm derelictā ex venali vnus act⁹ dū ē feruorē nō diminuit ſed tollit

Tricesimanōa diſtictio de ordie caritat; ꝛ gñalitate ipſius habet. 4. queſtiōes.
P.ia q̄o vtꝝ i caritate ſit ordo hz. 3. ar.
Prim⁹ artic̄ls de ordie caritatis i gñali hz. 5. cō.
Prima ꝯclo ꝙ caritas q̄ ad actū ꝯplacēdi i bono hito hz grad⁹ obiue. Scđa ꝯclo de velle deſiderij reſpectu bōi hñdi reſpectu creaturaꝝ obiue qꝛ ſic nō hz ḡd⁹. Tertia ꝯclo ꝙ reſpectu dei nō ē deſideriū q̄ ꝓui optat̄ ei i creatis honor ꝛ hmōi qđ hz ḡdū. Quarta ꝯclo de ḡdu itēſi. qꝛ pl⁹ deū q̄ nos ꝛ nos q̄ ꝓximū. Quita ꝯclo ꝙ q̄lis ē ḡ- d⁹ i affectu talis ē i effectū ceteri; parib⁹ Scđs artic̄ls de obō ad mercedem hz quiq; ꝯcluſiones.
Prim⁹ ꝯclo ꝙ merces nō ē finis merēti; niſi finis q̄ amat̄ amore. Scđa ꝯclo ꝙ nō dz hēri reſpect⁹ ad mercedē. q. ſit finis rei amate ꝯcupiſcentie.
Tertia ꝯclo ꝙ nec merces dz eē finis amori; ſic ꝙ ſine eo nō diligeret̄. Quarta ꝯclo ꝙ pōt pōi ſiſ sōr; ſic tm̄ ꝙ ſine h̄ diligeres. Quita ꝯclo ꝙ nec iſto mō ſ; hēre oclm ad mercedem temꝑalem.
Terti⁹ art. an extranei meliores ſint magis diligēdi. hz. 5. ꝯclōes. Pria ꝙ q̄drupler ē amicicia ſm̄ q̄druplicē cōionē vel cōicationē. Scđa ꝯclo ꝙ loquēdo de ḡdu boni voliti ꝯplacēdo q̄dē pl⁹ diligēdi ſunt meliores deſiderando equaliter
Tertia cōcluſio ꝙ loquendo de gradu inteſi pl⁹ diligendi ſunt ꝓpinq̄ores nobis licet min⁹ boni
Quarta ꝯclo ꝙ i; amore nature ꝛ caritati; intēſi⁹ diligam⁹ amicos nō tm̄ maiora eis bōa optam⁹
Quita ꝯclo ꝙ de⁹ pl⁹ diligit ſimplr meliore ſm̄ ꝑſcia; nō ſm̄ pſtiē iuſticiā niſi q̄ ad actū ꝯplacētie
¶ Scđa qō vtꝝ teneamur diligere deū pl⁹ q̄ nos hz. 5. opiones. Pria opio hz. 5. ꝯclones. Prima cōclo cōis olb⁹ ꝙ de⁹ ꝓp̄e amat̄ amore amicicie ſed ꝓpt̄ ꝓp̄e eſt obm̄ remotū amoris ꝯcupiſcentie
Scđa ꝯclo ꝙ nāli dilectiōe hō diligit pl⁹ ſe q̄ deū
Tertia ꝯclo ꝙ ꝑ caritatē hō eleuat̄ ad diligendū deū pl⁹ q̄ ſeipſ;. Quarta ꝯclo ꝙ nō ē ex ꝑuerſitate nature ꝙ de⁹ min⁹ diligat̄ q̄ pl⁹ ē diligidū ſed ex debilitate nature ſicut ꝙ min⁹ cogitat̄. Quinta ꝯclo ꝙ ꝑuerſitas nature eēt ſ aliqd alid a deo di Scđa opio cōis hz. 3 ꝯclones. (ligeret̄ vt finis.
Prima cōcluſio ꝙ naturali dilectione hō pl⁹ diligit deū q̄ ſeipſm. Secūda cōcluſio ꝙ exēpluz de parte ꝛ de oue magis eſt ad ꝓpoſitu q̄ alq̄ dicāt
¶ Tertia ꝯclo ꝙ io de⁹ ē mag; diligēd⁹ qꝛ ē dās ꝛ pia bona ꝯcurrut. ¶ Tertia opio hz. 4. ꝯclones.
Prima concluſio de intellectu queſtionis.
Scđa ꝯclo oñdit ieſficaciā triu rōnū coium.
Tertia ꝯclo adducit q̄tuor rōnes ꝓbabiliores ad
Quarta cōcluſio reſpodet ad obiecta. (ꝓpoſitū
¶ Tertia queſtio vtrum preter caritatem ſit aliqua virt⁹ appetitiua gñalis hz duos articulos.
Prim⁹ articul⁹ de iuſticia legali hz q̄tuor ꝯclōes.
Pia ꝯclo ꝙ int̄ ꝟtutes politicas ē aliqua gñalis
Scđa ꝯclo ꝙ illa ꝟtus gñalis eſt iuſticia legalis
Tertia cōcluſio qualis ſit gñalitas hui⁹ virtutis et ꝙ habet actū ꝓpriū ſpecialem ꝛ diſtinctum.
Quarta ꝯclo quō iſta ꝟt⁹ gñalis ſit diſticta a ſpālib⁹
Secūdus articul⁹ de amicicia hz tres cōcluſiōes
Prima ꝯclo ꝙ amicicia acq̄ſita eſt virt⁹ politica.
Scđa ꝯclo ꝙ amicicia nō eſt virt⁹ gñal ſed ſpālis
Tertia ꝯcluſio quō differt ab aliis amicicijs q̄ nō
¶ Quarta q̄ſtio vtrū p̄ter carita (ſunt ꝟtutes. tē et iuſticiā ſit aliq̄ virt⁹ gñal hz ſex articulos.
Prim⁹ arti. ꝙ ſm̄ phm̄ no pi poni int̄ amicicia ſi-
Scđs arti. ꝙ caritas quā ponit (cut eſt caritas. fides eſt virt⁹ gñalis et eſt amicicia licet debita.
Tertius arti. de differētia iter gñalitatē caritat; et iuſticie/et quō eſt vn⁹ act⁹ ꝟtut; ipetātis ꝛ exequentis/et ꝙ non ſunt duo peccata.
Quart⁹ articulus ꝙ prudētia eſt virt⁹ generalis.
Quintus articulus ꝛ cōtra illos qui ponūt theologiam affectiuā ꝛ deū ſubiectū ſm̄ ꝙ dilectus.
Sextus articulus de dubijs circa predicta vel ꝙ eſt ibi vnam appetitiuā generalem dare reſpectu omnium agibilium ſicut eſt prudētia.

Tricesima diſ. de dilectiōe inimici habz. 5. qōes
¶ Pria queſtio vtrum diligere inimicuz ſit magis meritorium habet duos articulos.
Prim⁹ arti. de dilectiōe abſolute hz duas opiōes
Pria opio hz. iij. ꝯclones. Pria ꝯclo ꝙ inimic⁹ q̄ ad inimicicia nō ē diligēd⁹ ſ; q̄ ad naturā affectu i gñali nō oportet aūt in ſpāli niſi in neceſſitate
Secunda concluſio ꝙ proportionabiliter diligendus ē i effectu ſicut in affectu.

Tertia ꝯclō ꝙ nō eſt neceſſe optare bonū niſi ꝑtī
ad caritatē ꝑtinet. Scḋa opīo hȝ tres ꝯcluſiōes
Pria cōcluſio dilectio inimici vno mō eſt precepta
Secūda concluſio qñ dilectio inimici eſt ꝓhibita.
Tertia concluſio quando cadat ſub conſilio.
Secundus articulus de cōparatione dilectionū
amici ⁊ inimici habet duas opiniones.
Prima opinio habet tres concluſiones.
Prima concluſio ꝙ ſi vna excludat aliam non eſt
bona ⁊ ſic cōparatio nulla
Scḋa ꝯclō ꝙ ſi vna icludat aliā nō excludat ꝑma
melior ē. Tertia ꝯcluſio ꝙ ſi neutra icludat aliā
nec excludat inimici precellit.
Secunda opinio habet tres concluſiones.
Pria ꝯcluſio ꝙ dilectio amici eſt magis debita.
Scḋa ꝯclō ꝙ dilectō amici ē melior dōlta re mor;
Tertia ꝯcluſio ꝙ dilectio inimici ē mag; meritoria
¶ Scḋa qō vtꝝ ſit aliq̄ caritas acq̄ſita hȝ 3. arti.
Prim⁹ articul⁹ de fide acq̄ſita hȝ duas opiones.
Prima opio hȝ. 7. cōcluſiōes. Prima ꝯcluſio ꝙ
hīt⁹ acq̄ſiti ex actib⁹ ſtutū īfuſaꝝ nō ſūt ſtutes
Secunda concluſio ꝙ fides infuſa eſt neceſſaria.
Tertia concluſio ꝙ fides infuſa eſt virtus.
Quarta concluſio ꝙ hab tus infuſus differt ſpe
cie ab acquiſito ex actibus eius.
Quinta concluſio ꝙ mediū fidei acquiſite eſt ve
ritas fallibilis / infuſe vero infallibilis.
Sexta concluſio ꝙ fides eſt quoddam lumen.
Septima ꝙ fides eſt habitus non potentia.
Scḋa opio quō fides acq̄ſita ſit virtus ⁊ quō nō.
Scḋs arti. de caritate acq̄ſita hȝ duas opiones.
Prima opio hȝ. 7. ꝯcluſiōes. Pria ꝯcluſio ꝙ eſt
ponere caritatē acq̄ſitā ex actib⁹ īfuſe ſicut fidē.
Scḋa ꝯcluſio ꝙ caritas acq̄ſita nō ē ſt⁹ ſine fide
Tertia cōcluſio ꝙ nō eſt virtus ē ſuppoſita fide.
Quarta concluſio ꝙ preter fidē infuſam eſt dare
prudentiā infuſam dirigentem caritatem.
Quīta ꝯclō ꝙ prudētia īfuſa ē alt 3 a dōtis ſpūſci
Sexta concluſio ꝙ caritas infuſa differt numero
et ſpecie ab acquiſita ſicut fides.
Septima concluſio ꝙ prudentia infuſa eſt virtus
generalis ſicut caritas.
Secunda opinio ꝙ caritas acquiſita eſt virt⁹ per
fectior omni alia acquiſibili appetitiua
Tertius articulus de obiecto caritatis infuſe et
acquiſite habet tres opiniones.
Prima opinio ꝙ aliud eſt obiectum formale cari
tatis acquiſite ⁊ infuſe.
Secunda opinio ꝙ idem eſt obiectum formale di
lectionis dei naturalis et ſupernaturalis.
Tertia opino habet tres concluſiones.
Prima concluſio ꝙ aliud eſt obiectum caritatis
infuſe ⁊ amicicie pure ex naturalibus acquiſite.
Secūda concluſio ꝙ idem eſt obiectum caritatis
infuſe et acquiſite ex actibus infuſe.
Tertia ꝯcluſio ē ꝙ ē aliō obiꝫ caritat; vie et pñe.
¶ Tertia queſtio vtrū aptitudo naturalis ad ca
ritatē acquiſitā trāſmutet in eā hȝ. 7. opiniones.
Pria opio q̄ pōit ichoatiōnē ad trāſmutabilitatē
Secūda que ponit ichoatiōnē forme ſm̄ eſſe incō
pletū ad coagendū v: accidat gñatio naturalis
Tertia opinio ponit purū poſſibile cōuerti in for
mam naturalem non ſupernaturalem.
Quarta opinio ꝙ forma preexiſtit ſm̄ eſſe poten
tiale ſm̄ gradū potētialitatis non actualitatis.
Quinta opinio ꝙ compoſitum ſit non forma que
preexiſtit in ſola potentia que eſt materia.
Sexta opinio medians inter inchoationem ⁊ laē
titationem ꝙ tota eſſentia preexiſtit totaliter.
Septima opinio reprobans iſtā multipliciter et
tollens modos reales in deo ⁊ in creaturis

TRiceſimaprima diſtinctio de euacuatio
ne i patria habet tres queſtiōes
¶ Prima q̄ſtio an caritas euacuetur in
patria habet tres articulos.
Primus articul⁹ ꝙ caritas ſemel habita pōt per
di in via ⁊ recuperari ſm̄ ꝙ aliq̄d dicit̄ deleri de
libro vite vel reſcribi.
Secundus articulus ꝙ caritas in patria nō eua
cuat quo ad eſſentiam ſed quo ad imꝑfectiones.
Terti⁹ articulus ꝙ ſcīa ꝑte dicta nō euacuatur
quo ad habitum nec quo ad actum.
¶ Secunda queſtio de euacuatione fidei quo ad
habitum habet duos articulos.
Prim⁹ articul⁹ vtrum fides ſtet cum ſcientia in
via habet tres opiniones.
Pria opio ꝙ nō pnt ſil ſtare de eodē fides et ſcīa.
Secūda opinio ꝙ poſſunt ſimul ſtare fides ⁊ opi
nio quo ad habitus.
Tertia ꝙ habitus ſunt incompoſſibiles ſuppoſi
to ꝙ actus ſint incompoſſibiles
Secundus articulus ꝙ fidē quo ad ſolum habitū
poſſe manere in pña non eſt hereticū nec falſum
ſed verū ꝗuis manere de facto ſit falſum.
¶ Tertia queſtio de euacuatione fidei in patria
quo ad actum habet tres opiniones.
Prima opinio ꝙ non eſt hereticū nec falſum poſ
ſe manere actum fidei.
Scḋa opio ꝙ duorū eſt de ꝯpoſſibilitate habituū
inter ſe ⁊ cū actu ſȝ ꝙ act⁹ ſil ſtēt impoſſibile.
Tertia opinio ꝙ eſt hereticū negare fidē euacua
ri aliter vel plus ꝙ caritatem non autem nega
re actum vel habitum tolli ⁊ quid circa hoc poſ
ſibile ⁊ q̄d nō / ⁊ quid verum ⁊ quid falſum.

TRiceſimaſecūda diſtictio de dilectiōe
q̄ de⁹ diligit creaturā hȝ. iii. q̄ſtiōes.
¶ Prima queſtio vtrum dilectio dei
eterna dederit eternum eſſe eſſentia
le habet tres opiniones.
Pria opio ꝙ res h̄ri: eē ēne no ex ſtētie ab etno
Secunda opinio Gos ꝙ res non plus habent de
eſſe eſſentie ꝗ exiſtentie.
Tertia opinio her. reprobat ꝑmā ꝯfirmat ſecūdā.
¶ Scḋa q̄ſtio vtrū dilectio creature etna dede
rit eis eē ꝑdicamētale eternū hȝ tres articulos.
Primus articulus an propoſitiōes ꝑ ſe ſint eter
ne habet quatuor opiniones.
Prima opinio ꝙ ſunt vere ab eterno ꝓpter eter
nitatem eſſentiarum.
Secunda opinio dicentium ꝙ iſte ſunt vere abſq̃
diſtinctione ab eterno.
Tertia opinio ad idem de aluernia ꝙ eſſentia eſt
eſſentia ab eterno.
Quarta opinio her. qui diſtinguit multipliciter.
Scḋs articul⁹ de eternitate ꝑdicatiōis hȝ tres opi.
Prima opinio ꝙ res ſunt in genere ab eterno pro
pter eſſe eſſentiale eternum.
Secunda opinio heruei ꝙ vno modo res fuerunt
in genere ab eterno alio modo non.
Tertia opinio Gos. ꝙ ſimpliciter loquendo non
fuerunt in genere ab eterno.
Terti⁹ articul⁹ ꝙ de⁹ ab eterno dilexit creaturam

¶ Tertia q̄ſtio an dilectio dei eterna dedit eē potentiale eternum habet tres articulos.
Primus articulus an creatura habuit eſſe potentiale ab eterno habet tres opiniones.
Prima opinio Jacobi heremite ꝙ res habet modum eſſendi potentiale ab eterno actualiter ex tempore.
Secunda opinio Alexandri heremite ꝙ res habent eſſe potentiale obiectiuum reale eternum extra deum.
Tertia opinio cōmunis ꝙ nullum eſſe potentiale nec modus extra deū eſt niſi ex tempore.
Secundus articul⁹ an deus poſſit aliquid annichilare: et an de facto annichiletur aliqua/ puta gratia et caritas.
Tertius articul⁹ de dilectione dei qr diligit oēm creaturam equaliter et inequaliter.

Tricesimatertia diſtinctio de virtutibus moralibus hʒ quatuor q̄ſtiōes
¶ Prima queſtio an virtutes inſint nobis a natura habʒ tres articulos
Primus articulus vtrum morales ⁊ intellectuales inſint a natura ⁊ quomodo.
Secundus articulus vtrum ſint morales infuſe.
Tertius articul⁹ vtrū virtutes maneāt in patria.
¶ Secunda queſtio vtrum virtutes cauſentur in nobis ex actib⁹ habet duos articulos.
Primus articul⁹ vtrum ⁊ quomodo virtutes cauſentur ex actibus.
Secundus articulus de medio virtutum
Tertia queſtio de ſubiecto virtutum moraliū habet ſex opiniones de hoc quod eſt dubium
Prima opinio ꝙ omnes in voluntate: ſed earum impreſſio in appetitu ſenſitiuo.
Secunda ꝙ omnis habitus et virtutes in appetitu ſenſitiuo ⁊ nichil in voluntate.
Tertia opio ꝙ oēs eſſentialiter i vtroqꝫ appetitu
Quarta opinio ꝙ virtus eſt in intellectu poſſibili in voluntate in appetitu ſenſitiuo.
Quinta opinio ꝙ virtus que eſt circa paſſiones: eſt principaliter in ſenſualitate.
Sexta opinio ꝙ iuſticia virtus eſt in volūtate impreſſio eius in ſenſu: ſed fortitudo/ temperantia in iraſcibili ⁊ concupiſcibili ſine habitu in volūtate que non eſt virtus.
¶ Quarta queſtio de virtutibus principalibus ⁊ cardinalibus habet quatuor articulos.
Primus articul⁹ ꝙ ſole morales/ et ſole quatuor nominate ſunt cardinales.,
Secundus articulus ꝙ preter iuſticiam generalem eſt neceſſaria iuſticia particularis.
Tertius articulus de diſtinctiōe iuſticie particularis ab alijs quo ad obiectum ⁊ medium.
Quartus articulus de diuiſione iuſticie particularis in commutatiuam ⁊ diſtributiuam.

Tricesimaquarta diſtinctio de donis habet tres queſtiones.
¶ Prima queſtio de donis in generali/ habet tres articulos.
Primus articulus de differentia donorum et virtutum habet quinqꝫ opiniones.
Secundus articulus de ſufficientia et diſtinctione ſeptem donorum ſpiritus ſancti.
Terti⁹ articul⁹ de mãſione donoꝝ ⁊ virtutū in patria.
¶ Secunda queſtio de prudentia theologie acq̄ſita an ſit virtus vel donum habet tres articulos.
Prim⁹ articul⁹ ꝙ nō eſt donū ſed habit⁹ acq̄ſitus
Secūd⁹ articul⁹ ꝙ pōt dici ⁊ vere ⁊ ꝓprie prudētia
Tertius articul⁹ ꝙ poteſt dici vere et proprie virtus diſtincta ab infuſa.
Tertia q̄ſtio de dono timoris hʒ q̄tuor articulos
Primus articul⁹ de diuiſione timoris ⁊ ꝙ timor ſeruilis eſt bonus ſed imperfectus.
Secundus articulus quid ſit ꝑfectius facere bonum timore mundano q̄ȝ amore.
Tertius articulus quid ſit laudabilius timere in proſperis an non timere in aduerſis.
Quartus articulus/ an ſeruans precepta timore vel amore mundano peccet.

Tricesimaquinta diſtinctio de vita actiua et contemplatiua hʒ ſex queſtiones
¶ Pria q̄ſtio ſuppoſito ꝙ ɔtēplatiua ſit ꝑfectior an ſtatus prelatorum ſit perfectior habet quatuor articulos
Prim⁹ articul⁹ de diuiſiōe vite actiue ⁊ ɔtēplatiue
Secūdus articul⁹ q̄ ſit nobilior hʒ tres opiones.
Tertius articulus que ſit melior.
Quartus articulus quis ſtat⁹ ſit perfectior prelatorum vel religioſorum
¶ Secunda queſtio vtrum ſtatus religioſorum ſit perfectior ſtatu curatorum.
¶ Tertia qō vtrū ꝑfectō vite req̄rat reliq̄re tꝑalia
¶ Quarta qō vtrū ꝓuatio ponat i ſtatu ꝑfectōis
¶ Quinta queſtio vtrum ſtatus nichil habentiū in cōmuni ſit ꝑfectior.
¶ Sexta queſtio vtrum viuere de elemoſinis ſit imperfectionis.

t Ricesimſexta diſtinctio de cōnexione virtutum habet quinqꝫ q̄ſtiōes.
Prima de connexione acquiſitarū cum infuſis.
¶ Scḋa qō de ɔnexiōe moraliū cū itellectualib⁹
¶ Tertia q̄ſtio de cōnexione moraliū adinuicem
¶ Quarta queſtio de connexione habituum gratuitorum et de equalitate virtutum
¶ Quinta q̄ſtio de cōnexione viciorum

t Ricesimaſeptima diſtinctio de preceptis habet duas queſtiones.
¶ Prima q̄ſtio de preceptis decalogi habet quatuor articulos
Prim⁹ articul⁹ de ſufficientia ꝑceptoꝝ decalogi.
Secundus articul⁹ an caritas vel modus eius ſit in precepto habet tres opiniones.
Tertius articulus an decime ſunt in precepto et de neceſſitate ſalutis.
Quartus articulus que ſit maior obligatio precepti an voti.
¶ Secūda queſtio de vſuris hʒ duos articulos.
Primus articul⁹ in generali qō eſt illicita de principe et accipiente et reſtitutione et tranſlatione dominij et huiuſmodi.
Secundus articul⁹ in ſpeciali de arte cāpſoria et valore florenorum et de redditibus ad vitam et de alijs qui vendunt carius propter dilationem tꝑoris ⁊ de vſura mentali ⁊ hmōi.

t Ricesimaoctaua diſtinctio de mēdacio habet duos articulos
Primus articulus de mendacio q̄ſemper eſt peccatum et q̄ſ ſit mortale ⁊ de viris perfectis.
Secūdus articulus an liceat diuidere corpus in ſepultura.

TRiceſimanona diſtinctio de periurio habet tres queſtiones.

¶ Prima queſtio an iuramētū incautum ſit obligatoriuʒ/ habet tres articulos.

Prim⁹ articul⁹ qd eſt iuramētum/et quid eſt licitum ſed nō ꝑ ſe appetendum.

Secundus articulus quomodo iuramentū coactum ſit obligatorium in vtroqꝫ foro

Tertius de iuramēto incauto quo ad ſubſtantiaʒ et conditionem inhoneſtam.

¶ Secunda queſtio an omne ꝑiuriū ſit mortale.

¶ Tertia queſtio de caſu nouicij pupilli quē mater ſcd̄o nubens repetit:et qui iurauit exire.habet quatuor articulos.

Prim⁹ articul⁹ an mr̄ ꝯuolās ad ſecūda vota poſſit irritare iuramentum vel ingreſſum vel votuʒ pupilli ex marito premortuo.

Secundus an iuramentum vel ingreſſus filij vel pupilli propinqui pubertati poſſit irritari.

Tertius an iuramētum nouicij de exeundo ordinem teneat.

Quartus an illo iuramēto non impleto poſſit in ordine remanere.

QUadrageſima diſtinctio de diſpēſationibus preceptoꝝ hʒ tres queſtiones.

¶ Prima q̄ſtio de diſpēſatione iuris/habet tres articulos

Primus articulus an diſpenſatio faciat licitum quod als eſſet illicitum.

Secundus an per conſuetudinem derogetur ſtatuto ſynodi generalis.

Terti⁹ an lex vet⁹ ꝓhibet ſʒ manū vl̄ etiā animū

¶ Scd̄a q̄ſtio de diſpēſatōe pape hʒ.iij.articlos.

Primus an papa poſſit diſpenſare in reſtitutione ablatorum/habet quinqꝫ concluſiones.

Prima concluſio/quale ius habet papa in bonis clericorum ſecularium.

Secunda concluſio quale ius habet in bonis fratrum minorum.

Tertia cōcluſio/quale ius habet in bonis laicoꝝ

Quarta concluſio ꝙ poteſt papa diſpenſare in reſtitutione facienda eccleſie ſine neceſſitate/ non autem laico.

Quinta concluſio ꝙ papa etiam in temporalibus laicorum imediate p̄eeſt que eſt dubia.

Secundus articulus de diſpēſatione pape in preceptis habet quatuor concluſiones.

Prima ꝙ precepta diuina īterpretari improbabiliter dubijs in fide ꝛ in moribus/eſt ſolius pape.

Secunda concluſio ꝙ declaratio ſemel facta per eccleſiam non debet retractari.

Tertia concluſio ꝙ papa non poteſt diſpenſare in preceptis nature vel factis a chriſto immediate.

Quarta concluſio ꝙ papa poteſt diſpenſare in p̄ceptis apl̄oꝝ ꝛ conciliorum ꝛ in biblia ſcriptis.

Tertius articulus an in gradibus lege diuina ꝓhibitis papa poſſit diſpēſare hʒ tres ꝯcluſiones

Prima cōcluſio ꝙ papa nō pōt diſpenſare in gradibus conſanguinitatis et affinitatis prohibitis in vetere teſtamento.

Secunda ꝯcluſio ꝙ papa nō pōt reuocare gn̄alit̄ ſtatuta apoſtolorum in quibus pōt diſpēſare.ꝛc.

Tertia concluſio ꝙ in ordinationibus eccleſie et huiuſmodi circa ſacramenta poteſt diſpenſare non autem facere legem contrariam generalem ꝙ preſbyteri ſint vxorati.

¶ Tertia q̄ſtio de diſpēſatione hʒ tres articulos

Primus articulus de diſpenſatione dei in preceptis habet tres concluſiōes.

Prima concluſio ꝙ deus poteſt diſpenſare in omnibus preceptis cerimonialibus.

Secunda concluſio ꝙ deus non poteſt diſpenſare in primis principijs iuris naturalis.

Tertia concluſio ꝙ deus non poteſt precipere malum culpe coniunctum.

Secundus articulus an deus poſſit diſpēſare in p̄ceptis prime tabule habet quinqꝫ concluſiōes

Prima concluſio ꝙ in preceptis prime tabule negatiue ſumptis deus non poteſt diſpenſare.

Secunda concluſio ꝙ nec in eis affirmatiue ſumptis prout obligant ſemꝑ/puta ꝙ homo aliquādo non ſit obligatus amare deum/timere eum/ſperare in eum/credere et obedire deo/habitualiter obedire deo et huiuſmodi.

Tertia concluſio quo ad actum reſpectu cuius obligat ad ſemper ꝙ ſi non eſſet temp⁹ determinatum pro quo obligarent nō proprie diſpēſaret

Quarta concluſio ꝙ eſt tempus vite determinatum implendi.et ſic deus poteſt diſpenſare.

Quinta cōcluſio ꝙ p̄cepta prime tabule reducūtur ad dilectionem dei.

Tertius articulus an deus poſſit diſpēſare in preceptis ſecunde tabule/habet tres concluſiones.

Prima concluſio ꝙ deus poteſt diſpenſare in omni precepto affirmatiuo ſecunde tabule quod reducitur ad dilectionem proximi

Secunda concluſio ꝙ poteſt diſpēſare in omni p̄cepto ſecunde tabule negatiuo/qd̄ reducitur ad illud.ne oderis fratrem tuum.

Tertia concluſio ꝙ deus non poteſt diſpenſare ꝙ liceat mentiri.

¶ Expliciunt tituli diſtinctionum/ queſtionum/ articulorum/et concluſionum /ſuper tertium ſententiarum domini Petri de Palude patriarche quondam hieroſolymitani ordinis predicatorū.

Extraict des Regiſtres de parlement.

Veue par la court la reqſte a elle baillee par Claude cheuallon et Jehan gourmont maiſtres libraires et imprimeurs en ceſte ville de Paris. Par laquelle ilz requeroient inhibitions ⁊ deffenſes eſtre faictes a tous libraires ⁊ imprimeurs et tous autres de ne imprimer ne faire imprimer ou expoſer en vente. Ceſtaſſauoir ledit Cheuallon les oeuures de maiſtre Pierre de Palude ſur les Premier Second et Troiſieſme liures du maiſtre de Sentences. Et ledit Gourmont vng liure par luy imprime intitule Tripartitum Epythoma in totius dialectice principia a magiſtro Guillermo maudiſon ſcoto editum et ei⁹ opera. Sinon de ceulx qui ont eſte imprimez par iceulx Cheuallon et gourmont iuſques a deux ans prochainemet venās a ce que leſditz Cheuallon ⁊ gourmont ſe puiſſent ce pendant rembourſer des faiz: miſes: ⁊ labeurs quil leur a conuenu faire en imprimant leſditz liures. Veuz auſſi pluſieurs arreſtz et ordonnances de ladicte court donnez en pareil cas: ⁊ tout cōſidere. Lad court a defendu et defend a to⁹ libraires: imprimeurs et tous autres de ne imprimer ne faire imprimer: ou expoſer leſdictz liures en vente: ſi non de ceulx qui ſont imprimez par leſditz Cheuallon ⁊ gourmont iuſques a deux ans prochainement venans: ſur peine de confiſcation deſditz liures: ⁊ damēde arbitraire. Faict en parlement le dernier iour de Septembre. Lan Mil cinq cētz ⁊ dixſept.

Ainſi ſigne Robert.

¶ Preclariſſimi doctoris domini Petri de Palude ordinis predicatoruȝ patriarche Ieroſolymitani tertium ſcriptū ſuper tertium ſententiarum Incipit.

Circa primam diſtinctionem tertij libri ſentētiaꝝ querunt tria. ¶ Primū eſt de poſſibilitate icarnatiōis. ¶ Secūdum de diuiſibilitate ex pte principij. Utrū ſcȝ vna perſona ſine alia potuerit icarnari ¶ Tertiū de vnitate ex pte termini vtrū ſcȝ plures perſone poſſint aſſumere vnā naturā.

Primū argumentū. ¶ Quātum ad primum querit vtrum incarnatio fuit poſſibilis. Et videt ꝙ nō: qꝛ quicq̄d ꝯuenit deo ex tempore cōuenit ei ex mutatiōe ſui vel creature: qꝛ nō eſt nouitas ſine mutatione: ſed incarnatio tēporalis nō poteſt competere deo per mutationem ſui vel creature. ergo nullo modo. Minor ꝓbatur. ꝙ eñ incarnari nō conueniat deo per mutationem ſui planum eſt cū ſcriptuȝ ſit Mala. 3. ego deꝰ qui nō mutor. ⁊ Iacobi. j. Apud quem nō eſt tranſmutatio ⁊c. Qꝫ autem nō conueniat ei per mutationem creature probatur ſic quia illa mutatio non eſſet ſcđm locū qꝛ talis mutatio eſt ad diſtās ſm locū qđ nō pōt dici de deo reſpectu creature. nō eī longe eſt ab vno quoq̄ nr̄m. Act. xvij. Nec ſcđm formā: qꝛ natura hūana ſic derelicta vel aſſūpta

Secundū non plus habet vel minus quare. ⁊c. ¶ Secđo qꝛ incarnatio eſt vnio diuine nature ⁊ pſone ad humanam naturam ſed perfectiſſimum nō eſt alteri

Tertium. vnibile. ergo. ⁊c. ¶ Tertio quia plus diſtat perſona diuina a quacūq̄ natura creata q̄ quodcūq̄ ſuppoſitū creatum a quacūq̄ natura ſubſtātiali creata alia a natura ꝑ quā conſtituit: ſed nullū ſuppoſitū creatum poteſt aſſumere in vnitate ſuppoſiti aliquā naturā creatā ſubſtantialē aliam ab illa ꝑ quā conſtituit. ergo nec perſona diuina pōt aſſumere quācūq̄ naturā creatā in vnitate ſuppo

Primū in oppoſitū. ſiti. ¶ Cōtra. nō eſt magis īpoſſibile eſſe plures naturas ī vna pſona q̄ ecōuerſo: ſed in diuis ſūt plures pſone ī vna natura. ergo ecōtra poſſibile eſt ꝑ incarnationē eſſe plures naturas in vna per

Secundū ſona. ¶ Preterea actus ſimplex ⁊ pura potētia poſſunt ſic vniri vt fiat vnū ꝑ ſe: ſed deus eſt actꝰ purus ⁊ oīs creatura reſpectu eius pura potētia pluſq̄ materia reſpectu forme cum illa cē ēna iter nō habeat a forma. oīs aūt creatura a deo hȝ q̄cquid habet ⁊ de ſe eſt purū poſſibile obiectiue

Reſpōſio. qđ eſt minꝰ q̄ poſſibile ſubiectiue. ergo ſic poteſt vniri deo vt ſit vnū ſuppoſitū. ¶ Reſponſio. tria ſunt vidēda. ¶ Primo oſtēdet ꝙ eſt impoſſibilis incarnatio ſicut quidā heretici cā ponunt. ſcȝ virtute creata etiā ī ſuppoſito creato. ¶ Secūdo ꝙ eſt impoſſibilis vt alij fingunt in ſuppoſito creato quacūq̄ ꝟtute etiā increata. ¶ Tertio ꝙ eſt poſſibilis in ſuppoſito creato ꝟtute increata ſicut fides ponit.

Primꝰ articulus. Nō eſt poſſibilis incarnatio ꝟtute creata. ¶ Primo ergo oſtēdēdū eſt ꝙ non eſt poſſibilis ꝟtute creata ſicut dixit hereticꝰ. cuius ꝟba ī mora. Grego. ponit. Nunq̄d iudeo xp̄o hoī fctō deo poſſum et ego fieri deꝰ ſi volo. ſi eñ creatura poſſet vniri creatori ꝟtute creata illa virtus aut eſſet virtus naturalis aſſumpti aut virtus ſuꝑnaturalis eiuſdē: aut eſſet virtus alicuꝰ tertij naturalis vel ſupernaturalis, dumtamen creata.

¶ Primū nō pōt dici: qꝛ quando naturaliter aliqua natura q̄ priꝰ habebat vnū ſuppoſitū trahit ⁊ aſſumit ad aliud hoc non eſt virtute aſſumpti: ſed aſſumentis ſed qñ cibus aſſumit a cibato ſola virtute cibati fit hoc non cibi qui ſe hȝ tantū paſſiue immo in ipſa vnione denudatur oī virtute et forma. ¶ Itē q̄uis natura aliquādo ſeipſam extendat et trahat ad ſe pfectionem ꝓpriā ⁊ naturalem ſicut aīatū ſeipſū naturali virtute extēdit ad ſuā naturalē quātitatē ꝑ potētiā augmētatiuā. nunq̄ tñ ad pfectionē extraneam ſue nature. Unde ⁊ ſi ſm quoſdā aqua ex ſe redit ad frigiditatē ⁊ ex naturali virtute: qꝛ illa eſt ſua naturalis ꝓprietas ⁊ perfectio: non tñ ſic pōt naturaliter ſe calefacere ſȝ reſpectu huiꝰ pure paſſiue ſe habȝ. ⁊ tñ lȝ calor non ſit naturalis cōſiderata natura forme: eſt tñ naturalis conſiderata natura materie. multominus ergo pōt virtute ſua natura trahi ad pfectionem toti nature extraneā. ꝓpter qđ ab alieno ſuppoſito maxime īcreato ⁊ ſuꝑnaturali virtute ſue nature trahi nō pōt. imo eſt cōtradictio ꝙ effectꝰ ſuꝑnaturalis fiat ꝟtute naturali: qꝛ ſuꝑnaturale dicit aliq̄d magꝫ a principio q̄ a termino ſicut reſurrectio ⁊ ſuſcitatio ⁊ ceci illuiatio. ¶ Secūdū pȝ ſic. puta ꝙ nullo dono ſuꝑnaturaliter collato hūanitati ipſa eſt vnita vel vnibilis diuinitati: qꝛ illud aut fuiſſet mediū formale aut effectiuuȝ. nō formale: qꝛ ſicut inter materiā et formā nō cadit

Inſtātia. mediū. ſic nec inter naturā et ſuppoſitū. Si dicat ꝙ verū ē de ſuppoſito ⁊ natura cōnaturalibꝰ. ſecꝰ

Solutio. de ſuꝑnaturalibus. Non valet: qꝛ illud medium formale cū non poſſet informare aſſumens informaret aſſumptū et ſic eſſet poſteriꝰ eo: qꝛ ſubiectū prius eſt p̄dicato accidentali. nec per ꝯñs eēt mediū ſȝ vltimū. ſicut etiā gratia vnionis ⁊ oīa alia dona ꝯſequunt ad vnionē ⁊ non mediant ad eam.

Inſtātia. Si dicat ꝙ ſequitur rem aſſumptā: ſed precedit

Solutio. aſſumptionē. Nō valet: qꝛ accidēs ſequit ſubſtantiā nō ſolū q̄ eſt natura: ſed q̄ eſt ſuppoſitū: qꝛ prīa ſubſtātia ſubſtat oībꝰ accidētibꝰ. Unde priꝰ eſt in xp̄o imaginari ſuppoſitū q̄ informationē alicuꝰ accidētis naturalis vel ſupernaturalis. Nec medium effectiuum: qꝛ cui repugnat ratio ſuppoſiti illi repugnat ratio aſſūptiui. ⁊ per ꝯſequēs ex parte eius non ſe tenet mediū effectiuū aſſumēdi. huiuſmodi autē eſt natura vt aſſumptibilis q̄ abſtrahit a ſuppoſito. ergo ⁊c. ¶ Tertio ꝙ non ꝑ virtutem tertij ꝓbatur qꝛ vel Gabriel effectiue ꝯiūxit naturam nature vel aliꝰ angelus ꝟtute naturali vel ſuꝑnaturali ſibi inherente: qꝛ lȝ ad hoc ꝙ aliquis ſibi vniat aliud non requirat ꝙ ipſum vniēs habeat virtutē ſuꝑ vtrumq̄: puta ſupra ſe et ſuꝑ alterum: ſed ſufficit ꝙ habeat virtutē ſuper illud ſolū ꝙ debet ſibi vniri ſicut cibatum ꝑ virtutē digeſtiuam qua dn̄atur: non ſibi. ſed cibo ipſum ſibi vnit: tamen ad hoc ꝙ aliquid vniat duo a ſe diſtincta adinuicem oportet ꝙ dominet vtriq̄ eorū: qꝛ reſpectu tertij coniunctiui duo cōiungibilia ſunt in potentia paſſiua. ſicut ſol coniungit elemēta in mixto quibus omnibus dominatur. Igit ad hoc ꝙ deus vniat ſibi carnem non oportet ꝙ dominetur ſibiipſi: ſed carni. ſufficit ꝙ dominetur et ipſe habet poteſtatē omnis carnis. ſed ad hoc ꝙ creatura vniatur creatori ꝟtute creature alteriꝰ oportet virtutem illam vtriq̄ dominari quod creature conuenire non poteſt.

Cõtra dicta obijcit

¶ Contra hoc arguit̃ ⁊ videt̃ q aſſumptio poſſit fieri virtute creata: qꝛ oĩs relatio cauſata eſt ĩ virtute creature ſicut accidẽs ĩ virtute ſubiecti: qꝛ iſta materia cum forma ſunt cauſe oĩm accidentium in ea: ſed aſſumptio nõ eſt niſi relatio: qꝛ aſſũptio non eſt aliud re q̃ exiſtere aſſumpti in aſſumẽte ergo ⁊c. maior pbata eſt. minorẽ autẽ dupliciter aliqui probant q ſubſiſtere nature humane ĩ xpo non ſit niſi noua relatio. Primo: qꝛ ſi natura hũana ſepararetur nihil corrũperet̃ nec ex parte nature nec ex parte ſuppoſiti dei. igit̃ ex vnione nõ ſit aliquod abſolutũ. Itez ſi eſſet abſolutũ: tũc eſſet aut accidẽs aut ſubſtantia: non accidẽs: qꝛ accñs non eſt ratio pſonandi: non ſubſtantia: qꝛ nec materia nec forma nec cõpoſitũ. ergo nõ eſt aliquod abſolutũ. ¶ Ad hoc autẽ aliqui reſpondent p interemptionẽ minoris dicentes q ſubſiſtere ĩ alio eſt abſolutũ quod probant ſic. Id quod eſt per ſe effectus actionis neceſſario eſt abſolutũ. hoc pꝫ: qꝛ ad aliqd nõ eſt termin⁹ mot⁹ ſm phm. 5. phiſi. ſed ſubſiſtere nature humane in ſuppoſito diuino eſt effectus actionis toti⁹ trinitatis. nã ſubſiſtere naturã humanã in ſuppoſito verbi nõ eſt aliud q̃ illã eſſe vnitã ei. Conſtat autẽ ſm ſanctos q trinitas tota vniuit eã verbo. ergo ſubſiſtere eſt abſolutũ ſicut vnitũ eſſe ad quod ſequitur relatio que eſt vnio. Item non minus dicit pfectionem ſubſiſtere humane nature in xpo q̃ ſubſiſtere accidentis in ſubiecto et remota p intellectum pfectione q̃ dat accidens ſubiecto ſed ſubſiſtere accidentis dicit pfectionẽ: qꝛ exiſtentiã accidẽtis ĩ ſubiecto. conſtat autẽ q eſſentia accidẽtis dicit abſolutum: qꝛ dicit naturã accidẽtis: cõcernendo tamen ſubiectũ ſꝫ Auicẽnã. 5. metaphiſi. ergo ſubſiſtere nature humane in xpo dicit abſolutũ: qꝛ eſſentiaꝫ nature humane. in concretione autẽ ad ſuppoſitũ diuinũ ſcꝫ concernendo ſuppoſitum diuinũ. Itez affirmatio ⁊ negatio reducunt̃ ad idẽ gen⁹. vt pꝫ per Augu. 7. de trinitate ſed ſubſiſtere ĩ ſe ⁊ ſubſiſtere in alio eſt affirmatio et negatio: qꝛ ſubſiſtere in alio eſt ſubſiſtere non in ſe. ſubſiſtere autẽ in ſe non dicit relationẽ ſed abſolutũ. ergo ſubſiſtere ĩ alio dicit abſolutũ: lꝫ ad hoc ſequat̃ aliqua relatio nature que eſt in alio ſuppoſito exiſtens ſcðm quod natura innitit̃ alteri ſuppoſito p quod eius pmanentia ſiſtit. Itẽ non videt̃ verũ q vnio et relatio noua contingat ſine nouo abſoluto: qꝛ lꝫ relatio poſſit aduenire alicui ſine ſui mutatione: nõ tñ poteſt aduenire ſine alteri⁹ mutatione. ⁊ ita noua relatio arguit neceſſario mutatũ: ⁊ p ꝯſequẽs abſolutũ cũ terminus mutationis non poſſit eſſe relatio. ¶ Ad hoc tamẽ dicunt primi q mot⁹ põt eſſe ad reſpectum extrĩſecũ: qꝛ mot⁹ localis eſt ad vbi quod eſt reſpectus. Nec hoc eſt contra phm q̃ ponit vbi terminũ mot⁹: qꝛ phũs negat motuꝫ ad relationẽ q̃ eſt reſpectus intrinſecus. Vbi autẽ non eſt relatio ſed reſpect⁹ extrinſec⁹. Vñ ad ipm eſt motus: et ſic cũ aſſumit̃ humana natura eſt iſte nouus reſpectus extrinſec⁹. ¶ Sed hoc ſtare nõ poteſt vt dicũt ſecũdi. Nã ſupra poſuerunt q ſubſiſtere dicit reſpectum nõ quẽcũqꝫ: ſed relationeꝫ realẽ. ergo ſi mutatio nõ poteſt terminari ad relationem vt dicũt tunc vnio humane nature ad diuinam ſubſiſtere nõ poterit terminari vel ſubſiſtere humane nature nõ erit ſola relatio: ⁊ ſic dictuꝫ iſtoꝝ ſe interimit. Preterea illa que ſunt vnũ ſolo reſpectu extrinſeco aduenientе ſunt vnita accidentaliter nec vnũ de alio pdicat̃ in concretione quia veſtis et veſtitus vel locus et locatũ nõ faciunt vnũ p ſe: nec natura loci pdicat̃ de natura locati in concreto nec ecõuerſo igit̃ ſi natura diuina et humana ſunt vnũ ſolo reſpectu extrinſeco: tũc natura humana ⁊ diuina ſunt accidẽtaliter vnita et vna non pdicat̃ de alia in cõcreto: et ſic xps nõ eſt vere vn⁹: q̃ oĩa ſũt abſurda et erronea. ¶ Preterea dicere vbi reſpectum nõ autem forma abſolutam eſt falſum ſm iſtos. ¶ Primo: qꝛ nihil eſt fundamentũ alicui⁹ relationis niſi abſolutũ cuꝫ reſpectus non ſit reſpect⁹ in infinitum: ſed vbi pficiẽs mobile eſt fundamentũ relationis. puta continentie locati ad locũ: qꝛ mobile ſm locum: eo q hꝫ vbi terminũ mot⁹ localis. puta vbi ſurſum cõmenſuratum ipſi loco ſurſum et mediãte vbi ſurſum locatũ dr̃ contineri a loco ſurſum: qꝛ relatio locati ad locũ pſupponit in mobili ipm vbi pficiens mobile vt fundamẽtũ in alio fundat̃ relatio continentie locati ad locũ cõtinentẽ. ergo vbi eſt abſolutũ. ¶ Secundo: qꝛ motus nõ eſt pfectior ſuo per ſe termino. quod pꝫ: qꝛ mot⁹ eſt act⁹ impfectus reſpectu termini. 3. phiſi. ſed mot⁹ localis eſt forma abſoluta. tum quia pfectior omni alio motu ſm cauſalitatẽ ⁊ menſuram. ſaltẽ. 8. phiſico. tum qꝛ dicit pfectionẽ mobilis ſicut q̃libet alius motus cum ſit actus exiſtentis in potentia. 3. phiſico. g̃ vbi erit forma abſoluta et nõ minoris pfectionis. Verũ eſt cum quodlibet vbi ſit formalit̃ et quidditatiue abſolutum. ipſum nichilominus ex mõdo ſuo ſignificandi importat reſpectum ad continens prout habens vbi circũſcribitur a continente. ⁊ quantum ad hunc reſpectuꝫ deſcribitur ab illo auctore ſex principioꝝ qui dicit q vbi ẽ circũſcriptio corporis locati ex circũſcriptione loci procedens. ¶ Item rationes primorũ nõ valent Prima non: qꝛ quando aliqua abſoluta ſunt coniuncta reſultat vnũ coniunctum abſolutum et p ſeparationem corporis tale vnum eſſe vt cũ materia et forma coniunguntur. puta anima et corp⁹ reſultat homo qui eſt vnum abſolutum: et licet p ſeparationem nihil deperdatur de natura corporis poſito q maneat idem numero ſi ſint due forme in homine vel ſaltem nihil deperdatur de materia nec de anima: tañ eñ deperditur eſſe coniuncti ſicut licet per ſeparationem humanitatis a diuino ſuppoſito nihil deperdatur de natura humana nec de diuina: tamen eſſe talis coniuncti deſtruitur: qꝛ nõ manet xps. Preterea ſi natura humana per ſubſiſtere diuinũ non haberet niſi ſolaꝫ relationem cum relatio ſm iſtos non dicat perfectionem: tunc natura humana nihil perfectionis haberet ex eo q ſubſiſtit in diuino ſuppoſito: ⁊ per cõſequẽs nõ eſſet perfectior operatio humane nature in xpo q̃ ſi fuiſſet purus homo quod eſt multum derogare ſaluti noſtre actori et merito nr̃e redemptionis. ¶ Preterea ſi per ſeparationem humanitatis a diuino ſuppoſito nihil eſſet deperditum niſi ſola relatio terminandi dependẽtiam et per coniunctionem non acquiritur niſi relatio. tũc diuinũ ſuppoſitũ nõ haberet aliquid quod nõ habuiſſet ab eterno niſi ſolũ ad aliqd. hoc autem falſum eſt: ergo p aſſumptionẽ hũane nature nõ ẽ ſolũ eſſe ad aliquid acquiſitũ. igit̃ p ſeparationeꝫ nõ deꝑdit̃ ſolũ relatio q̃re abſolutũ ſcꝫ ꝯiũctũ eſt

Sco. 3. di. 1. q. 1.

Probat̃ q ſubſiſtere ſit quoddã abſolutũ

Sco. vbi ſupra.

Cõtra rñſionẽ ſcoti

Rñdet ad rões pme opinionis

¶ Secunda ratio non valet: qꝫ tale abſolutū eſt coniunctū eſſe: quod eſt vna pſona habens duas ſubſtātias naturā. ſ. diuinā et humanam.

Cōcordat opiniones

¶ Hee due opiniones poſſunt ſic concordari: qꝫ naturaꝫ exiſtere in pſona aſſumēte dicit aliqͦd abſolutū nō tñ differens ab aſſumente et aſſumpto quaſi inde reſultet quoddā tertiū abſolutū quod ſit eſſentia vel exiſtētia ſubſtātialis ſed reſultans ſīe media te eſt relatio nihilominꝰ nō ꝓpter hoc ſequitur ꝙ poſſit fieri virtute creata: qꝫ accñs ſupernaturale abſolutū vel relatū non eſt in ꝟtute creature. Nec ſequiꝛ ꝙ poſſit fieri a ſuppoſito creato: qꝫ nō pōt ſimul diuerſas dependentias terminare eo ꝙ ſua independentia eſt finita vt patebit in articulo ſequēti: tñ improprie locutū eſt cū diciꝛ natura ſubſiſtere in alio et videꝛ oppoſitū in adiecto: qꝫ ſubſiſtere eſt p ſe nō in alio exiſtere.

Secūdꝰ articulus.

¶ Secūdus articulus de poſſibilitate incarnatiōis eſt ꝙ ipſa īcarnatio ſiue aſſumptio in ſuppoſito creato nulla virtute eſt poſſibilis: qꝫ aut ꝟtute aſſumenti naturali aut ſupnaturali ī exiſtēte aut ſupnaturali aſſiſtēte Primū nō pōt dici ſicut aliqui heretici audiētes in ſcripturis āgelos aſſumere corpora putāt eos ſibi vnire ſicut anima reſumet corpꝰ ī reſurrectōe qꝫ potētior eſt angelꝰ aīa: qꝫ etiā ſcri dicūt ꝙ lucifer aſſumet antixp̄m aut veniet ſicut filiꝰ dei aſſumpſit naturā hūanitatis ſecundū quā diciꝛ xp̄s. ſic lucifer hūanitatē qua dicaꝛ ātixp̄s hō diabolꝰ. ſic hic dꝛ xp̄s et hō deꝰ ¶ Sed iſtud eſt īpoſſibile qꝫ nullū habēs eſſe limitatū ad genꝰ et ad ſpēm pōt illud cōicare extra naturā vel naturalē aptitudinem gñis ꝛ ſpēi. cum eñ natura dicaꝛ de forma a qua eſt ſpēs et de materia ex ꝗ aliquo mō ſumiꝛ genꝰ pōt creatura eſſe ſuū limitatū cōicare alteri ad integrandū naturā ſui generis ꝛ ſue ſpeciei ſicut aīa cōicat ſuū eſſe corpori ex quo fit vna natura cōpleta in genere ꝛ ſpecie reſpectu cuius aīa et corpus ſunt vniꝰ generis et ſpeciei. Itē ſubiectuꝫ cōicat eſſe ſuū accidenti ipſum ſuſtētādo ad quod hꝫ naturalē aptitudinē vt ſubiectū ad accidēs vel ex natura forme cū eſt accñs naturale: vt aqua p eſſe ſuū ſuſtentat frigiditatē: qꝫ differunt ſpecie ꝛ genere quo ad eſſentiā nō tñ quo ad naturā id eſt ꝗ ad aptitudinē nature vel forme vel exiſtētia materie: ꝛ ſic aqua etiā ſuſtentat caliditateꝫ ꝗ eſt ita naturalis materie ſicut frigiditas: qꝫ illa eſt īdifferens ad oppoſita. Econuerſo etiā accidēs naturale vel violentū cōicat ſuū eſſe ſubſtantie: quia ei9 natura generis ꝛ ſpeciei eſt īformare tale ſubiectū: ſed non poſſet fieri ꝙ ſubſtantia corporalis ſuſtentaret accidēs ſpūale: nec ꝙ ſubſtantia ſpūalis creata ſuſtentaret accidēs corporale: puta ꝙ quantitas daret eſſe angelo vel ecōuerſo: ſaltem ꝓpria virtute. cū igiꝛ ſuppoſitū āgeli ad naturaꝫ humanā et econuerſo nō ſe habeat ſicut ptes vnius nature ſpecifice ſicut aīa et corpꝰ: nec ſicut diuerſe ſpēs ꝛ gña habentia adinuicē naturalē habitudinē ſubiecti et accidētis. tum qꝫ vtrūqꝫ eſt ſubſtantia ꝛ quod vere eſt nulli accidit. tum etiam qꝫ ſpūale et corporale nō ſꝛ apta nata pfici abinuicē accidētalitꝛ. ꝗ naturali virtute hoc eſt impoſſibile ¶ Secundo ꝙ etiā eſt impoſſibile virtute ſupernaturali inexiſtente. qꝫ illa aut eſt ſbā aut accñs ſi accidēs: nunqꝫ virtute ipſiꝰ ſuppoſitum cōmunicat et ſuam ſubſtantiam aliene nature pluſqꝫ ante qꝫ licet accidens ꝟtute ſubſtātie hēat effectū ſbꝛ: nō tñ econuerſo dat ſubſtantie effectum ſubſtantialem: qꝫ tunc ageret vltra ſuam ſpeciē. Si autē eſſet ſubſtantia tunc quereret p quid ſubſtantificaret illā ſubſtantiā ſupernaturalē ſibi ī exiſtentē ſicut querimus per quid ſubſtantificaret naturaꝫ extraneam et ſicut ſubſtantiā infuſam eadem rōe illud p aliam infuſam et ſic ī īfinitū. hunc tñ errorem poſuēt aliqui arriani: quia negant eſſe xp̄ꝫ deum facientes eū primā dei creaturā nobiliſſimaꝫ in natura ſua et gloria dono ſupernaturali dicūt eum carnē aſſūpſiſſe. ꝓpter qͦd diciꝛ non deꝰ ſcḋm eos ſed magis conſilii angelꝰ qͦd non ſolū eſt hereticum in fide ſed falſum in phīa ꝛ impoſſibile ve dictū eſt. ¶ Tertio ꝙ nec virtute aſſiſtente videꝛ eñ ꝙ ſicut accidēs poteſt ſubſiſtere ſola aſſiſtētia diuine virtutis. cuiꝰ tñ natura eſt inexiſtere ſicut ecōuerſo. ſubſtantia cuiꝰ natura eſt ſubſiſtere ſola aſſiſtentia diuine virtutis poſſit inexiſtere alieno ſuppoſito: ſed nō eſt ſiīe: qꝫ quod aliquid de inexiſtente fiat ſubſiſtens vel ecōuerſo diuina virtute aſſiſtente opꝫ ꝙ hoc ſit ab illa virtute vel ſubtrahēte vel influente vel vtroqꝫ modo. Cū autē accidēs inherens habeat eſſe p influentiā dei et ſubiecti et influētia dei non dependeat ab influentia ſubiecti ſed econuerſo deꝰ in diuerſis īfluētiis ſicut cauſa ſubiecti et accidentis cuꝫ poſſit manere ſubiectū corrupto accidente cū etiaꝫ tota accidentis eſſentia ſubſtentetur a deo et a ſubiecto et non pars ab vno poteſt deꝰ ſubtrahere influentiā a ſubiecto ſine hoc ꝙ ſubtrahat eaꝫ ab accidente quo poſito deficit ſubiectū eſſe ꝛ p conſequens accidēs ēt ſuſtentare ſed ſublata influentia cauſe ſecūde remanet illa prime cauſe ꝛ qꝫ eſt ſufficiens ſola ſine noua influentia remanet eadem eſſentia accidentis ſine ſubiecto que prius erat in ſubiecto. Vñ iſtud p ſolam ſubtractionē fit cum aut natura diciꝛ ſuſtentari alieno ſuppoſito hoc non poteſt eſſe p ſolam ſubſtractionem influentie: que et ſi ſufficeret ad priuationē ſubſiſtentie vnius non tñ ad cōmunicationē ſubſiſtentie aliene que eſt effectꝰ poſitiuus nec ad hoc ſufficeret influentia ſola ꝓpter effectū priuatiuū nec vtrumqꝫ ſimul. puta ꝙ deꝰ ſubſtrahendo nature aſſumende priuaret naturā propria ſubſiſtentia retrahendo influentiā ſuam ne cauſaret eſſe ſubſiſtentie ſed alterū tantū ēt influēdo ſuppoſito aſſumpto daret ei virtutē cōmunicādi ſuam ſubſiſtentiam: qꝫ illa virtus eſt impoſſibilis vt dictū eſt in ſecunda cōcluſiōe huiꝰ articuli.

¶ Aliter probant aliqui ꝙ nulluꝫ ſuppoſitū creatum poteſt naturam aliam ſuppoſitabilē ſubſtantificare: quia nullum ſuppoſitum poteſt naturam aliquam ſubſtantificare niſi naturam illam ex ſe. et formaliter habeat aut ꝟtualiꝛ ꝛ pfecte ꝯtineat. hoc patet. nam natura humana ſortis ꝓ tanto ſubſtantificatur in ſorte: quia formaliter ꝛ ī ſe eſt ī ſorte intantum ꝙ non eſt aliud a ſorte. ſubſtātia etiam aliquo modo ſubſtantificat accidentia qꝫ aliquo modo continētur virtualiter in eſſe ſubſtantie pro quanto a principiis ſubſtantie deriuanꝛ et oriuntur. Unde accidētia ꝗ nullam habitudinem habēt ad aliquā ſubſtantiā vt ex eiꝰ principiis oriantur nullo modo poteſt talis ſubſtantia ſubſtantificare vt patet de angelo reſpectu accidētiū corporaliū albedinis ꝛ taliū ſꝫ nullū ſuppoſitū creatū ē alia ſbā cōpleta nec virtute ꝯtinet eā pfecte cū oē ſuppoſitū creatū limitatū ſit ꝛ ſolū determinatum

Alia pbatio huiꝰ articuli.

ad propriã naturã. ergo nullū ſuppoſitū creatū pōt aliã naturã ſuppoſitabilem in ſe ſubſtantificare. ¶ Cōtra hoc tñ dicit qꝛ nulla pſona diuiſa eſt formaliter infinita et idō ſm hoc nulla pſona diuina poſſet naturã aliã ſubſtantificare. Ad qḋ dicit ꝙ inſtãtia deficit. ¶ Primo qꝛ lꝫ nulla pſona ſit infinita formaliter q̃tū ad hoc ꝙ vna perſona nō eſt alia. in diuinis tñ q̄libet ſic eſt infinita ꝙ oēm pfectionē ⁊ pſonalitatē creatã ꝯtinet ſupeminēter. ⁊ hoc ſufficit ad hoc ꝙ poſſit naturã creatã ſubſtantificare. ¶ Secūdo qꝛ lꝫ pſona q̃tū ad relationē nō ſit formaliter infinita. eſt tñ q̃tum ad eſſentiã infinita. Perſona autē nō ſolū dicit relationē: ſꝫ ⁊ eſſentiã. rōne cui⁹ pſonalitas diuiſa hꝫ ꝯtinētiã pſonalitatꝫ create. ¶ Sed iſta ꝓbatio deficit dupliciter. ¶ Primo in maiore ꝓpoſitiōe: qꝛ ſubiectum ſuſtentat accñs nō ſolū naturale et ꝓpriū

Contra ꝓbationem.

ſicut aqua frigiditatē. de quo poteſt dici ꝙ orit̃ a principijs ſubiecti: ſꝫ etiã accñs violētum ſicut aqua calorē ſibi īpreſſū quē nō formalr̃ ꝯtinet cū differãt ſpecie nec virtute: ſed ſolū pura potentia paſſiua. ¶ Itē deficit ſecundo in minore: qꝛ vna ſbã ꝯtinet aliã eiuſdē ſpeciei virtualr̃ quo ad formã ⁊ ſuppoſitū: qꝛ aſin⁹ generãs aſinū ꝓducit et formã ⁊ ſuppoſitū: ⁊ q̃uis nō ꝓducat materiã. pt tñ ſibi vnire eã p comeſtionē p quã materia nutrimēti vnit̃ materie cibati cū aūt facta eſt vnio ad verbū nō eſt ꝓducta materia de nouo ſed vnita. ergo vnus aſin⁹ ꝯtinet aliū ỽtute quo ad totū ⁊ ſic ſi iſtud ſufficeret aſin⁹ alteri⁹ aſinitatē ſubſtãtificare poſſet. ¶ Tertio ꝯfirmãda eſt fides ꝙ ſcꝫ poſſit fieri incarnatio in ſuppoſito creato ỽtute increata: ⁊ hoc declarat̃ tripliciter a diuerſis. ¶ Quidã

Tertius articulus. Primus modus declarandi.

declarãt ſupponētes cū ceteris ſuppoſitū eſſe iaſſumptibile: qꝛ icarnatio ē vnio hūane nature ad diuinã vnitatē ſuppoſiti cū q̃ nō ſtat ꝙ ipſa retineat propriū ſuppoſitū: qꝛ tunc eſſent duo nō vnum ſupponūt autē cū hoc primo ꝙ ſupoſitū et natura dn̄t ex natura rei. ¶ Probant dupl'r. quia illa q̄ ſic ſe hñt ꝙ vnū ex natura ſua eſt aſſūptibile alterū nō dn̄t ex natura rei. iſta ſunt hmōi ergo ⁊c. ¶ Secūdo illa q̄ ſic ſe hñt ꝙ vnū ex natura ſua ē depēdēs alteri innexū actualit̃ alterū non dn̄t ex natura rei iſta ſunt hmōi ergo ⁊c. ¶ Secūdo ſupponūt ꝙ iſta differētia ē p ſolã negationē incluſã in rōe ſuppoſiti ⁊ nō in rōe nature ⁊ hoc probant dupliciter. ¶ Primo ſic: qꝛ illa q̄ in hoc dn̄t ꝙ vnū ē aſſūptibile depēdēs innexū actualit̃ alterum non dn̄t penes negationē hmōi ſꝫ iſta ergo ⁊c. ¶ Scdo qꝛ cū differãt ex natura rei. aut dn̄t p aliqḋ negatiuū ſolū et ſic hꝫ propoſitū: aut p aliqḋ poſitiuū et tūc aut relatū aut abſolutū accñs vel ſubſtãtiã ¶ Primū nō pt dici qꝛ ſuppoſitū creatū ꝯſtitueretur ī eſſe p relationē quod eſt ꝓpriū ſuppoſito ī diuis. Nec ſecūdū: qꝛ nō eſſet p ſe in genere ſubſtantie. Nec tertiū: qꝛ ſbã aut eſt forma: aut materia: aut ſuppoſitū: lꝫ ī oīb⁹ iſtis ꝯueniūt natura ⁊ ſuppoſitū. ergo ⁊c. ¶ Ex hoc tertio arguūt ad ꝓpoſitū ſic. illa q̄ dn̄t ex natura rei p ſolã negatōnē poſſunt ſeparari ſicut ꝙ vnuꝫ ſine alio pōt tertio vniri. ſic ē in ſuppoſito ⁊ natura. ergo natura pt aſſumi ſuppoſito nō aſſūpto. Dicūt autē explicando differentiã ſuppoſiti et nature ꝙ ſuppoſitū in rōe ſui includit tria. Unū poſitiuū. ſcꝫ ſubſtãtiã completã quo ad gen⁹ ⁊ ſpeciē. Secundo negationē habitudinis dependentie. Tertio negationem actualis depēdentie. Propter. primū aīa ſeparata nō eſt ſuppoſitū q̃uis actu non depēdeat: quia non eſt completa ſpecies. Propter ſecunduꝫ nec quantitas in eucharistia: q̄ lꝫ ſit ſpēs cōpleta: nō eſt ſubſtantia. et lꝫ actu nō depēdeat: dependet tamen habitu id eſt aptitudine. Propter tertiū humanitas chriſti non eſt ſuppoſitū: qꝛ actu dependet licet duo prima habeat. ſed iſta poſitio deficit in trib⁹. ¶ Primo in ſupponendo. ¶ Secundo in probando. ¶ Tertio in concludēdo. ¶ Suppoſitio eñ prima neceſſaria eſt vt dicetur ī tertia ratione: ſed ſuppoſitio ſecunda videtur falſa propter tria.

Cōtra iſtū primū modum declarandi.

¶ Primo qꝛ formalis ratio ⁊ cōpletiua entis poſitiui non debet eſſe negatio. vñ cum ſuppoſitum dicatur ita poſitiue et affirmatiue ſicut natura ſicut dico hō ita hic hō ſortes ⁊ huiuſmodi. ſic dico humanitas vel hec humanitas. nō dico non homo vel non humanitas vel nō inherens. Videt̃ ergo abſurdū ꝙ ſolū differãt per negationē et ꝙ vnū magis ꝯſtituat̃ p negationē q̃ alterum. maxime cū nō ſit magꝭ ens ſuppoſitum q̃ natura. vnde meli⁹ dicet̃ natura diſtigui a ſuppoſito per negationē q̄ eſt non eſſe per ſe vel non ſubſiſtere per ſe q̃ econuerſo ſuppoſituꝫ ab eſſe p negationē que eſt per ſe eſſe non in alio aut nō dependere. ¶ Preterea incidūt in id qḋ vitare intendunt: qꝛ negatio reducit̃ ad genus affirmationis: et negatio ad genus relationis ſm Auguſtinum qui dicit ꝙ ingenitū dicitur relatiue ſicut et genitum: ſed dependentia eſt relatio. ergo negatio dependentie eſt relatio. Si igit̃ conſtituit̃ ſuppoſitū completiue per negationem dependentie habitualis et actualis ergo per relationeꝫ nō poſitiuam: ſed negatiuam aut errat conſtitui per negationem magis: q̃ per relationē. ¶ Preterea iſta negatio incluſa in ſuppoſito non natura: aut conſurgit ab extrinſeco aliquo poſitiuo ſicut cignus ex albedine habet ꝙ ſit non niger: aut totaliter ab extrinſeco. ¶ Primū non poteſt dici ſm eos qui dicunt ꝙ in nullo poſitiuo ⁊ affirmatiuo differunt: ſed hec negatio ſm eos icluditur ī ſuppoſito a cauſa extrinſeca non dante vel non influente dependentiam. Nec iſtud ſecūdum poteſt dici: quia negatio nulli repugnat niſi illi cui cōuenit affirmatio oppoſita vel non formaliter vt nō album repugnat albo vel virtualiter vt non albū repugnat cigno vel huiuſmodi: ſed natura nullã affirmationem quamcūq̄ icludit ſm eos vel ſuppoſitū. ergo nulla negatio repugnat ſibi plus q̃ ſuppoſito. ¶ Secundo deficit in probando. Prima enim ratio petit clare pricipiū. cū enim vellet probare naturam eſſe aſſumptibilē ſuppoſito non aſſumpto nec aſſumptibili aſſumit ad hoc ꝙ ſuppoſitū et natura differunt ex natura rei. Ad probandum autem ꝙ differant ex natura rei aſſumit ꝙ vnum eſt aſſumptibile aliud nō quod erat principale queſituꝫ ſicut ſi quererem an ſubſtãtia poſſet conuerti quantitate non conuerſa. ⁊ ad probãdum hoc aſſumerem ꝙ differunt ex natura rei. et hoc probarem per hoc ꝙ vnum conuertitur alio non conuerſo. ¶ Secunda ratio ſimiliter que aſſumit ꝙ vnum eſt dependens: aliud non. ſi velit probare per aſſumptibile et non aſſūptibile ſicut prius petit principiuꝫ. ſi aliter non probat quod aſſumit: immo hoc eſt quod queritur. Uerum ſcꝫ natura poſſit eſſe magis depēdens q̃ ſuppoſitū.

Tertia ratio ¶ Similr tertia rō deficit qꝛ innitit̄ duab⁹ ꝓmiſ ſed nō petit ꝓncipiū ſicut ille: ⁊ preter hoc hꝫ ſpe- cialē defectū: qꝛ nō ſequit̄ ſuppoſitū ⁊ natura dif ferūt penes aſſūptibile ⁊ nō aſſūptibile ⁊ hmōi ꝗ dr̄nt penes negationē ſic ꝙ vnū ſup aliud nō ad- dat niſi negationē: qꝛ ī diuinis ſimilr natura ⁊ ſup poſitū dr̄nt penes cōicabile et incōicabile: nō tn̄ diceim⁹ ꝙ ſuppoſitū ſup eſſētiam addat niſi nega tionē imo addit aliqḋ poſitiuū. ſ. relatōꝫ ſiue dif ferāt ex natura rei vt iſti dicūt ſiue ſolū ratione.

4.ratio ¶ Quarta rō ē magis apparēs nihilominus de ficit qꝛ poſſet dici ꝙ dr̄nt ꝑ aliqḋ poſitiuū incluſū in rōe ſuppoſiti nō nature ⁊ illud eſt abſolutū: nō accn̄s nec directe ſbā: ſed mod⁹ ſbē. Subſiſtere eſt eſt mod⁹ eſſendi ſbē naturalis: q̄ neqꝫ ē forma nec materia nec cōpoſitū: ſed qḋ ꝯſequēs cōpoſitū vl̄ eſſētiā ꝑfectā ſimplicr̄ vel ꝯpoſitā ꝑ reductionem ꝑtinēs ad idē genus vel ſpēꝫ. ſicut eīm phūs diuidit ſbām in illa tria: ita diuidit ens in decē gn̄a: et tn̄ eſſe q̄le nō eſt formalr̄ aliqḋ illoꝝ decē et tn̄ nō eſt nichil nec eſt in alā eīm: ſed eſſe reale ⁊ mod⁹ eſſen di ꝯſequēs ꝯiūctionē duarū rerū: ſed reducit̄ ad gen⁹ q̄litatis qꝛ eſt eſſe qualitatꝭ ⁊ ſuum inherere ſicut etiā ꝑ diuiſionē ſbē noluit dare itelligere et modū ſbē q̄ eſt ſubſiſtere et ſicut pūct⁹ nō ē nichil ſed reducit̄ ad gen⁹ q̄ntitatis: nō tn̄ eſt aliqua ſpēs qꝛ nec lōgitudo nec latitudo ⁊c. ſed per reductōeꝫ ſicut ſubſiſtere eſt ſbā reductiue ⁊ inherere eſt ac

Tertio cidēs reductiue. ¶ Tertio deficit ꝯcludendo: qꝛ ſm eos maior eſt falſa. Sicut eīm ſuppoſitū ⁊ na tura differunt ex natura rei in creaturis: ita et in deo ſm eos. non tamen ꝓpter hanc differentiam ponerent ipſi ꝙ natura diuina poſſet alicui natu- re vniri cui non vniret̄ ſuppoſitū aliquod diuinū Item ſm eos natura et hec natura differūt ex na tura rei ꝓpter diuerſas formalitates: non tn̄ pōt

Durādus 3.d.q.1. vnū vniri alicui cui non vniatur reliquū ¶ Se- cūda declaratio quorūdā talis eſt: qꝛ de⁹ pōt face re quicquid nō īplicat contradictionē: ſed īcarna tio vel aſſumptio quam ponit fides illo mō eſt hu iuſmodi ergo ⁊c. maior eſt euidens ſm oēs. ꝓba- tio minoris: qꝛ ſi includeret cōtradictionē vel re- pugnantiā intellectuū: aut hoc eſſet ex parte crea ture aut ex parte dei: ſed ex parte neutrius eſt ibi repugnantia ſeu cōtradictio quare ⁊c. ¶ Quod autē non ſit repugnātia ex ꝑte creature dei decla

Primo rat̄ dupl̄r. Primo ſic. prius virtute diuia poteſt ab ſolui a poſteriori: ſed ſingularitas nature huma- ne prior eſt ſuppoſitatione ſua ergo virtute diuia ipſa poteſt non habere ſuppoſitatiōem propriam ſed ſi nō habet ꝓpriā oportet ꝙ habeat alienā cū nichil exiſtat niſi ī aliquo ſuppoſito. ergo poſſibi le eſt humanā naturā non exiſtere in ꝓprio ſuppo ſito ſed alieno. Quod autem ſingularitas ꝓpria ſit prior ꝓpria ſuppoſitatione. patet: qꝛ ex hoc eſt aliquid ſingulare qḋ eſt hoc aliqḋ ⁊ vnū numero Super hoc autē addit ſuppoſitatio eſſe in ſe vel ꝑ ſe et non in alio. ꝙ autem ſe habet per additionē

Secundo ad alterū poſterius eſt illo quare ⁊c. ¶ Secūdo ſicut natura ſubſtantie cōplete eſt ꝓpriū ſuppoſi tum conſtituere: ita natura accidentis eſt in alio ſuppoſito exiſtere: ſed virtute diuina in ſacramē to altaris. ſic eſt ꝙ accidens ſalua ſua eſſentia et natura quantū ad id quod eſt non exiſtit ī alieno ſuppoſito: ſꝫ in ſe. ergo ſic virtute diuina fieri po teſt ꝙ ſubſtātia cōpleta vt natura humana ꝓpriū ſuppoſitū non ꝯſtituat: ſed in alieno exiſtat. Cau ſa autē hui⁹ hinc ſumēda eſt: qꝛ oīs natura actua lis et abſoluta. actualis dico ꝓpter materiā pri- mam. abſoluta autē ꝓpter reſpectū relatiōis po teſt ſine contradictiōe exiſtere ſine oī eo quod nō eſt intrinſece de ratione ſua: ſed extrinſece ⁊ con comitatiue: qꝛ ibi non ē repugnātia intellectuū vt in contradictione. eſſe autē in alio nō eſt intri ſece de ratione accidentis: ſed extrinſece ſolū et cōcomitatiue: qꝛ ſm curſum nature accidēs non eſſet niſi ineſſet. Similiter eſſe per ſe nō eſt intrin ſece de rōne ſubſtantie ſicut expreſſe ponit auicē. ſed realis ꝓprietas vel modus ſubſtātie: qꝛ ſub- ſtantia cōpleta ſibi derelicta ꝓpriū ſuppoſitū cō ſtituit. propter quod abſqꝫ contradictione poteſt ſubſtantia priuari proprio modo exiſtendi per ſe: et accidēs modo exiſtendi in alio. ſic igit̄ patet ꝙ ex parte creature non eſt repugnātia quin poſſit in alieno ſuppoſito ſuſtentari. Quod autē nō ſit repugnātia ex parte dei ꝓbatur ſic / qcqḋ ꝯuenit creaturis ꝑtinēs ad ꝑfectionē / hoc totum ꝯuenit creatori: ſed poſſe ſubſtātificare ī ſe alienā naturā abſqꝫ q̄ ſuppoſitū cōſtituit ꝑtinet ad ꝑfectionē in creaturis vn̄ ⁊ hoc ſoli ꝯuenit ſubſtātie in q̄ ſunt ⁊ de qua dicunt̄ alia ſicut accidentia: q̄re ⁊ hoc pōt deo cōuenire / circūſcriptis tn̄ īꝑfectiōib⁹ ſicut in alijs q̄ deo et creaturis ꝯueniūt īꝑfectiōes a deo releganẗ. ꝑtinet autē ad īꝑfectiōē ſubē ⁊ ad eius potētialitatē ꝙ accidēs ī ipſa exiſtēs ipſam īfor met ⁊ ſit actus ei⁹: ideo natura aſſumpta a ꝑſona diuina ipſam nō informat: ſed abſqꝫ īformatione in ipſa ſubſtātificat̄ / ⁊ ideo ſubſtātificatio nature humane a diuina nullā imꝑfectionē arguit in ipſa Ex quo pōt formari talis rō / eſſe in q̄ aliqḋ nūqꝫ ſonat īꝑfectionē nec potētiā paſſiuam / nec eſſe in alio per īherētiā: qꝛ rō potētie paſſiue reducit̄ ad ſubiectu. nichil eīm eſt ſubiectū niſi ꝑ potētiā paſ- ſiuā: nec potētia paſſiua eſt niſi ſubiecti vt ſubie- ctū eſt. Nichil autē eſt ſubiectū niſi ꝑ ꝯparationē ad illa q̄ ſibi inherēt. Cū igit̄ natura humana nō po nat̄ exiſtere in ſuppoſito diuino ꝑ modū īherētis ſed ꝑ modū ordis ⁊ ꝯtact⁹ virtualis eē vt ī q̄ exiſtit nō arguit in ꝑſona diuina aliquā potētiā paſſiuā ſiue īꝑfectionē ¶ Cōtra hoc dicūt alij ꝙ iſte tres

Cōtra rationes durandi rōnes nō videnẗ valere Prima rō / qꝛ ſtatim dici pōt ꝙ ſingularitas nō eſt ꝑor niſi ſm rōnē ꝓpria

Primo ſuppoſitatiōe: qꝛ qḋ eſt ſingulare ī q̄libet genere / hoc eſt eſt ſuppoſitū in genere ſubſtātie. Unde qḋ addit ſuppoſitū ſup ſingulare nō eſt niſi ſm ratio nem. In talib⁹ autē nō eſt verū ꝙ pri⁹ poſſit ſepara ri a poſteriori ſcḋm rem: imo ſolum ſcḋm ratio- nem ⁊ modum intelligēdi: ſicut in ſorte prius eſt animal q̄ ſortes: tn̄ nō poteſt realis aīalitas ī ſor te eſſe ⁊ ꝙ nō ſit ſortes: ⁊ ſm hūc modū lꝫ ſingula ritas ſit prior q̄ eſſe in ſe vel eſſe ꝑ ſe. Hec tn̄ prio ritas qꝛ nō eſt ſm rem. puta ꝙ ſint due res. quarū vna ſit prior et alia poſterior: maxime ī ſubſtan- tijs. vbi idē eſt. quodquid eſt ⁊ hn̄s ipm ſm phm̄. 7. metaphiſice. iō nō pōt ſeparari pri⁹ a poſteriori.

Secūdo ¶ Secundo: qꝛ ſingularitas non ſolū eſt ꝑor ſup poſitatiōe: ſed etiā eſt prior q̄ eſſe in ſe vel in alio ſic cōe prius eſt ſpeciali et rō entis rōe ſubſtātie ⁊ accidētis. ergo ſi ꝓpt̄ hoc pōt fieri ſingulare ſine ſuppoſitatione: qꝛ rō ſingularis ꝑor eſt rōe ſuppo ſiti. poterit fieri virtute diuina aliqḋ ſingulare qḋ nō exiſtat in ſuppoſito ꝓprio vel alieno qḋ ē falſum.

Tertio. ¶ Tertio: q2 nõ eſt manifeſtũ q̄ oĩ pri⁹ poſſit ab
ſolui a poſteriori ſuo ſm eſſe. Bñ eñ põt abſolui
ſm intellectũ a ſuo poſteriori. puta ſortes põt itel
ligi nõ itellecto accñte. ſ3 nõ ẽ mãifeſtũ q̄ ſortes
poſſet eſſe ſine quantitate: q2 vr̃ impoſſibile q̄ hõ
ſit ſine carnib⁹ et oſſib⁹: q2 ſunt de rõne ei⁹. 7. me
taphiſice. Oa autẽ et caro non pñt differre ſ3 for
mã ſubſtãtialẽ ſcḋm ponẽtes vnã tantũ formã
in hoĩe vel in cõpoſito ſubſtãtiali. ⁊ ita differũt p
formã accidentalẽ: ⁊ ita nõ põt eſſe materia hoĩs
ſine accidẽte: ⁊ maxime ſi aĩa ẽ forma corpis orga
Contra ſecũdã rõẽ3 Secundũ nici. ¶ Secũda etiã ratio declarat ꝓpoſitũ p q̄
dubiũ: q2 nõ eſt manifeſtũ: ſed creditũ ſolũ q̄ acci
dẽs poſſit in ſe ſubſiſtere. ¶ Jtẽ rõ dici patiẽ in
ſtantiã. Nã ĩpoſſibile eſt quãtitatẽ eſſe infinitam.
puta corp⁹ vt nũc ſupponiẽ ⁊ probatur iatis etia3
3. Phiſicoꝝ. et. 1. celi ⁊ mũdi. igr̃ eſt teris coñtiũ
et p ↄ̃ñs figuratũ: ⁊ tñ figura de quarta ſpẽ qua-
litatis et quantitas ſunt accidẽtia. quoꝝ vnũ nõ
eſt de intrinſeca rõne alteri⁹. eo q̄ ſunt accidentia
abſoluta q̃ ſunt diuerſoꝝ p̄dicamẽtorum ipẽs: ⁊
Tertium. p ↄ̃ñs impermixte eſſẽtie. ¶ Jte3 ſupponit q̄ rõ
ſuppoſiti ſit modus ⁊ accñs abſolutũ actu diſtin
ctũ a natura: q2 in ſe ſubſiſtit: cui⁹ oppoſitũ verũ ẽ
Cõtra tertiã rõem ¶ Tertia etiã ratio nõ valet. Nã dicerent phĩ q̄
ſubſtãtificare nõ põt ſeparari a rõne ſubiecti. ita
q̄ impoſſibile eſt ſm eos q̄ aliquid ſubſtantificet
alienã naturã niſi ſit ſubiectũ perfectibile tali na
tura. Unde Augu. 7. de trinitate. ca. 31. ⁊ habitũ
eſt ſupra primo libro. diſ. 8. Sicut ab eo qḋ eſt eſſe
appellatur eẽ: ita ab eo quod eſt ſubſiſtere ſubſtã-
tiam dicimus. ¶ Probant autẽ aliqui poſſibili
tatẽ ex parte dei aſſumẽtis cõfirmando rõnẽ illa3
prime opinionis ſic: q2 ad hoc q̄ aliquid habeat
actum alicui⁹ forme non oportet q̄ ſit illa forma
ſed ſufficit q̄ habeat virtutẽ illi forme conſimilẽ
exemplũ de luce q̃ põt calefacere: nec tñ h3 formã
caloris. ¶ Ad hoc igiẽ q̄ aliquid poſſit ſubſtãti
ficare naturã humanam non oportet q̄ ſit ſuppo
ſitum humanum formale: ſed q̄ habeat virtutem
humani ſuppoſiti. ſed ſuppoſitum diuinum h3 ex
cellentiori modo virtutẽ perfectionemq3 oĩs ſup
poſiti. Poteſt ergo humanã naturã ſubſtantifica
re nec oportet q̄ hoc fiat per inherentia3. tum q2
natura ſubſtantificata in ꝓprio ſuppoſito nõ ihe
ret: tum q2 ſubſtantificatio in ꝓpoſito eſt virtute
diuina: ⁊ ſic per illapſum ⁊ non per inherentiam.
cõtra tertiã rationem. ¶ Sed contra. Jſti inſtant: quia nulla res põt
dare actũ cauſe formalis niſi ſit illa forma vt ni-
chil poteſt dare eſſe viuũ niſi ſit vita: ſed eſſe ſuppo
ſitum nature ſuppoſitalis eſt act⁹ formalis vt na
tura hũana ſm ſuũ eſſe: nec ſeipſa formaliter ſub
ſiſtit. ergo cũ diuinũ ſuppoſitum non ſit formali
ter ſuppoſitum humanũ. l3 virtute actiua conti-
neat oẽm perfectionem ſuppoſiti: non ſufficiẽter
Secundo videtur ꝓbari q̄ ex tali continẽtia poſſit naturã
humanam ſubſtantificare. ¶ Secundo q̄ aſſum
pta ꝓpoſitio h3 veritate3 de actu qui eſt a cauſa
agente. vt p3 in exemplo de calefaciente qḋ eſt a
calore. vt a principio actiuo quẽ continet lux vir-
tualiter ⁊ effectiue: ſed ſubſtantificare naturã hu
manam non eſt actio verbi: q2 cum opera trinita
tis ſint indiuiſa et de trini. ⁊ in enchiri. tunc tota
trinitas ſubſtantificaret naturam humanã. et ſic
tota trinitas eſſet homo quod falſum eſt. ergo ra
Tertio tio non valet ad propoſitum. ¶ Tertio quia pro

tanto natura ſubſtantificatur in proprio ſuppoſi-
to: quia ſunt idem re natura et ſuppoſitũ. ita q̄ ſi
aliud eſt natura aliud eſt ſuppoſitu3. ⁊ iterũ quia
tunc prius non inheret poſteriori. et ſingularitas
nature ẽ ſm iſtos ſicut prior ꝓprio ſuppoſito: ideo
natura non inheret proprio ſuppoſito. non eſt au
tem ſimile de natura q̃ ſubſiſtit in alieno ſuppoſi
to priori ſe ſicut accidẽs: q2 eſt poſterius ſuppoſi-
to ſubſtantie. et in eo ſubſiſtit neceſſario per inhe
rentiam: q2 non conuenienter ꝓbatur q̄ natura ĩ
alieno ſuppoſito ſubſtantificata non inhereat: q2
natura in proprio ſubſtantificata nõ inheret
¶ Quarto quia falſum eſt quod ſupponitur ab Quarto.
iſtis: ſc3 q̄ ſubſtantificatio in ꝓpoſito ſit virtutis
actiue actio vt dictum eſt. ¶ Quinto q̄ ↄ̃ña nõ Quinto.
eſt bona quã faciunt ſi dicta ſua alibi tenẽãt. Cõ
cedunt eñ q̄ forma alicui⁹ eſt principiũ actiuum
in ipſum: vt grauitas eſt principiũ actiuũ mouen
di in graui. ergo hoc non valet ſubſtantificatio eſt
a virtute actiua. igitur non per inherẽtiam: quia
mouere grauis eſt in virtute actiua: et tamẽ inhe
ret graui. etiã motus inheret hñti virtutẽ actiuam impugnat auctor obiectiões factas cõtra dicta durãdi.
¶ Suſtinẽdo autẽ opinionẽ. ad primã cõtra pri
mam dicendũ q̄ iſta ſolutio videẽ eſſe fidei impu
gnatio: q2 ſi verum eſſet qḋ aſſumunt: impoſſibile
eſſet qḋ fides credit. Si enim hec hũanitas et hu
manitas ſubſiſtens ſe haberẽt ad inuicem ſicut ſe
habent humanitas et hec hũanitas que nõ dñt
niſi ſicut ſuperius et inferi⁹ ↄcepta in vniuerſali
et particulari. Tũc ſicut de⁹ nõ põt facere huma-
nitatem q̃ non ſit hec: vel nec hanc humanitatẽ q̃
non ſubſiſtat: cui⁹ contrariũ ponit articul⁹ de in-
carnatione. ¶ Dicendũ ergo q̄ ſubſiſtentia ad Ad p̃mu3 cõtra primã rõne3 durandi.
ſubſtantiam ſingulare3 addit rem vel modũ rea
lem: et non ſe habẽt ſicut ſuperi⁹ et inferi⁹: nec ſi-
cut cõcept⁹ vniuerſalis et particularis. cũ vtere3
ſit ſingularis. ¶ Ad ſecundã rationẽ dicendum Ad ſecũã
q̄ nõ ſequiẽ: q2 in vno implicaẽ ↄtradictio: ſc3 eſſe
nec in ſe nec in alio. Jn alio autẽ non. ſc3 eẽ actu
in alio et aptitudine nõ in alio ⁊ ecõuerſo: ſicut
patebit in tertia declaratiõe p ſiẽ de figura ⁊ re-
ctitudie. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̄ itẽ nimis ſeip3: q2 Ad tertiũ
oĩs caro et corp⁹ organicũ ĩ ſuo itellectu icludũt
eſſentialiter accidẽtia. ergo nõ ſũt de q̃dditatiua
diffinitiõe hoĩs. Unde dicẽdum q̄ iſta poſſunt ac
cipi tripliciter. Uno modo ꝓut includũt eſſentia
liter formas accidẽtales: ⁊ ſic ſine eis poteſt de⁹
facere hominem: nec ſic ſunt de ei⁹ diffinitione.
¶ Secundo ꝓut includunt non formas acciden
tales eſſentialiter: ſed actualiter reſpectũ ⁊ cõiũ
ctionẽ ad eas: et nec ſic ſunt de diffinitione: et ſic
deus poteſt facere hoĩem ſine iſtis ¶ Tertio mõ
ꝓut includũt aptitudinalẽ reſpectũ ad iſta: et ſic
ſunt de diffinitione hominis: nec poteſt hõ fieri
ſine illis: q2 ſicut nõ poteſt fieri accidens ſine ap-
titudine ad ſubſtantiam: ſic nec natura ſubſtãtia
lis completa ſine aptitudine ad ſubſiſtere3 ad ſub
ſtare accidenti proprio.. ¶ Ad primu3 contra ſe Ad p̃mu3 contra ſecũda rõe3
cundam rationem dicendum eſt q̄ hoc eſt impro
bare modum apoſtoli qui vnum articulum ſicut
reſurrectionẽ nr̃a3 ꝓbat per reſurrectionem chri
ſti et Grego. q̃ ꝓbat q̄ venit ad diſcipulos ianuis
clauſis: p hoc q̄ exiuit ad nos clauſo vtero v̄gis.
¶ Preterea nõ eſt verũ q̄ illud ſit ignotius vel
eque ignotum. Cõſtat enim q̄ accidens a ſubie-
cto differt etiã realiter et p̄dicamentaliter etiam

ſm eos:ſed ſuppoſitū nō differt a natura ꝓpria
ꝑdicamētalr:immo ſunt eiuſdē gn̄is ⁊ ſpeciei. vñ
multū ignoti⁹ eſt quō pōt eſſe natura ſine ſuppo-
ſito ꝓprio cū quo facit vnum per ſe q̄ꝫ accidēs ſine
ſubiecto cū quo nō facit vnū niſi ꝑ accidēs. maxi
me cū ſm naturā poſſit eſſe ſubiectū ſine accidēte
ꝓprio vt aqua calida: nō autē natura ſine ſuppoſi
to ꝓprio nec ecōuerſo: ſed bene verū eſt ꝙ lꝫ plus
differat accidēs a ſubiecto q̄ꝫ natura a ſuppoſito
ꝓpter quod ſeparatio iſta eſt maior illa. tñ ite pa
rum differt accidēs a ſua inherētia q̄ reſpicit ſub
iectū et includit: ⁊ ideo bene eſt ſile: qꝛ ſi de⁹ pōt
ſeparare accidēs ab inherētia. ꝑ ꝯñs naturaꝫ ſub

Ad ſcdm.

ſtātialē a ſubſiſtētia ꝓpria. ❡ Ad ſecūdū dicēdū
ꝙ ſicut corp⁹ nō poteſt eſſe ſine figura: ſed pōt eſſe
ſine figura debita ſue nature. ſic ens non pōt eſſe
ſine aliquo mō eſſendi: ſed pōt eſſe ſine mō eſſendi
ꝓprio cū modo eſſendi ſibi extraneo. Mod⁹ ergo
ꝓprius ſubſtātie ⁊ accidētis eſſendi. ſcꝫ eſſe i alio
et nō in alio. non ſolū eſt eis habitualis: ſed etiā
actualis ſm ſolitū curſum nature: ſed de⁹ qui po
teſt ſeparare ꝓpriū accidēs vel ꝓpriā paſſionem
a ſubiecto pōt vtrūq̄ꝫ: et qua rōe pōt facere cōtra
naturā alteri⁹ et eadē rōne et aliud. cū nō ſit ma
gis extraneum ſubſtantie inexiſtere q̄ꝫ accidenti
ſubſiſtere cū etiā vna ſubſtantia naturaliter inexi

Ad tertiū

ſtat ſine materia et forma. Jlla etiā q̄ nata ē ſubſi
ſtere ſicut aīa rōnalis. ❡ Ad tertiū dicendum ꝙ
auctores illi non intēdūt ꝙ ſuppoſitū differt a na
tura accidēte abſoluto: nec etiā diſticta re: ſꝫ mō
reali nō faciēte ꝯpoſitionē ſicut ponūt eſſe differ
re ab eſſentia. Si eñ ens: eſſētia: ⁊ exiſtere: eſſent
penitus idem re et modo reali. ſicut in cōpoſito
ſunt due eſſētie: ſic eēnt duo exiſtētia: ſed pōt dici
ꝙ totū exiſtere ſit ſola forma: qꝛ exiſtētia cōpoſi-
ti eſt q̄d conſequēs formā in materia ſicut mod⁹
rei: non ſicut res differēs. ❡ Ad illud quod dicit
cōtra tertiā rōnē. dicendū ꝙ ſubſtātificare non eſt
de rōe ſubiecti: cū materia ſit ſubiectū forme quā
non ſubſtantificat: ſed poti⁹ ecōuerſo. ❡ Ad pri

Ad pmuz cōtra tertiā rationem.

mū ergo dicendū. Primo ꝙ iſta inſtantia ſi verū
eſt ꝙ aſſumit deſtituit fideꝫ: qꝛ ſi ſuſtētare accidēs
et ſubſtātificare ſubſtātiā ſunt effectus formales
ſubiecti ⁊ ſuppoſiti ꝓprij ſicut eſſe albū albedinis
ſicut deus nullo modo pōt facere albū ſine albe
dine ſic nec accidēs ſine ſubiecto nec naturā ſine
ſuppoſito ꝓprio. Dicendū eſt ergo ꝙ neutrum eſt
effect⁹ formalis ſubiecti vel ſuppoſiti qꝛ illud qđ
ſe hꝫ in rōne informati non informantis non pōt
eſſe cauſa formalis: ſed ſubiectū reſpectu accidē
tis et ſuppoſitū reſpectu nature ꝓprie ſe habēt in
rōne iformati nō iformātis: qꝛ natura eſt forma
ſuppoſiti: et accidēs ſubiecti ergo nichil qđ tribu
at ſuppoſitū nature vel ſubiectū accidēti pōt dici
effect⁹ eius formalis. Uel dicendū ꝙ de⁹ nō pōt
facere accidēs inherere ſine ſubiecto nec ſubſtan
tiā ſubſiſtere ſine ꝓprio ſuppoſito: qꝛ tūc illa hꝫit
ſe formalr ad illa: tñ poteſt facere accidens ſine
ſubiecto: ſed tunc non inherebit. et iterū ſubſtan
tiam ſine proprio ſuꝑpoſito: ſed tunc nō ſubſiſtet.
Unde illud eſſe quod hꝫ accidēs in ſacramēto nō
eſt inherere niſi aptitudie. Et illud eſſe qđ habet
humanitas in xp̄o nō eſt ſubſiſtere actu. ſed ſoluꝫ
aptitudine et virt⁹ qua ſuſtentat accidēs in ſacra
mento nō eſt cā formalis nec ſubſiſtere quod cōli-
catur humanitati xp̄i eſt idē cū ſubſiſtere formali

hūanitatis ſi ſeparet. vnde i neutro miraculo ſit
effect⁹ formalis ſine cā formali. ❡ Ad ſecūdum

Ad ſcdm.

dicēdū ꝙ ſubſtātificare naturā aſſumptā non pōt
eſſe act⁹ cauſe formalis: qꝛ de⁹ nō pōt eſſe cā for-
malis: et iō vel opꝫ ponere q̄ntā rām: vel opꝫ dice
re ꝙ ſi eſt effect⁹ cauſe reducit ad cām efficiētem
vl finalē. Vñ q̄cquid ibi attribuit eſſentie eſt cōe
trib⁹: et hoc hꝫ rōnē cauſe efficiētis. Qđ aūt pro
prietati attribuat et pſone vni hꝫ rōem finis non
cui⁹ qꝛ iſte eſt cōis trib⁹: lꝫ quo q̄ pōt eſſe ꝓprius.

Ad tertiū

❡ Ad tertiū dicēdū ꝙ illđ qđ vere eſt nulli acci-
dit vñ hñ ſequit ſi natura ē ſubſtātia pfecta ꝙ nō
inheret nature ꝓp̄o nec alieno ſuppoſito q̄uis ei⁹
quod eſt nō inherere poſſit eſſe alia rō i ꝓprio ſup
poſito. puta idēptitas ⁊ i alieno. puta actualitas
pura q̄ nulli ſubſtat: ſed cū hec eſt cōis cā ipoſſibi
litas ē ex pte nature q̄ ē ſubſtātia pfecta. ❡ Ad

Ad q̄rtuꝫ

quartū iam rñſum eſt ꝙ ſubſtātificatio nō eſt effe
ctus alicuius cauſe formalis que ſit deus: ſed eſt
effectiuus vel finalis: quia nec de⁹ eſt cauſa forma
lis extrinſeca vnq̄ꝫ nec materialis. ❡ Unde
terminatio ad eſſentiam eſt habitudo cauſe effici
entis ⁊ finalis ſimpliciter que ē finis. gratia cui⁹
ad ꝓprietatē cauſe finalis ſm q̄d vt finis quo ad
pſonā autē vtriuſq̄ꝫ. ❡ Ad q̄ntū dicēdum ꝙ vna

Ad q̄ntū

forma reſpectu alteri⁹ in eodē ſubiecto pōt hꝫre
rōem ꝑtutis actiue ſed reſpectu ſuiipſius ꝙ faci
at ſe in ſubiecto nequaq̄ꝫ vñ cū ſubſtātificatio vel
vnio eſſentialr nō dicat aliquē effectū mediū inť
aſſumentē et aſſumptū pſona q̄ ſe hꝫ actiue nō pōt
ſe hꝫre formalr q̄ſi faciat ſe informare naturā aſſū
ptā et ecōuerſo ꝙ ſubijciat ſe nature aſſumpte: qꝛ
idē ſimplex non facit ſe ꝑ ſe ⁊ imediate formā ſub
iecti nec ſubiectum forme. ❡ Tertia declaratio

Tertia declaratio.

talis eſt: qꝛ aut ſuppoſitū ⁊ natura differūt realr
ſicut diuerſe res abſolute. aut nō. Si p̄mo mō ita
ꝙ alia res ſit ſubſiſtere a ſubſtantia qđ addit ſup
poſitū ſupra naturā. alia iherere ab eēna accñtis:
tūc planuꝫ eſt ꝙ de⁹ pōt ea ſepare illo mō q̄ fides
ꝑdicat i iſtis duob⁹ articlis: qđ pꝫ ꝑ ſile. Dicit eñ
cōit ꝙ corp⁹ ⁊ figura. linea / ⁊ curuitas / vl rectitu-
do dñt realiter ſicut q̄ntitas ⁊ q̄litas ⁊ ꝓpa paſſio
et ſubiectū illi⁹. Nihilominus tñ qꝛ figura eſt res
q̄ntitati et diuerſa figura diuerſa res ꝯtradictio
eſſet ꝙ eſſet q̄ntitas finita ⁊ nō hꝫret aliquā figurā
qꝛ ſi finita. ergo terminata. ſi nō terminata figura. ergo nō
terminata. et ſilr ſi eſſet linea q̄ non eſſet recta vel
curua eēt ꝯtradictio manifeſta: qꝛ rectum eſt cui⁹
mediū nō exit ab extremis curuum cuius mediū
exit ab extremis. ꝙ autē nec exeat nec nō exeat ē
ꝯtradictio. et ideo de⁹ nō pōt facere corp⁹ finituꝫ
ſine figura: nec linea eſt quin ſit recta vel curua:
qꝛ eſſet ꝯtradictio ⁊ nō qꝛ nō differrēt realr: ſꝫ poſ
ſet facere corp⁹ qđ naturalr hꝫ vnā figurā ſupna-
turalit̄ aliā ſicut celū qđ ē circulare facere q̄dra
tū. aut q̄drāgulū. aut lineā que naturalr eſt curua
rectā vl ecōuerſo. qꝛ ex q̄ dñt re abſoluta ⁊ actua
li nulla ē ꝯtradictio vnū mutari: altero nō muta
to: qꝛ ꝯtradictio ē vni⁹ ⁊ eiuſdē ſꝫ idē. Silr i ꝓpo
ſito ſi dñt realiter accñs ⁊ ei⁹ inherētia. ſubſtan
tia et ei⁹ ſubſiſtentia: ⁊ ꝑ ꝯñs ſuppoſitū ⁊ natura
de⁹ nō poſſet facere ꝙ accidens vel ſubſtātia eſ-
ſent: nec ſubſiſterent nec inexiſterēt. nō quia reali
ter non differant ſubſiſtere et ſubſiſtens in crea-
turis aut inherere et inherens: ſed quia contradi
dictio eſt ꝙ aliq̄d exiſtat ⁊ ſubſiſtat: neq̄ꝫ exiſtat;

quia hoc eſſet nec eſſe in alio nec non eſſe in alio:
et tamen eſſet ideo deus hoc nõ põt: ſed ſubſtãtiã
cui naturale eſt eſſe non in alio deus põt facere in
alio: et accidẽs cuiꝰ natura eſt eſſe in alio deꝰ põt
facere nõ in alio ſuppoſito: qđ eſſe in alio ⁊ eſſe nõ
in alio differãt realiter ab ipſo qđ eſt in alio: vel
quod eſt in non alio. ¶ Videt̃ autẽ ꝓbabile mul
tis ꝙ realiter differãt accidẽs ⁊ ſua inherẽtia ſub
ſtantia ⁊ ſubſiſtentia ſua: et ꝑ ꝯñs ſuppoſitũ et na
tura in creaturis: q: ſubſiſtere includit ſuppoſitũ
ſuper naturã. et hoc patet ſic: q: effectꝰ differt rea=
liter a ſua cauſa in oĩbꝰ in quibꝰ cauſa et effectus
differũt ꝓprie et realiter: q: cauſa eſt ad cuiꝰ eſſe
ſequit̃ aliud. nec idẽ eſt cauſa ſuiipſius: q: differũt
relatiue: nec idẽ refert̃ ad ſeipſum etiã in diuinis
vnde vere relatiua ſunt vere et realiter differẽtia
cũ ergo cauſa formalis ſit cauſa ꝓprie et realiter
dicta et eſſe ſit effectꝰ forme ꝓprie et realiter dictꝰ
et per ꝯſequẽs eſſe quod eſt inherere ſicut effectꝰ
accidẽtis ⁊ ſubſiſtere ſicut effectus nature ſubſtã
tialis: q: ſicut inherere cõſequitur accidẽs ĩ ſub=
iecto: ſic ſubſiſtere cõſequit̃ eſſentiã in ſuppoſito
ſicut effectꝰ formalis eſſentie. ſicut eñ hõ eſt albꝰ
albedine formaliter: ſic hõ ſubſiſtit hũanitate for
malr̃ et nõ ecõuerſo. ideo tam inherere differt ab
accidẽte ꝙ̃ ſubſiſtere a natura ſubſtantie realiter:
nec ſequitur. Si deꝰ nõ põt facere effectum cauſe
formalis ſine illa: puta albũ ſine albedine: qđ nõ
poſſit econuerſo: q: cauſa eſt prior effectu. Poteſt
autẽ prius eſſe ſine poſteriori magis ꝙ̃ ecõuerſo:
et plus depẽdet effectꝰ a cã ꝙ̃ ecõuerſo. Põt igit̃
deꝰ accidẽs facere ſine inherẽtia ⁊ ſubſtantiã ſine
ſubſiſtentia: ꝙ̃uis non ecõuerſo ſubſiſtentiã ſine
ſubſiſtente vel inherẽtiã ſine inherere. ¶ Si autẽ
eſſe nõ differat ab eſſentia realr̃ ſicut due res: tunc
videtur quibuſdã ꝙ diuina virtute nõ poſſunt ſe=
parari. ſic ſcz ꝙ natura ſit ſine ꝓprio ſuppoſito:
aut accidẽs ſine ſubiecto ⁊ aliquãdo mihi viſũ eſt
propter duo. ¶ Primo q: illa q̃ ſunt vna res abſo
luta et limitata nõ poſſunt ſeorſum manere ⁊ cor=
rumpi: ſed q̃ ſunt vnũ ⁊ idẽ ſimul generant̃ ⁊ cor=
rumpũtur. Qđ eñ realiter corrumpit̃ realiter nõ
manet: ⁊ qđ realiter generat̃ realiter eſt. Affirma
tio autem ⁊ negatio nõ verificãt̃ de eodẽ. Propt̃
quod impoſſibile eſt de eadem re abſoluta ⁊ finita
ꝙ realiter maneat ⁊ non maneat: q: tunc eſſet res
manens ⁊ nõ manẽs: ⁊ ſic res ⁊ nõ res. Cum autẽ
ſit incarnatio natura humanitatꝭ manet realiter.
ſuppoſitũ ꝓ̃o ⁊ ſubſiſtentia eiꝰ nõ manet realiter
q: ſi diceremꝰ ꝙ manent ſuppoſitũ ⁊ ſubſiſtentia
ſm̃ rem ⁊ non ſm̃ rõnem aut ſm̃ nomen aliud cẽt
ſed dicimus ꝙ non manet nec eſt ibi realiter niſi
vnũ ſuppoſitũ increatũ ⁊ vna ſubſiſtentia ĩcreata
Et ſimiliter in ſacramẽto altaris: dicimꝰ ꝙ acci=
dẽs realiter nõ inheret ⁊ ꝙ nec inherentia nec res
inherẽtie ibi manent. cum tamen eſſentia acciden
tis eadẽ numero remaneat. ergo differũt ſubſtan
tia ⁊ ſubſiſtentia natura ⁊ ſuppoſitũ realiter. ⁊ ſilr̃
accidens ⁊ inherentia. alĩs ĩpoſſibile eſſet iſta duo
ꝟificari: niſi illa differrent: q: niſi realiter differ=
rent cũ vtrũq; ſit abſolutũ ⁊ finitum nõ poſſent ſe
parari. ¶ Dico autẽ res vna abſoluta ⁊ limitata
q: de eſſentia et relatione diuina verificantur op=
poſita: ſcz cõicabile incõicabile: q: eẽna ẽ vnũ cum
relatione oppoſita: cũ qua relatio non poteſt eſſe
vnũ ſz illđ eſt vel ꝓpter abſolutũ et relatũ vel ꝓpt̃

Aliqbꝰ ẽ probabile ꝙ realiter dĩnt accidẽs et ſua inherẽtia ſubſtãtia ⁊ ſua ſubſiſtentia.

Si eſſe nõ differat realiter ab eẽna ſicut due res vr̃ aliqbus ꝙ diuia ꝟtute non põt ſeparari: ſic ꝙ natura ſit ſine ꝓprio ſuppoſito ⁊ accidens ſine ſubiecto.

infinitatem Neq; in creaturis eſt inſtãtia de illis
que ſunt vna res abſoluta ⁊ limitata: ꝙ affirma=
tio et negatio verificent̃ de ipſis. vnde cũ ſubſiſtẽ
tia ſit qđ abſolutũ cũ dicat ꝑfectionẽ ſimpliciter ⁊
ſimiliter ſubſtantia dicat̃ ad ſe ſi nõ differũt realit=
ter ꝑ cõſequẽs ſunt vna res abſoluta ergo nõ põt
eſſe ꝙ vnũ maneat alterũ nõ. De inherentia autẽ
accidẽtis abſoluti licet includat relationẽ ad ſub
iectum: tñ eũ accidẽtis eſſe eſt in eſſe opz ꝙ omne
accidẽs cuiꝰ eẽna eſt abſoluta eiꝰ eſſe ſit abſolutũ
q: eſſe et eſſentia ſunt vniꝰ generis: ⁊ ideo accidẽs
et ſuũ ineſſe ſi non differũt re ſunt vna res abſolu=
ta ⁊ finita: ideo vno manẽte alterũ manet.
¶ Secundo ꝓbatur idẽ ſic: q: quecunq; vni ⁊ ei=
dem ſunt eadẽ inter ſe ſunt eadẽ ſi ſint finita ⁊ ab=
ſoluta et ꝑ oppoſitum quecunq; differunt inter ſe
realiter ſi ſunt finita et abſoluta: differunt in quo=
cunq; alio realiter: ſed ſubſiſtentia et exiſtẽtia ſub
ſtantie et accidentis differunt inter ſe realiter: ſi
ſunt tranſmutabilia adinuicem. ergo ſi non diffe=
runt realr̃ ab eẽna ſubſtantie et accidẽtis ſunt idẽ
illi. ꝙ autẽ differunt realiter ſi ſeparant̃ hoc appa
ret: q: illa eſt drña realis q̃ conuenit ſine oĩ opera
tione intellectus eſſentie rei. ſi autem verũ eſt qđ
fides ꝓ̃dicat accidens ante cõſecrationẽ inherere
poſt conſecrationẽ non inherere et humanitatem
aſſumptã iexiſtere cũ ſuo ſuppoſito ſe habere ali=
ter et aliter circũſcripta operatione intellectus
ergo differũt realiter inherere accidẽtia ⁊ eiꝰ ſub
ſiſtentia: ⁊ ſubſiſtentia ſubſtantie ⁊ eius inexiſten
tia: ⁊ ꝑ conſequens iſta differunt realiter ab ipſis
eſſentijs quare ipoſſibile videt̃ ſeparari iſta ab in=
uicem eodẽ modo quo fides ꝓ̃dicat niſi differant
realiter. Si enim nõ differãt realiter ſubſtantia ⁊
ſubſiſtẽtia accidens ⁊ inherentia ⁊ ꝑ ꝯſequẽs non
differrẽt ſubſiſtere ⁊ inexiſtere. Si autẽ nõ differ=
rent realiter ſubſiſtere ⁊ inexiſtere. ergo nõ ẽ diffe
rẽtia nec mutatio realis cũ de inexiſtente fit ſubſi=
ſtens vel econuerſo: ſed ſolũ ſm̃ rationẽ: ⁊ ſic non
eſt merũ eẽ reale ſed ſolũ rõnis quod eſt hereticũ.
Si eñ dicatur ꝙ immo deus fit realiter de nõ cre
ante creans de nõ ſubſtantificante ſubſtantificãs
et creare et non creare et ſubſtantificare et nõ ſub
ſtantificare: differunt realiter inter ſe: nec propter
hoc differũt a deo et ſimiliter aiam coniunctã in=
formare ſeparatã nõ informare differunt realiter
ſine operatione intellectꝰ. nec tñ ꝓpter hoc diffe=
runt ab aĩa q: aĩa ſeipſã informat ⁊ pari rõne ꝙ
videt̃ eſſe ſeipſa iexiſtit vel ſubſiſtit ꝙ̃uis inexiſte
re ⁊ ſubſiſtere differant. Nõ vz: q: dei operatio in
creatura eſt tranſiẽs nõ manens. Unde ſicut dif=
fert inter ſe ſic a deo: ſed non ponit mutationẽ in
deo: ſed in creatura. Similiter informatio aĩe dif
fert a ſua ſeparatione et ſi nõ ex ꝑte aĩe: ſaltem ex
parte corporis in quo ponit potentias ⁊ alia acci
dentia: ſed inexiſtere vel ſubſiſtere realiter deno=
minat intrinſece illud quod inheret vel inexiſtit
vel ſubſiſtit ⁊ non alterius: ⁊ ꝑ ꝯſequẽs ſi differũt
inter ſe: differunt ab illo. ¶ Alijs autẽ videtur ꝙ
eſſe ⁊ eſſentia non differant ſicut due res abſolute
nec in ſubſtantia nec in accidẽte. alĩs xp̃s non eſſet
perfectꝰ hõ ſi ſubſiſtere adderet ꝑfectiones ſuper
humanitatẽ quod eſt contra athanaſiũ in ſymbo=
lo et contra illud in epiſtola damaſi. propter qđ
habet̃ in tripartita hiſtoria interpretatur nono li
bro. cap̃. xv. vbi dicitur hũc ſcz xp̃z. ſi quis de dei=

Alia opi. ꝙ eẽ ⁊ eſſẽtia nõ differũt ſicut due res abſolute.

tate ſiue humanitate minus aliquid dixerit habuiſſe plen⁹ ſpiritu diaboli gehenne ſemetipſum filium demõſtrabit. Unde ſubſiſtere videt̃ eſſe modus eſſendi ſubſtantie inherentia accidẽtis inexiſtentia partiũ ſubſtantie. Dico modus eſſendi differens realiter ſicut modus a re non ſicut res a re ſcꝫ faciens ꝯpoſitiõez. Unde qꝛ non eſt res vocat̃ aliqñ nihil qñ dr̃ iter formas ⁊ materiã accidens et ſubiectum nullũ cadere mediũ: cũ tamẽ immobilis inherentia aut cõiunctio ſit media. Nec obſtat qꝺ dictum eſt ꝙ effectus differt a cauſa qꝛ hoc eſt verum: ſed nõ eſt verũ ꝙ eſſe qꝺ reſultat ſicut effect⁹ formalis a forma ſicut aliqꝺ tertium deſcendens a forma et materia et cõpoſito vel ſubiecto: ſed eſt aggregatũ ex vtraqꝫ qꝺ realiter differt ab vno ꝓpter alterũ. ¶ Unde ſciẽdũ ꝙ ſicut deus poteſt facere et facit aïam ſine hoïe vt qñ ſeparatur: qꝺ tñ eſt eſſe formale ſine effectu formali ſm id qꝺ eſt non ſm ꝙ cauſa formalis eſt: ſicut poteſt facere albedinẽ ſine eſſe albo ſed non albedinem i ſubiecto: ⁊ ſimiliter poteſt facere accidẽs ſine inherere: ſed non accidens in ſubiecto. Cãm eñ ſm qꝺ cauſa eſt ponere ſine effectu eſt cõtradictio. Non autẽ ſm id qꝺ eſt forma aut ſm qꝺ actu cauſa eſt. Unde ponere formã in materia ſine hoc ꝙ ſequatur effect⁹ formalis eſt ponere cauſam vt cauſam ſine effectu. Cum igit̃ in xp̃o ſit anima: in corpore effectus formalis non eſt ſubſiſtere: ſꝫ eſt eſſe hoïem ꝙ nulla virtute impediri põt. Subſiſtere autẽ eſt modus eſſendi cõſequens ſm curſum quem de⁹ mutare põt. ¶ Suppoſito ergo ꝙ ſubſiſtẽtia nõ differat re abſoluta a ſubſtantia nec inherentia ab accidente. Adhuc põt declarari ꝙ deus poteſt iſta ſeparare ſicut facit in duobus miraculis de quibus nũc loquimur: qꝛ qꝺ ſimul et ſemel cõpetant oppoſita eidẽ ſm idẽ re vel eſt impoſſibile vel eſt ꝓpriũ rei infinite ſm cõiter tenẽtes ꝙ eſſentia ⁊ relatio ſũt idem re: ⁊ tñ eẽntia cõicatur ⁊ relatio non: ſed ꝙ ſucceſſiue affirmatio ⁊ negatio cõpetant eidẽ rei ſm idem re: non ſoluꝫ miraculo: ſed natura eſt poſſibile. Natura quidẽ patet i materia et ſubſtantia: q̃ vna numero ſucceſſiue ſuſceptibilis eſt ꝯtrarioꝝ. ꝙ ergo ſubſtantia ⁊ accidẽs et q̃tum ad eſſentiã ⁊ q̃tuꝫ ad eſſe ſit in alio. ⁊ ſic inhereat vel inexiſtat. poſt ea ſit per ſe: ⁊ ſic ſubſiſtat nulla cõtradictio eſt. ¶ Ad rationẽ primã dicendũ ꝙ iſta eadẽ res q̃ eſſet ſuppoſitum ſi derelinquatur illa manet ⁊ non eſt ſuppoſitũ ſed natura q̃diu aliunde ſuſtẽtatur: et ſimiliter res q̃cũqꝫ abſoluta nata iherere ipſa manet ſubſtracto ſubiecto ſed non eſt iherẽs qꝛ iherere ſup eſſentiã ⁊ eſſe accidens connotat ſubiectum coniunctum ſuſtentans qꝛ inherere eſt in alio eſſe depẽdent̃ ſine quo non ſaluatur ratio inherenãi. Suppoſitũ ꝓ° icludit ſubſiſtere oppoſitũ vel quod eſt inherere ⁊ iexiſtere partis ſubſtantialis. Dicit eſſe ꝓpria virtute et naturaliter actu exiſtentem in eſſe ꝑfecto ita ꝙ ſuppoſitũ nõ conſtituat̃ ꝑ negationẽ que eſt nõ eſſe in alio. aliꝯ accidens in altari eſſet ſuppoſituꝫ ſed ꝑ potentiã ei⁹ qꝺ eſt ꝓpria v̇tute ſubſiſtere vel exiſtere ad quã ſine dubio ſeq̇t̃ negatio hui⁹ quod eſt eſſe in alio. Et poteſt poni exemplũ in illis que coniunctione fuerũt vnũ cõtinuũ ſine generatiõe noua vt multi dicũt et diuiſione ſiũt duo ſine corruptione et generatione ſm eos. Quando ergo vna aqua diuiditur in duas ſiũt duo ſuppoſita nova nullo reali ſuperaddito niſi ꝙ pars que prius exiſtebat v̇tute q̃ſi toti⁹ ꝯtinui non ꝓpria nũc exiſtit virtute ꝓpria ⁊ econuerſo: qñ coniunguntur deſinit q̃libet eſſe ſuppoſitũ ꝑ ſe: qꝛ deſinit queliꝫ ꝓpria virtute exiſtere ita ⁊ in ꝓpoſito.

Suppoſito ꝙ ſubſiſtẽtia non differat re abſoluta a ſubſtantia adhuc poſſit ſepari diuina virtute.

Ad rões factas cõtra dicta.

¶ Ad ſecundũ dicendũ ꝙ oĩs differentia que eſt preter opationẽ intellect⁹ eſt realis: ſed realis differentia poteſt intelligi tripliciter. ¶ Uno mõ qꝛ eſt duarum rerum: et hoc non opꝫ. Uiſus enim et cecitas differũt realiter: qꝛ ex natura rei. Etiã ſi nullus eſſet intellect⁹ nec ſciret nec tñ ſunt due res ſed res ⁊ rei ꝓ̇uatio ſicut ens ⁊ nõ ens. ¶ Secũdo mõ differũt aliqua realiter qꝛ vnũ ẽ res vna. alterum rei priuatio ⁊ negatio: ſicut modo exemplificatũ eſt de morte et vita et de ente et non ente vt patet. ¶ Tertio modo differũt aliqua realiter extrinſece: qꝛ vnũ includit aliquã rẽ. Aliud autẽ nõ includit ſed excludit illã realiter: ⁊ ſic differũt realiter accidens inherens et ſubſiſtens ſubſtãtia inexiſtens et ſubſiſtens. Non ꝙ intrinſece aliquã rem includat vnũ quod non aliud: ſed extrinſece vnũ connotat rem aliquã quã non aliud: ⁊ hoc ſufficit ad realem mutationem: vt ſi vltima ſpera moueretur et aliter ſe haberet nec tamen aliam ⁊ aliã rem acquireret ſaltem que eſſet vel locus vel vbi. Multomagis autẽ accidens in ſacramento altaris mutatur realiter licet non acquirat nouã rem que eſt ſubſiſtere: qꝛ deſinit coniungi rei cui cõiungebatur realiter. et ſimiliter ſi humanitas aſſumpta dimitteretur mutaretur realiter: qꝛ deſineret eſſe realiter coniuncta vere rei ⁊ ſic ſe haberet aliter nunc et prius: lꝫ non acquireret̃ nouũ eẽ reale.

Ad ſcđm. Drĩa realis tripl'r põt itelligi

¶ Ad primũ dicendũ pro queſtione ꝙ incarnatio cõpetit deo ex tẽpore. non ex mutatiõe ſui: ſꝫ creature que dum aſſumitur mutatur non ſecundũ aliquam formã abſolutã: ſed dicit̃ mutari inq̃tũ ſuſcipit nouũ modũ eſſendi cũ ꝓ̇uatiõe ꝓpriꝫ modi. ⁊ ſi dicatur ꝙ iſte modus non dicit niſi quãdã relationẽ ad quã non poteſt eſſe actio. Dicendum eſt ꝙ verũ eſt de actione creature que non attigit ad reſpectũ niſi ꝑ fundamẽtũ ꝓpter determinationẽ ſuam in modo agẽdi. Deus autẽ põt imediate ſup modũ rei influendo vel ſubtrahẽdo ſicut ei placet ¶ Ad ſecundũ qñ dicit̃ ꝙ ꝑfectiſſimũ nõ eſt alteri vnibile verũ eſt ad ꝑfectionẽ acquirendã: qꝛ nichil acquirere poteſt: ſed ad cõicandũ magis vniri poteſt q̃ aliquod aliud: qꝛ q̃to eſt perfectius: tanto magꝭ põt ſe cõicare: ſicut diues plus poteſt dare q̃ pauper. quãto autẽ plus poteſt ſe cõicare tanto plus intimare: ſicut ignis plus cõicat ſe rei propinque cui plus ſe intimat. Unde nulla creatura ita eſt intima alij ſicut deus per eſſentiam: ꝓ̇ſentiam: ⁊ potentiã. et ideo lꝫ nulla ſubſtantia ꝑfecta poſſit ſe vnire alteri in idẽptitate ſuppoſiti qꝛ non põt ſibi illabi. deus tamẽ potẽs ẽ et ſic nulla creatura poteſt alteri ſic intimare ſicut deus intimat ei ꝑ naturã: gratiã: vel gloriã. Uel dicendũ ꝙ ꝑfectiſſimum non eſt alteri vnibile ꝑ ſui mutationem ſed alteri⁹ actu vel aptitudine. vniri autẽ ⁊ incarnari eſt mutari nõ icarnati: ſed carnis: qꝛ ſicut veſtitur hõ non ſui mutatione: ſed veſtis: ſic habitu inuentus eſt vt hõ non ſui ſed aſſumpti: mutatiõe ſaltẽ materie prime q̃ pri⁹ fuit non cõiũcta diuinitati nũc eſt. et ſicut aïa intellectualis que nata eſt per ſe exiſtere nichilominus põt ſuuꝫ eſſe corpori cõmunicare vt exiſtat. ¶ Si dicat̃ olim ipſamet

Ad rões factas aſ oppoſitũ

diuinitas mutatur: qꝛ ſe habet aliter nunc ⁊ prius ſm formã intrinſecam vel ſm locum dicendum ꝙ illa aliétas deo nõ ↄuenit ſicut nec forma aut ſitꝰ aut locꝰ cũ ea exiſteret ĩ pſona filij. et ſicut vnio aie ad corpꝰ nõ fit ꝑ alteratiõnẽ aie ſꝫ corpis ſic ⁊ hic. Dico autẽ aſſũptũ mutari aptitudine nõ actu de potentia abſoluta: quia poſſet aſſumere totam naturam creãdo eam de nouo ⁊ tũc nichil eſſet ibi mutatuꝫ actu quia non haberet ſe aliter actu nũc et prius: quia nullo modo fuiſſet prius. ❡ Ad tertium dicendũ ꝙ ſuppoſitũ diuinũ magis diſtat a quacunqꝫ natura ſubſtãtiali creata ꝙ̃ aliqd ſuppoſitũ creatuꝫ ab aliqua natura ſubſtãtiali creata aliena a ſua natura ꝙ̃tum ad diſtantiã que opponitur conueniẽtie que eſt in aliquo vno p̃dicabili vniuoce: qꝛ nichil vniuocũ p̃dicat̃ de deo ⁊ creaturis ſicut p̃dicatur de duabus ſubſtantijs creatiſ tamẽ propter ꝓportionẽ que requiritur inter aſſumens ⁊ aſſumptũ magis ↄuenit diuinũ ſuppoſitũ cum natura ſubſtantiali creata ꝙ̃ aliquod ſuppoſitum creatũ ↄueniat cũ aliqua natura extranea creata ſicut ⁊ minus conueniunt ſubſtantia et accidẽs in aliquo cõi prius vniuoco ꝙ̃ due ſubſtãtie ad inuicem ſed ꝙ̃tũ ad vnitatẽ in ſubiecto magis conueniunt ſubſtantia ⁊ accidens ꝙ̃ due ſubſtãtie ad inuicem.

❡ Queſtio ſecunda.

Primum

Secundo queritur vtruꝫ vna perſona potuerit incarnari ſine alia. Et videt̃ ꝙ nõ: qꝛ in actu reciproco quicqd eſt p̃ncipiũ actꝰ ẽ etiã t̃minꝰ qꝛ actꝰ reciprocꝰ ab eodẽ incipit et ad idẽ t̃minatur ſed aſſumere eſt actus reciprocus ab eodẽ incepit et ad idẽ terminatur. Eſt eñ aſſumere aliud ad ſe ſumere. cum ergo quelibet pſona ſit principium talis actus et non vna ſine alia. videtur ꝙ ideꝫ ſit

Secundũ

de termino. ❡ Itẽ nullus actꝰ notionalis terminatur ad aliquod eſſentiale ergo nec actus eſſentialis ad aliquod notionale: ſed incarnari eſt actꝰ eſſentialis: ergo non terminat̃ ad pſonã.

In ↄtrarium.

❡ In contrarium arguitur qꝛ filiꝰ dei dicit̃ minor patre. Iohannis. xiiij. Pater maior me eſt: hoc autẽ nõ eſſet ſi filio aſſumente naturã humanã. pater ſimiliter aſſumpſit: tunc eñ patri: filiꝰ eſſet equalis ſm naturam humanã ſicut eſt ſm diuinã: ergo filius ſic aſſumpſit naturã humanã ꝙ nõ pꝛ. ❡ Reſpõdeo In cõcluſione oẽs cõcordãt: ſed in declaratione aliqui diſcordant. Unde primo ponent̃ tres opiniones. Poſtea inquiretur de dictis earum.

Prĩa opi. ſeruꝰ. 2. ſniarũ. di. j. q. j.

❡ Prima opinio declarãtiuꝫ quomodo vna pſona potuerit ſine alia incarnari hꝫ tres articulos. ❡ Primꝰ de differẽtia inter ſuppoſitũ ⁊ naturaꝫ tam in humanis ꝙ̃ in diuinis. ❡ Secundus quõ facta eſt vnio in perſona ⁊ non in natura. ❡ Tertius quõ facta eſt vnio in vna perſona ⁊ nõ in alia.

Tres differẽtie inẽ naturaꝫ et ſuppoſitũ. Prima.

❡ Quantũ ad primũ de differentia nature ⁊ ſuppoſiti ſunt tres concluſiones ſm tres differẽtias inter naturã ⁊ ſuppoſitũ. Primo ergo differũt natura ⁊ ſuppoſitum: qꝛ de rõne nature nõ eſt ꝙ ſubſiſtat: ſed ꝙ ſit illud q̃ aliqd ſit vł ſimpliciter ſicut homo ſua humanitate vel ſm quid ſicut hõ albet albedine. ideo etiã natura conuenit tam ſubſtantie ꝙ̃ accidenti: ſed eſſe ſuppoſitũ ſoli ſubſtantie conuenit. Unde ⁊ ratio hũanitatis et nature humane poteſt conuenire ipſi nature hũane ſiue habeat eſſe per ſe nõ innixũ alteri ſubſiſtenti ſiue habeat eſſe in alio cui innitatur. vt ſuppoſito: ſꝫ qñ alteri innitit̃: tũc non ei ↄuenit ratio ſuppoſiti humani nec ſimpliciter ratio ſuppoſiti. ❡ Scđa differentia eſt q̃ ſolũ habet locũ in diuinis ꝙ ſuppoſitũ dicit quid incõicabile ꝙ̃tum ad id cui conuenit intentio ſuppoſiti: puta pater vel filiꝰ. ſꝫ natura vna numero taliẽ ĩ diuinis eſt pluribꝰ ſuppoſitis cõicabilis. Unde eadẽ eſſentia diuina eſt pater: ⁊ filius et ſpũſſanctus. et hoc eſt ſingulare ĩ diuinis. Nã in creaturis natura ſubſtantialis completa plurificat̃ numeraliter ſm pluralitatẽ ſuppoſitorũ et ecõuerſo. Dico autẽ cõpletã: qꝛ due nature ſubſtãtiales ĩcõplete. puta: materia ⁊ forma poſſunt eſſe in eodẽ ſuppoſito creato. Q̃d autem dictũ eſt ſuppoſitũ eſſe incõmunicabile intelligendũ eſt ꝙ̃tum ad cõitatẽ alicuiꝰ p̃dicabilis de multis ſuppoſitis. Nã contradictioneꝫ iplicaret vnũ ſuppoſitũ numero p̃dicari de pluribꝰ ſuppoſitis: niſi ſuppoſita acciperent̃ equiuoce. Sed loquendo de cõicatione qua aliquid cõicat ſuũ eſſe aliquibus que in ſe hꝫ ſicut hõ albus in ſe preter ſubſtantiã habet diuerſa: ſcꝫ. quãtitatẽ: albedinẽ. ⁊ ſic de alijs. iſto modo ſuppoſitũ magis hꝫ rõeꝫ cõicabilis ꝙ̃ natura. Secunda

❡ Tertia dña eſt penes modũ ſignificandi ſm ꝙ natura ſignificat̃ in abſtracto vnde non ſignificat̃ vt quod eſt: ſꝫ vt quo aliqd eſt: ſicut diuinitas eſt quo aliquid eſt deus et humanitas quo aliquid eſt homo. et ſignificat quo aliquid habet̃. ſuppoſitũ aũt qđ ſignificat̃ ꝑ modũ concreti ſignificat vt qđ eſt: aut quod hꝫ. Unde ad hoc ꝙ aliquod ſit ſuppoſitũ alicuiꝰ nature non requirit̃ ꝙ ſit illa natura: vel ꝙ ſit cõſtitutũ ex ea: ſed ſufficit ꝙ habeat illa ſibi innitentẽ nec eſt iſte modus ſignificandi vanꝰ. Nã ſi natura rerum eſſet talis ꝙ vnaqueqꝫ eſſentia eſſet ſimplex per ſe: et vna earũ nullã habitudinẽ haberet ad alterã: nec ꝑ cõpoſitionẽ nec ꝑ aliquã vnioneꝫ nec ꝑ cauſalitatẽ. tunc ſufficeret habere noĩa ſignificãtia vnãquãqꝫ naturã ſm qđ in ſe eſt: ſed qꝛ nõ ſolũ vnaqueqꝫ eſſentia hꝫ ꝙ ſit queda eſſentia ſm illud quod eſt: ſed habet habitudinẽ ad aliaꝫ: vt quã habet: vel vt formã inherentẽ: vel vt ſubiectum: vel ſicut ſuppoſitũ hꝫ aliqd ſibi innixũ etiã ſine inherentia. Oportuit hr̃e noĩa non ſolum ſignificantia vnãquãqꝫ eſſentiã in ſe: ſed etiã ſignificantia vnã habitudinẽ ad aliã ſm ꝙ vna eſt habẽs aliã: et ſic ſignificãt noĩa concreta. Unde iſ modus ſignificãdi cõcreti et abſtracti nichil mutent in re. mutant tñ v̾itatẽ locutionis de re. Tertia

Nã ad hoc ꝙ ego loquar de re ſm quod eſt opꝫ ꝙ ego ſignificẽ eam mõ quẽ ĩ ſe hꝫ et mõ quẽ habet ad alterũ. ❡ Notandũ autẽ ꝙ nõ quodlibet concretũ dicit ſuppoſitũ: ſed ↄcretuꝫ ſubſiſtens. non eñ quodlibet qualitercũqꝫ habẽs humanitateꝫ eſt homo: ſed illud ſubſiſtens quod hꝫ humanitateꝫ ĩ ſe vel ꝑ idẽptitatẽ: ſed idẽ eſt in creaturiſ natura et ſuppoſitum. vel ꝑ quoddã innixũ: qꝛ videlicet in eo ſuſtẽtat̃: vt ita dicã. hũanitas tale ſicut habens hũanitatẽ eſt hõ. et ſic aliquo mõ pꝫ primuꝫ declaratũ. ❡ Quantũ ad ſecundũ quõ ſit facta vnio in perſona: non in natura ponunt tres concluſiones. ❡ Prima eſt de differẽtia iſtarũ vnionum ꝙ̃tum ad modũ. Ubi ſciẽdũ ꝙ qꝛ natura dicit quandã quidditatẽ aliqua hꝫ eſſe ſimpliciter vel eſſe tale: ideo non poſſunt eſſe vnũ in natura niſi illa que ſunt vnũ ĩ aliqua quidditate vt quid. Secũdus articulus Prĩa concluſio

ditas eſt. Ea autē q̄ ſunt vnum in quidditate ſiue
eſſe oportet ꝙ ſic ſe habeāt ꝙ vnū ſit eſſentialiter
aliud: vel ꝙ ex ambobus ſicut ex partibus reſul-
tat et cōſtituatur vna quidditas ſicut ex materia
et forma ꝯſtituitur vna natura vel etiam ſicut ex
partib⁹ quantitatis reſultat vna quantitas. puta
ex duob⁹ cubitis reſultat bicubitū: q꞉ ſ̄o ſuppoſi
tuꝫ dicit habēs aliud. ita tñ ꝙ nō quodlibet hñs
eſt ſuppoſitū: ſed habēs ſubſiſtēs. ideo ad hoc ꝙ
aliqua ſint vnū ſuppoſito non requirit ꝙ vnū ſit
realiter alterū vel aliqua natura vel aliqua ꝑ ſe
reſultet ex illis: ſed vel ꝙ vnū habeat alterum vt
ſibi innixū ſicut hō hꝫ albedinē et hō cū albedīe ē
idē ſubiecto ⁊ ſuppoſito vel ſubſiſtens ſiue ſuppo
ſitum habeat ambo ſicut albedo ⁊ dulcedo hoīs
vel humanitas et albedo hoīs ſunt vnū ſuppoſi-
to et ꝑtinēt ad ſuppoſitū. ideo aūt dixi innixū: q꞉
habere aliqualiter: q꞉ non ſufficit ad idēptitatem
ſuppoſiti inter habēs ⁊ habitū: q꞉ ſi aliquid habe
ret aliud ꝑ poſſeſſionē vel vt veſtimētū. nō ꝓpter
hoc ſic habēs et habitū eſſent vnum ſuppoſito: ſꝫ
opꝫ ꝙ vnū habeat aliud ſibi innixū ⁊ ſuſtentatum
ꝑ ipm ita ꝙ illud habitū non habeat rōnem eius
quod eſt vel quod operat̄. puta hō vel albuꝫ ⁊ hoc
facile eſt videre in accidentibus et partib⁹ reruꝫ
ſenſibilium. Albedo eñ hoīs vel man⁹ eius ſicut
habetur ab hoīe vt ſic ei innitantur ꝙ eis nō con
ueniat ꝙ ſicut vel operent̄ ꝓprie loquēdo: ſed hō
eis eſt albus ⁊ manatus et hō eis operat̄. Ex hoc
patet ꝙ ad hoc ꝙ natura hūana et diuina ſint vni
te in ſuppoſito non requiritur ꝙ vna ſit alia eſſen
tialiter vel ꝙ ex ambab⁹ ſicut ex partib⁹ reſultet
aliquod vnū: ſed ſufficit ꝙ vna ꝑſona ſit habens
vtrumqꝫ: lꝫ vnā habeat ꝑ idēptitatē. ſcꝫ diuinam
que realiter eſt eadē cū diuino ſuppoſito. Aliā vt
innixā ſiue vt ſuſtentatā ꝑ ipſam: q̄ tamen non eſt
ipſum ſuppoſitū diuinū. Diuinū autē ſuppoſitum
et natura humana ſunt vnū ſuppoſito ſicut ſuppo
ſitum habens et id quod habet̄: et ſic pꝫ de ſecun
do quomodo ſcꝫ aliqua dicunt̄ vnū natura ⁊ quō
Scd̄a cō-clūſio. vnū ſuppoſito. ¶ Secunda concluſio eſt videre
quō natura humana potuit aſſumi in vnitate ꝑſo
ne et nō ſuppoſitū. ¶ Ad cui⁹ euidentiā ſciendū
ꝙ ſicut dictū eſt de rōne ſuppoſiti ē ꝙ ſit ſubſiſtēs
non innixum alteri ſubſiſtenti cum quo ſit idem
ſuppoſito. hoc eñ implicat cōtradictionē ꝙ non
innixū alij faciat vnū vel ſit vnū ſuppoſitū cuꝫ eo
quia ſequeret̄ ꝙ vnū ſuppoſitū eſſent duo ſuppoſi
ta: ⁊ ex eo qđ ponit̄ vnū ſuppoſito: ſequit̄ ꝙ non
ſit ibi niſi vnū ſuppoſituꝫ. et ex eo ꝙ ponunt̄ duo
ſubſiſtentia quorū vnū non innititur alteri eſſent
duo ſuppoſita. ſub rōne aūt nature nō eſt ꝙ ſit ſub
ſiſtens non innixū alteri: ſed de rōne eius eſt tñ
ꝙ aliquid ſit ꝑ eam vel ꝙ ſit habita: et ideo ſi ſm̄
cōmunem curſum humanitas eſſet idē ꝙ ſuppoſi-
tum humanū: tamen illa res non poſſet aſſumi ad
vnitatē alicui⁹ ſuppoſiti ſm̄ rōneꝫ qua ſuppoſitū
humanū. Poſſet tñ aſſumi ſm̄ rōnem qua eſt na-
tura humana: nec ex hoc qđ aſſumitur ei aliud po
ſitiuū adderet̄: ſꝫ tolleret̄ aliquid q̄ſi ꝑuatiuū vñ
tolleretur ab ea qđ eſt non vniri alteri vnde ha-
bet habitudinē ad aliq̄d de nouo qđ excludit rō
ſuppoſiti. Unde ſicut quātitas ſubſiſtēs in ſacra
mento altaris poſſet vniri alicui ſubiecto retinēs
rōnem quantitatis abſolute non rationē ſubſiſtē
tis: ita etiā humanitas poſſet aſſumi retinens ra

tionem humanitatis: non autē retinēs rationem
ſuppoſiti humani. ¶ Tertia cōcluſio eſt ꝙ vnio Tertia cō-cluſio.
facta eſt in perſona diuina non natura niſi ſm̄ q̄d
non autē poſſet fieri vnio in vna quin fieret vnio
in alio. ſi in diuinis natura ⁊ ſuppoſitū ſicut inter
ſe non differunt nec habent differentiā realē: ita
etiā in habitudine ad tertiū non importarent di-
uerſam habitudinē realē: nunc autē in diuinis: lꝫ
natura et perſona non differāt re nec dicāt diuer
ſas res tñ in ordine ad tertium dicunt ſiue impor
tant aliā et aliā habitudinē rei: q꞉ aliud eſt rem il
lam que eſt diuinitas ⁊ perſona diuina eſſe natu-
ram humanā ⁊ ſuppoſitū eſſe hūane nature. Nā
ad hoc ꝙ res illa dicat̄ vel ſit natura hūana opor
teret ꝙ eſſet eſſentialiter humanitas: ſed ad hoc
ꝙ ſit ſuppoſitū non req̄rit̄ ꝙ illa res diuina ſit hu
manitas: ſed ꝙ ſit habēs humāitatē vt ſubſtātia
per ipſam. Item aliud eſt ⁊ ex natura diuina ⁊ hu
mana reſultare aliquā naturā ſiue quidditatē ex ꝑ
ſe partibus. et aliud diuinū ſuppoſituꝫ ſuſtentare
humanā naturā: Quis ergo in diuinis nō differūt
ſuppoſitū et natura intrinſece: ſed ſolū in cōpara
tione ad tertiū. tñ hoc ſufficit ad hoc ꝙ poſſit fie-
ri vnio in ſuppoſito non natura: q꞉ vnio in natu
ra requirit vel ꝙ due nature fiāt vna vel ꝙ ex dua
bus fiat tertia quod eſt impoſſibile: ſed vnio i ſup
poſito requirit ſolū ꝙ vnū ſuppoſitū duas natu-
ras habeat: quod eſt deo poſſibile. vñ lꝫ ſint idem
ſuppoſitū et natura: tñ aliud eſt eſſe vnū i natura:
et aliud in ſuppoſito. et patet ſimile: q꞉ lꝫ loc⁹ ſit
ſuperficies realiter: tñ aliud eſt eſſe ſuperficiē ali
cuius ⁊ eſſe locū eiuſdē. Impoſſibile eñ eſt ꝙ ea-
dem ſuperficies ſe habeat ad idē corpus realiter
vt locus et vt ſuperficies. ¶ Quantū ad tertiuꝫ Terti⁹ ar-ticulus.
quod eſt declarare principale ꝓpoſitum ponunt Prīa con-cluſio.
tres alias concluſiones. ¶ Prima ſm̄ quem mo
dum natura humāa intelligat̄: vnita ꝟbo ⁊ innixa
ſuppoſito diuino. Hoc autem ſufficiēter impoſſi-
bile eſt ab homie explicari. Inter tñ aliquos mo
dos magis videt̄ appropinquare ad iſtā vnioneꝫ
illa que eſt vnio corporis ad aīam: non ꝓut corp⁹
reſpicit aīam ſicut propriū ſubiectū ſuā formam:
ſed prout reſpicit eam vt inſtrumētū naturalr con
iunctū per quod cōpoſitū aliquo modo operatur
Quis vna habitudo non ſit ſine alia i corpore aia
to. Unde oportet ymaginari ibi talē dependētiā
humanitatis ad ſuppoſitū diuinum abſqꝫ hoc ꝙ
vnū formaliter inſit alteri: vel abſqꝫ hoc ꝙ vnum
habeat proprie rationē partis cum alio: vel quā-
cumqꝫ cōpoſitionē proprie dictā. ¶ Ad hanc au
tem habitudinē exprimendā magis cōueniēs eſt
vt dictū eſt: habitudo inſtrumēti ad illud qđ per
ipſum operatur. maxime quādo inſtrumētū natu
raliter eſt vnitum. Nā nō eſt ꝓprie quod operat̄:
ſed quo principale agēs operatur quādo etiā na
turaliter eſt coniunctū: ſicut non eſt quod operat̄.
ita nec ei ꝯuenit rō ei⁹ qđ eſt: ſed q̄ aliq̄d eſt. hoc ē
remotū exēplū: q꞉ ad plenū exēplū pōt dari: alio
quin iſtud nō eēt ſingulare. ¶ Ex hac autē ꝯclu
ſione poteſt ſic inferri ꝓpoſitū: q꞉ ſicut aīa vna i
eſſentia tripſr in potentijs vnitur corpori ſꝫ vnā
potentiā: vt puta organicā vegetatiuā ſcꝫ vl ſenſi
tiuam: ⁊ nō ſcḋm aliam. puta abſtractā vt intelle
ctiuā et volitiuā. ſicut diuina eſſentia vna in trib⁹
perſonis vnitur humane nature in vna perſona ⁊
non in alia. ¶ Secunda concluſio eſt ꝙ cōcretū 2. ꝯcluſio.

non ſupponit pro forma a qua deſcendit. ſiue pro
natura abſtracto in recto: ſed tñ in obliquo. nec
hoc contrariaẜ ei qđ dicitur ꝙ albū ſolā qualita-
tem ſignificat: vel quod ſaltē formale albi eſt al-
bedo: quia non oportet ꝙ ſemꝑ id quod importa
tur in recto qualitercūqꝫ ſit principale in ſignifi
cato termini: immo quandoqꝫ illud quod ex mo
do ſignificandi importaẜ in obliquo eſt principa-
le in ſignificato termini. cuiꝰ ratio eſt qꝛ illud dici
tur principale ſignificatū termini a quo ſignifica
tio termini hꝫ determinationē fixionē. Nūc au-
tem ita eſt ꝙ ſignificatio termini concreti habet
fixionē et determinationē a natura ꝗ importaẜ in
obliquo et nō ab ipſo habēte quod ex modo ſigni
ficādi importaẜ in recto. Nā qñ dico habēs albe-
dinē vel humanitatē talis dictio hꝫ determinatio
nem et fictionē a natura ĩportata in obliquo. Nā
ex hoc ꝑciſe dicíẜ aliquid albū quod hꝫ albedinē
quicquid ſit illud habēs: et ideo ex parte habētis
nō eſt determinatio vel fixio: ſed ex ꝑte albedinis
Non eñ ĩdifferēter a quocūqꝫ habito dicíẜ aliqđ
albū: ſed tñ albedine: et ſimiliter ab hūanitate hō
ſed indifferenter quicquid eſt habēs albedinē eſt
albū. ſic ergo dicitur albuꝫ ſolū qualitatē ſigni
ficare loquendo de principali ſignificato et deter
minato a quo terminus hꝫ fixionem ſue ſignifica
tionis hñs aūt aliqđ lꝫ importet aliđ ꝑter albedi
nem: vel tñ certum vel fixum et determinatū im-
portat: et propter hoc dicíẜ ꝙ albū ſolā qualitatē
ſignificat licet nō ĩportet ea ex modo ſignificādi
niſi in obliquo. Ex quo pōt ſic inferri ꝓpoſitum
quia eſſe hominē non eſt eſſe humanitatem: quia
ſic non poſſet vna perſona eſſe homo ſine alia: qꝛ
vna perſona nō poteſt eſſe aliquid abſolutū eſſen
tialiter quin alia ſit illud cū in abſoluto nō diffe-
rant: ſed eſſe hoiem eſt habere humanitatem ſicut
ſuppoſitum habet rem ſuppoſiti. et ſic vna perſo-
na poteſt eſſe homo ſine alia ſicut vna perſona ha
bet vnā relationē realiter quam non habet alia.

Tertia. ℂ Tertia concluſio eſt īferre ꝓpoſituꝫ ex duobꝰ
primis articulis ſicut qñ aliqua differunt in ꝑſo-
na et conueniunt in natura: lꝫ vnio que fit in natu
ra non poſſit terminari ad vnū quin termineẜ ad
alterum illa vnio ꝗ fit tñ in perſona lꝫ fiat cū na
tura. poteſt terminari tamen ad vnum ſine hoc ꝙ
termineẜ ad aliud: lꝫ ꝑſone diue: ſic cōueniunt in
natura ꝙ tamē differunt in perſonis: vt patet per
primū articulū. Unio autē incarnationis lꝫ ſit fa
cta nature cū natura: nō tamē facta eſt in natura
ſed in perſona: vt patet per ſecundū articulum. er
go potuit terminari ad perſonam filij ſine hoc ꝙ
terminaretur ad perſonā patris vel ſpiritusſancti

Secunda opi. q̄ē du-randi. q. 2. huius diſ. ℂ Secunda opinio princi. alia ſic ꝓcedit ad de
clarationē eiuſdem concluſionis. ſcꝫ ꝙ vna perſo
na potuit ſine alia īcarnari. Et declarādo primo
intellectū dicit ꝙ licet incarnare. i. incarnationeꝫ
facere nō poſſit vna perſona ſine alia eo ꝙ indiui
ſa ſunt opera trinitatis: tamen incarnari. i. carni
vniri poteſt vna perſona ſine alia. Ad cuiꝰ euidē
tiam vidēda ſunt tria. ℂ Primum eſt ꝙ ad vnio
nem perſonalem humane nature cū diuina perſo-
na preexigitur vnio eiuſdem nature humane cum
eſſentia diuina. ℂ Secundum eſt ꝙ vnio nature
cum natura non ſufficit ad vnionē ꝑſonalē nature
cum perſona: ſed vlteriꝰ requiritur vnio cuꝫ hijs
que ſunt propria perſone inquantum perſona.

ℂ Tertiuꝫ eſt ꝙ illa vnio eſt poſſibilis cū ꝓprio
vniꝰ ꝑſone abſqꝫ proprio alterius in quo cōſiſtit
Prima principalis titulꝰ queſtionis ℂ Primū patꝫ pre
mittendo primo differentiā que eſt inter ſuppoſi
tum diuinū et creatū. que talis eſt. lꝫ eñ vtrumqꝫ
ſuppoſitū ſit illud quod ſubſiſtit cū in creaturis
ſuppoſitū nō ſolū eſt illud quod ſubſiſtit: ſed etiā
formalis ratio ſuppoſiti eſt ꝑ ſe ſubſiſtere vel fun
datur per ſe et conuertibiliter in proprietate per
ſe ſubſiſtendi. In diuinis aūt lꝫ ſuppoſitū ſit qđ
ſubſiſtit: tñ ratio formalis ſuppoſiti non eſt per ſe
ſubſiſtere nec fundaẜ in ꝓprietate per ſe ſubſiſten
di: ſed eſt ad aliud eſſe: et idō per aliud ē ſuppoſitū
et per aliud ſubſiſtit. eſt eñ ſuppoſitū formalit̄ & cō
pletiue per ꝓprietatē relatiuā ſubſiſtit aūt non ꝑ
ꝓprietatē relatiuā: ſed per eſſentiā vel ſubſtātiā.
Secunda Cuius ratio eſt: qꝛ ſubſiſtere dicit eſſe ſcḋm perfe-
ctiſſimū modum eſſendi. qui eſt eſſe in ſe vel ad ſe
hoc autē non conuenit alicui in diuinis niſi rōne
eſſentie: qꝛ per alia oīa dicuntur ſuppoſita diuia
ad aliud et non ad ſe: q̄re ſuppoſitū diuinū ſubſi-
ſtit per eſſentiā & non per ꝓprietatē relatiuā.
Tertia ℂ Hoc expreſſe dicit beatus Auguſtinus. 7. de
trinitate dicens ſic. Si deꝰ relatiue ſubſiſtit ſicut
relatiue gignit et relatiue dominatur iam ſubſtā
tia non eſt ſubſtantia: quia relatiuuꝫ eſt. ſicut eñ
ab eo quod eſt eſſe appellatur eſſētia: ita ab eo qđ
eſt ſubſiſtere ſubſtantiā dicimꝰ. Abſurdū autē eſt
vt ſubſtantia relatiue dicaẜ. Oīs ergo res ad ſe-
ipſam ſubſiſtit: q̄to magis deus. ſi tñ dignum eſt
dicere vt deus dicatur ſubſiſtere qđ addit Augu
ſtinus: qꝛ aūt ſubſiſtere eſt ſub alio exiſtere: et ſic
non ꝯpetit deo, aut qꝛ nobiliori modo ſubſiſtit ꝗ̄
creature vt magis ꝓprie dicaẜ ſupexiſtere. ſi ergo
aliquis vocet ee ad aliqđ / ſubſiſtere. abuſiue loq
tur / ignorādo vim vocabuli: eſſe eñ ad aliqđ qđ ē
relatiuū in q̄ntū hmōi / nō ĩportat aliquā ꝑfectionē
ſicut ſubſiſtere ĩportat. alioqui aliq̄ ꝑfectio eſſet ĩ
vna ꝑſona ꝗ nō eſſet in alia / cū aliqua relatio ſit ĩ
vna ꝑſona ꝗ nō eſt in alia / qđ eſt ĩcōueniēs. ſubſi
ſtere ergo in diuinis eſt vnicū et abſolutū compe
Primo tens oībꝰ ꝑſonis ratiōe eſſentie. Ex quo patet pri
mum ſic ꝑ illud ꝑmo cōpetit ꝑſone diuie vniri na
ture aſſumpte per qđ cōpetit ei depēdētiā nature
aſſumpte ẗminare: ſed ꝑſone diuine ꝯpetit ẗmina
re depēdentiā ratione ſubſtantie vel eſſentie: ergo
perſone diuine ꝑmo ꝯpetit vniri nature aſſumpte
ratiōe eſſentie. maior pꝫ / qꝛ ſicut natura aſſumpta
vniẜ qꝛ depēdet: ita ꝑſona aſſumēs eā ſibi vnit / qꝛ
terminat eiꝰ depēdētiā. minor apparet ex ſuppo
ſitiōe iā declarata: ſcꝫ ꝙ ꝑſona diuina nō ſubſiſtit
niſi ꝑ eſſentiā vel rōne eſſētie. ꝑ illud aūt ꝑ quod
cōpetit ſibi ꝑ ſe ſubſiſtere ꝯpetit ꝑ ſe & ꝑmo ẗmina-
re depēdentiā nature aſſumpte. & hoc eſt eſſe vt di
ctū eſt: q̄re &c. ℂ Sed ꝯtra iſtā rationē inſtaẜ du-
pliciẜ / ꝑmo qꝛ nō oportet ꝙ natura per quā ſuppo
ſitū ſubſiſtit ſit ĩmediate ratio vniōis eiꝰ ad natu
rā ꝗ in eo exiſtit. verbi grā / color exiſtit in corpe qđ
eſt ſuppoſitū alteriꝰ generis / rō tñ vnionis colo-
ris & corpis nō eſt imediata natura corpis ꝑ quā
ſubſiſtit: lꝫ ſupficies mediāte ꝗ color eſt in corpe.
A ſili poſſet videri ꝙ licꝫ ꝑſona diuina ſubſiſtat ꝑ
eſſentiā & ꝑ eā ẗminet depēdētiā nature aſſumpte:
tñ nō oportet ꝙ eſſentia ſit ꝑma & imediata rō ta
lis vniōis: ſed poterit eē ꝓprietas relatiua / & ita
vnio nature aſſūpte ad naturā diuinā eſt imediate

vnione eiuſdē ad ꝓprietatē relatiuā/ſicut vnio coloris ad corpus per ſuperficiem. ❡ Secundo:qꝛ natura humana non vnitur perſone diuine niſi qꝛ ipſa amittit pſonalitatē et induit aliā.ergo ſ;z hoc vnit̄ pri⁹ et immediati⁹ ſm quod magis attendi tur perſonalitas:ſed perſonalitas in diuinis magis attendit̄ ſm ꝓprietatē relatiuam ꝙ̄ ſm eſſentiam.ergo natura humana prius ⁊ immediatius vnitur perſone diuine per ꝓprietatē relatiuam ꝙ̄ per eſſentiā. ❡ Ad primū iſtorū dicendū ꝙ nō eſt ſimile de colore in corpore et de natura aſſumpta et perſona aſſumente:qꝛ ꝙ color ſit in corpore qḋ eſt ſuppoſitū alteri⁹ generis hoc competit ei ꝑ naturam.nā natura coloris nō eſt per ſe exiſtēs: ſed in aliquo : ſcȝ corpore.eſt eñ naturalis qualitas corporis:et ideo inherentia coloris ad corp⁹ non ſolū attendenda eſt ex ei⁹ dependentia:ſed ei⁹ ſpeciali natura ad quā conſequit̄ ſpecialiter modus dependentie q̄ eſt vt ea que naturaliter inſunt corpori inſint ei quodā ordine vnū mediante alio:et ob hoc color ineſt corpori mediante quantitate: ſed ſubſtantia cōpleta: vtpote natura humana . q̄ de ſe nata eſt conſtituere ſuppoſitum non exiſtit i alio per aliquā dependentiā naturalem quam de ſe habet ad illud:ſed per hoc ꝙ priuat̄ ꝓpria ſubſiſtentia:et idō nihil primo reſpondet ſibi i perſona in qua exiſtit niſi illud per quod ipſa perſona ſubſiſtit:⁊ hoc eſt natura diuina. ❡ Ad ſecundū dicēdum ꝙ cum perſonalitas humane nature ⁊ cuiuſcunq; alterius nature create conſiſtat vel ſaltem fundetur in ꝓprietate per ſe ſubſiſtēdi vt declaratum fuit qñ natura humana amittit hanc ꝓprietatem et ſuā perſonalitatem et vnit̄ alteri:vnitur ei prius et immediatius ſm illud qḋ ipſa perſona ſupplet vicē perſonalitatis debite nature.hoc autē eſt ſubſiſtentia q̄ competit perſone diuine ratione eſſentie et non ratione proprietatis relatiue. Quia perſonalitas formali⁹ et cōpletur per ꝓprietatē relatiuā : et ideo non oportet ꝙ ſm illud fiat prius et immediatius vnio ſm quod attendit̄ formalius perſonalitas.et ſic patet primuȝ ꝙ ſcȝ ad vnionē perſonalē nature humane cū natura diuina preexigit̄ vnio eiuſdē nature humane cuȝ natura diuina. ❡ Secundū patet.ſcȝ ꝙ ad vnionē perſonalem predicta vnio non ſufficit: ſed requirit̄ vlterior vnio quantū ad illa que ſunt propria perſone:qꝛ vbi ratio formalis et ꝯpletiua ſuppoſiti ſeu perſone non conſiſtit in per ſe ſubſiſtere nec fundatur in proprietate per ſe ſubſiſtendi:ſed in aliquo ſuperaddito ibi per ſe ſubſiſtentia non ſufficit ad vnionem perſonalē:ſed requiritur vnio in aliquo ſuperaddito:ſed ratio formalis ⁊ cōpletiua ſuppoſiti ſeu perſone diuine non ꝯſiſtit in per ſe ſubſiſtere nec fundatur in proprietate per ſe ſubſiſtēdi ſed conſiſtit in proprietate relatiua.ergo ad vnionem perſonalem nature humane cū perſona diuina non ſufficit vnio per eſſentiam : ſed requiritur vlterior vnio per ꝓprietatē relatiuā. Item omne illud quod cōpetit alicui perſone ratione eſſentie precIſe cōpetit oībus:ſed vnio per eſſentiā. vt ſcȝ in exiſtētia nature aſſumpte terminet̄ per ſubſiſtētiam perſone aſſumentis cōpetit perſone rōe ſue eſſentie precIſe per quā ſolam competit ei ſubſiſtere.ergo talis vnio eſt cōis oībus pſonis ſicut eſſentie per quā attendit̄ quare impoſſibile eſt ꝙ ſufficiat ad perſonalē vnionē cum perſone diuine

Secundū dictum durandi.

in perſonalitate diſtinguant̄.requiritur ergo vlterior vnio q̄tum ad ꝓprietatē relatiuā ſm quam perſonalitas formaliter complet̄. ⁊ ſic pȝ ſecūdū.

❡ Tertiū pȝ.ſcȝ ꝙ illa vlterior vnio eſt poſſibilis cum ꝓprietate vnius perſone abſq; ꝓprietate alteri⁹.et hoc ſic:qꝛ ꝙ natura hūana nō poſſit vniri perſonaliter vni pſone ſine altera hoc eſſet vel ex habitudine perſonarum inter ſe: vel ex habitudine earum ad eſſentiam non ex habitudine perſonarum inter ſe:qꝛ illa habitudo eſt diſtinctiōis et oppoſitionis q̄ magis operatur ad hoc ꝙ vnio poſſit fieri cū vna perſona et nō cū altera ꝙ̄ ad oppoſitū: vt patet de ſe. que eñ ſunt diſtincta et oppoſita poſſunt alicui tertio vel diſtincte vniri vnū ſine altero. nec ex habitudine perſonarū ad eſſentiam diuinā:qꝛ intimi⁹ vnit̄ pſona diuina eſſentie diuine ꝙ̄ natura aſſumpta vnit̄ ipſi eſſentie diuine ſed vnio q̄tumcunq; intima perſone diuine cum eēna non facit quod in quocunq; ſit eſſentia diuina ſit et perſona perſonaliter. Alioquin cuȝ eēna ſit in qualibet perſona quelibet pſona eſſet in qualibet perſona perſonaliter et eſſet confuſio pſonarum qḋ eſt inconueniēs. Quis eñ pr̄ ſit in filio et econuerſo quantū ad eſſentiā:non tñ quātum ad eſſe pſonale:ſed ſemper in eo diſtinguit̄.ergo nec naturā aſſumptā et vnitā diuine eſſentie ꝓpt quātamcūq; vnionē vel habitudinē perſonarum ad eſſentia diuinā q̄ eſt vnita oportet eſſe perſonalit̄ in qualibet perſona:ſed poteſt eſſe in vna ſine altera. Iuxta quod eſt intelligendū ꝙ ſi relatiōes diuine hoc ſolū haberent ꝙ eſſent reſpect⁹ fundati ī eſſentia diuina nō videt̄ ꝙ illud quod vniret̄ eſſētie non vniretur oībus reſpectib⁹ nec video ꝙ poſſet vniri vni reſpectui ſine alio : qꝛ forte illud qḋ vniret̄ eſſentie diuine nō vniret̄ reſpectib⁹: niſi ſola vnione fundamenti que eſſet cōis oīb⁹ : ſed qꝛ relationes diuine vltra naturā oīm reſpectuū habent ꝙ ſint cōſtitutiue perſonarum . ideo opȝ dicere ꝙ natura aſſumpta poſſit eē vnita vni perſone ſine altera ſicut ipſa eſſentia diuina perſonalit̄ poteſt eſſe in vna in qua pſonaliter nō eſt alia perſona. ❡ Tertia opinio hȝ quattuor articulos.

Tertiū dictum.

tertia opi. Obijcitur ꝯtra dicta durandi

❡ Primo reprobat opinionē ſecūdam.
❡ Secundo reſpondet ad ratiōes eius.
❡ Tertio confirmat oppoſitum.
❡ Quarto deſcendit ad propoſitum.

Prim⁹ articulus.

❡ Quātū ad primū dicunt ꝙ hic modus ponēdi no poteſt ſtare.ſcȝ ꝙ in diuinis ſit tñ vnum ſubſiſtere abſolutū. ❡ Primo qꝛ ſuppoſitū et ſubſiſtētia idē ſunt. Nā ſuppoſitū ſupra naturā ſingularē non dicit niſi i ſe:et non in alio ſubſiſtere. ⁊ idō per idem eſt ponere ſubſiſtentiā et ſuppoſitum: ſed in diuinis nō eſt ſuppoſitum abſolutū. ergo nec ſubſiſtentia abſoluta. ❡ Secūdo:qꝛ ſm Auguſtinū in diuinis. Quicquid ſm ſubſtantiā dicit̄ ſingulariter: ⁊ non pluraliter dicit̄ . ſecūdo de trini.cap. decimo.ſed dicimus in diuinis tres ſubſiſtentias et tres ſubſiſtentes:et nō vnū.ergo ſubſiſtētia nō dicit abſolutū nec ſubſtantiā accipiendo ſubſtantiam ꝓ abſoluto ſiue ꝓ eſſentia.

ꝓbat iſta opi. ꝙ nō ē idem ſubſiſtere in diuinis ꝯtra durādum.

❡ Tertio:qꝛ nō minoris ſimplicitatis eſt ſuppoſitū in diuinis quantū ad rationē ſuppoſiti ꝯſtitutiuam ꝙ̄ ſuppoſitū creatū:ſed ſuppoſitū creatum eo ꝙ ſuppoſitum eſt quod ſubſiſtit vt dicūt . ergo multofortI⁹ ſuppoſitū diuinū eo ꝙ eſt quod ſubſiſtit:ſed ſuppoſitū diuinū formaliter eſt per rela-

tionem. ergo ſubſiſtit per relationem. ¶ Quar
to q2 perſona ſm Boetiū libro de duab9 naturis
etiā vna pſona xpi ē rõnalis nature īdiuidua ſub
ſtantia. Accipiamus ergo oēs conditiones iſtas
conſtat q per rationalem ſeu īntellectualē naturā
nō ē pſona ſuppoſitū nec p īdiuiduā ſbām accipi
endo ſubſtātiā p eſſētia et natura: q2 natura huma
na in xpo eſt rationalis nature ſingularis ſubſtā-
tia cū ſuppoſitū aſſumpſerit naturā ī athomo ſm
Damaſce li. 3. cap 5. tunc eſſet perſona. ergo acci
pitur ſubſtantia p ſubſiſtētia. Ratio ergo forma-
lis quare pſona eſt ſuppoſitum eſt ſubſiſtere. et iō
ſi ſubſiſtere eſſet abſolutū eſſet ſuppoſitū abſolu
tum et p conſequēs pſona eo q pſona non addit
ſupra ſuppoſitū niſi quod eſt ſuppoſitū in natura
Quinto intellectuali. ¶ Quīto illud in quo eſt ratio ter
minandi naturā aſſumptā & ei9 dependentiam eſt
vere habēs illā naturā ſic q in concreto vere dicit
illud vt q2 in ſuppoſito verbi & verbū hz dependen-
tiam terminare nature humane. puta q2 ī eo natu
ra humana ſubſiſtit. iō verbū eſt habens humani
tatē: et omne tale eſt homo. vnde ſz Damaſce. li.
3. cap 15 Sibi cōicant ydiomata. nec eſt alia rō
quare deus eſt homo niſi quia deus hz terminare
dependentiā humane nature: ſed ſubſiſtere eſt rō
terminandi hanc depēdētiam. ergo in quib9 eſſet
idem ſubſiſtere terminans hanc dependētiā eſſet
humanitas ſic q quelibet pſona habens tale ſub-
ſiſtere eſſet vere homo: ſed ſi ſubſiſtere ſit abſolu
tum et dictū ſm eſſentiā cōmune eſſet neceſſario
tribus perſonis ſm regulā Augu. ergo non ſolū
filius eſt homo ſed pater et ſpūſſanctus. qđ eſt er
roneū: quare ſubſiſtere quod terminat hūanc na
ture dependentiam non erit abſolutū nec ſm eſſē
tiam dictum. Nec valet dicere q lz eſſentia ſit in-
trinſeca rō terminandi: tñ requirit ppͥetas rela
tiua et pſonalis: et ideo poterit icarnari vna pſo
na ſine alia hoc inq̄ non valet. ¶ Primo quidem
q2 ex quo perſone conueniunt in formali rōne ter
minandi lz requirat ppͥetas relatiua pſonalis
ſeu pſonarum in terminando talē dependentiam
nature aſſumpte exiſtētē qđ illatū eſt: vt q2 pater
et filius conueniunt in formali ratione ſpirandi:
lz ad actum ſpirandi requirat emanatio filij a pa
tre et vtriuſq̄ ppͥetas. neceſſario tñ ſunt vnū in
ſpirando. ergo non obſtante q in terminādo depē
dentiā requiratur ppͥetas ſi rō terminandi eēt
cōis tribus pſonis tres pſone terminarēt depēdē
tiam. ¶ Secūdo: q2 p tanto requirit ppͥetas ī
pdicta vnione et terminatione: q2 ipſa eſt forma-
le in perſona et ideo cum vnio facta ſit in perſona
vt perſona diſtinguitur ab eſſentia ſm Anſel. de
incarnatione verbi. cap. 7. Formalis ratio termi
nandi naturam in pſona eſt ppͥetas et non eēna
¶ Sexto principalr q2 ad illud tanq̄ ad rōnem
termini dicitur terminari aſſumptio et vnio qđ eſt
magis per ſe ratio terminandi talē dependentiaz
q̄ ad illud quod quaſi conſequenter ſe hz ad ter-
minādū. hoc patet: q2 illud dz dici rō vnionis qđ
terminat eam. ſed ſm iſtos prim9 et p ſe termin9
terminans dependentiā eſt eſſentia & nō ppͥetas
ergo debet magis dici facta vnio in eſſentia & na
tura q̄ in ſuppoſito et pſona que dicit relationem
vel ſaltē relationē formalr. hoc autē eſt contra ſan
ctos et expreſſe contra Anſel. de incarnatiōe vbi
cap. 7. reprehēdentē articulū heretici q̄ ſic argue
bat Deus eſt incarnatus qui eſt deus filius: ſed
deus filius non eſt alius deus a deo patre. immo
vn9 et idē numero de9. ergo de9 pater eſt icarnat9
Ad quod Anſel. dicit. Videte q2 q̄ hoc dicit quō
claudicat vtroq̄ pede de incarnatione filij dei.
Nā qui recte ſuſcipit ei9 incarnationē credit eum
non aſſumpſiſſe hoīem in vnitatē nature: ſed ī vni
tatem perſone. hic autē ſōpniat hominē a filio dei
magis aſſumptū in natura q̄ in pſone vnitatem.
¶ Hoc idem probat cōis doctor tertio ſcripto & Confirmatio p tho.
vltima parte. q. 2 ar 2 et. 3. p ſinodos. quintā con
ſtantinopolis & epheſinā vbi ſubſiſtētia diuina ac
cipit p perſona. Idem Damaſce. lib. 3. ca. 3. et. 4.
et 7. dicit qm autē diuitas homo generata eſt vni
humana natura eſt. nequaq̄ audiuimus qm autē
diuitas vnita eſt humanitati in vna ei9 ypotheſeō
didicim9 ergo ſm hoc eſſentia nō ē rō terminādi
depēdētiā incarnationis: ſed magis ppͥetas pſo
nalis. ¶ Quantū ad ſecundū dicūt q rōes alio Secūd9 articulus.
rum non valēt. ¶ Prima: no quia in diuinis nō
aliud eſt ſubſiſtens et ſuppoſitū. vnde p eodē acci
piunt ſancti ypotheſeon ſubſiſtentiam ſuppoſitū
et pſonam in diuinis. ¶ Secundo: q2 non minus
pfectum modum eſſendi dicit eſſe pſone q̄ eē ſub
ſiſtentie: tū q2 eſſe pſone ptinet ad dignitatem. tū
q2 dicit excluſionē ois depēdentie: ſaltē actualis
et habitualis. ergo ſi ppter pfectiorē modū eſſen
di poneretur ſubſiſtere abſolutū in deo oporteret
multo fortiꝰ ponere eſſe pſonale abſolutū qđ fal-
ſum eſt et contra eos: et ideo dicit q pfectio diui
na requirit in vnitate nature. ¶ Tertio ſubſiſten
tias quas greci dicebant tres ſubſtantias vt dicit
Augu. 7. de trini. ca. 7. Congruit igit pfectioni
diuine vt habeat iſtū pfectiorē modū vel illū pfe
ctiorem modū eſſendi cum quo modo eſſendi ſtat
eſſentie vnitas et pſonarum pluralitas. cū modo
autē eſſendi qui eſt ſubſiſtentia et ſuppoſitatio ab
ſoluta quod p eodē accipitur non ſtat pluralitas
pſonarum cum vnitate eſſentie: ſed ſtat cum ſubſi
ſtentia relatiua quare rō nulla. ¶ Secūda rō q̄
eſt ex verbis Augu. nō eſt ad ppoſitum: quia ſm
Augu. pro tanto greci dicebant tres ſubſtātias:
q2 apud eos ſubſtātia accipit p ypoſtaſi & perſona
latini autē nō dicūt tres ſubſtantias: q2 apud eos
ſubſtantia accipit p eſſentia. Unde ſcđm hoc ſub
ſiſtere equiuocatur ſm duplicē acceptionē ſubſtā
tie: q2 ſubſiſtere ſm grecos idē eſt q ſuppoſitum &
ſic de9 relatiue ſubſiſtit ſicut relatiue ſubſiſtit etiā
pſona & ſubſiſtere iſto modo termināt depēdentiā
ſed ſcđm acceptionē latinorū & Augu. ſubſiſtere
idē eſt quod eſſe ſicut ſubſtantia idē eſt q eſſentia
et iſto modo ſubſiſtere non terminat dependētiā
vnde ſecūdū hunc intellectū nihil ad ppoſitū: q2
ſicut eſſe et eſſentia abſolute et nō relatiue dicūt
in deo: ſic ſubſiſtere quod eſt eſſentiale a quo dici-
tur ſubſtantia eſſe abſolute et non relatiue dicit ī
deo et ſic omnis res a ſe ſubſiſtit qđ non aliud eſt
niſi quia ſubſtantia et eſſentia eſt abſolutum & nō
relatiuū. Item p tanto etiā ſubſiſtere pōt vocari
ad ſe et non relatiue: q2 lz ſubſiſtere ſit relatiuum
ſicut ſuppoſitū in deo. dicit tñ ad ſe: q2 ex mō ſuo
ſignificandi non connotat correlatiuū et iſto mō
ipſe dicit eodē libro q pſona non dicit ad aliud ſz
ad ſe conſtet tñ q pſone ſunt relatiue vt ipſemet di
cit. 9. de trini cap. 1. ergo p hoc nō habet plus de
ſubſiſtentia q̄ de perſona. ¶ Ad tertiū poſſet di-

ei primo ꝙ cuȝ omne quod eſt ſit ens et omne ens
dicat perfectionem: qꝛ entitatem neceſſario vt ſic
relatio dicet perfectionem. ¶ Secũdo ꝙ pater=
nitas eſt perfectio in patre. nã non poſſe generare
eſſet imperfectio in patre ſm Augu. contra maxi.
et ſic filiatio eſt ꝑfectio in filio. Unde quod eſt pa
ternitas vel generatio in patre eſt in filio genera
Tertiꝰ articulus — ri et filiatio. ¶ Tertio: qꝛ ſubſiſtere non dicit pluſ
perfectionis in deo ꝙ̃ eſſe perſonã. igiť ſi eſſe pſo
nam non obſtante perfectiõe dei eſt relatiuũ non
eſt cauſa: quare ſubſiſtere in deo rõe perfectionis
ſit abſolutũ ⁊ nõ relatiuũ. ¶ Quantũ ad tertiũ
dicendũ ꝙ ratio immediata terminãdi dependen
tiam humane nature eſt ꝓprietas perſonalis qua
formaliter eſt perſona in diuinis: quod probo ſic
Illud eſt ratio terminandi dependentiaȝ nature
aſſumpte quo perſona eſt hec et nõ illa: ſȝ proprie
tas perſonalis eſt hmõi et non eſſentia. ergo for=
malis ratio terminandi eſt proprietas ⁊ nõ eẽna.
¶ Maior ꝓbatur: qꝛ vt dictũ eſt vnio facta eſt i
perſona vna: ſic ꝙ nõ in alia. ergo facta eſt primo
et per ſe in hoc ꝙ hec perſona eſt hec. Nam ſi eſſet
facta in eo ꝙ habẽs cõe ſm rem magis eſſet facta
in hoc ꝙ ſunt vnum ꝙ̃ in eo ꝙ ſint diſtincte pſone
cuiꝰ oppoſitũ dicit Anſel. et ſupra iductũ eſt. Mi
nor pꝫ: qꝛ vt ſupponitur ad pſens perſone diuine
cõſtituuntur et diſtinguũtur per proprietates re=
latiuas. vt ꝓbatum eſt ſufficienter primo li. di. 26.
¶ Itẽ perſona diuina eſt illud quod terminat de
pendentiã et non eſſentiã: qꝛ vnio nõ eſt facta ad
eſſentiã: ſed ad perſonaȝ. In perſona autẽ non eſt
niſi eſſentia aut ꝓprietas. aut igitur eſſentia ẽ rõ
formalis terminãdi dependentiã aut proprietas
non eſſentia: qꝛ pro tanto perſona terminat depẽ=
dentiam qꝛ eſt ſuppoſitũ. hoc autẽ eſt per ꝓprieta
tem incõicabilẽ ⁊ nõ per eſſentiam. ergo proprie=
tas ypoſtatica eſt ratio immediata terminãdi de
pendentiã nature aſſumpte. ¶ Itẽ illud eſt ratio
terminandi quod eſt ratio ſubſiſtendi: qꝛ natura
non terminať niſi in ſubſiſtente quatenꝰ eſt ſubſi=
ſtens et ſub ratiõe ſubſiſtentis: ſed ꝓprietas rela
tiua eſt immediata ratio ſubſiſtendi perſonis di=
uinis: qꝛ vt dictum eſt per idem. Perſona diuina
eſt ſubſiſtẽs et ſuppoſitũ. ergo ratio formalis ter
minandi eſt ꝓprietas relatiua: nec hoc eſt incõue
niens: qꝛ relatio diuina eo ꝙ ſubſiſtẽs põt termi=
nare dependentiã relationis nature aſſumpte.
Quartus articulus. — ¶ Quantum ad quartum principale ſcilicet ꝙ
vna perſona potuit ſine alia icarnari patet. Nam
illud quod habet ſm ſe diſtinctam vim terminan
di naturã aſſumptam ab alio ſuppoſito põt illam
naturã aſſumere alio nõ aſſumẽte. Hoc pꝫ: qꝛ
aſſumere ſibi aliquã naturã non eſt niſi dependen
tiam talis nature in ſua ſubſiſtentia terminare. ſꝫ
quod habet diſtinctam vim terminãdi ſm ſe abſqꝫ
alio põt naturã aſſumere: ſed vna pſona diuĩa hꝫ
diſtinctã vim terminandi: qꝛ ſubſiſtentiã aliaȝ ha
bet a ſubſiſtentia perſone alteriꝰ. ergo vna perſo=
na poteſt naturã aſſumere ſine alia. ¶ Itẽ ꝓciſa
rõ terminãdi eſt ratio ſuppoſitalis vt cõiter ſe hꝫ
ad abſolutũ et reſpectum vel relatiuum. ita ꝙ nõ
minus poteſt ſuppoſitũ relatiuũ terminare ꝙ̃ ab
ſolutum: ſed ſi filius eſſet ſuppoſitum abſolutum
ſm ſe terminaret naturam ꝑ ſuã ſubſiſtentiã: nec
aliud cum eo terminaret. neceſſario ergo poterit
exiſtẽs ſuppoſitũ relatiuum terminare ſuo corre
latiuo non terminante. ¶ Preterea ꝙ pater ⁊ fi
lius et ſpũſſanctus neceſſario coniunganť reſpe=
ctu alicuius extrinſeci ꝓ tanto contingit: qꝛ cau=
ſa et principium talis extrinſeci eſt vniꝰ rõnis et
omnino idem in eis: et ideo opera trinitatis ſunt
indiuiſa: qꝛ eadẽ eſt oĩno ratio in eis. qñ ergo rõ
ꝓciſa et immediata alicuiꝰ eſt alia et alia in patre
et in filio non eſt neceſſariũ ꝙ ſi filiꝰ habeat actio
nem ſuã reſpectu illius ꝙ pater habeat: qꝛ in hoc
non ſunt vnũ: immo diſtincti ſed vt dictuȝ eſt alia
eſt ꝓprietas ſuppoſitalis in patre et alia in filio ꝙ̃
eſt ratio terminandi. ergo nõ eſt neceſſarium ꝙ ſi
pater terminet ꝙ filius terminet et ecõuerſo. Ex
quo patet male aliquos reſpondere qñ arguitur
ad ꝓbandũ ꝙ eſſentia non eſt rõ terminandi quia
quod eſt cõe tribus nõ eſt ratio terminandi i vna
tñ. dicitur enim ꝙ põt eſſe ratio terminandi in oĩ
bus: qꝛ quelibet perſona diuina poteſt ⁊ potuit in
carnari: tamen poteſt in vno terminare abſqꝫ alio
quia incarnatio eſt actus quidã voluntariꝰ et cõ
tingẽs depẽdẽs a volũtate oĩm trium perſonarũ
et ideo poteſt eſſe volitus fieri ſic in vno ſuppoſi=
to qđ non in alio. exẽplum de vno pricipio calefa
ciendi vel cuiuſcũqꝫ alteriꝰ actꝰ in duobus ferro
ſcȝ et lapide inꝗ̃tum vno poterit actu eſſe princi
pium agendi non exiſtẽte ipſo in alio. hoc eñ om
nino nihil eſt. ꝗ̃uis cũqꝫ eñ incarnationis ⁊ aſſũ
ptionis actus ſit volũtarius et contingens ſicut
et actus terminandi et quecũqꝫ ad extra ratio ta
lem actũ agendi ꝙ̃ eſt cõis tribus: tamen eſſentia
ꝗ̃cũ ſit cõis nõ volũtarie ſed naturaliť neceſſario
ſit rõ agẽdi in vno neceſſario erit rõ agẽdi i alio
et inſeparabiliter. Alias eñ ſequiť ꝙ nõ eſt equa=
liter vna in oĩbus. cuius oppoſitum ſuppoſituȝ ẽ
ex quo vnde ſicut eſſentia eſt ratio cõis creandi i
tribus nõ poteſt vnꝰ ſic volũtarie creare ꝙ̃ nvterqꝫ
duorũ creet conformaľ qꝛ inſeparabilia ſunt ope
ra trinitatis ſm Augu. ſic etiã ſi eſſentia abſolu=
te eſt ratio terminandi dependentiã in ſuppoſito
non poterit in vno terminare quin in alio termi=
net. Exemplum autem adductum nõ eſt ad ꝓpo=
ſitum: qꝛ nec illa ratio eſt vna ſimpliciter in ferro
et lapide nec ferrũ et lapis in eadẽ eſſentia cõicãt
ſicut diuina ſuppoſita. Et ſi dicaľ ꝙ ſi relatio ter
minat ſeu eſt ratio terminandi vel hoc hꝫ inꝗ̃tũ
relatio vel inꝗ̃tum diuina. Dico ꝙ inꝗ̃tũ ꝓprie
tas cuius ratio abſtrahit a relatiuo ⁊ abſoluto vt
dictũ fuit in primo libro. vel poſſet dici ꝙ etiã in=
quantuȝ relatio poteſt terminare. nam ſȝ relatio
ſit aliquo modo dependens ad terminũ: eſt tamẽ
independens ꝗ̃tum eſt ad dependẽtiã quã termi=
nat. nec ſufficit iſtud adhuc. nã dependens tali de
pendentia ad ſuppoſitum ſed tñ cũ hac indepẽdẽ
tia additũ quod continet virtute oẽm rõnẽ termi
nandi ſeu vt melius dicatur oẽm rationem cõſti
tuendi ſuppoſitum qđ eſt terminatiuũ dependen
tie nature. Et ſi dicaľ ꝙ eſſentia et pſona ſunt idẽ
realiter. ergo ſi perſona poteſt terminare poteſtꝫ
eſſentia vt eſſentia ſit id qđ terminet. Itẽ relatio
et eſſentia ſunt idẽ realiter. ergo ſi vnum eſt ratio
terminandi et alterum. Dicendũ ad vtrũqꝫ qꝛ lȝ
pſona ⁊ eſſentia ſiue etiã relatio ſint idem realiter
non tamen ſunt idẽ adequate et conuertibiliter:
et ideo eſſentia poteſt eſſe et eſt cõicabilis: non tñ
perſona. ⁊ ex hoc ſequitur ꝙ eẽna nõ aſſumit eſſen
tiam: ſed pſona potiꝰ aſſumit: ⁊ lȝ eẽna poſſit eſſe

ratio terminandi et aſſumendi ſm vnã viã vel ſal
tem ex eadem ſequitur ꝙ relatio poteſt eſſe ratio
terminandi non tñ eſſentia ſm viã quandam. Et
ſi dicaƚ differentia rõnis nõ impedit effectũ rea-
lem Dicẽdũ ꝙ falſum eſt ⁊ verificando rem de re
ſicut rõnale et aĩal ſunt idẽ re et eſſentialiter: ⁊ tñ
aliquid reale ꝯuenit rationali qð nõ ꝯuenit aĩali
ſicut diſtinguere realiter ſpeciem a ſpecie. Siliṫ
qꝛ eſſentia diuina eſt cõicabilis tribus et ſuppoſi
tum ſiue perſona non eſt cõicabile. ideo põt ꝑſo-
na terminare dependentiã realiter quã nõ termi
nat eſſentia: ſed beneverũ eſt ꝙ ſicut vnio nature
humane in re que eſt natura: et ſic in perſona que
eſt realiter natura. vnde ꝑcipiendo a modo ⁊ rõe
ſignificandi conceditƚ ex parte rei ꝙ realitas ſup-
poſiti eſt aſſumpta: qꝛ realitas ſuppoſiti eſt natu
ra. tñ vt ſic ſignificaƚ ſuppoſitũ ꝑ modũ per ſe exi-
ſtentis non dicitƚ aſſumi. et ideo vna realitas vtro
biqꝫ exprimitur vel diuerſimode expreſſa facit ſen
ſus diuerſos. et ideo poteſt concedi ſimpliciter ꝙ
differentia rationis non impedit effectum realẽ.
immo illa non obſtante aſſumitur illa realitas v-
na nature et ſuppoſiti. impedire tamen põt attri-
butionẽ que ſit in ꝓpoſitione cuiꝰ cõpoſitio aliqd
rationis et intellectus eſt vt patet. 5. metaphiſice

Secundũ principale

¶ Quantũ ad vltimũ principaliter inquirẽdo
de predictis Prima opinio habet tria dubia.
¶ Primo ꝙ dicũt in primo articulo qʒtum ad ſe
cundã differẽtiã ꝙ ſuppoſitũ eſt incõicabile nõ na-
tura. tamen ſuppoſitũ ſupra naturã non includat

Inquirit hic doctor de prima opinione.

niſi relationẽ. ¶ Intelligẽdũ ẽ ꝙ relatio ſuppo
ſiti conſtitutiua non eſt cõicabilis alteri ſuppoſi
to ſicut nec ipſum ſuppoſitum: ſed relatio non cõ
ſtitutiua: lꝫ diſtinctiua eſt bene cõicabilis alteri
ſuppoſito ſed non illi a quo diſtinguit. propter qð
cõis ſpiratio nullo mõ eſt ꝯſtitutiua ſuppoſiti ali
cuius que cõicaƚ pluribus ſuppoſitis nec ipſa di-
ſtinguit patrez a filio. aľs non cõicaretur ei ſicut
nec ſpiritui ſãcto. ex quo etiã apparet ꝙ pater pa-
ternitate ſola diſtinguitur a filio et ꝙ ipſũ ſi ſanctꝰ
non diſtingueretur a filio ſi non procederet ab eo
quia ſicut ſpiratio actiua non diſtinguit patrez a
filio. ſic nec ſpiratio paſſiua diſtingueret ſpm ſan-
ctum a filio. ¶ Qð dicunt in ſecũdo articulo ꝙ
ex hoc ꝙ natura aſſumeretur vel poſitiuum adde
retur ſed priuatiuũ tolleretƚ. ſcꝫ non intuit videƚ
incidere in opinionẽ reprobatã in prima. q. ſcꝫ ꝙ
ſuppoſitũ conſtituatur per negationem vel priua
tionem et cũ hoc contradicit ei qð poſtea ſubiun
gunt ꝙ haberet habitudinẽ ad aliquid de nouo. il
la eñ habitudo que eſt vnio eſt realis relatio i na
tura aſſumpta ⁊ aliqd poſitiuũ Impoſſibile ẽ au
tem naturã alieno ſuppoſito ſuſtentari qñ nõ con
ſequitur iſtud reale poſitiuũ quod ẽ relatio ꝯnio-
nis qʒuis vnio que eſt materie ad formã ſꝫ quoſ
dam non ſit realis nec vnio ſuppoſiti ad naturam
propriam ẽt ſi ſuppoſitũ ⁊ natura differant realr.
¶ Quod dicunt in tertio articulo concretũ non
importat naturã in recto ſed tñ in obliquo mani
feſtũ ẽ in omni concreto non principali: ſed deno-
minatiuo vt eſt eſſe cõcretũ accidentis et quedã
ſubſtantie ſicut corporeũ materiale ſubſtantiale et
hmõi. ſed de concretis tranſcendentibus certum
eſt ꝙ importent in recto naturã: ſicut ens eſt idez
ꝙ entitas ⁊ nõ ſolũ habens entitatez. Unde acci
dens in abſtracto non ſoluꝫ dicitƚ entitas: ſed etiã
ens et tñ non eſt habẽs entitatẽ: ſed entitas habi
ta. Et ſimiliter videƚ de vno et bono per idem: qꝛ
accidẽs dicitƚ vnũ et bonũ qʒuis non ſit habẽs vni
tatem: ſed quedã vnitas et bonitas habita. ꝓpẽ
quod videtur in tranſcendentibus abſtractũ ꝑdi
cari de concreto et econuerſo. De concretis autẽ
ſubſtantie principalibus ſicut cũ dico homo aĩal
et hmõi eſt dubium ꝙ nõ importarẽt naturam in
recto vel plus eſſentialiter ꝑdicanƚ qꝫ denoĩatiua
ſicut eſſe humanum vel aĩale vel hmõi. Item cũ
albũ ſit habens humanitatẽ: ita erit ꝑ ſe hõ albꝰ
eſt hõ ſicut iſta homo xp̃s eſt homo: qꝛ ſicut xp̃s
eſt habens humanitatẽ non ſolum ſed cum diuini
tate ſic homo albꝰ eſt homo habens humanitatẽ
cum albedine. Unde dicendũ ꝙ concretum prin
cipale ſubſtãtie in hoc differt a denoĩatiuo ſubſtã
tiali. quod ſignificat habẽs naturã ſicut ſubſiſtẽs
in ea vnde non importat niſi ſuppoſitũ ſed deno-
minatiuũ iportat aliqd abſtracti vel cõcreti ſiue
vt habens ſiue vt habitum et magis vt habitum
qꝫ vt habens. Homo eñ nõ eſt humanus ſed par
tes hoĩs et accidentia ſunt quedã humana. Taliṫ
corporeũ et aĩatũ dicitur non ſolum habẽs corpo
reitatẽ et aĩam que proprie eſt aĩal et corpꝰ ſꝫ etiã
accidens corporis eſt quid corporeũ ⁊ corpus qð
eſt pars eſt aĩatum a concreto autem accidentis
differt ꝙ illud iportat habens naturã ſicut ſubie
ctum formam non ſemper vt ſuppoſitum.
¶ Unde quantitas coniuncta vel ſeparata dicitƚ
alba qʒuis non ſit ſuppoſitũ Inquirẽdo aũt de ſe

Secũdus articulꝰ. Inquirit de ſecũda opinione.

cunda opinione videƚ etiam illa deficere. ¶ Pri
mo in hoc quod dicit in primo articulo ꝙ ꝑexigiƚ
vnio cum natura ante vnionẽ cum perſona: qꝛ fit
virtute eſſentie: qꝛ lꝫ virtute eſſentie fiat vnio ⁊ ꝑ
ꝯſequens prius ⁊ principaliꝰ. non tñ ꝓpter hoc ſe
quitur ꝙ formaliter et immediate fiat priꝰ ꝑ eſſen
tiam. Cuꝫ eñ ex duabus aquis fit vna aqua ſicut
ex duobus ſuppoſitis fit vnũ ſuppoſitum nõ opꝫ
ꝙ prima vnio ſit naturarũ ſubſtantialiũ a quibꝰ
eſt ſubſiſtentia: lꝫ fiat virtute illorũ: ſed immedia
tius eſt ibi vnio quantitatum vnde in propoſito
per ſe ⁊ primũ aſſumẽs eſt perſona. Si aũt quera
tur quo aſſumpſit. Dicendũ de quo virtualiter eſt
eſſẽtia ſi quo formaliter eſt proprietas: quia ꝙ ſit
vnio terminata hꝫ ꝑſona ab eſſentia a qua hꝫ ſub-
ſiſtentiã dependentiã terminantẽ ſed ꝙ ſit termia
ta ad hanc non ad illã ꝑſona hꝫ a ꝓprietate que
eſt hec perſona non illa. Unde cũ oĩs actio ꝑ priꝰ
terminetƚ ad ſuppoſitũ qꝫ ad naturã vel partẽ priꝰ
ſimplr facta eſt vnio cũ ꝑſona qꝫ cũ natura vel ꝓ
prietate. Unde male dicitƚ ꝙ ad vnionem cũ perſo
na preexigiƚ vnio cũ natura: quia hoc eſt dicere
actionẽ prius terminari ad naturã qꝫ ad ſuppoſi
tum. cuius oppoſitũ dicitƚ. 7. metaphiſi. ſed ſuppo
ſito ꝙ prius terminꝰ vnionis ⁊ aſſumptionis et ꝑ
ſe ſit ꝑſona iter partes ꝑſone q̃ ſunt eſſentia ⁊ pro
prietas perſone poteſt dubitari cui priꝰ dicaƚ fieri
vnio et quantũ ad hoc videƚ bene dicere ꝙ priꝰ eſt
eſſe in aliqua natura qꝫ diſtingui in illa. Prius er
go cõicatur eſſẽtia humanitati per quã fit homo
deus ⁊ poſtea cõicatur ſibi ꝓprietas per quam fit
homo perſona diuina determinata. ¶ Preterea
cum ignis ſe cõicat prius cõicat calorẽ quo imme
diate agit et poſtea formã ſubſtantialẽ qua prin-
cipaliter agit. Si autẽ eẽt aliqua forma que ſola
ageret et principaliter ⁊ immediate. alia ſ'o que nõ

eſſet ſibi principium alicuius actionis illā vitio communicaret: ⁊ ita eſt i propoſito: quia tota virtus agendi et aſſumendi eſt eſſentia non relatio. vnde prius cōmunicatur eſſentia poſtea relatio. ſicut homo primo communicat humanitatem et conſequenter riſibilitatē ſicut materia alimēti prius vnitur forme aliti cuius virtute ſit vnio ꝙ materie eius cū qua tamen magis ſit vnum.

¶ Qđ autem dicunt in ſecundo articulo ad vnionem perſonalem non ſufficere vnionē cum eſſentia verū eſt ſi intelligunt ad vnionē cum determinata perſona: quia cum eſſentia ſit cōmunis equaliter omnibus: vnio cum ea ſola nō poſſet eſſe propria vni⁹ magis ꝙ alterius: ſed ad vnionem cum omnibus perſonis ſufficeret. ſuppoſito ꝙ eſſet poſſibilis. ſcʒ ꝙ vna natura aſſumeretur a tribus et ꝙ vniretur eſſentie et non relationi quod vtiq; videtur poſſibile: quia qua ratione poteſt vniri eſſentie ſine hoc ꝙ vniatur duabus relationibus eadem ratione ſine hoc ꝙ vniatur tertie que non eſt magis indiuiſa ab eſſentia ꝙ alie. ¶ Qđ dicunt in tertio articulo incarnationem poſſe eſſe vnius perſone ſine alia: q: relationes ſunt ꝯſtitutiue aliter non poſſet. Dubium eſt: quia videtur alicui ꝙ ad incarnationem determinate perſone non ſufficit vniri vni relationi perſone habentis duas niſi vniatur vtriq;. ſcʒ conſtituenti et diſtinguenti nec prius conſtituenti ꝙ diſtinguenti: quia vtriq; ſolum vt diſtiguenti. ſiquidem ſola eſſentia eſt ratio ſubſtantiandi. relatio autē diſtinguendi nec relatio conſtitutiua eſt magis ratio ſubſtantificandi ꝙ diſtinctiua: quia quod non eſt ratio ſubſiſtendi non eſt ratio ſubſtantificandi. Si ergo relatio facit incarnationem diſtinctam per hoc ꝙ ipſa diſtinctam perſonam incarnataʒ facit. ergo ab illa ſola perſona diſtinguit incarnationem a qua diſtiguit incarnatum: ſed nō minus diſtinguit ſpiratio nō conſtituens ꝙ filiatio. Cōſtituens ergo vtriq; facta eſt vnio vt ſic ab vtroq; ſcʒ patre et ſpirituſancto diſcreta icarnatio. Uel poteſt dici ne plus ſit terminata incarnatio ad patrem ꝙ ad ſpiritūſanctum: quia ad communem ſpirationem ſaltem vt communis eſt non eſt facta vnio ſed ad ſolam filiationem et per hoc ſufficienter eſt ab vtroq; diſtincta: quia licet filiatio non diſtingueretur a ſpirituſancto niſi eſſet cōiuncta ſpirationi actiue: tamen illa ſuppoſita vtroq; diſtinguit. ¶ Inquirē-

Scđs articulus. Rñſio ad rōes ſctāſ ꝯtra du. ꝙ nō ē vnum ſubſiſtere. Ad pmū argumētū.

do autem de tertia opinione q̄ itū ad tres primos articulos videtur verior ſecunda opinio que ponit vnicum ſubſiſtere abſolutum in diuinis.

¶ Ad argumenta ergo tertie opinionis contra hoc dicendum. ¶ Ad primum ꝙ ſubſiſtentia eſt equiuocuʒ ſcʒ ad illud quod ſubſiſtit et ſic eſt idē re et ratione qđ ſuppoſitum et per conſequens relatiuum non abſolutum eſt et ad illud quo formaliter ſubſiſtit quod vocamus ſubſiſtere et ſic differt a ſuppoſito in diuinis ſicut quo ab eo qđ eſt et ſic eſt abſolutum. ¶ Ad ſecūdum per idem: q: proue ſubſiſtere accipitur pro ſubſiſtente ſic ſunt tres prout vero pro ſubſiſtere ſic eſt vna ſubſiſtentia. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ ſuppoſitū increatum eſt ſimplicius omni ſuppoſito creato vel creabili realiter: quia omne ſuppoſitum creatum eſt compoſitum et componibile vel in ſe compoſiti ex his vel aliqua compoſitione cum his eſſentiali vel accidentali: diuinū autem ſuppoſitum nul-

Ad ſcđm

Ad tertiū

lo modo: ſed loquendo de cōpoſitione rationis ⁊ quia in creaturis ſuppoſitum eſt abſolutum ſicut et natura eadem re et ratione eſt ſuppoſitū ⁊ ſubſiſtit. In diuinis autem natura eſt abſoluta ſuppoſitum relatum. Unde ſm̄ rationem aliud ſubſiſtit quia ſola eſſentia alio eſt ſuppoſitū: quia relatione vltimate. ¶ Ad quartum dicendū ꝙ ratio formalis ſuppoſiti eſt hoc totum indiuidua ſubſtantia. ſubſiſtentia autem et diſtingui complent rationem ſuppoſiti. et ſubſiſtere quidem eſt formale in ſuppoſito per comparationem ad accidens: ſed diſtigui eſt formale in comparatione ad ſecūdas ſubſtātias. et in diuinis quidem comparādo ſuppoſitum ad naturam non poteſt dici formalis ratio ſuppoſiti ſubſiſtere cum eque ſubſiſtat eſſentie ſicut ſuppoſitum ſed nec in comparatione ad ſuppoſitum creatum cum ſubſiſtentia ſit commune omni ſuppoſito ſed ſolum in comparatione ad naturam aſſumptam: ſed diſtingui et referri ē formale in perſona diuina: quia eſt ſibi propriū in cōparatione ad eſſentiam: et omne aliud ſuppoſitū: et ideo in diuinis magis formaliter eſt ſuppoſitū per relationem ꝙ per ſubſiſtentiam. ¶ Ad quintum dicendum ꝙ completa ratio terminandi aſſumptionem eſt vtrumq; et non alterum. Unde ratio inchoatiua eſt eſſentia completiua proprietas quod patet ex parte aſſumentis ⁊ aſſumpti. ex parte aſſumentis quidem quia ſicut ratio ꝯſtitutiua perſona eſt eſſentia. completiua vero eſt relatio eodē ordine ratio terminandi aſſumptionē. prima eſt eſſentia vltima perſona. ¶ Idem patet ex parte aſſumpti: quia anteꝙ aſſumatur ad vnitatē ſuppoſiti oportet ꝙ tollatur ſibi ratio ſubſiſtendi vnde illa pri⁹ ſibi cōicat: q: ergo tres pſone nō cōueniunt in totali rōne terminādi: ſʒ ꝯueniūt i partiali. ideo nō opʒ oēs eſſe icarnatas ſicut aīa ſeparata nō eſt hō lʒ ſit pricipalis rō hoīs: q: nō eſt tota rō eſſentialis. nec obſtat qđ đr ꝙ pf et fili⁹ ſunt vnū inſpirando: q: cōueniūt i totali potētia ſpiratiua: nō ſic aūt in totali rōne incarnationis terminatiua: q: relatio eſt formalis et completiua.

Ad q̄rtū.

Ad q̄ntū.

¶ Ad ſextū dicēdū ꝙ vnio nō eſt terminata i eſſentia vel in relatione: ſed in perſona eſt terminata: ⁊ principalius cū pſona ꝙ cū eſſentia vel relatiōe ſed cōparādo vnionē cū eſſentia ad vnionē cū relatione vnio cū eſſentia videt̄ prīa ⁊ potiſſima in virtute et ordine generationis videt̄ prior ⁊ mediatior vnio cū ēēna: vnio aūt cū relatiōe ē ꝯpletiua. Uñ ratio ꝯcludit ꝙ ſi eēt facta vnio in altero eēt magis facta i ēēna ꝙ i relatiō e: ſʒ i neutro eſt facta ſʒ ſolū in pſona. ¶ Ad auctoritatē ꝯcliū dicēdū ꝙ ſubſiſtere cōīt accipit̄ p pſona ſubſiſtente aut p actu ēēne. Uñ iſti dicūt i prlo ſuo ſup ſnias 23. di. q. Utrū pſona ſignificet ſbām vel relatiōem ꝙ illđ p qđ ſubſiſtit dīna pſona ē ēēna diuina. p nichil eñ aliud hꝫ ſubſiſtētia i diuīs vt dicūt: eē ēt diſtictū ⁊ icōicabile hꝫ pſona dīna p relatōeʒ. hoc āt itelligūt de hīiudie cāe formal̄. ꝙ cū ēēna p̄us diſtiguit̄ a relatiōe nō ſit rō formalis ſic abſolute vr̄ ꝙ ſubſiſtere negat̄ eē p relatōeʒ ⁊ đr eē p ēēnaʒ ſic abſolutū. In diuinis eñ dʒ nichil poni p̄ter naturā. ē āt p̄ter naturā ꝙ vnaq; ēēna nō hēat eē ſibi ꝓportiōatū vt ꝙ ēēna accñtis nō hēat eē qđ ē ineſſe vel ihercre: ſʒ qđ ē ſubſiſtens ſup nām. ē ſilr ꝙ ſbā ꝯpleta nō habeat eſſe qđ eſt ſubſiſtere: ſʒ iexiſtere ſupra naturā eſt. cū igit̄ eſſe abſolutū ꝓportionē

Ad ſextū

Ad ſeptimū argu.

eſſentie abſolute et eſſe relatum eſſe relatiue ab-
ſurdum eſt vel ſupra naturam eſt ꝙ eſſentia relati
ua non habeat niſi eſſe abſolutum et propter hoc
iſtimet reprobãt illos qui dicunt ꝙ relatio nõ ha
bet aliud eſſe ꝯ ſuo fundamento: ⁊ ſimiliter abſur
dum eſſet in diuinis ꝙ eſſẽtia que eſt abſoluta nõ
haberet exiſtere abſolutum. Exiſtere autẽ abſolu
tum in diuinis cum non ſit inherere nec inexiſte-
re. per conſequẽs eſt ſubſiſtere et ſic eſt ibi ſubſiſte
re abſolutum non tamen facit ſuppoſitum: quia
illud non eſſet diſtinctum ab omni ſuppoſito ĩ na
tura illa: immo eſſet idem cum tribus ſicut ſuum
eſſe et ſua eſſentia: q̃ nullo relatiuo diſtigueref̃
nec per abſolutum poteſt eſſe diſtinctio in diuis.
Octaua ❡ Ad auctoritatem Damaſ. dicendum ꝙ ſicut
eſſe homogeneratum vel humanatum eſt eſſe fa-
ctum hominem: ſic nec eſſentia nec relatio eſt ho-
mogenerata nec humãitata: ſed ſola perſona que
eſt ratio et perfecta ratio incarnandi: partes aũt
eius ſunt rationes partiales. Si autẽ eſſe huma-
natum dicat eſſe humãitati vnitum: ſic dico ꝙ di
uinitas incarnata magis ꝙ̃ filiatio: quia tota vir
tus eſt ab ea et cum hoc primo vnita: licet cum rela-
tione ſit vnio vltimata. ❡ Solutiones etiam eo
Impugñt ſolu. ad rõnes durã. rum poſſunt impediri. Ad õ eñ dicunt ꝙ perſona
ita dicit perfectionem ſicut ſubſiſtere, conceden-
dum eſt: ſed perſona ſupra ſubſiſtere includit intel
lectuale et relationem in diuinis ratione duorum
priorum importat perfectionẽ: ⁊ ſic dicit q̃d abſo
lutũ ratione tertĳ nullã perfectionẽ dicit. iſtud ta
men eſt formale cõpletiuũ in nomine perſone di-
uine propter quod perſona multiplicaf̃ ⁊ nõ quo
ad alia duo. Unde illud quod ſolum dicit perfe-
ctionẽ nullo modo pluraficaf̃ in diuinis ſicut ſub
ſiſtere. Illud vero quod cum perfectione includit
aliquid de ſe non importans perfectionem multi-
plicatur ſm̃ vltimum: non ſm̃ primũ ⁊ huiuſmo-
di eſt perſona. ❡ Ad ſolutionem ſecundi dicẽdũ
Secũda ꝙ in hoc concedunt intentũ noſtrum. nos eñ vo-
lumus eſſe in diuinis ſubſiſtere perſonale ⁊ pro-
prium alicuius perſone. et cum hoc volumus eſſe
quoddam ſubſiſtere eſſentiale quo tota trinitas
ſubſiſtit: q̃ actualr̃ exiſtit non in alio. ❡ Ad ſolu
Tertia tionem tertĳ primã. dicẽdũ ꝙ non omne ens dicit
perfectionem: alioquin materia prima diceret pfe
ctionẽ: et ſic nõ eẽt primũ perfectibile nec forma
ſubſtãtialis eẽt pfectio pria anq̃ eẽt alia ĩ mate-
ria vel ipſa materia q̃ prior eſt. Uel dicẽdũ ꝙ ſi re
latio dicat pfectionẽ nõ tñ in diuinis prout diſti
guitur ab eſſentia: q̃ nec ſicut habet entitatẽ rea
lem ſed ſolum rationis et per hoc ad ſecundũ: q̃
poſſe generare eſt perfectio in patre ratione potẽ
tie que eſt eſſentia: non ratione actus que eſt rela
tio et poſſe gigni eſt perfectio in filio non alia ſed
eadem: quia eadem potentia iſte generatur ille ge
Reſſio. nerat. ❡ Ad tertium iam reſponſum eſt: q̃ verũ
eſt ꝙ ſubſiſtere non dicit plus perfectionis in deo
ꝙ̃ eſſe perſonã ſm̃ min⁹: ſed cum duplici perfectio
ne includit tertium qđ ratione ſui nõ ĩcludit pfe-
ctionem: et ratio illius ſolius ꝯ quo abſtrahit ipſum
ſubſiſtere perſona eſt relatiuũ ſicut ĩ hũanis pat
non dicit minus perfectionis ꝙ̃ homo: q̃ inclu-
dit hominem cum pater eſt relatiuũ homo eſt ab-
ſolutum. ❡ Ad primũ tertĳ articuli probantis
ꝙ relatio eſt imediata ratio terminandi depen-
dentiam nature aſſumpte non eſſentia, dicẽdum
ad minorem ꝙ illud quo perſona eſt hec et nõ illa
eſt ratio terminandi aſſumptionẽ cõpletiuã et vl-
timatã: ſed non oportet ꝙ ſit rõ pria ⁊ imediata.
❡ Ad ſecundum per idem: q̃ neutrũ eſt tota ra-
tio nec completa: ſed eſſentia eſt prima et ratio vl
timata perſona aggregatum ex iſtis eſt tota ratio
et cõpleta. ❡ Ad tertiũ dicendũ ꝙ eſt ad oppoſi-
tum: quia maior eſt vera: quia pricipalis ⁊ prima
ratio cõferendi alteri ſubſiſtentia eſt id quod eſt
ratio ſubſiſtendi: ſed minor eſt falſa: quia ratio ſub
ſiſtendi non eſt relatio ſed eſſentia vt viſum eſt.
❡ Quantũ ad quartum articulũ concluſio prin Secũdus articulus.
cipalis eſt ab oib⁹ catholicis ꝯceſſa vt dictũ eſt in
pͥncipio. Rõnes autẽ quas adducunt deſtruũt in
minori qua aſſumũt ꝙ relatio ſit tota ⁊ preciſa ra
tio terminandi vel aſſumendi vel terminus tamẽ
idẽ ſequitur ſi eſt ratio partialis quia ſicut pater
non eſt pater ſola paternitate ſed eſſẽtia materia-
liter et paternitate cõpletiue et formaliter. vnde
filius non eſt pater propter ſolum defectum non
eſſentie ſed paternitatis: ſic ꝙ̃uis filiatio non ſit
tota ratio incarnationis ſed cũ eſſentia: q̃ cũ ipſa
eſt completiua ⁊ vltima ſequitur ꝙ non eſt incar-
natus niſi in quo eſt filiatio. Poſſunt tamen ha-
bere iſti ſanum intellectum ſic ſcz ꝙ eſſentia non
ſit ratio incarnationis in filio pluſꝙ̃ in patre ⁊ ſpi
rituſancto: quia eſſentia eſt ratio in tribus incar
nationẽ faciendi in ratiõe principĳ actiui equalr̃
❡ Itẽ ipſa eſt communis rea cui facta eſt vnio nõ
in quo ſic eñ eſt caro vnita deitati patris ⁊ ſpiri-
tuſſancti ſicut diuinitati filĳ cũ ſit vna diuinitas
omnium: ſed filiatio eſt preciſa et tota ratio terminã
di incarnationem prout eſt facta ĩ perſona filĳ nõ
alia: et ſic poſſent concordari opiniones et ratio-
nes vtriuſꝗ partis videntur procedere ſuis vĳs
❡ Ad õ ſecũdo nituntf̃ probare ꝙ ſi eſſentia eſt ra-
tio terminandi ſicut creandi non poteſt vnus in-
carnari ſolus ſicut nec creare. Non valet: quia eſ
ſentia ſic eſt ratio creandi ꝙ eſt tota ratio et preci
ſa. non ſic autem eſt ratio incarnandi vt dictũ eſt:
ſed ſolum intimatius non cõpleta nec vltimata.
❡ De alĳs que ſubiungũt ipſi patet quid verita Ad pͥmũ
tis habeãt per predicta. ❡ Ad argumenta in op Ad rõnes
poſitum pro queſtione dicẽdum ꝙ licet in oĩ actu aĩ oppo.
reciproco oporteat ꝙ vnum et idem ſit principiũ
actus et terminus non oportet tamen ꝙ oẽ illud
quod eſt principium actionis ſit terminus. verbi
gratia. Cõtingeret multos trahere nauẽ ad vnũ
ſolum ex ipſis: et ille ſol⁹ dicitur trahere nauẽ ad
ſe: quia ſolus ipſe eſt terminus actus: licet non ſol⁹
ipſe ſit principium tractus: ſed omnes ſimul. ⁊ eo
dem modo eſt in propoſito: quia omnes perſone
ſimul quaſi trahunt naturam aſſumptam ad per
ſonalitatem ſolius filĳ: et ideo ſolus filius dicit
aſſumere: quia ſolus ipſe eſt termin⁹ tract⁹: licet ipſe
non ſit ſolum principium talis tractus. ❡ Ad ſe Ad ſcđm
cundum dicendum ꝙ actus notionalis eſt actus
productionis nec terminatur niſi ad productum
notionale. et ſimiliter actus eſſentialis quando
eſt actus productiõis nõ terminatur niſi ad pro
ductum eſſentiale. Incarnatio autem non eſt act⁹
productionis ſed vnionis productorum. et talis
actus poteſt in deum terminari ad vnionem eſſen
tialis cum eſſentiali vel eſſentialis cum perſona-
li: et ſic fit per incarnationem vnitur nature hũa-
ne nature diuine et perſone.

Primū

Ertio queritur vtrum plures
perſone poſſint aſſumere vnaꝫ
naturam et videtur ꝙ non:qꝛ
vna perſona nõ poteſt aſſume
re plures naturas: nec plures
perſone vnam naturam. Con=
ſequentia patet per ſimile. An
tecedens ꝓbatur:qꝛ plura ſo=
lo numero differentia nõ poſ=
ſunt eſſe in eodẽ et ſm idẽ: ſed due hũanitates ſo
lo numero differunt. ergo nõ poſſunt eſſe in eodẽ
vno ſuppoſito diuino. eſſent eñi in eo ſm idẽ cum
Secūdū nõ ſit ibi dare partẽ et partem. ¶ Itẽ que ſũt plu
ra in creaturis vniuntur deo: ſed nunꝗ̃ eſt econ=
uerſo ꝙ illa que ſunt plura in deo vniantur i crea
tura: ſed ſi plures perſone diuine poſſent vnã na=
turam aſſumere et plura in deo vnirent in creatu
ra qꝛ pſes ꝑſone diuie i vna natura aſſũpta. ꝫ illđ
In oppo= nõ ẽ poſe. ¶ In contrariũ eſt. quia quecũꝗ̃ ſt na
ſitum. turaliter in vna ꝑſona ſunt de neceſſitate in omni
bus perſonis niſi oppoſitio relatiua impediat. er
go quecunꝗ̃ ſunt voluntarie in vna perſona poſ=
ſunt eſſe i alia niſi oppoſitio relatiua impediat na
ture ãt aſſumpte ab vna ꝑſona nihiloppõit relati
ue ꝙ ſit in alijs ergo poteſt aſſumi ab eis. Conſe=
quentia probatur: quia ſicut ſe habent ad neceſſa
riam communicationẽ iſta que ſunt in deo natu=
raliter et ex neceſſitate ſic ſe habent ad poſſibileꝫ
communicationem et non neceſſariam illa q̃ ſunt
Rñſio. in deo aſſumpta voluntarie. ¶ Reſpondeo. tria
videnda ſunt. ¶ Primo vtrum vna perſona poſ
ſit aſſumere plures naturas numero. ¶ Secun=
do econuerſo vtrum plures poſſint aſſumere vnã
¶ Tertio ſuppoſito ꝙ plures aſſumerẽt vnã hu
manam vtrum dicerent vn⁹ hõ vel plures hoies.
¶ Quantum ad primum ſunt tres concluſiões.
Prim⁹ ar= ¶ Prima. ꝙ vna perſona diuina poteſt aſſume=
ticulus. re plures naturas ſubſtantiales completas ſpe=
Pria con= cie differentes: qꝛ ſicut arguit phũs .4. phiſicoꝝ
cluſio. ꝙ qua ratione duo corpora poſſunt eſſe in eodem
loco eadem ratione et tria immo infinita ita et in
propoſito qua ratione due nature poſſunt eſſe in
eodem ſuppoſito eadem ratione quecunꝗ̃ etiam
infinite ſi eſſe poſſent. ¶ Preterea ſicut natura
aſſumpta erat aſſũptibilis: ita angelica ⁊ alia ſpe
cie differens. Diuina autẽ potentia non eſt exina
nita per aſſumptionem vnius ergo nunꝗ̃ tot aſſu
mit quin poſſit plures aſſumere. ¶ Secũda con
Secũda cluſio eſt ꝙ poteſt aſſumere plures ſolo numero
differẽtes de qb⁹ min⁹ videt qꝛ natura aſſumpta
videt ſe hẽe vt accidẽs. Nõ põt autẽ eſſe plura ac
cidẽtia ſolo nũero differẽtia in eodẽ ſm eãdẽ ptẽ
ſed plura ſpecie poſſunt q̃ ſeipſis diſtinguuntur.
Hoc aũt nõ obſtãte dicẽdũ eſt ꝙ imo: qꝛ illud cu
ius vnitas vel pluralitas formaliter loquẽdo nõ
eſt a ſuppoſito põt indifferẽter eſſe plura vel vnũ
in vno ſuppoſito ſed diuerſe nature humane aſſũ=
pte vel alie quecunꝗ̃ materiales ſunt hmõi quia
earum vnitas vel pluralitas eſt per diuiſionẽ ꝗ̃ti
tatis. et ideo indifferẽter poſſunt aſſumi plures
nature numero vel vna ab eodẽ ſuppoſito diuino
et idem eſſet de duabus aiabus ſeparatis vel duo
bus angelis ſi eſſent in vna ſpecie: qꝛ cuꝫ ſint act⁹
abſoluti adhuc ſeipſis formaliter diſtinguerẽtur
¶ Tertia rõ eſt ꝙ iſta aſſumptio pluriũ põt fieri
Tertia vel ſimul vel ſucceſſiue: qꝛ ſicut quidam probant
Effectus qui eſt ab agẽte libere nec equaẽ ſue cau

ſe poteſt iterari. aſſumptio eſt huiuſmodi. ꝫ ⁊c.
¶ Nõ autem ſimul pꝫ: qꝛ virt⁹ ifinita põt ſimul Durã. q.3
quecunꝗ̃ põt ſucceſſiue iꝫ nõ per motũ: qꝛ in ſua hui⁹ diſti.
rõne includit ſucceſſionẽ: ſed aſſumptio quecũꝗ̃
eſt ſine motu nec vna ꝑte aliam ſupponit. ergo ſi=
mul poſſunt fieri. quotquot autẽ nature cõplete
aſſumerẽt tot eſſẽt realiter aſſumpte propter plu
ralitatẽ aſſumptoꝝ non obſtante vnitate aſſumẽ
tis. ¶ Quantũ ad ſecundũ articulũ ſunt due opi Scds ar=
niones ꝓbabiles. ¶ Prima dicẽtiũ ꝙ vna nume ticulus
ro natura nõ põt ſimul aſſumi a pluribus perſo= Pria opi.
nis. Non eñi videre poſſunt ꝙ natura terminata
per ſuppoſitũ vnũ poſſit manẽte terminatione ta=
lis ſuppoſiti per aliud terminari. Unde ſine preiu
dicio diuine potẽtie videt ꝙ ſit impoſſibile quod
probatur multis rationib⁹. ¶ Primo ſic. Nam Primum
non minus in rõne ſuppoſitali et ꝑſonali ſe exclu
dunt perſone in diuinis ꝗ̃ perſone create. Unde
non minus eſt aliud ſuppoſitum patris a ſuppoſi
to filij in diuinis: ſalua vnitate eſſentie ꝗ̃ ſuppo=
ſitum generantis creati et geniti. Et dico quãtũ
ad rationẽ ſuppoſitaleꝫ ſed natura creata exiſtẽs
in vno ſuppoſito et ſuppoſitũ eſt neceſſario exclu
dit aliud ſuppoſitum: qꝛ ergo ſicut viſuꝫ eſt ratio
terminandi dependentie nature eſt ꝓprietas ꝑſo
nalis. ſicut ergo actus cõueniens patri vt pater
eſt: excludit filium. ſic quod cõuenit filio vt preci
ſe filio eſt: excludit ab illo patrem et econuerſo.
Terminare autẽ naturã creatam in eſſe perſona
li conuenit perſone vnde hec perſona eſt ergo na
turã creatam perſonari actu ab aliqua ꝑſona ne
ceſſario excludit aliã et ſic perſonata per vnã nõ
poteſt ſimul per aliã ꝑſonari. ¶ Preterea non Secũdũ
minus natura aſſumpta eſt perſonata in ſuppoſi=
to diuino ꝗ̃ ſi eſſet ꝑſonata i ſuppoſito ꝓprio vel
alieno creato imo perfecti⁹: ſed impoſſibile eſt ꝙ
natura ꝑſonata in ꝓprio ſuppoſito poſſit ab alio
ſine creato ꝑſonari: qꝛ natura ꝑſonata in proprio
ſuppoſito eſt ſuppoſitũ ⁊ ꝑſona. ſuppoſitũ autem
dicit naturã in ſe eſſe et nulli alteri inniti. ſi igit
natura ꝑſonata ꝓprio ſuppoſito poſſet ꝑſonari i
alio: tunc inniteret alteri et ſic eſſet ſuppoſitum ⁊
non ſuppoſitũ qđ eſt impoſſibile. ¶ Ex quo pꝫ
ꝙ bene dicunt aliqui ꝙ natura vna nũero nõ poſ=
ſet eſſe in ꝓprio ſuppoſito et i ſuppoſito verbi: qꝛ
ꝑ hoc qđ eſt in ꝓprio ſuppoſito dicit naturã nõ al
teri inniti qđ eſt cõtra rationem nature alteri in=
nitentis. ergo impoſſibile eſt ꝙ natura ꝑſonata i
vno ſuppoſito diuino ſimul ꝑſonetur ab alio.
¶ Itẽ nõ eſt min⁹ ipoſſibilẽ ꝯtradictio affirmatio Tertium
nis ⁊ negatiõis i relatiuis ꝗ̃ i abſolutiſ cũ de quo
libet eẽ vel nõ eẽ ad oĩa ſe extẽdit. vñ ſicut nõ põt
idẽ abſolutũ ſe gignere ſic nec idẽ relatiuũ. ꝓmo
de tri. j. ſed ſi natura vna nũero creata in alienis
ſuppoſitis plib⁹ ꝑſonet ſeqẽ ꝯtradictio: qꝛ ꝑ vnũ
ſuppoſitũ ꝑſonata natura ẽ natura ſit ꝑ illđ teria
ta ꝙ i illo ſubſiſtit ac ſi eẽt i ꝓprio ſuppoſito ⁊ idẽ
dicit naturã illi innixã ⁊ nõ alteri ⁊ ſicut ſi eẽt in
ꝓprio ſuppoſito dicit excluſioneꝫ alterius ſuppo
ſiti etiã correlatiui. ſi vero eſſet in alio: tunc dice=
ret excluſionem illius: et ſic ponendo ꝙ ſit i plu
ribus eſt ponere ꝙ ſit in nullo. Et ſi argueret ꝙ
eadem ratione diceretur ꝙ diuina natura non po
terit eẽ in pluri⁹ ꝑſonis. Dicẽdũ ꝙ nõ ẽ ſiĩis rõe
qꝛ rõe ifinitet illimitate ſue ꝑfectõis diue nature
ꝯuenit ꝙ ipſa vna nũero ſit fũdamẽtũ pluriũ rela
tionum et ꝙ ſit in pluribus perſonis. ergo cuꝫ na

tura creata ſit finita et limitata nõ poterit eſſe in
pluribus ſuppoſitis ſiue abſolutis ſiue relatiuis.
¶ Unde ex hoc ſic vr̃ argui ꝑpoſitũ. Natura nõ
p̃t ĩ alieno ſuppoſito pſõari niſi ƀʒ ꝙ ſuppleť ĩ ea
rõ ꝓpriũ ſuppoſiti: q2 ⁊ iſti volũt illud qð ħʒ vim
oĩs ſuppoſiti creati põt oẽm naturã creatã ſuppo
ſitare. Si igiť natura poſſit in ſe ħře ꝓpriũ ſuppo
ſitũ: ſic põt ĩ alieno ſuppoſito eiꝰ ſuppoſitatio ſup
pleri: ſʒ natura creata rõe limitatiõis ſue nõ põt
vna numero exiſtẽs ĩ ꝓpria ſubſiſtẽtia ſuppoſitari
niſi vnica ſuppoſitatiõe ⁊ pſonalitate. ğ in alieno
ſuppoſito ſic ſupplebiť eiꝰ pſonalitas: et habebit
vnã pſonalitatẽ. Unã pſonalitatẽ ãt ħře non põt
ĩ pluribꝰ pſonis. ğ natura creata vna numero nõ
Quintus põt a pſonis pluribꝰ pſonari. ¶ Itẽ ĩpoſſibile ẽ
ꝙ accidẽtia eiuſdẽ rõnis ſint creata plura ĩ eodẽ
vt pʒ. 5. metaph'. Sed ſi vera natura ſit ĩ tribus
pſonis diuinis pſonata erũt in ea plura acciden
tia eiuſdeʒ rationis. ergo ⁊c. Maioꝛ pʒ q2 accidẽ
tia numeranť penes ſubſtãtiã: et ſi hoc verũ eſt de
accidẽtibꝰ abſolutis q̃ ƀʒ multos pñt fieri ſine ſub
ſtãtijs magis multo de relatiuis q̃ nullo mõ pñt
fieri ſine ſubiecto: q2 oẽ relatiuũ ẽ neceſſario aliõ
p̃ter illud qð relatiue dĩ ƀm Auguſtinũ. 7. de tri
nitate. cap. 1. Minoꝛ ꝓbo ad terminãdũ depẽ:
dentiã nature aſſumpte pſone diuine ſunt eiuſdẽ
rõnis. lʒ eñ paternitas ſit rõ pſonalis in patre et
filiatio in filio. reſpectu tamen eiꝰ qð eſt talẽ natu
ram terminare ſicut accidit ꝙ ſit pater vel filius
ſic accidit ꝙ rõ terminãdi ſit paternitas vel filia
tio. per ſe igiť rõ terminandi eſt rõ pſonandi. vñ
ſicut pſona eſt eiuſdẽ rõnis in diuinis: ſic eadẽ ra
tione terminať vna pſona et alia. Natura autem
terminata per perſonam vnã ħʒ relationẽ realeʒ
ad eã. Si ergo ab alia aſſũereť ſtãte ſuppoſitatio
ne: in alia haberet neceſſario relationẽ ad aliam.
Nec eſt dicẽdũ ꝙ eadẽ relatione dicereť ad vtrãq3
q2 ſi pater et filius poſſent vnaʒ naturã aſſumere
quã nũc filiꝰ ħʒ poſſet pater etiã de nouo aſſume-
re natura vnita manente in pſona filij. Cum igiť
de nouo refertur opoꝛtet dare relationem realeʒ
de nouo nõ in pſona. ergo in natura aſſumpta et
ſic due relationes in eadẽ natura reſpectu duoꝛũ
terminoꝛũ erunt ſimul quod eſt impoſſibile.
Sextum ¶ Preterea natura aſſumpta nõ ſuppoſitatur in
alio niſi q2 dependentia nature ſibi vnite ꝑ illud
ſuppoſitũ terminať. ergo ſi natura vna nũero crea
ta ſuppoſiteť in tribꝰ pſonis diuinis aut depẽdẽ
tia talis nature tota et totaliter terminať ꝑ vnaʒ
perſonaʒ aut vna pars ꝑ vnã et alia ꝑ aliam. ſi to
ta per vnã perſonã. ergo ſuppoſitabiť eñ in vna ⁊
non in alijs. ſi pars nature ab vna perſona et alia
tunc cũ due pſone poſſent aſſumptã naturam a ſe
ſeparare manente vnione q̃ erat ad tertiã perſo-
nam tunc pars nature eſſet ſuppoſita in tertia pſo
na et due partes non erũt ſuppoſitate in ſuppoſi
to quod eſt abſurdum. Cũ ergo tota natura tota
liter et perfecte terminet ꝑ pſonalitatẽ viñꝰ pſo
ne non videť in ſui terminatione ab aliarũ inde-
pendentia dependere. et ideo perſonata in vna vi
detur ꝙ non poſſit ab alia perſonari. ¶ Iteʒ ab
Septimũ illis non dependet terminatio nature dependẽtis
in quibus vnita vel non vnita eius dependentia
eſt ſufficientiſſime terminata per illud quod pʒ:
quia ponamꝰ ꝙ eſſet vnita tribus perſonis ⁊ due
eam a ſe ſepararent non eſt dubium quin ſufficiẽ
tiſſime in vna perſona perſonaretur et ideo ꝑ vnã
perſonam nature vnite dependentia eſt ſufficien-
tiſſime terminata. ergo natura aſſumpta ab vna
perſona nõ dependet ab alijs quantum ad termi-
nationem ſue dependentie et per ꝯſequẽs pſona
ta in vna non perſonabiť in alijs. Unde nõ valet
argumẽtũ dicẽtiũ ꝙ tres pſone ſicut poſſunt age
re vnã perſonã ſic poſſunt eã terminare: q2 pro tã
to poſſunt tres perſone vnã operari: q2 ĩ operãdo
ſunt vna res que eſt eſſe: ſed quia terminare ptĩet
ad perſonã vt eſt incõmunicabilis et in hoc perſo
ne non ſunt vna res ſed diſtincte: ideo lʒ ſint vnuʒ
in operando non ſunt tamen vnũ in terminando.
Octauuʒ ¶ Ex hoc ſic arguitur ad ꝓpoſitũ. Quando ali
qua plura cõparantur ad vnum effectũ large ac-
cipiendo effectũ: nõ per eandẽ rationẽ que ſit vna
res: immo diſtincte et quodlibet eoꝛũ eſt ꝑ ſe ſuffi
ciens nec vnũ cõparatur ad aliud ſicut principa-
le ad ſecũdarium impoſſibile eſt ꝙ ambo illũ ef-
fectum ſimul terminẽt alr̃ eſſet cõfuſio. Unde ſi nõ
eſſet eadem vis ƀm rem ĩ patre et filio diciť ꝙ nõ
ſpirarent ambo ſpiritũſanctũ: ſed in tribꝰ pſonis
non eſt vna rõ terminandi ƀm rem ſicut nature vna
perſonalitas ergo ad primã vnã naturã nõ pote
runt tres perſone concurrere cum quelibet ſuffi-
ciat. Dicunt ergo ꝙ natura perſonata ꝑ vnã pſo-
nam non poteſt perſonari per aliã quod plane vi
deť Anſel. dicere de incarnatione verbi. capi. 7.
qui dicit ꝙ impoſſibile eſt ƀm quamlibet perſo-
nam hoiem. id eſt naturã humanam incarnatum
eſſe. Secũdo cur deus homo. cap̃ nono. Plures
enim perſone nequeunt vnum et eundẽ hominem
aſſumere et certum eſt ꝙ accipit hominem pro na
tura humana et non pro ſuppoſito quia cõſtat ꝙ
non poſſet vna perſona vnũ ſuppoſitũ aſſumere.
¶ Sed diceretur ꝙ plures perſone non pñt vnã
naturam aſſumere in vnitatem vnius perſone. et
hoc dicit Anſel. 1. ſed quia tres perſone non poſ-
ſint vnam naturam pluribus perſonalitatibꝰ per
ſonare hoc non dicit. Sed hoc nichil valet quia
Anſel. vult oſtendere ꝙ vna perſona icarnata nõ
ſunt alie incarnate contra illũ qui dicebat ꝙ vna
incarnata alie ſunt incarnate vnde cum ille nõ cu
raret verum vna perſonalitate vel pluribus tres
perſone eſſent incarnate ħʒ Anſel. arguere impoſ
Nonum ſibilitatem abſolute. ¶ Iteʒ Anſel. hoc reputat
neceſſarium ꝙ natura eit vnita in vnitate perſone
et in vna perſonalitate vnde arguit. Natura dei ⁊
hominis eſt vnita non in natura quia non eſt vna
dei et hominis natura. ergo eſt vnita ĩ perſona ꝙ
non niſi in vna dei perſona eſſe poteſt. Ex quo pa
tet ꝙ Anſel. vult vnam naturã creatã nõ niſi vna
perſonalitate perſonari: et per conſequẽs nõ niſi
Decimũ ab vna perſona poſſe aſſumi ſimul. ¶ Decimã ra
tionem addunt alij ſcʒ ꝙ ſicut accidens naturali
ter ſuſtentatur in ſuppoſito ſubſtantie: ſic miracu
loſe natura humana ſuſtẽtatur in ſuppoſito diui-
no aſſumente eam ſed vnum accidens non poteſt
ſimul eſſe in pluribus ſuppoſitis creatis. ergo nec
natura aſſumpta in pluribus ſuppoſitis diuinis.
Secunda opinio. ¶ Secũda opinio ẽ ꝙ natura aſſumptibilis po-
teſt dici dupliciter. vna ſcʒ vnitate ſingularitatis
Durã. q. 3 vel vnitate perſonalitatis. Dicendum eſt ergo ꝙ
huiꝰ diuiſ. a pluribus perſonis diuinis poteſt aſſumi natu-
ra vna vnitate ſingularitatis: non autem vnitate
perſonalitatis id eſt non in vnam perſonalitatẽ.

¶ Primū ptȝ qꝛ pſone diuine a vero abſoluto ſe excludūt cū diſtinguanť ſolis relationib⁹: ſed natura aſſūpta eſt aliqd abſolutū. ergo p hoc qꝺ aſſumiť ab vna pſona nō excludiť qn poſſit aſſumi ab alia. ¶ Secūdū ptȝ: qꝛ pſona aſſumēs ꝛ natura aſſūpta ſunt vnū ſm ſuppoſitū: ſȝ plures pſone diuine nō pñt eſſe vnū vnitate ſuppoſiti nō pſonalitatis ergo natura aſſūpta a plurib⁹ pſonis non pōt eē vna vnitate pſonalitatis: ſȝ hȝ plures pſonalitates. Eſſet ģ talis natura hūana vna ſȝ ſuppoſitū vel pſonā cū qualibet vna pſona ita ꝙ perſona aſſumēs et natura aſſumpta eſſent vnum ſm pſonā: ſed eadē natura cū plurib⁹ pſonis ſimul haberet plures pſonalitates cū qualibet: tñ p ſe haberet tñ vnā. ¶ Hec aūt opinio cōfirmať tex rōnibus.

Prima ¶ Prima qꝛ ꝯditio aſſūptionis eſt accipienda ex ꝯditiōe aſſumētis. eo ꝙ potētia aſſumētꝭ eſt tota rō aſſūptionis. Cōditio aūt aſſumētis eſt ꝙ ī trib⁹ pſonis ē vna natura. ģ ex potētia aſſumētis poterit eſſe ꝙ trib⁹ pſonis aſſumať vna natura nūero nō in vno ſuppoſito ſed in trib⁹.

Secunda ¶ Preterea Ricar. ſic idē ꝯfirmat qn aliqd nō hȝ vnitatē numeralē vel pluralitatē a ſuppoſito manente ei⁹ vnitate pōt eſſe in vno vel in plurib⁹ ſuppoſitis: ſȝ natura hūana aſſumpta nō hȝ vnitatē numeraleȝ a ſuppoſito aſſumēte. ergo ipſa vna nūero pōt eſſe in plurib⁹ vel vno ſuppoſitis.

Tertia ¶ Itē tertio p rōnem poſitā ad probandū primu membrū diſtictionis ꝙ a plurib⁹ pſonis pōt aſſumi natura vna vnitate ſingularitatis. cui⁹ natura rōne ſue illimitationis eſt in trib⁹ ſuppoſitis: qꝛ ꝯtraria ꝯditio nō eſt in natura aſſūptibili.

Quarta ¶ Itē quarto ſic comparando naturā aſſumptā ad pſonā diuinā diſtictio aliquoꝝ p oppoſitas relationes magis videť impedire vnitatē relatiōis in ſic diſtictis ꝗ vnitatē cuiuſcūqȝ abſoluti ī eis ſed nō obſtāte diſtictione p oppoſitas relatiōes vna relatio numero pōt eē ī plurib⁹ pſonis ſicut in pre et filio eſt cōis ſpiratio. ģ fortiori rōne in plurib⁹ pſonis pōt eē qcūqȝ vna natura abſoluta. Sed dicas ꝙ maioꝛ eſt vera accipiēdo relationē et naturā abſolutā ꝓportiōabiliter. puta naturā diuinā et relationē diuinam vel naturā creatā et relationē creatā nō aūt accipiēdo relationē diuinā et naturā abſolutā creatā qꝛ natura diuina ꝓpter ſui infinitatē pōt eſſe ī plurib⁹ ſuppoſitis: natura aūt creata nō ꝓpter ſuam limitationē ¶ Sed iſtud non vȝ qꝛ relatio diuina nō eſt finita eo ꝙ nec pōt hře rationē ī finiti qꝺ nō pōt induere rōnē ꝗti. finitum em̄ ꝛ infinitū quātitati conuenit. relatio aūt nullo mō pōt hře rōnē ꝗti neqȝ ſm molem: neqȝ ſm pfectionē: qꝛ tūc cui deeſſet aliqua relatio aliqua deeſſet perfectio qꝺ falſum eſt: qꝛ nullū ſuppoſitū diuinū eēt ſimplr pfectū Non conuenit ergo relationi diuine ꝓpter ſuā infinitatē ꝙ ſit in plurib⁹ ſuppoſitis. et eadeȝ rōne nō repugnat nature create ꝓpter ſui limitationē et finitatē qn poſſit eſſe in plurib⁹ ſuppoſitꝭ diuinis.

Quinta ¶ Quinto poſteri⁹ pōt multiplicari nō multiplicato prioꝛi: ſed indiuiduari eſt pri⁹ ꝗ pſonari. ģ idē indiuiduū pōt pſonari in plurib⁹ pſonis et diuerſis.

Sexta ¶ Itē natura aſſumpta a verbo inclinať ad aliud qꝛ apta eſt pſonari pſonalitate ꝓpria. ģ pōt ſupplere hāc īclinationē.

Rñdeť de ſ. opiñ. ad rōnes factas ꝓ ꝯrando. ¶ Illi de prima opinione rñdēt ad oēs iſtas rōnes. ¶ Ad primā ergo dicūt ꝙ bene tota rō aſſumptionis ꝙ natura ſit in diuino ſuppoſito eſt ex pte aſſumētꝭ

cū nō repugnantia tamen terminoꝝ. Unde quis includiť ī hoc ꝙ poniť natura limitata aſſumi ad pſonalitates: ideo non dȝ ꝗtum ad hoc attendi aſſūptio ex pte aſſumētis et ſm ei⁹ conditionem. Uel dicendū ꝙ ex parte aſſumētꝭ eſt aliqualr iſta īpoſſibilitas qꝛ rō terminādi eſt diſtincta in diſtictis ſuppoſitis.

¶ Ad ſecūdū dicēdū ꝙ ma. ꝓpō eſt vera ſucceſſiue ſed nō ſimul qꝛ bene natura aſſumpta pōt eſſe nō ſolū in hoc aſſumēte: ſed ī alio et alio ſm alietatē ſuppoſitalē. et hoc ſi ab illa nō dimittať ſed ſtat perſonata per vnam perſonam non pōt p aliā pſonari vt viſum eſt. Ad ſcdm.

¶ Tertia rō oīno nichil valet. ¶ Primo qꝛ ſi cōcluderet non ſolum argueret poſſibilitatē ſed neceſſitatē: qꝛ cū nō diſtiguāť ī aliquo abſoluto tūc reſpectu cuiuſcūqȝ abſoluti ſic ſunt vnū qꝺ nullo mō pñt ſeparari et ideo ſicut vna pſona nō pōt opari ſine alia: qꝛ ī hoc ſunt vnū: ſic vna pſona ſine alia nō poſſet pſonare naturā abſolutā aſſūptā qꝺ eſt hereticum. Ad tertiū

¶ Secūdo. qꝛ hoc abſolutū ī quo pſone nō diſtiguunť tale eſt qꝺ eis cōuenit rōne eſſentie ſȝ ſi ſit abſolutum conueniēs pſone rōne ꝓprietatis pſonalis tale abſolutū ꝯuenit vni pſone vt eſt diſtincta ab alia: et iō ſicut ſunt diſtincte in ꝓprietatib⁹ pſonalibus. ſic ī tali abſoluto. ¶ Tertio. qꝛ pſone ſicut nō ſe excludūt ī abſoluto ſic ī illo ſe vniūt ꝙ ſunt vnū oīno: et qꝛ in actu creatiōis non ſe excludūt ſed vniūt ſe in creatiōe ꝛ vna relatiōe creatura dȝ ad tres pſonas. igiť ſi ꝓ tāto qꝛ natura aſſumpta eſt abſoluta pſone ī pſonādo ſe nō excludūt. Etiā erūt vnū oīno ī pſonādo et natura vna ī pſonali relatiōe ac pſonalitate pſonabiť a trib⁹ qꝺ ē īpoſſibile et cōtra eos. ¶ Quarto qꝛ lȝ natura aſſumpta ſit abſolutū: terminatio tñ depēdētie eſt relatio.

¶ Ad quartū dicēdū ꝙ maioꝛ ꝓpoſitio ē vera de abſoluto ꝓcedēte relationē et qꝺ hȝ pro ſuo principalr ēntiā nō aūt de abſoluto qꝺ hȝ p principio ꝓcißē rōem pſonalē qꝛ tale abſolutū nō eſſet magis vnū et incōueniēs pſonis ꝗ ſuū ꝓncipiū. vnde cū natura interminari hēat ꝓ principio ꝓprietatē pſonalē in qua diſtiguunť neceſſario tale abſolutū nō poterit ꝗtū ad perſonari omnib⁹ perſonis conuenire nec eſt ſimile de cōmuni ſpiratione: qꝛ illa conuenit patri et filio vt ſunt vnum. Ad ꝗrtuȝ

¶ Ad quintum dicendū ꝙ quando poſteri⁹ conuertibiliter ſe habet ad prius īpoſſibile eſt poſterius multiplicari nō multiplicando prius vt impoſſibile eſt ꝙ ſint plures riſibiles niſi ſint plures humanitates. Ratio aūt ſuppoſitalis equať indiuiduo diuino vel forte excedit ſingulare creatū Ad qntuȝ

¶ Ad ſextum dicendum ꝙ natura aſſumpta eſt apta perſonari propria perſonalitate et hoc poteſt ſupplere pater: ſed non ꝗdiu eſt ſub perſonalitate filij. Ad ſextū.

¶ Suſtinendo auten ſecundā opinionem adducunt aliqui ſeptimam rationē. Probātes idem comparando ſuppoſitū diuinuȝ ad ſuppoſitum creatum. Suppoſitum em̄ creatuȝ cum ſit abſolutū eſt aliquid in ſe et ad ſe. ſuppoſitū vero diuinum cum ſit relatum non eſt aliquid in ſe nec ad ſe ſed qcquid eſt. inꝗtuȝ ſuppoſitū totum ē ad aliꝺ qꝛ tota qddītas relatiōis ē ad aliud eſſe Durā. vbi ſupra.

¶ Ex hoc ſequitur duplex alia differentia.

¶ Prima eſt ꝙ ſuppoſitū creatū cum ſit aliquid in ſe per vnū et idē diſtinguitur a quolibet ſuppoſito eiuſdem nature ſcȝ per id quod conſtituitur rꝫ ſuppoſitum vero diuinum: quia non eſt aliud ī ſe

ſed totũ quod eſt ad aliud eſt nõ per idẽ diſtinguitur a quolibet alio ſuppoſito diuio: ſed per aliud et aliud: qꝛ non per idẽ refertur ad plura ſed ꝑ diuerſa. Diſtinguitur autem ꝑ illud ꝑ quod referꝫ ad plura: ſed per diuerſa diſtinguiꝫ aut per illud per quod refertur propter quod ſicut per diuerſa referꝫ: ſic per diuerſa diſtinguitur: qꝛ etiam refertur quandoqꝫ per illud per quod primo non conſtituitur ſicut pater et filius referunꝫ ad ſpiritum ſctm̃ ꝑ cõmunez ſpirationẽ que nõ eſt cõſtitutiua patris et filij: ideo ſuppoſitum diuinũ nõ ſemper diſtinguitur ab alio ſuppoſito diuino quocunqꝫ ꝑ illud per quod primo conſtituiꝫ maxime ſm opinionem illam que probata fuit in primo libro. ſcꝫ ꝙ ſpiritusſanct⁹ non diſtinguiꝫ ꝑſonaliter a filio ſi non procedat ab eo. ¶ Secũda differentia eſt ꝙ qꝛ ſuppoſitũ creatũ ẽ aliud i ſe ⁊ ꝑ idẽ diſtinctũ a quolibet alio: ideo quicquid eſt i vno ſuppoſito creato totũ eſt diſtictũ ab omni eo quod eſt i alio ſuppoſito: qꝛ ad diſtinctionẽ ſubſtantie ſequitur diſtinctio accidentiũ abſolutoꝝ ⁊ reſpectiuorum ſed ſuppoſitũ diuinũ per illud ꝑ qḋ primo eſt ſuppoſitum nõ diſtinguiꝫ a quolibet alio ſuppoſito: ſed ꝑ aliud ⁊ ꝑ aliud ita cũ ab aliquo diſtiguitur non diſtinguiꝫ ab eo ſm eſſe quod eſt i ipſo ſed ſolum ſm illud ſm quod ad id referꝫ mediate vel immediate directe vel indirecte: et ideo fili⁹ niſi ꝑ ſolam filiationem ad patrẽ diciꝫ per eam ſolum a patre diſtinguiꝫ et non ab omni quod eſt in pr̃e: qꝛ non ab eſſentia nec a cõi ſpiratione: qꝛ ad diſtinctionẽ relationũ non ſequiꝫ diſtinctio abſolutoꝝ nec relationũ deſperatarũ: ſed ſolũ earũ q̃ habẽt

Solu. ſ. partis oppoſitionẽ directã vel idirectã. ¶ Ex q̃ põt breuiter argui ſicut prius arguebatur. Diſtinctio relatiua non cauſat diſtinctionẽ in aliquo abſoluto ſed ꝑſone diuine diſtinguunꝫ ſolum relat. uc. ergo

Rñdet doctoꝛ ad rõnes. ſ. opi. poſſunt i quocũqꝫ vno abſoluto ꝯuenire. ¶ Preterea põt etiam rñderi ad rões alteri⁹ opiniõis.

Ad ꝑmaꝫ ¶ Ad primã dicẽdũ ꝙ maioꝛ eſt falſa: qꝛ in rõne ſuppoſitali et ꝑſonali min⁹ ſe excludũt perſone diuine q̃ꝫ perſone create ⁊ reſpectu diuinoꝝ et reſpectu creatorũ. Reſpectu quidẽ diuinorum qꝛ licet vna perſona non ſit alia nec ratio perſonalitas vni⁹ ſit ratio alteri⁹: tamen reſpectu tertij quod ẽ vna ꝑſona eſt alia et quod eſt vna relatio eſt alia ⁊ eãdẽ eſſentiam numero q̃ꝫ vna ꝑſonalitas terminat ſuppoſitaliter alia termiat. Similiter reſpectu creatorum minus ſe excludunt in ratione ſuppoſiti: qꝛ ſuppoſiti eſt agere ⁊ indiuiſa ſunt opera trinitaria: ⁊ ſic ſe includunt Conſiliter ergo pñt ſi volunt plures ꝑſone eiuſdẽ nature aſſumpte dependentiã perſonaliter terminare nec natura in vno excludit aliud ſicut in creaturis ¶ Ad illud quod poſtea ſubiungiꝫ ꝙ act⁹ conueniens pr̃i vt eſt pater excludit filium. Si enim ꝯueniat neceſſario verũ eſt. Sec⁹ ſi voluntarie: qꝛ pater nichil voluntarie vult ſibi quod non poſſit velle filio.

¶ Ad maiorẽ autẽ dicendũ ꝙ terminare depẽdẽtia cõuenit perſone vnde hec perſona eſt voluntarie: qꝛ potuit non terminare abſolute: tamẽ quia potuit alia perſona ita terminare ſicut iſta vnde ꝙ in hoc vna excludat aliã liberũ ẽ nõ neceſſariũ

Ad ſcõm ¶ Ad ſecũdũ dicendũ ꝙ q̃tũ ad nobilitatẽ non eſt min⁹ perſonata natura aſſumpta q̃ꝫ nõ aſſũpta immo pl⁹: qꝛ aſſumẽs eſt nobilioꝛ perſona hũana q̃ꝫ fuiſſet natura ſibi relicta. ⁊ q̃tuꝫ ad hoc nõ poteſt ampli⁹ perſonari: qꝛ ſi a pr̃e aſſumereꝫ ⁊ ſpiritusſancto non eſſent ille tres perſone nobiliores vna inq̃tũ hũane ſicut nec inq̃tũ diuine: ſꝫ q̃tuꝫ ad idẽptitatẽ minus eſt perſonata: qꝛ natura aſſũpta nõ eſt ꝑſona ſicut eſſet ſibi derelicta. Eſt autẽ impoſſibile ꝙ vna perſona ſit alia: ſed nõ eſt ipoſſibile ꝙ id quod eſt perſonatũ ab vno ſit perſonatũ ab alio ſicut patet in natura diuina q̃ eſt in tribus perſonis: et ideo natura in ꝓprio ſuppoſito quando ipſamet eſt ſuppoſitũ nõ innitẽs alteri nõ põt ab alio perſonari: qꝛ eſſet alteri innitens. Inniti autẽ alteri et nõ inniti ſunt ꝯtradictoria: ſed inniti duobus vel trib⁹ nõ eſt ꝯtradictio vt ſic. ¶ Ad aliud quod implicant ꝙ natura aſſumpta a ſuppoſito creato alieno nõ poſſet aſſumi ab alio creato vel increato. Dicendũ ꝙ ſuppoſitio eſt ipoſſibilis vt viſum eſt in prima queſtione: ſed ſuppoſito ꝙ natura poſſet ſuppoſitari ab vno ſuppoſito creato non poſſet cum hoc ſuppoſitari ab alio ſuppoſito: ⁊ tunc non eſt ſimile: qꝛ tria ſuppoſita diuina nata ſunt terminare vnã dependentiã numero naturaliter et ſuppoſitare vna naturã nõ aũt vnum ſuppoſitũ creatũ cũ alio nec increatũ cũ creato. vnde natura terminata ab vno ſuppoſito nõ põt terminari ab alio qḋ nõ eſt natũ terminare eãdeꝫ dependẽtiã cuꝫ primo. ſed bene põt terminari ab alio qḋ natũ eſt eandẽ dependẽtiã terminare cum primo: qꝛ ex q̃ natura indifferens eſt terminari ab vno ſicut ab alio et ꝑſone ſunt indifferẽtes ad terminãdũ vnã naturã vel plures. ꝑ ꝯñs terminata ab vno põt cũ hoc termiari ab alio. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ nõ eſt ꝯtradictio eãdẽ natura eſſe i pluribus ſuppoſitis diuinis ſicut eſt eandẽ eſſe in pluribus creatis alienis nec ſicut eã eſſe i ꝓprio ⁊ alieno ſuppoſito vt viſum eſt. nec eſt verũ ꝙ naturam ſuppoſitari ſit inniti vni et nõ alteri niſi qñ ſuppoſitaꝫ ſuppoſito ꝓprio creato. imo tũc innitiꝫ illi. Ad tertiũ

¶ Ad illud de iſinitate videꝫ a q̃buſdã ꝙ differt eſſe plura ſuppoſita et eſſe in plurib⁹ ſuppoſitis. nũc aũt diuina eſſentia nõ ſolũ eſt in plurib⁹ ſuppoſitis: ſed etiã plura ſuppoſita ſcꝫ ſuppoſita relatiua. ex hoc ergo ſolo qḋ eſt in plurib⁹ ſuppoſitis nõ hẽret ꝙ eẽt infinita: niſi cũ hoc eſſet plura ſuppoſita. Unde ꝙ ipſa vna manẽs ſit plura ſuppoſita ꝯuenit ex ei⁹ infinitate: ſed natura creata ſupponitur eſſe in plurib⁹ diuinis ſuppoſitis: non tñ vniꝫ eſſe illa. et ideo oportet ꝙ ſi natura creata eſt in plurib⁹ ſuppoſitis diuinis ꝙ ſit iſinita: ſicut etiã ſi vnũ ſuppoſitũ creatũ hꝫ multas naturas: ſaltẽ accidẽtales nõ ꝓpter hoc ſequiꝫ ꝙ ſit iſinitũ ſed ſi eſſentialiter poſſent verificari de eo oĩa que accidẽtaliter ei inſunt puta ſi eſſet ꝑ eſſentiã iuſticia ſciẽtia potẽtia et ſic de alijs tũc eſſet infinitũ. Uerius. q. 2. hui⁹ diſ.

¶ Aliter etiã poſſet dici. ſ. ꝙ natura exiſtẽs i pluribus eſt infinita qñ illa plura ſuppoſita ꝯſtituunꝫ ꝑ eã ſicut ꝑ eſſentiã diuinã ꝯſtituũꝫ oĩa ſuppoſita diuina adiunctis relationibus eo modo quo cõuenit ſuppoſito diuino ꝯſtitui: ſed natura q̃ eſt in plurib⁹ ſuppoſitis q̃ nõ ꝯſtituũꝫ ꝑ eã nõ opꝫ ꝙ ſit infinita et ſic poniꝫ natura creata poſſe eſſe i pluribus ꝑſonis diuinis. ¶ Aliq̃ do tertio rñdẽt ſic qꝛ cũ dꝛ ꝙ infinitati nature atteſtaꝫ ꝙ ſit in plib⁹ ſuppoſitis verum eſt de natura q̃ intrinſece ꝑtinet ad naturã eoꝝ ⁊ ẽ tãq̃ꝫ fũdamẽtũ ꝓpteratũ: q̃b⁹ ſuppoſita ꝯſtituũꝫ ⁊ diſtiguũꝫ. ⁊ hoc ẽ ſola eẽntia diuina; ſꝫ eſſe i plib⁹ ſuppoſitis relatiuis q̃ſi extrinſece Durã. q. 3 hui⁹ diſti.

puta q: ſine eo eſſet ſuppoſita.cõicaret tñ ei exiſtere eſſe in talibus ſuppoſitis non arguit aliquã ĩfinitatẽ. quod pʒ ex ſimili circũſcribẽdo eñ adeo ſuppoſita relatiua et ponẽdo vnũ ſolũ ſuppoſitũ abſolutũ ſicut ponũt iudei et gẽtiles tãta infinitas eſſet in illo vno ſuppoſito q̃ta nũc eſt in pluribus relatiuis: et tamẽ nõ opʒ naturã aſſumptã in illo ſuppoſito eſſe infinitã: q: nõ ptinent intrinſece ad naturã ſuppoſiti: ſʒ ſolũ cõicaret ei vt ſuũ eẽt finitum hẽret in ſuppoſito infinito et ſic in ppoſito ẽ de eſſentia vni⁹ nature create finite in pluribꝰ ſuppoſitis diuinis.

Ad q̃rtuʒ ¶ Ad quartũ dicẽdũ ꝙ lʒ pſonatio diuina ſupplcat rõem ppriũ ſuppoſiti· hoc tñ ẽ p pſonalitatẽ differentẽ a pſonalitate ppria ĩ hoc ſcʒ ꝙ pſonalitas ſupplcta non erit nata ſecũ cõpati a.lã pſonalitatẽ ĩ eadẽ natura perſonalitas ibi ſupplens nata eſt ſecum compati aliã: et ſi nõ quã cũq3 ſaltem aliã conſubſtantialem ſibi vñ non eſt ſimile.

Durãdus vbi ſupra. ¶ Aliter ſoluunt aliq̃ iſtud argumentum ſimul et ſcdm ſupra factum dicentes ꝙ tota depẽdentia nature humane terminaṫ p vnum ſuppoſitum diuinum eque perfecte vel perfectiꝰ q̃ȝ terminetur per ſuppoſitum ppriũ: q: ſubſiſtẽtia diuini ſuppoſiti perfectioꝛ ẽ q̃ȝ ſubſiſtẽtia cuiuſlibet ſuppoſiti creati. et tñ hoc nõ obſtante põt aſſumi ab alio ſuppoſito diuino: q: nõ aſſumiṫ ad nouã ſubſiſtentiã cũ ſubſiſtere diuinũ ſit tñ vnum vt ſuperius fuit pbatũ.q.pcedẽti: ſed ↄmunicatur ei noua vnio cũ pprio alteriꝰ perſone que nõ repugnat priori vnioni cũ proprio prime perſone aſſumẽtis ſed ſi natura creata ſubſtantificareṫ in ſuppoſito pprio non poſſet ſubſtantificari in alieno creato vel increato niſi aſſumereṫ ad nouũ ſubſiſtere in alio et iſtud contradicit ei quod eſt ſubſiſtere ĩ ſeipſo et ideo non eſt iſtud ſicut aliud.

Ad q̃ntuʒ ¶ Ad quintum dicendũ ꝙ ſicut pater habens vnũ filium et generans ſecunduʒ incipit referri de nouo ad filium nouum non noua paternitate: ſed antiqua. ſic ſi natura aſſumpta a filio modo aſſumeretur a patre non depoſita a filio referreṫ quidẽ de nouo ad patrẽ: ſed non noua et alia relatione ſed prima differente ſolum ſcdm rationẽ ꝛ ſic. non ſunt plura accidentia ſolo nũero differentia et realia accidentia in eodem.

Ad ſextuʒ ¶ Ad ſextum dicendũ ꝙ depẽdẽtia nature aſſumpte tota et totaliter terminatur per illã q̃ pꝛimo aſſumpſit totalitate intenſiua et perfectiua et non totaliter totalitate extẽſiua et multiplicatiua vnde non ſequitur. ergo illa ſola ſuppoſitaṫ et non in alijs: q: lʒ bene ſequereṫ reſpectu alteriꝰ perſone non conſubſtantialis prime nec habentis eandẽ ſubſiſtentiam cũ perſona a qua eſt virtus terminandi: ſed non ſequitur reſpectu conſubſtantialis ſicut patet in eſſentia diuina q̃ lʒ ſuppoſiteṫ in vna perſona nihilominus ſuppoſitatur in alijs non pars ab vna et pars ab alia ſed in qualibet tota ſed non totaliter ſaltem quo ad extenſionem et multiplicationẽ: q: plꝰ eſt perſonabilis q̃ȝ per vnã: ſed non perfectius.

Ad.vij. ¶ Ad ſeptimum dicendum ꝙ terminatio nature non dependet q̃tum ad neceſſitatẽ indigentie ab illis ſine quibus eſt ſufficiẽtiſſime terminata: ſed q̃tum ad poſſibilitatẽ depẽdet depẽdẽtia autẽ illa ſufficiens terminandi radicaliter eſt eis cõis ſicut eſſentia diuina ſufficientiſſime ſuppoſitata ĩ pře adhuc ſuppoſitaṫ in filio et ſpũſancto ppter vnitatẽ ſubſiſtendi cõmunẽ non obſtante rõe diſtinguẽdi ppria. vñ ſi ĩ diuinis pſonis nõ eſſet idẽ ſubſiſtere abſolutũ cõe: ſed tria diſtincta ſolũ impoſſibile eſſet vnã naturã creatã ſiṁ ſimul ſubſtantificari.

ad octauũ ¶ Ad octauum dicendũ ꝙ prima ꝛ principalis rõ terminãdi depẽdẽtiã nature aſſumpte eſt vna ĩ tribꝰ ſcʒ ſubſiſtere abſolutũ cõe tribus et q̃tum ad hoc nõ põt natura vniri vni quin vniaṫ alteri. ¶ Secũdaria rõ ꝛ cõplctiua eſt pprietas relatiua. ppter primũ poſſunt ſimul terminare ſi volũt. ppter ſecũdũ poſſunt non ſimul ſi nolunt. Uel dicendũ ꝙ nõ eſt idẽ effectꝰ nec eadẽ terminatio: q: nec eadẽ res: q: cũ aſſumptio termineṫ primo et principaliter ad perſonam vbi non eſt eadeʒ perſona nec perſonalitas per conſequens nõ eſt eadem res nec eadẽ terminatio etiã ſpecie ſcdm iſtos: q: q̃ñ tota et preciſa rõ terminandi differt ſpecie et ipſa determinatio: q: motꝰ accipit ſpẽm a termino. relationes autẽ originis ĩ diuinis differunt ſpecie vnde cũ ſcdm iſtos relatio ſit tota ratio terminandi. per conſequens diuerſis relatiõibus eſſent diuerſe terĩatiões ſpecie et ſic etiã nõ eſſet vnio vnius rationis nec ſpeciei ad diuerſos ſicut pater refertur ad filium et ſpũſanctum relationibus ſpecie differẽtibus per quod patet alia ſolutio ad quintum argumẽtũ: ſed iſta eſt ſolutio ad hominem.

Ad nonũ. Durãdus vbi ſupra. ¶ Ad nonũ auctores dicũt q̃dẽ et bene ꝙ Anſel. intelligit ꝙ tres perſone nõ poſſũt ſimul et ſemel aſſumere vnum hoĩem vel vnã naturam humanam ita ſcʒ ꝙ aſſumant eã ad vnam perſonalitatem. dicit enim ſicut ĩpoſſibile eſt tres perſonas eſſe vnam perſonam cum vno eodẽ homine et in iſto ſenſu conceſſum fuit ꝙ tres perſone non poſſunt aſſumere vnã naturam. Nec valẽt inſtantie que fiunt quia omnes etiam heretici qui confitentur incarnationem loquunṫ de xpõ et de deo incarnato ſicut de vna perſona humana quia apoſtolus quem recipiunt dicit vnum mediatorẽ dei ꝛ hominum: et hoc non obſtante dicebat ille contra quem arguit Anſel. ꝙ vna perſona incarnata neceſſario ſunt alie ĩcarnate. et hoc dicit Anſelmus impoſſibile ſuppoſito ꝙ ĩcarnatio faciat tantũ vnam perſonam humanam.

Ad decimum. ¶ Ad decimũ dicendũ ꝙ non eſt ſimile hinc et inde: q: ſuppoſita creata abſoluta ſunt: et ideo quicquid eſt ĩ eis diſtinguiṫ diſtinctione ipſorum: ſed ſuppoſita diuina ſunt relata: et ideo non diſtinguiṫ quicquid eſt in eis ſed ſolum relationes. non quecunq3: ſed oppoſite.

Terciꝰ articulus. Pria opi. q̃ ẽ heruei q.2.ad.2. huiꝰ diſtĩ. ¶ Quantum ad tertiuʒ de predicatione facienda in ſingulari vel in plurali quãdo eſt pluralitas aſſumpti et vnitas aſſumentis vel ecõuerſo ſunt tres opiniones ¶ Prima ꝙ ſi plures perſone diuine aſſumerent humanitatem loquendo formaliter aliquo modo poſſent dici vnus homo: quia eſſent aliquo modo vnũ in habendo hominẽ ſed accipiendo terminũ directe p eo p quo ſupponit in recto eſſent tres homines non obſtante vnitate humanitatis: nec tamen ſequiṫ ꝙ ſint tres dij: q: diuina eſſentia eſt ſubſiſtens et põt dici deꝰ: ꝛ ideo deꝰ põt ſupponere p diuina eſſẽtia nec ſic hõ põt ſupponere p hũanitate aſſũpta. Ponẽdo ergo ꝙ ſint tres hoies põt rñderi ad id qđ ſolet obijci in oppoſitũ ꝙ vnitas hũanitatis nõ obſtat vt dictũ eſt: q: hõ non ſupponit p hũanitate ĩ recto: ſʒ p hñte hũanitatẽ ſubſiſtẽte. ponẽdo aũt ꝙ aliquo modo ſunt vnꝰ hõ: q: aliquõ ſunt vnũ ĩ habendo hũanitatẽ põt rñderi ad id qđ ĩ oppoſituʒ

obijcitur: q2 non poterent dici vn⁹ homo: q2 que
libet perſona eſſet ille homo et ſic ille homo eſſet
pater et filius: et cũ illud quod predicatur de ho
mine predicetur de aſſumẽte: ſequeretur ꝙ pater
eſſet filius et ſpirituſſanct⁹ ꝙ tam filius ꝙ̃ ſpũſſã
ctus ꝑdicaretur de illo homine. hoc autẽ eſt ĩpoſ
ſibile: ergo nullo mõ põt hoc fieri. Et dicendũ ꝙ
quicquid ꝑdicaretur de illo homine ꝙ̃tum ad il-
la q̃ pertinent ad naturam humanã predicaretur
de qualibet ꝑſonarũ. ſcʒ homo riſibilis materia-
lis ⁊ ſic de alijs: ſed nõ oporteret ꝙ id quod predi
caretur de illo homine ratione alicuius perſone
predicaretur de qualibet perſona et ideo nõ opor-
teret ꝙ pater eſſet filius nec econuerſo. ſicut etiã
nec modo q̃ñ pater et filius ſunt vnus deus ſequi
Herueus vbi ſupra ad tertiũ. tur ꝙ pater ſit filius vel econuerſo. ¶ In primo
autem caſu ſi econuerſo vna perſona haberet plu
res humanitates poſſet dici perſonaliter ſiue ypo
ſtatice loquendo ꝙ illa perſona eſſet vnus hõ nec
obſtaret pluralitas humanitatis: quia homo nõ
ſupponit in recto pro humanitate: ſed pro ſuppo-
ſito habente humanitatem. ſed formaliter loquẽ-
do poſſet aliquomodo dici illa perſona plures ho
mines: q2 aliquo modo eſſet plura in habẽdo plu
res humanitates. ¶ Sed videt̃ ꝙ non poſſet dici
plures homines: q2 cũ vbi non ſit niſi vnũ ſuppo
ſitum habẽs vtrã3 humanitatem vnus illoꝝ ho
minum eſſe ali⁹ quod eſt incõueniẽs ſcʒ ꝙ ſint plu
res homines quorũ vnus ſit alius. ¶ Ad hoc di
cendum ꝙ accipiendo ſic duos homines vn⁹ ho-
mo eſſet alius. q2 ꝙ̃tum ad perſonaʒ que haberet
humanitatẽ eſſet vnũ ⁊ vnum haberet ambas hu
manitates. Stante eñ illa ypoſtaſi perſona diui
na non poſſet ita proprie dici duo homines ſicut
ſortes et plato ſed aliquo mõ ſcʒ in habendo plu
res humanitates diceretur duo homines q̃ſi ali
quid habens duas humanitates. ita ꝙ plurifica-
tio non intelligeretur in ſuppoſito habente ſed in
natura habita. Duo autẽ hoies ſic dicti ĩ rõne ſup
poſiti habentis ſunt vn⁹ homo et per conſequens
vnus illorum eſt alius. ¶ Secunda opinio eſt ꝙ
Scḋa opinio durandi. i. diſti. tertij. q. 3. nomine hois ⁊ conſimilibus vtendũ eſt ſicut ſunt
ad ſignandum impoſita. hoc aũt eſt ſcḋm ea que
videmus in creaturis in quib⁹ videm⁹ naturalr̃ ⁊
realiter ꝙ ſuppoſitum et natura que nata eſt ſup
poſitum conſtituere ſibi correſponderet ſm̃ vn ita
tem et pluralitatem. ita ꝙ non inuenitur plurali-
tas ſuppoſitoꝝ ſine pluralitate nature: nec plura
litas nature ſine pluralitate ſuppoſitoꝝ. propter
quod vbi inueniretur contrariũ impoſſibile eſſet
inuenire ꝓprium modũ loquendi: et ideo ſi vna
perſona aſſumeret plures naturas vel plures ꝑſo
ne vnã naturam non poſſet ꝓprie dici ꝙ ibi eſſent
plures hoies aut ꝙ eſſet vn⁹ hõ: q2 pluralitati ſem
per obſiſteret vnitas nature vel ſuppoſiti ⁊ vnita
ti obſiſteret pluralitas ex parte alterius eorum.
¶ Verũtñ ex quo opʒ loqui improprie eligendũ
eſſet illud quod haberet minus de ĩproprietate.
hoc autẽ eſſet ſumẽdo vnitatẽ vel pluralitatẽ ſm̃
naturã aſſũptã. ita ꝙ ſi vna ꝑſona aſſumeret plu-
res humanitates dicerent̃ plures hoies: ⁊ ſi plu-
res aſſumeret vnã diceret̃ vn⁹ hõ. ¶ Cui⁹ rõ eſt:
q2 ſec⁹ eſt de noib⁹ ſubſtantiuis et de adiectiuis:
q2 adiectiua ↄſignificant in totali dependẽtia ad
ſuppoſitũ: ideo ſm̃ pluralitatẽ ſuppoſitorũ dicũt̃
pluraliter. et ſi forma ĩportata ꝑ ea ſit vna nũero
ſicut dicim⁹ ꝙ pater et filius ſunt ſpirantes ſpiri-
tumſanctũ ꝙ̃uis virt⁹ ſpiratiua et actus ſpirandi
ſint vnũ numero in pr̃e ⁊ filio: noĩa vero ſubſtanti
ua cũ non ſic ſignificent depẽdenter dicunt̃ ſingu
lariter vel pluraliter ſm̃ cõditionẽ forme vel na-
ture ꝑ ea ĩportate: ſicut dicim⁹ ꝙ pr̃ et filius ⁊ ſpi
rituſſanct⁹ ſunt vn⁹ de⁹. cũ igit̃ nomẽ hois ſit ſub
ſtantiuũ debet ꝑdicari ſingulariter vel pluraliter
de hĩjs de quib⁹ dicit̃ ſm̃ vnitatẽ vel pluralitatem
forme importate noie hois et non ſm̃ vnitatẽ vel
pluralitatẽ ſuppoſiti. iſtud tamẽ nõ eſt ſine aliqua
improprietate vt dictũ eſt. ¶ Tertia opinio re- Tertia opinio.
probat primo illos qui dicunt ꝙ ſi vna ꝑſona aſ-
ſumpſiſſet plures humanitates vel ecõuerſo non
deberet dici vnus homo vel plures hoies: q2 ens
diuidit̃ ꝑ immediata in vnũ ⁊ in plura. vnde q̃ñ ẽ
aliquod ens puta hõ opʒ ꝙ ſit vel vnus homo vel
plures hoies. Dicunt ergo ꝙ adiectiuũ non tra
hit vnitatẽ a forma ſed a ſuppoſito: ſubſtãtiuũ ꝟo
ecõuerſo. vnde ſi plures aſſumpſiſſent vnã huma
nitatẽ dicerent̃ plures humanitates ⁊ vn⁹ homo
ecõuerſo autẽ ſi vnus aſſumpſiſſet plures hoies ⁊
diceret̃ vn⁹ humanat⁹. et ratio eſt q2 termin⁹ ma-
terialis ſemꝑ eſt adiectiuus. adiectiuũ autem po
nit ſuũ ſignificatũ circa ſuũ ſubſtantiuũ vt huma
natus: ideo ſicut ſuppoſitũ vnum diceret̃ ita vn⁹
humanatus. quando ꝟo ſubſtantiuũ termini ma
terialis eſt hõ: q2 ſubſtantiuũ numerat̃ non ſoluʒ
numeratione ſuppoſitoꝝ ſed forme ſignificate: iđ
debet dici ratione pluriũ humanitatũ plures ho-
mines et contraria rõne in primo caſu debet dici
modo oppoſito. quomodocũ3 autẽ ſic ſaltẽ ĩ ca-
ſu in quo aſſumens eſſet vn⁹ ⁊ hũanitates aſſũpte
plures deberet tantũ dici vna ꝑſona humana nõ
plures: q2 nunꝙ̃ vna ꝑſona poteſt eſſe plures ꝑſo
ne nec in vna natura nec in pluribus cũ ſit ĩcõica-
bilis ꝑſonaliter. Ecõuerſo aũt plures aſſumẽtes
vnã humanitatẽ eſſent plures ꝑſone hũane ſicut
et plures diuine: q2 plures ꝑſone in nulla natura
poſſũt fieri vna ꝑſona: maxime diuine in aliena in
qua nunꝙ̃ ſic poſſunt vniri ſicut in ꝓpria ꝙ̃ nõ ſo
lum habẽt: ſed ſunt id ipſum: nõ ſic aũt id qḋ aſſu
munt ergo ⁊cetera. ¶ Ad argumẽta in oppoſitũ Ad rões i oppoſitũ
dicẽdũ ¶ Ad primũ ꝙ ſicut tres ꝑſone poſſũt aſ
ſumere vnã naturaʒ ita plures nature pñt aſſumi
ab vna ꝑſona. et cũ đt ꝙ plura ſolo nũero dĩa nõ
pñt eſſe in eodẽ et ſm̃ idẽ verũ eſt ſi ſunt ĩ eo ꝑ ĩhe
rẽtiã: q2 ſm̃ naturã nõ haberẽt vnde diſtinguerẽt̃
forte tamen virtute diuina poſſet hoc fieri q̃ aũt
ſunt in aliquo non ꝑ inherentiã: ſʒ habitudinem
aliã quocũ3 noie illa habitudo cenſeat̃ vt huma
nitas eſt in xp̃o nichil prohibet plura ſolo nũero
dĩa eſſe in eadẽ: q2 nec ex ꝑte ſuppoſiti ſuſcipiẽtis
ẽ repugnãtia cũ hẽat virtutẽ terminatiuã depẽdẽ
tie pluriũ naturarũ: nec ex ꝑte naturarũ cũ habe-
ant ĩ ſe quo diſtinguãt̃: ⁊ diſtincte exiſtãt loco vel
eſſentia: ſʒ nõ ſuppoſito. ¶ Ad ſecũdũ dicẽdũ ꝙ Ad ſcḋm
ſi natura creata aſſũeret̃ a trib⁹ ꝑſonis ĩ vnã ꝑſo-
nalitatẽ tũc diſtincta in deo vnirẽt̃ in creatura q2
tres ꝑſone diuine ĩ vnã ꝑſonalitatẽ nature aſſum-
pte: ſed nõ eſt ſic. imo aſſumet̃ ad tres ꝑſonalita-
tes nõ que ſunt ſubiectiue exiſtẽtes ĩ natura aſſũ
pta ⁊ cauſate a ꝑſonis aſſumentib⁹: q2 tũc nõ eſſet
aſſumptio: cuʒ aſſumẽs et aſſumptum debeãt eſſe
vnum ſm̃ ſuppoſitum: ſʒ q2 ipſemet ꝑſonalitates
cõmunicãtur nature aſſumpte vt in ipſis exiſtãt.

Diſtictio ſecunda. Circa ſecundā diſtinctionē ꝗrun
tur duo. Primo vtrū ꝑſona diui
na poſſet aſſumere naturā irra⸗
tionalem. Scđo de modo aſſum
Primū ar gumentū. ptionis vtrū ſimul oīa aſſūpſit:
vel quodā ordine. ¶ Quātum
ad primū arguiꝛ ꝙ deꝰ nō potue
rit aſſumere naturā irrationalē: qꝛ infima natura
nō eſt capax ſummi doni: ꝗto eñ natura eſt nobi
lioꝛ tāto maioꝛis doni capax eſt: ſed ſupꝛemū do⸗
nū nature create cõicatū ⁊ etiā cõicabile videꝛ aſ
ſumptio a ꝑſona diuia: ꝗ creatura irrationalis ꝙ
Secundū eſt infima nō eſt huiꝰ doni capax. ¶ Itē aſſūptio
terminaꝛ ad vnitatem ꝑſone: ſed creatura irratio
nalis nō eſt capax ꝑſonalitatis: qꝛ ſm boetiū ꝑſo
na eſt rationalis nature idiuidua ſubſtātia: ergo
Tertium. creatura irrationalis nō ē aſſumptibilis. ¶ Itē
ſi creatura irrationalis eſſet aſſumptibilis vnire
tur nature diuine ꝑfectiꝰ ꝙ̄ rationalis: ꝯſequens
eſt falſum: ergo ⁊ anteçedēs. Probatio ꝯſeq̄ntie
qꝛ ſi lapis aſſumereꝛ / nō ſolū eēt verū dicere ꝙ la
pis eſſet deꝰ: ſed etiā ꝙ ꝗlibet pars lapidis eſſet
deus. qꝛ ſi verū eſt dicere ꝙ lapis eſt deꝰ / ⁊ ꝗlibet
pars lapidis eſt lapis: ꝯſeq̄ns eſſet ꝙ ꝗlibet pars
lapidis eſſet deꝰ. ꝑ aſſumptionē autem nature ra
tionalis puta humanitatis / licet ſit verum dicere
ꝙ homo eſt deꝰ: non tñ ꝙ ꝗlibet pars hoīs eſt deꝰ
puta pes vel manꝰ: qꝛ nec ꝗlibet pars hoīs eſt hō.
Quartū. ideo ⁊c. ¶ Itē qđ nō ē capax grē nō ē capax illiꝰ
ad qđ diſponit gr̄a: ſicut qđ nō eſt capax diſpoſi⸗
tiōis ad formā nō eſt capax forme ad quā ē diſpo
ſitio. actꝰ eñ actiuoꝛū ſunt i patiēte diſpoſito: ſed
vnio ad ꝟbū eſt nobiliſſima ad quā diſpoſitio eſt
gr̄a ꝙ eſt ꝑfectiſſima diſpoſitio cuius natura irra
tionalis non eſt capax: ergo nec vnionis iā dicte.
Quītum. ¶ Itē īpoſſibile ē aliqđ nobile ſeu ꝑfectionē ali⸗
quā nobilē ineſſe alicui nō hñti appetitū ad illud
ſeu illā ꝑfectionē. hoc patet qꝛ hō nō poſſet beati
ficari niſi appetitū btīudis ꝓhaberet: ſꝫ nō videꝛ
In oppo⸗ ſitum. ꝙ appetitꝰ talis ſit i natura irrōnali: ꝗ ⁊c. ¶ Op
poſitū Augu. ī epl̄a ad voluſianū ī rebꝰ mirabiliꝛ
factis. Tota ratio facti eſt potētia faciētꝭ: ſed po
tētia faciētis eſt īfinita. ergo pōt ꝗcꝗd nō īcludit
ꝯtradictionem: ſed ſuppoſitū diuinū aſſumere ir
rationalē naturā nō includit ꝯtradictionē cū ſup
poſitū diuinū habeat virtutē oīs ſuppoſiti creati
Secundū ergo ⁊c. ¶ Itē ſi deꝰ mouēs īfinite ꝟtutꝭ nō eſſet
īntellectualis / nec ꝑ cõſequens ꝑſona poſſet aſſu⸗
mere naturā irrationalē ī vnitatē ſuppoſiti: ſed ꝑ
hoc ꝙ eſt īntellectualis nichil depit ei de ꝑfectiōe
potētie ⁊ infinitatis. ergo ſicut poſſet tūc aſſume
re naturā irrationalē ita ⁊ nūc. ¶ Itē Augu. de
Tertium. vera religione dicit ꝙ xp̄s non aſſumpſit coꝛpꝰ vt
oſtēderet ſe viſibilē: ſed aſſumpſit verū coꝛpꝰ hoīs
ꝓpter aliū finē: qꝛ illud ſcꝫ oſtēdere ſe viſibilē po
tuiſſet facere in coꝛpe aereo aſſumēdo illud. ⁊ cõ⸗
ſtat ꝙ aer eſt creatura irrationalis quā tñ innuit
auguſtinꝰ poſſe aſſumi: quare ⁊c. ¶ Reſpõſio. de
Reſpõſio. Pria opi⸗ nio. iſta ꝗſtione ſunt tres opiniones. Prima dicētiū
ꝙ deus nō poteſt aſſumere naturā irrationalē ad
vnitatē ſuppoſiti. Ad quod quidē declarandum
pꝛemittunt pꝛimo ꝙ deꝰ habet duplex eſſe in crea
De gãda⸗ no ꝗli.13. q.5. turis. Vnomodo cõiter ſm moduꝫ naturalē ſiue
ſcđm modū cõgruentem nature rei / ꝓut ſcilicet
limites ſue nature conſiderantur ⁊ hoc eſt per il⸗
lapſum ſcꝫ quo dicitur eſſe in omnibus pꝛeſens ⁊
intimus ꝑ eſſentiam / pꝛeſentiam / ⁊ potētiam. Et
iſto modo deus ineſt rei ad duo ſcꝫ ad actū natu⸗
re ꝓmū ꝙ eſt eſſe ſtabiliēdū: vt ſcꝫ ꝑſiſtat. Duo eī
ſunt ſm Auguſtinū ꝓmo ſuꝑ geñ. ad que deꝰ res
amat: vt ſint: ⁊ vt maneant ⁊ ꝑſiſtāt / et ad actum
nature ſecundū ꝙ eſt opari ꝓducēdū. Sine eñ hu
iuſmodi illapſu nō poteſt creatura ineſſe ꝑſiſtere
nec ꝓpꝛiā operationē elicere / dicēte Auguſtino
.4. ſuꝑ geñ. ca.14. Creatoꝛis nāqꝫ potētia ⁊ oīpo
tētis atqꝫ oītenētis virtus cauſa ſubſiſtēdi eſt oī
creature ꝙ virtus ab eis ꝙ creata ſunt ſi aliquan⸗
do ceſſaret ſimul ⁊ illoꝛū ſpecies oīſqꝫ natura cõ
cideret. Alio autē modo diciꝛ deꝰ eſt in re modo
ſuꝑnaturali ⁊ ſupergredienti limites nature. Et
iſto modo eſt in natura inaſſumpta ꝑ incarnatio⸗
nē ⁊ ad duo etiā ſcꝫ ad ſublimandum naturam ad
actum pꝛimū qui eſt eſſe ſubſiſtentie diuini ſuppo
ſiti ⁊ potentiā ad actum ſecundū ꝙ eſt operari ſcꝫ
ad actum beatificū intelligendi ⁊ amandi ſeu di⸗
ligendi: vt ſicut deus in oī creatura ſe habet ꝑ il⸗
lapſum naturalē ad duas actiões ꝓdictas modo
congruenti nature: ſic ſe habet ad naturā aſſum⸗
ptam ꝑ circūinceſſionem ad duas actiones pꝛedi
ctas ſuꝑgrediētes limites nature: ſed nulla crea
tura eſt ſuſceptibilis illapſus dei ꝗtū ad opatio⸗
nē ꝓmā ꝓdictā: ꝗn etiā ſuſceptibiliꝛ ſit ꝗtū ad ſecū
dum. ¶ Ex quibꝰ ſic arguiꝛ ad ꝓpoſitū. Pꝛimo
Illa natura nō eſt aſſumptibilis in vnitatē ꝑſone
diuine cuiꝰ potētia nō eſt eleuabilis ad viſionem
et fruitionē diuine eſſentie: ſed natura irrationa⸗
lis eſt huiuſmodi. ergo ⁊c. Minoꝛ de ſe ptꝫ: qꝛ na
tura irrationalis nō eſt eleuabilis ſm potentias
ad dei fruitionem: qꝛ nō habet potētias itellectꝰ
et volūtatis. Maioꝛ ꝓbaꝛ tripliciꝛ. Pꝛimo ſic.
Sicut ſe habꝫ eſſe naturale ad poſſe naturale: ſic
eſſe ſuꝑnaturale ad poſſe ſuꝑnaturale ſꝫ nulla vir
tute fieri pōt ꝙ aliq̄ creatura habeat eſſe naturale
ꝗn habeat aliquid poſſe ꝓpoꝛtionabile naturale.
Similiꝛ ergo nulla ꝟtute fieri pōt ꝙ aliqua natu
ra habeat eſſe ſuꝑnaturale ⁊ nō habeat aliqđ poſ
ſe ſuꝑnaturale: ſed ꝑ aſſumptionē fit ꝙ natura aſ
ſumpta habet eſſe diuinū ⁊ ſuꝑnaturale. tale autē
poſſe eſt ad viſionē ⁊ fruitionē. ergo ⁊c. Scđo ſic
patet eadem maioꝛ. Cui nō pōt cõicari minꝰ / nec
maius: ſed minꝰ eſt videre deū ⁊ frui deo / ꝙ̄ aſſu⸗
mi in vnitatē ſuppoſiti vel ꝑſone diuine: vt ptꝫ ꝑ
Auguſtinū ſuꝑ illud Iohānis ꝓmo Verbū caro
factū eſt. vbi dicit ꝙ qꝛ euāgeliſta ꝓmiſerat ꝙ de⸗
dit eis poteſtatē filios dei fieri: ne hō miraretur
et diſcrederet / ſubiūxit qđ maius. et ꝟbū caro fa
ctum eſt. Et hoc idē dicit Auguſtinꝰ.13. de trini.
ca.21. dicēs ſic. Ne iſta hoīm quā videmꝰ ⁊ geſta⸗
mus īfirmitas tantā excellētiā deſperaret filios
ſcꝫ dei fieri illico annexū eſt / verbū caro factū eſt
vt a cõtrario ſuadereꝛ qđ incredibile videbatur.
Ex quo videꝛ ꝙ magis ſit naturā eleuari ad vni
tatē ſuppoſiti diuini ꝙ̄ potētiā eleuari ad vnitatē
diuine ꝑſone / cuiꝰ potētia nō poteſt eleuari ad vi
ſionem et fruitionē diuine eſſentie. Tertio patet
eadē maioꝛ ſic. Si aliqua creatura poſſet aſſumi /
cuiꝰ potētia nō poſſet eleuari foꝛtioꝛi ratione poſ
ſet aſſumi creatura eleuabilis: abſqꝫ hoc ꝙ actu
eleuareꝛ: ſed creatura rationalis cuiꝰ potētia eſt
eleuabilis ad viſionē ⁊ fruitionē dei nō pōt aſſu
mi niſi potētia eiꝰ actu eleueꝛ. ergo multo minus
poteſt aſſumi creatura irrationalis cuiꝰ nulla po

tentia eſt eleuabilis. Minor pbaē: q2 ſi natura ra tiōalis poſſit aſſumi nō eleuata ſui ſ potētijs cū manēs ſit peccabilis/ſequereē q̄ pſona aſſumens talem naturā poſſet peccare qd̄ eſt incōueniens ⁊ multis videē ipoſſibile. ¶ Et ſi dicaē eis q̄ corpꝰ xp̄i in morte vnitꝰ māſit dei filiꝰ: illud tñ corpꝰ nō erat natura intellectualis. Dicitur p eos q̄ talis vnio nō erat ad illud corpꝰ niſi q̄tenꝰ illud corpꝰ erat pars nature intellectualis/ ⁊ ad talē naturā ptinebat ſicut altera pars eiꝰ. ¶ Quicqd ſit de cōcluſione iſta rationes pcedētes nō videnē vale re nec multū efficaciter concludere: ſm alios bñ cōceſſa eñ minore pncipalis rōnis q̄ de ſe nota ē: dicit ad maiorē p iterēptionē. nō eñ oportet q̄ il la ſola natura ſit aſſumptibilis ad vnitatē pſone diuine cuiꝰ aliqua potētia eſt eleuabilis ad viſio nē ⁊ fruitionē dei. Et ad pbationē eiꝰ cū pmo dr: ſicut ſe habet eſſe naturale ad poſſe naturale ⁊c. ꝯcedaē. ſed cū dr q̄ natura aſſumpta p aſſumptio nem habet eſſe diuinum ⁊ ſupnaturale. Dicendū q̄ falſum eſt natura eñ aſſumpta nullū eſſe itrin ſecū ſibi habet qd̄ nō habuiſſet ſi fuiſſet ſibi dere licta ⁊ haberet ſi ſibi relinq̄reē: ſed p aſſūptionē ſit q̄ ſuū eſſe naturale ⁊ itrinſecū habet in ſuppo ſito diuino: ⁊ eodē modo potētia nature aſſumpte nō debet habere aliā opationē q̄ꝫ naturalē ex vi aſſumptionis ſed illā habet in ſuppoſito diuino ita vt dicaē eſſe illiꝰ ſuppoſiti tanq̄ꝫ operātis. Qꝛ autē p aſſumptionē natura aſſumpta nō acquirat eſſe ſupnaturale cui reſpōdeat in potētia poſſe ſu pernaturale q̄le ponūt ſcꝫ vt poſſit in fruitionē ⁊ viſionē diuine eſſentie: ptꝫ q2 eſſe ⁊ poſſe ſibi corre ſpondētia ſic ſe habēt q̄ potētia nūq̄ꝫ pōt in actū operationis ſue niſi natura habeat actu eſſe ſicut videmꝰ in naturalibꝰ: ex qbꝰ aliq̄ ſimilitudinē ſu mūt. nulla eñ res pōt habere opationē naturalē niſi habeat eē naturale: ſi ergo poſſe in viſionē di uine eſſentie correſpōdeat eſſe aſſumpto ipoſſibi le eſſet q̄ aliq̄ creatura videret deū p eſſentiā niſi eſſet actu aſſūpta a pſona diuina qd̄ eſt manifeſte falſum. ¶ Itē ſi eleuata eſſentia ad eſſe diuinū p aſſumptione neceſſe ſit potētiam eleuari ad poſſe in diuinā opationē nō ſolū oporteret q̄ vna potē tia eleuareē ad tale poſſe: ſed oēs potētie illiꝰ na ture q2 nō poniē eleuatio potētie ad tale poſſe ni ſi pp̄ter eleuationem eſſentie ad tale eſſe vel poſſe oēs aūt potētie ſupponūt ipſam naturā ⁊ i ea fun dāē: ⁊ quo ad talē ſuppoſitionem adequanē. ergo ea eleuata oēs eleuanē: hoc aūt falſum eſt: q2 tūc hūana natura nō eēt aſſumpta q2 nō oē ſ eiꝰ potē tie ſunt eleuabiles ad viſionē ⁊ fruitionē diuinā: ſed ſolū itellectꝰ ⁊ volūtas eleuanē: ergo potētia eleuata eſſentia pportionaliter: q2 ſicut nō eleua tur eſſentia vt habeat itrinſece ⁊ inherēter aliqd̄ eſſe qd̄ priꝰ nō habebat: ſed ſolū vt ſit altioris ſup poſiti. ſic eleuaē potētia nō vt habeat aliqd̄ poſ ſe qd̄ priꝰ non habebat ſed ſolū vt ſit altioris ſup poſiti: ſic eleuaē potētia nō vt habeat aliqd̄ poſſe qd̄ priꝰ nō habebat vel aliquem actū: ſed q2 ipſa ⁊ actus eiꝰ ſūt altioris ſuppoſiti tanq̄ꝫ operantis. ¶ Aliter reſpōdeē ad dictā ma. faciliꝰ ⁊ breuiꝰ q̄ eleuata eſſentia ſeu natura neceſſe ē eleuari potē tiā q̄n potētia eleuabilis ē i natura aſſumptibili: vt ſicut in natura hūana potētie q̄dā ſunt eleuabi les vt rōnales illas de neceſſitate eleuat: ⁊ q2 ſunt q̄dā potētie nō eleuabiles vt vegetatiue ⁊ aliq̄ue alie illas nō eleuat. ⁊ ſic etiā nō obſtāte q̄ in natu ra irrationali nō poſſit aliq̄ potētia eleuari: pt tñ talis natura p hmōi vnionē eleuari q2 ipſa poten tia nō pōt eleuari ad opationē ſpūalē: ſed natura ipſa pōt eleuari ad eſſe ypoſtaticum ſupnaturale ¶ Sed aliqs nō videē ſic dicendū: q2 tñ potētia naturaliē ſeq̄ē ꝯditionē nature i q̄ radicaē ipoſſi bile ē naturā eleuari q̄n potētia pportionaliē ele ueē. Nō vr ēt neceſſariū q̄ cū potētia ē eleuabiē q̄ eleuata natura ſm aliquē modū ipſa potētia ele uetur ſm aliquē eiꝰ modū. vnde etiā nō eſt neceſ ſariū forte q̄ eleuata natura hūana p hmōi vnio nē pſonalē eleueē potētia ſm gl̄ioſam opationē. Cū ꝯtra pmā inſtātiā dici poſſet q̄ eleuata eſſen tia eleuaē pportionaliē potētia p tāto: q2 eleuaē ad illud ad qd̄ natura: ⁊ hoc cōcedit p pmā ſolu tionē. eleuatio eñ eſſentie ſeu nature pino ſm or dinē nature ē etiā eleuatio potētie ad idē tāq̄ꝫ na turalis pprietas eſſentiā ꝯñs. ¶ Et ideo di ſic ſ q̄buſdā magnis q̄ natura hūana pōt duplr ele uari ſupnaturaliē ⁊ ſm hoc etiā eiꝰ potētia duplr eleuaē. et ſunt iſte eleuatiōes diuerſarū rōnū: eſt eī eleuatio nature ſupnaturalis. vno mō q̄tū ad eſſe ſupnaturale pſonale p grāꝫ vniōis. Alio mō q̄tū ad eē ſpūale p donū grē hituaē. ¶ Pria pōt ꝯuēire cuilibet creature mō q̄ dicē ifra. Secūda vo nō niſi creature rōnali: ſm iſtas aūt eleuatio nes deꝰ diuerſimode vniē nature create. Preterea ſm dam. videē dici ſm circūinceſſionē: et lꝫ ſit ſup naturalis rōne ēmini et modi/eſt tñ p tāto natu ralis ſm q̄ eē naturale diſtinguiē ab eē ſpūali ſcꝫ q2 ad eē pſonale lꝫ ſupnaturale ēminaē. ¶ Secū da aūt ē ſm gratuitā ihitationē: et hec eſt etiā ſu pernaturalis ſꝫ ſpūalis. de q̄. i. ad cori. 6. q̄ adhe ret deo vnꝰ ſpūs ē cū eo. et Jo. 17. Sicut tu pr i me et ego in te vt ⁊ ipi vnū i nobis ſint: ſcꝫ fide ⁊ cari tate. ⁊ ſic iſta duplex eleuatio ē ſm duplicē vnio nē. ¶ Eſt aūt tria vnio q̄ dr p illapſum/ et lꝫ iſta vnio neceſſario ſupponaē in q̄libet alia: ⁊ ab illa neceſſario icludaē q2 ſine iſta res oino nō eēt ⁊ hꝫ ordinē eſſētialē ad quācūq̄ꝫ aliā: q2 nō ens nulliꝰ eſt capax cū alie ſint oino deſpate: nec vna aliam neceſſario ſupponit nec includit: vñ q2 ſm primā vnionē nō efficiē aliquid i natura aſſumpta p qd̄ facere poſſit opationes pprias alteriꝰ rōnis ſcꝫ gratioſas vel gl̄ioſas vel hmōi ad qd̄ reqriē aliq̄ diſpoſitio formalis q2 natura diuina i cuiꝰ ſuppoſi to ſubſiſtit nec ē forma nature aſſūpte/ nec ex rōe vnionis hmōi: aliquid formaliē pficiēs affluit in natura aſſūpta q2 pciſe ēminaē ad eē naturale: tō ex hoc ſolū ꝯſeq̄ē natura aſſumpta q̄ ille eedem opationes ſibi ſm naturā ꝯueniētes q̄ eſſent ſolū talis nature determinate puta hois ſi ſm ſe ſubſi ſteret: modo ſunt etiā opationes dei ⁊ ipſe homo etiā operaē opationes diuinas q̄ dicē cōicatio ydeomatū ſcd̄m qd̄ homo eſt deus et deꝰ homo: et deus videt/comedit/et patiē: et hō creat et re ſuſcitat mortuos. ⁊ hoc etiā videē Dam. velle di cēs hmōi vnionē eē ſcd̄m circūinceſſionē nature Quāuis eñ i hmōi vniōe xp̄s cōprehēdēs natu ram vtrāq̄ꝫ ſit agēs ſupnaturale rōe pſone agen tis: tñ ex hoc nō hꝫ q̄ ſcd̄m naturā hūanā conue niāt ei actiones et operationes niſi pure natura les: ſcꝫ comedere ⁊ intelligere/ ⁊ hmōi ſicut aliqs cōueniūt q̄tū ad ipſam ppriā rationē opationis vt ſcd̄m ſe cōſideraē: ſicut etiā actiones diuine ei

Cōtra rō nes iſtius opinionis Durā. di. 2. q. ſ.

Goð. de fon' ibꝰ in quoli.

ꝯueniūt ſm ſuā ꝓpriā opationē: ⁊ hec eſt ſentētia
Dam.li.3.ca.15. Et ſic verū eſt ꝙ ꝓut natura ele
uaꝛ ſcʒ ꝗtū ad eē ſupnaturale ⁊ ſuppoſiti diuini:
vt videlʒ hūs talē naturā nō ſolū dicaꝛ hō ſʒ etiā
deus ipſe: ita etiā potētia eleuaꝛ ꝗtum ad opatio
nē ſic ꝙ ille etiā opationes nō ſolū ſunt et dicunꝛ
ipſi⁹ hoīs ſed etiā dei ipſi⁹. vñ ſicut ꝗlibet natura
creata ſm ſe ſubſiſtēs / ſic eleuabilis eſt ad iā no=
bile eē ꝑſonale vel ſuppoſiti: ſic etiā ⁊ ꝗlibet eius
potētia eleuabilis eſt ꝗtū ad opationē dicto mō
ſed eleuatio ſcðm eē ſpūale ꝙ fit ſcðm ꝑfectiones
formales ſupnaturales naturā eleuātes eſt alte=
rius rōnis oīno. Et videꝛ ꝙ vna pōt eē ſine alia.
Unde de⁹ pōt vniri nature alicui ſcðm eē ꝑſonale
cui nō vniret ſcðm hmōi eē ſpūale ⁊ ecōuerſo: et
de tali vnione etiā verū eſt ꝙ nō pōt eleuari natu
ra ſcðm eē ſpūale cui⁹ potētia nō eleuaꝛ ſm ope=
rationē ꝓportionaliꝛ rñdētem: et ideo ꝗuis de⁹
poſſit ſibi vnire quācūqʒ naturā in vnitate ſuppo
ſiti: ꝗtū ad grām vnionis qꝛ ſic ei⁹ potētia etiaʒ
eleuabilis eſt: nō tñ pōt ſibi vnire quālibet natu=
rā vnione inhitationis ꝑ grām habitualē: nec etiā
potētia cuiuſlibet nature eſt eleuabilis ꝑ opatio=
nē reſpōdentē. Et ꝑ hoc pʒ reſpōſio ad illͣ qð aliq̄
adducūt: qꝛ ſicut vnio ꝑ illapſū reqrit ꝙ ſicut res
ꝑ illā in eē naturale ſcðm ſe ꝯſtituiꝛ: etiā ita opa=
tiones ſibi ꝯuenientes per ſuas potētias eliciant
ita etiā vnio iſta reqrit ꝙ ſicut per eā natura hūa
na in eē ſuppoſiti diuini ꝯſtituiꝛ: ita etiā operatio
nes ſcðm illā naturā ſic eliciaꝛ ꝙ ſunt operatio
nes nō ſolū hoīs ſed etiā dei: nec pl⁹ reqrit talis
vnio: et ſcðm hāc vnionē etiā ī natura rōnali ita
eleuaꝛ potentia ſenſitiua vel vegetatiua ſicut ra=
tionalis: ita eñ dr̄ de⁹ videre vel audire ſicut itel
ligere: ſed ꝗtū ad vnionē ſm eē ſpūale pōt eleua=
ri vt dictū eſt potentia rōnalis nō aūt alie: ſed qꝛ
vniones ꝑdicte ſunt diuerſarū rationū vt dictū ē
Scðm aliq̄s forte diceret ꝙ poſſet etiā hūana na
tura vniri ſm ꝑmā ita ꝙ nō ꝗtū ad ſecūdā: ꝗuis
eñ ꝑfectiſſima ſit illa vnio ꝯſiderādo naturā cui
vnita eſt natura hūana ⁊ ꝑfectū modū vniōis ſcʒ
in vnitate ſimpliciſſima ꝑſonalitatis: nō oportet
tñ ꝙ includat aliā vnionē ꝙ eſt oīno alteri⁹ rōnis
ſcʒ ſm eſſe ſpūale ꝑ grām inhabitationis ſpūalis
ſcðm cognitionē et amorē ſupnaturalē. Uniri eī
ꝑſone diuine in rōne ſuppoſiti ſuſtentātis / ⁊ in ra
tione obiecti btificātis / nō ſunt eiuſdē rōnis: imo
vt pri⁹ dictū eſt ex ꝙ ꝑma vnio ꝙ ꝑ ſe non includit
aliqð donum ſupnaturale habitualiter animam
perficiēs, et nō efficit aliqd formaliꝛ ī natura hu
mana. Ipſa natura hūana ex hmōi vniōe nō pōt
in opationē in quā pri⁹ nō poſſet: ſʒ ſolū hoc ꝯſeq
tur ꝙ illa ē etiā ipſi⁹ dei. ꝙ eñ de⁹ nō videꝛ a natu
ra rōnali / hoc nō ꝯtingit ꝓpꝛ ei⁹ realē abſentiam
vel diſtātiā cū ſit intimioꝛ vnicuiqʒ rei ꝙ res ſibi:
ſed qꝛ natura rōnalis non eſt diſpoſita ex natura
ſua ad hoc: ⁊ etiā de⁹ ꝗtūcūqʒ ſit ꝑſens ſm id qð
eſt / nō tñ ſeipm̄ repſentat ſub rōne obiecti qð eſt
talis nature: ſed ſi vult videꝛ. et ſi nō: nō. dicente
Augu. de vidēdo deū cuius nature ē nō videri: ⁊
ī cui⁹ voluntate ſitū ē videri ⁊ nō videri: ꝗ oportʒ
ī ea efficí aliquā diſpoſitionē ſupnaturalē ſm ha
bitus grē ⁊ glorie / ⁊ ꝙ deus ſeipm̄ oſtēdat. ⁊ ꝓpꝛ
hoc cōiꝛ poniꝛ ꝙ ꝑter grām vnionis ꝙ nō eſt alið
ꝙ ipſum eſſe ꝑſonale gratis cōmunicatū nature
aſſumpte ad hoc ꝙ natura humana aſſumpta poſ

ſit in operatiōes ſpūales ſcʒ gratuitas ⁊ btificas
indiget habitibus infuſis: nec videꝛ poſſe dici ꝙ
ꝑter hmōi hītus poſſit elicere tales actus poten=
tia naturalis ꝗlitcūqʒ deus ſit ꝑſens vel per illa=
pſum ſicut nature nō aſſūpte / vel per grām vnio=
nis ipſi nature aſſumpte. Sed ſi ꝗraꝛ ꝗliꝛ ſaluāꝛ
inſtantie ꝙ de⁹ poſſet peccare ⁊ dānari: qꝛ hec po=
ſitio nō aſſerit verū natura humana poſſet aſſumi
abſqʒ eleuatione potētie: ideo de illis nihil dicí.
Credo tñ ꝙ poſſet deus ſine hmōi hītibus de po
tētia abſoluta facere ſe ꝑſentē in rōe obiecti ⁊ cau
ſare tales opationes btificas / ⁊ forte de gratuitiſ
ſeu gratioſis: neſcio tñ de illis. ¶ Ad ſecundā ꝓ
bationē dicēdū ꝙ nō oportet ꝙ mai⁹ nō poſſit cōi
cari ei cui nō pōt cōicari min⁹ / niſi mai⁹ et minus
ſint vnius ordinis vel eiuſdē rōnis / vel taliē mi=
nus includaꝛ in maiori. ſicut min⁹ ē volare ꝙ itel
ligere: et tñ hō ꝙ pōt itelligere nō pōt volare. ele
uatio aūt potētie ad fruitionē ⁊ viſionē diuinā / ⁊
eleuatio nature ad vnitatē ꝑſone diuie nō ſūt eiuſ
dē rōnis vt de ſe pʒ: nec vnū icludiꝛ ī alio ſicut ꝓ=
batū fuit. ſūt eī ſepabilia: ꝗre ⁊c. ¶ Uel pōt dici
ad minorē per iterēptionē qꝛ aſſumi ad vnitatem
perſone diuie nō eſt mai⁹ accipiēdo mai⁹ ꝓ melio
re et digniore ꝙ videre deuʒ et frui deo. ſicut eñ
meli⁹ eſt deū mēte ꝯcipere ꝙ carne / ſi hec abiuicē
ſeparētur vt dr̄ in lib. de ſctā ꝟginitate. pari rōne
meli⁹ eſt et digni⁹ videre deū ꝑ eſſentiam / ꝙ vniri
deo per ſubſiſtētiā / ſi hec abiuicē ſeparenꝛ. Et qð
dicit Augu. nō ſic eſt accipiēdū ꝙ meli⁹ et digni⁹
ſit aſſumi ꝙ filiū dei fieri: ſʒ qꝛ maior dignatio vi
ſa et oſtēſa eſt in vno ꝙ in alio: ideo dato illo / daꝛ
cōfidētia de alio. vel dato ꝙ eſſet mai⁹ aſſumi ꝙ
filiū dei fieri in natura ꝙ eſt capax vtriuſqʒ puta ī
hoīe. in hoc ꝓpoſito loqtur Augu. tamē in crea=
tura ꝙ nō eſt capax diuine filiationis vt ē creatu=
ra irrationalis / mai⁹ eſſet filiū dei fieri ꝙ aſſumi:
qꝛ pri⁹ iplicat ꝯtradictionē / ſcðm aūt non. ¶ Ad
tertiā rōnē patebit reſpōſio diſ. 12. qñ ꝗreꝛ vtrum
xp̄s potuerit peccare. ¶ Secūda opinio eſt cōis
dicētiū ꝑū. o ꝙ de⁹ de potētia abſoluta naturā ir=
rationalē aſſumere potuit. ¶ Scðo ꝙ nō decuit
de potētia ordiata. Primū pʒ ſic. qꝛ ſi de⁹ nō poſ
ſet aſſumere creaturā irrationalē / hoc eſſet vel ex
defectu diuine potētie nō potētis terminare depen
dētiā talis nature / aut ex parte nature nō potētiſ
carere ꝓpria ſubſiſtentia ſui eſſe. Primū non pōt
dici ꝓpꝛ infinitatē diuine perfectionis in ꝙ eſt rō
ſubſiſtētie cuiuſcūqʒ ſuppoſiti. Nec ſecundū ſiliꝛ:
qꝛ ꝗlibet creatura pōt carere ꝓpria ſubſiſtētia vt
ꝓbatū ē in ꝗſtione ꝑma hui⁹ tei tꝗ. ⁊ ſpecialiꝛ pʒ
hoc de creatura irrationali: qꝛ ſi ea ꝙ ſūt ꝑfectio
nis pñt ſepari a creatura rōnali ꝙ ē ꝑfectior: for=
tiori ratione pñt ſepari a creatura irrationali ꝙ
eſt imperfectior: ſed ſubſiſtere in ſe eſt ꝑfectionis
vt ꝓbatū fuit ſupra / ⁊ tamē poteſt ſeparari a crea
tura rationali vt patet de humanitate aſſumpta.
ergo poteſt ſeparari a creatura irrationali / ꝙ fa=
cto neceſſarium eſſet ꝙ exiſteret in alieno ſuppoſi
to nō creato / ergo icreato. ¶ Secūdo patet idē
ſic: qꝛ ſi creatura irrationalis eſſet inaſſumptibi
lis / tūc ſeparata aīa a corpore xp̄i / fuiſſet ſepara
ta diuinitas ab eodē / qꝛ corpus xp̄i ſine aīa eſt na
tura irrationalis. ꝯſequēs eſt falſum / ergo et an
tecedens. ꝙ autē ꝯſequens ſit falſum patet / quia
fides ponit filium dei fuiſſe in ſepulcro in triduo

Secūda opinio. Durā. q. ī hui⁹ diſ. ⁊ de fontib⁹ in ꝗlibetꝭ.

mortis: hoc autē nõ intelligiť ſcðm diuinitatem
ſcðm quā eſt vbiq3: q2 eodēmodo pať ⁊ ſpũs ſan-
ctus fuerũt in ſepulcro. ergo itelligiť ſm naturā
aſſumptā nõ ſcðm alam: q2 ſcð m illā deſcēdit ad
infernum. ergo ſcðm corp⁹/qð non eſſet ſi diuini-
tas eſſet ſeparata a corpe. ¶ Ad hoc reſpõdetur
Reſpõſio aduerſariorum. ꝙ hoc non eſt cõtra poſitionē precedentē: q2 dato
ꝙ ſuppoſitũ diuinũ remãſit vnitũ cũ corpe ⁊ ala
ſeparata non ꝓpter hoc poteſt dici ꝙ creatura ir
rationalis ſit aſſumptibilis: q2 tale corp⁹ nõ erat
ſimpliciter natura irrationalis ſed rationalis ali
quomodo puta ꝑ participationē ſc3 inq̄tũ natu3
erat ale reuniri. ¶ Sed iſtud nõ valet q2 corpus
Impugnatur rñſio. xp̄i mortuũ aut erat corp⁹ ꝑ aliquā formam que
non remanſit aia adueniente in reunione: vel que
manſit ſimul cũ aia. ſi primo mõ: tũc tale corpus
nõ erat reunibile aie niſi ſui corruptione / hoc eſt
corrupta forma ꝑ quā erat corpus. Hoc autē mõ
qðlibet corpus cõmunicãs cum hoie in materia
eſt vnibile ale vel ꝑ multa media ⁊ opere nature:
vel ꝑ virtutem diuinã imediate. ergo ꝓpter hoc
diciť corp⁹ rõnale ꝑ participationē ⁊ ꝑ ꝯñs vnibi
le ſuppoſito diuino: q2 ſui corruptione poteſt vni
ri ale. tũc qðlibet corpus generabile et corrupti-
bile eſt vnibile ſuppoſito diuino: q2 eſt rationale
in potẽtia ꝑ participationē / quod eſt contra eos.
¶ Item illa forma que corrũpitur nunq̄ anime
ꝯiuitur nec eſt vnibilis: ſed talis forma eſt hmõi/
et tamen de nouo fuit vnita ꝟbo. cũ ergo ipſa ſit
pure irrationalis/natura pure irrationalis poteſt
vniri verbo et aſſumi ab eo. Si vero corpus xp̄i
mortuum erat corpus ꝑ aliquā formā q̄ remanſe
rit adueniente aia ſicut quidā ponũt preter alam
formam corporeitatis: adhuc ſequitur ꝙ tale cor
pus erat natura pure irrationalis: q2 ſcðm natu-
ram tale corpus nõ eſt reunibile ale niſi ſui corru
ptione et ꝑ multa media: ergo ſcðm naturā ſuam
non eſt rationale ꝑ participationem / qð ſi diuina
virtute eſt reunibile: eodēmodo poſſet anime vni
ri quodcũq3 corpus in quo eſſet ſola forma corpo
reitatis/puta corp⁹ lapidis effigiatum ad modũ
corporis humani/vel quodcunq3 aliud ſimile: et
tñ talia ſunt nature penitus irrationalis/ q̄re ⁊c.
Patet ergo ꝙ q̄tũ eſt de potentia abſoluta deus
potuit aſſumere naturā irrationalē. Hoc etiā cõ-
firmať ꝑ Auguſtinũ ſuꝑ geñ. ad litterā ca. 26. di-
centē ꝙ duplex eſt potentia. Una naturalis: alia
obediẽtialis. Potentia autē q̄ eſt in natura ratio
nali ad vnionē nõ eſt naturalis/ ſed ſolũ obediē-
tialis. In hac autē obedientiali conueniunt oēs
creature reſpectu creatoris q2 oēs equaliter ſunt
in plena ſubiectione creatoris: ergo oēs creature
ſunt eq̄liter aſſumptibiles. ¶ Dicũt ſcðo ꝙ eſ-
ſet cõicatio ideomatũ ſi aſſumereť talis natura:
tota eñ cauſa cõicationis ideomatũ ſcðm ſctõs
eſt q2 in vno ſuppoſito ſunt due nature fundate/et
ideo cõcretiue mutuo ſe denoiant. vnde ideo grā
maticus eſt muſic⁹: q2 grāmatica et muſica fun-
danť in eode3 ſubiecto. 4. metaphiſice. Cũ ergo
poſt aſſumptionē nature irrationalis natura di-
uina ipſa fundeť in eodē ſuppoſito diuino erit ne
ceſſario cõicatio ideomatum cõcretiue. ¶ Et ꝙ
hoc ſit cauſa cõicationis ideomatũ p3 ꝑ Augu.
libro ꝑmo de baptiſmo paruulorũ dicentē / ꝑ rõnē
hũanitatis et diuinitatiſ fili⁹ dei manebat in celo
et fili⁹ hois in terra: ſed rõne ꝑſone fili⁹ hois et fi
lius dei manebat in celo et in tra. Augu. ꝑmo de
trinitate ca. 16. Talis erat illa vnio q̄ deũ facie-
bat hoie3 et hoie3 deũ ¶ Sed nũq̄d natura irra
tionalis aſſumpta eſſet ꝑſonata/diſtinguiť: q2 ali
quid aſſumi ad ꝑſonalitatē dupliciť ē/vel ad ꝑſo-
nalitatē intraneā vel extraneā. Ad ꝑmo modo de
etā ꝑſonalitatē non põt aſſumi natura irrationa
lis: q2 ſic nichil aſſumiť ad ꝑſonalitatē niſi qð na
tũ eſt ꝑſonari qð ſolũ eſt rõnalis nature. Si ſcðo
modo ſic de aſſumptione ad ꝑſonalitať extraneā
diſtinguiť: q2 vel itelligiť aſſumptio hec ſubſtãti-
ficatio in aliq̄ qð eſt ꝑſonale vel ꝑſona/ ipſum tñ
nõ ſubſtãtificatur ꝑ modũ ꝑſone vt ꝑſona addit
ſuꝑ ſuppoſitũ: et ſic põt natura irrationalis aſſu-
mi. Uel ꝙ iſta ſubſtãtificatio ſit i ꝑſona/et ſubſtã
tificatũ ſeu aſſũptũ ſubſtãtificareť ad modũ ꝑſo-
ne/et ſic nõ põt. Et hoc dr̃ ſub aliq̄a verbis ſic/na
turā ei irrationalē nõ eē capacē ꝑſonalitat3 dupli
citer põt intelligi. Uno mõ ita ꝙ nõ poſſit eē ꝑſo
na: et ſic eſt verũ. Alio mõ ita ꝙ nõ poſſit ſubſtãti
ficari in ꝑſona icreata/ et ſic eſt falſum nec ē ꝓba
bile. ſic ergo naturam irrationalē aſſumi a ꝑſona
diuina eſt ipſam eſſe ꝑſonabile nõ ꝑmo mõ ſ3 ſcðo
¶ Secundũ ꝑncipale patet: ſc3 ꝙ de potentia or
dinata nõ decuit ꝙ aſſumereť niſi natura rõnalis
et hũana. et hoc p3 ꝑmo ex fine aſſumptionis. Ex
fine eñ ſumēda eſt rõ eorũ q̄ ſunt ad finem. 2. phiſi
corũ. ſed finis aſſũptionis fuit curatio nature aſ-
ſumpte Dam. dicēte. 3. li. ca. 6. Qð fuit inaſſum-
ptibile fuit incurabile. Et ad Gal. 4. Miſit de⁹
filiũ ſuũ. ⁊c. ¶ Ex q̄ põt ſic argui. Non decuit ꝙ
aliq̄ natura aſſumereť niſi q̄ curareť vel q̄ eēt cu-
rabilis: ſ3 creatura irrationalis nõ eſt curabilis.
ergo ⁊c. Minor p3 q2 nõ ē ſuſceptiua pcti de cui⁹
curatiõe ſermo eſt. natura ꝟo itellectualis et an
gelica i3 fuerit pcti ſuſceptiua: pctm̃ tñ ei⁹ fuit ir
remediabile vt in ſcðo eſt habitũ. Sola ꝟo natu
ra hũana curatione indiguit et eam ſuſcipere po
tuit. ergo ⁊c. ¶ Scðo p3 idē ex modo curatiõis
q2 ꝑ meritũ et ſatiſfactionē aſſumētis ſum⁹ cura
ti. Tũc ſic. Qð nõ eſt volũtariũ nõ eſt meritoriũ
ſed q̄cq̄d fuerit in natura irrationali ſi aſſumereť
eſſet iuolũtariũ vel magis nõvolũtariũ q2 volũ
tatē nõ habet/licet eſſet volũtariũ volũtate diui
na: ſ3 illi⁹ nõ eſt mereri: ergo nihil tale eſſet meri-
toriũ ad finē nr̃e redēptiõis. nõ decuit ergo ꝙ na
tura irrationalis aſſumeretur. ¶ Tertia opinio
magis explicãs iſtā ſentētiā h3 tres ꝯcluſiones.
Prima ꝙ ſola natura aſſumpta erat aſſumptibi-
lis de potẽtia ordinata. Q2 nõ eſt aſſũptibile qð
nõ eſt curabile ſicut dictũ ē: ſed hmõi eſt natura
irrationalis q̄ nõ eſt capax morbi nec angel⁹ bo
nus capax morbi actu licet aptitudine: nec ange-
lus morbidus eſt capax remedij: ſed ſol⁹ hõ eſt ca
pax vtriuſq3: ergo ſoli⁹ hois natura eſt aſſumpti-
bilis. ¶ Secunda cõcluſio eſt ꝙ de potẽtia abſo
luta ois natura ſubſtantialis ꝑfecta eſt aſſumpti
bilis: q2 de⁹ nõ eſt ipotentior natura: ois ergo na
tura que nata eſt ſubſtantificari ꝓprio ſuppoſito/
poteſt pari ratione ſubſtantificari ſuppoſito diui-
no/quod nõ min⁹ continet perfectionē vnius ſup
poſiti q̄ alterius: vnde cũ propter hoc poſſit aſſu
mere vnam ſubſtantiā/pari ratione oēm. ¶ Ter
tia cõcluſio eſt ꝙ ois natura que diuina eſt virtu-
te ſubſtentabilis poteſt aſſumi vt forma ſubſtan-
tialis corporalis et accidēs abſolutũ/nec ꝓpter

Secundũ ꝑncipale huius opinionis. 2.

Tertia opinio.

Prima cõcluſio Iſta opio ſcti⁹ doc.

Secunda concluſio.

Tertia concluſio.

hoc accidēs īherebit/nec forma īformabit: ſicut
etiam nunc humanitas nec inheret nec informat
nec ſubſiſtit nec īexiſtit. ¶ Ratio huius eſt qꝛ il-
lud impedireť/vel qꝛ deus non poſſet cōicare illā
ſubſiſtentiā/aut qꝛ illud nō poſſet recipe. Primū
nō: qꝛ de facto cōmunicat vt in ſacramento alta-
ris. Nec ſecundū qꝛ illud ſubſiſtit etiam ſine ſub
ſtantificatione. Si igiť poteſt ſubſiſtere per mira
culum ſicut ſubſtātia per naturam et pōt priuari
ſubſiſtētia ſicut et ſubſtātia/ pōt ergo cōicari ſibi
ſicut iſti. ¶ Principalis autē ↄcluſio pbať q̄nqꝫ
Quinqꝫ vijs pbať pncipalis concluſio. Pⁱᵐᵃ via. — vijs. Primo cōparando naturā irrationalē ſic.
Quicqd cōuenit hoi nō ſm id pcīſe q̄ diſtinguiť
a bruto pt ↄuēire bruto: ſicut vegetari/ſentire/et
hmōi: ſꝫ hoi ↄuenit aſſumi nō ſolū ſm illō q̄ diſti
guiť a bruto: ſed etiā ſm aliud q̄ ↄuenit cū bruto.
Nam homo non diſtinguiť a bruto niſi inq̄ntū eſt
imago dei. Eſt autē aſſumptꝰ nō ſolū ſm illā par
tem que eſt imago dei: imo etiam ſcd̄m alias par
tes: ergo brutum potuit aſſumi eo modo quo cor
pus et aīa vegetatiua ꝛ ſenſitiua hoīs ſunt aſſum
pte. Et cōfirmať minor: qꝛ illa que cōpetūt homi
ni pcīſe ſm qđ eſt imago dei/puta deum videre et
amare/non cōpetunt ei ſm corpus vel potentias
inferiores/ nec mediate nec imediate. Similiť ſi
Obiectio. — pcīſe cōpeteret ſibi vniri ſm qđ imago nō poſſet
vniri aliq̄ mō deo niſi ſcd̄m mentē. ¶ Nec obſtat
ſi dicať. Aliqua ↄueniūt corpori hūano vt huma
Reſpōſio. — nū eſt que nō ↄueniūt corpi bruti/ſicut etiā in p-
poſito. ¶ Dico ꝙ per naturā hꝫ multa corpꝰ hu-
manū vt ē aīatū aīa rationali/ qđ nō pōt habere
corpꝰ bruti: vt meliorē tactū/ymaginationem/ et
hmōi habitꝰ moralium virtutū etiā acquiſitos: ſed
q̄cq̄d habet ſupnaturaliť ſuppoſita idētitate īme
diati recepti poteſt habere corpꝰ bruti. Unde do
tes corpis glorificati q̄ fluunt in corpꝰ ab aīa poſ
ſet deꝰ facere in corpe bruti: ſed tū ille nō fluerēt a
dote aīe. Similiter morales habitꝰ poſſet īfunde
re appetitui brutoꝝ q̄ tū nō haberēt actꝰ q̄ diſpo-
nūt ad obediendū rationi ſuppoſito ꝙ cōcupiſci
bilis ꝛ iraſcibilis ſit eiuſdē rationis vtrobiqꝫ qꝛ
poſtq̄ aliqđ eſt ſubiectū alicuiꝰ imediatū nō deſi
cit ibi niſi agēs pfectū illiꝰ: vnde cū deꝰ ſit agēs
pfectū ſine oī alio oēm formā pōt īprimere ī ſub-
iectū eiꝰ imediatū/puta colorē in ſupficiē ꝛ etiam
celi ſi ſit eiuſdē rationis cū ſupficie mixti ꝑipicui
terminati. Unde cū corpꝰ hūanū ſit eiuſdē rōnis
cū corpe mixti maxime ſm eos q̄ ponūt formam
mixti diſtinctā: ꝛ ſm oēs corpus qđ eſt q̄litas et
corpꝰ hūanū imediate ſit vnitū deitati. pari rati-
Scd̄a via — one corpus bruti potuit ei vniri. ¶ Scd̄o ex cor
pore xp̄i qꝛ q̄cq̄d pōt manere vnitū p ſe pōt p ſe
vniri virtute diuina/ q̄uis aliqđ faciliꝰ retineat
q̄ de nouo efficiať: ſicut nō vniť de nouo forma
aq̄ materie niſi frigide ꝛ humide quā cum retinet
pōt eſſe humida tn̄ vt pꝫ in aqua calefacta vel fri
gida tn̄: vt pꝫ in congelata. Sed deꝰ q̄ ſemp po-
tuit q̄cq̄d pōt/q̄cūqꝫ pōt tenere vnita pōt a pnci-
pio per ſe vnire: vnde corpꝰ qđ retinuit ſibi vnitū
ſine aīa/potuit vnire a pncipio ſibi ſine aīa. quod
etiā pꝫ: qꝛ potuit corpꝰ derelinq̄re ꝛ derelictū iterū
ſumere: cū nō ſit rō q̄re nō. ergo ꝛc. ¶ Sed dicūt
ꝙ irrationale qđ nec p eſſentiā nec p participatio
nē actu vel aptitudine eſt tale/nō eſt aſſumptibile
Unde corpꝰ bruti qđ nō eſt rōnale participatiōe
actu ſicut corpꝰ xp̄i ante paſſionē et poſt reſurre-
ctionē vel aptitudine vt in triduo mortis ipſum
nō eſt aſſumptibile. ¶ Sed illud nō valet: qꝛ cau
ſa ꝛ effectꝰ ſe cōſequunť in eſſe actu ꝛ aptitudine:
nec eſt effectꝰ actu ſi cauſa nō pceſſit actu ſꝫ tn̄
aptitudine: ſicut nō pōt eē coloratū vel figuratū
actu qđ eſt q̄ntū ſolū in potētia/vt materia pma ſi
p ſe exiſteret. vn̄ corpꝰ hūanū qđ ē ſuſceptiuū vir-
tutis ſm qđ rōnale p participationē qn̄ actu non
participat rationē nō hꝫ actu ꝟtutē. vn̄ corpꝰ xp̄i
exale ſicut erat in potētia aīatū ꝛ non actu: ſic ha
bebat potētia vires aīe ꝛ virtutis ꝛ nō actu. ſi er-
go nō erat aſſūptibile niſi inq̄ntū rōnale: ergo nō
erat aſſumptū actu qn̄ nō participabat rationem
actu: ſed hoc eſt falſum. ergo ꝛ pmū/ſcꝫ ꝙ eſſet aſ
ſumptū inq̄ntū rōnale ſolū. ¶ Tertio/qꝛ corpus
Tertia via. — xp̄i ꝛ pars aīe inferior āte paſſionē erāt vnite ꝟbo
ita imediate ſicut poſt reſurrectionē/ ꝛ tn̄ non ha
bebāt btitudinē participatā nec eſſentialē: aut q̄
erāt aſſumptibilia vt btificabilia aut aliter. ſi no
qꝛ btificabilia/ergo nihil phibet bruta aſſumi ſi
aūt qꝛ btifica: ergo ſicut no erāt actu btificata ſꝫ
tn̄ aptitudine: ſic non fuiſſent actu aſſumpta/ ſed
tn̄ aſſūptibilia qꝛ cauſa reſpōdet effectui. 2. phiſi
cor. qđ eſt eſt calefactiuū nec calidū eo mō eſt ca
lefactiuū quo calidū ꝛ non aliter/ vt puta ſi actu/
actu. ſi potētia/potētia. ꝛ nō aliť: ꝛ ſi multū/mul-
tū. ꝛ ſic de oībꝰ alijs: maxime qꝛ ipſi dicūt ꝙ aīa in-
tellectiua nō potuit vniri ꝟbo ſm intellectū q̄n vi
deret ꝟbū: ꝛ q̄dē ſine hītu p hoc eſt btā/ ꝙ eē deo
vnita/ a q̄ vnione nō ab hītu eliciť viſio. ſicut etiā
cū corpꝰ imediate ſit vnitū deitati ab ea ſaliť p re
dūdātiā aīe debuit glīa corpia manare: ꝛ neceſſa
rio ſicut etiā in aīa ſi corpꝰ non erat aſſumptibile
niſi qꝛ btificabile p redūdātiam manare viſio dei
debuit. ¶ Quarto qꝛ etiā p naturā aliqđ eſt ele
Quarta via. — uabile ad eē alicuiꝰ qđ tn̄ nō ē eleuabile ad ope
rationes eiꝰ: ſicut corpꝰ ad eē ſpūs/ qđ tn̄ nō intel-
ligit: vt pꝫ in gn̄atione hoīs ꝛ reſumptione. vnde
ſicut aīa reſumēs corpꝰ cōicat ei ſuū eē ī idētitate
ſuppoſiti cui tn̄ nō cōicat aīa opationē/ ſic ꝛ hic.
Quinta via. — ¶ Quinto qꝛ cauſa aſſumptibilitatis aut eſt to-
ta ex parte aſſumpti qđ nō eſt verū: qꝛ tūc natura
hūana poſſet aſſumi a q̄cūqꝫ/ ꝛ ſic antixp̄s a luci-
fero. Aut aſſumētis tn̄/ ꝛ tūc īdifferēť poſſet quā
cūqꝫ naturā aut vtriuſqꝫ qꝛ ſcꝫ ſolꝰ deꝰ potuit aſſu
mere ꝛ ſola natura hūana aſſumi potuit: cōtra qꝛ
nulla natura pt aſſumi a deo niſi qꝛ deꝰ pt ei cōi-
care ſuū eſſe ꝛ illa recipe. Recipe autē eſſe a deo
cōicāte nō eſt pprium creature rōnali: imo eq̄ cōue
nit irrationali. ergo ꝛc. ¶ Nec valet ſi dicať: licꝫ
recipe eē a deo ſit cōe oī creature/tn̄ recipere eſſe
nobile pōt cōuenire nobili creature/ nō aūt igno
bili: qꝛ hoc eſt verū formaliť nō aūt ſuppoſitiue.
Creatura eīn irrationalis non eſt nata īformari
eſſe itellectiuo ſicut natura angeli: ſꝫ creatura ir
rationalis nata eſt ſuſtētari a ꝟbo ꝟtute dei ſicut
rōnalis: qꝛ ſi deꝰ autē ſubſtātificat naturā rōnalē
hoc ipſe nō facit ſeipſo formaliť ꝙ ſit forma eiꝰ ſꝫ
effectiue inq̄ntū virtute cōtinet pfectionē eſſendi
ipſiꝰ nature. Unde qꝛ ſuppoſitū diuinū ꝟtute ↄti
net ſuppoſitū hūanū ppter hoc ꝛ nō ppter aliud
pōt ipſum ſubſtātificare in ſe hūanitatē: qꝛ hūani
tas nūq̄ ſuſtētať niſi ī ſuppoſito humano qđ ipſa
cōſtituit vel in ſuppoſito ↄtinēte virtutē illiꝰ ſup-
poſiti ꝛ potētia ſine eo qđ pōt cū eo: ſicut dicimꝰ
deū nō aliūde ſuſtinere accidēs ſine ſubiecto: niſi

qꝛ ipſe habet in ſe oẽm virtutẽ ſubiecti. Cũ ergo
equaliter deꝰ cõtineat in ſe virtutẽ ſuppoſiti irra-
tionalis ⁊ rõnalis equaliter ꝙtũ eſt ex parte ſua
poteſt ſuſtẽtare vtrũqꝫ: videt̃ etiam ꝙ ex parte aſ
ſumpti magis ſit ſuſtẽtabilis alieno ſuppoſito na
tura irrationalis ꝙ̃ rõnalis: qꝛ in ſpũalibꝰ nunꝙ̃
videmꝰ ꝙ natura ⁊ ſuppoſitũ ꝯpletũ vniat̃ alteri
in ſuppoſito vno ꝯſtituto niſi aĩa corpori/ q̃ tñ nõ
eſt ſuppoſitũ cõpletũ: ſed in corpalibꝰ videmꝰ: nã
cibus aſſumit̃ a cibato in vnitatẽ ſuppoſiti: et due
aque diſtincte ſi cõiungant̃ fit vnum ſuppoſitum
ex duobꝰ ſuppoſitis. Similit̃ in ramo trũco inſer
to fit vnũ ſuppoſitũ ex duobꝰ quoꝝ vnũ ſuſtẽtat/
alterũ ſuſtẽtat̃: que nunꝙ̃ contingunt in angelis.
ergo videt̃ natura irrationalis ꝙtũ eſt de ſe ma-
Cõtra pre dicta obijcitur. gis vnibilis alteri in ſuppoſito ꝙ̃ rõnalis. ¶ Cõ
tra hoc arguit̃ quintupliciter. Primo ſic. Perſo
na diuina nõ põt fieri nõ pſona/ qꝛ ego deus ⁊ nõ
mutor/ ſed ſi fieret aſinꝰ fieret nõ pſona cũ aſinus
ſit non perſona. ergo ⁊c. ¶ Reſponſio. Diuina
Reſpõſio. perſona non poteſt deſinere eſſe perſona diuina:
nec poteſt fieri aliquid qđ non ſit perſona ſaltẽ di
uina: qꝛ aſſumẽs ⁊ aſſumptũ cõmunicãt ſibi ydeo
mata: ſed bene poteſt fieri aliqđ qđ nõ erit perſo-
na niſi diuina: nec eſſet aĩs perſona niſi qꝛ factus
eſſet deꝰ. Unde ſi deus aſſumeret aſinitatẽ deꝰ ma
neret pſona diuina ſicut mãſit poſt aſſumptionez
humanitatis. ¶ Item aſinus eſſet pſona diuina
ſicut homo eſt pſona diuina/ nõ quidẽ vt aſinꝰ: qꝛ
nec ille homo eſt perſona vt hõ/ ſed vt hic aſinus
vel vt deus: ſed tñ aſinꝰ nõ eſſet perſona niſi eſſet
deus: nec eſt perſona aſinina ſed tantũ diuina: ſi-
cut ille homo nõ tñ eſt perſona diuina ſed huma
na quia aſinitati repugnat ratiõe perſone nõ hu-
manitati. Unde patet ꝙ per hoc deꝰ nõ ſit nõ pſo
Secundũ na/ cũ ille aſinus qui ſit deꝰ ſit pſona. ¶ Secũdo ſic
Plus differt res a re ꝙ̃ modus a modo: ſꝫ ſi vnꝰ
modus aſſumptionis ſit poſſibilis puta ad vnita
tem pſone: nõ tñ alius puta ad vnitatẽ eſſentie: ꝙ̃
licꝫ vna res poſſit aſſumi/ nõ tñ ꝓpt̃ hoc oĩs res.
Solutio, ¶ Solutio ſi res differret a re penes rationẽ aſ
ſumptionis nõ indifferenter quelibet res eſſet aſ
ſumptibilis equaliter vt ſtatim dicet̃: ſed rõnale
et irrationale penes aſſumptibile de potẽtia abſo
luta nõ differũt vt oſtẽſum eſt/ q̃re ⁊c. Sed ſecꝰ eſt
de modo: licet eñ idẽ ſint in deo ſuppoſitũ ⁊ natu
ra: ⁊ ꝓpter hoc cuicunqꝫ vnit̃ vel cõmunicat̃ ſup
poſitum illi cõicat̃ ⁊ vnit̃ eſſentia/ cũ nõ plus poſ
ſit cõmunicari ſuppoſitũ ꝙ̃ natura/ nõ tñ ecõuer
ſo: qꝛ natura eſt magis cõmunicabilis ꝙ̃ ſuppoſi
tum. Unde in diuinis pater cõicat filio ſuã eſſen
tiam nõ perſonã: tamen aliud eſt vniri pſonam ⁊
aliud naturã ⁊ aliud in natura: ſicut videmus in
angelo in quo non differt ſuppoſitũ ⁊ natura. nec
forte in hoĩe: qꝛ natura ⁊ ſuppoſitũ ſubſtãtie eq̃li-
ter vniunt̃ oĩbus accidẽtibꝰ. Unde natura acci-
dentalis vnit̃ nature ſubſtãtiali ⁊ ſuppoſito et fit
vnio in ſuppoſito: qꝛ oĩa ſunt vnũ ſuppoſitũ non
tñ natura. Nã ex ſubſtãtia ⁊ accidẽte nõ fit vna eſ
ſentia numero/ ſpecie/ vel genere: imo eſt tãta dif-
ferentia eſſentialis inter illas naturas illiꝰ ſuppo
ſiti q̃ nõ faciũt per ſe vnã eſſentiã ſicut q̃ ſunt in
diuerſis ſuppoſitis: nã materia ⁊ forma reducun
tur in eandẽ ſpeciẽ qꝛ faciũt vnã q̃dditatẽ: ſꝫ ſub-
ſtantia mea ⁊ meũ accidẽs/ aut quãtitas et quali
tas mea tñ differũt q̃dditatiue ꝙtum ſubſtantia
mea a tuo accidẽte/ ⁊ mea qualitas a tua ꝙtitate
Utrobiqꝫ eñ differũt genere nec plus nec minꝰ.
Unde dicunt̃ non vniri in eſſentia: ſed tñ ꝙtitas
mea ⁊ qualitas tua nõ ſolũ differũt genere eſſen-
tiali/ ſed differũt ſubiecto ⁊ ſuppoſito: nõ ſic autẽ
ꝙtitas mea ⁊ qualitas mea q̃ ſunt eidez ſubiecto
vel ſuppoſito ꝓpter qđ dicunt̃ magis fieri vnũ in
ſuppoſito ꝙ̃ in eſſentia. Et ſimilit̃ ĩpoſſibile eſt di
uinitatẽ vniri humanitati in eſſentia: ſic ꝙ ex eis
fiat vna tertia natura: ad cuiꝰ ſpeciẽ reducant̃ hec
duo/ ꝓpter qđ dicit Dam. ꝙ in dño ieſu xp̃o non
eſt cõmunẽ ſpeciẽ accipere: ſed poſſibile eſt vniri
ſuppoſito/ vt ſcꝫ ſit vnũ ſuppoſituz vtriuſqꝫ ſicut
ꝙtitas ⁊ q̃litas. et ideo diuinitas ⁊ hũanitas nõ
poſſunt vniri in eſſentia licet vniant̃ ĩ ſuppoſito
¶ Tertio qꝛ natura materie et relatiõis ſunt ma Tertium.
gis aſſumptibilis: qꝛ qđ eſt minꝰ ſuſtẽtabile ꝑ ſe⁊
plꝰ ꝑ aliđ eſt magis aſſũptibile: ſed materia ꝓma
et accidẽtia relatiua ſunt hmõi. ergo ⁊c. ¶ Dicẽ
dum ꝙ quicq̃d põt eſſe ſine aliquo alio vel natu-
raliter vt puta ſubſtãtia: vel ſupnaturalit̃ vt ꝙti-
tas: illđ põt aſſumi ſine illo alio: qꝛ ex quo poteſt
ſuſtẽtari ſine alio quacũqꝫ virtute. ergo non depẽ
det ab illo alio nec formaliter nec materialit̃ põt
a deo ꝑ ſe aſſumi in vnitatẽ perſone cũ deꝰ poſſit ꝑ
ſe imediate facere quicq̃d poteſt mediãte creatu
ra alia effectiue. ¶ Ex quo etiã videt̃ ꝙ ſuppoſi
tum ⁊ natura differãt realiter in natura humana
et quacũqꝫ aſſumptibili: qꝛ deꝰ nõ ſupplet cauſaz
formalẽ nec materialẽ. vnde ſi ſuppoſitũ cũ ſuſtẽ-
taret formaliter naturã qđ eſſet ſi nõ differret re
ab ea/ videret̃ ꝙ deꝰ nõ poſſet ſubſtãtificare illaz
naturã ſine ꝓprio ſuppoſito/ ⁊ ſic ꝑ cõſequens cũ
in angelo nõ differũt ſuppoſitũ ⁊ natura/ deꝰ nõ
poſſet aſſumere angelũ etiã de potentia abſoluta
Per hoc etiã videt̃ ꝙ accidẽs nõ habet eẽ a ſub-
iecto formalit̃ nec materialiter. aĩs deus nõ poſ-
ſet ei dare eſſe ſine ſubiecto/ ⁊ pari rõne videtur ꝙ
poſſet facere oẽm formã abſolutã ſine ſuo ſubie-
cto/ vt omnẽ formã ſubſtãtialẽ materialẽ: qꝛ for-
ma ſubſtãtialis nihil recipit a materia ſed mate
ria ab ipſa. Unde nichil eſt dictu ꝙ forma habet
eſſe materialiter a materia. ſi ergo forma eſſet ſi-
ne materia ꝑ hoc deꝰ nõ eſſet forma/ cũ forme nõ
ſit alia forma media a qua fluat eſſe. nec eſſet ma-
teria cũ illa nõ ſit pars forme ſed ꝯpoſiti: niſi q̃s
diceret ꝙ forma materialis non eſt nata recipere
eſſe niſi in materia/ qđ quidẽ dici poſſet ſi eẽ eſſet
aliqđ tertiũ differens a forma et materia/ nõ autẽ
ſi ſit idẽ ꝙ forma. Et ſimiliter videt̃ ꝙ poſſit face
re qualitatẽ abſolutã/ vt puta albedinẽ ſine ꝙtita
te nõ tñ extẽſam: qꝛ albedo nõ eſt albedo formali
ter ꝑ quãtitatẽ: ſed eſt extenſa formaliter ꝑ ꝙti-
tatem. Ea autẽ q̃ quacũqꝫ virtute poſſunt ꝑ ſe exi
ſtere illa deꝰ poteſt aſſumere ꝑ ſe: qꝛ cõtinet virtu
te omne illud qđ natũ eſt ea ſuſtẽtare/ ⁊ ſic ꝙtita
tem ſacramenti altaris ⁊ formã aſini ſi poſſet eaz
facere ſine materia/ ⁊ ſic de alijs. Illa vero q̃ nul
la virtute poſſunt eſſe ſine alijs vt accidentia re-
latiua et materia prima/ non poſſunt aſſumi ſine
illis ſine q̃bꝰ eſſe non poſſunt/ qꝛ formaliter depẽ-
dẽt ab eis: et deꝰ forma eſſe nõ poteſt vel materia
qꝛ forma ſimplex nulli poteſt eſſe ſubiectũ: ſed ta
lia ſunt aſſumpta vna cum hijs a quibus depen-
dent: vt materia cũ forma/ ⁊ ſimilitudo cũ quali-
tate/ equalitas cũ quãtitate: aĩs deꝰ vel eſſet for-

ma materie p ſe aſſumpte ſine forma vel ipſa non
eſſet: ⁊ ſimiliter vel ſimilitudo ſibi inheret ſi ſine
q̄litate eā aſſumpſiſſet vel nō eſſet ſimilitudo: ſed
per hoc ꝙ ipſe aſſumeret accidētia ſine ſubiectis/
que ſine illis eſſe poſſunt: non oporteret illa ei in-
herere cum ſubiectū nō ſuſtētet accidens per hoc
ꝙ accidens ei īheret qꝛ ſic recipit ab eo: ſic eīn re-
cipit ſicut eſt in potētia ad ipſum. Omne autē qḋ
eſt in potētia inquantū hmōi magis habet recipe-
re q̄ꝫ dare: ſed inq̄ꝫtū eſt ens perfectū illud ſuſten
tat imperfectū. et ſic deus non p hoc ꝙ ſubſternit̄
ſuſtentabit illud accidens: ſed per hoc ꝙ ſuā pfe-
ctionē eſſendi illi cōmunicabit. Similiter ſi for-
mā naturalē aſſumeret non eo modo eā reciperet
ſicut materia: ſed eo mō quo ꝯpoſitū/ ſꝫ qḋ cōpo
ſitum nō poteſt facere p ſe ⁊ pmo ſed ratione par
tis recipit/ et rōne partis recipit̄. hoc deꝰ p ſe pri-
mo poteſt facere. ¶ Ad formā ergo dicendū ꝙ
Solutio. aliud eſt ſuſtētari alio p modū quo natura ſuſten
tatur a ſuppoſito: aliud p modū q̄ accidēs a ſub
iecto/ vel forma a materia ſiue materia a forma.
Que ergo minꝰ ſunt ſuſtentabilia a ſe/ et plus ab
alio: illa magis poſſunt alteri inherere vel mate
rialiter ꝯiungi ſed minꝰ ſuſtētari. q̄ꝫ ꝯo aliter/ illa
magis poſſunt ab alio ſuſtētari p modū ſuppoſiti
Quarto. et minꝰ p modū ſubiecti. ¶ Quarto qꝛ deꝰ nō po
teſt facere ꝙ homo ſit angelꝰ vel aſinꝰ: ergo mul-
to minꝰ ꝙ deus ſit aſinꝰ vel angelꝰ: qꝛ plus diſtat
aſinus a deo vel angelꝰ q̄ꝫ ab hoīe cū quo cōuenit
Solutio genere. ¶ Solutio Deus nō pōt facere ꝙ homo
ſit angelꝰ in ſuppoſito creato ſꝫ icreato ſic aſſumē
do hoīem et angelū ſicut albū ⁊ muſicū: qꝛ cōicāt
ſibi ydeomata. et ſilr pōt facere ꝙ ipſe ſit aſinꝰ aſ
Quinto. ſumendo aſinū nō aliter. ¶ Quīto/ qꝛ in deo nō
differt velle ⁊ poſſe: ſed noluit aſinari/ ergo nō po
Solutio. tuit. ¶ Solutio/ fallatia figure dictionis: qꝛ mu-
tat̄ quid in aliq̄d. q̄cq̄d ei eſt velle eſt poſſe in diui
nis: ſꝫ nō ad quicq̄d: nā velle ē ad volitū/ poſſe ad
poſſibile. Unde multa poteſt q̄ꝫ nō vult: ſicut vult
quedā ⁊ quedā nō vult: et tñ velle ⁊ nolle ſunt idē
in deo. ¶ Ad argumēta in cōtrariū. Dicendum
Ad ratio- ad primū ꝙ infima natura non eſt capax ſupremi
nes ãte op doni ſi ſit donū cōicatū p inherentiā: qꝛ nō q̄cūqꝫ
poſitum. forma nata eſt recipi in quacūqꝫ materia: ſed no-
bilior ī nobiliori. Si autē ſit donū cōicatū p habi
tudinē relatiuā non ꝓhibet ipſum cōicari infime
ſicut ſupreme creature/ et ſic eſt ī ꝓpoſito: qꝛ pſo-
na aſſumpta nō eſt in aſſumente p inherentiā nec
ecōuerſo: ſed p habitudinē relatiuā non q̄ꝫcunqꝫ
ſed dependentie ad terminū depēdētie/ vt in quo
exiſtit. ¶ Ad ſecundū dicendū ꝙ licet natura ir-
rationalis non ſit pſonabilis pſonalitate ꝓpria:
eſt tñ pſonabilis pſonalitate aliena: qꝛ in pſona
aliena poteſt exiſtere: nec aliter pſonat̄ aſſumptū
in aſſumente/ dato etiā ꝙ non poſſet perſonari p-
ſonalitate aliena. Poſſet tamen ſuppoſitari ſup-
poſito alieno: qꝛ ſibi nō repugnat ratio ſuppoſiti
ꝓpriū vel alieni/ ⁊ hoc ſufficeret ad aſſumptionē.
¶ Ad tertium dicēdū ꝙ ſi creatura irrationalis
vniretur perſone diuine non vniretur perfectius
q̄ꝫ rationalis. Et cū dicit̄ de cōmunicatiōe ydeo-
matum ſcdm totū et partes. Dicendū ꝙ hoc ar-
guit imperfectionē: qꝛ homogenium et eutroge-
nium non perfectiꝰ eſt homogenio. Et iterū cum
dicit̄ ꝙ quelibet pars lapidis eſſet deꝰ. Dicendū
ꝙ non: qꝛ hec ꝓpoſitio lapis eſt deꝰ/ non verifica
tur niſi p ſuppoſito ſub hoc ſenſu: ſuppoſitum ha
bens naturam lapidis eſt deus: ſed cū dicitur q̄li
bet pars lapidis eſt lapis. ibi ſumitur p natura ⁊
variatur medium. ¶ Ad vltimū de appetitu di-
cendum ꝙ in eo eſt potentia obedientialis: et hoc
ſufficit.

¶ Queſtio ſecunda.

Secundo queritur vtrum verbū
aſſumpſerit naturam huma-
nam quo ad totum et partes
ſimul/ vel ordine quodāꝫ? Et
arguit̄ primo ꝙ aſſumpſit pri- Primū ar
mo totum: qꝛ qḋ eſt magis ad gumentū.
imaginē eſt magis aſſumpti
bile: ſed veriꝰ eſt ad imaginē
totum cōpoſitū q̄ꝫ partes: er
go ⁊c. Maior patet: qꝛ ideo eſt hō magis aſſum-
ptibilis q̄ꝫ brutū qꝛ eſt ad imaginē. Minor ꝓbat̄
qꝛ homo imago dei eſt eo ꝙ capax eiꝰ eſt/ et parti
ceps eſſe poteſt ſcdm Auguſtinū: ſed totꝰ homo ca-
pacior dei eſt q̄ꝫ aīa: qꝛ aīa ſeparata retardatur ne
ferat̄ in illud ſummū celū ꝓpter appetitū admi
niſtrādi corpus ſcdm Augu. 15. ſup Geñ. in fine.
ergo ⁊c. ¶ Itē ordine nature/ priꝰ ineſt pfectio Secundū
toti q̄ꝫ partibꝰ. vnde philoſophꝰ pmo phiſicorū
dicit neceſſariū totū eſſe priꝰ parte: ſed aſſumi ab
vnitate diuine pſone magne pfectionis eſt: ergo
mediante toto ꝯuenit aſſumi partibꝰ ⁊ nō ecōuer
ſo. ¶ Itē ſi pmo partes aſſumerent̄: tunc ſicut to Tertium.
to aſſumpto fieret pdicatio totiꝰ de aſſumente p
denoīationē dicēdo deus eſt homo/ ⁊ econuerſo.
ſic aīa aſſumpta per ſe fieret pdicatio dicendo aīa
eſt deus/ ⁊ ecōuerſo. caro eſt deus/ ⁊ ecōuerſo. qḋ
non cōcedit̄. ¶ Item ſi partes primo ⁊ p ſe aſſu- Quartuꝫ.
merent̄ q̄t eſſent partes tot eſſent aſſūptiōes/ ⁊ ſic
non vna aſſumptio. ¶ Itē arguit̄ ꝙ ſimul aſſum Quintuꝫ.
pſit nō ordine quodāꝫ: qꝛ ſi eſſet ibi aliquis ordo
hoc eſſet aut qꝛ totū aſſumeret̄ mediātibꝰ partibꝰ
coniunctis aut diuiſis. non mediantibus partibꝰ
diuiſis: quia partes humane nature nō fuerunt a
principio diuiſim aſſumpte. nec mediantibꝰ con-
iunctis: qꝛ partes coniuncte ſunt idem ꝙ totum.
Eiuſdem autē ad ſeipſum non eſt medium: ergo
totum nō fuit aſſumptū mediantibus partibus.
¶ Item nec partes mediante toto: qꝛ ſcdm Dam.
naturam quam primo verbum aſſumpſit nūq̄ꝫ di
miſit: ſed conſtat ꝙ naturam humanam in ſua to
talitate dimiſit in morte: alioquin non fuiſſet ve
re mortuus: non ergo primo aſſumpſit totam na-
turam ⁊ poſtea partes: ſed potius econuerſo. Et
iterū ſublato medio p quod aliqua vniuntur au
fert̄ vnio eorū: ſed in morte xp̄i vt dictū eſt ablata
fuit natura humana quo ad totalitatē ſuam: ⁊ ta
men non fuit ſublata vnio pſone diuine cum par
tibus humane nature: ergo totum nō fuit mediū
vnionis reſpectu partiū. ¶ Per idem ꝓbat̄ ꝙ ca
ro non fuit aſſumpta mediante anima: qꝛ ſublata
vnione aīe ad carnem/ nō fuit ſublata vnio perſo-
ne diuine ad eandē. ergo anima non fuit mediū
quo caro vniret̄ verbo. Per eandē rationē nec ca
ro fuit mediū quo aīa vniret̄ verbo. ¶ In cōtra In oppoſi
rium arguit̄ ꝙ partes aſſumpte ſint mediante to- tum.
to: qꝛ Dam. 3. libro dicit. In dño ieſu xp̄o nō par
tes partium intuemur: ſed que ꝓxime opponunt̄
ſcꝫ humanitatem ⁊ diuinitatē. Humanitas autē
eſt quoddam totum quod cōponitur ex anima ⁊
corpore. filius dei ergo aſſumpſit partes mediāte

toto. ¶ Sed ꝙ aſſumpſit totũ mediãtibus par-
tib⁹ arguit̃ ſic. cũ priorib⁹ facta eſt vnio: ſed par-
tes ſunt priores toto .2. phiſicorũ. ergo prĩ⁹ facta
eſt vnio cũ partib⁹ ꝗ̃ cũ toto. Et hoc videt̃ Au-
guſtin⁹ dicere de agone xp̃iano. Inuiſibilis ⁊ icõ
municabilis veritas ꝑ ſpm̃ animã / ⁊ per animam
corp⁹ ⁊ ſic totũ hominẽ aſſumpſit. Mʒ aũt aſſum
pſit corp⁹ mediãte aĩa videt̃ ꝑ Auguſtinũ ꝗ dicit
ad voluſianũ ꝙ ipſa magnitudo diuine virtutis
aĩam ſibi rationalem / ⁊ ꝑ eandẽ corpus humanũ
totũq; hominẽ i meli⁹ mutãdo coaptauit. ¶ Di-
recte arguendo ad oppoſitũ. Primo arguit ſic.
Sic ſe habet aſſumptio partiũ ad aſſumptionẽ to-
tius / ſicut partes ad cõpoſitũ: ſed partes ꝓcedũt
naturaliter ꝯpoſitũ. ergo pri⁹ aſſument̃ partes ꝗ̃
cõpoſitum. ¶ Itẽ illud eſt pri⁹ q̃d ſequit̃ aliud /
⁊ nõ ecõuerſo. vt in poſtp̃dicamẽtiʒ / pri⁹ eſt a quo
non cõuertit̃ ſubſiſtendi cõſequẽtia. ſed ſequitur
verbum aſſumpſit totũ / ergo partes ⁊ nõ ecõuer-
ſo. ergo aſſumptio partiũ precedit aſſumptionem
totius. ¶ Rñdeo tria vidẽda ſunt. Primo quo-
modo partes ſe habeãt ad totũ in ord⁹ generalit̃.
Scd̃o ſpecialiter de ordine partium ad totum in
cõparatione ad aſſumptionẽ verbi. Tertio vtruʒ
aſſumptio ſit facta mediãte gratia. ¶ Circa pri-
Prima opinio. mum dicunt aliqui ꝙ totũ dicit aliquid poſitiuuʒ
Hec opĩo abſolutum ſuꝑadditũ partib⁹ ꝯponentib⁹: vt hõ
eſt ſcoti ſit aliud realiter ab aĩa ⁊ corpe. et ad hoc adducũt
ꝙ totũ di- auctoritatẽ philoſophi .7. metaphiſice ca. vltimo
ſtinguit̃ a qui dicit ꝙ hoc q̃d eſt ba. eſt aliud ꝗ̃ b. ⁊ a. et dicit
ſuis ꝑtib⁹ ibi ꝙ ſyllaba eſt aliud ꝗ̃ habere vocales ⁊ ꝯſonã
tes / et caro nõ eſt ignis ⁊ terra ⁊ calidum ⁊ frigi-
dum / ſed aliquid aliud. vbi cõmẽtator dicit. Syl
laba nõ eſt littere ex quib⁹ ꝯponit̃: ſed eſt aliquid
additum litteris. Et ſimiliter caro non eſt aqua
et ignis ex quib⁹ cõponitur: ſed eſt alıquid aliud
additum. Et ſignũ ꝙ hoc eſt aliquid additũ ele-
mentis eſt: qm̃ iſta qñ diſſoluuntur ⁊ corrumpunt̃
ſyllaba non reſoluit̃ in ſyllabas: neq; caro in car
nes ſicut reſoluunt̃ res in illa ex quib⁹ cõgregant̃
ſeʒ res in quib⁹ ꝑ cõgregationẽ nõ ſit aliud addi
tum. ¶ Item cõmẽtator .3. de natura. cõmẽto .5.
Compoſitũ ex intellectu ⁊ intẽtione nõ eſt aliq̃d
tertiũ aliud ab eis / ſicut eſt de aliq̃ cõpoſitiʒ ex ma
teria ⁊ forma / ꝯpoſitũ eſt tertiũ ⁊ aliud a partib⁹
Et ſic cõcludit ex dicta auctoritate ꝙ cõpoſitum
realit̃ a partib⁹ differt. ¶ Ad idẽ Auicẽna .3. me-
Auicẽna. taphiſice ſue ca. 5. Denari⁹ ẽ aggregatio ex nouẽ
⁊ vno cũ accepta ſimul fuerit vtraq; / ⁊ ꝓuenit ex
eis cõiunctis aliq̃d aliud ab eis q̃d eſt decẽ. ⁊ ꝓpt̃
hoc dicit egregi⁹ philoſoph⁹ / nõ puteʒ ꝙ ſex ſint
tria et tria: ſed ſunt ſemel ſex. ¶ Itẽ Auic. 5. me-
taphiſice. c. 5. Materia eſt q̃dã q̃d nõ habet eſſe
per ſe vllo modo: nec eſt in effectu niſi ꝑ formam:
forma vero eſt q̃dã ab ea ꝗ̃ꝑ vnũ non eſt aliud:
coniunctũ vero neutrum eorum eſt. ¶ Ad idem
datur ratio talis. Nulla mutatio eſt per ſe ad re-
lationem: q2 in ad aliq̃d nõ eſt motus nec muta-
tio. ergo in generatione aliquod abſolutum pro-
ducitur: ⁊ aliquod abſolutũ corrumpitur: ipſe au
tem partes non generantur nec corrumpunt̃ ſm̃
philoſophum .7. metaphiſice / ſed compoſitum: er
go cõpoſitum ad quod terminatur tã generatio
Contra ꝗ̃ corruptio eſt aliquid abſolutum realiter diffe-
opinionẽ rens a partibus. ¶ Hec opinio non placet aliis /
Scoti. ⁊ eſt contra philoſophos ⁊ ſanctos ⁊ efficatiores

rationes ſunt contra eam ꝗ̃ ꝓ ea. Eſt ergo dicta Alia opi-
opinio contra philoſophos. Cõmẽtator eñ p̃mo nio.
phiſicoꝝ vbi d2 a philoſopho ꝙ totũ nichil aliud
eſt ꝗ̃ congregatio partium / vult ꝙ vnaqueq; par
tium eſſe aliud a toto dicit̃: ſed omnes i ſimul nõ
poſſunt eſſe aliud a toto nec dici. ⁊ .4. phiſicoruʒ
Non eñ eſt totum niſi partes eius. ¶ Item Aui
cẽna .4. metaphiſice. ca. p̃mo. Homo eſt anima ⁊
corpus ⁊ neutruʒ per ſe. ¶ Adhuc adducit̃ ratio
talis. Nulla natura totalis aſſumpta a verbo eſt
depoſita in morte ſm̃ Damaſ. 3. lib. ca. 3. vbi dicit
Nullã autem nature partiũ non corpus non ani-
mam: ſed corpus ⁊ animam ⁊ rationalẽ ⁊ intelle-
ctualem et voluntariam et operatiuam poſſedit:
ſed ſi forma ꝯpoſiti eſſet realiter a ſuis partibus /
cum illam in triduo non habuit xp̃us depoſuiſſet
aliquam naturam quam aſſumpſit. ¶ Item oĩs
forma vltimior eſt ꝑfectior: q2 forma vltima con
tinet in ſe in virtute omnes precedentes: ſicut in-
tellectiua continet in virtute ſenſitiuam et vege
tatiuam: ſed ſi eſſet forma compoſiti alia vltra in
tellectiuam eſſet perfectior ꝗ̃ intellectiua. quod
eſt contra ſecundã ꝓpoſitionem de cauſis / vbi di
citur in cõmẽto ꝙ anima eſt in orizõte eternitatiʒ
ꝗ̃tum ad ſuperius. ⁊ cõtra cõmẽtatorem .2. phiſi
corum. ¶ Item Auguſtinus .14. de trini. ca. 4.
Anima intellectiua ſic ordinata eſt cũ ordine na-
turarũ nõ locoꝝ vt ſupra illam non ſit niſi deus.
¶ Item ſi totum aliquid addat ſuꝑ partes acci
pio illam formam compoſiti quam tu das ⁊ ma-
teriam ſuaʒ / illa forma ⁊ iſta materia ſunt partes
alicuius oppoſiti. oportet ergo per te ꝙ forma il-
lius compoſiti differat realiter ab iſtis partibus
Et iterum accipio illam formam compoſiti ⁊ ma
teriam ſuam cum ſint partes habent vnum com
poſitum: oportet ꝙ illa forma compoſiti differat
realiter ab iſtis partibus: ⁊ ſic in infinitum. Et hec
eſt deductio philoſophi .7. metaphiſice ꝓ̃us ſint
querẽtis de eſſentia compoſiti / an ſit eſſentia ſim
plex vel q2 compoſitum q2 aut eſſentia rei cõpoſi
te eſt ſimplex aut cõpoſita: ſi ſimplex habet̃ ꝓpoſi
tum: ſi ꝯtrariũ dicunt. Arguit̃ ſic / q2 ex illa eſſen
tia ꝯpoſita cũ ſuis partibus aut reſultat vna ſim
plex vel ꝯpoſita: nõ ſimplex q2 ſic habet̃ ꝓpoſitũ
ergo ꝯpoſita. et tũc arguit̃ ſicut pri⁹: ⁊ ſic erit pro
ceſſus in infinitũ q̃d eſt incõueniẽs. ſtandũ eſt igit̃
in p̃mis ꝙ eſſentia ꝯpoſiti eſt ſimplex. ¶ Et ideo Cauſa.
d2 ꝙ in nullo abſoluto differũt partes ⁊ ꝯpoſitũ:
ſʒ illud idẽ q̃d dicũt partes ſub indifferẽtia q̃dã ſcʒ
ſub actuali vnione / nec ſub actuali ſeꝑatione. hoc
dicit cõpoſitum ſub actuali vnione. Et ideo dicit
boeti⁹ ꝙ tã diu eſt ꝯpoſitũ ꝗ̃diu partes ſũt vnite
Mʒ aũt partes nõ dicãt actualẽ vnionẽ nec ſepa-
rationẽ ꝓ̃ciſe patet. q2 ſi dicũt actualẽ vnionẽ pre
ciſe nõ poſſunt ſeparari actualiter. ſi dicũt actua
lem ſeparationẽ / non poſſent vniri: et ideo ita eſt
imaginandum de partib⁹ ſicut dicit Auice. ꝙ na
tura ſeu q̃dditas non eſt vnũ nec multa: q2 ſi eſſet
vnũ nõ poſſet eſſe in plurib⁹. ſi eſſet plures nõ poſ
ſet eſſe in vno q̃d falſum eſt de omni natura crea
ta. ¶ Ad argumenta alterius opinionis cum di
citur ꝙ hoc quod eſt ba. eſt aliud ab a. et b. Di- Ad ratio-
cunt aliqui ꝙ ex iſto nõ ſequitur ꝙ ſit aliquid ab- nes opio-
ſolutum: ſed ſufficit ꝙ ſit aliquid relatiue di- nis p̃me.
ctum. Uel ipſe intelligit ꝙ eſt aliud a parti-
bus ſigillatim acceptis / non autem coniunctim.

¶ Aliter dicitur ꝙ ſecundum commẽtatorem philoſoph⁹ vult inueſtigare naturam forme per ſimilitudinẽ in artificialibus vbi non ſolum inueniuntur partes materiales ſine materia ſed et forma et ideo cum .b. et a ſunt ibi partes materiales ſecũdũ philoſophũ ita ꝙ nec a eſt pars formalis reſpectu .b. nec ecõuerſo in homine aũt vna pars puta anima eſt formalis reſpectu alterius puta corporis et non vult philoſophus aliud dicere niſi ꝙ ba. eſt aliũ ba. a. et .b. et .a. forma ſua ſicut patet per exemplum quia domus includit tanꝙ partes materiales ligna et lapides et tanꝙ formam ipſam compoſitionem. licet ergo totum compoſitum ꝙ eſt domus ſit aliud a lignis et lapidibus ſigillatim accipiendo et a forma domus ſigillatiꝫ accepta per ſe tamen non eſt aliud ab iſtis ſimul omnia accipiendo eodemmodo dicunt in compoſito ex corpore et anima quod eſt aliud a corpore per ſe accipiendo corpus ⁊ ab anima intellectiua preciſe eam accipiendo non tamen eſt aliud vtrũqꝫ ſimul accipiendo. et ideo exemplum non eſt ad propoſitum quia philoſophus nõ dicit ꝙ ba ſit aliud ab .a. et .a. b. et a ſua forma ſimul ſed tantum ꝙ ſit aliud ab a. et .b.

¶ Ad auicẽ. dicitur ꝙ vult ipſe totum eſſe aliud a partibus ſigillatim acceptis. ¶ Ad rationem dicitur ꝙ mutatio ꝗ̄ eſt generatio terminatur ad aliud abſolutum ſed ad realẽ vnionem partium quãdo em̃ homo generatur producitur vnũ compoſitũ naturale quod eſt materiale reſpectu anime intellectiue ⁊ ex hiis duabus partibus vnitis reſultat compoſitum fundamẽtum aũt huius relationis ad quod terminatur generatio eſt corpus et natura. ¶ Ad aliud de corruptione dicendum ꝙ ſicut Auguſtin⁹ contra felicianum dicit ꝙ tenebroſitas in aere cauſatur ex ſola lucis abſentia ita ſola abſentia anime facit mortem et corruptionem ⁊ hec eſt intentio dyoniſij ſecũdo celeſtis ierarchie vbi dicit ꝙ mors in nobis non eſt ſubſtãtie conſumptio ſed vnitorũ diſcretio vnde totum dicitur corrũpi quando poſt ſeparationem non ẽ vnio partium prius ſm naturam ſeparatarum. Dicunt ergo ad argumentũ ꝙ totum compoſitũ corrũpitur vt eſt fundamẽtũ illi⁹ reſpectus imaginant̃ em̃ ꝙ ſicut in ꝓductione hoĩs priaria compoſitionem generatur ex materia et forma aliqua naturaliter producta ⁊ in vltimo anima intellectiua per creationem infunditur ita ꝙ ſit vnum compoſitum abſqꝫ hoc ꝙ aliqua pars eius capiat eſſe per generationem eodem modo ymaginatur ꝙ totum compoſitum corrumpitur abſqꝫ hoc ꝙ aliqua pars eius capiat non eſſe per corruptionem. Similiter ad illud quod implicatur de generatione dicunt ꝙ partes non generantur per ſe nec relatio ſed compoſitum ⁊ ꝙ dicit philo. de relatiõe dicitur ꝙ verũ ẽ ꝙ nõ poteſt generari per ſe ⁊ tũc quando arguetur vltra cõpoſitionem non poteſt eſſe ſine relatiõe ergo relatio eſt formalis ipſo cõpoſiti dicendũ ꝙ non valet illa ꝯña hoc non poteſt eſſe ſine illo ergo illud eſt ſibi ratio formalis ſed fallit in multis. ¶ Poteſt autem confirmare ſecunda opinio ſic quia ſi humanitas chriſti vel alterius differret realiter ab omnibus partibus eſſentialibus ſimul iunctis aut differret ſe tota aut aliquo ſui non ſe tota quia ſic multis

Cõfirmat̃ ſcđa opio.

includũt de partibus eſſentialibus in eſſentia ſua quod eſt contradictio aut aliqua parte ſui et tunc aut illa eſſet eſſẽtialis pars ⁊ ſic differret a ſeipſa aut nõ eẽntalis ⁊ tunc eẽntia includeret aliꝙ nõ eſſentiale quod eſt contradictio. ¶ Preterea ſi ex vnione anime cum corpore reſultaret alia res aliqua quam includeret humanitas cum humanitas non includat niſi ſubſtantiam ⁊ omnis ſubſtãtia aut ſit forma aut materia aut compoſitũ oporteret ꝙ illud eſſet alterum illorum trium et ſic vel eſſet duplex forma vel duplex materia vel duplex compoſitum et multa huiuſmodi inconuenientia ſequerẽtur. Unde ex coniunctione forme cum materia nichil aliud ſequitur niſi forte eſſe actualis exiſtẽtie ſi differũt a quo abſtrahit humanitas ¶ Contra hoc tamen aliqui arguunt ſic cauſa eſt ad cui⁹ eſſe ſequitur aliud partes autem ſũt cauſa compoſiti non niſi vt ſunt coniuncte. ergo compoſitũ eſt aliud a partib⁹ etiã ſimul iunctis. ¶ Dicendũ ꝙ materia ⁊ forma non ſunt vna cauſa compoſiti ſed due etiam ſimul iuncte ⁊ a qualibet etiã prout eſt alteri coniuncta differt compoſitum ſed nõ a ſimul iũctis q̄ eſſentialr̃ ẽ ille due. Alias nõ eſſet completa diffinitio ex materia ⁊ forma ſi addita preter hoc includeret aliquod tertiũ ex agẽte ⁊ patiente bene reſultat tertium ſed ex materia ⁊ forma nullũ tertiũ ſicut nec ex figura ⁊ cera niſi forte exiſtentie eſſe. ¶ Secundo arguitur ſic quia 5. metha. dicitur ꝙ bis tria non ſunt ſex ⁊ ſic dicẽdum ꝙ aliud eſt de partibus actualibus quarum per ſe quelibet importet ſpeciem ſui generis completam de quibus ſimul iunctis non poteſt dici ꝙ ſunt formaliter ipſum totum ſicut quãdo dico bis tria dico formaliter duos nũeros ternarios quorum quilibet eſt per ſe ſpecies nũeri completa ex talibus autem non fit per ſe vnum. Unde vt ſic nõ ſunt numerus ſenarius ſed quando dico ſemel ſex vnitates omnes numeri inferioris potentialiter includuntur ſola autem materia nũeri ꝗ̄ eſt vnitas ⁊ vltima forma actualiter ſenarij exprimitur vnde ſolum ſemel ſex formaliter ſunt ſex et ſimiliter ſi diceremur vegetatiuum ſenſitiuum et intellectiuum ſunt homo non bene diceremus quia quodlibet illorum per ſe actu ſit natum facere ſpeciem completam ſed cum dico compoſitum de anima ⁊ corpore aut forma et materia humana dico actũ et potentiam que non ſunt nata ſeorſum aliquid facere ſed iuncta vnum compoſitum faciunt intrinſece et per conſequens ſunt illud vnde ſunt id ipſum ꝙ compoſitum quod componunt.

¶ Et tum ad ſecundum de mediatione totius et partis in aſſumptione verbi dicunt quidam ꝙ ſimultas et ordo aliquorum poteſt attendi dupliciter vel ſecundum rem vel ſecundum rationem ſi ſecundum rem adhuc dupliciter quia vel ſecundum tempus vel ſecundum naturam tantum ⁊ in omnibus deducetur queſtio. Si ergo queratur de ſimultate vel ordine temporis in aſſumptione humanitatis et partium eius ſic dicendum eſt ꝙ nullus fuit ibi ordo temporis ſed ſimul et in eodem inſtanti fuit caro chriſti concepta et animata anima rationali et natura humana ex hiis perfecta vnita verbo quod patet ſic caro non prius tempore fuit concepta quam verbo vnita nec econuerſo nec prius fuit concepta quam anima-

2. articul⁹. Durandus di. ij. q. ij.

ta. ergo ſimul fuit tota caro concepta et anima-
ta et natura perfecta verbo vnita. ¶ Conſequen-
tia patet quia quando aliqua ſunt ſimul in eodẽ
inſtanti quicquid eſt ſimul cum vno eſt ſimul cum
alio. Si igitur conceptio carnis et eius vnio cum
verbo fuerit ſimul et non vnum prius altero ſi a-
nimatio carnis fuerit ſimul cõceptione ſequitur
neceſſario ꝙ fuit ſimul cũ vnione ita ꝙ tria eſſent
ſimul conceptio animatio et vnio. Antecedẽs p-
bat̃ ꝗtũ ad ſuos articulos q̃s ptinet. Prim⁹ ẽ ꝙ
caro chriſti non prius fuit concepta q̃ verbo vni-
ta ⁊ hoc patet ſic quia filius dei dicitur fuiſſe con-
ceptus ex virgine Luce primo. ecce concipies in
vtero ⁊ paries filium ⁊c. et in ſimbolo apoſtolorũ
de filio qui conceptus eſt de ſpiritu ſancto nat⁹ ex
maria virgine. ¶ Hoc autem non poteſt dici ra-
tione diuine nature quia ſm illam non fuit ex ma
tre conceptus ſed a patre eternaliter genitus er-
go ſm naturam aſſumptam nõ ratione anime q̃a
illa eſt per creationem: ergo rationis carnis ſed
ratione carnis non poteſt dici cõceptus niſi in eo
dem inſtanti caro eſſet verbo vnita quia vnio fa-
cit communicationem ydeomatum ergo ⁊c. ſꝫ ca-
ro non potuit prius eſſe verbo vnita q̃ eſſe conce
pta ⁊ vniri nichil poteſt alteri antequã ſit ſed caro
chriſti incipit eſſe per conceptionem ergo non po-
teſt eſſe vnita prius q̃ concepta ⁊ ſic patet articu-
lus primus intercedentis. Unde Auguſti. de fide
ad petrum firmiſſime tene ⁊ nullatenus dubites:
non carnem chriſti ſine deitate conceptam in vte-
ro virginis. ¶ Secund⁹ articulus eſt ꝙ caro chri-
ſti non prius fuit concepta q̃ animata ⁊ hoc: patꝫ
ſic agens infinite virtutis ſimul ⁊ in inſtanti mate
riam diſponit ⁊ vltimam formã inducit niſi ſit ſuc
ceſſio congrua fini quem intendit quia non poteſt
ibi eſſe ſucceſſio ex reſiſtentia paſſi ad agens infini
te virtutis niſi ſit ibi ſucceſſio ex libera voluntate
agentis conſiderantis ſucceſſionẽ congrue finire
actionis ſed in conceptiõe carnis chriſti ſpiritus
ſanctus qui eſt infinite virtutis fuit agens ſm il-
lud Luce primo. Spiritus ſanctus ſuperueniet in
te. Nec congruebat fini huius actionis ſucceſſio
ergo ſimul ⁊ in inſtanti in conceptione carnis ma
teria fuit diſpoſita et anima rationalis introdu-
cta. ¶ Quod autem fini huius actionis non cõgrue
ret ſucceſſio nec etiam actioni patet quia ſi prius
fuiſſet caro concepta q̃ animata cum non prius
fuerit concepta q̃ verbo vnita vt ſtatim probatũ
eſt ſequitur ꝙ filius dei aſſumpſiſſet carnem ha-
bentem eſſe carnis per aliam formaꝫ q̃ ſit anima
rationalis ſed conſtat ꝙ adueniẽte anima illa for
ma ceſſiſſet. ergo fruſtra aſſumpta fuiſſet prima
quia ad finem aſſumptionis nichil feciſſet ſcilicet
ad redemptionem hominis. Patet ergo ꝙ ſimul
fuerunt hec tria carnis conceptio eius anima-
tio et vnio vtriuſqꝫ cum perſona verbi. Et hoc
eſt quod Damaſcenus dixit libro tertio ſimul dei
verbum caro ſimul animata caro rationalis ⁊ in
tellectualis nullus ergo fuit ordo tẽporis. ¶ Sed
Inſtantia. dicet aliquis ꝙ inſufficienter inductum eſt inſtan
tia quia poſſet dici ꝙ anima prius tempore fuiſ-
ſet creata ⁊ verbo vnita q̃ caro concepta eſt ani-
mata ⁊ verbo vnita ⁊ ſic creatio anime et ei⁹ vnio
cum verbo preceſſiſſet tempore illa tria q̃ ſupra di
Solutio cta ſunt. ¶ Sed iſtud non valet quia forma nunq̃

tempore precedit compoſitum cui dat eſſe et ſpe-
ciem vt patet. ix. Metha. cum igitur anima ſit for
ma dans eſſe et ſpeciem hominis quod facit per
vnionem ſui cum materia inconueniens eſt dice-
re ꝙ fuit anima chriſti prius tempore creata et a
verbo aſſumpta q̃ carni vnita. Et ideo dicit Da-
niel is libro. tertio. Non nunc quidam men-
tiuntur ante eam que eſt ex virgine conceptionem
intellectus eſt vnitus dei verbo nullus ergo fuit
ordo temporis in predictis. ¶ Si autẽ loquamur
de ordine nature ſic dicendũ ꝙ conceptio preceſſit
animationem ⁊ animatio vnionẽ cum verbo: ſed
in ipſa aſſumptiõe nullus fuit ordo nec totius ad
partes nec partium ad totum nec partium adinui
cem. Quod autem conceptio preceſſerit ordine natu
re animationem patet ſic diſpoſitio materie qua-
liſcunqꝫ ſit illa precedit ſm naturam introductio-
nem forme: ſed primum vocatur conceptio in pro-
poſito noſtro non enim conceptio fuit aliud niſi ma
terie prepoſitia ſm vocatur animatio: ergo conce
ptio ſm naturam fuit animatiõe prior. ¶ Quod au-
tem animatio ſimiliter preceſſerit vnionem natu
re cum verbo patet ſic prius ſecũdum naturam ẽ
aliquid actu ens in ſe q̃ vnitum alteri a quo non
habet formaliter ſuam actualitatem quod dico p
pter materiam q̃ nullam actualitatem habet niſi
per formam ⁊ ideo non eſt prius actu ens q̃ for-
me vnita ſed in ceteris infallibiliter verũ eſt opor
tet enim omne illud quod vnitur alteri prius eſſe
aliquid in ſe vel in potentia quando vnitur actui
ſuo vt dictum eſt de materia quãdo vnitur ſue for
me ſubſtantiali vel in actu quando vnitur alteri
a quo non habet formaliter eſſe actu ſed natura
aſſumpta a verbo non habet ab aliquo eſſe forma
liter ſed effectiue ſolum ſicut alie res. ergo natu-
ra aſſumpta fuit prius ens actu q̃ verbo vnita ſꝫ
actualitas eius eſt per vnionem cum materia q̃
vocamus animationem. ergo animatio preceſſit
ſecundum naturam vnionem ad verbum ⁊ ſic pa
tet ꝙ ſecundum naturam conceptio preceſſerit a-
nimationem et animatio aſſumptionem a verbo.
¶ Quod autem in ipſa aſſumptione non fuerit ali-
quis ordo nature patet quia ille ordo vel eſſet ex
parte aſſumptionis vel ex parte aſſumptorum nõ
ex parte aſſumptionis quia non ponitur fuiſſe ni
ſi vna aſſumptio vnius autem ad ſeipſum non po
teſt eſſe realis ordo: ergo ex parte aſſumptionis
non poteſt poni aliquis ordo realis. Item nec ex
parte aſſumptorum comparando totum ad par-
tes et econuerſo quia inter illa non eſt realis or-
do nature q̃ ſunt penitus idem re ⁊ vnum claudi-
tur intrinſece in intellectu alterius ſed totum cõ-
poſitum et partes eius vt vnite ſic enim aſſum-
pte ſunt vt ſtatim probatum eſt ſunt penitus ideꝫ
totum enim non eſt aliud q̃ partes vnite nec par
tes vnite q̃ totũ cõiunctum vnum etiã clauditur
intrinſece in intellectu alterius quia impoſſibile
eſt intelligere coniunctum niſi ex partibus vnitis
et econuerſo impoſſibile eſt intelligere cõiunctio
nem partium niſi intelligendo coniunctum ex eis
immo vtrobiqꝫ formaliter videtur eſſe idem con-
ceptus ergo inter iſta non poteſt eſſe realis ordo.
Item vna aſſumptio eſt vnius ad vnum ſed aſſum
ptio hũane nãe fuit vna ⁊ ad vnũ q̃ ad pſõalitatẽ
hũ:ꝗ fuit vnius aſſumpti ſed cõſtat ꝙ nã integra

humana ex partibus fuit aſſumpta ergo tam ipſa
ꝙ partes eius fuerũt aſſumpte vt vnum et ita nõ
fuit ibi aliquis ordo realis. ¶ Per idẽ patet ꝙ vna
pars puta caro non fuit aſſumpta mediãte alia
ſ. anima quia quando aliquid vnitur duobus nõ
vt duo ſunt ſed vnum neutrum eorum eſt medium
vbi eſt enim medium ibi neceſſaria eſt diſtinctio
medij ad ea quorũ ẽ medium ſed perſona diuina
fuit vnita per ſe carni ⁊ anime non vt plura ſunt
ſed vt vnũ ſcʒ inq̃tũ ſunt partes vnius nature hu-
mane ergo vnũ non fuit aſſũptum mediante alio
⁊ ſic patet ꝙ in aſſumptione nõ fuit aliquis ordo
3. concluſio tẽporis nec aliquis realis ordo nature. ¶ Si au-
tem loquamur de ordine rõnis ſic dicendum ꝙ in
aſſumptione fuit talis ordo ſcʒ ꝙ totum fuit pri⁹
aſſumptuʒ ꝙ̃ partes ⁊ inter partes pri⁹ anima ꝙ̃
caro ⁊ inter partes anime prius mens que ſpiri-
tus vocatur ꝙ̃ pars ſenſitiua. ¶ Hic autem ordo
attendi poteſt ꝙ̃tum ad duo ſcʒ ad dignitatem na
ture aſſumptibilis ⁊ ſic quod ẽ dignius ẽ prius cõ
ſtat autem ꝙ totũ eſt dignius ſua parte ⁊ inter p-
tes anima dignior carne ⁊ iter partes anie pars
intellectualis q̃ dicitur mens ſeu ſpiritus eſt di-
gnior parte ſenſitiua que abſoluto nomine vocat
anima a doctoribus igitur prius ẽ aſſumptum to
tum ꝙ̃ aliqua pars eius ſm ordinem dignitatis ⁊
inter partes ſimiliter ẽ talis ordo qualis dictus ẽ
Aliomõ põt hic ordo attẽdi ſʒ fructũ aſſũptionis
que ẽ curatio nature aſſumpte ⁊ ſic ꝙ perfecti⁹ re
cepit hunc fructum perfectius ẽ aſſumptũ cõſtat
autẽ ꝙ fructum perfectius recepit totũ ꝙ̃ aliqua
pars ⁊ perfectius anima ꝙ̃ corpus ⁊ ſuperior pa
aie ꝙ̃ inferior ⁊ ita ſm rõnẽ eſt inter ea talis ordo
¶ Inquirendo autem de hijs prima cõcluſio cõce
Inquirit hic doctor qđ veritatis ſit in dictis durandi. ditur ab oibus catholicis qui dicunt ſingularem
in xp̃o cõceptionem ⁊ aiationem ſimul fuiſſe tem
pore ſicut in primo adam formatio vltimata de li
mo terre ⁊ inſpiratio ſpiraculi vite ⁊ ſimilr in eua
edificatio de coſta ſic intelligẽdo ꝙ̃ illo inſtante q̃
forma limi et coſte fuit corrupta anima rationa-
lis fuit infuſa qua formaliter formatus ẽ homo ⁊
mulier qr effectus cauſe formalis ſimul tempore
ẽ cum ea ⁊ ſimiliter in cõceptione xp̃i q̃ dicitur eẽ
ſimul cuʒ anima non intelligitur p̃cedens ſangui
nis preparatio ſed expulſio forme ſanguinis per
infuſionem anime rationalis ad quã primo cõſe-
cuta ẽ organizatio ⁊ figuratio corpis debita que i
xp̃o nõ p̃ceſſit animã ſicut in alijs hominib⁹ pre
cedit etiã tempore ⁊ corrũpitur aduenẽte ala q̃
ſecũ aliam defert ſicut effectũ formalem ex quo di
cunt aliqui xp̃ʒ fuiſſe prius animatũ Io. baptiſta
ꝓpter quod dixit qui poſt me venit ſcʒ naſcẽdo añ
me factus ẽ per aiationẽ ⁊ in quodã ſermõe dicit
qñ exultauit in vtero nõdũ inerat ſpũs vite ⁊ iam
erat animatus. ¶ Hoc aũt non eſt ꝓbabile qr xp̃s
Non eſt ꝓbabile ꝙ xp̃s fuiſſet alat⁹ añ ioãnẽ baptiſtam. menſe ſexto conceptus fuit poſt Ioannem in nullo
autẽ fetu maſculino tantũ tardat aiatio niſi for
te ſit monſtrũ ⁊ defectus nature qđ nõ eſt dicendũ
in xp̃o. Qđ autẽ dicit qui poſt me venit aliter ex-
ponitur a ſanctis quia xp̃s venit poſt Io. tempo-
re ante eũ factus eſt ſecundũ hominẽ dignitate.
¶ Ad aliud nondũ inerat ſpũs vite ⁊ poteſtas re-
ſpirandi quia naſcendo tũc acquirit homo primo
cõmunẽ aerẽ. Probatio tamen non videt neceſſa
ria qr dicimus hoiem conceptum a matre ſua qui
tamen tempore conceptiõis nondum erat homo
nec vnum cum matre ratione cuius dicitur conce
ptus ſed ſicut dr mater concipere quando ſuſcipit
ſemen maris quo formatur fetus de mẽſtruo ſuo
⁊ ꝙ non toto momento formatur ⁊ cõſequens ani
metur eſt defectus virtutis ſeminis ſic dicitur vir
go concepiſſe quando ſuſcepit virtutem ſpirit⁹
ſancti formatiuam ⁊ quia neſcit tarda molimina
ſpiritusſancti gratia ideo mox verbum in vtero fa
ctum eſt caro ⁊ ſic deus ⁊ homo conceptus eſt de
virgine ⁊ ſpiritu ſancto et dum concipiebatur cõ-
ceptus fuit ſimul ⁊ deus ⁊ homo cum tamen cete
ri homines non ſint homines quando primo con-
cipiuntur. Videretur tamen alicui ꝙ articulus q̃
dicit filium dei eſſe conceptum de virgine non co-
git ipſum fuiſſe hominem in inſtanti conceptiõis
dum tamen fuerit homo ex carne tunc concepta ⁊
anima poſtea creata ⁊ infuſa ſicut etiam quilibet
filius dicitur conceptus de patre ⁊ matre cum ta-
men nullus tempore cõceptionis ſit homo ſed ſo-
lum propter hoc ꝙ de carne ex illis ꝯcepta ſit poſt
ea homo. ¶ Secunda concluſio de reali ordine na 2. cõcluſio.
ture concedenda ſunt omnia preter id quod dicũt
ꝙ ibi non fuit ordo ex parte aſſumptarũ partium
adinuicem. ¶ Contra quod videtur ꝙ corpus ſit Cõtra durã. ꝓbat ꝙ ex pte aſſũptarũ partiũ fuit ordo realis.
aſſumptum mediãte anima quia ſicut corpus nõ
habet eſſe niſi propter animam ⁊ mediãte anima
ſic nec beatificabile nec vnibile niſi propter ani-
mam ⁊ mediante anima nec per conſequens aſſũ-
ptibile niſi mediãte anima. ¶ Preterea illud qđ
per ſe nullo modo poteſt aſſumi ⁊ de potentia ab-
ſoluta quando aſſumitur diſtincte non aſſumitur
niſi mediante illo quod per ſe aſſũi poteſt ⁊ ꝙ dat
ſibi rationem aſſumptibilitatis ſicut figura q̃ per
ſe non poteſt afficere ſubſtantiam: ſed quando af-
ficit eam hoc eſt mediante ꝙ̃titate q̃ per ſe affice-
re poteſt ⁊ dat figure rationem afficiendi ſed ma-
teria prima per ſe non eſt aſſumptibilis forma
autem per ſe eſt aſſũptibilis immo dat materie ꝙ
ſit aſſumptibilis ergo quando aſſumitur forma
cum materia forma eſt ipſi materie medium aſſu
mendi. ¶ Preterea ſm iſtos prius eſt aliqđ actu
ens in ſe ꝙ̃ vnitum alteri prius autem eſt mediũ
reſpectu poſterioris. ergo eſſe actu eſt mediũ ma-
terie aſſumende ⁊ per conſequens illud quo eſt a-
ctu et forma eſt medium quo aſſumitur materia.
¶ Ad rationem eorum dicendum ꝙ maior eſt fal Ad rõnem durã.
ſa quia accidens vnitur materie et forme non vt
duo ſunt ſed vt vnum cum etiam ſubſtantia ſub-
ſit accidentibus et tamen accidens ineſt mate-
rie mediante forma. ¶ Et ad probationem dicen-
dum ꝙ hic eſt diſtinctio medij ab extremis realis
quia anima differt a materia et deitate. ¶ Vel di
cendum ꝙ maior eſt vera quando aliquid vni-
tur duobus vt ſunt vnum tantum et nullomodo
vt ſunt plura ſed tunc minor eſt falſa quia perſo-
na diuina eſt vnita carni et anime vt ſunt vnum
in natura et cum hoc vt ſunt duo. ¶ Alias non re-
manſiſſet vnio ipſorum ad perſonã in triduo quã-
do illa duo non erant aliquid vnum. ¶ Preterea
vbi eſt multitudo ⁊ non eſt ordo ibi eſt confuſio ſʒ
materia ⁊ forma naturaliter ſunt plures quorum
quelibet eſt vna reſpectu ergo cuiuſcum ꝗ erit cõ
fuſio niſi inter ea ſit aliquis ordo. ¶ Si autem
relatio et eſſentia differunt realiter in diuinis ſic

ꝙ vnū non ſit aliud tūc ⁊ ex parte aſſumētis opo⸗
teret eſſe ordinem nature vt eſſentia diceretur vni
ta mediante proprietate vel ecōtra propter idem
tertia ꝯclo ¶ Tertia concluſio vera eſt ſimplr̄ prout ponitur
quia ordo rationis eſt ibi ſicut dicunt ſed tātū pri
ma pars videt̄ dubia quia qn̄ dicūt ꝙ tamen ē pri
us rōne aſſūptū ꝙ̄ partes aut intelligūt de parti
bus ſimul iūctis aut de qualibꝫ pte p ſe. Si primo
modo cum ſm eos ſit idem cōceptus totius ⁊ ptiū
put ſūt ſimul iūcte nō vr̄ vnū altero digni⁹ alia ſm
rōnē q: diffini tio ⁊ diffinitū differūt rōe ſi tn̄ vnū
ſit altero digni⁹ ēt nec rōe nec vnū magis recipit
fructū aſſūptiōis altero alia rōe ſi aūt intelligant
d̄ qlꝫ pte ſꝫ ſe ſūpta tūc ita debuerīt ponere ordinē
realē nature ſicut rōnis q: totū ē digni⁹ qlibꝫ ſua
pte ⁊ magis pcipit fructū aſſūptiōis ſꝫ rē nō ſo⸗
lum ſm rōnē. vn̄ ſi ꝓpter maiorē dignitatē ⁊ fru⸗
ctum ſm rōnē eſt ordo rōis inter totū ⁊ ptes ergo
⁊ ꝓpter maiorē dignitatē ⁊ fructū ſm rē erit etiā
ordo realis in aſſūptiōe toti⁹ et partium cui⁹ con
trariū dixerūt ſimpliciter ⁊ indiſtincte in ſcda con
cluſione. ¶ Per idem patet de parte ſecūda ⁊ ter⸗
tia quia ſicut aīa eſt dignior corpe ⁊ pfectius per
cipit fructum aſſūptionis ſm ratione ita ⁊ ſm rē.
Et ſimiliter mens reſpectu ſenſualitatis. Unde ſi
propter hanc preeminentiā rationis eſt inter iſtoꝝ
aſſumptionē ordo rationis. ergo ꝓpter eādē dif
ferentiam ⁊ pemīnentiā realem erit etiā ordo na
ture realis licet non temporis cuius contrarium
Terti⁹ ar⸗ dixerunt in ſcda concluſione. ¶ Quantū ad tertiū
ticulus. de mediatione gratie. dicunt aliqui ꝙ gratia di⸗
Durand⁹ citur vno mō de gratuita dei volūtate quia de⁹ ali
q.3.hui⁹ d. quid gratia facit non ex neceſſitate nec ex meritis.
Alio modo de habitu perficiente animam. ¶ Si⸗
militer mediū vniōis duplex eſt. quoddā vnionis
ſolum ⁊ non vnitū ⁊ iſtd vocatur mediū efficiēs ſi
cut reconſilians diſcordātes dicitur eſſe medium
vel mediator inter eos. ¶ Aliud ē medium vniēs
⁊ vnitū ⁊ iſtud vocatur medium formale ſicut co⸗
lor vnitur corpori mediante ſupficie. ¶ Hiis ſup⸗
poſitis dicendū eſt ꝙ ſi gratia accipiatur. primo
modo ſcꝫ pro gratuita dei volūtate ſic aſſumptio
facta eſt mediante gratia q: gratuita dei volūta⸗
te non ex meritis precedentibus factum eſt ꝙ na⸗
tura humana vniretur verbo ⁊ ſic loquitur Aug.
xv. de trinitate dicens ꝙ in rebus per tēpus exor⸗
tis ſumma gratia eſt ꝙ deus in vnitate perſone
homini nullis meritis precedentibus copulatur
ſed iſta gratia eſt mediū vniens tantum. i. vnionē
faciens. ¶ Si autem gratia accipiatur pro habi⸗
tu perficiente animam ſic aſſumptio non eſt facta
mediāte gratia ita ꝙ gratia fuerit mediū forma
le quia de ſe patet: ꝙ non fuit medium effectiuum
ſed ſolum virtus diuina ⁊ ꝙ ita ſit probatur. ſic ſi
gratia in aſſumptione nature humane fuiſſet me
dium aut fuiſſet mediū neceſſitatis aut congrui⸗
tatis non medium neceſſitatis q: ſicut patuit pri
us creatura irrationalis potuit aſſumi q̄ tamen
non eſt capax gratie: ergo gratia non eſt medium
neceſſitatis ad aſſumptionem nec medium ꝯgrui
tatis. ¶ Primo q: natura aſſumpta perſonatur i
v̄bo ſicut pſonata fuiſſet in ꝓprio ſuppoſito vna
eſt perſonatio ſupplet vicem alteri⁹ ſi ſic fuiſſet
derelicta perſonata fuiſſet in ꝓprio ſuppoſito nō
mediante gratia. ergo ſine ea perſonatur in v̄bo

¶ Secundo quia illud quod ſequitur vnionē non
eſt medium in vnione ſed gratia habi tualis ſecu⸗
ta fuit in xp̄o ordine nature licet non tēporis vnio
nem naturalē in perſona verbi ergo gratia habi
tualis non fuit mediū vnionis. Probatio mino⸗
ris quia ſicut ſe habet eē ad opare ſic gratia vnio
nis ad habitualē grām. Cuius ratio eſt quia vnio
facta eſt vt natura humana habeat ſuum eſſe non
ſuppoſito diuino gratiā aūt datur. propter bene
operari ſed eſſe precedit opari. ergo vnionis grā
vel vnio ipſa precedit gratiā habitualē et hoc in⸗
nuitur. Jo. i. ca. vbi dicit̄ vidimus gliāꝫ eius glo
riam quaſi vnigeniti a patre plenū gratia ⁊ v̄ita
tis per quod datur itelligi ꝙ ex hoc ipo ꝙ ille ho⸗
mo eſt vnigenitus a patre qd̄ habet p ꝙ vnionem
plenitudinem gratie et veritatis: ita ꝙ gratia eſt
quidam effectus ꝯñs ad huiuſmōi vnionē. Inqui Inquirit
rendo autem de hijs videtur prima concluſio fal doct. de di⸗
ſa in parte verū eſt eñ ꝙ vnio eſt facta mediante ctis durā.
dei gratuita volūtate effectiue ſed ꝙ iſta ſit vniēs vbi ſupra.
non vnitū ſicut pſone patris ⁊ ſpūſcti non eſt ve⸗
rum quia gratuita trinitatis volūtas eſt idem ꝙ
eſſentia dei. vnde ſicut eſſentia dei eſt vniēs vnitū
quia ſcientia dei eſt vnita ⁊ incarnata ſic ⁊ volun⸗
tas dei ⁊ naturalis ⁊ gratuita. Secūda concluſio
ꝙ grā habitualis nō fuerit mediū effectiuū. Ter⸗
tia nec mediū formale neceſſitatis manifeſta eſt.
Quarta vero ꝙ non fuerit mediū ꝯgruitatis ve⸗
ra eſt ſed dubia quia ſicut perfectio nature ſpālis
ſupponit naturā cōem vnde embrio pri⁹ viuit vi⸗
ta plante q̄ cōiſſima eſt ⁊ per cōſequens prīa. De⸗
inde vita animalis q̄ cōior eſt poſt primā. Ad vlti
mum vita hoīs q̄ eſt ſpecialis ſic in perfectiōibus
gratie videtur ꝙ ſpecialis ſupponat cōeꝫ vel ſup
poſitione neceſſitatis quādo habent cōnexionem
neceſſitatis ſicut caritas que eſt ꝓpria bonis ſup
ponit de neceſſitate fidem ⁊ ſpēm que ſūt cōes bo
nis ⁊ malis quia eorum cōnexio eſt neceſſaria vel
ſuppoſitione cōgruitatis quando cōnexio eſt tan
tum congruitatis conſtat autē ꝙ cōnexio gratie
vnionis ⁊ habitualis in chriſto ⁊ ſi non ſit neceſſi⸗
tatis eſt tamen congruitatis quia cōgruū fuit vt
natura vnita deo eſſet formaliter grata deo. ergo
cum gratia vnionis ſit ſpecialis illi nature gra⸗
tia vero habitualis cōmunis omnibus ſanctis vi
detur congruum ꝙ prius fuerit illa natura grati
ficata formaliter ꝙ̄ deo vnita pſonaliter. ¶ Si di
catur ꝙ fuit cōgruum naturam aſſumptam gra⸗
tificare formaliter cōſequenter non antecedenter
quia incōgruum eſſet ꝙ natura aſſumpta nec an
te nec poſt eſſet grata ſed prius natura debuit aſ⸗
ſumi ꝙ̄ gratia infundi non videtur quia prius ſꝫ
rōnem diligit deus illam naturā amore cōmuni
ꝙ̄ amore ſpeciali ſed ex amore communi ineſt illi
gratia habitualis ex amore autem ſpeciali ineſt
illi gratia vnionis ergo iſta eſt prius ratione ꝙ̄ il
la. Et ſi quis vellet hanc opinionem tenere ſic eēt
intelligenda quia ſicut prius ordine reali nature
non tp̄is anima xp̄i habuit potentias concreatas
vt eſſet perfecta naturaliter in ſe ꝙ̄ vniretur ver⸗
bo ſic prius habuit pfectiōes grē ꝙ̄ vniret̄ ⁊ tunc
gratia habitualis eēt pꝰor rōe ꝙ̄ grā vniōis nō re
q: ſūt idē. Scdm̄ hoc poſſet rn̄dere ad pmū ꝙ non Ad rōnes
eſt ſile de priuatione in ꝓprio ſuppoſito q̄ ē p na⸗ durandi.
turā ⁊ de pſonatiōe in ſuppoſito diuio q̄ ē p grām.

vñ p:i a pôt eſſe ſine gr̃a ⁊ cõe ⁊c. de potentia ordi
nata Scõa aũt ſꝫ oẽa nõ potuit eẽ ſine gr̃a ſaltem
ꝯñte ſm oẽa de potẽtia ordiata imo etiã p̃cedẽte
Ad ſcõm. vt videt̃ p illõ p̃s. Btũs q̃ elegiſti ⁊ aſſũpſiſti. vbi
videt̃ iuuare q qñ aſſũebat̃ p̃ ceterꝭ iã erat btũs
¶ Ad ſm diceret̃ q maior ẽ ꝟ̃a maior ẽ ſr̃a. Ad pro
bationẽ dõꝫ q gr̃a vniõis nõ ſe hꝫ ad gr̃am h̃ituã
lẽ ſicut eẽ ad opari ſed ſicut p̃ncipiũ eẽndi grũ cõe
⁊ p̃ncipiũ eẽndi gratum gr̃a ſpãle cõe aũt ẽ prius
ſpãli ⁊ hoc itelligẽdo de gr̃a q̃ ẽ in eẽntia aie q̃ nõ
eſt imediatũ p̃ncipiũ opandi. Si aũt accipiat̃ gr̃a
ꝓ caritate q̃ eſt imediatũ p̃ncipiũ opandi tũc gr̃a
vniõis ⁊ gr̃a habitualis ſe habẽt ſicut eẽ et opari
ꝗ̃tũ ad hoc q ſicut caritas eſt p̃ncipiũ opandi ſic
gr̃a vniõis ẽ p̃ncipiũ eẽndi nõ ſimpl̃r ſed p̃ncipiũ
eẽndi in alieno ſuppoſito lꝫ aũt eẽ ſimpl̃r ⁊ eſſe in
alieno ſuppoſito p̃cedit in natura aſſũpta ei⁹ opa
ri ⁊ p̃ncipiũ eſſendi qð ẽ: eẽ p̃ncipiũ opandi qð eſt
potẽtia tñ nec eſſe i alieno ſuppoſito nec gr̃a vnio
nis que ẽ p̃ncipiũ formale p̃cedat p̃ncipiũ opãdi.
nec naturale nec ſupnaturale immo p̃us hũit ala
eẽntiã pfectã gr̃a ⁊ potẽtias pfectas ꝟtutibus q̃
Ad tertiuꝫ vniretur ſuppoſito diuino ordine rõnis nõ tpis.
¶ Ad tertiũ dõm q gr̃a eſt effectus vniõis ⁊ vnio
eſt cauſa ei⁹ in gñe finis. nõ efficiẽtꝭ. qꝛ ꝓpter hoc
data eſt gr̃a nõ ad mẽſurã. illi nature vt eẽt digna
hr̃e nomẽ qð eſt ſup oẽ nomẽ ¶ Finis aũt lꝫ ſit pri
or intẽtiõe. eſt tñ poſterior executiõe ⁊ gñatione.
vñ in fieri ⁊ in via gñatiõis ſicut diſpõẽs nature
p̃cedũt formam in materia quib⁹ reddit̃ apta for
me. ſic diſpõẽs gr̃e p̃ceſſerũt in natura vt eſſet di
Ad rõnes gna vniri cõtraria: tñ opinio cõior ẽ ⁊ forte veri
ante oppm̃ or. ¶ Argumẽta p̃ncipalia ꝓcedũt ſuis viꝭa. vnde
ad p̃mũ p̃ncipale qð bñ ꝯcludit totũ eẽ magis eẽ
aſſũptibile q̃ alterã ei⁹ ptẽ. ⁊ pri⁹ ordie rõis nõ ãt
ꝯcludit de ptib⁹ ſit. Sꝫ i argumẽto iplicat̃ duplex
dubiũ p̃rimũ qꝛ ſi hõ eẽt magꝭ imago dei q̃ ala pro
pter corp⁹. ẽ ⁊ magis q̃ angelus nõ ſolũ extẽſiue
ꝓpter duplicẽ ſtolã. ſed etiã intenſiue. qꝛ qñ hõ hꝫ
equalẽ btitudinẽ cũ angelo. ⁊ cũ illa hꝫ btitudinẽ
corporis quã nõ habet angel⁹. tũc ſicut hõ ẽ bea
tior ſimpl̃r poſt reſurrectiõeꝫ q̃ añ. ſic erit beatior
ſimpl̃r angelo. qꝛ minimũ bonũ additũ felicitati
create facit ipam meliorẽ. Nec põt ſic dici de na
turali cognitiõe. qꝛ vnica cognitio angeli natura
lis qua intelligit deũ ẽ pfectior duplici cognitiõe
hũana intellectiua ⁊ ſenſitiua. ſed nõ ſic de cogni
tione angeli btifica que in nullo excedit hũanã.
¶ Scðꝫ dubiũ ẽ qꝛ ſi hõ nõ eſt ad ymaginẽ dei niſi
ꝓpter alaꝫ ergo tot⁹ hõ nõ eſt magis ad imaginẽ
q̃ aia ſola. qꝛ vbi duo ꝓpter vnũ vtrobiqꝫ tñ vnũ
Ad ſcõm ſicut ſi hõ nõ eſt criſpus niſi ſꝫ caput tot⁹ hõ nõ ẽ
criſpior q̃ ſolũ caput. ¶ Ad ſm dõm ſil̃r q bñ cõ
cludit totũ prius aſſumi q̃ alterã ei⁹ partẽ nõ ãt
q̃ ambas ſimul iũctas. qꝛ nec pfectio p̃us re ꝯuelt
Ad tertiũ. toti q̃ ptib⁹ ſit̃ iũctis que nõ drñt re a toto. ¶ Ad
tertiũ qð ꝯcludit corp⁹ nõ eẽ aſſũptũ mediate aia
dõꝫ q nõ qðlꝫ aſſũptũ p̃dicat̃ d aſſumẽte ſꝫ illð qð
eſt aſſũptũ primo ſimlr̃. hoc autẽ eſt totũ ⁊ nõ aliq̃
ei⁹ pars qꝛ lꝫ aia ſit aſſũpta p̃us natura q̃ corp⁹.
nõ tñ ſimpl̃r loq̃ndo ala ẽ p̃us aſſũpta ſꝫ hũanitas
vel aſſũptũ p̃dicat̃ de aſſumẽte dõm q illð ſolũ. q
ſibi derelictũ eſſet ſumptum q̃ diu a ia eẽt ꝯiũcta
corpi neutrũ erat de⁹. qꝛ nec ſi ſibi relicta fuiſſent
ſuppoſita ſꝫ in ſepatiõe aie a corpe potuit dici aia
eſt deus ⁊ corp⁹ ẽ de⁹. qꝛ tũc vtrũqꝫ ſibi derelictuꝫ
fuiſſet ſuppoſitũ ad min⁹ corp⁹ qð hũiſſet ſpẽꝫ cõ
pletã lꝫ alaꝫ nõ. ¶ Ad quartũ dõꝫ q ſi q̃lꝫ pars cũ **Ad quartũ**
prio aſſumeret̃ ⁊ p ſe ſicut due hũanitates diſtincte
tũc eſſent tot aſſũptiões quot aſſũpta. que iter ſe
nõ factũt vnũ p ſe. ſic aũt nõ eſt hic ſi aũt totũ aſſu
mit̃ p ſe ⁊ prior pars indignior mediãte digniore
nõ eſt niſi vna aſſumptio ⁊ tũc in ipa aſſũptiõe nõ
põt eſſe ordo ſm rẽ vbi nõ eſt multitudo ſm rẽ in
trinſece ſed extrinſice ex parte aſſũptoꝝ põt eẽ or
do ſm rem ſicut ⁊ multitudo ſm rẽ ſicut etiã vna
fuit aſſũptio ſubſtãtie cũ accidẽtib⁹. tñ accidẽtia
pticipãt iſtã aſſũptionẽ mediãte ſubſtantia ⁊ ẽ or
do realis. nõ in aſſũptiõe intrinſece ſed in partici
patiõe ipſius vel magis in participantib⁹ cũ ſm
q hmõi ſicut vna eſt informatio nõ plures ſubſtã
tie ⁊ q̃titatis a colore. ⁊ tñ ipm colorẽ ſubſtantia
pticipat mediãte q̃titate ⁊ ſic in eſſe coloratũ qð
eſt vnũ formal̃r eſt ordo realis extrinſece tm colo
rata. tñ iſtud argumẽtũ ⁊ p̃cedens ꝯcedẽda ſũt ſꝫ
q probãt ptes nõ eẽ pri⁹ aſſũptas toto. ¶ Ad q̃n **Ad quintũ**
tum q totũ fuit aſſũptũ mediantib⁹ ptib⁹ loq̃ndo
de ordie tpis ſꝫ loq̃ndo ſm ordinẽ nature ptes di
uiſe fuerit aſſũpte mediãte toto nõ aũt cõiũcte ſꝫ ſit **Durãdus**
qꝛ ſũt idẽ re. ¶ Ad ſcðam deductionẽ q̃ videt̃ ꝓ ba **vbi ſupra**
re cõtrariũ dicũt aliq̃ ſic: q dam̃. intẽdit q nãm q̃
prio ꝟbũ aſſũpſit nõ dimiſit total̃r q̃n vnita fuerit
vel ei vel ptib⁹ ei⁹ nec ꝓpter hoc intẽdit q ptes p̃
mo fuerũt vnite q̃ totũ niſi q̃s velit dicere q imo
ꝓ tãto. qꝛ illud qð ẽ vltimũ in reſolutiõe ẽ p̃mũ in
ꝯpõe ſꝫ iſtð locũ ſolũ hꝫ in hiis que vniũtur ad in
uicẽ p nãꝫ ⁊ nõ ſolũ ſꝫ bñplacitũ vnientꝭ ſicut fctã
eſt vnio nãe hũane. ⁊ ptiũ ei⁹ cũ pſõa ꝟbi tũc ei fit
vnio ⁊ ſoluit̃ cũ q̃cũqꝫ ꝓut placet vniẽti ⁊ ꝯgruit
fini vniõis ⁊ qꝛ pſõa ꝟbi volũtarie aſſũpſit hũanã
nãꝫ vt nos p mortẽ redimeret ⁊ repararet p reſur
rectionẽ iõ prius ſoluta ẽ vnio cũ toto p mortem
manẽte cũ ptib⁹ ꝓpt futurã reſurrectionẽ. ¶ Ad
alið dõm q ſublato medio vniõis ſi ſit reale ⁊ me
diũ neceſſitatis nõ ſolũ quo ad fieri. ſꝫ etiã quoad
eſſe ſoluit̃ vnio totũ aũt nõ ponĩt mediũ reſpectu
vnionis partiũ ſꝫ rẽ. nec mediũ neceſſariũ in fieri
⁊ in eſſe: ſed ſolũ ponĩt mediũ ſm rõnẽ ꝓpter con
gruitates p̃us allegatas ⁊ iõ nõ oꝫ q ſoluta vnio
ne cũ toto ſoluta fuerit vnio cũ partib⁹. ¶ Scðm
aũt aliã opinionẽ dõꝫ q totũ reſpectu cuiuſlꝫ ptꝭ
p ſe ſũpte fuit q̃dẽ mediũ ſꝫ rẽ ſꝫ nõ mediũ neceſſi
tatis ⁊ ꝯgruitatꝭ ⁊ volũtatꝭ quo ſublato ſtat vnio
¶ Ad alið de carne dõꝫ ẽ q aia fuit mediũ neceſſi
tatꝭ nõ vt ala ſꝫ vt fo͛a. qꝛ materia informis nõ ẽ
aſſũptibilis vñ aia ſepata ſi nõ ſucceſſiſſet alia for
ma materia nõ remãſiſſet vnita qꝛ nec ens. ¶ Ad **Durãdus**
argumẽta alteri⁹ ptis ad p̃mũ dicũt ſic q̃dã. q ex
aucto. dam̃. nõ pl⁹ habet̃ niſi q ꝟbũ pri⁹ p ſe aſſũ
pſit ⁊ directe nãm integrã. ptes aũt nõ aſſũpſit ſꝫ
ſe ſꝫ inq̃tũ ſũt de integritate nãe ⁊ i hoc nõ ẽ aliq̃s
ordo ſꝫ rẽ. Ad alið cũ di q p̃orib⁹ p̃us fctã eſt vnio
dõm q nõ ẽ verꝫ imo poti⁹ dicẽdũ ẽ ecõuerſo qꝛ qñ
due actiões ſic ſe hñt q vna ſequit̃ alterã vbi finit̃
pria ibi icipit. ſcða: ſꝫ fo͛atio nãe hũane i ſuis pti
bus p̃ceſſit ordie nature vnionẽ cũ ꝟbo. ⁊ iõ illð ẽ
p̃mo ⁊ p ſe vnitũ ꝟbo ad qð termiata ẽ pria actio ⁊
illð ẽ nã integra. ¶ Ad auctoritatẽ aug. dicẽdũ q
Aug. intendit ponere ordinẽ iter partes aſſũptas
ordinẽ q̃dẽ nõ rei ſꝫ rõnis q̃ attẽdit̃ ſm dignitatẽ

nature aſſūptibilis ⁊ fructū aſſūptiōis. ¶ Qꝫ aūt
videt̃ innuere ī fine cuiuſꝫ auctoritat̃ ꝙ totū ſit aſ
ſūptū mediantib⁹ ptib⁹ nō ſic eſt accipiēdū ꝙ ptes
aliquomō ſint ꝑaſſūpte toti: ſꝫ itēdit ꝙ nā integ̃ ex
oīb⁹ partib⁹ aſſūpta ē ⁊ nō altera pars tm̄. Et hee
ſolutiōes bone ſūt niſi ꝙ in aſſūptiōe ptiū ꝯſidera
tarū tm̄ ſc ē ordo realis ⁊ nō ſolū rōnis vt dictū ē.

Tertia diſ. Queſtio. i. Circa tertiā diſtinctionē q̄runt̃ tria. Pri
mo de tpe ſctificatiōis btē ꝟginis. Se
cūdo de effectu ſctificatōis. Tertio vtꝝ
ad ꝯceptiōē filij fuerit coopata aliqd
actiue. ¶ Primo ergo querit̃ vtrū btā ꝟgo fuerit
ſctificata ante natiuitatē ex vtero. videt̃ ꝙ nō. qꝛ
nō prius qđ ſpūale ſed qđ aīale eſt. i. ad cor. xv. ſꝫ
natiuitas ex vtero eſt aīalis. illa aūt que ē p gr̃az
ſctificantē eſt ſpūalis. ergo natiuitas ex vtero ſp
precedit natiuitatē q̄ eſt p gr̃az ſctificātē. Itē Hie
ro. dt nō mihi credas ꝙ ſi aliqd dixero qđ ex veteri
vl̃ nouo teſtamēto hr̄i non poſſit. ſed de ſctificatio
ne btē ꝟginis ante natiuitatē in veteri vel nouo
teſtamēto nichil habet̃. ergo illa nō eſt ponenda.
¶ In ꝯtrariū Bernar. in epl̃a ad lugduneñ. Neqꝫ
ꝟo naſcens feſtis laudib⁹ honoraretur. ſi nō ſctā
naſceret̃. ergo ſctā fuit nata. aliter de eius natiui
tate nō feſtiuaret eccl̃ia. ¶ Sed vtrū fuit cōcepta
in originali. videt̃ ꝙ ſic. prio aucto. dam̄. li. iij. c. i.
Spūs. ſ. ſupuenit purgans ipam ergo aliqd hūit
quod purgandū fuit: ſed nō eſt niſi pctm̄ nō actua
le ergo originale. Itē Aug. li. i. de baptiſmo puu
lorū. Solus xp̄s ſine pctō fuit natus. ergo idē qđ
prius. ¶ Itē rōe arguit̃ ſic. Pctm̄ fuit obſtaculū
ab ingreſſu celeſtis patrie que nobis apta ē p xp̄i
paſſionē ſi ḡ beata ꝟgo fuiſſet ſine ol pctō: ⁊ mor
tua fuiſſet añ paſſionē intraſſet celū. ⁊ ſic nō indi
guiſſet redēptiōe filij ſui. nec oīb⁹ p filiū apta fuiſ
ſet ianua padiſi quorū vtrūqꝫ falſū ē. ⁊ abſurdum

Rñſio videt̃. ¶ Oppm̄ ad Ro. i. Si radix ſctā ⁊ rami ſcti
ſed parētes fuerūt ſcti. ḡ ipſa. Rñdeo videnda ſūt
duo. in gñali. Primū ē vtrū btā ꝟgo ſctificatiōe
indiguit: ſcđꝫ ē ſupponēdo ꝙ ſic q̄ tpe ſctificata fu
it. ¶ De prio ſciēdū ꝙ aliqs pōt indigere ſctifica

Prim⁹ ar. tiōe p gr̃am dei dupl̃r. Vnomō vt habeat̃ gr̃a ad
eleuādū ⁊ pficiēdū naturā ſolū. ⁊ nō ad tollēdum
culpā aliquā. Aliomō vt habeat̃ gr̃a ad tollendū
culpā ⁊ eleuādū naturē. Primomodo indiguerunt
ſctificatiōe angeli boni q̄ nūqꝫ peccauerūt ⁊ hō ī
ſtatu inocētie vt dictū fuit in. ij. li. hoc etiā mō idi
guiſſet ſctificatiōe btā ꝟgo dato ꝙ nō fuit ꝯcepta
in originali. qꝛ glīa nō habet̃ niſi mediate gr̃a. ſꝫ
illđ ad Ro. vi. Gr̃a dei vita etna rtō ad hñdā glīaz
ſeu vitā eternā neceſſariū ē naturā pfici p gr̃az. da
to etiā ꝙ pri⁹ nō fuiſſet infecta p aliquā culpam.
¶ Scđomō nō idigēt ſctificari niſi illi q̄ culpā ali
quā ꝯmiſerūt vel ꝯtraxerūt ⁊ ſm̄ hoc ad ſciēdū an
btā ꝟgo tali ſctificatiōe indiguit inq̄rendū eſt an
originale pctm̄ cōtraxerit. Et ad hoc ē duplex di
cendi mod⁹ prim⁹ eſt ꝙ btā ꝟgo nō fuit ꝯcepta in
originali. ſed ſimul tpe fuit aīata ⁊ gr̃a etiā data.

Prim⁹ mo dus dicēdi ꝙ btiſſima ꝟgo nō fu it ī originali cōcepta. ⁊ hui⁹ dicti prio oñdit̃ poſſibilitas. Scđo ꝯgrui
tas ⁊ tertio ꝓbatur ꝙ ita fuit fctm̄ Poſſibilitas
ꝓbat̃ hoc mō qꝛ q̄uis pctm̄ originale foꝛalr̃ ſit tm̄
in aīa: in carne tm̄ ē quedā q̄litas vl̃ infectio mor
bida rōe cui⁹ ex ꝯiūctiōe aīe ad carnē hñdā talez
morbidā q̄litatē ꝯtrahit̃ pctm̄ originale. cū igit̃
ipa q̄litas morbida ſit aliud ab ipſa carne potuit
ꝟtute diuina cōſeruari talis maſſa carnis ne infi
ceret̃ ⁊ ſi eēt infecta potuit mūdari añ infuſionez
aīe ⁊ ſic q̄tū ē ex pte gñant̄ ſi fuerit caro imūda ⁊
morbida tm̄ in ſe ꝟtute diuina mediante ſctā ē im
maculata ⁊ mūda ⁊ ſic ex vnīōe aīe ad ipam nō cō
traheret̃ in aīa pctm̄ origiale ⁊ ſic pꝫ poſſibilitas
¶ Ad hoc adducit̃ duplex exēplū. Prio illđ Aug.
in epl̃a ad elidiū vbi dt ꝙ aīa xp̄i ſi fuiſſet ex tradu
ce nō fuiſſet neceſſe hr̄e originale qꝛ in eodē inſtā
ti fuiſſet ſctificata quo traducta ⁊ ſi infecta potuit
tm̄ in eodē inſtāti mūdari. Aliđ exēplū ē Anſel. de
ꝟgi. c. vij. cū peccās ab eo ad quē nō ptinet pcuti
tur q̄m ⁊ ille dꝫ pcutiet ab alio nō dꝫ eē pcuſſio tūc
pcuſſio ⁊ recta ⁊ nō recta negari nō pt̄. Ex hoc ha
bet̃ ꝙ eadē res ꝓpter diuerſaz relationē pōt dici
recta ⁊ nō recta ⁊ bona ⁊ mala. ⁊ exēplificat ibi đ
paſſiōe xp̄i que fuit bona et actio iudeorū mala ⁊
ſilr̃ in ꝓpoſita maſſa illa ex pte parentū btē ꝟgis
poſſibilis fuit hr̄e infactionē ſine nō rectitudinē ⁊
ex pte ſui inq̄tū ex ea debuit corp⁹ btē ꝟgis for̃a
ri poſſibile fuit ꝙ hēat mūdiciā ⁊ rectitudinē ⁊ tm̄
illđ dando btē ꝟgini nō ē ꝯ ꝓrogatiuā conceptio
nis filij dei. qꝛ fili⁹ ſuus ꝯcept⁹ ē mūd⁹ ⁊ de mūda
ſed btā ꝟgo ꝯcepta eſt mūda ſꝫ de immūdis ſꝫ ce
teri oēs cōcepti ſūt imūdi ⁊ de imūdis. ¶ Cōgrui
tas ꝟo pꝫ ſic. fili⁹ tenet̃ honorare matrē ⁊ q̄tū de
cet ⁊ etiā pōt. ſꝫ nō ſatis honoraſſet eā ſi in ea non
ꝑueniſſet oēꝫ culpā ergo ⁊c. Et ꝯfirmat̃ p Anſel.
de ꝯceptu ꝟginali. c. xviij. decuit vt illi⁹ ꝯceptio
ex puriſſima mr̃e fieret q̄ ea puritate niteret q̄ ſub
deo maior neq̄t intelligi ſꝫ certū eſt eſſe aliqs crea
turas vt angelos bonos in qb⁹ nullū vnqꝫ fuit pec
catū ergo multomagis hoc in btā ꝟgine ē ponen
dum. ¶ Itē ſicut xp̄us fuit pfectiſſim⁹ mediator.
ita fuit ipa gratiſſima mediatrix. ſꝫ hoc nō fuiſſet
ſi culpā aliquā incurriſſet qꝛ ꝯuenienti⁹ pōt aliqs
placari p illuꝫ q̄ nūqꝫ eū offendit q̄ q̄ poſt offenſā
recōſiliationē obtinuit. ḡ ⁊c. Multe alie ꝯgruita
tes adducūtur. ¶ Qꝫ aūt ita factū ſit ꝓbat̃. i. per
aucto. Aug. li. de natura ⁊ gr̃a vbi dicit ꝙ cum de
pctis agit̃ nullā volūt de btā ꝟgine fieri q̄ſtionē ⁊
mgr̃ adducit in lr̃a. ¶ Scđo. p Anſel. ⁊. iij. p Ry
car. de ſctō victo. in quodā ſmōe de ꝯceptiōe. Ar
guit̃ p rōnē qꝛ eccl̃ia de nullo feſtū facit niſi đ ſctō
ſꝫ multe eccleſie faciūt feſtū de ꝯceptiōe btē ꝟgis
ergo ipa fuit ꝯcepta ſctā. ¶ Nec obſtat ſicut aliqs
bus videtur ⁊ ſupra inductū eſt ꝙ tūc nō indiguiſ
ſet redimi p xp̄ꝫ ſi nullū incurriſſet pctm̄. quia im
pedire ne aliqs obliget̃ vt dicūt nō ē redimere ho
minē verū eſt de illo q̄ nunqꝫ fuit obligat⁹ nec ī ſe
nec ī ſua radice. Sꝫ de illo q̄ fuit obligat⁹ ī ſua ra
dice impedire ne obliget̃ in ſe eſt vere redimere vt
ſi aliqs impetraret ꝙ ꝓles naſceret̃ ex parentib⁹
ſuis nō incurreret ſuitutē vere: diceret̃ redimiſſe
ꝓlē a ſuitute. cū igitur btā ꝟgo eſſet ſuituti pec
cati origialis obnoxia in ſua radice. ſ. ī parētib⁹ ſi
fuit impedita ꝟtute diuiā ne in ſe ſuitutem hanc
incurrat vt eſſet ꝯuenientior mr̃ ſaluatoris bene
pōt dici ꝙ indiguit bñficio redēptiōis. ⁊ tāto ma
gis ⁊ familiarius fuit redēpta q̄ta redēptio fuit
in ipa celeri⁹ inchoata. ¶ Ali⁹ mod⁹ dicēdi ꝙ btā Scđus mo dus.
ꝟgo potuit qdē ab originali pctō ꝑſeruari ꝟtute
diuina ſed nō decuit nec ꝑſeruata fuit. Qꝫ potue Durā. de ꝑ
rat ꝑſuari pꝫ qꝛ vt viſū fuit li. ij. pctm̄ origiale ē ſenti. q. i.
ſolū reat⁹ aut carētia origialis iuſticie cū debito

habēdi eā quo ad oēs q̄ ſm legē nature deſcēdūt ab adā. Sed conſtat ꝙ deus gratia poſſet nūc excipere ab iſta obligatiōe reatus ſeu debiti ꝯcūqȝ cōcipiendū vt nullomodo imputaret ei ad culpā. ¶ Quēadmodū eñ a ꝑncipio deꝰ feciſſet ſi voluiſſet ꝙ adā peccante illi ꝗnati fuiſſent ab eo nullum pctm̄ cōtraxiſſent ſicut pctā proximorū parentum nō trāſeūt in filios ita a gñalitate illa qua nati ab adam cōtrahūt originale potuiſſet ⁊ adhuc poſſet de potentia abſoluta excipere quē vellet ⁊ ꝑ hunc modū potuit beata virgo pctm̄ originale nō contrahere. ¶ Modus aūt quē aliȷ ponūt nō ē ꝯueniens dicunt eñ ꝙ originale cōtrahit ex vnione ad carnē ꝓpter infectm̄ ſeu qualitatē morbidā in carne exiſtentē ⁊ quia illa potuit diuia ꝟtute purgari priuſq̄ aīa ciuniretur. ideo dicūt ꝙ potuit fieri in beata ꝟgine vt aīa eiꝰ ꝑ vnionē ad carnē nō cōtraheret originale. ¶ Iſtud autē nō eſt verū qꝛ ſicut oſtenſum eſt lib. ij. di. xxxi. per primū pctm̄ nichil penitus ē factū circa naturā humanam niſi ꝙ ſublata fuit originalis iuſtitia ⁊ natura ſibi derelicta ꝓpter qđ in natura carnis nihil ē reale poſt pctm̄. niſi ꝙ ſequit ꝑncipia nature ſm ſe. tale aūt nō eſt ſufficiens ratio cōtrahēdi originale: ⁊ qꝛ in ſcđo lib. plenīꝰ deductū eſt. ideo ad pn̄s nichil plꝰ de hoc. ¶ Quia aūt beata virgo potuit a pctō ꝑſeruari nō tñ decuit ꝙ preſeruaret. cuius rō eſt qꝛ ſingularis cōceptio debuit dotari ſingulari ꝑuilegio ſed filius dei ſm hūanitatē habuit ſingularē conceptionē eo ꝙ cōceptus eſt nō de viro ſed de ſpūſctō ergo debuit hr̄e ſingulare priuilegiū. nō aūt habuiſſet niſi ſola eiꝰ ꝯceptio fuiſſet abſqȝ originali pctō: ergo nō decuit. ꝙ conceptio cuiuſcūqȝ alterius etiā matris dotaret priuilegio hoc. ¶ Et confirmatur qꝛ ſicut dicit Jo. iij. Quod natum eſt ex carne caro eſt. quod natū eſt ex ſpū ſpūs. ⁊ a ſimili. quod conceptū eſt ex carne caro eſt. ⁊ quod conceptū eſt ex ſpū ſpūs eſt. cū ergo ſolus xp̄s fuerit conceptus de ſpūſancto. beata autem virgo ⁊ oēs ceteri fuerūt concepti de carne. hoc eſt ſm cōmunē viam carnis decuit vt ſola cōceptio xp̄i nichil haberet cōtrariū ſpūi. beata aūt virgo ⁊ oēs ceteri ſicut non fuerūt priuilegiati vt cōciperent de ſpūſancto ſic habuerūt culpā originalē que repugnat ſpūi. ¶ Et per hoc patet rñſio ad ratiōes aliorū qꝛ filius dei debuit honorare matrē nō q̄tū potuit ſed q̄tum decuit. non decuit autē ꝙ conceptio ſm carnē equaretur conceptioni ſm ſpiritū.

Ad rōnes prime opinionis.

¶ Et quod dt Anſel. ꝙ decuit vt illiꝰ hominis ⁊c. ꝓ nobis eſt. decuit eñ vt puritas matris eſſet ſub puritate xp̄i dei qui non cōtraxit originale nec cōmiſit actuale. ꝙ fit per hoc ꝙ mater actuale nō cōmiſit. ſed originale contraxit. ꝙ ſi nō contraxiſſet iam puritas eius puritati xp̄i adequaretur.

¶ Nec valet inſtantia de angelis bonis quia i eis non potuit eſſe peccatū ꝑ originē cōtractum eo ꝙ vnꝰ ab alio nō originat. ſed oēs immediate creātur a deo hoc etiā conuenit matri ſm ꝙ eſt mediatrix ſub xp̄o. ⁊ nō de pari vt ſit immunis ſub ipo a pctō ⁊ non de pari ⁊ ſic patet ꝙ nō decuit ꝙ beata ꝟgo preſeruaret ab originali peccato. ¶ Quod aūt de facto non fuerit ꝑſeruata. pȝ primo auctoritate ſacre ſcripture. apl̄s eñ ad Ro. v. loquēs qualiter ꝑ primū hoiem intrauit pctm̄ in mūdū dicit. Quo in ipſo oēs peccauerūt. qui aūt dicit oē. nihil excipit. ¶ Et ſi dicatur ergo nō fuit xp̄us exceptꝰ Nō ſequit qꝛ apl̄us loquit de his q̄ ſm carnē deſcendunt ab adam ⁊ ip̄emet apl̄us xp̄m excipit in eodem capl̄o dicens ꝙ ſicut per pctm̄ vnius hoīs pctōres conſtituti ſunt multi ita ꝑ iuſtitiam vniꝰ iuſti conſtituūtur multi. Idem patet ꝑ Augu. de fide ad Petrū vbi dicit firmiſſime tene oēm hoiēȝ natum ex viro ⁊ muliere conceptuȝ eſſe originali pctō ⁊ idem dicit de nuptijs ⁊ cōcupiſcētia ꝙ nullus pōt concipi de viro ⁊ muliere ſine pctō origiali. ⁊ ſuper illud Jo. Ecce agnus dei dt ꝙ ille ſolꝰ innocens fuit. Nec obſtat dictū eius de natura et gr̄a prius allegatū qđ loquitur de pctō actuali. qđ beata ꝟgo nunq̄ cōmiſit vt patet ex ſerie textus nō autē de originali quod contraxit. Item Anſel. ſcđo lib. Cur deus hō dicit ꝙ virgo ipſa in iniquitatibus ꝯcepta fuit. ſi autē poſtea aliud ſenſit nō legi niſi q̄tum ſonat auctoritas quedā prius allegata que tñ bene intellecta facit ꝓ nobis vt viſuȝ fuit. ¶ Si autē Ricar. de ſancto victore hoc ſenſit non eſt ei acquieſcendū cū nō conſonat bene cum dictis ſanctoꝝ ⁊ ſacre ſcripture. ¶ Quod aūt fit feſtum de conceptione eius aut nō bene fit aut non bene noiatur pōt eñ fieri feſtū de eius ſctificatione ſed qꝛ nō eſt oīno certū quādo ſanctificata fuit vt poſtea dicet. Eſt autē certū quādo fuit ꝯcepta ideo ponendo certū ꝓ incerto vocat feſtū conceptionis quod deberet vocari feſtū ſctificatiōis. ¶ Puto tñ ꝙ ſi ꝟgo btā originale nō ꝯtxiſſet potuiſſet tñ vere dici redempta a filio dei pro eo ꝙ i radice ſua ⁊ natura ſue ꝯceptiōis obligata erat ad incurrendū peccatum niſi fuiſſet a deo preſeruata patet ergo primum principale ꝙ beata virgo ſanctificatione indiguit. ¶ Sed his non obſtantibꝰ aliȷ de pria opinione. Reſpondent diſtinguēdo de potentia ad gratiam. Eſt eñ duplex potentia ad gratiam. ſ. naturalis ⁊ obedientialis potentia q̄dem naturalis eſt illa que implet ſm actū elicitū a potentia ⁊ ſic angeli receperūt gratiam ſm potentiam naturalem. ¶ Potentia aūt obedientialis eſt triplex vna q̄ pōt repleri natura ſtāte i ſuppoſito ꝓprio creato q̄tum poſſibile eſt repleri. et iſta potētia fūdat in ipo ſuppoſito vel natura nō mediāte aliquo elapſu ꝑrogatiuo ⁊ ſpāli. Alia ē q̄ pōt repleri natura ſtāte i ꝓprio ſuppoſito creato nō tñ replet niſi iteruenīete vł mediāte aliq̄ elapſu ſpāli. btā eñ ꝟgo ꝑ elapſū ſpālē q̄ fuit mr xp̄i potuit plꝰ recipere de gr̄a ſȝ potentiā obediētialem exiſtentē in natura. q̄ aliqua pura creatura. ⁊ etiā q̄ ipſamet ſm potētiam obedientialē poſſibilē repleri abſqȝ elapſu ſpāli medio. ¶ Tertia potentia eſt ad gr̄am creatam que nō pōt repleri natura ſtante i ſuppoſito ꝓprio creato ſed in ſuppoſito diuino ita ꝙ ymaginant ꝙ ſicut potentia obedientalis in anima xp̄i nō fuit repleta nec potuit repleri niſi ꝑuia vnione ad verbū ſic potentia obediētialis ſcđa in beata ꝟgine nō potuit repleri niſi ꝑuio elapſu qui fuit per inhabitationē verbi in vtero. prima potentia obedientialis fuit. repleta in beata ꝟgine ante filȷ̄ ſui conceptionē et tantū potuit dare de gratia alteri homini vel mulieri. ¶ Scđa etiā potentia obedientalis fuit i ea repleta qñ fuit facta mater xp̄i in filȷ̄ ſui ꝯceptione ita ꝙ inq̄tū mater habuit ſpecialē gratiā que nullomodo poſſet eſſe in aliqua creatura niſi eēt

De prima opiniōe reſpōd. nt.

Multi ponūt ad gratiam.

mater dei ꝛ iō ipſa recepit q̄tum creatura potuit
recipere. ꝛ inq̄tū mater dei vt ſic beata virgo ex-
cellerct omnem creaturā aliam in gratia ſꝫ duos
gradus potentie obedientalis quia in nulla alia
pura creatura rationali fuit repleta potētia obe
dientalis xp̄s vero excellit matrē ſuam per vnum
gradū inq̄tū fuit in ip̄o repleta potentia obediē-
talis p̄cuia vnione ad verbū ſed tamen iſto gra-
du plus excellit xp̄s beatā virginē q̄ excellat bea
ta virgo alias creaturas ſm̄ duos gradus. plus
em̄ de gratia potuit recipere aīa xp̄i p̄ſuppoſita
vnione q̄ alias potuiſſet ꝛ ſi deus dimitteret illā
naturā non maneret ſub tanta gratia creata imo
eſſet impoſſibile q̄ maneret. Exemplū ad hoc po-
nitur poſita q̄ qualitas ſimbola puta caliditas
quādo ex aere ſit ignis manet iſta caleditas ante
introductionē forme ignis exiſtens ſub certo gra
du in aere minor eſt tamen introducta forā ignis
ſit maior q̄ prius fuerit vel potuerit eſſe. ꝛ ſi cor-
rūpat forma ignis impoſſibile eſt q̄ tāta caliditas
remaneat ſicut prius ſtante forma ignis ſil'r videt
q̄ iſta potentia obedientalis ante vnionē ad v̾bū
nō potuit tm̄ recipere de gratia q̄tū potuit p̄ſup-
poſita vniōe ꝛ q̄ nō pōt manere tāta gr̄a niſi ſtāte
vnione. ¶ Quomō autē ſit triplex potētia obediē-
talis per reſpectū ad cōſimilē gratiam licet ſꝫ ma
gis ꝛ minus vel vna potentia tripl'r conſiderata.
Exemplū eſt qꝛ eadē natura nūero ſubſtantifica-
ri pōt a tribus perſonis vel ſimul vel ſucceſſiue ꝛ
habet triplicem potentiā obedientialem et perſo
nalitatē diuinā reſpectu triū perſonarū. ita q̄ re-
ſpectu vnius eſt vna perſona obedientialis. ꝛ re-
ſpectu alterius alia perſona. ſed ſicut ī vna natu-
ra nūero p̄t eſſe triplex potētia obediētialis ꝑ re-
ſpectum ad conſile quia ad perſonalitatem. ita in
aīa poteſt eſſe triplex potentia talis per reſpectū
ad gr̄am. vnde breuiter dicunt q̄ beata maria ha
buit tantū de gratia q̄tum potuit habere perſōa
creata ſtans in ſuppoſito ꝓprio. ꝛ hoc antēq̄ eēt
mater dei. ita q̄ non habuit neceſſitatē nec proni-
tatē ad pctm̄. ſed ex quo fuit mater dei recepit pl⁹
de gratia per quā fuit conſummata ſimpl'r. ita q̄
nō potuit peccare venialiter. nec mortaliter. licet
ante factam ſanctificationē potuerat peccare ve-
nialiter. Ultimo dī q̄ feſtum conceptiōis celebra-
ri debet ex quo fuit tota mūda. Unde Anſel. dicit
ad ep̄os oēs anglie in quadā epiſtola nō credo ve
rum eſſe amatorē virginis. qui reſpuit celebrare
feſtū conceptionis. Item dato q̄ fuiſſet concepta
in originali adhuc eſſet feſtū illud celebrandū. qꝛ
ex maſſa illa erat xp̄us oriūdus. vñ pōt illa maſſa
dupl'r conſiderari. vel inq̄tū immūda vel inq̄tum
erat quoddam p̄marium fūdamētū reſpectu corpo
ris xp̄i formandi. Modo dī q̄ et ſi ex illa conſi-
deratione qua erat immūda nō debeat feſtū illō
celebrari in relatiōe tn̄ ad ſanctū ſctōrū qui de il-
la maſſa naſcebatur ꝛ ſumpſit corpus bene poteſt
celebrari feſtū illud. Exemplū de feſto quod cele
bratur in natalicijs filij regis nō habito reſpectu
ad fragilitatē ſꝫ habito reſpectu ad futurū regnū
ſ. q̄ erit rex in futurū. Ad exēplū celebratur feſtū
de cathedra ſancti pe. ꝛ tn̄ tunc potuit eſſe q̄ hūit
pctm̄ veniale. ſed hoc non ſit habito reſpectu ad
pctm̄. ſed habita relatiōe ad hoc q̄ fuit caput ec-
cleſie ꝛ ad eius ſanctitatē vel p̄ſītē vel futurā nec

Dato q̄ beatiſſia v̾go fuiſſet ꝯcepta in origi nali adhuc pōt feſtū cō ceptōis ei⁹ celebrari.

opꝫ q̄ in illo de quo ſit feſtū ſit ſctitas formaliter
ſicut patet in dedicatiōe eccleſie. ſed opꝫ q̄ ſiat ad
aliquod ſctm̄ formaliter. ꝛ ſic patet ex dictis rñſio
alterius poſitiōis. ¶ Dicendū em̄ q̄ prima nō ſol
uit ſeipſam ſicut īplicans cōtradictoria ponit em̄
q̄ xp̄i conceptio fuit ſingularis quia nō fuit ex ſe-
mine viri ꝛ hoc quidē eſt cōcedendū. Et quia etiā
hoc fuit eius priuilegium ſingulare ꝛ deinde di-
cunt q̄ nō habuiſſet ſingulare p̄uilegiū. niſi ſola
eius conceptio fuiſſet ſine originali hoc em̄ falſū
eſt ꝛ contradicit prio remanet em̄ p̄uilegium ſpe-
ciale q̄ eius cōceptio nō fuiſſet de viro q̄tūcunq̄
fuiſſet datū beate virgini q̄ nō fuit cōcepta licet
de viro in originali pctō. ꝛ hoc p̄ueniente eā v̾tu
te ſpūs ſcti vt ſicut ꝓ primo inſtanti potuit habere
in ſe conſiderata iuſticiā originalē nec illius carē
tiam ſi adā nō peccaſſet. ſic ſuppoſito illius pctō
q̄ futura erat mater noui ade. habuit ꝛ ſi non ori-
ginalē iuſticiā ſed habitualē gr̄aꝫ equiualentē ꝑ
quā nō fuerit ſub illa carentia. ꝛ ſub debito pene
primi pcti. ¶ Ad cōfirmationē vero dī q̄ xp̄s ſol⁹
dī cōceptus de ſpū. ſ. qꝛ concept⁹ abſq̄ ſemine vi-
ri agente ad cōceptiōem ſuā v̾tute ſpūs. ſ. vt al's
dicebatur. ſed cōceptio v̾ginis pōt dici ex ſpū ſcō
licet ex ſemine ſit concepta tn̄ ſine pctō originali
v̾tute tamen eiuſdem ſpiritus purgātis ipſam di-
ctum autem euāgelij non eſt ad ꝓpoſitum ſed lo-
quitur de generatiōe naturali ꝑ quam accipitur
eē naturale ꝛ de gn̄atiōe ſpūali que ſit ꝑ baptiſmū
¶ Cū vero tertio dī q̄ nō fuit p̄ſeruata de facto qꝛ
dicit ap̄ls q̄ oēs in adā peccauerūt. nec aliquē ex
cipit niſi xp̄m dn̄m q̄ loquit̄ ſm̄ curſū cōeꝫ ꝛ quia
ipſa ſi nō fuiſſet p̄uenta gr̄a ſubiacuiſſet illi pctō
ꝛ illud contraxiſſet. ¶ Uel dicendū q̄ ſicut excipit
xp̄m I. ꝛ matrem xp̄i partus enim pars viſcerum
eſt. vnō dicunt iſti ſic ponentes q̄ vbicūq̄ ponitur
ſola aīa xp̄i nō excipit̄ aīa beate v̾ginis qꝛ ſimul
q̄tū ad pctm̄ currūt xp̄s ꝛ beata v̾go ſicut allega
tum eſt ſupra de Aug. in libro de natura ꝛ gr̄a. Et
ſic ſoluūt illud. ſuꝑ illō p̄s. De manu canis vnicā
meā intelligit xp̄s aīam ſuā que ſola fuit ſine pec
cato. ¶ Ad illud Anſel. dī q̄ illud eſt verū ex pſōa
diſcipuli. ꝛ q̄ſicūq̄ ē verbū diſcipuli nō dī determi
natiue ſed exq̄ſitiue ¶ Uel dicendū q̄ nō dī Anſel.
q̄ ita ſit quāuis nō improbat diſcipulū ſic dicentē
ſed dī q̄ ſuppoſito q̄ beata v̾go fuerit ſic cōcepta
adhuc nō ſequeret̄ q̄ xp̄s hūit corp⁹ immundū de
ea ſicut oſtēdit. ¶ Al'r dī q̄ iſte eſt modus ſctorū
q̄ quando loquūtur de aliqua materia in cōi tra-
ctāt cōiter ſed in ſpāli tūc v̾itatē determināt ꝛ di
cūt qō ſentiūt. ꝛ ſic fecit Anſel. in quodam libello
ſuo. quē ſpāl'r de hoc fecit. ¶ Ad illud de feſto con
ceptiōis q̄ celebrandū ē viſum eſt ꝛ teſtioniū An-
ſel. in ep̄la ad ep̄os anglie. imo plus. q̄ ſuppoſito
q̄ in originali concepta fuit celebrari poſſet. Rñ-
det̄ ad rōnes ꝛ ad auctoritates alias. ꝛ primo ad
auctoritatē Bernardi in ep̄la ad Lugdunēſ. dī q̄
nō dixit aſſerēdo hoc ſicut pꝫ in fine ep̄le ſue. vbi
totū dimittit ad arbitriū pontificis vel dato q̄ ſic
nō ē tenēdus qꝛ ſcti alij nobiliores in ſcīa ꝯtrariū
tenuerunt vel dicūt q̄ illō quod dixit in vita retra
ctauit per viſionē apparuit em̄ beatus Ber. vni
monacho deſideranti ip̄m videre totus lucidus
preter q̄ in pectore vbi habuit maculam vnā quā
dixit ſe habere ꝓpter illō qō dixerat de btā v̾gine

Ad rōnes ſcōe opinio nis.

P. Jnq̄rit ꝺ illis duabꝰ opinionibus.

ꝙ fuit concepta in originali pctō. Jnquirēdo aūt
de hijs opiniōibꝰ videt̃ ꝙ de potētia abſoluta dꝰ
potuerit beatā ꝟginē ab originali preſuare ſup
poſito ꝙ fuerat concepta ſm̄ legē ꝯmunē q: dꝛ ſi
bi in Job. Quis pōt facere mūdū de immūdo cō
ceptū ſemine. Nōne tu qui ſolus es: q: pctm̄ ori-
giale nō eſt niſi priuatio gratie propter ade pctm̄
⁊ negatio glorie vel obligatio ad illꝺ. Cōſtat aūt
ꝙ deus de potentia abſoluta potuit dare gr̃am ⁊
ꝑ ꝯñs debitū glīe aie qñ infūdebat̃: ymmo añ in
fuſionē potuit aīa creari ⁊ gratia concreari. ⁊ ſic
pctm̄ nō cōtraxiſſet ſed de potētia ordinata ⁊ ꝺ fa
cto videt̃ ꝓbabiliꝰ: ꝙ nō potuit ꝑſeruari: nec fuit
ꝑſeruata: q: ſecundum Auguſtinū xp̄s nō fuit de
cimatus in lūbis abrahe: nec cōtraxit originale:
q: non deſcendit ab abraham vel adam ſecundū
ſeminalē rationē ſed ſolum ſꝫ corpulentam ſb̄am
q: de femina cōceptus nō de viro ſed de ſpū ſctō:
cum ergo ceſſante cauſa ceſſet effectꝰ igit̃ btā vir
goq̄ cōcepta eſt de imundo ſemine originale con-
trahere debuit ⁊ cōtraxit. Qꝫ autē dīit ſcꝺoꝛ de
triplici potentia ꝙ mr̃ dei ⁊ xp̄s tantū habuerūt
de gr̃a q̄tū nullus alius habere potuit verū eſt
de potentia ordinata: ſed de abſoluta videt̃ falſū:
quia in hijs q̄ dicunt̃ relatiue bñ habet aliqꝺ ille
homo vel illa femina qꝺ nō pōt habere aliud ſup
poſitū nulli enī creature vel nature create debe
tur adoratio que debet̃ nature aſſumpte ſecundū
ꝙ eſt vnita ꝟbo: nec meritum infinitū: aut ſatiſfa
ctio infinita poteſt eſſe in natura nō vnita. ¶ Silr̃
beata virgo ex hoc ꝙ eſt mater dei vendicat ſibi
honorem ſpecialem qui nulli creature debetur:
niſi etiam illa fieret mr̃ dei. Sed loq̄ndo de re ab
ſoluta ſecundum ꝑfectionē intrinſecā videt̃ ꝙ tm̄
de gratia potuerit recipe anteq̄ eēt mater dei q̄
poſt: q: eſſe mr̃em dei nō ponit in ea niſi relationē
ratiōis: ſicut ſi ille homo nō fuiſſet quia mr̃nitas
ſua terminat̃ ad deū vt eſt hō non vt eſt deꝰ: rela-
tio aūt pura nō facit ſubiectum magis nec minꝰ
alicuiꝰ capax abſoluti maxime relatio q̄ ē eiuſdē
rationis cum alia relatione nil magis diſponēte
¶ Jdē etiam videt̃ de natura aſſumpta q: cū diui
nitas non poſſet eſſe cauſa materialis nec forma
lis nec diſpoſitiua: idē receptiuum gr̃e mediatū
⁊ immediatū eſt in natura nō aſſumpta ⁊ aſſum
pta: vñ de potentia abſoluta tantū eſt capax gr̃e
ante q̄ poſt ⁊ depoſita q̄ vnita. Et ideo nō valet
quod adducūt: q: ſubiectum caloris eſt ꝯpoſitū
ex materia ⁊ forma: vnde aer nō eſt capax tāte ca
liditatis manente forma aeris q̄te qñ de aere fit
ignis: quia eſt aliud ſubiectum ſpecie q̄ priꝰ: qñ
enī ex aere fit ignis ñ ē idē ſubiectū caloꝛ qꝺ pꝰ
ſꝫ qñ de non mr̃e dei fit mr̃ dei idē eſt ſubiectū gr̃e
qꝺ prius. Et ſimiliter quādo de filio dei fieret nō
filius dei idem eſſet ſubiectum immediatū: licet ſi
idem ſuppoſitū. ¶ Qꝫ dicūt tertio de feſto conce
ptionis quod de ſe poteſt celebrari ⁊ ratione ſui:
verū eēt ſi vt ſupponūt tota ſit munda ⁊ cum gr̃a
concepta fuiſſet ſicut ⁊ annunciatio chriſti licet
ibi ſit duplex ratio feſtiuitatis. ſ. ſanctitas crea-
ta et increata. ſi enim contraxit originale non dꝫ
feſtiuari ſed q: illud ꝙ debet tanq̄ immundum ex
piari: non debꝫ tanq̄ feſtum honorari ſꝫ cōceptio
ſ. carnis ⁊ anime vnio quando eſt cauſa contrahē
di originale indiget tanq̄ aliquid coinquinatū ꝑ
ſctm̄ expiari ergo nō debet feſtis laudibus hono
rari: vnde Bernardus in epiſtola ad Lugduñ. ex
preſſe dicit eā ꝯceptā in originali ⁊ cum hoc dicit
ꝙ neq̧ naſcens feſtis laudibꝰ honoraret̃ niſi ſan-
cta naſceret̃: ergo multominus ꝯcepta honorare
tur niſi ſancta conciperet̃: quia conceptio eſt cau
ſa contrahendi nō aūt natiuitas ex vtero: ꝓpter
quod plus repugnat feſtiuitati natiuitas in vte-
ro q̄ ex vtero ſicut plus repugnat ſanctitati q: for
te ſecundum legē ꝯmunem ante baptiſmum ⁊ tp̄e
circuncīſionis ſola natiuitate infantis in fide pa
rentum expiebat̃ originale vel cum hoc oblatiōe
ſi fieret quia tempus non cooperabat̃ ⁊ ſic ſem le
ſancte naſcebant̃: vel naſci poterāt: ſꝫ nō ſic ſancte
concipiebant̃ nec cōcipi poterāt. ¶ Ad aliud aūt
dicendum ꝙ nō debet reſpui feſtū ꝯceptionis ra
tione ſanctificationis quia eodē die facta eſt ⁊ cre
dit̃ ꝓut cōceptio accipitur ꝓ vnione aie ⁊ carnis
¶ Ad illꝺ de maſſa dicēdū ꝙ eccleſia feſtiuat: aut
ꝓpter gloriā aut propter gratiam: ſicut ergo de
feſto gratie dꝛ ꝙ ñ celebrat de mortibꝰ patrū vete
ris teſtamēti. q̄uis de morte illa eſſent tranſituri
ad eternam gloriam quia pro tunc erant ſubditi
pene nō aūt glorie: ſic de conceptione carnis vir-
ginis cum peccato non ſolenniȝaret: licet de ipſa
formandꝰ eſſet fons gratie q: prout tunc erat ſub
dita culpe ⁊ peccato obnoxia. ¶ Ad quartum de
ortu filij regis non eſt ſimile de feſto ſpirituali ꝙ
non fit de ſpe ſed de re gratie vel glorie vt dictum
eſt de feſto carnali ꝙ fit de ſpe q̄ ſepe fruſtratur.
Ad illud de cathedra ſancti petri dicendū ꝙ licꝫ
bea. pe. habuerint tūc veniale tamē cathedra que
feſtiuatur nō fuit per ſe cauſa peccati. ſ. honor ex
hibitus alias nō eſſet ꝑ ſe gaudij cauſa ſed luctꝰ:
vnio aūt anime ad carnem ſeminatam ab adā eſt
ꝑ ſe cauſa peccati ergo non feſti. ¶ Ad illud de de
dicatione dicendū ꝙ dedicatio per ſe hꝫ ordinem
ad ſanctitatem formaliter non ad peccatum: ſed
ad tollendū peccatum conceptio aūt oppoſitum
ordinem habet. ¶ Reſponſio etiā eorū ad primū
de ſingularitate priuilegij nō vꝫ. quia concipi de
femina ſine viro non eſt priuilegiū propter hoc
ꝙ eſt cauſa carendi peccato: nihil enī dignitatis
fuit in adam per hoc ꝙ deus formauit eū ſine vi-
ro ⁊ femina nec in eua propter hoc ꝙ de viro ſine
femina: ſicut nec in animalibus q̄ ſine ſemine per
putrefactionem generant̃: ſed in hoc eſt priuile-
gium ꝙ originale non ꝯtraxit. ¶ Nec vꝫ ſolutio
ad illud qꝺ natū eſt ex carne caro ⁊c. q: licꝫ ſenſus
litteralis ſit ille quē dant tm̄ miſtice: qꝺ natū ē ex car
ne caro eſt ⁊c. ſic. ſ. ꝙ gñatio carnalis ꝑ ſe eſt cā
culpe ⁊ ꝑ ꝯñs non eſt cauſa letitie nec capax gra-
tie. ¶ Ad tertiū ꝙ dicūt i xp̄o excipi matrem non
vꝫ: q: pari ratione poſſit dici ꝙ ipſa non fuerit re-
dempta ſicut nec ipſe: nec debitrix mortis ⁊ ſic fru
ſtra fuerit mortua: quia nec propter debitum ſuū
nec propter meritum noſtrū. Qꝫ autem dicit̃ ꝙ
partus eſt pars viſcerum verū eſt quando eſt i vē
tre: non autem ante nec poſt ſicut fructꝰ pēdentes
ꝑtes fundi eſſe vident̃ nō aūt fructus iā collecti:
vel nōdū formati ſecundum legiſtas: etiā ſic eſt
pars ꝙ dictum de matre intelligat̃ deinde de par
tu non e conuerſo vnde anteq̄ chriſtus eſſet conce-
ptus de matre non erat pars eius. ¶ Ad quartū
de anſel. dicendū ꝑ interemptionē ꝙ aſſertiue ex

perſona ſua loqui videẜ de libꝛo autē retractionū
nihil certi habeẜ. ¶ Ad quintū de.b. dicēdū ꝙ licꝫ
committat correctioni ſūmi pōtificis nō tñ cōſtat
ꝙ aliq̈s ſummus pontifex contrariū dixerit: imo
eccleſia Romana feſtum conceptionis non facit:
viſio autem monachi eadem facilitate contenniẜ
Herueus d̄ pñti.q.1. qua approbaẜ. Qꝫ aūt beata virgo originale cō
traxit cōfirmāt aliq̄ duplici auctoritate: ſicut ad
ro.5: ꝙ ꝑ adā peccm̄ intrauit in mundū ⁊ ꝑ pctm̄
mors ſicut pena pcti. Ex hoc ſic arguiẜ mors eſt
pena pro peccato originali: ſed nullus puniẜ pro
peccato quod non incurrit quantumcunq̄ fuerit
incurſurus: ergo qui non incurrit peccatum ori-
ginali nō dꝫ mori q̄ntūcūq̄ eſſet incurſurꝰ maxime
vbi non eſt aliquod peccatuꝫ actuale dignū pena
ſicut contingit in beata v̄gine ꝗ ⁊ beata virgo nō
debuit mori ſi non habuit originale: conſtat autē
ꝙ mortua eſt ꝗ habuit peccatum originale. Si di
catur ꝙ mors beate virginis non fuit pena pteri
ti peccati ſed cautela futuri nihil eſt dictu: qꝛ poſt
mortē non ſequitur aliquod peccatum cui caute-
la debeat adhiberi ſed iſta ratio plenius ſupra de
ducta eſt. ¶ Item ideꝫ apoſtolus loquens de adā
dicit in quo omnes peccauerūt ergo ſecūduꝫ hoc
omnes qui ſecundum legem cōmunem ex viro et
2. articulꝰ. mulıere nati ſunt peccauerūt in adam: ſed beata
Durādꝰ d̄ v̄go ſic fuit nata ꝗ ⁊c. ¶ Quantuꝫ aūt ad ſcḋꝫ ꝓn
pñti.q.2. cipale. ſcꝫ. quo tempore ſāctificata fuerit eſt vnū
certū et duo dubia. Certū eſt ꝙ ſāctificata fuit añ
natiuitatē ex vtero: quia licet de hoc non loquaẜ
aliqua ſcriptura canōica expreſſe tñ ſicut dicit au
guſtinus de aſſumptione eiꝰ in corpore ⁊ anima:
de qua ſimiliter ſcriptura non loquiẜ: ita ⁊ nos ra
tionabiliter poſſumus arguere ꝙ ſanctificata fu
it ante natiuitateꝫ ex vtero quia licet non loquaẜ
de hoc aliqua ſcriptura: ⁊ hoc ſic rationabile ē ꝙ
illud priuilegium qḋ legiẜ quibuſdam fuiſſe con
ceſſum non fuerit beate virgini denegatū que ge
nuit vnigenitū a patre plenū gratie ⁊ veritatis: ſꝫ
ſanctificatio ante natiuitatem ex vtero legiẜ fuiſ-
ſe conceſſa quibuſdam ſanctis. ſ. Ieremie ſicut di
etuꝫ eſt ei anteq̄ exires de vulua ſanctificaui te ⁊
Ioā. baptiſte de quo dixit angl̄s luce. 1. Spiritu-
ſancto replebiẜ ⁊ adhuc ex vtero matris ſue: ergo
rationabiliter teneẜ ꝙ beata virgo tunc etiam ſā
duo dubia ctificata fuit qꝛ hoc communiter tenent omnes.
i ſpāli d̄ tē- ¶ Duo autem dubia ſunt de tempore ſanctifica-
pore ſctifi- tionis in ſpeciali primum eſt an ſanctificata fuit
cationis in primo inſtanti conceptionis ſue. Secunduꝫ du
1. dubium. bium an ſtatim ſanctificata fuerit poſt primuꝫ in
Opinio hē- ſtans conceptionis ſue. Quoad primum dicunt q̄
rici d̄ gan- dam ꝙ lꝫ beata virgo concepta fuerit in pctō ori-
dauo. q̄lib. ginali: tñ in eodem inſtanti in quo concepta fuit
15.q.13. in peccato originali: fuit etiā ſanctificata: quia vt
dicunt gratia ⁊ culpa poſſunt eſſe in eodeꝫ inſtāti
in quodā intranſitu: ⁊ maxime ſecundum eſſe in-
completuꝫ: ⁊ ſcḋm aliud ⁊ aliud ſignū: diſtinguūt
enim iſti inſtās conceptionis in tria ſigna in quo
rum primo fuit in culpa quā īcurrit ex vnione ad
corpus. In ſecundo fuit in gratia quaſi in quodā
tranſitu ſimul cum culpa. In tertio fuit in gratia
ſecundum eſſe habituale ⁊ expulſa eſt culpa.
Qꝫ autem ſimul poſſint eſſe: ⁊ quandoq̄ ſint gr̄a
⁊ culpa probant ſic. expellens ⁊ expulſum ſunt ſiẜ
gratia autem expellit culpam: ergo ſimul ⁊ in eo
dem inſtanti ſunt gratia ⁊ culpa ⁊ ſic dicunt fuiſſe
in beata virgine in inſtanti infuſionis gratie.
Qꝫ autem in eodem inſtanti ſit accipe plura ſi-
gna talia: in quorum vno poteſt vnuꝫ eſſe ⁊ ī alio
aliud declarant per exemplum de faba obuianti
lapidi molari quia tunc in eodeꝫ inſtanti faba ac
cederet ad terminū ad quē ⁊ recederet. licet alio
⁊ alio ſigno: alias ſi non recedēt ⁊ accedēt in eodē
inſtāti: ſed in alio lapis molaris quieſceret quod
eſt impoſſibile. ¶ Item in eodem inſtanti eſt cor-
ruptio ignis ⁊ generatio aeris: ⁊ tamen in diuer
ſis ſignis: eodeꝫ mō volunt dicere in propoſito. Cōtra opi-
¶ Hec autē opinio ſecunduꝫ alios deficit in poſi- nionē durā
tione ⁊ in modo ponendi ſiue proponendi: in poſi dꝰ vbi ꜩ ſili
tiōe quidā quia nihil eſt impoſſibilius q̄ ponere ter herueꝰ
contradicta ſimul: hoc enim ſolo priuatus eſt deꝰ d̄ pñti.q.1.
ſed qui ponit ꝙ in eodem inſtanti poſſit eſſe in aīa de fontibꝰ i
gratia ⁊ culpa ponit cōtradictoria eſſe ſimẜ. ergo quolibetis
nihil eſt impoſſibilius hac poſitione. Minor ptꝫ
qꝛ habitus ⁊ priuatio circa ſubiectum aptū natuꝫ
habent vim contradictionis. ꝙ cū eſt affirmatio
⁊ negatio reſpectu oīm hoc eſt hītꝰ ⁊ ꝑuatio cir-
ca determinatum ſubiectuꝫ: ſed gratia ⁊ culpa ſe
habent circa aīaꝫ ſicut habitꝰ ⁊ priuatio: vel dire
cte: vel ſalteꝫ ꝯcomitatiue pro ſtatu nature lapſe
ergo ponere gratiam ⁊ culpaꝫ originalē ſeu mor
talem actualem eſſe in eodem inſtanti in aīa ē po
nere cōtradictoria ſiẜ ergo poſitio eſt impoſſibilꝫ
¶ Nec valet dicere ꝙ pro alio ⁊ alio ſigno qꝛ mul-
tiplicatio talium ſignorum in eodē indiuiſibili ſe
cundum rem non poteſt eſſe niſi ſecundum ratio-
nem ⁊ non realis q̄ non potuit facere ꝙ duo cōtra
dictoria ſint ſiẜ. alias ſequeretur ꝙ nulla eſſet cō
tradictio in mundo qꝛ poſſet dici ꝙ vnum contra-
dictorum verificaretur in eodem inſtanti pro vno
ſigno ⁊ aliud pro alio. ¶ Item ex hoc arguitur cō
tra opinionem ſic dicunt iſti ꝙ angelus malus in
primo inſtanti non poteſt primum actum malum
habere: quia tunc habuit actum bonum. ¶ Sed
diceret ſibi ꝙ hoc non eſt inconueniēs quia pro ꝓ
mo ſigno potuit habere ſecūdū iſtam opinionem
bonum ⁊ pro alio malum. Item qḋ dicunt de gn̄a
tione ⁊ corruptione non valet. quia ſunt diuerſoꝝ
⁊ ideo nō oppoſite. ¶ Item diuiſio inſtātis in tria
ſigna vel eſt indiuerſa ſecundum rem vel ſecunduꝫ
rationem tantum: ſi indiuerſa ſecundum rem ſeq̄
tur ꝙ indiuiſibile ſecundum rem ſit diuiſibile ſed
rem quod implicat contradictionem: omnes enī
intelligunt nomine inſtantis indiuiſibile. ſecun-
dum rem. Si autem illa ſigna ſint plura ſecundū
rationem tantum: tunc reſtat inconueniēs ꝙ gra-
tia ⁊ culpa ſint in alia ſimul ſecundum rem ⁊ etiā
implicat contradictionem. ¶ Item quando ali-
qua ſunt vnum ⁊ idem ſecundum reꝫ. quidq̄ eſt in
vno realiter eſt in omnibus ⁊ quod non eſt in vno
non eſt in aliquo: ſed ſecundum iſtos gratia ſecun
duꝫ eſſe habituale permanens eſt in vltimo ſigno
⁊ tunc non eſt in culpa ſed eſt inde expulſa ꝗ fuit
gratis ſecundum omne habituale in omnibus ſi-
gnis ⁊ culpa in nullo: quod etiam contradicit po
ſitioni eoruꝫ: qꝛ dicunt ꝙ in primo ſigno eſt in cul
pa ⁊ etiam in ſecundo cum gratia in quodam trā
ſitu ſed in ſecundo eſt expulſa. ¶ Itē ſi iſta poſitio
poſſet ſaluari propter diuiſionem inſtantis in di-
uiſa ſigna ſequeretur ꝙ non eſſet poſſibile dare

aliquam contradictionem: vt iam tactum eſt: q2
affirmatiua poneret pro vno ſigno ⁊ negatiua pro
alio ⁊ ſicqueiꝫ affirmatio ⁊ negatiuo de eodē ⁊ ꝑ
eodē inſtanti poſſet ꝟificari ꝓpter aliud ⁊ aliō ſi-
gnum quod eſt inconueniēs manifeſtū. Qd etiaꝫ
dicitur ꝙ expellens ⁊ expulſum ſunt ſimul: verum
eſt de expellente effectiue. ⁊ nō de expellēte forma
liter q2 pñtia expellētis formaliter eſt abſētia ex-
pulſi ⁊ econuerſo: gratia aūt expellit culpam for-
maliter: ⁊ non effectiue: ⁊ ideo nō poſſunt eē ſimul
patet ꝙ ꝙ ipoſſibile eſt ꝙ in eodē inſtāti ſint culpa:
⁊ gratia. ⁊ ꝑ cōſequēs ꝙ beata ꝟgo in ꝑmo īſtāti
Herueus vbi ſupra — fuerit ſanctificata ſuppoſito ꝙ in originali fuit cō
cepta. ¶ Si dicat ꝙ gratia ⁊ culpa non hñt eſſe in
nunc tꝑis continui proprie: ſed in nunc tꝑis diſcre
ti: ⁊ ꝙ duo nūc tꝑis diſcreti pñt coexiſtere vni nūc
temporis cōtinui ⁊ illa gratia ⁊ culpa. nō fuerūt
in eodē nūc proprie menſure. ſ. tēporis diſcreti. ſed
fuerit in eodem nunc extranee menſure. ſ. tꝑis cō
tinui per quandā coexiſtentiā. hoc eſt impoſſibile
quia licꝫ eidem nunc ſtant ⁊ poſſunt plura nunc ſibi
ſuccedētia coexiſtere: tñ nūc fluēti impoſſibile eſt
quicunqꝫ duo nunc habētia ſucceſſionē coexiſtere
quia dum primū nunc coexiſteret nunc fluēti: aliō
nunc expectaret in futuro: ſed nunc fluens non ꝑt
aliud expectare in futurū: īpoſſibile ē ꝙ ꝙ duo nūc
ſibi ſuccedētia coexiſtunt eidē nūc fluēti: q̄le ē nūc
tꝑis cōtinui: nunc aūt gratie ⁊ nūc culpe circa idē
ſubiectum oportet eſſe ſuccedētia ſiue ponātur eē
temporis cōtinui ſiue temporis diſcreti. ⁊ ideo im
poſſibile eſt ꝙ coexiſtāt eidē nūc temporis ꝯtinui.
Inq̄rit doctorū dictꝫ — ¶ Inquirendo autem de hꝫ dicēdum ꝙ gratia ⁊
culpa actualis mortalis non opponitur formalr
intrinſece vnde ꝙtuꝫ eſt de ſe de potētia abſoluta
dei poſſent eſſe ſimul: ſed ꝙtū ad effectum extrinſe
cum opponūtur: quia gratia facit dignū vita eter
na culpa vero mortalis indignuꝫ. Qd autē aliqs
ſit indignus aliquo ſimpliciter: ⁊ dignus ſimplr ē
contradictio: ſed culpa originalis ⁊ gratia oppo-
nuntur etiā formaliter ⁊ intrinſece ſicut priuatio
⁊ habitus: quia culpa origialis formalr eſt priua
tio gratie propter culpā ade. ¶ Ad exemplū de fa
ba. dicunt aliqui ꝙ due forme abſolute oppoſite ñ
poſſunt ſimul eſſe in eodem ſecundū idem nec ꝑ ſe
nec per accidens ſed duo mot⁹ ſic ſicut qui in naui
ꝯ motum naui moueƚ: moueƚ duplici motu ꝯrio
vno per ſe alio ꝑ accidēs immovt dicūt non eſt ꝓ-
prie contrarietas: quia talis duplex motus eſt in
celo in quo nulla eſt contrarietas. Et ſecundū hoc
ſimilr poteſt dici ꝙ motus ꝑ ſe ⁊ quies per accidēs
poſſunt alicui eidem conuenire vel dicūt ꝙ eſt vn⁹
motus ſecundum reꝫ qui eſt remiſſus ꝑ admixtio-
nem cōtrarij: nō formaliter ſed ꝟtute ita ꝙ firma-
mentum non moueƚ niſi in occidens: ſed iſte mot⁹
remittitur ex motu continentis qui eſt in oriens.
Et ſicut homo in naui moueƚ quidē motu ꝓpo
non alio: ſed motus quidam proprius remittitur
ex motu contrario qui ē incōtinēte tm̄ ſubiectiue
⁊ formaliter non in cōtento: niſi ꝑ effectū remiſſio
nis. quando aūt lapis moueƚ deorſum obuiat fa-
be aſcendenti deſcenſus: ⁊ aſcenſus fabe non eſt ſi
ne quiete media ꝑ accidens quia non quieſcit ſur
ſum niſi virtute impellētis: ſed virtus impellens
vincitur a virtute lapidꝫ quo ad motū contrariū
ergo multo magis quo ad impediendā quietam:

gratia autem per ſe vbi eſt. ⁊ ſimiliter culpa vnde
impoſſibile eſt ſimul eſſe culpam ⁊ gratiam. de exē
plo autem fabe replicabitur in articulo ſequente
¶ Reſtat ergo querere de ſcdo dubio. ſ. vtrum im — Inq̄rit ſcm dubium.
mediate poſt inſtans pctm̄ in quo cōcepta fuit po
tuerit ſanctificari: ita ꝙ per ſolum vnum inſtans
fuerit in culpa: ⁊ deinde ſemper in gratia. Et — 1 mod⁹ dicēdi circa iſtud ſcꝫ dubiū q̄ eſt de gādauo vbi ſupra
hic eſt duplex modus dicendi vnus eſt ꝙ beata vir
go potuit per ſolum vnum inſtans eſſe ſub origi-
nali peccato. ⁊ toto ſequēti tꝑe eſſe ſub gratia: qđ
probatur ſic quod eſt poſſibile fieri virtute nature
eſt poſſibile fieri virtute diuina: ſed virtute nature
poteſt fieri ꝙ aliquid ſit ꝑ ſolū inſtās in aliq̄ actua
li diſpoſitione vna ſicut ſi fabe mote ſurſum in ali
quo inſtanti ſui motus occurreret lapis molaris
tunc enim intentio ſui motus eſſet ꝑ ſolum inſtās
nam ſi eēt ibi ꝑ temp⁹ quieſceret: ⁊ faceret lapideꝫ
molareꝫ quieſcere quod eſt improbabile ergo for
tiori ratione poteſt fieri veritate diuina ꝙ anima
beate virginis fuerit per ſolum inſtans in vna diſ-
poſitione. ſ. in originali peccato ⁊ toto tꝑe ſequen
ti ſub gratia. Item ꝙ non ſoluꝫ hoc potuit fieri: ſꝫ
⁊ quod factum ſit probatur quia beata virgo de-
buit ſanctificari quāto citius potuit fieri. debuit
enim in hoc filius pro matre facere quicquid fuit
poſſibile: ſed non fuiſſet ſanctificata ꝙ cito potuit
ſanctificari ſi fuit in originali culpa plus ꝙ ꝑ ſolū
inſtās ergo ipſa non fuit in originali niſi per ſolū
inſtans. ꝓbatur quia ſi fuit in originali culpa pl⁹
ꝙ per inſtans ergo per tempus: ſed quacunqꝫ par
te temporis ſequentis fuerit ſanctificata potuit ꝓ
us ſanctificari quia ante quēlibet partem tꝑis eſt
dare aliam in infinitum ꝙ beata virgo non fuit ſā
ctificata ꝙ citius ſanctificari potuit: ꝙ eſt inconue
niens. relinquitur ergo ꝙ nō fuit in originali cul-
pa niſi per ſolum inſtans. ¶ Alius mod⁹ ē huic — Ali⁹ mod⁹
contrarius ꝙ impoſſibile eſt beataꝫ virginē fuiſſe
per ſolum inſtans in originali culpa. ⁊ iſtud ꝓba-
tur tripliciter primo ſic infuſio gratie in anima fit
ſubito: ⁊ in inſtanti. ergo illud inſtans vel eſt ideꝫ
cum illo in quo eſt culpa vel aliud non idem q2 in
eodeꝫ inſtanti nō eſt ſimul gratia ⁊ culpa: vt pꝫ ex
articlo precedenti: ſi aliud quero vtrum ſit imme
diatuꝫ illi inſtanti in quo fuit culpa aut mediatū
non immediatum quia inſtans non poteſt imme-
diate ſuccedere inſtanti: ſi mediatum cum mediū
duorum inſtantium ſit tempus ſequitur ꝙ culpa
fuit in anima ꝑ inſtans et per tempus mediuꝫ vſqꝫ
ad inſtans infuſionis gratie: manſit enim culpa
ī anima quouſqꝫ infuſa eēt gratia. Et ſi dicatur ꝙ
ꝙuis inſtans temporis continui non poſſit imme
diate ſuccedere inſtāti eiuſdem temporis: inſtan-
tia tamen eiuſdem temporis diſcreti pñt ſibi ime-
diate ſuccedere. talia autem ſunt inſtantia menſu
rantia eſſe culpe ⁊ infuſionem gratie non valet vt
dicunt quia nunc temporis diſcreti cum ſit indiui
ſibile ⁊ poſſit eſſe ſtans ratione qua poteſt eſſe ſtās
poteſt coexiſtere tempori noſtro ratione vero qua
eſt indiuiſibile coexiſtit inſtanti temporis noſtri:
nec eſt nunc in tempore noſtro cui non coexiſtit ta
le nunc ꝙdiu habet eſſe: ex quo ſequitur ꝙ quicqđ
dicitur de inſtanti temporis diſcreti idem opor-
tet dicere ſecundum coexiſtentiam de inſtanti tem
poris noſtri. inſtanti igiƚ infuſionis gratie primo
coexiſtit inſtans temporis noſtri ⁊ inſtanti menſu

ranti durationē culpe. ſimiliter coexiſtit inſtans temporis noſtri: igit̃ ſi eſt poſſibile ꝙ in inſtãti mẽſuranti durationem culpe immediate ſuccedat inſtans menſurans infuſionem gratie: q̃uis hec ſint inſtãtia temporis diſcreti. neceſſe eſt ꝙ ꝑ quandã coexiſtentiã in tp̃e nr̃o ſit dare inſtans immediate ſuccedens alij inſtãti quod eſt ĩpoſſibile vt dictum eſt. ¶ Secũdo ſi culpa põt eſſe ꝑ ſolum inſtans in anima pari ratione ⁊ gratia: ⁊ loquimur nunc de inſtanti quod non contingit pluries ſumere: ⁊ cuꝫ in tempore noſtro non poteſt reſpõdere niſi inſtãs ſed hoc poſito clare ſequit̃ inſtans tẽporis ꝯtinui ſuccedere alij inſtanti quod eſt inconueniens ꝫ ⁊c. ¶ Tertio quia omnis variatio ſubiecti eſt motus vel mutatio: ſed mutatio aĩe de culpa ad gr̃am eſt variatio ſubiecti ergo eſt mot⁹ vel mutatio ſed non poteſt eẽ mutatio ſi aĩa fuit in culpa ſolũ ꝑ inſtans ⁊ inſtanti eſſet imediatũ: nec mot⁹ põt eẽ q2 oĩs motus eſt diuiſibilis vel ſecudũ ꝗtẽ ſubiecti: vel ſecundum latitudinem forme ad quã eſt vel ħꝫ aliqua media inter terminos: p̃muꝫ nõ poteſt dari in propoſito cũ aĩa ſit indiuiſibilis ſcðꝫ partes q̃titatiuas nec ſcðm quia poſſibile eſt ꝙ tãta gratia infundatur in inſtãti primo ſicut vñq̃ poſt. nec tertium q2 culpa ⁊ gratia ſe habent immediate circa ſubiectum aptum natum ergo nullo modo poteſt eſſe receſſus a culpa ĩ gratiam ſi culpa fuerit per ſolum inſtans. ¶ Ad illud aũt qð adducit̃ de faba obuianti lapidi molari multipliciter reſpondet̃: dicunt em̃ quidã ꝙ illa faba poſtq̃ occurrit lapidi molari mouetur ꝑ accidens ad motum lapidis ſꝫ per ſe quieſcit: ſicut nauta in naui: ⁊ quia quieſcit ꝑ ſe q̃tum eſt de ſe eſt in eadem diſpoſitione in tp̃e ⁊ nunc. ¶ Sꝫ iſtud non valet: quia q̃tumcunq; nõ moueat̃ per ſe: ſed ꝑ accidens: tñ verũ eſt dicere ꝙ ĩ illo vbi in quo occurrit lapis molaris nõ ẽ niſi in nunc illi autem qui volunt probare ꝙ beata virgo non fuit in originali niſi in nunc non curant qualiter hoc ſit dummõ poſſint inuenire aliqð in eadẽ diſpoſitione tantũ in nũc: quia a ſimili poterit idẽ dici de peccato origĩali. ¶ Alij dicũt ꝙ faba vtit̃ illo vbi in potentia: ⁊ ideo non eſt ibi niſi in nunc: ſicut etiã mobile dum mouet̃ in medio ſpacij nõ eſt niſi in nunc in ſpatio ſibi equali q2 illo ſpatio vtit̃ in potentiã. Hoc autem difficultateꝫ magnam implicat: nam philoſophus. viij. phyſi. vult ꝙ ĩpoſſibile eſt motũ reflexuꝫ continuari q2 ibi ſũt duo motus oppoſiti ⁊ oppoſita non concontinuantur: ſicut ipſe dicit ibidẽ. vnde ipſe dicit ꝙ dato ꝙ inter duos motus oppoſitos nõ ſit neceſſariũ eſſe q̃eteꝫ mediam ſaltem opꝫ ꝙ ſint diſtincti: ⁊ conſequẽter ſe habentes: ⁊ ideo omiſſis multis que de hac materia dicuntur videt̃ eis ꝙ cã q̃re faba vel quodcũq; corpus poſſit eſſe ſolo inſtãti in aliquo vbi ſiue vtatur illo in actu ſiue in potentia eſt quia receſſ⁹ ab illo vbi non eſt indiuiſibilis: nec eſt dare primũ nũc ĩ q̃ p̃o receſſit ab illo. Unde ĩ his q̃ mouẽt̃ ⁊ q̃ ꝑ motũ ſibi aliq̃d acquirunt vel recedunt ab illo aliter eſt in principio motus ⁊ in fine quia in principio motus eſt dare vltimum nunc in quo mobile fuit in toto termino a quo. ſ. illud nunc in quo incipit motus: ſed nõ eſt dare primũ in quo recedit ab illo termino: nec eſt dare primum nunc in quo primam partem termini a quo quã derelinquat: quia in qualibet parte dimiſſa eſt in infinitũ dare partem ante partẽ puta ſi dimiſit vnam parteꝫ loci prius dimiſit partem illius partis ⁊ ſic in infinitum: ⁊ ſic non eſt dare primã parteꝫ quã dimiſerat ſed in fine mot⁹ non eſt dare vltimũ in quo ſit ſub termino a quo vel ſecundum totum vel ſecundum partem: ſed eſt dare primũ nunc in quo eſt ſub termino ad quẽ: quia ergo quodlꝫ vbi variat̃ ⁊ corrũpit̃ ꝑ motũ ideo in pr̃icipio motus nõ eſt dare primũ nunc in quo receſſit a termino: quia per motũ ab illo vbi receditur: ⁊ ideo ſuuꝫ eſſe poteſt eẽ ibi in nunc tantum ⁊ ſuum non eſſe in tempore ſeq̃nti nec oportet dare primum nunc in quo non ſit ĩ toto illo vbi: ſed de culpa et gratia non eſt ſimile q2 receſſus a culpa oportet ꝙ fiat in inſtanti ⁊ acquiſitis gratie ſimiliter ⁊ ideo oportet dare nunc primuꝫ in quo primo anima ħꝫ eſſe ſub gratia: vel in quo receſſit a culpa vel caret culpa: non enim culpa eſt aliquod q̃tum per accidẽs vel per ſe a quo poſſit fieri receſſus per motũ ⁊ in tempore: ⁊ ideo non eſt ſimile quod iducitur pro ſimili. Et ideo dicunt ꝙ beata virgo fuit in originali per aliquam morulam tp̃is noſtri ⁊ poſtea fuit ſanctificata.

¶ Ad alterũ ꝙ debuit ſanctificari q̃ citius potuit dicunt ꝙ ſuppoſito ꝙ beata virgo habuerit culpã originalem impoſſibile fuit eaꝫ ita cito ſanctificari ꝙ non potuit citius ſanctificari: quia ſtãte ypoteſi ⁊ inſtanti infuſionis anime non potuit ſanctificari: nec etiam in inſtanti propinquiſſimo: q2 nõ eſt dare inſtans propinquiſſimũ alij inſtãti ibi ꝙ ſi poſſit dari aliud propinquius patet quia hoc eſt ꝯ naturam continui cum omne continuum ſit diuiſibile in infinitum: dicendum ergo ad maiorem ꝙ ſi oportet ꝙ beata virgo fuerit ſanctificata q̃ citius hoc potuit fieri: ſic. ſ. ꝙ fuerit ſctificata ꝙ ſi potuit ſanctificari citius: ſed oportet dare aliquam morã in qua fuit ſub peccato originali in cuius medio potuiſſet citius ſanctificari: quantum autem ſtetерit ibi ⁊ quare nõ citius ille nouit qui fecit: ſed ſolum ſufficit ſcire ꝙ diuiſio ꝯtinui in infinituꝫ facit ꝙ impoſſibile fuit eam ſanctificari ita cito ꝙ citi⁹ non potuiſſet ſanctificari: ⁊ ꝙ oportuit aliquã morulã eſſe in qua fuit in peccato originali q̃tacũq; fuit illa. ¶ Alij xo dicunt ꝙ iſtis non obſtantibus prima opinio fuit verior. ſ. ꝙ de⁹ potuit facere ꝙ beata virgo per ſolũ inſtans eſſet in originali culpa: ⁊ toto tempore ſequenti in gratia: quod pꝫ de⁹ poteſt facere ꝙ aliq̃s ſit per ſolũ inſtãs in gr̃a ⁊ toto tempore ſequenti abſq; gratia ergo ſimilr̃ poteſt facere ꝙ aliq̃s per inſtans ſoluꝫ ſit in culpa ⁊ toto tempore ſequẽti ſit in gratia probatio conſequentie poſtea patebit antecedens probatur ſic agens quod agit per voluntatẽ ⁊ non actione ſucceſſiua per vnum ſolum inſtans poteſt agere: ⁊ toto tempore ſequenti ab actione ceſſare: ⁊ hoc pꝫ de ſe quia ex quo actio non eſt ſucceſſiua poteſt eẽ in inſtanti ⁊ ex quo procedit ab agente libere: põt tale agens cum voluerit ab actione ceſſare ſed deus influens gratiam agit per voluntateꝫ ⁊ libere nec oportet ꝙ influentia gratie ſit ſucceſſiua: ergo deus poteſt per ſolum inſtans gratiam influere ⁊ conſeruare ⁊ toto tempore ſequẽti ab influxu ceſſare vt gratia non ſit ⁊ ſic patet dẽ aĩte. Conſequẽtia probatur quia ſicut proceſſus a culpa in gr̃am non eſt per motum ſed per ſimplicem infuſionem gratie ſic receſſus a gratia in culpam modo quo

Der.

Durãdus vbi ſupra.

dictum eſt: non eſt per motum ſed per ſimplicē in
fluentie deſitionem: ꝛ ideo nihil obſiſtit vni quod
Ad rōes. non obſiſtat alteri. ¶ Nec obſtāt rationes alteri⁹
2. opinōis poſitionis: prima non: qꝛ ſicut ibidem reſpondet
inſtantia temporis diſcreti poſſūt ſibiinuicē ſucce
dere: q̄lia ſunt inſtantia que menſurant eſſe culpe
ꝛ infuſionem gratie. Et cum arguitur vltra ꝙ qc
q̄d dicitur de inſtantibus temporis diſcreti oꝫ ſimi-
ter intellige per quandam coexiſtentiam de inſtan
tibus temporis noſtri dicendum ꝙ non eſt neceſſa
riū quia ſi non eſſet tempus continuū nihilomin⁹
poſſet eſſe tempus diſcretum ꝛ inſtantia temporis
diſcreti immediate ſibi ſuccedentia: ſuppoſito aūt
ꝙ ſit tempus continuuꝫ coexiſtens tempori diſcre
to. nū̄ꝗ̄ oportet cuilibet nunc tēporis diſcreti cor-
reſpondere nunc aliqđ actuale i tp̄e nr̄o vt illi di-
cūt certe non videt quia nūc temporis diſcreti nō
facit quod nunc temporis continui ſibi correſpon
dens habeat aliquam actualitatem ꝗ̄ non habet
ex ſe. ꝛ ideo tali nunc coexiſtit quale nunc inuenit
in tempore autem ſecundum ſe non eſt aliud nunc
actu cum totum tempus ſit continuū: ſꝫ ſolū in po
tētia ꝛ ideo non oportet ꝙ ſi in tp̄e diſcreto vnum
nunc actuale ſuccedat alteri immediate: ꝙ ꝓpter
hoc in tempore continuo: vnum nunc actuale alte
ri ſuccedat: ſed ſolum ꝙ vnum potētiale ſuccedat
alteri potentiali: vel potentiale actuali quod vti-
qꝫ bene poteſt fieri cuꝫ non ſit aliqua pars tēporis
in qua non ſit nunc potentiale. Et ꝙ nō oporteat
dare nunc actuale in tēpore noſtro quod coexiſtit
nunc temporis diſcreti probatur eos deducendo
ad ſimile inconueniens ad quod deducere voluit
ſcilicet ꝙ inſtans ſit inſtanti immediatum qꝛ dato
ꝙ inſtās menſurās eſſe culpe poſſit coexiſtere tp̄i
noſtro ſicut culpa ſit per tempus noſtruꝫ: ſecundū
coexiſtentiam ſequitur ꝙ nunꝗ̄ poterit deleri per
gratiam niſi inſtans inſtanti ſit immediatuꝫ quia
vt iſti dicunt inſtans temporis diſcreti duꝫ eſt ne-
ceſſario coexiſtit cuilibꝫ inſtanti temporis noſtri:
ꝛ ecōuerſo quodlibet inſtans temporis noſtri duꝫ
eſt coexiſtit inſtanti tēporis diſcreti ergo qua rō-
ne inſtans temporis noſtri coexiſtit cuilibet inſtā-
ti menſuranti eſſe culpe dū primo eſt ſic aliqđ aliđ
inſtans neceſſario coexiſtit dum vltimo eſt ſi ergo
inſtanti menſuranti infuſionem gratie coexiſtit in
tēpore noſtro: aliq̄d aliud inſtās ſequitur quod i
ſtans temporis noſtri eſt alij inſtanti imediatum ſi
cut iſtās tp̄is diſcreti eſt immediatum alteri ꝛ ita
non poterit culpa per gratiam deleri quod eſt in-
conueniens. Et ſi dicatur ꝙ nō eſt dare vltimuꝫ in
ſtans temporis coexiſtentis durationi culpe ꝗ̄-
uis ſit dare primum inſtans: temporis coexiſtētis
durationi gratie: inſtans enim ſemper ꝛ poſterio-
ris paſſionis vt đr. 8. phiſicoꝝ. ꝛ ſic inſtās nō eſt in
ſtanti immediatuꝫ: ſed tempori non valet quia oē
finitum qua ratione habet indiuiſibile principiū
ſui: etiam eadem ratione habet ađ indiuiſibile ꝑ
terminuo: ſed tempus menſurans vel coexiſtens du
rationi culpe ꝛ durationi gratie: eſt finitum ergo
qua ratione habet inſtans quo primo eſt culpa vel
gratia eadē ratione hꝫ iſtās q̄ vltimo eſt culpa vel
gratia ꝛ ideꝫ allego de omnibus formis: vel đ for-
mis ꝛ priuationibus q̄ ſuccedunt ſibi in eadē ma
teria vel ſubiecto. Qd autem dicit ariſto. ꝙ ſemꝑ
inſtās eſt poſterioꝝ paſſiōis: ita ꝙ eſt dare inſtās

quo forma que acquiritur primo eſt: ſed nō eſt da
re inſtans quo forma vel priuatio que abicitur vl
timo ſit ſine ratione dictum fuit ad vitandum illđ
inconueniens ne inſtans eſſet inſtanti immediatū
hoc autē non oportet dicere: quia coexiſtentia for
me ſubſtantialis in materia eſt per tempus: ꝛ ideo
ſicut tempus eſt tempori immediatuꝫ ſic forma q̄
acquiritur immediate ſuccedit forme que abicitur
nec eſt dare in tempore noſtro aliquod inſtans in
actu quo vltimo ſit forma que abicitur. quia inexi
ſtentia forme in materia non eſt dare primum ꝛ vl
timū ſine prius ꝛ poſterius cum ſit tota ſimul ꝗ̄-
diu eſt: ꝛ exiſtentia eius magis ſit ꝑ ſolum inſtans
temporis diſcreti: quod eſt eius propria dura-
tio ꝗ̄ ſit per tempus continuum: cui ſoli coexiſtit
accidentaliter. Si ergo inexiſtētia forme ſecundū
ſe non ſit dare primum ꝛ vltimum ſiue prius ꝛ po-
ſterius: ſequitur ꝙ nec in tempore ſibi coexiſtente
in tempore enim ſecundum ſe non eſt dare aliqđ
inſtans in actu: nec ratione forme coexiſtentis tp̄i
quia illa nihil variat in tempore quare nullo mō
ſequitur ꝙ ſit dare inſtans in actu quo forma p̄io
fiat in materia ſicut non eſt dare aliquod inſtans
in actu: quo forma que abicitur vltimo ſit in ma-
teria ꝛ hoc ſufficiat ad preſens: quia de hac mate Ad ſecūdū
ria forſitan alias plus dicet. ¶ Ad ſecundum dicē
dum ꝙ aliqua duo ſunt quandoqꝫ poſſibilia diui-
ſim vnum ſicut aliud: quorum tamen neutrum eſt
poſſibile poſito alio ſeu coniunctiꝫ ſicut eque poſ
ſibile eſt aliqueꝫ moueri ſicut quieſcere: poſito tñ
ꝙ quieſcat nō eſt poſſibile ꝙ moueatur nec ecōtra
¶ Similr dico ꝙ equaliter poteſt eſſe gratia ꝑ ſo-
lum inſtans ſicut culpa ꝛ ecōuerſo culpa ſicut gra
tia: ſed poſito ꝙ culpa fuit per ſolum inſtās quod
non contingit plures ſumere non eſt poſſibile ꝙ
gratia ſequens: ſit ſoluꝫ per ſimile inſtās: ſed opꝫ
ꝙ ſit per inſtans: quod poterit tempori coexiſtere
ſicut in tempore noſtro: non poteſt poſt nunc actu
ſignatum aliud nunc ſignari actu: ſed ſolum tem- Ad tertiuꝫ
pus. ¶ Ad tertiam rationem dicenduꝫ ꝙ receſſus
a culpa in gratiam poteſt eſſe per motuꝫ ꝓpter di
uiſibilitatem gratie que continet multos grad⁹ ꝛ
ſicut ꝛ quelibꝫ alia forma q̄ ſuſcipit magis ꝛ min⁹
ꝛ tunc euacuata eſt oīs inſtātia ꝛ dato ꝙ ſit ꝑ mu-
tationem non ſequitur: ꝙ inſtans temporis vnum
ſit alteri immediatum: quia talis mutatio non eſt
terminus motus vt ſic menſuratur nunc temporis
noſtri: ſed eſt mutatio que eſt actio ꝑmanens men
ſurata per nunc temporis diſcreti: cui non neceſſa
rio correſpondet actuale: nunc in tempore noſtro
ſed aliqua pars tēporis: ꝛ ideo nō ſequitur ꝙ vnuꝫ
nunc temporis noſtri ſit alteri nunc immediatum
per idem apparet ꝙ dictum eorum non eſt vniuer
ſaliter veruꝫ. ſ. ꝙ cauſa quare aliq̄d poteſt eſſe per
ſolum inſtans in vna diſpoſitione eſt quia receſſus
ab iſta diſpoſitione eſt ꝑ motum hoc enim non opꝫ
ſed ſufficit ꝙ ſit vel per motum vel per actionem q̄
coexiſtat tempori: ſicut motus per tempus menſu
ratur: cum igitur nihil ſit ſubtrahendum potētie
diuine: niſi illđ quod clare contradictionem impli
cat: ponere autem ꝙ beata virgo fuit ꝑ ſolum in-
ſtans in originali peccato ꝛ deinceps ſemꝑ in gra
tia non implicat contradictionem clare immo hꝫ
magnam probabilitatem ideo tenendum eſt ꝙ de
us facere potuit ꝙ ipſa fuit in originali peccato ꝑ

ſolum inſtans. ¶ Utrū autē hoc fecerit ipſe nouit quia illa q̃ mere depēdent ab eius voluntate non ſunt nobis plene certa niſi ipſe reuelauerit.

P. Rñdet ad rões du rādi. ꝑ pria opinione.

¶ Si quis autem vellet ſecundam opinionē ſuſtinere que conſonat cōmuni dicto poſſet rñdere ad dicta iſtoꝝ: ad rationem eoꝝ concedendo ꝯſitiam ſed negandū eſt antecedens: q: gratia ſolo inſtāti tempoꝛis diſcreti quod coexiſtit tempoꝛi cōtinuo eſſe poteſt ſed ſolo inſtanti tempoꝛis cōtinui ⁊ per coexiſtentiam eſſe nō poteſt quia ſi ſoli nunc fluēti coexiſteret: aut deſineret eſſe in inſtanti ſimili aut in tempoꝛe: ⁊ dico in ſiue notet pꝛopꝛiam menſurā ſiue ſoluꝫ extranee menſure concomitātiam actu vel aptitudine. ſi in inſtanti cōſili aut eſſet idem ⁊ tunc ſimul eſſet ⁊ non eſſet: aut eſſet aliud ⁊ tunc vl̄ immediatū ⁊ ſic eſſent duo inſtantia fluentia immediata aut mediatū ⁊ tunc eſſet medium intereſſe ⁊ non eē eiuſdē. Si autē deſinē eſſe coexiſteret non inſtanti ſed ſolum tempoꝛi tunc haberet eſſe plus ꝙ̄ in inſtanti: quia taꝫ diu eſt gratia q̃ ſemel fuit quouſqꝫ ſuum deſinere eſſe ſit completuꝫ ſi ergo ſuum deſinere eſſe non ſtatiꝫ complectur qñ incipit ergo partim manet pluſꝙ̄ inſtāti quod eſt cōtrapoſitū.

¶ Ad pꝛobationem quando dicit̄ ꝙ agens ꝙ agit per voluntatem actione non ſucceſſiua poteſt per vnum ſolum inſtans agere dicendum ꝙ iſta eſt falſa ſi ſuum agere eſt conſeruare nō quia neceſſe habeat agere ſimpliciter ſed quia nō poteſt agere cōtradictoꝛia. Eſt autem contradictio ꝙ res ſolo inſtanti conſeruet̄ vt dictū eſt. ¶ Rñſiones quas dāt ad argumenta non valent: nā cuꝫ dicunt ꝙ non eſt in tempoꝛe continuo aliqđ nunc actuale dicendū ꝙ verū eſt ſed eſſe poteſt vñ in quolꝫ nunc potētiali cui coexiſtit nunc tempoꝛis diſcreti ſunt infinita nunc in potentia qđ autem potenciale eſt vel poſſibile poteſt poni in actum ⁊ ſic cuilibet nunc diſcreto coexiſtit nunc fluens actuale ſecundum potentiam ⁊ ſi non ſecundum actum: tunc autem ſequit̄ idem quod pꝛius quia ita eſt incōueniēs duo nūc fluentia eſſe immediata de facto ſicut eē immediata de poſſibili ⁊ ecōuerſo. ¶ Nec valet deductio ſequēs quia non eſt dare vltimū inſtans culpe ⁊ qñ pꝛobatur ꝙ finitū qua ratione habet indiuiſibile pꝛincipium ſui eadē ratiōe habet indiuiſibile pꝛo termino dicendum ꝙ non eſt verum quia ſi habet indiuiſibile pꝛo menſura pꝛincipij non ſequit̄ contradictio que ſequeret̄ ſi haberet indiuiſibile pꝛo menſura termini: nec dictum argumētū eſt ſine ratione: quia mobile in quolibet nunc quo mouetur ſe habet aliter nunc ⁊ pꝛius ſi ergo tempus q̃ mobile mouet̄ a nigredine in albedinem habeat pꝛo pꝛimo nunc a pꝛo vltimo b non poteſt dici ꝙ b. ſe teneat ex parte nigredinis quia tunc ſe haberet ſicut pꝛius: ſed ſe tenet ex parte albedinis vt. ſ. toto tempoꝛe pꝛecedenti ab a. fuerit nigrum et in b. incipiat eē albū: ⁊ ſic non eſt dare vltimum nunc in q̃ fuit nigrum ſed pꝛimuꝫ quo fuit album. ¶ Qđ dicunt ꝙ pꝛopꝛia mēſura forme ſubſtantialis in materia eſt inſtans tempoꝛis diſcreti impꝛobatū eſt. 2 li. di 2. ¶ Reſponſio quam dant ad ſecundaꝫ rationem contradicit rationi ipſoꝛuꝫ quia ita eſt deus libere agens actiōe ſucceſſiua reſpectu gratie ſequentis culpam momentaneam: ſicut eſt ſequētis culpaꝫ diuturnam: ergo ſi illa ratio eſſet bona ita poſſet poſt iſtās infuſiōis gratie ceſſare influē in vno caſu ſicut in alio vnde concedendum eſt ꝙ in neutro poteſt poſt inſtans fluens ceſſare: quia eēt contradictio vt viſum eſt. ¶ Itē nec valet reſpōſio ad tertiuꝫ argumentū. nec eſt euacuata inſtantia ſi acceſſus ad gratiam ſit per motum: q: tunc gratia ꝗ̄tum ad pꝛimum gradum in inſtanti introducitur: q: ſemper eſt dare inſtans forme poſterioꝛis ⁊ tunc illud eſſet immediatum inſtanti culpe vltimo ſi eſſet dare illud ⁊ ſic ideꝫ quod pꝛius. Nec vꝫ quod dicunt ſi eſt per mutationem non ſequitur immediatio inſtantiuꝫ: q: immo ſequitur quia qñ pꝛobamus ꝙ culpa vel gratia non poſſūt eē ſolo inſtāti intelligimus de inſtāti tēpoꝛis noſtri quod actu eſt vel eſſe poteſt ⁊ tunc ſi nullus cum ſolo tali inſtanti eſſet culpa ⁊ immediate poſt eſſet gratia infuſioni gratie pꝛimo ſicut ⁊ creatiōi angeli coexiſteret inſtans tempoꝛis noſtri exiſtens actu vel potens exiſtere ſicut ſi aliqđ de nouo crearet̄ ⁊ ſic eēt inſtans alteri immediatum actu vel eſſe poſſet.

¶ Ad rationes pꝛincipales tamen dicendum ad pꝛimam dicendum ꝙ etiā in beata virgine pꝛius fuit animale ꝙ̄ ſpirituale quia pꝛius fuit ſecundū carnem concepta in oꝛiginali culpa deinde fuit ꝑ ſpiritum ſanctificata. tamen ante natiuitatem ex vtero. ¶ Ad ſecundam dicenduꝫ ꝙ ꝗ̄uis ſanctificatio beate virginis ex vtero non legat̄ exꝑſſe in nouo ⁊ veteri teſtamentō. haberi tamē poteſt ex hijs que ibi leguntur. Si enim Jheremias pꝛopheta ⁊ Joan. baptiſta q: chꝛiſtuꝫ pꝛonunciauerunt in vtero ſāctificati ſūt foꝛtioꝛi ratione beata virgo que genuit chꝛiſtum. ¶ Tertium in oppoſitum concedendum eſt: ⁊ tria ſequentia que pꝛobant ꝙ fuit concepta in oꝛiginali. ¶ Ad vltimum ꝙ pꝛobat oppoſitum dicendum ꝙ parētes beate virginis fuerūt ſancti poſt conceptionem non qñ concipiebatur. ſic beata virgo fuit ſancta ⁊ plus ſancta et pꝛius ꝙ̄ ipſi ante natiuitateꝫ: tamen ſenſus literalis auctoꝛitat' non eſt ad pꝛopoſitum quia eſt ad hunc finem quia ſicut patriarche fuerunt ſancti ſic poſterioꝛes dn̄t eſſe ſancti vel imitando veſtigia coꝛum quia filius ſit vt ille non ſic ꝙ filius ſanctoꝛum cōcipiatur ſanctus. alias Joannes Baptiſta ⁊ filij Abꝛaham yſaac ⁊ Jacob non contraxiſſent oꝛiginale.

Ad rōnes pꝛicipales

¶ Queſtio ſecunda

questio. 2.

Secundo queritur de effectu ſanctificatiōis: ⁊ pꝛimo reſpectu fomitis: vtruꝫ beata virgo per pꝛimam ſanctificationeꝫ fuit liberata a fomite: ⁊ videtur ꝙ nō q: ſicut pena oꝛiginalē fomes ita ⁊ moꝛs ſed per pꝛimam ſanctificationem ymmo per nullam fuit beata virgo liberata a moꝛte ergo nec a fomite. Iteꝫ Damaſ. dicit. 3. li. ꝙ in beata virgine ſuperuenit ſpiritus ſanctus ante conceptioneꝫ dei purgans eā ſꝫ illa purgatio non potuit eſſe ab oꝛiginali culpa q: ab illo in vtero purgata fuit nec ab actuali: quia illam nunꝙ̄ commiſit relinquitur ergo ꝙ a fomite ergo per pꝛimam ſanctificatiōem nō fuit liberata a fomite ſed ſolum per ſecundā. ¶ In ꝯtrariuꝫ arguitur q: beate virgini aliqđ tribuendum fuit vltra communē legem: ſed ſanctificatio que fit ſecundū legem comunem aufert oꝛiginalem culpaꝫ fomite remanēte ergo ſāctificatio beate virginis fomitem ab ea ammouit. ¶ Alteri⁹ quero de alio effectu ſātificationis vtrum beata virgo poſt pꝛi-

questio. 2.

maȝ ſãctificatiõem peccare potuit:ꝛ videtur ꝙ ſic
q: auguſtinus dicit in queſtionibus veteris ꝛ no
ui teſtamẽti ꝙ maria ꝑquam geſtum ẽ miſteriuȝ
incarnationis in morte domini dubitauit non tñ ĩ
dubitatiõe ꝑmanſit:ſed dubitatio de fide petiti eſt
ꝙ ipſa poſt primã ſanctificationẽ nõ tantũ peccare
potuit:ſed peccauit. ¶ Itẽ Joã.chriſo.ſup math.ex
ponẽs illud. Ecce mať tua ꝛ fratres tui foris ſtãt
querentes te dicit ꝙ manifeſtuȝ eſt ꝙ faciebat ex
vana gloria ꝛ ſuper illud Joã.3. Uinum non hñt:
dicit idem Chriſoſtomus ꝙ volebat ſeipſam clari
orẽ facere per filium:ꝛ forte aliqđ humanũ patie
bať quemadmodũ ꝛ fratres dicẽtes.manifeſta te
ipſuȝ mundo:conſtat autẽ ꝙ talia peccata ſunt ſal
tẽ venialia ergo beata virgo poſt ſecundam ſan-
ctificationem non immunis fuit ab omni peccato
¶ In cõtrariũ eſt quod bernardus ſcribit in epla
ad lugdũi loquẽs de prima eius ſanctificatiõe di
cens. Ego puto ꝙ copioſior gratia ſanctificatiõis
ꝙ̄ in aliis ſanctis in vtero ſanctificatis in ipſam d
ſcendit.que non ſolum ortum eius ſanctificauit:ſȝ
eam ab omni peccato deinceps immunem cuſtodi
uit:ergo non ſolum per ſecundã ſanctificationem
ſed etiam per primam beata virgo adepta eſt im-
Reſponſio munitatem ab omni peccato:ꝛ idem dicit auguſti
Pria opio nus libro de natura ꝛ gratia. ¶ Reſpõſio de vtraqꝫ
herue⁹ ꝙ̄ queſtione ſunt tres opiniones. quarũ prima eſt di
ſcti.q.1. cẽtiũ ꝙ in prima ſanctificatione fuit fomes ligat⁹
in ſecunda autem totaliter ablatus ꝛ ipſa fuit cõ-
firmata vt ipſa de cetero non poſſet peccare. ¶ Ad
cuius euidentiã ſciendũ primo quid importet fo-
mes. Eſt autem fomes habitualis inclinatio ap-
petitus ſenſitiui in aliquod delectabile ſecundum
ſenſum ꝑter imperiũ rationis que quidem inclina
tio vt in ſecundo dictum eſt poſſet eſſe in hoïe etiã
in puris naturalibus conſtituto vt ſi fieret homo
miraculoſe de lapide ꝛ nullum donum ſupnatura
le'ei conferetur:ꝛ tunc eſſet talis inclinatio nõ cul
pa vel pena:ſed tantũ quidẽ defectus naturalis:
ſed in deſcendentibus ab adam ante baptiſmũ ha
bitum in re vel in voto pertinet ad culpaȝ origina
lem:ſed poſt baptiſmuȝ eſt pena quedam ꝛ iſta in-
clinatio non neceſſario addit aliquam rem ſuper
appetitum ſenſitiuũ licet inclinatio poſſit eſſe ma
ior ꝛ minor ſecundum diſpoſitiones corporis ſm
quas appetitus diſponiť ad appetendum diuerſi
mode. ¶ Secundo ſciendum ꝙ aliqua potentia vł
inclinatio habitualis ad actum aliqueȝ poteſt ma
nere ꝛ non exit vel etiam non poteſt exire in actuȝ
quia ligata eſt:vt ſi ale alicuius auis eſſent ligate
poſſet eſſe ad huc ꝙ haberet potentiam volatiuaȝ
ꝛ tamen non poſſet exire in actum eius:ꝛ ſecundũ
hoc poteſt dici ꝙ licet in beata virgine remanſerit
habitualis inclinatio appetitus ſenſitiui in aliqđ
delectabile ſecundum ſenſum ex qua potuit ꝙ̄tum
fuit ex parte appetit⁹ ſenſitiui inclinari preter iu
dicium rationis in delectabile ſenſus ꝛ tamen iſta
inclinatio ita fuit ligata per copiam gratie replẽ-
tis animam eius ꝛ predominãtis ſupꝑdictam in-
clinationem ꝛ ꝑ ꝓuidẽtiam diuinaȝ que impedie-
bat ne aliquid occureret quod poſſet cauſare mo
tum illicitum:ꝛ ꝙ talis inclĩatio non poterat exire
in actum ſed in conceptione filii dei ita fuit ſancti
ficata ꝙ per diſpoſitionem virtuoſam formaliter
appetitum ſenſitiuum diſponentẽ fuit ablata illa
inclinatio totaliter quantum ad hoc ꝙ nõ eſſet na
tus aliquis motus inſurgere preter inclinationeȝ
rationis ita ꝙ licet appetitus ſenſitiuus ꝙ̄tuȝ ad
eſſentiam remanſerit quia appetebat ꝙ̄tuȝ ratio
dictabat ea que erant conuenientia ſecundum ſẽ-
ſũ non tamen remanſit aptitudo vel inclinatio ad
aliquem motum qui eſſet natus inſurgere pre-
ter imperium rationis ſecundum ꝙ conuenit ap-
petitui ſenſitiuo rõ fomitis. ꝛ ideo dicit ꝙ in ſe-
cunda ſanctificatione fuit fomes extinctus ſiue to
taliter ablatus qꝛ tñ remanſerit appetitus ſenſiti
uus nõ tñ ꝙ̄tum ad talem inclinatiõeȝ ſic ꝙ patet
de prima ſanctificatiõe beate virginis quãdo fuit
ꝛ quem effectum habuit prima ꝛ ſecunda.
¶ Sciẽdum vlterius ꝙ communiter teneť ꝙ in ſe-
cũda ſctificatione fuit ꝯfirmata ſic ꝙ nõ potuit ex
tunc peccare:ꝙ eſt plus ꝙ̄ fomitem extigui :qꝛ in
adam in principio poſt ſui creationem añ.ſ.pctm
nõ fuit fomes nõ tamẽ fuit cõfirmatus ꝙ nõ poſſȝ
peccare ſicut patuit per effectum ſed beata virgo
in ſecũda ſanctificatione ita fuit plena gratia ꝙ i
clinatio gratie abſtulit poſſibilitatem ad oppoſi-
tum gratie.ſ.ad quodcunqꝫ peccatum. ¶ Sed iſta P.ꝫ opio-
opinio deficit in multis primo in eo ꝙ dicit in ſup nes heruei
poſitione ꝙ incliatio habitualis ſenſualitatis añ
baptiſmum pertineat ad culpam poſt baptiſmum
vero ad penã quia ſi intelligunt ꝙ pertinent ad cul
pam originalem cõſequenter ꝛ cõcomitãter verũ
dicunt qꝛ ante baptiſmuȝ in re ꝛ i voto ſuſceptum
ꝛ ante remedium quod fuit diuerſuȝ diuerſis tem
poribus cõtra originale ineſt culpa originalis ꝙ̄
ſemper cõcomitatur iſta habitualis deordinatio:
ꝛ cõſequẽter ſicut effectus cãm ſicut etiam morta
litas:poſt baptiſmum autem pertinet ad penam
non ad culpam cõcomitanť quia nõ remanet cul-
pa. Sed ſi intelligũt ꝙ pertinet ad culpaȝ origina
leȝ eſſẽtialiter falſuȝ eſt qꝛ eſſentia culpe origina-
lis non conſiſtit in habitu ſed in actu .i.in actuali
priuatione gratie propter peccatum ade ꝙ autẽ
fomes dicitur eſſe peccatum originale eſt predica
ctio ꝑ cauſã nõ ꝑ eſſentiã vñ ꝯtrarietas nãlis ꝓut
nata eſt cauſare mortem nature nõ eſt eſſentia ori
ginali peccati ſed pena:ꝛ effectus eius ſicut ꝛ re-
bellio moralis que nata eſt inducere mortem cul
pe non eſt eſſentia culpe originalis ſed pena ꝛ effe
ctus eius. ¶ Qꝛ dicunt in ſecunda ꝯcluſiõe fomi-
tem poſſe ligari ſic vt remaneat non tamen poſſit
exire in actum ꝙ̄tum ad hoc verum eſt ꝙ in ꝑuu-
lis vſqꝫ ad vſum ratiõis eſt fomes qui tamẽ ñ po
teſt actu inclinare in peccatum licet incliet ꝑter im
perium ratiõis quia talibus nõ habẽtibus vſum
ratiõis iclinari ꝑter imperium rationis nõ impu
tatur ad culpam ſicut nec dormiẽtibus quib⁹ pol
lutiões cõtingũt ꝑter culpam ĩ vigilia ꝑcedenteȝ
ꝛ ſequẽtem. ¶ Item verum dicũt ꝙ diuina ꝓuiden
tia poterat impedire ꝛ impediebat vt aliquid ad
peccatuȝ impellẽs nõ occurreret niſi ſic. ꝙ ipſa re
pelleret:alioquin impedimẽtuȝ ñ fuiſſet in ea me-
ritum in reſiſtẽdo tẽptationib⁹ ſed ꝙ hoc ſola gra
tia gratum faciẽs impediret ſi intelligũt male in-
telligunt qꝛ magnitudo gratie ſtat bene cum pctõ
veniali ꝛ poſſibile ẽ qꝛ Jo.baptiſta aliquãdo ante
mortem tantum habuit de gratia quantuȝ beata
virgo ante ſecundam ſanctificationem que tamẽ
in ipſo nunꝙ̄ fomitem ligauit:de hoc autem poſt

ea plenius inquiretur. de tertia etiã cõcluſione de
extinctione poſtea plenius inquiret̃ cũ ad pñs vi
det̃ inconueniens: q̃ ita extinctio ſit p̃ diſpoſitiões
vtutis formaliter ſi tamen intelligut q̃ ſit vtus
eiuſdem rationis cũ vtuti aliorũ ſanctorũ mo-
ralibus infuſis appetitu ſenſitiuo: quia eiuſdem
cauſe eſt ꝑducere eũdem effectum ſecundum ma-
gis vel minus ſecundũ q̃ eſt ꝑfectior vel minus ꝑ
fecta: ſi ergo in appetitu ſenſitiuo virginis non
fuit alia diſpoſitio virtuoſa q̃ in appetitu Jo. ba-
ptiſte vel Jheremie licet inferior nõ videt̃ q̃ ipſa i
ea extinxerit fomitem ⁊ non in alijs ſed ſi in ea ex-
tinxit ꝑfectius in alijs minus ꝑfecte q̃ nõ dicim⁹:
q: etiã Paulus habuit abundantiã gratie cui di-
ctum eſt ſufficit tibi gratia mea: ⁊ tamẽ fuit in eo
grauis fomes vel ſtimulus carnis. Sed ſi intelli-
gũt diſpoſitiõem vtuoſam alterius ratiõis. q̃ dicit̃
tur vtus q̃ hñtem ꝑficit: ⁊ opus eius bonum red-
dit ⁊ opus malum prohibet ⁊ impedit nihil prohi
bet in appetitu ſenſitiuo virginis aliqd ponere cõ
formie iuſtitie originali diſponẽs in ipſa in oĩb⁹
ad expectandũ iudiciũ rationis. ¶ In quarta etiã
cõcluſione deficiunt reducẽdo impoſſibilitatẽ pec
cãdi poſt ſecundam ſanctificationem in ſolam ple
nitudinem ⁊ in inclinationẽ gratie quia licet culpa
originalis ⁊ mortalis opponãtur gratie ſecundũ
totum ambitum ſuũ quia cũ minimo gradu gra
tie neutra ſtare poteſt ſecundũ legem cõmunem:
tamen culpa venialis nõ ſic opponitur gratie: ſed
bene opponitur gratie ſecundum ſtatum cõprehẽ
ſorum que nullã maculã patit̃ de lege cõmuni: ſed
in ſtatu viatorũ nõ videt̃ q̃ culpa venialis oppo
nitur gratie ſecundum certum gradum: quia ſi eſ-
ſet aliqs gradus charitatis in via que excluderet
omne veniale q̃tomagis charitas plus accederet
ad illum gradum tanto minus haberet ſecũ de ve
nialibus: ſicut ſi calor in gradu proprio igni nõ cõ
patitur aliquã humiditatẽ q̃to aer citra illũ gra
dum erit calidior tanto minus humidus: ſed hoc
eſt falſũ. q: aliqñ qui plus habet de charitate pl⁹
habet de venialibus ergo non eſt aliqs grad⁹ gra
tie in via qui de ſe confirmet hominẽ vt non poſſit
2. opio Duran. d. pñti q. 3. veni aliter peccare. ¶ Secũda eſt opinio dicentiũ
ad p̃mam queſtiõem tria primũ eſt qd eſt fomes
⁊ an poſſit ligari vel totaliter auferri. ¶ Scḋm eſt
vtrum poſſit ligari vel auferri p̃ ſolã gratiã gra
tum facientẽ vel vlterius requirat̃ aliqs aliq̃ gra
tia gratis data. ¶ Tertia eſt vtrũ p̃ aliquã ſancti
ficationem fuerit in beata virgine fomes ligatus
Quid ē fomes ſʒ Durandum. vel totaliter ablatus. ¶ Circa ad primũ ſciendũ
eſt q̃ fomes nihil aliud eſt q̃ inclinatio habitualis
appetitus ſenſitiui in aliquod delectabile p̃ter im
perium rationis que quidem inclinatio eſſet i ho
mine in puris naturalibus cõſtituto: ⁊ eſt inclina
tio maior ⁊ minor in homine ſecũdum aliã ⁊ aliã
diſpoſitionẽ corporis ⁊ cauſat in nobis ꝓnitatem
ad malum ⁊ difficultatem ad bonum: nec talis in-
clinatio dicit neceſſario aliquam rem ſup appeti-
tum ſenſitiuum: licet actus eius qui eſt actualiter
incliari preter imperiũ rationis poſſit eſſe aliqd
additum talis autem fomes ſecundum ſe eſt in no
bis quidem defectus nature actus autem eius ſp
peccatum ſaltem veniale: talis etiã inclinatio ha
bitualis poteſt ligari ne exeat in actũ: multis eñ
modis poteſt impediri aliqua potentia ne totali-
ter exeat in actum vel tali modo: ⁊ ſecundum hoc i
beata virgine potuit remanere appetitus ſenſiti-
uus ⁊ habitualis inclinatio ad delectabile ſecun-
dum ſenſum preter imperium rationis. ⁊ tamen i
pediri ne vñq̃ tali modo exiret in actum: qḋ im-
pedimentũ vel potuit eſſe aliqs habit⁹ ipſam for
maliter perficiẽs vel diuina prouidẽtia et aſſiſtẽs
que impediebat ne aliqḋ occurreret qḋ talẽ motũ
excitaret. ¶ Qualiter autem fomes poſſit totali-
ter auferri nõ video quia naturalis inclinatio rei
accepta ſecundum potentiam vel aptitudinẽ non
poteſt auferri re manente q̃uis actualis inclina-
tio frequẽter impediatur: ſicut ab accidẽte nõ põt
tolli quin ſit aptum natum eſſe in ſubiecto. licet v
tute diuina in ſacramẽto altaris fiat q̃ nõ ſit actu
i ſubiecto. Similr ab humanitate nõ põt tolli qn
poteſt eſſe p̃ ſe q̃uis in chriſto per ſe non ſubſiſtat.
Nec a graui tolli poteſt qnin ſit aptũ natum fer-
ri deorſũ licet motus eius qñq̃ impediatur: ⁊ cã
eſt q: talis aptitudo nõ eſt aliud a natura rei: cum
igitur fomes ſit habitualis inclinatio appetitus
ſenſitiui: ⁊ ſe habeat ad appetitũ ſenſitiuum ſicut
naturalis inclinatio accepta ſecundum potentiã
vel aptitudinem non videt̃ q̃ poſſit auferri ab ap
petitu ſenſitiuo natura eius remanente. ¶ Et ſi di
catur q̃ habitualis inclinatio appetitus ſenſitiui
in delectabile ſecundum ſenſum abſolute accepta
non poteſt auferri ab appetitu ſenſitiuo vt bene ꝓ
bat ratio. illa tamẽ qui eſt preter imperium rõis
auferri poteſt: q: in nobis eſt ex corruptione natu
re per peccatum: ⁊ hoc importatur nomine ſẽſua-
litatis vel fomitis non vʒ quia eadem habitualis
inclinatio appetitus ſenſitiui eſt qua natus eſt fer
ri in obiectum ſuum ſiue ſcḋm imperium ratiõis ⁊
ſiue contra vel preter tota enim illa differẽtia eſt i
actibus vel in modo actuũ: ſed potentialis incli-
natio eſt indifferẽs nec ſunt due inclinatiões qua
rum vna eſt a natura alia a peccato: ſed vna ⁊ eadḋ
que eſt a natura per ſe: a peccato autẽ ſicut a cã re
mouente prohibẽs: q: p̃ peccatũ ammota eſt ori-
ginalis iuſtitia que prohibebat ne appetitus ſen-
ſitiuus ferretur in obiectum ſuum preter imperi
um rationis ⁊ ſic impediebat talem actum: ſed nõ
tollebat potentiam vel inclinationem habitualeʒ
¶ Quid eſt ergo quod dicunt doc. q̃ fomes poteſt
totaliter auferri remanente appetitu ſenſitiuo: ⁊
ablatus fuit ab adam ⁊ a chriſto ⁊ auferetur a re
ſurgentibus: dicendum q̃ dictũ eorum poteſt ſal
uari ſecundũ mentem eorum ſic. fomes enim nõ
nominat appetitum ſenſitiuum preciſe ſed prout
eſt pronus ad malum hec autem pronitas poteſt
impediri dupliciter ne exeat in actum vno mõ per
cauſam extrinſecam puta per prouidentiam diui
nam ⁊ tunc poteſt ligari. Alio modo per qualita-
tem vel diſpoſitionem aliquam intrinſecam vl ha
bitualem ſicut fuit forte in ſtatu innocentie ⁊ per-
fectius erit reſumpto corpore in reſurrectione: ⁊
ſic dicitur fomes auferri non ſolum ligari quia li
gamen videtur aliud extrinſecũ vocare. licet neu
tro modo ipſa habitualis inclinatio ſecundum ſe
tollatur. et ſic patet primum. ¶ Quantũ ad ſecũ
dum. ſ. an per ſolam gratiam gratũ facientẽ poſ
ſet fomes ligari vel auferri dicendum q̃ non vide
detur quia aut gratia gratum faciẽs hoc faceret
mediate vel immediate: non immediate quia ipſa

nō ꝑficit appetitū ſenſitiuū. nullꝰ aūt habitꝰ immediate diſponit niſi ad actum illius potētie quem perficit. Nec mediate: quia illud medium non eſſet niſi actus volūtatis perfecte ꝑ gratiam: habitus autem non perficit actū imperatum niſi mediante elicito: ſed actus voluntatis quātūcunqꝫ perfecte ꝑ grām niſi plus ponat nō pōt impedire quin appetitꝰ ſenſitiuꝰ poſſit aū exire in actum reſpectu obiecti ſui preter iperiū rationis. ergo grā nō pōt hoc mō ligare vel auferre fomitē. ¶ Quod aūt actꝰ volūtatis ꝑfecte ꝑ grām nō poſſit appetitū ſenſitiuū ipedire ꝑdicto mō ꝓbat ſic. Grā gratū faciēs videt ſolū hec duo facere. ſcꝫ volūtatē iclinare efficacit ad bonū: ⁊ reddere actū meritoriū: ſꝫ ex neutro iſtoꝝ fit ꝙ appetitꝰ ſenſitiuꝰ plus obediat rationi ꝙ̄ ſine iſtis: q̄re nō videtur ꝙ per ſolā gratiā gratū facientē appetitꝰ ſenſitiuꝰ poſſit ligari ne ferat in obiectum ſuū p̄ter iperiū rationis. ſi ergo liget ꝑ aliquē habitū oportet ꝙ ſit aliqđ donū ꝑ qđ diſponat ſenſus ⁊ appetitꝰ ſenſitiuꝰ formaliter: ſic ꝙ nihil iudicet cōueniēs ſcđm ſenſum qđ nō ſit cōueniēs ſcđm rationē: ⁊ hoc ſufficiat de tertio: qꝛ plenꝰ dicet qū tractabit de virtutibꝰ / q̄liter appetitꝰ ſenſitiuꝰ poſſit obedire vel nō obedire rōni. ¶ Quantū ad tertiū / ſcꝫ an fomes fuerit in beata virgie ꝑ aliquā ſctificationē ligatꝰ vel totaliter ablatꝰ eo mō quo auferri pōt. Dicendū ꝙ ꝑ p̄mā ſctificationē fuit ſoluꝫ ligatꝰ: ſed ꝑ ſecundā fuit ablatꝰ: qđ patꝫ vnica rōne ſic. Fomes dī ligari qū appetitꝰ ſenſitiuꝰ ꝑ cauſaꝫ extrinſecā ipedit ne ferat i malū. Auferri ꝟo dr̄ qū idē fit ꝑ habitū intrinſecū: ſed poſt p̄mā ſctificationē beate ꝟginis ipediebat in ea appetitꝰ ſenſitiuus ne ferret in malū ſolū ꝑ diuinā ꝓuidentiā aſſiſtentē. poſt ſecundā ipediebat ꝑ habitū ipſam ꝑficientē. ergo ꝑ p̄mā ſctificationē fuit fomes ligatus: ſed ꝑ ſecundā fuit ablatꝰ. Maior patet ex ſupradictis. Minor ꝓbat: qꝛ cū reparatio humane nature fuerit facta ꝑ xp̄m: ſicut nullꝰ ante xp̄m glorificatꝰ eſt quo ad aīam: nec plene liberatꝰ ē a ſeruitute corruptionis quo ad corpꝰ. Ipſe eīm ſurrexit p̄mitie dormientiū ad ſtatū ꝑfecte īmortalitatis. ſic nullꝰ ante ipm ꝑfecte liberatꝰ eſt a fomite / qui eſt iobediētia viriū ſenſitiuarū ad rōnē: cum hoc ſit q̄dā inchoatio beatitudinis corpis ſm̄ quā corpꝰ erit plene ſubiectū ſpūi. Corpꝰ autē xp̄i nō fuit ante a fomite liberatū ꝙ̄ conceptū: ergo nec corpꝰ btē virginis anteq̄ conceperit xp̄m. cū qua cōceptiōe cucurrit ſecūda ſctificatio. In p̄ma ergo ſctificatione ligatꝰ fuit fomes ꝑ diuinā ꝓuidētiā aſſiſtentē: ſed in ſecūda ſublatꝰ fuit ꝑ habitū / appetitū ipſiꝰ ꝑficientē. ¶ Ad ſecundā q̄ſtionē dicū ꝙ eſt alia a p̄cedēte: qꝛ q̄uis ꝑ p̄mā vel ſecundā ſctificationē btā ꝟgo fuiſſet totaliter liberata a fomite: nō tā fuiſſet ꝓpter hoc firmata in bono ita ꝙ nō poſſet peccare: qꝛ peccare ex inclinatiōe fomitis eſt peccare ex īfirmitate ſiue ex paſſione. Cōtingit aūt aliꝰ peccare ꝙ̄ ex īfirmitate ſiue ex paſſione: ſcꝫ ex ignorātia vel ex electione ſiue ex malicia: ergo ablatio vel ligatio fomitis non poteſt eſſe cauſa totius impeccabilitatis. ¶ Item in angelis nō eſt fomes nec fuit i p̄mis parētibꝰ i ſtatu inocentie: vel ſaltem fuit in eis ligatꝰ: et tī tam angeli ꝙ̄ primi parentes peccauerunt. ergo carere fomite non poteſt eſſe ſufficiens cauſa vel ratio quare aliquis nō poſſit peccare. ¶ Reſtat

Ad ſcđaꝫ queſtionē Durā. diſ. p̄ti. q. 4.

E

ergo inquirendum vtrum beata virgo fuerit per aliquam ſanctificationem adeo confirmata in bono ꝙ peccare non poſſet. Et dicendum ad hoc ꝙ confirmari in bono poteſt contingere dupliciter. Uno modo ex dono inherente. Alio modo ex adiutorio coaſſiſtēte. Primo modo nullus purꝰ viator confirmatur in bono adeo ꝙ peccare nō poſſit: ſed ſoli beati. Cuius ratio eſt: qꝛ exiſtente poſſibili defectu in ratione / poſſibile eſt volūtatē peccare in electione volūtatis: qꝛ electio volūtatis ſequit iudiciū rationis. ⁊ hoc ſatis bene ꝓbatum fuit. 2. lib. diſ. 7. ſed in oī viatore eſt aliquis defectus poſſibilis in ratione vel defectꝰ erroris vel ignorantie vel neſciētie / vel ſaltē inconſiderationis. Soli eīm cōprehenſores hoc habent ꝙ ſemꝑ vident actu in eſſentia diuina quicqđ ad eos ptinet. Nullꝰ eīm viator ſemꝑ cōſiderat actu quicqđ ptinet ad eū. ergo videt ꝙ nullus purꝰ viator poſſit ꝑ aliquod donū ſibi inherens ſic confirmari in bono ꝙ nō poſſit aliqū peccare peccato cōmiſſionis vel omiſſionis. Nō eīm apparet ꝑ quale donū poſſit viator habere ꝙ ſemꝑ cōſideret ea q̄ ad ipſum ꝑtinere poſſunt: ꝓpter quod cū beata virgo fuerit pura viatrix nō videt ꝙ hoc modo fuerit ꝑ aliquam ſanctificationem confirmata ſic vt peccare non poſſet. ¶ Scđo autem modo credibile eſt beatam virginem confirmatam in bono ex diuina prouidentia ſibi conſiſtente / et preſeruante eius liberum arbitrium ne inclinaretur in malū non cogendo ipſum ſed inclinando ⁊ iuuando ipſum ad bonum / quo exiſtente ipſa non potuit peccare. ſicut homo currens non poteſt non currere dum currit. Hoc autem adiutorium habuit beata virgo per vtranqꝫ ſanctificationem: ſed plenius et perfectius per ſecundam. Et hoc perſuadetur dupliciter. Primo ſic. Quia gloria filiorum ſunt patres eorum / vt dicit ꝓuerbioꝝ. 17. ⁊ econuerſo. Ignominia parentum redundat in filios. Propter quod ſi mater aliquādo actualiter peccaſſet ignominia eiꝰ aliquo modo in filiū redūdaſſet: quod non decuit. ¶ Scđo modo quia ſicut ipſa fuit media inter filium qui fuit ſanctꝰ ſanctorū / ⁊ alios ſanctos: ita decuit ꝙ mediū gradū ſanctificationis teneret: ſed filius eiꝰ nullum originale contraxit: nec actuale commiſit. alij autē ſancti ⁊ originale contraxerunt ⁊ actuale cōmiſerunt. ergo conſequēs fuit vt mater originale haberet ſub xp̄o: ſed preſeruari debuit ab oī actuali ſuper aliquos ſctōs: iuxta dictū Anſel. in p̄cedentibꝰ allegatum. Quia decuit vt illius hominis. id eſt xp̄i conceptio ex puriſſima matre fieret que ea puritate niteret qua ſub deo nequit maior intelligi. Quid autem veritatis ⁊ falſitatis habeat hec opinio / inquiretur in ſequentibꝰ. ¶ Unde eſt tertia opinio habēs q̄ttuor articulos ſcđm ordinem p̄cedentē. 3. opinio q̄ ē doctoris Primꝰ eſt de quidditate ipſiꝰ fomitis / ligatione / ⁊ ablatione habēs q̄ttuor concluſiōes. Prima eſt de q̄d noīs ipſiꝰ. Ubi ſciēdū ſm̄ doc. ꝙ fomes habet octo nomina. Dicitur fomes a fouendo: quia eſt nutrimentum peccati et radix et origo in his qui peccant ex paſſione vel infirmitate: Quia prima radix peccati fuerit voluntas / non ſenſualitas. Scđo dicit ignis qꝛ ſpirat calorē male inflammantē ⁊ ꝑ accidēs timorē male humiliantē: qꝛ timor de amore ꝓcedit: ſicut eſſe calidum per ſe calefacit: per accidens autem

frigefacit: imo ad litteram per concupiſcentiam
caro calefcit ꝛ inflāmat. ¶ Tertio dr̄ langor na=
ture. nā ſpūs quidē promptꝰ ē caro aūt infirma ap=
petēs ea q̄ ſibi ſūt noxia ꝛ faſtidiēs vtilia vt infir
mꝰ. Nā natura bn̄ diſpoſita nō appetit contraria.
¶ Quarto tirānus: q2 exigit quod nō debet ſibi
tob clamorē exactorū non audit ꝛ vult dn̄ari ſpūi
cōtra ordinē debitū. ¶ Quinto lex carnis quia
ex carne cōtrahit. ¶ Sexto lex mēbroꝝ q2 lȝ ſit i
eſſentia aīe magis tn̄ effectꝰ eius apparet in mē=
bris et ſpecialr̄ gn̄ationis q2 plus ceterū mouere
tur i cōtrariū rōnis ꝛ vitualit q2 p actū illū tradu
cit. ¶ Septimo cōcupiſcētia quo ad actū q̄ cōcu
piſcit aduerſꝰ ſpm̄ q̄ ꝯcupiſcit aliq̄d q2 ē hītualis
inclinatio appetitꝰ ſenſitiui in delectabile ſm̄ ſen
ſū p̄ter imperiū rōis tn̄ melius dr̄ in bonum ſenſi
bile vt cōp̄hendat arduū et delectabile q2 etiam
iraſcibilis inficitur dū ſumus ꝓni ad iram ꝛ vin=
2.cōcluſio Fomes quid eſt. dictā et pugnā. ¶ Scda ꝯcluſio ē de q̄d rei vt eſt
fomes ꝓut de ipſo loquunt doc. ſcti eſſentialiter
eē iclinatio aptitudinalis ſenſualitatis in ſenſibi
le p̄ter vel ꝯtra iperiū rōnis recte dico aūt iclina
tio poſitiue: q2 de culpa actuali etiam ſi nullꝰ hītꝰ
relinq̄t: fit homo ꝓnioꝛ ad ſecūdū pctm̄: q2 pctm̄
p̄imū ſuo pondere ad aliud trahit illud tn̄ nō dr̄
fomes. ¶ Secūdo dr̄ aptitudinalis: q2 actualis
inclinatio nō eſt fomes q2 effectꝰ eiꝰ q̄ ē pctm̄ i oī
habēte vſū rōis: nō aūt in carēte eo ſicut i fatuis
ꝛ dormentibus. fomes aūt nō eſt culpa ſed pena.
¶ Tertio dr̄ ſenſualitatꝭ nō ꝓut ſonat i aptitudi
nalē rebellionē q2 ſic ſenſualitas ē idē q̄ fomes ſȝ
prout dicit naturam appetitꝰ ſenſitiui q̄ eſt ſubie
ctum fomitis ſecundū rationē. ¶ Quarto dicit
inſenſibile generalit et ad differentiā ꝓnitatis in
malū ꝛ tarditatis ad bonū que eſt in volūtate ex
ꝯmixtiōe ad ſenſualitatē. de q̄ Auguſtinꝰ ꝓuolae
itellectꝰ ſeq̄tur tardus aut nullꝰ affectꝰ: q̄ tn̄ nō ē
fomes q2 nō ē p̄ma radix huiꝰ mali ſȝ ſēſualitas.
vn̄ ſenſus ꝛ cogitatio hūani cordis in malū ꝓna
ſūt/ p̄mittit ſm̄ cognitionē q2 cognitio ē ex pte ſē
ſus. Et illd corpꝰ qd̄ corrūpit ag̃uat aiaȝ ꝛ trēa
inhitatio deprimit ſenſū. ¶ Quinto dr̄ p̄ter ipiū
rōnis qd̄ eſt deordiatio in moribꝰ ſicut pōere cur
rū ante boues in agibilibus q2 licȝ ſentire neceſ=
ſario p̄cedat itelligere: tn̄ appetere ſenſitiuū de=
bet ſeq̄ appetere itellectiuū. qd̄ facile eſt videre ſi
appetitꝰ ſenſitiuꝰ pōt imediate moueri ab intelle
ctiuo. ſed nō pōt moueri niſi mediāte ſenſu ꝛ ab il
lo mouet de neceſſitate: tūc eſt difficile videre q2
ſentire practicū puta exiſtimare ad ꝓſequendum
vel fugiendū ſtatim ſequit appetitꝰ. et ſic p̄cedit
intelligere practicū: ꝛ p ꝯſequēs appetere itelle=
ctiuum. Sed dicendū q̄ ex ſola fantaſiatiōe ſiue
eſtimatione pōt intellectꝰ practicare et voluntas
appetere: ꝛ ſic in parte eſtimatiue et ea mediante
imperare appetitui ſenſitiuo: ꝛ ſic ſemp eē debet.
¶ Sexto dicitur contra imperiū: q2 non ſolum
a fomite moueri poteſt: ſed moueri contra: q2 ca=
ro concupiſcit aduerſus ſpiritum. Sed iſta con=
Nota. trarietas poteſt accipi dupliciter. Uno modo ꝓ=
ut eſt in habitu: et ſic idē eſt preter ꝛ cōtra: nec eſt
peccatuȝ. Alio modo actu: ꝛ ſic eſt aliud: ꝛ moue
ri preter eſt peccatum veniale: moueri autē con=
tra nō eſt peccatū vt videt aliquibꝰ: q2 eodē actu
non eſt meritū et demeritū: ſed qn̄ contra volun
tatem caro mouet homo meret per illam volitio

nem. ergo non demeret per illā: nec per concupi=
ſcere: q2 illud quod contingit nobis nolentibus:
non eſt culpa ſed pena. ¶ Si dicatur q̄ prius po
tuit cohibere ne ſequeret preueniēdo: tūc eſt cul=
pa omiſſionis in primo/ non in iſto. ꝛ ſic poſſet in=
telligi auctoritas Auguſtini. Nonnullū eſt pec=
catum qn̄ caro concupiſcit aduerſus ſpiritum et
preter voluntatē contra bonū ſpūs: vel qn̄ cōtra
voluntatē eſt peccatū non pro tunc ſed ante. Sed
tamen eſt cōis opinio q̄ vel pro tunc eſt peccatū:
q2 lȝ accidit nobis nolentibꝰ etiā ꝯſiderata volū
tate p tunc: nō tamen conſiderata ꝓrimiori tem
pore qn̄ potuit primo ipedire. ¶ Septimo dicit
rationis recte aptitudinaliter: q2 fomes inclinat
ſcd̄m imperiū rationis errantis ꝛ pūerſe in ma=
lis magis q̄ inclinet p̄ter vel contra ipertum ra
tionis recte in bonis. ¶ Tertia concluſio eſt de 3.cōcluſio
ligatione ipſius: et q2 fomes nihil aliud eſt q̄ ip
ſe appetitus ſcd̄m rem loquendo pōt ligari. i. ipe
diri ne exeat in actum/ ſicut bene declarat vtraq̄
opinio p̄cedēs. Et q̄ diuina ꝓuidentia poſſit im
pedire actum non ſolū ſubtrahendo incitatiuuȝ:
imo etiā ipediēdo ipſum p̄ſentatū ne moueret ap
petitū. Sicut eñ deus pōt ſuſpendere naturaleȝ
actionē agentis approximati ſicut fecit in cami=
no pueroꝝ. ſic pōt impedire aīalē ne ſcȝ apprehen
ſiua moueat appetitiuā: ꝛ ne ſpeculatiua extēda
tur ad praxim. ꝛ ſi quidē ad praxim nō extendat/
certū eſt q̄ nō erit culpa: ſed ſi ſit iudiciū practicū
ſiue electione ſequēte/ adhuc videt eſſe culpa: q2
omne qd̄ eſt ꝯtra rationē rectā ꝛ in poteſtate nr̄a
eſt culpa. Hmōi aūt eſt non ſolum electio praua/
imo et cōcluſio conciliȷ̄ non recta. ergo in vtroq̄
actu ꝛ in vtraq̄ potētia cōſiſtit formaliter culpa.
incoatiue q̄dē in intellectu: ꝯpletiue in volūtate:
pfecte in vtroq̄ et eſſentialit. Unde vtrūq̄ opor
tet ipedire ſi debeat fomes ligari ne exeat i actū
peccati: ſed q̄ ſolus habitꝰ pficiens poſſit totali=
ter ligare ꝛ potētiā neceſſitare/ difficile eſt videre
et videbit in ſecūdo articulo. ¶ Quarta cōclu= 4.ꝯcluſio
ſio eſt de totali ablatione fomitis vel extinctione
Ubi ſciēdū q̄ manēte potētia ſenſitiua nō pōt au
ferri ſcd̄m id qd̄ eſt/ cū ſit vnū ꝛ idē: ſed ſcd̄m qd̄
fomes diſtinguit a naturali potentia: ſic pōt dici
et ligari p ipedimentū extrinſecū ꝛ auferri p in=
trinſecū. ſicut licet ſint idem re materia ꝛ ſua po=
tentia ꝛ ſua priuatio: ꝛ p conſequens q̄diu durat
materia durant iſta ſcd̄m id q̄ ſunt: ſcd̄m tamen
q̄ ratione diſtinguuntur ab ea tollitur/ ea manē=
te: quia eñ potentia addit reſpectū rationis ad
formam diſtantem: ideo adueniente forma iā ma
teria non eſt in potentia ad illam formam: ſed in
actu. ꝛ ſimiliter iam non eſt cum priuatione illius
ſed cum poſitione. Ita in propoſito: q2 fomes ſu=
per aptitudinalem inclinationem addit priuatio
nem rationis vel poſitionem oppoſiti rationis.
Unde qn̄ aliquid additur potentie per quod ne=
ceſſario determinatur ad ſubiectionem rationis
dicitur auferri. Et p hoc patȝ reſponſio ad id qd̄
obiicitur iā de ſecūda opinione in fine primi arti=
culi. ¶ Secundus articulus eſt/ per quid poſſit Secundꝰ articulus
fomes ligari vel auferri: vbi ſunt quattuor cōclu 1. cōcluſio
ſiones. Prima q̄ per diuinam prouidentiam ſo=
lam non poteſt dici fomes proprie ligari vel au=
ferri. Ligari quidem: quia non omne impe=
diri/ eſt ligari. Impediri enim per priuationem/

non eſt ligari: vt ſi hoi amputet̃ pes vel crus: ille impedit̃ q̃dẽ ſed nõ ligat̃: ſed p appoſitionẽ ꝯtrarij ſicut pes cõpedit̃ vel crus fune ligat̃. licȝ ergo vs poſſit potẽtiã ipedit̃ ne exeat i actũ p ſolã ſubtractionẽ ſue influentie vel obiecti: niſi tñ hoc faciat p appoſitionẽ alicuiꝰ cõiũcti totaliter vel informãtis hituali ̃nõ vȝ potẽtia ligari: q2 qḋ ieſt formalit̃ alicui vel eſſentialit̃ licȝ cũ hoc icludat reſpectũ ad aliud nõ põt dici auferri p qḋ cũq3 extriſecũ etiã q̃tũ ad illũ reſpectũ niſi mediãte aliq̃ formalit̃ intrinſecꝰ appoſito: ſicut põa vel ꝑuatio a mã nõ tollit̃ quacũq3 virtute niſi forma mediãte.

2. cõcluſio ¶ Secũda cõcluſio eſt ꝙ iſta ligatio vel ablatio nõ eſt p ſpeciẽ etiã inherentẽ. poſſet eñ deꝰ facere ꝙ i ſenſu nõ fieret aliq̃ ſpecies niſi repñtãs ſcḋm iudiciũ rõnis/ vel ad quã nõ ſeq̃ret̃ actꝰ niſi ſequẽs iudiciũ recte rõnis: ſed p hoc non diceret̃ ſenſus ligari/ nec etiã eius appetitudo auferri: ſicut habitꝰ viniꝰ ſciẽtie q̃ nõ inclinat niſi ad actum ſuũ: nõ ꝓpter hoc ligat potẽtiã nec ipedit q̃tum eſt de ſe niſi forte p accidẽs q̃n exeat i actum alterius ſciẽtie: ſed remotio vel ꝑuatio alteriꝰ illa ipedit: ſed illud ipedimẽtũ nõ eſt ligatio nec ablatio vt dictũ eſt.

3. cõcluſio ¶ Tertia cõcluſio ẽ ꝙ nec eſt per actũ quẽcũq3 q2 ligamẽ ⁊ ablatio dicunt q̃dã ipedimẽta ꝑmanẽtia. actꝰ autẽ eſt qḋdã trãſiẽs et nõ ꝑmanẽs. Unde p actũ ſuũ vel ſuperioꝝ nõ vȝ potẽtia ligari vel eiꝰ appetitudo auferri licet poſſit ipediri p actũ ſuũ vel ſuperiora ab alio actu ſuo Videt̃ eñ ꝙ cõtra iperiũ volũtatis nõ poſſit eẽ in appetitu ſenſitiuo affectio cõtraria: q2 ſi poſſet ſenſualitas appetere videre mulierẽ cõtra ꝓhibitionẽ voluntatis: tunc hõ aperiret oculos ad videndum mulierẽ vellet/ nollet: q2 poſita cauſa imediata ponit̃ effectus. motus autẽ mẽbroꝝ exterioꝝ imediate cauſat̃ ab appetitu ſenſitiuo. Hoc autẽ eſt cõtra experiẽtiã: ꝙ autẽ in aliq̃ ꝯꝰ mẽbris ſit motus ꝯtra iperium actuale voluntatis eſt nõ pp aliquã ꝯtrariã cõcupiaȝ in ſenſu actu: ſed ꝓpẽ cõmotionẽ vel calefactionẽ naturalẽ excitatã aſi contradictionẽ voluntatis q̃ ex neceſſitate nature agẽs nõ ſtatim põt cohiberi.

4. ꝯcluſio ¶ Quarta ꝯcluſio eſt ꝙ tã ligatio q̃ȝ ablatio pñt fieri p habitum inherentẽ. ſed hoc difficile eſt videre: ⁊ q̃dẽ de habitu acq̃ſito eſt ꝯtra experiẽtiã/ ⁊ ſilr de habitu infuſo eiuſdẽ rõnis cũ aliis vt dictũ eſt ꝯtra primã opinionẽ: ſed de habitu alteriꝰ rationis ⁊ ꝯformi originali iuſticie nõ videt̃ icredibile qm̃ deꝰ de potẽtia abſoluta in ceteris: ⁊ de ordinata in btã virgine p primã ſctificationẽ potuit cõferre talẽ habitũ non q̃dẽ vnũ numero ſed tres: q2 ſicut liberũ arbitriũ ꝯprehẽdit apphẽſiuã appetitiuã intellectiuã ad cuiꝰ ꝑfectã habituationẽ in bono ⁊ i malo in vtraq3 potẽtia ponit̃ habitꝰ: ſic fomes ꝯprehendit eſtimatiuã ⁊ appetitiuã vtrãq3. Unde ad eiꝰ ꝑfectã ligationẽ req̃rit̃ in quolibet habitꝰ ſpecialis quo determinat̃ vȝ non moueat̃ ab obiecto imediato niſi mouẽte in vtute voluntatis ipſum mouẽtis. ſicut ſi deꝰ iprimeret aliquã formam ligno p quã nõ poſſet ab igne calefieri niſi ignis eſſet motꝰ a celo cuiꝰ eſt natũ eſſe organũ: licet ſine celo alis poſſet calefacere. Sic eñ eſt in ꝓpoſito: q2 licet fantaſia nata ſit mouere eſtimatiuã/ ⁊ illa appetitiuã ꝓpria virtute vt pȝ in brutis: tñ in hoie nata ſunt moueri a rõne/ ⁊ ſm hãc motionẽ mouere alia.

3. articulꝰ. ¶ Tertiꝰ articulꝰ eſt quḋ ⁊ q̃n fomes in btã ṽgine fuerit ligatꝰ et ablatꝰ: vbi ſunt quattuor ꝯcluſiones:

1. cõcluſio. Prima ꝙ fomes fuit in btã ṽgine p ꝑmã ſctificationẽ in vtero mrĩs ſue. Ligatus. põt dici aliq̃s hñe pedes ligatos q̃n hȝ in eis ferrã qua ipedit̃ ne libere ⁊ prõpte poſſit ire/ licet cũ eis poſſit aliq̃liter ire. et ſic gñaliter oĩs põa põt dici ligari p habitũ determinantẽ ad vnũ ſic ꝙ nõ prõpte ⁊ libere durãte habitu fert̃ in oppoſitũ. Sed ſic nõ loq̃mur de ligatione potentie: ſed ſicut vȝ rõ ligari in ſomno: nõ q2 nõ poſſit exire in aliquẽ actũ: ſed q2 nõ põt exire in actũ q̃ debebat dici actꝰ rõnis ſimplicit̃: q2 tũc nõ hȝ hõ ꝑfecte vſum rõnis. Sic q2 p primã ſctificationẽ collatũ eſt btẽ virgini vt nõ poſſit peccare mortalit̃ qḋ ẽ pctm̃ ſimplr: nõ ãt ꝙ nõ poſſit peccare venialr qḋ eſt pctm̃ ſm q̃d. Jnde ẽ ꝙ fomes q̃ dicit eſſentialiter ꝓnitatẽ ad pctm̃ vȝ fuiſſe ligatꝰ in ea per primã ſctificationẽ inq̃tũ intriſece ipeditꝰ fuit vt nõ poſſet iclinare ad pctm̃ ſimplr ſed ſcḋm iquid.

2. cõcluſio ¶ Secũda cõcluſio eſt ꝙ p ſecundã ſctificationẽ q̃n dei filiũ cõcepit fuit fomes in ea totaliter extinctꝰ ⁊ ab ea ablatꝰ q2 ex tunc nõ potuit peccare nec mortalr nec venialr: nec ex inclinatiõe fomitꝭ qḋ eſt ad ꝓpoſitũ/ nec aliter. Unde ponat̃ ꝙ forma ipreſſa ferro a magnete ſcḋm ꝙ inclinat ad ipſum abſolute vocet̃ a. ipſa eadẽ ſcḋȝ ꝙ iclinat ſurſum determinate q̃n ꝯtingit magnetẽ eſſe ſurſum vocet̃ b. Alteriꝰ ponat̃ ꝙ aliq̃d ſibi imprimatur p quod ipediat̃ ferri ſurſuȝ etiã magnete ibi poſito. ſed non ipediatur alibi ſequi magnetẽ poterit dici ablatũ b. ⁊ nõ a. Sic autẽ eſt in ꝓpoſito quia potẽtia naturalis dicit aptitudinẽ ferẽdi in ſenſibile abſolute. ſed fomes dicit determiate aptitudinẽ ferẽdi in ſenſibile ꝑter vel cõtra rationẽ. Si ergo aliqḋ ponat̃ p quod nullo modo poſſit ferri preter vel contra rationẽ dicetur fomes ſcḋm ꝙ fomes eſt auferri totaliter. ſic autem eſt in propoſito q̃ñ in ſenſu nulla remanſit pronitas ad malum: et collata eſt pronitas ad bonum: ideo ⁊c.

3. cõcluſio ¶ Tertia concluſio eſt ꝙ vtrunq3 factum eſt per habitum inherentem: nam de ſecunda ſanctificatione ſcriptum eſt. Spiritusſanctus ſuperueniet in te: et virtus altiſſimi obumbrabit tibi. Per qḋ ſignificatur non ſola exterior aſſiſtentia ſpiritus ſancti ꝓhibens contrarium: ſed infuſio alicuius doni formaliter ꝑficientis et refrigerantis: imo extinguentis concupiſcentiam carnalem. De prima autem ſanctificatione patet p ſimile: q2 cum ipſa non fuit minus ꝑfecte ſanctificata q̃ȝ Hieremias aut Johãnes baptiſta: ſicut dicit Ber. in epiſtola ad lugdunẽñ. de Hiere. anteq̃ȝ exires de vulua ſanctificaui te. De Johãne autem Replebitur ſpiritu ſancto adhuc ex vtero matris ſue. q̃ ambo ſonant in formalem ⁊ habitualem ꝑfectionem. Jdeo ſi illi confirmati ſunt/ ne ex tunc mortaliter poſſent peccare: et hoc per habitum inherentem fomitem ligantem/ et cum hoc per diuinam prouidẽtiã vt videtur probabile multomagis virgo.

4. ꝯcluſio ¶ Quarta concluſio eſt de modo poſſibilitatis: quia qualis eſt vnuſquiſq3 talis ſibi finis videtur. ſi ergo habitus acquiſitus vel infuſus communis et conſuetus poteſt ſic appetitum diſponere ꝙ apprehenſiua non poteſt niſi conformiter ad illum iudicare. ſicut per naturam colericus humor poteſt linguam inficere ſic ꝙ nichil poſſit amarum iudicare quantumcunq3 ſit in ſe

dulce. Et multomagis poteſt deus aliquid ſen=
ſui imprimere per qḋ nichil poteſt iudicare pſe=
quendū vel fugiendū niſi ſm iudiciū rōnis ꝓmū
Quartus articulus. ¶ Quartus articulus eſt de immunitate peccādi/
et ipoſſibilitate ſiue ↄfirmatiōe btē ꝟginis: ⁊ ha=
Prima cō cluſio. bet q̄ttuoꝛ ↄcluſiones. Prima eſt ꝙ btā ꝟgo nūꝗ̄
actualiter peccauit nec moꝛtaliter nec venialiter
ſicut dicūt oēs ſcti/ ⁊ vniuerſalis eccl'ia confitet̄.
Et patet ratione: qꝛ q̄libet bon⁹ fili⁹ debet ſerua=
re matrē ſuā a pctō q̄tū pōt ⁊ decet: ſed xp̄s po=
tuit ⁊ cū decuit matrē ab oī actuali pſeruare: qꝛ
opprobriū ē filio habere matrē male vite / maxie
Secunda concluſio. qn̄ hoc pōt ipedire: ergo ⁊c. ¶ Secūda cōcluſio
eſt de cauſa hui⁹ ipeccabilitatis/ vbi ſciēdū ſcḋm
pcedentē opinionē ꝙ ligatio vel ablatio fomitis
nō potuit eſſe tota ⁊ ſufficiēs cauſa/ cū nō ſolū in
carētib⁹ fomite puta angelis/ imo etiā in habēti=
bus fomitē: ſicut i nobis in ſtatu nature coꝛrupte
poſſet eſſe pctm̄ aliter q̄ ex fomite. ¶ Itē ſola diui
na puidētia poſſet eē ſufficiēs cā ipeccabilitat̄
ſicut ipſi bn̄ dicūt. Sȝ pter hoc videt̄ ꝙ in viato=
re poſſit poni habit⁹ aliq̄s ſupnaturalis hominē
cōfirmās vel hoīs ↄfirmatiu⁹: et ꝙ talis fuit in
beata virgine reſpectu moꝛtalis in p̄ma ſctīfica=
tione: ⁊ reſpectu oīs pctī in ſecūda. Si em̄ ſenſus
qui nō decipit̄ circa ꝓpꝛiū obiectū ⁊ detminat̄ de
neceſſitate nature ad ipm̄ pōt ſic p habitū altera=
ri vt decipiat̄ ⁊ neceſſario determinet̄ ad oppoſi=
tum. ſicut egrot⁹ p infirmitatē iudicat dulce ama
rū: multomag̃ liberū arbitriū qḋ reſpectu finis
eſt detminatū: reſpectu ꝟo alioꝝ idetminatū/
pōt p aliquē hitū detminari reſpectu eoꝝ q̄ ſunt
ad finē ſic vt nō poſſit decipi nec deficere i iudicā
do vel eligēdo aliq̄d niſi eo mō quo eſt ꝓpoꝛtio=
natū fini/ maxime cū hoc ſit nature ↄſentaneum.
Probat̄. ita pōt hō habituari in aliqua ſciētia ꝙ
ſic habet in pꝛōptu oēs cōcluſiones et pꝛincipia/ ꝙ
nec ſubito nec aliter pōt vnꝗ̄ errare in iudicādo
⁊ hoc nō ſolū de vna ſciētia ſȝ de plurib⁹. ergo cū
deus de oī materia moꝛali poſſit pfectiſſimū ha=
bitū īfundere ⁊ firmiſſime radicare poterit. ſic p
ↄſequēs hoīem hītuare ꝙ tō nō poterit errare: et
p ↄſequēs nec volūtas peccare ſaltē pctō cōmiſ=
ſionis. Pꝛeterea habit⁹ pfectiſſim⁹ nō ſtat cū actu
ↄtrario: qꝛ q̄libet act⁹ iducit aliquē gradū ſui ha=
bitus: ſupꝛem⁹ autē gradus vni⁹ habit⁹ ↄtrarꝗ̄ nō
ſtat etiā cū infimo alterius. pōt aūt deus oēm vir
tutem in ſupꝛemo gradu infundere ⁊ in ipſo tene
re: ergo cū oē pctm̄ cōtrariet̄ alicui virtuti poteſt
deus p habitū virtutū ſic hoīem pficere vt p illas
fiat ipeccabilis/ et nō ſolū pctō cōmiſſionis/ imo
etiā pctō omiſſionis: qꝛ virt⁹ acq̄ſibilis p naturā
remitteret̄ p pctm̄ omiſſionis. Si ḡ virtus ſemp
ſtet in ſupꝛemo gradu irremiſſibiliter ⁊ nō poſſit
remitti per qḋcūꝗ̄ pctm̄: ergo p eas ſic manētes
homo ab oī pctō pſeruat̄: ⁊ ſic etiam p habit⁹ eiuſ
dē rōnis cū acq̄ſitis ⁊ infuſis cōibus pōt hō fieri
ipeccabilis vt videt̄/ qḋ ſupꝛa negabat̄. Sed ve=
rū eſt ꝙ ratio ſolubilis eſt: qꝛ diceret̄ ꝙ oē pec=
catū cōmiſſionis ⁊ omiſſionis natū eſt remittere
virtutē oppoſitā ſi eā inueniat ſue nature dimiſ=
ſam: ſed de⁹ pōt illā remiſſionē ipedire: ſicut poſ=
ſet ipedire remiſſionē frigiditatis aq̄ iuxta ignē
Sic igit̄ p infuſionē ⁊ cōſeruationē oīm virtutū
acq̄ſibiliū i ſummo gradu pꝛobabiliter potuit bea=
ta fieri ipeccabilis oīno p ſecundā ſctīficationem

iter quas etiā intelligant̄ fides/ ſpes/ ⁊ charitas/
acquiſibiles que vſꝗ̄ tunc creuerūt in eo ⁊ ex tūc
fuerunt inaugmentabiles et indiminute. Sed in
pꝛima ſctīficatiōe hoc nō habuit: ſed p ſolum ha=
bitum gratie que vſꝗ̄ ad mortē pfecit in ea/ fuit
ipeccabilis peccato moꝛtali: qꝛ data fuit ſibi pꝛi=
ma gratia inamiſſibiliter. q̄diu autē ſtat gratia
nō pōt cū ea peccari moꝛtaliter. ergo p ſpeciales
gratie radicationē in ea/ facta eſt ipeccabilis pec
cato moꝛtali: ⁊ hoc ſonāt ꝟba quib⁹ dicit̄ cōfirma
ri. vt ſcȝ firmitas grē ⁊ virtutū ſit ſibi cauſa ītrin
ſeca nō peccādi. ¶ Si q̄s autē in hoc vult ſuſtine
re ſecundā opinionē pōt reſpondere ad iſtas q̄t=
tuoꝛ ratiōes. Ad pꝛimā ꝙ licet poſſet infundi ha
bitus vt eq̄ nō pmiſerat errare in iudicando/ nec
peccare ex erroꝛe: nō tn̄ q̄ faceret oīa ſimul conſi
derare et ideo ex icōſideratiōe ſiue erroꝛe pōt eē
pctm̄: vt in p̄mo pctō hoīs ⁊ angeli/ ⁊ pꝛeterea ſine
hoc pōt eſſe pctm̄ omiſſiōis. Ad ſecūdā p idē. Ad
etiā rn̄det̄ eodē mō. Ad q̄rtā ſicut ad tertiā ꝙ licet
moꝛtale tollat gratiā ſibi dimiſſam nō tn̄ ſpālit̄er
Tertia cō cluſio. cōtra legē cōmunē a deo retentā. ¶ Tertia con=
cluſio ē de aliꝗ̄s ſctīficat̄ i vtero qꝛ dꝛ Hiere. ⁊ Io
hanne baptiſta oēs tenēt. De Iacob aliq̄ ꝓpter il
lud ad Rom. 9. Cū mundi nati fuiſſent dictū eſt
Iacob dilexi/ licet illud pōt referri ad pdeſtina=
tionē/ ſicut ⁊ illud. In charitate ꝑpetua dilexi te.
Quia ſicut dꝛ Iacob dilexi: ſic dꝛ Eſau odio ha
bui. Sed illud nō ponit in illo ſpecialē maliciam
ſed ſolū eternā repꝛobationē. ergo nec econuerſo
De beato Remigio dicūt remenſes ꝙ fuit ſctīfi=
cat⁹ in vtero: qꝛ ⁊ ab heremita pnunciat⁹/ ⁊ pꝛeci
bus obtent⁹: ⁊ lacte matris ipſeidē heremita ce=
cus illuminat⁹ eſt. Et hoc nō eſt cōtra fidē crede=
re qḋ cōiter tenet eccleſia remēſis/ q̄uis ſcolaſti=
ci pariſiēſes hoc nō dicāt. Quia Hieremiā ↄſtat
ſanctificatū quo cū nō eſt erroneū ponere beatū
Remigiū ſanctioꝛē nec nō credere eſt contra fidē
qꝛ qḋ fuerit pnūciat⁹ ab heremita nō pꝛobat ꝓpo=
ſitum multum. cū Sampſon/ yſaac/ et yſmael/ ab
angelo/ Ioſias a ꝓpheta fuerſit pꝛenūciati nō tn̄
ſctīficati. Nec ſilr̄ de lacte: qꝛ vel merito matriſ
hoc fuit: vel ſi merito paruuli qḋ credibili⁹ eſt iā
fuerat baptizat⁹: ⁊ ſic ſanctificat⁹. ſicut beat⁹ Ni=
colaus in ſugendo mām̄as miraculū oſtēdit: quē
tn̄ nō ꝓpter hoc dicim⁹ ſanctificatū: ſed ſolū bea
tam virginē tēpoꝛe grē. Sanctificatos aūt in vte
ro credimus eſſe confirmatos: vel fuiſſe contra
moꝛtale vel per gratie firmitatem vt dictum eſt:
vel ſaltem per diuinam pꝛouidentiam. ¶ Idem
dicunt aliqui de apoſtolis in die penthecoſtes. ⁊
pari ratione de aliꝗ̄s qui ſpiritum ſanctum ad ple
nitudinem receperūt: vnde poſtea moꝛtaliter nō
peccauerūt licet nō venialiter peccaſſe eſt pꝛiuile=
gium beate virginis inter omnes puros homies
qui vſum liberi arbitrii habuerunt: qui vero ante
moꝛtui ſunt ſine macula ſunt ante thꝛonū dei ita
innocentes pꝛiuatiue ſicut beata virgo. In om=
nibus eſt fomes ligatus vſꝗ̄ ad vſum rationis:
quia vſꝗ̄ tunc non poteſt exire in actum peccati:
Quarta concluſio. nec etiā aliter ante poteſt peccare ¶ Quarta cō
cluſio ꝙ poteſt fieri feſtū ↄceptiōis ꝓpter ſctīfica
tionē: qꝛ dies ſctīficatiōis incert⁹ eſt. Olim feſtū
q̄ttuoꝛ coꝛonatoꝝ fiebat ſub noīb⁹ alioꝝ marty=
rum pꝛopter icertitudinē nominū eoꝝ: ſic etiā fit
de die ↄceptionis potius q̄ die ſanctificationis:

ſicut feſtū ſuſceptionis corpꝭ beati ſtephani fit alia
die ꝙ̄ cōtigerit. Sed ſm̄ hoc videt̄ faciendū. xl.
die ꝯceptiōis ſicut purificatio fiebat. xl. die part⁹
ꝓ viro: vel. lxxx. ꝓ muliere. Et dicendū ꝙ illud
etiā incertū eſt qua die ſcꝫ ꝑciſe aīa īfundat̄/licet
Auguſtin⁹ ponat in creatione. 98. Nec eſt recipiē
dū ꝙ cōuenientius fiat feſtū de conceptione habi
to reſpectu ad aīatione poſt quā cito fuit ſctifica-
ta ꝙ̄ de natiuitate eo ꝙ tūc fuerit ſanctitas colla
ta ⁊ nō nūc: qꝛ ſolēnitas natiuitatis eſt celebrioꝛ
vniuerſali eccleſie: illa autē nō/⁊ illa ab īſtitutio-
ne romana: hec a ꝑmiſſione. ¶ Preterea Johan
nis natiuitas/nō conceptio celebratur ꝙ̄uis fue
rit ſanctificatus in vtero. ¶ Preterea nichil ad
nos de his qui foris ſunt ⁊ noſtri nō fuerūt. Bea
ta autē virgo in vtero nō fuerat de foro eccleſie
noſtre/congaudemus autē natiuitati eius qꝛ tūc
ad nos venit/et aſſumptioni: quia q̄ nr̄a fuerat re
munerabatur. ¶ Nec eſt dubium ꝙn ſpecialiter
fuit ſanctificata tempore natiuitat; ſicut alie mu
lieres in fide parentum et viri tp̄e circūciſionis:
et ſcđm hoc ponunt̄ tres ſanctificationes ei⁹. ſed
iſta nō ponebat eam in ſtatu ſpeciali. Fuit ergo ⁊
ipſa ſanctificata naſcēdo in fide parentū. Nō em̄
mulier ſanctificat̄ oblatione: b⁹ cū illud mun⁹ offe
rebat̄. Leuitici. 12. Nec ꝑmogenit⁹ in ſiclis qꝫbus
redimebatur: ſed circūciſione. ⁊ ſicut habet Le-
uitici. 12. oblatio illa erat ꝓpter purgationē ma-
tris non pueri vel puelle. ¶ Ad argumenta ꝑnci

Ad rōes.

palia reſpondēt illi de ſecūda opinione ſcđm viā
ſuam. Sic ad primū prime queſtionis ꝙ fomes
plus dicit ꝙ̄ penā peccati originalis: et ideo ꝑut
dicit naturalem inclinationē tantū ſcđm aptitu-
dinē nunꝙ̄ fuit ſublat⁹ a btā virgine: nec a ſtatu
inocentie/nec auferet̄ a ſtatu glorie. Sic nec potē
tia remota moriēdi/cū hec ſequit̄ principia natu-
re. Sed vtrunqꝫ tam potentia moriendi ꝙ̄ natu-
ralis inclinatio appetitus ligate fuerunt in ſtatu
innocentie/ ⁊ perfectius ligabuntur in ſtatu glo-
rie ne exeat in actū defectuoſum. In btā aūt ꝟgi
ne illa iclinatio fomit; fuit ligata. ꝑmo ꝑ diuinā
ꝓuidentiā. Scđo ꝑ gratiā gratis datam. Potē-
tia autē moriendi nō fuit ligata. qꝛ actus ei⁹ non
eſt culpabilis ſicut actualis inclinatio fomitis.
Nec debuit ipſa inclinatio potētie moriēdi pl⁹ li
gari ī mr̄e ꝙ̄ ī filio ꝓpter rationē iā dictā. ¶ Se
cundū āt tertiā opinionē dicendū ꝙ non eſt ſimi-
le de morte que eſt via a morte ad gloriam/⁊ ter-
minus culpe: et de fomite qui noīat habilitatem
ad actum defectuoſum: ⁊ ideo vt ſic debuit in bea
ta virgine ligari/⁊ tandē auferri: non autē mors

Durand⁹ vbi ſupra.

precioſa. ¶ Ad ſecundā dicunt idē ꝙ illa purga-
tio de qua loquit̄ Dam̄. non fuit a pctō originali
nec a peccato actuali qđ iā eſſet/qꝛ vt poſtea dice
tur ipſa nunꝙ̄ peccauit mortaliter nec venialiter
ſed fuit a peccato veniali qđ eſſe poterat. Et foꝛ
te ſub eodē ſenſu loquit̄ Ambroſi⁹ ſup Luc. dicēs
ꝙ ſpūs ſctūs ſupueniēs in virginē mentē eius ab
oī ſorde vicioꝝ caſtificauit. Uel purgationē illā
vocat Dam̄. aliquā gratiā gratis datam ꝑ quam
ꝑfecte ligabat̄ fomes ī ea q̄ pri⁹ ꝑ ſolā dei ꝓuidē
tiā ligabat̄. ¶ Uel dꝛ ad Dam̄. purgata in cōce-
ptione filij. i. totalit̄ a fomite liberata ꝑut dicit
ꝓnitatē ad malum. Dicit̄ etiā ab Ambroſio tunc
a ſorde viciorū ſanctificata quātū ad radicē pec-
cati que eſt fomes/vnde dicit̄ lex peccati. ¶ Ad

argumentum alterius partis/ dicunt ꝙ nō opoꝛ-
tet ꝙ illud qđ plus eſt collatū beate virgini ī ſua
ſanctificatione ꝙ̄ ceteris ſctīs fuit ablatio fomi-
tis ꝑ eſſentiā: ſed fuit abūdātior gratia/⁊ ligamē
tum fomitis ꝑ diuinā gratiā. ¶ Scđm autē ter-
tiam opinionē cōcedendū eſt ꝙ ſecūda ſctificatio
abſtulit fomitē. Prima aūt ſctificatio vltra legē
ſctificatoꝝ in vtero cōtulit/vt deinceps nō pecca
ret venialiter ⁊ alij nō habuerūt: vel cōtulit imu
nitatē a mortali ꝑ ca uſam intrinſecā: nō ſic autē
forte in alijs: ſed ſolū ꝑ diuinā ꝓuidentiā. ¶ Ad

Durand⁹ diſ. ꝑſenti q. 4. ad. 1.

primū ſecūde queſtionis dicūt q̄ pri⁹ ⁊ bene ꝙ dubi
tatio q̄ ſonat in īfirmitatē fidei peccatū eſt. nec ta
lis dubitatio in beata virgine fuit tp̄e paſſionis:
ſed remāſit in ea fides firmiſſima: fuit tamē in ea
quedā dubitatio admirationis dū ꝯſiderabat eū
quem tam digne genuerat ſic ignominioſe pati.
¶ Ad ſecūdū dicūt ꝙ criſoſtom⁹ exceſſit in illis
verbis/ꝙ̄uis poſſint exponi vt intelligat̄ domi-
num cohibuiſſe motū inanis glīe: non q̄ fuerit in
matre quo ad ipſam: ſed illud quod ab ipſa pote-
rat exiſtimari. ¶ Uel dicendū ad ꝑmā auctorita
tem ꝙ intellexit de alijs non de beata virgine: qꝛ
indiffinite loquit̄ nō vniuerſaliter/dicit qui facie
bant ſupple aliqui nō oēs. ¶ Ad aliud dicēdum
ꝙ volebat ſe clariorē facere non ꝓpter iactantiā:
ſed ꝓpter aliquē finem bonū: ſicut ap̄ls volebat
plus ꝙ̄ pſeudo ꝓphete reputare honorificās mi-
niſteriū ſuū. ¶ Ad āūt dicit ꝙ aliqđ humanū pa
tiebatur/nō aſſeritiſed dicit fortaſſis: vel ſine cul
pa amore materno volebat honorem filij ſicut di-
ſcipuli honorem magiſtri. ¶ Queſtio tertia.

Tertio querit̄/ vtrū beata virgo
fuerit in conceptione filij aliqđ
cooperata actiue. ¶ Probat̄ ꝙ

Primum argumētū

non: qꝛ principia naturalia ſunt
ſcđm ſe diſtincta: pater autē eſt
principium actiuum tantū/ non
paſſiuum: mater autē nō eſt pa-
ter. ergo ipſa eſt principium paſ
ſiuum tantū. ¶ Itē nulla virtus finita poteſt co-

Secundū

agere virtuti infinite: ſed formatio corpꝭ chriſti
fuit facta virtute infinita: virtus autē beate vir-
ginis finita eſt: ergo ⁊c. ¶ Itē Auguſtin⁹. 10. ſu-

Tertium

per Geñ. ca. 12. Chriſti caro nō fuit ſcđm rationē
ſeminalem: ſemen autē ſm̄ philoſophum. 2. phiſi-
coꝝ/reducit̄ ad principium actiuū. ergo caro xp̄i
non fuit ꝓducta ſcđm principiū actiuū/ ad min⁹
ex parte matr; vnde originaliter trahebat̄. ¶ Itē

Quartū.

Auguſtin⁹ de verbis dn̄i ſermōe. 56. Eadē aucto
ritate formatū fuit corp⁹ ade de tra ⁊ corp⁹ xp̄i in
ꝟginis vtero: ſed corp⁹ ade ſolū fuit factū diuina
auctoritate ⁊ nulla alia. ꝙ̄ ⁊c. ¶ Cōtra ꝯmētatoꝛ

In oppoſitum.

2. de aīa diſtiguit īter potētias aīe ꝙ q̄dā ſunt pu
re actiue vt vegetatiue. alie pure paſſiue vt potē
tie intellectiue. cū ergo potētia gn̄atiua ſit potētia
vegetatiua erit actiua: ergo ſm̄ hoc oēs hn̄tes il
lā potētiā in vtēdo opabunt̄. ¶ Itē/ violētū eſt
cui⁹ ꝑncipiū eſt extra non ꝯferente vim paſſo: ſi ꝙ̄
beata virgo nichil fuit coopata totū ꝑnc. piū fuit
extra. ⁊ ſic iſta gn̄atio fuit violēta: ⁊ ſm̄ hoc vir-
go nō fuit mater naturaliter. ¶ Itē potētie acti
ue eiuſdē ſpeciei hn̄t formas actiuas eiuſdē ſpe-
ciei/exēplū de albedine ⁊ de potētia diſgregatiua
ꝯſequēte albedinē: ſed forma viri ⁊ mulieris ſunt
eiuſdē ſpēi ſm̄ philoſophū. 10. metaphi. ꝙ̄ habent

potẽtias actiuas eiuſdẽ ſpeciei: ſʒ potẽtie actiue
eiuſdẽ ſpeciei idẽ faciunt vel idẽ habẽt facere: qꝛ
cũ potẽtiã actiua viri agat in formatione fet⁹ per
cõſequẽs ꝛ mulieris potẽtia actiua aget. ¶ Itẽ

Quartuʒ

experimento certũ eſt ꝙ in mulierib⁹ qͥ uſdã ſine
cõmixtione viri iuẽta ſunt qͣdã alalia ſicut in mu
lierib⁹ ſalernitanis iueniunt buffones in matrici
bus earũ. ¶ Ex hoc arguit̃ ſic. Si mulier poteſt
agere ad ꝓductionẽ eius qȝ eſt inaturale ſibi vt
ad ea ꝓducat̃: multo fortius põt agere ad produ
ctionẽ filij cũ hoc ſit naturale. ¶ Reſpõdeo/ tria

Rñſio.

ſunt facienda. Primo ponet̃ id quod eſt certũ de
queſtiõe qͣtũ ad oẽs matres: ꝛ illud qȝ eſt dubiũ
in alijs matrib⁹ ſcḋm diuerſas opiniones philoſo-
phoꝝ. Scḋo applicando ad beatã virginẽ ponet̃
vna opinio moderna cũ ſuis motiuis ꝛ ratiõib⁹.
Tertio ponet̃ alia opinio: ꝛ firmabit̃ ꝛ reſpõdebi-
tur ad cõtraria. ¶ Quantũ ad ꝑmũ dicũt cõiter

Articul⁹ primus,

doc. ꝙ in ꝓductione iſta ſiue generatiõe hoĩs poſ
ſunt qͣtuor inueniri: videlʒ materie adminiſtratio/
corꝑis formatio/ prolis educatio/ ꝛ prolis ex vte
ro eductio. Et qͣtũ ad duo vltima cooperabatur
beata virgo. Si autẽ loquimur de adminiſtratio
ne materie/ hoc põt eẽ dupliciter: vel qͣtũ ad ſub-
ſtantiã materie. ꝛ ſic fuit cooperata vt dicit beat⁹
Ambroſi⁹ ꝙ totã ipſam materiã miniſtrauit. Vel
qͣtũ ad modũ adminiſtrationis. ꝛ ſic nõ fuit coo
perata: qꝛ hoc tantũ factũ fuit virtute ſpũs ſancti
qui excitauit ſanguinẽ deducẽdo ad certũ locum
qȝ ipſa mulier ꝑ ſe nõ põt facere nõ agẽte aliquo
excitãte. ¶ Si aũt fiat qͣſtio ꝑ ꝯparationẽ ad for
mationẽ corꝑis: ſic due ſunt opiniones qͣs recitat

Pria opinio que ẽ philoſophi.

Auicẽ. ꝑmo ca. de mẽbris de iſta materia/ quaruʒ
ꝑma eſt philoſophi. 25. de alalib⁹ ꝙ mulier in tali
formatione prolis nichil cooperat̃ actiue: ſed tm̃
paſſiue ſe habet in iſta generatione. Tota autem
formatio actiua eſt ex parte viri. ſemen em̃ viri ẽ
tantũ actiuũ ꝛ nõ cedit in ſubſtantiã prolis: imo
cõuertit̃ in ſpm̃ ꝛ calorẽ mediantibus qͥb⁹ vis for
matiua tranſmiſſa in tali ſemine/ agit in ſemẽ mu
lieris ad formationeʒ fet⁹: ſed ſemen mulieris ſe
habet em̃ vt paſſiuũ ꝛ cedit in ſubſtãtiã prolis/ et
eſt tota ſubſtantia ei⁹. Non em̃ ſemen viri intrat
ſubſtãtialiter naturã fet⁹ ſicut dictũ eſt: ſed ꝯuer-
tit̃ in calorẽ et ſpm̃: qͥ ſpiritus poſtmodũ actione
ꝑacta reſoluunt̃ incõtinens. Et qꝛ omne paſſiuũ
determinatã ꝯtrarietatẽ habet ad agens ſuũ acti
uum determinatũ. ideo ſemẽ mulieris ꝑ accidẽs
agit ad formationẽ corꝑis/ vt iueniẽs ꝯtrarieta-
tẽ in ipſo ſemine viri. Actiuũ em̃ et paſſiuũ in na-
turalib⁹ agũt adinuicẽ ꝛ patiunt̃: ꝛ ꝑ cõſequẽs ſe-
men mulieris ſic patit̃ ꝙ reagit. Sed ſic non fuit
de beata virgine qꝛ non cooperabat̃ nec ꝑ ſe ſicut
etiã alie nõ cooperant̃ iſto mõ. nec ꝑ accidens: qꝛ
non fuit ibi ſemen virile aliqȝ qȝ ſemen virginis
haberet contrarietatem/ et per conſequens age-
ret in ipſum ſicut eſt in generatiõe aliarũ mulierꝫ
¶ De hoc etiã loquit̃ cõmẽtator ſentiens idẽ cũ
philoſopho. 5. metaphiſice ca. ſ. vbi dicit pater et
mater ſunt vniuerſaliter cãe extrinſece. ꝛ 6. meta
phiſice dicit idẽ ꝯmẽtator. Videm⁹ em̃ in hoĩe qͣt
tuor cauſas/ ſubſtãtiã materalẽ qͥ eſt ſanguis mẽ-
ſtruus: ꝛ cauſam mouẽtẽ qͥ eſt ſemen viri. ¶ Alij

Alia opio q̃ ẽ galieni.

dicunt cõtrariũ/ ꝛ hec eſt opinio Galieni ꝙ tã vir
qͣ mulier cooperant̃ ad iſtã actionẽ formationis
ſed tñ ex parte viri eſt principalitas actionis: ꝛ ex
parte mulieris min⁹ principalitas: et econuerſo eſt
de paſſione: qꝛ ex parte mulieris eſt ꝑncipalitas
paſſionis plus adminiſtrans de materia: ex parte
ꝟo viri eſt minus tribuens de materia/ qͥ cedat in
ſubſtãtiam corporis formandi. ¶ Hoc em̃ pro-
bant ſic de oĩbus mulieribus hoc videmus ꝙ ge-
niti tantuʒ aſſimilant̃ matribus qͣtum patribus
qͣtum ad formam ſiue formationẽ corporis: q̄re
vt videtur ꝑ argumentuʒ a ſigno mulier aliquid
operatur ad formationẽ illã ſicut et pater. ¶ Itẽ
matres tantum afficiunt̃ affectõne maternali ad
totam prolem non ſolum qͣtũ ad materiam pro-
lis qͣtum ꝛ patres afficiunt̃ affectione paternali
qȝ non eſſet vt videtur ſi matres nichil coopera
rentur ad formationẽ prolis: ſed tãtum miniſtra
rent materiã: qꝛ tũc ad nichil afficerentur niſi ad
materiam maternaliter. ¶ Quantũ ad ſecundũ

Articul⁹ ſecundus Pria opi.

applicando ad beatã virginẽ dicũt quidã qꝫ ipſa
ſola miniſtrauit materiã/ ꝛ nichilomin⁹ cooperata
eſt ipſi ſpiritui ſctõ agenti loco ſeminis virilis
Primo ergo ꝓbant intentũ ſuuʒ dicentes ꝙ hoc
videt̃ eſſe de intentione Anſelmi in aſſumptione
beate virginis que incipit eminenter. Vbi dicit
ꝙ tãtũ fecit ad filiũ ſuũ ſicut pater ꝛ mater faciũt
in ꝓductione plus. Ideo btã maria tm̃ dilexit fi-
lium ſuũ ſicut pater ꝛ mater ſimul iuncti filiũ dili
gunt: ita ꝙ amor beate virginis equat̃ amori pa-
terno ꝛ materno ſimul iunctis. ꝛ ecõuerſo xp̃s tã
tum dilexit matrẽ ſuã/ ꝛ afficiebat̃ ad eã tãtũ qͣtũ
filius ad patrẽ ꝛ matrem ſimul. et ideo amor mu-
tuus inter xp̃m ꝛ beatam virginem fuit maior oĩ
amore maternali et filiali: q̄re ſi hec ſit ratio q̄re
beata virgo tantum afficiebat̃ ad filiuʒ ſuũ: quia
fecit tantum quantũ pater ꝛ mater faciunt ad fi-
lium ſuum. patet ꝙ beata virgo ad min⁹ fuit co-
operata ad formationem filij ſui etiam ſcḋm corp⁹
etiam ſi alie mulieres nichil cooperarent̃: aliter
non videt̃ ꝙ fuiſſet tãtũ affecta circa eum ſi nihil
fuiſſet cooperata ſed ſolũ materiã miniſtraſſet.
¶ Hoc etiam videtur intentio Dam. libro. 3. c. 2
Deus dedit btẽ ꝟgini non ſolũ virtutẽ ſuſcepti-
uã ſʒ gñatiuam. ¶ Itẽ hugo de ſacramentis. li.
2.: ꝑte prima dicit ꝙ tota ſubſtãtia ꝓlis eſt a ꝑte
matris. ¶ Itẽ. glo. ſuper illud. Jo. 1. nõ ex ſan-
guinibus dicit ꝙ ꝓpter hoc dicit ex ſanguinibus
in plurali ꝓpter ſanguinẽ viri et mulierꝭ. ¶ Itẽ
ſuper idem verbum Auguſtinus dicit hoc idem.
¶ Secũdo. hoc ſuppoſito ꝙ ſemen viri ꝛ mulie-
ris ſic ſe habent ſicut dicit Galienus/ oſtendunt
que ſit iſta materia ex parte mulieris. In mulie-
re eſt tria conſiderare videlʒ ſemen ꝛ ſanguis mẽ
ſtruus quẽ expellit naturaliter. ꝛ eſt ſanguis pu-
rus vbi eſt etiã aliqua impuritas inquãtũ excita-
tur et ad certum locũ deducitur aliquo agẽte ex-
citante. ex qua excitatione per ſemen viri cõtra-
hit aliquam impuritatem. Modo dico ꝙ mate-
ria quã miniſtrat non eſt ſemen ꝑmũ. nec ſanguis
menſtruus: ſed ille ſanguis pur⁹: vt ſic dicã ꝙ ſe-
men viri et mulieris quaſi cedunt in vnam vim
formatiuam ipſius corporis vel faciunt: et ꝙ ali-
qua pars ſeminis viri cedit in ſubſtantiam fetus
cum ſanguine puro quẽ adminiſtrat mater: ita ꝙ
ille ſanguis pur⁹ adminiſtrat⁹ a mr̃e cũ aliq̃ por-
tione ſemis viri ſit materia ꝓlis. Huic cõcordat
Dam. de xp̃o loquẽs ꝙ fuit ex puriſſimis ꝛ caſtiſ
ſimis ſanguinib⁹ matris. ¶ Dicũt ergo ꝙ beata

virgo coopatať naturaliter p virtutez naturalē quā habuit: et ſupnaturaliť p v̄tutē ſupnaturalē ſibi collatā quantū ad formationē corpis et q̄ntū ad eductionem forme ſubſtantialis de materia. ¶ Tertio rñdent ad oppoſita. Ad auctoritates p alia opinione dicēdū q̄ ſemē mulieris eſſe tātū paſſiuū/ falſum eſt: ⁊ dimittendus eſt hic philoſophus/ ⁊ tenendū eſt hic cū ſctis ⁊ cū Galieno qui fuit magꝭ expꝰ i iſta matia ⁊ ſcia q̄ phūs. Si itelligāt q̄ quodā mō ſit actiuū ⁊ paſſiuū quodā mō verū eſt.

Ad rōnes ad oppoſitū ſm hāc opinionē.

¶ Ad p̄mū p̄ncipale dicēdū q̄ iſta ꝓportio debet eſſe q̄ hoc p̄ncipalitatem habeat in agendo ⁊ illud in patiēdo cuiuſmodi eſt in ꝓpoſito: nec reqriť q̄ vnū tm̄ ſit actiuū ⁊ aliud tm̄ paſſiuū. ¶ Ad ſecundū dicēdū q̄ ratio q̄re aliqua virtꝰ nō poſſit coopari in inſtanti eſt triplex. Uel ſcz ꝓpter debilitatē agētis: vel ꝓpter diſſibilitatē mobilis/ vel ꝓpter diſſibilitatē forme habētis plures gradus. Prima rō nō potuit habere locū in ꝓpoſito: q2 nos videmꝰ q̄ virtꝰ creata dñ p̄t inducere formā in inſtāti in materia ſumme diſpoſita prius expulſa oī ꝯtrarietate ſicut patet in igne. q̄re cū hic illa materia fuerit ſūme diſpoſita tota virtute ſpūs ſcti/ beata v̄go hic agere potuit in inſtāti. Similiter nec ſecūda rō locū habet in ꝓpoſito q̄ntūcūq̄ foꝛatū fuerit corpus diuiſibile Sicut eñ nos videmꝰ q̄ virtꝰ nutritiua pōt nutrire in inſtāti multas partes: ſic pōt eſſe q̄ virtus formatiua ſi tales partes ſint ſibi ſic obiecte/ q̄ ſup ipſas habeat directū aſpectū pōt formare in inſtāti nō obſtāte diſſibilitate partiū in multas partes: q̄re cū virtute ſpūs ſancti tales partes fuerint ſic obiecte dyametraliť ſue formatiue virtuti/ potuit agere in inſtāti. ¶ Similiter tertia rō locū nō hz in ꝓpoſito qꝛ forma nō habet plures gradꝰ: verūtñ adhuc illa pōt educi in inſtāti: q2 nō eſt de rōe talis forme q̄ introducať ſucceſſiue magnus enim ignis pōt iducere calliditatem ſuam ſimul ⁊ ſemel in duobꝰ gradibꝰ ⁊ nō ſolum in vno. Q3 aūt aliq̄ virtus cooperet deo in agēdo nō eſt de neceſſitate: ſed eſt q2 deus ſic ordinauit ex liberalitate ſua cōmunicās virtutē ad agendū. ¶ Ad aliud dicēdum q̄ fallit ſm cōſequens: nā ⁊ ſi ita ſit q̄ rōnes ſeminales ſint actiue/ nō eñ eſſe actiuū eſt rō ſeminalis. Et ideo q̄rtū eſt ex modo arguēdi nihil cōcludit. Uerūtamen dici pōt q̄ nō fuit factū ſcd̄m rōnes ſeminales: q2 nō p modū rōnis ſeminalis q̄ modus eſt naturalis et determinatꝰ q̄ tūc eſt ſi ſit illi determiata potētia actiua/ ⁊ determinata potētia paſſiua: ⁊ q2 nō fuit determinatū actiuū adiunctū determinato paſſiuo: ideo nō fuit factū mō naturali ſed ſupnaturali: q2 ſcz ſpūs ſcti virtute/ et p ꝯſequēs nō p modū rōnis ſeīalis. ¶ Ad auguſtinum dicendū q̄ factū eſt diuina auctoritate p̄ncipaliter.

Tertiꝰ articulus. Alia opio

¶ Quantū ad tertiū eſt alia opinio ꝓbabilior q̄ beata virgo coopata fuit actiue ad cōceptionē filij actione p̄paratoria ⁊ antecedēte. Itē actione ꝯſequēte/ non aūt imediate ad ipſam cōceptionē vel īfoꝛationē corpis xp̄i put i iſtāti facta fuit. Primū pz/ q2 ſiue materia ꝯceptionis ſit ſemen/ ſiue ſanguis mēſtruꝰ/ ſiue ſanguis purꝰ totū tñ ex alimēto cauſať: q2 ex eiſdē nutrimur et ſumꝰ Unū cū lac ex q̄ puer nutriť ſit ex ſupfluo alimēti/ pari rōe ⁊ ipz vñ puer ꝯcipiť. Cōſtat aūt q̄ aliтū ſe hz actiue reſpectu alimēti. Unū oīs p̄paratio ⁊ digeſtio q̄ ē i materia quā mř miſtrat anteq̄

ſemen viri veniat vel in beata virgīe anteq̄ ſpūs ſctūs ſupueniret/ actiue eſt a mře ⁊ fuit a btā virgine ¶ Secūdū pz: q2 nō ſolū educatio lactis extra vterū et ꝓcuratio/ imo etiā nutritio in vtero/ ꝯſeruatio ⁊ augmētatio fetꝰ ꝯcepti ptinēt ad matrē actiue/ licet imediata ꝯſeruatio ⁊ augmētatio fiat p formā fetꝰ p quā eſt aiatū. locꝰ etiaz actiue ꝯſuat locatū: ⁊ ſic hūit actōz ꝯſeqntē. ¶ Tertiū patet: q2 nō eſt coopata actiue ad formationē illā ⁊ cōceptionē q̄ aīa īfuſa fuit: q2 ibi nō ē niſi duplex actio/ vna eſt corruptio oīm formarū i materia p̄exiſtētiū. Alia eſt creatio ⁊ itroductio aīe et accidētiū ꝯſeq̄ntiū tā aīe q̄ ꝯiūcti. Scd̄a aūt non pōt eē niſi v̄tute īfinita: ſicut creatio ⁊ īfuſio. vñ illa nō fuit in xp̄o a ſpū ſctō aliter q̄ in aliis hoībꝰ Et idē eſt de creatione potētiarū abſtractarū: generatio v̄o accidētiū cōiūcti ⁊ corruptio formaꝝ p̄exiſtētiū in ceteris hoībꝰ eſt a ſolo pře p ſcd̄m q̄ſdā/ ſed aliq̄ mō ab vtroq̄ parēte: ſz in xp̄o nō fuit ex pře/ q2 non ex virili ſemine. nec fuit a matre/ q2 agit v̄tute naturali aut ſupnaturali vel vtraq̄ ſimul. nō aūt v̄tute naturali: q2 illa nō expellit vnā formā niſi inducēdo aliā ꝯtrariā: q2 natura nō poteſt facere i iſtāti trāſmutare ſcz materiā de contrario in cōtrariū. Itē nec v̄tute ſupnaturali ſibi cōicata: q2 de trūco facere ſubito vitulū ⁊ expellere vnū cōtrariū in inſtāti ⁊ inducere aliud reqrit virtutē infinitā q̄to eñ agēs fortiꝰ eſt tanto citiꝰ agit de vno ꝯtrario aliud: ⁊ q̄to īfirmiꝰ tanto tardius: q̄ ſi incōpabiliter facit citiꝰ vt q2 non in tpe ergo i pportionabiliť eſt virtuoſiꝰ/ ⁊ ſic virtutꝭ infinite. ¶ Si dicať q̄ virtꝰ finita naturalis ⁊ ſupernaturalis pōt agere in inſtāti qñ inuenit materiā vltimate diſpoſitam/ ⁊ ſic fuit hic: q2 expulſio oīs forme p̄cedētꝭ fuit a ſpū ſctō: ⁊ tūc in materia qñ deꝰ aīam infudit virtꝰ generatiua matrꝭ naturalis ⁊ ſupnaturalis loco přis induxit aīam corporis q̄ aſſimilabať mři. Dicēdū q̄ iſtud nō fuit deo īpoſſibile ſed nō fuit ꝯueniēs. nec q̄rtū ad virtutē ſupnaturalē quaſi patnā: q2 ſicut př ſupnaturalis q̄ miraculoſe generat nichilominus eſt př: ita ſi beata v̄go virtute ſupnaturali genuiſſet et induxiſſet aīam corpi etiā fetꝰ cū ꝯueniat in natura ipſa poſſet dici vere př. ¶ Uel ſi hoc nō valet q2 pater nō eſt niſi q2 ſeminādo generat ſaltē non diceref q̄ ſpūs ſctūs ſuppleuerat vicē patris vel ſeminis: ſed ipſa v̄go v̄tute ſibi ab eo collata ipſe autē ſpūs ſctūs fuit loco aui. Nec q̄rtū ad virtutē naturalē maternā ⁊ ſupnaturalē ſil: q2 aut illa virtus eſſet i illa materia ex q̄ ē gñatio aut alibi nō i illa/ q2 p illo iſtāti q̄ aīa rōnalis itroducif cū accidētibꝰ ꝯſequentibꝰ ipſa eſt oīno informis: ⁊ pura potētia. vñ īpoſſibile eſt q̄ in ea ſit virtꝰ actiua naturalis ⁊ ſupnaturalis: ꝓpter qđ īpoſſibile eſt q̄ in fetu ꝯcepto ⁊ generato ſit aliqua forma ſubſtātialis vel accidētalis generata v̄tute p̄exiſtēte ſubiectiua i illa materia de q̄ fetꝰ eſt generatus ſiue ſit tota a ſola mře ſiue ab vtroq̄ parente tum q2 idē nō generat ſeipſum: tū q2 cauſa eſt qñ p̄mo effectꝰ/ effectꝰ ē. nulla āt foꝛa preexiſtens manet quando anima primo introducitur: nec poteſt dici q̄ virtꝰ formatiua ſit in ſemine mulieris: q2 tūc nichil ꝓhiberet mulierē p ſeipſam cōcipere: ſi aūt in ſemīe mulieris ē virtꝰ actiua p ſe ſicut in ſemie viri: ſed ipfectior: tñ cū hoc eſt ſibi materia menſtrui vel aliꝰ ſanguis: ſicut in plātis vnū granum

ſine alio generat p cōiunctionē vtriuſq; potentie actiue ſcʒ ⁊ paſſiue. ſic femella p ſe poterit parere Et forte ſic eſt in aliquibus: qr galline ſine gallo ouant ⁊ vultures femelle ſine marib⁹ pullificant: ſed hoc nō eſt generale. Nec poteſt dici q vis formatiua ſit alibi q̃ in ſemine: ergo nuſq̃. ¶ Reſpondet ſcōm hanc opinionē ad omnia contraria

Ad rationes prime opinionis

Et primo ad rationes Galieni. Ad pmū de ſimilitudine dicēdum q nō ſequit q ſi aliquid in forma corporis aſſimilat matri q pter hoc mater agat: imo argumentum deſtruit ſeipſum/ qr aſſumit q fili⁹ tantū ſimilat matri q̃ patri: ergo tātū agit mater q̃tū pater. ſicut ergo filius aliqñ aſſimilat patri in colore/ magnitudine/ cicatrice/ lepra/ ⁊ claudicatione: nec tñ iſte figure in quib⁹ fit aſſimilatio ſunt actiue: ſed ſemen viri agēs in materiā mulieris: ⁊ p accidēs ratione cōtrarietatis cōtra paſſum/ aliq̃ mō generatū aſſimilat tā matri q̃ patri. ¶ Uel pōt dici q mulier bn̄ coopat antecedenter vt dictū eſt: non autē in ipſa formatione ſubitanea: ſicut etiā auo fit aſſimilatio/ qui tamen non opat niſi antecedēter. ¶ Ad ſecundū dicendū q licet mater afficiat ad totā prolē ſicut pater: nō ſequit tamen q ad totam agat: imo nec pater agit ad animā rationalē/ ad quam tñ pl⁹ afficitur q̃ ad animā alterius. ¶ Item ſi nutrix q̃ non cōcepit nec portauit nec peperit/ afficitur ad totam prolē quā ſolū nutriuit: multomagis mater/ licet in informatiōe nō egerit vt dictū eſt: qr tamen locus generationis ⁊ conſeruationis fuit et materiā prebuit ⁊ ante pegit/ oīb⁹ iſtis modis afficit. ¶ Scdo reſpondendū ad rationes opinionis noue/ ad auctoritatē Anſelmi dicēdum q Anſelm⁹ nō intēdit ſimpliciter q beata virgo tūc ibi fecerit ſicut pater ⁊ mat: qr ſpūs ſctūs tūc ibi nichil feciſſet imediate: ſed ſolum ſicut auus dat patri virtutē/ qui non dicit formare corpus nepotis cum tamē dicat Damaſcen⁹ q ſpūs ſctūs formauit corp⁹ illud. ſed dicit beata virgo feciſſe ſicut pater ⁊ mater faciūt: qr illa ſola ſine patre de ſpiritu ſancto ita cōcepit ⁊ peperit filiū perfectū ſicut pater ⁊ mater generant/ nō q ipſa ſeminauerit ſicut pater. Mʒ poſtea dicit q ipſa afficiebat ad filium q̃tum pater et mater ad ſuum filiū poteſt dici q non amore naturali/ quo quis diligit opus ſuū: ſed amore ſupnaturali charitatis pfectiſſime quā habebat: quo etiā quilibet ali⁹ pl⁹ debet diligere iſtū q̃ patrē ⁊ matrē ⁊ filiū: qr ipſe dicit/ qui amat patrē ⁊ matrem pluſq̃ me: nō eſt me dignus: qr ille filius ipſe eſt de⁹ qui eſt ſuper oīa diligendus: ⁊ qr q̃to melior eſt filius tāto magis diligitur a parentibus: ergo ille fili⁹ ſupbonus ⁊ ſumme bonus diligebat a matre ſua ⁊ pluſq̃ ali⁹ ab vtroq; parente: et nō ideo qr eſſet plus ab illa actiue q̃ alius ab vtroq; parente: imo oppoſitū argumentum concludit: qr ſi pter hoc diligit qr egit. ergo ſi plus diligit q̃ pater/ plus ibi egit q̃ pater/ quod tamen nullus dicit. ¶ Mʒ autē chriſtus pl⁹ dilexit eā q̃ ali⁹ fili⁹ patrē ⁊ matrē/ nō arguit q formar⁹ fuit ab ea actiue: qr xp̄s tā amore creato q̃ increato qui eſt conformis magis diligit meliores/ ⁊ matrem: nō ſolum qr mater: ſed qr ſanctiſſima creatura ſumme dilexit eā poſt ſeipſum. ¶ Ad auctoritatē Dam. dicēdum q de⁹ dedit beate virgini virtutem non ſolum ſuſceptiuam. ſed etiam generatiuam reſpectu cōſequentiū ad formationem .i. nutritionis in vtero/ ⁊ extra: qr q virgo concipiat ⁊ paſſiue et fetum ſuſcipiat ⁊ patiatur donum dei eſt nō nature. et q ipſa agat ſicut locus ad ꝯſeruationem locati eius qd non eſt nata locare: ⁊ q ipſa tranſmittat alimentū ad formationem lactis in mãmillam/ pertinet ad vim generatiuam/ quod ſupernaturaliter glorioſa virgo habuit. ¶ Ad auctoritatem Hugo. q non tota ſubſtantia prolis eſt a parte matris: exponendū eſt/ id eſt totalit. tota enim eſt ab vtroq; licet ab vno actiue ⁊ ab alio paſſiue. Eſt autē abſurdum qd idem ſit actiuum ⁊ paſſiuum reſpectu eiuſdem: ⁊ q ſemen viri quod eſt homogeniū partim ſit actiuum ⁊ partim paſſiuum: ⁊ ſimuliter de materia mulieris. ¶ Ad glo. de ſanguine viri et mulieris dicendū eſt q fili⁹ eſt ex ſanguine vtriuſq; parentis ſcʒ viri actiue et femine paſſiue. Ad illud quod vltra dicunt de ſanguine ⁊ ſemine primo videt falſum q in alijs matribus menſtruū non ſit materia fetus qr ex eiſdem ſumus ⁊ nutrimur. vnde cū ceſſet menſtruū ceſſat impregnatio: qr cedit in nutrimentū/ videt q de illo etiam fuit generatio ¶ Scdo ſi eſt pbabile q dicunt vtriuſq; ſemen ſcʒ viri ⁊ mulieris cedere in vnā vim formatiuam/ et nunq̃ poſſet tunc mulier concipere niſi ſeminaret: cuius contrarium dicunt experti. Uel ecōuerſo poſſet dici mulier concipere ſine viro licet forte nō eque pfecte/ ex quo habet ſemen actiuum ſicut ille licet iperfectius. ſicut ante tertium ſeptenniū viri generant feminas pter imperfectionē virtutis actiue. ¶ Tertio eſt abſurdum q dicūt partem ſeminis viri cedere in naturam fetus: ⁊ partē de ſemine femine/ cū totum qd eſt ex parte femine ſit materiale ⁊ paſſiuū. ¶ Itē pprium eſt animal q ſit motiuū ſuipſi⁹. vnde etiā granum eſt viuū quod habet ſimul potentiā actiuam ⁊ paſſiuam/ ⁊ de ſeipſo generat. ſemen autē non eſt res viua: ergo ex ſeipſo nō generat/ quod tamen ipſi habent ponere qui dicūt partem ſeminis viri cedere in materiam/ et partē habere vim formatiuā: qr etiā valde mirabile eſt q ſemen mulieris ſit totum actiuum: ſemen autem viri non ſi pars ei⁹ cōuertatur. ¶ Mʒ dicit Dam. xp̄m eſſe ex puriſſimis ſanguinib⁹ virginis glorioſe cōcedendū eſt/ niſi poſſet ſic imaginari ſine aſſertione ſcʒ q in beata virgine nunq̃ fuit ſemen interius nec ſeminatio exterius ſiue pollutio nocturna: qr nec ſuperfluitas alimēti/ fuit tamen in ea ille ſanguis qui in alijs eſt menſtruum pter debilitatē digeſtiue ⁊ frigiditatem ſiue remiſſionem caloris feruientis generatiue cōiter in mulierib⁹: ſed ſpiritus ſanct⁹ dedit virgini virtutem generatiuā .i. fortificauit calorē digerētē vt ſanguis ille pfecte digeretur in ea/ et non eſſet ſupfluus nec ſupflueret ſed ſolū tantus q̃tus requirebat ad fet⁹ ſancti cōceptionē ⁊ formationē ⁊ nutritionē ſicut corpora ade fuit neceſſaria pter eiuā: ⁊ ſic quo ad ſubſtātiā miniſtrauit eandē materiā quā ⁊ cetere ſʒ nō imundā ſicut cetere. ⁊ ſic pōt cōcedi q pl⁹ coopabat q̃ cetere in pparatione materie p virtutē ſupnaturalē ſibi collatā. ¶ Reſpōdet tertio ad rōnes

Ad rationes in oppoſitum.

pncipales in ꝯtrarium. Ad pmū cū dr q oēs potētie vegetatiue ſunt pure actiue cōcedēdū eſt tā in viro q̃ in muliere. ſed differunt: qr generatiua viri eſt actiua nō ſolū in ſeparādo ſemen ſed etiā in ſemine derelinquit virtutē actiuam formatiuā. gene-

rattua autẽ mulieris eſt actiua in ſeparãdo mate
riã ↄceptiõis ⁊ nutritiõis ⁊ i ↄfuãdo ſicut ↄtinẽs
non autẽ in materia illa delinquit virtutẽ actiuaꝫ
ad tranſmutandã ſeipſam: Sꝫ bñ remanet dubiũ
in opinione philoſophi quare mulier ſemiat ſi ſe-
men eius nec eſt materia nec vis actiua cõcept⁹:
tunc eñ fruſtra natura inuenit illaꝫ delectationẽ
et poteſt dici ꝙ natura non eſt fruſtra que agit vt
frequẽter et li nõ ſemꝑ: ꝗuis autẽ mulier aliquã-
do concipiat ſine ſemine: raro tamẽ nec mulieres
vt in pluribus quererẽt cõcipere niſi eſſet delecta
tio annexa Non eſt ergo delectatio fruſtra: qꝛ lꝫ
de ſe nõ ſit cauſa vel agens nec materia: tñ ꝑ ſe na
ta eſt eſſe cũ materia: nec materia nata eſt eſſe ſine
illa. ¶ Ad ſecundũ dicendũ ꝙ illa generatio non
Ad ſcdm eſt violenta ꝗ eſt ex illo qd̃ hꝫ apetitudinẽ nõ ſoluꝫ
a materia ſed etiã a forma: lꝫ paſſiuam ⁊ actiuam
ſicut iſti met dicunt ꝙ cũ aqua calefacta redit ad
frigiditatẽ ipſa ſe hꝫ tñ paſſiue: et tamẽ nõ eſt ge
neratio violenta. ita cum materia quã mater mi-
niſtrat etiã ex forma ſit determinata ad talẽ gene
rationẽ: qꝛ non ex ꝗlibet ſit quodlibet: nec ex ma-
teria mulieris fieret aſin⁹: ſed ſolũ homo inde eſt
ꝙ eſt generatio naturalis. nõ ſolũ a natura mate
Ad tertiũ rie: ſed etiã forme: lꝫ non niſi paſſiue. ¶ Ad terti
um quod eſt difficili⁹ dicendũ primo ꝙ argumetũ
eſt cõtra illos: quia ipſi dicũt ꝙ ſanguis pur⁹ quẽ
ponũt eſſe maio. ẽ partẽ materie fetus ex ꝑte ma
tris eſt pure paſſiu⁹ et nõ actiu⁹ niſi forte ꝑ accñs
inqꝫtum naturalia patiendo contra agunt: ⁊ tñ il
le ſegregaẽ a virtute generatiua mulieris. Si ꝗ
potentie generatiue viri ⁊ mulieris ſint eiuſdem
ſpeciei. idẽ faciũt. ergo ſicut generatiua viri admi
niſtrat ſemen quod eſt ſm eos actiuum ⁊ paſſiuũ
ergo ſimiliter erit ex parte mulieris tale ſemen: ⁊
nõ erit ibi nec ſanguis menſtruus nec etiam ſan-
guis ille eſt purus quem ponnunt. poteſt ergo di-
ci ꝙ potentia generatiua in muliere eſt eiuſdẽ ſpe
ciei cum illa ꝗ eſt in viro ſed iperfectior. ¶ Iteꝫ
calor quo vtitur ſicut iſtrumẽto eſt imperfectiſſi
mus reſpectu caloris viri: quia calidiſſima mulie-
er eſt frigidior viro. vnde ſemen mulieris nõ eſt
actiuum ſicut nec ſemen pueri vel muli. alia vero
para materie ſuperflui alimenti min⁹ digeſta eſt
et adhuc minus actiua et magis paſſiua et per cõ
ſequens magis apta vt ab alio formeẽ. ergo ratio
diuerſitatis eſt iperfectio potentie generatiue ex
parte mulieris: lꝫ cum hoc ſit diſpoſitio vaſoruꝫ
ad recipiendũ ex parte mulieris. ¶ Ad quartuꝫ
Ad q̃rtuꝫ. dicendũ ꝙ deſtruit ſeipſum: quia ſi plus põt muli
er agere ad productionẽ ei⁹ quod eſt naturale ꝗ̃
eius quod eſt inaturale. ergo ſicut poteſt genera-
re buffonem ſine hoīe: ita et hoīeꝫ: quod eſt falſũ
vnde dicẽdũ ꝙ ſi i matrice mulieris generaẽ buf-
fo hoc eſt effectiue a virtute celeſti. paſſiue ꝟo tñ
ab ea: ſicut de carne hominis mortui vel viui ge-
neratur vermis tñ paſſiue: alioquin potẽtia aia
lis generandi non eſſet determiata ad vnã ſpeciẽ
quod eſt abſurdum: ſaltem reſpectu eiuſdem pati
entis. quod dico propter aſinum et equum qui ex
diuerſis femellis generant diuerſas ſpecies.

¶ Diſtinctio quarta

Circa quartã diſtinctionẽ que Nõ p̄ris
runtur tria. ¶ Primo: vtrũ
xp̄s poſſit dici filius ſpũſſcti.
¶ Secundo: vtruꝫ beata vir
go debeat dici mater dei.
¶ Tertio: vtrum in xp̄o fue
rint accidentia. ¶ Quantuꝫ Primum
ergo ad primũ arguitur: ⁊ vi
detur ꝙ xp̄s debeat dici fili⁹
ſpiritusſancti: qꝛ ille de quo actiue eſt aliquis con
ceptus et genitus dicitur pater eius: ſed xp̄s ſm
humanitatem fuit de ſanctoſpũ cõcept⁹: vt patet
ex ſimbolo apoſtolorum. fuit etiam ab eo genit⁹
ſicut dicit glo. Matth. 3. ꝙ deus de ſara genuit fi
lium et multomagis genuit xp̄m de maria ſpiri-
tusſanctus. ergo ſpiritusſanctus poteſt dici pater
xp̄i: et xp̄s filius ſpũſſancti. ¶ Item ſm phm li. Secũdũ.
3. de generatione animalium pater eſt principiuꝫ
actiuũ in generatione: mater vero miniſtrat mate
riã ſolum: ſed beata virgo dicitur fuiſſe vere ma
ter xp̄i ꝓpter materiam quã miniſtrat. ergo ſpũſ-
ſanctus poteſt dici pater eius: qꝛ fuit principium
actiuum ſue cõceptionis. ¶ In contrariũ eſt qd̃ In oppo-
dicit Augu in encheridiõ. 24. cap̄. ꝙ xp̄s natus ſitum.
eſt de ſpũſancto: non ſicut de patre. ſic autẽ de illa Secũduꝫ
ſcꝫ de beata virgine ſicut de matre ¶ Itẽ arguiẽ
per rationẽ: qꝛ generatio eſt opus nature: ſed con
ceptio xp̄i non eſt facta a ſpũſancto per naturam:
ſed per beneplacitum voluntatis. ergo xp̄s non
debuit dici genitus a ſpiritusſancto: nec per conſe
quens filius ei⁹. ¶ Reſponſio. tria ſunt vidẽda. Rñſio.
¶ Primo ꝙ xp̄s fuit concept⁹ de ſpiritusſancto Prim⁹ ar
¶ Secundo ꝙ mater eius fuit virgo. ticulus
¶ Tertio ꝙ nõ põt dici fili⁹ ſpũſſcti nec trinitatꝭ
¶ Quantum ad primum ſunt tres concluſiões.
¶ Prima ꝙ incarnatio lꝫ ſit facta cõiter a trini Prima cõ
tate effectiue et filio terminatiue. eſt tñ de ſpũſan cluſio.
cto approprıatiue. ¶ Primum pꝫ: qꝛ indiuiſa
ſunt opera trinitatis in creatura. ¶ Secũdũ pꝫ
qꝛ a fine denominatur res. Unde cũ ſolus filius
ſit incarnatus: ad ipm ſolũ eſt vnio terminata.
¶ Tertiũ patet: qꝛ illi appropriaẽ opatio i crea-
tura. ad cui⁹ appropriationem maioreꝫ ſilitudinẽ
habet attributũ: quod magis relucet in opere: ſi-
cut Creatio patri ꝓpter potentiã. Gubernatio fi
lio propter ſapientiã. Iuſtificatio ſpũiſãcto ꝓpẽ
bonitatem. Unde qꝛ dei bonitas ⁊ gr̃a ſumme re
lucet in opere incarnationis inde eſt ꝙ de ſpũſan
cto actiue diciẽ appropriate conceptus et icarna
tus et natus: ⁊ ſic et appropriaẽ. ¶ Secunda con 2. ↄcluſio.
cluſio eſt ꝙ incarnatio non appropriatur pr̃i vel
miſſio filio: lꝫ miſſio filij ſit eius incarnatio.
¶ Primũ pꝫ: qꝛ illud in quo minus apparet po
tentia et plus bonitas non appropriaẽ patri: ſed
in incarnatione ſumme apparuit bonitas dei vt
dictum eſt. Potentia autẽ latuit ⁊ velata eſt cum
magis impotentia et infirmitas aſſũpta eſt ꝗ̃ ⁊c.
¶ Secundũ patet: qꝛ miſſio nominat incarnatio
nem ex parte aſſumentis ſuper quem ſolus pater
hꝫ auctoritatem vnde appropriate diciẽ pater fi-
lium miſiſſe vel dediſſe: ſed incarnatio ex parte na
ture aſſumpte cui gratis datum eſt nomen qd̃ eſt
ſuper omne nomen. ¶ Tertium patet per Grego 3. ↄcluſio.
rium et Bedã: qꝛ filij incarnatio non eſt aliud ꝗ̃
ipſius miſſibilis viſio. ¶ Tertia concluſio ꝙ in-
carnatio effectiue non appropriatur filio: qꝛ tñ co

ſapientia fuit abſcondita dū īfans factus eſt. Eiꝰ
uis executio ſibi appropriatur in eligēdo bonum
id eſt naturā: ⁊ reprobando malū et reſpuēdo cul-
Secūdus articulus. pam et ignorantiā. ¶ Quantū ad ſecundū. vtrū
incarnatio ſit facta de virgine ⁊ videt ꝙ non: qꝛ fa
cta eſt ex beata virgine. Act. j. Maria mater ieſu
Mat. j. de qua natus eſt xp̄s qđ confitent oēs lo
quentes de ieſu ſiue in bonū ſiue in malum vt iu
dei. Nonne hic eſt cuius mater dicit maria ꝫm il
lud Apoſtoli. Nonne hic eſt faber filius marie ⁊ ſʒ
maria fuit corrupta: qꝛ vocatur mulier facta ex
muliere et a filio. Quid michi ⁊ tibi eſt mulier. et
mulier. ecce filius tuꝰ. mulier autē dicit corrupta
manumiſſ. l. Si collactaneꝰ in fine. vbi cauſa ma
trimonii oīno pōt a minore manumitti / ꝟgo vel
mulier gloſa. i. corrupta. ¶ Item dicitur vxor
maria cum deſponſata ſibi vxore pregnante ꝙ
non videtur anꝗ ſit cognita. vnde de frigidis. c.
Laudabilem. Si nō poteſt hēre vxorem. ſcʒ co-
gnoſcendo habeat vt ſororem quaſi velit ꝙ non
eſt vxor niſi cognita. ꝫ ⁊c. Contra. i ſimbolo apo
ſtolorum. Conceptꝰ eſt de ſpūſancto ex maria vir
gine. ⁊ in ſimbolo niceno. Et incarnatꝰ eſt de ſpū
ſancto ex maria ꝟgine. ¶ Sciendum ꝙ circa hoc
fuerunt tres errores. Iudei dixerunt mariā non
eſſe virginē in conceptu quos ſecuti ſunt cerintꝰ
et ebionite dicentes ieſum ex vtroqꝫ ſexu ⁊ ſemine
conceptū. Primo auctoritate noui et veteris te
ſtamenti vbi dicit ex ſemine abrahe et dauid ⁊c.
¶ Item aialia perfecta non poſſunt produci ſine
ſemine ſicut bos: mulus: omnīꝰ homo. ſi dicat ꝙ ſm
mo virtute diuina. Cōtra: qꝛ ſemen viri eſt pars
materie ꝫm medicos. deus autē nō poteſt ſupple
re vicem cauſe materialis. Sed cōtra nō minus
poteſt concipere femina in hoībus virtute ſpūſſcī
ꝗ in brutis flatu venti cum femina in hominibus
non ſit infirmior femina in brutis. nec ipūs īcrea
tus ſpū creato: ſed aialia imperfecta concipiunt
et pariunt flatu venti ſiue tm̄ oua vt gallina colū
be: ꝑdices: anſeres: et pauones: ſiue etiā fetum vi
uum vt eque in ſicia: lʒ non viuat vltra triennium
ſiue fetum longeuum vt vultures ꝫm Ambroſiū
multomagis beata virgo: nō obſtante ꝙ ipſe ē de
ſemine abrahe. et dauid: quia hoc eſt rōne matris
et quod dicit de aiali ꝑfecto non eſt verum vt eſt
exemplificatū. Vel dicēdū ꝙ virtute diuina pōt:
qꝛ deꝰ poteſt facere materiam cuiuſlibet ꝓpriam
ex quocūqꝫ. lʒ non poſſit facere rem ſine propria
materia propinqua. ſicut ergo fecit primas ypo
ſtaſes aialium ꝑfectorum ſine ſemine ſicut ꝫ xp̄m
et adam et euam: alſ non eſſet dare primum ſuppo
ſitum in aialibꝰ perfectis ſi nulla virtute poſſent
ſine ſemine ꝓduci cū ſemen ꝓcedat ex aiali. Eru
beſcat ergo iudeus īfelix qui dixit xp̄m ex ioſef h
ſemine eſſe natum. ergo ⁊c. ¶ Secūdo circa hec
errauerūt philoſophi in partu ⁊ quidam hereticꝰ
Lugdunēſ. archieps ſubticēs in oratione libera
nos: ſemper virgo. contra quem in tota dyoceſi di
citur alte. Ratio eorū eſt. impoſſibile eſt duo cor
pora eſſe ſimul et auctoritas: qꝛ oē maſculinū ad
aperiens vuluā ſanctū dn̄o vocabitur qđ nichil
faceret ad xp̄m niſi aperuiſſet. Contra quia filiꝰ
non debuit matri ſuū honorē auferre quē potuit
ſeruare. ¶ Ad rationē dicēdū ꝙ etiā antiqui phi
loſophi poſuerūt corpꝰ mathematicū dī eſſe cum
corpore phiſico ſimul et quidā moderni duo phi-
ſica: vt in ferro ignito ⁊ pelle madefacta que ſunt
falſa: ſʒ ſi illi credūt quibuſdā paralogiſmis. mul
to magꝭ nos veritati tot ſignis declarate. dicēdū ē ꝙ
impoſſibile eſt nature nō īpoſſ eſt deo. ¶ Ad au-
ctoritatē dicendū ꝙ ſolus xp̄s adaperuit vuluam
ſalua virginitate. Si eñ omne adaperiens ſcrm̄
vocat cū omis natus preter eū fuerit non ſanctꝰ
ſed vel peccator vel ſcrificatus. ergo nullꝰ preter
eū aperuit: qđ ſic patet. Nā qđ apertū eſt aperiri
nō dicitur. ſi quis ergo exeat ꝑ portā quā aliꝰ iā
aperuit ſiue intrando ſiue exeundo non dicit iſte
exiens aperire portā ſed exire per portā apertam
alij ergo primogeniti non aperuerūt vuluā mrīs
ſed per apertā exierūt. Apertā dico ⁊ ſi non ab ex
eunte: qꝛ primi exierunt: ſaltem ab introeunte: qꝛ
primi exierunt patre ſcʒ generante: ſed xp̄s portā
aperuit nō effregit: qꝛ exijt primus: per illam nul
lus exierat naſcendo nec introierat cognoſcēdo ⁊
hoc inuitur ezech. 42. Porta hec clauſa erit vir
non tranſibit ꝑ eā: ſed dn̄s exit ꝑ eā ⁊c. vt Augu.
exponit in ſermone. Tertio heliodorus dixit eā
poſt partum aliū ex ioſeph genuiſſe: cuiꝰ blaſphe
mia tacita eſt in. 4. Fuit ergo virgo ante partum
poſt partū: ⁊ in partu. et ſic dicta incarnatio eſt ex
maria ſemꝑ et ꝑpetua virgine ꝫm ſanctos ⁊ fidē.
¶ Ad argumentū dicēdū ꝙ ſicut dicit glo. ff. de
verbo. ſigni. l. Mulieris. ꝙ nomē mulieris ſumi
tur tripliciter. Uno modo large pro omni femi-
na corrupta et īcorrupta viri potēte ⁊ non poten
te. ff. de ll. 3. l. Seruis legatis mulieribus lega-
tis etiā virgines debentur. et meli. ff. de aur. ⁊ ar.
l. argumento. §. Muliebri veſte legata etiā infan
tilem puellarū et virginum deberi. Mulieres eñ
oēs dici poſſunt quicūqꝫ ſexus feminei ſunt: ⁊ ſic
etiā eua dicta eſt mulier etiā in paradiſo exiſtens
et ante pctīn ⁊ mox creata que tm̄ virgo fuit ꝗdiu
adiſtmuit et in paradiſo fuit. Secundo modo ſtri
cte ꝓ corrupta et incorrupta. dū tamen ſit viri po
tens. ff. de verbo. ſigni. Mulierū appellatiōe etiā
virgo viri potens cōtinet. Tertio ſtrictiſſime ꝓ
corrupta actu. ff. de contrahen. empt. l. Alioquin
§. ꝙ ſi ego me ꝟginē emere putarē cū eſſet mulier
conſtat vendit: o. et. ff. de actio. emptio. ⁊ vendi. l.
exempto. §. ſi quis virginē emere putaſſet eū mul
er veniſſet repetitionē non eſſe: ſed ex empto agi
poſſet. Et hāc diſtinctionē. ſcʒ ꝙ mulier poſſit ac-
cipi vtroqꝫ modo innuit lex. ff. de edi. edicto. l.
Queritur. §. Mulierē ita artaʒ vt mulier fieri nō
poſſit ſanā non videri conſtat vbi primo accipit
pro ſexu. ſecūdo ꝓ cognita. ¶ Ad aliud de vxore Nota caſum.
ſciendū ꝙ coniunx et vxor dici pōt etiā nondū co
gnita. vt patet. 4. lib. ſententiarū diſt. 30. ꝑ multas
auctoritates: qꝛ eſſentia matrimonij non requirit
copulā carnalē. vnde et eſt argumentū ad qōnē
de facto. curatus audiuit confeſſionē vidue mo-
rientis: que inter alia ſibi recognouit ſe nūꝗ fu-
iſſe carnaliter cognitam a viro defuncto: quis il
le ſepe tētaſſet nec ꝑ eā ſtetiſſet: ſed per euʒ q̄ īpo-
tens erat. Noluit aūt ipſa agere ad diuortium vt
pareeret fame viri: ſed nichilominus poſt mortē
tenuerat dotaliciū vel dōariū in bonis viri iuxta
conſuetudinē viduarū dicens ſe hoc habuiſſe de
conſilio peritorū. Curatꝰ aūt lʒ diceret ei ꝙ nō vi
debat ſibi ꝙ bona conſciētia poſſet retinere: tamē
haberet plenius cōſiliū quo pēdēte illa obijt. Qri
tur quid ſit conſulendū illi curatori. Dicendū ꝙ ſi

le curat⁹ fuit negligens in petẽdo cõſilium vel re
deundo ad eam cuz probabiliter crederet eã mor
ti propinquã. habet quidẽ de negligentia confite=
ri et ſatiſfacere: et ꝙuis ex negligẽtia ſua ſi noue
rit illos quibus erat reſtitutio facienda ſi facien
da eſt: qꝫ ſuppoſito ꝙ mulieri iniũxiſſet reſtituti=
onem faciẽdam ſi et preciſe dixiſſet neceſſarie ad
ſalutẽ: non tamẽ videtur teneri illis ad reſtitutio
nem: qꝫ noluit iniuriari eis. vnde non tenetᷣ actio
ne que dolũ requirit: nec illa q̃ eſt ex culpa: qꝫ non
cõmiſit culpã erga iſtos: ſed ſolum erga iſtã. quia
nõ gerebat negocium iſtoꝝ. ¶ Aliq̃ ẜo dicunt cõ
trariũ: qꝫ qui põt ĩpedire dãpnũ et tenetᷣ ⁊ nõ ĩpe
dit tenetᷣ dãpno paſſo ſiĺr negocioꝝ geſtoꝝ ſicut
ꝑdicatores gerunt negocia alioꝝ ꝓpter qđ ꝑñt a
raptorib⁹ accipere: ſic confeſſores. ſibi aũt nõ fuit
negligens: qꝫ non tenebatur oĩa iura habere ĩ ſcri
nio pectoris: ideo non videtᷣ teneri nec ad penam
nec ad reſtitutionẽ. vnde de pe. ⁊ re. ca. officij. non
imponitur penitẽtia ſacerdoti ex hoc ĩpo ꝙ neſcit
conſulere. cum etiam peritiſſimi q̃nqꝫ fallantᷣ ſu=
bito: immo docetᷣ ꝙ conſulãt peritiores tacito no
mine. ¶ Sed vtrũ talis mulier teneatur ad reſti
tutionem: videtᷣ ꝙ non: qꝫ aut fuit verũ matrimo
nium: vtputa qꝫ illa impotẽtia ſupuenit matrimo
nio contracto: vel qꝫ mulier poſtꝙ vidit impotẽ=
tiam eius nichilominus approbauit et cõſenſit ꝑ
quod videtᷣ verũ matrimoniũ: qꝫ ſcientia cũ rati=
habitiõe ſequẽs illũ idẽ operatᷣ ꝙ ſcientia ꝓcedẽs
vt pꝫ in ſeruitute: quia ſicut liber ſciẽter ꝯtrahẽs
cum ancilla verũ matrimoniũ contrahit: ſic cõtra
hens ignorãter ſed ꝑſeuerãs poſtꝙ ſciuit ꝯfirma=
uit matrimoniũ: qꝫ impotẽtia ſcita ſꝫ theologos
non dirimit matrimoniũ: vt notatᷣ in ſcripto. 4. li.
di. 34. q. 2. ꝙ ⁊c. omnis autẽ vera vxor morte mari
ti ſit verã vidua: ⁊ per ꝯſequens vere debetur ei
donatiũ ſuum: aut nõ fuit verũ matrimoniũ ſicut
videntᷣ dicere iuriſte: qꝫ ſicut puer non poteſt con
trahere matrimonium nec conſentire nec contra
ctum aliquo modo cõfirmare ꝙdiu puer eſt ſic eti
am eſt hic de frigi. ⁊ male. ca. 5. vbi dicitur habe=
at eam vt ſororẽ quã nõ põt quo ad vxorem ꝙuis
poſſet dici vt vxorem quo ad finẽ ſed bene quo ad
eſſentiã. ⁊c. ¶ Ad idem arguitᷣ de donatione iter
virũ ⁊ vxorẽ. c. 2. vbi dicitur ꝙ matrimonio ſolu=
to ex cauſa licita ſiue ſit adultera mulier põt pete
re non ſolum dotẽ: ſed etiã diuiſionẽ conqueſtuũ
ſm conſuetudinẽ: cũ tñ non poſſit ſolui licite ſi ſit
cõſummatũ et verũ excepta cauſa fornicationis.
ergo videtᷣ ꝙuis matrimoniũ fuerit nullum: ſi tñ
mulier non fuerit in culpa illius nullitatis debet
habere quicquid vera vxor tenetur habere de cõ=
ſuetudine vel de iure: nec poteſt dici fuiſſe ĩ culpa
cũ eo remanendo poſtꝙ ſciuit: qꝫ vel forte nõ po=
tuit dimittere: qꝫ non potuit probare eius impo=
tentiã: qꝫ forte ſi fuit virgo per ſui aſpectum: nec
illius: qꝫ forte maleficiat⁹ fuit ad illam et non ad
aliam: vel ſi potuit tamen conſilio canonũ vſa fuit
nec legis auctoritate decipi potuit: ⁊ tñ neſcio ſi
conſuetudo daret donatiũ illi que declaratᷣ nunꝙ
fuiſſe vera vxor: ſed puto ꝙ ſic: ex quo ante mortẽ
non fuit declaratus. ¶ Quantũ ad tertium ſunt
due opiniones. ¶ Prima. Dicentiũ ꝙ nomẽ filij
non dicitur tñ vno modo ſed multipliciter. ſcꝫ de
filio ꝑ generationẽ: ꝑ creationẽ: et adoptionẽ. De
his autẽ nõ dicitᷣ equiuoce ſed analogice: hoc eſt

Terti⁹ ar
ticulus.
Pria opi.
q̃ eſt durã.
in pñti di.
q. 1.

ſm prius et poſterius: ſcꝫ ſm quid ⁊ ſimpliciter ꝑ
prius em̃ ⁊ ſimpliciter dꝛ aliq̃s fili⁹ ꝑ generatio=
nem: poſterius autẽ et ſm quid ſm creationem et
adoptionem. ¶ Dicendũ ergo ꝙ xp̃s non poteſt
dici filius ſpũſſancti abſolute. poteſt tamen dici fi
lius ei⁹ cũ determinatione non ſimplã ſꝫ duplã.
¶ Primũ pꝫ ſic q̃ñ aliqđ nomen dicitur de plu=
ribus non ex equo: ſed ſm prius ⁊ poſteri⁹. ſi ꝑ ſe
ſumatur tenetᷣ ꝓ illo de quo ꝑ pri⁹ dicitur. et hoc
vel ex vi nominis: vel ſaltẽ ex modo loquendi: ſꝫ
filiatio dicitᷣ de filiatione ꝑ generationem et crea
tionẽ et adoptionẽ: et non ex equo ſed ſm prius ⁊
poſterius: qꝫ ꝑ pri⁹ et ſimpliciter de filiatione que
eſt per generationẽ. De filiatione aũt que eſt per
creationẽ et adoptionẽ ꝑ poſterius et ſm quid. ꝙ
q̃ñ aliquis abſolute dicitᷣ fili⁹ intelligitᷣ de filio ꝑ
generationẽ: ſed hoc modo non põt dici xp̃s fili⁹
ſpũſſancti. ergo xp̃s non debet dici fili⁹ ei⁹ abſolu
te et ſine determinatione. ¶ Qđ aũt xp̃s non poſ=
ſit dici filius ſpũſſancti ꝑ generationẽ pꝫ qꝫ fili⁹
ꝓcedit a patre modo nature et in ſimilitudinẽ na
ture vt dictũ fuit in primo lib. ſed xp̃s non ꝓcedit
a ſpũſancto modo nature: nec in ſimilitudinẽ na=
ture. ergo non eſt fili⁹ eius ꝑ generationẽ. Proba
tio minoris qꝫ in xp̃o non eſt niſi duplex natura:
ſcꝫ diuia et hũana. ſm autem diuinã naturã nõ ꝓ
cedit a ſpũſancto ſed a ſolo patre. ſm autẽ hũanã
naturã ꝓcedit ab eo: ſed actione nature / nec mõ
nature: ſed actione voluntatis ſed nec in ſilitudi=
ne nature vt de ſe pꝫ. ꝙ ⁊c. ¶ Secundũ patet ſic
ſcꝫ ꝙ xp̃s poſſit dici filius ſpũſſancti cũ determia
tione non ſimplã ſed duplã ita vt vna ſit a ꝑte ſub
iecti: altera a parte predicati: vt dicendo ꝙ xp̃s in
quantum homo eſt filius ſpũſſancti per creationẽ
vel adoptionẽ. Et de filio per creationẽ patet ſic
creatio eſt productio alicuius nullo preſuppoſito
ſed xp̃s ſm ꝙ homo eſt productus a ſpũſctõ nul=
lo p̃ſuppoſito ĩ eo inq̃ntum hõ: ꝙuis preſuppoſita
ſit perſona ſubſiſtens in natura diuina. ergo xp̃s
ſcđm ꝙ homo põt dici filius ſpũſſancti ꝑ creatio
nem: non autem niſi ex ꝑte ſubiecti ponatᷣ illa de=
terminatio ſm ꝙ homo: qꝫ xp̃s nõ eſt ſm ſe totuz
productus de nichilo: ſed ſolũ quo ad humanam
naturã. De filio aũt per adoptionẽ patet idem: qꝫ
adoptio facit de eo qui non eſt fili⁹ ꝑ naturã vel
per naturalem generationẽ filiũ per gratiã. xp̃us
aũt ſm ꝙ homo fili⁹ non eſt ſpũſſancti ꝑ generati
onem vt probatũ eſt ſupra: ſed hꝫ ſm humanã na
turam gratiã a ſpũſancto per quam ſit adoptio fi
lioꝝ dei. ꝙ xp̃s ſm ꝙ homo poteſt dici filius ſpi
rituſſancti per adoptionẽ. Nõ autẽ magis poteſt
dici ſpũſſanctus pater xp̃i predictis modis ꝙ pa
ter in diuinis vel tota trinitas ſi ad rem inſpiciatᷣ
quia opus creationis et infuſio gratie ſunt indi=
ſtincte a tota trinitate et a qualibet perſona ſm
rationẽ. tñ magis dicitur hoc de ſpũſancto: quia
opus incarnationis principaliter ſpirituiſancto
attribuitᷣ ſicut dona gratie ei attribuuntᷣ. Inter
dona aũt gratie iſtud videtur potiſſimum. Augu
ſtinus autem negat xp̃m eſſe filiuz ſpũſſancti per
creationem vel adoptionẽ. non quin ſane poſſit in
telligi cum predictis determiationibus. Multa
eñ verificantur de aliquo termino adiũcta deter
minatione que negantur de eo abſolute. Equiuo
cationes enim et analogie terminantᷣ ꝑ adiũcta.
Sed qꝫ predicta verba preſtabãt ſimplicibus oc=

caſionē erroris arrij ⁊ neſtoꝝ quoꝝ̄ primus ſcʒ Arrius poſuit xp̄m eſſe purā creaturā ⁊ ideo noluit Augu. xp̄m dicere filiū ſpūſſcti. ali⁹ ſcʒ neſtorius poſuit in xp̄o duas pſonas ⁊ vnionē earū ſolum eſſe p grām adoptiōis ꝓpter qḋ noluit Aug. dicere xp̄m eſſe filiū adoptiuū. ¶ Alia eſt opinio

S. Tho. 3 diſt. 4. q. 1 ar. 2. 3. pte q. 32. ar. 3.

doctoris nr̄i ꝙ xp̄s nō poteſt dici fili⁹ ſpūſſcti nec trinitatis abſolute nec etiā determinate cuʒ aliq̄ illarū determinationū. Primū oēs cōcedūt. Secūdū pbaṫ. ſ. ꝙ nō poteſt dici fili⁹ ſpūſſcti vel trinitatis inquātū hō ſit creatura: qꝛ creatio reſpicit indifferēter naturā ⁊ ſuppoſitū. filiatio aūt ipm̄ ſuppoſitū quo ad denolationē. vt natura petri dr̄ natura nō aūt filia. ergo ⁊c. ¶ Similr̄ etiam ſm̄ iſtos eq̄lr̄ dr̄ fili⁹ ſpūſſcti ⁊ trinitatiſ cū nō poſſit dici fili⁹ ſuus. qꝛ inter pr̄em ⁊ filiū dʒ eſſe diſtinctio pſonalis. ergo etiā nō poterit dici fili⁹ pr̄is vel ſpiritusſancti p̄dicto mō. Per idē apparet tertiū ꝙ nō pōt dici fili⁹ p adoptionē. Primo qdē p auctoritatē conciliȷ̄ gn̄alis ſub Karolo magno legatis adriani pape illud tenētib⁹ in quib⁹ ꝯdēnati ſunt hereſiarche duo ep̄i hyſpā: ſcʒ Felix orgilen̄. epiſcopus. Elephant⁹ tholoſan⁹ ep̄s q̄ ſcripſerūt ꝙ xp̄s ſm̄ ꝙ hō erat fili⁹ dei nō ꝓpri⁹: ſed adoptiu⁹. ſctā aūt ſynod⁹ illa ſtatuit xp̄m nullo modo dici filiū adoptiuū. Et ptʒ rōne: qꝛ filiatio etiā adoptiua requirit diſtinctionem pſonalē inter adoptantē patrē ⁊ filiū adoptiuū q̄ nō eſt inter filiū dei ⁊ filium hoīs.

Ad rōnes durandi.

¶ Per hoc ptʒ rn̄ſio ad argumēta ꝯtraria. ¶ Primu eñ pbat ꝙ xp̄s ſm̄ ꝙ hō ſit creat⁹ vel creatura: qꝛ nullo p̄ſuppoſito pducit⁹: ſed nō ꝙ ſit filius p creationē ꝙ requirit diſtinctionē ſuppoſitalē. ¶ Per idē ad ſcḋm: qꝛ lʒ natura hūana nō ſit filia nec p naturā nec p grām: tn̄ ſuppoſitū ei⁹ ē fili⁹ pr̄is p naturā nō p gratiā. lʒ ipm̄ ſit ſuppoſitū nature extranee p grām: ſed illud ſuppoſitum nō eſt fili⁹ trinitatis nec ſpūſſcti. nec p naturā nec p grām. ⁊ ſi hʒ grām q̄ in alijs eſt adoptionis et facit filios adoptionis: non tn̄ ipm̄ q̄ eſt filius nature: ſed ſi humanitas ſeparareṫ ille eēt fili⁹ adoptiu⁹.

Ad rōnes principa.

¶ Ad argumēta principalia dicendū ad primū ꝙ ille q̄ actiue de aliquo cōcipiṫ ⁊ gignitur eſt fili⁹ ei⁹ ſi ſic fiat modo nature. hoc aūt non eſt in conceptiōe xp̄i: qꝛ illas actiōes nō fecit ſpiritusſanct⁹ mediāte ſemīe ex ſe deciſo qḋ ptinet ad ordinē naturalis gn̄atiōis: ſed quaſi artifex opando in exteriorē materiā ꝓpter qḋ nec ꝓprie diciṫ genit⁹ de ſpūſctō cū ſm̄ Damaſce. gn̄are ſit ex ſua ſbā pducere aliū. glo. aūt illa ſic exponēda eſt genuit. i. fecit ꝙ naſcereṫ. ¶ Ad ſecūdū dicendū ꝙ xp̄s ꝯcept⁹ eſt de v̄gīe miniſtrāte materiam naturalē qḋ ſolū ptinet ad mr̄em et nat⁹ eſt ex ea in ſilitudinē nature: et ideo dr̄ veraciter mr̄ eius: ſed actio ſpūſſācti nō fuit actio nature nec modo nature: nec pductus eſt in ſilitudinem nature cuʒ ſpūſctō ſicut hō pducitur ex patre ſuo: ⁊ iō xp̄us nō dʒ dici fili⁹ ſpūſſancti abſolute loquendo.

¶ Queſtio ſecunda.

Q̄ ſcḋa. Primum.

Secundo queriṫ vtrū bt̄a virgo poſſit dici mater dei ⁊ vere fuit mr̄ dei. et videṫ ꝙ nō: qꝛ magis dʒ cōcedi illud qḋ eſt vex p ſe q̄ illud qḋ eſt vnū p accidens: ſed in hoc noīe xp̄s īpoꝛtatur natura humana quā a mr̄e accepit: nō aūt in hoc noīe deus. ergo magis deberet dici mater xp̄i q̄ mater dei: ſed nō diciṫ mr̄ xp̄i. vt ptʒ p Dama. li. 3. ca. 12. vbi dicit ſic xp̄o theotocon. i. xp̄i matreʒ nō dicim⁹ virginē. ergo fortiori rōne nō dʒ dici mater dei lʒ poſſit dici mr̄ illi⁹ hominis. ¶ Itē bt̄a virgo nō eſt mr̄ xp̄i niſi ſm̄ illḋ Secundū quod ab ea accepit: ſed nō accepit ab ea diuinitatem ſm̄ quā eſt de⁹: ſed humanitatē ſm̄ quā eſt hō ergo nō debet dici mater dei: lʒ poſſet dici mater illi⁹ hoīs. ¶ Itē arguiṫ ſic. Contraria nō poſſūt Tertium ſimul eidē ineſſe: ſed maternitas ⁊ virginitas ſūt oppoſita et cōtraria ergo nō eſt eadē virgo q̄ mr̄ nec ecōuerſo cū igiṫ fuerit vere virgo nō fuit vere mater. Maioꝛ patet: qꝛ ſi ꝯtraria poſſint ſimul ineſſe eidē quacūq̄ v̄tute cōtradictoria poſſunt ſil' eidem ineſſe: ſed ꝯſequēs eſt falſum. 4. meta. Conſequentia pbaṫ. qꝛ vnū cōtrarioꝝ̄ negat alterū ⁊ ſic infert cōtradictoriū alteri⁹. ¶ Preterea actiuum ⁊ paſſiuū ſunt correlatia mutua ex. 7. meta. Quartū ſed mater ſe hʒ ad pr̄em ſicut paſſiuū ad actiuum ḡ mutuo ſunt correlatiua pater ⁊ mr̄: ſed nullus eſt pr̄ in gn̄atione hac. ḡ nulla mr̄. ¶ Itē ſcʒ mater ſe hʒ actiue in gn̄atiōe plis: qꝛ ſi eñ paſſiue adam Quintū eſſet mr̄ eue: ⁊ ſui⁹ pr̄ ade: ſed bt̄a virgo nō poteſt dici ſe habere actiue in generatiōe: quia hec generatio fuit in inſtanti. nulla auteʒ vtt⁹ creata agit i inſtāti: qꝛ hoc eſt ꝓpriū virtutis infinite. ergo ⁊c.

¶ Oppoſitum D amaſce. li. 3. c. 17. theothocon. i. In oppo. Dei genitricē vere ⁊ principalr̄ p̄dicam⁹ virginē: et ciril⁹ in capl'is approbatis i ſynodo epheſina dicit. Si q̄s nō ꝯfiteṫ deū eſſe ſm̄ v̄itatē emanuel et ꝓpter hoc dei genitriceʒ ſctām virginē. genuit eñ carnalr̄ carnē factū ex deo v̄bū anathema ſit.

¶ Rn̄ſio. tria ſunt facienda. ¶ Primo ponetur Rn̄ſio opinio cōis cū ſuis motiuis. ¶ Scḋo opinio cōtraria ſingularis cū ſuis motiuis et rn̄ſionibus. ¶ Tertio ſm̄ primā opinionē rn̄debitur ad rōeʒ ſecūde opinionis ¶ Quātū ad primū diciṫ cōiṫ ſ. oppoſitū ꝙ iſta eſt vera ⁊ ꝓpria locutio: beata v̄go ē mr̄ dei cui⁹ rō aſſignaṫ talis. Qn̄ due nature vniunṫ in vno ſuppoſito et eodē vna p̄dicaṫ de alia i ꝯcreto et ꝓprietas vni⁹ de altera cōcretiue ſumpta: ſicut dicim⁹ ꝙ albū eſt muſicū ⁊ muſicū eſt albū: ⁊ albū diſgregat ⁊ muſicū diſgregat p eo ꝙ in eodē ſuppoſito ſunt albedo ⁊ muſica. In xp̄o aūt cōiungūtur diuinitas ⁊ humanitas i v̄tute ſuppoſiti. ergo verū eſt dicere cōcretiue ꝙ de⁹ eſt hō ⁊ hō eſt de⁹ cū ergo beata virgo fuit vere mr̄ illi⁹ hoīs. ſcilʒ xp̄i ſequiṫ ꝙ poſſit vere dici ꝙ ſit mr̄ dei. ¶ Item hō nihil aliḋ dicit niſi ſuppoſitū hn̄s hūanitatē ſʒ de⁹ noiat ſuppoſitū qḋ vere hʒ hūanitatē q̄ ad ſuppoſitū ſilr̄. ḡ v̄e ⁊ ꝓprie pōt dici ꝙ de⁹ ē hō ⁊ ſic idē qḋ pri⁹. ¶ Itē ꝓprietas hūane nature vere ⁊ proprie p̄dicaṫ de deo dicēdo ꝙ de⁹ eſt paſſus mortu⁹ ḡ fortiori rōe ipa hūana natura pōt de deo predicari. ¶ Ad idē eſt qḋ dicit Aug. ꝙ talis fuit vnio illa q̄ deū faceret hoiem ⁊ hoīem deū: et ita ſicut beata v̄go pōt dici mr̄ hoīs ita ⁊ dei. ¶ Quantū ad ſecūdū de opinione ſingulari p̄mittiṫ ꝙ q̄ſtio Durā. di. p. ſi. q. 2. iſta nō eſt de re ſed de modo loquēdi. ſupponim⁹ eñ in xp̄o vel in vna xp̄i pſona fuiſſe duas naturas pfectas. diuinā ⁊ hūanam. quo ſuppoſito q̄rimus qualr̄ eſt loquēdū i hac materia: ⁊ qꝛ fides ē de re nō de verbis niſi quaten⁹ ſignificāt res ideo tenem⁹ veritatē incarnatiōis dato ꝙ errarent in v̄bis nō errarēt in fide. hoc ſuppoſito dicūt ꝙ q̄uis iſta ſit vera hō eſt de⁹ ⁊ de⁹ eſt hō ⁊ tn̄ oīno nō eſt ꝓpria. Primo: qꝛ hō de quocūq̄ p̄dicaṫ: p̄dicaṫ

in qd cū nō ſit denoiatiuū: ſȝ hō nō pōt ꝓprie ꝑſonari de deo ī qd. ꝯ̄ iſta nō ē ꝓpria deꝰ ē hō. Maior ꝓbaꝫ: qꝛ illud nō ꝑdicaꝫ de aliquo ꝓprie ī qd qḋ nō ꝓprie rn̄deꝫ ad īterrogationē factā ꝑ qd: ſȝ ad īterrogationē factā qd ē deꝰ. nō ꝓprie rn̄deꝫ hō: qꝛ qd ꝯuenit de eēna ē ſicut q̄le de q̄litate: ⁊ q̄rtum de q̄ritate. eadē aūt nō eēna imponiꝫ ꝑ hec noīa deꝰ ⁊ hō: lȝ ſit idē ſuppoſitū h̄ns vtrāqȝ eēnaȝ q̄re ⁊c. ❡ Itē ꝓprietas ꝑdicatōis denoīatiue nō ſtat cū oīmoda ꝓprietate ꝑdicatiōis. qd: nec ecōuerſo. vn̄ ꝓprie dꝛ ſortes ē hūanatꝰ: qꝛ ꝓprie dꝛ ſoꝛ. eſt hō: ſȝ ſꝫ Dam. 3. li. iſta ē ꝓpria. deꝰ ē hūanatꝰ ꝯ̄ iſta nō ē oīno ꝓpria deꝰ ē hō. ⁊ ꝯfirmaꝫ hec rō qꝛ ſi deꝰ aſſūpſiſſet naturā carnis ſolā tāc iſta eſſet magꝭ ꝓpria deꝰ ē īcarnatꝰ q̄ȝ deꝰ ē caro. ꝯ̄ ſilr̄ ī ꝓpoſito ipſa eſt magis ꝓpria deꝰ ē humanatꝰ q̄ȝ deꝰ ē hō. ❡ Itē diuerſe nature exn̄tes ī eodē ſuppoſito nō ꝑdicāꝫ de ſe īuicē niſi vtraqȝ vel ſaltē altera ſumaꝫ denoīatiue. vtraqȝ vt dicēdo albū ē muſicū: ⁊ altā vt ſoꝛ. ē albꝰ: ⁊ cā eſt: qꝛ due nature ī eodē ſuppoſito aliq̄ mō ſe h̄n̄t vt ꝑtes totiꝰ ſubſiſtētis. pars āt nō ꝑdicaꝫ de toto vel de aliq̄ ꝑte denoīatiue. Cū igiꝫ natura diuina ⁊ humana in xp̄o ſint aliq̄ mō ꝑtes vniꝰ ſuppoſiti ſubſiſtētis ī vtraqȝ natura. vn̄ Dam. dicit ꝑ ſbām ꝑbi poſt īcarnationē cōpoſitā vꝫ ꝙ vna nō poſſit ꝑdicari de altera niſi vtraqȝ vel ſaltē altera denoīatiue ſumaꝫ: vt dicēdo deꝰ ē hūanatꝰ vel aliqd hmōi. Dicēdo aūt deꝰ ē hō vel hō ē deꝰ neutra denoīatiue ſumiꝫ q̄ȝ q̄ȝ vtraqȝ ꝯcretiue ſumaꝫ. nō eīm eſt idē ꝯcretū ⁊ denoīatiuū vt ſtatī patebit. ꝯ̄ ⁊c. ❡ Iuxta qḋ ītelligēdū ē ꝙ ī ſubſtātys īueniꝫ dr̄ia noīm ſcȝ abſtractū ꝯcretū denoīatiuū: vt hūanitas: hō: ⁊ humanꝰ. In accidētibꝰ āt ſolū duplex. ſcȝ abſtractū vt albedo ⁊ cōcretū ſeu denoīatiuū: qꝛ in vnū cōcidūt: vt albū. ⁊ cā eſt: qꝛ eſt q̄dā ꝯcretio eſſn̄tis nature ad vnū ꝓpriū ſuppoſitū: vt hūanitas ad hoīem. alia eſt cōcretio ad ſubm̄: vt albedinis ad ſoꝛ. cū igꝫ natura accn̄taꝫ ꝓpriū ſubiectū nō cōſtituat: ſȝ ī alieno exiſtat ſubiectiue: iō in accn̄tibus nō ē cōcretio ad ſuppoſitū niſi qꝛ ꝯcernit ipſȝ vt ſbm̄ mediate vel īmediate: ⁊ qꝛ cōcretio accidētis ad ſbm̄ ē denoīatiua et nō eēnalis: eo ꝙ accn̄s cōparaꝫ ad ſbm̄ vt forma accn̄talis: iō in accidētibꝰ oē ꝯcretū ē denoīatiuū ſbā aūt ꝯſtituit ꝓpriū ſuppoſitū nec eſt pars eius īmo dicit totū ꝓpter qḋ īueniꝫ quoddā ꝯcretū ex ꝯcretiōe nature ad ſuppoſitū vt hō: qḋ tn̄ non eſt denoīatiuū: qꝛ oīs denoīatio eſt a ꝑte formali vel materiali vel q̄dditatiua vel ꝑdicabili niſi ſit denoīatio ab aliquo extrīſeco: ⁊ iō ꝑ cōparationem ad tale ſuppoſitū cuiꝰ totā naturā dicit abſtractū non poteſt inueniri aliquod abſtractuȝ quod denoīatiue predicetur de eo. vn̄ nō bn̄ dꝛ ſoꝛ. ē hūanatus: ſȝ hō. Diciꝫ tn̄ ꝙ hō ē humanꝰ: ſed tn̄ hūanus nō ſumiꝫ in ſenſu denoīatiuo ad hūanā naturā: ſȝ ſumiꝫ ꝓ mānſueto. Si ꝟo talis natura iueniatur in ſuppoſito iā ꝑ aliā naturā cōſtituto ſicut natura hūana ē in xp̄o ꝑ miraculū illiꝰ talis ſuppoſiti natura habet ꝯcretū denoīatiuū. vn̄ bn̄ dr̄ deꝰ eſt hūanatꝰ qꝛ reſpectꝰ talis ſuppoſiti naturaliter hȝ rōem ꝑtꝭ ⁊ nō rōem totiꝰ: ⁊ iō vꝫ dȝ ꝑdicari denoīatiue ſolū de eo ⁊ nō eēnaliter in quid ſi volumꝰ oīno ſeruare ꝓprietatē locutiōis vt dicēdo deꝰ ē hūanatꝰ ⁊ nō deꝰ ē hō: q̄uis ⁊ illud ſit verū lȝ forte niſi vſquaqȝ: ita ꝓpriū nec ſcriptū nec docto. ſꝑ ſeruāt oīmodā ꝓprietatem ī dictis ſuis

❡ Per hoc pōt rn̄deri ad rōes prime opinionis. ❡ Ad primā eīm ꝑtȝ rn̄ſio ex iā dictꝭ. Verū ē eīm ꝙ qn̄ plures nature ſunt ī vno ſuppoſito ꝑdicanꝫ de ſe inuicē denoīatiue in ꝯcreto: dūmodo cōcretio vtriuſqȝ vel alteriꝰ ſit denoīatiua alſ nō niſi cū aliqua ꝓprietate. ❡ Ad dꝛ ſcdo ꝙ hō dicit ſuppoſitū h̄ns hūanitatē verū eſt: ſed illud h̄re ē ſm̄ īdifferētiā reatē habiti ad habētē. ex quo hō dꝛ eē illud qḋ dicit in qd. deꝰ aūt oīno dicit tale ſuppoſitū qḋ oīno ſit ab hūanitate indifferens ideo ⁊c. ❡ Ad dꝛ tertio ꝙ ꝓprietas nature hūane ꝑdicatur de deo. verū eſt denoīatiue: vt dicēdo Deꝰ eſt natꝰ: deꝰ ē paſſus: ⁊ eodē mō ſufficit ꝙ natura humana ꝑdiceꝫ denoīatiue: vt dicēdo deꝰ ē hūanatꝰ. Ad auctoritatē Augu. rn̄ſum eſt ꝙ doc. nō ſeruant ſemꝑ in dictis ſuis oīmodā ꝓprietatē locutionis. ❡ Quātū ad tertiū ſuſtinēdo primā opinionem comunē doctoris nr̄i pōt rn̄deri ad oppoſita.

❡ Ad primum eſt dicēdū ꝙ maior eſt falſa: qꝛ hō ꝑdicaꝫ ꝓprie de albo dicēdo albū ē hō: nec tn̄ ꝑdicaꝫ ī qd cū ſit ꝑdicatio accn̄talis ⁊ ꝑ accn̄s. oīno eīm eſt albū hō niſi hō ē albꝰ vtı aqȝ tn̄ ꝑdicatio ē vera ⁊ ꝓpria ⁊ neutra in qd. Vel pōt dici ꝙ minor eſt falſa: qꝛ hō ꝑdicaꝫ de deo ī qd. et rn̄deꝫ ad queſtionē factā ꝑ qd nō vt qd q̄rit de eēna: ſed vt q̄rit de ſuppoſito. Eſt eīm deꝰ ſuppoſitū nature hūane vere ⁊ ꝓprie cū ſit vere ⁊ ꝓprie h̄ns hūanitatē: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ꝓprie hō. ❡ Ad ſecūdū dicēdū ꝙ ꝓprietas ꝑdicationis denoīatiue ſtat cū ꝓprietate ꝑdicationis de factione ī qua aliqd ſit aliqḋ ſine ſui corruptione vt hō diciꝫ ꝓprie albꝰ ⁊ ꝓprie dealbatꝰ: et ſilr̄ diciꝫ lignū archa ⁊ ī archā ꝟ. ī. f. cū archa ſed nō qn̄ eſt talis factio ꝙ res a quo nō manet cū termino ad quē: ſed vnū excludit aliud vn̄ ſoꝛ. ſic eſt hō ꝙ nō eſt hūanatꝰ: qꝛ nō prius erat ſoꝛ. ⁊ manēs ſoꝛ. factꝰ ē hō: ſȝ deꝰ ſic factꝰ ē hō ꝙ mānſit hō. vn̄ vere ē hō: qꝛ ē vere h̄ns hūanitatē ⁊ idē ē hūanatus: qꝛ a nō hoīe factꝰ ē hō. ❡ Ad tertiū dicendū ꝑ interemptionē ſilitudinis qꝛ caro non dicit ſuppoſitū h̄ns carneitatē: ſȝ naturā ipſam. ꝓpꝫ qḋ ſi aſſūpſiſſet ſolū carnē ſic nō eēt incarnatꝰ qḋ eēt caro ſȝ hō dicit ſuppoſitū h̄ns naturā. ꝓpꝫ qḋ aſſumpta hūanitate dꝛ deꝰ: qꝛ hō ē h̄ns hūanitateȝ qꝛ humanitati vnitꝰ. ❡ Ad quartū dicēdū ꝙ qn̄ due nature īꝑfecte vel altera īꝑfecta q̄ nō eſt nata ꝑfectū ſuppoſitū ꝯſtituere cōcurrūt ī eodē ſuppoſito: tūc verū eſt q̄rū ꝑdicaꝫ de ſe inuicē niſi altera vel vtraqȝ ſumaꝫ denoīatiue ſicut eſt de materia et forma. de ſubiecto ⁊ accidēte: ſed qn̄ natura eſt perfecta nata per ſe ſuppoſitū cōſtituere ⁊ vnitur alteri nature equaliter perfecte tunc ſubſtantiue et cōcretiue poſſunt de ſe inuicē ꝑdicari ſine alia denoīatione: qꝛ hec eſt natura ſubſtātie ꝙ predicatur de ſuo ſuppoſito ſubſtantialiter: ſed qn̄ eſt ſuppoſitū ſuū naturaliter tunc eſt predicatio naturalis: qn̄ ſupnaturaliter tūc ſupernaturalis. ⁊ mirū eſt valde ꝙ alicui cōicaꝫ diffinitio ⁊ nō ꝓprie cōicatur ei diffinitū. cuȝ ergo diffinitiue nihil aliud ſit eſſe hoīem q̄ȝ h̄re hūanitatē ſicut ſuppoſitū hȝ naturā a ſe ſubſtātificatā: cū hoc cōicaꝫ deo ꝓprie mirum eſt ſi deꝰ nō ſit ꝓprie hō. Vn̄ ſi ponamus ꝙ filius dei aſſumpſiſſet naturā angelicā natura hominis tunc q̄uis angelitas ⁊ humanitas eſſēt quodāmodo partes illius ſuppoſiti nihilominus hō eſſet angelꝰ ⁊ angelꝰ hō. ſi eīm albedo eſſet h̄ns albedinē ſicut albū eſt h̄ns albedinē tūc nō ſolū

Rn̄deꝫ ad rōes ꝑme opinioīs.

Suſtinet doctor primā opi.

muſicum eēt album: ſʒ muſica eēt albedo. ſi idem
eſſet vtraqʒ hūa. nunc aūt nō ē ſic. iō idēptitas ñ
facit vnū de altero p̄dicari niſi denoīatiue. ſed i p
Ad qntū. poſito ſic eēt de ꝯcreto ſbē pfecte. iō. ⁊c. ¶ Ad. v.
dicendū ꝙ etiā maťia ⁊ forma q̄ conſtituūt eēna=
liť ſuppoſitū nō pñt de ipo p̄dicari: nec de ſe iuicē
niſi denoīatiue ſʒ ſolū nā ꝯpleta. vñ ipi dicūt ⁊ bñ
ꝙ ꝯuis nā aſſūpta q̄dā mō ꝑgat in accña et hēat
naturā ptis. qꝛ nec ſubſiſtit nec dicit totā ſbāʒ ſui
ſuppoſiti: tñ vera ⁊ pfecta natura ē. Et vbicūqʒ ſit
effectū formalē ꝑducere pōt. vñ ſicut albedo vbi=
cunqʒ eſt vere et ꝓprie pfecte ſiue naturaliter ſiue
ſupnaturaliť ⁊ miraculoſe illud i quo ē ſicut i ſbō
illud facit vere ⁊ ꝓprie albū: nō min⁹ q̄ illud i quo
eſt naturaliť. ſic hūanitas ꝟe et ꝓprie dicta cū ſit
nata facere ſuū ſuppoſitū hoīem ꝟe et ꝓprie dicta
vbicūqʒ ſit ſicut in ſuppoſito aut nō eſt formaliter
hūanitas. aut illud nō eſt veraciť ſuū ſuppoſituʒ
aut facit ipm vere et ꝓprie hoiem qđ ē ei⁹ effect⁹
formalis. ¶ Qđ aūt cōtra hoc dicūt in ſolutiōe
ad ſecūdā rōem p̄me opiniōis ꝙ hō dicit ſuppoſi
tū hñs hūanitatē nō q̄cūqʒ mō ſʒ cū indifferentia
hiti ad hñtē pp qđ p̄dicat in quid. Dicēdū ꝙ nō
eſt verū: qꝛ etiā illi qui dicunt ꝙ natura et ſuppoſi
tū dr̃ſit realiť in creaturis: nichilomin⁹ dicunt ꝙ
hō p̄dicať ꝓprie de ſuppoſito. Itē albū dicit hoc
hñs albedinē ſicut ſbm̃ hʒ formā accñtalē. ⁊ ꝯuis
ſcđm cōcurſū nature ſit ſolū ſbā mediāte q̄titate
ſi tñ miraculoſe ſubtracta ſbā remaneat quātitas
ſbm̃ albedinis ita ꝓprie erit ipa alba ſicut ſubā dr
alba. Et ſilr hō dr hñs hūanitatē ſicut ſuppoſitū
hʒ naturā. Et ꝯuis ſcđm curſū nature hui⁹ ſup=
poſitū nō hēat aliquā aliā q̄dditatē ab iſta ſbālē
ſi tñ habeat al'ā: dū tñ iſtā habeat vt ſuppoſitum
adhuc diceť hō: ſed nō tm̃ hō et pp hoc hō nō p̄di
cabitur in q̄d totaliter ⁊ pfecte ſed ptialiter. qꝛ di
cit quaſi ptē q̄dditatis et nō totā q̄dditatē: qꝛ eti=
am p̄dicatio denoīatiua bñ eſt in q̄d: ſicut hō dici
tur aīal⁹ et corpore⁹ q̄ ſūt p̄dicatiōes denoīatiue
⁊ tñ in q̄d licet ptialiť: nichilominus dr aīal ⁊ cor
pus q̄ ſunt gña. ⁊ hoc in q̄d ſimplr. qđ eſt etiā con
tra primā rōem ipoꝝ qua ſupponūt ꝙ p̄dicatio i
Ad rōnes pncipales q̄d nō ſtaret cū p̄dicatōe denoīatiua. ¶ Ad argu=
menta p̄ncipalia dicendū ad p̄mū ꝙ btā virgo ꝟe
dr mater xp̄i. nec Dama. negat eā theotocō. i. xp̄i
genitricē: niſi qꝛ hoc nomē inuētū fuit a Neſtorio
ad abolēdū nomē theotocō. cū hereticiſ aūt nō de
bem⁹ hēre noīa cōīa vt dicit Ieronym⁹ ſup Oʒee.
Ad ſcđm c. ii. ¶ Ad ſecūdū dđm ꝙ ſi hoc nomē de⁹ impor
tet ſolū naturā diuā et nō ſuppoſitū nullo mō poſ
ſet dici ꝙ btā virgo eēt mř dī ſed qꝛ importat ſup
poſitū qđ cū natura dīna hʒ hūanā quā a mře ac=
cepit iō rōne eius pōt dici ex ea natus ⁊ eius fili⁹
⁊ ipa mater. ¶ Ad tertiū dđm ꝙ mřnitas ⁊ ꝟgi=
Ad tertiū tas nō ſunt cōtraria formaliť ſicut albū et nigrū:
q̄ nec dina virtute ſtant ſilr: ſed ſolū ſcđm curſū na
ture ſunt incōpoſſibilia: quē deus mutare poteſt.
¶ Ad quartū dđm ꝙ př ⁊ mř nō ſūt correlatia ad
ad quartū inuicē ſed ad filiū. vñ pōt eē př ſine mře ⁊ ecōuer=
ſo. puta vno mortuo ⁊ alio viuo ⁊ naturaliť. ſʒ nō
poteſt eē př neqʒ mař ſine filio. etiā ſupnaturaliť.
Et q̄n dr ꝙ nō eſt paſſiuū ſine actiuo: verū eſt ſed
agens p̄mū bñ pōt ſupplere vicē actiui pticularis
et detīati: ⁊ tūc remanet paſſiuū vt pri⁹ ſʒ nō ab
Ad qntuʒ illo a quo fili⁹ ⁊ ſic ē in propoſito. ¶ Ad quintuʒ
dicendū ꝙ mř nō ſolū ſe hʒ paſſiue ſed etiā actiue

antecedenť p̄parādo materiā: ⁊ cōſequenter nu=
triendo et fouendo. et paſſiue ſe hʒ p̄parando ma
teriam aptā natā vt ab agente naturali trāſmute
tur ad formā p̄t ena illi locū gñatiōis et cōſerua
tiōis q̄ oīa reſpectu xp̄i ꝟgo mř habuit. ⁊ ideo fu
it mř eius: nō ſic aūt adam reſpectu eue. qꝛ nec co
ſtam p̄pauit nec in ſe illa gñatio facta fuit nec na
turaliter inde formari potuit. nec formetā fouit.
ideo eue mater nō fuit. Queſtio. iij.

Ertio queritur vtrū in xp̄o ſecū
dū humanitatē fuerint accña ali
qua realiť. Videť ꝙ nō. aut fuiſ=
ſent ibi realia realitate eēne/ vel
eē non realitate eēne: qꝛ ens dr
de ſbā et accñte analogice: ſicut
ſanuʒ de vrina: vel medicina: vel
aiali. ſed nichil eſt de ſanitate in
vrina formaliter vel medicina ſed ſolū in aiali.
Alia vero dicūtur ſana non a ſanitate quā hñt in
ſe. ſed quā ſignificant vel cauſant in alio. ergo ſi=
militer accña nō ſūt entia realia. qꝛ entis ⁊ entia:
nō ab entitate ꝓpria formali ſed aliena: nec reali
tate exñtie: qꝛ ſola ſbā eſt que vere eſt ⁊ nulli acci
dit. i. phiſicoꝝ. nō ergo ē aliud exiſtere accñtiū et
ſbē: ſed quod ē principa'r ſbē: hoc eſt participatie
accñtiū. ſublato aūt p̄ncipali ſubmoueť acceſſori
um. vñ cū in xp̄o non ſit eē ſbē creatum ſed ſolum
increatū qđ nō pōt affici accñtibus. iō. ⁊c. Cōtra
qꝛ tūc in ſacř o altaris nō poſſēt eē ſine ſbō. ſed vel
nō hñt diſtinctā eēntiā ſicut nō eſt hō ſine aīa
q̄ eſt de ſua eēna: vel nō hñt diſtictū eē: ſicut ma
teria nō pōt eē ſine forma cū qua hʒ vnū eſſe lʒ ſua
eēna non ſit eēntia forme. ¶ Rñſio. q̄o non habʒ
difficultatē niſi pp argumenta facta pp q̄ dicunt
quidā accña nō differre a ſubā in exiſtētia. alij ꝙ
nec in eēna. Tertij dicūt differre tria p̄ncipalia p̄=
dicamenta a ſe inuicē vtroqʒ mō. ſed ſeptē vltima
nō differre ab iſtis. ſed eē tm̃ mōs eſſendi et circū
ſtantias iſtoꝝ. Primo igiť argueť cōtra p̄mā opi=
nionē oſtēdendo ꝙ dr̃ſit re exñtie accñtis et ſubē
Scđo contra ſecundā ꝙ dr̃ſit in eēna. Tertio cō=
tra tertiā oſtēdendo idē de vltimis ſeptē gñibus Prim⁹ ar.
accñtiū. Primū pʒ ſic. illa differūt q̄tū ad eē exñ
tie quoꝝ vnū exiſtit alio nō exiſtēte. ſed ſbm̃ non exi
ſtit q̄n accñs nō exiſtit ſiue loquamur de acciden
te cōi. ſicut aqua eſt et nō eſt calida. ſiue de ꝓprio
et naturali. vt aqua eſt ⁊ nō eſt frigida ſed calida.
ergo nō eſt idē eē aque eſſe aquā et frigidam eſſe/
vel calidā. Scđo. qꝛ illa dr̃ſit in eſſe eēntie q̄ hñt
oppoſitos et cōtrarios modos eēndi: ſicut diffe=
runt in eſſentia q̄ ſunt formalr contraria: vt albū
et nigrū. ſed eſſe accñtia eſt eſſe in alio. eſſe ſbē eſt
eſſe non in alio. ergo impoſſibile eſt ꝙ vnū eſſe ſit
alicui. ¶ Preterea. impoſſe eſt ꝙ cōtraria habeāt
idem eſſe indiuiſibile: ſed in hoīe ſcđm diuerſas p=
tes ſunt accña contraria. eſſe aūt ſbāle hoīs eſt in 2. articul⁹
diuiſibile. ergo impoſſibile eſt ꝙ eē ſbāle hoīs ſit
formaliť eē accñtiū oīm eius. Scđm pʒ: ꝙ ſi dif=
ferunt in eſſe dr̃ſit etiā in eſſentia. licet nō ſequať
ecōuerſo. vt de materia ⁊ forma dictum eſt. et de
humanitate et diuinitate in xp̄o ſcđʒ vnā opinionē
Probatur tñ alter. qꝛ illud quod eſt alicui princi
piū reale agendi vel patiendi differt ab eo realiť.
ſed qualitas eſt reale principiū agendi: quantitaſ
patiendi: imo ⁊ elemēta etiā agunt ⁊ patiūtur ad
inuicem p ſuas qualitates actiuas et paſſiuas et

nõ per ſuas formas ſubãles.ergo ꝛc. Et ↄcludit
rõ ꝙ etiã differunt in eſſe:qꝛ vnumquodqȝ agit ſꝫ
ꝙ eſt ens actu. Scðo:qꝛ illud qð eſt obiectũ ſẽſus
eſt aliqua ꝓa res:qꝛ nichil nõ ſentit. ſed qualitas
ꝛ q̃titas ſunt ſenſibilia ꝓpꝛia et cõia ſenſuũ inte=
rioꝝ ꝛ exterioꝝ q̃ tñ ſbãm non ꝑcipiũt. qꝛ ꝙ quid
eſt ſbẽ eſt ꝓpꝛiũ obiectũ intellectus. ꝗ habitꝰ ſũt
ꝓe entitates alie a ſbã. Et ſilr iſta rõ concludit de
eſſe exiſtentis.qꝛ illud eſt quod ꝓpꝛie ſentimus.
Tertio:qꝛ nõ ens nõ p̃dicatur de ente / nec idẽ de
ſeip̃o denoiatiue:ſicut hõ nec eſt nõ hõ nec huma
nus.ſed accñs p̃dicatur de ſbã denoiatiue dicen=
do hõ eſt albus nõ albedo.ꝗ albedo ẽ ꝓa res alia
3.articulꝰ. a ſbã ſuo Tertiũ pꝫ ſic.illud quod ꝑ ſe intrinſece
et diſtincte eſt terminꝰ motꝰ realis vel actiõis eſt
ꝓa res diſtincta.ſed vbi et ſitus ſunt hmõi. eſt eñ
motus realis et pꝛius ad vbi potius q̃ ad qualita
tem ꝛ q̃titatẽ.et illiꝰ motus nõ eſt aliꝰ terminus
q̃ vbi.et ſi vltima ſphera moueretur terminꝰ eiꝰ eẽt
ſitus.ꝗ vbi et ſitus ſunt alie res a ſubſtãtijs.ꝛ ſilr
hitꝰ q̃ etiã ẽ res extrĩſecꝰ motus local' quo oꝛnatꝰ
exterioꝛ cõiungitur hoi. Qð aũt neget phũs v. phi
ſicoꝝ eẽ motũ niſi ad vbi / qualitatẽ / et q̃titatem /
verũ eſt ꝑ ſe pꝛimo ſed ↄ̃ſr ꝛ extrinſece nihil ꝓbat
Si aũt hec tria p̃dicta differũt a ſubſtantia pari
rõne alia quattuoꝛ q̃ nõ hñt minꝰ de entitate. Se
cũdo ſic. qꝛ quecũqȝ ſunt vnũ ſm eẽ ſilr generantur
ꝛ ſilr coꝛrũpuntur vt ens et vnũ.4.metha.trãſmuta
tio eñ fecit ſcire materiã.ꝙ.ſ.eẽt aliq̃d nõ forma
qꝛ materia manet/illa coꝛrũpitur. ſic aũt videmꝰ in
oibus iſtis ꝙ ſbã quanta et qualis q̃nqȝ agit ꝛ pa
titur.q̃nqȝ neutrũ etiã ſm idẽ.ſicut aqua ſm calo
rẽ q̃nqȝ patitur vt q̃ñ calefit actu.q̃nqȝ agit vt q̃ñ ca
lefacit balneantẽ.q̃ñ qȝ eſt calida ꝛ nihil calefacit
q̃nqȝ nec calefacit: vt q̃ñ amotus eſt ignis ꝛ tamẽ
manet idẽ caloꝛ nũero ad horã. nõ ergo re ſũt idẽ
in aqua caloꝛ/calefacere et calefieri. Et ſilr eſt de
aliis.qꝛ q̃titas mutat ſitũ et locũ/ꝛ qualitas rela
tionẽ fit ergo variatio in iſtis non facta variatõe
in illis quoꝝ dicũtur modi.ꝗ differunt re Tertio
qꝛ lꝫ intellectus diſtinguat inter indifferentia ſꝫ
rem.vnde dicũtur aliqua differre ſm rõnem ſicut
q̃ appꝛhendit diuinã ſapiam et nõ appꝛhendit diuinã
iuſticiã.nõ ſic tñ eſt de ſenſu.ſed ſe nſus ſentit ꝛ ꝑ=
cipit quantitatẽ ꝛ qualitatẽ ſine hoc ꝙ ꝑcipiat re
lationẽ vel actionẽ et paſſionẽ/aut hmõi. aliq̃ñ er
Ad rõnes i oppoſitũ go dr̃it re iſta. ¶ Ad argumentũ dðm ꝙ nõ ẽ vni
uoce dicta ois analogia ꝛ analogia entis in potẽ
tia obiectiua/vel foꝛte etiã ſubiectiua ad ens ĩ ac=
tu eſt ſicut ſanoꝝ.ſed illa q̃ eſt vnius entis ad alte
rũ in actu nõ eſt talis etiã entis creati ad deũ: q̃a
licet plus dependeat ens creatũ ab increato ĩ en=
titate q̃ vꝛina vel medicina a ſanitate:nichilomi=
nus tñ ens creatũ eſt ens alia entitate foꝛmaliter
q̃ icreata. ſed vꝛina nõ eſt ſana niſi ſanitate que ẽ
in animali.nichilominus tñ vꝛina et ſi nõ habeat
ſanitatẽ foꝛmalr/hꝫ tamen aliquã entitatẽ foꝛma
lem ſup quam fundatur illa habitudo qð nõ poteſt
penitus de nõ ente. vñ nõ eſſent accñia actu ſi non
eſſent in ſe aliquid.quia quod nihil eſt in ſe nichil
eſt in alio.vel poteſt dici ꝙ ſumenda eſt quo ad eẽ
cognitum.qꝛ ſicut vꝛina nõ eſt ſana niſi qꝛ ſignum
ſanitatis.ſic accñs nõ intelligitur hr̃e entitatem ni
ſi in analogia ad ſbãm.ſicut nec materia intellec
tualis niſi in analogia ad foꝛmã.nec tñ ꝓp hoc ſe
quitur quin habeat aliã eſſentiã.Et inde eſt ꝙ ac
cidentia nõ poſſunt deſcribi niſi per ſubãm. Q̃uꝰs
cõtra hoc videtur qð dr̃.2.phiſicoꝝ.ꝙ abſtrahentiũ
non ſit mendaciũ qꝛ mathematicus ↄſiderat q̃ti
tatem ſine ſbã:nõ ꝙ intelligat ſic eam eſſe qꝛ tunc
eſſet mendaciũ:ſed qꝛ intelligit quantitatẽ nõ co
intellecta ſbã.ꝛ ſic accñs poteſt intelligi non co=
intellecta ſubſtantia. ¶ Diſtinctio.v.

Circa quintam diſtinctionem Queſtio.i
querũtur tria. Pꝛimo vtrũ
eſſentia diuina aſſumpſerit
eſſentiã humanã. Secundo
vtrũ aſſumpſerit ſuppoſitũ.
Tertio vtrũ fuerit maxima
vnionũ. ¶ Quantũ ad pꝛi= Pꝛimum.
mũ videtur ꝙ eſſentia diuina
poſſit aſſumere eſſentiã hũa
nam. qꝛ cõicatio eſt quedã ipſa aſſumptio Tũc ſic
ar̃. q̃to aliquid eſt magis cõicabile tanto magis
põt ſe cõicare/et ꝑ ↄ̃ñs alterũ aſſumere. ſed eſſen=
tia diuina eſt cõicabilis/pſona diuina nõ.ergo ꝛc
¶ Item ſi id qð minus vr̃ ineſſe ineſt/ꝛ id qð ma Secũdum
gis.ſed minꝰ vr̃ aliq̃d vnibile pſone q̃ eſſentie. et
tamẽ vnio põt eſſe cũ pſona.ergo ꝛc minoꝛ ꝓbatur.
qꝛ pſona eſt aliquid dicẽs maioꝛẽ determinationem
ꝛ actualitatẽ ꝛ aliq̃d magis ꝑfectũ/ꝛ q̃to aliq̃d ẽ
magis ꝑfectũ tanto minꝰ eſt alteri vnibile qꝛ depẽ
dens. ꝙ aũt pſona dicat magis ꝑfectũ pꝫ. qꝛ qð
dicit eſſe ꝑ modũ partis hoc dicit eſſentia ꝑ mõ
totius. ¶ Item natura diña ꝛ pſona nõ differũt Tertiũ
niſi ſola rõne ſed q̃ñ aliqua nõ dr̃ñt niſi ſola rõne
ois operatio realis vnius eſt operatio alteriꝰ: ſꝫ aſſũ
ptio qua aſſumpſit pſonã eſt vel fuit operatio realis.
ergo cõuenit eſſentie diñe. ¶ Itẽ p̃dicatio ꝑ de= Quartum.
noiationẽ eſt ꝓp aſſumptionẽ:qꝛ paulus denoiatur
aplũs qꝛ eſt aſſumptus ad aplatũ. illud ergo poteſt
aſſumere ꝛ aſſumit qð recepit predicationẽ deno=
minatiuã ſeu concretiuã.ſed talis eſt eſſentia.dici
tur eñ deꝰ hõ. vterqȝ aũt res dicit naturã.ergo na
turã.ꝛc. ¶ In oppoſitũ. q̃ñ aliqua duo vniuntur In oppõm Pꝛimum
in aliquo indiuiſibili vniũtur in quocũqȝ illi vni=
to.ſicut pꝫ ꝙ ſi due linee vniãtur in pũcto indiui=
ſibili:q̃cquid vnitur cũ puncto vnitur cum lineis. ſed
tres pſone vniũtur in eſſentia indiuiſibili. ſi ergo
aliqua natura vniretur eẽntie/vniretur tribus pſonis
neceſſario.ꝛ ſic vna nõ poſſet aſſumere altera non
aſſumẽte.et põt foꝛmari rõ ꝑ modũ ↄ̃ñe ſic.ſi eẽn
tia aſſumeret naturã tunc vna pſona incarnata ni
chil aſſumẽte alia incarnaretur ꝛ aſſumeret. ↄ̃ñs eſt
falſum manifeſte.ergo ꝛ añs.ↄ̃ña iã ꝓbata eſt.
¶ Itẽ eſſe nõ hꝫ aliud eſſe q̃ eẽ eẽntie. ſed omis Secũdũ.
aſſumptio eſt ad aliqð eẽ.ſi ergo aſſumeret natu=
rã humanã aſſumeret eã ad eẽ eẽntie. ꝛ nihil aſſumi
tur nec põt aſſumi ad eẽ eẽntie niſi ſit eadẽ eẽntia.
ſicut nec ad eẽ pſone niſi fiat pſona eadem. ¶ Re
ſponſio.tria ſunt videnda. Pꝛio cui cõueniat aſſu Rñſio.
mere.ſcðo cui aſſumi.tertio ad quid aſſũptio ter=
minetur. ¶ Quantũ ad pꝛimũ ſunt quattuoꝛ opini i.articulꝰ.
ones:quarũ.2.et.3.q.in idẽ incidunt. Eſt ergo pꝛi Pꝛia opi
ma opinio dicentiũ ꝙ humana natura nõ põt aſſu nio.
mi ab eẽntia diuina:qꝛ ois aſſumptio terminatur
ad aliquã vnionẽ.inter eſſentiã aũt diuinã ꝛ natu
rã humanã non põt eſſe aliqua vnitas: ergo non
põt eſſe aſſumptio vnius ab alia. Pꝛobatio mio=
ris.qꝛ ꝓa vnitas vel eſſet ex ꝑfectis/vel ex impfe
ctis.nõ ex impfectis:qꝛ natura diuia impfectões
nõ hꝫ.nec ex perfectis:qꝛ vel ex ꝑfectis manẽtibꝰ

vel nō manētibus.nō ex ꝑfectis manētibus:ſicut
alicui⁹ terti] q2 tūc vel eēt vnitas ꝯtinuitatis vel
cōtiguitatis.neutrū aūt iſtoꝝ pōt eē niſi in corꝑa
ribus.de⁹ aūt corpus nō ē. Nec ex nō manentib⁹:
q2 vel eſſent nō manētia p mixtionē et a̅ltationē
ſicut ex elētis fit mixtū/vel ex nō manētib⁹ p ꝯuer
ſionē ſicut in nutritiōe reſpectu alimēti:quoꝝ neu
trū pōt hēre locū in deo:cū natura diua ſit inalt͛a
bilis ⁊ incōuertibilis ꝗ nō pōt aliq̄ vnitas eē int͛
ill⁹s naturas.iſta diuiſio eſt inſufficiēs:qđ ſic pʒ
q2 p ōt eſſe aliud mēbꝛū.ita ꝙ vnū ꝑfectū eſt et ali
ud impfectū:ſicut vnitas ex ſbō et accñte. nec ēt
in iſta diuiſiōe tangit͛ vnitas illabētis ad aliđ cui
illabit͛.eadē deductio eſt ad ꝓbandū ꝙ ſuppoſitū
nō pōt aſſumere naturā hūanā ſi dicta diuiſio ſit
ſufficiēs. ❡ Secūda opinio ē ꝙ aſſumptio poteſt
2.opinio. cōpari dupl'r. vel ad ꝑncipiū a quo vel ad ꝑncipi
um ad quod terīatur.ſi ad ꝑncipiū a quo:hoc pōt
eſſe dupl'r.q2 vel pōt compari ad ꝑmū a quo qđ ē
efficiēs vel qđ eſt ꝑncipiū formale.ſi aſſūptio cō
petur ad ꝑncipiū formale a quo: ſic dꝛ ꝙ eēntia ē
aſſumēs.q2 aſſumptio eſt actus ad extra. cui⁹ rō
formal's eſt eēna:ſicut ⁊ oīʒ alioꝝ actuū ad extra
cū ſit actus eſſentialis. Si autē aſſumptio cōpet͛
ad ꝑncipiū efficiēs a quo:ſic dico ꝙ eēntia nō pōt
aſſumere naturā humanā p ſe:q2 actus ſūt ſuppo
ſitoꝝ et qđ p ſe agit eſt p ſe ſuppoſitū:eēns ꝑfectū
eſſentia ꝟo non ē ſuppoſitū. ⁊ hec eſt cā quare eēn
tia p ſe nō gñat.nec creat/nec ſpirat:ſed ſuppoſi
tū p ſe. Vñ cōmētator.7.meth.cōmēto.8. hoc in
diuiduū ab alio indiuiduo gñat͛. hō eñ vlis ñ ge
nerat͛ ab hoīe vli.nullū eñ vle gñat aut gñat͛.ſed
ſortes gñat platonē. Si aūt ꝯparet͛ aſſumptio ad
ꝑncipiū ad qđ terīatur/ſic eſt dupl'r.q2 aut ſuſten
tans per ſe:aut ſicut rō formalis.ſi ad terim ſuſtē
tantē p ſe ſic ſuppoſitū eſt aſſumēs: q2 p ſe terīnat
aſſumptionē. Si ad rōem formalē terīandi vel ſu
ſtētādi ſic eſſentia eſt aſſumēs. q2 p eēntiā ſicut p
rōem formalē hʒ ſuppoſitū virtutē ſuſtētādi natu
rā hūanā:tñ ſi ꝟa ſunt q̄ ſupius dicebātur.ab iſtꝭ
eſſentia nec eſt aſſumēs nec eſt rō aſſumēdi ſeu ter
minādi q2 nichil cōe tribus pōt eē rō terminandi
3.opinio Durā.di.pⁱⁱ.q.1. ❡ Tertia opinio quaſi in idē redit dicentiū ꝙ cū
aſſumere idē ſit ꝙ ad ſe ſumere aſſumptio impor
tat actōem p quā aſſumptū vnit͛ aſſumenti.⁊ ideo
oē aſſumēs eſt cā actiōis/et vnū extremū vnionis
q̄ fit p aſſumptionē.cā aūt dꝛ ꝙ agit ⁊ rō agendi ſi
cut ignis ⁊ calor.Q̄tū ꝗ ad hoc ꝙ aſſumēs ē cā ta
lis actiōis aſſumere ꝯuenit ꝑſone diue tanq̄ agē
ti:nature ꝟo tanq̄ rōi agēdi.qđ pʒ.q2 ꝑfectiſ ē a
gere.rō āt agēdi ē aliq̄ ꝑfectio rōe cui⁹ fit actio. ſ
ꝑfectiſſimū in quacūq; natura eſt ſuppoſitū vel ꝑ
ſona.ꝗ ſuppoſito vel ꝑſone cōpetit actio tanq̄ ei
ꝗ quod agit:⁊ ſic in diuis illud qđ aſſumit ꝓprie ē
ꝑſona diua:ſed rō p quā cōuenit ei talis actio eſt
potētia ptinēs ad eſſentiā:q2 gñaliter oīs actio dꝛ
q̄ eſt ad extra eſt a potentia q̄ eſt vnū de attributis
eēntialibus.aſſumptio aūt eſt actio ad extra.ꝗ rō
p quā competit ꝑſone diue talis actio eſt potētia
nō notionalis/ſed eēntialis.de qua dicit.b. aug⁹.
ad voluſianū:ꝙ in mirabilibus factis ſicut eſt in
carnatio:tota rō facti eſt potētia facientis.ſic er
go pʒ ꝙ q̄tū ad illud ꝙ aſſumēs eſt cā aſſūptōnis
vel actōis/aſſūptio cōuenit ꝑſone tanq̄ agēti:na
ture tanq̄ rōni agēdi. Ex quo ſeq̄tur ꝙ magis ꝓ
prie cōuenit ꝑſone aſſumere q̄ꝫ nature vel eſſentie
quia in ſuppoſito vel ꝑſona q̄ agit includit͛ eēntia
vel natura p quā agit. In natura ꝟo vel eēna q̄ ē
rō agendi nō includit͛ ꝑſona. ❡ Quantū aūt ad
hoc ꝙ aſſumēs eſt vnū extraneū cui vnitur aſſum
ptū:ſic adhuc aſſumere cōpetit tā ꝑſone q̄ꝫ nature
diuie.ꝑfectius tñ ꝑſone:quod pʒ ſic.q2 excluſa in
herentia ſimilis eſt vnio nature aſſumpte cū aſſu
mente:ſicut vnio accñtis cū ſuppoſito ſbē.ſʒ acci
dēs vnitur ſuppoſito ſubē ⁊ ipi nature:ergo natu
ra aſſumpta vnit͛ vtriq; .ſ.ſuppoſito ⁊ nature diue
ꝓpter quod ſicut fili⁹ dꝛ incarnatus/ita natura di
uina dꝛ incarnata/ſm Dam.li.3. perfectius tamē
fit hic vnio cū ꝑſona q̄ꝫ cū natura. q2 ſicut dictum
fuit pl'⁹ diſtinctōe prima. vnio nature aſſūpte cū
ꝑſona eſt ſm duo ſcʒ ſm naturā diuinā ⁊ ſm ꝓp
etatē relatiuā.ſʒ vnio eiuſđ cū diua natura eſt tm̄
ſm vnū. ❡ Quarta opinio eſt dicentiū ꝙ i nomi 4.opinio Hoc ernẽus diſti.pⁱⁱ. q.1.ar.3.
nib⁹ ſignificātib⁹ ꝑdictā vnionē eſt q̄dā dꝛa.nam
quedā noīa īportāt ſolā actionē ipāʒ abſolute nō
īplicādo terminū ad quē ſʒ ſolum īportāt in eo cui
attribuūt͛ ꝙ ſit principiū actiuū vnionis:et iſta in
differenter conueniunt toti trinitati ⁊ eſſentie ſi
cut vnire facere aſſūptionē:⁊ ſimilia. Quedā aūt
ſunt q̄ cū hoc impoꝛtāt terminū ad quē fit vnio:⁊
talia non ꝯueniūt toti trinitati:ſicut aſſumere nō
ꝯuenit toti trinitati:q2 nō ꝯuenit pr̄i nec.ſſ.q2 nō
ſūt termi⁹ ad quē terminet͛ iſta vnio. Illud autē
ad quod terminat͛ vnio dupliciter pōt accipi. vno
modo:q2 ē illud ad quod:⁊ in q̄ ē vnio:⁊ ſic ſola ꝑ
ſona filij eſt t'min⁹ vnionis iam facte lʒ alie ꝑſone
poſſent eē termini vnius alteri⁹ poſſibilis fieri:q2
ſoli perſone filij conuenit ꝙ ad ipm ⁊ in ipſo facta
fit vnio Alio mō dꝛ termin⁹ vniōis illud ad qđ ē
vnio ī quo tñ nō eſt vnio: ⁊ ſic natura diua vt ē in
ꝑſona filij ē t'min⁹ vnionis:⁊ ideo pōt dici aſſume
re.i.ad ſe nō tñ ī ſe ſumere. vñ dicitur aſſumere:q2
aſſūpſit.i.ad ſe ſūpſit naturā humanā ī ꝑſona filij
⁊ q2 nature abſolute ⁊ ſm ſe cōſiderate nō conue
nit aſſūere ſʒ : vt eſt in ꝑſona filij ꝙ nō ſumit ad ſe
niſi in ꝑſona filij ideo nō oportet ꝙ aſſumere ſit cō
mune toti trinitati ſicut accipi p generationē:q2
nō ꝯuenit nate ſm ſe ⁊ abſolute:ſʒ vt in perſona fi
lij ideo nō opʒ ꝙ accipi p generationē cōueniat
toti trinitati. ❡ Quantū ad ſcd'm cui conueniat 2.articul⁹
aſſumi ſūt tres cōcluſiones ❡ Prima q̄ꝺ eſt vnio
Dicēdū ꝙ vnio eſt q̄dā relatio vnitoꝛuʒ . vñ vnio
naturarū in ſuppoſito diuino vel etiā vnio nature
humane ad ſuppoſitum diuinū ē relatio quedam
inter naturā aſſumptā ex pte vna: ⁊ naturā/⁊ ꝑſo
nā aſſumētē ex alia iſta aūt.relatio eſt relatio rea
lis in natura vnita q̄ realē dependētiā hʒ ad ſup
poſitum diuinū :ex pte aūt ſuppoſiti diuini ponit͛
relatio rōis/qualit͛ aūt relatio dei ad creaturā ſit
relatio rationis dictū eſt ī pmo. ❡ Secūda cō
cluſio eſt de differētia aſſūptiōis ⁊ vnionis. Vbi
ſciendū ꝙ aſſūptio vltra vnionē īcludit terminuʒ
ad quē:q2 eſt vnio alterius ad ſe: ꝓpter ꝙ ſecūda
differentia eſt ꝙ vnire ē alicui⁹ cui⁹ nō ē aſſumere
q2 totius trinitatis eſt vnire.ſed ſoli⁹ filij aſſūere
inde eſt tertia differētia:q2 vniri ē in plus q̄ꝫ aſſu
mi:q2 vniri indifferent͛ cōuenit diuinitati ⁊ hūa
nitati. ſʒ natura eſt vnita creature mediāte ꝓprie
tate formaliter:ecōuerſo ꝓprietas mediante eſ
ſentia virtualiter vt dictū eſt ſupra. Vel ſicut aliq̄
dicunt aſſūptio ⁊ vnio differūt principalr̄ ī q̄tuor
Primū eſt ꝙ vniri ꝓprie dicit ipſam relationē vni

Herueus vbi ſupra.

toris:ſed aſſũptio magis dicit actionẽ aſſumẽtis
vel paſſionẽ aſſũpti. vnio eñ ꝓprie nõ dicit actio
nẽ nec paſſionẽ:ſʒ vnitio hoc vƚ dicere. Secũdũ ẽ
ꝙ vnio nõ iportat terminũ ad quẽ ẽ vnio vel ter=
minũ a quo. ſed aſſumptio hoc iportat. nã aſſum
ptio idẽ eſt ꝙ ſũptio alicui⁹ ab alio ad ſe. vñ i noĩe
aſſũptiõis iportaƚ aſſumẽs ⁊ termin⁹ aſſũptionis
nõ ſic in noĩe vnionis. Tertio:qꝛ aſſumptio requi
rit alterũ extremũ fixũ ⁊ ſtabile ſcʒ illud ad quod
aliud ſumiƚ. Aliud aũt reqrit vt mobile ⁊ trahibi
le ad alterũ. ſcʒ illud qd aſſumiƚ. vnio ãt nõ ſic: qꝛ
ad hoc ꝙ aliqua dicãtur vniri nõ refert vtrũ vnũ
eoꝝ trahaƚ ad alterũ ſicut ad fixũ ⁊ ſtans vel ãbo
ad ↄſtituẽdũ tertiũ. Quartũ i q̃ differũt. eſt: quia
vnio ſicut q̃dã relatio equiparãtie reſpicit vnifor
miter extremũ vtrũqꝫ:nõ aũt aſſũptio. Nã aſſum=
ptio reſpicit aſſumẽs vt illud ad qd aliud trahiƚ ⁊
aſſũptũ vt qd ad aliud trahiƚ:⁊ ex hoc ſequiƚ ꝙ ſʒ
vniens ſit vnitũ:nõ tñ aſſumẽs eſt aſſũptũ. qd ãt
dr relatio equiparãtie inter pſonã diuinã ⁊ natu=
ram aſſumptã nõ eſt intelligẽdũ ſm rẽ:qꝛ impoſſibi
le eſt ea equiparari in aliquo reali: ſed ſm nomen
inq̃tũ rõ cõis alicui⁹ noĩs attribuiƚ vtriqꝫ indif
ferenter.

Durã. vbi ſupra

¶ Tertia cõcluſio cui cõueniat aſſum:ꝑ
et dicũt quidã ⁊ bene ꝙ ſoli nature ſʒ create. ꝙ nõ
cõueniat pſone ꝓbaƚ ſic:qꝛ qd aſſumiƚ p̃exiſtit aſ=
ſumptioni:ſaltẽ ordine nature. igiƚ ſi pſona hũa=
na aſſumereƚ p̃exiſteret aſſumptiõi et talis aut in
ſua aſſũptiõe deſineret eſſe pſona aut maneret in
ſua pſonalitate. ſi deſineret eſſe pſona fruſtra fuiſ
ſet iſta pſonalitas ⁊ iterũ pſona nõ fuiſſet aſſum=
pta:qꝛ aſſumpta manet i aſſumẽte. Nec obſtat qd
dicit Innocẽti⁹ terti⁹ ꝙ pſona diuina cõſumpſit
pſonã hoĩs. nichil autẽ ↄſumiƚ niſi qd fuit qꝛ iſta
cõſumptio nõ eſt itelligẽda ꝓprie p deſtructionẽ
pſonalitatis ſed large p ipedimẽtũ pſonalitatꝫ q̃
ibi fuiſſet niſi aſſumptiõe diuina fuiſſet preuenta
ſi vero maneret nõ eẽt aſſũptio de qua loquimur:
qꝛ ſm Augu. j. de trini. cap. xiij. Talis fuit aſſum
ptio q̃ hoĩem faceret deũ ⁊ deũ hoĩem: vel ſaltem
humanatũ ⁊ incarnatũ realiter. hoc aũt non eſſet
poſſibile ſi aſſumẽs vel aſſũptũ eſſent pſone diſtin
cte:qꝛ q̃ diſtinguunƚ ſuppoſito vel pſona nõ p̃dicã
tur de ſe inuicem realiter. ergo nõ eſt poſſibile ꝙ
pſona manẽs in ſua pſonalitate aſſumatur. Re=
linquiƚ ergo ꝙ ſola natura poſſit aſſumi nõ natu=
ra diuina:qꝛ nõ põt carere ſua ſubſiſtentia:ſed na
tura humana nõ in vniuerſali qꝛ ſic nõ hʒ eẽ rea=
le:ſed in ſua ſingularitate. Unde Damaſ. iij. lib.
dicit ꝙ fili⁹ dei aſſumpſit naturã humanã i athō=
mo itelligẽs p a: homũ ſingularitatẽ, vƚ idiuidua
tionẽ nature ⁊ nõ pſonalitatẽ. Dicit eñ Augu. i
libro de fide ad petrũ ꝙ de⁹ naturaꝫ hoĩs aſſũpſit
non pſonã. Contrariũ aũt dicere ſcʒ ꝙ pſona ma
nens in ſua pſonalitate fuit aſſumpta eſt error ne
ſtorij q̃ poſuit in chriſto duas pſonas vel duo ſup=
poſita ſola vnione affect⁹ cõiũcta eo modo ſolum
quo qui adheret deo vnus ſpũs eſt:qui error con=
dẽnat⁹ eſt in ſynodo calchedoñ.

3. articul⁹ Durã. vbi ſupra. q.2.

¶ Quantum ad
tertiũ ſcʒ ad q̃d terminetur ſunt due opiniones.
Quidã dixit ꝙ ſi ꝓprie volum⁹ loq̃ aſſũptio nõ
terminaƚ ad naturã neqꝫ ad pſonã: ſed ad vnionẽ
nature aſſũpte cũ natura ⁊ pſona aſſumẽte. Quod
ꝓprie nõ termineƚ aſſumptio ad naturã vel pſonã
patʒ ſic. Termin⁹ nõ p̃exiſtit actioni quã terminat
alioquin fruſtra eſſet actio cũ ordinetur ad acq̃ſi
tionẽ termini ſi terminus ſine actione habeaƚ. et
hoc vult phũs. j. de generatione vbi dicit ꝙ habi=
tibus p̃ſentib⁹ in materia ceſſat mot⁹. ex quo patʒ
ꝙ oĩs actio ⁊ mot⁹ eſt ꝓpter nõ habitũ: ſed iã na
tura diuina q̃ꝫ pſona p̃exiterũt aſſumptioni. g̃ nõ
ſunt termini aſſũptionis. Et ſi dicaƚ ꝙ locus qui
eſt termin⁹ mot⁹ localis p̃exiſtit motui locali. di=
cendũ ꝙ loc⁹ nõ eſt termin⁹ mot⁹ localis ſed eẽ i
vbi vel in loco ad quẽ moueƚ:⁊ iſtud eẽ nõ p̃cedit
motũ ſed acquiriƚ p ipm. Ex eadẽ radice patet ꝙ
vnio nature aſſũpte cũ natura ⁊ pſona aſſumẽte ẽ
ꝓprie termin⁹ aſſũptionis: qꝛ illud ẽ termin⁹ aſſũ
ptionis vel actiõis qd acq̃riƚ p aſſumptionẽ:ſed p
actionẽ aſſumptiõis q̃tũ eſt de natura talis actio
nis vel aſſũptiõis:nihil acq̃riƚ niſi vnio nature aſ
ſumpte cũ natura ⁊ pſona aſſumẽte. vt iã natura
hũana i ſe nõ ſubſiſtit ſed exiſtat i pſona aſſumẽte
Dico aũt ꝙ nõ eſt de natura aſſũptiõis qꝛ ⁊ ſi ali
qua dona ſupnaturalia ſint collata nature hũane
aſſũpte. hoc tñ nõ eſt ex pura natura aſſũptionis:
ſed ex quodã dono. g̃ ſola vnio nature aſſũpte cũ
natura ⁊ pſona aſſumẽte p quã formaliƚ natura aſ
ſumpta hʒ eſſe cũ natura ⁊ pſona diuina ẽ p ſe ter
minus aſſũptiõis. Et ſi dicaƚ cõtra hoc ꝙ ad re=
lationẽ nõ eſt actio vel mot⁹. vt dr. 5 phiſi. Talis
aũt vnio nõ eſt niſi q̃dã relatio. Dicẽdũ ꝙ ad rela
tionẽ q̃ eſt ꝓprie in p̃dicamẽto relationis nõ ẽ im
mediate actio vel mot⁹: qꝛ illa ab intrinſeco oriƚ
hñs ſufficiẽs fũdamẽtũ i relatiuo: ⁊ ideo nõ acq̃
ritur niſi acq̃ſitiõe ſui fundamẽti ad qd eſt prima
actio:ſed reſpect⁹ extrinſec⁹ aduenientes q̃ non ſũ
in p̃dicamẽto relatiõis ꝓprie dicte poſſunt termi
nare actionẽ vel motũ: vt patet de vbi ad qd ter=
minatur mot⁹ localis ⁊ ſimilis reſpectus eſt vnio
nature aſſũpte ad naturã ⁊ pſonã aſſumẽtẽ. Talis
eñ reſpect⁹ nõ hʒ in natura aſſũpta intrinſecum ⁊
ſufficiẽs fundamẽtũ:ſed aduenit ei extrinſec⁹:⁊ iõ
ad ipm põt terminari aſſũptio. ſic igiƚ ⁊ natura aſ
ſũpta ⁊ natura ⁊ pſona aſſumẽs ſunt q̃dã extrema
vnionis:ſed nõ ſunt ꝓprie termin⁹ aſſũptiõis. ſed
ſolũ ipſa vnio vel vnitũ eſſe verũ. qꝛ rõne vniõis
aliq̃ cõſueuerũt dici vnũ q̃uis nõ oĩno ꝓprie. ma
gis eñ deberẽt dici vnita q̃ vnũ:ideo ſm ↄſuetũ
modũ loquendi põt dici ꝙ vnio terminata eſt ad
vnũ vel ad vnitatẽ i pſona:nõ aũt ad vnũ i natura

¶ Ad cuius intellectũ aduertendũ eſt ꝙ natura
noĩat ſolũ id qd ptinet intrinſece ad naturam rei
ſuppoſitũ autẽ ⁊ pſona dicũt rem in ſe ⁊ p ſe ſubſi
ſtentẽ. ſicut eñ natura vel eſſentia abſolute reſpi=
cit eſſe: ſic ſuppoſitũ vel pſona reſpicit in ſe eſſe vƚ
p ſe eſſe ꝓpter qd aliqua nõ dicũƚ fieri vnũ in natu
ra vel eſſe niſi dupliciter. Uno mõ qꝛ ↄſtituũt vnã
ſbãm ſine ſui corruptiõe ſicut materia ⁊ forma cõ
ſtituũt eſſentiã cõpoſiti ſiue cũ ſui corruptione ſi
cut elemẽta ↄſtituũt naturã mixti. Alio mõ dicũ
tur aliqua vnũ i natura:qꝛ nõ ſunt diuerſe eſſẽtie:
ſʒ vnũ ẽ eſſẽtia:reliquũ nõ:ſʒ mod⁹ eſſẽtie ſicut re
latio ſup fũdamẽtũ ꝓprie nõ dicit aliquã eẽnaꝫ vƚ
naturã aliam:⁊ ſi realiƚ ab ipſo differat vt oñſum
eſt in primo libro. ⁊ p̃m⁹ q̃dẽ mod⁹ affirmatiuus
eſt ſenſus quaſi negatiuus. Simili mõ aliqua di
cunƚ fieri vel eſſe vnũ in perſona vel ſubſiſtentia
ſup quã fundaƚ ratio ſuppoſiti vƚ pſõe dupliƚ. vno
modo:qꝛ ex eis fit vna ſubſiſtẽtia eſſẽtialiƚ ſicut ex
hac materia ⁊ forma fit ſubſiſtẽtia cõpoſiti. Alio
modo:qꝛ vnũ hʒ ꝓpriã ſubſiſtentiã aliud vero nõ

hȝ ſȝ in exiſtentiā ſicut ſoꝛ. ⁊ albedo ei⁹. Ex q̄bus
faciliter cōcluditur ꝙ aſſūptio nō ē terminata ad
vnū in natura: q2 ex humana ⁊ diuina non poteſt
cōſtitui tertia nec ſui compoſitione cū ſe nō habe
at vt materia ⁊ foꝛma ſiue vt act⁹ ⁊ potētia ſȝ vtra
ꝗ ē actu ens quibus ſic ſe habētib⁹ impoſſibile ē
naturā terciā cōſtitui nec ſui coꝛruptione: q2 natu
ra diuina pōt trāſmutari in humanam cū ſit icoꝛ=
ruptibilis: nec humana in diuinā cū ſit ingn̄abil'
nec ambe in tertiā ꝑ p eandē rationē: ꝗ̄ iſto modo
natura diuina ⁊ hūana nō poſſunt fieri vel eſſe vnū
in natura. Nec ſecundo mō: q2 nō pōt dici ꝙ vnuȝ
ſit natura reliquū non: q2 tunc periret veritas in
carnationis ⁊ ſic nullo modo pōt aſſūptio ťminarı
ad vnū i natura. ¶ Item nec ē ťminata ad vnū in
pſona vt ex ambab⁹ naturis ſit cauſata vna ſubſi
ſtentia vel pſonalitas: qua effect⁹ nō p̄cedit cauſā
ſȝ pſonalitas p̄ceſſit vnionē nature aſſumpte cuȝ
natura diuīa. ergo aſſumptio nō eſt terminata ad
vnū in pſona ſic ꝙ ex duab⁹ naturꝫ ſit cāta illa pſo
nalitas Reſtat ꝗ̄ vnionē ſic fuiſſe ťmiatā ad vnū
in pſona vel ſubſiſtētia ꝙ tota pſonalitas vel ſub
ſiſtentia eſt a pſona ⁊ natura diuīa. humana vero
ſolū inexiſtit et q̄rum ad hoc degenerat in accn̄s
licet ſit vna ſubſtātia. ¶ Sed cōtra iſtā poſitionē
Cōtra po= pōt argui dupliciter. ¶ Primo: q2 foꝛma non ſit
ſitionē du in materia vnde accidit foꝛme ꝙ ſit res ſm̄ ſe ſȝ p
randi obij ſe eſt ꝙ ſit res pꝛout eſt in materia: ſed ſic eſt in pꝛe
cit doctoꝛ. dicta vnione. ergo ⁊c. ¶ Secūdo: q2 vnio eſt i ge=
nere relatiōis q2 nō eſt ſubſtātia nec qualitas nec
q̄titas nec vbi. ⁊c. vnde aut nichil eſt aut pura re
latio eſt. Sed ad relationē nō termin: ť motus vł
numerus: ꝗ̄. ⁊c. Nec obſtat ꝙ nō habet ſufficiēs
fundamentū itra q2 illud ſoluȝ debetur relationi
naturali non aūt ſupn̄āli ſed ē adueniens ab ex=
triſeco/ vn̄ pōt dici ꝙ ſm̄ veritatem pꝛius foꝛma
lis ⁊ imedıat⁹ termin⁹ aſſumptiōis ⁊ vniōis ꝑut
eſſe actio vel paſſio ē eſſe vnitū ⁊ eſſe aſſūptū ſicut
motus mutatū eſſe ⁊ actionis eſſe actū, ⁊ paſſiōis
eſt paſſū. ¶ Pꝛimū eñ rerū creatarū eſt eſſe ⁊ pꝛi
m⁹ termin⁹ oīs mot⁹ vnionis et actionis poſiti=
ue eſt eſſe ſicut calefactionis eſſe calefactū: gene=
rationis eſſe genitū: alterationis eſſe alteratum.
¶ Secūd⁹ tñ termin⁹ ſunt ipſa extrema vniōis
no ſm̄ ſe ſed ſm̄ ꝙ vnita. ſicut eñ p nutritionē. ſit
nō ꝙ foꝛma cibati ſit ſȝ ꝙ ſit i materia cit i inq̄tū
pꝛi⁹ nō erat: ⁊ iō ipſa eſt termin⁹ nutritiōis nō ſm̄
ſe et abſolute: ſed ſm̄ ꝙ eſt in materia cıbi. hoc eñ
ſit p nutritionē et hoc eſt termin⁹ factōis quod ē
factū: ita cū p vnionē et aſſumptioneȝ ſit factū ꝙ
pſona diuina ſubſiſtit in natura in qua pꝛi⁹ nō ſub
ſiſtebat et ꝙ natura eſt vnita cui pꝛi⁹ vnita nō erat
pſona eſt termin⁹ ſcȝ ſubſiſtere i natura extranea
et natura ſm̄ vniri extranee nature et cadē natu=
ra hūana vt vnita. ¶ Sed terti⁹ termin⁹ eſt rela
tio cōſequēs. Ex vnione eñ naturarū i pſona pꝛi
mū quod reſultat re dn̄s eſt relatio creata inna=
ſcens in natura creata: q2 ⁊ ſi poſt vnionē. Pꝛimū
eſt eſſe vnitū et perſonā eſſe vbi nō erat. Hec tñ
duo eſſe nō ſunt aliquid additū ſed pꝛima relatio
que licet ſit terti⁹ termin⁹ ſm̄ rōnē. eſt tñ pꝛius bȝ
tem in quo etiam bn̄ dicit alia opinio ¶ Sed cō=
tra hoc videť ꝙ nullo mō poſſit dici aſſūptio ter
minata ad pſonā diuinā nec ad eſſentiā diuinā: q2
actio dei ad extra terminať ad creaturā ſicut crea
tio ⁊ nō ad increatū ſicut actio ad intriſecū termi
natur ad filiū vt generatio: ⁊ ad ipm̄ ſpm̄ ſſc̄tū ſpi
ratio: ſed aſſumptio ⁊ vnio eſt hmōi: q2 q̄cq̄d ē ibi
actionis ⁊ factionis eſt trib⁹ cōis. ergo ⁊c. ¶ So
lutio illi⁹ actiōis diuine ad extra p quā pſona di
uina vel natura nō īcipit eſſe nouo modo alicubi
nō eſt termin⁹ niſi aliq̄d creatū: ſed illi⁹ p quā ſit
vbi pꝛi⁹ nō erat ſicut eſt miſſio viſibilis ⁊ iuiſibi=
lio termin⁹ eſt nō ſolū ad creatū ꝙ ſit p eā ſimpli=
citer ſed eſſentia ⁊ pſona diuina q̄ ſit in nouo mō.
Et ſilr eſt de vnione: q2 ſicut eſſe p grāȝ adoptio
nis eſt nouus ⁊ ſpecialis modus eſſendi: ſic et eſſe
p grāȝ vniōis ⁊ pl⁹. ¶ Ad pꝛimū p̄ncipale d2 ꝙ — Ad rōnes an oppoſi.
aliq̄d ē cōicabile dupliciť: vł quaſi paſſiue vt ipm̄
trahať ad aliud vel quaſi actiue vt trahat aliō ad — Ad pꝛimū
ſe. pꝛimo mō eſſe cōicabile ꝯuenit eſſentie ⁊ repu
gnat pſone. Alio mō cōuēit pſone ⁊ repugnat eſſē — Ad ſcōm
tie. ¶ Ad ſecūdū cū d2 ꝙ pſona hȝ pl⁹ de actua=
litate: ⁊ tñ alteri innitiť. Diciť ꝙ aliq̄d inniti al=
teri eſt dupliciter: vł p iherētiā vel ſubſtātificatio
nē pꝛimo mō q̄to aliq̄d pl⁹ hȝ de actualitate tāto
plus repugnat ſibi alteri vniri ſcȝ p iherētiā Alio
mō q̄to pl⁹ de actualitate: tāto magꝫ hȝ aliud ſu
ſtētare. vnde actualitas eſt cā aſſumēdi effectiue
et cauſatiue cū mō habēdi ſcȝ p modū hñtis ⁊ ſup
poſiti. ¶ Ad tertiū d2 ꝙ eſſentia diuina ⁊ pſona — Ad tertiū
differūt re relatiua p reſpectū ad tertiū: ⁊ ideo pōt
pſona cōicare ſe vel vnire naturā humanā. aliter
nō poſſet pſona ſibi accipere naturā hūanā ad ſe
niſi aſſumeret ad vnitatē eſſentie ſicut aſſumit ad
vnitatem perſone: nec dico ꝙ aliud ſit eſſentia et
relatio in diuinis ſed ad aliud: ⁊ iō bn̄ pōt cōpete
re pſone rōne relatōis aliq̄d qđ nō ꝯpetit ſibi rōe
eſſentie. ¶ Ad vltimū cū d2 ꝙ eſſentia recepit p̄di — Ad q̄rtum
catione denolatiuā de eo qđ aſſumiť. Dicēđ ꝙ na
tura p̄dicať de natura rōne ſuppoſiti vni⁹ ſicut ac
cidēs de accidēte rōe ſubiecti vni⁹. tñ cū d2 deus
hō. hō de⁹ dicit naturā ꝓ ſuppoſito qđ eſt res ſub
ſtantialis ⁊ cōcret⁹: ⁊ iō nō ſtat ꝓ natura ſed ꝓ ſup
poſito habēte naturā. ¶ Ad pꝛimū in oppoſitum — Durā. q. ſ. ad ſecūdū.
dicūt q̄dā ꝙ aſſumere ꝓut cōuenit nature eſt cōe
toti trinitati q̄tū ad id qđ eſt ibi actiōis: q2 tota
trinitas fecit aſſumptionē p potētiā q̄ eſt attribu
tū eſſentie q̄tū etiā ad id qđ eſſentia eſt extremū
cui vniť natura aſſūpta eſt aſſūptio cōis toti trini
tati. nec tñ ꝓpter hoc pōt dici q̄libet pſona icarna
ta: q2 in illa vnione nō cōſumať aſſūptio ſed in vl=
teriore q̄ eſt cū ꝓpꝛietate relatiua q̄ eſt ꝓpꝛia pſo
ne filij ſicut pleni⁹ declaratū fuit pꝛi⁹ diſt. pꝛima.
¶ Alij dicūt ꝙ qñ d2 ꝙ aſſumere nō ꝯuenit ei qđ
eſt cōe trinitati. verū eſt accipiendo illud cōe ab= — Herueus vbi ſupra.
ſolute et ſm̄ ſe: ſed bn̄ pōt ꝯuenire aſſumere ei qđ
eſt cōe toti trinitati ꝓut accipiť i determiata pſo
na et ꝓut ſic ei cōuenit nō opȝ eſſe cōe toti trinita
ti ſicut pȝ i exēplo modo poſito. Ad aliud dicēdū
ꝙ eſſentia hȝ eſſe p ſe ad qđ ſit aſſumptio.

Ecūdo q̄riť verū xp̄s aſſūpſit ſuppo= — Rō ſcda.
ſitū: ⁊ videť ꝙ ſic: q2 aſſūpſit naturā cū
accidētibus: ſed accidētia ſupponūt
ſuppoſitū: q2 ſupponūt pꝛimā ſbām q̄
eſt hoc aliq̄d q̄ p ſe pꝛimo et maxime
ſubſtat vt d2 in p̄dicamētis ergo ⁊c ¶ Cōtra. q2
in xp̄o ſunt aſſumēs ⁊ aſſūptū diſtincta realiter: ſȝ
aſſumēs eſt ſuppoſitū. ergo ſi aſſumptū eſt ſuppo=
ſitū in xp̄o eſſent duo ſuppoſita qđ eſt hereticum. — Reſpōſio
¶ Rñſio. de iſta q̄ſtōe i ſeq̄ntib⁹ diceť diſti. ſexta
ſed propter aliquid iplicatū inquireť de opinione

quadā ꝙ ponit ſuppoſit a creata ꝯſtitui p mōs ex
eē ꝓpō ꝗ diſt realitate mōi non rei: ſicut et ipm
ſm ſe: ꝛ propter hoc negant ī natura aſſumpta eē
ꝓpriū eſſe. et per conſequēs modū ſuppoſitiōis rez
1.articul⁹. et per conſequēs ipm ſuppoſitū. Primo ergo po-
Pria opinio. netur opinio cum ſuis motiuis. Secūdo arguēt
contra eam. Tertio rñdebitur ad rōes opinion's
¶ Dicūt ergo quidā ꝙ in omni ſuppoſito creato
diſt realiť ſuppoſitum et nā. nō realitate rei ſicut
due res facientes ꝯpōnez: ſed realitate modi. qui
tamē ē ex natura rei ſine opatōe intellect⁹ qd ipſi
ꝓbant ſex rōib⁹. Prima eſt iſta. Quecūqȝ ſunt idē re
Pria rō aliť: et totaliť: ꝛ eq̄lis ambit⁹ ꝑdicant de ſe inuicē
in abſtracto. Nō eñ hō ē riſibilitas licz ſint con-
uertibilia: qꝛ differūt re. nec lux ē bonitas ꝗuis
ſint idem re / qꝛ in plus ē bonitas ꝗ lux. ſz de⁹ d-
nitas: ꝛ ſapiētia ſūt idē realiť: ꝛ cōuertibiliť ſz in
creaturꝭ ſuppoſitū et natura nō cōuertūť nec de
ſe inuicē ꝑdicanť ī abſtracto qꝛ hō nō ē hūanitas
ꝗ differūt realiter: ſz nō realitate rei: ergo modi.
2.rō. ¶ Secunda ratio talis ē ſuppoſitū ſupra naturā
īcludit eē: qꝛ agere ꝑſupponit eē moꝝ aūt vt ē ſup
poſitū pōt agere nō aūt natura: qꝛ ſuppoſiti ē age
re nō nature. 1. metaphi. actiōes ſūt ſuppoſitoꝝ:
ſz eē dſt ab eſſentia realiť realitate rei nō modi ꝗ
ꝛc. Probatio minoris: qꝛ eſſe quod ē receptū ī alio
reali receptiōe ē pluriſicabile qꝛ actus excedit po
tentiā ī q̄ eſt: nō excederet aūt niſi poſſz eē in alio
ergo eſt pluriſicabile ꝗ ꝑ oppoſitū ꝙ nō eſt recep
tū in alio nec receptibile in alio reali receptiōe ñ ē
mltiplicabile in eadē ſpē: qꝛ ſi oppoſitū in oppoſi
to: ꝛ ꝓpoſitū ī ꝓpoſito. vt ſi albū diſgregat nigrū
ꝯgregat. ſi ergo ꝑ hoc aliud ē mltiplicabile qd ē re
ceptū in alio actu vel potentia vel aptitudine ꝗ ꝑ
oppoſitū qd non eſt in aliq̄ receptibile nō ē multi-
plicabile ſolo numero. ſz oē eſſe creatū eſt multi
plicabile in eadē ſpē: qꝛ error ē dicere ꝙ nō poſſint
3.ratio eſſe plures angeli in ſpecie vna. de q̄bus tñ vꝫ: ꝗ
eē angeli ē receptū ī eadē eēntia differēti. Tertio.
illud quod nō īcludit naturā nō ſolā ſz aliq̄d aliud
differt realiter a natura realitate rei. ſi illa res ſit
ſibi extriſeca ſz ſuppoſitū ē huiuſmodi. Cū eñ na
tura nunꝗ ſit ſola ſine accidētib⁹. ipſa tñ exclu-
dit accidētia et abſtrahit ab eis. ſuppoſitū autem
quod dicit naturā nō eā ſolam īcludit ſz etiā hitu
dinem vel modū eſſendi quē hz ad illa cū q̄b⁹ eſt
4.ratio ꝗſa. ꝛc. ¶ Quarto ſic. qꝛ in oī creature differunt
agens: ꝛ rō agendi realiť: ſez realitate modi alias
agēs ꝛ cā formalis coīciderēt in idē nūero qd re
probať. j. phiſi. ſz agens eſt ſuppoſitū. ſz illud qd
eſt rō agēdi eſt natura ſicut etiā ē rō eſſendi. ꝗ ꝛc.
Quinta ¶ Quīto qꝛ ſuppoſitū cōſignificat accidēs ergo
Sexta aliq̄d accipiť ab eo alias nō magis ipſuz cōſigni-
ficaret ꝗ natura ſz non accipit ꝗ modū ¶ Sexto
ſic: qꝛ natura ꝛ ſuppoſitū ſe habet adiuicē ſicut ma
teria ſm ſe ꝛ materia vt eſt hec. ſz materia ſm ſe: ꝛ
vt ē hec differt realiť. alias ſicut oīm ē vna mate-
ria ſic etiā oīm eſſet hec materia vna / nō aūt diffe
2.articul⁹ rūt ſicut res: ꝛ res. ꝗ. ꝛc. ¶ Secūdo arguēdū eſt
cōtra opinionē dupliť. Primo ꝯtra illud qd dicūt
cōtra modū ſi eſſe rē nec differētiā modi eē dꝫam
rei. quadrupliť. Primo ſic. illud nulla res ē penī
t⁹ eſt nichil ſz mod⁹ nō ē oīo nichil cū ſit aliq̄d: qꝛ
qd nichil eſt in ſe nichil ē in alio mod⁹ aūt rei ē ali
q̄d in re: ꝗ ē res. Reſpōdent ꝙ nō ſeq̄ť ꝙ ē aliq̄d
ꝗ ē res vel ens niſi pro vt ens ꝛ res diſtinguūtur
ꝯtra nihil ꝛ nō ꝓut diſtīguūť ꝯtra modū rei / ſz eſt
fallacia ſz q̄d ad ſimpliť vt ſi dicā ethiops ē alb⁹ dēte:
ergo ē alb⁹: mod⁹ eī rei ē ens ſm q̄d ꝛ nō ſimpliť vñ
nō ſeq̄ť. ē aliq̄d vel aliq̄d ens aut aliq̄d rei. ꝗ res
licet ſeq̄ť eſt aliquis hō ꝗ eſt hō qꝛ hō ē vniuocuz
ad illa de q̄b⁹ ꝑmū. vñ de oīb⁹ ꝑdicať ſimpliť ſz ēs
ꝛ res ꝑdicāť analogice de re ꝛ modo rei vñ qñ per
ſe ſumūť ſtāt ꝓ ꝑmario ſignificato. Sz iſtud non
valz qꝛ licet nō ſit ens ſimpliciť tñ oē reale poſitiuz
eſt ens realiť. dico aūt poſitiuū ꝓpť ꝑuationē ꝛ re-
lationes. ſz qd eſt min⁹ ens reſpectu alti⁹ ē mod⁹
reſpectu illi⁹ ꝛ ſic oē accñs ē mod⁹ ſbē que tñ in ſe
ē aliq̄ res alia a ſbā. ¶ Scdo ſicut inter ſbāz ꝛ ac-
cidens nō eſt mediū: qꝛ oē ens aut ē ꝑ ſe ꝛ ſic ē ſbā
aut nō ē ꝑ ſe: ꝛ ſic ē accñs. ſz modus ille ē ens ꝗ vľ
ē ſbā vel accñs et per ꝯñs ē aliq̄ res. Reſpōdēt / ꝙ
oē qd ē vľ ē ſbā vel accñs vel modus alteri⁹. vnde
etiā dicūt. 7. vltia predicamēta eē modos tantuz
triū prioꝝ. Sz hoc nō vꝫ: qꝛ eē ī alio ē rō accidētꝭ
cui⁹ eſſe eſt ineſſe oꝫ ergo ꝙ oē ꝙcūq̄ mō ē eſſe vel
in alio ꝛ hoc ē accñs ꝓprie vel nō ī alio: ꝛ hec eſt
ſbā ꝓprie. ¶ Tertio qꝛ ſicut nō dñt ratione niſi
q̄ īportāt dñtes rōes ſic nec realiť niſi q̄ īportant
differētes res. Reſpōdent vno mō ſic ꝙ nō eſt ſi-
mile qꝛ res ē fecūdior ꝗ ſit ratio. vnde apud rē eſt
duplex mod⁹ dñdi ſz apud rōez vn⁹ tñ. Sz hāc
alii reprobāt: qꝛ lz vna res ꝯtineat multas rōes ſi
tñ ēs. ecōtrario vna rō ꝯtinet res ſicut rō ētis veri
ꝛ boni: ꝛ ſic rō ē fecūdior ꝗ res: ꝓpť qd rñdēt ali
ter ꝯcedētes minorē ꝛ negātes maiorem: qꝛ ſicut
ponūt ī dñā reali duplicē modū ſic ꝛ in dñā rōnis
vñ eadē ē diffinitio hoīs et hui⁹ hoīs cōſtat ergo
ꝙ nō differūt rōe ſicut differētes rōes ſed dñt in
mō rationis alioquī ꝯuerterēť. Sed nec iſtud vꝫ
qꝛ diffinitio hoīs ꝛ hui⁹ hoīs differūt ſicut hō: et
hic homo q̄ differūt realiť vno mō / alio mō non /
qꝛ ſi acciparur hō ꝓut dicit hūanitatē hui⁹ hoīs
ſicut ē idem ſi ꝓ dicit hūanitatē alteri⁹ ſic differt
realiter ꝛ ſimiliť eſt de diffinitiōib⁹ ¶ Secūdo im
probať ꝗrū ad hoc ꝙ pōit ſuppoſita ꝯſtitui ꝑ mo
dū. Prīo ſic illd qd ꝑītelligiť alicui eē ſuppoſitū
nō ſuppoſitať ꝑ illud qꝛ cā ē ꝑor effectu. ſed crea-
tura ſupponiť eē ſuppoſitū aň eſſe accñs et ꝑ ꝯñs
ante modū cōſeq̄ntez ipaz ex ꝯiūctione ad accñs
ꝗ. ꝛc. Reſpōdent ꝑ īteruptionē minorꝭ qꝛ natura
ꝑcedit oē accñs in rōne ſubiecti nō aūt in ratione
ſuppoſiti cui⁹ ꝓbatio ꝑꝫ ꝑ oppoſitū eius qd ar-
guēdo tactū eſt qꝛ pri⁹ natura aſſūpta a verbo hz
accidētia: aut ergo aſſūptionē et ꝑ cōſequēs ante
ſuppoſitationē / aut poſt ſuppoſitationē. et ſic per
ſuppoſitationē ꝑbi ſibi inherent accñtia. ꝛ ſic diui
nitas eſſet imediatū ſubiectū accidentis. Sz iſta
reſponſio non valet: qꝛ ſicut materia prius eſt ani
mata ꝗ ſubiciatur quantitati. nō tamē ipa quan
titate afficiť aīa / ſed tñ materia. ſicut natura non
eſt nata ſubiici accidenti niſi prius exiſtat in ſup-
poſito ſuo vel alieno: non tamen oportet ꝙ illud
ſuppoſitum afficiatur accidentibus ¶ Secundo
ſic. qꝛ illud quod conſequitur cōiunctionē aliquo
rū eſt paſſio compoſiti ſicut potentie organice cō
iuncti ex aīa ꝛ corpore. nō alterius ſolum. cum er
go ſm illos modos ſuppoſitū conſequitur ex cō-
iunctione nature cum accidente. ergo erit mod⁹
vtriuſqȝ non alterius tantū. ¶ Reſpondent
ꝙ verum eſt de illo q̄ conſequitur coniunctionem
paſſiuoꝝ: ſicut exemplificatur in potentiis anime

vel ſicut qualitates due ſũt in mixto. ſecus autẽ qñ conſeqtur ex vno ſicut cõicante et recipiẽte: ſi cut de actiõe q̃ eſt paſſio recipientis nõ alterius. ⁊ ſic eſt hic. q: iſte modus cõicatur ab accñte et ſuſcipitur a ſbã. Sed iſtud nõ valet. q: accñs nõ ſe habet effectiue ad ſbãm ſed tm̃ formaliter. vñ nõ cõicat niſi ſeipm̃. vñ ſicut ꝯñs cõiunctionẽ matie cũ forma eſt cõe vtriqꝫ ſic et ꝯñs accñs cũ natura ❡ Tertio ſic. multa ſunt accñtia q̃ cõſequũtur naturã ineſſe ⁊ ꝑ ꝯñs derelinquũt modos. aut ergo oẽs modi oim̃ accidentiũ ſuppoſitant qḋ eſt incõ ueniẽs aut dicat̃ quis et q̃: non quo dato erit incõ ueniẽs ꝙ vnus modificat magis ſuppoſitũ ꝗ̃ ali⁹ ℞ñdent ꝙ oẽ quod accidit eẽntie eſt illud accñs ex quo derelinquit̃ modus ſuppoſitãs. Sed iſtud nõ valet: q: aut eſſe eſt res/aut modus. ſi eſt res/ aut ſbã vel accñs. et vtrũqꝫ eſt incõueniens. Si ẽ modus cũ nõ ſit min⁹ accñs ꝗ̃ modus ꝗ̃ derelinq̃ non min⁹ dꝫ ſuppoſitare. ❡ Quarto: q: poterũt dici ſuppoſita modalia: ſicut in diuinis relatiua: q: cõſtituũtur ꝑ modos. Sed dicũt ꝙ ſunt res q̃dã modificate. ⁊ ſi vocẽtur modalia de noie parũ curant. Sed iſtud nõ valet. q: ſuppoſitũ eſt maxie ens ergo nõ debet conſtitui ꝑ minimũ ens qḋ eſt modus niſi forte materia ꝓma. ❡ Quinto: q: ex nõ ſubſtãtijs nõ fit ſbã. i. de ala. ſed modus ille derelictus eſt ab accñte. ergo nõ eſt ſubſtãtialis. ⁊ ꝑ ꝯſequẽs nec ꝯſtituẽs nobilioris ſbẽ q̃ ẽ ſuppoſitũ ❡ ℞ñdẽt ꝙ iſti modi ſunt ſubſtãles deriuati ab accidẽte. in virtute tñ ſbẽ gñantur vel creant̃. Sed iſtud non vꝫ: q: accñs formaliter nichil cãt vltra vel extra ſpẽm in virtute etiã dei: ſicut albedo nõ nigrefacit etiã in virtute dei ſed effectiue. ſed accidẽs nõ cauſat illũ modũ effectiue: q: agere ſuppo nit ſuppoſitũ/et ꝑ ꝯñs non cõſtituit ipm̃. ❡ Sexto: q: natura humana hẽt in xp̃o ꝓpriũ ſuppoſitũ q: hꝫ ꝓpria accñia/⁊ ꝑ ꝯñs modũ conſequentẽ ipa ❡ ℞ñdent ꝙ ſolũ ꝓpriũ eẽ ꝯſequit̃ modus ſuppoſitans qui q: deficit nature aſſũpte ipa non hꝫ ꝓpriũ ſuppoſitũ. Sed iſtud nõ valet ſcḋm illos q̃ i xp̃o ponũt plura eẽ ſubẽ. nec adhuc ſm̃ iſtos q̃ negant ibi ꝓpriũ eſſe: q: dicunt ꝙ idẽ eſt eſſe exiſtere ſbẽ ⁊ accñtiũ. q̃ tñ ꝓut eſt accidentiũ/ dependet a ſbã ſed nõ ecõtra. vñ corrupta ſbã oꝫ ⁊ accñs corrũpi: nõ aũt ecõuerſo. ſed ibi non eſt eſſe ſbẽ. ergo

3. articul⁹. nec accñtiũ qḋ eſt cõtra ſecũdũ. ❡ Tertio põt rñ

Ad ꝓmuz deri ad oppoſita. ❡ Ad ꝓmũ dḋm ꝙ maior hꝫ inſtantiã ſicut ipi etiam deducũt. q: in diuis ſuppo ſitũ ⁊ natura ꝑdicant̃ de ſe inuicẽ i abſtracto. nec tñ ſunt idẽ conuertibiliter et adequate: ſed tm̃ realiter. Alij dicũt ꝙ differunt realiter realitate rei ⁊ non tm̃ modi. Alij dicerent ꝙ differũt tm̃ negatiue ſicut albũ et albedo ꝑ eſſe in. et abſtrahere ab eſſe in. ❡ Ad ſecundũ dicerẽt alij ꝙ eſſe vel differt

Ad ſcḋm realiter ab eſſentia/vel differt ſicut res/et non tm̃ ſicut modus q: eſt actus eſſentie q̃ nõ eſt min⁹ res ꝗ̃ ſua potẽtia. nec ſeqtur nõ eſt receptibile: ergo nõ eſt plurificabile: q: materia ꝓma eſt multiplicabilis q̃ tñ nõ eſt receptibilis. Et ſilr ipa eẽntia angeli que nõ eſt receptibilis ſed eſt receptiua. nec valet ꝓbatio: q: ñ ꝑ hoc ẽ aliq̃d plurificabile i eadẽ ſpecie ꝙ receptibile. q: q̃titas cui maxime competit diuidi infra ſpẽm eq̃ diuiſibilis eſt ſeparata ſicut recepta. ❡ Ad tertiũ dḋm ꝙ ſuppoſitũ non

Ad tertiũ includit aliqḋ accñs/ſed includit ſubſiſtere. et illud non dicit tm̃ modũ ſed rem eandẽ/vel aliã cũ ſit maxima ꝑfectio rei ❡ Ad quartũ dḋ ꝙ rõ agẽdi et agens differunt re. nõ tñ modo ſm̃ diſtinguẽtes eẽ ab eẽna vel potẽtiã ab eẽna ꝓut illa inc udit̃ in rõne agendi quo mõ nõ accipitur hic/ vl'ꝫ

Ad q̃rtuz

allos ſunt idẽ nec tñ ꝑꝑ hoc agens et forma coincidunt modo a phĩo reprobato. q: loq̃tur de forma effectus et effecta nõ de forma agentis q̃ eſt rõ efficiendi ❡ Ad quintũ dḋ ꝙ ſuppoſitũ nõ ꝯſiḡt accidens ꝓprie dictũ ſicut albũ ſbm̃ alias deus nõ poſſet facere ſbãm ſine accñte. ſicut nec albũ ſine ſubiecto: quod eſt abſurdũ. ❡ Ad ſextũ dḋ ꝙ materia et materia hec nõ differunt re nec mõ intrinſeco ꝓut materia ꝑdicat̃ de hac. q: ſic non eſt vna materia oim̃ ſicut nec vna hec. illud eñ aial qḋ ẽ hõ non eſt cõe oi aiali: ſed ꝓpriũ huic/et lꝫ ſignificat in cõi aliq̃d vnũ rõe: nõ tñ vnũ re: nec verificat̃ de vna re ꝑ multis. ❡ Ad argumenta ꝓncipalia patet ſolutio ex dictis.

Ad q̃ntũ.

Ad ſextũ.

❡ Queſtio tertia.

Ertio q̃ritur vtrũ vnio incarnationis ſit maxima vnionum. Et arguit̃ primo ꝙ ſic. ꝑ Berñ. li. de conſideratione: vbi dicit ꝙ int̃ oẽs vnitates arcẽ tenet vnitas trinitatis. et poſt eã eſt vnio digniſſima q̃ eſt in xp̃o: ſed vnitas trinitatis eſt increata: cũ ergo poſt illam vnio incarnationis ſit maxima vr̃ ꝙ inter oẽs vniones creatas illa ſit ꝑcipua. ❡ Itẽ auguſtin⁹ dicit. i. de tri. ꝙ hõ potius eſt in filio ꝗ̃ filius i pr̃e ſed pr̃ et filius ſũt vnũ vnitate potiſſima: ergo de⁹ et hõ ſunt vnũ vnitate adhuc potiore. ❡ In ꝯtrariũ ar̃. illa vnio eſt potior ꝑ quã ex vnitis fit vnũ i ꝑſona et natura/ꝗ̃ illa ꝑ quã fit vnũ ſolum in ꝑſona/⁊ nõ in natura. ſed ꝑ vnionẽ materie cũ forma fit vnum in ꝑſona ⁊ natura. vt in ſorte. ꝑ vnionem aũt incarnatiõis nõ fit vnũ in natura/ ſed ſolũ in ꝑſona: vt pꝫ ex. i. q̃one huius diſt. ergo vnio marie cũ forma eſt maior ꝗ̃ illa. ❡ ℞ñſio. tria ſũt vidẽda. ꝓmo quid eſt vnio/⁊ quõ differat ab aſſumptione. ſcḋo ad ꝓpoſitũ ponet̃ vna opinio. tertio ponetur alia magis ꝯſona dictis ſanctoꝝ. ❡ Quantũ ad ꝓmũ dicũt aliq̃ ꝙ vnio q̃ñꝫ accipit̃ ꝓ actõe ꝑ quã aliq̃ vniunt̃. q̃ñqꝫ vero ꝓ relatõe ꝑ quã formalr aliq̃d dꝫ vnitũ. et iſte ſecũd⁹ mod⁹ vr̃ eẽ magis ꝓpri⁹ ꝗ̃ ꝓm⁹. q: actio ꝑ quã aliq̃ vniũt̃ magis ꝓprie vr̃ iportari noie vnitiõis ꝗ̃ vniõis. q̃ñqꝫ tñ vnũ accipit̃ ꝓ alio. Si g̃ vnio accipit̃ ꝓ actõe ſic dr̃ ab aſſumptõe dupl'r. Uno mõ ſicut dr̃ ſupi⁹ ab iferiori q: vnio ẽ in plus ꝗ̃ aſſũptio. eſt eñ vnio marie cũ forma ſubiecti cũ accñte ⁊ corpoꝝ ꝑ ꝯtactũ colligatõeꝫ: ⁊ hm̃õi. vbi nulla ẽ aſſũptio ꝓut de aſſumptõe loq̃mur. Scḋo mõ dr̃ etiã vbi cõcurrũt in idẽ ſm̃ nũex: q: aſſũptio iportat actõeꝫ ꝑ quã aliq̃ vniũt̃ cũ determiatõe vtriuſqꝫ extremi hoc mõ ꝙ vnũ extremoꝝ ẽ paſſũ/aliud ẽ agẽs. Eſt ei aſſumptio alicui⁹ ad ſe ſũptio. vnio vero iportat ſolũ actõnẽ ꝑ quã aliq̃ vniunt̃ abſqꝫ tali determiatõe ſꝫ cũ oĩmoda dr̃a ad vtrũqꝫ. Ex quo ſequũt̃ duo. Primũ eſt ꝙ etiã in eadẽ actõe puta in incarnatõe verũ ẽ dicere ꝙ oẽ aſſumẽs ẽ vniẽs rõe actõis. ſed non ẽ verũ dicere ꝙ oẽ vniẽs ſit aſſumẽs rõe extremi: qḋ includit in aſſumẽte/nõ aũt i vniẽte. vñ pr̃ fuit vniẽs naturã hũanã dine: ſed nõ fuit aſſumẽs. dꝫ aſſumẽs dꝫ vniẽs aliq̃d ſibi: pr̃ aũt ñ vniuit nãꝫ ſibi ſꝫ filio. Secũdũ quod ſequit̃ eſt ꝙ aſſumens ñ põt dici aſſumptũ vniẽs: tñ poteſt dici vnitũ: ſicut ſi

Nõ tertia

1. articul⁹. Durand⁹ diſt i. ꝓnti. q. 3.

lius dr vniens ſibi naturā humanā ⁊ vnit⁹ nature humane. ſed ſic dr aſſumēs ꝙ nō aſſumptus. et cā eſt: qꝛ aſſumptio differēter reſpicit extrema vnio aūt indifferenter. Si aūt vnio ſumaꝛ pro relatiōe ſic differt ab aſſumptiōe ſicut res ab actione ⁊ paſſione quā terminat ſicut dictū fuit ī pcedēti q̄one ⁊ qꝛ actio ⁊ paſſio differēt reſpiciūt agēs ⁊ paſſū relatio vero ſimultū noim vt eſt vnio equaliter reſpicit vtrūqꝫ extremū. ideo quodlibet extremorū dr vnitū ſed nō aſſumptū. ſicut filius dr vnit⁹ nature humane ſed non aſſumptus. ⁊ ſic pꝫ primum.

2. articul⁹.
j. opi. durā di vbi ſ.

¶ Quantū ad ſecundū dicunt aliq̄ ꝙ cū rō actionis ſumatur ex termino: vnio aūt vt dicit actionē terlatur ad vnionē vt dicit relationē. iō totū iudiciū in hac q̄one dꝫ ſumi ex vnione que eſt relatio. Dicendū eſt ergo ꝙ vnio incarnatiōis non ē maxima vnionū creatarꝫ quantū ad rationē vnionis intrinſecā. eſt tn̄ maxima quantū ad dignitatem. Primū pꝫ: qꝛ p vnionē dicunꝛ aliqua vnū. ratio ēt vnius eſt rō indiuiſi. igitur illa vnio eſt maxima/ cuius extrema magis ⁊ intimi⁹ efficiūt. ſꝫ extrema multarꝫ vnionū puta materie cum forma magis ⁊ intimius efficiunt vel efficiunꝛ vnū q̄ꝫ extrema incarnatiōis conſtituūt eni vnū p eſſentiā. vnū eni am nō poteſt ſepari ab altero/ ſaltē materia a forma ſalua conſiſtentia ⁊ natura ſua quod eſt ſignū magne intimitatis. Inter extrema aūt incarnationis nō ē talis itimitas nec talis vnitas qꝛ nō cōſtituūt vnā naturā nec vnū eſt inſepabile ab alio ergo vnio materie cū forma eſt maior q̄tuꝫ ad rōnem vnionis q̄ꝫ vnio incarnationis. vnio tn̄ īcarnationis ē maior quo ad dignitatē pp nobilitatē extremorꝫ/ ⁊ pp vtilitatē finis / ad quē talis vnio ordinaꝛ. Et p hoc rńdent ad argumenta dicentes ꝙ ſm hunc ſenſum intelligendū eſt dictū bernꝫ. qꝛ vnio incarnationis poſt vnionē trinitatis tꝫ arcē quo ad dignitatē. non autē quo ad rōem vnionis Ad illud qd̄ dicit. b. augu. ꝙ hō eſt magis in filio q̄ꝫ filius in patre intelligendū eſt non ſimpliciter ⁊ abſolute: ſed quo ad vnitatem pſone. qꝛ idem pſonaliter eſt deus et hō. non aūt ſunt idē pſonaliter pater et fili⁹. ¶ Quantū ad tertiū concordando

3. articul⁹. Secunda opi. q̄ ē doctoris

magis dictis ſanctorꝫ Videꝛ dōꝫ aliꝛ et ſic: quia vnio pōt accipi dupliꝛ: Uno mō ꝓ actiōe. alio mō ꝓ relatiōe. ꝓ actiōe ſumpta pōt cōſiderari vel reſpectu teri ad quē fit. aut rōe terīorꝫ a quibus incipit q̄ vniunꝛ. et oībus iſtis modis vꝛ ꝙ iſta vnio ſit maxima vnionū. Primū pꝫ ſic. q̄to illud ī quo aliqua vniūtur eſt magis vnū tanto ē maior: ſicut maior vnio linearꝫ in centro qd̄ eſt omino indiuiſibile q̄ꝫ ſupficierꝫ in linea vel corporꝫ in ſuperficie. ſed p vnionē q̄ ſit actio pprie dicta illa q̄ vniunꝛ: vniūtur in aliquo ita vno. ſic natura in pſona xp̄i que eſt ſimpliciſſima et indiuiſibiliſſima. Qn̄ aūt vniunꝛ forma et materia in natura vel ſuppoſito: illud in quo vniuntur eſt diuiſibile/ vel naturaliꝛ vel ſupnaturaliter. et eſt minus vnū q̄ꝫ compoſitum. ⁊ qn̄ materie elementorꝫ vniunꝛ materia diuiſibilis eſt. ſecundū hoc aūt verū eſt ꝙ maior eſt vnio pſonarꝫ in eſſentia q̄ꝫ naturarꝫ in pſona: quia ſunt illud vnū. ſed tunc accipiꝛ vnio/ non ꝓ actione ſed ꝓ natura ipa. Non eni eſt aliqua actio qua trinitas vniatur eſſentie ſed eſt vna eſſentialiꝛ nō vnita: ſed per vnā actionē ſunt vnite nature. et ſic nulla vnio q̄ ſit actio eſt ad magis vnū q̄ꝫ ſit iſta. Secundū pꝫ qꝛ q̄to magis diſtantia magis vnitur/ tanto eſt magis vnio ex parte vnitorꝫ ſicut dicere maior vnio corpis et aīe rōalis/ q̄ꝫ corpis et aīe brutalis: non ꝙ fiant magis vnū: ſed qꝛ ex magis diſtantibus fiūt equaliter vnū. vnio eni eſt ex nō vnis facere vnū. Uñ poteſt eē maior ab vtraqꝫ pte: ⁊ econtrario ſi deus aſſumpſiſſet naturā irrationalē ſicut aſſumpſit rōnalē fuiſſet maior vnio. ꝗ oīs alia vnio ab iſta aut eſt rerū minus diſtantium q̄ fiunt magis vnū ſicut materia et forma ī cōpoſito et elementorꝫ in mixto que fiunt plus vnū. ſed ex minus non vnis: aut ſi eſt equaliter diſtantiū non eſt equaliter vnitorꝫ: ſicut natura petrie q̄liter diſtat a deo q̄ eſt minus vnita: qꝛ in opando p beatitudinē deo vnitur: ſed non in eēndo vl̄ ſuppoſito ſicut hic. ꝗ. ⁊c. Tertiū pꝫ: qꝛ q̄to fundamētū extreme relationis nō ſolū ſm ſe/ ſed etiā ſcdꝫ ꝙ fundat relationē eſt magis intenſum/ tanto ipſa relatio. ſicut ſi ſum tibi ſilis albedine q̄tuꝫ tua albedo ſit mee ſimilior/ tanto relatio ſimilitudis non aūt q̄to ſit intēſior niſi mea equaliter intēdatur. ſed vnio que eſt relatio realis in natura aſſūpta hꝫ vnionē que eſt relatio rōnis in pſona aſſumente ꝓ extremo q̄ fundaꝛ in pſona ꝓut ipa ſubſiſtit in vtraqꝫ natura. pſona aūt diuina non fit minus vna/ aut minus ſimplex p hoc ꝙ ſubſiſtit ī extranea natura. vñ ſm ſe ſic ſit maxime vna. ergo vnio ī ea ⁊ ad eā vt ſic eſt maxīa. ideo. ⁊c. Probatur/ illud quod eſt reale ē magis tale q̄ꝫ illud qd̄ ē rōnis. ſed in oī vnione ex qua vnita faciunt vnā naturā q̄ vꝛ eſſe maxima vnionū vnius ad alterū non eſt relatio realis ſed tm̄ rōnis. ſicut materie ad formā/ vel materie ad ſuppoſitū. hec aūt eſt realis relatio. ꝗ ⁊c. et ſm hoc eſſet maior vnio naturarꝫ in pſona xp̄i q̄ꝫ pſonaruꝫ in natura dei. qꝛ illa vnio non eſt relatio realis ſed tm̄ rōis. ¶ Ad argumentū in oppoſitum dōm ꝙ vnio materie cum forma eſt maior q̄tū ad hoc qd̄ eſt in eſſentia ⁊ natura. ſed minor quo ad alia q̄ dicta ſunt. duo p̄ma conceduntur.

¶ Diſtinctio ſexta.

Rō p̄ma

Circa ſextā diſtinctionē queruntur quattuor. Primo vtrū xp̄s dicaꝛ hō per vnionē aīe cum corpore. Scdo vtrū in xp̄o fuerit pluralitas ſuppoſitorum. Tertio vtrū in chriſto ſint plura eſſe. Quarto. vtrū xp̄s ſit plura. ¶ Primo q̄ queriꝛ vtꝝ xp̄s dicatur hō pp vnionē aīe cū corpe an pp vnionē corpis ⁊ aīe cū ſuppoſito dīno. ⁊ vꝛ ꝙ pp vnionē aīe cū corpe Primo qꝛ a quo hꝫ aliqd eē hoīs ab illo hꝫ eē ꝙ ſit hō. ſicut a quo aliqd hꝫ eē albū ab illo ē albū. ſꝫ ex vniōe aīe cū corpe hꝫ aliqd eē hoīs. ſicut ex vnione albedis cū ſbō hꝫ eē albū. ꝗ. ⁊c. ¶ Itē ꝯfirmaꝛ p illud. 4. metha. ꝙ idē ē hō ens hō et vn⁹ hō: q̄re ſi idē ē hō ⁊ ens hō a quo hꝫ eē hoīs ē hō ſicut prius. qꝛ eē hoīs hꝫ ab illa vniōe. ¶ Itē: quorꝫ ſepatio facit hoīeꝫ mortuū et p ꝯñs nō hoīeꝫ corꝫ ꝯiūctio ſiꝛ facit hoīeꝫ vnū ⁊ verꝫ ſed ſepatione aīme a corpe fit hō mortu⁹. ꝗ. ⁊c. ¶ In oppoſitū. ſicut albū ⁊ muſicū ſe hñt ad ſbm̄/ ſic aīa ⁊ corp⁹ ſe hñt ad ſuppoſitū: ſed albū nō dꝛ muſicū niſi qꝛ vniunꝛ in eodē ſuppoſito 4. ⁊. 5. meth. ꝗ aīa ⁊ corp⁹ ſi faciūt hoīeꝫ. ſiue nō niſi hō niſi p vnionem ad ſuppoſitū. ſicut eni albū ⁊ muſicū nō faciunt aliquod vnū niſi p vnionē ad ſbm̄: ſic aīa ⁊ corp⁹ nō faciūt aliqd

In oppoꝫ

vnū ꝛ reſultet ex eis niſi ꝑ vniōnē ad ſuppoſitum.
¶ Itē forma ſpēl ſine ſpecifica nō denoiat niſi ꝓ-
priū ſbm. ſicut pꝫ de ſe: quare ex vniōe aīe cū cor
Rñſio ꝑe nō diceꝛ hō: ſed ex vniōe ad ſuppoſitū. ¶ Rñ-
deo. tria ſūt vidēda. Priꝫ ꝓpter ſalſam opinionē
de hoc qđ q̄riꝛ. Scđm quo ad ſecūdā opinionē an
ꝑſona īcarnata ſit cōpoſita. Tertiū quo ad tertiā
opinionē vtru natura aſſūpta ſit vnita filio dei eēn
tialiꝛ. ¶ Quātū ad ꝑmū ſciendū ꝙ magr ſen. hꝰ
Pria opi. opiniōis fuit ꝙ xp̄s diceret hō ꝑꝑ vnionē corꝑis ꝛ
aīe cū diuino ſuppoſito: et nō ꝑꝑ vnionē aīe ꝛ corpo
ris inter ſe. ꝛ qꝛ talis vnio ſꝑ ſtetit ad diuinū ſup-
poſitū hīc ē qđ dr ipē magr ꝙ xp̄us in triduo fuit
hō. ¶ Aliq̄ dicūt aliter ꝙ ꝑciſe ex vniōe aīe cū cor
ii. opinio. ꝑe dꝫ dici hō. Et rōes ponunt ad hoc. Quarū pri
ma eſt hec Impoſſibile eſt ꝙ aliq̄d ſe hēat ꝑ mođ
informātis ꝛ aliud ꝑ modū informati: niſi illđ to
tū denoieꝛ ab informante. exēm de albedine exñte
in ſuꝑficie vt albedo hꝫ rōēꝫ informātis: ꝛ ſuꝑfici
es rōem informati: qꝛ ſuꝑficies dr alba. ſed tunc
ē ſic ꝙ corpus hꝫ rōem informati: aīa ꝟo rōem in
formātꝫ: quare totū compoſitū diceꝛ hō ¶ Itē
xp̄s eſt vnitate hō cū aliis hoībus. qꝛ ad hoc ꝙ re-
dimeꝛ et naturā hūanā oꝑtuit ꝙ aſſumeret naturā
vniuoce. debuit eīm ꝑ oīa frībus aſimilari vt miſe
ricors fieret ſꝫ nūc ē ſic ꝙ alij dicūꝛ hoīes ex cōiū
ctiōe aīe cū corꝑe ģ. ꝛc. ¶ Itē pono ꝙ verbū aſ-
ſumeret tm̄ aīaꝫ que ē vnita alicui corꝑi nō aſſum̄
do corpꝰ ita ꝙ talis aīa ſic eēt vnita corꝑi ꝙ non
cōpoſito. Ex hoc ſic aꝛ. cōpoſitū ex aīa ꝛ corꝑe di
ceret hō ꝛ nō ꝑꝑ vnionē in aliquo vno ſuppoſito:
qꝛ ꝑ potentiā corpus ꝛ aīa nō ſūt in vno ſuppoſito
quare diceꝛ hō ex vniōe aīe cū corꝑe. ¶ Itē aug.
iꝫ de ci. dei. c. 14. dicit ꝙ hō nō eſt aīa ſolū nec
corpus ſolū ſed vtrūq; cōiunctū eſt hō. ¶ Aliq̄ di
iii. opinio. cūt aliꝛ et melius ꝙ xp̄s dꝫ dici hō nō ſolū ex vnio
ne aīe cū corꝑe ꝑciſe: nec ſolū ꝑꝑ vnionē corꝑis ꝛ
aīe in ſuppoſito diuino ꝑciſe: ſed ꝓpter vtrāq; vni
onē ſ. ꝛconcurrentē. ¶ Rationes ꝑſuaſiue ad hoc
adducūtur due. Quarꝫ vna eſt ꝙ q̄tūcūq; albedo
eēt vnita ſuꝑficiei niſi ſuꝑficies illa eēt vnita pari
eti: paries nunq̄ poſſet dici albꝰ. ꝛ ita requiriꝛ du
plex vnio ad hoc ꝙ paries dicaꝛ albus. Vna albe
dinis cū ſuꝑficie/ꝛ alia ipius ſuꝑficiei cū pariete:
quare eodē mō ad hoc ꝙ xp̄s dicaꝛ hō requiritur
vnio aīe cū corꝑe/et vnio aīe et corꝑis cū ſuppoſi
to. vnde aliās xp̄s nō poſſet dici hō. et ſi ita eēt ꝙ
cōpoſitū ex aīa ꝛ corꝑe ex vnione vtriuſq; adinui-
cē poſſet dici hō. Item niſi albedo vniret ſbō: il-
lud ſbm̄ nunq̄ poſſet dici albū ꝑ talem albedinem
Et huius rō eſt. qꝛ albū ſiḡt albedinem in concre
tione ad ſbm̄: quare ſi iſta rō ſit bona hic eodēmō
arguā in ꝓpoſito. hō ſiḡt naturā hūanā in concre
tiōe quare nō pōt dici aliquis hō nō facta vnione
nature hūane ad ſuppoſitū. Dico ergo ꝙ xp̄s dr
hō ꝑꝑ vtrāq; vnionē. ¶ Ad rōem ꝑmā pōnis al-
Ad rōnes ſcđe opiū. tertius rñr ꝙ deficit. Primo eī deficit q̄tū ad hoc
ꝙ ſi ita ſit ꝙ cōpoſitū ex aīma et corꝑe poſſit dici
hō ex hoc tñ non hꝛ ꝙ xp̄s poſſet dici hō. Aliꝛ de-
ficit qꝛ non ſeq̄tur: forma informās hꝫ denoiare
cōpoſitū ex informante ꝛ informato. ergo ſic deno
minat ꝙ poſſet dici hō. imo eſt fallacia ꝯñtis. poſ
ſet eīm denoiare q̄tū ad hoc ꝙ diceret ꝙ illud ꝯpo
ſitū eēt aīatū vel aliquid tale. ¶ Ad ſecundū dō
ꝙ illa vniuocatio qua dr xp̄s vniuoce hō dꝫ refer-
ri ad naturā ꝛ nō ad ſuppoſitū ſubſtātificās: ꝛ ſic

dꝛ ſic ad argumēta. ꝙ ſicut in aliis hoībus ad hoc
ꝙ dicanꝛ hoīes req̄ritur vnio aīe cū corꝑe ꝛ vnio
anie ꝛ corꝑis ad ſuppoſitū ꝓpriū/licꝫ forte ſit vna
vnio. ſic ī xp̄o ad hoc ꝙ dicaꝛ hō req̄ritur vnio aīe
ꝛ corꝑis adinuicē. ꝛ vnio vtriuſq; cū diuino ſuppoſi-
to ¶ Ad tertiū dō ꝙ poſito tali caſu: illud cōpoſi
tū vel nō eēt hō ex q nō ē ibi vnio hūane nature
ad aliquod vnū ſuppoſitū qđ req̄riꝛ ad hoc ꝙ di-
catur hō cū ſignificeꝛ hūanā naturā in cōcretione
ad ſuppoſitū. vel ſi eēt hō eēt hō imperfectus inq̄
tum eēt ibi corpus humanū hñs in ſeipo ſuppoſi
tationē ꝓpriā imꝑfectā. qđ quidē corpus eēt pars
talis compoſiti ¶ Ad augu. breuiꝛ dō ꝙ ipē loq̄
tur ḡnaliꝛ ꝛ ſcđꝫ curſū ḡnalē naturalē. nā ḡnaliter
ſic eſt ꝙ ex vniōe ſiue cōiunctiōe aīe cū corꝑe ſtatī
ſit ſuppoſitū ꝓpriū: ꝛ ꝑ ꝯñs pōt dici hō. In ꝓpoſi
to aūt natura hūana ſuꝑnaturali virtute ſuꝑnatu
rali nō facit ꝓpriū ſuppoſitū. ¶ Quantū ad ſecū Secundꝰ articulus
dū de cōpōne ꝑſone incarnate dicūt aliq̄ ſic ꝙ du Durā. di.
plex eſt ꝯpō. vna ex his. alia huiꝰ ad hoc Pria cō pñti. q. 3.
pō eſt ſicut hoīs ex aīa et corꝑe ex q̄bus tanq̄ ex ꝑ
tibus cōſiſtit intrinſece. Secūda cōpō ē acciñtis
ad ſbm̄ vel ſubiecti cū acciñte. nō eīm ſbm̄ cōpoſitū
ē ex ſbō ꝛ acciñte nec accñs ex acciñte et ſbō. ſꝫ vnū
eſt alteri cōpoſitū. i. cū alio poſitū. ¶ Ad q̄onem
dō m ꝙ ꝑſona verbi poſt incarnatōēꝫ nō fuit ꝯpo
ſita ꝑma ꝯpōne q̄ ve eſt huius ex his. Cuius rō ē.
qꝛ oē tale cōpoſitū dependet ex cōponētibꝰ tanq̄
ex ꝑtibꝰ cōſtituentibꝰ ipm̄. ꝛ eſt poſteriꝰ ipis ſaltē
ordīe naꝛe. ſed ꝑſonalitas xp̄i nō depēdet a natu-
ra diua ꝛ hūana tanq̄ ex ꝑtibꝰ cōſtituētibus ipaꝫ
nec eſt aliq̄d ꝯ oſteriꝰ ipis. imo ꝑexiſtit ſaltē alteri
nature. ſ. hūane. ergo ꝑſona xp̄i nō eſt cōpoſita ex
natura diua et hūana. Si aūt loquamur de ſecun
da cōpōne q̄ eſt huiꝰ ad hoc adhuc taliꝫ ſit duplici
ter. Vno mō ꝑ inherentiā vniꝰ ad alteꝝ qualis eſt
ꝯpō accidētis ad ſbm̄. ꝛ hoc mō ꝑſona xp̄i nō ē cō
poſita poſt incarnatōēꝫ. qꝛ nec ipa eſt in qua ſubie
ctiue exiſtat natura hūana. nec hūana natura pōt
alicui inherere. Qđ etiā pꝫ ꝑ rōem. qꝛ oē qđ reci-
pit aliq̄d in ſe ꝑ modū inherētie ſe hꝫ ad ipꝫ vt po
tentia paſſiua ad actū: ꝛ ſicut perfectibile ad ſuaꝫ
ꝑfectionē ſed ꝑſona diua nō pōt hꝛe ad qđcūq; a-
liud ꝑ modū ꝑfectibilis. ergo ipa nō ē cōponibiꝛ
alicui per modū inherentie. Alio mō ſit talis ꝯpō
ꝑ ſolā dependētiā habitudinis relatiue. ita vt vnū
ſit inexñs aliđ vero ſubſiſtēs terminās reſpectū ꝛ
dependētiā inexñtis. ꝛ hoc mō ꝑſona diua fuit pꝰ
incarnatōēꝫ ꝯpoſita qꝛ q̄ prius ſubſiſtebat in ſola
natura diua poſt incarnatiōem terīauit ꝑ ſuā ſub
ſiſtētiā dependentiā nature hūane. ꝛ hoc ē qđ le-
giꝛ in. 8. ſynodo ſctā de eccl'a vnionē verbi ad car-
nē ſcđꝫ ꝯpōēꝫ ꝯfiteꝛ. qđ ē ſcđꝫ ſubſiſtētiā. qꝛ talē cō
pō nō ꝓꝑe dꝛ ꝯpō. iđ doc moderni nō multū vtūꝛ
tali mō loq̄ndi. ¶ Quātū ad tertiū de acciñtali- 3. articls
tate vnionis ſciēdū ſꝫ q̄ſdā ꝙ naturam humanaꝫ Durā. di.
vniri acciñtaliꝛ ꝑſōe diue pōt ītelligi mltipꝛ. vno pñti. q. 4
mō ꝙ natura hūana q̄ eſt ſubā ī ſui vnione tranſ-
eat ſeu cōuerta ī naturā accidētꝫ: ꝛ iſte modus
forte nō eſt poſſibilis ſicut patebit. 4. lib. et dico
ꝙ ſi eſſet poſſibilis: tñ ſꝫ eū nō poſſet ſaluari īcar
natio ſꝫ quā deꝰ dr hō natꝰ: paſſꝰ: mortuꝰ: ꝛ hmōi
qꝛ ꝑ naturā accidētis iſta nō pñt de filio dei verifi
cari. Alio modo pōt ītelligi ꝙ natura hūana ad-
uenit filio dei accidētaliꝛ: nō ꝙ trāſeat ī naturā ac
cidētis: ſed qꝛ īduit aliquē modū accidētis. Qđ

pōt intelligi tripliciter. Uno mō: q2 aduenit ali=
cui i actu: nō tñ coincidit in idē ſuppoſitū: ꝛ ſic ve
ſtis dʒ aduenire accidentalr hoi: ꝛ hoc mō poſuit
tertia opinio naturā hūanā in ptib⁹ ſuis aduení
re filio dei accidētalr q̄ſi quoddā idumentū. vt dí
ctum fuit ꝛ iſtud eſt erroneū: q2 ex eo qđ aduenit
extrinſece ꝛ p modū habit⁹ nō fit denoiatio quid
vel qualis ſit ille cui aduenit: ſed ſolū qualiter ſe
habet ſicut hō rōne veſtis nō dicit̄ q̄s ſit vel qua=
lis: ſʒ qualr ſe hʒ. habit⁹ eñ ſolū denoiat ſm gen⁹
ſuū qđ eſt ſic vel aliter ſe habere. Si ergo huma=
na natura adueñret filio dei accidētaliter p modū
habit⁹ ſm eam nō poſſet dici fili⁹ dei quid vel q̄s:
ſed ſolū qualr ſe h̄ns. hoc aūt dānatū eſt p alexan
drū papā extra de hereti. ca. cū xp̄s. vbi dicit̄ ſic.
Cū xp̄s ſit pfect⁹ hō qua temeritate auderet q̄dā
dicere ꝙ xp̄s ſʒ ꝙ hō nō eſt aliq̄d. ꝛ iō tertia opi=
nio q̄ ponit hoc cōdēnata eſt tanq̄ȝ erronea. Alio
modo dicit̄ aliquid aduenire accidētalr alicui: q2
aduenit enti in actu tēdēs in idē ſm ſuppoſitū: q2
inheret ei cui aduenit. ꝛ iſto modo non videt̄ poſ=
ſibile ꝙ aliq̄d adueniat alicui accidētalr niſi con
uertat̄ in naturā accidētiʒ: q2 oē ſubſtātiale vel eſt
materia vel forma vel ɔpoſitū. materia nulli pōt
aduenire p iherētiā cū ſit ſubiectū primū cui iſūt
cetera. Ipa aūt i nulloforma ſ̄bo aduenit materie
per inherētiā: ſed materia cui aduenit nō eſt ens i
actu: ſed ſolū i potētia. ſbā ſ̄bo cōpleta nō pōt alte
ri iherere: et ſi poſſet nō tñ ſic poſſet aduenire pſo
ne diuine: q2 nō pōt eſſe ſubiectū alicui⁹ inherētie
relinquit̄ ḡ ꝙ ſicut natura hūana nō trāſit i natu=
rā accidētis ſic nō aduenit accidētalr p inherētiā
pſone diuine. Tertio mō pōt dici aliq̄d aduenire
accidētaliter. q2 aduenit enti i actu cōpleto abſq3
inherētia cedēs i idē ſm ſuppoſitū cū eo cui adue
nit ſicuti ſi ram⁹ nouus inserat̄ arbori perfecte: ꝛ
hoc mō natura hūana pōt dici aduenire accidēta
liter pſone diuine: q2 cedit i idē ſʒ ſuppoſitū ꝛ ad
uēit enti i actu ɔpleto abſq3 iherētia vni⁹ ad alteꝝ.
¶ Ad argumēta principalia q̄ iāgūt ſolū primuȝ
articulū tenēt illi de pria opiniōe illi⁹ articuli ſic — *Ad rōnes añ oppo.*
ad primū ꝙ ex vnione aie cū corpore xp̄s nō hʒ eē
hois. ymmo requirit̄ illa vnio: ꝛ ſic interimit̄ minor
vel dicēdū ꝙ gñaliter etiā loquēdo in olb⁹ hoib⁹
ex vnione aie cū corpore aliquis non hʒ eſſe hois
niſi appelles ipm eſſe ipſam quidditatē ꝛ naturam
accipiēdo ipm eſſe p formalitate nature. nam ad
hoc ꝙ aliq̄s habeat eſſe hois requirit̄ vnio natu=
re ad ſuppoſitū. ¶ Ad ſecūdū dicēdū ꝙ malū cō
tingit ex multis cauſis. bonū ſ̄bo ex cā pfecta ſolū
ideo non ſequit̄: ſed ſola ſeparatio aie a corpore fa=
cit nō eſſe hoiem. ḡ ſola vnio cū corpore facit ho
minē. nā ꝛ ſi ita ſit ꝙ remota ſola vna vnione non
ſit hō. nō tñ pꝑter hoc ſequit̄ ꝙ ſolū illa poſita ſit
hō: q2 bñ ita eſt ꝙ q̄ñ multa requirūt̄ ad vnū ꝙ ſi
vnū illoꝝ requiſitoꝝ deſit ꝙ nō ſit illud vnū. nō tñ
ita eſt q̄ſi ſit vnū de illis q̄ requirunt̄ ad faciēdū
aliquod vnū tertiū ꝙ pꝑter hoc ſolū poſitū i eſſe
ſit illud tertium.

¶ Queſtio ſecunda.

Nō ſcda. SEcūdo q̄rit̄ vtrū in xp̄o ſit plu=
ralitas ſuppoſitoꝝ. ꝛ videt̄ ꝙ ſic
q2 oē qđ eſt aliud ꝛ aliud differt
ſuppoſito: ſed xp̄s ſm ꝙ de⁹ ꝛ ſm
ꝙ hō eſt aliud: ꝛ aliud. ḡ xp̄s ſʒ
ꝙ deus et homo differt a ſe ſup=
poſito. Minor pbat̄ p Aug. i enchiridion vbi di=
cit ꝙ diuia ſbā ꝛ hūana vtrūq3 ē fili⁹ dei: ſed aliud
ponit ſ̄bū: ꝛ aliud ponit hoiem. et Leo papa dicit
in q̄dā epla ꝙ vnū hoꝝ coruſcat miraclis: ꝛ aliud
ſuccūbit iniurijs. ¶ Itē illđ qđ magis eſt ꝓpriū — *Secundū*
nature min⁹ eſt ſepabile: ſʒ eſſe ſuppoſitū eſt magꝭ
ꝓpriū ſbē cōplete q̄ eē idiuiduū: q2 eſſe idiuiduū
cōpetit rei cuiuſlibet gñis: nō aūt eſſe ſuppoſitū
ſed ſoli ſbē. ḡ min⁹ pōt ſeparari a ſbā rō ſuppoſiti
q̄ rō idiuidui: ſʒ ab hūana natura i xp̄o nō fuit ſe
parata nec forte potuit ſepari rō indiuidui. ḡ nec
rō ſuppoſiti: ſʒ ɔſtat ꝙ fuit ibi ſuppoſitū diuinū. ḡ
duo ſuppoſita diuinū. ſcʒ ꝛ hūanū. ¶ Itē xp̄s ſm
ꝙ hō ɔtinet̄ in ſpē hūana. Dicit eñ dioniſi⁹. j. ca. — *Tertiū*
de diui. no. ꝙ intra nr̄am fact⁹ eſt naturā. q̄ natu
rā oēm ꝛ oēm ſupſubſtātialiter excedit: ſʒ xp̄o nō
ɔtinet̄ i ſpē hūana niſi ſit ſuppoſitū hūane ſpēi. ḡ
i xp̄o eſt aliud ſuppoſitū a ſuppoſito ſ̄bi. ¶ Itē
hō nomē ē ſuppoſiti: ſʒ ſm Aug. ꝛ alios ſctos in — *Quartū*
plurib⁹ locis hō fuit a ſ̄bo aſſūpt⁹. ḡ ſuppoſitum
fuit aſſumptū: ſʒ ɔſtat ꝙ i xp̄o fuit ſuū poſitū aſſu
mēs. ḡ plura ſuppoſita vnū aſſumēs ꝛ aliđ aſſum
ptuȝ. ¶ In ɔtrariū ē qđ dicit Dama. li. 3. in dño — *In oppo.*
nr̄o ieſu xp̄o duas naturas cognoſcim⁹. vnā autē
hypoſtaſim ſʒ hypoſtaſis grece idē ē ꝙ ſuppoſituȝ
latine. ergo ꝛc. ¶ Ulteri⁹ q̄rit̄ vtrū pſona diuina — *Scda q̄ſti uncula*
poſſit aſſumere naturā iā exiſtētē i ꝓprio ſuppoſi=
torū vr̄ ꝙ nō: q2 maior vr̄ idētitas eſſe ꝛ iſepabili=
tas ſuppoſiti nature ꝛ ecōuerſo q̄ ſit accñtis cuȝ
ſbā: ſʒ nūc eſt ſic ꝙ de⁹ nō poſſit aſſumere naturaȝ
hūanā niſi aſſumeret riſibilitatē q̄ ē ꝓpria ei⁹ paſ
ſio q̄re nō pōt aſſumere naturā nō aſſumēdo ꝓpriū
ſuppoſitū. cū ergo p oppoſitū nō poſſit ſuppoſitū
aſſumere q̄re nec naturā exiſtētē i tali ſuppoſito.
¶ Itē maior vr̄ eē depēdētia nature a ſuppoſito — *Secundū*
q̄ ſuppoſiti a natura ſicut iā pbat̄: ſʒ nūc ē ſic ꝙ
no pōt aſſumi ſuppoſitū ꝓpriū niſi aſſumat̄ natu=
ra ſicut petʒ ꝙ nō ptaſſumi ſuppoſitū humanū niſi
aſſumat̄ nā hūana q̄re multoforti⁹ nō pōt aſſumi
ſuppoſitū humane nature niſi aſſumat̄ ſuppoſitū
ſʒ ſuppoſitum nō pōt aſſumi quare ꝛc. Probatio
maioris: q2 vlr oē pfectū depēdet a pfecto ꝛ econ
uerſo. natura aūt q̄ ipfectū eſt reſpectu ſuppoſi=
ti q2 hʒ rōem partis: ſuppoſitū ſ̄bo rōem toti⁹ q̄re
ꝛc. ¶ Itē ſic ſe hʒ vt vr̄ natura humana ad aſſū= — *Tertium*
ptionē paſſiuā ſicut ſe hʒ natura diuina ad aſſum
ptionē actiuā: ſed nūc ſic eſt ꝙ natura diuina non
pōt aſſumere actiue niſi p ꝓpriū ſuppoſitū diuinū
q2 ſuppoſiti ē agere. ergo nec humana natura pōt
aſſumi paſſiue niſi p ꝓpriū ſuppoſitū: ſed ꝓprium
ſuppoſitū nō pōt aſſumi quare ꝛc. ¶ Itē ſi poſſet — *Quartum*
aſſumere naturaȝ nō aſſumēdo ſuppoſitū tūc ſup=
poſitū corrūperet̄: ſed hoc ē impoſſibile quare ꝛc.
Probatio ipoſſibilitatis ē per hoc: q2 ſuppoſituȝ
ſupra naturā ñ addit niſi quēdā modū reſpectiuū
ergo ſi ſuppoſitū corrūperet̄ manēte natura rela=
tio p ſe corrūperet̄ qđ ē ipoſſibile. ¶ Eodem mō
arguit̄. Si dimitteret̄ natura a ſ̄bo: tūc natura
hēret ꝓpriū ſuppoſitū ꝛ p ɔñs nature relatio ſola
eēt termin⁹ gñatōis qđ ſilr ē ipoſſ. ¶ Itē ſi poſſet — *Quintū*
aſſumere naturā i ſuppoſito currēte: ſʒ ɔñs ē falſū
et ipoſſ. ḡ ꝛc. Probatio falſitatiſ ɔñtiſ ē: q2 ſi aſſūe
ret naturā i ſuppoſito currēte. tūc curſus eēt ſil̄r ꝛ
ſemel in plurib⁹: q2 in ſuppoſito ꝓprio ipſi⁹ natu=
re aſſumpte et in ſuppoſito aſſumēte: et ita vnum
accidens in duobus ſubiectis. qđ eſt impoſſibile

¶ Contra qđ i fieri alicui⁹ pôt eẽ ſine aliquo i fa
cto eſſe illius pôt eſſe ſine illo exemplum eſt: q2 ſi
homo qñ generaſ poteſt eſſe ſine albedie hõ gene
ratus ꝛ iam in facto eſſe exiſtẽs pôt eſſe ſine albe
dine: ſed nunc eſt ſic ꝙ in fieri ipſi⁹ eſſe nature hu-
mane ſiue in generatõe potuit v̄bũ aſſumere ipaꝫ
ſine ſuppoſito ꝓprio. ergo ipam iã in facto eẽ exi
ſtentẽ in ꝓprio ſuppoſito pôt aſſumere nõ aſſumẽ
Nõ. ttia do ꝓpriũ ſuppoſitũ. ¶ Ulteri⁹ querif vtrũ pſo-
na diuina poſſit ſeparari a natura aſſumpta: ꝛ vi-
detur ꝙ ſic: q2 eandẽ potẽtiã hꝫ nũc de⁹ quã hũit
prius: ſed prius potuit ei vnire. ꝗ nunc pôt idem
ſed eã poſt vnionẽ poſſe non vnire eſt poſſe eã ſe-
parare. ꝗ ꝛc. ¶ Itẽ ſicut dei potẽtia ſe hꝫ ad crea
re et ad nichilare in oi creatura: ita ad aſſumere ꝛ
vnire ꝛ ſeparare i creaſ ſeu natura aſſumpta: ſed
ſicut pôt creare: ita pôt creatũ ãnichilare. ꝗ ſicut
pôt eã vnire: ita pôt vnitã ſeparare. Oppoſitũ q2
ſi poſſit eã ſeparare ſequeref ꝙ illa eſſet ſine ſup-
Rñſio ad poſito qđ falſũ ẽ. ꝗ ꝛc. ¶ Rñſio ad primã q̃ſtionẽ
p̃mã qõeꝫ vbi prio videndũ de hitudine nature et ſuppoſiti
in ſubſtantijs creatis. ¶ Secũdo ꝓpoſitũ ꝓpter
primũ ſciendũ quoſdã dicere ꝙ natura p eſſe tra-
hitur ad eẽ ſuppoſitale: ꝛ p eſſe idiuiduaſ. eſſe ãt
differt a natura ꝛ eſſentia: ꝛ ita ſuppoſituꝫ forma
liter ꝯſtitutũ p eſſe ꝛ ipm icludẽs realiter differt
.j. opinio. a natura: hec poſitio nõ pôt ſtare oino. ¶ Primo
Cõtra opi q2 illud qđ in ſuo formali ſignificato includit duo
nionẽ obij realiter diſtincta nõ eſt vere vnũ. vt pꝫ. 7. ꝛ. 8. me
citur taphiſi. Prima aũt ſubſtãtia eſt vere vnũ. ꝗ in ſuo
formali ſignificato nõ icludit duas actualitates
ſed ſcđm hãc opinionẽ eſſentia eſt act⁹ pfect⁹ pfe
ctione ſm ſpeciẽ. eſſe v̄o eſt alr⁹ act⁹. ꝗ ipoſſibile
eſt ꝙ prima ſubã p eſſentiam ꝛ eſſe in eſſe ypoſtati
co cõſtituaſ tanq̃ p duo realr diſtincta. ¶ Scđo:
q2 vt. 8. di. primi libri oſtẽſum eſt. Eſſe ꝛ eẽna ſunt
realiter idẽ. ꝗ conſtitutũ formalr p naturã et eſſe
nõ differũt re a natura. ¶ Tertio: q2 de hoc ſup-
poſito puta ſorte p ſe p̃dicaſ vlẽ: puta homo. tũc
q̃ro ſi hõ includat eſſe vel nõ: ꝓpotes dicere ꝙ non
q2 tũc formalr aliqđ icludet ſor. qđ nõ diceret for
maliter hõ ſcꝫ eſſe. ꝛ ita ſic ſor. ꝯparareſ ad hoieꝫ
ſicut totũ reale ad partẽ realẽ. ꝗ nõ p̃dicareſ p ſe
hõ de ſor. qđ falſum eſt. Si aũt hõ includat i ſuo
ſignificato eſſe: hõ non erit p ſe in p̃dicamento: q2
ſcđm iſtos indiuiduũ nõ eſt p ſe in p̃dicamẽto: eo
ꝙ icludiſ i ſuo ſignificato eſſe. Et vlteri⁹: q2 eẽ qđ
ieſt rei p̃ter eſſentiã eſt accñs rei. vñ ex hoc ꝓbant
vnitates forme ſbãlis: q2 ſcđꝫ ſupueniẽs eẽt acci
dẽs. Igiſ multo forti⁹ eẽ adueniens ꝯplete eẽne
erit accñs ſi differat ab eẽna. ꝗ hõ cõpoſit⁹ ex eſ-
ſentia ꝛ eẽ nõ eſſet p ſe in gñe ꝓpter ei⁹ duplex ſi-
gnificare hoc eſt falſum: quare eſt falſum ſuppoſi
tum differre a natura p eſſe quo in eſſe ſuppoſita-
2. opinio. li conſtituaſ. ¶ Alii dicũt ꝙ ſuppoſitũ hꝫ eſſe for
maliter ſuppoſitũ p quãtitatẽ: ꝛ ſic differt a natu
ra p quãtitatẽ: q2 p idẽ eſt ſubſtãtia ſuppoſitum p
qđ eſt indiuiduũ: ſꝫ idiuiduũ ẽ p quãtitatẽ: q2 rõ
diuiſiõis ꝛ indiuiſionis eſt q̃titas. ¶ Cõtra hoc
Cõtra ttiã tñ a q̃buſdã arguiſ ſic ¶ Primo: q2 in nõ hñtibus
opiniones quãtitatẽ ẽ ſuppoſitũ ꝛ natura. ꝗ ſaltẽ in iſtis non
daſ cã q̃re differat ſuppoſitũ a natura: ꝛ q̃re ibi ſit
ſuppoſitũ diſtinctũ. ¶ Scđo: q2 ſi q̃titas eſſet p̃ci
ſa rõ ſuppoſiti: tũc ibi eẽt idiuidua ſbã quanta ibi
eẽt ſuppoſitũ illi⁹ nature ſicut idiuiduũ: ſed i xp̃o
eſt ſbã indiuidua q̃titati: ſcꝫ hũanitas: ꝛ tñ nõ eſt
ibi ſuppoſitũ. ꝗ nõ ẽ q̃titas rõ ſuppoſitatõis. eſto
ꝙ eẽt idiuiduatõis. ¶ Tertio: q2 q̃titas aũt qđ-
cũqꝫ accñs nõ pôt eſſe rõ indiuiduatiõis ſbẽ. qđ
ꝓbãt: q2 ſm itẽtionẽ phi. ſbm imediatũ gñatiõis
eſt materia pria. Prio de gñatione ꝛ primo phiſi.
ita ꝙ i aduẽtu forme ſbãlis accñia p̃cedẽtia corrũ
pũſ: ꝛ ſilia forme inducẽde debita ꝯſequũſ. ita ꝙ
gñatio pri⁹ termiaſ ad ſubãm ꝯpoſiti ex materia
et forma et ex ꝯñti ad accñia tanq̃ ad poſteriora.
tũc arguiſ: q2 illud qđ eſt termin⁹ gñatiõis p ſe ẽ
hoc aliqđ ꝛ ſingulare: q2 gñatio ſicut ꝛ q̃libet ope
ratio termiaſ p ſe ad ſingulare. vñ vlia nõ ꝓſunt
ad gñationẽ. 7. metaphi. ſꝫ ſbã pri⁹ ordie nature
eſt termin⁹ gñatiõis q̃ accñia ſint cũ accñia ſequã
tur formã. ꝗ ſbã pri⁹ ordine nature eſt hoc aliqđ ꝛ
ſingulare q̃ accñia ſint in ea: ꝛ iõ accñia nõ ſũt cã ꝛ
rõ ſingularitatis ſbẽ. ¶ Itẽ vnũ ẽ rõ indiuiſiõis
i eo cui⁹ ẽ vnitas ꝛ cã diuiſiõis a quocũqꝫ alio. eo
ꝗ mõ quo aliqđ eſt vnũ i ſe p aliqđ: eo mõ hꝫ eſſe
diuiſũ p illđ idẽ a quolibet, cũ eadẽ ſit rõ idiuiſi
bilis in ſe ꝛ diuiſiõis a q̃libet alio ꝛ ecõtra: ſed p
q̃titatẽ hꝫ aliqđ vnitatẽ accidẽtalẽ ſicut ꝛ entita-
tẽ cũ accñs nõ det eſſe niſi accñtale. ꝗ p q̃titatem
hꝫ eſſe diuiſũ ab alio diuiſiõe accñtali: ſꝫ vna ſbã
diſtiguiſ ab alia ſbãlr: vt ſbã a ſbã. et formalr di-
cit vnitatẽ ſbãlẽ ſicut entitatẽ ſbãlẽ ꝗ ſbã non hꝫ
eſſe vnũ ꝛ diſtinctũ vt eſt hoc aliqđ de gñe ſbẽ per
q̃titatẽ vel qđcũqꝫ aliđ accñs: ſꝫ p vnitatẽ de gñe
ſbẽ. ¶ Itẽ vnitas, ꝛ dſtia nõ min⁹ repitur i genere
ſbẽ q̃ in genere accidẽtiũ eo ꝙ iſta ſumunſ ab vno
et ente: ꝛ maxime reperiſ in ſbã cũ de ipſa p prius
dicaſ: ſed in accidentib⁹ inuenitur vnitas ꝛ diffe
rentia numeralis: ſic ꝙ hec quantitas differt ab
hac quantitate: non p aliã naturã a natura hui⁹
quantitatis formalr loquendo: ergo in ſbã reperi
tur differentia numeralis numero ſubſtantiali p
naturã ſubẽ formalr loquendo. ¶ Itẽ differẽtia
aliquoꝝ indiuiduoꝝ i aliquo genere dꝫ accipi pe
nes illa q̃ ad gẽ⁹ illud ptinẽt vt i illo genere repo
nuntur: q2 aliter nõ ſũt indiuidua illi⁹ gñis: ſed p
q̃titatẽ ꝛ alia accñia ſortes ꝛ plato nõ ſunt indi-
uidua in genere: imo p ſuas ſubſtãtias vñ ſortes
nõ eſt hõ vel ſubſtantia niſi p ſuã ſubſtantiã: ꝛ ſilr
plato. ergo differẽtia duarũ pſonarũ ſubſtãtiarũ
que ſunt indiuidua ſubſtãtie debet formaliter ac
cipi penes ſubſtantiam et non penes accidentia.
¶ Itẽ ſicut ſpecies p̃dicamẽtoꝝ ſũt ipmixte: ita
ꝙ ſpẽs vni⁹ p̃dicamẽti nõ eſt de formali rõe ſpẽi al
teri⁹ p̃dicamẽti: ſic indiuiduũ vni⁹ p̃dicamẽti nõ
eſt de formali itellectu alteri⁹ p̃dicamẽti: ſꝫ ſi idi
uiduũ ſbẽ ꝯſtitueref in eſſe indiuiduali p q̃titatẽ
hãc indiuidualẽ indiuiduũ q̃titatis eẽt de forma
li intellectu eius: q2 conſtituẽs formaliter eſt de
formali intellectu cõſtituti: vt materia et forma
de intellectu compoſiti. hoc autem eſt falſum: q2
tunc idem eſſet dicere hec ſubſtantia ꝙ ſubſtãtia
quanta et ita eſſet nugatio dicere ſortes quantus
ſicut ſortes rõnalis. ergo ſubſtãtia prima nõ for-
maliter conſtituitur p quantitatẽ. ¶ Itẽ poſteri⁹
nõ eſt cã prioris: ſed indiuiduũ accidẽtis eſt po-
ſterius indiuiduo ſubſtantie vt cõmentator di-
cit. 7. metaphi. ergo accidens non eſt cauſa idiui
duatiõis ſubſtãtie. ¶ Preterea. eo ſubſtantia eſt
indiuidua quo hoc aliquid: ſed ſbã eſt hoc aliqđ
p formã ſubſtãtialẽ: vt pꝫ ex p̃ncipio ſcđi de aĩa
et per cõmentatorẽ. 8. metaphi. ꝗ nõ p quantitatẽ

¶ Itē illud qḋ ſupponit ſubſiſtētiā alicuiꝰ nō eſt
cauſa ꝙ illud ſit ſubſiſtēs: qꝛ cauſa nō pſupponit
effectū: ſ; accidēs vſ pſupponit ſubſiſtētiā ſubſtā
tie cū nō ſit ens niſi q̄ entis. ⁊ cōmentator .7. me
taphiſice dicit ꝙ indiuiduū ſubſtantie eſt priꝰ ꝙ
idiuiduo accidētis. ¶ Cū aūt ſm naturā ſubſtantie
nō fiat ꝑ miraculū indiuiduū ſubſtātie in ſe ⁊ ꝑ ſe
ſubſiſtat neceſſario ſicut accidēs pſupponit idiui
duationē ſubſtātie: ſic pſuppōit ſubſiſtētiā ordie
nature: ergo accidens nō eſt ratio ſubſiſtendi ſub
ſtātie: imo ecōuerſo. ¶ Tertiū ponūt ꝙ ſuppoſitū
realiter differt nō ꝑ aliquā rē ſ; ꝑ modū realē: qꝛ
ex vnione cū accidētibꝰ ⁊ ꝓprietatibꝰ relinqꝛ q̄daꝫ
modꝰ realiſ q̄ ſuppoſitū ꝯſtituiſ realiſ ⁊ formaliſ
Cōtra .3. ¶ Contra hoc arguit pmo/ qꝛ ipoſſibile eſt aliq̄
opiniones differre realiter/ ⁊ nō ꝑ rem. qꝛ ſicut nichil differt
ab alio niſi ꝑ rationē aliā a ratione alteriꝰ. ſic ni=
chil differt realiter ab aliquo niſi ꝑ rē. ¶ Ad hoc
tamen dicit a quibuſdā/ primo ꝙ nō eſt ſimile de
re et ratione: qꝛ res eſt magis fecūda q̄ ratio: et
ideo rōne ſue fecūditatis pōt res diſtingui reali=
ter nō ꝑ rem/ nō autē ratio. ¶ Scdo dicit ꝙ ali=
quid differt rōnaliter nō ꝑ rationē ſed ꝑ modum
rationis. Sed hoc nihil eſt: qꝛ licet ſit res magis
fecūda quo ad hoc ꝙ res eſt cauſa rationis et nō
econuerſo: et ꝙ res facit magis diſtinguere q̄ ra
tio/ tñ non eſt res fecūda niſi ſit res: ergo ad cau=
ſandā diſtinctionē realē nichil facit rei fecūditas
re nō exiſtēte. ſed cū ponas modū nō eſſe rem po
nendo modū nō ponis fecūditatem rei: quare ad
cauſandū diſtinctionē realeꝫ non ſufficit modꝰ q̄
nō eſt res. ¶ Itē ſicut ad ſterilē diſtinctionē q̄ eſt
ſm rationē oportet dare cauſaꝫ ſterilē q̄ eſt rō. ſic
ad fecūdā diſtinctionem oportet dare fecundam
cauſam q̄ eſt res q̄re ſtat ratio. ¶ Itē fecūditas
nō eſt ſignū imꝑfectionis rei ſed potiꝰ ꝑfectiōis:
ſi ergo ſterilis rō facit differre rōne ⁊ non aliter.
ſaltē nō minꝰ ſit fecūda erit res q̄ non minꝰ differ=
re faciet q̄ re. Nec valet ſecundū: qꝛ nichil eſt ma
gis modus rōis q̄ ſcḋe intentōnes/ ⁊ tñ ſunt res
rōnis ſicut dicit cōmentator .5. metaphiſice: ergo
modus rōnis erit ratio. ¶ Itē ens ⁊ res idē ſunt
vnde ſicut qḋ nō eſt ens eſt nihil/ ſic qḋ nō eſt res
eſt nihil: vt dicit Auguſtinꝰ pmo de doct. xp̄iana
ſed omne qḋ eſt ens vel eſt ens in aīa vel extra: er
go oīs modus vel eſt res extra aīam vel res ra=
tionis. ¶ Itē hoc patꝫ ꝑ magiſtrū coꝝ q̄ arguēs
cōtra differentiā intētionis dicit ꝙ differētia ſm
intētionē eſt differentia ſm rationē. patet ergo ꝙ
differētia realis eſt differētia ſm rem. Nō idē ꝓ=
baſ. qꝛ ipoſſibile eſt ꝙ alicui ꝯueniat denoīatiuū
alicuius forme niſi ſm ꝙ ei ꝯuenit forma aliq̄ a q̄
eſt denoīatiuū: vt nulli ꝯuenit album niſi ſm ꝙ ei
cōueniat albedo: ſed realiter eſt denoīatiuū eiꝰ qḋ
eſt res: igiſ cui ꝯuenit eſſe realiter eodem mō ſibi
cōuenit eſſe rem. q̄re q̄ diſtinguūſ vere realiter di
ſtinguūſ vere ſm rem ⁊ ſunt diſtincta. ¶ Itē ꝓ=
baſ ꝙ modꝰ realis eſt res: nā trāſcēdētia rōne ſue
cōitatis ſunt de ꝑ ſe ⁊ formali ſignificato cuiuſli
bet: ita ꝙ de quo pḋicanſ denoīatiue ⁊ in cōcreto
de eodē pḋicanſ in abſtracto: vt nihil ſit qḋ eorū
formalē pḋicationē exeat. Vñ philoſophꝰ .3. me=
taphiſice oſtēdit ens nō eſſe genꝰ: qꝛ nulla differē
tia eē pōt de qua nō pḋiceſ formaliter ens: ita ꝙ
illud qḋ eſt ens eſt eſſe: ⁊ entitas et eſſentia. ꝓpt
qḋ bñ tenet argumentū cōmētatoris .4. metaphi

ſice ꝯtra Auicē. q̄renē ꝓpter q̄d res eſt vnū/ aut
ſe/ aut alio. Si alio queram ꝑ q̄d nō teneret: niſi
de illo eſſe ⁊ entitas diceretſ: ſed ꝯſtat ꝙ res eſt ita
cōmune ſicut ens: igiſ de quo dicit denoīatiue de
illo dr̄ formaliter: vt qḋ eſt reale eſt res/ ſicut qḋ
eſt entitas eſt ens: ſed modꝰ ſm iſtos eſt realis: ergo
eſt res. ¶ Sed ꝯtra hoc inſtaſ: nā ꝑuatio eſt rea=
lis/ ⁊ tñ nō eſt res. ¶ Itē natura eſt trāſcendens
⁊ nihilominꝰ pḋicaſ denoīatiue: qꝛ dr̄ res eſt na=
turalis. ¶ Hec inſtātia nulliꝰ eſt apparētie qꝛ ꝑ=
uatio nō dr̄ realis niſi qꝛ ē ꝑuatio ꝑfectiōis rea=
lis. vnde ſicut denoīatiue dr̄ ita dr̄ formaliter: qꝛ
ſicut dr̄ priuatio ꝑfectionis realis ſic dr̄ priuatio
rei: imo ꝯtra ipſos eſt. ſi eñ volunt dicere hoc mō
modū realē/ ſicut ꝑuatio dr̄ realis cū priuatio nō
dicaſ res ⁊ ens niſi in habitudie: ſic nec modꝰ dice
tur realis niſi in habitudie eīn. ergo aliud cōpetit
ſibi formaliter q̄ eſſe talē realiter. ⁊ hoc eſt eſſe ſo
lū ſm rōnē ſic ꝯparantē. tale ꝓo nō eſt rō ꝑ ſe ꝯſti
tutiua alicuiꝰ poſitiui. Illud etiā qḋ ſoluiſ nō eſt
ꝯtra ꝓpoſitū: qꝛ ꝯcedo trāſcēdētia pḋicari deno=
minatiue/ dico tñ ꝙ de quo predicanſ denoīatiue
de illo pḋicanſ formaliter. Vñ ſicut aliq̄d dr̄ na
turale ita dr̄ natura/ accipiēdo naturam vt eſt de
trāſcēdētibꝰ/ ⁊ nō vt ſolū dr̄ de materia et forma
ꝑncipio motꝰ ſm ꝙ accipiſ .2. phiſi. ¶ Itē vt viſū
eſt ſ. accidētia abſq; miraculo pſupponūt ſubſi=
ſtentiā ſubiecti ⁊ ſubſtātie: ergo illud qḋ eſt poſte
rius accidente magis pſupponit qꝛ ſi pſupponit
aliq̄d neceſſario poſteriꝰ magis pſupponet illud:
ſed modus iſte realis cū relinquaſ ex vnione na=
ture cū accidētibꝰ ē poſterior accidētibꝰ: ergo mo
dus iſte pſupponet ſubſiſtentiā ſubſtātie: ⁊ ita nō
erit ratio ꝯſtituēdi ſuppoſitū. cōſtituiſ eñ de intra
nea ratione ⁊ q̄dditate ſuppoſiti: ſed cū modꝰ ꝓ=
ſupponat ſubſtātiā ⁊ accidētia/ modꝰ ⁊ accidētia
ingrediunſ formalē rōnē ꝯſtitutiuā ſuppoſiti: er
go de formali ſignificato ſuppoſiti erit modus ⁊
ſubſtātia ⁊ accidētia ex q̄ꝝ vnione derelinquiſ ta
lis modꝰ: ⁊ ita ſuppoſitū differret a natura nō ſo
lum ꝑ modū ſed etiā ꝑ accidētia realia ⁊ ita ꝑ rē/
qḋ eſt ꝯtra eos. ¶ Itē cū modus ſit accidēs cōſe
quēs accidētia/ ⁊ ſuppoſitū conſtitutū ꝑ modum
erit ens ꝑ accidēs: ſ; ſubſtātie ſuppoſitū nō ē ens
ꝑ accidēs/ imo ens ꝑ ſe vnū. Unde pma ſubſtātia
dr̄ maxime ꝑ ſe eſſe in pḋicamētis. imo iſti dicunt
ꝙ eſſe nō eſt accidēs vt ſubſtātia ſit ꝑ accidens: ſ;
reduciſ ad genꝰ ſubſtātie: ergo ſuppoſitum qḋ eſt
ſubſtātia pma nō eſt cōſtitutū ꝑ modū ꝯſequentē
vnionē accidētalē q̄lis eſt vnio accidētis ⁊ ſubſtā
tie: et ideo cū pma ſubſtātia ſit maxime ⁊ ꝑ ſe ſub
ſiſtēs: vñ poniſ in tertio modo ꝑſeitatis pmo po
ſterioꝝ qꝛ ſolitarie ſubſiſtit ⁊ nō ꝑ naturā alicuiꝰ
extrinſeci cū eſt in ꝓprio ſuppoſito erit ſubſiſtens
ſolū ꝑ ea q̄ ꝑtinent ad naturā ⁊ ſubſtantiam eius.
¶ Unde tenēt aliq̄ ꝙ ſuppoſitū non differt realiſ
a natura cuiꝰ eſt ſuppoſitū vt ſortes ab hūanitate
ꝓpter qḋ philoſophꝰ .7. metaphiſice dicit ꝙ in ſub Quarta
ſtātiis idē eſt ꝙ q̄d eſt ſcꝫ natura/ ⁊ hñs ſcꝫ ſuppo opinio.
ſitū. ¶ Sed aliq̄ dicūt ꝙ verū ē de ſuppoſito vni
uerſali ſcꝫ hoīe ⁊ hūanitate: nō aūt de ſuppoſito
particulari ſcꝫ ſorte. Hoc autē nō eſt verū: nā ſta
tim ſubdit philoſophus. Singlariū eñ nō aliud
videſ a ſuimet ſubſtātia. ⁊ ꝙ q̄d erat eſſe dr̄ ſingu
lari ſubſtātia. vbi cōmentator dicit. Apparet ei ꝙ
ſingulare nichil aliud eſt q̄ q̄dditas eius ⁊ appa

vel in cōmento.8. Quidditas eſt ſingularis ſub-
ſtātie. ſbi gr̃a/ ſor.nichil aliud eſt ꝙ aīalitas ꝛ ra-
tionalitas. vnde ꝑ eandē ꝯſtituit̃ ſuppoſitū ꝛ na-
tura: vt in materialib⁹ ꝑ materiā ꝛ formā/ in ſepa-
ratis ꝑ formā ſolā q̄ eſt tota eſſentia. ¶ Nec va-
let ꝙ arguit̃ de ꝗtitatis diuiſione ꝛ idiuiſione: q2
ſicut eſt vnū pn̄cipiū numeri de genere ꝗtitatis/
ſic eſt vnū qđ ꝯuertit̃ cū ente. ꝛ ita pōt eſſe aliqđ
ꝛ vnū ꝛ idiuiſum ꝛ vnū nūero vnitate accidētali:
et ſic ꝗtitas eſt rō idiuiſionis ꝛ principiuꝫ. Alio
modo in diuiſione ſubſtātiali: ꝛ ſic eſt ſubſtātia ꝓ-
ma vna ꝑ formā ſuā ꝛ ſubſtātiā: ꝛ q2 ꝓma ſubſtan-
tia principali⁹ eſt ſubſtātia ꝛ formalius ꝙ quātā
Jdeo principali⁹ ꝛ formali⁹ eſt idiuidua ꝛ hoc ali-
quid ſubſtātia ꝑ ſubſtātiā ꝙ ꝑ quātitatē. vnde ad
rationē idiuidui ſubſtātie formalit̃ ꝛ itranee non
eſt niſi materia ꝛ forma in reb⁹ habētib⁹ materiā.
¶ Quid aūt ſit pn̄cipali⁹ vel materia vel forma
videt̃ aliquib⁹ ꝙ materia: q2 philoſoph⁹ ꝛ cōmen-
tator.7. metaphiſice attribuere videnť pluralita-
tē idiuiduoꝝ nūeralē materie. Sꝫ hoc nō pōt ſta-
re: q2 ꝑ qđ idiuiduū eſt in actu ꝑ illud principali⁹
eſt idiuiduū cū dicat ipſum idiuiduū ens actu: ſꝫ
idiuiduū ſubſtātie principali⁹ eſt actu ꝑ formā: ꝗ
idiuiduū eſt principali⁹ ꝑ formā. Unde cōmēta-
tor.2. de aīa dicit ꝙ hoc idiuiduū non eſt niſi ꝑ for-
mā ſuā non ꝑ ſuā materiā. ¶ Jtē quicqđ ꝑ aliqđ
habet eſſe indiſtinctū in ſe ꝛ diſtinctuꝫ a quolibet
alio ꝑ illud hꝫ eſſe idiuiduū: ſed res ꝑ ſe habet eē
ſubſtātialiter idiſtinctū/ ꝛ diſtictū a quolibet alio
ꝑ formā ꝛ materiā: q2 ꝑ nihil aliud habet eſſe ſub-
ſtātialiter: p̄cipali⁹ aūt ꝑ formā q̄ eſt act⁹ q̄ diſti-
guit: ergo principali⁹ habet ſubſtātia eē hoc ꝑ for-
mā. qđ dicit plane ꝯmētator.7. metaphiſice. ſub-
ſtantia demōſtrata indiuidua nō eſt vna niſi ꝑ na-
turā q̄ eſt forma. ¶ Sic igit̃ licꝫ ad eſſe indiuidui
ſubſtātie habētis materiā ꝛ formā cōcurrat tam
materia ꝙ forma: principalior tñ eſt forma ꝑ quā
principali⁹ ſubſtātie eſt ſubſtātia ꝛ hoc aliqđ. vñ
cōmētator.7. metaphiſice. Subſtantia dr̃ de for-
ma ꝑ quā idiuiduū ſubſtātia dr̃ hec ſubſtātia ꝛ eſt.
Sciēdū tñ ꝙ ad ſubſtātiā ꝓducendā reqrit̃ agēs
materiā trāſmutās ꝛ dimēſiones ꝛ alia diſponen-
tia ad formā q̄ oīa in aduētu forme corrūpunt̃ et
poſt illis iducunt̃ formā cōcomitātia. Et ſi q̄rat̃
ꝑ quid hec forma eſt/ dr̃ ꝙ ab agēte efficiēter/ diſ-
poſitiue a diſpoſitiōib⁹/ ſubiectiue a materia: for-
maliter aūt ꝛ cōpletiue a ſeipſa. Nec philoſoph⁹
vult materiā principali⁹ eſſe principiū ꝙ formā:
ſed magis materiā nolat: tū q2 efficiēs nō attin-
git hāc formā niſi ꝑ trāſmutationem materie: tū
forma vt hic vocat̃ pars materialis: ſicut mate-
ria ſcđm ſe nō vt hec accepta dr̃ pars formalis.7
metaphiſice. ſuppoſitū igit̃ de ꝑ ſe ꝛ formali ſigni-
ficato nō differt a natura. Unde ſcđm cōmētato-
rē ſi diffiniat̃ prima ſubſtātia nō ponet̃ aliud l diſ-
finitiōe ei⁹ aliter nō erūt ꝓme ſubſtātie. Dicit eñ
ibi ꝯmētator. manifeſtū ꝙ prime ſubſtātie ſūt idē
cū ſuis q̄dditatib⁹: q2 ſi nō/ nō erūt ꝓme ſubſtan-
tie: differt tñ ſm rōnē ꝛ modū ſignificādi: q2 natu-
ra ſignificat eſſentiā abſolute puta hūanitas nec
vt in ſe nec vt i alio: ſed ſcđm ſe ꝛ abſolute: ꝛ ideo
dicit naturē ꝑ modū forme ꝛ partis. Suppoſitū
vero ſignificat ꝛ dicit eandē rem nō abſolute ſꝫ vt
in ſe ſubſiſtētē ꝛ nō in alio: ꝛ ideo ſignificat ꝑ mo-
dū toti⁹ ꝛ habentis. ¶ Ex quo ſequit̃ ꝙ ſuppoſi-
tū in creaturis aliqđ ꝯcernit ꝛ aliquā rē cōnotat
quā nō cōcernit natura ex ſuo modo ſignificādi
imo excludit. q2 ei ſignificat ꝑ modū forme exclu-
dit eſſe extraneū ab ea. Suppoſitū ſo q2 ſignifi-
cat ꝑ modū toti⁹ ꝛ habentis nō excludit: imo cō-
notat ꝛ accidētia q̄ in eo fundant̃. ꝓpter qđ natu-
ra de ſuppoſito nō ꝓdicat̃: et aliqua verificant̃ de
ſuppoſito q̄ nō de natura ꝛ ecōuerſo. Unde licet
eadē res itranee ſit natura ꝛ ſuppoſitū: q2 tñ ſup-
poſitū dicit naturā vt in ſe nō in alio ſubſiſtens.
verificat̃ ꝙ ſuppoſitū nō eſt a ſbo aſſumptum. et
q2 natura de ſe nō dicit in ſe vel in alio eſſe nō eſt
contra rōnē ei⁹ alteri vniri vel in alio ſubſiſtere: ꝛ
ideo verificat̃ ꝙ natura aſſumpta eſt non q̄n tota
realitas humane nature q̄ eſt in ſuppoſito ꝓprio
ſit in ſuppoſito ſbi: ſed ꝓ tāto q2 ex hoc ꝙ ſuppo-
ſitum in ſe ſubſiſtit dicit excluſionē alteri⁹ in quo
ſubſiſtit. Natura aūt nō et ideo natura dicit̃ aſſū-
pta ꝛ nō ſuppoſitū: q̄re natura ꝛ ſuppoſitū nō di-
cunt de formali ſignificato aliā rē. ſed vnā ꝛ eādē
differētē ſm rōnē et differūt re cōnotata. ¶ Hec
videt̃ intētio fratris Tho 2. quoli. q.4. ꝛ.1. parte
q.3. arti.3. ꝛ phi.7. metaphiſice. q̄ ꝓmo ponit ꝙ i
ſubſtātijs idē eſt ꝙ q̄d eſt ꝛ hñs ipſum. qđ verum
eſt q̄tū ad principale ſignificatū. Alibi aūtē dicit
ꝙ in hijs q̄ cōcepta ſunt cū natura nō eſt idē. qđ ē
intelligendū ꝙ accidētia cōnotāt ſuppoſitū ꝛ nō
natura. Nec ex hoc debet dici ſuppoſitum cono-
tatiuū vt quidā male arguūt ꝙ cōnotatio non eſt
ratio cōſtitutiua ſuppoſiti/ imo natura vt in ſe in-
nitit̃. Et ideo debet magis dici ſuppoſitū natura
ſe ꝙ cōnotatiuū. ¶ Quantū aūt ad ꝓpoſitū di-
cendū eſt ꝙ in xp̄o tm̄ vnū ſuppoſitū ſcꝫ ſup- Articul⁹ ſecundus huius.1. q̄ſtionis. Durā. diſ. p̄nti. q.1.
poſitū filij ſubſiſtēs in duab⁹ naturis diuina ſcꝫ et
hūana qđ patet ſupponendo ea q̄ ſunt fidei ꝛ ſcri-
pture. Fides eñ ꝛ ſcriptura verificāt has ꝓpoſi-
tiones. fili⁹ dei eſt homo. fili⁹ dei eſt īcarnat⁹. paſ-
ſus. ꝛ cōſiles. ¶ Ex hoc ſic arguit̃. Nichil ꝓdica-
tur de altero ꝛ i q̄d ꝛ denoīatiue denoīatiōe for-
mali ꝛ nō ſolū extriſeca niſi ſit vnū ſm ſuppoſitū
cū illo: ſed vt dictū eſt ſcđm fidē ꝛ ſcripturā hūa-
na natura de filio dei ꝓdicat̃ cōcretiue ꝛ in q̄d. di-
cendo fili⁹ dei eſt homo. et denoīatiue denoīatio-
ne formali ꝛ nō ſolū extrinſeca dicēdo de⁹ eſt in-
carnat⁹. humanat⁹. ergo humana natura cū filio
dei eſt vnū ſuppoſitū. Minor patꝫ ex varijs locis
ſcripture. Maior ſimiliter manifeſta eſt. Nūꝗ eñ
illa q̄ differūt ſcđm ſuppoſitū ꝓdicant̃ de ſe iuicē
ſcđm quid ꝛ denoīatiue niſi denoīatione extrinſe-
ca. ſicut dicit̃ hō veſtit⁹. Ois eñ denoīatio itrin-
ſeca eſt ab aliquo ſcđm ſuppoſitū in diſtincto. er-
go humana natura in xp̄o nō diſtinguit̃ a verbo
ſcđm ſuppoſitū. ergo īpoſſibile eſt ſaluare verita-
tē ſcripture ponēdo in xp̄o duo ſuppoſita. ¶ Ali-
qui tñ crediderunt eā poſſe ſaluare ponēdo i xp̄o
vnitatē ꝑſone cū pluralitate ſuppoſitoꝝ. qđ inclu-
dit cōtradictionē ꝛ incidit in dānatū errorē. Cō-
tradictionē icludit: q2 q̄ñ aliqua duo ſe habent ſi-
cut ſuperius ꝛ iferi⁹ directe/ plurificato vno plu-
rificatur aliud: ſed ſupoſitū ꝛ ꝑſona ſe habēt ſicut
ſuperi⁹ ꝛ iferius q2 illđ idē quod dicit ſuppoſitū
in gn̄e ſubſtātie abſolute dicit ꝑſona in genere in-
tellectualis nature: ergo ponēdo plura ſuppoſita
i intellectuali natura neceſſe ē ponere plures ꝑſo-
nas: ſed vtraqꝫ natura in xp̄o ſcꝫ humana ꝛ diui-
na eſt intellectualis ꝗ ſi ſint in chriſto plura ſup-

poſita·ergo ⁊ plures pſone. ⁊ ideo vtrūq; eoꝝ de
pari dānatū eſt in cōſilio cōſtantinopolitano ſub
his ꝟbis ſi qs introducere conet̃ in xp̄i myſterio
duas ſubſtantias ſeu duas pſonas anathema ſit:
ſubſiſtētia aūt ibi accipit̃ ꝓ ſuppoſito vel yppoſta=
ſi. Incidit etiā i errorē neſtoꝝ q̄ dixit ſuppoſituz
aſſumptū vniri pſone diuie ſm̄ dignitatē honoris
inq̄tuz oīs honor q̄ exhibet̃ filio dei exhibet̃ illi
hoī ꝓpter ꝯiunctionē ad filiū dei: ⁊ ideo dixit tm̄
vnā pſonam eſſe in xp̄o licet eſſent duo ſuppoſita.
Hoc aūt eſt dānatū approbāte ſynodo epheſina
ſub his verbis. Si qs in xp̄o diuidit ſubſiſtētias
p adunationez copulās eas ſola cōiunctione q̄ eſt
ſm̄ dignitatē vel auctoritatē vel potētiā ⁊ nō ma
gis ꝯcurſu ſcd̄m adunationē naturalē anathema
ſit. Sic ergo patet q̄ p̄ma opinio nō ſolū eſt fal=
ſa ſed ⁊ hereſis damnata ab eccleſia in concilijs.
Ad rōes pricipales p̄me q̄ſtio nis. ¶ Ad argumēta p̄ncipalia rn̄dēdū eſt. Ad p̄mū
dicendū q̄ ſicut alterū ⁊ alterū noiant differētiā
accidētalē: ita aliud ⁊ aliud differentiā ſubſtātia=
lē. Et ideo ſicut i eodē ſuppoſito poſſunt viciſſim
eſſe diuerſa accidētia ſcd̄m q̄ pōt dici alterū ⁊ al
terum. ſic xp̄s in quo ſunt diuerſe ſubſtātie pōt di
ci aliud ⁊ aliud maxim: cū determinatione natu
re dicendo q̄ eſt aliud ſcd̄m naturā diuinā/ aliud
ſcd̄m humanā: hoc eſt habēs aliud ⁊ aliud quoꝝ
vtrunq; pōt eſſe abſq; multiplicatione ſuppoſiti.
Et ſic intelligēde ſunt auctoritates b: i Auguſti=
ni ⁊ Leonis pape: cui cōcordat Grego. nazāzen⁹
in epl'a ad cidimū dicens. Sic aliud ⁊ aliud ſunt
ea ex quib⁹ ſaluator eſt: ipſe autē nō alius ⁊ ali⁹.
¶ Ad ſecundū dicendū q̄ magis ꝓprium nō eſt
ſemꝑ magis ſeparabile: magis eñ ꝓpriū eſt hoī
eſſe bipedē q̄ eſſe aīal: qr cū plurib⁹ ꝯuenit hō cū
eo qd̄ eſt aīal q̄ in eo qd̄ bipes: ⁊ tñ bipes magis
pōt ſeparari ab hoīe q̄ aīal. Similiter in ꝓpoſi=
to eſt eſſe indiuiduū cū ſit idē q̄ eſſe vnū numero:
magis eſt iſeparabile a ſubſtātia et quacūq; alia
re q̄ q̄cūq; alia ꝓprietas poſterioris. eſſe autem
ſuppoſitū eſt ꝓprietas poſterior/ ⁊ ſe hn̄s p additi=
onē ad eſſe indiuiduū: qr ſuppoſitū dicit̃ indiui
duū p ſe ſubſiſtēs: ⁊ ideo ecōuerſo debet dici q̄ ſup
poſitū cū ſit poſteri⁹ q̄ indiuiduū ⁊ includat ipm̄
magis pōt ſeparari a ſubſtātia q̄ ratio indiuidui
¶ Ad tertiū dicēdū q̄ xp̄s rōne nature eſt in ſpe
cie hūana: ⁊ ſic eſt yppoſtaſis vel ſuppoſitū nō q̄dē
p hūanā naturā cōſtitutū: ſed vt habēs naturam
hūanā: ⁊ hoc ſufficit ad hoc vt poſſit dici eē i ſpē
hūana. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ vbicūq; btūs Aug.
et alij ſcti dicūt hoiem a filio dei aſſumptū eſſe ex
ponendū eſt hoiem .i. hūanitatē. ſicut eñ pri⁹ di=
ctū fuit/ doc. ſcti in dictis ſuis nō ſeruāt ſemꝑ ꝓ=
prietatē locutiōis. ſic ergo p3 q̄ p̄ma opinio que
ponit hoiem aſſumptū ⁊ pluralitatē ſuppoſitoꝝ
negādo pluralitatē pſonaꝝ. in his oib⁹ et alijs que
Riſſio ad ſecūdā q̄ſtionem. ſequūt̃ falſa eſt ⁊ heretica. ¶ Ad ſecūdā q̄ſtionez
dr̄ q̄ q̄ſtio pōt dupl' intelligi. Uno mō ſic ſcz q̄ aſ
ſumeret̃ natura ita tñ q̄ ſuppoſitū nō maneret ſz
corrūperet̃. Alio mō pōt itelligi ſic ſcz q̄ natura
aſſumeret̃ ſuppoſito nō aſſumpto/ ſed tñ ipſo ma
nēte ⁊ nō corrupto: ⁊ p cōſequēs q̄ natura ipſa eſ
ſet in plurib⁹ ſuppoſitꝭ pſonata/ videlz i ꝓprio ſup
poſito manēte ⁊ nō aſſumpto et in ſuppoſito aſſu
mente. et ideo in q̄ſtione iſta hoc ordie ꝓcedit̃ q̄
p̄mo oſidit p̄mā partē q̄ſtiōis iſti⁹. Scd̄o aliā par
tem. Tertio q̄ magis fuit ꝯgruū aſſumere natu=
rā q̄ nūq̄ fuit i ꝓprio ſuppoſito ¶ Quātū ad p̄mā
partē dr̄ q̄ pōt natura aſſumi ſuppoſito nō manē
te ſed corrupto: nā ſicut ex parte accidētꝭ videm⁹
q̄ de⁹ nō ſolū facere poſſet vnū accidēs creatū vl'
factū eſſe p ſe ſtās imediate abſq; hoc q̄ pri⁹ ha=
buiſſet actualē inherētiā in ſubiecto ſed etiā poſ=
ſet facere ⁊ facit vnū ⁊ idē accidēs nūero p ſe ſtās
qd̄ pri⁹ fuit inherēs ſicut p3 in ſacramēto altaris.
Ex parte iſta dico q̄ nō ſolū pōt facere naturā q̄
nunq̄ fuit ſuppoſitū eſſe p vnionē in diuino ſup=
poſito ſicut eſt modo de natura aſſumpta a ꝟbo:
ſz etiā pōt aſſumere naturā q̄ iā habet ꝓpriū ſup
poſitū ⁊ eſt nūc p ſe ſubſiſtēs/ ⁊ facere q̄ talis ſub
ſtantificaret̃ in diuino ſuppoſito ꝓprio ſuppoſito
nō manēte. ¶ Alia ratio ſimiliter eſt ad hoc: qr ex
quo alia eſt rō ipſi⁹ nature vt idiuidua eſt ⁊ vt fa=
cit ſuppoſitū pōt de⁹ influere nūc ad naturaz q̄ eſt
modo in ſuppoſito ꝓprio vt maneat idiuidua ip=
ſam aſſumēdo ad ſe ⁊ nō influere vt maneat ſup=
poſitata p ꝓpriā ſuppoſitationē ſicut fecit aſſumē
do naturā q̄ nunq̄ fuit ſuppoſitū. ¶ Quantū ad Prīa opinio.
aliā partē q̄ſtionis dicūt aliq̄ q̄ non/ aliq̄b⁹ moti
rationib⁹ quarū prima eſt. Hoc ſuppoſitū qd̄ ē na
tura ſunt idē realiter ſm̄ eos. cū ergo ex ypoteſi
ponat̃ q̄ ſuppoſitū ⁊ natura iā hn̄t talē idētitatē:
qr ſupponit̃ q̄ aſſumat̃ natura iā exiſtēs i ſuppo=
ſito ipoſſibile eſt q̄ aſſumat̃ natura ⁊ nō aſſumat̃
ſuppoſitū ex quo ſunt idē: ⁊ ſupponit̃ ex ypotheſi
q̄ iā talē habeāt idētitatē in actu. q̄re ⁊c. ¶ Itez
natura diuina nō eſt niſi in trib⁹ ſuppoſitis relati
uis habentib⁹ tria eſſe relatiua. ergo ipoſſibile eſt
vt videt̃ multo forti⁹ q̄ natura aliqua creata ſit i
duob⁹ ſuppoſitis habētib⁹ duo eſſe abſoluta: ſed
nunc eſt ſic q̄ talis natura ſi aſſumeret̃/ maneret in
ſuppoſito ꝓprio ipſo ſuppoſito nō aſſūpto in duo
bus ſuppoſitis habētib⁹ duo eſſe abſoluta qr i ꝓ=
prio ſuppoſito qd̄ eſt abſolutū et in ſuppoſito di=
uino qd̄ habet eſſe aliqd̄ abſolutū aliud ab eē ſup
poſiti creati: qd̄ q̄dē eē abſolutū eſt illd̄ qd̄ eſt cō
mune trib⁹ pſonis diuinis. ergo ⁊c. ¶ Itē ſeq̄ret̃
q̄ eadē natura eſſet ſiue eſſe poſſet beata ⁊ miſera
btā in ſuppoſito diuino. miſera in ſuppoſito crea
to. ¶ Alij ꝟo ſunt q̄ dicūt q̄ pōt de⁹ aſſumere na=
turā exiſtentē iā in ꝓprio ſuppoſito: nec vidēt ra=
tionē q̄re nō. Hoc aūt ſic declarāt i diuinis ⁊ hu=
manis. in diuinis ſic/ nos videm⁹ q̄ aliq̄ ſunt rea
liter idē puta pſona ⁊ natura: ⁊ tñ actus realis at
tribuit̃ pſone q̄ nō cōpetit eſſentie ipſi. Exēplum
generatio eſt act⁹ realis q̄ attribuit̃ pſone ⁊ nō eſ
ſentie. Dicim⁹ eñ q̄ pſona generat: nō tñ q̄ eſſen
tia generet vel generet̃. et ſilr̃ dicim⁹ q̄ eſſentia q̄
eſt vna in trib⁹ pſonis et p̄ncipalit̃ in eis aſſumit̃
vt ita loquar ad pſonalitatē alicui⁹ pſone: ⁊ nō di
cimus q̄ perſona aſſumatur: ſicut patz q̄ eſſentia
q̄ eſt in patre aſſumit̃ ad pſonalitatē filij: nō tñ ip=
ſe pater aſſumit̃ ad talē pſonalitatē. Similiter p3
in hūanis actib⁹ intētionalib⁹. Nā nō obſtante q̄
albedo ⁊ hec albedo ſint idē realiter: tñ itellectio
pōt bene ferri ad albedinē obiectiue abſq; hoc q̄
ferat̃ i hāc albedinē. ergo eodē modo pōt eſſe nō
obſtāte q̄ ſuppoſitū ꝓpriū ⁊ natura ſint idē q̄ na
tura ipſa ſic exiſtēs in ſuppoſito realiter aſſumat̃
ſuppoſito ꝓprio manēte ⁊ nō aſſumpto. ¶ Ad p̄ Ad rōes p̄me opi.
mā rationē alteri⁹ opinionis reſpōdēt iſti dicētes
q̄ ex eodē ꝓbari poſſet q̄ eſſentia diuina genera=
ret cū eſſentia diuia ſit idē in ipſa pſona/ ⁊ iā nūc

inter ſe habeāt talē idētitatē.ideo nō valet. Verū
tamen aliter dicūt ꝙ ſicut in eodē continent multe
ꝑfectiones vnite bene pōt aliqd vniri cū illo ſcdm
vnā ꝑfectionē ⁊ nō vniri ſcdm aliā ꝑfectionē quā
tn̄ ꝯtinet vnitiue. Similiter dicūt nunc ſic eſt ſup
poſitū ⁊ natura indiuiduata dicūt in eadē natura
ꝑfectionē aliam ⁊ aliam vnitiue in ipſa cōtentā.
et ideo bene pōt vniri aliqd ad ipſam naturā vt
indiuiduata eſt: qḋ tn̄ nō vniret ſibi vt eſt ſuppoſi-
tum. ¶ Ad ſecundū dicit ꝙ nō vidēt cauſam quare
deus non poſſet facere vnū accidēs numero in di
uerſis ſubiectis abſolutis: ⁊ eodē modo vnā na-
turā in diuerſis ſuppoſitis habētib⁹ duo eſſe ab-
ſoluta: imo dicūt ⁊ credūt ꝙ poſſet. Cū ꝓ dicit
ꝙ natura diuina eſt in trib⁹ ſuppoſitis relatiuis/
dicendū ꝙ hoc eſt naturaliter ex natura talis eſ-
ſentie. nō tn̄ ſequit ꝓpter hoc ꝙn ſupnaturaliter
ꝑ virtutē ſupnaturalē poſſit eſſe vna natura crea
ta in duob⁹ ſuppoſitis vel trib⁹ habentib⁹ diuerſa
eſſe abſoluta: ſz bn̄ ſequit ꝙ hoc nō poſſit fieri na
turaliter in virtute naturali. ¶ Ad aliud dicen-
dū ꝙ non eſſet miſera ⁊ beata ſiḋ: imo vbiq; eſſet/
btā eēt. ſz tn̄ nō eēt btā i ſuppoſito ꝓꝑo vt ibi eēt
ſz ibi btā eēt. Exēplū. ſi vn⁹ ocul⁹ nūc eēt rome et
pariſi⁹: ⁊ clau⁹ eſſet infix⁹ in oculo exiſtēte rome ⁊
pariſi⁹/ille clau⁹ eſſet infix⁹ oculo exiſtēti pariſi⁹
ſed tn̄ nō vt ibi eſſet videlz pariſi⁹. ¶ Tertio di-
cit ꝙ magis fuit cōgruū aſſumere naturā in ſup-
poſito nō exiſtēte. Cui⁹ rō eſt hec. qꝛ ſi aſſumpſiſ-
ſet naturā iā exiſtentē in ſuppoſito: illud ſuppoſi
tum fuiſſet pri⁹ generatū: ⁊ ꝑ cōſequēs cū nulloꝝ
habuiſſet vnionē tale ſuppoſitū pri⁹ gn̄atū ad di
uinitatē ſeqret ꝙ virgo glioſa nō diceret mr̄ dei
⁊ hoīs/q̄ eſt maxima nobilitas ꝟginis glioſe: qḋ

Cōtra .2. opionem.

eſt cōtra Dam. li. 3. vbi dicit ꝙ nō ſolū fuit mater
hoīs puri nec dei nudi i ſe: ſed dei ⁊ hoīs. ¶ Sz
aūr iſti dicūt naturā ſuppoſitā poſſe aſſumi pri
mo ſuppoſito manēte/ eſt cōtra id qḋ dixerūt. ꝟ.
di. 1. ſcz plures ꝑſonas nō poſſe aſſumere vnā na-
turā. Idē arguēdo ſupponebāt ꝙ ꝙdlibz ꝓpriū
ſuppoſitū nō poteſt aſſumi ab alio. ¶ Itē eſt con
tra veritatē: qꝛ naturā ſuſtētari a ꝓprio ſuppoſi-
to nō eſt aliud ꝙ ipſam alteri nō iniri. aſſumi non
eſt alteri iniri. vn̄ eſt ꝯtradictio naturā ſubſiſten-

Ad rōnes ꝑme opi.

tem aſſumi nō corrupta ꝑma ſubſiſtētia. ¶ Ad ꝑ
mū dicēdū ꝙ nō eſt ſile de diuis ſuppoſitis in q̄-
bus eſt vnū ſubſiſtere cōmune, ꝓpt qḋ natura vna
diuina ſubſiſti ꝑ illa plura ſuppoſita ſit vt ḋ. vi-
ſum eſt. Aliud eſt de ſuppoſito creato ⁊ increato
in qb⁹ ſunt ſubſiſtētie nō nate cōcurrere in vnā na

Ad rōnes ꝑncipales 2. q̄ſtiūcle Ad ꝑmuꝫ

turā. ¶ Ad ſecundū dicendū ꝙ nō ſequit/ ꝙ nec
pōt intelligi ſine alio: ergo aſſumi. qꝛ humanitas
pōt intelligi nō intellecta hac hūanitate vel illa:
non autē aſſumi. ¶ Ad ꝑmū principale dicendū
ꝙ ſi argumētū habeat totū qḋ debeat hēre: nō pl⁹
habebit niſi qḋ aſſumpſit totā realitatē ſuppoſiti
et ꝑſone. nō ꝓpter hoc aſſumpſit ſuppoſitū ⁊ ꝑſo
nam: qꝛ natura ſub certo modo facit ſuppoſitum
ſiue ꝑſonā. ¶ Aliter pōt dici ꝙ aliqua ꝑnt eē ma-
gis iſeparabilia in ſe: ⁊ tn̄ ꝑ ꝯparationē ad tertiū
ſunt magis ſeparabilia: ⁊ ea q̄ in ſe ſunt magis ſe
parabilia ad tertiū/ſunt magis ſeparabilia. Exē
plū. Due q̄litates eiuſdē rōnis puta due albedi-
nes min⁹ ſeparant inter ſe eſſentialiter ꝙ q̄litas
et quātitas. Qualitas eīn ⁊ q̄titas magis ſepa-
rant eſſentialit: ⁊ tn̄ ꝑ ꝯparationē ad tertiū puta
ad ſubiectū q̄titas ⁊ qualitas non ſeparant: ſed
qualitas eiuſdē rōnis bene ſeparat ab alia eiuſd
rationis nō eīn poſſunt eſſe in eodē ſubiecto due
albedines ſicut ſunt ſil q̄litas ⁊ q̄titas. Per hoc
ergo ad argumētū ſic pt̄ dici ꝙ ſuppoſitū ⁊ natu
ra ſcdm ſe interſe min⁹ ſeparant/⁊ maiorē habēt
idētitatē ꝙ habeāt accidēs ⁊ ſubiectū iter ſe: ve-
rūtamē ꝑ ꝯparationē ad tertiū aſſumens magis
ſeparant ab iuicē ſuppoſitū ⁊ natura ꝙ ſubiectuꝫ
et accidēs. Cui⁹ ratio eſt: qꝛ natura pōt eſſe ꝙ nō
faciat ꝓpriū ſuppoſitū/ſilr ⁊ accidēs. et ideo non
repugnat nature q̄ eſt ſubiectū accidētis: ⁊ ipſi ac
cidēti cū ambo nō faciāt ſuppoſitationē ꝓpriā ꝙ
aſſumat ad vnitatē alicui⁹ ſuppoſiti. Sed ex alia
parte videlz ſuppoſiti ⁊ nature licet nō repugnet
nature ſub certo modo aſſumi videlz inquantuꝫ
natura indiuidua eſt repugnat ſibi ſub altero cer
to modo inꝙtū ſcz facit ꝑſonā ⁊ ſuppoſituꝫ ſicut
ſuperi⁹ dictū eſt. ¶ Ad ſecundū dicendū eſt ꝙ eſt Ad ſcdm.
aliqḋ ꝑfectū qḋ ꝯſtituit ex ipfecto ⁊ ipfectum eſt
pars ei⁹. et eſt aliqḋ ꝑfectū qḋ nō ꝯſtituit ex ipfe
cto: nec tale ipfectū eſt pars ei⁹. Exēplū ſecūdi.
Accidēs eſt aliqḋ ipfectū reſpectu ſubiecti: ⁊ ſub
iectū eſt ꝑfectū qḋ nō cōſtituit ex accidēte. Exē-
plū ꝑmi: ſicut hō reſpectu corꝑis ⁊ aīe. Dicūt igi
tur ꝙ ꝑfectū qḋ nō cōſtituit ex ipfecto bene pōt
eſſe ſine ipfecto magis ꝙ ecōuerſo: ſicut ſubie-
ctū ſine accidēte: licet nō ecōuerſo: ſed ꝑfectū qḋ
cōſtituit ex ipfecto nō pōt aſſumi niſi aſſumatur
ipfectū: ſz ecōuerſo bene pōt aſſumi. Sicut non
pōt aſſumi homo niſi aſſumat corp⁹ ⁊ aīa: q̄ ſunt
partes hoīs. bene tn̄ pōt aſſumi aīa ꝑ ſe: ⁊ corp⁹ ꝑ
ſe nō aſſumēdo hoīem. Sic eſt in ꝓpoſito: qꝛ ſup
poſitū eſt qd ꝑfectū reſpectu nature cū ſuppoſitū
habeat rōnē toti⁹: ⁊ natura hꝫ rōnē partis. ⁊ ideo
poteſt aſſumi natura nō aſſumendo ſuppoſitū: ſed
ecōuerſo nō pōt aſſumi ſuppoſitum nō aſſumēdo
naturā. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ non eſt ſile: qꝛ aſ-
ſumptio actiua eſt actio elicita: ⁊ ꝑ ꝯſequēs non Ad tertiū
poteſt attribui alicui tanꝙ efficienti niſi ſuppoſi
to. Aſſumptio ꝟo paſſiua dicit ipoſſibilitatē ⁊ ip
fectionē. Modo ergo iſta ꝯſa nō valet. Aſſum-
ptio actiua q̄ dicit ꝑfectionem nō pōt eſſe niſi ꝑfe
cti vel ipfecti: ergo aſſumptio paſſiua q̄ dicit im-
ꝑfectionē nō pōt eſſe niſi ſuppoſitū qḋ eſt qd ꝑfe
ctū: ⁊ nō nature q̄ eſt qd ipfectū: imo bn̄ dicit eſſe
ipſi⁹ nature: licz aſſūptio actiua nō poſſit eē. Exē
plū. dicim⁹ eīn ꝙ ꝯpoſitū ſolū agat: ⁊ tn̄ dicim⁹ ꝙ
materia patitur. ¶ Ad q̄rtū dicit dupl'r vno mo-
do ſic ponendo ꝙ totum non dicat aliquam reali Ad q̄rtuꝫ
tatem abſolutam vltra realitatem partiū: dicim⁹
ꝙ totū cōpoſitū abſolutū corrūpit ita tn̄ ꝙ nichil
realitatꝭ abſolute capiat eē: ſz ſolū ꝑ talē corrup-
tionē capit nō eē. ſic poſſū dicere ſuppoſito ꝙ ꝑſo
na nō dicat aliquā realitatē abſolutā vltra natu-
rā: ſz dt ſolū relationē quā nō icludat nā ꝙ ſuppo
ſitū abſolutū ſiue ꝑſona corrūpit ⁊ tn̄ nichil reali
tatis abſolute iz capiet nō eē ꝑ talē corruptioneꝫ.
Nec valet vltra arguēdo ꝙ ſi ſuppoſitū addat ſo
lā relationē ſup naturā ꝙ erit ſuppoſitū relatiuuꝫ
qꝛ ſup eſſentiā ſuppoſitū addit ſolā relationē. nā
iſta ꝯſequētia nō valet hoc nō pōt eē ſine relatiōe
ꝙ relatio ē cauſa formalis. Nec ē ſile de ſuppoſito
creato ⁊ ſuppoſito diuino: nā de rōne eſſentie diui
ne ē ꝙ nō ſubſiſtat i ſe ſz ꝙ ſtuat i ſuppoſita relati-
ua ⁊ ꝑ ꝯñs ſuppoſitū diuinū ſolū ē relatiuū. de rōe

aũt eſſentie create eſt ꝙ ſibi relicta ſubſiſtet in ſe= ipſa ꝛ ꝑ ꝯñs faciat ſuppoſitũ abſolutũ. Aliť dr ꝙ nõ addit relationẽ ſʒ modũ relatiuũ: ꝛ iſte modus nõ capit nõ eẽ ꝑ corruptionẽ nec capit eſſe ꝑ gña= tionẽ: nõ eñ ymaginãdũ ẽ ꝙ capiat nõ eſſe talis modus ꝑ actionẽ corruptiuã ſʒ ſoluʒ ꝑ deſitionẽ influentie diuine q̃ nõ influit ad naturã vt faciat ſuppoſitũ. Similiť natura aſſũpta a ṽbo ſi dimit tereť ſibi caperet eſſe nõ ꝑ generationẽ aliquant de mundo ſed ſolũ ex hoc ꝙ dimitteretur ſibi: q̃ſi ſoluto ꝓhibente ſuppoſita influentia generali per ſimplicẽ exitum prorumpet ĩ eſſe. exẽplũ de aqua calida q̃ ſi ſibi remittatur redit ad frigiditatẽ q̃ſi ſoluto ꝓhibente ꝑ ſimplicẽ exitũ frigiditatis in actum. Nec tamen debet dici ꝙ talis exitus ſim plex reducatur ad generationẽ q̃ tũc fit qꝛ tũc nõ generatur aqua ſed debet reduci ad gñationẽ ꝓ rem q̃ generata fuit ipſa aqua: eo ipſo eñ ꝙ fuit talis nature generata q̃ꝝtum eſt ex ſe niſi aliunde

Ad quītũ impediať ſemꝑ ſtaret ſub frigiditate ¶ Ad quin tũ dicendũ breuiter ꝙ q̃ñq̃ idẽ eſt ſuppoſitũ ꝛ ſub iectum acidẽtis aliq̃ñ aliud eſt ſuppoſitũ et aliud eſt ſubiectũ imediatũ. exemplũ albedo eſt imme diate in ſuperficie que ſm̃ ſe nõ eſt ſuppoſitũ: mo do autem eſt ita q̃ſi ſubiectũ imediatũ manet idẽ numero ꝙ ſemꝑ põt manere idẽ accñs numero q̃̃ tũcũq̃ ſuppoſitũ varieť Aliud exẽplũ ĩ ſacramẽto altaris vbi manet eadẽ albedo qꝛ ibi manet eadẽ ſuꝑficies ita ꝙ ſi iſta ſuꝑficies fieret ĩ alio ſuppo ſito a primo ſuppoſito ĩ q̃ fuit adhuc maneret eadẽ albedo. ꝛ qꝛ ĩ propoſito curſus habet ꝓ ſubiecto immediato naturã corporalẽ idẽ ſi iſta natura aſſu matur ab alio ſuppoſito dũ mõ mãeat eadẽ natu ra corporalis manebit idem curſus numero q̃ ꝓ⁹

Rñſio ad tertiã que ſtiũculam fuit in alio ſuppoſito. ¶ Ad tertiã queſtionẽ di= cendũ ꝙ perſona diuina q̃ de⁹ ẽ diciť aliq̃ poſſe de potẽtia abſoluta ꝛ aliq̃ de põa ordiata: de potẽtia quidẽ abſoluta teneť indubie perſonã diuinã poſ ſe ꝛ potuiſſe ſeparari a carne vel aĩa ſeparatĩ ab inuicẽ ĩ morte xp̃i vł ab humana natura cõſtituta ex ipſis vnitis ad inuicẽ in xp̃o viuẽte cum enim conſtet hanc vnionẽ nõ eẽ neceſſariam neceſſita= te abſoluta ſed libere et voluntarie a deo factam Sequiť manifeſte ꝙ de potẽtia abſoluta hec vnio tolli poteſt ꝛ ſic perſona diuina ſeparari poteſt a carne ꝛ aĩa ꝛ natura humana ex his ꝯſtituta. De potentia vero ordinata teneť ꝙ nec potuit nec põt hec vnio tolli ſic itelligẽdo ꝙ poſtq̃ aſſũpſit hũa nã naturã don eam depoſuit quin eſſet ꝑſona di= uina vnita vel ipſi ſcilʒ ante mortẽ ꝛ poſt reſurre= ctionem vel ꝑtib⁹ eius carni et aĩe ĩ morte nec tñ tunc hũane nature qꝛ ipſa nõ erat ꝑtib⁹ per mortẽ ad inuicẽ ſeparatis: nõ poteſt aũt hec vnio ſic expo ſita tolli: qꝛ ſupponiť totam trinitatẽ ab eťno ſta= tuiſſe ꝛ ordinaſſe ꝙ ꝑſona filij naturaʒ humanam tali tẽpore determinato ſibi vniret nec vnq̃ eã re linqueret vel in ſe ante morteʒ ꝛ poſt reſurrectio nẽ: vel in partib⁹ in morte. Sed circa hoc difficul tas q̃dã eẽ videť. nã ex quo nõ eſt abſolute ĩpoſſi bile ꝙ humana nã relinquať a ṽbo poſito in eſſe nõ debet ſeq̃ ĩpoſſibile. videť aũt ſeq̃ q̃m ſi relinq̃ tur aut ſibi addeť aliq̃d ꝓpter qđ ſubſiſtat et per ſe ſtet/aut nihil. Si aliq̃d: tũc illud fuit aſſumptũ a ṽbo/ꝛ ꝑ ꝯſequẽs fuit curabile: nã qđ eſt aſſum= ptũ curabile eſt ſm̃ Dam̃. li. 3. c. 6. Si nichil/tunc nõ poterit ꝑ ſe ſubſiſtere: qꝛ nec prꝰ ꝑ ſe ſubſtabat

ſed in alio ¶ Ad hoc quidam dicũt ꝙ triplex eſt eſſe ſcʒ eſſentie/ſubſiſtẽtie/ꝛ inexiſtẽtie Primuʒ eſſe eſt idẽ cũ eſſentia rei ꝛ natura rei. Secũdũ et tertiũ differũt ab illo: ſed inter ſe cõueniũt qꝛ idẽ diciť eſſe exiſtentie vt ꝯparať ad accidẽtia: qꝛ ac= cidẽtia exiſtũt ꝑ eſſe accidẽtale ſubſtãtie ĩ q̃ ſunt: ſed diciť eſſe ſubſiſtẽtie ꝓut ſubſtãtia ꝑ ipſum exi ſtit qꝛ ſubſtãtia nõ ſolũ exiſtit ſʒ ſubſiſtit. Illud ergo exiſtẽtie vel ſubſiſtẽtie eſſe ẽ qđ facit ſuppo= ſitũ eſſe ſuppoſitũ/ꝛ hoc nõ fuit aſſumptũ a ṽbo: qꝛ ſic aſſumpſiſſet ſuppoſitũ: ſed aſſumpſit naturã ſine iſto eſſe. et ſi relinq̃ret naturã oporteret ꝙ ad deret et aliq̃d. ſcʒ tale eſſe ſubſiſtẽtie cauſando ip ſum de nouo in ea/alś per ſe ſubſiſtere nõ poſſet. Q̃ṽ aũt eẽ eſſe accidẽtalis exiſtẽtie vel ſubſiſtẽtie differat re abſoluta a natura vel eſſentia probant multipliť. Primo ſic. Eſſentia ꝑticipat eẽ: ſʒ parti= cipãs nõ ẽ ꝑticipatũ. ergo eſſentia nõ ẽ eẽ. Scđo ſic. Eſſentia ꝑ creationẽ acq̃rit eſſe: ꝛ ꝑ annichila tioneʒ ꝑdit eſſe: ſed nichil põt ſeipſum ꝑdere vel acquirere. ergo neceſſe eſt ꝙ eſſentia non ſit ſuum eſſe: alś non poſſet creari vel annichilari. Tertio ſic. Eſſentia creature eſt in genere: ſed gen⁹ dicit mediũ inter potẽtiã et actũ: ergo eſſentia ĩportat aliquã poſſibilitatẽ: ſed nõ niſi reſpectu eẽ actua lis: ergo ꝯparať ad ipſum vt potẽtia ad actũ: ſed potẽtia ꝛ act⁹ realiter differũt. ergo realiť differt. Quarto ab alijs addiť ad idem ratio talis. Eſſe creatũ differt a neceſſe eſſe ꝑ hoc ꝙ eſſe creatũ ha bet entitatẽ differentẽ ab ei⁹ q̃ddidate: neceſſe aũt eſſe nõ habet q̃dditatẽ differentẽ ab ei⁹ q̃dditate: neceſſe autẽ eſſe nõ habet q̃dditatẽ ab ei⁹ entitate ergo in oĩ creato differt q̃dditas ꝛ id cui⁹ eſt. et ẽ ratio Auicen. 8. metaphi. ca. 4. ꝛ alias rationes multas habẽt: ſed iſte ſufficiãt. ¶ Alijs videtur incõueniẽs dicere ꝙ eſſe actualis exiſtẽtie hũane nature nõ ſit aſſũptũ a ṽbo: qꝛ hoc ẽ ꝑfectiſſimũ in humana natura ꝛ in q̃cunq̃ etiã ſm̃ eos q̃ ſunt opinionis ꝯtrarie. ꝛ ſi hoc nõ fuit aſſumptũ rema 1. opinio.
net incuratũ vel incurabile ſm̃ Dam̃. vbi ſupra. ergo exiſtentia humana q̃ eſt actualitas ꝑfectior inter oẽs actualitates q̃ ad hoieʒ ſpectãt: ad quã etiã ipſa forma ſbãlis q̃ homini eſt hõ cõꝑata hʒ rationem potentialis ꝛ ĩꝑfecti inaſſũpta eſt et in curabilis: quod nullomodo videtur conueniens. ¶ Dicunt: ergo iſti ꝙ eẽ exiſtẽtie nõ differt ab eſſẽ tia ꝛ ꝑ conſequens nec natura a ſuppoſito qꝛ ſup poſituʒ nõ videť addere ſupra naturã niſi eſſe ſal tẽ ſm̃ opinionẽ prius inductã. Et ꝙ tale eſſe non differat ꝓbant ſic. Res habet eſſe aut ꝑ additum aut per ſe: ſi per ſe: habetur ꝓpoſitum. ſi ꝑ additũ querẽ de addito ꝑ quid habet eẽ. ſi ꝑadditũ erit proceſſus in infinitum. ſi ꝑ ſe: ſtãdũ eſt in primo Si dicatur additum non habet eſſe ſed eſt illud quo aliq̃d eſt/non valet: qꝛ ſiliť poſſet dici de vno ꝙ vnitas nõ eſt vnũ: ſed eſt id quo aliq̃d eſt vnũ. et tñ hãc rõnẽ inducit cõmẽtator. 4. metaphiſice de vno: quẽ oẽs reprobant. ergo hoc debet ſiliť de eſſe approbari. Scđo ſic. Ex duob⁹ actib⁹ nõ fit ꝑ ſe vnũ. 8. metaphi. ſed forma ſubſtantialis eſt ꝑ ſe actus et eſſe exiſtentie ſiliť. ergo ex eis nõ fit vnũ ꝑ ſe. oportet ergo ꝙ alter iſtoꝝ actuũ ſit accidẽs/ nõ forma ſubſtãtialis vt ꝯſtat. nec act⁹ ille: qꝛ tũc illa res ſubſiſteret ꝑ accidẽs: qđ eſt oppoſitum in adiecto. Nã accidẽs debet inherere/nõ ſubſiſtere ¶ Tertio ſic. Illud eſſe vel eſt in ꝑdicamẽto vel

non.ſi nō:vel ens p accidens vel verū ens. patet
ex.v.metaphi.q̄r diuiſio in potentiā ⁊ actū redu
cit̄ ad diuiſionē entis in p̄dicamenta:q̄r in eis eſt
aliq̄d in potētia/⁊ aliq̄d in actu: ſiue accipiat̄ po
tentia obiectiue ſiue ſubiectiue. Sed ꝯſtat ꝙ eſſe
accidētale nō eſt ens p accidēs: q̄r illud eſt q̄d dā
cōpoſitū ex ſubſtātia ⁊ accidēte vel duob⁹ accidē
tib⁹. hoc autē eſſe eſt q̄dā act⁹ ſimplex. Nō eſt etiā
ens verū:q̄r nō eſt ens in aīa ſed extra:ergo eſt in
p̄dicamēto/ſed nō in recta linea q̄r nō eſt ꝯpoſitū
vel p ſe ens:ſed eſt act⁹ quo cōpoſitū vel ſuppoſi-
tū eſt in actu. nec a latere:q̄r a latere cadūt diffe-
rentie tm̄ ⁊ ille ſumit̄ a formis. illud aūt eſſe nō ē
idem forme vt dicit opinio. nec vt principium q̄li
tercūq₃ q̄r p̄ncipia ei⁹ q̄d eſt in p̄dicamēto ſubſtā
tie ſunt p̄ciſe materia ⁊ forma: illd̄ aūt eſſe nec eſt
materia nec forma. relinquit̄ ergo ꝙ ſit nichil. Si
dicat̄ ꝙ ptinet ad indiuiduum ſicut id quo indi-
uiduū eſt indiuiduum:q̄r indiuiduū noīat ipm̄
ſuppoſitū. Nō valet: q̄r tūc ſpecies non p̄dicabit̄
de indiuiduo p ſe: q̄r ſpecies p̄ſcindit illud eſſe cū
ſpecies p̄ciſe dicat cōpoſitū ex materia ⁊ forma/
vt ex ſe pꝫ ⁊ illi ꝯcedūt. Cōcludit̄ ergo ex iſtis ꝙ
eſſe nō dt̄ ab eſſentia:nec ſuppoſitū a natura per
aliq̄d incluſum vel ſignificatū in vno q̄d nō inclu
dit̄ vel ſignificat̄ in altero:ſed p aliq̄d extrinſec⁹
cōnotatū nichil p̄hibet inter hoc differentiā eſſe.
aſſumpſit ergo v̄bū eſſe tn̄ ⁊ eſſe hūane nature:ſꝫ
p tāto dr̄ nō aſſumpſiſſe ſuppoſitū vel pſonā:q̄r
humana natura nō in ſe ſuſtētata fuit ſed i pſona
verbi. Suppoſitū em̄ includit cōnotatū extrinſe
cum/q̄d nō includit natura:licet intrinſece penī-
tus idē dicāt. ⁊ ponit̄ exēplū in ſacramēto altar̄
de accidēte illo. Sicut em̄ accidēs illud diuina
virtute p ſe exiſtit q̄d pri⁹ exiſtebat in alio p natu
rā nullo ſibi addito ſ₃ ſubſtracto ſubiecto cui na-
turaliter inherebat. Sic in ꝓpoſito q̄ſi mō cōuer
ſo habita natura ſi relinquat̄ ſibi p ſe naturaliter
ſubſiſtit nō p additionē alicui⁹ oīno ſed p ſubſtra
ctionē pſone diuine in qua miraculoſe ſuſtētabat̄
¶ Ad rationes aliox̄ ꝓbātes eſſe differre ab eſ-
ſentia reſpondēt ſic faciliter. dicētes ad p̄mā ꝙ
eſſentia creature nō participat eſſe actuale q̄ſi ali
quid ab eo differēs:ſed participare p tanto dicit̄
ꝙ ipſa cū toto eſſe ſuo cui idē eſt/ eſt q̄dā defecti-
ua ſilitudo ⁊ participatio diuini eſſe. ¶ Ad ſecū-
dā dicūt ꝙ eſſentiā requirere eſſe per creationem
et pdere p annichilationē nō eſt niſi ipſam totali
ter de nouo ꝓduci ⁊ ex toto deſinere ⁊ deſtrui et
hoc modo meli⁹ ſaluat̄ creatio et annichilatio q̄
illo modo imo illo modo nō videt̄ poſſe ſaluari
q̄ ſi imaginat̄ totū cōpoſitū ex eſſentia ⁊ eē ex to
to/⁊ ſm̄ totū ꝓduci p creationē ⁊ tolli p creatio-
nē nichil ad hoc facit ꝯpoſitio ex eēna et eſſe na₃
hoc mō ꝓduci ⁊ tolli pōt eq̄ bene vnū ſimplex ſi-
cut vnū cōpoſitū/nō ſolū ex duob⁹:ſed etiā ex vi
ginti. Si v̄o imaginet̄ p̄ſupponi i creatione/⁊ re-
manere in annichilatiōe ſm̄ eſſentiā: relinq̄t̄ vero
ꝓduci ⁊ deſtrui.ſ eē. hoc nullo mō videt̄ ꝯueniēs
eſſe:q̄r ſm̄ hoc creatio nō eſt ꝓductio poſt nichil:
nec annichilatio deſtructio toti⁹ rei/ cū ponat ibi
p̄ſupponi eſſentia ⁊ remanere hoc. ⁊ iterū hoc pl⁹
videt̄ inducere ḡnatio q̄ creatio: q̄r ḡnatio indu
cit formā ⁊ eſſe. creatio v̄o non niſi eſſe/ ⁊ plus tol
lit corruptio q̄ annichilatio: q̄r corruptio tollit
formā ⁊ eſſe. annichilatio v̄o nō niſi eſſe. ¶ Ad
tertiā dicendū ꝙ gen⁹ eſt in potētia ad differētias
et ſumit̄ potētia phiſice loquēdo de genere a po-
tētia materie. logice v̄o loquēdo ab vno cōceptu
abſtracto a diuerſis ſm̄ ꝙ habēt cōformē modū
eſſendi ad nichil facit compoſitio eſſentie et eſſe.
¶ Ad quartā dicendū ꝙ forte Auicē. fuit illius
opinionis:ſꝫ ariſtoteles ⁊ cōmētator vident̄ fuiſ
ſe alteri⁹ vt alſ pōt videri. Vel pōt dici ꝙ nō in-
tēdit inter q̄ditatē et id cui⁹ eſt q̄ditas ponere
differentiā rei ſed rōnis tm̄/aliter tn̄ q̄ in deo: q̄r
hoc alicui⁹ cōſignificati ſcꝫ tpis: vt cū dicim⁹ eſ-
ſentia exiſtit ibi v̄o nō tpis ſed eternitatis q̄ non
differt ab eſſe vel eſſentia dei niſi ratione. ¶ Ad
p̄ma duo argumēta dicendū ꝙ ꝓbāt de ū hoc poſ
ſe de potētia abſoluta. ¶ Ad argumētū in oppo
ſitū dicūt ꝙ illa natura ſeparata nō exiſteret ſine
ſuppoſito ſaltē ꝓprio. et viſum eſt aliqualiter in
corpore ſolutionis. ¶ Queſtio tertia.

TErtio q̄rit̄/ vtrū in xp̄o ſit tātū
vnū eſſe: ⁊ arguit̄ ſic. Quia q̄ Primum argumētū
nō ſunt vnū ſm̄ eſſentiā/nec ſm̄
eſſe/nullo modo de ſe inuicē p̄di
cant̄ p̄dicatōne dicente hoc eſt
hoc:ſꝫ hūana natura p̄dicat̄ de
diuina ſaltē cōcretiue/dicendo
deus eſt hō. g̃ cū nō ſint vnū p eſſentiā/ opoꝫ ꝙ
ſint vnū ſm̄ eſſe:ſꝫ ſi i xp̄o eſſet/aliud eēt ſm̄ natu
rā diuinā/⁊ aliud ſm̄ naturā hūanā:tūc nō eſſent
vnū eſſe. ergo ⁊c. ¶ Itē oīa q̄ ſunt in xp̄o poſſunt Secundū
eſſe ſeu exiſtere p vnū eſſe diuinū. ergo fruſtra po
neret̄. cōſequētia patet. Probatio antecedentis.
Eſſe ſecūdū adiacēs p̄dicat eſſe exiſtentie: vt cū
dicit̄ ſortes eſt. ſed eſſe tertio adiacēs p̄dicat eſſe
eſſentie ſm̄ naturā tertij adiacētis: vt cū dr̄ ſortes
eſt homo. ſed cū p̄dicat̄ eſſe tertio adiacēs / ſuffi-
cit ad verificationē ꝓpoſitionis ꝙ res iportata p
ſubiectū ⁊ p̄dicatū cōueniāt in eodem ſuppoſito.
Nec oportet ꝙ ſint idē p eſſentiā vel inherentiam
naturarū. Verificat̄ em̄ hec/fili⁹ dei eſt hō. ꝓpter
ſolā cōuenietiā in ſuppoſito: ⁊ nō ꝓpter idētita
tē p̄dicati cū ſubiecto ſm̄ eſſentiā vel inherentiā.
g̃ ſilr̄ cū p̄dicat̄ eē ſcd̄o adiacēs / ⁊ accipit̄ p eſſe
ſubſiſtētia dicēdo/hūanitas xp̄i ē. pōt verificari
hec ꝓpoſitio ꝓpter ſuā cōuenietiā eſſe diuini cū
hūanitate in ſuppoſito. nec opoꝫ ad verificatio
nē ei⁹ dicere ꝙ eſſe de hūanitate verificatū/ſit eſſe
creatū idē cū ea vel inherēs ei. et ideꝫ pōt dici de
oib⁹ q̄ ſūt in xp̄o. ¶ Itē nō min⁹ repugnat ſup- Tertium.
poſito diuino ſupplere vicē eſſe materialis q̄ vicē
eſſe formalis:ſed ſuppoſitū diuinū ſupplet vicem
ſubiecti reſpectu nature aſſumpte ſubſtantifican
do ipſam in ſe. ergo ſilr̄ pōt ſupplere vicē eſſe for-
malis reſpectu eiuſdē/ ita vt nō hēat eſſe p aliud
niſi p eſſe diuinū ſibi cōicatū:et ita erit tm̄ vnum
eſſe in xp̄o. ¶ Itē nō ſtāt in xp̄o duo eſſe. ergo tā Quartū
tū vnū. ꝯña patꝫ. ꝓbat̄ antecedēs: q̄r ſi plura ſint
eſſe illa ſunt aut duo eſſe ſubſtātialia/aut duo eſſe
accidētalia. non duo eſſe ſubſtātialia:q̄ nullū eē
ſubſtātiale alicuius ſuppoſiti pōt tolli remanēte
vnitate ſuppoſiti:ſed ſi eſſe q̄d dat natura hūana
in xp̄o tolleret̄ p depoſitionē illi⁹ nature a verbo
adhuc maneret ſuppoſitū diuinū: q̄re illud eē nō
pōt eſſe ſubſtātiale/et p ꝯſequēs non poſſunt eſſe
duo eſſe ſubſtātialia. Nec pōt dici ꝙ ſint duo eē ac
cidētalia:q̄r eſſe accidētale nō pōt ineſſe alicui p
aliquā ſubſtātiā/ natura autē humana i xp̄o q̄dā

ſubſtātia eſt. et nunc loqmur de illo eſſe qḋ debet
Quintū. hr̄e inq̄ʒtū ſubſtantia q̄dā eſt. q̄re ⁊c. ¶ Itē An-
ſelm⁹ in monol. c. 6. quēadmodū ſe hn̄t adinuicē
lux/lucere/ ⁊ lucēs: ſic ſe hn̄t adiuicē eēna/ eſſe/ ⁊
ens: ſed vni⁹ lucētis eſt vnū lucere. ģ vni⁹ exiſtētiſ
ſiue entis eſt vnū eē. xp̄s aūt eſt vnū exiſtēs. ģ ⁊c.
Sextum. ¶ Itē rō vnitatiſ fundaṫ ſup rōnē entitatiſ: ⁊ mo-
dificatio vnitatiſ ē ſm modificationē entitatiſ: q̄re
Septimū ſi in xp̄o ſunt duo eſſe/ xp̄s nō erit vnū ſed duo: cu-
ius ɔtrariū dictū eſt. ¶ Itē ſm Porphiriū. c. de
differētia. eſſe vniuſcuiuſq; rei eſt vnū ⁊ idē nō reci-
piēs intētionē nec remiſſionē: ſed xp̄s eſt maxime
In oppo. eus. q̄re ⁊c. ¶ Oppoſitū Dam. dicit li. 3. Ea q̄ cō-
ſequūṫ naturā duplicanṫ ī xp̄o: ſed nichil imedia-
tius ɔſequiṫ naturā q̄ʒ eſſe. ergo eſſe multiplicaṫ.
Cōfirmatio. ¶ Et cōfirmaṫ: q2 vt pʒ ex p̄cedētib⁹/ eſſe ⁊ natu-
ra ſunt idē: ſed ɔſtat q̄ in xp̄o ſunt due nature. ģ ⁊
Secundū duo eſſe. ¶ Itē ſicut eſſe eſt cōditio ſuppoſiti ita
et opari: ſed nō obſtāte q̄ opari ɔueniat ſuppoſi-
to in xp̄o poniṫ duplex opari: q̄re ſilr̄ eſt duplex eſ-
ſe. ¶ Itē nihil vnū ⁊ idē dr̄ vniuoce de creatore
Tertium. ⁊ creatura: ģ mltomin⁹ diceṫ aliq̄d de eis idēpri-
ce: ſʒ ſic eſt q̄ nō ſolū dr̄ q̄ natura dina ē actualiṫ
exiſtēs in xp̄o: ſed etiā hūana natura eſt actualiṫ
exiſtēs in xp̄o. ⁊ hoc nō pōt eſſe p̄ hoc q̄ idē eē cō-
Quartuʒ petat eis: q̄re oportet q̄ ſit aliḋ ⁊ aliud eē. ¶ Itē
eē ſuppoſiti dini ē eē relatiuū. eē aūt nature hūa-
ne qḋ deberet hr̄e/ eſt eſſe abſolutū. Ex hoc ſic ar-
guiṫ. Idē eſſe nō pōt eſſe abſolutū ⁊ relatiuuʒ: q2
vna entitas non pōt eſſe abſoluta ſiṁ ⁊ relatiua. ģ
natura hūana in xp̄o nō pōt habere illud eſſe qḋ
eſt eſſe relatiuū/ cuiuſmodi eſt eſſe diuini ſuppoſi-
ti: cū eſſe qḋ debet hr̄e ſit eſſe abſolutū. ⁊ ɔſequēs
ſequiṫ q̄ natura hūana ſm ſe habeat vnū eſſe ab-
ſolutū aliud ab eſſe ſuppoſiti diuini qḋ eſt eē rela-
Quītum tiuū. ¶ Itē illud habet ppriū eſſe de quo pōt re-
ſponderi ad interrogationē factaʒ de ipſo an eſt:
ſed ad interrogationē factaʒ de hūanitate xp̄i an
eſt pōt v̄e reſpōderi q̄ eſt. ergo hūanitas xp̄i ha-
bet in xp̄o ppriū eſſe: ſed ɔſtat q̄ ibi eſt eē diuinū.
Reſpōſio ergo plura eſſe. ¶ Reſponſio. Hec q̄ſtio partim
depēdet ab illa qua q̄riṫ vtrum eſſe ⁊ eſſentia ſint
idē/ et partim nō. Si eñ deṫ pars affirmatiua q̄
eſſe ⁊ eſſentia ſint idē. ſtatim ſequiṫ q̄ in xp̄o ſunt
plura eſſe ſicut plures eſſentie. Si v̄o deṫ pars ne-
gatiua: ſcʒ q̄ eſſe ⁊ eſſentia non ſint idē: adhuc re-
manet q̄ſtio dubia. ⁊ ſunt circa eā q̄nq; modi di-
1. opinio. cēdi. Prim⁹ dicētiū q̄ in xp̄o nō ſolū ſunt duo eē
eſſentie/ vel duo eſſe exiſtētie: ſed etiā duo eſſe ſub-
ſiſtētie. vnū videlicet ſm naturā diuinā: ⁊ et illud
diciṫ eſſe ſubſiſtētie ſimplr̄. aliud ſcdm̄ naturā hu-
manā. ⁊ iſtud dr̄ eē ſubſiſtētie ſm q̄d. ⁊ ita in xp̄o
ſcdm̄ iſtā opinionē ſunt duo eē ſuppoſiti ſiue ſub-
Pri͞a rō. ſiſtētie. vnū ſimplr̄/ ⁊ aliud ſcdm̄ q̄d. Ratiōes ad
hoc ponunṫ/ quarū vna eſt hec. Poſtq̄ʒ in xp̄o eſt
alia ⁊ alia natura: q2 diuina ⁊ hūana ſcdm̄ aliam
et aliā naturā pn̄t ſibi diuerſa eſſe attribui. Diciṫ
eñ xp̄s ſcdm̄ deitatē inuiſibilis: ⁊ ſcdm̄ humani-
tatē viſibilis: quare eadē rōne xp̄s ſcdm̄ diuinaʒ
naturā poterit hr̄e eſſe ſubſiſtentie ſimplr̄ qḋ eſſe
increatū: ⁊ ſcdm̄ humanā naturā habebit eſſe ſub-
Scd̄a rō. ſiſtētie ſm q̄d: qḋ eſt aliud q̄ʒ eſſe icreatū. ¶ Itē
ſm magiſtrū in hoc. 3. xp̄s ſm q̄ pſona hūana cō-
cediṫ eſſe p̄deſtinat⁹: ſed nūc eſt ſic q̄ p̄deſtinatio
reſpicit ſuppoſitū ⁊ nō naturā: q̄re oportet vt vi-
deṫ neceſſario dicere q̄ ī xp̄o ſit eſſe ſuppoſiti ſm
hūanā naturā qḋ eſſe ē ſʒ q̄d. aliud ab eē ſuppoſiti
ſimplr̄ qḋ eē ſcdm̄ diuinā naturā. ¶ Et ɔfirmaṫ Cōfirma.
q2 xp̄s q̄ ſm hō ī triduo mortu⁹ fuit ⁊ fuit nō hō:
ſʒ nūc ē ſic q̄ nō dr̄ aliq̄s nō hō: niſi q2 pdit eē ſup-
poſiti: q̄re xp̄s cū pri⁹ fuit hō ⁊ hō viu⁹/ habuit eē
ſuppoſiti creati qḋ ē ſʒ q̄d: alioq̄n p̄ mortē nō po-
tuiſſet pdere ſi q̄re nō habuiſſet. ¶ Cōtra hoc ar- Contra
guiṫ ſic. Iſtud duplr̄ pōt itelligi ſcʒ q̄ ī xp̄o ſit du- iſtam opi.
plex eſſe ſubſiſtētie vel ſuppoſiti. pōt ei vno mō i-
telligi. bene ſi itelligaṫ hoc q̄ dico ly ſuppoſiti ſit
genitiui caſus vel tenetur genitiue hoc eſt verum
q̄ ipſi⁹ ſuppoſiti ē duplex eē: q2 in ſuppoſito ſunt
plura eē ſicut dicim⁹ q̄ ipſi⁹ ſubiecti ſunt plura ac-
cidētia p̄ tāto q2 ī vno ſubiecto ſūt plura accidē-
tia: oē qḋ eſt ī ſuppoſito pōt dici ipſius ſuppoſiti.
Alio mō pōt itelligi ſic q̄ xp̄s ſm naturā hūanā
habeat eē ſuppoſiti ſiue ſubſiſtētie ſm q̄ eſſe ſub-
ſiſtētie diſtinguiṫ ɔtra eē actualis exiſtētie. ipi ei
q̄ ſic dicūt/ diſtiguūt iter eſſe actualis exiſtētie/ ⁊
eſſe actualis ſubſiſtētie: ⁊ ſic ē falſus ⁊ mal⁹ itelle-
ct⁹. ⁊ ideo ſi ſic itelligaṫ: arguiṫ ɔtra hoc ſic. Vbi-
cūq; eſt eē ſubſiſtētie creatū ibi ē ſubſiſtēs creatū
q̄re ſi in xp̄o eſſet eē ſubſiſtētie creatū eēt ibi ſubſi-
ſtēs creatū: ſed dicere q̄ in xp̄o ſit ſubſiſtēs crea-
tū/ deſtruit ipam aſſumptionē. Cōtra rōnē eñ aſ-
ſumptionis ē q̄ debeat terminari ad aliquā vnita-
tem q̄ aſſumat ſuppoſitū/ ſicut ſupi⁹ dictū eſt. et
etiam ɔtra rōnē ſuppoſiti. q̄re ⁊c. ¶ Itē accipiē-
do eſſe ſubſiſtētie ſm qḋ diſtiguiṫ ɔtra eē actuaṫ
exiſtētie: ita ɔditio ē ⁊ pprietas ſuppoſiti ſicut eē
actua⁹l exiſtētie ɔditio nature: q̄re ſicut geminā-
do eē actualis exiſtētie erūt due nature ita gemi-
nādo eſſe ſubſiſtētie gemiabiṫ ſuppoſitū: ⁊ p̄ ɔñs
ſeq̄ṫ q̄ in xp̄o erūt duo ſuppoſita vel ipſe eſt duo
ſuppoſita/ ſi in ipo ſunt duo eē ſubſiſtētie: ſed ɔñs
eſt falſum ⁊ erroneū. q̄re ⁊c. ¶ Itē ⁊ ſi rōabiḷe ſit
q̄ illud qḋ aſſumit aliud ad ſe det aſſūpto eē ſub-
ſiſtētie nō tñ ē rōabiḷe q̄ illḋ qḋ aſſumiṫ det ipi aſ-
ſumēti eē ſubſiſtētie. Exēplū de ſubiecto aſſumē-
te accidēs. q̄re eodē mō ī xp̄o nō erit rōabiḷe: q̄ na-
tura hūana ſi det ipi v̄bo aſſumēti eē ſubſiſtētie: ſʒ
erit rōabile q̄ pſona aſſumēs det naṫe aſſūpte eē
ſubſiſtētie. q̄re ⁊c. Et q2 argumenta pducta poſi-
Ad rōnes tiōez nō ɔcludūt: reſpōdeṫ ad ea ¶ Ad p̄mū dr̄ q̄
2. opinionis maior ē v̄a de illis q̄ ſequūṫ naturā in ſe: nō. de il-
Ad p̄maʒ lis q̄ ſequūṫ naturā ſm qḋ facit ſuppoſituʒ. hmōi
aūt ē eſſe ſubſiſtētie. nō ei eē ſubſiſtētie ſeq̄ṫ natu-
rā niſi q̄ten⁹ nā facit ſuppoſitū: in xp̄o aūt nā hūa-
na nō facit ſuppoſitū. ideo nō ē eē ſubſiſtētie ſm
hūanā naturā. ſec⁹ aūt de viſibili ⁊ inuiſibili q̄ ſe-
Ad ſcdm̄ quūṫ naturā ī ſe. ¶ Ad ſcdm̄ dicēdum q̄ ſufficit
xp̄o ad p̄deſtinationē et eſſendū in gn̄e ſbē inq̄ʒtū
hō vt dicaṫ xp̄s iq̄ʒtū hō p̄deſtinat⁹ ⁊ qḋ eſt in ge-
nere ſubſtātie iq̄ʒ tū hō vt hēat naturā hūanā nec
pl⁹ req̄riṫ ſcʒ vt hēat eſſe ſuppoſiti creati. ¶ Ad
ɔfirmationē dicēdū q̄ xp̄s in triduo nō fuit mor-
tuus nec dicebaṫ nō hō ppṫ hoc q̄ pdidit eē ſup-
poſiti: ſʒ ppṫ ſepationē aīe a corpe dicebaṫ nō hō
et fuit mortu⁹. ⁊ ita illa cā quā aſſerit argumētū
nō eſt cā. ¶ Cōtra illḋ qḋ eſt eē ſm q̄d arguiṫ ſic
Eſſe creatū nō dr̄ ppṫ ad aliud eē ſm q̄d niſi q2
ɔpatū ad eē diuinū nō eſt eē ſimplr̄: imo ē magiſ nō
eſſe vel eē ſm q̄d. q̄re cū eadē rō ſit de eſſētia crea-
ta q̄ ɔpata ad naturā diuinā nō ē eſſentia niſi ſm
q̄d/ deberem⁹ dicere q̄ ī xp̄o eēt vna eēna ſʒ q̄d ⁊
alia ſimplr̄/ qḋ nō dr̄: imo dr̄ abſolute hoc nō ob-

ſtāte q ſūt due eſſentie. g̃ ſilr nō obſtāte q ſuppo-
ſitū creatū ſit ſm qđ reſpectu diui diceſ ſimplr q
in xp̄o ſunt duo eē ſuppoſiti ſimplr qđ eſt abſur-
2. opinio dū. ¶ Scđa opio dicētiū ē q i xp̄o nō ſūt plā eē:
1. ratio. ſed vnū tm̄. qđ pbaſ trib⁹ rōib⁹. Pͥa ē q eē nō ē
niſi rei ſubſiſtētis: ſꝫ i xp̄o nō ē niſi vnū ſubſiſtēs
ſcꝫ vnū ſuppoſitū cui⁹ ē ſubſiſtere. g̃ in xp̄o ē tm̄
2. ratio. vnū eē. Scđa rō ē q accñа nō ſunt ētia niſi qꝛ en
tis vt dr̄. 7. metaphi. ſi aūt accñs hēret ppͥū eē:
pter eē ſuppoſiti accñs eſſet ſꝫ ſe ens ⁊ nō ſolū en
tis: qđ negat phs. g̃ accñs nō hꝫ aliqđ eē pter eē
ſuppoſiti vel mag̃ ſubiecti: ſꝫ hūana nā i xp̄o ſub
ſtātificaſ i ſuppoſito diuino aliq̄ mō ſicut accñs in
ſbō iſtū nō ꝯſtituit xp̄ͥū ſuppoſitū. g̃ ſm ſe nō
hꝫ ppͥū eē pͥeſ eē ſuppoſiti diui: ⁊ inm̄ pcedūt.
illi q dicūt erroneū eſſe dicere plā eē i xp̄o cū ad
3. ratio. hoc ſeq̄ſ plalitas ſuppoſitoꝝ. Tertia ratio ē gēna
lioꝛ. dicūt eī q in eodē ſuppoſito ſiue creato ſiue
icreato ipoſſibile eſt eē niſi vnū eē ſiue vnū actuꝫ
exñdi: ⁊ h⁹ pbāt tali rōe: qꝛ ſꝫ ipoſ ſicut oīa q̄ta
eiuſdem ſuppoſiti ſe hñt ad q̄titatē: ita oīa entia
eiuſdē ſuppoſiti ſe hñt ad actū eēndi: ſed oīa q̄ta
eiuſdē ſuppoſiti ſūt q̄ta p eādē q̄titatē: qꝛ i vno
ſbō vel ſuppoſito nō ē niſi vna q̄titas q̄ oīa q̄ta il
li⁹ ſbī ſunt q̄ta. g̃ oīa q̄ ſunt i eodē ſuppoſito ſūt
entia eodē actu exñdi / diuerſimode tm̄ vt dicunt
dr̄ ſbā ens ſm idē eē ⁊ alia accñа ſupueniētia: nā
ſbā dr̄ ens ſicut illud in q̄ ē eē. Sꝫ alia dñr entia
ſcꝫ q̄titas / albedo / nigredo / ⁊ ſic de alijs. qꝛ reci-
piunſ i ente: ſicut etiā ſbā dr̄ q̄ta ſicut illud i q̄ ē
q̄titas: ſꝫ accñа ſupueniētia q̄titati ſſ q̄ta qꝛ reci
Herueus piūſ i q̄to. ¶ Hec aūt poſitio videſ aliqs iproba
pñti di. q. bilis / ⁊ maxie attēdēdo ad viā iſtoꝝ nā ipi dicūt
ſ. arti. 3. q eſſe eſt actualiſſimū qđ eſt in re ⁊ q nullo parti
cipat. hoc aūt nō pt ſtare cū pmiſſis: qꝛ ſi bona eſ-
ſet ꝯparatio de eē ad q̄titatē ſicut oīa ſupuenien
tia q̄ti / ⁊ q̄ recipiūſ in q̄to iformāt q̄titatē ⁊ pti
cipanſ ab ea: ita oīa accñа iformabūt ipm eē ⁊ pꝛ-
ticipabunſ ab eo: ⁊ ſic ipm eſſe / multa participat
qđ eſt oppoſitū ei⁹ qđ ipi dicūt. ¶ Mꝫ eciā poſi-
tio i ſe ſit ipoſſibilis pꝫ: qꝛ vel eē eſt idē re cū eſſe
vel nō. ſi ſic q̄t ſunt eēne realr tot eē. ſi nō: tūc eſſe
hēbit ſe ad eſſētiā q̄ ē forma ⁊ pm⁹ act⁹ ſicut act⁹
ſcđs q̄dē ꝯñs ad actū pmū: ſicut etiā act⁹ ſcđs q̄
ē opatio ſeq̄ſ ad actū pmū q̄ ē potētia: ſꝫ ꝯſtat q
ſm diuerſitatē potētiaꝝ opoꝛꝫ ponere diuerſita
tē opationū. g̃ ⁊c. ¶ Itē ſic foꝛa q̄ ē aliqđ ſimplr
ſe hꝫ ad eē ſimplr ita forma q̄ ē aliqđ ſꝫ qđ ad eē
ſm qđ: ſed ad formā ſubſtātialē ex eo qđ ē forma
q̄ aliqđ eſt ſimplr ſeq̄ſ act⁹ eēndi ſimplr. g̃ ad foꝛ
mā accñtalē q̄ aliqđ ē ſimplr ſꝫ qđ ſeq̄ſ q̄dā act⁹
Ad rōnes eēndi. multa alia poſſent adduci ſꝫ trāſeo ¶ Ad
2. opinio. pmū dicēdū q eē ſubſiſtētie eſt ſolū ſuppoſiti. vñ
illud eſt vnū in xp̄o: ſꝫ eē exñtie ē oīs act⁹. vñ tot
ſunt talia eē exñtie q̄t ſunt eēne actuales. ¶ Ad
Durand⁹ ſcđm dicūt q̄dā q illud dictū Ariſtotelis. 7. me-
diſti. pñti. taphi. ſic ē itelligēdū q accñа nō ſūt entia niſi qꝛ
q. 2. ſunt entis: nō qꝛ accñs nō habeat aliud eſſe ab eē
ſubi: ſꝫ qꝛ eē qđ dat ſbō nō poſſet ſm naturaꝫ hre
niſi i ſbō eēt. ¶ Ad tertiū dicūt q̄dā q licꝫ q̄tum ad
Herueus hoc ſile ſit de q̄titate ⁊ de eē q ſicut a q̄titate ali
vbi ſupra qđ dr̄ q̄tū denoiatiue: ita ab actu eſſendi dr̄ ali-
qđ ens. nō tm̄ opoꝛꝫ q q̄tū ad hoc ſit ſile / q ſicut
id q̄ aliqđ ē q̄tū nō pōt multiplicari: ita nec id q̄
aliqđ ē ēs: qꝛ q̄titas noiat formā ſpālē q̄ nō pōt
multiplicari in eodē: nā terna dimēſio q̄ eſt corp⁹
qđ ē q̄titas q̄ facit corp⁹ qđ ē ſbā eē q̄tū ē ſpālis
forma ⁊ ſpālis q̄titas / ⁊ iō nō pt mltiplicari i eo
dē: ſicut nec albedo. ſꝫ eē ⁊ eēna dicūt formas ge-
nerales ⁊ ſilr q̄titas. vñ nō opoꝛꝫ q oīa entia vł
qualia eiuſdē ſuppoſiti ſint entia eodē actu eēndi
vel eadē eēna vł q omīa q̄lia ſint q̄lia eadē q̄litate
qꝛ ꝯſtat q idē ſbm̄ ē dlce ⁊ calidū diuerſis q̄litati
b⁹. illa eī rō ita ꝯcludit vnā eēntiā tm̄ in vno ſup
poſito ſicut vnū eē: qꝛ ꝯſtat q ſicut q̄titate ſicut
q̄dā eēntia ſpāli dſ aliqđ q̄tū ita eēntia dſ aliqđ
eē ens ſaltē q̄tū ad eē eēntie. g̃ ſi iſta rō ē bona ſi-
cut oīa q̄ta eiuſdē ſuppoſiti ſūt q̄ta eadē q̄tita-
te / ⁊ p ꝯñs i vno ſbō vł ſuppoſito nō ē niſi vna q̄ti
tas: illa etiā i ſbō vno nō ⁊ nō eēntia q̄ſi oīa eſſēt
entia q̄tū ad eē eēntie: qđ ē abſurdū vñ iſta rō nō
vꝫ q̄cq̄. ¶ Tertia opinio ē diſtiguētiū de eē qđ pt 3. opinio.
accipi triplr. Vno mō ſm q ſignificat vitatē ppō
nis / ⁊ ē copla copulās pdicatū cū ſbō. Scđo mō
pt accipi p eē eēne. Tertio mō pt accipi p eē actu
alis exñe. Loq̄ndo de eē pmo mō ſic dſ ⁊ bñ q tot
ſunt eē i xp̄o q̄t ppōes pñt d xp̄o foꝛari / ⁊ q̄t pdi-
cata ſibi attribui: ſꝫ cū iſtud eē ſit eē rōnis magis
q̄ rei: nō ē de iſto q̄ſtio. Loq̄ndo āt de eē ſcđo mō
ſic dſ ⁊ bñ q i xp̄o ē duplex eē tale: qꝛ duplex eēna
Eſſentie aūt eē nō differt ab eēna. lꝫ nec de iſto eſt
difficultas q̄ſtiōis. Loq̄ndo aūt de eē tertio mō ſic
dicūt q i xp̄o ē ſolū vnuꝫ eē: nā iſte due nature in
xp̄o vniūſ mō eēnali / ⁊ nō mō accñali: cū tal' vnio
ſit maxīa iter oēs vnitates ſm Ber. ad eugeniuꝫ
qꝛ poſt vnitatē arcē quā obtiet trinitas ē vnitas di
gniſſima i xp̄o. lꝫ aūt vnio accñalis pmittat q il-
la q̄ vniūſ accñalit' hēant diuerſa eē: tm̄ vnio eēna
lis nō pmittit q illa q̄ vniūſ mō eēnali habeāt di
uerſa eē: ſed ſolū vnicū eē. ⁊ ponūt exēplū ad hoc
q ſi hoī creato ſine vna manu fieret poſtmodū p
creationē ⁊ iſtitionē alia man⁹ tal' man⁹ ſic iſta nō
poneret aliqđ eē i ipo hoīe: nec hēret aliqđ eē ab
eſſe compoſiti. Eodēꝫ modo dicunt in ppoſito
q cū nā hūana ſit vnita ſuppoſito vbi q p iſtitionē
nō hꝫ aliđ eē ab eē ſuppoſiti. ¶ Rōes aūt hāc poſi
tionē ponūſ. q̄ꝝ pma ē hec. Nūq̄ ita ē q vnū po Ratio. 1.
teſt eē i alio ⁊ aliđ ē i q̄ pōiſ eē illđ qđ ponit eē in
alio ſe hꝫ p modū act⁹ ⁊ illud i q̄ pōiſ eē ſe hꝫ p mo
dū potētie: qꝛ ſi nā hūana poneret eē i ſuppoſito v
bi hēret nā hūana rōēꝫ act⁹ ⁊ ſuppoſitū rōēꝫ pōe
ꝯñs ē fſm q̄re. ⁊c. ¶ Item q̄cūq̄ aliq̄ ꝯiūcta ha
bēt diuerſa eē ſolū faciūt vnū ſm accñs qđ pbaſ Ratio. 2.
p Ariſto. 7. metaphi. q̄ dicit q ſi hoc nomē veſtꝫ
imponereſ ad ſignādū hoīeꝫ albū: adhuc ſignret ſo
lū q eēt vnū ſm accñs / qꝛ aliđ ē eē hoīs ⁊ aliđ eē
albi ſꝫ nā hūana ⁊ diuina vnite i xp̄o nō faciūt vnū
ſm accñs: q̄re nō hñt diuerſa eē. ¶ Itē eē ē ppͥe Ratio. 3.
tas ſuppoſiti ⁊ exñtis. ſi g̃ i xp̄o ē duplex eē ē du-
plex ſuppoſitū ⁊ duplex exñs ſiue duo ſuppoſita ⁊
due ſubſiſtētie: ꝯñs ē fſm. g̃ ⁊c. ¶ Cōtra hāc pōnē Cōtra 3.
arguiſ multiplr. ſi ſuppoſitū diuinū dimitteret na- opinionē.
turā aſſūptā a vbo: illa nā faceret ſuppoſitū ſine
aliq̄ eē abſoluto adueniēte ſibi ſicꝫ pbabiſ: ⁊ p ꝯñs
hēret eē actualis exñe: q̄re mō nā exñs in pſona
vbi hꝫ realr eē pmū actual' exñe. Mꝫ aūt ſine aliq̄
addito faceret ſuppoſitū pbaſ ſic. Si addereſ ſi
bi aliqđ / aut illud eēt ſbā aut accñs: nō pt dici q
eēt ſbā / qꝛ tūc vł eēt mā vł foꝛa vel ꝯpoſitū. ſic eī
diuidiſ ſbā ſm philo. 5. metaph. ⁊ 2. de aīa ſed nō
pt dici q eſſet mā vł foꝛa: qꝛ eē i tali ſuppoſito eſ
ſet alia mā q̄ i alijs hoīb⁹ ⁊ alia forma qđ ē abſur
dū: qꝛ illud ſuppoſitū ita eſſet ſuppoſitū hūanū ſi
cut ſuppoſitū petri mō exñs. Nec pt dici q illud

addi:tū eēt accñs:q₂ accñs nō pōt eē illud qđ for
maliter ſigit i ſubſtādo.q₂ ſolū de rōe ſbē eſt φ ſi=
gat formalr i ſubſtādo q̄re illud additū nō pōt eē
accñs. ¶ Itē ſm ɔmētatorē.5.phiſi. Gn̄atio eſt
via de nō eē ad eſſe. quare cū i xp̄o ſit duplex gn̄a
tio realis ꝛ pfecta:ſcȝ eterna ꝛ tpalis in xp̄o erit
duplex eſſe. ¶ Itē ſm phm̄ .2. de aia. viuere viuē
tibꝰ eſt eſſe:itaφ viuere dicit quoddā eē ſupexcel
lēs:ſȝ i xp̄o eſt duplex viuere quare ꝛc. Et hoc cō
firmaꝛ p Algazelē. 10. Metaphi.ſue.cap̄.6.q̄ di=
cit φ opatio p̄ſupponit eē ꝛ ꝓpriū eē ꝓpriū opari
ꝫ opari creati p̄ſupponit eē creatū:ſȝ i xp̄o fuit et
eſt opari creatū vel create ꝛ opari icreate q̄re ꝛc.
¶ Itē ex hoc φ xp̄s hȝ duplicē naturā hȝ vnā cō
uenientiā cū pr̄e ꝛ altā ɔueniētiā cū mr̄e: ſȝ ɔueniē
tia cū pr̄e ē i eſſe eternali q̄re ꝛ ɔueniētia cū matre
erit i eē creato ꝛ tpali. ¶ Itē gn̄atio pri⁹ natura
liter terminabaꝛ ad ipam naturā.quā ipa natura
aſſūpta fuit vn̄ta ꝟbo:ſed cū gn̄atio nō poſſit ter
minari ad naturā niſi hēat eſſe actuale quare illa
natura in illo priori p naturē hūit aliqđ eē actua=
le ꝓpriū:ꝛ p ɔn̄s ſequiꝛ φ naturā hūana aſſūpta i
xp̄o a ꝟbo hēat eē actualis exn̄tie. Probatio ma
toris ē p hoc φ relatio q̄libet naturalr p̄ſupponit
ſuū finitū:ſȝ nūc eſt ſic φ natura hūana ex hocφ ē
aſſūpta a ꝟbo hȝ relationē realē ad ꝟbū q̄ fundaꝛ
i ipſa natura.q̄re ipſa natura realis naturalr p̄ce=
dit relationē realē:ꝛ p ɔn̄s ſi p̄cedit realē relatio=
nem gn̄atio pri⁹ terminabaꝛ ad naturā ꝙ ipa fue
rit aſſūpta. ¶ Itē pſona ꝟbi ita bn̄ potuit aſſume
re naturā angelicā ſicut aſſūpſit hūanā.cū igiꝛ na
tura angelica nō ſit i potētia vt pdat ſuū eſſe aſſū
pſiſſet tūc ipm eſſe angelicū aſſumēdo naturā an=
geli q̄re nō eſt cōtra rōnē aſſūptiōis φ aſſumēs na
tura ſiue eſſentia cū eſſe actualis exiſtētie ꝓpriō.
¶ Itē qđ eſt albū hȝ eſſe albi ꝫ ſequiꝛ qđ ē crea=
tura actualr hȝ eē creatū actuale:ſȝ xp̄s ſm natu=
Ad rōnes tertie opi. rā hūanā ē creatura actualis.q̄re ꝛc. ¶ Ad argu=
mēta poſitiōis ɔtrarie dicēdū.ꝛ p̄mo ad exēplum
de man⁹ i'ertiōe φ nō ē ſile:q₂ natura humana in
xp̄o ē p ſe natura totalis ꝛ nō ē ps itegralis natu
re diuie ſicut man⁹ eſt ps itegralis corporis:imo
tūc eſſet ſilis ꝓportio ſi poneretꝛ φ de⁹ prio cāret
naturā materie q̄ ē vna natura totalis ſine forma
ꝛ poſtmodū cāret i materia formā q̄ ē alia natura
totalis:ꝛ tūc diceretꝛ φ poſito tali caſu ꝓportiōa=
bili nr̄o ꝓpoſito φ forma ſic creata hēret aliud eē
actualis exn̄tie ab eē actuali ipſi⁹ materie primo
create ſine forma.et eodē mō dico i ꝓpoſito de hu
mana natura in xp̄o vel aliter dicēdū φ ſicut aug
mētaretꝛ eē i hoīe i quo crearetꝛ ipa man⁹:ſic aug=
mentaretꝛ ꝛ ipm eſſe:quēadmodū eīn iſte hō nunc
hn̄s manū ꝛ pri⁹ nō hn̄s pl⁹ hēret de eēna poſitiue
Ad ſcōm ſic dico φ plus de eſſe poſitiue hēret. ¶ Ad ſecū
dū dicēdū φ natura hūana i ſuppoſito ꝟbi nō ponit
eē:imo q̄ſi apponit:i pm eīn eē hūane nature:ſic ſe
hȝ i adiacētia quadā ad ſuppoſitū diuinū : ꝛ nō ſe
hȝ p ihērētiā. Dictū eſt eīn φ talis vnio non eſt p
iformatiōeȝ ſiue p nomē iformatiōis:imo ē p iſtā
tificatione ſeu p modū ſubſtātificatiōis accn̄tiū/
et iō nō dȝ dici φ pſona diuia q̄ ſubſtātificat actiā
ue naturā hūanā ſe hȝ vt act⁹ ꝛ non ecōuerſo.
¶ Silr p idē argumētū poſſet ꝓbari φ i ſuppoſito
ꝟbi nō hēret eēnaȝ hūana natura: q₂ qn̄cūq₃ due eſ
ſentie cōponūꝛ vna ſe hȝ vt act⁹: ꝛ alia vt poten=
tia ſi ille due eēne vniūꝛ p modū iformatiōis ꝛ cū
natura hūana i xp̄o ſe hēat vt forma:q₂ p ipaȝ dr̄
hō.ſeq̄retꝛ φ natura hūana hēret ſe vt act⁹ rn̄ſpectu
ſuppoſiti diui ſi vniretꝛ. Silr p iformationē. ſicut
ipſi imaginātꝛ vniri:ꝛ ita idē icōuenient⁹ ſeqꝛ po=
nēdo φ i xp̄o ſit eēna hūane nature.nec ſic ſeqꝛ po
nēdo ibi eē hūanū actuale. ¶ Ad tertiū cū arguiꝛ Ad tertiū.
φ tn̄ fieret vnū p accñs. Dicē dr̄φ nō q̄libet actua
litas repugnat ad hoc φ faciat vnū p ſe cū alio:ſȝ
ſolū actualitas pfecta ſicut dictū fuit i.2.li. i.q.q̄
q̄rebat Utrū materia eēt aliq̄s act⁹:ꝛ hoc fuit ibi
ꝓbatū p exēpla d' entitate gn̄is q̄ hȝ aliquā actua
litatē ſm rōnē ꝛ nō cū entitate dr̄ēq̄ hȝ etiā actua
litatē facit vnū p ſe:ſcȝ ipam ſpēm. ¶ Silr illud
qđ aduenit p itētionē ille hȝ aliquā actualitatē ꝛ
etiā illud cui aduenit:ꝛ tn̄ hoc nō obſtāte faciunt
vnū p ſe. Eodē mō dico i ꝓpoſito φ natura hūa=
na hȝ actualitatē pfectā:ꝛ i potētia reſpectu natu
re diuie:iō pn̄t i vno ſuppoſito vniri mō eēnali ꝛ
nō accn̄tali ꝛ ſm accñs. ¶ Ad aliud dicēdū φ oē
eē ē ipſi⁹ ſuppoſiti vel p ſe accñs. Eſſe eīn ipartuȝ
partiū: q₂ ps ſūt i cōpoſito ſiue ſuppoſito dr̄ eſſe
ipſi⁹ ſuppoſiti. Modo aūt dico breuiter φ illđ qđ
aſſumiꝛ ē verū ſolū de eſſe ſubſiſtētie qđ ē p ſe ipi⁹
ſuppoſiti.tali eīn eē cōgeminato gemiaꝛ ipm ſup=
poſitū. ¶ Quarta opinio ē φ i xp̄o ē aliquo mō
tn̄ vnū eē:ꝛ alio mō plura. ¶ Ad cui⁹ intelligēti Qurata opi.q̄ ē mu. pn̄ti di.q.2
am ē ſciēdū φ ſicut ens ē cōe cōitate analogie ad
ſbām:ꝛ ad alia accidētꝫ p̄dicamēta:ꝛ i ipa diuidiꝛ
et de ipſis p̄dicaꝛ:ꝛ ſic nomē eēne cōe eſt ad ſbām
ꝙtitatē q̄litatē:ꝛ ſic de aliq̄s:ꝛ in ipſis dr̄ ꝛ de ipſis
p̄dicaꝛ. Et ſilr eſſe exn̄tie qđ idē ē φ eēna vel ſi nō
eſt idē:ſaltē imediati⁹ ɔſequiꝛ eēnaȝ ꝙ q̄cūq₃ alia
ꝓprietas. Et diuidiꝛ i eſſe qđ cōuenit ſbē ꝙtitati
q̄litati ꝛ accñs ꝛ de ipſis predicaꝛ. Et ſicut ſbā eſt
ens ꝛ eſſentia p ſe ſubſiſtēs. Quātitas āt ꝛ quod
libet aliud accñs nō eſt ens nec eēna p ſe ſubſiſtēs
ſed poti⁹ inexn̄s.hoc eſt i alio exn̄s. Utrūq₃ tamē
tā ſbā ꝙ accñs dicūꝛ eēna ꝛ ens: ſic eē exn̄tie ſbē
cōplete dr̄ eē ſubſiſtētie. Eſſe ꝟo ꝙtitatꝫ ꝛ oīm ac
cidētiuȝ dr̄ eſſe iexn̄tie. vtrūq₃ tn̄ dr̄ eē exiſtentie.
¶ Hoc viſo pȝ φ ſi eſſe exn̄tie ſolū accipiaꝛ pro
eſſe ſubſiſtētie de quo ſimpliciter ꝛ p pri⁹ dr̄ ſic in
xp̄o ꝛ i q̄libet ſuppoſito nō ē niſi vnicū eē. Si ꝟo
eſſe exn̄tie accipiaꝛ p oī eo de q̄ dr̄ ſiue p pri⁹ ſiue
p poſteri⁹ ſic i xp̄o ꝛ i q̄libet ſuppoſito creato i q̄ ē
aliq̄ natura materialis ſūt plura eē.q₂ vnū ē eſſe
ſubſiſtētie.reliqua ꝟo oīa ſunt eē inexn̄tie. ¶ Pri
mū pȝ faciliter : q₂ eē ſubſiſtētie ſeqꝛ naturā p ſe
ſubſiſtētē vel ſm quā ſuppoſitū eſt p ſe ſubſiſtens
ſȝ tales nature nō pn̄t plurificari i vno ſuppoſito:
q₂ q̄ dr̄nt ſm ſubſiſtētiā dr̄nt ſm ſuppoſitum . ꝫ in
vno ſuppoſito nō pn̄t eē plura eſſe ſubſiſtentie.
¶ Secūdū pȝ tripliciꝛ. ¶ Prio:q₂ magis cōpe Prima rō
tit nature hūane i xp̄o hr̄e ꝓpriū eē p̄ter eē ſuppo=
ſiti ꝙ cōperat accn̄ti hr̄e ꝓpriū eē p̄ter eē ſbī : ſed
accñs i ſbō hȝ ꝓpriū eē p̄ter eē ſbī. ꝫ natura hūa=
na i xp̄o hȝ ꝓpriū eē p̄ter eē ſuppoſiti. ¶ Proba=
tio minoris:q₂ ſi accñs i ſbō nō hr̄et aliud eē p̄ter
eſſe ſbī:tūc non poſſet a ſbō ſepari nec corrūperetꝛ
eo φ amitteret totū eē qđ pri⁹ hēbat ſicut fuit di=
ctū pri⁹ de hūana natura i xp̄o. hoc aūt ē falſū: vt
Scda rō pȝ i ſacramēto altarꝫ. ¶ Scdo:q₂ intimi⁹ ſequiꝛ
eē ad eēnaȝ ꝙ agere ad potētiā:ſȝ i xp̄o multipli=
tur agere ſm multiplicationē potētiarū. ꝫ in xp̄o
Tertia rō multiplicaꝛ eē ſȝ multiplicationē eēnarū. ¶ Ter
tio:q₂ pl⁹ depēdet ꝙtitas ꝛ oīa accn̄a cōia ab eſſe

ꝙ depẽdet colo᷑ a quãtitate: ſʒ colo᷑ nõ poſſet re-
manere ĩ ſbõ remota quãtitate. ꝗ nec ꝗ̄titas nec
aliqd́ aliud accñs poſſet remanere vl̃ eſſe ĩ natura
hũana amoto eẽ qd́ intimiꝰ ſeqᷣ ad ipam ꝙ̄ qd́cꝫ
aliud. Cũ igiꝛ ĩ natura hũana amoto eẽ exñte in
xp̃o fuit ꝗ̄titas ⁊ reliqua accñã neceſſariũ eſt ꝙ ĩ
Du. iſtas ipſa fuit ꝓpꝛiũ eẽ qd́ ꝑexigiꝛ ad oĩa illa. ¶ Item
rõnes ad- ꝓbãt alij q̄ttuo᷑ rõnibꝰ. ¶ Pꝛima ẽ. ꝙ vnitas vel
ducit. plᷓalitas ipſiꝰ eẽ in xp̃o aut attẽdiꝛ ſm̃ ſuppoſitũ
Quarta aut ſm̃ naturas. ſi ſm̃ naturas cũ plures ſint natu
re ĩ xp̃o. ꝗ ⁊ plura eẽ. ſi ſm̃ ſuppoſitũ. Cõtra. q᷑ ſi
vnitas ſuppoſiti diuini argueret vnitatẽ eẽ plura
litas ſuppoſitoꝝ argueret pluralitatẽ ipoꝝ eſſe.
ꝯñs ẽ falſũ. q᷑ tres ꝑſone diuine cũ ſint tria ſuppo
ſita nõ hñt niſi vnicũ eẽ exñtie ꝓpter vnitatẽ eſſẽ
tie. ꝗ vnitas vel pluralitas ipoꝝ eẽ nõ attẽdiꝛ ſʒ
Quinta vnitatẽ vel plᷓalitatẽ ſuppoſiti ſm̃ naturã. ¶ Se-
cũda rõ ẽ: q᷑ agere ſupponit eẽ ⁊ ẽ ſuppoſiti ſicut ⁊
eſſe: ſʒ ĩ xp̃o nõ obſtãte vnitate ſuppoſiti ꝑter age-
re diuinũ ẽ agere hũanũ ꝗ ĩ ip̃o ꝑter eẽ diuinũ eſt
Sexta aliud eẽ hũanũ ⁊ ſic plura eẽ. ¶ Tertia ẽ: q᷑ ſi na
tura hũana q̃ ẽ ĩ xp̃o ſibi derelinq̄reꝛ ꝯſtat ꝙ hẽret
ꝓpꝛiũ eẽ exñtie aliud ab eẽ diuino: aut ꝗ illud eſſe
qd́ hẽbat ĩ ſuppoſito diuino aut aliud. ſi idẽ hꝛ ꝓpo
ſitũ: ſcʒ qd́ ĩ xp̃o ꝑter eẽ diuinũ eſt aliud eẽ. ſi aliud
Cõtra. illud qd́ amittit totũ eẽ ſimpliciꝛ qd́ pꝛiꝰ
habuit ⁊ acq̇rit totalr̃ nouũ eẽ qd́ pꝛiꝰ non habuit
tale ẽ vere corruptũ ⁊ generatũ: ſʒ ſi hũana natu
ra ſibi relinq̄reꝛ amitteret ſimpliciꝛ totũ eẽ qd́ pꝛiꝰ
habuit. ſi ĩ xp̃o ẽ ſolũ vnũ eẽ ⁊ ſit illud diuinũ ⁊ acq̇
reret totalr̃ nouũ eẽ qd́ pꝛiꝰ nõ habuit. ꝗ vere pꝛiꝰ
corrũpereꝛ ⁊ poſtea generareꝛ: ⁊ ſic nõ eẽt eadem
nũero q̃ pꝛiꝰ qd́ ẽ icõueniẽs. Minor pꝫ. Proba-
tio maioris. q᷑ ſicut illud corrũpiꝛ ſm̃ q̇d qd́ amit
tit aliq̇d eẽ ⁊ nõ totũ ſicẽ aq̃ calida ĩ frigidaꝛ vl̃ ecõ
uerſo ſic illud corrũpiꝛ ſimpliciꝛ qd́ amittit totũ
eẽ ſimplr̃ qd́ hũit. Et iterũ eẽ̃na nõ põt manere vl̃
ꝯſuari ſine eẽ q̇cũqꝫ ꝟtute. nã ꝗ hũana amittẽdo
totũ eẽ qd́ hũit ĩ xp̃o dato ꝙ fiat ſub alio eẽ qd́ nõ
hũit: aut ẽ corrupta ꝑ amiſſionẽ p̃mi eẽ/ aut nõ: ſʒ
req̇riꝛ ꝙ ſic amittat eẽ ꝑcedẽs ꝙ nullomõ recupe
ret aliud. Si p̃mũ deꝛ/ hꝛ ꝓpoſitũ. ſi ꝟo deꝛ ſcd́m/
eẽ̃na amittẽs eẽ ⁊ nullũ recuperãs ꝟe ãnihilaꝛ. q᷑
nõ põt manere ſine aliq̃ eẽ. vt dictũ ẽ. ſi ꝗ eẽ̃na nõ
corrũpiꝛ niſi amittẽdo totũ ſuũ eẽ ⁊ nullũ recupe
rãdo nũq̄ poterit eẽ corruptio ſine anichilatione
imo dr̃ vnũ ab alio: qd́ ẽ icõueniẽs ¶ Quarta
Septima rõ talis ẽ. oĩs gñatio terĩaꝛ ad eẽ ⁊ oĩa corruptõ
ad nõ eẽ. ſʒ xp̃s ſm̃ naturã hũanã ꝟe fuit genitꝰ ⁊
mortuꝰ: ꝗ ſm̃ eã hũit aliqd́ eẽ qd́ ꝑ gñationẽ acq̇
ſiuit/ ⁊ qd́ ꝑ mortẽ amiſit. illud aũt nõ fuit eẽ diui-
nũ: q᷑ illud nũq̄ amiſit. ꝗ pꝛeꝛ eẽ diuinũ fuit in xp̃o
aliqd́ eẽ creatũ. Si ꝟo dicaꝛ ꝙ ꝑ gñationẽ tp̃alẽ
xp̃i acq̇ſitũ fuit xp̃o eẽ diuinũ: nõ hꝫ ſe q᷑ illud pꝛiꝰ
hũit. ſed q᷑ nã hũana nouã relationẽ hũit ad ip̃m
¶ Cõtra. illud ꝑ gñatiõeꝫ acq̇riꝛ qd́ ꝑ corruptõꝫ
amittiꝛ. ſed eẽ diuinũ vel relatio ad ip̃ꝫ nõ ẽ amiſſa
ꝑ corruptiõeꝫ. ꝗ nec acq̇ſita ꝑ gñatiõꝫ ſicut ꝗ p̃mi
dicũt ꝙ ponere plᷓa eẽ ĩ xp̃o ẽ erroneũ: q᷑ ad hoc ſe
Quinta q̇ꝛ plᷓitas ſuppoſitoꝝ. ſic ecõuerſo: iſti dicũt ꝙ er-
opi. q̃ ẽ ſcĩ roneũ ẽ ponere tñ vnũ eẽ ĩ xp̃o. q᷑ ad hoc ſeq̇ꝛ ip̃ꝫ
Tho. 3. di. fuiſſe neqꝫ vere natũ/ neqꝫ ꝟe mortuũ ¶ Quinta
pꝛii. q. 2. opinio ẽ ꝙ in xp̃o nõ ẽ niſi vnũ eẽ ſubſiſtẽtie cõtra
ar. 2. ⁊ 3. p̃mã opinionẽ. ſũt ꝟo plᷓa eẽ inherẽtie ꝯtra ſcd́aꝫ
p̃te. q. 17. nec niſi vnũ eẽ actuale ſbãle ꝯtra q̄rtã/ ⁊ cũ tertia
ar. 2. Pꝛimũ ꝯcedũt oẽs catholici ponẽdo ĩ xp̃o tñ vnũ

ſuppoſitũ: q᷑ lʒ plᷓa ſuppoſita relatiua pñt hꝛe vnũ Probaꝛ
ſubſiſtere abſolutũ. tñ ecõuerſo vnũ ſuppoſitũ ab p̃mũ dcm̃
ſolutũ/ vel relatiuũ/ creatũ vel increatũ nũq̄ põt huiꝰ opi.
hꝛe plᷓa ſubſiſtere. qd́ ſic pꝫ ſicut ſe hꝫ accñs ad in
herere/ ita ſuppoſitũ ad ſubſiſtere: ſed vnũ accñs
nõ põt hꝛe niſi vnũ inherere. nõ duo nec plᷓa ſꝫ vnũ
tñ. ꝗ nec vnũ ſuppoſitũ niſi vnũ ſubſiſtere ¶ Pꝛe-
terea ſicut eẽ̃ne ẽ exiſtere: ſic ſuppoſiti ẽ ſubſiſtere.
ſed vna eẽ̃na nõ hꝫ ſiꝛ plᷓa exiſtere. ꝗ nec vnũ ſuppo
ſitũ plᷓa ſubſiſtere ¶ Pꝛeterea. aut vtrũqꝫ eẽt ſolius
diuinitatis/ aut ſoliꝰ hũanitatis. aut vnũ diuitatis/ al
terũ hũanitatꝭ. ſʒ p̃mũ nõ põt dici: q᷑ ĩ tribꝰ ſuppo-
ſitꝭ diuinis nõ ẽ niſi vnũ ſubſiſtere. ꝗ multominꝰ ĩ vna
Nec ſecũdũ: q᷑ nã hũana vna nũero nõ hꝫ duplex
ſubſiſtere. Tertiũ nõ: q᷑ lʒ diuitas ſubſiſtit: hũani-
tas tñ nõ ſubſiſtit: ſed inexiſtit. alr̃ hꝛet ꝓpꝛiũ ſup
poſitũ aliud a diuino. q᷑ eẽt q̇d diſtinctũ a diuitate. ⁊ cũ
hoc hꝛet ſubſiſtẽtiã: q̃ duo ſufficiũt ad rõeꝫ ſuppo
ſiti: qd́ ẽ ſubſiſtẽs diſtinctũ. Secũdũ pꝫ: q᷑ xp̃s ẽ Secũdũ
ꝗ̄tꝰ ⁊ q̄lis cũ hoĩbꝰ alijs vniuoce. ſʒ ĩ ceteris hoĩ-
bꝰ ĩ q̇bꝰ ſũt plures eẽ̃ntie accñtales. ſũt etiã plura
exiſtere illarũ q̃ ſunt iherere. ꝗ ⁊ ĩ xp̃o. maio᷑ pꝫ.
Mino᷑ ꝓbaꝛ: q᷑ oĩa forma dat alid́ eẽ ſbẽ ⁊ diuer
ſa forma diuerſũ eẽ ſed forma accñtalis differt a
forma ſbãli ⁊ accñtali. ꝗ nõ ſunt idẽ exiſtere ſbãle
qd́ ẽ a forma ſbãli: ⁊ accñtale qd́ ab accñtali: nec
eẽ ꝗ̄tũ idẽ eſt qd́ eſſe quale/ ſicut nec eẽ̃na q̄litatꝭ
eſt eſſẽtia ꝗ̄titatis. ¶ Pꝛeterea lʒ eẽ̃ntiaꝝ q̃ ꝑ ſe
faciũt vnã eẽ̃ntiã poſſit eſſe vnũ eſſe ſicut materie
et forme: tñ illarũ q̃ nõ faciũt vnã eẽ̃ntiã ꝑ ſe non
põt eẽ ꝑ ſe et naturalr̃ vnũ eẽ: ſic aũt ẽ de forma ac
cidẽtali ⁊ ſbãli iter ſe ⁊ de diuerſis formis accñta
libꝰ. ꝗ nõ ẽ vnicũ eẽ ſbi cũ oĩbꝰ accñtibꝰ. ¶ Pꝛe
terea quodlibet accñs actu exiſtit ꝑ aliqd́ exiſtere
formalr̃: aut ꝗ illud exiſtere q̃ accñs exiſtit ẽ ideꝫ
cũ ſubſiſtere ſbẽ aut diuerſũ: ſi diuerſũ: hꝛo ꝓpoſi-
tũ. ſi idẽ. Cõtra: q᷑ ſubſiſtere nũq̄ ẽ iherere ſʒ acci
dẽtis eẽ ẽ iherere. ꝗ ⁊c. Tertiũ ꝓbaꝛ ſic. ea q̃ ꝑti- Tertiũ
nent ad ſuppoſituꝫ prout diſtiguuntur a natura nõ
multiplicaꝛ ĩ xp̃o ſicut nec ſuppoſitũ: ſʒ eẽ ẽ ſuppo
ſiti nõ nature. ſicut enĩ eẽ quale nõ ẽ qualitatꝭ ſed
ſbẽ vl̃ cõpoſiti: ſic eẽ ſimpliciter nõ ẽ nature ſʒ ſup
poſiti. ꝗ ⁊c. et hec videꝛ opinio Thome in ſcripto. Rñſio ad
¶ Sʒ ſuſtinẽdo hãc opinionẽ põt rñderi ad ſeptẽ ſeptẽ rõeſ
rõnes ꝑcedẽtis opinionis q̃ ꝓbãt ĩ xp̃o plura eſſe ꝑ opi. du.
ſbãlis exñtie ¶ Ad pꝛimũ ꝗ dicẽdũ ꝙ lʒ nature Ad p̃mũ
hũane magis ꝯueniat hꝛe ꝓpꝛiuꝫ eẽ ꝙ̄ accñti ſibi
relicte. vñ tũc hꝫ eẽ qd́ ẽ ſubſiſtere. accñs ꝟo eẽ qd́
ẽ in eſſe tñ nature ſe exiſtẽti: ⁊ a curſu nature ſolute
et amote nõ ſic debeꝛ: ſic aũt ẽ ĩ xp̃o vbi nature nõ
dimittiꝛ vt ꝓꝛũpat ĩ eſſe ſicut ſolet: q᷑ eẽt ſubſiſtẽs
vel aliꝛ põt dici ꝙ nature nõ debeꝛ hꝛe ꝓpꝛiũ eſſe
diſtictũ ab eſſe ſui ſuppoſiti: imo naturaliter ẽ idẽ
eẽ ſuppoſiti ⁊ nature: ſicut ꝗ ſi natura hẽret ꝓpꝛiũ
ſuppoſitũ ipa hẽret idẽ eẽ cũ illo: ita cũ deꝰ ſupple
at vicẽ ſuppoſiti nõ dꝫ eẽ dr̃ns ſuppoſiti ⁊ nature.
Cũ enĩ dicimꝰ ꝙ deꝰ exiſtit hõ ⁊ hõ exiſtit deꝰ hoc
ẽ ꝑ vnũ exiſtere ⁊ nõ ꝑ diuerſa. aut ꝗ ꝑ exiſtere in-
creatũ qd́ ẽ diuinitatꝭ ꝑ ſe ⁊ hũanitatꝭ: vt cõicatũ
et ſic hꝛ ꝓpoſitũ: nec eſt abſurdũ creatorẽ cõicare
creature. aut exiſtere hoc ẽ ꝑexiſtere creatum qd́
natura hũana cõicat diuine: ⁊ hoc ẽ abſurdũ deũ
ſcʒ aliq̇d recipe a creatura id́ ⁊c. ¶ Ad ſecũdũ di Ad ſcd́m.
cẽdũ ꝙ eſſe intimiꝰ ſeq̇ꝛ ad eẽ̃nam ſiõi derelictã ꝙ̄
agere ad potẽtiã: q᷑ duarũ eſſentiarũ ꝑfectarũ nõ
eſt vnũ eſſe ſed plura: ſed duarũ potẽtiarum põt

eſſe vnā actio ſicut actiue et paſſiue ſicut itellectꝰ agentē ⁊ paſſibilis ⁊ ſicut pōt ipediri eēna ne cāet eſſe ſicut accn̄s ſeparatū nō dat eē ſbō ſic ⁊ magꝭ po tētia pōt ipediri ab oꝑatiōe:ſꝫ ſi potētia nō ipedia tur opari ⁊ eēna ipediať cāre eē:tūc ſeqꝛ agere po tētiā ⁊ eē nō ſeqꝛ eēnā:ita aūt ē in ꝓpoſito:qꝛ po tētias xp̄i ſequūť agere ſicut ſūt apte nate.naturā
Ad tertiū aūt nō ſeqꝛ eē ſicut nata ē eſſe ꝗ ⁊c. ¶ Ad tertiuꝫ qđ magis cogit iter oīa. dicēdū ꝙ magꝭ depēdet accn̄s ab exiſtere ꝗ̄ color a ꝗ̄titate: ſed minꝰ ſup naturaliť. Uel dicēdū meliꝰ ꝙ ſicut color nō pōt eſſe i corpore niſi ꝗ̄to:ſic nullū accn̄s i ſbā nō ha bēte exiſtere actu:ſꝫ nō opꝫ ꝙ illud exiſtere ſit pro priū vel naturale aut affectū illo accidēte:ſꝫ ſuffi cit ꝙ eēna ꝗ̄ dꝫ affici ꝑ illud ſit actuata ſicut ma teria nō pōt recipe ꝗ̄titatē niſi ſit ifoꝛmata ꝑ foꝛ mā ſbālē:ſꝫ non opꝫ ꝙ illa forma ſit ꝗ̄ta ſicut pꝫ de aīa rōnali ⁊ parī rōne de eē eiꝰ qđ ē vnū nūero i corpoꝛe ⁊ extra. vn̄ ſicut ſeparatū a corpe nō eſt ſu ſceptiuū dimēſiōis ſic nec cōiūctū: ⁊ tn̄ dat corpo ri ꝙ ſit ſuſceptiuū ꝗ̄titatꝭ.ita etiā i ꝓpoſito hūani tas niſi actu exiſtet nō pōt eē actu:nec qualis acc ꝗ̄ta:ſꝫ ſuū exiſtere ē ꝑ diuinū ſubſiſtere:qđ nō eſt afficibile aliq̄ accn̄te. ¶ Ad quartū ꝗ ē nūerꝰ eſſē
Ad q̄rtuꝫ diauť ſeqꝛ nūerū nature aut ſuppoſiti Dicēdū ꝙ nūerꝰ exiſtēdi naturalis ꝯſequiť numerū nature ſbālis ſibi relicte. vn̄ quot ſūt nature ꝑfecte tot ſꝫ exiſtētie ſubſtātiales: ſꝫ nūerꝰ exiſtēdi ſupnatura lis nō opꝫ ꝙ ſequať nūerū eēntie ſbālis ꝑuēte ſu ſupnaturaliť ⁊ ſue nature nō relicte ſicut pꝫ ꝑ ſilē Sicut eīn diuerſe eēntie nate ſūt hr̄e diuerſa eē ⁊ vna vnū eē:ſic diuerſe ſbē nate ſūt hr̄e diuerſa ſub ſiſtere:ſed ſi diuerſe hūanitates aſſumerenť a xp̄o nō hr̄ent niſi vnicū ſubſiſtere.ꝗ ſiliť nec niſi vnū exi ſtere:qꝛ naturale exiſtere ſbē ē ſubſiſtere vn̄ ſi ſue nature nō debeť aliqđ exiſtere magis ꝗ̄ illud qđ eſt ſubſiſtere ſi pōt priuari ſubſiſtētia pari rōne et exiſtentia. ¶ Ad q̄ntum dicēdum cū diciť ꝙ age
Ad q̄ntuꝫ re eſt ſuppoſiti ſicut eē qđ tn̄ eſt multiplex. Dicen dū ꝙ nō equaliť eſſe ⁊ agere ſūt ſuppoſiti:qꝛ nō ſic eē ē ſuppoſiti q̄n ſcḋm naturā vnū ſuppoſitū pōt hr̄e plura agere etiā ſbālia : ſicut vnꝰ ignis gn̄at plu res ignes: vnꝰ hō plures hoīes:nō ſic aūt ꝑ naturā vnū ſuppoſitū hr̄e pōt plura eē ſubālia:imo nūꝗ̄. Et ſiliť eū xp̄s ſit vnū ſuppoſitū magis repugnat ſibi ⁊ ſupnaturaliť hr̄e plura exiſtere ſbālia ꝗ̄ plu res oꝑatiōes cū pꝫ i diuinis hēat duo ꝓducere et
Ad ſextuꝫ nō hēat niſi vnū eē. ¶ Ad ſextū ꝙ ſibi derelictuꝫ corrūpiť ſi nō retinet eē ꝓ̄ſtinū. Dico ꝙ nō ſequiť :qꝛ ſicut materia prima ꝑ corruptionē ꝑdit totū eē qđ priꝰ habuit ⁊ ꝑ gn̄ationē accipit eē qđ nūꝗ̄ ha buit : nec tn̄ ꝓpť hoc eēna eius gn̄ať nec corrūpiť ita ſi ſeparať hūanitas a xp̄o ꝑderet eē diuinū qđ ſolū habuit ⁊ acciperet ſolū eſſe nouū qđ nūꝗ̄ ha buit:nec tn̄ ꝓpter hoc de nouo generareť ſꝫ ſic nec corrūpereť:ſed verū eſt ꝙ nouū eſſe fieret nouum
Ad ſepti. ſuppoſitū. ¶ Ad ſeptimū dicēdum ꝙ oīs gn̄atio terminať ad eſſe eēne nouū: ⁊ oīs corruptio ad nō eē nouū ipſiꝰ eēne: ⁊ ſic gn̄atio xp̄i terminata eſt ad eēnam hūanitatis: ⁊ eiꝰ corruptio ad moꝛtē hūa nitatis ⁊ deſtructionē illiꝰ eēntie nō aūt ꝙ oīs ge neratio terminet ad eē nouū ꝓductū:ſꝫ ſolū ad eē nouiter cōicatū:nec ꝙ corruptio terminet ad exi ſtere nouiť corruptū ſꝫ nouiter ablatū vel ſeparatū ſicut i reſurrectōe erit gn̄atōe ⁊ fuiſſet i adā ſi aīa fuiſſet creata aū corpꝰ. in quo caſu eē aīe cū ſit eui

ternū nō corrūpiť nec ſūt duo eē ſbālia i hoīe:qꝛ nec due for me:ſꝫ vnū. Illa ꝗ gn̄atio ē ꝑ hoc ꝙ eē ꝑexiſtēs i aīa cōicať corpori.cū aūt hō moꝛiť exiſtere ſbāle nō corrūpiť: ſꝫ corpꝰ cū aīa ſepať. ita etiā q̄n xp̄s gn̄atꝰ a mr̄e ē hūanitati cōica tū exiſtere diuitatꝭ ꝑ qđ hūanitas exiſtebat:ita ꝙ ſeipā erat hūanitas ſꝫ nō ſeipſa nec aliq̄ creato exiſtebat ⁊ ꝑ cōicatio nē illā erat deꝰ actualiť hō ⁊ exiſtebat deꝰ actu . q̄n aūt xp̄s moꝛtuꝰ fuit eē diuinū fuit ſeparatū ab hūanitate inꝗ̄tū ē hūa nitas actu: ſꝫ nō a carne ꝑ ſe nec ab aīa ꝑ ſe. vtriqꝫ eīn a pri cipio cōiūcta fuit diuinitas ⁊ inꝗ̄tū faciebat vnū et cuili bet ſcḋm ſe:vn̄ nō ſolū hūanitas exiſtebat:imo caro exiſtebat et aīa exiſtebat:ſꝫ i moꝛte hūanitas nō erat humanitas ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō exiſtebat. Un̄ cū eē exn̄tie ꝓ̄ſuppōat eē eēntie ſicut hūanitas ſibi derelicta ꝑdēdo eē eēntie ꝑderet eē exn̄tie:vt in moꝛte ceteroꝝ hoīm:ſic i moꝛte xp̄i hūanitas deſinendo eē hūanitas d̄ſinit ꝑticipare exn̄tiā dei. vn̄ tūc xp̄s deſinit eē hō ⁊ exiſtere hō:ſꝫ cepit eē aīa ⁊ cepit eē corpꝰ:qꝛ tūc na tura corpoꝛeitatꝭ ſibi relicta fuiſſet ſuppoſitū diſtictū ⁊ aīa ſiliť. vn̄ qua rōne hūanitas faciebat hoīeꝫ: eadē rōe corpo reitas corpꝰ ⁊ natura aīe aīaꝫ nō aīatū nec aīal. ¶ Quidā tn̄ dicūt hāc opinionē nō eē verā:nec de mēte fr̄is Thome: Qđ aūt nō ſit vera ꝓbant ſic: qꝛ aut eſſe eſt idē re cū eēna/ aut nō. ſi ſic:tūc planū eſt ꝙ manet ibi eſſe hūane nature:ſal tē ad id qđ ē dato ꝙ nō maneat ꝗ̄tū ad rōnē illā quā hr̄et ſi hūana natura eēt i ſuppoſito ꝓprio . Si aūt ponať ꝙ d̄ſnt adhuc vť idē ſeq̄:qꝛ ſi d̄fat eē ab eēntia eē magis itimeꝛ ma gis iſeꝑabiliť ſeqꝛ eēntiā ꝗ̄ q̄cūqꝫ ꝓprietas ſiue ꝓpria paſ ſio ſequať ſuū ſbm̄.cum ꝗ ponať ꝙ aliq̄ ꝓprie paſſiōes ſunt q̄cūqꝫ ꝟtute iſeꝑabiles a ſbō ſicut curuū vť rectū a linea vel aliqđ tale. ꝗ mltomīꝰ q̄cūqꝫ ꝟtute poterit eē ſeꝑari ab eēna Dicūt igiť ꝙ eē nature hūane remāſit i xp̄o:ſꝫ nō ſub rōne eē ſimpliciter ſiue ſub rōne eiꝰ ꝙ ē ſubſiſtere. Ad cuiꝰ euidē tiā ſciēdū ꝙ ipſi diuidūt eē ſiue exiſtere i ſubſiſtere ⁊ i exiſte re:ita ꝙ ſicut ens diuidiť i ens ſubſiſtēs ⁊ i ens i alio ꝙ pōt dici iens. ita etiā exiſtere diuidiť ſcḋm eos i ſubſiſtere ⁊ i exi ſtere. quoꝝ primū ſcꝫ ſubſiſtere ē eē ſimpliciť ⁊ eē ſuppoſiti vel modū ſuppoſiti hn̄tis ſicut ē i ꝗ̄titate i ſacramēto alta ris. Secūdū aūt ſcꝫ iexiſtere ē accn̄tis vel etiā modū accn̄ tis hn̄tis ꝗ̄tū ad hoc ꝙ alij innitiť ſicut ē de hūana natura i xp̄o. Dicūt ꝗ ꝙ eē nature hūane remāſit i xp̄o nō ſub rōne ſimpliciť eē vel ſub rōe ſubſiſtēdi:ſꝫ ſub rōne iēēndi qꝛ illud eē nō ē ipſiꝰ nature i ſe:qꝛ ipā nō eſt:ſꝫ eſt ens i oꝛdie ad aliđ ſicut inititť. Et ꝙ hoc ſit rōnabile pōt ſic appere:qꝛ ſicut ens qđ ē ſubā ſe hꝫ ad hoc ꝙ ſit quoddā iens:ita eſſe ſbāle ſe hꝫ ad hoc ꝙ poſſit eē quoddā ieſſe ſiue iexiſtere . Cū ꝗ natura ſbālis ꝗ̄ ſcḋm ſe nata ē ꝯſtituere ens ſimpliciter ꝟtute diuina fiat quoddā iēs:ita etiā nō ē icōueniēs ꝙ ꝟtute diuina eē ſub ſtātiale creatū ꝙ de ſe natū ē eē ſimpliciť fiat quoddā ineſſe ita ꝙ illud eſſe cū eē diuino nō faciāt duo ſuppoſita ſꝫ ꝯcurrāt ad vnū ſuppoſitū:ita ꝙ vnū coꝝ nō ſit eē ſimpliciť:ſꝫ ineſſe. et hec poſitio vť michi ꝓbabilioꝛ. Qꝫ autē hec imediate po ſita ⁊ nō alia fuerūt fr̄is Thome. pꝫ reſpiciēti ipꝫ i.9. q̄lib. ar.2.et.3. Patet etiā ꝙ ex hoc ꝙ ipe i fine deductionū ſuarū ꝯcludit ꝙ nō ē i xp̄o niſi vnicū eē ꝑſōale:ſꝫ qꝛ ꝓ̄t dicit i vltia pte ꝙ ſi natura hūana adueniret perſone diuine accidenta liter eſſent ibi plura eſſe. nūc aūt qꝛ i vnitatem ſuppoſiti aſ ſumiť nō ē ibi niſi vnū eē ſimpliciť ſuppoſiti ſiue ꝑſonale. ex ꝗ̄ vť q̄buſdā ꝙ itētio eiꝰ ſit ꝙ actꝰ eſſendi nature hūane nul lo mō manet nec ſcꝫ vt eē vel vt ieſſe :qꝛ tūc eēt accidētale. multo etiā minꝰ pōt manere vt ſubſiſtere ſicut pꝫ ex ſup:adi ctis. Sꝫ hoc dicētes nō attēdūt iter accn̄talitatē ꝗ ꝯuenit accn̄ti ꝓprie dicto ſicut albedo dꝛ accidere hoī ⁊ accn̄talita tē ſbē ſcḋm ꝙ vna ſbā dꝛ accn̄taliť aduenire alteri ſicut veſtis aduenit hoī:qꝛ pluꝛificato prio nō pluꝛificať eē ſuppoſiti.ſi cut i hoīe albedo ⁊ calor nō ſunt duo eē ſuppoſiti:ſꝫ q̄n vna ſbā aduenit accn̄taliť alteri vt veſtis hoī nō tolliť diuerſum

eē ſuppoſiti ex tali accñte ſine aduētu accñtali vnde hō ꝛ veſtis ſꝫ duo ſuppoſitū vñ nec hō ē veſtis lꝫ ſit veſtitꝰ. Silr ēt ſi natura hūana q̄ ſbā q̄dā eſt adueniret accñtalr̄ pſone diuine ſicut veſtis aduenit hoi· tūc eſſent duo eſſe ſuppoſiti in hoie xp̄o: ita ꝙ eſſe pſone diuine ꝛ eē nature hūane eēnt duo eſſe ſuppoſiti ꝛ duo eſſe ſimpliciter. nec poſſet dici deꝰ hō: lꝫ poſſ:t dici hūanatꝰ aliquo mō. i. hūanitati aliquo mō cõiunctus ſicut nō dr̄ hō veſtis ſed veſtitꝰ. Vult ḡ ſctūs Tho. ꝙ ſi hūana natur: aduenirret pſone diuine accñtaliter cū non poſſet aduēire accñtalr̄ niſi ſicut vna ſbā dr̄ accidere alteri ꝛ nō cedere in vnitatē vl̄ ī idētitatē ſuppoſiti eēnt ibi ſimpliciter duo eſſe. nō autē intēdit quin facta vniōe in ſuppoſito ſꝫ quā natura hūana p ſe depēdet a ſuppoſito diuino: ita ꝙ nō hꝫ eſſe vt in ſe adhuc maneat eſſe nature hūane: ſꝫ nō ſub rõne ſimpliciter eſſe vel ſub rõne eiꝰ qđ eſt ſubſiſtere: ſꝫ manet ſub rõne ineſſe: ita tñ ꝙ ineſſe accipiatur abſq; inherētia ad ſuppoſitū diuinū. ❡ Hāc autē opinionē tenet Thomas in q̄ſtionibꝰ diſputatis de vnione ꝟbi ꝙ in xp̄o ſunt plura eſſe. Et pbaꝛ ſic. Humanitas xp̄i actualr̄ exiſtit ꝛ inexiſtit. aut ḡ p ꝓpriū exiſtere formalr̄. ꝛ ſic hꝛ ꝓpoſitū. aut p exiſtere accidentiū: ꝛ tunc ſuū exiſtere eēt inherere qđ falſum ē. ❡ Preterea exiſtere accidētiū magis ē p exiſtere ſbē q̄ ecõuerſo. ꝛ differūt realiter eē accñtis ꝛ ſbē vt dictū eſt in nono articulo. aut p exiſtere diuinitatis: ꝛ hoc dici nō pōt: q: qđ lexiſtere partiū ſit idē re ꝙ ſubſiſtere ſuppoſiti. hoc eſt qñ illud exiſtere cātur a ptibꝰ ꝛ eſt cõpoſiti p ſe primo ſicut eiꝰ qđ exiſtit. eſt autē partiū ſecūdario vt corꝫ q̄bꝰ exiſtit ſicut viuere viuētibꝰ eſt eſſe. quo autē viuimꝰ: eſt formalr̄ aīa: materialr̄ corpꝰ. vñ hō ē q̄ viuit: ſꝫ nihilominꝰ aīa viuit corpꝰ viuit. oīꝫ ergo iſtorū nō eſt niſi vnū eſſe: q: ꝛ oīa ſunt vna eſſētia: ſic ḡ forma exiſtit materia exiſtit totū cõpoſitum exiſtit vno ſolo exiſtere quo ſuppoſitū dr̄ ſubſiſtere. pars ꝟo inexiſtere: ſic autē nō ē ī ꝓpoſito: q: eſſe ſuppoſiti diuini nō ē a natura humana nec dinitas et hūanitas faciunt vnā naturā vl̄ eēntiā: quare nō pōt eſſe vnū exiſtere quo hūanitas lexiſtit ꝛ diuinitas ſubſiſtit. ❡ Si dicaꝛ ꝯ̄ hoc q: exiſtere ſbē ē ſubſiſtere: ſꝫ hūanitas xp̄i nō hꝫ ꝓpriū ſubſiſtere. ḡ nec ꝓpriū exiſtere. Dicēdū ꝙ exiſtere ſbē cõplete nature ſibi relicte eſt ſubſiſtere ſicut exiſtere accñtis ē inherere: ſꝫ exiſtere ſbē nō ſibi relicte ſꝫ aſſūpte nō eſt ſubſiſtere ſꝫ lexiſtere ſicut exiſtere accñtis ſupnaturalr̄ ſepati eſt ſubſiſtere ſi nō īherere. ❡ Confirmaꝛ etiā poſitio hec: q: multiplicata cā formali multiplicatur effectꝰ: ſed eē ē formalr̄ ab eēna cõpleta. ḡ vbi ſūt plures eēntie cõplete ꝛ pfecte ibi erūt plura eē. ❡ Ad rões pricipales dr̄ ſic ab illis de q̄rta opinione. ❡ Ad primā ꝙ minor ē falſa. nō eñ ꝑdicaꝛ natura hūana de natura diuina cū dr̄ cõcretiue deꝰ ē hō: ſꝫ ꝑdicaꝛ idē ſuppoſitū de ſeipſo ꝯnotando obliq̄ circa ſbm̄ ꝛ ꝑdicatū diuerſitatē naturarū ſub hoc ſenſu habēs hūanitatē filiꝰ dei ē hō. i. ſuppoſitū hñs hūanitatē. ❡ Ad ſecūdū dicēdū ꝙ hūana natura nō pōt exiſtere p ſolū eſſe diuinū. ꝛ cū pbaꝛ ꝙ imo: q: cū ꝑdicaꝛ eſſe tertio adiacēs ſufficit ad verificationē ꝓpoſitionis ꝙ res īportate per ſbm̄ ꝛ ꝑdicatū cõueniāt ī eodē ſuppoſito. Dicēdū ꝙ nō ē verū imo ad verificādū oēꝫ ꝓpoſitionē qua dr̄ hoc eſt hoc req̄riꝛ aliqua eēntialis idētitas ꝑdicati cū ſbō: nec ſufficit idētitas ſm ſuppoſitū nec ſm inherētiam qđ ptꝫ. vbi ꝑdicaꝛ abſtractū de abſtracto vt albedo eſt color vel concretū de concreto ī ſbālibꝰ: vt hō ē aīal: ꝛ idē eſt cū ꝑdicaꝛ denolatiuū de alio: vt cū dr̄ hō ē albꝰ ꝛ albū eſt muſicū. verificaꝛ eñ ꝓpoſitio ꝓ ſuppoſito qđ īportaꝛ qđ eſt ideꝫ ex pte ſbi ꝛ ꝑdicati vt ſit ſenſus hō eſt albꝰ. i. hō ē ſuppoſitū hñs albedinē: ꝛ albuꝫ eſt muſicū. i. ſbm̄ hñs albedinē ē ſbm̄ hñs muſicā nunq̄ꝫ eñ inherētia ſufficit ad verificādū ꝓpoſitionē dicētē hoc ē hoc alioquin poſſet dici hō ē albedo qđ nō ē verū: ſed facit ſolū denolationē in aliquo vt ptꝫ ī dictis expoſitionibus: ꝛ hoc modo ꝟificamꝰ iſtā filiꝰ dei eſt hō rõne idētitatis realis ſuppoſiti īportati p ſbm̄ ꝛ ꝑdicatū ſub hoc ſenſu filius dei ē hō. i. filiꝰ dei ē ſuppoſitū hñs hūanita eiꝰ et nō rõne ſoliꝰ cõuenietie in ſuppoſito: q: tūc verificamꝰ iſtā eēntia diuina eſt hūana natura: q: ſꝫ in eodē ſuppoſito qđ nō dicimꝰ. cum ergo dicēdo hūana natura xp̄i eſt ſi eē ſtet ſolū ꝓ eē diuino nichil vnū et idē ſit ex parte ſbi ꝛ ꝑdicati rõne cuiꝰ poſſit ꝓpoſitio ſi ꝟificari opꝫ ꝙ verificeꝛ ꝙ eē ſtet ꝓ eē creato. ❡ Ad tertiū dicēdū ꝙ rō falſum ſupponit ſcꝫ ꝙ ſuppoſitū diuinū ī icarnatiōe ſuppleat vicē eē materialis vel ſubiectiue. ꝙ nichil ē ſubiectū niſi reſpectu corꝫ q̄ ſibi inherēt. natura autē hūana nō īhereret pſone aſſumēti: ꝛ ideo pſona aſſumēs nō eſt ſubiectū vel cā materialis nature aſſūpte. dato etiā ꝙ natura ſiue pſona diuina aſſumēs poſſet eē ſubm̄ nature alteriꝰ: tñ p hoc nō cõpeteret ſibi aſſumere humanā naturā q̄ nō ē nata eē ī altero tanq̄ꝫ in ſbō. Ratio ergo q̄re pſona diuina pōt aliā naturā aſſumere nō ē q: ſuppleat vicē ſbi vl̄ materie: ſꝫ eſt: q: ē pfectiōis īfinite ad terminādū alteriꝰ depēdētiā aliquo modo ſicut radix terminat in ſe exiſtētiā rami inſiti: ꝓpꝛ qđ dr̄ a q̄buſdā ꝙ incarnatio aſſimilaꝛ inſertiōi. ❡ Ad q̄rtum dicēdū ꝙ quēadmodū ī xp̄o ē ſbā hñs modū accidētis ſic eē nature hūane ē eē ſbāle hñs modū accidētꝫ. ❡ Ad q̄ntū dicēdū ꝙ ē ꝓ nobis: q: ſi ī vno lucēte eēnt due luces tūc eēnt duo lucere. nūc aūt q: ī vno lucēte ē vna lux ſolū. iđ ē ſolū vnū lucere. In xp̄o aūt ſūt due nature ſiue eſſentie: ꝛ iđ debēt eē ibi duo eē. ❡ Ad ſextū dicēdū ꝙ rō vnitatꝫ fūdaꝛ ꝛ fundari hꝫ ſup rõnē entitatis ſm ꝓportionē vt ſi vnitas ſimplex fundeꝛ ſup entitatē ſimplicem: ꝛ cõpoſita ſup ꝯpoſitā. vñ quēadmodū ī xp̄o ē vna entitas cõpoſitius ſiue cõpoſiti: ꝛ due entitates ſimplices: ſic in xp̄o ē vna vnitas cõpoſita et due vnitates ſimplices. nō eñ xp̄s eſt vnū ſimplex: ſꝫ vnū cõpoſitū: ſicut ipſe nō eſt ens ſimplex ſed ens cõpoſitū: ꝛ ita quot ſunt entitates tot ſūt vnitates et ecõuerſo. ❡ Ad ſeptimū dicēdum ꝙ Phorꝰ vult dicere ꝙ eē cuiuſcūq; rei ſꝫ vnā dr̄aꝫ nō eſt niſi vnū nō recipiēs intēſionē ꝛ remiſſionē. cum ergo ex oppoſito in xp̄o ſint due nature erūt duo eſſe.

❡ Queſtio quarta.

Quarto q̄riꝛ vtrū xp̄s ſit plura ꝛ videtur ꝙ ſic. q: illđ ī quo ſūt plures ſbē integre ꝛ pfecte ē plura ſimpliciꝛ cū ſbā ſit ens ſimpliciꝛ: ſed in xp̄o ſunt hmōi: vt diuinitas ꝛ hūanitas ḡ ꝛc. ❡ Secundo ſicut ī xp̄o ſunt plures nature ī vna pſona: ſic ecõuerſo ī deo ſūt plures pſone ꝛ vna nā: ſꝫ pr̄ ꝛ filiꝰ nō ſūt vnū ſꝫ plēs ī diuinis ḡ ecõuerſo deꝰ ꝛ hō erit vnū ꝛ plura. nā ſi oppoſitū in oppoſito ꝛ ꝓpoſitū ī ꝓpoſito. ❡ Tertio ſic ſicut ſe hꝫ ſbā ad ſimpliciter: ita accñs ad ſm q̄d. ſed ſbm̄ pluriū accñtiū lꝫ nō ſit illa dr̄ tñ plura ſꝫ q̄d ꝓpter illa ḡ ſuppoſitū pluriū ſbārū lꝫ nō ſit illa: dr̄ tñ plā ſimplr̄ ꝓpꝛ illas. ❡ In oppoſitū ē Athanaſiꝰ ī ſimbolo ſicut aīa rõnalis ꝛ caro vnꝰ ē hō: ita deꝰ ꝛ hō vnꝰ ē xp̄s. ❡ Rñdeo. quattuor ſūt faciēda. ❡ Primo ponenꝛ dicta aliorū. ❡ Scđo declarabiꝛ intellectus q̄ſtionis. ❡ Tertio pbabiꝛ ꝙ xp̄s ē vnū et nō plura. ❡ Quarto poneꝛ opinio pbabilis. ❡ Quātū ad primum eſt triplex modꝰ dicendi. ❡ Primꝰ ꝙ xp̄s debet dici vnū lꝫ in ipo ſint plures nature. Cuiꝰ rō eſt: q: xp̄s nō eſt niſi illud qđ ꝑdicaꝛ de ſuppoſito xp̄i: ſꝫ altera naturaꝝ nō ꝑdi

Q̄ ꝗrta.
Primum.
Secūdū.
Tertium.
Rñſio
Primꝰ ar.
Pꝛīa opi.
Herueus
vbi ſupra.

catur de xp̄o. xp̄s eñ non eſt humanitas: ſed eſt hñs eam: ſ3
natura diña de xp̄o p̄dicet: et ideo cu3 humanitas nō p̄dī
cetur in abſtracto propter hoc chriſtus ſm̄ humanitatē nō
pōt dici vnū diſtinctū ad eo quod eſt ſ3 diuinitatem: q̄uis
poſſit multa hñs: ſc3 diuinitatē ⁊ hūanitatē. ¶ Secundus
mod⁹ ē q̄ xp̄s d3 dici plura ꝓpter tria. ¶ Pri̇o: q3 ſm̄ ph̄m
7. metaphi. hō alb⁹ nō ē ſimplicit̄ vnū ſ3 plura: ſed de hoīe
albo nec albedo nec hūanitas p̄dicat̄. Nō eñ bñ d3 hō alb⁹
ē hūanitas vel albedo. ḡ nō obſtāte q̄ hūanitas abſtracti=
ue nō p̄dicet̄ de xp̄o diuinitas ṽo p̄dicat̄. Nichilomin⁹ ſm̄
has plures naturas pōt dici plura.. ¶ Secundo ſic. Enti=
tas ſbē nō diminuit de rōne entitatis. ḡ nec pluralitas de
rōne pluralitatis: ſ3 pſone diuine ꝓpter vnitatē ſbē dicūtur
vnū. ḡ xp̄s ꝓpter pluralitatē in ip̄o exiſtētē pōt dici plura.
¶ Tertio ſic q3 vnū ⁊ ens ſimpliciter dicūt̄ de vno et ente in
actu. Potētiale eñ de ſe nō ē ens nec vnū ſimplicit̄ ꝓpt̄ qđ
ſuppoſitū ſbāle nō ē plura ſimpliciter: q3 nō ē ex plurib⁹ enti
bus i actu: ſ3 i xp̄o natura hūana ē ens actu: ſilr̄ ⁊ diuina. ḡ
ſm̄ eas xp̄s d3 dici plura ſimplicit̄. ¶ Terti⁹ mod⁹ dicēdi ē
q̄ ꝓprie loquēdo xp̄s nō d3 dici nec vnū nec plura abſolute
ſed cū determiatiōe. Cui⁹ rō ē: q3 hec nōīa cū ſint adiectiua
ponūt rē ſuā circa ſubſtātiua. cū igit̄ hec nōīa ponūt̄ i p̄dica
to ſine ſubſtātiuo addito ꝯſīderetis,. p ſubſtantiuo res po
ſita in ſbō: vt cū d3 hō eſt alb⁹. Qñ ṽo addit̄ ſubſtātiuū ta=
lia adiectiua ponūt rē ſuā circa ip̄m: vt ſi diceret̄ eſt bon⁹ cā
tor: q3 ly bon⁹ nō determīat ſor. ſ3 cātorē. eodē mō i ꝓpoſito
ſi dicat̄ xp̄s eſt vnū nullo addito cū nō determinet aliud ſub
ſtātiuū q̄ xp̄m nō bñ d3: ſ3 deberet dici. xp̄s ē vn⁹ eo q̄ ſubſtā
tiuū ⁊ adiectiuū debēt i gn̄e cōuenire. ſi ṽo aliud additur i
p̄dicato ſm̄ conditionem p̄dicati debet determinatio vnita
tis vel pluralitatis addi: vt ſi dicat̄. xp̄s h3 naturā addēdū
eſt duplicē: vel dicēdū ē xp̄s h3 duas naturas. ſed q3 de quo
nō p̄dicat̄ ſubſtātiuū nō p̄dicat̄ adiectiuū: qđ eſt determia=
tio ſubſtātiui. iō ſicut de xp̄o nō p̄dicat̄ hūana natura ſic nō
eſt dicēdū q̄ xp̄s ſm̄ ip̄am ſit vnū vel plura. ⁊ idē dicēdū eſt
de diña natura ſm̄ illos q̄ dicūt q̄ nō p̄dicat̄ formalr̄ de xp̄o
et iſtud vr̄ cōueniēti⁹ dictū. ¶ Ad rōnes vtriuſq3 opiniōis
pōt r̄ñderi. Pri̇a eñ opinio vera eſt ſi diuina natura p̄dicat̄
de xp̄o: q3 ſm̄ eā pōt ſolū dici vnū ꝓpie loquēdo. ſm̄ natu=
rā ṽo aliā q̄ nō p̄dicat̄ de xp̄o nō pōt dici vnū nec multa ꝑ
cām iam aſſignatā. q̄q̄ multi dubitēt an diuina natura p̄di
cetur de xp̄o in abſtracto de hoc tñ fuit pleni⁹ viſu3 primo
libro. ¶ Ad rōes ſecūde opinionis. ¶ Ad primā q̄ ph̄s
qñ dicit q̄ hō alb⁹ nō ē vnū ſ3 multa intelligit materialiter
quo ad naturā ſbē ⁊ accñtis ⁊ nō quo ad formalē modū p̄di
candi. ¶ Ad ſecūdā dicēdū q̄ plures ſbē ſunt realiter ⁊ ſim
pliciter plures. ſed ſm̄ eas nō pōt xp̄s plura dici ſimplicit̄
cū nō p̄dicent̄ de ipſo vel ſaltē altera. ¶ Per idē p3 ad ter=
tiā q̄ l3 diuina natura ⁊ hūana ſint plura entia ſimpliciter ⁊
in actu: tñ q3 neutra vel ſaltē altera nō p̄dicat̄ de xp̄o. ideo
ſm̄ eas nō pōt ꝓprie dici plura. ¶ Quātū ad ſecūdū ſc3 de
intellectu q̄ſtionis an xp̄s ſit formaliter ⁊ ſimpliciter plura.
¶ Sciēdū p̄io qđ eſt eſſe formalr̄ plura: quia hoc nō ē hr̄e
plura: ſed eſſe illa. ſic eñ ē aliq̄d vnū vel multa ſicut ens: ſ3
ex hoc d3 eſſe tale materialr̄ qđ eſt ex illo vel in illo. ſicut ſta
tua ē es vel lignū materialiter: q3 eſt ex ere vel ligno. forma
liter aūt nō eſt lignū vel es ſed lignea ſtatua vel erea. 7. me
taphi. nec etiā hō ē alb⁹: q3 h3 albū: ſ3 q3 eſt ip̄m ſbm̄ albedi
nis: nō q3 h3 albedinē qđ p3 in ſimplicib⁹. nō eñ albedo ē co
lor: q3 h3 colorē: ſed eſt lux materialiter: q3 ē de luce illo mō
quo lux eſt ypoſtaſis colorū: ſic etiā totū nō ē ſue ptes for=
maliter: ſed ip̄m cōſtitutū ex eis: ſed tñ eſt ptes materialr̄:
ſic etiā dico q̄ aliq̄d ē plura formalr̄: nō q3 ꝯtinet plures for
mas. nā ꝯtineri nō ē forme: ſ3 ꝯtinere. ſicut etiā hō a ponēti
bus gradus formarū vocat̄ vnū formalr̄ ⁊ nō plura: ſ3 ma=
terialiter plura d3 oē hñs plura i ſe abſolute differētia. i. ſi=

ue ſit forma ſiue materia: q3 oēs partes materialr̄ ſe hñt ad
totū: et ſic oē cōpoſitū ē plura materialr̄ q̄uis ſit vnū forma
liter: ſed pōt dici formalr̄ plura quod eſt illa: vel ſaltē q̄ h3
plures formas eo mō q̄ ipſe nate ſūt plurificari. vñ ph̄s di
cit q̄ ſenari⁹ nō eſt bis tria formalr̄: ſed ſemel ſex: q3 nō iſor
mat eū duplr̄ ſ3 ē bis tria materialr̄ q3 ē ex illᷓ. ¶ Scđo ſciē
dū qđ ē eē plura ſimplr̄ ⁊ ſm̄ qđ: q3 eē plura ſ3 qđ dicūt̄ aliq̄
ſiue q3 ipſa in ſe ſunt entia ſm̄ qđ adinuicē diſtincta realiter
vt due linee: ſiue q3 vtrūq3 eſt ens ſimpliciter: nō tñ ſunt di=
ſtincta niſi ſm̄ qđ: vel q3 vnū eſt ens ſimpliciter ⁊ alterū ſ3
qđ: ſed plura ſimpliciter nō ſunt niſi illa quoꝝ quodlibet eſt
ens ſimpliciter et vnū nō eſt aliud. qđ p3. illud nō ē vnū ſim
pliciter qđ nō eſt ens ſimplicit̄: nec p ꝯñs aliq̄d ē plura ſim=
pliciter niſi ſit entia ſimplr̄: et cu3 pluralitas req̄rat diſtin=
ctionē. nā numer⁹ cauſat̄ ex diuiſiōe ꝯtinua nunq̄ aliq̄ eēnt
plura ſimpliciter niſi eēnt ipſa diſtincta ſimplicit̄. Vñ ſicut
ad hoc q̄ aliq̄d ſit vnum ſimpliciter: req̄rit̄ q̄ ſit ens ſimpli=
citer ⁊ q̄ ſit indiuiſū ſimpliciter. ita ad hoc q̄ aliq̄d ſit plura
ſimpliciter requirit̄ q̄ in ſe habeat talia plura. quoꝝ quodli
bet ſit ens ſimpliciter et diſtinctum ſimpliciter ab alio. hoc
autē nō eſt poſſibile niſi diſtiguant̄ ſuppoſito ⁊ eſſentia. Vbi
notādū q̄ ſicut in albo eſt cōſiderare ſbm̄ qđ eſt albū ⁊ nō fa
ciens albū in ſe ꝓpter qđ ſbm̄ carēs albedine nō pōt eſſe al=
bum: q3 deeſt illud qđ formalr̄ faciebat eē albū et effect⁹ for
malis nō ſepat̄ a ſua cā. Silr̄ albedo ſine ſubiecto nō ē alba
q3 l3 ſit factiuū albi formalr̄: non tñ factibile cum ipſa nō ſit
nata facere ſe albū: ſed aliud a ſe. Sic dicendo q̄ ens ſimplr̄
eſt ſuppoſitū nō nā: ſ3 eēna eſt q̄ ſuppoſitū eſt: ſicut eñ ſe h3
eēna ad ens. ſic hec eēna ad hoc ens. vñ ſuppoſitū ſubſiſtens
ē id qđ ē ſimplr̄: ſed eſſētia eſt id quo ſuppoſitū eſt. ſi ergo ſit
ſuppoſitū ſine eſſentia ip̄m nō erit ens ſimpliciter cū eē ſim
pliciter ſit ab eſſentia formalr̄. ſi aūt ſit eſſentia ſine ſuppoſi
to ipſa nō erit ens ſimpliciter: q3 ip̄a nō facit ſe ens ſed ſup=
poſitū: et iō ſicut īpoſſibile eſt eſſe albū ſine albedine qua eſt
et ſbm̄ qđ eſt albū: ſic īpoſſibile ē eſſe ens ſimpliciter et ꝑfe=
ctū abſq3 eſſentia qua eſt et ſuppoſito qđ eſt ꝓpter qđ vr̄ q̄
verbū, et hūanitas aſſūpta in̄ꝯtū hmōi nō ſunt ens ſimplici
ter: q3 l3 ṽbū ſubſiſtat nō tñ ab hūanitate: ſ3 diuinitate. ſ3 di
co q̄ q3 hūanitas nō diminuit de ꝑfectiōe ṽbi: iō ṽbū caro
nichilomin⁹ eſt ens ſimplicit̄ ſicut pri⁹: ſ3 verū eſt q̄ hoc eſſe
ſimpliciter nō ineſt ei ex hac eſſentia: ſed ex alia. ¶ Secun
do requirit̄ q̄ ſint diſtincta ſuppoſitū ⁊ eēna: q3 ſicut ſuppoſi
tū eſt id qđ eſt nō id quo eſt. ita ē ip̄m diſtinctū nō diſtiguēs
eſſentia ṽo ſicut nō eſt id qđ ē: ſed id quo eſt: ita nō eſt ip̄a di
ſtinctū ſ3 diſtinguēs. ſicut ḡ ſi eēt ſuppoſitū ſine eſſentia non
eſſet ens ſimpliciter propter defectū cauſantis eſſe: ita ſi ſūt
aliqua diſtincta ſuppoſito ⁊ non eſſentia. certe non ſunt di=
ſticta ſimplicit̄: nō q̄dē ꝑ defectū diſtiguibilis ſ3 diſtiguē=
tis realr̄. Et ſilr̄ ſi ſit eēna diſticta ⁊ nō ſuppoſitū nō erit di=
ſtictio ſimplr̄ nō ꝑ defectū diſtictiui: ſ3 diſtiguibil̄: q3 eēna
nō diſtiguit ſeip̄a3 ſicut i diuinis nō ē diſtictio ſimplr̄: q̄uis
ſit diſtictio ſuppoſitoꝝ: q3 nō ē ibi diſtiguēs ſimplr̄ ſc3 for=
ma abſoluta: ſed ſolū diſtiguens ſm̄ qđ ſc3 forma relatiua.
Silr̄ materia ⁊ forma q̄uis diſtiguāt̄ eēnalr̄ q3 hec eēna nō
eſt illa nō tñ ſunt diſticta ſimpliciter. aſs nō facerēt vnū ſim
pliciter. Ex q̄ iā apparet q̄ xp̄s nō ē plura ſimplr̄: q3 in xp̄o
nō ſunt plura entia ſimplr̄. ⁊ illa q̄ ſunt in eo nō ſunt diſticta
ſimplr̄: q3 ens ſimplr̄ eſt ſuppoſitū ſbē cū nā ſbē: et diſtinctio
ſimplr̄ ē i ſuppoſito ⁊ nā ſbē. ¶ Quātū ad tertiū ꝓbandū ē
q̄ xp̄s nō ſit plura ſimplr̄ et formalr̄. ¶ Pri̇o ſic. Illud in q̄
nō ſunt plura eſſe ſimplr̄ dicta nō ē plura ſimplr̄: ſicut nō eſt
vnū ſimplr̄ i q̄ nō ē vnū eſſe ſimplr̄: ſ3 i xp̄o nō ſunt plura eē
ſimplr̄: q3 i eo nō ſunt plura ſubſiſtere. ḡ ⁊c. Probatio mino
ris: q3 ſicut nichil ē ens ſimplr̄ niſi ſubſiſtat vel ſubſiſtēs: ita
nichil ē eē ſimplr̄ niſi qđ facit ſubſiſtēs. l3 ergo exiſtere non
differat a ſubſiſtere i eo qđ ſubſiſtit: tñ dū aliq̄d exiſtit i alio

ꝑſone quā īportat maſculinū ſine diſtinctiōe eſſētie quā īportat neutrū ⁊ ecōuerſo. Siľr nō ſeqꝛ ē plura ſꝫm qd ꝗ plures. vt fo:.cū accītibꝰ: tñ ſequiꝛ ē plura ſimpliciter: ꝗ plures: qꝛ pluralitas ſimpliciter et nullo mō addito dicta requirit pluralitatē eſſētie ⁊ ſuppoſiti: ⁊ ꝑ ꝯñs ꝑſone. vñ ꝓpꝛie loquēdo xp̄s nō eſt plura ſimpliciter: ſed vnū ſimpliciť qꝛ nec ipſe eſt diſtīctꝰ ſꝫm eſſentiā ⁊ ſuppoſitū: ſed tm̄ ſꝫm eſſentiā cū tñ pluralitas ſimpliciť dicta requirit vtrūqꝫ ſicut ⁊ vnitas. nā pluralitas non eſt niſi aggregatio vnitatū: ⁊ talis eſt pluralitas qualis fuit eiꝰ vnitas. Nec etiā eſt vnū ſimpliciť: qꝛ lꝫ ſit vnū ſcd̄m ſuppoſitū: non tñ eſt vnū ſcd̄m eſſentiā cū tñ vnitas ſimpliciter dicta requirat indiuiſionem in vtroqꝫ ſicut entitas ſimpliciter dicta requirit vtrūqꝫ. vñ xp̄s eſt vnū ſimpliciť ſcd̄m ſuppoſitū et eſt plura ſimpliciter ſcd̄m eēntiā: nō aūt eſt plura ſimpliciter nec vnū ſimpliciter ſine additamēto qḋ ꝓpꝛie eſt eſſe tale ſimpliciter: qꝛ ſimpliciter dico ꝙ ſine addito dico ꝙ tñ ꝑſone diuiſe nullo additio pñt dici vnū ſimpliciter. ptꝫ qꝛ lꝫ nō ſint vnū niſi ſꝫm eſſentiā. illa tñ ſubſiſtēs eſt vñ plura nō ſolū ſꝫ vnū ſꝫ eſſentiā. imo etiā ſꝫm exiſtētiā: et oē id qḋ ad ſbāꝫ abſolute ꝑtinet nec diſtīguiꝛ niſi ſꝫm relationē. ꝗ vt relatio eſt nō facit aliquā diſtinctionē ſbālē: nec ꝑ ꝯñs ſimpliciē. qḋ ꝗ dictū eſt ꝙ vnitas ſimpliciter dicta requirit idiuiſionē ī ſuppoſito et eſſentia verū eſt ɋtū ad abſoluta. nō āt

10.ratio ɋtū ad relatiua. ¶ Decimo. cōparando xp̄m ad deū ſic. ſicut ſe hꝫ xp̄s ad pluralitatē nature ⁊ vnitatē ꝑſone. ſic ecōuerſo. Deꝰ ad vnitatē nature et pluralitatē ꝑſone: ſed ɋuis in deo ſint plures ꝑſone: nō tñ ꝓpter hoc deꝰ eſt plures niſi addaꝛ plures ꝑſone: qꝛ eſſet ſenſus ꝙ ſūt plures dij. vñ lꝫ dicamus pater filiꝰ ⁊ ſpūſſanctꝰ ſunt tres: qꝛ intelligitur ꝑſone ꝓpter ſuppoſita. ⁊ ſiľr dicimꝰ tres ſꝫ ꝗ teſtimoniū dāt ⁊c. ⁊ ꝑ ꝯñs plures. nō tñ ſic forte dicimꝰ ꝙ deꝰ ſit tres imo dicimꝰ deꝰ eſt vnꝰ ⁊ nō ſolū vnū. ſi aūt deꝰ eſt vnꝰ ꝗ nō eſt plures. lꝫ enim deꝰ ſit trinitas ⁊ pluralitas nō tñ ē tres vł plures niſi aliqḋ addaꝛ. ꝗ ſiľr xp̄s lꝫ hēat in ſe illa ꝗ ſunt plura ſimpliciter dato etiā ꝙ eſſet illa ſimpliciter plura. qḋ tñ verū nō eſt: nō tñ ꝓpter hoc eēt plura ſimpliciť niſi adderet ꝙ eēt plura talia vt puta plures nature. nā ſi diceret eſſe plura ſine additione ſequereꝛ ꝙ eēt plura nō ſolū ſꝫm naturā ſꝫ etiā ſꝫm ſuppoſitū ſicut ſi deꝰ diceret plures ſine additione ſequereꝛ ꝙ eēt plura ⁊ nō ſolū ſꝫm naturā referreꝛ pluralitas ad eſſentiā quā deꝰ īportat. ſicut ergo deus non eſt plures ſic nec deꝰ ⁊ hō plura: qꝛ ſicut ſe hꝫ pluralitas ꝑſonarū ad pluralitatem maſculine deſignatā ſic eſſentialis ad neutraliter deſignatā. Si aūt iſta ꝯcedaꝛ deꝰ ē plures adhuc nō ſequiꝛ ꝙ xp̄s eſt plura vt poſt diceꝛ plus etiaꝫ videꝛ ꝙ deꝰ pꝛ vel ſpūſſanctꝰ et ille hō ꝗ dꝛ ieſus nō ſint plura ſimpliciter: lꝫ diſtinguāꝛ in ſuppoſito ⁊ eſſentia: qꝛ diſtinctio ſuppoſitalis eoꝝ non eſt abſoluta nec eſſētialis. diſtinctio ꝟo eſſentialis nō

11.ratio. eſt ſuppoſitalis. ¶ Undecimo. cōparādo ꝑdicatū diuinū ad ſubiectū ſic ɋcquid eſt plura ſimpliciter ⁊ ſubſtātialiť. cū priꝰ tm̄ eſſet vnuꝫ ſimpľr et ſubſtātialiter ipꝫ eſt aliqḋ quod priꝰ erat: ⁊ aliqḋ eſt ipm̄ qḋ priꝰ nō erat: qꝛ qḋ eſt plura formaliter eſt aliud et aliud vt aduerſarij ꝯcedūt. qḋ aūt eſt tm̄ vnū eſt aliqḋ ⁊ nō aliud: qḋ ꝗ incipit eē plura incipit eē aliqḋ qḋ nō erat et ecōuerſo. qḋ etiā ꝯcedūt illi de pꝛima opinione ꝗ adinuenerūt xp̄ꝫ eē plura: ſed īpoſſibile eſt deū eſſe ſubſtātialiť qḋ non ſemꝑ fuit aut aliqḋ de nouo eſſe deū qḋ nō ſꝑ fuit deꝰ. aľs deꝰ recēs eſſet. ꝗ ⁊c. ¶ Unde illa tria inconuenientia ꝗ ſunt cōtra pꝛimā opinionē ſūt etiaꝫ cōtra iſtā. Probatio minoris: qꝛ in oī ꝑdicatione ſubſtātiali opꝫ ꝙ vel eſſentia ſubiecti ſit eſſe ꝑdicati vel ſuppoſitū ſubiecti ſit ſuppoſitū ꝑdicati. Impoſſibile aūt eſt ꝙ aliqḋ ſit ſuppoſituꝫ diuinū vel eſſentia diuina qḋ nō pꝛius erat: qꝛ tūc eſſet deꝰ recens vel diuinitas recēs. imo nec ſubſtātia creata incipit eſſe poſtɋ eſt aliqḋ ſbāliter/ qḋ priꝰ non erat. Si eñ eſſentia ſortis inciperet eſſe alia eſſentia ɋ priꝰ vel ſuppoſitū ſortis inciperet eſſe aliud ɋ pꝛius corrūpereꝛ. Sed accidēta lꝫ bene incipit hō eſſe qḋ priꝰ nō erat. ¶ Itē ſubſtātialiť creatura generabilis qñ gñaꝛ incipit eſſe qḋ nō priꝰ erat ſed poſtɋ gñata eſt nō vñ dꝛ tunc recēs qñ pꝛimo generaꝛ. deꝰ aūt eternꝰ eſt ⁊ incorruptibilis ⁊ īgenerabilis ⁊ īalterabilis. vñ nō accidētaliť nec ſubſtantialiter poteſt ipſe incipere eſſe aliqḋ/ nec aliquid de nouo incipit eſſe deꝰ. lꝫ eñ deꝰ ceperit eſſe hō nō tñ ꝓpter hoc eſſentia ſua cepit eſſe noua eſſentia nec ſuū ſuppoſitū nouū ſuppoſitū: ſed ſuppoſitū qḋ nūc eſt hūanitatis ſemꝑ fuit diuinitatꝭ

¶ Duodecimo. cōparādo xp̄m ad ſeipm̄ ſicut in xp̄o ſūt due nature: ita vna ꝑſona ⁊ magis natura debet trahi ad numeruꝫ ſuppoſiti ɋ ecōuerſo ſicut accñs nūeraꝛ numero ſubiecti: et qꝛ numerꝰ ꝑſone eſt magis dictꝰ ſimpliciter ɋ numerꝰ nature: qꝛ ergo ſuppoſitū xp̄i eſt vnū ſimpliciter. imo ſimpliciſſimū. nature ꝟo non ſūt plures ſimpliciť o īmō ſimpliciciratꝭ: qꝛ nō ſꝫm ſuppoſitū ī quo ſūt ſuppoſitū aūt nō hꝫ eſſe ſuppoſitale niſi ab altera natura ſimplici. Sed nature xp̄i nō ſunt vnū ſimpliciter ꝓpter vnitatē maximū ſuppoſiti ī quo ſt. ergo nec ecōuerſo ꝑſona xp̄i erit plura ſimpľr ꝑꝑ pluralitatē naturarū ꝗ in ipo ſūt ¶ Utrū aūt ſit magis vnū ɋ plura. Dicēdū ꝙ eſt magis vnū ɋ plura. ſed plus hꝫ plura ɋ vnū: qꝛ id qḋ eſt in xp̄o ſcꝫ ſuppoſitū hūanitatis ⁊ diuinitatis ⁊ deitatꝭ ipm̄ eſt vnū ſimpliciť Et ſiľr id quo eſt id qḋ eſt realiť ſed plus hꝫ plura ɋ vnū. nā illa ꝗ hꝫ ſcꝫ deitas et hūanitas lꝫ non ſint plura nature vnū ſimpliciť/ plus tñ ſunt plura ɋ vnū: qꝛ maioꝛ eſt vnitas eē ɋ ſuppoſiti. ¶ Ad argumēta pꝛincipalia. dicēdū Ad rōes pꝛincipales.

¶ Ad pꝛimū ꝙ maioꝛ eſt vera de ſbā pꝛia ꝗ ē hoc aliqḋ. illa eñ ſola eſt ens ſimpliciter. in xp̄o autē nō ſunt plures tales. Uñ neſtoriꝰ ꝗ dixit xp̄ꝫ plures ꝯpoſuit ī eo plures ꝑſonas. ⁊ pꝛima opinio que dixit xp̄m plura/ poſuit in eo plura ſuppoſita. Ad pꝛimū.

¶ Ad ſecūdū dicēdū ꝙ illud eſt qꝛ pꝛ ⁊ filiꝰ ſunt Ad ſcd̄m illa natura in qua vniunꝛ ⁊ illa cū ſit ſubſiſtēs eſt qḋ vnū ſimpliciter: ſed xp̄s non eſt iſta plura: ꝗ hꝫ et ſi etiā eēt illa: tñ alterū ipſoꝝ nō eſt ens ſimpliciter id eſt in ſe indiuiſum ⁊ ab oī alio diuiſū ſuppoſito. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ aggregatum ex ſubiecto ⁊ pluribꝰ formis accidētalibꝰ eſt vnū materialiter a materia a qua: qꝛ ſunt vnū ſubiecto ⁊ ī vno ſubiecto: ⁊ ꝓpter hoc dicunꝛ vnū nūero ſicut illa quoꝝ eſt materia vna: ſꝫ ſolū plura materialiter a materia ex qua: qꝛ ex pluribꝰ ꝯſtat albū ⁊ muſicū et ſunt plura formaliter: ſed ſꝫm quid non: non ſolū qꝛ hꝫ plures formas: ſꝫ qꝛ hꝫs plures formas ſꝫm ꝙ hꝫs eſt plura accidentaliť: qꝛ ɋlibet illaꝝ eſt ens ſꝫm qḋ: ſꝫ xp̄s ſic hꝫ plures ſbās ꝙ non quelibet earū eſt ens ſimpliciter. Nā lꝫ oē accidens ſit ens ſꝫm qḋ: nō tñ oīs ſubſtātia eſt ens ſimpliciter Ad tertiū

ſed ſolū prima q̄ eſt hoc aliq̄d ⁊ nō ſecūda nec ps integralis vt man⁹ nec eſſentialis vt materia vel forma partis vt aīa vel toti⁹ vt humanitas.

4. articl9 ¶ Quantū ad quartū de pbabili opinione vidēda ſūt.3. Primo declarādū ē aliq̄d ī queſtione. 2. oſtēdēdū quomō chriſt⁹ poſſit dici plura ⁊ quō nō. Tertio quomodo poſſit dici vnū ⁊ quomodo nō.

¶ Quantū ad primū ē prima cōcluſio q̄ xp̄s ē aliquid ⁊ nō nichil ſʒ q̄ hō: ⁊ dicere cōtrariū ē hereticū ſicut dicit decretalis/ſicut eñ hō ſm albedinē ē aliq̄d/⁊ tñ nō eſt albedo ip̄a ſʒ eſt alb⁹ qr eē albū nō ē eē nichil. Quis eē albi nō ſit aliō q̄ albedo ip̄a. qr albū ſolā q̄litatē ſig̃t. ita xp̄s ſʒ hūanitatē ē aliq̄d q̄uis nō ſit hūanitas ſʒ hō ⁊ q̄uis hō ſuppoſitū dicit idem nō addat niſi ſolā humanitatē. Alteri⁹ ſciēdū q̄ de⁹ dicit eē homo nō illo mō q̄ ſor. vel plato dr̄ hō qr cū hō p̄dicat̄ d̄ puro hoīe ppoſitio v̄ificat̄ nō ſolū ratōe ſuppoſiti vt ſit ſenſus ſor. eſt hō q̄ ſor. ē hn̄s hūanitatē ſʒ etiā ratiōe nature qr ſorteitas ē humanitas. Cū aūt dicitur deus hō nō verificat̄ rōne nature quaſi deitas ſit humanitas ſed ſolū ratione ſuppoſiti qr de⁹ ē hn̄s humanitatē. Nichilomin⁹ tñ deus ē hō vniuoce cum ceteris hoīb⁹: qr ſicut aqua ē calida vniuoce cū igne qr habet calorē vnius rationis et hʒ ſicut ſubiectū accidēs licet habeat p violētiā illud qđ hʒ ignis p naturā/ita qr chriſt⁹ hʒ talē humanitatē ſicut petr⁹ ⁊ habet eā ſicut ſuppoſitū naturam licet habeat eā extriſece quā petr⁹ hʒ ītriſece ⁊ naturaliter inde eſt q̄ eſt homo vniuoce. ¶ Circa

Dehere⁹. c. cū xp̄s

ſecūdū ſciēdū ē q̄ chriſtus nō eſt plura formaliter

2. dictum iſti⁹ opiñ. nec plura ſimplicit̄ ſʒ eſt plura materialiter et ſm quid. Primū pʒ: qr illud ſolum ē plura vel plures formaliter ppter plura que cōtinet qñ q̄ðlibet illorū predicat̄ de illo p ſe ⁊ ſecūdū vnum eſt aliq̄d diſtinctū: ſicut deus ē plures qr de⁹ eſt pr̄. deus ē fili⁹. de⁹ eſt. ſ̄ſ. ſʒ iſta ſūt tres ergo de⁹ ē tres ⁊ plures. aliter aūt nō. ſicut formaliter ſenari⁹ nō ē bis tria ſed ſemel ſex. qr ſenarius nō eſt tria et ſimilit̄ formaliter loquēdo nullū totuʒ cōtinēs plura de quorum ſingulis nō p̄dicat̄ pōt dici plura formaliter. ſʒ xp̄s cōtinet deitatē ⁊ humanitatē q̄ ſūt plura licet aūt ipſe ſit diuinitas nō tamē ē humanitas ⁊ ſic nō eſt plura propter plura: qr nec eſt illa plura. lʒ ei chriſtus ſit de⁹: ⁊ hō. nō tñ de⁹ ⁊ hō ſūt plura ſʒ habēt tantum plura. ¶ Secūdo q̄ xp̄s nō eſt plura ſimplicit̄: ⁊ formalit̄: qr ad hoc req̄ritur q̄ ſint plura entia ſimplicit̄ ⁊ diſticta ſimplicit̄ lʒ aūt diuinitas ſit ens ſimplicit̄ non tñ ē diſticta ſimpliciter ab humanitate: qr ē ei cōiūcta a ſuppoſito ⁊ hūanitas nō ē ens ſimpliciter: qr non ſubſiſtit licet put diſtiguit̄ ab accidēte qđ ē ens ſm q̄d dicat̄ ens ſimpliciter quomō materia ⁊ forma ſūt entia ſimplicit̄. ¶ Itē nō ē diſticta ſimplr̄ id. ⁊c. ſicut pʒ in. 1. poſitiōe ⁊ trib⁹ rationib⁹ ſequentib⁹ ¶ Tertio dico q̄ ē plura materialiter ſm q̄d: id eñ qđ in ſe plura cōtinet quoꝝ vel vtrūq; vl alterum ē ens ſm q̄d: dr̄ eſſe plura materialit̄ ⁊ ſm q̄d ſicut hō alb⁹: ſʒ xp̄s ē hmōi dicit ei xp̄s ſuppoſitū in duab⁹ naturis quaꝝ lʒ diuia dicat ens ſimplicit̄ hūana tñ dr̄ ēs ſʒ q̄d reſpctū ſuppoſiti lʒ ñ ita ſicͭ

3. dictū huius opini. accidēs. ¶ Circa. 3. ſciēdū q̄ xp̄s dʒ dici vnū vel plura ⁊ nō ſolū oportʒ q̄ ſit vnū vel nō vnū plura vel nō plura qr etiā de nō ente verū ē ſʒ opʒ q̄ xp̄s vel iheſus ſimr̄ ſm q̄ huiuſmodi ſit vnū vel plura qr ſm q̄ hmōi ē aliq̄d ⁊ nō eſt nichil. omne aūt ens aut eſt vnū vel plura: ſicut non opʒ oē q̄ eſt eſſe cecū vel vidēs ſʒ oēm oculū q̄ natus eſt videre ita ⁊ ens qđ natū eſt ex ētitate eſſe diuiſum vl̄ īdiuiſū oʒ eſſe vnū vel plura ⁊ ſimilr̄ oportet q̄ ſit vnū formaliter vel plura formaliter ¶ Itē aut vnū materialiter aut plura materialit̄ nec ē dare mediuʒ cū opponāt̄ priuatiue ¶ Sed nō opʒ oē quod eſt eſſe vnū ſimpliciter vel plura ſimplr̄: qr hō albus materialit̄ nec eſt vnū ſimplicit̄ nec plā ſimpliciter. ſed eſt neq; vnū ſimplicit̄ neq; plura ſimplicit̄: qđ includit ens ſm quid ⁊ p accidēs ſicut nō ens ſimplicit̄ ⁊ p ſe: ſic nec ē p ſe nec ſimplicit̄ vnū ex alia parte non pōt eſſe plura p ſe et ſimpliciter ex altero tñ ente ſimplr̄ ſed ē nō vnum ſimplr̄ et non plura ſimplicit̄ ſʒ plura ſm q̄d mālīter ¶ Ex hīs ergo ad ppoſitum vr̄ q̄ xp̄s ſit nō ſolū vn⁹ ſecūdū q̄d ſʒ q̄ etiā ſit vnū formalit̄ ⁊ ſimplicit̄: qr ſi dicam⁹ verbū vel fili⁹ dei ſic nō includit niſi ſuppoſitum cū natura diuina de q̄b⁹ cōſtat q̄ ſūt vnū formalit̄ ⁊ ſimplicit̄ multomaius q̄ angel⁹ qui ē ens vnum ſimplr̄/nō obſtante q̄ nō excludit accidentia que ſunt entia ſm q̄d cū q̄b⁹ angel⁹ ē cōpoſit⁹ faciens cum eis vnū ſm q̄d ⁊ nō ſimplr̄: deus aūt ⁊ verbum nō includit niſi ens ſimplr̄ nec cōponit̄ ad faciendū ens ſʒ quid et p accidēs cū humanitate quam nō excludit. Hoc aūt q̄ dico chriſt⁹ includit ſuppoſitū in vtraq; natura: qr cū nō īportat in recto niſi habēs vtrāq; naturā q̄uis nature habite nō faciāt vnū ſimpliciter qr tñ hn̄s ea non eſt plura nec eſt plures in ſe q̄ prius pōt vnum habere plura ſine pluriſicatione maxime de⁹ ideo nō auct⁹ neq; multiplicat⁹ ē de⁹ p aſſūptionē hūanitatē ſicut nec p habere creaturas ppt̄ q̄d ſicut de⁹ erat vnū formalr̄ ⁊ ſimplicit̄ ab eterno ſic de⁹ hō ē habens plura q̄ pri⁹. ⁊ ſi haberet mille humanitates nō eēt plures nec plura q̄ pri⁹ ⁊ ſic xp̄s formaliter loquēdo ē vnū ſimplicit̄. materialiter aūt loquēdo xp̄s nō eſt vnū ſm q̄d qr cōtinet plura vno mō ſimplicit̄. ſ. hūanitatē cū diuinitate. et ſimilr̄ poteſt dici vnum ſm ſuppoſitū nō vnū ſm naturā ſʒ hoc ē materialr̄. ¶ Ad primū dicendū q̄ in xp̄o nō ē vna ſubſtantia īegra ⁊ pfecta q̄ ē ſuppoſituʒ ⁊ natura diuina nam hūana nō ē pfecta nō put diſtinguit̄ cōtra accidēs ⁊ dato q̄ natura humana ē ſubſtātia pfecta nō tñ pfecte diſtincta ⁊ ſi eſſet xp̄s nō tñ ē illa formalit̄ habēs eā. Ad ſecūdū dicēdū

alia rñſio ad ratōes p̄ncipales

q̄ de⁹ ē quicq̄d hʒ ppter qđ dr̄ plēs: ſed ſm relationes: qr ē ille et vnū ⁊ vn⁹ p pſſētiā qr ē illa xp̄s aūt nō ē humanitas ⁊ diuinitas vt ſic dicat̄ plura ſed eſt de⁹ ⁊ hō q̄ ſūt vnū hn̄s multa ⁊ ſic nō eſt multa ¶ Ad tertiū dicēdum q̄ hō alb⁹ nō eſt plā formalr̄ ⁊ ſʒ q̄d: qr hn̄s hūanitatē ⁊ hn̄s albedinē ſūt vnū habens multa ſed ſolū materialit̄ ⁊ ſubā exiſtens nō eſt ens ſimpliciter reſpectu ſuppoſiti ſʒ ſolū ad dīam accidētis vt pʒ ī ptib⁹ ſbē. Diſti. 7. q. 1.

Circa ſeptimā diſtictionē q̄rūt̄ q̄tuor Primo verū de⁹ ſit hō. Secūdo verū ſit fact⁹ homo. Tertio verum ſit preſdeſtinat⁹. Quarto: qr eſt homo p itellectū poſſibilem nō agētē ꝯueniēt vtꝝ ille intellect⁹ p quē de⁹ eſt homo vel fact⁹ homo ſit pura potētia ¶ Quantū ad primū querit̄ verum hec ſit vera de⁹ eſt homo ⁊ arguit̄ q̄ nō. qr ſecūdū Auguſtinū. 5. de trinitate q̄cq̄d p̄dicat̄ in diuinis aut p̄dicat̄ ſecūdū ſubſtantiam aut ſecundū relationem ſed homo non poteſt predicari de deo ſm Primū.

ſubſtantiam:quia qđ pdicatur ſm ſubſtãtiã oĩb⁹
cõuenit pſonis ſed eſſe hominem conuenit tãtum
filio.nec etiam predicatur ſecundum relationem
cũ homo dicat ens abſolutũ: ⁊ ens abſolutũ non
Secũdũ. predicet̃ ſm relationẽ.ergo ⁊c. ¶ Itẽ maior eſt
vnio pſonarũ in diuina natura ꝙ ſit vnio duarũ
naturarũ in ſuppoſito ꝟbi:ſed nũc eſt ſic ꝙ ꝓpter
illã vnionẽ q̃ maior eſt nõ põt dici ꝙ pater eſt fi-
lius/nec ecõuerſo:q̃re nec ꝓpter illã vnionez que
minor eſt/ poterit dici deus homo. vel ecõuerſo.
Oppoſitũ dicit Augu.1.de tri.c.16.Talis fuit il
la ſuſceptio q̃ hoiem fecerat deũ ⁊ deũ hominem
Riſſo. 1.articul⁹. ¶ Reſpõſio.tria declarãda ſunt. Primum eſt ꝙ
hec eſt vera ⁊ ꝯcedẽda.deus eſt hõ. Secundũ eſt
declarare q̃liter vera ſit ⁊ cõcedẽda. Tertio oſtẽ
det̃ quõ hec ſit vera/xp̃s eſt hõ. Primũ ſic oſten-
dit̃ breuiter. Quãcũq; ſunt due nature ĩ eodẽ ſup-
poſito/vna natura põt pdicari de alia ⁊ denoiare
aliã in cõcretione. Exemplũ/dicim⁹ ꝙ muſicũ eſt
albũ eo ꝙ albedo ⁊ muſica ſunt in eodẽ ſubiecto
imediato:q₂ ſunt in eodẽ ſuppoſito.quare cũ na-
tura diuina et humana vniant̃ in ſuppoſito ver-
bi vnũ poterit pdicari de alio denoiatiue: vt di-
cat̃/deus eſt hõ. Hec eſt ſententia Dam.li.3.c.5.
Deus em̃ homo ⁊ homo de⁹ ꝓptereã q̃ eſt ſcðm
ypoſtaſim vnionẽ. ¶ Vlteri⁹ autẽ notandum eſt
ſm ꝯmẽtatorẽ ꝙ triplex ẽ pdicatio: vna ſcʒ diſpo
ſitiõis de diſpoſito/ita ꝙ diſpoſitio ⁊ diſpoſitum
nõ differunt niſi ſolũ ſm rationẽ: ⁊ hec eſt ſolũ in
diuinis ⁊ in abſtractis: ⁊ iſta pdicatio nõ põt eſſe
in ꝓpoſito.q₂ natura diuina ⁊ hũana differũt ſm
rem. Alia eſt pdicatio diſpoſitionis de diſpoſito
qñ diſpoſitio ⁊ diſpoſitũ ſm rẽ differũt/ licet non
actualiter ſed potẽtialiter.et iſte mod⁹ pdicatio-
nis eſt qñ partes eſſentiales ex qb⁹ fit vnũ p ſe p-
dicant̃/ſicut cũ d₂ homo eſt aiat⁹. vel hõ eſt aial.
qui mod⁹ etiã non põt cõpetere in ꝓpoſito:q₂ ex
natura diuia ⁊ hũana nõ fit aliqua natura tertia
ſm Dam.lib.3.ca.3. Alia eſt pdicatio diſpoſitio-
nis de diſpoſito:qñ vtrũq; differt ſm rem actua-
liter:ſicut cũ dicit̃ hõ eſt alb⁹.ſubiectũ em̃ ⁊ acci-
dens ſunt duo in actu ⁊ vnũ in potẽtia/ ſm ꝯmen
tatorẽ ibidẽ/ ⁊ in.7.metaphiſice. Ex ſubiecto em̃
et accidẽte nõ fit vnũ tertiũ. Et iſte mod⁹ pdica-
tionis eſt in ꝓpoſito.tũ q₂ ex natura diuina ⁊ hu
mana nõ fit vnũ tertiũ p ſe qđ reſultet ex eis .tuʒ
q₂ natura hũana in xp̃o licet ſit ſubſtantia/habet
tñ modũ accidẽtis: ⁊ ideo iſta pdicatio cũ d₂ de⁹
eſt homo reducit̃ ad pdicationẽ q̃ eſt diſpoſitio-
nis de diſpoſito qñ diſpoſitio ⁊ diſpoſitũ differũt
ſm rem actualiter: ⁊ eſt ſilis pdicationi illi qñ ac
Contra opinionẽ. cidẽs pdicat̃ de ſubiecto. ¶ Quãuis autẽ ratio
et declaratio ſit ꝓbabilis nõ tñ neceſſaria:q₂ i ra
tione maior ⁊ minor ſunt vere/nec ſequit̃ ꝯcluſio
q₂ homo ⁊ de⁹ licet ſint cõcreta/nõ tñ ſunt deno-
minatiua ſed principalia. vnde bñ verũ eſt ꝙ natu
re in ſuppoſito vnite de ſe inuicẽ pdicant̃ in con-
cretione denoiatiua nõ aũt in pncipali: ſicut nec
in abſtracto/ ſicut corp⁹ et aia:q₂ aia licet ſit cor-
porea quodãmõ: nõ tñ eſt corp⁹ ſicut nec corporei
tas:nec corp⁹ eſt aia ſed aiatũ. ⁊ ſilr vnio bene fa
cit deũ eſſe humanũ ⁊ hoiem deificũ vel diuinuʒ:
nõ autẽ deũ hoiem:q₂ hmõi ſunt cõcreta pncipa-
liter nõ denoiatiua .et ſilr de illa tertij mẽbri de-
claratiõe:q₂ tertiũ mẽbrũ qđ ipſi applicãt ad ꝓ-
poſitũ/cõcludit ꝙ de⁹ ſit hũan⁹ ⁊ hõ diuin⁹/nõ ꝙ
hõ ſit de⁹ vel ecõuerſo ſicut albũ eſt muſicũ / non
albedo muſica. ꝓpter qđ dicendũ ꝙ nõ ſola vnio
naturarũ hoc facit:ſʒ cũ hoc naturalis ſignifica-
tio terminoꝝ:q₂ ſicut eſſe albũ eſt hñe albedinem
vt ſubiectũ hñs formã/ ⁊ nõ eſt eẽ illã formã ꝓpẽ
qđ albũ eſt muſicũ ⁊ ecõuerſo: q₂ idez eſt habens
vtrũq;.ſicut ſubiectũ hʒ formã:ſic q₂ de⁹ ⁊ hõ di-
cũt hñs diuinitatẽ ⁊ hũanitatẽ: ⁊ idẽ ẽ hñs vtrũ-
q; vt ſuppoſitũ naturã.ideo de⁹ ẽ hõ/ ⁊ hõ eſt de⁹.
imo diuinitas eſt hõ:licet hũanitas nõ ſit de⁹:q₂
deus eſt diuinitas hñs ſeipſam : q₂ ĩ diuinis hñs
eſt q̃cq̃d hʒ niſi relatiue ſilr ⁊ albedo eſſet dulcis
ſi eſſet ſubiectũ hñs dulcedinẽ:ſicut q̃ntitas ẽ co-
lorata vel figurata:q₂ eſt imediate hñs vtrũq; vt 2.articul⁹
ſubiectũ ¶ Quãtũ ad ſecundũ articulũ ſcʒ quõ ⁊
q̃liter hec ſit vera/ de⁹ eſt hõ ⁊ ecõuerſo.ſunt tres
opiniones coacte argumẽto qđ ſolet fieri ſic. Si
deus eſt hõ/aut hoc eſt p ſe aut p accidẽs.nõ p ſe:
q₂ aut in pmo mõ dicẽdi p ſe/aut in ſcðo.nõ in p-
mo:q₂ pdicatũ nõ ẽ de rõne ſubiecti. nec in ſcðo:
q₂ ſubiectũ nõ ẽ de rõne pdicati:nec etiã pdicatũ
eſt p ſe paſſio ſubiecti vt de ſe pʒ. nõ eſt g̃ p ſe nec
etiã p accidẽs q₂ tũc humanitas adueniret acci-
dẽtaliter pſone diuine qđ falſũ eſt. g̃ nullo modo
põt verificari. ¶ Dicũt ergo pmi ꝙ hec eſt vera 1.opinio.
p ſe/de⁹ ẽ hõ.quoꝝ rõ eſt hec.de⁹ ſignificat natu-
rã diuinã in cõcretione ad ſuppoſitũ diuinũ: ⁊ q₂
ſuppoſitũ diuinũ ſubſtãtificat naturã hũanã p ſe
ideo hũana natura in cõcreto p ſe pdicat̃ de filio
dei ⁊ ſuppoſito ꝟbi.ſicut q₂ ſuppoſitum petri p ſe
ſubſtãtificat naturã hũanã:ideo hec eſt vera p ſe/
petr⁹ eſt hõ. ⁊ hõ pdicat̃ p ſe de petro. ⁊ ita q₂ ſup
poſitũ diuinũ filij ẽ ſuppoſituʒ p ſe hũane nature:iõ
hec eſt p ſe/de⁹ ẽ hõ. ¶ Cõtra hoc arguit̃ ſic. Qñ Contra iſtã opi.
p ſe aliq̃d pdicat̃ de aliquo pmo mõ dicẽdi p ſe:
hoc eſt q₂ pdicatum eſt de intellectu ſubiecti : ſicut
philoſoph⁹ accipit p ſe in poſteriorib⁹/p ſe inſunt.
⁊c. ſed humana natura nõ eſt de p ſe intellectu ſup
poſiti diuini.q̃re ⁊c. ¶ Itẽ qñ pdicat̃ p ſe aliq̃d
de aliquo ſubiecto/pdicat̃ p ſe de oĩb⁹ cõtẽtis ſub
illo. Exẽplũ.hec eſt p ſe/hõ eſt aial. ⁊ ideo hec eſt
p ſe/petr⁹ eſt aial. ⁊ ſor. ⁊ de alijs ſic. Si igit̃ hec
eſt p ſe/de⁹ eſt hõ.ideo pdicatum pdicabitur ſiue
dicet̃ p ſe de oĩ ſuppoſito diuino cõtento ſub deo.
et hec erit p ſe / pat̃ eſt homo. qđ eſt oĩno falſum.
¶ Dicũt ſcði ecõuerſo ꝙ ẽ vera p accñs. qđ pro 2.opinio.
bãt dupli̅r. Primo ſic. In ꝓpoſitiõib⁹ p ſe/ſubie-
ctũ ſupponit determiate ꝓ pdicato ⁊ includit ip-
ſum determinate.et ideo hec nõ eſt p ſe/aial eſt hõ.
q₂ aial nõ ſupponit det̃minate ꝓ hoie ſʒ indet̃mi
nate:inq̃ntũ põt v̓ificari de aiali qđ eſt ſor.et qđ ẽ
hõ. Cũ igit̃ de⁹ nõ ſupponat detmiate ꝓ hoie ſʒ
idet̃minate inq̃ntũ põt v̓ificari de illo vel de illo
ſuppoſito hec nõ erit p ſe/de⁹ eſt hõ. ¶ Itẽ qñ ali
quid ſufficit ad faciendũ ꝓpoſitionẽ p ſe ex intel-
lectu:oportet ꝙ ſubiectũ ꝯparet̃ ad pdicatũ p ſe
⁊ nõ p accidẽs :alr ſi ꝯparet̃ p accidẽs nõ eſt ꝓpo
ſitio p ſe cũ d₂/rationale eſt aial.hec eſt p acci-
dẽs: licet hec ſit p ſe/hõ eſt aial. accidit ei hoi ſm
ꝙ ſupponit ꝓ rõnali:tñ ſm ꝙ ſtat ſub rõnali ꝙ ſit
aial.eſt em̃ hõ aial rõne partis materialis: ⁊ ẽ ra-
tionalis rõne partis formalis. et ideo hoi ſm ꝙ
ſtat ſub rõnali accidit ꝙ ſit aial. Cũ ergo in ꝓpo
ſito nr̃o accidat ſuppoſito diuino ꝙ ſubſtãtificat
naturã hũanaʒ: ſm ꝙ ſtat ſiue ſumit̃ ſub deo/hec
erit q̃ſi p accidẽs ⁊ nõ p ſe/de⁹ ẽ hõ. Si ei ex aliq̃

rõ c hec deberet eſſe ꝑ ſe/ eſſet ꝓpter hoc ꝙ ſuppoſitũ diuinũ eſſet ꝑ ſe hõ: ſed hoc non ſufficit ſicut dictum eſt: q2 accidit ſuppoſito diuino ſcḋz ꝙ ſumit ſiue ſtat ſub deo ꝙ ſubſtãtificat naturã humanã. ⁊ ita de9 ꝯparatꝰ ꝑ accidẽs ad iſtud ꝑdicatũ: q2 mediãte ſuppoſito diuio cui vt ſic accidit ſubſtãtificare humanã naturã. ſicut ex alia parte rõnale ꝯparatꝰ ad aial ꝑ accidẽs: q2 mediãte hoie cui accidit ſm ꝙ ſtat ſiue ſupponit ꝓ rõnali ꝙ ſit aial.

3. opinio ꝙ eſt heruei di. pñti. q. i. quartũ Silr Du. di. ead. q. i ſecũdũ

¶ Tertiũ mediãt iter iſtos dicẽtes ꝙ ſi attendatꝰ ad ſuppoſitũ ſic eſt ꝑ ſe: q2 ſcz ſuppoſitũ hñs diuinitatẽ eſt ꝑ eſſentiã ſuã ſuppoſitũ hñs humanitatẽ: ſed ꝗtũ ad formã eſt ꝑ accidẽs: q2 de9 in eo ꝙ deus ſiue in eo qḋ eſt hñs diuitatẽ nõ ẽ hõ. Si ei ex hoc ipſo formaliter ꝙ eſt hñs diuitatẽ erit habẽs humanitatẽ: ſeqret ꝙ de9 nõ poſſet nõ eſſe hõ. Sed qḋ debet magis cõcedi ꝙ ſit ꝑ accidẽs ꝗ ꝑ ſe. Videtꝰ quibuſdã ꝙ magis debet dici ꝑ accidẽs/ ꝗ ꝑ ſe: q2 terminꝰ cũ accipitꝰ cũ reduplicatiõe, licz ſit ex parte ſubiecti ſꝑ tñ tenetꝰ formalr vt de9 ſm ꝙ deus ſtat ꝓ hñte diuinitatẽ ſcḋm ꝙ eſt hñs diuinitatem. hõ etiã ſcḋm ꝙ hõ ſtat ꝓ hñte hũanitatẽ ſcḋm ꝙ eſt hñs hũanitatez. Et ideo qñ ḋr ꝙ deus ꝑ ſe vel ſcḋm ꝙ de9 eſt hõ/ denotatꝰ hitudo ꝑ ſe iter formã ſubiecti ⁊ ꝑdicati: ⁊ nõ iter ſuppoſitũ vtriuſqꝫ forme niſi inꝗtũ eſt hñs illas. Et hoc mihi videtꝰ ꝓbabile. Vñ iſta/ de9 eſt hõ. videtꝰ michi magis accedere ad naturã ꝓpoſitionis ꝑ accidẽs/ ꝗ ad naturã ꝓpoſitiõis ꝑ ſe: ita tñ ꝙ ꝑ accidẽs nõ accipitꝰ hic ꝓ ꝓpoſitione hñte ꝑdicatũ qḋ ſit accidẽs: ſed ꝙ habeat nomẽ accidẽtis ꝗtuz ad hoc ꝙ ꝑdicatũ ſit extra rõnẽ ſubiecti. ſiue ꝗtum ad hoc ꝙ nõ ſit hitudo neceſſaria ex natura rei iter formã ꝑdicati ⁊ ſubiecti vnde etiã et iſta/ aial eſt hõ. ponitꝰ eẽ ꝑ accidẽs: ⁊ tñ ꝑdicatũ eſt idẽ ꝑ eſſentiã cũ ſubiecto.

Du. vbi ſ.

Et idẽ alij ſic ꝓbãt: q2 omis ꝓpõ vera ꝑ ſe ẽ vera cũ reduplicatiõe termini ſupͤ ſe: ſicut hõ ſi ꝑ ſe eſt aial ſcḋm ꝙ hõ eſt aial et ſcḋz ꝙ hõ eſt riſibilis: q2 illḋ qḋ iportatꝰ formalr per ſubiectũ eſt rõ iherẽtie ꝑdicati cũ ſubiecto: ſz nõ põt dici ꝙ de9 ſm ꝙ de9/ ſit hõ. q2 qḋ formalr importatꝰ noie dei nõ eſt rõ ꝯueniẽtie ꝑdicati cũ ſubiecto: ſed ſola vnitas ſuppoſiti: ꝗ etiã in ꝓpoſitionib9 ꝑ accidẽs eſt tota cã ꝟificatiõis ꝓpter qḋ talis ꝓpoſitio magis eſt dicta ꝑ accidẽs ꝗ ꝑ ſe: nõ ꝓpter hoc ꝙ hũana natura ſit accidẽs aut aduenit inherẽter/ aut extrinſece ad modũ habit9: ſed q2 aduenit enti in actu. nec formalr iportatꝰ noie hois illud qḋ formalr iportatꝰ noie dei: nec econuerſo. Si ergo cõcedatꝰ ꝙ ſit aliquo mõ ꝑ ſe: dicẽdũ ad illud qḋ obijcitꝰ i ꝯtrariũ/ ꝙ eſt in ꝑmo mõ dicẽdi ꝑ ſe.

Herueus vbi ſ.

Et qñ ḋr ꝙ nõ: q2 ꝑdicatũ nõ eſt de ratione ſubiecti: dicendũ ꝙ licet ꝗtũ ad formã ꝑdicati ⁊ ſubiecti ꝑdicatũ nõ ſit de rõne ſubiecti: tñ ꝗtũ ad ſuppoſitũ/ ꝑdicatũ eſt idẽ eſſentialiter cũ ſubiecto. ⁊ hoc ſufficit ad hoc ꝙ aliquo mõ ſit ibi primꝰ modꝰ dicẽdi ꝑ ſe. ¶ Suſtinẽdo autẽ ꝙ ſit formaliter loꝗndo ꝑ accidẽs. dicendũ ad illḋ qḋ obijcitꝰ in ꝯtrariũ/ ꝙ nõ ſequitꝰ ex hoc ꝙ vnio illa ſit accidẽtalis ſm ꝙ vna ſubſtãtia accidẽtalr aduenit alteri. ſicut veſtis hoi: q2 ſic nec ꝑ ſe nec ꝑ accidẽs/ de9 eſſet hõ: ſicut nec hõ veſtis. Sed bñ ſeqtur ꝙ natura humana ſe habeat reſpectu dei aliquo mõ ad nomẽ accidẽtis: q2 ſcz nõ eſt de formali rõne hui9 termini ꝙ eſt de9.

3. articulꝰ.

¶ Quantũ ad tertiũ articulũ qũo hec ſit vera xp̃s ẽ hõ, ḋr ſm aliquos ꝙ hec eſt ꝑ ſe/ xp̃s eſt hõ. vtrũqꝫ eñ tã deus ꝗ hõ eſt de ꝑ ſe. de itellectu h9 ſubiecti qḋ eſt xp̃s ¶ Alij dicũt aliter ꝙ ſicut hec ꝓpoſitio/ hõ alb9 eſt hõ. licet habeat ꝑſeitatẽ rõe ꝑncipalis ptis cõpõnis: q2 ꝑdicatũ eſt de ꝑ ſe de itellectu ſubiecti: tñ ḋr eſſe ꝑ accidẽs rõne iplicatiõis ꝯtingẽtie i ſubiecto. iplicatꝰ eñ ꝗdã ꝯtingẽtia in ſubiecto cũ dicitꝰ/ hõ eſt albus. põt eñ hõ q nũc eſt alb9 eẽ nõ albus: ſic voluñt dicere in ꝓpoſito. ⁊ hec ꝓpoſitio xp̃s eſt hõ. licet habeat ꝑſeitatẽ rõne principalis ꝯpõis: tñ q2 in ſubiecto eſt ꝗdã iplicatio cõtingẽtie. Implicatꝰ eñ in ſubiecto iſta ꝯtingẽtia/ de9 ẽ homo: q2 idẽ eſt dicere/ xp̃s eſt hõ. ꝙ de9 hõ ẽ hõ. ideo iſta nõ ẽ ꝓpõ ꝑ ſe/ xp̃s eſt hõ. ſed ꝑ accñs. Et bñ dictũ eſt. q2 iplicatꝰ cõtingẽtia cũ ḋr de9 hõ: q2 de9 põt deponere naturã hũanã aſſumptã ⁊ aliam aſſumere: ⁊ poſt modũ aliã: ⁊ iterz reſumere eãdẽ naturã quã mõ habet.

Ad rõnes ãte oppo. Ad ꝑmuz

¶ Ad ꝑmũ dicendũ ꝙ qñ ḋr ꝙ qcqd ꝑdicatꝰ ſcḋm ſubſtãtiã ꝑdicatꝰ de oib9 ꝑſonis/ dicendũ ꝙ illud habet ꝟitatez in diuinis ſcḋm diuina ⁊ ſm ſubſtãtiã increatã/ nõ autẽ ſm ſubſtãtiã creatã aſſumptã/ qḋ pꝫ: q2 ad litterã ibi loquitꝰ de ſubſtantia icreata ⁊ diuina. Silr poſſet dici ꝙ ꝑdicatꝰ ſm relationẽ: ſed tunc diſtinguẽdũ eſt: q2 ꝑdicari ſꝫ relationẽ põt eſſe duplr. vel ſm relationẽ intrinſecã ⁊ iplicitã: vel ſcḋm relationẽ explicitã. Primo mõ ꝑdicatꝰ ſm relationẽ hõ: et nõ ſcḋo mõ. Eſt eñ ſenſus/ de9 eſt hõ. i. diuina natura humane nature eſt vnita.

Ad ſcḋm.

¶ Ad ſecundum dicendũ ꝙ idẽptitas nõ eſt cã ꝙ vnũ ꝑdicetꝰ de altero: ſed idẽptitas ꝗ eſt in ꝑſona ⁊ nõ in eſſentia. Unde breuiter ſciendũ ꝙ qñcũqꝫ eſt aliqd idem cõicabile qḋ aſſumitꝰ ꝓ medio: tũc nõ tenet ſyllogiſm9 expoſitori9. vñ nõ valet/ de9 eſt pr. de9 eſt filius. ergo pater eſt fili9. Sed qñ aſſumitꝰ idẽ incõmunicabile bene tenet. ſbigr a: ſequitꝰ xp̃s ẽ de9. xp̃s eſt hõ. ergo hõ eſt de9.

¶ Queſtio ſecũda.

Secundo ꝗritꝰ/ vtrũ iſta ſit vera/ deus eſt fact9 hõ. Et videtꝰ ꝙ nõ

Primum.

q2 q nõ eſt fact9 nõ eſt fact9 hõ: a deſtructione ſupioris: ſed de9 nõ eſt fact9. ergo nõ eſt fact9 hõ.

Secundũ

¶ Itẽ hec ꝓpoſitio/ de9 eſt factus hõ. ꝯuertitꝰ in iſtã/ hõ fact9 eſt deus: ſed hec eſt falſa. ergo et prima.

Tertium.

¶ Item fieri hoiem aut attribuitꝰ deo vt ſubiecto factiõis aut vt termino. nõ vt ſubiecto: q2 omne fieri in ſubiecto ſuppoſito eſt mutari: de9 autẽ imutabilis eſt Nec vt termino: q2 termin9 actionis nõ precedit actionẽ: ſed deus preceſſit i hoc qḋ eſt fieri hoiem ꝗ nõ poteſt ſibi attribui vt termino. ꝗ nullo mõ.

Quartuz

¶ Itẽ fieri eſt mutari: ſed nullũ mutari cõuenit deo: ergo nec fieri. ¶ In oppoſitũ eſt qḋ dicitur Iohã. i. Verbũ caro factũ eſt. i. fili9 dei fact9 eſt homo. Et in ſymbolo Niceno dicitꝰ de dei filio: homo factus.

Reſpõſio.

¶ Reſponſio. Tria ſunt facienda. Primo ponetꝰ intellectus ꝗſtionis. Scḋo ad euidentiã veri ſenſus ponentꝰ ꝗdã diſtinctiones. Tertio ex his concludetꝰ ꝓpoſitũ.

1. opinio.

¶ Circa primum ſciendũ ſcḋm aliquos ꝙ ly factus/ põt eſſe determinatio totius cõpoſitionis/ vt ſit ſenſus: deus fact9 eſt homo. i. factũ eſt ꝙ deus ſit homo. et homo factus ẽ deus. i. factũ ẽ ꝙ homo ſit de9. et in hoc ſenſu vera eſt vtraqꝫ ꝓpoſitio. ⁊ ſic dicit Auguſtin9. i. de trini. ca. 16. talis fuit illa ſuſceptio ꝗ deũ faceret hoiem et hominem deum: q2 ꝑ

illam vnionem factum eſt ꝙ deus eſt homo/ ⁊ ho
mo deus. Alio modo ly factus poteſt determina
re ſolum ſubiectum/vel ſolum predicatum: vt ſit
ſenſus/deus factus eſt homo. vel homo factꝰ eſt
deus. et ſimilr̃ ex parte predicati/deus eſt homo
factus. et homo eſt deũs factus. et in hoc ſenſu
vtraq̄ propoſitio eſt falſa: quia ponit factionem
ſimpliciter circa ſuppoſitum diuinũ quod impor
tatur nomine dei vel nomine hominis in ſuppoſi
to. Eſt autem ibi falſitas non propter principa=
lem compoſitionem/ ſed propter falſam implica=
tionem ex parte ſubiecti vel predicati. ſicut iſta
eſſet falſa ſortes albus currit. dato ꝙ curreret: ta
Contra iſtam opi. durã. q. i. huiꝰ diſti. men non eſſet albus. ¶ Neutrũ autẽ iſtorũ vide=
tur aliis bene dictum. Non primũ: quia ly factus
eſt/nõ eſt de his que determinãt compoſitionem:
ſicut poſſibile/neceſſarium/contingens. Et ideo
non eſt reſolutio propria iſtarum propoſitionũ/
deus factus eſt homo. ⁊ homo factus eſt deus. in
hanc/factum eſt ꝙ deus ſit homo. ⁊ homo deus.
Quis Auguſtinus iſto modo loquẽdi vtat̃. Nec
ſecundum valet: quia hoc totum/factus eſt. tenet
locum vnius copule verbalis. eſt enim ſuppletio
predicati huius verbi fio fis: et ideo ſicut pro in=
ſtanti incarnationis quereremus de iſta/deus ſit
homo. vel hõ ſit deus. ita ꝙ ly ſit eſt pura copula
verbalis cõiungẽs p̃dicatum ſubiecto: ⁊ nõ eſſet
determinatio vel p̃dicati vel ſubiecti. ita pro nũc
poſſemꝰ q̃rere vtrũ hec ſit vera/deus factꝰ eſt hõ.
vtẽdo hoc toto/factꝰ eſt ꝓ ſola copula v̄bali: quã
nõ licet diuidere ſic: vt ly factꝰ/ ſit determinatio
ſubiecti vel predicati: ⁊ ly ẽ ſit copula quẽadmo=
dũ alii dicũt ſi hoc totũ factꝰ eſt: eſt ſolũ vna co=
pula. ſic igit̃ qñ dicit̃/deus eſt factꝰ hõ. vel hõ fa=
ctus eſt deus. poteſt eſſe triplex ſenſus quoꝝ duo
extorti ⁊ improprii: tertius ꝓprius verus eſt ſm ꝙ
fieri determinat totã cõpoſitionẽ. Secũdus ſen=
ſus eſt: ſm ꝙ fieri abſolute vel habet determinare
vel ſubiectũ vel p̃dicatũ. Et iſti duo ſenſus vt di
ctũ eſt ſunt improprii. Tertius ſenſus eſt ꝙ ly fa=
ctus/determinat ſubiectũ in cõparatione ad p̃di
catum. ⁊ hũc ſenſum directe importat propoſitio
de ſe. Unde qñ dicitur ꝙ deus factꝰ eſt homo. ſen
ſus eſt/ ꝙ deus factus eſt habens humanitatem.
Herueus diſti. p̃nti q. i. ¶ Quantum ad ſecũdum de diſtinctionibꝰ pre=
mittunt aliqui ⁊ bene quõ terminus precipue cõ
cretus diuerſimode accipi habet in ſubiecto ⁊ p̃=
dicato: nam vt cõmuniter dicitur quãdo eſt a par
te ſubiecti tenetur materialiter: quia ſcꝫ tenetur
ꝓ ſuppoſito habente formam ſiue materiam im=
portatam per terminum ⁊ precipue loquendo de
termino ſubſtãtiali: ſicut eſt homo vel animal vel
aliquod tale. ſed in predicato tenetur pro forma.
Iſtud autem dictum non videtur ipſis ſic intelli
gendum ꝙ quandoq̄ concretum ſupponat ꝓ na=
tura abſtracta in recto. nunq̄ enim homo ſuppo=
nit ꝓ humanitate in recto: niſi forte hoc eſſet gra
tia materie: vt ſcꝫ ipſum ſuppoſitum hominis ſit
ipſa humanitas. accipiendo autem tantum for=
maliter ſemꝑ ſupponit pro habente humanitatẽ
et ideo ſemper humanitatẽ importat in obliquo:
et ideo iſta diſtinctio ſic videtur eis accipiẽda ꝙ
terminus concretus ꝙ eſt idem qꝺ habens natu=
ram aliquam: puta homo quandoq̄ poteſt acci=
pi magis ſcꝺm ꝙ eſt aliquid in ſe/q̄ ſecundum ꝙ
eſt habens: ſicut ſi dicam ꝙ album currit. album
magis accipitur pro ipſo ſuppoſito habẽte ſcꝺm
illud quod eſt in ſe/q̄ ſcꝺm illud quod eſt habẽs
quia ſicut non poſſit verificari propoſitio qua di
citur ꝙ album currit: niſi ſubiectũ curſus habeat
albedinem: tamen albedo ſubiecti nichil facit ad
hoc ꝙ predicatum inſit ſubiecto. albedo enim ni
chil facit ad hoc ꝙ aliquis currat: ſed quando di
citur/homo eſt albus. album ſtat ibi pro habente
vt eſt habens. vnde eſſe album ſcꝺm ꝙ ly album
ponitur a parte predicati non conuenit alicui niſi
propter hoc ꝙ habet albedinem formaliter lo=
quendo: ſed aliquid bene conuenit albo in ſubie=
cto poſito non propter hoc ꝙ habet albedinem:
Hoc ſit dictum de primo. ¶ Primo diſtinguen=
dum eſt de fieri. Ad cuius euidentiam ſciendum
ꝙ aliquid dicitur fieri dupliciter. Uno modo ſim
pliciter et abſq̄ determinatione: vt cum dicitur
homo ſit. et tunc fieri itelligitur de ſuppoſito cui
attribuitur fieri. Alio modo dicitur aliquid fieri
cũ determinatione: vt cum dicitur homo ſit al=
bus/vel aliquid tale ⁊ tale fieri: non oportet intel
ligi de ſuppoſito cui attribuitur quaſi ſuppoſitũ
fiat: ſed attribuitur ſibi in ordine ad predicatum
et ſcꝺm tale fieri dicitur aliquid fieri non ſimpli=
citer ſed ſcꝺm quid. Unde quando dicitur homo
fieri albus: non attribuitur ei fieri ſimpliciter, ſed
ſcꝺm quid. vnde ſi quis inferat/homo non ſit. er=
go non ſit albus. non eſſet ꝓceſſus a ſuperiori ad
inferius negando: immo eſſet proceſſus a ſimpli
citer ad ſcꝺm quid. vt ſi diceretur non eſt albus:
ergo non eſt albus ſcꝺm dentem. Unde ſciendũ
ꝙ quedam ſunt quorũ eſſe infert eſſe ſimpliciter
licet ſine eſſe ſcꝺm quid: ſicut eſſe album infert eſ
ſe ſimpliciter: eorũ tamen fieri eſſe eſt fieri ſcꝺm
quid: nec infert fieri ſimpliciter: ſicut hominẽ fie=
ri album non infert hominem ſimpliciter fieri.
¶ Secundo diſtinguendum eſt de fieri quod ca=
pitur cum additione: quia quandoq̄ denomi=
nat illud in quo: ſicut in ſubiecto eſt ipſum fieri:
ſicut quando dicitur homo fieri albus: illud fieri
eſt in homine ſicut in ſubiecto. Quandoq̄ vero fieri
denominat illud in quo ipſum non eſt ſicut in ſub
iecto: ſed habet habitudinem ad illud in quo eſt
fieri ſicut in ſubiecto: ſicut res que videtur dici=
tur fieri viſa: quando aliquis de nouo videt eam
non per fieri realiter exiſtens in re viſa: ſed per fie
ri exiſtens in vidente: ita ꝙ per illud res viſa non
ſit formaliter aliquid: nec in ea ſcꝺm rem aliqua
mutatio ſit realiter ſed in alio. ¶ Tertio ſcien=
dum ꝙ quando aliquid dicitur fieri cum additio
ne illud debet eſſe et dicitur eſſe res factionis qꝺ
eſt a parte predicati: vt cum dicitur ꝙ homo ſit
albus. eſſe album eſt terminus huius factionis.
Illud autem quod eſt a parte ſubiecti ſignifica=
tur vt ſubiectũ factiõis: vel ſcꝺm rẽ vt cum dici=
tur homo ſit albus: vel ſcꝺm rationem: vt cum di
citur/lignum ſit viſum. ¶ Quantum ad tertium 2. articulꝰ. Herueus vbi ſupra.
ad propoſitum ſunt due concluſiones ab omni=
bus conceſſe in ſenſu proprio: ſed triplex inueni=
tur modus declarandi. Primi dicunt ſic: ꝙ acci=
piendo dictas propoſitiones in vltimo ſenſu qui
eſt propriꝰ ſic iſta propoſitio deus factus eſt ho=
mo: eſt ſimpliciter vera. Alia autem ſcilicet ho=
mo factꝰ eſt deus: eſt ſimpliciter falſa. Ratio pri
mi eſt iſta: quia quando dicitur /deus factus eſt
homo. fieri attribuitur deo in ordine ad hunc

terminũ ꝙ eſt eſſe hominẽ: hoc autẽ eſt verum. nã
licet fieri non ſit realiter / in deo tñ poteſt vere de
nominari a fieri exiſtente realiter in aliquo depẽ
dẽte ab eo. ſcʒ in natura humana aſſumpta ſicut
lignum dicitur fieri viſum per fieri exiſtens in vi
dente / eſſe etiam hominem eſt res huius fieri: qꝛ
licet ſuppoſitum hñs humanitatẽ: ſm id qđ ẽ / nõ
ſit terminus dicte factõis: tñ ſm ꝙ eſt hñs huma
nitatẽ eſt terminus illius factõis. nã ꝑ illam fa-
ctionẽ factũ eſt ꝙ ſit habens humanitatẽ. ſicut au
tẽ dictũ eſt homo in predicamẽto poſitus / ſtat nõ
pro eo ꝙ eſt habens ſm ꝙ in ſe eſt quod dicit̃ ſup-
poſitũ. ſed ſm ꝙ eſt habẽs humanitatem ſm quã
rõem eſt terminus factõis illius. et ideo bene et
vere dicitur ꝙ deus eſt factus homo. ¶ Rñſio
ſecundi faciliter patet. qꝛ deus. ſ. ſuppoſitum hñs
diuinitatem. nec ſcðm ꝙ in ſe eſt quoddã ſuppoſi
tum. nec ſcðm ꝙ eſt habens diuinitatem poteſt eſſe
terminus illius factõis: nec alicuius vnde ſup-
poſitũ illud diuinũ quod eſt habens humanitatẽ
per nullam factionem habet diuinitatẽ. nec ꝑ ali-
quam factionem efficitur habens diuinitatem. ſed
quando dicitur homo factus eſt deus: ſignificat̃
ꝙ illud ſuppoſitum diuinũ quod habet humanita
tem per illaʒ factionem ſit factus habens diuini-
tatem. q. illa factio terminetur ad hoc ꝙ illud ſup
poſitũ habeat diuinitatem. et ideo hec ꝓpoſitio
homo factus eſt deus / eſt ſimpliciter falſa ¶ Se
Du.vbi.ſ cundi declarant idẽ replicando quedam de ſecun
do articulo cum additiõe et declaratione. Dicũt
ergo ꝙ hec eſt vera: deus eſt factus hõ. ⁊ hec ẽ fal
ſa: homo eſt factus deus. Primũ patet ſic. Omne
quod nunc eſt aliquid quod prius non fuit poteſt
dici factum illud: ſed filius dei nunc eſt homo / et
quandoqꝫ prius non fuit. ergo poteſt dici ꝙ filiꝰ
dei vel deus eſt factus homo. ¶ Ad cuiꝰ amplio
rem declarationem notãdum eſt ꝙ fieri vel factũ
eſſe qñqꝫ attribuitur vni abſolute ſine determina
tione addita. vt ſi dicat̃ / ſoꝛ. factꝰ eſt. aliqñ ſo cũ
determinatiõe addita: vt ſi dicat̃ ſoꝛ. factꝰ eſt albꝰ ⁊
factꝰ eſt mihi ꝓpe. Primo mõ cui iſtud attribui-
tur fieri vel factum eſſe eſt res / vel intrinſece in-
cludit terminum factionis: qꝛ cum factio directe
reſpicit terminum: nullo modo eſſet factio ꝑ quã
nichil fieret. Ubi autem fieri vel factuʒ eſſe attri
buit̃ alicui abſolute: nichil eſt ibi preter factionẽ
niſi illud cui factio attribuit̃: ideo neceſſarium eſt
ꝙ id ſit factionis terminus / vel intrinſece inclu-
dat terminum. Iſto modo non poteſt fieri vel fa
ctum eſſe attribui ipſi deo. Cuiꝰ ratio eſt: qꝛ illud
cui non poteſt attribui eſſe terminũ factionis vel
includere ipſum intrinſece: illi nõ poteſt attribui
abſolute fieri vel factũ eſſe: ſed deꝰ eſt hmõi. g ⁊c.
Maioꝛ patet ex dictis. Minoꝛ ꝓbat̃: quia factio
terminatur ad aliquod eſſe ꝑ factionem acquiſi-
tum: ſed ꝑ hoc nomen deus non importatur ali-
quod eſſe acquiſitum ꝑ factionem: ergo deꝰ nõ po
teſt eſſe terminus factionis. ⁊ hec fuit minoꝛ: ſeq-
tur ergo cõcluſio. Alio modo attribuitur alicui
fieri vel factum eſſe cum determinatione addita.
qđ contingit dupliciter. Uno modo quando illa
determinatio eſt ſubiectiue inherens: ſicut dicit̃
ſoꝛtes fieri albus. ⁊ tũc illud cui attribuit̃ fieri / ſe
habet in ratione ſubiecti reſpectu factionis ⁊ de-
terminationis que eſt terminꝰ factionis / vt patet
in exẽplo iã dicto de ſoꝛ. albo. ⁊ hoc modo nõ po
teſt fieri vel factũ eſſe conuenire deo: qꝛ omne qđ
ſe habet ad factionẽ ⁊ terminũ factionis tãqꝫ ſub
iectum vere mutat̃ ꝑ factionẽ: ſed deꝰ eſt oĩno im
mutabilis. ergo ſibi nõ poteſt attribui fieri vel fa
ctũ eſſe hoc mõ. Alio mõ qñ illa determiatio nõ
ſe habet inherenter ſed relatiue: vt ſi dicat̃ ꝙ ſoꝛ-
tes eſt factus michi prope. ⁊ tunc non opoꝛtet ꝙ
omne illud cui attribuit̃ fieri vel factũ eſſe / ſit ter
minus vel ſubiectũ factionis: ſed ſufficit ꝙ ſit ex
tremũ relationis q̃ poteſt vni aduenire ſine mu-
tatione ſui ex mutatione alteriꝰ: ſicut ego ſum fa
ctus ꝓpe ſoꝛ. ex ſola mutatione ſoꝛ. qꝛ venit ad
me. ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito. Cum eñ dr̃ deus factꝰ eſt
homo. fieri non attribuit̃ deo abſolute: nec attri-
buitur ei cũ determinatione inherente: ſed cũ de-
terminatione reſpectiua q̃ eſt realiter in humana
natura ex eo ꝙ nõ habet propꝛium ſubſiſtere: ſed
dependet ad ꝑſonam diuinã. in ꝑſona autem diui
na eſt ſolũ reſpectiua ſm rationem. Et ſic patet ꝙ
iſta eſt vera / deus factꝰ eſt homo. Secundũ patet
ſcʒ ꝙ hec eſt falſa / homo factus eſt deꝰ. qꝛ qñ ali-
cui attribuit̃ fieri non abſolute ſed cũ determina-
tione: opoꝛtet ꝙ illud p̃exiſtat / vel ſaltem ſm na-
turam factioni vel determinationi vt patʒ in am
bobus modis immediate dictis. ſed homo nõ p̃exi
ſtit nec natura nec tempoꝛe ei ꝙ eſt hominem fieri
vel eſſe deum: qꝛ licet fuerit humanitas priꝰ oꝛdi-
ne nature qꝫ fuit vnita verbo: tamen non priꝰ fuit
homo qđ eſt nomẽ ſuppoſiti qꝫ fuit hominem eſſe
deum ſed ſimul. ꝓpter qđ iſta falſa eſt / homo fa-
ctus eſt deus. ¶ Tertia declaratio recapitulat
tres concluſiones ⁊ declarat declarationem pri- 3.articulꝰ
mam latius dicẽs: ꝙ iſte ꝓpoſitiones poſſunt ha
bere tres ſenſus. Primus eſt improprius: in quo
vtraqꝫ eſt vera qñ ſcʒ factio determiat ſolã copulã
ſub hoc ſenſu / factũ eſt ꝙ deꝰ ẽ hõ. ⁊ ecõuerſo. hoc
eñ verũ eſt ꝙ ꝑ factionẽ nature ſunt vnite. Secũ
dus eſt improprꝰ in q̃ vtraqꝫ eſt falſa: ſcʒ qñ factio
determinat abſolute ſubiectũ vel p̄dicatũ ſub hoc
ſenſu / deꝰ factꝰ eſt hõ. vel hõ factꝰ eſt deꝰ. vel deꝰ
eſt hõ factꝰ. vel ecõuerſo. qꝛ nec deꝰ ẽ factꝰ ſimpli-
citer. nec ille hõ eſt factꝰ ſed factoꝛ. Tertiꝰ eſt pro
prius in quo vna ẽ falſa ⁊ alia vera / qñ ſcʒ factio
determinat ſubiectũ in ꝯparatione ad p̄dicatuʒ:
tunc eñ falſa eſt iſta / hõ eſt factꝰ deꝰ. quia factum
opoꝛtet p̃exiſtere tꝑe vel natura termio: ſicut ſub
ſtantia facta eſt q̃ta: qꝛ priꝰ fuit natura nõ tẽpo-
re: qꝛ q̃cito eſt ſubſtãtia tã cito eſt q̃ta. Alia ſo
eſt vera q̃ dr̃ / deꝰ factꝰ eſt hõ. qꝛ p̃exiſtebat deus. et
manẽs deꝰ factꝰ eſt hõ ꝑ factionẽ nõ ſui nec in ſe:
ſed ꝑ factionẽ nature ſibi vnite: qꝛ ſine ſui muta-
tione ſaltẽ factione relatiua ſit aliqđ de nõ relati
uo relatiuũ ꝑ ſolã mutationẽ extremi: ⁊ licʒ in re
latione reali creature ſm quoſdam mutetur ꝑ ac
cidens vnum extremum altero mutato per ſe: il-
la tamen mutatio ꝑ ſe eſt a primo generante ſicut
et generans quantũ dat de foꝛma tantum dat de
loco: propter quod graue mouetur per accidens
quidẽ a remouẽte prohibẽs: ſed per ſe a generãte
inqꝫtum foꝛmam datã ſequeret̃ motus ſi nõ eſſet
ꝓhibẽs. ſic eo ipſo ꝙ aliquid ſit albũ aptũ natum
eſt eſſe ſimile omni albo. ſi ergo nõ eſt aliud albũ
prohibet̃ erũpere ſimilitudo a ſuo fundamẽto in
actum. ſi vero ſit aliud album tam remoto pro-
hibente procedit: et rurſum illo coꝛrupto coꝛ-
rumpitur: ſicut inuẽto obſtaculo / ceſſet deſcẽſus

ſed dei ad creaturam non eſt relatio realis propt
quod nec per ſe: nec per accidens mutatur. quan=
Ad rōnes ante oppo. do de nouo ad creaturam refertur. ¶ Ad pri
mum dicunt quidam ſicut tactum fuit in ſecun=
Ad pⁿmuz do articulo ꝙ non ſequitur deus nō eſt factus: ergo
non eſt factus homo: nec eſt locus a ſuperiori ad
inferius negando ſed potius eſt fallacia ſecundū
quid ad ſimpliciter: quia fieri abſolute ſumptum
accipitur ꝓ fieri ſimpliciter: ſumptum autem cū
determinatione tenetur pro fieri ſecundum con=
ditionē determinatiōis: licet enim humana natu
ra dat ſuppoſito ꝓpꝛiū generis eſſe ſimpliciter tñ
ſuppoſito diuino tantum dat eſſe ſecundum quid
quia aduenit enti in actu perfecto: et ideo cum in=
fertur deus non eſt factus: ergo non eſt factus
homo: negatur factio ſecundum quid ex negatio
ne factionis ſimpliciter. ſi autem fieri abſolute
ſumptū tenetur pro fieri qđ ē cōmune ad fieri ſim
pliciter et ſecundum quid tunc ex negatione eius
abſoluta poſſet inferri negatio cuiuſlibet fieri
ſimpliciter et ſecūdum quid. Sed modus loquē
di hoc non habet locum. ¶ Alij reſpondent ꝙ quē=
Herueus vbi ſ. dam ſunt que ſecunduz eſſe ſecundum quid inclu
dunt et inferunt eſſe ſimpliciter: de eo de quo di=
cuntur et tamen fieri pertinet ad ſecundum quid:
et eſt determinatio diminuēs / nec īfert fieri ſim=
pliciter ſicut ſequitur / iſte eſt homo albus: ergo ē
homo ſimpliciter: ſed non ſequitur homo fit alb⁹
ergo fit ſimpliciter homo / et illud eſt vniuerſalit
verum in omni accidente et in eo quod habet in
hoc modum accidentis / ꝙ eſſe eius in quo eſt nō
dependet ab illo: et ſic quantum ad hoc natura
humana in perſona diuina habet modū acciden=
tis: quia ſuppoſitū in quo eſt non depēdet ab illa. ideo
fieri reſpectu ꝑſone diuine nō eſt fieri ſimpliciter
ſed fieri ſcđm quid. Dicendū ergo ꝙ nō ſequitur
ſi deus nō eſt factus / ꝙ non ſit factus homo. nec
eſt ibi ꝓceſſus a ſuperiori ad inferi⁹ negando: ſed
eſt ꝓceſſus a ſimpliciter ad ſm quid negando. ſi=
cut ſi diceret / non eſt albus: ergo non eſt alb⁹ ſm
dentes. ¶ Quidam autē reſpondent ad illud ar=
gumentū dicentes ꝙ non ſequitur / deus nō eſt fa
ctus: ergo non eſt factus homo. quia deo non cōue
nit ꝙ ſit factus homo ꝑ fieri exiſtēs in ipō. Sed
iſta reſponſio nulla eſt: quia ſequeret ꝑ oppoſituz ꝙ
aliquid diceret fieri ſimpliciter ſi fieri eſſet in eo
vt in ſubiecto. hoc autez eſt falſum: nam licet hec
ſit vera / ſortes fit hodie alb⁹: ꝑ fieri qđ eſt in ipſo
ſicut in ſubiecto: non tamen eſt verū ꝙ ſortes ho=
die fit. vnde nō ſequit / ſortes nō eſt factus hodie:
ergo non eſt fact⁹ hodie homo alb⁹: cū tñ fieri qđ
eſt dealbatio ponat i ſorte ſicut in ſubiecto ſm rē
Ad ſcđm. Et ideo ali⁹ mod⁹ reſpōdendi eſt melior.. ¶ Ad
ſecundū dicendum ꝙ hec ꝓpoſitio / deus fact⁹ eſt
homo. non cōuertit in hanc / homo factus eſt de⁹
ſed in hanc / ille qui fact⁹ eſt hō eſt deus. et hec eſt
Ad tertiū vera. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ cū dr / deus factus
eſt homo. fieri non attribuitur deo vt ſubiecto fa
ctionis / nec vt termino acquiſito ꝑ factionez: ſed
attribuit ei vt extremo ad qđ term.n⁹ factionis
realem habet habitudinem ratione cuius attri=
buitur ſibi fieri nō ſimpliciter: nec ꝑ inherentiam
ſed ꝑ habitudinez relatiuam ſicut declaratū fuit
Ad q̄rtuz prius. ¶ Ad quartum dicēdum ꝙ fieri eſt muta=
ri illi⁹ in quo fieri eſt realiter ſicut in ſubiecto. nō
autem oportet ꝙ fieri ſit mutari illi⁹ quod deno=
minatur a fieri quod eſt in alio ſcđm rem. et ideo
non oportet ꝙ deus dicatur mutari: licet dicatur
fieri aliquid. ¶ Sed ſi queratur quare nō deno=
minatur aliquid a mutari exiſtēte in alio ſicut de
nominat a fieri exiſtente in alio. Dicendum ꝙ fie
ri ſimpliciter cōuenit termino factionis et nō ſub
iecto. ſubiecto autē factionis nō attribuitur niſi
ſcđm ꝙ habet habitudinē ad terminuz factionis
ſicut in dealbatione non dicim⁹ ꝙ homo fiat ſim=
pliciter / ſed ꝙ fiat albus. et ideo fieri attribuitur
omni ei quod ꝑ factū habet habitudinem / etiam
rationis ad terminum factionis ſicut dictum eſt
ſupra ꝙ lignū dicitur factum viſum ꝓpter hoc ꝙ
habet habitudinem ad viſionem factam in viden
te. mutari autem non importat hanc habitudinē
ad terminum ad quem. nec conuenit termino ad
quem ſed ſubiecto. vnde qñ homo dealbatur / ve=
rū eſt dicere ſimpliciter ꝙ homo mutatur. et ideo
non dicitur ꝓprie mutari niſi id quod vere et rea=
liter eſt ſubiectum mutationis: in quo ſuccedunt
ſibi termini ſcz a quo et ad quem.

¶ Queſtio tertia.

TErtio queritur / vtrū hec ſit
vera. filius dei predeſtinat⁹
eſt eſſe homo. Et videtur ꝙ Primum
ſic: quia iſta debet magis ve
rificari. filius dei predeſtina
tus eſt eſſe homo. quam iſta / ho
mo predeſtinat⁹ eſt eſſe fili⁹
dei. ſed iſta ſcđa eſt vera: er=
go fortio: i rōne ꝓma. Ma=
ior patet: quia ſicut magis verificamus iſtam /
filius dei factus eſt homo. quam iſtā / homo eſt fact⁹
filius dei. ita magis debemus verificare iſtam / fi=
lius dei predeſtinatus eſt eſſe homo. quam iſtam / ho=
mo predeſtinatus eſt eſſe filius dei. Minor pro=
batur ꝑ apoſtolum Roma. i. qui loquens de xpo
dicit. Qui factus eſt ei ex ſemine dauid ſm car=
nem. id eſt homo qui ſcz homo predeſtinatus eſt
filius dei in virtute. ergo ſcđm ipſum iſta eſt vera
iſte homo demōſtrato chriſto / predeſtinat⁹ eſt eſ=
ſe filius dei. quare etc. ¶ Item eſſe factum in tem Secundū
pore nō per naturam ſed per gratiaz a deo preuiſ
ſum et preordinatum eſt predeſtinatum: ſed factū
eſt in tempore ꝙ deus eſt homo. et homo eſt deus.
non per naturam ſed per gratiam vnionis. et hoc
fuit a deo preuiſum et preordinatum: ergo eſt pre
deſtinatum. igitur vtraqꝫ vera eſt. et hec. filius dei
predeſtinatus eſt eſſe homo. et hec / homo prede=
ſtinatus eſt eſſe filius dei. ¶ In contrarium ar= In oppo.
guitur ꝙ homo non dicitur equiuoce de filio dei /
et alijs hominibus puta petro / et iohanne: ſed de
nullo alio poteſt dici ꝙ ſit predeſtinatus eſſe ho=
mo. Non enim bene diceretur / petrus eſt predeſti
nat⁹ eſſe homo. ergo nec illud debet dici de filio
dei. ¶ Reſponſio Tria ſunt videnda. Primo de
natura predeſtinatiōis. Scđo quomodo ille ho=
mo ſit predeſtinatus ſcđm vnam opinionē. Ter=
tio quomodo ſecundum aliam. ¶ Quantum ad i. articul⁹.
primum dicunt quidam ꝙ predeſtinatio poteſt ac Durā. q. 3
cipi abſolute. vt dicēdo / petr⁹ eſt predeſtinat⁹: vel huius diſ.
cum aliqua determinatione. ꝓmo modo predeſti
natio eſt preordinatio conferendi alicui in tem=
pore illa que ſufficienter perducunt eum ad bea=
titudinē ¶ Quando autē termi⁹ predeſtinatus

additur aliqua determinatio: tunc importat predeſtinationem diuinã in id qđ per determinationem additur. vt ſi dicatur petrus fuit predeſtinatus eſſe princeps apoſtolorum. ¶ Utrobiqȝ aũt de ratione predeſtinatiõis ſunt tria. Primum eſt q id ad quod aliquid dicitur predeſtinari aliquando ei cõuenit/alioquin predeſtinatio nõ haberet certitudinem. Secundum eſt q conueniat ei non ex ſe / ſed ex alterius dono gratuito: quia predeſtinatio proprie eſt eorum ad que virtus ppria non attingit. Tertiũ eſt q illud ad quod aliquid predeſtinatur: ſequatur predeſtinationem ⁊ predeſtinatum predeſtinationem quidem: qꝛ predeſtinatio ratione prepoſitionis que eſt pre/importat anteceſſionem ad illud de quo eſt. predeſtinatum vero: quia illud ad quod aliquis predeſtinatur cõuenit ei per gratiã: et ideo ſupponit ipſum: ſicut gratia ſupponit naturam. ¶ Probant autẽ aliqui q predeſtinatio non ſit voluntaria/nec cõtingens/ſed neceſſaria: quia nichil eſt in potẽtia ad oppoſita ſimul et pro eodem tempore: qꝛ poſſibili poſito in eſſe/ nullum ſequitur impoſſibile. ſed impoſſibile eſt contraria ſimul ineſſe. ergo nichil eſt in potẽtia ad contraria ſimul. ſed ſi predeſtinatio eſt libera: ergo potuit non eſſe pro aliquo tempore. ſi autem eſt eterna vel eſſe potuit. ergo potuit eſſe/vel fuit pro omni tẽpore: ſed aliquod tempus eſt pars totius temporis. ergo pro eodẽ tempore potuit ſimul eſſe ⁊ non eſſe. ¶ Et dicendum q contingentia ſimpliciter ⁊ neceſſitas abſoluta non ſtãt ſiĺ. ſed cõtingentia ſimpliciter ⁊ neceſſitas conditionata ſic. vnde album poteſt eſſe nigrum abſolute: quia ſi vnum contrariorum eſt in natura et reliquum/ actu vel potentia: ſed non ſuppoſito q ſit album q̃diu ſic eſt. Ita et dico q abſolute ⁊ ſimpliciter loquendo predeſtinatio ab eterno potuit eſſe vel non eſſe ſub diſtinctione nõ cum ſimultate: ſed ſuppoſita altera parte contradictionis alia eſſe non poteſt ſimul. ¶ Cum ergo dicũt q poſſibile poteſt poni in eſſe quãdo eſt poſſibile: ſi ergo ſubiectum eſt in potentia ad vnum contrarium quando eſt actu ſub alio. ergo poteſt poni in actu cũ eo. Dico q non ſequitur: qꝛ eſt in potentia abſolute: ſed non eſt in potentia cuȝ iſta

2. articul⁹ Qu. vbi ſ conditione q maneat cum alio. ¶ Quantum ad ſecundum dicunt quidam q ſi eſſe predeſtinatuȝ ſumitur abſolute/tunc non conuenit filio dei niſi cum reduplicatiõe expreſſa vel ſubintellecta hac ſcȝ inq̃ʒtum homo/vt dicatur vel ſaltem intelligatur/filius dei ſcđm q homo eſt predeſtinatus: cuius ratio eſt: qꝛ predeſtinari abſolute eſt deſtinari od beatitudinem per alterius donum ſibi in tempore gratis collatum: ſed iſtud non cõpetebat filio dei inq̃ʒtũ huiõi: quia non deſtinatur ad beatitudinem cuȝ ipſe ſit beatitudo ſua. nec recipit ex tempore aliquod donum per quod ad beatitudinem tendat: ergo ſibi non competit eſſe predeſtinatum. vnde ibi deficiunt due conditiones predeſtinationis: quia beatitudo quaȝ habet filius dei non couenit ei per gratiam ſed per naturam. nec ſequitur ipſum tempore vel natura cum ſint vna natura. quare ⁊c. ¶ Si aũt dicaẗ fili⁹ dei ſm q homo p̃deſtinatus/vera eſt: quia beatitudo creata conuenit filio dei ſcđm q eſt homo: ⁊ conuenit ei ex gratuito dono dei/⁊ ſequitur ipm ſaltẽ ordine nature: ꝓpter quod ibi cõcurrũt omnes cõditiones predeſtinationis pri⁹ poſite: ex quo ſequitur q propoſitio illa vera ſit ¶ Si autem ſumatur predeſtinatio non abſolute ſed cum determinatione: ſicut ſumitur in propoſitione de qua q̃ritur: ſic dicendum eſt q nec iſta eſt proprie vera/ filius dei predeſtinat⁹ eſt homo: nec iſta/homo predeſtinatus eſt eſſe filius dei. Prima tamen eſt magis tolleranda q̃ʒ ſecunda. ¶ Q ʒ autem iſta non ſit proprie vera/filius dei predeſtinat⁹ eſt eſſe homo/patet ſic. Illud quod conuenit alicui propria virtute / et non ex dono gratuito: non conuenit ei per aliquam predeſtinationem: ſed eſſe hominem filio dei conuenit per aſſumptioneȝ humane nature que facta eſt virtute filij/ que quidem virtus cõuenit patri ⁊ ſpiritui ſctõ/ non per aliquod donum gratuitum collatum filio ergo ⁊ eſſe hominem non competit ei per aliquã predeſtinationem. Minor de ſe patȝ. Maior ſimiliẗ manifeſta eſt: quia vna de cõditionibus predeſtinationis eſt q id ad quod aliquid predeſtinatur/conueniat ei ex aliquo dono gratuito/⁊ nõ ex virtute propria. ¶ Q ʒ alia ſimiliter ſit falſa/hec ſcȝ: homo predeſtinatus eſſe filius dei. ꝓbatur ſic. Illud quod cõuenit alicui nec ſequitur ipſum natura vel tempore non conuenit ei p predeſtinationem: ſed eſſe filium dei non ſequitur hominẽ de quo predicatur nec natura nec tempore vt dictum fuit in precedẽti. ergo non conuenit ei per predeſtinationem. nõ poteſt ergo vere dici q homo eſt predeſtinatus eſſe filius dei. ⁊ minus poteſt hoc dici q̃ʒ q fili⁹ dei ſit predeſtinat⁹ eſſe homo: quia ſibi non obuiat niſi quia eſſe hominem conuenit filio dei per aliquid factũ ꝓpria virtute eius: illud tñ factum eſt gratie: quia vnio nature humane cum ſuppoſito diuino eſt factum mere gratuitum. et ideo poteſt aliquo modo tollerari q conueniat ei per gratiam. ſed in alia ꝓpoſitiõe obuiat totaliter ꝯditio ſcđa predeſtinationis: ſcȝ q illud ad quod aliquid predeſtinatur ſequitur ipſum ſaltem ordine nature. obuiat etiam aliquo modo ſecũda conditio: quia cũ hõ ſit nomen ſuppoſiti q nõ eſt in xp̃o niſi vnũ tantũ ⁊ illud p naturã habet q ſit fili⁹ dei/ hõ põt ſibi cõpetere p gratiã: ⁊ ſi cõpeteret ei inq̃ʒtũ homo p gratiam vnionis qꝛ tamen illa vnio ſit virtute ſuppoſiti quod importaẗ noĩe hominis non adhuc remãet eadem ꝓprietas q̃ʒtum ad ſecũdã conditionem predeſtinationis patet ergo q nulla ꝓpoſitionum predictarũ eſt propria. Proprie tamen diceretur q humana natura fuit predeſtinata vniri filio dei: et quia ex tali vnione verificãtur propoſitiones he/ deus eſt homo. et homo eſt deus. ideo poſſet dici q predeſtinatum fuit deuȝ eſſe hominem. ⁊ hominem eſſe deũ: ſed ex hoc nõ ſequitur q priores ſint vere: ſicut nõ ſequitur/ factum eſt q homo eſſet deus: ergo homo fact⁹ eſt deus: qꝛ factum eſſe vel predeſtinatũ eſſe nõ ſunt determinationes ꝓpoſitionis vt dictũ eſt in p̃cedenti q̃ſtione. ¶ Quãtũ ad tertiũ poſſent aliter dici tres cõcluſiões. Prima q natura hũana xp̃i fuit p̃deſtinata ⁊ ſimpľr ſicut cetere reſpectu gr̃e ⁊ gl̃ie ꝑut p̃deſtinatio eſt p̃paratio gr̃e in p̃ſenti/ ⁊ gl̃ie in futuro: excepto q ꝑut p̃deſtinatio eſt ꝓpoſitũ miſerẽdi/ſi miſereri eſt a miſeria liberari. xp̃i natura a miſeria culpe nõ eſt liberata: qꝛ peccata nõ habuit. Redẽptor eñ omniũ redẽptione non eguit: miſeriã autẽ pene proprie nõ habuit: 3. articul⁹ 1. cõcluſio

quia ois miſeria pene ꝓprie dicta eſt cõtra voluntatẽ: xp̃s autẽ defect⁹ penales non inuit⁹ cõtraxit aut paſſus fuit: ſed volũtarie aſſumpſit ideo miſer non fuit. Scd̃o natura eius fuit predeſtinata ſingulariter: ſcʒ vniri filio dei et deitati in pſona ex quo factũ eſt ꝙ eſt verus filius dei ⁊ hominis: deus et homo. Tertio nõ fuit predeſtinata eſſe filius dei: qꝛ aſſumptum non eſt aſſumens. ❡ Se
2.cõcluſio cunda concluſio eſt de p̃deſtinatione ſuppoſiti ex parte aſſumpti qꝛ ille hõ fuit predeſtinat⁹ ſicut filius dei et non aliter cũ ſit idem ſuppoſitum vtrobiqꝫ: ⁊ ille homo dicit ſuppoſitũ. Aliud enim eſt dicere/ ille hõ. ⁊ aliud eſt dicere/ chriſt⁹ ẽm ꝙ hõ. quia ſubiectum retinetur materialiter: ſed reduplicatio formaliter ad ſubiectum formaliter: propter quod illa eſt falſa/ ille homo eſt predeſtinat⁹ ſimpliciter: ſed eſt vera ſcd̃m quid illo modo quo illa/ filius dei eſt predeſtinatus. ſed alia eſt vera
3.cõcluſio ſimpliciter vt dicetur diſtin. x. ❡ Tertia concluſio eſt de predeſtinatione eius ex parte aſſumẽtis ꝙ filius dei eſt predeſtinatus eſſe filius hominis: cum hoc factum ſit per gratiam. et eſt predeſtinatus eſſe filius dei per innoteſcentiam: ſed non eſt predeſtinatus ſimpliciter/ cum hoc ſit proprium creature. ❡ Ad argumenta ſoluunt illi de prima
Ad rõnes p̃ncipales Du. vbi ſ. opinione. ❡ Ad primum p interemptionem minoris: et qđ additur de auctoritate apl̃i/ põt dupliciter reſpõderi. Uno modo pũctuãdo ſic ſicut pũctuat origenes: ſic ſcꝫ qui fact⁹ eſt ex ſemine dauid ſcd̃m carnem: id eſt homo qui predeſtinatus. vt ſit ibi punctus/ eſt filius dei in virtute: ⁊ ſic nõ dicit aliqua anteceſſio in homine reſpectu ei⁹ qđ eſt eſſe filium dei: ſed iſte nõ eſt ſenſus in quo q̃rimus de veritate huius ꝓpoſitionis homo predeſtinat⁹ eſt eſſe fili⁹ dei. Alio mõ poteſt dici ꝙ ẽm conſuetudinem ſcripture aliq̃d dicit fieri qñ inoteſcit hoc. ergo quod eſt eſſe filium dei poteſt accipi vel ſcd̃m rei veritatẽ/ ſeu ſcd̃m euidẽtiã ſeu manifeſtationẽ. Si primo modo/ tũc falſa eſt ꝓpter rationem que dicta fuit. Si ſcd̃o modo/ ſic eſt vera vt ſit ſenſus hic: homo predeſtinat⁹ eſt eſſe fili⁹ dei: id eſt vt appareret eſſe filius dei euidẽter. qđ factum fuit p̃cipue in reſurrectione. Unde ⁊ ipſe tunc dixit. Data eſt michi oia poteſtas in celo et in t̃ra. Math. vltimo. Et hec expoſitio videt cõcordare textui ſequenti. Sequit enim poſt p̃dicta verba. Qui predeſtinat⁹ eſt fili⁹ dei in virtute ſcd̃m ſpiñ ſctificatiõis ex reſurrectiõe mortuoꝝ.
Ad ſcd̃m. ❡ Ad ſcd̃m dicẽdũ ꝙ vnio nature hũane cũ diuina pſona que facta eſt in tẽpore p gratiã ⁊ p̃ordinata a deo ab eterno vere põt dici p̃ordinata ex qua vnione ſequit verificatio iſtarũ ꝓpoſitionũ/ de⁹ eſt homo. et homo eſt deus. ſed nõ ꝓpter hoc ſeq̃tur ꝙ ille ꝓpoſitiones ſint vere/ deus predeſtinatus eſt eſſe homo. ⁊c. niſi ſub illo ſenſu improprio predeſtinatũ ꝙ deus ſit homo/ ⁊ homo de⁹. Predeſtinatio eñ eſt p̃ordinatio factoꝝ non verificationis ꝓpoſitionũ: Quia ex factis ſequit aliqua
Ad rõnes in oppoſi. rũ ꝓpoſitionũ verificatio. ❡ Argumentũ vero in oppoſitum licet ſit ad veram concluſionem: tñ deficit qꝛ nõ eſt ſimile de hac ꝓpoſitiõe/ deus predeſtinatus eſt eſſe homo. ⁊ petrus predeſtinat⁹ eſt eſſe homo: qꝛ homo et petrus dicunt idem ſuppoſito ⁊ natura. Idẽ autẽ non predeſtinat ad ſeipm̃. Nomine autẽ hominis ⁊ dei non importatur idem formaliter quo ad ſuppoſitũ ⁊ quo ad naturam. ⁊ quis homo nõ dicatur equiuoce de xp̃o et petro attendendo ad naturam humanã/ qꝛ eſt eiuſdem rationis in vtroqꝫ: attẽdẽdo tñ ad ſuppoſitũ dicit̃ de eis equiuoce vel ſaltẽ analogice. ❡ Queſtio. iiii.

Quarto querit/ vtrũ ille intellectus p quẽ deus eſt homo vel factus homo ſit pura potentia non includẽs aliquẽ actũ. Et videt ꝙ ſic: qꝛ ille intellectus fuit vni⁹ rationis cũ oĩ intellectu hũano: ſed ille eſt pura potẽtia: qꝛ ẽm cõmẽtato: ex ſic ſe habet in genere intelligibiliũ ſicut materia prima in genere ſenſibiliũ. ergo ⁊c. ❡ Contra. Potentia intellectiua eſt nobilior q̃ ſenſitiua ⁊ nutritiua: ſed quelibet iſtarum includit aliquẽ actũ. ergo ⁊c. ❡ Reſponſio. In Reſpõſio.
tellectus per quẽ deus eſt homo non eſt accidẽs/ ſed ſubſtantia. non materia: ſed forma. id eſt aia intellectiua: que eſt actus prim⁹ nichil habẽs de potẽtia materie intrinſece. vnde q̃ntũ ad hoc queſtio non eſt dubia. Sed de intellectu poſſibili qui eſt accidẽs aie: qꝛ aliqui dicunt in accidentib⁹ eſſe puram potentiam ſicut in ſubſtãtia: qꝛ diuiſio entis in actum et potẽtiam circuit omne gen⁹: ſunt tres opiniões. ❡ Prima eſt: ꝙ eſt pura potẽtia ſim 1.opinio.
pliciter: ita ꝙ nec eſt actus nec eſt actiua nec in ſe nec i aliud ſicut nec materia p̃ma. Nõ eñ agit in ſe ſuũ actũ: qm̃ ipſum recipit. ⁊ nichil eſt p ſe p̃mo actiuũ et receptiuũ eiuſdem. ❡ Item nec agit in aliud pura voluntatẽ qꝛ nõ agit niſi intelligẽdo. Nũc autẽ in ipſo intelligere eſt ratio agẽdi/ non in ipſa potentia: ſicut materia p̃ma nõ agit ſine forma. cũ ea autẽ nõ eſt ipſa ratio agẽdi ſed ſola forma. vide cũ ois act⁹, et forma ſit ratio agẽdi ſicut potentia et materia patiẽdi. Intellect⁹ qui nichil penit⁹ agit: nullũ penitus actũ includit. ❡ Preterea intellectus nichil eſt eorũ que ſunt ante intelligere. 3. de aia. ſed omnis act⁹ ⁊ forma eſt de numero eorum que ſunt. pura autem potentia non: ſed de illis que eſſe poſſunt. ergo non eſt aliquid actu ſꝫ pura potẽtia: ſicut de materia dicit. 7. metaphiſice. ꝙ non eſt quid/ nec quale/ nec quãtum. ❡ Tertio ſic. Nichil eſt illud quod recipit: immo oportet oĩe receptiuũ eſſe denudatum a natura illa quã recipit: ſicut oportet ꝙ pupilla ſit abſcolor ad hoc vt recipiat omnẽ colorẽ/ ⁊ organum auris eſſe abſonum ad hoc ꝙ recipiat omnem ſonũ: ſed intellectus poſſibilis eſt omnia fieri/ et locus ſpecierum reſpectu omniũ. vel cũ intelligat oẽm actũ/ oportet ꝙ in ſe nullũ habeat actum. potẽtia autẽ non intelligitur niſi p analogiã ad actũ vnde potentia eſt ſed actus nõ eſt. ❡ Quarto qꝛ appetitus potẽtie poteſt eſſe ad infinitum ſicut materie ad infinitas formas. non ſic autẽ appetitus actus/ ſicut ſuperficies eſt ad finitos/ nõ ad infinitos colores. et ſicut corpus ad infinitas figuras que non ſunt forme a q̃ntitate differẽtes realiter ſed intellectus eſt in potentia ad infinitas intellectiones etiam ſpecie differentes: quia reflectitur ſuper actum ſuum in infinitum. et actus reflexus differt ſpecie ab actu recto. poteſt etiam magis et magis cognoſcere deum in infinitum. ergo eſt potẽtia infinita et ſic nõ eſt act⁹ cũ nõ ſit deus.
❡ Secũda eſt ꝙ intellect⁹ eſt act⁹ q̃dã ⁊ eſt actiu⁹ 2.opinio
reſpectu volũtatis: ſꝫ paſſiu⁹ reſpectu fantaſmatũ

litudinem: ſicut ſol dicitur oriri inq̄tum exit de occulto ad manifeſtum. Ratione tertii dicuntur naſci. vnde et nata dicuntur/quaſi adnata: id eſt coniuncta. ſic igitur natiuitas vel naſci eſt generatio vel generari in viuentibus. ¶ Quantum

2. articulꝰ du. vbi. F. **Quantum ad ſecun**dum quibus conuenit naſci. dicunt q̄demq; naſci proprie conuenit perſone tanquam illi quod naſcitur: ſed nature conuenit tanq̄ illi quo naſcitur. Et hoc patet tripliciter accipiendo naſci pro eo quod eſt generari. Primo ſic. ſicut ſe habet generare ad generationis principiū: ſic ſe habet generari ad generationis terminum: ſed principiū generationis tanq̄ illud quod generat eſt ſuppoſitum: quia actiones ſunt ſuppoſitorum. Natura autem eſt illud quo vel cuius virtute ſuppoſitum generat. ſic enim generatio eſt opus nature. ergo ſimiliter terminus generationis tāq̄ illud quod generatur eſt ſuppoſitum. natura autem eſt illud quo ſuppoſitum generationem terminat. ¶ Secūdo ſic. Generatio eſt via ad eſſe: igitur ſicut alicui competit eſſe: ita et generari: ſed ſuppoſitum ꝓprie ē: natura aūt illud q̄ ſuppoſitū ē. g̃ ſuppoſitū eſt illud qđ gn̄atur. ¶ Tertio ſic. Sicut ſe habet natura diuina in filio ad generationem eternam ex patre: ſic ſe habet natura humana in ipſo ad generationem temporalem ex matre: ſed natura diuina non eſt illud quod generatur ex patre: q̄uis ſit illud quo filius aliquomō generationē terminat. ergo ſimiliter humana natura in ipſo non eſt illud quod generatur ex matre: ſed eſt illud quo filius generationem terminat. Ex quo patet cum generari in viuentibus ſit idem quod naſci: ſuppoſitum eſt illud quod naſcitur: ſed natura eſt illud quo naſcitur.

3. articulꝰ Duf. q.2. huiꝰ diſti. **Quantum ad tertiū** q̄ in chriſto fuerūt due proprie natiuitates probant idem dupliciter ſic.

Primo ſic: vtendo nomine generationis pro natiuitate ſicut prius: q: ſicut ſe habet generatio actiue accepta ad generationis principium: ita ſe habet generatio paſſiue ſumpta ad generationis terminum: ſed generatio ⁊ vniuerſaliter omnis actio ſequitur in vnitate et pluralitate perfectum principium quo generans generat et non ſuppoſitum quod generat nam ſi forme que ſunt principia generationis vel actionis ſint plures et ſuppoſitum vnum/actiones erunt plures. ſicut eadem aqua per frigiditatem infrigidat: et per humiditatem humectat: ſi autem ſuppoſita ſint plura/vna autem forma per quam aguntactio erit vna. ſicut pater et filius vna ſpiratione ſpirant ſpiritum ſanctum propter vnam vim ſpiratiuam. que eſt in eis. ergo ſimiliter generatio paſſiua magis ſequitur in vnitate et pluralitate illud quo ſuppoſitum terminat generationem ſcilicet naturam quam ipſum ſuppoſitum. cū igitur in chriſto ſint due nature ſcilicet diuina per generationem eternā acquiſita/⁊ humana per temporalem. /patet q̄ generatio chriſti eterna et temporalis eſt duplex et non vna. quelibet autem habet rationem natiuitatis/cum ſit in natura viuente: ergo in chriſto fuerunt due natiuitates. ¶ Secundo ſic. Nullus dicitur filius alterius niſi ratione aliculꝰ natiuitatis: ſed chriſtus dicitur filius dei patris et virginis matris: ergo vtrumq; eſt ſecundum aliquam natiuitatē ſed ſecundum eternam natiuitatem que eſt ex patre non poteſt dici filius matris. ergo ſecundum aliquam aliam: et ſic erunt plures.

¶ Quantum ad quartum dicunt quidam vnum ſcilicet q̄ chriſtus non poteſt proprie dici bis natus: quia bis dicit proprie numerationem actus per interruptionem menſure: ſed due natiuitates chriſti non numerantur per interruptionem menſure: ergo propter duas natiuitates non poteſt chriſtus proprie dici bis natꝰ. Maior patet: quia cum actus numeretur tripliciter: ſcilicet ex ſubiecto: quia eſt in alio et alio ſubiecto. Ex terminis: quia eſt aliud et aliud quod agitur. et ex menſura et interpollatim agitur: ſed hoc aduerbium bis non dicit numerum actus ex ſubiecto vel ex terminis: ſed ſolū illū q̄ eſt ex interruptione menſure Si enim duo legant ſimul eundem librum: aut ſi duo libri ſimul legantur: non dicitur bis lectum: ſed ſolum quando tempus interrumpitur: quia legitur diuerſis horis: igitur hoc aduerbiū bis dicit ſolam numerationem actus que eſt per interruptionem menſure. Minor ſimiliter patet: quia due natiuitates chriſti non numerantur per interruptionem menſure: quia nec habuerūt nec habere poſſunt eandem menſuram. nō interrumpitur autem niſi quod natum eſt eſſe vnum: quare oportet q̄ chriſtus per duplicem natiuitatem nō poteſt dici proprie bis natus: ſed q: non ſeruamꝰ ſemper omnimodam proprietatem locutionis/poteſt large loquendo dici q̄ ſicut chriſtus habuit duas natiuitates ſic fuit bis natus. et ſic loquitur beatus Auguſtinus. 4. articl's

2. articulꝰ ꝑncipalis in q̄ inq̄rit doctor de dictis du. Quātum ad primū. ¶ Inquirendo autem de his q̄tum ad primum articulū videtur q̄ deciſio accidat natiuitati: alias non eſſet natiuitas in diuinis/vbi nulla eſt deciſio. ¶ Item verbum dicitur concipi et naſci tāq̄ proles quod non eſt per deciſionē ¶ Item videtur etiam q̄ gigni competat non viuenti: quia dicitur celum ingenitum: quod tamē eſt inanimatū pertinet etiam oriri ad ſtellas et ſolē: ⁊ alia ſidera quia de occulto in manifeſtū ſed nō proprie: quia non ē exitꝰ ſubālis q̄ eſt de nō eē ſubāli ad eē ſbāle. ſed localis: q̄ eſt ad aliqđ extriſecū ſcz ad vbi ⁊ naſci ad accñtia ꝓpria que oriunē inquantū ab intra prorumpunt et ſunt cognata vel innata: q: naturaliter inſeparabilia/ſecus autem de accidētibus aliqs. ¶ Item filiatio addit ſimilitudinē perfectā: quia filius fit vt ille: vñ oua auiū piſciū capilli vngues ⁊c. naſcuntur: non in filios. Similiter cōceptio differt a natiuitate ſcđm eſſe occultum ⁊ manifeſtū. vnde verbum concipitur nō naſcitur in nobis. fructus naſcitur non concipitur. homo concipitur et naſcitur. Item cum vermes ex cadauere/plante ex terra ſine ſemine/aliquando naſcanē viuū de non viuo. ergo nō eſt de eſſentia natiuitatis procedere viuum a viuo. ¶ Itē non eſt de eſſentia nati q̄ ex modo procedendi habeat q̄ ſit viuēs: quia verbum in diuinis eſt natū cui tamen non debetur plus eſſe viuens q̄ amori. Unde dicendum q̄ verbum vt eſt verbū hz q̄ ſit ogatio rei viuētis: q: cognitio nō ē niſi rei viuētē

ſed amor non: quia eſt amor vel appetitus etiã in
naturalibus: ſicut frumentum deſiderat nubes:
et materia appetit formas. eſt autem de ratione
nati vita: et ideo ſpiritus ſanctus non eſt natus:
quia amor vt ſic non eſt operatio vite. Sed vtrũ
ſpiritus ſantus dicatur ortus. videtur ꝙ ſic quia
eſſentialiter procedit. filius autem eſt genitus et
natus et conceptus. ⁋ Quantum ad ſe=
Quãtum ad ſcõm. cundum dicendũ eſt ꝙ aliquid dicitur naſci qua=
druplicitter. Primo enim ⁊ principaliter naſcitur
hoc aliquid. Secundo pars: vt capilli non con=
comitanter ſed cõſequenter qꝛ naſcitur puer ſine
capillis: ⁊ auis ſine plumis. Tertio natura naſci
tur non ꝙ ſit ſubiectum natiuitatis: ſed res ſicut
forma generat. Quarto accidens: vt gñato hoie
albedo gñatur. Et ſic applicãdo ad quartũ cui⁹
humanitas eſt nata de virgĩe: quia ab ea accepta.
non autem ꝙ natiuitatis ſit ſubiectum. Genera=
tio autem eſt opus nature vt principij non vt ſup
poſiti. ⁊ ſimiliter natura eſt res vt forma. ſed diui
nitas nata nõ eſt de matre: ſicut nec hũanitas de
patre: qꝛ non inde eſt accepta. nec ex conſequenti/
nec per accidens: etiam quia albũ naſcitur naſcẽ=
te homine albo: non autem albedo. et ſic deus na
ſcitur naſcente chriſto: non autem diuinitas. Si
dicatur eſt incarnata: ergo nata. non ſequitur: qꝛ
eſſe incarnatum non importat niſi carni vnitum:
ſed eſſe natum importat natiuitatis ſubiectũ vel
terminum per eam acceptum. ⁋ Item naſcente
forte naſcitur homo: quia etiam humanitas for=
tis eſt accepta per natiuitatem: non ſic autem diui
nitas. ⁋ Quãtum autem ad tertium dicendum
Quãtum ad tertiũ. ꝙ concluſio eſt vera: ſed prima ratio non videtur
neceſſaria: quia in vno patre eſt vna potentia ge=
nerandi ⁊ vna natura numero que eſt vnum per=
fectum principium generationis: ⁊ tamen per il=
lam multas generatiões numero differẽtes pro=
ducunt ſcõm diuerſos filios quos gignit: ⁊ econ
uerſo patris et matris eſt vna generatio actiua
ſicut et paſſiua: qꝛ actio tranſiens eſt in paſſo vbi
non multiplicatur ſolo numero: et tamen patris
⁊ matris eſt duplex principium ſiue potentia ſiue
natura: ſicut eſt duplex ſuppoſitum. Falſa eſt er=
go maior ꝓpoſitio qua dicunt ꝙ generatio ⁊ ge=
neraliter omnis actio ſequitur in vnitate ⁊ plura
litate perfectum principium quo generans gene=
rat: niſi intelligant de vnitate ⁊ pluralitate ſpeci=
fica: et dicunt ꝙ in patre et matre ſimul nõ eſt niſi
vnum perfectum principium generandi: quia al=
terum per ſe non ſufficit: vnde erunt duo in car=
ne vna. Adhuc tamen etiam videtur maior falſa
quia perfectum principiũ vtriuſqꝫ generationis
chriſti actiue eſt vnum tantum ſcꝫ eſſentia diuina
qua generatur de patre ⁊ matre ſcõm iſtos qui di
cunt ꝙ mater non eſt in aliquo cooperata actiue:
et tamen conſtat ꝙ generatio eterna et tempora=
lis non ſunt vna nec actiue nec paſſiue. Similiter
productio diuine perſone et creature que a ſolo
deo producitur eſt ab vno perfecto principio: ſcꝫ
eſſentia diuina que eſt potentia generandi/ſpirã=
di/⁊ creandi: et tamen nullus diceret ꝙ eſſet vna
productio nec numero nec ſpecie: nec actiue nec
paſſiue perſone diuine et creature. ⁋ Quantum
ad quartum videtur ꝙ immo proprie dici poteſt
chriſtus bis natus ſicut ſancti dicunt ꝙ vbi ſunt
proprie duo ſimul quorum vnum nõ eſt aliud: ibi
videtur eſſe proprie bis: ſed chriſtus ſemel natus
eſt de patre ⁊ ſemel de matre: et ſemel eternaliter:
et ſemel temporaliter: ſed ſemel temporale nõ eſt
idem ipſi quod ſemel eternum. ergo eſt bis nat⁹.
⁋ Ad argumentum dicendum per interemptio=
nem maioris qꝛ interruptio accidit ei ꝙ dico bis
Si enim eodem tẽpore idem liber legãtur a di=
uerſis/diceretur iſte liber eſt lectus non tantum ſe=
mel: immo bis lectus a diuerſis eodem tempore
Similiter ſpiritus dicitur eſſe bis datus apoſto
lis: ſemel ante aſcenſionẽ: et ſemel in die penthe=
coſtes: et tamen prima datio non fuit interrupta
ſed ſemper cõtinuata. Similiter bis tria ſunt ſex
materialiter licet non formaliter: nec requiritur
interruptio menſure ternarij primi: ſed magis ſi=
multas vtriuſqꝫ. Similiter dicitur rumphea bis
acuta: id eſt ex vtraqꝫ parte/ſiue fiat ſimul vtraqꝫ
pars acuta a diuerſis ſiue ſucceſſiue. ⁋ Quantũ 3. articul⁹
ad tertium videnda ſunt tria. Primo videndum principal.
eſt quomodo chriſto cõuenit natiuitas vel naſci. oplo doc.
Scdõ ꝙ in ipſo fuerunt due natiuitates. Tertio 1. dictum.
ꝙ fuit bis natus. ⁋ Circa primum ſciendum ꝙ
naſci per ſe ⁊ primo eſt ſuppoſiti. ſcdõ eſt nature ꝑ
natiuitatem producte: non autem communicate.
vnde aſinus naſcitur qui per ſe ⁊ primo per gene
rationem producitur et anima eius nata eſt: qꝛ
per generationem producta. non autem materia
eius primo eſt nata vel genita licꝫ ſit per genera=
tionẽ accepta. Sic ergo naſci conuenit chriſto ſcꝫ
ſuppoſitum quod eſt vere de patre ⁊ matre natũ.
ſed non nature diuine que non eſt a patre produ=
cta: licet per generationem accepta ſed nõ produ
cta: quia nec diſtincta nec de matre nata licꝫ ab ea
diſtincta: quia nõ eſt ab ea accepta. ſed hũana na
tura a matre diſtincta/ et ab ipſa per generatio=
nem traducta ſicut in ceteris matribus dicitur in
chriſto nata illo modo quo in ceteris hominibus
ſcꝫ ratione diſpoſitionũ: quia reſpectu anime et
materie prime creata eſt a deo non genita a parẽ
te: quis materia prima ſit a matre traducta ma=
terialiter/a prẽ effectiue in vniuerſali. ⁋ Scõm Secundũ
patet ꝙ in chriſto fuerunt due natiuitates. Una
a patre. Alia a matre: quia licet proceſſio eterna
et temporalis perſone diuine non ponãt in nume
rum: quia in perſona procedente temporaliter ni
chil ſit nec terminatur ad aliquam rem in ea tamẽ
quia natiuitas tẽporalis ponit veram rem in ſup=
poſito diuino licet extrinſece: ideo eſt alia ⁊ alia.
⁋ Conſtat em̃ ex fide ꝙ natus eſt de patre. Item
ꝙ natus eſt de matre: ſed non vna ⁊ eadem natiui
tate. ergo alia ⁊ alia. ſed proceſſio eterna ⁊ tempo
ralis ſunt ab eodem licet non ad idem. Natiuita=
tes autem ex diuerſis ⁊ ad diuerſa ſecundum na
turam licet ad idem ſecũdum ſuppoſitum. de hoc
plenius ꝑmo libro diſtinc. 14. ⁋ Tertium patet Tertium
ꝙ chriſt⁹ eſt bis natus: qꝛ ad hoc ꝙ aliquis act⁹
dicatur iteratus vel bis fact⁹ ſufficiunt tria. Pri
mum ꝙ ſit alius et alius realiter. Secundum ꝙ
menſuretur alia mẽſura. Tertium ꝙ vnus ſit alio
poſterior: quib⁹ poſitis non oportet addere quar
tum ſcilicet ꝙ vnus ſit interruptus: vt ſi dur ante
calefactione manus/incipiam calefieri ⁊ pede: di
cor bis calefieri: ſcilicet vna calefactus priori/
alia poſteriori. Sic igitur licet natiuitas eterna

ſemper duret. quia tamen temporalis eſt alia aliter menſurata ⁊ poſterior erit bis nat⁹ maxime cum ſit natus hinc ⁊ inde non ſemel tantum: ſed ſemel hinc ⁊ inde vt dicitur in littera ergo nat⁹ eſt plu ries: non autem ter nec quater aut pluries. ergo bis. Uerum eſt tamen ꝙ modo non ſunt in chriſto due natiuitates ſed vna tātum ſcʒ eterna/ que ſemper naſcitur: quia illa non preterit: ſed temporalis tranſijt. ⁊ quando de matre naſcebatur/ tūc ſolum in eo due erant natiuitates: ante autem et poſt tantum vna.

Ad p̄mum ante oppoſitum.

¶ Ad argumenta in oppoſitum dicendum ad primum ꝙ illa que ſunt diuerſarum rationum q̄ſi ſunt pure equiuoca non connumerantur ſub eodem nomine: ſicut ponebatur exemplum de cane celeſti et terreſtri. ſed quando ſunt analoga ꝯnumerari poſſunt. bene enim dicitur ꝙ ſapientia diuina ⁊ humana ſunt due ſapiētie. due autem natiuitates chriſti participant rationē natiuitatis analoge: ꝓpter quod poſſunt adinuicem connumerari. Cum dicitur poſtea ꝙ per illud nō poteſt dici aliquis nat⁹: quod aduenit et poſt eſſe completum. dicendum ꝙ verum eſt ſi illud nō ſit natura viuens: quia naſci non eſt niſi ſcd̄m naturam viuentem vel dato ꝙ ſit natura viuens ſi nō pertineat ad idem ſuppoſitum: ſicut forte eſt de capillo reſpectu hominis/ qui ſe habet ad hominem ſicut planta ad terram ex qua trahit humorē/ vel ſi non pertineat ad totum ſed ad partem. Natura autem humana aduenient chriſto eſt natura viuens ⁊ pertinet ad idem ſuppoſitum ⁊ ſcd̄m totū ꝓpter quod ſcd̄m eam poteſt dici chriſtus natus. Ad aliud patet reſpōſio ex dictis. ¶ Queſtio. ij.

Secūdo queritur/ vtrū in chriſto ſint due filiationes reales. Et arguitur ꝙ non: quia non contingit idem bis dici ſcd̄m philoſophum. 5. metaphiſice dicentem ꝙ intellectus nō dicitur relatiue ad ſcientem cū dicatur relatiue ad ſcibile: qꝛ tunc accideret idem bis dici/ quod pro impoſſibili derelinquit: ſed ſi in chriſto eſſent due filiationes cum filiatio ſit relatio ꝯtingeret idem bis dici. ergo ⁊c. Minor ꝓbatur: quia per vnam diceretur ad patrem/ et per aliā ad matrē. ⁊c.

Primum

Secundū

¶ Itē ſicut albedo eſt cauſa albi/ ita filiatio eſt cauſa filij: ſʒ vbi ſunt due albedines/ ibi duo alba. ergo ſi in chriſto eſſent due filiationes chriſtus eſſet duo filij: quod eſt contra Augu. dicentē de eccleſiaſticis dogmatib⁹. c. 5. chriſtum deum ⁊ hominem non dicimus duos filios. quare in ipſo non ſunt due filiationes.

Tertium.

¶ Item duo accidētia eiuſdem ſpeciei non poſſunt eſſe ſimul et ſemel in eodem ſcd̄m Auicē. 5. metaphiſice. ca. 8. ⁊ 6. naturalīū. parte. 3. ca. 6. ⁊ ideʒ dicit. 5. metaphiſice. ſed due filiationes ſunt relationes eiuſdem ſpeciei. ergo ⁊c.

Quartuʒ

¶ Item in chriſto non poſſunt poni due filiationes niſi ponatur vna ad matrē qua eſt temporaliter filius: ſed illa poni non poteſt. ergo ⁊c. Probatio minoris. Suppoſiti diuini ad beatam virginem nulla eſt proportio/ eo ꝙ vnum eſt finitum/ aliud infinitum: ſed vbi nulla eſt proportio ibi nulla realis relatio: ergo filij ad matrem virginem nulla eſt realis relatio / et per conſequens nulla realis filiatio.

Quintuʒ.

¶ Item probatur eadem minor ſic. Si eſſet filiatio xp̄i ad matrē cū chriſtus in triduo non fuerit homo/ chriſtus pro eodē triduo nō fuiſſet fili⁹: quod falſum eſt. ergo ⁊c. Cōſequentia patet: quia ſublato fundamento relationis realis remouetur relatio: ſed fundamentum filiationis ad matrem fuit natura humana. ergo ⁊c. Falſitas conſequentis probatͬ: quia chriſtus poſt reſurrectionem fuit homo/ ⁊ per conſequens filius. Tunc queritͬ an beata virgo poſt reſurrectionem fuit eadem mater aut alia. non poteſt dici ꝙ fuit alia mater: tum quia chriſtus poſt reſurrectionem fuit idem homo numero. tum qꝛ eadem beata virgo fuit eadeʒ mulier. Nec pot eſt dici ꝙ fuit eadem mater: quia ex quo fili⁹ fuit corruptus/ relatio filiationis fuit corrupta/ ⁊ ꝑ cōſequens relatio maternitatis fuit corrupta: qꝛ relatiua ſimul ſunt ⁊ non ſunt: ⁊ quod corruptū eſt ſi iterum fiat/ non erit idem numero. 2. de generatione. quare ⁊c.

In oppoſitum.

¶ Oppoſitum. Si natura aſſumpta a verbo dimitteretur ſine aliquo abſoluto aduenienti ſtatim eſſet ſuppoſitum et pſona. hoc patet ex precedentibus/ ⁊ ꝑ conſequēs perſona illa ſeu homo eſſet virginis matris filius. ¶ Ex hoc arguitͬ ſic. Nulla relatio poteſt alicui de nouo aduenire niſi per aduentuʒ alicuius abſoluti: quare cum nullum abſolutum ponatur aduenire nec in natura dimiſſa a v̄bo: nec in altero ſcʒ in btā virgine nulla relatio poſſet de nouo aduenire. quare ſi in natura dimiſſa a verbo faciente ſuppoſitū eſt relatio filiatiōis realis/ habetͬ propoſitū. ¶ Itē in chriſto ſunt plures natiuitates/ ⁊ ad natiuitatē ſequitur filiatio. ergo ⁊ plures filiatiōes.

Reſpōſio.

¶ Reſponſio. Primo ponētur dicta aliorum. Et ſcd̄o inquiretur de illis. Tertio ponentur quedā inſtātie et ſoluentur. ¶ Circa primum facienda ſunt quattuor. Primo premittentur aliqua. Scd̄o recitabuntͬ opiniones. ⁊ p̄mo prima. ſcd̄o ſecunda. ⁊ tertio tertia.

1. articul⁹. Herueus p̄ni. diſti. q. 2. Ex qb⁹ eſt multiplicatio relationum.

¶ Quantum ad primum premittunt aliqui quattuor videnda. Primum eſt vnde relationes habeant multiplicari. Ad quod breuiter dicendum ꝙ relationes habēt multiplicari ex tribus: ſcʒ ex ſuppoſitis in quibus ſunt: ⁊ ex fundamētis: ⁊ ex terminis. Ex ſuppoſitis/ ſicut due filiationes que ſunt in duobus filijs ad eundē patrem. Ex fundamentis/ ſicut ſimilitudo ⁊ equalitas eiuſdem differunt penes fundamenta q̄ ſunt qualitas ⁊ quantitas. Ex terminis/ ſicut ſimilitudo eiuſdem ⁊ diſſimilitudo ſcd̄m eādem qualitatem ad diuerſa. ſicut aliquod album per eādem albedinem refertur: vt ſimile ad illud albuʒ: ⁊ vt diſſimile ad nigrum. In hoc tamen differt inter iſta: quia pluralitas q̄ accipitur ſcd̄ʒ ſuppoſita/ ſi accipiatur ſcd̄m ſuppoſita tantum manente eodē fundamento ⁊ termino formali/ eſt tantum ſcd̄m numerum: ſicut patet de filiatione duorum filiorum. Iſta autem que eſt ſcd̄m fundamenta tantū manente eodem ſubiecto/ oportet ꝙ ſit ſcd̄m ſpeciem: quia plura abſoluta numero non poſſunt eſſe in eodem ſubiecto ſuꝑ quo poſſunt fundari diuerſe relationes ſolo numero differētes. Illa ſimiliter pluralitas que eſt penes terminos oportet ꝙ ſit ſcd̄m ſpecies: nam ſi accipiantur diuerſi termini materialiter tātum/ relatio qua vnū ſubiectum refertur ad oēs illos terminos eſt vna relatio realis tm̄: ſicut pater vna paternitate refertͬ ad multos filios ſuos. Si autē t̄mini differāt formalit/ oportʒ relatiōes qb⁹ aliqd refertͬ ad illos

termios formaliter diuerſos differre formaliter
et per conſequens differre ſcđm ſpeciem: ſicut pa=
tet de eo quod refertur ad album vt ad ſimile: et
De fundamento relationis. ad nigrum vt diſſimile. ¶ Scđo videndum eſt de
fundamento relationis. Circa quod ſciendum ꝙ
aliud eſt eſſe fundamentum relationis. et aliud eſt
eſſe cauſam aliquo modo ipſius. nam actio et paſ
ſio ſunt aliquo mõ cauſa paternitatis ⁊ filiatiõis
quia impoſſibile eſt ꝙ aliquis ſit pater alicuius
niſi genuerit: ꝗ actio ⁊ paſſio ſcđm ꝙ huiuſmodi
non ſunt fundamenta paternitatis ⁊ filiationis:
ſed aliquid derelictum ex actione et paſſione vel
ſaltem aliquid tale manens poſt actionem ⁊ paſ=
ſionem / alꝭ nõ eſſet pater ⁊ filius niſi durante ge
neratione: quod falſum eſt. ⁊ ſicut generatio acti
ua ⁊ paſſiua ſunt cauſa filiationis ⁊ paternitatis
et non fundamentum: ita forte poſſibile eſt ꝙ ali=
quid manẽs in ipſo relato ſit cauſa relationis: nõ
tamen fundamentum: ⁊ de hoc aliquid plus tan=
De ſubiecto relationis. getur in quarto articulo. ¶ Tertio videndum eſt
de ſubiecto relationis. ad cuius euidentiam ſcien
dum ꝙ ſubiectum relationis vel etiam cuiuſcꝫ ac
cidentis dupliciter poteſt accipi. Uno modo pro
ſuppoſito habente ipſum accidens: ſicut ſi dicam
ꝙ homo eſt ſubiectum omnium accidentiũ que
ſunt in ipſo. et ſic ſubiectum relationis dicit̃ ſup=
poſitum quod refertur per relationem: ſicut ho=
mo eſt ſubiectum paternitatis. Alio modo dici=
tur ſubiectum relationis vel alterius accidentis
mediante quo res ineſt ipſi ſubſtãtie vel ſubſiſtẽ=
ti: ſicut ſi dicatur q̃titas ſubiectum figure / et in=
tellectus ſubiectum ſpeciei intelligibilis. et acci
piendo ſic ſubiectum relationis ſic fundamentũ
relationis eſt ſubiectuꝫ. vnde illud in quo funda=
tur ſimilitudo / eſt ſubiectũ ſimilitudinis median
In q̃ eſt filiatio ſicut in ſubiecto. te quo ineſt ipſi ſuppoſito quod dicitur ſimile.
¶ Quarto ſpecialiter videndum eſt in quo ſit fi
liatio ſicut in ſubiecto. et ad hoc dicendum ꝙ ſm
qđ dicitur ſubiectum relationis ſuppoſitum ha=
bens relationem in aliquo ſui fundatam ſic pla=
num eſt ſcđm omnes quid ſit ſubiectum ſic dictuꝫ
ipſius filiationis: quia hoc eſt ſuppoſitum habẽs
filiationem. ſed accipiendo ſubiectum pro funda
mento in quo filiatio fundatur: ſunt diuerſe opi=
niones de ſubiecto filiationis. Nam quidam di=
cunt ꝙ fundamentũ filiationis eſt ipſa natura vi
uens per generationem acquiſita ſiue per eã ſub=
ſiſtat habens naturam iſtam ſicut cõuenit in alĳs
viuentibus a chriſto: ſiue non ſubſiſtat per eam /
ſicut contingit in chriſto. Alĳ vero dicunt ꝙ na=
tura non eſt fundamentum ipſius filiationis: ſed
eſt cauſa ex qua derelinquitur in ipo ſuppoſito ſub
ſiſtente quedam ſubiectio ſiue quedam ſeruitus
filialis correſpondens iuri cuidam in patre ⁊ ma
tre. ita ꝙ ſicut generatio actiua ⁊ paſſiua / licꝫ ſint
cauſa ex qua derelinquitur illud in quo fundatur
paternitas ⁊ filiatio / non tamen ſunt fundamen=
tum. ita etiam natura acquiſita per generationẽ
licet ſit cauſa ex qua in ſuppoſito habente acqui=
ritur aliquid in quo fundatur filiatio: non tamẽ
eſt fundamentum in quo immediate fundetur fi=
liatio niſi forte ipſa natura eſſet idem realiter cũ
ſuppoſito qđ eſt fili⁹, tunc ſaltẽ eſſet fundamentũ
imediatũ: q: eſſet ſubiectio illa in qua eſt funda=
mentum filiationis: vel que forte eſt ipſa filiatio
vt dicunt habet eſſe immediate in ſuppoſito ſiue
in ſubſiſtente ita ꝙ illa ſubiectio vel debitum cu=
iuſdam filialis ſeruitutis: vel eſt ipſa filiatio fun
data in ipſo ſubſiſtente acquirẽte naturam viuen
tem per natiuitatem: vel eſt fundamentum filia=
tionis: quod fundamentum quidem vlteri⁹ opor
tet fundari in ſubſiſtente ſcđm qđ ſubſiſtens eſt:
quia habere ius ſiue poſſidere aliquid ſicut ſubie
ctum eſt ſuppoſiti ſolius vt primi et imediati ſub
iecti: ſed hoc poſſet ſibi ineſſe ex aliquo accidente
vel ex aliqua natura acquiſita. ¶ Quantum ad 2. articul⁹
ſecundum de opinionibus hic in ſumma: conſue=
uerunt poni duo modi dicendi / ⁊ terti⁹ additur a
quibuſdã ¶ Prim⁹ modus dicendi eſt ſolemnis
et cuiuſdam magni doctoris / ꝙ in chriſto eſt tan=
tum vna filiationis relatio realis qua refertur ad
patreꝫ. ¶ Alius eſt ex toto iſti oppoſitus ponẽs
duas relationes filiationis reales quarũ vna re=
fertur ad patrem / altera ad matrem virginem.
¶ Tertius modus videtur aliquibus mediare /
ponẽs ꝙ relatio pro filiatione accepta eſt duplex
et realis in chriſto. accepta vero ꝓ perſonali pro
prietate eſt vna tantum. ¶ Ad videndum ergo
inductiua iſtarum opinionum eſt premittendum
quid ſit filiatio. Filiatio autẽ non eſt aliud q̃ que
dam relatio fundata in ſuppoſito vnde ſuppoſitũ
generatum eſt in ſimilitudinem nature viuentis
et ex viuente. Ex quo patet ꝙ filiatio habet cõpa
rationem ad ſuppoſitum ⁊ ad naturam ꝓpter qđ
ſunt due opiniões p̃me ⁊ extreme oppoſite: qua=
rum prima ⁊ reſpiciens filiationem ſcđm cõpara
tionem quã habet ad ſuppoſitũ / dicit ipſam vnã
eſſe in chriſto ſicut ſuppoſitum eſt vnũ. ¶ Ad cu= Prīa opi. eſt. ſ. Thome pñti di
ius opinionis declarationem tria oportet oſten= ſtinc. ar. 5.
dere. Quorum vnum eſt ꝙ in chriſto eſt ſolũ vna 3. parte. q.
filiatio realis. Secũdũ eſt ꝙ in chriſto eſt alia fi= 35. ar. 5. q̃li
liatio rationis. Tertium eſt ꝙ non obſtante ꝙ ſit be. 1. ar. 3. ⁊
in chriſto ad matrẽ filiatio ſcđm rationẽ: nichilo q̃li. 9. arti.
minus adhuc dicit̃ realis fili⁹ virginis. ¶ Pro= 4.
pter primum ſciendum ꝙ relatio triplicem habet
comparationem / vnam ſcꝫ ad terminum: ⁊ hec cõ
petit relationi ſcđm ꝙ relatio eſt. Secundam ad
ad ſubiectum: ⁊ hec competit ei inq̃tum accidẽs
eſt. Tertiam vero comparationem habet ad cau=
ſam a qua eſt: ⁊ hec cõpetit ei inq̃tuꝫ creata eſt ⁊
quid ab illa cauſatuꝫ. Modo ſic eſt ꝙ relatio per
comparationem ad terminum nõ geminatur ſm
multiplicationem terminorum ſiue extremorum
alꝭ in quolibet filio eſſent due filiationes: vna re
ſpectu patris alia reſpectu matrꝭ ¶ Relatio au
tem per comparationem ad cauſam a qua eſt: ali=
quando geminatur ad multiplicationem eſſe: ali
quando non. Quãdo enim eſſe geminatur ſpeci=
fice / tunc geminant̃ relationes. verbi gratia. Si
vnus homo habens ſcientiam grammatice ⁊ mu
ſice doceat vnum hominem grãmaticam ⁊ aliuꝫ
muſicam: ſtatim conſurgunt in illo homine docẽ
te / due relatiões magiſterĳ. Unde ſemp ad gemi
nationem eſſe ſpecifice geminãtur relationes niſi
aliud obſtet. Si aũt eſſe non multiplicent̃ ſpecifi
ce: non multiplicent̃ ſpecifice: tunc non multipli=
cant̃ relationes. verbi gr̃a. Homo ꝑ vnã genera
tionem acquirit vnam relationẽ paternitatis ꝓ=
ducendo vnum filium. ſi iterum generet alium fi=
lium ꝑ aliam generationem nõ acquiret̃ propter
hoc alia relatio paternitatis. non enim eſſe ſpeci=
fice plurificatur. ¶ Quantum autẽ ad ꝓpoſituꝫ

licet dici poſſet ꝙ relationes ſeu filiatiões gemi=
nentur. quia eſſe geminetur ſpecifice: immo pluſ=
q̄ genere. pater enim eternus/ꝛ mater tempora=
lis plus differunt q̄ ſcḋm genus. tamen eſt aliud
quod obſtat: ſcȝ ꝙ filiatio que eſt realis relatio
eſt proprietas ſuppoſiti. ſuppoſitum autem cuiuſ
modi eſt ſuppoſitū xp̄i: nullā pōt habere relatio=
nē realē ad creaturā. mater autē virgo eſt quedā
creatura: quare in chriſto nō eſt nec eſſe poteſt ad
matrem relatio filiationis realis. ¶ Sumuntur
autē ex dictis ꝓ iſta opinione quattuor rationes
Prima rõ ad ꝓbandum in chriſto eſſe tantuȝ vnam relatio=
ꝯ primã nem realē filiationis: quarū prima hec eſt. ¶ In
opinione. chriſto non ſūt plures ꝑſonalitates: ꝗ nec plures
ꝓprietates ꝑſonales. ſed filiatio eſt ꝓprietas ꝑſo
nalis. ergo in chriſto non ſunt plures filiationes
reales. Et confirmaꝛ. qꝛ ſcḋm Dam. lib. 3. Ea que
ſunt ſuppoſiti non pluraficantur in chriſto: ſed fi=
liatio eſt relatio ſoli ſuppoſito conueniens. ꝛc.
Scḋa rõ. ¶ Secūda talis eſt. plura accidētia euſdē ratio
nis in eodem ſuppoſito non poſſunt eſſe. 5. meta=
phiſice. vnde pater carnalis vna tantū paternita
te refertur ad multos filios ſed ſuppoſitum filia=
Tertia rõ. tionis in chriſto eſt vnum tantum. ergo plures
filiationes in eo eſſe non poſſunt. ¶ Tertia ta=
lis eſt. Si in chriſto eſſent due filiationes: tunc ſi=
cut ſcḋm iſtam qua referꝛ ad patrem dicitur fili⁹
naturalis: ſic ſcḋm iſtam qua refertur ad matreȝ
diceretur filius adoptiuus ſcḋm Ambro. ꝛ magi
ſter adducit in littera. ergo in xp̄o non debent po
Rõ q̄rta. ni plures filiatiões. ¶ Quarta talis eſt. Suppo
ſito eterno non pōt aduenire aliq̄s reſpectus rea
lis ex tempore: ſed chriſt⁹ dicit ſuppoſitum eter=
num. ergo non pōt ei aduenire aliqua relatio rea
lis ex tēpore. ſȝ filiatio relatio qua referꝛ ad ma=
trem conuenit ei ex tempore. ergo non eſt realis
Rõ quīta relatio. ¶ Quinta ratio talis eſt. Non eſt neceſ=
ſe ponere filiationem qua xp̄s refertur ad matrē
eſſe realē niſi qꝛ xp̄s eſt realiter filius matris: ſed
iſtud non oportet qꝛ q̄uis domīniū ſit relatio ra
tionis in deo tñ deus eſt realiter dñs. ergo ſimili
ter q̄uis filiatio xp̄i ad matrem ſit rationis tan=
tū: nichilomin⁹ tamen xp̄s realiter pōt dici filius
matris. ¶ Confirmaꝛ in hoc ſexto: qꝛ q̄cunq̄ ge
minātur in xp̄o/ꝯueniunt aliquo modo nō ſolū
perſone ſed nature: ſicut agere ꝛ pati/ naſci et ge=
nerari: ſed eſſe filium vel filiam nullo modo com
petit nature. nullo enim modo conuenienter dici=
tur ꝙ natura ſit filius vel filia. ergo filiatio non
Q̄ ı xp̄o eſt de his que geminantur in chriſto. ¶ Q̄ȝ autē
filiatio ad in chriſto ſit relatio filiationis ſcḋm rationeȝ ad
matreȝ ſit matrem probatur dupliciter. Primo ſic auctori=
ſm̄ ratio= tate Sandoſilt lib. 3. ca. 15. In chriſto ſunt due fi=
nem tantū liationes: ſed vt probatum eſt in precedenti arti=
culo/in chriſto nō eſt niſi vna filiatio realis: qua=
re oportet ꝙ in chriſto ſit alia filiatio ſcḋm ratio=
nem. ¶ Item ſcḋo oſtenditur idem ſic. Si pater
eternus fuiſſet incarnatus de beata virgine: fuiſ
ſet filius beate virginis: ſed non diceretur filius
beate virginis per filiationem eternaȝ: quia filia
tio eterna eſt proprietas filij eterni: quare dicere=
tur filius per filiationem temporalem. ſed iſta fi=
liatio temporalis nō eſſet in patre filiatio realis:
quia vt iam probatum eſt / in filio non poteſt eſſe
realis: quare cum non alio modo ſiue medio no=
biliori natus fuiſſet pater ex virgine beata q̄ fuit
filius natus. pater non haberet ad matrem niſi fi=
liationem rationis per quam diceretur eius fili⁹.
¶ Et tunc arguitur vltra. Si pater poſito tali
caſu videlicet ꝙ fuiſſet incarnat⁹ haberet ad ma=
trem ſuam filiationem rationis. ergo eadem ra-
tione et modo filius per reſpectum ad matrē ha=
bet filiationem rationis. ¶ Item quia in chriſto
non eſt noua perſonalitas/non poteſt dici de chri
ſto ꝙ ipſe ſit perſona ſcḋm ꝙ homo: ergo ſi in chri
ſto non eſſet niſi vna filiatio eterna ad patrē: tunc
non poſſet dici ꝙ chriſtus ſcḋm ꝙ homo eſſet fili⁹
virginis. conſequēs eſt falſum. ergo in chriſto re
ſpectu matris eſt vna alia filiatio. ꝛ iſta non po=
teſt eſſe realis: vt eſt ex primo articulo probatuȝ.
quare ꝛc. ¶ Item ad duo extrema diuerſa ſpe=
cie ꝛ genere impoſſibile eſt ꝙ vnum ꝛ idem refe=
ratur per vnam numero relationem. verbi gratia
Ad ſeruum ꝛ diſcipulum nō poteſt idem homo re
ferri per vnam relationem: quare cum in propoſi
to extrema/videlicet pater eternus ꝛ mater tem
poralis differant pluſq̄ genere: quia pater eter=
nus non eſt in genere. non poteſt filius referri ad
ambo per eādem filiationem: quare oportet ꝙ re
feratur ꝑ aliam filiationem ad matrem: ꝛ iſta nō
poteſt eſſe niſi rationis. quare ꝛc. ¶ Tertium ſcȝ
ꝙ q̄tumcūq̄ relatio filiationis ad matrē in chri
ſto ſit rationis tantū. chriſtus tñ diceretur realiter
filius virginis beate. iam ex quibuſdam rationi
bus ad primum membrum poſitis ſufficienter cō
cluſum. Sic igitur illi qui ponunt ꝙ fundamen
tum filiationis non eſt natura niſi ſubſiſtens: ſed
vel ipſum ſuppoſitum/ vel aliquod debitum ſub=
iectionis immediate in ſuppoſito fundatum: po=
nunt ꝙ in chriſto nō eſt niſi vna filiatio realis ſcȝ
qua refertur ad patrem ab eterno. filiatio autem
qua refertur temporaliter ad matrē non eſt ſcḋm
eos relatio realis ſed rationis tantum: quare in
chriſto bene ponunt diuerſas filiationes diuer=
ſarum rationum ſed vna earū non eſt filiatio vel
relatio realis. Et preter rationes dictas principa
lis ratio eorum eſt ſcḋm eos: quia filiatio eius ad
matrem / nec vniuerſaliter aliqua filiatio poteſt
fundari ſuper naturam niſi ſubſiſtens vel ſuppoſi
tum. natura autem humana in chriſto non eſt ſup
poſitum vel ſubſiſtens: et ideo oportet filiationē
chriſti fundari ſuper ſuppoſitum diuinum vel im
mediate vel mediante predicto debito ſubiectio
nis. ſuper autem ſuppoſitum diuinum non poteſt
fundari relatio realis ad creaturam / ſed tan=
tum rationis. ꝛ ideo in chriſto non eſt aliqua re=
latio realis temporalis. nec tamē ſequitur quin
chriſtus ſit realiter filius virginis propter realeȝ
relationē matris ad eū. ſicut nō ſequiꝛ quin deus
ſit realiter dominus: licet dominium nō dicat re=
lationem realem in deo. ¶ Et cōfirmaꝛ opinio: Herueus ꝫ
quia ea que pertinent ad agere ꝛ pati vel etiaȝ ad vbi.ſ.
alias relationes a paternitate ꝛ filiatione aliquo
modo: licet improprie attribuuntur formis ꝛ na
turis: vnde ꝛ voluntas dicatur aliquo modo do=
mina/ꝛ natura ſerua vel nata aliquo modo: ꝛ ſic
de alijs. ſed nomen filie vel filij vel patris nunq̄ at
tribuitur niſi ſuppoſito. vnde nullo modo nec ſtri
cte nec large dicit nata vel filia vel pat vel mater.
Ex q̄ videꝛ ꝙ pr̄nitas vel filiatio neceſſario fun=
dēꝛ ſup ip̄m ſuppoſitū ſubſiſtēs vel aliq̄ fundato
in ipſo ſuppoſito: qꝛ ſubiectū reale filiationis vel

paternitatis nō poteſt multiplicari niſi multipli
cato ſuppoſiti : vel niſi ſit tale ſuppoſitum in quo
ſecundum illud ſecundum ꝙ ſubſiſtit poſſint re=
cipi diuerſa accidentia realia in ꝗbus filiationes
ille fundentur quorum neutrū poteſt eſſe in chri=
ſto: quia ſuppoſitum in eo non multiplicatur: nec
eius ſuppoſito poteſt inherere aliquod accidens
reale: licet in ei⁹ ſuppoſito ratione nature aſſum=
pte poſſit eſſe accidēs realiter inherēs illi nature.
Accidens autē inherēs illi nature vt dictū eſt/ nō
pōt eſſe fundamētū filiationis/ nec filiatio. Suſti
nendo ergo hanc opinionem poteſt reſpōderi ad
rationes alterius ꝙ aſſumit falſum: ſcʒ ꝙ funda=
mentum filiationis realis ſit natura viua acqui=
ſita ꝑ generationem/ niſi ſit talis ꝙ ꝑ eā generat⁹
ſubſiſtat filius autem dei natus de virgine beata
non ſubſiſtit per naturam acceptam de virgine. ⁊
ideo non poteſt eſſe fundamētum filiationis : ſed
ſolum ſuppoſitum in quo non poteſt fundari rela
Alia opio tio realis ad creaturam . ❡ Secunda opinio eſt
huic totaliter contraria : ſcʒ ꝙ in xp̄o ſint due fi=
liationes reales. Una qua refertur ad patreʒ ab
eterno. Alia qua refertur ad matrem ex tempore
Pria rō. ❡ Quod probatur multipliciter. Primo ſic. vni
tatē filiationis in xp̄o non poteſt arguere niſi vni
tas ſuppoſiti vel eternitas: his enim duab⁹ vñs
precedunt due rationes precedētis opinionis. nō
vnitas ſuppoſiti: q̄ꝛ hoc eſſet vel quatin⁹ filiatio
eſt relatio: vel quatin⁹ eſt talis relatio cui⁹ deno=
minatio ſoli ſuppoſito conuenit. non quatin⁹ re=
latio: q̄ꝛ in eodem ſuppoſito videmus multas re=
lationes reales. nec quatin⁹ denominat ſolū ſup
poſitum: q̄ꝛ ſicut eſſe filiū conuenit ſoli ſuppoſito
ſic et actiones ſunt ſuppoſitorū: ſed plures actio=
nes reales ſunt in xp̄o non obſtante vnitate ſup=
poſiti. ergo plures reales relationes poſſunt eſſe
in ipſo. Nec eius eternitas obſiſtit pluralitati fi=
liationum realiū: q̄ꝛ non minus repugnat ſuppo=
ſito eterno ꝙ de nouo ei adueniat accidens reale
abſolutum ꝗ̄ realis reſpectus: ſed chriſto compe
tunt ratione nature aſſumpte de nouo multa rea=
lia accidētia abſoluta ex tēpore. ſicut eſſe ꝗ̄tum/
eſſe albū/ ⁊ ſic de alijs. ergo poteſt ei aduenire me
diāte illa natura reſpectus realis. ⁊ in hoc viden
tur ſolui due rationes opinionis alteri⁹: q̄ꝛ ꝗcꝗd
attribuitur ſuppoſito diuino mediāte natura aſ=
ſumpta ꝗuis denominet ſolum ſuppoſitū/ poteſt
multiplicari in ipſo ſiue ſit abſolutum/ ſiue ſit re
ſpectus realis. ❡ Scdō ſic. ꝗuis inueniamus in
Scda rō. ordine rerum ꝙ cauſa nō referatur realiter ad ef
fectum/ vbi effectus realiter refertur ad cauſaʒ:
vt patet de relatione dei ad creaturā : nūꝗ̄ tamē
inuenimus ꝙ cauſa referatur realiter ad effectū:
et effectus referatur ad cauſam ſolū ſcd̄m ratio=
nem: ſed chriſt⁹ ſcd̄m humanā naturam ſe habet
ad matrē vt effect⁹ ad cauſaʒ. cū ergo in matre ſit
realis maternitas per quam referatur ad filium
neceſſe eſt ꝙ in filio ſit realis filiatio per quam re
feratur ad matreʒ. Et per hoc ſoluitur vna ratio
prioris opinionis: q̄ꝛ ꝗuis deus poſſit dici reali=
ter dominus dato ꝙ in ipſo dominium non ſit rea
lis relatio: quia deus non dependet ad creaturā:
ſed eſt terminus realis dependentie creature ad
ipſum. oportet tamen ad hoc ꝙ aliquis ſit realis
filius ꝙ filiatio realis ſit in ipſo: q̄ꝛ plus depēdet
3. ratio. filius a matre ꝗ̄ econtra. ❡ Tertio ſic. plurifi=
cato reali fundamento relationis neceſſe eſt rela=
tionem realiter plurificari: ſed reale fundamen=
tum filiationis eſt natiuitas et natura ꝑ natiuita
tem accepta. cū ergo iſta realiť plurificenť in chri
ſto. in ipſo eñ eſt duplex realis natiuitas vt pa3
ex precedenti queſtione: et duplex natura per du=
plicem natiuitatem accepta diuina ſcʒ ⁊ humana
neceſſe eſt vt videtur ꝙ in ipſo ſit duplex realis fi
liatio. ❡ Ad hoc tamen dicunt quidam ꝙ funda
mentum filiationis non eſt natiuitas actiue ſiue
paſſiue accepta: q̄ꝛ illa tranſeūte remanet filiatio
nec natura per natiuitatem accepta : ſed quoddā
derelictum in ſuppoſito cōſequens ad natiuitatē
et naturā per eam acceptā. ⁊ iſtud dicunt eſſe quā
dam ſubiectionem ſiue quandam ſeruituteʒ filia=
lem correſpondētem cuidā in patre iuri: ita ꝙ ge=
neratio vel natiuitas eſt cauſa paternitatꝭ vel ma
ternitatis ⁊ filiationis. hoc nō eſt imediatū fun=
damentum: ſed illud eſt in patre ⁊ matre ius dere
lictum ex generatione actiua: et in filio quedam
ſubiectio ſeu ſeruitus derelicta ex natiuitate paſ
ſiua. et tale ius ſeu ſubiectio ſiue ſeruitus funda=
tur immediate in ſuppoſito ſubſiſtēte ſcd̄m ꝙ ſub
ſiſtēs eſt. q̄ꝛ habere ius ſiue poſſidere aliud vt ſi=
bi ſubiectum eſt ſolius ſuppoſiti vt primi et ime=
diati ſubiecti. ⁊ ſimiliter poſſideri ſiue eē obliga=
tum tali ſeruitute ꝗuis talia inſint ſuppoſito ex
aliquo actu ꝑcedēte. et quia tale ius ſeu ſeruitus
imediate fundatur in ſuppoſito non multiplicať
niſi ex multiplicatione ſuppoſiti: nec per ꝯſequēs
filiatio: que habet talem ſeruitutem ꝓ imediato
fundamento. Sed iſtud non valet: q̄ꝛ ſm̄ philoſo
phum. 5. metaphiſice. pater dicitur pater filij: q̄ꝛ hoc
fecit: ille autē paſſus eſt. ergo ſm̄ ip̄m paternitas
et filiatio fundantur ſuper actionem et paſſionē.
❡ Item ſi generatio actiua ⁊ paſſiua ſunt cauſa
paternitatis et filiationis cum non ſint cauſa for
malis: q̄ꝛ relatio talem cauſam non habet: nec fi=
nalis: quia vt relatio finem non habet. aut ille fi=
nis eſt correlatiuum ſuum: vel ſaltem illud nō eſt
actio. nec materialis: q̄ꝛ illa eſt fundamentum re
lationis vel ſuppoſitum mediante fundamento.
conſtat autem ꝙ generatio non eſt ſuppoſitum: et
ſm̄ eos non eſt fundamentuʒ: relinquitur ergo ꝙ
ſit cauſa efficiens filiationis. hoc autem non po=
teſt eſſe imediate: quia generatio non poteſt ime=
diate terminari ad relationē. ergo oportet ꝙ hoc
ſit mediante fundamento relationis. illud auteʒ
vel eſt ſolum natura per generationem commu=
nicata. quod eſt contra eos. vel aliquid cōſequēs
ad naturam: et illud eſt quedam ſeruitus et ſub=
iectio vt ipſi dicunt. Quero vtrum talis ſeruit⁹
ſit res vel ratio tantum. ſi ratio nō poteſt eſſe fun
damētum relationis realis/ qualis eſt filiatio in
creaturis. ſi res/ aut abſoluta vel reſpectus: ſi re=
ſpectus non poterit eſſe fundamentuʒ relationis
quia reſpectus non fundatur ſuper reſpectuʒ: ſed
ſuper abſolutum: alias eſſet ꝓceſſus in infinitum.
Si ſit res abſoluta mirū ꝙ ſit illa que nō ſit ꝗ̄ti=
tas/ nec qualitas/ nec aliquod aliorum predica=
mentorum: niſi forte ſit relatio que nō poteſt eſſe
fundamentum relationis vt dictum eſt. et ite=
rum vt dictū eſt in patre et matre aliquid eſt cor=
reſpōdens ſuper quod fundatur paternitas : ſed
conſtat ꝙ generanti nichil abſolutum acqui=
ritur per generationem. ergo illud ius non eſt

aliqd abſolutū. ⁊ pari rōe nec ſeruit⁹ ꝙ rñdet fi-
lio. dato etiā ꝙ ſit aliqd abſolutū ⁊ pari rōe cū nō
ſit ſubſtantia oportet ꝙ ſit ſubiectiue in natura
acquiſita per generationē ſiue cōſtituat ſuppoſi-
tum ſiue non. nec eſt in ſuppoſito niſi mediāte na-
tura. et ita nullo modo videt̄ qui multiplicata na-
tura ꝑ generationē acqſita multiplicet̄ fundamē-
tū filiationis ⁊ ꝑ ꝯſequēs ipa filiatio i ol ſuppoſito
Nec obſtat qđ đr ꝙ natura pōt dici genita/ nata/
vl ſerua: nūqȝ tamē đr filia: qꝛ hoc nō eſt ꝓpt̄ hoc
ꝙ filiatio imediatius inſit ſuppoſito ꝙ alia nā: ſȝ
qꝛ fili⁹ nihil mag' ad naturā ſubſtātiui ꝑtinet ꝙ
eē natū vel genitum que pure denolatiue accipiū-
tur: nam ſi denominatiue acceperim⁹ filiatum: eq̄
ꝓprie poſſet natura dici filiatio/ ſi hoc vſus habe-
ret: ſicut dicit̄ nata vel genita. Per hoc reſpōſuȝ
4.ratio eſt ad aliam rationē prime opinionis. ¶ Ad hoc
addunt aliqui quinqȝ rationes explicādo aliqua
de dictis: et reſpondent ad rationis contrarie po-
ſitionis. Prima ratio eſt hec. Sicut multa acci-
dentia attribuuntur xp̄o in ratiōe humane natu-
re ꝙuis de natura nō predicent̄/ ſic et filiatio. nā
ſicut alia accidentia conſequuntur naturam ab-
ſolute: ſic filiatio conſequitur naturā vt acceptaȝ
ab alio. ergo ſicut alia accidentia generantur cū
natura/ ita ꝙ natura nō generatur ſine ipſis: ſic ⁊
filiatio: ita ꝙ eo ipſo ꝙ natura cōtrahit̄ vel per ge-
nerationē accipitur/ neceſſario filiatio conſequit̄
Non igitur aliter faciendū eſt de filiatione in hoc
ꝙ de aliis accidentib⁹ que conſequūt̄ humanā na-
Quīta rō turam in ipſo. ¶ Secūda talis eſt. Nihil magis
ꝯſeqt̄ ſuppoſitū ſm ꝙ hmōi agere vel pati: vnde
actiones ⁊ paſſiones ꝓprie ſunt ſuppoſitoruȝ ſed
actiones plurificant̄ in xp̄o ſm diuerſitatē natu-
rarū/ non obſtante vnitate ſuppoſiti vt ex ſe patȝ
et oēs concedunt. ergo filiationes plurificantur
ſm plurificationē naturarum nō obſtāte vnitate
ſuppoſiti. ¶ Et confirmatur ratio ꝑ hoc: qꝛ iſta
nō eſt magis iꝓpria/ natura eſt filia. ꝙ iſte ſūt/
natura comedit/ dormit. ſȝ iſta ꝯpeterēt filio dei
ſcđm diuinā naturā cū ſtet ꝙ nichilomin⁹ ꝓpor-
tionalia iſtis ab eis differentia: vt ꝓpalla ab eter-
nis ei ꝯpeterēt ſcđm humanā naturā ex tempore
et eſt in xp̄o vtraqȝ comeſtio/ dormitio diuerſate
a cōſimilib⁹ eis ei ſm diuinā naturā ab eterno cō-
uenientibus. ergo ſimiliter eſt de filiatione. Dicē-
dum ergo ꝙ preter realē filiationem eternā opor-
tet in chriſto ponere realē filiationem ex tp̄e: non
obſtante improprietate locutionis illius. ¶ Ter-
Sexta rō. tia ratio talis eſt: et eſt ipeditiua et excluſiua opi-
nionis contrarie et ſui fundamenti. Tota enim
cauſa quare ſcđm aliā opinionem ponit̄ vna filia-
tio tantū eſt/ qꝛ filiatio eſt ꝓprietas ſuppoſiti ſm
ꝙ ſuppoſitū. ¶ Contra hoc arguitur ſic. ly ſm ꝙ
vel reduplicat fundamentū relationis vel ſuppo-
ſitū. ſi ſuppoſitum: tūc eſt ſenſus. ſuppoſitum ſm
ꝙ ſuppoſitum eſt id quod refertur/ ⁊ id quod eſt
filius. aliter eñ non conuenit reduplicatio ſuppo-
ſito. qꝛ quecunqȝ ei conueniunt/ conueniunt ei vt
qđ. non vt quo: qꝛ ⁊ ipſum ſuppoſitum eſt qđ. nul-
lo mō quo. Sed in hoc nō eſt aliter loquendū vel
ſumendum de relatione ⁊ aliis ꝓprietatib⁹/ ope-
rationibus vel accidentib⁹ qbuſcūqȝ cōuenientib⁹
chriſto: qꝛ ſicut ſuppoſitum eſt id quod refert̄ ſm
quod hmōi ita eſt quod agit et qđ patitur: quod
eſt quale mortale paſſibile ſentiens ⁊ intelligens

⁊ huiuſmodi. oīa enim iſta conueniunt ſuppoſito
ſcđm ꝙ huiuſmodi: ſicut ei quod eſt tale vel tale
¶ Ex hac ergo cauſa non poteſt poni vna filia-
tio tantum: ſed oportet poni plures ſicut plures
intellectiones/ volitiones/ et alias operationes:
poſſunt chriſto cōuenire ſcđm vtrāqȝ naturā. Si
vero ly ſcđm ꝙ/ reduplicat fundamentum cū dici-
tur filiatio eſſe ſuppoſiti ſcđm ꝙ hmōi: tūc eſt ſen-
ſus/ ꝙ ſuppoſitum eternum per naturam diuini-
tatis vel proprietatem relatiuā eternaȝ ſit cauſa
et ratio quare referatur de nouo ad matrem: qđ
eſt oīno incōuenientē dicere. oportet ergo de̾ neceſ-
ſitate in xp̄o ponere duas filiationes reales/ vnā
qua referatur ad patrē ab eterno: ⁊ aliā qua refe-
ratur ad matrem ex tēpore. ¶ Quarta ratio ta-
lis eſt. Chriſtus non refert̄ ad matrem vt fili⁹ eſt 7.ratio
ſub ratione dantis: ſed ſub ratione accipientis: qꝛ
omnis mater inqꝫtum hmōi eſt dans filio ſcȝ na-
turam eo modo quo matri conuenit dare. nullo
autem modo vt ſic/ eſt accipiens. Sed chriſtus vt
deus non refertur ad creaturam relatione ratio-
nis vt aliquid ab ea accipiens: ſed poti⁹ vt dans
et vt conferens: qꝛ ſic refertur tertio modo rela-
tionis. 5. metaphiſice. ſcđm vnum extremū ſcȝ no-
bilius dicitur referri ex hoc ſolūmodo ꝙ aliđ re-
fertur ad ipſum. ergo non eſt dicendum ꝙ xp̄s vt
ſuppoſitum referat̄ ad matrē quadā relatione rō-
nis vel filiatiōe eterna nō vt realis: ſed cū quodā
reſpectu rationis cointellecto vt poſitio cōtraria
dicit ſed vere filiatione reali fundata in natura:
quā a mře accepit. et ꝑ hoc hȝ talē naturā nō ſolū
ad matrē ē realr̄ relat⁹: verū etiā realr̄ depēdēs.
¶ Quīta rō talis eſt. Sicut ſe hȝ ꝑfectio nature octaua rō.
accepte ꝑ gn̄ationē ad filiationē naturaleȝ: ſic ſe
hȝ ꝑfectio gr̄e accepte ꝑ iuſtificationē ad filiatio-
nē adoptionis: ergo ꝑmutatim ſicut ſe habet ꝑfe-
ctio nature ad ꝑfectionē gr̄e: ita filiatio nālis ad
filiationē gr̄e: ⁊ adoptionis: ſed iſta duo ſtāt ſimul
ꝙ aliquis ſit filius per creationem et adoptionē
pari ergo ratione ſtabunt in chriſto: ꝙ ſit filius
dei ſecundum naturam diuinam et matris virgi-
nis ſecundum humanam naturam duas habens
filiationes ſecundum dualitatem naturarum.
¶ Et cōfirmat̄ rō ꝑ ſimilē deductionē i ꝓpoſito
ſicut ſe habet natura diuina ad filiationeȝ ſequētē
ipſam ſic natura humana ad filiationem que ip-
ſam conſequitur: ergo permutatim ſicut natura
ad naturam: ſic filiatio ad filiationē. Sed in chri-
ſto ſunt due nature: ergo et filiationes due.
¶ Ad rationes poſitionis alterius reſpondetur
et primo ad id quod đr filiatio eſt proprietas per- Reſpōſio.
ſonalis et ſuppoſiti ſecundum ꝙ tale. Dicendū 2.opinio
ꝙ filiatio non eſt ſuppoſiti ſecundum ꝙ ſuppoſitū Ad rōnes
quia ly ſecundū ꝙ reduplicat cauſam et rationeȝ 1.opin̄ōis
quare predicatum eſt in ſubiecto vt poteſt habe- Ad primū
ri ex primo priorum capitulo illo reduplicatum
autē in propoſitiōibus et primo poſteriorum capi-
tulo de per ſe. et quinto metaphiſice capitulo ſe-
cundum ꝙ ſuppoſitū aūt diuinū nō ē ratio ꝙ xp̄s
ſit fili⁹ virginis: nec aliqua ꝓprietas vel cōditio
ſuppoſiti diuini ſcđm ꝙ hōmi: ſed hui⁹ ratio eſt
natura humana a ſuppoſito diuino aſſumpta: vt
ex ſe patet. et poteſt manifeſtari per hoc ꝙ chriſt⁹
eſt fili⁹ virgis ſcđm ꝙ homo. nam ſcđm ꝙ homo
eſt hominis filius: eſt autē fili⁹ hoīs inqꝫtū eſt fi-
lius ꝟginis. ꝙ autem inqꝫtum hominis ſit homo

patet p Augu. ⁊ Chriſo. Nã Auguſtinus expõit
illud Jo 5. Poteſtatẽ dedit ei iudiciuꝫ facere: q2
filius hois eſt. dicit poteſtatẽ iudicij datam filio
eſſe: qꝛ fili⁹ hominis ẽ .ſ. ſecũdũ naturã humanam
pfectã p gratiam put in chriſto gratia nõ quiſcũqꝫ
eſt ſꝫ gratia capitꝭ. Criſoſtomus etiam exponẽs
illud verbum dicit ꝙ poteſtas iudiciaria conuenit
chriſto ſolum vt erat deus. vñ ſic exponit poteſta
tem dedit ei .ſ. xp̃o iudiciũ facere. ⁊ hat hic pũct⁹
et poſtea ſub vna clauſula accipiaꝛ hoc totum: q2
filius hominis eſt nolite mirari hoc: ac ſi diceret
nõ miremur: qꝛ filius hominis nõ poteſtatẽ iudi-
ciariã nõ accepit vt filius hominis ſꝫ vt fili⁹ dei
quod patet p hoc ꝙ illud ſubditur: q2 venit ho: a
in qua oẽs q̃ in monumentis ſunt audiẽt vocem fi
lij dei Ex q̃ clare pꝫ ꝙ licet Auguſti⁹ ⁊ Criſo. au
cto: itatẽ euangeliſte Johannis diuerſimode ex-
ponãt in hoc tamẽ ꝯueniunt omnino ꝙ xp̃o ſecũduꝫ
ꝙ filius hominis non eſt de⁹ ſꝫ hõ. q̃ filiatio q̃ dr
filius hominis .ſ. beate virginis nõ eſt ſuppoſiti
ſecundum ꝙ ſuppoſitum ſꝫ ſecundũ ꝙ homo ⁊ ha
bens naturã. De neceſſitate igiꝛ cõcludiꝛ oppoſi
tũ ei⁹ qḋ ratio cõcludere intẽdebat. ſcꝫ ꝙ in xp̃o
ſunt due filiationes reales ¶ Ad rationem ergo
Ad rões Ad pmũ. primã dicendum ꝙ perſonalitas nõ eſt ꝓprietas
conſequẽs naturam. ſed ipſum ẽ ſuppoſitũ ſubſi-
ſtens in natura rationali ⁊ intellectuali: pſonali-
tas aũt ⁊ perſona non differũt niſi in modo ſigni
ficandi. Perſona autem eſt nature rationalis
idiuidua ſubſtãtia ſcḋꝫ Boetiũ li. de duab⁹ natu
ris. I xp̃o aũt non eſt niſi vnũ ſuppoſitũ ⁊ vna pſo
na ⁊ p ꝯſequẽs vna perſonalitas: ſecus autem eſt
de filiatione que eſt relatio ⁊ ꝓprietas cõſequẽs
naturam ⁊ conueniens xp̃i nature. Unde cum in
xp̃o ſint due nature / oportet ꝙ in eo ſint due filia
tiones. ¶ Ad ſecundã rationẽ dicenduꝫ ꝙ ſcḋm
Ad ſcḋm. quoſdã non eſt incõueniens in eodẽ ſubiecto eſſe
duo accidentia eiuſdeꝫ rationis pcipue relatiua.
In vno eñ patre habete multos filios ſunt mul
te paternitates: quod patet ex hoc: qꝛ deſtructa
vna p deſtructionẽ vnius filij / puta per mortem i
adhuc remanet alia paternitas reſpectu alteri⁹ fi
lij: q2 adhuc viuit. Quicq̃d autẽ ſit de hoc mani-
feſtũ eſt: q2 illa ratio non concludit ꝙ filiationes
iſte qb⁹ ſermo ẽ / ſi ſũt eiuſḋ ſpeciei: imo nec eiuſḋ
generis. ¶ Ad tertiã dicendũ ꝙ xp̃o nõ diciꝛ fi-
Ad tertiũ lius adoptiuus put eſt filius beate virginis: ſed
diciꝛ eius filius p naturã quam ſcꝫ ab ea accepit
Diceretꝛ autẽ filius adoptionis p gratiam gratũ
faciẽtẽ que plena fuit aĩa eius: ſed nõ diciꝛ fili⁹
adoptiuus licet hanc gratiã in aĩa habuit. vel q2
nõ habuit eã vt alij: ſed in ipſa vniõe. vel forte ad
vitandũ errorẽ. Sicut ei nõ diciꝛ creatura q̃uis
aĩa eius creata fuit / vt excludaꝛ error arrij: q̃ di-
xit filium eſſe creaturã etiã ſcḋm ꝓceſſionem ei⁹
a patre. ſic etiam vt excludaꝛ error dicentiũ eum
nõ eſſe filiũ p naturã / nõ dꝛ fili⁹ adoptiu⁹. ¶ Ad
Ad q̃rtum quartã rationem dicenduꝫ ꝙ maior non eſt vera
abſolute ſcꝫ ꝙ ſuppoſito diuino non poſſit adue-
nire aliquis realis reſpectus et nouus ex tẽpore.
vera tamẽ eſt ſi accipiaꝛ ſuppoſitũ eternuꝫ ſcḋm
naturã eternã diuinã: ſed ſi accipiatur ſcḋm ma-
teriam creatã ⁊ ex tempore acceptam / non eſt in-
conueniens aliquod. nam talis reſpectus funda
bitur in ipſo ſuppoſito non imediate ſed median
te natura accepta creata. Unde quicquid attri-
buitur ſuppoſito diuino mediãte natura accepta
q̃uis denominet ſolum ſuppoſitũ / põt multipli-
cari in ipo ſiue ſit abſolutũ ſiue ſit reſpect⁹ realis
Chriſto eñ ratione humane nature aſſumpte cõ
petunt de nouo vel ex tempore multa realia acci
dentia abſoluta ſicut eſſe q̃tum / eſſe album. ⁊ ſic
de alijs ergo poteſt aduenire mediante humana
natura reſpectus realis ¶ Ad quintã dicendum Ad q̃ntuꝫ
ꝙ nõ ſufficit filiationis relationem eſſe ſecũdum
rationẽ in chriſto ad hoc ꝙ ſit ipſe realis filius
beate virginis quod patꝫ: ⁊ declaratur ſic. Q̃uis
enim in ordine rerũ inueniam⁹ ꝙ cauſa non referꝛ
realiter ad effectum vbi tñ effect⁹ referatur ad
cauſam realiter: vt patꝫ de relatiõe dei ad creatu
ram. nunq̃ tamen inuenimus ꝙ cauſa referatur
realiter ad effectum: ⁊ effectus referatur ad cau-
ſam ſolum ſcḋm rationẽ: ſed xp̃s ſcḋm humanaꝫ
naturam ſe habet ad matrem ſicut effect⁹ ad cau
ſam. cuꝫ ergo in matre ſit realis maternitas per
quam refertur ad filiũ: neceſſe eſt ꝙ in filio ſit rea
lis filiatio / per quam referatur ad matreꝫ. Q̃uis
eñ deus poſſit dici realiter dñs dato ꝙ dominiũ
in ipſo non ſit realis relatio: qꝛ deus non depen-
det a creatura: ſed ẽ ter[m]i⁹ realis depẽdentie crea
ture ad ipſum: vt in pmo libro viſum eſt. oportet
tamen ad hoc ꝙ aliquis ſit realis filius ꝙ filia-
tio realis ſit i ipo: qꝛ plus depẽdet filius a matre
q̃ econuerſo. ¶ Ad ſextam rationem dicendum Ad ſextũ.
ꝙ eſſe filium licet denominatiue cõpetat ſuppoſi
to: tamen hoc eſt ratõe nature: q2 filiatio vt dictũ
eſt / non eſt directe ꝓprietas perſonalis. Unde fi-
liatio nõ ẽ proprietas ſuppoſiti preciſe quia ignis
generatus eſt ſuppoſitũ. tamẽ non eſt filius: Nec
ẽ ꝓpetas perſone preciſe: q2 pma perſona in diui
nis eſt perſona perfecta: ⁊ tamen non eſt fili⁹ ſed
eſt ipſius ſuppoſiti vnde generatum eſt in ſimili-
tudinem viuentis nature. Et quia hoc eſt vnum
ſuppoſitum bis generatum in ſimilitudinem du-
plicis nature viuẽtis: ideo hic eſt duplex filiatio.
¶ Ad argumẽta principalia reſpondendũ dicen Ad rõnes pncipales
do ad primũ ꝙ ponẽdo vnam filiationem in xp̃o rñdet iſta
magis ſequitur inconueniens illud: q2 tunc ideꝫ opinio.
per idem diceretur bis. et ideo dicendum ꝙ idẽ
ſm idem nõ poteſt dici bis vel referri bene tamẽ
idem ſuppoſitiue poteſt aliam relationem ad di
uerſa referri. ¶ Q̃ꝫ vero Ariſtoteles dt ꝙ intel
lectus nõ poteſt referri ad ſcienteꝫ ⁊ ad ſcibile di
cendum ꝙ q2 intellectus comparatur ad ſcientẽ
ſecundum rationem ſubiectiuam / et ad ſcibile
ſecundum rationem menſurandi et ipſe intelle-
ctus dicit in ſe vnã rationem ſpecificã hinc eſt ꝙ
dicit ꝙ nõ poteſt referri ad ſcientem et ad ſcibile
quando tamen vnum ⁊ idem ſm aliam et aliam
relationem poſſit ad diuerſa referri non eſt de in
tentione Ariſtotelis. Idẽ eñ exiſtens q̃tũ albũ
poteſt referri ad diuerſa p ſimilitudineꝫ ⁊ equali
tatem q̃tum ad diuerſa relatiua referatur idem
per eandem relationem: puta ꝙ diſcipulus refe-
ratur ad magiſtrum et dominum per relationem
diſcipulatus hoc nõ poteſt eſſe. Ad ſcḋm.
¶ Ad ſecundũ dicendum eſt ꝙ ſi filius eſſet no-
men abſolutũ ⁊ ſubſtantiuũ nomen ſicut hoc no-
men homo: tũc dicerẽ ꝙ eſſent duo filij ſicut dictuꝫ
eſt ſupra ꝙ ſi aſſumeret du[a]s naturas hũanas eſſẽt
duo hoies: nunc autẽ qꝛ filiatio hꝫ cõparationem
ad ſuppoſitũ ⁊ ad naturã ſicut fuit dictũ in corpo

re ſolutionis. hinc eſt ꝙ nō poteſt eſſe geminatio
filij niſi ſit geminatio nature et ſuppoſiti: bene ta
men poteſt eſſe geminatio filiationis ſi ſit ſolū ge
minatio nature: ⁊ qꝛ in propoſito eſt ſolum gemi=
Ad tertiū natio nature ⁊ non ſuppoſiti: hic eſt ꝙ xp̄s nō po
teſt dici duo filij. ¶ Ad tertium dicendū ſicut iā
etiā ſolutum eſt ꝙ iſte due filiationes in xp̄o non
ſunt eiuſdē rationis nec ſpeciei: immo differunt
plus ꝗ̄ genere: ⁊ ideo bene poſſunt eſſe in eodem.
¶ Ad oēs autē auctoritates q̄ ſūt cōtra hoc. Di
cēdum ꝙ ipſi intellexerunt de formis abſolutis
ꝙ non ſunt plures forme eiuſdē ſpeciei abſolute
in eodē ſubiecto nec eſſe poſſunt et non de formis
abſolutis relatiuis: quod patet ꝑ Auicennam di=
centem ſexto naturalium. ⁊ tertio Metaphiſice.
ꝙ plures relationes eiuſdē ſpeciei poſſunt eſſe in
eodem ſimul et ſemel. vnde credunt aliqui ꝙ plu=
res forme relatiue eiuſdē ſpeciei poſſūt eſſe ſimul
in eodem ſubiecto lꝫ non poſſint eſſe forme abſo=
lute plures. Et huius rō pōt eſſe qꝛ ratio relatio
nis accipitur per cōparationē ad extra cū eſſe ſuū
ſit ad aliud ſe habere. ratio vero abſoluti accipit
non per cōparationē ad extra. immo dicit aliquid
intra et vt ad intra: ⁊ ideo numerus relatiōis po
teſt accipi: ⁊ accipitur ab extremis ſtante vno fun
damento et vno extremo ex alia parte ſicut patet
de vno patre habente multos filios: et ꝑ ɔſequēs
poſſunt eſſe multe relationes in vno extremo per
cōparationē ad diuerſa extrema. numeratio autē
accidētis abſoluti accipit ex ſubiecto et ab intra
non ad extra: ⁊ ideo ſi eſt tm̄ vnum ſubiectū: vnū
eſt tm̄ accidens abſolutum. ¶ Ad quartū dicen=
Ad quartū dum ꝙ ſuppoſitū diuinum eſt infinitū ſm̄ naturā
diuinam: non autē infinitū ſm̄ naturā humanam
et ſm̄ hanc refert ad matrē ac ꝑ hoc ad eā propor
tionē habet ⁊ relationē finitam qđ non poſſet con
tingere ſi haberet relationē ad eā ſm̄ ꝙ ſuppoſitū
qꝛ ſuppoſitum eſt ſuppoſitū ꝑ naturam diuinā et
relationē quorum vtrūqꝫ eſt infinitum: ⁊ de ſe ma
nifeſtum eſt hoc ſm̄ oēs. De relatione ꝓ eſt dubi
um ſm̄ ꝙ relatio: non tamen eſt dubiū ſm̄ ꝙ ē idē
eſſentie quin ſit infinita: ⁊ ideo ſi bene deducatur
ratio arguit oppoſitum: videlicet ꝙ qꝛ xp̄s nō po
teſt eſſe filius beate virginis ſub ratione infinita:
nec habere ad eā vt eſt eius filius proportionē vel
habitudinē infiniti: ideo non refert ad eā vt ſic in
quātum ſuppoſitum habēs humanā naturā: et ꝑ
ɔſequens ad eā refertur ſm̄ humanā naturā: ⁊ nō
ſm̄ diuinā eſſentiā vel relationē per quā eſt ſuppo
ſitum. ſicut ſi ſuppoſitum in quo eſt albedo refera
tur vel habitudinē habeat ad aliud non ſm̄ ꝙ ſup
poſitum ſimpliciter: ſed ſm̄ ꝙ ſuppoſitū habēs al
bedinem. ꝑ albedinē diceretur referri: non ꝑ natu
rā ſubſtantie a qua ſuppoſitū habet ꝙ ſit ſuppoſi=
tum: vel ꝑ aliud a quo hꝫ ꝙ ſit ſuppoſitum qcūqꝫ
ſit illud. Ex hoc autē ſequit ꝙ filiatio ex qua eſt fi
lius matris ſit realis: qꝛ reale cōſequit: ⁊ tēpora=
lis et finita: qꝛ tēporale ꝑ ſe conſequitur ⁊ finitum
¶ Ad aliud et vltimuꝫ ꝙ eſt ſcđa minoris ꝓbatio
dicitur ꝙ xp̄s in triduo ꝓprie non potuit dici fili
us nec fuit nec beata virgo potuit dici mater: ⁊ hu
ius ratio eſt: qꝛ filiatio eſt proprietas reſpiciēs na
turā viuentē: ⁊ ſimiliter quare cum xp̄s in triduo nō
habuit naturā humanā nec fuit homo nec naturā
viuentē qꝛ fuit vere mortuus: nec naturā ſimileꝫ
beate virgini: qꝛ non habuit naturā humanā ſm̄

quā fuit ſimilis matri ſue virgini beate xp̄s in tri
duo non potuit dici nec fuit filius: tm̄ poſt reſurre
ctionem fuit filius ⁊ beata virgo mr̄. ¶ Et cum
queritur vltra an eadē aut alia maternitate? Di=
cunt aliqui ꝙ fuit eadem maternitate ꝓpter idē=
titateꝫ abſoluti: qꝛ fuit eadē mulier: nō tm̄ fuit ea
dem ꝓpter idētitatē relationis. Sed contra hoc
ſic arguitur. Si aliquid eſſet album ꝑ albedinem
et corrūpat albedo ⁊ fiat iterū albedo alia nume
ro in illo ſubiecto quod prius fuit albū illud non
poterit dici idē albū: qꝛ nō eadē albedo q̄tūcūqꝫ
maneat idē ſubiectū albedinis: qꝛ eodē modo ex
tēpore iſta ſi ponatur corrūpi ipſa maternitas: et
poſtmodū alia maternitas fiat quātumcūqꝫ ma=
neat idem abſolutū non poterit dici eadē mater
cū mater ſit formaliter mater ꝑ relationē mater=
nitatis. Et ideo dicēdū ꝙ fuit eadē mater: ⁊ q̄tū
ad abſolutū: ⁊ q̄tum ad relatū. Q̄ſicūqꝫ eñ ita ē
ꝙ eſt aliquod ɔñs ad accidens qđ nullo agēte fie=
ri poteſt ꝙ tale accidens poſſit eſſe ſine conſequē=
te. ſemꝑ agēs qđ facit antecedēs facit ɔñs eo. ꝓ
ꝙ facit añs: ⁊ ſi facit antecedēs: idē nūero facit et
ɔſequens: idē numero ꝑ eandē potentiā ⁊ actionē
ꝓductiuā. Relatio aūt eſt hmōi ɔſequens ad fun
damentū. poſitis eñ extremis ⁊ ipo fundamento
nullo agēte fieri poteſt quin ponatur relatio. exē
plum. Poſitis duobus albis ⁊ ipſa albedine: im=
poſſibile eſt quin ponatur ſimilitudo: et ſi agens
ponit eandē albedinē numero ponet eo ipo eandē
ſimilitudinē nūero quare cū xp̄s poſt reſurrectio
nem reſurrexerit ⁊ fuerit idē hō numero ꝑ poten=
tiam diuinā ꝑ eandē potentiā factum fuit ꝙ fuit
eadē filiatio numero ⁊ eadē maternitas in matre
virgie. Et cū dicit ꝙ illud qđ eſt corruptū nō po
teſt redire idē numero. Dicendū ꝙ verū eſt natu=
raliter: non tm̄ eſt verū ſupnaturaliter ⁊ ꝑ poten=
tiam diuinā. Q̄ñ autē añs pōt eſſe ſine ɔſequen=
te: tunc nō eſt verū ꝙ ſi ſit idem añs ꝙ ſit idē ɔñs
Exēplū de aqua frigida poſtmodū calefacta que
ſi dimittat nature ſue redibit ad frigiditatē: nō ta
men eandē numero: ſed aliā. Frigiditas tm̄ eſt ta
le conſequēs ad aquā ꝙ aqua manēs aqua pōt eē
ſine ipſa. ¶ Tertia opinio tenet viam mediā ⁊ eſt
talis ꝙ filiatio dupliciter poteſt dici. Uno modo
vt relatio tm̄. Alio modo vt ꝓprietas ꝑſonalis. ſi 3.opinio q̄
accipiat vt relatio ſolū: ſic neceſſe eſt ꝙ in xp̄o pre eſt durā.q.
ter relationem filiationis qua refert ad patrē ab 2.hui⁹ diſt.
eterno ſit alia filiatio qua referat ad matrē ex tē=
pore: que ſit eque realis: ſicut quelibet relatio fi=
liationis in creaturis. Si ꝓ accipiat relatio nō
ſolum filiatio vt relatio: ſed vt ꝓprietas ꝑſonalis
ſic in xp̄o non pōt eſſe niſi vna filiatio. Primū pa
tet ſic vbicunqꝫ ꝓducens ⁊ ꝓductum incidunt in
eūdem ordinē: ⁊ maxime in idē ſm̄ ſpēm. ſi vnū re
fertur realiter ⁊ reliquū: ſicut declaratū fuit ꝑmo
libro. Sed xp̄s ſm̄ humanā naturā et beata vir=
go incidunt in eūdem ordinem nature ergo ſi ma
ternitas eſt relatio realis in matre et filiatio erit
realis in filio. ¶ Secūdū patet ſic vbi eſt vna ꝑſo
na ſolū ſiue vnu ſuppoſitū ibi non pōt eē niſi vnū
formale ɔſtitutū ſuppoſiti ſiue ꝑſone: ſed in xp̄o
non eſt niſi vna ꝑſona ſiue vnū ſuppoſitū. ergo in
xp̄o non pōt eſſe niſi vna ꝓprietas ꝑſonalis q̄ eſt
cōſtitutiua ſuppoſiti ſiue ꝑſone ergo filiatio put
eſt ꝓprietas ꝑſonalis nō eſt niſi vna tm̄ in xp̄o. et
iſtud tenēdū eſt: et ſm̄ hāc intētionē ꝑma opinio

mortis nō fuiſſet filius ſicut nec hō:ſed ſi eſſe filium nō eſt aliud ꝙ̄ fuiſſe genitū:ꝙ̄uis perdidit id quo fuit genitus in triduo: ⁊ magis ſi deponeret poſſet ⁊ potuit dici filius ex quo ſemper remanſit idem numero ſuppoſitū.qḋ ſi verū eſt tūc magis apparet ꝙ modo nō dicit̃ fili⁹ filiatione inherēte vel nature cū alis:cū iſta fuiſſet corrupta ī morte et eſſet ſeparata humanitate. ¶ Et ſ3 hoc poteſt reſponderi ad quattuor argumenta. ¶ Ad p̄mū

Ad q̄ttuor rōnes

Ad p̄mū

de repugnantia pluralitatis ꝙ non eſt rōne vnitatis ſuppoſiti nec eternitatis:q2 pluralitas relationum non repugnat vnitati nec eternitati ſuppoſiti diuini abſolute cum in patre ſint due relationes et in filio totidē : quarū quelibet eſt realis l3 non ſint due res. Et dicēdū ꝙ hoc repugnat eternitati reſpectu relationis temporalis:q2 oīs relatio dei ad creaturam eſt rōnis: etiam ſi fuiſſet ab eterno et oīs relatio temporalis dei eſt rōnis tm̄. dū tamen ſit dei ſm diuinitatem non inherens ei ſm naturam aſſumptā vnde ſm naturam aſſūptā non repugnat habere accidēs abſolutū vel relatum qḋ natū ſit illi inherere. Unde xp̄s eſt quāt⁹ et qualis equalis ⁊ ſimilis realibus formis: q2 ille nate ſunt inherere nature.ſed non eſt filius matris reali filiatione:q2 iſta nō eſt nata inherere nature. ¶ Ad ſecundū dicendū ꝙ relatione effect⁹

Ad ſcdm.

ad cauſam ſicut nati et geniti xp̄s refertur ad matrem:q2 iſta inheret nature quā denoīat:l3 non primo:ſed non oī relatione effectus ad cauſā: puta illa que eſt ſolius ſuppoſiti cuius eſt iſta ſc3 filiatio ⁊ paternitas. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ rela-

Ad tertiū

tio habet aliter fundamētum in diuinis: aliter in creaturis. In diuinis eī relatio que conſtituit ſuppoſitū nō fundat̃ ſup ſuppoſitū:q2 oē fundatū preſupponit ſuū fundamētū. nichil autē p̄ſupponit illud quod conſtituit:ſed cōis ſpiratio que nō conſtituit ſuppoſitū ſed p̄ſupponit conſtitutū pōt dici fūdari ſup ſuppoſitu3 patris ⁊ filij cōiter: q2 vtrūq3 denoīat. Tres alie relationes conſtitutiue fundant̃ imediate ſup eſſentiā vel ſm re3 quo ad illos qui diſtinguunt relationē ab eſſentia vel relatione quo ad illos qui diſtinguūt ſolū rōne. Et ſm primā opinionē non apparet quare eſſētia diuina non eſſet filia vel nata aut genita cum ipſa afficeret̃ illis relationibus ſicut ſubiectū ſuis accidentibus:ſed ſuppoſito ꝙ non differant niſi ratione propter idētitatem.eſſentia eſt filius nō autē filia nec genita in diuinis.ergo falſa eſt maior:vel impropria:q2 aut nō eſt ibi ꝓprie fundamētū:aut ſi eſt multiplicantur relationes vſq3 ad ternariū non multiplicato fundamēto quod eſt eſſentia: ⁊ econuerſo.non multiplicat̃ cōis ſpiratio nō multiplicatis ſuppoſitis patris ⁊ filij. In creaturis autē vera eſt maior:q2 multiplicato imediato fundamento relationis multiplicatur et ipſa: ſed minor eſt falſa:q2 imediatū fundamentū filiationis non eſt natiuitas q̄ tranſit nec natura q̄ non ē filia nec ſeruit⁹ ſed ipſum ſuppoſitū. Unde in duobus filijs ſunt due filiationes ad vnū patrē: ⁊ in vno filio vna ad duos parentes niſi forte differant ſpē.

Ad rōes durandi

¶ Ad argumentū tertie opinionis dicendum ꝙ xp̄s ⁊ mater coincidunt in eūdem ordinē ⁊ in idē ſpē ſm naturā creatā non autē ſm ſuppoſitū ꝓpt quod relatiōes nature ſunt vtrobiq3 reales equaliter nō autē relationes ſuppoſitorū:ſed tantū ex parte ſuppoſiti creati: ꝓpter quod beata virgo ſi fuiſſet aſſumpta eſſet realis mater ſine reali maternitate ex ſola reali conceptione ⁊ generatione q2 denoīatur realiter. relatiuū etiam ſ3 eſſe ex ſola reali cauſa et origine relatiōis ſine realitate relationis proprie dicte ſicut deus eſt realiter cauſa et dñs. ⁊ ſcibile realiter ſcibile ſine ſcibilitate reali que ſit relatio. ¶ Quantū ad tertiū ponentur noue inſtantie : ⁊ ſoluent̃ replicando aliquas

Terti⁹ articulus

de factis ꝓpter nouas ſolutiones. ¶ Primo ergo videtur ꝙ in xp̄o ſint due filiatiōes reales ſc3

Prima inſtantia cōtra primā opiniones

diuina qua refert̃ ad patrē: ⁊ humana qua refert̃ ad matrē.non minus eī realiter refertur principiatū ad ſuū principiū ꝙ̄ econtra:ſed in patre nō obſtāte vnitate ſuppoſiti ſunt due relationes reales ad duo ꝓducta ꝓpter dualitatē terminorum et ꝓductionū ex quib⁹ innaſcuntur.ſ. paternitas ex generaſſe ad filiū: ⁊ cōis ſpiratio exſpiraſſe ad ſpiritūſanctum.alr̄ non eſſent quattuor relatiōes reales in diuinis.ergo multomagis in filio ſ3 duas naturas erunt due filiatiōes reales ad duo principiata ex duabus proceſſionibus vel natiuitatibus ꝓcedētes. ¶ Solutio. due relatiōes reales que ſunt ſuppoſiti etiā non ſolū vt habentis:ſ3 etiam vt rationis habendi:cuiuſmodi ſunt paternitas filiatio ⁊ hmōi bene poſſunt eſſe in ſuppoſito eterno ad ſuppoſita eterna.ita tm̄ ꝙ inter ſe ſint diuerſarū rationū:ſicut ſunt cōis ſpiratio paternitas et filiatio: ⁊ ꝙ vtraq3 ſit eterna.ſed in ſuppoſito eterno rōne ſuppoſiti non poſſunt eſſe plures relationes reales.ergo nec aliqua realis tēporalis eſt:ſc3 creature cū creator ad creaturā nō referatur realiter niſi aliquid reale abſolutū vel relatum adueniat deo ex tempore. ¶ Secūdo:quia

Secūda

ſicut due filiationes ſunt eiuſdē rōnis: ſic due ſimilitudines: ⁊ maxime create.ſed in xp̄o ſunt plures ſimilitudines reales ꝓpter realitatem q̄litatū eſt eī ſimilis hoībus in colore:angelis in gloria vel aliqḋ hmōi.ergo ſunt in eo plures filiatiōes propter multitudinē naturarū ꝑ generationis originem acceptarum. ¶ Solutio.relatio eſt ſuppoſi

Rñſio

ti dupliciter. Uno modo vt habentis relationem vel ſubiecti relatiōe. ⁊ ſic cōis relatio eſt ſuppoſiti non nature nec ſubſtantialis nec accidentalis: niſi forte illius que recipit predicationē illius ſui gñis in cōcreto et denoīatiue vt q̄titas. Suppoſitum eī eſt ipſum relatiuum quod refert̃ vt habens relationem et ſubiectū eius.non eī albedo eſt ſimilis ſed album:l3 quātitas poſſit dici equalis et nō ſm ſubiectū: q2 etiā q̄titati ē q̄ta tādiu q̄diu q̄titas eſt in ſubiecto magis proprie dicit̃ ſubiectum equale ꝑ eam:ſicut eſſe accidentis eſt ſuppoſiti proprie vt habentis vt corpus albū:non ſuperficies alba. Alio modo dicit̃ relatio eſſe ſuppoſiti non ſolum vt habentis vel ſubiecti: ſed vt rōnis habendi et fundamenti relationis et talis non eſt oīs relatio.etiā q̄ naſcit̃ ex actiōe ⁊ paſſione ꝙ̄uis agere et pati non ſint niſi ſuppoſitorū immo forte vt talis eſt omnis relatio originis puta cauſa et cauſati generantis et geniti: ſed ſaltē talis eſt relatio filiationis et paternitatis que innaſcuntur ex actione et paſſiōe vt iā terminate ſunt. Eſt eī quis pater q2 genuit et fili⁹ q2 genitus eſt Primus autē terminus generatiōis eſt ſuppoſitū vnde relatio eſt ⁊ cauſati generantis ⁊ geniti/vel qui gignitur: q2 innaſcūt̃ ex actione et paſſiōe q̄ſi p̄ſens: nō p̄ſupponunt:ſed quaſi aſcedunt ſuppo-

ſtitũ in ratione fundamẽti ⁊ rõnis habendi: q̃uis
ſequat̃ ipm̃ vt habẽs et ſubiectũ ſicut ⁊ cetera ac
cidẽtia: ſed relatiões originis q̃ ſunt p̃rnitas ⁊ fi-
liatio p̃ſupponunt actionẽ p̃teritã vel terminatam
et ꝑ ↄ̃ns ſuppoſitũ vnde reſpiciũt ipm̃ etiã vt fun
damentũ et rõnẽ habẽdi ⁊ non tm̃ vt hñs. vnde qꝛ
relatio habet pluralitatẽ ex fũdamẽto a quo ⁊ en
titatẽ nõ aũt ſic a ſbõ ſicut nec accidẽs abſolutũ
habet naturã ex ſubiecto p̃imo ſed ex p̃rimo: vt
hõ vnꝰ hꝫ multas albedines ſm̃ diuerſas partes
ſue ſupficiei: ſic ⁊ idẽ hõ multas ſilitudines ſꝫ di
uerſas ſpẽs q̃litatis q̃ ſunt fundamẽta ſilitudinũ
et quaſi ſubiecta p̃rima vt ſupficies colorꝝ: iõ re-
latiões q̃ ſũt ſuppoſiti vt rõnis habẽdi ⁊ fundamẽ
ti nõ multiplicãt in eodẽ ſuppoſito: ſed ille q̃ ſunt
ſuppoſiti vt habẽtis tm̃ multiplicari pñt in eodẽ
ſuppoſito multiplicatis ſuis fundamẽtis ⁊ rõni-
bus habendi. et hec eſt ratio quare i xp̃o ſũt mul
te relationes reales. puta ſilitudines ⁊ eq̃litates
et hmõi ſm̃ multitudinẽ naturarũ non autẽ mul-
te filiatiões p̃ter vnitatẽ ſuppoſiti. ❡ Sed con-
tra iſtã ſolutionẽ directe eſt p̃imũ argumentum:
qꝛ relationes originis ex parte p̃incipij nõ minꝰ
reſpiciũt ſuppoſitũ q̃ ille q̃ ſunt ex p̃te p̃icipiati
vel ꝙ eſt ex principio. Relatiões aũt originis ex
parte p̃incipij bene multiplicant̃ manente vni-
tate ſuppoſiti vt patet in patre. Unde cuꝫ relatio
multiplicat̃ ex fundamẽto non bene dicit̃ ꝙ ſup-
poſitũ ſit fundamẽtũ alicuius relationis nec pa-
ternitatis nec relationis cum manifeſte videãtꝰ
vnũ multiplicari ſine alio: ⁊ maxĩe qꝛ phũs nũq̃
dicit ſuppoſitũ ſubſtãtie p̃ut diſtinguit̃ a natura
et actione eſſe fundamentũ relationis alicuiꝰ rea
lis. iſta ratio ſoluitur infra vbi ponit̃ aliis. ❡ Ter
Tertia in ſtãtia tio: qꝛ creatio paſſiua reſpicit ſuppoſitũ ſicut ⁊ fi
liatio p̃pter qđ etiã xp̃s non põt ſimpliciter dici
creatura: ſed xp̃s propter naturã icreatã acceptã
a patre refert̃ ad ipm̃ reali filiatione. ſm̃ p̃o natu
ram creatã refertur reali relatione creatiõis paſ
ſiue ad creatorẽ. aliꝰ non eſſet realiter creatura ſꝫ
ꝙ hõ: ⁊ ſic ſunt in ſuppoſito xp̃i due relatiões re-
les etiã reſpectu eiuſdem p̃incipij p̃pter plurali
tatẽ actionũ ⁊ naturarum q̃ ſunt termini actionũ
multo q̃ magis reſpectu diuerſorũ principiorũ:
puta patris ⁊ matris erũt in xp̃o due relationes
realiter differẽtes p̃pter pluralitatẽ natiuitatum
et naturarũ naſcẽdo bis acceptarũ. ❡ Solutio.
Rñſio creatio ⁊ natiuitas nõ ita ſũt p̃prietates pſõales
ſicut filiatio. Nõ ſolũ eñ ſuppoſitũ dicitur creari
vel naſci: ſed etiã natura: q̃uis non p̃imo ⁊ per ſe
ſꝫ ꝑ accñs. ſicut aliquid ꝑ creationẽ vel natiuita-
tẽ acceptũ: ſꝫ natura nullo mõ dicit̃ filia. etiã na-
ſci conuenit brutis: ⁊ creari oĩbus ſuppoſitis etiã
nõ viuis. eẽ autẽ filiũ nõ niſi viuẽti rõnali. Unde
filiatio eſt p̃prietas non nature ſed ſuppoſiti. non
cuiuſcũq̃: ſed in natura itellectuali. relatio ergo
creationis põt multiplicari i xp̃o ſm̃ ꝙ homo ſꝫ
multiplicẽ naturã ꝑ creationẽ vel concreationem
acceptã. puta materiã: aiam: gratiã ⁊ gloriaꝫ. Et
ſiliter creatio rõne totius nature aſſumpte q̃ ali-
quo modo reſpicit naturã vt rationẽ habendi po
nit in numerũ realẽ omni filiatione diuina q̃ reſpi
cit ſuppoſitũ diuinũ. ⁊ ſimilis ratio eſt de multi-
plicatione natiuitatũ in xp̃o: ſed filiatio q̃ reſpi-
cit imediate ſuppoſitũ non poteſt in eo multipli-
cari. Uel põt dici ꝙ relatio creationis paſſiue in
xp̃o ſm̃ naturã aſſumptã non eſt realis ſed tm̃ ra-
tionis: qꝛ relatio creature ad deũ eſt ad totã trini
tatem equaliter. Unde ſi non eſt realis ad vnam
pſonã nec ad aliã. xp̃i autẽ ad ſeipſum non poteſt
eſſe realis relatio: ſaltẽ cõcernens ſuppoſitũ: etiã
ſm̃ diuerſas naturas cũ ſit idẽ ſuppoſitũ i vtraq̃
q̃uis eñ eiuſdẽ ad ſeipm̃ poſſit eſſe realis relatio
aliqua ſm̃ diuerſa: ſicut homo ſm̃ vnã manũ vel
oculũ ẽ realiter ſibi ſimilis vł equalis ſm̃ aliã vel
aliunde. non tamen relatio q̃ reſpicit ſuppoſitum
cuiuſmodi eſt creatio actiua ⁊ paſſiua põt in eo eẽ
realis. ❡ Sed iſta p̃batio vł poſitio non eſt ſuffi
ciens: qꝛ non oportet mouens et motum p̃ducẽs
et productum eſſe diſtincta ſuppoſito et natura: ſꝫ
altero tm̃: indifferenter tamen. Nã in diuinis in-
ter producens ⁊ p̃ductum eſt diſtinctio ſuppoſiti
non natura. in humanis poteſt eſſe diſtinctio natu
re cũ idẽtitate ſuppoſiti ſicut patet in aĩalibꝰ que
mouent ſeipſa. Unde cũ inter mouens ⁊ motũ ſit
relatio realis patet ꝙ eiuſdẽ ad ſeipſum ſm̃ diuer
ſa põt eſſe realis relatio etiã originis: non ſimpli
citer: qꝛ nichil generat ſeipſum vt ſit ſimpliciter:
ſed ſm̃ quid: qꝛ homo facit ſe calidũ ꝑ motum et
hmõi. Similiter cum ſubſtantia humana in xp̃o
vergat in accidẽs xp̃s ſm̃ diuinitateꝫ fecit ſe ſm̃
humanitatẽ vt eſſet non ſimpliciter ſed vt eſſet ho
mo: ita ⁊ ipſe eſt factor ⁊ factus ⁊ realit̃ ad ſeipm̃
creatione paſſiua relatus rõne creationis actiue
que dicit ſolum relationem rõnis. Uerũ eſt tamẽ
ꝙ dato ꝙ relatio creationis paſſiue que eſt in xp̃o
ſm̃ humanitatem ad deũ non eſſet realis nichilo-
minus xp̃s ſm̃ ꝙ hõ eſſet realis creatura. q̃uis
eñ relatiuum ſꝫ eẽ nõ poſſit eſſe realr̃ ſine reali
relatiõe: ſaltẽ i altero extremo ſicut nõ eſt aliq̃s
vere filius niſi in ipo ſit realis filiatio: vel ſalteꝫ
realis maternitas vel paternitas in ſuo oppoſito
tñ relatiuum ſcđm dici poteſt eſſe realiter id qđ
eſt ſine reali relatione i ſe ſicut ſcibile eſt realr̃ ſci-
bile q̃uis in ſe non ſit realis relatio ſcibilitatis.
immo etiaꝫ dato ꝙ non ſit in altero extremo Si-
ci ꝑ impoſſib̃ile abſtraheret̃ a ſcĩa relatio realis ad
ſcibile et econtra nichilominus eſſet ſciẽtia reali
ter ſcientia qꝛ relatio nõ eſt de ſua q̃dditate eſſen
tiali. aliꝰ eſſet eſſentia cõpoſita ex qualitate et re
latione que ſunt duo p̃dicamẽta. ablato autẽ eo
quod non eſt de eſſentia rei non eſt inconueniens
adhuc rẽ remanere ſicut ſciẽtia dei ab eterno etiã
de non futuris erat realiter ſciẽtia q̃uis nec ipſa
realiter referetur ad ſcibile nec econuerſo ex hoc
ſolũ ꝙ erat cognitio certa que complet rõnẽ ſciẽ
tie. Similiter xp̃s ſm̃ ꝙ homo dicit̃ realiter crea
tura. dato etiã ꝙ non reali relatione creatiõis re
feratur ad creatorẽ vel econuerſo: ſed qꝛ hꝫ realẽ
naturã reali creationis actiõe acceptã. ❡ Quar
to ꝙ filiatio humana ad matrẽ ſit relatio realis: qꝛ Quarta
q̃uis in relatiuis ſm̃ dici ad realitatem vniꝰ ſuf
ficit realitas alterius ſicut aliquid eſt realiter ſci
bile propter realitatẽ relationis ſcibilitatis nõ
que eſt in ſe: ſꝫ in altero extremo ſcꝫ in ſcientia:
tamen in relatiuis ſm̃ eſſe ad realitatẽ vnius ex-
tremi nõ ſufficit realitas relationis in altero: ſed
exigitur realitas relationis in ſeipſo. non enim
ad hoc ꝙ aliquid realiter ſit pater poteſt ſuffice-
re ꝙ realis filiatio eſſet in altero niſi etiam in ipo
qui dicitur pater eſſet realis paternitas. ⁊ rõ hu-
ius eſt: qꝛ relatiua ſm̃ eſſe denominantur ab extri

ſeco. ſicut abſoluta p formā inherentē ꝛ innaſcūt
ex ſuo nō ex alieno: vt filiatio ex generato eſſe nō
ex generaſſe. Paternitas vero ex generaſſe vnde
talia relatiua non habent entitatem relatiuam ex
ſuis oppoſitis: nec per cōſequēs realitatē: ſed ma
gis ex ſeipſis. vnde cū filius ſit relatiuū ſm eſſe
non erit xp̄s realiter fili⁹ matris ex reali materni
tate illius qua vere ꝛ realiter ipa eſt mater xp̄i ni
ſi in ipſo ſit realis filiatio reſpectu matris.

Rñſio ¶ Solutio. maior non eſt vera. Nā etiā relatiua
ſm eſſe inueniuntur claudicare in realitate: ita ꝙ
vnum ſit ens ex ſola realitate relatiōis oppoſite
ſicut deus eſt realiter dn̄s non ex reali relatione
dominij in ſe exiſtēte: ſed reali relatione ſeruitu
tutis exiſtētis in creatura. Et ſimiliter xp̄s erit
realiter filius virginis beate. ex hoc ſoluꝫ ꝙ ipſa
eſt realiter mater ei⁹ faciendo ſcꝫ quicquid eſt ve
re matris: puta miniſtrando materiā ꝛ naturā q̄
nata eſt facere p ſe ſuppoſitū diſtinctū cuꝫ aīa ſm
curſum nature a deo infundenda. Nec eſt ſimile
vt quidā dicunt de filio et matre vel patre. Non
eñ pōt pater ſine reali paternitate eſſe q̄uis eſſe
poſſit realis filius ſine reali filiatione. qꝛ de rōne
patris ē ꝙ cōtet actiue naturā: p quā filius ſubſi
ſtat. Unde ſm eos Joſeph non fuiſſet realiter pa
ter xp̄i ſi xp̄s ex ſemine eius fuiſſet conceptus: qꝛ
p naturā ab eo acceptā etiā diſpoſitiue xp̄s nō ſub
ſiſteret: ſed forte maria fuit vera ꝛ realis mater
ex miniſtratione paſſiua materie xp̄i ſed Joſeph
fuiſſet verus ꝛ realis pater ex diſpoſitiōe actiua
eiuſdē materie: qꝛ qḋ fili⁹ ſubſiſtat p naturā a pa-
rentib⁹ acceptā hoc accidit nature p cōparatiōnē
ad parentes ex hoc ꝙ ipſa non preueniť in ſubſtā-
tificando ab alio ſuppoſito. Unde xp̄s ex hoc eſt
realiter filius beate vginis: qꝛ ipſe accepit ab ea
quicquid verus filius de neceſſitate filiatiōis ac
5. inſtantia cipit a matre vera et reali. ¶ Quinto ꝙ in xp̄o
vtraqꝫ filiatio ſit realis non tñ due realitates: ſed
vna realitas ſicut in deo ſunt plures quoꝝ q̄libet
eſt deus non tñ plures dij: qꝛ vbicūqꝫ eſt vnū fun
damentū reale duarū relationū qḋ eſt reale fūda
mentū reſpectu vtriuſqꝫ relationis: ꝛ tñ in ſe ē in-
diſtinctū realiter ibi ſunt plures relationes ſm ra
tiōeꝫ ꝛ vna tñ ſm rē. ita tñ ꝙ q̄libet earū eſt eque
realis: nō tñ due reales ſed ambo vna realꝭ qꝛ vni
tas ꝛ pluralitas et realitas relationis eſt ex fun-
damento ſicut ſoꝛ. albus ꝛ tricubit⁹ vna ſimilitu
dine et equali refert reali relatione ad oīa tricu-
bita ꝛ alba: non ita ꝙ ſimilitudo vel equalitas re
ſpectu vni⁹ ſit rōnis: ꝛ reſpectu alteri⁹ realis: ſed
equaliter q̄libet reſpectu cuiuſlibet realis: non tñ
plures reales ſed vna realitas plures rōne ſicut ꝛ
ſuū fundamentū. Similiter filius vna filiatione
reali refertur ad duos parētes: ꝛ vn⁹ parens vna
paternitate vel maternitate ad plures filios. ſed
ſicut filiatio diuina fundatur ſup ſuppoſitū diui-
num vel pſonā diuinā. ſic filiatio humana ſup ſup
poſitū humanū vel pſonā humanā: q̄uis non eſt
ſup naturā ſm ſe. Cum igiť in xp̄o nō ſolū ſit ſup
poſitū diuinū: ſed etiā realiter humanū: q̄uis nō
ſint duo ſuppoſita diſtincta ſm idē qḋ eſt realiter
hūanū: vtpote qꝛ eſt realiter hñs humanitatē: et
ſimiliter realiter diuinū: ꝛ p ꝯñs in xp̄o erit reali
ter filiatio diuina ꝑpter ſuppoſitū diuinū ꝛ realis
filiatio humana ad matrē ꝑpter reale ſuppoſitū
humanū a matre acceptū: non quidē vt ſuppoſitū
ſed vt hūanū. ¶ Solutio. dicūt q̄dā q̄uis i xp̄o Rñſio
ſit reale ſuppoſitū hūanū ſicut et diuinū: non tñ
ſuppoſitū eſt miniſtratū a matre ſicut ſuppoſituꝫ
diuinū eſt productū a patre. vñ ſuppoſitū hūanū
p cōparationē ad matrē non ita fundat realē filia
tionē ſicut ſuppoſitū diuinū p cōparationē ad pa-
trem. ¶ Sed contra hoc arguitur: qꝛ cū filius ꝛ
mater ſint relatiua equiparantie non requiritur
ad realitatē filiationis ꝙ filius accipiat niſi quod
requiritur ad realitatē maternitatis vt mater mi
niſtret. Si ergo ad realitatē maternitatis non re
quiriť miniſtratio ſuppoſiti filio: ſed ſufficit mini
ſtratio materie ꝑprie. ergo ſimiliter nec requiriť
ad realitatē filiationis in filio acceptio ſuppoſiti
a matre: ſꝫ ſufficit acceptio nature a matre eo mō
quo hoc requiritur in generatione hominis cui⁹
forma eſt ab extrinſeco. Et ꝑpter iſtā rationē vꝫ
aliquib⁹ ꝙ neceſſe ſit ponere i xp̄o talē realē filia-
tionē reſpectu matris ſicut ecōuerſo realē mater
nitatē: lꝫ eñ relatiua ſm dici vel relatiua ſm eſſe
ſuppoſitiōis poſſunt claudicare in realitate vt pꝫ
in ſciencia ꝛ ſcibili dño et ſeruo: tñ relatiua eq̄pa
rantie ꝛ ſm eſſe ſimul cuiuſmodi ſunt pater ꝛ fili⁹
ſimilis ꝛ equalis nō poſſūt claudicare: ſed poſita
ſe ponunt in realitate et perempta ſe perimunt in
abſtracto et concreto: et ita ꝙ vnū oppoſitum po
nit aliud ꝛ perimit i realitate. Et ſimilr abſtra. tū
ponit concretū et ecōuerſo: ita vt non ſit q̄s reali
ter filius niſi habeat realē filiationē et realē parē
tem et paternitatē vel maternitatē oppoſitā: ꝛ nec
econuerſo realis parens niſi habeat realē parēti-
tatem ſibi inherentē ꝛ realē ꝑlē oppoſitam ꝛ ꝑliet
tatē realē et inherentē nec realis filiatio ſine rea-
li filio ꝛ patre ꝛ paternitate oppoſita nec e conuer
ſo. lꝫ pater ꝛ filius aliq̄n videanť relatiua ſuppoſi
tionis ſicut dñs et ſeruus. Cū eñ equiparantia ꝛ
ſuppoſitio in relatiuis nō attendanť ſm cōpara-
tionē relatiuoꝝ adinuicē: qꝛ ſic oīa relatiua eſſent
equiparātie cū equaliter adinuicē depēdeant ſed
ſm cōparationē relatiuorū ſm id qḋ ſunt ꝛ ita fi-
lius ſm id qḋ eſt debet honorem patri. ſicut ſeru⁹
ſubiectionē dño vnde dñs et ſeruus non magis
ſub ꝛ ſup: a ponūtur q̄ pater ꝛ filius. Sed hoc ve
rum eſt ſm logicos: ſed accipiendo relatiua equi
parantie ꝛ ſuppoſitionis ſm theologos ita ſcꝫ vt
relatiua que ſunt vnius ordinis vel vni⁹ gñis di
cantur equiparantie illa q̄ non ſunt vnius generꝭ
nec vnius ordinis ſunt ſuppoſitionis ꝛ ſuppoſi-
tionis: ſic pater ꝛ filius ſemp ſunt relatiua equi-
parantie ꝑprie loquendo. Dñs aūt ꝛ ſeruus: cauſa
et effectus quandoqꝫ ſunt relatiua ſuppoſitionis
et ſuppoſitionis. Tunc eñ cā ꝛ effectus ſunt vni⁹
rōnis generationis vel ordinis quādo in cauſan
do adequatur: ita vt modus cauſandi ex parte cē
non excedat modū recipiendi ex parte effect⁹ ſi-
cut, eſt i cauſis particularibus vniuocis: ꝛ forte i
cauſis naturalibus ꝛ equiuocis: qꝛ q̄tum poteſt
cauſare vel dare cauſa cauſatum pōt recipere ef-
fectus. vnde potentia actiua primi celi ꝛ potētia
paſſiua materie ſunt vnius ordinis ꝛ ꝑportiona
ta adinuicē: qꝛ oēm formā quā illa potētia poteſt
dare: iſta poteſt recipere: ꝛ ideo referunť ad ſeiui
cem realiter ꝛ generať mouens ꝛ motū cā ꝛ cātū
maxime vniuoca: vt pater ꝛ filius: qꝛ q̄cquid pōt
pater dare ad hoc ꝙ ſiat pater totū poteſt fili⁹ re-
cipere ad hoc vt ſit filius. Silr, dñs ꝛ ſeruus in

creaturis ſunt relatiua equiparãtie loquẽdo the-
ologice: q2 nõ põt dñs ſeruo imperare niſi id in q̃
teneẽ dño obedire: et eſt limitata poteſtas coher-
ciua ex parte dñi ſicut obedientia ſubiectiua ex
parte ſerui: ſed relatio cauſe ad cauſatũ inter deũ
et creaturã eſt ſuppoſitionis: q2 potentia dei acti
ua nõ cõmẽſuraẽ potentie paſſiue que eſt in crea-
tura cũ iſta nõ adequet illã vnde nõ ſunt vni⁹ or-
dinis: ſed ſicut menſura et menſuratũ. Simĺr do
minus et ſeruus: q2 imperiũ debem⁹ deo mõ infi-
nito: ⁊ cũ ſeruitus ex parte creature nõ põt eẽ niſi
ſerua. Unde q2 in relatiuis ſuppoſitionis vel mẽ
ſure ſufficit realitas relationis in altero ad reali
tatem vtriuſq3: non autẽ in relatiuis equiparan-
tie. ideo poteſt deus eſſe dñs et creator realiẽ ſine
reali relatione dñij et creationis q̃ ſit in ſe ſubie-
ctiue non autẽ realiter filius vel pater alicui⁹ ſine
reali filiatõe ⁊ paternitate ad ipm. ¶ Et dicendũ
ad hoc ꝙ ſicut vnio ẽm nomẽ eſt relatio equiparã
tie cũ tamen inter creaturas ⁊ xp̄m ſit ſuppoſitio
nis ex parte dei et ſuppoſitionis ex parte creatu-
re: q2 alterius ordinis vnde ex parte dei eſt rõnis
et ex parte creature eſt realis: ſic filiatio xp̄i et ma
ternitas matris eius: l3 ẽm nomẽ ſit relatiua eq̃
parantie vel ſi ſint ſuppoſitiõis videẽ maternitas
ſupponi: tñ ẽm rem eſt econuerſo: q2 dei ad crea-
turam ẽm ꝙ de⁹ eſt. eſt ſemper relatio tranſcẽdẽs
et ꝑ conſequens rationis: et talis eſt relatio ſup-
poſiti. vt ſepe dictũ eſt vnde ⁊c. ¶ Sexto q2 l3 re-
6. inſtãtia latio realis ad creaturam nõ poſſit eſſe ſuppoſiti
eterni vt dictũ eſt tñ vt non eternũ ſed temporale
nichil prohibet. l3 eñi deus vt deus non ſit ſimilis
ſorti reali ſimilitudine tamen xp̄s vt hõ reali ſimili
tudine faciei ⁊ figure fuit ſimilim⁹ iacobo fuit q̃ di
ctus eſt propter hoc frater dñi: ⁊ ſic de⁹ vt homo
eſt temporalis: ita ſuppoſitũ diuinũ vt humanum
eſt ex tpe non ab eterno vnde ſicut relatio nature
puta ſimilitudo: idẽtitas: vel equalitas ſunt rea-
les in xp̄o rõne nature aſſumpte temporalis: ita fi
liatio ad matrẽ q̃ eſt relatio ſuppoſiti diuini nõ vt
diuinũ. nec ꝑ ꝯñs vt eternũ: ſed eſt relatio ſuppo-
ſiti humani vt humanũ eſt: ⁊ ꝑ ꝯñs vt tp̄ale pote
rit eſſe in xp̄o realis. ſicut eñi humanitatem h3 ex
tẽpore ſic eſt homo ⁊ ſuppoſitũ humanũ ex tempo
re: q̃uis xp̄s ſit fili⁹ virginis ſimpliciter et abſo-
lute loquendo ſine reduplicatione tñ non verifica
tur ꝓpoſitio rõne vtriuſq3 nature: ſed rõne crea-
ture: nec rõne ſuppoſiti diuini vt diuinũ eſt: ſed vt
humanũ. vnde iſta reduplicatio eſt falſa. xp̄s ẽm
ꝙ deus eſt filius virginis vnde filiatio qua referẽ
ad matrem cũ nõ fundetur ſup ſuppoſitũ vt ſup-
poſitum eſt: q2 ſic eſſet in brutis: nec vt ſuppoſitũ
diuinũ eſt: q2 ſic eſſet in patre ſine matre. reſtat ꝙ
fundaẽ ſup ipm vt ſuppoſitũ humanum eſt. vnde
nichil prohibet ſup hoc fundari relationẽ realem.
¶ Solutio. aliq̃d dr̃ ſuppoſitũ humanum dupĺr
Rñſio vno modo: q2 habẽs naturã humanã per quã ſub-
ſiſtit ⁊ ſup tale ſuppoſitũ humanũ fundari poteſt
filiatio realis ex tpe q2 tale ſuppoſitũ nõ ſolũ ẽ hu
manũ vĺ creatũ quo ad naturã ſubſiſtentẽ: ſ3 etiã
quo ad ſubſiſtentiã q̃ eſt rõ ſuppoſiti ꝓut diſtigui
tur a natura. et ſic in xp̄o non eſt ſuppoſitũ huma
num. Alio modo diciẽ aliq̃d ſuppoſitũ humanum
non q2 ſubſiſtat ꝑ naturã hũanã: ſed q2 h3 eã ſub-
ſiſtens in ea ⁊ non ꝑ eã et ſuper tale ſuppoſitũ hu-
manũ nõ põt fundari illa relatio q̃ fũdaẽ ſup ſup
poſitũ vt ſuppoſitũ ẽ rõe ſubſiſtẽtie que diſtigui
tur a natura: q2 ſubſiſtẽtia q̃ eſt ratio fundamenti
tali relationi nõ eſt creata: ſ3 icreata. Talis autẽ
relatio eſt filiatio ad matrẽ in xp̄o quequidẽ filia
tio vt filiatio eſt h3 fundari ſup ſuppoſitũ q̃ eſt i
natura rõali vniuoce productũ. ita ꝙ illa redupli
catio excludat naturã in abſtracto conſideratam
et non ſubſiſtẽtem: ſed verum eſt ꝙ iſta filiatio pu
ta ad patrem vel ad matrẽ fundatur ſuper ſuppo
ſitum rationale genitũ: ſed cõtractã rõnem ſup-
poſiti ita ꝙ filiatio diuina ad patrẽ in xp̄o fundaẽ
ſup ſuppoſitum xp̄i vt eſt ſuppoſitũ diuinũ a patre
productũ. Filiatio vero humana ad matrẽ ſuper
idem ſuppoſitũ vt eſt humanũ a matre generatũ
ẽm humanitatem. Dico autẽ ſuppoſitũ humanũ
non vt ſubſiſtens per humanitatẽ: ſed vt hñs hu-
manitatem ſubſiſtens in ea nõ per eã. Un̄ filiatio
iſta imediate fundaẽ ſup diuinũ ſuppoſitũ ⁊ hũa-
num et rõne ei⁹ ꝙ eſt humanum puta nature acce-
pte de virgine et rõne ei⁹ quod eſt diuinũ puta ra
tione ſubſiſtentie et nõ rõne alteri⁹ tñ. non enim
xp̄s eſſet filius virginis niſi in ſuo ſuppoſito diui
no aſſumpſiſſet naturã de ea. Nec natura de ea aſ
ſumpta poteſt facere filiũ eum qui nõ ſubſiſtit da
ta per impoſſibile ꝙ aliquis haberet naturã ⁊ nõ
ſubſiſteret in ea. vtrũq3 ergo hor3 ſc3 ſubſiſtẽtia
et natura eſt de rõne fundamenti filiatiõis q̃cq̃d
eorum ſit formalius vel principalius: ⁊ l3 natura
aſſumpta q̃tum eſt de ſe poſſit fundare realẽ filia
tionem tñ ſubſiſtentia aſſumentis cũ ſit increata
non poteſt ſubſtare reali relationi ad creaturã vñ
filiatio non poteſt eſſe realis cũ deficit pars eſſen
tialis ſui fundamenti. Unde patet ꝙ non eſt ſic
de alijs relationibus a filiatione: puta ſimilitudi
ne vel equalitate: q2 ille totaliter fundãtur ſuper
naturã creatã: puta ſup vnũ in qualitate vel q̃ti-
tate vel hmõi. vnde xp̄s reali ſimilitudine ẽm co-
lorem eſt ſimilis huic vel illi. reali autẽ filiatione
matris eſt filius. ¶ Septimo contra id quod di- 7. inſtãtia
ctum eſt filiationẽ et oẽm relationẽ originis fun-
dari ſup ſuppoſitũ non naturã et tactũ eſt ſupra il
lud non eſt fundamẽtum immediatum relatiõis
qđ manet vnũ realiter multiplicata realiter rela
tione: q2 ſicut relatio h3 entitatem a fundamento:
ita ⁊ vnitatẽ et pluralitatẽ ab eo non ſubiecto: vñ
q̃uis in eodẽ ſubiecto poſſint eſſe plures relatio-
nes reales propter plura fundamẽta nõ tñ ſ3 vnũ
ſ3 idẽ ſuppoſitum ſimplex eſt ſubiectũ pluriũ rela
tionum originis: vt pater et filius i diuinis. ergo
relationis cuiuſcũq3 originis ſuppoſitum non eſt
fundamẽtum: ſed tñ ſubiectum. ¶ Solutio ſup
Rñſio idem fundamẽtum re bene poſſunt fundari diuer
ſe relationes realiter differentes non ſolũ nume-
ro ſed ſpecie et reſpectu diuerſorum terminorum
ſicut eadẽ q̃titate et qualitate ſum ſimilis ⁊ equa
lis vni: diſſimilis et inequalis alteri: et ſimiliter
eodẽ ſuppoſito eſt aliquis pater filij ſui et fili⁹ pa
tris ſui in diuerſis ſuppoſitis. Siĺiter q2 ille rela
tiones ſunt ad diuerſos terminos ⁊ ſpecie diffe-
rentes: ſed bene verũ eſt ꝙ ſup idem fundamẽtũ
re nõ poſſunt fundari diuerſe relationes ſolo nu-
mero differẽtes etiã reſpectu diuerſorũ termino-
rum ſicut patet in ſimilitudinib⁹ vel equalib⁹ vni
us ad multa ẽm idẽ que oẽs ſunt vna relatio rea
lis ex parte illius in quo habent vnũ fundamẽtũ
ſicut etiã pater vna paternitate referẽ ad plures

Octauo filios. ¶ Octauo ſic vbicũqʒ miniſtrare a parte
matris facit realem maternitatẽ ibi recipere mi-
niſtratum ex parte filij facit realem filiationẽ. nõ
enim plus oportet recipere filium a matre ad hoc
ꝙ ſit filius eius ꝙ̃ oporteat dare matrẽ ad hoc ꝙ
ſit mater eius. ꝙ eñ generare ex quo innaſcit̃ ma
ternitas vel paternitas dat actiue vel miniſtrat
illud generari ſuſcipit paſſiue ex quo innaſcit̃ fi-
liatio. ſi ergo miniſtrare xp̄o materiam corporis
aſſumpti cauſat in matre miniſtrãte maternitatẽ
realẽ pari ratione ſuſcepiſſe xp̄m a matre talẽ ma
teriam miniſtratã conſtituit filiationem realeʒ in
Rñſio xp̄o ad matrem. ¶ Solutio/maior eſt intelligen
da ceteris paribus. hic autem cetera non ſunt pa
ria: qꝛ ſuppoſitũ xp̄i accipiens illud qđ mater mi
niſtrat eſt tale ſup q̃ nõ põt fundari filiatio realis
ſuppoſitum autẽ matris eſt tale ſup quo põt fun-
dari realis maternitas. Unde ſi pater prius aſſũ
ſiſſet naturã matris virginis et filius poſtea aſſũ
pſiſſet naturã ſuã de matre. de ea nõ eſſet in virgĩe
maternitas relatio realis ſicut nec in filio filiatio
realis ꝓpter idem et tñ et filius eſſet realis filius
et mater realis eſſet mater eo modo quo infra ex
Nono ponetur ĩ primo argumẽto. ¶ Nono ſic. non põt
eſſe aliqđ relatiuuʒ ſm eſſe realiter ſi deficiat ſibi
illa relatio realiter. puta pater realis ſit pñita-
te: qꝛ ſicut aliquid eſt album formaliter et eſſentia
liter albedine ꝓpter qđ impoſſibile eſt aliquid eẽ
album realiter niſi informatuʒ albedine reali. ſic
aliquid eſt relatiuum ſm eſſe formaliter et eſſen-
tialiter relatiõe vt pater paternitate. vnde nõ eſt
aliquid realiter pater niſi informetur reali pater
nitate. ſecus autẽ eſt de relatiuis ſm dici de quoꝝ
Rñſio eſſentia non eſt ipſa relatio vt ſupra dictum eſt.
¶ Solutio. non ſic diſtinguunt̃ alia predicamen
ta per ens rei et rationis ſicut relatio. non eñ al-
bedo rationis tñ eſt albedo vera: ſed eius ſimili-
tudo et ſic de alijs accepta relatiõe propter qđ hʒ
minimũ de entitate nec requirit niſi habitudineʒ
et ordinẽ vnius ad alterum. poteſt autẽ intellect⁹
aliquid ordinare ad aliud et ad quod de ſeipſo nõ
erat ordinatum. Eſt igitur de eſſentia relatiui ſʒ
eſſe relatio et ordo non quidem rei ſed ſufficit ra
tionis cũ tali fundamento qđ ĩ alio poſſet facere
relationem realem. vnde ſicut deus dicitur realẽ
dominus non qꝛ ſit relatione domini informat⁹:
ſed qꝛ eſt terminus realis relatione ſeruitutis ad
eum: vel qꝛ habet in ſe realem potẽtiã cohercitiuã
ſuper quam in alio poteſt realis relatio dominij
fundari. Similiter xp̄s dicitur realiter matris fi
lius: qꝛ realiter eſt terminus maternitatis ſicut
ſcibile: qꝛ de ipſo realiter eſt ſcientia dicitur reali
ter ſcibile. dicitur etiã realiter fili⁹ dicitur matris
ſi mater fuiſſet aſſumpta: qꝛ haberet ſe ad eã ſic ꝙ
illa habitudo in alijs facit realem filiationẽ ⁊ ma
Decimo ternitatem. ¶ Decimo filiatio non magis cõcer
nit ſuppoſitum ꝙ̃ filius. immo minus cuʒ ſit con-
cretum: et ideo non magis requiritur ſuppoſituʒ
creatum ad hoc vt aliquis habeat filiationeʒ rea
lem ex tpe ꝙ̃ ad hoc ꝙ ſit filius ex tẽpore: ſed xp̄s
non obſtante ꝙ non acceperit ſuppoſitũ a m̃re eſt
Rñſio realiter eius filius ergo eſt realiter habẽs filiatio
nem ad eaʒ. ¶ Solutio. quicquid ſufficit ad hoc
ꝙ aliquis ſit filius filiatione reali ſibi inherente
hoc ſufficit ad hoc ꝙ habeat filiationem. plus au
tem requirunt̃ ad habere filiationẽ ꝙ̃ ad eſſe filiũ

ex hoc ꝙ eſt terminus maternitatis. ¶ Undeci-
mo. In diuinis quicquid habet pater habet fili⁹ Undecio
preter relationẽ: nec tamen poteſt dici vere filius
ergo ꝗuis habeat quicquid ꝑtinet ad filium re-
ſpectu matris. ſi tamen careat filiatione non pote
rit dici vere filius ⁊ realiter. Nec valet ſi dicas ꝙ
xp̄s hʒ ad matrẽ ad filiationẽ rõis quã non hʒ pr̃
in diuinis: qꝛ filiatio rationis nichil reale pem⁹
ponit in filio ſicut nec alia entia ratiõis ĩ obiecto
¶ Solutio. relatio ſup ſuũ fundamẽtũ addit mi Rñſio
nimã entitatẽ: ſic autẽ non eſt de entibus abſolutis
puta aliqua accidentibus. vnde poteſt aliquis dici
realiter filius non ſolũ a filiatione reali: ſed ſoluʒ
a realitate generationis ⁊ natiuitatis ⁊ nature ꝑ
generationẽ accepte. Non autẽ realiter album ex
ſola realitate ſupficiei ſine realitate albedis ꝗuis
autẽ pater in diuinis habeat quicquid hʒ fili⁹ pre
ter relationẽ non tamen hoc habet eodem modo
ſed xp̄s habet quicquid filius femine preter rela
tionem et eo modo ꝗ̃tum ad id qđ eſt de eſſentia
filij. Unde non eſt ſimile qꝛ non eſt aliud realiter
eſſe filium niſi habere realẽ matrem ⁊ patrẽ: ſʒ ha
bere realẽ filiationem eſt habere ſuppoſituʒ ab eo
gñatũ quo ad ſuppoſitationẽ diſpoſitiue forte vñ
xp̄s poteſt dici realiter filius: qꝛ hʒ realem matrẽ
non autẽ hʒ realem filiationẽ ad matrẽ: quia nõ
accipit ab ea ſuppoſitum etiã diſpoſitiue: et idõ eſſe
filium nõ eſt eẽ ſuppoſitũ habens naturã a patre
vel matre ad qđ ſequit̃ filiatio. vnde non eſt ſimi
le de concretis accidentiũ abſolutis vel ſbẽ. in q-
bus non eſt aliud eſſe reale ꝙ̃ habere formaʒ que
dat eſſe tale ſicut eſſe hoīem vel albuʒ non ẽ aliud
ꝙ̃ habere humanitatẽ vel albedinem. et prius ſm
rationem eſt habere formã talis ꝙ̃ eſſe tale ſicut
cauſa: ſed non ſic in relatiuis. Dicit̃ eñ pater non
qꝛ hʒ paternitatẽ: ſed qꝛ genuit. et filius non qꝛ hʒ
filiationẽ: ſed qꝛ eſt genit⁹. qui ergo vere genuit ẽ
pater: ⁊ qui genit⁹ fili⁹ eſt: nõ qꝛ habet hoc vere pa
ter. aut filius eſt etiã ſi realem paternitatẽ aut fi-
liationẽ non habeat ſicut aliquis eſt realiter ideʒ
ſibiipſi ſine reali relatione idẽtitatis. ꝗuis eñ re
latiua ſm eſſe ꝗ̃tũ ad id quod ſubſternit̃ relatiõi
plus adinuicẽ dependeant ꝙ̃ relatiua ſm dici: nõ
tñ ꝗ̃tum ad relationẽ ipſam. Unde ſicut in relati
uis ſm dici aliquid eſt realiter tale ꝓpter ſolã re-
lationẽ alterius extremi vt realiter ſcibile: qꝛ de
ipſo realiter eſt ſcientia ita etiã in relatiuis ſm eẽ
dicitur aliquid realiter menſura: qꝛ aliud eſt rea
liter menſuratum ab ipſo ꝗuis non ſit menſura
realis relatio menſure ad menſuratũ. ¶ Duode
cimo quia in relatiuis claudicãtibus realitas ſe Duodeci.
tenet ex parte dependentis. i. effectus vel cauſati.
Intentio autẽ rõnis ex pte non dependentis vel
cauſe ſicut pʒ in menſura et menſurato ſcibili et
ſcientia: ſed in generatione filius ĩ ꝗ̃tũ hmõi de
pendet a matre vt effectus a cauſa: non econuer-
ſo. ergo ſi relatio inter xp̄m filiuʒ ⁊ matrẽ debeat
claudicare potius dicetur maternitas rationis ⁊
filiatio realis ꝙ̃ econtra. ¶ Solutio. Claudica- Rñſio
tio relationis cauſatur ex diſparitate imediatoꝝ
fundamẽtoꝝ nõ remotoꝝ. ꝗuis aũt natura hũa-
na xp̄i dependeat a natura humana virginis ſicut
principiatũ a principio et nõ ecõuerſo: tñ ſuppoſi-
tũ m̃ris ſup q̃ imediate fundat̃ m̃nitas depẽdet
a ſuppoſito filij ſuper quo fundata eſſet filiatio ſi
cut creatura a creatore et non econuerſo.

¶ Diſtinctio nona

C Irca nonã diſtinctionẽ que=
runtur duo. ¶ Primo de la=
tria ¶ Secũdo de dulia.
Q̄ō p̄ma. ¶ Primo ergo querit̃ vtrū
ſoli deo ſit latria exhibenda?
videtur ꝙ non: quia crux xp̄i
ymago et caro ſunt quedam
creata: ⁊ tñ ipſis latria exhi=
betur nec ydolatria: ſed pie=
tas iudicat̃ ſm̄ illud Adorate ſcabellū pedū eiꝰ.
& c. Cõtra. Deū tuū adorabis ⁊ illi ſoli ſerues.
R̄ñſio ¶ Reſpondeo. Primo videndū quid ſit latria
Primꝰ ar eſſentialiter. ¶ Secũdo de quibꝰ exhibenda ma
ticulus. terialiter. ¶ Tertio qbꝰ obiectiue vel mag'ſ fi=
naliter. ¶ Quãtū ad primū dicit̃ cõiter ꝙ latria
dicit̃ virtꝰ moralis annexa iuſticie. ¶ Primū pꝫ
q2 virtꝰ eſt q̄ habentẽ pficit: ⁊ opꝰ laudabile ⁊ bo
num reddit. Perfectꝰ autẽ ẽ hõ ſi ſit bene ordia=
tus ad deū. vnde cū deo debeat honorem ſicut et
amorem ſicut p virtutẽ diligit deū ſicut debet: ſic p
virtutẽ honorat deū ſicut debet. Latria ergo que
inclinat ad exhibendū deo honorẽ debitū eſt virtꝰ
ſicut caritas inclinans ad amorem deo debitum.
¶ Secũdū patet: q2 virtus q̄ habet deū pro obie
cto imediato illa ſola eſt theologica: ſed illa que
habet deū p fine tñ lꝫ primo habẽs p obiecto ali
quid creatū eſt moralis vt penitẽtia. hmõi autem
eſt latria. non eñ actus latrie eſt honorare deum
ſicut fidei credere deū/caritatis amare deū. ſpei
ſperare in deū: q2 ſic haberet p obiecto deū ſicut
ille: ſed obiectū latrie eſt honor dei vel deus ho=
noratus. honor autẽ eſt in honorante. Unde actꝰ
a latria elicitꝰ eſt velle aliquid facere ad honorē
dei ppter quod ipſe honor eſt obiectū q̄ eſt aliqd
creatū. non ſic autem caritatis obiectū eſt deus
vt dilectus: q2 ſic creatū eſſet obiectū ſed deus vt
in ſe ſummū bonū: nõ obiectū fidei eſt deꝰ vt crea-
tus: ſed ſm̄ qd̄ in ſe eſt veritas prima ⁊ ſilr de ſpe.
¶ Tertiū patet: q2 iuſtū eſt ſubditū eſſe deo. vnde
latria q̄ deo ipendit debitū ſeruitiū ad eam redu=
citur: ſed non eſt pfecta iuſticia ſerui ad dñm: ſilr
ad patrẽ: ⁊ multominus creature ad creatorẽ. nõ
quin ſeruitus deo impenſa ſm̄ ꝙ hmõi ſit vere et
perfecte debita: ſed q2 non tñ exhibet̃ ſicut debe
tur. Unde q̄tū exhibet̃ tantū hꝫ de pfectiõe iuſti
cie. q̄tū reſtat exhibẽdū tantū deficit a pfectiõe
iuſticie. ſicut ſi debeo decem et nõ ſoluo niſi q̄nqꝫ
Secūdus q2 non poſſum iuſte. pfectio eſt ꝙ ſoluo: ſed impfe
articulus. ctio ꝙ non ſoluo totū. ¶ Circa ſecundū ſciendū
ꝙ cum latria exhibeat deo ſeruitiū in recognitiõe
dominij debet exhiberi primo ⁊ pricipaliter de bo
nis aie quas a ſolo deo habemꝰ. ⁊ ſic dicit Augu=
ſtinꝰ ꝙ deus colitur fide ſpe ⁊ caritate. Secundo
de bonis corporis qd̄ ab ipõ pricipaliter habemꝰ
et ab ipſo ſingulariter reſuſcitari ſperamꝰ: et quia
corpus vnigeniti p nobis afflixit: ſic genuflexio=
nes pſtrationes ⁊ hmõi inſtar xp̄i qui hoc fecit ad
quod etiã ptinet oratio vocalis quã xp̄s docuit
Pater noſter. Tertio de bonis exterioribus que
principaliter ab ipſo puenīūt ppter qd̄ decimarū
ſolutio ad latriã ptinet. Sed primū dictū eſt ar=
gumentū contra cõem opinionẽ que dicit ꝙ bea=
titudo eſſentialis cõſiſtit in actu intellectꝰ vel vo
lũtatis: puta videre deū vel diligere aut frui deo
q2 btitudo cū ſit vltimus finis ad quẽ oĩs opatio
humana ordinari debet nõ eſt illa ordinatio q̄ dꝫ
ad alia ordinari: ſed hmõi eſt viſio dei ⁊ fruitio ⁊
dilectio etiã i pria. & c. Maior pbata ẽ. Mino=
ris pbatio: q2 apoſtolus dic̃. Oĩa ad gloriã dei
facite. Uñ viator oẽs opationes ſuas debꝫ ordia
re ad honorẽ dei ⁊ de oĩbꝰ dꝫ regratiari deo ⁊ non
querere gloriã ſuã. Uñ hõ cū creatꝰ ſit ad gloriã
dei ſeipſum et multomagis oẽm opationẽ ſuaꝫ ⁊
omne donū dei debet ordinare ad honorẽ et glo=
riam dei: ſed beati nõ ſunt minus ſubditi deo nec
minꝰ obligati ad latriã: ſed tãtomagis tenent̃ re=
gratiari q̄tomagis ſunt deificati. vñ de viſione ⁊
fruitione hñt deo regratiari et deū laudare: et in
honorẽ dei ⁊ gloriã illud referre ppter qd̄ gratia
rū actio et vox laudis q̄ eſt actꝰ latrie videt̃ beati
tudo nõ viſio vel fruitio. Ad qd̄ etiã faciūt mul=
te auctoritate ſcanonis ⁊ ſanctorū q̄ i patria ſci
pue laudẽ iceſſabilẽ cõmẽdãt. Sanctꝰ. Sanctus.
Sanctꝰ. & c. ¶ Contrariū tñ videt̃: q2 btitudo ẽ
merces pmiſſa ⁊ nõ ſeruitꝰ debita. Aliud eñ eſt
ſm̄ ꝙ ſeruus ſeruit. Aliud ſm̄ ꝙ dñs pro ſeruitio
libertatẽ et aliud tribuit. et ſi de ipſamet merce=
de ſeruus dimitteret̃ ad nouū ſeruitiū: ne ſit igra
tus non ppter hoc vltimū illud ſeruitiū eſt pmiū
ſed cõſis ad primū ſicut primū ſeruitiū eſt añs. Et
p hoc poſſet rñderi ad illud ꝙ opatio q̄ ordinatur
ad aliã p modum meriti vt illiꝰ meritoria ſic non
eſt btitudo: ſed illa q̄ eſt alteriꝰ p modū debiti cau
ſatiua ⁊ obligatoria nõ ppter hoc deſinit eſſe bea
tifica cum de beatitudine creata debeat beatꝰ deo
ſubiectionẽ ⁊ gratiarū actionẽ. non põt tñ ſeruire
quin plus teneat̃. Uñ ſemp hꝫ ſeruitꝰ rõnem debi Tertiꝰ ar
ti: ⁊ p cõñs non premij. ¶ Quantū ad tertiū prio ticulus
ponent̃ dicta aliorum. Secundo inquiret̃ de illis Durã. diſ.
¶ Quantū ad primū dicūt q̄dã prio in gñali cui p̄ūti. q. 2.
ſit latria exhibenda: q2 honor latrie vel cuiuſcūqꝫ
alterꝰ reuerentie põt exhiberi alicui dupliciter ſcꝫ
p ſe ⁊ p accñs. Per ſe exhibet̃ ei i quo eſt cã talis
honoris. p accñs ãt exhibet̃ illi i quo nõ ẽ cã tal̃
honoris ſed hꝫ aliquã habitudinẽ ad illud i quo
eſt talis cã. In eo etiã cui debet̃ honor p ſe ẽ duo
cõſiderare. ſcꝫ illū cui honor debet̃ ⁊ cãm honoris
Ille cui honor debet̃ eſt ſuppoſitū ſubſiſtẽs. ppe
eñ ⁊ p ſe honor debet̃ rei ſubſiſtenti ⁊ nõ pti. Non
eñ dicimꝰ ꝙ pes pape vel manꝰ epi dū ab aliquo
oſculent̃ honorent̃: ſꝫ papa et eps honorantur in
huiuſmodi partibus. per quem etiam modū ali=
quis poteſt honorari in aliquo exteriori: puta in
veſte: vel ymagine/vel nũcio. cã autẽ honoris eſt
illud in quo ille qui honorat̃ hꝫ aliquã excellẽtiã
per ſe. ¶ Hiis ſuppoſitis dicendum ꝙ honor la
trie debetur per ſe ſoli deo ratione diuinitatis p
accidens tamen debetur alijs. Primuꝫ patet: q2
illi p ſe debet̃ alicꝫ honor in quo eſt p ſe cauſa il=
lius honoris: ſed in ſolo deo rõne deitatis eſt p ſe
cauſa honoris latrie. ergo ſolus deꝰ ratione deita
tis eſt honore latrie honorãdus. Maior patet ex
dictis. Minor ſimiliter eſt manifeſta: q2 honor la
trie debet̃ vel cõpetit creatori in ratione creatio=
nis. Creare autẽ cõpetit deo ratione diuinitatis:
quare & c. Secundū patet ſcꝫ ꝙ alijs debet̃ honor
latrie p accidens. Sed aduertendū p̄mo ꝙ aliqd
põt habere habitudinẽ ad deū cui p ſe debet̃ ho=
nor latrie dupliciter. Uno mõ q2 icidit in idẽ ſm̄
ſuppoſitū: ſicut eſt hũanitas xp̄i. Alio mõ q2 non
incidit in idẽ ſm̄ ſuppoſitū: ſed habet ſolã habitu

dinē extrīſecā: vt mr̄/crux ⁊ imago. ꝑmo mō ado
raꝫ hūanitas xp̄i p accn̄s adoratiōe latrie: q2 qū
ſuppoſitū p ſe honoraꝫ p accn̄s qcqd ē ī ſuppoſi=
to adoraꝫ: ſꝫ fili⁹ dei adoraꝫ adoratiōe latrie p ſe.
ḡ hūanitas xp̄i adoraꝫ p accn̄s eadē adoratione.
dico aūt p accn̄s: q2 nec ip̄a ē ꝓprie qđ adoraꝫ cū
non ſit ſuppoſitum ſubſiſtens: nec etiā cauſa / nec
ratio talis adorationis ſcꝫ ꝗuis ſit cauſa cuiuſdā
alteri⁹ adorationis ſcꝫ hyꝑdulie: q̄ debeꝫ xp̄o ra=
tione hūane nature de qua poſtea diceꝫ. De illis
autē q̄ habēt ſolā extrinſecā habitudinē ad deuꝫ.
hoc generaliter tenēdū eſt q̄ ſi ꝯſidereꝫ ſm ſe/ ſic
eis nō debeꝫ honor: puta cruci vel imagini/ ⁊ cete
ris reb⁹ inaīatis. aut ſi debeꝫ ſicut beate virgini:
nūq̄ tn̄ debeꝫ honor latrie illis. Cuius ratio eſt
q2 honor latrie tm̄ debeꝫ excellētie diuīe ſꝫ talis
ſm ſe cōſiderata nullā excellētiam hn̄t vt inaīa=
ta. aut ſi habēt illa tn̄ eſt īfra excellentiā diuinā:
quare iſto mō nō debeꝫ eis honor latrie. Si autē
cōſiderētur ſm habitudinē quā habent ad deum
ſic dr̄ cōiter q̄ debetur eis idē honor q̄ eſt debit⁹
deo: q2 ſicut dicit ph̄s de mēoria ⁊ reminiſcētia.
duplex ē mot⁹ aīe in imaginē. Unus ſm q̄ ipſa ē
quedam res. Alio modo inq̄tū eſt imago. Pri=
mus mot⁹ in imaginē eſt ali⁹ a motu qui eſt in rē.
ſed ſecund⁹ q̄ eſt in imaginē inq̄tū imago/ idē eſt
cū motu q̄ eſt in rē imaginatā. ⁊ ſilr̄ vt dicūt reue
rētia q̄ debeꝫ imagini inq̄tū imago/ refert rei cu
ius eſt imago: vt ſic ſit vna reuerētia q̄ debeꝫ ima
gini ⁊ exēplari. ¶ Sꝫ illud nō videꝫ ꝓprie dictū
q2 q̄tūcūq3 ſit vnus ⁊ idē mot⁹ aīe quo refertur
ad imaginē vt imago eſt: ⁊ in rē imaginatā: nūq̄
tn̄ aīa dicit imaginē inq̄tū imago eſt eſſe idē cum
exēplari neq3 ſignū inq̄tū ſignū eſſe idē cū ſigna=
to: ſed ſemꝑ eſt inter iſta diſtictio nature/ ⁊ in cō=
ceptione aīe. habitudo eīn eoꝝ ad inuicē eſt rela=
tiua. Relatiui autē eſſe eſt ad aliud eſſe. et ideo qđ
attribuiꝫ exemplari vel ſignato nō eſt attribuen=
dum imagini vel ſignato q̄tūcūq3 conſidereꝫ
ſub ratione imaginis vel ſigni: propter qđ ꝓprie
loquendo reuerentia imaginis vel ſignati debe=
tur ſigno vel imagini. Sed q2 loquendum eſt vt
plures/ ideo cōmune dictū ſic exponiꝫ/ q̄ ꝓ tanto
diciꝫ imago ſub ratione imaginis adorari eadeꝫ
adoratione cū re cuius eſt imago: q2 p p̄ſentiam
imagis ſeu ſigni fit remēoratio rei quā remēora=
tam adoram⁹ eadē adoratione acſi p̄ſens eſſet in
ſe/ ⁊ ꝓ tāto cōcedi pōt q̄ ſigna ⁊ imagines adorā
tur eadeꝫ adoratione cum reb⁹ ſignatis ⁊ imagi=
natis: q2 res vt cognite p ſigna ⁊ imagines ſimili
modo adoranꝫ acſi eſſent p̄ſentes ſm ſe. Et qđ di
ctum eſt de ſigno ⁊ imagine intelligendum eſt de
oīb⁹ aliīs q̄ habēt ſolā habitudinē extrinſecaꝫ ad
deum: q2 rōne talis habitudinis ſeu relationis: ⁊
nulli alio debeꝫ eis honor diuin⁹/ q̄ eſt honor la=
trie. ⁊ ſic patet primuꝫ principale/ cui ſcꝫ ſit latria
exhibēda. ¶ De matre autē xp̄i in ſpeciali dicūt Durand⁹ vbi ſupra.
q̄ vbi mater ⁊ fili⁹ includunt ꝑciſe eandē naturaꝫ
ſpecificā: maiorē honorē q̄tū ad hoc debet filius
matri q̄ mater filio: q2 mr̄ ſe habet ad filiū vt p̄n
cipiū: et ſic excellēti⁹ q̄tū ad hoc honoraꝫ mater
q̄ filius. Dico autē q̄tū ad hoc: q2 iſta excellētia
poſſet eſſe in filio: puta q̄ eſſet papa vel ep̄s rōne
cuius mater etiā teneꝫ ad tantā vel maiorem re=
uerentiā exhibendā filio ſicut ecōuerſo. extranea
autē pſona ab vtroq3 nō plus teneꝫ honorare ma
trē q̄ filiū: ſed illū in quo ē maior excellētia. Mo=
do ad ꝓpoſitum de matre xp̄i conſtat q̄ ipſa non

fuit preciſe eiuſdē nature cū chriſto filio/ cū ſit pu
ra creatura: chriſtus autē deus et hō. Unde ſicut
ipſa fuit mater xp̄i quo ad hūanā naturā. ſic ipſa
fuit filia eius iure creationis ratione diuine na=
ture in filio. ⁊ q2 ꝑfectior rō p̄ncipij eſt in creante:
q̄ totū ꝓducit q̄ in generante: q̄ aliqđ ſupponit.
ideo pl⁹ teneret btā v̄go honorare filiū q̄tin⁹ de⁹:
q̄ fili⁹ q̄tin⁹ hō teneaꝫ honorare matrē. ⁊ ſi mr̄ te=
neꝫ ad hoc: fortiori rōne ⁊ nos. alia ḡ ratione de=
bemus honorare filiū quatinus deus ſcꝫ honore
latrie: ⁊ alia matrē q̄ eſt pura creatura. Sꝫ q2 inter
creaturas ipſa eſt excellētiſſima: ideo ſibi debeꝫ
ſub honore latrie honor excellentiſſimus ſcꝫ ho=
nor hyꝑdulie. i. dulie excellētia: de qua poſtea di=
cetur. ¶ De cruce autēꝫ xp̄i dicunt q̄ illud qđ nō
poteſt eſſe ſubiectū ſanctitatis vel ſuſceptiuū vir
tutis non poteſt eſſe ſubiectū vel terminus adora
tionis ſed lignū crucis in qua chriſtus pependit
non eſt ſubiectū ſuſceptiuū ſanctitatis ⁊ virtutis
ergo ſcđm ſe nō poteſt eſſe res adorationis. nūq̄
ergo cruci xp̄i debeꝫ aliquis honor niſi inq̄tū du
cit in remēorationeꝫ xp̄i q̄ facit figura figurata ⁊
nō figurata/ alie hoc ſolum faciunt ratione figu=
re. ¶ De imagine dicunt q̄ imago aut repreſen=
tat xp̄m ſm q̄ homo eſt: aut eſt facta ad repreſen
tandū patrem ⁊ ſpiritū ſanctū ſcꝫ quo ad diuita=
tē ſicut pingunꝫ q̄dā imagines quarū vna rep̄ſen
tat deū patrē: ⁊ alia xp̄m crucifixum: ⁊ tertia ſpiri
ſanctū quaſi colūbā ꝓcedentē a patre in chriſtuꝫ.
¶ Primo mō debeꝫ idē honor imagini q̄ ⁊ xp̄o/
ſcđm intellectū tn̄ p̄ti⁹ poſitū. Secūdo modo au
tem fatuū eſt imagines facere/ vel eas venerari.
Unde Dam. dicit li. 4. q̄ ſumme eſt īpietatis fi=
gurare qđ eſt diuīū. Et ſi aliq̄s dicat q̄ ſp̄us ſcūs
in colūba apparuit: ⁊ pr̄ in veteri teſtamento ſub
aliq̄b⁹ corꝑalib⁹ figuris formis. ⁊ ſic pn̄t p imagi
nes rep̄ſentari. Dicenduꝫ q̄ ille forme corꝑales
nō fuerūt a patre vel ſpū ſctō aſſumpte: ⁊ ideo re
preſentatio earū p imagines nō eſt nature diuine
rep̄ſentatio: ſed eſt rep̄ſentatio illi⁹ forme ſcđm ſe
ꝓpter qđ nō debeꝫ eis aliqua reuerētia: ſicut nec
illi formis ſm ſe. ¶ Et ſi dicaꝫ q̄ ille forme ſm ſe
ꝓpter qđ nō debeꝫ eis aliqua reuerentia ſicut nec
illis formis ſm ſe. et dicatur q̄ ille forme ſm ſe
nō erāt a pſonis diuinis aſſumpte/ erāt tn̄ rep̄ſen
tatiue diuinarū pſonarū. et eodē vt videꝫ modo
poſſunt nūc fieri imagines pſonas diuinas repre
ſentātes. Dicendū q̄ ille forme in quib⁹ dicuntur
pſone diuine apparuiſſe nō fuerūt formate ad re
preſentandū diuīas pſonas ſed repreſentādū effe
ctus quos pſone diuine faciebant in rebus ſicut
colūba in qua ſpūſſctūs apparuit ſup xp̄m bapti
zatū ſignabat ſpiritualē fecunditatē: quā xp̄s ta=
ctu ſue mūdiſſime carnis cōtulit aquis baptiſmi
et ideo nichil factum p modum imaginis ad rep̄
ſentanduꝫ pſonas diuīas nō incarnatas eſt adorā
dum. ¶ Inquirendo autē de his qđ dicunt Pri= Inquirit doc. de dictis durā.
mo de imaginibus ⁊ aliīs que dicūtur latria ado
rari propter deum non deberi latriā in ſe: ſed deo
in eis. videtur probabile pro tanto. quia ſi preciſa
ratio latrie eſt creatio: ſicut deus creationem nul
li cōmunicat nec principaliter nec inſtrumenta=
liter: ſic nec latrie debitum. vt ſicut ſola ſanitas
animalis eſt vere ⁊ ꝓprie dicta que queriꝫ in me=
dicina ſicut cā/ in vrina ſicut in ſigno. eſt aūt rea
liter et formaliter ī aīali ſolūmō ſic latria ſoli crea
tori debeꝫ et exhibeꝫ ſꝫ ſi ī ſe ſol :ſed ī ſignis ſuis

¶ Cõtra tñ eſt q: licz ſic poſſum diligere deũ ĩ re
odio habita ꝑpter deũ: puta odiẽdo pctm̃ ꝑpter
deũ. ſic etiã poſſum deũ colere ⁊ honorare in ydo
lo deſpecto ꝑpter eũ: ⁊ tñ nullo mõ dicor adora
re ydolũ: ſed deũ in ydolo. ſicut nec diligere pec=
catũ ſed deum in pctõ: ſi tñ hoc eſt ꝓprie dictũ. tñ
qñ diligo inimicũ vel ꝓximũ ꝑpter deũ: nõ ſoluz
diligo deũ in ꝓximo ꝓmo ⁊ ꝓncipaliter: ſz cũ hoc
diligo ꝓximũ ꝑpter deũ ſz ſcd'ario eadẽ caritate
et eodẽ actu dilectionis. ſicut etiã in oĩ eo qđ ap
petit ꝑpter finẽ eſt idẽ velle reſpectu vtriuſqz. cũ
aũt flectim⁹ genua ante imaginẽ vel ante crucem
nõ põt dici ꝙ adorem⁹ crucifixũ ⁊ deſpiciam⁹ cru
cẽ ſicut ydolũ. nec põt dici ꝙ adorem⁹ crucifixuz
in cruce ipſam autẽ crucẽ nullo mõ adorem⁹ vel
honorem⁹: q: ipſam crucẽ ĩ ſe oſculamur venerã=
do/ ⁊ auro/ argento/ lapidib⁹ ꝓcioſis ornantes eã
honoram⁹: ſed ꝑpter crucifixũ. ⁊ ſic eodẽ honore
numero ſicut crucifixũ ¶ Et ꝑ hoc patet reſpon
ſio ad rationem ſuã: q: licet imago vel vt imago
differat ab exẽplari: vt ꝑ hoc non ſit adorãda ꝑpt
ſe ſicut exẽplar: eodẽ tñ actu intelligiť ⁊ eadẽ de=
uotione numero. de⁹ quidẽ ꝑpter ſe: ⁊ imago dei
ꝑpter deũ veneratť. ſicut eadez caritate de⁹ ꝑpter
ſe diligiť/ ⁊ ꝓxim⁹ ꝑpter deũ. ¶ Preterea cũ de⁹
ſit ĩ oĩ re ꝑ eſſentiã/ ꝓſentiã/ ⁊ potentiã in oĩ re de
mũdo põt adorari ⁊ venerari. vnde ꝓhibemur iu
rare ꝑ terrã: q: ſcabellũ pedũ dei ẽ. Si ergo ima=
go dei vel crux nõ adoratť ſed deus tñ in ea: ergo
non plus adoratť imago vel crux xp̃i ꝙ̃ lapis vel
vermis cũ tñ reputareť ydolatra q̃ lapidẽ vel li=
gnũ non hñtia xp̃i imaginem ita honoraret ſicut
imaginẽ crucifixi lapideã vel ligneã: vel q: ita ho
noraret aurũ ⁊ argentũ ſicut crucẽ auream vel ar
genteã. ¶ Itẽ creatura rationalis eſt imago dei
in qua modo reali eſt deus et in ſctõ ꝑ grãm am=
plius ꝙ̃ ſit in imagine: vbi nõ eſt niſi ſicut ĩ ſigno
ſi ergo nõ adoratť imago: ſz de⁹ in ea exiſtẽs ſicut
in ſigno: ergo oĩs hõ ſctũs eſt magis ꝙ̃ ſicut in ſi
gno: qđ tñ nõ facit eccleſia. videť ergo ꝙ imagini
bus latria adhibeať in ſe/ licet nõ ꝑpter ſe. ¶ De
adoratiõe autẽ imaginũ vt dicit ſigibert⁹ ꝙ ãno
xvj. Leonis ĩperatoris tertij Gregori⁹ papa ſino
dum. 903 epõꝝ rome cõgregauit: ⁊ venerationez
ſctãrũ imaginũ cõfirmat: earũ violatores gene=
rali ſententia anathematizat. ¶ Alij dicunt ſcđo
matri dei etiã inq̃tũ mater dei võ deberi/ latriã
cõſonat cõmuni dicto ꝓ tãto q: rõne ſui debeť ſi=
bi ſpecialis veneratio ꝑpter qđ etiã creature ra=
tionali: cui ex hoc ipſo in ſe debeť ſpecialis honor
nõ exhibeť latria: q̃uis ſit imago dei dignior ꝙ̃
crux imago humanitatis. ¶ Sed contra hoc eſt
q: cũ ſit triplex bonũ/ vtile/ delectabile/ ⁊ honeſtũ
ex hoc ꝙ aliq̃d eſt vtile ad aliud vel ordĩabile ad
deſiderabili⁹ ⁊ honorabili⁹/ nõ tolliť q̃n in ſe poſ
ſit eſſe appetibile ⁊ honorabile ⁊ delectabile/ Vñ
q̃uis beata virgo ratiõe ſui ſit honorabilis ſicut
ſanctiſſima. nihilomin⁹ tñ inq̃tũ eſt mater dei nõ
minus diciť relatiue ad deũ ꝙ̃ imago vel crucifi
xi dei. ſi ergo ꝑpter ſolã humanitatẽ ad deũ ima
go dei adoratť latria: cũ beata ꝟgo inq̃tuz mater
habeat habitudinẽ nõ ꝓhibeť ſilr adorari q: ali
tereſt adorabilis. ſi eĩ medicina amara diligitur
ꝑpter ſanitatez medicina dulcis que eſt eque ſa=
natiua non reſpuitur ꝑpter dulcedinẽ: ſed eligiť
magis ꝑpter ſanitatẽ. ⁊ idẽ videreť de aĩa que eſt

imago dei maxime ſi verũ eſt ꝙ nõ imago, ſed de⁹
in imagine adoratť. ¶ Preterea ſcđm cõmune di=
ctum vera crux xp̃i licet in ſe adoreť hyperdulia ꝑ
pter xp̃i carnẽ: nichilomin⁹ inq̃tũ imago crucifi=
xi qui eſt de⁹ adoratť latria ergo ſilr beata virgo
¶ Alij dicũt tertio ꝙ crux xp̃i vera in ſe nõ debet
adorari aliqua veneratione: q: nõ eſt ſubiectũ ſan
ctitatis. videť abſurdũ iſtud ꝓncipiũ: q: licet ni=
chil irrationale ſit ab hoĩe honorandũ ꝑpter ſe:
nichil tñ ꝓhibet ipſum honorandum ꝑpter aliud
nõ ſolũ ſi eſt ſuppoſito cõiunctũ: vt pes vel man⁹
aut ſi eſt actualiter cõiunctũ: vt dyadema in capi
te/ veſtis in corꝑe/ ſandalia in pede: ſicut oſcula=
mur pape pedes. ſicut eñ adoramus ſpecies in ſa
cramẽto altaris inq̃tum ſub eis latet de⁹. ⁊ nõ ſo
lum deũ in illis/ ſic etiã ea q̃ fuerũt ſcõꝝ capillos
et veſtes ⁊ hmõi in ſeipſis veneramur. nec eſt im=
pietas talia ponere in auro ⁊ argẽto/ ⁊ ſic etiã fru
ſta q̃ credim⁹ ẽ vera cruce decisa: q̃uis nõ haben
tia figurã crucis nõ ſolũ veneramur crucifixũ in
eis ſed ipſa in ſeipſis ꝑpter crucifixũ tñ. Quãdo
ergo diciť ꝙ nõ eſt exhibẽdus honor rei inaĩate.
verum eſt propter ſe ſed ꝑpter aliud. ⁊ ſilr vene=
ramur oleũ ſctm̃/ criſma ⁊ oĩa ſctã: q̃uis non ſint
ſanctitatis ſubiecta: q: ſunt ei⁹ cauſatiua. ¶ Alij
dicũt quarto ꝙ deberẽt fieri imagines patri ⁊ ſpi
ritui ſctõ: ſed opibus eoꝝ q̃ tñ nõ ſunt adorande
De primo videť ꝓbabile: q: ſi in veteri lege ꝓhi=
bebať effigiari oĩs ꝑſona diuia: q: nulla aſſũpſe=
rat creaturã corporeã/ poſtq̃ ſolus fili⁹ eã aſſum=
pſit: ipſe aſſignari põt cetere ꝑſone non in q̃b⁹ ad=
huc remanet ratio ꝓhibitionis. vñ imagines pa=
tris ⁊ ſpũ ſcti atteſtanť nõ ſolum hereſi antiopo=
morphitarũ qui dicebãt deũ corporeũ: verũetiaz
error ſabelliꝫ qui dicit patrez ⁊ ſpiritum ſanctum
incarnatũ inq̃tum non diſtinguit perſonas. Sed
ꝙ colũba repreſentãs fecunditatem vel aduentũ
ſpũs ſancti, non debet adorari: ſicut crux vel ima
go crucifixi: verum eſt in ſe. ¶ Alij eñ columba
non repreſentat ꝑſonam ſpirit⁹ ſancti ſed opera=
tionem eius trauſeuntẽ que nõ eſt ſpirit⁹ ſanctus
ideo nõ debet adorari in ſe latria. ſicut imago cru
cifixi: q: ꝑſona crucifixi eſt ꝑſona dei: ideo cũ ipſa
debet eadẽ latria adorari. ſed ſi imago xp̃i bapti=
zati nõ adoratť in ſe: ſed fili⁹ dei in ea ſic repñſenta=
tus: pari ratione in colũba ſuꝑ eũ picta põt ado=
rari ſpũs: q: licet ſpũs ſctũs non fuerit colũba ſi=
cut deus fuit crucifix⁹: tñ ita repñſentať ſpiritus
ſanct⁹ in ſua opatiõe ſicut xp̃s in ſua cruce. ſi eñ
ĩtelligo colũbã ſignificantẽ nõ ſpm̃ ſctm̃ ſed opa
tionẽ eius ex hoc ipſo intelligo eum eſſe: vel ſicut
in ſigno vel aliter ibi poſſum eũ adorare: ſicut in
cruce imaginor crucifixum q̃ eſt de⁹. ⁊ ſic opatio
ſpiritus ſancti non eſt ſpiritus ſanctus. ſicut nec
caro dei eſt deus: ſed ſicut caro xp̃i connotat deũ
ſic operatio dei connotat deum. ſed hoc habet ca
ro chriſti ꝙ eſt vnum ſuppoſito cum deo quod nõ
habet operatio dei: ſed non propter hoc adora=
tur in imagine ſolum: ſed propter repreſentatio=
nem que eſt hinc ⁊ inde: niſi ꝙ immediati⁹ repre=
ſentatur filius in cruce ꝙ̃ ſpiritus ſanctus in co=
lumbe ſpecie. Sicut enim aliq̃d videť in ſpeculo
cui primo obijcitur: ſic crucifixus in cruce in quo
ſuppoſitum non mediante alio ſuppoſito pepen=
dit. Sed ſicut id quod relucet in vno ſpecu=
lo apparet in alio: ſic ſpiritus ſanctus relucens

in ſua operatione. Scđo relucet in repñtante ſuā opatōnē: qđ eſt mediātē nō ſolū aliena natura: ſʒ etiā mediante alieno ſuppoſito ſcʒ illiꝰ opationis ſubiecto: ꝛ ꝑ hoc pʒ ſolutio ad obiecta ¶ Quantū ad tertiū hic p̄mo p̄mittit̃ differētia inter iſta qn̄qʒ/q̄ ſunt: revereri/ honorare/ laudare/ glificare/ ꝛ adorare. Scđo oſtēdit̃ quō xp̄s debeat adorari/ et alia q̄ ad ſctītatē ꝑtinēt. Propt̃ p̄mū p̄mo ſciēdū qđ ſit revereri. Revereri aūt nichil aliud ē q̄ h̄re in alio hītū inclinātē ad aliū: ſic vt bona q̄ i ipſo ſunt reputet magna: ꝛ bona ſua ꝑ ꝯpatione ad bona q̄ ſunt in alio parvipēdat vel parva reputet. Honorare autē aliqđ addit ſuꝑ ip̄m revereri. tūc eīn dr̄ aliqs aliū honorare/ qn̄ qđ interiꝰ mēte cōcepit exteriꝰ aliq̄ iudicio ſeu ſigno corꝑali exprimit. Honor eīn eſt exhibitio reverētie in teſtimoniuʒ virtutis. i. 4. ꝛ. 9. ethicoꝝ. ꝛ p̄mo rethorice. Honor ē bn̄factive opionis ſignū. ꝛ hec diffinitio eadē ē illi q̄ priꝰ: nā honor dr̄ ſignū. i. teſtioniū opinionis bn̄factive. i. extimationis multoꝝ de aliq̄ facientis illū ꝛ dicētis bonū ſeu ꝟtuoſum cū ꝟtus bonū facit vt pʒ. 2 ethicoꝝ. Vel honor eſt ſignuʒ ꝛ teſtimoniū opionis bn̄factive. i. reputatiōis et credulitatis aliq̄ꝝ de bn̄ficētia alicuius. i. ꝟtute. Virtutis eīn ē bn̄facere et magis bn̄facere q̄ bn̄ pati vt dr̄. 4. ethicorū. Ŝm quē exponēdi modum ſubdit ph̄s ad dictā aſſignationē dicens. Honorant̃ aūt iuſte q̄dē maxīe q̄ bn̄ficia ꝑſtiterūt: ꝛ nō ſolū ſed honorant̃ etiā q̄ pn̄t bn̄ficiare. Hoc autē ſignū ex multis oſtēdit̃ ꝛ attēdit̃: q2 ex multis et diverſis ꝑtibꝰ honoris q̄s ph̄s in dicto p̄mo enumerat cū dicit ſubdēs ad iſta q̄dā ſūt. partes aūt hoꝝ ſunt ſacrificia/ recordationes in meritis ꝛ ſine merit̄ ; tēplū. antiq̄ p̄mordītas ſedis/ monumēta/ imagines/ ꝛ multa alia. Laudare aūt ſuꝑ honorare addit cōmēdationē cū alio vel ad aliū: nō eīn tūc q̄s laudat aliquē qn̄ ſolum mente ꝯcipit ꝛ exteriꝰ ſignū reverētie exp̄mit ſive oſtdit: ſʒ qn̄ ip̄m cū alio ꝯmēdat. vn̄ laudare addit ſuꝑ honorare ꝯmēdatōeʒ aliciuꝰ cū alio/ vt laudare ſit honoratū aliquē cōmēdare. iñ ŝm ph̄m loq̄ndo/ honor ꝛ laus in duobꝰ differūt. Prima ei differētia eſt reſpectu eoꝝ in q̄bꝰ iſta ꝯſiſtūt. Secunda vero reſpectu illorū, quibꝰ ipſa debentur. differunt q̄dē iſta ex parte hoꝝ i q̄bꝰ ꝯſiſtūt. nā honor vt pʒ ex eiꝰ ꝑtibꝰ enūeratis ꝯſiſtit tā i dictis q̄ i factis/ ꝛ vlt̃ fieri pōt ꝑ q̄cūqʒ ſigna exteriora nō ſoluʒ vocalia ſʒ etiā realia. ꝓpt̃ qđ dictū ē q̄ ꝑtes eiꝰ ſunt recordatiōes tā i meritis ꝛ ſic in dict̄ ; ꝑcibꝰ q̄ ſine meritis/ ꝛ ſic in fac̄ ; ſeu opibꝰ. Laus aūt ſolū i ꝟbis et ſmonibꝰ attēdit̃. Eſt ei laus ſmo elucidās magnitudinē ꝟtutis. ꝛ ſic honor eſt vlior laude/ et ꝑ ꝯñs fama ꝛ glīa. Glīa ꝟo addit ſuꝑ laudē vlitatē loci ꝛ tp̄is: vt tūc aliqs glificare dicat̃ deū vel hominē qn̄ ip̄ʒ ſpꝛ vbiqʒ ꝯmēdat. vn̄ ꝛ dr̄ glīa freq̄ns de aliq̄ fama cū laude ŝm Ambro. de officijs/ vel potius vt credo gloria addit ſuꝑ laudē diffuſionē cōmendationis: q2 nō eſt q̄cunqʒ laus ſed longe lateqʒ diffuſa. Eſt eīn gloria ſcđʒ Tullium in p̄ncipio tertij de queſtiōibus tuſculanis: ſolida quedam res ꝛ expreſſa non obūbrata eaqʒ eſt conſentiens laus bonoꝝ ꝛ incorrupta vox indicantium de excellente virtute: q2 que ratione ſanctoꝝ pleruniqʒ comes eſt bonus viris reputanda nō eſt. ꝛ ſic dicit̃ gloria quaſi claria. ¶ Aliqui etiam volunt diſtinguere inter famā ꝛ gloriam: quia vt dicunt ex laude ꝛ honore oritur gloria. ex gloria vero fama. Inter famam ꝛ gloriam nō diſtinguunt doc. ſicut patet ſatis. 2. ꝛ. 3. de cōſolatione ꝑ Boetium. vbi expreſſe ꝓ eodem accipit gloriam et famam. Honor autem ꝛ laus diſtinguuntur iteruʒ ex parte illorum quibꝰ debētur: nam licet vtrūqʒ excellenti bono debeatur. Honor tamen debetur bono excellenti quod tantum propter ſe ꝛ nunq̄ propter aliud queritur: ſicut eſt deus et felicitas quibus debetur honor ꝛ beatificatio/ non autem laus vt patʒ primo ethicoꝝ. ca. pe. Laus vero alicui bono excellenti in ordine tamen ad excellentius. Debetur enim virtuti in ordine ad operationem optimaʒ ad quam ordinatur virtus ſicut ad finem dicente philoſopho vbi prius in fine primi ethicorum. Iuſtum ꝛ vniverſale et vniverſaliter bonum ꝛ virtutem laudamus ꝓpter opera ꝛ actꝰ propter quod ibidem concludit q̄ optimorum nō eſt laus ſed aliqđ laude meliꝰ/ ſicut honor. Adorare autem eſt ſe totum illi ſubijcere propter eminentiam virtutis ꝛ ſanctitatis. nichil enim aliud eſt q̄ totam ſuam fiduciam in taleʒ qui adoratur ponere: et ideo dicitur cultus ꝛ ſervitus. cum eīn colitur aliquid/ fiducia in eo tota intentione ponitur: ꝛ per ſervitutem ſeipſum ſubicit et ſubmittit ei homo cui adorationem impendit. ¶ Ad videndum autem ſecundū quomodo chriſtꝰ debeat adorari eſt advertendum q̄ aliquid adoratur tripliciter vel per ſe et primo: vel per ſe ꝛ non primo ſed ratione alterius cui eſt adiunctum: vel per accidens. Per ſe et primo adoratur illud in quo ſicut in fine tota ſpes ꝛ fiducia adorantis ponitur: ſicut trinitas benedicta ꝛ chriſtus rōe ꝑſōe diviſe ſic adoratur adoratione latrie. Per ſe ꝛ non primo ſed propter aliud cui eſt coniunctum adoratur humanitas etiam propter ſingularem vnionē ad divinum ſuppoſitum hyperdulia. et ſimiliter anima ꝛ corpus/ mors ꝛ paſſio/ reſurrectio/ aſcenſio. corpus autem et anima ſctī ꝛ accidentia adorantur ſimplici dulia propter vnionem ad deum per gratiam gratum facientem: ratione cuiꝰ quādam excellentiam ſortiuntur vt eis reverētia debeatur: et quia corpus ſcđm ſe nullo modo habet habitudinem ad talem gratiam niſi mediāte anima. ideo etiam ſi maneat forma corporis non eſt adoranda niſi in ordine ad animā. Per accidens autem eſt aliquid adorandum propter ordinem ad illud quod eſt adorandum per ſe. ꝛ hoc quinqʒ modis: ſcʒ ſignificatione/ imitatione/ continētia/ contractione/ et deſcenſione ſive derivatione. Significatione igitur adorantur elementa ſenſibilia in ſacramentis ſimplici dulia: quia ſunt ſigna gratie ꝑ quam ſancti deo cōiungūtur: et etiā verba ſacre ſcripture: quia ſunt ſigna eorum que circa chriſtum et deum ſunt per ſe adoranda: ita tamen q̄ illud/ quod adoratur per accidens/ ſemper adoratur eadem adoratione qua illud ad qđ reducitur. Imitatione ſecūdo adorantur imagines non inq̄ntum res nature ſed inq̄ntum imagines vel effigies/ ꝛ hoc dulia vel hyꝑdulia ſicut illa quorum ſunt: non autem latria/ quia deo nō poteſt fieri imago ſcđm Daſh. libro. 3. ca. 4. Continentia vero tertio: quia continent adoranda per ſe. et ſic debuit adorari columba in qua ſpiritus ſanctus apparuit latria. et ſpecies ſacramēti euchariſtie quia continēt verum corpus chriſti/ de

Margin note: Quātum ad tertiuʒ De q̄da vo q̄lt: 10. q. 6.

bẽt adorari hyperdulia. Contractione quarto vt ſanctoꝝ veſtes ⁊ cetera hmõi q̃ nõ reſurgẽt in reſurrectione/dulia adorant̃. Crux autẽ iota xp̃i ⁊ ſepulcrũ ⁊ q̃cunq; alia ab ipſo cõtrectata habent̃ hypdulia adorant̃. Deſcenſione q̃nto: q꞉ ſcʒ deſcẽdit ab illo qḋ eſt adorãdũ ꝑ ſe: ⁊ deſcendit ꝑ quãdam reſolutionẽ. ⁊ hoc nõ habet locũ in xp̃o: cuius corpus reſolutum nõ fuit. q꞉ nõ dabis ſanctũ tuũ videre corruptionẽ. Sed iſto mõ reliq̃e alioꝝ ſctõꝝ ſunt adorande: q꞉ deſcẽdunt de eis qui eſſent adorandi ꝑ ſe etiã ſi ſint in cineres reſolute. Et hoc eſt ꝓpt ordinẽ quẽ habẽt ad aĩam. q̃ q̃dẽ ordo aliqualiter manet q̃diu eſt ibi deſcenſio ſm ordinẽ naturalis relationis: q꞉ non fit q̃libet ex quolibet: ſed determinatũ ex determinato: corp9 autẽ hoĩs ſi ꝯtinue natũ eſt reſolui donec veniat̃ ad elemẽta. vñ ſi exitur ab ordĩe deſcẽſiõis: ita ꝙ inde generet̃ aliq̃d viuũ: puta vermis vel aliquid hmõi: eſt iã aſcẽſio nec ampli9 manet ordo ille ſʒ mutat̃ in aliũ ordinẽ. vnde nõ eſt ampli9 adorãdum niſi forte ꝑ ĩtellectũ referẽdo ad animam rõnalẽ: cui ĩ reſurrectione eadẽ materia vniet̃. ⁊ hoc etiã ſi cõſtaret tale generatũ eſſe de materia q̃ deſcẽdit de corpe ſcti/aliꝭ nullo mõ eſſet adorandũ. Unde q꞉ in forma cinerũ nõ ponit eſſe tale dubiũ ideo illi ſunt firmiter adorandi. ¶ Aliq̃ vero addunt ſextũ modũ adorãdi ꝑ accidẽs: quo ſcʒ aliq̃d adorat̃ ꝯnaturalitate quo mõ adorant̃ et poſſunt adorari mẽbra corpis alicui9 ſancti puta brachia vel man9 vel materia ꝓma q̃ fuit pars ipſi9 corpis naturalis. Unde cõcedũt ꝙ materia corporis alicui9 ſcti exiſtẽs ſub forma vermis poteſt dupliciter ꝯſiderari. Uno mõ inq̃tũ eſt terminata terminatiõe actuali: ⁊ ſic nõ debet adorari aliquo mõ. Alio mõ conſiderari põt ꝑ relationẽ ad aliquẽ ſctm̃ ſub cui9 forma fuit. Sed tunc diſtinguũt: q꞉ aut q̃rit̃ de adoratione tã exteriori q̃ȝ interiori: aut interiori ſolũ. Si ꝓmo mõ ſic dicit̃ ꝙ ꝙ nõ debet adorari ne videat̃ ꝙ adoret vermẽ vel aliqḋ aliud aĩal in quo eſt talis materia ab oĩb9 circũſtãtib9. Si ſcḋo mõ ſcʒ de adoratione ĩteriori ſolũ ſic dico ꝙ poteſt adorari talis materia exiſtẽs in verme. nõ tñ inq̃tũ eſt informata ⁊ terminata actualiter tali9 forma ſed ꝑ relationẽ ad ſanctũ cuius talis mã pars fuit ⁊ erit ĩ reſurrectione. Si autẽ ſtet ſub forma deſcẽſionis ſic põt adorari adoratione interiori ⁊ exteriori. Dicũt igitur ad queſtionem ꝙ caro xp̃i ſiue viua ſiue mortua ſemper debet adorari: q꞉ ſemꝑ fuit vnita diuinitati ⁊ nunq̃ȝ ſeparata. ¶ Queſtio ſecunda.

2. q̃ſtiũcla

Ecũdo q̃rit̃ de dulia vtrũ dulia debeat̃ oĩ hũane creature. vĩ ꝙ ſic. Subiecti eſtote oĩ hũane creature. Cõtra vide ne feceris: cõſeruus tu9 ego ſũ. ¶ Iuxta hoc q̃rit̃ ꝯiter de dulia et latria. Utrũ eſſe apprehẽſum ꝑ fidẽ ĩcludat̃ in ratione ꝑ ſe obiecti ipſoꝝ. ¶ Et vĩ ꝙ ſic: q꞉ ſicut ſe habet ratio naturalis ad volũtatẽ: ſic fides ad latriã ⁊ duliã: q꞉ deus colitur fide/ſed eſſe apphẽſũ ꝑ rõnẽ ĩcludit̃ in obiecto volũtatis. ergo ⁊c. Maior ꝓbata eſt. Minoris ꝓbatio: q꞉ illud eſt de ꝑ ſe obiecto volũtatis quo diſtinguit̃ obiectũ voluntatis ab obiectis ꝑ ſe aliarũ potẽtiarũ: ſed hmõi eſt eſſe apphenſum ꝑ rõnẽ q꞉ ꝑ eſſe apphẽſũ diſtingu it̃ appetibile aĩe a natura: ꝑ eſſe ꝟo ſenſatũ ⁊ ĩtellectũ ab appetibili ſenſitiuo. ergo ⁊c. ¶ Contra. Habito ꝓ ſe obiecto potẽtie quietat̃ potẽtia: ſed apprehenſo bono non quieſcit: ſed ferueſcit magis volũtas. ergo apphẽſio nõ ẽ ꝑ ſe obiectuʒ volũtatis: nec ꝑ ꝯñs apphenſio fidei de ꝑ ſe obiecto dulie vel latrie. ¶ Ad primaʒ q̃ſtionẽ dicẽda ſũt tria. Primo videndũ q̃d dulia/⁊ q̃d hypdulia. Scḋo cui et h. bẽda ſit hypdulia. tertio cui dulia et cui nõ. ¶ De primo dicũt doc. ꝙ dulia eſt virtus differẽs a latria ⁊ hypdulia/⁊ etiaʒ a ſeipſa ſi ꝓprie ſumat̃. Q꞉ eñ dulia ſit virt9 ꝓʒ: q꞉ oĩs habitus q̃ inclinat ad hoc ꝙ hõ ſe habeat ad aliũ ſicut debet eſt virt9: ſʒ hõ debet alteri honorẽ. ergo dulia q̃ facit hoĩeʒ honoratiuũ ei9 quẽ debet put debet qñ debet ⁊ vbi debet ⁊ quõ debet virt9 eſt. Si ergo dicat habitũ quo aliq̃s reddit honorẽ debitũ cuicũq; ratione excellẽtie. ſic ꝯphẽdit latriã et hypduliã ⁊ oẽm ſuã ſpeciẽ. Si aũt ſcḋo: reſpicit honorem ſoli deo debitũ indiſtincte: ſic adhuc nõ diſtiguit̃ a latria nec ab hypdulia vno modo dicta. Si ꝟo tertio mõ ſumat̃ ꝓ honore debito cuicũq; creature rõne cuiuſcũq; ſic diſtinguit̃ a latria nõ ab hypdulia. Si aũt q̃rto ſumat̃ ꝓ hõre debito cuicũq; creature deo nõ vnite. ſic diſtinguit̃ a latria et hyperdulia et in multas ſpecies ſub ſe ſcḋʒ ꝙ diuerſa rõ honorandi eſt in diuerſis puta dñiũ/ magiſteriũ/paternitat ʒ/ꝑlatiõis/⁊ ſic de aliĩs. ¶ De ſcḋo videt̃ ꝙ ſũt tres ſpecies hypdulie. Una qua humanitas xp̃i in ſe ⁊ ꝓpter ſe adorat̃ ⁊ ꝓpter eã ꝙ habet habitudinẽ ad ipſum inq̃tũ hmõi: vt mater xp̃i/ crux xp̃i/⁊ alia imago xp̃i. In his eñ eſt vna rõ ꝓncipalis venerãdi: ſcʒ vnio ad verbũ ex qua dedit ei nomen qḋ eſt ſuꝑ oẽ nomẽ: vt in noĩe ieſu. ⁊c. Si autẽ dicat̃ ꝙ hũanitati xp̃i debet̃ vna hypdulia rõne qua ẽ vnita etiã ſi nõ haberet niſi glĩam aĩe ⁊ corpis quã habet: ⁊ cũ hoc debet̃ ſibi ſecũda rõne qua nos redemit/⁊ eſt dñs noſter / et nos ſerui ei9. tertia rõne ſctitatis incõparabilis põt dici ꝙ q꞉ ad gratiaʒ vnionis ſequunt̃ oĩa illa Ideo ẽ vna hypdulia ꝓpter vnã ꝓncipalẽ rõnem honoris: lʒ reſpectu hoĩm ſit aliqua rõ honorãdi q̃ non eſt reſpectu angeloꝝ ſicut redẽptio: tñ rõne dominiĩ habẽt eũ honorare etiã angeli q꞉ dñs eſt vniuerſoꝝ etiã ſm humanitatẽ. ¶ Secunda ſpecies eſt ypdulie ſm ꝙ accipit̃ honor debit9 matri xp̃i ꝓpter ſingularẽ ſctitatẽ in ſe: ⁊ q꞉ eſt ſuꝑ oẽs choros exaltata in aĩa ⁊ corpe nulli equalis: nulli ĩferior niſi deo. ¶ Tertia ſpecies ypdulie videtur honor debit9 ſctis q̃ ſunt in patria. Cõſtat eñ ꝙ aliter honorat̃ ſctũs ĩ patria/ ⁊ aliter in via: cũ etiã eccĩa ꝓhibeat aliquẽ coli niſi canonizatum. Sed eiuſdẽ rõnis videt̃ eſſe honor in oĩb9 beatis animab9 et angelis/licet maior ⁊ minor. Niſi q̃s dicat ꝙ nõ exhibet̃ ſpecialis honor paruulis baptiſatis: q̃uis beati credant̃: ſed ſoluʒ marty꞉ib9 et aliĩs canonizatis ſctis ſpecialẽ honorẽ eccleſia exhibet: q꞉ q̃ minor eſt in regno celorũ/ maior eſt iohãne bap. viatore. Sʒ tñ q̃n differãt a dulia debita puro viatori null9 negat. ¶ Tertio eſt de dulia dicẽdũ ꝙ põt ⁊ debʒ exhiberi oĩ creature rõnali niſi dãnatis/lʒ ſm magis ⁊ min9. Creature eñ irrõnali nõ ꝓpt ſe ſʒ ꝓpt rõnalẽ michil ꝓhiberet ſicut vʒ Hieſter. xj. Adorauerit faſtigiũ ꝟge ei9: ⁊ Heſter ſũmitatẽ ꝟge hono ãde oſculata eſt. non debemus talia aliqua creature dãnare: q꞉ cũ honor primo debeatur reb9 diuinis: ⁊ ꝑ hoc aliis minime debetur illis qui oĩno a deo ſunt elongati.

Rñſio ad ꝓmã q̃ſtionem

1. articul9.

Ceterꝫ aūt oībꝰ debet: qꝛ ſuꝑiori debet hō honorē ſꝫ hō debet oēꝫ aliū reputare ſuꝑ iorē ſm illō. Su perioꝛes iuicē arbitrātes ⁊ oēs honorate. ideo ⁊c. Etiā pctōꝛes: qꝛ aptitudīe ſunt virtuoſi honorari

Ad rōnes pro pͥme queſtione

pñt. Si aūt nec actu nec aptitudīe nullo mō vt dā nati. ¶ Ad argumētū in oppoſitū dicendū ꝙ ve rū cōcludit de oī creatura rōnali q̄ nō eſt i termi no dānationis extremo. ¶ Ad aliud in oppoſitū dicendū ꝙ angelꝰ renuit honorari/ nō qꝛ iō male fecerat: ſꝫ qꝛ oīs hō debet alteri honorē/ ſic debet ab alio refugere honorari: vel vt oſtēderet aliqueꝫ

Ad ſcdāꝫ q̄ſtionē pͥ ma opio.

hoiem ab oī angelo honorādū. vn̄ dixit cōſeruus tuꝰ ſum. ¶ Ad ſecundā q̄ſtionē dicendū ꝙ de hoc ſunt tres opiniones: due cōtrarie/ ⁊ tertia media. ¶ Prima dicit ꝙ apphēſio eſt ꝑ ſe rō formalis obiecti. ⁊ ꝓbat hoc q̄nqꝫ rōnibꝰ. ¶ Pͥa ē. Illō qd̄ ꝑ ſe icludit in rōne motiui ꝑ ſe eſt de rōne obie cti: qꝛ obiectū potētie paſſiue eſt motiuū ipſiꝰ ꝑ ſe et nō ꝑ accñs: qꝛ natura ē pͥncipiū motꝰ ꝑ ſe ⁊ nō ꝑ accñs in eo in q̄ eſt. obiectū aūt naturaliter mo uet potētiā: ſed eē apphēſum icludit ꝑ ſe in obie cto volūtatis vt eſt motiuū ⁊ ſi non vt ē terminati uū: qꝛ lꝫ nō termineť niſi ad bonū abſolute: tn̄ nō moueť a bono niſi vt eſt apphēſum: qꝛ aliter non mouet naturalr̄ niſi mediāte apphēſione. ergo ꝯ ꝑ

Scdā rō.

pͥhēſio q̄ ē mediū naturale ⁊ pͥncipiū naturale ē mediū ⁊ pͥncipiū ꝑ ſe ⁊ nō ꝑ accñs ſicut ⁊ natura. ¶ Scdō ad idē. Sicut illud qd̄ ē ſūme deſidera tum ⁊ ſūme volitū amore cōcupiſcētie ⁊ ꝑ ſe/ licꝫ ſcdārio deſideratū vel amatū amore amicitie ꝑ ſe nō ꝑ accñs eſt obiectū volūtatis q̄ ꝑ ſe nō fertur niſi in id qd̄ ꝑ ſe eſt obiectuꝫ: ſed viſio itellectꝰ eſt beatitudo ſubiectiue: ſicut deꝰ obiectiue: ⁊ ꝑ ꝯñs eſt ꝑ ſe ⁊ pͥmo amatū amore cōcupiſcētie ꝑ ſe aūt licet ſcdārio poſt deū/ q̄ ē finis cuiꝰ amore amici tie ſicut finis quo. qꝛ btitudo pͥmo ⁊ ꝑ ſe volitū ē

Tertia rō

cū ſit vltimꝰ finis: ⁊ ꝑ ꝯñs ꝑ ſe obiectū volūtatis ergo ⁊c. ¶ Tertio ſic. Illō ad cuiꝰ variationē ſe quiť variatio actuū volūtatis eſſentialis ⁊ ſpeci fica ſe hꝫ ad illos ſicut ꝑ ſe cā ⁊ nō ſolū ꝑ accñs: ſꝫ actus itellectꝰ ſunt hmōi: qꝛ in via ⁊ in patria dif ferūt eſſentialr̄ ⁊ ſpecifice actꝰ volūtatis: nō aūt ex parte potētie habitꝰ vel obiecti: cū illa tria ſunt

Quarta.

eadē: ſꝫ ſuꝑ variationē actuū itellectꝰ qꝛ differūt actꝰ fidei ⁊ viſio. ergo ⁊c. ¶. Quarto ſic. Illud eſt de ꝑ ſe obiecto volūtatis ſine q̄ nō diſtingueret realr̄ ab obiecto itellectꝰ: qꝛ cū realr̄ diſtinguāť itellectꝰ ⁊ volūtas nec niſi ꝑ obiecta: opoꝛtꝫ mul tomagis obiecta diſtingui: ſed niſi eē apphēſuꝫ includeť in obiecto voluntatis nō differret re ab obiecto intellectꝰ cum ens verū ⁊ bonū ſola rōne differāt. Sed ens ⁊ bonū non apphenſum ex vna parte ⁊ bonū apphēſum ex alia parte ſunt differē

Quīta rō

tia re: cū apphēſio rei ſit alia res a re apphēſa. er go ⁊c. ¶ Quīto ſic. Potētia abſtracta debet hr̄e obiectū abſtractū/ ⁊ ꝑ ꝯñs abſtractio ē de ꝑ ſe ob iecto eiꝰ: ſꝫ volūtas eſt potētia abſtracta ad cuiꝰ obiecti abſtractionē nō ſufficeret abſtractio q̄ eſt ꝑ itellectū agentē: niſi ꝯcurrat illa q̄ eſt ꝑ actū itel lectꝰ poſſibilis q̄ eſt apphēſio. g̃ apphēſio eſt de ꝑ

Contra iſtā opi.

ſe obiecto eiꝰ. ¶ Sed ꝯtra iſtā opionē ē: qꝛ nichil eſt rō formalis alicuiꝰ effectꝰ nec formalis nec ef fectiui nec alteriꝰ illi qd̄ eſt ſeparatū ab eo eſſen tialiter ⁊ ſubiecto ꝓpter qd̄. 7. metaphi. ꝓbať ꝙ ydea ſeparata nō pōt eſſe rō formalis eſſendi vel generandi entibꝰ materialibꝰ/ ſꝫ apphēſio eſt ſeparata

ab obiecto volūtatis eſſentialiť ⁊ ſubiecto: ſic qn̄ balneū appetiť/ balneū eſt extra apphēſio i aīa. g̃ apphēſio nō ē ſibi ꝑ ſe et formalis rō mouēdi aut terminādi aut q̄uolibꝫ alio mō hn̄di ſe. ¶ Ad pͥ

Ad pͥmū pͥme opi.

mū coꝝ dicendū ꝙ obiectū eſt motiuū potētie/ et eſt terminatiuū: ſꝫ ad motionē cōcurrit itellectio extrinſece: ſicut ſi color nō mouet oculū ad viſio nē niſi mediāte ſpecie coloris: nō ꝓpter hoc tamē ſpecies icludiť in rōne formali obiecti viſibilis: ⁊ ſilr̄ bonū ē obiectū formale appetitꝰ totalis lꝫ nō

Ad ſcdm.

moueat niſi itellectiōe mediāte. ¶ Ad ſecūdum dicendū ꝙ viſio dei vt ē qdā bonū in ſe ipſiꝰ itel lectꝰ/ ⁊ ſummū bonū in gn̄e cōcupiſcibiliū eſt ob iectū qdā ꝑticulare ipſiꝰ volūtatis nō vt cogni tio boni amati niſi cognita ſicut q̄ſtio q̄rit: ſed ſi cut aliqd cognitū vt bonū. pōt em̄ etiā ipſiꝰ volū tatis actꝰ puta fruitio eſſe ꝑ ſe obiectū volūtatis qꝛ ꝑ ſe ꝯſequiť btitudinē ꝑ ſe ⁊ pͥmo amatā. Sed nō ꝓpter hoc dicimꝰ ꝙ ille amor q̄ neceſſario cō currit ad amandū: imo q̄ amať formalr̄ ſit obie ctū ſuimet. Et ſilr̄ etiaꝫ cognitio boni amati nō ē de rōne amati vt amatū ē: imo qn̄ viſio dei appe tiť in rōne viſionis deſiderate nō includiť cogni

Ad tertiū

tio q̄ iudicať illa deſiderāda. ¶ Ad tertiū dicūt qdā ꝙ actꝰ volūtatis in via ⁊ in patria eſſe eiuſdē rōnis ſpecifice: nec tn̄ viua eſt fides ⁊ ſpes nr̄a: qꝛ ſicut caritas ꝑut dicit habitū eſt augmentabilis in infinitū. vn̄ q̄ſi ineſtimabilr̄ excedit caritas pa trie caritatē vie in ꝑfectiōe/ q̄uis nō differāt ſpe cie nec numero. ita etiā dilectio et delectatio vie ⁊ patrie q̄uis nō differāt ſpecie/ illa tn̄ nō pōt ex cedere iſtā infra eandē ſpeciē q̄tū ſi differunt ſpe cie: qꝛ ſpecies nō pñt tn̄ differre ꝙ differāt in infi nitū in facto eē ſꝫ tn̄ in fieri. vn̄ ſicut dicimꝰ ange los creabiles in infinitū ⁊ oībꝰ rn̄det eadē caritas ſpē: maior tn̄ ⁊ minor ſm capacitatē nāturā. ſic acti bus itellectꝰ ſpē differētibꝰ pñt rn̄dere ſufficienť actꝰ volūtatis ſpē nō drñtes. ¶ Sed iſta ſolutio vr̄ dupla ꝓpť duo. pͥmo qꝛ ſi caritas ⁊ eiꝰ actꝰ pñt augeri in infinitū: tn̄ pari rōne fides ⁊ ſuꝰ actꝰ. Nec vr̄ ꝙ amor dei poſſit magis augeri i infinitū q̄ꝫ co gnitio dei. ſi g̃ ꝓpť dei infinitatē illoꝝ graduū apō volūtatē nō opoꝛtꝫ differre ſpē actū eiꝰ ⁊ hituꝫ. g̃ nec ex pte itellectꝰ. Scdō/ qꝛ hoc ipꝫ vr̄ ꝓbare ꝙ nulla ſpēs creata vel creabilis ſit augmētabilis i in finitū qꝛ impoſſibile ē ꝙ vna creatura differat ab alio vel diſtet i infinitis gdibꝰ ꝑfectiōis. cū g̃ caritas ⁊ actꝰ ſuꝰ differāt ſpē: opoꝛtet alterū ipſoꝝ eē ipfe ctiꝰ ſm totā ſpēm altero: ⁊ ꝑ ꝯñs ſit minimꝰ gdꝰ al bedīs ē ꝑfectior oībꝰ gradibꝰ nigredis poſſibilibꝰ ita minimꝰ gdꝰ ſpēi ſuꝑioris excedit minimū gdū ſpēi iferioris pluſq̄ꝫ infinitiſ gdibꝰ ꝑfectiōis poſſibi libꝰ iferioriſ ſpē. Poſſet g̃ aliť dici ꝯcedēdo mino rē ad maiorē: qꝛ ad variationē eiꝰ qd̄ accidit q̄ ad itrinſecā rōnē obiecti: ſꝫ ꝑ ſe cōcurrit ex pte paſſi bilitatis ad eiꝰ actiones bene pōt ſeq̄ variatio eſ ſentialis effectꝰ: ſicut operatio oculi nō eſt de ra tione obiecti viſus: ſed quia ꝑ ſe requiriť ex parte oculi: ideo eius variatio variat eſſentialiter actū viſionis de eſſe ad non eſſe. Si quis autem vellet ſuſtinere ꝙ eiuſdem ſpeciei eſſet actus volunta tis in via ⁊ in patria poſſet reſpōdere ad hoc ꝙ cō tra hoc aliqui dicunt ꝙ illud gaudium eſt inexco gitabile: quia hoc eſt verum: non ſecūdum quid ditatem ſuam abſolutam: ſed ſecūdum gradum ⁊ ꝑ hoc eſt auctoꝛitas Augu. dicētiſ. Recreas me

dñe aliqñ gaudio tui: qđ ſi pficiat i me neſcio qđ
Ad q̄rtuȝ. eſt parad: ſus niſi ſit illud. ❡ Ad q̄rtū dicēdū ad
minorē q ſine hoc q cognitio icludat in obiecto
volūtatis realiter differūt ipſoꝝ obiecta: ⁊ ſi non
ſm ſe ⁊ ſi in ꝯparatione ad potētias: q̄ vna ⁊ eadē
res ens ⁊ bona ſufficit ex ſua entitate ad mouen=
dū itellectū realr̄ / nō aūt ex ſua bonitate ad mo=
uendū volūtatē: q̄ eſt bona in ſe ⁊ nō ē bona huic
Ad q̄ntuȝ ſicut infern⁹ dānatis. ❡ Ad q̄ntū dicēdū q ꝓmū
obiectū potentie abſtracte oportet eſſe abſtractū
vel in ſe vel in ſua ſimilitudine: ſed nō oportet q
abſtractio illa ſit de rōe obiecti. cū abſtractio nō
ſit illud in qđ ꝓmo fert potētia: ſȝ res ipſa abſtra=
ctioni ſubiecta: ſicut dicim⁹ q vniuerſale eſt obie
ctū intellect⁹. nō q itellect⁹ obiectū ſit itētio vni=
uerſalitatꝭ ſȝ res ipſa ſubiecta vltati. ❡ Secūda
Secunda opinio. opinio ē totaliter cōtraria q nullo modo cadit. p
ſe i obiecto volūtatꝭ cognitio. Et ſir ꝓbat q̄tuor
Prima rō rationib⁹. ❡ Prima talis eſt. Illud qđ eſt obie=
ctū potētie p ſe ꝓmo vel ſcđario eſt id in qđ termi
natur act⁹ potētie in oī actu ſuo etiā ꝓmo. ſicut oē
qđ videt ⁊ in oī viſione ſemp eſt color vel lux qđ
eſt ꝓmo ⁊ p ſe viſibile: ⁊ q̄titas q̄ eſt p ſe licet nō
ꝓmo viſibilis: ſed multa amant q̄ꝝ cognitio non
amat: quia non cogitat: q̄ cognitio non cogitat
niſi p actū reflexū: actus aūt rect⁹ nō niſi p refle=
xum pōt mouere affectū. g ⁊c. ❡ Scđo ſic. Illud
Scđa rō. qđ accidit obiecto inq̄tū eſt terminatiuū poten=
tie licet p ſe ei cōueniat inq̄tū eſt motiuū potētie
accidit obiecto vt obiectū eſt: q̄ accidit obiecto
eſſe motiuū. cū nihil min⁹ ſit obiectū ſi nō mouet
ſicut ſi mouet: ſicut eq̄ bn̄ cognoſcit creatura cogni
tione infuſa ⁊ meli⁹ q̄ acq̄ſita: cū ſola acq̄ſita ſit
ex motione obiecti: ſed cognitio accidit obiecto
vt terminat licet non vt mouet: q̄ ſi iudico aliq̄d
appetendū deo cauſante in me illud iudiciū non
obiecto: ita appeto ac ſi ipſuȝ appetibile moueret
ergo ⁊c. ❡ Tertio ſic. Sicut ſe habet appetitus
Tertia rō naturalis ad cognitionē ſeparatā: et ſenſitiu⁹ ad
ſenſitiuā ſic realis ad realē: ſȝ cognitio ſeparata
p quā op⁹ nature dr̄ op⁹ intelligētie eſſe nō inclu=
dit i obiecto appetit⁹ naturalis. nec ſenſatio i ap=
petitu ſenſualitatis: q̄ ſenſibile poſitū ſup ſenſuȝ
nō facit ſenſuȝ. ſenſatio aūt poſita i ſenſu q̄ nō dif
fert ſubiecto a ſuo appetitu: mouet tū ipſuȝ appe
titū. ergo nec intellectio eſt de p ſe obiecto volun
Quarta. tatis. ❡ Quarto ſic ⁊ tactū eſt arguēdo cōtra ꝓ=
mā opinionē. Illud qđ eſt ſeparatū eſſentialiter ⁊
ſubiecto ⁊ loco ab aliquo ſubiecto non pōt ei eſſe
formalis ratio obiecti: q̄ ratio formalis eſſendi /
vel operandi vel cauſandi p modū finis eſt aliq̄d
intrinſecū ſicut ydee ſeparate quas plato poſuit
non poſſunt eſſe ratio eſſendi vel operandi corpo
ribus a qb⁹ ſunt ſeparate. 7. metaphi. ſed cogni=
tio eſt in volūtate: obiectū aūt volūtatis cōiter ē
Quinta. extra eſſentialiter loco et ſubiecto. g ⁊c. ❡ Pre=
terea ſicut iuſta poſſum⁹ diligere / icognita neq̄q̄
⁊ p ꝯñs nō eſt amor niſi cogniti: ſic etiā fantaſia
eſt mot⁹ fact⁹ a ſenſu ſm actū nec ſm ordinē natu
re nec curſum pōt fantaſiari aliq̄d niſi p⁹ ex=te=
ri⁹ aliq̄ mō fantaſiatū: ſicut etiā oportet itelligē=
tem fantaſmata ſpeculari. Sed nō ꝓpter hoc di=
cim⁹ actū ſenſus exterioris eē de rōne obiecti fan
taſmatis: q̄ talia nō apphēdunt a potētia niſi
p actū reflexū g ſir nec act⁹ itellect⁹ ē de rōe ob=
iecti volūtatis licȝ ſine illo obiectū non moueat

❡ Sed cōtra iſtā opinionē eſt: q̄ natura eſt ꝓnci=
piū mot⁹ i eo in q̄ ē p ſe ⁊ nō p accñs: ſȝ naturale ē
q volūtas nō mouet ab aliq̄ niſi moto intellectu
ꝯiūcto. ergo motio itellect⁹ p ſe ⁊ nō p accñs cō=
currit ad motionē volūtatis. ❡ Ad ꝓmū pōt di= Ad primū
ci q cognitio cōcurrit p ſe ad volitionē nō ſicut ſe hui⁹ ſecun
tenēs ex pte obiecti itrinſece: q̄ tale q̄d eſt i ꝓmo de opiōis.
actu cognitū vl amatū ſȝ ſicut p ſe exigitū ex pte
volūtatis: q̄ p ſe ⁊ nō p accñs eſt ordo iter duos
effect⁹ ex pte patiētis ⁊ agētis: ſicut diceremꝰ q
ſol illuminādo calefacit / calefaciēdo calefacit et
ſiſa p ſe ⁊ nō p accñs ꝓut pſeitas dicit ordinē int
hos effect⁹ ex pte agētꝭ ⁊ patiētꝭ: q̄ nec ſol ē nat⁹
alio ordie agere: nec aer alio ordie pati: ſȝ lux ip̄
ſa vel calor nō ꝓpt̄ hoc ſunt ipi ſoli ratio agēdi.
❡ Ad ſecūdū dicēdū q eē motiuū nō accidit ob Ad ſcđm.
iecto q̄ ꝯuenit ſibi p naturā q̄ ē ꝓncipiū mot⁹ p ſe
Unde ſicut calefacere calefactibile p ſe ꝯpetit ca
lido: lȝ de⁹ poſſit aliť calefacere vel calefactioneȝ
ipedire. ſic etiā appetibile p ſe mouet appetitū: lȝ
de⁹ ſine hoc poſſit mouere ⁊ hāc motionē ipedire Ad tertiū
❡ Ad tertiū dicēdū q tā cognitio extrinſeca ad
appetere naturale q̄ ſenſitiua ad appetere ſenſiti
uū req̄runt p ſe ⁊ nō p accñs lȝ nō ꝑtineāt in obie=
cto. Et ſir ē i ꝓpoſito niſi q in hoc ē differētia int
iſtos appetit⁹: q̄ cognitio ſeparata etiā p accñs
nō pōt eē obiectū nec pars obiecti appetit⁹ natu
ralis q̄ nō fieri aliq̄ mō i rē puta ſpāles. Et ſir eſt
de appetitu ſenſitiuo in brutis q̄ nō ē niſi ꝓpt̄ ne=
ceſſitatem tact⁹ ⁊ guſt⁹. vñ appetere brutale nūq̄
fert obiectiue: ⁊ imaginari vel eſtimare q̄ ſunt co
gnitiōes imediate ꝓſeq̄t: q̄ i brutis nō ſemp iſte
potētie ſup ſe reflectūt: ⁊ p ꝯñs eoꝝ act⁹ nō ſunt
ſenſibiles: nec pari rōe appetibiles. Sȝ i hoīe vi=
dēt iſte potētie ex ꝯiūctiōe ad itellectū ꝯuerſiue
ſup ſe lȝ nō reditiōe ꝯpleta. vñ ſenſatiōes ſenſibi
les ſunt etiā appetibiles ⁊ hoc multo magis eſt i
appetitu itellectiuo: cui⁹ ſcȝ obiectū pōt eē ⁊ act⁹ Ad q̄rtuȝ.
itellect⁹ ⁊ ſu⁹ p reflexionē vt dictū eſt. ❡ Ad q̄rtū
dicēdū q ydee ꝓut Plato poſuit nuſq̄ ſunt. ꝓut
aūt Augu. ponit neceſſario ſunt. ⁊ lȝ nō ſunt for=
malis rō eſſendi nec agēdi nec realr̄ nec itētiona=
liter nec ipſo deo in q̄ ſunt: cū ſine eis nichil oīt
nec iterit. imo p ſe ſicut virt⁹ agētis ꝓmi req̄runt
ad oē agere. ⁊ lȝ nō ſit ſir i ꝓpoſito ſimplr̄: tū q̄=
tū ad hoc ē ſirē: q̄ argumētū nō pl⁹ ꝯcludit niſi q
itellectio nō ē bona rō q̄ ſit obiectū volūtatꝭ. pōt
tū ꝓter hoc p ſe req̄ri ad hoc q volūtas i illo itē=
dat vel ab alio moueat. ❡ Ad q̄ntū ſir: q̄ ſicut Ad q̄ntuȝ
actus ſenſus pticularis nō ē obiectū fantaſie nec
act⁹ illi⁹ itellect⁹: tū vtraq̄ p ſe nō p accñs cōcur
rit ad vtrūq̄ ita i ꝓpoſito vt dictū eſt. ❡ Tertia Tertia opinio.
opinio q̄ mediat iter iſtas dicēs eē q̄tuor ꝯcluſio Prima cō
nes: q̄ꝝ ꝓma talis ē. Cognitio p ſe req̄rit ad ap= cluſio.
petere aīale itellectiuū q̄dē ad itellectiuū. ſenſiti
ua ad ſēſitiuū. ſicut cognitio extrīſeca ad appete
re nāle. ⁊ iſta ꝯcluſio ꝓbat ſic. Illud qđ ſp ⁊ de ne
ceſſitate req̄rit ad aliq̄d vr̄ p ſe req̄ri ad illđ: ſed
cognitio coniuncta ſemp et de neceſſitate requi=
ritur ad appetere animale. ergo ⁊c. Maior patet
non ſolū de illis q̄ ſemp cōcurrūt etiā de neceſſita
te abſoluta dei ⁊ creature: imo etiā de cōcurrenti
bus naturaliter: q̄ qđ eſt naturaliter eſt vt freq̄n
ter. quod autē accidit / caſuale et ſecundariū eſt.
❡ Si dicat q mutatio localis actiui ⁊ paſſiui de
nouo ſemp req̄rit nō tū p ſe ſed p accidēs. Dicē=

dũ ꝙ ad mouendũ de nouo reqrit̃ mutatio actiui vel paſſiui. Sed ad mouẽdũ abſolute non reqrit̃ mutationis approximatio: ſed reqrit̃ preſentia ⁊ ꝓximitas ꝑ ſe ſicut ſemꝑ. Minoris ꝓbatio cõtra ſufficit: qꝛ ſcʒ naturaliter ſemꝑ ⁊ de neceſſitate ſic eſt vt oẽs dicunt. Quod autem alij ſemꝑ addunt ꝙ nec diuina virtute aliter eſſe poteſt puta ꝙ ſit volitio ⁊ nõ cognitio: ſicut nec appetere naturale ſiue cognoſcere ſeparato: qꝛ volitio eſt effect⁹ formalis intellectionis queʒ deus non poteſt facere ſine cauſa formali. dicit̃ vero effect⁹ formalis: qꝛ reſultat ex illa ſine noua efficientia. ❡ Et qꝛ itel lectio non eſt ſolũ cauſa efficiens: ſed ſpecificans et menſurans non videt̃ bene dictũ. Nam contra ad primũ nõ eſt ſimile: qꝛ cognitio ſeparata ſine qua nulla virtute poteſt eſſe naturale appetere non eſt cognitio itelligẽtie create ſine qua de⁹ poteſt mouere oẽm appetitũ naturalẽ: ſed eſt ipſa cognitio dei que oĩa dirigit in ſuũ finẽ oĩm prima totalis ⁊ ſufficiẽs cauſa ſine qua nulla. Iſto autem modo non ſe habet cognitio cõiuncta ad appetere ꝯiun ctum. Secundũ etiã nõ valet: qꝛ effectus formalis ſemꝑ ẽ in eodẽ ſubiecto cũ ſua ꝑ ſe cauſa: qꝛ ef fectus formalis eſt ꝑ informare ſue eſſe. Unde ſi illa nõ informat nõ habet effectũ formalẽ ⁊ ꝑ cõſequens illi ſubiecto quod nõ informat nõ dabit effectũ formalẽ ❡ Itẽ nõ poteſt de⁹ facere cauſam formalẽ in ſuo ſubiecto naturali qn̄ cõſequit̃ eã ſicut effect⁹ formalis: ſicut ſi faciat de⁹ albedinẽ ſine ſubiecto quã nõ ꝯſequit̃ eſſe albũ: qḋ eẽ eſt albedine informatũ: tñ nõ põt facere albedinẽ in ſubiecto vt videt̃ ꝙ nõ ſit illud albuʒ: ita nec põt facere cognitionẽ in itellectu ſine volitione in volũtate. ſi eſſet effect⁹ formalis licʒ forte itellectionẽ ſeparatã nõ cõſeqret̃ volitio: ſed illud eſt falſum. ergo ⁊ primũ. Per qḋ etiã videt̃ ꝙ in xp̃o nõ põt eſſe aĩa in corp⁹ qn cõſequat̃ ꝓpriũ exiſtere/ ſi ſit effect⁹ formalis. ſicut ⁊ oẽs concedunt. Per hãc etiã rõnẽ apparet ꝙ ĩproprie dr̃ deſcẽſus deorſum eſſe effect⁹ formalis grauitatis: qꝛ grauitas põt eſſe ſine illo. ❡ Tertiũ etiã qḋ dicit̃ de ſpecificãte et mẽſurãte nõ valet: qꝛ ſicut deus eſt primũ agẽs: ita ⁊ primũ mẽſurãs et ſpecificãs. ſed ꝑ hoc ꝙ eſt primũ agẽs ipſe põt ſupplere vicem oĩs eſſe agẽtis ⁊ oĩs ſpecificãtis ⁊ mẽſurantis: qꝛ oĩa cõſtituit in mẽſura ⁊ ſpecie: ⁊ ipẽ eſt prima menſura oĩm. oẽm etiã cauſalitatẽ quã habet obiectũ ⁊ cognitio ſup volitionẽ cũ ſit extrinſeca differẽs eſſentialiter a ſubiecto/ ſiue ſit agẽs/ ſiue finis/ ſiue exẽplar de⁹ põt ſupplere. vnde videt̃ poſſibile de potẽtia dei ſʒ nõ nature: ⁊ illḋ ſufficit ad ꝓpoſitũ. ❡ Si dicat̃ ꝯtra minorẽ ꝙ volũtas trahit̃ ab appetitu ſenſitiuo nõ exiſtẽte iudicio intellectus vel cõtrario. ⁊ ſic nõ de neceſſitate ⁊ ſemꝑ requiritur. ❡ Dicendũ ꝙ qñ caro cõcupiſcit aduerſus ſpm̃/ nichilominus oportet illã cognitionẽ quã immediate ſequit̃ volitio eſſe in intellectu licet illa variet̃ ſcḋm iudiciũ ſenſus frequẽter. ❡ Scḋa conclu ſio eſt ꝙ cognitio poteſt accipi vt quoddã bonum ꝑ ſe cognitum ⁊ amatũ et ſic ipſa poteſt eſſe per ſe obiectum: ſed tunc eſt obiectum non vt eſt cognitio ſed vt eſt aliqḋ cognitũ ⁊ amatũ ſicut dictũ eſt in ſolutione ad ſecundũ argumentũ prime opinionis. Et ſic beatitudo ſubiectiue eſt ꝑ ſe ſecũdario deſideratũ. ſed beatitudo obiectiue eſt ꝑ ſe primo ſicut ꝓbat ſecundũ argumentũ p̃me opi

2. ꝯcluſio,

nionis. ❡ Tertia cõcluſio eſt ꝙ cognitio põt cõſiderari vt ratio bonitatis alicui⁹ ſicut eſt in moralib⁹. que habẽt bonitatẽ ex conformitate ad rationẽ rectã. ⁊ ſic cognitio eſt de ꝑ ſe obiecto volũtatis. Appetere eñ bonũ virtutis eſt appetere aliquid conforme rationi recte. Et ſic rectitudo rationis cadit in ratione formali obiecti. ❡ Quarta cõcluſio eſt magis ad intellectũ q̃ſtionis. ꝙ cognitio boni amati qḋ habet bonitatẽ ex ſe nõ i ordine ad rationẽ nõ eſt de ꝑ ſe obiecto voluntatis. et iſta cõcluſio directe ꝓbat̃ ꝑ oẽs rationes ſecunde opinionis ⁊ iſte/ ad cuius ꝓbationẽ ſufficiant.

3 cõcluſio

4 ꝯcluſio

❡ Ad rationẽ principalẽ in oppoſitũ dicendũ ꝙ appetibilia nõ diſtinguunt̃ ꝑ illud eſſentialiter et formaliter: ſed ꝑ hoc ꝙ formaliter ſe habent ſicut maius ⁊ min⁹ cõtractum: qꝛ obiectũ appetit⁹ ſenſitiui nõ eſt niſi bonũ ſenſibile. volũtatis vero intelligibile. appetitus ꝟo naturalis nature ſaluatio tantum/ vel aliquid hmõi.

Diſtinctio. x.

Circa decimã diſtinctionẽ q̃ritur vnũ tantũ ſcʒ: vtrum chriſtus ſcḋm ꝙ hõ ſit ꝑſona. Et videt̃ ꝙ ſic. qꝛ xp̃s ſm ꝙ homo eſt adoptat⁹: ſed adoptatio eſt ꝑſone nõ nature. ergo ⁊c. ❡ Contra. xp̃s ſm ꝙ hõ eſt predeſtinat⁹: ſed p̄deſtinatio eſt nature nõ ꝑſone. ergo ⁊c.

Queſtio vnica,

Pr̃ ut. pꝫti diſtc. q. i.

❡ Reſponſio. Hic ſunt due opiniones. Prĩa hʒ tres articulos. Prim⁹ ẽ de reduplicatiõe. Secũdus de adoptatiõe. Terti⁹ de p̄deſtinatione. Primus hʒ tres ꝯcluſiões. Prima de natura hui⁹ implicationis ſm ꝙ. Hec iplicatio ſm ꝙ ſi ꝓprie ſumat̃ iportat cauſam iherẽtie p̄dicati ad ſubiectũ qḋ põt eſſe dupli͛: qꝛ qñcũqꝫ denotat ſolũ cauſam remotã ad quã nõ ex neceſſitate ſeqt̃ effect⁹. p̄exigit̃ tñ neceſſario ad effectũ. vt ſi dicat̃/ ꝙ xp̃s ſm ꝙ hõ eſt p̄deſtinat⁹: qꝛ eſſe hoĩem nõ eſt p̄cĩa cauſa vel rõ q̃re eẽt p̄deſtinatũ ꝯpetit xp̃o: alioqn oĩs hõ eẽt p̄deſtinat⁹ ſicut ⁊ xp̃s neceſſe ẽ xp̃m eẽ hominẽ ad hoc ꝙ ſit p̄deſtinatus. Qñqꝫ ꝟo denotat cauſam primã ad quã neceſſario ſeqt̃ effect⁹: ſed cũ dr̃ ꝙ ſor. ſm ꝙ hõ eſt riſibil̃. Silr ĩ ꝓpoſito cũ dr̃ xp̃s ſm ꝙ hõ. hec iplicatio ſi ꝓprie ſumat̃ debʒ denotare cauſaʒ iherẽtie p̄dicati ad ſubiectũ: cauſam dico primã vl̃ remotã. ⁊ qꝛ noĩe hoĩs iportat̃ ſuppoſitũ hñs talẽ naturã: ꝑ hoc poſſet videri alicui ꝙ ſufficiẽter iporteť ꝑ iplicationẽ cauſa iherẽtie p̄dicati cũ ſubiecto rõne cuiuſcũqꝫ eoꝝ: ſcʒ ratione ſuppoſiti vel nature. Ideo cõſiderandũ eſt ſcḋo ꝯcret⁹ poſit⁹ in p̄dicato vel q̄cũqꝫ iplicatiõe circa ſubiectũ tenet̃ formalit̃ ꝓ natura ⁊ nõ materialit̃ ꝓ ſuppoſito. nõ ꝙ t̃min⁹ cõcret⁹ vnq̄ ſupponat formalit̃ ꝓ natura in recto ex q̄cũqꝫ parte ponat̃ qꝛ tũc talis ꝓpõ eẽt falſa: vt ſi dicat̃ ſor. ẽ hõ vel ſor. ſm ꝙ hõ ẽ rõnalis. tũc ei eẽt ſenſ⁹ ſor. ẽ hũana natura: vel ſor. ſm ꝙ hũana natura ẽ rõnalis: ſed ꝓ tãto dr̃ teneri formalr̃ ex pte p̄dicati vel iplicatiõis magis q̄ ex pte ſubiecti: qꝛ qñ t̃min⁹ cõcret⁹ ponit̃ ex pte ſubiecti magis accipit̃ ſm id qḋ ẽ aliqḋ i ſe: q̄ ſm id qḋ ẽ hñs aliquã naturam: vt ſi dicat̃ albũ currit album ſtat. ibi magis ꝓ eo qḋ eſt aliqḋ in ſe ſubſiſtẽs: q̄ ſm qḋ eſt hñs naturã talẽ: ſcʒ naturã albedinis q̄uis eñ nõ poſſit verificari ꝓpoſitio niſi currẽti inſit albedo: tamen albedo nõ eſt cauſa q̃re curſus inſit ſubiecto

vnde ⁊ non album poteſt currere:ſed qñ ponit᷑ ex
parte p̄dicati vel cũ iplicatione: vt dicẽdo homo
eſt albus. vel fortes ſcḋm ꝙ alb⁹ diſgregat. et ſic
predicatũ non cõuenit ſubiecto niſi vt habens ta
lem naturã:ita ꝙ qñ eſt implicatio natura eſt cau
ſa quare p̄dicatũ eſt in ſubiecto. ❡ Secũda ꝯclu
2. ꝯcluſio. ſio eſt applicare ad ꝓpoſitũ:q2 iſta eſt ſimpliciter
falſa/ xp̄s ſm̄ ꝙ homo eſt pſona. q2 iplicatio ipoꝛ
tat cauſaꝫ p̄dicati iherẽdi cũ ſubiecto. Q̄tũ ad na
turã p terminũ iplicationis ipoꝛtatã. Nunc autẽ
eſt ita ꝙ natura ipoꝛtata p hoc nomen homo/nõ
eſt cauſa remota vel ꝓpinqua quare xp̄o cõpetit
eſſe pſonã. ergo iſta eſt falſa/ xp̄s ſm̄ ꝙ homo eſt
pſona. Maioꝛ patet ex his q̄ ſunt declarata. Mi-
noꝛ de ſe manifeſta eſt:et p eandẽ rationeꝫ iſta eſt
falſa/xp̄s ſm̄ ꝙ homo eſt deus. ❡ Tertia cõclu-
3. cõcluſio ſio eſt ipſoꝝ q̄ hic dicũt ꝙ iſta ſit falſa/ xp̄s ſm̄ ꝙ
hic homo eſt de⁹ vel pſona. q2 ꝓnomen non demõ
ſtrat ſuppoſitũ hois niſi ꝓut impoꝛtat᷑ noīe hois
vnde addito ꝓnoīe nõ iplicat᷑ niſi qḋ pri⁹ iplica-
bat᷑:ſed demõſtrat᷑ implicatũ qḋ pri⁹ non demon
ſtrabat᷑. Implicatũ qḋ prius ꝓpter qḋ ſi dico xp̄s
ſm̄ ꝙ homo eſt hoc vel illud: nõ implicat᷑ niſi hu
manitas. dicẽdo xp̄o ſm̄ ꝙ hic hõ/nõ implicat᷑ niſi
hec h̄ũanitas ⁊ nõ ſuppoſitũ pluſq̄ p̄⁹. ❡ Si di
cat᷑ ꝙ aliq̄d cõpetit aiali inq̄tũ eſt hoc aial· puta
rationale qḋ nõ cõpetit ſibi inq̄tũ eſt aial abſolu
te/puta eẽ ſẽſibile. ❡ Dicẽdũ ꝙ verũ eſt:nõ q2 re-
duplicatio ad inferi⁹ ipoꝛtat ſuppoſitum:⁊ facta
ad ſuperi⁹ ipoꝛtat naturã: ſed q2 facta ad ſuperi⁹
ipoꝛtat naturã in cõi. facta ad iferi⁹ ipoꝛtat eã in
particulari. ſpecies autẽ abũdat a genere in diffe
rẽs ⁊ indiuiduũ a ſpecie. vnde aliq̄d cõuenit p ſe
inferioꝛi qḋ accidit ſuperioꝛi. vnde ⁊ aliq̄d con-
uenit humanitati chꝛiſti ſm̄ ꝙ hec ſibi nõ conue
nit ſm̄ ꝙ humanitas :ſed hoc nõ eſt ꝙ humanitas
⁊ hec humanitas differãt quaſi vnũ dicat naturã
⁊ alterũ ſuppoſitum:q̄ duo ſunt diſparata:⁊ nõ ſe
habent ſicut ſuperi⁹ ⁊ inferi⁹. humanitas auteꝫ ⁊
hec humanitas nõ differũt niſi ſicut ſuperi⁹ ⁊ infe
rius. Et ſimilit᷑ homo ⁊ hic homo: vnde ſicut hic
dicit ſuppoſitũ ita homo: niſi ꝙ homo eſt ſuperi⁹
ſicut indiuiduũ vagũ:hic homo inferi⁹ ſicut indi
uiduũ ſignatũ. Si ergo ſm̄ ꝙ hõ reduplicat ſup-
poſitũ gr̄a nature tñ. ergo ſm̄ ꝙ hic homo redu-
plicat gr̄a nature nõ ſuppoſiti:ſed reduplicat gr̄a
nature ſingularis:illud aũt gr̄a nature vniuerſa-
lis. ❡ Quantũ ad ſecundũ de adoptione ponũt
Duꝫ. q. 2. huius diſ. alias tres cõcluſiones. Prima talis eſt q̄d ſit de
ratione adoptionis in hũanis. Ubi ſciẽdũ ꝙ ado
ptio eſt extranee pſone in filiũ aut nepotẽ aut de-
inceps legitima aſſumptio. Et ſm̄ hec/ tria ſunt
in adoptione humana. Unũ ex parte adoptantis
ſcꝫ ꝙ ex gr̄a aſſumat vel adoptet. Aliud ex parte
adoptati:ſcꝫ ꝙ fiat ex non filio fili⁹. Tertiũ eſt ex
parte effect⁹ ⁊ finis:q2 nõ habẽti ius in ſucceſſiõe
hereditatꝫ dat᷑ ius p adoptionẽ ❡ Sũt etiã alia
tria i adoptione hũana. Primũ eſt ꝙ adoptãs nõ
eſt principiũ eſſendi adoptato. Secũdũ eſt ꝙ ado
ptatus ante adoptionẽ non erat in poteſtate ado
ptãtis: ꝓpter qḋ dicit᷑ ꝙ adoptatio eſt aſſumptio
extranee pſone. Tertiũ eſt ꝙ adoptat⁹ non ſucce-
dit in hereditatẽ adoptantis niſi diſcedente ado
2. cõcluſio ptante. ❡ Secunda cõcluſio eſt cuius ſit adopta
re in diuinis: vbi dicunt ꝙ toti trinitati conuenit
adoptare. ſm̄ rem quo ad ꝑmas tres conditio
nes: ſingulis autẽ pſonis quo ad aliquam appꝛo-
priationẽ: ſed q̄tũ ad tres vltimas non conuenit.
Primum patet: q2 gratuita aſſumptio ad partici
pationẽ hereditatis pſone nõ habentis ius in he
reditate eſt adoptatio. ſed talis aſſumptio creatu
re fit a deo et a tota trinitate. ḡ trinitas adoptat
creaturã. Maioꝛ patet ex dictis. Minoꝛ declara
tur: q2 hereditas diuina eſt p quã deus p ſeipſum
eſt diues et beat⁹: ſicut hereditas cuiuſlibet eſt p
quã ipſe ditat᷑. hec autẽ hereditas diuina eſt frui-
tio qua ſeipſo fruit᷑ videndo ſeipſum et amando.
ad hãc autẽ nulla creatura poteſt ptingere ex na-
turalibus: nec habet ius ad hoc ptingendi ex cõ-
ditione ſue creationis. accipit autẽ hic ius p gra
tiaꝫ quã de⁹ ei dat vt habeat beatitudinẽ et mere
at᷑ ⁊ ad eã attingat ſm̄ illud quod dicit᷑ Roñ. 6.
Gratia dei vita eterna. quare ⁊c. Et q2 indiuiſa
ſunt opera trinitatis: ideo toti trinitati indifferẽ-
ter cõpetit adoptare creaturã. Nichilominꝰ com
petit quibuſdã pſonis ſingulariter ſm̄ appꝛopria
tionẽ. patri quidẽ vt actoꝛi: filio vt exẽplari ⁊ ali-
quo modo vt agenti inſtrumẽtali: ſed ſpiritui ſan
cto vt imprimẽti formalẽ pfectionẽ p quam ado-
ptamur in filios dei. Patri quidẽ vt actoꝛi: q2 in
humanis ſolius patris eſt adoptare. Filio xp̄o vt
exemplari: q2 cuius filiatio naturalis ſm̄ diuinã
naturam: ⁊ adoptio ſm̄ humanã eſt exemplar no
ſtre adoptionis. et etiã quo ad humanã naturam
cauſa inſtrumẽtalis media: q2 p eum deus pater
multos filios in gloꝛiã adduxit. Per ſpiritũ aũt
ſanctum appꝛop̄ate datur nobis gratia p quam
formaliter efficimur filij adoptiui. Et ſic patet ꝙ
q̄tum ad tres pꝛimas cõditiones adoptionis cõ
petit toti trinitati adoptare creaturam ſcḋm rem
ſingulis autem perſonis ſcḋm aliquã appꝛopria-
tionem. ❡ Quantũ ad alias tres ꝓprietates nõ
competit deo adoptare creaturã: q2 oīs creatura
a deo eſt contra pꝛimã conditionẽ. eſt etiã ſub po-
teſtate dei contra ſecundã. Participat etiam he-
reditatẽ diuinã deo nõ derelinquente. ❡ Ratio
pꝛimi eſt: q2 in humanis ex eo ꝙ aliq̄s ex alio na-
ſcitur habet ius in hereditate: et ideo non poteſt
adoptari niſi extranea pſona: ſed ex quo aliq̄s ha
bet eſſe a deo p creationẽ nõ cõpetit ſibi ius in he
reditate celeſti: ſed opoꝛtet ꝙ ad eã p gratiã ado-
ptetur. ❡ Ratio ſecundi: quia vniuerſalitatẽ po-
teſtatis diuine nichil ſubterfugit: ⁊ ideo ſimilitu
do inter adoptationem diuinaꝫ ⁊ humanam non
attenditur in pꝛima poteſtate ſed in paterna ſuc-
ceſſione: ❡ Ratio tertij eſt: q2 bona tẽpoꝛalia ad
que quis adoptatur adoptatõne humana nõ poſ
ſunt ſimul a pluribus poſſideri: ideo null⁹ poteſt
ea percipere niſi ſuccedens decedenti: hereditatẽ
autẽ beatã poſſunt ſimul oẽs ex integro pcipere
ſine detrimento patris ſemper viuentis. et ſic pa-
tet ſcꝫ cuius ſit adoptare. ❡ Tertia concluſio eſt 3. cõcluſio
cuius ſcꝫ ſit adoptari quia ſolius creature intel-
lectualis: cuius ratio eſt. q2 ſola illa creatura põt
adoptari a deo que eſt capax gr̄e et gl̄ie. Gl̄ia eñ
eſt hereditas ad quã adoptamur p gratiã: ſꝫ ſola
creatura itellectualis hõ ſcꝫ vel angel⁹ eſt capax
gratie et gloꝛie eo ꝙ ſola ad ymagineꝫ dei creata
eſt. igitur ſola creatura intellectualis poteſt ado-
ptari nec tñ oīs adoptatur ſed ſolũ ille de quibus
dicit apoſtolus Roma. 8. Quos preſciuit et p̄de-
ſtinauit conformes fieri ymaginis filij ſui. de xp̄o

Durā. vbi ſupra. q. 3.

autem vtrū poſſit dici filius adoptiuus dictū fuit ſupra diſtinctione. 4. ¶ Quantū ad tertiuʒ ponūt idem que prius alias tres concluſiones. ¶ Prima eſt de differentia predeſtinationum xp̄i ⁊ noſtra: q2 i xp̄o fuit duplex predeſtinatio. Una qua p̄deſtinata fuit natura humana vniri perſone diuine. Alia qua xp̄s ſm q̄ hō predeſtinat⁹ fuit ad gloriam ſm primā predeſtinationē: verum eſt dicere filius dei eſt homo et homo eſt fili⁹ dei: ⁊ ſic homo dicitur filius dei naturalis. Secundū autē ſecundā predeſtinationem filius dei inq̄ntū homo factus eſt filius adoptiuus vt dictū fuit ſupra diſtinctione. 4. In nobis autem eſt ſola vna predeſtinatio ſcʒ qua efficimur filij adoptiui. ¶ Rurſus i predeſtinatione xp̄i et noſtra duo ſunt attendēda. Unum eſt actus dei predeſtinantis. Aliud eſt effectus ⁊ res p̄deſtinationis. ¶ Secūda cōcluſio eſt de cauſalitate p̄deſtinatiōis quo ad actū: q2 ſi cōſiderek p̄deſtinatio xp̄i et noſtra q̄ntum ad actū p̄deſtināti: ſicut vna non eſt cauſa alterius: q2 idē nō eſt cauſa ſuiipſius: ſʒ eodē actu diuino p̄deſtinatus eſt xp̄s ⁊ nos: ergo p̄deſtinatio non eſt cauſa noſtre p̄deſtinationis. ¶ Tertia concluſio eſt de cauſalitate ipſius quo ad terminū et effectum: q2 ſi vtraqʒ predeſtinatio cōſideretur quo ad terminum et quo ad effectum cum effectus ⁊ terminus noſtre predeſtinationis ſint gratia et gloria ⁊ adoptio filiorum: ſic dicendū eſt q̄ vtraqʒ p̄deſtinatio xp̄i eſt cauſa noſtre predeſtinationis et efficiēs et exēplaris: q2 inq̄ntū xp̄s exiſtēs de⁹ eſt homo per gratiaʒ vnionis de qua eſt prima xp̄i p̄deſtinatio et inq̄ntum eſt plenus gratia et pfect⁹ in gloria. de quo eſt ſecunda eius predeſtinatio eſt cauſa efficiens et exēplaris noſtre predeſtinationis. Nā ſicut ptʒ de cauſa efficiente cauſa meritoria aliquo mō hʒ rōnem cauſe efficientis reſpectu p̄mij qd̄ debetur merito: ſed xp̄s inq̄ntum deus et hō plen⁹ grā fuit cā meritoria noſtre ſalutis. ergo fuit cauſa efficiens ſm hunc modū. Fuit etiā exēplar: q2 ſicut ipſe per primā ſuā predeſtinationeʒ eſt filius naturalis: ita nos per predeſtinationem efficimur filij adoptiui: ⁊ ſic predeſtinatio xp̄i eſt exemplar alterius rationis et excedens p̄deſtinationem nr̄aʒ ſicut et xp̄s per ſecundā predeſtinationē eſt plen⁹ gratia et perfectus in gloria ſicut nos p p̄deſtinationē noſtrā de plenitudine cuius percipim⁹ gratiam et gloriā et ſic xp̄s exemplar eſt noſtre p̄deſtinatiōis: excedēs q̄dē ſed non alterius rationis ſm ſpeciem: q2 habitus gratie et glorie in ipſo et in nobis ſunt vni⁹ ſpeciei.

Secunda opinio.

¶ Secunda opinio hʒ tres articulos. ¶ Primus de implicatione illa. ¶ Secundus de p̄deſtinatione. ¶ Terti⁹ de obiecto predeſtinationis. ¶ Quantū ad primū ſunt quattuor concluſiōes. ¶ Prima q̄ xp̄s ſm q̄ hō non eſt deus. Quis eñ hō ſit ſuppoſitum tñ reduplicat ſuppoſitū non materialiter: ſed formaliter id eſt non gratia ſuppoſiti ſed nature ſi nix inq̄ntū alba diſgreget nō eſt ſenſus q̄ hoc ſit grā ſubiecti ſed gratia forme. propter quod quandocunqʒ natura importata per nomen reduplicatum non eſt cauſa per ſe ratio inherētie predicati ad ſubiectū ppoſitio eſt falſa. ſicut ſi dicā q̄ hō inq̄ntum albus ē riſibilis falſa: lʒ hō p ſe ſit riſibilis: q2 accidit albo vt album eſt: q2 igitur eſſe deū nō conuenit p ſe humanitati: lʒ p ſe conueniat habenti humanitatem ideo eſt falſa iſta xp̄s ſm q̄ homo eſt deus.

¶ Secunda concluſio eſt q̄ xp̄s ſm q̄ homo non eſt perſona ⁊ p idem patet: q2 ſicut hūanitas nulli eſt ratio diuinitatis: ita nulli pſone non eſt rō pſonalitatis ſm q̄ hō non eſt pſona lʒ ſit pſona diuina et humana: nō tamē ab humanitate trahit aliquā pſonalitatē ſicut oīs ali⁹ hō poteſt dici pſona ſm q̄ hō inq̄ntum humanitas ceteris hoībus eſt cauſa et ratio ſubſiſtendi quod non eſt in hoīe xp̄o.

¶ Tertia concluſio eſt: q̄ xp̄s ſm q̄ hō nō eſt indiuiduū: q2 lʒ humanitas ſit quoddā indiuiduuʒ q2 tñ xp̄s nō eſt humanitas ſed habēs humanitatem: ideo ſm q̄ homo non eſt idiuiduū ſed habēs indiuiduū. Et ſi dicak q̄ ſm q̄ hō eſt aliquid non vniuerſale. ergo particulare ⁊ ſingulare. nec ē fallacia accidētis: Quis homini accidat vniuerſalitas vel ſingularitas: q2 ſimiliter accidit animali ſanū et egrū. q̄cquid tamen eſt animal oportet q̄ ſit ſanū vel egrum: et ita quicquid eſt aliq̄d opʒ q̄ ſit vniuerſale vel particulare ſiue p accñs. Et dicendū q̄ xp̄s ſm q̄ hmo eſt aliquid. i. habēs aliquid ſicut agens ſm q̄ agēs eſt aliquid: q2 eſt habens paſſum: et eſſe patrem ē eſſe aliquid q2 ē eſſe habens filium. Et ſilr xp̄s ſm q̄ homo eſt habēs humanitatem: et p ɔñs eſt habens indiuiduū: ſed non propter hoc eſt idiuiduū: q2 nec eſt hūanitas

¶ Quarta concluſio q̄ xp̄s ſm q̄ hic hō vel iſte homo eſt deus pſona et indiuiduum: q2 ad veritatē reduplicationis ſufficit alterū reduplicatoꝝ eē cauſam p̄dicati. Nec opʒ q̄ vtrūqʒ ſiue ſit formaliſ ſicut hō ē rōnalis ſiue materialis ſicut hō ſʒ q̄ hō ē corpore⁹ vel mortalis: q2 ꝗ hic hō dicit tam naturam q̄ȝ ſuppoſitū. Quis natura humana non ſit ratio eſſendi ita ſuppoſitum tñ eſt ratio illorum ⁊ ideo hoc ſufficit. Et ad illud qd̄ fuit inductū contra in tertia concluſione primi articuli alteri⁹ opinionis. Poteſt dici ſuſtinendo cōmune dictū q̄ cū dico iſte hō vel hic homo pnomen ex ſe habet q̄ demonſtret: ⁊ q2 demonſtratio pprie eſt ſuppoſiti inde eſt q̄ pnomē demōſtratiuū ex ſe reſpicit ſuppoſitū: ſed ex noīe hʒ q̄ demonſtret ſuppoſitū talis vel talis nature: et ſic cuʒ dico xp̄s ſʒ q̄ hic homo vel iſte homo reduplicak ſuppoſituʒ gratia nature humane nō diuine ex vi noīs: ſed gratia ſuppoſiti ex vi pnoīs: ⁊ ex hac pte ſufficiēter verificak pſeitas. Unī qñ dicik q̄ pnomen nō demōſtrat niſi qd̄ importak noīe hoīs. verū eſt quo ad naturaʒ: ſed quo ad ſuppoſitū non oportet. Quis iſta ſolutio ſit debilis ⁊ argumentū ſit difficile.

Tertiū dictum hui⁹ opi.

¶ Quantū ad ſecundū de p̄deſtinatiōe ſunt tres concluſiones. ¶ Prima q̄ xp̄s ſm q̄ hō eſt p̄deſtinatus: q2 humanitas eſt ratio predeſtinatiōis non quidem p̄ciſa q̄ cōuenit oī et ſoli ſicut hō ſm q̄ hō eſt riſibilis: q2 ſic oīs hō eſſet p̄deſtinatus et null⁹ angel⁹ qui eſt non hō: ſed q2 humanitas ē ſibi ratio neceſſaria: q2 non eſt capax p̄deſtinationis ſm q̄ deus: ſed ſolū ſm humanitateʒ ſicut eſt albus ſm q̄ q̄ntus: q2 eſt ſuſceptiuus albedis niſi p q̄ntitatē q̄ tñ eſt indifferens ad album ⁊ nigrum ¶ Secunda concluſio eſt q̄ ipſe eſt p̄deſtinat⁹ ſʒ q̄ hic homo vel iſte homo: q2 ſi non ſit reduplicatio niſi vt prius. adhuc magis conuenit p̄deſtinatio nature: vel eſt hec hūanitas q̄ȝ vt ē humanitas abſolute. ſi autē reduplicat ſuppoſitū ſimul ⁊ naturā: tūc gratia nature eſt vera: q2 ſufficit q̄ ſit p ſe ratione alterius plurū in reduplicatione contentoꝝ. ¶ Tertia cōcluſio eſt q̄ p̄deſtinatio xp̄i

eſt conformis noſtre reſpectu gratie habitualis
et glorie:ſed ſingularis ratione gratie vnionis ⁊
cauſa noſtre extremitatis finaliter meritorialis
vt dictũ eſt. ¶ Quantũ ad tertiũ de obiecto p̄de=
Tertiũ di ſtinationis vtrũ ſit idẽ cum obiecto formali ele=
ctũ huius ctionis:⁊ qꝫ predeſtinatio eſt actus intellectus et
opi, electio voluntatꝭ ideo hoc eſt querere vtrũ intellectꝰ
voluntatꝭ ⁊ voluntas ſit vnũ et idẽ obiectũ forma
le. ¶ Circa quod tria ſũt videnda. ¶ Primo de
obiecto intellectus. ¶ Secũdo de obiecto volũ=
tatis. ¶ Tertio de differentiis et ꝯuenientia iſto=
rum ad inuicẽ. ¶ Quantũ ad primũ dicũt q̄dam
ꝙ obiectũ itellectus eſt verũ. vnde verũ et falſum
ſunt in intellectu:qꝫ actꝰ intellectus eſt per motũ
rerũ ad alam ꝓ hoc ſcꝫ ꝙ ſuũ obiectũ ſit in anima
¶ Sed cõtra:qꝫ obiectũ preintelligitur actui po
Obĩcitur tentie paſſiue ⁊ non ꝑ actum eiꝰ conſtituitur. Vñ
ꝯtra opi. non bene dicitꝰ ꝙ genus et ſpecies ſiue ſecũde intẽ
tiones que ſunt quedã conſtituta ꝑ intellectũ ſiue
per actũ intellectus ſint obiecta itellectus nec ꝙ
ens viſum ſit obiectum viſus cum per viſionẽ ſi-
at ens viſum. et ita cũ verum ſit adequatio rei ⁊
intellectꝰ ⁊ conformitas conſequens intellectio
nem per conſequẽs nõ põt eſſe formalis et prima
ratio ſui obiecti. ¶ Solutio:qꝫ prima ⁊ formalis
ratio obiecti debet eſſe vniuerſaliſſima ſicut obie
ctum viſus non eſt albũ vel nigrum ſed color vel
lux. Unde cũ ratio entis ſit prior q̄ ratio veri nõ
debet dici verũ prima ratio formalis intellectꝰ q̄
.2. opinio contrahit rationem entis. ¶ Secunda opinio eſt
ꝙ obiectũ intellectus eſt ens ſm ꝙ ens indetermi
nate et abſolute acceptũ:qꝫ illud ſub rõe cuiꝰ om
nia alia obĩciunt potẽtie eſt prima ratio ⁊ forma
lis illius potentie. ſic autẽ eſt hic ꝙ primũ ꝙ de re
occurrat eſt entitas et confuſa prius q̄ diſtincta
Obĩcitur primo phiſicorũ. ergo ⁊c. ¶ Contra hoc autẽ ar=
ꝯtra opi. guitur ſic:qꝫ ſm ꝙ aliquid cadit ſub rõne obiecti
ſic a potentia apprehenditur. Unde ſi obiectum vi=
ſus eſt color vel lux que equatur participant hãc
naturã equaliter ſunt viſibilia:qꝫ inequaliter ſm
plus et minus. Cum ergo dicunt ꝙ ens indeter=
minatũ eſt obiectũ intellectꝰ:aut intelligũt de in-
terminato ⁊ indeterminabili ſicut eſt deus:⁊ ſic
conſtat ꝙ deus non eſt primũ obiectũ ſicut nec pri
mum cognitũ. Aut de eo quod eſt cõe decẽ predi
camentis ⁊ ſic equatur vel priꝰ cognoſceremꝰ ſub
ſtantias ſeparatas que non minus ſunt in genere
entis et ſubſtantie q̄ materiales ſubſtantie:aut
prout eſt cõe enti in anima et extra:⁊ ſic idem qꝺ
prius. nec cognoſceremꝰ ens in anima per ens ex=
tra nec immateriale per materiale:ſicut nec albũ
.3. opi. q̄ eſt per nigrum. ¶ Ideo eſt tertia opinio ꝙ obiectũ
ſcti. Tho. intellectus coniuncti eſt quidditas materialis in
.i. parte tellectus vere ſeparati ens ſm ꝙ ens. Primũ pa
tet per Ariſtotelem .3. de anima. vbi dicit ꝙ q̄cq̄d
eſt habentium ſpeciem in materia eſt propriũ ob=
iectum intellectꝰ noſtri. ¶ Itẽ intellectꝰ cõiũctꝰ
nichil intellexit niſi ꝑ fantaſmata repreſentatum
vel inde deductũ vnde intelligentẽ neceſſe eſt fan
taſmata ſpeculari:ſed per illud nõ repreſentatur
directe niſi aliq̄d materiale. ergo ⁊c. ¶ Secũdũ
ꝓꝫ:qꝫ ſubſtantia ſeparata ſeipſa mouet intellectũ
alteriꝰ:ſicut ibã ſenſibilẽ mediãte q̄litate ſenſibili.
Cũ autẽ intellexit ſe mouet a creante ſicut graue
a generante ⁊ ſic ens ſm ꝙ ens eſt eius obiectum
Si dicatur ꝙ intellectꝰ cõiunctus ⁊ ſeparatꝰ ẽ viꝰ

rõnis ⁊ ꝑ ꝯñs obiectũ. Dicẽdũ ꝙ nõ opꝫ nõ ſolũ
potentie ſed nec habitꝰ vnius eſſe vnam rationeꝫ
obiecti:qꝫ nõ eſt vniꝰ rationis motus ſubiectũ in
phiſica nec ens in metaphiſica:⁊ ſic dicemꝰ ꝙ figu
rabile differẽtie hꝫ obiectũ figuratim magis cõ=
tractum:qꝫ ſolũ illꝺ qꝺ põt mollificare. ſeparatum
ꝓ a differẽte qꝫ põt a pluribus figurari hꝫ obie=
ctum latiꝰ ſicut in ꝓpoſito. Si dicatur ꝙ potentia
non ſe extendit vltra obiectũ:nec ꝑ ꝯñs intellectꝰ
coniunctꝰ poſſet cognoſcere aliquo modo deum.
Dicendũ ꝙ non opꝫ qꝫ ꝑ accñs obiectũ vel ſecũ=
dario cognoſcitur ꝑ obiectũ ꝓmũ:vt ſbã per accñs
q̄tum ꝑ quale a ſenſu exteriori. Et ſilr quidditas
imaterialis q̄rtũ cognoſcitur hoc eſt ꝑ materialem
Si dicatur ꝙ obiectũ habitꝰ nõ excellit obiectũ po
tentie et ens ſm ꝙ ens eſt obiectũ metaphiſice ⁊
intellectꝰ coniũcti. Dicẽdũ ꝙ obiectũ habitꝰ po=
tentie diſcurſiue põt eſſe abſtractiꝰ prio obiecto
potẽtie q̄ ex vno diſcurrit i aliud ⁊ p̄ria diſcurſiõe
põt formare ſimpliciorẽ cõceptum q̄ a principio.
Sed iſta opinio nõ videtur vera primo ꝙ dicit ſub=
ſtantiã ſeparatã ſeipſam mouere ad itelligere fa
ciendũ aliã ſicut materialia mouẽt ad cognoſcere
faciendũ ꝑ q̄titatẽ. qꝫ vnꝰ angelꝰ non formatur ab
alio nec tranſmutatur ¶ Preterea angelus infe
rior non moueret ſuperiorẽ niſi ꝑ quoddã aliud nec
fantaſma intellectũ poſſibilẽ niſi de virtute intel
lectꝰ agentis. ¶ Itẽ ꝙ dicũt intelligere fieri vnũ
queq̄ intellectũ ſeparatũ reſpectu ſuiipſius a cre
ante ſicut graue mouetur a generante non videtur qꝫ
tunc angelꝰ non fuiſſet cauſa amoris quo ſe inor=
dinate amauit niſi paſſiua:⁊ iterũ apparet quõ in
tellexit materialia:qꝫ nec illa poſſunt mouere in=
tellectum eius q̄ eſt nobilior:nec deꝰ mouet reſpe
ctu extrinſeci obiecti. Puta ſi intelligunt ꝑ q̄ddi
tatẽ materialẽ ſolũ ſbãm cõpoſitaꝫ ex materia et
forma. Cõtra:qꝫ quidditas celeſtis cognoſcitur
poſteriꝰ ſuo accidẽte quod eſt motus et generalr
operatio fecit ſcire formã. ꝓpter qꝺ videtur accñs
ſenſibile eſſe primũ obiectũ intellectꝰ ſicut etiam
fantaſie:qꝫ ſenſibile nõ eſt natũ fantaſiarium niſi
in ſingulari:ſed intelligi prius in vniuerſali. Si=
militer ꝙ dicũt obiectũ intellectꝰ ſeparati eſt ens
põt impugnari ſicut prius:qꝫ ſi eſt quod eſt deꝰ q̄
illud priꝰ cognoſcerẽt q̄ ſeipſos. Si autẽ ens de=
cem generũ tũc nõ cognoſcerẽt deũ q̄ nõ eſt i gñe
ſi ens cõe ad alam ⁊ extra:tũc eq̄ priꝰ cognoſcerẽt
ens i aĩa ſicut extra. ¶ Quãtũ ad ſecũdũ ẽ cõis
opinio ꝙ obiectũ volũtatis eſt bonũ conueniens
ſibi ⁊ bonũ cognitũ. Qꝺ autẽ dicitur ꝙ volumꝰ bo
num amicis etiã ſi nihil boni debeat nobis eueni
re verum eſt aliud q̄ illud:ſed illud repugnamus
bonũ noſtrũ:qꝫ diligimꝰ ⁊ reputamꝰ amicos ſicut
noſipſos. ¶ Quantũ ad tertiũ dicendũ ꝙ ens et
bonũ nõ differũt re ſed rõne tñ. ſumpta tñ ꝑ ꝯpa
rationẽ ad diuerſa dñt re:qꝫ aliq̄d eſt michi ens
qꝺ nõ eſt michi bonum ſicut calor febrilis q̄ facit
me eſſe actu calidũ ſed facit me eſſe infirmũ ꝓuãs
ſanitatẽ ⁊ bonũ eius ſꝫ nõ ſunt obiecta potentia=
rum vt dña rõne:ſed vt dña re. qꝺ ꝓꝫ tripliciter.
¶ Primo ſic:qꝫ prius apprehenditur ens ⁊ bonuꝫ
a rõne q̄ diſtinguatur rõe cũ effectꝰ nõ ꝓcedat cãm
Si dicatur ꝙ iſta dña nõ ꝓcedat aptitudine nõ ſuffi
cit:qꝫ ad mouendũ actu req̄ritur rõ obiecti actu.
¶ Scđo mõ qꝫ qꝺ nõ diuerſificat habitꝰ nec potẽ
tias ſed ens ⁊ verũ ⁊ pari rõne bonũ poſſunt ꝑci=

nere ad vnā ſcientiam ſcȝ metaphiſice.ergo ⁊c.
¶ Tertio q꞉ ſicut ad mouēdū realiter requiritur
obiectū reale:ſic ratio realis. Sed ratio entis vt
diſtinguit̄ a bono non eſt realis cū ſint vna res.er
go non manet vt diſticta a rōne boni:⁊ hec oia ſi-
ne aſſertione recitatiue dicta ſint. Ad argumenta
patet ſolutio ex dictis. ¶ Diſtin.xi. Q̃ō.j.

Di.xi.q.j. Circa vndecimā diſtinctionē
queritur vnum tm̄ ſcȝ. Utrū
Primum. xp̄s poſſit dici ſimpliciter crea
tura.⁊ videt̄ ꝙ ſic:q꞉ ꝓprie-
tas vtriuſqȝ nature i xp̄o p̄-
dicatur:de ſuppoſito quoqȝ
noīe ſignificat̄ vt dictuȝ fuit
pri⁹:ſed ꝓprietas hūane na-
ture eſt eſſe creatū vel creatu
ram ſicut ꝓprietas diuie ē eſſe increatū vel crea-
torem.ergo ſicut xp̄s dicit̄ ſimpliciter creator vel
increatus:ſic ſimpliciter pōt dici creat⁹ vel crea-
Secundū tura. ¶ Itē principalior pars humane nature eſt
aīa q̄ corpus: ſed xp̄s rōne corporis qd̾ de v̄gi-
ne traxit dicit̄ ſimpliciter nat⁹ vel genitus ergo
ratione anime que a deo creatus poteſt ſimplici-
Tertium ter dici creatus. ¶ Item leo papa dicit noua ⁊
inaudita conuentio de⁹ qui erat et qui eſt fit cre-
atura et Damaſcenus dicit ꝙ non ſcandalizaba-
In oppo- tur ad nomen creature. ¶ Item in contrarium
ſitum eſt quod dicit Augu. de agone xp̄iano. Non eos
audiuimus qui dicūt xp̄m eſſe creaturā. Hylari⁹
etiā in libro de ſynodis hereſim dicentē xp̄m crea
turā dāpnamus. ¶ Et arguit̄ p rōneȝ. Si xp̄s di
ceret̄ creatura hoc eſſet rōne ſuppoſiti vel ratiōe
nature humane.non rōne ſuppoſiti:q꞉ illud eſt in-
creatū Nec rōne nature hūane:q꞉ lȝ illa ſit crea-
Rñſio tura non tn̄ p̄dicatur de xp̄o.g̃ ⁊c. ¶ Reſponſio.
Iſta queſtio non eſt de re:ſed modo loquendi.
Supponim⁹ eīn ex parte rei ꝙ in xp̄o eſt vnū ſo-
lum ſuppoſitū in duabus naturis diuia ſcȝ ⁊ hu-
mana.quarū altera eſt tm̄ creata ſcȝ humana hoc
ſuppoſito ꝙ ad rem pertinet:⁊ qd̾ ꝑtinet ad nomē
queritur vtrum ratione humane nature que ſola
in xp̄o eſt creata poſſit conuenienter dici ꝙ fili⁹ dei
vel xp̄s vel iſte homo demōſtrato xp̄o ſit creatu-
ra non addita quacunqȝ determinatione vel īpli-
catione. Et ſunt de hoc tres opiniones. Prima ē
Pria opi. cōmunis: ꝙ xp̄s non poſſit dici ſimpliciter crea-
tura:ad quā ponūt̄ tres ratiōes. ¶ Quaȝ prima
eſt q꞉ creatio in hoc differt ab alijs mutationib⁹ ꝙ
p ipſam acquiritur totū eſſe et non pars ipſius eſſe
ergo eſſe creaturā nō poteſt alicui ꝯpetere niſi to
tum ſuū eſſe p creationē acquirat:ſed xp̄s nō acq̄
Secunda rit totū ſuuȝ eſſe p creationē.g̃ ⁊c ¶ Itē eſſe nō
conuenit ipſis partib⁹ immo eſſe eſt ipſius ſuppo-
ſiti et conuenit ſuppoſito. Igitur ſi poſſet dici ꝙ
xp̄s eſſet creatus cū ibi ly eſſe dicat eſſe ſuppoſiti
eterni.quod quidē eſſe eſt eternū: et ſpecificetur p
Tertia creaturā ſequeretur ꝙ eſſe eternū ſit creatuȝ qd̾ ē
oīno falſum.g̃ ⁊ añs. ¶ Item de rōne creature ē
ꝙ ſit ex nichilo ⁊ ꝙ habeat eſſe poſt nō eſſe: ſȝ hoc
repugnat xp̄o cū ſit eternus.g̃ ⁊c. ¶ Itē Ambro.
libro de trini.v.cap̄.vij. ꝓbat ꝙ xp̄s non eſt crea-
tura:q꞉ creatura eſt ſubiecta vanitati. Ro.vij.xp̄s
autē non eſt hm̄oi g̃. ¶ Item de incarnatiōe ver
bi illud idem dicit Ambro.quid ꝑficis quia xp̄s ē
creatura. ¶ Item Augu.de agone xp̄iano. Non
eos audiuimus qui dicunt xp̄m eſſe creaturam.

¶ Item hylarius in libro de ſynodis hereſim di
centem xp̄m creaturā dānamus. ¶ Item ſi eſſet
creatura eſſet fili⁹ adoptiu⁹.conſequens eſt falſum
ergo et añs. Probatio falſitatis cōſequentis eſt
p hoc:q꞉ de rōne filij adoptiui eſt ꝙ ſit extraneus
et ꝙ aliqñ ſit nō filius vel ſit filius ire:ſed hoc nō
cōpetit xp̄o.quare ⁊c. Probatio ꝯñe q꞉ ſi xp̄s eſ-
ſet creatura eſſet creatura rōnalis. Ois autē crea
tura rationalis p gratiā acceptata a deo eſt filius
adoptiuus quare ⁊c. ¶ Hec etiā poſitio declara herue⁹ di.
tur tripliciter ab alijs. ¶ Prima declaratio pre pñti.q j.
mittit quaſdā declarationes.ex quibus poſtea ar
guit ad propoſitū. Primo diſtinguit de creatura
ꝙ ſcȝ creatura dupliciter accipit̄. Uno modo cō
cretiue ſcȝ pro eo qd̾ eſt creatum. Alio modo pro
abſtracto ſcȝ pro quidditate creata ſicut humani-
tas dicitur creatura. ¶ Secundo eſt ſciendū ꝙ
ſicut ſupra dictū eſt ꝙ illud qd̾ denolat aliqd ſim
pliciter ſm̄ eſſe quādoqȝ nō denoiat ipſum ſimpli
citer ſm̄ fieri et ꝙ ſm̄ eſſe informat ipſum ſimplici
ter non oportet ꝙ int erat ipm̄ ſm̄ fieri ſimpliciter
lȝ ſequatur ꝙ ſi homo eſt alb⁹ ꝙ hō ſimpliciter ſit
non tamē ſequit̄ ꝙ ſi hō fiat albus ꝙ hō ſimplicit̄
fiat. Unde hoīem fieri albū ad hoīem ſimpliciter
fieri ſe hȝ ſicut ſm̄ quid ad ſimpliciter. ¶ Ulteri-
us ſciendū ꝙ fieri ſm̄ quid conuenit alicui ſm̄ il-
lud qd̾ ſibi aduenit poſt ſuū cōpletū eſſe ſicut hō
dicit̄ fieri albus.ſed fieri ſimpliciter conuenit alte
ri ſm̄ eſſe ſuū ſimpliciter:ſcȝ q̄tum ad ſuū ſuppo-
ſitum ⁊ eſſe ſuppoſiti. Fieri eīn ſimpliciter eſt ſub
ſiſtentiū.vnde non dicitur hō ſimpliciter fieri niſi
q̄tum ad ſuppoſitū habēs naturā habitam fiat.
¶ Tertio ſciendū ꝙ idē eſt iudiciū q̄tū ad hȝ qd
et ſimpliciter de incipere eſſe ⁊ de fieri: q꞉ nō dicit̄
aliquid ſimpliciter incipere eſſe niſi q̄tum ad ſup
poſitum ſiue q̄tū ad eſſe ſuppoſiti: ſed incipere eē
hoc vel illud bene pōt cōicare alicui ſm̄ aliud q̄
ſm̄ eſſe ſuppoſiti ſicut dicimus ꝙ hō incipit eſſe al
bus vel muſicus. ¶ Quarto ſciendū ꝙ qñqȝ ſm̄
ꝙ ⁊ talia ſunt nota ꝑſeitatis ſicut qñ dicitur ꝙ hō
ſm̄ ꝙ homo eſt riſibilis ly ſm̄ ꝙ notat ꝙ p̄dicatū
inſit ſubiecto ꝑ ſe ita ꝙ in ſubiecto ſit cā p̄dicati
Qñqȝ vero ly ſm̄ ꝙ non eſt nota ꝑſeitatis : ſȝ eſt
expoſitiuū alicui⁹ modi etiā ꝑfecti quo predica-
tum ineſt ſubiecto vt ſi aliqs ſolū in pede ſit alb⁹
et dicat̄ alb⁹ ſm̄ pedem vel ſm̄ ꝙ eſt habēs pedeȝ
ly ſm̄ ꝙ nō eſt nota ꝑſeitatis: ſed determinatiuȝ
modi īperfecti quo p̄dicatū ineſt ſubiecto:q̄ſi di-
ceret̄ ꝙ nō eſt ſimpliciter alb⁹:ſed ſm̄ ꝙ eſt habēs
pedē. ¶ His p̄miſſis primo dicēdū eſt ad q̄ſtio-
nem qua querit̄ vtrū xp̄s ſit creatura ꝙ ſi creatu
ra accipiatur ibi in abſtracto ſcȝ ꝓ q̄dditate cāta
videlicet ꝓ hūanitate ꝙ ſimpliciter falſa ē ꝓpoſi-
tio q̄ dicit xp̄m eſſe creaturā ſiue abſolute ſiue ſm̄
ꝙ hō.vñ iſta xp̄s eſt hūanitas ⁊ xp̄s ſm̄ ꝙ hō eſt
humanitas eſt falſa:q꞉ nullo mō humanitas p̄di
cat̄ de xp̄o. Si autē ly creaturā teneatur concre-
tiue vt ſit idē ꝙ creatū:ita ꝙ q̄rat̄ vtrum iſta vera
ſit xp̄s eſt creatus? Dicēdū ſimpliciter ꝙ nō Immo
eſt falſa ſimplr:q꞉ ſicut fieri ita ⁊ creari ſimplr nō
cōuenit alicui niſi q̄tū ad ſuppoſituȝ ſiue q̄tū ad
eſſe ſuppoſiti.xp̄s aūt q̄tū ad ſuppoſitū ſiue q̄tū
ad eſſe ſuppoſiti nō eſt fact⁹ nec creatus. ⁊ iō hec
xp̄s eſt creatura vel creat⁹ vel iſte hō demōſtra-
to xp̄o eſt creat⁹ vel fact⁹ eſt falſa:q꞉ ille hō demō
ſtrat ſuppoſitū. Sȝ iſta xp̄s eſt creat⁹ hō vel fact⁹

homo eſt vera: q: in hoc denotatur creari vel fieri
nō ſimpliciter attribui ſuppoſito xp̄i: ſed in ordie
ad naturā importatā in predicato. Unde ſenſus
ē q ſuppoſitū xp̄i factum eſt hn̄s humanitatē pfe
ctā q̄ eſt creatura. Iſta etiā xp̄s ſm q hō eſt crea-
tura vel creatus eſt vera: q: aliqd conuenit alicui
ſm qd lȝ ſimpliciter ⁊ p ſe ꝑlatum nō verificetur
de illo ſicut hō habens albedinē ſoluȝ in pede nō
poteſt vere dici ſimplr albus niſi quādo attribuit
cū cōditione explicāte modū quo cōuenit ſm qd
tunc poteſt verificari de illo vnde vere poſſet dici
de illo albo ſm pedē. iſte ſm pedē vel ſm q eſt ha
bens pedē eſt albus. Nūc autē lȝ abſolute creari
vel fieri nō cōueniat xp̄o: tn̄ iſta ꝯueniunt ſibi ſm
quid ſm ſcȝ q eſt hn̄s humanitatē. Nā hec eſt ve-
ra q ſuppoſitū diuinū eſt factū hn̄s humanitateȝ.
Et ideo ꝯditione appoſita p quam ſm quid fieri
vel creari cōuenit ſuppoſito diuino ſiue xp̄o pōt
et vere attribui. Illa autē ꝯditio imp̄obatur qñ
dicit ſm q hō et ideo xp̄s ſm q hō eſt cretura. i.
creatus vel factus ⁊ ſtat ibi hō nō ꝓ natura l ab-
ſtracio nec ꝓ ſuppoſito ſm ſe: ſed ꝓ ſuppoſito ſm
q eſt hn̄s naturaȝ ſiue ꝓ natura in concreto ꝑut
dictum eſt ſupra q terminꝰ ꝯcretus in p̄dicamēto
vel cū reduplicatiōe poſitꝰ tenet formaliter: nō q
ſupponat ꝓ natura abſtracta l recto: ſed q: ſuppo
nit ꝓ habente naturā ſm q eſt habens naturam.
Eodē modo dicendū de incipere eſſe: q: iſta xp̄s
incepit eſſe vel ille incepit eſſe demōſtrato xp̄o eſt
falſa ⁊ ꝑpter eandē cauſam ꝑpter quam eſt falſa
xp̄s eſt factus vel creatus: q: incipere eſſe ſimpli-
citer non conuenit niſi ſuppoſito: ſed iſta xp̄s ince
pit eſſe hō: ⁊ iſta xp̄s ſm q hō incepit eſſe ſimplici
ter vere ſicut dictū eſt de creari ⁊ fieri: q: idem eſt
Durā. di. pn̄ti. q. j. recitat hāc opi- nionem — de incipere eſſe et de iſtis ſcȝ creari ⁊ fieri. ¶ Secū
da declaratio talis eſt. Alique ſunt ꝓprietates q̄
nō ſunt nate conuenire toti niſi p partem ſicut cri
ſpitudo nō conuenit hoī niſi rōne capillorū: nec
ſimitas niſi ratione naſi: ⁊ talis ꝓprietas denoiat
totū abſolute: nec opȝ reduplicare partē rōne cu
ius cōueniat toti ſicut hō abſolute dicit criſpus
vel ſimꝰ. Neqȝ opȝ addere q ſit criſpus ſm capil-
los aut ſimus ſm naſuȝ. Alie ꝟo ſunt ꝓprietates
q̄ indifferenter conueniunt toti ⁊ parti ſicut eſſe al
bum pōt ꝯuenire hoī ſm totuȝ ⁊ ſm quālibet par
tem ⁊ tales ꝓprietates non denotāt totū ſi cōue-
niat ei ratione partis niſi cū explicatione partis:
vt ethyops q̄ eſt albus ſm dentes non poteſt dici
albus abſolute niſi addatur q ſit albus ſm den-
tes. Similiter in ꝓpoſito. In xp̄o humana natu
ra q̄uis non ſit ꝓprie pars ſuppoſiti. hȝ tamē ali
quo modo rationē partis. vnde et pſona xp̄i dicit
cōpoſita a Damaſ. Illa igit que indifferēter poſ
ſunt conuenire ſuppoſito ⁊ nature. ſi conueniāt ſo
li nature non poſſunt attribui ſuppoſito abſolute
niſi cū expreſſione nature. Creari autē pōt cōuenī
re ⁊ ſuppoſito ⁊ nature: ⁊ magis ſuppoſito q̄ na-
ture: q: eſſe qd̄ eſt terminꝰ creatiōis magis cōue-
nit ei. Cū igit creari nō cōueniat xp̄o niſi ratione
ſoliꝰ humane nature: igit ratione eius non pote-
rit dici ſimpliciter ⁊ abſolute q xp̄s ſit creatꝰ vel
creatura niſi cū determinatiōe in q̄ſtū hō ſicut de
albedine ſm dentes non dicit hō ſimpliciter ⁊ ab
ſolute albus: ſed cum determinatione. ¶ Tertio
du. vbi. ſ. — modo declarat eadē cōcluſio ſic. Proprietas na-
ture q̄ includit in xp̄o ꝑciſſionē alterius nature nō
poteſt de xp̄o abſolute predicari. ſed eſſe creatum
et creaturā eſt talis ꝓprietas vt declarabit q̄ non
poteſt abſolute de xp̄o p̄dicari. Maior ptȝ: q: in
xp̄o ſunt due nature diuina ⁊ humana iuncte ⁊ aſ
ſociate in vnitatem ſuppoſiti q̄cunqȝ ꝓprietas ex
cludit alterā naturā a xp̄o talis non pōt vere p̄di
cari de ipſo. vnde hec non eſt vera xp̄s eſt purꝰ hō
q: excludit a xp̄o diuinā naturā: nec iſta xp̄s ē pu
rus deus: q: excludit a xp̄o humanā naturā. Mi
nor ꝓbat q: creari ē produci nullo ſuppoſito ⁊ id
cui attribuitur abſolute eſſe creatū illō ſm ſe to-
tum eſt ꝓductū: q: nullo p̄ſuppoſito et ſic ab ipſo
excluditur eſſe non ꝓductū. Cum igit diuina na-
tura in xp̄o non ſit de nouo ꝓducta: ſed p̄ſupponi
tur in pſona diuina creationi nature humane ⁊ aſ
ſumptioni eiuſdē patet q eſſe creatū ſi abſolute di
catur de xp̄o excludit naturā diuinaȝ ab ipſo ꝓpt
quod ſi aliquo modo v̄ificet opoꝛtet q hoc ſit cuȝ
determinatione dicendo q xp̄s ſm q hō eſt crea-
tus vel creatura: ita q creatio nō referat ad ſup-
poſituȝ niſi rōne ſolius humane nature que ſȝ ſe
totam eſt a deo ꝓducta nullo preſuppoſito ptinē
te ad eam: ⁊ hic modus videtur rationabilioꝛ. po
teſt tamen dici q xp̄s eſt creatura ſub hoc ſenſu.
xp̄s eſt habēs naturā creatā q̄ predicatur de eo in
quid: lȝ in concreto: ⁊ ſm hunc ſenſum ſancti qñqȝ
dicunt xp̄m eſſe creaturam. Unde Grego. ſup il-
lud Ephe. Ipſius enim factura ſumꝰ dicit q nos
libere ꝓclamamus xp̄m eſſe creaturā. Et Augu.
ſuper Io. Dn̄s ieſus factꝰ eſt hō vt qui creatoꝛ ſē
per erat creatura fieret. Qꝫ autem ſancti negaue
runt quandoqȝ xp̄m eſſe creaturā. hoc fuit ad ex-
cludēdū aliquos errores: ⁊ maxime erroꝛē arrii q̄
poſuit xp̄m eſſe purā creaturā. et ideo Augu. diſ-
putās cōtra eū accepit ex oppoſito xp̄m non eſſe
creaturā intelligendo ſm ſenſum in quo accipie-
bat Arriꝰ. ⁊ p eandē poſitionē alique ꝓprietates
diuine nature nō ſunt ſimpliciter xp̄o attribuēde
ſed ſolū cū determinatione ne fauere videamur er
roꝛi. ſicut non eſt dicendum ſine determinatione q
xp̄s eſt impaſſibil ⁊ incoꝛpoꝛeꝰ ad excludendū er
roꝛem manichei. q: poſuit xp̄m nō habuiſſe verū
corpus nec fuiſſe vere paſſum. ¶ Secūda opinio — Scd̄a opi
eſt q xp̄s pōt dici ſimpliciter creatura: ⁊ p ipſa vi — j. ratio.
detur eſſe talis ratio. Primo. Non plus includit
creatura nō entitatē q̄ creatoꝛ includat entitatē
ſed non obſtāte q creatoꝛ dicit entitatē ex ſe: non
ab alio xp̄s dicit ſimpliciter creatoꝛ rōne diuine
nature. ergo ſimiliter non obſtante q creatura di
cit non entitatē ex ſe ⁊ entitateȝ acquiſitā ab alio
xp̄s poterit dici creatura rōne humane nature.
¶ Item qñ aliquid eſt ſuperiꝰ ad aliud: ⁊ ſic ſupe
riꝰ q non dicit rem aliā abſolutā poſitiuā de quo — 2. ratio.
p̄dicat iferiꝰ p̄dicat ſuperiꝰ neceſſario: ſed creatu
ra ſic ſe hȝ ad hoīem qd̄ eſt ſupꝰ ⁊ q nō dicit aliā
rem poſitiuā abſolutā ab hoīe quare cū concedat
ſimpliciter q xp̄s ſit hō ſequit q xp̄s ſit creatura
hec videt eſſe intentio leonis pape dicētis in ſmo
ne de circūciſione q parū periculi eſt q in xp̄o no
ſtre nature negat veritas ⁊ q paterne gloꝛie nega
tur equalitas quare ſicut debemꝰ dicere de xp̄o. il
la q̄ inſunt ſibi rōne diuine nature ⁊ non negare q:
negari non poſſunt ſine periculo fidei. ſic debemꝰ
dicere de xp̄o illa q̄ inſunt ſibi rōne hūane nature
cuius eſt creaturam eſſe q̄ negare videt eſſe peri
culum. ¶ Itē dictū fuit ſuperius q in xp̄o eſt eſſe — 3. ratio.

creatū ⁊ hoc ſic arguitur. Ubicūq; eſt eſſe creatū abſolute illud pōt dici ſimplr creatū vel creatura quare cū in xpo ſit eſſe exiſtentie creatū xpus pōt ſimpliciter dici creatura. ¶ Itez ſi creatura ſe hʒ

Quinta. ad nō entitatē antecedētē: ſic ſe hʒ mori ad nō entitatē ꝯſitem ſiue ex parte poſteriori: ſed nō obſtāte nō entitate ex parte poſteriori q̄ ita bene repugnat deo ſicut nō entitas ex parte anteriori cōceditur ꝙ xpo eſt mortuus abſolute. ḡ ſiliter pōt ab

Sexta ſolute cōcedi ꝙ xpo eſt creatura. ¶ Itē xpo ē homo tunc q̄rit an creatus an increat⁹. non increat⁹ ḡ creatus. ⁊ ſi creat⁹ ḡ creatura. Et ideo ſicut magiſter dicit in hoc tertio ꝙ quicquid paſſus eſt hō paſſus eſt de⁹: ⁊ ꝙ deus fuit mortuus ⁊ nō mortu⁹ et ꝙ verū fuit crucifixū ⁊ non fuit crucifixū: ſic in ꝓpoſito d̄r ꝙ xpo fuit creatura ⁊ non creatura. verūtamē ſicut prius dictū eſt ꝓpter ſctōs q̄ dicunt ꝙ xpo nō eſt creatura ſciendū ꝙ cū ſancti diſputauerūt cōtra hereticos verba eoꝝ accipienda ſunt in ſenſu ꝓ quo fiunt ⁊ nō ꝓ ſenſu quē faciūt. Et idō cū Auguſtin⁹ diſputauerit contra Arriū q̄ dicebat xpm eſſe purā creaturā. Dicit ex oppoſito ꝙ xpo non eſt creatura. qḋ vtiq; intelligendū eſt ꝓ ſenſu ꝓ quo fit: videlicet ꝙ xpo nō eſt pure creatura ⁊ non ꝓ ſenſu quē facit ſcʒ ꝙ ſimplr nō ſit creatura: ſed tūc nō valet xpo nō eſt pura creatura ḡ nō eſt creatura ſicut nō valet xpo non eſt pur⁹ homo

Septima ḡ nō eſt hō. ¶ Itē ſe q̄t xpo hō creatura ḡ creatura: q: creatura non diſtrahit hoiem nec diminuit eſſe hois. ¶ Itē qḋ repugnat alicui ſʒ ſe ⁊ ſimpliciter non pōt ſibi cōpetere aliqua conditione addita exēplū repugnat hoi ꝙ ſit aſinus ideo nō poteſt ſibi cōpetere inq̄tū muſic⁹ vel albus quaruʒ ſi eſſe creatū repugnet ſimplr xpo nō poterūt dici ꝙ xpo ſm ꝙ hō ſit creatura ꝯñs ē falſum ḡ ⁊ añs

Rñdet ad rōes alteri⁹ opi. ¶ Reſpondēt autē ad argumēta cōtrarie opinionis. ¶ Ad primū ꝙ creatio eſt mutatio acquiſita totius eſſe reſpectu illi⁹ partis cuius eſt creatio ⁊ q: creatura non d̄r ꝑ idētitatē de toto xpo ꝓut cōprehendit vtrāq; naturā ſcʒ diuinā ⁊ humanā: idō ad hoc ꝙ dicat creatura non oportet ꝙ creatio cadat ſuꝑ totū cōpoſitū: ſed ſufficit ꝙ ſuꝑ naturā cadat ⁊ ſm hanc eſt creatura. ¶ Ad ſecūdū dicēduʒ ꝙ qñ predicatur eſt tertio adiacens non predicat eſſe ſuppoſiti ſed eē ꝑdicamētaliter hec eſt falſa xpo eſt paſſus xpo ē mortuus. ſed qñ predicatur ſcḋo adiacens ſic bñ predicat eē ſuppoſiti diui qḋ quidē eſt eternū. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ poteſt cōcedi ꝙ xpo habet eſſe poſt nō eſſe ſicut cōcedet ꝙ eſt creatura. vel alit pōt dici ꝙ nō eſt ſile q: creatura dicit poſitiuū ⁊ affirmationem hoc aūt qḋ eſt nichil ſiue nō eē dicit negationē nūc aūt ita eſt ꝙ affirmatio nō ponit totuʒ/ſed negatio totū deſtruit ⁊ ideo nō pōt dici/ꝙ xpo ſit ex nichilo vel ꝙ habeat eſſe poſt nō eſſe: licet poſſit dici/ꝙ ſit creatura Significaret eñ ꝙ xpo ſm totū ſui haberet pri⁹ nō eſſe ⁊ poſtea eſſe qḋ tñ falſū eſt. Exēplū in alio hec bene cōcedit xpo eſt mortalis: ſʒ tñ hec nō cōcedit xpo nō eſt mortalis: q: tūc videret ꝑꝑ negationē q̄ totuʒ aufert et deſtruit ꝙ xpo nullo modo eſſet mortalis. ¶ Ad auctoritates Ambro. dicendum ꝙ loquūtur de xpo ſʒ naturā diuinā: vel dicit ꝙ loquunt contra aduerſarios ſicut dictū ē. ¶ Ad aliud qḋ dicit de filiatione dicendū ꝙ ſm aliquos non eſt ſile: q: filiatio reſpicit ſuppoſituʒ creatio autē reſpicit ⁊ pōt reſpicere naturā in ſuppoſito ideo hec conceditur ꝙ xpo eſt creatura. nō tñ ꝙ ſit filius adoptiuus. Uel dicendū ꝙ ex natura rei pōt cōcedi ꝙ xpo eſt fili⁹ adoptiuus ex plenitudine gratie q̄ facit adoptionē filioꝝ. ſed cauſa quare nō cōcedit viſa eſt in ꝑcedētib⁹ hui⁹ libri qḋ et aliqui hic ꝓcedūt ex hac cā motι. Nā poſtq̄ filius eſt naturalis pr̄i ſm deitatē ⁊ ſm humanitatē ſolū filius beate ꝟginis naturalis ⁊ nō pr̄is eterni: ⁊ inq̄tum ſic eſt fili⁹ naturalis beate ꝟginis eſt accept⁹ deo ⁊ grat⁹. ſequitur neceſſario ꝙ xpo ſm humanitatē ſit fili⁹ adoptiuus. Nā hoc eſt eſſe filiū adoptiuū videlicet non eſſe naturalē ⁊ eē gratū deo ⁊ acceptū. quare ⁊c. Et ꝙ dicit ꝙ filiatio reſpicit ſuppoſitum. Dicendum ꝙ veruʒ eſt ꝙ reſpicit ſuppoſitum generatum in tali natura. Et ꝙ d̄r oportet ꝙ fili⁹ adoptiu⁹ ſit extrane⁹. dicēdū ꝙ iſta extraneitas dʒ ſic intelligi inq̄tū hoc ei nō competit ex natura ſua imo eſt ſibi extraneum: ⁊ hoc fuit in xpo: q: ſm humanitatē nō cōpetit ſibi ex illa natura ꝙ ſit fili⁹ naturalis. Et ꝙ adducit ꝙ idē nō pōt eſſe tale ꝑ eſſentiā et ꝑticipationem ſʒ filiatio nālis ē filiatio ꝑ eēnaʒ adoptōis ꝑ pticipatiōeʒ. ḡ nō pñt iſte due filiatiōes ſil' eſſe i xpo Dicēdū ꝙ verū eſt ſm eandē naturā nō ſm diuerſas. ¶ Contra declarationes etiā arguūt et ſoluunt. ¶ Unde contra primū modū arguunt ſic. du. vbi. ḡ.

Generari eſt fieri: ⁊ gñari ſimpliciter eſt fieri ſimpliciter q: terminat ad eſſe ſimpliciter: ⁊ tñ rōne humane nature conuenit ſuppoſito diuino eſſe genitum abſolute ⁊ ſine aliq̄ determinatione: et ita ſimplr vt nunc loquimur. Hec eñ accipit tāq̄ vera. filius dei vel xpo eſt genit⁹ de virgie nec opʒ addere inq̄tum hō. ḡ ſilr poteſt dici creat⁹ vel creatura abſolute nec opʒ addere inq̄tum hō. Et ſi dicatur ꝙ iſta nō verificat xpo eſt genitus de mr̄e niſi cū hac cōditione inq̄tū hō expreſſa vel ſubintellecta pari rōne poteſt dici ꝙ illa ſcʒ xpo ē creatura pōt verificari ſub eadē determinatione non expreſſa: ſed tñ intellecta. Et ad eorū rōeʒ dicēdū ꝙ eſſe ſimpliciter nō eſt ſolū eſſe ſuppoſitale ſed eē ſubſtantiale: q: oīs ſubſtātia cōpleta eſt ens ſimpliciter et ideo ſicut in xpo eſt duplex ſubſtātia. diuina ſcʒ et hūana: ſic et duplex eſſe ſm quoꝝ quodlibet pōt dici genit⁹ ⁊ nat⁹ ſimpliciter ⁊ pari rōne ſʒ alterū pōt dici creatus niſi aliḋ obſiſtat. ¶ Contra ſcḋʒ modū arguūt duplr ¶ Primo mō: q: ſicut creari natū eſt cōuenire ſuppoſito et nature ſic naſci et generari ⁊ magis ꝓpe ſuppoſito q̄ᵱ nature vt patuit ſupra. diſt. 8. ſed hoc non obſtante filius dei vel xpo dicit abſolute genit⁹ vel nat⁹ de virgine non opʒ addere inq̄tum hō. ergo eadē ratione poteſt dici creatus abſolute ſine aliqua determinatione ꝓpter humanā naturā: q: in principio ſuis eſt a deo ꝑ creationem: ⁊ ſm ſe habita a matre per generationē ⁊ natiuitatē. ¶ Secundo: q: humana natura eſt alio modo pars ſuppoſiti diuini q̄ᵱ ſint alie partes de quib⁹ exēpla trahūtur quia ille partes de quibus exēpla trahuntur non predicantur de toto ſubſtantialiter ⁊ i quid. Non eñ bene dicitur de⁹ eſt homo vel capillus. Reſp: etiā etiā totū diminute: ⁊ idō nō eſt mirū ſi ꝓprietas eaꝝ nō ſemꝑ denoīat ſimpliciter ⁊ abſolute ſuū totū: ſed humana natura in xpo predicat de ſuppoſito aliquo modo in q̄d ⁊ ſubſtātialiter. Dicim⁹ eñ ꝙ filius dei eſt homo reſpicit eſſe totum ſuppoſitū indifferenter ⁊ ꝑfecte: ⁊ ideo ꝓprietates ei⁹ magis

poſſunt denoīare ſuppoſitū abſolute ꝓpter quod
etiam nō videt' ſufficienter dictū illud qđ dicunt
primi in fine ſue poſitionis ſcʒ ꝙ hec determīatio
ſm ꝙ homo non eſt nota ꝓſeitatis: ſed deteriatio
explicās modū imꝑfectū. hoc eñ non videt' quia
natura humana eſt cā ꝛ ratio quare ſuppoſito di-
uino poſſit ineſſe creatio nec iꝑfecte conueniunt
xp̄o que conueniunt ei rōe humane nature vt na-
ſci mori ꝑ̄dicare ꝛ hmōi. ſicut imꝑfecte conuenit
albedo homini ratione dentis. ❡ Contra tertiū
Contra modū duſrandi modū dicunt ꝙ declaratio parum valet nam aſſu
mit falſum ſcʒ ꝙ eſſe creatū in xp̄o excludat natu
ram diuinā: lʒ eñ creatū eſſe attributū alicui ſup-
poſito tñ in diuina natura excluderet deū eſſe: q̄
natura diuina creata non eſt ꝛ tali ſuppoſito vni⁹
nature nō pōt attribui aliud ſm naturā cuius eſt
ſuppoſitū: tñ q̄ xp̄s non eſt nomen cuiuſcūq3 ſup
poſiti: ſed ſuppoſiti in duab⁹ naturis: q̄ de⁹ et hō
vnus eſt xp̄s. non eſt verū ꝙ oē creatū attributū
xp̄o abſolute ſine determinatione excludat natu
ram diuinā determinate: q̄ tunc cā attributiōis
que poſſit habere duplicē ſenſū ſm duplicē natu-
ram non eſt determinate ſumēda ꝓ altera in qua
eſt falſa. imo ſi facta attributōe ſm vnā naturā ꝓ
poſitio verificari poſſit erit dicenda vera ſimplici
citer. Et ꝓbat'. q̄cquid ſtat cū añcedēte ſtat cū cō
ſequēte: ſed cū iſto añcedēte hō ſtat hoc xp̄s de⁹
et ad eſſe hoīem ſequit' eſſe creatū. ſicut ḡ iſtis veri
ficat' ſimpliciter xp̄s deus eſt hō: ita xp̄s eſt crea-
tus: q̄ de xp̄o verificat' añs iſtud eſt homo: ꝛ ſic de
ipſo pōt verificari hoc ɔ̄ñs eſt creat⁹ vel creatura.
Vñ ſicut ī hoīe cui⁹ q̄ddītas īegrat' ex aīa et cor
pore nō obſtāte ꝙ eē corruptibile excludit aīaʒ tñ
ſine additione verificat' iſta hō eſt corruptibilis
lʒ vera ſit ꝓ altera pte tñ: ſic ꝛ in ꝓpoſito vt vide
tur eſſe dicendum. ❡ Ad argumēta pncipalia di-
cunt q̄ fuerūt in oppoſitū ꝙ auctoritates Augu.
et Hylarij negantes xp̄m eſſe creaturā intelligen
de ſunt ſm ſenſum ī quo heretici q̄ cōtra eos diſ-
putabāt dicebant xp̄m eſſe creaturā. hoc eñ dice
bant credētes nichil eſſe niſi creatū. ❡ Ad rōnes
q̄ ſubiungit' dicēdū ꝙ xp̄s pōt dici creatura rōne
hūane nature: q̄ ꝛ ſi non ꝑ̄dicet' de xp̄o ī abſtracto
tñ ꝑ̄dicat' in cōcreto: et iñ aliquo mō ſubſtātialr
et in quid: et hoc ſufficit vt rōe ei⁹ attribuat' xp̄o
eſſe creaturā ſicut videmus ꝙ hoī attribuitur diſ
gregare rōne albedis q̄ nō ꝑ̄dicat' d̄ hoīe ī abſtra
cto nec ī quid ſed ſolū denoīatiue. ❡ Tertia opi
nio confirmat ꝛ declarat primā. vbi ſciendū ꝙ di
3. opinio. cere xp̄m eſſe creaturā ſm oēm ſui naturā ē error
Arrij. Negare autē xp̄m creaturā ſʒ humanitatē
eſt error manichei: q̄ dixit eū nō aſſumpſiſſe verū
corp⁹ ſʒ fantaſticū. eſt igit' xp̄s creatura ſm hūa-
nam naturā vel creatā et eſt creator ſm naturā di
uinam ſiue īcreatam: ſed eſt dubiū vtrū ſimplicit'
et abſolute vtrūq3 de ipſo dicat' ꝓpter vtrāq3 na-
turā. ꝓpter qđ oſtendit' primo xp̄m nō creari nec
eſſe creatum ſimpliciter nec ſcđo nō eſſe creaturā
tertio eſſe creatorē ſimpliciter ❡ Primū ꝓbatur
tripliciter. ❡ Primo ſic. Cui nō cōuenit fieri ſim
pliciter nec creari ſimpliciter. xp̄o nō ɔ̄uenit fieri
ſimpliciter ꝓpter fieri hoīeʒ: q̄ aduenit ei poſt eē
cōpletū. ḡ ꝛc. ❡ Contra hoc tñ ſtatim eſt: q̄ cui
cōuenit generari ſimplicit' cōuenit fieri ſimplicit':
ſed xp̄s eſt hmōi: q̄ dicit' bis nat⁹ ꝓpter duas na
tiuitates quas hʒ ſimpliciter. ḡ ꝛc ❡ Scđo naſci
ſimplr nō ē fieri ſimplr: q̄ natiuitas ex vtero ē nati-
tas magis ꝓprie dicta: qua tñ nō acquirit' eē ſim-
pliciter. Unde ɔ̄ſtat ꝙ illud naſci non eſt fieri ſim
pliciter. ❡ Itē generari ſimpliciter ꝓut diſtingui
tur cōtra generari accidētaliter nō ſemꝑ eſt fieri
ſimpliciter: q̄ forma ſubſtātialis cū ſit act⁹ ſimpli
citer in cōparatione ad accidētalē dicit' gñari ſim
pliciter. cui tñ non conuenit fieri ſimpliciter ꝛ ab
ſolute: ſed ſolū cōpoſito viteri⁹ qđ eū ad ꝓpoſitū
generari ſimpliciter: ꝓut eſt ſubſtātie ɔ̄plere non
eſt ſemꝑ fieri ſimpliciter niſi ſm cōem curſū natu
re quo illud qđ generat' ſimpliciter erat prius nō
ens ſimpliciter. Omne eñ qđ ſic erat prius nō ta
le vnde qđ fit ſimpliciter erat non ens ſimpliciter
Vñ q̄ñ pur⁹ hō generat' ipſe fit ſimpliciter ꝛ pri⁹
erat non ens ſimpliciter ꝛ non ſolū non hō: ſʒ q̄ñ
chriſtus eſt genit⁹ ex matre ipſe fact⁹ eſt hō ex nō
hoīe ſed nō eſt factus ſimpliciter ens ſimpliciter
ex non ente ſimpliciter. imo dato ꝙ fieri hominē
eſſet eſſe ſimpliciter. prius tñ erat ens ſimpliciter
q̄ de⁹. ❡ Ulteri⁹ etiā ſm ponentes gradus ī for-
mis q̄ñ forme mixti ſuꝑuenit forma aīata eſt gña
tio ſimpliciter ꝛ factio ſimpliciter: q̄ lʒ prius eēt
ens ſimpliciter reſpectu accidentis. tñ erat quaſi
ens ſm q̄d reſpectu forme. ſi igit' ꝑfectionis ſup-
poſitum humanū manens ſuppoſitū fuiſſet aſſum
ptum ſicut ponebat prima opinio. tūc ꝑ hoc ꝙ hō
fact⁹ fuiſſet deus potuiſſet dici ſimpliciter: q̄ eſſe
humanū reſpectu diuini eſt eſſe ſm q̄d: ſed ecōuer
ſo ꝑ hoc ꝙ de⁹ eſſet factus hō ſiue natura ſit aſſū-
pta vt veritas hʒ ſiue ſuppoſitū nō poteſt dici de⁹
factus ſimpliciter: q̄ non eſt fact⁹ ex non ente ſim
pliciter nec abſolute loquendo nec cōparatiue: lʒ
ergo ſit generatus ſimpliciter ꝓpter acquiſitū eē
ſubſtantie cōplete nō tñ factus ſimpliciter: q̄ nō
habuit prius non eſſe ſimpliciter. vel q̄ñ xp̄s dici
tur eſſe genitus ſimpliciter. verum eſt ꝓut gene-
rari eſt naſci: ſed illud non eſt fieri ſimpliciter.
❡ Itē ꝓut generari eſt accipere eſſe eſſētiale ſub-
ſtantie vel eē exiſtentie. Si in xp̄o ponat' duplex
eſſe ſubſtantiale: ſʒ ꝓut generari eſt acquirere no-
uum eſſe ſubſiſtentie: ſic non eſt in xp̄o duplex ge-
neratio. quicquid autē ſit de generatiōe ꝓprie di-
cta et ſimpliciter ꝙ poſſit terminari ad eſſe eſſētie
vel exiſtētie. nō ſubſiſtentie tñ factio ſimplicit' di-
cta nequaq̄. ex quo apparet ꝙ xp̄s nō pōt dici ſim
pliciter fact⁹ non ſolū ꝓpter defectū termini q̄
qui eſt eſſe ſimpliciter qđ xp̄o repugnat: ſʒ ꝓpter
defectum termini q̄ eſt ſimpliciter nō eſſe eſſentie
q̄ q̄ ponūt eſſentias eternas nō ponūt eas factas
q̄ factio ſimpliciter dicta requirit eſſe exiſtentie.
❡ Ulteri⁹ ſicut in genere eſſentie nulla eſſentia ē
ſimpliciter dicta nec ſubſtātia cōpleta ſicut in ge-
nere exiſtentie nullū eſſe eſt ſimpliciter dictū niſi
ſubſiſtentie vel ſubſiſtere. Unde eſſe ſimpliciter di
ctum non eſt niſi eſſe ſuppoſitale quod eſt ſubſiſte
re ꝛ non ad eſſe ſubſtantie nō ſubſiſtentis q̄ñ dicit'
ꝙ ſubſtātia cōpleta eſt ens ſimpliciter ꝛ ꝑ ɔ̄ñs hʒ
eſſe ſimpliciter dictū. verū eſt ſi eſt derelicta. ſec⁹
autē eſt ſi eſt ſubſiſtētia priuata. Vel pōt dici ꝙ hu
mana natura in xp̄o eſt ſubſtātia cōpleta ꝛ ꝑfecta
q̄ṫum ad cōpletionē ꝛ ꝑfectionē nature: ꝛ ſic dici
tur ꝑfect⁹ hō: ſed non q̄ṫum ad cōpletionē ꝛ ꝑfe-
ctionē nature ſuppoſiti q̄ repugnat vnioni vñ ſub
ſtantia cōpleta non eſt cui deeſt vltimū cōplemen
tum ſibi ꝓpriū inq̄ṫum ſubſtantia eſt qđ eſt ſubſi

Rere. ¶ Item ſubſtantia pfecta non eſt cui deeſt
illa pfectio ſubſtantie q̄ eſt ſimpliciter pfectio. cu
iuſmodi eſt ſubſiſtere creatū ⁊ increatū. ¶ Secū
do pbaṫ ſic. Proprietas indifferenter nata cõue=
nire toti et parti ꝓpter ptem nõ denoīat totum: ſꝫ
creari eſt hmõi ergo creatio humanitatis ſoliꝰ nõ
denoīat ſuppoſitū icreatū cuiꝰ humanitas eſt ps
Contra hoc tñ arguiṫ ſic ſicut creari eſt nature ⁊
ſuppoſiti: ſic generari et naſci: ſed hoc non obſtãte
generatio ſoliꝰ humanitatꝫ denoīat abſolute. ſup
poſitum ꝙ ⁊c. ¶ Secundo verū eſt ꝙ in brutis ge
neratio ⁊ humanitas indifferenter reſpiciunt ſup
poſitū ⁊ naturā: qꝛ tã ſubſiſtere q̄ꝫ natura eſt p ge=
nerationē: qꝛ aīa brutoꝝ eſt genita ⁊ inde eſt ꝙ ſi
xp̄s aſſumpſiſſet naturā bruti non poſſet dici geni
tus abſolute nec natus de bruto: ſed ſolum ſm na
turā illam: qꝛ ſicut albedo differens q̄ non eſt ma
gis ꝓpria parti q̄ꝫ toti non denoīat totum: ſic na=
tiuitas ⁊ generatio bruti q̄ indifferenter ſolet eſſe
nature ⁊ ſuppoſiti. ſi ſit ſoliꝰ nature non denolabit
ſuppoſitū abſolute: ſed gñatio ⁊ natiuitas i hoibꝰ
determinat ſibi ita ptē certā ſicut criſpitudo vel
ſimitas. Natura eñi hoīs ex pte corporis eſt na=
ta generari ⁊ naſci: ſꝫ ſubſiſtentia hoīs que eſt ab
aīa non eſt nata eſſe p generationē: ſed p ſolā crea
tionē ꝓpter quod ſi xp̄s primo aſſumpſiſſet ⁊ poſt
ea corpori ſimul viuiſſet diuinitatē et aīam i cõci
piendo vel naſcendo ratione ſolius corporis viui
concepti ⁊ nati diceret̄ conceptus et natus. ſicut
ergo ex ſola criſpitudine capitꝫ dicitur hõ criſpꝰ
qꝛ ſm nichil aliud natus eſt criſpari: ſic ex ſola ge
neratione corporis dicitur totus homo naſci et
generari: ſic autē non eſt de creatiõe. Non eñi mi
nus ſuppoſitum hoīs eſt creabile q̄ꝫ natura: imo
ſm legem cõem qḋ eſt formale in ſuppoſito hoīs
ſcꝫ ſubſiſtere non põt eſſe niſi p creationē ꝓprie di
ctam. Nichilominus tñ tam natura q̄ꝫ ſuppoſitū
habēs ſunt creabilia: ⁊ ideo ex ſola creatione na=
ture non poteſt dici ſuppoſitū creatū abſolute ꝙ
autem dictuꝫ eſt ꝙ generatio hoīs determiat ſibi
partē. verū eſt lꝫ primo et per ſe dicatur homo ge=
nitus ⁊ natus: non autē pars nec ſecundario ſicut
etiam criſpitudo ⁊ pſe ⁊ primo denominat hoīem
q̄uis non niſi ꝓpter partem: quā tñ non primo: ſꝫ
ſecundario denoīat. ¶ Secūdo inſtaṫ cõtra hoc
qꝛ non ſequitur ſi albedo dentis non denoīat dē=
tem ſimpliciter ꝙ ꝓpter hoc creatio humanitatꝫ
non denoīet illū hoīem: tñ qꝛ dens non p̄dicaṫ de
denotato niſi denoīatiue reſpicit totū diminute:
qꝛ dens nõ eſt natura cõpleta: ſed incompleta hu
manitas p̄dicaṫ de xp̄o ſubſtantialr̄ ⁊ pfecte ſibi
cõpetit et ea que ſunt humane nature. Et dicēdū
ꝙ lꝫ deꝰ non p̄dicetur in quid: nõ tñ propter hoc
impeditur denoīare totum: qꝛ nec caput nec capil
lus p̄dicantur i quid de capitato vel capillato ⁊
tñ ipſuꝫ denominat. Et ſimiliter nulla pars hoīs
p̄dicatur de hoīe niſi denoīatiue ſiue eſſentialis
ſiue integralis: qꝛ hõ non eſt aīa ſed aīatum: nec
pedes ſed pedatus ⁊ ſic de aliꝭs. et tñ ſi albedo in
eſſet parti denoīaret abſolute ꝙ ergo albedo den
tis nõ denomiat totū. tota ratio eſt: qꝛ nata eſt in
eſſe toti ⁊ ieſt parti tñ: ſꝫ ſic eſt de creare reſpectu
nature ⁊ ſuppoſiti ꝙ ē ſiſſe. ¶ De ſecūdo dicēdū qꝛ
lꝫ dens non ſit integra natura hoīs: eſt tñ integra
natura dentis. Unde non denoīat totum propter
hoc ꝙ non habet naturam integram ⁊ pfectā ſibi

debitam: ſed propter hoc: qꝛ albedo nata ineſſe to
ti ſicut parti ⁊ nõ ineſt ſicut quelibet pars lapidis
eſt lapis: nõ tñ ꝓpter hoc albedo partis denoīat
totū. vel ſic ponatur ꝙ xp̄s aſſumpſiſſet duos ho=
mines. vnū ethyopem: alium album. Quis natu=
ra cuiuſlibet ſit integra ⁊ pfecta: non tamē ꝓpter
vnā albedinem dicetur xp̄s albus ſimpliciter ſed
ſm quid: qꝛ albedo ita nata eſt ineſſe ſm vnā natu
ram ſicut ſm aliam. Ita etiam in propoſito lꝫ hu
mana natura in xp̄o ſit pfecta ⁊ pfecte creata: qꝛ
tamen creatio que eſt nata conuenire non minus
ſuppoſito q̄ꝫ nature vt patet in ceteris hominibus.
in illo homine non conuenit ſuppoſito: ſed ſolum
nature: ideo non denomiatur ſimpliciter ſicut to=
tus dens ethyopis eſt albiſſimus: tñ albedo pfe=
ctiſſime conueniens denti non ꝓpter hoc denomi
nat totum: ita hic. ¶ Tertiaria eſt iſta. Oīs ꝓpo
ſitio qua altera naturarū excluditur a xp̄o eſt fal
ſa ſicut dicendo xp̄s eſt purus homo: ſed ſic ē hic
quia eſſe creatum eſt eſſe de ipſo nullo preſuppoſi
to qḋ excludit diuinitatem. ꝙ ⁊c. ¶ Contra hoc
etiam arguitur ſic. Quia ſicut creari eſt ex nichi=
lo ſic generari ſimpliciter ex non ente actu: ſꝫ hoc
obſtante chriſtus dicitur generatus ſimpliciter ex
matre q̄uis preexiſtens ens actu: imo purus actꝰ
ergo non obſtante ꝙ xp̄s non eſſet nichil poteſt di
ci creatus: qꝛ ſm humanaꝫ erat nichil quo ad ani
mam ſicut ens in potentia quo ad materiam.

¶ Dicendū ꝙ generatio magis denominatur a
termino ad quem ꝓpter quod in diuinis eſt ꝓprie
generatio ex hoc ꝙ filius accepit eſſe a patre ſim=
pliciter lꝫ illud de quo eſt generatio non eſſet ens
in potentia: ſed purus actus: ideoqꝫ ex matre dici
tur genitus propter ſolum nouum eſſe ſubſtantia
le quod acquiritur lꝫ perfectius eſſe prehabuerit
nam ꝙ quandoqꝫ ex igne fit aqua vel aer non fit
generatio ſimpliciter: qꝛ nouū eſſe eſt imperfectiꝰ
antiquo: qꝛ primuꝫ eſſe pditur ex quo diciṫ corru
ptio ſimpliciter ⁊ generatio ſꝫ quid. Si autē ſine
pditione eſſe nouum eſſe acquiriṫ ſubſtãtiale poſ=
ſet dici generatio ſimpliciter lꝫ nouū eſſe ſit imp=
fectius antiquo ⁊ ſic eſt hic quando manēs deus
factus eſt homo per generationem dictam ſimpli
citer non pfectionem: ſed creatio eſt acquiſitio eē
poſt non eſſe tempore vel natura. vnde non ē crea
tio acceptio cuiuſcumqꝫ eſſe niſi ſit ex nichilo ꝓpṫ
quod perſona diuina generatur non creatur: quia
eſt ens ex ente. Si igiṫ generando abſolute crea=
tur: opꝫ ꝙ ipſum generatum ſit ante nichil qḋ deo
repugnat. ¶ Secundo declarādo ꝙ xp̄s non ſit
creatura. Dicunt eñi quidā ꝙ lꝫ nõ ſit creatꝰ etiā
non creatura: qꝛ ad eſſe creatū requiritur eſſe de
nichilo: ſed ad eſſe creaturā qḋ eſt eſſe ſubſtãtiam
tñ ſufficit eſſe habens rem vel naturam ſicut ad
eſſe homineꝫ ſufficit habere humanitatē. ¶ Sed
contra hoc eſt: qꝛ qñcunqꝫ in predicato includunṫ
duo quorum vnum repugnat ſubiecto non alterū
propoſitio eſt falſa: vt ſi dicā ꝙ cignus eſt auis ni
gra vel coruꝰ auis alba: ſed creatura includit duo
quorum licet alterum xp̄o cõueniat. alterū tamē
repugnat ergo ꝓpoſitio dicēs xp̄m ſimpliciter eē
creaturam eſt falſa. Maior patet per eos qui di=
cunt ꝙ creaturam eſſe poſt denominationē a crea
tione paſſiua importat aliud ſcꝫ ſubiectū vel ſup=
poſitum qui etiam dicunt ꝙ xp̄o repugnat deno=
minare abſolute a creatione paſſiua: lꝫ igiṫ ſibi cõ

ueniat habere naturam creatā: quia tamen ſibi re
pugnat denominari a creatione: ideo creatura in
cludit vnum ſibi repugnans. ¶ Aliter probatur
hec minor: q2 ſicut creatura eſt nomen verbale ſub
ſtantiuum: ſic factura ⁊ genitura. hmōi autē non
ſolum impoztāt rem factam vel genitā ſed ipſum
actum faciendi vel gignendi. Nā ſi ſpūs aſſume-
ret naturā de matre genitam ille quidē poſſet dici
genitura matris quia eſſet res a matre genita et
fuiſſet ſubiectum actus generationis: ſaltē ſecun
darium: ſed ſpūſſanctus non poſſet dici genitura
eius ſed habens genituram vel naturā genitā qui
nunq̄ fuiſſet ſubiectum generationis ſed poſt ge-
neratione aſſumpſiſſet. ergo genitura cū re genita
impoztat actum generandi ⁊ econtra. Si filius na
turam aſſumptā deponeret non eſſet iam genitu-
ra matris. Quis eſſet ab ea genitus: q2 non habe-
ret amplius naturā a matre genitam. ergo genitu
ra impoztat vtrūq̄ ſcȝ actū ⁊ terminum. ſimiliter
factura: q2 ſi pictor faceret parietem albū et deus
eius albedinē transferet ad aliam parietē diceretur
quidem albedo factura pictoris quocūq̄ vadat:
ſed paries prius deſinit eſſe factura eius: q2 pdit
rem factam. et ſecundus nō eſt. Quis habuit rem
factam: q2 non habuit factionem ipſam: ſic et in
propoſito creatura: q2 nomen eſt verbale actū cre
andi impoztat. et q2 ſubſtantiuū rem creatā. Vñ
aſinus moztuus nō plus eſt creatura: q2 non hȝ
plus naturam creatā. Quis ſit creatus econuerſo
ſi xp̄s poſt humanitatem creatā prius aſſumpſiſ-
ſet habēs naturā creatam non eſſet creatura: q2
non fuiſſet ſubiectum creationis ergo eſſe creatu
ram non eſt ſolū habere naturam creatā: ſed cum
hoc actum creādi paſſiue qui repugnat xp̄o. ergo
et eſſe creaturam. ¶ Tertio q2 lȝ xp̄s ppter na-
turam creatam nō poſſet dici creari vel etiā crea-
tus aut creatura ſimpliciter: tñ econuerſo ppter
naturā increatā et creaturam et factionē pōt dici
ſimpliciter et abſolute creatoz creans creare et p
quem oīa facta ſunt. ¶ Quod ptȝ p oppoſitū il-
lozum triū quibus pdicatum eſt xp̄m non eſſe cre
aturam et primo q2 xp̄o repugnat creari ſimplici
ter: q2 hoc eſt fieri ſimpliciter qđ repugnat xp̄o:
creari autē non eſt fieri ſed facere ſimpliciter: nō
aūt repugnat facere ſimpliciter humanitati ſicut
repugnat fieri ſimpliciter diuinitati: quia etiam
factus homo non fuit minimus factoz q̄ ante: ſȝ
preexiſtenti ſimpliciter repugnat fieri ſimpliciter
ergo ⁊c. ¶ Per ſecundū ſiliter patet: q2 a maiori
et pluri fit denoīatio non ſolū eius qđ eſt ppriū
quia tunc fit eſſe a minori ſicut a naſo nec ſolū de
nominatio ſm quid ſicut etiam fieret a minori vt
a dente ethyopis ſi ſimplr ab accidente cōi inex
iſtente maiori parti notabiliter denoīatur totum
ſimpliciter lȝ non totaliter nec vniuerſaliter ſicut
ſcutum quod p maiori parte eſt albū poteſt dici al
bum ſimpliciter lȝ non totaliter nec vniuerſaliter
quia ſm qđ remanet nigrū lȝ eīn bene ſtant ſimul
q̄ ſit album ſimpliciter ⁊ nigrum ſm quid q̄ non
eſſet ſi ad eſſendum album ſimpliciter requireret
albū eſſe totaliter vel vniuerſaliter propter q̄ cū
xp̄s ſm rōnem ſit quoddā totū conſtans ex dua-
bus naturis quaſi part bus natura diuina ſecum
trahens ſuppoſitū eſt quaſi totū vel notabiliter
maior pars: ideo etiam que conueniunt rōni de di
uine nature et ſuppoſiti denominant totū ſimpli
citer et abſolute lȝ illa que conueniant rationi na
ture humane non denominant abſolute ⁊ ſimpli-
citer quando nō ſunt ppria nature ſicut eſt nati-
uitas ⁊ generatio vel mozs paſſio ⁊ hmōi: ſed in-
differēter reſpiciūt vtrūq̄ vt creari. ¶ Per tertiū
ſiliter patet q̄ creari excludit naturam diuinā: quia
ſupponit creatum prius fuiſſe nichil quod eſt non
eſſe deum. creare autē non excludit humanam na
turam: q2 etiam factus creat ſicut creabat. ⁊c.

¶ Ad rationes contrarie opinionis Dicendū ad
primū q̄ non eſt ſimile ſicut dictum eſt in tertio ar-
ticulo vbi ſoluta eſt ratio. ¶ Ad ſecundam dicūt
quidam q̄ ſicut eſſe factum nō eſt ſuperius ad ho
minem: ita q̄ ſit genus vel ſpecies vel differentia
ad ipſum ſȝ eſt predicatio denoīatiua ſm q̄ deno-
minatur a pdicamento paſſionis: ita etiam ⁊ crea
tura ſiue eſſe creatum: ⁊ ideo non opȝ q̄ de quocū
q̄ predicatur homo neceſſario predicetur abſolu
te eſſe factum vel eſſe creaturam: ſed cum determi-
natione ſcȝ ſm q̄ homo: tamē ſm curſum natura
lem fieri hominem eſt fieri ſimpliciter: ſed in chri-
ſto fieri hominem non eſt fieri ſimpliciter: ſed fieri
ſm quid: quia in chriſto natura humana ſm quid
aduenit chriſto vel ſuppoſito preexiſtenti in actu
habet modum accidentis. Uel dicendum q̄ crea-
tura eſt ſuperius ad omnem hominem creatū ſm
nomen et ſuppoſitum. Non autem ad hoc homi-
nem illum cuius ſuppoſitum et altera natura nō
ſunt creata. Uel dicendum q̄ lȝ res repoztata per
creaturam ſit ſuperioz ad hominem: tamen actus
creationis in predicamento paſſionis non eſt ſu-
perius ⁊ ratione huius ſolum impeditur predica
tio vt dictū eſt. ¶ Ad illud Leonis pape dicēdū
q̄ hoc non eſt negare noſtre nature veritatem: q2
dicimus eum creaturam ſm naturā vnam noſtrā
ſcȝ ſed non ſimpliciter. ¶ Ad illud de eſſe exiſten
tie dicendum q̄ lȝ in chriſto eſſet eſſe exiſtētie ſub
ſtantiale creatū: non tñ illud ſufficit ad eſſe factū
ſimpliciter vel creatum vt dictum eſt in ſolutiōe
ad inſtantiam contra primam rationem primi ar-
ticuli. ¶ Ad aliud de non entitate Dicendum q̄
maioz eſt falſa: quia creatum ſimpliciter requirit
entitatem ſimpliciter antecedentem natura vel tē
poze: ſed eſſe moztuum non requirit non entitatē
ſimpliciter ſequentem ſed non entitatem: que eſt
priuatio vite moztalis q̄ poteſt eſſe manente vi-
ta increata et glozie. ¶ Ad aliud de creato ⁊ icre
ato dicendum q̄ xp̄s eſt homo creat⁹ ſed nō pro-
pter hoc eſt creatus ſimpliciter: ſed eſt fallacia ſȝ
quid et ſimpliciter: ſicut ethyops eſt albus ſcđm
dentem: non tamen albus ſimpliciter. ¶ Ad in-
ſtantias declarationum ⁊ ad alia ptȝ ex dictis.

Ad rōes contrarie opinionis ſberueus vbi ſupra.

¶ Ad primum dicendum q̄ proprietates vtriuſ-
q̄ nature diuine et hūane poſſunt indifferēter pre
dicari de ſuppoſito niſi includant preciſionem al-
terius nature. Talis autē proprietas eſt eſſe crea
tum vt declaratum fuit. ideo ⁊c. ¶ Per idem pa
tet ad ſecundum quia eſſe conceptum vel genitū
non excludit a ſuppoſito xp̄i diuinā naturam ſicut
eſſe creatum ratione negationis implicite: quia
eſſe creatum eſt eſſe productum nullo preſuppoſi-
to. ¶ Ad tertium dicendum q̄ accipiendo crea-
turam ſolum pro ſuppoſito habente naturam crea
tam poſſit concedi q̄ chriſtus eſt creatura non au
tem ſimpliciter ⁊ abſolute.

Ad argumenta pricipalia.

Diſtin. xij Queſt. j. CIrca duodecimam diſtinctionem queruntur duo. ¶ Primo vtrum chriſt⁹ ceperit eſſe ¶ Secundo verū potuit peccare. ¶ Quantum ad primū

Primum videtur ꝙ hec ſit vera demōſtrato chriſto. Jſte homo incepit eſſe q̄ eſſe hominem eſt eſſe ſimpliciter: ſed chriſt⁹ incepit eſſe homo. ergo incepit eſſe ſimpliciter.

Scdm ¶ Item Auguſti. ſuper Jo. dicit ꝙ priuſq̄ mundus eſſet nec nos eramus: nec ipſe mediator dei, et hoim homo chriſtus deus: ſed illud quod non ſemper fuit ⁊ nūc eſt incepit eſſe. ergo xp̄s vel iſte homo incepit eſſe. ¶ Incoutrarium arguitur.

Jn ꝯtrarium. Jllud qd ſemp fuit nunq̄ incepit eſſe: ſed chriſt⁹ ſemp fuit. ergo nunq̄ incepit eſſe. Minor probatur. ¶ Primo per illud quod dixit ieſus. Jo. 8. Priuſq̄ habraham fieret ego ſum: q̄ eadem ratione potuit dicere. Priuſq̄ mundus fieret aut ab eterno ego ſum. ¶ Secundo per id quod habetur ad Hebreos vltimo. Jeſus xp̄s ⁊ heri ⁊ hodie ⁊ ipſe in ſecula. ¶ Reſpondeo. tria ſunt videnda.

¶ Primo: q̄ xp̄o non competit cepiſſe eſſe nō ſʒ naturā ade videbit̄ quare debuit talē naturā ⁊ de tali ſumere qd etiā tāgit̄ i lr̄a. ¶ Scd̄o ad queſtionē recitabūt̄ dicta maiorū. ¶ Tertio ꝯcludetur qd ꝓbabili⁹ tenendū. ¶ Quātū ad primū

Durā. diſ. pñti. q. 3. ꝓponūt aliqui quattuor. ¶ Primū ē ꝙ fili⁹ dei debuit aſſumere naturā de ſtirpe ade. ¶ Scd̄o in ſexu virili ⁊ nō muliebri ¶ Tertiū ē: q̄ illa natura nō debuit formari ope nature: ſʒ diuina virtute.

¶ Quartū eſt ꝙ nō debuit formari de viro ſʒ de muliere. ¶ Rn̄ſio p̄mi pōt eē q̄druplex. ¶ Prima eſt iuſticia ſatiſfactōis: q̄ ad iuſticiā ꝑtinet ꝙ ille ſatiſfaciat q̄ peccauit: ⁊ idō de natura ꝑ pc̄ñ corrupta debuit aſſumi illd ꝑ qd ſatiſfactio erat cōplēda. ¶ Secūda ſumit̄ ex dignitate hoīs: quia in maiorē dignitatem hominis cedit dum ex illo genere victor diaboli naſcitur quod fuerat victum per diabolum. ¶ Tertia ſumitur ex manifeſtatione diuine virtutis: q̄ diuina virtus magis oſtenditur dum de natura infirma ⁊ corrupta aſſūptum eſt ꝙ in tantā virtutē ⁊ dignitatē eſt ꝓmotū ¶ Quarta ſumitur ex dignitate primi hominis qui i hoc aliquo modo ymaginem dei expreſſi⁹ tenet: q̄ ſicut de⁹ eſt principium omniū entium: ita adam eſt principium omniū hominum. Hoc autē ſibi deperiſſet ſi xp̄s humanam naturam de genere eius nō aſſumpſiſſet. ¶ Rn̄ſio ſecundi triplex. ¶ Prima q̄ xp̄s venit vt doctor ⁊ rector ⁊ pugnator. Hec autem non competunt mulieri. propter quod nō decuit ꝙ xp̄s aſſumeret ſexum muliebrē ſed virilem. Accepit autem non ad vſum: ſed ad perfectionem nature qualis erit in beatis.

¶ Reſpōſio tertij eſt triplex. ¶ Prima ex parte ꝯceptiōis: q̄ decuit eſſe puriſſimam. Talis autē non eſt conceptio naturalis que eſt ex muliere et viro: quia ſm legem cōmunem. proles in peccato concipitur ⁊ interim virginitate priuatur.

¶ Secunda ex parte concepti: q̄ non decuit ꝙ caro illius qui erat deus ⁊ homo ab alio formaret̄ q̄ a ſpiritusancto. ¶ Tertia eſt ex modo conceptionis: q̄ ſimul fuit caro concepta animata ⁊ aſſumpta ergo eadem virtute debuerunt fieri hec omnia: ſed diuina virtute facta eſt aſſumptio ergo ⁊ animatio. ergo. ¶ Reſponſio quarti ſimiliter eſt triplex. ¶ Prima vt vterq̄ ſexus honoret̄. femineus in matre concipiente. maſculinus in prole.

¶ Secunda vt ex nouo modo ꝓductionis pateretur renouatio generis humani. ¶ Primo eni modo formauit deus hoiem abſq̄ viro ⁊ muliere ſcʒ adam. ¶ Secundo ex viro abſq̄ muliere ſcʒ euam. ¶ Tertio ex viro ⁊ muliere vt totā poſteritatem ade vſq̄ ad xp̄m. in xp̄o ꝯo innouauit ſigna faciens hominem ex muliere ſine viro.

¶ Tertia vt xp̄s ꝑtineret ad genus ade. Si enim de ſolo viro fuiſſet per ſpiritū ſanctū formata natura humana quā xp̄s aſſumpſit xp̄us non attinuiſſet alicui de genere ade. Jlle enim vir non fuiſſet eius pater cum nichil actiue egiſſet ad formationem nature. nec mater: quia hoc non pertinet ad virum: ⁊ iterum non miniſtraſſet materiam naturalem ſicut vere matres adminiſtrant. Nunc autem quia naturam humanā aſſumpſit de ſola muliere miniſtrante materiam naturalem eſt vere filius eius: ⁊ mediante ea pertinet ad genus ade.

¶ Quantum ad ſecundū recitāt aliqui ꝙ eſt triplex modus dicendi ¶ Primus eſt ꝙ hec eſt falſa xp̄s vel iſte homo incepit eſſe non addatur inquantum homo et aſſigneturratio talis ſi incipere eſſe competit chriſto. aut cōpetit ei ratiōe ſuppoſiti: aut ratione nature humane. non ratiōe ſuppoſiti: quia illud ſemper fuit ⁊ nunq̄ incepit eſſe. Nec ratione nature humane: quia terminus i ſubiecto poſitus non tenetur formaliter pro natura ſed magis naturaliter: ⁊ ideo rōne humane nature non poteſt cōpetere xp̄o incipere eſſe: q̄uis nomine xp̄i vel hoīs iportet̄ natura humana: q̄ q̄ñ hec noīa ponūt̄ ex ꝑte ſbi nō ſtāt ꝓ nā: ſʒ ꝓ ſuppoſito. Sʒ iſtud nō valet q̄ ſicut dictū fuit pri⁹ ꝓ tāto termin⁹ i ſbō poſit⁹ dī teneri materialr̄ ꝓ ſuppoſito ⁊ nō formalr̄ ꝓ natura q̄ aliq̄d pōt ꝯſicari de eo nō rōe nature ꝑ terminū iportate: vt ſi dicat̄ albū diſputat ꝑ hoc tñ nō excludit̄ q̄n termino poſito i ſbō multa poſſint ꝯuenire rōne nature ꝑ terminū iportate. vt ſi dicat̄ albū diſgregat vel hō eſt riſibilis. ⁊ eodē mō iʒ iſte termin⁹ xp̄s vel iſte hō a ꝑte ſbi poſit⁹ ſtet ꝓ ſuppoſito ⁊ nō formalr̄ ꝓ natura hūana: q̄ aliq̄ pñt ei ꝯuenire nō rōne hūane nature vt ē iſinite ꝯtutia: tñ ꝑ hoc nō excludit̄ q̄n rōe hūane nature poſſint ei mlta ꝯuenire etiā icipere eſſe niſi aliud obſiſtat. Et idō ſecūd⁹ mod⁹ tenēs eādē ꝯcluſionē: ſed aſſiguās aliam rōem q̄ talis eſt. Proprietas humane nature q̄ excludit a xp̄o ꝓprietatē diuine nature nō pōt ei ꝯuenire ſʒ icipere eſſe ē hmōi ergo non pō abſolute dici ꝙ xp̄s vł iſte hō icipit eē. Maior ptʒ ex p̄cedēti diſtīctōe Minor ꝓbat̄: q̄ icipe eſſe icludit nō ſp fuiſſe: ſed ꝓprietas nature diuie ē ſp fuiſſe. ergo icipe eē excludit a xp̄o ꝓprietatē diuie nature ⁊ hec fuit minor Sʒ nec iſtud vr̄ valere: q̄ q̄uis ponēdo i xp̄o ſolū vnū eſſe icipere eſſe excludit ſp fuiſſe ſʒ qdcunq̄ eē ex q̄ nō ponit̄ niſi vnū. Ponēdo tñ i ipſo plura eſſe ſicut aliq̄ mō opʒ ponere ſicut viſū fuit ſupra diſt. 6. Jncipe eē ſm vnū nō excludit ſp fuiſſe niſi ſm illud tm̄: ⁊ hoc etiā verū eſt i xp̄o: ſʒ dato ꝙ inceperit ſm hūanū eē ⁊ nō ſp fuit ſm illud ꝑ hoc tñ non excludit̄ q̄n ſp fuit ſm aliud ſcʒ ſm eſſe diuinum ⁊ ſic ꝓprietas hūane nature nō excludit proprietatem diuie nature. Nō enim ſic eſt de icipere eſſe ſicut de creari: quia creari eſt produci nullo

Du. vbi. ſ. q. j.

penitus preſuppoſito ex parte eiuſdẽ dicitur creari.
Incipere autem eſſe ẽ de nouo accipere eſſe quod
prius non habebat q̃uis forſitã haberet aliud eẽ
¶ Tertius modus eſt q̄ iſta aliquomodo põt con
cedi xp̃s vel iſte hõ incepit eſſe. non autẽ hic fili⁹
dei incepit eſſe: cuius rõ ẽ: q2 q̃uis eſſe dicatur mul
tipliciter: tñ illa multiplicitas terminatur p adiun-
cta nõ ſolũ ex parte p̃dicati: vt dicendo hõ incipit
eſſe albus ibi eſſe non accipitur p eſſe ſimpliciter
ſed p eſſe tali. immo etiã p illud qd ponitur ex par-
te ſubiecti vt dicendo. albedo incepit eſſe. hoc eñi
verificatur non p eſſe ſimpliciter: q2 tale nõ cõpe-
tit albedini ſed p eſſe ſm q̃d qd cõpetit accidenti
bus. ⁊ iſtud autẽ eſt de virtute ſermonis vt ſic ac
cipiatur eſſe in predicato ſicut congruit ſubiecto
vel ſaltẽ ex vſu loquendi. quãdo ergo ex parte ſub
iecti ponitur termin⁹ concretus importãs ſuppo
ſitum ⁊ naturã. ſi p illã naturã conſtituitur ſuppoſi-
tum tunc ſi ei attribuatur eſſe opz q̄ intelligatur de
eſſe ſuppoſiti ⁊ nature: q2 non p aliam naturam ẽ
ſuppoſitu3: nec habet aliud eẽ ſuppoſiti q̃ illd qd
congru. ẽ ei ratione nature. ſi vero ſuppoſitum non
conſtituatur p naturam ĩportatã per terminũ in
ſubiecto poſitum: vt cũ dicitur album: vel cum i ſbõ
ponitur duplex terminus vn⁹ importãs natura3
p quã ſuppoſitũ cõſtituitur. alt⁹ vero non: ſed aliam
p qua3 non conſtituitur ſicut dicendo. homo alb⁹
eſt vel incipit eſſe tũc nõ eſt loquendũ ſimpliciter
ſed cũ quadã diſtinctione hac ſc3 incipere eſſe re-
feratur ad ſuppoſitũ ſm ſe ⁊ ſm naturam cõſtitu-
entem ipſum vel ad ipſum rõne alterius nature.
Verbi gratia. Si q̃ratur an homo albus incipit
eſſe: ſuppoſito q̄ hõ q̄ fuit prius poſtea factus eſt
albus? Nõ eſt reſpondendũ abſolute: ſed dicẽdu3
Si incipere eſſe referatur ad hoīem falſum ẽ. Si
vero ad hoīem inq̃ albus vera eſt. Et cauſa hui⁹ di
ſtinctionis eſt q2 eſſe poſitum in predicato accipitur
ſm vſum loquẽdi put cõgruit ſubiecto ppter qd
vbi diuerſa implicantur in ſubiecto q̃b⁹ diuerſimo-
de cõpetit eſſe opus eſt p̃dicta diſtinctiõe. ¶ Mo
do in pposito noſtro cũ dicitur xp̃s incepit eſſe p
terminũ in ſubiecto poſitũ ĩportatur ſuppoſitũ diui
num ⁊ natura diuina humana p quã non cõſtituĩ-
tur. Et ſiliter cũ dicitur iſte hõ. nõ autem ſic cũ di
citur filius dei: q2 p hoc nomẽ ĩportatur niſi ſuppo-
ſitum diuinũ cũ conſtituẽtibus ipſum: et ideo ſi di
catur filius dei incepit eſſe falſa eſt. q2 itelligitur
de ſuppoſiti eſſe vel de eſſe quod cõpetit ſuppoſito
rõne ſui ⁊ ꝯſtituẽtiũ ip3 q̄ eſſe nũq̃ icepit: ſ3 cũ dr
xp̃s vel iſte hõ icepit eẽ. Diſtiguẽdũ eſt: q2 aut re
fertur ad ſuppoſitũ rõne ſuppoſiti ⁊ tũc ẽ falſa: aut
rõe hũane nature: ⁊ tũc eſt vera. ⁊ hoc eſt qd dixe-
runt antiqui doctores in ſimili. D iſtinguebãt eñi
modo predicto hãc ppoſitionem ſcutũ albũ ince
pit eſſe hodie. ſuppoſito q̄ ſcutũ antiquu3 fuit ho
die dealbatum dicens q̄ ſi incipere eſſe referatur
ad ſubiectum falſa eſt. Si ad determinationẽ ſub
iecti ſc3 albedinem vera eſt. ¶ Quantũ ad tertiũ
ſic magiſter dicit certũ eſſe fide q̄ xp̃s ſm q̄ deus
non incepit eſſe deus ſed cepit eſſe homo: ſed dubi
um eſt verũ ppter hoc q̄ cepit eſſe homo poſſit di
ci cepiſſe eſſe ſimpliciter Ubi primo oſtendendu3
q̄ filius dei non incepit eſſe. ¶ Secũdo q̄ xp̃s vl̃
iſte homo non cepit eſſe. et tertio q̄ xp̃s vel filius
dei ſm q̄ hõ cepit eſſe. ¶ Primũ patet ſic. Cõtra
dicta non poſſunt verificari ſimul de eodẽ ſuppoſi
to ſimpliciter ⁊ ſm diuerſa rc. q̃uis poſſint verifi
cari aut ſm quid aut ſimpliciter de diuerſis ſup-
poſitis ſicut ſi hoc album diſputat ſm linguã cu3
hoc ſtat q̄ non diſputat ſm albedinem: ⁊ ſi ſ3 hãc
diſgregat: ſm illã non diſgregat: q2 hoc eſt ſ3 q̃d
Sed dicere iſtud albũ diſputat ⁊ iſtud album nõ
diſputat non addendo ſm quid ſed ſimpliciter fal-
ſum op3 eſſe alterum: q2 ſunt idem ſuppoſito licet
differant natura. E conuerſo autẽ in diuinis aliq̃
dicũt q̄ hec ſit vera ſimpliciter de⁹ generat et iſta
deus non generat. ¶ Prima ppter patrẽ. ¶ Se
cunda ppter filiũ: q2 differunt ſuppoſita. ¶ Ad
poſitum aute3 cũ filius dei vel verbum ſit vnũ ſup
poſitum l3 hñs duas naturas poteſt tamẽ dici q̄
ſit mortalis ſm humanitatem et nõ mortalis ſm
diuinitatẽ abſq3 contradictione: q2 vtrumq3 dicitur
ſm quid: ſed ſi ſit mortalis et immortalis ſimpli
citer videtur ſequi q̄ ſit mortalis ⁊ non mortalis
contradictorie: q2 ad affirmationẽ de p̃dicato iñfi
nito ſequitur negatiua de p̃dicato finito. ergo rc.
¶ Similiter ĩpoſſibile eſt q̄ fili⁹ dei ſimiliter ce-
perit ⁊ non ceperit: ſed iſta eſt vera filius dei mo-
do cepit eſſe ſimpliciter ſine additione. ¶ Quod
autẽ iſta ſit vera filius dei non cepit eſſe ſimplici-
ter. patet q2 iſta eſt vera ſimpliciter filius dei ſem
per habuit eſſe. ad ſemp autẽ habuiſſe eſſe ſequitur
nunq̃ cepiſſe eſſe ſicut ad ſemp fore i futurũ ſeq̃
nunq̃ deſinere eſſe. ¶ Preterea ſi fili⁹ dei cepiſ-
ſet eſſe qñ cepit eẽ hõ deſiiſſet eſſe qñ deſiit eẽ hõ
ſed ipſe nunq̃ deſiit eſſe: ſed ſtetit in contractiõe
ergo nunq̃ cepit eſſe ¶ Secundo notandũ q̄ eti
am xp̃s qui dicit ſuppoſitũ in vtraq3 natura vel il
le hoc habet: quia abſtrahit a diuina ſicut verbu3:
vel filius dei ab humana non cepit eſſe: ⁊ hoc du-
pliciter. ¶ Primo ſic: q2 aut gratia ſuppoſiti aut
nature. non ſuppoſiti: q2 illud ſemp fuit vt iam di
ctum ẽ. Nec nature: q2 terminus in ſubiecto poſi
tus tenetur materialiter p ſuppoſito non formali-
ter pro natura. ¶ Sed contra: q2 l3 ſic ſtet p ſup-
poſito vt verificetur q̃nq3 gratia eius nõ nature ſi-
cut cum dico albũ diſputat. Nichilomin⁹ tñ ecõ-
uerſo gr̃a nature vt cũ dico ſic. albũ diſgregat ita
et cũ dedico Ille homo creauit. ſimiliter eſt gra-
tia ſuppoſiti. Cũ autẽ dico paſſus eſt gratia natu
re: ⁊ ſic dicẽdo q̄ ille hõ cepit eſſe cũ natura vera
eſſe cepit ſicut paſſa fuit. Et dicẽdum q̄ p̃dicatu3
verificatur de ſubiecto gratia nature: quia predi
catum per naturam conuenit ſuppoſito aliter nõ
cepiſſe autem eſſe abſolute non competit xp̃o pro
pter humanitatem: ſed ſolum cepiſſe eſſe homo:
quia cepiſſe eſſe nõ eſt ſolum accipere nouum eſſe
ſed eſt pri⁹ non habuiſſe eſſe. hũanitas autem licet
det chriſto nouum eſſe non tamẽ dat ſibi antea nõ
habuiſſe eſſe. ¶ Secundo ſic. quia illud non pre- vii. vbi. ſ.
dicatur de chriſto vel illo homine quod excludit
proprietatem diuine nature: ſed huiuſmodi eſt ce
piſſe eſſe quod includit non ſemper fuiſſe quod di
uinitatis eſt proprium ergo rc. ¶ Dicũt quidam
q̄ licet verum eſt ſi in chriſto eſſet tãtum vnũ eſſe
incipere eſſe excludat ſemper fuiſſe ſ3 quodcunq3
ex quo nõ ponitur niſi vnũ: ſ3 ponẽdo in ipſo duplex
eẽ ſicut op3 vt dicũt nõ ſeq̃tur quia cepit eſſe ſm eſſe
humanum: ⁊ hoc includit nõ ſemp fuiſſe ſm illd:
ſed cum hoc ſtat ſemp fuiſſe ſm diuinum. Non au
tem ſic eſt de incipere eſſe ⁊ creari: q2 creari eſt pro
duci nullo p̃ſuppoſito: ſed incipere eſſe eſt acqui-

rere nouum eſſe ſiue prius haberet aliud ſiue non
Sed et iſtud non valet:qꝛ ſicut ſe habet incipere
eſſe hoc ad non ſemꝑ vel prius non fuiſſe hoc ſic
ſe habet incipere eſſe abſolute ad non fuiſſe prius
vel non ſemꝑ fuiſſe ſed ſequitur. xp̄s cepit eſſe ho
mo.ergo prius vel ſemꝑ non fuit homo.ergo ſeq̄
tur.ille homo cepit eſſe ergo ille homo non ſemꝑ
habuit eſſe:ꝛ ꝑ ꝯñs ꝙ ille homo nō ſit deꝰ. ¶ Sȝ
contra hoc obijcitur a dicentibus ꝙ lȝ filiꝰ dei ce-
pit eſſe vel verbuȝ ſit falſa ſimpliciter.tñ iſta xp̄s
cepit eſſe vel ille homo cepit eſſe eſt duplex ꝛ diſti
guunt ſicut ꝛ magiſter.vt ſi intelligatur de ꝑſona
ſit falſa.ſi de natura vel gratia nature vera:qꝛ di-
ctiones determinanꝭ ꝑ adiuncta non ſolū ex par
te p̄dicati:ſed etiam ſubiecti:quia talia ſunt pre-
dicata qualia permittant ſubiecta:ſicut cuȝ dico
homo cepit eſſe albus determinatur ad eſſe ſm̄ q̄d
quale eſt eſſe albedinis. Et ſimilr̄ cū dico albedo
cepit eſſe vera eſt qꝛ ad eſſe ſm̄ quid reſtringitur.
q̄n ergo dicitur filius dei cepit eſſe cū nec ex parte
predicati nec ſubiecti adiungatur ex quo eſſe de-
terminetur ſicut eſſe humanum.inde eſt ꝙ eē ſtat
pro eſſe ſimpliciter de quo ꝑ priꝰ dicit̄:ꝛ ſic eſt ſen
ſus ꝙ cepit habere eſſe ſic ꝙ antea nullum habuit
eſſe qd̄ eſt falſum:ſed q̄n dico ꝙ iſte hō vel xp̄s im
portat duo.ſcȝ ſuppoſitum ꝛ naturā humanam:ꝛ
ideo non magis determinanꝭ ad vnū q̄ȝ ad aliud
propter quod diſtinguenda eſt vt dictuȝ eſt. Sed
iſtud non valet:qꝛ verum eſt q̄n ſubiectum eſt de-
terminatum ad vnum modū eſſendi eſſe predicati
ad ſecūdū reſtringatur ſaltem ſm̄ vſū loquendi vt
cum dico.albedo eſt vel cepit eſſe pari rōne ſi ſub-
iectum eſſet eque indeterminatum in recipiendo
eſſe ſicut predicatum in dando:vel ſi eque punci-
paliter importaret duo quorum quodlibet appro
priaret ſibi illud ad qd̄ p̄dicatum habet indifferē
tiam:tunc eſſet diſtinguendum ſicut forte ſi ſcutū
in medietate eſt albū ꝛ in medietate nigrū et dice
retur album diceretur ꝙ verum eſſet ſm̄ medieta
tem et falſum ſm̄ aliam: ſȝ ſi inequaliter vtrunqȝ
tunc ſecus vt ſi ſcutum ſm̄ maiorez partem ſit al-
bum ꝛ ſm̄ minorem nigrū et diceretur ſcutum eſt
nigrum non eſſet diſtinguenda ſed ſimpliciter fal
ſa:qꝛ ſcutum magꝭ importat maiorē ꝑtem ſui ſm̄
quam eſt ꝓpoſitio falſa q̄ȝ minorem ſm̄ quā eſt ve
ra:et ita eſt in ꝓpoſito:qꝛ lȝ cum dico xp̄s equali-
ter importetur ex impoſitione nominis vtraqȝ na
tura et cum dico ieſus vel ille homo magis ipor-
tatur humana natura q̄ȝ diuina.tñ ꝑ vtrūqȝ in ſub
iecto poſitum magis importatur ſuppoſitū q̄ȝ ali
qua natura:qꝛ ergo iceptio eſſendi repugnat ꝑſo-
ne principaliter importate lȝ conueniat nature ſe
cūdario importate.ideo de virtute ſermonis ſim
pliciter eſt falſa. ¶ Tertio oſtendendū ꝙ ille hō
quocūqȝ noīe cepit eſſe ſm̄ humanitatem ꝛ ſm̄ ꝙ
homo ꝛ ſm̄ ꝙ hic homo. ¶ Primum ptȝ:qꝛ ſicut
dicitur homo incipere eſſe ſm̄ albedinem q̄n ſua
albedo incipit eſſe: lȝ ille tūc ſi inciperet: ita lȝ hō
ille non cepit eſſe:qꝛ tñ humanitas eius cepit eſſe
ex tp̄e.ideo ſm̄ eam filius dei vel deus cepit ex tē-
pore. ¶ Secundū patet qꝛ lȝ homo importet ſup
poſituȝ cū in reduplicatiōe poſitū teneꝭ formalr̄
ſicut in predicato.vnde tantū valet dicere deꝰ ſm̄
ꝙ homo q̄ȝtum deꝰ ſm̄ humanitatem ſicut ſcutuȝ
ſm̄ ꝙ albū diſgregat et ſcutū ſm̄ albedinē: ſȝ iſta
eſt vera deus ſm̄ humanitatē cepit eſſe.ergo ꝛ iſta
deꝰ ſm̄ ꝙ hō cepit eſſe. ¶ Tertiuȝ patet: qꝛ cum
dico deus ſm̄ ꝙ hic homo vel iſte hō ſi nō fiat re-
duplicatio niſi gratia nature ſicut cū dico ſm̄ ꝙ
homo vt quidā dicūt:tunc eadem rōne qua vna ē
vera et reliqua. Si autē ꝓpter ꝓnomen demōſtra
tiuum fiat reduplicatio gratia ſuppoſiti nichilo-
minus propter nomen fit reduplicatio gratia na-
ture. Sufficit autē predicatum ineſſe ſubiecto ſȝ
alterum in reduplicatione contētorum: vt ſupra
dictum eſt.ergo ꝛc. ¶ Si dicatur predicatum qd̄ in-
eſt ſubiecto ꝑ ſe cū reduplicatione.illud ineſt ſub-
iecto ſine reduplicatione lȝ ꝑ accidēs. ſicut ſi hō
ſm̄ ꝙ albus diſgregat ꝑ ſe homo diſgregat licet
ꝑ accidēs. Et ſimiliter ſi xp̄s ſm̄ ꝙ homo incepit
eſſe.ꝑ ꝯñs xp̄s cepit eſſe licȝ ꝑ accidēs. Et dicēdū
ꝙ p̄dicatuȝ et ſubiectum ſimpliciter denoīat pro-
pter reduplicationē denoīat ip̄m etiam ſine redu
plicatione ſicut eſt illud p̄dicatum qd̄ ꝓpriū eſt ſo
li reduplicato ſicut diſgregare de quo arguitur.
Illud autē qd̄ non denoīat ſubiectum ꝓpter re-
duplicationem niſi ſm̄ quid:ita cum reduplicato
denominat qd̄ nō eſt ſine illo ſiue reduplicatio ſit
nota eſſe:vt cum dico ſcutum ſm̄ ꝙ album diſgre
gat illa eſt ꝑ ſe:ſed ſi ſit albū ſm̄ minorem parteȝ
ſicut non poteſt dici album niſi ſm̄ illam partem:
ita non poteſt dici diſgregare ſimpliciter : ſed ſo-
lum ſm̄ illā partē:ſed bene verum eſt ꝙ poteſt di-
ci diſgregare ſm̄ illam partē ſine hoc ꝙ exprima
tur albedo:qꝛ illaȝ partem ſimpliciter denoīat al
bedo ſiue ſit nota ſubiecti ſicut ethiops eſt albus
ſm̄ dentem.qui non propter hoc eſt albus ſimplr̄
et ita eſt in ꝓpoſito.qꝛ cū dico xp̄s ſm̄ ꝙ homo ce
pit eſſe ſiue humanitas ſic ſubiectū inceptōis ſiue
eā ſicut eſt lȝ non ꝑtia non denoīat tñ ſuppoſituȝ
niſi ſm̄ quid vnde ſine reduplicatione eſt falſa:qꝛ
cū reduplicatione eſt vera. ¶ Sed ꝯtra:qꝛ oē qd̄
nō eſt ab eterno cepit eſſe:ſed nullꝰ hō fuit ab eter
no.ergo oīs hō cepit eſſe:ꝛ ꝑ ꝯñs hō q̄ ē:ē xp̄s ieſus
Probatio minoris qꝛ ſi hō aliquis fuit ab eterno
verum fuit ſemper ab eterno dicere ꝙ homo eſt:
ſed hoc eſt falſum:qꝛ ante mundū nō fuit verū di-
cere ꝙ hō eſſet.ergo nullus hō fuit ab eterno. ¶ Ad
illud dicūt q̄dā ꝙ lȝ iſta nullus fuit hō ab eterno Herueꝰ di
ſm̄ ſcȝ ꝙ ly homo ſe tenet ex parte predicati ſit ve ſtin.xſ.q.ſ.
ra:qꝛ nullus eſt q̄ fuit hñs humanitatē ab eterno ad quartū
tñ iſta nullꝰ hō ē ab eterno ſm̄ ꝙ ly hō ſe tenet ex
ꝑte ſbi eſt falſa:qꝛ nūc ē aliq̄s hō q̄ fuit ab eterno
ſcilicet chriſtus de quo poteſt dici iſte homo fuit
ab eterno:nec oportet ꝙ propter hoc ꝙ verū fuit
ab eterno dicere ꝙ homo eſt:ſed ſufficit ꝙ nūc ve
rum ſit dicere ꝙ aliquis homo eſt q̄ fuit ab eter-
no:ꝛ hoc eſt verū de xp̄o. ¶ Ad primū dicendum
ꝙ lȝ eſſe hoīem ſit eſſe ſimpliciter:tñ incipere eſſe
hoīem non eſt ſimplr̄ incipere eſſe:qꝛ incipere eſſe
hoīem nūc eſt nō fuiſſe prius hoīem et nō plus ſȝ
incipere eſſe ſimplr̄ includit nunc hr̄e eſſe ſimplr̄
et prius non habuiſſe eſſe ſimplr̄.pōt autē nō fuiſ
ſe hō q̄ priꝰ habuit aliud eſſe ſimplr̄ ſicut xp̄s fuit
Vel dicendū ꝙ eſſe hoīeȝ eſt eſſe ſimplr̄ reſpectu
accedentis.ꝛ q̄n humanitas habuit ꝓprium ſub
ſiſtere::ſed vbi nō ē ſubſiſtere ꝑ hūanitateȝ qd̄ eſt du. vbi.ſ⁹
eſſe dictum ſimpliciter ibi eſſe hoīem non eſt eſſe ad primuȝ
ſimplr̄ abſolute. Vel vt alij dicūt q̄uis eē ſbē ſit
eē ſimplr̄ ꝑ ꝯparationē ad eſſe accñtiū tñ eē ſbē cre
ate maxime quādo ꝑ ſe nō ſubſiſtit ꝑ cōparatio-
nem ad eſſe diuinū eſt aliquomodo eſſe ſm̄ quid:

et tale eſt eſſe humane nature in xp̃o. dato etiam
ꝙ eſſet ſimpliciter tamen q2 illud nou eſt vni⁹ ra-
tionis cum eſſe diuio opus eſt diſtinguere de eſſe.
quando ex parte ſubiecti ponunt̃ plura q̄b⁹ cõpe-
tunt diuerſa eſſe. ❡ Ad ſecundū dicendū ꝙ bea-
tus Augu. ⁊ alij ſcti cā breuitatis q̄nq̧ omittunt
diſtinguere vbi opus eſt diſtinctione vel determi
natione. ❡ Ad argumentū i oppoſitū dicendū ꝙ
iſta eſt diſtinguenda xp̃s icepit eſſe ita et hec xp̃s
ſemper fuit: q2 ſi referatur ad ſuppoſitū vera eſt
et ſic loquitur xp̃s de ſeipſo. Jo. 8. et apoſtol⁹ ad
hebreos. Si ꝟo referatur ad naturam humanam
falſa eſt.

❡ Queſtio ſecunda.

Qõ ſcda. Primum
Secundo querit̃ vtrum xp̃s po
tuit peccare? Et videtur ꝙ ſic:
q2 illud qđ aliquis põt ſi vult
põt abſolute. et hoc pꝫ p Au-
guſtinū de ſpū ⁊ littera vbi di-
cit illud hꝫ qs in ptãte ſua qđ
facit ſi vult: ⁊ illđ hr̃ ab Anſel
mo li. 2. Cur de⁹ hõ. ſi xp̃s põt
peccare ſi vult: q2 volũtas ei⁹
nõ excedit poteſtatē. ḡ videt̃ ꝙ poſſit peccare ab-
Secundū ſolute. ❡ Itē ſm Augu. li. 3. de libero arbi. Me-
lior eſt natura q̄ põt peccare q̄ꝫ q̄ nõ põt: ſed filı⁹
dei aſſumpſit naturā humanā optime diſpoſitam
etiā ſm liberū arbitriū. ḡ aſſumpſit naturā pecca
Tertium bileꝫ. ❡ Itē xp̃s dicit Jo. 8. Si dixero q2 nõ no
ui eū ero ſimilis vobis mendax: ſed xp̃s potuit
iſta vera dicere: ⁊ ſic mentiri. ergo potuit peccare
Quartus ❡ In contrariū eſt illud qđ dicit glo. ſup illud
In oppo. Hebreo. 2. Eum q̄ paulominus ⁊c. ꝙ natura hūa
ne mentis quā de⁹ aſſumpſerit ⁊ q̄ nullo mõ pec-
cato deprauari potuit ſolus deus maior eſt: ſed
quicūq̧ põt peccare ī ens ei⁹ põt deprauari p pec
Rñſio catum. ḡ xp̃s non potuit peccare. ❡ Reſponſio.
De iſta q̄ſtione ſunt tres opiniones ſm ꝙ eſt du-
bitabilis. Nā q̄ſtio iſta vno modo eſt dubitabilis
alio modo non dubitabilis. quidē nõ eſt ſi pona-
mus ſicut cõiter ponit̃ ꝙ xp̃s aſſumpſit naturaꝫ
humanā pfecte beatificā ſm mentē: q2 ſicut beati
peccare nõ poſſunt ꝑpter cõfirmationē voluntatꝭ
in bono: ſic nec xp̃s ſuppoſito ꝙ fuit ſm mētē bea
tus. q̄ autē ſit cauſa confirmationis cuiuſcūq̧ bti
in bono ita ꝙ peccare nõ poſſit dictū fuit libro. 2.
Si aūt xp̃s nõ aſſūpſiſſet naturā beatificā ſm mē
tem: ſed aſſumpſiſſet eā in puris naturalibus ꝯſti-
tutā ſiue ſine gratia hītuali ⁊ gloria ſicut aſſume-
re potuit vt dictū fuit ſupra diſt. 2. tunc eſt maior
Opi. ſācti thome dubitatio. ❡ Videt̃ eñ q̄buſdā ꝙ ſi xp̃s talē na-
turā aſſumpſiſſet adhuc ſm eā peccare non potu-
Pria rõ iſſet: ⁊ hmõi aſſignat̃ duplex rõ. ❡ Prima eſt. ꝙ
actiones ſunt ſuppoſitorū: ſed in xp̃o non eſt niſi
vnū ſuppoſitū diuinū. ḡ oīs actio ſm quācūq̧ na
turā exiſtenteꝫ in xp̃o debebat attribui ſuppoſito
diuino: ſed ſuppoſitū diuinū non poteſt exorbita-
re in aliqua actiõe. ḡ non poteſt ſm quācūq̧ na-
turā exiſtentē in ipſo peccare cū peccare ſit exor-
Scđa rõ. bitare a dictamie rõnis. ❡ Secunda. q̄ actio pl⁹
iputatur principali agenti q̄ꝫ inſtrumento: ſed hu
manitas in xp̃o fuit inſtrumentū diuinitatꝭ. ergo
oīs actio humana in xp̃o dꝫ attribui ſuppoſito di
uino tanq̄ꝫ principali agenti: ſed diuinitati nõ po
teſt actio peccati imputari. ergo ⁊c. Maior patet
de ſe. Minor declarat̃ dupliciter. Primo p aucto
ritatē Damaſ. li. 4. qui dicit expreſſe ꝙ humani-
tas in xp̃o fuit inſtrumentū diuinitatis. ❡ Secū
do p rationeꝫ q2 vbi natura q̄ eſt pricipiū operis
non conſtituit ſuppoſitū: nec ei inheret opꝫ ꝙ ſup
poſitū dicat̃ p eā agere vt p inſtrumentū: ſed talis
eſt natura humana in xp̃o. non eñ cõſtituit ſuppo
ſitum diuinū nec inheret vt dictū fuit ſupra ḡ per
eam agit ſuppoſitū diuinū vt p inſtrumentū ⁊ hec
fuit minor. ḡ ſequitur ꝯcluſio. Et confirmant̃ hec
poſitiões p Anſelmū q̄ dicit ꝙ minimū incõueniēs
ipoſſibile ē deo: peccare autē nõ ē minimū incõueni
ens. ſed valde magnū. ergo impoſſibile ē deū pec
care. Et iterū ſi xp̃s potuit peccare potuit dānari
qđ iterū vr̃ magnū incõueniēs ꝑpter qđ videtur
iſtis ꝙ xp̃s nullo modo peccare potuit: dato etiā
ꝙ aſſumpſiſſet naturā hūanā in puris naturalib⁹.
❡ Secūda opinio eſt totaliter ꝯtraria: q2 ſi xp̃s Secunda opinio. q̄ ē
aſſumpſiſſet naturā humanā in puris naturalib⁹ durā. q. 2.
potuiſſet peccare. quoꝝ rõ eſt iſta. Potentia q̄ nõ huius di.
eſt perfectior in rõne actus primi vel i eſſendo nõ
eſt pfectior in ratione act⁹ ſecundi vel in operan-
do: ſed ſtante predicta ſuppoſitione nulla maior
pfectio eſſet in natura humana in rõe actus p̄mi
q̄ꝫ ſi eſſet ſibi derelicta. ergo nulla maior perfectio
eſſet reſpectu actus ſecūdi ſeu operando: ſed con-
ſtat ꝙ natura humana ſibi derelicta põt peccare.
ergo ſic aſſumpta peccare poterit. Maior pꝫ: q2
actus ſecundus preſupponit primū ⁊ agere p̄ſup-
ponit eſſe. Minor patet ex ſuppoſitiõe. Huic au-
tem opinioni magis obſunt ꝟba deuota q̄ꝫ rõ effi
cax: ⁊ ideo ſufficit reſpondere ad rõnes alteri⁹ po
ſitionis. ❡ Qđ ergo primo dicit̃ ꝙ actiões ſunt Ad rõnes pīe opi.
ſuppoſitorū. verum eſt tanq̄ꝫ eorum q̄ agunt: nec
aliter agere dicuntur: niſi q2 ſuſtentant ea q̄ ſunt
principia actionum: et hoc modo actio vniuſcu-
iuſq̧ nature in xp̃o eſt actio ſuppoſiti diuini tāq̄ꝫ
eius qđ denominatur agere: q2 ſuſtentat naturaꝫ
que eſt principium actiõis. In nullo poteſt tamē
plus imputari ſuppoſito diuino vt dictum eſt. ta-
lis actio q̄ꝫ ſi non eſſet vnitum tali humanitati.
quod patet: q2 ſi pl⁹ ei imputaretur propter vnio-
nem hoc eſſet q2 aut moueret naturā ad ſic agen
dum: aut q2 ſi non moueret ad peccandū deberet
tamen prohibere ⁊ impedire talem actionē. His
enim duobus modis imputantur hmõi actiones
partium corporis ſui. neutrum autem iſtorum eſt
in propoſito. non primum: q2 cum actiones ad ex
tra ſint cõmunes toti trinitati nõ plus mouet na
turam humanam ad agenduꝫ perſona filij que ei
vnita q̄ꝫ perſona patris aut ſpūſancti que nõ fuīt
vnite: et ideo hoc modo nõ plus poteſt imputari
talis actio filio q̄ꝫ patri aut ſpirituiſancto. Iſtis
autem nõ plus imputatur actio nature humane
q̄ꝫ cuicūq̧ alterius nature nõ cõiuncte quare nec
filio. Nec ſecūdū habet locū q2 ſicut de⁹ ſic admi-
niſtrat res: ⁊ eas ꝓprios motus agere ſinat ſm
Augu. Nec tñ ꝑpter hoc pctā creature deo iputā
tur: q2 ea poſſet ipedire. ſuū eñ eſt dare naturā li
beri arbitrij. noſtrum autem eſt eo vti prout vo-
luerimus. ſic deus potuit naturā humanam aſſu-
mere et eam proprio motu relinquere vt ageret:
ſeꝫ aſſumpta non fuiſſet: nec tamen propter hoc
imputaretur pſone diuine aſſumēti plus q̄ꝫ nõ aſ-
ſumenti ꝙ eam pmitteret ſic agere: q2 pmiſſio ſi-
cut et motio reſpicit potentiā q̄ eſt cõmunis oib⁹
pſonis: et forte deus potuit aſſumere naturaꝫ hu
manam q̄ neſciuiſſet ſe eſſe aſſumptam de qua non

eſſet dubium ſi relinquereť ꝓprio motui in agēdo
quin peccare poſſet. Dicenduʒ ergo ad formā ar-
gumenti ꝙ actiones ſunt ſuppoſitoꝝ tanꝗ̄ eoꝝ
q̄ denoīanť agere q̄ ſubſtantificant naturam que
eſt principium actionis: ⁊ hoc modo poſſet dici ꝙ
filiꝰ dei ſm̄ ꝙ homo peccare potuit: ⁊ lʒ iſta deno
minatio ſm̄ nomen videať inconueniēs: q̄ in no-
bis incōueniens eſt dicere ꝙ peccauerimꝰ ſʒ rem
tn̄ non eſt inconueniens: q̄ ꝗuis in nobis actio-
nes ꝑtium imputentur ſuppoſito: q̄ mouet eas:
aut non ꝓhibet quas ꝓhibere pōt: tn̄ actiōes na
ture aſſumpte nō imputareť ſuppoſito diuino: q̄
nō opoꝛteret ꝙ moueret ad eas: nec teneť ꝓhibe-
re eas vt dictū fuit. Nā ſi ſuppoſitū diuinū aſſum
pſiſſet naturā ignis nō tenereť ꝓhibere: aut in ali
quo regulare actionem eius q̄n indifferenter cō-
bureret domū hoīs pauperis ſicut ⁊ male diuitꝫ
Et ſimiliter aſſumendo naturā humanā non tene
tur regulare motū liberi arbitrij quin flectatur in
malū ſicut in bonū congruū tn̄ fuit vt regularet ⁊
inclinaret ad bonū ⁊ ſic factū eſt ꝗuis aliud fieri
Ad ſcđm. potuit. ¶ Ad ſecundū argumentū dicendū ꝙ da
maſce. dicēs humanā naturā eſſe inſtrumētū diui
nitatis dixit id qđ factū eſt. Hūanitas eñ i xp̄o
mouebať ad actꝰ ſuos ſʒ imperiū ſupꝛtotis par
tis rōnis q̄ ſemꝑ fuit confoꝛmis diuine voluntati
ad quoſdā actus etiā miraculoſos vſa ē diuinitas
hūanitate tanꝗ̄ inſtrumento ⁊ in hīs peccare nō
potuit nec iſto modo magis fuit inſtrumentū filij
ꝗ̄ totius trinitatis. Damaſ. tamē non dicit ꝙ hu
mānitas non potuit aſſumi quin oēs actus eiꝰ eēnt
diuinitatis actus tanꝗ̄ principaliter mouētis. Et
ꝙ arguiť ꝙ imm̄o: q̄ vbi natura cui rn̄det actio
non conſtituit ſuppoſitum nec inheret ei opoꝛtet
ꝙ ſuppoſitū dicať ꝑ eam agere ſicut ꝑ inſtrumen
tum. Dicendum ꝙ nō opoꝛtet: ſed ſufficit ꝙ agat
ꝑ eam ſicut ꝑ naturā quā ſuſtētat dato ꝙ eam ad
actionem non moueret. Ad auctoꝛitatē Anſel pa
tet rn̄ſio: q̄ nullū incōueniēs ſm̄ rem eſt dicere ꝙ
xp̄s ſm̄ ꝙ hō peccat vel ꝙ peccare potuerit vt ē de
claratum. Qđ addiť poſtea ſi peccare potuit dā-
nari potuit. concedatur: q̄ cū dānatio ſonat i pe-
nam non eſt maius incōueniens dicere xp̄m con-
dēnatū ꝗ̄ moꝛtuū vel paſſum. vtrūqʒ enim cōue-
nienter fuiſſet ex parte dei ſi voluiſſet. Nec videť
quare pſona diuina non poſſit aſſumere perſonaʒ
3. opinio doctoꝛis hoīs dānati. ¶ Tertia opinio, ymaginari pōt la-
tius recolligendo ⁊ inueſtigādo p̄dicta ſic certū
eſt xp̄m non poſſe peccare ſm̄ diuinitatē: nec ſʒ na
turam aſſumptā beatam. ſimiliter illā ſeparatam
non beatā poſſe peccare ſicut in alijs. Sed vtruʒ
natura vnita carens tn̄ habitu gratuito ſibi dere
licta vel aliter poſt peccare an ex ſola vnione et ſi
non eſſet aliud conſequatur impeccabilitateʒ eſt
dubium. ¶ Et dicenda ſunt tria. Pꝛimo ꝙ xp̄s
non potuit peccare etiā ſm̄ naturā non beatā aſ-
ſumptam ſic ꝙ poſt aſſumptionē illa natura aliꝗ̄
modo peccaret. ¶ Secūdo. ꝙ xp̄s nō potuit pec
care naturā actu peccantē aſſumendo. ¶ Tertio
ꝙ nec oꝛiginale contrahendo ⁊ hec oīa intelligo
de potentia abſoluta. q̄ de oꝛdinata nō eſt dubiū.
Pꝛimū dictū huius opinionis pꝛobatur. ¶ Pꝛimuʒ patet dupliciter ꝑ rationē pꝛimaʒ ſic
actiones ſunt ſuppoſitoꝝ. cum ergo in xp̄o nō ſit
niſi ſuppoſitū diuinū. ſi actio peccati eſſet in natu
ra aſſumpta actio peccati eſſet actio dei hoc eſt im
poſſibile: q̄ deus in actione exoꝛbitare nō poteſt

ergo ⁊c. ¶ Ad reſponſionē datā in contrariū di-
cendum ꝙ imo peccatū nature aſſumpte imputa-
retur aſſumenti potiꝰ ꝗ̄ non aſſumenti: non q̄ ita
faceret vel ꝑmitteret plus ꝗ̄ alij: ſed q̄ teneť non
facere ⁊ ꝓhibere malum in natura aſſumpta pluſ
ꝗ̄ alij teneť. enī homo ꝓhibere peccatū i toto coꝛ
poꝛe ſuo nō ſolū in mēbꝛo naturaliter habito: ſed
etiam in ſupnaturaliter ſibi creato ſicut cecꝰ illu-
minatus videndo non minus peccaret ꝗ̄ videns
natꝰ. Deus ergo incarnatꝰ ſm̄ naturā eſt ſeruus:
⁊ ꝑ ꝯñs lege diuina ſubditus q̄ dicit. Aſcendo ad
deū meū. et i yſaya vocať ſeruus dei. non eñ ſola
natura aſſūpta eſt ſerua: ſed etiā pſona ſm̄ illā eſt
ſerua ⁊ lʒ nō dicať abſolute hō dominicꝰ tn̄ ſʒ qđ ē
ſeruus. Sicut ꝗ̄ ſoluēs vſuras ꝓpter iuramētum
non peccat: ſed recipiens: q̄ lʒ vterqʒ equaliter fa
ciat ſubſtantiaʒ actus tn̄ alter teneť non facere: ⁊
ideo peccaret. Alter vero nō teneť nō facere ⁊ iō
nō peccat ſed meretur: ſic pſone non aſſumentes
ad nichil ſunt obligate: ideo faciendo vel ꝑmittē-
do non peccant ſed pſona aſſumēs ſeruā naturam
ſm̄ quam eſt ſerua teneť eam mouere ſm̄ legē na-
ture indiſpenſabilem ⁊ ab ea remouere omne qđ
eſſet contra dn̄m: qđ ſi non faceret peccaret. ⁊ hoc
patet ꝓ oppoſitū. q̄ ſi ꝓpť equaliter mouere et nō
ꝓhibere pcт̄m nature aſſumpte non plus imputa-
ri debet aſſumēti ꝗ̄ nō aſſumēti pari rōne nec me
ritum nature aſſumpte vel ſatiſfactio magis at-
tribui deberet iſti ꝗ̄ illi. cū tn̄ dicamꝰ xp̄m nō pa
trem aut ſpiritūſanctū nobis meruiſſe. ¶ Qđ di
citur poſtea non plus imputari ſibi pcт̄m nature
aſſumpte ꝗ̄ extranee: quia tantum ibi facit ꝗ̄tuʒ
hic. non valet: quia tenetur cohibere peccatum in
natura aſſumpta nō in alia. Ceteri vero hoīes te
neť īpedire pcт̄m in alijs: ſed ipſe non tenebatur
niſi illo modo quo impediebat: puta p̄dicādo: q̄
dei voluntas non erat ꝙ ipſe aliter impediret: ſed
in ſe tenebatur. ¶ Itē natura nō aſſumpta habet
ꝓpꝛium ſuppoſitum cui pōt attribui pꝛicipalitas
actus boni vel mali nō aūt natura aſſumpta. Qđ
aūt dicūt ꝙ potuit aſſumere naturā neſcientem ſe
aſſumi verū eſt: ſʒ ꝙ illa ſibi derelicta potuiſſet pec
care ſicut nō aſſumpta falſum eſt: q̄ natura nō aſ
ſumpta ē ſuppoſitū ꝑ ſe iō etiā pōt agere ſine alio
ſuppoſito etiā deo nō coagēte ſm̄ iſtos. Sed da-
to ꝙ nō poſſet niſi deo coagēte. pōt tn̄ eſſe pꝛicipa
le agēs qđ nō pōt natura aſſumpta. Qđ dicunt ꝙ
natura aſſūpta poſſet agere ſine hoc ꝙ ſuppoſituʒ
moueret falſū eſt vt diceť i ſcđo articulo. Qđ di-
cūt ꝙ ſuppoſitū nō teneť ꝓhibere pcт̄m nature fal
ſum eſt: q̄ ſeruꝰ nō teneť ñ ꝑmittere i eo i q̄ ē ſuꝰ
aliqđ contra legē ſeruitutis vñ xp̄s dixit. Si di-
xero q̄ neſcio eū ero ſimiľ vobis mēdax: ⁊ ꝑ ꝯñs
pctōꝛ tenebať ꝗ̄ hō ille ad nō mentiendū: aliť mē
tiri nō fuiſſet ei pcт̄m. Qđ ñ ꝓbāt ꝙ ſi aſſumpſiſſet
ignē nō tenereť ꝓhibere cōbuſtionē inocētꝫ verū
eſt ſi aſſumpſiſſet ſolū igneitatē ⁊ non naturā rō-
nalem cū hoc: q̄ illud cōburere non fuiſſet pcт̄m
nec diuinitati nec igneitati: q̄ neutrum eſt capax
pctī. Si aūt cū hūanitate aſſumpſiſſet igneitateʒ
ſi quidē illa hūanitas eſſet obligata ad ꝓhibēdū
ignē ſibi cōiūctū: ſic ꝙ nō ꝓhibēdo peccaret. pari
ratione ſuppoſitum ſm̄ eam eſſet obligatum. Si
autē eſſet non obligata ſicut nec peccatū alterius
humanitatis aſſumpte imputaretur iſti: tunc non
tenetur pꝛohibere. Dico autem de obligatione

naturali indiſpenſabili. nam de alia dicetur infra
¶ Secūda ratio que dicit ꝙ pl⁹ iputaret peccā=
tum principali agenti qđ eſt ſuppoſitū ꝙ̄ huma=
nitati que fuit inſtrumentum: non valet reſpon=
ſio quia nō poteſt eſſe actio ſine agente nec poteſt
eſſe agens niſi principale vel inſtrumentale: nec
poteſt eſſe agēs inſtrumētale ſine principali lȝ ecō
uerſo. qꝛ inſtrumētū ſemꝑ depēdet a pꝛīcipali. nō
ecōuerſo autē ſemꝑ. Nec pōt eſſe principale agēs
quod nō eſt ſubſiſtens: lȝ inſtrumentale poſſit eſſe
ſubſiſtens vt martell⁹: non tñ niſi ſubſiſtēs ſic po
teſt eſſe principale agēs: qꝛ ſicut nō pōt agere niſi
ꝙ habet eſſe: ita ꝙ nō pōt principaliter agere niſi
qđ hȝ pͥncipalr eē. Hmōi aūt nō pōt eſſe niſi ſubſi
ſtens. vñ agere effectiue principaliter non eſt niſi
actu ſubſiſtentis. etiā ſi ſubſiſtat aptitudine ſicut
pꝛ̄io de aīa dicitur. ꝙ ſi quis dixerit aīam itellige
re ſupple principaliter. ꝑinde eſt ac ſi dicat eā te=
xere et edificare: ſed hō eſt q̄ itelligit ſm cōmēta=
toꝛē: qꝛ ſi aīa intellectiua eſſet ſubſtātia ſeparata
ſm eſſe ipſa intelligeret ꝑ ſe magis ꝙ̄ hō per eam
Sicut igiꝛ non pōt derelinq̄ natura aſſumpta ma
nēs vnita ꝙ ipſa aliquid agat ſuppoſito nō illud
agente: qꝛ vel illa actio eſſet ſine principali agēte
vel natura nō actu ſubſiſtēs eſſet actu principale
agens qđ eſt impoſſibile. ¶ Secūdo. ꝙ xp̄s nō po
tuit aſſumere naturā actu peccātem remanente in
ea ꝑpꝛie rōne culpe ptȝ qꝛ de⁹ ſm diuinitatem nō
pōt eſſe ꝑpꝛi⁹ actoꝛ culpe ⁊ pꝛīcipalis vt culpa eſt
ſed illud ſequeretur ſi natura aſſumereꝛ peccans
ergo ⁊c. Maioꝛ ptȝ: qꝛ de⁹ eſt ſummū bonū. vnde
et in ipm nec minimū pctm̄ cadere pōt: ⁊ maxime
malū culpe: qꝛ malū culpe non ꝑ ſe oꝛdinaꝛ ad bo
num ſicut oē malū nature ſicut coꝛruptio eſt pꝛo=
pter generationē ideo rōnabiliter pōt appeti ma=
lum nature ⁊ pene. non ſic autē malū culpe. Pꝛo=
batio minoꝛis qꝛ nō pōt eſſe culpa niſi ſit aliquid
pꝛincipalis auctoꝛ culpe. nō pōt autē eſſe pꝛinci=
palis auctoꝛ culpe niſi q̄ eſt pꝛīcipalis actoꝛ act⁹
culpabilis cū aliter non cadat ſm pctm̄ niſi rōne
actus. Scđm igitur ꝙ aliq̄s eſt actoꝛ alicui⁹ act⁹
culpabilis ſm hoc eſt actoꝛ culpe ſed deus ſꝫ na=
turam aſſumptā non poteſt eſſe principalis actoꝛ
alicuius actiōis ſed ſolum ſm ſuppoſitum qđ eſt
diuinitas: qꝛ nichil non ſubſiſtens pōt eſſe princi
pale agens: ita ꝙ ſicut totū agens eſt ſuppoſitum
cum natura: ita principalitas eſt ſuppoſiti ſm ra=
tionē ſuppoſiti. ꝑpter qđ ſequitur ꝙ pꝛincipalis
actoꝛ culpe erit de⁹ ſm deitatē ſi culpa eſt i actiōe
nature aſſumpte: ſicut deus eſt principale agēs ſꝫ
deitatē in oī actiōe nature aſſumpte. Per hoc eti
am patet quō potuit aſſumere naturā dānatam:
qꝛ ꝙ̄tum ad id quod eſt pure pena vel dāni vel ſen
ſus potuit aſſumere naturā non videntem deū ⁊
ardentem igne inferni ſicut naturā dolentem in
cruce: qꝛ per hoc non ſequiꝛ malū in deo ſm ſe. nō
eñ paſſiones ita ſunt ſuppoſitoꝝ ſicut ſūt actio
nes lȝ eñ paſſio pꝛ̄io denolet ſuppoſitū ꝙ̄ naturā
ſicut et actio: tamen ſm rem paſſio pōt eſſe in eo
quod non eſt ſuppoſitum ⁊ nullo modo ſm rē erit
in ſuppoſito. ꝙ̄tum ad id qđ differt ab illo ꝑ quod
patitur ſicut generari eſt vna paſſio que eſt ſm rē
in ſola materia pꝛima ſubiectiue quā eñ non deno
minat: ſed terminū vł cōpoſitū. Et ideo ꝑ hoc qđ
dicitur deus paſſus vel moꝛtuus nichil diuinitas
paſſa eſt: ſed actio ſm rem fundaꝛ in eſſe. vnde age
re eſt exiſtentis ⁊ ꝑ ſe agere non eſt niſi per ſe exi=
ſtentis. vnde ſicut qđ nō eſt natū ꝑ ſe eſſe miracu=
loſe habet eſſe eodē miraculo per ſe habebit age
re vt accidēs in ſacramento ⁊ ecōuerſo ꝙ̄uis ſub
ſtantia ſit per ſe nata eſſe ſi non ſit per ſe vt anima
hominis ꝙ̄diu non per ſe eſt tādiu non per ſe agit
et pari rōe nec hūanitas aſſūpta. ¶ Quantū ad
id autem ꝙ in damnatione eſt de culpa ſic aſſumi
non poteſt natura dānata. Si vero illa mala vo=
luntas que eſt in eis niſi ſit culpa adhuc cum illa
ſpecialiter que eſt odium dei aſſumi non poteſt: qꝛ
lȝ deus poſſit diſpenſare vt creatura ipſū actu nō
diligat ſicut ꝑ vnā hoꝛā ita et imperpetuū ita vt
non exire in actum diligendi non ſit peccatum tñ
ꝙ ſine pctō poteſt odiri ab illo q̄ pōt odire nō vide
tur poſſibile. Igiꝛ qꝛ de⁹ naturā aſſumēs poſſet fa
cere vt ipa deū ñ odiret: qꝛ etiā natura aſſumēs te
nereꝛ in illa deū non odire: non poſſet tamen cum
odio animam aſſumere quin peccaret. ſed peccare
non poteſt. ergo. ⁊c. Sed aliquid idē eſt pctm̄ ali=
cui nature qđ nō eſſet peccatū nature aſſumpte vt
puta ſi naturā actu furantē aſſumeret: qꝛ eo ipſo
foꝛte natura aſſumpta dña fieret. ⁊ ſic illa cōtrac=
tatio deſineret eſſe ſibi furtum. Sed ſuppoſito ꝙ
maneret ratio peccati: nō poſſet magis peccantē
aſſumere ꝙ̄ ſcđm diuinitatem peccare. qꝛ ſicut nō
eſt actio ſine principali agēte ſic nec durat ſine pͥn
cipali agente. et inquātū trāſfertur poteſtas eſſen
di ⁊ agendi. ⁊ ꝑ conſequens peccādi. ⁊ ſic in diuini
tatem redundaret illud peccatum: que fuit prin=
cipalis ratio actiua in dei actione etiam hūana. Tertiū dictū pbat.
¶ Tertius articulus ꝙ nō potuit contrahere oꝛi
ginale vel aſſumere naturā cum ea vel cū alia cul
pa/ put eſt reatus ad penam. Pꝛimū patet: qꝛ nul
lus pōt contrahere oꝛiginale quin naſcatur de vi=
ro quo mō chꝛiſtus natus nō fuit. Unde ſuppoſi=
to modo naſcendi quē habuit peccatū oꝛiginale
contrahere non potuit. Si aūt dicatur ꝙ ipſe po=
tuit naſci ſm legem cōmunem ⁊ ſic potuit cōtra=
here ſuppoſita lege contrahendi oꝛiginale que eſt
ſententia dei qua ſancitū eſt ꝙ oīs ab adā ſemi=
natus careat gratia ⁊ gloꝛia quouſq; ſit circunci=
ſus vel baptizatus ⁊ hmōi. Dicendū ꝙ hoc intel=
ligendum eſt de ſeminato puro homine non deo
qꝛ princeps legib⁹ ſolut⁹ eſt. Et ſi rex faceret edi=
ctum ꝙ quicunq; acciperet vxoꝛem ſolueret tātū
ipſe accipiens non tenetur. et ſi diceret ego etiam
ſi faciam tantum ſoluam tunc non ligatur ſuo ſta
tuto ſed ſuo pꝛomiſſo lege ſuperioꝛi ⁊ nature. ergo
non potuit deus ſua lege pure poſitiua neq; in ſe
neq; in natura ſubijcere ſe ꝑpter qđ tanꝙ̄ domi=
nus legis et ſabbati dicitur legē implere etiam i
hijs que contra legē faciebat ⁊ non eam ſoluere:
quia deus homo legi poſitiue nō ſubeſt: ſed ad id
quod eſt de lege nature maxime idiſpēſabili erat
ipſe obligat⁹ in natura aſſumpta: ſicut ad non odiē
dū deū: qꝛ ſi feciſſet peccaſſet. ſed hmōi non ē ipm
oꝛiginale. ergo ⁊c. ¶ Secundum patet ſcilȝ ꝙ ſi
aſſumpſiſſet naturam habētē oꝛiginale ꝙ in ea nō
manſiſſet oꝛiglale: qꝛ lȝ potuiſſet in ea manere ca/
rentia gratie et gloꝛie non tamen debitum ⁊ obli
gatio ad has penas: qꝛ ꝙ vnus ꝑpter alium puni=
atur eſt de lege dei pure poſitiua cui aſſumens nō
poteſt ſe ſubijcere: et ideo ſicut res michi obliga=
ta ſi fiat mea deſinit eſſe obligata michi: ita natu=
ra aſſumpta rea pena deſinit eſſe rea per eandem

rõnez apparet de natura ſubiecta macule ⁊ reatui
pene quã xp̄s potuit aſſumere:ſed aſſumẽdo ſi nõ
daret gr̄az tñ iã nõ eſſet obligata ⁊ debitrix alicu
ius:q₂ pauper ⁊ creditoꝛ obuiauerũt ſibi. ⁊ ſic cõ
fuſa eſt obligatio ⁊ extincta qſi debitoꝛ fieret he-
res creditoris et econuerſo:q₂ reputatur vna pſo
na ⁊ multomagis vbi vere ſunt vna pſona ⁊ ſi pp
vnionẽ p gr̄am adoptionis confoꝛmat᷒ xp̄o in ba
ptiſmo ab omni reatu abſoluit: multomagis per
gr̄am vnionis hõ aſſũpt᷒ nullius pene eſt debitoꝛ:
q₂ pena eſt de lege poſitiua vel ſaltẽ diſpenſabilis
eſt obligatio ad oẽm penã.nã ex quacunq₃ culpa
actuali vel oꝛiginali cũ deus eaz gratis totaliter
poſſit cõdonare.tali autẽ legi non ſubeſt aſſumẽs
etiã rõne aſſũpti vt videt̃. ¶ Sed ſi queraẗ vtrũ
xp̄s teneẗ non mentiri ſicut tenebaẗ non odire de
um.hoc eſt querere vtrũ de᷒ poſſit diſpẽſare l mẽ
dacio. De quo infra videbiẗ: q₂ ꝓbabile eſt oĩ le-
gi naturali indiſpenſabili eſſe ſubditũ illũ verum
hoiem ⁊ ideo nõ potuiſſe peccare ↄtra illã: q₂ dei-
tas peccaſſet:ſed non fuiſſe ſubiectũ alicui legi di
ſpenſabili: ⁊ ideo non potuiſſet peccare cõtra illã
ꝓpter diſpenſabilitatẽ ab obligatione vel liberta
tem ab obligatione. Sed dubiũ reſtat de pctõ ob
miſſionis:q₂ ſi ꝓpter ſolã diuinitatẽ ĩpediebatur
ab agẽdo peccare ne in illã peccabilitas redũda-
ret ⁊ in pctõ omiſſionis nõ opꝫ dare agẽs quodcũ
q₃ iam obmiſſio hũanitatis ei᷒ debet eſſe ei culpa
et non deitati ſicut paſſio eſt ſibi paſſio ⁊ non diui
nitati. ⁊ dicendũ q̄ oẽ pctm̃ obmiſſionis eſt con-
tra legẽ diſpenſabilẽ cui non ſubiacet humanitas
aſſumpta. Nichil eñi eſt magis debitũ deo q̄ ama
re.cui᷒ tñ obmiſſio eſt diſpẽſabilis ad tẽp᷒ ⁊ pari
rõne imperpetuũ vñ obmittendo nõ peccaret na-
tura nec ſuppoſitũ. ¶ Sed ↄtra p̄dicta eſt:q₂ xp̄s
potuit naturã in puris naturalibus aſſumere:ſed
talis natura poſſet peccare q₂ nõ eſſet pfectioꝛ re-
ſpectu alicuius primi l eſſendo.ergo nec reſpectu
actus ſecundi in opando ꝓpter qd̓ poſſet in agen
do deficere ſicut prius. Et dicendũ q̄ natura ſiue
gratia aſſumpta eſſet pfectioꝛ reſpectu act᷒ prim:
q̄ eſt ſuppoſitũ non habitus ⁊ in eſſendo infinito ſ₃
ꝓpter hoc actio humana non eſſet pfectioꝛ intrin
ſece ſed extrinſece: q₂ nõ poſſet hr̄e actũ ſub rõne
peccati ⁊ niſi eſſent inſeparabilia nõ poſſent habe
re actuz illũ q̄ nõ poſſet eſſe in natura quin ĩputa
retur in ſuppoſito non ꝓpter ſuſtentationẽ:q₂ ſu-
ſtentat oẽm peccantẽ ſed ꝓpter vnionẽ:q₂ nõ eſſet
dare aliud ſuppoſitũ cui imputaretur peccatũ hu
Ad rõnes principa, ius nature ſicut eſt ĩ natura nõ aſſumpta. ¶ Illi
de ſecunda opinione ſic reſpondẽt ad rõnes prin-
cipales q̄ videnẗ ꝓbare q̄ xp̄s peccare potuit etiã
ſm̄ diuinitatẽ ⁊ ſm̄ q̄ habẽs talẽ naturam huma
nam quã aſſumpſit ad primã cum dicitur q̄ illud
quod poteſt aliquis ſi vult poteſt abſolute. verũ
eſt ſi poſſit illud velle al's non. verbi gratia. lapis
poſſet currere ſi poſſet velle currere:q₂ non poſſet
velle niſi haberet voluntatẽ tunc eſſet homo ⁊ poſ
ſet currere: q₂ tũc hõ non poteſt velle non ſequiẗ
q̄ poſſit currere. Similiter xp̄s ſ₃ naturã diuinã
vel humanã eo modo quo de facto aſſumpta ẽ nõ
Ad ſcd̓m. poteſt velle peccare ideo nõ ſequitur q̄ poſſit pec
care abſolute. ¶ Ad ſecundum dicendum q̄ me
lioꝛ eſt natura que poteſt peccare q̄ que non põt
cõparando naturas ſpecie differentes:cõparãdo
tamen naturas in eadem ſpecie melioꝛ eſt illa que

nõ poteſt peccare :q₂ confirmata eſt in bono ſicut
natura hũana in xp̄o q̄ illa q̄ põt peccare que ca-
ret tali conformatione qualis eſt humana natura
in puro viatoꝛe. ¶ Ad tertiuz dicendũ q̄ dicere Ad tertiũ
dicitur dupliciter. Uno mõ ꝓ naturali ꝓlatione
vocũ ⁊ ſic xp̄s potuit dicere v̓ba ſignificantia mẽ
dacium ⁊ ſic qſi ꝓtulit ſi dixero q₂ nõ noui eũ ero
ſimilis vobis mendax. Dicendo eñi hoc nõ noui
eum dixit v̓ba q̄ ſm̄ ſe ſignificant mendacium: tñ
non peccauit nec mentit᷒ eſt:q₂ ꝓtulit ea materia
liter ⁊ nõ ſignificatiue cum aſſertione ſic eſſendi.
Alio modo accipiẗ dicere ꝓ mẽtali ⁊ abſoluta aſ
ſertione eoꝝ que p vocẽ ſignificanẗ ⁊ ſic xp̄s non
potuit dicere q̄ nõ nouiſſet patrem ſine pctõ men
dacij qd̓ nõ potuit eſſe in eo ſuppoſito q̄ accepiſ-
ſet naturã ſm̄ mentem beatificã. talis eñi non po
tuit deprauari pctõ ſicut dicit gloſa in oppoſitum
allegata. ¶ Diſtinctio.13. Qõ.j. di.xiij.q.j.

Irca decimãtertiã diſtinctionẽ querũ
tur tria. ¶ Primo vtrũ in xp̄o fuerit
gratie plenitudo ¶ Secũdo vtrum
xp̄s indiguit gr̄a habituali. ¶ Ter-
tio quõ xp̄s ſignificat plura. ¶ Quã
tum ad primũ videẗ q̄ in xp̄o nõ fuerit gratie ple Primum argumẽtũ
nitudo : q₂ gr̄a eſt neceſſaria ad operãdũ ſcꝫ illud
j.ad Coꝛ.xv. Habundantius oĩbus laboꝛaui nõ
ego:ſed gratia dei mecũ.ſ₃ xp̄s iſto modo gratia
indiguit nec q̄tum ad diuinã naturã q̄ in operan-
do deficere nõ poteſt nec q̄tũ ad humanam q̄ fuit
inſtrumentũ diuinitatis. In inſtrumẽto autẽ non
opoꝛtet ponere habitũ ſed in principali agente. q̄
xp̄s gratia non indiguit. ¶ Itẽ plenitudo gratie Secundũ
nõ eſt ſine oĩ gratia:ſed in xp̄o nõ fuit oĩs gr̄a:ſal
tem gratia loquẽdi diuerſis lĩguis. ergo xp̄s nõ
habuit gratie plenitudinem. Minoꝛ ꝓbaẗ:q₂ fru
ſtra haberet̃ donũ ſine vſu ſm̄ illd̓. Eccli.xix. Sa
pientia abſcõdita ⁊ theſaurus inuiſus q̄ vtilitas
ĩ vtriuſq₃.xp̄s autem nõ fuit vſus dono lĩguaruz Tertiũ
cũ p̄dicauerit ſolis iudeis.q̄ ⁊c. ¶ Itẽ de nĩlla re
augente capacitatẽ receptibilis põt aliq̄d ĩpleri:
ſed quãto plus de tali recipiẗ tãtomagis capaci-
tas augeẗ: ⁊ ſic non impleẗ:ſed gratia auget capa
citatẽ volũtatis ſicut ſciẽtia capacitatẽ ĩtellect᷒.
q̄ aĩa nõ põt ĩpleri gr̄a. ¶ In ↄtrariũ eſt qd̓ diciẗ In oppo.
Io.j. Uidim᷒ gloꝛiaz ei᷒ quaſi vnigeniti a patre
plenum gratia ⁊ veritate. Et arguiẗ p rõnem: q₂
redundantia eſt ſignũ plenitudinis:ſed gr̄a xp̄i re
dundauit in oẽs hoĩes gr̄am habẽtes ſ₃ illd̓. Io.
j. de plenitudine eius oẽs accepim᷒ gr̄am ꝓ gr̄a.
¶ Rñdeẗ tria ſunt videnda. ¶ Primo de diſtin Rñſio.
ctione gr̄e. ¶ Scd̓o de gr̄e plenitudine. ¶ Ter
tio de gr̄a capitis. ¶ Quarto de gr̄e infinitate.
¶ Quantũ ad primũ ponũt aliq̄ tres cõcluſio-
nes. ¶ Prima q̄ in xp̄o fuit gr̄a vnionis. Gratia
ſingularis pſone: ⁊ Gratia capitis. q̄libet iſtaruz
diciẗ equiuoce:q₂ gr̄a vnionis multipliciter acci
pitur. Uno modo actiue ita q̄ ſit gratuita volun
tas dei faciẽs vnionẽ: et ſic impropꝛie accipitur.
Alio modo foꝛmaliẗ ⁊ relatiue.i. gr̄a q̄ eſt vnio ⁊
iſta vnio eſt bonũ gratuitũ. Tertio mõ dr̓ diſpo-
ſitiua de cõgruo: ⁊ dr̓ de tertia gr̄a q̄ facit decẽtiã
vt vniret̃ tali pſone ⁊ ſic põt dici gr̄a hĩtualis per
ſe:q₂ ſicut pl̓chꝛitudo dr̓ facere ad decẽtiã vniõis
in m̄ſimonio ſic dr̓ gr̄a hĩtualis pſone diſponens
ad talem vnionem:ſed gratia ſingularis perſone
diciẗ plenitudo gr̄e habitualis:vl̓ iſta gratia ha-

bitualis ſiue ſit caritas, ſiue ſit aliud. Vñ ipſe ha=
bitus gratie cũ tãta plenitudine ſicut habuit xp̃s
dicit̃ gratia ſingularis pſone: ſed gratia capitis
dr̃ accipiendo caput p oi eo qd̃ influit alteri. ipſe
g̃ habitus gratie put eſt principiũ influẽdi i alius
dicit̃ gratia capitis vñ xp̃s diligendo deũ ⁊ volẽ
do paſſionẽ ſm naturã humanã p gratiã quam ſic
habuit faciebat actũ ſingularis pſone: et p hoc in
fluebat non vt inſtrumẽtũ diſponẽs ad meritũ: q2
ſic eſt in nobis. ¶ Secũda concluſio eſt iſta quõ
iſta ſe habẽt adinuicẽ ſi gratia vnionis accipit̃ p
volũtate dei vniẽte ſic differt ab habitu informã=
te xp̃m ſine gratia ſingularis perſone ſicut natu=
ra diuina a creata. Si autẽ accipit̃ p vnione gra
tuite facta et gratia ſingularis pſone vt informãs
aiam ſic differũt vt relatio ab habitu informante
ſed ſi accipiatur p gr̃a diſponente ad vnionẽ ſic
idẽ eſt gr̃a vnionis et gr̃a ſingularis pſone: q2 vt
informata dr̃ gratia vnionis: ſed vt diſponit dicit̃
gratia ſingularis pſone. ſi autẽ accipit̃ gr̃a capit̃
et ſingularis per ſe ſunt idẽ: aliter tñ et aliter ac=
cepte. ¶ Tertia concluſio eſt de diuiſione gratie Durã. diſ. pſiti. q. 1.
aliqui dicũt q gr̃a accipit̃ dupliciter. Vno modo
p acceptatione diuina ſicut inter hoies dr̃ vn⁹ al=
teri grat⁹: q2 eſt ei accept⁹: ⁊ ſic gratia nõ dicit ali
quid ſubiectiue i hoie grato: ſed eſt denolatio ex
trinſeca ab actu diuino vel humano. et de hac gr̃a
nõ q̃rit q̃ſtio. et ſi quereret̃ certum eſt q talis gr̃a
nõ fuit i xp̃o ſubiectiue ſed obiectiue. et ſic põt di
ci q xp̃s habuit hmõi gr̃e plẽitudinẽ: q2 fuit deo
acceptus ſm ſummũ quo põt acceptari a deo aliq̃
creatura. Alio mõ accipit̃ gr̃a p aliquo dono cre
ato: ⁊ hec diuidit̃ in gratiã gratis facientẽ et grat̃
datã. Gratia autẽ gratũ faciens pficit hoiem i ſe
et ad meritũ pſonale. gratia vo gratis data ordia
tur ad vtilitatẽ eccleſie: vt donũ linguarũ: opera
tio miraculorũ et hmõi. ¶ Quantũ ad ſecundũ
Du. vbi. ſ. de gratie plenitudine ponũt aliq̃ tria. ¶ Primũ
eſt q in xp̃o fuit gr̃a gratũ faciens ⁊ gr̃a grat̃ da
ta. ¶ Secũdũ eſt q q xp̃s habuit vtriuſq; gratie
plenitudinẽ. ¶ Tertiũ eſt q nõ obſtãte tali pleni
tudine gratia xp̃i fuit finita. ¶ Primũ apparet:
Primo de gr̃a gratũ faciente tripliciter. Primo
ſic. Cũ intellectus ⁊ volũtas pportionent̃ ſi itel
lectus eleuaret̃ volũtate nõ eleuata non maneret
pportio: ſed in xp̃o fuit intellectus eleuat⁹ p glo
riã: vt infra patebit. g̃ et ei⁹ volũtas fuit eleuata
p gratiã. ¶ Solutio ſic. Nõ eſt act⁹ pfect⁹ niſi ſit
a potẽtia pfecta: ſ3 pfectio volũtatis eſt gratia g̃
ad hoc q act⁹ volũtatis xp̃i eſſet pfect⁹ opoꝛtuit
q volũtas ei⁹ eſſet pfecta p gr̃am. ¶ Tertio me=
ritũ nõ eſt ſine gr̃a. ſ3 xp̃s venit in mundũ ad me=
rendũ nobis ergo opoꝛtuit q in ipſo eſſet gratia
gratũ faciẽs q̃ eſt principiũ merendi. Hec aũt di=
cta ſũt ſuppoſito q opoꝛteat ponere gratiã hitua
lẽ formaliter nos gratificantẽ: q2 de hoc eſt apud
aliquos dubitatio vt dictũ fuit in ſecũdo libro.
¶ Idẽ pz de gr̃a gratis data ſic. Cui cõpetit do
cere de nouo illa q̃ rõni naturali ſũt icognita nec
ex aliquibus p ſe notis poſſunt eſſe deducta ei cõ
petit habere ſigna ſue doctrine manifeſtatiua: ſed
totũ pcipue fuit xp̃s. g̃ decuit q haberet gratiam
faciendi miracula et hmõi q̃ ptinebãt ad ↄfirma=
tionẽ ſue doctrine. Illud autẽ ptinet ad gratias
datas gratis. ſicut eñ gratia gratũ faciẽs ordiat̃
ad actus meritoꝛios: ſic gratie gratis date ordi=
nantur ad confirmationem fidei et doctrine et ſic
in xp̃o fuerunt gratie gratis date: et ſic patet pri=
mum. ¶ Quantũ ad ſecundũ ſciendũ eſt q illud Articu. 2.
dicitur plene haberi quod habetur totaliter ⁊ pfe du. vbi. ſ.
cte. Totalitas autẽ et pfectio gratie ſicut alioꝛu3
habituum poteſt attendi dupliciter. Vno modo
q̃tum ad intentionem que attẽditur ſm eſſentia
lem perfectionẽ habitus. Alio modo ſm extẽſio=
nem que extenditur ſm obiecta ⁊ act⁹. ¶ Primo
modo fuit in xp̃o plenitudo gratie: q2 habuit gra
tiam ita perfectam intenſiue q non potuit inten=
ſioꝛ eſſe in ſpecie gratie. cuius rõ eſt: q2 qñ duo ſe
habent ſicut prius et poſterius ex pfectione vni⁹
poteſt pbabiliter concludi perfectio alterius: ſed
gratia vnionis et gratia habitualis in xp̃o ſe ha=
buerunt ſicut prius et poſterius. Nam ad gratia3
vnionis ſecuta eſt gratia habituals vt dictũ fuit
prius. ergo ex pfectiõe et conditione gratie vnio
nis in xp̃o poteſt concludi pfectio ⁊ conditio gra
tie habitualis. Gratia autẽ vniõis in chriſto fuit
perfectiſſima qua perfectioꝛ eſſe non poteſt eo q
dignioꝛ non poteſt creatura vniri q̃3 ſuppoſito di
uino. ergo gratia habitualis conſequens ad eam
fuit perfectiſſima. ¶ Scd̃o etiã modo fuit i xp̃o
gratia ſm plenitudinẽ vel plenitudo gratie: q2 vir
tus vniuerſalis principij ſe extendit ad omnes ef
fectus illius generis: ſed gratia data fuit xp̃o vt
vniuerſali principio ſalutis oi3 g̃ gratia grat̃ da
ta fuit ei ad omnes actus ad quos ſe poteſt exten
dere quecunq; gratia. Et confirmatur: quia xp̃s
eſt caput eccleſie vt poſtea dicetur: ſed null⁹ act⁹
vite eſt in coꝛpoꝛe qui non ſit in capite. ergo nul=
lus actus gratie eſt in eccleſia ad quem ſe non ex=
tendat gratia xp̃i. Et hoc eſt quod dicit beatus
Auguſtinus ad Dardanum cap̃. 36. q ſicut in ca=
pite ſunt omnes ſenſus: ſic in xp̃o fuerũt omnes
gratie: et ita in xp̃o fuit plenitudo gratie intenſi/
ue et extenſiue. ¶ Tertium patet: quia ſc3 gratia Du. vbi. ſ.
chriſti non fuit infinita. Primo quia capacitas fi
nita nõ eſt ſuſceptiua perfectionis ĩfinite: ſed ani
ma chriſti cum ſit eiuſdem rationis cu3 animab⁹
noſtris. eſt finite capacitatis. ergo gratia recepta
in ipſa non fuit perfectionis infinite. Sed q2 per=
fectio meriti vel radicis merendi non excedit per
fectionẽ p̃mij: ſed gr̃a cõparat̃ ad gloꝛiã vel ad vi
ſionẽ beãm vt pncipiũ merẽdi ad p̃miũ. g̃ cũ viſio
beã i xp̃o non fuit infinita: alioquin operatio in
xp̃o humana equata fuiſſet operationi diuine: ſe=
quitur q gratia eius non fuit infinita. Quod au
tem dicitur Iohan. 3. Non enim ad mẽſuram dat
deus ſpiritũſanctũ ſc3 xp̃o. quod autẽ ẽ immẽſu3
eſt infinitum ergo ⁊c. Dicendum q illud dictum
exponitur tripliciter. Vno modo de dono q deus
pater ab eterno dedit filio ſc3 de diuina natura q̃
eſt immenſa ſm quam tantus eſt filius quant⁹ eſt
pater. Alio modo de dono quod datum eſt huma
ne nature vt vniretur perſone diuine: et iſtud eſt
infinitum ex parte alterius termini. ¶ Tertio
modo poteſt exponi de gr̃a habituali que data eſt
xp̃o nõ ad mẽſurã illã que data eſt alijs. Alijs eñ
dat̃ diuiſim dona gr̃arũ ſicut dicit aplŝ ad Coꝛ.
12. q alij dat̃ p ſpiritum ſermo ſapiẽtie: alij ſermo
ſciẽtie. ⁊c. chriſto autẽ fuerũt data oia genera gra
tiarũ ⁊ ad oẽm effectũ: ⁊ p tãto dicit̃ nõ habuiſſe
gratiã ad mẽſurã: nõ q2 ei⁹ gratia infinita fuit: ſ3
quia habuit totã plenitudinẽ intẽſiue ⁊ extẽſiue.

5.articulꝰ Duſ. q.2ꝰ ⁊c. ¶ Quantū ad tertiū ꝓponūt tria de gr̄a: ſcʒ capi
tis. Primū eſt ſcḋm ꝙd cōpetat chriſto eſſe caput
eccleſie. Scḋo an ſit caput oīm angeloꝝ. Tertio
an in xp̄o ſit eadē gr̄a ꝑſonalis et gr̄a capitalis.
¶ Quantū ad primū aduertēdū eſt ꝙ ſicut tota
eccl̄ia dicit᷑ vnū corpꝰ myſticū ꝑ ſimilitudinē ad
naturale corpus hoīs eo ꝙ in corpe naturali ſunt
multa mēbra diuerſos actꝰ habētia. ſic in eccleſia
ſunt perſone habētes diuerſa dona ⁊ officia ſicut
docet apl̄s Ro.12. ⁊ Corīt.12. ⁊ ſic l eccleſia dicit᷑
aliqḋ eſſe ad ſimilitudinē capitis humani. In ca
pite aūt humano eſt duo cōſiderare ſcʒ rationem
cōuenīētie naturalis cū ceteris mēbris ⁊ rationē
differētie ab eis ꝗ attēdit᷑ in tribꝰ ſcʒ l ordine/ꝑfe
ctione/ ⁊ virtute. In ordine: q2 caput eſt pars pri
ma hoīs incipiēdo a ſuperiori. In ꝑfectione: q2 in
capite vigēt oēs ſenſus interiores et exteriores.
In ceteris autē mēbris eſt ſolꝰ tactꝰ. In virtute
vero: q2 virtꝰ ⁊ motꝰ ceteroꝝ mēbroꝝ ⁊ guberna-
tio eoꝝ in ſuis actibꝰ ē a capite ꝓpt᷑ vim cogniti-
uā ⁊ motiuā ibi dominantē. Hoc ſuppoſito patet
ꝙ xp̄o ſḿ ꝙ hō eſt cōpetit ratio capitis ꝗtuʒ ad
oēs eiꝰ conditiones: q2 illud qḋ eſt eiuſdē nature
cū mēbris eccl̄ie: excedit tñ ordine/ꝑfectiōe/ ⁊ vir
tute habet rationem capitis: ſed xp̄s ſḿ ꝙ hō eſt
hmōi. ergo xp̄s ſcḋm ꝙ hō eſt caput eccl̄ie. Ma-
ior patet ex dictis. Minor declarat᷑: q2 xp̄s ſcḋm
ꝙ homo eſt vnius nature cū hoībus ꝗ ſunt mēbra
eccleſie. Excedit autē in ordine: q2 gratia eiꝰ al-
tior eſt ⁊ prior dignitate ⁊ ſi nō tp̄e: q2 oēs aliꝗ re-
ceperunt gratiā ꝑ reſpectū ad gratiā ipſius ſcḋm
illud Roma.8. Quos p̄ſciuit ⁊ p̄deſtinauit ꝯfor-
mes fieri imagīs filij ſui: vt ſit ipſe primogenitus
in multis filijs. Excedit etiā in ꝑfectione: q2 xp̄s
habet plenitudinē gratiarū ꝗ alijs ſunt diuiſe ſḿ
illud Iohā.j. Vidimus eū plenū gratie ⁊ verita
tis. habet virtutē influēdi ſenſum ⁊ motum ſpiri
tualē in mēbris eccl̄ie ſḿ illud Ioh.j. De plenitu
dine eiꝰ oēs accepimus. ⁊ ſic patʒ ꝙ xp̄s ſḿ ꝙ ho
mo eſt caput eccleſie ſḿ oēs cōditiones capitis.
Ipſi autē ſḿ ꝙ deus nō ꝯpetit ratio capitis que
eſt ratio cōueniētie naturalis cū mēbris: ſed cete
re cōditiones cōueniūt excellētiꝰ xp̄o ſḿ ꝙ deꝰ:
ꝗ ſḿ ꝙ hō: q2 eſt eminētior dignitate ꝑfectior ſi-
ue cōpletior in ꝑfectione virtuoſior influētia ſeu
opere: ⁊ ſic patet p̄mū. ¶ Quantū ad ſecundum
ſcʒ an ſit caput nō ſolū hoīm ſed etiā angelorum.
Sciendū ꝙ xp̄s ſḿ neutrā naturam eſt caput an
geloꝝ ꝗtū ad rationē naturalis ꝯuenientie quā
debet habere caput cū mēbris. Sed ꝗtū ad alias
tres cōditiōes poteſt dici caput angeloꝝ ⁊ hoīm.
Cuius ratio ē: q2 vbi eſt vnū corpꝰ neceſſe eſt po-
nere vnum caput: ſed multitudo angeloꝝ ⁊ homi
nū ꝑtinet ad vnū corpꝰ myſtice loquēdo. ergo hʒ
vnū caput: hoc autē eſt xp̄s. ergo ⁊c. Maior patʒ
Minor ꝓbat᷑: q2 oīs multitudo ordinata ad vnū
finem ſcḋm diſtinctos actus et officia poteſt dici
vnū corpus ꝑut nūc myſtice de corpe loquimur.
ſed multitudo hoīm ⁊ angeloꝝ ordinat᷑ ad vnum
finē qui eſt gl̄ia diuine fruitiōis. ergo tā hoīes ꝗ
angeli ꝑtinēt ad vnū corpꝰ eccleſie myſtice: ꝗ cō-
prehēdit militantē ꝑ fidē ⁊ triūphantē ſeu regnā-
tem ꝑ ſpeciē: cuiꝰ multitudinis xp̄s caput eſt nō
ſolū ſḿ ꝙ deus: ſed etiā ſḿ ꝙ homo: q2 dona gra
tie participat ꝑfectiꝰ ⁊ eminētius ꝗ etiaʒ angeli:
habet eis etiā īfluere diuinas illuminationes vt

dicit Dionyſiꝰ.7.ca.cel.hierar. ⁊ ideo xp̄s ſḿ ꝙ
homo nō ſolū eſt caput hominū ſed etiā angeloꝝ
Et hoc expreſſe dicit apl̄s Col.2. loquens de xp̄o
qui eſt caput oīs principatus: ⁊ eadē ratio eſt de
oībus ordinibꝰ angelicis. ¶ Quāuis autē xp̄s
ſit caput angeloꝝ ⁊ hominū: nō tñ equaliter oīm
Nam quidā vniunt᷑ xp̄o actualiter ꝑ gl̄iam. aliꝗ ꝑ
fidem. aliꝗ ꝑ ſolā fidē. aliꝗ ſolū in potētia ꝗ nūꝗ̄ re
ducet᷑ ad actū. ⁊ q2 primus modus ꝑfectior eſt ꝗ
ſecūdus: ⁊ ſecūdꝰ ꝗ tertiꝰ. ⁊ ſic de ceteris vſꝗ ad
vltimū. ideo xp̄s primo ⁊ p̄cipaliter dicit᷑ caput
illoꝝ ꝗ ſibi primo vniūtur. deinde ſcḋario ꝗ ſcḋo
ſibi vniunt᷑: ⁊ ſic de ceteris. Qui autē ei nullo mō
vniunt᷑ nec actu nec potentia dānati ſcʒ totaliter
deſinūt eſſe mēbrū xp̄i: q2 iā nō ſunt in potētia vt
xp̄o vniant᷑. ⁊ ſic patet ſecūdū. ¶ Quātū ad ter-
tium dicendū eſt ꝙ eadē gratia ꝑ eſſentiaʒ fuit in
xp̄o ad ꝑfectionē ꝑſonalē ⁊ ad influendū mēbris
eccleſie ſicut caput habet mēbris influere. Cuius
ratio eſt: q2 ꝑfecti eſt agere ⁊ illud qḋ eſt agēti ra
tio ꝑfectionis in ſe eſt ſibi ratio agēdi ī alia: ſicut
idē eſt calor quo ignis eſt calidus ⁊ quo calefacit
alia: ſed gratia ꝑſonalis in xp̄o eſt qua xp̄us in ſe
ꝑfectus eſt. gratia autē capitis eſt illa ꝗ influit ce
teris. ergo eadē ē gr̄a ꝑſonalis ⁊ gr̄a capitꝭ. et ſic
patʒ tertiū. ¶ Quantum ad quartū de infinitate 4.articlꝰ
gratie ſunt tres cōcluſiones ſḿ ꝙ in xp̄o fuit tri
plex gr̄a. ¶ Prima fuit gratia vnionis ꝗ p̄ter vo
luntatē dei gratuitā non eſt niſi vna relatio rea-
lis in natura aſſumpta ex actione vnionis cōiun-
ctionis et aſſumptionis cōſurgēs ſine qua nō po-
tuit eſſe vnio ꝗ tamen potuit eſſe ſine alia gratia:
Quis aliꝗ dicāt ſi relatio ē res a fundamēto diffe
rens ꝙ poteſt deus remanēte fundamēto ⁊ extre
mo ipſam annichilare: puta ꝙ in duobꝰ equalibꝰ
non ſit aliqua ſimilitudo nec equalitas addita: ſʒ
dicerent᷑ ſimilia ⁊ equalia realiter ex ſola realita-
te fundamētoꝝ: ſicut dicit᷑ deus dn̄s ſine reali re-
latione: deinde in ſe. ⁊ ſi hoc eſt verū potuit deꝰ fa
cere ꝙ vnionē que eſt actio/nulla ſeꝗretur relatio
Iſta gratia vnionis fuit nō infinita ſed finita: q2
creata ⁊ īcreata eo modo quo relatio eſt finita vel
īfinita: q2 ſicut relatio ad deū ē finita ex ſubiecto/
īfinita ex termino: ita ⁊ vnio in natura aſſumpta
⁊ ad aſſumentem fuit infinita. ¶ Secunda gra-
tia ꝗ fuit in xp̄o dicit᷑ habitualis ⁊ ꝑſonalis gra-
tum faciens ⁊ gratis data: quaꝝ oīm habuit ple-
nitudinē ſed nō fidē ⁊ ſpem ꝗ imꝑfectionē inclu-
dūt: et iſta etiā fuit finita ſimpliciter: q2 fuit virtꝰ
vel qualitas aut accidēs in eſſentia finita: in qua
non poteſt eſſe virtus infinita.8.phiſicoꝝ ¶ Ter
tia fuit gratia capitis: ſed cū ſit eadē ꝑ eſſentiā ſi-
cut eodē calore ignis calet ⁊ calefacit. Sciendū
ꝙ ea maior nō fuit nec eqnalis: nec eſſe potuit de
potētia ordinata. de potētia autē abſoluta videre
tur alicui ꝙ in natura nō aſſumpta nō potuit eſſe
equalis: quia ꝗto eſſentia habet eſſe ꝑfectiꝰ: tāto
ꝑfectiora accidētia etiā cōia. ſicut hō habet nobi-
liorem tactū. Cum autē natura non aſſumpta nō
exiſtat ꝑ ſubſiſtere infinitū vel exiſtere ſicut hmōi
quia prius naturaliter habuit eſſe diuinū ꝗ gra-
tiam. inde eſt ꝙ per hoc fuit capax maioris gr̄e ⁊
glorie quam capacitatem natura nō aſſumpta ha
bere non potuit. aliꝗs autem videtur ꝙ per hoc ca
pacitas in nullo aucta eſt cum ipſa volūtas ſit im
mediata capacitas que vnita non eſt: ⁊ ſi eſſet ca-

pacitas aucta ꝓpter eſſe diuinũ pari ratione ꝓpͤ eſſe infinitũ eſſet aucta in ĩfinitũ: niſi dicaꝭ ꝙ capax nõ eſt. vnde de potẽtia abſoluta nõ potuit eſſe maioꝛ ipſo: nec in alio ſi gratia nõ creſcit in infinitum: aĩs tñ de potẽtia oꝛdinata. ¶ Ad primũ ar-
Ad rõnes ãte oppo. Ad pmũ. gumẽtũ dicũt quidã ꝙ iſtrumẽtũ inaiatũ nõ idiget habitu ad operandũ: q2 ſoluȝ agiꝭ et nõ ꝓprie agit. Inſtrumẽtũ autẽ aiatũ qȝ nõ ſolũ agiꝭ ſed etiã agit / indiget habitu ad pficiẽdum ipſum ad operandũ et tale inſtrumentũ fuit humanitas in
Ad ſcðm. xp̃o ꝓpter qȝ indiguit gratia habituali. ¶ Ad ſecundũ dicendũ ꝙ in xp̃o fuit gratia linguarum ꝗuis ea vſus nõ fuit: q2 pdicauit ſolis iudeis ſicut ipſe dixit Math. xv. Non ſum miſſus niſi ad oues q̃ perierãt dom⁹ iſrael. Nõ tñ ꝓpter hoc inutiliter gratiã hãc habuit / ſicut nõ inutiliter aliqͣ habuit habitum qñ eo non vtiꝭ qñ eſt opoꝛtunum Opoꝛtunitate eñ exiſtẽte eſſet inutilis ſapiẽtia et q̃cũqȝ habit⁹ q̃ nõ exiret i actũ. ¶ Ad tertium di-
Ad tertiũ cẽdũ ꝙ remota capacitas aĩe cũ ſit idẽ cũ aĩa vel cũ potentia aĩe nunq̃ augeꝭ vel minuiꝭ. Pꝛopinqua autẽ capacitas q̃ cauſaꝭ ex frequentia actuũ augeꝭ q̃diu aliq̃s citra terminũ ꝛ ꝓ ſtatu illo nõ ĩpleꝭ: ſȝ qñ puentũ ẽ ad terminũ vbi eſt ſtat⁹ ꝛ ĩpletur capacitas. et ſic fuit in xp̃o q̃ habuit gratiã in ſummo ſiue in termino. ¶ Queſtio ſecũda.

Ecundo q̃riꝭ vtrũ aĩa xp̃i ſine habitu creato gr̃e poſſit fruitiõis actum elicere p̃ſuppoſita ſolũ vnione xp̃i ad
Pꝛimum verbũ. Arguiꝭ ꝙ ſic: q2 agẽs aliqͩ p virtutẽ minoꝛẽ p virtutẽ maioꝛẽ põt illud agere ſi virtus maioꝛ cõtineat minoꝛem: ſed diuinitas vnita aĩe xp̃i in ſe cõtinet ipſam gratiã et virtutẽ eius excellenti⁹ q̃ ipſa gratia in ſeipſa: q̃re põt ibi facere quicq̃d põt gr̃a facere ꝛ facere e
Secundũ ¶ Item q̃uis agẽs inſtrumẽtale nõ poſſit aliqͩ agere vltra ſuã ſpeciẽ: tñ in virtute pꝛĩcipalis agẽtis bene põt: ſed humanitas vel aĩa xp̃i eſt inſtrumentũ diuinitatis ſ̃m Dam. li. 3. c. 25. quare ſi ſ̃m ſe nõ poſſit elicere actũ fruitiõis q̃ eſt act⁹ ſupnaturalis excedẽs ſpeciem aĩe in operãdo. Bene tñ poterit elicere eundẽ inq̃tũ eſt inſtrumentũ deitatis. ¶ Itẽ agẽs oĩpotẽs agit p illȝ p qȝ eſt oĩpo-
Tertium. tẽs ſcȝ p oĩpotẽtiã ſuã: ſed aĩa xp̃i eſt oĩpotẽs ſ̃m Dam. li. 3. ca. 18. ergo quicq̃d agit / agit p illud p
Quartũ qȝ eſt oĩpotẽs: quare nõ req̃riꝭ gratia. ¶ Item vbicũqȝ poniꝭ aliqͩ realiter nõ debet ibi poni illud qȝ eſt ſimilitudo eius. exẽplũ / vbi eſt ver⁹ coloꝛ nõ poniꝭ ſimilitudo coloꝛis: ſed gr̃a eſt q̃dam ſimilitudo diuinitatis ꝛ in iſta vnione vniꝭ diuinitas ipſi aĩe xp̃i: quare nulla erit in aĩa eius gr̃a
In oppo. ¶ In oppoſitũ ẽſa. Requieſcet ſup eũ ſp̃us dñi: ſp̃us ſapiẽtie ꝛ pietatis. ꝛc. et replebit ſp̃us timoris. ¶ Itẽ Augu. 15. de trini. ca. 26. In xp̃o fuit gratia. Ex hoc arguiꝭ ſic. Gratia ad hoc ponitur in xp̃o vt eleueꝭ ei⁹ aĩa ad fruitionẽ. ergo gr̃a eſt neceſſaria. ¶ Itẽ oĩs act⁹ eſt ab aliquo ſ̃m rationẽ foꝛme: q2 vnũqȝqȝ agit ſ̃m ꝙ eſt in actu / ꝛ cauſa actus in cõpoſito eſt foꝛma ſ̃m ꝯmẽtatoꝛẽ. 8. metaphi. ſed diuinitas nõ poteſt eſſe ipſi aĩe vt foꝛma: nec act⁹ fruitionis cõuenit aĩe ſ̃m naturã ſuã cum ſit ſupnaturalis. igiꝭ aliqͩ aliud erit vt foꝛma p quã eliciꝭ act⁹ ille: ſed hoc aliud vt foꝛma nõ eſt niſi gr̃a. q̃ ſine habitu gr̃e creato nõ põt in actum fruitionis. ¶ Itẽ act⁹ non eſt cuiuicunqȝ ſed eſt diſpoſiti. Act⁹ eñ actiuoꝝ ſunt in patiente

diſpoſito. 2. de aĩa. ita ꝙ in agẽte requiriꝭ diſpoſitio ad agendũ: ꝛ in patiẽte diſpoſitio ad patiẽdũ. ſed diſpoſitio apta ad eligendũ actum fruitionis nõ ẽ niſi gr̃a: quare ꝛc. ¶ Itẽ ſicut ſe habet agẽs increatũ ad ſuã foꝛmã: ſic agẽs creatũ ad ſuã foꝛmã: ſed agẽs ĩcreatũ nõ poteſt agere niſi p foꝛmã increatã. ergo nec agens creatũ niſi p aliquã foꝛmã creatã / ꝛ hoc nõ eſt niſi gr̃a. ergo ꝛc. ¶ Rñſio
De iſta q̃ſtione ſunt tres opiniones / ꝛ poteſt addi quarta. ¶ Pꝛima opinio eſt quoꝛũdã dicẽtiũ ꝙ hic ſufficit ſola vnio ad actũ fruitionis eliciendum / ꝛ ad oẽs act⁹ eliciendos quos poſſet aĩa xp̃i elicere p habit⁹ creatos. Imaginanꝭ eñ ꝙ eſſentia diuina ꝓpter ſuã ĩmenſitatẽ ꝛ infinitatẽ poſſit cõicare virtutẽ ſuã ad faciendũ oẽm actum queȝ aĩa poſſit elicere ĩmediãte habitu creato: ita ꝙ q̃cquid in mũdo in aliis aĩabus ſctis facit habitus gratie / hoc totũ facit diuinitas in aĩa xp̃i pſonaliter vnita. ¶ Reſpõſiones ponunꝭ ad hoc: quarum pꝛima eſt hec. Habitus gr̃e non poniꝭ in aĩa niſi ꝓpter duo: ſcȝ vt det eſſe gratuitũ / ꝛ vt ſit foꝛmalis ratio eligẽdi actuȝ: ſed hec duo põt facere in aĩa chꝛiſti diuinitas ſibi vnita: quare non opoꝛtet ponere gratiam. Pꝛobatio aſſumpti / ꝛ pꝛimo q̃tũ ad pꝛimũ / ſcȝ ꝙ diuinitas poſſit dare aĩe xp̃i eſſe gratuitũ: q2 ad hoc ꝙ aliqͩ det alicui eſſe pꝛimum nõ opoꝛtet ꝙ inhereat: ſed ſufficit ſolũ ꝙ faciat cũ eo vnũ. vñ dato p ĩpoſſibile ꝙ foꝛma ĩhereat materie ꝛ nõ faceret vnũ / puta albedo nõ daret eſſe albũ ſi tñ poſſet facere vnum cũ materia ꝛ nõ inhereret: tũc daret eſſe album: q2 ipſa vnitas vel vnio eſt cauſa ſeu ratio q̃re foꝛma dat eſſe materie / ꝛ nõ inherẽtia. hoc patet in pſona aſſumẽte naturam ad vnitatem perſonalem: quia pꝛopter talem vnitatẽ ſine oĩ inherẽtia ipſius diuinitatis ad naturam aſſumptã / dat ſibi eſſe perſonale. igiꝭ cũ diuinitas cõtineat virtutẽ gr̃e totã modo excellentioꝛi q̃ faciat ipſa gr̃a / poterit dare ipſi aĩe xp̃i cui vnita eſt eſſe gratuitũ / abſqȝ hoc ꝙ inhereat ſicut exẽplificatũ eſt de albedie. Ex hoc aũt ſequiꝭ ſecundum / ſcȝ ꝙ poſſit eſſe ratio foꝛmalis agendi: q2 illud idẽ qȝ poteſt dare actũ pꝛimuȝ q̃ eſt eſſe / poteſt dare actũ ſecunduȝ q̃ eſt opari: q̃re cũ diuinitas poſſit dare aĩe xp̃i eſſe gratuitũ / poterit dare actum qui eſt frui. ¶ Secũda ratio talis eſt. Habitus cõparaꝭ ad illud in quo eſt: ꝛ ad illud ad qȝ eſt / videlȝ ad ſubiectũ ꝛ ad obiectum. eſt eñ in ſubiecto / ꝛ ẽ ad obiectũ. Eſt eñi habit⁹ qui habentẽ pficit: ꝛ opus ei⁹ bonũ reddit: ꝛ bene ex. 2. ethicoꝝ. ſed habit⁹ eſt pꝛincipium operationis quaten⁹ ꝯparaꝭ ad ſubiectũ ꝛ ipſum pficit ſibi inherẽdo: ſed quaten⁹ cõparaꝭ ad obiectum et inclinaꝭ ad ipſum. Cũ igiꝭ diuinitas p ꝯparationem ad obiectũ poſſit facere ipſi aĩe xp̃i q̃cq̃d faceret gratia: licet nõ p ꝯparationẽ ad ſubiectum q2 nõ poteſt ipſam pficere inherẽdo: ꝛ cũ ſolũ habitus p cõparationẽ ad obiectũ ſint pꝛĩcipiũ operationis: ſequiꝭ neceſſario ꝙ ipſa diuinitas ſufficit ad oẽm operationẽ aĩe xp̃i abſqȝ hoc ꝙ ipſam pficiant ĩherẽdo. ¶ Tertia ratio talis eſt. Intellectus poſſibilis ſine oĩ foꝛma inherente ad p̃ſentiã ſui obiecti põt elicere actũ ĩtellectionis ſicut dictũ fuit ſupi⁹. igiꝭ eadẽ ratione aĩa xp̃i ad p̃ſentiã obiecti beatifici poteſt elicere actũ ſine oĩ habitu ĩherẽtie circa tale obiectũ: ſed circa tale obiectum eſt actus fruitionis. ergo ꝛc. ¶ Iſti reſpõ

Reſpõſio. Pꝛia opinio.
Pꝛimarõ
2. ratio.
3. ratio.

dent ad oēs auctoritates q̄ dicūt ꝙ in aīa xp̄i ſit
gratia: qđ dicūt intelligi de gr̄a vnionis q̄ nō eſt
gratia creata ſed īcreata. Vel dato ꝙ ītelligatur
de gr̄a creata/dicūt ꝙ fuit ⁊ eſt in aīa xp̄i nō ꝓpē
neceſſitatē ſed ꝓpter decentiā ⁊ ornatum ipſiꝰ aīe
xp̄i. Aīa ipſius ornata eſt gratia ad quādā cōde=
centiā ſicut ſua ꝑfectione nō tn̄ ꝓpter neceſſitatē
ita ꝙ ſine ea non poſſet actum fruitionis habere.
Secunda opinio. ¶ Secunda opinio huic cōtraria eſt ꝙ nō poteſt
aīa xp̄i ſine creato habitu gr̄e in actū fruitionis:
nā ſicut reſpectu obiecti naturalis q̄ntūcunq̄ ſit
obiectū p̄ſens et forma aliqua īpreſſa ꝑficiēs niſi
ſit naturale lumē agētis diſponēs nō poteſt ītel=
lectus actū intellectionis elicere. ſic reſpectu ob=
iecti ſupnaturalis q̄ntūcunq̄ tale obiectū ſit pre=
ſens: ⁊ forma elicitiua perficiens niſi aſſit lumen
quoddā ſupnaturale diſponēs nō poterit aīa ip̄a
actum fruitionis elicere. Iſtud autē lumen voca
mus gratiā vt ſic ſit ꝓportio inter actū naturalē
reſpectu obiecti naturalis/⁊ actū ſupnaturalē re
Prīme rō ſpectu obiecti ſupnaturalis. ¶ Rationes ad hāc
ꝯcluſionē ponunt: quarū prima eſt hec. ¶ Sicut
ſe habet agēs naturale creatū ad actionē natura
lem: ſic ſe habet agēs ſupnaturale ad actionē ſup
naturalē: ſed agēs naturale nō poteſt actionē na=
turalē elicere niſi ꝑ formā naturalē īpreſſam ſiue
inditā: quare nec agēs creatū ſupnaturale pote=
rit actū ſupnaturalē elicere/cuiuſmōi eſt actꝰ frui
tionis ſine aliquo ſibi īpreſſo ſupnaturali. hoc au
tem īpreſſum gratiā vocamꝰ: quare ⁊c. Minor ꝓ
bat ex hoc ꝙ philoſophꝰ p̄mo de aīa/ex operatio
ne cōcludit formā: nā ꝑ id ꝙ homo intelligit con
2. ratio. cludimꝰ ꝙ aīa ītellectiua eſt forma hoīs. ¶ Itē
actus fruitionis non pōt elici a pura natura ſiue
ex puris naturalibꝰ. reqrit ergo ad hoc ꝙ eliciat
ab aīa ip̄a/ꝙ ſit aliqd additū ipſi aīe. tunc q̄rit de
iſto addito qđ eſt/vtrū ſit obiectū vel actꝰ vel ha
bitus/nō eſt plura dare. Nō poteſt dici ꝙ ſit obie=
ctū/cū obiectū ſe habeat in rōne terminatiui tm̄
ad hoc ꝙ natura pura eliceret actue et ſic obie=
ctum nō pōt eſſe illud additū. Nec pōt dici ꝙ ſit
actus: qꝛ nō eſt aliqs actus beatificꝰ p̄uius ante
actū fruitionis cū actus p̄uiꝰ beatificus ſit actꝰ
fruitiōis: quare illud additū erit habitus: ſed ta
3. ratio. lem habitū appellamꝰ gratiā. ergo ⁊c. ¶ Itē ſi ſo
la p̄ñtia eſſentie diuīe ſufficeret ad eliciendū actū
fruitionis tūc eadē ratione poſſet dici ꝙ ſola p̄re
ſentia ſpūsꝰ ſancti ſufficeret ad eliciendū actū
caritatis in ip̄ſa volūtate. ⁊ ſic rediret opinio ma
4. ratio: giſtri p̄mo ſententiarū. di. 7. qđ tamen ipſi de alia
opinione nō tenēt. ¶ Itē ſi ꝓpter ſolā p̄ſentiā eſ=
ſentie diuīe ꝑ illapſum ſpecialē nō oporteret pone
re in aīa xp̄i aliquē habitū gr̄e ad eliciendū actū
fruitionis: tunc eadē ratione in aliis animabus
ſctīs nō oporteret ponere aliquē habitū cū deus
ſit eis p̄ſens: ⁊ intimꝰ ꝑ illapſum ſpecialē aliquē:
ſed cōſequēs eſt falſum. ergo illud ex quo ſequit.
Cōfirmatio. ¶ Et cōfirmat iſta ratio ꝑ hoc ꝙ nō minus exce
dit actus gl̄ioſus naturā q̄ faciat actus credēdi
ſed ꝓpter talē exceſſum nō poterit actus credēdi
elici: quare nec actus gl̄ioſus cuiuſmodi eſt ipſa
5. ratio. fruitio: pōt elici ſine hītu gr̄e medio. ¶ Item ſi
cut vltima ꝑfectio aīe rationalis eſt in ipſo actu
fruitiōis: ſic vltima ꝑfectio corporis eſt in ipſa im
mortalitate et impaſſibilitate. ſed ſic eſt ꝙ ꝓpter
ſolā p̄ſentiā eſſentie diuīe ⁊ inexiſtētiā eius corpꝰ

nō ꝯſequit ipſam īmortalitatē ⁊ īpaſſibilitatē: qđ
patuit in xp̄o q̄ nō habuit corpꝰ īmortale ſed mor
tale nō obſtāte tali inexiſtētia: quare nec eadē ra
tione ip̄ſa aīa xp̄i habet vel habuit actū fruitio=
nis ſolū ꝓpter talē inexiſtētiā: ſed vltra eſt pone=
re aliquid additū: ⁊ illud eſt gr̄a. ¶ Itē ꝑ eādem 6. ratio.
rationem poſſet dici ꝙ in aīa xp̄i nō eſſet aliquis
habitus ſciētie create: nā ſi inexiſtentia ſiue vnio
diuinitatis ad volūtatē poſſet facere ꝙ aīa habe=
ret actū fruitionis: pari ratiōe poſſet dici ꝙ vnio
diuinitatis ad potētiam intellectiuā poſſet face=
re ꝙ aīa haberet actū ſciētificū ſine habitu ſciētie
aliquo ipſi potētie ſupaddito. hoc autē eſt contra
Ambroſiū de īcarnatione verbi: q̄ ponit ꝙ in chri
ſto ſint due ſciētie ſcꝫ increata ⁊ creata/licet Hu=
go dicat cōtrariū in libello de ſciētia xp̄i. ¶ Itē 7. ratio.
ad hoc ꝙ actus aliqs ſit alicuius agentis oportꝫ
ꝙ eliciat a forma ſiue formali aliquo qđ quidē ſit
aliquid ipſius agētis. exemplū ſi vnū corpꝰ glo=
rioſum inexiſtat alteri corpi nō glorioſo nūq̄ po
teſt dici ꝙ corpꝰ non gl̄ioſum illuminet aliud per
claritatē corporis glorioſi. Cuiꝰ ratio eſt qꝛ illa cla
ritas nō eſt aliqd ipſiꝰ corporis nō gl̄ioſi. cū igit
diuinitas nō ſit aliqd ipſius aīe ſi actꝰ fruitionis
eliceret ꝓpter talē inexiſtentiā ſiue p̄ſentiā diui=
nitatis ⁊ non ꝑ formā aliquā ipſi aīe īherentē nō
poſſet dici ꝙ talis actꝰ eſſet actꝰ ipſiꝰ aīe. cōſeqñs
eſt falſū. ergo ⁊c. ¶ Dicūt ergo iſti ꝙ habitꝰ gr̄e
reqrit nō ꝓpter abſentiā obiecti cū obiectū ſit p̄=
ſens: nec a parte potētie tāq̄ ratio formalis elici
tiua: ſed reqrit ꝓpter hoc vt ponat animā in eſſe
quodā poteſtatiuo ſicut tā dixerūt de lumine in=
tellectꝰ agētis reſpectu ītellectꝰ poſſibilis. Sic di
centes reſpondēt ad rationes poſitionis ꝯtrarie
dicentes ¶ Ad primū ꝙ ad hoc ꝙ aliqd det eſſe Ad p̄mā
gratuitū reqrit ꝙ faciat cū eo vnū ſc̄m modū ꝑfe rōnem pri
ctiuum nō autē ſc̄m modū inexiſtitiuū. Iſto etiam me opi.
modo nō pōt diuinitas facere vnum cū aīa: licet
alitā vnitatē poſſit habere q̄ tn̄ eſt alteriꝰ rationis
¶ Ad ſecūdū dicendū ꝙ in actione elicitiua poſ Ad ſc̄dam.
ſunt cōſiderari duo. Unū videlicet quod eſt ope=
ratio talis agentis ꝑ formā ſuā: ⁊ aliud eſt qđ eſt
operatio tranſiēs ſup tale obiectū primū habet
habitꝰ ſiue forma ex relatione ad ſubiectū. Secū
dum vero ſcꝫ ꝙ tranſeat operatio ſuper tale obie
ctū/habet ex relatione ad tale obiectū. et ideo ſi=
gnāter dicit Ariſtoteles ꝙ virtꝰ eſt q̄ habentē ꝑfi
cit: ⁊ opꝰa eiꝰ bonū reddit. ¶ Secūda eſt cōpa=
ratio orit ex p̄ma ꝯparatione. Ideo cū agēs pōt
operationē ſup obiectū trāſeuntē elicere: qꝛ in ſe
habet formā ꝑfectiuā ſui/q̄ eſt formalis ratio eli
ciendi actū. et ideo q̄ntūcunq̄ deitas poſſet poten
tiā inclinare ſiue ordinare ꝑ cōparationē ad obie
ctum: qꝛ tn̄ nunq̄ poteſt eſſe forma ꝑfectiua ꝑfi=
ciens ipſam aīam nō poſſet facere ꝙ ipſa actio eli
cita diceret eſſe ipſiꝰ aīe. ¶ Ad tertiū dicendum Ad tertiā
ꝙ intellectus poſſibilis debet dici ſimpliciter po
tētia paſſiua nō obſtāte ꝙ eliciat actum ſine ali=
qua forma alia inherēte: nā ſc̄m philoſophos oīs
potētia dicit paſſiua q̄ ad hoc ꝙ agat oportet aliqd
recipere ſiue illud receptū ſe teneat ex parte ter=
minatiui ſiue ſe teneat ex parte potētie elicientis
et qꝛ intellectus poſſibilis ad hoc ꝙ agat oportet
ꝙ recipiat aliqd in ſe. qđ ſe habeat terminatiue tꝫ
nō actiue a parte potētie. ideo debet dici potētia
paſſiua. vnde ꝙ vltra dr̄ in argumēto. ꝙ ītellectꝰ

poſſibilis ꝑſente obiecto põt elicere actum itel-
lectionis ſine hoc ꝙ aliqd ſibi imprimatur. ergo
ita poteſt aīa obiecto beatifico ꝑſente. Dicēdū ꝙ
non valet. Cuius ratio eſt: qꝛ itellectus poſſibi-
lis reſpectu obiecti naturalis eſt potentia: aīa ꝟo
reſpectu obiecti beatifici qḋ ē obiectū ſupnaturale
eſt nõ potētia: ⁊ ideo reqrif aliqd qḋ ipſam ponat
in eſſe poteſtatiuo ꝑ qḋ fiat reſpectu talis obiecti
potētia ſupnaturalis. ❡ Ad primū principale di-
Ad primũ arm̃ oppoſitũ ſcđm ſecundã opinionem. cendū ꝙ illa maior eſt vniuerſaliter vera: niſi qñ
maius ⁊ min⁹ ſunt ordinationis diuerſe: puta qñ
vnum eſt effectiuũ/ ⁊ aliud formale. Exemplũ pri-
mi eſt ſi parua albedo poſſit diſgregare/ et maior
albedo poſſet diſgregare. Exemplũ ſecũdi eſt/ nõ
ſequif: ignis põt calefacere formaliter cũ ſit for-
maliter calidus: ergo ſol exiſtens calid⁹ effectiue
põt calefacere formaliter: et qꝛ in ꝓpoſito ita eſt
ꝙ deus cõtinet ipſam gratiã ꝑ modũ effectiuum
nõ ꝑ modũ formalē: ita ꝙ ſit formaliter ipſa gra-
tia: ideo nõ poteſt facere formaliter: qḋ facit ipſa
Ad ſcđm. gratia creata in aīa. ❡ Ad ſecundū dicēdū ꝙ qñ
actus agētis oīpotētis nõ eſt ipſi⁹ ſub rõne oīpo-
tentie: imo eſt ipſi⁹ ſub aliqua ratione certa limi-
tata ⁊ finita tũc non eſt verũ: hmõi autē eſt actus
fruitionis aīe xpī: nõ eñ eſt ipſius xpī inq̃tũ oī-
potēs eſt: ſed eſt ipſi⁹ inq̃tum habet talē naturã
creatã finitã ⁊ limitatã cũ ſit act⁹ creat⁹. ❡ Ad
Ad tertiũ tertiũ dicēdum ꝙ illa maior nõ eſt vera de agēti
inſtrumētali reſpectu principalis agētis ſupnatu-
ralis licet ſit vera de agēte iſtrumentali reſpectu
principalis agētis naturalis. nã hoc eſt bene ve-
rum ꝙ caliditas ignis vt initif forme ſubſtātiali
ignis tãq̃ agēti principali põt agere vltra ſuã ſpe-
ciē abſq; hoc ꝙ imprimaf aliqd ipſi caliditati: ſꝫ
in agēte inſtrumētali reſpectu agētis ſupnatura-
lis ꝑncipalis nõ ſolũ requirif ad hoc ꝙ agat ali-
quid vltra ſuã ſpeciē ſcꝫ vltra ſuã naturã ꝙ īnita-
tur tali agenti: ſed oportet ꝙ aliqd ſibi imprimaf
Aliter dicif ꝙ intētio Dam. eſt ꝙ humanitas in
xpõ fuit organũ diuinitatis q̃tum ad actus non
ꝓprios videlicet actus diuinos: nõ tñ q̃tum ad
actus ꝓprios. imo q̃tuꝫ ad actus ꝓprios huma-
na natura non fuit inſtrumētum in xpõ. imo fuit
ꝑncipale agens. Per hoc eñ ꝙ natura eſt in ſup-
poſito ꝑ quã agit tale ſuppoſitũ aliquã actionem
debitã tali nature: nõ dicif illa natura eſſe inſtru-
mentum talis ſuppoſiti: ſicut patet de natura hu-
mana i petro. Exēplum autē quomõ ꝑ cõparatio-
nē ad actus diuinos fuit natura humana iſtrumē-
tum: patet cũ tãgendo manu ſua benedicta ſana-
uit aliquē leproſum: vel reſuſcitauit aliquē mor-
tuum. Ibi eñ ſoluꝫ ſe habuit natura humana vt
inſtrumētum diuinitatis. qꝛ reſuſcitatio eſt actio
ſoli deo cõpetens. ꝑ cõparationē tñ ad act⁹ pro-
prios humane nature puta ad actũ ambulãdi vł
comedēdi nõ fuit inſtrumētum ſed agēs principa-
le: ⁊ quia actus fruitionis creatus/ eſt actus pro-
prius ipſi nature rationali vel aīme xpī. ideo ꝑ re-
ſpectum ad talē actũ nõ poteſt ſe habere vt iſtru-
Ad q̃rtuꝫ. mentum. ❡ Ad quartũ qñ dicif ꝙ cũ vnif aliqd
alicui ſm ſubſtãtiã ſiue ſm rationem nõ põt ſibi
vniri ſm ſimilitudinē. Dicēdũ ꝙ illud verum eſt
ſm eandē vnitatē. Nõ eñ põt aliqd idē eſſe vni-
tum alicui ſm eandē vnitatē ſm ſimilitudinē ſm
quã vnitum eſt ei ſm ſubſtantiã/ ſm tñ aliã vnita-
tem bene põt. et qꝛ alia eſt vnitas ſm quã vnif di-
uina ꝑſona nature hũane: qꝛ talis ē vnitas ꝑſona-
lis et alia vnitas ſm quaꝫ vnif ipſa aīa obiecto
beatifico. ideo bene põt diuina natura vniri ꝑmo
modo ſm ſubſtantiã/ ⁊ alio mõ vniri ꝑ ſimilitudi-
nem a parte potentie q̃ eſt vnio ꝑ gratiã ⁊ gloriã.
❡ Tertia opinio ſuſtinet primã: ⁊ reſpõdet ad ra- Tertia opinio cõfirmatiua ꝑme opi. ⁊ deſtructiua ſecũde.
tiones ſecũde opīonis. Unde dicũt ꝙ his nõ ob-
ſtantibus poſſet dici ꝙ ſine habitu creato gr̃e aīa
xpī poſſet in actũ fruitionis beatifice: qḋ qdē po-
teſt oſtēdi. ❡ Primo ex his q̃ aduerſarii dicũt ſcꝫ Prima rõ
ꝙ habitus gratie non requirif nec ꝓpter ꝑſentiã
obiecti. qꝛ illa ſupponif nec a parte potētie tanq̃
ratio formalis eliciens: ſed vt ponat aīam in eſſe
poteſtatiuo. Quero eñ de hoc eſſe aīe poteſtati-
uo: qꝛ vel intelligũt ꝙ dat nouã potētiã/ ⁊ hoc eſt
falſum. qꝛ ipſa aīa habet naturã ſcꝫ naturalē po-
tentiã deũ itelligēdi. ⁊ ſic nõ indiget noua potētia
vel ꝑ eſſe poteſtatiuũ itelligunt eſſe habit⁹ q̃ ⁊ q̃-
dã poteſtas ⁊ facultas dicif ſm philoſophuꝫ .10.
metaphiſice. Et hoc etiã nõ poſſunt itelligere: qꝛ
poteſtas habit⁹ vel ē reſpect⁹ act⁹ quo ad ſubſtã-
tiã vel q̃ ad modũ. ſi quo ad ſubſtãtiã: licet illud
non credã: tũc reqrif vt formalis ratio eliciens:
quod et ipſi tñ ſibi contradicentes cõcedunt. Si
quo ad modũ: tunc nichil ad ꝓpoſitum: qꝛ talis
actus nõ requirit modũ cũ ſit act⁹ q̃ eſt finis ſim-
pliciter ⁊ nõ ordinat⁹ in finē. ❡ Et ꝑterea id cu- 2. ratio.
tus tota entitas ē ab obiecto effectiue/ poſito ob-
iecto ꝑſente in rõne obiecti beatifici/ ꝑſuppoſito
receptiuo abſq; quocũq; alio poteſt poni: ſꝫ enti-
tas actus beatifici maxime depēdet ab obiecto ⁊
eius ꝑſentia. nã de⁹ eſt cui⁹ nature eſt videri/ etiaꝫ
i cui⁹ volũtate ſitũ ē videri ⁊ nõ videri: qꝛ videf cũ
vult: ⁊ cũ nõ vult nõ videf ſm Auguſtinũ de vi-
dendo deũ ad paulinã. Qḋ etiã patet: qꝛ ſm Au-
guſtinũ cognoſcibilia cognitionē gignũt non co-
gnitione gignunf. ⁊ ſic multomagis excellentiſſi-
mum cognoſcibile cauſa erit cognitionis beatifi-
ce: vt ipſam in potētia hui⁹ receptiua in qua diſ-
poſitionē etiã nullum ens cãre ſufficienter poſſit
abſq; aliq̃ hitu gr̃e creato in aīa. ❡ Et iterũ ſi re-
quirif habitus iſte vel requirif ad tollendũ ꝓpor- 3. ratio.
tionē q̃ eſt inter obiectuꝫ infinitum ⁊ poten-
tiam infinitã vel vt eleuet potentiã/ vel ſit vt for-
male principiũ eliciendi actum. Sed ꝓpter ꝑmũ
nõ requirif: qꝛ iſta diſtãtia ſemꝑ manet maxime
cum et habitus ipſe finit⁹ ſit. Nec vt potētiã ele-
uet. nulla eñ eleuatio põt itelligi in potentia niſi
aptitudo ⁊ diſpoſitio ⁊ capacitas recipiendi: ⁊ il-
la naturaliter ineſt. ergo ex parte potentie nichil
plus requirif/ cuius ſignum eſt ꝙ ꝑſente obiecto
in ratione obiecti ſtatim ſequif actus fruitionis.
Tertium etiam nõ eſt/ tũ qꝛ ipſi cõcedunt hoc: tũ
qꝛ natura ſe nõ habet actiue ad talē actum: qꝛ tũc
actus beatificus principali⁹ dependeret ⁊ magis
a potentia nature quã reſpiceret vt efficiēs: q̃ ab
obiecto beatifico qḋ reſpiceret ſolum terminati-
ue ſicut cõtrariũ opinãtes cõcedunt. Et ideo vi-
def eoꝝ imaginatio in hoc ſtare/ ⁊ ꝑ ꝯñs deficere
qꝛ dicit naturã ſeu aīam actiue ſe habere ad actũ
fruitionis ⁊ īdigere aliquo formali ꝑ quod ſit eli-
citiua talis act⁹: qꝛ licet in ſupficie verborum ſit
augmentare et tollere poteſtatē rationalis crea-
ture ⁊ libertatē ipſius eſt tñ nõ parũ ē detrahere
deo cuius mere libertatis eſt nos beatificare: qḋ
maxime ſaluaf ſi ipē ſit cauſa noſtri actus qui eſt

Ad rōnes principale ⁊ primū ⁊ ſoluʒ beatificum obiectum.
2.opīonis ❡ Et ad rōnes ipſorū poſſet reſpōderi ⁊ p̄mo ad
fundamentū ipſoꝝ cum accipiunt ſimilitudinē de
lumie itellect⁹ agētis naturali/ qđ eſt neceſſariū
quacūq; forma ipreſſa ⁊ q̄ſtūq; obiecto p̄ſente/et
de habitu glorie ſiue grē qđ ꝑ eodē hic habeo/di
cendū eſt ꝙ hoc nichil eſt/tū qꝛ difficile videt ad
quid lumen itellect⁹ agētis deſeruiat ſi ponat for
ma aliqua iprimi q̄ differat ab actu intelligendi:
qꝛ forte ſic ponēdo nō requirit.tū qꝛ lumen itelle
ctus agētis magis requirit ex parte obiecti vt fa
ciat de potentia itelligibili actu intelligibile.3.de
aīa ꝑ ꝯmentatorē.⁊ ſic vt faciat obiectū p̄ſens et
ꝓportionatū:nō aūt requirit rōne potētie ꝙ ali=
quid faciat in potētia ſicut credo. Lumen autē il=
lud ſupnaturale reqrit ſm eos ex parte potentie:
vt ſibi det eſſe poteſtatiuū quoddā ꝯtra qđ tñ iā
argumentatū eſt. Et iterū intellect⁹ agēs nō req
rit vt credo/ ſicut cauſa ꝑ ſe vt iſti imaginantur.
❡ Cum ſ̄o arguit p̄mo/ſicut ſe habet agēs natu
rale creatū.⁊c.patet p̄mo ꝙ maior nō eſt ad ꝓpo
ſitum:qꝛ imaginant ꝙ aīa reſpectu actus beatifi
ci ſit agens cui⁹ oppoſitū ſupponit nunc: dato tñ
ꝙ ſit agēs nō oportet ꝙ agat ꝑ formā q̄ ſit habit⁹
ſed ꝑ formā que eſt potētia q̄ eſt ratio formalis ⁊
p̄ncipalis eliciendi actū cū potentia nolet princi
piū act⁹ vt patʒ.5.metaphiſice.ſi tñ teneat ꝙ paſ=
ſiue ſe habeat ad actū ⁊ obiectū ſit cauſa efficiēs
Ad ſcđm. actum. Maior ꝓpoſitio eſt applicāda ad obiectū
ſicut ad agēs equocū qđ cōſtat ꝑ formā ſuā ſe ha
bere in talē actū cauſando. ❡ Ad ſecundū cōceſ
ſo ꝙ actiue nō poſſit elici ab aīa ſiue a natura pu=
ra ⁊ ex puris naturalib⁹ qꝛ requirit aliud aliqđ ⁊
illud eſt obiectū. Et cū dr ꝙ ſe habet in rōne ter=
minatiui tñ/negandū eſt tanq̄ ipoſſibile:qꝛ iā vi
ſum eſt ꝙ ſe habet tāq̄ effectiuū ſm auctoritateʒ
Augu. Nec ſe habet realiter ꝓprie in rōne termi=
natiui dependētie:niſi qꝛ p̄mo ſe habet in ratione
cauſatiui ſeu effectiui ſufficiētis: ad qđ actus ſi=
cut ꝑ ſe effectus depēdet: ⁊ refert ſicut mēſuratuʒ
ad mēſurā.5.metaphi.⁊ ſic dicēdo de actu beatifi
Ad tertiū co maxime ſeruat ꝙ actus ille nō ſit naturalis ſʒ
mere ſupnaturalis magis q̄ꝑ quēcunq; aliū mo
dū:qđ ⁊ illi ſaluare nitunt ⁊ bñ. ❡ Ad tertiū di=
cēdū ꝙ non ſeqt ad dicta ꝙ ſola p̄ſentia ſpūs ſcti
reqreret ⁊ ſufficeret ad actū caritatis eliciendū
in ipſa voluntate:tū qꝛ non eſt ſile vtrobiq;. Ca=
ritatis eñ habit⁹ requirit ꝓpter meritū qđ conſi
ſtit in agēdo:ſed p̄miū fruitionis conſiſtit in reci
piēdo ſolū.tū etiā qꝛ de potentia dei abſoluta lo=
quēdo/nō eſt neceſſari⁹ habit⁹ caritatis abſolute
ꝓpter actū meritoriū:qꝛ actus eſt meritori⁹ ex ſo
la acceptiōe diuina: ad quā non eſt neceſſe pone=
re aliqđ ex parte acceptati/licet opinio magiſtri
ſit reprobata.alia tñ cauſa eſt in p̄mo li.di.17.nec
eſt inconueniēs idē in aliis ꝓportionaliter dici de
Ad cōfir= potētia abſoluta. ❡ Ad ſ̄o arguit de actu credē=
mationeʒ. di ꝙ nō pōt elici ſine actu fidei īfuſe/ deficit tñ qꝛ
ſicut multi dicūt ⁊ ꝓbabiliter ex ſola fide acqſita
poſſet aliqs credere oīa: q̄ alter credit ex habitu
fidei īfuſe.tū qꝛ poſſet de⁹ in rōne p̄mi obiecti cau
Ad q̄ntuʒ ſare talē actū. ❡ Ad q̄ntū ſ̄o dicit vno mō ꝙ nō
eſt ſile de immortalitate corpis ex vna parte/⁊ de
fruitione aīe reſpectu diuinitatis p̄ſentis in rōne
obiecti ſaltē qꝛ imediati⁹ ſe habet fruitio ad taleʒ
inexiſtentiā q̄ꝫ imortalitas corpis:tñ ad fruitio=
nē ſequit imortalitas niſi ex diſpēſat.de. Vel pōt
dici ꝙ ſicut potuit vnio ꝑſonalis eſſe diuini ſup=
poſiti ad naturam mortalē:ita ſtāte eadē vnione
poſſet de potētia abſoluta diuitas nō eſſe p̄ſens
in rōne obiecti beatifici. ❡ Ad ſextū dicenduʒ ꝙ Ad ſextū.
actus ſciētificus pōt eſſe ſine habitu ſciētifico ab
alio ſicut ab efficiēte accipiendo ſciētificū actum
non q̄ elicit ab habitu ſciētie: qꝛ ſic eſſet oppoſitū
in adiecto:ſic actū natū facere ſciētiā. Et ad au=
ctoritatē Ambro. dicendū ꝙ loquit de eſſe/ nō de
poſſe.vel dicendū ꝙ nō eſt ſile:qꝛ ille naturalis ha
tue eſt acqrit ex actib⁹.non ſic de actu fruitionis.
❡ Ad vltimū ſ̄o dicendū ꝙ ſufficit vt act⁹ ille di Ad vlti=
cat hōis ꝙ ſit ſuſceptiue ⁊ ꝑ iformationē: vel ſi eſ mum.
ſet ei⁹ ſicut efficiētis ſufficeret ad hoc potētia cuʒ
obiecto ſupnaturali: ⁊ ſic nichil ad ꝓpoſitum de
corpe glorio ⁊ nō glioſo. ❡ Ad argumēta etiam
q̄nq; alia in oppoſitū adducta circa principiū q̄=
ſtiōis pzſolutio ex iā dictis.vt plurimū eñ ꝓce=
dunt ex eadē radice ex qua ⁊ p̄ma argumēta nūc
ſoluta. Et iteruʒ ex quadā falſa imaginatiōe qua
ſcʒ imaginat cōtraria opinio ꝙ natura aīe actiue
ſe habeat ad eliciēdum talem actum fruitionis.
❡ Quarta opinio pōt imaginari habēe tres cō=
cluſiones. ❡ Prima ꝙ xp̄s idiguit grā habitua 4.opinio
li in eſſentia aīe vt eēt grat⁹ deo. ❡ Si dicat xp̄s 1.cōcluſio
nō indiguit gratia gratū faciēte in eſſentia anime
que ideo neceſſaria eſt i eſſentia aīe que ſubſiſtie
aptitudine ⁊ in eſſentia angeli: q̄ ſubſiſtit actu vt
ſuppoſitū ſit p̄mo deo gratū ⁊ acceptum/ ⁊ ꝑ hoc
eius opera: ſʒ ſuppoſitū xp̄i agēs p̄ncipaliter oīa
opa etiā hūana erat deo gratū ⁊ acceptū ꝑ natu=
ram.ergo ⁊c. ❡ Reſponſio. Licet ſuppoſitū eſſet
gratū ꝑ natura/ſcʒ ꝑ naturā ꝓpriā:nō tñ alienā.
et ſicut in aīa q̄ nō eſt ſuppoſitū eſt grā:ſic etiā in
natura aſſumpta. ❡ Secūda cōcluſio eſt ꝙ eguit
gratuitis habitib⁹ in potētijs. Et ſi dicat ꝙ non 2.cōcluſio
eguit grā in potentijs qꝛ p̄ncipatu deſpotico oēs
obediebāt ſuppoſito: ꝓpter qđ in ſenſib⁹ exteriori
bus nō reqrit habitus. Dicendū ꝙ non eſt ſile:qꝛ
nō eſt ſolū ꝓpter obediētiā aīe ad ſuppoſitum: ſʒ
etiā vni⁹ potētie ad aliā ⁊ ꝑfectionē potētie in ſe/
et ꝓ̄ptitudinē ad actū eliciendū ⁊ operandū re
quirunt. ❡ Et iteruʒ/illa diſpotica obediētia nō
erat naturalis ſaltē a natura propria ſicut eſt illa
ſenſuū niſi eo mō quo ꝑ potētiā obediētialē q̄libʒ
creatura obedit creatori ſiue aſſūpta ſiue nō.ꝓpt
qđ aſſumptio nō mutans obediētialitatē/nec mu
tat ꝑfectibilitatē ꝑ habit⁹. ❡ Tertia cōcluſio eſt 3.cōcluſio
ꝙ xp̄s eguit grā hītuali ad merendū de potentia
abſoluta:ſed ad fruendū nō eguit de potētia ab=
ſoluta:ſed ad vtrūq; de potētia ordinata. Primū
patet:qꝛ nichil pōt agere qđ pri⁹ non poterat niſi
habeat formā p̄ncipiū agēdi quā pri⁹ nō habebat
qꝛ vnumqđq; agit ſm ꝙ eſt in actu:niſi forte defe
ctus agendi eſſet ꝓpter ſolū defectū paſſiui.ſicut
calidū pōt calefacere adhibito calefactibili qđ
pri⁹ nō poterat nullo ſibi addito: ſed humanitas
ſibi derelicta nō pōt mereri: qꝛ conſiſtie in agere
ſine grā. nec hoc eſt ꝓpter defectū p̄ncipij paſſiui
ſed actiui.ergo q̄ꝫtūcunq; vniat ſuppoſito:etiam
alij niſi addat ſibi grā vt p̄ncipiū formale nō po=
terit mereri: ſicut nec ocul⁹ cec⁹ aſſumpt⁹ poterit
videre:aut ſicut oculus aſſumpt⁹ ſine ſpecie viſi=
bili nō poſſet videre plus q̄ꝫ nō aſſumpt⁹ ratione
ſolius aſſumptionis. ❡ Secundū patʒ:quia de⁹

pōt imprimere potētie paſſiue ſine oī diſpoſitione quicqd ipſa de ſe nata eſt recipe: q̄uis curſus nature habeat ꝙ ipſa illud nō recipiat niſi mediātibus diſpoſitionibus: ſicut licet deus nō infundat aīam corpi niſi organizato ł vtero ꝛ hmōi: pōt tñ īmediate limo terre ꝛ coſte animā īfundere ſicut et fecit: ſed intellectus ꝛ voluntas ſunt in potentia de ſe ad oēm actum intelligendi ꝛ volendi recipiendum. ergo licet curſus nature habeat ꝙ recipiat hmōi act⁹ beatos vel brificos ꝑ q̄ſdam diſpoſitionib⁹ habitualib⁹: nichilomin⁹ de⁹ ſine eis pōt illos imprimere. ¶ Tertium probāt aliqui ſic: ſcꝫ ꝙ de potētia ordīata neceſſariū fuit xp̄m habere gratiā habitualē īherentē aīe vt operetur meritorie ꝛ vt videret deū facie ad faciē: qꝛ qñ ſunt vniones diuerſarum rationū ꝛ diſpoſitiones ꝛ cōgruitates diuerſarum rationū nō ſufficit vna vnio ad aliā: nec diſpoſitiōes vni⁹ vniōis ſufficiunt ad diſpoſitiones alterius vnionis. ſicut qꝛ aqua calefactibilis ꝛ illuminabilis certe nō ſufficeret habere diſpoſitionē poſtq̄ calefieret ad hoc vt ſit illuminabilis: qꝛ eſſe calefactibile ꝛ illuminabile reqrunt diſpoſitiones diuerſarū rationum Sed vniones de quib⁹ loqmur ſunt diuerſarū rationū: qꝛ vnio in ꝑſona ſolū reqrit ꝙ ſit natura q̄ poſſit ſe habere vt ſuſtētata in ſuppoſito diuino ꝛ non ſcd̄m inherentiā: ſed dependet ad ꝑſonā diuinam ſicut ad ſuſtētantē: ſed vnio ꝑ operationē eſt vnio ad actū īherentē mediāte diſpoſitione inherente. ergo reqrit diſpoſitio inherens in volūtate ꝛ intellectu vt itelligat vel velit. ꝫ. ꝛc. ¶ Per iſtam diſtinctionē patet ſolutio ad rōnes opinionum: qꝛ cōcludētes neceſſitatē intelligunt vel de potentia ordinata vel reſpectu merēdi. Alie autē concludentes non neceſſitatē intelliguntur reſpectu fruendi ꝛ de potētia abſoluta.

¶ Queſtio tertia.

Tertio querit vtrū xp̄s ſignificat diuinā ꝛ humanā naturā / ꝛ earū cōcept⁹ dicat vniuoce vel analogice aut equiuoce.

Primum argumētū

¶ Et videt ꝙ vniuoce: qꝛ quoꝝ nomen eſt vnum ꝛ ſcd̄m illud nomē ratio ꝛ diffinitio vna illa ſunt vniuoca deus autem et homo in xp̄o ſunt vna ꝑſona ꝑ ſe ꝛ nō ꝑ accidēs et ꝑ cōſequens habent vnā diffinitionē ex quo habēt vnum eſſe.

Secundū

ergo ꝛc. ¶ Scd̄o videtur ꝙ analogice: qꝛ deo et creature nomen cōmune ſemꝑ eſt cōmune cōmunitate analogice: qꝛ ꝑ pri⁹ conuenit deo quo ad ſignificatū: licꝫ ꝑ pri⁹ creature quo ad modū ſignificandi.

Tertiū

ergo ꝛc. ¶ Tertio ꝙ equoce: qꝛ qd̄ ꝑmo īpoſitū eſt ſuꝑiori, ſi poſtea īponat inferiori equiuoce illis cōuenit: ſicut ſi nomē circuli īponat circulo ereo: ꝛ ſiſt cū xp̄s ſit nomen cōmune cū ꝯueniat regi ꝓphete ꝛ ſacerdoti ꝑ īpoſitionē: quare ſi appropriat xp̄o hoī qd̄ etiā ſcd̄m hūanitatē cōpetebat ſibi: qꝛ ieſus xp̄s fuit hodie / heri / ꝛ ipſe ꝛ ī ſecula videt cōuenire huic ꝑſone equoce.

Reſpōſio

¶ Rñſio Tria ſunt vidēda. Primo quō hoc nomen ſignificat duas naturas. Scd̄o quō ſignificat duos cōceptus. Tertio quomodo naturam cum cōceptu

j. articul⁹.

¶ Quantum ad primum ſunt tres concluſiones

j. cōcluſio

¶ Prima eſt de differētia hoꝝ nominū verbum / vel filius dei / ieſus xp̄s: qꝛ hoc nomen verbū vel filius dei īportat ſuppoſitū vel ꝑſonā xp̄i ſpecialiter ſcd̄m diuinā naturā cui accidit quo ad ſignificatum natura humana. vnde ab eterno fuit ꝟbū vel filius dei anteq̄ naturā aſſumeret ꝛ eſſet ꝟbum ꝛ filius dei etiā ſi humanitatē deponeret. ſicut ſortes ſignificat hāc ꝑſonā humanā ex his oſſibus ꝛ carnib⁹ / ex hac aīa / cui accidit eſſe aliud: quo ſublato ꝑ miraculum adhuc ſortes eſſet ſortes. Sed hoc nomen ieſus īportat ſuppoſitū ſolū rōne humane nature: cui q̄tū ad hoc accidit ꝑſona diuina. Nā ꝛ q̄ neſciebāt eū eſſe deū / ſic eū nominabāt dicentes iliū fabri filiū. Unde ſi humanitas fuiſſet depoſita / ieſus fuiſſet aliud ſuppoſitū a ꝟbo ꝛ filio dei: ſicut petr⁹ dicit ſuppoſitū humanū vt humanū eſt: ſiue aſſumat a diuino ſuppoſito ſiue nō Sed hoc nomen xp̄s īportat ſuppoſitū vtriuſq̧ nature inq̄tū hmōi. Unde inq̄tū eſt ꝓpriū nomē illius ꝑſone non eſt xp̄s: niſi qñ habet vtrāq̧ naturā: nā ſicut aīa rationalis ꝛ caro vn⁹ eſt homo: ita deus ꝛ homo vnus eſt xp̄s. Unde ſicut homo īportat cōpoſitū ex aīa ꝛ corꝑe. nec eſt hō niſi habeat vtrūq̧. ſic xp̄s ſuppoſitū ſubſiſtēs ī vtraq̧ natura. alis nō eſt ꝓprie xp̄s ꝓut hoc noīe ſcti vtunt

2 cōcluſio.

¶ Secunda cōcluſio eſt: ꝙ xp̄s nō predicat has duas naturas aliquo modoꝝ ꝑdictoꝝ. Nō vniuoce: qꝛ nature create ꝛ increate nichil eſt cōe vniuocum cū nō ſint vnius generis. oīs autē vniuocatio eſt ꝯtentoꝝ ſub vna ſpecie vel ſub vno genere ſaltē gñaliſſimo: imo etiā corruptibili ꝛ incorruptibili nichil eſt cōe vniuocū pure. ¶ Item nec eq̄uoce: qꝛ equiuocū nō īportat principalit⁹ vnū eq̄uocoꝝ q̄ aliud. nō enī equiuoca habēt aliquā vnitatem in re ſed ſolū in voce: ſed xp̄s principalius īportat ſuppoſitū q̄ naturā q̄ nō ē ſuppoſitū ſicut ꝛ quodlibet aliud nomē cōcretū ſubſtātie: natura autē diuina in xp̄o eſt idipſum qd̄ ſuppoſitū ꝛ nō natura humana. ergo illa ꝑncipali⁹ importatur. ¶ Itē vtraq̧ natura eſt vnū realiter in ꝑſona. ergo nō eq̄uoce ¶ Itē nec analogice: qꝛ terminus analogicus ꝑdicat de ꝑncipali ſignificato ſine oī habitudine ad ſecūdariū licꝫ nō ecōuerſo. ſicut ſi nō eſſet vrina nec medicina adhuc aīal eſſet ſanū: nō autē ecōuerſo: ſed xp̄s nō dicit ſolū ſuppoſitū cū ſola diuinitate ſed etiā cū hūanitate. ergo. ꝛc.

3. cōcluſio.

¶ Tertia ꝯcluſio eſt quō dicat vtrūq̧: qꝛ illo mō quo aliquod nomen īpoſitū ꝑncipaliter ad ſignificandū aliquod cōpoſitū eſſentialiter vel integraliter ex duob⁹ ſignificat illud in recto / alis ꝟo ex ꝯſequēti ꝛ in obliquo. ſicut hō ꝑncipaliter ꝛ in recto īportat habētē humanitatē cōpoſitā ex aīa et corꝑe: q̄ duo īportat ex cōſequēti ꝛ in obliquo. ſic xp̄s īportat ſubſiſtentē in vtraq̧ natura directe ꝛ ꝑncipaliter ꝛ in recto: ex cōſequēti autē ꝛ ſecūdario ꝛ in obliquo īportat vtrāq̧ naturā. nā ſicut ex aīa rationali ꝛ carne ſubſiſtēs vnus eſt homo: ita deus ꝛ hō vn⁹ eſt xp̄s. ꝛ ſic dom⁹ īportat fundamētum / parietes / ꝛ tectū ex cōſequēti: ſed principaliter aggregatū ex iſtis. ſed xp̄s vtrāq̧ naturaꝫ ex cōſequēti: ꝑſonā autē cōſtitutam ex his directe. In hoc tñ eſt differētia / ꝙ in ceteris eſt vera ꝯpoſitio ꝛ tertiū reſultās aliqd meli⁹: hic autē nō. ꝛ qꝛ illis neutra cōponētia ꝑdicāt de toto nec ecōuerſo in abſtracto nec in cōcreto ſubſtātiuo: ſed ſolū in denoīatiuo: hic autē ſic. qꝛ deus et hō ſunt xp̄s ꝛ diuinitas eſt etiā xp̄s.

2. articul⁹

¶ Quātum ad ſecundū de ſignificatione conceptuū ſunt tres opiniones.

Prīs opi. ¶ Prima eſt: ꝙ ſicut ſunt quedam nōia q̄ ſignifi
cant ſolos cōceptus ⁊ nichil aliud: ſicut gen⁹ ſpe
cies ⁊ indiuiduū/ ⁊ talia nōia q̄ dicunt̃ ſe intētio-
nes: ita ſunt q̄dā alia nōia q̄ ſignificāt res exterio
res ſolū ⁊ nō ipſos conceptus: ſicut ſunt nōia pri
marū intētionū: vt hō/ aſin⁹/ ⁊ hmōi. qđ patet ra-
tione ⁊ ſigno. ¶ Ratio eſt: qꝛ nōia ſignificant ad
placitū. vnde ſicut hō non poteſt intelligere cōce
ptum ſuū niſi ꝑintelligēdo rem exteriorē: nichilo
minus imponit nomen ad ſignificandū ꝑſe con
ceptum ſuū vel nomen rei: vt hoc qđ dico intelli-
gere vel concipi ſic: q̄uis nō poſſit intelligere rē
exteriorē niſi ꝑ cōceptū ⁊ intellectionē ſuā: tñ im
ponit nomen ad ſignificandū ꝑſe rem exteriorē
ſine hoc ꝙ ſignificat cōceptū vel itellectionē ſuā.
ſicut etiā cōſtat ꝙ nō ↄcepit rem exteriorē niſi cū
potētia itellectiua ⁊ aīa itellectiua et fantaſmate
et ſenſu exteriore: nec tñ nomē rei exterioris ſigni
ficat oīa iſta. ¶ Signū etiā eſt ad hoc qꝛ hō expe
rit̃ in ſe ꝙ mox vt itellexerit hoīem anteq̄ꝫ intelli
gat intelligere ſignificat hoīeꝫ exteriori voce. tūc
autē hō nō ſignificat conceptū: qꝛ qđ nō eſt intel-
lectū nō pōt eſſe ſignificatū. que eñ meli⁹ intelli-
gim⁹/ meli⁹ ⁊ ꝓferimus ſcḋm Hieronymū in ꝓlo-
go ad deſideriū. vnde q̄diu intellectio nō eſt qđ
intelligit̃ ſed quo nō pōt eſſe qđ ſignificat̃ ſꝫ quo
itaq̄ꝫ nec eſt ſignificatum: nec cōſignificāt ex quo
nō eſt itellectū nec cointellectū. ¶ Qꝫ autē dicit
Ariſtoteles ꝑmo periarmenias. Voces ſunt ea-
rum q̄ ſunt in aīa note paſſionū. Dicūt ꝙ ſicut ef
fectus eſt naturaliter ſignū cauſe q̄uis cauſa nō
ꝓduxerit eū ad ſui manifeſtationē nec ꝑncipalit̃
nec ſecūdario: ſicut fum⁹ eſt ſignū ignis/ ſic vox ē
ſignū cōceptus ſicut eſſe ſue imediate q̄uis con-
ceptus ipſam vocē/ forēt ad ſolā rei manifeſtatio
nē rei ſcꝫ cōcepte nō ſui. ⁊ hec opinio licꝫ ſingula

2. opinio. rior videt̃ tñ verior. ¶ Secunda opinio eſt ꝙ no
men rei ⁊ ꝑme intētionis ſignificat vtrūq̄ꝫ ⁊ ꝑnci
palius conceptū q̄ꝫ rem cōceptā: qđ ꝓbāt primo
auctoritate Boetij ſuꝑ ꝑdicamēta: vbi dicit ꝙ ſi
nōia ꝑncipaliter ſignificāt ipſas itelligētias/ res
autē nō ſed vt itellectas. ¶ Itē rōne ſic: qꝛ illud
eſt principale in ſignificato nōis plura ſignifican
tis et īpoſitātis ex quo depēdet ſignificatio: ſic ꝙ
illo ſtāte vox nō cadit a ſuo ſignificato quocūq̄ꝫ
alio corrupto: ſed nōia realia ſiue res ſint ſiue nō
ſint: nō cadūt a ſuis ſignificatis dū tñ maneat cō
ceptus idē qui pri⁹. ſicut roſa ita ſignificat quod
prius in hyeme qñ nō eſt res roſe: ſed ſolū ei⁹ con
ceptus ſicut in eſtate qñ eſt res q̄ roſa eſt. ergo cō

Contra 2 opinionē ceptus roſe eſt ꝑncipaliter ſignificatū in roſa: nō
autē res roſe. ¶ Sed iſtud non videt̃ rationabi-
liter dictū: qꝛ illud qđ nō eſt ꝑmo ⁊ ꝑncipaliter i-
tellectū in illa intellectione que imponit nomen
ad ſignificandū illud nō videt̃ ꝑmo ⁊ ꝑncipaliter
ſignificatū: ſed cōſtat ꝙ intellectio ꝑ quā īponit̃
hoc nomen roſa ad ſignificandū ꝑmo ⁊ ꝑncipalit̃
intelligit̃ ipſa res nō cōcept⁹. ergo. ¶ Preterea
nomen ꝑmo ⁊ ꝑncipaliter ꝑdicat̃ de illo qđ ꝑ ip-
ſum primo ꝑncipaliter ⁊ directe īportat̃ ⁊ ſignifi
cat̃: ſed nomen rei nō ꝑdicat̃ de cōceptu. nō enim
intellectio roſe roſa eſt. ergo ⁊c. ¶ Ad auctorita
tē pōt dici ꝙ non loquit̃ aſſertiue. vel pōt negari.
vel dicendum ꝙ ꝑ prius ſignificāt itelligētias q̄ꝫ
ipſas res itellectas nō ex īpoſitiōe ⁊ itētione īpo
nētis: ſed econuerſo: ſꝫ ſignificatione naturali qua

effectus pri⁹ ſignificat cauſam imediatā q̄ꝫ remo
tam ſignificat nomen pri⁹ ↄceptū q̄ꝫ rem cōceptā
¶ Ad rationē dicendū ꝙ maior eſt falſa: qꝛ illud
ad quod ꝑncipaliter ſignificanduꝫ reꝫ īponit̃ eſt
principale in ſignificato ſiue ſit ens ſiue non ens
ſiue figmentū vt chymera: ⁊ nō illud ꝑ qđ īponit̃
puta cōceptus vel itellectus. q̄uis eñ chymera
nō ſit ens niſi opinabile. nō tñ chymera ē opinio
ipſa: ſed figmentū opinabile ⁊ figmētū opinionis
in ſe. ¶ Tertia opinio eſt cōlor ſꝫ neſcio ſi verior 3. opinio.
Et eſt iſta ꝙ nomē ꝑme intētionis ſignificat q̄dē
vtrūq̄ꝫ. i. rem cōceptā ⁊ ipm conceptū: ſed ipſam
rem principaliter ⁊ directe: ipſum vero conceptū
ſecūdario ⁊ indirecte. et ſcḋm hoc qñ q̄rit̃ iſto ſcḋo
articulo quō xp̄s ſignificat duos cōceptus duaꝝ
naturarū. Dicendū ꝙ neutrū ſignificat ꝑncipali-
ter ſed duas naturas: ſed vtrūq̄ꝫ ſcḋario/ ſiue ſint
vnus ↄceptus re ⁊ plures ratione/ ſiue plures re
⁊ ratione: qꝛ ⁊ ſi dei ⁊ hoīs vel alterius creature
nō eſſet alꝰ vnus cōceptus tñ vt ſunt vna ꝑſona;
⁊ ſic ipſoꝝ eſt vnus concept⁹. ¶ Sed contra hoc
videt̃ ⁊ ſiſr cōtra ſecundā opinionē: ſcꝫ ꝙ nomen
ꝑme intētionis nō ſignificat ipſum cōceptum: qꝛ
aut ipſe ↄcept⁹ qñ ſignificaret̃ eſt itellect⁹ aut nō.
ſi nō ē itellect⁹: ꝙ nec ſignificat⁹. ſi vō ē intellect⁹:
tūc eſt itellect⁹ ↄplexa itellectione nō ſimplici: qꝛ
cū intelligo me itelligere/ eſt act⁹ non ſimplex ſed
cōpoſitus. ergo vox ſibi correſpondēs debet eſſe
cōplexa ⁊ nō incōplexa. ¶ Si dicat̃ ꝙ eſt intelle-
ctus aptitudīe nō actu. Dicet̃ ergo ſignificatiu⁹
aptitudine nō actu: qꝛ nō plus pōt locutione exp̄
mi q̄ꝫ itellectu ↄcipi. ¶ Sed ad hoc dicunt ꝙ eſt
intellectus actu ſimplici nō cōpoſito: qꝛ ſicut pri-
mo intelligit̃ obiectū actu ſimplici poſtea ↄpoſi
to intelligit̃ ipſum eſſe intellectū. ſic ꝑmo intelli-
gitur actus qꝛ eſt in ſe actu ſimplici licet reflexo:
poſtea tpe vel natura intelligit̃ ꝙ eſt intellectio ta
lis obiecti q̄uis ſit difficile videre ꝙ illud qđ nō
intelligit̃ niſi ex alio intelligat̃ abſolute ſine illo
¶ Quantum ad tertiū de cōceptu ⁊ re concepta 3. articul⁹.
ſuppoſito ex ſecūdo articulo ſcḋm duas vltimas 1. cōcluſio.
opiniones ꝙ nō ſignificat vtrunq̄ꝫ/ ſunt tres con
cluſiones. ¶ Prima: ꝙ vno ⁊ eodē actu hō intel
ligit rem extra ⁊ ſuū intelligere: et qꝛ vtrūq̄ꝫ vno
actu intelligit̃. inde eſt ꝙ vtrūq̄ꝫ vno nōie ſignifi
cat̃. Sed modus quo id contingit aſſignat̃ tripli
citer a diuerſis. ¶ Quidā eñ dicunt ꝙ oīs intel 1. opinio.
lectio eſt ſuper ſe neceſſario conuerſa vel cōuerſi-
ua: ita vt q̄cq̄d intellect⁹ intelligat/ neceſſario itel
ligit ſe intelligere vno ⁊ eodē actu ſicut deus: qđ
patet/ qꝛ aut actu ꝑcedēte ⁊ ille eſſet falſus. aut ſe
quente: ⁊ tunc intelligeret ſe intellexiſſe. aut cō-
comitāte: ⁊ tunc ſimul erunt duo actus. aut vno ⁊
eodē. ⁊ ſic habet̃ ꝓpoſitū. ¶ Alij vō imaginātur 2. opinio.
ꝙ vno actu ſed intēſo ⁊ magis ꝑfecto: ita ꝙ ſicut
ignis ꝑdurās calorē eiūdē aque intēdit: ſic fantaſ
ma eiuſdē ꝑſeuerans intellectionē intēdit: ita vt
nō ſolum ꝑfectius rē intelligat: ſed etiā vt eandē
rē ſe intelligere intelligat: qꝛ nō oportet iterum
pi intellectionē cū homo experiat̃ ſe cōtinuata itel
lectione intelligere ſe intelligere: cū prius intelli-
geret abſolute: ⁊ tunc neceſſario intellectio recta
ꝑcedit reflexā tpe: nō ſicut diuerſam ſed ſicut for
ma remiſſa ꝑcedit ſeipſam intenſam. Nec eſt ſimi
le de intellectione ſimplici ⁊ ↄponēte et diuidēte:
q̄ qñ ſe habet ſicut pri⁹ ⁊ poſterius: nō pōt eſſe vna

priꝰ remiſſa ⁊ poſtea intẽſa: qꝛ hꝫ diuerſa obiecta
realia ꝑncipalia: ſed recta ⁊ reflexa habent vnuz
3.opinio. principale tñ. ¶ Tertia eſt imaginatio: ꝙ ſicut
intellectio ſimplex vtriuſqꝫ extremi precedit et
excedit poſtea ſuccedit itellectio ꝯponẽs vtrũqꝫ
ꝓ'tute cõtinẽs duas potẽtias ſimplices/ſicut ĩ ſyl
logizando p̃mo intelligit homo maiorẽ: ſcdõ pri
mo actu cedẽte ſuccedit aliꝰ quo intelligit vtrãqꝫ
cũ cõcluſione: vbi eſt priꝰ ⁊ poſteriꝰ tpe/⁊ diuerſi-
tas realis. ſicut primo actu imperfecto intelligit
actu recto obiectũ. ſcdõ alio actu recto ſimul ⁊ re
flexo intelligit vtrũqꝫ. et ſicut motus rectꝰ ⁊ refle
xus non ſunt ſimul tpe: ſic nec primus ⁊ ſecũdus.
Sed in hoc eſt differẽtia: qꝛ ſicut intellectio ꝯpo
nens ⁊ diuidẽs poteſt eſſe p̃ma/nec itellectio ſim
plex neceſſario p̃cedit tpe: ſed aliqñ ſic/aliqñ nõ
ſic/ſic ⁊ hoc. vnde in angelis ſicut oĩs intellectio
eſt virtute cõponẽs: ſic virtute reflexa. In nobis
aũt q̃ ꝓcedimꝰ de imꝑfecto ad ꝑfectuz/ qñqꝫ ſic:
2.cõcluſio qñqꝫ nõ ſic. ¶ Secũda cõcluſio eſt ꝙ nomẽ ſigni
ficans rẽ ⁊ ꝯceptũ eiꝰ nõ ſignificat iſta duo aliquo
trium modorum vniuoce/ analogice/ equiuoce:
qꝛ in oĩbꝰ iſtis tribus ſignificãtibꝰ ſignificãs p̃di-
caꝛ in recto de quolibet ſignificato ſiue equaliter
vt in vniuoco et equiuoco: qꝛ ſortes ita eſt homo ſi-
cut plato. ⁊ latrabile canis/ſicut celeſte ſydus. ſi-
ue inequaliter/ſicut vrina ⁊ medicina dicũtur ſa-
na licet ꝑ cõparationez ad aĩal. Sꝫ nomen prime
intẽtionis nõ p̃dicaꝛ de cõceptu ſed ſolũ de re cõ
cepta. non eñ conceptꝰ hoĩs eſt homo nec ſimpli
citer nec ſm q̃d: puta homo/conceptus/ vel intel
lectus: ſed eſt ipſa intellectio hoĩs: nec conceptus
de xp̃o eſt xp̃s conceptꝰ. ideo ⁊c. ¶ Preterea in
p̃dictis p̃dicationibꝰ ⁊ ſignificationibꝰ aut eſt du
plex nois ĩpoſitio vel equaliter ſicut in equiuocis:
vel in vno ꝓpter alterũ/vt in analogicis: vel ſi eſt
vna nois ĩpoſitio/illa facta ẽ cuidã tertio qđ eq̃
liter a duobꝰ participaꝛ ſicut ĩ vniuocis: ſicut ho
mo ĩpõiꝛ ad ſignificandũ naturã cõez eq̃liꝛ indi
uiduis/⁊ genꝰ ſpeciebꝰ reſpectu nois: nomen aũt
prime ĩpoſitionis vna ĩpoſitione ſignificat rem ⁊
conceptum/vnũ tamen ꝓpter alterũ. ⁊ non aliqđ
cõmune tertiũ. ideo ⁊c. ¶ Preterea ſi nomen ſi-
gnificaret rem ⁊ conceptũ aliquo iſtoꝝ modoruz
tunc oẽs iſte denominatioes ⁊ p̃dicationes eſſent
adinuicẽ ꝑmixte ⁊ confuſe: qꝛ oẽ nomen ſiue vni-
uocũ ſiue analogũ/ ſiue equiuocũ ſignificat vtrũqꝫ
qꝛ rem ⁊ conceptũ eiuſdẽ vt nunc ſupponiꝛ ex ſe-
cũdo articulo. et ſimiliter ſi ſignificaret iſte equiuo
ce/tunc omne nomen analogũ ⁊ vniuocum reſpe
ctu rerũ adinuicẽ eſſet cũ hoc equiuocũ reſpectu
cuiuſlibet illarũ rerũ et ſui conceptus. Si autem
ſignificaret ea analogice vel vniuoce: tũc ecõuer-
3.cõcluſio ſo qđ nõ eſt ꝓbabile. ¶ Tertia cõcluſio eſt ꝙ no-
men ſignificat rem et cõceptum ſic ꝙ rem vt p̃nci
pale ſignificatũ in quo ſiſtiꝛ: conceptũ ṽo ſicut il-
lud in quo nõ ſiſtiꝛ: ſed mediãte quo in aliud tẽdi
tur: ita vt ſicut res eſt q̃ ꝑ ſe ⁊ p̃mo intelligiꝛ/con
ceptus vero cointelligiꝛ: ſicut illud quo in aliud
tendiꝛ. ſic res extra directe ⁊ ꝑ ſe ſignificaꝛ/ſꝫ cõ-
ceptus mediãte quo hoc ſic cognoſcitur. ſic ergo
xp̃s ſig̃t duas naturas quaſi partes vnius prin-
cipalis ſignificati. duos vero conceptus ſicut cõ
ſignificata duoꝝ conſignificatoꝝ primoruz. con-
ceptum vero ⁊ naturã ĩportat ſicut principale ſi-
gnificatũ ⁊ cognotatũ aut cõſignatũ indirecte. et

nichil hoꝝ vniuoce/nec analogice/nec equiuocẽ.
¶ Ad primũ in cõtrariũ dicendũ ꝙ licet ſit no- Ad rõnes
men cõione non tamẽ diffinitio vna cõcept' ⁊ rei: añ oppõm
niſi vnũ ꝑ alterũ ⁊ ꝓpter alterũ. Nec ſimiliter eſt Ad p̃muz
vna diffinitio naturaruz: qꝛ licet ſit vna pſona et
vnũ eſſe ſubſiſtẽtie q̃ accidunt diffinitioni: ſunt tñ
duo eẽ eſſentie ꝑfecte cui eẽ q̃dditatiuo correſpõ
det alia ⁊ alia diffinitio/ ⁊ ꝑ cõſequẽs conceptus
differunt ſicut et res concepte: ⁊ ſic nõ eſt vniuo-
catio nec tñ equiuocatio nec analogia ꝓpter vni
tatẽ ĩpoſitionis: ⁊ qꝛ nõ p̃dicaꝛ de vtroqꝫ in recto
¶ Ad ſecundũ dicendũ ꝙ illud nomen qđ p̃dica Ad ſcdm.
tur in recto de creatore ⁊ creatura ꝓprie analogi
ce ꝯuenit eis: ſic aũt nõ eſt de noĩe xp̃s qđ nõ p̃di
caꝛ de cõceptu diuinitatis vel humanitatis: nec
de humanitate in abſtracto ſed ſolũ in cõcreto: et
cũ hoc nõ duplex ſed vna ĩpoſitio nois. ¶ Ad ter Ad tertiũ
tium dicẽdum ꝙ idẽ nomen põt eſſe equiuocũ re-
ſpectu aliquoꝝ/⁊ vniuocũ reſpectu ioꝝ vel ana
logum: ſicut canis reſpectu latrabiliũ adinuicez
eſt vniuocum: ſed reſpectu latrabilis ex vna par-
te/⁊ ſyderis celeſtis ex alia eſt equiuocuz: reſpectu
vero aĩalis veri ⁊ picti analogum. Et ſilr ſi eſſet
ꝙ chriſtus primo eſſet impoſitũ oĩbꝰ vnctis in re
gem ſacerdotẽ vel ꝓphetã: poſtea vero ad ſignan
dum determinate illũ qui eſt vnctꝰ p̃ participibꝰ
ſuis: tunc eſſet equiuocum ad iſtũ ex vna parte: ⁊
alios ex alia q̃bus ꝯueniret vniuoce inter ſe: ſed
tam hic q̃ ibi cõueniret rei ⁊ cõceptui neutro mo
dorum illoꝝ triũ ſed quarto penitus deſperato
vt viſum eſt. ¶ Diſtinctio. xiiij. ¶ Queſtio. j.

Irca decimãquartã diſtinctio-
nem queruntur tria. Primum eſt
de ſciẽtia xp̃i infuſa. Secũdum
de acquiſita. Tertium de oĩpo-
tẽtia. ¶ De primo ergo queriꝛ
vtrum aĩa xp̃i vidẽdo deum vi
deat oĩa. ¶ Et videtur ꝙ non. Primum
Sciẽtia aĩe xp̃i nõ põt equari ſciẽtie diuine ſicut
nec aĩa eius põt equari eſſentie diuĩe: ſꝫ ſi aĩa xp̃i
vidẽdo deũ cognoſcat oĩa ĩ ipſo ſciẽtia aĩe xp̃i eq̃
reꝛ ſciẽtie diuine. ergo ⁊c. Maior ĩã patz. Minor
ꝓbaꝛ: qꝛ q̃titas ſciẽtie attẽdiꝛ ſm naturam obie
ctorum: ſi ergo aĩa xp̃i cognoſceret oĩa ſicut deꝰ
ſciẽtia aĩe xp̃i equareꝛ ſciẽtie diuine qđ eſt ĩpoſſi-
bile. ¶ Itẽ Math. 24. di de die illa ſcꝫ de die iu- Secundũ
dicij nemo ſcit neqꝫ angeli in celo: neqꝫ filius: ſed
tantum pater: ſed cõſtat ꝙ filius ſm diuinã natu
ram ſcit oĩa ſicut pater. ergo ſm humanam igno
rat aliq̃d qđ nõ ignorat pater. ¶ In cõtrariũ eſt In oppo.
qđ dicit beatus Gregoriꝰ in dyalogo loquẽs ge-
neraliꝛ de oĩbꝰ beatis. Quid eſt qđ neſciãt q̃ ſcien
tem omia ſciunt. Et ſuꝑ apocaꝛ. 5. ca. Dignus eſt
agnꝰ q̃ occiſus ẽ accipere virtutẽ/⁊ diuinitatem/
⁊ ſapiẽtiã. dicit glo. i. oẽm cognitionẽ. ¶ Rñſio. Reſpõſio.
Tria ſunt vidẽda. Primũ de cognitione btifica.
Secũduz de matutina: vtrũ aĩa xp̃i videat oĩa in
ṽbo. Tertio vtrũ videat oĩa q̃ ṽbũ. ¶ Quãtum j. articulꝰ.
ad primũ ſũt tres ꝯcluſiões. ¶ Prima ꝙ chriſtꝰ j. cõcluſio
a primo inſtãti ſue cõceptionis vel creationis vi
det deũ btifice ⁊ fruitꝰ eſt eo. ſꝫ illud. Beatꝰ quez
elegiſti ⁊ aſſumpſiſti. qđ aliq̃ ꝓbãt. Diciꝛ primo: Dur. q. j.
qꝛ q̃uis pſona diuina de potẽtia abſoluta potuit hujꝰ diſt.
aſſumere naturã irrationalẽ nõ btificabilẽ: nõ tñ
decuit. Ex q̃ põt ſic argui. Natura q̃ aſſumpta eſt
ad ſupremũ eẽ debuit eleuari ad ſummũ operari

ſibi poſſibile:ſed natura humana i chriſto fuit ele
uata ad ſupremum eſſe. ergo decuit ꝙ eleuaretur
ad ſummũ operari poſſibile ſibi: ſed cognitio bea
ta que conſiſtit in viſione diuine eſſentie eſt ſum=
ma operatio poſſibilis nature humane: ergo ꝛc.
¶ Scḋo:q2 ſicut dictuʒ fuit prius in chriſto fuit
plenitudo gratie intenſiue et extenſiue : quia ſibi
fuit data gratia vt vniuerſali pricipio:ſed ſub ꝑle
nitudine extenſiua continetur gloria que eſt que=
dam gratia gratum faciens: vel ſaltem gratis da
ta.ergo chriſtus a principio habuit gloriam : ſed
gloria non eſt ſine viſione beata: ergo ꝛc.
2. ꝯcluſio ¶ Secunda concluſio eſt ꝙ videndo deum non
Idē durā. comprehendit cum quod probant aliqui ſic: quia
vbi ſupra. vbi ꝑfectio obiecti in actuali entitate excedit per
fectionem potētie in intelligibilitate ibi obiectū
non comprehenditur a potentia:ſed perfectio di=
uine eſſentie in entitate excedit perfectionem po=
tentie intellectualis creature . ergo nulla potētia
creata poteſt comprehendere diuinam eſſentiam.
Maior patet : quia illud comprehenditur cuius
fines attinguntur vel poſitiue ponendo terminuʒ
vel negatiue remouendo exceſſuʒ:ita ſcʒ vt actua
litas obiecti non excedat intellectualitateʒ potē
tie. Minor ē de ſe manifeſta ſcʒ ꝙ eſſentia diuia ꝑ
fectior ſit in entitate ꝗ̄ potentia quecunqʒ creata
in intelligibilitate:quia infinitum perfectius eſt
3. cōcluſio finito. ¶ Tertia concluſio eſt ꝙ chriſtus perfecti
Idē durā. us videt deum ꝗ̄ quicunqʒ beatus. et hoc aliqui
vbi ſupra. quidam bene concedunt de hominibus: ſed nō de
angelis.et eius rationem aſſignant iſtā: q2 ſicut
nulli homini data eſt plenitudo gratie extenſiue
ita nec intenſiue.propter quod nullus habuit glo=
riam equalem chriſto. Viſio enim beata depen=
det ex duobus : ſcilicet ex potentia intellectiua in
qua chriſtus parificatur hominibus et ex lumine
glorie in quo chriſtus excedit homines propt̄ qḋ
in chriſto eſt perfectior cognitio beata ꝗ̄ in q2 o=
cunqʒ homine . De angelis autem ſecus eſt quia
et ſi xp̄s excedat angelos quo ad lumen glorie ex
ceditur tamen ab angelis quo ad lumen intelle=
ctuale. Et ideo dubitabile eſt in quo viſio beata
ſit perfectior vtrum in chriſto ratiōe maioris lu=
minis glorie vel in angelis ratione maioris lumi
nis naturalis. Et videri poſſet alicui ꝙ i āgelis:
quia perfectior eſt viſio ſm perfectiorem exceſſuʒ
luminis requiſiti ad viſionem:ſed angeli plus ex
cedunt chriſtum quo ad lumen naturale ꝗ̄ chri=
ſtus angelos excedit ꝗ̄tum ad lumē glorie.ꝗ ꝛc.
Maior videtur manifeſta. Minor ꝓbaē:q2 maior
eſt exceſſus ſm ſpeciem ꝗ̄ ſm intenſionem i eadē
ſpecie:ſed angelus excedit chriſtum in lumine na
turali ſm ſpeciem:quia alterius ſpeciei videt eſſe
intellectus angelicus ⁊ human⁹. xp̄s excedit au
tem angelos in lumine glorie ſolum ſm intenſio
nem in eadem ſpecie. Lumen enim glorie videtur
eiuſdem ſpeciei in quolibet beato:quare ꝛc. ¶ Et
hoc quidam concedunt dicentes ꝙ beatitudo eſ
ſentialis ꝗ conſiſtit in viſione dei maior eſt in quo
cunqʒ angelo ꝗ̄ in quocunqʒ beato homine. ⁊ hoc
Op.aliq̄ꝝ probant dupliciter. ¶ Primo quia idem obiectū
et eodem modo repreſentatuʒ perfectius appre=
henditur a perfectiore potentia:ſed idem eſt ob=
iectum et eodem modo repreſentatum angelo et
anime chriſti ſcʒ eſſentia diuina per ſemetipſā re
preſentata.potentia autem itellectiua angeli per

fectior eſt ꝗ̄ potentia intellectiua aīe xp̄i.ergo di
uina eſſentia ꝑfectius apprehēdiē ab angelo ꝗ̄ a
xp̄o. ¶ Itē natura ꝗ magis eſt ad ymaginem dei
eſt capax maioris beatitudinis:ſed natura angeli
ca ꝑfectius eſt ad ymaginē dei ꝗ̄ aīa hūana i xp̄o
vel in quocūqʒ alio.ergo eſt capax maioris beati=
tudinis.ergo angelus vel eſt vel ſaltē eſſe poterit
Patet maior ꝑ Augu.xiiij.de trini. ꝗ dicit ꝙ aīa
eſt eo ad ymaginē dei ꝙ ei⁹ capax eſt.ꝗ qḋ magꝭ ē
ad ymaginē magꝭ capax eſt. Minor ꝓbatur:quia
ymago dei reperitur in ſola intellectuali natura.
ꝗ ꝑfectior eſt in perfectiori:ſed natura itellectu=
alis ꝑfectior eſt in angelis ꝗ̄ in hominib⁹ ergo et
ymago. ¶ Sed iſtis opponitur tripliciē. ¶ Pri Contra iſtā opinio.
mo:q2 nobis ꝓmittiē eq̄litas cū angelis in beati
tudine ſʒ illud qḋ habet Math.xxij. ꝙ erūt ſicut
angeli dei in celis.et Beat⁹ Grego.dicit ꝙ ad ſin
gulos ordines angeloꝝ aſſumenē aliqui de homi
nibus:ſed hoc non eſſet niſi beatitudo hoīm poſ=
ſet equari beatitudini angelorum.ꝗ ꝛc. ¶ Scḋo
q2 in beatitudie tāto aliqs eſt ſuperior ꝗ̄to perfe
ctius videt deū:ſʒ xp̄s in beatitudine eſt ſuperior
oi creatura etiā angelica.ꝗ ꝑfectius videt deum.
Maior de ſe patet. Minor ꝓbatur. Dicitur enim
Ephe.j. ꝙ deus pater conſtituit xp̄m in celeſtib⁹
ſuꝑ omnē principatum poteſtatem/⁊ virtutem/⁊
dominationeʒ/⁊ omne nomen qḋ nominatur non
ſolū in hoc ſeculo:ſed etiā in futuro ¶ Sʒ illi ad
hoc reſpondēt. ¶ Ad primuʒ ꝙ beatitudo ꝗ pro=
mittiē hominibus in Math.non promittitur eis
in equali gradu nec verba hoc ſonant. Erunt ſi=
cut angeli dei:q2 ſicut eſt nota ſimilitudīs nō au=
tē equalitatis. Sic eīn diliges proximū tuū ſicut te
ipſum:ſʒ certe non tantū quantū teipſū:⁊ hoc ma
nifeſte patet ex hoc ꝙ dr̄ Jo.3. ꝙ cum apparuerit
ſiles ei erim⁹:q2 videbimus ſicuti eſt. Cōſtat aūt
ꝙ lʒ viſuri ſumus eū ſicut ipſe ſeipſuʒ:⁊ in hoc fu
turi ſumus ſiles.non tamen videbim⁹ eū eque in
tenſiue ſicut ipſe videt ſeipſuʒ. ¶ Ad aliud quod
dicit Grego.dicūt ꝙ ordines angeloꝝ non diſtin
guitur penes viſionē diuine eſſentie:ſʒ penes mo
dum recipiendi diuinas illuminationes in quib⁹
hoīes poſſunt equari angelis vel eos excedere ꝑ
volūtate dei reuelātꝭ ꝗ pōt ꝓut vult prius reuela
re aliqd hoī ⁊ ꝑ hoīem angelo vel ecōtra.⁊ in hoc
xp̄s excedit oēs angelos q2 ſm Dyoni.7.c.cele=
ſtis ierarchie. Ab ip̄o inꝗ̄tū hō recipiunt angeli
dinas illuminatiōes. ¶ Ad tertiū dicūt ꝙ xp̄s ē
ſuꝑior oi creatura quo ad oīʒ btītudinē accñtalē
ꝗ cōſiſtit in cognitiōe eoꝝ ꝗ de⁹ reuelat beatꝭ.non
opʒ tñ ꝙ ſit ſuꝑior ꝗ̄tum ad btītudinē eſſentialē:
ita vt clarius deuʒ videat. ¶ Suſtinendo auteʒ du. vbi. ſ.
dictum commune poteſt reſponderi ad argumen
ta opinionis. Unde reſpondēt aliqui ad rationē
prius factā tripliciē. ¶ Primo ſic exponēdo maio
rē ſic ꝙ maior ſitatē hēet ſi lumē naturale ⁊ lumē
glorie equaliter ſe haberēt ad actum beatitudīs
tunc enim ſm exceſſum cuiuſcūqʒ eorum eſſet ma
ior perfectio in beatitudine:non autem ſe habent
equaliter quia lumen glorie plus facit ad actum
beatificum ꝗ̄ lumen naturale:quia ſiue actus be=
atitudinis elicitatur ab intellectu eleuato per lu
men glorie ſiue elicitur ab obiecto et recipiatur
ſolum in intellectu perfecto ꝑ lumen glīe ſemꝑ lu
mē glīe eſt imediata ratio eliciēdi actū vl recipiē
di.potētia aūt itellectiua ē remotū ꝑncipiū elici=

tiuum vel receptiuū. actus autē recipit variatio-
nem ꝑ illud quod ſe habet immediatius ad ipſuꝫ
et ideo actus beatitudinis magis variatur ſm va-
riationem luminis glorie ꝗ̄ naturalis. ¶ Secū-
do modo poteſt reſponderi interimendo minorē:
quia poteſt dici ꝙ ſicut lumen glorie eſt vnius ſpe
ciei in omni beato: ita potentia intellectiua ē vni-
us ſpeciei in angelo ⁊ in homine ſicut potētia ſen
ſitiua in hoīe ⁊ in bruto ꝗuis homo ⁊ brutū diffe
rant ſm ſpeciem. ſic videtur poſſibile ꝙ potentia
intellellectiua in homine ⁊ in angelo ſint vni⁹ ſpe
ciei ꝗuis hō et angelus differant ſpecie: q2 etiam
in angelis ſpecie differentibus videtur ꝙ potētia
intellectiua ſit ſpecie indifferens qḋ tñ non aſſero
¶ Tertio modo poteſt reſponderi ſm opinioneꝫ
illorum qui dicunt ꝙ intelligere eſt quedam for-
ma recepta in intellectu que nata eſt recipere ma
gis ⁊ minus. non obſtante ergo ꝙ in angelo ſit ma
ius lumen naturale ꝗ̄ in homine: tamen deus po
teſt perfectiorem actum intelligendi influere ho
Inquirit doctor de ſolutionibus iā tactis
mini ꝗ̄ angelo: ⁊ ſic poterit homo beatior eſſe ꝗ̄
angel⁹. ¶ Inquirendo autem de hiis videtur ſe-
cunda ſolutio non bona: q2 potentie diſtinguunt
per obiecta naturalia ⁊ propria non ſupnaturalia
et cōia mō viſus et auditus differunt ſpecie pro-
pter differentiam ꝓpriorum obiectorū naturaliū
que ſunt color ⁊ ſonus ꝗuis habeant vnū obiectū
cōmune ſicut quinqꝫ ſenſibilia cōmunia. Poten-
tie ergo ſenſitiue in homine et in bruto non diffe-
runt ſpecie: quia habent eadem obiecta etiam na-
turalia: ſed intellectus angelicus ⁊ human⁹ lꝫ ha
beant vnum obiectum ſupernaturale: puta deū vi
ſum clare et cōmune puta ens: non tñ idē natura-
le proprium cum humani intellectus obiectuꝫ ſit
quidditas omniū habentiū in materia ſpeciem in
tellectus angelici quidditas propria vel imateria
lis creata ſit obiectū. ¶ Tertia ſolutio niſi aliud
addatur non videtur valere: q2 ſi equaliter ad vi-
ſionem vtrūqꝫ lumē requiratur ſicut de⁹ de potē-
tia ordinata habētib⁹ inequale lumē glorie nūꝗ̄
infundit equalē viſionem ꝗuis de potentia abſo
luta poſſet habenti etiā minus lumen glorie infū
dere perfectiorem viſionem ꝗ̄ etiam ſine lumine
quocunqꝫ gloris poſſet infundere: ita diceretur
quia licet deus poſſet infundere ꝑfectioreꝫ viſio-
nem homini ꝗ̄ angelo nō facit tamē ſed vnicuiqꝫ
ſm ſuam virtutem. Prima ergo ſolutio ē verior
q2 lꝫ ad viſionē ſupnaturalē requirat vtrūqꝫ lumē
nature quidē de neceſſitate abſoluta glorie de ne-
ceſſitate cōditionata ſiue ordinata lumē glorie eſt
ꝓpria ⁊ determinata ⁊ immediata cauſa qua va-
riata variat effectus: q2 actus actiuoꝝ ſunt i pati-
ente ⁊ diſpoſito. Si dicatur ꝙ qui eſt acuti ingenij
ſine habitu ex vna auditione clarius intelligit ꝗ̄
rudis qui ꝑ trienniū ſe habituauit. Non eſt ſimile
q2 habit⁹ acquiſitus non facit potētiam exire in
actum in quem prius nō poſſet ſicut lumen glorie
ſine quo nulla ſubtilitas intellect⁹ attingit ad dei
viſionē. ¶ Ad ſecundū dicitur ꝙ lꝫ potētia itelle
ctiua angeli ſit ꝑfectior i nālib⁹ ꝗ̄ potētia intelle
ctiua anime xp̄i/tñ quo ad lumen glorie aīa xp̄i
perfectior eſt angelo. lumen autē glorie ſm vnam
opinionē plus facit ad viſionē beatā ꝗ̄ naturalis
perfectio potentie: et ideo aīa xp̄i ratione maio-
ris luminis poteſt eſſe beatior angelo: ⁊ hoc vtiqꝫ
rōnabile eſt: q2 ſꝫ cōmunē curſum gratie ⁊ glorie

ſe concomitantur iſeparabiliter ⁊ ad inuicē ꝓpor
tionātur. manifeſtū aūt ē de potētia intellectiua.
¶ Ad tertium dicitur ꝙ illud ꝓbat ꝙ angel⁹ po
teſt eſſe beatior homine quocūqꝫ etiā xp̄o: ⁊ illud
non videtur inconueniens de potentia abſoluta.
Si enim deus daret tantū lumen glorie angelo
quantū dedit anime xp̄i angelus eſſet beatior ſm
quoſdam ꝗ̄ anima chriſti: quia equaretur in lumi
ne glorie et excederet in lumine nature. nō decuit
tamen ꝙ daret angelo tantum lumen ſicut chriſto
ne natura non aſſumpta equaretur: immo excede
ret naturam aſſumptam. ¶ Quantum ad ſecun- 2. articul⁹
dum de cognitione matutina id eſt rerū in verbo Durā. q. 2
Utrum chriſtus vel anima chriſti videat omnia hu⁹ diſt.
Dicūt aliqui ꝙ de rebus poſſumus habere dupli-
cem cognitionem ſcꝫ quid ſint et an ſint. Prima
eſt cognitio rei quantum ad quidditatē ⁊ eſſentiā
Secūda eſt cognitio rei quātum ad actualem exi
ſtentiā. ¶ Dicendum ergo ꝙ anima chriſti viden
do deum cognoſcit in ipſo omnia entia ⁊ poſſibi-
lia quantum ad id ꝙ ſint. De nullo tamen cogno
ſcit ex natura talis viſionis. an ſit vel non ſit: cu-
ius ratio eſt. Intellectus creatus videns clare
diuinam eſſentiam videt in ipſa omnia que per
ipſam naturaliter et ex neceſſitate repreſentātur:
alia vero non: ſed eſſentia diuina naturaliter ⁊ ex
neceſſitate repreſentat omnes res entes et poſſi-
biles fieri quantum ad id ꝙ ſunt. non autem quā-
tum ad actualem exiſtentiam ſcꝫ an ſint/vel non
ſint. ergo omnis intellectus creatus tam chriſti
ꝗ̄ cuiuſcunqꝫ alterius vidēdo deum cognoſcit in
ipſo de omni re ente vel poſſibili fieri quid ſit non
autem an ſit. Maior patet: quia ex parte repreſen
tantis non eſt impedimentum cum repreſentet na
turaliter et ex neceſſitate ⁊ determiate: nec ex par
te cognoſcentꝫ cui fit repſentatio: quia ex quo po
teſt in eſſentiam diuinam que excedit omnia alia
etiaꝫ ſimul ſumpta poteſt in oīa repreſentata per
ipſam. Minor patet. ꝙ enim repreſentet omnes
res entes ⁊ poſſibiles quantum ad id ꝙ ſunt non
eſt dubium quia aliter deus cognoſcēs omnia per
eſſentiam ſuam non cognoſceret oēs res. ¶ Qꝫ
autem repreſentet eas naturaliter et ex neceſſita
te probatur ſic. Diuina eſſentia repreſentat eas
creatas ſicut cauſa repreſentat effectum: ſed diui
na eſſentia eſt cauſa ſm potentiam omnium rerū
naturaliter et ex neceſſitate quātum ad id ꝙ ſunt
licet non ſit cauſa actu producens niſi libere.
Eſt enꝫ in poteſtate diuine libertatis producere
quamlibet rem: ſed non eſt in libertate diuine na
ture poſſe producere quamlibet rem: immo ex na
turali ꝑfectiōe diuine eſſētie eſt habere potētiam
oīa ꝓducēdi. ſicut aūt cā ſꝫ actū reſpicit effectuꝫ
quo ad eius exiſtentiam: ita cauſa in potentia re-
ſpicit effectum ſm eſſentiam quantuꝫ ad id quod
eſt: quia ſicut ex parte cāe eſt productiuum ⁊ pro
ducēs: ita ex parte effectus eſt producibile ⁊ pro
ductum: quorum primum reſpicit eſſentiam abſo
lute. ſecundum reſpicit eam ſub actuali eſſe ſicut
ex parte cauſe productiuum reſpicit potentiam.
producēs autem reſpicit actionem. res vero crea
biles quantum ad id qḋ ſunt eſſentialiter neceſſa
rio repreſentātur ab eſſentia diuina vt eſt produ-
ctiua virtus: ſed quantuꝫ ad exiſtentiam actualē
non: quia hoc dependet ex libera voluntate diua
et ſic patet minor. Seqꝛ ꝗ̄ cōcluſio ꝑncipalis: ſcꝫ

ꝙ intellectus videns diuinam eſſentiam videt in
ea oīa alia ꝗ̄tum ad id ꝙ ſunt. Scit eñ de quocū
ꝗ̄ ente poſſibili quid eſt: vt quid eſt homo ⁊ quid
eſt aſinus: non tamen ſcit vtrū homo vel aſinꝰ ſint
in rerum natura ex natura talis viſionis: nec l hoc
intellectus xp̄i excedit alios intellectꝰ beatos
niſi in limpiditate videndi ſm̄ hoc itellexerūt du
as auctoritates. Primaꝫ Grego. in dyalogo lo=
quentis generaliter de oībus beatꝭ quid eſt ꝙ ne=
ſciant q̄ ſcientem omnia ſciunt. ⁊ ſup Apo. 5. Di=
gnus eſt agnus qui occiſus eſt accipere virtutem
⁊ diuinitatem et ſapiētiam. dicit glo. i. oēm cogni
tionem. Per hoc etiam reſpondent ad duo argu
menta in principio q̄ſtionis facta. Unde dicūt ad
primū ꝙ ſcientia aīe xp̄i non equatur ſcientie di=
uine per hoc ꝙ videt omnia ꝗ̄tū ad id ꝙ ſunt ne=
ꝗ̄ ꝗ̄tum ad numerū ſcitorum neꝗ̄ ꝗ̄tum ad vir
litatē cognitionis. non ꝗ̄tum ad numerū ſcitorū
q2 deus non ſolum ſcit de rebus quid ſint ſm̄ na=
turam ſpeciei et quidditatis: ſed ſcit de vnaquaꝗ̄
ſpecie rei quot indiuidua ſunt actualiter vel erūt
pro quacunꝗ̄ differentia temporis: quia cogno=
ſcit eſſentiam non ſolum vt eſt potens producere:
ſed vt eſt actu volens producere hoc vel illud. Nu
merus autem indiuiduorum excedit numerū q̄d=
ditatum ſm̄ ſpeciē: dato etiā ꝙ equaret̄ ꝗ̄tum ad
numerum ſcitorum non tamen ſimpliciter: quia
quantitas ſcientie non ſolum attēditur ſm̄ nume
rum ſcitorum: ſed etiam ſm̄ claritatē cognitiōis
Conſtat autem ꝙ deus clarius videt res ꝗ̄ quicū
ꝗ̄ intellectus creatus. ¶ Ad ſecūdum dicēdum
ꝙ illa cognitio de die iudicij quando futura ſit eſt
cognitio an ſit vel quando erit ⁊ talem cognitio=
nem nullus preter deū habet ex natura viſionis
diuine vt dictum fuit. Nichilominꝰ ꝗ̄uis anima
xp̄i hoc modo non habuit cognitioneꝫ iudicij: ha
buit tamen ſm̄ reuelationē. dicit̄ tamē neſcire: q2
non fecit nos ſcire. Interrogatus eñ ab apoſto=
lis ſuper hoc Act. i. Noluit eis iudicare ſed dixit
Non eſt veſtrū noſſe tempora vel momēta ⁊c. Pa
ter autē dicitur ſcire ꝙ hanc cognitionē tradidit
filio non ſolū ſm̄ diuinā naturam: ſed etiā ſm̄ hu
manā ſicut Chriſoſto. argumentat̄. Si enim xp̄o
homini datū eſſet ſcire qualiter oporteat eū iudi
care. multomagis datuꝫ eſt ſcire qd̄ eſt minus ſcꝫ
tēpꝰ iudicij. Auctoritas aūt grego. adducta pro
alia parte intelligenda eſt de cognitiōe rerū ꝗ̄tū
ad eſſentiam ſiue ꝗ̄tum ad id qd̄ ſunt. non autem
ꝗ̄tum ad exiſtentiam vtrū ſint vel non. Et ſilr̄
exponenda eſt gloſa Apoca. vel vtrūꝗ̄ intelligen
dum eſt nō ſolum de cognitione beata ſed de qua
cunꝗ̄ cognitione diuinitus infuſa, de qua poſtea
queretur. De iſta autē q̄ſtione dictum eſt plenius
Cōtra opi= in. 4. ⁊ dicet̄ in ſequēti articulo. ¶ Sed ꝗ̄tū ad
nionē du= opinionem ipſam videt̄ improbabilis ꝑpter tria.
rādi obij= ¶ Primo q2 q̄cunꝗ̄ videt ſe videre. ꝑ ꝯñs videt
cit doctor. exiſtere ſue viſionis et ſuipſius que ſunt quedā
creata: ⁊ hoc vtiꝗ̄ videt in deo cum actus reflexꝰ
habeat idem cū recto ꝓ principali obiecto: quia vi
ſio beata actu naturali non eſt cognoſcibilis.
¶ Secundo: q2 abſurdum eſt cognitiōe natura=
li beatū aliquid cognoſcere qd̄ ipſm lateat cogni
tione beatifica cū in ſuperiori ſcientia debeāt pro
bari principia inferiorum. quibus viſis etiā cōclu
ſiones deduci poſſunt. Illa autē ſcientia eſt ſuper
omnem aliā. ergo in ea relucet oīs alia cognitio:

ſed per cognitionem aliam ſcimus exiſtere rerum
naturaliū neceſſariarū ſicut corporū celeſtium et
aliorum ꝑ ſenſum. ergo multomagis per illam.
¶ Tertio q2 cū deus oīa cognoſcat ꝑ repreſenta
tioneꝫ ſue eſſentie: ita exiſtere ſicut eē naa: ſꝫ pro=
pter hoc beati non vident in deo res q2 ſunt: quia
illud repreſentat̄ libere. ergo deus nō videt q2 repre=
ſentātur libere. ¶ Si dicat̄ ꝙ ſuppoſito ꝙ deꝰ ve
lit rem ꝓducere eſſentia diuina nō poteſt ſibi eſſe
illius rei non repreſentare: que tamen poteſt non
repreſentari beato: ⁊ ſic reſpectu dei eſt non libe=
ra repreſentatio: ſed reſpectꝰ creature ſic verum ē
ſed ex parte dei non eſt neceſſitas niſi ſuppoſitio=
nis et talis eſt. Q ſi eſſentia diuina vult repreſen=
tare beato illud quod repreſentat intellectui pro=
prio ⁊ tūc non poteſt non repreſentare alteri ſicut
nec ſibi ꝑpter quod ſi repreſentatio vna ſufficit ⁊
alia cū ſit vtraꝗ̄ libera abſolute neceſſaria condi
tionate: ⁊ iterum q2 ſi ſpeculuꝫ ea que repreſentat
neceſſario repreſentaret libere tñ: ⁊ ſi eque ꝑfecte
non minus viderent̄ repreſētata in eo libere ꝗ̄ ne
ceſſario: ita et hoc eſt propter ꝙ videtur ꝙ anima
xp̄i videt in verbo oīa que ꝟbum ⁊ noticia viſiōis
reliqua vero plus ꝗ̄ oīs creatura: non tñ oīa. ce=
teri autē de quibus tanto plus in deo vident ꝗ̄to
clarius deū vident. De exiſtentibꝰ ꝟo rerum tātū
vident ꝗ̄tum deus vult eis reuelare repreſentan
do: quia cum actio dei in creaturam ſit volūtaria
lꝫ per virtutem neceſſariam repreſentare etiā q̄d
ditas quod eſt deo neceſſarium in ſe q̄ſi eſt repre=
ſentare cū creature quod eſt creatureꝫ facere eas
videre eſt deo liberum. vnde nec de quidditatibꝰ
videt niſi ꝗ̄tum deus vult: ſed cōgruū eſt velle il
lum de illis plus videre qui clarius videt: ⁊ idem
de myſterijs gratie cōibꝰ. ſecus de ꝑtinentibꝰ ad
ſingulos de quibꝰ decet vnumquemꝗ̄ plus ſcire
ſua ꝗ̄ aliena. ¶ Quantum ad tertium articulum 3. articulꝰ
vtrum cognoſcat oīa que ꝟbū qui parum diſtat a
ſecundo recitāt quidā tres opiniones. ¶ Prima 1. opinio
ꝙ aīa xp̄i cognoſcit oīa poſſibilia fieri ⁊ omnia q̄
cognoſcit verbū cognitione ſimplicis intelligen
tie ⁊ non ſolum illa que cognoſcit ſcientia viſiōis
ſic tñ cognoſcit ꝙ non cognoſcit oīa l actu ſed in
habitu ſicut in quodā libro ſiue ſpeculo q̄quideꝫ
habitꝰ ſe extendit ad oīa poſſibilia fieri ⁊ haberi
infinitos reſpectꝰ in potētia ad talia obiecta poſſi
bilia fieri. et diſtinguit vltra ꝙ eſſe l potētia ad in
finita poteſt eſſe tribus modis: quia vel in poten=
tia eſſentiali: vel in potētia accidētali. vel in potē=
tia actuali coniuncta ⁊ tñ actu. Primo modo eſſe
in potentia ad infinita nō repugnat creature ſicut
patet ꝙ materia prima eſt in potētia ad infinitas
formas indiuiduales. Secundo modo non repu=
gnat creature eſſe in potentia accidētali ad infini
ta. appellat̄ autē potētia accidētalis que eſt reſpe
ctiua ius primo ⁊ ꝑ ſe et oīm aliorū in ꝗ̄tum hn̄t
attributionē ad illud verū ꝓmū. Exēplū de habi
tu metaphiſico qui conſiderat ipſm ſubſtantiam
primo ⁊ ꝑ ſe ſm̄ aliquos vel ipſm ens inquantum
ens q̄ pōt extendere ad īfinita q2 ad īfinita entia l
potētia. ¶ Ex quo eñ ens inquātum ens eſt de
conſideratione metaphiſici omnia entia quocum
ꝗ̄ modo poſſunt cadere ſub conſideratione meta
phiſici vel habitus metaphiſicalis: non obſtante
ꝙ talis habitus ſit vnus numero habitus. eſſe
in potentia accidentali ſiue coniuncta actui ad

Cõtra pri maopi. infinita repugnat creature. ¶ Cõtra iſtã opinio
nem arguitur ꝙ nulla creatura limitata et finita
poteſt repreſentare infinita. nã hoc eſt verũ in ha=
bitib⁹ ꝙ maioris virtutis eſt repreſentare et in=
clinare in tria ꝗ in duo et in quiꝗ ꝗ in quattuoꝛ
et loquoꝛ de omnib⁹ formaliter differẽtibus ergo
repñtare vel iclinare ad ifinita formalr diuerſa cõ
cludit potẽtiã infinitã ſiue in habitu. ſicut p₃ de
geometria reſpiciẽte duas vel tres concluſiones
ſpecie differẽtes qḋ arguit inteſioꝛẽ habitũ: ꝛ hoc
nulli creature põt cõpetere. ꝗ ⁊c. ¶ Itẽ nõ eſt cõ
tra rationẽ actus ꝙ tẽdat ſiue attingat infinitum
et tñ eſt cõtra rationẽ alicui⁹ habitus ſiue ſpeciei
ꝙ poſſit repreſentare infinita ſm oẽs opinãtes cõ
muniter ex hoc ſic arguit. Ex quo nõ eſt ꝯtra rõ=
nem actus ꝙ attingat infinitũ magis videt cõpe
tere alicui actui ꝙ attingat infinitum ſub rõnib⁹
infinitis ꝗ ꝙ aliqs habit⁹ finitus poſſit repꝛeſen
tare infinitũ ſub rõibus ifinitis: ſed pꝛimũ nõ cõ
ceditur etiã ſm oẽs ſc₃ ꝙ aliquis actus poſſit at=
tingere infinitũ ſub rõnibus infinitis act⁹ inꝗtũ
vnus numero: quare nec ſecundum debet conce=
di ſc₃ ꝙ vn⁹ habitus numero repꝛeſẽtare poſſit in
finita ſub rationibus infinitis. ¶ Itẽ ſi talis ha=
bitus haberet infinitos reſpectus cũ ſcientia p ſe
referat ad ſcibile erunt in tali habitu infinite re=
lationes reales in actu qḋ eſt ipoſſibile in creatu
ra. ſicut eñ eſt impoſſibile ifinita abſoluta poni i
actu: ita ipoſſibile eſt infinitas relationes eſſe in
actu: ꝛ hoc ꝑpter ifinitatẽ. ¶ Ad illud ꝟo qḋ dr
de habitu metaphiſicali ꝙ ſe extendit ad infinita
Dicendũ ꝙ ſe non extẽdit niſi ad ſpecies directe.
Species aũt reru₃ ſunt finite ſm phõs indirecte
tñ et quaſi p accidẽs ſe extendit ad idiuidua que
Scḋa opinio ſunt infinita. ¶ Secunda opinio eſt ꝙ aia xpi no
uit oĩa ꝗ ꝟbum habitualiter et tamẽ ſine omni ha
bitu: qꝛ verbũ expꝛimit ale xpi qcquid expꝛimere
põt ſine oi occultatione: qꝛ in ſapientia creatoꝛis
nõ eſt occultatio: ꝛ ideo aia xpi capit ſm ſuã volũ
tatẽ nunc tria nunc quattuoꝛ: nunc iſta: nũc illa ꝑ
ſua volũtate ꝛ poſſibilitate ad modũ quo ſi in ſpe
culo aliquo relucerent viginti ſpẽs alicui videti q
vidẽs nõ poſſe tñ totã ſuã capacitatẽ capere niſi
decẽ vel qnq₃ poſſet talis vidẽs ſi eſſet agens vo=
luntariũ videre nũc quattuoꝛ: nũc qnq₃ ꝑ ſua vo=
luntate eodẽ modo ex quo nõ põt ſimul oĩa cape=
re ꝗ ꝟbum expꝛimit ſimul poteſt capere et videre
nũc iſta nũc illa dimittẽdo cognoſcere ſiue conſi=
derare iſta que pꝛius nouit i actu cũ poſtmodum
cõſideret alia nec plus requirit ex quo ꝑm ꝟbum
diuinũ expꝛimẽs eſt obiectũ pña ale xpi niſi ꝙ ſit
aia actũ eliciẽs ꝛ lumen gloꝛie diſponens et ele=
uans. qḋ tamẽ in actu naturali intelligendi requi
rat aia actum eliciendi lumẽ intellect⁹ agẽtis diſ
ponẽs ꝛ vltra tale lumẽ aliqs habit⁹ reqrat faci=
litãs ad actũ. hoc eſt ex impfectione luminis itel
lectus agẽtis ꝙ nõ põt ſimul diſponere ꝛ facilita
re ad actũ. Lumen aũt gloꝛie ꝑpter ſuã pfectionẽ
põt ſimul vtrũq₃ facere i aia xpi qḋ facit habit⁹ et
lumẽ intellect⁹ agẽtis reſpectu act⁹ naturalꝭ. Q₃
aũt debeat poni lumen ꝛ nõ habit⁹ aliqs ex parte
ale xpi ꝓbatur. Quia ſicut ex parte gře i xpõ po
nimus grãm nobiliſſimã ꝛ mõ nobiliſſimo: ſ₃ mo
dus nobiliſſim⁹ eſt ꝙ fiat tm̃ p lumẽ ſ₃ nõ p habi
tum ꝛ lumẽ. ꝗ ⁊c. ¶ Q₃ autẽ dictũ eſt ꝙ aia xpi
nõ põt iſta mõ illa videre ꝑ ſua volũtate in ꝟbo
ſibi oĩa expꝛimẽte intelligendũ eſt p cõparationẽ
ad actũ nõ ſtantem. nã aia xpi h₃ vnũ actũ beificũ
ſc₃ tranſeũtem ſup diuinã eẽntiã ꝛ trinitatẽ pſo=
narũ q act⁹ ſemp fuit ꝛ manet ꝛ etiã h₃ vnũ alium
actũ nõ ſemp ſtãtẽ cuiuſmodi eſt act⁹ ille q trãſit
nõ ſup eẽntiã diuinã abſolute: ſ₃ ſup illa q relucẽt
i eſſentia diua: ꝛ loqndo de iſto actu ſecũdo nõ ſp
manẽte veritatẽ h₃ qḋ dictũ eſt. ¶ Iſti aũt argu
unt cõtra ſe ꝛ ſoluũt ſic ꝙ põt videre maius põt vi
dere minus ſimul: ſ₃ aia xpi videt totã eẽntiã di=
uinã ſimul qḋ eſt maius ꝗ relucẽtia i ea ꝗ ⁊c. Re
ſpõdẽt ꝙ illud nõ eſt verũ niſi qñ mai⁹ ꝛ min⁹ ſunt
eiuſdẽ rõnis ꝛ ꝓpoꝛtiõis i cõparatiõe ad tertium
exẽplũ nõ valet nec ſeqꝛ. ocul⁹ põt videre lumen
qḋ eſt mai⁹ ꝗ ꝛ tenebꝛã qḋ ẽ mai⁹. ¶ In ꝓpoſito
aũt l₃ eẽna diuĩa ſit mai⁹ ꝗ illa q relucẽt i ea tñ qꝛ
eſt p modum vni⁹ ꝛ p ꝯñs finiti. h₃ qñq₃ ꝓpoꝛtionẽ
ad itellectũ creatũ. illa aũt q relucẽt non ſe hñt p
modũ vni⁹ ſ₃ p modũ ifinitoꝝ: ꝛ p ꝯñs nõ hñt pꝛo
poꝛtionẽ ad itellectũ creatũ. ¶ Tertia opinio do 3. opi. q eſt
ctoꝛis noſtri ꝛ cõis q dicit ꝙ aia xpi nõ cognoſcit ſcti Tho.
oĩa q ꝟbũ. ¶ Ad declarãdũ aũt iſtã opinionẽ de= pñti di. q.
clarant tria. ¶ Pꝛimũ eſt ex pte aĩe. ſc₃ ꝙ in ea ẽ j. ar. ij. q. ij.
potẽtia duplex ad ſciam ſc₃ naturalis q vadit ad et. iij. pte.
actũ p act⁹ ꝓpꝛios: ꝛ obediẽtial q vadit ad actũ q. x.
p agẽtẽ pꝛimũ ſicut in materia coꝛpoꝛali ẽ duplex
potentia ad foꝛmã ſc₃ naturalis obediẽtialis ta=
lis aũt potẽtia obediẽtialis ẽ in aĩa foꝛte ad donũ
ſapiẽtie ꝛ donũ ſciẽtie: ꝗquidẽ dona a ſolo deo in=
fundunt. ¶ Secũdũ declarandũ eſt ex pte verbi
ꝑpoſtꝗ eñ ꝟbũ ſibi voluit vnire talẽ naturã hũa
nam vt eẽt caput eccłie ꝛ vltra oẽ₃ creaturã p dona
gratuita decẽs fuit ꝙ daret ſibi oĩa dona gratui=
ta q ſibi dare poſſet ꝛ poſſet ipſa recipere. ¶ Ter
tiũ declarandũ eſt ex pte ſcie q quaſi mediat i aia₃
et verbũ. eſt eñ duplex ſcia in ꟝bo: vna q dr ſcia vi
ſionis ꝛ alia que dr ſciẽtia ſimplicis intelligentie.
Scia viſionis dicit eſſe coꝝ q aliqua₃ habuerũt i
pterito vel habẽt nũc i pñti vel habebũt in futuro
exiſtẽtiã realẽ extra mẽtẽ diuinã: ꝛ eſſe diſtinctu₃
extra ipſum videntẽ. Scientia vero ſimplicis in=
telligentie ſe habet in plus que eſt reſpectu eoꝛu₃
que ſunt poſſibilia fieri: non tamen ſunt diſpoſita
fieri nec erunt aliquando extra m entem diuinam
in actu. Ex quibus ſequuntur duo: quoꝛum vnum
eſt ꝙ ſcientia viſionis ſit ſciẽtia ſimplicis intelli=
gentie et aliud plus. O mnia enim que ſcit de⁹ ſci
entia viſionis ſcit ſcientia ſimplicis intelligentie
et non conuertitur: quia ſcientia ſimplicis intelli
gentie ſe habet in plus ꝗ ſcientia viſionis. Aliud
quod ſequitur ſc₃ ꝙ ſcientia viſiõis habet pꝛo ob
iecto entitatẽ realem. ſcientia vero ſimplicis itel=
ligentie entitatem poſſibilem. Alterius vero diſti
guunt: quoniam aliqua eſſe poſſibilia fieri poteſt
dupliciter intelligi: vel vt dicuntur poſſibilia ad
potentiam increatam comparando vel compa=
rationem ad potentiam creatam. ſicut eñ aliqua
poteſt deus facere ꝛ nunꝗ fient in actu: ſic etiam
multa ſunt q põt creatura facere q nunꝗ fient in
actu. Si igit fiat qſtio de ſcientia viſionis ſic dici
tur ꝙ anima xpi ſcit oĩa que ꝟbum ſcit ſciẽtia vi=
ſionis eo ꝙ talia ſunt finita. ꝛ finita bene poſſunt
ſciri a virtute finita. Si autẽ fiat qſtio de ſcientia
ſimplicis intelligentie ſm ꝙ tranſit ſup poſſibilia
fieri a potẽtia icreata ſic dicit ꝙ nõ: qꝛ tũc cogno
ſceret oĩa que verbum: ꝛ p ꝯñs verbum cõpꝛehen

deret qꝺ eſt impoſſibile cuilibet creature. Si aūt ſiat queſtio de ſcia ſimplicis intelligentie ꝑ comparationē ad poſſibilia fieri a potentia create ſic dicit ꝙ pōt Nam aīa xp̄i pōt cōprehendere totaꝫ potentiaꝫ creature: ꝛ ꝑ ꝯn̄s oīa ad q̄ ſe ext̄edit tal potētia.

Cōtra pri mū dictuꝫ huius opi niōis obij citur.

❡ Cōtra pzimū mēbꝝ quo dicitur ꝙ ſcit oīa q̄ ſcit verbū ſcia viſionis arguitur ſic. Ex quo aīe beate ſtabunt in eternum habebūt actus infinitos vnum ſcꝫ poſt alium ꝛ eodē modo aīe dānate in inferno habebūt cognitiōes ꝛ aſſertiones infinitas reſpectu quarū cogitationuꝫ in infinitum multiplicabiliū ponit̄ ſm eos ꝙ deus hꝫ ſciētiā viſionis. Ex hoc arguit̄ ſic vltra. Maioꝛis virtutis eſt poſſe in duo q̄ in tria ꝛ in quinq̧ q̄ in tres. quare ſi aīa xp̄i ſciret oēs tales actus ſiue cogitatiōes cū tales ſunt in infinitū multiplicabiles aīa xp̄i ſciret infinita et ꝑ ꝯn̄s haberet virtutē infinitā ꝯn̄s eſt falſum. ergo ꝛc. ❡ Itē accipiendo aīam xp̄i cū naturalibus ꝛ ſupnaturalib⁹ habet adhuc potentiā finitam et eſt virtutis finite. ꝛ per ꝯn̄s hꝫ ſiue habere pōt actum finitū certū et limitatū: ſꝫ conformit̄ ad totā illā potētiā actus finit⁹ nō poteſt tranſire niſi ſup obiecta certa finita ꝛ determinata. Quare cū talia ſcibilia q̄ ſciūtur ſcientia viſionis ſunt infinita et habeant quandā infinitateꝫ aīa xp̄i nō poterit oīa illa ſcire. ❡ Ex quo eñ nō poteſt habere niſi actum finitum ſm pꝛopoꝛtionē ad virtutē ſuā ꝛ actus finit⁹ pꝛeciſe tranſit ſup tot obiecta: puta mille ꝙ nō pōt ſup plura tranſire ſequit̄ ꝙ aīa xp̄i non pōt oīa ſcire que ſcit verbū ſcientia viſionis. Hoc confirmat̄ ꝑ cōmentatoꝛē 8. phiſi. dicentem ꝙ forma quelibet determinata eſt magnitudine et ꝑuitate: et ſimilr̄ dicit ibi ꝙ actio cuiuſlibet entis perficitur ſm q̄litatē ꝛ q̄titatem ex quo accipit̄ ꝙ oīs ꝟtus creata eſt finita/et ſilr̄ ꝙ omnis actus creatus eſt limitatus ꝛ finitus.

2. obijcit̄.

❡ Itē cōtra hoc quod dicit̄ ꝙ ſi cognoſceret oīa que verbum ꝙ cōpꝛehenderet verbū. Arguit̄ ſic. Aīa xp̄i videt̄s diuinā eſſentiā ſub rōne vni⁹ ydee adhuc nō cōpꝛehēdit illā ydeam. cui⁹ ratio eſt q2 non videt illam ydeā q̄tū viſibilis eſt: q2 eadē ratione ſi videret diuinā eſſentiā ſub omnibus rōnibus ydealibus adhuc nō cōpꝛehendet diuinā eſſentiam ſiue verbū q2 nō videret oēs illas rōes ydeales q̄tum viſibiles eſſent intenſiue. ꝛ iō ꝓpt̄ iſtaꝫ rōnem nō videt̄ dimittēda poſitio. et ſi ſit melioꝛ non videt̄.

Riſſio od iſta obiecta.

❡ Qui iſtā poſitionē vellet ſuſtinere ꝛ declaratione poſitā poſſet rn̄dere ad oppoſita.

❡ Ad pꝛimū dicendū ꝙ aīa xp̄i cognoſcit qꝺ q̄d verbum ſcientia viſionis. Scientia aūt viſionis eſt eius ꝙ qn̄q̧ erit actu ꝑut erit actu q2 ꝺo nō cōtingit infinita ꝑtranſire actu ideo nunq̄ erūt nec fuerunt cogitationes aut volitiones infinite ꝛ1 facto eſſe et in actu: ſed ſemper finite et in facto eſſe infinite vero in potentia ꝛ in fieri propter quod ſcientia viſionis nō eſt infinitorum ſimpliciter: ꝛ ideo q̄uis aīa xp̄i ſciat illa oīa ꝓpter hoc nō opꝫ ꝙ ſcit ſimpliciter in ſcia infinita: q2 nec ſcita ſunt ſimpliciter infinita. ❡ Per idē ad ſecūdū q2 pōa finita cognitiua ꝛ ꝓductiua eſt infinitoꝝ in fieri vt verū eſt. ſed de actu eſt difficilius ꝛ concedēdū eſt ꝙ cognitio actualis creata vna ſimul et ſemel nō eſt infinitoꝛum ſimpliciter q̄ in facto eſſe ꝛ actu habeāt infinitatem ſicut ſi mundus fuiſſet ab eterno ꝛ generatio ꝛ coꝛruptio non poſſet angelus cognitione naturalī vel beatifica ſimul diſtincte cognoſcere oēs formas materiales que in materia fuiſſēt ſed videt̄ poſſibile ꝙ act⁹ cognitionis create poſſint ſimul cadere ſup oīa finita quotcūq̧/dūtamen non ſint ſimpliciter infinita lꝫ ſm q̄d ſint infinita ſicut bēi i die iudicij videbūt ꝛ mala ꝑterita ſua ꝛ aliena vno actu beatifico et ſimiliter oēs cogitationes et volitiōes futuras: q̄ nunq̄ erūt infinite ſimpliciter. ❡ Per idē ad tertiū ꝙ lꝫ ſit act⁹ limitatus et finit⁹ ac ꝑ hoc nō ſe extēdit ad infinita ſimpliciter. Videdū tñ ad infinita ſm q̄d ꝛ in potētia vel in fieri nō eſt impoſſibile. ❡ Ad aliud dicēdū ꝙ ſi videret oīa q̄ verbū cōpꝛehēderet ꝟbum et ſi non ſimpliciter: tñ ſm infinitatē ſue virtutis qꝺ ē impoſſibile intellectui finito ꝛ cōpꝛehendere virtutem infinitā ſm ꝙ virt⁹ infinita eſt. ❡ Ad pꝛimū dicēdū ꝙ bene cōcludit ꝙ aīa xp̄i non videt oīa q̄ verbū ſciētia ſimplicis noticie nō aūt q̄n oīa q̄ ſcit ſciētia viſionis. ❡ Ad ſecūdū. ſolutū eſt in ſcꝺo articulo ꝑ illos de pꝛia opinione: q2 eſt ꝯtra illos ſicut ꝯtra nos.

❡ Queſtio ſecunda

Pꝛimum

Secundo q̄rit̄ vtrū in xp̄o ſit ponēda ſciētia acq̄ſita? Et vꝫ ꝙ ſic q2 phūs in fine ſecūdi poſterioꝝ et pꝛīo Metaphi. dicit ꝙ ex multis ſenſibus fit vna memoꝛia. ex multis memoꝛijs vnū experimētum: ꝛ tādē fit vlē qꝺ eſt ꝑncipiū artis ꝛ ſcie: ſꝫ i xp̄o fuerūt multe ſenſatiōes noue ꝛ etiā multe fantaſie ꝛ memoꝛie: quare ꝛc.

Secūdū

❡ Itē ſcia creata extꝰ in aīa xp̄i nō hꝫ tātā imutabilitatem q̄ta hꝫ ſcia diuina imo hꝫ minoꝛē: ſed nūc eſt ſic ꝙ nō obſtāte maioꝛi imutabilitate a pte ſcie diuine recipit ſcia diuina diuerſas denolatiōes. nō eñ de⁹ ſcit xp̄m modo eſſe moꝛiturū quē ante moꝛtem ſciuit eſſe moꝛiturū: ꝛ p:i⁹ ante moꝛtē nō ſciuit eum eſſe moꝛtuū. quare multofoꝛti⁹ hoc poterit eſſe in aīa xp̄i ſcꝫ nunc ſciat aliq̄d ꝑ acquiſitionem qꝺ ante neſciuit: quare ꝛc.

Tertium

❡ Itē oīs ꝑfectio ponēda eſt in aīa xp̄i: ſꝫ nūc eſt ſic ꝙ ſcia acq̄ſita ē q̄dā ꝑfectio aīe: quare ꝛc.

Quartuꝫ

❡ Itē aliqꝺ ē obiectū qꝺ nō pōt a xp̄o ſciri ſm ſciam creatā infuſam: et tñ illud obiectuꝫ eſt ſcibile quare xp̄s de illo pōt ſiue potuit acquirere ſciaꝫ acquiſitā. Maioꝛ ꝓbatur ex hoc ꝙ creatio cui⁹ termin⁹ eſt habit⁹ ſcie infuſus ꝛ gn̄atio cui⁹ eſt habit⁹ acquiſitus ſunt diuerſe mutationes ꝛ differūt ſpē. ergo cū habit⁹ ceptiane ſpēꝫ ab obiectis oīm qꝺ eſt ſcibile ꝑ ſciētiam acq̄ſitā nō pōt ſciri ꝑ ſciam infuſam. ꝛ ꝑ ꝯn̄s ſe q̄t ꝯcluſio pꝛincipalis.

Quintum

❡ Itē xp̄s in ſcia ꝑfecit ſm illud Luce. 2. Jeſus aūt ꝓficiebat ſapientia etate et gr̄a apud deū ꝛ hoīes. ꝛ Ambꝛoſi⁹ dicit ꝙ ꝓficiebat ſm ſenſum hūanū: ſed ꝯſtat ꝙ nō ꝓficiebat ſm ſciam btām nec q̄tū ad infuſā: q2 vtrāq̧ iſtaꝝ pleniſſime habuit ab iſtāti ſue ꝯceptiōis. ergo ꝓficiebat ſm aliā ſcientiam modo humano acquiſitaꝫ.

Sextum

❡ Itē ꝑfectio gr̄e nō excludit ꝑfectionē nature ſꝫ ad ꝑfectiōeꝫ nālē aīe ꝑtinet acq̄rere ſciaꝫ ꝑ experimētū et doctrinā. ergo ſcia beata et infuſa q̄ fuerunt in xp̄o ꝑ gratiā nō excludūt ab eo ſcientiā modo naturali acquiſitam.

Septimū

❡ Ad idē eſt quod dicit̄ ad Hebꝛe. 5. Cuꝫ eſſet filius dei didicit ex hijs q̄ paſſus ē obediētiā.

In oppoſ̄

❡ Oppoſitū ſi i xp̄o eſſet aliqua ſciētia modo humano acquiſita ille modus eſſet vel ꝑ doctrinā vel ꝑ experientiā. non ꝑ doctrinaꝫ q2 ſicut dicitur Jo. vij. Mirabātur iudei dicētes. Quō hic lr̄as ſcit cū nō didicerit nec ꝑ expiētiam

q: ſciētia p vni⁹ hois ſolā experientiā acquiſita eſt
valde iperfecta qd non eſt ponēdū in xpo. ḡ nul=
lo modo fuit in xpo ſciētia modo hūano acqſita.
Rñſio ¶ Rñdeo de iſta qōne ſunt tres opiniones.
j.opinio. ¶ Prīa q ſcia prīa ſui diuiſiōe diuidit in ſciētiā
creatā ⁊ increatā Et ſecūdaria diuiſione diuidit
ſcientia create in ſcientiā acqſitā et infuſam et q
oēs iſte ſcientie fuerunt in xpo: q: aliquia viator
vt viator eſt: pōt habere ſcientiā acquiſitā: q eſt p
reflexionem ad fantaſmata. et ſtatim poſt ſepara
tionem aīa poteſt habere ſcientiā infuſam a deo
cum ipſa ſeparata nō intelligat p reflexionem ad
fantaſmata: q: fantaſmata nō habet. Et ſi talis
aīa ſeparata ſit in ſtatu btitudīnis hȝ vnā aliā
ſcientiam beatam ſiue beatificantem Cum igit
chriſtus fuit viator et cōprehēſor ſimul ⁊ ſemel ra
tione qua viator fuit debet in eo poni vna ſcientia
j.ratio acquiſita. ¶ Rōne vo ea qua fuit comprehenſor
debet in eo poni ſcientia beatificans: ⁊ q: aīa cō=
prehenſorum habet modū ſubſtantie ſeparate ad
hoc q intelligat ſine diſcurſu ſicut ſubſtātia ſepa=
rata debet in xpo poni ſcientia infuſa. ¶ Ratio=
nes ponunt ad hoc quarum prima eſt hec. Sciē=
tia acquiſita vel eſt ſpecies formata vel eſt aliqd
ɔñs ſpeciei firmationē. ſed anīa xpi ſicut ⁊ qlibet
alia aīa cū habeat quādā infinitatē ſm rōnē ⁊ ex=
tenſiōem non hȝ tot ſpecies quin poſſit plures re
cipere ſpecies ⁊ acquirere qtūcūq fuerint in ea
ſpecies formate vł ɔñtes ad formatōeȝ quare ⁊c.
Secunda ¶ Item ſm cōmētatorē .j. Metaphi. Ab oib⁹ eſt
conceſſum nihil eſſe ocioſum in fundamēto natu
re et creature. ⁊ primo celi. et natura et de⁹ nichil
faciunt fruſtra ⁊ eodē libro. Natura non fecit ali
quod ens ſine operatione: q: tale ens eſſet ocioſū
¶ Ex hoc ſic arguitur. Natura nichil facit fru=
ſtra ergo multomagis nec in anīa xpi fecit aliqd
ocioſum ex tertia ppoſitiōe cōmentatoris: ⁊ tūc
vltra ad abſtractionē ſpecierū intellect⁹ agentis
ſequit ſcientia in intellectu. ḡ ⁊c ¶ Itē maior vi
Tertia detur eſſe diſtātia ſeu repugnanta mediū demon=
ſtratiui ad mediū dyalecticū q iter ſcientiā acqſi=
tam et infuſam: ſed in aīa ſimul et ſemel pōt eē ſci
Quarta entia p vtrūq mediū. quare ⁊c. ¶ Itē maior vi=
detur eſſe colligātia virtū ſenſitiuarū ad intelle=
ctum q taliū virtū ad volūtatē. Cui⁹ rō eſt: q: vo
luntas vnit viribus ſenſitiuis niſi p intellectum
ſed eſt ſic: q facta paſſione aliqua i ſenſu ſtatim ſe
quit dolor in volūtate. igit multo forti⁹ facta ali
qua mutatione vel impreſſione in ſenſu ſit immu=
tatio in acquiſitione ſciētie in intellectu ⁊ in xpo
qtum ad ſenſus fuit talis immutatio. quare ⁊c.
¶ Secūda eſt opinio contraria q in xpo eſt ſola
2.opinio ſcientia infuſa cū diuina. Primo q: Liconiēſis
de diuinis noibus parte .5. in vna auctoritate di=
cit q in xpo fuit ſolū ſcientia infuſa. ¶ Item ad
j.ratio. hoc eſt Damaſ. li. iij. c. ij. Ex quibus ſic arguitur.
Poſtq xps a principio ſue conceptionis habuit
plenitudinē ſciētie infuſe ſupfluum eſt ⁊ nō neceſ=
ſarium aliā ponere in aīa ei⁹ acquiſitā. q aūt non
ſit neceſſariū nec cōgruū. Ex hoc pbat: q: ſi acq=
reret ſciētiā cū ſcientia accipiat ſpeciē ab obiecto
eſſet hec ſcientia acquiſita reſpectu eorūdē obie=
ctorū reſpectu quorū eſt ſcientia infuſa: ⁊ per ɔñs
eſſet eiuſdē ſpeciei et eiuſdē rōis: nūc aūt et ſi non
ſit impoſſibile eē duo accñtia eiuſdē rōis in eodē
ſimul et ſemel. tñ ſupfluū eſt ponere nec congruit
vtpute q ponant due albedines in eodē ſubiecto
q vero nō eſſet alteri⁹ ſpeciei ſcia acquiſita a ſcia
infuſa ppter diuerſum modū originandi probat
p Ambroſiū de incarnatiōe vbi q dicit q diſpari
tas ortus non arguit diuerſitatē nature. ¶ Item Secunda.
nulla impfectio in xpo ponenda eſt q non facit re
demptionē humani generis et ad eā nō ſit vtilis
ſed ignorantia non fuit vtilis imo magis nociua
q pficua ad talē redēptionē quare ⁊c. Ideo a qui
buſdā dicit q in aīa xpi non debet poni ex parte
intellectus ſcientia acquiſita nec ex pte volūtatis Rñſio ad
habitus moralis acquiſitus. ¶ Iſti rñdent ad ar rōes prīe
gumēta opiniōis prime. ¶ Ad primā rōnē dicūt opinionis
q ſcia cū media ſit inter potentiā ⁊ actū ⁊ ſpecies
ſolū mediet inter actū ⁊ obiectū q ſcia nō ē ipſa=
met ſpēs firmata. Dicūt ad argumentū rñdet du
pliciter. Uno mō ſm aliquos pōt tot ſpēs recipe
re q nō poterit ampli⁹ recipere plures. ⁊ hoc con
firmant ipſi p hoc q capacitas intellectus eſt fini
ta: ⁊ ſic finitur finitis ſpecieb⁹: ⁊ ſic p ɔñs nō pōt
recipere infinitas ſpecies. Ex hoc ſic arguit. Si
intellectus poſſet infinitas ſpecies recipere ita q
nunq tot quin plures cū infinitū nō ſit plus alio
infinito: nec matus ſequeret q ſenex tantū addi=
ſceret qtum ⁊ iuuenis cū intellect⁹ ſenis ſicut et
iuuenis poſſit infinitas ſpēs recipere: ſed ɔñs eſt
cōtra ariſtotelē de pbleumatib⁹. pte. iij. ca. iij. di
cētē q iuuenes pñt plus addiſcere q ſenes tenē=
do iſtā viā. Rñdet faciliter ad argumētum q aīa
xpi hoc ſuppoſito qd dictū eſt non potuit plures
ſpecies recipere q habuit a principio cōceptiōis
et p ɔñs nō potuit acqrere aliā ſciaȝ. Aliter dici
tur ſm aliquos q intellect⁹ nunq recipit tot ſpe
cies qn poſſet plures recipe. ⁊ iſti recipiūt confir
mationē dicti ſui ex dicto Ariſtote. tertio de aīa.
q intellect⁹ poſt intelligere maximū pōt intelli=
gere min⁹ intelligibile qd nō poteſt ſenſus facere
ſicut ibidē hr. Ex hoc vr q pfectio i vno itellectu
iuuet intellectū vt perficiatur alia perfectione et
non impediat. Secundum ergo hāc viā pōt ſic di
ci ad argumētū q ſciētia eſt aliqd ɔñs ad forma=
tionē ſpeciei et cū dr vltra potuit acqrere ſpeciem
ḡ ⁊ ſciam. Dicendū q nō valet. Nā ſicut videm⁹
ex pte habituū moraliū q act⁹ ipſi ſunt impreſſi=
ui habituū vſq ipſi habit⁹ nō ſunt pfecti. poſtq
vo ſūt pfecti ipſi act⁹ nō iprimūt habit⁹ nec ipos
augmētāt imo cōſeruāt. imo ſic dicit q ſcia ſeqt
ad formationē ſpeciei vſq quo ſcia nō eſt pfecta.
cū vo eſt pfecta tā nō ſequit ad talē formationeȝ:
imo p ipſam formationē ɔſeruat. et q: xps in prio
inſtāti cōceptionis ſue habuit pfectiſſimā ſciētiā
creatā ideo nulla poſtmodū ſequebatur ſciētia in
ei⁹ aīa ad cōformationē ſpeciei vel pri⁹ habite vł ad ſecūdū
poſtmodū recepte. ¶ Ad ſecūdū dicendū q nō va
let ex modo arguēdi ſic arguere. Operatio intelle
ctus agentis eſt abſtractio igit ſi non habuit iſtā
opationē in xpo intellectus agētis fuit ocioſus.
nā intellectus agens habet aliā operationem ſȝ
quam fuit in chriſto. et ita non fuit ocioſus De il
la autem alia operatione dicet in alia queſtione.
¶ Uel dicēdū q dato q intellectus agēs habuit
in anima iſtā operationē que eſt abſtrahere q ad=
huc nō ſequit q acquiſierit aliquē habitū ſciente
acquiſitum. Nā aliud eſt abſtrahere ſpeciē ⁊ aliud
eſt habitū acquirere: nec acquiſitio habit⁹ ſequit
acquiſitionem ſpeciei recepte in itellectu: niſi qū

habit⁹ ſcientie non eſt in aīa.qñ autẽ habitus ſci
entie primus eſt tunc non eſt abſtractio vt ſciẽtiã
de nouo acquirat: ſed vt ſcientia pri⁹ habita vta
tur ſicut etiã ipſimet ponũt ꝙ ſunt de alia opinio
Ad tertiũ ne ꝙ intellect⁹ nõ poteſt itelligere niſi p reflexio
nem ad fantaſmata. ❡ Ad tertium dicendũ primo
ꝙ argumentũ in ſe non cõcludit. Nã medium dia
leticum ⁊ demõſtratiuum non ſunt eiuſdẽ rõnis.
ſcientia tamẽ acquiſita ⁊ īfuſa ſunt eiuſdẽ ſpeciei
et rationis ſicut fuit ſupra ꝓbatũ p Ambroſium
de incarnatiõe verbi.nũc autẽ nõ eſt aliqđ argu-
mentum ꝙ ſunt diuerſe rationis poſſuit ſimul eſſe ī
eodẽ. ꝙ iſta ꝙ ſunt eiuſdẽ rõnis poſſunt eſſe ſimul.
Exemplũ qualitas ⁊ quantitas bene ſunt ſimul
⁊ tamen due qualitates: puta due albedines non
poſſunt eſſe ſimul. ❡ Secũdo. Dicitẽ exponẽdo
maiorem ꝙ duplex eſt dyaletica: videlicet docẽs
et vtẽs. Et ſimiliter eſt duplex demõſtratiua ſcʒ
docens ⁊ vtens. Uoco autẽ dyaleticã docẽtẽ qñ
quis habet habitum p quẽ ſcit inuenire medium
ꝓbabile ad aliquã concluſionẽ inferendã dyaleti
ce. Iſta autẽ dyaletica bene poteſt ſtare cũ demõ
ſtratiua docente ⁊ vtente: qꝛ bene poſſunt iſta duo
ſimul ſtare ſcʒ ꝙ aliqͥs habeat habitudinẽ demon
ſtratiue ſcientie ⁊ ꝙ etiã demõſtratiua ſciẽtia vta
tur. Exemplum in alio. Nã bene ſtant iſta duo in
pña videlicet ꝙ aliquis habeat viſionẽ apte ⁊ ꝙ
ſimul ſciat modũ cognoſcendi p fidem lʒ non ha-
beat. Dyaleticã autẽ vocãt vtentem qñ aliquis
ꝓpter rationẽ aliquã dyaleticam aſſẽtit alicui cõ
cluſioni et intelligitẽ illi rationi ſm modum illi⁹
rationis ꝙ faciat aſſentire vni parti cũ formidine
alterius partis. idcirco talis dyaletica nõ poteſt
ſtare cũ demonſtratiua vtente: qꝛ de rõne demon-
ſtrationis vtẽtis eſt ꝙ faciat aſſentire ꝯcluſiõi ſim
pliciter ſine formidine alteri⁹ partis. aſſẽtire au
tem alicui cũ formidine ⁊ ſine formidine non poſ
ſunt ſimul eſſe. ❡ Ad quartum dicendũ ꝙ nõ eſt
Ad q̃rtuʒ ſimile ex parte intellect⁹ ⁊ voluntatis. Nã aſſume
re defectũ aliquẽ ex parte volũtatis ſiue in volun
tate expediebat: qꝛ hoc faciebat ad noſtrã redem
ptionem. Nã ſicut adã peccauit p delectationẽ in
ordinatã in voluntate: ſic xp̃s ꝗ venit ſatiſfacere
debuit dolere in voluntate. Aſſumere autẽ igno-
rantiam non expediebat: imo magis impediebat
ad reſtaurationẽ hũani generis: ⁊ ideo lʒ q̃tũ eſt
ex natura rei magis debuit fieri aliqua impreſſio
in intellectu facta paſſione in ſenſu q̃ in volũta-
te ꝓpter maiorẽ colligantiã ſicut fuit arguitũ: tñ
iſta cauſa fuit ꝯuenta p infuſionem ſcientie: ⁊ nõ
fuit ꝯuenta ex parte voluntatis: ideo fuit dolor ī
voluntate ⁊ nõ fuit acquiſitio ſcientie ex pte intel
lectus. Uel dicendum ꝙ ſicut ex parte intellect⁹
xp̃s nõ habuit aliquẽ habitũ acq̃ſitũ nouum ſic
nec ex parte volũtatis habuit aliquẽ habitũ mora
lem acquiſitum de nouo. vñ facta paſſiõe aliqua
in ſenſu non fuit aliquid factum in ipſa volunta-
te qđ ſe haberet p modum habitus immanẽtis: ſʒ
ſolũ p modum paſſionis trãſeuntis. Fuerunt enĩ in
xp̃o ex parte intellectus noui actus intelligendi
et per conſequens noue delectatiões cauſate ex ta
Ad rõnes libus actibus in ipſa potentia intellectiua. ❡ Iſti
ꝓcipales etiam reſpondẽt ad argumẽta pͥncipalia. ❡ Ad
ſm iſtã ſe primũ principale concedẽdo totã deductionem.
cũdã opi. Dicendũ ꝙ vniuerſale eſt principium artis ⁊ ſci
entie ſiue ipſa ſpecies abſtracta ſi ipſe intellectus

non prehabeat ſcientiã ante abſtractionem. ſi au-
tem prehabeat tũc talis abſtractio non eſt vt ſciẽ
tiam acquirat ſed vt ſcientia vtatur prius habita
❡ Ad ſecũdũ dicendũ ꝙ ille modus arguendi ī Ad ſcđm.
diuinis aliqua non differunt: puta eſſentia et eſſe
eſſentie ſiue eſſe exiſtentie. ergo in creatura debẽt
differre. vel ſi in deo differũt realiter nõ valet pro
pter hoc ſic ꝙ nõ valet ſcientia diuina vna exiſtẽs
põt recipere diuerſas demõſtrationes. ergo mul
to fortius in ſcientia aīe xp̃i cũ ſit minus immu-
tabilis poteſt eſſe aliqua acquiſitio de nouo: vt
ſit in aīa xp̃i ſic vna alia ſcientia acquiſita a ſcien
tia infuſa alia tñ realiter. ex quo ſciẽtia diuina
eſt alia ⁊ alia denolatio. Uel dicẽdum ꝙ ſcientia
diuina eſt magis immutabilis: qꝛ et quantum ad
habitum ⁊ quantũ ad actum. ſemp enĩ manet vn⁹
habitus et vnus actus. Scientia vero xp̃i creata
nõ eſt minus immutabilis: quia q̃tum ad actus
mutatur: qꝛ ſemp habet aliũ ⁊ alium actũ nouũ
intelligendi. Sed q̃tum ad habitum manet im-
mutabilis: ⁊ ideo iſta minor imutabilitas non eſt
attendi penes acquiſitionẽ alicuius ſcientie: ſed
penes alium ⁊ alium actũ de nouo ⁊ non habitũ.
❡ Ad tertium dicendũ ꝙ qñ ſunt due pfectiões
alicuius repugnantes adinuicẽ quarũ vna ẽ pfe- Ad tertiũ
ctior alia ſemper debemus ponere pfectiorem: et
qꝛ minus perfecta repugnat magis perfecte non
põt poni ſimul cum ea: ⁊ qꝛ ita ſe habẽt ſciẽtia in-
fuſa ⁊ ſcientia acquiſita: ꝙ ſcientia infuſa eſt pfe
ctior q̃tum ad modũ ⁊ habẽt repugnãtiã abinui-
cem vt ſint ſimul cum ſint eiuſdem rationis: ideo
debemus ponere in anima xp̃i ſcientiam infuſam
et non acquiſitam: qꝛ tota perfectio ſcientie acq̃-
ſite eſt in ſcientia infuſa. et ex quo tota perfectio
eſt in ea non debemus ponere ſcientiam acquiſi-
tam. non enĩ ponentur ꝓpter aliud ſi ponantẽ niſi
ꝓpter pfectionem. ❡ Ad quartum dicendum ꝙ
nõ ſemper mutationes differunt penes terminos
ſed aliquando differunt penes modũ eiuſdẽ ter Ad q̃rtuʒ
mini. Exemplum de nutritiõe ⁊ generatione: qꝛ
terminus vtriuſqʒ ſm philoſo. de generatiõe. eſt
ſubſtãtia ſolũ differẽter ſe habens quo ad modũ
Cum enĩ ſubſtãtia ſit per ſe dicitur generatio: cũ
vero ſit ſubſtãtia ī alio dicitur nutritio. Et ideo
diſtinguendum eſt de mutatiõibus. ꝙ quedã ſunt
mutatiões diſparate ⁊ limitate: cuiuſmodi ſunt
generatio et nutritio ſiue augmẽtatio ⁊ tales nõ
differunt penes terminos et penes modos eiuſ-
dẽ termini ſicut exemplificatum eſt ſupra. Que
dã vero ſunt mutationes alie. quarum vna ex vna
pte ẽ illimitata ⁊ vlis: ⁊ alia limitata ⁊ pticularis
cuiuſmodi ſunt generatio ⁊ creatio. Nã creatio
eſt mutatio illimitata ⁊ vlis: ⁊ iđ põt terminari
ad oẽ illud ad qđ terminatẽ q̃cũqʒ alia mutatio li
mitata ⁊ pticlaris ⁊ p ꝯñs ſequitẽ ꝙ creatio nõ dfat
ab aliis mutationib⁹ nec q̃tum ad terminos nec
q̃tum ad modũ terminorũ ex pte terminorũ. ita
enĩ põt creari aliq̃d in alio: puta ſubſtãtia adue-
nire ſubſtãtie p creationẽ ſicut põt p nutritionẽ:
et eodẽ modo eſt in oĩb⁹ aliis: ⁊ hoc bñ congruit.
nã ſicut pͥa cã q̃ ẽ cã vlis põt ſup totũ ens ſic pͥ
ma mutatio q̃ ẽ vlis ⁊ illimitata põt terminari ad
quodlibet ens ſiue ſit accñtale/ ſiue ſubſtantiale/
ſiue ſit ens in ſeipſo factum: ſiue ſit ens factum
in alio. ❡ Tertia ẽ opinio ꝙ habet duos articlos 3. opinio.
Primus articul⁹ ẽ de ſcia īfuſa. Scđs de acq̃ſita.

Durã. q.3 hui⁹diſt.

¶ Quantũ ad primum ꝓponunt tria videnda.
¶ Primũ eſt. An in chriſto ſit ponere talẽ ſciẽtiã
¶ Secũdũ eſt. Ad que et ad quod ſe extendat.
¶ Tertiũ eſt de vſu illi⁹ ſciẽtie. Utrũ fuit collatiuus ⁊ ꝑ conuerſionẽ ad fantaſmata. ¶ Quantũ ad primũ dicũt ꝙ ꝑter cognitionẽ beatam fuit in xp̃o cognitio infuſa qua cognouit res i ꝓprio genere. qđ ꝓbãt dupliciter ſupponendo illud qđ dictum fuit ſuperius ⁊ ꝙ non decuit filium dei aſſumere naturã humanã imperfectã. Tũc ſic. Sicut ſe habet gratia ad voluntatẽ: ſic ſcientia ad intellectum: ſ; in xp̃o fuit plenitudo gratie ꝑficiẽs voluntatẽ nõ ſolum ad actus patrie: ſed etiã ad act⁹ vie qui eſt cognitio rerum in ꝓprio genere. ¶ Secundo: q: ſicut dicit Dionyſi⁹.2. cap̃. celeſtis Ierarchie. xp̃s ſ; ꝙ homo docet angelos. hoc autẽ nõ põt intelligi quo ad cognitionẽ beatã: q: ſm illam quilibet docetur immediate a deo videndo diuinam eſſentiã ⁊ illa q̃ repreſentatur ꝑ ipſam: ergo op; ꝙ intelligatur de alia ſcientia ꝑ quam cognoſcitur res aliter q̃ in ꝟbo. Tenendũ eſt ergo ꝙ in xp̃o ab inſtanti ſue conceptionis fuit nõ ſolũ cognitio beata ſed quedam alia cognitio iuſa ꝑ quã cognouit non ſolũ entia naturalia: ſed etiam

Secundũ dictũ hui⁹ opinionis

myſteria diuina vt ſtatim dicet̃. ¶ Quantũ ad ſecundum dicendũ eſt ꝙ hec ſcientia extendit ſe ad cognitionem oĩm rerũ naturaliũ: et ad cognitionem oĩm myſterioꝝ diuinorũ ⁊ oĩm cogitationu; et factorum hoĩm. ꝙ eñi extendat ſe ad cognitionem oĩm rerum naturalium ⁊ oĩm myſteriorũ diuinorum patet ex eodẽ principio quo ſupra. ſc; ꝙ decuit ꝙ aĩa xp̃i eſſet ꝑfectiſſima ex quo ſic arguitur. Ens in potentia non eſt ꝑfectum quouſq; reductum ſit ad actum: ſed aĩa xp̃i fuit in potentia naturali ad cognitionẽ oĩm rerum naturaliũ cu; hoc ſit natura intellect⁹ poſſibilis. fuit etiam i potentia obedientiali ad cognitionẽ oĩm myſterioꝝ diuinorũ. ergo cũ fuerit ꝑfectiſſima oportet ꝙ habuerit cognitionẽ oĩm rerũ ⁊ myſteriorũ diuiorũ. ¶ Ul; autẽ cognouit oĩa facta ⁊ cognitiones hominũ pt;: q: cuilibet beato ꝑter viſionẽ diuinam reuelat̃ q̃cquid ad eũ ꝑtinet ſed ad xp̃m ſm ꝙ hõ ꝑtinet iudicare de oĩm hoĩm factis et eorũ cogitationibus. g̃ xp̃s habuit cognitione; oĩm hoĩm factoru; ⁊ cognitionũ ipſorũ. iꝑam tamẽ eſſentiã diuinã nõ videt ꝑ talẽ ſcientiã niſi ſicut videtur a viatorib⁹ deductiõe naturali: q: viſio clara ⁊ nuda diuine eſſentie eſt viſio beata de qua dictũ fuit ſupra. Hec aũt q̃ dicta ſunt inſinuantur in yſa. myſtice. xi. vbi dicitur plenus fuiſſe ſpũ ſapientie et intellectus ſcientie ⁊ conſilij. Nã ad ſapientiã ꝑtinet cognitio diuinoꝝ. ad intellectũ cognitio ꝑncipiorũ. ad ſcientiã cognitio concluſionum. ad cõſilium cognitio agendorũ q̃ oĩa fuerũt ꝑfectiſſime in xp̃o Propter qđ dicit ap̃ls Coll̃.2. ꝙ i xp̃o fũt oẽs theſauri ſapiẽtie et ſcientie abſcõditi ⁊ ſic pt; ſecundum. ¶ Quantũ ad tertiũ de vſu talis ſcientie vtrũ fuit collatiuus ⁊ ꝑ cõuerſionẽ ad fantaſma intelligendũ eſt ꝙ eſt duplex collatio. vna per quam ex notis inueſtigant̃ ignota ⁊ talis nõ fuit in xp̃o cui oĩa nota erãt ꝑ ſcientiã infuſam. Alia ẽ collatio ꝑ quã ex aliquo actu conſiderato deducitur aliud non actu ꝯſideratũ l; habitualiter eſſet notũ ⁊ hec fuit i xp̃o: q: nõ cõſiderauit ſil̃ oĩa q̃rũ noticiã habitualẽ habuit. ⁊ ideo ex vno actu conſiderato potuit aliud nõ actu conſideratũ collatiue deducere. ¶ Quantum ad ſecundũ de ſciẽtia acquiſita dicit idẽ ſic ꝙ q: vn⁹ ⁊ idẽ doctor vtrũq; modũ dicendi in iſta q̃ſtione tenuit videt̃ ꝙ ſatis ꝓbabilr poſſit vtraq; ſuſtineri. facta tñ alia ⁊ alia ſuppoſitiõe. Si eñ ponat̃ ꝙ oĩs ſcientia infuſa ſit alterius rõnis a ſcientia acquiſita: tunc põt ꝓbabiliter ſuſtineri ꝙ ꝑter ſcientiã infuſã fuit in xp̃o alia ſciẽtia naturali modo acquiſita: quia ex quo ſunt diuerſarũ rationũ vna nõ impedit alia; quin poſſit eſſe ſimul in eodẽ ſubiecto nec aliquid ꝑfectionis auferendũ eſt a xp̃o quod inuenit̃ in alijs hoĩb⁹ ſicut eſt acquiſitio ſcie modo naturali. Si autẽ ſcia acquiſita ⁊ infuſa ſunt eiuſdẽ rõnis: maxime reſpectu eiuſdem obiecti: tunc tenendus eſt ſecundus modus ſc; ꝙ in xp̃o non fuit aliqua ſcientia modo naturali acq̃ſita. ¶ Suppoſitio autem ſecũda videtur rõnabilis q: ſicut viſus naturaliter habit⁹ ⁊ ꝑ miraculũ reſtitut⁹ eſt vnius rationis: ſic ſcientia naturaliter acquiſita ⁊ diuinit⁹ iſuſa videret̃ eſſe vnius rõnis. quo ſuppoſito probatur ꝙ in xp̃o non fuit aliqua ſcientia acquiſita ¶ Primo ſic in eo qui iam habet habitũ ſciẽtie ꝑ ea que a ſenſu accipit non acquirit̃ nouus habit⁹ eorum qui prius ſciuit. Alioquin due forme eiuſdem ſpeciei vel rationis eſſent ſimul in eodẽ ſubiecto quod eſt impoſſibile vel ſaltem vna ſuperflueret ſed xp̃s habuit habitũ ſcientie infuſe ꝑ quam cognouit q̃cq̃d naturalr̃ eſt cognoſcibile vt fuit pri⁹ dictum. g̃ ꝑ ea q̃ a ſenſib⁹ accepit nõ fuit in eo acquiſitus nouus habitus ſcientie. ¶ Secundo ꝓbat̃ ſic. Sicut incõueniẽs eſt ꝙ xp̃s acceperit ſciẽtiã ꝑ auditum ⁊ doctrinã: ſic incõueniẽs eſt ꝙ xp̃s acceperit ſciẽtiam ꝑ experiẽtiam ex reb⁹ ſenſibilib⁹ ſed oẽs cõiter cõcedũt ꝙ icõueniẽs eſt ⁊ fuit xp̃m accipere ſciẽtiã ab hoĩbus ꝑ auditũ ⁊ doctrinã eo ꝙ ipſe dat⁹ fuerit nobis doctor. g̃ incõueniẽs fuit ꝙ xp̃s accepit ſciẽtiã ex rebus ſenſibilibus ꝑ experiẽtiã. Maior cõcedit̃: q: hõ nõ accipit ſciẽtia; ab alio hoĩe niſi q: ꝓponunt̃ ei voces ſenſitiue rerum ſcibilium: ita ꝙ hõ docẽs nõ videtur eſſe niſi ꝓponẽs obiectũ ⁊ eodẽ modo res ſenſibiles ſe habẽt ad hoĩem: q: ex eis tanq̃ ex obiect; ſumit cognitionẽ ꝑ experimẽtum. Si ergo incõueniẽs eſt xp̃m accipere ſciẽtiã ex hoĩbus: q: ex hoc videret̃ ſua ꝑfectio depẽdere ab hoĩb⁹ eadem rõne videt̃ incõueniẽs ꝙ accepit a rebus ꝑ experientiam. ſic eñ ꝑfectio ſua depẽderet a reb⁹. ¶ Tertio quia ſciẽtia que ꝑ experiẽtiã acquiritur ex hoc ꝙ ſenſibilia ſunt preſentia ſenſibus. ſed ſenſibus chriſti valde pauca ſenſibilia fuerũt preſentia per comparationem ad illa que nunq̃ ſenſu ꝑcepit. g̃ ſciẽtia hoc mõ acq̃ſita fuit i xp̃o valde iꝑfecta qđ nõ eſt dicẽdum. ¶ Et ſi dicat̃ ꝙ l; corporalib⁹ ſenſibus xp̃i nõ fuerunt omnia ſenſibilia ſubiecta. ex hijs tamen que ſumpta fuerunt potuit in noticiã aliorum deuenire cum ex lumine naturali intellectus poſſit homo procedere ad intelligẽdũ effectus per cauſas ⁊ econuerſo: et hoc modo xp̃s potuit videndo corpora celeſtia cõprehendere eorũ virtutes ⁊ effectus quos habent in iſtis inferioribus: qui etiam eius ſenſibus non ſubiacebãt non valet: quia ex ſola viſione corporum celeſtiũ nullus poteſt comprehẽdere virtutem eorum: ſed potius experientia effectuum loquendo de naturali cognitione hominis de qua nunc agimus: ⁊ ideo per experientiam habitam in quacunq; re non po

Su. q. 4.

Tertiũ dictum.

teſt haberi ſcientia niſi de illis rebus de quibus eſt experiẽtia: vel de cõſimilibus ſm̃ ſpeciem. ſic em̃ ex multis ſenſibus fit memoria: ex multis memorijs fit experimentum: et tãdem vniuerſale qḋ eſt principium artis et ſcientie. ¶ Ad rationes

Ad duas vltias rõ= nes añ oppoſitum.

duas vltimas in contrarium. Dicendum ad pri= mam ꝙ profectus incrementum in ſciẽtia poteſt eſſe dupliciter. Uno mõ q̃tũ ad eſſentiã habitus quia efficit habit⁹ intenſior: vel qꝛ ad plura ſe ex= tendit. ⁊ iſto modo xp̃s non ꝓfecit in ſcientijs: qꝛ oĩa ſciuit ab inſtanti ſue conceptionis eque ꝑfe= cte ſicut poſtea. Et ſic loquit̃ Dam̃. qui dicit. qui proficere dicunt xp̃m ſapiẽtia ⁊ gratia vt additã= mentum ſenſus accipiẽtẽ/ non eã que ſcd̃m ypo ſtaſim vnionẽ eſt venerantur. Alio modo eſt pro fectus in ſciẽtia q̃tum ad aliquẽ modũ certitudi nis: ſicut cũ aliq̃s cert⁹ de aliqua ꝯcluſione: puta de eclypſi/ poſtea ſubtilit̃ eã intuet̃ ⁊ ſenſibiliter. per hoc em̃ noua certitudo addit̃ ⁊ ꝓcedens cõfir mat̃. ⁊ hoc vocat̃ certitudo experimẽtalis. ⁊ q̃tũ ad hoc creuit ſcientia xp̃i in q̃tũ quotidie aliqua videbat q̃ prius nõ videbat licet ea ſciret ꝑ ſcien tiã infuſam. et de hoc incremẽto loquit̃ euãge. et Ambroſi⁹. Uel poteſt dici ꝓfeciſſe in ſciẽtia ſicut magiſter exponit/ non in ſe ſed fidelib⁹ quib⁹ ma iora de die in diẽ oſtendebat de ſe. ¶ Ad tertiam dicendũ ꝙ ꝑfectio gratie q̃ eſt alteri⁹ rationis q̃ꝫ profectio nature nõ excludit eã: ſed ſi ꝑ gratiam det̃ alicui ꝑfectio quã poſſet acq̃rere ꝑ naturam: tunc ea data non põt ſimilis acq̃ri ne due forme eiuſdẽ rationis ſint in eodẽ ſubiecto. Per id qḋ dictũ eſt pri⁹ ptꝫ reſpõſio ad illud Hebreorum. 5. Didicit. ⁊c. quia hoc itelligit̃ ſolũ quo ad certitu

Opi. ⁊ ſen tẽtia do.

dinem experimentalẽ. ¶ Inter has autẽ videtur prima ꝓbabilior ꝙ ſcꝫ in xp̃o preter cognitionẽ diuinam fuit triplex ſcientia creata ſcꝫ beatifica: quã oẽs concedunt. infuſa de obiectis creatis ꝓn cipaliter. acquiſita via ſenſus. De iſuſa nõ beati= fica patet: qꝛ quicq̃d infuſum fuit perfectiõis ali cui viatori nõ includẽs nec ſupponẽs imꝑfectio= nem ꝑfectioni xp̃i repugnantẽ/ fuit infuſum ani= me xp̃i: qui accepit ſpm̃ nõ ad mẽſurã: ⁊ ad cuius exemplar quaſi ꝓmogeniti aliꝫs ꝑfectiones iſun dunt̃. Dico autẽ nõ includẽs imꝑfectionẽ ꝓpter fidem ⁊ ſpem/ ⁊ nõ ſupponẽs ꝓpter virtutẽ penitẽ tie q̃ ſupponit peccatũ. Sꝫ ſciẽtia nõ beatifica eſt ꝑfectionis nec iꝑfectionẽ includit/ nec ſupponit xp̃o repugnãtẽ. ergo ⁊c. ¶ Idẽ arguit̃ de cogni= tione veſꝑtina q̃ eſt ꝑ infuſionẽ qꝛ fuit viatoris de cuit magis q̃ꝫ adã. ergo oportet ꝓter cognitionẽ in ꝟbo cõprehẽſore ipſum habuiſſe aliã viatoris. ¶ Itẽ myſteria grẽ nouit ſed tñ cũ iſtud nõ ꝑti= neat ad ꝑfectionem nature ſed magis patrie: po tuit ad hoc ſufficere cognitio matutina/ ſine alia veſꝑtina. Similiter dicta facta cogitata oĩa no uit q̃ iudicabit. ⁊ qꝛ hoc erit ꝓpter iudicium/ ſuf ficit ad hoc cognitio matutina. ſed q̃ negant res quo ad eſſe videri in ꝟbo habẽt diſtinguere alias cogitatiões ab illa. ¶ Scd̃o ꝓbat̃ de ſciẽtia acq̃ ſita ⁊ experimẽtali q̃ ad poſſibilitatẽ ꝙ ſcꝫ potuit eſſe in xp̃o: qꝛ nichil ꝓhibet niſi illa cognitio na= turaliũ infuſa ſit eiuſdẽ rationis cũ acq̃ſita: tunc em̃ perfectio illi⁹ habitus nec intendebat̃ q̃ erat perfectiſſimus in ſua ſpecie/ nec alius ſolo nume= ro differens potuit generari. ¶ Sed videtur ꝙ licet deus poſſet infundere omnẽ ſcientiã acquiſi

bilem: non tamen videt̃ fuiſſe eadẽ illa q̃ in xp̃o et in ariſtotele fuit: ſed multo ꝑfectior etiã ſpecie fuit infuſa ſciẽtia in xp̃o. Si eni morales infuſe differunt ab acq̃ſitis reſpectu eiuſdẽ obiecti: pari ratione ⁊ itellectuales infuſe. ¶ Ulterius ſi for titudo donũ infuſum circa idẽ obiectũ differt ab acquiſita / pari ratiõe metaphiſica in xp̃o infuſa/ a metaphiſica acq̃ſita. ¶ Tertio: qꝛ de eodẽ obie cto poſſũt creata cauſare diuerſas ſciẽtias vt alia eſt ſciẽtia: qꝛ alia ꝓpter quid multo magis deus ¶ Quarto/ qꝛ ſcientia q̃ aĩe ſeparate infundit̃ na turalis videt̃ ſpẽ differre ab acq̃ſita q̃ eſt coniũ= cta pari ratione cõiuncte potuit infundi. ¶ Ter= tium ꝓbat̃: qꝛ de facto habuit ſcientiã acquiſitã: qꝛ actiuis ⁊ paſſiuis debite approximatis neceſ= ſe eſt fieri actionem niſi de⁹ impediat q̃ ſine cauſa non iꝑedit. Sed xp̃s habuit itellectũ agentem et ſenſibilia ꝓſentia ⁊ ſenſus ⁊ intellectum poſſibilẽ bene diſpoſitũ ex quib⁹ ſciẽtia experimẽtalis acq̃ ritur ⁊ cauſat̃: nec eſt ratio quare de⁹ iꝑediuiſſet maxime cũ iſta ſcientia ſit ꝑfectionis: ⁊ cum xp̃s ſubiectus fuit ſenſibilib⁹ quo ad dolorẽ ⁊ vt iã ani malem mirũ ſi nõ quo ad ꝑfectionis acq̃ſitionẽ Et ꝙ intellectus agẽs fuit in eo ocioſus quo ad principalẽ ei⁹ operationẽ que eſt aquiſitio ſcien= tie habitualis videt̃ incõuenienẽs: qꝛ ⁊ ſi in paruu= lis demẽtibus eſt ocioſus/ hoc eſt ꝑ accidens: aut naturaliter ſtolidis ꝑ impedimentũ nature ⁊ de= fectum q̃ in xp̃o non fuit. ¶ Uel verius dicendũ ꝙ in xp̃o fuit ſciẽtia experimẽtalis de facto q̃tũ ad aptitudinẽ: qꝛ talis fuit ſibi iſuſa qualis nata eſt acquiri ſimilis in ſpecie: ⁊ preter hoc ea q̃ non eſt nata acquiri ſed in adã/ et in ſalomone illa ex= perimentalis infuſa no fuit ſed tantum prima nõ acquiſibilis vt in experimentali proficeret.

¶ Ad argumenta contraria. Ad primũ in oppo=

Ad rões i oppoſitũ

ſitũ principale dicendũ ꝙ iſte modus nõ fuit per doctrinã: qꝛ hoc eſt imꝑfectionis ꝙ homo ab ho= mine adiſcat: ⁊ xp̃s qui debuit eſſe doctor omniũ nullius debuit eſſe diſcipul⁹. ſed qui a ſenſibilib⁹ ſcientiam accepit ab ipſo deo docet̃ qui ipſas res creauit: et hec eſt natura hoĩs/ ⁊ ꝑfectior qui ꝑ ſe itelligere poteſt et ꝓficere: q̃ꝫ q̃ ſolum ab alio ⁊ m philoſophum ꝓmo methaphiſice. q̃ſi dicit̃ ꝙ ſciẽ= tia ꝑ ſolam vnius hoĩs experientiã acquiſita/ eſt valde imꝑfecta. ¶ Dicendũ ꝙ verũ eſt maxime illius hoĩs q̃ parum vacat talibus curioſis ſicut chriſt⁹ faciebat: q̃ ꝓnoctabat in oratione dei/ non in conſideratione aſtrorũ celi: ſed eãdem ſcientiã ſpecie quã ceteri hoĩes ꝑ experientiã acq̃rere poſ ſunt/ eandem xp̃s habuit ꝑ infuſionem. vnde iſta diſtinguit̃ contra infuſam: non qꝛ pars huius nõ ſit iſuſa/ quia differt ſpecie ab obiecto infuſibili. Uel verius dicendum ꝙ tota fuit infuſa et nulla pars de facto acq̃ſita: ſed vna acq̃ſibilis/ alia aũt non. ¶ Ad primã auctoritatẽ ſecũde opinionis poteſt dici ꝙ in xp̃o fuit ſolum ſciẽtia infuſa: ſed iſuſa eſt duplex ſcꝫ ꝑ ſe: vt que non poteſt acq̃ri ex ſenſibus. et ꝑ accidens: vt q̃ poteſt acq̃ri. ⁊ ſic nul lam xp̃s ſcientiã ꝑ experientiã acq̃ſiuit: nec ali= qua in eo ignorantia ponat̃: ſed ſicut ꝑfectionis eſt de eodẽ re habere ſcientiam qꝛ: et ꝓpter quid: q̃ꝫ ꝓpter q̃d tantũ. et ꝑfectius eſt ſcire rotundita tem terre ꝑ demonſtrationes q̃ꝫ ꝑ vnã tantum ſi= cut chriſtus habuit preter ſcientiã diuinã ⁊ beati ficam alias duas infuſas ſpecie differentes: ſicut

anima ſeparata habet duas ſciẽtias de codẽ. vnã
quam acquiſiuit per ſpecies acq̃ſitas. aliam infu
ſam tunc ꝑ ſpecies infuſas. ¶ Ad ſecundam au-
ctoritatem ꝯ amace. dicendũ ꝙ ſuperfluum eſt ⁊
nõ neceſſariũ in chriſto ponere ſcientiã acquiſitã
de facto: q2 eſt in eo acquiſibilis iſuſa: ſicut ſi de⁹
infunderet alicui virtutes morales ⁊ illas q̃ non
ſunt nate ex actib⁹ generari: ⁊ cum hoc alias que
nate ſunt generari in ſummo gradu. tũc enim per
exercitiũ ſolus actus acq̃rerẽ: non habitus nec
etiam intenderetur. Per iſtam viam poteſt reſpõ
deri ad omnia contraria. et differt iſta opinio ab
olb⁹ aliis: q2 ꝑma opinio intendit ꝙ in chriſto de
facto fuit ſcientia acquiſita habitualis. hec autẽ
ponit ꝙ nullus habitus fuit in chriſto acquiſit⁹:
in quo cõuenit cum ſecũda. ⁊c. ¶ Item alie due
ponunt ꝙ in chriſto nõ fuit aliqua ſcia iſuſa ꝑter
beatificam ⁊ ſcientiã acquiſibilem ꝑ naturã. Iſta
autẽ ponit inter iſtas duas ſcientiam mediam: vt
viſum eſt.

Queſtio tertia.

Primum T Ertio queritur Utrũ ala xp̃i
habuerit omnipotentiã. Et vi
detẽ ꝙ ſic: q2 Matthei vltimo
dixit xp̃s. Data eſt michi olſ
poteſtas in celo ⁊ in terra: ſed
nomine celi et terre olſ crea-
tura itelligiẽ ſm illud Geñ. i.
In ꝑncipio creauit deus celũ
Secundũ et terram. ẽ chriſtus habuit potentiã ſuꝑ omnem
creaturam ſ3 hoc eſt omnipotẽtia ⁊c. ¶ Itẽ ania
xp̃i habuit pleniſſime gratiã virtutum ⁊ miraculo
rum ſ3 hanc habere nõ potuit niſi habendo potẽ-
tiam ſuper omnem creaturã: q2 olſ mutatio cre-
ature põt ad gratiam miraculorum ꝑtinere cum
etiam corpora celeſtia fuerint aliqñando ꝑ mira-
culum a ſuo ordine tranſmutata. ẽ anima chriſti
habuit potentiã ſuper omnẽ creaturam. et ſic idẽ
Tertium. quod prius. ¶ Itẽ ſicut potentia dei eſt infinita
ita et eius ſciẽtia: ſed ſcientia dei reſpectu omniũ
eſt aliquo modo cõmunicata anime chriſti. ẽ et
In oppoſitum potentia reſpectu olm: ⁊ hoc eſt olpotẽtia. ¶ In
cõtrariũ arguiẽ: q2 potẽtia ꝓportionaẽ eſſentie i
qua fundatur ſ3 eſſentia aie chriſti nõ poteſt eẽ in-
finita. ẽ nec eius potentia: ſed ſola potẽtia infini-
Secundũ ta ẽ olpotentia. ẽ. ⁊c: ¶ Preterea potentia creã-
di contineẽ ſub olpotentia ſm illud / patrẽ omni-
potentem creatorẽ celi et terre. ⁊c. ſ3 anime xp̃i cũ
ſit creatura nõ põt cõicari potentia creãdi. ẽ. ⁊c.
Reſpõſio ¶ Rñſio. Tria ſũt videnda. Primũ de olpotẽtia.
Secũm de potẽtia creãdi. Tertiũ de ifinitate ſcie
i. articul⁹ viſionis. ¶ Quãtũ ad ꝑmũ ſunt due opiniones
Durã. q. 5 Prima dicẽtiũ ꝙ ꝑmittẽde ſunt due diſtictiones
hui⁹ diſti. neceſſarie ad ꝓpoſitũ: ⁊ ſcõ eis poſitis reſpõde-
bitur ad queſtionẽ. ¶ Prima diſtinctio eſt ꝙ cuz
potẽtia ſit principiũ trãſmutãdi alterũ: vt habeẽ
5. metaphiſice. Illud habet olpotentiã qd h3 ꝑn
cipiũ ꝑ quod põt tranſmutare olẽ aliud a ſe ſm
quodcũq3 genus trãſmutationis poſſibilis. Eſt
autẽ triplex genus trãſmutationis poſſibilis in
rebus loquendo de tranſmutatione largo modo
Una dr̃ naturalis q̃ fit a ꝑmo agente ſm ordi-
nẽ nature Alia ẽ miraculoſa: q̃ fit ab agẽte ſupna-
turali ſuꝑ curſum ꝯſuetũ nature. Tertia eſt ſcõm
quã olſ creatura producta eſt de nichilo / ⁊ vertibi
lis eſt in nichilũ Illud ẽ h3 ſimplr olpotẽtiã qd
habet in ſe ꝑncipiũ ꝑ qd põt trãſmutare olm crea
turã olb⁹ ꝑdictis modis. ¶ Secũda diſtictio eſt
ꝙ in aliqua trãſmutatione aliqd agẽs põt dupl̃r
Uno mõ ꝑ potẽtiã in ipſo formaliter exiſtentem.
Alio mõ nõ ꝑ potẽtiã in ipõ exñtẽ ſ3 ꝑ virtutẽ alte
rius ſibi aſſiſtentẽ. Poſſum⁹ eñ nõ ſolũ ea q̃ poſ-
ſum⁹ ꝑ nos ⁊ ꝑ virtutẽ ꝓpriã: ſ3 ea q̃ poſſum⁹ ꝑ ami
cos tñq ꝑ potẽtiã nobis aſſiſtẽtẽ. ¶ His ſuppo-
ſitis dicẽdũ eſt ad q̃ſtionẽ: q2 ſi loq̃mur de potẽtia
aie xp̃i q̃ eſt in ipſa formaliter ⁊ ſm ſe. ſic xp̃i ala
nõ habuit olpotentiã nec hr̃e potuit. Cui⁹ ratio-
nẽ poſſum⁹ ſic accipere: q2 potẽtia h3 rõnẽ ꝑncipij
effectiui vt p3 ex ei⁹ diffinitione ſc3 ꝙ eſt ꝑncipiuz
trãſmutãdi: cui ẽ non põt cõicari ꝙ ſit ꝑncipium
olm / illi nõ põt cõicari ꝙ habeat potẽtiam reſpe-
ctu olm: ſed aie xp̃i vel cuilibet creature non põt
cõicari ꝙ ſit ꝑncipiũ olm: q2 hoc ẽ ꝓpriũ dei ⁊ ſm
fidẽ ⁊ ſm philoſophos. ẽ ſibi nõ potuit cõicari ꝙ
haberet potẽtiã reſpectu olm: hoc aũt ẽ ſola olpo
tẽtia. ẽ: ⁊c. Hoc etiã mõ loq̃ndo de potẽtia nõ vi
deo ꝙ in ala xp̃i fuit alia potẽtia naturalis q̃ꝫ in
ceteris holb⁹: cuius ratio eſt: q2 potentia natura
lis ſequitur naturã in qua fundatur. Cũ igiẽ na-
tura aie chriſti fuit eiuſdẽ rõnis cũ ceterꝫ aiab⁹:
conſequens eſt ꝙ potẽtia naturalis in ipſa / ⁊ in ce
teris alabus fuit eiuſdẽ rationis ⁊ ideo q̃tũ fuit
ex vi nature aie xp̃i ala chriſti nõ habuit maiorẽ
poteſtatẽ in ꝯmutatione corporis q̃ꝫ ceteri homi-
nes bñ diſpoſiti vel ſi maiorem habuit: q2 fuit for
te meli⁹ cõplexionatus talis maioritas non fuit
ſm formam ſpecificam. ſed ſm intenſionẽ in eadẽ
ſpecie. Si autem anima chriſti ex virtute propria
et naturali non habuit potentiam tranſmutandi
corpus proprium niſi ſecundum ordinem nature
multo min⁹ habuit poteſtatẽ trãſmutãdi naturã
miraculoſe ſeu trãſmutatiõe q̃ eſt ex nihilo vel in
nichil: nõ ſolũ aũt ala xp̃i nõ habuit naturalẽ po
tẽtiã hoc faciẽdi: imo nec ſupnaturalẽ ſibi inherẽ
tẽ ꝑ quã hoc facere poſſet: q2 olſ potẽtia ſupnatu
ralis data a xp̃o vel ꝑficiebat corp⁹ ei⁹ ad act⁹ cor
porales / vel alam ad act⁹ aie ſolũ / vel ad act⁹ cor
poris mediãtib⁹ actib⁹ aie. nõ ei poterit dici ꝙ ꝑ-
fectio aie ſit imediate ad act⁹ corpis cũ eiuſdẽ ſit
potẽtia cuius eſt act⁹. nulla aũt potẽtia videẽ da-
ta fuiſſe xp̃o q̃ ad corp⁹ ad ſupradictos act⁹: q2 vt
patebit in ſequẽti diſtinctiõe / xp̃s ꝑ defect⁹ corpis
quos aſſumpſit manifeſtauit ſe eẽ verũ hoiem / ſi-
cut ꝑ miracula manifeſtauit ſe eſſe verũ deũ: igiẽ
olſ miracula q̃ fecit attribuẽda ſunt virtuti diuine
ſicut olſ defect⁹ q̃s habuit referẽdi ſũt ad corp⁹.
et ſic loquiẽ ipſe xp̃s de miraculis ſuis Ioh. 5. di
cẽs. Pater me⁹ vſq3 mõ operaẽ ⁊ ego operor. ⁊ Io. x.
Opera q̃ ego facio in noie pr̃is mei / ipſa teſtimo-
niũ ꝑhibẽt de me. illud inq̃ꝫ teſtimoniũ qd ſubdiẽ
Pater ⁊ ego vnũ ſum⁹. ⁊ infra in eodez dixit. Si
nõ vultis michi credere: opib⁹ credite: vt cogno-
ſcatis q2 ego in pr̃e / ⁊ pater in me eſt. ⁊. 4. ca. eiuſ
dẽ dr̃. Pater in me manẽs ipſe facit opa. Ex qb⁹
clare patet ꝙ xp̃s faciebat miracula ⁊ cetera opa
q̃ ſunt ſuꝑ curſum nature ꝑ virtutẽ diuinã ꝑ quã eſt
vnũ cũ pr̃e / ⁊ nõ ꝑ aliquã virtutẽ creatã ſibi datam
ſupnaturaliter ꝑficientẽ ipſm ad huiuſmodi act⁹.
¶ De claritate autẽ traſfigurationis ⁊ de ambu
latione ſuꝑ aquas per quã virtutẽ talia fuerit in
xp̃o / dicetur poſtea. In xp̃o autẽ fuit aliud donũ
ſupernaturale: imo plura ſufficientia animã ei⁹
ad actus proprios qui ſunt itelligere et bñ velle:

et ad actus corporales meritorios ex prioribus
imperatos:ad act⁹ autem ſupnaturales puta ad
trāſmutandū creaturā pter ordinē nature neq̄
ꝓpter eandē ratiōnē q̄ pri⁹ facta eſt: qꝛ illa q̄ xp̄s
fecit ſup hoīes/fecit ad oſtēdendū potētiā ſiue ꝑ=
ſentiā ſue diuinitatis:ꝛ ideo in ipſo inq̄tum ho=
mo nō fuit aliqua virtus ad faciendum aliquod
exteri⁹ ſupra modū humanū q̄q̄ ad actus exte=
riores pficiēs ipſam alam in ſe habuit multa do=
na ſup hoīes.patet ergo qd ſentiendū ſit de potē=
tia ale xp̄i q̄ eſt in ipſa formaliter ſm ſe ſiue ſit na
turalis ſiue ſupnaturalis. ⁋Si autē loquamur
de potētia ale xp̄i nō pficiēte ipſam formaliter ſꝫ
ſolū aſſiſtente ſm quā dicim⁹ poſſe ea q̄ ꝑ amicos
poſſum⁹/ ſic dicendū ꝙ ala xp̄i habuit potētiā ad
oēs mutationes miraculoſas ordinabiles ad fi=
nem īcarnationis. Cuius ratio eſt:qꝛ ſicut dictū
fuit in precedentibus et cui competit p̄mo doce=
re ea q̄ ſunt ſupra rationē humanā cōpetit habere
potētiā faciēdi opa ſupnaturalia talē doctrinam
confirmātia: ſed xp̄o cōpetebat tanq̄ p̄mo ꝛ prin=
cipali doctori docere ea q̄ ſunt ſupra rationē na=
turalē maxime q̄ptinēt ad ſalutē hoim q̄ eſt finis
incarnationis.ergo ſibi cōpetebat potētia facien
di opa ſupnaturalia talē doctrinam confirmātia.
Hanc autē potentiam non habuit formaliter ſibi
inherentē vt ꝓbatū eſt:ſed habuit ſibi aſſiſtētem:
quatenus virt⁹ diuina operabat̄ talia q̄ cōfirma=
bāt doctrinā humanā. Inter hmōi autē opa non
continent̄ tranſmutationes omnium creaturarū
ex nichilo in aliquid:vel ex aliquo in nihil. Quis
virtus diuina humanitati xp̄i aſſiſtens poteſt ta=
les mutationes facere.tū qꝛ iſte trāſmutationes
latuiſſent.non eñ poteſt ſciri per certitudinē de
aliquo nouo producto an ſit productum ex nichi
lo:vel ex preiacēti materia. Et ſimiliter de eo qđ
deſinit eſſe:an ſit corruptum vel annichilatum:qꝛ
per alias trāſmutationes miraculoſas ſatis fuit
2.opinio. chriſti diuinitas declarata. ⁋ Secunda opinio
poteſt imaginari ꝙ omnipotentia non eſt in chri
ſto.nec infinita virtus/nec infinita operatio hu=
mana. Primum patet:quia licet ſcientia ſit nobi
lius donum q̄ potentia/iuxta illud Prepoſui il=
lam regnis et ſedibus. et p̄ma proſa in de cōſola
tione dr ſapientia habere libellos in dextra/ ſce=
ptrū in ſiniſtra:et ſi poteſt dari qđ maius eſt poſ=
ſit dari quod minus eſt: ꝓpter quod videtur ſi in
xp̄o eſt collata ſapientia ꝙ per conſequens etiam
oīpotentia ſed nō oportet: qꝛ quod minus eſt ma
gis repugnat q̄ quod maius ſicut homini datuꝫ
eſt intelligere nō volare quod eſt minus. vel dicē
dum ꝙ non eſt ſimile de ſcientia ꝛ omnipotentia
primo quia potentia cognoſcēdi ꝑ aliq̄d additū
cognoſcit puta ſpeciem vel aliud medium:ſed po
tentia faciendi īmediate agit. vnde quia ſcientia
chriſti cognoſcebat ꝑ medium infinitum: non au
tem operabatur per illud/potuit infinita cogno=
ſcere non facere. Scđo qꝛ licet infinito repugnat
comprehendi a potentia cognoſcendi finita/ non
tamē aliqualiter etiā īmediate cognoſci ſed pro=
duci ſic:quia omne productuꝫ eſt cauſatum a ſuo
producente: non autē oē cognitum a ſuo cogno=
ſcente. Finitum autem nō poteſt habere habitudi=
nem ad infinitum:ſed aliquam aliam habitudinē
habere nichil prohibet. Tertio quia cognoſcens
inq̄tum hmōi non eſt ſuperius cognito:quia ani

ma cognoſcit deum et angelos:ſed producens eſt
ſupra productum. Unde per hoc ꝙ anima chriſti
cognoſcit oīa nō eſt ſuper omnia : ſecus ſi omnia
poſſet producere ⁋Scđo non eſt in humanitate
chriſti infinitum poſſe licet in ipſa non ſit niſi infi=
nitum eſſe ſi in chriſto eſt tantum vnum eſſe:ſicut
determinatur in quodā concilio: ad quod dicunt
in chriſto eſſe proprium eſſe humanitatis. ſed nō
eſt in chriſto duplex eſſe dictum ſimpliciter ꝛ ab=
ſolute.i.duplex ſubſiſtere ſicut dicebat neſtorius
cōtra quem ꝛ ſuos ſequaces eſt illud cōciliū:vel
contra primam opinionē que in chriſto confitens
vnam perſonam/ponit tamen duo ſuppoſita : ſed
ſuppoſito ꝙ in xp̄o nō ſit exiſtere ſubſtātiale niſi
infinitum:cum vnumquodq̄ habeat poſſe agere
ſcđm ꝙ habet eſſe quod non habet niſi eſſe infini
tum:non habet niſi poſſe infinitū vt deus. Et di=
cendum ꝙ verum eſt de poſſe quod eſt ipſum eſſe
vel quod fundatur in ipſo eſſe ſubſtantiale : quia
tale ī perfectione ſequitur ipſum eſſe: ſecus autē
de alio:ſicut materia per eſſentiā ꝛ eſſe anime re
cipit quantitatē et omnia accidentia coniuncta
que non reciperet : niſi actuata per eam / quibus
tamen nec anima nec ſuum eſſe afficiuntur : cum
ſint indiuiſibilia: ꝛ ideo illa corrumpūtur cū cor=
pore licet anima cum ſuo eſſe ſit incorruptibilis
quia nō eſt probabile ꝙ anima in corpore habeat
eſſe corruptibile:ſꝫ ſuum eſſe eternum cōmuni=
cat corpori. Et ſimiliter licet humanitas nō poſ=
ſit eſſe ſubiectum accidentis vel virtutis natura=
lis vel ſupernaturalis niſi prius actuata ꝑ exiſte
re ſubſtantiale.nichilominus tamen actuata per
ſubſiſtere diuinum immediate recipit omne acci
dens propter quod cum ipſa ſit finita et illud eſt
finitum ſiue illud ſiue aliud. ⁋Tertio dico ꝙ
nec eſt humana operatio infinita in chriſto/quis
ipſe principalis operans ſit infinitus: quod tamē
videtur ſequi ex dictis quorūdam : qui dicunt ꝙ
principio operationis non mutato ſuppoſitū ma=
gis perfectum habet operationem magis eſſen=
tialiter pfectiorē dicētes poſt reſurrectiōeꝫ auge
ri gloriam intenſiue: quia homo eſt ſuppoſitū per
fecti⁹ q̄ aīa/quis aīa et lumen nō ſint perfectio=
ra.ſi enim ſuppoſitum q̄to perfectius in ſe tanto
intēſius operatur. ergo infinite perfectum infini
tam operationem habebit: quod eſt multum con
tra eos:qui alibi dicunt ꝙ tota realitas agēdi re
ſidet penes naturam ꝛ principaliter ꝛ ſimpliciter
ſed ſola denolatio penes ſuppoſitum dicētes na=
turam agere non ſuppoſitum ſed ſolum ſuſtenta=
re et ob hoc denominari quia ſuſtentat in vnitate
perſone:licet eñ nō ſtat cū primo dicto:qꝛ ſi ſim=
pliciter ad ſimpliciter/et magis ad magis. vnde
ſi ſuppoſitum prout diſtinguitur contra naturam
nichil facit ad agendū ſimpliciter. ergo nec pfe=
ctius natura non magis perfecta nichil facit ad
agendum:quod eſt contra primū dictū ⁋ Dicē
dum ergo ꝙ in omni actione nature ſuppoſitū eſt
agens immediatum inſtrumentale. vnde non ſic
eſt imaginanda actio ſuppoſiti et nature ſicut agē
tium eiuſdem rationis quorū vnus ſine alio age
re poteſt vel imperfecte: vt duo trahūt nauem ve
locius q̄ vnus per ſe tardius.nam ſic procedit ar
gumentum: ſed ſicut agentis principalis ꝛ inſtru
mentalis:quorum tamen vnuꝫ ſine alio agere nō
poteſt nec etiam imperfecte a quibus nō eſt actio

perfectius. nam ſicut anime ſenſitiue diuerſaruꝫ
perfectionū mediāte potētia ſenſitiua viſus ſcꝫ:
videret perfectius ⁊ minus perfecte ſcðm diuer
ſitatem non ſuam ſed potentie que eſt immedia-
tum principium agendi: ſic etiam in ꝓpoſito ſup-
poſitis q̄ſtcūqꝫ magis ⁊ minus perfecta agunt
magis ⁊ minus ſcðm diuerſitatem non ſuam ſed
potentie actiue. ¶ Ad argumēta principalia re-
ſpondent illi de ꝑma opinione: ⁊ dicunt ꝙ omnis
Adrōnes aſ̄oppo. potentia dicitur data fuiſſe chriſto homini ratio-
ne vnius: quia ille homo omnis poterat nō tamē
Durā. vbi ſupra. in q̄ſtum homo ſed in q̄ſtum deus: ⁊ licet hanc po
teſtatem chriſtus habuit hoc modo ab inſtāti ſue
conceptionis: q꞉ ex tunc fuit homo ⁊ deus: tamē
poſt reſurrectionem magis innotuit hominibus
ideo tunc dicitur fuiſſe data modo quo res dici-
tur fieri q̄ñ innoteſcit. ¶ Ad ſecundum dicendū
Ad ſcðm. ꝙ gratia virtutum ⁊ miraculorum fuit data xp̄o
ſcðm ꝙ homo ⁊ cuicunqꝫ alii ſancto non vt pro-
pria virtute ſibi inherēte faceret miracula: ſed ꝑ
diuinā virtutē ſibi aſſiſtentem et doctrinā eorum
confirmantem ⁊ orationi ⁊ ꝑcib⁹ eoꝝ condeſcen-
dentem. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ xp̄o non, eſt
Ad tertiū cōmunicata omnis ſcientia ſimpliciter: ſicut nec
omnis potentia. nō em̄ aīa chriſti ſciuit omnia q̄
deus ſimplici noticia ſaltem quo ad infinita indi
uidua q̄ deus poteſt facere ⁊ ſi ſciuiſſet nō ꝓpter
hoc ſcientia eius fuiſſet infinita ſicut nec eſt ex eo
ꝙ cognoſcat eſſentiam infinitam ſcꝫ diuinā. ſi au
tem haberet omnipotentiam / iſta neceſſario eſſet
eque infinita ſicut potentia diuina. Cuius ratio
eſt: q꞉ potentia habet rationem principij reſpectu
poſſibilium. et quia omnis perfectio que eſt i p̄ꝛī
cipiato eſt eminentiori modo in principio: ideo
potentia q̄ eſt reſpectū omnium poſſibilium neceſ
ſario habet ꝑfectionem omnē poſſibilem eminen
tiori modo quo poteſt haberi: ꝓpter quod nulla
potentia poteſt eſſe maior ea vel perfectior. ſcien
tia autem de natura ſua non habet rationem ꝑn-
cipij reſpectu ſcibilium: ⁊ ideo non oportet ꝙ ha-
bens ſcientiam omnium habeat ꝑfectionem om
nium nec perfectionem omnis ſciētie niſi quo ad
numerum ſcibilium ſed non quo ad intenſionem
que magis ſe tenet ex parte ſciētis q̄ꝫ ex parte ſci
bilis: quia qui habet perfectiores potentiā cogni
tiuam ꝑfectius cognoſcit aliquam rem ꝓpter qꝺ
magis repugnat creature omnipotentia per quam
2. articul⁹ equaretur deo non ſolum quo ad naturam poſſibi
liū: ſed quo ad perfectioneꝫ potentie q̄ꝫ omis ſci-
entia per quā ſi creatura equaret deo quo ad nu-
Opinio. merū ſcibilium / non tamen quo ad perfectionem
ſcientie. ¶ Quantum ad ſecunduꝫ princi pale de
cōmunicabilitate potentie creādi chriſto vel alii
creature eſt eadē difficultas de qua dictum eſt in
prima diſtinctiōe ſecūdi. igitur q̄ſtum ad preſens
tractanda eſt vna opinio: que ſic probat ꝙ poten-
tia creandi non poſſit cōmunicari creature nec ſit
communicata anime chriſti. quia potētia infinita
non poteſt ei communicari: potentia creandi eſt
hmōi. ergo ⁊c. Maior patet: q꞉ ſicut in magnitu-
tudine finita non poteſt eſſe virtus infinita vt pro
batur. 8. phiſicoꝝ. ſic nec in quacunqꝫ eſſentia fini
ta. omnis autem creatura eſt certis limitibus cir
cūſcripta ſcðm Ambroſiū. ergo ⁊c. Probatio mi
noris: q꞉ ſola potētia infinita poteſt abſoluere di
ſtantiam infinitam: ſed iter terminos creationis
que ſunt ens ⁊ non ens eſt diſtantia infinita. g̃ ⁊c.
¶ Cōtra iſtam rationeꝫ inſtatur multipliciter. ¶ Cōtra rōnes illi⁹ opīonis.
Primo cōtra maiorē tripliciter. primo ſic. Si in
magnitudine finita non poteſt eſſe virtus infini-
ta hoc eſt quia mouere t in non tempore. quia nec
alia ratio ibi ponitur: ſed iſta ratio non valet: q꞉
pari ratione nec in ſpiritu infinito poſſet eſſe vir-
tus infinita: q꞉ ſcꝫ moueret in non tempore cum
ſit contradictio motum eſſe in inſtanti ¶ Si di-
catur ꝙ ſecus eſt de virtute ſpirituali que eſt libe
ra et nō agit niſi ſicut vult: aliud eſt de corporali
que agit ex neceſſitate nature. Non valet: q꞉ vir-
tus infinita ſpiritualis ⁊ libera licet poſſit ſi ve-
lit tardius agere q̄ꝫ infinita naturalis: tamen ſi
vult pōt eq̄ cito agere. ſi g̃ ꝓpter infinitateꝫ virt⁹
naturalis neceſſario agit i nō t̄pe ꝑ ꝯñs infinita li
bera poteſt mouere in nō t̄pe: quod eſt abſurduꝫ.
¶ Secundo contra eandem maiorem ſic. intelle-
ctus eſt potentia infinita. ſed ipſe eſt in eſſentia fi
nita. ergo potentia infinita poteſt eſſe in creatura
licet ſit finita. Maior probatur: q꞉ minor eſt nota
q꞉ illud quod producere poteſt infinita ſpecie: eſt
infinite virtutis in vigore: q꞉ quanto aliquid pōt
plura producere ſpecie differentia: tanto ipſū eſt
maioris virtutis. et per conſequens infinite ſi po
teſt infinita producere. ſed intellectus ē hmōi. q꞉
cum intellectus habeat ſpeciem ab obiecto ⁊ ſpe-
cies ſint creabiles / et per conſequens intelligibi-
les in infinitum / ⁊ intellectus producat intellec-
tionē vel agens vel poſſibilis / vel ipſa ſubſtātia
intellectualis. ergo. ⁊c. ¶ Tertio ad ideꝫ ſic vi-
ſio beata eſt ſubiectiue in intellectu creato ⁊ fini-
to. ſed ipſa eſt infinita / q꞉ non eſt limitata ad ge-
nus ⁊ ad ſpeciem: ſicut nec obiectum ſuum princi
pale quod eſt deus. nec ſecundariuꝫ / qꝺ eſt omne
creatum ⁊ creabile / cum intellectio ſumat ſpecieꝫ
ex obiecto. ergo ⁊c. ¶ Secundo arguitur con-
tra minorem ⁊ eius probationem ſic. illa diſtātia Obiicitur cōtra minorē rationis.
non eſt infinita qua eſt dare maiorē: q꞉ nichil ē ma
ius infinito. ſed magis eſt diſtantia inter ens vni
uerſaliter et non ens vniuerſaliter: q̄ꝫ inter ter-
minos creationis qui ſunt nō ens. hoc ⁊ hoc ens
ergo. ⁊c. ¶ Secundo ad idem ſic. illud quod nō
eſt ens inactu nec in potentia magis diſtat ab en
te q̄ꝫ illud qꝺ eſt non ens actu. ſed ens potētia ſub
iectiua vel obiectiua. ſed chimera ⁊ cetera figmē
ta ſunt impoſſibilia. non ens autem quod eſt ter-
min⁹ a quo creationis eſt potentia obiectiua. ens
ergo minus diſtat ab ente q̄ꝫ figmenta.
¶ Tertio ad idem ſic. q꞉ non plus negat negatio
q̄ꝫ ponat affirmatio. ſed terminus ad quem crea-
tionis affirmatiuus non ponit ens in cōmuni. ſꝫ
ens hoc: q꞉ vniuerſale non ꝓducitur. ergo termi-
nus a quo negatiuus nō negat niſi hoc ens ⁊ non
ens vniuerſale ſeu cōmune. ¶ Tertio arguitur Obiicitur ꝯtra ꝯcluſionem.
contra concluſionem ſic. aut creatio eſt actio infi
nita totaliter ⁊ ſimpliciter. aut eſt finita totaliter
et ſimpliciter. aut ſimpliciter finita. ſꝫ infinita ra
tione modi. non eſt infinita ſimpliciter ⁊ totaliter
quia tunc equaretur generationi et ſpirationi in
diuinis. Si autē eſt finita totaliter per cōſequēs
non querit potentiam infinitam / ſed finitam. cu-
iuſmodi poteſt communicari creature. Si autem
finita ſolum ratione modi: adhuc idē. q꞉ licet effe
ctus non excedat cauſam principalem: immo nec
adequet: ſi eſt equiuocus. tamen poteſt excedere

ſuam cauſam inſtrumentalē.ſi igitur creatio eſſet
ſimpliciter ⁊ totaliter actio finita potētia crean-
di poſſet cōicari creature etiā principaliter. Si aūt
ſit infinita ratōe modi requirit principale agens
infinitū/etiā ſimpliciter. ſed poterit habere agēs
inſtrumentale totaliter finituꝫ. ⁊ ſic creare inſtru
mentaliter poterit cōicari creature. ¶ Secūdo
ſic. actiones eiuſdē rōnis poſſunt equaliter cōica
ri. ſꝫ creatio et gñatio que eſt circa naturalia ſunt
hmōi: qꝛ poſſunt habere eundē terminū ſpecie: ſi-
cut in vitulo creato ⁊ generato etiā nūero ſicut in
hoīe qui eſt terminus creationis ⁊ generationis.
ergo. ⁊c. ¶ Tertio. qđ agit ad adnichilationem
poteſt agere ad creationē ſed ſic eſt quando quan
titas in altari corrūpitur qꝛ non habet ſubiectum
⁊ per conſequēs cedit in nichil. ergo pari rōe poſ-
ſet producere quantitatē ſine ſubiecto vt ſeparatā
q̄lis eſt in ſacramento qđ eſſet creature. ¶ Quic
Soluit quid ſit de cōcluſione et de rōne/ tamen predicta
doctoꝛ p̄- poſſunt impediri. ¶ Ad primū dicendū ꝙ illa ra
dctãs iſtã tio phi nō valet. ſꝫ ꝯcluſio vera eſt ꝙ in ſubiecto
tias. finito ſiue ſit quantū ſiue non poteſt eſſe virtus in
finita. qꝛ tunc accidēs excedet ſubiectū nec eēt ꝓ-
portio ſubiecti ad accidens: ſicut nec finiti ad infi
Ad ſcđm. nitum. ¶ Ad ſecundū dicendū ꝙ licet intellect⁹
poſſet producere intellectiones ſpecie infinitas.
tñ non propter hoc eſſet infinitus ſimpliciter. q̄a
maioꝛ eo eſſet illa virtus que poſſet ꝓducere infi
nitas intellectiōes ⁊ volitiōes ⁊ multa hmōi: vñ
eſſet infinitus ſcđm quid quo non ꝓhibetur ali-
quid eſſe maius. Uel poteſt dici ꝙ aut loquimur
de intellectu coniuncto poſſibili/ vel agente/ aut
de ſeparato. Si de cōiuncto: ille non eſt natus in-
telligere niſi reſpectu ſpecierū naturalium ⁊ coꝛ
poꝛalium: que ſunt finite. Si de ſeparato ille non
intelligere facit/ ſed ſpecies que ſunt in eo ſpecie
differētes ſcđm differentiā intellectionum quas
cauſant. Si aūt noue ſpecies crearentur/ noue ſpe
cies adderentur ⁊ infinite in fieri per quas infini-
ta obiecta in fieri intelligerētur. qꝛ ſic ſunt res in
mente angeli ſicut in ꝓpriis naturis. Sed iſtđ nō
videtur valere: qꝛ ſi alique ſpecies coꝛpoꝛaliū nō
ſunt producte ſed ꝓducibiles cum aliq̄bus quali
tatibus ſenſibilibus/ illas intellectus poſſibilis
eque poſſet intelligere/ ⁊ agens reſpectu illaꝝ in-
tellectionē facere ſicut reſpectu iam ꝓductarum.
Et ſimilit̄ ſicut quando anima ſeparatur ſpecies
ſibi infundūtur per quas intelligit omnia que ſūt
ita ſi noui angeli crearent̄ ſpecies noue āgelis in
funderētur per quas ſe intelligere facerēt reſpec-
tu illarum/ ſicut reſpectu antiquarū ſpecierū. Eſt
aūt inter operationē propriam ⁊ cōmunem diffe-
rentia. qꝛ propria ineſt accidenti per ſubiectū. cō-
munis ecōuerſo. vnde nō opoꝛtet ſubiectuꝫ eē ma
gis perfectum per hoc ꝙ habet plures operatōes
cōmūes et per accidens. ſicut illud quod eſt albū
et calidum/ ⁊ hmōi plures operatōnes poteſt per
illa q̄ perfectius ſubiectū ſimpliciter ꝙ non habꝫ
tot pñcia actiua. ſed reſpectu opationum per ſe et
propriarū. aliud eſt qꝛ q̄to ſubiectum ſimpliciter
principale et actiuuꝫ eſt pfecti⁹/ tāto pōt i plures
vel pfectioꝛes opatiōes. ⁊ tāto hꝫ plura ⁊ pfecti
oꝛa pncipia opatiua: ſicut aīa ſenſitiua hꝫ plures
pōas ⁊ opatiōes q̄ vegetatiua/ ⁊ intellectīa q̄ ſen
ſitiua: cū ꝗ intelligere ſit p ſe ⁊ ꝓpria opatio intel
lectualis ſbē. q̄to ipa hꝫ plēs ⁊ pfectioꝛes itelle-
ctiones tanto ipſa eſt perfectioꝛ ⁊ habet plura et
perfectioꝛa principia itelligēdi: ⁊ per conſequēs
ſi habet plures itellectiones infinitas ſpecie: nō
ſolum habet infinitas ſpecies elicitiuas: ſed in ſe
eſt infinitus: qꝛ licet ad infinitatem effectus non
requirat̄ infinitas in ſingulis cauſis: ſed ſuffi ciat
infinitas in oīb⁹ ſimul iūctis/ cū oēs ſpecies agāt
in virtute ſubſtantie intellectualis cui⁹ ſunt: per
conſequens plus eſt virtutis in illa q̄ in omnib⁹
iſtis: ſed in iſtis eſt infinita. ergo multo magis in
illa. vnde videt̄ melioꝛ prima ſolutio ꝙ itellect⁹
qui eſt intelligere factiu⁹ principaliter/ ſiue ſit ac
cidens ſiue ſubſtantia ſit infinitus ſcđm quid ſed
non ſimpliciter vel non vniuerſaliter. Sed tūc re
manet argumentum primum: qꝛ licet de⁹ nō poſ-
ſet cōmunicare creature potentiam creandi ita ꝙ
eſſet infinita ſimpliciter ⁊ vniuerſaliter: qꝛ tūc ꝓ-
duceret ſeipſam: tamen poteſt ei cōmunicare po-
tentiam creandi omnia alia a ſe que erit potentia
infinita ſcđm quid ⁊ nō ſimpliciter cum maioꝛ ſit
potentia creandi omnia creabilia q̄ creandi oīa
vno excepto. ¶ Unde dicendum tertio ꝙ nichil
creatum nec ſubſtantia nec accidens eſt produ-
ctiuū infinitoꝝ ſpecie differentium: ⁊ ꝙ ſi ſpecies
coꝛpoꝛaliū multiplicabiles ſunt in īfinitū vel in-
coꝛpoꝛalium: nec ſpecies abſtracta nec īfuſa nec
intellectus ſubſtātia vel accidens poſſent effice-
re intellectiones reſpectu oīm ſi ſpecie differunt/
ſed reſpectu determinatoꝝ q̄uis numerus ſit no
bis incertus: qꝛ virt⁹ finita non eſt ad infinita ſpe
cie. ¶ Si dicatur ꝙ imo actus reflexi multipli-
cantur infinituꝫ naturaliter qui differunt ſpecie.
Dicendum ꝙ primū eſt verū: ſed ſecundū eſt fal-
ſum qꝛ ſunt vnū ſpecie ab vnitate pīcipalis obie
cti ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ viſio beata eſt quid fi Ad tertiū
nitū ⁊ determinatū ad genus et ſpeciē licet obie-
cti infiniti oīmodo indeterminati et illimitati: qꝛ
non opoꝛtet ꝙ actus habeat ſpeciē ab obiecto ſic
ꝙ ſit eiuſdē ſpeciei vel generis cū illo cū intelle-
ctio ſubſtātie ſit accidēs/ ſed hꝫ ſpeciē ab obiecto
effectiue/ a ſe foꝛmaliter. vnde ex hoc ipſo ꝙ ē ab
obiecto diſcreto ſm ſpeciē licet illud nō ſit in ſpe
cie poteſt habere limitatā ſpeciem. Conſtat eñ ꝙ
deus nō exiſtēs in aliqua ſpecie nec modo nec oꝛ-
dine/ dat oīb⁹ ſpeciē/ moduꝫ/ ⁊ oꝛdinē: q̄ habet in
ſe nō foꝛmaliter ſed virtute. ergo ex ea parte qua
actus hꝫ ſpeciē ab obiecto nō habēte ſpeciē: ſimi-
liter ex ea parte qua habet ſpeciē ab obiecto ter-
minatiue: ſicut ſi deus cauſaret in me intellectio-
nem lapidis p̄mo/ ⁊ poſtea aſini: diſtinguerent̄ ab
obiecto nō effectiue ſed terminatiue/ ex hoc ſolū
ꝙ eſſent de diuerſis obiectiue. ſic viſio beatifica q̄
eſt de deo principaliter/ differt ab oī veſptina ſpe
cie: que eſt principaliter de aliquo creato. ¶ Ad Ad q̄rtuꝫ
quartū dicendū ꝙ infinito inq̄tuꝫ eſt hmōi nō eſt
dare maius: ſed infinito ex vna parte/ et finito ex
alia parte eſt bñ dare mai⁹. ſicut nobiliſſima crea
tura data vel poſſibilis in infinitū diſtat a deo: ſic
ꝙ īfinita ē ex parte dei q̄ eſt īfinit⁹/ nō creature q̄
eſt finita. vnde ex parte dei nichil pōt plus diſtare
ꝙ ſit infinitius deo: ſed ex parte creature ſic: puta
creatum ignobili⁹. ⁊ ſicut eſt indiſtātia vna ⁊ poſi
tiua q̄ eſt inter ens ⁊ ens: ſic inter imaginata q̄ eſt
īter ens ⁊ nō ens: qꝛ ipa eſt īfinita ex pte nō entis
quod ē termin⁹ a quo: finita vo a parte entia: qđ
eſt terminus ad quē. vnde diſtat magis a nō ente

penitus ens in actu q̄ ens in potentia qđ eſt ma=
teria prima: ⁊ ſilr ens hoc qđ eſt terminꝰ ad quē
creationis/minus diſtat a nō ente q̄ ens abſolu=
te: ſed nō ens nō plꝰ diſtat ab ente q̄ terminꝰ crea
tionis a quo a termino eiuſdē ad quē: quia termi
nus creationis a quo nō eſt ens hoc: ſꝫ eſt nō ens
abſolute ⁊ vniuerſaliter. De quocūq; eñ ente vni
uerſaliter aliquid producerē/ipſum nō ꝓducerē per
creationē q̄uia eſſet nō ens quod ꝓducit: puta ſi
de trūco fieret vitulus: q̄uis trūcus ſit nō vitulꝰ
qꝛ tñ eſt ens ſimpliciter nō eſſet creatio. ¶ Cōtra
hoc autē arguitꝛ ſic: qꝛ cū dicitꝛ creatio eſſe ex non
ente/ly nō ens nō tenetꝛ materialiter ſed ordinali
ter: vt ſcꝫ dicatꝛ creari illđ qđ fit ex nō ente. i. poſtꝰ
non ens. nō oportet autē ꝙ ſit nō p̄ſuppoſito ali=
quo ente: imo neceſſe eſt ꝙ fiat p̄ſuppoſito aliquo
ente creato ⁊ increato. et dico priꝰ tēpore vel natu
ra. ¶ Itē ſi p̄ſuppoſita oī entitate alia creata et
creabili ꝓduceretꝛ gabriel adhuc diceretꝛ creari:
quia non p̄ſuppoſita natura ſua: nec in toto nec in
parte. ergo non ens quod eſt terminꝰ creationis
non eſt non ens abſolute ſed nō ens hoc qđ creatꝛ
eſt dicenduꝫ ad hoc ꝙ creatio hoc habet cōmune
cū ceteris ꝓductiōibꝰ ꝙ fit ex nō tali: qꝛ qđ fit ex
tali nō eſt: ſed hoc habet ſpeciale ꝙ fit nō ſoluꝫ ex
nō tali: ſed ꝙ non ſit ex aliquo qđ ſit illud vel ali
quid eius vel ꝯuerſo in illud aut aliquo eiꝰ: ſicut
dicitꝛ fieri p̄ generationē hō ex nō hoīe nō quocū=
q; : ſed qđ eſt ſemen hoīs vel menſtruuꝫ mulieris
quia nō quodlibet fit ex quolibet: ſed determina=
tum ex determinato: ⁊ aliqđ illiꝰ fit pars eſſentia
lis eius qđ fit: qꝛ nō quodlibet fit ex quolibet: ſꝫ
determinatuꝫ ex determinato: ⁊ aliquid illius fit
pars eſſentialis eiꝰ qđ fit: ſꝫ creatio fit ex nichilo
materialiter negatiue: id eſt nō ex aliquo/ ⁊ non ſo
lum ex nō tali/nec ex aliquo qđ ſit tale aliqđ: ſed
fit ꝙ nō ex aliquo ente mūdi creato vel increato
vel creabili qđ fiat illud vel aliquid eiꝰ. Unde da
to ꝙ nec homo nec aliqđ hoīs p̄extiſteret idē nu=
mero vel ſpecie/ſi tñ p̄extiſteret aliqđ aliud ens
quodcūq; potētia ex quo fieret hō vel ꝙ conuer=
teretꝛ in hoīem licꝫ nō maneret in illo: ſicut panis
cōuertitꝛ in corpus xp̄i in quo nō manet ſed aliqđ
ſui/nō diceretꝛ creatio. ergo creatio eſt non ſolum
ex nō ente hoc/ſed ex nō ente vniuerſaliꝛ: ita ꝙ nō
entitas conuertenda in hanc entitatē eſt terminꝰ
Ad q̄ntuꝫ ꝑ ſe a quo creationis. ¶ Ad quintum dicendum
ꝙ ens in potētia ſubiecti ita nō ē ex nichilo: qꝛ ex
tali nō ente poteſt aliqđ fieri naturaliter/ cum tñ
naturaliter ex nichilo nichil fieri ſit cōis conce=
ptio animi: et tale nō ens non eſt terminꝰ creatio
nis. ſed nō ens ſimpliciter vel ens in pura poten=
tia obiectiua ⁊ actiua in alio in ſe: ⁊ hoc eſt oīno
nichil ⁊ nō ens/⁊ nō ſolū priuatio ſed pura nega
tio. ⁊ q̄uis ꝑuatio aliquo mō ratione ſubiecti re
cipiat maius ⁊ minꝰ: tñ negatio nō in ſubiecto et
purū nichil non recipit maius nec minꝰ. vnde in
illo nō ente ex quo fit angelus vel pura materia/
non eſt plus de entitate q̄ in chymera: niſi accipe
retur ly ex quo fit/effectiue: qꝛ eſt vnuꝫ ens quod
eſt deus ex quo ſunt omnia. non eſt autem ens ex
quo/id eſt a quo poſſit fieri chymera. ¶ Sed cō=
tra hoc arguitur ſic: qꝛ ſicut ſe habent ens et non
ens extra/ſic verum et falſum in anima: ſed illud
eſt magis falſuꝫ qđ nec eſt verū nec eſſe pōt: ſicut
dyametrum eſſe ſymetrū q̄ illud quod non eſt ve
rum ſed eſſe poteſt: vt album eſſe nigrū. ergo mi=
nus eſt non ens qđ non eſt ſed eſſe poteſt: q̄ ꝙ nō
eſt/nec eſſe poteſt. ¶ Et dicendū ꝙ non eſt ſic: qꝛ
non ſic ſe habent verū ⁊ falſum in aīa cū vtrumq;
ſit poſitiuum ⁊ opponantꝛ cōtrarie ⁊ non pure pri
uatiue/et tātū eſt de entitate in falſo ſicut in vero
excepto illo reſpectu cuiꝰ formaliter dicitꝛ eſſe fal
ſum. vnde ratione entitatis ⁊ veritatis alicuiꝰ co=
incluſe falſum in ſe recipit maius ⁊ minꝰ: ſed ens
et non ens opponuntꝛ contradictorie: qꝛ non ens
nichil de entitate includit. vnde intrinſece nō eſt
magis non ens chymera q̄ non homo: qꝛ in nichi
lo non eſt magis et minus entitas: ſed ſi accipe=
retur eſſe intellectum et nō eſſe intellectū. tūc di=
cerem ꝙ nō eſt plus actu de entitate rationis in
eo ꝙ non intelligitur: ſed poteſt intelligi q̄ in eo
quod nō intelligitur. nec poteſt intelligi niſi inq̄
tum potētialitas entitatis rationis fundatur ſu=
per aliqua vera entitate que eſt intrinſeca rei que
dicitur potētia intellectualis qđ non eſt ex parte
nō entitatis de qua eſt creatio qñ creatur totum
ſuppoſitum. ¶ Ad ſextum dicēdum ꝙ imo inueni= Ad ſextū.
tur plus negare negatio q̄ ponat affirmatio: qꝛ ſi
dico homo currit/vera eſt vno ſolo currente/cum
indefinita equipolleat particulari. Si autēꝫ dico
non homo currit/ita vt negatio ad ſubiectum fe=
ratur nō ad p̄dicatū/equipollet vniuerſali nega=
tiue. tñ cōcedo maiorem dicēdo ꝙ terminꝰ a quo
non eſt negatiuus eiꝰ qđ ponit terminꝰ ad quem.
cum eñ homo creatur ex nichilo ⁊ non ſolum ex
nō hoīe/ſed totaliter ex non ente. affirmatiua op
poſita eſt ens ⁊ non hoc ens. ¶ Ad ſeptimum di= Ad ſepti=
cendū ꝙ creatio eſt finita ratione modi tantū: ſed mum.
modus eſt talis nature ꝙ repugnat ei cauſalitas
inſtrumentalis: qꝛ qđ ꝓducitur a duobus/ab vno
principaliter/ab alio inſtrumētaliter/eſt in potē=
tia paſſiua ex parte ſui inequaliter: ſicut in poten
tia actiua reſpectu agentiū inequaliter: qꝛ maior
eſt virtus agentis principalis q̄ inſtrumentalis:
ſed illud qđ non eſt in potentia ſubiectiua ſed tm̄
obiectiua ⁊ puruꝫ nichil non poteſt dici maius et
minus in potentia ex parte ſui: qꝛ negatio non re
cipit maius ⁊ minus. ergo ⁊c. ¶ Ad octauum di Ad octa=
cendum ꝙ licꝫ actiones ſunt eiuſdem rationis ſi uum.
tamen ſint differentes modi nō oportet ꝙ qui po
teſt in vnam poteſt in aliam: ſicut paruꝰ calor po=
teſt calefacere remiſſe non autem intēſe: ⁊ tamen
calefactio intenſa ⁊ remiſſa differunt nō ſpecie ſꝫ
ſolum in modo ⁊ gradu numerali. ¶ Ad nonum Ad nonū.
⁊ vltimum dicendum ꝙ q̄ntitas illa non annichi=
latur ſed corrumpitur ⁊ cedit in potentiam mate
rie que redit vel de nouo creatur aut aliunde mi=
niſtratur ⁊ ſubſtat forme que inde generatꝛ. poſſet
tamen forte deus facere ꝙ ignis faceret calorem
diuina virtute ſine ſubiecto ſuſtentatum vt dictū
eſt in ſecundo diſtinc. i. q. 3. ¶ Quantum ad ter= 3. articulꝰ
tium principale de infinitate ſcientie viſionis aīe de infinita
chriſti: et vtrum deus cognoſcat infinita ſcientia te ſcientie
viſionis. quidā in pluribus locis dicit ꝙ non ſed viſionis.
tantum finita/ et hoc tenent quidaꝫ nec fiunt nec
ſunt nec erunt: qꝛ in omnibus eſt dare primum qđ
fuit ante quod nullum aliud: ſcꝫ prima cognitio
vel aliquid hmōi: quo dato ꝓcedendo in infinitū
nunq̄ fuerunt infinita. ¶ Sed cōtra: qꝛ ſi tantū
cognoſcit finita illis qñq; actu erunt ſuccedentibꝰ
ſibi aliis in infinitum cogitationibus et affectio=

nibus ſubſtantie intellectualis: et tunc deus non cognoſceret ſciẽtia viſionis illas que ſuccederẽt que tunc erunt. vnde dicunt aliq̃ ꝙ deus cognoſcit ĩfinita ſcia viſionis. Primo q2 de⁹ cognoſcit ſciẽtia viſionis non ſolum illa quorum eſſe eſt in facto eſſe: ſed etiam quorum eſſe eſt in fieri: vt motum et tẽpus cognitiones ⁊ volitiones: licet nunq̃ ſint in facto eſſe infinite: ſemper tamen ſunt in facto fieri ſicut et partes infinite continui: vt de⁹ videt infinitas partes continui in quas eſt diuiſibile in ĩfinitũ/et ſilr infinitas cogitationes q̃ nunq̃ erunt niſi in fieri. ❡ Scd̃o quia illud quod eſt quocunq̃ modo extra deum dicitur deus videre ſcientia viſionis: ſicut viſio eſt rei exterioris: ſed illa ĩfinita de quib⁹ loq̃mur ſunt aliquo mõ extra deum q2 in potẽtia creature. ergo ⁊c. Unde ſcientia viſionis non ſolum recipit eſſe in actu: ſed etiã in potẽtia creature: tamẽ nec ſequitur/videt infinita futurã: ergo erunt infinita. imo magis ſequitur oppoſitum. ſi enim numer⁹ augetur in infinitum: non ſequitur ergo quoniã erit auctus in infinitum. imo magis ſequitur/ergo nunq̃ erit infinitus: quia tunc ceſſaret augmentum/ nec iret in infinitum. vnde male arguunt de augmento caritatis in infinitum: quod ex hoc ſequitur poſſe eſſe caritatem infinitam creatam: imo magis oppoſitum. ſicut etiaʒ continuum non eſſet diuiſibile in infinitũ: ſed quandoq̃ eſſet diuiſum in infinitum.

❡ Sed contra/quia cum non ſit maius infinito/ deus non cognoſceret plura ſimplici intelligentia q̃ viſione nec plus q̃ anima chriſti/dicendum ꝙ immo quia ſcientia viſionis non eſt ad infinita ſpecie ſicut ſcientia ſimplicis intelligentie: ſed ad infinita numero tantum. non enim potentia creata que finita eſt/eſt ad ĩfinita ſpecie: propter quod ille non ſunt ſcibiles: quia natura non procedit in infinitum. nec eſt inconueniens in diuerſis generibus eſſe maius infinito: ſicut infiniti homines et ĩfiniti aſini eſſent plures res q̃ infiniti aſini tantum. Uel dicẽdum ꝙ infinito in eſſentia reali repugnat additio/non autẽ in eſſe cognito. multa eñ in eſſentia naturali habent oppoſitum que non eſt in eſſe intentionali ſicut ſpecies contrariorũ in oculo non ſunt cõtrarie. Et hoc valet ad ſuſtinendum ꝙ in deo ſunt ydee ſingularium non obſtante ꝙ eſſent ibi infiniti ordines infinitorum: q2 cum quelibet ſpecies habeat in potentia infinita indiuidua et in deo ſunt infinite ſpecierum ydee: quia ſicut deus cognoſcit infinita ⁊ infinities infinita: q2 omnes ſpecies q̃ eſſe poſſunt que ſunt infinite et cuiuſlibet ſpeciei infinita indiuidua ſi tamen omnis ſpecies poteſt habere plura ĩdiuidua ita, neceſſe eſt hec omnia p̄ſentari in deo. Per hoc etiam patet ꝙ deus cognoſcit continuum infinitum: quia ſicut numerus augetur in infinitum ſicut et continuum ſaltem virtute diuina etiã ſcd̃m quantitatem non proportionem licet hoc philoſophus negaret .3. phiſicorum q2 putauit non poſſe fieri maiorem q̃titatem celo. Unde ſicut deus cognoſcit numeros ĩfinitos quia ſunt poſſibiles in fieri: ſic et continuum infinitum. ❡ Sed contra: cui repugnat eſſe repugnat itelligi: quia vnũquodq̃ ſic ſe habet ad veritatem. ⁊c. ❡ Scd̃o qd̃ eſt in potentia non eſt nichil: ⁊ licet vnumquodq̃ cognoſcatur ſcd̃m ꝙ eſt in actu ⁊ non in potentia tantum. 9. metaphiſice. tamen infinitum tã in continuis q̃ in diſcretis eſt in potentia ad eſſe actu: non in completo vel facto eſſe ſed in fieri: ipſum etiaʒ eſt actu in ſua cauſa: quod ſufficit ad cognoſci. deus enim cognoſcit illa que nunq̃ erunt in fieri: ſed ſtat tantum in potentia ſua. ❡ Cõtra etiaʒ predicta eſt ꝙ deus non cognoſcat noticia viſionis illa tantum que ſunt in potentia creature: q2 viſio proprie dicta eſt exiſtentium extra videntes non tantuʒ potentia ſed actu: niſi dicatur quis videre per accidens illud qd̃ ipſe ſine diſcurſu intelligit eſſe poſſibile ex hoc ꝙ videt aliquid actuale.

❡ Ex hoc etiam patet ꝙ in deo ſunt infinita attributa ⁊ infinite ydee: ⁊ tamen non poteſt producere infinita actu ſimul. non enim poſſem tibi dare obulos in infinitum: niſi et ego haberem apud me obulos in infinitum vel infinitos/et tibi ſemper darem finitos. quia enim nemo dat quod nõ habet. ſi non haberem obulos ĩfinitos: aut ſi iam dediſſem tibi infinitos: nec per conſequens mihi aliquis remaneret tibi dare non poſſem vlterius: et ſic datio non iret in infinitum. ❡ Q; autẽ de⁹ cognoſcat actu infinitas partes continui patet: quia ipſe cognoſcit actu omne quod eſt in ſe vel in alio potentia vel actu: non ſolum quia comprehẽdit quicquid cognoſcit: ſed etiam quia ipſe eſt cauſa ꝑ intellectum eius qd̃ eſt in creatura non ſoluʒ actu ſed potentia: non ſoluʒ actiua ſed paſſiua: q2 vtrũq̃ totaliter eſt ab ipſa. Oportet autem ꝙ artifex cognoſcat omne qd̃ dat artificiato. ❡ Per idem etiam quod dictum eſt in octaua concluſione huius queſtionis patet impedimentum illius rationis que ſolet fieri contra infinitatem ydearum: q2 ſcʒ ĩfinitatis non eſt ordo: ⁊ vbi non eſt ordo ⁊ eſt multitudo ibi eſt cõfuſio: q2 non minus debet eſſe ordo in re intellecta q̃ in rep̄ſentatione intellectiua· ſed hoc non obſtante deus cognoſcit infinita ſaltem numero ſecũdum omnes. ergo ⁊c.

❡ Uidetur tamen ad principale dicẽdum ꝙ de⁹ cognoſcit: et anima chriſti ſciẽtia viſionis infinita ſcd̃m quid ⁊ in fieri: non autem in facto eſſe nec ſimpliciter: quia nec ſic eſſent infinita ⁊ non aliter. Licet autẽ ſciẽtia ſimplicis noticie cognoſcant q̃ non erunt: non tñ ſcientia viſionis. ❡ Ad argumenta principalia ſolutum eſt.

❡ Diſtinctio. xv. ❡ Queſtio p̄ma.

CIrca decimamquintã diſtinctionem queruntur tria. Primum eſt: vtrũ chriſtus aſſumpſit naturam cum defectibus. Scd̃o: vtruʒ in aĩa xp̄i ſimul fuerit dolor ⁊ gaudium. Tertio: vtrum in chriſto potuit eſſe actus amandi vel volendi ſine actu cognoſcendi. ❡ De primo videtur ꝙ chriſtus nõ debuit aſſumere naturam cum defectibus corporalibus: quia pena non debetur niſi culpe: ſed in chriſto non fuit aliqua culpa/ nec originalis vt ſupra probatum eſt: nec actualis/ſm illud petri. 2. qui peccatũ non fecit. ergo nec defectus corporales cum ſint penales debuerũt eſſe in eo. ❡ Scd̃o: ꝙ nec defectus anime quantum ad paſſibilitatem: q2 ſicut ſe habet gloria corporis ad corp⁹: ita gloria anime ad animam: ſed corp⁹ chriſti ſtatim vt fuit glorifica-

Primum

Secundũ

tum fuit impaſſibile.ergo anima chriſti cũ a prin=
cipio fuit beata/videt̄ ꝙ ex tunc fuit impaſſibilis
In oppõꝫ ¶ In contrariũ per illud quod habet̄ Hebreoꝝ
2.ꝙ debuit ꝑ omnia fratrib⁹ aſſimilari:ſed in no=
bis ſtant multi defectus corporales.ergo omnes
defectus illos debuit aſſumere. ¶ Itẽ Dam̄ di
cit ꝙ illud non eſt curabile quod non eſt aſſumpti
bile:ſed chriſtus curauit omnes defect⁹ noſtros.
Reſpõſio ergo omnes aſſumpſit. ¶ Reſpõſio. tria ſunt vi=
dẽda. Primo de defectib⁹ corpis. Scđo de defe=
ctibus anime in generali. Tertio in ſpecie de do=
1.articul⁹. Durand⁹ lore mortis. ¶ Quantum ad primum ponunt ali
pñti diſti. q.4. qui tria videnda. Primum:an chriſt⁹ debuit na=
turam humanam aſſumere cũ defectibus corpo=
ralibus. Secundũ eſt/ſuppoſito ꝙ ſic:vtrũ in om
nibus/vel ſolum in quibuſdam. Tertiũ eſt/ vtruꝫ
illos defectus cõtraxerit vel ſponte aſſumpſerit.
¶ Quantum ad primum dicendum ꝙ chriſt⁹ de=
buit aſſumere naturam humanam cũ defectibus
corporalibus:quod patet tripliciter. Primo ex
fine icarnationis ſic:ad hoc ꝙ chriſtus aſſumpſit
naturam humanam vt pro peccatis noſtris ſatiſ=
faceret/et ſic nos redimeret:ſed hoc non poterat
fieri niſi aſſumpſiſſet naturam humanam cum de
fectib⁹ corporalib⁹.ergo ꝛc. Minor probat̄:qꝛ ſa
tiſfactio fit per opera penalia:ſed corp⁹ quod non
ſubiacet defectibus non eſt ſuſceptiuum pene. er
go ſi chriſtus aſſumpſiſſet corpus ſine defectibus
corporalibus:non potuiſſet pro nobis ſatiſfacere
Scđo patet idem ex fide icarnationis que eſt ne=
ceſſaria ad ſalutem:ꝛ ideo debuit per chriſtum in
nobis edificari:ſed ſi chriſt⁹ naturam humanã aſ=
ſumpſiſſet ſine defectib⁹ corporalib⁹:magꝭ deſtru
xiſſet in nobis fidem incarnationis ꝙ̃ aſtruxiſſet
qꝛ natura humana nõ eſt nobis nota:nec ꝓut ſub
iacet talibus defectib⁹:ergo decuit ꝙ chriſtus no
ſtram naturam cum talibus defectibus aſſume=
ret. ¶ Ad idem tertio:quia decuit ꝙ chriſtus no
bis perfectum preberet exemplũ merendi:ſed me
ritum conſiſtit non ſolum in operatione boni/ſed
in ꝑpeſſione mali.ergo chriſtus vtrũqꝫ exemplũ
merendi prebuit:ſed nõ prebuiſſet exẽplum me=
rendi in ꝑpeſſione mali niſi aſſumpſiſſet corp⁹ paſ
ſibile ſubiacens defectibus penalib⁹.ergo ꝛc. et
Obiicit doc.cõtra rões durã di ꝛ ſoluit ſic patet primum. ¶ Sed poteſt argui cõtra hec
tria. Contra primum: qꝛ ſatiſfactio poteſt fieri ꝑ
ſolam penam anime/ qualis eſt dolor penitentie
et cõtritionis quo ſolo poteſt omnis pena remit
ti. Et dicẽdum ꝙ quis debebat ſatiſfacere ꝓ de=
fectu non ſolum anime ſed etiam corporis plena
rie ꝛ perfecte debuit vtrumqꝫ ſufficere. ¶ Cõtra
ſecundum: quia poſt reſurrectionem humanitas
innotuit viſu/ tactu/et guſtu ſine iſtis defectib⁹.
ergo ꝛc. Et dicendũ ꝙ iam ante mortẽ oſtẽderat
paſſibilitatem. vnde ſufficiebat oſtẽdere ad ꝓmã
naturã idẽtitatẽ: qđ cicatrices maxie oſtẽdebãt.
¶ Cõtra tertiũ:qꝛ nõ ſolum fame ꝛ ſiti: ſed etiã
aliis īfirmitatib⁹/puta febre et huiuſmodi:quas
tamen non aſſumpſit/ meremur. Et dicendum ꝙ
hoc alia ratio infringit ſicut ſtatim ſequitur.
Durã.vbi ſupra. ¶ Quãtum ad ſecundũ dicunt quidam ꝙ ſcđm
Dam̄.chriſtus aſſumpſit ſolum defectus natura=
les ꝛ paſſiones indetractabiles. Dicuntur auteꝫ
hmõi defectus naturales qui conſequuntur totã
ſpeciem humane nature ſibi derelicte propter pec
catum primoꝝ parentũ:ſicut fames/ſitis/mors/

et huiuſmodi. Indetractabiles autem paſſiones
dicũtur q̃ ꝑfectioni ſcientie et grẽ non repugnant.
alios autem defectus qui toti nature non ſunt cõ
munes/vt febris/lepra/cecitas/ꝛ huiuſmodi:vel
repugnant perfectioni ſcientie ꝛ grẽ:vt ſunt igno
rantia/difficultas ad bonum/ pronitas ad malũ/
non aſſumpſit. Et huius ratio eſt:qꝛ ſicut dictum
fuit/chriſtus aſſumpſit humanam naturam ad ſa
tiſfaciendum principaliter pro peccato quod to=
tam naturam infecit:ſatiſfactio auteꝫ requirit ꝓ
materia paſſibilitatem corporis ſine qua nullum
corpus penale eſſet: ſed pro principio requirit ex
parte anime perfectionem ſcientie ꝛ gratie: quia
nullum opus penale eſt ſatiſfactoriũ niſi per libe=
rum arbitrium acceptetur. ¶ Ex hoc ſic argui=
tur. Decuit vt chriſtus humanam naturam oĩno
ꝑfectam aſſumeret/exceptis his defectib⁹ qui re
quiruntur ad opus ſatiſfactionis:ſed tales defe=
ctus ſunt ſoli illi qui vocantur naturales ꝛ inde=
tractabiles paſſiones modo quo expoſitum eſt.
Defectus enim qui non conſequuntur totã natu
ram non requirũtur ad ſatiſfactionem ꝓ tota na=
tura vel ꝓ peccato cõmuni toti nature. Unde nec
iſti ſunt pena peccati originalis vel ſaltem imme
diate. Defectus vero q̃ derogant perfectioni ſciẽ
tie et gratie magis impedirent ſatiſfactionem ꝙ̃
ꝓmouerẽt.ergo decuit vt xp̄s ſoluꝫ aſſumeret de=
fectus naturales et indetractabiles paſſiões. er=
go.ꝛc. Sic igitur qui venit vt doctor fugaturus
ignorãtiaꝫ docendo qđ nõ poteſt facere ignorans
bene decuit habere plenitudinem ſcientie/ et non
pati detrimentum alicuius ignorantie. ¶ Scđo
qꝛ illũ q̃ erat redẽptor merito ſuo nobis/pro no=
bis ſatiſfacturus: ad quod requiritur abundan=
tia gratie: cui opponitur culpa et difficultas ad
bonum/non decuerunt eum nec cõgruebat ſume=
re defectus morales. Quia etiam venit totã na=
turam non huius vel illius curare ſatiſfaciendo:
ideo nõ febrem nec alios particularium comple=
xionum defectus debuit aſſumere ſed cõmunes:
quos in tota natura plantauit:vt famem/ſitim/ꝛ
huiuſmodi. ¶ Quantum ad tertium ſcꝫ / an ta= Durã.vbi ſupra.
les defectus fuerint contracti/vel aſſumpti. Di=
cunt quidam ꝙ contrahi importat quandam con
ſequentiam neceſſariam vnius ad alterũ. Eſt eñ
cõtrahi idem quod ſimul cum alio trahi. Iſti au=
tem defectus ſunt in nobis ex duplici cauſa: ſcilꝫ
ex cõditiõe nature in ſe/ ꝛ ex peccato ſicut ex cau
ſa remouẽte prohibens: qꝛ per peccatum priuata
eſt natura originali iuſticia que prohibebat in no=
bis tales defectus eſſe. Si ergo iſti defectus ope
rantur ad naturam ſicut ad ſuam cauſam per ſe:
ſic fuerunt in chriſto conſequentes naturã ex ne=
ceſſitate:quia ſcđm Dam̄.vt infra dicetur/ diui=
nitas permittebat naturam humanaꝫ agere ꝛ pa=
ti que propria ſunt:et ideo cum tales defectus ſe=
quantur ad naturam ex neceſſitate niſi prohibeã
tur altiori virtute:conſequens eſt ꝙ in chriſto fue
runt de neceſſitate hi defectus. ¶ Si autem com
parẽtur ad cauſam remouentem ꝓhibens ad pec
catum: tunc in chriſto nõ fuerunt tales defectus
ex peccato:quia peccatũ non contraxit ſicut nos:
et ſic tales defectus non dicuntur a chriſto cõtra=
cti:ſed voluntarie aſſumpti.et quia in nobis ſunt
hi defectus ex vtraqꝫ cauſa:in chriſto autem ſolũ
ex altera. idcirco dicuntur a nobis contrahi:nõ a

chriſto. ¶ Confirmatur etiam iſtud: quia contrahere ſecundum legiſtas eſt cum alio trahere ſiue inuite ſiue ſponte ſicut dicunt ꝙ obligatio contrahitur quattuor modis. ſcilicet Re/ verbis/ litteris/ et conſenſu. Quando autem conſenſu: tunc ſponte et libere obligatio cõtrahitur. Quicquid ſit de aliis ſcḋm theologos contrahere eſt cum alio neceſſario trahere: nos igitur hos defectus contrahimus tribus modis: quia cum natura trahimus. Secundo/ quia cum peccato. Tertio/ quia volumus nolumus cum vtroq̄. Chriſtus autem non eos contraxit cum peccato quod non habuit: nec cum natura inuitus: ſed voluntarius voluntate diuina: qua libere naturam aſſumpſit cum defectibus: quos voluit: ideo eos aſſumpſit proprie non contraxit. ¶ Poteſt etiam dici ꝙ aſſumpſit eos voluntarie voluntate humana: tñ ↄcomitante q̄ꝫ accedente vel approbante/ tamē non faciente. A principio autem ſue creationis habuit volitionem beatificam et deiformem/ et viſionem ꝙ qua omnia nouit que etiam ſaltem in genere ſuo paſſibilitatē anime et corporis preceſſit per quam voluit ꝙ deus voluit: ſed non id effecit. ¶ Quantum ad ſecundum principale de defectibus anime procedũt aliqui ſic. Primo diſtinguunt de paſſione. Secundo reſpondent ad queſtionem. ¶ Quantũ ad primum ſciendum ꝙ paſſio eſt duplex. Una eſt naturalis. Alia animalis. Paſſio naturalis ſeu corporalis dicit̄ tripliciter. Uno modo quecūq̄ alteratio per quā in ſubiecto aliquid recipitur. Alio modo dicitur paſſio alteratio per quam aliquid recipitur in ſubiecto: et aliquid ab ipſo abiicitur. Tertio modo paſſio dicitur illa ſola alteratio per quam a ſubiecto forma conueniens abiicitur: ꝛ diſconueniens introducitur. Primo modo ſumitur paſſio valde large. ſcḋm enim illum modum dicitur luna pati dū lumen recipit. Scḋo modo ſumitur paſſio minus large: quando ſcilicet aliquid abiicit̄. Tertio modo ſumitur proprie et ſtricte: ſcilicet quando forma conueniens abiicitur et diſconueniens introducitur ꝛ non econuerſo. Non enim proprie dicitur pati qui ſanatur: ſed qui egrotat. Paſſio autē animalis nichil aliud eſt q̄ꝫ motus anime ſecundum appetitū conſurgens ex apprehenſione paſſionis naturalis vel corporalis. et ſic inter paſſiones naturales ꝛ corporales magis proprie dicitur paſſio alteratio ſcḋm quam forma diſconueniens acquiritur q̄ꝫ illa per quam acquiritur conueniens. ſic inter paſſiones anime magis proprie dicitur paſſio motus appetitus ſequēs ſcꝫ apprehenſionem paſſionis naturalis diſconuenientis: q̄ꝫ ſequens apprehenſionem naturalis conuenientis paſſionis. vnde magis ꝓprie dicitur pati qui dolet vel triſtatur: q̄ꝫ qui gaudet et letatur. De hac autem paſſione potiſſime intelligitur queſtio: quia conſtat ꝙ paſſio naturalis et corporalis fuit in chriſto: que etiam mortem induxit. ¶ Hoc ſuppoſito dicenda ſunt tria ad queſtionem. Primum eſt ꝙ in chriſto fuit vera paſſio prout dicit motuꝫ appetit⁹ ſenſitiui. Secundū eſt ꝙ in chriſto fuit aliter talis paſſio/ et in nobis. Tertium eſt ꝙ in eo fuit paſſio prout dicit motū voluntatis. ¶ Primū patet dupl̄r. Primo ſic. Ubicūq̄ eſt vera paſſio corporalis percepta per ſenſum et motus ſenſitiui appetitus ſecundū conditionem apprehenſionis/ ibi eſt vera paſſio animalis: ſed in chriſto fuit vera paſſio corporalis ꝑcepta per ſenſum et motus appetitiuus ſenſitiui ſcḋm cõditionē apprehenſionis. ergo in ipſo fuit paſſio aīalis. Maior patet ex notificatiõe paſſiõis pri⁹ poſita. Minor ſil̄r patet. cõſtat enim ꝙ in chriſto fuit vera paſſio corp̄alis abiiciens illud qḋ erat cõueniēs nature corp̄is: ſicut fuit diuiſio carnis ꝑ clauos: q̄ ſoluebāt ↄtinuitatē partiū corp̄is. Nec dubiū ꝙ hanc chriſt⁹ aſſumpſerit cum aſſumpſerit aīam ꝑfectaꝫ ſcḋm omnes vires ſuas naturales. ad hanc autēꝫ apprehenſionem neceſſario ſequebatur quantum eſt ex curſu nature motus appetit⁹ ſenſitiui ſecūdum conuenientiam aſſumptionis ad illud quod erat apprehēſum vt nociuum ꝛ malum. quare ꝛc. ¶ Secūdo patꝫ idem ſic. Dolor/ triſticia/ timor/ et ira/ ſunt vere paſſiones: ſed in chriſto fuerunt hec omnia. ergo ꝛc. Maior de ſe patet. Minor ꝓbatur quantum ad ſingula membra illic contenta. Primo de dolore per illud qḋ habet̄ yſaye. 53. Uere languores noſtros ipſe tulit: et dolores noſtros ipſe portauit. et ꝑ rationem: quia dolor ſenſibilis cauſatur proprie ex ꝑceptione eius quod ledit temperamentum corporis. conſtat autem ꝙ in chriſto fuit aliquod leſiuum temperamēti corporis quod percipiebatur per tactum qui fuit in chriſto temperatiſſimus. ergo ſequebatur ad hoc verus dolor. De triſticia ſimiliter patꝫ ꝑ id quod habetur Matthei. 26. Triſtis eſt anima mea vſq̄ ad mortem. Et per rationem: quia ſicut dolor cauſatur ex leſione ſenſus tactus percepta: ſic triſticia cauſatur ex nociuo ſeu malo apprehenſo ꝑ imaginationem vel aliquam virtutem interiorē: ſed talis apprehēſio fuit in chriſto: frequēter eñ fuit imaginatus mortem anteq̄ꝫ pateretur. ergo fuit vera triſticia. De timore ſimiliter patet per hoc quod habetur Marci. 13. Cepit pauere et tedere. Et per rationē: quia ſicut triſticia cauſatur ex apprehenſione mali quaſi preſentis: ſic timor cauſatur ex apprehenſione mali futuri: ſed talis apprehenſio fuit in chriſto: ergo ꝛ vere timor. De ira patet ſimiliter per illud quod habetur in pſal. ꝛ applicatur chriſto Ioh. 2. zelus domus tue comedit me. zelus autem eſt ſpecies ire/ cum ira diſtinguatur in iram per zelum: ꝛ in iram per viciū. Et idem patet per rationem ſic. Poſita cauſa ſufficiēte/ ponitur effectus: ſed triſticia eſt cauſa ſufficiens ire: ex triſticia enim alicui ablata/ oritur appetitus repellendi et vindicandi iniuriam factam: cum ergo in chriſto fuit triſticia vt dictum eſt/ conſequens eſt vt in ipſo fuit ira: et ſic patet minor. ſequitur ergo concluſio/ ſcilicet ꝙ in chriſto fuit vera paſſio que eſt motus appetitus ſenſitiui. et ſic patet primum.

¶ Quantum ad ſecundum dicendum ꝙ iſte paſſiones aliter fuerunt in chriſto: et aliter in nobis quantum ad tria. Primo quantum ad obiectum quia in nobis huiuſmodi paſſiones frequenter tēdunt ad illicita: in chriſto autem nunq̄ꝫ fuit ſic. Nota. Secundo quantuꝫ ad principium quia hee paſſiones in nobis preueniūt iudicium rationis: ꝓpter qḋ in ipſo hmõi paſſiões nõ fuerūt culpabiles. Ira enim preueniens iudicium rationis/ culpabilis eſt: et vocatur ira per vicium ſcḋm quam homo

2. articul⁹ Durand⁹ q. 2. hui⁹ diſtinctiõis.

dicitur operari. operatio nāq₃ attribuitur primo mouenti.et de hac dicit beatus Jacobus.i.ꝙ ira viri iuſticiam dei nō operatur.et talis ira nō fuit in chriſto. Ira autē ſequens iudicium rationis que eſt appetitus vindicte prout ratio iudicauerit/dicitur ira per zelum: et talis non eſt vicium/ ⁊ fuit in chriſto. ¶ Tertio fuerūt differenter paſſiones in chriſto et in nobis quantum ad effectū: quia huiuſmodi paſſiones quandoq₃ in nobis nō ſiſtunt in appetitu ſenſitiuo ſed redundāt in rationem:ita vt eam perturbent ⁊ eam retrahant quādoq₃ a ſua rectitudine.non ſic autē fuit in chriſto quia hmōi motus ex diuina diſpoſitione ſic ſiſtebant infra limites ſenſitiui ꝙ nullo modo impediebatur nec perturbabat ratio eis quin ageret ea que conueniebant: et ideo magis dicūtur fuiſſe in chriſto ſcōm propaſſionem ꝙ̄ ſecundū paſſionem. Propaſſio enim dicitur quaſi inchoata paſſio.ſed paſſio abſolute dicitur cōſummata paſſio et perfecta.⁊ quia vltima conſummatio motuū appetitus ſenſitiui eſt ꝯſecutio rei appetite: que non contingit niſi ratio per paſſionem abſtrahatur a ſua rectitudine:ideo in nobis vbi hoc accidit tales motus dicuntur paſſiones: in chriſto autem dicūtur propaſſiones.et hoc inſinuat ſcriptura dicēs ꝙ cepit contriſtari et meſtus eſſe. Ubi dicit Hieronymus ꝙ dn̄s noſter vt veritatem probaret aſſumpti hominis/ vere quidē contriſtatus eſt.ſed ne paſſio in illius dominaretur animo per propaſſionem dicit ꝙ cepit contriſtari: vt paſſio perfecta intelligatur quando animo id eſt rationi dominatur. Propaſſio autem eſt quaſi paſſio inchoata in appetitu ſenſitiuo:ſed vlteri⁹ non procedit/et ſic patet ſecūdum. ¶ Tertium patet ſcʒ ꝙ in chriſto fuit paſſio prout dicit motum voluntatis:quia ſicut ex apprehenſione diſconuenientis ſcōm ſenſum cauſatur motus appetitus ſenſitiui ſcōm conditionem apprehenſionis:ita ex apprehenſione diſconuenientis per intellectum cauſatur motus voluntatis ſcōm conditionē apprehenſionis:ſed in xp̄o fuit apphēſio aliquoꝝ conueniētiū:et ꝙ̄ iudicabant talia ſm̄ rationē: ergo in ipſo fuit motus voluntatis ſcōm conditionem talis apprehenſionis.motus autem voluntatis conueniens tali apprehenſioni eſt motus diſplicentie: ergo in chriſto fuit talis diſplicētia: que large poteſt dici paſſio. Maior de ſe patet. Minor declaratur. Chriſtus enim per partem intellectiuā aliquas apprehendit vt diſcōuenientia ſibi:puta mortem propriam/⁊ turbationem diſcipulorum.quare.⁊c. ¶ Qualiter autē potuit eſſe in chriſto velle mori ⁊ nolle mori. Oblatus eſt eñ quia ipſe voluit:vt dicitur yſaye.53.ca. Aduertēdum ꝙ ratio poteſt ferri in aliquid dupliciter. Uno modo in ſe ⁊ abſolute. Alio modo in ordine ad aliquem finē Primo modo accipitur ratio vt natura maxime quādo conſiderat illud nociuum vel conueniens nature ſcōm ſe ¶ Scd̄o modo ſumitur ratio vt ratio inq̄ntum iudicat aliqua vel de aliquo ſcōm relationem ad finem. ¶ Primo ergo modo ratio in chriſto iudicabat mortem ſibi diſconuenientē: ſed ſcd̄o modo mortem conuenientē iudicabat ꝓpter ſalutem humanam.et q₂ primus actus reſpectu ſecundi eſt imperfectus/et quaſi ſcōm quid. vnde nō eſt iudicium finale ſed cōditionatū.ſicut ſi dicerem/ iudico ꝙ bibere medicinam amaram eſt malum ſcōm ſe/ſed bibere eam propter ſanitatem eſt bonum expediens .ſic actus voluntatis ſequens primum actū rationis eſt imperfectus et ſcōm quid reſpectu ſecundi. vnde non eſt nolle ſimpliciter ſed ſcōm quid ⁊ conditionatum.vnde chriſtus conditionaliter dixit vt habet Matthei 26. Pater mi ſi poſſibile eſt trāſeat a me calix iſte addens: veruntamen non ſicut ego volo ſed ſicut tu.loquens primo de volūtate naturali ⁊ cōditionata: ⁊ ſubiungens voluntatem que erat voluntas ſimpliciter ⁊ conformis voluntati diuine. vnde patet ꝙ iſte due voluntates ſe compatiebātur in xp̄o nolle mori volūtate naturali/ ⁊ velle mori voluntate deliberatiua. ¶ Sed dubium eſt de lāceatione:de qua dicunt quidam ꝙ fuit ante mortem aliter non fuiſſet nobis meritoria: q₂ mortu⁹ nec ſibi nec aliĳ poteſt mereri. Et qđ dicit. Johānis.19.ꝙ vt viderūt eum mortuū.⁊c.id eſt poſtq̄ viſum eſt eis ꝙ eſſet mortuus:quod frequenter videtur de homine moriente anteq̄ ſit vere mortu⁹ et ꝙ Johānes recitat mortem dicens ꝙ inclinato capite emiſit ſpiritum. Poſtea ponit hyſtoriā ꝙ vnus militū lancea latus eius aperuit. poteſt dici primum dictum ꝑ anticipationem. ſecundū per recapitulationem:ſed mens euāgeliſte ⁊ ſanctorum eſt contraria/⁊ beatus Ber. ꝙ gladi⁹ pertranſiuit animam beate virginis non filiĳ/ſed corpus tantū:q₂ ibi nō erat pl⁹ iam anima filiĳ informando:ſed anima matris amando:⁊ ſic in lāceatione non doluit q₂ mortu⁹. ¶ Ad rationem dicendum ꝙ per idem nec mors chriſti aut martyrum meritoria fuiſſet:quia quando mors primo eſt tunc vita primo non eſt:⁊ ſic meritum non eſt: ſed dicit mors meritoria propter electionē mortis in quo eſſentialiter eſt meritum. vnde chriſtus viuens elegit mortem/ſepulturam/ et lanceationem/et omia ac propter hoc huiuſmodi fuerunt meritoria obiectiue non ſubiectiue.

¶ Quantum ad tertium de morte chriſti dicenda ſunt tria. 3. articul⁹.
Primum ꝙ dolor eius nō fuit inferni doloribus maior vel purgatoriĳ. Scd̄o ꝙ fuit maior dolore cuiuſlibet viatoris. Tertio dicetur de mō huius exceſſus. ¶ Primū patet ſcʒ ꝙ dolor mortis chriſti:id eſt qui preceſſit mortem non fuit maior dolore purgatoriĳ vel iferni ſed minor illo:quia venerat aſſumere dolorem viatoris ſatiſfactorium ⁊ meritorium:illi autē non ſunt viatoris/et inferni non eſt ſatiſfactorius/ purgatoriĳ non eſt meritorius. Et q̄uis prouterq₃ eſt ſatiſfactorius/tamen nō ꝓpter hoc oportuit ipſum illis equari:q₂ minor dolor in via ſatiſfacit pro maiori in termino. ¶ Secūdo ꝙ nullius vnius hominis dolor preteritus vel futurus in hac vita adequat dolorem chriſti quem ꝓ nobis ſuſtinuit:ſm̄ Secundū dictum.
illud. O vos omnes qui tranſitis per viam. ⁊c. Primo quia volebat omnium dolores portare ⁊ pro omnium doloribus ſatiſfacere. et ideo quia cauſa debet eſſe potior: quātum erat poſſibile dolor eius omnem dolorem excedere debuit:nō eñ ſolum voluit ex equipollenti vel equali caritate dolorem ſuum eſſe ſatiſfactorium ſcōm quam minus dolor vel minima gutta ſanguis ſuffeciſſet: quia minor pena cum maiori caritate eſt ſatiſfactoria magis:ſed etiam ꝙ ex natura actus eſſet

magis penoſus ſed nō erat poſſibile vt dolor chri ſti in vigore excederet omnes dolores oīm⁹ quos in reſurrectione omnium ammonebit: ſed ſaltem cuiuſlibet per ſe hominis dolorem noluit excedere: vt ex infinitate perſone dolor omnium dolores excederet et ex grauitate doloris in ſe ꝑ ſe quali bet perſona in ſe non minus: ſed plus ſolueret. ¶ Sc̄do qꝛ voluit nos per hoc adſui amorē maxime trahere. Unde quanto quis duriora ꝓ alio quis ſuffert: tāto plus ab eo amari debet vt a nobis maxime amari deberet ſicut maxia dona nobis cōtulit: ita amariſſima ꝓ nobis ꝑtulit. ¶ Tertio qꝛ tantum nos obligare voluit vt null⁹ poſſet equale et reddere ſcd̄m beneficiū humanitatis recreantis: ſicut nec ſcd̄m beneficium diuinitatis creantis. Si autem aliquis martyrum qui duriora omnibus pertulerunt aut ſub altari ſunt/ poſſet dicere ſe maiorem dolorem ꝑtuliſſe: videretur recompenſatum. vnde fides cogit credere ꝙ dolor quem pro nobis ſuſtinuit licet omnes dolores viatorum preteritos/ preſentes/ et futuros/ maximus fuit. nec dolor Job vel Anthonij aut cuiuſcunq; martyris tantus fuit. ¶ Tertio per quem

Tertiū dictum. modum iſte exceſſus poſſibilis fuit. ſi dicim⁹ propter teneritatem ꝛ optimam complexionem corporis cauſatam/ bona fuit ꝙ nūq̄ fuit nec erit ita bonus tactus in homine. ſed non ſufficit: qꝛ licet melioris complexionis homo plus doleat ex leſione pari vel aliquātulum minori: tamen ex grauiori leſione notabiliter plus dolet male complexionatus q̄ ex minori notabiliter bene complexionatus. Uidetur autē ꝙ leſio ignis q̄ eſt vnius ſpeciei quo ad corpora hic et in futuro ſeculo minus notabiliter excedat leſionem clauorum ꝛ flagellorum. vnde multi martyres ex genere pene ignis qua fuerunt aſſati: ꝛ a quibus extracti vel viui excoriati aut ſub vnguibus clauis affixi ꝛ huiuſmodi: viderentur habuiſſe grauiores penas: qꝛ licet nullus fuit ita bone cōplexionis ſicut chriſti grauitas ſupplicij ſuperabat: ꝓpter quod aliq̄ dicunt ꝙ martyres tam dira ꝑpeſſi ſeipſos conſolabantur ſpe futurorum. ꝛ aliqui ſuper carbones ſicut ſuper flores ambulabant: qꝛ cōſideratio premij minuit vim flagelli: ſed iſtud nō ſufficit/ quia multi in tormentis morientes deſperabant: propter quod in chriſto etiam non fuit redundantia ex parte ſuperiori non potuit eſſe tota cauſa exceſſiui doloris. Uidetur igitur ex voluntate dei hoc exceſſus ꝓceſſiſſe: quia pōt deus facere vt ignis non comburat/ et vt taliter comburat puta vincula puerorum et non pueros / et ſimiliter ꝙ minus q̄ natus eſt affligat/ ꝛ pari ratiōe poteſt facere ꝙ illud qđ natū eſt min⁹ affligere plus affligat: qꝛ ſi facit ꝙ ignis affligat ſpiritū quē non eſt natus affligere: multo magis poteſt facere ꝙ plus affligat: illud qđ natus eſt minus affligere. ſi ergo poneremus martyrem eiuſdē vel delicabilis cōplexionis cum chriſto habuiſſe eandem vel grauiorem penam cum chriſto ex genere ſuo: tamen deo volente et faciēte/ in chriſto ex ſimili pena vel minori ſecutus eſt maior dolor q̄ in alijs: qꝛ voluntas dei fuit vt eſſet dolor maximus quem natura ſine morte poſſet ſufferre: ſiue de⁹ hoc fecerit ſiue natura in virtute dei/ circa quem voluit eſſe omnem alium huiuſmodi dolorem ꝓpter cauſas in ſecun

Ad p̄mum da concluſione memoratas. ¶ Ad primum dicē

dum ꝙ pena nō debetur niſi culpe: ſed qñq; penas ſuſtinet qui culpam non ꝯmiſit: inq̄ꝛtum pro eo q̄ peccauit voluntarie ſatiſfacit: ꝛ ſic decuit ꝙ chriſtus qui pro tota natura generis humani ſatiſfacere volebat defectus penales aſſumeret. ¶ Ad principale

ſecundum dicendum ꝙ tota anima chriſti ſecūdū Ad ſcd̄m.

omnes potentias non fuit a principio beata: ſed ſolum ſcd̄m ſuperiorem rationē. ſcd̄m autem rationem inferiorē ꝛ ſcd̄m vires ſenſitiuas permittebatur agere et pati ea que erant eis propria: vt dicit Dam. libro. 3. Cuius ratio eſt vt dictum fuit ſupra/ chriſtus aſſumpſit naturam noſtrā vt in ea nos redimeret. ideo talem aſſumpſit qualē oportuit eſſe ad finem noſtre redemptionis: et quia redemptio noſtra fuit per modum ſatiſfactionis q̄ fit per opera penalia: ideo oportuit ꝙ non tota eſſet glorificata ſed pro parte paſſibilis. ¶ Ad ar

guméū primū alteri⁹ opinionis dicēdū ꝙ chriſt⁹ Ad rōnes in oppōm

debuit aſſimilari fratribus in omnibus illis que bonitatem eius non dedecent et requiruntur ad opus noſtre redemptionis, defectus autē qui derogant perfectioni/ ſcientie/ et gratie/ dignitatē chriſti non decent. defectus etiā particulares vt cecitas ꝛ huiuſmodi non requiruntur ad opus ſatiſfactionis et integritati nature repugnant. propter quod non debuerūt aſſumi. ¶ Ad ſecundū Ad ſcd̄m.

dicendum ꝙ curabile dicitur aliquid dupliciter. Uno modo vt eſt ſubiectū curationis. Alio modo vt terminus. Primo mō dicitur animal curabile vel incurabile. Scd̄o modo morbus, et ſimiliter in ſpiritualibus eſt cum ergo dicit Dam. ꝙ illud quod eſt inaſſumptibile eſt incurabile/ accipit incurabile pro ſubiecto non pro termino: pro morbo vel defectu. Et ideo ratio ſolum cōcludit ꝙ natura que non eſt aſſumptibilis non eſt curabilis non autem defect⁹. vel poteſt dici ꝙ defectus particulares preſupponunt vniuerſales defectus et ideo illis amotis curantur defectus particulares: propter quod ſufficit ꝙ chriſtus vniuerſales defectus nature aſſumeret vt a cōſimilibus nos liberaret vel curaret: et per conſequens ab oīb⁹.

¶ Queſtio ſecunda.

SEcundo queritur vtrū in anima chriſti fuit ſimul dolor et gaudium. ¶ Et videt̄ ꝙ non quia perfecte beatus non po- Primum

teſt in ſe recipere dolorem: qꝛ ſi e non eſſet eque beatus quādo haberet dolorem et quādo non haberet: ſed chriſtus fuit eque beatus. quare ꝛc. ¶ Itē Secundū

Hugo parte. ſ. libro. 3. ca. 6. anima chriſti tantū in ſenſu carnis patiebatur. ¶ Item dolor ꝛ gau- Tertium.

dium ex quo ſunt abſolute ex genere contraria: ex quibuſcunq; cauſis oriantur / ſunt contraria. Exemplum de albo et nigro / que ſunt contraria ex quibuſcunq; cauſis ortum habent ſemper ſunt talia: ſed contraria non poſſunt ſimul eſſe ſecundum ariſtotelem in predicamētis. ꝛ. 10. metaphiſice. et cauſa eſt: quia ad contraria ſequuntur contradictoria: q̄ impoſſibile eſt ſil eſſe. 4. meta. ꝗ. ꝛc. ¶ Et ſi dicatur ꝙ cōtraria ſunt ſimul in motu: quia termin⁹ a quo ſucceſſiue nō expellitur ſimul

⁊ termin⁹ ad quem introducitur ſucceſſiue: quia quod mouetur partim habet de termino a quo: ⁊ partim de termino ad quē. 6. phiſicoꝝ. ¶ Cētra
Quartū cõtraria non ſunt ſimul in ſummo: qꝛ ſic ſunt īpoſſibilia: ſed qñ ſil' ſunt / vnum diminuit alteruꝫ: ſed gaudium fruitionis anime chriſti non minuebatur: quia non fuit decens vt fruitio anime illius diminueretur propter actum meritorium ita acceptum vt ſatiſfaceret pro genere humano.
¶ Item ſicut ſe habent glorioſum ⁊ nõ glorioſuꝫ
Quintuꝫ. ad corpus: ſic dolor ⁊ gaudiū ad aīam: ſed corpus non poteſt ſimul eſſe glorioſum ⁊ nõ glorioſum. ergo nec aīa ſimul habere gaudiū ⁊ dolorē. ¶ Oppoſitum. maior eſt colligantia viriū ſenſitiuaꝝ cū aīa
In oppõꝫ itellectiua ꝙ ſit corporis cum viribus ſenſitiuis. ſed patiente corpore diuiſionē ſtatim eſt ſenſus doloris in ſenſu: q̃re ⁊ in aīa. ¶ Iteꝫ xp̃s ideo aſſū
Secundū pſit noſtros defectus vt nos redimeret. ſed ſic eſt ꝙ peccatū et delectatio cõſummata in adā fuit in ꝓportione ſuperiori: quare ſiliter dolor in xp̃o ſatiſfaciente debuit eſſe in rõne ſuperiori: ſed ibi ē gaudium ergo. ⁊c. ¶ Rñſio. tria ſunt videnda. Pri
Reſpõſio mo ponentur opiniones de ſimultate haruꝫ paſſionum in xp̃o. Scdo ponētur opiniones de imminutione vnius paſſiõis ad alterā. Tertio ponent ſolutiões prime opinionis q̃ implicant quandam ſingularitatē. ¶ Quantū ad primū ſunt tres opi
.1. articul⁹. niones. ¶ Primi dicūt ꝙ xp̃s ſolū ſm animam
Pria opi. ſenſitiuā habuit verū dolorē ⁊ nõ gaudium. ⁊ ſm aīam intellectiuā verū gaudiū ⁊ nõ dolorē. quod ſic oſtendit. dolor non eſt aliud ꝙ paſſio quedam ſiue motus appetitiue virtutis: motus autem appetitiue virtutis ex apprehenſione boni vel mali rationem paſſionis habet. et ſi quidem fit ex apprehenſione boni: tunc non eſt dolor ſed gaudium ſi autem ſit ex apprehenſione mali hoc poteſt eſſe dupliciter: ſcꝫ vel mali preſentis et tunc eſt dolor vel mali futuri: et ſic eſt timor. ¶ Apprehenſio autem duplex eſt. vel ſecundum vires interiores vel ſecūdum vires exteriores. apprehēſio autem que eſt ſecundum vires exteriores maxime illa q̃ eſt ſm tactum eſt illa que eſt formalr in dolore. requiruntur enim ad dolorem duo. vnum tanꝙ materiale veꝫ pena illata ⁊ aliud tanꝙ formale. ſciꝫ perceptio ſm tactum. eſt enim dolor ſenſus diuiſionis: ſicut dicit Auguſtinus. 3. de li. arbi. et Dama. ꝗ. li. Cum igitur xp̃s paſſus fuit ſm loca paſſibiliora maxime vbi viget ſenſus tactus ſicut i manibus ⁊ pedibus: vbi ſunt loca neruoſa: ſequit ꝙ chriſtus maxime doluit ſm aīam ſenſitiuam. et maxime ſm potentiam tactiuā. non tamen patiebatur nec fuit paſſus dolorem ſm partem intellectiuam qꝛ in parte intellectiua fuit plenitudo diuinitatꝭ ⁊ gaudꝗ. talis aūt plenitudo non pmittebat aliquem dolorē ſentire nec habere. ¶ Et confirmatur per ceſariū omelia. 8. vbi dicit quaſi ſiſte ꝙ ſi damnati qui ſunt in inferno haberēt viſioneꝫ diuinitatis nõ ſentirēt aliquē dolorem / ⁊ ꝙ eſſent beati. Hoc idem videtur dicere philoſophus. 4. phiſicoꝝ: ꝙ multum gaudentes tūc non decernimus tempus. Hoc autē licet videatur bñ dictum
Impugnatio. 1. opi. tamen videtur eſſe cõtra Damaſcenū. li. 2. qui dicit ꝙ chriſtus habuit meſtam intelligentiam. Intelligentia autē pertinet ad partem intellectiuaꝫ et diſtinguitur contra ſenſitiuā. quare. ⁊c.
¶ Itē per rõeꝫ arguitur ſic. aut mors xp̄i fuit naturalis / aut violenta. nõ poteſt dici ꝙ fuit naturalis: qꝛ tūc fuiſſet mortu⁹ in eodem inſtanti in quo mortuus fuit / ſi nõ fuiſſet ſibi aliqua paſſio illata qꝺ falſum eſt. ergo oꝫ dicere ꝙ fuit violēta. ſed omne violētum eſt naturaliter cõtriſtans 5 methaphi. quare cū nõ ſolum fuit violēta per comparatiõeꝫ ad animam intellectiuam que violenter fuit ſeparata. ergo per conſequens in anima intellectiua fuit aliqua triſticia. ¶ Secunda opinio eſt: ꝙ a 2. opinio.
nima poteſt conſiderari dupliciter. vno modo in q̃tum eſſentia. Alio modo inq̃tum potentia: aīa inq̃tum natura ⁊ eſſentia habuit veruꝫ dolorem et patiebatur: inq̃tum vero potentia nõ patiebatur / nec habuit verum dolorem. Exemplū ad hoc ponitur de virtute viſiua ſenſitiua que fundat in virtute tactiua / ⁊ poteſt pati a tãgibili ſibi nõ ꝓportionato inq̃tum ſic fundatur in virtute tactiua: ⁊ ſic patitur ſcd̃m naturam / ⁊ poteſt non pati ab obiecto viſibili inq̃tum potentia. ¶ Sed cõ Impugnatio. 2. opi.
tra hoc ſic arguitur ſcd̃m iſtos. Nõ fuit dolor in potētia qꝛ fuit i ea gaudiū: cū igitur tale gaudiū in potētia / non ſtet in potētia quin redūdet in naturā aīe: ſequitur ꝙ in anima vt eſt natura ſit dolor per oppoſitum / et gaudium ꝑ redundantiā: et ſic incidunt in illud qꝺ volunt vitare: ſcꝫ ꝙ in eodem erit dolor ⁊ gaudium. ¶ Item ex hoc ponitur dolor i chriſto: quia per ipſum debuit mereri: ſed nunc eſt ſic ꝙ meritum non eſt in natura vt natura eſt: Imo magis reſpicit potētiam ipſam cum ſit a natura deliberãte / ⁊ deliberatio reſpiciat potentiam: quare ⁊c. ¶ Itē in chriſto fuit virt⁹ cõpaſſionis: ſed nunc ſic eſt ꝙ cū virt⁹ ſit habit⁹ reſpicit potentiam: quare ⁊c. ¶ Item maior eſt colligantia anime vt natura eſt ad ſeipſam vt ratio eſt ſiue vt potētia eſt ꝙ ſit virium ſenſitiuaruꝫ ad ipſam animam vt natura: ſi igitur ꝓpter talē colligantiam facta paſſione in viribus ſenſitiuis patiebatur anima ipſa vt natura eſt ſequitur ꝙ patiente anima vt natura eſt / patiebatur ipſa anima vt potentia ſiue vt ratio ſuperior. ¶ Tertia opi 3. opinio.
nio eſt ꝙ anima poteſt conſiderari vt natura eſt: ⁊ ſic dicunt ꝙ patiebatur: nam ponūt iſti ꝙ anima intellectiua ⁊ ſenſitiua ſunt fundamentaliter eadē res: et ideo ſi ſenſitiua patiebat / vtriqꝫ intellectiua. Scdo modo poteſt conſiderari vt ratio inferior eſt: et ſic dico ꝙ habuit verum dolorem: qꝛ ratio inferior reſpicit obiectuꝫ temporale ex quo inferebatur ſibi pena quam patiebatur: et ideo in parte inferiori habuit verum dolorē. Tertio modo poteſt conſiderari vt ratio ſuperior: et ſic dico ꝙ non potuit dolere: quia portionis ſuperioris ē vt ſuperior eſt tendere in deum. ¶ Ex iſta autem tendentia non potuit habere dolorem aliquem / ſed gaudium: niſi forte dicatur accidentaliter ⁊ ꝑ accidens: quaſi ſcꝫ illud in quo fundabatur ratio ſuperior patiebatur: ſed hoc eſt improprie dictuꝫ quia tunc poſſet dici cum dolor ⁊ gaudium eſſent in eadem anima: ꝙ gaudiū habet dolorem: quod eſt improprie dictum: quia gaudium ⁊ dolor fundantur in eadem anima: vt ſic ſit iſte ordo in chriſto / ꝙ ꝓmo fuit dolor in toto cõpoſito ex corpore et anima ſenſitiua et itellectiua. Scdo in ipſa ſenſitiua. Tertio in ipſa anima intellectiua vt natura q̃dam eſt. Ex parte gaudꝗ fuit ecõuerſo: qꝛ ꝓmo fuit in ratiõe ſuperiori. ſcdo in aīa ipſa vt natura quedam eſt. dolor autem iſte et gaudium in

chriſto bene potuerunt ſimul eſſe:q2 nō habēt cō=
trarietatem adinuicem: nā in cōtrarijs cauſatis
ab alijs ſcðm modum cauſarū accipiēdus eſt mo
dus effectuum. Exemplum/ q2 albū et nigrū ꝑfe
cte cōtrariant̄ ſicut calidū ⁊ frigidū: ſed hoc non
pōt reperiri in ꝓpoſito: q2 cauſa gaudij in xp̄o fuit
eſſentia diuina nude et aperte viſa. cauſa ꝟo doloris
aliqð ſeruit ille tp̄ale qð nō ꝯtrariat̄ eſſentie diue.
¶ Item aliqua ſunt cōtraria/ que ex rationibus
ꝓprijs ⁊ abſolutis habēt cōtrarietatem: vt albū
⁊ nigrum. Alia ſunt cōtraria ſolum ex relatōe ad
alia: ſicut dealbatio ⁊ denigratio dicūtur contra=
ria: q2 ſunt ad contrarios terminos: ſed nūc eſt ſic
in talibus contrarijs/ que ſumūtur ſolum ex rela
tione ad aliud: ꝙ ſi illa in quorū relatione dnt ha
bere cōtrarietatem nō habent/ vel non ſunt cōtra
ria: ꝙ ipſa non ſunt contraria Exemplū. ſi album
⁊ nigrū non eſſent contraria/ dealbatio ⁊ denigra
tio que habēt contrarietatem ſolum ex relatione
ad album ⁊ nigrū non eſſent cōtraria. cum igitur
dolor ⁊ gaudium ſolū habeant contrarietatem ex
relatione ad alia cum ſint mot⁹ quidam et paſſio=
nes que habent contrarietatem ſemper ex relatio
ne ad alia: ⁊ tale gaudium ⁊ dolor in chriſto acci=
piant̄ ex relatione ad alia que inter ſe cōtrarieta=
tem non habēt: ſicut gaudium ex relatione ad eſ=
ſentiā diuinā/ ⁊ dolor ex relatione ad aliquod tē=
porale qð diuine eſſentie non contrariat̄: ideo ⁊c.
¶ Et ideo dicit̄ ꝙ ſicut vnum ⁊ idē ſimul ⁊ ſemel
moueť ad vnā partē ꝑ ſe/ ⁊ ad aliā moueť ꝑ acci=
dens: ſicut patet de hoīe moto in naui contra mo
tū nauis. ſic dicunt ꝙ in xp̄o fuit dolor ꝑ accidēs
inq̄ntū aīa coniungit̄ corpori ⁊ fuit gaudium ꝑ ſe
inq̄ntum fuit in ratione ſuperiori cuius eſt/ ꝑ ſe tē
dere in deū: ex qua tēdentia gaudebat. ⁊ ſic dolor
⁊ gaudiū fuerunt in xp̄o ſcðm diuerſas rationes
2. articul⁹ ¶ Quantum ad ſecundum de imminutiōe ſunt
1. opinio q̄ due opiniones. ¶ Prima ꝙ dolor paſſionis in
eſt durādi nullo minuebat delectationem fruitionis. Cu=
diſtic. ꝑnti ius ratio eſt: quia dolor ſeu triſticia nō impediūt
q. 3 arti. 2. delectationem vel gaudium niſi dupliciter. Vno
modo ꝑ modum contrarietatis: ⁊ tunc vnū totali
ter alterum tollit eo ꝙ contraria non poſſunt eſſe
ſimul. Alio modo ꝑ modum redundātie ſcðm ꝙ
actus vnius potētie redundat in alterā eo ꝙ oēs
potentie radicant̄ in eadem eſſentia anime: ⁊ tunc
vnum impedit alterū vel minuit: ſicut valde attē
ti ad aliqd plene non aduertunt de his q̄ tranſeūt
ante oculos eorū. et ſimilit̄ eſt de his q̄ ſunt circa
appetitū: neutrū autē iſtorū fuit in xp̄o: quare ⁊c.
Minor probat̄: ꝙ eſſi dolor ſenſibilis nō fuit con
trarius gaudio fruitionis patet: q2 contraria nō
ſe impediunt niſi circa idem: ſed dolor ſenſibilis
⁊ gaudium fruitionis nō fuerūt in aīa ſcðm ean=
dem potentiā: ſed vnū ſcðm potētiā ſenſitiuam:
aliud ſcðm potētiā intellectiuā/ ꝯprehēdēdo ſub
intellectu ⁊ ſenſu appetit⁹ ſequētes ergo non fuit
impedimentum ꝑ modū contrarietatis. et idē di=
cendū eſt de ol triſticia q̄ fuit in xp̄o ſcðm partem
ſenſitiuā. de ea autē que fuit ſcðm partē itellecti
uā ſimiliter dicendū eſt ꝙ non fuit contraria gau
dio fruitionis: q2 gaudiū ⁊ triſticia de alio ⁊ alio
obiecto non impediunt ſe: ſed gaudiū fruitionis
⁊ dolor ſiue triſticia fuerūt in xp̄o reſpectu diuer
ſorum obiectorum: q2 gaudiū fruitionis fuit de
deo viſo, dolor autem et triſticia fuerūt circa ob=
iecta creata. igit̄ vnum nō impediebat alterū per
modum contrarietatis. ¶ Item nec per modum
redundantie: quia ſicut dictum fuit ex diſpēſatio
ne diuina fuit hoc ſpecialiter in xp̄o: ꝙ permitte=
batur vnicuiq3 parti agere ⁊ pati ea que erāt vni=
cuiq3 propria: ꝓpter quod ex gaudio fruitionis
nō erat redundantia ad inferiores partes ad mi=
tigandum dolorem paſſionis. nec ex dolore paſſio
nis fuit aliqua redundantia ad minuendum gau
dium fruitionis. ¶ Secunda opinio poteſt ima= 2. opinio
ginari ꝙ in chriſto ſimul fuerūt gaudium fruitio
nis et dolor naturalis: nec vnum aliud diminue=
bat: ſed nō fuit in chriſto dolor rationalis ſed tā=
tum gaudium. Primum patet: q2 videtur ꝙ frui
tio ⁊ dolor naturalis nō cōtrariantur formaliter
et ideo ſimul poſſunt ſtare de potentia abſoluta:
quia non ſunt vnius generis. ⁊ ſimiliter dolor in=
ferni et gaudium naturale: quia cōtraria forma=
liter ſunt vnius generis/ cuiuſmodi non ſunt na=
turale ⁊ ſupernaturale: ſed ſcðm legem cōmunem
iuſticie non ſimul ſtant vera dānatio ⁊ quodcūq3
gaudium: quia ab omni gaudio illi merentur ex=
cludi. ſimiliter vera gloria et dolor quicunq3: ſed
lege ſpeciali: quia chriſtus debuit eſſe cōprehēſor
⁊ viator: quia eſſentia merendi ⁊ ſatiſfaciēdi ſunt
in actu voluntatis eadem congruentia cum actu
fruendi ſtabat actus merendi et actus ſatiſfaciē
di. dolor autem volūtatis quem de morte habuit
fuit meritorius ⁊ pro nobis ſatiſfactorius. vnde
in ſola volūtate chriſti beata cum ſummo gaudio
fuit dolor: ſicut in illa ſola cum premio fuit me=
ritum. Secūdum patet: quia de paſſione qua vo=
luntas naturalis dolebat tanq3 de malo proprio
deliberatiua gaudebat tanq3 de bono communi.
¶ Et ſciendum ꝙ non diuerſis actibus erant do
lor naturalis ⁊ gaudium deliberatiuum: quia nō
ſunt diuerſarum rationum iſta: ſicut eſt gaudium
de deo et creatura que ſimul ſtant: ſed vno actu
erat gaudiū de paſſiōe vt redēptiua de eadē dolor
vt afflictiua. quō autē ſimul vtrumq3 poterat ap
prehendi cum hoc ſit ſimul intelligere actu plu=
ra formaliter. quia intelligere plura materialiter
que ſunt vnum formaliter eſt poſſibile: et pari ra=
tione vnum vt plura formaliter impoſſibile. Di=
cendum ꝙ intelligere plura in comparatione ad
vnum eſt intelligere ea vt vnū. vnde ſine cōpara=
tione ad electionem duo poſſunt ſimul conſidera
ri: ita vt iudicetur vnum reſpuēdum/ alterum eli
gendum et eodem actu electionis vnum reſpui=
tur et alterum eligitur. multo magis in compa=
ratione ad vnam paſſionem duo potuerunt conſi
derari. ſc3 ratio boni et mali: vt ſcðm vnum ipſa
amaretur/ et ſcðm alterum odiretur.
¶ Quantum ad tertium ſciendum ꝙ illi de pri= 3. articul⁹
ma opinione qui dicunt ꝙ in chriſto non fuit do= Rñdet p̄=
lor ſcðm animam intellectiuam/ reſpondēt ad ar ma opio
gumenta in cōtrarium leuiter. ¶ Ad illud enim ad rōnes
quod dicitur de colligantia dicendum ꝙ bene cō in oppōm
cludit ꝙ ſic fuiſſet ex parte nature ſibi relicte. in
propoſito autē ipſa natura anime itellectiue chri
ſti fuit preoccupata gaudio tanto ꝙ omnino pati
non potuit ſcðm intellectiuam: vbi erat plenitu=
do gaudij. ¶ Ad aliud de peccato ade ꝙ in ſupe
riori ratione fuit dicendum ꝙ non ſemper opor=
tet ꝙ ſatiſfactio fiat in eadem parte in qua aliquis
deliquit ⁊ maxime qn̄ ali⁹ ſatiſfacit ꝓ eo: peccat

enim homo in interioribus/et ſatiſfacit per exte-
Ad rõẽs aũ oppo. rioꝛa. ¶ Ad pꝛimum pꝛincipale ↄ̃tum ad aliam
partem dicendum ꝙ verum eſt ꝙ non eſſet eque
beatus/ ſi doloꝛ adueniẽs diminueret aliquid de
beatitudine: in pꝛopoſito autem non diminuit.
Ad ſcðm. ¶ Ad aliud de hugone dicẽdum ꝙ pro nobis eſt
qui ponimus ꝙ in ſuperiori ratione non fuit do-
loꝛ per ſe: ⁊ hec videt̃ eſſe intentio hugonis. Uel
aliter dici poteſt ꝙ non fuit doloꝛ diſturbans ſed
Ad tertiũ ſolum tangens. ¶ Ad aliud dicendum de contra
rietate/d. cũt aliqui ꝙ doloꝛ ⁊ gaudium ſunt ſem
per contraria reſpectu quoꝛumcunqꝫ accipiãtur:
et hoc pꝛobant ſic per rationẽ ariſtotelis q̃ in pꝛe
dicament. s. ca. de ↄ̃titate. facit tale argumentũ
Si paruum ⁊ magnum ſunt contraria tunc ſequi
tur cum idem reſpectu vnius poſſit eſſe paruum: ⁊
reſpectu alterius magnũ/ꝙ in eodẽ eſſent cõtra-
ria ſimul ⁊ ſemel: ſed illud argumentũ nõ valet niſi
illa que ſcðm ſe ſunt cõtraria in quoꝛũcunqꝫ rela
tione eſſent contraria: quare eadem ratione ſi do
loꝛ et gaudium abſolute ſumpta ſunt cõtraria per
relationem ad quodcunqꝫ ſemper erunt cõtraria
ſicut philoſophus concludit ꝙ ſi magnũ ⁊ paruũ
ſcðm ſe eſſent contraria per comparationem etiã
ad aliud eſſent contraria. ¶ Item hoc idem pꝛo-
batur per Ambꝛoſium de incarnatione verbi/qui
dicit ꝙ diſparitas oꝛtus non facit diſparitatẽ na
ture. ex hoc igitur iſtud accipitur ꝙ vndecunqꝫ oꝛ
tus fuit non mutat oꝛtu naturam. igitur ſi doloꝛ
et gaudiũ ſunt ſcðm ſe contraria vndecunqꝫ oꝛiã
Opinio hec dicit ꝙ ↄ̃traria ſm ſuas excellen-tias põt diuina ↄ̃tu-te eſſe ſiſ ↄ̃ꝛia rõ. tur ſemper erunt contraria ¶ Item in Gen. ha-
betur de yſaac ꝙ gaudium quod habuit de vxoꝛe
temperauit doloꝛem quem habuit de ſara matre
ſua moꝛtua: ⁊ tamẽ certum eſt ꝙ doloꝛ iſte ⁊ gau-
dium fuerunt de alio ⁊ alio. ¶ Et ideo dicit hec
opinio amplius in reſpõdendo ad hoc ꝙ credunt
deum poſſe facere in aliquo ſimul ⁊ ſemel eſſe cõ-
traria ſcðm ſuas excellentias/ ſicut eſt in coꝛpo-
ribus dãnatoꝛuꝫ ſumma caliditas et ſumma fri-
giditas ⁊ hoc videtur dicere vna gloſa ſup illud
Matthei. 8. Ibi erit fletus ⁊ ſtridoꝛ dentium. et
2. ratio etiã vna gloſa S ip̃ 17. ¶ Itẽ hoc patet ratione
ſic/foꝛma habens cõtrarietatem duo facit vnum
ſcꝫ ꝙ qualificat ſubiectum et aliud quod expellit
oppoſitum. qualificare autem ſubiectum ⁊ expel-
lere oppoſitum ſunt duo in foꝛma ꝓpꝛia. igitur po-
teſt deus influere vt qualificet ſubiectum non in
fluẽdo vt expellat oppoſitum ex quo eſt aliud ex
pellere oppoſitum a qualificare ſubiectum: ſicut
videmus ꝙ a parte coꝛpoꝛis ſunt duo: vnum eſt
quod habet extenſionem: et aliud eſt qđ expellit
aliud coꝛpus: poteſt deus influere ad hoc ꝙ coꝛ-
pus habeat extenſionem et nõ influere ad hoc ꝙ
expellat aliud coꝛpus. ſicut qñ faciet coꝛpus glo
rioſum eſſe ſimul cum non glorioſo: quare ſi po-
teſt eſſe foꝛma qualificans ſubiectum ⁊ non expel
lens oppoſitum/ſequitur ꝙ duo cõtraria poſſunt
Tertia rõ eſſe in eodem. ¶ Itẽ contraria poſſunt eſſe ſimul
in aliquo cõtra ſuas excellentias ſicut videtur di
cere commentatoꝛ. 4. metaphiſice. ⁊ de generatio
ne. et patet etiam in exemplo cũ ex aqua fit ignis
ibi enim ignis impꝛimit inque caliditatem ſtantem
ſimul cum frigiditate aque. ex hoc ſic arguitur ſi
gradus caliditatis poteſt ſtare cum aliquo gra-
du frigiditatis. igitur ↄ̃tum eſt ex parte ſpeciei
caliditatis non repugnat nec implicat contradi-
ctionem ꝙ ſit ſimul cum frigiditate: alias ſi repu-
gnaret cum in tali gradu ſaluetur natura ſpecifi-
ca ſeu ratio caliditatis: talis gradus non poſſit
ſimul eſſe cum aliquo gradu frigiditatis: ita cali
ditas in ſummo poterit eſſe cũ frigiditate in ſum
mo ſine implicatione contrarietatis. nõ enim plus
calidum in ſummo excludit frigidum in ſummo
ↄ̃ faciat gradus aliquis caliditatis aliquem gra
dum frigiditatis/nec maioꝛem habent repugnã
tiam: imo ſcðm pꝛopoꝛtionem habent equalẽ re-
pugnantiam/ ſi habent repugnantiam imo ſcðm
pꝛopoꝛtionem. ſicut enim calidum in ſummo inclu-
dit nõ frigiduꝫ in ſummo. ſic calidum in tali gra
du determinato. quare ⁊c. ¶ Ad pꝛobationẽ au-
tem minoꝛis predicte rationis fuit adducta au-
ctoꝛitas cõmentatoꝛis. 3. celi ⁊ mun. cõmẽto. 67
vbi docet quõ elementa manẽt in mixto ſm ſuas
qualitates que ſunt contrarie citra ſuas excellen
tias. Idẽ dicit. 4. celi ⁊ mun. cõmẽto. 26. Idem
dicit. 2. de generatiõe ſup illud de elemẽtis aũt.
¶ Item ꝓbatur eadem minoꝛ per rationem ſic.
Cum ex aqua fit ignis/aut qñ ignis pꝛimo impꝛi
mit caliditatẽ ſuam in aqua coꝛrumpitur tota fri
giditas aque ⁊ noua foꝛma totaliter inducit̃/aut
remanet aliqua pars frigiditatis que ꝑfuerit cũ
caliditate impꝛeſſa ab igne. pꝛimum ſtare non po
teſt ſcꝫ ꝙ tota frigiditas in ꝓma ipꝛeſſione ignis
coꝛrumperetur: quia tũc foꝛma ſubſtantialis aq̃
coꝛrumperetur ſi ſua ꝓpꝛia paſſio ſcꝫ frigiditas
totaliter tolleretur: ergo opoꝛtet dare ſecundum
ſcꝫ ꝙ frigiditas ſtet cũ caliditate ab igne pꝛimo
impꝛeſſa ⁊ ſic pꝛobata eſt minoꝛ: ⁊ ſequitur ꝑ con
ſequens concluſio. ¶ Iteꝫ ſuppono pꝛimo ꝙ deꝰ 4. ratio.
poteſt facere omne illud quod nõ includit cõtra-
dictionem. Scðo ſuppono ꝙ contradictio eſt re-
ſpectu eiuſdem/⁊ ſcðm idẽ/⁊ ꝑ idẽ/ vt ſit eadẽ cõ-
ditio negata que pꝛius fuit affirmata. Tertio ſup-
pono ꝙ in materia eſt alia ⁊ alia potentia ad aliã
foꝛmã accidẽtalẽ ſcðm ſpeciẽ. ſic eſt alia ⁊ alia po
tẽtia ad aliã foꝛmã ſubſtantialẽ ſpecificã. ¶ Hec
tertia ſuppoſitio ꝓbat̃ ꝓmo ꝑ auctoꝛitatẽ cõmẽ-
tatoꝛis. 12. metaphiſice. qui dicit ꝙ numerꝰ potẽ-
tiarum ẽ ſcðm numerum foꝛmarũ ſeu ſpecierum
Philoſophꝰ etiã dicit. 3. phiſicoꝛũ ꝙ poſſe ſanari
⁊ poſſe egrotare ẽ aliud poſſe. ſicut ſanitas eſt aliđ
ab egritudie. Scðo pꝛobatur ꝑ rationem: qñ enim
eſt aliquid perfectum ꝑ vnam rationem foꝛmalẽ
vel ꝑ vnam foꝛmam ſcðm vnam potentiã adhuc
eſt in potẽtia ad aliam. Exemplum cum aliquid
eſt actu calidum adhuc eſt in potentia frigidum:
quare alia eſt potentia ad frigiditatem ↄ̃ ad ca-
liditatem. vnde vna ſit ꝑfecta ⁊ alia maneat imꝑ
fecta. ¶ His ſuppoſitiꝫ arguit̃ ſic. Cõtrariũ vnũ
quod ineſt ſubiecto nõ ineſt ei ꝑ eãdem ſiue ſcðm
eandẽ potentiã ſcðm quã ineſt aliud: vt puta al-
bum nõ ineſt ꝑ eandem potentiam ꝑ quã ineſt ni
grũ: ſed ad hoc ꝙ aliqua ſint cõtradictoꝛia opoꝛ-
tet ꝙ inſint eidẽ ſcðm idẽ: quare non albũ ſm qđ
includit̃ in nigro qđ eſt cõtrariũ albo ⁊ album di
cta de eodem ſiue reſpectu eiuſdẽ obiecti nõ ſunt
contradictoꝛia: quia non inſunt per eandem potẽ
tiam. cum igitur vt videtur aliud nõ obſtet quin
cõtraria poſſunt eſſe in eodem ſubiecto niſi cõtra
dictio implicita in cõtrariis. non enim poteſt deus
facere duo contradictoꝛia eſſe in eodeꝫ. et hoc vt
pꝛobatum eſt/ non obſtat qꝛ vnum contradictoꝛ-

rium ſcōm qđ includit̃ in altero contrario nō op
ponitur cōtradictorie alteri contradictoriorum:
licet abſolute ſumptū opponatur cōtradictorie.
exemplū/ nō albū abſolute ſumptū ſm ꝙ includi
tur i nigro nō opponit̃ ꝯtradictorie albo: q̄re ⁊c.
¶ Item oſtendo ꝙ ſi contraria nō poſſunt ſimul
eſſe: q: ad hoc ſequitur cōtradictoria ſiſ̃ eē in eo-
dem. ꝙ etiā ponēdo formas diſparatas in eodē
eſſe adhuc ſequit̃ cōtradictoria eſſe ſimul in eodē
¶ Uel ſi dicat̃ ꝙ ad potentiā formarū diſparata
rum ſimul in eodē nō ſequit̃ poſitio contradicto-
rioꝝ: q: vt ſic nō ſunt ꝯtradictoria eoꝝ mō erit di
cere ꝙ ad oppōem ꝯtrariorū i eodē nō ſequit̃ po-
ſitio contradictorioꝝ: q: vt ſic nō ſunt ꝯtradicto
ria: q̄ tn̄ ſumpta abſolute ſunt cōtradictoria: ſed
non ꝓpter aliud negat̃ ꝯtraria in eodē niſi q: ad
hoc ſequit̃ poſitio cōtradictorioꝝ. quare ⁊c. Pro
batio maioris eſt p hoc: q: i eodē aīa ſunt muſica
⁊ grāmatica q̄ ſūt forme diſparate: ⁊ ꝓter hoc mu
ſica ⁊ non muſica opponunt̃ ꝯtradictorie. ¶ Ex
hoc ſic arguit̃/ aut de grāmatica q̄ eſt in aīa vbi ē
muſica p̄dicat̃ muſica aut nō muſica ſm ꝙ oppo-
nit̃ cōtradictorie muſice/ non eſt dare medium q:
ſunt contradictoria. non eſt autem dicere ꝙ pre-
dicatur muſica: quia grammatica non eſt muſica
ergo oportet dicere ꝙ predicetur non muſica ſm
ꝙ opponitur contradictorie muſice: et per cōſe-
quens ſequitur ꝙ in eadem anima ſunt contradi
ctoria ſcꝫ muſica et non muſica inq̄ſtuꝫ dicitur de
grāmatica/ que etiam eſt in eadem anima. ¶ Si
autem dicatur ꝙ nō muſica non opponitur cōtra
dictorie muſice que eſt in anima inq̄ſtum dicitur
de grammatica que eſt in eadem anima. eodē mo
do dico ex parte iſta ꝙ nō calidum ſcōm quod di
citur de frigido non opponitur cōtradictorie ca-
lido in eodem ſubiecto ſiue reſpectu eiuſdeꝫ ſub-
iecti: et ita ſine oī implicatione contradictiōis idē
ſimul et ſemel poterit eſſe ſumme calidum ⁊ ſum
me frigidum. Ideo iſdem dicit̃ ꝙ deus pōt face
re cōtraria ſimul in eodē eſſe: ſicut forte iā factuꝫ
eſt in dānatis. Cōtra hoc tamen videt̃ eſſe rabi-
moyſes. c. 44. vbi dicit ꝙ cōiunctio contrarioꝝ
in eodē ſubiecto eſt vnū de impoſſibilibꝰ qđ crea-
tor nō poteſt facere. ſicut non poteſt facere cōuer
ſionem ſubſtātie in accidens/ nec ecōuerſo: ⁊ enu
merat ibi multa īpoſſibilia. ¶ Reſpondetur ad
hoc ꝙ negandus eſt actor ille in hoc qđ ipſe dicit
ꝙ eſt impoſſibile creatori ſubſtantiā conuertere
in accidens/ ⁊ accidens in ſubſtantiā: qđ tn̄ certū
ē falſum eſſe ſm doctrinā catholicā. Quod dicit̃ de
libro p̄dicamentoꝝ ꝙ contraria ſunt q̄ in eodem
ſuſceptibili viciſſim nō ſimul inſunt. eſt dicenduꝫ
ꝙ non eſt diffinitio oppoſitoꝝ ſed quedam deſcri
ptio ſꝫ ordinē naturalē qui modo ē. ¶ Itē ꝙ di-
cit Auicē. ꝙ ad cōtraria ſequunt̃ contradictoria
Dicendū eſt ꝙ ad contraria nō ſequuntur ꝯtradi
ctoria formalr̃ ſꝫ tm̄ ſcḋa materie et ſcōm ordinē
naturalem qui modo currit. et ideo quia non eſt
verum formaliter/ deus poteſt hoc facere. Exē-
plum in alio ſcōm ordinem naturalem qui modo
currit/ vnum corpus expellit aliud: ⁊ includit cō
tradictionem ꝙ duo corpora ſint in eodem ſcōm
viam Ariſtotelis. Si enim eſt hoc corpus in hoc
loco puta a. cum expellit aliud puta b. b. nō eſt in
eodem loco: et ſi eſt ibi b. cum expellit a. a. non eſt
in illo loco: et ita ſi ponāt̃ a. et b. in eodem loco

ſequitur ꝙ a. erit in eodem loco ⁊ non erit: ſimili-
ter ⁊ b. ſm viā ariſtotelis. ⁊ ſic īplicat ꝯtradictio-
nē q: cū iſta ꝯtradictio ſeq̄t̃ materialr̃ nō forma
liter: deꝰ pōt facere duo corpa ſimul eē ſine īplica
tione ꝯtradictionis ſi āt ſequeret̃ formaliter deꝰ
non poſſet mutare. ¶ Ad cōmētatorē in pluribꝰ
locis dicit ꝙ contraria non ſūt ſimul. dicenduꝫ ꝙ
loquitur ſm curſū nature quem modo videmꝰ ⁊
ideo nō dꝫ aliquē cogere ꝙ idē diceret de duobꝰ
corporibus ꝙ deꝰ nō ea facere poſſet ſimul eſſe.
¶ Ad aliud de dilatatiōe ꝙ cor nō pōt ſimul dila
tari ⁊ cōſtringi. Dilatatur aūt ꝑ gaudiū ⁊ cōſtrin-
gitur per dolorē eſt dicēdum ꝙ nō eſt ad ꝓpoſituꝫ
q: dilatatio cordis reſpicit gaudium corporale: i
propoſito autē fuit gaudiū ſpirituale in ſuperiori
portione rationis ſiue redūdantia ad corpꝰ et ad
vires inferiores. Uel aliter dici poteſt ꝙ gaudiū
et dolor poſſunt tripliciter ſe habere q̄ñ ſimul̃ ſunt
in eodem vꝫ vel ꝙ gaudiū excedat dolorem vel
ecōuerſo vel poſſunt ſe habere p eq̄litatē. ſi primo
modo ſ. ꝙ gaudiū excedat dolorē tunc erit ſolum
dilatatio et nulla cōſtrictio vnū tn̄ dolor faciet ꝙ
erit minor dilatatio ⁊ ſi non eſſet dolor eſſet ma-
ior. ſi āt dolor excedit gaudiū tūc ſolum erit ꝯſtri
ctio dilatatio. ſi autem ſe habent per equalitatem
tunc diſtinguitur: q: aut tangant ſecundum ean
dem partem aut ſecundum aliam et aliam et ali-
am. ſi ſm aliam et aliam partem tunc dico ꝙ i vna
parte erit dilatatio ⁊ in alia cōſtrictio. ſi āt ſm eā
dem partem tunc dico ꝙ nec dilitabitur nec con-
ſtringetur. hoc probatur per ſimile ꝙ dicit cōmē
tator in propoſitione problem. 34. q ſi poneretur
ferrum int̃ duos adamantes equaliter attrahen-
tes ꝙ ferrum exiſtens in aere non moueretur nec
caderet ſicut dicit eſſe de corpore machometi exi-
ſtente in aere/ ſine aliquo ſupportante/ propter
adamantes equaliter attrahentes. ¶ Ad aliud
de ariſtotele. 7. ethicorum ꝙ delectatio expellit
triſticiam dicendum eſt ꝙ non eſt ad propoſitū. lo
quitur enim ad litteram de delectatione corpora
li que eſt bona vſq ad terminum aliquem et non
loquitur de delectatione ſpirituali de qua nobis
eſt ſermo modo. vnde delectatio corporalis de ci
bo non ſolum expellit triſticiam oppoſitam de ci
bo ſed etiam expellit triſticiam contingentem: q:
poteſt expellere triſticiam de potu. Uel aliter po
teſt dici ꝙ dictum philoſophi habꝫ veritatem. q̄ñ
naturaliter ab vna potētia fit redundantia in aliā
in ꝓpoſito autem. ſ. in chriſto diſpenſatiue nō fuit
redundantia gaudii ad vires alias: nec in corpus
nec triſticie ecōuerſo. ¶ Ad aliud quod dicit idē
ix. ethicoꝝ ꝙ gaudium et triſticia non ſtant ſimul̃.
Dicendum ꝙ illud dicit dubitatiue et non aſſerti
ue. nam ipſe idem philoſophus ix. ethicoꝝ. c. xiii.
docet quō ideꝫ poteſt ſimul et ſemel triſtari ⁊ gau
dere. et ponit exemplum ꝙ homo vidēs amicū tri
ſtem delectatur q: videt amicū/ ⁊ triſtatur quia vi
dit eum triſtem. ¶ Ad aliđ de glorioſo et nō glo
rioſo. dicendum ꝙ ſuppoſito ꝙ dolor et gaudium
non ſunt contraria: tūc non eſt ſimile. q: glorioſū
et non glorioſum ſunt cōtradictoria. vel ad minꝰ
contraria ſimplr̃. ⁊ ideo non eſt argumentū. ſꝫ idē
corpus non poteſt eſſe glorioſum ⁊ non glorioſuꝫ
ergo dolor ⁊ gaudiuꝫ non poſſunt eſſe ſimul. Uel
aliter dicendum ꝙ non glorioſuꝫ poteſt accipi tri
pliciter. Uno mō negatiue ſꝫ ꝙ opponit̃ ꝯtradi-

ctorie: ⁊ ſic nō poſſunt eſſe ſimul. Alio modo poteſt ſumi ſolū ſm ꝙ dicit naturam ipſam ſine aliqua qualitate addita. et ſic ſimiliter non poſſunt ſimul eſſe: q2 glorioſum dicit aliquā qualitatē vltra naturā ipſā. ¶ Tertio mō poteſt ſumi ꝓ aliqua qualitate impreſſa ipſi nature cōtraria illi qualitati quā dicit glioſum. ⁊ ſic dicit ꝙ poſſunt ſimul eſſe: nec plus repugnāt glorioſum ⁊ nō glorioſuꝫ

Suſtinendo opionē cōmunem rñdet doctor ad rōes alteriꝰ opinionis ſcꝫ ꝙ ꝯtraria nō pñt eſſe ſil' diuina virtute

ſic accepta / q̃ faciāt calidū ⁊ frigidum. ¶ Suſtinendo autem cōmunē opinionē ſcilicet ꝙ contraria formaliter et ꝓprie dicta ſicut ſunt albū ⁊ nigruꝫ / calidum ⁊ frigidum / nulla virtute poſſunt eē ſimul: et ꝙ eſt cōtradictio poteſt reſponderi ad iſta que iſti dicūt. ¶ Ad primum dicendum ꝙ nō ſunt ſimul cōtraria nec ſcđm ſuas excellētias nec ſm gradus remiſſos: q2 calor ⁊ frigus non ſimul ſunt in corporibꝰ dānatoꝝ: ſed forte ſimul agit in corpora illa / ⁊ de vtroq3 ſimul cauſat vnicus dolor in dānatis maior q̃ de quolibet per ſe: q2 licet ꝯtraria ſimul agētia inq̃tum hmōi cauſent qualitatem mediā remiſſam: tñ inq̃tum cōueniūt cauſant qualitatem magis intēſam. ſicut album ⁊ nigrum in congregando et diſgregādo cōtrariant et ideo vt ſic mouētes viſum nō diſgregāt ⁊ congregāt: ſed quoddā mediū inter vtrūq3 ⁊ magis remiſſum cauſant. ſed in cauſando viſionē conueniunt vel ſpeciē: ⁊ ſic cauſant vnicā ſpeciē ⁊ viſionē magis intēſam q̃ aliqḋ ꝑ ſe faceret: ꝓpter qḋ iuxta ſe poſita magis vident q̃ ꝑ ſe ſeorſum poſita. ſic autē eſt in calido ⁊ frigido inferni: q2 in animabus vel corporibꝰ nō cauſant tales qualitates cōtrarias / nec aliquā mediā inter iſtas: q2 illa eſſet remiſſior: q2 ſic contrariant: ſed cauſant dolorem in quo conueniunt: et ꝑ cōſequēs intenſiorē quia virtꝰ vnita fortior eſt. ⁊ ad gloſulas illas dicendū ꝙ iſta ꝯtraria ſunt ibi effectiue nō ſubiectiue virtualiter nō formaliter: ſicut elemēta ⁊ eoꝝ qualitates cōtrarie ſunt in mixto.

Ad ſcđm.

¶ Ad ſecūdū dicendū ꝙ non ſilr ſe expellunt contraria a ſubiectis / ⁊ corpa a locis q2 vnū corpus expellit alterum effectiue ⁊ impingēdo. deus autē pōt īpedire effectū cauſe efficiētis: ſed vnū contrarium expellit aliud formaliter nō effectiue. effectū autē cauſe formalis nō pōt deꝰ impedire ſuppoſito ꝙ illa informet.

Ad tertiū

¶ Ad tertiū dicendum ꝙ cōcedēda eſt maior: q2 equaliter eſt impoſſibile ꝯtraria formaliter eſſe ſimul in gradibꝰ intēſis et remiſſis: ſꝫ minor eſt falſa. Ad auctoritates negāde ſunt: vel exponēde vt priꝰ ꝙ nō ſunt in mixto formaliter ſed virtute: nec in ſe ſed in ſuo effectu medio. ¶ Ad rationē dicendū ꝙ ad primā impreſſionē caliditatis in aqua tota frigiditas eius corrumpit: q2 ꝓ̇mo paulatim frigiditas remittit quouſq3 vltimꝰ gradus frigiditatis expellitur: ⁊ tunc primꝰ gradus caliditatis inducitur ⁊ non ante. ⁊ ſic nunq̃ ſunt in aqua ſimul caliditas ⁊ frigiditas. Nñ dicit ꝙ nō ſtaret forma ſubſtātialis aque ſi ſua ꝓpria qualitas ex toto corrūperet. Dicēdū ꝙ imo: q2 ſenſꝰ docet q̄ nō decipit circa ꝓpriū obiectū ꝙ

Ad q̄rtuꝫ

in aqua feruēte et bulliente nulla penitꝰ eſt frigiditas: ⁊ tñ adhuc eſt ibi forma aque. ¶ Ad quartum dicendum de ſuppoſitionibus cōcedant oēs preter illam qua dicit ꝙ in materia eſt alia ⁊ alia potentia ad formas accidentales / et ad formas ſubſtantiales ſpecificas. in fundamēto enim nature nichil eſt diſtinctū. Unde impoſſibile eſt ꝙ in eſſentia materie ante aduentū forme ſubſtātialis: ſit alietas realis inter eſſentiā materie ⁊ iſtā potentiam que dicitur potentia materie: q2 materia ſubſtātificatur ꝑ poſſe: et ꝑ conſequēs impoſſibile eſt ꝙ ſit alietas realis inter potētias ad diuerſas formas ſubſtantiales vel accidentales: q2 materia eſt vna realiter nō alia ⁊ alia: et que vni ⁊ eidem ſunt eadem inter ſe ſunt eadem. Ad auctoritatem cōmētatoris negāda eſt: vel exponenda de nūero rationis nō reali: ſicut ⁊ poteſtas rationalis vna re exiſtens eſt ad oppoſita agēda: ⁊ potentia actiua vniuerſalis celi eſt ad plura re agēda: ſed multiplicatur ratione ſm illa. ſic potentia materie ꝓ̇me eſt vna re plures ratione ſm pluralitatem realē formarū ad quas eſt. ¶ Ad auctoritatem philoſophi dicendū ꝙ poſſe laborare ⁊ ſanare ꝓut includit vtrūq3: ſcꝫ ⁊ potentiam ⁊ actū ſic eſt aliud ⁊ aliud: ſed ꝓut excludit actuꝫ / ſic eſt idem. Uel dicendum ꝙ potentia agendi et recipiendi diuerſa differt ab actu ⁊ ē vna re reſpectu diuerſoꝝ: ſed potētia eſſendi eſt idē cū actu. vnde eſt diuerſa reſpectu diuerſoꝝ actuū. ſicut dicimꝰ ꝙ homo in actu ē: ē ille qui prius erat in potentia ⁊c. ſicut differūt eſſe hominē et eſſe aſinū in actu: ſic differunt eſſe in potētia: ſed materia q̄ eſt in potentia ad formā hoīs ⁊ aſini eſt vna ſm eſſentiaꝫ potētie. ¶ Ad rationē ſequētē dicēdū ꝙ vna potētia poteſt eſſe ꝑfecta ſm vnū modū: ⁊ imperfecta ſm aliū. ē igit īmediata potētia receptiua calidi et frigidi nō ſubſtātia ſꝫ ſupficies. Unñ in hoſtia ꝯſecrata remanet frigiditas ſicut figura ⁊ color q̄ nō remanerēt in ſubſtantia nuda: ſed gradꝰ infimus vnius qualitatis eſt in potentiā ad vlteriorem ſm magis: q2 nichil eſt in potentia ad ſeipſum: et iſti gradus non differūt re ipſa: ſuperficies eſt in potentia ad illa. ſi igitur ſuperficies ſit calida remiſſe non eſt potentia perfecta ſm aliquem modum: ſed ſi ſit calida in ſummo gradu tunc eſt perfecta ſcđm quod: eſt in potentia ad calorē: ſed remanet imperfecta ſcđm quod ē ad frigiditatē. Uel dicēdum ꝙ eſt īperfecta vtroq3 modo niſi haberet perfectiſſimum calorem īamiſſibilē. ¶ Ulterius ad formam dicendum ꝙ ſi potētia dicatur ratio immediate reſpectiua ſic ſemper contraria inſunt per eandem ⁊ ſcđm eandē potentiam: ſicut habitus et priuatio: quia vnū eſt priuatio alteriꝰ ſi autem potentia dicatur diſpoſitio determinās ſic eſt alia ⁊ alia potentia ſcđm quam cōtraria inſunt: et tam in formis ſubſtātialibus q̃ accidentalibus. et ſic intelligitur illud. 2. de aīa. et ꝓpriꝰ actꝰ ſit in ꝓ̇ma potētia. ſic eñ ſcđm diuerſas commixtiones primarū qualitatum in mixto cauſantur diuerſe qualitates ſecūde: puta albedo vel nigredo / dulcedo ⁊ amarum. ⁊ ſic de aliīs qualitatibus ſecundis.

Ad q̄ntuꝫ

¶ Ad quintum dicendumꝙ equaliter contradicunt in abſtracto vnam formam diſparatā eſſe aliā: vtpote q̃titatē eſſe qualitatem ſicut vnū contrariū eſſe aliud: puta albedinē eē nigredinē et plꝰ: q2 magis diſtāt vt pote contrarie: ſed in concreto non ſic contradicunt q̃ eſſe quale vel muſicū eſſe grāmaticū ſicut albū eſſe nigrum vel calidū eſſe frigidum: q2 cū priuatio includat contradictionem vnū cōtrarioꝝ qḋ includit formaliter priuationē alterius in eodē. ꝑ cōſequens cōtradictio eſt contraria ſimul eſſe. ¶ Item quia albius eſt qḋ eſt nigro impermixtius. dato ꝙ ꝯtra

ria eſſent ſimul ſaltem non poſſent eē eque inten=
ſa ſm curſū nature ſ; m oēs etiam. ſecus autem eſt
de formis diſparatis: q2 muſica īteſa ī eodē ſub=
iecto cōpatiſ grāmaticā intenſam imo quādoq3 vna
ſciētia diſponit ad aliā ⁊ lux ad ſpeciē. vnde cum
priuatio ſit negatio in ſubiecto apto nato cōtradi=
ctio eſt duo cōtraria eſſe ſimul ī eodē ſubiecto cū
vnū ſit priuatio alterius. nō ſic autē eſt de formis
diſparatis quarū vna non eſt priuatio alteri9: ſed
quādoq3 ē diſpoſitio alterius reſpectu ſbē: ⁊ ſic l3 ois
forma ſit negatio alterius eſſentialiter et diffini=
tiue: non tamen materialiter ⁊ ſubiectiue niſi con
traria formaliter. Ad argumēta patet ſolutio ex
dictis. ❡ Queſtio tertia.

Q̃.3. Tertio queritur vtrum in aīa
chriſti potuit eſſe actus do=
lendi vel gaudendi ſine actu
cognoſcendi ſibi correſpōdē
Primum. te. Et videſ q ſic. q2 habun
dans triſticia abſorbet iudi=
ciū rōnis ⁊ ſenſus ſ3 illō ne
habūdātiori triſticia abſor=
beatur: ſed in xpō fuit maxi=
mus dolor ſenſitiuus ⁊ itel=
lectiuus. ergo non habuit iudiciū rationis nec
Secundū ſenſus: et tñ habuit vtrumq3 dolorem. ergo ⁊c.
❡ Idem patet de actu gaudendi quia delecta=
tio concupiſcentie corrumpit eſtimationem pru=
dentie. vñ delectatio venereorum ſm phūz ſic ab
ſorbet vt impoſſibile ſit aliquid tunc intelligere ſ3
in xpō fuit maxima delectatio: ꝗ cū hoc nō ſtetit
In oppõz apprehenſio. ❡ Contra. q2 nō eſt mot9 ſine ꝓprio
mouere ſed bonū ⁊ malum apprehēſa mouēt appe
titum coniunctū apprehenſioni ad dolorem ⁊ gau
dium. ergo ſine horū apprehenſione non eſt aliqd
Rñſio iſtorum. ❡ Reſponſio. Due opiniones ꝓbabiles
ſunt. vtrum act9 amādi poſſit eſſe ſine actu cogno
ſcēdi correſpōdēte de potētia dei abſoluta. ❡ Di
1.opinio cunt quidā q ſic: q2 deus pōt facere illud qd non
implicat contradictionē: ſed iſtud eſt hmōi ꝗ ⁊c.
Probatio minoris: q2 quecunq3 differunt eſſētia
et eſſe abſolutis ſine contradictiōe poſſunt eē ſine
inuicem. qñ eñ vnuz eſt tota eſſentia alterius vel
pars aut cauſa formalis ſue eſſentie aut de eſſe al
terius tunc cōtradictio eſt vnū eſſe ſine alio: vt ho
minē ſine humanitate vel aīa vel corpore: aut ma
teriam ſine forma: aut patrē ſine filio: ſed qñ nul=
lu3 horum eſt: tunc eſt contradictio ꝗ eſt vnius et
eiuſdem. Si eñ exiſtit tota eſſentia ⁊ exiſtētia ali
cuius ⁊ non exiſtit eſſentia ⁊ exiſtētia alteri9 hoc
non eſt iſtud eſſe ⁊ non eſſe: ſed iſtud eſſe ⁊ illud nō
eſſe. ſic autem eſt hic: q2 volitio ⁊ intellectio ſunt
duo abſoluta l3 conſequanſ ea relationes ⁊ ꝑ cōſe
quēs differunt vtroq3 modo: q2 etiā ſubiecto pro=
ximo. ergo ⁊c. Nec eſt ſimile de creatura ꝗ differt
a deo vtroq3 mō: ⁊ tñ non videſ eſſe ſine eo ⁊ ſine
reſpectu ad ipſum: q2 l3 creatura nō poſſit eſſe ſine
aptitudiali reſpectu ad deū. pōt tñ eſſe ſine actua
li: vel ſi non pōt hoc eſt. q2 eſſe relationis idē eſt
cū eſſe accidentis ſ3 quoſdā: ſed primum videtur
2.opinio verius. ❡ Secūdo ſupplendo rationē factam ſic
omnis actus abſolutus poteſt eſſe ſine illo diſtin
ctio eſſe et eſſentia a quo nō depēdet ſicut a cauſa
q2 nulla res dependet niſi a ſuis cauſis vñ cā poſi
ta ſequitur effectus cū alio circūſcripto ꝑ qd eti=
am euacuatur inſtātia ꝗ recta eſt ad primā rōne3

quia creatura dependet a deo ſicut a cauſa in eſſe
et conſeruari ⁊ cauſata q ſine ea nulla cauſa ſuffi=
cit ad cauſandum vel conſeruandū ſuū cauſatuz
et ideo creatura nō poteſt eſſe ſine deo: ſed de9 po=
teſt facere q volitio nō ſit cauſata ab intellectiōe
q2 pōt ſupplere vicē cauſe efficientis finalis exē=
plaris: quas habitudies ſolas pōt habere cogni
tio ad volitionē ꝗ .c. ❡ Si dicaſ q de9 non pōt
ſupplere vicē cauſe niſi ſe habeat vt cauſa: ſed ob=
iectū cognitū ſe h3 vt obiectū. ergo non poteſt vo
luntatem mouere niſi ipſe ſit cognitus ⁊ volitus
Dicendū q non op3: q2 voluntas nō cognoſcit ob
iectū: ſed intellectus eaque ſibi preſentat ad qd
non oportet q intellectus ꝓſentans ſit cognitus
vel volitus. Cū ergo de9 cognoſcat quicquid in=
tellectus cognoſcit l3 non ſit coniunctus ſed eſſe
ſicut intellectus coniunct9 nichilominus ad eius
repreſentationē ita ſequiſ volitio ſicut ad repre=
ſentationē intellectus: q2 ſicut voluntas non pōt
ferri niſi ī obiectū ſibi repreſentatū ꝑ cognitionē
ſic nec intellectus niſi in obiectum repreſentatu3
ꝑ ſpeciē: ſed deus poteſt ſupplere vicē ſpeciei nō ſo
lum in faciendo ſe videri: immo etiam in faciēdo
alia videri: q2 ſm oēs ad minus virtute diuina de
us poſſet facere vel imprimere cognitionē cuiuſ=
cunq3 ſine ſpecie. ergo volitione3 ſui ⁊ alteri9 pōt
imprimere ſine cognitione alia repreſentante.
❡ Tertio: q2 non min9 ſubeſt deo appetitus co= 3.ratio
gnitiuus ꝗ naturalis cū ⁊ ipē ſit quedam natura
a deo. Cū igiſ appetitus naturalis ſequaſ cogni=
tionem dei ſeparatā ⁊ moueatur in finem certu3 ⁊
determinatum a deo ſine cognitione coniūcta. ꝗ
l3 in hoc excedat appetitus cognitiuus q nat9 eſt
dirigi a cognitione coniuncta: non tñ in hoc dif=
ferret ab alio quin circunſcripta cognitiōe coniū=
cta poſſit moueri in bonū. Cum eñ voluntas per
eſſentiā ſit aptitudinaliter tendens in bonū q poſ
ſit reduci in actū tendēſ a creatura ⁊ non a crea
tore ſolo eſt mirabile: q2 ille qui eſt actus purus ⁊
ꝑfectiſſim9 oē3 potētiā ꝯtinēs ꝑ ſe ſolū pōt redu=
cere ī actū. ❡ Quarto: q2 cū obiectū volūtatꝫ ſit
bonū cognitū formalius ⁊ principalius eſt in ei9 4.ratio
obiecto bonitas ꝗ cognitio: q2 ipm̄ bonum in ſe
plus appetitur ꝗ eius cognitio: ſed pōt eſſe appe
titus eius qd non eſt bonū actu in ſe, etiā ꝑ natu=
ram ſicut appeto cras balneum q cu3 non ſit ens
actu in ſe ꝑ cōſequēs non bonum in ſe ⁊ tñ ipſū eſt
deſideratum in ſe. igitur eſt deſideriu3 eius quod
eſt non bonū ergo multomagis ei9 quod eſt nō co
gnitum. Sed iſta ratio non multum valet q2 illud
l3 ſit non bonum ꝓ nunc: erit tñ quid bonum: tūc
deſideratur autē ꝓ tunc non ꝓ nunc. ⁊ ſi vlterius
etiam dicatur q vellē etiā balneū nunc quādo nō
balneor ⁊ ſic non eſt bonū dicēdū q ego vellē bal
neari nunc volendo eſſe balneū q ſi eſſet: eſſet bo
num. appetitur autē eſſe ⁊ non appetitur non eſſe
et ſic adhuc eſt bonum: ſm q terminat appetitū.
❡ Quinto: q2 plus dependet motus a termino quīta ratio
ꝗ actus ab obiecto: q2 iſte eſt intrinſecus motui
cōiūctus ſubiecto ⁊ eſſentialiter (vt quidā dicūt)
obiectū aūt eſt diſtinctū etiā a ſubiecto ⁊ ipſa co=
gnitio a volitione: ſed deus poteſt facere motum
ſine termino extrinſeco ⁊ intrinſeco ſicut poſſet fa
cere motum vltime ſphere localem qui nō habe=
ret terminum extrinſecum qui eſt locus deficien=
te ſuperficie corporis continentis: nec intrinſecū

qui eſt vbi p cõſequẽs: qꝛ vbi eſt circũſcriptio cor
poris a circumſcriptione loci procedens que ibi
non eſt. ergo ꝛc. ¶ Et dicũt aliqui ꝙ ibi eſſet vbi
ſine loco: qꝛ illa deſcriptio vbi eſt cauſalis nõ for-
malis: ſed iſtud non valet: qꝛ non videtur habere
vbi illud qđ non eſt alicubi ſed nuſꝗ̃ ſicut eſt vlti
ma ſupficies vltime ſphere cũ etiam dicitˀ circũ-
ſcriptio a circũſcripte one ꝓcedẽs non poteſt no-
tari realis effic. Etiã cum illa re nõ differant: ꝛ qꝛ
imediatũ principiũ actionis cuiuſlibet realis nõ
poteſt eſſe locus nec aliqua qͣntitas niſi mediante
qualitate. ¶ Sexto: qꝛ dicunt aliqui ꝙ deꝰ nõ po
teſt facere viſionẽ ſine obiecto vt eſt terminatiuuꝫ
lꝫ poſſit facere vt eſt motiuuꝫ. Et ſimiliter videtˀ
ꝙ non poſſit facere volitionẽ ſine bono cognito ꝙ
eſt ſuũ obiectũ vt eſt terminatiuũ nõ motiuum.
¶ Cõtra. qꝛ naturaliter res poſita retro videtur
p hoc ꝙ eius ſpecies relucet in ſpeculo: quia ergo
res retro poſita non poterat videri ſine ſpeculo.
hoc eſt qꝛ nõ poterat repreſentari nec p ſe nec per
aliud. tñ aũt videre eſt rem ꝗ̃ non eſt ante ſꝫ retro
ſicut illã ꝗ̃ nõ eſt pñs ſed abſens ſi ꝗ̃ res abſẽs põt
repreſẽtari oculo ſicut fantaſie vtiqꝫ ita poſſet vi
deri ſicut fantaſiari poſſet aũt deus facere ſpeciẽ
viſibiliẽ in aere ꝛ p conſequens in oculo etiã viſibi
li abſente vel non exiſtente ſicut et lucem in aere
ſine ſole cuꝫ non plus dependeat ſpecies a colore
ꝗ̃ lux aeris a pñſentia ſue cauſe. ergo poſſet deꝰ
facere videri colorem abſentem ꝛ pari rõne ama-
1.opinio ri bonũ non cognitum ab amante. ¶ Alia eſt opi
nio contraria ꝛ communis: qꝛ hoc eſt impoſſibile
quod trahunt ex verbis Auguſtini. Inuiſa dilige
re poſſumus: incognita nequaꝗ̃. ad quod dicere
2.ratio tur ꝙ verũ eſt ſm curſum nature. ¶ Secũdo ſic
quia in hoc differt appetitus cognitiuus a nõ co-
gnitiuo: qꝛ iſte ſequitur cognitionẽ coniunctam:
ille ſeparatam. ſi ergo ſit appetere cognitiuũ ſine
cognitione coniuncta ex ſola cognitione dei ſepa
rata appetere illud erit cognitiuum et non cogni
Solutio tiuum. ¶ Reſpondeo. Non ſequitur: quia ſicut
dicimus ꝙ accidentis eſſe eſt in eſſe ſm aptitudi-
nem ꝛ non actũ niſi quo ad curſum nature ꝓpter
quod quando accidens ſubſiſtit miracuſoſe nõ ſe
quitur ꝙ ſit accidens ꝛ non accidens: ita etiam ꝙ
appetitus cognitiuus ſequatur cognitionem con
iunctã ſm aptitudinẽ eſt ei eſſentiale nec ſine hoc
eſſe poteſt: ſed quod ſequitur ſm actum eſt eſſen-
tiale ꝛ ſm communẽ curſuꝫ nature ꝓprietas ꝯñs
Tertia ſed ſupernaturaliter aliter poteſt fieri. ¶ Tertio
ſic: qꝛ ſi volũtas poſſet velle intellectu nõ cogno-
ſcente pari etiã rõe poſſet odire ꝙ intellectus iu-
dicat eſſe ad amãdum ꝛ ecõuerſo: ſed hoc eſt im-
poſſibile: quia tunc reſpueret bonum ſub ratione
boni: ꝛ eligeret malum ſub ratione mali quod eſt
impoſſibile: qꝛ hoc eſſet potentiam ferri nec in ob
iectum ſuum: qꝛ bonum eſt obiectum ſuum ad eli
gendum: malum ad reſpuendum: et non aliter.
Maior probatur per exemplũ: qꝛ ſicut poteſt vel-
le ꝙ ſenſus non cognoſcit vt bonum ſpũale: ſic po
teſt reſpuere delectabile ſenſus ꝙ ille appetit vel
iudicat appetendũ. ¶ Item patet per rationem
quia plus eſt ſupplere cognitionem totam ꝗ̃ par
tem eius. ſi ergo deus poteſt ſupplere aliã cogni-
tionẽ mouẽdo volũtatẽ ad totuꝫ cognitũ ergo et
partẽ. ſic autem faceret mouẽdo volũtatẽ contra
iudicium intellectus: qꝛ cũ intellectꝰ iudicat vnã
rem vno modo bonam alio modo malã. quãcũqꝫ
conditionẽ iudicet preeminere in illam fertur vo-
luntas. Ponatur ergo ꝙ intellectus iudicet for-
nicationem bonã tanꝗ̃ delectabile ꝛ ꝓſequendã
vt ſit nichil iudicans in honeſtate eius tunc deus
suppleat aliã partẽ ꝙ ipſa eſt magis fugienda ꝓ-
pter bonũ honeſti ꝗ̃ ꝓſequendũ ꝓpter volitionẽ
voluntas ita fugiet eam ſic. ſi ratio hoc iudicaret
ergo ꝛc. ¶ Ad hoc poſſet dici p interpretationẽ Solutio
maioris ꝙ non ſequitˀ ſi deus põt mouere volun-
tatẽ preter iudiciũ rõnis ꝙ ꝓpter hoc. Contra.
nec etiã ſimile eſt de voluntate reſpectu ſenſus et
de ipſa reſpectu intellectus: qꝛ ſenſus nõ eſt ꝓpri
um motiuum ipſius ꝓpter qđ non ſolũ ꝑter: ſꝫ cõ
tra moueri poteſt. intellectus autẽ eſt ꝓpriũ mo-
tiuum appetitꝰ intellectiui. vnde et ſi miraculoſe
poteſt moueri preter ipm̃ non tamen contra ipm̃
quia voluntas cogi non poteſt. Cogeretˀ autem ſi
moueretˀ ꝯtra iudiciũ rõnis ꝙ ipa nata eſt ſeqꝫ ſic
graue ſi moueretˀ ſurſũ. ¶ Ad aliã ꝓbationẽ poſſet
dici ꝙ volũtas nõ poteſt moueri contra iudiciuꝫ
totale et vltimatum rõis: ſed ꝯtra iudiciuꝫ ꝑtiale:
ſed quando intellectus apprehendit vtrãqꝫ ratio
nem et fugibilis et ꝓſequibilis et prefert vnã al-
teri pro ea quam prefert eſt ſimpliciter iudiciuꝫ
rationis pro alia ſm quid: ſed quando ipſa appre
hendit alterã tñ pro illa eſt totale iudicium.
¶ Quarto: quia ſicut non poteſt potentia ferri Quarta.
niſi in obiectum. ita nec ſpecialis potentia nec in
ſpeciale obiectũ qꝛ ſicut nõ poteſt ferri ſenſus in
cõi in intelligibile ſed ſolũ in ſenſibile. ſic nec ta-
lis ſenſus niſi in tale ſenſibile ſicut viſus non põt
plus videre ſonum ꝗ̃ ſenſus ſentire viſũ: ſed obie-
ctum appetitus cognitiui ꝓpriũ eſt bonũ cogni-
tum ab intellectu ſicut a cognitiua ꝓpria ſicut ob
iectum appetitus in cõi eſt bonum. ergo ſicut nõ
poteſt eſſe appetitꝰ abſolute niſi boni: nec appete
re cognitiuum niſi boni cogniti: ita vt ſicut deus
non poteſt facere ꝙ ſenſus concupiſcat bonũ ſpi-
rituale cognitum ab intellectu et nõ a ſenſu ſic nõ
poſſet facere ꝙ volũtas vellet bonũ cognitũ a deo
ꝛ nõ ab itellectu cõiũcto ¶ Et dicẽdũ ꝙ ſicut ſen Solutio.
ſus põt ferri niſi i obiectũ ꝓpriũ ſic nec appetitus
nec ꝗ̃cũqꝫ potẽtia ſed obiectũ ꝓpriũ aliqñ accipi
tur ſcđm actum aliquando ſecundum potentiam
vel aptitudinẽ ꝛ ꝗ̃dem vtrũqꝫ requiritur ſꝫ curſũ
nature ſed ſcđm miraculũ ſufficit alterũ. Verbi
gratia obiectum fantaſie eſt ſenſibile in communi
formaliter et eſſentialiter ꝛ ſecundum actum vñ
nec deꝰ poteſt facere fantaſiari aliud ſed obiectũ
ſecundum aptitudinem et curſum nature ẽ ſenſa
tum exterius: qꝛ fantaſma eſt motus factus a ſen
ſu ſecundum actũ ꝛ ſine huiuſmodi poteſt deꝰ me
facere fantaſiari ſicut et intelligere non fantaſia-
tum ꝙ tamen nõ habet curſus nature: et ſimiliter
deus non poteſt facere ꝙ appetitus ſenſitiuus fe-
ratur in aliqđ non ſenſibile ſed bene poteſt facere
ꝙ feratur in ſenſatum actu ſed tñ intellectum ꝙ
etiã accidit ꝙ ſi intellectum et ſiĺr nõ poteſt mo-
uere voluntatẽ ad aliqđ bonũ qđ nõ ſit natũ ei re-
preſentari p intellectũ aliquomodo ſed bene ſine
hoc qđ actu ei pñſentetˀ p illud. ¶ Quinto ſi vo-
luntas põt ferri in non cognitum abſens pari ra-
tione in pñſens: ꝛ p conſequens delectari ꝛ triſtari
ſine cognitione actuali et pari ratione põt facere
inſenſibilia delectari et triſtari; qꝛ ſi nichil aliud

prohibet ea delectari niſi defect⁹ cognitiõis ergo
cũ deus ſine cognitione faciat delectari ⁊ triſtari
cognitiua pari rõne inſenſibilia: nõ obſtante φ ca
Solutio rent cognitiõe qđ eſt oino ĩpoſſibile. ℂ Sȝ dõm
φ nõ ſequiꝛ quia lȝ appetit⁹ cognitiuus ſit natus
ſequi cognitionẽ. Eſt tñ aliqua res pter cognitio
nem differẽs in natura ab appetitu naturali. etiã
qñ actu nõ ſequiꝛ cognitionẽ ex natura intriſece
habet φ ſit natus delectari lȝ non conſequaꝛ hoc
actu niſi p cognitionẽ actu: lȝ appetit⁹ naturalis
Sexta non eſt natus delectari. ℂ Sexto ſic: qꝛ volũtas
cogi nõ põt: cogereꝛ autẽ ſi vellet non cognituȝ ꝙ
⁊c. Probatio minoris: qꝛ ſi graue moueatur niſi
ſm inclinationem grauitatis coniuncte violenta
bitur: ſed amota grauitate poteſt moueri ſine vio
lentia ad quodcũqȝ. ꝙ ſi volũtas nõ eſſet cõiũcta
intellectui et ferreꝛ in non cognituȝ ſupnaturale
quidem eſſet: ſȝ violentũ nõ eſſet: ſed qñdiu eſt cõ
iuncta intellectui quẽ nata eſt ſequi videꝛ violen
tari ſi in aliquid feratur niſi ſm iudiciũ itellect⁹
Solutio ℂ Et dicẽdũ φ nõ eſt ſile: qꝛ motus grauis ſeqꝛ
grauitatẽ ſm actum ſuũ primũ cũ ſit eius act⁹ ſe
cũdus ĩmediat⁹. Unũ quocũqȝ alibi moueaꝛ loca
liter contra eius inclinationem moueꝛ: qꝛ mouet
immediate et non mediãte alio motu vel actu: ſȝ
intellectuȝ ſeqꝛ volũtas. potentia quidẽ potentiã:
ſed actus actum non potentiã. vnde moueri con
tra actuale iudicium rõnis eſſet bene violentari
ſic graue manens graue ſurſum ferri: ſed moueri
ſine actu intellectus nõ. Uel poteſt dici φ graue
manẽs graue non violentatur qñ ſurſum moueꝛ
a cauſa vniuerſali cui magis natuȝ eſt obedire ꝙ
ꝓprie inclinationi. nec ſimiliter voluntas cogiꝛ
Septima qñcũqȝ et quõcũqȝ a deo moueaꝛ. ℂ Septimo qꝛ
nõ poteſt res fieri ſine eo φ eſt de rõne ſua: ſed ob
iectum cadit in diffinitione act⁹: ⁊ tale obiectum
in diffinitione talis act⁹ ſicut appetere cognitiuũ
diffinitur φ eſt appetere boni cogniti. ergo nõ po
Solutio teſt eſſe ſine bono cognito. Dicendũ φ nichil põt
fieri ſine illo qđ cadit in eius diffinitione intrinſe
ce et directe. ſicut homo ſine aia ⁊ corpore. ſed bñ
ſine eo quod extrinſece ⁊ in obliquo ſicut accidẽs
ſine ſubiecto: qꝛ p additamentũ ipſum diffinitur:
ſic autẽ diffinit obiectũ actũ. Non eñ põt dici φ
obiectũ ſit de intrinſeco eſſe eſſentie vel exiſtẽtie
ipſius actus ſicut vnum abſolutuȝ eſt de eſſentia
alterius ſicut materia ⁊ forma de eſſentia cõpo
ſiti nec eo modo quo dicimus vnum relatiuũ eſſe
de intellectu et eſſe alterius: quia act⁹ et obiectũ
ſunt quedã abſoluta ⁊ nõ ſunt relatiua ſm eſſe ſȝ
tñ ſm dici nec ſic φ reſpect⁹ ad obiectuȝ ſit de ei⁹
eſſentia qꝛ actualis reſpectus q̄ eſt res vera conſe
quitur actũ intellect⁹ ſicut relatio ſuũ fundamẽ
tum: ſed aptitudinalis reſpectus bene eſt de eſſẽ
tia ſicut intelligẽdo φ eſſentia eſt apta nata ſe: ꝑa
terminari ad tale obiectũ vnde non põt eſſe quin
termineꝛ ad obiectũ reale actu vel aptitudine: ſȝ
bene poteſt eſſe φ terminaꝛ actu ad obiectũ actu:
ſed eſſe rõnis ſicut non põt eſſe viſus niſi rei viſe
realiter: ſed non opȝ φ res viſa in ſe habeat eſſe eſ
ſentiale. Et ſimiliter non põt eſſe appetitus niſi
appetit⁹ ſub rõne boni: ſed nõ opȝ φ habeat boni
tatẽ realẽ et actualeȝ in ſe qñ deſideraꝛ: ſed ſm φ
ſit natum habere: ⁊ ſimiliter nec φ actu cognoſca
tur ſed φ ſit natũ cognoſci: ſic etiã põt dici aptitu
do ad antecedẽs eſſentialis ſubſtãtie: qꝛ ſeipſa re
cipit accidens non φ cadat reſpectus medius vel
qui ſit de eſſentia. ℂ Ad primum dicendum φ in
xpõ de ſpeciali gratia nõ fuit abſorptum iudiciũ
ſenſus nec intellectus de iure cõi per conſequens
et qꝛ beatus. ℂ Diſtinctio. xvi. Nõ. j.

Circa diſtinctionem decimam D:ſt. xvi
ſextam querunꝛ duo. ℂ Pri Nõ. j.
mo vtrum in xpõ fuit neceſſi
tas moriendi. ℂ Secũdo de
claritate tranſfigurationis.
ℂ Quantum ad primũ vide
Primum tur φ in xpõ nõ fuerit neceſſi
tas moriendi: quia nichil vo
luntarium eſt neceſſariũ: ſed
mors xpĩ fuit voluntaria: ſm illud. yſa. 53. Obla
tus eſt: qꝛ ipſe voluit. et Damaſce. dicit lib. 3. φ
nichil coactum in xpõ cõſideretur. ſed omnia vo
lũtaria. ergo mors xpĩ non fuit neceſſaria.
ℂ Item nichil neceſſarium eſt meritorium: ſed
mors xpĩ maxime fuit meritoria. ergo nõ fuit ne Secundũ
ceſſario mortuus. ℂ Item neceſſitas moriendi
ẽ ex peccato ſȝ illud. 1. Ro. 8. Corpus quidẽ pro Tertium
pter peccatum mortuũ eſt neceſſitatiꝗ moriẽdi ſub
iectum. Conſtat autem φ in xpõ non fuit aliquod
peccatum. ergo nec neceſſitas moriẽdi. ℂ In cõ
trariũ arguitur: qꝛ xpõs aſſumpſit oẽs defect⁹ na In oppõȝ
turales ⁊ paſſiones indetractabiles: vt dictũ fuit
prius: ſed neceſſitas moriendi eſt defectus natu
ralis conſequens totã naturam humanaȝ cũ om
ne gñabile naturaliter ſit corruptibile. eſt etiam
paſſio indetractabilis cum non deroget perfecti
oni diuine et perfectioni gratie: ergo xpõs aſſum
pſit neceſſitatem moriendi. ℂ Reſpõdeo. de iſta
queſtione ſunt quatuor opiniones. ℂ Prima. di Reſpõſio
centium φ oẽs hõ qñtum eſt ex pte corporis eſt na 1. opinio.
turaliter corruptibilis in quocũqȝ ſtatu ſiue i ſta
tu nature inſtitute: ſiue gratie: ſiue glorie. et qñtũ
eſt ex pte aĩe pro omni ſtatu eſt naturaliter incor
ruptibilis: cõparando tamen aĩam ad corpus hõ
habuit in ſtatu innocentie: ⁊ habebit in ſtatu glo
rie ex aliquo dono ſupadditto φ corpus eius non
corrumpetur. et quidem hoc donum in ſtatu inno
centie fuit iuſticia originalis: et in ſtatu glorie
erit dos impaſſibilitatis. xpõs autem ex quo fuit
homo fuit corruptibilis: ⁊ habuit corruptiõis ra
tionem intrinſeca et extrinſecam. Cauſa autẽ in
triſeca aſſignaꝛ et ex pte nature: qꝛ xpõs fuit cõpo
ſitus ex materia ⁊ forma et ex pte diuerſe ꝓpor
tionis mixtionis elementorũ. Ex pte materie ſic
cũ materia ſit in potẽtia ad alias formas ſemper
machinaꝛ ad malũ illius forme ſub qua eſt et ap
petit eſſe ſub alia forma: ⁊ per cõſequẽs ſequiꝛ cor
ruptio. ex parte autẽ diuerſe ꝓportionis mixtio
nis elementorum quã requirit ipſa anima ſenſiti
ua que habet multas virtutes opȝ φ in vno orga
no dominetur calidum, ⁊ in alio frigidum. ſic pȝ
φ in oculo dominetur aqua quare cũ in vna par
te dominetur calidum eſt in alio frigiduȝ ⁊ vnum
contrariũ approximatũ alteri cõtrario naturaliꝛ
agat in ipſum et corrũpat ipſum. ſequitur φ i xpõ
fuit cauſa corruptionis intriſeca ex parte diuerſe
proportionis elementorũ in alia ⁊ alia pte. Cau
ſa autem extrinſeca aſſignaꝛ ⁊ ex pte cõtinentis:
puta aeris habentis frigiditatem p quã imprimi
tur in corpore aliqua paſſio peregrina q̄ eſt cauſa
corruptionis et ex parte alimẽti ad qđ hõ neceſſi

tatur ꝓpter conſeruationẽ vite. alimentũ autem habet contrarietatẽ ad ipm alitum ſiue alendũ. ⁊ ꝑ ꝯñs ſeruit paſſionẽ in ipſo alendo. oĩs autẽ paſſio que a contrario eſt diſponit ad corruptionem. igitur cũ in xp̃o fuerint oẽs iſte cauſe corruptionis xp̃s fuiſſet mortuus naturaliter loquendo ſi nulla paſſio ſibi illata fuiſſet: ſed in ſtatu inocẽtie petm̃ fuit cauſa mortis ſicut remouens ꝓhibens qꝛ ꝑ iuſticiam originalem habuit homo poſſe non mori qua ꝑdita ⁊ ablata ꝑ petm̃ icurrit homo neceſſitatem moriendi. ⁊ hec eſt intentio Auguſtini primo libro de baptiſmo paruulorum cũ dicit. Si nõ peccaſſet adã nõ erat moriturꝰ. ſimiliter hec ẽ intentio Augu. 2. de baptiſmo paruuloꝝ de xp̃o ꝙ fuiſſet mortuus aliquando etiam ſi nulla pena ſibi inflicta fuiſſet. Dicit eñ circa mediũ dicti libri ꝙ habuit ſilitudinẽ carnis petĩ: ⁊ ꝙ niſi iuuenis occiſus fuiſſet ſenio ipſo ſeneſcente ad mortem venire potuiſſet naturalr̃ loquendo nullo poſito petõ circa ipſum. ❡ Veruntamen vltra ſciendum eſt ꝙ ⁊ phĩ ⁊ ſancti loquũtur de morte hoĩs: ſed differenter: qꝛ phĩ loquunt̃ de morte ꝑ attributionem ad aliã cãm ꝙ̃ faciant ſancti. reducunt eñ mortẽ in ipam cõpoſitionẽ ex contrarijs tanq̃ in cãm ꝑ ſe naturalẽ naturaliter loquentes. Sancti ꝟo: qꝛ viderunt vltra ꝙ corpꝰ corruptibile de ſe ꝑ aliqd̃ donũ ſupernaturale ꝯſeruari poterat a corruptione actuali ſicut fuit in ſtatu nature inſtitute in adam: ideo reducunt mortem in ipꝫ petm̃: qd̃ quidem abſtulit donũ iuſticie originalis ꝙ ſm̃ ſe fuit ꝓhibitiuum mortis tanq̃ in cãm ſoluentẽ ꝓhibẽs: ⁊ ꝑ ꝯñs ſequit̃ ꝙ ipꝫ petm̃ nõ habuit rõnez cauſe naturalis ⁊ cauſe ꝑ ſe ſed ſolũ cauſe remouẽtis ꝓhibẽs mortẽ ſcꝫ ipam originalẽ iuſticiam. Unde ſm̃ Anſel. Cur deꝰ hõ. nec mortalitas nec immortalitas eſt de quidditate hoĩs: quia natura humana ſm̃ ſe per aliquod donũ ſuperadditũ poteſt fieri immortalis ⁊ ꝯſeruari a morte ſicut fuit ante peccatum et ſine aliquo ſuperaddito ſm̃ ſe ẽ mortalis et corruptibilis ſicut modo eſt cõiter in hominibus. ❡ Unde naturã humanã poſſumus tripliciter conſiderare. Uno modo in puris naturalibus ſine aliquo dono ſupnaturali ſicut fuit in adam et tertio modo cum habitu vicioſo ſicut cõiter eſt modo in hoĩbus omnibus. ❡ Primo modo conſiderando naturam ſic dico ꝙ in chriſto fuit ⁊ non alijs duobus: quia nec cõtraxit originale cui debebat̃ mors nec habuit donũ originalis iuſticie quequidem remouens fuit mortez quaſi ligans ipam potentiam ad corruptionem ⁊ mortem ſicut habuit primꝰ homo: et ideo dicitur ꝙ natura humana in chriſto q̃tũcũq; ſibi fuiſſet vnita deitas relicta tamen ſibi ſic vt ageret que propria ſibi fuiſſent fuiſſet aliquando corrupta ⁊ defeciſſet morte naturaliter ſine inflictione alicuius pene ab extrinſeco irrogate ſiue illate. ❡ Secunda opinio eſt ꝙ verbũ poteſt cõparari ad hũanam naturam in primo inſtanti: ⁊ ſic comparatur ad ipam vt aſſumendã ⁊ ſic natura vt aſſumenda non habuit neceſſitatem moriendi: quia verbum potuit aſſumere naturã glorioſam. ❡ Secundo poteſt conſiderari natura humana xp̃i in ſecũdo inſtanti vt ſcꝫ innocens ⁊ ſine peccato: ⁊ ſic nõ habuit cauſam demeritoriã mortis: ⁊ ſic non habuit neceſſitatem moriendi. qꝛ mors non ineſſet nobis niſi peccaſſet homo: qꝛ per iuſticiam origĩalẽ erat

Secũda opi. q̃ ẽ ſcoti. di. pſñti q. ſ.

homo poteñs nõ mori. ❡ Tertio põt cõparari verbum ad naturã humanam xp̃i vt eſt glorificata ⁊ ſicut q̃ntum de ſe fuit erat immortalis et non fuiſſet mors ſequuta niſi per miraculum detẽta fuiſſet gloria/ ne in corpus redundaret: quia anima fruente deo corpus eſt impaſſibile: ſm̃ cõmunes leges dei. ideo in primo: ſecundo. ⁊ tertio inſtanti fuit immortalis: ſed in quarto inſtanti ſcꝫ cũ fuit factum ꝑ miraculum ꝙ beatitudo aĩme in corpꝰ non redundaret: tunc xp̃s habuit corpus paſſibile ab intra et extra ſicut nos modo ⁊ ꝑ ꝯñs neceſſitatem moriendi. Hoc confirmatur ꝑ hoc qd̃ ſupra iductum eſt ſecundo de baptiſmo paruulorũ ꝙ ſi xp̃s non fuiſſet occiſus: fuiſſet tñ ſenio mortuus. ❡ Sed vñ habuit tantã neceſſitatẽ moriendi? Dicendum ꝙ habuit corpus alere ſuper quod anima non habuit plenum dominium ⁊ ideo ptes materie fluxerũt naturaliter: ⁊ fiebat in eo deperditio et tũc oportuit ꝙ ſimpliciter flueret natura ⁊ ꝑ cõſequens tãdem deficeret vel ꝙ fieret reſtauratio ⁊ hoc nõ ſemꝑ potuit vel potuiſſet fieri perfecte niſi anima plenum habuiſſet dominiũ ſuꝑ corpus. ſed quod non habuit plenũ dominiũ cum ſemper fuit beata hoc factũ fuit miraculoſe vt dictum eſt. Et ſi dicatur ꝙ fuit optime cõplexionatus ⁊ melius q̃ adã in ſtatu innocentie. ergo minus habuit neceſſe mori. ❡ Dicẽdũ ꝙ ſuppoſito ꝙ xp̃s habuit talẽ naturã partim glorioſam vel glorificatã ſcꝫ q̃ntum ad animã ⁊ partim non ſcꝫ q̃ntum ad corpꝰ et hoc miraculoſe vt dictuꝫ eſt. ſequitur ꝙ potuit pati paſſione tali que cõtinue mortẽ induceret: qꝛ omne paſſum preſente actiuo ſufficiente neceſſario patitur ſibi dimiſſum. Unde hmõi neceſſitatẽ habuit tam reſpectu intrinſeci actiui q̃ reſpectu extrinſeci ab extrinſeco certum eſt. ❡ Item ab intra lꝫ habuit nobiliſſimam complexionem potuit corrumpi et propter alimenti impuritatem ⁊ propter vegetatiue debilitatem. Probatio primi eſt qꝛ nutritio q̃ fit ꝑ alimẽtũ eſt q̃dam gñatio: ſꝫ ex alimento ipurio it gñat̃ caro ipurior. ❡ Jlẽ q̃ntũ cũq; alimentum ſit purum: tamẽ ex eo generatur caro minus pura q̃ fuit prima. ⁊ per conſequens minus poteſt ſe ſeruare in toto et citius defluit a toto q̃ prima caro ſcꝫ primo animata et ſic tandẽ defeciſſet ſenio. ❡ Item ſecũda cauſa confirmat primam: ſcꝫ propter defectum vegetatiue qꝛ omne agens phiſicum patitur agẽdo maxime ſibi derelictum. 3. phiſicoꝝ. virtus autem vegetatiua et corpus in quod egit erant ſibi derelicta in quarto inſtãti vt ſupra dictũ ẽ. ꝙ̃ patiebat̃: paſſio aũt abijcit a ſubſtãtia vt dr̃. 6. thopicoꝝ. ergo tãdẽ fuiſſet ita debilitata ꝙ nichil potuiſſet cõuertere et ꝑ cõſequens defeciſſet corpus eius. ❡ Sed videtur dubium vtrum aliqua pars corporis eius potuit fluere? Uidetur eñ ꝙ non niſi ꝑ miraculuꝫ nouũ quia ſm̃ Damaſ. lib. 3. qd̃ xp̃s ſemel aſſũpſit nũq̃ depoſuit. cum ergo totum corpus ⁊ ſingule partes ſint verbo vnite videtur ꝙ nulla poteſt fluere ❡ Item ſi aliqua pars fluxit oportuit fieri reſtaurationem ſed hec non poteſt fieri ſine nouo miraculo. quia pars adueniens priꝰ fuit non vnita verbo et poſt vnitur ⁊ non potuit fieri ſine nouo miraculo et per dei omnipotentiam et ſic ſi fiebat cõtinue deperditio et reſtauratio ſequitur ꝙ fiebat nouorum miraculorum continuatio qd̃ videt̃ inconueniens. non ergo potuit fieri deperditio.

Dubium.

Solutio ¶ Dicendū ꝙ neceſſe fuit aliquas partes de cor
pore xp̄i fluere. Cuiꝰ ratio eſt: q2 ibi fuit actiuū ap
proximatum paſſiuo nec fuerunt impedimenta vt
dictū eſt: q2 hoc fuit naturale ſicut in noſtris cor
poribus: ⁊ q2 fiebat deperditio neceſſe fuit aliq̄s
partes reſtaurari vel totū̄ fluere: ⁊ ideo ſicut na
3.opinio turalis erat deperditio: ita et reſtauratio. ¶ Ter
tia opinio procedit ſic. Illud quod vocatur corru
ptio in omnibꝰ generaliter vocatur mors in viuē
tibus. Illud ergo quod eſt cauſa corruptionis in
omnibus generaliter eſt cauſa mortis in viuētibꝰ
ſpecialiter dicitur cōiter ſic ꝙ neceſſitas morien
di in hominibꝰ eſt a natura tāq̄ a cauſa p ſe. a pec
cato autem tanq̄ a remouente prohibens. ¶ Pri
mum probatur ſic. Omne cōpoſitum ex contrari
is quorū vnum eſt natum agere in aliud eſt de na
tura ſua corruptibile: ſed corpus humanū ⁊ omne
corpus mixtum eſt hmōi: q2 mixtum eſt ex elemē
tis que nata ſunt mutuo ſe corrūpere. ergo corpꝰ hu
manum ⁊ omne corpus mixtum eſt de natura ſua
corruptibile. ¶ Secundū declaratur: q2 p donū
originalis iuſticie collate primis parētibus prohi
bebatur naturalis corruptio in corpore: ſ3 illud do
Durā.diſ. numꝰ ablatum eſt per peccatū ergo a peccō tanq̄ a re
pūti.q.ſ. mouēte prohibens eſt mors et corruptio. ¶ Horū
autem duorum ſecundū conceditur ab oībus: ſ3 pri
mum habet calūniā propter duo. Primū eſt: quia
idem eſt cauſa corruptionis in omnibus ⁊ mortis
in viuentibus: quia cōmunis effectus habet com
munem cauſam: ſed eſſe cōpoſitū ex elemento nō
eſt cauſa corruptionis in oībus: q2 elementa ſunt
corruptibilia: que tñ non ex elementis ſunt mixta
ergo eſſe mixtum ex elementis non eſt per ſe cau
ſa mortis in viuentibus. ¶ Item poſſe corrumpi
et mori eſt per ſolam potentiam paſſiuā ſicut poſ
ſe corrumpere vel mortem inferre per ſolam potē
tiam actiuam ergo ad hoc ꝙ aliquid ſit per natu
ram corruptibile non requiritur ꝙ habeat in ſe di
uerſa quorū vnū agat in aliud: ſed ſufficit ꝙ habeat
in ſe principium paſſiuū quo poteſt pati ab extri
ſeco corrumpente. ¶ Item qualiter poteſt vnum
elementū in mixto agere in aliud non patet. ſ3 q2
de hoc dictum eſt plenius. li.ii.di.xxx. ideo de hoc
ſuperſedeatur ad preſens. Eſt dicendū ergo ꝙ cauſa
per ſe corruptibilitatis in oībus eſt habere mate
riam que poſſit ſubijci contrarietati potentiarū
du. vbi. ſ. qualitatum vt ibidem fuit declaratum. ¶ Quā
tum ad ſecundum ſciendū ꝙ triplex eſt neceſſitas
vna naturalis que conſequitur principia naturalia ſi
cut neceſſe eſt leue non prohibitum ferri ſurſum.
Alia eſt neceſſitas coactionis que fit ab agēte ex
trinſeco contra inclinationem nature vel volun
tatis et tale neceſſarium oppoſitum naturali ⁊ vo
luntario cum tam natura q̄ voluntas ſint princi
pia intrinſeca. alia eſt neceſſitas ſuppoſitionis q̄
ſumitur ex fine: ſicut eſt neceſſe ſerram eſſe ferreā
ſi debeat ſecare dura. ¶ Si ergo loquamur de
neceſſitate naturali ſic i xp̄o fuit neceſſitas mori
endi: quia habuit naturam ſuſceptiuam cōtrarie
tatis primarum qualitatum. ad quarum alterati
onem de neceſſitate ſequitur mors et corruptio.
Unde dato ꝙ xp̄s non fuiſſet occiſus violenter:
ſm tactum: tñ defeciſſet ſenio/ſicut ceteri hoies.
Si autem loquamur de neceſſitate coactionis ſic
adhuc neceſſitas moriendi fuit in xp̄o: ſm qꝺ ne
ceſſarium inclinationi naturali repugnat: q2 cor
pus chriſti ſm conditionē nature ſue proprie ſubia
cuit violentie ſeu coactioni claui perforātis ⁊ fla
gelli percutientis et cuiuſcunq̄ alterius mortē
inferētis. ¶ Secūdū vero ꝙ talis neceſſitas co
actionis repugnat voluntati non fuit in xp̄o ne
ceſſitas moriendi quo ad voluntatē diuinam: nec
quo ad voluntatē humanā deliberatiuā que ſem
per fuit conformis voluntati diuine. Hac eñ du
plici voluntate voluit xp̄s mori: ſed quo ad volū
tatem naturalē fuit in xp̄o talis neceſſitas q2 vo
luntas naturalis refugit mortē ⁊ corporis nocu
menta. ¶ Si autē loquamur de neceſſitate ſuppo
ſitionis que ſumitur ex fine ſic clarum eſt ꝙ i xp̄o
fuit neceſſitas moriendi cū ſm diuinā ordinatio
nem mors xp̄i ordinaretur ad redēptionē humani
generis ſicut ad finem: propter qꝺ oportebat xp̄m
mori ſi humanum genus debebat redimi: ⁊ ſic pa
tet ꝙ in xp̄o fuit neceſſitas moriendi. ¶ Utrū au
tem aliqua dictarū neceſſitatū ſubiaceret volūta
ti humane: dicitur cōiter ⁊ bene ꝙ non: quia ſicut
fuit dictum prius opera ſuper naturam demon
ſtrabant in xp̄o naturam diuinā non humanā. ꝙ
aūt corruptibile ſm naturā nunq̄ corrumpatur
aut ꝙ debilius non violentetur a fortiori ſup na
turam eſt: ⁊ ideo xp̄s ſi voluiſſet voluntate diuīa
potuiſſet prohibere ꝙ corpus ſuū quod erat cor
ruptibile nunq̄ corrumperetur per naturā nec af
ſi geretur per alterius violentiam: ſed ad hoc nō
potuit ſe extendere voluntas ſua humana. ¶ De
tertia autem neceſſitate que erat ex ſuppoſitione
finis a deo pſcitī clarum eſt ꝙ non ſuberat huma
ne voluntati. ¶ Quarta opinio habet quattuor
conclusiones. ¶ Prima eſt vnū ineſt nobis hec ne 4. opinio
ceſſitas. ¶ Secundo qualis fuit in xp̄o. ¶ Ter
tio cui voluntati fuit ſubiecta. ¶ Quarto an xp̄s
fuiſſet naturaliter mortuus ſi pena nulla fuiſſet
ſibi illata. ¶ De primo pter illud quod dictū eſt
in ſecundo cōmunis opinio eſt ꝙ ex natura per ſe
q eſt cōpoſita ex contrariis et ex culpa p accidēs
q̄ amouit originalem iuſticiam ineſt nobis neceſſi
tas moriendi ¶ Ad duo contraria proxime opi.
¶ Dicendū ad primū ꝙ in oībus corporibus eſt Rñſio ad
vna cauſa remota cōis corruptionis ſed qñ i ſpe duas obie
cialibꝰ corruptibilibꝰ cū illa cōi q̄ eſt pꝛuatio ma ctiōes du
terie non poſſit eſſe ſpecialis cauſa nō videt ſicut rādi cōtra
cauſa viuendi cōis eſt aīa vegetatiua preter quā 3. opionē
in ſpecialibus viuentibus eſt ſpecialis alia ratio.
¶ Ad ſecundū dicendū ꝙ alterū eſt iſti p alterā:
ſed vtramq̄ ſimul p vtrāq̄. ſicut mouere eſt a po
tentia actiua q̄ eſt principiū tranſmutandi aliud:
ſed moueri eſt a potētia paſſiua/ q̄ eſt principium
tranſmutādi ab alio: ſed aīa tñ mouens ſeipſum
h3 vtrāq̄ potētiā: ita ⁊ elemēta q̄ ſolū corrūpunt
ab exteriori habēt in ſeipſis ſolā potētiā paſſiuā
ſue corruptiōis: ſ3 mixta ⁊ ſpecialiter viuētia cor
rumpuntur ab interiori alis non fieret deperditio
ab interiori fruſtra fieret nutrimentū et reſtaura
tio ab exteriori. et ſic eſt in eis vtraq̄ potentia: q2
elementa manent in eis virtute. Unde cum vnum
elementum corrumpatur ab alio quando ſunt ſe
parata per conſequens illud in quo ſūt mixta cor
rumpuntur a ſeipſo. ¶ Secundo oſtendendū ꝙ 2. 9cluſio
in humanitate xp̄i fuit neceſſitas moriēdi quo ad
corpus ⁊ patiendi quo ad animam. patet: q2 ⁊ ne
ceſſitas nature ſicut in nobis et violentie et finis
ſed non fuit in xp̄o neceſſitas agendi pricipaliter

nam ſuppoſitum xp̃i neceſſitari non poteſt: ſed ſo⸗
lum humanitas. principalitas autem agendi oĩꝫ
actionẽ nature opꝫ eſſe penes ſuppoſitũ quod ha⸗
bet eſſe perfectum: q2 agere eſt perfecti ⁊ pͥcipali
ter agere ſubſiſtentis. ſed pati eſt imp̃fecti et ma⸗
gis imp̃fecti magis pati ⁊ minus. minus ſicut ma
teria prima eſt ſubiectum paſſionis q̃ eſt generari
ens actu ſimpliciter magis perfectuꝫ non niſi paſ
ſionis ſm̃ quod ideo pͥcipalitas paſſionis realiť
in xp̃o erat nature. non ſuppoſiti: qđ in ſe paſſiuuꝫ
eſſe non poteſt: ſed verum eſt ꝙ a paſſione nature
denoiať ſuppoſitum lꝫ nullo modo paſſuꝫ: niſi q2
paſſi ſuſtentatiuũ ſicut a criſpitudie capitꝭ denoia
tur hõ criſpꝰ qui extra caput nullã oĩno hꝫ criſpi⸗
tudinem. ¶ Tertio ꝙ neceſſitas patiendi et mo⸗
3. ꝯcluſio. riendi ſuberat voluntati xp̃i diuine non hũane. de
diuina nullus ambigit: q2 a morte omne mortale
abſolute poteſt preſeruare. de humana probabile
eſt ꝙ non poterat dei ordinationẽ vel curſum na⸗
ture impedire ꝙ nec angelus poteſt ſed de neceſſi⸗
tate violentie cui angelus poteſt reſiſtere cũ inclu
dat motum localem. Poteſt eñ angelus q̃. 35. mi
lia interfecit et ſubuertit ſodomã manus ⁊ gladi
os impedire paucoꝝ hominum. vnde cũ data ſit
a principio aĩe xp̃i oĩa poteſtas creature lꝫ decla⸗
ratio in reſurrectione videtur ꝙ ꝑ illã virtutẽ ſu⸗
pernaturalem ⁊ nõ ſolum ꝑ diuinã emẽtium ⁊ vẽ⸗
dentium cathedras euertit ⁊ proſtrauit ſe capere
volens ꝑ quam etiam potuit reſiſtere crucifixo⸗
ribus magis q̃ ſãpſon eũ habuit omnem gratiã
gratis datam. vnde ſi oĩa vincula fortiſſima ſãpſõ
rupit et mille viros ĩ mãdibula aſini interfecit to
tum per gratiam gratis datã aut xp̃s non habuit
omnem gratiam gratis datã: aut habuit fortitu⸗
Quarta dinem tantam. ¶ Quarta concluſio eſt ꝙ xp̃s ſi⸗
bi derelictus fuiſſet naturaliter mortuus etiã nul
la pena ſibi illata qđ ꝓbant aliqui. ¶ Primo ſic.
Omne corpus ſm̃ ſe corruptibile poteſt deficere
corpus xp̃i fuit naturaliter corruptibile. ergo ⁊c.
¶ Item ſecũdo. Omne qđ naturaliter incipit na
turaliter deſinit p̃io celi ⁊ mundi: ſed corpus xp̃i
naturaliter incepit ꝑ generationem. ergo natura
liter defuiſſet ꝑ corruptionem. ¶ Item tertio ſic
quãdocũqꝫ aliqua paſſio ieſt multis oportet ꝙ in
ſit ꝑ aliquam cauſam cõem. cũ igitur mori ⁊ cor⸗
rumpi naturaliter inſit homini ⁊ aliquibus brutꝭ
oportet ꝙ hoc inſit per aliquam cauſam cõmuneꝫ
cauſa autem iſta cõis non poteſt eſſe culpa: q2 cul
pa nõ inuenitur in brutis quare opꝫ ꝙ ſit aliq̃ alia
cauſa: ſed hec non videť eſſe alia niſi q2 omne cor
pus cõpoſitũ ex contrarijs eſt naturaliter corru⸗
Obijcitur ptibile. ergo ⁊c. ¶ Sed cõtra hoc arguũt idem ⁊ ſol
ꝯtra iſta uũt primo ſic: q2 omnis corruptio in cõpoſito ali⸗
Primo quo vel eſt ex parte materie vel ex parte forme vł
ex parte diſpoſitionis. in propoſito aũt dici nõ po
terit ꝙ ſit ex ꝑte forme corruptio: q2 forma q̃uiꝫ
eſt ex ſe ſemꝑ nata eſt eſſe: nec ex ꝑte materie quia
ipſa eſt incorruptibilis ex primo phiſi. ĩ fine. nec
ex parte diſpoſitionis: q2 diſpoſitio debet habere
ꝓportionem ad diſpoſitionẽ ſcꝫ ad materiã ⁊ for
mam. materia autẽ et forma ſunt de ſe incorrupti
Scđo. biles. ergo ⁊c. ¶ Itẽ Ro. v. Per peccatum intrauit
mors. ⁊ Auguſ. lib. retrac. i. cap. 12. ſi nullus delin
queret nullus moreretur. ⁊ de ciuitate dei. lib. xiij.
cap. iij. ⁊ iiij. ⁊ de trini. ca. xxvj. Ex quibus oĩbus
ſumitur hec ꝓpoſitio ꝙ vbi nullũ eſt pctm̃ ibi non
debet eſſe mors. In xp̃o autem non fuit peccatum
prime petri ſecundo. Peccatum nõ fecit ergo nec
mors. ¶ Itẽ corruptio eſt in mixto ꝓpter domi⸗ Tertio
nium vnius elementi ſup aliud: ſed in xp̃o nõ fuit
tale dominium cũ in eo fuit ſumma equalitas et
ſumma proportio elementorum: quare ⁊c. ¶ Itẽ Quarto
xp̃s ſumpſit alimentum ꝓpter reſtaurationẽ deꝑ
diti. ergo cũ in xp̃o potuit eẽ tãta reſtauratio deꝑditi
q̃ta fuiſſet: ſi non fuiſſet ipſa deꝑditio xp̃s nunq̃
defeciſſet: ⁊ ꝑ ꝯſequens in eternũ vixiſſet ¶ Iteꝫ Quinto
illud eſt impoſſibile ex quo ſequitur impoſſibile:
ſed ſi aliquis homo in puris naturalibus exiſtẽs
moreretur ſequeretur ꝙ aĩa eius non eſſet in gau
dio paradiſi: q2 non habuit charitatẽ nec in pena
q2 nullã habuit culpam ꝑ poſitum: ſed conſequẽs
eſt impoſſibile: q2 oĩs aĩa ſeparata vel eſt in gau⸗
dio vel in pena: quare et illud. ex quo ſequiť ſcꝫ ꝙ
homo talis moreretur. ergo xp̃s ſibi derelictꝰ nõ fu
iſſet mortuus. ¶ Ad iſta reſpõdẽt ipſi. ¶ Ad pri Rñſio ad
mum dicendũ ꝙ corruptio põt eſſe ex parte forme obiecta
corporalis in xp̃o inq̃tum talis forma fuit tẽpa⸗ Ad primuꝫ
lis ⁊ ꝑyodalis in xp̃o. ⁊ ꝑ ꝯñs habuit certã dura⸗
tionem ex quo determinať certa ꝑyodo. ſimiliter po
tuit eſſe ex parte materie: q2 lꝫ ſm̃ ſuam eſſentiam
ſit incorruptibilis: tñ inq̃tum eſt in potentia ad
multas formas ⁊ ꝑ ꝯñs habet pꝛiuationẽ admix
tam ꝑ quã appetit eſſe ſub alia forma: q̃ cauſa eſt
corruptionis ſimiliter potuit fuiſſe ex parte diſpoſi⸗
tionum q2 lꝫ diſpoſitiones in principio fuerint ꝓ⸗
portionate materie ⁊ forme: tamen ꝑ actionẽ intri⸗
ſecam vnius membri in aliud ⁊ actionẽ cõtinẽtis
ab extra in corpus xp̃i diſpoſitiones tales fuiſſẽt
improportionate: ⁊ ꝑ ꝯñs diſcordãtes: eſſe ex ꝑte
diſpoſitiõis potuiſſet fuiſſe via ad corruptionem
ſicut dictum eſt. ¶ Ad oĩs auctoritates ſanctoꝝ Ad ſcđm
dicendũ ꝙ loquũtur de natura inſtituta. Primo
ſub iuſticia originali prohibente hominem a cor⸗
ruptione quequidem fuit: q2 non fuit ablata niſi
ꝑ peccatum: ideo ſancti dicunt ꝙ cauſa mortis eſt
peccatum. Et cum dicať ꝙ pena nõ debet eſſe niſi
vbi culpa eſt. Dicendum ꝙ ſicut in ſtatu innocen⸗
tie fuit deperditio aliqualis ꝑtialis ⁊ tamen non
fuit pena: ſed defectus ſiue conditio nature: ſic
ſi xp̃s fuiſſet mortuꝰ naturaliter talis mors ſiue
corruptio totalis non fuiſſet pena ſed cõditio na⸗
ture ſiue defectus nec plus fuiſſet pena q̃ẽ mors
alicuius bruti q̃ certũ eſt ꝙ nõ dicimus penã eſſe
ſm̃ defectum nature ¶ Hoc ꝯfirmatur per mgr̃ꝫ
ſenten. ſecundo libro. diſtinct. 14. ⁊ libro. 3. diſ. 15.
vbi loquitur de defectibus q̃ mõ ſunt penales: et
dicit ꝙ ſi tales fuiſſent in natura iſtituta ante pec
catuꝫ nõ fuiſſent penales. ¶ Ad aliud dicendum Ad tertiũ
negando ꝙ in chriſto non fuit ſumma equalitas
quin aliqđ elementum ꝑdominaretur. nam vita
magis conſiſtit in calido q̃ in frigido et calido ⁊
humido q̃ frigido ⁊ ſicco quare cum xp̃i corpꝰ fue
rit viuũ oportuit ꝙ dominareť aliquod elemẽtuꝫ.
¶ Similiter ad hoc idẽ eſt alia ratio q2 potẽtie
ſenſitiue vtuntur organis diuerſis q̃ non requi⸗
runt ꝓportionẽ mixtionis eandẽ cũ potentie ta⸗
les ſint alterius et alterius rationis: ⁊ ideo opor
tuit ꝙ in vno organo dñareť ignis et in alio aqua
et ſic de ceteris. ¶ Et cũ dicitur ꝙ xp̃s habuit ſũ
mam equalitatem. Dicendum ꝙ habuit ſummaꝫ
equalitateꝫ quã patitur natura corporis debẽtis
recipere vitam ab aĩa ⁊ non habuit equalitatem

ſimpliciter. Uel dicendum. Suppoſito ꝙ habuit
equalitatem ꝙ adhuc potuiſſet corrũpi: ⁊ põt cau
ſa corruptionis aſſignari triplex. ❡ Una ſcʒ per
corpus continẽs ſiue ꝑ corpus adiacẽs. quodqui
dem ꝑ aliquã ſui qualitatẽ. puta caliditatẽ et fri=
giditatem potuiſſet facere in corpore inequalita=
tem qꝺ prius ſm ſe habuit equalitatẽ. ❡ Alia cã
eſt ꝑ hoc qꝺ ſm phm̃. 2. de generatione. Queliber
res naturalis hʒ ꝓpriam ꝑyoduʒ ſm quã durabit
ita ꝙ ꝑ virtutẽ ſuam nõ poterit plus durare. Exẽ
plum. Si duo hoĩes equaliter fortes traherent
aliquid ita ꝙ vnus non preualeret ſuꝑ aliũ tandẽ
deficerẽt in ſe ꝓpter limitatã virtutẽ quam habẽt
eodem modo dico in ꝓpoſito ꝙ q̃tumcũqꝫ elemẽ
ta in mixto haberent ſummam equalitatem: ita ꝙ
vnum non ꝑualet ſuꝑ aliud tñ ꝙ illud mixtum ha
beret virtutẽ finitam ⁊ certam durationẽ tandem
deficeret. Et confirmat̃ ꝑ commentatorẽ. ij. celi ⁊
mundi. dicẽtẽ ꝙ ignis duobus modis corrũpitur
Uno modo per contrariũ. Alio modo ꝑ defectuʒ
materie. Eodẽ modo dico i ꝓpoſito ꝙ tale mixtũ
lʒ non deficeret ꝓpter aliquam contrarietatẽ intri
ſecam: tamen deficeret ꝓpter defectum virtutis.
❡ Tertia ratio ſiue cauſa ſumitur ꝑ illud qꝺ di=
cit phũs. ij. celi ⁊ mũdi. ⁊ cõmẽtator eodẽ commẽ
to. 35. aſſignans cauſam corruptionis aialium. di
cit ei ꝙ mixtum corrũpitur ⁊ ꝓpter cõtrariũ qꝺ
habet: et etiã ꝓpter hoc ꝙ elementa exiſtentia in
mixto habẽt quãdã tendentiam ad loca ꝓpria cũ
nõ ſint in locis ꝓpriis ex natura in mixto ſolo ele
mento terre excepto: ⁊ ideo ex tali tendẽtia ad lo
ca ꝓpria ⁊ ꝑ ꝯñs ad diſſolutioneʒ mixti ſequitur
quedam mollificatio i forma mixti et vltra ꝑ ꝯñs
virtus forme mixti recipientis mollificationẽ de
bilitatur: ⁊ talis debilitatio eſt cauſa corruptõis
Cum igitur iſta eadẽ ratio ſumi poſſit ponẽdo eti
am ꝙ corpus xp̃i habuit ſummã equalitatẽ ſequi
tur ꝙ corpus xp̃i fuiſſet aliquando corruptuʒ na
Ad q̃rtuʒ turaliter. ❡ Ad aliud de alimẽto dicẽdum ꝙ pro
pter duo requiritur ſcʒ vt propter alimentũ aia=
lia generata ſub quantitate imꝑfecta ꝑ alimẽtum
acquirant quantitatẽ ꝑfectam ⁊ ſibi debitam ⁊ vt
ꝑ alimẽtũ fiat reſtauratio deꝑditi ⁊ tunc vltra ad
argumẽtum quare ex quo poſſet ſemꝑ fieri reſtau
ratio deꝑditi non poſſet fieri ineternũ cõtinuatio
Dicendũ ꝙ in oĩbus vbi eſt naturalis generatio
et corruptio ſm naturalẽ deſcẽſum ⁊ aſcẽſum ſem
per virtus prioris manet. exemplum. qꝛ acetũ na=
turaliter ex vino deſcẽdit manet in aceto quodã=
modo virtus vini ſimiliter: qꝛ ex elementis fit ꝑ
naturalẽ aſcenſum ipſum mixtũ virtus elemẽtoꝝ
reſeruatur ⁊ manet in forma mixti. Cũ igitur ali=
mentum conuerſum in rem alendã in pꝛĩcipio ha
buit contrarietatẽ ad rem alendã ⁊ in principio ẽ
diſſimile ⁊ in fine ſimile ſm phm̃. ij. de aĩa manet i
corpore hoĩs quaſi ſm virtutẽ contrariã quã prio
habuit ad ipſam rem alendã ⁊ propter iſtã manen
tiam contrahit ipm̃ humiduʒ radicale vbi ſaluat̃
et radicatur virtus caloris naturalis quandam
impuritatem ⁊ fit magis impurum ⁊ ſemꝑ q̃tuʒ
plus conuertit̃ de nutrimento tanto fit maior im
puritas donec in fine fiat tanta ꝙ non plus poſſit
conuertere vt ſic verificetur verbũ Ariſtotelis ⁊
exemplum de vino ⁊ aqua primo de generatione.
Ad q̃ntuʒ ❡ Ad aliud dicitur ꝙ ſi deus faceret hominem i
puris naturalibus ſm alium ſtatum faceret ſibi

aliud habitaculuʒ. Unde ſicut argumentũ ponit
nouũ ſtatũ in antecedente: ſic rñſio ponit habita=
culum nouũ in ꝯſequente. ❡ Uel poteſt dici ꝙ ta
lis aĩa eſſet in celo nec tñ haberet gaudiũ ad hoc
ſuꝑnaturale nec videret diuinã eſſentiã cũ ponat̃
ſine aliquo dono ſuꝑnaturali. ❡ Ad argumenta Ad rõẽs
principalia rñdẽt illi de tertia opinione ſic. ❡ Ad aũ oppõm
primũ dicũt ꝙ mors xp̃i fuit volũtaria volũtate du. vbi. ſ.
diuina: ⁊ volũtate humana deliberatiua: ⁊ ſic itel
ligenda eſt auctoritas yſa. ⁊ damaſ. Uolũtate au
tem naturali nõ fuit volũtaria ſʒ potius coacta. ⁊
ꝓpter hoc fuit neceſſaria neceſſitate naturali ⁊ ne
ceſſitate ſuppoſitionis q̃ põt ſtare cũ voluntario.
❡ Ad ſecundũ dicẽdum cũ illud qꝺ eſt mere ne= Ad ſcõm
ceſſarium neceſſitate naturali vel neceſſitate co=
actionis nõ poteſt eſſe meritoriũ. mors aũt xp̃i nõ
fuit talis qn potius fuit acceptata voluntate xp̃i
deliberatiua rõne cuiꝰ fuit meritoria. ❡ Ad ter= Ad tertiũ
tium dicẽdũ ꝙ neceſſitas moriẽdi eſt a peccato ſi=
cut a cauſa remouente ꝓhibẽs ſed a conditiõe na
ture ſicut a cauſa ꝑ ſe primo modo non fuit neceſ=
ſitas moriendi in xp̃o: ſed in ſecundo modo.

❡ Queſtio ſecunda.

S Ecũdo q̃rit̃ de claritate trãſ= Q̃o ſcda.
figurationis xp̃i. Utrum fuit Primũ
glorioſa? Et videt̃ ꝙ nõ: qꝛ cla
ritas glorioſa nõ põt videri ab
oculo nõ glorificato: eo ꝙ iter
obiectũ ⁊ potentiã oportet eſſe
ꝓportionẽ q̃ nõ eſt inter clari=
tatẽ glorioſam et oculũ nõ glo
rificatũ: ſed oculi apoſtoloꝝ
qui nõ erant glorificati viderũt claritatẽ tranſfi=
gurationis. ergo illa claritas nõ fuit glorioſa.
❡ Itẽ claritas glorioſa nõ poteſt eſſe niſi in cor= Secundũ
pore humano: qꝛ ſola natura humana quo ad cor
pus glorificat̃: ſed claritas xp̃i in tranſfiguratiõe
non fuit ſolũ in corpore xp̃i: ſed etiã i veſtimẽtis
et in nube lucida. vt habet̃ Math. xvij. ergo illa
claritas nõ fuit glorioſa. ❡ In cõtrariũ eſt quod
dicit gloſa ſuꝑ illud Math. xvij. Tranſfiguratus In oppõʒ
eſt ante eos ſm Ieronymũ. ꝙ qualis futurꝰ erat tẽpe
iudicij talis apparuit apoſtolis: ſed tpe iudicij ha
bebit claritatẽ glorioſam. ergo ⁊c. ❡ Rñſio. tria ſũt
videnda. ❡ Primũ de claritate illa. ❡ Secũdũ Rñſio
de viſione tranſfigurationis: an fuit intellectiua i. articulꝰ.
vel ſenſitiua. ❡ Tertiũ vtrũ moyſes ⁊ helyas ibi
viſi fuerint. ❡ Quãtũ ad primũ ſũt duo modi di
cẽdi. ❡ Primꝰ ꝓmittit tria vidẽda. ❡ Primũ eſt Durã. q. ſ
qualiter differat claritas glorioſa a naturali ſeu huiꝰ diſti.
nõ glorioſa. ❡ Secundũ eſt an glorioſa fuit cla=
ritas tranſfigurationis. ❡ Tertiũ eſt an rõne il=
lius claritatꝫ xp̃s conuenienter dicat̃ fuiſſe tranſ
figuratus. ❡ Quãtũ ad primũ dicendũ eſt ꝙ cla=
ritas glorioſa nõ differt ſm ſpeciẽ a claritate na=
turali: ſed ſolum ſm cauſã. quod patet tripliciter
❡ Primo ꝑ hoc qꝺ dr̃ Mat. xiij. Fulgebunt iuſti
ſicut ſol in regno patris eoꝝ: ſed ſimilitudo nõ eſt
differẽtium ſm ſpeciẽ. ergo cũ claritas glorioſa dica
tur futura ſimilis claritati ſolis q̃ eſt naturalis opʒ
ꝙ ſit eiuſdẽ ſpeciei cũ illa. ❡ Secundo qꝛ ſi clari
tas glorioſa eſſet alteriꝰ ſpeciei vel rõnis a clari=
tate naturali nichil notificaret̃ nobis de beatitu=
dine corporis ꝑ hoc qꝺ dicit corpora glorioſa fu=
tura eſſe lucida cum ſola claritas naturalis ſit no
bis nota: ſicut qui dicit canẽ eſſe in celo nichil no=

tiſicat ei qui non nouit niſi canẽ q̄ eſt alal hoc au-
tem eſt inconueniẽs ꝙ illa claritas non eſt alteri⁹
rõnis a claritate naturali. ¶ Tertio qꝛ ſicut ſe hꝫ
viſus ad viſum: ſic claritas ad claritatẽ vt enim ſe
habet potentia ad potentiã: ſic obiectum ad obie
ctum: ſed viſus corporis glorificati ꝛ viſus corpo
ris non glorificati eſt eiuſdem rõnis. ꝙ ꝛ claritas
huius corporis ꝛ illius. Differũt tñ quo ad cau-
ſam: qꝛ claritas naturalis cõſequitur pncipia cõ
ſtituentia corpus lucens. Claritas autẽ glorioſa
erit in corpore glorificato nõ a principiis cõſtitu-
entibus ipm̄ ſed a redũdãtia glorie aie in corp⁹:
vt quibuſdã placet vel poti⁹ a diuina virtute ꝛ ſic
patet primũ. ¶ Quantũ ad ſcđm dicẽdũ eſt ꝙ
claritas trãſfigurationis fuit claritas glorioſa ꝙ
ad eſſentiã et ſuam cauſam: nõ autẽ quo ad modũ
eſſendi. ¶ Primũ patet tripliciter. ¶ Primo qꝛ
ſicut ſtatim ꝓbatum eſt glorioſa claritas differt
a claritate naturali ſolũ quo ad cauſam: ſed clari
tas tranſfigurationis fuit ab eadẽ cauſa a qua erit
claritas glorioſa ſcꝫ a diuina virtute eã ſupindu-
cente. ꝙ claritas trãſfigurationis fuit claritas glo
rioſa quo ad eſſentiã et cauſam. ¶ Secundo: qꝛ
claritas non glorioſa non oſtẽdit gloriaꝫ reſurre-
ctionis: ſed tranſfiguratio facta fuit ad oſtẽdẽdũ
diſcipulis gloriam reſurrectionis ſm ꝙ xp̄s dicit
Math. xvi. in fine ca. Sunt de hic ſtantibus q̄ nõ
guſtabũt mortẽ donec videãt filium hois veniẽ-
tem in regno ſuo. ergo illa claritas fuit glorioſa.
¶ Tertio: qꝛ ſup illud phil i. iij. Reformabit cor-
pus humilitatis noſtre configuratũ corpori clari
tatis ſue. dicit glo. Aſſimilabimur claritati quaꝫ
habuit xp̄s in tranſfiguratione: ſed conſtat ꝙ aſſi
milabimur ei i claritate glorioſa. ergo trãſfigura
tionis claritas fuit glorioſa quo ad eſſentiã ꝛ cau
ſam. Non tamen fuit glorioſa quo ad modũ eſſen
di. Cuius ratio eſt: qꝛ claritas glorioſa erit in cor
poribus glorificatis ꝑ modũ habitus ꝑmanẽtis.
Claritas autẽ tranſfigurationis fuit ꝑ modũ q̄ſi
paſſionis tranſeuntis. ergo quo ad modum eſſen
di illa claritas nõ fuit glorioſa: ꝛ ſimile eſt de hac
claritate reſpectu claritatꝭ glorioſe ſicut de viſio
ne diuine eſſentie i raptu pauli et de viſiõe eiuſdẽ
a beatis. Illa eñ fuit ꝑ modum paſſionis tranſ-
euntis. Viſio autẽ beatorũ eſt ꝑ modum habitus
ꝑmanentis. et ſiliter fuit de claritate tranſfigura-
tionis reſpectu claritatis que poſt reſurrectioneꝫ
erit in beatis. ¶ Qualiter autẽ talis claritas po
tuit eſſe in corpore chriſti ꝙ erat tunc paſſibile et
opacum. Aduertendum eſt ꝙ illa claritas nõ fuit
in ꝓfundo ſed in ſupficie ſicut gladius limat⁹ in-
trinſecus eſt opacus. in ſupficie vero fulget icidẽ
te lumine ſup eius ſupficiem: ꝛ ſic patet ſecundũ
¶ Quantũ ad tertium aduertendũ eſt ꝙ figura
vno modo dicit̃ qualitas a quãtitate fundata re
ſultans ex terminatione quãtitatis: ꝛ hoc modo
dicit̃ aliquid tranſfigurari qñ mutat̃ de figura i fi
guram ſm terminationẽ quantitatis xp̄s nõ fuit
tranſfiguratus. non enim lineamẽta corporis ei⁹
in aliquo ſunt mutata. Alio modo accipit̃ figu-
ra generalius pro omni eo quod apparet in extre
mitate rei ſicut figura eſt res quãtitatꝭ: ꝛ quia co
lor et lux in extremitate rei demonſtrantur: ideo
mutatio ſm hoc dicit̃ tranſfiguratio et ſic chriſt⁹
fuit tranſfiguratus. Unde hierony. ſuper Math.
dicit ſic. Nemo putet xp̄m per hoc ꝙ tranſfigura-
tus dicitur formam priſtinam et faciem ꝑdidiſſe
et amiſiſſe corporis veritatem ꝛ aſſumpſiſſe corp⁹
ſpirituale vel aereũ: ſed quomodo tranſfiguratus
ſit euãgeliſta docet dicens. Reſplẽduit facies ei⁹
ſicut ſol: veſtimenta eius facta ſunt alba ſicut nix
vbi enim ſplendor faciei oſtendit̃ et candor deſcri
bitur veſtiũ. nõ ſubſtãtia tollit̃: ſed gloria cõmu-
tatur. ¶ Ali⁹ modus dicendi eſt quia aliter poſ-
ſunt probare tres concluſiones ſcꝫ ꝙ in xp̄i tranſ
figuratione fuit claritas glorioſa ꝑ eſſentiam et
cauſam: non ꝑ modum. ¶ Primũ patet: qꝛ eiuſ- Alia opi.
dem rationis eſt claritas glorioſa ꝛ non glorioſa
lꝫ lumen anime ſit quod oculus non vidit nec au
ris audiuit: ſed gloria corporis debet eſſe ſenſibi-
lis ꝛ ſenſibus noſtris qui erunt idem ſpecie ꝛ per
conſequẽs idem obiectum habebunt. Unde niſi
illa lux eſſet eiuſdem nature cum aliqua luce quã
videmus non eſſet viſibilis oculo quo videm⁹ ſed
ſimiliter in inferno dolor anime differt ſpecie ab
omni dolore huius vite. ꝙ etiam oculus non vi-
dit quomodo ſcilicet ſpiritus affligatur ab igne
ſed dolor corporis: ſm tactum ab igne corporeo
eſt eiuſdem rationis: ſed incõparabiliter grauior
¶ Secũdum patet: quia dos claritatis eſt a deo
principaliter: et eſt a gloria anime per redundan-
tiam: quia ſicut perfectio corporis naturalis eſt a
perfectione anime naturali: ſic ſupernaturalis a
ſupernaturali: quia gratia perficit naturã modo
ſibi conuenienti. Si enim a commixtione prima-
rum qualitatum cauſatur color i extremitate vel
prohibet a gloria anime dotis corporis erumpe-
re et ſi non proprie effectiue quia ſi creatura crea
ret ſaltem per modum cauſe exẽplaris et cuiuſdã
ꝓximitatis ꝛ dignitatis. Unde cum anima chriſti
eſſet beata poterat ab ea claritas erumpere: ſed
quia pars inferior anime non erat beata que eſt
propinquior exteriori homini nec fiebat redundã
tia a ſuperioribus viribus ad inferiores quo ad-
ſtatum beatitudinis: ideo iſta claritas habuit ſo
lum deuꝫ pro cauſa actuali: ſed gloriam anime ꝓ
apritudinali vel ꝓ actuali ad horam illam ſꝫ glo-
riatur vultus moyſi neutro modo: quia gloria in
anima non precceſſerat. nondum enim viderat vel
ſi viderat: non videbat tamen quando populo ap
parebat facies cornuta. ¶ Tertia patet: qꝛ fuit
per modum paſſionis tranſeuntis non habit⁹ ma
nentis: et ſic iſta gloria corporis fuit in trãſitu ſi-
cut gloria anime pauli et moyſi in raptu. ¶ Quã 2. articul⁹
tum ad ſecundum videtur ꝙ viſio illa non fuerit
beatifica nec intellectualis pure ſed ymaginaria.
¶ Unde ꝙ dicitur viſi in maieſtate non intelli- De gãda.
gitur de cognitione matutina in verbo quaꝫ non q̄li. 8. q. 13.
habuerunt ſed de reuelatiõe ymaginaria ꝛ ſic fuit
intellectiua mediãte fantaſmate: ſed vtrũ ipa fan
taſmata eſſent intellecta ꝛ reputant aliqui difficiſ-
le dantes talẽ modũ quo intellectus noſter intel-
ligit fantaſmata quia facta abſtractione per intel
lectum agentem a fantaſmate fantaſma vt ſic ab-
ſtractum habet rationem vniuerſalis et vocatur
vt dicunt vniuerſale fantaſmatis: ſed vtrum tale
ſit aliud ab vniuerſali rei: aut idem cuꝫ eo non ex
primunt: ꝛ tũc dicunt ꝙ vniuerſale intellectum in
fantaſmate reſpicit duplex ꝑticulare ſcꝫ ꝑticula
re rei et hoc proprie per reflexionẽ non proprie in
telligitur. ſꝫ eſt illud i quo res ꝑticulariter extra ꝑ
reflexionem intelligitur: quia etiam nec tale fan

ttitur vel fantaſiatur ſed eſt rõ fantaſiandi rem extra/ita ꝙ proprie non intelligit per reflexionẽ niſi in ſompno in quo intellectus noſter vtitur ſimilitudinibus pro rebus: ⁊ tunc etiam non intelligit ſub ratione fantaſiantis ſub ratione rei qr intellectus vtitur eo vt re ꝑ extra. Alij vero dicũt ꝙ dupliciter cõtingit intellectum noſtrum intelligere fantaſma/vno modo vtẽdo eo quodammodo vt quadam effigie in qua res materiales intelligit. et ſic homo intelligit fantaſiãdo exꝑmendo in ſe quandam effigiem in qua meuetur naturã rerum materialium quas per ſe intelligit: nec tñ tũc habet pro principali obiecto fantaſma: ſed ꝑ medio equaliter cognito ⁊ res materiales pro principali obiecto. ¶ Alio modo intelligit intellectꝰ noſter fantaſmata conſiderando quidditatem eius ⁊ naturam ſicut quando ꝯſiderat naturã virtũ ſenſitiuarum interiorum et ſuorum actuum: ⁊ ſic fantaſma eſt principale obiectum in tali cõſideratiõe. Iſto igitur vtroq; modo poteſt fantaſma intelligi a nobis. Mꝫ aũt opinio prima dicit ꝙ fantaſma ſit abſtractũ per intellectum agentẽ põt bene et male intelligi: nam ꝙ fantaſma exñs in Sor. ⁊ Platone in ſua natura reali ſit vlẽ et abſtractum et ꝙ a ſuo ſubiecto i quo eſt realiter ſeparatur: vl' ꝙ fiat vlẽ repreſentatiuum ſicut ſpecies intelligibilis eſt impoſſibile: ſed ſi intelligatur fantaſma ꝑ intellectu agentẽ quodã modo fieri vniuerſale non formaliter ſed effectiue inquãtum ſcilicet cõiunctum intellectui agenti efficitur potens mouere intellectũ poſſibilẽ ad ſpeciem repreſentantem rem vniuerſaliter: ſic eſt poſſibile fantaſma eẽ abſtractum ſiue vniuerſale: ⁊ iſta abſtractio magis conſueuit dici abſtractio a fantaſiante q̃ abſtractio fantaſiantis: vniuerſale autem intellectũ qđ eſt vniuerſale per ꝑdicationẽ ⁊ vniuerſale per repreſentationẽ ſicut eſt ſpecies intelligibilis bñ reſpiciũt et particularẽ rẽ et ſpeciem particularem fantaſmatis: ⁊ ſic diuerſimode. ¶ Sꝫ de hoc ꝙ auctor dicte opiniõis dicit ꝙ intellectus non intelligit particulare fantaſma etiam per reflexionem niſi in ſomnio multum miror: cum ipſe in q̃ſtione .xi. vi. qđlibeti neget omnem cognitionem intellectualem in ſompno.

3ꝰ articulꝰ ¶ Quantum ad tertium ſuppoſito ꝙ fuit cognitio intellectiua vel magis proprie viſio eſt difficultas. qr ille qui itelligit plura et differẽtia vt ſunt differentia intelligit plura vt plura ſic autẽ intelligebantur Moyſes ⁊ Helyas .ſ. vt differẽtes homines hoc eſt contra philoſophum q̃ dicit ꝙ contingit ſcire plura intelligere aũt vnum ſolum.

¶ Item contra rationem quia intelligere plura vt plura dupliciter poteſt intelligi vno modo ex parte intellectꝰ ita ꝙ iſta pluralitas ponat ex parte intellectus. Et ſic intelligere plura vt plura eſt intelligere: vel pluribus actibus vel pluribus modis. Et hoc fieri eſt impoſſibile naturaliter propter hoc ꝙ omnes actus intelligendi qui habent eſſe in intellectu creato naturaliter ſunt eiuſdem generis qui nõ poſſunt ſe ſimul compati circa eũdem intellectum: ſupernaturaliter tamen poteſt hoc eſſe: vt patet in beatis in quibus eſt viſio beata qua vident verbum ⁊ res in verbo. Et alia cognitio qua vident res in ꝓprio genere quaꝫ oportet ſimul ſtare cum beata viſione.

¶ Alio modo poteſt intelligi ꝙ intellectus creatus intelligat plura vt plura ex parte rerum intellectarũ/ vt ſit ſenſus ꝙ intelligat res cũ ſuis modis plurificantibus ipſas et prout plurificantur per plures modos: vt ſi aliquis intelligat plures partes totius in ſuis modis quibus diſtinguuntur. Et iſto dico modo ꝙ itelligere plura ꝯtingit dupliciter. Uno modo ꝙ illa plura vt plura ita intelligantur perfecte et diſtincte ſicut ſunt in rerum natura. Et ſic itelligere plura vt plura nõ conuenit intellectui creato ſed ſolum intellectui illimitato qualis non eſt intellectus creatus vel ſaltem habenti medium illimitatum quo intelligat ꝙ ſimiliter intellectui creato naturaliter non conuenit ſed ſupernaturaliter in cognitione matutina.

¶ Alio modo poteſt intelligi ꝙ intellectus creatus intelligat plura vt plura ex parte rei intellecte: ita ſcilicet ꝙ bene intelligat pluralitatem eorum et naturas eas plurificãtes et offerantur ſibi vt plura adinuicem diſtincta: non tamen ita perfecte et diſtincte intelligat ſicut ſi vnũquodq; per ſe conſideraret et illo modo poteſt: ita tamen ꝙ vnum intelligat vt principale obiectum. Plura autem vt ſecũdaria obiecta. Ratio primi ſcilicet ꝙ oporteat ipſum habere vnum vt principale obiectum eſt illa: quia in omni actu intelligendi oportet aliquid perfecte et complete eſſe intellectum ſecundum ꝙ poteſt competere creature: ſed vt iam dictum eſt impoſſibile eſt plura vt plura eſſe complete et perfecte intellecta: ita bene ſicut vnũ intelligere ſine alio per ſe et diſtincte ab intellectu creato. ergo oportet ꝙ in omni actu intelligẽdi ſit vnum re et ratione intellectum primo et principaliter.

¶ Ratio ſecundi eſt illa ſcilicet ꝙ intellectus poſſit plura vt plura intelligere ex parte rei intellecte: vt ſecũdaria obiecta: quia impoſſibile eſt ꝙ intellectus creatus intelligat differentias abſq; hoc quin aliquo modo intelligat diuerſitatem eorum et diuerſas naturas eorum: quia ex hoc differunt ꝙ habent naturas diuerſas: ſed vt obijciebatur intellectus creatus intelligit differentias et vt differentia ratio poteſt intelligere plura vt plura predicto modo. alias non poſſet cognoſcere vl' penere differentiam inter aliqua duo. Et ideo qui intelligit plura vt plura non oportet ꝙ intelligat ea vt principalia obiecta ſed vt ſecundaria. Quando autem intelligit plura differentia habet vnum pro principali obiecto ſcilicet ipſaꝫ differentiam ipſorum ꝙ eſt quid vnum ſaltem ratione: et ſecundaria obiecta ſcilicet eorum naturam intelligit plura vt plura: licet non ita perfecte ſicut ſi intelligeret vnumquodq; per ſe.

¶ Ad primum dicendum ꝙ iſti plures videbantur ſupernaturaliter.

¶ Ad ſecundum dicendum ꝙ non oportet ſemper intelligere plura vt plura ſicut diuerſis actibus intelligendi quia eodem actu et ſecũdum intellectum et ſecundum ſenſum poſſunt plura intelligi et ſentiri: licet ille actus nõ eque reſpiciat vnum ſicut alterum: ſicut eodem actu videndi videtur albedo ⁊ quantitas licet proprius reſpiciat albedinem. ergo non oportet ad hoc ꝙ aliquis intelligat plura vt plura ſaltem ſecundaria ꝙ ea intelligat pluribus actibus intelligendi.

¶ Sed contra primam concluſionem eſt quia in

quolibet angelo motore ſimul ſunt illi tres actus q̄uũ p̄mo intelligit ſe: ſcd̃o motũ: tertio aliq̇d aliud ẽi diuerſa media ſcʒ eſſentia et due ſpecies: in ceteris vero angelis duo act⁹ ⁊ duo media de aliq̇s. Et per idẽ contra ſecundã ɔcl'onẽ: q̄ illa duo vel tria nõ minus perfecte intelligunt q̄̃ per hoc ꝙ ſimul intelligũt. ❡ Contra ſecundã aũt et tertiam concluſionẽ et cõtra exemplũ de viſu eſt: q̄ viſus ſimul videt album iuxta nigrum eq̄ principaliter

Ad rõnes p̄ncipales et perfectius q̄̃ ſi videret per ſe quodlibet.

❡ Ad argumenta p̄ncipalia. ad primum dicendũ ꝙ claritas glorioſa cum ſit eiuſdẽ ſpeciei cũ naturale poteſt videri ab oculo nõ glorificato: et habet ꝓportionẽ cũ ipſo niſi ſit ſup̄excedẽs adeo ꝙ corrũpat cõplexionẽ oculi: ad hoc aũt potuit xp̄s preſeruare oculos diſcipulorꝫ vel temperãdo claritatem virtute diuina vel cõfortando organum.

Ad ſcd̃m. ❡ Ad ſecũdũ dicendũ ꝙ claritas glorioſa poteſt eſſe in quocunq̄ corpore: deus voluit eam infundere. fuit autẽ in transfiguratione rationabiliter in tribus. ſ. corpe xp̄i in veſtimentis ⁊ in nube illa que fuit in corpe xp̄i repreſentabat claritatẽ corporis eius. ❡ Poſt reſurrectionẽ claritas aũt veſtimentorꝫ deſignabat futurã claritatẽ ſctõrꝫ q̄ ſuperabit a claritate xp̄i ſicut candor niuis ſuperat a claritate ſolis / claritas vero nubis lucide ſignabat claritatẽ futurã in mundo innouato q̄ erit quaſi ſanctorum tabernaculum. Unde Petro diſponente tria tabernacula fieri nubes lucida diſcipulos obumbrauit.

❡ Diſtinctio. 17. ❡ Queſtio. 1.

Circa decimãſeptimã diſtinctionẽ q̄runt duo. Primo de cõformitate volũtatũ in xp̄o

Primum Scd̃o de oꝛõne xp̄i. ❡ Primo ergo q̄rit̃ vtrũ volũtas hũana in xp̄o ſemꝑ fuit cõformis volũtati diuine: et videt̃ ꝙ ſic: q̄ voluntas beatorꝫ in oĩbus cõformat̃ voluntati diuine: ſed xp̄s ſcd̃m aĩam ſemꝑ fuit beat⁹: ergo voluntas eius humana ſꝑ fuit conformis voluntati diuine

Secundũ ❡ Itẽ bonitas voluntatis conſiſtit in cõformitate ad voluntatẽ diuinã ſicut ad ſuã regulam: vt dicit gloſa ſuꝑ illũ Pſal. Rectos decet collaudatio: ſed omnis volũtas xp̄i fuit bona. ergo. ⁊c.

Tertium ❡ Itẽ in perſona xp̄i dr̃ in Pſal. Ut faciã voluntatem tuam deus meus volui. Et ſic idẽ qđ prius

In oppoſitum. ❡ In oppoſitũ eſt qđ dicit Auguſtin⁹ contra maximianũ in hoc ꝙ ait nõ ſicut ego ſʒ ſicut tu: aliud oſtendit ſe voluiſſe q̄̃ pater qđ niſi humano corpore non poſſet. ex quo patet ꝙ voluntas humana

Reſpõſio in xp̄o aliud volebat q̄̃ diuina. ❡ Reſponſio. tria videnda ſunt. Primo ꝙ in xp̄o preter voluntatẽ diuinã fuit voluntas humana q̄ eſt voluntas ꝑ eſ-

2⁹ articul⁹ ſentiã q̄ ꝑ ſe et directe eſt in rõne. Scd̃o ꝙ in xp̄o fu

Durãdus di preſenti. q. 1. it voluntas humana ꝑ participationẽ. ſ. ſenſitiua que nata eſt obedire rationi. Tertio de conformitate vtriuſq̄ ad diuinam De voluntate intellectiua ꝙ fuerit in chriſto creata: probant aliqui tripliciter. Primo ſic. voluntas correſpõdet intellectui / ſed in xp̄o preter intellectũ diuinũ eſt aliquis intellectus humanus: ergo in ip̄o preter voluntatẽ diuinam eſt aliqua voluntas humana. Maior patʒ: q̄ in oĩ natura cõcomitant̃ ſe inſeparabiliter volũtas ⁊ intellectus ꝓprie dicta. Minor ſimiliter patʒ quia ſcientia eſt perfectio intellectus: ſed in xp̄o preter ſcientiã diuinã fuit aliqua ſcientia humana vt patet ſupra. ergo in xp̄o preter intellectum diuinũ fuit intellectus human⁹: ⁊ hec fuit minor

❡ Secundo ſic voluntas dei non poteſt mereri nec demereri nec ſibi nec alicui alioq̇n de⁹ ſecũdũ diuinitatem acceptus poſſet mereri: ſed xp̄s meruit ſibi et nobis vt patebit infra: ergo in chriſto preter voluntatem diuinã fuit alia voluntas per quã potuit mereri: ſed ſine voluntate ꝓpria dicta non eſt meritum. ergo. ⁊c. ❡ Tertio ſic que ſequũtur naturã plurificant̃ in xp̄o vt vult Dam. lib. iij. Sed appetitus ſequitur naturã. ergo ſicut in chriſto ſunt plures nature: ita plures appetit⁹ ſed appetitus humane nature q̄̃tinus rõnalis dicitur voluntas: ergo preter appetitũ vel voluntatem diuinã in xp̄o: eſt appetitus rõnalis ſeu volũtas. hm̃õi aũt ɔtra rõnẽ diuidit̃ i volũtatẽ vt ẽ natura ⁊ vt eſt ratio nõ tanq̄̃ in duas potentias ſed ſortit̃ hec duo nõia ſcd̃m duos modos q̇bus põt ferri in ſuũ obiectũ q̃ñ eñi voluntas fertur in aliq̇d ſcd̃m ꝙ eſt conueniens vel nociuũ nature ſcd̃m ſe ſic vocatur voluntas vt natura: quando autem fert̃ in aliquã bonitatẽ vel maliciã quã habet in ordine ad finẽ ſic vocatur voluntas vt ratio q̄ ſequit̃ deliberationẽ rõnis: q̄ cũ eiuſdẽ potentie ſit ferri in aliquid ſcd̃m ſe et in ordine ad finem / ideo eadem eſt potentia voluntatis q̄ fertur his duob⁹ modis in ſuũ obiectũ. ❡ Hec etiã voluntas hũana diuiditur in naturalem ⁊ rationis q̄ ẽ deliberatiua vt dicatur naturalis q̄ ſequitur apprehẽſionẽ ſinderẽſis vel legis naturalis circa prima p̄ncipia agibiliũ ſed voluntas vt voluntas ſiue voluntas rõnis ſiue deliberatiua que ſequit̃ rationẽ de his q̄ ſunt ad finem conſiliantẽ: put aũt voluntas naturalis dicitur q̄ a natura corrupta ſubito trahitur ab inferiori in quibus deliberatio nõ precedit in quo ẽ pctm̃ veniale. ſ. ſine conſilio appetere qđ nõ niſi eſt ɔſilio ẽ appetẽdũ aut qđ recto cõſilio eſt fugiendũ nõ fuit in chriſto talis qđ eſt pctm̃ ❡ Sʒ hoc videtur dubium adhuc de naturali ꝓprie dicta: quia ſi in chriſto non fuit aliquis motus ſenſualitatis niſi ſequens deliberationem rationis: pari ratione nec in voluntate: ⁊ ſic nulla voluntas nec deliberatiua fuit in chriſto. Et dicendũ ꝙ nõ eſt ſimile / q̄ non ita immediate ad actum intellectus ſequitur actus appetitus ſenſitiui ſicut intellectui. vnde q̄ omnem actum intellectus practicum ſequitur volitio et apprehenſio beatitudinis: vel boni in communi aut vite et hm̃õi ſunt ſine deliberatiõe: ideo poteſt ſequi ſtatim actus voluntatis. non ſic autẽ eſt de appetitu ſenſitiuo vt dicetur in vltimo articulo. ❡ Quantum ad ſcd̃m de voluntate que nõ eſt voluntas per eſſentiam: ſed ſolũ per ꝑticipationem ꝙ fuit in chriſto: ꝓbant q̇dam tripliciter. Primo accipiendo illud qđ dictum fuit prius. ſ. ꝙ paſſiões appetitus ſenſitiui in chriſto regebantur per rationẽ ⁊ ei ſubijciebantur et obediebant. Appetit⁹ aũt ſenſitiuus vt obediens rationi voluntas dicitur per participationem. Quo ſuppoſito arguit̃ ſic. ſicut intellectũ ſeq̇t̃ voluntas ꝓprie dicta: ſic ſenſum ſequitur appetitus ſenſitiuus q̄ vt obediens rõni dicitur volũtas per ꝑticipationẽ: ſʒ ſicut i xp̄o fuit ver⁹ intellect⁹: ſic i ipſo fuerũt ⁊ ꝑfecte vires ſẽſitiue. ẽ ſicut i xp̄o fuit volũtas ꝓprie ita ⁊ volũtas ꝑ ꝑticipatiõez. Scd̃o ſic i xp̄o fuit ꝯ⁹ dolor

2⁹ articl'o

Durãdus vbi ſupra.

ſenſibilis vt patuit ṗus/ſed dolor ſenſibilis ē paſ
ſio appetit⁹ ſenſitiui/ergo in xp̄o fuit appetit⁹ ſen
ſitiuus/cōſtat autē ꝙ in xp̄o nō mīn⁹ obediebat ap
petitus ſenſitiu⁹ rationi ꝙ̄ in nobis: in nobis aūt
dicit̄ propter hoc volūtas ꝑ participationē ergo
et in ip̄o. ¶ Tertio ſic: xp̄s aſſumpſit naturā pfe=
ctā oī perfectione nature debita: ſed ſicut de pfe=
ctione hoīs inḡtū hō ſunt intellectus ⁊ volūtas
ꝓprie dicta: ita de pfectione eius inḡtū eſt aīal ē
ſenſus, et appetitus ſenſitiuus qui eſt volūtas per
pticipationē/ergo omnia hec fuerunt in chriſto.
Arguit do ctoꝛ cōtra dicta. ¶ Sed cōtra modū arguēdi in vtroqꝫ articulo ē
ꝙ eſſentialius ↄſeqt̄ naturā ſubſtantialē ſubſiſte=
re et naturā corruptam culpa ⁊ ignorātia ꝙ̄ velle
ſenſitiuū vel intellectiuū q̄ non inſunt ante vſū li=
beri arbitrij: ſed illa nō fuerunt in xp̄o / ergo falſa
eſt ꝓpoſitio qua aſſumit̄ ꝙ oīa q̄ cōſequūtur natu
rā naturalit̄ multiplicant̄ in xp̄o niſi addat̄ ptine
re ad ꝑperfectionē propter culpā ⁊ ignorātiā ⁊ nō
repugnantiā ad vnionē ꝓpt̄ duplex ſubſiſtere: tūc
eīn maioꝛ eſt vera ⁊ minoꝛ/ſimilit̄ qꝛ velle naturale
deliberatiuum et ſenſitiuum eſt hmōi.ergo.⁊c.
3⁹ articul⁹ ¶ Quantū ad tertiū de cōformitate volūtatis ē
triplex modus dicendi: qꝛ in cōcluſionib⁹ oēs cō=
coꝛdāt/quidā dicunt ꝙ in xp̄o voluntates iſte ali
ter ſe habuerūt ꝙ̄ in beatis ad cōformitatē in vo
1⁹ modus. lito/qꝛ ī btīs mō ⁊ poſt reſurrectiōeꝫ ↄcoꝛdāt oēs
volūtates ī volito cū volūtate diuina/ſꝫ ī xp̄o ap
petitus ſenſitiu⁹ nō cōcoꝛdabat cū voluntate di=
uina in volito: nec cū volūtate deliberatiua/ ⁊ rō
eſt qꝛ in preſenti vita de⁹ voluit euenire triſtitiaꝫ
ſenſitiue pti/iō diſcoꝛdant in volito qꝛ appetitus
nihil appetit niſi vt bonū vel fugit niſi vt malum
nec poſſibile eſt ꝙ ſenſus iudicet aliquid delecta
bile et appetitus nō appetat/ideo eſt diffoꝛmitas
qꝛ de⁹ vult in ſenſu eſſe triſtitiā durāte iſta vita/ſꝫ
talis nō pōt appetit⁹ ſenſitiuus velle.iō.⁊c.ſed in
btīs deus nunꝙ̄ vult aliqd triſte ſcd̄m ſenſum vel
intellectū.ideo erit cōfoꝛmitas volūtatū cū diui
na. Sed de voluntate vt natura ⁊ vt deliberatiua
eſt dicendū ꝙ in xp̄o habuerunt diffoꝛmitatē ī vo
lito ſcd̄m qd nō ſimplr̄: qꝛ voluntas vt natura eſt ī
aliqd ſꝫ ſe ſed vt deliberatiua dicit̄ vt vult aliqd
in oꝛdīe ad aliud ſicut delectabile eſt bonum: tunc
igitur dicendū ꝙ in chriſto habuerūt diffoꝛmita=
tē ſcd̄m qd/qꝛ volūtas vt natura hoꝛrebat moꝛtē
ſed deliberatiua dicebat ꝙ vellet moꝛi pro ſalute
humana/voluntas naturalis volebat non moꝛi ſi
aliquid aliud non accideret non attēdens ꝙ ali=
quid aliud accideret. Utrū aūt in xp̄o fuit cōtra=
rietas volūtatū dicunt ꝙ differūt in nobis ⁊ ī xp̄o
cōuenimus eīn cū xp̄o in hoc ꝙ ſenſualitas noſtra
vult ꝙ nō vult rō/ſic bene fuit in chriſto: ſed in hoc
differentia eſt ꝙ in xp̄o null⁹ appetit⁹ mouet̄ ī ob
iecto ſua niſi ſcd̄m rōnis īperiū qꝛ xp̄s ſic oꝛdina=
bat ſuum appetitū ad triſtitiā vel gaudium ſcd̄m
regulā rōnis non ſic in nobis eſt. Alia differentia
eſt qꝛ in xp̄o non inſurgebat paſſio q̄ deoꝛdinaret
rōnē vel impediret nō ſic aūt eſt in nobis. Ex hoc
patet ꝙ in xp̄o non fuit contrarietas volūtatū qꝛ
contrarietatē voluntatū facit diffoꝛmitas ī voli=
to ſolū qn̄ eſt reſiſtentia in vno reſpectu alteri⁹ qꝛ
ſi vellē calidum ⁊ tu frigidum nō eſt cōtrarietas
in voluntate: ſed ſi volente te hr̄e calidum ⁊ tu vel
les frigidū eſſet cōtrarietas.ex hoc patet ꝙ inter
appetitum chriſti ſenſitiuū ⁊ volūtatē non fuit cō
trarietas qꝛ in chriſto vnus appetitus non reſiſte
bat alteri nec alterū impediebat vt dictū eſt ideir
co nō fuit ibi cōtrarietas nec inter voluntatē vt
natura ⁊ vt deliberatiua fuit cōtrarietas qꝛ appe
tere aliquid ſm̄ qd et ex ſuppoſitione/ ⁊ appetere
oppoſitū ſimplr̄ nō cōtrariāt̄ ſimplr̄ ſed ſic erat in
chriſto qꝛ voluntas vt natura eſt volebat nō moꝛi
volūtas vt deliberatiua eſt ſꝫ qd ⁊ ex ſuppoſitiōe
volebat moꝛi ꝑ ſalute hoīs.iō.⁊c. ¶ Ali⁹ modus 2⁹ mod⁹ q̄ ē durā.vbi
dicendi eſt ꝙ voluntas nr̄a pōt confoꝛmari diui= ſupꝛa.
ne dupliciter quo ad pſēs: vno modo qn̄ vult il
lud qḋ vult deus eā velle q̄ vocatur a quibuſdam
cōfoꝛmitas ſm̄ genus cauſe efficientis. Alio mo
do qn̄ vult illud qḋ deus vult ita ꝙ ſit idē obiectū
voluntatis humane ⁊ diuine q̄ vocat̄ cōfoꝛmitas
ſm̄ gen⁹ cauſe materialis accipiēdo materiā ꝓ
obiecto loquendo de prima cōfoꝛmitate.ſic oīs
voluntas in xp̄o fuit confoꝛmis volūtati diuine.
Quod patet p̄mo de voluntate naturali ⁊ volunta=
te ꝑ participationē/qꝛ naturalis inclinatio cuiuſ
libet rei eſt a voluntate diuina dante rem ⁊ incli=
nationē rei. Dico aūt naturalis qꝛ libera īclinatio
non eſt ſemꝑ a dante rē eo ꝙ res indifferens eſt ex
natura ſua ad talē inclinationē vel oppoſitam ſꝫ
naturalis inclinatio ad quā res eſt de natura ſua
determinata eſt a dante naturā. Inclinatio autē
voluntatis vt natura ⁊ īclinatio volūtatis dicte
per participationē hoc eſt appetit⁹ ſenſitiui eſt na
turalis ergo eſt a voluntate diuina dante naturā
tra qꝫ har̄ volūtatū vult idē ꝙ de⁹ vult eā velle.
De volūtate aūt ſequēte deliberatiōeꝫ ptꝫ ꝙ fu
it eodē mō ↄfoꝛmis volūtati diuine: qꝛ volūtas diui
na ↄſīs q̄ eſt ſimplr̄ volūtas ſꝑ ſignī vt dictū fuit ī
p̄mo lib. ſꝫ qcqd de⁹ voluit talī volūtate xp̄m vel
le xp̄s voluit ⁊ nō ſolū xp̄s ſed qcūqꝫ ali⁹ volūtas
aūt añcedēs īnoteſcit nobis ꝑ p̄cepta ꝓhibitiōes
et ↄſilia ⁊ huic voluntati ꝙ̄to voluntas hūna ma
gis ↄfoꝛmat̄ tanto melioꝛ efficit̄ ſꝫ voluntas de=
liberatiua xp̄i fuit optima ergo fuit volūtati an=
tecedēti maxime cōfoꝛmis. ¶ Si aūt loquamur
de cōfoꝛmitate que attendit̄ ī obiectū volitum
ſic volūtas naturalis ⁊ volūtas ꝑ participat onē
nō ↄfoꝛmabant̄ in xp̄o volūtati diuine: qꝛ ſicut di
ctū fuit pri⁹/in xp̄o ꝑmittebat̄ cuilibet parti age=
re et pati quod erat ſibi pꝛopꝛium: ſed ꝓpꝛium eſt
volūtatis naturalis refugere ea que ſunt nociua
nature. pꝛopꝛium autē appetitus ſenſitiui eſt re=
fugere ea que ſunt nociua ſenſui. ⁊ ideo vtraqꝫ vo
luntas in chriſto fugiebat moꝛtem ⁊ doloꝛē paſ=
ſionis: que tamen a deo erant volita propter ſalu
tem humani generis. Uoluntas autē deliberati=
ua confoꝛmis erat volūtati diuine: alioqn paſſio
chriſti non fuiſſet ſibi nec nobis meritoꝛia niſi ac=
cepta fuiſſet a voluntate deliberatiua cui⁹ eſt me=
reri ⁊ demereri. ¶ Terti⁹ mod⁹ dicendi eſt ꝙ oīs 3⁹ mod⁹ q̄ ē doctoꝛis
voluntas xp̄i humana ſemꝑ cōfoꝛmat̄ deo in ge=
nere cauſe efficientis: qꝛ nunꝙ̄ naturali ⁊ ſenſiti
ua voluit niſi qḋ de⁹ voluit eū velle: ſicut ḡue mo
uet̄ a generāte ſed licet volūtate naturali. ſiit cō=
foꝛmemur deo ꝓprie dicta: nō tn̄ volūtate natura
li/id eſt ſubita: qꝛ ſepe volumus voluntate ſubita
ex malo habitu vel ſubreptione. nec ſimiliter vo
luntate ſenſitiua naturali a natura coꝛrupta que
eſt veniale in pꝛimis motibus/ hō nō confoꝛma=
tur deo: qꝛ de⁹ non vult aliquem peccare: licet ve=
lit illos motus inꝙ̄tum ſunt pena: ſed nichil tale

fuit in xp̄o. Sed loquēdo de voluntate naturali
in volito: ſic nō oīs volūtas xp̄i hoīs fuit confor
mis volūtati diuīe niſi ſolū deliberatiua: natura-
lis aūt ⁊ ſenſitiua in q̄buſdā volebāt oppoſitū vo
lūtatis diuine ⁊ deliberatiue ſicut in nō moriēdo
¶ Sꝫ ꝯtra hoc ē ꝙ in xp̄o nō fuit aliq̄s mot⁹ ſen
ſualitat: q̄ nō ſeq̄ret iudiciū rōnis: et dico ſeq̄ret
obediēdo nō rebellādo. ergo ſi volūtas rōnis ſꝑ
ꝯformabat̄ i volito/ ꝑ ꝯſequēs ſenſualitas ſeq̄ns
eū. Et dicendū ꝙ ſi in nobis null⁹ mot⁹ ſenſuali-
tatis ſequat̄ actū ſimplicē itellect⁹ ſed ſolū delibe
ratiue/ cū in xp̄o ꝓpter maiorē obedientiā carnis
ad ſpm̄ oēm volitionē de bono ſenſibili mox ſeq̄-
bat̄ deſideriū ſenſitiuū. et ſic cū in nobis ſit mot⁹
in appetitu ſenſitiuo ante volitionem/ in xp̄o non
erat: ꝓpter qđ dicit̄ ſenſualitas nunq̄ ꝑueniſſe in
eo iudiciū rōnis large dicte q̄ includit itellectum
nō cōſiliantē. Uel pōt dici ſcđo ꝙ etiam in nobis
ſenſualitas pōt ſeq̄ volitionē ſubitā etiā vt eſt pec
catū veniale: ⁊ pōt etiā ꝑuenire ꝑ pctm̄ veniale. in
xp̄o aūt non ſic poterat ꝑuenire iudiciū rōnis qđ
eſſet veniale. ¶ Uel pōt dici tertio ꝙ dato ꝙ oīs
mot⁹ ſenſualitatis ſeq̄ret̄ ſꝑ deliberationē rōnis
cū ratio deliberatiua nolebat/ ſenſualitas potuit
aliqua velle q̄ ipſa rō ꝓpter aliquē finē reputaret
ſimpliciter refutāda: qꝛ nō oīa q̄ ſenſualitas vult
naturalr̄ ſunt mala de ſe. vult eñ fornicari ⁊ hoc
malū eſt de ſe: nec vnq̄ rō recta vult ſenſualitatē
illud velle: imo ſibi diſplicet/ ⁊ ꝯtrā pōt illū motū
ꝓhibet ⁊ cohibet vult autē comedere ⁊ bibere: et
viuere ⁊ hoc nō ē malū de ſe: ſꝫ ē malū ꝓpt̄ aliquē
finem ꝑ hoc īpeditū. vult ergo voluntas delibera
tiua hoc ſenſualitatē velle abſolute: ſed non vult
ꝙ immoderate vel contra legem dei. vnde fames
ſitis/ ⁊ talia fuerunt in chriſto in voluntate deli-
beratiua. mortem autē nolebat abſolute: nec ſen-
ſualitatē velle nolebat: ſed tantum ꝓpter deū vo
lebat eum ſm̄ rationem. vnde non eſt ſemper con
cupiſcere contra ſpiritum velle oppoſituꝫ. ſed q̄ñ
vult illud quod ſpiritus nō vult eum velle vel nō
Ad rōnes aū oppōm — debet velle ¶ Ad argumēta principalia. Ad pri
Ad primū — mum dicendum ꝙ in beatis qui ſunt comprehen-
ſores nichil occurrit quod ſit contrarium nature
vel leſiuū ſenſus: ⁊ ideo in eis ſenſualitas vel vo
luntas non diſcordat a voluntate diuina: ſed chri
ſtus ſimul fuit beat⁹ ⁊ paſſibilis ſcđm aliā ⁊ aliā
ſui partē. Unde multa occurrerunt cōtraria chri-
ſto ⁊ eius nature ⁊ parti ſenſitiue: vt mors/ flagel
la/ ⁊ huiuſmodi que refugiebat ſenſualitas ⁊ vo-
luntas: vt natura q̄uis acceptaretur a voluntate
deliberatiua que ſemper fuit conformis volunta-
Ad ſcđm. — ti diuine. ¶ Ad ſecundum dicendum ꝙ omnis
voluntas chriſti fuit conformis voluntati diuine
in hoc ꝙ volebat eam deus velle: ⁊ in hac confor-
mitate conſiſtit principaliter bonitas voluntatis
humane vt dictum fuit pri⁹ in fine primi libri vl-
tra hanc conformitatem voluntas deliberatiua
habuit aliam que eſt ſcđm volitum. Ex quo po-
teſt concludi ꝙ voluntas deliberatiua in chriſto
fuit melior q̄ naturalis vel ſenſualis: ſed ex hoc
non ſequitur ꝙ alie fuerint male. De hac volunta
te deliberatiua intelligēdum eſt illud pſal. Ut fa-
cerem voluntatem tuam deus meus volui.

¶ Queſtio ſecunda.

Secundo querit̄: vtrū conueniēs fuit — Primum
orare. ¶ Et arguit̄ ꝙ nō: qꝛ nō decet
orādo petere illud qđ ſcit aliq̄s eſſe
futurū ꝓ certo vel non: ſed xp̄s ſcie-
bat circa oīa quid eſſet futurū/ vt di
ctum fuit ſupra. ergo non decuit vt orando aliq̄d
peteret. ¶ Item ſcđm Dama. libro .3. oratio eſt — Secundū
aſcenſus mentis in deum: ſed mens chriſti nō in-
digebat aſcendere in deum ſcđm eundem Dam.
quia ſemꝑ erat deo coniuncta non ſolum ſm̄ vnio
nem ſuppoſiti: ſed etiā ſcđm fruitionem. ergo chri
ſto non conueniebat orare. ¶ In contrarium eſt — In oppō
quia in pluribus locis euangelij legitur chriſtum
oraſſe. Et arguitur ratione: quia officium ponti-
ficis eſt fundere preces ſeu orare. ſed chriſtus fuit
pontifex vt dicit̄ Hebreoꝝ .2. ergo eius fuit ora-
re. ¶ Reſponſio. duo ſunt videnda. Primum de — Reſpōſio.
oratione chriſti. Scđo qꝛ oratio eſt aſcenſus intel
lectus in deū: an aīa chriſti cōiuncta intelligeret
vniuerſale ſue nature relicta. ¶ Quantū ad pri- — 1. articul⁹
mum ſunt tres concluſiones. ¶ Prima/ ſcđm q̄d — 1. cōcluſio
chriſto cōueniat orare. Scđa/ ſcđm quid nō cōue
niat. Tertio de exauditione orationis. ¶ De pri
mo ſciendū ꝙ chriſto cōuenit orare ſm̄ rationem
que deſideriū volūtatis naturalis ⁊ deliberatiue
et ſenſitiue exponit ⁊ proponit. Eſt eñ poſtulare
deſideriū ſui vel amici ꝓponere: ſed ea q̄ volūtas
deliberatiua deſiderabat ratio ſimpliciter orādo
petebat. q̄ eñ homo efficaciter et totalit̄ vult ha-
bere ſi ꝑ ſe nō pōt habere/ a potente petit: ſed illa
que voluntas naturalis vel ſenſitiua appetebat
cōtra volūtatē deliberatiuā illa nō ſimpliciter pe
tebat: ſed ſicut homo ab amico rogat⁹ rogat ꝓte-
ſtans quod intendit rogare vt fiat ſi ſit iuſtuꝫ: ſed
vt oſtendat ſe amicum illius: magis tamen iuſti-
cie: ⁊ ſic ꝓponit illius deſiderium. et ſic ratio chri
ſti ꝓ calice auferendo petebat ſiue orabat.
¶ Circa ſecundum ſciendum ꝙ chriſto non cōue- — 2. cōcluſio
niebat orare ſcđm deitatē: qꝛ ſic ſubeſt ei ſm̄ vo-
lūtatē et poſſe. Scđo qꝛ nec ſm̄ partem ſenſitiuā
q̄ obiectū orādi ſcꝫ deū nō apprehendit. Tertio
qꝛ nec ſcđm itellectū naturalem: qꝛ orationē ꝑce
dit collatio ꝙ ꝑ ſe non pōt ⁊ ꝙ ille pōt hoc dare: ⁊
poſtea poſtulatur. ¶ De tertio ꝙ omnis oratio — 3. cōcluſio
chriſti ſimpliciter dicta fuit exaudita et omne qđ
voluit exaudiri: non autem qđ ꝓ ſenſualitate pe-
tiuit: quia nec exaudiri in hoc voluit: immo di-
xit non mea voluntas ſed tua fiat. Unde ſemper
eo modo quo orauit exauditus fuit.
¶ De ſecundo idē eſt de anima chriſti et de qua- — 2. articul⁹
cunq̄ anima humana alia. ſunt ergo de hoc ad p̄-
ſens due opiniones. ¶ Quidam enim augentes — De gāda.
difficultatem arguunt ꝙ anima coniuncta non in — qu. 7. q. 15
telligat vniuerſale: quia operatio coniuncti non
eſt ſeparata eo ꝙ operatio non eſt magis ſepara-
ta q̄ ſubſtantia ſit cuius eſt operatio: alioquin
operatio eſſet nobilior q̄ ſubſtantia cuius eſt: ſed
intelligere anime eſt operatio totius coniuncti:
quia anima non intelligit niſi quia totum coniun
ctum quod eſt homo per ipſam intelligit. ergo in-
telligere anime coniuncte non eſt operatio ſepa-
rata: ſed vniuerſale eſt ſeparatum et a materia et
a conditionib⁹ materie que ſunt hic ⁊ nunc: ergo
vniuerſale nō eſt cōueniēs obiectū operatiōis intel
ligēdi aīe ꝯiūcte: nec ꝑ ꝯñs ab ea vt videt̄ pōt in-

telligi. ¶ In contrarium dicūt ꝙ ſic philoſoph⁹
3. de aīa. Ipſi reſpōdēt ad hāc difficultatem dicē
tes ꝙ ꝑ ſe obiectum intellectiue virtutis ſiue fue
rit aīa ſeparata ſi fuit cōiuncta eſt vniuerſale: ita
ꝙ etiam nulla virt⁹ itellectiua pōt intelligere par
ticulare niſi ſub rōne vniuerſalis: quod autem hoc
poſſit aīa coniuncta oſtendunt ſic: q2 aīa rationa-
lis exiſtēs in corpore licet ſēm ꝙ eſt forma ſubſtā
tialis hominis ſit act⁹ ⁊ pfectio materie ſcdm ꝙ
materia eſt ſubiectum: eſt tñ ꝯtrum ad hoc imate
rialis ꝙ nō habet materiā partē ſui/ ⁊ potētia ei⁹
intellectiua ſiue deſ in ſola eſſentia ei⁹: ita ꝙ talis
potentia non fluit ab anima in materiā vt act⁹ et
pfectio ei⁹: nec ſcdm ꝙ materia eſt ſubſtantia: nec
ſcdm ꝙ eſt organizata ⁊ dimēſionata: ⁊ ideo potē
tia ei⁹ itellectiua eſt ſimplr abſoluta a materia: et
ꝓpter talē imaterialitatē ⁊ abſtractionē potentie
ſue cōpetit ei hſc opationē: ſcʒ itelligere vniuerſa
le ſiue ſit in corpe ſiue extra corp⁹. Qñ ergo dicit
ꝙ operatio ſeparata pōt nequaꝗ̄ eſſe cōiuncti: di
ſtinguūt de modis qb⁹ aliqua opatio dicit eē ali
cuius dicentes ꝙ aliqua opatio pōt dici alicuius
eſſe vel vt ſuppoſiti agētis: ⁊ ſic itelligere eſt ope
ratio ipſi⁹ hois vel vt pncipiū remoti quo agens
agit: ⁊ ſic eſt aīe itellectiue. vel vt pncipiū ꝓpinq:
et ſic eſt potētie itellectiue. ¶ De modis qbus dr
aliqd ſeparatū a materia ⁊ qītū ad ꝓpoſitū ſuffi-
cit ponūt qttuor modos. ¶ Prim⁹ ē ſēm ꝙ nō hʒ
materiā partē ſui licet ſit pfectio materie ſēm ꝙ ē
organizata ⁊ dimenſionata pōt dici aliq̄ mō ima-
teriale ⁊ ſeparatū. ¶ Secūd⁹ mod⁹ ē ſēm ꝙ illud
qd ſit nō hʒ materiā partē ſui/ nec eſt pfectio ma
terie ſēm ꝙ organizata ⁊ dimēſionata licet ſit pfe
ctio ei⁹ ſēm ꝙ eſt ſubſtātia dicit imateriale ⁊ ſepa-
ratū: ⁊ ſic aīa rationalis ſēm ſuā eſſentiā dicit ima
terialis ⁊ ſeparata. ¶ Terti⁹ mod⁹ eſt ſēm ꝙ illud
qd nō hʒ materiā partē ſui: nec pficit materiā vt
eſt dimēſionata: nec etiā ſēm ꝙ ē ſubſtātia: nec ali
quo modo ē act⁹ ⁊ pfectio materie: licet ſit ei⁹ ſēm
qd eſt act⁹ materie vt eſt ſubſtātia: ⁊ ſic potētia i-
tellectiua dicit imaterialis ⁊ ſeparata: ⁊ eſt ꝯtrus
ad hoc aliquo modo abſtractior ꝗ̄ aīa. ¶ Quar
tus mod⁹ eſt ſēm ꝙ illud qd nec hʒ materiā partē
ſui: nec eſt in eo qd eſt act⁹ materie dr imateriale ⁊
ſeparatū: ⁊ ſic angel⁹ eſt ſeparat⁹ a materia. Qñ
ergo dicit ꝙ opatio ſeparata nō pōt eſſe cōiuncti
dicunt ꝙ ſcdm ꝙ operatio dicitur eſſe coniuncti
vt ſuppoſiti agētis: bene opatio ſeparata ſiue ab-
ſtracta pōt eſſe cōiuncti/ vocādo etiā ꝯiunctū qd
habet materiā partē ſui: q2 actio non ꝓportionat
agēti ratione ſui ſed ratione pncipiū actiui cui ha
bet directe actio ꝓportionari. ſi ſcdo cōparet actio
ſeparata ad illud cui⁹ eſt vt pncipiū remoti: licʒ ta
lis actio nō pōt eſſe vt pncipiū cōiuncti qd hʒ ma
teriā partē ſui vt illi⁹ qd eſt pfectio materie vt eſt
dimēſionata: bene tñ pōt eſſe illi⁹ vt pncipiū remo
ti qd eſt pfectio materie ſēm ꝙ eſt ſubſtātia. vt pn
cipiū ſcdo ꝓpinquū nō pōt eſſe talis opatio niſi ei⁹ qd
nullo mō eſt act⁹ ⁊ pfectio materie/ ⁊ talis ē potē
tia intellectiua: licet ſit in eo qd eſt act⁹ ⁊ pfectio
materie ſēm ꝙ materia eſt ſubſtātia: ⁊ ſic itellige-
re eſt opatio ſeparata vt principiū ꝓpinq̄ ſeparati
a materia: ſic inꝗ̄ ſeparati ꝙ nullo modo eſt act⁹
⁊ perfectio materie ſēm ꝙ hmōi. et hoc ſufficit ad
hoc ꝙ opatio poſſit eſſe ſeparata ⁊ hſc obiectum
ſeparatū ſicut eſt vniuerſale nō obſtāte ꝙ tale pn
cipiū ſit in aīa qd eſt pfectio materie ſēm ꝙ eſt ſub
ſtātia. nec ex hoc ſequit ꝙ potētia intellectiua vel
opatio ei⁹ ſit ſubſtātia aīe: q2 ex nobilitate aīe eſt
ꝙ poſſit i ea fundari talis potētia. ¶ Alia ē opio Alia opio
dicēs ſimplr ꝙ aīa ꝯiūcta xpi vł alia pōt itellige
re vniuerſale: q2 rō q̄re aliqua potētia cognitiua
poſſit cognoſcere vniuerſale eſt: q2 potētia ꝓ ſub-
iecto nō habēte organū materiale dimēſionatū
et ideo pōt recipere ſimilitudinē rei ſine ꝯditioni
bus materialib⁹ indiuiduantib⁹/ ſiue illa ſiſitudo
ſit actus cognoſcēdi/ ſiue aliud re ab eo. nūc aūt ē
potentia itellectiua habet ꝓ ſubiecto ſolā animaꝫ
ita ꝙ nō informat materiā: nec aliqd cōpoſitū ex
materia ⁊ forma niſi rōne partis q̄ eſt aīa que p ſe
ſola eſt ſubiectū potētie itellectiue/ et niſi ratione
ipſi⁹ actus intelligēdi dicatur cōpoſitū ſubiectū
eius: qd ideo competit aīe q2 non dependet in ſuo
eſſe a materia ſicut alie forme: ⁊ ideo pōt eſſe ſub-
iectum alicuius accidētis/ puta potētie vel opera
tionis alicui⁹ p ſeipſaꝫ ſiue materia que anima vt
ſupponitur ad pñs nō habet materiā partē ſui.
¶ Et ſic iſti reſpōdent ad argumentū in oppoſi-
tum dicentes pmo ad maiorē ꝙ operatio ꝯiuncti
nō eſt ſeparata ab ipſo ꝯiūcto qn ſit vel in ipſo to
to ſicut in ſubiecto ⁊ ratione ſui vel in aliqua par
te eius ⁊ ꝑ cōſequens in ipſo ratiōe partis: cū ope
ratio que eſt cōiuncti vt ſuppoſiti habentis eam
ratiōe alicui⁹ partis ſue pōt eſſe ſic ſeparata ꝙ nec
materia nec cōpoſitū ex materia ⁊ forma: nec ꝙ
organum corporale ſit ei⁹ ſubiectum: ita ꝙ ſit ea
informatū: ſed ſola forma dimēſione carens/ ⁊ p
ſe ⁊ ꝑ accidens: que forma non dependet in ſuo eſ
ſe a materia ſicut eſt aīa intellectiua. Ad hoc aūt
ꝙ aliqua potētia poſſit cognoſcere vniuerſale ſuf
ficit ꝙ ſit ſic ſepata a materia ꝙ nec materia/ nec
cōpoſitum ex materia et forma/ nec aliqd ꝯtrus p
ſe vel ꝑ accidēs ſit eius ſubiectū ea iformatū: ſed
ſola forma oi dimēſione carens. et qñ vltra dicit
ꝙ potētia ⁊ opatio eſſent notiores ꝗ̄ ſubſtātia/ di
co ꝙ nō ſequit ꝙ ſint notiores ſimpliciter: q2 et ſi
anima informet materiā non tñ dependet ab ea:
ſed poteſt in ſuo eſſe ſine materia ſubſiſtere. vnde
nō depēdet ab alio ſicut accidēs a ſubiecto ei⁹. po
tētia aūt intellectiua ⁊ ſua operatio licet non de-
pendeant cū ſuo eſſe a materia corpali ſicut a ſub
iecto: nec ſint in ea ſicut in ſubiecto: dependent tñ
ab anima q̄ eſt earū ſubiectū. vnde aīa eſt ſimplici
ter notior ipſis: ſed ille poſſunt eſſe notiores aīa
ſēm qd inq̄rēdū ſcʒ eā pficiūt i eſſe ſcdo. ¶ Prima
aūt opinio dimittit vnū modū ſeparationis a mā
nō minus neceſſariū ꝗ̄ aliquis aliorum quos po-
nit: qui eſt ꝙ aliqua forma poteſt aliquo modo di
ci imaterialis que ſic dat formaliter eſſe materie
ꝙ non dependet in ſuo eſſe ab ea: et ſic ſpecialiter
eſt anima imaterialis: et hec ē cauſa quare poteſt
eſſe ſubiectum alicuius potentie vel operationis
ſine materia. ¶ Ad argumenta principalia/ dicē Ad rōnes
dū ad primuꝫ ꝙ ſicut ſciuit xpūs quid eſſet futurū aū oppōm
ita ſciuit de qbuſdā ꝙ erant futura mediāte oro-
ne ſua. ⁊ ideo nō incōueniēter imo rationabiliter
orauit. ¶ Ad ſecundū dicendū ꝙ oratio xpi non Ad ſcdm.
fuit aſcēſus i deū ꝑ nouā ꝯtēplationē cū ab inſtā-
ti conceptionis ſue fuit ſemꝑ deum contemplat⁹:
fuit tamen nouus aſcenſus per nouā explicat⁹ o-
nem voluntatis/ ⁊ hoc ſufficit ad orōnem. ¶ De
dubitatiōe autē quā ponit Ambro. i xpo notādū

q̄ dubitatio primo ⁊ principaliter ſigurat motuʒ rationis ſup vtrāq̄ partē contradictionis cū formidine determinādi alterā. Scḋo autem tranſlatum eſt nomen dubitationis ad ſignificandū formidinē effectus in aggrediēdo vel ſuſtinēdo aliquod terribile. primo mō nō potuit eſſe dubitatio in xp̄o: q2 talis dubitatio cōtingit ex defectu ſciētie/⁊ ex defectu mediȷ ſufficiētis concludere alteram partē. In xp̄o autē non fuit aliquis defect⁹ ſciētie: ergo nec talis dubitatio. Dubitatio auteʒ ſcḋo modo ſumpta fuit in xp̄o: q2 tal'ɞ dubitatio ꝓuenit ex infirmitate hoīs: q̄ videt aliqḋ leſum iminēs ⁊ nō videt facultatē euadendi. xp̄s auteʒ ſcḋm carnem infirmus fuit/⁊ ſcḋm ſenſualitatem videbat mortē ſibi iminere nec patere euaſionem ꝓpter qḋ ſenſualiter trepidabat: cuius in ratione deliberatiua eſſet ſumma ſecuritas: ſicut ipſe dixit. Spirit⁹ quidē ꝓ̄ptus eſt: caro autē infirma.

¶ Diſtinctio. xviij. ¶ Queſtio prima

Circa decimamoctauā diſtinctionē querunt̄ duo. Primo vtrū illḋ quo xp̄s meruit ſcʒ liberū arbitrium ſit potentia vel habitus vel actus. Scḋo vtrū xp̄s meruerit ꝑmo inſtāti cōceptionis ſue. ¶ Quantum ad primū arguit̄ q̄ nō ſit nuda potētia: ſed poti⁹ aliq̄s actus bonus vel plures: quo mediāte vel quibus habemus dn̄ium alioꝝ actuū. ¶ Primo ſic. Primus act⁹ q̄ eſt in poteſtate noſtra / eſt deliberatio vel cōcluſio deliberationis: ſed neutrū eſt in poteſtate nr̄a ꝑ potētias nudas ergo. ⁊c. Maior patʒ

Primum

q2 aliter act⁹ penit⁹ indeliberati eſſent in poteſtate nr̄a: qḋ videt̄ falſum. Minor ꝓbat̄: q2 liberum arbitrium includit voluntatē cui⁹ volūtatis deliberatio vel cōcluſio deliberationis nō poteſt eſſe actus elicitus: ergo oportet q̄ ſit act⁹ eius iperatus: ſed volūtas nō pōt iperare aliquem actū niſi mediante aliquo actu elicito: ergo libertas arbitriȷ nō fundat̄ in nuda potētia volūtatis: ſʒ in aliquo actu ab ea elicito. et idē ſequit̄ de intellectu: q2 oēm actū voluntatis ꝓcedit neceſſario aliquis actus itellect⁹. ¶ Scḋo ſic. Nulla res habet cauſalitatē poſitiuā actualē ſup affirmatū vel negatum niſi aliquid agēdo: ſed habere dn̄ium ſup exire in actū vel nō exire/dicit cauſalitatē actualem ſup vtrūq̄. ergo cū ꝑ liberū arbitriū habeam⁹ tale dn̄ium/videt̄ q̄ hoc ſit mediāte aliquo actu et nō ꝑ nudā potētiā.

Secundū

¶ Itē act⁹ q̄ eſt in ptāte nr̄a ē a nobis actiue: ſʒ nuda potētia itellect⁹ vel volūtatʒ nō pōt ſe hr̄e actiue ad aliquē actū: ģ ꝑ potētias nudas nō habem⁹ in ptāte nr̄a aliquē actū ſʒ ꝑ liberū arbitriū habem⁹ talē poteſtatē. quare ⁊c.

Tertium.

¶ In cōtrariū arguit̄: q2 illud ꝓ̄cipiū cui⁹ act⁹ eliciti ſunt ꝑmo in poteſtate nr̄a eſt liberuʒ arbitriū: ſed volūtas eſt hmōi. ģ ⁊c. Maior ꝓbat̄: q2 liberū arbitriū eſt ꝓ̄cipiū oīm actuū q̄ ſunt in poteſtate nr̄a: ſed illud qḋ eſt ꝓ̄cipiū iſtoꝝ actuū q̄ ſunt ꝑmo in ptāte nr̄a ē ꝓ̄cipiū oīm alioꝝ actuū exiſtētiū i ptāte nr̄a. ģ ⁊c. Minor ꝓbat̄: q2 act⁹ q̄ ſunt ꝑmo i ptāte nr̄a aut ſunt act⁹ itellect⁹ ꝓcedētes oēm actū volūtatis: aut ſunt act⁹ a voluntate eliciti/aut act⁹ a volūtate iperati. Nō ꝑmi: q2 illi ſunt pure naturales/⁊ ad eos ſe hʒ itellect⁹ pure paſſiue: nec act⁹ iperati ſunt ꝑmo i ptāte nr̄a: q2 illi actus q̄ de neceſſitate ſequūt̄ ad alios actus nō ſunt ꝑmo in ptāte nr̄a: ſed act⁹ a volūtate iperati ſunt hmōi. ergo ⁊c. Maior pʒ: q2 act⁹ q̄ de neceſſitate ſequit̄ ad aliū nō eſt ꝑ ſe in ptāte nr̄a ſʒ rōne alteri⁹ ad quā ſeq̄t̄: ⁊ ita nō ꝑmo. Minor ꝓbat̄ ex. 9 metaphi. vbi dicit ph̄s q̄ volēs ⁊ potēs neceſſario oꝑat̄. ergo relinq̄t̄ q̄ act⁹ q̄ ſunt ꝑmo in ptāte nr̄a ſunt act⁹ a volūtate eliciti: ⁊ hec fuit minor ꝓ̄ncipalis rōnis.

In oppōʒ

¶ Rn̄ſio de li. arbi. ale xp̄i idē cenſēdū eſt q̄ ad eſſentiā ſicut de oī li. arbi. hūano cū xp̄s ſit eiuſdē ſpeciei cū ceterʒ hoīb⁹ q̄tū ad aiam Reſpōſio. ¶ Videnda ģ ſunt tria. Primū/vtrū li. arbi. eſſentialiter ſit act⁹ vel potētia. Scḋo/ſuppoſito q̄ ſit potētia nō actus: an libertas ſit in volūtate ꝑmo reſpectu act⁹ eliciti/vel reſpectu iperati. Tertio/an potētia pure paſſiua poſſit eſſe libera libertate arbitriȷ. ¶ De ꝑmo ſunt tres opiones. Prīa dicentium q̄ lib. arbi. nō ꝯ̄ſiſtit in nudis potētiis itellectus ⁊ volūtatis: ſed in aliq̄b⁹ actib⁹ eoꝝ mediātibus q̄bus habem⁹ dn̄ium ſup alios act⁹. Ad cui⁹ euidētiā ꝑmittūt duas diſtinctiōes. ¶ Prima ē q̄ aliq̄d mouet volūtatē ⁊ itellectū q̄tū ad determinationē actus: ⁊ aliq̄d q̄tū ad exercitiuʒ act⁹: qḋ ſic itelligūt/nō q̄ actus determinat⁹ ⁊ ei⁹ exercitiū ſint duo diſtincta ſm rē: imo ſunt idē realiter: ſed illud dr̄ mouere q̄tū ad determinationē act⁹ qḋ iprimit formā vel motionē mobili: ſicut ignis mouet ad calefactionē aq̄ iꝑmēdo ei calorē/⁊ hoc mō obiecta mouent dictas potētias/ſcʒ itellectū ⁊ volūtatē. Illud aūt dr̄ mouere q̄tum ad exercitiū actus qḋ applicat actiuū paſſiuo: ſicut applicās ignē aq̄ mouet ad exercitiū calefactionis. Et i ꝓpoſito illud qḋ applicat obiecta potentiis/dr̄ eas mouere q̄tū ad exercitiū actuū: ⁊ dicūt̄ ꝑmo mouere ad determinationē act⁹ q2 ꝑ determinatā formā agūt determinatā motionē ⁊ nō qualibʒ. ſʒ ſcḋa mouētia dicū̄t mouere ad exercitiū act⁹ tm̄ ⁊ non ad determinationē: q2 q̄tū in ipſis eſt pñt applicare diuerſa actiua paſſiuis/⁊ ſequunt̄ diuerſe actiones: ſicut hō pōt applicare manū igni ad calefaciendū/vel niuē ad infrigendū. determinatio auteʒ iſtarū actionū eſt nō ex applicatiōe ſed ex determinatis formis ꝓ̄prioꝝ agētiū applicatoꝝ.

Prīa opinio q̄ ē heruei.2.diſ.2.4.q.2.

¶ Secūda diſtinctio eſt de obiectis q̄ mouēt ad determinationē act⁹: q̄dā ꝗ̄do ꝯtingēter tā ex pte itellect⁹ in ſpeculatiuis ⁊ practicʒ/q̄ ex pte volūtatʒ. De ſpeculabilib⁹ ad pn̄s dimittit̄: de practicis aūt q̄ magis ꝑtinēt ad ꝓpoſitū ſciēdū eſt q̄ q̄dā mouēt neceſſario tā itellectū q̄ volūtatē q̄tū ad determinationē act⁹/nō q̄ neceſſariū ſit ſꝑ itelligere/vel velle actualia: ſed q2 itellect⁹ ⁊ volūtas ſi exeāt in actuʒ ſunt determiati ad alterā partē: puta q̄ itellect⁹ eſt determinat⁹ ad aſſentiēdū nec poſſit diſſentire: ⁊ volūtas ad acceptādū vt nō poſſit refutare. Vbi gr̄a Reſpectu ei⁹ qḋ ē bn̄ hr̄e ſūptū i ſua gn̄alitate/ et ꝯ̄ſilr̄ reſpectu ei⁹ qḋ ē male hr̄e/vl̄ reſpectu miſerie in gn̄ali: itellect⁹ ē determinat⁹ ad diſſentiēdū: ⁊ volūtas ad refutandū nō tn̄ q̄tū ad exercitiū act⁹. q̄dā ꝗ̄o nō mouēt neceſſario ad determiationē act⁹ ⁊ talia ſunt illa q̄ hn̄t ꝯnexionē ꝯtigentē cū ꝑ ſe ⁊ ꝑmo volibilib⁹ ⁊ reſpuibilib⁹: qḋ ꝯtingit dupliciter. Vno mō q̄ tn̄ bn̄ hr̄e ē admixtū aliqḋ male hr̄e: ſicut i actu meritorio cū bono meriti ē admixtuʒ malū laboris: ⁊ cū bono delectabili ē q̄nq̄ admixtū malū alicui⁹ turpitudinis. Alio mō q2 illud nichil facit ad nr̄m bene vel male hr̄e. verbi gr̄a/q̄

ſint duo vel tres lapides in olimpo: ⁊ ideo non eſt neceſſarium talia determinate acceptare/vel determinate reſpuere: ſed poſſunt indifferēter acceptari vel reſpui. ⁊ ex hoc reddit̄ ratio quare in poteſtate noſtra eſt exire vel non exire in actum reſpectu primo ⁊ p ſe volibilium: q2 actus conſiderandi talia eſt quidam actus particularis habēs annexum malum cum bono: quia dum talia cogitamus impedimur ab aliis. actus autem qui habet admixtum malum cuʒ bono/poteſt reſpui vel acceptari quare. ⁊c. Iſte ad probatōeʒ dicunt ꝙ prima radix libertatis eſt contingēs cōnexio aliquorum volibilium ad p ſe ⁊ neceſſario volibilia et noticia talis connexionis. vnde in eo qui vno intuitu videret omnia/ iſtud ſoluʒ ſufficeret ad libertatem. in nobis autem qui p diuerſos diſcurſus puenimus ad noticiam talis connexionis/libertas conſiſtit in hoc ꝙ ꝓpoſitis talib⁹ contingenter volibilibus antequā perfecte eis cōſentiamus in poteſtate noſtra eſt ꝙ talia volibilia referant̄ p deliberationem in p ſe ⁊ neceſſario volibilia et ea referre ſub diuerſis rationibus appetibilitatis. Iſta autem poteſtas non eſt in nobis immediate p nudas potentias: ſed p aliquos actus ſupadditos tam ex parte intellectus / quā ex parte voluntatis: qui act⁹ ſunt dictamina rationis quibus iud camus inquiſitionem expectando: ⁊ acceptatio voluntatis: quia vt iſti dicunt propoſito aliquo contingēter volibili ſtatim occurrit adulto ꝙ expectari debet inquiſitio ſeu deliberatio: ⁊ hoc ratio ei dictat ⁊ voluntas acceptat/ ad quod ſequitur libera ptractatio rationis: ⁊ p cōſequēs libera electio voluntatis: quia deliberatio oſtendit talia volibilia habere diuerſas rationes appetibilis ⁊ reſpuibilis. Rationes huius opinionis poſite ſunt in argumento. ¶ Secunda opinio tenet cum doctrina commētatoris: et cum doctore qui hanc queſtionem mouet ſub eiſdem terminis prima parte. q. lxxxiii arti. ii. ꝙ liberum arbitriuʒ non eſt habitus nec actus elicitus: ſed eſt potentia intellectus/vel voluntatis/vel vtrumq3 ſimul̄.

2. opīo q̄ ē durādi. 2. di. 24. q. 1

Q ꝫ non ſit habit⁹ ꝓbat̄ faciliter: q2 vel eſſet habit⁹ acq̄ſit⁹ ex actib⁹ vel inat⁹ nō acq̄ſit⁹ pp duo. Primū eſt: q2 actus p̄cedentes acq̄ſitionē talis habitus nō eſſent liberi: poſterius autem non eſt principium prioris. ergo liberum arbitrium non eſſet principium actuum p̄cedentium ipſum / et ita nō eſſent liberi quod falſum eſt: tum q2 non poſſem⁹ peccare p ipſos: tum q2 actus cauſantes habituʒ et cauſati ex habitu ſunt ſimiles vt patet ex ſcd̄o ethicoꝝ. et ideo ſi ſequentes ſunt liberi et p̄cedentes. Secūdum eſt ꝙ habitus cauſatus ex actib⁹ determinate inclinat ad bene vel determinate ad male /vt patet ex ſecūdo ethicoꝝ. ſed liberum arbitrium non inclinat determinate ad alteruʒ ſed indifferenter ad vtrūq3. quare. ⁊c. ¶ Si dicat̄ ꝙ eſt habitus innatus: adhuc habemus ꝓpoſitum q2 talis habitus non diſtinguit̄ realiter a potētia cum nō ſit realiter aliud quā habitualis inclinatio quam habet potentia ad tale obiectuʒ. ¶ Scd̄o ſpecialiter de actibus de quibus iſti loquunt̄: qui ſunt dictamen rationis iudicantis inquiſitioneʒ ſeu deliberationem expectandū et acceptatio voluntatis. Primuʒ patet ſic. aut actus qui dicitur eſſe liberum arbitrium eſt vnus ⁊ idem cum actu libero/aut non. ſi ſic: ergo non eſt principium ei⁹: q2 idem non eſt p̄ncipium ſuiipſius: ⁊ p cōſequēs non eſt liberū arbitriū: q2 liberum arbitriū eſt p̄ncipiū oīs act⁹ liberi. ſi non: aut illi duo actus ſunt ſimul/aut non. Non poteſt dici ꝙ ſint ſimul: q2 ſcd̄m curſum nature de quo nunc loquimur/nec duo act⁹ intelligendi/nec duo actus volēdi poſſunt eſſe ſimul. Sʒ forte dices contra q2 angel⁹ ſemp intelligit ſe/⁊ quāq3 alia a ſe nō eodē actu/ ſed pluribus: ergo ⁊c. ¶ Reſpōſio. Actus quo angelus cognoſcit ſe nō differt a ſua ſubſtantia: ⁊ ideo poteſt eſſe cū alio actu ſecūdo: non ſic aūt duo actus / nec in angelo nec in nobis ſcd̄m naturā. ¶ Si autē dicat̄ illi duo actus nō ſint ſimul ſed adueniēte ſecūdo/ p̄mus ceſſat: ſequit̄ ꝙ p̄m⁹ nō eſt cauſa ſecūdi: q2 cauſa ꝓxima ⁊ imediata ſiue ſit effectiua ſiue materialis in qua vel ex qua ſimul eſt cū effectu. de effectiua 3. 7. phiſicoꝝ. de materiali ꝑſo qualitercunq3 accepta de ſe notū eſt: ſi ergo nō ē ſimul: nō eſt cauſa talis/et p conſequens eſt liberum arbitrium: cū liberū arbitriū ſit cauſa effectiua vel receptiua actuū liberoꝝ. Secundū patʒ ſic. nullus actus q̄ eſt in libera poteſtate noſtra eſt liberum arbitriū: ſed iſti actus de quib⁹ intēdunt iſti ſunt hmōi. ergo ⁊c. Maior patet: q2 liberū arbitrium eſt p̄ncipiū oīm actuū q̄ ſunt in poteſtate nr̄a: ſed idem nō eſt p̄ncipiū ſuipſi⁹. ergo ⁊c. Minor probat̄ ſcʒ ꝙ dictamen rationis iudicātis deliberationē eſſe expectandā ⁊ acceptatio voluntat̄/ſunt de libera poteſtate noſtra: q2 actus rōnis practice ⁊ voluntatis circa cōtingēter volibile eſt in poteſtate nr̄a: ſed act⁹ rōnis ⁊ volūtatis circa expectationē deliberationis ſunt hmōi. ergo ⁊c. Maior patet ex ſeipſa ⁊ ex dictis alioꝝ. Minor ꝓbat̄: q2 expectare deliberationē nō eſt neceſſario volitū/ nec neceſſario nolitū vt quilibʒ experit̄ in ſe: alioquin nullus poſſet velle cōtingenter volibile niſi expectata deliberatione vel volita expectari: qđ falſum eſt. Et ꝓbat̄ p rationē: q2 actus q̄libet habēs admixtā rationē boni cū malo eſt cōtingēter volibilis vt ipſimet ꝯfitent̄: ſʒ expectare deliberationē ſit hēre rōnē boni admixtā cū malo: q2 quāuis bonū ſit deliberare de contingētib⁹: tn̄ cū hoc bono multa mala vera vel apparētia poſſunt eſſe ꝑmixta: puta timor amittēdi ex expectatiōe deliberationis bonū oblatū vel tediū ⁊ difficultas q̄ eſt in deliberādo ⁊ expectādo deliberationē/ ⁊ infinita talia quare. ⁊c. Mirū autē valde eſt qđ iſti dicunt ꝙ ꝓpoſito quocūq3 cōtingenter volibili/ſtatim ante pfectum ꝯſenſum occurrit cuilibet adulto ꝙ deliberatio eſt expectāda: ⁊ hoc rō dictat/ et voluntas acceptat: ac p hoc habet poteſtatē referendi contingenter volibilia in p ſe volibilia/qđ hoc eſt illud in quo cōſiſtit tota libertas: q2 iſtum occurſum pauci experiunt̄ niſi valde prudētes: q̄ non a natura ſed p conſuetudinē hoc acquiſierūt: quia aſſueti ſunt de occurrentib⁹ deliberare. multitudo autem hominum in quibus eſt liberuʒ arbitrium/nichil tale habet nec experit̄ niſi Catho

¶ Ad rōnes in oppoſitū. Ad p̄mā q̄ dicit ꝙ primus act⁹ q̄ eſt in poteſtate nr̄a eſt deliberatio vel cōcluſio deliberationis/dicendū ꝙ hic eſt duplex defect⁹. p̄m⁹ q2 minor pōt negari ꝓbabiliter: q2 ſicut dic̄. 2. phiſicoꝝ. ars non deliberat: immo ex defectu artis procedit deliberatio. nō enim ſcriptor deliberat qualiter formabit litteram: niſi ſit imperitiſſimus: et tamen opera artis ſunt liberi/

Ad rōnes ān oppōm Durand⁹ vbi ſupra.

et in potestate nra. ¶ Item intēperat⁹ non deliberat an debeat velle delectabilia: quia hec accipit tanq̄ꝫ finem. et tamē hoc velle est in potestate sua: alioquin nō peccaret hec volendo. ¶ Et si dicat ꝙ intēperat⁹ peccat hec volēdo: nō q: illud velle sit nūc in potestate sua: q: non est sic cū q̄lis vnusquisqꝫ est/ talis sibi finis videat: sed q: a ṗncipio fuit in potestate sua ꝙ in eo crearet talis habitus vel non causaret. sicut dicit de illo q̄ inebriauit se ex culpa sua/ vel incidit in frenesim: ꝛ in eis committit homicidium. Non valet q: ebrietas et frenesis tollūt iudiciū rationis. ꝛ ideo quod faciunt ebrij vel frenetici nō imputat eis ad nouum peccatum: sed totum peccatum fuit illud factū ꝑ qđ voluntarie inciderunt in ebrietatē vel frenesim: ꝛ ꝓpter illud merent tot malediciones quot mala sequunt: q̄uis non peccent nouo pctō. De intēperato autē non sic est: q: non amisit iudiciū rationis: ꝛ pōt esse de eo qđ accipit vt finē deliberarꝫ ex altiori fine: ꝛ si nō deliberat sed sine deliberatione acceptat peccat nouo peccato. ¶ Et cum dicit ꝙ qualis. ꝛc. verū est inclinatiue sed non necessario: alioquin nulli⁹ viciosus esset criminabilis. sic igit intēperat⁹ peccat: ꝛ cū ille actus non est deliberatio: nec cōclusio deliberationis. ꝙ maior illa non est vera. ¶ Ad ꝓbationē cū dicit ꝙ actus penit⁹ indeliberati nō sunt in potestate nostra/ est dicendum ꝙ actus indeliberati possunt accipi dupliciter. Uno modo illi actus de quib⁹ nō est deliberatum nec potuit deliberari: sicut sunt primi motus subiti tāgētes mentē: q: nulla deliberatio hūana pōt esse subita: ꝛ isti nō sunt in ptāte nra: nec scđm se nobis imputant nisi ꝓpter hoc ꝙ potuerūt ṗuenire ne insurgerēt. aliq̄ etiā actus sunt indeliberati: q: de eis nō est deliberatū/ potuit tñ de eis deliberari: q: mens nō solū subito eis tangit: sed ꝑsistit: ꝛ tales actus sic indeliberati bñ sunt in potestate nostra. ¶ Secūdus defect⁹ est: q: ꝯcessa maiore/ minor potest interimi: q: tam deliberatio q̄ꝫ cōclusio deliberationis est in potestate nostra per nudas potētias ꝛ non ꝑ aliquos act⁹ se hñtes ad hoc in ratione ṗncipij actiui vel passiui. Et cū ꝓbat ꝙ liberū arbitriū includit volūtatē. verū est sed nō solū: q: cū ea includit rationem/ cū liberuꝫ arbitriū sit facultas rationis ꝛ voluntatis: q̄uis autē deliberatio ꝛ ꝯclusio deliberationis nō sint actus elicit⁹ a volūtate: est tñ actus elicit⁹ a ratione sicut electio a volūtate ꝛ sine alio actu medio q: nec in intellectu est simul alt⁹ act⁹ cū deliberatione: nec in volūtate est alius act⁹ cū electione: ꝛ ideo arbitriū nullū est deliberatio nō est act⁹ elicitus a volūtate. ergo nō est actus nude potentie ꝑtinētis ad liberū arbitriū: sicut nullū arbitrium esset electio nō est act⁹ elicit⁹ a rōne: ꝙ nō est act⁹ elicit⁹ a nuda potētia liberi arbitrij: q: liberū arbitriū icludit vtrāqꝫ potētiā ꝛ vtriqꝫ respōdet ꝓprius act⁹ ab ea elicit⁹. nec opoꝛꝫ ꝙ act⁹ itellect⁹ q̄ nō ē a volūtate elicit⁹ sit ab ea iꝑat⁹: q: nō oēm actū intellect⁹ ṗcedit aliq̄s act⁹ volūtatis: q̄uis oporteat ecōuerso. ¶ Ad scđm dicendū ꝙ illa rō videt supponere ꝙ liberū arbitriuꝫ sit cā effectiua actuū q̄ sunt i potestate nra qđ nō oēs ꝯcedūt sed dato ꝙ ita sit tūc dicendū ꝙ maior ꝓpositio intelligit de oi causalitate simplr aut solū de causalitate libera. si de oi causalitate ꝑnaliter falsa est: q: nō oē qđ hʒ talē causalitatē et actualē sup aliquē effectū hʒ eā ꝑ aliquē actū medium q̄ sit actiuum ṗncipiū illi⁹ effect⁹ sed sufficit ꝙ sit a forma cuius est agere vt ṗncipiū quo. ignis eniꝫ calefacit aquā ꝑ calorē quē hʒ i se ꝛ imediate nō mediāte aliq̄ qđ sit ṗncipiū actiuū caloris causati in aq̄ seu calefactionis. ꝛ silr volūtas pōt hr̄e causalitatē actualē necessariā vel liberā sup aliquē actū affirmatū agēdo illū nō ꝓpter aliquē actū aliū secūdū q̄ sit ṗncipiū effectiuū illi⁹ ꝛ ꝑ idē habebit cālitatē sup negationē act⁹ incompossibilis. ¶ Notandū auteꝫ ꝙ illud qđ dr̄ ꝙ act⁹ subiti nō sint in potestate nra videt repugnare ei qđ supradictū ē ꝙ act⁹ q̄ sunt circa ꝯtingēter volibilia sunt i ptāte nra q: act⁹ subiti sunt freq̄nter circa talia volibilia: nō tñ repugnāt/ q: q̄ꝫtū est ex gñe act⁹ oēs tales sunt in ptāte nra: sꝫ nichil ꝓhibet ꝙ in aliq̄ casu nō sint in ptāte nra ꝓpter aliq̄d adiūctū sicut ē subitatio: q̄ nō pōt cadere sub deliberatiōe. iō. ꝛc. 3. opinio.

¶ Tertia opio ē cui videt ꝙ iste opiones pñt cōcordari: sic ꝙ liberū arbitriū nō est habit⁹ nec est act⁹ sed est ipsa nuda potētia itellect⁹ vel volūtatis vel vtrꝰqꝫ. sicut dicit secunda opio cōis: tñ ad hoc ꝙ liberū arbitriū exeat in actū q̄ sit formalit ꝛ essentialit libere elicit⁹ vel iperat⁹ opoꝛꝫ ꝙ pri⁹ exeat i actū nō liberū sꝫ necessariū. Dico aūt pri⁹ tpe vel natura: hmōi aūt actus est respectu ei⁹ qđ est necessario iudicatū vel volitū. Primū bñ probat scđa opio. scđm bñ ꝓbat pria opio. ¶ Tertiū ꝓbat sic: q: oē illđ ꝓpt qđ aliud iudicat vel appetit opoꝛꝫ eē iudicatū ꝛ volitū ṗus tpe vl nature: sꝫ oē qđ libere iudicat appetendū vel libere appetit/ iudicat ꝛ appetit ꝓpter finē necessario iudicatū ꝛ appetitū. ergo ille pri⁹ iudicat ꝛ appetit: non tñ ꝓpt hoc ille act⁹ est liberū arbitriū: sicut ad videndū req̄rit spēs: nō tñ ꝓpter hoc spēs est potentia visiua: aut sicut itellect⁹ nō assentit necessario cōclusioni nisi ꝓpter cognitionē ṗncipioꝝ ṗcedētē tpe vel natura: nō tñ ꝓpt hoc illa cognitio ē potētia itellectiua. ¶ Preterea liberū arbitriū ē icorruptibile: sed ois actus est corruptibis. ergo ipossibile est ꝙ act⁹ aliq̄s sit liberū arbitriū. ¶ Preterea/ liberū arbitriū est subiectū actus liberi puta electionis: sed vn⁹ act⁹ nō est subiectū alteri⁹. ꝙ actus nō est liberū arbitriū. ¶ Preterea liberuꝫ arbitriū est causa act⁹ liberi nō solū in fieri sꝫ cōseruari: sꝫ actus ṗm⁹ manet cū secūdo nec pōt cōseruare aliū q̄ nō pōt ꝯseruare seipm̄. ergo ṗmus act⁹ nō est liberū arbitriū. ¶ Quātū ad secūduꝫ 2. articul⁹. vtrū libertas sit in volūtate ṗmo respectu act⁹ eliciti vel imperati. ¶ Rñsio. q̄dā dicūt ꝙ respectu actus iperati: dicūt eñ ꝙ deliberare est ṗm⁹ act⁹ q̄ est in ptāte nra. hic tñ act⁹ nō est in ptāte nra ratione cuiuscūqꝫ potētie nude: sed mediāte aliquo actu q̄ nō ē i ptāte nra. deliberare aūt nō est a volūtate elicit⁹ sed a rōne ꝑ imperiū volūtatis. Q͞ꝫ deliberare sit ṗm⁹ act⁹ q̄ sit in ptāte nra ꝓbat: q: ante deliberationē null⁹ act⁹ est i ptāte nra. act⁹ ei penitus ideliberati nullo modo iputant. ¶ Itē nec act⁹ seq̄ntes sunt i ptāte nra nisi q: de eis potuimus deliberare sic vel aliter. ergo ṗmus act⁹ q̄ est in ptāte nra ē deliberatio. ꝙ aūt act⁹ deliberati nō sint in potestate nra nisi ratione deliberationis patet: quia ꝑ deliberationem ꝙ aliquid est ꝓ nunc eligendum stante hac ypotesi aut voluntas potest non eligere aut pōt. si pōt/ ergo eligere fm se nō est in ptāte nra: nisi q: potuim⁹ sic vel aliter

deliberare et ita actus deliberat⁹ puta eligere eſt in poteſtate noſtra rōne deliberationis exiſtentis in poteſtate. ¶ Si dicatur ꝙ voluntas poſt deliberationē pōt non eligere: Cōtra: qꝛ hoc eſſet vel reſpuendo vel non exeundo in aliquem actum. Primū non poteſt dici qꝛ tunc voluntas exiret ī actū reſpuendi ſine obiecto. qꝛ pro tunc nichil eſt preſentatū voluntati vt reſpuendum: nec ſecūdū poteſt dici: qꝛ volūtas nō hꝫ dn̄iuꝫ ſup nō exire in actum niſi mediāte in aliquo actu: ſed nullus ponitur preter deliberare: quare ⁊c. Secūdū patet/ ſcꝫ ꝙ hic actus nō eſt ī poteſtate nr̄a niſi mediāte aliq̄ actu q̄ nō eſt ī poteſtate nr̄a: qꝛ deliberare nō ē ī ptāte nr̄a niſi qꝛ īperatū a volūtate: ſꝫ iperiū volūtatis/ eſt ꝑ aliquē actū eius omne eī imperiū volūtatis ſupponit aliquē actuꝫ intellect⁹: quare ⁊c. ¶ Itē actus qui eſt ī poteſtate noſtra eſt a nobis actiue: ſed nuda potētia intellectus et volūtatis nō poſſunt ſe habere actiue ad aliquē actū ſed tm̄ paſſiue: quare ⁊c. ¶ Sed iſta videntur eſſe contra Auguſt. qui dicit nichil tam eſt in poteſtate nr̄a q̄ velle/ vel ipſamet voluntas accepta pro actu: ſed velle eſt actus elicitus. ergo ille eſt maxime ī poteſtate noſtra: ſed primū ī vnoquoqꝫ genere eſt maxime tale. ergo actus elicitus eſt prius in poteſtate voluntatis q̄ imperatus. ¶ Ad primū dicēdum ꝙ prim⁹ actus qui eſt in poteſtate noſtra eſt iudicare de eligendo vel reſpuendo aliquid non habens connexionē neceſſariā ad vltimum finem et prim⁹ actus qui eſt in poteſtate voluntatis eſt eligere vel reſpuere aliquid tale: imo ipſum deliberare eſt in poteſtate noſtra ꝑ hoc ꝙ poſſum⁹ iudicare deliberandū vel nō deliberādum: ſed verū eſt ꝙ nec illud iudiciū eſt liberum niſi qꝛ poteſt eē deliberatū. Unde videtur eſſe concedendū ꝙ primus actus qui eſt in poteſtate noſtra eſt deliberare vel iudicare deliberandum vel de deliberando. ¶ Ad ſecūdū dicendū ꝙ primus actus qui eſt in poteſtate volentis eſt velle deliberare ⁊ non ipm̄ deliberare: qꝛ ſi non libere imperaret ipm̄ deliberare deliberare non eſſet liberū. Unde mala ymaginatio eſt ꝙ deliberatio ideo ſit in poteſtate nr̄a: quia eſt a voluntate imperata: imo ideo: qꝛ a volūtate potuit imperari cum in iſtis ſit proceſſus ī infinitum nec ſit dare aliquem actum liberū in ſpeciali qui neceſſarius ſit prim⁹: ſed ideo eſt omnis actus liber qui potuit eſſe obiectuꝫ intellect⁹ et voluntatis ad eligendū vel reſpuendū: ſed tamen potentia eſt prius libera reſpectu actus a ſe eliciti q̄ a ſe imperati. ¶ Ad aliud dicēdū: ꝙ potētia pōt eſſe libera reſpectu actus quē nō afficit: dū tamen impedire potuit. ¶ Quantū ad tertiū vtrū potētia pure paſſiua poſſit eſſe libera libertate arbitrij. dicūt aliqui ꝙ liberū arbitrium hꝫ aliquos actus elicitos et aliquos imperatos eliciti ſunt actus deliberandi vel concluſio deliberationis ⁊ electio voluntatis. Imperati vero ſunt act⁹ aliarum potentiarum anime vel organorum corporis que obediunt rationi ⁊ volūtati. ¶ Si ergo queritur vtrum potentia nec pure paſſiua: ſed aliquo modo paſſiua reſpectu actuum imperatorum ſit libera. ¶ Dicendum eſt ꝙ non: qꝛ tales act⁹ vel ſunt paſſiue et receptiue in potētijs ſenſitiuis vel organis corporis: ſed conſtat ꝙ potentie ſenſitiue vel organa corporis nō ſunt liberi arbitrij: q̄re ⁊c. ¶ Si ꝟo queratur de potentia paſſiua reſpectu actuum elicitorum ſicut dicendum eſt ꝙ cuꝫ pure paſſiuū ſit ꝙ nullo modo eſt actiuū. aliquid auteꝫ dicitur eſſe actiuum reſpectu exercitij actus: qꝛ applicat actiuum paſſiuo. Aliud vero reſpectu determinationis actus quia imprimit formam paſſo vt dictū fuit in precedenti articulo. Sed dicendum ꝙ illud quod nullo eſt actiuum neqꝫ quo ad exercitium neqꝫ quo ad determinationem act⁹ nō poteſt eſſe liberum. Illud autē quod eſt pure paſſiuum quo ad determinationē actus dūtamen ſit actiuum reſpectu exercitij actus poteſt eē liberū. ¶ Primū patet ſic. Potentia que de ſe eſt indifferens ad plura ⁊ nichil agit ad ſuā determinationem non eſt potētia libera libertate arbitrij: ſꝫ potētia pure paſſiua eſt huiuſmodi. ergo ⁊c. Maior patet: qꝛ liberū arbitrium intelligimus illud principium ꝑ qđ habem⁹ dn̄ium nr̄orum actuū nō ſolum ſicut cōiter dicitur ꝙ omne agēs dn̄atur ſuo paſſo: qꝛ tunc omne agens eſſet liberū qđ falſum eſt: ſed ſic in poteſtate habentis tale principiū eſt exire in actum vel non exire et exire in actum aliquem vel in eius oppoſitum: ſed ꝑ illud qđ eſt indeterminatum ⁊ nichil agit ad ſuā determinationem non habem⁹ talē poteſtatē ſeu tale dominiuꝫ ergo ⁊c. Minor ꝓbatur: qꝛ indeterminatū nō pōt exire in actū niſi determinet̄: ſꝫ nō poteſt determinari niſi aliquo agente talē determinationē: quia nec fit niſi aliquo agente: ꝙ ergo nec agit ad taleꝫ determinatiōem non habet dominiū ſeu talem poteſtatem ſup actū ſequentē. Minor rōnis principalis eſt de ſe nota: quare pure paſſiuū nichil agit ¶ Secundū patet: qꝛ ſicut hō libere cōburit manum ſuam vel libere extinguit ignē ꝑ hoc ꝙ in poteſtate ſua eſt applicare eam igni vel aque: ſic potentia q̄ poteſt ſibi applicare vnū obiectum vel oppoſitum vel non applicare ſꝫ non efficiat totū ſuū ſed illud obiectum liberum ſe habet ad actū illuꝫ habendum vel non habendum. ¶ Ad argumēta principalia ſolutū eſt ī primo articulo per illos de ſecunda opinione.

¶ Queſtio ſecunda.

Secundo queritur vtrū xp̄s meruerit in inſtanti conceptionis ſue? Et videt̄ ꝙ non: qꝛ liberuꝫ arbitrium eſt indifferens ad merendum ⁊ demerendum: ſꝫ nulla creatura potuit peccare in inſtanti ſue creationis. ḡ nec xp̄s rōne ſue humanitatis potuit mereri in inſtāti ſue creationis. ¶ Itē omne humanū meritū videtur conſiſtere in aliqua actione in qua aīa cōmunicat corpori ſaltē vt obiecto: qꝛ cū corpus cōicet ī premio debet cōicare in merito: ſed xp̄s non potuit ī inſtanti conceptionis ſue habere aliquā actioneꝫ humanā in qua anima cōicaret corpori etiam vt obiecto: qꝛ vires ſenſitiue ex quib⁹ intellectus accipit ſuum obiectum fuerunt in xp̄o tunc indiſpoſite ſicut et in ceteris paruulis: ⁊ ꝓpter hoc nō potuit mereri. ¶ In contrarium arguitur. ꝑfectū ē agere ſed xp̄s in inſtanti conceptōnis ſue fuit ꝑfectus vir ſm̄ illud Iere. xxi. Nouū creauit dn̄s ſuꝑ terrā femina circūdabit virum. ergo xp̄s ī inſtāti conceptionis ſue potuit agere ea que ſunt viri: ſed hoc eſt mereri. ergo ⁊c. ¶ Rn̄ſio. tria ſunt videnda in generali. ¶ Primo: qꝛ meritum cōſiſtit in actu ſuppoſiti videbit̄ de actione xp̄i. ¶ Secūdo de merito xp̄i. ¶ Tertio de merito merendi/

obiicit doctor cōtra dicta ⁊ ſoluit rōnes ſñ factas

3. articul⁹ Duran. q. diſt. xxiii. q. ii.

Nō q. Primum

Secundū

In oppō

Rn̄ſio.

ſ. articul⁹ ſpecialiter quo ad paſſionem. ¶ Quātum ad pri
mum tria videnda ſunt. ¶ Primo de pluralitate
et vnitate actionum in xpo. ¶ Secundo de cōita
te ꝛ ꝓprietate actionū in eo. ¶ Tertio q: ſuppo
ſiti eſt agere quomodo xps ſit ſuppoſitū hūanū.
Du.di.pri ¶ Quantum ad primum ꝓponūt aliqui tria.
ti.q.ſ. ¶ Primū eſt ꝙ hūanitatis et diuitatꝫ fuit i xpo
vna actio.in alio tn̄ ꝛ in alio genere cauſe.
¶ Secundum eſt ꝙ in xpo ſm vtramqꝫ naturam
fuit vna actio in vno genere cauſe:ſed in alio mō.
¶ Tertiū eſt ꝙ impoſſibile eſt in eodē genere cau
ſe et in eodē modo eſſe in xpo tn̄ vnā actionē di
uinitatis et humanitatis. ¶ Primū patet ſic: q:
actio ꝛ paſſio ſunt vnus mot⁹ et ſunt in paſſo ſicut
i ſubiecto ſicut dicit̄.3.phiſi.et ideo moueꝛꝫ ꝛ mo
ri eſt idē actus ſed vnius tanq̄ agentis alteri⁹ tanq̄
materie vel patientis:et ſic eſt de motu: ita eſt de
quacūqꝫ actione tunc ſic agentis ꝛ patiētis ē idē
act⁹ lꝫ in alio genere cauſe ſed diuina natura ꝛ hu
mana in xpo ſe habuerunt vt agens et patiēs re
ſpectu pluriū actionū ſicut reſpectu receptionis
gratie et glorie ꝛ hmōi:q: qd̄ influebat deitas re
cipiebat humanitas ꝙ hmōi actiones fuerūt di
uinitatis et humanitatis vni⁹ tanq̄ agentis alte
rius tanq̄ ſubiecti recipiētis:et ita in diuerſo ge
nere cauſe. ¶ Secūdū patet omnē effectū quē ef
ficit cauſa ſecunda efficit et cauſa prima: ſꝫ p aliū
modum vt habet̄ ex cōmento prime ꝓpoſitionis
li.de cauſis:ſed humana natura ſe habet ad diui
nam vt cauſa ſecunda ad primā/ergo omnē actio
nem quā efficiebat humana natura in xpo imme
diate efficiebat natura diuina mediate ꝛ ſm hunc
modum eadē eſt actio principalis agentis ꝛ iſtru
mentalis et in eodē genere cauſe:ſed in alio mō.
¶ Tertiū patet tripliciter. ¶ Primo ſic. Pluri
ficato ꝑncipio p ſe ꝛ ſufficiēti ꝛ imediato opꝫ plu
rificari actionē.nunq̄ eni ad vnā actionē poſſunt
concurrere plura principia p ſe ſi quodlibet ſit ſuf
ficiens et imediatū ſicut ſufficienter fuit declara
tum li.ꝗ.diſt.ſ.ſed diuina natura eſt ſufficiēs prin
cipiū ꝛ immediatū aliquaꝝ actionū.ſꝫ iter etiam
natura humana ſuppoſita eius cōſeruatione qua
re oportet hmōi actiones eſſe plures. ¶ Secūn
do ſic.ſicut ſe habꝫ vnitas actionis ad vnitatē na
ture:ſic pluralitas ad pluralitatē:ſed pluriū per
ſonarum diuinarum eſt vna actio ꝓpter vnitatem
nature.ergo in xpo ſunt plures actiones propter
pluralitatē naturarū exiſtētiū in ipſo. ¶ Tertio
ſic.actionū quedā ſunt manētes in agēte:et q̄dam
ſunt tranſeuntes in materiā exteriorē: ſed tā hee
q̄ ille plurificantur in xpo ſm deitatē et humani
tatē,ergo ꝛc. Minor declarat̄.ꝙ eni in xpo actio
nes itra manētes plurificēt̄ patꝫ ex hoc ꝙ ꝑter ſciē
tiam diuinā ponim⁹ in xpo ſciētiā humanā: ꝛ pre
ter velle diuinū ponimus humanum vt dictū fuit
ſupra/de operationibus tranſeuntibus extra. patꝫ
ꝙ aliquid conueniebat ei ſm diuinā naturā ſicut
gubernatio mūdi ꝛ operatio miraculorū ꝛ hmōi
quedā etiā cōueniebāt ei ſm humanam naturam
q̄ non conueniebant ei immediate ſꝫ diuinā ſicut
ſ.dictū,hu tangere infirmū:quare ꝛc ¶ Quantū ad ſecūdū
ius articli de cōitate et proprietate actionū dicendum ꝙ in
xpo fuit opatio diuinitatis ꝛ ꝓpria humanitatis
et cōmunis vtriqꝫ. ¶ Primū patet: q: in illis q̄
ſm diuinitatem operatus eſt xps nichil omnino coo
perata eſt humanitas actiue: nec ſibi conueniunt
niſi ſm nomen in concreto: vt cū dicimus iſte hō
creauit ſtellas vera eſt in hoc ſenſu non ꝙ humani
tas ibi aliquid egerit q̄ necdum erat: ſed quia ha
bens nunc humanitatem creauit eas. ¶ Secūdū
etiā patet ſcꝫ ꝙ eſt operatio.i.paſſio propria hūa
nitati. Cum eni dicitur deus paſſus et mortu⁹ nō
eſt ſenſus ꝙ diuinitas nec principaliter nec aliter
ſit paſſa ſed ꝙ humanitas in deo vere eſt paſſa aut
ꝙ deus eſt paſſus per eam: ſic tn̄ ꝙ ſicut dicēdo ꝙ
homo creat nulla actio attribuitur hūanitati:ſic
cum dico deus moritur nulla paſſio attribuit̄ di
uinitati. ¶ Tertiū etiā patet ſcꝫ ꝙ oīs actio hu
mana xpi inq̄tum actio eſt fuit cōis diuinitati et
humanitati nō ſolū illo modo quo primi dicunt ꝙ
deus mediate homo immediate ꝛc. ꝓpter conſer
uationem principiorū :ſed q: natura ſubſiſtēs nō
poteſt agere niſi ſuppoſito principaliter agente vt
ſupra dictum eſt. ¶ Quantū ad tertiū dicunt ſic 3. dictum
aliqui ꝛ bene ꝙ aliquod ſuppoſitū poteſt dici ſup
poſitum humanū tripliciter. ¶ Vno modo ꝙ di
catur humanum qd̄ eſt ſuppoſitū conſtitutū p na
turam humanā. ꝛ ſic pſonam filij eſſe ſuppoſitum
humanum eſt impoſſibile: q: impoſſibile eſt ſuppo
ſitum eternum eſſe conſtitutū p naturam crea
tā ex tpe niſi aliqs velit dicere ipm p naturā hūa
nam ſm quid conſtitutū ſcꝫ q̄tū ad hoc ꝙ eſt eſſe
homo vel humanum. ¶ Alio modo poteſt aliqd
ſuppoſitū dici ſuppoſitū humanū : q: ſcꝫ ſubſiſtit
in natura humana et p ipm ſubſtātificat̄ ꝛ ei i vni
tate ſuppoſiti ꝛ in eſſe pſonali vnitur: ꝛ ſic ſm il
lud oportet dicere pſonā filij eſſe ſuppoſitū huma
num. ergo filius dei pſona eſt ſecūdo modo ſup
poſitū humanū: q: ſicut ſuppoſitū habens albedi
nem ſe habet ad hoc ꝙ dicatur albū: ita ſuppoſitū
habēs humanitatē ſe habet ad hoc ꝙ dicatur hūa
num: ſed ſuppoſitū habens albedinem poteſt dici
album. ꝙ ſuppoſitum habēs humanitatē pōt dici
humanū. ſuppoſitū filij eſt huiuſmodi. ergo ꝛc.
¶ Quantum ad ſecundū principale ſcꝫ de meri 6. articul⁹
to xpi tria ſunt videnda. ¶ Primo ꝙ xps meruit
¶ Secundo qn̄ mereri incepit. ¶ Tertio an i me
rito pfecerit. ¶ Primū probant aliq̄ dupliciter.
¶ Primo q: ad meritum non videntur eſſe ne Du. q. ſ.
ceſſaria niſi tria ſcꝫ ꝙ agens ſimpliciter nō ſit i ter hui⁹ di.
mino: q: meritū cōparat̄ ad p̄miū ſicut via ad ter
minum. ¶ Secūdū eſt ꝙ agens ſit dñs ſue actio
nis: ita ꝙ in poteſtate eius ſit agere vel non agere
nec agat neceſſitate ſed libere: q: ꝙ actio ſit bona
vel mala hoc habet ex obiecto ꝛ circunſtātijs ob
iecti: ſed ꝙ ſit imputabilis ad laudem vel vitupe
rium hoc habet ex hoc qd̄ eſt in poteſtate agentis
vt dictū eſt in ſecūdo libro. ¶ Tertiū eſt ꝙ actio
ꝓportionē habeat q̄ ꝓportio attenditur ſm gra
tiam ꝛ charitatem. Ex quo poteſt ſic argui.
¶ Quicūqꝫ non ſimpliciter eſt in ſuo termino et
habet dominiū ſui actus et eſt in ſtatu gratie ſeu
charitatis talis poteſt mereri: ſed xpus ante re
ſurrectionē non fuit ſimpliciter in ſuo termino ſꝫ
fuit ſolum viator ꝛ habuit dñium ſue actionis li
bere ſicut et ceteri homines. fuit etiā pfectiſſim⁹
gratia ꝛ charitate. ergo potuit mereri. ¶ Secun
do patet idem ſic. Nobilius eſt aliquid agere per
meritum q̄ ſine merito: ſed oīs pfectio et nobili
tas eſt xpo attribuenda. ergo quicquid habēt aliq
p meritū fortiori rōne xps habuit p meritū. alio
quin aliq̄ illud nobiliori modo habuiſſent q̄ xps

qđ eſt inconueniens. Maior patet: q2 nobilius eſt aliquid habere a ſe ⁊ p ſe ꝙ ab alio vel p aliū. qui autē habet aliquid p meritū ꝓpriū quodāmodo hꝫ illud p ſeipſum inq̄tū p actionē ſuā fecit ſibi illud debitū: qui autē hꝫ ſine merito hꝫ oīno p aliū ergo nobili⁹ eſt habere p meritum aliquid ꝙ ſine merito de his q̄ poſſunt cadere ſub merito: et q2 xp̄o nobilius eſt attribuendum. ꝯñs eſt ꝙ xp̄s habuit p meritū quicquid alij habent p meritū: niſi ſit tale quid cuius carētia dignitati magis vł pfectioni xp̄i ꝑiudicet ꝙ p meritū accreſcat ſicut eſt gratia beatitudo aīe ſcientia ⁊ vnio cū pſona diuina: q2 cū meritū non ſit niſi eius qđ nundum habetur opoꝛtuiſſet ꝙ xp̄s aliquādo caruiſſet. Carere aūt iſtis: dignitatē ei⁹ magis diminuiſſet ꝙ meritum auxiſſet. et ideo talia non meruit: ſꝫ alia de quibus poſtea dicetur.

Obiectio doctoris.

¶ Sed cōtra ſecūdam rationem poteſt ſic argui: q2 ſi ratio bona eſt. ergo ⁊ gloriam anime non debuit habere ſine merito.

Solutio

¶ Et dicendū ꝙ illa ꝑfectio ponenda eſt in xp̄o ꝙ melius erat ſimpliciter ſibi ⁊ nobis ipm̄ habere ꝙ non habere ſibi aut melius erat ⁊ nobis non oberat habere gloriā aīe ꝙ mereri: q2 cū illa ſtabat ſatiſfactio p nobis: ſed ſec⁹ de impoſſibilitate aīe et gloria corpoꝛis et exaltatiōe nols: q2 nō potuiſſet pro nobis pati ⁊ mori niſi fuiſſet paſſibilis et moꝛtalis: nec vnꝙ̄ crucifixiſſēt ſi deū ac dominū cognouiſſent

De tēpore merēdi in xp̄o. j. modus dicendi

¶ Quantū ad ſecūdū de tp̄e merendi eſt quadruplex modus dicendi. ¶ Primus ꝙ xp̄s primo inſtanti cōceptionis ſue mereri potuit ⁊ meruit. Cuius ratio eſt ꝙ xp̄o debem⁹ ſm̄ aīaꝫ attribuere oēm ꝑfectionē ſpūalē q̄ poteſt ſibi cōpetere: ſed poſſibile fuit in xp̄o in primo inſtanti ſue conceptionis fuiſſe actū meritoꝛium. ꝗ hoc eſt attribuendū ſibi. Maioꝛ patet. Minoꝛ declaratur: q2 ꝙ aliq̄ res nō habeat ſuā operationeꝫ ſtatim cum eſt non poteſt cōtingere niſi ex tribus ¶ Primo q2 deeſt ſibi aliqua ꝑfectio q̄ requirit̄ ad agēdū. ¶ Secūdo ꝓp. ex ipediēs extrinſecum ¶ Tertio ꝓpter ſucceſſionē opationis ſicut leue non impeditū non mouet̄ eodē inſtanti quo eſt: q2 motus in inſtanti eſſe nō pōt. Cōſtat autē ꝙ i xp̄o ꝑfectio nulla deficiebat ex pte aīe q̄ eſſet neceſſaria ad merēdum nichil etiā erat qđ impedire poſſet actum meritoꝛiū. actus etiā volūtatis quo meremur indiuiſibilis eſt ⁊ nō ſucceſſiuus. ꝗ aīa xp̄i eodē inſtāti quo fuit potuit mereri: ⁊ per ꝯñs meruit.

ij. modus

¶ Alius modus eſt ꝙ xp̄s in inſtanti ſue cōceptionis non meruit quo ad vſum virtutis/ ſeu actum: ſed ſolū meruit in radice ſcꝫ in habitu charitatis ⁊ aliarū virtutū. ex quo dignus fuit glia. Qđ pbatur ſic. Si xp̄s meruit in inſtanti ſue cōceptionis aut actione beata: aut alia nō beata: q2 omis actio meritoꝛia eſt actio viatoꝛis vt viatoꝛ eſt. q2 ſolius viatoꝛis eſt mereri per ꝓprias operationes: ſed actio non fuit in xp̄o i m ꝙ viatoꝛ ſꝫ hꝫ ꝙ cōpꝛehenſoꝛ. ergo p illā nō meruit nec p illā q2 actus voluntatis in quo conſiſtit meritū ſequitur actum cognitionis. In xp̄o autem pꝛeter cognitionē diuinam non fuit niſi duplex cognitio ſcꝫ infuſa et experimētalis: neutra autē iſtaꝝ cognitionum fuit in xp̄o actu in pꝛimo inſtanti ꝯceptiōis ſue ꝓpter imperfectionem organoꝛū et virium ſenſitiuarum: quarum actus ſunt neceſſarij ad vſum ſcientie infuſe et experimētalis vt dictum fuit prius. ꝗ in xp̄o non potuit in primo inſtanti ꝯceptionis ſue eſſe aliquis actualis motus voluntatis q̄ meretur. Pꝛobabile eſt enī ꝙ tūc circa aīam xp̄i ex ea parte qua fuit viatoꝛ ex qua cōuenit ſibi mereri non fuit mutat⁹ naturalis oꝛdo vie qui eſt ꝙ nichil itelligimus neꝙ naturaliter neꝙ per reuelationem niſi ex ſenſatis et ymaginatis.

iij. modus q̄ eſt durādi. q q̄. huius diſt.

¶ Tertius modus dicendi eſt ꝙ ſi aīa xp̄i in primo inſtanti ſue conceptionis potuit exire in actum ſcientie infuſe non video quin potuit exire in actū voluntatis meritoꝛium ſicut ponit ꝑcedēs opinio nihil enī obſiſteret niſi q2 poſſet alicui videri ꝙ act⁹ quē habet creatura rōnalis in primo inſtanti ſue conceptions non eſſet in poteſtate eius et ſic nō eſſet meritoꝛius. ¶ Illud autē non obſtat: q2 ſicut de⁹ ab eterno voluit quicquid vnꝙ̄ poſtea voluit ⁊ cū alia vult libere et non vult ea ex neceſſitate ita eſt poſſibile ꝙ creatura rōnalis intellectualis in primo inſtanti conceptionis ſue poſſit multa velle nō ex neceſſitate: ſed libere. et tale velle meritoꝛium pōt eſſe ſi cadat ſup debitum obiectū cuꝫ debitis circūſtantijs.

4. mod⁹.

¶ Quart⁹ modus dicendi eſt ꝙ nō omne velle libere eſt velle libero arbitrio: ⁊ ſic velle libere eſt q2 eſt libertas a coactione: et hoc ē qn̄ vult aliquid ſm̄ ꝓpriā inclinationē et hoc pōt eſſe in illo qui de neceſſitate abſoluta vult aliqđ ſicut deus de neceſſitate abſoluta ⁊ naturaliter vult bonitatē ſuā. Sed libertas arbitrij dicit̄ ꝙ reſpectu illius reſpectu cui⁹ eſt libertas in poteſtate ei⁹ ſic facere et nō facere. et hoc requirit ꝙ ſic ſe habeat iſte qui eſt liberi arbitrij. Prima autem libertas nō requirit hoc. Ex hoc difficile eſt videre quō in primo inſtanti aliqua creatura rationalis poſſit mereri: q2 oēs dicunt ꝙ nullus pōt peccare in primo inſtāti creationis p actū ꝓpriū. ratio huius eſt q2 prim⁹ actus cōſequēs rē ineſt ſibi a generante/ et de neceſſitate nec eſt in poteſtate eius. Sed nullus demeretur in illo qđ nō eſt i poteſtate ſua ideo ⁊c. Tunc p eandē rōnē videt̄ ꝙ xp̄s non meruerit: q2 meritū ꝓpꝛie eſt in actu cuius aliqđ habet dn̄ium et poteſtatē: ſed prim⁹ act⁹ creature vt dictum eſt nō eſt i poteſtate ei⁹: ideo in iſto non eſt meritū nec demeritū. Poteſt dici ꝙ meritū poteſt accipi ꝓpꝛie ⁊ hoc eſt cōplacentia voluntatꝭ reſpectu illi⁹ reſpectu cuius q̄ meret̄ hꝫ dn̄ium. ⁊ ſic in primo inſtanti creature nō eſt meritū. Alio modo dicitur large meritū quecūꝙ bona volūtas infoꝛmata charitate ⁊ ſic meruit xp̄s i pmo inſtanti cōceptionis ſue ſi non potuit nō velle.

Cōfoꝛtat doctoꝛ ſecūdū modū dicēdi.

¶ Si quis vellet tenere ſecundā opinionē poſſet ſic ꝯfoꝛtare rationē ei⁹ que eſt ꝙ meritū requirit cognitionem non patrie ſed vie: q2 in ſuo vſu requirit fantaſiationē. ſed i primo inſtanti non potuit in coꝛpoꝛe xp̄i eſſe aliqua fantaſiatio cū etiaꝫ ante multos annos non ſit in pueris iſte vſus. ꝗ ⁊c. Maxime etiā q2 in vtero exiſtēs nichil a ſenſibilib⁹ accipere potuit. Pꝛeterea naturalibus non meremur: ſed ſoluꝫ actu deliberato: ſed primo inſtanti ſue creationis non poteſt homo deliberare cuꝫ ſit in tp̄e: quia ⁊ ſi angelus qui ſine diſcurſu itelligit poteſt in inſtanti deliberare modo quo in ipſo deliberatio cadit: non tamen homo cuius intelligere eſt cū continuo in tp̄e. ⁊ ſi ꝯcluſio conſilij eſt i inſtanti ꝑcedit tamen tēpus qđ primū inſtans creationis ꝑcedere non poteſt.

Suſtinendo primū modū dicēdi rñdet doctoꝛ ad rōes ſecūdi modi.

¶ Suſtinendo tamen primā opinionē q̄ cōioꝛ eſt et verioꝛ. ¶ Dicendū ad primū ꝙ deus pōt ipꝛimere ſpēs ſenſibiles non

minus valentes ꝙ que exterioribus accipiuntur.
Et ſi dicatur ꝙ organū nō erat capax poteſt deus
facere ꝙ intellect⁹ coniunct⁹ intelligat ſine actu
fantaſie. non eſt ſic neceſſe eſt intelligentē fantaſ⸗
mata ſpeculari ſicut volentē itelligere: qꝛ obiectū
voluntatis eſt bonū intellectum propter qꝺ deus
non poteſt facere vt multi dicunt volitionē ſine in
tellectione ſicut nec actū potētie ſine obiecto: ſed
ens fantaſiatū vt ſic non eſt obiectū intellect⁹ ſed
magis vniuerſale a fantaſiatione abſtractum. vñ
magis pōt intelligi nō fantaſiatū. ¶ Et ſi dicat
deus poteſt facere viſionē ſine colore mouente nō
autē ſine colore terminante. ¶ Dicendū ꝙ nō ſic
eſt obiectum terminans fantaſma intellectionis
Unde poteſt deus intellectionē facere ſine fanta⸗
ſiatiõe vel ipſam fantaſiationē accelerare ſicut in
Johanne baptiſta in vtero. dicunt quidā accele⸗
ratum vſum rõnis alīs videtur abſurditas magna
dicere xpī infantiam non fuiſſe meritoriā nec cir
cūciſionem nec alia ante tempus quo ceteri pue⸗
ri habent vſum rationis: qꝛ lꝫ habitus gratifican
tes non ſint fruſtra in pueris in quibus non eſt eo
rum vſus: qꝛ faciunt eos dignos glorie ad quod
principaliter infundunt qꝛ gratia dei vita eterna:
tamen habitus intellectuales q̄ non ſunt niſi pro
pter ſpeculari fruſtra infunduntur ei qui operi nō
poteſt. vnde cū xpūs a principio hos habuit ⁊ vſum
Ad ſcdm. habere potuit. ¶ Ad ſecundū dicendum ꝙ puris
naturalibus non meremur: ſed nec oportet ꝙ ſolo
deliberato actu mereamur alias cū in repentinis
homo operetur ſm habitum ſancti viri multa ex
habitu ſubito facientes nō merent qꝺ eſt eis ſub
trahere maiorē partē meritorum: qꝛ de ſolis dubi
is homines deliberant non dubitant ante nec de⸗
liberant de eundo ad eccleſiam quādo audiūt pul
ſum campane vel hmōi in quibus etiam ex delibe
ratione mediāte virtualiter procedit qꝺ faciūt ex
habitu deliberatione frequenti cauſato: ſed act⁹
non deliberatus actu ſed qui eſt ex natura ſua de⸗
liberabilis: qꝛ non de puris naturaliter amabili⸗
bus ſed diligib. libus ex rõne deliberante ſi aliud
non impediat poteſt eſſe meritorius: et ita fuit in
chriſto qui lꝫ in primo inſtanti non potuerit deli⸗
berare nec deliberauit nichilominus tamē habēs
finem adeptum potuit ea que ſunt ad finē deſide
rare vel vt quod de fine reſtabat mereretur / vel vt
de accepto regraciaretur niſi quis dicat ꝙ nō eſt
minus naturale appetere gloriam corporis ꝙ aīe
Unde ſi carēs gloria aīe primo appetit eā natu⸗
raliter ꝙ ꝑpter eam aliquid appetit libere: ſic et
de gloria corporis. Unde nichil eſt hic qꝺ homini
ad plenum ſufficiat: ſed oportet intellectum capti
uare ad ſaluandum dicta ſanctorū. ¶ Itē ꝙuis
aīa xpī non potuerit reſpuere qꝺ eligebat nec eō
uerſo inq̄tū peccaſſet: qꝛ peccare non poterat ab⸗
ſolute: tñ quo ad ſubſtantiam facti poterat: ⁊ ſic
libere agebat non neceſſario neceſſitate q̄ meritū
vel libertatem excludat ꝙuis appetitus tūc actu
naturali precedat eligere aliquem tamen appete
re beatifice cōpatitur ſecum electionē. Unde xpūs
illo actu quo fruebat: ſm aīam deſiderauit glori
am corporis ſibi et gloriam integrā membris ſu
is et alio actu non beatifico ſed libero libertate ar
bitrij elegit propter illum finem mori ⁊ omnia pa
ti que paſſus eſt qua electiõe ſibi et nobis meruit
¶ Quantum ad tertium de profectu xpī in meren
do. Dicendum ꝙ in numero meritorum profecit De pfectu xpī in merito.
extenſiue ſm omnes non intenſiue non circa glo
riam eſſentialem quā non meruit nec circa gloriā
accidentalē que equatur proportionabiliter eſſē⸗
tiali ſicut eſt impaſſibilitas anime et gloria corpo
ris et exaltatio nominis. omnia enim hec erant li
mitanda ſm gloriam anime et gratiam vnionis q̄
quia creſcere non poterant: ideo nec iſta amplius
ſibi debita faciebat. ¶ Sed ſecūdo videt ꝙ in me
rendo ſibi profecit quo ad gloriā accidentalem q̄
in alijs vocatur aureola. ſpeciale enim gaudiū ha
bebat de hoc ꝙ predicauit et mortē ſuſtinuit et de
multis alijs que gaudia anteꝙ faceret illa nō ſic
habuit et per conſequens illa promeruit et quia il
la variantur charitate non variata in merito il⸗
lorum proficere potuit. ¶ Similiter tertio quo
ad illud quod nobis meruit maxime quia per co
gnitionem non beatificā non ſimul omnia cogno
uit merenda ſic non omnia meruit vel ſaltem non
ita efficaciter. Cum enim in ſpeciali orabat ꝓ hoc
vel pro illo ſpecialiter ⁊ magis illud merebat: nō
potuit aūt primo inſtanti pro omnibus membris
et donis eis preſtandis in ſpeciali orare: ſed poſt⸗
ea ꝓ diuerſis diuerſis tpibus ſpecificauit ⁊ ſic pro
ceſſu temporis magis ac magis meruit. Verū eſt
tamen ꝙ xpūs plura ſimul potuit intelligere etiā
cognitione non beatifica ꝙ alia creatura. propter
quod et ſi homo non deliberat in inſtanti. ipſe ta
men potuit primo inſtanti magis ꝙ angelus ⁊ ſic
potuit tunc mereri ſi aliud non impedit per qꝺ pa
tet etiam reſponſio ad tertiā inſtantiā ſupra factā
¶ Ad rationes vtriuſq partis reſpondent illi de du. vbi. J.
tertia opinione. ¶ Ad primū dicēdū ꝙ quibuſdā Rñſio ad
viſum eſt ꝙ angelus in primo inſtanti creationis rões ante
ſue potuit demereri lꝫ non demeruit. vel dicendū oppoſitū ⁊
ꝙ non eſt ſimile de merito ⁊ de demerito reſpectu l oppoſitū
primi inſtantis: quia peccatū vel demeritum nō
poteſt eſſe in voluntate niſi p̄cedente aliquo defe
ctu in cognitiõe. Angel⁹ autē nō potuit i pmo in
ſtāti ſue creatiõis habere aliquem defectū cogni
tionis naturaliter: quia nunꝙ talis defectus eſt
in angelo vt dictū fuit ſecūdo libro. Nec potuit
habere defectum cognitionis ſupernaturalis ra
tione cuius poſſet peccare: qꝛ aut tunc fuit ſibi ali
quid reuelatum et ita tūc non habuit defectū ta⸗
lis cognitionis aut nichil ⁊ ita non tenebat aliqd
ſupnaturale cōſiderare. propter quod ex tali defe
ctu vel ignorantia cū ſit inuicibilis peccare nō po
terat. potuit tamen mereri: quia ad meritum ſuffi
cit actus voluntatis libere cadens ſuper debitū
obiectum cum debitis circunſtātijs: quare tūc po
tuit eſſe in angelo vt dictum eſt. ¶ Ad ſecundum
dicendum ꝙ non oportet animam cõmunicare cū
corpore vt obiecto cum omni actiõe meritoria: ſꝫ
ſufficit ꝙ anima ſit in corpore paſſibili et mortali
ratione cuius eſt in ſtatu vie: ⁊ nichilominus to⸗
tus homo remunerabitur: quia anima que eſt pri
cipalis radix merēdi ⁊ illud quod eſt principali⁹
in homine nec pōt perfici niſi perfecto corpore ꝓ⸗
pter quod meritum anime redundat in corpus in
quo eſt ſicut in ſubiecto lꝫ alique potētie eius nō
ſint perfectiones aliquorum corporaliū organorū
¶ Ad rationem alterius partis poteſt dici ſm ali
am opinionem ꝙ xpūs ab inſtanti ſue conceptiõis
fuit perfectus vir quo ad habitum gratie / ſciētie /
et virtutum / in quibus conſiſtit meritum virtua⸗

liter et in radice:ſed non fuit pfect⁹ quo ad vſum
in quo cōſiſtit meritum formaliter ex iſto actu vi
ſionis beate:qui magis eſt premiū ꝙ act⁹. ¶ Su
ſtinendo autē primam opinionem ad inſtātiam il
lam:quia angelus primo inſtanti non potuit me=
reri ſicut nec demereri:ergo multo minus anima
quecunq; cū natura anime ſit tardior ad operan=
dum ꝙ angeli qui nulla mole corporalis infantie
S.tho.1. pte. q. 63. ar.5. impeditur. ¶ Et dicendū ſcdm quoſdā ꝙ angel⁹
primo inſtanti potuit mereri licet nō demereri:qꝛ
et chriſtus nunꝙ potuit demereri ſicut nec pecca
re:qui tamen ſaltē aliqñ potuit mereri. ¶ Unde
S.tho.1. pte vbi. ſ. ad ꝗrtum. etiam quidā dicunt omnes angelos primo inſtan
ti meruiſſe.ſed ſuppoſito ꝙ angelus etiam in pri=
mo inſtanti non meruit nec mereri potuit niſi ha=
bitualiter:tūc poteſt videri ꝙ hoc fuit pro tanto
qꝛ prima operatio debet eſſe pure naturalis puta
appetitus beatitudinis ꝓpter quem omnia appe
tuntur:⁊ qꝛ creatura rationalis non habens bea=
titudinem/primo circa eius appetitum occupaſ.
Inde eſt ꝙ poſteri⁹ tempore incipit aliquid elige
re ꝓpter beatitudinem/in qua meritum vel deme
ritum conſiſtit:ſed habens beatitudinem non po
teſt deſiderare quod iam habet vnde poteſt ferre
in aliqua preter eā:⁊ ſic anima chriſti habens ſuā
beatitudinem eſſentialem non in eaꝫ ferebaſ:ſed
in deſiderium paſſibilitatis ⁊ hmōi/vel eorū que
ſunt deo placita/vel ſciuit ei placita. Et idē fuiſ=
ſet de angelo beato:ſed tamen in eo potuiſſet eſſe
partialis beatitudo:qꝛ totalis ponit extra ſtatuꝫ
5. articul⁹ merēdi. ¶ De tertio de medio meriti per paſſio=
nem ⁊ generaliter videnda ſunt tria. Primo ꝙ ꝑ
paſſionem meruit. Scdo quid ſibi meruit. Ter=
tio an nobis meruit. ¶ De primo dicunt omnes
ꝙ chriſtus meruit per paſſionem ſuam:quia om=
nis actus viatoris exiſtens in poteſtate eius ⁊ ca
ritate informatus eſt meritorius:ſed paſſio chri=
ſti vt accepta ab ipſo fuit act⁹ viatoris exña l ptā=
te chriſti. oblatus eſt eīn qꝛ voluit ex maxima ca=
ritate ꝓceſſit:quia maiorem caritatem nemo ha=
bet ꝙ vt animam ſuam ponat pro ouibus ſuis:vt
dicit Iohannis.15.ꝫ paſſio chriſti fuit maxīe me
ritoria ¶ Ad idem eſt qđ dicit Philippē.2. Fa
ctus eſt obediens vſq; ad mortem: propter quod
et deus exaltauit illum.vt dicit gloſa Auguſtini
ꝙ humilitas paſſionis claritatis eſt meritū:cla
ritas autem humilitatis eſt premium.
Durādus diſ.pſenti. q.4. ¶ Quantū ad ſecundum quid ſibi meruit/dicūt
quidā ꝙ illud qđ cadit ſub merito ꝓut de ipſo lo=
quuntur theologi oportet ꝙ ſit de pertinētibus ad
beatitudinē primo vel conſequenter:oportet etiā
ꝙ non ſit nature debitum:quia naturalia non ca=
dunt ſub merito:requiritur etiam ꝙ ſequaſ meri
tum tempore vel natura/ et forte neceſſarium eſt
ꝙ ſequatur tempore. Ex quo patꝫ ꝙ chriſtus me=
ruit ſibi per paſſionem ſuam ⁊ impaſſibilitatē cor
poris cum ceteris dotibus corporis ⁊ exaltatio=
nem. Cuius ratio eſt:quia chriſtus meruit ꝑ paſ=
ſionem ſuam omne illud quod pertinet ad beati=
tudinem/⁊ qđ ante paſſionem non fuit ab eo habi
tum nec nature debitum: ſed īpaſſibilitas corpo=
ris cū ceteris dotibus ei⁹ pertinet ad beatitudi=
nem ſaltem ſecundario/ et ſimiliter exaltatio ſeu
manifeſtatio beatitudinis : quia gloria eſt clara
cum laude noticia:vt dicit gloſa Roma. vltimo.
et qꝛ vt dicit philoſophus pmo ethicorum.de be
ne eſſe felicitatis eſt vt felix non ſolum viuus: ſed
etiam mortuus viuat in memoria hominum. Hoc
autem chriſtus ante paſſionem ſuam aut non ha=
buit vt fuerunt dotes corporis:aut non comple=
te vt exaltatio ſui nominis: neutrum autem iſto=
rum fuit debitum nature in chriſto. ergo ex quo
debuit eſſe perfectiſſima beatitudo per paſſionē
ſuam meruit ſibi omnes dotes corporis ⁊ exalta
tionem ſeu manifeſtationē ſue beatitudinis. que
exaltatio conſiſtit in tribus:in noticia cordis/ vt
cognoſcatur eſſe verus deus ⁊ ver⁹ homo. In re=
uerentia corporis quo ad genuflexiones et ſimi=
lia. In confeſſione oris: que tria tangit apoſtol⁹
Philipp.2. Propter quod ⁊ deus exaltauit illū
et dedit illi nomen quod eſt ſup omne nomen: vt
ſcꝫ credatur deus. Nomen enim facit de re noti=
ciam:vt in nomine ieſu omne genu flectatur ꝗtū
ad reuerentiam corporis. omnis lingua cōfitea=
tur ꝗtum ad confeſſionem oris. ¶ Sic ergo ſibi
meruit illa tria que dicta ſunt: licet gloriam cor=
poris obtinuit in reſurrectione.exaltationem no
minis conſequitur continue magis ac magis vſ=
q; in diem iudicij. impaſſibilitateꝫ anime quo ad
ꝑotentias organicas nō habuit ante reſurrectio=
nē.ſicut nec illas habet anima ſeparata niſi in ra
dice: ſed verum eſt ꝙ nec ſcdm eas pati poterat.
Unde negatiue per eas nō paſſibilis erat: ſed nō
poſitiue per aliquem habitum. nam ante ſepara=
tionem anime per illas erat tota paſſio in coniun
cto:ſed quo ad potētias abſtractas cum quilibet
non habens purgandum in morte fiat impaſſibi=
lis priuatiue. ſic certum eſt chriſti animam fuiſ=
ſe impaſſibilem ⁊ plus:quia ſi anima ſeparata,nō
beata ſciret aliquod malum de ſe triſtaretur: hec
autem nō habuit anima chriſti ſeparata: ſed ſicut
anime beatoꝝ de nullo poterant dolere: ſic nec in
illā tanꝙ coniunctā corpori mortali redundabat
dolor. Unde potētie abſtracte ſemper fuerūt im=
paſſibiles poſitiue per habitus beatificos.
¶ Quātum ad tertium an ⁊ quid nobis meruit Durādus vbi ſupra.
Dicūt quidam ꝙ aliquid mereri ꝓ altero poteſt
intelligi vno modo ꝙ meritum vnius cedat alte=
ri ad meritum. Alio modo ꝙ fruct⁹ meriti vnius
redundet in alterū. Primo modo nullus poteſt
mereri pro altero: nec chriſtus hoc modo meruit
nobis:quia ſicut dictum fuit in precedenti queſtio
ne operatio bona vel mala ex hoc habet rationeꝫ
imputabilis ad meritum vel demeritum:quia ip
ſa eſt in poteſtate operantis:ſed operatio vni⁹ nū
ꝙ eſt in poteſtate alterius ergo operatio vni⁹ bo
na vel mala nulli alij poteſt imputari ad meritū
vel demeritum. Iſto ergo modo chriſt⁹ nobis nō
meruit. Secundo autem modo vnus poteſt alte=
ri mereri ſic ſcꝫ ꝙ fruct⁹ vel damnū meriti vel de=
meriti vni⁹ redūdat in alterū. ⁊ de demerito ꝗdē
declaratum eſt in ſecundo libro agendo de pecca
to originali. De merito autem patet ſic:quia non
minus poteſt apud deum amicitia caritatis ꝙ a=
pud homines amicitia ciuilis:ſed apud homines
ratione amicitie ciuilis vnus poteſt fructum ope
ris ſui in alterum transferre : vt cum aliquis ſer=
uit diuiti vt pauper vel aliquis alius amicus ſu⁹
ꝓ aliquo obligatus a debito liberetur/vel vt ha=
beat mercedem operis in toto vel in parte prout
placet operanti transferre . ergo apud deum ra=
tione caritatis mutue vnus poteſt alteri fructus

ſui meriti cōicare. ⁊ hoc ꝯcordat ei qḋ dictū ē in
q̄rto libro: ſcȝ ꝙ vn⁹ pōt ꝑ alio ſatiſfacere. qḋ nō
eſt itelligendū quaſi act⁹ ſatiſfaciendi ſit merito
riu⁹ alteri ꝙ̄ ſatiſfacienti: ſed ſolum ꝑpter fructū
meriti. Hoc autē modo chriſtus meruit nobis ꝑ
paſſionem ſuam / q̄uis ⁊ ñ multiplicit̄ fruct⁹ paſ
ſionis eius in nos redundet vt patebit ex ſequēti
diſtinctione. Nec in hoc eſt differentia inter meri
tum quo vnus pur⁹ homo meret̄ alteri. ⁊ ſic chri-
ſtus meruit nobis nō quantū ad quantitatē meri
ti: q2 chriſtus plus meruit ⁊ plurib⁹: q2 omnibus
quantū fuit ex ſuffic·ētia meriti ſui / ꝑ eo ꝙ in ipſo
fuit gratia non ſicut in ſingulari homine ſicut in
capite toti⁹ eccleſie: ꝑpter qḋ fruct⁹ paſſionis ei⁹
redundauit vel redundare poteſt ⁊ in oīa eccleſie
membra: ⁊ q2 vt dicit Dam. ratione vnitatis ⁊ di-
uinitatis cū humanitate chriſt⁹ operat̄ ea q̄ ſunt
hominis ſup hominē. ratione cuius operat̄o ei⁹
ſe extendebat ad totam naturā: qḋ nō poteſt ope-
ratio puri hominis. et vt aliqui dicunt meruit no
bis de condigno alia que vnus purus homo non
poteſt alteri mereri niſi de congruo. ¶ Scḋo ꝙ
xp̄s meruit nob̄ de ꝯdigno ꝑmā gratiā / qḋ null⁹
alius poteſt. cuius diuerſitatis ratio videt̄ redu-
cenda nō in gratiā aliquā habitualem creatā ſed
increatā. ſi eñ propter hoc pura creatura non po-
teſt mereri alteri primam gratiā vel aliud de con
digno: q2 finita gratia vix ſibi ſufficit ſm̄ illud. ne
forte nō ſufficiat nobis ⁊ vobis. pari ratione gra
tia chriſti creata eſt licet maior cū alia: tamen ꝑ
infinitis hominibus ſufficere nō poteſt: ad quod
tamen eius meritum ſe extēdit. vnde hec ſufficiē
tia eſt ex gratia infinita ⁊ increata. ¶ Ad argumē
ta principalia ſolutum eſt in primo articulo.

¶ Diſtinctio. xix. ¶ Queſtio. j.

Irca decimānonā diſtinctio-
nem queruntur duo. Primo
vtrum ꝑ paſſionē chriſti ſim⁹
liberati ab oī peccato. Scḋo
vtrū in chriſto fuerit idē act⁹
Primum. meritū ⁊ premiū voluntatis.
¶ Quantum ad primum vi
detur ꝙ non ſimus liberati ꝑ
paſſionem chriſti ab oī pecca
to: q2 null⁹ dānat̄ niſi pro peccato mortali. ſȝ poſt
paſſionem chriſti multi ſunt damnati. ergo ꝑ paſ-
Secundū ſionem chriſti nō ſum⁹ ab omni peccato liberati.
¶ Item / quod nō eſt deleri non poteſt: ſed pecca
ta mortuoꝝ precedentiū non erant tēpore paſſio-
nis xp̄i: ſed trāſierant: peccata etiā multoꝝ ſequē
Tertium. tium non erant. ergo talia ꝑ paſſionem chriſti non
ſunt deleta. ¶ Itē poſita cauſa ſufficienti nichil
aliud requirit̄ ad effectum habendū: ſed ꝑter paſ
ſionem xp̄i adhuc multa alia requirunt̄ ad remiſ
In oppōſ ſionem peccatoꝝ. ergo paſſio xp̄i non fuit remiſ-
ſionis eoꝝ cauſa ſufficiens. ¶ In cōtrarium eſt
qḋ dicit̄ Coll. 2. Viuificauit nos in illo donās
Reſpōſio. nobis oīa delicta. ⁊ Apoca. 1. Dilexit nos: ⁊ lauit
nos a pctīs noſtris in ſanguine ſuo. ¶ Reſpōſio
Tria ſunt vidēda. Primo / vtrū ꝑ paſſionē xp̄i li-
beremur ab oī pctō quo ad culpā. Scḋo / an libe-
remur quo ad penā. Tertio / an ratione talis libe
rationis chriſt⁹ poſſit dici redēptor et mediator.
1. articul⁹. ¶ Quātum ad primū ꝓcedunt aliqui ſic. cū eñ

liberari a culpa / vel delere culpā dicat̄ dupliciter
ſcȝ formalit̄ et effectiue: ſicut tenebra delet lumē
et opacū. ideo primo videbit̄ ꝑ qḋ formaliter pec
catum delet̄: ⁊ ſcḋo ꝑ qḋ effectiue. ¶ Quātum
ad primum dicit̄ cōiter ꝙ pctm̄ mortale delet̄ for
maliter ꝑ gr̄am cui⁹ ratio aſſignat̄: q2 ꝑuatio for
maliter delet̄ ꝑ habitū oppoſitū: ſicut tenebra ꝑ
lucem: ſed gr̄a opponit̄ peccato mortali / ſicut ha-
bitus ꝑuatiōi. ergo peccatū mortale delet̄ forma
liter ꝑ gr̄am. ¶ Hoc autē dictum eſt cōmune: et ſi
intelligat̄ ſic ꝙ pctm̄ ⁊ gr̄a opponātur ꝑ ſe ⁊ dire- Durādus
cte / ſicut habit⁹ ⁊ priuatio: nō habet veritatē. Si di. p.ceſſē
autē intelligat̄ ꝙ opponant̄ cōcomitatiue / verita ti.q.1.
tē habet. ¶ Primū patȝ quadrupliciter. Primo
ſic. Habitus ⁊ ꝑuatio reſpiciūt idē ſubiectū ime
diatū: ſed gr̄a ⁊ culpa ſaltē actualis mortalis nō
reſpiciūt idē ſubiectū imediatū. ergo nō ſe habēt
ꝑ ſe ⁊ directe ſicut habitus ⁊ priuatio. Minor ꝓ-
batur: q2 gr̄a habet ꝑ ſubiecto imediate vel eſſen
tiā aīe vel voluntatem: culpa aūt actualis morta
lis habet ꝑ ſubiecto imediato actum voluntatis.
quare ⁊c. Scḋo ſic. priuatio ꝑme ꝑfectionis ha-
bet rationē pene ⁊ nō culpe vt dictū fuit in ſecun-
do libro. ſed priuatio gr̄e cū ſit quedā forma ⁊ ha
bitus / eſt ꝑuatio ꝑme ꝑfectionis. ergo talis pri-
uatio nō eſt culpa ſed pena. ¶ Tertio ſic. habit⁹
et priuatio cōtradicūt ſibi circa ꝓpriū ſubiectum
ita vt neceſſe ſit alterū eoꝝ ineſſe ſubiecto: ſed nō
eſt neceſſe gr̄am vel culpā ſemꝑ ineſſe nobis. ergo
gr̄a ⁊ culpa nō opponunt̄ vt habitus ⁊ priuatio.
Minor declaratur: q2 ſi hō crearet̄ in puris natu
ralib⁹ / nō haberet nec gr̄am nec culpā. ¶ Quar-
to ſic. vni habitui ſm̄ ſpeciē nō opponitur niſi vna
priuatio ſcḋm ſpeciē: q2 ratio priuationis ſumit̄
ex habitu: ſed gr̄a gratū faciens eſt vn⁹ habit⁹ ſm̄
ſpeciē. peccata aūt mortalia ſunt plura ⁊ pluriū
rationū. ergo nō oīa pctm̄ opponit̄ gr̄e ſicut pri-
uatio habitui. qua autē rōe vnū nō opponit̄: eadē
rōne nec quodcunq; aliud: cū oīa ſint eq̄ incōpoſſibi
lia gr̄e. ergo peccatū mortale nō oppōit̄ ꝑ ſe ⁊ di-
recte gr̄e ſicut priuatio habitui: ⁊ ꝑ cōſequēs gra
tia delet culpā formaliter ⁊ directe. ¶ Si autem
iſta opinio intelligat̄ cōcomitatiue: ſic veritatem
habet dictū cōmune. ¶ Ad cui⁹ euidentiā ſciēn-
dum eſt ꝙ circa pctm̄ mortale actuale eſt tria con
ſiderare: ſcȝ culpā q̄ eſt inordinatio voluntaria act⁹
ſaltē q̄ntum ad peccatū cōmiſſionis ⁊ carētia gr̄e
que ea rōne dicit̄ macula aīe: q2 gr̄a dicit̄ ei⁹ pul-
chritudo. dicit̄ etiā offenſa: q2 gr̄a eſt ſolū ad amī
cū. ꝑpter qḋ ſubſtractio amicitie dicit̄ offenſa q̄ſi
ſubſtractio amicitie. Et eſt etiā tertio cōſiderare
reatū: q̄ nichil aliud eſt ꝙ̄ debitum ſeu obligatio
ad penā eternā. In pctō autē originali nō contin
git inuenire ꝑmum iſtoꝝ: q2 nō cōſiſtit in aliq̄ actu
noſtro. eſt eñ ibi inuenire ſecundū ⁊ tertiū ſcȝ carē-
tia gr̄e / ⁊ debitū pene dāni. In pctō autē veniali
cōtingit inuenire primū ⁊ tertiū ſcȝ deordinationē
actus ⁊ debitū tꝑalis pene: ſed non eſt ibi inuenire
ſecūdū: q2 culpa venialis ſtat cū gr̄a. cū ergo nūc
loq̄mur de remiſſione pctī quo ad culpā ꝑ gratiā
nō loq̄mur de remiſſione pctī venialis: q2 ſtat cū
gr̄a. nec pctī originalis: q2 cū eo nō ſtat culpa put
nunc loq̄mur de culpa q̄ eſt inordinatio act⁹. ſed lo
quimur de remiſſione pctī actualis mortalis. cō-
ſtat autē ꝙ culpa accepta ꝑ deordinatiōe act⁹ / op
ponit̄ formaliter ordinationi act⁹. Inordinatio

autē act⁹ nō delet̄ ꝑ ordinationē ſupuenientē eidē actui: q̄z idē act⁹ volūtatis nō eſt p̄mo deordinatus ⁊ poſtea ordinat⁹. act⁹ eñ volūtatis eſt deordinat⁹ ꝑ hoc ꝙ aliqd illicitū vult. vñ nō reordinatur niſi ꝑ hoc ꝙ illud qđ male placuit poſtea bene diſplicet. nō pōt aūt eſſe idē act⁹ q̄ aliqd p̄mo placet ⁊ poſtea diſplicet. ꝓpt̄ qđ nō pōt eſſe idē act⁹ p̄mo deordinat⁹ ⁊ poſtea reordinat⁹. ceſſat autē talis ordinatio ꝑ ceſſationē act⁹. ſed nō ꝓpt̄ culpā dimiſſam vel deletā: aliogn oīs ceſſans peccare eſſet liberat⁹ a pcti culpa/ qđ nō dicim⁹: ſ; dicim⁹ culpā tūc dimiſſam qñ volūtas pri⁹ ordiata ꝑ malā cōplacētiā/ reordinat̄ ꝑ bonā diſplicētiā: qđ fit cōtritione: ⁊ q̄z cōtritionis diſplicētiā cōcomitat̄ gratia: ideo culpa dicitur deleri formaliter ꝑ gratiā non per ſe et directe: quia hoc modo culpa per nichil deletur ſed ſolum concomitatiue: et ſic patet p̄mū/ ꝑ qđ ſc; formalit̄ delet̄ culpa. ¶ Per qd autē deleatur effectiue aduertendū eſt ꝙ cauſa ſufficiens eſt triplex. Una p̄ncipalis ⁊ ꝑficiēs: q̄ introducit p̄ncipalē effectū ex v̄tute ꝓpria. Alia eſt diſponens materiā. Et tertia inſtrumētalis: q̄ q̄nq; ſiliť diſponit. Si ergo loquamur de principali cauſa agēte deletionis culpe. ſic ſolus de⁹ delet culpā: q̄z ipſe īfundit grām ꝑ quā delet̄ culpa formaliter modo quo dictū eſt. Ipſe etiā p̄ncipaliter voluntatē mouet ad hoc vt illud qđ pri⁹ ſibi male placuit/ poſt bñ diſpliceat quod eſt prius ad deletionē culpe ⁊ infuſionē grē. Si autē loquamur de cauſa diſponēte. ſic paſſio xp̄i eſt cauſa remiſſiōis pcti/ qđ patet: q̄z illud diſponit hoīem ad deletionem culpe ⁊ receptionē grē qđ natū eſt inclinare volūtatē ad deletionē pcti: ſed paſſio xp̄i eſt hmōi q̄z xp̄s ex magna caritate ꝓ nobis paſſus eſt: propter qđ maxime tenemur eū diligere qui per paſſionē liberauit nos a debito mortis eterne: ratione cuius debiti peccatū eſt maxime odibile. ergo paſſio xp̄i eſt cauſa diſponens ad remiſſionē pcti. Si aūt loquamur de cauſa inſtrumētali: ſic ſacramēta ⁊ maxime baptiſm⁹ ⁊ penitentia ſunt cauſa remiſſionis peccati quo ad culpam. ¶ Inquirēdo (Inquirit doctor de dictis durandi.) autē de his videt̄ p̄ma cōcluſio falſa de culpa originali/ ſed vera de actuali. Primū patet: q̄z culpa origīalis q̄ditatiue nō eſt niſi ꝑuatio grē ex pctō ade ⁊ originalis iuſticie. vñ ꝑ ſe ⁊ directe grā ⁊ illa culpa ſe hñt ſicut ꝑuatio ⁊ habit⁹: niſi ꝙ iſta ꝑuatio priuat: ⁊ grā aliqd aliud. Secundū autē patet: q̄z oē malū creature rōnalis eſt vel malum culpe qđ agim⁹ ⁊ eſt volūtariū/ aut pene qđ patimur: ⁊ eſt cōtra volūtatē ſm Aug. vñ cū formaliť aliud ſit malū culpe q̄ȝ pene: male dr̄ grā opponi culpe actualiť/ formaliter vt habit⁹ priuationi: cū priuatio grē formaliter ſit pena/ nō autē culpa: ſicut p̄mi bñ ꝓbāt quadrupliť. ¶ Sed cōtra hoc dicūt quidā ꝙ omne pctm̄ mortale vt eſt auerſio ab vltimo fine eſt vni⁹ rationis ⁊ eſt pura priuatio caritatis. ¶ S; nō valet: q̄z oēs v̄tutes ordināt̄ ad vnum finē cōmunē q̄ eſt btitudo: nō tñ ꝓpter hoc ſunt vnū qd ſm ſpeciē moris ꝓpt̄ diuerſos fines imediatos: ſic nec vicia q̄ deuiāt a diuerſis finib⁹ virtutū ꝓprijs/ licet ſit vna deuiatio a fine remoto. Certū eſt aūt ꝙ pctā q̄ ſpecie differūt diuerſis virtutib⁹ opponūtur/ ſc; habit⁹ habitui/ et actus actui: ⁊ ꝙ etiā deformitates ipſe ſpecie differunt cum ſint contrarie: ſicut auaricia ⁊ prodigalitas. ¶ Preterea idē theologice: q̄z ꝑ oē mortale ꝑuatur oīs habitus ꝑtinēs ad grām gratum facientē ſicut ſeptē dona ſpūs ſancti/ quoꝝ formaliter tot ſunt priuationes quot ſunt res. ¶ Si dicat̄ ꝙ oē peccatū ratione auerſionis opponit̄ ſoli caritati ſed ꝑ cōcomitantiā alijs/ nō valet: q̄z actus nō opponit̄ habitui ſ; actui. ¶ Itē/ īpoſſibile eſt oculo ceco ſupuenire aliā ⁊ aliā cecitatē: ſi igit̄ peccatū mortale eſſentialiter ⁊ formaliter eſt priuatio caritatis. ergo priuat⁹ caritate non poteſt mortaliter peccare: q̄z nō poteſt ſe priuare eo qđ nō pl⁹ habet. ¶ Inquirendo autē de ſecūdo ꝑ qd culpa deleat̄ effectiue q̄tū ꝑtinet ad ꝓpoſitū ſciendum ꝙ ꝑ paſſionē ſum⁹ liberati ab oī malo culpe. Et eñ culpa origīalis actualis venialis/ mortalis/ quo ad culpā ꝑ remotionē act⁹ quo ad maculā vel offenſam ꝑ infuſionē grē quo ad reatū/ qñ remittit̄ ꝑ eā in toto vel in parte: et duob⁹ modis vltimis remittit̄ originale: veniale autem primo ⁊ vltimo modo hic ⁊ in futuro. Primo aūt modo nō remittitur mortale in alio mūdo: q̄z nō poteſt q̄s ibi penitere de mortali de quo hic nō penituit: ſicut de veniali. Et tñ remiſſio actualis ſpecialis viatori: q̄z peccatū qđ ꝑ penitētiā nō delet̄/ mox ſuo pōdere ī aliud trahit. ⁊ ſi nec hīt⁹ nec diſpoſitio realis maneat: q̄z meret̄ deferi ad ſequēs. ſed ꝑ penitentiā quo ad hāc ꝓnitatē remittitur hic: q̄ pronitas nō eſt in futuro. ꝑ paſſionem ergo xp̄i liberamur ab oī culpa originali actuali: q̄z nō eſt aliqua culpa que non poſſit totaliter expiari ꝑ ſacramenta habētia virtutē ex paſſione q̄ viuus ea inſtituit moriēs virtutē eis meruit. Sacramēta eñ ⁊ gratiā conferunt ⁊ penā remittūt ⁊ faciunt de attritione cōtritionem: ꝓpter qđ oī modo a culpa liberant. Sed illa remiſſio venialiū que eſt ſine ſacramento in voto ⁊ in actu ꝑ ſolam contritionem ſine ꝓpoſito cōfitendi adhuc eſt per paſſionē chriſti: q̄z ſine fide paſſiōis nō eſt remiſſio peccati. ad hoc eñ ꝙ aliqd ſit particeps paſſionis xp̄i ad remiſſionē peccati cauſandā ſufficit ꝙ applicet ſibi eam eo modo quo chriſtus ordinauit ſiue ꝑ ſacramenta fidei vt in originali ⁊ in mortali: ſiue ꝑ ſolam fidem et deuotionem vt in veniali.

¶ Quantum ad ſecundum principale/ ſc; de remiſſione peccati quo ad penam: dicunt primi ꝙ ꝑ (2. articul⁹ Durādus vbi ſupra.) paſſionem chriſti fuerūt oēs liberati ab omni pena peccati quo ad ſufficiētiā: hoc eſt ꝙ paſſio chriſti fuit ſufficiens ad liberandum omnes ab omni pena peccati: ſed non habuit effectum in omnib⁹. Primū patet: q̄z exhibita ſufficiēti ſatiſfactione/ tolli: reatus pene: ſed paſſio xp̄i fuit ſufficiens ⁊ ſupabundans ſatiſfactio ꝓ peccato totius generis humani. ergo ꝑ paſſionem ſufficienter ablat⁹ eſt reatus oīs pene cuilibet peccato debite. Maior: pat;. Minor declarat̄: q̄z ille ꝓprie ſatiſfacit ꝓ offenſa q̄ exhibet offenſo illud qđ eque vel magis diligit q̄ȝ odiat offenſam: ſed xp̄s ex caritate et obedientia patiendo exhibuit deo aliquid magis gratum q̄ȝ exegerat recompēſatio offenſe totius generis humani. Primo quidem ꝓpter magnitudinem caritatis ex qua patiebatur. Secūdo propter dignitatem vite quā in ſatiſfactione ponebat que erat dei et hominis. Tertio ꝓpter generalitatem paſſionis ⁊ magnitudinem doloris vt ſupra fuit dictum. et ideo paſſio chriſti fuit ſufficiens immo ſuperabundans ſatiſfactio pro peccato toti⁹ generis humani ſm illud. 1. Ioh. 3.

Ipſe eſt propiciatio pro peccatis noſtris. ⁊ ſic patet ꝙ per paſſionem chriſti omnes liberamur a pena peccati quantum ad ſufficiẽtiam: ſed non quo ad efficiẽtiam: quod patet dupliciter. Primo: qꝛ chriſtus ſatiſfecit pro nobis tanq̄ caput ꝓ membris ſed illis ſolum eſt paſſio chriſti ſatiſfactoria que vniuntur ei tanq̄ membra capiti. hoc autem fit ꝑ caritatem et fidem ⁊ ſacramẽtorum ſumptionem per quem modum non omnes vniuntur chriſto ſed pauci. paſſio ergo chriſti non eſt pro omnibus ſatiſfactoria quãtum ad efficientiã. ¶ Secundo / quia manente culpa non tollitur reatus pene: qui autem vniuntur ei vt membra capiti percipiunt remiſſionem pene ex vi paſſionis chriſti ſcd̃m modum vnionis: qui eſt duplex. Unus eſt per ſacramentalem cõformitatem in ſuſceptione baptiſmi in quo ſepulti ſumus cum illo per mortem Roma. 6. et quia hoc ſolum operatur virtus diuina que inefficientiam neſcit. ideo in baptiſmo ex vi paſſionis chriſti cui ſacramentaliter conformamur remittitur omnis pena debita cuicũq; peccato originali / actuali mortali et veniali. Alius eſt modus vnionis per imitationem realem quãdo ſcꝫ ad ſimilitudinem chriſti patimur: ⁊ hec per imitatio poteſt eſſe perfecta quantum ad gen⁹ pene vt in martyrio. et ſic adhuc remittitur omnis pena: non ſolum ex vi martyrij ſed potius ex communicatione paſſionis: nã multi meruerunt multo maiorem penam q̄ ſuſtinuerunt in vno martyrio. Uel poteſt eſſe perfecta ꝑ comparationem ad culpam commiſſam: ⁊ tunc totaliter tollitur reatus / ſiue hoc ſit in interiore cõtritione / ſiue in exteriori paſſione: que tñ minor ſufficit cooperante ſatiſfactione paſſionis xp̄i q̄ eſſet condigna peccato ſcd̃m ſe. qñ autem non eſt ꝑfecta imitatio aliquo dictorum modorũ remanet obligatio ad aliquam penam finitam ſicut pena que eſt in purgatorio: qꝛ nõ tollitur tot⁹ reat⁹ pene ꝓpter defectũ conformitatis ꝑfecte: ſemꝑ tamen ꝑ aliquam conformitatẽ tollit̃ reatus pene debitus peccato originali nõ quidẽ vt ſtatim natura repararetur niſi quo ad gratiam que neceſſaria eſt ad ſalutem: ſed in generali reſurrectione quãdo creatura liberabitur a ſeruitute corruptionis in libertatem glorie filiorum dei: vt dicitur ad Roma. 8. Patet ergo ꝙ ꝑ paſſionem chriſti liberamur ab omni peccato quo ad culpam et quo ad penam: omnes quidem ſcd̃m ſufficientiam ſed non ſcd̃m efficientiam et quia ingreſſum regni celeſtis nichil ꝓhibet niſi peccatũ / ꝓpter quod dicitur claudi hominib⁹ regnum celorum per culpam. ideo quia ſicut ꝑ paſſionem chriſti liberamur ab omni peccato: ꝑ eandem dicitur nobis aperiri ianua regni celorũ: qđ figuratum eſt in veteri lege: quia ſine ſanguine nõ fiebat remiſſio peccatoꝝ: nec erat igreſſus in ſancta ſanctorum vt dicit ap̄ls Hebreorum. 9. Igitur per paſſionem chriſti quicunq; viator ſi vult poteſt ſtatim ab omni culpa liberari: quia eſſe in culpa non eſt expediens: ſed non ſic liberantur ab omni pena. A pena eñ eterna damni et ſenſus liberat paſſio chriſti eo modo quo a culpa originali et mortali. a pena autem mortali vel temporali debita peccato origi͂ali vt eſt fames ſicut ⁊c. non liberat modo: quia nec expedit ſꝫ in reſurrectione vt ſimul omnes glorificentur. A temporali autem debita actuali liberat in baptiſmo non alijs ſacramentis / propter maiorem conformitatem ad chriſtum cum plus ſit chriſti realitas et identitas in eucariſtia que non remittit omnem penam. Unde quare baptiſmus omnem penam remittit nec penitentia nec aliud ſacramentum. precisa cauſa eſt chriſti ſtatutum: ſicut eñ homo primo offendenti et penitenti dicit. iſta prima vice tibi totum parco: ſed de cetero nõ parcam. ⁊ ſicut religioſo pro peccato ſeculi nulla penitentia imponitur quando mundo renunciat dum tamẽ ſeruet quod promiſit. ſed ſi ex tunc offendit punitur Ita cum baptiſmus ſit ianua ſacramentorum et principiũ vite chriſtiane / ita homo renunciat diabolo: ideo ibi gratia chriſti non requirit gemitum nec planctum: ſed gratis omnia condonat: dum tamẽ deinceps religionem chriſtianã ſeruet: quã ſi infringerit acrius punietur.

¶ Quantum ad tertium proponunt aliqui duo. Primum eſt ꝙ chriſtus ratione liberationis noſtre a peccato poteſt dici redemptor et mediator. Secundum eſt ꝙ vtrũq; eſt proprium chriſto ſm humanam naturam. Quod poſſit dici redemptor patet ſic: quia ſatiſfactio qua quis ſatiſfacit pro peccato ſuo vel alieno / dicitur precium quo redimit ſe a peccato ſeu pena peccato debita / ſcd̃m illud Dan. 4. Peccata tua elemoſinis redime. Chriſtus autem ſatiſfecit pro peccatis noſtris / non quidem pecuniam dando: ſed ſeipſum morti et paſſioni exponendo pro nobis. ergo paſſio chriſti poteſt dici precium et redemptio noſtra: et chriſtus paſſus redemptor noſter. ¶ Quod etiam poſſit dici mediator patet ex eodem. Officium enim mediatoris eſt reconciliare inimicos et diſcordãtes: ſed per chriſtum reconciliati ſumus deo: a quo diſcordamus per peccatum ⁊ cuius eramus inimici. ergo chriſt⁹ eſt mediator inter nos et deũ Maior patet. Minor declaratur ratiõe et auctoritate. Ratione ſic. Per ſatiſfactionem recõciliatur offendens offenſo: ſed chriſtus per paſſionem ſuam ſatiſfecit ꝓ nobis vt patet ex predictis. ergo nos deo recõciliauit. Idẽ pꝫ auctoritate apoſtoli Roma. 5. Cum inimici eſſemus deo reconciliati ſumus per mortem filij eius. et Colo. 1. Cõplacuit in ipſo reconciliare omnia in ipſo pacificans ſanguinem crucis / ſiue que in celis ſiue que in terris ſunt. et ſic patet primum. Secundum ſcilicet ꝙ eſſe redemptorem et eſſe mediatorem ſit proprium chriſto ſcd̃m naturam humanam. Patet primo quidem ꝙ ſit redemptor ſcd̃m eam: qꝛ chriſt⁹ eſt redẽptor inq̄tũ pro nobis ſatiſfecit ſed ſatiſfecit pro nobis patiendo ſcd̃m naturam humanam. ergo ſecũdum eam eſt redemptor noſter. ¶ Ad hoc eſt quod apoſtolus dicit Gal. 3. Chriſtus redemit nos de maledicto legis factus pro nobis maledictum. ¶ Iuxta quod aduertendum ꝙ ad hoc ꝙ aliquis redimat duo requiruntur. Actus ſcilicet ſaluationis. et ꝙ precium ſoluentis ſit. Si enim ſoluat pro redẽptione alicui⁹ rei precium quod non eſt ſuum ſed alterius: talis proprie nõ dicitur redimere principaliter: ſed magis ille cuius eſt precium. Precium autem noſtre redemptionis fuit ſanguis chriſti vel mors eius quam ipſemet ſoluit. et ideo vtrumq; iſtorũ pertinet ad chriſtum immediate inquantũ eſt homo licet ad totam trinitatem pertineat ſicut ad primam cauſam cuius erat mors ⁊ vita chriſti: ſicut

3. articul⁹. Durãdus q. 2.

primi actoris et aliqua trinitate inſpirata fuit homini chriſto paſſio eius ꝑ redẽptione nr̃a: ⁊ ideo eſſe primum et immediatum redemptorem conuenit chriſto inquantum eſt homo/ꝗuis poſſit attribui toti trinitati ſicut prime cauſe. Maior etiam ſibi ſoli ſecundum humanam naturam conueniat proprie eſſe mediatorẽ patet ex eodem: quia chriſtus eſt mediator inquantũ reconſtituit nos deo per mortem ſuam vt patet ex dictis: ſed mortuus eſt ſm̃ humanã naturam ⁊ non ſm̃ diuinam: ergo ſm̃ eam oportet eum eſſe mediatorem.

Ad rõnes ante oppoſitum. ¶ Ad primum argumentum dicitur ꝙ nulli dãnantur niſi illi qui non ſunt participes paſſionis chriſti quia non vniuntur chriſto per fidem et charitatem nec illud arguit inefficatiã paſſionis eiꝰ ſed indiſpoſitionem peccãtis.

Ad ſcđm. ¶ Ad ſecundum dicendum ꝙ peccata patrũ precedentium paſſionem chriſti fuerunt dimiſſa per virtutem paſſionis chriſti non quidem exhibite ſed credite. ſicut enim dictum fuit paſſio chriſti fuit cauſa remiſſionis peccati quo ad culpã inquantum inclinat affectum ad dilectionẽ dei ⁊ deteſtationem peccati ꝙ poteſt facere credita ſicut exhibita: ſed dimiſſio peccati quo ad penã corporalem fuit per paſſionem chriſti actu exhibitam: ⁊ ideo talem remiſſionem non perceperunt ante chriſti paſſionem. Unde omnes deſcendebant ad limbũ vel ad purgatorium. Peccata autẽ ſequentia paſſionem chriſti per eam fuerunt dimiſſa quo ad ſufficientiam in omnibus. non autem quo ad efficientiam: ⁊ hoc modo poteſt peccatum dimitti anteꝗ̃ ſit ſicut poteſt parari aliqua medicia que ſufficiens eſt expellere vel ſanare morbum l futurũ.

Ad tertiũ ¶ Ad tertium dicendum ꝙ paſſio chriſti eſt vniuerſalis cauſa remiſſionis pc̃ti vel peccatorũ quã oportet applicare ad ſingulos: vt ſuum ſortiatur effectum: que applicatio fit per fidem et charitatẽ et ſacramentorum ſumptionem ꝓpter qđ alia nõ ſuperfluunt.

¶ Queſtio ſecunda.

Primum Secundo queritur vtrũ in chriſto fuit idem actus meritum et premium voluntatis: videtur ꝙ ſic: quia actus charitatis in via et in patria non differunt ſpecie. ſed que nõ differunt ſpecie et ſunt ſimul in eodem ſubiecto nõ differunt numero. ergo. ⁊c. Maior patet: quia hitꝰ charitatis vtrobiꝗ̃: idẽ ergo ⁊ idẽ actꝰ.

In oppoſitum. ¶ Contra. omnis motus differt a ſuo termino extrinſeco eſſentialiter licet ſm̃ quoſdam non differat ab intrinſeco ſicut motus localis differt a loco etiam ſubiecto: non ſic autem ab vbi: ſed meritum comparatur ad premium ſicut ad terminũ non intrinſecum alias in via poſſet quis beatificari/ſed ſicut ad extrinſecum. ergo. ⁊c.

Reſpõſio ¶ Reſponſio. Primo oſtendendũ eſt ꝙ actus naturalis et moralis non differunt ſpecie intrinſece Secundo ꝙ actus naturalis et ſupernaturalis in via ſimiliter ſunt idem in ſpecie nature. Tertio ꝙ actus vie et patrie beatificus eſſentialiter vel per ſe ⁊ non accidentaliter differunt ſpecie et genere et per conſequens numero.

1ꝰ articlꝰ. Pma ꝯclo. ¶ Quantum ad primum ſunt tres concluſiones Prima de actu tranſeunte: q2 illud qđ eſt extrinſecum denominans aliquid non variat eiꝰ ſpeciem intrinſecam et naturalẽ formaliter: ſed eſſe moris non pertinet intrinſece ad actum tranſeuntem in exteriorem materiam. Nam in actu exteriori non conſiſtit bonitas et malicia eſſentialiter/ ſed ſolũ participatiue denominatiõe extrinſeca. ergo ⁊c. ¶ Ad ſenſum etiam apparet hoc: q2 dare elemoſinam propter deum et vanam gloriam et occidere nocentem et innocentem fornicari ⁊ cognoſcere ſuã: et omnia huiuſmodi non differunt ſpecie in genere nature: quia motus habet ſpeciem a termino ad quẽ: eſt aũt idẽ terminus actuũ exteriorũ naturalis qñ fiunt bene ⁊ qñ fiunt male: ſicut ẽ idem hõ ſpecie legitime ⁊ illegitime natꝰ eadem mors iuſte ⁊ iniuſte illata. ergo et actus idem.

¶ Secunda cõcluſio eſt de actibus manentibus imperatis ꝙ ſunt eiuſdẽ ſpeciei naturalis: nec eſſe moris addit vel mutat in eis ſpeciẽ nature: q2 hmõi habent ſpeciẽ ab obiecto ꝓprio ⁊ imediate. non aũt a fine extrinſecꝰ intento: ſed idẽ eſt ſubiectũ iſtorũ proprium ⁊ immediatũ qñ fiunt naturaliter et moraliter ⁊ ſubito ⁊ deliberate: ⁊ qñ fiunt bene et male: ſicut videre mulierẽ ad concupiſcẽdum vel ſimpliciter aliter aut ſubito eſt videre coloratum idem ſpecie quo ad genus coloris. ergo. ⁊c. Et ſic eſt eiuſdem ſpeciei viſio auditio. et ſic de olbꝰ hmõi actibus imperatis: ita ꝙ eſſe moris in nullo mutat ſpeciẽ maxime: q2 nec eſſentialr ptinent ad genus moris ſicut nec actus tranſeuntes maxime q2 ſunt eiuſdẽ ſpeciei in brutis in quibus non eſt capacitas ad eſſe moris. Uiſio ei corporalis ſicut obiectũ ⁊ potẽtia ſunt eiuſdẽ rõnis in homine ⁊ in bruto. ¶ Tertia concluſio eſt de actibꝰ a libero arbitrio elicitis ꝙ etiã illi nõ differũt in gñe nature ꝓpter diuerſũ eſſe moris ꝗuis iſtđ ſit magis dubiũ. Probaẽ aũt ſic: q2 actꝰ volũtatis hꝫ ſpeciẽ ab obiecto ꝓprio ꝗ̃tũ ad eſſe nature: ſed eſſe moris recipit a fine. Poſſibile eſt aũt ꝙ boni et mali actus eſt idẽ obiectũ primũ: licet finis oppoſitus. ſicut cõiunx caſtus vult cognoſcere vxorẽ ſuã ꝓpter plẽ vel fidẽ tm̃ Intẽperatꝰ aũt vult cognoſcere eandẽ ꝓpter voluptatẽ: hic aũt finis intentus differt ſpecie ſed obiectũ qđ eſt imediate volitũ eſt idẽ ſpecie. ergo eſt idẽ actꝰ in gñe nature. licet differat in gñe moris. ¶ Sed iſtud eſt dubium q2 finis eſt pmũ ⁊ imediatũ obiectũ actꝰ voluntatis a quo debet magis ſpecificari. cũ autẽ voluntas bona ⁊ mala vult idẽ ꝓpter diuerſos fines ſpecie: cũ ipſi fines ſint imediate voliti q̃ differunt ſpecie: ꝗ̃ et volitiones finiũ: ſed idẽ eſt actus numero q̃ aliq̃s vult finẽ ⁊ aliđ ꝓpter finẽ. ꝗ̃ et ꝑ ꝯñs idẽ ſpecie ꝗ̃ velle idẽ propter finẽ bonũ ⁊ malũ eſt velle differens ſpecie. Et dicendũ ꝙ voluntas habet duplicẽ actũ: vnũ ſimplicẽ quo vult aliquid ꝓpter ſe. ⁊ iſte hꝫ ſpeciẽ a volito ſimplr. Aliꝰ eſt actꝰ. q. cõpoſitꝰ q̃ vult vnũ ꝓpter alterũ: ⁊ iſte actꝰ licꝫ ſpeciẽ moris recipiat a fine virtio ⁊ pncipalr licito ⁊ bonitatẽ ⁊ maliciã: tñ ſpẽꝫ nature recipit ab eo qđ ẽ ad finẽ: alr cũ oĩꝫ rectarũ volũtatũ ſit vnꝰ vltimus finis: oĩs recta volitio eſſet vniꝰ ſpeciei. ¶ [illegible] ad ſcđm pncipale de idẽtitate 2ꝰ articlꝰ
actꝰ naturalis ⁊ ſupnaturalis vie ſũt tres ꝯclões Pma ꝯclo
ſꝫ tres ꝟtutes theologicas q̃ ſũt pncipia i nobis ſpiritualiter operãdo. Pria de fide ꝙ. ſ. actꝰ credẽdi elicitus a fide infuſa non differt ſpecie ab actu credendi elicito a potentia nuda vel fide acqui=

ſita quia illud quod eſt ſupernaturale inquantum
hmōi non eſt naturaliter cognoſcibile per euiden
tiam/ſicut nec lux ſolis eſt clare viſibilis noctue
qđ ergo ē ſupernaturale quantū ad ſuā eſſentiam
intrinſecam nō pōt eſſe euidens p naturā ſiue ſit
actus ſiue habitus adminus in via ⁊ ſm legē cō-
munē: ſʒ homo cognoſcit certitudinalr̄ per expe-
rientiam ſe habere actum fidei infuſe non dico ſm
ꝙ infuſe ſed ſm id qđ eſt/dicente Auguſtino/nihil
certius eſt homini ſua fide. Et loquitur de fide in
fuſa nō ſm ꝙ infuſa nec ſm habitum ſed ſm actū
⁊ id qđ eſt: qꝛ om̄e credere ſuum poteſt homo in ſe
ipſo experiri: ergo nullum credere hominis eſt ſu-
pernaturale quo ad ſubſtantiam actus.

Secunda ¶ Secunda concluſio de actu ſpei infuſe ꝙ etiaʒ
nō differt ſpecie a ſperare potentie nude vel a ſpe
acq̄ſita per idem/ quia certitudinaliter experitur
homo ſe ſperare quicquid actu ſperat.

¶ Item et eodem modo probantur de fide et ca-
ritate: quia actus recipit ſpeciem ab obiecto ⁊ fine
ſi quicquid credat et ſperat et amat homo et ſub
quacūqʒ ratione ⁊ propter quēcūqʒ finē hītib⁹ in-
fuſis: omne illud et illis modis poteſt credere p
habitus acquiſitos/ ſicut patet in illo qui propter
vnum actum contrariū perdidit hos habitus in-
fuſos qui etiam anteq̄ per penitentiam perfectā
recuperet eos poteſt firmiter credere etiaʒ articu
lum quem prius negauit et ſperare certitudinali
ter q̄ prius deſperauit ⁊ diligere deū ſup oīa añq̄
in ſpeciali occurrat ſibi penitere de peccatis prio-
ribus: et ſic habebit actus eiuſdē finis et obiecti
Tertia. et huiuſmōi/ergo eiuſdem ſpeciei. ¶ Tertia con
cluſio eſt de actu caritatis meritorio ꝙ nō differt
ſpecie a non meritorio quia aliter poſſet homo ſci
re per euidentiam ſe habere charitateʒ: quia qui-
cunqʒ cognoſcit aliquid perfecte quātum ad eſſe
ſpecificum et indiuiſibile poteſt illud diſtinguere
ab omni alio ſpecie et numero diſtincto ſic ſcilicet
ꝙ ſi homo perfecte cognoſcit viſionem ſuam natu
ralē facta viſione in oculo ſuo non naturali ſtatim
percipiet qđ non eſt viſio naturalis dato etiam ꝙ
neſciat que ſit ſupernaturalis illa. et ſimiliter dile
ctio meritoria differt a naturali ſpecialitate ſpē
intranea. homo qui cognoſcit dilectioneʒ natura
leʒ habita meritoria: ⁊ ſi non cognoſcat ī ſpeciali
quid ſit illa ſupernaturalis: cognoſcit tamen q̄d
non eſt/ſcilicet qꝛ non eſt naturalis. ſi autem non
eſt naturalis ſequitur ꝙ ſit ſupernaturalis: ⁊ per
ꝯſequens ꝙ eſt meritoria et a charitate elicita li-
cet neſciat in ſpeciali qualis ſpecies ſit illa: hoc
aūt eſt falſum qꝛ neſciat homo vtrum amore an
odio dignus ſit: ergo et illud ex quo ſequitur ſciliʒ
ꝙ dilectio meritoria differt ſpecie a nō meritoria.

¶ Contra habitus diſtinguūtur per actus: ergo
cum habitus morales ſupernaturalis et potentia
diſtinguantur realiter per conſequens et act⁹ ip-
ſorum. ¶ Tertio hmōi diſtinguūtur per actus ſi-
cut per fines vel quo ad ſubſtantiam actus: ⁊ ſic
potentie diſtinguūtur per actus vel quo ad modū
actus ex parte potentie: ⁊ ſic diſtinguūtur habit⁹
morales a potentia ⁊ inter ſe vel reſpectu obiecti
et ſic diſtinguūtur ſupernaturales ab acquiſitis:
et adinuicem quia acquiſiti faciunt prompte fa-
ciliter et delectabiliter operari. infuſi autem non
faciunt hoc / vel ſi faciunt hoc cum hoc faci-
unt reſpectu obiecti et finis extrinſeci actum ha-
bere efficaciā merendi quā ſine illis non haberet
charitas quidem conſummatiue. fides et ſpes in-
choatiue. ¶ Quantum ad tertium de idētitate 3⁹ articul⁹
premiī et meriti ſunt etiā tres ꝯcluſiōes. ¶ Pri
ma de identitate temporis et ſubiecti: qꝛ .ſ. nō pñt Alia ꝯclo
eſſe ſimul in eodem reſpectu eiuſdem: puta ꝙ ho-
mo mereatur illud premium qđ actu habet: quia
nec in chriſto pondus meritum ſimul tempore cū
premio eiuſdem meriti nec in ſe nec in alio. in ſe q̄-
dem: quia premium eſſentiale quo anima eius nū
q̄ caruit/nunq̄ meruit ſed gloriā corporis et alia
que nondum habebat merebatur. ¶ Item reſpe-
ctu aliorum quia primo inſtanti quo latro et ani-
me ſanctorum viderunt deum et in inſtāti mortis
chriſti non fuit meritum chriſti: ſed tūc primo de-
ſijt eſſe: et ſic in chriſto non ſimul fuerunt meritū
p̄miū eiuſdem reſpectu aliorum/ ⁊ multo plus re-
ſpectu ſui et multo minus in quocunqʒ alio.

¶ Secunda concluſio eſt ꝙ meritū et p̄mium dif Secunda.
ferunt numero/ita ꝙ non poteſt eſſe p eſſentiam
vnus actus numero beatific⁹ et non beatific⁹ nec
ſimul et ſemel quia ſic eſſet cōtradictio: nec ſucceſ
ſiue ſicut forte actus vie continuatus poteſt fieri
de nō meritorio meritorius gratia ſuperinfuſa que
non aderat a p̄ncipio: ſed ſic non eſt de merito et
premio/quia impoſſibile eſt ꝙ idem actus nume-
ro ſit ab aliquo effectiue p̄ncipaliter ⁊ nō ſit ab il
lo eodem niſi paſſiue vel inſtrumentaliter: ſʒ om
nis actus meritorius eſt p̄ncipaliter a merēte ef-
fectiue/actus autem beatificus et p̄mium eſt to-
taliter vel ſaltem p̄ncipaliter a deo/ a voluntate
autem non niſi vel pure paſſiue vel inſtrumentali
ter: ergo non poſſunt eſſe vnus actus numero li-
cet ſint vnus habitus numero.

¶ Tertia cōcluſio eſt de idētitate ſpecifica ꝙ me- Tertia.
ritum et premium differunt ſpecie: de viſione eniʒ
patrie ꝙ differunt ſpecie ab actu credēdi ⁊ ab om-
ni intellectione vie oēs concedūt/ſed de actu vo-
luntatis in patria q̄ eſt dilectio vel fruitio aliqui
negant. Unde probatur ſic ꝙ ſicut ad diuerſitatē
formarum naturalium ſequitur diuerſitas mot⁹:
ſic ad diuerſitatem apprehenſionum ſequitur di-
uerſitas appetituum cognitiuorūʒ: ſicut eſt aliđ
appetere ſenſitiuum et intellectiuum: ſed viſio
patrie et cognitio vie differunt ſpecie: ergo et di-
lectiones conſequentes et per conſequens dele-
ctationes que differunt ſm differentiam opera-
tionum quas conſequuntur: et per hoc apparet ꝙ
in chriſto meritum et premium volūtatis non fu
erunt vnus actus numero.

¶ Ad argumentum in oppoſitum dicendum ꝙ il Ad rōnem
lud bene ſequitur contra illos qui non diſtinguūt ſū oppoſi-
ſpecie meritum a premio/immo dicunt ꝙ in bea- tum.
ta virgine ſicut fuit in via maior charitas q̄ in
multis comprehenſoribus: ſic et perfectior dile
ctio vel eſſe potuit et ſʒ hoc vel chriſtus non me-
ruit vel non a p̄ncipio beatus fuit vel ſimul fue-
runt in eo duo accidentia ſolo numero differen-
tia vel vnus actus numero fuit meritum et p̄mi-
um que omnia ſunt inconuenientia. Unde dicen-
dum ꝙ differunt ſpecie ſicut dictum eſt.

¶ Diſtinctio viceſima.
¶ Queſtio prima.

Primum.

Circa viceſimam diſtinctionem queruntur duo. Primo. an natura humana debuit reparari per ſatiſfactionem. Secundo. vtrum aliqua pura creatura potuit ſatiſfacere pro natura humana.

Quantū ad primū arguitur: ꝙ natura humana non debuit reparari per ſatiſfactionē. q: conueniens eſt vt ille qui iniuſte detinet ꝑ ſuperioris potentiā ſpolietur. ſed dyabolus qui per fraudē ſuā hominē deceperat eū iniuſte detinebat. ergo conueniens fuit ꝙ xp̄s per potentiā ſuam ſpoliaret eum abſq; ſatiſfactione.

Secundū

Itē. ſicut in opere creationis manifeſtatur diuina potentia/ ita in opere humane reparationis maxime manifeſtatur diuina miſericordia. ſed maioris miſericordie eſt peccatum abſq; pena ſatiſfactoria dimittere ꝙ̄ ſatiſfactionē petere: ergo natura humana abſq; aliqua ſatiſfactione debuit reparari.

In oppoſitū.

In contrariū eſt quod dicitur Johānis.3. Exaltari oportet filium hoīs vt omnis qui credit in eum non pereat: ſed habeat vitam eternam. Et ad Hebreos ſcḋo decebat ſaluatorē ꝑ paſſionē cōſūmari/ ergo oportuit xp̄m pati/ vt ſic ſatiſfaciendo ꝓ peccatis noſtris naturā repararet. Et arguit̄ ꝑ rōnē: q: ſm̄ Auguſtinū tanta debuit eſſe humanitas: in redēptione q̄ta fuit ſupbia in ꝑditione ſed proditor voluit aſcendere vſq; ad ſummū dei ſm̄ illud Geñ. iij. Eritis ſicut dij. ergo redēptor debuit deſcendere vſq; ad infimū hoīs/ hoc eſt mors: ergo redēptor ꝑ mortē ſuā debuit naturā ſuā reparare

Reſponſio. Durand⁹ di. preſēti q.1.

Rn̄deo. hic eſt duplex modus dicendi q̄dā dicunt ſic: duplex eſt debitū quoddā obligatiōis aliud autē ſolius cōgruitatis: de debito obligatiōis dicendū ꝙ de⁹ non debuit reparare naturā humanam nec ſimpliciter nec ꝑ talē modū: ſed ꝑ ſatiſfactionē. Q̄ autem non debuit ſimpliciter humanā naturā reparare: patet ſic: min⁹ eſt reddere equalēs alicui ꝙ̄ conſtituere eum debitorem. ſed nulla ꝑſona/ imo nec totū genus humanū poteſt reddere deo equalens: ergo multo plus poteſt eū cōſtituere debitorē. nullo ergo debito obligationis tenetur deus cuicunq; creature. Q̄ aūt ſi velit eā reparare non teneat̄ eam repare ꝑ ſatiſfactionem ſed poſſit eam abſq; preiudicio iuſtitie repare ſine ſatiſfactiōe: patet dupliciter. primo ſic/ vbi nullus eſt iniuſtū patiens nullus eſt iniuſtū faciens: ſed ſi abſq; ſatiſfactione humana natura liberata fuiſſet a deo nullus eſſet iniuſtū patiēs nō creatura q: nihil ab ea auferet̄ qḋ eēt eidē debitū nec deus/ q: nullus patitur iniuſtū volēs. vt habet̄ q̄nto Ethicorū. ergo nullus eſſet iniuſtū faciēs. Secundo q: eadē rōne dona gratis dant̄ ⁊ debita remittūtur/ ſz quilibet poteſt abſq; ꝑiudicio iuſtitie id quod ſuum eſt alterius gratis dare. ergo pari rōne pōt culpam cōmiſſam alteri⁹ gratis remittere abſq; quacunq; ſatiſfactione/ nec eſt hoc cōtra debitum iuſtitie: ſed etiam opus mie. ⁊ ſi hoc pōt hō fortiori ratione pōt deus: ſic ergo patet ꝙ loquendo de debito obligationis deus non debuit humanā naturā reparare/ nec ſimpliciter/ nec per talem modum. Sed dicet aliquis ꝙ hoc ē verum ex natura rerum ſed non conſiderando promiſſū diuinum. quilibet enim obligatur ex ꝓmiſſo/ deus autem promiſerat per os ꝓphetaꝝ et prenunciauerat pati chriſtū ſuū vt repararet gen⁹ humanū: vt habet̄ Act. iij. ſicut et ipſe ſaluator dicit. Luce. xxij. Filius hominis vadit ſicut diffinitum eſt de illo. Et vltimo capitulo. Neceſſariū eſt impleri omnia que ſcripta ſunt in lege et prophetis/ et pſalmis de me: ergo videtur ꝙ chriſtus ex promiſſo debuit debito obligationis reparare genus humanum per viam ſatiſfactionis. Et dicēdum ad hoc ꝙ verba ſacre ſcripture que loquuntur de reparatione humane nature preordinata a deo fieri tali vel tali modo non inſinuat promiſſionem ex parte dei ſed ſimplicem eius ordinationē vel voluntatem de tali re fienda et modo fiendi. et ſic non eſt ibi aliquod debitum ſed ſimplex inſinuatio diuine ordinationis. Si autem loquamur de debito congruitatis ſic dicenda ſunt duo. Primum eſt ꝙ congruum fuit humanam naturam per ſatiſfactionem reparari. Secundum eſt ꝙ cōgruum fuit eam reparari per ſatiſfactionem factam per mortem chriſti. Primum patet ſic nobilius ⁊ perfectius habetur quod habetur cum merito ꝙ̄ ſine merito vt dictum fuit ſupra diſtinctione xviij quod autem recuperatur per ſatiſfactionem recuperatur cū merito ⁊ qḋ ſine ſatiſfactione abſq; merito. ergo nobilius et perfectius potuit reparari natura humanna per ſatiſfactionem ꝙ̄ ſine. congruum aūt fuit vt reparat̄ per chriſtum modo nobiliori quo poſſet ergo decuit ꝙ reparatur per ſatiſfactionem. Secundum patet ſic. ſatiſfactio pro omnibus nature defectibus debuit fieri per penam omnem defectum virtualiter continentem: ſed pena omnem virtualiter continēs eſt mors que eſt finis omnium terribilium: ⁊ ad quid omnes defectus nature tendunt: ergo ſatiſfactio per quā natura humana fuit ab omnibus nature defectibus liberata debuit fieri per penam mortis. Preter hec aūt ſunt alique congruitates Prima eſt: quia per hoc cognoſcit homo q̄tum deus hominem diligit ⁊ per hoc prouocatur ad diligendum deum in qua perfectio humane ſalutis conſiſtit. Unde apoſtolus dicit Roñ. 7. Commēdat deus caritatem ſuam in nobis: quoniam cum inimici eſſemus chriſtus pro nobis mortuus eſt. Secunda eſt: ꝙ per hoc dedit nobis exemplum obedientie et humilitatis et conſtantie aliarum virtutum in paſſione oſtenſarum que ſunt neceſſe ad ſalutem humanam. Unde Ro. ij. Chriſtus paſſus eſt pro nobis: nobis relinquēs exemplum. ⁊c. Tertia eſt: quia per hoc indicta eſt homini maior neceſſitas/ vt conſeruet ſe immunem ſm̄ illud Corinth. vi. Empti eſtis precio magno. Sunt etiam ꝙ̄ plures alie congruitates quas lōgum eſſet explicare.

Secūdus modus dicendi.

Alius modus dicendi ponit tria ꝯcordans in concluſionibus. Primo ꝙ non debuit reparari/ nec ſic/ nec aliter ex parte dei. Scḋo ꝙ debito congruitatis debuit reparari per ſatiſfactionem. Et tertio ꝙ ſatiſfactio debuit fieri per chriſti mortem. Primum patet: quia ſi quis deberet fractum reparare ad hoc teneretur homo vel diabolus qui deſtruxit/ non deus qui conſtruxit qui ſine ſatiſfactione et ſine iniuria potuit gratis remittere: qui enim ab alio iuſtitiam tenet: non ex ſe poteſt cum homicida diſpenſare: ſed dimittens cum perdit iuſtitiam ſuam: ſicut rex ſi a nullo homine tenet iuſtitiam ſuam nulli hoī facit iniuriam

ſi homicidam dimittit ſed erga deuȝ a quo tenet delinquit/ ſi ſine cauſa hoc facit. nec forte papa propter hāc iniuſticiaȝ poteſt excōmunicare ſi ab eo non tenet plus ꝙ officialis prepoſitum dimitentē homicidam iniuſ nisi forte quia ledit remp publicam: ſed deus a nullo tenet iuſticiam. vnde licite remittit penam iuſtā. ¶ Scḋo ꝙ ſic decuit quia in ſtabilimento ⁊ fundamento cōmunicans maxime decet poſt delicta puniri vt omnia ſequētia ſint terrori: quia enim non pfertur cito contra malos ſententia: idcirco filii hominum abſqȝ vllo timore perpetrant mala. Unde Romulus fratrem ſuum tranſgredientem muros in fundatione rome occidit. Et deus angelis peccantibus non pepercit: nec primis parentibus: nec mundo a diluuio: ideo decuit vt primum peccatum nō remaneret inultum. ¶ Tertio ꝙ p mortem chriſti per idem: quia ſicut primum peccatuȝ debuit parꝰ puniri/ ita ⁊ amplius. ⁊ ideo vt oſtēderetur quantum deus odit peccatum voluit ſatiſfactioneȝ eiꝰ eſſe maiorem dolorem: qui eſſe poſſit in via. et ſic fuit mors chriſti. ideo ⁊c. ¶ Si dicatur/ ſanctius eſt nocentem abſoluere / ꝙ innocentem condemnare. eſt dicendum ꝙ homo qui non poteſt innocenti occiſo vitam corporis reſtituere vel melius recompenſare /potius debet nocenti parcere ꝙ innocentem ledere: ſed deus qui poteſt recompenſare poteſt innocentem morti tradere / etiam ſine ſuo et alterius peccato: multo melius pro peccato aliquo. melius enim fuit chriſto innocenti pro nobis mori vt glorioſior reſurgeret: ꝙ ſi nō fuiſſet mortuus. ¶ Sed vtrum liceat homini pro latrone offerentē ſe interficere ⁊ illum dimittere. Dicendum ꝙ non: qȝ hoc non eſt ius ſuū ſed alterius/ puta dei et reipublice dimittere: etꝰ ius alienū ledere. expedit enim reipublice punire nocentes / etiam ſaluare innocentes. ſed cui dicitur tibi ſoli peccaui inquantū eſt peccatū/ ⁊ cuius eſt vita et mors poteſt ſi vult vnum pro altero acceptare.

Ad rōnes aū oppōm. Ad primū Durādus vbi ſupra.

¶ Ad argumenta principalia reſpondent aliq. Ad primum ꝙ ꝙuis diabolus iniuſte hominem detineret: ⁊ ſic debet a deo per potentiam liberari: tamē homo iuſte detinebatur: ⁊ ſic nō fuit per ſolam potentiam eripiendus: ſed per ſatiſfactionem congruam: vt deo exhiberetur reuerentia contra quem fuerat culpa commiſſa.

Ad ſcḋm.

¶ Ad ſecundum argu. dicendum ꝙ in opere noſtre redemptionis apparuit maxime mia diuina/ non obſtante ꝙ fuit facta p modum ſatiſfactionis quia cū homo ſatiſfacere non poterat pro peccato totius nature humane modo quo poſtea dicetur/ deus ſatiſfactorem dedit filium ſuum. et hoc fuit abundantioris mie: ꝙ ſi peccata abſqȝ ſatiſfactione dimiſiſſet.

¶ Queſtio ſecunda.

Primum.

Secundo queritur/ vtrum aliqua pura creatura ſatiſfacere potuerit pro natura humana. ¶ Et arguit ꝙ ſic: quia grauius eſt peccatum mortale actuale ꝙ originale: ſed quilibet poteſt p peccato ſuo actuali mortali ſatiſfacere: adā etiā pro peccato ſuo actuali ſatiſfecit. ergo videtur ꝙ quilibet poteſt ſatiſfacere pro pecato ſuo originali.

Secundū.

¶ Item ſicut ſe habet gratiarū actio ad beneficia ita ſatiſfactio ad delicta: ſed pro beneficiis ſufficit gratiarum actio ꝙtum homo poteſt: licet non ſit equiualens beneficiis. vnde. 8. ethicoꝝ. dicitur ꝙ ſcḋm potentiam famulans homo diis ⁊ parentibus eſt iuſtus ꝙuis equalis reddere non poſſit. ergo pro delictis ſufficit ſatiſfactio quam creatura exhibere poteſt.

In oppōȝ t. articulꝰ. Durādus q. 2. huius diſtictiōis

¶ In cōtrarium eſt: quia qui dat pro ſe quicquid habet/ non poteſt pro alio ſatiſfacere: ſed homo ſe totum debuit: quia totum a deo accepit. ergo nulla creatura poteſt p alia ſatiſfacere. ¶ Reſpōſio. Primo ponetur circa hoc opinio quedā. deinde inquiretur de ipſa. Dicunt ergo quidam ꝙ aliqua ſatiſfactio poteſt dici ſufficiens dupliciter. Uno modo pfecte ꝙ eſt condigna per quandam adequationem ⁊ recompenſationem culpe commiſſe. Alio modo imperfecte ſcȝ per acceptationem eius qui eſt contentus. Loquendo de ſatiſfactione que eſt condigna/ dicendum ꝙ nulla creatura potuit ſatiſfacere pro peccato proprie perſone. Cuiꝰ rō eſt duplex. Una de qualibet creatura Alia de deſcēdētibꝰ ab adam ſpāliter. Prima talis eſt. non minus obligatus eſt deo ratione delicti commiſſi ꝙ ratione beneficii accepti: ſed nullꝰ poteſt reddere aliquod condignuȝ pro beneficiis acceptis. ergo nullus poteſt exhibere deo ſatiſfactionem condignam pro peccatis commiſſis. Et hec ratio non ſolum videtur concludere ꝙ pura creatura non potuit ſatiſfacere pro ſuo peccato/ vel alterius condigne: ſed etiam chriſtus inꝙtuȝ homo non potuit condigne ſatiſfacere pro peccato totius nature humane: quia chriſtus ſcḋm ꝙ homo non potuit deo reddere equiualens pro beneficiis acceptis. ¶ Specialiter autem probatur concluſio eadem de Adam/ ⁊ de quolibet ab ipſo per viam nature deſcendentē/ ꝙ nullus eorū potuit pro ſe vel pro tota natura humana ſatiſfacere de condigno: qȝ ſcḋm omnes ante gratiaȝ non erat meritum/ nec ſatiſfactio de condigno ſed tantum de congruo. ſed nec Adam nec aliquis p viā nature ab eo deſcendens potuit habere gratiam ante reparationem ſuam. ergo nullus eorū de cōdigno potuit ſatiſfacere p ſe vel pro peccato nature. ¶ Si autem loquamur de ſatiſfactione ſecundo mō accepta: que eſt ſcḋm acceptationē eiꝰ cui fit. et vocatur ſatiſfactio de cōgruo. aut loquimur ſuppoſita dei ordinatione: aut abſolute. Si primo modo/ ſic adhuc eſt dicēdum ꝙ nulla pura creatura potuit ſatiſfacere pro natura humana/ nec aliqua pſona p ſeipſa: niſi virtute ſatiſfactionis per chriſtum exhibite: quia deus ipſum ſoluȝ ordinauit eſſe redemptorem ⁊ propiciatorem p peccatis noſtris: vt dicitur Rom. 3. Iuſtificati p gratiam ⁊ per redemptionem: que eſt in chriſto ieſu quem deus poſuit propiciatorem per fidem in ſanguine ipſius: propter quod ſuppoſita diuina ordinatione per nullum ꝙ per chriſtum potuit ſatiſfieri pro humana natura. ¶ Si autem loquamur abſolute quid potuerit fieri. ſic videtur probabiliter ꝙ pura creatura potuit ſatiſfacere pro natura humana hoc modo: ꝙuis non ita ſufficienter et congrue ſicut chriſtus. Primū patet ſic: qn aliq duo actꝰ ita ſe habēt ꝙ bonitas vniꝰ equatur malicie alteriꝰ: bonꝰ pōt eē ſatiſfactoriꝰ p malo ſaltē de cōgruo: ſed poſſibile ē ꝙ actꝰ puri hoīs a deo

creati equaretur in bonitate malicie peccati ade
vel eam excederet quantum ad habitum: quia bo
nus act⁹ procederet ex maiori charitate ꝙ̄ fuerit
malicia ex qua proceſſit peccatum ade: et quan=
tum ad obiectum quia eſſe reſpectu eiuſdem ſub=
iecti ex quo vnus actus ſortiretur tm̄ finitatem et
infinitatem in bonitate quãtam alius in malicia
ergo videtur ꝙ actus talis puri hominis poſſit
tantum eſſe ſatiſfactorius de congruo quantum
peccatum ade fuit demeritorius pro ſe ⁊ natura.
¶ Secundo patet idem ſic. Peccatum ade redũ
dauit in totam naturam ꝙ̄tum ad cõdẽnationem
ergo eius penitentia potuit redundare. ſaltem de
congruo in totã naturam ꝙ̄tum ad ſatiſfactionẽ
et reparationem: ⁊ ꝓbatur ꝯſequentia: qꝛ pecca=
tum ade non redundauit in totam naturã: niſi qꝛ
dum peccauit erat in ipſo tota natura originaliter
ꝓpter quod mun⁹ originalis iuſticie collatũ ſibi
pro ſe et pro tota poſteritate peccando amiſit pro
ſe et pro aliis ſed eodem modo quãdo penituit to
ta natura erat virtualiter in eo quare quando ſa=
tiſfecit pro ſe potuit ſatiſfacere pro tota poſterita
te niſi deus aliter ordinaſſet. ⁊ ponitur exemplũ
de milite cui datur caſtrum pro ſe et pro poſterita
te qui ſi per peccatum ſuum meruit priuari caſtro
et ſucceſſores eius. nichilomin⁹ ſi meretur recu
perare caſtrum pro ſe meretur etiã illud recupera
re pro poſteritate ſua. Sic igitur patet ꝙ aliqua
pura creatura pro natura humana ſatiſfacere po=
tuit de congruo niſi quia deus aliquid melius de
nobis ordinauit ſcꝫ vt ſatiſfaceret pro nobis fili⁹
dei factus homo. ¶ Mꝫ etiã fuit magis cõgruũ
qꝛ aliquid dignitatis habet opus ratione agẽtis
ꝙ̄uis principium actionis ſit eiuſdẽ ſpeciei i aliis
ſicut idem verbum dictum a prudẽte eſt maio=
ris dignitatis ꝙ̄ dictum ab ignorante: et ſic i mul
tis aliis. Cum igitur humane nature actio in xp̄o
non fuit ſolũ hominis ſed dei tanꝙ̄ ſuppoſiti agẽ
tis cuiuſdam amplioris dignitatis fuit ad ſatiſfa
ciendum pro natura humana ꝙ̄ actio et paſſio cu=
iuſcunqꝫ puri hominis. ¶ Argumẽta procedunt
viis ſuis: qꝛ prima duo probant ꝙ pura creatura
potuit de congruo ſatiſfacere loquendo abſolu=
te et non habendo reſpectum ad ordinationẽ diui
nam de cõtrario. ¶ Argumentũ autem in oppoſi
tuꝫ probat ꝙ nulla creatura potuit de cõdigno ſa
tiſfacere pro peccato ſuo vel alterius et illud põt
concedi. ¶ Quantum ad ſecunduꝫ inquirẽdo de
predictis ꝙ primo dicunt nullũ pro delicto ſuo cõ
digne poſſit ſatiſfacere. verum eſt gratia non ſup
poſita qđ bene ꝓbat ratio ſecunda: ſed ſuppoſita
gratia qn̄ homo poſſit ex toto ſatiſfacere pro pec=
cato veniali vel pro reatu mortalis non videẽ ve=
rum: qꝛ ad condignitatẽ ſatiſfactionis ſufficit iu=
ſticia vĩdicatiua que eſt hmõi recordiatiua vt in ſa=
tiſfaciendo ſit tanta humilitas et bonitas: quãta
in offendendo fuit ſuperbia et malicia et cum hoc
ꝙ ſit equalitas pene debite ad ſolutionẽ. Hoc aũt
eſt poſſibile: qꝛ habens charitatẽ poteſt eque intẽ
ſe vel intenſius ferri in deum deteſtando peccatũ
mortale vel veniale ꝙ erit maior bonitas hec ꝙ̄
fuit malicia in peccando: ita ꝙ erit equalitas act⁹
ad actũ: et ſi pri⁹ ex obiecto offenſo hẽbat infinita
tẽ ſecundus ex eodẽ obiecto penitentie qui eſt de⁹
et ex grã informante et deo cooperãte habebit in
finitatem. ¶ Itẽ cũ pena debita ſit temporalis

ii. articul⁹ Inquirit, doctor de dictis du.

illa totaliter ſolui poteſt. ¶ Ad primam rõnem
dicendum ꝙ lꝫ filius non poſſit recõpenſare patri
beneficium: poteſt tamen condigne emendare de
bita. quod patet: qꝛ tantum poteſt penitere et fa=
cere ꝙ pater peccabit niſi totuꝫ ſibi remittat. hoc
autem eſt meritum condigni facere ſibi debitum
et debitorem: ſed hoc eſt: quia cũ omne operãs ſit
melius omnibus ſuis operibus: quia cauſa equi=
uoca principalis excedit ſuũ effectum quicqđ fi=
lius patri ſacit min⁹ bonũ eſt ſeipſo faciẽte ſeipm̄
autem patri debet et vlterius ſi bonuꝫ eſt ꝙ patri
exhibet a patre habet potentiam operatiuaꝫ ⁊ ſic
de hoc ipſo debitor eſt patris et ſic ſemper ꝙ patri
exhibet quo ad opus operans in quo eſſentialiter
conſiſtit bonitas minus eſt beneficio ꝙ a patre ac
cepit et multiplicatur beneficium quãto patri plu
ra bona facit et ob hoc non poteſt condignuꝫ red
dere patri pro beneficio accepto: ſed non ſic ei ra=
tione delicti obligatur vt ſemper ſit peius maluꝫ
ꝙ ei facit bono ꝙ ſibi facit ſed poteſt eſſe min⁹ nec
quando ſibi emendat primam offenſam: incurrit
nouam offenſam. ſic ergo homo minus obligatur
deo ratione delicti ꝙ̄ beneficii. Tum quia maius
eſt beneficium a deo receptum ꝙ̄ quodcũqꝫ reddi
tuꝫ ſeruitiũ ⁊ qđ de manu dei accepit deo tribuit
non ſolum opus operans: ſed omnia quomodo fi
lius aliquid poteſt dare patri ꝙ tamen a patre nõ
accepit: ⁊ ſic minus deo ꝙ̄ parẽtibus equiualẽs
beneficio reddere poſſumus maxime quia deo ni=
chil confert iuſticia noſtra ſicut parentibus con
fert iuſticia filii: ſed penitentia dñi placans ſuppo
ſita gratia plus poteſt habere de bono in ſe ſubſtã
tiue et obiectiue ꝙ̄ habuit de malo culpa offendẽs
nec placatio eſt noua offenſio ideo condigne po=
teſt homo ſatiſfacere. ¶ Sed in hoc ꝙ dicũt gra=
tia non ſuppoſita non poſſe condigne ſatiſfieri be
ne concludit ſecunda ratio et hoc ideo quia grati
am ⁊ amicitiam hominis poteſt homo mereri de
condigno: quia vnus homo alium tenetur dilige
re: et ſi ad amicitiam ſe reddat dignum tenetur
eum recipere ſm̄ illam inclinationem naturaleꝫ
qua homo eſt animal politicuꝫ. ¶ Mꝫ ſi aliquis
dicat ꝙ nullus tenetur alterum ad amicitiam re=
cipere niſi velit: ſaltem ad amandum alium tene=
tur: deus autem non. ſi igitur gratiam dei non ha
bet niſi deus velit ſibi gratias concedere et aliter
non poteſt eam habere nec deum poteſt ſibi face=
re debitorem gratie dande: nec ante gratiẽ poteſt
eſſe dignus illorum q̄ amicis ſolent fieri ſicut ami
cis ſuis debita condonantur et voluntates implẽ
tur. ergo ſine gratia non poteſt condigne ſatiſfa=
cere. ¶ Qđ dicunt tertio ꝙ chriſtus ſm̄ ꝙ homo
non potuit ſatiſfacere de condigno quia ſe totum
debuit ſi intelligunt ꝙ ſola humanitate excluſa
deitate non poteſt. verum eſt: ⁊ tamen ratio nõ co
git: quia ſi dediſti michi decem libras de iſtis poſ
ſum facere tibi emendam pro meo et magis pro
alieno delicto: ſed totas decem libras tibi debeã
debito morali non legali: quia quantum eſt bene
ficium tantum tenetur beneficiatus: ita ꝙ de vita
humana a deo ſibi data / potuit ſatiſfacere deo ꝓ
alio ⁊ alius pro ſeipſo licet hoc ipſo faciẽdo plus
obligaretur deo ex beneficio non delicto. Si
autem intelligant ꝙ nec cum deitate falſum eſt:
quia ex ea habuit valorem maximum ⁊ infinitum
ꝙ̄uis enim paſſio hominis ieſu chriſti fuit finita

Ad rõnes durandi.

nec aliquã infinitatē traxit a deitate inq̄tum nec per ſe nec per accidēs cadebat paſſio in deitate. tamen omnis actio chriſti inq̄tum fuit ſuppoſiti infiniti quãdã īfinitatem habuit ⁊ hmõi fuit electio eius in qua principaliter et eſſentialiter conſiſtebat meritum ei⁹ ⁊ ſatiſfactio. ¶ Ad dicſt quarto. Suppoſita dei ordinatione nullaʒ aliã creaturam potuiſſe ſatiſfacere certum eſt: qꝛ nõ eſt ſatiſfacere deo niſi ſolo modo ſibi placito ¶ Ad õ dicunt quinto ꝙ abſolute pura creatura cõgrue poteſt ſatiſfacere ſi ſic intelligant ꝙ de potentia abſoluta deus ſine iniuſticia potuit actuʒ pure creature acceptare in ſatiſfactionē. verũ dicunt: ſed ſi intelligunt ſic ꝙ ita ſufficiēter potuit pura creatura pro omnibus ſatiſfacere ſicut adam potuit omnes inficere ꝙ rõnes concludunt non eſt verum. ⁊ hmõi ratio eſt: quia cum vnus homo pro alio ſatiſfaciat ſm iſtos ad deliberationeʒ. nichilomin⁹ requiritur ꝙ iſte maiorē penitētiam faciat ꝑ alio q̄ ille faceret pro ſeipſo: tamen ſm alios oportet ꝙ eque magnam. Secũdũ alios autem ſi ſufficit minor per maiorē charitatem tamē proportionabiliter ad charitatē. nunc autem pena debita peccato ade erat mors duplex omnium hominũ mundi ⁊ omnis penalitas. ergo cũ vnius pueri hominis vel creature actus vel paſſio cũ charitate quãcũq; dũtamen finita non poſſit oĩbus iſtis equipollere. ergo non poteſt ſufficienter ſatiſfacere.

¶ Ad primã rationē dicendũ ꝙ ſi intendunt concludere de alio ab adam non valet: quia peccatuʒ ade non redundauit in totam poſteritatem ꝑpter magnitudinē ſue malicie: ſed propter hoc ꝙ ipſe erat principium toti⁹ nature ꝙ nulli a primis parētib⁹ cõpetit. Si aũt itelligat rõ deipſo adã non valet qꝛ ad debitã ſatiſfactionē ꝑ pctõ ſuo vel alieno nõ ſufficit l actu peniēdi eē tm̃ de bonitate formali in actu peccãdi fuit de malicia formali: quia hoc reqrit ad remiſſionē ſolt⁹ culpe et pene eterne: et non ſufficit ad remiſſionē pene temporalis. ⁊ qꝛ remiſſio peccati quo ad culpam ſm eos eſt ꝑ ordinationem voluntatis que niſi tantũ reordinet q̄tũ fuit deordinata non eſt equalitas facta preter autem hoc requiritur pene temporalis ſolutio pena autem debita illi peccato eſt omne malum totius nature humane inde ſecutum cui non adequatur quodcũq; finitũ bonum ſuppoſiti finiti. ¶ Ad ſecundam dicēdum ꝙ adam ſuo peccato potuit naturam grauare priuando eã dono ſibi collato ſub conditione non peccandi: ⁊ ſi poſtea fuiſſet ſibi repromiſſum illud donuʒ pro ſua poſteritate ſub cõditione penitendi ita remeruiſſet ſibi et ſuis penitendo ſicut perdiderat ſibi et ſuis peccando: nũc autem lʒ penitendo haberet in ſe totam naturam ſicut habebat peccando: qꝛ penituit anteq̄ genuit et actus penitēdi plus habuit de bono formali q̄ actus peccandi de malo formali: qꝛ tamen habuit pl⁹ de malo virtuali quia ex illo peccato fuit reatus pene in tota natura: ideo quicũq; vult illum amouere ſatiſfaciendo oportet ꝙ hoc faciat per actum toti illi malo equipollētem in bono qđ nõ habuit adam: ſed poſt hoc habuit ex deitate cõiũcta: et ex ordinatione dei facta ꝙ homo nõ habēs peccatum pro peccatoribus moriendo ſufficeret ad ſatiſfaciendum.

Ad rõnes ~~ã~~ oppõm ¶ Ad primũ dicendum ꝙ immo facilius eſt ſatiſfacere pro actuali cuius pena eſt ſolius peccantis. de qua poteſt ad plenum ſatiſfacere q̄ de originali cuius pena obligat totuʒ mundum. Et per hoc patet ad exemplum qđ dãt de milite qui peccando ſibi ⁊ ſuis perdidit caſtrũ poſtea bene ſeruiendo ſibi et ſuis meretur ipſum. Eſt enim vnum caſtrum numero vna merces nõ ſequitur ſi poteſt mereri condigne vno actu vl' pluribus vnum caſtrum numero ſibi et ſuis ſucceſſoribus ꝙ propter tale caſtruʒ hoc vnũ imperpetuũ mereatur ſingulis cuilibet per ſe ſicut debet eſſe in propoſito quia quot ſunt homines tot perdiderunt originalem iuſticiam et tot incurrerunt mortes: quia ſinguli ſingulas erant habituri: et ſinguli ſingulas mortes incurrerunt. et hec eſt cã quare angelus non potuit hominem redimere: quia tantum eſt natus glorificari homo quantũ angelus: nec minor eſt quantum ad bona gratie et glorie minimus homo maximo angelo creato vel creabili. Quis tota natura humana ſit minor minimo angelo quo ad eſſe nature: ideo vnus angelus nõ potuit ſatiſfacere de condigno pro hominib⁹ omnibus pluſq̄ vnus purus homo: quia ſatiſfactio magis fienda erat pro bonis gratie et glorie recuperãdis q̄ pro bõis nature. Ad alia patet ſolutio ex dictis.

¶ Diſtinctio xxi. Qõ.i.

Circa vigeſimamprimam diſtinctionē querũtur quattuor. ¶ Primo vtrum i morte xp̄i deitas fuit ſeparata a carne vel ab anima. ¶ Secundo ſi humanitas integra fuiſſet derelicta ſibi vtꝝ fluxiſſet ab eſſe actualis exiſtentie vel ſubſiſtentie an ab extrinſeco. Diſt.xxi. Qõ.i.

¶ Tertio vtrum corpus chriſti fuit putrefactũ.

¶ Quarto vtrum corpus xp̄i fuit idem numero viuum et mortuum. Primum ¶ Quantum ad primũ videtur ꝙ in morte xp̄i deitas fuit ſeparata a carne et anima ſicut caro et anima fuerunt ab inuicem ſeparata: quia vnio alicuius ad duo vbi duo ſunt eſt duplex et non vna: ſed caro ⁊ anima adinuicem ſeparata ſunt duo vt duo. ergo ſi i morte chriſti deitas fuiſſet vtriq; vnita fuiſſēt due vniones et non vna quod eſt inconueniens: quia cum ante mortē non eſſet niſi vnio in morte eſſet facta noua vnio quod non ponitur. ¶ Item vnio creature cũ perſona diuina non eſt vnio ꝑ naturam ſed ꝑ gratiaʒ Secundũ Sed corpus non aĩatum non eſt capax gratie. ergo videtur ꝙ deitas non fuit vnita corpori a quo erat anima ſeparata. Tertium ¶ Item propter vnionē eſt cõmunicatio ydiomatum ſed nunq̄ fuit veruʒ dicere ꝙ filius dei eſſet corp⁹ vel anima. ergo i morte xp̄i deitas non fuit corpori vel anime vnita.

¶ In cõtrarium eſt quod dicit Damaſ. li. tertio cap. q̄. Et ſi xp̄s mortuus vt homo et ſancta eius anima ab incontaminato corpore diuiſa: tamē deitas inſeparabilis ab vtriſq; permanſit. In oppõʒ ¶ Et arguitur ratione: quia que ſunt nature humane non dicuntur de filio dei niſi ratione vnionis: ſed de filio dei niſi ratione vnionis: ſed de filio dei dicit illud quod conuenit corpori poſt mortē ſcʒ eſſe ſepultum. quod patet ex ſymbolo apoſtolorũ vbi dꝛ paſſus ⁊ ſepult⁹ eſt: ⁊ mortu⁹. ꝗ filı⁹ dei fuit vnit⁹ corpori mortuo. ⁊ eadem ratio eſt de anima a corpore ſeparata: qꝛ ſicut filius dei dꝛ eſſe ſepult⁹ rõe corporis: ita dꝛ deſcēdiſſe ad inferos rõne anime

¶ Rñdeo, tria ſunt vidēda. ¶ Primo de ſeparatiõe Rñſio

dinitat ab hūanitate quo ad totū. ¶ Scđo q̄ſtū ad p̄tē q̄ ē aīa. ¶ Tertio q̄ſtū ad p̄tē q̄ eſt corpus.

i. articul⁹. Puṙā. di. q̄ſti. q. i.

¶ Quantū ad primū dicunt ſic aliq̄ ꝙ differt ceſſatio vnionis et ſeparatio vnitorū. Ceſſat eñ vnio aliquorū p̄ deſitionē alteri⁹ extremi: ſed nō ſeparantur ꝓprie niſi q̄ manēt poſt ſeparationem poſt quaȝ ſoluta eſt eorum vnio. Vñ forme naturales alie ab aīa q̄ñ fit corruptio ſuppoſiti vel cōpoſiti nō dicunt̄ ſeparate a materia: q̄ nō manēt. ceſſat tñ eorū vnio cū materia: ſed ſola aīa rōnalis dicit̄ ſeparari: q̄ remanet ſoluta eius vnione cū materia. hoc ſuppoſito dicēdū ad q̄ſtionem ꝙ in morte xp̄i humanitas nō fuit ꝓprie ſeparata a deitate: ceſſauit tñ vnio ei⁹ cū illa q̄đ patet ex dictꝭ: quia vnio ceſſat ceſſante altero extremo: ſed nō fit proprie ſeparatio niſi p̄manētiū poſt ſepatiōnē. Humanitas aūt cū noīet cōpoſituȝ ex aīa et corpore ſimul iunctis in rōne materie et forme deſiit eſſe ī morte xp̄i. alioquin xp̄s non fuiſſet vere mortuus cū vita ſtet ſtante vnione aīe cū corpore. ergo in morte xp̄i ceſſauit vnio hūanitatis cū deitate: ſed nō fuit ceſſatio illa ſeparatio ꝓprie dicta.

obijcit doctor cōtra iſtud dcm̄ durā. ⁊ ſoluit.

¶ Sed cōtra hoc poteſt argui: q̄ lȝ corp⁹ nō dicat̄ ſeparari ab aīa rōnali: q̄ tpm̄ nō manet ſed corrūpit̄: tamē ecōuerſo ipa aīa q̄ nō corrūpitur dicitur ſeparari a corpore ſicut ꝑpetuū a corruptibili. Et ſilr lȝ humanitas que corrupta eſt p̄ mortē nō poſſit dici ſeparari a diuinitate. q̄ q̄đ nō eſt nō ſeparat̄: cum ſeparatio ſit paſſio entis: tñ ecōuerſo deitas q̄ non corrūpit̄ pōt dici ſeparari ab humāītate corrupta eo ipſo ꝙ deſiit eſſe vnita. ¶ Et dicēdū ꝙ nō eſt ſimile propter duo. Primo q̄ aīa ſeparata nō remanet coniūcta partib⁹ corporis nec materie nec forme. Secūdo q̄ corp⁹ remanet lȝ dictū equiuoce. ſeparatio aūt eſt entis ab ente ⁊ nō entis a non ente. dicitur ergo aīa ſeparari a corpore: q̄ nec remanet coniuncta corpori nec parti corporis ⁊ illō eſt corpus vere et ꝓprie dictum lȝ alteri⁹ rōnis ſi eſt alia forma: ſed ſec⁹ eſt ex parte iſta: q̄ nulla remanet hūanitas ꝓprie dicta nec illa nec alia nec ab ea aliud poſſit dici ſeparari et manet cōiuncta ad oēs partes eius ſicut prius lȝ nō integrant totum.

ii. articul⁹ du. vbi. s.

¶ Quantū ad ſecūdū de aīa dicunt idem ꝙ nō fuit ſeparata a deitate nec eorū vnio aliquomō fuit ſoluta quod patet tripliciter. ¶ Primo ſic. illud quod per gratiā concedit̄ nunq̄ amittitur ſine culpa. Unde Ro. xi. dicitur ꝙ ſine penitentia ſūt dona dei id eſt ſine retractatiōe q̄ſtū eſt ex parte dei dantis. ſed vnio creature cū p̄ſona diuia eſt maxime gratuita. ergo non amittitur niſi p̄ culpā cū ergo in xp̄o nullum fuit peccatum nullo modo vnio diuinitatis cum humanitate ſoluta fuit manentibus extremis vnionis. Anima autē manſit poſt mortē xp̄i cum ſit immortalis. ergo vnio diuinitatis cum ipſa nunq̄ fuit ſoluta. ¶ Secūdo ſic. perfectior et maior eſt vnio p̄ aſſūptionē ⁊ fruitionē ſimul q̄ p̄ fruitionē ſolā: lȝ vnio que eſt per fruitionem eſt inſeparabilis. aliter fruentes non eſſent perfecte beati: quia non eſſent certi de p̄manſione ſue beatitudinis. ergo fortiori ratione vnio aīe xp̄i cū deitate q̄ erat p̄ aſſumptionē ⁊ fruitionem ſimiliter fuit iſeparabilis. ¶ Tertio ſic. xp̄s aſſumpſit naturam noſtrā: non ſolum vt nos redimeret patiendo in ea: ſed vt eam repararet et glorificaret reſurgendo. Et ideo non fuit conueniēs ꝙ filius dei in morte ſcȝ animā deſereret que poſt triduum erat corpori reunienda in eius glorioſa reſurrectione. ergo vnio deitatis cum anima nullo modo ſoluta fuit neq̄ p̄ ſeparationem vtriuſq̄ partis remanentis neq̄ per ceſſationeȝ alterius.

Arguit doctor cōtra iſtud dcm̄ durā.

¶ Cōcluſio autē in ſe vera eſt ſcȝ ꝙ ab aīa nō ſit facta ſeparatio nec ceſſauit vnio: q̄ in xp̄o nō debet poni aliqua imperfectio non neceſſaria ad ſalutem. ſi ergo propter hoc caruit gratia corporis ante reſurrectionem quia mors erat nobis neceſſaria ad ſalutē et p̄ hoc a principio non caruit gloria anime que non impediebant ſalutē. Cuȝ enim gloria anime in triduo non impediuerit ſalutē: q̄ non minus potuit deſcendere ad inferos glorioſa q̄ non glorioſa: quia non deſcendebat ad patiēdū ſed ad liberandū et illuminandum. ideo ⁊c.

¶ Prima autem ratio aliorū eſt ſolubilis: quia quod concedit̄ p̄ gratiam gratis datam ſepe amittit̄ ſine culpa. ſicut ſpiritus prophetie et genera linguarum que dāt̄ aliq̄ñ ad tēpus ⁊ de gratia miraculorū. Similiter de gratia gratum faciēte p̄ quā paulus et moyſes fuerunt admiſſi ad viſionem: qua durante non peccauerunt: et tamen eam perdiderūt et conſolationes ſpūales actuales nō ſemp durant actu vſq̄ ad culpam: immo ſine culpa et inuitis ſubtrahuntur que tamen gratis conceduntur. ¶ Per idem poteſt impugnari minor ſecunde rationis: quia vnio fruitionis in moyſe et paulo fuerunt ſeparate. Maior etiam non concludit recte: quia vtraq̄ eſt perfectior altera: non tamen propter hoc ſequitur ꝙ ſit minus ſeparabilis quia cum humanitate fuit vtraq̄ a qua ſaltem eſt ſeparata quo ad ceſſationem vnionis quod nō eſt in ſimplicibus beatis. ¶ Ad tertium poſſet dici ꝙ remanſiſſet vnio fruitionis que poteſt eſſe ī anima ſeparata et non remanſiſſet vnio aſſumptiōis ex quo vna fuit aſſumptio qua aſſumpſiſſet mediante toto. Unde partes ceſſante aſſumptione totius ceſſauit aſſumptio partium ſicut aliq̄ dicūt.

iii. articul⁹ du. vbi. s.

¶ Quantū ad tertiū de corpore dicunt quidam ꝙ non poteſt ſic dici omnino. immo oportet aliter dicere ſm̄ ponentes diuerſitatē formarum ſubſtātialium et aliter ſm̄ ponētes vnitatē earum. ſi eñ in homine ſit talis pluralitas formarū: ita ꝙ corpus ſit corpus per aliquam aliam formam ab anima que maneat in eodem corpore viuo ⁊ mortuo: vt dicūt. ¶ Dicendū eſt ꝙ a tali corpore nunq̄ ē deitas ſeparata nec earuȝ vnio ſoluta propter eaſdem rationes q̄ dicte ſunt de anima: maxime propter ſecundam et tertiam. ¶ Si autem in homine non ſit aliqua forma ſubſtantialis preter animaȝ tunc eſt dicendum ꝙ deitas non fuit proprie ſeparata a corpore. Ceſſauit tamē eius vnio cum corpore. quod patet arguēdo vt prius arguebatur de humanitate: quia vnio ceſſat ceſſante altero extremorum: ſed non eſt ſeparatio niſi p̄manentium.

¶ Secundum autem hanc opinionem corpus deſiit eſſe per mortem illud quod erat eſſentialiter: quia cum corpus non nominet ſolam materiam ſed compoſitum ex materia et forma dante eſſe corporeum de intrinſeca et eſſentiali ratione corporis eſt forma per quam habet eſſe corporeum. Si autem in homine non ſit alia forma ab anima ſed per eam habet eſſe corporeum ⁊ animatum: et ſic de ceteris perfectionib⁹ cum illa ſeparata fuit ī morte ſequitur ꝙ corpus deſierat eſſe quod erat eſſentialiter et ſic ſoluta eſt ei⁹ vnio cū deitate pp

deſitionē eius q̃uis nõ ſit facta ſeparatio ꝓprie:
q꞉ cū curſus nature habeat hoc ꝙ ad ſeparationē
aie a corpore introducit̄ in eadē materia determi=
nata forma ſubſtantialis cū ſilibus diſpoſitionib⁹
q̃ fuerunt in corpore viuo:ideo corpus mortuū di=
citur fuiſſe corpus ſcꝫ viuētis hoīs. ❡ Et iterū i
xp̄o dicunt̄ hec eſſe ſpeciali rōne:q꞉ corpus viuū ⁊
mortuū fuit eidē ſuppoſito vnitū rōe cui⁹ vnionis
dicitur fili⁹ dei fuiſſe in ſepulchro ſicut ſi fuiſſet ol
no idē corp⁹ quod pri⁹. Neqꝫ debet dici noua vnio
ſimpliciter ꝓpter vnionē ſuppoſiti diuini cuꝫ iſto
corpore:q꞉ iſta non eſt facta principaliter ⁊ ꝑ ſe:ſꝫ
ex naturali ꝯcomitātia vel cōſeq̄ntia ad p̄ncipiū
vbi autē vnū ꝓpter alterū vtrobiqꝫ tm̄ vnum ſiue
autē corpus mortuū et viuū fuerit idē ꝑ eſſentiaꝫ
ſiue nõ. decuit tn̄ ꝙ nõ incinerare poſt mortē:tum
ꝓpter dignitatē diuinitatis cui vniebat̄:tum quia
xp̄s non aſſumpſit defectus humane nature: niſi
q̃tum expediebat ad finem redemptionis noſtre
et ideo cū opus redēptionis noſtre fuit in morte
cōpletū ſm̄ q̄ð dicit xp̄s Jo.xx. Conſummatum
eſt. ꝓpter hoc putrefactio ⁊ incineratio que ſunt
defectus mortē conſequentes nõ debuerūt eſſe in
corpore xp̄i. ❡ Utrū autē xp̄s poſſit dici aīal vel
aīatus in triduo qñ non erat homo? Dicēdum ꝙ
xp̄s habēs aīam ſibi vnitā in triduo nõ poterit di
ci ꝑ eam aīatus aīa ꝓprie vel aīal:q꞉ eſſe aīatū vel
aīal eſt habere aīam:non quocūqꝫ modo ſibi vni=
tam ſꝫ ſe informantē:ſed xp̄s poterat dici anima
non ꝓut dicit partē:ſed ꝓut dicit habēs naturam
aīe ſicut aīa ſeparata dicitur aīa:q꞉ ſubſiſtit in na
tura aīe. Sicut eñ ab humanitate ſic denoīat̄:ſic
denominatur humanitas ſubſiſtens homo ita cū
anima ſubſiſtens dicatur anima vnita per ſe ver=
bo denominat ip̄m anima et ſilr̄ ex corpore vnito
ſibi poterat dici non corporeus nec carneus pro=
prie: ſed ſicut illa corporeitas ſibi relicta faceret
ſuppoſitum quod diceretur corpus vel caro prout
dicitur de mortua:ſic ſuppoſitū diuinū in ea ſubſi
ſtens potuit dici corp⁹ vel caro ꝓut nominat ſubſi
ſtens in natura corporis perfecta non prout dicit
partē. Si autē aſſumpſiſſet ꝑ ſe illa q̃ non ſunt na
ta ꝑ ſe eſſe niſi ſola diuina virtute vt ſunt acciden=
tia et forme ſubſtantiales et corporales: tunc de=
nominaretur ab illis non illo modo quo denomi
nantur ſm̄ legem cōem q̄ð ſonat in informationē
ſed ꝓut denomināt ſm̄ legem p̄uatā miraculoſe
ſubſiſtēdum. Uerbi gratia. Albedo aſſumpta nõ
faceret album:q꞉ eſſe album eſt informari albedi
ne et habere eam ſicut formā:ſed ſicut albedo ſub
ſiſtens eſſet albedo et nõ alba:ſic diceretur xp̄s al
bedo nõ in iſto ſenſu ꝙ deitas eſſet eēntia albedis
ſed ꝙ eſſet ſubſiſtens in natura albedinis. Siliter
ſi aſſumpſiſſet formā bouis nõ eſſet bos: ſicut nec
erat in triduo:q꞉ eſſe bouē eſt ſubſiſtere in ꝑfecta
natura bouis ſed diceretur anima bouis concreti
ue non abſtractiue ſicut illa diceretur ſic nec deno
minarentur forme inſeparabiles ſi ſepararentur
ſicut nominat̄ forma q̃ naturaliter ſeparatur que
retinet idem nomen:ſed tamen ſm̄ aliū ſenſum q꞉
nõ ſeparata ſupponit ꝓ forma ſeparata ꝓ ſuppo=
nendo. ſi ꝓo ſola q̃titas ſeparata aſſumeret̄ face
ret deum eſſe q̃tum ⁊ q̃titatem/ſi verū eſt ꝙ aliq̄
Ad rōnes añ oppōm dicunt ꝙ ipſa denoīat ſeipſam. ❡ Ad argumenta
principalia dicendū ad primū ꝙ vnio prima diui=
nitatis cū humanitate fuit actu vna. Potētia ꝓo
plures:q꞉ in toto continentur plures partes:et iđ
potentia reducta eſt ad actū quādo humanitas ꝑ
mortē reſoluta eſt in ſuas partes nec eſt aliq̄ð in=
conueniens:q꞉ talis nouitas ſit in vnione partiū
humanitatis ad diuinitatem. ❡ Ad ſecundū di= Ad ſcđm
cendum ꝙ vnio creature ad perſonam diuinā non
ſit ꝑ gratiam habitualē gratū facientē cuius ſola
creatura rationalis eſt capax ſed ꝑ ſolā gratuitā
dei voluntatem ꝑ quā indifferēter pōt vniri crea
tura rationalis ⁊ irrationalis. ❡ Ad tertiū dicē= Ad tertiū
dum ꝙ vnio facit cōicationē ydiomatū ſoluꝫ quo
ad terminos concretos importantes ſuppoſitum
quia ſolum ratione talis ſuppoſiti ſit talis cōica=
tio. aīa autē ⁊ corpus que ſunt partes dicunt natu
ram et nõ ſuppoſitū. propter quod non poteſt dici
ꝙ filius dei ſit anima vel corpus quod eſt pars.

❡ Queſtio ſecunda.

Secundo queritur vtrum ſi hu Q̄o.ij.
manitas chriſti derelinqueret̄ Primum
ſibi flueret ab ea eſſe actualis
exiſtentie vel ſubſiſtē̄tie:aut ab
extrinſeco ſolum induceret̄ in
eam? Et videt̄ ꝙ non: q꞉ nihil
plus haberet illa eſſentia per=
fectiōis q̃ꝫ nūc habeat immo
eſſet minus perfecta: ſꝫ nūc nõ
fluit ab ea ſubſiſtere nec exiſtere ſubſtantiale ſm̄
multos ergo nec tunc. ❡ Contra humanitas ſibi In oppõꝫ
derelicta ſe haberet ſicut cetere eſſentie create: ſꝫ
in ceteris eſſe fluit ab eſſentia vt multi dicunt. er=
go ⁊c. ❡ Reſponſio. Queſtio iſta ſupponit ꝙ eſſe Rñſio
differt ab eſſentia nec aliud eſſet in illa eſſentia q̃ꝫ
in ceteris. de quibus ſunt due opiniones probabi
les. ❡ Prima dicentiū ꝙ eſſe nõ fluit ab eſſentia j.opinio
ſed in eam reducitur totaliter ab extra: ⁊ ipſa ſe
habet ad ip̄m ſicut receptibile ſicut aer ad lumē.
❡ Confirmatur autē iſta opinio q̄nqꝫ rationib⁹.
❡ Prima talis eſt. Si eſſe flueret ab eſſentia ipſa j.ratio
ſe haberet ad ipſum effectiue et non tantū mate=
rialiter:quia forma non fluit a materia ſꝫ educat̄
de ea ſicut lux fluit a ſole a quo eſt effectiue: ſꝫ eſ=
ſentia non poteſt ſe habere ad eſſe ſuum actiue:q꞉
nulla res dat ſibi eſſe ſimpliciter:quia ſm̄ Augu.
Nulla res generat ſeipſam vt ſic. ergo eſſe nõ fluit
ab eſſentia. ❡ Secunda ratio talis eſt. Nullum ij.ratio
creatum fluit ab aliqua creatura: q꞉ tunc creatu=
ra crearet vel concrearet: ſed omne eſſe eſt creatū
quia prima rerum creatarum eſt eſſe: et eſſe eſt ef=
fectus primus et communiſſimus: ⁊ ꝑ conſequēs
proprius cāe prime ſicut ignire eſt primus ⁊ pro=
prius effectus ignis. ergo ⁊c. Et confirmatur q꞉
quod eſt tale per eſſentiam eſt cauſa eſſendi omni
bus aliis. Unde cum deus ſit ſuum eſſe: ipſum eſt
cauſa eſſendi omnibus que ipſum eſſe participāt.
❡ Tertio ſic. Illud q̄ð p̄ſupponit̄ in re ante oēm iij.ratio.
creationē nõ poteſt eſſe cauſatū a re ipſa: q꞉ cauſa
p̄cedit cauſatū/⁊ non ecōuerſo: q꞉ cauſa eſt illud
ad cui⁹ eſſe ſequit̄ aliud. ⁊ ſic ante oēm creationeꝫ
ſupponit̄ eſſe cauſa. ergo īpoſſibile ē ꝙ res ſit cau
ſa ſui eſſe. ❡ Quarto ſic. Illud habet res a ſe q̄ð
habet ꝑ ſe ⁊ ſicut a creāte a ſeipſo: ſicut diceret̄ aq̄ iiij.ratio
ex ſe vel a ſe frigida: q꞉ frigiditas fluit a p̄ncipiis
eius. vnde ꝑ ſe iueſt ſcđo modo dicēdi ꝑ ſe: ſꝫ res
nõ habet eſſe ab alio. ergo. ⁊c. ❡ Quinto ſic. Il=
lud nõ fluit a re in cui⁹ oppoſitū tēdit res ſibi de= Quīta rō
relicta: ſicut caloꝛ nõ fluit ab aqua: q꞉ aq̄ ſibi dere

licta tendit in frigiditatẽ ⁊ oppoſitũ caloris: ſed oīs creatura ſibi derelicta tendit in nõ eſſe: qꝛ oīa ad nichilũ tenderẽt: niſi man⁹ oīpotẽtis ea cõſeruaret ſcd̃m Greg. ⁊ Augu. ¶ Secũda opinio eſt

Scd̃a opinio.

totaliter huic cõtraria: ſcꝫ ꝙ ſuppoſito ꝙ eſſe differat ab eſſentia/ipſum ꝑfluit ab ea naturaliter ⁊ intrinſece: qd̓ cõfirmaẗ quinqꝫ rationib⁹: quarũ

Pr̄ia rõ.

prima talis eſt. Oīs effect⁹ formalis fluit a ſua cauſa: ſꝫ eſſe eſt effect⁹ formalis eſſentie. ergo ⁊c. Maior patet: qꝛ oĩe qd̓ eſt ab alio fluit ab eo: vñ cũ oīs effect⁹ ſit a ſua cauſa/ꝑ ꝯſequẽs fluit ab ea. Minor patet: qꝛ ſicut ſe habet hec eſſentia ad hoc eſſe: ſic abſolute eſſentia ad eẽ: ſed hec eſſentia puta albedo/eſt cauſa formalis hui⁹ eſſe puta eſſendi albũ. ergo. ⁊c. ¶ Scd̃o ſic. Naturale ꝓcedit ⁊

Scd̃a rõ.

fluit a natura: ſed eſſe eſt naturale eſſe nature. ergo. ⁊c. Maior patꝫ: qꝛ natura eſt materia vel forma: ſꝫ naturale illud qd̓ cõſequiẗ materiã vel formã: vt ſurſum ferri ignẽ vel hmõi. 2. phiſicorum. Minor patet q̃tũ ad p̃mã partẽ. qꝛ nichil ẽ tã naturale rei q̃tũ eſſe. ¶ Itẽ q̃tum ad aliam partẽ: qꝛ natura rei eſt ei⁹ eſſentia. ¶ Tertio patꝫ idẽ ſic

Tertia

qꝛ illud eſt magis naturale rei qd̓ ineſt ei a principio intrinſeco actiuo ⁊ paſſiuo: q̃ qd̓ ineſt ei tm̃ a p̃ncipio paſſiuo: ſicut mot⁹ grauiũ ⁊ leuiũ eſt magis naturalis cuius p̃ncipiũ tã actiuũ q̃ paſſiuũ eſt intra/q̃ motus celi cui⁹ tm̃ p̃ncipiũ paſſiuũ eſt intra: ſed eſſe eſt naturaliſſimũ oī eſſentie. ergo oẽ eſſe ꝓcedit actiue ab oī eſſentia/⁊ nõ ſolũ paſſiue eſt in ea. ¶ Quarto ſic q̃to aliquid eſt magis intimũ tãto eſt magis ab intra: ſed eſſe eſt intimiſſimũ

Quarta

magis q̃ potentia vel ꝓpria paſſio. ergo cum illa fluat ab intra/multomagis eſſe. Maior patet: qꝛ qd̓ eſt intimi⁹ eſt magis intraneũ ⁊ min⁹ extraneũ ⁊ minus ab extra. Vñ et aīa rationalis qꝛ ab extra induciẗ: diſtinguiẗ cõtra formas naturales q̄ ab intra inducunẗ. Minor ſupponiẗ ſcꝫ ꝙ potẽtie aīe fluãt ab eſſentia ⁊ ꝓpria accidẽtia a ſuo ſubiecto. ¶ Quĩto ſic. Illud in qd̓ ꝑfectibile actu ens

Quinta

tẽdit naturaliter ſicut in ſuã ꝑfectionẽ fluit ab ipſo: ſed oīs eſſentia actualis tẽdit ad eſſe actualis exiſtẽtie ſicut in ſuã ꝑfectionẽ formalẽ. ergo illud fluit ab ea. Maior patꝫ in aqua q̄ tẽdit in frigiditatẽ: qꝛ ita naturaliter fluit ab ei⁹ p̄ncipiis. nec eſt ſimile de materia q̄ appetit formã/ſicut turpe/bonum. 1. phiſicoꝝ. nec fluit ab ea qꝛ nõ eſt actu ens. Minor patꝫ: qꝛ oīs eſſentia tẽdit in eſſe: ⁊ oīa appetunt participare diuinũ eſſe. 2. de aīa. ergo. ⁊c. ¶ Qui vult ſuſtinere p̃mã opinionẽ põt reſpõdere ad argumẽta opinionis ſecũde. ¶ Ad primũ

Rñdet doctor ad rõnes iſti⁹. 2 opinionis

dicendũ ꝙ maior eſt vera/minor falſa: qꝛ eſſe non eſt effect⁹ formalis eſſentie: qꝛ cauſa eſt ad cui⁹ eſſe ſequiẗ aliud. vnde oportet cauſam pri⁹ eſſe q̃ ſit effect⁹. vnd̓ nõ põt eſſe cauſa reſpectu ſui eẽ: ⁊ qñ diciẗ ꝙ albedo eſt cauſa formalis exiſtẽdi albũ: neganda eſt iſta: ſed albedo cũ ſuo exiſtere eſt cauſa

Ad ſcd̃m

formalis ſubiecto exiſtẽdi albũ. ¶ Ad ſecundum dicẽdũ ꝙ naturale ſupponẽs nature eſſentiam et exiſtẽtiã fluit ab eo ſicut eſt ꝓprietas accidentalis: ſed naturale qd̓ nõ ſupponit rei exiſtẽtiam nõ fluit a re: qꝛ oportꝫ pri⁹ exiſtere rem q̃ aliqd̓ fluat ab ea: ⁊ tale naturale eſt ipſum eſſe actualis exiſtẽ

Ad tertiũ

tie. ¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ aliqd̓ põt dici naturalius alio tripliciter. Vno mõ qꝛ a natura magis cauſatũ: ⁊ ſic eſt naturali⁹ qd̓ eſt ab ei⁹ natura actiue ⁊ paſſiue: q̃ qd̓ paſſiue tm̃ vt arguiẗ. Alio modo qd̓ eſt a natura magis deſideratũ: ⁊ ſic finis ẽ magis naturalis: q̄ tñ min⁹ eſt a natura cauſat⁹/ſed ſolũ paſſiue ſe habet ad ei⁹ receptionẽ. Tertio modo qꝛ magis nature ſaluatiuũ: ⁊ hoc tertio et ſcd̃o mõ eſſe eſt naturaliſſimũ: qꝛ ſine ipõ eſſentia nõ ſaluaẗ naturaliter ⁊ ipſum maxime deſideraẗ/nõ aũt p̃mo mõ. ¶ Ad quartũ dicendũ ꝙ quãto

Ad q̃rtũ

aliqd̓ eſt intimi⁹ tãto eſt magis intra: ſed nõ oportet ꝙ ſit magis ab intra: qꝛ de⁹ nõ eſt ab intra qui eſt maxime intra. ⁊ forma ſubſtãtialis magis ab extra eſt q̃ accidẽs ꝓpriũ: ⁊ tñ magis eſt intra. forma eñ ſubſtãtialis nõ fluit a materia licet educatur ab ea: ſed ꝓpria paſſio fluit a p̃ncipiis ſpeciei:

Ad q̃ntũ

q̄ tñ min⁹ eſt extranea q̃ forma ſubſtãtialis. ¶ Ad quintũ dicendũ ꝙ ꝑfectibile actu ens quo ad eſſe eſſentie ⁊ exiſtẽtie qñ tẽdit in aliqd̓ ſicut in ſuã formalẽ ꝑfectionẽ illud fluit ab eo ſicut naturale ⁊ ꝓpriũ accidẽs a ſubiecto: ſed qñ nõ eſt ꝑfectũ q̃tũ ad eſſe actualis exiſtẽtie nichil ꝑfluit ab eo cauſaliter: qꝛ omne cauſatũ ꝓſuppõit exiſtere ſue cãe

Rñdet doctor ad rõnes. j. opi.

¶ Si quis autẽ vult ſuſtinere ſecundã opinionẽ poteſt reſpõdere ad argumenta opinionis prime. ¶ Ad p̃mũ dicendũ dupliciter. Primo ꝙ maior ẽ

Ad p̃mũ

falſa: qꝛ oīs effect⁹ formalis fluit a ſua cauſa: nec tñ cã formalis ſe habet actiue ad ſuũ effectum: qꝛ agẽs ⁊ forma nõ incidũt in idẽ numero. 2. phiſicoꝝ. Scd̓o ꝑ interẽptionẽ minoris ſcꝫ ꝙ põt ſe hẽre eſſentia ad eſſe actiue: qꝛ aut hoc impedit idẽtitas aut intimitas: aut defect⁹ exiſtẽtie. Non primum qꝛ ſupponiẗ ꝙ eſſe differat ab eſſentia. Nec ſcd̃m qꝛ licet idẽ nõ agat ſeip̃m: tñ idẽ agit in ſeipſo: ſicut aīal mouet ſeipſum: ⁊ ſic cauſat motũ in ſeipſo. Si autẽ eſſentia ꝓducat eſſe nõ ꝓducet ſe: ſed aliud in ſe. Nec tertiũ: qꝛ humanitas xp̄i nõ hꝫ exiſtere: ⁊ tñ ab ea ꝓpria accidẽtia ꝑfluunt ſicut ab aliis humanitatib⁹/alīs non eq̄ naturaliter ei ineſ

Ad ſcd̃m.

ſent. ¶ Ad ſcd̃m dicendũ ꝙ eſſe nõ cauſaẗ aliẗ q̃ eſſentia nec alia creatiõe: nec eſſe ẽ effect⁹ cõior q̃ eſſentia: nec ꝓpri⁹ aut p̃m⁹ effect⁹ dei magis q̃ eſſentia: qꝛ ſicut ipſe eſt ſuum eſſe/⁊ ſic ſua eſſentia. Unde ſicut eſſe eſt in creatura ſic ⁊ eſſentia. ⁊ ſi eẽ differt ab eſſẽtia põt fluere ab ea formaliẗ: qꝛ etiã materia eſt a ſolo deo effectiue: ⁊ tñ hꝫ cauſaꝫ formalẽ quo ad exiſtere/ſic ⁊ eſſe dato ꝙ eſſet a ſolo deo effectiue nihil tamen ꝓhibet potentiã ab eſſentia effluere quaſi effectum formalem a ſua cauſa

Ad tertiũ

formali. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ illa diffinitio intelligiẗ de ſola cã efficiente nõ de fine q̄ eſt vltim⁹ in executione: nec de materia que prior eſt forma: ⁊ per cõſequẽs ſuo eſſe: nec de forma que eſt cauſa eſſendi ipſi materie et ꝑ ꝯſequẽs prius eſt cauſa q̃ habeat eſſe cum cõpoſitum habeat pri⁹ eſſe q̃ aliqua pars ei⁹: ſed nõ habet eſſe niſi a ſuis partib⁹ eſſentialib⁹ cauſaliẗ. ergo ille pri⁹ cauſant q̃ habeant eſſe. ¶ Prima iſta opinio concedit ꝙ potentie aīe abſolute fluũt ab eſſentia eius ſed eſſentiã aīe q̃diu eſt cõiuncta nõ hꝫ exiſtere nec ſubſiſtere niſi aptitudine. ergo ante exiſtere eſt hmõi cauſalitas. ¶ Vel dicendum ꝙ pri⁹ habet aliqd̓ exiſtere q̃ ipſum agat actione vel trãſmutatione nature prius habet potentiã actiuã: qꝛ agere eſt ꝑfecti ſed nichil ꝓhibet ex aliquo impꝑfecto aliquid naturaliter reſultare ꝑ naturalẽ ꝯcomitãtiã/cuius vtriuſqꝫ ſit tñ vna cauſa agẽs extrinſeca ſicut potẽtie fluũt ab aīa anteq̃ ipſa ſit ꝑfecta ꝑ potentiã actiuã. nõ ſicut aliqd̓ ꝑ realẽ actionẽ ꝓductũ: qꝛ

creatura nõ agit p eſſentiã:ſʒ ſicut naturalr reſul
tãs concreatũ.⁊ ſilr nõ pducit ab eſſentia: ſed na
turaliter eã cõſequit/⁊ ab ea reſultat ab eodẽ agẽ
Ad q̃rtuʒ te cõcreatũ. ¶ Ad quartũ dicendũ ꝙ ſicut res nõ
habet a ſe eſſe ſed a deo effectiue/ſic nec eſſentiam
ſed ſicut a ſe formaliter habet eſſe eſſentie:ſic ⁊ eẽ
actualis exiſtentie.cũ oĩs actio terminet ad eſſe:
nec ſic res habet eſſe ab alio:ſicut aer lucẽ:q2 tũc
poſſet naturalr eẽ eſſentia ſine eẽ/ſicut aer ſine lu
ce.⁊ cũ materia ſit ĩdeterminata: determiatio ꝑo
ſit a forma cuʒ omnis eſſentia ſit determinata ad
certũ eſſe videt ſe habere ad eſſe nõ ſolũ ſicut ma
Ad q̃ntuʒ teria receptiua:ſʒ ſicut agẽs vel mag᷑:ſicut forma
¶ Ad q̃ntũ dicẽdũ ꝙ eſſentia nõ tẽdit in nõ eſſe:
imo naturaliter appetit eẽ:ſed dicit tẽdere ad nõ
eſſe q2 nõ põt ſe effectiue cõſeruare in eſſe niſi de᷒
cõſeruet. ¶ Cõfirmat etiã opĩo: q2 eſſe ẽ a forma
magis q̃ a materia: hoc aũt nõ eſſet verũ ſi habe
ret ſe tm̃ paſſiue nec formalit nec effectiue. Si dĩ
cat ꝙ magis a forma q2 magis determinat ad eẽ
certũ q̃ materia.ǵ ſequit ꝙ nõ ſolũ ſe habet rece
ptiue:q2 eſſe receptiuũ eſt indeterminatũ inq̃tuʒ
hmõi. ¶ Itẽ oĩs effect᷒ dei efficiẽtis:aut eſt for=
ma ſicut angel᷒ vel aĩa:aut eſt habẽs cauſam for=
malẽ:ſicut materia vel cõpoſitũ. ſed eſſe ſm̃ p̃mã
opinionem eſt effect᷒ dei efficientis:nec eſt forma
ſicut ipſa eſſentia:q2 differt ab ea.ergo habet cau
ſam formalẽ nõ aũt aliã niſi eſſentiã. ǵ eſſe eſt ab
ea formaliter ⁊ nõ cõſequẽs ſolum ab extra: ſicut
Ad rõnes cauſam ſine qua nõ. ¶ Ad p̃mũ p̃ncipale dicẽdũ
p̃ncipales ſm̃ ſecũdã opinionem ꝙ nũc nõ fluit ab ea eẽ/nõ
ppter im pfectionẽ: ſʒ q2 ſibi nõ derelinquit. ſi aũt
deponeret tũc ab ea flueret nõ q2 eſſet magis pfe
cta:ſed q2 ſue nature relicta. ¶ Ad ſecundũ dicẽ
dum ſcðm primam opinionem p interemptionẽ.

¶ Queſtio tertia.

Tertio querit vtrum corp᷒ xp̃i
fuerit putrefactum. ¶ Et ar=
Primum guitur ꝙ ſic: q2 xp̃s aſſumpſit
naturã viuentẽ:⁊ p cõſequens
oẽs defectus conſequẽtes ad
naturã viuentẽ. ergo eadẽ ra=
tione cũ aſſumpſit naturã mor
talẽ ⁊ illã mortuã habuit in il=
lo triduo debuit defect᷒ ptinẽ
tes ſiue ꝯſequẽtes naturã mortuã: ſʒ putrefactio
eſt hmõi defect᷒ q̃ ꝯſequit ad naturã mortuã ſiue
Secundũ ad mortẽ.q̃re ⁊c. ¶ Itẽ ſicut in xp̃o ponit fuiſſe
vera mors/ſic ponit fuiſſe vera reſurrectio: ſʒ ma
ior et verior eſt reſurrectio q̃ eſt a corpe putrefa=
cto ad corp᷒ viuũ q̃ illa q̃ eſt a corpe nõ putrefa=
cto ad corp᷒ viuũ.cuʒ igit reſurrectio xp̃i debeat
poni maxia ⁊ veriſſima:q2 ipã ẽ forma exẽplaris
Tertium. noſtre reſurrectionis.ergo ⁊c. ¶ Itẽ qñ aliquis
aſſumit aliquã naturã ſpecificã aſſumit oẽm pro=
prietatẽ cõſequẽtẽ illã naturã.cũ igit putrefactio
ſit paſſio corpis mixti corpalis ⁊ xp̃us aſſumpſit
Quartuʒ corp᷒ mixtũ corruptibile.ergo ⁊c. ¶ Iteʒ natura
nichil incipit qð nõ poſſit pficere 3. metheororũ.
⁊ in de ce.⁊ mũ.⁊ ratio ẽ:q2 tũc faceret aliqd fru=
ſtra cui᷒ oppoſitũ patʒ p̃mo ce.⁊ mũ. cũ igit natu
ra in xp̃o incepit q̃ſi viã ad putrefactionẽ p mor=
Queſtiũ= tem/videt ꝙ illã terminauerit. ¶ Iuxta hoc q̃ri
cula ſcða. tur verũ cã nõ putrefactionis fuit acceleratio re=
ſurrectionis. Et videt ꝙ nõ:q2 illa ĩcorruptio ſo
li xp̃o ⁊ ex ſpeciali p̃uilegio videt cõuenire:ſʒ in=
corruptio q̃ eſt p̃ſeruatio ab incineratione ⁊ putre
factione p acceleratã reſurrectionẽ anteq̃ʒ facta
ſit huiuſmodi corruptio/nõ fuit p̃uilegiũ xp̃i nec
ſoli xp̃o cõuenit:q2 etiã videt btẽ virgini cõuenif
ſe/vt patet p Augu. in quodã ſmone de aſſũptio
ne btẽ virginis.ergo oportet ponere aliquã aliaʒ
ĩcorruptionẽ a p̃dictis/⁊ aliã cauſam cõſeruatio
nis a putrefactione ⁊ ĩcineratione q̃ accelleratio
nis reſurrectionis:hoc aũt nõ videt eſſe niſi reſer
uatio alicui᷒ forme p̃exiſtẽtis in corpe que manet
miraculoſe ⁊ q̃ manente nõ põt corp᷒ xp̃i putreſie
ri vel incinerari etiam ſi reſuſcitatum non fuiſſet.
¶ Ad oppoſitũ primi ſpecialiter eſt: q2 pie credi In oppoſi
tur de corpe beate ꝟginis/⁊ ſcti Iohãnis euãge= tũ primi.
liſte ꝙ nõ fuerit putrefacta: imo ꝙ btã ꝟgo fuit aſ
ſumpta cũ corpe ⁊ aĩa in celũ/⁊ etiã beat᷒ Iohan
nes.vel ad min᷒ ſi nõ credit/cõtrariũ tñ non aſſe=
rit.ſi ergo hoc credit de corpe ꝟginis:multo for=
tius hoc credit de corpe xp̃i. ¶ Ad oppoſitum
vtriuſq̃ ſileſt qð dicit Act. 2. Dauid dicit. Ca= In oppõſ
ro mea requieſcet in ſpe: q̃m nõ derelinques aĩam vtriuſq̃ q̃
meã in inferno:nec dabis ſanctũ tuũ videre corru ſtionis.
ptionẽ: ſʒ iſta ꝯña quã facit petr᷒ ex dictꝭ Dauid
nõ valet ſi alia fuit cã dicte incorruptiõis q̃ reſur
rectio p̃ueniens huiuſmodi ĩcorruptionẽ.q̃re ⁊c.
¶ Hic primo videndũ qd ſit putrefactio. Scðo Reſpõſio
ꝙ corp᷒ xp̃i nõ fuit putrefactũ ſed tm̃ putrefacti= 1. articul᷒
bile. Tertio oſtendẽda eſt cauſa quare nõ fuit pu=
trefactũ. ¶ De primo ſciendũ ꝙ putrefactio eſt
corruptio pportionis elemẽtoꝝ in mixto p exala
tionẽ humidi cõtinuãtis partes in mixto factã a
calido corpis circũſtãtis ſeu continẽtis:vt ſic ſit
iſte ordo/ꝙ calidũ corpis adiacentis primo edu=
cit humidũ ad ſupficiẽ/⁊ humido educto/poſtmo
dum educit calidũ.⁊ deinde educto calido ſequit
ipſa incineratio corpis putrefactibilis: ⁊ hoc pa
tet totũ p experimentũ. Nam corpa mortua pri=
mo ſunt ſiue fuerũt humida in ſupficie ⁊ poſtmo=
dum ſicca:⁊ deinde poſt deſiccationẽ ſequit inci=
neratio. ¶ Secundũ declarat ſic.poſtq̃ putrefa=
ctio eſt paſſio corpis putrefactibilis mixti:⁊ xp̃s
aſſumpſit corpus mixtuʒ corruptibile ſicut patet
ex p̃cedẽtib᷒ imediate pʒ eſſe ꝯcluſum ꝙ corp᷒ xp̃i
fuit putrefactibile non tñ fuit putrefactũ/q2 pu=
trefactio eſt ex hoc. q2 in corpe non eſt aliqua vir
tus ꝯtinẽs elemẽta ipſa in mixto:in xp̃o aũt fuit
vel ſaltem potuit eſſe talis virtus continens ele=
mẽta in mixto puta diuinitas.q̃re ⁊c. ¶ Itẽ xp̃s
non aſſumpſit aliquẽ defectũ qui nõ expediret ad
redẽptionẽ humani generis ⁊ myſteriũ redẽptio=
nis fuit in morte pfectiſſimũ ⁊ ꝯſummatũ/putre
factio ipſa nichil faciebat ad redẽptionez.q̃re ⁊c.
¶ Et hoc cõfirmat p Augu. in ſermõe de aſſum
ptione beate ꝟgis dicentẽ ꝙ corp᷒ xp̃i aſſumptum
de virgine/non habuit nec vidit corruptionem.
¶ Aſſignando autẽ cauſam ĩcorruptionis q̃ fuit 1. opinio.
tertiuʒ p̃ncipale/eſt diuerſitas opinãtiũ. Quidã
eñ dicũt ꝙ fuit p naturã.quidã ꝙ fuit p miracu=
lum/Et dicẽtes hoc fuiſſe p naturaʒ ſic muniunt
opinionẽ ſuã.qñcunq̃ aliqd põt ſaluari ad hoc ꝙ
talis effect᷒ ſit nõ oportet recurrere ad miraculũ
ſed talis ĩputrefactio põt ſaluari p naturaʒ nullo
miraculo poſito.quare. ⁊c. Minor pbat:q2 ipſa
corpa ſeparata ab aĩa habẽt determinatũ temp᷒ per=
manẽtie anteq̃ʒ putreſcãt.cũ igit temp᷒ putrefactio
nis fuerit p̃uentũ in xp̃o p reſurrectionem tertia

die factū/ipſum corpus nō fuit naturaliter putrefactū quare ⁊c. ¶ Itē ſm Auguſtinū.12.de trinitate.c.15. ad hoc ꝙ aliqua corpa non ita cito putreſcāt iuuat locus ⁊ tempꝰ:ſed modo ita eſt ꝙ locus vbi corpꝰ xp̄i fuit ſepultū fuit frigidus qꝛ lapis.tempꝰ etiā fuit frigidū qꝛ ſic dicit in Johāne frigus erat.cū igit locus frigidus ⁊ tempꝰ frigidum iuuēt ſiue cōferant ad cōſeruationē vt dicit Augu. vbi priꝰ.ergo.⁊c. ¶ Itē xp̄s fuit vnctꝰ vnguētis ſiccātibꝰ ſicut patꝫ ex ſerie euāgelij:vnguēta autē deſiccatiua ſunt naturaliter ꝓhibitiua putrefactionis:qꝛ calidū eſt pater putrefactionis/⁊ humidūꝰ quaſi mater. ¶ Itē hoc idē patet ex pte corpis xp̄i.corpa em̄ ꝙ̄to magis ſiccata tanto tardius putreſcūt ex cauſa q̄ dicta eſt:ſed corpꝰ xp̄i ꝓpter emiſſionē ſpiritū ⁊ fluxum ſanguinis copioſum de ſuo corpe fuit maxie deſiccatū. quare ⁊c. Ad hoc adducit auctoritas actuū.2.et.13.ꝙ caro xp̄i nō vidit corruptionem/⁊ cauſa dat qꝛ reſurrexit. vbi gloſa.ꝓpter qd em̄ nō vidit corruptionē: qꝛ neqꝫ derelictꝰ eſt i inferno.gloſa ſm alam. nec caro eiꝰ vidit corruptionē.gloſa.putrefactiōis et ꝯmiū. ¶ Itē dicit glo.alia ibi/caro eiꝰ nō eſt corrupta:ſed reſurrectione veloci glificata. Ex q̄ ſic arguit. ſi nō vidit corruptionē qꝛ reſurrexit: tūc ſi nō reſurrexiſſet vidiſſet corruptionē:⁊ ꝑ conſequens ſequit ꝙ illa iputrefactio fuit ꝑ naturam/ cū corpꝰ habeat certū tēpꝰ ꝑmanētie ante putrefactionē:⁊ tēpus putrefactionis qͦd quidē xp̄s ꝓ̄uenit reſurgendo ſicut ante dictum eſt. quare ⁊c.

2.opinio. ¶ Alij dicunt ꝙ talis iputrefactio fuit ꝑ miraculum: ⁊ ad hoc ponunt due ratiōes fundate ſuper duas auctoritates:ꝗrū ꝓ̄ma ē gloſe ſup illͦd pſal. Nō dabis ſanctū tuū videre corruptionē/ dicētis corpꝰa te ſanctificatū nō dabis videre corruptionem.cū igit talis ſctificatio in illo corpe fuit per miraculū qꝛ ꝑ illā vnionē ſacratiſſimā:⁊ illa iputrefactio fuit ꝑ talē ſctificationē ſm qͦd videt dicere gloſa.ſequit ꝙ talis icorruptio ſeu iputrefactio fuit ꝑ miraculū. ¶ Itē ſi corpꝰ xp̄i nō fuit ꝑ naturā putrefactū ꝓpter determinatū tēpꝰ ꝑmanētie ante tempꝰ putrefactionis qͦd xp̄s ꝓ̄uenit reſurgendo ſequit ꝙ ſi xp̄s tūc non reſurrexiſſet/ꝙ poſt modū ꝑ naturā corpꝰ eiꝰ fuiſſet putrefactū/⁊ ꝑ ꝯ̄ns ꝙ xp̄s aliqͩd dimiſiſſꝫ de eo qͦd aſſūpſit: qͦd eſt ꝯtra Dam̄.li.2.ca.3.ſi em̄ corpꝰ xp̄i deſijſſet eē corpꝰ deſiiſſet eē vnitū diuinitati ⁊ ꝟbū aliqͩd dimiſiſſꝫ eē qͦd priꝰ habuit ſibi vnitū. Et hoc ꝙ̄tū mihi videt ē magnoꝝ opinio / q̄ in hoīe poſuerūt duas formas: quarū vna ſcꝫ naturalis ad ſeparationē aīe itellectiue ſit naturaliter corrūpit ⁊ alia introducit.nec pōt iſta forma naturalis remanere aīa ſeparata etiā ad horā niſi miraculoſe ⁊ virtute ſupernaturali.q̄ ſit cū hoc ponūt ꝙ corpus xp̄i mortuum fuit vnū ⁊ idē numero cū corpe eiꝰ vnito nō solū vnitate diuini ſuppoſiti/ſed vnitate eiuſdem forme ſupnaturaliter ꝑmanētis naturalis tn̄. nō ſic autē in alijs hoībꝰ cōtingit:qꝛ corpꝰ btē virginis mortuū in hora ſepationis aīe fuit oīno aliud numero ꝑ aliā formā ſubſtātialē de nouo itroductā.⁊ ſm iſtos oportet ponere ꝙ in corpore xp̄i remanſit ſupnaturaliter et miraculoſe hmōi forma vel virtute ꝓ̄mi miraculi quo a verbo ſumpta fuit hec forma ſit cū materia: qꝛ nichil debuit deponere qͦd aſſumpſit etiam eodē miraculo ab vlteriori corruptiōe ꝓ̄ſeruabat:⁊ tūc eſſet ſoluta ꝙ̄ſtio ꝓdicta:qꝛ diceret ꝙ cauſa vlterioris incorruptionis nō fuit acceleratio reſurrectiōis hmōi corruptionē preueniētis ſed miraculoſa retētio talis forme ſic ſupnaturaliter retēte ⁊ reſeruate ratione cuiꝰ nō magis ꝓpinquū fuiſſet tale corpus corruptioni vſqꝫ ad mille annos ꝙ̄ in ipſa prima hora ſeparatiōis aīe ¶ Hoc autē declarat ꝑ quoſdā alios De gāda. qli.12.q.11 magnos:ſic ⁊ approbat quo ad primū ſaltē ſcꝫ ꝙ illa iputrefactio eſſet miraculoſa:qꝛ aliq̄ ſunt futura ſm cauſas naturales: ita ꝙ quātū eſt ex pte illarū cauſarū ꝓuentrēt ſi nō ipedirent:et alia dicunt eſſe futura ſcōm cauſas ſupnaturales q̄ poſſunt ipedire cauſas naturales ne ꝓducāt effectus ſuos.et ſi aliqͩd cōparet ad has cauſas ⁊ ad illas ſimplr diceret eſſe futurū qͦd eſt futurum ſm cauſas ſupnaturales:⁊ nō qͦd eſt futurū ſcōm cauſas iferiores. ſicut ſi ſint due cāe nālės/ ⁊ vna ſupior alia ſm virtutē.q̄ pōt ipedire actionē alteriꝰ: tūc qͦd eſt futurum reſpectu cāe ſupioris dꝛ eē futurū ſimplr:⁊ nō id qͦd ē futuꝝ ſm cās iferiores ipediēdas vel poſſibiles ipediri. Exemplū ponit ꝙ ſit vnus planeta q̄ ſm cauſalitatē ſuā ꝓducit pluuiā attingēdo ⁊ eleuādo vapores humidos: ⁊ ſit altꝰ planeta in alio ſigno habens ꝯtrariā ꝟtutē ⁊ maiorem: ꝓpter quā impediat ꝟtus alteriꝰ planete. ſed tunc querit vtrū pluuia futura ſit vel nō cōparando ad maiorē ꝟtutē fortioris planete : magis eſt dicēdū ꝙ nō ſit futura ꝙ̄ ꝙ ſit. ¶ Et ꝑ hoc ſoluit illa q̄ſtio qua q̄ri ſolet an dicat illud futurum ⁊ potētia eſſe qͦd eſt poſſibile ſm cauſas iferiores an illͦd qͦd ſm ſupiores. Et dicēdū ꝙ illud qͦd ſm ſupiores. exēplū ponūt iſti q̄ ſunt hmōi opīonis de Ezechia cui dixit yſayas ꝙ moreret:q̄ tn̄ poſt ꝙ̄ plorauerat/⁊ deū orauerat/ dictū eſt ſibi a dn̄o ꝑ yſayā ꝙ vltra viueret ꝑ qndecim annos Unde ꝓ̄monuit eū de morte ſm cauſas inferiores vt talis cōminatio eſſet ſibi cauſa orādi: vt ſic poſt merita ſua diuinitus viueret.ꝓ̄dixit ergo mortē ſuā ꝑ cauſas iferiores:tn̄ fuit ipedita ꝑ cauſam ſuperiorē:⁊ ideo ſimplr nō fuit mors ſua ꝓ tūc futura. Sic in ꝓpoſito corpꝰ xp̄i poſt mortē habuit cauſā itrinſecā ⁊ extriſecā putrefactiōis:ſi tn̄ xp̄s fuiſſet mortuꝰ ſenio/ veriſimile eſt ꝙ corpꝰ ſuum non fuiſſet putrefactū vel corruptū ꝓpter cauſam ſuperiorē impedientē actionē iſtā naturalē cauſarū qꝛ corpus illud fuit ſctificatū ex tali vniōe:dicēte etiā ꝓpheta/nō dabis ſanctū tuū videre corruptionē:et ideo ſimplr illͦd corpꝰ nū̄ꝙ̄ fuit putreſcēdum. ¶ Hec poſitio quantū ad ꝓ̄mum diſplicet God.de fontibꝰ in quoli. quibuſdā magnis:ꝙ̄tū vero ad ſecundū nō qbuſdā quo ad primū placet: ⁊ quo ad ſecundū non. ¶ Primi quibꝰ diſplicet ꝓ̄mū arguūt ꝯtra dictā poſitionē tanꝙ̄ incōuenientē:qꝛ excludit vniuocationē ⁊ vnitatem ſpeciei in corpe xp̄i mortuo ⁊ alioꝝ hoīm mortuoꝝ:et ponit diuerſitatē nimiaꝫ inter vnitatem corpis xp̄i viui ⁊ mortui ⁊ aliorū hoīm: q̄ nec auctoritate nec ratiōe videt haberi imo videt potius auctoritati ⁊ rationi aduerſari qꝛ rationabiliter videt ꝙ xp̄s veritatē mortis et que ipſam naturaliter conſequunt ſuſtinuit ſicut et alij.et putant ꝙ quantū ad accidētia exteriora que ꝑ ſenſum cōprehendunt:⁊ que magnā parteꝫ conferunt ad cognoſcendū ꝙ qd eſt nō fuiſſet inuenta notabilis diuerſitas inter corpus eiꝰ ⁊ corpus alioꝝ mortuorū cōſimilis diſpoſitionis ⁊ cōplexionis cū ipſo qui in eadē hora ſecum mortuꝰ

fuiſſent:et codē mō ſicut ipſe dicit etiam Dam.ꝙ
ola ꝑdicta q̄ ad nāles defectus ptinēt/ xp̄s volū
tarie aſſumpſit vel ſuſcepit. ¶ Talis etiã modꝰ
incorruptionis nonvidet̄ cōcordare ſcripture: q2
ex ſcripura tm̄ colligitur duplex corruptio. Una
eſt poſt mortē ⁊ p alias penalitates: de qua loquit
tur Dam. Alia eſt p reſolutionē in elemēta: vel p
corruptionē putrefactiuã. A prima nullꝰ poſuit
xp̄m exēptū: ſed a ſecūda/ ſicut nec inter iſtas me
dia icorruptio eſt ponēda in ſcriptura. Unī Dam.
3. libro. ca. 20. dicit/ſignificat etiā corruptio pfe-
ctam corpis in ea ex quibꝰ cōpoſitū diſſolutionē
⁊ deſtitutionē. hmōi autē corruptionis corpꝰ xp̄i
experimentū nō habuit vt pꝑheta dicit. Non da-
bis ſctm̄. ⁊c. ⁊ ideo videtur ꝙ in corpe xp̄i in hora
mortis vel ſeparationis fuit forma eiuſdē ratio-
nis cū formis q̄ in corpibꝰ alioꝝ hoim repeiunt̄
Et ꝙ illa forma fuiſſet corrupta/ ⁊ in elemēta re-
ſoluta ſi nature ꝓpꝛie fuiſſet derelicta ⁊ accelera
tione reſurrectionis non fuiſſet hmōi corruptio
ꝑuenta. ¶ Si querat̄ verū in corpe xp̄i in illo tri
duo fuerit aliqua modica alteratio diſponens ad
putrefactionē licet ibi nō fuerit putrefactio. Di-
cendū ꝙ incertū eſt/nec circa hoc eſt aliqd teme-
re aſſerendū. Sed certū eſt ꝙ xp̄s potuit q̄tum ſi
bi placuiſſet ꝑſeruare corpꝰ ſuū ab oi putrefactio
Scotꝰ diſ. pꝛi. q. ſ. ne vel alteratione. ¶ Aliqs vero placet primū ⁊
diſplicet ſecundū ſcȝ ꝙ nō nouo miraculo fuiſſet
hoc factū ꝙ corpꝰ ſuū ꝑſeruatum fuiſſet a putre-
factione: q2 verbū vniuit ſibi corpꝰ illud indiſſo-
lubiliter. ⁊ arguūt ꝙ imo nouo miraculo. nā paſſi
uum naturaliter appꝛoximatum actiuo naturali
ter patit̄: ita ꝙ ſi ipedit̄ p cauſam ſupnaturalem:
hoc erit p miraculū: ſicut patet de pueris in cami
no ignis ambulātibꝰ: ſed corpꝰ xp̄i poſt ſeparatio
nem aie fuit paſſiuū naturalr q2 nō fuit glorifica-
tū glīa aie q̄ tunc nō vniebat̄ ſibi. ſi em̄ corpꝰ illud
fuiſſet glorificatū q̄ñ vixit nō fuiſſet nouum mira
culum: imo miraculū fuit: q2 gloria aie nō redun-
dabat in corpꝰ eiꝰ: ſȝ aia ſepata a glīa aie nō redū
dabat in corpꝰ eiꝰ: nec corpꝰ eiꝰ tūc in triduo fuit
glificatū ⁊ habuit calorē itrinſecū ⁊ extrinſecū cor
ruptiuū: ⁊ p cōſequēs fuerūt ibi agētia ⁊ patiētia
appꝛoximata naturaliter. ſi ergo tunc nō egerūt
ad putrefactionē hoc fuit p nouum miraculū ex
hoc ꝙ actio eoꝝ fuit ipedita p cauſam ſupnatura
lem. vnde licȝ illic fuerit multū de myrra ⁊ aloes
et talibꝰ q̄ diu potuerūt ꝑſeruare corpus ſuum a
corruptione non tamen ſemper. ¶ Et ſi ad hanc
rationē diceret̄ cōcedēdo eā vſqȝ in finē ꝙ p mira
culū fuit q2 illa actio naturalis fuit ipedita p cau
ſam ſupnaturalē: ⁊ hoc cōcludit ratio: ſed ex hoc
nō habet̄ ꝙ nouo miraculo: ſed codeȝ miraculo q̄
vniuit ſibi corpꝰ. ¶ Cōtra. Nbū qđ aſſūpſit corpꝰ
nō ipeditū qn violēta agētia agerēt ī illud corpꝰ
viuū videt̄ habuiſſe corpus mortuū eadē ratione
nō ipeditū qn talia agētia poſſint in ipſum agere
cū nō videant̄ eſſe melioris conditionis mortuū
q̄ viuū: ſed nō obſtāte tali aſſumptione quaſi mi
raculoſe impedita fuiſſent talia agētia violēta ſi
agere nō poterāt in corpꝰ viuū. ꝗ ꝙ in corpꝰ mor
tuum nō poterant. verius tñ videt̄ ꝙ nullū nouū
miraculum illic fuerit. ſed ꝙ noua forma ſicut in
alijs ſucceſſerit: ⁊ ꝙ alteratio aliqualis ad putre-
factionē illic facta fuerit q̄tū breuitas tpis ⁊ aro
mata pmiſerunt: ⁊ ꝙ icineratio non fuit propter
aromata ⁊ breuitatē tēporis. ¶ Ad argumenta
ꝑncipalia reſpōdendū eſt. ¶ Ad pmū dicendū ꝙ Ad rōnes ꝑncipales
xp̄s nō aſſumpſit oēs defectus naturā cōſequen-
tes: puta culpā ⁊ ignorātiā: ſed ſolū ad redēptio-
nem cōferētes: ſed putrefactio nichil ꝯtuliſſet: q2
ſm̄ naturam irrationalē nō eſt meritum. ergo ⁊c.
¶ Ad ſecundū dicendū ꝙ reſurrectio eſt a mor- Ad ſcdm̄.
te cui accidit incineratio: et ſi eſſet verior reſur-
rectio a cineribꝰ nō tñ xp̄i debet̄ verior ſed cōue-
nientior ⁊ dignior nō ſolū ex pte termini ad queȝ
ſed ⁊ termini a quo: qđ nō eſſet ſi a putrefactione
incepiſſet. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ vera eſt maior Ad tertiū
de aſſumēte naturā ⁊ cōſequētia neceſſario: ſicut
aſſumēs cibū nō poteſt non aſſumere qualitates
conſequentes: ſecus eſt de xp̄o aſſumente naturā
qui ⁊ antecedens ⁊ cōſequēs aſſumpſit volūtarie
Unī nō aſſumpſit de defectibꝰ niſi q̄s voluit: nec
voluit coaſſumere putrefactionē quia nō decuit.
¶ Ad quartū dicendū ꝙ verū eſt ꝙ natura nichil Ad q̄rtū
incipit qđ nō poſſit pficere nō ſubito ſed tpe debi
to ſi nō ipediat̄: ⁊ ſic natura corpꝰ xp̄i putrefeciſ-
ſet finaliter niſi impedita fuiſſet. ꝙ autem non pu
trefecit: acceleratio reſurrectionis impediuit: et
ſpecies aromatice/vel miraculum vt dictum eſt.
¶ Ad quintum i contrariū dicendū ꝙ ſm̄ aliam Ad quītū
opinionē poteſt dici ꝙ etiam corpꝰ beate virginis
fuiſſet putrefactū niſi fuiſſet reſuſcitatū vl' q2 hoc
non eſt veriſimile cū deus minorum ſanctoꝝ cor
pora ſepe reſeruauerit icorrupta. poteſt dici etiā
ꝙ deus miracula non facit fruſtra: q2 ergo infra
triduū corpus maxime balſamatum nō eſt natum
putrefieri nec etiam multum ad putrefactionem
alterari ⁊ diſponi ideo añ reſurrectionem nō fuit
opus miraculo ſicut forte in corpore beate vgis
ſi vſqȝ ad. xl. dies eiꝰ reſurrectio fuiſſet dilata vt
vȝ in viſione ſancte elizabeth. ¶ Sextū cōceden Ad. 6. ⁊ 7
dū eſt ſimiliter ſeptimum/ ꝙ vero aliqui dicūt no-
uā formam nō ſucceſſiue ī corpore xp̄i. q2 chriſtꝰ
nichil aſſumpſit quod poſtea depoſuit. quicquid
ſit de cōcluſione de qua videbitur in ſequenti q̄-
ſtione ⁊ ſequenti diſtinctione. Reſponſio tamen
habet inſtantiam: q2 in xp̄o erat depditio humi-
di et fluxus partium materialiū et reſtauratio
deperditi vel nutrimentum q̄ et fuit de veritate
humane nature ſicut in alijs: q2 quicquid habet
eſſe per formam humanam eſt de veritate huma
ne nature. ſed totum quod fuit in chriſto de veri-
tate humane nature fuit aſſumptum ab eo in eſſe
ypoſtatico etiam ſcdm̄ iſtos: ꝗ fuit aliqd aſſūptū
ꝙ poſtea fuit depoſitum p depditionem vñ ridicu
lum eſt dicere ꝙ ſoluȝ carnem quā habuit in pue
ricia aſſumpſit ⁊ non illam q̄ p nutrimentū cōuer
ſa eſt. Similiter in paſſione ſanguinis/vel aliqd
huiuſmodi vt lacrime ab eo depoſita ſunt que pꝰ
ſuo corpori erant continua/non ſolum contigua
ſecūdum quoſdam. ¶ Principaliter. ergo nichil
aſſumpſit quod depoſuerit ſicut humanā naturā
ſed ex conſequenti aſſumpſit multa que depoſuit
ſicut conſequentia ad ipſam/non ſolū accidentia
ſed ⁊ partes materiales humane nature vt dictū
eſt et iſto mō in chriſto moriēte fuit noua forma
corpis mortui aſſumpta: q2 p ſe aſſumptio māſit
vnita ſolum materie prime que ſolū remanet aia
ſeparata. et ſic fuit aſſumpta ex neceſſaria conſe-
quētia: q2 ſicut in ſacramēto altaris directe ⁊ p ſe
etiam fit conuerſio in corpus chriſti: in animam

aũt ex naturali cõcomitantia ſic natura humana
a ꝟbo directe fuit aſſũpta ⁊ ꝑ ſe ſʒ ex naturali cõco
mitãtia vel cõueniẽtia illa forma q̃ naturaliꝛ ⁊ ne
ceſſario cõſeqtur materiã aĩe ſepate ⁊ nõ directe
fuit aſſumpta ꝓpter redemptionẽ noſtram ꝓpꝰ
quam fuit tota aſſumptio.

¶ Queſtio quarta.

Primum — Uarto querit̃ vtrũ corpꝰ xp̃i
fuit idẽ numero mortuũ ⁊ vi
uum. et arguit̃ ꝙ nõ / qꝛ Jo.
xi. dicit̃. Soluite tẽplũ hoc/
et in triduo reedificabo illud.
et hoc ſm̃ illũ euãgeliſtã di
citur de tẽplo corpis ſui / ſʒ ſi
corpꝰ xp̃i mãſiſſet idẽ nume
Secundũ — ro mortuũ et viuũ ſolutũ nõ
fuiſſet. quare. ⁊c. ¶ Itẽ corruptio vniꝰ eſt gñatio
alteriꝰ ex primo ⁊ ſcd̃o de gñatiõe: igit̃ cũ in xp̃o
fuit corruptio ꝑ mortẽ neceſſario fuit gñatio alte
rius forme alicuiꝰ. ſʒ nõ põt dici ꝙ alicuiꝰ alteriꝰ
forme q̃ƺ forme corporee / qꝛ in corpore mortuo nõ
apparet altera forma q̃ƺ forma corporea: ergo ne
ceſſario fuit introducta alia forma corpea / ⁊ ſi alia
forma corpea / ergo aliud corpꝰ ſm̃ nũerũ. q̃re. ⁊c.
Tertium. — ¶ Itẽ forma corpea in hoĩe eſt diſpoſitio neceſſi
tana ad aĩam / ſed modo eſt ita ꝙ ſtãte diſpoſitiõe
neceſſitãte ad aliquã formã de neceſſitate ſtat ipſa
forma: igit̃ ſi corpꝰ maneret idẽ nũero maneret ea
dẽ forma corpea nũero diſponẽs ad aĩaʒ in corpe
tali / ⁊ ſic ſeq̃ret̃ ꝙ xp̃s nõ fuiſſet mortuꝰ: ⁊ etiaʒ ſe
queretur ꝙ nullũ corpꝰ aĩarũ moreret̃ / imo ſemꝑ
eſſet viuũ / ſed conſequens eſt falſum. ergo. ⁊c.
Quartuʒ. — ¶ Itẽ aĩatũ ⁊ inaĩatuʒ genere differũt / ⁊ ſilr̃ mor
tuũ ⁊ viuũ / ſi igit̃ idẽ corpꝰ numero eſſet aĩatuʒ et
inaĩatũ et mortuũ et viuũ. ſeq̃ret̃ ꝙ idẽ nũero eẽt
Cõfirmatio. — diuerſum gñe qđ eſt ĩpoſſibile. ¶ Hoc cõfirmat̃
ꝑ Ariſtotelẽ ſcd̃o metaphiſice dicẽtẽ ꝙ ſicut idē
nũero eſt idẽ ſpecie ⁊ gñe: ⁊ ſi nõ ẽ idẽ gñe nec ſpe
Quintum. — cie idem nec nũero. quare. ⁊c. ¶ Itẽ q̃ñcũq̃ aliq̃
vniũtur ſic i aliquo ꝙ vtrũq̃ eorũ põt eſſe ꝑ ſe illa
vniũtur ꝑ accidẽs hoc põt haberi ab Ariſtotele
ſcd̃o phiſicorũ q̃ dicit ꝙ iſte hõ ⁊ medicꝰ vniũtur
ꝑ accidẽs: qꝛ iſte hõ põt eſſe ſine medicina et medi
cina põt eſſe ſine iſto hoĩe: qꝛ in alio hoĩe. ſʒ ſi cor
pus manet idẽ nũero poſt ſepatiõnẽ ab aĩa: tũc po
teſt manere ꝑ ſe ſine aĩa: ⁊ de aĩa intellectiua cer
tũ eſt ꝙ põt manere ꝑ ſe ſepata a corpe. quare aĩa
et corpus faciũt vnũ ſolũ ꝑ accñs / ſed cñ̃ſequẽs ẽ
falſum / quare ⁊ illud ex quo ſeq̃tur ſcʒ ꝙ maneat
idem corpus numero ſeperatum ab anima.
In oppõʒ — ¶ Oppoſitũ ſup illđ ꝓ ſal. Nõ dabis ſanctũ tu
um videre corruptionẽ. dicit gloſa corpꝰ a te ſan
ctificatũ nõ patieris corrũpi ⁊ caro nõ putrefiet
ſed reqeſcet. ergo. ⁊c. ¶ Itẽ in euangelio Jo. ꝙ
Joſeph poſtq̃ƺ mortuus fuit ieſus petiuit corpus
eius a Pilato: ſed ſi non fuit corpus idẽ numero
Reſpõſio. — non fuiſſet corpus ieſu ſed aliud corpus. q̃re. ⁊c.
¶ Reſponſio. tria ſunt vidẽda principalit̃. ꝑmo
vtrũ corpꝰ xp̃i fuerit idẽ viuũ ⁊ mortuũ numero.
Secundo vtrũ corpꝰ xp̃i mortuum ⁊ corpus alte
rius hoĩs fuerunt corpora mortua vniuoce. Ter
tio. vtrum in xp̃o hoĩe ſit pluralitas formarum.
1. articulꝰ — ¶ Quãtũ ad primũ dr̃ ꝙ in iſto oẽs cõueniũt ꝙ
corpus xp̃i fuit vnuʒ ꝓpter vnitatẽ ſeu ꝓpter idẽ
titatẽ diuini ſuppoſiti: qꝛ corpꝰ xp̃i mortuum ita
fuit ſubſtantificatũ in ſuppoſito verbi ſicut ⁊ cor
pus viuũ. Nunq̃ƺ eñ depoſuit qđ ſemel aſſumpſit
et fuit vnum ſcd̃m materiã. ſicut eñ in cõuerſiue
generatiõe elemẽtoꝝ manet eadẽ materia nume
ro: ſic in corpore viuo ⁊ mortuo manet eadem ma
teria numero. ¶ Aliud etiã eſt in quo omnes cõ
ueniunt ſcʒ ꝙ corpꝰ xp̃i viuũ ⁊ mortuũ reſpicien
do ad rationẽ vitalẽ ſiue ad vitã / non fuit idẽ ſpe — Opĩo q̃ eſt
cie mortuũ ⁊ viuũ. ¶ Sed deſcendẽdo in ſpecia — ſ. tho. q̃ñ. 2
li eſt diuerſitas opinionũ ⁊ cõtrouerſia. Quidaʒ — arti. 1.
eñ dicũt ꝙ corpꝰ xp̃i ſolũ fuit vnũ ꝓpter idẽptita — 3. di. 22. q.
tem ſuppoſiti / ⁊ ꝓpter vnitatẽ materie / ⁊ nõ pro — 1. ar. 23. ꝑte
pter vnitatẽ alicuiꝰ forme ſubſtãtialis eiuſdẽ nu — q. 50. ar. 5.
mero ꝑficiẽtis talẽ materiã corporeã. Q̃ʒ autem
poſſit dici vnũ ſiue idẽ corpꝰ ꝓpter vnitatẽ ſuppo
ſiti ꝓbant ex hoc ꝙ nos videmꝰ ꝙ licet ſuꝑficies
priꝰ exiſtẽs nigra / poſtmodũ facta alba / nõ poſſit
dici ꝙ maneat ſemꝑ alba vel nigra: tñ bñ põt dici
ꝙ maneat ſemꝑ colorata / ⁊ ꝙ manet idẽ coloratũ
qꝛ ſemꝑ manet ſuꝑficies eadẽ. eadẽ rõne ex parte
iſta erit cũ corpꝰ habeat rationẽ forme generalis
manẽte ſemꝑ eodem ſuppoſito q̃ƺtũcũq̃ fiat alia
forma corporea in illa materia corpis mortui po
terit dici ꝙ manebit idẽ corpꝰ. Q̃ʒ aũt poſſit idē
corpꝰ dici ꝓpter vnitatẽ materie ꝓbat̃ ꝑ Ariſtote
lẽ. 2. metaphiſice dicentẽ ꝙ q̃ ſunt vnum ſm̃ mate — Impugñ̃
riã: ſunt vnũ ſm̃ numerũ. ergo. ⁊c. ¶ Hec opinio — opĩnio ab
ab aliĩs non credit̃ eſſe vera. ⁊ ideo ꝯtra ipſam ar — aliq̃bꝰ.
guit̃ ſic. Q̃ñcũq̃ aliq̃d dicit̃ idem aliquale eſſe / — Primo.
oportet ꝙ illud ꝑ qđ dicit̃ aliq̃le eſſe ſit idẽ. Exẽ
plum. ſi aliq̃d dicit̃ albũ ꝑ albedinẽ / ad hoc ꝙ di
cat̃ idẽ albũ ꝑ totã diẽ / oportʒ ꝙ maneat eadẽ al
bedo ꝑ totã diẽ. ⁊ ideo ab Ariſto. hẽt̃. 5. phiſicorũ
ꝙ albedo corrupta in nona / ⁊ generata in veſpere
non eſt eadẽ albedo numero ſaltẽ. igit̃ cũ aliquid
dicat̃ eſſe corpꝰ ꝑ formã corporeã / ad hoc ꝙ dicat̃
idẽ corpꝰ oportet ꝙ maneat eadeʒ forma: et ſcd̃m
iſtos nõ manet eadẽ forma ſubſtãtialis q̃ priꝰ. er
go ⁊c. ¶ Itẽ nichil dicit̃ eſſe idẽ ſpecie cũ aliquo — Secundo
niſi cõueniat in eadẽ forma ſpecifica cũ illo. ergo
eadẽ rõne nichil dicet̃ eſſe ideʒ numero cũ aliquo
niſi habeat eãdẽ formã numero cũ illo: ſed corpꝰ
mortuũ ſm̃ eos nõ habet eandẽ formã cũ corpo
re viuo. ergo ⁊c. ¶ Itẽ ſi ꝓpter vnitatẽ ſuppoſiti — Tertio.
poſſet dici idẽ corpꝰ numero / cũ verbũ ipſum poſ
ſit aſſumere plures naturas: imo oẽs creatas na
turas: tũc oẽs creature eſſent eadẽ natura nume
ro: ſed hoc eſt incõueniẽs. ergo. ⁊c. ¶ Immo hoc
eſt ſpecialiter cõtra eos: qꝛ dicũt ſi ꝟbũ aſſumeret
plures naturas humanas ꝙ nõ eſſet xp̃s vnꝰ ho — Quarto.
mo ſed plures hoĩes. ¶ Itẽ omne illud qđ eſt eſ
ſentialiter idẽ numero eſt idẽ ſpecie. cũ igit̃ corpꝰ
mortuũ nõ ſit idẽ ſpecie eo ꝙ oĩs trãſmutatio ſb̃
eſt ad nõ idẽ ſm̃ ſpeciẽ ſed ad aliud ſm̃ ſpeciẽ. nõ
eñ corrumpit̃ aer vt inde generet̃ aer / ſed vt ge
neret̃ ignis. quare tale corpꝰ mortuũ non põt dici
idẽ numero. ¶ Rationes ꝓ alia opinione nõ cõ — Soluunt̃
cludunt. Nã licʒ vnitas ſuppoſiti poſſet dare ali — rões ꝑme
quã denolationẽ: nõ tñ põt dare oẽm ſicut in exẽ — opĩoĩs.
plo adducto. licet eñ de ſuꝑficie priꝰ nigra / poſt
modũ facta alba / poſſit dici ꝙ maneat coloratuʒ:
nõ tñ põt dici ꝙ maneat idẽ color. igit̃ ſilr̃ erit ex
parte iſta / ꝙ licet poſſit dici ꝙ maneret idẽ corpo
ratũ: nõ tñ põt dici ꝙ maneat idẽ corpus. ¶ Ad
aliud cũ dicit̃ ꝙ q̃ habẽt vnã materiã ſunt vnum
ſm̃ numerũ. dicendũ ꝙ verũ eſt de illis q̃ habent
eãdẽ materiã in eodẽ tꝑe et nõ in diuerſis tꝑibꝰ.

als ſeq̄ret φ aer ex quo fit ignis/ ⁊ ipſe ignis poſt
modū generat⁹ eſſent idē numero/ cum in eis ma
2.opinio. neat eadē materia numero. ¶ Alij dicunt φ cor
pus mortuum dicit̄ idē corpus numero/ nō ꝓpter
vnitatē alicui⁹ forme: ſed ꝓpter eandē materiam
et eādē q̄titatē. ponūt eñ φ ſicut ipſa q̄titas ex
tenſa habens partē extra partē dicit̄ corp⁹: ſic po
nunt φ ipſa materia extēſa ꝑ quātitatē/ habē etiā
in ſe aliā extēſionē q̄titatis/ licet nō ex ſe ſed ex
q̄titate dicit̄ corp⁹: ⁊ q: in corpe xp̄i mortuo fuit
eadē materia extēſa ſub eadem q̄titate: ideo po
tuit dici corp⁹ ⁊ etiā idē corpus numero: ⁊ q: non
ſolū dr̄ φ fuit idē corpus numero: ſed etiā φ caro
xp̄i mortua fuit eadē caro numero. ¶ Addunt vl
tra ⁊ dicunt φ caro nichil aliud eſt q̄ materia af
fecta ꝑ ipſas qualitates/ ita φ talis affectio nihil
reale abſolutū dicit vltra eſſentiaꝫ materie: ſicut
nec ipſa extēſio dicit aliq̄d poſitiuū abſolutū ſup
ipſā nudā eſſentiā materie. Et tūc ſicut pri⁹ q̄ſi in
corpe xp̄i mortuo māſerit eadē materia affecta ꝑ
qualitates. potuit ꝑ ꝯſequēs caro xp̄i mortua di
ci eadem ſcḋm numerum. ¶ Sed cōtra hoc pri
mo videt̄ eſſe vna auctoritas Auguſtini de vera
reli. ca. 18. vbi dicit φ nō pōt dici aliq̄d corp⁹ niſi
ꝑ ſpeciē ſue forme. quare ſm̄ Augu. nō poteſt di
ci materia extēſa ꝑ q̄titatē corp⁹ ſine forma cor
porea ſubſtātiali. ¶ Itē ſm̄ primū. 4. metheoro
rū. Caro eſt illud qḋ reſultat ex cōmixtiōe elemē
toꝝ. igit̄ ſi reſultat ex mixtione magis tenebit ſe
caro ex parte forme q̄ materie: ⁊ ita nō erit ma
teria. ¶ Itē ſm̄ apl'm ad Corin. Nō ōis caro ea
dē caro: ſed alia caro hōis: ⁊ alia caro piſcis. ſed
ſi caro nō eſſet niſi materia affecta: tunc cū mate
ria in ōibus iſtis inferiorib⁹ ſit eiuſdē rōnis/ ōis
caro eſſet eadē ⁊ eiuſdē rōnis: qḋ eſt contra apl'm.
nec poteſt dici φ ſit alia caro ꝓpter aliā affectio
nē: q: talis affectio nichil abſolutū poſitiuū dicit
ſm̄ eos ſup ipſam materiā. ¶ Item ſm̄ Dam. li
bro. 3. ca. 21. duplex eſt corruptio. Vna q̄ eſt ſepa
ratio forme a materia/ puta aīe a corpe: ⁊ hoc ſm̄
eū bene fuit in xp̄o. Alia eſt corruptio q̄ ē deſtru
ctio corpis mixti ſiue reſolutio in elemēta. et ſm̄
eū nō fuit in xp̄o: imo corpus ei⁹ huius corruptio
nis experimentū nō habuit: ſed ſi nō fuiſſet corp⁹
xp̄i mortuū idē numero ꝓpter vnitatē forme: ſed
ſolū ꝓpter materiā/ tunc in xp̄o fuiſſet corruptio
que eſt deſtructio corpis in elemēta: qḋ eſt contra
3.opinio. Dam. quare ⁊c. ¶ Alia eſt opinio φ corpus xp̄i
mortuū ⁊ viuū fuit nō idē nūero: q: nec vnū ꝓpt
vnitatē ſuppoſiti cū ſuppoſitū ſit extra eſſentiaꝫ
ipſius corpis. nec ꝓpter vnitatē materie/ cū ma
teria ſm̄ ſe nō habeat rōnē corporeitatis. nec pro
pter aliquā formā vnā numero exiſtentē in corpe
mortuo: q: in quolibet cōpoſito ſm̄ iſtos non eſt
niſi vna forma ſm̄ numerū. talis autē forma ſcḋm
iſtos ⁊ veritatē eſt aīa intellectiua q̄ fuit in triduo
a corpe xp̄i ſeparata: et alia forma ſcḋm ſpeciē in
eadē materia introducta. nec tñ debet dici ꝓpter
talē formā introductā de nouo in materia corpo
ris xp̄i/ φ xp̄s de nouo vniuit ſibi aliquā naturā/
⁊ φ aliquā naturā depoſuit. nā certū ē φ xp̄s ali
quādo fuit calefact⁹ et acq̄ſiuit de nouo ꝑ altera
tionē aliquā formā accidētalem. igit̄ xp̄s habuit
aliquā deꝑditionē: ex quo ꝑ mutationē faciebat
deꝑditi reſtaurationē: ⁊ tñ nō dicim⁹ φ xp̄s de no
uo vniuit ſibi aliquā formā accidētalē/ vel φ ꝑ ta

lem deꝑditionē depoſuit aliquā naturam: ⁊ certe
hoc nō ꝓpter aliud niſi q: antecedēter ⁊ quaſi vir
tualiter aſſumendo hūanā naturā ad quā ōia iſta
cōſeq̄bant̄ aſſumpſit in tali ṗma aſſumptione ōia
que poſtmodū ad ipſam cōſeq̄bant̄. Eodem ergo
mō erit in ꝓpoſito φ cū ad naturam ſequit̄ φ ipſa
corrupta alia forma introducat̄ in ei⁹ materiam
nō ꝓpter hoc φ alia forma introducta eſt i ei⁹ ma
teriā ⁊ vnita ipſi ſuppoſito dicit̄ verbuꝫ aſſumere
ſecundā formā de nouo: ſed ſolū erat ſibi vnitum
verbū ꝑ accidēs inq̄tuꝫ fuit vnitum illi materie
quam pficiebat tal'a forma de nouo introducta.
¶ Iſta opinio videt̄ aliq̄s eſſe erronea: q: eſt con Impugna-
tra ſacramēta eccleſiaſtica ⁊ ipa deſtruit. eſt ſcḋo tio hui⁹
cōtra euāgelia/ cōtra ſctōꝝ teſtimoniū/ et ꝯtra ſcri opinio-
ptura canonica. Qꝫ ſic cōtrauenit ſiue deſtruit ſacra nis
mēta iſta ꝓbat̄ ſic. Nā et ſi ita ſit φ in veteri lege
ſacramēta ꝑ aliud habuerūt ſignificātiā: ⁊ ꝑ aliō
efficiētiā ſeu efficaciā/ nō tñ in noua lege: q: ſacra
menta eccleſiaſtica ꝑ idē habēt ſignificātiā ⁊ effi
caciā: ſed ſic eſt φ ſacramēta noue legis habēt ef
ficaciam ꝑ ſanguinē ⁊ paſſionē xp̄i quare ⁊ ꝑ ſan
guinē xp̄i habent ſignificātiā. igit̄ cū ille ſanguis
ꝑ quē habēt efficaciā ſit ſanguis xp̄i: oportet etiā
φ ille ſanguis ꝑ quē hñt ſignificantiā ſit ſanguis
xp̄i: ſed ſanguis ꝑ quē habēt ſignificātiā fuit ſan
guis emiſſus de corpe xp̄i poſt mortē. oportꝫ igit̄
φ ſanguis ille fuit ipſi⁹ xp̄i: ſed nō potuit eſſe ſan
guis xp̄i niſi effluxiſſet de corpe xp̄i vero q̄re cor
pus xp̄i viuū ⁊ mortuū fuit idē numero. ¶ Pri
mū iſtoꝝ φ ꝑ ſanguinē xp̄i habuerūt efficaciā ip
ſa ſacramēta dicit Augu. de ciuitate dei libro. 10.
ca. 18. ¶ Secundū φ ꝑ ſanguinē poſt mortē emiſ
ſum habeāt ſignificātiā/ dicit in de ciuitate. c. 26.
et idē Augu. ſup illud pſal. Nūq̄d q̄ dormit. ⁊c. et
patet ꝑ illud Augu. φ ſicut de latere ade dormiē
tis formata ē eua: ſic de latere xp̄i mortui forma
ta ⁊ ſeorſum fluxerūt ſacramēta. aqua in remediū
ſanguis in preciū: et ꝓpter hoc ſeorſum cōſecrat̄
ſanguis a corpe/ ⁊ multa hmōi. ¶ Itē ſacramen
ta habēt iſtitutionē certā ⁊ materiā certā ⁊ ſiſr ef
fectū determinatū q̄ ōia ſunt in ſacramēto eucha
riſtie. ¶ Ex hoc ſic arguit̄. Certa iſtitutio ſacra
mēti iſtius fuit vt ꝑ vba iſta q̄ñ ꝓnūciant̄ (hoc eſt
corpus meū) cōſecraret̄ verū corpus xp̄i: ſed mo
do eſt ita ſm̄ oēs φ ſi fuiſſet in triduo facta ꝓnun
ciatio iſtoꝝ verboꝝ ſup debitā materiā cū debita
intētione fuiſſet ibi ꝯſecratio. quare fuiſſet ibi cō
ſecratū verū corpus xp̄i: ⁊ ꝑ ꝯſequēs fuiſſet idem
corpus numero ꝯſecratū qḋ xp̄s habuit viuens.
Chriſtus eñ dū vixit ſacramentū euchariſtie iſti
tuit. ſed dū vixit inſtituit φ fieret ꝑ illa verba pro
nunciata cōſecratio vera corpis xp̄i: quare in tri
duo fuit idē corpus numero. ¶ Scḋo oſtendit̄ φ
eſt cōtra euāgelia: q: Iohānis. 20. habet̄ φ chri
ſtus Thome dubitāti ꝓbauit reſurrectionē ꝑ vul
nus laterale. habet̄ etiā ibi φ dixit Thomas niſi
miſero digitū meū in latus ſuū/ nō credā. ex hoc
ſic arguit̄. Aut illud vuln⁹ laterale inflictū cor
pori xp̄i poſt mortē ſicut habet̄ ex eodē euāgelio
fuit ante reſurrectionē in eodē corpe xp̄i qḋ poſt
mortē reſurrexit: aut nō fuit in eodē corpe xp̄i qḋ
prius fuit viuū ⁊ poſt mortē reſurrexit. Si dicat̄
φ fuit i eodē corpe xp̄i/ habet̄ ꝓpoſitū: ſcꝫ φ fuit
idē corpus numero viuū ⁊ mortuū. Si autē dicat̄
φ nō fuit in eodē corpe xp̄i ante reſurrectionem/

ſed in aliquo alio corpe: tunc ſequunt̄ duo incōue
niētia. vnū ꝙ xp̄s ꝑ illud vuln⁹ laterale non ꝓba
uit intentū ſcʒ ꝙ reſurrexit idē corp⁹ qđ pri⁹ fuit
Nā ꝑ vulnus exiſtēs inflictū in alio corpe a cor-
pore xp̄i nō pōt ꝓbari ꝙ reſurrexit idē corp⁹ xp̄i
qđ prius fuit viuū: ⁊ ꝑ cōſequēs ſequit̄ ꝙ xp̄s non
ꝓbauit reſurrectionē ſuā diſcipulis ſuis: qđ ē cō
tra euāgeliū. Aliud incōueniēs ſequit̄ ꝙ xp̄s ex
quo nō ꝓbauit ꝙ reſurrexit idē corpus qđ pri⁹ ha
buit ꝑ vulnus tale qđ ante reſurrectionem fuit in
alio corpe ꝑ poſitū qđ ꝓbauit ex oſtenſione talis
vulneris lateralis oppoſitū/ hoc ſcʒ ꝙ nō fuit idē
corpus numero qđ reſurrexit. ex quo eñ tale vul
nus fuit i alio corpe ſicut ſupponit̄: nec ex hoc ꝓ-
batur fuiſſe idē corp⁹ nūero qđ reſurrexit: ⁊ ꝓba-
tur ꝑ oſtēſionē talis vulneris aliđ ſeq̄t̄ neceſſario
qđ ꝓbet̄ ꝑ tale vuln⁹ oſtēſum aliud corp⁹ a corpe
xp̄i ⁊ nō idē corp⁹: qđ ſilr̄ eſt contra euangelium.
¶ Hoc cōfirmat̄ ꝑ Augu. in epl'a a deo ꝑ fas. vbi
dicit ꝙ ꝑ talia vulnera non oſtendit aliud ꝓ alio.
Idē dicit Augu. ſup Iohā. omel'. iii. ¶ Et vltra
cōfirmat̄ ꝑdicta ratio ꝑ hoc: q2 poſtq̄ nō eſt natu-
ralis aſcenſus a mortuo ad viuū: ſicut eſt natura
lis deſcenſus a viuo ad mortuū nō eſt aliqua na-
turalis ordinatio/ nō poteſt ꝓbari ꝑ aliqđ qđ eſt
in mortuo ꝙ reſurrexerit idē corp⁹ numero quod
prius fuit viuū: licet ꝓpter naturalē deſcenſum a
viuo ad mortuū poſſet ꝓbari ꝙ corp⁹ mortuū exi-
ſtens nūc aliud ꝑ mortē ex poſitiōe fuit illud cor
pus qđ pri⁹ fuit viuēs. ¶ Hoc idem ꝓbat̄ ꝑ mul
tas auctoritates: qđ eſt cōtra ſctōꝝ teſtimonium.
Nā augu. cōtra felicianū dicit carnē in ſepulchro
non deſeruit quā in vtero virginis ſibi formauit
et habet̄ hec. 3. diſtinctione. 21. Idē dicit Augu.
epl'a. 60. ¶ Itē leo papa in ſermone de aſcēſione
dñi poſt beatā. ⁊c. ¶ Itē Augu in ſermone de ca
dē ſolēnitate q̄ icipit/ oia cariſſimi. ¶ Itē Dam.
libro. 4. ca. vltimo. ¶ Itē Dam. libro. 3 ca. 3. hec
eadē caro q̄ paſſa eſt reſurrexit. neutrū eñ partiū
depoſuit/ nō corpus: nō aiam. ¶ Itē Augu. de fi
de ad pe. In cruce dē hō fact⁹ ꝑpēdit: idē homo
latuit. ¶ Itē Grego. ſup illud Ioh. Maria ſta-
bat. exponēs illud Grego. de torrēte in via bibit.
dicit idē expreſſe ꝙ fuit eadē caro ⁊ idem corpus.
¶ Itē Hierony. ſup illud Ione. ſubleuabis me.
dicit idipſum corp⁹ ⁊ eandē carnē q̄ paſſa eſt reſur
gere dicim⁹. ¶ Quantū ſcʒ ꝙ ſit cōtra iura cano
nica patet de ꝯſecratione diſtinctiōe. 2. ca. reuera
mirabile. ⁊ eadem diſti. ca. oia q̄cunqȝ dñs voluit
fecit. ibi habet̄ illud corp⁹ ſane/ ⁊ illud corp⁹ vere
reſurrexit: q2 in ſepulcro iacuit ⁊ in cruce pepēdit
De gāda. ¶ Dicūt igit̄ iſti ꝙ fuit idē corp⁹ xp̄i mortuum ⁊
q̄li. 10. q. 8 viuū. ⁊ q2 nō poteſt poni ꝙ fuit idē numero corp⁹
xp̄i mortuū ⁊ viuū ponēdo tm̄ vnā formā in hoīe
ideo cōſequēter dicūt ꝙ i hoīe ſunt plures forme
¶ Dicūt tm̄ aliq̄ ꝙ corp⁹ xp̄i fuit idē nūero mor-
tuū et viuū ꝑ miraculū ⁊ ꝑ ꝓuilegiū ſpāle ſibi cō
ceſſum. in oī vero alio hoīe ſupnaturaliter loquē
do eſt aliud corpus numero mortuū ⁊ viuum. et
hoc ꝓbāt ꝑ talem rationē. nā licet in hoīe ſint due
forme ſubſtātiales/ ſcʒ forma corpea ⁊ aia itelle-
ctiua tm̄ in cōpatiōe ad materiā ſe hñt vt vna for
ma ꝑficiens: ⁊ in eodē inſtanti introducit̄ natura
liter forma corporea ꝑ generationē: ⁊ ipſa aia itel
lectiua ſupnaturaliter ꝑ creationeʒ q̄ diſponit ad
ipſam aiam intellectiuā: ⁊ ꝑ cōſequens qđ diſpo-
fuit ad ſeparationē aie intellectiue diſponit ad ſe
parationē forme corporee. igit̄ cū in morte fiat diſ
poſitio naturaliter ſicut ꝑ violentiā ad ſeparatio
nem aie intellectiue fiet naturaliter diſpoſitio ad
ſeparationē forme corporee. qđ eñ idiſponit ad
vnum/ idiſponit ad alterum. ex quo eadem diſpo-
ſitio diſponit ad vtrāqȝ formā. ⁊ ita ſequit̄ natu-
raliter ꝙ ſemꝑ corp⁹ mortuū ſit aliud nūero a cor
pore viuo niſi patiat̄ miraculū ſicut fuit in corpo
re xp̄i. ¶ Cōtra hoc ſic arguit̄ ab aliq̄s ſic hoc di
ctat ratio ꝙ ſi corp⁹ xp̄i mortuū/ ⁊ corp⁹ xp̄i viuū
fuit eiuſdē ſpeciei ꝙ corp⁹ xp̄i mortuū ⁊ corp⁹ pe-
tri mortuū ſint eiuſdē ſpeciei. magis eñ videntur
cōuenire corp⁹ xp̄i mortuū ⁊ corp⁹ petri mortuuʒ
q̄ corp⁹ xp̄i mortuū ⁊ corp⁹ xp̄i viuum: ſed modo
ita eſt ꝙ corp⁹ petri nō manet idē ſpecie mortuuʒ
ꝓpter ſeparationē forme corporee/ cum ſemꝑ fiat
tranſmutatio ad aliud ſcđm ſpecieʒ/ ⁊ introduca
tur alia forma ſm ſpeciē ſeparata forma corpea.
et ſic nō manēt idē ſm ſpeciē corp⁹ petri mortuū ⁊
viuū: ⁊ ꝑ ꝯſequēs ſequit̄ ꝙ corp⁹ petri mortuū et
corp⁹ xp̄i mortuū differāt ſpecie: vel ſeq̄t̄ ꝙ ſi cor
pus xp̄i mortuū ⁊ corp⁹ petri mortuum differunt
ſpecie/ ꝙ corp⁹ xp̄i viuum ⁊ corp⁹ petri viuum dif
ferunt ſpecie: qđ videtur eſſe abſurduʒ. ¶ Unde
breuiter dicit̄ ꝙ ſicut corpus xp̄i mortuū ⁊ viuū
fuit idē ſpecie ⁊ nūero: ſic corp⁹ petri fuit idē ſpe-
cie ⁊ numero mortuum ⁊ viuū. nec eñ ꝑ aliud pōt
ꝓbari de corpe xp̄i ꝙ fuit idē numero viuū ⁊ mor
tuū q̄ de corpe petri. ſicut eñ ꝑ lineamēta vel hu
iuſmodi talia potuit ꝓbari de corpore xp̄i ꝙ fuit
idē numero viuum et mortuum: ſic ꝑ lineamenta
⁊ talia poterit ꝓbari de corpe petri ꝙ fuit idē nu
mero. hmōi autē ꝓbatio manifeſta ꝑ ſenſum non
eſt repudianda ſicut dicit ꝯmētator. 8. phiſicoruʒ
Experimentū eñ ſermonū verorū eſt vt ꝯueniāt
rebus ſenſatis. ¶ Dicūt ergo ꝙ ſicut corpus xp̄i
et etiā cuiuſcūqȝ pri⁹ fuit formatū naturaliter/ et
poſtmodū aia intellectiua creata ⁊ infuſa tali cor
pori: ſic naturaliter vt dicūt pri⁹ ſeparat̄/ vel ſepa
rata fuit aia itellectiua: et tm̄ adhuc manebat idē
corp⁹ numero qđ pri⁹ fuit naturaliter formatum
q̄ ipſa aia intellectiua eſſet infuſa/ tendēs tm̄ ha-
bitualiter ad putrefactionē ⁊ etiā actualiter q̄tū
eſt de ſe niſi aliunde fuit ꝓſeruatū/ ſicut fuit de cor
pore xp̄i. ¶ Primū iſtoꝝ q̄rum ad formationem
ꝙ pri⁹ corpus ipſum naturaliter fuit formatū/ di-
cit Augu. de eccleſiaſticis dogmatib⁹ ca. 13. i vna
auctoritate q̄ incipit/ dicim⁹ corpus tm̄ ꝑ ꝯſtructio
nem. ¶ Secundū vero ſcʒ ꝙ ſeparata aia intelle
ctiua adhuc manet idem corpus/ dicunt habere a
Dam. in logica ſua. ca. 24. de forma. et icipit au-
ctoritas. vnaqueqȝ eñ hoīm hypoſtaſis cōſtituta
eſt. ⁊c. ¶ Ad primū ꝑncipale dicēdū ſm aliquos Ad ꝑmuʒ principale
ꝙ illud argumētū nō eſt ad ꝓpoſitū: nā ex hoc qđ
habet̄ ibi hoc et illud/ oportet ꝙ demōſtrēt idem
corpus: ita ꝙ ſicut ly hoc demōſtrat corp⁹ viuum
ſic ly illud demōſtrat idē corpus numero mortuū
qđ pri⁹ fuit viuū. ¶ Uel dicendum ꝙ q2 corp⁹ cō
iunctum aie habet quaſi quodā modo ligamentū
cum aia. ideo dicit xp̄s ſoluite tēplum hoc. et nō
dicit corrumpite: vt ſic ſit ſenſus/ ſoluite. i. facite
ꝙ aia nō habeat ligamētū cū corpe: nec ecōuerſo.
et ego excitabo illud. et iſte modus exponēdi pōt
haberi a Dam. libro. 4. ca. vltimo. ¶ Ad ſecun- Ad ſcđm.
dum dicendum ꝙ iſta maior habet veritatem qñ

fuit mutatio a contrario in contrarium:non autē
habet veritatē qñ ſit mutatio ab habitu in priua
tionē. exēplū de luce in medio: q̄ ſi corrūpaf non
ꝓpter hoc ſit aliqua forma poſitiua in medio. mo
do aūt ſcōm Augu. ad felicianū/mors xp̄i aſſimi
laf illi mutationi q̄ eſt ab habitu in priuationem:
ꝛ q̄ eſt a luce ad tenebras. ¶ Vel dicif q̄ ſemp ha
bet veritatē in ſubſtātialib⁹ vel imediate vel me=
diate. imediate habet veritatē in inalatis ſicut pa=
tet in elemētis. in alatis vero habet veritatē me=
diate/nō tñ imediate. et hmōi ratio eſt: q2 ex quo
ſunt diuerſe forme in aliquo alato aliq̄d pōt idiſ
ponere ad vnā q̄d nō indiſponit ad aliam: ꝛ ꝑ ꝯſe=
quens nō ſit pfecta corruptio ꝛ reſolutio totalis
imediate vſq3 ad materiā pͥmā: licet ipſum corp⁹
ſemp habeat actualē tendentiā ad pfectā corru=
ptionē vt inde poſtmodū aliq̄d generef aliud: et
ita mediate in alatis corruptio vnius eſt genera=
tio alteri⁹/licet nō imediate. ſic eñ in entib⁹ pfe=
ctis ſunt multe corruptiones impfecte: ꝛ ſolū vl=
tima eſt pfecta/ que corruptione facta ſequif ge=
Ad tertiū neratio alteri⁹. ¶ Ad tertiū dicendum q̄ forma
corporeitatis ꝑ ſe nō eſt diſpoſitio ad aīam intel
lectiuam: ſed forma corporeitatis ſub certa armo
nia: et q2 iſta armonia pōt tolli licet nō tollaf for=
ma corporea ipſa hinc eſt q̄ pōt ſepari aīa intelle
ctiua/ſtāte adhuc forma corpea. ¶ Et ſi arguaf
cōtra hoc q̄ cū forma corpea ſit diſpoſitio ad ar=
moniā/ſicut ipa armonia ad aīam intellectiuam:
quare ſtāte ipa forma corpea ſtabit armonia/et ꝑ
cōſequens aīa intellectiua. ¶ Dicendū q̄ nichil
ꝓhibet q̄ ſtāte forma corpea aliq̄d fiat q̄d idiſpo
nat ad armoniā/ꝛ nō indiſponat ad formā corpo
reā. exēplum/q2 ꝛ ſi ita ſit q̄ ſupficies ſm ſe ſit diſ
poſita vt recipiat albedinē/ nichilominus ſtante
ſupficie pōt fieri aliq̄d q̄d idiſponat ad albedinē:
q̄ autē talis armonia ſit diſpoſitio ad aīam itelle
Ad q̄rtū ctiuā dicit Auicē 6. naturaliū pte. 1. ca. 4. ¶ Ad
quartum dicendū q̄ eſſe diuerſum genere poteſt
fieri trib⁹ modis. Uno eñ modo eſſentialit̄ ſicut
forma lapidis et ipa aīa differunt gñe. Alio mo=
do pōt eē ꝑ iformationē ex vtraq3 pte: ſicut mate=
ria cōſimilis vel eadē ſucceſſiue exiſtēs ſub forma
lapidis ꝛ forma vitali ſc3 ipa aīa differūt genere
ꝑ informationē. Tertio mō pōt aliq̄d eſſe diuer=
ſum genere ex vna parte ꝑ informationē/ꝛ ex alia
parte nō ꝑ informationē: ſicut eadē materia ꝑ ſe
exiſtēs ſine forma/ꝛ poſtmodū exñs formata dif=
fert genere a ſeipſa inq̄ntum ſic cōſideraf ſine for=
ma/ꝛ poſtmodū ſub forma. ¶ Per hoc ad argu=
mentū dicendū q̄ idē numero nō pōt eſſe diuer=
ſum genere eſſentialiter: bene tñ idē numero pōt
eſſe diuerſum genere ꝑ informationē ex vtra pte:
et ꝑ iformationē ex altera pte tñ. In ꝓpoſito au
tem idē corp⁹ numero fuit diuerſū genere ꝑ ifor
mationē ex vna pte ſolū inq̄tū idē corp⁹ fuit ꝑus
tum forma vitali/ꝛ poſtmodū fuit ſine tali forma
Ad confir ¶ Ad cōfirmationē autē dicendū q̄ accipiendo
mationē idē vniformiter dñ verū eſt q̄ illud q̄d eſt idē nu=
mero eſt idē ſpecie ꝑ eſſentiā: ꝛ ſi nō eſt idē ſpecie
ꝑ eſſentiā nō eſt idē numero ꝑ eſſentiā. ꝛ ſic intel=
ligit ariſtoteles. intelligēdo tñ diffor miter nō ha
bet veritatē. Nā illud q̄d nō eſt idē ꝑ informatio=
nē ſpecie/dñ tñ eſt idē numero eſſentialiter: ſicut
fuit i ꝓpoſito: q2 corp⁹ xp̄i viuū ꝛ mortuū nō fuit
idē ſpecie ꝑ iformationē/licet idē numero fuiſſet

ſentialiter: q2 mā ſit in corpe xp̄i mortuo eadē for=
ma corpea q̄ pri⁹ fuit cū aīa itellectiua. ¶ Ad vl Ad vlti.
timū dicendū q̄ qñ vtrūq3 pōt eſſe ſine alio modo
pfecto/vel alter eoꝝ: tunc habet veritatē q̄ vniū=
tur ꝑ accidēs ſicut eſt in exēplo adducto de medi=
co ꝛ hoīe. qñ autē neutrū pōt eſſe ſine alio mō pfe
cto: tunc nō habet veritatē. ſic autē eſt in ꝓpoſito
q̄ aīa exiſtēs extra corp⁹ nō habet modū exiſten=
di pfectū: imo ſēp inclinaf ad corp⁹ tāq3 hñs ipfe
ctam exiſtentiā. ¶ Quantū ad ſecundū ꝓncipa= 2. articul⁹
le vtrū corp⁹ xp̄i mortuū ꝛ corp⁹ alteri⁹ hoīs mor
tuū ſtati poſt mortē añ vlteriorē reſolutionē fue=
rint corpa mortua vniuoce. Et videf q̄ ſic ita vt
oppoſitū ponere ſit erroneū: q2 ſicut ſe habet vi=
uum ad viuū/ſic mortuū ad mortuū: ſed ponere q̄
corp⁹ xp̄i ꝛ alteri⁹ hoīs viua nō ſint corpa vniuo=
ce ſm vniuocationē ſpēi/ita ſc3 q̄ nō ſint vni⁹ ſpe=
ciei eſt erroneū. ergo ꝛc. ¶ Preterea ſicut xp̄s vi
uus ꝛ alius homo viu⁹ fuerūt hoīes viui vniuo=
ce ita xp̄s mortu⁹ ꝛ ali⁹ homo mortu⁹ fuerūt ho=
mines mortui vniuoce/ꝛ cōtrariū dicere eſt erro=
neum. ſed ſicut ad rationē hoīs viui ptinet corp⁹
ꝛ aīa coniūcta adinuicē: ſic ad rationē hoīs mor=
tui ptinet corpus et aīa abinuicem ſeparata: ꝛ ſic
xp̄s habuit corp⁹ ſepatū ab aīa qñ fuit mortuus:
et mortuum corp⁹ vniuoce ſicut aliī hoīes mortui
¶ Cōtra/in corpus xp̄i mortuū nō fuit noua for
ma itroducta in morte: alioq̄n fuiſſet noua aſſum
ptio: ſed in morte alteri⁹ cuiuſq3 hoīs introducif
noua forma/cū corruptio vni⁹ ſit generatio alte=
rius. ergo nō fuit vna forma ſubſtātialis ſpecie in
ambobus: nec ꝑ conſequēs fuerūt vniuoce corpa
mortua. ¶ Reſpōſio. Primo ponenf opiniones
de vnitate forme. ¶ Prima q̄ ponit vnā formā 1. opio q̄ ē
in oībus: ita q̄ nec in xp̄o nec i quocūq3 hoīe nec ſc̄i thome
in aliis re ponunt niſi vnā formā ſubſtātialē: et po
nunt q̄ tā in xp̄o q̄3 in alio hoīe introducif noua
forma in morte in materiā quā prius aīa informa
bat. ¶ Alia ponit in oī hoīe ꝛ in oīb⁹ aliīs ſaltem 2. opinio.
exceptis elemētis plures formas: ita q̄ poſterio=
re ſeparata vel corrupta remanet illa q̄ ꝑus adue
nerat. ¶ Et ſi obiiciaf cōtra eos q̄ natura nō in=
tendit ꝓncipaliter corruptionē ſed ex ꝯſequēti: q2
ſc3 diſponēdo ad formā introducendā reddit ma=
teriā indiſpoſitā ꝑori forme: ꝛ ꝑ ꝯſequēs corrūpi
tur ꝑor forma ꝑ accidens ꝛ introducitur ſecunda.
¶ Poteſt dici ſm eos q̄ agēs corrūpēs vnā for=
mam diſponit materiā ad aliā nō ſtatim itrodu=
cendā: ſed poſtea facta vlteriori reſolutiōe ꝛ ꝯple
ta reſolutione/generaf vermis vel elementū vel
aliquid aliud. ¶ Tertia opinio. in oībus aliīs ab 3. opio q̄ ē
hoīe ponit vnicā formā ſubſtātialē: ſed in homine Henri. de
ponit plures: vnā ſc3 eductā de potētia materie: ꝛ gan. vbi. ſ
aliā creatā ab extra: ꝛ ponit q̄ iſte due forme ſimul
naturaliter itroducūf: ꝛ ſi ſc̄ū vna ſc3 aīa rōnalis
ſeparaf alia corrūpif ſi dimittaf ſue nature. Vñ
ponūt q̄ in aliīs hoībus a xp̄o ꝑdicta forma edu=
cta de potētia materie in ſepatione aīe corrumpi
tur: in xp̄o aūt ponūt q̄ fuit miraculoſe detenta.
Unde ponūt in aliīs hoīb⁹ a xp̄o nō fuiſſe idē cor
pus numero viuū ꝛ mortuū: ſed in xp̄o ponūt cor
pus xp̄i viuū ꝛ mortuū eſſe idē numero/nō ſolum
q̄ntum ad ſuppoſitū: ſed etiā q̄ntū ad formā ſubſtā
tialē. ¶ Alia autē opinio q̄ ponit plures formas
in oīb⁹/ponit q̄ idē corp⁹ numero manet in aliīs
ſicut in hoīe xp̄o. ꝛ hoc patet ꝑ articulū condēna=

tum in anglia vbi dꝛ ꝙ coꝛpꝰ cuiuſlibet ſcti vel hominis anteqū ſit ꝑ putrefactionē mutatū in aerem vel elemēta nō eſt idē numero cū coꝛpe eiꝰ viuo niſi ſꝫ qd ſcꝫ rōne materie cōis ſicut ſunt vnū q̄ i iuicē trāſmutanꝛ: ſicut caro ⁊ vermis ⁊ rōne accñtis cōis ſcꝫ quātitatis. ſimplr aūt eſt diuerſum coꝛpꝰ moꝛtuū a viuo ſpē ⁊ nūero qꝺ habeꝛ ꝑ erroꝛe nec vꝫ qꝺ dicunt illi de tertia pōne ꝙ ille articulꝰ ē cōdēnatus inquātū ſequiꝛ ex vnitate foꝛme: qꝛ pꝛoꝛſus nō habetur ꝑ erroꝛe ꝙ coꝛpꝰ xp̄i ⁊ cuiuſlibet hoīs ſit aliꝺ viuū ⁊ aliꝺ moꝛtuū: ſꝫ ſit erroꝛ ponere ꝙ coꝛpus xp̄i ɋ̄tū ad ſuppoſitū nō ſit idē viuū et moꝛtuū in quo nō eſt ſimile de alijs hominibꝰ.

Scḋo ſciendū ꝙ poſitio q̄ ponit coꝛpꝰ xp̄i moꝛtuū et alioꝝ hoīm dici vniuoce ſꝫ ſpeciē eādē ɔuenientioꝛ eſt ſcḋm fidē ꝙ coꝛpus xp̄i qꝛ fuit in ɔceptione vnitū aīe: lꝫ ſupnaturalr a ſpū ſctō diſponeretur: tñ ſm fidē cōueniēs eſt ꝙ habuit ſimilē diſpoſitionē cū alijs coꝛpꝛibus hūanis. ita ꝙ ſuppoſita diſpoſitione ſupnaturali naturaliter vniretꝛ aīa coꝛpi ſic diſpoſito ⁊ vniformiꝛ ſicut i alijs. ergo ſimiliter aīa eiꝰ ſepata remāſit coꝛpus eius in ſimili diſpoſitiōe quātū ad ea q̄ ad coꝛpꝰ ptinent ſicut alia coꝛpoꝛa hominū.

Obiicitur ɔtra de gādauo.

Itē illi de tertia poſitiōe dicunt ꝙ illa foꝛma q̄ educta ē de potētia materie reſpectu aīe remāet: ſed nulla foꝛma naturalr pōt ſepari remanēte diſpoſitione q̄ ē neceſſitas. ergo nec aīa xp̄i ſuppoſita tanta paſſiōe fuiſſet ſepata naturaliꝛ ex quo remanet foꝛma diſpoſitiōis q̄ eſt neceſſitas: ⁊ ſic moꝛs eius non fuiſſet naturalis.

Sꝫ dicūt ꝙ imo ꝙ alie diſpoſitiōes eiꝰ neceſſitales q̄ diſponebāt ad vtrāq̄ foꝛmā ꝑ paſſionē fueꝛant coꝛrupte ⁊ ſic materia erat impꝛopoꝛtionata vtriq̄ foꝛme. Unde ſepatio aīe fuit naturalis: ſꝫ retētio alteriꝰ foꝛme fuit miracſoſa. Sꝫ nō vꝫ pͥmo: qꝛ ex q̄ illa foꝛma educta eſt pͥncipali diſpoſitio manēte illa ſepatō aīe nō fuit ex toto naturalis. Scḋo. quia cū alia accñtia nō diſponāt ad aīaꝫ niſi mediāte illa foꝛma q̄ poniꝛ neceſſitas ad aīam. lꝫ eius retentio eſſet miracſoſa ipaꝫ tñ retētā conſeq̄tur ſua ꝓpꝛietas naturalis q̄ eſt retinere aīam in materia: ſicut ſi potentia viſiua ſit ſupnaturaliter in oculo naturalr tñ hō videt ꝑ eam: et ita moꝛs xp̄i ⁊ ſeparatio aīe erat ita inaturalis ſicut ſi fuiſſet facta nulla vulneratiōe in eiꝰ coꝛpoꝛe ſicut dicit Dam. li. 3. c. 17. In greco paſſio ſigt: famē/ſitim/⁊ cōſimiles paſſiōes: ⁊ etiā moꝛtem qua ſeparaꝛ aīa a coꝛpe etiā in plenā reſolutionē i elementa. ⁊ dicit ꝙ xp̄s ſuſtinuit famē/ſitim/⁊ moꝛtē ſicut alij hoīes: ſed nō reſolutionē ⁊ puluerizationē in elementa q̄ eſt ꝑ putrefactioneꝫ: ⁊ ita vult ꝙ coꝛpus eius moꝛtuū ſit vniuoce dictum cū coꝛpe moꝛtuo alteriꝰ hoīs ſimili moꝛte moꝛtui.

Ex his pꝫ q̄ via ſit erronea: qꝛ cum ſalus ſit contra rectitudinē agendoꝝ ⁊ credendoꝛū. et erroꝛ dicatur ꝑ receſſum a recta via. declinatio a veritate i alijs ſcientijs eſt ſimplr falſitas. ſed in theologia eſt erroꝛ et ratio opꝫ alterā iſtaꝝ opinionū eſſe erroneā ſed erroꝛ iſte non eſt culpabilis donec veritas ſit manifeſtata per eccleſiam: illa tamē opinio que dicit vniformitatem in coꝛpoꝛe xp̄i cū alijs ſiue hoc ſit per inductionem noue foꝛme: ſiue ꝑ retentionem antique videꝛ magis cōueniens fidei: ⁊ alia magis erronea erroꝛe penali nō tñ heretica debꝫ dici. donec ꝑ eccleſiā veritas declareꝛ. Unde non aſſero vnitatem nec pluralitatē foꝛme. lꝫ tenereꝫ

vnitatē vt ꝓbabile q̄ddā: qꝛ rationes que pꝛobāt vnitatem in alijs ab hoīe concludunt etiam in homine. Si autem tenerem pluralitatem libentius tenerē illam q̄ ponit ꝙ vna ſepata naturaliter remaneat alia in xp̄o et in alijs q̄ aliam.

Unde ſuſtinendo vnitatē foꝛme pōt dici ad rationem in cōtrariū ꝙ aliq̄d poteſt dici aſſumi a xp̄o dupliciter. Uno modo ꝑ ſe ⁊ directe vniendo ipm ſibi in eodem eē hypoſtatico. ⁊ ſic nichil de nouo aſſumpſit/nec ſic aſſumptū depoſuit.

Alio modo large et per accidens/ſcꝫ ipſi per ſe aſſumpto vniri: et ſic multa accidētia aſſumpſit ⁊ depoſuit. Unde lꝫ illa noua foꝛma eſſet de nouo inducta ⁊ per ſe aſſūpto vnita non tamē pꝛopꝛie fuit aſſumpta nec per ipſam debuit dici xp̄s alterius ſpeciei eſſe q̄ pͥus ita ꝙ non fuerit tm̄ homo ſed alterius ſpeciei innominate. ⁊c.

3. articlꝰ.

Quantum ad tertium. pꝛimo ponentur rationes et auctoꝛitates pꝛobātes in xp̄o pluralitatē foꝛmarum. Et ſecūdo ponentur rationes quoꝛūdā ad oppoſitum. Tertio. reſponſio eoꝛū ad pꝛimas rationes.

Rñſiones pbātes vͥuerſitateꝫ foꝛaꝝ i codē ɔpoſito Pͥīa rō.

Reſponſiones pꝛobantes ſpecialiter pluralitatem foꝛmarum in homīe xp̄o ſunt hee.

Coꝛpus xp̄i fuit formatū a ſpiritu ſctō: ⁊ hoc i inſtāti: ⁊ ꝑ ɔñs creauit in eo ſpiritꝰ ſanctꝰ foꝛmā coꝛpeitatis: qꝛ fecit q̄cq̄d feciſſet virtus gñatiua pr̄is ex toto ⁊ illud qꝺ feciſſet virtus gñatiua pr̄is in tp̄e ⁊ cū pctō fecit ſpūs ſctūs i inſtanti et ſine pctō et illa foꝛma coꝛpoꝛeitatis remanſit cum aīa rationali i xp̄o: vt ꝓbabo: g̃ i xp̄o fuerūt plures foꝛme.

Pꝛobatio minoꝛis: qꝛ ſi illa foꝛma coꝛpeitatis fuit coꝛrupta aut fuit coꝛrupta in inſtanti infuſionis aīe aut in alio inſtāti. nō in alio inſtanti: qꝛ illꝺ inſtans ꝓceſſiſſet inſtās infuſionis aīe aut fuiſſet ſecutū nō poteſt eſſe quod pꝛecederet: quia tunc inter illud inſtans ⁊ inſtās infuſionis aīe fuit. tempꝰ mediū: qꝺ falſum eſt tā qꝛ ſeq̄reꝛ ꝙ in eodē inſtanti i q̄ ſpūs ſanctꝰ foꝛmauit coꝛpus infuſa nō eēt aīa. tū qꝛ in iſto tp̄e materia nullā foꝛmā haberet: qꝛ ſi habuiſſet aliquā foꝛmā q̄reret de illa ſicut de pͥma vtꝝ remāſit cū aīa aut fuerit coꝛrupta. Et ſi coꝛrupta in quo inſtanti fuit coꝛrupta. Si aūt illud inſtās coꝛruptiōis foꝛme fuit ſecutū inſtans infuſionis aīe: ſeq̄tur ꝙ pͥma materia fuit aliq̄ tp̄e ſimul cū aīa: ⁊ ꝑ ɔñs habeꝛ ꝓpoſitū. i inſtanti aūt infuſionis aīe nō pōt coꝛrumpi: qꝛ tunc fuit coꝛpus foꝛmatū a ſpū ſancto ⁊ ꝑ ɔñs tunc habuit illā foꝛmā coꝛpoꝛeitatis quam ſpiritus ſanctus ei contulit. Relinquitur ergo ꝙ illa foꝛma remanſit ſaltem aliquo tp̄e in xp̄o cum aīa.

Preterea. auctoꝛitate eccleſie ⁊ multi ſancti dicunt chꝛiſtū habuiſſe coꝛpus a matre ſua: ſed coꝛpus dicit aliquā foꝛmam ſubſtantialem. g̃ chꝛiſtus habuit a matre ſua aliquā foꝛmā ſubſtātialē pꝛeter animā manente tamen cū ipa aīa.

Preterea. multe auctoꝛitates ſanctoꝛū dicūt xp̄m habuiſſe tres naturas ſcilicꝫ diuinitatē aīam ⁊ carnes. ergo illꝺ qꝺ caro includit eſt aliq̄d pͥter aīaꝫ ſed caro includit aliquā foꝛmā ſubſtātialē. ergo xp̄s habuit aliquā foꝛmā ſubſtātialē pͥter aīam. ⁊ ſic idē qꝺ pꝛius.

Preterea. coꝛpus xp̄i idē fuit viuū ⁊ moꝛtuū: ſꝫ hoc nō eſſet niſi remāſiſſet aliq̄ eadē foꝛma ſubſtantialis in coꝛpoꝛe eiꝰ moꝛtuo. q̄ fuerat in viuo. ergo ſaltē in coꝛpoꝛe eius viuo ſūt et fuerunt plures foꝛme.

Si dicas ꝙ non immo ꝙ fuit reſolutio vſq̄ ad pꝛimam materiam et ꝙ fuit introducta noua foꝛma.

5 ¶ Contra. ſicut albedo vt videt̄ nō ſupponit pro
ſuppoſito: ſed eius denolatiuū: puta albū: ita vt
videtur corpus nō ſupponit ꝓ ſuppoſito hn̄te na-
turā corpeā. ſed hoc qđ dico corpeū qđ eſt denola-
tiuū deſcendit ab hoc qđ dico corp⁹: ſed nō pōt di-
ci idē corpus niſi ꝗtum ad id ꝓ quo hoc qđ dico
corpus ſupponit. ergo nō pōt dici idē corp⁹ ꝓpter
6 idētitatem ſuppoſiti. ¶ Preterea. ſup illō Caro
mea requieſcet in ſpe. dicit gloſa Non deficiat i inte-
ritu. ſed qđ nō deficit nec corrūpit̄. ergo caro xp̄i
nō fuit corrupta in morte. ſꝫ hoc nō eſſet niſi remā-
ſiſſet eadē forma carnis in carne mortua q̄ fuerat
in viua. ergo eadem forma remāſit vtrobiq̄. ⁊ ſic
idē qđ ꝑus. nec pōt dici ad hec ꝙ fuit eadē ꝓpter
vnitatē ſuppoſiti qꝛ caro nō ſupponit ꝓ ſuppoſi-
7 to. ¶ Preterea. ſi dicas qđ illud verbū gloſe in-
telligit̄ de corruptione q̄ eſt putrefactio vel pulue-
rizatio. nō aūt qn̄ i morte xp̄i fuit facta reſolutio
vſq̄ ad primā materiā. ¶ Cōtra. Auguſtin⁹ dicit
in ſermone de aſſumptiōe btē virginis ꝙ ꝑuilegi-
um xp̄i fuit nō corrūpi ſm̄ carnē quātū ad corru-
ptionē ſit mētio in predicta gloſa: ⁊ de q̄ dicit ꝑs.
Non dabis ſanctū tuū videre corruptionē. ſꝫ non
incinerari vel non putrefieri. nō fuit ꝑuilegiū xp̄i
qꝛ (vt pie credit̄) hoc ꝯtulit pie matri ſue v̄gini be-
ate: quā vt pie credit̄: ſatis cito poſt mortē reſuſci-
tauit. ergo predicta gloſa ⁊ ꝑdictus textus nō lo-
quitur de putrefactione vel incineratione.
8 ¶ Preterea. Auguſtinus dicit ſup illō ꝑs. De⁹
deoꝝ locutus eſt. ⁊c. deo ⁊ hoi q̄ eandē carnē / ean-
dē formā oſtendit palpabilē poſt reſurrectionem
quā viderāt i cruce: ⁊ q̄ iacuerat in ſepulchro. ꝑ ea-
dē caro fuit mortua i ſepulchro: ⁊ viua poſt reſur-
rectionē: ſꝫ hoc nō fuiſſet niſi eadē forma ē q̄ caro
ſubālis remanſiſſet in viuo ⁊ in mortuo. ꝑ. ⁊c. vt
9 prius. ¶ Preterea. btūs Hylarius dī. z. de trini-
tate. c. 6. ꝙ xp̄s mortuus eſt caro ſpoliata. ⁊ loqt̄
ibi de ſpoliatione qua caro fuit ſpoliata ab anima
ex hoc ſic arguit̄ idē numero eſt qđ ꝑus eſt veſti-
tū ⁊ poſtea ſpoliatū: ſed caro chriſti viua fuit veſti-
ta ipſa aīa: caro vero mortua fuit ſpoliata ipſa aīa
ergo caro viua ⁊ mortua fuit eadē caro numero:
x et ſic idē qđ ꝑus. ¶ Preterea. ꝑuatio ponit ſbm̄
licet ſubiecti neget formā. ſed caro ſpoliata ponit
carnē. ſed non poneret carnem imo negaret ſi eſſe
carnis corrūperetur ⁊ nō maneret in ſepatione aīe
ergo eadem caro ⁊ idē eſſe carnis qđ erat cū aīa
remanſit in morte: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ſequitur idē qđ ꝑus.
xi. ¶ Preterea. xp̄s aſſumpſit corpus a mr̄e virgine
ſed non pōt dici qđ aſſumpſit ab ea ſuppoſitum. ꝑ
corpus nō ſtat ꝓ ſuppoſito: nec ꝑ ꝯn̄s ſufficit ad
vnitatē corpis viui ⁊ mortui in xp̄o vnitas ſuppo-
xij ſiti. ¶ Preterea. oportet ponere i corpe xp̄i mor-
tuo aliquā formā ſubſtantialē q̄ det eſſe corp⁹: ſed
iſta forma non fuit introducta in morte de nouo.
ergo opꝫ ꝙ aliqua forma q̄ fuerat cū aīa in viuo:
remanſerit cū corpe mortuo. Maior patet. Minorē
ꝓbo: qꝛ ſi fuiſſet ibi noua forma introducta fuiſſꝫ
ibi noua aſſumptio. ſed hoc eſt incōueniens. ꝑ. ⁊c.
xiij ¶ Preterea. ſi fuiſſet noua forma introducta no-
ua fuiſſet vnio materie corpis xp̄i ad ſuppoſitum
xp̄i. ſed hoc eſt incōueniens. ergo. ⁊c. Maior. ꝓbo: qꝛ
materia nec eſt nec ꝑ ꝯn̄s aſſumpta poteſt eſſe ſine
forma. ſed illud quo mediāte vnit̄ materia ſuppo-
ſito diuino eſt imediatū fundamētū vnionis ma-
terie ad dictū ſuppoſitū. poſito ergo imediato fū-
damento ipſius vnionis nouo / ponit̄ noua vnio:
vnio materie innouat̄ innouato fundamēto vnio-
nis. ergo ſi introducta fuiſſet forma noua in mor-
te fuiſſet noua vnio. ꝙ aūt ſit hoc incōueniens: ꝓ-
bo ꝙ aliqua prius vnita nō poſſunt intelligi vniri
de nouo niſi ablata ꝑma vnione. ſed ante mortem
illa materia erat vnita diuino ſuppoſito. ergo nō
poteſt materia ei de nouo vniri: niſi ablata priori
vnione. ſed priorē vnionē qua fuit materie vnitus
in conceptione tollere: ē incōueniens. ergo incō-
ueniens eſt ponere materiā de nouo vniri i morte xiiij
¶ Preterea. dicit Dam̄. de duab⁹ naturis in xp̄o
corpus a chriſto aſſumptum nunq̄ fuit corrūpen-
dū: ſed hoc non eſſet verū ſi forma qua corp⁹ xp̄i
erat fuit ſeparata a materia in morte: qꝛ tunc cor-
pus chriſti fuiſſet corruptū. igit̄ aliqua forma ſub-
ſtantialis remanſit in corpe xp̄i in morte qua cor-
pus eius erat corpus q̄ fuerat in corpe eius viuo xv
vna cū aīa. ¶ Preterea. Auguſtinus ⁊ Dam̄. di-
cunt lib. ij. ſententiaꝝ. c. xiij. et lib. 4. c. 3. et pluri-
bus aliīs locis Auguſtin⁹ ſup Jo. c. i. ſimilr̄. xliij.
et pluribus aliīs locis ꝙ xp̄s aſſumpſit alaꝫ ⁊ cor-
pus quaſi quedā diuerſa: ſed non eſſet ita ſi corp⁹
eſſet corpus ꝑ alam. qꝛ ſi ita eſſet in hoc qđ dicere-
tur aſſūpſit corpus intelligeretur aſſumere alam
ergo in xp̄o eſt aliqua forma ſubſtātialis. alia ab xvi
aīa qua corpus eſt corpus. ¶ Preterea. pie tenet
fides ꝙ priuilegiū xp̄i fuit ꝙ corpus ſuū fuit for-
matū in inſtanti. ſed hoc nō eſſet verū ſi ſemper in
infuſione aīe reſolutio fieret vſq̄ ad ꝑmā materi-
am: qꝛ ſi ita eſſet organizatio ⁊ forma vel vita que
ſtat cū aīa fuerunt in inſtanti infuſionis aīe. ergo
non fuit reſolutio in inſtanti in infuſione aīe vſq̄
ad materiam primam: et per cōſequens ſequitur
ꝙ aliqua forma q̄ erat in materia ante aduentum xvij
anime maneat cū aīa. ¶ Preterea. ſubſtantia pa-
nis cōuertitur in corpus ⁊ forma panis cōuertit̄ i
aliquā formā ſubſtātialē corpis xp̄i: ſed nō cōuer-
titur in alam. ergo in corpore chriſti eſt aliqua for-
ma ſubāſtialis in quā conuertitur forma panis
alia ab aīa. Maior patet per fidem. Minor patet: quia
ſicut dicit Auguſtin⁹ ſup Gen̄. ad lrāꝫ quodcūq̄
corpus pōt ꝯuerti in quodcūq̄ corpus: ſed corp⁹
non pōt conuerti in ſpm̄ ſed aīa eſt forma ſpūalis
ergo forma corpalis ipſius panis non pōt ꝯuerti xviij
in ipſam. ¶ Preterea aīa ponit̄ a ſctīs ⁊ a magi-
ſtris eſſe in ſacramento altaris non virtute ſacra-
menti ſed eſſentiali concomitātia. ſed illud in qđ
ꝯuertit̄ forma panis eſt ſub ſacramēto v̄tute ſacra-
mēti. ꝑ forma panis nō ꝯuertit̄ in alam rōnalē: ſꝫ in xix
aliquā formā exiſtentē cū ea. ¶ Si dicas ꝙ ꝑ cor-
pus intelligit̄ materia cum dimēſiōe ⁊ organiza-
tione. ¶ Cōtra corpus qđ aſſumit̄ in v̄bis q̄bus
ſit cōuerſio panis in corp⁹ xp̄i ſignificat ſubſtātiā cor-
poreā: ſed hec differentia corpea ꝓut cōtrahit ſub-
ſtantiā ſumit̄ ab aliqua forma ſubſtantiali. ſicut ⁊
q̄libꝫ alia differētia gn̄is ſubſtātie. ꝑ ꝑ corp⁹ i pre-
dictis verbis poſitū intelligit̄ ꝯpoſitū ex materia xx
et forma ſbāli ⁊ nō materia cū dimēſiōe. ¶ Si di-
cas ꝙ ſit conuerſio in alam ꝓut dat eſſe corporeū
¶ Contra. termin⁹ ꝯuerſionis eſt res vera. inten-
tiones autē ſecundū quas res poſſet ratione dif-
ferre a ſeipſa poteſt eſſe corporea: ⁊ vt eſt animata
nō ſunt terminus conuerſionis. Unde qua rōne
vnū ponit̄ termin⁹ ⁊ aliō. ꝑ nō pōt dici ꝙ forma pa-
nis conuertatur in animam vt dat eſſe corporeum

21 ſicut nō ↄuertit in eā vt dat eſſe aīatū. ¶ Preter
ea cōuerſio non fit in intentionē ſed in rē: ⁊ ideo ſi
forma panis cōuertit in aīam ꝓut dat eſſe corpeū
vere conuertit in rē q̄ eſt aīa et per ↄñs vere eſſet
ſub ſacramento vi ſacramenti res q̄ eſt aīa hoc au
tē non videt cū aīa nō ſit ibi niſi ꝑ cōcomitātiam
ergo illa forma panis nō cōuertit in aīam vt dat
22 eſſe corpeū. ¶ Preterea vniformit fit ↄuerſio pa
nis in corpus xp̄i viuū ⁊ mortuū. ſed xp̄o mortuo
nō fit cōuerſio panis in aīam vt dat eſſe corpeum.
q: tunc corpus xp̄i nō eſſet corp⁹ ꝑ aīam. ergo nec
xp̄o viuente fit cōuerſio in aīam ꝓut dat eſſe cor=
23 poreū. ¶ Preterea ponat ꝙ aliquis cōſecraret i
die cene et cōſeruaret hoſtiā vſq; ad ſabbatum ſe
quēs: tūc q̄ro vtrum corpus xp̄i ſit ſub iſta hoſtia
ſacramētaliter an non. Nō poteſt dari ꝙ nō: quia
manente hoſtia manet corpus xp̄i ſub hoſtia vt vi
detur. ſi aūt ponit corpus xp̄i eſſe ſub hoſtia: q̄ro
vtrū corp⁹ xp̄i viuū ſit ſub ea aut mortuū. nō cor
pus xp̄i viuū: q: tunc non erat viuū. nec corp⁹ xp̄i
mortuū niſi remāſerit aliq̄ forma corpeitatis que
fuerat in viuo. ⁊ in quā facta fuit iſta cōuerſio: q:
ſi noua forma eſt introducta in morte in quā non
fuit ↄuerſa forma panis ita forma corpis mortui
non eſſet ſub ſacramēto. ſʒ ſola p̄ma materia. ergo
24 debet ponere aliquā formā corpeitatis in xp̄o ꝓ
pter aīam in quā fiat dicta conuerſio. ¶ Preter=
ea corpus ↄſtitutū ex noua forma quam tu ponis
non fuiſſet plus corpus xp̄i q̄ ignis gn̄at⁹ ex aere
corrupto ſit corp⁹ aeris q: vtrobiq; nō remāet ali
quid cōe gn̄ato ⁊ corrupto niſi materia p̄ma: ſed
ignis gn̄atus ex aere nō ē corpus ex quo gn̄atur
ergo ſtante ꝑdicta opinione idem corpus mortu
um non fuiſſet corpus xp̄i: nec ꝑ ↄñs ſi aliq̄s cōſe
craſſet tpe mortis ↄuertiſſet panē in corp⁹ chriſti
25 qd eſt inconueniens. ¶ Preterea. ſi corp⁹ cōſtitue
retur ex aīa rationali ⁊ materia p̄ma quātū ad eē
ſubſtantiale corpeū. tunc corpus ſicut dictū eſt eſ
ſet cōe ad hoīem/et predicaretur de eo ſicut aīl: ſʒ
homo de corpe qd ꝑdicatur de eo nō pōt xp̄s di=
cere corpus meū: ſed corpus qd ſuʒ ego. ſicut nec
de aīali qd ꝑdicatur de eo pōt dicere aīal meum
ſed aīal qd ſum ego. ergo corp⁹ in qd cōuertit ſub
ſtantia panis de quo dicit dñs corp⁹ meū non eſt
cōpoſitū ex materia p̄ma ⁊ rōnali aīa relinquitur q̄
ꝙ ſit cōpoſitum ex materia p̄ma et aliqua forma
26 ſubſtantiali/alia ab aīa: ⁊ ſic idē qd prius. ¶ Pre
terea ſi i materia corpis xp̄i fuit noua forma itro=
ducta i morte: illa eſſet forma cadaueris q̄ eſt for
ma putrefactionis: ſed non decuit talē formā in=
27 troducit tā v.l.ergo.tc. ¶ Preterea tali forma
introducta/corpus xp̄i incepiſſet putrefieri: quia
ꝓp̄a opatio putrefactiōis eſt putrefacere: forma
aūt nō deſtituit a ꝓp̄a opatione: ſʒ hoc eſt ↄtra ſa
cram ſcripturā q̄ dicit. Nō dabis ſanctū tuū vide
re corruptionē. ergo in morte xp̄i nō fuit introdu
cta noua forma: ſed remanſit aliq̄ q̄ fuerat cū aīa
28 ¶ Preterea. magis ↄuenit ordini nature deū pre
ſeruare aliquā formam in ea q̄ p̄us erat in viuo q̄
introducere nouā formā ⁊ p̄uare eā ꝓp̄a opatiōe
ſed pie credendū eſt deū ordinare in xp̄o modum
q̄ magis congruit ordini nature. ergo tenendum
29 eſt ꝙ in materiam corporis chriſti nulla forma
fuit introducta in morte ¶ Preterea. penalita=
tes q̄s xp̄s volūtarie aſſūpſit ꝓ nobis ſunt aſſum
pte ad cōplendum opus redēptionis nr̄e: ſʒ p̄cedē

ctuʒ opus fuit impletū in morte. ergo iſte penali
tates ceſſauerunt in morte. ſed forma putrefactio
nis dicit penalitatē ex pctō originali cauſatā. er=
go talis forma non debuit introduci poſt mortem
in materiā corpis xp̄i. ergo nulla forma in morte
fuit introducta. ¶ Preterea. vbi natura ſufficit 30
nō eſt recurrēdū ad miraculū: ſed ſi noua introdu
ceretur oporteret eā ponere miraculoſe corrumpi
in reſumptione aut in reſurrectione qd miraculū
non opʒ poni. poſito nullam formam in morte in=
troduci. ¶ Preterea. arguit etiā gn̄alit ꝙ in quo 31
libet hoīe caro non eſt caro per aīam: q: caro ⁊ os
fiunt v̄tute elemētari. vt pʒ ꝑ ph̄m. 4. metheororū
vbi dicit ꝙ caro ⁊ os fiunt a calore et frigore ſiue
algore ⁊ ↄſimilia. ſed conſtat ꝙ aīa rationalis nō
fuit v̄tute elementari ergo caro ⁊ os nō ſūt caro
et os per aīam: ſed per aliquā formā ꝑductā a vir
tute elementari. ¶ Sunt autem in contrariū ra=
tiones ꝓbantes in xp̄o tm̄ vnā formā hec. ſ. ꝙ ſpe
ciale et manifeſtum icōueniēs ſeq̄t ↄtra illos q̄
ponūt in aliis hoībus plures formas: ⁊ q: ipſe fu
it hō vniuoce cū aliis hoībus ⁊ habuit q̄cq̄d cōſe
quitur naturā humanā p̄ter ignorātiā ⁊ culpam ⁊
ꝓpriā ſubſiſtentiā. ideo. tc. ¶ Preterea. cōtra po
nentes plures formas in xp̄o vel ꝓpter hoc ꝙ re
maneāt in mixto forme elementorū ſm̄ ſuas eſſen
tias. vel ꝓpter hoc ꝙ ponatur alia eſſe forma ſub
ſtantialis carnis/⁊ alia oſſis/et alia nerui. ⁊ ſic de
aliis: puta corde/cerebro ſeq̄tur icōueniēs mani
feſtū in ſacramēto altaris: q: ſi i corpe xp̄i ponāt
quatuor forme elementorū cū forma mixtionis: ⁊
ſimiliter ex parte panis aliē. quero vtrum forme
panis conuertant in formas corporis chriſti: aut
in quaſdam tm̄. ſi primo modo tūc non ſolum cō=
uerſio erit ibi panis in carnē tm̄. ſed etiam cōuer=
ſio ignis in ignē: ⁊ aque i aquā. ⁊ ſic de aliis. quis
conuertitur ↄpoſitū ex forma ignis et materia in
tale compoſitum ex toto vel cōuertit ignis q̄ eſt
in pane in aquam que eſt in corpore chriſti: ⁊ aqua
in ignem que vident inconuenientia et inaudita.
¶ Si ſecundo modo ſic ſequitur ꝙ aliqua forma
ſubſtantialis panis remaneat non conuerſa: quod
eſt erroneum. ¶ Si aūt tu dicas ꝙ omnes cōuer
tuntur in omnes hoc eſt impoſſibile eandē cōuerti
in plures formas ſm̄ ſe totum vt ſtatim patebit.
ſtat etiam ad hoc predictum inconueniens primi
modi. q: conuerteret ignis in ignē: ⁊ aqua i aquā
et aqua in ignē ⁊ ignis in aquam. ¶ Si autē po=
nantur plures forme ſubſtantiales quarum alia
ſit carnis/alia oſſis/alia cerebri/alia corporis: ſe
quitur ꝙ totum corpus xp̄i non ſit in ſacramento
altaris virtute ſacramenti qd patet ſic: q: impoſſi
bile eſt vnam formam cōuerti totaliter in plures
formas: quia ſi alia eſt forma ſubſtātialis carnis/
alia oſſis. ⁊ ſic de aliis. non poteſt eſſe totum cor=
pus chriſti in ſacramēto altaris virtute ſacramē
ti: niſi vna forma ↄuertat i plures. q̄ ſi alia ē fōa
carnis/alia oſſis. ⁊ ſic de aliis. ipoſſibile ē totū cor
p⁹ xp̄i eē i ſacramēto v̄tute ſacramēti. ¶ Verūq;
aſſūptā ꝓbo ꝑ p̄mo maiorē hāc. ſ. ꝙ ipoſſibile ē vnā
formā totā ↄuerti i plēs q: aut ↄuerteret vna ↄuer
ſione aut plurib⁹. nō vna: q: ipoſſibile ē vnā ↄuerſi
onē t̄miari ad diuerſa ſaltē ꝑ ſe immediate ⁊ p̄cipue
ad talia diuerſa q̄ ſunt diuerſa ſubiecto vt caro et
os: nec etiā pluribus q: impoſſibile eſt vnū ↄuerti
bile conuerti pluribus conuerſionibus in plura.

¶ M; ſic ptʒ/q2 ſi hoc eſt poſſibile ſcʒ idẽ ↄuerti
in plura pluribꝰ ↄuerſionibus: puta a põt cõuerti
in b ⁊ in c pluribus cõuerſiõibꝰ: tũc arguo: q2 ſi a
nõ obſtãte ſua cõuerſione in b põt cõuerti alia cõ
uerſio ẽ in c. ergo ipſi a põt cõuenire qcqd debeẽ
ſibi ad hoc ꝙ conuertatur in c debeẽ. ſibi ꝙ ſit in
actu l c. q2 nõ cõuertiẽ in aliqd illõ qð nõ ẽ. ergo
ſi a põt cõuerti in c: nõ obſtante alia ↄuerſiõe q̃ cõ
uerſum eſt in b: ſeqtur ꝙ a remaneat in ſuo eſſe re
ali in c: nõ obſtãte ꝙ ſit cõuerſum in b: qð ẽ ipoſſi
bile ⁊ inintelligibile: q2 ſeqreẽ ꝙ idẽ poſſet manere
in ſe ⁊ cõuerti in aliõ. Mi. pbo hãc ſcʒ ꝙ ſi alia eſt
fo͂a ſbãlis carnis ⁊ alia oſſis nõ põt eſſe totũ cor
pus xp̃i in ſacramẽto altaris niſi vna ſo͂a cõuer
tatur i plures. Et ad hoc oſtendendũ ſuppono ꝙ
ibi nõ ſit cõuerſio accñtis in accñs ſed ſubſtãtie i
ſubſtãtiã. ¶ Hoc ſuppoſito arguiẽ ſic i ſacramen
to altaris nõ eſt ꝟtute ſacramẽti niſi id i qð cõuer
titur vł materia panis vel fo͂a ſbãlis eiꝰ/ materia
aũt eiꝰ nõ cõuertitur in aliquã formã: in pane au
tẽ ponẽdo eſſe fo͂as elementoꝝ nõ poſſunt eſſe ad
plus niſi vna fo͂a: q2 in pane non eſt niſi vna fo͂a
mixtionis cũ ſit corpus hõgeneũ. In carne aũt et
oſſe et neruo et corde: ⁊ ſic de aliĵs ſunt plures for
me mixtionis p̃ter formas elemẽtoꝝ. ſ. fo͂a ſub
ſtãtialis q̃ eſt caro/ ⁊ alia a forma ſubſtanli q̃ ner
uus eſt neruꝰ. et alia ab illis qua os eſt os et ſic de
aliĵs. ⁊ ſic impoſſibile eſt ꝙ totũ eẽ ſubſtãtiale cor
poris xp̃i quãtũ ad ſuũ eſſe corpeũ ſit ſub ſacr̃o al
taris niſi vna forma panis cõuertaẽ i plures for
mas corpis xp̃i: ita ſub ſacramẽto altar; ꝟtute ſa
cramẽti non erit niſi vel fo͂a carnis vel forma oſ
ſis tm̃. Sic ergo diſcurrẽdo p ſingula pʒ impoſſi
bile eſſe ꝙ plures forme ſbãles dantes eſſe ſint in
Solutio rationum eodem. ¶ Ad rõnes cõtrarias reſpõdẽt iſti. Ad
p̃mũ dicunt ꝙ ſpũs ſanctꝰ creauit formã corpei
tatis q̃ eſt aĩa: q2 in hoĩe nõ eſt alia forma corpei
tatis ſbãlis p̃ter aĩaʒ creando ipſam: qð nõ facit
agẽs naturale ⁊ diſponẽdo materiã ad eã p orga
nizationẽ: ⁊ p alias diſpoſitiones accidẽtales qð
facit p naturale agẽs in inſtãti infuſiõis aĩe. ⁊ ſic
diciẽ ſpũs ſanctꝰ formare corpꝰ xp̃i in inſtãti mõ
q̃ formas agẽs naturale poſt alterationẽ p̃cedẽtẽ
q2 ſcʒ in iſtanti infuſiõis aĩe creauit organizatio
nẽ et alia accidẽtia diſponẽtia ad aĩaʒ manẽtia cũ
ea de q̃bus frequẽter dictũ eſt. argumẽtũ aũt pce
dit ex ſuppoſitiõe falſi ꝙ ſcʒ ſpũs ſctũs corpꝰ xp̃i
formauit cauſando in eo aliã formã corpeitatis
p̃ter aĩam qð falſum eſt. ¶ Ad ſecũdũ dicendũ ꝙ
Ad.2 xp̃s habuit corpus a matre ſua ſicut a p̃parante
materiã: ſicut ſi diceref habere panẽ a dãte farinã
nõ autẽ habuit ab ea corpus ſicut a dante formaʒ
ſubſtãtialẽ corpeitatis manẽtẽ in eo vt aſſumitur
i minore ⁊ falſe: q2 hoc nõ hñt aliq̃ filiĵ a; ſua matre
Ad.3. ſed a patre. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ corpꝰ ⁊ aĩa nec
in xp̃o nec i alio viuẽte ſunt plures eſſentie omni
no diuerſe ſcḋm rẽ ſed ſcḋm rõnẽ vel ſcḋʒ vulgi opi
nionẽ: q̃ credit corpꝰ oĩno eſſe diuerſum ab aĩa ſi
cut pa cõtra eã diuiſa. nõ aũt eſt ſentiẽdum vt plu
Ad.4. res. ¶ Ad.4. dicendũ ꝙ corpus xp̃i viuũ ⁊ mor
tuũ fuit idẽ numero pp̃t vnitatẽ materie: ⁊ ppter
vnitatẽ ſuppoſiti: nõ aũt dr̃ idẽ pp̃t vnitatẽ forme
viui et mortui: q2 nõ vna fuit forma viui ⁊ mortui
Ad.5. ¶ Ad.5. dðʒ ꝙ corpꝰ nõ ſupponit p corpeitate ſʒ
p ſuppoſito hñte corpeitatẽ. ⁊ iõ non obeſt q2 non
fuit ſimplr̃ eadẽ corpeitas pp̃t diuerſitatẽ forme
fuit tñ idẽ corpꝰ ppter idẽtitatẽ ſuppoſiti p quo
ſupponit corpꝰ nec eſt ſimile de albedine ⁊ corpei
tate: q2 lʒ corpꝰ nõ ſit adiectiuũ nec dicaẽ ſic deno
minatiue ſicut adiectiuũ eſt tñ cõcretũ et ſtat pro Ad.6.
ſuppoſito. ¶ Ad.6. dðm ꝙ gloſa itelligenda ẽ ꝙ
caro xp̃i nõ deficit i iteritũ corruptiõis q̃ ẽ putre
factio. nõ aũt quãtũ ad eſſe carneũ qð habebat in
corpe viuo qn fuerit corrupta: et reſolutio fuit fa
cta vſq; ad p̃mã materiã ſicut in corruptione cu
iuſlibet ſubſtãtie. ¶ Ad aliud qð poſtea ſubiũgi
tur dicendũ ꝙ caro qñq; accipiẽ pro pte organice
corporis ſicut pes oculus. et alia vbi ſunt ptes or
ganice. ⁊ caro ſic dicta non fuit eadẽ viua ⁊ mor
tua. qñq; caro accipiẽ p ſuppoſito hñte naturam
carneã ſicut ibi/ Verbũ caro factum eſt. ⁊ ſic ſicut
fuit illud ſuppoſitũ in morte ⁊ in vita idem: ſic fu Ad.7.
it eadem caro viua ⁊ mortua. ¶ Ad.7. dicẽdũ ꝙ
iſta gloſa ⁊ iſte textꝰ q̃ dicit Nõ dabis ſanctũ tuũ
videre corruptionẽ: intelligiẽ de corruptione que
eſt putrefactio et non corrũpi illa putrefactiõe di
ciẽ eſſe p̃uilegiũ xp̃i. lʒ hoc cõicatũ fuit btẽ ꝟgini
inquantũ caro xp̃i erat q̃dãmodo eiꝰ caro vt pla
ne videẽ Auguſtinus dicere loquẽs de hac mate
ria. ¶ Ad.8. dðm ꝙ illud qð diciẽ xp̃s oſtendiſſe Ad.8.
eandẽ carnẽ/ diſcipulis poſt reſurrectionẽ q̃ iacue
rat in ſepulchro eſt bene ſaluandũ ſi accipiẽ caro
p ſuppoſito habẽte carnaleitatẽ quod quidẽ ſup
poſitũ oſtendebatur eis non in ſe ſed in natura re
ſurgẽti ſibi vnita nõ quãtũ ad illud qð ſeqtur eã
dẽ formã. et loquendo etiã de carne que eſt ṗs or
ganica/ dicendum ꝙ Auguſtinus loquitur ibi ſcḋm
opinionẽ vulgi q̃ nõ viget niſi corruptiõe ſenſitia
vel loquiẽ de eadẽ forma accidentali q̃ eſt figura
non quantũ ad idẽtitatẽ materialẽ: ſed quantum
ad idẽtitatẽ ſpeciei. ¶ Ad.9. dðm ꝙ illud eſt val Ad.9.
de facile ſoluere q2 manifeſte vocat Hylariꝰ car
nẽ ſpoliatã xp̃m. Unde caro non ſtat ibi pro natu
ra carnea: quia chriſtus non eſt natura carnea. ſed
pro ſuppoſito hñte carnaleitatẽ ⁊ caro ſic dicta fu
it eadẽ viua ⁊ mortua ⁊ ex hoc non ſequitur ꝙ re
manſerit aliqua forma prius exiſtens: ſed ꝙ re
manſerit idem ſuppoſitum prius exiſtens. vel po
teſt dici ꝙ ſufficit ꝙ caro ſpoliata ⁊ veſtita fuit ea
dem quantum ad materiaʒ q̃ poſſit nũc dici veſti
ta et nũc ſpoliata. ¶ Ad decimũ dicendũ ꝙ p̃ua Ad.10.
tio importata i hoc qð dico ſpoliata ponit ſubie
ctum ⁊ non negat. ſed ſubiectum qð ponit non eſt
caro que fuit viua ſed mortua caro: ⁊ ſic ſtat ꝙ ca
ro chriſti fuit corrupta. ¶ Et ſi dicaẽ ꝙ caro p̃ua
ta et caro q̃ fuit ſub habitu: puta caro viua debe
ret eſſe vna. dico ꝙ verum eſt quantũ ad p̃mã ma
teriã: ⁊ nõ plus: q2 caro viua non erat ſubiectum
vite niſi quo ad materiam. ¶ Ad vndecimũ dðʒ Ad.11.
ꝙ ſicut large loquendo ſcri dicũt xp̃m aſſumpſiſſe
hoĩem cum tamen non aſſumpſerit proprie hoĩeʒ
cũ ſtet pro ſuppoſito. ſed naturã humanã. ita diciẽ
aſſumpſiſſe corpus qð ſtat proprie loquendo pro
ſuppoſito accipiendo corpus p natura corporea.
¶ Ad.12. dðm ꝙ noua forma introducta fuit in Ad.12.
corpus chriſti mortuũ: nec tñ ibi fuit noua aſſum
ptio noue nature: ſed fuit ex antiqua aſſumptiõe
ſicut etiã qñ de nouo conuertebaẽ in ſubſtãtiam
eiꝰ: materia nutrimẽti q̃ nõ fuerat a p̃ncipio aſſũ
pta nõ erat pprie noua aſſumptio: ſicut nec pprie
noua aſſumptio veſtis ſi veſtis lanea conuertere
tur in lineam veſtem prius aſſumptam.

Ad.13. ¶ Ad.13.dõꝫ ꝙ lꝫ hūana natura vniat̃ diuino ſup-
poſito vna vniõe ꝑncipali q̃ fundat̃ imediate ſup
formã q̃ cõuenit toti cõpoſito.tñ videt̃ probabili
ter poſſe dici ꝙ ꝓter ꝑncipalẽ illã vnionẽ habeat
materia aliã vnionẽ ꝓpriã ſeu relationem vniõis
ad diuinũ ſuppoſitũ cuius eſt ipſa imediatũ ſubie
ctũ: ⁊ illa vnio i morte mãſit ⁊ lꝫ materia nõ poſſit
eſſe nec aſſumi ſine forma:tñ exiſtens cõiũcta for
me põt eſſe imediatũ fundamentũ talis vnionis
ſibi ꝓp̃e. Vñ nõ obſtãte ꝙ ibi ſit noua relatio vni
onis fundata ſup nouã formã introductã in mor-
te:tñ adhuc ſtat ꝙ remãſit vnio ꝓcedẽs q̃ ſibi erat
ꝓpria ita ꝙ ponat̃ materia aliquomodo de nouo
vniri noua vnione fundata ſup nouã formã medi
ante illa forma inquãtũ eſt ps noui ꝯpoſiti: tamẽ
adhuc ſtat ꝙ maneat vnita ꝑori vnione dato etiã
ꝙ toti⁹ nature humane ꝯpoſite ex materia ⁊ for-
ma non ſit niſi vna vnio fundata imediate ſup ip-
ſam formã q̃ eſt aĩa:adhuc nõ ſeq̃tur ꝙ illa vnio q̃
vniebat̃ materia vna cũ forma: diuino ſuppoſito i
morte deſierit eſſe.qꝛ fundamẽtũ ei⁹ imediatũ.ſ.
aĩa rõnalis ſp mãſit vnita formalr ⁊ actu i morte
illa vnione etiã vniebat̃ actu mediata alia vniõe
fundata ſup formã ſubſtantialẽ de nouo introdu-
ctam:ſed qꝛ illa vnio ſcd̃a aliquomodo ꝟtualiter
ſeq̃batur ex ꝑma: qꝛ ex illa vnione quã habuerat
in vita mediãte aĩa ⁊ fundata ſup aĩam debebat̃
ſibi ꝙ in morte maneret vnita.ideo põt dici mate-
ria vnita manere in morte ⁊ ꝑori vnione.ſ. ꝟtuali
ter et noua vnione ꝓpter ꝯiũctionẽ ꝯpoſiti ex no
Ad.14. ua forma ⁊ materia diuino tñ ſuppoſito. ¶ Ad
14. dõm: ꝙ Dañ. loq̃tur de corruptione q̃ eſt pu
trefactio nõ de corruptione q̃ eſt reſolutio vſq ad
primã materiã:et loq̃tur nõ de ꝑma materia tran
ſitiue ſicut dicit̃ aqua materia liq̃doꝝ:ſꝫ de ꝑma
materia manente q̃ ſola eadem remanet in viuo
Ad.15. et in mortuo. ¶ Ad.15.dõm: ꝙ diuerſitas corpo
ris ⁊ aĩe in xp̃o ⁊ in aliis viuẽtibus eſt diuerſitas
toti⁹ ⁊ ptis ſm rẽ loquendo:lꝫ ſm rõnẽ dicantur
eſſe diuerſe ptes cõtra ſe diuiſe vulg⁹ aũt hic cre-
dit eſſe ſcd̃m rẽ. ⁊ ideo ſcti in xp̃o ⁊ in aliis loquũ
Ad.16. tur de ipſis ſicut de diuerſis rebus. ¶ Ad.16.di-
cendũ: ꝙ ꝑuilegiũ xp̃i eſt ꝙ formatio corpis ſui
ſic fuit facta in inſtanti:ꝙ nec ꝓceſſerit alteratio
ꝓdiſponẽs ſicut in aliis in cuius termino iſta for-
matio fieret.formatio eñi alioꝝ alterationẽ ꝓexi
git in cuius termino introducit̃ figura corpis et
ſic diſponẽs: ⁊ ideo dicit̃ fieri in pte licꝫ ipſa figu
Ad.17. ra q̃ manet introducat̃ in inſtanti. ¶ Ad.17.dõꝫ
ꝙ forma panis ꝯuertit̃ in formã ſpecialem corpis
xp̃i.q̃ eſt ipſa aĩa. Et ad auctoritatẽ auguſtini di-
cendũ ꝙ loq̃tur ibi de ꝯuerſione naturali nõ autẽ
de ꝯuerſione ſupnaturali put ẽ i ſacramẽto alta-
ris:nec obſtat ꝙ dicit qd̃cũq corp⁹ i qd̃cũq corp⁹
qꝛ Aug. vr̃ fuiſſe illi⁹ opinionis ꝙ corp⁹ celeſte qd̃
ponim⁹ materialr icorruptibile ſit nature elemẽ-
taris vel põt dici ꝙ intẽtio ſua eſt ꝙ corp⁹ nõ põt
cõuerti i ſpm̃ ſeparatũ:ſꝫ bene põt cõuerti in ſpm̃
cõiunctũ dans eſſe corporeũ.ego tñ credo ꝙ deus
poſſet ꝯuertere quãcũq creaturã i quãcũq ꝯuer
Ad.18. ſione tali ſicut fit in ſacramẽto. ¶ Ad.18.dicendũ
ꝙ aĩa eſt vi ſacramenti ſub ſacramẽto:ſm qd̃ dat
eſſe corpeũ nõ aũt ſcd̃m qd̃ dat eſſe aiatũ ſiue ſm
Ad.19. qd̃ ẽ i aĩa. ¶ Ad.19.dõm ꝙ illã ſolutionẽ ad pre-
ſens nõ approbo ſꝫ ꝓcedẽtẽ/ſcꝫ ꝙ aĩa eſt ſub ſacra
mento:ſm qd̃ eſt forma corporeitatis dãs eẽ cor-

poreũ. Ad cuius euidentiã ſciendũ ꝙ qñ in aliq̃
eſſẽtia ſimplici inueniũt̃ plures pfectiones q̃ lꝫ in
aliis reb⁹ realr̃ plurificent̃.tñ qñ iſta re ſimplici ſũt
vnũ realr̃ ⁊ ſola ratione differũt. tũc reſpectu ali
cui⁹ act⁹ realis eſſẽtia illa ſm alterã illaꝝ pfectio
nũ dꝛ req̃ri p ſe aliã cõcomitatiue ſe habere: ſicut
eadẽ eſſẽtia diuina ẽ natura et volũtas. ⁊ eſt verũ
ꝙ realr̃ ⁊ nõ differũt in eaniſi ſola rõne: ⁊ tum in
generatiõe filii eſſentia diuina vt natura ẽ p ſe ꝑn
cipiũ pductiuũ.ſed vt volũtas hꝫ ſe cõcomitatiue
non qn volũtas realr ſit illd̃ qd̃ ẽ ꝓductiuũ filii.ſꝫ
qꝛ ad hoc qd̃ talis eſſẽtia ſit ꝓductiua filii nõ req̃ri-
tur ꝙ ipſa ſm quod eſt hmõi ꝑncipiũ ſit volũtas
vt voluntas: ⁊ ſicut etiã ſi eadẽ eſſet eſſentia calor
et color diceretur calefacere ſm qd̃ calor:ſꝫ ſcd̃m
qd̃ color cõcomitatiue ſe haberet.ita etiã illud in
qd̃ cõuertit̃ forma panis.licet ſit realr ⁊ eſſentia-
liter forma corpeitatis. ⁊ ſic p ꝯñs aĩa tñ aiatum
non eſt terminus in eo ꝙ aiatũ ſed in eo ꝙ aĩa eſt
forma corpeitatis qꝛ dato ꝙ illa eſſentia nõ eſſet
aĩa ⁊ etiã forma corpeitatis adhuc cõuerteret̃ in
eſſe forma panis: ⁊ ſic ecõuerſo eſſet aĩa.et nõ for
ma corporeitatis nõ ꝯuerteret̃ in eã:qꝛ ꝟba ſacra
menti efficiũt qd̃ ſignant: ⁊ ſignificant ꝯuerſio-
nẽ fieri in corpus.ſicut ergo eſſentia in quã ꝯuerti
tur forma panis ⁊ eſt forma copeitatis et eſt aĩa.
ſed tamẽ dicit̃ eſſe aĩa cõcomitatiue:qꝛ accidit il-
li eſſentie ꝙ ſit aĩa ad hoc ꝙ fiat in eã cõuerſio pa
nis ſicut etiã in generatione filii dꝛ concomitati-
ue ſe habere voluntas. ¶ Ad.20. dõm ꝙ minor Ad.20.
ſupponit falſum ſcꝫ ꝙ eſſe corporeũ ⁊ eſſe aiatũ ſi-
ue forma corporeitatis ⁊ aĩa dicãt intẽtiones lo-
gicas vel ens rõnis. hoc eñ eſt falſum: imo for-
ma corporeitatis ⁊ aĩa dicunt res veras. et iõ qñ
ponitur ꝙ forma hoĩs ſm qd̃ dat eſſe corpeum ſit
terminus cõuerſionis non ponitur termĩu⁹ p acci
dẽs imo ponit̃.q.terminus p ſe. ¶ Et ſi querat̃
quare etiam ipſa aĩa cũ ſit realr̃ idẽ cũ forma cor
poreitatis nõ ponitur eſſe terminus hmõi ꝯuerſi-
onis Dico ꝙ hec ẽ cauſa:qꝛ dato ꝙ iſta eſſentia nõ
eſſet aĩa:bñ tñ eſſet forma corporeitatis ad hoc fi-
eri poſſet in eã cõuerſio:ſꝫ ſi eſſet aĩa ita ꝙ nõ for- Ad.21.
ma corpeitatis nõ fieret ¶ Ad.21.dicẽdũ ꝙ res q̃
eſt aĩa eſt vi ſacramenti ſub ſacramẽto:ſꝫ nõ ſcd̃ꝫ Ad.22.
qd̃ aĩa:ſed illa eſt ibi ꝯcomitatiue. ¶ Ad.22. dõꝫ
ꝙ ſi eſt ita vt q̃dã dicũt ꝙ ſacramẽtũ ſiue ſit inſtitu
tum ſiue nõ cõficeret̃ niſi xp̃o viuente argumentũ
ſupponit falſum. Si aũt nõ eſt ita põt dici ꝙ ſicut
alia ẽ forma corpis xp̃i viui ⁊ forma xp̃i mortui.
Ita nõ eſt incõueniens ꝙ in aliam formaꝫ fiat cõ
uerſio xp̃o viuo ⁊ xp̃o mortuo. ¶ Ad. xxiii.dõꝫ Ad.23.
ꝙ ſm quoſdã corpus xp̃i mortuũ eſſet ſtante hi-
potheſi ſub ſacramento ſolũ quantũ ad materiã.
¶ Aliter põt dici ꝙ corpus mortuũ põt dici illd̃
qd̃ per mortem eſt generatũ: ⁊ tale corpus mortu
um eſt cadauer.cadauer eñ non corrumpitur per
mortem: quia quod eſt corruptum iam non eſt: ſꝫ
magis eſt per mortem genitũ:et tale corpus mor-
tuum noc eſſet ſub ſacramento ſtante hypotheſi/
niſi ſolum quantum ad primam materiã. ¶ Alio
modo dicitur corpus mortuum corpus quod fu-
it viuum quod eſt per mortem corruptum: et tale
corpus mortuum idem eſt realiter qd̃ homo mor
tuus:et tale corpus ſtante hypoteſi fuiſſet in ſab-
bato ſancto ſub ſacramẽto quantum ad ſuas par-
tes/q̃ ſunt aĩa rõnalis ⁊ materia prima q̃ in mor-

te culuſlibʒ hoīs remanēt licet diuiſim. ¶ Et ſi
dicaẜ ꝯtra hoc ꝙ nō remanerēt diuiſi: qꝛ ſi cōiūge
rēẜ ī ſacramēto vnirēẜ: dico ꝙ lʒ vnirēt tñ nō vnū
vnireẜ alteri vt forma materie. Prīa aūt vnio nō
repugnat morti ſed ſcḋa. Vñ ꝯtrū ad diuiſionē op
poſitā ſcḋe vnioni adhuc remanerēt diuiſa ī mor-
Ad.24. te. ¶ Ad. 24. dicendum ꝙ ḋr plus cadauer hoīs
ꝙ̄ ignis gñat⁹ ex aere dicaẜ corpus hoīs. Prīo qꝛ
ex hoīe corrupto ſemꝑ gñaẜ cadauer. Scḋo qꝛ in
plurib⁹ accidentib⁹ eiuſdē ſpeciei ꝯuenit hō cū ca
dauere ſuo ꝙ̄ aer cū igne. Tertio qꝛ magis appa-
ret vulgo: ꝙ corp⁹ fuit in viuo ſicut in mortuo ꝙ̄
ꝙ corpus ignis fuit corp⁹ aeris et de xp̄o ē adhuc
alia ſpecialis ratio. qꝛ. ſ. fuit idē ſuppoſitū viui et
Ad.25 mortui. ¶ Ad. xxv. dicēdū ꝙ hō bene ꝯſueto mō
dicere pōt corp⁹ meū ꝛ ſubſtantiā meā corpus qḋ
eſt ipſe ꝛ ſubſtātia q̄ eſt ipſe ꝛ q̄ p̄dicaẜ de ipo. ſicut
vere pōt dici ſuppoſitū ſortꝭ ſuppoſitū qḋ ē ſortes
ſʒ verū ē qḋ nō ꝯſueuit dici ita cōiter aīal meū qḋ
corpus ſm rōnē intelligēdi magis dicit rōnē ptis
ꝙ̄ aīal: vel qꝛ aīal meū nō cōſueuit dici niſi poſſeſ
Ad.26. ſiue. ¶ Ad. xxvi. dicēdū ꝙ forma cadaueris non
pōt dici forma putrefactiōis ſic ꝙ ſit putredo vel
qꝛ putreſcat: ſʒ qꝛ ꝯſequitur diſpoſitiones ꝑ quas
illḋ cui⁹ eſt forma faciliẜ eſt putrefactibile. ꝛ talē
decuit introduci in morte. tū qꝛ natura rei ſuppo-
ſite morti aliḋ nō ꝯpatiẜ: tum qꝛ ſi poſſet aliẜ fieri
magis decet fieri ſic: qꝛ xp̄s ī penalibus ꝛ p̄cipue
in corꝑalib⁹ ꝯñtib⁹ totā naturā vſqꝫ ad mortē in-
Ad.27. cluſiue debuit aſſilari frib⁹ ¶ Ad. xxvii. dōʒ ꝙ ma
ior ē falſa qꝛ opatio forme cadauerꝭ nō ē putrefa-
cere ſʒ corp⁹ cui⁹ ē formā diſponere: vt a calore ꝯti
nētꝭ faciliẜ ſit putrefactibile: nō opʒ aūt ꝙ mobile
qḋ pōt faciliẜ moueri aliq̄ motu qḋ ſemꝑ moueaẜ
illo motu. Vñ nō oportet ꝙ corpus xp̄i īcepit pu
treſieri: imo potuit vel ꝑpter frigiditatē tp̄is vel
ꝑpẜ vnguēta vẜ ꝑpẜ vtrūqꝫ īpediri ne putreſieret.
Ad.28. ¶ Ad. xxviii. dōm: ꝙ maior ſupponit duo falſa. ſ.
ꝙ fuit in xp̄o viuo alia forma p̄ter aīam: ꝛ ꝙ ope-
ratio forme cadaueris ſit putrefacere: ꝛ ex his cō
Ad.29. cludūt falſum. ¶ Ad. xxix. dicendū: ꝙ in morte ī
inſtanti mortis fuit cōpletū opus redēptiōis nr̄e
et in eodē inſtanti fuit introducta alia forma. Et
ſi dicaẜ ꝙ hec neceſſario eſt ordīe nature poſt mor
tem dico ꝙ eſt vt ſit ꝛ eſt vt non: qꝛ ex pte agentis
qḋ nō expellit aīam niſi induendo formā et īcom
po nibilē: ſic forma cadauerꝭ p̄cedit mortē: ſed ex
pte materie p̄cedit ſeparatio aīe: qꝛ p̄us intelligiẜ
materia ſpoliata ꝙ̄ recipiat formam incomponi-
Ad.30. bilē. ¶ Ad xxx. dōm. ꝙ natura non facit nec pa-
titur ꝙ aliq̄ forma exñs cū aīa remaneat ī morte
qꝛ īpoſſibile ē talē formā eē nec patiẜ etiā ꝙ mate
ria poſſit eſſe ſine forma. ꝛ ideo opʒ poni in morte
xp̄i nouā formā fuiſſe introductā naturaliẜ. ꝛ illaʒ
miraculoſe corrūpi in reſurrectione: ꝛ dato etiam
ꝙ forma noua non fuiſſet introducta in morte ad
huc oporteret ponere miraculoſam corruptioneʒ
diſpoſitionē cadaueris q̄bus ꝯſtat repugnare q̄li
tates ꝛ diſpoſitiones corꝑis glorioſi: qꝛ nō opor-
teret ponere ad corrumpendū formas ſubſtantia
les ſi eſſent ibi aliā corruptionē p̄ter corruptionē
iſtorum accidentium ſiue diſpoſitionum.
Ad.31. ¶ Ad. xxxi. dōʒ: ꝙ caro ꝛ os in omnibus ꝯtū ad
diſpoſitionē accidētalē ſʒ quā vtʒ. dictū eſt diſpo
niẜ materia taliū mixtoꝝ ad eoꝝ formā/ſiūt ꝟtu-
te elemētari coopante virtute celi. ꝯtū aūt ad for
mā ſubſtātialē ī aliis ab hoīe pñt fieri a ꝟtute ele
mētari inſtrumētaliẜ: ita ꝙ ꝟt⁹ elemētaris attin-
git vt inſtrumentū forme ſubſtantialis gñantis
eſſentialiẜ ad efficiendū formā ſubſtātialē carnis et
oſſis vocādo ꝟtutē elemētarē quācūqꝫ qualitatē
qua agunt iſta inferiora: ſed in hoīe nō attigit iſta
ꝟt⁹ ad formā ſubſtātialē/attigit tñ diſpoſitiue diſ
ponēdo materiā ad eā: ꝛ quātū ad hoc pōt dici ꝙ
caro ꝛ os gñanẜ a calore ꝛ algore ī ꝯtū ī talibus
cooperātib⁹ cauſanẜ diſpoſitiōes accidētales car
nis ꝛ oſſis. ¶ Ad argumēta p̄ncipalia ſoluta ſūt
in primo articulo.

¶ Diſtinctio. xxii. ¶ Queſtio. i.

Circa. 22. diſtinctionē querūtur
v. Primo vtrū xp̄s ī triduo mor-
tis ſue fuerit hō. Scḋo vtrū cor
pus xp̄i ī triduo potuit ꝯſeruari
ī eē eſſētie ſine actuali exiſtētia
formali. Tertio. de deſcenſu ad
inferos. Quarto de reſurrectio Primum.
ne. Quinto. de aſcenſione. ¶ Quātū ad primum
videtur ꝙ xp̄s in triduo mortꝭ ſue fuit hō: qꝛ xp̄s
ꝑpter duo fuit xp̄s. ergo ꝑpter duo fuit hō. Añs
ꝓbaẜ ſic. Nulla ꝓpō affirmatiua eſt falſa niſi ꝑpẜ
repugnātiā p̄dicati ad ſubiectū q̄ repugnātia nō ē
hic cū idē ſibi nō repugnet. Cōſeq̄ntia ꝟo ſic ꝓba
tur. xp̄s includit hoīeʒ. ꝙ ſi xp̄s eſt xp̄s xp̄s eſt hō
¶ Itē oē illud qḋ hʒ ſibi vnita corpus ꝛ aīaʒ ho Secundū
minis eſt hō: ꝛ hec videẜ vera: qꝛ corpus ꝛ aīa inte
grant hoīs q̄dditatē: ſed xp̄s in triduo habuit ſi-
bi iſta vnita: qꝛ qḋ ſemel aſſumpſit nūq̄ dimiſit. ꝙ
ꝛc. ¶ Itē ſuppoſito ꝙ in triduo oīs hō fuit mor- Tertium.
tuus. ſequitur oīs hō ꝓ illo triduo ē mortu⁹. ergo
xp̄s iſtud eſt bonū enthimema. oē eñ bonū enthi
mema pōt reduci ad ſyllm ꝑ aſſumptionē alicui⁹
ꝓpōnis ꝟe aſſūpte. eū igẜ nulla alia ꝓpō poſſit aſ
ſumi ad faciēdū de illo ēthimemate ſyllʒ niſi iſta
xp̄s ē hō: vt ſic dicaẜ oīs hō ē mortu⁹/xp̄s ē hō. ꝙ
xp̄s ē mortu⁹/ſeq̄ẜ ꝙ illa ē ꝟa ꝓ iſto triduo xp̄s ē
hō. ¶ Itē de q̄cūqꝫ p̄dicaẜ differētia ſpecifica ꝛ Quartū.
ſpēs ſʒ rōnale ē drīa ſpecifica hoīs. ꝙ de q̄cūqꝫ p̄di
caẜ rōnale ꝛ hō: ſʒ ī illo triduo fili⁹ dei vel xp̄s po
tuit dici rōnalis ꝑpẜ vnionē aīe rōnalis ad diui-
nū ſuppoſitū. ꝙ ꝛ hō. ¶ Itē oīs ꝓpō ꝟa de p̄teri- Quintū.
to fuit aliq̄ñ ꝟa de p̄nti. ſʒ hec eſt ꝟa de p̄terito
ille hō demōſtrato xp̄o fuit ī triduo. Nā ꝛ iſtā nūc
ꝟificam⁹ de xp̄o ille hō fuit ab eterno. ergo ī illo tri
duo illa fuit ꝟa de p̄nti. ¶ In oppoſitū arguiẜ In oppōʒ.
qꝛ a q̄cūqꝫ remoueẜ ſup̄i⁹ ꝛ inferi⁹: ſʒ corp⁹ aīatū
et viuēs qḋ ē ſup̄i⁹ ad hoīem remoueẜ a xp̄o ꝓ il
lo triduo: qꝛ xp̄s ꝓ tūc nō fuit corp⁹ aīatū nec vi-
uēs hūana vita: qꝛ erat mortu⁹. ꝙ remouebaẜ ab
eo eē hoīeʒ. ¶ Rñdeo. de iſta q̄ſtione ſūt. 5. opi- 1. opinio
niones. Prīa Hugonis ꝛ magiſtri dicētiū cōcor Hugonis
diter ꝙ xp̄s in triduo fuit ver⁹ hō. nō tñ cōſentiūt ꝛ magiſtri
ex eadē cā moti. Hugo eñ hoc poſuit qꝛ dixit ꝙ
hō nō eſt niſi aīa vtēs corꝑe. ꝛ qꝛ verbū fuit vnitū
aīe poſt ſeparationē aīe a corꝑe: idō dixit ꝙ xp̄s ī illo
triduo fuit hō. Sʒ magiſter ꝓ tāto dictā cōcluſio
nē poſuit qꝛ eſtimauit vt viſū eſt ex p̄cedētib⁹ iſti⁹
tertij libri ꝙ vnio iſtoꝝ duoꝝ ſcʒ aīe ꝛ corꝑis ad ver
bū ſit formalis rō q̄re vnū ḋr hō: lʒ nō vniant īter
ſe. Et quia in triduo illa fuerunt vnita diuino ſup-
poſito. ideo in triduo xp̄s fuit homo. ꝛ qꝛ homo
non inuenitur in puris hominibus poſt mortem
fuit autem in chriſto in quo corp⁹ ꝛ aīa ſūt vnita

verbo.ideo dicit ſolū xp̄m poſt mortē remanſiſſe
verū hoīez.nihilomin⁹ tñ dicit ꝙ nō ſm̄ eandē rō
nē dicebaṫ hō poſt mortē ſicut añ mortē: ⁊ ſicut e-
ꝯtra opini lꝫ hoīes viui. ❡ Ratio Hugonis videṫ fuiſſe pla
onē hugo- tonis opinio q̄ dicebat ꝙ hō erat aīa vtēs corpe ꝓ
nis. qua opinione videṫ eſſe vna auctoritas cōmenta-
toris.10.Ethicoꝝ.c.17.vbi dicit ꝙ intellectus eſt
verus hō. ❡ Hec opinio nō acceptaṫ cōiter imo
cū hoc qḋ ē cōtra ſniaz Ariſtotelis ⁊ ꝯmētatoris
ſui eſt cōtra ſnīam vere fidei. ❡ Q̄ʒ ſit cōtra Ari
ſtotelē ptꝫ manifeſte.2.de aīa.t.6.⁊.7. Metaphi
ſice. vult eñ expſſe ꝙ quelibet res naturalis habꝫ
materiā ptē eſſētie ſue ſicut ⁊ formā. Vñ ⁊.8.me-
taphiſice cōmendat architā q̄ reddit diffinitiones
cōpletas ex materia ⁊ forma. Cōmentator etiam
vij. Metaphiſice dt ꝙ ipoſſibile ē itelligere hoīez
ſine carnibus ⁊ oſſibus: ⁊ ꝙ aīa eſt p̄ma ſubſtātia
corpus ſo qḋ materia qḋ vero ex hiis eſt totale ē
hō. ❡ Itē Auicē.3. Metaphiſice ſue.c.ꝗ. dicit ꝙ
hō non eſt corpus tm̄ nec aīa tm̄/ſed vtrūqꝫ. ⁊ ideo
p̄ma opinio nō teneṫ: immo vt magis videṫ ꝯtra
riū aſſerere eſt error ⁊ cōtra fidē: cui⁹ rō eſt q: per
verā mortē hō deſinit eſſe id qḋ eſt hō: ſicut p ge-
nerationē verā acqrit eſſe hoīem: idē eſt terminus
ad quē q̄ acqriṫ per gñationē: et termin⁹ a q̄ qui
abijciṫ per corruptionē.ſed xp̄m fuiſſe mortuum
in illo triduo ē articul⁹ fidei: vt patet ex ſimbolo
et epiſtola ſinodali cirili vbi ſic dicit. Si qs nō cō
fitetur xp̄m dei verū filiū carne paſſū ⁊ carne cru-
cifixū ⁊ ꝙ mortem guſtauit anathema ſit: ꝗ opꝫ
dicere xp̄m fuiſſe vere mortuum: ⁊ ſic nō fuiſſe ho
minē. ❡ Itē filius dei a p̄ncipio accepit vere eſſe
hoīs p vnionē aīe ⁊ corpis: ergo ꝓpe ꝓ q̄ fuerāt
hec diuiſa abluicē: vt in illo triduo xp̄s nō fuit ve
rus hō. ❡ Itē homo nomē eſt ſpeciei in gñe ſub-
ſtantie: ſed in materialibus ſola ſubſtātia cōpoſi-
ta eſt p ſe in gñe ſubſtantie dicēte Boetio ꝙ Ari
ſtotelēs relictꝫ extremis egit de medio. i. d ſubſtā
tia ꝯpoſita. hō ergo denolat ſubſtātiā cōpoſitam
ex materia et forma ſibi vnitis. cū igṫ nichil tale
fuit in xp̄o ꝓ illo triduo ſequiṫ ꝙ nō fuit tūc hō.
❡ Itē radix pōnis Hugonis falſa eſt q: rei cōple
te in ſpecie nihil pōt aduenire qḋ faciat cū ea vnū
p eſſentiā: ſed vel cōiungitur ei extrinſece vt nau
ta naui. veſtis homini: vel in pſona ⁊ nō in natu-
ra qḋ eſt xp̄o ſingulare/vel accidētale vt qualitas
et quantitas aduenit ſubſtantie. ſi ergo aīa eſſet
aliquid cōpletū ſm̄ ſe in ſpecie quod iportaretur
noīe hoīs: ſeqreṫ ꝙ ex aīa et corpore nō fieret vnū
per ſe: nec corpus moreteṫ recedente aīa q̄ omnia
abſurda ſunt. ❡ Ad dictū cōmentatoris. x. Ethi
coꝝ dicendū: vel ꝙ dicit illud recitatiue ſolū vel
ſi aſſerat ꝓ tanto dicit nō ꝙ hō ſit intellect⁹ tantū
ſed q: eſt p̄ncipali⁹ l hoīe: p qḋ diſtinguiṫ ab aliis
ſicut a brutis. ❡ Radix etiā magiſtri fallacia eſt
q: materia et forma non ſufficiūt ad cōſtitutionē
nature cōplete q̄ importaṫ noīe hoīs niſi vniātur
formaliter in rōne perficientis ⁊ perfectibilis. ta-
lis aūt vnio non fuit in xp̄o poſt mortē ex ſola vni
one ad ſuppoſitū diuinū ꝓpter qḋ nō potuit dici
hō. ❡ Itē nec ptes humane nature tunc fuerunt
vnite diuino ſuppoſito: q: ptes nature manent id
qḋ ſunt p eſſentiā in natura ꝯpoſita. ſed illḋ corp⁹
mortuū non remanſit idē per eſſentiam reparata
humana natura in reſurrectiōe. ergo non fuit pro
prie pars humane nature: ⁊ tūc xp̄s nō potuit di-

ci hō propter vnionē ptiū nature hūane in ſuppo
ſito diuino. ❡ Scḋa opinio eſt aliquoꝝ q̄ cū ea ⁊ 2.opio.
motiuo Hugonis coincidūt dicentes ꝙ forma eſt 1.ratio.
tota q̄dditas rei ⁊ materia nihil qḋ oſtēdūt rōni
bus: quarū p̄ma eſt hec materia eſt q̄ res pōt eſſe
et non eſſe. vij. Metaphiſice. ex hoc eñ probatur
materia eſſe in naturalibus ⁊ in artificialibus q:
poſſunt eſſe ⁊ nō eſſe cuius principium eſt materia
ſi ergo materia ptineat ad quidditatem rei tunc
quidditas p ſe poſſet eſſe et non eſſe: ⁊ ſic eſſet ge
nerabilis ⁊ corruptibilis: qḋ eſt cōtra ph̄m in eo-
dē. vij. Metaphiſice. ❡ Preterea quicqd eſt de 2
q̄dditate rei eſt principiū cognoſcendi illḋ cuius
eſt. q: qḋ q̄d eſt. eſt obiectū intellectus: vt ptꝫ.3.
de aīa ſed materia non eſt principiū cognoſcendi
cū nō cognoſcatur niſi in analogia ad formā p̄io
Phiſicoꝝ. ergo. ⁊c. ❡ Preterea ꝙ ꝓhibet qḋ q̄d 3
eſt rei eſſe idē cū hñte ipſam non ptinet ad rei q̄d
ditatē q̄ eſt eadē cū hñte ipſam. vt ptꝫ in. vij. Me
taphiſice. in dictis ſcḋꝫ ſe. ſed materia ꝓhibet qḋ
quid eſt idem eſſe ei cuius eſt idē ꝓbaṫ ex fine ca-
pituli de vnitate diffinitiōis vbi diciṫ ꝙ in cōce-
ptis cū materia nō eſt idē qḋ q̄d eſt cū habente
ipſam. ergo. ⁊c. ❡ Item qḋ non ptinet ad diffini
tionē nō ptinet ad rei quidditatē: q: diffinitio eſt 4
explicatio quidditatis ⁊ eſſentie: ſed materia nō
ptinet ad diffinitionez. ergo. ⁊c. Minor probatur
p ph̄m. vij. Metaphiſice dicentē ꝙ quecunqꝫ ſunt
ptes vt materia: et i q̄ diuidiṫ vt i materiā ſūt po
ſteriora: ſꝫ illa q̄ ptinent ad diffinitionē ſunt p̄ora
ꝗ nō ptinet ad diffinitionē. ❡ Cōtra iſtā opinio-
nē arguiṫ: ⁊ p̄mo p auctoritatē ph̄i. vij. Metaphiſi Cōtra iſtā
ce vbi dicit ſic. Hō aūt et equus: et q̄ ita in ſingu ſcḋaꝫ opi-
laribus vlr nō ſunt ſubſtantia. i. forma. ſꝫ ſimul to nionē obij
tū q̄ddā ex hac materia et hac rōne vt vlr ſingula cit tectꝫ.
re ſo ex vltia materia ſocrates iā ē et aliq̄ etiam
alia adducta ſunt cōtra hoc ſupra l p̄ncipio q̄ſt o-
nis. ❡ Itē arguiṫ ſpecialiter cōtra eos q̄ dicūt ꝙ
materia nō ē ps q̄dditatis. forma ē tota q̄dditas
ergo ipſa circūſcpto q̄cūqꝫ alio eſt ſufficiēs rō eſ
ſendi ignē. ergo poſſet eſſe ignis ſola forma ignis
manente ⁊ non materia. qḋ falſum eſt. ergo. ⁊c.
❡ Iſta tñ rō nō eſt multū efficax. q: ſubiectū per
naturā nō pōt eſſe ſine ꝓpria paſſiōe. nec ſubſtātia
materialis ſine quātitate ⁊ q̄litate: q̄ tñ ſūt extra
q̄dditatē ipſoꝝ. ❡ Itē ſicut ꝙ eſt incauſatū vl nō
cauſatū nō hꝫ cauſam ſm̄ ſe. ita qḋ eſt incauſatuꝫ
intrinſece nō habet cauſam intriſecā. ſꝫ qḋ nō hꝫ
materiā ptē ſui nō eſt cauſatū a materia intriſece:
ꝗ nō hꝫ materiā cauſaꝫ ſuā itriſecā nec extriſecā.
ꝗ materia eſt nulla cāꝫ qḋ eſt ꝯtra ph̄m. v. Meta
phiſice ⁊. ij. Phiſicoꝝ. ❡ Itē ens pfectū et ꝯple-
tū i aliq̄ gñe nō vniṫ alicui niſi p accidēs: q: qḋ pt
facere vnū p ſe cū alio vel eſt potētia vel act⁹: ſed
ſi a q̄dditate rei excludiṫ materia: ita ꝙ q̄dditas
rei ſit forma tm̄: tūc forma erit ens ꝯpletū in gñe
ſicut qḋ eſt q̄dditas rei. ergo forma nihil pōt vniri
ad ꝯſtituendū aliq̄d p ſe ſꝫ ſolū p accidēs. ꝗ ignis
ꝯpoſitus ex materia et forma nō erit ens p ſe qḋ
ē falſum. ❡ Itē qḋ non includit q̄dditatē alicui⁹
in gñe. nec includiṫ i q̄dditate alicui⁹ in gñe p ſe.
nō eſt in gñe p ſe nec p reductionē. q: qḋ eſt p ſe in
genere includit quidditatem aliquam generis ⁊
qḋ eſt in genere per reductionem includitur in
q̄dditate alicui⁹ in gñe p ſe. ſꝫ materia ſꝫ iſtā opi
nionē neutro mō ſe hꝫ ad q̄dditatē q̄ ſolum eſt p

ſe in genere: qꝛ nec includit illam/nec p ſe includi
tur in illa: ꝗ materia nec eſt in gñe p ſe nec p redu
ctionem: ꝛ ſic falſa eſt diuiſio philoſophi ꝙ ſubſtā
tia alia materia/alia forma/alia compoſitum.
6 ❡ Itē rõni materie nõ repugnat ꝙ ſit commune
pluribus: põt em̄ ab hac materia ꝛ ab illa abſtrahi
ratio cõis materie. Et ſimiliter ab hac forma et
ab iſta ratio communis forme. Sed materia
ignis in cõmuni ꝛ forma ignis in cõi hꝫ per ſe q̄d
ditatē vnā ſed qδ per ſe ptinet ad vnitatem rei p
tinet ad eius q̄dditatē: ergo tā materia ꝗ̄ forma
cū ptineāt ad vnitatē rei ptinent ad eiꝰ q̄dditatē.
❡ Prima propoſitio. ſ. ꝙ ab hac materia ꝛ ab il
la poſſit abſtrahi cõis rõ materie probatur: quia
ſicut patet ex ſecundo phiſicoꝝ cauſe proportio
nantur effectibus per ſe: ita ꝙ ſingulariū effectu
um ſunt ſingulares cāe: et vliū vniuerſales. ſicut
ergo ab hac re et ab illa põt abſtrahi rõ cõis: ita
ab hac materia ꝛ ab iſta. ❡ Scđa aūt ꝑpõ ſcꝫ ꝙ
ex materia ꝛ forma ſic abſtractis fiat vnū p ſe pꝫ.
qꝛ ibi manet p ſe cauſa vnitatis ſcꝫ ꝙ vnū ē actꝰ ꝛ
Ad rõnes 2 opinioĩs aliud potentia. ❡ Rationes ad oppoſitum nõ cõ
cludūt. Prīa em̄ ratio concludit oppoſitū ex quo
em̄ materia eſt quo res põt eſſe et nõ eē ſeq̄tur ne
ceſſario ꝙ ptineat ad quidditatē rei: qꝛ paſſio cõis
oſtendetur de ſubiecto cõi p mediū cõe illδ autē
mediū reſolubile ē i illδ ꝗ res dicit̄ poſſe eē ꝛ nõ
eſſe. et hec eſt materia. ergo ex hoc ꝙ materia eſt
quo res põt eſſe ꝛ nõ eſſe ſeq̄tur ꝙ eſt purū radice
le quo paſſio oſtendit̄ de tali ſubiecto: ꝛ per cõſe
quens ptinet ad q̄dditatē rei ꝛ ſubiecti. ❡ Et itē
cū arguit̄ ꝙ q̄dditas nõ põt eſſe ꝛ nõ eſſe dicendū
ꝙ falſum eſt: non enim attingit corruptio niſi ad
quidditatē rei ꝛ ꝙ dicit̄ ꝙ philoſophꝰ dicat ꝙ nõ
eſt corruptibilis nõ eſt ad ꝑpoſitū. accipit em̄ q̄d
ditatē vt ptinet ad ſpeciē ꝗ nõ corrūpit̄ niſi corru
ptione alteriꝰ ſingularis: ꝛ ſic nimis põderat̄ ver
bū q̄dditatis. Quidditas em̄ ſtricte nominat rei eſ
ſentiā nõ quocūqꝫ modo: ſed vt venit ad itellectū
Ad ſcđm. ❡ Scđa rõ iterū nõ valet qꝛ falſum manifeſte aſ
ſumit ſcꝫ ꝙ materia nõ ſit ꝑncipiū cognoſcēdi rē
ꝛ ad hoc eſt rõ ꝛ auctoritas. Rõ quidē quia ꝯſtat
ꝙ materia eſt ꝑncipiū p ſe nature ꝛ eē. p ꝯñs. ꝑmo
phiſicoꝝ. Idē aūt eſt ꝑncipiū eſſendi ꝛ cognoſcen
di. qꝛ vnūqδqꝫ ſicut ſe habet ad hoc ꝙ ſit ſic ꝛ ad
eſſe vt dicit̄ ſcđo metaphiſice. ❡ Itē ad hoc ē ſi
mul ratio cū auctoritate: qꝛ philoſophꝰ dicit ſcđo
metaphiſice ſi ſpēs cauſaꝝ eēnt infinite ꝛ itelligit
ꝙ i nulla ſpecie cāe ſint cāe īfinite nihil poſſet ſci
ri: ſed ſi materia nõ ptineret ad q̄dditatē rei non
teneret ꝯña. qꝛ res nihilominꝰ ſcit̄: licꝫ nõ cogno
ſcat̄ illδ qδ nõ eſt de eiꝰ q̄dditate: ꝛ ita licꝫ mate
rie eēnt īfinite et non cognoſcerēt̄: p ꝯñs nihil
ominꝰ tñ adhuc põt res cognoſci qδ nõ ē de q̄d
ditate rei vt dicſe. ❡ Itē octauo metaphiſice ca
pitulo de materiali ſb̄o ſubſtātia. vult ex ꝓſſe phs
ꝙ ad cognitionē rei. 4. cāe hn̄tis req̄rit̄ cogni
tio oīm illaꝝ inter q̄s annumerat materiaꝫ. dicit
em̄ ſic. qñ itaqꝫ aliq̄s q̄ſierit ꝗ cā qm̄ pluribꝰ mo
dis dr̄ cāe. opꝫ dicere cās cõtingētes/vt hoīs: ꝗ
cā vt materia eadē mēſtrua. q̄d aūt vt mouēs eq̄
dē ſpma. q̄d vt ſpēs ꝙ q̄d erat eſſe. q̄d vt cuiꝰ cā. fi
nis forſan hic ambo idē. opꝫ aūt ꝓximas cās dice
re. ꝗ materia nõ ignē aut terrā. ſꝫ ꝓpriā ꝛ capitulo
ꝑcedēti dicit de diffinitiõe ꝗ dat̄ cā innoteſcendi.
ſi q̄dē aliq̄d de aliquo ſigt rõ diffinitiua. opꝫ hoc

quidē vt materiā eſſe: illδ vero vt formā: ꝛ plus i
ꝑcedēti caplo p totū vſqꝫ ad finē capituli. ❡ Ter Ad tertiū
tia etiā rõ non valet qꝛ falſuꝫ aſſumit. ſ. ꝙ materia
īpedit ne ꝙ q̄d eſt ſit idē cū eo cuiꝰ eſt ſcꝫ cū hn̄te
materiā. idē em̄ eſt. ita in materialibꝰ ſicut in ima
terialibꝰ. qδ declarat̄ qꝛ ſm̄ phm̄. 7. metaphi. ſi
cut tota diffinitio ſe hꝫ ad totū ita ptes diffinitio
nis ad ptes diffiniti. ita ꝙ ſicut tota diffinitio ex
primit totā q̄dditatē ita pars partē. ſed ſi mate
ria non eſſet de eſſentia compoſiti: nec ꝙ q̄d eſt eſ
ſet idem cū ipſo cõpoſito: ſicut in immaterialibꝰ
tūc i diffinitiõe exꝑmente quidditatē eſſet aliq̄d
cui nõ reſpõdet ps diffiniti: ꝛ ſic non teneret ꝓpõ
phi dicta l. 7. ꝛ. 8. vbi ꝑus. qꝛ hoc q̄dē ſe hꝫ vt ma
teria/hic aūt vt forma. ❡ Tertia opinio eſt dicē 3. opinio.
tiū ꝙ cū q̄rit̄ vtrū xp̄s i triduo mortis fuit homo
ꝙ hoc põt intelligi dupl̄r materialr̄ ſcꝫ ꝛ formalr̄.
ſi intelligat̄ materialr̄ ſic dicitur ꝙ xp̄s in triduo
fuit hõ: qꝛ p mortem xp̄i nulla entitas realis ptia
lis fuit deſtructa. ꝛ ideo fuit hõ materialr̄ inq̄tū
habuit ptes ſibi vnitas ex q̄bꝰ hõ cõponit̄ ꝛ itegrāt̄
non tamen fuit hõ formaliter. ſicut pꝫ p Augu
ſtinū. 13. de ciui. dei. c. 24. hõ non eſt corpus ſoluꝫ
nec aīa ſola: ſed ꝗ ex aīa conſtat et corpe hic q̄dē
vnū eſt qꝛ nõ totus hõ: ſed pars melior hoīs aīa
eſt nec totus hõ corpus: ſed inferior ps hoīs eſt.
ſed cū eſt vtrūqꝫ coniunctum ſimul hꝫ hoīs nomē
ꝙ tñ ꝛ ſingula non amittūt: et cū de ſingulis loq̄
mur. nā ad hoc ꝙ hõ ſiꝰ formaliter requirit̄ vnio
actualis aīe cū corpe. ❡ Itē ad hoc ponit̄ vna rõ
alia ꝗ ſupponit tria quoꝝ primū eſt ꝙ aliq̄ termi
ni cões ſignt̄ rē extra aīam. puta hõ et aīal: ꝛ aliq̄
nõ ſignificāt rē verā extra aīam: puta chimera et
cõſimilia. ❡ Scđa eſt ꝙ ſimiliter ſūt termini ſin
gulares ſigñtes rē ſingularē verā extra aīaꝫ: puta
ſortes vel plato. ꝛ ſic de aliis. ❡ Aliq̄ ſb̄o termini
ſunt q̄ nõ ſignt rē verā extra aīaꝫ: puta hec chime
ra. ❡ Tertiū ē ꝙ hoc verbū ē qñ ꝑdicat̄ ſcđo adia
cēs ꝑdicat eē actuale qñ ſb̄o ꝑdicat̄ tertio adiacēs
ꝑdicat eſſe illius ꝑdicati qδ ſibi adiungit̄ cū ergo
hõ ſignificet rē extra aīam nõ põt ꝯcedi ꝙ xp̄s in
triduo fuit hõ: qꝛ tūc idē eſſet dicere: xp̄s i triduo
eſt hõ realiter extra aīam: ſed certū eſt ꝙ hec ē fal
ſa: xp̄s in triduo eſt realr̄ hõ extra aīam: q̄re ꝛ hec
erit falſa. xp̄s i triduo ē hõ. ❡ Pro iſta opiniõe
facit qδ dr̄ cõmetator. 8. Ethicoꝝ. c. v. ꝙ ſicut nõ
dicimꝰ rethorē niſi hn̄tē artē ꝛ potentē opari. ſic
nõ dicimꝰ hoīem niſi viuētē ꝛ potētē opari. Xp̄s
aūt i triduo nõ fuit viuēs nec potuit vt hõ opari. Ad rõnes
q̄re. ꝛc. ❡ Ad ꝑmū argumētum dicit̄ ſic: vno mõ ante oppo
ꝙ aīs eſt falſū/vcꝫ ꝙ xp̄s ē xp̄s: qꝛ tūc ſigt̄ ꝙ xp̄s ſitum.
hēat entitatē realē extra aīaꝫ i triduo. ꝛ cum dr̄ ꝙ
nõ eſt repugnātia ꝑdicati ad ſubiectū drꝫ ꝙ licꝫ non
ſit ſimpl̄r repugnātia. tñ qꝛ i illa copula ſb̄i eēdi
includit̄ q̄titas tpis. in oī em̄ ſb̄o icludit̄ tp̄s ꝛ p
ꝯñs in hoc verbo eſt. eſt ibi repugnātia ꝑdicati ad
ſubiectū ꝓut eſt ſub tali tpe. Nõ em̄ xp̄s i triduo
eſt xp̄s realr̄ nūc exñs. nec eſt hõ realr̄ exñs p illo
tpe ſeu p illo triduo ❡ Aliq̄ dicūt oēs ꝓpões
tales eſſe ſb̄as qñ idētitatur de ſeipſo i mone ſicut
videt̄ dicere Anſelmꝰ de ꝯcordia ꝛ libero arbitrio
dato ꝙ ſigt̄a illoꝝ terſoꝝ nõ ſint i re. Et idō dr̄ alr̄
ad argumētū ꝙ qꝛ xp̄s i triduo nõ fuit ſuppoſitū
hoīs ꝛ ꝯña ſi dēret valere nõ vꝫ niſi p ſtutē ſuppo
ſiti ad illδ cuiꝰ ē ſuppoſitū: ſiue p ſtutē iferioris
ad ſupiꝰ. idō talis ꝯña nõ vꝫ xp̄s ē xp̄s ꝗ xp̄s ē hõ

Ad ſcdm. ¶ Ad aliud dicit̄ q̄ maior haberet veritatē ſi cū
vnione partiū i diuino ſuppoſito fuiſſet vnio par
Ad tertiū tium iter ſe. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ aliqñ ꝯſeqn̄
tia tenet ex poſitiōe alicuiꝰ iplicita/vel ex poſitio
ne explicita. qñ tenet ex poſitiōe explicita: tūc mi
nor ſimplr̄ ſumit̄. In ꝓpoſito aūt nō tenet ex poſi
tione explicita ſed implicita. non eñ eſt hec vera/
oīs hō eſt mortuꝰ. p hoīe q̄ nō ſit homo ſed p ho
mine q̄ in p̄terito fuit hō. vt ſit ſenſus/ oīs homo
p̄teritꝰ ē mortuꝰ. et ideo minor nō debet ſumi ſic/
xp̄s eſt homo. ſed xp̄s fuit hō/ ſic aſſumēdo ꝛ dicē
Ad q̄rtuz do nō ꝯcludit̄ icōueniēs aliqđ. ¶ Ad quartum
Durādus cū arguit̄/de quocūq; p̄dicat̄ differētia ſpecifica/
diſt. p̄ſēti et ſpecies. dicendū q̄ verū eſt ſi p̄dicatio differen
q.j. tie conueniat ſuppoſito rōne alicuiꝰ nature cui ſit
itrinſeca/aliās nō. ſēp eī differētia ſpecifica itrīſeca
eſt ſpeciei. et ad minorē cū dr̄ q̄ rōnale p̄dicat̄ de
xp̄o in iſto triduo. dicit̄ q̄ nō eſt verū rōne nature
cui ſit intrinſeca: q2 cū xp̄s nōiet ſuppoſitū in du
plici natura: diuīa ſcʒ ꝛ humana: quoꝝ alteruʒ in
morte deſijt/xp̄s in illo triduo potuit dici ratio
nal'a ꝓpter aiam rōnalē ſibi vnitā. hoc tñ nō fuit
ratione alteriꝰ nature cui iſta differētia eſſet itrin
Ad quītū ſeca: ꝓpter qđ non ſequit̄ q̄ potuit dici hō. ¶ Ad
quītū ꝛ vltimū dicit̄ q̄ maior ꝓpoſitio habet in
ſtanciā in ꝓpoſitionibꝰ vniuerſalibꝰ ꝛ in terminis
accidētalibꝰ. in ꝓpoſitionibꝰ vniuerſalibꝰ qđē: q2
ſi oēs hoīes ſigillatim cucurriſſent in p̄terito/hec
eſſet vera: oīs hō cucurrit. et tñ nūq; verū fuiſſet p̄
ſentialiter dicere oīs homo currit. Silr̄ ſi ſcutum
hoc p̄mo factū fuiſſet albū/ verū eſſet dicere hoc
eſt albū ꝛ fuit heri. tñ nō eſſet verū dicere/hoc fuit
heri albū. Et ſilr̄ in ꝓpoſito q2 vnio humanitatis
ad pſonā diuinā eſt quaſi p modū terminoꝝ acci
dētal. ī eo q̄ nō fuit ſemp: et ideo verū eſt nūc di
cere demōſtrato xp̄o/hic hō fuit in triduo illo ꝓ
pter entitatē ſuppoſiti quod iportat̄ nōīe hoīs: ꝛ
nō ꝓpter entitatē nature ſed in triduo non eſt ve
rum dicere/hic hō eſt. ꝓpter falſam iplicationem
poſitā in ſubiecto. ¶ Circa qđ notandū eſt q̄ licʒ
demōſtrato xp̄o verificemꝰ iſtā/ hic homo fuit ab
eterno/ vel fuit in illo triduo. nō tñ iſtam/ hic hō
fuit ab eterno. cuiꝰ ratio eſt. q2 ad locutionis veri
tatē oportet q̄ oē illud qđ iportat̄ p p̄dicatū cō
ueniat ſubiecto: ſed nō oportʒ q̄ p̄dicatū ꝯueniat
ſubiecto: ſed oē illud qđ iportat̄ nōīe ſubiecti:
imo ſufficit q̄ cōueniat ſibi ſm al. qđ eoꝝ q̄ p ſub
iectū iportant̄. ſicut dicimꝰ q̄ albuʒ diſputat. ꝛ tñ
diſputare nō ꝯuenit albo rōne qua albū/ ſed rōne
qua hō vel qua ſciens. Sed ſi dicat̄/ homo eſt al
bus muſicꝰ diſputans. oportet q̄ oīa q̄ iportant̄ p
p̄dicatū ꝯueniant ſubiecto: ꝓpter qđ cū dicit̄ de
mōſtrato xp̄o/hic fuit hō ab eterno/vel eſt homo
vtrobiq; falſa ē ꝓpoſitio: q2 totū qđ iportat̄ nōīe
hoīs a pte p̄dicati poſiti ſcʒ ſuppoſitū cū tali na
tura nō cōuenit ſubiecto. nō eñ ſuppoſitū diuinū
ſemp ꝛ vbiq; habuit talē naturā: ſed cū dr̄ a parte
ſubiecti/hic hō fuit ab eterno vel eſt. vtrobiq; vera
eſt ꝓpoſitio: q2 eē ſemp ꝛ vbiq; cōueniē ſubiecto
rōne ſuppoſiti diuini: qđ ſufficit ad verificationeʒ
ꝓpoſitionis: q̄uis nō cōueniat ſubiecto rōne hu
mane nature: q2 nec oportet. verūtamē q̄uis non
oporteat q̄ p̄dicatū cōueniat ſubiecto rōne cuiuſ
libet iportati p ſubiectū: tñ oportet q̄ qđlibet im
plicatū circa ſubiectū ꝯueniat ſubiecto p tpe p q̄
ſit implicatio. Verbigratia. ſi dicat̄ hō albꝰ currit.
ſi nullus hō ſit albus dato q̄ currat: falſa eſt ꝓpo
ſitio ꝓpē ſolā iplicationeʒ circa ſubiectū: ꝓpē qđ
fuit dictuʒ q̄ hec fuiſſet falſa in triduo/ hic homo
vel xp̄s eſt. ꝓpter naturā humanā q̄ iportat̄ nōīe
hoīs ꝛ nōīe xp̄i q̄ tunc nō ꝯueniebat ſuppoſito di
uino: ꝛ ideo fuiſſet falſa iplicatio circa ſubiectum
que falſificat propoſitionem vt dictum eſt.
¶ Quarta eſt dicentiū q̄ de virtute ſermonis nō fuit hec vera in triduo/xp̄s eſt. nec iſta/ xp̄s ē hō. 4. opinio
licʒ iſta ſit vera ſm eos/ callias eſt hō. nō exiſtēte
callia. rō p̄mi eſt: nā ad hoc q̄ aliq̄ oro ſit vera de
aliquo/vel aliqđ de ipſa: oportʒ q̄ p̄us i ſe ſit ve
ra. hoc patet p philoſophū. 5. metaphiſice. c. de fal
ſo vbi dicit̄ q̄ oro q̄ in ſe eſt falſa ꝛ ipoſſibilis: de
nullo pōt eē vera/nec aliqđ de ipſa. Unde hō ir
rationalis nō vere dicit̄ de aliquo/nec aliqđ de ip
ſo: q2 eſt oratio de ſe impoſſibilis. ſi eñ de orone
falſa in ſe poſſet aliqđ eē verū rōne alteriꝰ partiſ
cui ieſt. tūc iſta eſſet vera/maiꝰ aliqđ deo eſt. q2 eē
ſe ineſt alteri parti ſcʒ deo. Unde q2 hec oro ma
ius deo eſt. in ſe eſt ipoſſibilis/ꝛ termini includūt
ipoſſibilitateʒ. ideo nichil pōt vere dici de eo. Eo
autē modo quo falſa eſt in ſe dicit̄ aliqđ falſo de
ea. ſi eñ ſit impoſſibilis in ſe/ q̄cqđ dr̄ de ea ipoſ
ſibiliter dicit̄. ſi ſit falſa oro et poſſibilis: pōt ali
qđ de ea dici poſſibiliter. vt ſi nullꝰ hō ſit albꝰ. hec
eſt falſa/hō albus eſt licet poſſit eē vera. Et q̄ ſit
falſa pbat̄: q2 ſequit̄/hō albus eſt. ergo hō eſt. ꝛ vl
teriꝰ ſequit̄/q̄ hō ſit albus. q2 albus nō eſt deter
minatio diminuēs nec corrūpens: ſed ꝯñs eſt fal
ſum p ſuppoſitū ſcʒ q̄ hō ſit albus ergo ꝛ antece
dēs/homo albus eſt. nec ſequit̄/hō albus eſt hō al
bus. ergo hō albꝰ eſt. q2 oportet q̄ oro ſit in ſe ve
ra anteq̄ aliqđ aliud dicat̄ vere de ea. Uñ q2 hec
oro hō albus/ eſt falſa ſi nullꝰ homo ſit albꝰ. ideo
nichil vere de ea dicit̄: niſi ipſa de ſeipſa. et ſic pa
tet maior q̄ de orone q̄ de ſe falſa eſt nichil vere dr̄.
ſed ſm Dunſ. ꝛ hec eſt minor/xp̄s iportat ſuppo
ſitū in duabꝰ naturis ſubſiſtēs. Uñ xp̄s nō eſt ali
qđ vnū: ſed quaſi eſt vnū p accidēs. idē eſt eñ/ eſt
xp̄s. ꝛ eſt verbū hō. Ad hoc ergo q̄ aliqđ ſit ve
rum de eo/oportet q̄ hec oro i ſe ſit vera/ xp̄s hō.
ſed hec in triduo nō fuit vera: q2 tūc hec fuit falſa
verbū eſt hō. q2 tūc nō fuit humanitas vnita ver
bo: licet aia ꝛ corpꝰ fuerunt vnita vt p̄dictū eſt. et
ideo hec falſa fuit in triduo/xp̄s eſt. ſicut hec ho
mo albus eſt. ſi nullꝰ hō ſit albus: q2 ex ipa ſequit̄
q̄ hō eſt albus. ¶ Sed cōtra hoc arguit̄ ſemp ſe
quit̄/homo albus currit. ergo hō currit. ergo me Cōtra q̄r
diū eſt verū tñ cuiꝰ virtute ſequit̄ ſcʒ hō albus eſt tam opi.
hō. ita etiā ſequit̄/ xp̄s fuit mortuꝰ. ergo hō fuit
mortuꝰ. ergo mediū eſt verū ſcʒ chriſtꝰ eſt homo.
¶ Itē xp̄s p ſe fuit hō. ita q̄ hec p ſe eſt vera xp̄s
eſt homo. ꝛ ſi p ſe vera. igit̄ neceſſaria: et ſic etiaʒ
in triduo vera. ¶ Ad primū iſtoꝝ dicit̄ q̄ hec nō
eſt ꝯſequētia/hō albus currit. ergo hō currit. ſed Ad rōnes
illatio tñ: ac ſi arguat̄. hō currit. ergo hō currit: 4. opiōis
et ratio eſt q2 ponit̄ aliqđ in antecedēte qđ nō eſt
cauſa ꝯſequētie. idē ſequit̄ ac ſi nō poneret̄ in eſſe.
aut hoc qđ dico albus/nō eſt cauſa ꝯñe: q2 oro eſt
in ſe falſa: ꝛ nō ſequit̄ ꝓpter iplicationē vt dictuʒ
eſt. et ideo idē eſt ac ſi argueret̄ ab eodē aliqđ idē
ꝛ ideo mediū eñ eſt/homo eſt hō: tenet eñ illatio
reſpectu hoīs et non reſpectu albi. ſicut tñ arguit̄
xp̄s vixit. ergo xp̄s hō vixit. non eſt cōſequentia:
ſed illatio: ac ſi argueret̄/homo vixit. ergo hō vi

xix. Nā xpūs idē eſt ꝙ verbū hō. verbū autē nichil facit ad ɔſequētiā: ſed tm̄ hō. vñ mediū nō eſt ꝙ xpūs eſt hō: ſed ꝙ homo eſt hō. ¶ Ad ſecundū qn̄ accipit: qz hec eſt ꝑ ſe vera xpūs eſt hō. dicit ꝙ ſi ad ꝑſeitatē ꝓpoſitiõis reqrit ꝙ in ſubiecto ſit per ſe cauſa ĩherētie pdicati ad ſubiectū / ꝛ ꝙ ſubiectum ſit ꝑ ſe vnū ad hoc ꝙ aliqd dicat ꝑ ſe de eo: tūc dico ꝙ hec nō eſt ꝑ ſe / xpūs eſt hō. qz deficit vna conditio. xpūs eñ non eſt ꝑ ſe vnū: ſicut vere ꝟbū hō. ſi autē ad ꝑſeitatē ꝓpoſitionis tm̄ reqrit ꝙ in ſubiecto ſit cauſa ꝑ ſe inherētie pdicati ad ſubiectū: tunc hec eſt ꝑ ſe / xpūs eſt hō. qz in xpō icluditur humanitas: q̄ eſt cauſa inherētie pdicati. ſed tñ pma reſpõſio pl'placet quibuſdā dicētib' ꝙ de eo qd nō eſt in ſe vnū ꝑ ſe / nō pōt aliqd pdicari: qd tñ videt falſum de ꝑſeitate pma ꝛ ſecūda: qz albū eſt nō ꝑ ſe vnū: qd tñ eſt ꝑ ſe pmo coloratū / ꝛ ꝑ ſe ſcḋo diſgregatiū. Videt autē ſcḋa cōditio vera / ſuppoſito ꝙ xpūs ſignificet directe ſuppoſitum vtriuſqz nature ſiſ ꝛ nō alteri' tm̄ ꝑ eiſe / nec cuiuſlibet indifferenter / ꝛ ſuppoſito ꝙ oino incōpleto ſit vera vel falſa rōne cōplete quā iplicat cū dico / hō alb' eſt. reſoluit in duas ſicut ſolet dici in dictionib' excluſiuis ¶ Cōcluſio etiā ſcḋa pbabilis eſt: ſed ad pmū argumentū meli' ſolui pōt: qz cū dicit xpūs eſt mortuus. ſenſus eſt / de' q̄ erat hō tūc eſt mortu'. nunc ſicut etiā de quocūqz alio hoie intelligit: qd dicit ille hō ē mortu'. ¶ Ratio autem ſecūdi ſcz ꝙ iſta ſit falſa / xpūs in triduo fuit hō / ſuppoſito etiam ꝙ iſta ſit vera / callias eſt hō. ſuppoſito ꝙ callias ſit mortu' eſt iſta: qz cauſa falſitatis iſti' xpūs eſt hō i triduo. eſt expreſſio de ly in triduo. vt ſicut iſta ē īpoſſibilis xpūs mortu' eſt homo: ita iſta / xpūs i triduo eſt homo. in triduo eñ eſt determinatio diminuēs ꝛ eqpollēs ei qd eſt eſſe mortuū. Vñ ſicut dicūt ꝙ facta ypoſtaſi ꝙ callias nō exiſtit nō expſſa tñ ꝑ ōſonē hec eſt vera / callias eſt hō. ſicut dicerēt de iſta ſuppoſito i triduo ꝛ nō expreſſo ꝙ hec ē vera xpūs eſt homo. ꝛ rō oino eſſet eadē: qz xpūs eſt vnū ſuppoſitū ſub duab' naturis quarū qlibet pdicat de ipſo etiā poſt mortē. tū qz voces non cadūt a ſignificatis. vnde hec eſt vera xpūs eſt hō. illa ypoſtaſi tridui ſtāte et nō expſſa: ꝛ callias ē hō callia nō exiſtēte: qz veritas ꝓpoſitionū nō attendit ſm̄ eſſe qd res habēt extra ſz ſm̄ ꝙ veniūt ad itellectū ꝛ itellectu ſignificāt: nec eſt falſa ſm̄ qd et ſimplr callias ſignificat hoiez. ergo callias eſt homo. Alit ariſtoteles turpiſſime equocaſſet. 4. metaphi. vbi verificat iſtā tāqz ꝑ ſe ꝛ neceſſariam homo ē aial bipes. qz hoc ſignificat. dicit ei neceſſe itaqz ſi qd eſt verū dicere ꝙ hō aial eſſe bipes. hoc eñ erat qd ſignificabat homo. ſz ſi hoc neceſſe nō ɔtingit nō eſſe hoc ipm aial bipes. hoc eñ ſignificat neceſſe eſt eē: ꝛ ad hoc etiā videt ſignū: qz ſicut qd nō ē vere pōt itelligi: ſm̄ illud de mēoria et reminiſcentia. poſſumus intelligere imagines que non ſunt: ſic de ipſo pōt aliquid vere enūciari ſuo ſignificato manēte: nec acceptio plorius ex parte ſubiecti ipedit pdicationē ꝑ ſe: qz ſicut iſta eſt per ſe homo eſt animal: ita et iſta homo albus eſt aial. licz forte nō ſit pmo per ſe. ſed iſta homo eſt aial. iſta eñ pſupponit illā: ſed ſicut iſta eſt falſa / callias mortu' eſt homo. ſic iſta xpūs in triduo eſt homo. ¶ Quinta opinio habet tres cōcluſiones. ¶ Prima ꝙ filius dei vel xpūs put accipiuntur ꝓ eodē non fuit homo. Scḋo etiam ſi ceſare

5. opinio.

mortuo ceſar eſt homo: nō tñ xpūs mortu' fuit homo. Tertio ꝙ nichilomin' ille hō fuit in triduo. Primū patet: qz ſicut nūqz eſt homo q̄ nunqz habet verā humanitatē. ſic qn̄ homo non habet veram humanitatē ꝓ tūc nō eſt homo ver': ſed xpūs tunc non habuit verā humanitatē: qz humanitas mortua non eſt humanitas niſi equoce dicta. ergo. ꝛc. Secundū patet: qz ſicut dictuz eſt in tertia opinione Iſta ꝓpoſitio / triangul' habet tres angulos eſt vera nullo triangulo exiſtēte. ꝛ Auicē. in ſua metaphiſica. ceſar eſt hō. ceſare mortuo: qn̄ ei eſt pdicat ſcḋo adiacēs / pdicat qd in ſe ē actualis exiſtētia. vnde ceſare non exiſtente hec eſt falſa / ceſar eſt. ſed qn̄ predicat tertio adiacēs pdicat qd eſt in alio. ad cui' veritatē ſufficit conuenientia terminoꝝ naturalis ſine actuali exiſtentia. vñ homo eſt aial ab eterno. ſed qͣuis iſta ſit vera ſortes eſt homo. ſorte corrupto: tñ iſta eſt falſa / xpūs fuit homo in triduo. qz ꝓ tāto iſta eſt vera ſortes eſt homo. qz termini tenent vniformiter in ſubiecto ꝛ in pdicato. eo eñ mō quo ſortes eſt: eo modo eſt homo. Vnde ſi ſortes eſt actu. eſt hō actu. ſi ſortes eſt in potētia. eſt homo in potētia. vñ ſemper ſortes eſt hō. ꝛ homo aial. et ſic de oib' pdicatis ꝑ ſe. ſz ſi termini ſumerent difformiter / ſtatim eſſet falſa. cū autē dico in triduo xpūs ē hō. xpūs tenet ꝓ ſuppoſito actuali. ergo ly homo debet teneri eodem modo: ꝛ ſic eſt falſa qz tūc non erat actu homo. ¶ Tertiū ſilr patet ꝑ id qd dictū eſt in tertia opinione in ſolutione ad qrtū ꝛ vltimū argumentū: niſi ꝙ nō videt negāda maior ſi vere itelligat. cū eñ dico ois homo cucurrit. nō eſt ſenſus / ꝙ ſimul cum alio: ſed ſeorſum quilibet ꝑ ſe. et ſic vna de pterito eſt vera: de pſenti nō ſm̄ ſimultatē ſed de quolibz ꝑ ſe qn̄ currebat. ſilr iſte hō fuit in triduo / vel ab eterno. ſenſus eſt ꝙ ille qui nunc eſt homo erat vel tūc vel ab eterno aliqd. vñ eſſe hominē accipit ꝓ pſenti fuiſſe aliqd ꝓ preſenti pterito. ōme autē preſens fuit aliqn̄ futurū: ſed ōme preteritū fuit aliqn̄ preſens. ſic igit debet verificari reſoluēdo vt dicere t ab eterno vel in triduo iſte futur' homo in tēpore vel in die tertio eſt nūc aliqd puta de' vel ſuppoſitū. ꝛ ſic verificat aliqn̄ de preſenti. ¶ Ad argumenta ſolutū eſt in tertia opinione.

¶ Queſtio ſecunda.

S Ecūdo querit: vtrū corp' xpī in triduo potuit ɔſeruari ſine actuali exiſtētia forme i eſſentia pura. ¶ Et videt ꝙ ſic: qz aut corp' xpī dicit ſolam eſſentiā materie pme: aut eſſentiaꝫ materie cū forma corpeitatis ſine actuali exiſtētia. ſi primo mō: tūc potuit ɔſuari: qz etiā ab eterno ſm̄ qſdā ōme creatū ꝛ creabile fuit ſine actuali exiſtētia ſm̄ eē purū poſſibile qz fuit creabile qd nō eſt nichil cū ſit potētia: nec de' q̄ nō eſt creabilis. ſi autē dicat eſſentiā cōpletā / tūc etiam potuit eſſe. ſicut autē q̄ ponūt eſſentias ab eterno: qz relatiue ſunt ſit natura diſtincta: ſz ydee eſſentiarū fuerūt ab eterno acto. ergo et ipſe eſſentie. ¶ Cōtra: qz nō potuit ɔſeruari qd nō pōt cauſari: ſed nō pōt cauſari aliq̄ eſſentia ſine actuali exiſtētia. g. ꝛc. Maior pz: qz ɔſeruatio eſt creatio et ſupponit eam. Minor pz: qz ſicut ſe hz creatio ad creatū: ſic exiſtere creationis ad exiſtere creati: ſz

Primum.

In oppōz.

creare eſt qḋ debet exiſtere/ſicut ⁊ oẽ agere.ꝗ.ꝛc.
1.opinio. ¶ Rñſio. Hic ſunt tres opiones. ¶ Prima dicẽ
tiũ ꝙ oẽ creatũ ⁊ creabile eſt ab eṫno de neceſſita-
te ſm̃ eſſe poſſibile obiectiuũ: qḋ eſt quoddã vnũ
eſſe aliud ab eſſe diuino ⁊ nõ nichil. qḋ ꝓbaẽ ſic: q̃ꝛ
oĩe qḋ fuit vel eſt/vel erit/vel eẽ põt p creationẽ
vel aliã ꝓductionẽ potuit eẽ ab eṫno: ⁊ p ꝯñs fuit
ens in potẽtia ⁊ creabile ab eṫno. ſed hoc nõ ẽ de⁹
vt dictũ eſt.ꝗ.ꝛc. ſicut tactũ ẽ in pͥma pte pͥmi ar-
Cõtra opi gumẽti. ¶ Sꝫ iſtḋ nõ teneẽ cõiter: q̃ꝛ ĩpoſſibile ẽ
nionem. ꝙ actio actu nõ ṫmineẽ ad aliquẽ actũ. vñ cũ nihil
pͥter deũ ſit qḋ nõ ſit actu ꝓductũ a deo/ĩpoſſibi-
2.opinio. le eſt ꝙ iſtud ſit pura potẽtia ſine oĩ actu. ¶ Se-
cũda opinio eſt ponẽtiũ eſſentias rerũ ab eṫno ſi-
ne actu exiſtẽtie: ſicut etiã tactũ eſt in argumento
Cõtra opi q̃s tñ nõ dicebãt creatas. ¶ Sed iſtud ẽ ĩpoſſibi
nionem. le: q̃ꝛ nihil niſi creator põt eſſe nec quo ad eſſentiã
nec quo ad exiſtẽtiã niſi p creationẽ: ſed pͥncipiũ
rerũ creatarũ eſt eſſe exiſtẽtie ſm̃ eos. ergo ſine il
3.opinio. lo nichil aliud a deo eſſe põt. ¶ Tertia opinio eſt
1.cõcluſio ꝓbabilior habẽs tres cõcluſiones. ¶ Prima ꝙ
eſſentia cõpleta põt creari ⁊ ꝯſeruari cũ eẽ exiſtẽ-
tie ſibi ꝯiũcto ſuppoſitaliẽ ſine hoc ꝙ ꝯiũgaẽ ſibi
ĩtrinſece informãdo: q̃ꝛ illud põt eẽ ṫmin⁹ ſoli⁹
creationis ⁊ ꝯſeruatiõis qḋ eſt ṫmin⁹ gñatiõis
q̃ꝛ creatio eſt actio pfecta p quã ſolã põt ꝓduci ⁊
cõſeruari: ſicut humanitas xp̃i ſine exiſtere ꝓpͥo
partim eſt creata quo ad aiã ꝑtim gñata quo ad
corpus: q̃ꝛ ſuum exiſtere eſſet ſubſiſtere: quod nõ
pͥt multiplicari in xp̃o ſicut nec ſuppoſitũ. q̃re ꝛc.
¶ Secũda cõcluſio ẽ ꝙ eſſentia ĩcõpleta q̃ eſt po
2.cõcluſio tẽtia pura vt materia pͥma/põt creari ⁊ cõſeruari
cũ eſſe ſe ĩformãte mediãte forma pͥſuppoſita ⁊ eſ
ſe pͥſuppoſito nõ aliter: q̃ꝛ qñ ex ſpeciebꝰ in ſacra-
mẽto aliq̃d gñaẽ/materia de nouo ſub illa forma
creaẽ: forma ṽo cũ ſuo eẽ gñaẽ ſed ſine forma nec
ſine actuali eſſe formaliṫ ꝯiũcto nõ põt ꝓduci nec
cõſeruari vt ꝓbatũ eſt ꝯtra pͥmã opionẽ: ⁊ pleni⁹
3.cõcluſio deductum.2.lib.diſ.12. ¶ Tertia ꝯcluſio eſt ad ꝓ
poſitũ ꝙ corp⁹ xp̃i in triduo potuit ꝯſeruari ex ſo
la vnione ad diuinũ eſſe remanẽte dũ tñ haberet
formã aliquã ſubſtãtialẽ/aliter nõ. Et pͥmũ q̃dem
patet: q̃ꝛ qua rõne materia cũ aïa rõnali ex vniõe
ad ṽbũ poterat exiſtere ſine exiſtere ꝓpͥo: pari rõe
materia cũ forma corpeitatꝭ vel mixti. Secundũ
pꝫ: q̃ꝛ nihil recipit actũ ſecũdũ niſi mediante actu
Obijcitur pͥmo. vñ cũ pͥm⁹ act⁹ mateꝛie pͥme ſit forma ſine illa
ꝯtra dicta nullũ aliũ actũ recipit. ¶ Cõtra iſta multipliciẽ
arguiẽ pͥmo cõtra maiorẽ pͥme cõcluſionis ſic. re
latio eſt res creationis ⁊ gñatiõis ſiẽ ſicut pꝫ ĩ oĩ
creatura gñata ſiẽ ⁊ creata: q̃ꝛ ex hoc ipſo refertur
ad creatorẽ ⁊ genitorẽ ſicut effect⁹ ad cauſam: ſed
relatio nõ põt eẽ ṫmin⁹ creatiõis ſoli⁹ q̃ꝛ tũc crea
reẽ ⁊ p ꝯñs ad creatorẽ referreẽ ſicut ⁊ alia crea-
Solutio. tura/qḋ eſt ĩpoſſibile vt relatio realis fundeẽ ſup
relationẽ.ꝗ.ꝛc. ¶ Et dicẽdũ ꝙ relatio illo mõ q̃
eſt ṫmin⁹ vtriuſq3 ſiẽ ſcꝫ p accñs ⁊ ſcḋario nõ p ſe
et pͥm⁹ ſic eſt ṫmin⁹ creatiõis: q̃ꝛ relatio nõ eſt id
qḋ creaẽ ⁊ gñaẽ ſiẽ: ſcꝫ ipſa ſubſtãtia: ſed eſt id qḋ
ꝯſeq̃ẽ imediate gñatũ ⁊ creatũ. ⁊ iſto mõ põt eſſe
termin⁹ ſoli⁹ creatiõis: q̃ põt ꝓducere p ſe illḋ qḋ
cũ gñatione. ¶ Sed hic eſt dubitatio q̃ꝛ videẽ ꝙ
relatio poſſit eẽ ṫmin⁹ actionis dupliẽ. Pͥo etiã vi
deẽ ſic eẽ in oĩ gñatiõe ſubſtãtiali: q̃ꝛ illḋ qḋ pͥmo
acq̃riẽ p gñationẽ oĩb⁹ aliis vel pͥcedẽtib⁹ gñatio
nẽ vel ſeq̃ntib⁹/illud videẽ p ſe ẽ pͥm⁹ ṫmin⁹ gña-
tionis: relatio geniti ad generãs eſt hmõi.ꝗ.ꝛc.
Maior pꝫ. Probatio minoris: q̃ꝛ q̃cq̃d eſt ĩ gña-
to aut eſt ſubſtãtia aut accidẽs: ⁊ illud vel relatio
ad generãs vel aliq̃d aliud. ſꝫ ꝯſtat ꝙ mox vt ſub
ſtãtia genita ẽ/ſiue ſequaẽ accidẽs ſiue nõ: ex hoc
ipſo referẽ ad generãs ſicut in diuinis ĩ q̃b⁹ nullũ ẽ
accidẽs.ꝗ omne accñs eſt poſteri⁹ relatione illa:
ſubſtãtia aũt tota pͥcedit et ſupponiẽ gñationi: q̃ꝛ
de materia ꝯſtat. ¶ Itẽ de forma: q̃ꝛ gñatio cuꝫ
ſit actio eſt vnũ de nouẽ generib⁹ accñtiũ: accñs
aũt req̃rit ſubiectũ ens actu ⁊ pͥſupponit ipſum.
ergo pͥꝰ eſt ipm̃ gñatũ q̃ ipa gñatio: ſicut ſubie-
ctũ priꝰ eſt accñte ſuo. Sec⁹ eſt aũt de creatiõe: q̃ꝛ
actio dei nõ pͥſupponit ſubiectũ: cũ ipſe poſſit fa-
cere accñs ſine oĩ ſubiecto. ¶ Si dicaẽ ꝙ gñatio
eſt pͥ⁹ q̃ forma ſicut mot⁹ eſt idẽ cũ termino/nõ
valet: q̃ꝛ idẽ nõ eſt ṫmin⁹ ſuiipſi⁹/nec referẽ ad ſe
realiter: q̃ꝛ nichil eſt id cui eſt ſiẽ. ſicut ṫmin⁹ rea
lis referẽ ad illud cuius eſt termin⁹. forma aũt ge
nita realiṫ eſt ṫmin⁹ gñatiõis. Unde nec ĩ diuinis ge
nitũ eſt ipm̃ gñare ⁊ ſi eſt ipm̃ gñari/hoc ẽ ꝓpṫ di
uinã ſimplicitatẽ. ¶ Si dicaẽ ꝙ gñare ĩ diuinis diẽ
fert ſuppoſito nõ re abſoluta ꝓpṫ hoc q̃ꝛ ſola rela
tio oppoſita ibi diſtiguit ſuppoſita: qḋ ſi eſſet ĩ hu
manis ꝓducere ⁊ ꝓduci diſtiguerenẽ ſuppoſito:
ſicut diſtiguunẽ ꝓducẽs ⁊ ꝓductũ. adhuc nõ ẽ ad
ꝓpoſitũ: q̃ꝛ quõcũq3 ſit ꝓductio ſubſtãtie/nõ ẽ mi
nus actio q̃ ꝓductio accñtiũ. Uñ cũ illa ſit de ge
nere accñtiũ/ſi q̃litas ⁊ q̃ntitas q̃ ſunt accidẽtia p
fectiora nõ pñt fũdari ĩ materia niſi mediãte for
ma ſubſtãtiali/multo min⁹ alia. qḋ eñ accidẽs ĩdi
geat fundamẽto ſubiecti eſt ex ĩpfectiõe eſſẽdi. vñ
ſubſtãtia pfecta nõ ĩdiget. ſi igiẽ accidẽtia pfecta
ſm̃ naturã ĩdigẽt ſbõ ente actu/ m̃ltomagis alia
min⁹ pfecta. vñ videẽ ꝓbabili⁹ ꝙ nec relatio nec
paſſio nec actio ſubiectiue ĩſint materie pͥme. qḋ
aũt dicit pħs ꝙ ſbm̃ gñatiõis ẽ yle/ ĩtelligẽdũ eſt
rõe ṫmini/qḋ ẽ forma ſbãlis: nõ rõe ĩpͥ⁹ actiõis vł
paſſiõis. ¶ Uñ ad formã argumẽti dicẽdũ ꝙ ma
ior ẽ ſic ĩtelligẽda ꝙ illḋ qḋ pͥmo acq̃riẽ p gñatio
nẽ vt ẽ via nõ vt ẽ accñs illud ẽ ṫmin⁹. Ad minorẽ
dicẽdũ ꝙ forma ſbãlis pͥſupponiẽ gñatiõi vt ipſa
eſt accñs nõ in facto eẽ ſꝫ ĩ fieri. put aũt ipa ẽ via
nõ pͥſupponiẽ ſꝫ p eã acq̃riẽ. ⁊ ſic ẽ pͥm⁹ ṫmin⁹ vł ip
ſi ꝯpoſitũ. ¶ Scḋo ſic ad idẽ: q̃ꝛ ſi aſſumereẽ na- 2 obiectio
tura pexñs nichil ꝓducereẽ/ ⁊ cũ eſſet ibi vnio re
latio realis aſſũpti ad aſſumẽs: ⁊ ſiliṫ ĩ reſurrectio
ne ꝯſeq̃ẽ ibi vnio vel relatio realis hoĩs ad deũ re
ſuſcitantem: nec aliud aliq̃d de nouo ꝓducitur: ⁊
ſiliṫ ĩ nutritiõe qñ maẽia alimẽti formẽ vniẽ nihil
abſolutũ ꝓduciẽ poſito ꝙ nec ſeq̃ẽ augmẽtũ ⁊ cũ
in his trib⁹ ĩ q̃b⁹ nihil abſolutũ ꝓduciẽ/ realis re
latio inaſciẽ. ⁊ ita videẽ ꝙ ipa p ſe poſſit eẽ ṫmin⁹
actiõis nãlis vel ſupnaturalis. ¶ Et ad hoc di-
Solutio. cẽdũ ẽ nõ vniformiẽ: q̃ꝛ de reſurrectiõe lꝫ nõ ꝓdu
caẽ materia nec forma: tñ ipa põt dici factio vł ꝓ
ductio ſimpliṫ inq̃tũ p ipaꝫ ſit hõ q̃ nõ erat vł hu
manitas. vñ de nõ hoĩe ſit hõ/de nõ hũanitate ſit
hũanitas q̃ ſũt entia ſimpliṫ.ꝗ factio ſimpliṫ quãꝫ
pͥt ꝯſeq̃ relatio/⁊ q̃uis nõ ſit hõ nec hũanitas niſi
ex vniõe aïe ad corp⁹: dico tñ ꝙ ſi illa vnio ꝯſide-
reẽ vt ẽ accñs qḋ ẽ relatio vel actio aut paſſio in
facto eẽ ſeq̃ẽ ꝯpoſitũ. ſi aũt ꝯſidereẽ vt via ad iſta
in fieri: ſic pͥcedit lꝫ iſtud traſcẽdat imaginationẽ.
¶ De nutritiõe aũt pͥt dici ꝙ relatio nõ ſolũ ꝯſeq̃ẽ
factionẽ ſimpliṫ ſꝫ etiã factionẽ ſm̃ q̃d: q̃ ẽ qñ ali-

q̄d ſit vbi nõ erat. p illā ergo nõ ſit forma in mate
ria in q̄ nõ erat/ ⁊ materia ſub forma ſub q̄ nõ erat
realiter/ſꝫ nõ ſiat ens ſimplr q̄d pri⁹ nõ eſſet: ⁊ ſilr
p aſſumptionē nature ꝑexiſtis ſꝫ nihil ſiat ſimplr:
ſit tñ ꝙ ꝑſona ſubſiſtit in natura in q̄ non ſubſiſte
bat: ⁊ ꝙ natura inexiſtit vbi nõ īexiſtebat/ imo ꝙ
erat ens ſimplr. i. ſuppoſitum ſit nõ ens ſimplr: q̄z
3. obiectio nõ ſit ſuppoſitū/vñ vř mutatio ſimplr. ¶ Tertio
arguit̃ ꝯtra miorē p̄mo ſic. de⁹ nõ p̄t ſupplere vicē
cāe formalis puta ꝙ faciat albū ſine albedie: ſup=
pleret aũt ſi hūanitas ī xp̄o nõ haberet ꝓpriū exi
ſtere. ḡ ⁊c. Probatio mioris duplr. p̄mo ſic: q̄z ſi=
cut aliq̄d ē ens eſſentiale p eſſentiā/ſic ē ens exña
le p exñtiā. ḡ cū eſſētia ſit rõ formal̃ eſſendi q̄ ad
eſſe eēnē: pari rõne exiſtentia erit ratio formalis
eſſendi q̄ ad eē exñtie. Scdo: q̄z ſicut ſe hꝫ exiſte=
re ad exña ī gñe· ſic hoc exiſtere ad hoc exña: ſed
aliq̄d exiſtit albū p exiſtere albū formalr. ḡ gñalr
oē exiſtēs exiſtit p exiſtere formalr. ¶ Si dicat̃
ꝙ mã ⁊ forma ſūt diſtīcte eēne: ⁊ tñ exiſtūt ꝑ vnicū
exiſtere ⁊ ſbā ⁊ accñs ſunt eēne diſtīcte gñe: et tñ
ſm q̄ſdā idē ē exiſtere ſbē ⁊ oim accidētiū. Nõ vꝫ
p̄mū q̄dē ꝓpť duo. p̄mo q̄z mã ⁊ forma faciūt p ſe
vnā eſſentiā. vñ nõ ē abſurdū vni⁹ eēne eē vnū exi
ſtere. Scdo: q̄z illd exiſtere vel ē idē ꝙ forma/ ⁊ ſic
eſt forma materie vel ꝯñs formā: ⁊ ſic mediāte cõ
poſito īformat vtrūq̄z: ⁊ ſic ī ꝯpoſito nichil exiſtit
niſi p exiſtere ītrinſecū q̄d ē idip̄m vel forma ītrin
ſeca. In ꝑſona aũt xp̄i neq̄z due nature faciūt vnā
eſſentiā neq̄z exiſtere dinū ē forma ītrinſeca hūa
nitatꝫ nec mediate nec īmediate. Nec ſcdm vꝫ. pri
mo: q̄z illd falſū ē q̄z idē ē exiſtere accidētꝫ ꝯiūcti
⁊ ſepati ī ſacro altarꝫ ſicut ſenſ⁹ docet q̄ nõ ꝑcipit
eſſentiā ſꝫ exiſtere nõ ſbãle ſꝫ accidētale: ſed ꝯſtat
ꝙ illd exiſtere q̄d hꝫ accidēs ſepatū nõ ē idē re cū
ſubſiſtere ſbē ꝯuerſe/ q̄d ē ēt ꝯuerſū ḡ. ⁊c. ¶ Pre
terea oīs denoīatio ītriſeca vel ē a ſbõ vel ē a for=
ma. q̄ititas ei denoīat ſbām formalr cui ieſt: et de
noīat formalr q̄litatē cui ſubē: q̄z ē idē eē exteſuꝫ
illoꝝ triū. ſ. q̄titatꝫ eēnalr ſbi ⁊ forme ꝑticipatiue
ſꝫ exiſtere dinū nõ ſe hꝫ ad hūanitatē ſicut ſbm: q̄z
forma ſimplr nulli ſbm eē p̄õt: nec ſicut forma cuꝫ
ſit ſbã ꝯpleta ⁊ talis q̄ nõ p̄t eē ps. ḡ nõ denoīat:
q̄z denoīatio reſpectiua p̄t eē formalr ab extriſeco
ſicut aliq̄d ē cognitū formalr cognitõe alteri⁹ vel
amatū aut agēs actõe q̄ ē ī alio: ſꝫ denoīatiõe ab
ſoluta ⁊ ītriſeca nihil ꝑ tale formalr niſi aliq̄ ītri=
ſeco formalr vel ſubiectiue. ¶ Et ad hoc ē dõm
ꝙ aliq̄d p̄t denoīari formalr ⁊ ītriſece ab eo q̄d nõ
eſt ei⁹ forma nec ſbm dū tñ ſit idē ſuppoſito cū eo
ſicut dr q̄titas et ē hūana ab aīa q̄ hõ ē hõ: q̄ tñ nec
eſt ſbm q̄titatꝫ nec forma ei⁹. ⁊ ſilr dr hūanitas ex
iſtere deitate q̄ nec ē fořa nec ſbm ꝓpť vnitatē ſup
Solutio. poſiti. ¶ Et ad formā dõm ꝙ nõ p̄t ſupplere vicē
cāe fořalis ītriſece ſꝫ vicē extriſece denoīantꝫ. Sꝫ
ad miorē dõm ꝙ ſm iſtā opiõnē q̄ diſtīguit eſſe ab
eēna. eſſentia ē act⁹ p̄m⁹ ſbãlis q̄ ſp ē forma ītriſe=
ca denoīans ītrinſece: ſꝫ exiſtere eſt act⁹ ſecūd⁹: ⁊ q̄
q̄ñq̄z eſt fořa ītrinſeca q̄ñq̄z extriſeca cū poſſit de
noīare ſbm ⁊ obiectū. et iõ dr magis q̄d exñs exi
ſtere ſepato formalr ⁊ ſubiectiue dū tñ ſit idē ſup
poſito q̄ dicat̃ ens niſi eſſentia īformāte vel ſubie
cta. ¶ Si dicat̃ ꝙ ſcia q̄ ē act⁹ p̄m⁹ ita denoīat ex
triſece ſicut ꝯſiderare ꝙ ē act⁹ ſecūd⁹. Dõm ꝙ ſcia
reſpectu forme ſbãlis ē act⁹ ſecūd⁹/ ⁊ ſilr ip̄m exi=
ſtere. Ad aliā ꝓbationē dicēdū ꝙ exiſtere hoc/ et
exiſtere eſt cā fořalis eſſendi vel ītrinſeca vel ex=
triſeca ſuppoſito tñ ꝯiūcta. ſi ei xp̄s aſſumeret q̄=
titatē ita careret ꝓprio exiſtere ſicut caret hūani
tas ſm iſtā opiõnē. ¶ Quarto arguit̃ ad idē ſic. 4. obiect.
intimior ē hūanitas xp̄i exiſtētie ſue entitatis q̄
exiſtētie vnitatꝫ: ſed exiſtētia vnitatis nõ ē p idē
exiſtere vnitatis īcreate ḡ nec exiſtētia entitatis
p exiſtere illi⁹ entitatis. Maior pꝫ: q̄z ſicut ētitas
eſt p̄or vnitate ſic exiſtētia entitatꝫ eſt p̄or exiſten
tia vnitatis. Probatio mioris: q̄z mltiplicato for
mali effectu oportet multiplicari cauſam forma=
lē. nõ ei ſunt duo alba p vnā albedinē. ſi ergo dei=
tas et hūanitas fořalr vnaq̄q̄z exiſtit. vna p exiſte
re dinū ſicut illd ē vna vnitas ⁊ nõ plures ſic iſte
erūt vna vnitas ⁊ nõ plures. hoc aũt ē falſuꝫ: q̄z lꝫ
fuit vna ꝑſona nõ tñ ſūt vna eſſentia. vnde ſicut q̄
titas et ſbã nõ ſunt duo q̄ta vel extēſa ſed vnū: q̄z
vna ē q̄titas q̄ ſe extēdit eſſētialr. ſbã ꝟo extēdi
tur p eā participatiue. ſic dinitas ⁊ hūanitas exi
ſterēt vna exiſtētia nõ plures. ſi dinitas exiſteret
vna ſe ip̄a eſſentialr/ ⁊ hūanitas p ipſam ꝑticipa Solutio:
tiue nõ intriſece ſeip̄a. ¶ Et dõm eſt hic ꝙ ſuppo
ſito ꝙ hūanitas exiſtat p dinitatem nõ p exiſtere
extriſecū: pari rõe oportet dicere ꝙ exiſtat vna p
iſtā extriſece nõ p ſe ītriſece. ¶ Ad argumētum
dõm ꝙ aliq̄d vnū exiſtēs p̄t eē fořalis rõ eſſendi
plurib⁹ vel intriſece q̄ñ ſunt idē ſubiecto vel extri
ſece q̄ñ ſūt nõ idē ſuppoſito: ſicut plā ſunt viſa ea=
dē viſione/ ⁊ multo magis ſi idē ſbõ. Vñ dinitas
eſt vna ītriſece ſeip̄a. hūanitas aũt eſt vna ītriſe
ce p illaꝫ. nec ꝓpť hoc tñ ſunt vna vnitas vel vna
eſſentia. ſicut ītellectio ſup ſe reflexa ē vna forma
qua duo diuerſa denoīant̃ ītellecta/ vnū eſſentia=
liter ſicut ipſamet aliud extrinſece/ ſicut obiectū 5. obiectio
p̄ncipale. et ſic ē ī ꝓpoſito. ¶ Quito arguit̃ ſup=
poſito ꝙ hūanitas xp̄i habeat aliud exiſtere / ꝙ p
ꝯñs aliud ſubſiſtere: q̄z oē exiſtere aut eſt ſubſtan
tiale aut accidētale ſicut oē ens aut ſbã aut acci=
dēs· ſꝫ exiſtere ſbē nõ eſt accidētale/ q̄z tūc inheret
dinitati: q̄d nec illa patit̃ nec iſta: q̄z q̄d ꝑe ē nulli
accidit. ſi aũt ſit ſbãle: aut ē ſbē īꝑfecte puta mate
rie tm̄: aut forme īformātis/et ſic ē īexiſtere: et ta
le nõ ē hūanitatꝫ q̄ ē ꝯpoſitū ex vtroq̄z ⁊ ſbã ꝯple=
ta. aut eſt ſbē ꝯplete/et ſic ē ſubſiſtere: alioq̄n non Solutio
differt a ſubſtātia īcõpleta ſi ſit īexiſtere. ¶ Et di
cendū ad hoc ꝙ illud exiſtere ſi eſſet/ eſſet ſbãle et
ſbē ꝯplete nõ tñ ſibi derelicte: q̄z ſic eſſet ſubſiſte=
re: ⁊ ſi q̄s vellet in ea ponere ꝓpriū exiſtere/ facile
euaderet oīa ſupradicta. Et ꝓbat̃ q̄z nūq̄ī inuenit
aliq̄d exiſtere niſi p formā abſolute loquēdo vel
ſubiectū vel ꝙ ē forma ſbi ſicut aīa ē forma mate
rie et hoīs a q̄ dr q̄titas hūana: q̄ nõ ē forma nec
ſubiectū aīe. vel dr q̄titas hūana a ꝯpoſito q̄d eſt
ei⁹ ſbm lꝫ nõ rõe toti⁹ ſꝫ redeūdo ad p̄mū: ſicut eſ
ſentia ſbē eſt ſbã: ſic exiſtere ei⁹ ē ſubſiſtere. ſicut
ergo exiſtere ei⁹ ē ſibi nõ derelictū: ſic nõ ſubſiſte
re. q̄re ſilr ei⁹ eſſentia nõ ſit nõ ſbã. ¶ Et dicendū
ꝙ ſbã nõ dicit eſſentiā q̄ actu ſubſiſtit: ſꝫ que nata
eſt ſubſiſtere. vñ remanet etiā ſbã ex ſola aptitudi
ne ſublato actu: ſꝫ ſubſiſtere dicit actū nõ aptitu=
dinē tm̄. vnde nõ ē ſubſiſtere ſine actu ſicut econ=
uerſo accidēs dicit inherētiā aptitudinalē. vnde
et remanet accidēs ſeparatū. ſed ineſſe inherētiā
dicit actualē. vnde accidētis ſeparati eſſe/non eſt 6. obiectō
ineſſe nec inherere ſed tm̄ coniuncti. ¶ Sexto ar
guit̃ cõtra tres cõcluſiones ſimul: q̄z illud q̄d de⁹

poteſt facere aliquo p̄ſuppoſito: pōt etiam facere illo nō p̄ſuppoſito: qꝛ deꝰ in ſua actiōe nichil aliud a ſe neceſſario p̄ſupponit / cū ſit agēs primū et pfectiſſimū. Si igit̄ deus pōt creare vel ꝯſuare eſſentiā cōpletā vel incōpletā / actualē vel potētialem ſuppoſito eſſe actualis exiſtētie ꝯiuncto. ergo idē
Solutio. pōt illo p̄ſuppoſito. ¶ Reſponſio. q̄tū eſt ex pte dei ipſe pōt nullo p̄ſuppoſito q̄tuꝫ pōt aliq̄d aliq̄ p̄ſuppoſito. ſed ex pte effectꝰ q̄dā effectus ſunt q̄ de neceſſitate aliq̄d aliud p̄ſupponūt: ſicut deꝰ nō pōt ꝓducere ſilitudinē nō p̄ſuppoſitꝭ extremis ⁊ fundamētis / et ſic eſt hic. ¶ Septimo cōtra aliā
7. obiect. partē p̄me cōcluſionis q̄ poſſet eſſentia ꝯpleta ꝓduci ſine exiſtere p̄ſuppoſito vel ꝓducto. qꝛ q̄ differūt ſicut duo actꝰ diſtincti et abſolute nulla contradictio eſt iſta ſeorſum fieri: ſicut eſſet de materia ſine forma q̄ eſt pura potētia. ¶ Et dicēduꝫ q̄
Solutio ꝯtradictio eſt aliq̄d eſſe in rerū natura et non hr̄e eſſentiā: qꝛ cū eſſe ſit poſteriꝰ q̄d icludit̄ priꝰ. ſicut eſſe hoīem eſt hr̄e nō ſolū hūanitateꝫ: ſed exiſtere eſt hr̄e eſſentiā ⁊ nō ſolū exiſtētiā. ideo ſiue differāt ſiue nō / non pōt eſſe exiſtere ſine eſſentia. ſicut nō pōt eſſe pr̄ ſine filio: qꝛ eſſe patrē eſt hr̄e filium. ſilr ecōuerſo eſt ꝯtradictio aliq̄d eſſe extra aīam ⁊ nō exiſtere. vn̄ nō pōt eſſe eſſe eſſentie ſine eē exiſtētie alieno vel ꝓp̄o ⁊ ſuppoſito ꝯiūcto. ¶ Octa
8. obiectō uo q̄ corpꝰ xp̄i potuit eſſe ſine forma: qꝛ ſicut ſe hꝫ vnitas ad vnitatē ſic entitas ad entitatē: ſed materia pōt hr̄e vnitatē ſine vnitate forme et eſſe: qꝛ vna eſt materia in gn̄ato ⁊ corrupto: non aūt vna forma ſed plures: nec vnū eē ſed plures. ergo etiā pōt habere entitateꝫ ſine entitate forme et p ꝯñs
3. obiectio eſſe. ¶ Et dicendū ad hoc q̄ materia illo mō pōt habere entitatē ſine forma et eſſe ſicut vnitatē nō aliter. q̄uis eñ ſit vna materia in corrupto ⁊ gn̄ato: nūq̄ tñ ſiltunt materia vna et forma non vna vel eſſe non vnū: qꝛ materia nō ſimul eſt in gn̄ato et corrupto ſed ſucceſſiue: ita q̄ q̄ſcūq̄ ē vna tūc et forma eiꝰ eſt vna et eſſe. q̄ aūt ſucceſſiue ipa manet vna. forma aūt non manet: ita poſſet eſſe ecōuerſo ſi deꝰ manēte forma materiā p̄mā annichilaret / et eodē inſtāti alīā repararet. ¶ Ad primum
Ad p̄mūꝫ principale principale quo ad p̄mā partē dicendū q̄ oīe creabile fuit creabile ab eterno p potētiā q̄ eſt deꝰ: nō p aliq̄d aliud: et ſic erat nichil formaliter: ſed erat non nichil virtualit̄. Unde cū diuidit̄ ens ī actuꝫ et potentiā. potētia eq̄uoce accipit̄: qꝛ q̄nq̄ ꝓ potentia ſubiectiue q̄ eſt aliq̄d eius quod poſtea eſt actu. ⁊ ſic nō fuit creatura ī potētia ab eťno. aliq̄n ꝓ potētia obiectiua: ⁊ ſic ens ī potētia ē nihil ⁊ de tali ē creatio. aliq̄n ꝓ potētia actiua: et ſic eſt ens īcreatū. q̄n ḡ dr̄ q̄ erat creabile ab eťno / accipit̄ ꝓ potētia obiectiua q̄ nihil ē re ⁊ nō ē deꝰ. ¶ Ad aliā partē negāda eſt eťnitas eťnarū. Ad ꝓbatione dicendū eſt primo q̄ ita ꝓbat eternitatē exiſtētiarū quarū ſunt ydee ſicut ⁊ eſſentiarū. Ad vtrūq̄ ergo dicendū q̄ relatiua ſe ponūt realiter ſm̄ realitatem quam includūt actualē. ſ. ⁊ potētialē. vnde ſcia ſi ē / eſt ſcibile ⁊ ecōuerſo: ſed ad hoc q̄ ſit ſcibile nō oportet q̄ actu ſciat̄: ſed ſolū q̄ ſciri poſſit ſcibile ſm̄ eſſe. Uñ ſciaꝫ ſcibile ſe ponūt realit̄ ſm̄ eſſe potētiale nō actuale: eodē mō ſm̄ eē aptitudinale nō actuale dici pōt / nō ſolū q̄d eſt ſꝫ etiā q̄d eē pōt. vt roſa in hyeme. ydea dr̄ ad ydeabile / ⁊ ymitatiuū. ē aūt aliq̄d ydeabile ⁊ ymitatiuū realit̄ nō ſolū ex hoc q̄ eſt realit̄: ſed ex hoc q̄ pōt eſſe realiter. q̄ eſt vel p rem que eſt in ſe vt in gn̄atꝭ vel ſolum p rem q̄ eſt in alio vt in creabilibꝰ. ideo ab eterno eſt ydea: ſed id quod eſt ⁊ q̄d ydea eſt ⁊ ydeabile: ſm̄ q̄ eſt hmōi non autē ſm̄ rem que ſit non ydeabile vel pars eius.

¶ Queſtio tertia.

TErtio queritur de deſcēſu ad inferos. ⁊ videt̄ q̄ xp̄s ſm̄ animā nō deſcendit ad infernum Primum.
qꝛ idē finitum nō pōt eſſe in diuerſis locis: ſed aīa xp̄i cū eſſet creatura erat finita: et ſtatim poſt mortē fuit in paradiſo cū aīa latronis cui dictum eſt. hodie mecū eris in paradiſo. ergo tūc ſaltē nō potuit eſſe in inferno. ¶ Itē ea q̄ xp̄s fecit vel paſ Secundū
ſus eſt in natura aſſumpta: ordinata fuerūt ad ſalutē humanā: ſed ad hāc nō ꝓfeciſſet q̄ xp̄s deſcēdit ad infernū: qꝛ p paſſionē ſuā quā in hoc mundo ſuſtinuit liberauit nos ab oī culpa. ḡ videt̄ q̄ xp̄s ad infernū nō deſcēdit. ¶ In cōtrariū eſt q̄d In oppōꝫ
dicit̄ in ſymbolo. deſcēdit ad ifernuꝫ. ⁊ apl's dicit Ephe. 4. q̄d aūt deſcēdit / quid eſt niſi qꝛ ⁊ deſcendit primū ad īferiores partes terre. glo. i. ad īferna. ¶ Reſpondeo duo ſunt vidēda. Primo verū Reſpōſio
xp̄s fuit in ſepulchro ⁊ totus in inferno. Scd̄o an ſm̄ aīam deſcēderit ad infernum.

¶ Quantū ad primū eſt duplex modus dicendi 1. articulꝰ.
Unus eſt q̄ chriſtus in triduo mortis fuit totꝰ in primꝰ modꝰ dicēdi.
ſepulchro ⁊ totꝰ in īferno: ſꝫ nō totū q̄d erat xp̄i: qꝛ maſculinū genꝰ refert̄ ad ypoſtaſim ſeu pſonā: neutrū autē genꝰ ptinet ad naturā. in morte autē xp̄i licet aīa fuerit ſeparata a corpe neutrū tñ fuit ſeparatum a pſona filij dei / vt oſtenſum fuit priꝰ. et ideo ꝓ illo triduo debet dici q̄ totꝰ xp̄s fuit in ſepulchro: ⁊ totꝰ ī īferno: qꝛ tota pſona fuit ibi. ſ. ī ſepulchro p corpꝰ ſibi vnitū: ⁊ ſilr fuit totꝰ ī īferno qꝛ tota pſona fuit ibi rōne aīe ſibi vnite. totꝰ etiā tūc erat vbiq̄ rōe diuine nature: ſꝫ qꝛ totū ptinet ad naturā. tota aūt natura ad xp̄m ptinēs nō fuit in ſepulchro: qꝛ niſi pars ſcꝫ corpꝰ. nec totꝰ in īferno: ſed aīa ſolū. ideo nō pōt dici q̄ totum q̄d erat xp̄i eſſet in inferno ⁊ in ſepulchro. ¶ Confirmat̄ autē iſte modus duplici rōne. Primo: qꝛ cui cōuenit eſſe vbiq̄ ꝯuenit eſſe totū in ſepulchro / ⁊ totū in inferno: ſed xp̄o cōuenit eſſe totū vbiq̄. ergo ſibi cōuenit eſſe totū in ſepulchro ⁊ totū in inferno. Maior patꝫ de ſe. Minor declarat̄ p Auguſtinū in ſmone de ſymbolo vbi ſic dicit. nō p diuerſa tēpora ⁊ loca dicimꝰ vbiq̄ eſſe totum xp̄m vt mō ibi ſit ⁊ totus alibi alio tpe: ſed ſemper ⁊ vbiq̄ totꝰ. ¶ Scd̄o: qꝛ deus eſt vbiq̄: ſed totus xp̄s eſt deꝰ vt patet p Dam. li. 3. ca. 7. ergo totꝰ xp̄s eſt vbiq̄ ⁊ ſic idē q̄d priꝰ. ¶ Secundus modus dicēdi eſt:
q̄ nō fuit verum dicere in illo triduo / totus xp̄s 2. modꝰ q̄ ē Durādi. diſti. pñti. q. 2.
eſt in inferno vel in ſepulchro. nec nunc eſt verum dicere totuꝫ xp̄m fuiſſe ibi. Ratio primi eſt: qꝛ de eo q̄d nō eſt nō pōt vere dici q̄ ſit alicubi: ſed xp̄s in triduo mortis non fuit ergo non fuit verum dicere q̄ eſſet in ſepulchro vel in inferno: ⁊ ſi nō fuit ibi nō fuit ibi totꝰ. Maior patꝫ: qꝛ cui nō ꝯuenit eſſe nō ꝯuenit eſſe alicubi. Minor declarat̄: qꝛ vt dictum eſt xp̄s noīat ſuppoſitū ſubſiſtēs in duplici natura diuina ⁊ hūana: nullum autem tale fuit in triduo mortis ꝓpter q̄d xp̄s nō fuit. Et eſt ſimile ſi aliquod nomen eſſet impoſitum ad ſignificandum

candum hoīem albū/hoīe deſinēte eſſe albo/ſicut
hec eſt falſa homo eſt albꝰ.ſic ⁊ iſta.e ſimili ſicut
in triduo mortis hec fuiſſet falſa/deus ⁊ homo ē.
ſic cū noīe xp̄i importet vtraqꝫ natura/hec fuiſſet
falſa xp̄s eſt. ⁊ ſic in triduo hec eſt falſa/xp̄s eſt ꝓ
pter falſā īportatōnē vł īplicationē ſubiecti ⁊ ſic
patet p̄mū. Secundū etiā patet:qꝛ nūc nō eſt ve-
rū dicere ꝙ totꝰ xp̄s fuit ibi:nō ꝓpter falſam īpli-
catiōnē circa ſubiectū:qꝛ nulla talis eſt ꝓ moder
no tp̄e ſicut fuit ꝓ triduo:ſed ꝓpter aliud:qꝛ cū
corpus ſit adiectiuū ponit ſignificatū circa ſuum
ſubſtātiuū cui addit̄.cū igit̄ xp̄s dicat ſuppoſitū
ſubſiſtēs in duobꝰ naturis nō videt̄ ꝙ totꝰ xp̄s ſit
alicubi niſi eſt vbi vtraqꝫ natura cōpleta. quod nō
fuit in ſepulchro nec in inferno. Nec fundamentū
p̄me poſitionis cogit: qꝛ de vi vocis nō plus ſtat
maſculinū ꝓ ſuppoſito q̄ neutrū. Uel dato ꝙ de
vſu loquēdi ſtaret ꝓ ſuppoſito nichilominꝰ circa
ſuppoſitū ponit ſignificatū ſuū ꝙ ſi nomen ſuppo
ſiti ſit nomē hñtis partes:ſicut eſt hoc nomē xp̄s
qḋ īportat ſuppoſitū ī duplici natura.tūc hoc qḋ
eſt totū cōuenit ſuppoſito nō quatenꝰ ſuppoſitum
ſ; quatenꝰ hñs partes totū ei dr̄ reſpectu partiū
in illo qḋ natū ē hr̄e ptes.cū ḡ natura diña ⁊ hu-
mana fuit q̄ſi partes pſone cōpoſite poſt īcarna-
tionē q̄ ſignificat̄ noīe xp̄i cū dr̄ totus xp̄s eſſe ibi
vel alibi nō pōt v̄ificari niſi ibi ſit pſona diña vel
ſuppoſitū cū vtraqꝫ natura ꝑfecta. ſ; ſi nō adde-
ret̄ totꝰ ⁊ diceret̄/ nūc xp̄s fuit in ſepulchro vel in
īferno vel ē vbiqꝫ vera eſſet locutio rōe ſuppoſiti
cui cōuenit eſſe vbiqꝫ ⁊ p ſe:qꝛ ſicut dictū fuit/ſuf
ficit ad veritatē ꝓpōnis ꝙ p̄dicatū ꝯueniat ſubie
cto rōne alicuiꝰ īportati p ſubiectū q̄uis nō rōne
oīm. Nec tñ ſequit̄ ſi nūc eſt verū dicere xp̄s fuit
in ſepulchro vel in īferno:ꝙ ī triduo fuit verū di-
cere xp̄s ē ī ſepulchro vel ī īferno.ꝓpt̄ illḋ qḋ di-
ctū eſt in p̄cedēti ꝯcluſiōe. ¶ Scḋm hāc opinionē
Ad rōnes p̄me opi.ᵉ pōt reſpōderi ad rōnes p̄me opinionis ꝓbantes
contrariū ¶ Ad p̄mā p interēptionē minoris.et
cū ꝓbat̄ p Augu.in ſermone de ſymbolo.dicendū
ꝙ auguſtinꝰ frequēter mutat noīa vtēdo vno pro
alio:⁊ fuit tūc vſus noīe xp̄i loco noīs filii dei.qḋ
patet p hoc qḋ dicit in libro de ſymbolo. totꝰ filiꝰ
apud patrem.totꝰ in celo.totꝰ in terra.totꝰ in vte-
ro virginis.totꝰ in cruce.totꝰ in inferno.et totus
in paradiſo quo latronē introduxit. Hec enī etiā
vera ſunt de filio dei accipiēdo totū ꝓ ꝑfecto:ſed
nō ſunt oīa vera de xp̄o de vi vocis:licz ſint vera
ſm̄ intētionē Augu.q̄ nō ſemꝑ obſeruauit ꝓprie
Ad.2 tatē locutionis. ¶ Ad ſecundū dicendū p īterē-
ptionē minoris.⁊ cū ꝓbat̄ p dictū Dam̄.dicendū
ꝙ Dam̄.dicit totū xp̄m eſſe deū accipiēdo totum
magis ꝓ determinatione p̄dicati q̄ ſubiecti ſub
hoc ſenſu/xp̄s eſt totꝰ deus.i.ꝑfectꝰ deꝰ.⁊ xp̄s eſt
totus homo.i.ꝑfectus hō. et non ꝙ totus xp̄s ſit
deus vel homo.hoc eſt ꝙ xp̄s ſm̄ totū qḋ impor-
tat̄ noīe xp̄i ſit deus. Uel poteſt dici ꝙ Dam̄.non
Rñdet doctor ad rōnes durā. ſequit̄ ꝓprietatē locutionis. ¶ Sed qꝛ primꝰ mo
dus eſt ꝯmunis ⁊ magiſtri in littera/ et magis cō
ſonat dictis ſctōꝝ:poteſt reſpondere ad rationes
ſecūde opinionis Ad argumentū qḋ ꝓbat xp̄m
tunc nō potuiſſe dici eſſe in ſepulchro vel in infer
no ſicut nec hoīem qꝛ nō erat homo. Dicendū ꝙ
non eſt ſimile de hoc hoīe ⁊ de xp̄o:qꝛ ille hō non
poteſt ſic ſumi ꝙ abſtrahat ab humanitate: ſed qꝛ
xp̄s licet īportet ſuppoſitū vtriuſqꝫ nature: tamē
principaliter et magis naturam diuinā:ꝓpter qḋ
xp̄s manet in eternū.et xp̄s heri ⁊ hodie ipſe in ſecla.
Ideo ſcḋm acceptionē ſanctoꝝ ⁊ ſcripture ex qbꝰ
hoc nomen habemus/nō a grāmaticis:xp̄s veri-
ficatur de ſuppoſito diuino etiā ꝓ tēpore quo non
habuit naturā humanam. Sed de ieſu non ita vi-
det̄:qꝛ cū primo vocatū eſt nomen ieſus ab ange-
lo q̄ſi erat futurꝰ homo.ante ergo ⁊ poſt erat xp̄s
licet non ſemꝑ erat ieſus xp̄s. Unde ex q̄ ab eter-
no preſcitus fuit incarnari filius non alius ex tunc
fuit xp̄s filius non aliꝰ. ¶ Argumentū qḋ ꝓbat
ꝙ totum xp̄i nec fuit in ſepulchro/nec in inferno/
nec nunc eſt: vtrūqꝫ oīs opinio cōcedit. ¶ Ad il
lud qḋ idē ꝓbat de totꝰ. ꝙ maſculinum nō plꝰ ſtat
ꝓ pſona q̄ neutrum.eſt cōtra dicta ſanctoꝝ in lit
tera et in p̄mo libro. ¶ Ad aliud qḋ ponit ſigni
ficatum ſuū circa ſuppoſitū. Dicendū ꝙ totū ⁊ ꝑfe
ctum idem ſunt.vnde vbi ꝑfectio ſuppoſiti depē-
det ex partibꝰ nature:licet ratio maſculini trahat̄
ad ſuppoſitū: non tñ poteſt dici totus plus q̄ to-
tum:ſicut ſi homo habet partē ſui vt pedem extra
camerā/non dicet̄ totus homo eſſe intra camerā
ſicut nec totū:qꝛ ſicut homo ſine pede nō eſt totū
ſicut nec totus.non ſolum enī pes eſt de ꝑfectiōe
nature/ſed etiā de ꝑfectione pſone licet nō eſſen-
tiali.non enī ꝑfectus homo eſt carens vno mēbro
ſicut habēs oīa mēbra/ ſicut nec ꝑfecta hūanitas
ſed ſecus eſt in xp̄o.ꝑfectio enī pſone nō depēdet
ex ꝑfectione nature.ſicut ꝑfectio puri hoīs depē-
det ex ꝑfectione aīe et corporis: ſed erat pſona xp̄i
eque ꝑfecta ante humanitatē ſicut poſt/ ⁊ nō ſicut
aīa imꝑfecta eſt reſpectu hoīs anteq̄ habeat cor
pus. Q̄uis ergo nō totum xp̄i ſit vbiqꝫ vel vbi eſt
deitas/ tñ pſona illa cū ſola diuinitate eſt pſona
perfecta. Unde vbicunqꝫ eſt deitas ibi eſt totꝰ chri
ſtus:qꝛ ibi eſt pſona xp̄i ꝑfecta/et hec ſufficit.
¶ Quantum ad ſecundū videnda ſunt tria. Pri Scḋs articulus.
mo q̄tum ad quid effectiuū anima chriſti ad īfer
num deſcendit. Scḋo an propter hoc realiter vel
preſentialiter fuit. Tertio ad quē infernū deſcē-
dit. ¶ Quantum ad primum ſciendum ꝙ cū ar- Durādus di.preſen-
ticulus ſit chriſtum deſcēdiſſe ad inferos / ⁊ illud ti.q.3.
non poſſet intelligi ratione deitatis/ ſcḋm quam
eſt vbiqꝫ:nec ratione corporis quod fuit in ſepul-
chro:reſtat ꝙ ratione anime intelligatur. ¶ De
modo autem deſcēdendi dicunt aliqui ꝙ cum ani
ma chriſti nō ſit corpus nec virtus in corpore/ nō
poteſt dici ꝙ anima chriſti deſcēdit ad inferos eo
genere motus vel deſcēſus quo forma mouetur
et rurſus ꝙ anima moueatur eo motu quo ange-
li mouentur/non clare patet. Angeli enī dicūtur
moueri de loco ad locum ſm̄ ꝙ operātur ī diuer-
ſis locis.anima autem ſeparata nō dicitur habe
re aliquam operationem circa locum vel circa
corpus exiſtens in loco.nichilominus hoc nō ob
ſtante poteſt dici ꝙ anime ſeparata poteſt deſcen
dere ad īferna dupliciter. Uno modo ſcḋm depu
tationem et ſic dicuntur deſcendere anime dāna-
torum ad īfernum ſimpliciter:qꝛ ſimpliciter ſunt
damnate vt reſumpto corpore ſint in inferno: ꝓ-
pter quod dicuntur ibi eſſe vbi ſunt ſimpliciter de
putate. Anime autem ſanctorum patrum dicunt̄
deſcendiſſe ad limbum/non propter deputationē
ſimpliciter ſed cōditionatam: quia reſumpto cor
pore deputate erunt ibi fore: vbi placuit redem-
ptori. hoc autem modo non dicit̄ anima xp̄i deſcē

diſſe ad infernū ſcʒ ꝑpter deputationē: q2 ols talis deputatio eſt ꝑpter culpā cōtractā vel cōmiſſam: qđ in xp̄o nō fuit. Alio mō pōt dici aīa chriſti deſcēdiſſe ad inferna ꝑpter duplicem effectum quē exhibuit illis q̄ tūc in inferno erāt. Unus effectus fuit viſionis diuine exhibitio qua carebant ad quā ſe habuit paſſio xp̄i ꝑ modū meriti: ꝛ q2 totum meritū ꝓncipalr̄ ē ab actu aīe / ideo effect⁹ ſibi attribuit̄ tāq̄ ꝓncipali ꝓncipio merēdi. Item ſcđm appropriationē: vt ſicut xp̄s ſcđm aīam fuit beat⁹: ſic ſm eā attribuebat̄ ei fuiſſe cauſam beatitudīs aīās. ꝯgruū em̄ eſt vt ens in potētia reducat̄ ad actuʒ ꝑ illud qđ actu eſt. ❡ Ali⁹ effect⁹ ſm quoſdā fuit ad quē xp̄s directe ſe habuit ꝑ modū agēt: ſcʒ illumiare aīas patrū q̄ erāt in limbo de myſterijs q̄ cadunt ſub reuelatiōe. ſm em̄ Dionyſiū in de cele. hierar. xp̄s ſm aīam habuit docere angelos: ꝛ fortiori rōne aīas. ꝛ rōe hui⁹ duplicis effect⁹ poteſt dici aīa xp̄i deſcēdiſſe ad infernum. ❡ Et cōfirmat̄ duplici rōne. Prima eſt. moueri vel deſcēdere cōuenit aīe ſeparate / nō ꝑ modum motus corporū / ſed ꝑ modū ꝑ quē cōuenit moueri ſpirituali ſubſtātie: ſed reliquis ſubſtātijs ſpiritualib⁹ puta deo ꝛ angelis nō cōuenit moueri de loco ad locū ꝑ motū q̄ ſit ſubiectiue in ipſis: ſed ꝑ effectū quē habēt in aliqs reb⁹. ergo ſili mō conuenit aīe ſeparate ꝛ cōpetebat aīe xp̄i. Secunda ratio talis eſt. xp̄s đr deſcēdiſſe ad infernū vt animas ſctōꝝ patruʒ illuminaret ad videndū deum ſed eodē īſtāti quo xp̄s mortu⁹ eſt ſcti pr̄es viderunt deum: in eodem autē inſtanti non potuit anima chriſti eſſe in inferno ꝑ motum. ergo nec deſcēdit illuc ꝑ motum qui eſſet in ipſa: ſed ꝑ effectum quē habuit in aliis. ❡ Item ſicut anima dicit̄ in illo triduo fuiſſe in inferno cū animabus ſanctorum patrum: ſicut in illo triduo vel parte tridui dicit̄ fuiſſe in paradiſo cū anima latronis cui dictum eſt hodie. ꝛc. ſed hoc non poteſt itelligi quo ad locum acquiſitum ꝑ motum: cū ſcđm ponētes ſpiritus in loco diffinitiue: ꝛ motuʒ de loco ad locum idem ſpiritus nō poſſit eſſe in diuerſis locis vel pluribus vel ſimul moueri plurib⁹ motib⁹ ad plura loca tendētib⁹. quare oportet q̄ intelligat̄ ꝑ effectum ❡ Q5 ſi qs dicat q̄ paradiſus dicitur dupliciter. Uno modo locus corporeus ſcʒ celuʒ empireum. ꝛ ſic anima chriſti nō fuit in paradiſo niſi poſt aſcēſionem. Alio modo dicit̄ paradiſus viſio diuine eſſentie: et ſic anima xp̄i fuit in paradiſo ab inſtanti ſue conceptionis: et anima latronis in ipſo die paſſionis: q2 tunc vidit deū. ꝑ queʒ modum non repugnat anime xp̄i q̄ fuit in paradiſo ſic dicto. ſcʒ q̄ vidit deum: ꝛ q̄ fuit localiter in inferno. ❡ Si ſic dicat̄: nō valet. q2 ſicut paradiſus dicit̄ dupliciter ſic infernus. Uno modo dicitur locus corpore⁹ in terra. Alio mō dicit̄ carētia viſionis diuine. ſicut ergo anima xp̄i nō dicit̄ fuiſſe cū anima latronis in paradiſo: niſi q2 merito paſſionis xp̄i anima latronis vidit deū. ſic anima xp̄i non dicit̄ fuiſſe cum animabus ſanctoruʒ patrum in inferno: niſi q2 anime eorum que carebant viſione diuina: et ſic dicebant̄ eſſe in inferno merito huius paſſionis ſunt purgate ab hac carētia. Utrumqʒ ergo de pari debet intelligi quo ad effectum non quo ad locum vel motum localem qui fuit in ipſa anima. ❡ Q2uāuis autem iſtud ſit probabiliter dictum: et ſatis videatur ſaluare articulum: et dicta ſacre ſcripture: q2 tamen virtus diuina nō comprehenditur ratione humana: ideo non eſt ꝑtinaciter aſſerēdum quin anima chriſti ꝑ alium modum nobis occultum vel ignotum potuit deſcendiſſe ad infernum. ❡ Inquirendo autem de his qđ dicunt non deſcendiſſe propter deputationem penalem. Planum eſt q2 in illa beata anima non fuit reatus pene nec pena poſt mortem nec damni nec ſenſus. Q5 dicūt animam chriſti non potuiſſe ibi eſſe ꝑ operationem mouendo corpus eo modo quo angeli eſt valde abſurdum q̄ anima chriſti ſeparata vnita diuitati et beata: cui data erat omnis poteſtas in celo et in terra: ꝛ dn̄a angelorum non poſſet mouere feſtucam: vbi minimus angelus mouet celum. vnde nichil minus mouere poterat in illo triduo q̄ quicunqʒ angelus. Q2 đ dicūt de illuminatione: videtur q̄ nō ſolum ſpiritualiter illuminauit eis aliqua reuelādo: ſed q̄ etiam corporaliter illuminauit. Ibi em̄ naturaliter non eſt lux ſolis nec lux ignis. ibi eſt obſcuritas qualis in purgatorio et in inferno dānatorum. Ne ergo ſit vacuum probabile eſt ibi eſſe aerē tenebroſum: quod tamen non eſt pena animabus ſicut eſſet corporibus non habentib⁹ oculos. Unde poſt diem iudicij probabile erit lymbum qui cedit pueris eſſe illuminatū. et ſic ad gloriam dei cedit in deſcenſu chriſti aerem inferni eſſe illuminatuʒ patribus: ſicut fuit in natiuitate illuſtratus paſtoribus: vt quod dicitur exortum in tenebris. et multa talia intelligantur etiam de luce corporali. ❡ Ulterius ſi anima chriſti habet omnem virtutem angeli ꝛ corporis cum corpus aliquod poſſit cauſare lumen vel vniuoce vt omnia luminoſa: vel equiuoce vt illud qđ facit coruſcationem: nichil ꝓhibet animam chriſti illam lucem feciſſe. ❡ De ſecundo videt̄ q̄ aīa xp̄i realiter ꝛ p̄ſentialiter ibi fuerit non ſubito ſed tpe imperceptibili deſcendit ꝛ aſcendit. quicquid em̄ ſit de angelo: de anima rationali ꝯiuncta certum eſt q̄ ipſa nec eſt vbiqʒ nec nuſq̄: ſed diffinitiue in loco corporis hoc autem non eſt formaliter ꝑ quātitatē: tum q2 ipſa non eſt affecta quantitate: tū q2 ibi non eſt eſſe materie ſolum: ſicut eſt vna extenſio omnium que ſunt in homine: ſed realiter ꝛ anima ꝛ materia ſunt hic ꝛ non alibi: ꝛ mouent̄ mota quantitate ad omnem potentiam: quod eſſe nō poſſet ſi nature anime deberetur eſſe nuſq̄ vel eſſe vbiqʒ: ſicut eſſe indiuiſibile et eſſe incorruptibile: qđ ipſa non perdit. ita ergo aīa realiter aſcendit in celum ſicut corpus: ꝛ ita realiter deſcendit ad infernum ſicut cum corpore deſcēdiſſet: q2 eſſe in loco diffinitiue ꝯuenit ſibi ī corpore et extra: ſed de hoc plenius dictum eſt ꝓmo libro. diſtin. 37. et 38. ❡ De tertio ad quem infernum deſcēdit. dicunt quidam ꝛ bene q̄ quadruplex eſt infern⁹ ſm quadruplex genus penarum. quibuſdaʒ em̄ debetur pena damni ꝛ ſenſus ꝑpetua: hoc eſt perpetua carentia viſionis diuine ꝛ ꝑpetua pena ſenſus ratione peccati actualis mortalis in quo deceſſerūt et hi dicuntur eſſe in inferno damnatorum. Aliqs debetur ꝑpetua pena damni abſqʒ pena ſenſus ſcʒ deicedētibus in peccato originali ſolo: qui dicuntur eſſe in lymbo puerorum. Aliqs debetur pena ſenſus non quidem perpetua ſed temporalis: ſcʒ illis qui diſceſſerūt in gratia debitores alicuius pene: eo q̄ in preſenti vita non ſatiſfecerunt plene

Inq̄rit doctor đ opinione durandi.

Scđm dictū huius articuli.

Tertiū dictū huius articuli. Durādus q. 4.

de cōmiſſis culpis: ⁊ iſti dicūtur eſſe in purgatorio. Aliis vero debetur ſola pena dāni abſq̃ pena ſenſus. et iſti dicebantur eſſe in limbo patrū: qui ꝓhibebantur ante paſſionem a viſione diuina: eo ꝙ non erat ſatiſfactum pro peccatis totius nature cuius non eſſent obnoxꝫ alicuius pene pro peccatis ſuis ꝑſonalibus. ¶ Dicendū ergo ꝙ non deſcendit ad infernum damnatorum/ nec in limbum puerorum. cuius ratio eſt: qꝛ deſcenſus chriſti ad infernum fuit ſm effectum liberationis eorum qui in inferno detinebantur: ſed damnati pro peccato actuali/ ⁊ pueri decedentes in originali/ nō fuerūt per xp̄m liberati. ergo xp̄s nō deſcēdit ad infernum damnatorum vel limbum puerorū. Maior patet ex dictis in p̄mo articulo. Minor ꝓbatur: qꝛ liberationis ꝑfecte ꝑ chriſtū null⁹ fuit particeps niſi qui cōiungitur ei vt membrum capiti: ſed carentes gratia vt ſunt omnes decedentes in peccato actuali mortali vel ſolo originali non vniuntur chriſto vt membra capiti: qꝛ ſola gratia vnit: ergo tales non fuerunt ꝑ chriſtum liberati. ¶ De exiſtentibus in purgatorio an fuerunt per chriſtum liberati non eſt certū: ꝓbabiliter tamen tenetur ꝙ nō omnes exiſtētes in purgatorio fuerunt ꝑ chriſtum liberati. cuius ratio eſt: qꝛ ſimilē effectum habet nūc paſſio chriſti in illis qui ſunt nunc in purgatorio ſicut tunc habuit. paſſio enim chriſti non habet virtutem temporalem ⁊ tranſitoriam ſed eternam ſcḋm illud Hebreoꝝ. x. Una oblatione cōſummauit ſanctificatos in ſempiternum: ſed nunc non liberamur a purgatorio virtute paſſionis chriſti: niſi qui ſuſtinendo penam peccatis debitam ſunt purgati: vel ꝑ ſuffragium cōmune illorū qui ſunt in ſtatu merendi. paſſio enim chriſti nō poteſt eis immediate applicari ꝑ ſacramenta eccleſie ſicut applicatur viuētibus in hoc mundo. ergo ſimiliter tēpore paſſionis chriſti nō ſunt oēs liberati qui erant in purgatorio niſi qui erant purgati ꝑ ſolutionem pene peccatis debitā vel ꝑ ſuffragium alterius ꝑſone ad eos relatum. ¶ Si qui autem erant in purgatorio qui ex magno deſiderio aduentus chriſti meruerunt hoc vt ꝑ paſſionē ibi liberarent̄: ꝓbabile eſt tales ex ſpeciali gratia liberatos fuiſſe. ¶ De patribus autem qui fuerunt in limbo patet ꝙ fuerunt liberati per chriſtum: qꝛ tales nulla pena ſenſus fuerūt obnoxii: niſi ſoli pene peccato totius nature debite: ſed hoc debitum directe per paſſionem chriſti ſolutum eſt. igitur per paſſionē chriſti tales fue-

Opio doctor⁹ q̄tū ad illos q̄ fuerunt in purgatorio.

runt penitus liberati. ¶ Et cum hoc incertū ſit quid fecerit de illis qui erāt in purgatorio: tamē ſicut moriēs latroni gratiam fecit/ ⁊ viuens multis quibus gratis peccata cōdonauit: ⁊ reſurgēs quoſdam ſecum ſpecialiter reſurgere fecit/ forte qui plus eum diligebant/ non qui propinquiores carne erant. Sic probabile eſt ſimiliter de purgatorio quoſdam de ſpeciali gratia eduxiſſe. ¶ Ad

Durādus q.3.

primum in oppoſitum dicūt quidam ꝙ idem finitum non poteſt ſimul eſſe in pluribus locis diffinitiue vel circūſcriptiue: nec iſto modo ponitur anima fuiſſe in inferno et in paradiſo: ſed ſcḋm effectum. hoc autem nichil ꝓhibet ꝙ idem finitum dicatur ſimul eſſe in pluribus locis quando effectus ſunt compoſſibiles/ et ſubſunt virtuti eiuſdem agentis. et ſic anima chriſti dicitur fuiſſe in paradiſo ⁊ in inferno: quia merito eius anima latronis vidit deum/ quod eſt eſſe in paradiſo: ⁊ anime patrum que carebant viſione diuina: ⁊ ob hoc dicebatur eſſe in inferno/ liberate ſunt ab hac carentia: et per conſequens ab inferno. immo ſcḋm eundem ⁊ vnum effectum ſcꝫ liberationem patrū potuit anima chriſti dici ſimul eſſe in paradiſo et in inferno, conſiderādo terminū a quo et ad quē illius effectus. ratione eñ carentie viſionis diuine a qua fuerunt liberati per paſſionem chriſti/ anima chriſti potuit dici eſſe in inferno: ratione vero viſionis diuine ad quā ſunt commiſſi dici potuit eſſe in paradiſo. ¶ Ad ſecundū dicēdum ꝙ eo ipſo ꝙ per paſſionē chriſti liberati ſumus a pena ⁊ a culpa dicitur chriſtus deſcendiſſe ad infernum: quia merito paſſiōis eius aliqui redempti ſunt a penis inferni. deſcenſus enim ille non attenditur ſcḋm motum localem exiſtētem ſubiectiue in anima: ſed ſcḋm effectum quē habuit in ſaluandis.

¶ Queſtio quarta.

Quarto queritur de reſurrectione chriſti: vtrum fuit conueniēs eum tertio die reſurgere. ¶ Et videt̄ ꝙ nō: quia ſeparatio anime chriſti a corpore ꝑ mortem fuit ſolum facta propter redemptionē noſtram: ſed noſtra redemptio in inſtāti mortis cōpleta eſt. ergo ſtatiꝫ debuit reuniri aīa corpori ſuo. ¶ Itē membra debent capiti ſuo conformari: et caput membris: ſed nos qui ſumus membra non reſurgimus tertia die: ſed differtur reſurrectio noſtra vſq̃ in finem mundi. ergo videtur ꝙ reſurrectio chriſti qui eſt caput noſtrum debuit tātūdē differri. ¶ Itē dn̄s dicit Matthei. 12. ſicut Jonas fuit in vētre ceti trib⁹ dieb⁹ ⁊ tribus noctibus: ſic erit fili⁹ hoīs in corde t're. ſi ergo corp⁹ xp̄i fuit in corde terre trib⁹ dieb⁹ cū non fuit ibi niſi mortuū videtur ꝙ non potuit reſurgere die tertia.

Primum. | Secundū | Tertium.

¶ In contrarium eſt qḋ dicitur reſurrexit tertia die ſcḋm ſcripturas. ⁊ Matthei. 20. Tradēt illū gentibus. ſequitur: et tertia die reſurget. — In oppōꝫ

¶ Reſponſio. Tria ſunt videnda. Primo de reſurrectione. Scḋo de ipſius reſurrectionis ꝓbatione. Et tertio an chriſtus fuit vbiq̃ homo.

¶ Quātum ad primum ſunt tres concluſiones. — 1. articul⁹.

¶ Prima ꝙ conueniens fuit chriſtū a mortuis reſurgere propter quattuor. ¶ Primo ꝑp nature aſſumpte perfectionem: qꝛ nature aſſumpte debetur omnis perfectio quam poſſibile eſt in natura aſſumpta reperiri ſaluo fine aſſumptionis: ſed prima perfectio humane nature cōſurgit ex vnione partium que etiam non habent totalem perfectionem quando ſunt ſeperate. ergo ſemper iſta perfectio debuit eſſe in natura aſſumpta niſi quātum oportuit ipſam ſolui propter neceſſitatē noſtre redemptionis propter quam ipſa natura fuit aſſumpta. ¶ Scḋo ꝑpter fidei noſtre confirmationē maxime q̄tum ad diuinitatē xp̄i. humanitas eñ clare patuit in morte: ſed diuinitas latuit ꝑpt' qḋ decuit vt virt⁹ diuinitatis in reſurrectione pateret. Unde. 2. cori. xiii. Et ſi xp̄s crucifix⁹ eſt ex infirmitate: ſed viuit ex virtute dei. ¶ Tertio ꝑpter ſpei noſtre ſubleuationē: qꝛ dū videm⁹

1. cōcluſio Durādus q.5. huius diſtīctōis

chꝛiſtum qui eſt caput noſtrū reſurrexiſſe ſperamꝰ et nos reſurrecturos eſſe cum ſimus eius mēbꝛa. Unde.j.Coꝛ.15.dicitur ꝙ ſi chꝛiſtus reſurrexit quomodo quidā dicūt i nobis ꝙ reſurrectio nō ē.

¶ Quarto propter complementum noſtre ſalutis.qꝛ ſicut mala ſuſtinuit vt nos liberaret moꝛiēdo:ita gloꝛificatus eſt reſurgendo vt nos prouocaret ad bona.ſcd̄m illud Ro.4.traditus eſt pꝛopter delicta noſtra:⁊ reſurrexit propter iuſtificationem noſtram.⁊ ſic patet pꝛimum.

2.cōcluſio ¶ Secunda concluſio eſt ꝙ conueniens fuit xp̄z reſurgere die tertia:quia ſicut dictum eſt reſurrectio chꝛiſti manifeſtauit eius diuitatē ſicut moꝛs humanitatē:decuit ergo chꝛiſtū tantum detineri quātū ſufficit ad declarādū eū fuiſſe vere moꝛtuum pꝛopter ꝙ opoꝛtuit aliquam moꝛam eſſe inter eius moꝛtez ⁊ reſurrectionem eiꝰ. ſi enim ſtatim poſt moꝛtem reſurrexiſſet potuiſſet videri ꝙ non fuiſſet vere moꝛtuus:⁊ per conſequens non vere reſurrexiſſet.ad veritatem autem moꝛtis manifeſtandam.ſufficit ꝙ vſqȝ ad tertium diem reſurrectio eius differatur.qꝛ non contingit ꝗn infra hoc tempus in homine qui videtᷓ eſſe moꝛtuus ⁊ nō eſt appareant aliqua ſigna vite ſicut eſt de illis ꝗ laboꝛant de appoplexia.quare cōueniens fuit xp̄m tertia die reſurgere.

Ad rōnes ãn oppoſitum. ¶ Ad pͥmum argumentū pͥncipale dicendū ꝙ non ſolum opoꝛtebat ad ſalutez noſtrā ꝙ redemptio noſtra ficret per moꝛtem chꝛiſti:ſed ꝙ fides moꝛtis eius cōſeruaretur in nobis ꝙ non fuiſſet factū ſi ſtatim xp̄s poſt moꝛtē reſurrexiſſet.qꝛ potuiſſet credi ꝙ non fuiſſet vere moꝛtuus.

Ad ſcd̄m. ¶ Ad ſcd̄m dicendū ꝙ caput ⁊ membꝛa cōfoꝛmātᷓ in natura ſed non in virtute:qꝛ excellentioꝛ eſt virtus capitis ꝙ̄ mēbꝛoꝝ:ideo ad demonſtrandū excellētiā xp̄i cōgruū fuit xp̄m tertia die reſurgere alioꝛum reſurrectione dilata vſqȝ ad finem mundi.

Ad tertiū ¶ Ad tertiū dōz ꝙ xp̄s dꝛ fuiſſe tribus diebus ⁊ tribus noctibus in coꝛde terre per ſynodochē.hoc eſt accipiendo ptē ꝓ toto:qꝛ ſepultus fuit feria ſexta in ſero:ꝗ ps ꝯputatᷓ ꝓ tota die et in ſepulchꝛo ꝑmanſit ꝑ totuz ſabbatū:hoc eſt ꝑ diem integrū ⁊ noctē diei dn̄ice:ꝗ ps ſimiliter accipitᷓ ꝓ toto die naturali:et in diluculo diei dn̄ice reſurrexit. ¶ Quocūqȝ aūt modo accipiatᷓ dies ſiue ꝓ naturali die ꝗ ꝯtinet ſpacium.24.hoꝛaruz ſiue pꝛo die artificiali qui dicitur latio ſolis ſuper terrā:ſemꝑ xp̄s dꝛ tertia die reſurrexiſſe. qꝛ ſicut dies ꝑpter pͥmi hoīs lapſum cōputabatᷓ a luce in noctem.ita iſti dies ꝑpter hoīs repationē cōputātur a tenebꝛis in lucē:ita vt pꝛima ps diei naturalis ſit tenebꝛa vel nox. Scd̄a vero lux. Xp̄s aūt ē paſſus in fine ferie ſexte:hoc eſt circa nonam. et ſic habemus pꝛimum diē:⁊ fuit in ſepulchꝛo ꝑ totū ſabbatū ecce ſcd̄a dies.et reſurrexit in diluculo diei dn̄ice ecce ꝙ in tertia die. ¶ Idē eſt accipiendo diē artificialē qꝛ diluculū diei dn̄ice eſt pͥncipiū tertie diei artificialis vt de ſe patet. ¶ Aliā opinionē recitat gloſa Ione.2.ſup illud:erat Ionas in ventre piſcis tribus diebus ⁊ tribus noctibus.gloſa dicit ꝗdā in paraſceue qn̄ ſole fugiēte a ſexta hoꝛa vſqȝ ad hoꝛam nonā nox ſucceſſit diei duas noctes et dies ibi cōputandas vſqȝ ad mane ſabbati.et appoſito ſabbato cum nocte ſequenti tres dies ⁊ noctes cōputari.

3.cōcluſio ¶ Tertia cōcluſio eſt de his ꝗ cū dn̄o reſurrexerūt ꝗ fuerunt neſcitᷓ/ de Dauid putatᷓ. Magis aūt de pͥmis parētibꝰ ꝗ tandiu in moꝛte ſteterunt.vt ſi xp̄s in medio annoꝛum moꝛtuus eſt ꝗ a pͥncipio mūdi ⁊ pͥma etate iuſti fuerant cū eo reſurrexerūt de Ioſeph etiā nutricio xp̄i ⁊ viro btē ꝟginis videtᷓ ꝓbabile:ſiꝛ neſcitur an poſtea moꝛtui fuerunt aut ſurrexerunt in vitam immoꝛtalē:ſicut dicit Hieronymꝰ

2.articulꝰ 1.cōcluſio ¶ Quantum ad ſecundum de probatione reſurrectionis ſunt tres concluſiones. Pꝛima ꝙ conueniens fuit chꝛiſtum inducere aliqua argumēta ad pꝛobandum ſuam reſurrectionem. Ubi ſciēdū ſcd̄m quoſdam ꝙ argumentum ad pꝛeſens dicitᷓ dupliciter. Uno modo dicitur argumētum ratio rei dubie faciēs fidem. Alio modo ſenſibile ſignū qd̄ iducitᷓ ad manifeſtationem alicuius dicti vel facti:ſicut Gen̄.39.de vxoꝛe phutipharis ꝙ in argumento fidei retentum pallium oſtendit marito Pꝛimo modo accipiendo argumentum:xp̄s non pꝛobauit reſurrectionem ſuam per argumentum niſi accipiendo auctoꝛitates ſcripture:quia cū reſurrectio chꝛiſti excederet humanaz rationem nō potuit pure pꝛobari per talia argumenta vel pꝛincipia que eſſent nota lumine naturalis rationis. Opꝫ enim pꝛincipia ex eodem genere aſſumi cum concluſione vt dicitᷓ pꝛimo poſterioꝛuz.et ideo ad eam pꝛobandam accepit auctoꝛitatem ſcripture cum dicit Luce vltimo. Opoꝛtet implere omnia que ſcripta ſunt in lege et pꝛophetis. et Pſal.de me. De ratione enī naturaliter demonſtrante dicit Ambꝛoſius:tolle argumenta vbi fides ꝗritur. (Durandꝰ q.6.huius diſt.)

¶ Si autem accipiatur ſecundo modo argumentum:ſic chꝛiſtus reſurrectionē ſuam declarauit in quantū adhibuit quedam ſigna euidentia quibꝰ vere ſe reſurrexiſſe oſtendit.que quidem ſigna nō fuerunt exhibita.q.ex neceſſitate concludētia reſurrectionem:ſed tanꝗ̄ nata inclinare mentē ad fidem reſurrectionis. ¶ Et hoc fuit neceſſarium ꝓpter duo. Pꝛimo propter diſcipulos eo ꝙ coꝛda eoꝛum propter ignominiam paſſionis quam viderant non erant bene diſpoſita vt fidem reſurrectionis reciperent. Unī ipſe dicit Luc.vltimo. O ſtulti ⁊ tardi ad credendum.⁊ Mat.vltimo. Increpauit incredulitatē.⁊c. ¶ Secundo pꝛopter illos ꝗ pꝛedicare debebant:vt per huius ſigna eis oſtenſa redderetᷓ efficatius teſtimonium eoꝛū:⁊ ſic eis efficatius crederetur. Unde.j.Io.j.dicitur ꝙ vidimus et audimus de verbo vite et manus noſtre contractauerunt hoc teſtamur.

2.cōcluſio ¶ Secūda cōcluſio eſt ꝙ illa argumenta fuerūt ſufficientia ad illud pꝛobandum pꝛo quo inducebātur. Ubi ſciendum ꝙ ſecundū quoſdam:chꝛiſtus reſurrectionem ſuā dupliciter manifeſtauit:ſcꝫ teſtimonio ⁊ argumēto ſeu ſigno:⁊ vtraqȝ manifeſtatio fuit ſufficiens in ſuo genere ad inclinandum mentē ad fidem reſurrectionis. Uſus enī eſt duplici teſtimonio quoꝛum nullū poteſt totalr̄ repelli. Pꝛimum fuit teſtimonium angeloꝛum qui reſurrectionem ſuam mulieribus annunctiauerūt vt patet ꝑ omnes euangeliſtas. ¶ Aliud fuit teſtimoniū ſcripturaꝝ ꝗs ipſe ꝓpoſuit ad oſtenſionē ſue reſurrectiōis vt ipe dꝛ Luc.vl. Argumēta ſeu ſigā erāt ſufficiētia ad oſtēdēdū reſurrectiōez ſuā ⁊ ex pte coꝛpis ⁊ ex pte aīe. ¶ Ex pte coꝛpis oſidit tria.ſ.ꝙ coꝛpꝰ ſuū erat veꝝ ⁊ ſolidū nō fantaſticū aereū ⁊ ꝙ eſſet hūanū ⁊ ꝙ eſſet idē qd̄ pͥus nūero. (Durandꝰ vbi ſupꝛa.) ¶ Pꝛimū oſidit ꝑ hoc ꝙ oſtēdit coꝛpꝰ ſuū palpabile:vnde dꝛ Luc.vltimo. Palpate et videte.⁊c.

¶ Scđo oſtendit eis demonſtrando eis humanã
effigiẽ quã ſoliti erant videre: ⁊ humanis oculis
intueri potuerunt. ¶ Q; autẽ dicit Mat. vlti. q
oſtenſus eſt eis in alia effigie duobus euntibus in
emaus: de qbus etiam Lucas fecit mentionẽ nõ
eſt intelligendũ q diſpoſitio corpis xpi quantum
ad figurã et colorẽ variata ſit: ſed ſic apparuit ſi=
lis diſcipulis vt erat in interiori eorum diſpoſiti=
one: q2 eum reſurrexiſſe nõ credebant. Unde non
ponebant ad perqrendũ ppria indicia qbus poſ=
ſent eum agnoſcere: ſicut nobis accideret ſi vide=
remus aliquẽ quẽ crederemus mortuũ. maxime
ſi eũ in alio habitu videremus: aut q2 dato q vi=
ſui eoꝝ repreſentaret xps in ppria effigie. tamẽ
diuina virtute impediebãtur ne ſequeretur iudiciũ
talis apprehenſionis: vt ſic ea q̃ exterius ageban
tur conformarentur his q̃ erant interius in cordi
bus eorum Amabant enĩ ⁊ dubitabant: ⁊ ideo pre
ſentem habebant ratione amoris: ⁊ tñ nõ cogno=
ſcebant ratione dubitationis. ¶ Tertium. ſ. q eſ
ſet idem corpus numero qđ prius habuit manife
ſtauit: oſtendendo cicatrices vulnerũ. Unde dicit
Luc. vlti. Uidete manus meas et pedes meos q
ego ipſe ſum. ¶ Ex pte anime oſtendit eis verita
tem ſue reſurrectionis p opera triplicis vite. Pri
mo: p op⁹ nutritiue p hoc q cũ diſcipulis ſuis mã
ducauit ⁊ bibit. Luc. vlti. ⁊c. ¶ Secundo p opus
ſenſitiue l hoc q diſcipulos allocutus eſt ⁊ eis ad
interrogata reſpondit in quo oſtendit ſe videre ⁊
audire. ¶ Tertio per opera intellectiue: ⁊ hoc cũ
eis diſſeruit de ſcripturis. et vt nihil deeſſet ad cõ
plementũ manifeſtationis: oſtendit ſe diuinã po=
tentiã hr̃e in hoc q ſubito de oculis eorũ euanuit
3. cõcluſio. et clauſis ianuis intrauit ad eos. ¶ Tertia ɔclu
ſio eſt: q iſta argumenta non inducebantur ad p=
bandum demonſtratiue reſurrectionẽ: q2 talis de
monſtratio euacuat fidem vel meritum fidei. Nõ
enĩ poterat ex oĩbus illis demonſtratiue cõcludi
xpm reſurrexiſſe eo q filius dei potuit de nouo aſ
ſumere naturam talẽ qualem eis oſtendit. nõ reſu
ſcitando primã: ſed inducebant tanq̃ qdaꝫ ſigna
nata conuenienter inclinare mentem ad credẽdũ
eius reſurrectionẽ: ⁊ talis manifeſtatio non eua=
cuat fidẽ vł meritũ fidei. ¶ Et dato q ſingula ar
gumẽta p ſe ſũpta nõ ſufficerẽt ad manifeſtationẽ
reſurrectiõis corpis xpi: tñ ſũpta ſimul oĩa ſuf
ficiebant ad inclinandũ mentẽ ad aſſenſum: maxi=
me ppter ſcripture teſtimonium ⁊ dicta angeloꝝ.
¶ Sed contra. quicqđ chriſtus oſtendit ſuis di=
ſcipulis ad manifeſtationẽ ſue reſurrectionis hoc
totum poſſunt oſtendere angeli corpora aſſumen=
tes: ⁊ in eis hoĩbus apparẽtes. Nam angeli i hu=
mana effigie ſe frequenter hoĩbus oſtenderunt: ⁊
cum eis loquebãt/ et comedebant ac ſi eſſent ho=
mines veri: vt apparet Gen. 18 de angelis q̃ appa
ruerunt Abrahe: ⁊ tñ angeli non habent vera cor
pora ſibi vnita qđ requiritur ad veraꝫ reſurrectio
nem: ergo videtur q iſta argumenta vel ſigna que
chriſtus exhibuit diſcipulis non fuerunt ɔuenien
tia ad probandum reſurrectionem. ¶ Dicenduꝫ
q angeli ſicut apparentes non aſſerebãt ſe hoĩes
eſſe: ſicut chriſtus aſſeruit ſe eſſe verum hominem
et iterum aliter chriſtus manducauit angeli aliꝫ.
Nam quia corpora ab eis aſſumpta non erant vi
ua et animata non erat ibi vera comeſtio: licet eſ=
ſet ibi ſra cõtritio et traiectio i ptẽ interiorẽ cor=
poris aſſumpti. Non tamen erat digeſtio ⁊ cõuer
ſio cibi in illud corpus. Uñ ⁊ angelus dixit Tho
bie. Cum eſſem vobiſcum videbar manducare et
bibere vobiſcum. ſed ego cibo inuiſibili vtor. quia
vero corpus chriſti fuit vere animatũ fuit ibi ve=
re comeſtio quantũ ad omnia predicta. Ut ei dt
Auguſtinus in libro de ci. dei. Nõ poteſtas ſꝫ ege
ſtas comedendi corporibus reſurgentibus aufe=
retur. Et Beda dixit q chriſt⁹ comedit poteſtate
nõ egeſtate. ¶ Quãtũ ad tertiũ quomodo chri= 3. articul⁹.
ſtus ſit vbiq3 hõ et quomodo non: ſciendum q ly
vbiq3 poteſt determinare ſubiectum vt ſit ſenſus:
xps exiſtens vbiq3 eſt homo et ſic eſt vera: ſed nõ
propria. Secundo modo põt determinare pdica=
tum abſolute vt ſit ſenſus. xps eſt habens huma=
nitatem q̃ eſt vbiq3: ⁊ ſic eſt falſa ſed impropria.
Tertio poteſt determinare ſubiectum in compa=
ratione ad predicatum: ⁊ ſic eſt propria et falſa vt
ſit ſenſus. xps eſt habens vbiq3 humanitatem: q2
humanitas non poteſt haberi ibi vbi ipſa nõ eſt. ſi
cut habens diuitias pariſius non aureliãnis exi=
ſtens aurelianis: poteſt dici iſte homo exiſtẽs au
relianis eſt diues alicubi. ſed nõ poteſt dici q iſte
homo habeat diuitias que ſint aurelianis: nec q
habeat diuitias aurelianis. Unde non eſt diues
aurelianis: quia non eſt habens diuitias illic vbi
diuitie non ſunt habite et non ſunt habite illic vbi
nõ ſunt. ¶ Ad argumẽta ſolutũ eſt in primo arti
culo. ¶ Queſtio. 5.

Uinto queritur de chriſti a=
ſcenſione: verũ quando chri=
ſtus celos aſcendit fuit vnũ Primum.
vbi numero ſimul in corpo=
re chriſti et in illa parte celi
cum qua ſimul erat in eodeꝫ
loco: videtur q ſic: quia effe
ctus formalis mutatur ſecũ
dum cauſam formalem/ non
materialem. ſicut eſt vna extenſio ab vna quanti=
tate in vno corpore licet ſint multa materialiter ex=
tenſa per eam. ſicut materia ⁊ forma ſubſtãtialis
et oĩes qualitates. ſed vbi eſt circunſcriptio cor
poris ex circunſcriptione loci procedẽs formalr̃
non effectiue: cum iſtud ſit etiam in mathemati=
cis in quibus non eſt efficiens. ergo ab vno loco
erat vnicum vbi in pluribus ſimul locatis.
¶ Contra idem accidens non poteſt eſſe in diuer In oppoſitum.
ſis ſubiectis ſicut nec econuerſo.
¶ Reſponſio. tria ſunt videnda. Primo illud qđ Reſpõſio
ſupponitur ſcilicet de chriſti aſcenſione. Scđo il=
lud qđ queritur ſcilicet vtrum idem accidens poſſit
eſſe in diuerſis ſubiectis. Tertio quidẽ qđ conſe=
quitur. ſ. vtrum duo accidentia ſolo numero diffe
rentia poſſunt eſſe ſimul in eodem ſubiecto.
¶ Quantũ ad pmũ ponunt aliqui tria. Primuꝫ Prim⁹ articulus declarandus.
eſt vtrũ cõueniẽs fuit xpm aſcẽdere in celũ. Scđꝫ
eſt ſm quã naturã diuinã vel humanã cõueniebat
ei aſcẽdere. Tertiũ eſt de termino aſcẽſus vtrum
ſcꝫ aſcẽdit ſup oẽs celos: vel ſolũ vſq3 ad vltimaꝫ
ptẽ celi. ¶ Quãtũ ad pmũ ſciẽdũ ẽ q xpꝫ aſcẽde
re i celũ fuit cõueniẽs ⁊ ex pte xpi ⁊ ex pte nr̃a: ex
pte xpi ppẽ duo: q2 loc⁹ dꝫ eẽ pportionat⁹ locato
xps aũt p reſurrectiõeꝫ inchoauit nouã vitam im
mortalem et incorruptibilem. ergo conueniẽs fu
it vt transferretur ad locũ icorruptionis ⁊ nõ ma
neret i terra vbi eſt locus gñatiõis ⁊ corruptiõis

¶ Scđo: q꞉ xp̄o debebaꝛ oē illud qđ ad gloꝛiam ptinet. ſed celum empireū ptinet ad gloꝛiā iāq̄ locꝰ ꝯuenientie ⁊ q̄ſi qđdā p̄miū accñtale. ḡ ꝯueniēs fuit xp̄z poſt reſurrectōez ad celū ēpireū aſcēdere ¶ Auertēdū tñ ꝙ non decuit ꝙ ſtatī poſt reſurrectionē aſcēderet: ſed debuit potius aliquādiu cuz diſcipulis ꝯuerſari vt oīs dubitatio tollereꝛ: q꞉ ſi tm̄ ſemel apparuiſſet potuiſſet videri fuiſſe aliqua illuſio. ¶ Itē ꝓpter cōſolationē diſcipuloꝝ q̄ de moꝛte ſua ꝯtriſtati fuerāt. ⁊ iđ dꝛ Act. 1. Pꝛebuit ſeip̄m viuū in multis argumentis p dies. xl. apparens eis. Ubi dꝛ gloſa ꝙ q꞉ p. xl. hoꝛas moꝛtuꝰ fuerat. xl. diebꝰ ſe viuere ꝯfirmabat. q꞉ cōſolatio diuina excedat triſtitiā hūanā. ¶ Ex pte etiam nr̄a fuit ꝯueniēs xp̄z ī celū aſcēdere ꝓpꝛ tria. ¶ Pꝛimo vt nos induceret ī coꝛpalē poſſeſſiōez celi quā nobis p̄cio ſui ſanguinis acq̄ſiuit. quāuis eñ per paſſionē āmota fuiſſent oīa īpedimēta nr̄e ſalutis ⁊ oīa nobis bōa acq̄ſita (q̄ ad meritū) opoꝛtuit tñ ꝙ p effectū īduceremur. q. ī poſſeſſiōez coꝛpalē eorū bona aūt glīe ī tribꝰ cōſiſtūt. ſ. in viſiōe diuine eſſentie: ⁊ in poſſeſſionē huiꝰ deducti ſumꝰ p deſcēſionē xp̄i ad inferos. Scđm hūc eñ effectū dꝛ ad inferos deſcendiſſe vt dictū eſt ſuꝑius: ⁊ in glīa coꝛpoꝛis: ⁊ hāc inchoauit ī reſurrectiōe ⁊ itez ī loco cōgruo ⁊ ī huiꝰ poſſeſſionē īducti ſumꝰ p xp̄z ī ſua aſcenſione. ¶ Scđo fuit cōueniēs ad nr̄e ſpei cōfirmationē vel ſubleuationē p hoc eñ ꝙ xp̄s naturā humanā collocauit in celū dedit nobis ſpem illuc ꝑueniēdi. iđ ipſe dicit Jo. 14. Si eñ abiero ⁊ pꝛeparauero vobis locū: iterū veniā ⁊ accipiā vos ad meipſum. Et Leo papa dicit ꝙ q꞉ hūanā conditionē ſyderibꝰ impoꝛtauit celū poſſe patere credentibus monſtrauit. ¶ Tertio ad erigendum charitatis effectū ad celeſtia. vt dū xp̄m nō ſcđm carnē cognoſcimꝰ: ſed magis ſpūalit̄ cōiūgamur ac p hoc efficiamur magis idonei ad dona ſpiritꝰ ſancti recipienda: ꝓpter qđ dicit xp̄s Jo. 16. Expedit vobis vt ego vadā: ſi eñ nō abiero/paraclytꝰ nō veniet ad vos. ⁊ ſic ptꝫ p̄mū. ¶ Quātū ad 2 ſcꝫ quā naturā ꝯuenīat xp̄o aſcēdere aduertēdū ꝙ ly ſcđm poteſt denoīare cōditionē ſubiecti vel p̄ncipij actiui. ſi aūt denoīet ꝯditiōez ſubiecti ſic aſcēdere in celū nō potuit xp̄o cōuenire ſcđm naturā diuinā ſed ſolū ſcđm humanā ſcđꝫ quā nō fuit vbiq꜃. ſꝫ ī certo loco cōtinebaꝛ ⁊ vero motui ſubijci poterat non ſic aūt ſcđm naturā diuinā q̄ vbiq꜃ eſt ⁊ īmutabilis. ¶ Si ṽo ly ſcđm denoīet ꝯditionē p̄ncipij actiui ſic xp̄s aſcendit in celū ſcđm naturā diuinā et nō ſcđm hūanā: q꞉ ṽtute diuinitatis aſcēdit ⁊ nō humanitatis. Uñ Auguſtinꝰ ī ſermone de aſcenſione dicit. De nr̄o fuit ꝙ xp̄s vel filius dei in cruce pepēdit: ſed de ſuo ꝙ aſcēdit. ¶ Et ꝓbaꝛ p rationē. q꞉ in aſcenſione xp̄i ī celū opoꝛtuit duo coꝛpoꝛa eſſe ſimul ſcꝫ coꝛpꝰ xp̄i cū ſpera inferioꝛibꝰ: niſi dicamꝰ celū eſſe diuiſibile: ſꝫ duo coꝛpa nō poſſunt eſſe ſimul q̄cunq꜃ virtute creata. celū etiā nō eſt diuiſibile virtute creata. ergo ꝓpꝛia ṽtute: pura creata non potuit coꝛpꝰ xp̄i ad celū aſcendere. ¶ Nec ꝓpter hoc fuit aſcenſus violentus nec pure naturalis: ſed preter naturā vel ſupꝛa naturam cuiꝰ rō eſt q꞉ ille motus ad quē natura coꝛpis non inclinat: nec ad ſuū oppoſitū nō eſt naturalis nec violentus vt dictū fuit de motu celi in ſcđo libro. natura aūt coꝛpis gloꝛificati nō inclinat ad aſcēſum. alioq̄n deſcenſus eſt violentꝰ. nec ad oppoſitum ſcilicet ad deſcenſum: quia a coꝛpoꝛibus glīoſis vt pleniꝰ ſint ſubiecta ſpūi remouetur inclinatio grauitatis ſicut inclinatio calidi ⁊ frigidi ꝓut tendit ad coꝛruptionez ſubiecti: relinq̄tur ergo ꝙ talis motus fuit preter naturā vel ſupꝛa naturam quatenus creatura nata eſt obedire virtuti creatoꝛis q̄ ad nutū aſſiſtit beatoꝝ volūtati. ¶ Quātum ad tertiū de termino aſcēſionis alr̄ dicendū eſt ſi q̄ratur de poſſibilitate aliud ſi de congruitate. Nā ſi de poſſibilitate dei abſoluta ſic dicendū eſt ꝙ chriſtus potuit aſcendere ſuꝑ oēs celos: ita vt eſſet ſupꝛa cōuexū celi empirei. qđ ptꝫ tripliciꝛ. Pꝛimo. quia deus poteſt ſepare a coꝛpe oē illud qđ nō eſt de ratiōe coꝛpoꝛis: ſola eñ ſeparatio talīū includit cōtradictionē. ſed de rōne coꝛpis non eſt eſſe in loco cū vltima ſpera non ſit in loco. ergo deus pōt facere ꝙ coꝛpus xp̄i ſit extra oēm locuꝫ ſupꝛa conuexū celi empirei. ¶ Secundo: q꞉ deus poteſt facere locum ſine coꝛpoꝛe. ergo ⁊ coꝛpus ſine loco: cōſequentia ptꝫ: q꞉ p̄mū eſt eque difficile/vel difficilius q̄ ſcđm. Antecedens ꝓbatur: quia deus poſſet annichilare quicquid eſt infra oꝛbē lune cōſeruando oꝛbē lune in diſpoſitione in q̄ nūc eſt: q̄ facto eſſet locus ſine coꝛpoꝛe. ¶ Q̄ ſi aliquis dicat hoc eſt impoſſibile: quia omnis localis diſtantia eſt per coꝛpus interpoſitum inter ea que diſtant ergo ſi nullum coꝛpus eſſet infra oꝛbē lune nulla eſſet diſtantia laterum oꝛbis lune. ⁊ ſic non remaneret in ſua diſpoſitione: ſed neceſſario concurrent latera oꝛbis lune et eſſent ſimul co ꝙ in coꝛpoꝛibus ea q̄ non diſtant ſunt ſimul neceſſario. ¶ Dicendū ꝙ cōſeruatio coꝛpis celeſtis non dependet a conſeruatione eoꝛum que infra ipſum continentur. ſed potius econtra. deus poſſet conſeruare celum in ſua circularitate annihilatis oībus que infra ipſum continentur: ⁊ cum dicitur ꝙ tunc latera celi non diſtarent: dicendū ꝙ verum eſt. nec propter hoc ſequeretur ꝙ concurrent vel eſſēt ſimul cuius ratio eſt: quia diſtare vel eſſe ſimul dicit habitudinem ad diſtantiā localē. ⁊ ideo q̄bus non conuenit habere habitudinem ad taleꝫ diſtātiam: nec ſunt in loco ſimul nec diſtant.

¶ Contingit autem dupliciter aliqua nō habere habitudinem ad talem diſtantiam. ¶ Uno modo quia non ſunt nata habere habitudinem ad talem diſtantiā. ⁊ ſcđm non ponentes angelos eſſe in loco q̄ntum ad ſubſtantiam angeli nō ſunt ſimul nec diſtant loco. ¶ Alio modo: q꞉ licet aliqua nata ſunt habere habitudinem ad talem diſtantiā cuꝫ diſtantia accidentali tollitur per ſubſtractionem illius quo diſtare dicuntur. hoc eſt per ſubſtractionem medij per cuius q̄ūtitatem dicuntur diſtare extrema. ⁊ ſic patet ꝙ annihilatis his que ſunt citra latera celi non diſtarent: nec tamen ꝓpter hoc eſſent ſimul: q꞉ ſimultas nō ſolum dicit carentiaꝫ diſtantie. ſed etiam ꝯtactū extremoꝝ q̄ nō eſt ibi. ¶ Scđm hanc potentiā deus poſſet facere vacuum. i. locum in quo non eſſet coꝛpus q̄uis nō poſſet facere vacuum eo mō q̄ ph̄s negat ipſuꝫ eſſe. 4. Phiſicoꝝ. ſ. dimenſionatū in q̄ nullum eſſet coꝛpus. hoc eñ implicat cōtradictionem cum omnis dimenſio ſit alicuius coꝛpoꝛis. et ideo nihil replet locum niſi ratione dimenſionum propter qđ vacuum dimenſionatū neceſſario eſt plenum. Sic igitur patet ꝙ deus poſſet collocare coꝛpus chꝛiſti ſupꝛa conuexum celi empirei.

Durādus q.

¶ Si autē loquamur de cōgruitate ſic non videtur ꝯueniens ꝙ xp̄s aſcenderet ſupra cōuexū celi empirei/ſed ſolū ad ſupremā ptē eius: cuius rō ē. qꝛ oīm̄e ꝑtinēs ad beatitudinē aīe vel corꝑis eſt xp̄o ſubtrahendū: ſed ſi xp̄s eſſet ſuper cōuexum celi empireū non ſe videret: nec alia ex quo multū derogaretꝰ eius btitudine cū īter oēs ſenſus magis diligamus viſum: vt dr̄.1. Metaphiſice. ergo incōueniēs eſt xp̄m illic collocari. Minoꝛ patet: qꝛ oīm̄e qꝺ videtꝰ corꝑalitꝰ videtꝰ mediāte dyaphano illuīato: ſed inter oculū xp̄i ⁊ qꝺcūq̧ aliud viſibile nullū eſſet mediū illuīatū. ergo nullum poſſet videre. ¶ Inqrendo aūt de predicta opinione. de primo articulo ꝑ oīa verū dicit. de ſcd̄o: certū eſt ꝙ ſm̄ humanitatē ſubiectiue: qꝛ deſcendit aīa reſurrexit in corpoꝛe aſcendit ꝑiter ī vtroq̧. ¶ Itē ſ₃ deitatē effectiue ſ₃ aut ſ₃ humanitatē dicendū ꝙ ſic vſq̧ ad orbē lune. Nā ꝑ ſolā dotē agilitatis corpus carneū ad etherea aſcendit multo agilius q̄ aura q̄cūq̧ et diuiſit ſm̄ dotē īpaſſibilitatꝭ a calore ignis ꝯrectus fuit: celos aūt nō niſi ꝑ deitatē penetrauit: qꝛ nō eſt facta diuiſio: ſ₃ duo corꝑa fuerunt in eodē loco. ¶ De termino aſcēſionis q̄ ad potentiā abſolutā verū dicit: ſed ꝓmo rō deficit ſm̄ quoſdā: qꝛ cū figura non ſit de rōne corꝑis tn̄ deus nō poſſet facere corpus ſine figura nec numerū ſine paritate vel īparitate: nec lineā ſiue curuitate vel rectitudine q̄ paſſiones nō ſunt de rōne ſuoꝝ ſubiectoꝝ: de q̄bꝰ ꝓdicatꝰ ꝑ ſe ſcd̄o modo tn̄ et nō ꝓmo. ¶ Secundū etiā deficit: qꝛ magis dependet locatū a loco q̄ ecōuerſo: qꝛ locus ſe hab₃ ad locatū ſicut forma ad materiā. deus aūt nō poteſt facere materiam ſine forma ſicut econuerſo: ſed concluſio eſt, vera: qꝛ non plus dependet locatū a loco q̄ accidēs a ſubiecto: ſed deꝰ pōt facere et cōſeruare accn̄s extra oīm̄e ſubiectū. ergo multomagis locatū extra oēm locū. ¶ De potētia ordinata bn̄ dicit: ſed probatio deficit: qꝛ l₃ de lege cōi nō poſſet eſſe viſio niſi ꝑ mediū illuīatū: videtꝰ ꝙ deus poſſet facere videri celū ꝑ totū mediū vacuum ſicut dixit empe: ꝙ ſi eſſet vacuū videremus formicā in celo qꝺ nō ē verum naturalitꝰ. ergo op₃ ꝙ aliq̄d videatꝰ ipſum eſſe illuīatū ⁊ oculū videntē ⁊ medium inquātum ꝑ ipſum mittit ſpec:e₃ ad oculū ſed ſupnaturaliter pōt: qꝛ pōt deus facere ꝙ oculus videat colorē: ſine hoc qꝺ color ſe habeat ī ratiōe motus: ſi aūt pōt facere ſine hoc ꝙ ſe habeat in ratione termini aut terminat ꝑ mediū aut ꝑ ſeipſum. ſi ꝑ ſeipſum ſupfluit mediu₃: ſi ꝑ medium aut in rōne cauſe effectiue: ſic deꝰ pōt ſupplere. aut cauſe formalis et hoc eſt falſum: qꝛ ſi mediū terminaret viſum formaliter īpediret videre extremum: ſicut facit qn̄ eſt opacum. ergo relinquitꝰ ꝙ deus pōt facere videri extremum ꝑ medium nullum vel vacuū. ¶ Quātū ad ſcd̄m an idē accn̄s ſit in diuerſis ſubiectis d'cēda ſunt tria. Primo: ꝙ idē accn̄s ſit in diuerſis ſubiectis ſucceſſiue diuina ꝟtute. Scd̄o ꝙ hoc nō eſt poſſibile ꝟtute nature. Tertio: qꝛ nulla ꝟtute vnū accn̄s pōt eſſe in diuerſis ſubiectis ſimul ⁊ ſm̄ eandē ptē. ¶ Primum patet ſic. qꝛ deus pōt facere effectū ſine cauſa extrinſeca. ſed vnitas ſubiecti eſt cā extrinſeca nō intrinſeca. nec formalis vnitatis accn̄tis. ergo pōt deus ſeruare vnitatem accidentis migrātis de vno ſubiecto in aliꝺ. Maioꝛ p₃: qꝛ non eſt contradictio aliq̄d eſſe poſita ſua intranea eſſentia circūſcripto oī alio ꝓter deū qui eſt magis intimus rei q̄ ipſa ſibi. Minoꝛ patet: qꝛ licet alio habeat res eſſe vlē. alio eſſe ſimplr̄. qꝛ intellectus agēs ē q̄ facit vniuerſalitatē in rebus eodē tn̄ h₃ eſſe ſingulare et eſſe accidētale. Unde Boetius vnūqꝺq̧ ideo eſt qꝛ vnū numero eſt: qꝛ ſingularia ꝑ ſe ſiūnt. Unde eadē ſunt ꝓncipia hoīs ⁊ vnius hoīs: nec q̄renda ſunt ꝓncipia hoīs ⁊ vnius hoīs indiuiduationis/alia q̄ eſſendi. Unde ſicut accidens habet eſſe ab efficiente effectiue a ſubiecto ſubiectiue ⁊ extrinſece: ſed'a ſe ſolo formalitꝰ ⁊ eſſe indiuiduū et ſingulare. Unde q̄diu habet ſuum eē tandiu habet vnitatē ⁊ idē eſſe: qꝛ ens ⁊ vnū ſimul gn̄antꝰ ⁊ corrūpūtꝰ. 4. metaphiſice ¶ S₃ ꝯtra: qꝛ accidentis eē ē ineſſe. ſi ergo nō eſt vnum ineſſe: q̄ nec vnum eſſe eo ipſo. ergo qꝛ mutatur deſinit eſſe idem numero. ¶ Scd̄o accidentis eſſe eſt ineſſe intrinſece: ſed extrinſece ineſſe connotat ſubiectū actu ⁊ h̄itudinē ad illꝺ qꝺ nō īcludit eſſe accn̄tis niſi aptitudine: ſi ergo deus crearet nouā ſubſtantiā ſub ſpeciebus ſacramēti eſſet q̄ īē idē īeſſe qꝺ priꝰ intrinſece ⁊ e parte inherentie: ſed non extrinſece: qꝛ habitudo ad primā ſubſtantiam corrupta eſt ſiue eſſet res ſiue ratio. ¶ Scd̄m p₃ ſc₃ ꝙ per naturā accidētia nō migrāt: qꝛ corrupto ꝓori corrūpitur poſteriꝰ. Un̄ cū forma ſubſtātialis ſit prioꝛ ad accidentalē in oīni corruptione ⁊ gn̄atione corrupta forma ſubſtantiali nō pōt manere qualitas ſimbola eadē numero ſed tn̄ ſpecie. ¶ Et per hoc apparet quare poteſt eſſe vna materia numero in gn̄ato ⁊ corrupto: q̄uis magis depēdeat materia a forma q̄ forma accn̄talis a ſubſtantiali cū nō poſſit eſſe materia ſine oī forma ſicut pōt eē accidens ſine ſubiecto diuina virtute: qꝛ materia ꝓoꝛ eſt forma. Unde nō op₃ ꝙ ea variata varietꝰ niſi ineſſe: ſed accn̄s eſt poſteriꝰ. q̄. ⁊c. ¶ S₃ ꝯtra hoc eſt qꝺ plus dicit. 4. Phiſicoꝝ ꝙ locꝰ formalis ēſt oīno imobilis q̄cunq̧ corꝑa cōtinētia ſibiinuicē ſuccedāt: ſiue ergo locꝰ ſit ſupficies ꝯtinēs ſiue diſtātia a celo vel habitudo aut q̄cūq̄ aliꝺ cū locus quēcūq̧ ſumptꝰ ſit ⁊ accidēs ſubiectiue in locāte nō locato. ſ₃ multiplicato corꝑe locāte remanet nichilominꝰ idē locꝰ. ꝑ ꝯn̄s ſcd̄m accn̄s qꝺ eſt locꝰ naturalr̄ vnū numero ſucceſſiue erit ī pluribus.

¶ Et dicendū ꝙ non eſt idē locus numero ſ₃ ſpē dicitꝰ tn̄ vnꝰ eodē modo q̄ ignis vnꝰ ꝑ hoc ꝙ multa ligna ſibiinuicē ſuccedūt: aut vna ps aque ān̄cedens ⁊ ſuccedens facit vnū fluuiū. ſ₃ hoc eſt difficile: qꝛ ꝯtinuitas eſt ꝑtiū aque ⁊ flāme adinuicem non ſic aūt locoꝝ vel locantiū ſibiinuicē ſuccedētium. ¶ Tertium p₃. ſ. ꝙ nulla virtute idem accidens poteſt eſſe ſimul in diuerſis ſubiectis ſ₃ idē primo per oppoſitum. qꝛ eiuſdem rationis eſt duo accidentia ſolo numero differētia eſſe ſimul in eodem ſubiecto ſcd̄m eandē partē: ⁊ ecōtra. vnū ī diuerſis. ſ₃ illud non eſt factibile ſm̄ quoſdā vt dicetur in ſequenti articulo. ergo nec iſtud. Unde qn̄ duo corꝑa contigua ſunt in aliquo loco: conſtat ꝙ duabus lineis ſuperficierum ſe contingentium reſpondet vnica linea pro loco corpoꝛis continētis. quia contigua ſunt quoꝛum vltima ſunt ſimul cum autem indiuiſibile additum indiuiſibili non faciat maius/non eſt plus de latitudine in duabꝰ lineis locatis q̄ vna locante. Unde illa ſola eis reſpondet: nec tn̄ eſt vnicū vbi in illis duabꝰ: ſed duplex: qꝛ vbi eſt reſpectus cōtenti ad cōtinēs ſ₃

Inqrit doctoꝛ de dictis Durādi.

Scd̄s articulus.

cõmentat. reſpect⁹ aũt multiplicat̃ ſm̃ ſubiecta ĩ quibus eſt nõ ſcḋm obiecta a ꝗbus eſt: ſicut plurium filiorum ad vnũ patrẽ ſunt multe relationes. ecõuerſo vna tñ ⁊ idẽ eſt ſi vbi cũ reſpectu diceret aliqd abſolutũ: qꝛ non multiplicatur reſpect⁹ in creaturis nõ multiplicato fundamento. et ꝑ ꝯñs dicendũ ꝙ qñ duo corpa ſunt ĩ eodẽ loco miraculoſe ſunt in eis duo vbi. ¶ Preterea ſicut non poteſt eſſe vnus pũctus duaꝝ lineaꝝ nec duo puncta actu vnius ꝑtis linee: ſic nec vnũ accidẽs duorum ſubiectoꝝ/nec ecõuerſo ſimul. ¶ Preterea ſi hoc eſt poſſibile nõ eſt rõ q̃re non dicam⁹ ꝙ oĩs calor in q̃tiſcũqȝ ſubiectis diuerſis ſic eſt vnũ ⁊ idẽ numero: nec tñ ꝓpt̃ hoc dico ꝙ accñs indiuiduet̃ formalit̃ a ſubiecto: nec forma per materiã. alĩs de⁹ etiã non põt facere ꝙ ſucceſſiue eſſet vna ⁊ eadem forma ſepata ⁊ coniuncta ſicut nec ꝙ albedine ſeparata remaneret albũ. ¶ Qȝ aũt dicunt vnã ſpeciẽ numero eſſe in intellectu poſſibile ⁊ fantaſmate alibĩ repatũ eſt. ſic igr̃ in xp̃o aſcendente ⁊ celo cũ quo ſimul erat fuerunt duo vbi non eſt vnũ tñ

¶ Quantũ ad tertiũ: ſcȝ vtrũ duo accidentia ſolo numero differẽtia poſſint eſſe ſimul in eadẽ ꝑte ſubiecti ſunt q̃tuor opiniones. Prĩa ꝙ ſic ⁊ rõ eorũ eſt: qꝛ calor exiſtens in ſubiecto nõ cõprehẽdit oẽm rõnẽ calidi nec albedo: ⁊ ſic de aliis formis ⁊

Terti⁹ articulus.

ideo ſubiectũ factũ in actũ calidi vel albi eſt adhuc in potentia ad aliũ calorẽ vel albedinẽ quãtũ eſt de ſe. ſed verũ eſt ꝙ non põt reduci in actũ alterius caloris vel albedinis ab agẽti naturali ⁊ hui⁹ duplicẽ rõnẽ aſſignãt. ¶ Prima eſt qꝛ agẽs naturale non põt agere niſi ꝑ tranſmutationẽ: ⁊ iõ non põt dici motũ de cõtrario ĩ cõtrariũ facto aũt ſubiecto ſub actu albedinis vel coloris tũ non eſt ſub cõtrario: ⁊ ideo nõ põt amplius moueri ad aliã albedinẽ vel calorẽ imo ſi calefactũ calefaceret non faceret inducendo aliũ calorẽ ſȝ intẽdẽdo ꝓexñtẽ. ¶ Alia ratio quã aſſignant eſt: qꝛ agens naturale eſt cã ipſius fieri ⁊ nõ eſſe: ⁊ ideo nõ põt ꝯſeruare formã ab eo factã in ſubiecto: ſȝ opȝ ꝙ illa in ſubiecto ꝯſeruet̃: ⁊ qꝛ ſubiectũ eſt vnũ nõ põt ꝯſeruare niſi vnã formã: ⁊ ideo nõ põt ꝟtute agentis naturalis vnũ ſubiectũ h̄re diuerſas formas ſolo numero differentes. ¶ Sed alij iſtõ reprobãt. primo quãtũ ad hoc ꝙ dicũt ꝙ qꝛ calor ĩ materia nõ cõprehendit oẽm rõnẽ calidi: ideo factũ calidũ in actu eſt adhuc in potẽtia ad aliũ calorẽ qꝛ nõ comprehendit oẽm rõnẽ calidi: qꝛ in hoc differt totum vl'e cũ ſua ꝑte a toto integrali cũ ſua ꝑte: qꝛ itegre et ꝑfecte natura totius vniuerſalis q̃ eſt ſpecies ſpecialiſſima ſaluari põt in q̃libȝ ſua ꝑte: ⁊ iõ põt dici propter hoc ꝙ duo calores poſſint eſſe in eodem ſubiecto. qꝛ calor ĩ ſubiecto non cõprehẽdit totã rationẽ calidi ſcḋm ſpeciẽ. Si aũt intelligat̃ ſic. ſ. ꝙ calor exñs in materia nõ cõprehendit oẽm rationẽ calidi: qꝛ nõ cõprehẽdit oẽs calores numero differentes. hoc eſt ideo qꝛ calor exiſtens ĩ vno ſubiecto nõ põt eſſe idẽ cũ calore exiſtẽte ĩ alio ſubiecto: ꝓpter hoc aũt nõ põt dici ꝙ factũ in actu calidũ ſit in potentia ad calidũ exñs in alio ſubiecto. ꝙ ſuus calor nõ cõprehendit aliũ: nec põt eſſe albe: ⁊ per ꝯñs etiã non ꝓpter hoc põt dici ꝙ duo calores poſſint eſſe in eodẽ ſubiecto. ¶ Scḋo reprobat quantum ad cauſam primam quã aſſignãt quare agens naturale nõ poſſit agere duos calores tales in eodem ſubiecto: licet ſubiectum ſit in

potentia ad plures tales. ſ. quia non poteſt agere niſi tranſmutando a ꝯtrario in ꝯtrariũ. qꝛ ad trãſmutationẽ nõ req̃rit̃ niſi carẽtia forme cũ aptitudine ad eã: qꝛ nec mutatio eſt a cõtrario niſi ĩquãtum ꝯtrariũ h̄ȝ rõnẽ priuationis: ſed ſi ſubiectum factum in actu alicui⁹ caloris eſſet in potentia ad aliũ calorẽ: ⁊ ſubiectũ aptũ ad ipſum ⁊ ꝑ ꝯñs eſſet natũ tranſmutari ad ipſum ſm̃ calorẽ: cũ ģ agens naturale ſit ſufficiens ad faciendũ illõ qõ ĩducit̃ ꝑ tranſmutationẽ agens naturale nõ opȝ ꝙ ſemꝑ tranſmutet a cõtrario ad cõtrariũ: ſed a ꝓuatione ad habitũ ſicut facit de tenebroſo lucidũ ⁊ ꝑ ꝯñs q̃uis agens naturale agat ꝑ tranſmutationẽ non impeditur q̃n poſſit ĩducere duos vel plures calores in eodẽ ſubiecto. ſed quãtũ eſt de ſe poſſibile ẽ tales plures calores eſſe in ſubiecto eodẽ. ¶ Similiter ſcḋa cã non videt̃ eis ꝯueniẽs: qꝛ lȝ agẽs naturale nõ ſit cã cõſeruãdi effectũ ĩ eſſe eſt tamẽ cauſa ipſius in fieri. ⁊ ideo ſi due cauſe cõſeruãtes ineſſe poſſunt ꝯſeruare duas formas: ita vt videt̃ duo agẽtia naturalia potuerunt cauſare: ſed fieri duas formas ⁊ ſic facte potuerũt fieri ab agente naturali due forme ⁊ ab aliquo agẽte naturali cõſeruari. ¶ Itẽ etiã ſubiectũ nõ conſeruat in eo ꝙ ſubiectũ eſt niſi paſſiue. ꝑter autẽ cõſeruãs paſſiue nõ poteſt cõcludi vnitas forme exiſtentis in ipſo. cũ ſcḋm eos duo cõſeruantia actiue cauſent duas formas numero differentes in eodem ſubiecto.

¶ Secunda opinio eſt iſtoruȝ q̃ primos reprobãt et eſt ꝙ in eodem ſubiecto non poſſunt eſſe aliquo modo due forme quecũqȝ ſolo numero differẽtes et hoc ſic probãt quia ſicut in omni actione preter illud qõ facit aliqd tale effectiue req̃ritur aliqd intrinſecum quo illud fiat formaliter tale/ita etiam ꝑter illud quod facit diſtincta effectiue opȝ dare ex ꝑte facti aliqd intrinſecum quo ſunt diſtincta formaliter. Unde ĩpoſſibile eſt quãcunqȝ cauſam effectiuã facere duos homines ſpecie differre quia non habent aliquid intrinſecũ quo differant ſpecie ſcḋm ꝙ hoies: ſȝ due forme numero nõ habent aliqd intrinſecum vt ſint due: vel quo differant differentia materiali niſi ꝑ hoc ꝙ ſunt vel nate ſunt eſſe ĩ diuerſis ſubiectis. ergo due forme numero ſolo differentes nõ pñt eſſe in eodẽ ſubiecto. Maior videt̃ plana ſcȝ ꝙ oportet ex ꝑte factoris dare aliqua intriſeca q̃bus formaliter diſtinguãtur. Minor ẽ ꝓbo qꝛ forme non poſſunt diſtingui niſi per ſuas rationes formales: vel per hoc qõ nate ſunt eſſe in diuerſis ſubiectis. Diſtinctio autẽ formaꝝ ꝑ rationes formales eſt diſtinctio ſpecifica ergo diſtinctio materialis formarũ nõ põt intelligi eſſe niſi ꝑ hoc qõ ſunt vel nate ſunt eſſe ĩ diuerſis ſubiectis. ⁊ ſic patet minor. Unde credo ꝙ omnis forma que nata eſt eſſe in diuerſis ſubiectis et talis ſolũ et ex hoc ſolo h̄ȝ quandã latitudinem intenſiue et remiſſiue ſed ad pluralitatem numeralem. ¶ Iſti arguunt contra ſe ⁊ ſoluunt dupliciter. Primo ſic. plurificata cauſa plurificatur effectus. ſed contingit duo calida idẽ ſubiectũ calificare. ergo poſſũt ibi facere duos calores differentes numero. ¶ Preterea ponat̃ ꝙ a ⁊ b calefaciãt idẽ calefactibile. tũc q̃ro vtrũ faciũt vnũ calorẽ vel duos. ſi duos habeo ꝓpoſitũ. Si vnũ cõtra: qꝛ ſi a ꝑ ſe ſolũ calefaceret aut faceret eũdem calorem q̃ duo faciunt a ſcilȝ et. b. aut alterum/ſi eundẽ. ꝯtra: qꝛ tũc effectus b poſſet eſſe ſine b: qõ

eſt incõuenies.ſ.aliũ/hic non eſt niſi qꝛ b ſp natuꝫ
eſt facere aliũ calorẽ.ergo ꝛ ſi cõcurrãt a et b b ſp
faciet aliũ calorẽ ab eo quẽ facit a:ꝛ ꝑ ꝯſequẽs fa
cient duos. ¶ Ad pͥmũ reſpõdent ꝙ vera eſt ma-
ioꝛ loquendo de pluralitate formali cãe effectiue
ſicut qñ vna cã eſt frigefaciẽs alia dealbans.non
aũt habet veritatẽ de pluralitate numerali/cau-
ſe effectiue quando concurrunt ad agendum in
idem ſubiectũ:ꝛ ratio eſt qꝛ illud quo agunt non
plurificaꝛ ꝑ ſe ſed ratione adiuncte inquãtũ illa q̃
agunt ſunt in pluribus ſubiectis vel ſuppoſitis.
¶ Ad .2.dõm.ꝙ a ꝛ b qñ cõcurrũt ſimul faciunt
eudẽ calorẽ ¶ Ad illᷘ qᷘ dꝛ ꝯtra.ꝙ ẽm illos qui
ponũt ꝙ eadẽ foꝛa ẽ intẽſa ꝛ remiſſa eadẽ foꝛa ef-
ficiꝛ ab a qñ agit ꝑ ſe q̃ fiet ab a ꝛ b ſi ꝯcurrerẽt ad
inicẽ ꝑ eodẽ inſtãti niſi ꝙ fiet a duob9 ſimꝛ ſꝫ ꝯdũ
intẽſiorẽ ꝙ̃ a ſolo a fieret. Et ad illᷘ qᷘ addiꝛ cõ
tra hoc dicendũ ꝙ forma q̃ fit a ſolo a nõ eſt effe-
ctus b actualiter ſed habitualr:qꝛ potuit fieri a b
vna cũ a/effectũ aũt q̃ eſt ipſi9 b hitualr nõ ẽ incõ
ueniens eſſe ſine b actualr. ¶ Scðm aũt illos q̃
ponũt ꝙ eadẽ forma nõ poteſt eſſe itẽſa ꝛ remiſſa/
dicendũ ꝙ ali9 eſt caloꝛ quẽ faceret b ꝑ ſe a calore
quẽ faceret a cũ b ſimul. Et qñ dꝛ ꝙ hoc eſt qꝛ a ꝛ
b nata ſunt ꝑ ſe facere diuerſos calores/dõꝫ ꝙ nõ
eſt verũ: ſꝫ qꝛ quando agunt diuiſim quodlibet ꝑ
ſe:tũc nata ſũt facere diuerſos calores: ſꝫ quãdo
agũt in idẽ ſimul ſubiectũ/nata ſunt facere vnum
3. opinio. calorẽ tñ. ¶ Tertia opinio eſt ꝙ idẽ accidẽs ab-
ſolutũ ꝛ reale nõ multiplicaꝛ in eodẽ ſubiecto:ſꝫ
idẽ intẽtionale ꝛ relatũ ſic. Unde ponũt in eodẽ
patre ad plures filios plures paternitates:quia
multiplicanꝛ terminis vel obiectis ¶ Sꝫ contra
hoc eſt qꝛ in ſpũ ſctõ ad patrẽ ꝛ filiũ nõ ẽ niſi vna
relatio numero. Unde relationes multiplicãtur
obiectis ſpecie nõ numero. ¶ Iſti etiã de forma
intentionali quã dicũt educi nõ de potẽtia medĳ
ſicut luce ꝛ ſpecie coloris / dicũt illã multiplicari
nõ ſolũ ſubiecto: ſed etiã pͥncipio ponẽtes multa
luminaria ꝛ multas ſpecies i eadẽ pte medĳ qb9
ſuffragantur ꝑſpectiui dicentes oẽꝫ viſionẽ fieri
ſub figura piragmidali:cui9 baſis eſt in re viſa et
con9 in oculo: ꝛ ideo videri minora magis diſtan
tia. ¶ Impoſſibile eſt aũt vnã ꝛ eandẽ rẽ diuerſi-
mode ꝛ ꝯtrarie ſimꝛ figurari. Cũ aũt videm9 nos
mutuo ſi ſpẽs nře q̃ ſunt in medio eſſent vna ſpẽs
illa eſſet con9 et baſis ex vtraqꝫ pte.idᷘ.ꝛc. ¶ Sꝫ
iſtᷘ nõ valet:qꝛ caloꝛ quẽ deus crearet/ nec de po
tentia ſubiecti educeret ita numeraretur numero
ſubiecti ſibi derelict9 ſicut ſi eſſet educt9 de potẽ-
tia ꝑ agẽa naturale ꝙ ideo qꝛ coexigit neceſſario
potẽtiã ſubiectiuam ꝛ receptiuam ſue actionis.
¶ Preterea non eſt imagmãdũ ꝙ imago q̃ videꝛ
in ſpecl'o ſit ibi ſubiectiue:ſed eſt ſolũ ibi obiectiue
et repͥſentatiue nõ aũt ꝙ̃ in medio vbi eſt inuiſibi
lis.ꝛ hoc apparet qꝛ ꝓfunditas ſpeculi qᷘ eſt val
de tenue nõ eſt tanta quãta apparet profunditas
imaginis viſe. ¶ Itẽ figura deꝛmiata nõ gñaꝛ ſi
mul ſꝫ ſucceſſiue.illa autẽ ſpẽs ſubito gñaꝛ ꝙ̃uis
ꝯtra hoc diceret ꝙ figura yꝛidis ſubito gñatur ꝓ
pter nõ coexiſtere ꝯtrarias diſpoſitiões ſꝫ i ꝓpoſi
to cũ ipm ſpeculũ habeat figurã determinatã ſo-
lidã nõ videꝛ capax alteri9:qꝛ idẽ corp9 nõ põt fi-
gurari diuerſis figurꝭ ſimul. Sꝫ ſicut ẽ vna quãti
tas numero q̃ extenduntꝛ oĩa extẽſa i vno ſubie
cto:ſic ẽ vna figura nũero q̃ figurãꝛ oĩa figurata
in illo. ¶ Itẽ videꝛ ꝙ illa ſpẽs nõ ſit quãta:qꝛ eſt
ſpẽs quãtitatis ſicut ſpẽs coloris non eſt coloꝛ: et
hoc eſſet ꝯ illis de pͥma opiniõe q̃ dicũt eã recipi
in pũcto. ¶ Sed iſtud nõ eſt verũ imo ipſa eſt q̃ta
et figurata:ſꝫ nõ ẽ coloꝛ nec coloꝛata qꝛ extẽdi ꝛ
figurari eſt cõe oĩi accidẽti corpeo. Colorari au
tẽ ꝓpͥũ eſt ſupficiei.ſꝫ verũ eſt ꝙ quãtitas ꝛ figu
ratio ſpeciei nõ eſt ẽm quãtitatẽ ꝛ figurã obiecti
ſed ſubiecti:alias celũ videreꝛ valde puũ. Eſt er-
go ſpecies in medio organo et ſpeculo realis ta-
lis nõ formalr ſꝫ vᷣtualr ꝛ repͥſentatiue q̃le obiectũ
¶ Itẽ ꝙ dicũt ꝑſpectiui viſionẽ eẽ ſub figura py-
ragmidali nõ ẽ itelligẽdũ ẽꝫ exiſtentiã ſꝫ ſolũ ẽm
apparentiã:qꝛ ſicut ſonus a longe tenuiꝛ auditur
et minus et min9 ẽm ꝙ magis et magis diſtat.q.
euacuareꝛ paulatim cũ tñ certuꝫ ſit in ſono nõ eẽ
figurã pyꝛagmidatẽ ita ꝛ hic qꝛ ſicut in actiõe rea
li quanto agẽs plus diſtat tanto minus imutat ſi
cut ignis minus calefacit diſtãtia ſine hoc ꝙ cale
factio habeat pyꝛagmidẽ.ſic et viſibile quãto pl9
diſtat minus ꝑfectã ſuã ſpeciẽ impͥmit ceteris pi-
bus:qꝛ in oculũ ſenis eq̃ diſtantẽ minus agit viſi
bile ꝙ̃ in oculũ iuuenis ꝓpꝛ qᷘ apparet illud non
eſſe propter figurã pyꝛagmidalẽ q̃ eq̃lr eſſet hic et
ibi. ¶ Itẽ ꝙ a lõge videꝛ nigꝛ appͥs.et quã appͥs
rentiaꝫ nõ facit pyꝛagmis:ſed qꝛ coloꝛ eſt partici
patio lucis q̃ defectiue eſt in nigro.vnde qꝛ lux di
ſtans defectuoſe agit:ideo apparet obiectũ nigꝛ
q̃ſi in luce defectuoſum. Sic igꝛ ex his oĩbus ſup
ponendũ eſt:ꝙ ſpecies eſt quoddam veruꝫ accñs
reale abſolutũ. Uñ qua rõne aliᷘ accñs nõ multi
plicaꝛ in eodẽ ſubiecto eadẽ ratione nec ſpecies.
Qñ aũt probaꝛ ꝑ diuerſas pyꝛagmides/ viſum ẽ
ꝙ nõ eſt ibi pyꝛagmis niſi imagiata.qñ ergo duo
hoĩes ſe mutuo vidẽt in medio eſt vnica ſpeci-
es formaliꝛ:ſed plures virtualiꝛ. ¶ Quarta opi 4. opinio
nio eſt ꝙ ꝑ naturã eſt ĩpoſſibile tã de abſoluto ꝙ̃
de relato/tam de reali ꝙ̃ de intẽtionali.diuina au
tẽ vᷣtute ẽ poſſibile de potentia abſoluta. ¶ Pͥ-
mũ probaꝛ qꝛ propter hoc nõ eſt idẽ ſuſceptiuũ cõ
trarioꝛũ ſimul qꝛ ꝑ eandẽ rõnem vtrũqꝫ recipit.3.
phiſicoꝝ:eadẽ eſt potentia cõtrarioꝝ. Uñ ſi ha-
bet vnũ cõtrariũ potẽtia ſua termiata eſt:ſi auteꝫ
reciperet aliᷘ ſua dependentia,iterũ termiaretur
nõ põt aũt terminari iã terminatũ:qꝛ dependeret
et non dependeret. Cõſtat aũt ꝙ magis ꝑ vnam
rationẽ recipiũtur illa q̃ ſunt vnius ratiõis ꝙ̃ cõ
traria. Uñ ſi propter hoc illa nõ ſunt ſimul ꝑ ꝯñs
nec iſta. ¶ Sed contra hoc eſt qꝛ rõ tacta bñ pro
bat ꝙ contraria nõ poſſunt eſſe ſimul in gradu in-
tenſo et ꝑfecto.qꝛ ſic eſſet potentia ꝛ dependẽtia
terminata totalr ꝑ pͥmũ perfectũ ꝛ nõ terminata
totalr ex quo reciꝑet ſcðm.ſed non ꝓbat qn poſ-
ſint eſſe ſimul ſcðm gradũ remiſſum:qꝛ ꝑ gradus
remiſſum nõ eſt terminata ꝑfecte depẽdẽtia potẽ-
tie alias nõ poſſet illud intendi:ꝛ per ꝯñs põt ẽm
aliam ptẽ dependentie recipe cõtrariũ niſi aliud
obſiſtat ſicut etiã qñ hꝫ vnũ accñs ꝑfecte ibi non
põt plus intẽdi:qꝛ terminauit totã depẽdẽtiã. qñ
aũt hꝫ imꝑfecte poteſt qꝛ adhuc reſtat aliqua de-
pendentia. ¶ Sꝫ ad hoc poteſt dici ꝙ qñ forma
habita intendi debet ſubiectuꝫ non eſt terminatũ
reſpectu gradus acquirendi ſed intermiatũ. Un-
de ad illud adhuc eſt in potentia verũ põt illᷘ re-
cipere ẽm aliã formã eandẽ ſpecie ſimul cuꝫ pͥma
nõ qꝛ ſiue eſſet ꝑfectioꝛ ſiue minus ꝑfecta:ſaltem

primũ gradũ quo ſubiectũ iã ẽ terminatũ includit ſiue cũ ipſo aliũ ſiue nõ. Unde reſpectu ei⁹ ſeq̄ret cõtradictio q̄.ſ.reſpectu illi⁹ eſſet potẽtia terĩata et nõ terĩata. ⁊ idẽ forte eſt de ꝯtrariis q̄ ſũt pticipatio alicui⁹ cõis q̄ ſm̄ p̄mũ gradũ eſt ĩ vtroq̄. Unũ ĩpoſſibile ẽ q̄ ĩpȝ ſil'bis recipiat. ¶ Ad idẽ ẽ ſcḋo q: naturali⁹ tẽdit potẽtia ĩ actũ ⁊ q̄etat p ĩpȝ q̄ȝ mobile ad locũ: q: natura aliq̄ p violẽtiã ſepat a loco / nõ ſic aũt accidẽs a ſubiecto: ſȝ qñ mobile q̄eſcit in loco ſuo naturalr̄: impoſſibile eſt q̄ p naturam tendat ad aliũ locũ naturalr̄. q̄ȝ q̄diu potentia hȝ illud qḋ appetit naturalr̄ ĩpoſſibile eſt q̄ in aliḋ tendat actualr̄. oĩs aũt potentia p tendentiã tendit in id qḋ recipit. ergo ĩpoſſibile ẽ dũ habet vnã albedinẽ q̄ recipiat aliã. ¶ Scḋm ptȝ triplici ratione. Pria talis eſt: q: deus põt facere rẽ ſine oĩ cauſa extrĩſeca. ſed albedo ſicut ſeipſa formalr̄ eſt ens ⁊ non ſubiecto: ſic eſt vna ⁊ per ꝯñs due albedĩes ſeipſis formalr̄ nõ ſubiectis diſtinguũtur. ergo nõ eſt obſtante vnitate ſubiecti: de⁹ põt ei ſeruare diſtinctionẽ ſicut duobus corporibus etiã mathematicis diſtinctionẽ in eodẽ loco: q: diſtinguũtur ſeipſis formalr̄ cũ ſint act⁹ et forme ſitu aũt nõ diſtiguũtr̄ formalr̄ cũ poſſẽt eſſe actu diſtincta in vacuo vel extra celũ ſi de⁹ etiã faceret diuerſa corpa mathematica ĩ diuerſis locis et ſitibus ſicut modo ſunt due hoſtie ꝯſecrate annihilatis locis nõ pp̄ter hoc cõiungerent pri⁹ diſtantia / ⁊ tñ non diſtinguerent ſitu nec loco nec diſtarent: q: in vacuo nõ eſt realis diſtãtia. iḋ. ⁊c. ¶ Qḋ aũt dr̄ in ꝯtrariũ q̄ diſtinctio formalis eſt ſpecifica intelligendũ eſt de diffinitiõe q̄ditatiua ſm̄ quã oẽs partes diffinitionis ſunt forme / non aũt de diffinitiõe formali vl' etiã p formã realẽ cũ oĩs diffinitio etiã naturalis itriſece ⁊ formaliter nõ ſit illḋ p formã ſicut due ſubſtãtie ſepate diſtiguũtur ſeipſis formalr̄ nõ per hoc q̄ aliẽ nate ſũt in diuerſis materiis: ſȝ poti⁹ ecõuerſo: materie nõ diſtinguũtur niſi q: ſunt ſub diuerſis formis ſubſtãtialibus ⁊ nõ q: ſub diuerſis q̄titatib⁹ ſed potius ecõuerſo. q̄titas ſicut nõ eſt nata eſſe niſi in ſubiecto naturalr̄: ſic nec diſtiguit nec in diſtĩcto ſubiecto. ¶ Scḋo ſic / nõ plus depẽdet vnitas accidẽtis ab vnitate ſubiecti q̄ȝ pluralitas a pluralitate: ſed de⁹ põt facere vnitatẽ accidẽtis ſine vnitate ſubiecti: q: põt facere entitatẽ q̄titatis ſine entitate ſubiecti vt ptȝ in ſacramento altaris. ergo et põt facere pluralitatem accidentiũ numeralẽ ſine pluralitate ſubiectoꝝ ⁊ per ꝯñs in eodẽ ſubiecto. ¶ Sed ad hec diceret q̄ ſicut facit deus entitatẽ accidentis ſine entitate ſubiecti: ſic facit vnitatem ſine vnitate ⁊ nõ aliter facit aut vtrũq̄ ſeparãdo accidens ſine ſubiecto. nõ aũt alr̄. Unũ diceret aliq̄s q̄ non põt facere vnũ accidẽs in diuerſis ſubiectis. nec ecõuerſo duo in eodẽ: ſȝ ſicut poteſt facere vnũ accidẽs ſine vnitate ſubiecti ſeparando ipſum. ſic pluralitatem ſine pluralitate ſepando ſicut eq̄li facilitate facit duas hoſtias cõſecratas ſicut vnã. ⁊ tunc qualitates duaꝝ hoſtiarũ nõ hñt pluralitatẽ a ſubiectis ꝯſecrataꝝ: ſed a ſeipſis ſicut q̄libet illarũ habet vnitatẽ a ſe / nõ a ſubiecto: niſi forte aptitudine. hoc tñ non bene dr̄ q: forma eſt act⁹. Unũ nihil ẽ cã formalis actu diſtinguẽdi / q̄ eſt ſola aptitudine: nec ipſa ſola habitudo vel aptitudo. p hoc ergo q̄ accidẽs ẽ aptũ natũ eſſe in eodẽ ſubiecto: vel pluribus nõ hȝ for-

maliter eſſe vnum vel plura actu. ¶ Tertia rõ eſt q: ſicut gñis vnitas ⁊ ſpeciei in accidentibus non eſt ab extrinſeco nec a ſubiecto ſȝ ab intrinſeco. Unũ q̄ diſtinguũtur gñe vel ſpecie hñt a ſeipſis non a ſubiectis. vnde non in eadem pte ſubiecti poſſunt eſſe plura accidẽtia gñe vel ſpecie differẽtia. ergo ſimilr̄ vnitatẽ ⁊ diſtinctionẽ nũeralẽ hñt ab intra. ¶ Qḋ aũt ſm̄ curſum nature nõ ſe ꝯpatiant in eodẽ ſubiecto nõ arguit q̄ʒ differãt ſeipſis: q: cõtraria etiã ſimul ĩ eodẽ ſubiecto ſtare nõ pñt etiã diuina ṽtute cũ tñ diſtiguant formalr̄ ſeipſis et nõ ſubiectis. q̄ȝ a ſimili de differẽtib⁹ ſolo numero ſed tñ nõ ſeq̄tur de⁹ nõ põt facere ꝯtraria ĩ eodẽ ſubiecto. q̄ȝ nec ſolo numero differẽtia: q: illa cum hoc q̄ ſeipſis differũt: oppoſitõeȝ icludũt q: vnuȝ cõtrariũ ſp includit priuationem alterius. Nõ ſic aũt indiuiduũ vni⁹ ſpeciei p̄uat ſic alteꝝ. ideo. ⁊c. ¶ Pretea aũt argumẽta nõ obſtat q̄n de⁹ poſſit hoc facere: q: de⁹ nõ req̄rit potẽtiã naturalẽ ĩ ſubiecto cui formã ipmit: ſȝ ſolũ obediẽtialẽ / qḋ autẽ de⁹ nõ põt ſimul facere ꝯtraria hoc eſt pp̄t formalẽ oppoſitionẽ nõ pp̄t defectũ potẽtie in ſubiecto. ¶ Ad argumẽtũ p̄ncipale dicendũ q̄ vbi nõ eſt effectus formalis loci cũ differat ſubiecto: nihilominus tñ eſt ĩ mathematicis: q: nõ eſt p motum ⁊ tranſmutationem.

¶ Diſtinctio.23. ¶ Queſtio.1.

CIrca viceſimã tertiã diſtĩctionẽ q̄rũtr̄ .v. ĩ ſpãli. Primo de neceſſitate hītuũ Scḋo vtrũ faciant ad ſubſtãtiã actus. Tertio de neceſſitate ṽtutũ theologorũ. Quarto: vtrũ fides ſit ṽt⁹. Quĩto vtrũ de eodẽ obiecto ſint oẽs ṽtutes theologice. ¶ Primo igr̄ q̄rir̄ vtrũ indigeam⁹ habitib⁹. Et videtr̄ q̄ nõ: q: actus p̄cedentes habitũ in oĩbus ſũt ĩ nobis ſimiles ſequẽtibus ipſum. niſi q̄ ad facilitatẽ ſȝ pp̄ter hãc nõ indigemus habitibus: ergo nullo modo. Maior patet ex .ii. Ethicorũ vbi expreſſe dicitur q̄ actus precedentes habitum ⁊ generãtes ipſum ſimiles ſunt actibus qui poſt habitum gñatũ eliciũtur niſi q̄ ſignũ generati habitus eſt fieri in opere delectationẽ / q̄ fit propter facilitatẽ ⁊ q̄litatẽ act⁹. Minor declarar̄: q: difficultas actus facit ad meritum / facilitas minuit / ergo ſi habitus facit facilitatẽ in actu plus nocet q̄ȝ pficit. ¶ Si autẽ dicatur q̄ a ſctis conſuetum eſt dici q̄ difficultas ex pte operis auget meritum ⁊ hanc non tollit habitus. Difficultas ṽo ex pte operantis non auget ſed minuit / ⁊ hanc tollit habitus. Contra: ſcḋm ſniaȝ dñi Mat.xii. ⁊ Luce.xxi. Uidua paup q̄ poſuit duo minuta ĩ gazophilatio plus meruit q̄ȝ diuites qui plus poſuerũt: q: difficili⁹ fuit ſibi illḋ modicũ ponere q̄ȝ diuitibus multũ. Cõſtat autẽ q̄ hec difficultas non fuit ex genere operis: ſȝ ex cõditione operantis q: pauper erat. ergo etiã difficultas auget meritũ. ¶ Itẽ potẽtie rõnales pfectiores ſunt naturalibus: ſed potentie naturales non indigent habitibus. nec propter actũ nec propter facilitatem actus nec propter modum. ergo nec rationales. ¶ In ꝯtrariũ eſt: q: hit⁹ ẽ q̄ q̄s bene vel male diſponitur ad ſe vel ad aliũ: vt dicitur .v. Metaphiſice: ſed eo quo bene diſponuntur indigemus. ergo ſaltẽ bonis habitib⁹ indige

Primum

Secundũ

In oppoſitum.

1.oppō. mus. ¶ Rñdeo hic ſtāt.v.opiniões. Pꝛia eſt opi
nio quoꝛūdā ꝓbabilis q̄ ꝓponūt tria videnda. Pꝛi
mū eſt cū habitus dicaꝛ multiplr ī quo ſenſu nūc
accipiaꝛ habitus. Scðm eſt ꝓpter qd ponēdi ſtat
habitus. Tertiū vtrū habit⁹ ſit ꝓpe res vel mod⁹
rei. ¶ Quātū ad pͥmū dicit ꝙ habit⁹ dꝛ multiplr
Pꝛimo modo poſt pͥdicamentū. Alio mō pͥdicamē
tū. Tertio modo determiata ſpecies q̄litatis/ qð
ptꝫ ſic. habit⁹ eñ ab habendo dicit ab eo aūt qð ē
hꝛe nomē habit⁹ dupl̄r diſtuaꝛ. Uno mō ſm ꝙ hō
vel alia creatura dꝛ rē aliquā habere. Alio mō ſꝫ
ꝙ res aliq̄ aliqualiter ſe habet: puta bene vel ma
le ſm ſeipſam vel in reſpectu ad aliā. Pꝛio mō ha
bit⁹ eſt poſt pͥdicamentū qꝛ ſe extendit ad res di=
uerſoꝝ pꝛedicamentoꝝ. Dicit eñ hō hꝛe manum
qð ptinet ad ſubſtantie pͥdicamentū./vel q̄titatē
vel albedinē qð ptinet ad alia duo pͥdicamenta/ꝛ
dñs dꝛ hꝛe ſeruū qð ptinet ad pͥdicamētū relatio
nis/ꝛ hō veſtē vel anulū qð ptinet ad habitū qð ē
ſpeciale pͥdicamentū/vt ſtatim infra dicet. Omñs
eñ modi quib⁹ vna res dicit habere aliā/reducūt
ad tres: qꝛ qð habetur vl̄ habetur ꝑ modū accidē
tis inherētis: ꝛ iſtud ſe extēdit ad res diuerſoꝝ
pꝛedicamentoꝝ: vel ꝑ modū coꝛrelatiui/ꝛ iſtð po
teſt reduci ad pꝛedicamentū relationis/ vel ꝑ mo
dū oꝛnatus. ꝛ iſtud cū nō reducatur ad aliud pͥdi
camentū facit pͥdicamētū ꝑ ſe ſpeciale qð vocaꝛ
habitus. Ut cū dicitur hō veſtitus armat⁹ vel hu
iuſmodi. Habit⁹ aūt ſcðo mō accep⁹.ſ. put aliqua
res dicitur ſe habere bene vel male ad ſeipſam vl̄
ad aliā eſt ſpecies qualitatis q̄ dicitur habit⁹ vl̄
diſpoſitio. ¶ Differt autē habitus ſic dictus ab
aliis duobus pͥmis modis qꝛ habitus ſcðo modo
nō dꝛ ipſa res q̄ habetur/ſed ſolū habitudo habē=
tis ad illud qð habetur. ſed habitus dictus ter=
tio modo pͥmo ꝛ pͥncipalr dꝛ illa res q̄ habetur ſꝫ
quā hñs dꝛ aliqualit̄ ſe hꝛe puta bene vel male. ꝛ
ſic diffinit phs habitū.v. Metaphiſice ꝙ habitus
eſt diſpoſitio ſm quā diſponitur aliquis bene vel
male ſcðm ſe vel ſcðm aliud: ꝛ ideo ſcðo Ethico
rū dꝛ ꝙ potentia eſt qua poſſimus habit⁹ quo poſ
ſumus bene vel male: etiam in hoc ſenſu loquitur
de habitu q̄rendo vtrum indigeamus habitibus.
Scðm tñ ꝯmentatoꝛē.v. Metaphiſice reſpectus
ſeu habitudo q̄ facit pͥdicamentū hitus eſt habi=
tudo ꝯñs hoc qð eſt hꝛe aliqd ſicut ꝯtentū habet
cōtinēs ſicut aīal habet cutē/ꝛ arboꝛes hñt coꝛti
ces ꝛ hoc ē pͥdicamentū habitus/cyphū aūt habe
re aquā/et ciuitatē habere hoies. ecōuerſo.ſ. ſcðꝫ
ꝙ continens habet contentū ꝛ ſcðm hunc moduꝫ
locus habet locatū: ꝛ hoc eſt pͥdicamentū vbi. et
vlr reſpectus in hoc pͥdicamēto eſt cōuerſus illi q̄
eſt in pͥdicamento habitus ꝛ ſic patet pꝛimum.
¶ Quantū ad ſcðm ſciendū ꝙ habit⁹ req̄ritur ꝓ
pter indeterminationē rei q̄ diſponitur ad alterā.
Cui⁹ ratio eſt quia ſicut patet ex dictis habitus
eſt quo quis diſponitur bene vel male/vbi ergo ex
natura rei nō eſt aliqua indetermiatio ad bene vl̄
male: ſed eſt vnus determinatus modus ibi nō ē
neceſſarius habitus ad ponendū determiatū mo
dū/ꝛ ecōtrario vbi ex natura rei eſt indifferentia
ad bene vel male: ibi eſt neceſſarius habit⁹ ad po
nendū determinatū modū: nūc ē ita ꝙ potētie ra=
tionales in nobis non ſtant determinate ex natu=
ra rei ad vnū modū ſcðm bene vel male ſed habēt
multā indifferentiā. Intellect⁹ eñ pōt intellige=
re vere et falſe/ et voluntas appetere ꝛ bñ ꝛ male
ꝓpter qð in potentiis rōnabilibus ſiue ſint rōna=
biles ꝑ eſſentiā ſiue per ꝑticipationē indigem⁹ ha
bitibus ad determinandū ꝑ habitū hāc indifferē
tiā. determiat aūt habitus ī q̄ntū inclinat potētiaꝫ
ad determiatū modū ad bñ ſi ſit bon⁹ vl̄ ad male
ſi ſit malus. ꝛ hoc dicit phs.2. Ethicoꝝ ponendo
differentiā inter habitū ꝛ potentiam vbi dicit ꝙ
ſcðm habitū dicuntur boni vel mali: ſm potētias
ſꝫ non. Ex quo ſatis pōt ꝯñr deduci vt dicūt ꝙ ī
intellectu reſpectu pꝛincipioꝝ non eſt foꝛte neceſ=
ſarium ponere habitū: qꝛ intellectus eſt determi=
natus reſpectu illoꝝ cū quaſi naturalr veniāt ad
mētem.4. Metaphiſice: ꝛ ſint ſicut locus ianue
reſpectu foꝛis in domo. In foꝛibus aūt q̄s delin=
quit ſcðo metaphiſice. q. dicat null⁹: ꝛ hoc maxi=
me intelligendū eſt de pͥmis pͥncipiis ſimplr q̄ ter
minis entis quantū ad ſpeculabilia de agibilib⁹
etiā foꝛte nō min⁹ qꝛ ſꝫ ad optima depͥcatur rō. vñ
cōtinētis et incōtinentis rōnē laudam⁹ in fine pꝛi
mi Ethicoꝝ. Ex hoc etiā foꝛte deducit ꝯñr ſcðo:
ꝙ in potentia voluntatis nō eſt ponēdus habitus
qꝛ non propter paſſiones ſcðm quas male ſic hꝛe
poſſit cū nulla paſſio ſit in voluntate/nec ꝓpter in
determiationē qꝛ potētialitas rōnalis: qꝛ illa tol
litur ꝑ intellectū ex pͥſentatione obiecti / obiecti
aūt eſt determinare potētiā ¶ Et ſi obiciaꝛ ꝙ ap
petitus rōnalis vel imaginationis determinat in
tellectū ſcðm phm.9. Metaphiſice ergo nō deter
minaꝛ ab obiecto. dicendū ꝙ differenter intelle=
ctus determinat voluntatē ꝛ volūtas ītellectum
quia intellectus determinat voluntatē ſpecifican
do actū: ſed voluntas quo ad exercitiū actus. et
ſic patet ſecundū. ¶ Quantū ad tertiū dicenduꝫ 1.ratio.
ꝙ habit⁹ ſaltē acq̄ſit⁹ vt excludam⁹ habitū ſupna
turalē ꝛ infuſū nō eſt ꝓpꝛie aliqua natura abſolu
ta: ſꝫ magis eſt modus rei vl̄ nature qð pꝫ: qꝛ ſicut
ſe hꝫ res ad rē ſic modus ad moduꝫ: ſed habitus
nō requiritur niſi ꝓpter modum. ergo nō eſt ꝓpͤ
res ſed modus. ¶ Scðo ptꝫ idē cōparando ha=
bitū aīe ad habitū coꝛpis: qꝛ ſanitas q̄ eſt habit⁹ 2
coꝛpis nō videꝛ ſm ſe eſſe aliqua natura abſoluta
ſed ſolū cōmēſuratio ſeu ꝓpoꝛtio vel determina=
ta habitudo humanoꝝ inter ſe. ergo idē vꝫ de ha=
bitibus aīe. ¶ Tertio ptꝫ idē ſpecialr de hītibus
aīe: qꝛ vt dꝛ.9. Metaphiſice: vel alterum ꝯſtituit 3
ꝑ actū intra manentū: ſed habit⁹ cauſanꝛ ꝑ actus
intra manentes.ſ. ꝑ frequentiā actuū: ergo nō eſt
pꝛopꝛie res aliqua ſed modus ex tali frequētia de
relict⁹. ¶ Quarto qꝛ illð qð acq̄rit ꝑ frequētiaꝫ
actuū ꝛ amittitur ꝑ ſolā ceſſationē eoꝝ nō videꝛ
eſſe res ſm ſe: ſꝫ poti⁹ q̄dē mod⁹ ꝯſuetudinis: ſed
oīs habit⁹ acq̄ſit⁹ ē hmōi. q̄re ꝛc. minoꝛ de ſe ptꝫ:
experimur eñ ꝙ poſt longā ceſſationē actuū amitti
mus habit⁹ moꝛales ꝛ ſpeculatiuos. Maioꝛ ꝓbaꝛ
qꝛ qð ē aliq̄ res ſm ſe nūq̄ deſinit eſſe niſi coꝛru=
ptiōe ſubiecti vel actiōe ꝯtrarii: vel ceſſatiōe cāe
efficiētis. Act⁹ aūt q̄ꝝ ceſſatiōe amittitur habit⁹
abſq̄ coꝛruptione ſubiecti vel actiōe cōtrarii/non
ſtat cā cōſeruatiua habit⁹. Alioqn hit⁹ nō mane=
ret ī doꝛmiētib⁹ in q̄bus ceſſat actus. ergo habit⁹
nō ſtat ꝓpͤ res ſꝫ q̄dē modi ꝯſuetudiales. Debe=
m⁹ ḡ imaginari ꝙ ſicut equ⁹ docet āmbulare ſc̄ḋm
cōſuetudinē ſic ambulādi efficiꝛ ꝓn⁹ ad ꝯſimilit̄
ambulandum: nec ex hoc efficitur ī eo aliq̄ res ab
ſoluta: ſꝫ ſolū tal̄ mod⁹ ꝯſuetudialis ꝛ ꝓnitas tal̄

ſic ex cõſuetudine actuũ bonoꝝ vel maloꝝ/ ſit in
nobis quedã pnitas ad cõſimiliter agendũ eo ꝙ
ↄſuetudo inclinat quaſi p modũ nature. ¶ Nec
ppter hoc debet alicui videri ꝙ habit⁹ nõ ſit q̃li-
tas eo ꝙ nõ eſt ppꝛie res ſed modus rei:qꝛ nõ ſo-
lũ relatio ſm ſex vltima ꝑdicamenta dicunt mo-
dos rerũ:imo in qualitate ꝛ q̃titate inueniunt ali
qua q̃ nõ dicunt ppꝛie res ſʒ modi reales:ſicut nu
merus in q̃titate. nõ eñ dicit res numeratas p-
pꝛie:ſed eſt modus realis circa eas. Silr figura q̃
ponit in quarta ſpecie q̃litatis/poti⁹ eſt mod⁹ ter
minationis q̃titatis q̃ aliqua res ſm ſe. ꝛ idẽ eſt
de habitu ꝛ diſpoſitiõe q̃ ſtãt in pma ſpẽ q̃litatis.
nõ eñ ſtãt niſi q̃dã pnitas ꝛ q̃dã modi ſe habẽdi
bene vel male in ſe vel ad alterũ. Et hoc expꝛeſſe
vult dicere phs.7.phiſi. vbi pbat ꝙ alteratio non
eſt ad q̃litates pme ſpẽi ſcʒ ad habitũ ꝛ diſpoſitio
nẽ. ſic eñ oẽs virt⁹ ꝛ malicia ad aliq̃d ſtãt. ſanitas
q̃dẽ calidoꝝ ꝛ frigidoꝝ cõmẽſuratio q̃dã eſt/ aut
eoꝛũ q̃ infra ſtãt/aut ad cõtinẽs. Jdẽ intelligẽdũ
eſt de habitu aie. vnde cõcludit. qm̃ ergo malicie
et virtutes ſtãt ad aliq̃d hoꝝ aut ratione ipſorum
gñationes neqʒ alterationes oino. ꝑdicamẽta eñ
nõ diſtinguunt ſm rem et modũ neqʒ ſm rem:ſed
ſm formã ꝑdicandi. Et ideo oẽ illud qḋ diſponit
ad ſe vel alterũ ſiue ſit re ppꝛie ſiue modus rei di-
cit q̃litas:qꝛ facit ſubiectum ſuũ aliquale. Et ſilr
oẽ illud qḋ denolat ſubiectũ ſuũ aliq̃tũ vel aliq̃-
2.opinio. tum dr̃ q̃titas:dato etiã ꝙ q̃nqʒ non ſit ppꝛie ꝛ p
ſe res ſicut dictũ eſt de nũero. ¶ Secũda eſt opi-
nio dicẽtiũ duas cõcluſiones. ¶ Pꝛima eſt ꝙ ha
bitus eſt res abſoluta differens realr a potentia.
Secũda ꝙ eſt res pfectioꝛ q̃ ſit ipſa potẽtia. Pꝛi
mum pbat ſic. illud qḋ p ſe habet bonitatẽ p ſe ha
bet entitatẽ. 1. ethicoꝝ. ſed habit⁹ habet p ſe boni-
tatẽ qꝛ p ſe appetibilitatẽ. Bonũ eñ eſt qḋ oĩa ap
petũt. ſapiẽtia autẽ ppt ſe appetit ꝛ ſi nihil aliud
debeat euenire. 1. metaphi. ꝛ.6. ethicoꝝ. ergo hʒ p
ſe entitatẽ. et pari rõne aliq̃ habit⁹. ¶ Secũdã cõ
cluſionẽ pbãt:qꝛ illud habet pl⁹ de entitate qḋ hʒ
plus de bonitate: ſed habit⁹ hʒ plus de bonitate
q̃ potẽtia:qꝛ phs dicit.9. metaphi. ꝙ act⁹ eſt me-
lioꝛ ſtudioſa potẽtia. i. bona potẽtia act⁹ autẽ po-
tẽtie nõ ſolũ eſt act⁹ ſecũdus q̃ ẽ ↄſiderare: ſʒ etiã
habitus q̃ eſt act⁹ pmus ſicut ſcia. 2. de aia. ꝙ. ꝛc.
¶ Pꝛeterea plus eſt de bonitate in eo qḋ eſt pfe
ctio formalr q̃ i pfectibili:ſʒ habit⁹ eſt pfectio po
tẽtie. ergo. ꝛc. ¶ Si dicat ↄtra pmã rõnẽ ꝙ gra-
dus pfectioꝛ caritatis ſuueniẽs facit eã pfectio
rẽ/ꝛ p ſe eſt appetibilis q̃ nõ dicit rẽ differentẽ ſʒ
ſolũ modũ. Nõ eſt ſilr: qꝛ nõ ſic põt dici ꝙ habit⁹
dicat gradũ intẽſum in potẽtia: qꝛ potẽtie intelle
ctiue ſtãt luatrabiles ꝛ neceſſarie: q̃ tñ ſubiiciunt
Cõtra.2. habitib⁹. ¶ Sed iſta poſitio in pma q̃dẽ conclu-
opi. obiĩ- ſione vera eſt:in oĩb⁹ aliis deficere videt. cõcluſio
cit doctoꝛ. q̃dẽ pma p tãto vera eſt:qꝛ vera creatio et realis
et diſtincta eſt res aliqua et diſtincta a re preexi-
ſtente. habit⁹ aũt infuſi pducũtur ſemp p veram
creationẽ:ꝛ aliq̃ habitus ſtãt ſic pductib:les ſicut
patet in ſcia infuſa Ade et Salomonis: cũ eorũ
generatio nõ ſit potẽtie intenſio: patet ꝙ ſit vera
res diſtincta a potẽtia. ¶ Reſpõſio autẽ eoꝛũ ad
hoc deficit:qꝛ cũ dicũt in minoꝛe ꝙ ſapiẽtia ppter
ſe appetibilis eſt. intelligitur de habitu cũ actu/
et nõ de habitu tñ q̃ eſt p actũ. null⁹ eñ curaret
de habitu dũmõ haberet actũ pfectũ. ¶ Jtẽ i ap
petẽdo habitũ ꝛ actũ includit potẽtia ſine q̃ neu-
trũ haberi põt. Secũda autẽ cõcluſio falſa eſt oĩ-
no:qꝛ potẽtia ſine habitu aliq̃d bonitatis hʒ: ha-
bitus aũt ſine potentia nichil. Qḋ autẽ pbant ꝙ
actus eſt melioꝛ ſtudioſa potẽtia. intelligitur de
actu ſecũdo/nõ de pmo. adhuc itelligitur de actu
put icludit potẽtiã et nõ ſeoꝛſum accepto. ¶ Ad
illud qḋ poſtea dicunt de pfectione dicendũ ꝙ p-
fectio inq̃tũ hmõi eſt pfectioꝛ pfectibili ſed non
ſimplr niſi pfectio pma. foꝛma eñ ſubſtãtialis q̃ ẽ
pfectio pma ſimplr eſt melioꝛ ſuo pfectibili: ſʒ ac
cidẽs qḋ eſt pfectio ſubſtãtie ſm q̃d eſt meli⁹ ſed
ſimplr ignobili⁹:qꝛ pfectibile eſt ppter pfectionẽ
pmã:ſed pfectio ſecũda ppter ſuũ pfectibile: qḋ
eſt pfectio pma. Unde potẽtie aie ſtãt indignio-
res ea:licet ſint pfectio ipſi⁹. Et ſilr eſt de habiti
b⁹ reſpectu potẽtiarũ:q̃ ſtãt ppter eas nõ ecõuer
ſo. ¶ Tertia opinio redit in pmã dicẽs ꝙ habit⁹ 3.opinio.
nõ differt re abſoluta ab actu/nec a potentia. Et
de habitu pbãt tripl̃r. Pꝛimo ſic. ſicut ſe hʒ cale-
facere ad caloꝛẽ/ſic itelligi facere ad itelligere: ſʒ
p frequẽter calefacere nõ generat in calefactibili
niſi caloꝛ/licet foꝛte magis intenſus: aut ſi gene-
ratur aliq̃d aliud/ſicut raritas/leuitas/ ſiccitas/
et hmõi:q̃ diſponũt ad caloꝛẽ: iſta tñ nõ remanẽt
trãſeũte caloꝛe: ſʒ ſicut aqua redit ad frigiditatẽ/
ſic ad humiditatẽ. ꝛc. ergo p frequẽs itelligere fa
cere in itellectu poſſibili nõ generat niſi itellige-
re: vel ſi aliq̃d gñat aliud diſponẽs ad itelligere/
illud nõ manebit trãſeũte ipſo itelligere. et ſic vel
habit⁹ intellectiu⁹ nõ eſt aliud ab ipſo actu: vel ſi
eſt aliud nõ manet ſine illo:cui⁹ oppoſitũ dicũt q̃
diſtiguũt vnũ ab alio. Scḋo ſic. nichil ẽ in gñe qḋ
nõ ſit in aliqua ei⁹ ſpecie: ſed ſi act⁹ intelligẽdi eſt
aliq̃d abſolutũ differẽs ab habitu: ↄſtat qḋ ẽ i ge-
nere q̃litatis: nõ aũt in q̃rta ſpẽ: qꝛ nõ eſt q̃d coꝛ-
poꝛeum nec in tertia: qꝛ nõ eſt q̃d ſenſibile. ſi autẽ
ſit in ſecũda/nõ differt a potẽtia: ſi ꝟo in pma/ nõ
differt a diſpoſitione vel habitu. ergo ꝛc. ¶ Ter
tio. qꝛ habit⁹ ꝛ act⁹ nõ differũt ſpẽ/ nec p ↄſequẽs
numero:qꝛ ſtãt ſil̃ q̃ habit⁹ elicit actũ/imo et q̃
actus cauſat habitũ:qꝛ cauſa ꝛ cauſatum ſtãt ſil̃.
Pꝛobatio pmi:qꝛ oĩs gñatio reciproca ẽ vniuo-
ca ꝛ nõ eq̃uoca: ſicut hõ generat hoĩeʒ/ ꝛ hõ geni
tus vniuoce generat iterũ hoĩem: ſed aſin⁹ gñat
mulũ: ꝛ nõ rurſus mul⁹ gñat aſinũ. Sed ſm diſti
guẽtes re abſoluta actũ ab habitu/act⁹ gñat habi
tum: ꝛ habit⁹ generat⁹ ex actib⁹ gñat ſimiles act⁹
pꝛioꝛib⁹ in ſpẽ licet pfectioꝛes. ergo nõ eſt genera
tio eq̃uoca ſed vniuoca. ꝛ ſic actus ꝛ habit⁹ ſtãt
vnius rõnis ſpecifice. ¶ Quicq̃d autẽ ſit de con Rñdet do
cluſiõe rõnes ſunt ſolubiles. Uñ poſſet dici ad p- ctoꝛ ad rõ
mã p itereptionẽ minoꝛis. aliq̃ñ eñ in carbone p nes.3.opi.
frequẽs calefacere/ꝛ caloꝛe actuali abeũte/rema
net ſiccitas derelicta diſponẽs ad pniti⁹ calefieri
et ſic eſt de habitu. ¶ Ad ſecundũ põt dici ꝙ eſt i
tertia ſpẽ. ſicut eñ in pma ſpẽ eſt tã habit⁹ coꝛpo-
ralis vt ſanitas/q̃ ſpiritualis vt ſcientia: ꝛ ſilr in
ſcḋa eſt potẽtia coꝛpalis et ſpũalis. Jta in tertia
vt dicam⁹ ꝙ paſſibilis qualitas ſit duplex. Una q̃
infert paſſionẽ ſenſui coꝛpoꝛali: vt coloꝛ/caloꝛ/et
hmõi. Alia q̃ infert paſſionẽ ſenſui ſpũali. i. intel-
lectui. Dicit autẽ paſſibilis qualitas non ex hoc
ꝙ infert paſſionẽ ſenſui effectiue ſed obiectiue. co
loꝛ eñ ex hoc ꝙ mouet viſum effectiue magis hʒ
eſſe in ſecũda ſpẽ qualitatis q̃ in tertia: ſʒ ex hoc

q̄ videt̄ obiectiue/ ex hoc q̄litas dicit̄ ſenſibilis.
cū ergo om̄e ſentire ſit quedā qualitas ſenſibilis
ꝓprio ſenſu vel ſuperiori. inde eſt q̄ act⁹ ſentiēdi re
ponit̄ in tertia ſpecie qualitatis. Silr̄ q2 act⁹ itel
ligēdi eſt q̄d itelligibile inde eſt q̄ ex hoc pōt po
ni i tertia ſpecie qualitat̄: q̄d magis apparet ſm̄
eos q̄ dicūt q̄ p̄mū intelligibile a nobis eſt acci-
dēs. tūc em̄ i tertia ſpecie q̄litatis poſſet poni pri
mū intelligibile ſicut p̄mū ſenſibile: et p̄ ꝯn̄s act⁹
intelligēdi ſicut ſentiēdi: q2 vtrūq3 eſt cognoſcibi-
le indirecte. Dato aūt̄ q̄ p̄mū itelligibile ſit ſub
ſtātia ⁊ nō accidēs vel qualitas: nō ꝓpter hoc im
pedit̄ q̄n act⁹ itelligēdi ſit qualitas. ¶ Alij vero
dicūt q̄ intelligere eſt in p̄ma ſpecie qualitatis/et
pōt dici diſpoſitio ſed differēter a diſpoſitiōe que
eſt habit⁹. Eſt em̄ diſpoſitio ad aliud: ⁊ eſt diſpo
ſitio alteri⁹ nō ad aliud ſ3 finis. diſpoſitio ad aliō
ſicut ad finē eſt habit⁹ q̄ eſt ad actū. diſpoſitio q̄ ē
finis eſt act⁹ q̄ eſt vltimata pfectio. ¶ Ad tertiū
dicendū q̄ maior eſt vera in generātib⁹ p̄ncipalit̄
nō autē eſt neceſſaria in generantib⁹ inſtrumētali
ter. Et rō diuerſitatis ē: q2 generās equoce ⁊ p̄n-
cipaliter eſt nobili⁹ genito ſimplr̄: ſicut aſin⁹ mu-
lo: q2 nichil agit vltra ſuā ſpeciē ꝓpria virtute. ſi
autē mul⁹ iterū p̄ncipalit̄ aſinū generaret eſſet no
bilior aſino: ⁊ ſic eſſet cōtradictio. Hoc aūt nō eſt
in generatione vniuoca in qua nō eſt p̄eminentia
generātis ad genitū. Nec in gn̄atione inſtrumen
tali in qua aliq̄d in virtute alteri⁹ pōt gn̄are no-
bili⁹ ſe: ⁊ in virtute ꝓpria ignobili⁹ ſe. ſic act⁹ ge-
nerat habitū/ ⁊ ille iterū actū equoce inſtrumēta-
liter. ita q̄ ſi act⁹ eſt nobilior habitu q2 ē finis ei⁹:
tunc in virtute ſua actu generabit habitū ſicut co
lor ſpeciē coloris. habit⁹ autē in virtute potentie/
ſi aūt ecōuerſo habit⁹ ſit nobilior q2 icorporalior
tunc in virtute ſua generabit actū: ille autē habi
tum in vi potētie: q̄uis nec habit⁹ poſſit in ſubſtā
tiā actus de ſe: imo nec eſt hic generatio effectiue
4. opinio et ꝓprie dicta ſicut videbit̄. ¶ Quarta opio ha
bet tria. Primo em̄ ꝓbandū eſt q̄ habit⁹ nō ē mo
dus reſpectiu⁹ ſiue relatio eſſentialiter ſicut vide
tur ꝓbare p̄ma ⁊ vltima rō. quoꝝ nō eſt relatiuū
ſm̄ eſſe ſed tm̄ ſm̄ dici. Scd̄o q̄ nec eſt modus ab
ſolut⁹ tm̄: ſed eſt res realiter differēs a potentia.
1. articul⁹ et tunc tertio ad argumēta opinionis. ¶ Primū
hui⁹ opi. patet tripl̄r. Primo ſic. duoꝝ correlatiuoꝝ vnum
pōt eſſe ſm̄ rem/ alterū ſm̄ rōnē ſicut mēſura ⁊ mē
ſurabile. 5. metap. creator ⁊ creatura/ ⁊ multa hu
iuſmodi. ſed vnū nō pōt eſſe relatiuum ſm̄ eſſe et
aliud ſm̄ dici: ſed vel vtrūq3 eſt ſm̄ eē ſc3 q̄ de p̄n
cipali ſignificato iportat rē de p̄dicamēto relatio
nis: ſicut pater ⁊ fili⁹/ dn̄s et ſeru⁹/ ⁊ ſm̄ eos cau-
ſa et effect⁹/ mēſura ⁊ mēſurabile/ duplum ⁊ dimi
diū ſm̄ iſta noīa: ⁊ ſilē ⁊ eq̄le: vel vtrūq3 eſt ſm̄ di
ci. ſic ſc3 q̄ q̄dlibet de p̄ncipali ſignificato iportat
aliud p̄dicamentū q̄d tm̄ conſequit̄ relatio realis
vl̄ rōnis: ſicut caput ⁊ capitatū: ala ⁊ alatū: mate
ria ⁊ forma: mot⁹ et mobile: ⁊ hm̄oi. cōſtat aūt ſm̄
ph̄m. 5. metaphi. q̄ ſcientia ⁊ ſcibile ſunt reſpecti-
ua ad inuicē. ⁊ q2 ſcibile nō eſt relatiuū ſm̄ eſſe: ſi-
cut nec ſenſibile: ſicut nec eſſe ſcitū aut ſenſatū: q2
iſtud cōcretū denotat̄ ab actu ſentiendi vel ſciēdi
qui nō eſt relatio ſ3 actio vel paſſio: q̄ ad min⁹ eſt
extra gen⁹ relatiōis etiā ſi nō eſſet qualitas/cum
tm̄ ſit. ergo nec ſcia eſt relatiuū ſm̄ eſſe: ⁊ ſic nō eſ
ſet qualitas cū tm̄ ſit. ergo nec ſcia ē relatiuū ſm̄
eſſe. ⁊ ſic nō eſt eſſentialr̄ relatio. ¶ Scd̄o q2 rela
tio nō eſt pfectio nec in creaturis nec in diuinis:
nec formaliter nec virtualiter: ſed habitus habē-
tem pficit ⁊ opus ei⁹ bonū reddit. ergo nō eſt rela
tio. ¶ Si dicat̄ q̄ nō eſt in gn̄e relatiōis ſed ali⁹
modus reſpectiu⁹/ nō valet: q2 nō eſt dicere q̄ ſit
vbi nec qn̄: nec q̄dcūq3 aliud de ſex p̄dicamētis vt
patet inductiue. ¶ Et p rōnē: q2 q̄dditatiue ⁊ for
maliter idē nō eſt in diuerſis p̄dicamētis: ſed ha-
bitus ſm̄ q̄dditatē qua differt a potētia: q̄ eſt i ſe-
cūda ſpecie qualitatis eſt in p̄ma ſpecie qualitat̄:
ergo ſua q̄dditas formaliter nō pōt eſſe in alio p̄
dicamēto quocūq3. ¶ Tertio pat3 idē ſic. relatio
nō eſt p ſe termin⁹ nec p̄ncipiū actiōis. 5. phiſi. ſal
tem in creaturis: ſ3 habit⁹ eſt p̄ncipiū act⁹ quo ad
modū vel ſubſtātiā/et generat̄ ex actib⁹. ergo. ⁊c.
¶ Si dicat̄ q̄ nō eſt p̄ncipiū agendi directe ſed
indirecte vt in ſequēti q̄ſtione declarat̄: ſicut rela
tio q̄ eſt ꝓpinq̄tas vel diſtātia eſt cauſa ſine q̄ nō:
q̄ tm̄ nō elicit actionē nō eſt rō p ſe agēdi/ nō valet:
q2 ipſi cōcedūt q̄ p modū determinātis ⁊ indeter
minātis eſt p̄ncipiū: ⁊ vlteri⁹ eſt p̄ncipiū eſſendi p
fectū. ergo ⁊ directe agēdi vt infra videbit̄. cū ex
preſſe dicat̄. 5. metaphi. q̄ p̄ncipiū factiuū in arti-
ficialib⁹ eſt ars in artifice. Vn̄ dicere q̄ artes non
ſint q̄dā p̄ncipia agēdi ⁊ q̄dā poteſtates/ eſt cōtra
philoſophiā. ¶ Si dicat̄ q̄ habit⁹ nō eſt termin⁹
actiōis q2 habit⁹ nō gn̄at̄ ex eſſentia actuū: ſed ex
frequētia/ eſt cōtra eos q̄ dicūt q̄ p vnicū actū in
quo nō eſt frequētia gn̄at̄ aliq̄d de eſſentia habi-
tus q̄d eſt diſpoſitio: ⁊ p ſecundū intēdit̄ quoūſq3
pfecta īueniat̄ eſſentia habit⁹. ¶ Secundū pat3
tripl̄r. Primo ſic. modi nō eſt modus: ergo cū in- 2. articul⁹
tēdi ⁊ remitti ſm̄ eos ſit modus nō pōt p ſe cōue
nire ei q̄d eſt mod⁹ tm̄ ⁊ nō res: ſicut ſm̄ eos ſili-
tudo nō intēdit̄ neq3 remittit̄: niſi ſ.q̄tū intendū
tur et remittunt̄ fundamēta vtriuſq3: vel alterum
tm̄: ſed habit⁹ ſ3 ſe ⁊ p ſe intēdit̄ ⁊ remittit̄ poten
tia nō intēſa nec remiſſa ſm̄ oēs. nec etiā actu ſm̄
illos q̄ dicūt q̄ poſt habitū pōt eſſe act⁹ in nullo
intēſior. ergo habit⁹ nō eſt mod⁹ tm̄: ſ3 eſt res p ſe
capax alteri⁹ modi. ¶ Scd̄o q2 illa q̄ ſeorſum ge
nerant̄ ⁊ corrūpunt̄/ ⁊ q̄ ſine inuicē repertunt̄ diffe
rūt realiter ſicut diuerſe res. 1. topicoꝝ ⁊ .4. me-
taphiſice. de ente ⁊ vno: ſed habit⁹ corrūpit̄ ⁊ ge-
nerat̄ potētia nō gn̄ata nec corrupta: ⁊ manet po-
tentia ſine habitu/ ⁊ habit⁹ ſine actu. ergo differt
ab iſtis realiter. ¶ Tertia rō talis eſt nō minus
differūt extrema ab inuicē q̄3 a medio: ſed in gn̄a
tione habit⁹ a potētia act⁹ eſt medi⁹ nō tm̄ vn⁹ ſed
plures: act⁹ autē differre realit̄ a potentia q̄ alteri
eſt ocioſa differt etiā ab habitu: q̄ ſepe etiā eſt ſine
actu ergo multo magis habit⁹ differt a potentia
realiter. ⁊ ſic eſt res cum ea faciens compoſitum.
¶ Quātū ad tiū dūb3 ad p̄mū p̄mo q̄ ad minorē 3. articul⁹
q̄ habit⁹ non ſolū eſt ꝓpter modum differentem qui r̄ſidet
ab actu: ſicut eſt facilitas et ꝓnitas vno mō acce- ad rōes p̄
pta: ſed etiā ꝓpter modū differentē ab actu ⁊ exi- me opiōis
ſtēs cauſa vni⁹ et cauſa alteri⁹ vt videbit̄ in ſequē
ti q̄ſtione ¶ Itē ad maiorē q̄ eſt falſa. nō em̄ ſic
ſe habet mod⁹ ad modū imagēdo: ſicut res ad rē:
ſicut reſpōdet̄ arguētibus q̄ in diuis relatio pōt
eſſe p̄ncipiū agēdi ad intra: q2 ſicut ſe habet abſo
lutū ad abſolutū: ſic relatū ad relatū. ſed abſolu-
tū eſt p̄ncipiū agendi abſolutū. ergo relatio ē p̄n
cipiū agēdi relatū. Dicendū q̄ nō eſt ſilr̄: q2 abſo

lutum eſt ꝑncipiū agēdi abſolutū primo/ ꝛ agēdi
relatū ſcḋario: relatio aūt neutro mō. Ita etiā ē
ꝛ in ꝓpoſito res ē cauſa rei ꝑncipalr ꝛ mōi ꝯſiter
nō aūt ſeorſū mod⁹ eſt cā modi/ ꝛ res rei realr niſi
forte ꝑ appropriationem ꝛ quandā adaptationē.
Ad ſcḋm. ¶ Ad ſecundū dicendū ꝑ īterēptionē maioris ꝙ
nō eſt ſilr de habitib⁹ aīe ꝛ de hītu corꝑis q̄ eſt ſa=
nitas: qꝛ illa nūq̄ ꝑ ſe generanꝭ ꝛ corrūpunꝭ: ſed
ſm ꝙ qualitates īendunꝭ vel remittūꝭ ꝛ hūores
in quib⁹ eſt ſubiectiue. vnde nō videꝭ eſſe qḋ abſo
lutū: ſed habit⁹ aīe ſine oī alteratione potētie nō
intēſe nec remiſſe alterāꝭ ꝛ corrūpunꝭ. et ſic ſunt
aliq̄ res ꝑ ſe. Uel ad minorē diceret aliq̄s ſanita=
tē aliquid eſſe ꝓter illā ꝓportionē cōſequens ad
eas: qꝛ potēa nō mutata in eſſentia potētie/ ſi ſit
egritudo in ea nō poterit opari: poſſet autē vt vi=
detur nō obſtāte īpedimēto ꝓcedente: ſi inter eā ꝛ
obiectū nō eſſet īpedimentū. et ſic videtur egritu
do eſſe priuatio ſanitatis in potentia quaſi in vna
quaq; potentia ſenſitiua ſit ſanitas ſubiectiue et
īmediate in ipſis humorib⁹. et ſic etiā eſſet ī mix=
tis et plātis: cū tn̄ ꝓpriū ſubiectū ſanitaꝭ ſit aīal
Ad tertiū ¶ Ad tertiū ꝑ īterēptionē maioris ad ꝓbationē
ꝑ actus intra manētes nichil alterū cōſtituiꝭ. di=
cendū ꝙ aut intelligunt nichil oīno cōſtitui: ꝛ ſic
habitus erit nichil ꝛ nō ſolū nō erit res ſ; nec mo
dus: qḋ eſt cōtra eos. aut intelligūt cōſtitui q̄dē
aliq̄d qḋ nō eſt alterū: qꝛ nō eſt res alia ſed ē mo=
dus ali⁹ eiuſdē rei. et hoc eſt cōtra eos: qꝛ ſi ē mo
dus relatiu⁹/ relatio nō eſt ꝑ ſe termin⁹ actionis
īmediatus. ipſi aūt nō dāt inter actus et habitū
aliquid qḋ ꝑ ſe cōſtituaꝭ/ quo ꝓducto ꝑ cōſequēs
ipſe habitus generēꝭ ſicut videtur fieri in ſanita=
te. et idē ſequitur ſi eſt ali⁹ mod⁹: qꝛ q̄uis ſm eos
vbi ſit modus q̄ pōt terminare modū ꝑ ſe: nō ta=
men ſic eſt de aliis modis eſſendi. Non eñ actio
eſt res actionis/ nec paſſio paſſionis. Dicēdū ḡ ꝙ
actiones īra manētes q̄dā ſunt finis vt beatitu=
do: et ꝑ iſtas nihil alterū ꝯſtituitur. i. ethicoꝝ. niſi
forte ꝑ modū reſultātis delectatio ſequiꝭ in eadē
vel alia potētia. Alie ſunt īra manētes q̄ nō ſunt
finis ſed ad finē. ꝛ ꝑ iſtas nichil cōſtituiꝭ alterum
ab agēte ſubiectiue niſi mediāte opatione trāſeū
te: ſicut artifex ꝑ ſuū cōſiderare ꝛ appetere nūq̄
facit domū niſi mediāte exteriori mouere: ſicut ꝑ
ipm edificare/ qḋ eſt opatio trāſiēs ad extra cōſti
tuiꝭ. vnde eſt ꝑfectio opati nō operātis: ſicut ope
ratio manēs: ſed ꝑ opationē īmanentē aliq̄d ꝯſti
tuiꝭ/ qḋ tn̄ nō eſt alterū ſubiectiue ab operāte: qꝛ
ꝑ ītelligere ꝑncipia ītelligunꝭ cōcluſiones: et ex
appetere finis electio eoꝝ q̄ ad finē/ ꝛ vna potētia
mouet aliā. q̄ oīs ſunt vere res. et ſicut ex actibus
in eadē potētia cauſanꝭ habit⁹ vere res: ſ; de mo
do cauſandi ꝛ conſtituendi infra videbiꝭ. ¶ Ad
Ad q̄rtuȝ. quartū dicendū ꝙ maior eſt falſa. Ad ꝓbationē
dicendū ꝙ illa nō eſt differentia modi et rei: ꝙ mo
dus ſola ceſſatione actuū corrūpiꝭ nō res: ſed illa
differētia tā rerū q̄ modoꝝ habentiū eſſe ratū et
nō ratū in ſubiecto. nā ꝙ figura maneat in re du=
ra ceſſante actione imprimentis et nō maneat in
aqua/ non eſt qꝛ in re dura ſit res vera/ et in aqua
ſit tn̄ modus: imo tn̄ habet de entitate ꝛ realiꝭ ī
aqua ſicut in petra: ſ; qꝛ hic eſt potētia receptiua
et retētiua/ ꝛ nō eſt ibi. Et ſilr ꝙ lux in aere ceſſet
ceſſante īmediate illumināte/ qḋ ē pl⁹ q̄ ſi paula=
tim ceſſaret/ nō eſt ꝙ ſit modus et nō res: ſed ꝓpt

defectū potētie retētiue in ſubiecto: ſicut ſi calor
in aqua eſt vera res: q̄ tn̄ ceſſante calefactione te=
peſcit ꝛ niſi iterēꝭ finaliꝭ deficit: nō tn̄ ceſſante ca
lefactione ſubito tot⁹ deficit ſicut lumen ceſſante
illuminatione. ſic habit⁹ ex frequētia actuū inten
diꝭ/ ceſſatione parua remittiꝭ/ lōga corrūpiꝭ. Uñ
nō oportet ꝙ dormiēdo vna nocte corrūpaꝭ: cum
aqua calefacta aliquādo ꝑ diē ſine igne calorē re=
tineat/ ſ; tādē corrūpiꝭ. ꝛ ſic multas amicitias in
appellato ſoluit. ¶ Ad illud de equo dicūt aliq̄
Ad q̄ntuȝ in equo habitū ambulādi vel currēdi eē aliquā rē
ꝛ nō ſolū modū cōſuetudīalē: qḋ ſi nō ē nō oportȝ
ꝙ ita ſit ī hoīe: qꝛ etiā nō ī hoīs potētia oī eſt ha=
bitus: ſ; ſolū in rōnali ꝑ eſſentiā vel participatio
nē: qꝛ etiā ꝑfectio ꝓportionaꝭ ꝑfectibili. vnde cū
potētia rōnalis ſit ꝑfectior pure naturali in hoīe
vel in bruto ꝛ pl⁹ habet de entitate reali: pari rōe
et ei⁹ ꝑfectio q̄ eſt habit⁹. Unde ſi vſus vel mod⁹
cōſuetudinalis in aliq̄ nō eſt res: ꝓpter hoc non
oportet ꝙ nō ſit in hoīe. ꝛ ſilr ſi ſanitas q̄ eſt hīt⁹
corꝑis nō eſt res ſed mod⁹. Nō ſic oportet de ha=
bitib⁹ aīe: ꝛ q̄ eſt alia ſolutio ad ſecundā rationem.
¶ Ad aliud de figura ꝛ numero nulla eſt cōſequē
tia ſi aliq̄ ſpēs q̄litatis aut q̄titatis ſunt modi et
nō res/ ꝙ ꝓpter hoc ſit in aliis. Silr videꝭ etiā fal
ſum cū numer⁹ ꝛ figura ſint aliud ſenſibile a ma=
gnitudine: cū ſenſus aliq̄n ꝑcipiat magnitudinē
ſine figura et nūero: aliq̄n cū eis nec diſtīguat īrē
modū et rem. Unde cū ſit ſpeciale iudiciū ſenſus
de figura et numero. Aliud aūt de magnitudine
ꝛ numeris videꝭ re differre ab illa: ſed de numero
cū nō ſit realiter aliud ab vnitatib⁹/ ꝛ ipſa vnitas
ſupra cōtinuū purā priuationem dicat: qꝛ ſicut eſt
vnū qḋ eſt ꝑncipiū nūeri cōtinuū indiuiſum ſicut
vnū qḋ cōuertiꝭ cū ente eſt ens indiuiſum/ videꝭ
ꝙ nō ſit q̄titas diſcreta res differēs a ꝯtinua niſi
qꝛ includit realē differentiā numeralē cōtinue a
cōtinua. ¶ Ad aliḋ pōt dici ꝙ abſolutū ē ꝑ ſe ter
minus actionis ſimplr ꝛ illi⁹ q̄ eſt alteratio ē ꝑn=
cipiū ꝑ ſe ꝛ īmediatū: relatiuū autē ſm eſſe vel re
latio eſſentialiter dicta nō eſt ꝑncipiū nec termi=
nus alicui⁹ actionis. v. phiſicoꝝ. ſed relatiuū ſm
dici medio modo ſe hȝ ſaltē aliqḋ: qꝛ eñ de ꝑnci=
pali ſignificato īportat abſolutū/ pōt eſſe ꝑ ſe ter=
min⁹ et principiū actionis ſimplr: ſed qꝛ ſcḋario
īportat relationē/ nō eſt ꝑ ſe termin⁹ nec principiū
alterationis īmediate ſed ſolum mediate: ſicut fa
bricādo exteri⁹ fabri ſim⁹/ et ꝑ artē fabrilē exteri⁹
fabricamus. Habit⁹ ergo ītellectuales et mora=
les de qb⁹ ſpecialiter ibi agiꝭ/ nō ſunt principium
nec termin⁹ alterationis vt ibi: ſed bene ſunt prin
cipiū ꝛ termin⁹ actionis ſimplicis. ii. ethicorum.
¶ Quinta opinio ſic ꝓcedit. pmo directe arguit 5. opinio.
contra tertiū mēbrū ꝑme opinionis. Scḋo ex ei⁹
argumētis ſoluēdo arguit ad oppoſitū. Dicūt ḡ
ꝙ illa opinio q̄tū ad tertiū articulū nulli⁹ momē
ti eſt et friuolis inītiꝭ rōnib⁹. Arguūt igiꝭ ſic pri
mo cōtra eā. mod⁹ rei vel eſt res vel nichil: qꝛ res
ꝛ ens oīno cōuertunꝭ: ſicut et ipſi alibi plures cō
cedūt arguētes cōtra ponētes modos. Nō eſt di
cendū ꝙ nichil: qꝛ qḋ nichil eſt oīno/ nulli⁹ eſt cau
ſa nec cauſam habet: qḋ de habitu quē moduȝ rei
et nature ponūt/ dici nō pōt: qꝛ ꝛ ipſe eſt cauſa mo
di act⁹/ ꝛ cauſaꝭ ex actib⁹. ex coꝝ frequentia. ergo
res eſt et natura q̄dā. Tūc q̄riꝭ res illa vel eſt ſub
ſtantia vel accidēs: nō ſubſtātia planū eſt. ꝛ dato

ꝙ ſic eſſet res abſoluta et res ſcđm ſe cui⁹ oppoſi-
tum dicunt. Si accidẽs q̃ro abſolutum vel reſpe
ctiuum. nõ reſpectiuũ: qꝛ ponit ipſum qualitatẽ.
q̃litas autẽ ẽ accidẽs abſolutũ / ꝛ ꝑ ꝯſequẽs ſi mo
dus q̄ eſt habit⁹ eſt ita modus ꝙ res ꝛ nõ oẽs res
ſed qualitas erit res abſoluta qđ negãt et negan
do ponũt. ¶ Item querit cũ dicunt ꝙ nõ eſt res
abſoluta ſeu natura abſoluta ſed modus rei ꝛ na
ture. ꝛ ſic eſſe rem ſeu naturã remouẽt ab habitu:
eſſe tñ modũ concedũt / q̄d intelligãt ꝑ naturã ab
ſolutã: vel eñ intelligũt naturã abſolutã / naturã
et rem verã extra aīam / vel naturã extra aīam nõ
tñ ſm ſubſtãtiã vel naturã abſolutã accidens ab
ſolutum quodcũqꝫ ſit illud. ꝑmo modo itelligẽ-
do habitus nõ eſſet aliq̄d extra aīam ſꝫ ſolũ ens
aīe: ſicut chymera vl̄ ſaltẽ ſecũda itẽtio / qđ oīno
eſt falſum cũ ſit res p̄dicamẽti. Scđo mõ itelligẽ
do habet ꝓpoſitũ: qꝛ qđ diſtinguit cõtra naturã
abſolutã q̄ eſt ſubſtãtia eſt accidẽs et res vera. et
ſic etiã habet ꝓpoſitũ. Tertio mõ itelligẽdo ha-
bita oīs eſſet relatio et nõ qualitas: qđ eſt cõtra
phm̄ in p̄dicamentis. ¶ Ex quo tertio arguit ſic
Qđ eſt determinata ſpẽs p̄dicamenti eſt natura q̄
dã et res / et ſi ſit p̄dicamẽti abſoluti eſt res abſo
luta nec diſtingui debet cõtra naturã abſolutam:
ſed habit⁹ eſt determinata ſpecies determinati p̄
dicamenti abſoluti qꝛ qualitatis vt patet in p̄di
camẽtis. ergo. ꝛc. Maior declarat: qꝛ ſpecies nõ
dicit aliã rem a ſuo genere ꝑ ſe et p̄dicamento: et
ideo ſi gen⁹ p̄dicamẽtale qđ eſt vnũ ens extra ani
mam ſit natura aliqua vera abſoluta / ꝛ ſpecies ta
lis generis talem naturã dicet ꝛ nullã aliam. Mi
nor declarata eſt tã. ¶ Itẽ quarto vera ꝑfectio
nature abſolute eſt aliqua natura abſoluta et non
modus cõtra illã diſtinct⁹. et hoc patꝫ: qꝛ ꝑfectio
debet ꝓportionari ꝑfectibili: ſed habitus eſt ꝑfe-
ctio potẽtie: potẽtia aũt eſt natura aliqua abſolu
ta ſm iſtos maxime q̄ dicunt ꝙ potẽtie ſunt acci-
dẽtia abſoluta / differẽtia ab eſſentia aīe ꝛ de ſecũ
da ſpecie qualitatis. ergo male diſtiguunt habit⁹
cõtra rem abſolutã ſiue naturã abſolutã. ¶ Et
cõfirmat: qꝛ cõſtat ꝙ virt⁹ eſt habit⁹. virtus autẽ
habentẽ ꝑficit. 2. ethicoꝝ. ꝛ ei⁹ opus bonũ et bene
reddit. 7. phiſicoꝝ. Virtus q̄dã ꝑfectio eſt. vnũ-
quodqꝫ eñ tunc maxime ꝑfectũ eſt cũ attingit ꝓ-
prie virtuti / ꝛ tũc erit maxime ſm naturã. mirum
ergo eſt tollere virtuti ꝛ habitib⁹ aliis ꝙ nõ ſint
nature q̄dã cũ faciãt hoīem maxime ſm naturam
eſſe. ¶ Item q̄nto. ꝯſtat ꝙ illud eſt natura ꝛ res
quedã cui⁹ cauſe ſunt ꝑ ſe res ꝛ nature quedã ab-
ſolute: ſed cauſa habit⁹ natura q̄dã eſt ꝛ res vera:
nã cauſa ſubiectiua ſeu ſuſceptiua potẽtia eſt que
eſt res vera cauſa efficiẽs ꝛ obiectũ: vel obiectum
mediãte actu: ꝛ quodlibet iſtoꝝ vera res eſt et nõ
modus rei. ¶ Itẽ q̄ro ſexto q̄d intelligunt ꝑ mo
dum act⁹ / ad quid dicunt ꝛ concedũt habitũ cõ-
parari. vel intelligũt ꝑ modũ act⁹ / actũ ipſum vel
aliquã conditionẽ actus ꝛ maxime determinatio
nem: de qua dicit phs. 2. ethicoꝝ. Signũ oportet
facere habitum ſuperuenientẽ voluptatẽ vel triſti-
ciam operib⁹. cõſtat ꝙ nõ ꝑmũ: qꝛ hoc eſſet ꝯtra
eos q̄ dicunt ꝙ habit⁹ nõ req̄rit ꝓpter actũ. ſi ſe-
cũdũ: icidũt in id qđ volũt vitare ꝛ ꝙ negãt na-
turam ex malo intellectu. Nã delectatio vel volu
ptas: q̄ vel idẽ dicũt: vel ſaltẽ ſi differũt / non diffe
rũt niſi ſicut actus appetit⁹ ſenſitiui ꝛ itellectiui

vt voluptas ſic ſit ſenſitiui appetit⁹ / ꝛ delectatio
voluntatis ſicut act⁹ q̄dã. actus autẽ nõ eſt mod⁹
act⁹: ꝛ ideo qđ eſt cauſa talis modi ẽ cauſa act⁹ / ꝛ
nõ ſolũ modi q̄ nõ ẽ res vbi ꝯcedũt: imo talis vo-
luptas res eſt: ꝛ ꝓpter hoc vt dixi / credo ꝙ ex ma
lo intellectu ꝓcedunt: qꝛ licet habit⁹ faciat ad mo
dum act⁹: tñ iſte modus act⁹ non tenet ſe ꝓprie ex
parte act⁹ vt act⁹ diſtinguit cõtra agentẽ. ſed ma-
gis tenet ſe vt credo ex ꝑte agẽtis. Iuxta qđ vide-
tur expreſſe dicere phs. 2. ethicoꝝ ſequẽti ca. ne-
qꝫ ſimile eſt in artib⁹ ꝛ virtutib⁹. q̄ eñ ab artib⁹ fi-
unt bene habẽt in eis: ſufficit igit hec qualiter ha
bentia fieri. q̄ aũt ſm virtutes fiunt: neqꝫ ſi hec q̄li
ter habeãt iuſte vel temperate cõparata ſunt: ſed
et ſi operãs qualiter habẽs operet. p̄mũ quidẽ ſi
ſciẽs / deinde ſi eligens ꝓpter hoc tertiũ: aut ſi fir-
me ꝛ imobiliter habeat ꝛ opet. ¶ Solutio ſimul Infringit
ipediẽdo rationes eoꝝ arguunt contra eos. Pri- iſta opnio
mo ſic iuxta p̄mã rõnẽ eorum. ſicut ſe hꝫ res ad rẽ / rões p̄me
ita modus ad modũ: ſed habit⁹ nõ requirit niſi ꝓ opinionis
pter modũ qui eſt res vera ꝛ non modus vt mod⁹
diſtinguit contra rẽ. ergo habit⁹ eſt modus: ſic tñ
ꝙ eſt res abſoluta ꝛ natura vera realis / qđ eſt cõ-
tra eos. ¶ Et ſimul patet ꝯtra iſtũ modũ arguẽ
di habit⁹ qui eſt modus cauſat ex actib⁹ ꝛ ab ente
vt dictũ ẽ. Deinde arguat. ſicut effect⁹ qui eſt res
ad cauſam q̄ eſt res: ita effect⁹ q̄ eſt modus ad mo
dum: ſed habit⁹ eſt effectus q̄ eſt modus ꝛ nõ res.
ergo ꝛ cauſa habit⁹ erit modus. ꝛ nõ res. Et tũc
vltra oīs modus vel eſt modus q̄ eſt habitus / vel
eſt modus q̄ eſt ad act⁹: ſꝫ cauſa habit⁹ nõ eſt mo-
dus q̄ eſt habitus: qꝛ tũc habit⁹ eſſet cauſa habi-
tus in infinitũ: nec modus q̄ annectit actui: qꝛ ta
lis modus nõ eſt actus. habit⁹ autẽ cauſat ex acti
bus. ergo cauſa habitus erit modus ꝛ nõ mod⁹.
qđ eſt iplicare cõtradictoria. Dico ergo nunc ad
maiorẽ ꝓpoſitionẽ ꝙ talis ꝓpoſitio nõ eſt ad ꝓpoſi
tum / ſicut res ad rem ita modus ad modũ. ſi enim
ꝓportio valeat oportet ꝙ modus ponat in nũerũ
cõtra rẽ: ſed nichil ponit in numerũ cõtra rẽ ſicut
nec cõtra ens. Unde ſicut nõ valet arguere / ſicut
ens ad ens ita modus ad modũ. ſic nec in ꝓpoſi-
to. ¶ Ad tertiã rationẽ dicendũ arguẽdo ſcđo ex Ad ſcđm.
ea. ſicut ſe habet habit⁹ corꝑis ad corp⁹ / ita habi-
tus aīe ad aīam: ſed habit⁹ corꝑis nõ eſt mod⁹ vt
modus diſtinguit cõtra rẽ abſolutã ꝗ. ꝛc. Minor
ꝓbat de habitu corꝑis q̄ eſt fortitudo ſeu robur:
quẽ diffiniẽs Ariſtoteles p̄mo rethorice dicit: ꝙ
robur eſt potẽtia mouẽdi alterũ vt vult. videt autẽ
mouere alterũ aut trahentẽ aut pellentẽ aut leuã
tem aut cõcurrentẽ. talis aũt potẽtia credo vere
ꝙ vera res eſt et abſoluta ꝛ nõ modus diſtinctus
cõtra rẽ abſolutã. ¶ Itẽ ſanitas eſt potẽtia vtẽn
di corꝑe ſine egritudine. ſani eñ ſunt vtentes cor
porib⁹ ſine egritudīe: ſed poſſe ſic vti nõ eſt mod⁹
cõtra rẽ diſtinctus: ſed res vera et abſoluta. et ſic
ꝓportionabiliter diffinit virt⁹ aīe ꝑ phm̄. 1. meta
phiſice dicentẽ ꝙ virt⁹ eſt q̄dam potẽtia acq̄ſitiua
bonoꝝ ꝛ ꝯſeruatiua ꝛ potẽtia bñfactiua multoꝝ
et magnoꝝ ꝛ oīm circa oīa. Unde forte dicerẽ ꝙ
habitus corꝑis et aīe ſic diſtinguunt / ꝙ habitus
corꝑis ſunt de ſecũda ſpecie qualitatꝫ naturalis
potentia. ꝛc. habit⁹ aũt aīe de p̄ma. Hoc tñ plene
nõ aſſero: ſed ſatis ꝓbabile iudico ſi bene iſpiciat
q̄ Ariſto. dicit de hitib⁹ corꝑis in p̄dicto p̄mo re-
thorice. ꝛ cũ accipit ꝙ ſanitas eſt ꝓportio ꝛ ꝯme-

ſuratio/dico ꝙ ꝑdicatio nō eſt formalis:requirit̄ tñ̄ antecedēter vel cōſequēter talis ꝓportio ⁊ cōmenſuratio. ⁊ ideo ariſtoteles. 7. phiſicoꝝ. Unde iuuare ſe volūt/ſciēs ꝑdicationē dictā nō eſſe formalem/ſubdit aut̄ eoꝝ ꝙ̄ infra ſunt ad continens.

Ad tertiū

¶ Item accipiat̄ tertia ratio ⁊ arguat̄ ſic. ꝑ actū intra manentē nichil alterū cōſtituit̄. ergo cū habit⁹ ſit aliq̄d alterū ab actib⁹/habitus nō cauſat̄ nec cōſtituit̄ ex actib⁹: ⁊ ſequit̄ melius hec cōcluſio ꝙ̄ cōcluſio ipſorū/hec ſcꝫ ergo habit⁹ nō ē res aliq̄ ſed modus ex tali freq̄ntia derelict⁹. Immo meli⁹ pōderādo forſitan meli⁹ argueret̄ ſic ex maiore ipſoꝝ male itellecta: ꝑ actū intra manentem vel alterū cōſtituit̄/et ſi nichil alterum nec actus ipſemet: ⁊ ſic nichil: ſed habit⁹ ſi ex aliquo debeat cauſari ⁊ maxime habitus aīe: imo ſi aliq̄d eſſet cauſaret̄ ex actib⁹ itra manētib⁹. ꝙ̄ tales habitus nihil ſunt. Et iterū iſta coꝝ ratio in maiori ⁊ minori cōtradictoria eſt ſibi. i. maiorē et minorē habet cōtradicētes. Maior aut̄ eſt iſta ꝑ actū itra manentē vel alterū cōſtituit̄: ſed minor dicit ꝙ habitus aīe cauſat̄ ꝑ actus intra manētes. cū ergo ꝯſtet habitus eſſe q̄d alterū ab actib⁹: reſtat ꝙ alterum cōſtituit̄ ꝑ actū intra manentē: ⁊ hmōi oppoſitum dicit maior. Et poſſet reduci ad ſyllogiſmū ex oppoſitis. Ois actus intra manens eſt alterius cōſtitutiuus q2 habit⁹: nullus act⁹ itra manens eſt alteri⁹ cōſtitutiu⁹ q2 habit⁹: nul1⁹ act⁹ intra manēs eſt actus itra manens. hec cōcluſio eſt falſa et ipoſſibilis. ¶ Ad formā ꝟo rōnis ꝑ actū intra manentē nec alterū cōſtituit̄/hec eſt falſa. ſꝫ ſi dicat/actus intra manēs nō eſt extra tranſiens. cōcedo: et illā ponit ariſtoteles. 7. metaphiſice. ſꝫ tñ̄ dicendū ꝙ ꝑ actū intra manentē vel extra conſtituit̄ ꝙ nō ſit ꝑfectio agentis ſicut eſt in operatiōe trāſeūte ꝑ quā illō q̄ꝺ cōſtituit̄ eſt ꝑfectio facti ⁊ nō facientis. et ideo primus actus habet rationē finis: ſecūdus ꝟo nō.

Ad q̄rtuꝫ.

¶ Arguendo ꝑ quartam rationē dicet̄ ſic ꝙ acq̄rit̄ ꝑ frequētationem actuū/⁊ amittit̄ nō ꝑ ſolā eoꝝ ceſſationē: ſꝫ ꝑ act⁹ cōtrarios nō eſt niſi vera res abſoluta ⁊ nō mod⁹ vt diſtinguit̄ cōtra rem: ſed oīa habitus acq̄ſit⁹ ē hmōi. ergo. ⁊c. Maior declarata eſt ſuperi⁹. Minorem expreſſe declarat. 2. ethicoꝝ. ⁊ in habitib⁹ corꝑis ⁊ aīe ꝓportionaliter: cū de virtutib⁹ loq̄ns dicit. talia nata ſunt ab indigētia et ſuꝑabundantia corꝑoꝝ. oportꝫ eñ̄ de īmanifeſtis manifeſtis et teſtimonijs vti/ quēadmodū ⁊ fortitudine ⁊ ſanitate videm⁹. ſuꝑabūdantia eñ̄ gymnaſia generalia ⁊ deficiētia corrumpit fortitudinē. q̄ aut̄ cōmenſurata ſunt faciūt et augēt ⁊ ſaluāt. et pot⁹ et cibi ampli⁹ ⁊ minus effecti/corrūpunt ſanitatē. et multa de hoc ibi.

Ad rōnes pricipales

¶ Ad ꝑmū argumentū ꝑncipale dicendū ꝙ ꝓpter facilitatē ⁊ determinationem potentie ad certū modū indigem⁹ habitib⁹. et cū dicit̄ ꝙ facilitas minuit meritū. dicendū ꝙ nō eſt verū de facilitate q̄ eſt ex ꝑte operātis ⁊ quaꝫ ponit habit⁹: imo auget ſuppoſita eq̄litate oꝑis: q2 auget volūtariū. ſed facilitas oꝑis minuit/⁊ difficultas auget ceteris parib⁹. Et q̄ꝺ opponit̄ de vidua q̄ plus meruit dando duo minuta ꝙ̄ diuites q̄ magis dabāt. dicendū eſt ꝙ verū eſt ꝙ difficili⁹ fuit ſibi dare illud modicū ꝙ̄ diuitib⁹ multū Nec iſta difficultas fuit ex ꝯditiōe oꝑātis ſicut arguebat̄: ſed poti⁹ ex ꝯditiōe oꝑis. Pauptas eī non dicit conditionē ꝑſone ſed dicit tenuitatē fortune. cōparādo ergo illud q̄ꝺ vidua dedit ad illō q̄ꝺ ſibi remanſit/nō accipit̄ ꝓportio ꝑſone ad ꝑſonā: ſed rei date ad remanentē.

¶ Ad ſecundum dicendū ꝙ potētie naturales nō indigēt habitib⁹ nec quo ad ſubſtātiā act⁹/nec quo ad modū: q2 ex ſua natura ferunt̄ in actus ſuos ſolū ſm̄ vnū modum: ſed potentie rōnales cū ſint indeterminate ad diuerſos modos/indigēt habitib⁹ determinātibus ipſas: nec ꝓpter hoc ſunt min⁹ ꝑfecte ꝙ̄ naturales: imo ꝑfectiores. q2 hec idifferentia eſt radicaliter ex earum libertate et nobilitate et vniuerſalitate. Ad ſcōm.

¶ Queſtio ſecunda.

Secundo querit̄: vtrū habit⁹ acq̄ſitus faciat aliquid ad eliciēdū ſequētē actū quo ad eſſentiā act⁹: vł ſolū quo ad modū.

¶ Et videt̄ ꝙ ſit cauſa eliciendi ſequētē actū quo ad eſſentiā act⁹: q2 ex ſimilib⁹ actibus acq̄rit̄ habit⁹/ ⁊ acq̄ſit⁹ ſimiles actus ꝓducit: ſed habitus acquirit̄ ex actib⁹ quo ad eſſentiā actuū ⁊ nō rōne modi: q2 actus ꝑcedētes habitū nō ſunt modificati. ergo videt̄ ꝙ habitus acq̄ſit⁹ ſit cauſa ſequentiū actuū quo ad eſſentiā eoꝝ. Primum

¶ Itē act⁹ ꝑmus eſt cauſa ſecundi quo ad id q̄ꝺ eſt ſed ſciētia que eſt habit⁹ itellectualis ſe habet ad ſcire ſicut actus ꝑm⁹ ad ſecunduꝫ. ergo eſt cauſa ei⁹ quo ad id q̄ꝺ eſt. Et eadē ratio videt̄ de alijs habitibus. Secundū

¶ In cōtrariū eſt: q2 ſm̄ ꝑhm̄. 2. ethicoꝝ potentia ē qua poſſum⁹ in actu: habit⁹ ꝟo quo ad bñ̄ vel male poſſum⁹. ergo ſi ꝑ habitū poſſum⁹ ſimplr in actū quo ad eſſentiā act⁹ iā nō erit habit⁹ ſed potētia: et ſic peribit eoꝝ differētia. In. oppōꝫ

¶ Itē ad illud ſolum operat̄ habit⁹ ꝓpter q̄ꝺ indigem⁹ habitu: ſed indigem⁹ habitu ſolū ꝓpter modū. vñ̄ vbi modus eſt ex eſſentia potētie determiat⁹ nō idigem⁹ aliquo habitu nec req̄rit̄ vt oſtenſum eſt in ꝑcedēti q̄ſtione. ergo habitus nihil facit ad actum niſi q2 ponit modū. Secundū

¶ Reſponſio. de iſta q̄ſtione ſunt tres opiniōes/⁊ addet̄ quarta inquiſitiua tertie. Reſpōſio.

¶ Prima dicit ꝙ tā potētia ꝙ̄ habit⁹ faciunt ad eliciendū actū quo ad eſſentiā actus ⁊ quo ad modū eius: ita ꝙ vtrūq̄ꝫ eſt a duob⁹ ſimul tāꝙ̄ quolibet eoꝝ exiſtēte ſm̄ ſe agēte ipfecto: ſed ſupplentibus vicē vni⁹ ꝑfecti agētis.: cū ſm̄ rōnē cuiuſdā appropriationis potētie attribuit̄ act⁹ quo ad eſſentiā/habitui ꝟo quo ad modū. 1. opīo q̄ ē Herueī ꝙ libe. 1. q.

¶ Primū ꝓbatur ſic. q̄ñ̄ duo ꝑncipia cōcurrunt ſimul ad vnum ſimplicē actū: ita ꝙ neutrū ſm̄ ſe eſt ſufficiēs talē actū elicere aut nō ita ꝑfecte: oportꝫ ꝙ talis act⁹ ſm̄ totū q̄ꝺ eſt in eo ſit ab vtroq̄ꝫ ⁊ nō ſm̄ vnū ab vno ⁊ ſm̄ aliud ab alio: ſed ad eliciēdū actū ſeq̄ntem virtuoſum habitū virtutis/cōcurrunt potētia ⁊ habit⁹ virtuoſus: ita ꝙ alterū iſtoꝝ ſine altero nō ſufficit ad eliciendū talē actuꝫ vel ita ꝑfecte. ergo actus virtuoſus ſm̄ totū q̄ꝺ eſt in eo eſt ab vtroq̄ꝫ ſimul q̄ꝫtū ad eſſentiā ⁊ modū: ⁊ nō a potētia ſm̄ vnū/⁊ ab habitu ſm̄ aliud. Maior patꝫ ratione ⁊ exēplo. Ratione: q2 in ſimplici nō eſt dare aliud ⁊ aliud: ⁊ ideo oꝫ eſſe ſimplex ſm̄ totū q̄ꝺ ē in eo eſt ab vno tm̄/vel a duob⁹ ſupplentib⁹ vicem vnius/⁊ nō a duob⁹: ita ꝙ ab vno ſit ſm̄ vnū et ab alio ſm̄ aliud. Exēpluꝫ eſt etiā ad hoc: q2 ad actū ſecādi req̄rit̄ in ſecuri duricies et acucies/nec ſufficeret duricies ſine acucie: et ecce act⁹ ſecādi eſt

ab vtroq; ſimul ꝙ non ab vno ſm vnum et ab alio
ſm aliud. ⁊ ſic patet maioꝛ. Minoꝛ manifeſta eſt.
qꝛ actus virtuoſus ſequens habitũ eſt vnꝰ cꝗ ſim
plex ſicut vnꝰ aliꝰ ꝗcũq; ꝓcedẽs hĩtũ. cũ eñ actꝰ
et modus nõ ſint in actu virtuoſo due res: ſ3 vna
tñ ad eliciendũ etiã talẽ actũ vel ita ꝑfecte nõ ſuf
ficit habitus ſine potẽtia/ nec potẽtia ſine habitu
alioquin alterũ ſupflueret. ergo. ⁊c. Sic ergo po
tentia ⁊ habitꝰ cõcurrũt ad eliciendũ actũ ꝑfectũ
ita ꝙ totus ſm eſſentiã eſt ab vtroq; ſimul: qꝛ ſup
plẽt vicẽ vnius agẽtis ꝑfecti. Verũtamẽ ſm mo
dũ cuiuſdã appropriationis potẽtie attribuit ge
neratio actus quo ad eſſentiã/ habitui ꝟo quo ad
modũ. Cuius rõ eſt duplex. Una: qꝛ qñ duo prin
cipia cõcurrunt ad vnũ actũ quoꝝ vnũ ſupponit
alterũ/ actꝰ quo ad eſſentiã appropriat ei qđ ſup
ponit: quo ad modũ vero appropriat ei qđ ſuppo
nit alterũ/ ſicut in ipſo actu modꝰ ſupponit eſſen
tiã. cũ ergo habitus ſupponat potentiã ⁊ nõ econ
uerſo: ideo quo ad eſſentiã actus attribuit poten
tie: modus ꝟo habitui. Alia rõ eſt: qꝛ qñ duo ꝓn
cipia cõcurrũt ad vnũ actũ quorũ vnũ eſt magis
indeterminatũ/ alterũ ꝟo magis determiatũ: eẽntia
actus attribuit ꝑ appropriationẽ ꝓncipio magis
indeterminato. nã in actu modus eſt quaſi ꝗdam
determinatio eſſentie actus: potẽtia autẽ eſt prin
cipiũ magis indeterminatũ: habitus vero magis
determinatuꝫ: ꝓpter qđ eſſentia actꝰ attribuit ꝑ
Ad rõnes in oppõm ſcđm hãc opionem. appropriationem potentie: modus vero habitui.
¶ Scđm hãc poſitionẽ reſpõdet ad rationes in
cõtrariũ. Ad ꝓmã cũ dicit potentia eſt qua poſſu
mus: habitus quo bene vel male. dicunt igit ꝙ in
actu ſimplici ſicut eſt actꝰ virtuoſus totũ. ſ. eſſen
tia actus et modꝰ eſt a potẽtia ab habitu realiter
ꝗuis ſm appropriationẽ eſſentia attribuat potẽ
tie/ ⁊ modus habitui. et cũ dicit ꝙ iã habitus nõ
eſſet habitꝰ ſed potẽtia: dicũt ꝙ vere habitꝰ eſt ꝗ
dã potẽtia. Vñ phs. 3. de aia ⁊. 8. phiſic. dt. ꝙ hñs
ſciẽtiã ꝑ eã eſt in potẽtia accidẽtali ad ſcire: qꝛ ha
bitus cũ ſit potẽtia actualis ſupponit aliã potẽtiã
prioꝛẽ ꝗ ꝑ prius ⁊ veriꝰ dt potentia ſcꝫ eſſentialis.
Et ꝙ ſic opoꝛteat dicere ꝓbat: qꝛ modus actꝰ ad
quẽ facit hĩtꝰ: aut eſt idẽ ꝙ eſſentia actꝰ/ aut aliđ.
ſi idẽ: ergo qđ eſt cauſa modi actꝰ eſt cauſa eſſen
tie eius. ſi aliud: ad hoc ſequit ꝙ habitus ſit ꝗdã
potẽtia: qꝛ oẽ illud qđ habet rõnẽ eliciẽdi actuꝫ
habet rõnẽ potẽtie vt pꝫ ex eiꝰ diffinitiõe: ſi ergo
modus ſit aliud ab eſſentia actꝰ: ⁊ habitꝰ ſit ꝓnci
Ad ſcđm. piũ actiuũ talis modi: ſeqꝛ ꝙ hĩtꝰ ſit ꝗdã potẽtia.
¶ Ad ſecundũ dicendũ ꝙ licet habitus requirat
ſolũ ꝓpter modũ: qꝛ cũ eſſentia actus et modꝰ co
incidunt in ideꝫ realiter/ neceſſe eſt ꝙ illud qđ eſt
cauſa vnius ſit cauſa alterius: ꝗuis ſm rõnẽ cau
ſatio actꝰ magis appropriet potẽtie: cauſatio ꝟo
2. opio q̃ ẽ de fontibꝰ in quoli. modi habitui. ¶ Secũda opinio dicit ꝙ potẽtia
eſt cauſa actus ꝗtum ad eſſentiã eius: habitꝰ ve
ro ſolũ ꝗ ad modũ. Et huiꝰ rõ eſt triplex. ¶ Pri
Pria rõ. ma talis: oĩs potẽtia põt in actũ ſibi ꝓpoꝛtiona
tum abſq; quocũq; addito ꝙ ſit ratio eliciẽdi ip
ſum: ſed potẽtia intellectiua habet itelligere quo
ad eſſentiam actus tãq̃ actũ ſibi ꝓpoꝛtionatum.
Siĩr potẽtia appetitiua habet pro actu ſibi ꝓpoꝛ
tionato appetere quo ad eſſentiã talis actus. Er
go potentia itellectiua põt in oẽ itelligere/ ⁊ ap
petitiua i oẽ appetere quo ad eſſentiã taliũ actuũ
abſq; quocũq; addito ꝙ ſit ratio eliciendi ipſum
actũ. Dico autẽ abſq; alio addito ꝙ ratio ſit eli
ciendi tales actꝰ: qꝛ potẽtia intellectiua vel appe
titiua nõ põ exire in actũ ſuũ niſi remoto impedi
mento. ſ. qđ ſit ⁊ ꝓſentato obiecto: ſ3 hec nõ ſunt
ratio elicitiua actus ſed ſola potẽtia. ¶ Secun
da rõ talis ẽ. ſicut ſe hꝫ potẽtia ſupnaturalis ad 2. ratio.
habitũ ſupnaturalẽ/ ſic ſe hꝫ potẽtia naturalis ad
habitũ naturalẽ/ vocãdo habitũ naturalẽ habitũ
ex naturalibꝰ acqſitũ de quo loqmur: ſed potẽtia
ſupnaturalis ſola eſt ꝓncipiũ eliciẽdi actũ ſupna
turalẽ quo ad eſſentiã actꝰ. habitꝰ ꝟo ſupnatura
lis ſolũ facit ad modũ actus. ergo ſiĩr eſt de potẽ
tia naturali et habitu acqſito. Maioꝛ patꝫ ꝑ ſimi
le. Minoꝛ declarat: qꝛ ꝑ ſolã potẽtiã ſupnatura
lem/ puta ꝑ potẽtiã cõſecrandi fit actꝰ cõſecratio
nis: ꝑ caritatẽ autẽ q̃ eſt habitus ſupnaturalis ni
chil fit circa ꝓdictũ actũ ꝗ ad eſſentiã actꝰ ſed ſo
lũ apponit modꝰ q̃ eſt meritoꝛie ꝯſecrare. ꝯña pa
tet. ſeqꝛ ergo cõcluſio. ¶ Tertia rõ eſt talis. phs 3. ratio.
2. ethicoꝝ intendit ponere realẽ differẽtiam īter
potentiã ⁊ hĩtũ/ ⁊ nõ ſolũ ſm adaptationẽ: ſed dif
ferẽtia quã ponit eſt ꝙ potẽtia eſt ꝑ quã poſſumꝰ
habitus vero ꝑ quẽ bene vel male poſſumꝰ. ergo
in hoc differt realiter habitꝰ a potẽtia: ſcꝫ ꝙ potẽ
tia elicit ſolũ actũ: habitus vero ſolũ modum nõ
ſolũ ꝑ adaptationẽ vt ꝓmi dicũt. ¶ Pro hac opi
niõe videt multũ facere textꝰ ariſtotelis. 5. meta
phiſice. ⁊. 2. ethicoꝝ/ ⁊ pluribꝰ locis: ſed ſola ſupfi
cies littere cõſideret. ¶ Ad argumẽta q̃ ſunt cir Ad rõnes añ oppõꝫ ſm iſtam opionem.
ca hãc opinionẽ. reſpõdet ꝙ ꝓmũ argumẽtum ita
eſt cõtra ꝓmã opinionẽ ſicut contra ſecundã: qꝛ ſi
nichil põt cauſare niſi aliqđ ſiĩe ei a quo cauſatuꝫ
eſt/ ſequit ꝙ habitꝰ nõ põt cauſare ꝓmptitudineꝫ
vel facilitatẽ in actũ ſequentem: q: hoc nõ habue
rũt actus ꝓcedentes ex qbꝰ cauſatus eſt habitꝰ et
tñ primi dicũt ꝙ habitꝰ cauſat talẽ modũ licꝫ nõ
ſolum. ergo argumentũ eſt ita cõtra eos ſicut cõ
tra ſecundos. ¶ Dicendũ ergo ad argumentũ ꝙ
habitus nõ cauſat ex ꝓcedentibꝰ actibꝰ rõne eſſen
tie ipſoꝝ abſolute loquẽdo ſed ꝓpter frequẽtatio
nẽ ipſoꝝ ꝑ quã cauſat in appetitu ꝗdã diſpoſitio
ꝑ quã citius ⁊ ꝓmptius exit in eoſdẽ actus in ꝗs
primꝰ. Hoc eñ facit circa oẽm potentiã cõſuetu
do ⁊ frequẽtatio actuum. ¶ Ad ſecundũ dici po
teſt ꝙ in eo qđ eſt ſcire ſicut duo ſcꝫ intelligere qđ
ꝑtiet ad eſſentiã actus ⁊ ſic intelligere ſcꝫ recte ⁊
infallibiliter ꝙ ꝑtinet ad modũ actꝰ. habẽs ergo
ſciẽtiã tãq̃ actũ ꝓmũ rõe ſcie ẽ in potẽtia ad mo
dũ iã dictũ q̃ ẽ actꝰ ſecũdꝰ nõ ꝗ ad eſſentiã eiꝰ ſ3 ꝗ
ad modum iã dictũ ⁊ illiꝰ modi tãq̃ actꝰ recti cã
eſt ſciẽtia tãq̃ actꝰ primus. ¶ Tertia opinio inq 3. opio q̃ ẽ Durã. pñ ti di. q. ⁊. 3 et. 4.
rit qđ veritatis habeat vtraq; opinio/ vel in quo
deficit ſic ꝓcedens: qꝛ ꝓmo oſtẽdit q̃ ⁊ ꝗt ſunt illi
modi qui reperiunt circa actũ elicitũ a potentia
ꝑfecta ꝑ habitum. Scđo diſcurrẽdo ꝑ illos mo
dos declarat quõ vtraq; opinio deficit/ ⁊ quõ ve
rum dicit. ¶ Circa ꝓmũ ſciendũ ꝙ in actu elici
to ex habitu eſt triplex modus q̃ facit ad ꝓpoſi
tum. Unus modus eſt intẽſio in actu. actꝰ eñ ſe
quens habitũ bonũ vel malũ videt eſſe intenſioꝛ
ꝗ actus ꝓcedẽs ⁊ generãs ipſum: cuiꝰ cauſa poſt
ea reddet ¶ Aliꝰ modus eſt: ꝙ talis actꝰ eſt ꝓcia
ſe cõcoꝛs recte ratiõi vel ꝓcelſe diſcoꝛs a recta ra
tione. Primũ eſt in actu elicito a potentia ꝑfecta
ꝑ habitũ virtuoſum. Secundũ eſt a potẽtia diſpo
ſita ꝑ habitum vicioſum: qꝛ potentia ſine habitu

elicit nūc vnū/nunc alterū indifferenter. ⁊ hic eſt
modus de quo loquiť phs.2.ethicoꝝ. ꝙ potētia
eſt qua poſſumꝰ: habitꝰ ꝟo quo bene vel male poſ
ſumus. ¶ Tertius modus eſt ꝙ actꝰ ſequens ha
bitum faciliꝰ eliciť ⁊ delectabiliꝰ ꝗ̄ ꝓcedēs actus
qui eliciť a potētia nuda: vt patꝫ ſimiliť ex.2.ethi
coꝝ. ⁊ hoc tm̄ de ꝑmo. ¶ Quantū ad ſecundum
ſciendū ꝙ ſi loquiť de ꝑmo modo ꝗ̄ ꝯſiſtit in intē
ſione actus: ſic habitꝰ tm̄ facit ad eſſentiā actꝰ ꝗ̄
tū facit ad talē modū/⁊ ecōuerſo. qꝺ patet breui-
ter: qꝛ intēſio actꝰ ⁊ cuiuſlibet forme ē ſm̄ eēnaꝫ
actus vel forme/⁊ nō aliud vt ꝓbatū eſt li.ꝑmo.
di.17. ꝓpť qꝺ nichil pōt attigere talē modū ꝙ nō
attigat ad eſſentiam actus. facit etiam habitꝰ ad
hūc modū illo modo quo facit ad eſſentiam actꝰ.
igiť aliqͥd facit hītꝰ ad hūc modū ꝗ̄ eſt in intēſiōe
tāꝗ̄ remouēs ꝓhibēs qꝛ niſi appetitꝰ itellectiuꝰ ⁊
ſenſitiuꝰ feruntur in cōtraria: ideo vterqꝫ remittiť i
ſuo actu ꝑ alterū. patiť aūt qͥlibꝫ appetitꝰ difficul
tatē i actu ſuo ex tractu alteriꝰ in ꝯtrariū. qꝛ igiť
hītꝰ ꝟtuoſus facit appetitū ſenſitiuū obedientē
rationi/⁊ nō ſicut priꝰ trahentē in ꝯtrariū: ideo re
mouet illud qꝺ ꝓhibebat appetitū itellectiuū fer
ri intēſe in obiectū cōcors rōni recte. et ſilr habi-
tus vitioſus ꝑ quē habitꝰ itellectiuꝰ cōcordat ap-
petitui ſenſitiuo/remouet illud qꝺ ꝓhibet ne ita
intēſe ferať in ſuū obiectū: ꝓpter qꝺ tā habitꝰ vir
tuoſus ꝗ̄ vitioſus eſt cauſa intenſionis actꝰ ſiue
remouēs ꝓhibēs. qualiter aūt ſit cauſa ꝑ ſe nō vi
deo: niſi forte ꝙ rōne habitꝰ obiectū magis appa-
ret cōueniēs potētie: in obiectū aūt ꝯſtēſum ſub
rōne melioris ⁊ intēſionis/nata eſt potentia ferri
intēſiꝰ. ¶ Si ꝟo loqͣmur de ſecūdo mō ſic dicen-
dum ꝙ talis modus nō eſt modus actꝰ ſed poten
tie: determinať eñ potētia ad talē actū ꝑ habitū:
actus aūt non determinať ad aliquē modū. Cuiꝰ
ratio eſt: qꝛ determinans alterū formaliter eſt in
determinabili qꝺ eſt de ſe indifferens/ alioqn nō
eſſet determinabile: ſed potiꝰ eſſet de natura ſua
determinatū. potētia aūt eſt de ſe indeterminata
vt tēdat in obiectū cōcors rōni/vel diſcors a rōe.
Nullꝰ autē actꝰ deliberatꝰ eſt ſic idifferēs: ſed eſt
neceſſario determinatꝰ ad alterū: vt patuit in.2.li
bro. ergo modus ꝗ̄ cōſiſtit in tali determinatiōe
eſt modus potētie/⁊ in potētia ꝗ̄ determiať ad ta
lē actū ⁊ nō eſt modus actꝰ vel in actu. et ita falſa
eſt imagiatio illa qua crediť ꝙ habitꝰ ponat hūc
modū in actū: quin potiꝰ habitus ponit hūc mo-
dum in potētia vel eſt potentie modus. ꝓpter qꝺ
nulla eſt qͦſtio ꝗ̄ qͥrereť an illud qꝺ facit ad talem
modū faciat ad eſſentiā actꝰ: cum ſupponať ꝙ ta
lis modus ſit in actu vel aliqͥd ipſiꝰ actus: qꝺ fal
ſum eſt: ſed eſt ſolū in potētia tāꝗ̄ inclinās et de-
terminās eā ad talē actū. ⁊ ſic habitꝰ facit ad actū
ꝑ modū inclinātis et determinātis potētiā ſolū.
¶ Si autē loquamur de tertio modo ꝗ̄ eſt ꝓmpti
tas ⁊ facilitas eliciēdi actū: ſic vtraqꝫ opinio ꝓce
dēs deficit ꝗ̄ eſtimat ꝙ modus ſit ipſius actꝰ vel i
actu cauſatus ab habitu ſolo ſm̄ ſecundā opionē
vel ab habitu ⁊ potētia ſil'/ſm̄ ꝑmā. ¶ Hoc autē
nō eſt verū. talis eñ modus ꝗ̄ eſt ꝓmptitas ſiue fa-
cilitas nō eſt modus actꝰ ſiue in actu: ſed eſt mo-
dus potētie licꝫ in habitudīe ad actū: ita ꝙ cū dꝛ
ꝙ habitꝰ eſt quo faciliter eliciť actꝰ. hec facilitas
nō eſt modus actus ſed agētis quē ponit habitꝰ
formaliter in potētia. ¶ Quod patet dupli. Pri
mo: qꝛ potētie facilitas i actū ſuū ſicut eſt/ꝑtinet
in illis in qͥbus eſt appetitꝰ ſenſitiuꝰ ſine itellecti-
uo vt ſunt bruta: vel itellectiuus ſine ſenſitiuo vt
ſunt angeli. ſic eſt in hoīꝰ in qͥbꝰ eſt vterqꝫ appeti
tus ꝑ habitū ſupadditū potētie licet nō ſit tanta
ſed ꝑma facilitas eſt naturalis modus vel condi
tio potētie ⁊ nō actus. ergo ⁊ in nobis. Scꝺo qꝛ
actus oīs ſimilis quo ad obiectū et intēſionē eſt
facilis poſt habitū/difficilis ꝟo ante habitū. er-
go facilitas vel difficultas nō eſt cōditio actꝰ qui
eſt de ſe vniformis: ſꝫ ē cōditio agētis. ¶ Et ꝯfir
mať ꝑ ſimile in corꝑalibꝰ: qꝛ ferre aliqꝺ pōdus ē
difficile debili/⁊ facile forti: qꝛ difficultas vt de ſe
patet eſt cōditio agētis ⁊ potētis ⁊ nō actus nec
obiecti ⁊ ſilr eſt in ꝓpoſito: qꝛ habitus eſt qͥdā ꝑ-
fectio habētis vel ſaltē remouēs ꝓhibēs vel ipe
diens. Cū ergo hic modus nō ſit cōditio actꝰ vt
dictū eſt/relinquiť ꝙ nō cauſeť ab habitu nec a ſo
lo habitu vt dicit ſcꝺa opinio: nec a potētia ſimul
cū habitu: vt dicit ꝑma opinio: ſed cauſať in potē
tia ex ꝓcedētibꝰ actibꝰ. ⁊ fortaſſis iſte modus nō
eſt aliud ꝗ̄ habitꝰ ipſe. Patet ergo quō habitꝰ ſe
habet ad ponendū modū in actu: qꝛ ꝑ modū incli
nantis ⁊ quaſi applicātis potētiā ad determinā-
dum obiectū: ⁊ ſic ponit modū ꝗ̄ eſt bene vel ma-
le: vel modū remouētis ꝓhibēs: ⁊ ſic pōit moduꝫ
intenſionis. ⁊ ſic vtroqꝫ modo habitꝰ tm̄ facit ad
eſſentiā actꝰ ꝗ̄tū ad modū eiꝰ. diciť tñ reqͥri ꝓpť
modū ⁊ nō ꝓpter actū: qꝛ potētia ſine habitu nō
haberet talē ⁊ tantā determinationē ad determi-
natū obiectū. ſed nūc ferreť in vnū/ nūc in aliud/
nec eliceret actū ita intēſum: nec iſta differētia eſt
rationis vel adaptationis ſolū ſed realis ſic itel
ligēdo ⁊ nō vt ꝑmi itelligunt. ¶ Ad rōnes ſecū- Ad rōn's
de opiniōis ꝗ̄ videť ꝓbare ꝙ hītꝰ nichil facit ad 2. opionis
eſſentiā actꝰ. Dicendū ad ꝑmā ꝙ potētia appeti-
tia pōt in oē appetere nō ipedita ꝗ̄tū ad eſſentiā
actus circūſcripto habitu. nec tñ ꝓpter hoc ſeqͥ-
tur ꝙ habitꝰ nichil faciat ad eſſentiam actꝰ niſi de
actu ꝗ̄ eliceret a potētia nōdū ꝑfecta ꝑ habitum:
ſed de actu elicito poſt habitū non eſt verū: qꝛ ha
bitꝰ nō ponit modū tanꝗ̄ quādā ꝑfectionē ab eſ-
ſentia actꝰ differentē: ſed qꝛ determinat potētiā
ad obiectū bonū ſi ſit bonꝰ habitꝰ: vel ad maluꝫ ſi
ſit malꝰ: ⁊ potētia applicata elicit actū bonū vel
malum ꝗ̄ dꝛ actꝰ modificatꝰ: ⁊ totus actꝰ eſt a po-
tentia vt elicitēte/⁊ ab habitu vt determinante et
inclināte potentiā. ponit etiā habitꝰ intenſionem
in actu ꝗ̄ nō differt ab eſſentia actꝰ. ¶ Ad ſecun- Ad ſcꝺm.
dum dicendū ꝙ in nobis aut non eſt aliqua pote-
ſtas ſupnaturalis ꝯficiēdi ſubiectiue: ſꝫ a ſola di-
uina virtute eſt effectꝰ cuiuſlibet ſacramēti: aut ſi
ſit aliqua nō eſt ſimile de potentia ſupnaturali et
habitu ſupnaturali ꝗ̄ eſt gratia vel caritas: et de
actu naturali ⁊ habitu acqͥſito: qꝛ modus quē po-
nit habitꝰ ſupnaturalis nō eſt idē eſſentialiter cū
actu potētie ſupnaturalis: ſed eſt ſola diuina acce
ptatio ꝑ quā opa noſtra facta in caritate ſunt me
ritoria. ⁊ hic modus pōt eē ab habitu/ dato ꝙ ab
eo nō ſit actꝰ. modꝰ aūt quē ponit habitꝰ acqͥſitꝰ
circa actꝰ potētie incidit in idē cū actu potentie: ⁊
ideo quicqͥd ē cauſa vniꝰ eſt cauſa alteriꝰ. ¶ Ad
tertium patet ſolutio: qꝛ non poniꝰ differentiaꝫ Ad tertiū
iter potētiā et habitū ſm̄ rōnē ſolū ſꝫ realē: vt ex
dictis patet. ¶ Ad rōnes ꝑncipales iā patet ali- Ad rōnes
qualiter ſolutio. due eñ ꝑme ſunt ꝑ cōcluſiōe no ꝑncipales

ſtra: Quis ꝓma ſupponat falſum:ſcʒ ꝙ hit⁹ gñeꝛ
ex actibus ꝑcedentib⁹ rõne eſſentie actuũ: qð nõ
eſt verũ:ſed ꝓpter frequentationẽ et aſſueſactio-
nem eoꝝ vt alij dicũt ꝛ eſt hoc bene. ¶ Secũda
etiam q̃ dicit ꝙ ſcire eſt a ſcientia ſicut act⁹ ſecun
dus a ꝓmo: põt cõcedi eo modo quo cõceſſum eſt
actũ ſcñtẽ hītũ cauſari ab hītu ſcʒ ꝑ modũ incli
nantis et applicãtis potẽtiã. ꝛ nõ vt alij pri⁹ dixe
runt diſtinguẽtes inter actũ ꝛ modũ q̃ Iperaꝛ per
ſcire. talis eñ differẽtia nõ põt eſſe realis ſed ra-
tionis tantũ. ¶ Ad primã rationẽ alteri⁹ partis
patet reſpõſio. Expoſitũ eſt eñ qualiter dictũ il-
lud ariſtotelis itelligaꝛ/potẽtia eſt qua poſſum⁹
habit⁹/vo quo bene vel male poſſum⁹. Hoc eñ nõ
dicꝛ ꝓpter realẽ differentiã act⁹ ꝛ modi eius: ſed
q2 indifferẽtiã potẽtie habit⁹ determinat ad vnũ/
ad bonũ ſi ſit bon⁹: ad malũ ſi ſit malus. ¶ Ad ſe
4. opio q̃ cũdã rõnẽ ſufficiẽter reſpõdeꝛ a ꝓmis. ¶ Quar-
inqrit de ta opinio inqrit quid veritatis habeat iſta tertia
3. opione. ꝙ ergo illi de tertia opinione ꝓmo dicũt cauſam
ꝓmi modi eſſe cãm' ſbẽ verũ dicũt ꝓpter idẽtita-
tẽ ſicut ꝓma ꝓbat opinio: q2 quicqd eſt cauſa rea
lis alicui⁹ ſimplicis ſm aliquã ei⁹ realitatẽ ẽ cau
ſa quo ad totã: q2 nõ habet partẽ ꝛ partẽ. Mꝫ di-
cunt ſcðo habit⁹ vitij et virtutis non eſſe cauſam
intẽſionis in actu niſi indirecte remouẽdo prohi-
bẽs qð cõtrahebat. Nõ valet. q2 in habitib⁹ pure
ſpeculatiuis in quibus eſt habitus q̃ eſt virtus/ꝛ
habitus erroneus nõ eſt talis ꝯtractus: q2 nõ ita
cõcupiſcit ſenſus aduerſus itellectũ ſicut appeti
tus aduerſus appetitum niſi in ſolis practicis: q2
appetitus ſenſitiuus nõ appeteret cõtrariũ volũ
tatis niſi ſenſus iudicaret cõtra mentẽ. nõ ſic aũt
eſt in ſpeculatiuis: in qbus tñ eſt intẽſio actus ex
habitu magis q̃ꝫ in practicis vel nõ min⁹. Scðo
quia ſm viam ſuam nõ oporteret in volũtate eſſe
habitũ virtuoſum ad hoc ꝙ act⁹ virtutis eſſet in-
tẽſus: ſed ſolũ i appetitu ſenſitiuo vt remoueret
eius ꝯtractũ/ꝛ ecõuerſo in appetitu ſenſitiuo itẽ-
ſio act⁹ vitioſi nõ argueret habitũ vitioſuʒ in eo:
ſed in ſola volũtate vt cõtraheret/ cũ tñ in ol po-
tẽtia in qua ponꝛ hit⁹ vitioſus/ponaꝛ vtuoſus/ꝛ
ecõuerſo: q2 ꝯtraria nata ſunt fieri circa idẽ.
¶ Preterea ſi ꝓpter remouere cõtractũ ꝛ nõ ꝓpͤ
aliud eſſet habit⁹ in appetitu ſenſitiuo / pari rõne
deberet poni in ſenſu q̃ ꝯtraiudicat intellectui/ ſi
cut i itellectu ponꝛ prudẽtia. ꝗ nõ ſolũ defuit de
remouẽdo cõtractũ. ¶ Itẽ in volũtate ẽ ponere
actũ vitioſuʒ intẽſũ ſicut vtuoſũ ꝛ vtrãqꝫ itẽſionẽ
ꝑ hitũ: q2 intẽperat⁹ ita itẽſe eligit fornicari ſicut
tẽperat⁹ eligit caſte viuere. Intẽſio aũt volitiõis
male nõ eſt ꝑ habitũ q̃ Ipediat cõtractũ volũtatꝫ:
ſʒ magis q̃ ꝓmoueat. ꝛ ſilr in appetitu ſenſitiuo ẽ
intẽſio act⁹ virtuoſi. hoc aũt nõ ẽ ꝑ hitũ remouẽ-
tem cõtractũ volũtatis/ſed q̃ ꝓmoueat. ergo non
eſt verũ dicere ꝙ habit⁹ nõ intẽdat actũ niſi remo
uẽdo ꝓhibẽs. i. cõtractum. ¶ Mꝫ dicũt tertio ꝙ
habit⁹ eſt cauſa intẽſionis act⁹ q2 facit videri ob-
iectũ cõueniẽti⁹: verũ eſt ꝙ illo mõ eſt cauſa: q2 q̃-
lis eſt vnuſqſqꝫ/talis et finis videꝛ. 3. ethicoꝝ. ni-
chilominꝰ ois habitus operatiu⁹ eſt cũ quo potẽ
tia elicit ꝑfectũ actũ ꝛ intẽſum ſine quo nõ ita eli
ciebat. et generaliter ois habitus opatiuus eſt ꝑ
ſe rõne potẽtie ad eliciendũ ꝑfectiorẽ actũ: ꝛ ꝑ cõ
ſequẽs ſubſtãtie actus vt dictũ eſt: q2 qcqd eſt ꝑ-
fectio agẽtis inchõatũ hmõi ẽ ratio agẽdi: q2 agere
eſt ꝑfecti/ꝛ magis ꝑfecti eſt ꝑfectius agere: eo er
go ꝑ ſe ꝛ ꝑfecti⁹ directe agit quo eſt ꝑfectũ et eo
magis agit qð magis ꝑficit: ſʒ habit⁹ ꝑficit potẽ-
tiã inchõatũ eſt ꝓncipium operandi. eſt eñ habitus
quo q̃s operaꝛ cũ voluerit: ꝛ habentẽ ꝑficit ꝛ op⁹
eius bonũ reddit. ergo ꝛc. ¶ De ſecundo aũt qð
ꝓmo dicũt ꝙ eſſe cõcors vel diſcors nõ eſt mod⁹
act⁹ ſed potẽtie/verũ eſt cauſaliter: ſʒ formaliter
eſt in actu. actus eñ eſt q̃ dr cõformis vel diffor-
mis rõni vtiqꝫ cõformitate ꝓpria nõ aliena: licet
iſta quedã denolatio extrīſeca ſit. vnde etiã di-
tur eſſe bonus act⁹ ꝛ cõformis rõni al'qñ vbi vo
lũtas ẽ difformis ꝛ ecõuerſo: q2 volũtas hñs ha
bitũ rõni cõformẽ põt elicere actũ vitij ꝛ ecõuer-
ſo: ſed dicꝛ ꝓprie volũtas cõformis virtualiter
ex hoc ꝙ elicit actũ ꝯformẽ. ꝙ ergo dicunt ꝙ act⁹
eſt determinat⁹/verũ eſt qñ eſt actu. ſed ſicut ipſe
dicit ꝑ hoc ꝙ habit⁹ formaliter inclinat potentiã
ad eliciendũ determinate actũ cõformẽ ſi eſt bo-
nus/vel difformẽ ſi eſt mal⁹: ꝛ actus eſt determi-
nat⁹ a ſe formaliter: ſed cauſaliter a potẽtia ſicut
a ꝓncipio remoto/ab habitu ſicut ꝓpinq̃. ¶ Per
hoc aũt ꝙ habit⁹ iſto modo eſt cauſa bonitatis et
malicie moralis in actu/nõ habeꝛ ꝙ ſit cauſa ſub
ſtãtie act⁹: q2 licet bonitas ꝛ malicia moralis nõ
differãt re a ſubſtãtia act⁹ non tñ dicũt eãdẽ rem
dicebat ꝑfectio intẽſi: ſed purũ reſpectũ rõnis cui
nõ debeꝛ cauſalitas ꝓprie vnde qð ẽ cauſa equi-
uoce dicta/hmõi nõ oportet ꝙ ſit cauſa ꝓprie di-
cta ſubſtantie actus: ſed ex alio habent habitus
vitioſus ꝛ virtuoſus ꝙ ſint cauſa ſubſtãtie actus
q2 ſunt q̃dã vere res ꝛ actus ꝛ forme ſubiectũ ꝑfi-
ciẽtes ꝛ actuationes: ꝛ virt⁹ non ſolũ eſt vt deter
minet ad actũ bonũ. ſed etiã vt ad ꝑfectiorẽ in bo
no. nã actus bon⁹ ante habitũ ꝛ ſi habeat tantum
de cõformitate ad rõnẽ ſicut poſt: tñ in genere na
ture eſt intẽſior poſt q̃ꝫ ante cui⁹ intẽſionis ꝛ ꝑfe-
ctiõis cũ ſit vnũ tãtũ indifferẽs a ſubſtãtia/ opor
tet dare eandẽ cauſam/ꝛ ꝑ ꝯñs habitũ ꝛ potẽtiã/
vt dicebat ꝓma opinio q̃ videꝛ vera in omnibus.
¶ De tertio autẽ ꝙ dicunt facile et prompte eſſe
modũ potẽtie ꝛ ſubiecti operãtis: verũ ẽ maxime
ſi ſumanꝛ negatiue ꝓut dicunt nõ cũ difficultate
aut triſticia vl' pena opari: ſʒ ꝙ dicũt ꝙ nõ ſit mo
dus actus/nõ videꝛ verũ: q2 qñ ignis cõburit fa-
cilius ſiccũ et aridũ q̃ꝫ viride ꝛ humidũ/ignis nõ
patitur minorẽ difficultatẽ: imo ipã calefactio de
ſe eſt velocior ꝛ prõptior/q̃ꝫto prompti⁹ elicita/et
tardior q̃ꝫto tardius. q̃ꝫto eñ mouens mouet prõ
ptius ꝛ velocius/tãto motus in ſe velocior. ꝛ ſi fa
cilitas ꝛ promptitudo ſunt in potẽtia motiua / ni
chilominus eſt velocitas ꝛ prõptitudo in ipõ mo
tu. Ita etiã in ꝓpoſito: q2 q̃ꝫto potentia prõpti⁹ ꝛ
facilius operaꝛ/ tanto operatio eſſet magis ſubi
to ꝛ eſt in ſe ꝑfectior ꝛ intẽſior. cuius velocitatis
et intẽſionis cauſa eſt habitus/ꝛ ꝑ ꝯſequẽs ſubſtã Ad rõnes
tie actus q̃ nõ differt. ¶ Ad primũ quo ꝓbãt fa adductas
cilitatem eſſe modum potentie ꝛ non actus. Di- p. 3. opiõe
cendum ꝙ etiam in naturalibus facilitas ꝛ prom
ptitudo eſt in vtroqꝫ: immo videtur eſſe in poten
tia virtualiter/in actu formaliter. non eſt eñ prõ-
pta ꝛ facilis potẽtia niſi q2 prõpte ꝛ faciliter ope
ratur qð dat ſibi habitus. ſed actus eſt prompt⁹ ꝛ
facilis ex hoc ꝙ prompte et faciliter elicitus. eli-
cere autem ꝛ elici non ſunt ſubiectiue in eliciente
ſʒ in elicito: ſicut agere ꝛ pati in paſſo nõ in agẽte

et ſimiliter modi iſti ſunt vbi ſunt res eorum. ſ. eli-
cere et elici: ⁊ ſic facilitas et promptitudo magis
ſunt in actu formaliter ꝙ in quocūq; alio ſicut vi
de aliis modis. ℂ Ad ſecundū dicēdū ꝙ actus ſe-
quēs habitū ceteris paribus ſemp eſt intenſior ⁊
ꝑfectior etiam in genere nature q2 a principio ma
gis ꝑfecto: ſed per accidens pōt eſſe minus inten
ſus ꝓpter ſpeciale impedimentū tentationis vel
aliud occurrēs cū hītu qḋ pri⁹ nō occurrebat: q2
habens habitus opatur delectabili⁹: ⁊ ꝑ ꝯſequēs
intenſius et ꝑfectius ceteris paribus. ℂ Ad ter
tium dicendū ꝙ licet debilitas ⁊ fortitudo ſūt cō
ditiones portantis nichilominus ꝙ fortis facili
ter portat ⁊ debilis debiliter redūdat in ipz actū
portatiōis ⁊ ꝓiectionis lapidis vbi magis appa
ret ꝙ motus proiecti a forti eſt velocior: ⁊ factus
a debili ceteris paribus ē tardior. ⁊ ſimiliter por

Ad argumēta ſecū de opinionis rñdet doctor ſm ꝓpriā opinionem.

tatio vnius in ſeipā promptior. ℂ Ad primum
argumentum ſecūde opinionis preter ſolutionē
tertie opinionis dicendū ꝙ ſicut potentia eſt pro
portionata actui ſimplr. ſic potentia ꝑfecta actui
perfecto. et ſicut non potentia non poteſt in actū
ſic potentia non perfecta non pōt in actum perfe
ctum: ſed ſunt potentie naturales ꝑfectibiles in-
trinſece ⁊ eſſentialiter. q2 intenduntur ⁊ remittū
tur. ⁊ ſcdm ꝙ in eſſentia ſua ſunt magis ⁊ min⁹ ꝑ-
fecte ſcdm hoc magis ⁊ minus actum perfectuz
producunt. nam dicere ꝙ potentia calefactiua ē
proportionata ad oīa calefacere. ⁊ ſic minus ca-
lor cauſabit nullo ſupaddito perfectiſſimum ca-
lefacere eſt contra ſenſum. ſed quanto eſt calor in
tenſior/tanto intenſius calefacit. ſed potentie ra
tionales per eſſentiam nō ſunt magis perfectibi-
les intrinſece: cum ſint euiterne ⁊ inalterabiles:
ſed ſunt magis ꝑfectibiles extrinſece ⁊ perfectio
ne prima. ſiue actu primo qui eſt habitus: ⁊ actu
ſecūdo q̄ eſt operatio. ⁊ q2 actus addit⁹ actui to
tum facit magis perfectum et actuū. ideo perfe
ctius poteſt agere totum ſimul ꝙ prius alterum
ſicut ergo paruus calor non eſt proportionatus
ad perfectum calefacere: ſic nec intellectus ſine
habitu ad perfectū intelligere. nec voluntas nu-
da ad perfectuz velle. ſed appetitus ſenſitiu⁹ vero
ꝗ modo eſt perfectibilis. potentia enim organi-
ca eſt in pueris imperfecta. nec poteſt perfectum
actum habere. ſcdm aūt ꝙ potentia in eſſe magis
ac magis ꝑficitur ſʒ hoc ꝙ in actum perfectionē
nature conſequitur. ſicut in viris eſt fortius con-
cupiſcere ⁊ iraſci ꝙ i pueris ſed iſta perfectio nō
perficit ad perfectionem moralem/ſed afficit. in
viris ei magis rebellat caro ſpiritui ꝙ i pueris. Uñ
quantumcūq; appetit⁹ ſenſitiuus hāc ꝑfectionē
eſſentialem hēat indiget tamen accidentali que
vocatur habitus virtutis quo determinatur ad
eliciendū actum perfectum in genere moris: ſed
etiam q2 iſte habitus eſt quidā actus qui haben-
tem perficit. unde eſt ꝙ in genere nature facit eli-
cere perfectiorē actum ꝙ prius ceteris paribus.
⁊ ſic idem ꝙ prius. ℂ Ad ſecundū dicendū ꝙ ha
bitus etiam ſupnaturalis actum immediate ab
eo elicitum facit perfectiorē: nō ſolum quo ad ef
ficaciam merendi ſed etiā quo ad ſubſtātiam i ea
dē tñ ſpecie. ſicut caritas elicit perfectiorem dile
ctionez dei ⁊ proximi cum potentia ꝙ ipſa nuda
⁊ forte ꝙ quicunq; habitus amatiu⁹ acquiſitus:
q2 cū habitus acquiſitus et caritatis differāt ſpe
cie nō poſſunt eſſe equalis ꝑfectiōis. ⁊ veriſſimile
eſt ꝙ caritas in entitate ſua eſt q̄d ꝑfectius ⁊ per
cōſequēs ꝑfectiorē actū elicit ſicut appet qḋ nū-
ꝙ apparet ille feruor deuotiōis lachrymaꝝ ⁊ alio
rū in carentibus caritate q̄ eſt in ſanctis viris.
nec propter hoc eſt certitudo d caritate. q2 neſcit
hō affectus ſuos bñ menſurare. ſed gr̃a ex ñs eſſ
ſentia aīe nō eſt elicitiua alicuius act⁹ deteriate
⁊ inde eſt ꝙ per ſe nichil oīno facit ad ſubām act⁹
nec ad modū intrinſecū q̄ eſt intēſio vel facilitas
ſed ſolum ad extrinſecū. q2 facit opa deo grata ⁊
accepta/etiā ſi nō eēt alius habitus. ſed habitus
actū imperatū non facit ꝑfectiorē niſi ſm modū
potētie cui impat. Uñ ille qui hʒ ꝑfectiſſime artē
domificandi nō pōt impare edificationē magis ꝑ
fectam ꝙ virtus manuū ſuaꝝ poſſit opari. Uñ ꝑ
fectius ſpeculabit quō ſit fienda. ſed imꝑfectius
opabitur manus eius infirma. vñ ſi potētia d na
tura ſua habeat ꝙ nō poſſet magis nec min⁹ opa
ri habitus mouens eā ꝑ imperiū nō faciet ad ꝑfe
ctionē actus in aliquo. et ſic eſt hic. q2 cū caritas
impat celebrare electio quidē ipſa ꝑfectior/ etiaʒ
eſſentialiter ſed caracter q̄ eſt celebratiua potē
tia nō ē nata agere magis nec min⁹: q2 ſu⁹ effect⁹
non recipit magis nec minus. iō nec plus nec mi
nus cōficiet cū caritate ꝙ ſine ſed merebit cū ea:
nō ſine ea. ⁊ ſic eſt ſimile de ſupnaturalibus ⁊ na-
turalibus modo q̄ dictus eſt. ℂ Argumenta ſo-
luta ſunt in tertia opinione. ℂ Queſtio. 5.

Ertio queritur vtrum ꝑter vir
tutes morales acq̄ſitas indige
amus theologicis. Et videt ꝙ Primū.
nō. q2 habitus theologici nō re
quiruntur in nobis niſi q2 ordi
nant nos in beatitudinē ſupna-
turalē. ad beatitudinē eñi natu
ralē ſufficienter dirigimur ꝑ habitus alios: ſʒ ꝓ
pter iſtā non ſunt nobis neceſſarii habitus theo-
logici q2 pueri baptiſati decedētes ad eā pueni-
unt: ⁊ tñ in eis non videntur eſſe aliqui habit⁹. er
go nullo modo videtur eſſe neceſſarii. ℂ Itē ꝑfe Secūdū.
ctiones ꝓportionantur ꝑfectibilibus ſed i nobis
nō eſt aliqua potētia ꝑfectibilis ꝑ habitū niſi rō
nalis ꝑ eſſentiā q̄ ꝑficitur ꝑ virtutē intellectualē.
⁊ rōnalis ꝑ ꝑticipationē q̄ ꝑficit ꝑ virtutē mora-
lē. g̃ ꝑter hec duo gn̄a habituū nō cōtigit ponere In oppoſitum.
tertiū. ℂ In contrariū ē: q2 habit⁹ theologici di
cūtur fides/ſpes/⁊ caritas. ſed his oībus indige
mus: fide quidē: q2 impoſſibile ē deo ſine fide pla
cere. Hebre. xi. ſpe ſo ſm illō ad Thi. 3. heredes
ſum⁹ ſm ſpē vite eterne. caritate ſm illō. i. Co. 13. ca
ritatē aūt nō habuero nihil ſū. g̃ hītus theologi
ci ſūt nobis neceſſarii. ℂ Rñſio. circa iſtā qōem Prīa opinio q̄ ē durādi. di. p̄ſenti. q. 5.
ſūt due opiones Prīa ꝓpōit tria videnda. Primū
ē an ꝑter hīt⁹ morales ⁊ intellectuales q̄s poſſū⁹
ex puris naturalib⁹ acq̄rere idigeā⁹ aliis hītib⁹/
q̄ dicūtur theologici. Secūdū ē q̄ ⁊ quot ſunt illi
Tertiū eſt qualiter ab aliis hītibus diſtinguūtur.
ℂ Quātū ad pmū dicūt ꝙ ꝑt hīt⁹ morales ⁊ intel 1. cōcluſio
lectuales ex puris naturalib⁹ acq̄ſitos idigem⁹
hītib⁹ theologicis: q2 nō min⁹ dñt eē ꝑfecti act⁹
qb⁹ ordinamur ad beatitudinē ſupnaturalē ꝙ q
b⁹ ordinamur ad beatitudinē naturalē: ſed act⁹ q
bus ordinamur ad beatitudinem naturalem pro
cedūt ex potentiis perfectis per habitus. ergo ſi
militer actus quibus ordinamur ad beatitudinē

ſupnaturalem procedunt ex potẽtijs ꝑfectis per habitus/illi aũt habit⁹ nõ poſſunt eẽ morales vel itellectuales ex puris naturalib⁹ acqſiti:q2 nec cognitio naturalis itellect⁹ nr̃i nec iclinatio naturalis volũtatis nr̃e tẽdũt ĩ talẽ btitudinẽ.ꝙ ſunt aliq ab eis ⁊ dicũt theologici q2 hñt deũ ꝓ obiecto: et ordinantur actus eoꝝ in deũ tanq̃ in finẽ beatificũ vt poſtea patebit:⁊ q2 ſolo ſermone diuino tradũtur nobis ſicut et finis in quem nos ordinant.

¶ Aduertendũ tñ ꝙ aliter ordinant actus noſtri ꝓcedentes ab habitibus naturalib⁹ acqſitis ad beatitudinem naturalẽ et aliter actus noſtri q ꝓcedunt ab habitibus theologicis ad beatitudinẽ ſupnaturalẽ:q2 primi actus ſic ordinãt nos ad beatitudinẽ naturalem ꝙ aliqui eoꝝ diſponũt nos aliq vero vel aliqs attingit ad beatitudinem ipſã vel potius eſt ipſa beatitudo ſicut eſt actus potẽtie nobiliſſime ꝑfecte: ꝑ habitũ nobiliſſimũ reſpectu nobiliſſimi obiecti vt determinatur Ethicoꝝ 10. Actus vero ꝓcedentes ex habitibus theologicis ꝓ ſtatu vie ſolũ nos ordinãt ad beatitudinẽ ſupnaturalẽ ꝑ modũ meriti. Ita ꝙ in nullo eoꝝ cõſiſtit eſſe btitudinis:ſed ſe habent ad eam ſicut via ad terminũ ⁊ ſicut meritũ ad premiũ. ⁊ ſic pz

2.cõcluſio primũ. ¶ Quantũ ad ſcd̃m ſciendum ꝙ habitus qui dicũtur theologici ſunt tres ſ. fides/ ſpes / et charitas.quoꝝ ſufficiẽtia põt haberi hoc mõ.act⁹ quibus ordinamur ad beatitudinẽ ſupnaturalẽ ſe hñt ad ipſam vt meritum ad p̃mium vt ſtatim dictũ eſt:ſed nullũ meritum eſt ſine charitate: vt pz 1.Choꝝ 13.ergo ad beatitudinẽ conſequẽdam indigemus charitate. ¶ Itẽ nullus ordinat actus ſuos in finem aliquẽ niſi ipſum cognoſcat: ſed beatitudo ſupnaturalis nõ põt cognoſci ratione naturali.ergo ad hoc ꝙ actus nr̃i ad ipſuz ordinent optz ꝙ cognoſcamus ipſam ex alterius dicto vel auctoritate cui credimus et hoc facit fides ꝓpter quã credimus deo reuelanti beatitudinẽ quã preparauit fidelib⁹ ꝓpter qd̃ fides ẽ nobis neceſſaria. ¶ Itẽ null⁹ ꝯſeqt finẽ niſi tẽdat ĩ illũ tanq̃ poſſibilẽ hñi ſ3 finis ſupnaturał nõ põt hñi niſi ex alteri⁹ dono vł adiutorio ꝓpt qd̃ reqrit ſpes ꝑ quã innitimur diuine liberalitati ꝓmittẽti nobis btitudinẽ ſicut ꝑ fidẽ innitimur diuine veritati reuelanti eaz nobis:ſic igitur ad cõſecutionẽ finis ſupnaturalis reqrit fides/ ſpes/⁊ charitas:⁊ hec tria ſufficiunt ꝓpter qd̃ dicũtur tres habitus theologici/nec plures nec pauciores.⁊ ſic patet ſcd̃m. ¶ Ex his

3.cõcluſio breuiter patet tertiũ.ſ ꝙ habitus theologici diſtinguũtur ab habitibus moralibus ⁊ intellectualib⁹ naturaliter acqſitis:q2 illi habitus formalit̃ differunt q habẽt obiecta diuerſa ⁊ formalit̃ differẽtia ſed ſic eſt de habitibus theologicis reſpectu aliorum.ergo. ⁊c. Maior patet. Minor declaratur: q2 obiecta alioꝝ habituum aut ſunt aliquid creatum:aut ſi aliquis eorum habeat deum ꝓ obiecto vt ſapientia q eſt cognitio altiſſime cauſe:tñ hoc habet ſub ratione aliqua in deo naturaliter conſiderata:obiectum autẽ habituum theologoꝝ eſt aliqd icreatũ.ſ. de⁹ ipſe ſecundum rationem facultatem rationis excedentem et intellectus eſt eñ obiectum fidei ſub ratione veritatꝭ:ſupra poſſe naturale intellectus noſtri eleuate:ſpei ṽo ſub ratione bonitatis a ſua altitudine facultatẽ humanam excedẽtis:charitatꝭ vero ſub ratione bonitatis ſeipſam ſupnaturaliter communicantis.quare.⁊c. ¶ Secunda opinio ꝓponit alia tria. Primo de qua fide certũ eſt ꝙ habemus eam. Secundo aliquid qd̃ nõ eſt nobis ita manifeſtuz.ſ.ꝙ habemus fidẽ infuſam.⁊ tertio ad queſtionẽ directe Sc͡da opinio ⁊ ẽ ſcoti.3.di. preſenti.q.i.

¶ De primo ſciendum ꝙ certum eſt reſpectu iſtorum credibilium reuelatorum nos fideles habere fidem acquiſitam:q2 credimus firmiter eccleſie teſtificanti huiuſmodi reuelata a deo ⁊ ipſa ex hoc eſſe vera. Unde Auguſtinus in epiſtola cõtra fundamentum manichei dicit non crederem euãgelio niſi eccleſie crederem. qd̃ patet ꝑ hoc ꝙ aliquos accepimus libros et aliquos nõ:q2 aliquos eccleſia admiſit aliquos non. Unde libris canonicis non eſt credendum niſi primo eccleſie approbanti et auctoriſanti illos:et licet aliqui libri auctoritatem habeant ex auctoribus ſuis/non tamẽ creditur eis niſi quis creditur eccleſie approbanti et teſtificanti illos eſſe veraces. Unde ibidem dicit Auguſtinus euangelium nazareorum non admittam quia eccleſia non admiſit. per fidem igit̃ acquiſitã ex teſtimonio eccleſie etiã ſi nulla in me eſſet fides infuſa poſſem credere ꝙ eccleſia bene credit:ſicut ſi crederem aliquas hyſtorias bene receptas et admiſſas per puritatem eas ſcribẽtium. Et ſic audiendo acquirerem habitum credendi iſtorum dictis. patet igitur ꝙ habemus fidem acquiſitam adherendo teſtimonio eccl̃ie: et ſic euãgelio etiã põt credi ex ſola fide acquiſita.

¶ Itez hoc etiã patet ſi puer iudeus moraretur nobiſcũ ab infantia ſua non baptiſatus poſſet habere fidẽ acquiſitam de omnibus que creduntur in eccleſia.poſſet eñ credere mundum incepiſſe ⁊ filium dei incarnatum fuiſſe/et alios articulos fidei ex ſolo auditu. ſicut ego credo Romam eſſe/ quam nunq̃ vidi.

¶ Item ponatur ꝙ aliquis baptiſatus habens fidem infuſam et credens omnes articulos fidei/ poſtea erret circa vnum articulum et non circa alios/manifeſtũ eſt ꝙ talis experitur de ſeipſo. et nos experimur etiam de illo.ꝙ ita firmiter adheret/⁊ aſſentit illis articulis circa quos non errat ſicut prius qñ omnes credit. ſed illis articulis qs credit non aſſentit fide infuſa cum ipſa non ſit cuz hereſi. oporteret talem prius habuiſſe plures fides infuſas/⁊ tot quot articulos credidit: quod eſt falſum.q2 vna fides ſcd̃m apoſtolũ ergo talis errans circa vnum articulum/⁊ credit alios/credit illos fide acquiſita.hanc autẽ non acquiſiuit ĩ primo inſtanti in quo errauit circa vnuz articulũ q2 hereſis illa non fuit diſpoſitio ad fidei generationem pro tunc:ſed magis oppoſitum.ergo ante errorem habuit fidem acquiſitam:⁊ per conſeq̃ns ſimul habuit fidem acquiſitam ⁊ infuſam.

¶ Preterea.apoſtolus ad Romanos.x.ſic arguit. Quomodo credent ei quem non audierũt ſine predicante:et cõcludit.ergo fides ex auditu. auditus autẽ per verbum dei.ſed talis fides que habetur ex auditu credendo predicanti verbum dei non eſt fides infuſa:ſed tñ acquiſita.q2 non oportet talem credentem per p̃dicationẽ verbi dei ſtatim habere bonos mores:q2 ponatur ꝙ tunc ſit in peccato mortali quando audit p̃dicantem/⁊ ei aſſentit. fides autem infuſa non infunditur a deo niſi quãdo caritatas infunditur.ergo talis habet fidem acquiſitam qua firmiter credit predicãti verbum dei. propter hoc ꝙ forte

videt eum miracula facere: que non poteſt facere niſi per virtutē dei/qui non poteſt decipi/nec vel le fallere per huiuſmodi miracula: nec pati ita fieri niſi eſſent vera miracula. hʒ ꝗ ratio fidē acq̄ſitā p̄cedētē caritatē: q̄ꝛ forte adhuc hʒ volūtatē peccādi. ¶ Ex his aūt ſeq̄t notabile corrolariū. ſ. ꝙ p credulitatem articulorum qua hō credit firmiter omnes articulos reuelatos nō opꝫ ponere fidem infuſam. Hec aūt fides nō eſt opinio ſed eſt certior opinione: q̄ꝛ cum opiniōe ſtat formido ad aliā ptē: nō aūt cū fide iſta: cū nō dubitet de v̄itate aſſerentis nec p cōſequens dubitatur de dicto aſſerto. ¶ Iſta etiam fides eſt certior fide quam habemus de geſtis aliꝗs q̄ꝛ acq̄ritur talis fides ex hoc ꝙ non dubitat de veritate dei et eccleſie.

¶ Eſt tamen iſta fides imp̄fectior ſcientia: q̄ꝛ nō eſt certa euidentia obiecti: ſed tm̄ q̄ꝛ non dubitaꝫ de veritate aſſerentis: ⁊ in hoc aſſimilatur hec fides fidei infuſe: q̄ꝛ reſpicit veracitatem aſſerētis que eſt rō aſſentiendi vtriuſq̄ fidei. tenēdū eſt ergo tanq̄ certū ꝙ in nobis reſpectu reuelatoꝝ in ſcriptura eſt fides acq̄ſita et ex actibus nr̄is gn̄ata.

¶ De fide tamen infuſa nō eſt ita certū quō ponēda ſit in nobis. tn̄ pōt dici ꝙ in aliquo eſt ſimilis fidei acquiſite: q̄ꝛ ſicut ibi creditur et aſſentiꝫ veritati teſtificanti non ꝓpter euidentiā obiecti. ſic ⁊ hic aſſentiꝫ alicui reuelato a deo: q̄ꝛ aſſentiꝫ veritati dei aſſerentis. ⁊ q̄ꝛ deus illud ſupnaturaliter reuelat. idō hec fides infuſa eſt ꝑ tanto ſupnaturalis que nō cauſaꝫ niſi a ſupnaturali cauſante/ cui aſſentitur potiſſime q̄ꝛ credēs ſic nulli aſſerēti credit niſi q̄ꝛ deo primo credit. ⁊ ſic ſm̄ hoc patet ꝙ fides eſt cum enigmate. q̄ꝛ non creditur articulis fidei ex euidentia obiecti: ſed q̄ꝛ aſſentiꝫ veritati aſſerentis illos. ¶ Ex hoc etiam patet ſcd̄m vnam opinionē de habitus fidei vnitate qualiter poteſt eſſe vna reſpectu oīm credibiliū articuloꝝ. q̄ꝛ. ſcꝫ ꝓpter vnitatem aſſerētis ⁊ reuelantis q̄ eſt ratio aſſentiendi oībus credibilibus ſupnaturaliter. ſi eīn habeo habitū quo credo te eſſe veracem: credo oībus que aſſeris ꝓpter illum habitū non q̄a aſſentio illis primo ſm̄ ꝓpriam rationem cuiuſlibet illorum: ſed q̄ꝛ aſſentio reuelanti ⁊ credo veritatem eius eſſe ⁊ ſm̄ hoc fides infuſa reſpicit oīa credibilia vt reuelata a deo non ſub rōnibus ꝓpriis. ⁊ ideo vna fides poteſt eſſe de oībus credibilibus quātūcunq̄ diuerſis. ⁊ alterius rōnis. omnia eīn talia habent rōem obiecti credibilis: quia a deo reuelata. ⁊ ideo in omnibus iſtis eſt vna ratio credendi ꝓpter q̄d habitus fidei erit vnus.

Obiectiones cōtra dicta.

¶ Sed contra hanc viā arguiꝫ primo ſic. ſi fides reſpicit p̄mam veritatē reuelantem primos articulos ⁊ cauſantē aſſenſum de illis de quibus eſt fides: nō q̄ꝛ habent rōem obiecti fidei/ tūc ſequitur ꝙ nunq̄ aliquis conſentit fide. huic q̄d eſt deū eē trinū ⁊ vnum: q̄ꝛ ſi aſſentio huic articulo. ſ. deum eſſe trinum ⁊ vnum/ q̄ꝛ ip̄m eſt reuelatum: quero tunc qualiter huic aſſentio. q̄ꝛ ſi propꝫ eſſe reuelatum ego aſſentio ex fide infuſa. ergo magis aſſentio huic. ſ. hoc eſſe reuelatum q̄ deum eſſe trinum ⁊ vnū: ſicut magis eſt aſſentiendū medio q̄ cōcluſioni. ¶ Item ſi aſſentiam iſti hoc eſſe reuelatum per fidem ex fide/ formalis ratio aſſentiēdi alicui ex fide infuſa eſt q̄ꝛ ē reuelatū. ergo aſſentio huic/ q̄d eſt eſſe hoc reuelatum. q̄ꝛ hoc eſt reuelatum eē reuelatum. et ita erit proceſſus in infinitum/ ⁊ nō erit primū cui aſſentio. ¶ Si dicas ꝙ non crediꝫ ei q̄d eſt hoc eſſe reuelatum/ q̄ꝛ eſt reuelatum hoc eſſe reuelatuꝫ: ſed creditur ei ex fide acquiſita: nō ex fide infuſa: tunc fides infuſa depēderet ex fide acq̄ſita/ ſicut a principio non eīn poteris dicere ꝙ ꝓpter ſcientiam ei adhiberes: q̄ꝛ nō eſt euidēs ex terminis. ¶ Preterea ratio formalis obiecti realis non videtur eſſe relatio rōnis/ ſed eſſe reuelatum in hoc obiecto q̄d eſt eſſe deū trinū ⁊ vnum. non dicit niſi ens rōnis vel relationē rationis. cū eſſe reuelatum ſicut et eſſe cognitum non dicat vltra hoc q̄d eſt deum eſſe trinū ⁊ vnum niſi relationē rationis. ergo eſſe reuelatū non poteſt eſſe ratio formalis obiecti qua per fidē credis deum eē trinum et vnū: q̄d eſt vnum obiectuꝫ reale fidei. ſi eīn credens credendo eē deum trinū ⁊ alios articulos fidei q̄ꝛ eſt reuelatum: tunc rō formalis cuiuſlibet credibilis eſſet relatio rationis q̄d eſt inconueniēs. cuꝫ habitus realis obiectū habeat reale formale ⁊ rōem obiectiuam formalē realē. ergo reuelatū eſſe cum ſit ſolum res rōnis/ non pōt eē formalis rō credendi. in hoc q̄d eſt deū eſſe trinum ⁊ vnum. ¶ Preterea. in primo recipiente fidem ſufficit fides acquiſita ſicut in paulo. ergo in oībus aliꝗs poſterioribus recipientibus fidem ſufficit fides acquiſita vt credam omnia credenda. ꝯña probatur: quia ſcd̄m Auguſtinum ſuper illud Pſal. Suſcipiant montes. ⁊c. Inferiores illuminantur per ſuperiores et non magis q̄ ipſi. Antecedens probatur per hoc q̄ꝛ ex naturalibus puris includendo habitum acquiſitum poteſt q̄s aſſentire firmiter illi: quē ſcit eſſe veracem: ſed ex naturalibus puris ſcit quilibet deum eſſe veraceꝫ magis q̄ quilibet hominum ſicut Paulus ⁊ primi et qui receperunt fidem. ergo Paulus ⁊ primi habentes fidem acquiſitam potuerunt ex puris naturalibus aſſentire omībus a deo reuelatis ꝑ ipſam fidem acquiſitaꝫ: ergo propter aſſentire nō requiritur fides alia. ¶ Sequitur etiam ꝙ ſi eſſe reuelatum ſit ratio formalis credendi deum eſſe trinum et vnum cum primus habens de hoc fideꝫ per habitum acquiſitum ſciuit hoc eſſe reuelatuꝫ ſequitur ꝙ per fidem acquiſitam tantum credidit deum trinum et vnum. ¶ Preterea. licet nullus homo potuit naturaliter inuenire ſacram doctrinam: tamen ipſam inuentam reuelatam alicui et ordinate traditam poteſt homo naturaliter acq̄rere ſine doctrina ⁊ ſic reuelanti adherere ſola fide acquiſita. ergo tali ad credendū ſufficit fides acquiſita. ¶ Preterea. fides noſtra ſi ponatur infuſa eſſet certior q̄ fides acquiſita. q̄ꝛ aliter eſſet fruſtra: ſed ipſa non eſt certior fide acquiſita vt ꝓbabiꝫ: ergo non videtur eſſe ponenda in nobis fides infuſa. Minor probatur: q̄ꝛ non eſt maior certitudo concluſionis q̄ principiꝗ. ſed credimus eē deum trinum ⁊ vnum: q̄ꝛ hoc eſt reuelatum a deo ſcd̄m reſponſioneꝫ dictam. ergo certitudo huius deum eſſe trinum ⁊ vnum dependet ex certitudine huius q̄d eſt deum eſſe trinum ⁊ vnum eſſe reuelatum a deo. ſed ideo hoc credimus eſſe reuelatum a deo: q̄ꝛ apoſtolus hoc dixit ſibi eſſe reuelatum. ſed ſi audiſſem eum dicentem hoc ſibi eſſe reuelatum credidiſſē fide acquiſita. ergo ⁊ modo ex auditu ⁊ relatione aliorum fide acquiſita credo hoc eſſe reuelatū. ergo fides acquiſita certior eſt fide infuſa. ꝗ non eſt ponēda fides infuſa: vt poſt p̄ma

opinio.ſ.ꝙ habeat formalē rōnē obiecti ex reuela
Sco, vbi ſ tione diuina. ¶ Ideo dr aliꝫ a doctore dicto ꝙ fi
des īfuſa ſꝫ aliū modū ē ponēda in nobis qꝛ licꝫ
credibilia vt deū eſſe trinū et vnū aliqualiter poſ=
ſunt a nobis naturalit̄ cognoſci vt in generalibus
cōceptibus entis ⁊ veri.tn̄ ex cōceptu terminoꝛuꝫ
in ꝑticulari a nobis naturalit̄ nō cognoſcūtur:qꝛ
deū hoc eſſe nō cognoſcimus.ſ.vt ꝗdā ſingulari=
tas.ſed cum cognoſcimus ſcd̄m intentiones gn̄a
les:⁊ ideo deū eſſe trinū et vnū non eſt nobis eui
dēs ex terminis:termini em̄ vt ſic in viā a nobis
apprehendūtur nō ſunt termini ꝓpōnis imedia=
te:ſed magis ꝓpōnis neutre propter qd̄ in nobis
cauſari nō pōt aſſenſus fidei ex apprehēſione ter=
minoꝝ:ſꝫ ſi intelligeremus terminos ī particulari
ſm̄ ꝓpꝛias rōnes tunc mouerēt p̄mo intellectū ad
apphenſionē ſimplicē ſub ꝓpꝛijs eoꝝ rōnibus:et
ſecundo ad cōpoſitionē terminoꝝ ī ꝓpōne īmedi
ate vera:ſꝫ qꝛ in via nō ſic mouent intellectū.ideo
ex tali apprehēſione terminoꝝ nō habem⁹ aſſenſū
īmediata ꝓpōnū ꝓpter qd̄:qꝛ nihil mouet intelle
ctū noſtrū ad cauſandū aſſenſum in iſtis credibi=
libus ꝙ ſe teneat ex ꝑte obiecti.ideo deus ſupple
ret vicē obiecti/cauſando aſſenſum ꝑ hoc ꝙ infun
dit habitū fidei q̄ includat intellectū in obiectuꝫ
fidei vt ei aſſentiat vt ſicut termini articuli fidei
ſi iperfecte mouerent intellectum noſtruꝫ ad cau
ſandum aſſenſum iperfectū:tūc ex frequētia actu
um terminoꝝ imꝑfectoꝝ ī articulis:generaretur
in nobis aſſenſus imperfectus/ſic deus infundit
nobis habitū fidei inclinantē intellectū in aſſen=
ſum articuloꝝ/ita tn̄ ꝙ fides reſpicit deū de quo
formantur articuli ꝗbus vt obiectis ſecundarijs
aſſentim⁹ ꝑ habitū fidei:ſed iſte aſſenſus non ē ex
euidentia terminoꝝ:ſꝫ ex habitu inclinante q̄ aſſē
timus oībus credibil:b⁹/q̄ aūt ſunt neceſſaria vt
deum eſſe trinū ⁊ vnū aut cōtingentia vt incarna
tio filij dei ⁊ reſurrectio moꝛtuoꝝ ⁊ alia hmōi q̄
dependēt ex libertate diuine voluntatis lꝫ vt ꝑde
ſtinata ſint neceſſaria:⁊ ſic eoꝝ neceſſitas eſt cō
ditionata.'iſta tn̄ neceſſaria et cōtingentia non vi
dem⁹ ex rei euidētia vt intuitiue vt ſunt nota vni
ri intellectui nr̄o. ideo aſſenſum quē cauſat in no=
bis fides infuſa non eſt ita ꝑfectus ſicut qn̄ vide=
bimus deum ſicuti eſt. ¶ Scd̄m hūc modū ponē
di fidem infuſam eſt dicendū ꝙ ꝑ eandem fidē in=
fuſam aſſenſio huic deus eſt trinus ⁊ vnus: et qd̄
hoc ſit a deo reuelatū nec credo vnū qꝛ credo ali=
ud:ſed habitus iſte īmediate inclinat in vtrumqꝫ
et in alios articulos:ſicut ſi ex obiectis cauſarē
et ipſa fides ſic inclinans nō facit obiecta eſſe p̄e
ſentia:ſicut ſcientia inclinās intellectū in ſcibilia
nō facit ea eſſe p̄ſentia intellectui ſm̄ rōnē habit⁹
ita ꝙ repreſentet ea:ſed hoc fit ꝑ ſpecies ꝙ ſi obie
ctum eſſet p̄ſens in ſe et poſſet mouere ſcia adhuc
magis moueret ⁊ in obiectū illud qd̄ in aliō ⁊ fa=
cilius intelligeret et cognoſceret ex tali obiecto
q̄ ex alio cuius nun q̄ habuit habitum:ſic eſt in ꝓ
poſito et credibilia non ſunt p̄ſentia ꝑ fidem infu
ſam:ita ꝙ repreſentet ea:ſicut nec aliqs habitus
facit:ſed aliūde de hoc habꝫ ꝙ ſint ſic ſibi aliq̄ mō
agnita vel ꝑ auditū vl' ꝑ ſcripturā. vnde inclinat
incredibilia ſicut in obiecta:ita tn̄ ꝙ reſpicit deū
vt p̄imū obiectum ſuum de quo ſit nō vt formet
rōnē obiecti ꝑ quē reſpicit obiectum ſuū. ¶ Se=
cūdū hoc patet differentia inter fidem infuſam et
fidem acquiſitam.qꝛ in fide acq̄ſita ratio tenden
di in aliquid creditū eſt veritas teſtificantis ⁊ aſ
ſerentis illud creditū cui aſſentit vt vero.ſꝫ ſic nō
eſt de fide infuſa.ipſa em̄ eſt de ipſis credibilibus
reſpicientibus p̄imā veritatē in qua ſunt omnes
veritates ſicut p̄imū obiectum non ſicut de eo a
quo cauſaliter ſunt alie veritates reuelate ſꝫ p̄i=
mam viā:⁊ q̄uis articuli nō ſunt p̄ſentes vt obie
cta niſi qꝛ prius reuelati non tamen tendit in eos
qꝛ credit in eos p̄mo reuelatos non em̄ reſpicit ꝓ
formali obiecto ip̄m reuelari:ſed ipſos articulos
in ſe. ¶ Conueniūt tamen iſte fides vt ita loquar
qꝛ vtraqꝫ eſt habens obſcuritatem. q̄uis em̄ incli
nent firmiter in obiecta nō tamen faciunt ea p̄ſen
tia ex euidentia rei:nec etiam ſupponunt ea eſſe
euidenter preſentia nec inclinat ꝓpter euidentiā
obiectoꝝ quā hn̄t in ſe q̄uis vicem obiecti ha
beat quātū ad hoc ꝙ inclinat intellectū ī obiecta
¶ Sed cōtra iſtā viā arguitur ſic:ſi fides cauſa=
ret ſic aſſenſum tunc fides eſſet ſm̄ hoc potētia ⁊
nō habitus.ꝓbatio ꝯñe illud eſt potentia quo ſim
pliciter poſſumus in actum.habitus vero eſt quo
ſic vel ſic poſſum⁹ vt faciliter ⁊ expedite: ſꝫ fides
ſecundū predictam viā eſt quo poſſumus in aſſen=
ſum credendi ⁊ ſine quo non poſſum⁹ qꝛ tenet ra=
tionem obiecti inquantū eſt inclinans ꝑ ſe : ita ꝙ
non poſſumus non aſſentire ſicut nec ſi obiectum
inclinaret.ergo.⁊c. ¶ Sꝫ dices forte ꝙ fides nō
eſt potentia qꝛ potentia ſe tenet ex parte anime. fi
des autē ex parte obiecti vt ꝑtial' cauſa reſpectu
actus:ideo non eſt potentia anime:ſed cauſat aſſē Contra.
ſum totum vt tenet rationem obiecti. ¶ Contra
actus fidei acquiſite et actus fidei infuſe eſſent al
terius rōnis:qꝛ haberēt principia alterius ratio=
nis:nam actus fidei acquiſite vt credere acquiſi=
tum cauſatur ab intellectu et veritate aſſerentis
credere vero infuſum ſiue actus fidei infuſe cau=
ſat a ſola p̄ima veritate de qua eſt vel ab intelle=
ctu et veritate p̄ima: ergo cū iſte ſint cauſe diuer
ſe ſpecie:videtur ꝙ actus predicti ſint diuerſe ſpe
cies. ¶ Diceretur forte ꝙ non eſt inconueniens
ſicut nec de actibus intellectus reſpectu obiecto
rum formaliter diuerſoꝝ. ¶ Sed contra fides
non habet cauſare ex parte obiecti aſſenſum: quia
ſi ſic:tunc ſi fides cauſaret aſſenſum in vice obie=
cti tunc de nouo baptizatus ſi habeat fidem infu=
ſam et fantaſmata credibilium vt de reſurrectio=
ne moꝛtuoꝝ neceſſario habebit aſſenſum huius
moꝛtui reſurgent ante omnem actum voluntatis
quia habitis his que concurrunt ad actum credē
di in actu ſecundo neceſſario ſequitur actus ſecū=
dus.conſequens eſt falſum : quia non plus po=
teſt baptizatus q̄ ante:niſi eſſet edoctus.ergo fi=
des acquiſita ſufficit:nec experitur quis alia cum
tali aſſenſui et hoc ſit contra principale dictum ꝙ
non ſolum fides cauſat aſſenſuꝫ ¶ Preterea ſi ha
bitus fidei ſic poſſet in actum nullo actu volunta
tis poſito poſſet quis credere ſi haberet habitum
fidei ante omem actum voluntatis : ita ꝙ volun=
tas nullam cauſalitatem haberet/reſpectu illius
actus qd̄ eſt contra Auguſtinum:quia cetera po=
teſt homo volens credere non niſi volens.
¶ Preterea ſi habitus fidei incline intellectum
tantum ad credendum preter habitum inclinan=
tem ad aſſenſum opoꝛtet ponere habitum repſen
tātē obiecta cum non ſint in illo habitu credibi=

nia pſentia: ⁊ oportet q̄ credibilia aliq̄ modo ſint oſtēſa et repreſentata intellectui ad hoc q̄ credantur. oportet ergo ponere duos habitus in q̄bꝫ theologo et fideli intellectuales vnū in q̄ occurrāt obiecta credibilia: ⁊ aliū q̄ aſſentitur illis. hoc ꝗ dictum ſit ꝑ ſcd̄o articulo. ſ. q̄ nō eſt certū ⁊ manifeſtū quō ⁊ ad q̄d ponēda ſit fides īfuſa ī nobꝫ ſicut fides acq̄ſita. ¶ Tertio dicendum eſt ad q̄ſtionē q̄ opꝫ ponere fidē infuſam ꝓpter auctoritates ſacre ſcripture et ſctōꝝ: nec pōt demonſtrari: ⁊ ideo infideli nūq̄ oſtenderet: ſed ſicut credo deū eē trinū ⁊ vnū fide infuſa / ita credo fide infuſa me hr̄e fidem infuſam q̄ hoc credo. ¶ Auguſtinus tamen dicit tertio de trinitate. c. i. de magnis videt̄ fides in corde in q̄ eſt ab eo cui⁹ eſt daret certiſſima ſcientia / clamatq̄ cōſcientia ⁊ de videndo deum ad paulinā cōformit̄ ⁊ fides ipſa mēte vtiq̄ videt̄ q̄uis hoc fide credat̄ q̄ non videtur / ſed illud intelligetur de actu non de habitu. ¶ Sed ad q̄d ponitur in nobis fides infuſa: dico q̄ ponit̄ vt ꝑficiat aīam in actu primo et vt actus ſcd̄s / fiat intenſior ſicut eī ſanans corp⁹ ꝑfecte ſanat: ita etiā ſanās aīam ſm̄ legē ſuā ꝑfecte ſanat. imago eī aīe conſiſtit ī memoria intellectu ⁊ voluntate q̄ deformate erant ꝑ pctīn ⁊ ſanans aīam ꝑficit eā: ⁊ quantū ad intellectum et volūtatē reformās vtrūq̄ ſupnaturalit̄: et iō ſicut dat voluntati habitum charitatis vt ꝑfecte diligat deū: lꝫ ex naturalib⁹ poſſet eū diligere. Eodē modo ex ꝑte obiecti ſine charitate et cum charitate dat tñ vt non ſolum ꝑficiat̄ in actu p̄mo: ſed etiā dat ꝓpter actū ſcd̄m. ſ. vt intenſior et ꝑfectior ſit actus diligendi ex charitate et potentia q̄ ex potentia ſolū: vt ī p̄mo lib. dictū eſt di. 17. ſicut etiā ꝑficit intellectū habitu fidei ſupernaturali. Eodē mō ꝓportionabiliter nō ſolū vt primū habeat actū ſed vt intendat actū / ⁊ ī hoc cōueniūt fides et charitas / tñ differunt in hoc q̄ charitas cū hoc q̄ facit acceptū actū ſuū facit etiā actū cuiuſlibet potētie acceptū q̄ non facit fides: hꝫ etiā itellectus iſtū habitū fidei ꝑ prius q̄ volūtas habitū ſuū in actū cōſequentē. hoc autē datū non pōt eſſe inferius fide ad ꝑficiēdum intellectum: q̄ꝛ hec eſt infima inter ꝟtutes ſupnaturales: et ideo neceſſario eſt ponere fidem infuſam.

¶ Sed quō ſe habet fides reſpectu actus ibi dico q̄ ſicut nec ſola charitas nec ſola volūtas cauſat actum meritoriū diligēdi. ſꝫ habit⁹ facit actū circūſtātionatū ne ſit acceptus deo / et cū hoc eſt cā ꝑtialis ſubſtātie actus vt pꝫ ſupra. ſic habens intellectum bñ diſpoſitum naturalr̄ ⁊ credēs fide acq̄ſita ſi tunc det̄ ſibi fides infuſa / ipſa vt cā ꝑtialis cū alijs cauſis ꝑtialibus cooꝑatur: vt act⁹ credendi ſit certior q̄ erat p̄us cum fide īfuſa et etiā intenſior.

Ad rōnes ante oppoſitum.

¶ Ad p̄mum p̄ncipale dōm q̄ ī pueris baptiſatis ſiue ſint habit⁹ theologici īfuſi ſiue nō non eſt ſimile de puulis et adultis: perueniunt eī puuli ad beatudinē ꝑ ſolum meritum xp̄i cōicatū ꝑ ſacramentum baptiſmi. adultis vero neceſſario eſt ꝓprium meritum q̄ñ eſt tēpus operandi. q̄ꝛ fides ſine operibus mortua eſt. Ja. 2. et q̄ꝛ habitus theologici ſunt neceſſarij ad merendū. ideo eis indigent adulti non ſic autē puuli.

Ad ſcd̄m.

¶ Ad ſcd̄m dōꝫ q̄ habitus nō ſolum dicitur ex ſubiectis ſed etiā ex obiectis. Obiecta autem habituum theologorum differunt formaliter ab obiectis habituū moraliū et intellectualiū: et ideo inter ſe differūt q̄uis aliqui eoꝝ coincidant in idem ſubiectum.

Queſtio 4.

Quarto q̄rit̄ vtrū fides ſit virtus vel habitus virtuoſus.

Primum

videt̄ q̄ nō: q̄ꝛ virtutes fuerūt pleniſſime in xp̄o: ſꝫ ī xp̄o nō fuit fides cum fuit ver⁹ comprehenſor: ergo ipſa nō eſt virtus.

Secundū

¶ Itē ſi eſſet virt⁹ aut eſſet virtus infuſa vel acq̄ſita. Nō acq̄ſita q̄ꝛ d̄ illis ſufficienter tractauerunt ph̄i: nec infuſa / q̄ꝛ q̄d acq̄rit̄ ꝑ auditum non eſt infuſum. ſꝫ fides acq̄rit̄ per auditum ſecūdū illō Ro. x. fides eſt ex auditu ergo non eſt infuſa / dato etiā q̄ eſſet habitus īfuſus nō eſſet virtuoſus vt videt̄ q̄ꝛ ſicut ſe habet virt⁹ acquiſita ad habitus acquiſitos. ita infuſa ad infuſos ſed fides acq̄ſita non cōnumerat̄ inter habitus ꝟtuoſos acq̄ſitos. ergo nec infuſa inter habitus infuſos ꝟtuoſos.

In oppoſitum.

¶ In cōtrariū eſt q̄ oīs habitus intellectualis verū dicens eſt virtus: vt patet ex. 6. Ethi. ſꝫ fides eſt hmōi: q̄ꝛ vt īfra patebit fidei nō pōt ſubeſſe falſum. ꝗ eſt ꝟt⁹. ¶ Itē fides connumerat̄ charitati inter habitus infuſos: ſed charitas eſt virtus: ꝗ et fides.

Reſpōſio.

¶ Rñſio. tria ſunt videnda: p̄mū eſt illud q̄d q̄rit̄ vtrū. ſ. fides ſit virtus. Scd̄m eſt vtrū actus fidei ſit certior q̄ actus ſciētie an econuerſo. Tertiū an charitas ſit forma fidei. De primo ſunt due opiniones.

1. opīo q̄ē Durādi. q 6. hui⁹ di.

¶ Preterea proponit circa iſtā q̄ſtionē tria videnda. Primū eſt an fides ſit habitus ꝟtuoſus. Scd̄m an ſit habit⁹ īfuſus. Tertiū de ordine ei⁹ ad alios habit⁹ infuſos ſpem. ſ. et charitatē

1⁹ articlꝰ.

¶ Quantū ad p̄mū ſciendū q̄ ꝟtus pōt ſumi dupl'r. Uno mō large ꝓ quocūq̄ habitu laudabili inclināte potētiā ad bonum actū. ¶ Alio mō magis ſtricte ꝓ habitu ponente potētiā in vltimo ꝑfectiōis debite ſuo actu ſic eī virtus eſt vltimum de potentia. ¶ Primo modo loquendo de virtute fides pōt dici virtus. Cuius rō eſt q̄ꝛ oīs habitus inclinans intellectū ad aſſentiēdū vero ſupnaturali ⁊ neceſſario ad ſalutē eſt hit⁹ inclinās ad bonū actū. ⁊ ꝑ ꝯñs ꝟtuoſus largo mō ſꝫ fides eſt hmōi. ꝗ. ⁊c. Maior pꝫ q̄ꝛ vex eſt bonū intellect⁹: ⁊ ſi ſit neceſſariū ad ſalutē addit nouā rōnē boni p̄ter illā q̄ intellectus eſt gn̄alit̄ bon⁹. Minor pꝫ ex p̄cedētib⁹. ſ. q̄ ꝑ fidem aſſentimus vero ſupnaturali ⁊ neceſſario ad ſalutē. ¶ Loquendo aūt de virtute ſcd̄o mō dōm q̄ fides nō eſt virtus. Cui⁹ rō eſt: q̄ꝛ oīs virtus ꝓp̄e dicta ꝑficiēs intellectū ꝑficit ipſum ad cōſpiciendū obiectū in ſe vel ꝑ relationem ad illō q̄d in ſe cōſpicit̄. In hoc eī cōſiſtit efficatia act⁹ intelligendi q̄ ponit ꝟtus circa potentiā intellectiuā: ſꝫ fides nō ꝑficit itellectū ad ꝯſpiciendū obiectū in ſe: nec ꝑ relationē ad illud q̄d in ſe ꝯſpicit̄. ergo nō eſt ꝓprie ⁊ ſimplicit̄ ꝟt⁹. ¶ Loquēdo aūt q̄cū q̄ dictoꝝ modoꝝ de virtute fides nō ē magis virtus vel min⁹ caritate exiſtēte ī volūtate q̄ nō exiſtēte: q̄ꝛ hit⁹ q̄ ſi elicit ꝑfectiorē actū nō ē ꝑfectior ſꝫ fides nō elicit actū ꝑfectiorē charitate exñte ī volūtate q̄ nō exñte: q̄ꝛ act⁹ ei⁹ q̄ eſt aſſentire ꝟo ſupnaturali nō ē ꝑfectior quātū ad illō q̄d ꝑtinet ad cognitionē ꝟe q̄ mere ꝑtīet ad itellectū quē ꝑficit fides: lꝫ ſit ꝑfectior q̄tū ad rōēꝫ meriti q̄ ē ꝑfectio extrīſeca / cū ꝑtineat ad caritatē q̄ ꝑtīet ad volūtatē. ꝗ fides nō ē magꝭ vel min⁹ ꝟt⁹ charitate exñte in volūtate vel non exiſtente in voluntate.

¶ Nec eſt ſimile de fide et charitate ſicut de pru-
dentia ⁊ virtute morali:q2 prudẽtia nõ põt acq̃ri
ſine virtute morali/nec virtus moralis ſine prudẽ
tia vt infra declarabit/⁊ q2 vtraq3 acq̃rit ex acti-
bus. Jdeo act⁹ vtriuſq3 recipit pfectionẽ ex ↄmu
ni cõiuncto. ita q̃ impoſſibile eſt actũ prudẽtie eẽ
pfectũ niſi virtus moralis ſit ĩ appetitu: nec actũ
appetitus eſſe pfectũ niſi prudẽtia ſit ĩ intellectu
fides aũt nõ dependet a charitate nec quãtum ad
habitũ cũ ſit põr nature vt poſtea dicet: nec ĩ actu
ſuo recipit aliquã pfectionẽ a charitate exñte in
voluntate vel non exñte. Quis eñ voluntas incli
2⁹ articl's net intellectũ ad credendũ: nõ opʒ tñ q̃ ipſa ſit in
1. opiniõis formata charitate. ⁊ ſic patet primum. ¶ Quan-
tũ ad ſecũdũ tenendũ eſt q̃ fides eſt habitus infu
ſus: qḋ pʒ pmo ex auctoritate ſcripture dĩ Ephe.
2. Gra ſaluati eſtis p fidem et nõ ex vobis/dei eñ
donũ eſt. ⁊ Heb. xi. Jmpoſſibile eſt ſine fide place
re deo/placẽt autẽ deo pueri baptiʒati in q̃b⁹ nul-
lus eſt habitus acq̃ſitus. ergo fides ẽ habitus in
fuſus. Scḋo pʒ idẽ p rõnem pbabilẽ: q2 illa que
immediate ordinant nos ad finem ſupernatura-
lem ſunt in nobis imediate ab agente ſupnatura
li: q2 finis ⁊ agens ſibi correſpondẽt: ſed fides cũ
ſpe ⁊ charitate ordinãt nos imediate ad finẽ ſup-
naturalẽ vt dictũ fuit prius. ergo ſunt ĩ nobis im
mediate a deo: ⁊ ſic p infuſionẽ ¶ Jnfundit autẽ
fides non quia ſine ea infuſa non poſſum⁹ cogno-
ſcere verũ etiã ſupnaturale: ſed q2 non ita prompte ⁊
faciliter vt determinatum fuit lib. iij. d. xxviij. ⁊ ſic
3⁹ articul⁹ patet ſcḋm. ¶ Quantum ad tertium. ſ. de ordine
hui⁹ opini fidei ad ſpem ⁊ charitatem ſciendũ q̃ duplex ẽ or-
onis do. ſ. nature et tẽpis. loquendo de ordine tẽpis / fi-
des nõ pcedit ſpem aut charitatẽ ſʒ ſimul tẽpe infũ
duntur. Cuius ratio eſt q2 hec infundũtur nobis
a deo vt ordinẽt ad beatitudinẽ: ſed vnũ non ſuffi-
cit ſine altero vt prius patuit: ergo deus q̃ nõ de-
ficit in neceſſarijs nõ infundit vnũ ſine altero ſed
omia ſimul. Loquendo enim de ordine nature fi-
des pcedit ſpem ⁊ charitatem/ qḋ pʒ pmo ex acti
bus: q2 qualis eſt ordo in actibus talis eſt in habi
tibus: ſed ſpare ⁊ amare q̃ ſunt actus ſpei ⁊ chari-
tatis ſupponũt credere qḋ eſt act⁹ fidei / aſſentio
enim boni ſupponit eius cognitionẽ. ergo ſpes et
charitas ſupponũt fidẽ. ¶ Scḋo pʒ hoc idẽ qḋ
dicit Heb. xi. Fides eſt ſperandaꝝ ſubſtãtia reꝝ
⁊ exponit ſubſtãtia. i. fundamentũ: ⁊ eodẽ. c. dicit
Ad rõnes accedentẽ ad deũ opʒ credere. ¶ Ad pmũ argu
ad oppoſi- mentũ dḋm q̃ virtutes q̃ non importãt in actu ſuo
tum. imperfectionẽ fuerũt pleniſſime ĩ xpo: fides aũt ptĩ
ptinet ad ſtatũ merẽdi ĩportat ĩperfectionẽ ĩ ſta-
tu ſuo: q2 eſt de nõ viſis ppter qḋ nõ fuit ĩ xpo: q2
ab inſtãti ſue ↄceptiõis deũ vidit p eſſẽtiã. ¶ Ad
Ad ſcḋm. ſcḋm dḋm q̃ fides ſm largã et gñalẽ acceptionem
virtutis dĩ habit⁹ virtuoſus nõ aũt pprie ⁊ ſtricte p
ut phĩ loquũtur de virtutib⁹. ¶ Qʒ autẽ dr q̃ fides
eſt ex auditu: verũ eſt q̃tum ad ppoſitionẽ credibi
liũ ſʒ nõ quantũ ad hitũ: ſuppoſito eñ habitu ad-
huc neceſſe eſt ad hoc q̃ exeat in actũ q̃ credibilia
Ad rõnes ppponãtur. ¶ Ad rõnes alteri⁹ ptis dḋʒ q̃ nõ om
ĩ oppoſitũ nis hitus veꝝ dicẽs eſt virtus ſtricte et ppe niſi
illud veꝝ pfecte cognoſcat p euidentiam in ſe vel
p relationẽ ad illa q̃ ex ſe ſunt nota. qḋ nõ eſt ĩ fide
¶ Ad ſcḋm dḋm q̃ nõ eſt ſimile de fide et charita
te: q2 amor põt eſſe pfectus vbi cognitio ẽ ĩperfe-
cta. intenſio eñ amoris non reſpondet intenſioni
cognitionis: ſed intenſioni boni cogniti qualiter
cũq3 illud bonũ ſit cognitũ. ſi eñ cognoſcamus p
certitudinẽ aliq̃d minus bonũ: ⁊ p cõiecturã ali-
quod magis bonũ magis diligimus bonũ cogni-
tũ p pbabilẽ cõiecturã q̃ cognitũ p certitudinem
q2 eſtimamus illḋ magis bonũ: licʒ eſtimatio cer
ta ſit pfectior q̃ cõiectura pbabilis: et q2 p fidem
habemus cognitionẽ: licʒ obſcurã de obiecto pfe
ctiſſimo et optimo. ideo non obſtante ĩperfectio-
ne actus fidei actus charitatis põt eſſe pfectus ⁊
habitus a quo elicit virtuoſus q̃uis fides a q̃ elici
tur actus imperfectus non ſit ppe vt⁹. ¶ Secũda Scḋa opi
opinio cõcordat ĩ oĩbus cũ pma pter id qḋ dicit nio q̃ ẽ do-
q̃ fides non eſt magis nec minus virt⁹ charitate ctoris ⁊ cõ
exiſtente in voluntate/vel nõ exiſtẽte: ↄtra q2 vir tra vnũ ex
tus eſt diſpoſitio pfecti ad optimũ nõ ſolũ actum dictis du-
primũ ſed btitudinẽ q̃ eſt ſimplr optimũ. Vñ nõ randi.
eſt virtus moralis niſi p hoc q̃ diſponit ad btitu-
dinẽ naturalẽ: nec theologica niſi p hoc q̃ diſpo-
nit ad ſupnaturalem: ſed theologica non diſponit
ad ſupnaturalẽ niſi p modũ meriti ſcḋm eos. er-
go nõ eſt virtus vbi nõ põt hẽre actum meritorium
ſed hoc nõ eſt niſi cũ charitate. ergo nunq̃ eſt ali-
liqua virtus theologica niſi cum charitate: et ex
charitate q̃ eſt radix merendi poſt gratiã. ¶ Pre
terea abſurdũ eſt q̃ in demonibus poſſit eſſe virt⁹
vel dãnatis: ſʒ ſcḋm eos in dãnatis eſt fides q̃ tñ
nõ ↄcedo. q̃ fides informis nõ eſt virtus. ¶ Ad ra
tionẽ eoꝝ dḋm q̃ licet habit⁹ nõ habeat pfectionẽ
intrinſece actũ q̃ ad gen⁹ nature: ſʒ tñ hʒ pfectum
extrĩſece q̃ ad gen⁹ moris vel grẽ/ hoc ſufficit ad
virtutẽ: imo ĩ bonitate tali extrĩſeca non intrĩſeca
formalit cõſiſtit rõ virtutis: q2 ↄſtat q̃ act⁹ habi-
tus vicioſi põt eſſe ⁊ eſt pfectior ⁊ intenſior in gñe
nature intrinſece q̃ actus virtutis: q2 eſſentia ha-
bitus ppter equale exercitium actuum põt eſſe eq̃
pfecta ⁊ natura corrupta plus iuuat malũ habi-
tũ q̃ bonũ: ſʒ act⁹ virtutis lʒ ſit min⁹ itẽſus ex hoc
tñ qḋ ẽ ↄformis rõni qḋ ẽ extrĩſeca denolatio hʒ
q̃ ſit bon⁹. Alt⁹ãt lʒ intẽſiſſim⁹ tãto eſt peſſim⁹ q2
difformis rõni: ita q̃ actus fidei meritorius licet
non ſit magis pfectus ĩtrinſece ſʒ minus ĩ ydiota
bono q̃ in theologo magno malo: q2 cũ ibi eſt me
ritorius/hic non/eſt actus virtutis ibi/non hic.
¶ Quantum ad ſcḋm de certitudine fidei in cõ- Scḋm pn
paratione ad ſcientiam. Primo ponent dicta ali- cipale hu-
orum. Secundo inquiretur de illis. ¶ Ad pmuʒ ius q̃ſtiõis
ſic procedunt aliqui pmittẽtes duo videnda cir- Durãdus
ca iſtam q̃ſtionem. Primum eſt cum ponant plu- q. 7. hui⁹ d
res actus fidei ſm nomẽ ſaltẽ. ſ. credere deo ⁊ cre
dere deum/et credere in deum/quis iſtoꝝ ſit ma-
gis proprius actus fidei. Scḋʒ eſt de comparatio
ne actus fidei ad actum ſcientie. ¶ Quantum ad
primum ſciendum q̃ credere deo ⁊ credere deum
eſt preciſe vnus actus et non plures. credere autẽ
in deum non eſt preciſe actus fidei: ſed fidei ⁊ cha
ritatis ſimul: et ſunt plures ⁊ nõ vnus actus tñ.
¶ Ad cuius euidentiam ſciendum eſt q̃ deus ſi-
ue veritas prima ſe habet ad actum credendi tri-
pliciter. Vno modo vt obiectuʒ qḋ creditur ſiue
aliquid circa ipſum: vt deum omne trinum et vnũ
incarnatum vel aliquid huiuſmodi. Alio modo
vt ratio credendi. quicquid eñ credim⁹/credim⁹
vt innitẽtes veritati diuine q̃ talia reuelauit. Ter
tio mõ ſe hʒ vt finis ſm illḋ Jo. xx. Hec aũt ſcpta
ſunt vt credatis. ⁊c. credere ergo deũ dicit cõpa-

rationē actus credendi ad deum vt ad obiectum creditum. credere autē deo. dicit autē cōparationē actus credēdi ad deum ſicut ad rationē ſeu ad cauſam mouentē ad credendum: ꝛ q2 idē eſt act⁹ q̄ tendit in obiectum ſub rōne ei⁹ formali: iō vnus et idē actus eſt credere deo ꝛ credere deum. credere autē in deum dicit habitudinē actus credendi ſeu tendendi ad deum tanq̄ ad finē quē fides oſtendit ꝛ ad q̄d charitas inclinat. Unde credere in deum eſt idē ꝙ credendo amare ꝛ credendo ꝛ amando in deum ire ꝛ tendere. ꝛ hij ſunt duo actus duorum habituum fidei. ſ. ꝛ charitatis vt de ſe patet. ❡ Quantum ad ſcdm̄. ſ. q̄s actus ſit certioꝛ fidei vel ſcientie dicit̄ multipliciť. Uno mō ꝙ duplex ē certitudo. q̄dā euidentie. ꝛ ſic ſcire certius ē q̄ȝ credere: q2 qđ ſcimus euidens eſt / nō autē qđ credit̄. ❡ Alia eſt certitudo adheſionis: ꝛ ſic credere certius eſt q̄ȝ ſcire: quia credens firmius adheret creditis q̄ȝ ſciens ſcitis. ❡ Sed illud non videt̄ verū ꝓpter duo. Pꝛio: q2 firmitas adheſionis ipꝛopꝛie dicitur. certitudo em̄ nō ſtat cum falſitate: firmitas autē adheſionis q̄n̄q̄ȝ eſt de falſis: vt patȝ de hereticis et alijs q̄ ꝑtinaciter adherent falſis opinionib⁹. ergo firmitas adheſionis nō hȝ ꝓpꝛie rōēȝ certitudinis. ❡ Scdm̄ eſt ꝙ firmitas adheſionis adhuc maioꝛ videtur eſſe in actu ſcientie q̄ȝ fidei: illi em̄ firmius adheremus a quo difficilius recedimus: ſȝ hō difficilius recedit a ſcientia ſi ſit vere ſciens: ꝛ ſciat ſe ſcientē eſſe q̄ȝ a fide. ab iſta eī videmus hoīem frequenter recedere. ergo firmitas adheſionis videt̄ maioꝛ eſſe in actu ſcientie q̄ȝ in actu fidei. ❡ Alio modo dicit̄ ꝙ aliq̄d pōt dici certi⁹ eſſe. Uno modo ſcdm̄ ſe: alio mō q̄ ad nos. Pꝛimo credere eſt certius q̄ȝ ſcire q2 credita puta deū eſſe trinū ꝛ vnū ꝛ talia ſunt certioꝛa ſcdm̄ ſe q̄ȝ ſcita a nobis. Scdo mō eſt econuerſo: q2 certius eſt ſcire q̄ ad nos q̄ȝ credere. ❡ Sed nec iſtđ videtur valere: q2 licet iſta diſtinctio poſſet habere locū in ſcitis ꝛ creditis: ſicut dicit pħs ſcdo metaphiſice ꝙ ſubſtātie ſepate ſunt certioꝛes ſcdȝ ſe ſubſtātijs ſenſibilibus q̄uis non nobis imo min⁹ tñ in habitibus et actibus non poteſt habere locū iſta diſtinctio. Cuius ratio eſt q2 habit⁹ eſt diſpoſitio hn̄tis ꝛ actus eſt eius ꝑfectio i cōꝑatione ad obiectū. et ideo non eſt certioꝛ actus vel habitus niſi ꝓpter hoc ꝙ obiectum ſit nobis certius q̄uis poteſt dici nobilius ex ſola nobilitate obiecti et pȝ hoc ex textu pħi. ꝑmo de aīa in ꝑncipio vbi diſtinguit nobilitatē ſcientie i ignobilitatē q̄ eſt ſcdȝ certitudinē ꝛ in illā q̄ eſt ex nobilitate obiecti ꝙ non eſſet ſi certitudo ſcīe eēt ſcdm̄ certitudinē obiecti. tunc em̄ oīs ſcīa q̄ eſſet nobilioꝛ quo ad obiectum eſſet nobilioꝛ q̄ ad certitudineȝ: q2 obiecta q̄ ſunt nobilioꝛa ſcdm̄ ſe ſunt certioꝛa vt diuina / certitudo ergo actus vel habitus nō eſt ex certitudine obiecti ſcdȝ ſe ſȝ ex mō quē habit⁹ ponit circa habentē et act⁹ ei⁹. habit⁹ em̄ nō req̄rit̄ niſi ꝓpter modū vt dictū fuit ꝑus q̄ modus eſt in hn̄te ꝛ nō in obiecto: q̄uis ſit ꝑ ꝯꝑationē ad obiectū / ſȝ circa vnuȝ ꝛ idē obiectuȝ pōt talis mod⁹ variari. ꝛ ꝑ ꝯn̄s certitudo ſicut pȝ de ſcientia et opinione que poſſunt eſſe in eodē. nullo ḡ mō ē act⁹ vel hit⁹ certioꝛ niſi ſit certioꝛ q̄ ad nos. ❡ Dicenduȝ eſt ḡ aliter ꝙ q̄uis aliqđ creditum puta deuȝ eē trinuȝ et vnuȝ / ſit ſm̄ ſe certius et notius q̄ȝ multa ſcita de creaturis / tamē ſimplr̄ ꝛ vlr̄ habitus ſcīe ꝛ actus ſunt certioꝛes et notioꝛes fide et actu ei⁹ extēſiue et intēſiue. Extēſiue q̄dē / q2 illđ qđ hȝ plures modos certitudinis eſt certius extēſiue. ſȝ ſic eſt de ſcīa reſpectu fidei. q2 ſcīa ꝛ actus eius hn̄t certitudinē euidētie et adheſionis / ſi tñ debeat dici certitudo / fides autē hȝ certitudinē adheſiōis. ḡre. ꝛc. ❡ Intēſiue autē q2 certius ē ꝙ ē dubitatiōi ipermixtius / ſed ſcīa nullo mō pōt habere ꝑmixtā dubitationē. Fides autē pōt hr̄e modūȝ dubitatiōis ꝑmixtum ꝛ ſalua fide. ergo videt̄ ꝙ ſcīa ſit certioꝛ intenſiue q̄ȝ fides ❡ Itē cōſtat ꝙ certioꝛ eſt ſcīa beōꝝ q̄ȝ fides credētium. ſȝ iſtđ non eſt ex rōne obiecti qđ eſt idē in vtroq̄ȝ. ſ. diuina eſſentia ꝛ diuīa veritas. ſȝ ſolum rōne diuerſi modi q̄ tendit intellectus in deum viſum et creditum. ergo in ꝓpoſito certioꝛ eſt ſcientia quā habemus de deo / puta ꝙ eſt vnus q̄ȝ fides quā habem⁹ de ipſo. puta ꝙ ē trinus ꝓpter certioꝛē modum q̄ tendit intellect⁹ in ipſum ꝑ ſciētiā magis q̄ȝ ꝑ fidē. ❡ Sed iſti arguunt contra ſe duplr̄ ꝛ ſoluunt pꝛimo ſic. ſicut ſe habet habitus ad habitum. ita act⁹ ad actum. ſed habitus fidei eſt certioꝛ ſcīa ſcdm̄ Auguſtinuȝ. xiiij. de trini. q̄ dicit ꝙ nihil eſt hoī certius ſua fide: ergo actus fidei eſt certioꝛ actu ſcientie. ❡ Itē q̄to medium cauſans cognitionē eſt certius tanto cognitio eſt certioꝛ / ſed diuina veritas ſeu auctoꝛitas ꝑ quam credim⁹ eſt certioꝛ quacūq̄ȝ rōne humana ꝑ quā ſcimus. ergo cognitio fidei eſt certioꝛ cognitione ſcientie. ❡ Ad pꝛimū dōm. ꝙ Auguſtinus non intendit dicere ꝙ fides ſit certioꝛ alijs habitib⁹ ita ꝙ ꝑ fidē certificet̄ hō de creditis ſicut ꝑ ſciētiā de ſcitis: ſed vult dicere ꝙ hn̄s fidem ita eſt certi⁹ habere fidē de quocunq̄ȝ alio ē cert⁹: credens em̄ expitur ſe credere: ꝛ ꝑ ꝯn̄s habere fidem nihil enim eſt certius expimento ad qđ hȝ fieri reſolutio alioꝝ vt habeat̄ plenioꝛ certitudo. ❡ Ad ſȝ dōȝ ꝙ q̄n̄ mediū cauſans cognitionē eſt certi⁹ non ſolum in ſe ſȝ etiā quo ad nos. tunc cognitio ē certioꝛ vt declaratū fuit ꝑus alias nō: diuina aūt auctoꝛitas licȝ ſit certiſſima i ſe ꝓpť quā credim⁹ non tñ q̄ ad nos vel nobis q̄liter em̄ credimus ꝙ deus dicat ea q̄ credimus nō niſi ꝙ ſic tenet eccleſia. Unde ſicut alia credita tenemus ſola fide ſic tenemus ꝙ dictū ſacre ſcripture ſit vallatum diuina auctoꝛitate. ❡ Inq̄rendo aūt de his pꝛima opinio Thome pōt teneri ad ꝑmū dōm ꝙ certitudo euidentie nō pōt ſtare cū falſitate: ſȝ certitudo adheſionis ſic ꝛ ita eſt equocatio de certitudine q̄ adhuc cum dicitur ꝙ certitudo euidentie non poteſt ſtare cum falſitate. verum eſt de euidentia ſimpliciter ꝛ abſolute dicta. non autem de euidētia q̄ eſt ſuppoſito curſu nature tātum ꝛ nō alit̄: q2 iſta ſtat cum falſitate cū deus poſſet facere oppoſitū. ❡ Ad ſecundum dicenduȝ tripliciter. Pꝛimo ꝙ firmitas adheſionis ē duplex: vna iuris alia facti Illa iuris eſt maioꝛ in fide: quia homo plus tenetur adherere his q̄ ſunt fidei pꝛo quibus etiam defendendum debet ſe moꝛti exponere: non autem pꝛo his que ſunt ſcīe ſic opꝫ: ſicut facti ſācti ſunt martyꝛes pꝛo fide: non autem ſicut philoſophi ꝓ veritate ſcientifica exponebant ſe moꝛti vt pictagoꝛas q̄ reus moꝛtis factus ē apud athenienſes quia vocauit ſolem lapidem ardētem. Ceteri autem pꝛopter ſcandalum populi ydola venerabantur quāuis ſcirent nichil eſſe numinis in ſtipite adheſio autem facti eſt firmioꝛ in ſciētia q̄ȝ i fide.

Inq̄rit doctoꝛ de dictis Durādi: et ꝑmo ꝯtra durādū iuſtinēdo opinionē. ſ. thōe.

¶ Scḋo pōt dici q̄ duplex eſt adheſio.ſ. intelle-
ctus et voluntatis. Prima maior eſt in ſcia. ſcḋa
maior in fide: q2 cum his q̄ ſunt ſcientifica hō non
adhereat niſi ꝑpter rōnē. ſtatī quando ſoluit̄ ſi-
bi rō ſua ⁊ adducit̄ noua quā neſcit ſoluere ceſſan
te cauſa: non plus adheret: ſed fidei etiā facta ra-
tione in cōtrariū quā neſcit diſſoluere: ⁊ ſi nullam
rationē habeat propter auctoritatem dei vult ad
herere et nō recedere: ſed captiuare intelligentiā
¶ Tertio pōt dici firmior adheſio ī fide q2 ſtabili
or adherentia: q2 nullus inuit⁹ pōt priuari fide in
fuſa ſed ſcientia acq̄ſita inuitus priuari pōt per lō-
gam egritudinem. qñ ergo dicitur in illo firmior
adheſio a quo difficili⁹ recedit̄ verū eſt inquātū
hmōi qñ vltra dicit̄ q̄ hic eſt ſcia verū eſt de facto
ſecus eſt de iure ⁊ q̄ ad malos/nō q̄ ad bonos et q̄
ad voluntarios nō quo ad inuitos. ¶ Scḋa opi-
nio pōt ſuſtineri cū iſto additamento q̄ dicatur fi-

Suſtinet doctor ſecūdā opinionē recitatā a Durādo ⁊ impugnatam

des certior non certitudine euidentie ſed infalli-
bilitatis. ¶ Ad primum dḋm: q̄ habitus ⁊ actus
non poſſunt dici certiores niſi faciant ſubiecto ob
iectum certius: ſed facere certius eſt dupl'r vel cla
rius notū qḋ min⁹ eſt vel infallibilius cū eſſe verū
ſit ſimpliciter ꝑfectio intellectus quāto habitus et
actus ſunt veriores et infallibiliores ⁊ min⁹ poſ-
ſunt fallere ⁊ decipere ſubiectū tāto aūt certiores
ſunt: ſic aūt eſt h̄. ⁊c. ¶ Ad ſcḋm dicendū q̄ nō ſe-
quitur ſi eſt obiectū certius q̄ habitus ſit certior
niſi cum hoc ponatur q̄ obiectum equali certitu
dine q̄ eſt cauſet habitū q̄ nō opꝫ ī hītibus cauſa-
tis a creaturis: ſed ī habitu cognitiuo a deo cauſa
to imediate: ſiue ſit de deo ſiue de creatura: q2 im-
poſſibile eſt deum fallere/neceſſe eſt ipſum eſſe in
fallibilē: hoc aūt hꝫ fides ex ꝑte obiecti inquātū
primū obiectū eius eſt nō ſolū certiſſimū in ſe ſed
etiā eſt certiſſimum in ſe in cauſando habitum in
fallibilem. ¶ Per idē pꝫ ad tertiū: q2 de eodē ob-
iecto pōt eſſe opinio ⁊ ſcia ⁊ fides ſm̄ q̄ eſt per di
uerſa media: ſed ſi iſta tria ſint a deo ſolo ⁊ imedi
ate lꝫ differant in certitudine euidentie: ſunt ta-
men equalia in certitudine infallibilitatis: q2 nul
lus habitus a deo infuſus poteſt eſſe falſus.

¶ Tertia opinio pōt ſuſtineri de ſcia ſcḋꝫ q̄ phs
eam deſcribit q̄lis tamē non eſt aliqua ſcia hūani
tus inuenta: ſed de ſcientia humanit⁹ inuēta falſa
videtur. Et tunc ad p̄mam rōnē eſt dicendū q̄ il-
le eſt certior habit⁹ extenſiue q̄ hꝫ plures modos
certitudinis pauciores hꝫ aūt fides certitudinē
adheſionis: vt dicit prima opinio/ ⁊ infallibilita-
tis q̄ in fide ſemꝑ ſunt ꝑfectius: ſcientia aūt pōt
habere falſitatē: ⁊ tūc nō debet habere adheſionē
nec nūc hꝫ euidentiā dictam ſimpl'r. nō eñ aſtrolo
gus habuit euidētiā de curſu ſolis qñ ſtetit tꝑe
Joſue ſed habuit ſuppoſito curſu nature.

¶ Ad. 4. dḋm q̄ dubitationi eſt ꝑmixti⁹ ē cer
tius certitudine euidentie/non infallibilitatis q2
contingit magis dubitare de infallibilioribus.

¶ Ad tertiū dḋm q̄ deū eſſe terminū ⁊ vnum li-
cet ſit eque infallibile: ſicut oē certū credi'ū tñ in
quantū hmōi noticia eſt ꝑ creaturas fallibiles
⁊ id eſt fallibile quātū ē de natura habitus nō ob-
iecti ¶ Vñ ē alia opinio q̄ ſcia ē certior ſimpliciter

Alia opinio.

omni fide ſi accipiatur proprie: q2 ſic eſt illorū q̄
impoſſibile eſt aliter ſe habere ſimpl'r. ⁊ ſic ꝓcedit
tertia opinio ⁊ ſic eſt vera: etiam extenſiue ⁊ intē
ſiue: ſed ſi accipiat̄ ſcientia ꝓ habitu naturaliter
acquiſito ꝓut reputat̄ cōiter ſcientia vt phiſica ⁊
metaphiſica ⁊ hmōi. ſic ē certior ſimpliciter fide ac-
quiſita: ſed fide infuſa eſt certior certitudine eui-
dentie: q2 illam habet: ⁊ ſi nō ſimpl'r tñ ſuppoſito
curſu nature: non enim phiſic⁹ habet euidentiam
ſimpliciter q̄ virgo non pariat/aut q̄ mortuus non
reſurgat cū hoc ſit falſum: ſed fides de ſe non ha-
bet hanc euidentiā nec illā/ certitudinē aūt adhe-
ſionis hꝫ magis ⁊ minus eo modo quo dictū eſt ī
prima opinione: ſed certitudīe infallibilitatis ha
bet maiorē ſciaꝫ ſuppoſito curſu nature. fides au
tem infuſa maiorē ſuppoſita dei ordinatiōe. Un-
de ſi cōſideret̄ ſimpl'r neceſſariū ex cauſis ꝓpriis
videt̄ fides infuſa/q̄ inquātū hmōi eſt a deo eſſe
ſimpliciter magis neceſſaria et infallibilis a veri
tate: ⁊ idē eſſet de opinione a deo infuſa/q̄ inquan
tum opinio poſſet falli: ſed nō inquantū a deo: ſed
ſciētia humana etiā de re eque neceſſaria: puta de
vnitate dei q̄ non min⁹ eſt infallibilis q̄ꝫ trinitas
dei: q2 tamē eſt per media fallatia pōt eſſe inquan-
tum hmōi magis fallibilis q̄ꝫ fides de reſurrecti
one mortuoꝝ ⁊ alioꝝ credibiliū q̄ ſunt ſimpl'r con
tingentia. ¶ Quantū ad tertiū de forma fidei ꝓ

Tertiū principale. Durādus q. 8. ⁊ 9. huius diſt.

cedunt ſic aliqui circa q̄ſtionē iſtā tria vidēda ſūt
Primū qualit̄ fides format̄ per charitatē Scḋm
an eadē fides numero poſſit eſſe formata ⁊ infor-
mis. Tertium eſt in q̄bus iueniat̄ fides informis.
¶ Quātū ad p̄mū ſciendū eſt q̄ virtus vl' actus
virtutis moralis poteſt cōſiderari dupl'r. Uno mo
do ſcḋm eſſe nature. Alio modo ſcḋm illud q̄ eſt
ſcḋm eſſe morale/ſic actus virtutis infuſe vel vir
tus puta fidei poteſt conſiderari dupliciter. Uno
modo ſecundū illud qḋ eſt in eſſe nature Alio mo
do ſcḋm illud qḋ eſt in eſſe meritorio. ¶ Primo
ꝯſiderando fidem vel actū fidei nichil eoꝝ forma
tur ꝑ aliud: q2 forma vel ꝑfectio aduenit ꝑfectibi
li: ſed nichil ſcḋm eſſe nature aduenit potētie ꝑfe-
cte per habitum niſi actus eius q̄ eſt vltima ꝑfe-
ctio naturalis. ergo nec charitas nec aliquid aliḋ
eſt forma fidei vel actus eius cōſiderando eam ſꝫ
eſſe naturale ¶ Si aūt cōſideret̄ ſm̄ eſſe merito
riū: ſic caritas pōt dici aliquomodo forma fidei ⁊
actus ſui/niſi q̄ diſtinguendū eſt de forma q̄ aliq̄d
dr̄ forma ꝓprie ſcḋm.ſ. q̄ īheret ⁊ denoīat ſubiectum
ſicut color de forma corꝑis. ¶ Alio mō dr̄ aliquid
forma large q2 denoīat licꝫ nō īhereat: ⁊ ſic caritas
pōt dici forma fidei ⁊ ceteraꝝ virtutū quantū ad eē
meritoriū: q2 actus eaꝝ ſunt ⁊ dicunt̄ meritorij q2
imꝑantur a charitate/ſine qua non habent ratio-
nem meriti. ⁊ ſic patet primū. ¶ Quantū ad ſcḋꝫ
dicendū q̄ eadē fides numero pōt eſſe īformis ⁊
formata q̄ pꝫ dupl'r: primo q2 deſtructo poſteriori nō
debet prius deſtrui: ſed charitas eſt poſterior fide
quare deſtructa charitate poteſt remanere fides
eadem. ¶ Scḋo q2 charitas nō eſt forma fidei in
herēs ſed extrinſeca/nō īformat fidē nec actū ei⁹
q̄ ad eſſe nature: ſed q̄ ad eſſe meritorium. ergo ea
deſtructa deſtruunt̄ fides et actus eius quantum
ad meritū: ſed nō quantū ad id qḋ eſt naturaliter
et ſic patet ſcḋm. ¶ Quantū ad tertiū eſt ad de-

Durand⁹ q. vlti. huius diſtin. In q̄b⁹ ē fides.

clarandū aliqḋ dubiū: clarū eſt q̄ fides informis
manet in oībus viatorib⁹ peccātib⁹ ſolū contra bo-
nos mores ⁊ charitatē. Cui⁹ rō ē q2 fides p̄ncipa
liter datur pro ſtatu vie. per fidem enim ambula-
mus. vt dicitur. ij. Cor. v. ergo cum fides poſſit
eſſe informis vt probatum fuit ſecundo articulo

magis eſt poſſibile ĩ viatorib⁹: ꝙ̃ ĩ illis q̃ ſunt in termino. et rurſus magis poſſibile eſt hoc in peccantib⁹ ſolū contra caritatē ⁊ bonos mores/ꝙ̃ in peccantibus contra fidē: qꝛ talia pctā videntˀ repugnare ſolū caritati: nō aūt fidei. Unde ex quo poſſibile eſt fidē eſſe informē in aliquo: magis eſt ponēda in iſtis ꝙ̃ in alijs. ¶ Dubiū aūt eſt an ſit in demonib⁹ qui ſunt in t̃mino obſtinatiōis: ⁊ an ſit in hereticis q̃ peccāt nō ſolū ꝯtra caritatē: ſed etiā contra fidē. Q̄ŏ aūt ſit in demonib⁹ ꝓbatˀ ſic qꝛ oēs angeli fuerūt creati in gr̄a ⁊ ĩ dictū fuit ſecūdo libro: ſed in puris viatorib⁹ nō eſt gr̄a ſine fide ſine qua impoſſibile eſt placere deo vt habetˀ Hebreoꝝ.xi. ergo ĩ oīb⁹ angelis fuit fides a ꝑncipio. ſi aūt tūc/ergo ⁊ nunc ſaltē in demonib⁹. Probatio ꝯñe. qꝛ fides habita ab angelis ante peccatū nō potuit ꝑ pctm̄ amitti: niſi rōne ſtatus vel act⁹. non ratione ſtatus qꝛ ſcꝫ ſunt in termino: quia in oibus damnatis qui ſunt in termino: ſicut demones/manet fides. ergo ſtatus non tollit fidē niſi q̃ ponit viſionē: ſi tñ ille tollat/talis autē nō eſt ſtatus obſtinationis ſed btitudinis. quare. ⁊c. Nec ratiōe act⁹: qꝛ actuale pctm̄ demonū nō fuit ꝯtra fidem. ¶ Si autē dicatˀ ꝙ ꝑpt neutrū deſinit eſſe fides in eis: ſꝫ ꝑpt hoc qꝛ aſſentiūt nūc his q̃ ſunt fidei ꝑpt euidētiā ſignoꝝ ⁊ nō ꝑpt auctoritatem diuinā cui ſoli fides innititˀ ſicut demones credebant xp̄m eſſe filiū dei: qꝛ ſic docebat ⁊ doctrinaꝫ cōfirmabat talib⁹ ſignis q̃ nō poſſunt niſi a deo fieri. ¶ Contra. ſignum ꝑ qđ q̇s inducitˀ ad fidē nō euacuat fidē ſed magis eā ꝯfirmat: ſed miraculū eſt hmōi vt patet ex varijs locis ſcripture. dicitur eñ Exodi.14. ꝙ poſt diuiſionem maris rubri: et ſubuerſionē egyptioꝝ timuit popul⁹ deū ⁊ crediderunt dn̄o. ⁊ iterū dicitˀ Joh.2. ꝙ poſt miraculum cōuerſionis aque in vinū crediderūt diſcipuli in eū. ⁊ Joā.11. dicitˀ ꝙ poſt reſuſcitationeꝫ lazari multi iudei q̃ viderāt crediderūt in eū. Et alibi dixit. Si opa nō feciſſem in eis que nemo ali⁹ fecit: peccatū nō haberēt. et Joh.4. niſi ſigna ⁊ prodigia videritis: nō creditis. ergo ſigna ⁊ miracula ad fidē inducunt: ⁊ eā habitā non euacuāt ſed potius cōfirmāt. ſi ergo in demonib⁹ in ꝑncipio fuit fides nō amiſerūt eā ꝑpt ſigna q̃ viderūt a xp̄o fieri. et hoc eſt verū de fide ꝙ̃tum ad habitū/ꝙ̃tum autem ad actū nō manet in eis fides: qꝛ aſſentire ſolū ꝑpt ſigna viſa cōueniētia intellectui vel ipſum inducētia ꝓ ſe nō eſt act⁹ fidei. Act⁹ eñ fidei eſt aſſentire ꝑpt auctoritatē diuinā. ſi ergo demones nunc ſolum aſſentiunt propter ſigna/ patet ꝙ iſte actus non eſt fides. ¶ Eſt autem probabile ꝙ ſic ſolum aſſentiant ſcđm opinionem que ponit ꝙ demones ſunt obſtinati in malo cum non poſſint in actū bonū/non ſolū bonitate meritoria ſed nec bonitate q̃ ex genere eſt ⁊ circūſtātijs. credere autem aliquid ꝑpter auctoritatē diuinā q̃ ꝑprie eſt actus fidei/eſt actus bonus ⁊ laudabilis: quē demones ſm̄ opiōnē illā nō poſſunt exire in actū fidei/lꝫ in eis remaneat hit⁹, ſi q̇s tñ in eis fuerit a ꝑncipio qđ dico: qꝛ aliq̇s poſſet dubitare an fuerit fides in eis ꝙ̃uis fuerint creati in gr̄a: qꝛ ſi cōſtaret ꝙ aliq̇d eſſet dictū a deo/de illo vt ſic nō eſſet fides nec fidei adheſio/ſed ſciētia: qꝛ cōſtat per certiſſimā rationeꝫ qꝛ de⁹ nō pōt mētiri nec dicere falſum nec ex ignorātia nec ex malicia. ſi ergo cōſtaret euidēter deū dixiſſe aliq̇d/ cōſtaret ſcien-

tifice illud eſſe verū. in ſpeciali eñ viderem⁹ clarā cōnexionē terminoꝝ. ¶ Si autē demonib⁹ in ſua creatione fuit aliq̇d reuelatū de credibilibus videtˀ ꝙ potuerunt cognoſcere q̇s eis reuelauit: qꝛ nō homo/qꝛ nondū erat creat⁹: nec vnus angelus alteri/qm̄ q̇libet ꝑciperet ſcꝫ reuelās ⁊ cui reuelaretˀ. nō eñ latēt eos actiōes quas habēt ĩ inuicē. reſtat ergo ꝑ locū a diuiſione ꝙ ſcirēt deū ſibi reuelare/quo ſcito de cōcluſione reuelata non eſſet neceſſaria fides cū de ea haberētˀ ſciētia. ⁊ ſic poſſet heſitari an in demonib⁹ eſſet fides. nec cogit ratio ſupradicta: ſcꝫ ꝙ in viatorib⁹ nō eſt gr̄a ſine fide. hoc verū eſt de hoīb⁹ q̇b⁹ aliter nō cōſtat de reuelatione diuina niſi qꝛ credunt. angelis eñ aliter cōſtat. ſi igitˀ eis fuiſſet reuelatuꝫ a ꝑncipio ſue creationis/fuiſſet in eis meritū ſꝫ hūc modū nō in credēdo ſed in obediēdo ꝓcepto diuino iuxta modū dictū in.2. libro. et ſic xp̄s in quo nō fuit fides meruit fact⁹ obediens vſqꝫ ad mortē. vt dicitˀ Philip.2. ¶ De hereticis aūt an ſit in eis fides cū aliq̇b⁹ articulis credāt ⁊ aliq̇b⁹ diſcredāt/tenetˀ ꝙ nō. Cui⁹ rō eſſe pōt: qꝛ habit⁹ infuſus amittitˀ ꝑ vnicū cōtrariū actū/licet nō ſit ita de acq̇ſitis. Caritas eñ amittitˀ ꝑ vnum pctm̄ mortale: qꝛ quilibet act⁹ peccati mortalis repugnat caritati. Silr̄ ſpes amittitˀ ꝑ vnicū actum deſperationis: ſed in hereticis eſt act⁹ repugnās fidei infuſe. ergo in eis nō eſt fides. ¶ Inq̇rendo aūt de his/de demonib⁹ dicunt tria. Primum videtˀ eſſe falſum

Inquirit doctor de dictis durandi.

Primo qꝛ oīb⁹ modis q̇b⁹ effectiue corrūpitˀ habit⁹ acq̇ſit⁹ meritorie/ corrūpitur habit⁹ ĩfuſus. ſic eñ effectiue generatˀ ⁊ intēditˀ ille ꝑ act⁹ ſimiles/ et remittitˀ ⁊ corrūpitur ꝑ act⁹ ꝯtrarios: ſic habit⁹ infuſus meritorie ꝑ hmōi gñatur ⁊ corrūpitˀ ⁊ intēditˀ ⁊ remittitˀ vel ſaltē corrūpitˀ: qꝛ de remiſſione eſt dubiū: ſed habit⁹ acq̇ſit⁹ ſm̄ eos corrūpitur ꝑ longā ⁊ ſolā ceſſationē actuū effectiue. qꝛ multas amicitias inappellatio ſoluit. ergo habit⁹ infuſus meritorie. Certū eſt eñ ꝙ caritas nō ſolum ꝑ cōmiſſionē/ſed ꝑ ſolā omiſſionē pdi pōt ⁊ vnicā: qđ nō poſſet eſſe de habitu acq̇ſito: ſꝫ ſm̄ eos ĩ demonib⁹ nō pōt eſſe act⁹ fidei ſuppoſita eoꝝ obſtinatione. ergo cū ꝑ q̇nqꝫ milia annoꝝ ꝑ ceſſationē actus fidei acq̇ſite ipſa fuiſſet corrupta effectiue ꝑ ceſſationē actuū infuſe demeritorie ipſa eſt corrupta ſi a ꝑncipio fuit infuſa. ¶ Preterea ꝑ vnicum actum cōtrariū tollitˀ virt⁹ infuſa: ſed demones ⁊ dānati nō ſolū carēt actib⁹ virtutū: ſed etiā habēt actus oppoſitos/ ſicut nō ſolum nō diligūt deum ſed odiūt. nō ſolū nō credūt: ſed diſcredūt quicq̇d diſcredere poſſunt. ⁊ vbi nō poſſunt diſcredere: tūc vellēt in deſpectū dñi nō credere ſi eſſet poſſibile. et ſic nec fidem nec alium habitum infuſum habere poſſunt q̇n auferri poſſit. ¶ Ad probationem ꝙ nō eſt propter ſtatum actum miraculum. dicendum ꝙ eſt propter ſtatum cum peccato oppoſito fidei/quo non ſolum nulli aſſentiunt ꝓpter dei reuerentiam: ſed omnia faciunt in irreuerentiam: et nulli aſſentiunt niſi coacti: qđ non eſt in alijs q̃ nō ſunt in termino. ¶ De ſecūdo dicūt ꝙ in eis non eſt actus fidei /et hoc eſt verum: ſed ratio ſua habet inſtantiam. qꝛ ſi aſſentire propter auctoritatem diuinam eſt actus fidei. ergo ſi immediate a deo ſit facta eis reuelatio de illa haberent fidem: nō qđ niſi ꝓptˀ auctoritatem dei aſſentiunt cuius contrarium dicunt in ſequenti concluſione

ſed ipſi intelligunt ꝙ aſſentire propter auctoritatem dei non facientem euidentiam ſit actus fidei aliter non. Nichilominus verum eſt hoc qđ in primo articulo dicunt ꝙ miraculum viſum vel euidentia temporalis ſuperueniens non aufert habitum fidei: quia ſi quis habens fidem de vnitate ⁊ ſimplicitate dei addiſcat demonſtrationes hoc probantes/non propter hoc pdit fidem priſtinā nec ſimpliciter nec quo ad hoc: quia non propter contrarietatem formalem cum non ſint vni⁹ generis fides infuſa et ſcientia acquiſita. ꝓpter qđ videtur poſſe perdi fides acquiſita: nec propter contrarietatem virtualem meritoriam: niſi quis ſic vellet dicere quaſi alias non crederetur⁹ niſi poſſet hoc p rationem videre qđ non eſt in eo: qui ꝓpter hoc addiſcit vt firmi⁹ credat/et fidem defendat. ℂ Qđ etiā patet experiētia: quia tali demōſtratione acquiſita niſi de ipā nō recolet aſſentiet tamen ſtatim propoſita propoſitione de vnitate dei p ſcripturam/deus vnus eſt. quem recolit nō propter mediū demōſtrationis de quo nūc recolit. hoc autē non eſt p fidem nouā. ergo p antiquā quam non pdidit. ℂ De tertio qđ a ꝑncipio non fuit fides in eis: poteſt dici ꝙ imo ſcḋm cōmunē opinionem. ℂ Ad rationem dicendum ꝙ ſine aliqua reuelatione credibilium poteſt fides infundi ſicut in paruulis baptizatis: et ſic ceſſat tota obiectio. Ulterius poteſt dici ꝙ ſicut non omnib⁹ quibus fides infundit̄ fit reuelatio: ſed maioribus p quos alijs predicat̄. aut ſicut nunc myſteria gratie reuelant̄ a deo medie et tertie hierarchie mediante. ſic reuelatio fidei quo ad neceſſaria angelis ad ſalutem puta ſaltem de beatitudine ſupnaturali meritis obtinenda fuit facta immediate a deo ſoli lucifero: et ille non potuit habere fidem propter rationem factam: ſed eo mediāte omnibus alijs qui bene ſciuerunt hanc reuelationē eſſe a creatura potēte mentiri: tenebant̄ tamen ei credere ſicut nos apoſtolis ⁊ ꝓphetis: et etiam credendo potuerunt mereri et non credendo demereri. vnde ⁊ in illo poſſet poni primum peccatum eorum: niſi ꝙ contrarium habet cōmunis opinio ſed ſicut fuit omnibus pfectior ſapientia naturali et gratia gratum faciente/probabile videtur ꝙ fuit gratia gratis data reuelatione primus illuſtratus: propter quod et grauius peccauit/ et ad peccatum alios facilius traxit: et tunc in ipſo nō fuiſſet fides: ſed in alijs nichilominus in ipſo qui a deo imediate reuelationem accepit: vel in alijs ſi fuerūt plures hoc ipſum remanet: quia obliuio in eis non cadit ſed coactus aſſentit/non in dei reuerentiam vt prius: ſed iſtud aſſentire magis ordinat in dei deſpectum. ſed licȝ ipſe vel alij habuerunt reuelationem de credibilibus ad ſe ptinentibus: non tamen oportet de credibilib⁹ ad nos ptinentibus ꝙ habuerunt a principio reuelationem. Illa ergo que nunc credunt/credunt quidem inuoluntarie vel ex miraculis: quia ſciuerūt facta vel ex reuelatione ſibi a deo a principio facta/vel ex experientia quam habent de inferno: de quo ſi a principio habuerunt fidem: nunc habent viſionē. ℂ Ad argumēta principalia ſolutum fuit in primo articulo.

ℂ Queſtio quinta.

Quinto querit̄/vtrū virtutū theologicarum ſit idem obiectum formale: et generaliter vtrū de eodē obiecto re et ratione poſſunt hꝛi diuerſi habitus. ℂ Et arguit̄ ꝙ nō: quia ad eaque ſunt genere altera/ſunt ꝑticule aīe genere diuerſe. 6. ethicorū. ergo ad id qđ idem re ⁊ ratione gn̄e ⁊ ſpecie indifferēs eſt vnus tantum habitus: q2 ſi oppoſitum in oppoſito/et propoſitum in propoſito. — Primum

ℂ Item potentie diſtinguunt̄ p actus ⁊ act⁹/p obiecta. 2. de aīa. ergo ad vnitatem obiecti formalis eſt tantū vnus habit⁹. — Secundū

ℂ Et confirmat̄ p phm ꝑmo poſteriorū. vna eſt ſcientia vnius gn̄is obiecti. ⁊c. ⁊ p ariſtotelem. 3. de aīa. ſecant̄ ſcientie quēadmodū et res de qb⁹ ſūt. — Cōfirmatio.

ℂ In oppoſitū arguit̄: q2 diuerſe potētie poſſunt hꝛe idem obiectū re et ratione. ergo ⁊ diuerſi habitus. anecedēs patet de intellectu ⁊ voluntate: q2 enī voluntas nō poteſt ferri niſi in cognitū ſm Auguſtinum. 10. de trinitate. ca. 1. In omne in qđ fert̄ volūtas ſub ꝗ rōne fert̄/neceſſe eſt ferri itellectum. cōſequētia patet: q2 nō min⁹ diſtinguunt̄ potentie diuerſe ꝗ̄ diuerſi habitus. — In oppōȝ

ℂ Item vnum agens equiuocum poteſt in effectus ſpecie differentes: ſicut eadem ꝟtus ſolis in gn̄ationē equi et hominis: ſed obiectum eſt agens equiuocū reſpectu diuerſoꝝ habituum. ergo. ⁊c. — Secundū

ℂ Hic dicendum ꝙ licet cōmunis opinio tenere videat̄ ꝙ nec habitus nec duo actus nec due potētie ſpecie differentes poſſint hꝛe idem obiectū re ⁊ ratione: videt̄ tamen ꝙ probabilit̄ poteſt teneri oppoſitum. — Reſpōſio

ℂ Contra qđ ſic videt̄ ꝓcedendum eſſe: q2 ꝑmo adhibēda eſt quedā diſtinctio que eſt vniuerſalis ad propoſitū. Scḋo videndū eſt ꝙ ē in quibuſdā neceſſe potētias vel habitus paſſiones vel actus ſpecie differentes hꝛe obiecta diuerſa ſaltē ratione formali. Tertio ꝑſuadendum eſt ꝙ in quibuſdam non videt̄ hoc eſſe ponendū/et oportet plures hoꝝ hꝛe idem obiectum re et ratione.

ℂ Quantum ad primum ſciēdum eſt ꝙ quedam ſunt potētie aīe diſpate ⁊ diuerſe nullum p ſe ordinem adinuicem habentes niſi forte pfecti ⁊ impfecti ꝓut vna dicit̄ pfectior alia: ſicut ſunt potentie partis nutritiue et ſenſitiue et ſenſus exteriores comparati ad inuicē: vt viſus/auditus/ et alij tres. Quidam autem ordinē habēt: ſicut ſenſus interiores ⁊ exteriores ſenſitiue potētie cū intellectu. nā potentie ſenſitiue iteriores: ſicut ſenſus cōmunis ⁊ phantaſia non poſſunt eſſe in actu niſi prius natura ſint in actu ſenſus exteriores vel aliquis illorum: nec intellect⁹ ſine phantaſia vel ſaltem ſine ſenſu exteriori vt aliqui dicunt ponentes ꝙ intellectus poteſt eſſe in actu/phātaſia nō exiſtēte in actu/ dūmodo ſenſus exterior ſit in actu. ꝓpt̄ hoc qđ cōmētator dicit. 3. de aīa. imaginatiua/cognitiua/⁊ mēoratiua nō ſunt niſi loco virtutis ſenſitiue. ⁊ ideo nō indiget eis niſi in abſentia ſenſibilis. quoꝝ primū videt̄ eſſe veri⁹/ſcȝ ꝙ itellectus non poſſet eſſe in actu/phantaſia nō exiſtēte in actu: ꝓut phs ⁊ commentator pluries dicūt maxime in eodē 3. de aīs vt patet ibidem expreſſe. — Primum principale.

ℂ Sed eſt intelligendū ꝙ ordo iſte de quo nunc agit̄ non eſt oīno eſſentialis ⁊ p ſe ꝓ ꝗ̄to nō inuenit̄ in oī natura intellectuali: nam in deo non ſunt

ſenſus interiores nec exteriores: nec etiā in ange
lo: ꝛ tñ in eis eſt itellect⁹. quidā ꝟo habēt oino or
dinē eſſentialē ꝛ ꝑ ſe ꝛ inſeparabilē: ſicut ſenſus ꝛ
appetit⁹ ſenſitiu⁹: nā vbi ſenſus ibi appetit⁹ vt dꝛ
2. de aīa. qđ nō hꝫ dubiū ꝑcipuū de eſtimatiua. vbi-
cūqꝫ eñ eſt virt⁹ eſt imatiua ipoſſibile eſt nō eē ap
petitū. et eodē mō dicēdū de itellectu ꝛ appetitu
intellectiuo. vbicūqꝫ eñ ſiue in deo ſiue in crea-
tura eſt itellectio: ibi ē ꝛ appetit⁹ itellectiu⁹ vt de
ſe patet. ¶ Et qđ dictū eſt de potētijs / veritatem
videt̄ hr̄e ſuo mō in habitibus. habitus eñ itelle
ctuales ſpeculatiui nō vident̄ hr̄e ſic ꝑ ſe ordinē
ad hit⁹ morales vel etiā inter ſe: vt mathematica
cū phiſica: vl' logica cū arithmetica / ſicut hr̄t mo
rales iter ſe vel cū prudētia. Et idē videt̄ de paſ-
ſiōib⁹. nō eñ talē ordinē adiuicē hr̄t ſpes ꝛ ira vel
timor ꝛ ira / vel audacia ꝛ amor: ſicut deſideriū ꝛ
delectatio / vel amor ꝛ delectatio / odiū ꝛ triſticia.
Idē etiā appet de actib⁹: qꝛ ſm ꝙ potētie ſunt ad
inuicē ordiāte vel hit⁹ / ſic oportꝫ ſuo modo ꝛ act⁹.
et hoc de p̄mo. ¶ Quantū ad ſecundū eſt intelli

Secundū principale

gendū ꝙ eoipſo ꝙ potētie de qb⁹ dictum eſt / ſunt
diſparate adinuicē: nec vt tendūt in obiecta ordi-
nem habēt: ſicut ſunt viſus ꝛ tact⁹ / audit⁹ / olfa-
ctus et guſt⁹: neceſſe eſt ipſas hr̄e obiecta rōe for-
mali differētia: vt patet expreſſe in dictis ſenſib⁹
et ſimilit' in virib⁹ interiorib⁹ reſpectu itellectus
licet eñ ad ipſum ordinet̄ modo p̄dicto: eo tñ mō
quo ſunt potētie organice nō poſſunt hr̄e obiectū
tāte abſtractionis ꝛ ambitus ſicut intellect⁹: et ꝑ
ꝯñs oportet obiecta differre formalit' ꝛ realiter:
qꝛ in multis inuenit̄ obiectū intellect⁹ ad ꝙ vires
ille ſe nō extēdūt vt patet in naturalib⁹ ꝛ ſpiritua
libus oib⁹. ¶ Idē patet in nutritiua ꝛ ſenſitiua
earum eñ obiecta realiter differūt vt ex ſe patet.
Et idē eſt videre in habitib⁹. Nā phiſica ꝛ mathe
matica nō ſunt de eodem obiecto formali. phiſica
eñ eſt de qualitate ſenſibili et de motu / de q̄titate
ꝟo vt eſt ꝯiūcta motui ꝛ qualitatib⁹ ſenſibilib⁹
et vt eſt res corꝑis phiſici. Mathematica ꝟo non
detminat de qualitate ſenſibili: nec de q̄titate ip-
ſa vt eſt res corꝑis phiſici. vt dꝛ. 2. phiſicoꝝ. Idē
patet de phiſica ꝛ morali ſcientia / ꝛ vniuerſaliter
de hitib⁹ ſpeculatiuis ꝛ moralib⁹. ¶ Patet etiā
de paſſionib⁹ quibuſdā. nō eñ eſt idē obiectū for-
male timoris ꝛ ire: qꝛ tūc poſſent eſſe ſimul timor
et ira: qđ eſſe nō pōt dicēte pho. 2. rethorice. Im-
poſſibile eſt ſimul timere ꝛ iraſci. Et idē patet in
plurib⁹ alijs. ¶ Eodē aūt mō eſt de actib⁹: opor-
tet eñ loqui de ipſis ꝯñter potētijs ꝛ habitib⁹ vt
dictū eſt pri⁹. ¶ Quantū ad tertiū ſciendū eſt ꝙ

Tertium principale

ſicut a quibuſdā magnis ponit̄ de intellectu ꝛ vo
lūtate ꝙ habēt idē obiectū materialiter ꝛ forma-
liter ꝛ maxime ſi ponant̄ habere obiectū equalis
ambitus ꝑut videt̄ quibuſdā ꝓpter eorū abſtra-
ctionē: ita videt̄ dicendū de quibuſdā alijs: puta
paſſionib⁹ / ꝛ habitib⁹ / ꝛ potētijs. ¶ Et vt pateat
p̄mo de potētijs / mirū videt̄ ſicut magni dicūt / ſi
vis appetitiua ꝛ ſenſitiua nō habeāt idē obiectuꝫ
materialiter ꝛ formaliter cū eſtimatiua: ꝛ loquor
ſpecialiter de vi eſtimatiua. obiectū eñ eſtimati-
ue vt cōiter dicit̄ eſt intentio non ſenſata ꝑtinens
ad bonum vel malum: puta amicitia ꝛ inimicitia
vtilitas / nocumentū / ꝛ vtiliter / cōueniens ꝛ nocu
mentum. Idem autē videt̄ eſſe formale obiectum
appetitus ſenſitiui: qđ patet in manifeſtis exem-
plis. ouis eñ ꝑ eſtimatiuā ſuā ꝑcipit lupum natu
re inimicum ꝛ offenſiuum. conſtat autem cuilibet
qđ materiale eſt in obiecto eſt lup⁹ vel ei⁹ q̄titas
vel figura vel color vel aliquid tale. formale autē
eſt inimicitia eius vel cōtrarietas / vel diſcōueniē
tia: qđ patet ex hoc ꝙ eum fugit: qꝛ talē eū ꝑ eſti-
matiuā ſuā ꝑcipit. non fugit autē eū vt cōiter di-
cit̄: ꝛ bene ꝓpter indecētiā coloris / aut figure / vel
aliqđ hmōi: ſed p̄ciſe vt inimicū ꝛ offenſiuum. er
go inimicitia talis eſt formalis in obiecto eſtima
tiue: ſed null⁹ pōt dicere quin iſta eadem ratio
formalis in obiecto appetit⁹ ſenſitiui. refugit
eñ ipſum cōcupiſcibilis ouis p̄ciſe qꝛ inimic⁹ et
offenſiuus nature. clarum ergo eſt ꝙ vis eſtimati
ua ꝛ appetitus ſenſitiuus habēt idē obiectum for
male: ꝛ conſtat ꝙ etiam idē materiale et formale
ſiue re, ꝛ hoc oēs concedunt. ergo due potētie ha
bēt idē obiectum materiale ꝛ formale / ſiue re ꝛ ra
tione idē. Hoc idē patet in agno qui ꝑ eſtimati-
uam cognoſcit matrē vt amicam ꝛ cōuenientem
ſue nature tanq̄ formale obiectum ꝛ vt ſic eam ꝑ
appetitum ſenſitiuum appetit ꝛ deſiderat / ꝛ ꝑ mo
tum ꝓgreſſiuum ad eam currit ꝑut ꝑ eſtimatiuā
dirigit̄ ꝛ ꝑ appetitum impellit̄. ¶ Idē oino pa-
tet in yrūdine que ꝑcipit paleā vt materiale obie
ctum ſed vt valens ad nidificandum tanq̄ forma
le / ꝛ vt ſic eam appetit ꝛ demum colligit. ꝛ idē po
tes facere ꝑ ſingula diſcurrēdo obiecta appetiti-
ue ꝛ eſtimatiue. Scđo patet idē in paſſionib⁹ ap-
petitus ſenſitiui. amor eñ deſiderium / ꝛ delecta-
tio videtur habere idē obiectū materiale ꝛ forma
le. Illud eñ videt̄ eſſe obiectū formale qđ ſm ſe
attingit̄ a potētia paſſione ꝛ habitu: ꝛ quo nō exi
ſtente nichil rei attingit̄ ab illis. color eñ eſt for
male obiectū viſus: et hoc ſm ſe attingit̄ a viſu ꝑ
ſuū actū: vel ſi materiale attigat̄ / puta lapis vel li
gnum: hoc eſt p̄ciſe ratione illi⁹ / ꝛ quo remoto ni
chil ligni vel lapidis attingit̄ a viſu. In propoſi-
to igit̄ gr̄a exēpli ponat̄ vinuꝫ eſſe qđ amat̄ / deſi-
derat̄ / ꝛ in quo delectatio habet̄. hoc eñ eſt aliqđ
materiale / puta ſubſtātia vini / dimēſiones eius ꝛ
color / vel aliqđ tale. formale ꝟo eſt dulcedo ſiue
bonus ſapor vini. hoc eñ eſt qđ ꝑ ſe q̄rit appetit⁹:
et quo nō exiſtēte nō quererent̄ alia. cōſtat aūt ꝙ
null⁹ diceret niſi poſſeſſionē vt dicit ph̄s p̄mo ethi
coꝝ. ꝙ aliud formaliter appetitus deſideret in vi
no / aliud amet / ꝛ i alio delectet̄. expert̄ eñ q̄libet
in ſeipſo ꝙ vini ſubſtātiā vel dimēſionē vel cetera
hmōi materialiter amat deſiderat / ꝛ appetit: et ꝑ
delectationē amplectit̄: ſed ipſam dulcedinē ipm
bonū ꝛ cōuenientē ſaporē vini formaliter deſide
rat amat ꝛ in ipo delectat̄. ꝛ ideo dicit̄ in prouer-
bio. Deſideriū ſi cōpleat̄ delectat aīam: qđ nō eſ-
ſet verū ſi aliud eſſet formale deſiderij obiectuꝫ et
delectationis. ſi eñ cōpleat̄ naturalis appetitus
viſus ꝙ ſit cū viſus eſt in actu vidēdi ꝛ ꝑcipit ali-
quid pulchrū viſibile nō ꝓpter hoc delectat̄ ꝛ ſa-
tiat̄ guſtus: vel eius appetitus naturalis nō ob-
ſtante ꝙ illud viſibile ſit materialit' guſtabile / pu
ta lac vel vinum vel aliquid hmōi. qđ manifeſte
ideo contingat qꝛ non eſt formale obiectum puta
color ꝛ ſapor. ſi ergo non eſſet idem obiectū non
ſolum materiale verū etiā formale delectationis
et deſiderij: nūq̄ propter deſiderium compleri de
lectaret̄ anima: cuius cōtrariuꝫ dicit auctoritas
illa. ¶ Et idem poteſt induci faciliter de amore

qꝛ non delectaẜ aliquis in aliquo nõ amato. Nec
obſtat ſi dicaẜ ꝙ differunt obiecta deſiderij et de-
lectationis vt abſens ⁊ pñs: qꝛ hec non poſſunt
eſſe formales rationes obiectoꝝ. Qđ patet pmo
qꝛ abſentia eſt pura negatio ⁊ priuatio: priuatio au
tem vel negatio non poteſt eſſe cauſa poſitiui. ob-
iectum autē ꝑ ſuā rationē formalē eſt cauſa paſſio
nis/ qꝛ paſſio nõ eſt niſi motus appetitus inconue-
niēs vel nociuum ꝓſequendū vel fugiendū. ergo
abſentia nõ põt eē ratio formalis in obiecto deſi
derij/ qđ ē qđā paſſio poſitiua. ¶ Scđo qꝛ due ra
tiões formales ſunt due cāe ꝓncipiatiue ꝑ modū
cauſe formalis et rõnis agēdi licet forteſſis nõ ꝑ
modū efficiētis: qꝛ efficiēs eſt cauſa vt qđ: forma
lis ſ̄o vt quo. ſed abſentia vel pñtia nõ ponunt
variationē vel diuerſitatē in cauſa. Dicit em̄ phs
in. 5. metaphiſice ⁊. 2. phiſicoꝝ. ꝙ eadem cauſa eſt
ꝓncipiū contrarioꝝ. qͥ em̄ pñs eſt cauſa huius/
hanc abſentē dicim⁹ cauſam cõtrarij: vel abſentia
gubernatoris/ nauis ſubmerſionis cuius erat p̄-
ſentia cauſa ſalutꝫ. ergo pñtia ⁊ abſentia nõ poſ
ſunt eſſe formales rationes obiectoꝝ. ¶ Nec ob-
ſtat ſi dicaẜ ꝙ hic variaẜ effect⁹ ſm abſentiā ⁊ pre
ſentiā: nā ꝑ abſentiā ſubmergiẜ nauis/ ⁊ ꝑ pñtiā
ſaluaẜ: qꝛ ſalus nauis eſt aliqđ poſitiuū ergo ha-
bet cauſaꝫ poſitiuā/ nõ quidē pñtiā hoīs guber
natoris vt eſt hõ vel vt eſt albus vel muſicus vel
in loco cõſcriptiue: ſed vt gubernator/ nõ quideꝫ
vt gubernator habitu: ſed vt actu gubernās. ꝑ ip
ſum actū gubernādi eſt cauſa ſaluationis nauis.
ſubmerſio nauis nõ eſt aliqđ poſitiuū ſaltē in ꝯpa
ratione ad nautā. et ideo abſentia nõ habet rõnē
cauſe/ ſed defectus cauſe: ſicut ⁊ ſubmerſio nõ eſt
effect⁹: ſꝫ priuatio effect⁹ vel ſalutis nauis. ¶ Ter
tio qꝛ idē eſt obiectū formale deſiderij qđ deſide-
rās ꝑ ſe ⁊ ſm ꝙ hmõi deſiderat: ſed deſiderans ꝑ
ſe et ſm ꝙ hmõi nõ deſiderat abſentiā rei ſed deſi
derat bonitatē ei⁹. ergo bonitas eſt formale in ob
iecto deſiderij et nõ abſentia: et hec eadē vt viſum
eſt et vt de ſe patet eſt formale in obiecto delecta-
tionis. habēt ergo deſideriū et delectatio idē for-
male obm̄. ¶ Si qͥs aūt dicat ꝙ abſentia oīno re
quiriẜ qꝛ nichil deſideraẜ niſi abſēs. ergo videẜ eē
formalis ratio in obiecto. Dicendū ꝙ hoc nõ ſeq
tur. Nõ ſequiẜ/ ſubſtātia ꝓ uſu de neceſſitate reqͥri
tur ſi delectat: ergo ſubſtātia eſt formale/ imo ſa-
por eſt formale in obiecto ⁊ ſubſtātia reqͥriẜ mate
rialiter. ⁊ ſilr qđ eſt magis ad ꝓpoſitū. nõ ſequiẜ/
materia nõ põt appetere formā niſi. ſ. eſt priuata. er
go abſentia vel priuatio eſt formale in obiecto ap-
petitus materie. materia em̄ appetit formā ſm ꝙ
hmõi, et nõ abſentiā forme vel ei⁹ priuationē. Vn-
de priuatio nõ eſt quid formale in obiecto appetit⁹
materie/ nec forte materiale: ſed qđdā neceſſariū
ꝑ accidēs vt ꝯmētator dicit pmo phiſicoꝝ. magis
ſe tenēs ex parte ſubiecti vel materie qͣ̄ ex pte ob
iecti appetitus eius. niſi em̄ materia eſſet priuata
forma nõ appeteret eā: ꝓ nõ tn̄ appetit priuationē. et
ſilr eſt in ꝓpoſito. abſentia em̄ bonitatꝫ deſidera
te nõ ſe tenet ex parte obiecti nec materialiẜ nec
formaliter ſed ex parte ſubiecti ſiue ſuppoſiti deſi
derantis. niſi em̄ in eo eſſet priuatio vel abſentia il
lius bonitatis nõ eā deſideraret: nec tn̄ eā deſide
rat abſentiā ſed de ipſa affligiẜ. ¶ Tertio poteſt
idē declarari in quibuſdā habitibus. nõ em̄ vide
tur ꝙ fides ⁊ caritas poſſint habere diuerſum ob

iectum formaliter. illud em̄ qđ fides formalr cre
didit eſt aliquid reale: ⁊ qđ caritas formaliẜ dilig. t
eſt etiā reale: qꝛ habit⁹ reales ⁊ poſitiui nõ tēdunt
formaliter in nichil vel i ens ſm aīam ſeu in ens
rationis: ſed idipſuꝫ reale quod fides formaliter
credit/ ⁊ dictat eſſe diligēdum/ caritas diligit ⁊ ni
chil aliud. ergo habēt idē obiectū formale. ¶ Et
cõfirmaẜ ratio: qꝛ ſi ſic nõ eſſet/ fides nõ poſſet di
rigere intētionē ſiue volūtatē in finē vltimū/ ſeu de
bitum. Viſus em̄ licet poſſet eſſe ⁊ interduꝫ ſit de
eodē obiecto materialr cū appetitu puta de lacte:
qꝛ tn̄ nunqͣ̄ eſt de eodē formaliẜ ꝑcipue cū appeti
tur ad guſtandū/ ⁊ vt dulce nunqͣ̄ vt ſic põt dirige
re appetitum in ſuuꝫ obiectum: qꝛ formaliẜ viſus
nõ cognoſcit dulce. eodē igiẜ modo ſi fides nõ ſit
de eodē formaliẜ cū caritate non poterit dirigere
actum ſuū: ⁊ ſic nõ tēdet in creditum ſm ꝙ hmõi.
⁊ ꝑ ꝯſequēs nõ merebiẜ qꝛ tēdet in obiectū a caſu
vel eo modo quo appetitus naturalis rei inanimate
tēdit in ſuum obiectū ſine cognitione dirigēte ab
intra ſeu cõiuncta. ¶ Itē põt apparere in prudē-
tia reſpectu virtutis moralis/ maxime ſi reſpectu
cuiuſlibet virtutis moralis eſſet prudētia: ſic tot
eſſent prudētie quot eſſent virtutes morales. In
idē em̄ formaliẜ ⁊ adequate tēderet virt⁹ moralis
et prudētia ſibi correſpondēs. ⁊ põt hoc deduci oī
no ſicut pri⁹ deductū eſt de fide ⁊ caritate. ¶ Si
vero virtutib⁹ omnibus moralib⁹ reſpõderet vna
prudētia vt videẜ eſſe de intentione phī in fine. 6.
ethicoꝝ. ſic nõ tēderet prudētia ⁊ virt⁹ moralis in
idē/ nec erunt de eodē adequate: nõ tn̄ ſicut diſpa-
rate ſe habebunt ad ſua obiecta ſicut nutritiua et
ſenſitiua. vel viſus ⁊ audit⁹ qͥ nūqͣ̄ eſſe formaliter
poſſunt circa idē obiectū ſiue adequate ſiue inade-
quate: habebunt ſe pot⁹ ad inuicē ſicut ſenſus cõ-
munis ⁊ particularis qͥ habēt obiectum differēs
non diſparate ſed vt vniuerſale et particulare. ob
iectum em̄ ſenſus cõmunis eſt ſenſibile in cõmu-
ni. ſed obiectū viſus in ſpeciali eſt ſenſibile in ſpe-
ciali vt color ⁊ auditus ſon⁹. ꝑcipit aūt ſenſus cõ
munis formaliẜ colorē ⁊ formaliẜ ſonū: qꝛ dat dif
ferentiā inter ea/ vt ſic ꝙ nõ poſſet eſſe niſi forma-
liter ⁊ ſm ꝙ hmõi ea ꝑciperet: ſed nõ ꝑcipit ea ade-
quate. qꝛ neutrū eoꝝ eſt obiectū adequatū ſenſus
cõmunis/ cū ꝑcipiat alia nõ contēta ſub illis puta
odorē et ſaporē. Eodē em̄ mõ erit de prudētia re
ſpectu virtutis moralis ſi ponatur vnica reſpectu
omnium. qꝛ ſcđm hoc prudētia erit de agibili ſiue
de bono humano in cõi. ſingule aūt virtutes mo-
rales de aliquo agibili in ſpeciali. ⁊ ſic erūt vel eē
poterunt ꝑ ſe ⁊ formaliẜ de eodē ſed nõ adequate
vt dictū eſt pri⁹ de ſenſu cõmuni et ſenſibilib⁹ par-
ticularib⁹. Vel forte ſcđm aliquos eſſet aliter vt
ſic obiectū prudētie nõ ꝯparaẜ ad obiecta virtutū
vt totum vniuerſale ad partes ſubiectiuas: ſed vt
totū integrale ad partes integrales. ¶ Quarto
poteſt manifeſtari idē de opinione reſpectu ſcien-
tie. licet em̄ opinio nõ ſit habit⁹ virtuoſus: qđ patꝫ
ex hoc ꝙ nõ numeraẜ inter qnqꝫ itellectuales vir
tutes de quib⁹ agiẜ. 6. ethicoꝝ. ⁊ tn̄ ſi eſſet virtus
neceſſario eſſet virtus intellectualis qꝛ eſt in intel
lectu: ipſa tn̄ videẜ eſſe diſpoſitio quedam vel ali
quid imꝑfectum in genere habitus. ſicut em̄ ſciē
tia acquiritur ex demõſtratione: ſic opinio agge-
neraẜ ex rationibus thopicis et ꝓbabilib⁹. videẜ
autem ꝙ neceſſe ſit dicere ꝙ opinio et ſciētia/ vel

opinio ⁊ intellectꝰ ꝗ eſt habitus ꝓncipioꝝ/ſint
de eodē nō ſolū materialiter ſꝫ formalr̄. ¶ Pri-
mo quidē ꝙ ſciēs aliquā cōcluſionē/puta tēpꝰ eſſe
paſſionē motus/vel motū nō eſſe niſi in corpe/vel
quācunqꝫ aliā: pōt iudicare de aliquo habēte opi
nionē de eadē cōcluſione qꝛ ip̄fecte eā nouit. hoc
autē nō poſſet niſi ille haberet de obiecto illo for-
maliter opinionē de quo alter hꝫ ſciētiā quācūqꝫ/
nō verſent circa idē materialr̄. viſus eñ vel hñs
viſum ſm ꝙ hmōi nō pōt iudicare ſi guſtꝰ vel ha
bens guſtū pfecte vel impfecte pficit guſtabile vt
de ſe manifeſtū eſt: qḋ pciſe videt̄ ide cōtigere qꝛ
nō habēt idē obiectū formale. cōſtat eñ ꝙ idē ma
teriale habēt. idem eñ materialr̄ eſt lac qḋ viſus
formaliter pcipit vt albū: guſtus vt dulce. eodem
ergo modo eſſet in ꝓpoſito/ꝙ habēs pfectā ſcien
tiam de cōcluſione aliqua nullo mō poſſet iudica
re ꝙ habēs opinionē de eadē impfecte cognoſce-
ret eā niſi eſſent de eodē formalr̄. oportet ergo ꝙ
de eodē obiecto nō ſolū materialr̄ ſed etiā forma
liter ſint ſciētia ⁊ opinio. ¶ Scḋo qꝛ de olbꝰ for-
maliter videt̄ eſſe ſciētia vel intellectꝰ niſi de ſin-
gularibꝰ ⁊ futuris ꝯtigētibꝰ. De vniuerſalibꝰ eñ
que vt ſic ſunt icorruptibilia: ac p hoc nec ſingula
rium nec cōtingētiū videt̄ eſſe intellectus ⁊ ſcien
tia formalr̄ ⁊ ſm ꝙ hmōi. ſi ergo de eodē formali
ter nō poſſet eſſe ſciētia ⁊ opinio/ ſeq̄ret̄ ꝙ nullus
poſſet hr̄e opionē niſi de ſingularibꝰ ⁊ futuris cō-
tingētibꝰ/qḋ manifeſte cōſtat eſſe falſum. nā opi-
nio habet̄ ꝙ ols voluntas creata eſt nobilior itel
lectu/⁊ ecōuerſo. ⁊ ꝙ ols ala ſit idē cū ſuis poten
tijs/et ecōuerſo. et ſic de infinitis alijs. patet autē
ꝙ hec nō ſunt ſingularia nec futura cōtingētia: ſꝫ
vniuerſalia ⁊ ppetua ſm ꝙ hmōi. ꝙ etiā de talibꝰ
ſit opinio patet ex. 5. ethicoꝝ. vbi phs dās differē
tiam inter electionē ⁊ opinionē dicit ꝙ electio eſt
eoꝝ que in nobis. opinio vero videt̄ circa ola eſſe
tā circa eterna ⁊ impaſſibilia ꝗ̄ ꝯtra ea ꝗ i nobis.
ergo neceſſe eſt dicere ꝙ opinio ⁊ ſcientia/vel opi
nio ⁊ intellectus ſint de eodē obiecto formaliter.
¶ Tertio qꝛ phs ad eandē cōcluſionē frequēter
inducit rōes logicas ⁊ ꝓbabiles/⁊ phiſicas/ana
leticas demōſtratiuas. vt patet. 3. phiſicoꝝ. ad ꝓ-
bandū infinitū actu nō eſſe. ⁊. 8. eiuſdē ad ꝓbādū
motum circularē eſſe cōtinuū ⁊ ppetuū. ⁊ p̄mo ce
li ⁊ mū. ad ꝓbandū ꝙ nō poſſit eſſe corpꝰ infinitū.
⁊ p̄mo poſterioꝝ. ad oſtēdendū ꝙ ſit ſtatꝰ i p̄dica-
mentis. Cōſtat aūt ꝙ demōſtratiue rōnes gene-
rāt ſciētiā. ꝓbabiles autē ⁊ dyalectice opiniones.
Vanū autē et ridiculū videt̄ dicere ꝙ ad eandem
cōcluſionē ſolū materialr̄ qꝛ tūc cōcluderet̄ ideꝫ
p vtraſqꝫ rōnes. ſicut eñ albū et dulce ſunt i lacte
ſolū materialr̄ ⁊ p accidēs/idē nō aūt formalr̄: ⁊
ꝓpt̄ hoc albū cognoſcit̄ ab vna potētia: dulce vo
ab alia: nec habēt rōnē eiuſdē cogniti: ſed diuerſi.
ita in ꝓpoſito ſi rōnes demōſtratiue cōcluderent
idē materialiter tñ cū thopicis vel dyalecticis nō
tendēt in idē cognitū: ſꝫ demōſtratiue poſſent cō-
cludere ꝙ corpꝰ non pōt eſſe infinitū/ ⁊ thopice ꝙ
nō pōt eſſe circulare/vel ꝙ nō pōt moueri/ vel ali
quid hmōi. ſi eñ eſt idē ſubiectū erit idē p̄dicatū.
ꝓpoſitio eſt nō ſoluꝫ materialr̄ ſed formalr̄ vna.
et ſic cōcludūt iſti magis tāꝗ̄ ꝓbabile ꝙ due po-
tentie/⁊ duo habitꝰ/⁊ duo actꝰ differētes ſm ſpe-
ciē poſſunt eſſe de eodē obiecto re et rōne ſiue ma
terialr̄ ⁊ formalr̄: licet nō ſemp ita ſit. ſed vnum

ꝙ ſemp oportet ꝙ ſit aliqua diuerſitas vel ex pte
potētie vel ſubiecti/vel ex pte medij/ vel ex pte tē
dendi in obiectū. ¶ Quicqḋ ſit de multis hic di- Cōtra di-
ctis nō videt̄ verum ſalua doctoris huiꝰ reueren- cta obijcit
tia/ꝙ fides ⁊ caritas habeāt idē obiectū ſub eadē doctor.
ratione formali: qꝛ nō intelligo habitꝰ vel poten-
tias hr̄e idē obiectū formaliter. ſi ſolū in aliqḋ in
qḋ tendit vnū formaliter tendat aliud. ſed ꝙ vna
formalis ratio ſit vtriqꝫ ſub qua fert̄ p̄mo in ali-
quid/⁊ ſub cuiꝰ rōne ola quecūqꝫ ſunt ſub ambitu
eius ꝯtinent̄. ſic autē nō pōt dici de fide et carita
te. Obiectū eñ formale caritatis eſt bonū diuinū
incōtū bonū/cū habitꝰ caritatis ſit habitꝰ pficiēs
voluntatē/vt patuit in p̄mo libro. Obiectuꝫ aūt
fidei eſt illud idē ſub rōne nō viſi ⁊ nō apparētis.
Eſt eñ fides ſubſtātia ſperādaꝝ rerū argumentū
non apparentiū. ad Hebre. 11. p hoc eñ diſtinguit̄
fides a quocūqꝫ alio. ¶ Preterea ſi eadē rō for-
malis et adequata eſſet in obiecto fidei et carita
tis: ſicut caritas nō de aliquo eſt niſi ſub rōne bo
ni ſic etiā fides. cōſtat autē hoc eſſe falſum ⁊ cōtra
Auguſti. in encheridion. c. 4. vbi dicit ꝙ fides eſt
bonaꝝ ⁊ malaꝝ rerū: ſpes aūt ⁊ caritas bonaꝝ tñ
¶ Preterea illi habitꝰ nō habēt idē obiectū for-
maliter quoꝝ vnꝰ eſt incōpoſſibilis alteri: ⁊ hec vi
det̄ eſſe planiſſima. ſi eñ eſt eadē formalis rō ipſa
faciēte repugnātiā i vno: faciet repugnātiā i alio:
ſed formalis ratio obiecti fidei facit fidē incōpoſ-
ſibilē viſioni ſeu habitui glie/nō autē caritas. er-
go caritas et fides nō habēt idē obiectū formali-
ter. ¶ Nec motiua ad hoc vident̄ valere. licet eñ
idē ſit qḋ fides credit ⁊ caritas diligit: non tñ eſt
eadē ratio ſub qua hoc credit et illa diligit. credit
eñ vt nō viſum: ſed diligit vt bonū. quis et illam
formalr̄ rōnē obiecti caritatis fides credat: tamē
aliud eſt ꝙ illa ratio ſit qḋ cognitū p fidē: ⁊ id ſub
quo diligit̄ vel cognoſcit̄. ¶ Nec eſt ſile in aliquo
de fide et caritate ex vna pte ⁊ viſu ⁊ guſtu ſeu ap
petitu ex altera. viſus eñ non pōt dirigere appeti
tū: qꝛ nō cognoſcit rōnē formalē ſub qua appetitꝰ
fert̄ in dulce ſeu lac: fides autē ſic qꝛ ſunt pfectio-
nes potentiaꝝ ſe inuicē ſupponētiū/ ſicut itellectꝰ
et volūtatis. Unde forte oīno cōſimilr̄ eſſet dicē
dum de fide et caritate i ter habitꝰ ⁊ iter itellectū
et volūtatē inter potentias. ⁊ cōſimilr̄ credendū
de prudētia reſpectu olm ꝟtutū moraliū ſiue ſint
vna/ ſiue ſint diuerſe: qꝛ licꝫ formalis rō i obiecto
ꝟtutis moralis etiā ſi habeat vnā pticularē pru-
dentiā ſibi reſpondentē ſit cognita a prudētia: nō
tñ eſt formalis ratio ſub qua cognoſcit̄. ꝓpter qḋ
nō ſine cauſa dicit phs. 6. ethicoꝝ. ꝙ practice mē-
tis obiectū vel bonū eſt verū vel falſum confeſſe
habēs appetitui recto. Falſuꝫ etiā credo qḋ acci
piunt de opinione ⁊ ſciētia ꝙ habeāt ideꝫ obiectū
formaliter. ⁊ hoc pōt ꝓbari hic accipiēdo etiā di-
cta ipſoꝝ: qꝛ plus diſtāt iter ſe ⁊ magis opponunt̄
inuicem ſcientia ⁊ opinio/nec maiorem habēt cō
nexionē ꝗ̄ phiſica ⁊ mathematica / hec eſt plana:
ſed ille non ſunt de eodem ſubiecto ſub eadē rōne
formali. ergo nec ſcientia ⁊ opinio. Maior patet:
et minorem ponunt ipſimet. ¶ Item habitus qui
ſunt de eodem et ſub eadem ratione formali ſunt
inuicem cōpoſſibiles vt patet ſcḋm eos: qꝛ prudē
tia ⁊ virtꝰ moralis ſunt de eodem ⁊ cōpoſſibiles/
et caritas ⁊ fides ſcḋm eos: ſed ſcientia et opinio
ſunt incompoſſibiles, ergo ⁊c. ¶ Item que diſtin

guunꝰ ex parte formaliū rationū obiectoꝝ ⁊ ꝑ cō
tingens et neceſſariū nō ſunt eiuſdē rationis for-
malis in obiecto: q2 contingens et neceſſariū dif-
ferunt genere. 10. metaphiſice: ſed opinio ⁊ ſcien-
tia ſunt hmōi dicēte pħo p̄mo poſterioꝝ de ſcien-
tia. cuius eſt ſciētia ſimplr̄ hoc eſt impoſſibile aliꝰ
ſe habere. ⁊ idem. 6. ethicoꝝ. oēs opinamur q̄ ſci
mus īpoſſibile habere ſe aliter. Et de opinione p̄
mo poſterioꝝ in fine dicit. relinquiꝰ opinionē eſſe
circa verū ⁊ falſum ſed cōtingēs aliter ſe habere.
Hec autē eſt acceptio imediate ꝓpoſitionis ⁊ nō
neceſſarie. ¶ Itē habit⁹ q̄ diſtinguunꝰ ꝑ media/
diſtinguunꝰ ex obiectis formalibus: ſed opinio ⁊
ſcientia ſunt hmōi etiā ꝑ eos. ergo. ⁊c. Maior pa
tet q2 media ſumunꝰ ex formalib⁹ rationib⁹ obie-
ctoꝝ: q̄ ſic declaraꝰ. mediū in demōſtratione po
tiſſima eſt q̄ q̄d ē ſubiecti vt ſupponiꝰ. q̄ q̄d eſt
autē cōuertiꝰ cū eo cui⁹ eſt. ⁊ ſic diuerſificato me-
dio demōſtrationis potiſſime diuerſificaꝰ diſtinꝰ
tum q̄ eſt ſubiectū. Similiꝰ in demōſtratiōe q2/
mediū eſt effectus ꝓprius ⁊ imediat⁹ q̄ ita cōue-
nit huic ſcibili q̄ nō alteri: puta hoī act⁹ rationā-
di. ita q̄ variato tali ꝑ ſe effectu et nō ꝑ accidens/
variaꝰ obiectū q̄ eſt cauſa talis effect⁹. igiꝰ oīs
demōſtrationis mediū reſpicit ſuū obiectū ſic/q̄
cū non ſtat idē mediū nō ſtat idē formale obiectū
q̄ erat illius demōſtrationis. ⁊ loquor de medio
ꝑfecto q̄ cōnectit oēs ꝑ ſe cauſas in demonſtra-
tione ꝓpter quid. vel oēs ꝑ ſe effectus in demon-
ſtratione quia. ſed vbi eſt medium ꝓbabile: nō eſt
medium demōſtrationis: q2 medium ꝓbabile eſt
aliud a medio demonſtrationis. ergo opinio ha-
bens mediū ꝓbabile/ ⁊ ſcientia habēs mediū ne-
ceſſariū/ nō habēt idē formaliter obiectū. ¶ Itē
magis videnꝰ cōuenire in obiecto formali ſcien-
tia ꝓpter quid/ ⁊ q2/ cū ſint de vna re: q̄ ſcientia ⁊
opinio. Et ratio videꝰ eſſe: q2 tā mediū demōſtra
ſtrationis q2/ q̄ mediū demōſtrationis ꝓpter q̄d/
reſpicit idē ſubiectū ꝓut ſm naturā ſue ſpeciei eſt
a quolibet alio diſtinctū: vt q̄ q̄d eſt hoīs reſpi-
cit ſic hoīem q̄ nulli alteri cōuenit. Silr̄ effectus
ꝓprius ⁊ accidētia ꝓpria reſpiciunt hoīem: vt ri-
dere riſibile et rationari ſic q̄ nō cōueniunt alij al
teri. Mediū aūt ꝓbabile ſumiꝰ a quib⁹ q̄ poſſunt
tā illi q̄ oppoſito cōuenire: ⁊ ita videꝰ magis poſ
ſe cōuenire ſcientia ꝓpter q̄d ⁊ q2/ q̄ ſciētia ⁊ opi
nio. ⁊ hec fuit maior. ſed ſciētia ꝓpter q̄d ⁊ q2/ nō
habēt idē formale obiectū. ergo nec ſcientia ⁊ opi
nio ſiue fides. Probaꝰ autē minor. p̄mo ſic. Idē
ſub eadē ratione nō eſt pri⁹ et poſteri⁹: ſed hō ſm
q̄ ꝯparaꝰ ad mediū demōſtrationis ꝓpter q̄d/ eſt
poſterior ſm rationē cognoſcendi ſuo q̄ q̄d eſt ⁊
ſuo medio: ⁊ ſpecialiter ſi mediū icludat oēs cau
ſas q̄ naturaliter ſunt priores ipſo: ſm ꝟo q̄ ꝯpa-
raꝰ ad mediū demōſtrationis q2/ ſic eſt prior natu
raliter: q2 cauſa naturaliꝰ prior eſt ſuo effectu. er-
go alia eſt ratio rei vt eſt obiectū demōſtrationis
quia/ ab ea ſm q̄ eſt mediū demōſtrationis ꝓpter
quid. ¶ Scdō ꝓbaꝰ idē: q2 q̄n aliquis ꝯparaꝰ ad
aliqua diſtīcta realiter quoꝝ vnū nō habet neceſ
ſario ſub alia ⁊ alia ratione cōparaꝰ q2 ad illa: q2
alia et alia realiter ſub alia rōne et alia eidē cōue
niunt: ſed in demōſtratiōe quia/ ⁊ ꝓpꝰ quid/ idem
cōparaꝰ ad diuerſa realiter: q2 in demōſtratione
ꝓpter quid cōparaꝰ obiectum ad ſuas cauſas: in
demōſtratione quia/ ad ſuos effectus. cōſtat autē
q̄ cauſa et effect⁹ realiter differunt. ergo obiectū
in demōſtratione quia/ habet aliā rationē q̄ in de
monſtratione ꝓpter quid. et ꝑ ꝯſequēs alia eſt ra
tio formalis obiecti in ſciētia quia/ et alia in ſcien
tia ꝓpter quid. ¶ Tertio patz idē ſm iſtos: nam
dicūt in quadā alia materia q̄ cognitio ꝑfecta et
impfecta repugnāt reſpectu eiuſdē formalis ob-
iecti et nō reſpectu diuerſoꝝ obiectoꝝ: ſed cogni-
tio quia ⁊ ꝓpter quid ꝑfecta et impfecta ſtant ſil':
ergo neceſſario ſunt reſpectu diuerſoꝝ obiectorū
formaliū. ¶ Itē p̄ncipale oſtēdiꝰ alio nō ſic: ſub
eadē ratione non cōuenit aliquid alicui oppoſito
et vt habet diſtinctionē ab ipſo. verbi gr̄a. non cō
uenit aliquid ſub eadē ratione hoī vt ꝯuenit cum
aſino et vt diſtinguiꝰ ab ipſo: q2 hō cōuenit ꝑ hoc
q̄ eſt aīal: differt autē ꝑ hoc q̄ eſt rationale: ſʒ me
diū ſumptū in demōſtratione cōuenit obiecto vt
eſt res diſtincta ab oī alio vel alia re: q2 eſt ꝑ cau-
ſam ꝓpriā vel effectū: medium ꝟo ſumptū in opi
nione cōuenit obiecto ſm q̄ in tali medio ꝯuenit
cū ſuo oppoſito: q̄ ſic delaraꝰ. mediū eñ opina-
tiuū cōcludit p̄dicatū de ſubiecto non neceſſario:
imo pōt eſſe oppoſitum ei⁹ vel ipſuʒ oppoſitū ſub
iecti: et ideo eſt cuʒ formidine: quapropter reſpi-
cit rem nō ſm ſe ꝓprie. ſed vt ꝯuenit oppoſito ei⁹.
¶ Hoc etiā patet: q2 q̄ neceſſaria inſunt alicui vt
eſt res diſtincta a ſuo oppoſito vel ſunt effect⁹ ne-
ceſſarij ꝓpriū vel cauſe ꝓprie/ a talib⁹ nō ſumiꝰ me
dium ꝓbabile ſed neceſſariū. ergo talia a q̄b⁹ ſu-
miꝰ mediū ꝓbabile ſunt ꝯmunia q̄ oppoſito talis
rei poſſunt ineſſe et ſaltē nō inſunt vt eſt talis res
determinata. ergo alia eſt ratio rei vt eſt obiectū
demōſtrationis et ſciētie: et vt eſt obiectuʒ mediꝫ
probabilis ⁊ opinionis. ¶ Et ſi arguaꝰ de fide et Inſtantia
ſciētia q̄ habēt idē obiectū formale: q2 ſunt incom
poſſibilia ⁊ ſe habēt ſicut ꝑfectū ⁊ impfectum: ⁊ q̄
differunt vt ꝑfectū ⁊ impfectū tm̄ reſpectu diuer
ſorū obiectoꝝ formaliter nō ſunt habit⁹ incōpoſ-
ſibiles vt patet de phiſica ⁊ mathematica. ¶ Itē
q2 eandē cōcluſionē formaliter ab aſtrologo ſcitā
ruſticus credit ex auctoritate. ¶ Reſpondēdum Solutio.
ad primū q̄ ꝑfectū ⁊ impfectū reſpectu diuerſorū
formaliter q̄ nō includūt in ſuis rationib⁹ forma
libus repugnantiā ſimul eſſe poſſunt ſicut diuerſe
ſcientie: q2 ex quo differunt ſpecie differunt ꝑ ꝯſe
quēs ſicut maius ⁊ minus ꝑfectū/ et habēt etiā di
uerſa obiecta ſaltē formaliter: ſed q̄n ꝑfectū et im
perfectū habēt idē materiale obiectū circa q̄ in-
cludunt in ſe repugnātiā ex hoc ꝑ conſequēs ſeq-
tur q̄ habēt diuerſum formale obiectum ⁊ q̄ non
ſtāt ſimul. ſic eſt de fide ⁊ opiniōe ⁊ ſciētia ¶ Ad
ſm dr̄ interimēdo aſſumptū: q2 ꝯcluſio nō eſt eadē
formalr̄ ſcita ⁊ credita: q2 ſcita eſt vt habeꝰ ꝑ cau
ſas: credita vt ſub dicto alteri⁹. ¶ Per hoc ad rō Ad rōnes
nes i oppoſitū q̄ ſunt valde parui momēti cū dr̄ q̄ alteri⁹ opi
ſciēs iudicat de opināte q̄ impfecte nouit. dico q̄ nionis.
verū ē: ſʒ hoc nō ē rōe eiuſdē formalis obiecti: ſʒ
q2 rectū ē iudex ſui ⁊ obliq̄: ⁊ q2 q̄ bñ deficit ꝯtra
ria cōſignat: ⁊ q2 oppoſitoꝝ ē eadē diſciplina: ⁊ q2
duo ſunt opa ſapiētis. 1. elēcoꝝ. ⁊ puer. 1. imo ra-
tio interimit ſe eo eñ q̄ nouit illū īꝑfecte ſcit ei nō
hr̄e illā ꝯcluſionē ſub illa formali rōe ſub q̄ ē ſcita
Nec eſt ſilr̄ de viſu ⁊ guſtu q̄ ſunt diſtincte potētie
et de opione ⁊ ſcīa q̄ ſūt i itellectu et pñt idē obie-
ctū attingere licet nō ſilr̄ ⁊ maxīe q2 hñs ſcientiā
pōt ferri in opionē vt in obiectū cognituʒ. ¶ Ad

ſecundū dicendū q nichil valet: q tūc oēs ſcie ha
berēt idē formale obiectū/ q oēs de vniuerſalib9.
et ideo cōceſſo q opinio ſit de vniuerſalib9/nō tñ
oportet q ſit eadē rō formalis in ea ⁊ ſcia. ¶ Ad
tertiū dicendū q licz ad eādē ꝯcluſionē ſint neceſ
ſarie ⁊ thopice rōnes/tñ illa cōcluſio eſt vna ꝓpo
ſitio ⁊ vnū cognitū nō tñ eadē cōcluſio: q cōclu-
ſio addit ſup ꝓpoſitionē ordinē ad mediū. ⁊ ideo
vbi aliud ⁊ aliud medium/ ibi alia ⁊ alia conclu-
Ad rōnes pncipales ſio ⁊ licet eadē ꝓpoſitio. ¶ Ad rōnes pncipales
vtriuſq partis pōt reſpōderi. Unde dicendum ad
pmū q aliqd ſufficit ad diſtinctionē habituū/ qd
nō ſufficit ad diſtinctionē potētiarū/ cū in vna po
tētia ſint multi habit9. vnde de eodē obiecto re et
rōne nō pñt eē due particule aīe. i. due potētie niſi
forte apphēſiua ⁊ appetitiua: ſed de eodē pñt eſſe
diuerſi habit9 q diſtinguunt medijs vel alijs mo-
Ad ſcdm. dis. ¶ Ad ſecūdū p idē. ¶ Ad tertium dicendū
Ad tertiū q vna eſt ſcia q eſt vni9 generis ſubiecti p idē me-
Ad pmū diū nō aūt p aliud. ¶ Scdm aliā opinionē pōt di-
in oppōm. ci ad pmū in oppoſitū q ſicut diuerſe potētie poſ
ſunt eſſe de eodē obiecto ſcz apphēſiua ⁊ appetiti-
ua/non aūt due apphenſiue vel due appetitiue. ſic
etiā eſt de habitib9. Uel dicendū q nō eſt idē rōe
pmū obiectū itellect9 ⁊ volūtatis: q illi9 eſt ens/
Ad ſcdm. huius eſt bonū. ¶ Ad ſecundum dicendum q idē
agens equiuocū ſm diuerſa rōne/agit diuerſa re/
ſicut etiā dicim9 q alia rōne cōdit9 eſt homo/alia
ratione aſinus.

¶ Diſtinctio xxiiij. ¶ Queſtio pma.

Circa viceſimāquartā diſtin-
ctionē qrunt tria. Primū eſt/
vtrum deus ſit obiectū fidei.
Secundū/ vtrum fidei poſſit
ſubeſſe falſum. Tertiū/vtrum
rō adducta ad illa que ſunt fi
dei minuat meritum eius.
Primum. ¶ Quantum ad primum vi-
det q de9 nō ſit obiectū fidei:
q circa idē ſunt fides ⁊ infidelitas: ſed infidelitas
eſt circa alia q circa deū. vt ſi qs nō credat reſur-
rectionem mortuoꝝ/et multa cōſimilia. ergo. ⁊c.
Secundū ¶ Itē fides correſpōdet caritati. ſed p caritatez
nō ſolū diligit de9 ſz etiā pxim9. ergo ſilr fides nō
ſolū ē circa obiectū icreatū qd ē de9/ ſz etiā cōtra
In oppōz obiecta creata. ¶ In ꝯtrariū ē q oīs virt9 theo
logica hz deū p obiecto: ſed fides eſt virt9 theolo
gica. ergo. ⁊c. Utraq pmiſſarū pz ex pcedentib9.
Reſpōſio. ¶ Reſpōſio. De iſta qſtione ſunt due opiniones.
Pma opinio q ē du-randi. q. i. huius diſ. ¶ Prima pcedētiū ſic ⁊ dicētiū q circa iſtā qſtio
nē vidēda ſunt duo. Primū ē an de9 ſit obiectū fi-
dei. Secūdū ē/ſub q rōne formali. ¶ Quātū ad
pmū pmittēde ſunt due diſtinctiones. Prima eſt
de fide. Scda eſt de obiecto. ¶ Prima diſtinctio
eſt q fides pōt accipi dupl'r. Uno mō ſm cōem et
formalē rōnē fidei/ ⁊ ſic dicit hitū q aſſentim9 ali-
cui ppt auctoritatē dicētis. Alio mō p hitu quo
aſſentim9 dictis ſacre ſcripture ppt auctoritatem
dei eā reuelātis: ⁊ hec ē fides de q loquūt theolo-
gi: q differt a fide pmo mō dicta ſicut iferi9 a ſupe
riori ⁊ nō ſicut ex oppoſito condiuiſa. et hec eadē
diſtictio poſita fuit in pncipio pmi libri. ¶ Scda
diſtictio ē de obiecto fidei. qr tel obiectū fidei dici
dupl'r. Uno mō illd qd credit. Alio mō de q cre-
dit. ſicut obiectū ſcie pōt dici vno mō illd qd ſcit:
et ſic ē cōcluſio demōſtratiua. Alio mō de q aliqd
ſcit. ⁊ ſic ſubiectū ſcie eſt ſubiectū ꝯcluſionis ſcie:
eo q de tali ſubiecto pbāt paſſiones ⁊ ppetates.
Pmo mō ſubiectū ē qd ꝯplexū. ſ. ꝯcluſio q ē ꝓpo-
ſitio ⁊ nō ſmin9. Scdo mō ē icōplexū q nō ē ꝓpō
ſed ſmin9. ſ. ſubiectū ꝯcluſionis. ¶ Ex his ad ꝓ
poſitū ſi obiectū fidei accipiat p eo de quo aliqd
credit/ſic obiectū fidei ē de9: q illud ē obiectū fi-
dei ad qd oīa q credūt hñt attributionē: ſed ad deū
hñt attributionē oīa q fide tenent de q loquūt theo
logi. ergo. ⁊c. Maior ē ꝟa nō ſolū de obiecto fidei
ſed etiā de obiecto cuiuſcūq hit9. Minor de ſe pz
ſequit ergo ꝯcluſio. ſ. q de9 ſit p ſe ⁊ pncipale obie
ctū fidei. ⁊ ſic ē qd icōplexū ⁊ p modū icōplexi ac
ceptū. ¶ Si aūt accipiat obiectū fidei p eo quod
credit/ſic ē aliqd ꝯplexū: qd pz tripl'r. Pmo ſic/fi
des ē medi9 hit9 iter ſciam ⁊ opinionē: ſz opinatū vel
ſcitū ē qd ꝯplexū. i. ꝯcluſio ſyllogiſmi demōſtratiui
uel dyalectici. ergo creditū p fidē ē aliqd ꝯplexū
¶ Scdo ſic/creditū ē illd cui aſſētim9 ppt aucto-
ritatē dicētis: ſz nō aſſentit ꝓpe niſi ꝯplexo/ ꝓpo
ſitioni ſcz ⁊ nō ſmino. g creditū ꝓpe ē qd ꝯplexū.
Maior pz ex ꝓpa rōe fidei ⁊ ei9 act9 q ē aſſentire
ppt auctoritatē dicētis. Minor pbat/ q null9 aſ
ſentit mēte niſi vero/ vel qd eſtimat eſſe verū: ſed
verū ē ꝓpe circa ꝯplexū. qre ⁊c. ¶ Tertio ſic/idē
eſt obiectū creditū reſpectu cui9 differt fidelis ab
ifideli ⁊ credēs a nō credēte: ſed tale ē qd cōplexū
et nō icōplexū. quare ⁊c. Maior pz. Minor pbat
q in cognoſcēdo ſminos ſimplices. ſ. qd iportat
nōie dei et qd nōie vni9 ⁊ qd nōie trini nō differt
fidelis ab ifideli/nec credēs a nō credēte. hoc eñ
qlibet coꝝ cognoſcit: ſz reſpectu hui9 cōcluſionis
q ē deū eſſe vnū in eſſentia/ ⁊ trinū i pſonis/diffe-
rūt: q fidelis ⁊ credēs aſſentit: ifidelis autē et nō
credens diſſētit. g circa cōplexa differt fidelis ab
ifideli/ ⁊ credēs a nō credēte. talia ergo ſunt obie
cta fidei tāq credita. ¶ Cū autē talia ꝯplexa ſint
plura puto tñ q iter ea ē aliqd pmo creditū qd ē
rō credēdi alia/ ⁊ aliqd qd ſit vltima reſolutio cre
dibiliū. hoc autē ē credere eccliam regi a ſpū ſctō
Qd pz ſic/credim9 deū eſſe trinū ⁊ vnū/ filiū icar
natū/paſſum/ ⁊ hmōi: q ſcriptura hec dicit quam
credim9 a deo iſpiratā et reuelatā. g credere ſcri-
pturā eſſe a deo iſpiratā/ eſt rō credēdi illa q i ſcri
ptura tradunt. et ſic ē pri9 creditū. Rurſus credi
mus ſcripturā eſſe a deo iſpiratā: q eccla q regit
ſpū ſctō hoc approbat. cū eñ multi ſcripſeſt geſta
ſaluatoris vt nichodem9 nazarei/ illa ſola ſcriptu
ra accipit vt autentica vel canonica/ ⁊ ei ſoli fides
adhibet quā eccla pbat. ¶ Un Aug. ꝯtra funda
mētū manichei dicit ſic. nō crederē euāgelio niſi
crederē eccl'ie approbāti. et iterū/euāgeliū naza-
reoꝝ nō admitto q eccla nō admittit. ergo cre-
dere q eccla nō erret tāq ſpū ſctō directa/ eſt rō
ſeu mediū credēdi ſcripturā quā approbat/ eſſe a
deo inſpiratā: ⁊ iteꝝ hoc credere ē rō credēdi ea q
in ſcriptura ſacra tradunt vt pri9 dictū ē. ergo a p
mo ad vltimū pmū in credibilib9 qd eſt ratio cre-
dendi alia et ad qd ſit vltima reſolutio credibiliū
eſt credere eccliam regi a ſpū ſctō ¶ Quantum Scdm dictū huius opinionis Opinio.
ad ſcdm q ſit rō formalis obiecti fidei. dicūt qdā
q illa eſt/eē nō viſum vel rō nō viſi: ⁊ hoc ppt mul
tas auctoritates q videt hoc ſonare. vt ad Heb.
xi. q fides eſt ſbā ſperādarū rerū argumentū non
apparentiū. vbi ponit quaſi p ſpecifica differētia
obiecti fidei argumētū nō apparētiū vel nō viſum

qđ eſt idē. ¶ Itē eadē eſt formalis fidei ⁊ ſpei: ſꝫ formalis rō obiecti ſpei eſt eſſe non viſum. Ro. 8. Nō quis videt qđ ſperat ⁊c ibidē. Spes q̄ videt nō eſt ſpes. quare ⁊c. ¶ Itē Auguſtinꝰ. qđ eſt fides ꝛcredere qđ nō vides. et Grego. fides nō habet meritū cui humana rō p̄bet experimentum. ⁊ alibi dicit ꝙ appartētia nō habet fidē ſed agnitionē. Ex qbꝰ oībꝰ videt ꝙ ratio formalis obiecti fidei ſit rō nō viſi. ¶ Iſtud aūt nō pōt hr̄e ꝟitatē

Contra opiniones obiicit durandus.

ꝓpter tria. Primo qꝛ rō formalis cuiuſcūqꝫ hītꝰ cognitiui nō pōt eſſe negatiua vel ꝑuatius: ſed fides eſt habitꝰ cognitiuꝰ: rō autē nō viſi eſt negatiua. ergo rō nō viſi nō pōt eſſe rō formalis obiecti fidei. Minor de ſe patet. Maior ꝟo ꝓbat: qꝛ p̄mū in qđ tendit habitus cognitiuꝰ nō pōt eſſe negatio vel ꝑuatio: qꝛ ꝑuationes non cognoſcunt niſi ꝑ habitꝰ: nec negationes niſi ꝑ affirmationes: ſed primum in qđ tēdit habitꝰ cognitiuꝰ eſt obiectum ſm̄ formalē rationē obiecti. ergo formalis rō obiecti cognitiui non pōt eſſe negatiua vel ꝑuatiua. hec fuit maior / ſequit ergo ꝯcluſio. ¶ Scđo ſic.

Scđo.

formalis rō cuiuſcunqꝫ habitꝰ cognitiui nō ſe tenet ex ꝑte habētis ſed ex ꝑte obiecti vt patet inducēdo in oībꝰ: ſed rō nō viſi ſe tenet ex ꝑte hītꝰ fidei ergo nō eſt rō formalis obiecti fidei. Minor patꝫ qꝛ ꝑ hoc eſt obiectū viſum vel nō viſum qꝛ actꝰ videdi cadit vel nō cadit ſupra ipſuꝫ. ¶ Tertio ſic

Tertio.

ſi formalis rō obiecti fidei eſſet nō viſum / fortiori rōne formalis rō viſionis eſſet viſum: ſed hoc eſt falſum. ergo ⁊ p̄mū. Maior pꝫ: qꝛ actꝰ oppoſiti debēt hr̄e obiecta oppoſitarū rōnū: fides autē et viſio ſm̄ iſtos ſunt oppoſiti habitꝰ. ergo ſi formalis rō obiecti fidei eſt eſſe nō viſum: oppoſita rō. ſ. eē viſum eſſet rō formalis obiecti viſionis. Mꝫ aūt hoc ſit falſum ꝓbat: qꝛ obiectū ſm̄ ſuā formalē rationē eſt ꝑuꝫ actui: ſed eē viſum nō ē ꝑuū actui viſionis: imo ex hoc dr̄ aliqđ viſum qꝛ actꝰ viſiōis cadit ſup ipm̄. ergo eē viſum nō ē formalis rō obiecti viſiōis. ¶ Poſſet etiā q̄rta rō addi q̄ talis ē

Quarto.

Ad formalē rōnē obiecti cuiuſcunqꝫ hītꝰ cognitiui hn̄t attributionē q̄cunqꝫ cōſiderant vel ꝑtinēt ad cōſiderationē illiꝰ habitꝰ: ſed ad rōnē non viſi nō hn̄t attributionē q̄cunqꝫ cōſiderant ꝑ fidē. ergo. ⁊c. ¶ Et iterū. finis cuiuſcūqꝫ hītꝰ cognitiui eſt ꝑfecta cognitio obiecti eiꝰ ſm̄ formalē rōnem eius ⁊ ſm̄ ea q̄ ſibi attribuunt. ſi ergo rō formalis obiecti fidei eſſet nō viſum: ſequit ꝙ finis ꝑimꝰ ⁊ intrinſecus fidei eſſet cognoſcere de deo qualiter eſſet nō viſus / ⁊ q̄ ſunt illa q̄ ei attribuunt quatinꝰ non viſus. hoc autē eſt falſum. quare ⁊c. Patet ḡ ꝙ ratio formalis obiecti fidei nō eſt ratio nō viſi. ¶ Aduertenduꝫ tn̄ eſt ꝙ ratio nō viſi eſt cōditio cōcomitās obiectū fidei ꝓ ſtatu vie: qꝛ illa de q̄bus ꝑncipalit ē fides nō ſunt ſm̄ ſe p̄ſentia itellectui nr̄o vt ſic poſſint eſſe viſa / nec in ſua cauſa vt ſic poſſint eſſe ſcita: ſed ſolū nobis p̄ſentant ꝑ auctoritatē ſacre ſcripture que nō facit viſionē nec ſciam: et in hoc ſenſu accipiēde ſunt auctoritates priꝰ allegate. loquunt em̄ de fide ſm̄ ſtatū vie / ꝓ quo obiectū fidei eſt nō viſum: nō qꝛ nō viſum ſit formalis rō obiecti fidei ſꝫ ſolū cōditio cōcomitās. Utrū autē hec cōditio poſſit ab obiecto fidei ſeparari patebit īferiꝰ. di. 31. ¶ Que eſt autē formalis rō obiecti fidei / dicēdū ꝙ ſi accipit obiectū fidei ꝓ eo de quo alia credunt / ſic formalis rō obiecti fidei ē illa ſub qua deo attribuūt oīa q̄ de ipſo credunt. que autē ſint illa dictū fuit in p̄mo libro qn̄ q̄rebat de ſubiecto theologie. ¶ Si autē accipiat obiectū fidei ꝓ eo qđ credit / qđ ē qđ cōplexum cū talia ſint multa ⁊ habeāt attributionē ad formalē rōnē incōplexi obiecti: ideo nō eſt q̄rēda alia formalis ratio. ſicut in ſciētia nō querit q̄ ſit formalis ratio concluſionū ſcitarū: ſꝫ ſolū q̄ ſit formalis rō obiecti de quo paſſiōes ⁊ ꝓprietates ſciunt. ſi tn̄ rō credibiliū cōplexoꝝ diceret eſſe medium ꝑ qđ eis aſſentit ſic dicendū eſſet ꝙ illa eſſet auctoritas diuīa regēs eccleſiā ⁊ reuelās ſcripturā. ꝑ hanc em̄ tanq̄ ꝑ mediū aſſentimꝰ creditꝭ ſicut ꝑ demōſtrationem aſſentimꝰ ſcitis / ⁊ ꝑ ſyllogiſmū dyalecticuꝫ opinatis. ¶ Scđa opinio pōt

2. opīo q̄rē doctoris.

imaginari habēs tres cōcluſiones. ¶ Prima de duplici diſtinctiōe poſita in p̄ncipio p̄me opinionis: qꝛ p̄ma diuiſio bona eſt niſi ꝙ icludit vnū falſum. ſ. ꝙ formalis rō actꝰ credēdi ſit aſſentire ꝓpt auctoritatē dicētis: qꝛ aſſentire rei nō viſe ſine formidine cū nō ſit ſciētia nec itellectꝰ ꝓpter ieuidētiā: nec opinio ꝓpter informidinem opoꝛtet ꝙ ſit fides. Cōſtat autē ꝙ nō ſolū ꝓpter auctoritatem dicētis ſꝫ ꝓpter rationē: quā aliqn̄ hō reputat demonſtrationē aſſentit firmiſſime rei nō viſe immo falſe. ergo fides pōt aſſentire ꝓpter rationē: ⁊ econuerſo autē ꝓpter auctoritatē hoīs pōt hō aſſentire cū formidie: et ſic nō eſſet fides ſed opinio. ꝓpt qđ non eſt formale in fide aſſentire ꝓpter auctoritatē: ſed aſſentire ſine formidine ꝓpter aliqđ non faciens euidentiam ſiue ſit auctoritas ſiue ratio.

1. cōcluſio

¶ Alia diſtinctio de obiecto qđ credit bōa ē ſed nō ſic debet diſtingui de ſubiecto qđ ſemꝑ eſt aliquid incōplexū illud ſcꝫ de quo aliquid cognoſcit ¶ Scđa cōcluſio eſt ꝙ deꝰ ſemꝑ eſt obiectū fidei infuſe que eſt virtꝰ theologica / ſicut illud de quo aliqđ credit: qꝛ in oī ꝯpoſitione nota ꝑ fidē infuſam ſemꝑ deus eſt ſubiectū q̄ꝫcūqꝫ p̄dicatū ſit non deꝰ. ſi autē q̄rat de obiecto ꝯplexo et credito ſic reſpectu diuinoꝝum adhuc obiectum eſt deus: qꝛ quicq̄d eſt in deo deus eſt: quicq̄d p̄dicatur de deo intrinſece deus eſt. vn̄ cū dico deum trinū aut patrē vel filiū. iſtud totuꝫ creditū non eſt niſi deꝰ niſi in articulis aliis in quibꝰ predicatum eſt non deus: vt deus eſt homo / vel huiuſmōi. non poteſt dici ꝙ totum creditum ſit tantum deus: imo implicatur creatura: licet alicui videretur eū deꝰ eſt homo / ꝙ non predicet niſi deus de deo: qꝛ habens humanitatē eſt ipſa diuinitas et non aliquid creatum: q̄uis res habita ſit aliquid creatum. ¶ Tamen ꝙ dicit credita reduci ad hoc primum qđ eſt eccleſiam regi ſpiritu ſancto non videtur / cū hoc ipſum credatur per ſcripturam dicētem. Ego rogaui pro te petre vt non deficiat fides tua. ⁊ illud Uobiſcum ſum vſqꝫ ad conſummationem omnibus diebus ſeculi. et illud. Ut maneat vobiſcum in eternum. ¶ Ex alia parte iſti alibi dicunt / ꝙ iſtud eſt primum creditum / deus eſt homo: qꝛ per hoc ꝙ ipſe factus eſt homo / cōfirmauit nouum et vetus teſtamentum: et que ibi tradita ſunt / ꝙ ita ſunt: qui etiam eius miracula viderunt prius crediderunt dei filium / vt Centurio q̄ꝫ eccleſiam regi ſpiritu ſancto. Unde forte in diuerſis ꝓpter diuerſa motiua ad credendum / ſunt primo diuerſa credita. Quid autem ſit ſimpliciter primo creditum videt deū eſſe hominē. ¶ Tertia ꝯcluſio eſt de rōne obiecti. vbi dicēdū ꝙ deꝰ ſub rōne diuinitatꝭ

2. cōcluſio

Contra vnū dictū durandi.

3. cōcluſio

ex pte ſua ꝛ ſub rõne reuelabilis ex pte nr̃a ſicut
dictũ eſt in pͥmo circa ſubiectũ theologie nõ aũt
de⁹ ſub rõne ignoti aut nõ viſi neqꝫ ex pte obiecti
vt cõcludunt.5.rationes pͥme opinionis neqꝫ ex
pte ſubiecti neqꝫ ex pte medij:qꝛ ſi reuelatio icluͣ
dit cõcomitatiue ꝛ ꝯñr nõ viſum:nõ tñ pͥncipalit̃
nec eſſentialit̃ nec fo͠ꝛalit̃:tñ ſi oēs actus itellect⁹
ſint vni⁹ ſpeciei:videt̃ ꝙ formalis rõ credẽdi q̃ di
ſtinguit̃ a ſcire ſit nõ videre:qꝛ in illis q̃ ſunt vni⁹
ſpeciei formalis rõ q̃ iperfectũ diſtiguit̃ a pfecto
eſt pͥuatiua:nõ eñ albedo remiſſa diſtiguit̃ ab inͣ
tenſa:p hoc ꝙ.hꝫ talẽ gͣdũ/poſitiue cũ etiaꝫ illum
habeat albedo intenſa/ſꝫ p hoc ꝙ non habet illaꝫ
pfectionẽ quã hꝫ illa:ꝛ ſilr̃ ſi credere ꝛ ſcire ſũt vni⁹
ſpeciei ꝛ nõ differũt niſi ſicut pfectũ ꝛ imꝑfectũ i
eadẽ ſpecie:cũ iſta pfectio ꝛ ipfectio nõ ſit niſi eui
dẽtia ꝛ ieuidẽtia fo͠ꝛalr̃ credere diſtiguit̃ a ſcire p
nõ videre:ſꝫ ſuppoſito ꝙ differant ſpecie ſicut bru
tũ ab hoie differt fo͠ꝛalr̃ aliq̃ poſitio. qđ nõ ẽ eiuſ
dẽ rõnis i hoie ꝙ tñ ꝯſeq̄t̃ irrõnale ſic i ꝓpoſito.

Ad rõnes ante oppoſitum. ❡ Ad rõnes i oppoſitũ. Ad pͥmã dicẽdũ ꝙ ꝯuis
fides ſit pͥncipalr̃ de deo ẽ tñ de alijs vt hñt a tri
butionẽ ad deũ.iõ ifidelitas põt eſſe circa vtrũqꝫ.

Ad ſcđm. ❡ Ad ſꝫ dĩꝫ ꝙ pͥncipale obiectũ charitatis ẽ de⁹
nec p charitatẽ diligit̃ ꝓxim⁹ niſi ꝓpt̃ deũ.ꝛ ſilr̃ ẽ
de fide q̃ nõ reſpicit alia a deo niſi qꝛ hñt attribuͣ
tionem a deo.

❡ Queſtio.2.

Primuꝫ. SEcũdo q̃ritur vtrũ fidei poſ
ſit ſubeſſe falſuꝫ. Et videt̃ ꝙ
ſic qꝛ fides cũ ſit virtus eſt ha
bitus opatiuus: ſed omni ha
bitui operatiuo hũano põt in
eẽ malũ:qꝛ nõ neceſſario iclinͣ
nat ꝛ viator põt deficere ſep.
g cũ malum habitus intelleͣ
ctualis ſit falſitas fidei põt
In oppoſitum. ſubeſſe falſum. ❡ In cõtrariũ:qꝛ nõ eſt deus vt
hõ vt mẽtiat̃ qđ eſſet ſi infunderet hitum falſum.
Reſpõſio ❡ Rñſio. duo vidẽda ſũt. Pͥmũ ẽ de eo qđ q̃rit̃
an.ſ.fidei ſubſit falſuꝫ. ſcđm de eo qđ arguit̃.ſ.an
1.articul⁹ virtus ſit habitus opatiuus. ❡ Quãtũ ad pͥmũ
1.cõcluſio ponuntur due cõcluſiões. Pͥa ꝙ ſimplr̃ fidei de
Durand⁹ q.2. qua loquimur nũc nõ poteſt ſubeſſe falſum/qđ pꝫ
tripl̃r. Pͥmo qꝛ duo habitus ſũt cõſimilit̃ circa
idẽ ſm affirmationẽ ꝛ negationẽ/ſi vni nõ põt ſub
eſſe falſum nec alteri:ſed fides ꝛ viſio ſunt cõſimi
liter circa idẽ ſm affirmationẽ et negationem/ ꝙ
eñ credimus bti vidẽt.g cũ viſioni non poſſet ſub
eſſe falſum.g nec fidei. ❡ Scđo ſic.fides aut ẽ cir
ca neceſſaria vt deũ eſſe trinũ et vnũ:aut eſt circa
cõtingẽtia/ſi ſit circa neceſſaria ſic ſibi nõ põt ſub
eſſe falſũ:qꝛ talia ſunt itrãſmutabilia.ſi ꝟo ſit cir
ca contingentia adhuc nõ põt ei ſubeſſe falſum:
qꝛ licet talia de potẽtia abſoluta poſſunt non eue
nire tamen relata ad ordinationẽ diuinã ſm quẽ
modũ ſolũ ſubſunt fidei:nullo mõ poſſunt nõ eue
nire:ſed eueniũt de neceſſitate ſuppoſitionis.q̃re
ꝛc. ❡ Tertio ſic.ſi mediũ p qđ aia aſſentit cõcluſi
oni nõ põt deficere aſſenſus nõ põt eſſe falſus: ſed
veritas auctoritatis diuine p quã aſſentim⁹ credi
tis non põt deficere.ergo aſſenſus fidei nõ põt eẽ
2.ꝯcluſio. falſus. ❡ Scđa cõcluſio ponit̃ ſimilit̃ de ſpe.ſ. ꝙ
ſpei nõ põt ſubeſſe falſum/ alis tñ rõne q̃ꝫ de fide
quia verum et falſum reſpiciunt intellectum ꝛ nõ
volũtatẽ. Unde null⁹ actus voluntatis poteſt eſͣ
ſe verus vel falſus:ſed ſolum act⁹ intellect⁹/ licet
actus voluntatis poſſit q̃n qꝫ ſeq̄ et ſeq̄tur actum
intellectus verũ vel falſum.ergo cũ actus ſpei ſit
actus voluntatis non põt dici ꝓpͤ falſus/dato ꝙ
nõ eueniret qđ ſpat̃.verbigr̃a in alijs enim ſi deſiͣ
dero habere bonũ prandiũ ꝛ ſpero me habiturum
ſi cõtingat me deficere nõ propter hoc deſideriuꝫ
meũ fuit falſum:ſꝫ forte ſeq̄bat̃ eſtimationẽ falſã
ſcꝫ ꝙ credebã me habiturũ bonũ prandiũ: ſimilit̃
ſi nõ obtineat̃ qđ ſperat̃ nõ ꝓpter hoc ſpei ſubeſt
falſum ſed eſtimatiõi quã ſpes ſequebat̃. ❡ Iteꝫ
qđ ſubeſt ſpei q̃ eſt virtus infuſa nõ põt nõ euenire
ex ſuppoſitiõe ſicut nec illđ qđ ſubiacet fidei: act⁹
eñ ſpei infuſe:nõ eſt ꝙ aliqͣd ſperet ſe habiturum
vitã eťnã abſolute:ſed eſt ꝙ aliqͣs ſpet ſe hr̃e vitã
eťnã p grãm xp̄i pſeuerantẽ in eo:et iſtud nũq̃ de
ficit. Qui eñ pſeuerauerit vſqꝫ in finẽ hic ſaluus 2.articul⁹
erit.pͥmũ tñ forte eſt melius dictũ. ❡ Quãtũ ad 1.cõcluſio
ſcđm articulũ pͥncipalẽ an.ſ.virt⁹ ſit hit⁹ opãtis
ſunt tres ꝯcluſiones. Pͥa q̃d eſt habitus vbi ſciͣ
endũ ſm q̃ſdã ꝙ habit⁹ dr̃ ab habẽdo/ab eo aũteꝫ
ꝙ eſt habere dicit̃ habit⁹ dupl̃r. Uno modo ſcđm
qđ hõ vel q̃cunqꝫ alia oñr hr̃e aliquã rẽ. Alio mõ
ſm ꝙ aliquid aliqualit̃ dr̃ ſe hr̃e:puta bñ ſe habeͣ
re vel male vel in ſe vel ad alterũ/habit⁹ aũt pͥmo
mõ dictus eſt poſt p̃dicamẽtũ:qꝛ ad diuerſa p̃dica
mẽta ſe extẽdit/et hitus ſic dict⁹ videt̃ variari tri
plr̃ loquendo gñaliter:qꝛ q̃libꝫ modus acceptus
diuidit̃ in alios modos ſpeciales ſm diuerſaꝫ cõ
ſiderationẽ ipoꝝ q̃ habent̃ in cõparatõne ad ipm
qui habet. ❡ Nã q̃dam ſic habent̃ ꝙ inter ea q̃ ha
bent̃ et ipm q̃ hꝫ nihil cadit mediũ reale ſicut ſub
iectũ dr̃ hr̃e accidẽs et totũ ptes inter q̃ nõ cadit
mediũ niſi forte aliq̃ relatio rõnis: q̃dam vero ſic
habent̃ ꝙ iter illud qđ hꝫ et ea q̃ habentur cadit
relatio media realis ſicut dñs hꝫ ſuũ ꝛ hõ amicũ
q̃dã ꝟo ſic habẽt̃ ꝙ cadit mediũ nõ q̃dẽ ꝓpͤ actio
ſꝫ.q.q̃dã actio inquãtũ vnũ ſe hꝫ vt ornãs vel teͣ
gẽs aliud vt ornatũ vel tectũ et hoc eſt determiͣ
natum predicamentum qđ eſt habitus.
❡ Secundus modus principalis habit⁹ q̃ q̄s dr̃
ſe hr̃e bene vel male in ſe vel ad alterũ ẽ pͥma ſpeͣ
cies q̃litatis q̃ dr̃ diſpoſitio et hitus. ꝛ differt hic
modus habit⁹ ab alijs:qꝛ i alijs nõ dr̃ ꝓprie hit⁹
ipſa res q̃ habet̃:ſꝫ ipſa habitudo hñtis ad id qđ
habet̃ ſiue ſit hitudo rõnis tñ ſicut in pͥmo modo
ſiue realis relatiua ſiue abſoluta q̃ſi actio mediaͣ
ſed hic dr̃ habit⁹ ipſa res q̃ habet̃ ſm quã hñs dr̃
bene vel male ſe habere in ſe vel ad alterum: ꝛ iſte
habitus eſt q̃litas q̃dã:nã illđ ſm ꝙ res aliq̃lit̃ ſe
hꝫ ad ſe vel ad alterũ facit ipſum aliqualẽ formaͣ
liter/illđ aũt qđ formalit̃ facit aliquã rẽ aliq̃lem
eſt q̃litas formalit̃. ❡ Et hãc q̃litatem diſtiguũt
aliq̄ ab alijs ſpecieb⁹:qꝛ habitus ꝛ diſpoſitio ptiͣ
nẽt ad aiam.alie ꝟo q̃litates ad corp⁹ vel ad cõͣ
functũ. ❡ Sꝫ cõtra.qꝛ ſanitas et egritudo ptinẽt
ad corp⁹ q̃ tñ phͥs numerat inter habit⁹ ꝛ diſpoſiͣ
tiones. ❡ Ite potẽtie naturales ſcđe ſpeciei inueͣ
niũtur in ſola aia vt intellectus ꝛ volũtas. ❡ Aliq̄
dicunt ꝙ habitus ꝛ diſpoſitiões inſunt p acq̄ſitio
nẽ et ſunt q̃litates aduẽticie.alie aũt inſunt a naͣ
tura. ❡ Sꝫ ꝯtra.qꝛ aliq̄ habitus inſunt a natura
vt pꝫ de ſanitate q̃ cõſeq̄tur naturã aialis:licꝫ ali
quãdo ipediat̃ ꝓpt̃ ꝯtrariũ agẽs/ſicut etiã frigiͣ
ditas conſequitur naturam aque que tamẽ quãͣ
doqꝫ impeditur ad hoc per contrarium agens.
❡ Preterea plures figure ꝛ paſſibiles qualitates

ſunt aduenticie vel paſſiones ⁊ ab arte. Ideo alij
dicūt ꝓbabili⁹ q̄ eū qualitas ſit modus q̄dā rei ha
bentis eā/modus aūt ſm Auguſtinum eſt q̄ men
ſuram p̄figit:ideo videt̄ q̄litas dicere quēdā mo=
dū et quādā determinationē rei ſm aliquā mēſu=
ram/aliq̄d aūt pōt menſurari et determinari i or=
dine ad naturā ſubiecti habentis ipſam qualita=
tē:⁊ talis modus et determinatio eſt habitus et
diſpoſitio q̄ ptinent ad primā ſpeciē q̄litatis ſcd̄m
quā aliquid ſe hʒ bn̄ vel male/i q̄ cōtingit eſſe ad
mobile faciliter ⁊ cito tranſiens qd̄ eſt diſpoſitio
et aliq̄d difficile mobile ⁊ pmanēs qd̄ eſt habitus
Unde habitus ſm iſtos eſt modus rei in ordine
ad naturā rei cū natura ſit illud ⁊ primū cōſidera
tur in re.ideo habitus eſt p̄ma ſpecies qualitatis
qꝛ vero natura rei hʒ rōnem finis ⁊ boni:conſide=
ratur etiam in p̄ma ſpecie q̄litatis rō boni et ma=
li:nā quandoqꝫ modus eſt cōueniens nature rei q̄
natura vt dictū eſt hʒ rationē finis:⁊ dr̄ res ſm il=
lū modū bene ſe habere:ſed qꝛ natura rei eſt quā=
doqꝫ finis gn̄ationis:⁊ p ꝯn̄s eſt generabil' ⁊ cor=
ruptibilis. In talib⁹ aūt naturā ⁊ cōtra naturam
rei plus ⁊ minus durare ſm diſpoſitiones q̄bus
diſponitur vnūquodqꝫ in ordine ad naturam que
ſunt magis vel min⁹ radicate. id̄ cōſideraf i p̄ma
ſpecie aliquid tranſiēs et aliq̄d diuturnū ⁊ pma=
nens:res etiā hn̄s modū ⁊ determinationē poteſt
per illā modificari in ordine ad actionē vel paſſio
nē:⁊ iſte modus ptinet ad ſecundā ⁊ tertiā ſpeciē
qualitatis:⁊ qꝛ motus et mutationes ſm ſe con=
ſiderate non hn̄s ratōnem finis et boni:ideo in ſe
cunda et tertia ſpecie qualitatis non ꝯſideraf rō
boni vel mali/conſideraf tn̄ aliq̄d tranſiēs vt paſ
ſio:aliquid pmanens vt paſſibilis q̄litas: qꝛ in re
bus ſm ea.i.q̄ mouenf ⁊ q̄eſcūt inuenif aliq̄ du=
rans magis et minus q̄litas ſm quā aliquid mo=
dificaf quantū ad quantitatē dimēſiuā/ ptinet ad
quartā ſpeciē qualitatis: et qꝛ in gn̄e quantitatis
de ſe nō ꝯſideratur rō motus vel finis nec in figu
ris q̄ quantitatē ꝯſequūtur: ideo in quarta ſpecie
non ꝯſideraf rō boni vel mali/nec tranſiēs aut p=
manēs. ¶ Sed cōtra.qꝛ cū q̄dā habitus modifi=
cent potentias aliq̄s opatiuas vt habitus intelle
ctiui et volitiui:⁊ tales potentie ordinenf ad agē
dum vel patiendū vel ad vtrūqꝫ videf ꝙ habitus
modificet illud cuius eſt in ordine ad actionē vel
paſſionē. ¶ Sed ad hoc faciliter reſpondef ſcd̄m
illos q̄ dicunt ſpecies qualitatis ſola ratione di=
ſtingui: qꝛ qualitas ſm ꝙ ordinatur ad agendum
in ordine ad naturā rei. vt ſcilꝫ congruat vel non
congruat rei dicif habit⁹ ſed potentia dicif potē=
tia inquantum ordinaf ad agendū vel patiendū
ſed habitus inquātū perficit aliquā potētiā prio=
rē ſicut intellectus agens dicif habit⁹ vt lumen
inquantū perficit poſſibilem. ¶ Sed iſtud nō va=
let:tū qꝛ ſpecies p̄dicamentoꝝ differūt realit':nā
ens qd̄ diuidif in.x. gn̄a ē ens extra/⁊ ſpēs prout
ſunt in p̄dicamēto ſunt p̄me intētiones ⁊ ptinēt ad
eas nō ad ſcd̄as qꝛ oēs ſcd̄e intentiōes ſunt i gn̄e
qualitatis intelligibiliū cū ſint entia rationis.
¶ Preterea.īpoſſibile ē ꝙ idē ſit detēminatū ad be
ne vel male agendū et ꝙ ſit indetēminatū ad alterꝝ
vel ecōuerſo:niſi forte bene vel male accipiātur p
intenſe ⁊ remiſſe agere:qd̄ ꝯtingit fieri p eandē po
tentiam recipientē intenſionē et remiſſionē:ſꝫ iſta
indifferentia non inuenif ſolum in potentijs in q̄=
bus ponūtur hit⁹:imo bn̄ ⁊ male accipif i eis ſcd̄ꝫ
actiōes diuerſas ſpecie.ꝫ.⁊c. ¶ Preterea.rō hit⁹
nō tn̄ accipif in ordie ad potētiā p̄orē ipō quam
pficiat:imo ex hoc ꝙ bn̄ vel male ordiaf potētia
ad ipſuꝫ actū ſm ipm̄.vn̄ nō pōt dici ꝙ habeat rō
nē hit⁹ tn̄ p ꝯpationē ad potētiā ⁊ rōnē potētie p
ꝯpationē ad actū. ¶ Sciēdū ꝫ ꝙ ſp hit⁹ eſt alicu
ius potētie ordiate ad actū.nihil ei aliud videf eē
hit⁹ q̄ꝫ habilitas potētie ad actus:act⁹ aūt vnus
eſt q̄ eſt forā ſubſtātialis q̄ ⁊ natura rei dr̄ ad quā
ordinaf ipſa potētia materie/⁊ ali⁹ ē act⁹ q̄ ē ope
ratio q̄ cōſequif ſubſtātiā iā ꝯpletā ad quā ordina
tur potentia q̄ ptinet ad genus q̄litatis cū aūt ita
ſit ꝙ tā potētia q̄ꝫ habit⁹ ordinenf ad actū quātū
ad potētias q̄ indigēt habitu. ¶ In hoc tn̄ diffe=
rūt qꝛ potētia dꝛ illud p qd̄ aliq̄d ordinaf ad actuꝫ
faciendū abſolute ſiue bn̄ ſiue male ſiue cōueniat
nature rei ſiue nō:ſed habit⁹ determinat potētiaꝫ
ad hoc ꝙ exeat in actuꝫ vel bene ⁊ ſm ꝙ conueniēt
nature rei:et ſic eſt bonus hit⁹ ſiue bona dipoſitio
vel ſm ꝙ determiate ē diſcōueniēs nature rei:⁊ ſic
dicitur habitus malus.lꝫ ꝫ habit⁹ modificet ſub=
ſtātiā i ordie ad agendū et patiendū mediante po
tētia q̄ ordinaf ad actū q̄ eſt opatio:qꝛ tn̄ talis ha
bitus magis p ſe reſpicit cōuenientiā vel diſcōue
nientiā illius actus ad naturā cui⁹ eſt q̄ꝫ ipm̄ actū
ſm ſe:potētia aūt ecōuerſo mag' reſpicit ipꝫ actū
ſꝫ ſe q̄ꝫ ſꝫ ꝯueniētiā vl' diſcōueniētiā ad naturā id̄
vn̄ hit⁹ diſtinguif ab alijs ſpecieb⁹ q̄litatis p hoc
ꝙ modificat ſubſtantiā cui⁹ eſt/in ordine ad natu
ram:lꝫ aūt aliq̄s habit⁹ ſit poſterior potētia ordi=
nata ad opationē īquātū eſt q̄d ſupadditū ille po
tentie:tn̄ loquēdo vn̄ p̄or eſt habitus talis qꝛ po=
tentia modificās potētiā materie i ordine ad for=
mā eſt p̄or tali potētia. ¶ Scd̄a aūt concluſio eſt 2.ↄcluſio.
quō habit⁹ differat a potentia ⁊ diſpoſitiōe ⁊ quō
nō. ¶ Sciēdū ꝫ ꝙ intellect⁹ p̄ncipioꝝ put īpor=
tat cognitionē hitualē ꝯfuſam de p̄mis p̄ncipijs
nō dicit aliquē habitū additū ſup potētiā intelle=
ctiuā:nec eſt virtus:qꝛ talis opatio nō hʒ rōnem
pfecte opatiōis/ſed intellect⁹ q̄ q̄s nō ſolū cōfu=
ſe apprehendit p̄ncipia ſꝫ etiā de ſua apphēſione
circa ea iudicat eē habitus:⁊ computaf a pħo in=
ter v̄tutes intellectuales ſiue ſit ſpēs ſiue q̄dlꝫ ali
ud. Nā pħs dt̄ in fine ſcd̄i poſterioꝝ ꝙ itellectus
p̄ncipioꝝ cauſaf i nob' ⁊ fit i nobis aliq̄d imanēs
ex freq̄ntia mēorādi ⁊ experiēdi. Q̄ ſi dicif ꝙ ſi po
teſt gn̄ari ex actib⁹ cū ſit p̄m⁹ act⁹ i nobis. Dicēd̄
ꝙ licꝫ act⁹ aſſentiēdi p̄m⁹ p̄ncipalis q̄ꝝ ē itellect⁹
ſit i nobis p̄m⁹ act⁹ intelligēdi cōplexa: nō tn̄ eſt
ſimplr̄ p̄m⁹ act⁹ intellect⁹ qꝛ p̄or ē act⁹ recipiendi
ſpecies ſcd̄m ponentes ſpecies et prior eſt act⁹ in=
telligēdi ſimplicia. ¶ Itē ſciēdū ꝙ q̄dā ſunt p̄nci=
pia ſimplr̄ p̄ma q̄ cognoſcim⁹ ſtati vt terminos co=
gnoſcim⁹:vt de q̄lꝫ affirmatio vl' negatio de nllo
v̄o ſimul. Oē totū eſt maius ſua pte.⁊c.⁊ hoꝝ co=
gnitio eſt nobis īnata/nec ad hoc habitu īdigem⁹
.i. Poſterioꝝ. ¶ Alia ſunt p̄ncipia ſciētiaꝝ p̄ma
rū q̄ ſunt idemōſtrabilia:ſꝫ tn̄ nō ſtati q̄lꝫ aſſentie
eis ꝓpoſitis:ſꝫ pōt etiaꝫ corde negare vt ꝙ talis
herba ſanet talē morbū:puta ſcamonea purgat co
lerā. Uñ iſta qꝛ nō demōſtrāf nō ſūt nota habitu
ſcientie/nec iterum prompte eis ſine habitu aſſen
timus:ſed habitu qui dicitur intellectus q̄ acqui
ritur via ſenſus experimenti et memorie et hoc ē
principiū artis ⁊ ſcientie ſubalternantis.nā prin=

cipia ſcie ſubalternate cognoſcũtur per habitum
ſcientie ſuperioris. ¶ De diſpoſitione etiam no-
tanda ſunt duo. Primum eſt ꝙ diſpoſitio vno mõ
accipit̃ p habitu iperfecto ſiue iperfecte radicato
et talis diſpoſitio eſt habitus impfectus vel vir-
tus imperfecta. Scðo mõ dr illud ſupadditũ po
tẽtie ꝙ de natura ſua facilit̃ amittit̃ ſicut ſunt di-
ſpoſitiones corpales: ⁊ talis diſpoſitio ẽ ſpecies
q̃litatis ex oppoſito diſtincta contra habitũ put
habitus dicit aliq̃d ſupadditũ potẽtie ꝙ de natu
ra ſua ẽ de difficili mobile: ſicut ſunt habitus po
tentiarũ imaterialiũ. Tertio mõ dicit̃ diſpoſitio
qðcũq; ſupadditũ potẽtie: ⁊ diſpoſitio ſic dicta ẽ
gen⁹ ad hitũ: ⁊ ſic dr ꝙ virt⁹ eſt diſpoſitio pfecti
ad optimũ. vij. Phiſicoꝝ. ¶ Scðo notãdũ ꝙ cõ-
tingit potentiã defectuoſe agere ⁊ nõ recte/ du-
pliciter. Uno mõ ꝑpter impfectionẽ potentie in
ſe q̃ recipit magis et minus/ vt eſt in potentijs na
turalibus/ vt calor defectiue calefacit/ propter de
fectum caloris q̃ eſt remiſſus/ ⁊ i talibus pfectio
potẽtie nõ dicit aliquid additũ diuerſũ ab eſſẽtia
potentie. Alio modo propter indeterminationez
potentie cuius eſſentia non variatur/ vt i rationa-
libus q̃ ſunt ad oppoſita ad bene vel male agere
q̃truq; eſſent: ⁊ ſit equaliter ſp perfecta: ⁊ in talib⁹

Inſtantie

perfectio qua determinatur ad recte agendũ eſt
habitus vel virtus ſuperaddita. ¶ Sed videtur
ꝙ indifferenter habitus ſit idem qð potẽtia: qꝛ vl
timum ⁊ illud cui⁹ eſt vltimũ ptinẽt ad idẽ genus
vt punctus ⁊ linea: ſed virtus eſt vltimũ de poten
tia. ſcðo ce. ⁊ mdi. ergo pertinet ad genus poten
tie non habitus. ¶ Scðo dr̃ius nõ accipit̃ ibi pro
diſpoſitione potentie ſicut nũc loq̃mur/ ſꝫ ꝓ obie
cto potentie pfecte. ¶ Preterea. illud vltimum
potentie eſt intrinſecũ qð reducitur ad idez gen⁹
vt punctus ad lineam: ſed eſt vltimum extrinſecũ
qꝛ vltimum ſtat ibi pro ſummo obiecto potentie.
Unũ auctoritas illa nõ eſt ad ꝓpoſitũ. ¶ Preterea
quo ſimpliciter poſſumus/ eſt potentia non habi-
tus ſed virtus eſt hmõi/ qꝛ ſine fide non poteſt q̃s

Solutio.

in actũ eredẽdi. ergo. ⁊c. ¶ Solutio. ſimpliciter
poſſe in actum eſt dupliciter. Uno modo in actuz
naturalẽ ⁊ hoc eſt potẽtie non habitus. Alio mõ i
actũ ſupnaturalẽ ⁊ hoc eſt mediãte habitu ſupna
turali. Uel dicendũ ꝙ poſſe in oẽm actũ naturalẽ
potentie eſt ipſius potentie. poſſe autem in aliquẽ
actũ determinatũ eſt per habitũ vel per aliq̃d po-
tentie additũ: ſicut ferrũ nõ poteſt pforare ſine fi
gura terebri: licet figura illa non ſit potentia pfo
ratiua: et ideo qꝛ intellectus põt in multos actus

Tertia cõ cluſio.

intelligendi ſine fide: ſꝫ tñ non in actũ eredendi.
intellectus eſt potentia/ fides eſt habitus. ¶ Ter
tia concluſio eſt ꝙ virtus eſt habit⁹ operãtis cir-
ca ꝙ primo notandũ/ quid ſit habitus operantis.
Eſt enim quidam habitus q̃ pficit potentiam ma
terie in ordine ad formam ſubſtantialẽ ſicut ſani-
tas: ⁊ iſte magis reſpicit eſſe rei q̃ operationẽ/ ex
cõſequenti tñ reſpicit opationẽ/ inquãtũ opatio
pſupponit eſſe et per cõſequens ex pñti talis ha-
bitus poteſt dici operantis. Alius eſt habitus q̃
pficit potentiã ordinatã ad operationem et talis
habitus dicit̃ ſimplr operantis ſicut habitus itel
lectiuus vel voluntatis. Unde proprie habitus
operatiuus eſt pfectio potentie in ordine ad actũ
qui eſt operatio in ordine ad naturã. ¶ Sed con
tra illud ſcðm qð aliq̃d eſt in potentia non eſt ope

ratiuũ vel actiuũ vel paſſiuũ: ſed habens habituz
eſt in potentia. ergo. ⁊c. ¶ Solutio. eſſe in poten-
tia ad aliquid eſt dupliciter. Uno mõ ad illud re-
cipiendũ et illud eſt paſſiuũ. Alio modo ad eliciẽ
dũ et hoc eſt actiuũ: ⁊ ſic eſt habitus: vertus tñ re
puto qð dictũ fuit iñ pcedẽti q̃ſtione. ſ. habitũ nõ eẽ
actiuũ proprie reſpectu actus eliciti: ſed ſolũ re-
ſpectu imperati. ¶ Secundo ſciendũ q̃d eſt vir-
tus humana: vbi ſciendum ꝙ nomen virtutis gña
liter dicte traxit originẽ a vi vel vigore. Unde et
ſecundum robur corporis virtuoſi dicuntur q̃ poſ
ſunt per vim alios vincere. Unde virtus videtur
dicere quandã pfectionẽ potentie. vnde ⁊ potẽtia
q̃ ſcðm ſeipſam eſt ſufficiens ad exeũdũ in actum
perfecte dicitur virtus ſicut potentia actiua natu
ralis: ⁊ ideo virtus humana eſt illi⁹ potentie per-
fecte q̃ eſt potentia hominis in eo ꝙ homo/ hoc au
tem conuenit homini vt homo/ qð cõuenit ſibi in
eo ꝙ rationale. Unde potentie humane q̃ conue-
niunt homini in eo qð hõ ſunt potẽtie rationales
p eſſentiam vel participationem. Unde virt⁹ hu-
mana eſt pfectio potentie rationalis p eſſentiam
vel p participationem. ¶ Tertio ex hoc patet pro
poſitum ſcꝫ ꝙ virtus eſt habitus opatiu⁹: habit⁹
q̃dem qꝛ qñ potentia eſt p ſe ſufficiens ad pfecte
et determinate exeũdũ in actũ: tũc ipſa potẽtia ha
bet rõnẽ virtutis ſm ſe/ qñ aũt nõ ſed indiget ali-
quo addito ad hoc ꝙ determinate ⁊ prõpte agat.
tũc pfectio potentie dr illð additũ ⁊ tale additũ
eſt habit⁹. potentie aũt rationales p ſe nõ ſunt ſuf
ficientes ad pfecte et prõpte agendũ: ſꝫ cũ magna
difficultate magnũ exercitiũ acquirit homo poſſe
prompte et faciliter in cognitionẽ veritatis cõclu
ſionũ in actũ appetendi illud qð eſt bonũ ſm rõnẽ
tales etiã potẽtie ſunt indeterminate ad multa. igr̃
opꝫ in eis eſſe aliq̃d ſupadditũ ad pfecte ⁊ prõpte
exeũdũ in actũ hoĩs in eo ꝙ hõ q̃ eſt v̾ti⁹ humana.
eſt aũt habitus opatiuus: qꝛ eſt perfectio nature
potẽtie rõnalis q̃ nõ eſt ad actũ q̃ nõ eſt forma ſub
ſtantialis: ſed ad actũ q̃ eſt opatio ⁊ eſt habit⁹ ope
ratiuus boni: qꝛ virtus ſanat impfectionẽ ⁊ p cõ-
ſequẽs dicit inclinationem in bonũ: qꝛ male ope-
ri eſt deficere: ⁊ qñ dicit̃ ꝙ virtus eſt diſpoſitio p-
fecti ad optimũ non accipit̃ ibi optimũ ꝓ ſummo
bono ſimplr qð eſt deus: ſed ꝓ optimo in gñe qð ẽ
opatio q̃ habet rationẽ optimi ⁊ finis reſpectu po
tentie ⁊ habitus ⁊ ad tale optimũ ordinat̃ imedia
te quelibet virtus humana: ergo virtus eſt habi-
tus opatiu⁹ ⁊ opatiu⁹ boni i q̃ differt ab hitu ma
lo q̃ eſt opatiu⁹ mali. ¶ Ad argumentũ dðꝫ ꝙ in
opatione virtuoſa inquãtũ eſt a virtute nũq̃ ẽ de
fectus: qꝛ virtus eſt bona qualitas mẽtis q̃ null⁹
male vtitur per ſe. ¶ Queſtio. 3.

Tertio q̃rit̃ vtrũ rõ adducta ad
illa q̃ ſunt fidei minuat meritũ
ei⁹. Arguit̃ ꝙ ſic: qꝛ contrarioꝝ cõ

Primum

trarij ſunt effectus: ſꝫ illð qð in-
ducit i cõtrariũ fidei auget me
ritũ ſiue ſit pſecutio cogens ad
recedẽdũ a fide ſiue ſit rõ pbãs
cõtrariũ fidei. ḡ rõ adiuuãs ad

Secũdũ

fidẽ minuit meritũ ei⁹. ¶ Itẽ ſicut ſe hꝫ rõ effica
citer pbãs ad tollẽdũ meritũ fidei ſic ſe hꝫ rõ effi
cacit̃ pſuadẽs ad minuendũ meritũ ei⁹: ſꝫ rõ q̃ effi
caciter pbaret fidẽ totalit̃ tolleret meritũ ſꝫ illð
Grego. Fides non habet meritum cui humana

ratio pbet experimentum.ergo oīs rō pſuadens
aliqualiter ea que ſunt fidei diminuit meritum.
In cõtrarium. ¶ In cõtrariū eſt qḋ declarantibus fidē pmittit
p premio vita eterna. Eccle.20. Qui elucidant
me vitā eternā habebūt:ſꝫ p rationes cõcordes ſi
dei fides elucidat.ergo tales nõ minuūt meritū
ſed augēt. ¶ Itē 1.Pe.3.parati ad ſatiſfactiões
omi petēti vel poſcēti vos de eaq̄ in vobis eſt fi-
de:ad hoc aūt nõ hortaret nos petrus ſi per hoc
minueret meritū fidei:imo potius augeret. ergo
Reſpõſio. ꝛc. ¶ Reſponſio.tria ſunt videnda. Primū eſt an
credere ea que ſunt ſupra rationē humanā ſit me-
ritoriū. Scḋm eſt vtrū rō vel adducta p vel cõtra
diminuat meritū nec ſcḋm iſtorū cõtradicit ꝑmo
qꝛ q̄uis ea q̄ ſunt fidei proprie ſint ſupra rationeꝫ
humanā:ita vt ad ea nõ poſſit ratio demõſtratiua
et oīno efficax adduci:nõ ſūt tñ ſic ſupra rõnē q̄n
poſſint p aliq̄s pbabilitates declarari. Tertiū eſt
de hoc qḋ ſupponitur aa.ſ. plures habit9 poſſint
concurrere ad vnum actum eliciendum ſicut habi
tus fidei infuſus ad actum credendi:ꝛ habitus ac
1.articl'9. quiſitus ratiocinatiu9 ad idem ¶ Quantum ad
Durādus primū ſciendum eſt ſm quoſdam ꝙ ſuppoſita cha
q.3. ritate adhuc ad meritū requirūtur duo. Primū
eſt ꝙ actus in quo conſiſtit meritū ſit in poteſtate
nr̄a:qꝛ de talibus ſolū laudamur vel vitupamur.
Aliud eſt ꝙ actus ſit bonus per actum eñ pecca
ti venialis quātūcūqꝫ aliq̄s ſit i charitate nõ me
retur:qꝛ actus nõ eſt bonus ſed malus. Primum
iſtorū eſt in actu credendi quilibꝫ eñ expitur ſe l
bere credere ꝛ non credere Unde quidā non cre-
dunt non eñ oīꝫ eſt fides.2.Theſſa.3. De ſecūdo
aūt vtrū credere ea q̄ ſunt oīno ſupra rationeꝫ ſit
bonus actus poſſet videri dubiū alicui:qꝛ non ſo-
lum facere cõtra rationē ſed etiā dimittere totali
ter rationē que eſt in nobis quid nobiliſſimū vide
tur eſſe vitupabile et malū credēs aūt ꝛ ſi nõ faci
at cõtra rationē tñ credendo videtur dimittere to
taliter.g̃.ꝛc. ¶ Et dicendū ad hoc ꝙ per fidē nū-
q̄ totaliter dimittitur ratio humana:qꝛ q̄uis ali
quid creditū ſit totaliter ſupra rationē humanā
vt deū eſſe trinū tamen medium credēdi hoc et ſi
milia oportet reſolui ad aliquid cum quo concor
diter concurrit rō humana et in generali ꝛ in ſpe-
ciali. In generali quidē qꝛ ratio dictat ꝙ nec deū
in ſe nec effectus ſuos ſiue ſue potentie rō nr̄a põt
cõprehendere:imo forte nec aliquꝰ eoꝝ attingere
quantū ex nobis eſt pure gp qḋ ex ꝯſiti rō dictat
ꝙ talibus aſſentiendū eſt ex auctoritate illius q̄
talia nouit cuius modi eſt deus. In ſpeciali vero
qꝛ primū creditū ad qḋ fit vltimo reſolutio credi
biliū eſt eccleſiam non decipi in fide tanq̄ rectā a
ſpū ſctõ vt dictū fuit ſupra cui concordat qḋ dixit
dñs petro. Ego rogaui p te petre vt non deficiat
fides tua:ad hoc clare cõcorditer currit rō huma
na q̄ dictat ex apparētib9 q̄ doctrīa ꝯfirmata p tot
ſigna conſeruata a martyribus īter tot ſupplicia
ſit vera:ꝛ ideo ratio non totaliter dimittitur:imo
ē impoſſibile aliter credere ſaltē meritorie: cū enīꝫ
credere ſit quoddā aſſentire:aſſentire aūt nullus
põt niſi ei ꝙ apparet verū opꝫ ꝙ illud qḋ credit
appareat rationi verū vel in ſe vel in ratione me-
dij p qḋ aſſentit ꝛ ſi non in ſe ſed tantū ratione me
dij illud medium apparebit verum vel in ſe vel p
aliud mediū:ꝛ ſi non eſt proceſſus in infinitum oꝫ
ꝙ deueniatur ad primū ꝙ appareat rationi verꝫ

in ſe vel ſm ſe:ꝛ tale cū ſe cõcordat rõni:igr fides
non excludit rõnem ſꝫ ſupponit ipſam:lꝫ nõ rõnē
demonſtratiuam. Unde ipſe ſaluator doctrinam
quam docuit reduxit ad quedā apparentia in ſe.ſ.
ad miracula vt ex apparentibus ꝛ viſis rō aſſenti
ret dictis non apparentibus. Unde ipē dixit Jo.
10. Poſtq̄ dixerat ego ꝛ pater vnum ſumus ꝙ nõ
eſt apparent in ſe:ſed ſi michi non vultis credere
opibus credite:vt cognoſcatis ꝛ credatis/qꝛ ego
in patre et pater in me eſt:ꝛ ideꝫ fuit de doctrina
apoſtolorū:de qua dr̄ Mat. vltimo. Predicauerūt
vbiqꝫ domino cooperante et ſermoneꝫ confirmā-
te ſequentibus ſignis. Et ſic pꝫ primū ſcilicet ꝙ
credere eſt meritoriū ſuppoſita charitate cum ſit
actus liber et bonus et concors rationi. 2.articl'9.
¶ Quantum ad ſecundū eſt aduertendum ſcḋm
eoſdem ꝙ quātitas meriti põt augeri vel minui
dupliciter. Uno modo ex pte operis. Alio mõ ex
pte opantis. Ex parte operis intenditur quanti-
tas meriti ex eius bonitate et difficultate. ꝛ ideo
qḋ facit ad bonitatē vel difficultatē auget vel mi
nuit quantitatē meriti ex pte operantis attendit
quātitas meriti ſm ꝯditionē volūtarij:et ideo il-
lud qḋ auget vel diminuit voluntariū auget vel di
minuit meritum. Ex his ad ppoſitū rō q̄ adduci
tur vel pro fide vel contra fidem adducta. ¶ Si
ſit cõtra fidē addit ad difficultatem actus q̄tum
in ſe eſt:ppter qḋ manente eadem firmitate et bo
nitate vt prius augetur meritū. ¶ Si vo ratio ad
ducta ſit pro fide aut precedit fidem aut ſequitur:
ſi precedit aut eſt demonſtratiua ꝛ tunc totaliter
tollit meritum fidei:qꝛ tollit libertatem et indu-
cit neceſſitatem:tollit etiam neceſſitatem fidei:qꝛ
ſciens demonſtratiue deū eſſe vnū non indiget ad
hoc credendum fide cum talis ratio demonſtrati
ua non poſſit adduci ad ea q̄ ſunt proprie fidei: vt
deum eſſe trinum et incarnatum vel huiuſmodi.
¶ Si vo rō non ſit demõſtratiua: ſed ſolum pro
babilis et perſuaſiua et accipitur vt talis ſit non
tollit meritū fidei nec minuit.non tollit qꝛ non in
ducit neceſſitatem aſſentiendi:imo ſine aliqua ra
li non eſt poſſibilitas aſſentiēdi vt dictum fuit ſu-
pra nec minuit:qꝛ qḋ non minuit difficultatem ex
pte act9 credēdi ſcḋm ſe nec volūtariū ex pte ho-
minis credentis nullo modo minuit meritum fi-
dei talis ratio eſt hmõi:non enim minuit difficul
tatem actus credendi ſcḋꝫ ſe:qꝛ talis ratio in nul
lo facit euidentiā de re credita propter ineuiden-
tiam enim eſt difficultas actus credendi ſcḋm ſe
nec minuit volūtariū ex pte nr̄a:immo potius au
get ſed minuit difficultatem ex parte noſtra ſicut
habitus virtuoſi minuunt ex parte noſtra difficul
tatem.ſed augent voluntariū.quare.ꝛc. ¶ Si au
tem ratio ſequatur fidem videtur idem dicenduꝫ
ſicut prius:quia ſi ratio ſit demõſtratiua euacuat
ſequens meritum fidei: q̄uis homo ex charitate
ſic ſit depoſitus ꝙ etiam aſſentiret ſi demonſtra-
tionē non haberet:qꝛ bene in hoc non meretur nõ
tamen in eo qḋ aſſentit cū illud ſit neceſſarium.
¶ Si autem ratio ſit pſuaſibilis vel probabilis
non tollit meritum nec minuit propter rationem
prius dictam:immo auget ſi nitatur quis ad talia
amore fidei: quia ſignum eſt maxime voluntatis
et amoris:et per conſequens cauſa maior meriti. Ad rõnes
Per hoc reſpondetur ad argumenta. aū oppoſi
¶ Ad primū dicendū ꝙ rō cõtraria fidei ꝛ rō cõ tum.

ſona fidei quātum ad hoc tēdūt ad ꝯtrarios effe ctus ꝑ ſe: q: ſicut vna hꝫ corrūpere fidē ſi ei aſſentiatur: ita alia habet confirmare: ſed ſuppoſito qḋ ꝓpter neutrum aſſentiaꝛ vel diſſentiaꝛ: ſꝫ tñ ꝑ fidē aſſentiaꝛ tūc nō ſe hꝫt modo cōtrario ad augmentū vel diminutionē meriti. Rō eñ repugnās fidei addit ad difficultatē actus ꝓpter ꝙ ſi nō creditur a ꝓoꝛi ꝓmptitudine credēdi augeꝛ meritum Rō vero ꝓbabilis ⁊ ꝑſuaſiua fidei cōſona nō minuit difficultatē act⁹ ꝑ ſe ⁊ ꝓpter hoc auget promptitudinem voluntatis ex ꝑte nr̄i: idō ex nulla ꝑte minuit meritū ꝗn potius auget. ¶ Ad ſcḋm dōꝫ ꝙ nō ſimilr̄ ſe hꝫt rō efficaciter ꝓbans vel demōſtrans ea ꝗ ſunt fidei ad tollendū meritū ⁊ ratio ꝑſuadēs ad minuendū: q: ꝓma tollit oēm difficultatē actus ⁊ inducit neceſſitatē aſſenſus ꝗ nō ſtat cum merito: ſed ratio ꝑſuadens/nec tollit nec minuit meritum vel difficultatem actus nec libertatē/nec ꝓmptitudinē volūtatis/ideo nec meritū.

2° articlū. ¶ Quantū ad tertiū de ꝯcurſu plurium habituū ad vnū actū. Pꝛimo poneꝛ mod⁹ ponendi quoꝛūdam ꝓbabilis. Scḋo argueꝛ ꝯtra ipſum tripliciē et ſoluetur arguendo inquiſitiue tñ ſine aſſertiōe dando materiā cogitandi. ¶ Quantū ad pꝛimū ergo dıciꝛ ꝙ plures habit⁹ intellectuales poſſunt elicere vnū actum intelligendi ſicut plures morales vnū actum appetendi vt homo elicit ieiunare ex voto amoꝛe dei ex inclinatione charitatis ⁊ latrie: ⁊ q: vnus motus numero pōteſſe a pluribus motoꝛib⁹ ſicut vn⁹ tract⁹ nauis a plurib⁹ trahentibus ⁊ vna ģñatio hoīs a duob⁹ parētib⁹ ꝙ videtur ꝓbare actionē tranſeuntē nō eſſe in agente q: in pluribus agentib⁹ ſuppoſito diſtinctis non pōt eſſe vnū accidens numero nec abſolutū nec relatum: opꝫ aūt eſſe vnam actionē vbi eſt vna paſſio ⁊ vnus motus. ergo cū non ſit niſi vnum trahi ſicut non eſt niſi vnum mobile qḋ trahitur: ita non erat niſi vnū trahere: ⁊ ꝑ ꝯñs illud nō erit in trahentibus ꝗ ſunt plures: ſed hoc eſt manifeſtum vnum effectū eſſe a plurib⁹ efficientib⁹: vt vnū lumen in aere a pluribus luminarib⁹ ⁊ hmōi: ⁊ ꝙ plures habitus eliciāt vnū actū pꝫ qꝛ poſt diſcurſuꝫ rationis hō vno actu videt cōcluſionē in pꝛincipio: tūc eñ ꝙ videt cōcluſionē eſt ab habitu cōcluſionis ꝗ eſt ſcīa ꝙ vero videt eū in ꝓncipio: ⁊ ꝑ ꝯñs videt pꝛincipiū eſt ab habitu ꝓncipioꝛum ꝗ eſt intellectus ⁊ ſic videtur in aliīs habitib⁹ ſuboꝛdinatis. ¶ Sed de diuerſitate habituum ſimul exiſtentiū ſciendum ꝙ diuerſe opiniones aut diuerſe ſciētie ſunt vnius ſpeciei logice loquendo: ſed differunt ſpecie phiſice loquendo q: cum logicus ſit cōis ⁊ generalis artifex ſicut metaphiſicus aliquid eſt materiale ſcḋꝫ eius cōſiderationē qḋ eſt foꝛmale ſcḋm cōſiderationem ſpecialis artificis. ſubiectū eñ logice ſyllogiſmus eſt cuius foꝛmales differētie ſunt cōes oñi materie et in ģñalib⁹ terminis a.b.c. ꝓcedit q: ei accidit oñis materia ꝑtialis. Unde eodē mō ſciendi ꝓcedit cōmunis ſcientia a pꝛioꝛi et omnis a poſterioꝛi. Unde eadem logica eſt in oñi ſcientia habente modum procedendi ſimilem et per ꝯñs ipſa eſt eadē ſpecie logica. Unde logicus non aliter diffiniet muſicā ꝙ̄ arithmeticam. Dicet eñ vtrāqꝫ eſſe habitus ex neceſſariīs concludentem et pꝛioꝛibus non dicet de ꝗbus et ex quibus phiſicus vero dicit hanc eſſe cognitiuā huius ⁊ illā illius: vt patet ſcḋo phiſicoꝝ. Unde

phiſice loquendo ſecantur ſcientie quēadmodum et res tertio de anima. ſicut homo ⁊ aſinus differunt ſpecie phiſica habentes alias diffinitiones foꝛmales: ſed ſunt idē ſpecie logica: q: quodlibet eſt predicabile de pluribus differētibus numero tñ: non eñ pertinet ad logicum que ſint iſta differentia numero: dū tamen differāt ſolo numero ſꝫ phiſice diffinitio hoīs ē aīal rationale. ⁊c. nec homo vt homo eſt de cōſideratione logici: ſed ſoluꝫ vt eſt ſpecies quo mō etiam aſinus eſt de ꝯſideratione eius. ¶ Contra iſtum modum arguiꝛ multipliciter. Pꝛimo ſic. diuerſe qualitates eiuſdem generis etiam non contrarie non poſſunt ſimul eē in eodem ſubiecto ſicut in eadem ſuperficie nō ſe cōpatiuntur diuerſi coloꝛes etiam aliī ab albedine et nigredine ꝗ ſoli ſunt cōtrarīj: ſed habit⁹ cognitiui ⁊ appetitiui ſunt oēs eiuſdeꝫ generis: q: omnis habitus eſt in pꝛima ſpecie qualitatis: ergo non ſimul ſunt in eadem potentia ſiue ſint contrarīj vt habitus vicīj et virtutis vel ſcientie ⁊ erroꝛis ſiue diſparati vt due ſcientie et oppoſitiōes vel virtutes. ¶ Si dicaꝛ ꝙ verū eſt de exiſtētib⁹ in eodē ģñe ꝓpinquo vt coloꝛ: ſed falſum de exiſtentibus in eodem genere remoto vt habitus cognitiui: nō valet: quia ſi loquamur de genere logico: ſic adhuc videntur eē in eodem ģñe propinquo: quia immediate genus habitus deſcendit ꝑ differentias foꝛmales in omnes habit⁹ cognitionis ſpecificos. ſ. demonſtrationē oppoſitā vel fidē ꝗ differentie ſunt ꝓcedere per medium probabile vel neceſſarium non per materiales differentias puta ꝙ demonſtratio eſt per cauſam vel effectum phiſicum vel mathematicum non diuerſificāt ſyllogiſmum in foꝛma: q: vtrobiqꝫ ex veris ⁊ neceſſarīs: ſed ſolū in materia: Idem videtur in genere phiſico vel metaphiſico: q: oñis diuiſio reducitur ad bimembꝛem. Unde nullum genus deſcēdit in ſpecies immediate niſi per duas differentias oppoſitas: et per conſequens nullum gen⁹ habet immediate niſi ꝑ duas ſpecies. ſed quia differentie rerum eſſentiales ſunt nobis ignote circū loquimur eas aliquando ꝑ priuationes vt differentias animalis ꝑ rōnale ⁊ irrationale. ¶ Aliquando per differentias materiales vt volatile greſſibile. ⁊ cetera. aliquando per accidētales. vñ reſtat adhuc argumentum q: aliqui duo habitus cognitiui ſunt eiuſdem generis pꝛoximi: vel habitus etiam appetitiui que tamen ſunt in eodē ſubiecto: ſicut due oppoſitiones/vel due ſcientie/ vel virtutes. Unde dicendum ꝙ in ꝓma ſpecie qualitatis non eſt cōtrarietas foꝛmalis ſicut eſt i tertia in qua eſt vera ⁊ ꝓpꝛia et foꝛmalis contrarietas: ſicut inter album et nigrum calidū et frigidū ꝓpꝛ qḋ non ſe compatiuntur in aliquo gradu et pari ratione nec medie qualitates ꝗ ſapiūt naturam extremoꝛum. Unde in qualitatibus talibus eſt vera maioꝛ non autem in ꝓma ſpecie in qua habitus qui videntur contrarīj compatiuntur ſe in gradibus remiſſis vt alibi dictum eſt. ¶ Aliī autem habitus etiam in gradibus ſummis imo quidam eoꝛum ſunt connexi vt virtutes moꝛales. vnde inter multos habitus eſt contrarietas foꝛmalis et abſoluta. ſed inter quoſdam ſolum virtualis et reſpectiua vt q: inclināt ad ꝯtraria vt habit⁹ boni et mali: qñqꝫ nulla vt qñ inclināt ad diſparata qñqꝫ ꝯuenientia vt quando inclinant ad connexa

Contra iſtū modū obñciꝛ multipliciter.

vel ſubſeruiētie: ⁊ iō lʒ ſint eiuſdē gn̄is ꝓpinq̄: ſe
2 cōpatiunt̄: qꝛ formalē oppoſitiōeʒ nō hn̄t. ¶ Et
dicebat opinionē ⁊ ſcientiā nō cōpati: ꝯtra cuius
gn̄a ſe ꝯpatiunt̄ ⁊ ſpecies ⁊ indiuidua: qꝛ eiuſdem
nature ſunt ſuperiora ⁊ inferiora: cum nihil reale
addant ſup illa. Vñ cum cōtrarietas ſit differen-
tiū ſcd̄m formā ⁊ eſſentiā ſi non eſt repugnātia in
ſuperioribus nec in inferiorib⁹ ſicut calor ⁊ ſapor
in gn̄e nō repugnant nec ħ calor nec ħ ſapor: ſʒ ſci
entia et opinio in generali nō repugnāt cū aliqua
opinio ⁊ ſcientia ſimul ſtent: puta de diuerſis ſub-
iectis. ergo ⁊ oēs ⁊ p ꝯn̄s de eodem. ¶ Solutio.
maior eſt falſa/ qꝛ ſubſtantia et qualitas nō repu-
gnant in generali cū ſimul ſtent in corpalibus ſed
repugnant in ſpeciali: qꝛ multe ſubſtantie nō com
patiuntur quantitatē. Vñ ſi ſupiora repugnāt be
ne ſeqtur. ergo ⁊ inferiora vt ſi album ⁊ magnum
repugnāt ergo hoc albū ⁊ hoc magnū: ſʒ nō econ
uerſo: qꝛ inferius includit ſupius ⁊ prius. Unde
ſi ſupius importat repugnantiā ⁊ inferi⁹: ſi autem
ſupius nō iportat eā in eo q̄ ſpecies habundat a
gn̄e pōt eam iportare inferius. Unde bonū ⁊ ma-
lū in gn̄ali non ſunt cōtraria cū oim malum q̄ eſt
eius ꝑuatio. puta viſus q̄ eſt hoc bonuʒ ⁊ cecitas
q̄ eſt eius ꝑuatio nō ſe cōpatiunt̄ quō autē ſcien-
tia ⁊ opinio vel fides ſimul ſtent dictum eſt in ꝓlo
go ⁊ dicetur infra. 31. di. Iuxta hoc aūt notanduʒ
q̄ q̄dam dicunt formas oēs habere repugnantiaʒ
in eſſentia: qꝛ hec non eſt illa: ⁊ iſta repugnātia nō
impedit eaꝝ exiſtentiā ſimul in eodē ſubiecto. ali-
que aūt habent repugnantiā in exiſtere: ⁊ iſta ipe-
dit q̄ eſt ex hoc q̄ꝺ p modum incōpoſſibilē hn̄t in-
duci ſicut odor p talē ꝓportionē vitalē ꝑmaꝝ qua-
litatum: ⁊ color p lucis ꝑticipationē q̄ ſe cōpatiū-
tur: ſed duo colores p diuerſam lucis ꝑticipatio-
nē. quarū vna includit oppoſitiōeʒ alteri⁹. ideo nō
3 ſe cōpatiūt̄. ¶ Sʒ iſta opinio nō eſt ꝓbabilis: tuʒ
qꝛ eſſe vel eſt idē exiſtentie cū eſſe eſſentie vel eſt ei
ꝓportionabile: vt ſi ſit repugnantia i vno ſit i alio
et econuerſo: tū qꝛ ſi eſſent nature cōpoſſibiles mō
cōpoſſibili itroducerent̄ cū finis gn̄atiōis ſit for
ma. Vñ nō ideo ſunt alique forme cōtrarie aut in
cōpoſſibiles: qꝛ mō cōtrario aut incōpoſſibili tra
4 ducuntur ſed ecōuerſo. ¶ Notandū eſt etiā q̄ for
me nunq̄ hn̄t incōpoſſibilitatē ex hoc q̄ ſunt vni
us gn̄is ꝓpinq̄: qꝛ ex hoc q̄ magis inter ſe ꝯuenī
unt inter ſe in eſſentia magis deberēt cōuenire in
eſſe: nec ex hoc q̄ ſunt vnius ſpeciei: qꝛ ex hoc ma
gis poſſunt ſimul ſtare: imo qū forme ſolo nume-
ro diuerſe ſunt ſi eaꝝ ſubiecta fiant vnū: ex hoc ſo
lū fiūt vna ſicut qū due aque ſunt vna. oīa eaꝝ ac
cidentia fiūt vnū accidēs numero. ſed ex hoc ſo-
lo hn̄t forme incōpoſſibilitatē q̄ hn̄t ad inuicē op
poſitiōeʒ: vel ꝯtrariā vel aliā: vñ licʒ ꝯtraria ꝓꝑe
dicta ſint illa q̄ ſub eodē gn̄e poſita/ maxīe diſtāt
a ſe tū qꝛ media ad quodcunq̄ contrarioꝝ cōpa-
ta hn̄t rōnē cōtrarij ⁊ ad ſeinuicē ideo ſunt incom
poſſibilia cū eiſ ſit ꝯtradictio q̄ aliq̄d ꝑticipet lu
cem ꝑfecte ⁊ nō ꝑticipet perfecte albedinē q̄ ꝑfe-
cte ⁊ rubedo q̄ min⁹ ꝑfecte q̄ albedo lʒ plus q̄ ni
gredo ꝑticipet cōtradicit albedini. ꝗ. ⁊c. ¶ Et ſi
mili⁹ dicēdū eſt de formis ſubſtantialibus q̄ ſunt
incompoſſibiles Quia non ſit vera contrarietas
in genere ſubſtantie qꝛ omnes forme ibi differunt
p differentias formales oppoſitas vel ꝓprias vel
cōmunes. Vñ mirū eſt q̄ in vno ente aliq̄ ponunt

plures formas ſubſtātiales/ puta in aīali formam
mixti ⁊ formā aīe cū eiſ corporeum diuidat̄ i aīa
tum ⁊ in inaīatum et ſub in inaīato cadat forma
mixti: videtur q̄ eā concurrere cū forma aīalis i
eodē ſit magis abſurdum q̄ rōnale ⁊ irrationale
qꝛ irrationale cū ſit ſenſitiuū eſt ꝓpinqui⁹ rōnali
q̄ mixtū. ¶ Notandum eſt etiā q̄ q̄dam dicūt ha 6
bitū non eſſe quid abſolutū et nichilominus eſſe
in ꝑma ſpecie q̄litatis/ qꝛ diſtinctio ꝑdicamentoꝝ
nō erat in res diuerſas niſi quantum ad tria ꝑīa
et ideo vna ⁊ eadem res quātum ad diuerſos mo
dos poterat eſſe in diuerſis ꝑdicamentis quādo
ei. ſ. cōuenit ꝑfecta ratio diuerſoꝝ ꝑdicamentorū
Vñ qꝛ tota rō qualitatis eſt informare q̄litatiue
et diſponere ſubiectū relationis vero eſſe ad ali-
ud: inde eſt q̄ habitus eſt vera qualitas: qꝛ vere
diſponit ſubiectum et ꝑficit et denominat quale:
nam ſcientia dicitur ſciens quis virtute virtuo-
ſus: et nichilominus eſt vera relatio: qꝛ diſponit
in ordine ad aliud: puta ad actū et obiectū ¶ Sʒ
hoc non videtur verū: qꝛ ſm ph̄m. 5. Metaphiſi-
ce cōuenire in agere ⁊ pati aut relatione nō facit
ſimile: ⁊ tū cōuenire in qualitate facit ſimile: cuʒ
ergo actio ⁊ paſſio et relatio denominent ſubie-
cta ſicut et qualitas. ergo nō q̄cquid ſcd̄m q̄ qua
les dicimur eſt qualitas: niſi ſm q̄ dicimur qua-
les accidentaliter et abſolute. ¶ Quantū ad id
q̄ꝺ dictū eſt ſolas formas q̄ habēt oppoſitiōeʒ eſ
ſe incōpoſſibiles. cōtra: qꝛ diuerſe figure ſunt in-
cōpoſſibiles in eodē cōtinuo ⁊ diuerſe ſpēs nūe-
rorū in eiſdem diſcretis: q̄ tamen nō habēt cōtra
rietatem. ¶ Solutio. ⁊ ſi non contrarietatem ta
men implicant oppoſitiōeʒ numeri quidē: qꝛ qua-
ternarius formaliter includit ſemel quatuor nec
plus nec minus: quia contradicit ei q̄ꝺ eſt pl⁹ vel
minus: et per conſequens idem eſt de figuris qua
rum ſpecies ſpecies numerorum includūt.
¶ Aliq̄ ꝓo ſoluūt q̄ figura numerus ⁊ huiuſmodi
que ſola diuiſione cauſantur non ſunt forme rea-
les ſicut nec forma domus que fit per artem cum
ratio non ſit cauſa effect⁹ realis: nec obſtat q̄ de
numero et figuris ſunt ſcientie reales: qꝛ hoc eſt
ratione fundamenti: ſicut de linea viſuali aut de
numero ſonorum ſunt ſcientie reales q̄uis eſſe vi
ſuale vel viſum in linea/ aut relatio numeri ad ſo
num nihil reale ponat i eo: ſed hoc eſt ratiōe fūda
mēti. ¶ 7°. plures act⁹ ſpecie nūq̄ producūt vnū 7
habitum: ergo nec econuerſo. ¶ Solutio actus
producunt habitum ſcd̄m ſubſtantiā. vnde diuer-
ſi ſpecie diuerſos: ſʒ habitus ꝑncipaliter reſpicit
modum magis potentie q̄ actus. ſ. quia inclinat
ad ꝓmpte faciliter ⁊ delectabiliter operandū q̄ꝺ
prius difficulē et per ꝯn̄s minus ꝑfecte: quia dele
ctatio auget operationem. Unde ad eundē actuʒ
et ſpecie et numero in ſubſtantia diuerſi habitus
inclinant: ⁊ tunc potentia habebit duplicem faci-
litatem ad illū actum: quia ex duplici habitu incli
nato licet ex diuerſis motis. ¶ Octauo habitus 8
opus bonū reddit. ꝗ ſi ſunt diuerſi habitus actuʒ
elicientes/ erunt diuerſe bonitates in actu non eſ-
ſentiales nec accidentales: qꝛ actus non eſt ꝯpoſi
tus nec ex forma nec ex materia nec ex ſubſtantia
et accidente cū ſit vnus actus ſimplex. ergo. ⁊c.
¶ Solutio. dicūt q̄dā q̄ ſicut in vno actu poſſunt
eſſe due difformitates ita ⁊ due bonitates qꝛ ſunt
ꝯtrarie ⁊ hit⁹ ⁊ ꝑuatio hn̄t fieri ꝯtra idē ⁊ q̄t mo-

dis ꝫ vnũ oppoſitoꝝ tot modis ꝫ et reliquũm.
Uel põt dici ſcḋo ꝙ ſicut vnꝰ actus in genere mo-
ris põt habere duas difformitates vt ĩ eo ꝙ furat̃
vt mechet̃ ſiue ſit vnũ pctm̃ ſiue plura: ſic in vno
actu moꝛis poſſunt eẽ plures bonitates moꝛales
ſicut cum vnus ꝑpter charitatẽ et caſtitatem vult
cõtinere vel hmõi. ſed iſte due bonitates ſup eſſen
tiaꝫ actus nihil poſitiue addũt re: ſicut nec diffoꝛ
mitates ſed tm̃ ratione eũ ſit actus ſimplex: ſꝫ bo
nitates reales plures actus vnus nõ hꝫ ſicut nec
entitates. Uel dicendũ eſt etiã de bonitate moꝛa-
li: quia bonitas illa integratur ex oĩbus circũſtã-
tijs: quia bonũ eſt ex tota cauſa/ malũ aũt ex ꝑti-
cularibus defectibꝰ: ideo licet in vno actu ſint mĺ
te malicie ſm̃ diuerſas difformitates: nõ tm̃ econ
uerſo ꝑpter diuerſas bonas circũſtantias vnius
actus ſunt in eo plures bonitates. Unũ in ꝓpoſi-
to nõ opꝫ ꝙ actus a duobus habitibꝰ ꝓcedẽs ha
beat duas bonitates: ſed ſufficit ꝙ habeat vnam
bonitatem ꝑfectioꝛẽ ꝙ̃ ſi ex altero ꝓcederet ſicut
ĩ duobꝰ luminibus a diuerſis luminaribꝰ qḋ eſt ꝑ-
fectius ꝙ̃ ab vno. ❡ Sed cõtra hoc eſt: qꝛ ſi vnus
actus eliciat̃ a fide vel opinione et ſcia: vt ꝗbuſ-
dam videt̃ poſſibile. non erit ꝑfectioꝛ ꝙ̃ ſi ex ſola
ſcia: qꝛ nec maioꝛẽ cognitionẽ fecerit nec maioꝛẽ
9 adheſionem. ergo. ꝛc. ❡ Solutio iſtḋ accidit ex
ſufficientia ꝑfectionis alterius habitus. vt ſi aer
eẽt in vitiis diſpoſitiõe tm̃ lumẽ reciperet a ſole ꝙ̃tũ
ab omnibus luminaribꝰ mundi ex ꝙ ſol natus eſt
de ſe cauſare lumen ꝑfectũ: ꝛ tm̃ ſi cũ ſole cõcurrat
lãpas: nichilominus vtrũqꝫ erit cã luminis ĩ aere
et ſimiliter cum ex habitu phiſico et metaphiſi-
co ſimul elicio actũ cognoſcẽdi hoĩem ꝑfectioꝛ ẽ
iſte ꝙ ſimul cognoſco hoĩem vt eſt ens ꝛ vt eſt hõ:
ꝙ̃ ꝗlibet ꝙ ꝑ ſe ſuo habitu cauſaret̃ ꝙ haberet tm̃
alterã cognitionẽ: qꝛ vnus habitꝰ ſine alio non eſt
ſufficiẽter ꝑfectus: ſed qñ ex habitu opinatiuo vel
creditiuo ſimul cũ ſcientifico elicit̃ actꝰ nõ videt̃
eſſe ꝑfectioꝛ ꝙ̃ ſi eſſet ex ſcientia ſolũ: lꝫ ſit ꝑfecti-
oꝛ ꝙ̃ ſi ex fide tm̃ vel opinione. Unde verum eſt ꝙ
cum ſcientia nõ neceſſario ꝯcurrit alius habitꝰ ꝙ
ipſa indigeat: ſed bene econuerſo cũ habitu ĩperfe-
10 cto ꝯcurrit habitus ꝑfectꝰ. ❡ Uel põt dici ꝙ actꝰ
ille eſſet ꝓꝛõptioꝛ ꝛ facilioꝛ vel ſaltẽ delectabilioꝛ
qꝛ ex pluribus cauſis: ꝙ̃ꝛ ꝗlibet ꝑ ſe cauſat oĩa il-
la. ❡ Adhuc ad ꝓ̃ncipale arguit̃: qꝛ vnꝰ ꝛ idẽ actꝰ
ſimplex nõ poteſt eſſe perfectus a fide ꝛ opinione
imꝑfectus videt̃ ꝙ̃ ĩpoſſibile ꝙ ab vtroqꝫ habitu
ſit idẽ actus et pari rõne nec ab aliqͥs ꝗbuſqꝫ ꝙ ſꝫ
differunt ſicut magis ꝛ minus ꝑfectũ. ❡ Solu-
tio: vnus actꝰ non eſt ſimul ꝑfectꝰ ꝛ ĩperfectus: ſꝫ
actus ꝙ ẽ ꝓcedẽs ab agente vel principio imꝑ-
fecto eſſet imꝑfectus ꝛ procedens a ſolo ꝑ̃cipio
ꝑfecto eſſet ꝑfectus ille ꝓcedens ab illis duobus
ſimul erit ꝑfectus aliquando quidẽ ꝑfectioꝛ ꝙ̃ ſi
ab altero aliqñ forte eq̃ ꝑfectus ꝛ nõ plus: ꝛ ſic ꝗ-
dem actus non diuidet̃ in duas res quarũ vna ſit
ab agente ꝑfecto: alia vero ab agente imperfecto
ſed totus reducetur ad vtrũqꝫ ſicut ad cauſam ſꝫ
rem: tm̃ ſcḋm rõnẽ qñ eſt perfectioꝛ ꝙ̃ prius. Utrũ
qꝫ ſic eſt cã ꝛ eſſentialiter ipſius eſſentie ꝛ ꝑfectio
nis ꝙ tamen magis eſt cauſa principium ꝑfectuꝫ
ꝙ̃ imperfectum ſicut de maioꝛi ꝛ minoꝛi luminari
et licet non ſit plus cã extenſiue eſt tamẽ plus cau
ſa intenſiue: quando vero actus non eſt ꝑfectioꝛ
ꝙ̃ eſſet ab altero: tunc ſecũdũ rem eſt ab vtroqꝫ: ſꝫ

ſecũdũ rationẽ ꝑfectio ſoluꝫ eſt a ꝑ̃cipio ꝑfecto
❡ Contra. qꝛ ad vnum effectuꝫ bene concurrunt 11
duo agentia ſufficientia eiuſdẽ rationis ſicut duo
luminaria ad vnum lumen. duo trahentes nauem
ad vnum tractũ ſed non duo diuerſarum rationũ
Unde negamus duos angelos eſſe in eodeꝫ loco
❡ Solutio imo pñt ſicut ad murẽ generandũ ad
quẽ ſufficit ſol a liquando cum ſole cõcurrit mus
particularis generans: et quando aliquis impel-
lit deoꝛſum graue vel adamas trahit deoꝛſuꝫ gra
ue vnius deſcenſus ſunt duo ꝓ̃ncipia diuerſarum
rationum: ꝛ quodlꝫ ꝑ ſe ſufficiens. ❡ Itẽ ꝙ 12.
plures habitꝰ appetitiui non poſſunt elicere vnuꝫ
actum: qꝛ cũ habeant diuerſam rõnẽ obiecti opoꝛ
teret ꝙ intellectus ſimul vtrũqꝫ ꝓ̃ſentaret vel vo
luntas ferret̃ in nõ cognitũ non ꝯtingit aũt ſimul
intelligere plura vt plura ſunt. ❡ Solutio intel-
lectus põt dicere ieiuniũ eſſe bonũ ꝛ eligendũ: tũ
qꝛ deo debitum ꝛ ſic mouet latria ad ſoluendũ vo
tũ: tm̃ qꝛ deo placitũ et ſic mouet charitas ꝙ vult
placere amico ꝛ habere vnum velle cum eo: quia
tunc intellectus illa duo ſcilꝫ deo placitum ꝛ deo
debitum cõparat ad vnũ: qꝛ ad proſecutioneꝫ vel
fugã. ❡ Argumẽta ꝑ̃cipalia ſoluta ſunt in ſecũ
do articulo.

❡ Diſtinctio. xxv.
❡ Queſtio. i.

Irca. xxv. diſtinctionẽ que- Primum.
runtur q̃tuoꝛ. Primuꝫ eſt de
neceſſitate fidei explicite.
Secundum de neceſſitate fi-
dei acquiſite. Tertiuꝫ ẽ vtrũ
actus fidei differat ꝛ a poten
tia ꝛ a ſpecie creditis. Quar
tum vtrũ repugnet fidei ali-
quod complexum eſſe cauſa-
tum: ꝛ ſimul cum hoc ſit neceſſarium.
❡ Primo ergo queritur vtrum neceſſariuꝫ ſit ad
ſalutem et ſemper fuerit habere fidem explicitaꝫ
Et videt̃ ꝙ ſic: quia ſicut cognitio preceptoꝝ iu-
uat ad vitandum peccatum moꝛtale: ſic cognitio
articuloꝛum iuuat ad vitandum erroꝛes hereſũ.
ſed propter primum neceſſaria eſt explicita cogni
tio ꝓ̃ceptoꝝ: ergo ꝑpter ſꝫ neceſſaria eſt explici
ta cognitio articuloꝛum. ❡ Itẽ ſi non requirere- Secundũ
tur in oĩbus fides explicita hoc eſſet qꝛ ſufficeret
minoꝛibus habere fidẽ implicitam. in fide maio-
rũ: ſed iſtud non valet Primo. quia nullus poteſt
habere ſcientiam implicitam in ſcientia alterius
ergo nec fidem implicitam in fide alterius.
❡ Secũdo. quia ſi ſufficeret minoꝛibus credere
implicite ꝙ maioꝛes credunt explicite non impu
taretur eis ſi ꝯfoꝛmarẽt ſe erroꝛibus maioꝛum: qꝛ
maioꝛes eſſent regula minoꝛum. hoc autem eſt fal
ſum. ergo. ꝛc. ❡ In contrarium eſt: qꝛ explicatio In oppõꝫ
articuloꝛum eſt ꝑ ſacram ſcripturam: ſed ſcire ſa-
cram ſcripturam non eſt de neceſſitate ſalutis: qꝛ
pauci ſaluarentur. ergo habere fidem explicitam
non eſt de neceſſitate ſalutis.
❡ Item explicatio articuloꝛum eſt per ſymbolũ
ſed laici non tenentur ſcire omnia cõtenta in ſym
bolo. ergo. ꝛc. ❡ Reſponſio. duo videnda ſunt in
generali. Primo de eo ꝙ queritur ſcilicet de ne-
ceſſitate fidei explicite. Scḋo de eo quod implica
tur in vltimo argumento: ſcilicet an articuli ſuffi
cienter ponantur in ſymbolo.

Durādus q.j.hui⁹ d.

¶ Quantum ad primum ſic procedunt aliqui et
bene dicentes ꝙ videnda ſunt duo. Primum eſt
quid vocatur implicitum ⁊ explicitum. ſecunduꝫ
eſt principale queſitum ¶ Quātum ad primum
ſciendū ꝙ dupliciť diciť aliqͩ implicitū. vno mo
do ſicut actus in potentia vel h abitu habens eñ
potentiam vel habitum habet implicite actum.
¶ Alio mō ſicut pticulare in vlī cognito eñ vlī
cognoſciť i iþo pticulare īplicite cognito ei ſicut
cognoſciť in ipſo implicite homo. ergo pͥmo mo-
do dicitur aliquis credere implicite qñ hꝫ habitū
ſed non exit in actū. Secundo mō qñ actu credit
ſed tñ in vlī non deſcendendo ad aliqđ creditum
vel aliquem articulū/⁊ p oppoſituꝫ aliqͣs dicitur
habere fidem explicitam dupliciť. Primo mō qñ
habet fidē non in habitu tñ: ſꝫ cū hoc actu credit
ſm ipſum habitū. Secundo quando credēdo nō
ſolum ſtat in gñalibus terminis ſed deſcendit ad
ſpecialia/credita: puta ꝙ deus eſt trinus ⁊ incar-
natus. ⁊ ſic de ceteris. ¶ Quantū ad ſm dōm ꝙ
ſi queſtio intelligatur de īplicito ⁊ explicito. Pri
mo mō ſic adultis neceſſaria ē ad ſalutē fides ex-
plicita ⁊ ſemꝑ fuit hoc eſt fides nō ſolū in habitu
ſed exiens in actū ꝙ pꝫ ſic: adultis nō eſt ſalus ſi-
ne merito ꝓpͦ quia ei pueris ꝗ nōdū hñt vſuꝫ li
beri arbitrij ſufficiat ad ſalutē meritū xpī ꝙ cōica
tur eis in pceptiōe baptiſmi: tñ adultis opꝫ ꝙ ad
meritū xpī addať ꝓpͦū meritū: in eis eñ fides ſi-
ne opibus mortua eſt: oē aūt meritū cōſiſtit i actu
ergo cū fides ſit neceſſaria ad ſalutem: qꝛ ſine fide
impoſſibile eſt placere deo: vt dꝛ Heb. xj. neceſſe ē
adultis ꝗ non ſaluanť ſine merito ꝓpͦ qͦqꝫ exire
in actū fidei ꝙ eſt habere fideꝫ explicitam primo
modo. Si aūt loquamur de implicito ⁊ explicito
ſcđo modo ſic dicendum eſt ꝙ nunqͣ ſufficit ad ſa
lutē fides implicita totaliter: ſed ſemꝑ oportuit
ꝙ quantū ad aliqͩ ſpecialiť explicareť ꝓ omni ſta
tu/ſicut eſt credere deū eſſe: ⁊ eſſe remuneratorem
bonorū. Qꝫ patet rōne et auctoritate. Rōne ſic:
nullus pōt dirigere meritorie actus ſuos in fineꝫ
ignotū: ſed finis meriti eſt remuneratio/qͣ datur ꝓ
merito a deo: ergo opꝫ hūc finē nō eſſe ignotuꝫ ad
hoc vt actus noſtri meritorie dirigant i iþm hoc
aūt ē inquātū credim⁹ deū remuneratorē bonorū
quare ſemper fuit neceſſariū de hoc habere expli
citam fidem vt qͥs ſaluari poſſet. ¶ Ad idem eſt
expreſſa auctoritas apłi Heb. xj. credere eñ opꝫ
accedentem ad deum qꝛ eſt ⁊ ꝙ inquirentibus ſe
remunerator ſit: ſic igiť credere explicite fuit ne-
ceſſariū ad ſalutē oīni tpe etiā añ peccatū. ¶ De
ampliori aūt ⁊ ſpecialiori explicatione articuloꝝ
eſt differenter dicendū: ſm differentiā ſtatuū ⁊ tē-
porū: qꝛ cū prima explicatio articuloꝝ nō potuit
fieri niſi a deo reuelante. Scđa aūt cognitio et qͤ
deinceps fuerunt habite ſunt ab illis qͥbus facta
eſt pͥma explicatio vel reuelatio: ideo tā in iſtis qͣ̃
in illis cōſiderandū qͩ cōgruum: ⁊ primo de illis
qͥbus facta eſt reuelatio poſtea de alijs. ¶ Quan
tum ad illos qͥbus pͥmo facta eſt reuelatio cōſtat
ꝙ tenebanť explicite credere quicqͩ eis fuit ex-
plicite reuelatū ⁊ nihil aliud. ¶ Qꝫ pꝫ quātū ad
ptē affirmatiuā ⁊ quantū ad ptē negatiuā: quātū
ad ptē affirmatiuā: pꝫ ſic: non acqͥeſcere deo reue
lanti eſt peccatum infidelitatis: ſed illud non ſtať
cū ſalute: ergo neceſſarium fuit his quibus facta
eſt reuelatio aſſentire oībus ſibi reuelatis. Rega
tiua etiā de ſe pꝫ: qꝛ cum pͥma traditio credibili-
um ſit a deo nō eſt poſſibile aliqͩ eoꝝ cognoſcere
primo niſi ſm ꝙ reuelata fuerūt a deo: quare. ⁊c.
¶ In alijs aūt qui fuerūt et modo ſunt eſt triplex
gradus: qꝛ quidā ſunt ſupremi vt papa et epī: ⁊ qͥ-
dam infimi ⁊ quidam medij. ¶ Supremi tenētur
ſcire oēs articulos explicite ⁊ nō ſolū hoc: ſꝫ etiā
cōtra hereticos defendere ⁊ diſpoſitis ad creden
dū declarare ⁊ pſuadere. qđ pꝫ ſic ad paſtores ptī
net gregē nutrire multiplicare defendere a lupis:
ſed papa et epī ſunt paſtores eccleſie: ergo ad eos
ptinet gregē fideliū nutrire i doctrina fidei quā-
tum ad credenda ⁊ multiplicare quantū ad diſpo
ſitos ad credendū ⁊ defendere a lupis. ſ. a ſubuer-
ſione hereticorū. ⁊ ꝓ his ſi neceſſe eſſet tenerentur
mortē ſubire. ſed hoc non poſſent facere niſi expli
cite ſcirent ſacrā ſcripturā ⁊ oēs articulos qͦs de-
bent docere ⁊ ſcirēt eos pſuadere ex dictis ſacre
ſcripture ad trahendū efficatius aliquos ad cre-
dendū qui diſpoſiti ſunt credere et ſcirent defen-
dere ꝯtra īpugnatiōes hereticoꝝ ſacrā ſcripturā
puertentiū. ergo qͣre. ⁊c. et qꝛ hoc ſit ꝑ ſacrā ſcri-
pturā: ideo tenenť eā ſcire ꝓpter qđ in cōſecratiōe
eorum petiť ſi ſciunt nouum ⁊ vet⁹ teſtamentuꝫ ⁊
ipſi reſpondent ꝙ ſic. quare. ⁊c. ¶ Itē ꝯſtat ꝙ aliͮ
de eccleſia tenentur ex officio ad predicandū alio
quin eccleſia non fuiſſet ſufficienter a xpō inſtitu-
ta: ſꝫ nulli alij magis vel eque tenentur ex officio
qͣ̃ papa et epī ꝗ tenent locum petri ⁊ apłoꝝ ꝗ ad
hoc tenebanť: quare. ⁊c. ꝓpter qđ apłs ad titū pri
mo dicit ꝙ opꝫ epm ſine crimie eſſe āplectētē euꝫ
ꝗ ſm doctrinā eſt fidelem ſermonē vt potēs ſit ex
hortari et eos ꝗ ꝯtradicūt arguere. ¶ Medij aūt
in eccleſia ſunt curati ſimplices et ꝗ ex officio ha-
bent alios docere vt predicatores ⁊ doctores: et
hi tenentur ſcire explicite qͦcqͩ ptinet ad ſuum of
ficium ⁊ hoc eſt articulos quātuꝫ ad ſubſtātiā eo-
rum. ¶ Infimi autē vt ppłs cōis non tenenť expli
cite credere vel ſcire niſi quātum traditum eſt eis
ex doctrina maiorum ⁊ ritu eccleſie ꝗ neminē latꝫ
niſi ob culpā ſuā ab hoc impediať. ¶ Puto autē
ꝙ moderno tpe nullus pōt excuſari ſi ignoret arti
culum trinitatis/incarnationis/paſſionis/reſur-
rectionis/aſcenſionis/⁊ aduentus ad iudiciuꝫ: cū
ex plubico ritu eccleſie et feſtiuitatum celebri ſo-
lēnitate et vulgata predicatione hec oībus inno-
teſcat. ¶ Cui autē non ſunt explicita vt nato et
nutrito in deſerto teneť (ꝙ ſufficeret ex pte eius)
bene viuere ſecundum legem nature et hoc facto
deus ei reuelaret vel ſubueniret in neceſſarijs ad
ſaluteꝫ reuelando quid credere deberet vel per ſe
ipſum vel ꝑ angelum vel per predicatorē miſſum.
¶ Quantum ad ſecundum de ſymbolis propo- 2 articul⁹. Durand⁹. q.2.
nunt aliqui tria. Primum eſt quid ſit articulus.
Secūdum eſt quid ſit ſymbolum: ⁊ ſic qna vniuer
ſalitate et neceſſitate ſit compoſitum. Tertiū eſt
de diſtinctione articulorum in ſymbolo contento-
rum. ¶ Quantum ad primum ſciendum ꝙ ſcđm
ricardum de ſancto victore articulus eſt indiuiſi
bilis veritas de deo artans ad credendum nos.
Dicitur autem indiuiſibilis veritas non quia ſit
de incomplexo: quia circa incomplexa nō ē prop̃e
veritas: ſed quia eſt de complexo non reſolubili
i plures ſitates hñtes ſpāles difficultates: et dꝛ
talis ſitas ad ſſitudinē articli i reb⁹ corpalibus
in quibus articulus vocatur organum qđ non eſt

diuiſibile in plura: qd aũt eſt diuiſibile in talia: ſicut man⁹ q̄ diuidiť in digitos nõ dr articul⁹: ſʒ digit⁹ q̄ vlterius nõ diuidiť in organa alia. ſimiliť ỽitas fidei q̄ vlteri⁹ non diuidiť in plures ỽitates difficultatẽ habẽtes diciť articulus. dico autem difficultatẽ habẽtes: qꝛ cũ fides ſit de his q̄ ſunt ſupra rationẽ humanã que habent difficultatẽ ſpecialẽ articuli habẽt difficultates ſpeciales: ꝛ ideo ſi ex vno articulo aliqua ſequunť vel cõcomitenť que eo credito facile eſt credere non faciunt nouũ articulum: ſicut credito ꝙ xp̄s mortu⁹ fuerit: facile eſt credere ꝙ fuit ſepultus: et ideo de morte et ſepultura ei⁹ non ſunt diſtincti articuli. qd autẽ addiť ꝙ eſt veritas artans nos ad credendũ: nõ eſt intelligendũ de artatione coactionis / cũ null⁹ credat noleñ. ſed eſt itelligendũ de artatione ſuppoſitionis: qꝛ ſi volum⁹ ſaluari artamur ad credendum. ❡ Eſt autẽ aduertendũ ꝙ articul⁹ põt dici vel illud ad qd credendum artat nos fides: vel illud ad quod nos artat ſola fides. Primo mõ diciť eſſe articul⁹. deum eſſe creatorẽ vnũ oĩpotentem / ꝛ q̄dã talia ad q̄ p fidẽ artamur: qꝛ his amotis non eſſet fides: nichilominus non tenentur ſola fide: ſed poſſunt ſciri vera demonſtratione. Secũdo modo diciť articul⁹ ſolũ illud qd excedit rationem naturalẽ viatoris: vt deũ eſſe trinũ in pſonis filium incarnatũ ꝛ hmõi. Stricte autẽ ꝛ proprie loquendo hi ſoli dicuntur articuli fidei tãtũ de primo. ❡ Quãtũ ad ſecundũ dicendũ ꝙ ſymbolũ dr a ſimulitate vel collectione. Symbolizare em̃ dicunť aliqui / qñ ex pluribꝰ partibꝰ faciunt vnum cõuiuiũ: et hoc modo a collectione triplici diciť ſymbolũ. Primo ſcʒ ex collectione multoꝝ hoim in vna fide. Scdo a collectione multorum predicãtiũ ꝛ declarãtiũ fidẽ articulorũ. Tertio a collectione articuloꝝ ex diuerſis locis ſcripture: in qua tota fides ꝯtẽtũ ad p̄ncipalia credibilia ꝯtineť. ❡ Fuit aũt duplex vtilitas cõdendi ſymbolum: ſcʒ certa ꝛ facilior cognitio credẽdorũ: ꝛ maior cautela cõtra fraudẽ hereticoꝝ fidẽ corrũpentium. Cũ em̃ fidei veritas in ſacra ſcriptura cõtineať / ꝛ in pluribꝰ locis obſcure: ita ꝙ ad eligẽduʒ fidei veritatẽ clare ex ſacra ſcriptura / reqreť lõgum ſtudiũ: cui nõ poſſunt intẽdere oẽs illi qbus neceſſariũ eſt cognoſcere fidei ỽitatẽ: neceſſariuʒ fuit ex ītimis ſacre ſcripture ſũmatim colligere aliq̄. vt ſic collecta oĩbꝰ pponereť ad credendũ: ne fides ſimpliciũ p hereticos deprauantes ſcripturas corrũpereť. Hoc aũt factũ eſt in tribꝰ ſymbolis. Primo in ſymbolo apl̃oꝝ: qd fuit conditũ tp̄e veritatis nondũ ppalate: et ideo dr ſubmiſſe. Scdo in ſymbolo Niceno tp̄e veritatis propalate cõtra hereticos: ꝛ ideo in miſſa ſolẽniter cãtať poſt euãgelium in quo quedam difficilia q̄ continebanť in p̄mo / expreſſi⁹ dicũť. Tertiũ ỽo ſymbolum cõditũ eſt tp̄e veritatis pl̃ hereticos concuſſe ſed tñ p̄ualẽtis: ſcʒ ſymbolũ athanaſii: ppť qd dicitur mane pulſis tenebris: q̄uis hoc ſit magis p modum cuiuſdã doctrine q̄ꝫ p moduʒ ſymboli. In his tribꝰ ꝯtineť eadẽ veritas / ſed in vno magis explicite q̄ꝫ in alio ſm ꝙ neceſſariuʒ fuit ppť hereſes diuerſis tp̄ibꝰ inſurgẽtes. ❡ Quantũ ad tertiũ ſciẽdum ꝙ cũ articul⁹ ſit veritas de deo vt dictũ fuit: aut eſt ỽitas ptinẽs ad maieſtatẽ diuinitatis: aut ad myſteriuʒ aſſumpte humanitatis. Circa maieſtatẽ aũt diuinitatis tria nobis credẽ-

da pponunť. Primũ eſt vnitas diuinitatis: et ſic eſt prim⁹ articul⁹ / credo in vnũ deũ. Secundũ eſt trinitas pſonaꝝ: et ad hoc ſũt tres articuli. Vn⁹ ptinẽs ad patrẽ. Patrem oĩpotentẽ. Ali⁹ ptinẽs ad pſonã filij. Et in ieſum xp̄m filiũ ei⁹. Ali⁹ ptinens ad pſonã ſpũs ſcti. Credo in ſpm̃ ſctm̃. Tertiuʒ qd nobis pponiť circa deitatẽ ſunt opa deitatis ad q̄ ptinẽt tres articuli. Vn⁹ ad op⁹ nature Creatorẽ celi ꝛ tre. Ali⁹ ad opus gratie. Sanctã eccleſiam catholicã / ſanctorũ cõmunionẽ / peccatorũ remiſſionẽ. Alius ptinet ad cõfirmationem glorie. Carnis reſurrectionẽ: vitã etnã. ❡ Circa myſteriũ aſſumpte humanitatis pponuuť nobis ſeptẽ credẽda. ſcʒ ꝯceptio / natiuitas / paſſio / deſcẽſus ad inferos / reſurrectio / aſcẽſus in celũ / aduẽtus ad iudiciũ. et de his ſeptẽ ſunt ſeptẽ articuli: quorũ p̄m⁹ exprimiť. Qui cõcept⁹ eſt de ſpũ ſctõ. ſecũdus. Natus ex maria virgine. terti⁹. Paſſus ſub põtio pylato / crucifixus / mortu⁹ / ꝛ ſepultus. quartus. Deſcẽdit ad inferna. quint⁹. Tertia die reſurrexit a mortuis. ſextus. Aſcẽdit ad celos / ſedet ad dexteraʒ dei pr̃is oĩpotẽtis. ſeptim⁹. Inde vẽtur⁹ eſt iudicare viuos ꝛ mortuos. ❡ Alij aſſignant diſtinctionẽ ꝛ numerũ articuloꝝ iuxta numerũ apl̃orũ qui p̄mũ ſymbolũ ediderũt: ſed qꝛ talis diſtictio eſt p accidẽs ꝛ min⁹ artificialis: ideo dimittať. ❡ Ad argumẽta in oppoſitũ. Dicendũ ad primũ ꝙ non eſt ſimile de p̄ceptis ꝛ articulis: qꝛ p̄cepta ſunt de iure naturali: ideo null⁹ excuſať ſi faciat cõtra ea cũ ratio naturalis doceat ea. articuli aũt ſunt ſupra rõnẽ nec habẽť niſi ex alteri⁹ reuelatione ſeu doctrina: ppť qd ignorãtia eorũ eſt oĩo excuſabilis ꝯtũ ad illos qbꝰ non fuiſſent p aliquẽ modũ explicati ſi p eos nõ ſtetiſſet: ꝛ nichilomin⁹ tales poſſent vitare errores hereſum / nõ recipiẽdo ſtatim audita: ſed diſcutiẽdo p ſe / et interrogãdo ab alijs ꝛ ſuſpẽdẽdo aſſenſum quouſqꝫ plen⁹ certificareť. in talibꝰ em̃ nõ eſt credendũ oĩ ſpũi. q̄ em̃ cito credit: leuis eſt corde. ❡ Ad ſecũdum dicendũ ꝙ nõ eſt ſimile de ſcientia et fide: qꝛ ſcire eſt cognoſcere effectũ p cauſam / vel cauſam p effectũ: ꝛ qꝛ hec ſunt ĩ rebꝰ ideo null⁹ poteſt hr̃e ſciẽtiã niſi cognoſcat cãm vel effectũ in ſe: ꝛ qꝛ ex hoc ꝙ vn⁹ nouit cauſam alteri⁹ effect⁹ / nõ ppť hoc alius nouit: ideo nullus põt hr̃e ſciẽtiã explicitã in ſciẽtia alteri⁹: ſed fides aſſentit auctoritati diuine reuelãti credibilia qbꝰ oĩbus aſſentit q̄libet fidelis ſaltẽ in gñali. et qꝛ aliqua horuʒ explicata ſunt manẽtibus in eccl̃ia ſcientibus ſacrã ſcripturam: ideo minores innitẽtes auctoritati ſuperiorum vt ſuperiores ſunt in eccleſia q̄ ỽe eſt ſm auctoritatem diuinã ſm illud Luc. 10. Qui vos audit: me audit. dicunť hr̃e fidẽ iplicitã in fide eoꝝ. ꝛ ex hoc ſequiť ꝙ ex errore aliquorũ maiorũ nullũ piculũ iminet minoribus: qꝛ nõ innituť fidei pſonali huius vel illi⁹ q̄ põt deficere: ſed fidei eorũ quatin⁹ ſunt rectores eccleſie quam impoſſibile eſt deficere in q̄tum gubernať regimine ſpũs ſancti.

Ad rõnes aĩ oppõʒ.

❡ Queſtio ſecunda.

Secundo queriť vtrũ fides infuſa ſufficiat ad eligendũ actũ fidei ſine fide acq̄ſita. ❡ Et videť ꝙ ſic: qꝛ habit⁹ eſt quo quis põt vti cũ voluerit p̄ſente obiecto: ſed hoc nõ eſſet niſi p habitũ fidei ĩfuſe poſſet fides exire ĩ actũ abſqꝫ quocunqꝫ alio acq̄ſito. ergo. ꝛc. ❡ Item pfectior eſt ſic

Primum.

Secundũ

des infuſa ꝙ acqſita: ſed ꝑ fidē acqſitā pōt aliqs
exire in actū ſine fide infuſa. ergo ꝑ fidē infuſam
In oppõz ſine acqſita. ¶ In cõtrariū eſt qđ dicit̃. Joh.20.
Quõ credēt ei quē nõ nõ audie͂t. ⁊ ibidē. Fides
eſt ex auditu ergo ad credendū opoꝛtet ꝙ hõ ha-
beat fidē ex auditu: ſed talis eſt acqſita. ergo pꝛe-
ter fidē infuſaꝫ neceſſariū eſt ad actū credēdi hēre
fidē acquiſitā. ¶ Reſpõſio. hic eſt triplex opinio
Reſpõſio ¶ Pꝛima ꝙ fides infuſa non ſufficit ad elicien-
1. opio q̄ ē dū actū fidei vel credēdi ſine fide acqſita / vocan-
Durandi do fidem acquiſitā oēm cognitionē acceptā ex ap
q.3 huius parētib⁹. ⁊ hoc patet. Pꝛimo ſic. ſi fides īfuſa ſuf-
diſtictõis ficeret ad actū credēdi eliciendū ſine fide acqſita
tūc baptizat⁹ in quo eſt fides infuſa / fact⁹ adult⁹
naturalib⁹ ꝑdit⁹ ꝑpoſitis credibilib⁹ ⁊ oppoſitis
credibiliū abſqꝫ ꝑſuaſione ad quācūqꝫ ptē / aſſen-
tiret credibilib⁹ / ⁊ diſſentiret oppoſitis. hoc autē
eſt falſum. ergo fides infuſa nõ ſufficit ſine acqſi-
ta ad credendū. Maioꝛ patꝫ: q2 habit⁹ q̄ ſm ſe ſuf
ficit ad eliciendū aliquē actū ꝑpoito obiecto pōt
illū actū elicere. Minoꝛ ꝓbat̃ dupliciť: q2 habēs
fidē nõ ſolū quo ad habitū ſed etiā quo ad actum
reſpectu aliquoꝝ nõ min⁹ pōt exire in actū reſpe-
ctu aliquoꝛū credibiliū ſibi ꝑpoſitoꝛū ꝙ habens
fidem ſolū ſm habitum poſſit exire in actū reſpe-
ctu quoꝛū credibiliū ſibi ꝑpoſitoꝛū. oīa eñ ſunt
ei noua ⁊ de nouo ꝑpoſita: ſed iudei habētes fidē
ſm habitū ⁊ ſm actū reſpectu aliquoꝛum credibi
liū ꝑ illa nõ aſſentiebāt nouis articulis a xp̄o eis
ꝑpoſitis: alioquin oēs hñtes fidē aſſenſiſſent: qđ
non eſt verū. ⁊ q̄ aſſenſerūt / hoc fuit cõcurrēte cū
noticia acqſita ex vita et ex miraculis. ergo foꝛ-
tioꝛi rõne ille qui haberet ſolū fidē q̄ nunꝙ exiſſet
in actū reſpectu quoꝛūcunqꝫ credibiliū nõ aſſenti
ret articulis ſibi ꝑpoſitis pluſꝙ oppoſitis eoꝛuꝫ
ꝑ ſolā fidē infuſam niſi cõcurreret aliqua noticia
acquiſita: imo foꝛte ſi eſſet pꝛedit⁹ cognitione na-
turali faciliter aſſentiret oppoſitis articuloꝛum
ꝙ articulis. talis eñ facili⁹ credet vnū ſuppoſitū
eſſe in diuinis ꝙ tria. ⁊ deū non eſſe hoīem ꝙ ho-
minē eſſe. Scđo ꝓbat̃ eadem minoꝛ ꝑ id qđ dicit
Auguſtin⁹ cõtra fundamentū manichei vt habi-
tum fuit ſupꝛa. Nõ crederē euāgelio ſi nõ crederē
eccleſie appꝛobāti. ⁊ iterū euangeliū nazarenoꝛū
nõ admitto: q2 eccleſia nõ admittit. aſſenſus autē
dependēs ex appꝛobatiõe eccl'ie eſt acqſit⁹. ergo
fides infuſa nõ ſufficeret ad credēdum articulos
in euāgelio ꝯtētos / ſi nõ cõcurreret noticia ex ap
2 pꝛobatiõe eccl'ie acqſita. ¶ Scđo ꝑncipalr pꝫ idē
ſic. actus q̄ depēdet ex aliquo apparēte in ſe ſi ſit
reſpectu obiecti nõ apparētis in ſe nõ pōt ꝑcede
re ex ſolo habitu infuſo: ſed act⁹ credendi articu-
los eſt hmōi. ergo nõ pōt ꝑcedere ex ſolo habitu
infuſo. Maioꝛ patet: q2 cū habit⁹ infuſus non fa-
ciat obiectū qđ in ſe eſt nõ apparēs eſſe apparēs:
ſi act⁹ depēdet ex aliquo apparēte īpoſſibile eſt ꝙ
ad talē actū ſufficiat habit⁹ īfuſus. Minoꝛ decla-
rata fuit pri⁹ vbi oſtēſum fuit ꝙ opoꝛtet actū cre-
dēdi reſoluere ad aliqđ mediū qđ ē in ſe apparēs
Et cõfirmat̃ hoc ꝑ dictū ſaluatoꝛis. Joh.15. q̄ di-
cit. ſi nõ veniſſem ⁊ locut⁹ eis nõ fuiſſem peccatū
nõ haberēt. Itē ſi opa nõ feciſſem in eis q̄ nullus
alius facit: pctm̄ nõ haberēt. Cõſtat autē ꝙ non
habuiſſent excuſationē de pctõ incredulitatis da
to ꝙ xp̄s nõ fuiſſet eis locut⁹ vel aliqua miracu-
la feciſſet ſi fides infuſa ſuffeciſſet ad credendum

dūmodo credibilia fuiſſent eis ꝑpoſita. videt̃ er-
go ꝙ ad credēdum non ſufficiat fides infuſa ſine
aliqua noticia acqſita. ⁊ ideo ſm ap̄lm Rom̄.10.
ad credendū op⁹ eſt ꝑdicatione. ꝑdicatio autē nõ
eſt ſimplex ꝑpoſitio credibiliū: ſed eſt cū ꝑſuaſio
ne ex ſcripturis / vel ſignis / vel aliquo apparenti.
¶ Ad ꝑmū argumentū in oppoſitū dicendū ꝙ il- Ad rõnes
lud dictū / habit⁹ eſt quo q̄s. ⁊c. itelligendū eſt de an̄ oppõz.
acqſito habitu ex actib⁹: qui cauſat ꝓnitateꝫ ⁊ fa
cilitatē ad ſiles act⁹: nõ aūt de hītu infuſo. ¶ Ad Ad ſcđm.
ſecundū dicendū ꝙ grā ſupponit naturā ⁊ nõ ecõ
uerſo. ⁊ ideo cognitio ꝑ habitū acquiſituꝫ poteſt
ex naturalib⁹ eſſe ſine habitu infuſo: ſed cognitio
ſm habitū gratis infuſum nõ pōt eſſe ſine aliqua
noticia modo naturali acqſita. ¶ Scđa opinio ē 2. opinio.
totaliter cõtraria ſcꝫ ꝙ fides īfuſa ſufficit ad eli-
ciendū actū fidei ſine acquiſita: qđ patet tripliciť
Pꝛimo q2 exiſtēs in grā pōt vincere oēm tētatio 1
nē ſine adiutoꝛio hola / vel in ſpeciali in fluxu non
cõſentiēdo ſm illud / ſufficit tibi grā mea. ſi ergo
puero baptizato q̄ nihil audiuit de articulis dia-
bolus vel heretic⁹ ꝑſuaderet cõtrariū fidei: puta
deū nõ eſſe trinū / vel incarnatū / aut nõ paſſum nõ
aſſentiret erroꝛi: ⁊ ſic nõ ſufficit grā ad ſalutē. aut
poſſet non aſſentire / ⁊ hoc eſſet ꝑ fidē: q2 imediate
nõ vitat̃ viciū niſi ꝑ virtutē oppoſitā: habit⁹ autē
nõ refugit ſuū cõtrariū niſi q2 inclinat̃ ꝑ ſe ad ſuū
ꝓpꝛiū obiectum: ſicut graue nõ recedit a ſurſum:
niſi q2 attēdit deoꝛſuꝫ. ſi ergo fides ſufficit ad nõ
aſſentiēdū / hoc eſt q2 determinate iclinat ad aſſen
tiēdū veritati nõ tñ neceſſario: ſicut ſcientia que
habet euidētiā: q2 nõ ſic inclinat aliquis habitus
vie infuſus. ¶ Scđo patet idē ſic: q2 nõ min⁹ in- 2 1
clinat habit⁹ itellectualis ad iudicandū ꝙ moꝛa-
lis ad eligendū: ſed caſtitas infuſa oblata mate-
ria tentationis: puta cū ꝑmo ſentit tētatiões car
nis / iclinat determinate ad eligēdū caſtitatē et re
fugiendū oppoſitū: imo etiā luxurioſus cõtritus
licet habitus acquiſit⁹ inclinet eū ad luxuriā cum
ecõuerſo infuſus inclinat eū determinate ad caſti
tatē ſine oī exteriori adminiculo in ſpeciali influ-
xu licet nõ neceſſario ſed tñ ſufficiēter. ergo pari
ratione fides habit⁹ intellectualis infuſus occur
rente materia fidei etiā occurrēte ratione in con-
trariū inclinabit ſufficiēter ad aſſentiēdū veritati
⁊ diſſentiēdū erroꝛi. ¶ Tertio ſic: q2 oīs habit⁹ ꝑ 3
ſe ſine oī alio potētiā determināte determinat ad
aliquid pl⁹ ꝙ ſi nõ eſſet aliter cū ſit ꝓpter determi
nationē tollendā ſi ad nichil determinate inclina
ret oīno fruſtra eſſet ⁊ fruſtra nomen habit⁹ habe
ret. ſi igit̃ habēs infuſam fidē ꝑpoſito ſibi articu
lo credibili ad nichil determinate inclinat̃ pl⁹ ꝙ
fidē nõ haberet: tūc ſolū inclinat̃ ꝑ fidē qñ articu
lus ꝓponit̃ cū aliquali ꝑſuaſione aut cū miracu-
lis cū fides acquiſita inclinat ad aſſentiendū faci
lius / pꝛõpti⁹ / ⁊ diſcreti⁹ ꝙ ſi nõ haberet: tūc fides
infuſa eſt miſerabilioꝛ habit⁹ de mūdo: cū omnis
alius habit⁹ ꝑ ſe ad aliqđ inclinet: iſte autem nõ
niſi cū alio. ¶ Et cõfirmat̃ ratio: q2 ſi fides infu-
ſa ad nichil determinate inclinat: tunc ſi ꝓponat̃
articul⁹ ſub dubio nõ arguēdo pꝛo / nec cõtra: nec
affirmādo alterū / neſciet qđ eligat: qđ videt̃ ab-
ſurdū: q2 maioꝛ debet eſſe determinatio ⁊ certitu-
do in fide ꝙ in opinione: ⁊ tñ opinio q̄ eſt diſtin-
cta cõtra fidē / determinate ad alterum inclinat ſi
etiā diabol⁹ vel heretic⁹ ſuaderat oppoſitū in nul

lo plus inclinabiť fidelis cōtra erroꝛē ꝙ̄ non ha=
bens fidē/qđ eſt incōuenieňs. Videť etiā male di=
ctum ꝙ fides ꝑ ſe nichil determinat: ſed cū mira=
culo vel ꝑſuaſiōe magis inclinat: qꝛ nichil eſt ma
gis cauſa cū alio qđ non eſt cauſa ſimpľr ꝑ ſe ſine
alio: qꝛ ex eiſdē aliq̄d generať ꝛ augeť. ¶ Scđm

Rñſio ad rōes pme opi. ſcđm iſtā ſecundā opionē

iſtam opinionē pōt reſpōderi ad argumēta pꝛime
opinionis. Ad p̄mū dicendū ꝙ maioꝛ eſt vera/mi
noꝛ falſa. Ad pꝛimā ꝓbationē dicendū ꝙ qñ xp̄o
p̄dicāte ꝛ miracula faciēte/ vn⁹ credebat ali⁹ nō:
pōt dici ꝙ hoc eſſet ꝓpter fidē cū miraculo incli=
nāte: q̄ ſine miraculo nō inclinaret: qꝛ etiā nō ha=
bentiū fidē q̄dā miracula depꝛauabāt nō creden=
tes. aliq̄ aūt honoꝛabāt credētes: et cōiter ita erat
de habētib⁹ fidē ante. ſ; verū eſt ꝙ diſcredētes ſi
pꝛius fidē habebāt/ꝑ īfidelitatē eā ꝑdebāt. habē=
tes ꝟo credēdo in fide ꝓficiebāt. ꝙ ergo aliq̄ cre=
debāt: aliq̄ non: erat qꝛ credētes haberēt fidē ꝛ vi=
derāt miracula quaſi hec duo ſufficerent ad poſſe
credere/nō alterū: ſed aliqui ſine miraculo ſola fi
de credebāt: vt petrus ꝛ andreas filij zebedei/ſe=
cuti ſunt anteꝙ̄ vidiſſent. aliq̄ ecōuerſo ſolo mira=
culo fidē recipiebāt. ſed q2 iſti de⁹ inſpirabat / illi
non: vel iſte volebat/ille nō: ad volēdū autē vtrū
ꝙ̄ inclinabat pl⁹ ꝙ̄ alterū tñ ꝛ ꝙ̄ ad ſuū oppoſi=
tum: ſed neutrū etiā ſimul iunctū neceſſario icli=
nabat. Unde ſicut tēperatus cū ſermone ſuadēte
caſtitatē magis determinať ad reſpuēdū foꝛnica
tionē ꝙ̄ cōtinēs cū ꝑſuaſione: ꝛ tñ ꝯtingit tēpera
tum cōſentire viſa muliere/ꝛ cōtinentē reſpuere:
qđ eſt/nō qꝛ habitus in nullo iclinat: ſed qꝛ nō ne
ceſſario iclinat. ſic fides infuſa ꝑ ſe ſine alio incli=
nat nō tñ neceſſario. idē habēs fidē q̄ñq; non cre=
dit qđ nō plus habēs credit. Unde ſicut in ſecun
da rōne ꝯtrarie opinionis viſum eſt/habēs intē=
perātiā acquiſitā ꝛ tēperātiā infuſam tentatione
ſurgēte ꝯtra naturā coꝛruptā et habitū vicioſum
acquiſitum inclinatur ſufficiēter ad neceſſarium
ſaluti: ſed tñ libere ꝛ cōtingēter. ꝛ ſilr habēs ra=
tiones ꝯtra fidē pħoꝝ ꝛ hereticoꝝ infuſa ſibi fide
inclinať ſufficiēter ad credendū ꝛ efficaci⁹ ꝙ̄ fide
acq̄ſita ꝙ̄2 io habit⁹ infuſus a deo eſt efficacioꝛ ꝙ̄
habit⁹ acq̄ſitus. ¶ Ad aliā ꝓbationē dicendū ꝙ
eccleſiā regi ſpū ſancto foꝛte nō eſt p̄mū creditu;
a nobis/ cū multi explicitā fidē habeāt de alijs q̄
hoc explicite ne ſciūt. Itē qꝛ ſi habēti fidē ꝓpone=
reť hoc ipſum. ſ. an eccleſia regať ſpū ſancto/fides
infuſa inclinaret ad aſſentiendū magis ꝙ̄ articu=
lis trinitatis ꝛ incarnationis q̄ ſunt magis ſupꝛa
naturā: ſ; ad credendū ſcripture bene eſt p̄mū vt
dicit Auguſtinus credere eccleſie recipiēti: nō tñ
ꝓpter hoc ſequiť ꝙ ad oē credere qꝛ etiā ante om
nem ſcripturā ꝛ ante eccleſiā i ſolo adā fuit fides

Ad ſcđm.

¶ Ad ſecūdū dicendū ꝙ minoꝛ eſt falſa. ſ. ꝙ act⁹
fidei depēdeat ex aliquo apparēte in ſe: qꝛ tūc non
haberet meritū: vel ſi depēdet ex aliquo apparen
te/hoc eſt ex naturali cognitione qua nō ſuppoſi=
ta: vt ſi hō nō haberet vſum rationis vel nō intel
ligeret terminos nō poſſet aſſentire. Et p̄terea pa
tet minoꝛ eſſe falſa: qꝛ ꝑ ſolā īfuſionē poſſet homo
credere: ſi igiť reuelareť q̄cq̄d aliū ꝑ doctrinā cre=

Ad tertiū

dunt: ꝛ ſic ſol⁹ habit⁹ infuſus ſufficere pōt. ¶ Ad
tertiū dicendū ꝙ ſi xp̄s nō fuiſſet locut⁹/vel mira
cula nō feciſſet/nō credētes ei nō peccaſſēt: nō qꝛ
aliter credere nō poſſent: ſed qꝛ aliter credere nō
tenebāť: qꝛ ſcriptura dicebat/ xp̄s cū venerit euā
gelizabit paupib⁹ et faciet miracula/et talia. Vñ
ſi nō p̄dicaſſet nec ſigna feciſſet/ credere nō tene=
bank: ſ; tamen credere poterant ſine ſignis: qui a
ſigna īfidelib⁹ nō fidelib⁹ data ſunt. vnde ꝛ nūc eū
p̄dicaľ habētib⁹ fidē nō ſunt miracula neceſſaria:
quaſi fides ſufficiēter iclinet/ aľs de⁹ in neceſſarijs
deficeret mag; fidelib⁹ ꝙ̄ īfidelib⁹. ¶ Nichilomi
nus tertia opinio pōt imaginari media iter iſtas 3. opi. q̄ eſt
ſic ꝙ fides nō pōt exire in actū credēdi aliquo mō doctoꝛis.
niſi ipſum credibile ꝓponaľ ꝑ queſcūq; quōcunq;
vel ab hoīe ꝟbo vel ſcripto: vel a deo/vel angelo.
et ſic fides eſt ex auditu. et ſic vera ē p̄ma opinio.
et hui⁹ ratio eſt: qꝛ fides eſt habit⁹ aſſenſiu⁹ nō co=
gnitiuus. vnde cū nō magis determinet īellectū
ꝙ̄ habitus naturalis ſicut habitus p̄moꝝ intelli
gibiliū ſpeculabiliū vel agibiliū nūꝙ̄ inclinat ad
aſſentiendū eis ſi nō ꝓponanť termini aliquo ſen
ſu iterioꝛi vel exterioꝛi: ſicut puer nūꝙ̄ ſciret iſtđ
pꝛincipiū/de quolibet eſſe vel nō eſſe. niſi audiuiſ
ſet vel legiſſet vel alio ſenſu cepiſſet. ſic nec ea q̄
ſunt fidei: ſed in hoc eſt differētia: qꝛ pꝛincipia na=
turalia pōt ꝑ ſe inuenire ſine alteri⁹ ꝟbo vel ſcri=
pto: ꝛ ipſis ꝓpoſitis nō pōt nō aſſentire: nec in eis
pōt errare. 4. metaphiſice. in articulis autē; nec
ꝑ ſe pōt eos inuenire/et ab alio ꝓpoſitis pōt nō aſ
ſentire/ꝛ circa eos errare. ¶ Scđo ꝙ in omnem
actū fidei in quē pōt hō exire ꝑ fidē infuſam ſola; 2
nō illā q̄ eſt virt⁹ theologica ſed q̄ eſt gr̃a gratis
data. de qua dicit alteri fides in eodē ſpū. qꝛ quic
quid pōt fieri mediāte doctrina hoīs/pōt fieri im
mediate ꝑ īfuſionē ꝛ reuelationē. ꝛ iſto modo Io
hānes baptiſta/ ꝓphete/apľi/nō ſenſu ꝛ auditu ex
terioꝛi habētes nō ſolū fidē q̄ eſt virtus theologi
ca: ſed ſciētiā theologie infuſam exibāt in actum
credēdi: imo docēdo ꝟbo et ſcripto magis ꝙ̄ aliū
humanitus docti: qꝛ etiā ſciētias naturales habē
tes ꝑ īfuſionē: vt adā et ſalomon nō min⁹ in actu;
ſpeculandi vel docēdi exire poterāt ꝙ̄ ſi eas ꝑ inuē
tionē et doctrinā habuiſſent. ¶ Tertio qꝛ habēs
fidē infuſam q̄ eſt virt⁹ theologica/ſine oī alio in=
fluxu ſpeciali et adminiculo exterioꝛi ꝓpoſito/ ſi
aliquo credibili ꝑ fidē pōt exire in actū īplicitū q̄
ſufficit ad ſaluté. et ſic vera eſt ſecūda opinio. nō
autē in explicitū q̄ eſt ſibi neceſſari⁹. et ſic vera eſt
pꝛima opinio. Ratio huius eſt: qꝛ cū ꝑ rationē na
turalē hō poſſit ſcire deum poſſe facere aliqua ſu
pꝛa rationē humanā/et in deo aliqua talia eē que
ratio humana explicare nō valet: tñ ꝑ rationē na=
turalē nō pōt hō ſcire q̄ ſunt illa in deo cōpꝛehēſi=
bilia rōe: nec vtrū de⁹ aliq̄d vltra naturā fecerit/
vel ſit facturus: et multo minus q̄ ſunt illa ꝑ fidē
ſibi infuſam q̄ eſt virt⁹ theologica. Homo diſpo=
niť et ꝑficiť ad hoc ꝙ prompte ꝛ faciliter credat a
deo eſſe aliqua diuina ītranea reuelata q̄ ratio ne
ſcit īuenire: et deū aliqua ſibi reſeruaſſe in tp̄e fa=
cturū ſupꝛa naturā ꝓ ſalute hoīm et feciſſe et fa=
cturū eſſe quedā; talia et hoc a deo reuelata: et ꝙ
deus vult iſta credi ad q̄ naturalis rō nō inclinat
ſed fides nō docet q̄ ſunt illa: tñ fides niſi ꝑ petiā
obſtinaľ nō ſinit errare ꝑtinaciter circa illa. decre
uit autē deus illa inoteſcere mō ſupnaturali puta
ꝑ miracula/ et inferioꝛib⁹ ꝑ ſupioꝛes. Unde p̄mi
annunciatoꝛes fidei ſc; ꝓphete et apľi miraculis
fulſerunt. fides ergo inclinat ad aſſentiendu; aliq̄
eſſe a deo reuelata q̄ naturaliter nō ſunt cognoſci
bilia/ſm illud Eccliaſtici. Plurima ſug ſenſum

hois oſtẽſa ſunt. ¶ Itẽ ad credendũ reb⁹ diuinis
in ſpeciali: modo cõgruo annunciatis ⁊ qñcunq̧
modo ſufficiẽti annũciatꝰ habẽti fidẽ/fides iclinat
ad aſſentiendũ: q2 vnctio docet de omnib⁹: ſed tñ
poteſt nõ aſſentire ⁊ ꝑdere fidẽ. qñ autẽ nõ annun
ciatꝰ modo ſufficiẽti non tenetꝰ homo credere/ nec
fides inclīat ad aſſentiendũ vel nõ aſſentiendum
firmiter ſed q̄ntum ſufficit ad ſalutẽ: ſed ad ſuſpen
dẽdũ actũ quouſq̧ aliter de⁹ inoteſcat vel ad aſſẽ
tiendũ alteri parti ſine aſſertione: ⁊ ſic errare po-
tẽs hereticus nõ ero ſm Auguſtinũ. Unde ſi ali
cui de deo occurrat qđ non appareat declaratũ ꝑ
articulũ vel ꝑ cõſiliũ ſalua fide põt neutri parti cõ
ſentire vel indifferẽter etiã falſe parti: dũ tñ para
tus ſit aliud credere ſi aliud habet fides eccleſie.
nã ſi cornelio ante doctrinã petri dixiſſet demon/
xp̄s nondũ eſt nat⁹: fides implicita quã habebat
inclinaſſet ad dicendũ/ paratus ſum credere icar
nationẽ factã qñ michi ſufficiẽter intimabitꝰ: nũc
autẽ nõ nego nec aſſero/ et ad hoc iclinaſſet fides/
potuiſſet etiã dicere: non credã factã eſſe quouſq̧
aliter audiã: ſed ad hoc falſum fides nõ inclinaſ-
ſet: ſed ꝓprio motu ſalua fide hoc dicere potuit ſi-
Ad rõnes ſcđe opi- nionis. ne ꝑtinacia. ¶ Per hoc ad p̄mã rationẽ ſecunde
opinionis ꝙ ꝑ fidẽ ante inſtitutionẽ tẽtat⁹ põt tẽ-
tationem vincere nõ exeundo in actũ explicitũ vt
faciat quod eſt veri⁹: ſꝫ iplicitũ dicẽdo/ parat⁹ ſum
credere qđcunq̧ iſtorꝫ nõ obſtãte rõne in ↄ̄rariũ
qñ michi inotuerit ſufficiẽter: ſꝫ explicite nec cre
Ad ſcđm. do nec diſcredo ¶ Ad ſcđm dicendũ ꝙ nõ eſt ſi-
mile de habitu morali ⁊ intellectuali: q2 moralis
iſuſus ẽ de hiis q̄ nõ excedũt rõnẽ ꝓpꝛ qđ natura-
li ratione ſine alia doctrina hõ põt iudicare quid
eligendũ: nõ ſic aũt de fide in qua ratio neſcit q̄d
Ad tertiũ credendũ. ¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ fides efficaci⁹
inclinat determinate ad credendũ ⁊ fugiendũ iſi
delitatẽ q̄ quicũq̧ habit⁹ ad fugiendũ viciũ ſibi
oppoſitũ: ſed ꝓpter hoc ꝙ naturalis ratio nõ de-
terminat quid credendũ eſt ſicut q̄d agendum eſt
ꝓpter hoc aliq̄ habit⁹ determinate inclinãt in ſpe-
ciali ad iudicandũ vel agendũ hoc vel illud: quia
aliter nõ ſufficeret ad vitandũ pctñ in moribus.
nã ſi incõtinẽs iudicat in generali nichil inhone-
ſte agendũ/ ⁊ in particulari fornicandũ nõ euitat
pctñ. In fide aũt cui nichil eſt in ſpeciali reuela-
tum ſed ipſe credit q̄dã ſupnaturalia feciſſe vel fa
cturũ eſſe: ſed in ſpeciali neſcit de hoc vel de illo/
parat⁹ tñ credere oppoſitũ q̄ cito ſibi ſufficienter
oſtendetꝰ/ nõ eſt hereticus nec peccat contra fidẽ.
¶ Per hãc diſtinctionẽ patet reſpõſio ad vtrũq̧
principale: q2 fides infuſa non min⁹ põt q̄ acq̄ſita
quo ad actũ implicitũ: ſed min⁹ quo ad explicitũ:
q2 iſta eſt habit⁹ aſſenſiuus nõ cognitiu⁹: illa ſic:
q2 ex actib⁹ explicitꝭ. Et ad illud fides ex auditu.
verũ eſt de fide explicita non implicita que eſt do
num dei. ¶ Ad argumenta ſolutum eſt in prima
opinione.

¶ Queſtio tertia.

Primum. Tertio queritꝰ/ vtrũ actus cre-
dẽdi differat re abſoluta a po
tentia ⁊ ſpẽ creditiua. ¶ Ui-
detꝰ ꝙ nõ: q2 oĩs forma eſt act⁹
primus: ſed operatio nõ eſt act⁹
primus ſed ſecũdus ex oppoſi
to diſtinctus. 2. de aĩa. ergo nõ
differt re abſoluta: q2 ſic eſſet
In oppõꝫ forma ⁊ actus p̄mus. ¶ Contra. q2 potẽtie diſtin
guuntꝰ ꝑ actus/ ⁊ actus per obiecta: ſed actus dif-
ferunt ab obiectis. ergo pari rõne potẽtie ab acti-
bus. ¶ Preterea ſpẽs eſt in medio: act⁹ autem co
gnitionis non põt eſſe in medio. ergo ſpes differt
ab actu. ¶ Reſpõſio. idẽ eſt de actu credẽdi ꝙ de Reſpõſio
quocũq̧ actu intelligẽdi/ de quo p̄ter illud qđ di
ctũ eſt de hoc in ſcđo libro di. 3. tractãde ſunt mo
do tres opiniões. Prima de actu in cõparatione
ad potentiã et ſpeciẽ ſimul. Scđa de actu in ↄ̄pa-
rationẽ ad ſolã potentiã. Tertia de actu in ↄ̄para
tione ad p̄ncipiũ. ¶ Prima opinio vera ⁊ cõmu
nis eſt: q2 act⁹ differt a potẽtia ⁊ a ſpecie: ſꝫ q̄dã
modus nou⁹ circa quẽ ſic ꝓceditꝰ: q2 recitabitꝰ ille
modus ponẽdi. Scđo ipugnabuntꝰ dicta iſtorum
Tertio arguetꝰ ↄ̄tra cõcluſionẽ. Quarto rñdebitꝰ Nou⁹ mo dus.
¶ Quantũ ad primũ/ dictũ fuit plen⁹ in ſecũdo
di. 3. ⁊ oſtẽſum ꝙ actus differt re abſoluta ab vtro
q̧. hanc tñ cõcluſionẽ licet verã aliqui defendunt
modo tñ incõgruo ſic arguẽtes. Principia manẽ
tia differũt a ſuo principiato nõ manẽte: ſed potẽ-
tia ⁊ ſpecies ↄ̄parantꝰ ad actũ iſto modo ſicut p̄n-
cipia manẽtia ad principiatũ nõ manẽs. ergo dif
ferunt ab eo re abſoluta. Maiorẽ ꝓbãt ex vtraq̧
contradictione ſcꝫ ex rõne p̄ncipiĩ qđ differt re a
p̄ncipiato etiã in diuinis: ſed in creaturis re abſo
luta ⁊ etiã ex varietate: q2 q̄ nõ ſimul generantꝰ ⁊
corrũpuntꝰ ſed ſeorſum corrũpitꝰ vnũ realiter alte
ro manẽte realiter/ illa nõ ſunt idẽ realiter. 4. me
taphiſice. multo igitꝰ magis qñ vtrũq̧ concurrit/
ſcꝫ habitudo pricipiĩ ⁊ p̄ncipiati/ ⁊ cũ hoc diuerſa
et diſtincta generatio ⁊ corruptio. Probant etiã
minorẽ ſic. Nã q̄ntum ad p̄mã partẽ patet ꝙ potẽ-
tia eſt prim⁹ act⁹ vel actiuũ vel paſſiuũ ſm omnes
vel vtrũq̧ ſm quoſdã. de ſpecie etiã patet ſm po
nẽtes ſpecies: q2 ipſa eſt principiũ actus. q̄ntũ ad
aliã partẽ ꝓbant: q2 habẽs potẽtiã ⁊ ſpeciẽ in me
moria ⁊ etiã habitũ eſt adhuc in potẽtia acceſſitali
ad cõſiderare. 2. de aĩa. ⁊ ſic manent illa principia
trãſeũte iſto p̄ncipiato qđ eſt act⁹. ⁊ hec fuit maior
¶ Reſpõdẽt autẽ ad argumẽta dicẽtes ꝙ actus
differt a ſpecie ⁊ a potẽtia ſicut act⁹ ſcđs a p̄mo/ ⁊
ꝑ ↄ̄ſequẽs realitꝰ: ſicut calefacere differt re a calo
re a quo eſt: licet non differat ſm eos a calore ad Contra iſtũ nouum modum.
quem eſt. ¶ Primo arguetꝰ ↄ̄tra dicta: ⁊ ſcđo inq̄
retꝰ de cõcluſione. Primo videtꝰ maior falſa/ vel nõ
eſt ad ꝓpoſitũ: q2 ipſi nõ ſunt contẽti actũ differ-
re re relata niſi etiã differat re abſoluta. hoc autem
nõ oportet ex p̄ma ↄ̄ditione ſola/ nec ex ſecunda/
nec ex vtraq̧ ſimꝰ ſumpta. Uerbi gr̃a de potẽtia nõ
ſolũ in diuinis in quib⁹ p̄ncipiũ ⁊ principiatũ dif
ferunt ſolũ re relata nõ abſoluta: imo etiã in crea
turis qđ patet multis exẽplis: q2 pũctus eſt prin-
cipiũ linee a qua tñ nõ videtꝰ differre re abſoluta:
⁊ ſimiliter fũdamẽtũ ẽ p̄ncipiũ relatiõis q̄ ſup ſe nõ ad
dit niſi purũ reſpectũ. motus etiã eſt p̄ncipiũ ter-
mini q̄ acquiritꝰ ꝑ motũ a quo tñ ſm iſtos nõ dif-
fert re abſoluta. Iſti etiã dicũt ꝙ cauſa formalis
nõ differt re abſoluta ab effectu: ad min⁹ ſm oẽs
nõ differt ſicut forma a forma: q2 forme nõ eſt for
ma: ⁊ tñ oĩs cauſa eſt p̄ncipiũ licet non ecõuerſo.
Idẽ etiã patet de ſecũda cõditione: q2 in aĩa non
ſunt due res eſſe ⁊ eſſe forme: ⁊ tñ in morte realitꝰ
deſinit eſſe forme nec tñ deſinit eſſe ſimplr. et ſimi
liter ſm iſtos vna paternitate refertꝰ pater ad plu
res filios quorꝫ vno mortuo corrũpitꝰ paternitas
ꝑut erat ad illũ ⁊ realiter: q2 realiter nõ eſt ad q̄d

realiter erat:manet tñ realiter ad ſupſtites. ⁊ ſic
eſt generaliter de re q̄ includit reſpectū ꝙ ꝓpt̄ re-
ſpectū poteſt vno modo corrūpi/ alio nō remane
re/ſic autē qꝛ eſſe formā ſup eſſe addit reſpectū nō
rei ſed rōnis. inde eſt ꝙ aīa deſinit realit̄ eſſe for-
ma ꝓpt̄ corruptionē corpis nō ſuā. ⁊ ſimilit̄ rela-
tio ad filiū mortuū ꝓpter corruptionē extremi nō
ſuā/dicit̄ realiter corrūpi: ꝑ qđ etiā in alia mate-
ria multa ſophiſmata euadūt. ¶ Tertio patꝫ idē
ſi vtrūqꝫ ſimul iungat̄. eſt em̄ aliqđ ꝑncipium ali-
cuius cū quo nō manet: ⁊ tñ nō differt ab eo re ab
ſoluta: ſicut t̄min⁹ mot⁹ et mutationis manet illa
nō manēte: ⁊ tñ nō differt ſicut forma a forma ſm
eos: ⁊ ecōuerſo deſcēſus deorſum ꝑncipiat̄ a gra-
uitate effectiue vel paſſiue qua manēte nō manet:
nec tñ ipſe flux⁹ diſtinguit̄ ab ea ſicut res ⁊ forma
abſolute. ꝓpt̄ qđ maior videt̄ ſimplr̄ falſa: vel nō
ſufficiēter ꝓbare cōcluſionē/ ſcꝫ ꝙ act⁹ differat re
abſoluta a potētia ⁊ a ſpē ꝑ hoc ꝙ eſt ꝑncipiat⁹ ab
eis manētib⁹ ipſe nō manēs/cū hoc cōtigat i aliqͥs.
Diceret em̄ aliquis ꝙ ſicut albedo cauſat in ſub-
iecto ſimilitudinē addito alio a ſubiecto alit̄ non
que ſolū reſpectū addit: ſic ſpecies in potētia cau
ſat itellectionē q̄ eſt ſimilitudo ad obiectū qn̄ fan
taſiādo eſt ꝑſentiarum: aliter nō ¶ Cōtra minorē
etiā pōt argui ꝯtrum ad vtrāqꝫ partē. ꝑmo de ſpē/
nō em̄ ſequit̄ ſuppoſito ꝙ intelligere ſit ꝑ ſpeciem
ꝙ ꝓpter hoc ſpecies ſit ꝑncipiū actus intelligēdi
ſicut cauſa efficiēs q̄ differt re abſoluta: ſed ſuffi-
cit ꝙ ſit ꝑncipiū ſicut cauſa formalis q̄ nō differt
ab effectu. Unde intelligere eſt ꝑ ſpeciē ſicut ꝑ in
tellectionē ſicut videre ꝑ viſionem/calere eſt ꝑ ca
lorē: qꝛ ipſe eſt act⁹ ſpecies expreſſa: ⁊ ſic ſimile di
cit cognoſci ſilr̄ etiā in deo/q̄ ꝑhabet rerū ſimilitu
dines ꝑ quas cognoſcit eas: nec tñ in eo differūt
re ſpecies ⁊ act⁹. ¶ Silr̄ ꝙ aſſumit̄ potentiā eſſe
principiū act⁹/diceret aduerſari⁹ ꝙ ſic eſt potētia
ꝑncipiū agēdi ſicut eſſentia ꝑncipiū eſſēdi: qꝛ ſm
iſtos eſſentia ē in potētia ad eē/ ⁊ eē nec eſt act⁹ ei⁹
nec iſta ꝑncipiat: o arguit ea differre adiuicē ſicut
duas formas ⁊ eſſentias: ſicut eſſe differt ab eſſen
tia/diceret etiā aliquis ꝙ intellect⁹ eſt principium
intelligēdi: ſicut calor calēdi/lux lucendi: et ſic de
aliqͥs n̄ differētib⁹ re. ¶ Q; dicūt poſtea ꝙ act⁹ n̄
manet iſtis manētib⁹ diceret̄ ꝙ ē duplex act⁹ ſecū
dus. Unus abſolut⁹: ⁊ iſte inſeparabiliter conco-
mitat̄ actum primū in ſubiecto/ ſicut lucere lucē.
Alius ꝟo reſpectiu⁹: ⁊ iſte cum ſubiecto requirit
obiectum. ſed ſi ſit manēs nō differt ab actu ꝑmo
ſicut nec abſolut⁹. ſicut ergo lucere eſt idē ꝙ lux:
ſic ſentire eſt idē ꝙ ſenſus/ ⁊ itelligere idē eſt ꝙ in
tellectus/ ⁊ appetere ꝙ appetit⁹: nec addit niſi ſo
lum reſpectum actualē ad obiectū: ꝑꝑ qđ nō ſepa
biliter cōcomitat̄ actū ꝑmū in ſubiecto: ſicut nec
actus tranſiens cōcomitat̄ ſemꝑ in alio ſubiecto.
Unde ſicut calidū nō ſemꝑ calefacit q̄diu habet
calorē: ſic nec calefactibile ſemꝑ calefit q̄diu ha-
beret calorē/ q̄uis calefieri nō ſit in eo aliqua q̄li
tas a calore ꝓpter reſpectū cōnotatū. ⁊ ſic ē de co
gnoſcere et appetere. Propter qđ tertio videt̄ im
pugnari ſolutio ad argumentū: qꝛ qn̄ ſupponunt
ꝙ oīs actus ſecūdus differt ab actu ꝑmo re abſo
luta/verū eſt de actu ſecundo trāſeūte qui differt
etiā ſubiecto nō autē verū eſt de actu ſecundo ma
nēte. Verbi grā/cōſtat ꝙ calefacere eſt act⁹ ſecun
dus caloris trāſiēs/aut ſecūdus act⁹ caloris ma-
nens videt̄ eſſe calere ſm illos q̄ diſtinguunt eſſe
ab eſſentia. qꝛ oīs act⁹ eſt aut ꝑm⁹ aut ſecūd⁹: ſꝫ eē
ſi differt ab eſſentia q̄ ē act⁹ ꝑm⁹/nō eſt act⁹ ꝑm⁹:
qꝛ tūc eſſet eſſētia. ꝗ cū calere nō differat a calore
ſicut forma a forma/patꝫ ꝙ act⁹ ſecūd⁹ manēs nō
differt a ꝑmo ſicut forma a forma. Si autē eſſe nō
differt ab eſſentia/ ⁊ ſic calere ſit primus act⁹ ſicut
calor et nō ſecundus: tunc ſaltē videt̄ ꝙ calefacē-
re et calefieri ſilr̄ ſit act⁹ ſecundus caloris manēs
cum eo in ſubiecto nō q̄dē illud quo ꝑmum calor
ꝓducit̄ qꝛ actus ſecūdus nō ꝑcedit: ſed illud cale
fieri ⁊ calefacere quo calor ꝓductus intēdit̄: ſed
nec iſte differt ab actu ſuo ꝑmo ſicut forma a for-
ma. nō em̄ ſunt due qualitates forma et flux⁹ for-
me: qꝛ tunc motus ꝑ ſe poſſet eſſe t̄miu⁹ alteri⁹ mo
tus ⁊ ꝓductionis ſicut et q̄libet forma abſoluta.
cū ergo ſm iſtos cognoſcere et appetere ſint act⁹
ſecūdi ⁊ itellectus ſenſus ⁊ appetit⁹ ſicut act⁹ pri
mus idē ſubiecto. ergo nō differunt ſicut due for-
me. ¶ Itē qđ eſt in actu eſſentiali ⁊ in potētia ac
cidētali nō indiget ad habendū illū actū ſecūduꝫ
niſi remouēte ꝓhibēs qđ eſt cauſa ꝑ accidēs: ſed
habēs potētiā et ſpeciē adhuc ad itelligendū ꝑ ſe
indiget fantaſmatibus q̄ ſe habēt ad intellectum
vt colorea ad viſum. color autē ꝑ ſe et non ꝑ acci-
dēs eſt motus viſus vt oculi dyaphani vel mediū
ſm actū. ergo nō ꝯparat̄ act⁹ ad potentiā ⁊ ſpeciē
ſicut actus ſecūdus ad actum primum qđ illi ſup
ponunt. ¶ Deinde inq̄rendo de ꝯcluſione arguit̄
tripliciē ꝯtra eā. Primo oſtēdit̄ ꝙ nō differt eē/ ſ
ab eſſētia. Scđo ꝙ ſaltē nō differt a potētia. Ter-
tio ꝙ ſaltē nō differt a potētia ⁊ ſpecie. ¶ Primū
patet ſic. In oī gñe abſtractū ⁊ ꝯcretuꝫ de forma
li ſignificato ⁊ pricipali ſignificāt vel iportāt vnā
formā realit̄ ſiue in abſolutis ſicut albū ſolā q̄lita
tē ſignificat: ſiue in relatiuis/ſicut pater ⁊ paterni
tas in diuinis ⁊ creaturis: ſed intelligēs ⁊ itelle-
ctio ſe habēt ſicut abſtractū et cōcretū ſicut ope-
rans et opatio et ꝑncipale ſignificatū vel in ſigni
ficato intellectionis eſt actus intelligēdi. ꝑncipa
le ꝟo ſignificatū itelligētis eſt forma ſubſtātialis
vel natura itellectualis. ergo in angelis ⁊ aīa etiā
ſenſitiua idē eſt opatio ſenſitiua ſub ſubſtātia ac
cipiēdo ꝑ cōcreto ⁊ abſtracto ſentiēs ⁊ ſentiatio.
imo i oī aīa vt viuere ⁊ viuēs ꝑmo i oī re vt i igne
calefactiuo et calefaciēs. Maior iā ꝓbata ē. Nec
obſtat inſtātia quorūdā dicētium ꝙ relatiua ſcđm
dici ſunt illa in quib⁹ differunt abſtractum ⁊ con
cretum/qꝛ relatio in abſtracto ſemꝑ de principali
ſignificato importat relationē. vnde nō eſt aliqua
relatio ſm dici: ſꝫ oīs relatio eſt ſm eſſe/ ſed rela
tiuum ſm dici de ꝑncipali ſignificato iportat ali-
quā relationē/ſicut ſciētia iportat qualitatē quaꝫ
cōſequit̄ relatio. Hoc inq̄ non valet. qꝛ imo in oī
materia idē ſemꝑ ſignificāt abſtractum et concre
tum licet aliud cōnotāt vnum q̄ aliud. ⁊ in exem
plis de quib⁹ inſtat̄ relatiuuꝫ ſm dici et relatio vt
ſic ſumpta in t̄minis gñalib⁹ habent ſe iſto modo
relatiuum ſiue ſm dici ſiue ſm eſſe/ ſed ſm iſtud
nullū relatū ſiue ſm dici ſiue ſm eſſe: ſꝫ iſtud no-
men relatiui qđ ꝟe eſt cōcretum hui⁹ abſtracti qđ
eſt relatio/ſemꝑ in ꝑncipali ſignificato importat
ipſam relationē: ſed in materia ꝯtracta ſi iportat
aliud q̄ relationē: nō tñ aliud q̄ ſuū abſtractum.
ſicut ſcibile idē importat ꝙ ſcibilitas: q̄ non eſt re
latio ſed aptitudo naturalis ad ſciendum: q̄ eſt ꝑ

aliquid abſolutū: qꝛ relatio non eſt ꝑncipiū mot⁹
nec realis nec intētionalis. Minor licꝫ ſit ꝓbata
in parte: tñ ꝓbaᷓ q̄tum ad illā partē dubiā / ſcꝫ ꝙ
ꝑncipale ⁊ formale ſignificatū itelligent: ſit natu
ra itellectualis ⁊ ſubſtantialꝭ: qꝛ idē eſt ſignificatū
cōcreti actualis ⁊ potētialis ⁊ agētis ⁊ activi: ſi⸗
cut eodē aliq̄d eſt motiuū ⁊ mobile. Unde cū itel
lectiuum ſiue itellectuale ꝑncipaliter iportat for⸗
mā ſubſtātialē qꝛ eſt differētia ſubſtantialis ⁊ non
accidētalis. ideo ꝛc. Et cōfirmaᷓ ratio: qꝛ de ꝑnci
pali et formali ſignificato intellectiuum eſt illud
quo aliquid eſt potēs itelligere: intellect⁹ autē il⸗
lud quo actu intelligit: ſed idē eſt quo intelligere
poteſt ⁊ quo intelligit: qꝛ ſi aliq̄d operaᷓ nō ꝑ po
tentiā qua pōt opari impoſſibile ſeq̄reᷓ / ſcꝫ ꝙ ope
rareᷓ ⁊ nō poſſet opari. illud aūt quo aliq̄d ꝑnci⸗
paliter itelligere pōt eſt aīa nō potentia q̄ eſt id q̄
inſtrumētaᷓ. ergo ꝛc. Et ꝓterea illo ꝑncipaliꝭ ali
quid agit quo ꝑncipaliter eſt: qꝛ vnūquodq; agit ſm
ꝙ eſt in actu: ſed ꝯſtat ꝙ intellectiuū ꝑncipaliꝭ eſt
ꝑ ſubſtātiā nō ꝑ potētiā nec ꝑ operationē. ergo in
Arguiᷓ ꝙ act⁹ nō differt re a potentia. telligēs ꝑncipaliter importat ſubſtātiā. ¶ Scd̄o
arguiᷓ ꝙ actus nō differat re a potētia ſic: qꝛ aut
differret re relata aut re abſoluta / neutra differt
vt ꝓbaᷓ. ergo nulla. Maior patet ꝑ Auguſtinū ⁊
phm̄: qꝛ oīs res aut eſt ad ſe aut ad aliud: ⁊ ꝑ con⸗
ſeq̄ns aut abſoluta aut relata / ⁊ ſiꝭ oīs res realis
aut ꝑ relata vt in diuinis etiā in humanis etiaꝫ ꝑ
abſoluta ſicut in plurib⁹ creaturis. Minor patet
q̄tum ad vtrāq; partē. ꝑmo ꝙ nō differūt re abſo
luta: qꝛ oīs cognitio fit ꝑ aſſimilationē. ſimile eñ
ſimili cognoſci fuit cōis animi cōceptio apd̄ oēs
philoſophātes: ſꝫ aſſimilatio potētialis fit actua
lis ꝑ ſolā ꝑſentiā obiecti nō addita re abſoluta ſꝫ
puro reſpectu qui eſt ipſamet ſimilitudo. ergo ſiꝭ
cognitio habitualis fit actualis ꝑ ſolā additionē
q̄ eſt reſpect⁹ ſcꝫ ſimilitudo expreſſa obiecti ꝑſen⸗
tati ⁊ eſt ipſamet cognitio. aīa eñ eſt quodam mō
oīa: ſed eſſe ſimilitudinariū in potentia ⁊ ꝑ cogni
tionē actualē fit actu ſimilis. ſic eñ deus fecit res
in mētib⁹ angelicis ꝑ ſimilitudinē cognitiōis / ita
ꝙ ſicut ad coexiſtentiam albi de nouo ꝓducti fit
relatio in albo ꝓexiſtēte q̄ eſt ſimilitudo: ſic ad reꝑ
ſentationē obiecti cognoſcibilis fit relatio in po⸗
tētia cognitiua q̄ eſt ſimilitudo ipſi⁹ / ⁊ ipa ē ipſa⸗
met cognitio ⁊ vbi cauſaᷓ ab obiecto tunc eſt rea⸗
lis relatio ſicut mēſurati ad menſuram ſicut in no
bis. vbi vero nō cauſaᷓ ab obiecto tunc eſt tm̄ ra⸗
tionis ſicut in angelo ⁊ in deo. de deo q̄d oēs cō
cedūt: de qualibet aūt ſubſtātia ſeparata ꝙ ſit ſua
2. ratio. opatio vult phs. 12. metaphiſice. ¶ Scd̄o ꝙ etiā
nō differāt re relata: qꝛ actus ⁊ potētia ſunt in eo
dē genere ſm oēs ſic ſcꝫ intelligēdo ꝙ illud quod
exit de potētia in actū idē genere ſpē numero eſt i
actu qđ pri⁹ fuit in potētia. ¶ Itē ſic ꝙ illud quo
prius erat in potētia ⁊ nūc eſt actu reducit ad idē
genus ſpeciē ⁊ numerū in accidētib⁹: ſed in ſubſtā
tia materia ⁊ forma differētes numero ſunt in eo
dē genere ⁊ ſpecie: faciūt etiā idē ꝯpoſitū numero
ſedꝫ accidētib⁹ qꝛ totū eſt act⁹ nō poſſunt potētia
et act⁹ diſtingui ſolo numero / ꝓpter qđ videᷓ idē
re. vnde cū potētia cognitiua et ei⁹ act⁹ ſint accidē
tia ⁊ habeāt ſe ſicut potētia et actus qꝛ quo poſſu
mus eſſe cognoſcētes eſt potētia: qua ſum⁹ actu ē
actus ipſe. ergo ſunt in eodē gn̄e ⁊ ſpecie ⁊ nō pñt
differre ſolo numero cū vtrūq; ſit actus q̄dā et in
eodē ſubiecto. ergo ſunt penit⁹ idem re. ¶ Tertio Arguiᷓ ꝙ act⁹ nō differt re a ſpecie itelligibili.
ꝙ actus nō differt re a ſpecie itelligibili: qꝛ aut po
nereᷓ ꝓpter determinationē act⁹ aut ꝓpter cauſa
tionē ipſi⁹ aut ꝓpter reꝑſentationē obiecti: ſed ꝓ⸗
pter nullū iſtoꝝ eſt neceſſaria ſpecies differēs ab
actu itelligēdi. ergo fruſtra ⁊ ſuꝑflue poniᷓ. Ma
ior patet ꝑ ponētes ſpecies q̄ nullā aliā neceſſita
tem nec vtilitatē aſſignāt niſi aliqram ex ꝓdictis.
Minor patet quo ad partē primā: qꝛ ad hoc ꝙ ſe⸗
quaᷓ determinata actio vel in determinato agēte
in indeterminato paſſiuo ſufficit cōcurſus deter
minati agētis in indetminatione formali paſſiui.
Verbi gr̄a. in naturalib⁹ ad hoc ꝙ materia recipiat
determinatā formā ſubſtātialē vel accidētalē ad
que eſt indifferēs a ſole q̄ eſt idifferēs ad multas
non oportet materiā ꝓdeterminari aliqua forma
li diſpoſitione qꝛ ꝓcedereᷓ in infinitū niſi deueni
reᷓ ad ꝑmā q̄ nō ꝓpꝭ ꝓexiſtentē detmīat ſufficiē
ter cōcurſus agētis particularis detmīati ad vnā
formā ⁊ diſpoſitionē pl⁹ q̄ ad aliā. Idē eſt in arti⸗
ficialib⁹. vnde ꝙ magis detminatā figurā impri⸗
mat cere vel alteri materie cū idifferēter poſſit ip
ſa oēm facere / ⁊ illa oēm recipere: hoc ē ꝑ detmīa
tionē voluntatis q̄ pl⁹ vult vnā q̄ aliā iprimere. er
go nō obſtāte idetmīatione intellect⁹ agētis q̄ eſt
oīa facere ⁊ poſſibilis q̄ eſt oīa fieri ſequiᷓ detmi⸗
nata itellectio ſine formali ipreſſione ſpēi ꝓcedē⸗
te ex ſolo ꝯcurſu fantaſmatis detmīati. vnde ſm
ponētes ſpecies / detminata ſpēs iprimiᷓ nō ꝓpꝭ
ꝓcedentē determinationē formalē / ſed ꝓpꝭ detmina
tionē fantaſmatis ad actionē cōcurrētis. ¶ Scd̄a
pars de cauſatione patet dupl̄r. Primo / qꝛ tūc an
gelus q̄ itelligit ſe ꝑ eſſentiā ⁊ nō ꝑ ſpeciē nō cau⸗
ſaret in ſe ſuā itellectionē / ⁊ ſic eſſet ſibi min⁹ natu
ralis q̄ itellectio alioꝝ ꝑ ſpeciē q̄ eſt naturalis et
a ꝑncipio actiuo ⁊ paſſiuo. Scd̄o qꝛ voluntas hꝫ
ſe ad volendū ſicut itellect⁹ ad itelligēdū. ſi ergo
itellect⁹ ad cauſandū itellectionē idiget ſpē: pari
rōne ⁊ volūtas ad cauſandū volitionē / qđ nullus
diceret. ¶ Tertia pars patet: qꝛ ſi ꝓpter obiectū
ſpecies req̄riᷓ / tūc de⁹ nō poſſet in me ſine ſpē face
re cognitionē. ꝯñs eſt falſum. ergo ⁊ antecedens.
Falſitas ꝯñtis appet: qꝛ ſpēs nō eſt cauſa forma⸗
lis act⁹ nec materialis ſuſceptiua in me eque im⸗
mediate recipiᷓ in nuda eſſentia potētie act⁹ ſicut
ſpēs. ergo deus pōt ſupplere vicē ei⁹ ſicut facit in
ꝑma. Ꝯſequētia patet: qꝛ ſi ſpēs req̄raᷓ ꝓpꝭ obie
ctum hoc eſt dupl̄r. aut ad hoc ꝙ habeaᷓ obiectū /
et tūc de⁹ nō pōt hoc ſupplere niſi de ſe ipō / qđ nō
pōt vna creatura alteri⁹ illabi diſtincte ſubiecto ⁊
ſuppoſito. nec pōt facere ꝙ potētia feraᷓ niſi i ob
iectū ſuū / aut req̄riᷓ ſpēs ad hoc vt reꝑſentet ob⸗
iectum: vt ſicut actio realis req̄rit obiectū ꝑſens
ſitualiꝭ in quo recipiᷓ. ſic actio ſpūalis q̄ ē cogni⸗
tio et deſideriū req̄rat obiectuꝫ ꝑſens ſpūaliꝭ ad
qđ tēdiᷓ. hoc eñ nō ē verū: qꝛ etiā in viſu req̄rēte
ꝑſentiā realē coexigiᷓ ꝑſentia ſpūalis ꝑ effectum
¶ Itē angel⁹ corp⁹ ꝑſens qđ mouet nō itelligit
niſi ꝑ ſpeciē ſm eos. Itē nec deus hoc poſſet ſup⸗
plere ſicut nec illđ qꝛ hoc eſſet creare ſi ſcꝫ calidū
cauſaret calorē ſine ſubiecto. tūc eñ nō educeret
de potētia ſed ꝓduceret de nichilo. ¶ Suſtinen⸗
do aūt ꝯcluſionem cōmunē pōt reſpōderi ad iſta. Suſtinen do opīonē cōeꝫ reſpō det doc. ad ratōes factas.
¶ Ad primū cōcedēdo maiorē poſſet dici ad mi⸗
norem ꝙ intelligēs / cognoſcēs / ⁊ hmōi ſunt con⸗
creta equoca reſpectu duoꝝ vel triū abſtractoꝝ: ⁊

ꝓpter hoc ſicut ⁊ illa diuerſimode ſignificãt. itel-
lectus eñi ſignificat ꝑncipaliter id quo intelligit:
hoc autẽ eſt ꝑncipiũ formale vel potẽtiale vel ſub
ſtãtiale: q2 tria trib⁹ abſtract; ſignificanẽ. ſm ħ ꝙ
eſt cõcretũ itellectionis illã ſolã ſignificat ſm ꝙ
eſt cõcretũ potẽtie intellectiue ſic illã ſolã ſm ꝙ
forme itellectiue illã ſic illã ſolã. ſiliẽ ẽ de cõcreto
potẽtiali qd̃ eſt equocũ. ¶ Scdo põt reſponderi
ꝙ aliud ſignificat cõcretũ actuale / aliud potẽtia-
le: ſicut motiuũ ⁊ mouẽs: q2 cõcretũ importat ꝑn
cipiũ formale nõ effectiuũ. vnde cũ illud quo for-
maliter agẽs agit: ſic actio ipſa agẽs iportat for-
maliter actionẽ nõ ꝑncipiũ ei⁹ nec accidẽtale nec
ſubſtãtiale: ſed actiuũ vel motiuũ iportat poten-
tiã ipſam qua formaliẽ eſt potẽs agere vel moue-
re. et qñ dr ꝙ eodẽ agit agẽs ⁊ põt agere. ſic eſt in-
telligendũ ꝙ idẽ quo eſt motiuũ formaliẽ mouet
effectiue. Si autẽ dicaẽ agẽs ſicut abſolute ſigni
ficat illud. quo agit ſic ꝑncipaliẽ ſignificat illud q̃
ꝑncipaliẽ agit: hoc aũt eſt forma ſubſtãtialis. ħ il
lã ꝑmo iportat. ¶ Dicẽdũ ꝙ agẽs formaliẽ ſigni
ficat illud quo agit formaliẽ nõ illud quo agit ali
ter puta effectiue. Vñ cũ ſola actiõe agat forma
Ad ſcðm. liter illã ſolã ſignificat formalr̃ ⁊ pncipaliẽ: ſec⁹
aũt de ſignificato actiui vt dictũ eſt ¶ Ad ſecũdũ
ꝑncipale cõceſſa maiore / dicendũ ad primã partẽ
minoris ꝙ cognitio fit ꝑ aſſimilationẽ differẽter i
deo ⁊ creaturis: q2 ſilitudo qua de⁹ cognoſcit ẽ ip
ſemet de⁹ ⁊ ſuus actus. in nobis aũt q̃dã qualitas
abſoluta qua itellect⁹ aſſimilaẽ intelligibili ⁊ nõ
prius reſpect⁹: q2 itellectus agẽs eſt oĩa facere et
intellectus poſſibilis eſt fieri: nõ cõtingit aũt nec
facere nec fieri ſolã relationẽ ſed formã abſolutã
cũ autẽ intellectionẽ recipiat intellectus poſſibi-
lis quã efficit agẽs ipſa nõ erit tantum reſpectus.
¶ Preterea ſicut ſe hñt colores ad viſum ſic fan
taſmata ad intellectũ: ſed colores nõ iprimũt ſo-
lũ reſpectũ vel relationẽ ſed rẽ abſolutã: q2 color
eſt motiu⁹ dyaphani: relatio aũt nõ ẽ ꝑ ſe res mo-
tus. ergo. ⁊c. Qñ ħ dr ꝙ cognitio eſt ꝑ aſſilatio-
nẽ / ꝑdicatio eſt ꝑ cauſam nõ ꝑ eſſentiã: ⁊ ſilitudo ẽ
ꝯñs nõ añcedẽs put eſt relatio. qñ ħ dr ꝙ aſſimi-
latio potẽtialis fit actualis ꝑ ſolũ reſpectũ. verũ
eſt de aſſimilatione potẽtiali reſpectu illi⁹ ſoli⁹ ſi-
militudinis ⁊ actuali reſpectu fundamẽti. ſec⁹ eſt
de illa vbi eſt potẽtia ⁊ ad fundamẽtũ ⁊ ad ipſum
reſpectũ ſicut ẽ hic. nec ẽ ſiliẽ de duob⁹ albis quoꝝ
vnũ nõ mouet aliud nec realiẽ agit in aliud ⁊ de ob-
iecto ⁊ potẽtia q̃ ſe hñt realr̃ ſicut mouẽs ⁊ motũ
Vñ intercidit effect⁹ medi⁹ abſolut⁹. Q; aũt ari
ſtoteles dicit. 12. metaphiſice. negandu; eſt niſi quo
ad deũ reſpectu alioꝝ a ſe. ¶ Ad aliã partẽ dicen-
dum ꝙ actus et potẽtia ſunt in eodẽ genere ſic; ꝙ
illud, qd̃ fuit in potentia eſt in actu idẽ numero et
ſpecie. et tenet in oĩ ꝑdicamẽto ſed vltra exponen
do ꝙ illud quo aliq̃d eſt in potẽtia ⁊ quo actu ſint
idẽ illis modis / nõ eſt vniforme nec generale: na;
in ſubſtãtia cõpoſita ex actu et potẽtia fit ꝑ ſe vnũ
et ſimplr̃: vnde ibi potẽtia et act⁹ reducunẽ ad idẽ
genus et ſpeciẽ et numerũ ſic ꝙ itegrãt idẽ re nu-
mero in ſe tñ manẽt diſtincta: ſed accidẽs ſimplex
eſt: nec ex plurib⁹ accidẽtib⁹ fit vnũ ꝑ ſe. Unde po
tentia et actus in accidẽtib⁹ ſemꝑ quidẽ ſunt ide;
ſubiecto / nunq̃ autẽ idẽ ſpecie: ſed qñq; idẽ gene-
re generaliſſimo: vt potẽtia habitus et act⁹. qñq;
non: vt ſubſtantia eſt in potentia ad q̃titatem / ⁊ il

la ad qualitatẽ. ¶ Ad tertiũ ꝑncipale dicendum Ad tertiũ
cõceſſa maiore et ꝑma parte minoris / ad ſecundã
partẽ licet verũ cõcludat tñ accipit duo falſa. pri
mũ eſt ꝙ angel⁹ efficiat intellectionẽ qua ſe intel-
ligit: q2 tũc aget imediate ꝑ eſſentiã: nã ꝑ potẽtiã
intellectiuã qua eã recipit ipſam nõ efficit. ſiq̃dẽ
volitionem mediãte itellectu et intellectione qua
ſe cognoſcit põt efficere / ſed intellectionem nullo
ſuppoſito: q2 creatura nihil agit imediate ꝑ eſſen
tiã ſed eſt a creãte: nec eſt minus naturalis q̃ alte
quas facit imo magis: ſicut potẽtie increate ſunt
naturaliores q̃ opationes earũ. Similiter nõ eſt
ſimile de volũtate q̃ habet obiectũ in qd̃ põt ferri
ꝑ opationẽ intellectus. nõ ſic autẽ intellect⁹ ꝑ ope
rationẽ fantaſmatis qd̃ nõ rep̃ſentat niſi ſingula-
ritate qd̃ nõ eſt primũ ⁊ directũ obiectũ intellect⁹
ſed i hoc bene cõcludit ratio ꝙ ꝑpẽ opationẽ cau
ſandã nõ videẽ neceſſaria. ¶ Quantũ ad tertiu;
dicẽdũ ꝙ imo ꝓpter rep̃ſentationẽ obiecti eſt ne-
ceſſaria ſpecies in oĩ potẽtia cognitiua q̃ non ha-
bet p̃ſens ſuũ obiectũ ꝑ eſſentiam in rõne obiecti.
Unde q2 fantaſma nõ rep̃ſentat vniuerſale req̃ri
tur cũ illo ſpecies itelligibilis: et q2 interior ſen-
ſus intimi⁹ cognoſcit exteriori cognoſcente / et h;
aliã rõnẽ obiectalem: ideo ꝑter illũ req̃rit ſpeciẽ:
ſimiliter q2 viſibile poſitũ ſuꝑ oculũ non facit ſen
ſum: ideo nõ intimat⁹ oculo ꝑ eſſentiã indiget re-
preſentari ꝑ ſpeciẽ. põt tñ de⁹ facere cognitionem
ſine ſpecie / ꝙ licet non poſſit facere ꝙ feraẽ niſi in
obiectũ: põt tñ facere ꝙ feraẽ i obiectũ ⁊ nõ p̃ſen
tatũ. nec eſt ſimile de actiõe trãſeũte ſm rẽ ⁊ trãſ-
eunte ſm rationẽ tñ / q̃uis iſtud ſi; bene dubium.
¶ Quãtum ad ſecundũ repeteẽ opinio poſita et 2. articlõ.
impugnata vt ſupra. 2. libro. di. 3. cũ ſuis motiuis. Opinio.
⁊ recitabitur ſcdo quotũdã ipugnatio. Tertio eo
rũdẽ ſolutio ad motiua. ¶ Ad euidẽtiã ꝑmi ſciẽd
ſm illos ꝙ act⁹ ꝑm⁹ ⁊ ſecũdus qñq; nullã habitu
dinem important ad aliquid aliud: ſicut lux ⁊ lu-
cere. ⁊ talia ſunt ſemꝑ ſimul actu. vnde q̃diu ẽ lux
ſemꝑ eſt lucere. qñq; ꝟo iportat aliquã habitudi-
nẽ ad extra: ſicut calefactiuũ importat habitudi-
nem ad calefactibile / ⁊ calefaciẽs ad calefactiuũ
¶ Modo dicũt ꝙ in iſtis ſemꝑ ſunt ſimul forma
a qua dicẽ aliq̃d eſſe calidũ ⁊ eſſe calefactiuũ: q2
calefactiuũ importat calefacere ſm eſſe poſſibile.
nũc autẽ licet calefactibile ſemꝑ nõ ſit calefacti-
uo p̃ſens: ſemꝑ tñ eſt p̃ſens aptitudine ⁊ poſſibili-
tate: ſed in calefaciẽte et calefactiuo forma ꝑ quã
cõuenit alicui calefacere trãſit in aliud. Vñ cale-
faciẽs ⁊ calefacere non ſemꝑ ſunt ſimul / ſicut nec
calor et calefacere. modo dicunt ꝙ intellectiuũ ⁊
intelligibile ſe habẽt adinuicẽ ſicut calefactiuum
et calefactibile. intelligẽs aũt ⁊ intellectiuũ ſicut
calefaciẽs ⁊ calefactiuũ. ⁊ dicũt ꝙ ſicut intellecti
uum nichil addit ſuꝑ potẽtiã itellectiuã niſi ſolũ
reſpectũ ad obiectũ poſſibile eſſe p̃ſens: ita intelli
gẽs ſuꝑ potentiã nichil addit niſi habitudinẽ ip-
ſius potẽtie ad obiectum preſens: et ꝓpter hoc q2
non ſemꝑ obiectum eſt preſens licet ſemper itelli
gens ſit intellectio: non tñ ſemꝑ intelligit ¶ Q;
autem intelligere non dicat aliquam formã abſo
lutã ſed ſolũ rationẽ ꝓbant quadrupliciter. Pri
mo ſic. nulla forma abſoluta eſt operatio: intelli-
gere eſt operatio. ergo. ⁊c. Minor cõcediẽ ab om
nibus. Maior ꝓbaẽ tripliciter. Primo ſic: q2 idẽ
non eſt principiũ ſuiipſius: ſed forma abſoluta eſt

principiū opationis. ergo. ꝛc. ¶ Scđo ſic. illa q̄ ex oppoſito diſtinguunt vnū non eſt alterum: ſed actus pimus ꝛ actus ſecūdus qui ſe habent ſicut forma abſoluta ꝛ opatio ex oppoſito/diſtinguuntur. ergo. ꝛc. ¶ Tertio ſic. q2 ſi operatio eſſet forma abſoluta illa forma poſſet habere oppoſitum et tunc q̄reret̄ de illa vtrū ſit forma abſoluta/ aut non. ſi nõ: eadē rõne ſtandū fuit in prima. ſi ſic. ergo illa forma habebit aliā. ꝛ ſic pcedit̄ in infinitū
2 ¶ Scđo pncipalit̄ ſic: q2 in opatione itramanēte que nõ imporet aliquē reſpectū ad extra/ forma et operatio nõ differūt niſi ſm modū ſignificādi nolaliter ꝛ verbaliter/ſicut lux ꝛ lucere: et p ꝯñs vnū nichil addit ſup alterū: ſed itelligere eſt operatio manēs. ergo videt̄ q̄ dicere q̄ itelligere addat ſup intellectiuū/ eſt dicere q̄ calere addit ſup calorē/ qđ eſt abſurdū. ¶ Tertio ſic: q2 ſi itelligere dicit formā abſolutā/ deus poſſet ſeparare itelligere ab intellectu: q2 de⁹ poteſt quecūq3 abſoluta ſeparare dū tñ dicāt actus. ꝯñs eſt falſum: quia deus hoc nõ poſſet facere: q2 eſſet intelligere ſine intelligēte.
4 ¶ Quarto ſic: q2 ſi itelligere diceret aliquā formā abſolutā: ergo ꝛ ſentire. ꝯña patet. ꝯñs eſt falſum: ergo ꝛ antecedēs. Probo falſitatē ꝯſequētis: q2 ſimul ꝛ ſemel aliquis videt album/ nigrum/ viride/ ꝛ ſilia: aut ergo eodē actu aut pluribus. ſi pluribus: ergo plures act⁹ ſentiēdi in vno particulari ſenſu puta viſu ſunt ſimul: qđ eſt incõueniēs. ſi vno/ ꝛ ille vnus eſt act⁹ abſolut⁹: ſequit̄ q̄ vno ꝛ eodē actu ſentit̄ albū/ nigrū/ viride/ qđ eſt incõueniēs. ¶ Iſta aūt poſitio videt̄ falſa aliq̄s ꝛ impoſſibilis. et arguūt pmo cõtra poſitionē. ſcđo cõtra modū ponendi. Cõtra poſitionē arguit̄ tripliciter. Primo ex nouitate ꝛ mutatione q̄ in itelligēdo apparet. Scđo ex natura ipſi⁹ relationis. Tertio ex his q̄ attribuunt̄ actui intelligēdi. Ex pmo quadrupli̇r. ¶ Primo ſic. Iſta mutatio noua qua fit de nõ intelligēte itelligēs/ aut terminat̄ ad aliquē actū abſolutū in potētia/ aut ad hoc q̄ obiectū fiat/ aut ad hoc q̄ vnū applicet̄ qualitercūq3 ad alterū. ſi pmo mõ/ habet̄ intentū. ſi ſcđo modo ſequit̄ q̄ intelligere fiat nõ p aliquā mutationē factam in potētia ſ3 in obiecto: qđ eſt abſurdū. Tertio mõ q̄ro qualis eſt illa applicatio/ aut ſm locū qđ eſt manifeſte falſum. aut ſm informationē/ vt ſc3 obiectū informet potentiā: qđ eſt ſilr abſurdū et tñ etiā p hoc habet̄ ppoſitū: q2 ſc3 addit aliqđ abſolutū ſup potētiā informās ipſam: aut ſm preſentialitatē vt qdā dicūt. et ſic q̄ro qualis eſt illa pſentialitas: aut ſm coexiſtētiā tñ/ ꝛ ſic cū deus ſemp coexiſtat cuilibet itellectui ſemp itelligeretur a quolibet itellectu: qđ eſt falſum aut ſm diſpoſitionē mouētis ꝛ mobilis: ꝛ tūc q̄ro aut hoc ē p hoc q̄ itellect⁹ mouet obiectū/ ꝛ hoc dicere eſſet abſurdū: aut hoc eſt p hoc q̄ obiectū mouet potē-
5 tiā: ꝛ tunc q̄rā adhuc qđ ſit ſicut pri⁹. ¶ Scđo ſic et eſt cõfirmatio pcedētis: q2 ipſi dicūt q̄ ipſa nouitas pueniſt pp̄ter nouitatē pſentie obiecti latētis: quero quid intelligunt p nõ latentiā pſentie/ aut p preſentiā latentie: aut purā negationē/ aut aliqđ poſitiuū. ſi purā negationē: ergo intelligere formaliter nõ dicit niſi puram negationē. ſi aliquid poſitiuum/ hoc non eſt niſi manifeſtatio. ergo manifeſtatio ſiue cognitio eſt aliquid aliud p̄ter obiectum et potentiā ꝛ p̄ter pſentiā ſiue coexiſtentiā vtriuſq3. ꝛ q̄ro qđ ſit illud. vtrū aliqđ cauſatū in potētia vel in obiecto: ꝛ ſequit̄ idē qđ pri⁹
¶ Tertio ſic: q2 vbicūq3 aliqđ fit de nouo qđ pri⁹ 5
nõ fiebat: opoꝛ3 q̄ hoc fiat aut pp̄ remotionē phibētis/ ſicut graue mouet̄ deorſū remoto detinēte/ vel p hoc q̄ paſſum appꝛoximat̄ agēti vel ecõuerſo. tunc ergo qñ de nõ intelligēte fit itelligēs: quero qđ iſtoꝝ ſit ibi de nouo. ſi dicat̄ q̄ remotio phibētis: q̄ro qđ eſt illud phibēs qđ remouet̄/ et qđ eſt remouēs vel qđ remouet. ſi dicat̄ q̄ eſt remotio phibētis negatiui ſc3 abſentia obiecti q̄ phibebat/ ſicut abſentia aeris phibet corp⁹ lumінoſum ne illuminet/ hoc eſt ignorare pp̄riā vocē: q2 hoc nõ eſt remouere phibēs pp̄rie loquendo: ſed hoc eſt applicare ipſum paſſiuū actiuo. ſi ſcđo mõ tūc ſe habebūt obiectū ꝛ potētia ſicut mouens et motū. ꝛ tunc q̄ro vt pri⁹ qđ mouet/ ꝛ qđ mouet̄. et
iterū qđ faciat vel facit mouēs i moto. ¶ Quarto ſic. qñ aliq̄s de nouo videt deū/ quero vtrū aliqua noua mutatio fiat ibi/ aut nõ. ſi nõ: ergo eodē modo ſe habet beat⁹ ꝛ nõ beat⁹. ſi aliqua mutatio fit/ q̄ro aut in potētia/ aut in obiecto/ aut in vtroq3 Dicere q̄ in obiecto ſc3 in deo vel in vtroq3/ eſt abſurdū: q2 in deo nulla eſt mutatio. ſi i potētia aut eſt acceptio alicui⁹ abſoluti/ ꝛ ſic habet̄ ppoſitū: aut terminat̄ ad relationē tñ nulla mutatione facta i abſoluto aut ſm ſe aut ſm applicationē vni⁹ ad alterū/ q̄ret̄ qualis eſſet illa applicatio vt pri⁹ et nõ poterit fingi. ¶ Ex pte relatiõis arguo dupliciter. Primo ſic: q2 illa relatio quā tu dicis intelligere/ aut eſt relatio rei aut rõnis tñ. ſi rationis tñ: tūc intelligere erit ens rationis tñ: ꝛ tūc ens rõnis beatificabit hoīem/ qđ eſt ſatis abſurdū. ſi realis: ergo in deo nõ eſt intelligere: q2 inter intellectiuū diuinū ꝛ ſuū p ſe obiectū nulla eſt relatio realis. ¶ Scđo ſic. q2 ſi itelligere non addit 2
aliquid abſolutū ſup potētiā ſed tñ reſpectū nullam ꝯpoſitionē facientē cū eo/ intellect⁹ nõ eſt pfectior q̄ nõ intelligens: ſed hoc eſt ſilr abſurdum. Probo pmo ꝯſequentiā ꝛ ſm eos ꝛ ſm veritatē. ſcđm eos: q2 vt ipſi dicunt relatio nullā pfectionē dicit preter ipſammet pfectionē que eſt fundamētum: ſed fundamentū eſt equaliter in intelligente et nõ intelligente. ergo ſi intelligere nõ dicit niſi talem reſpectū/ eque perfectus erit nõ intelligēs ſicut intelligens. hoc etiam patet ſm veritatem: q2 perfectio videt̄ dicere formā alicui⁹ pfectibilis differentem re a pfectibili/ ſed ſcđm iſtam poſitionem intelligere non dicit aliquam pfectionē differētem re ab intellectu. ergo. ꝛc. Falſitas conſequentis eſt manifeſta/ ſc3 q̄ non intelligens ſit eq̄ pfect⁹ ſicut itelligēs. Primo. q2 ad hoc ſequit̄ q̄ eque perfectus erit beatus et non beatus ſi ponatur beatitudo in viſione ſiue in dilectione/ quia idem eſt iudicium de vtroq3. Scđo ſequit̄ q̄ omnia intelligere eiuſdem intelligentis eſſent eque perfecta/ q2 fundamentum ipſius intelligere qui ponit̄ reſpectus eſt cõmune omnibus. et ſic patet falſitas cõſequentis. ¶ Sed ad hoc dicunt q̄ licet intelligens et non intelligens ſint eque perfecti per ſe loquēdo tamen per accidens intelligēs eſt perfectior/ ſicut graue deorſum eſt magis pfectum q̄ ſurſum. ¶ Cõtra. ſicut vnūquodq3 ſe habet ad perfectum eſſe/ et ita ad perfectionem habere/ ſed intelligens ſcđm eos nullam habet pfectionem pluſq̄ non intelligens/ q2 non habet niſi reſpectum qui non eſt perfectio ſaltem alia a fun-

Cõtra opinionem arguit̄ multipliciter Herueus q̄li. 3. q. 8.

Primo pncipalit̄ arguit̄ q̄drupliciter.

Scđo pncipalit̄ arguit̄ dupli̇r

3.ꝓncipali ter arguit̄ damento ⁊ ſm eos ſm veritatē.ꝙ:⁊c. ¶ Maior autē
dicitur de graui falſum eſt.q: in quocunq; loco ſit
ſi eſt equaliter graue/eſt equaliter perfectū: licet
in vno loco magis cōſeruetur ꝗ in alio. Ex hoc
autem ꝙ attribuitur actui intelligēdi arguo ſic:
nullus reſpectus eſt principiū agendi ſꝫ intellige=
re et velle ſunt principia agendi.ergo non ſunt re=
ſpectus. Maior patet.probatio minoris q: agens
ꝑ intellectum et voluntatē aut agit ꝑ ipſas ſolas
potētias:⁊ ſic ita aget dormiens ſicut vigilās aut
Cōtra mo dū ponēdi arguitur. ꝑ actus ⁊ ſic habeo propoſitum. ¶ Contra etiam
modum ponendi arguo q: ſicut ipſi dicunt actus
primus et ſecūdus ſiue forma ⁊ operatio ſicut lux
et lucere in illis in quibus nō dicunt reſpectus ſunt
ſemꝑ ſimul:nec differunt niſi ſint nominaliē et ver
baliter dicta ex vtroq; iſtorum oſtendo ꝙ contra=
dicūt ſibi.ex primo ſic:quia illō qđ nō dicit reſpe=
ctum dicit formā abſolutā:ſed vt ipſi dicunt que=
dam ſunt in quibus actus ſecundus nō importat re
ſpectuꝫ.ergo de neceſſitate ſꝫ eos in illis dicit for
mam abſolutā:ſed cū hoc ipſi accipiūt vlr ꝙ nulla
opatio dicit formā abſolutā ⁊ ꝑma ſua ratiōe. er=
go manifeſte contradicunt ſibi. Et ſecundo q: ſi in
illis in quibus forma et opatio: puta lux ⁊ lucere
non differūt niſi vt noīaliter et vbaliter dicta nul=
lam differentiā realē dicunt abſolute ab abſoluto
vel abſoluti a relato vel relati a relato ergo nec in
aliis:puta calor et calefacere cuꝫ oīa talia poſſint
equaliter dici noīaliter et verbaliter. ¶ Secundū
ꝙ ipſi dicunt eſt ꝙ intellectū ⁊ intelligere ſe habēt
ſicut calefactiuū ⁊ calefacere ¶ Cōtra hoc arguit
ſic q: calefacere dt cauſalitatē effectiuā aptitudi=
ne et actu:ꝗ ꝑ ſilē itelligere dt cāitatē effectiuam
aptitudīe ⁊ actu:⁊ ſic itelligere ē efficere actū itel
ligēdi: ſed hoc eſt falſum:⁊ ſcđm opinionē cōeꝫ ⁊
ſcđm veritatem:q: ſic deus nō diceretur intellige
re niſi q: efficit actum ſuum intelligendi qđ eſt ab
ſurdū:ſi dicat ꝙ nō eſt ſimile quantū ad hoc ꝙ hīc
inde importētur reſpectus cauſalitatis ⁊ effectus
ſed quantū ad hoc ꝙ hinc inde eſt reſpectus apti=
tudinalis et actualis. ¶ Contra quia quando di
cimus intellectum aut dicit actum proprie dictum
et ſecundū rem:aut dicit paſſiuū ſecundū rem : ſed
actiuū ſcđꝫ vocem ſicut recipe ſignificat actiue aut
neutrum horum. ¶ Si primo mō ꝗ intelligere eſt
proprie facere.ſi ſecundo modo ergo intellectuꝫ
eſt receptiuum alicuius actus: ⁊ quero ꝗd ſit ille
actus ſicut prius ⁊ non pōt fingi niſi abſolutus. ſi
neutro mō quero in qua habitudine ſe habet intel
lectuū ad intelligere vel in habitudine receptiui
vel in habitudine actiui vt dictū eſt vel in habitu=
dine fundamenti illius reſpectus quē dicit intelli=
gere:⁊ tunc mirabile eſt quō aliqs fundat nouum
reſpectum nulla mutatione facta in ſe vel in alio/
vel in applicatione ad alterum:⁊ tunc ꝗro ꝗ eſt illa
applicatio ſicut prius ⁊ non poterit inueniri.
¶ Ad ſolutionē aūt argumentoꝛuꝫ prime opinio
nis ꝑmittunt iſti ꝙ ꝑter cauſam finalem ponuntur
tria principia.ſ.formale:receptiuum/⁊ effectiuuꝫ.
Operatio ꝑncipij formalis eſt facere formaliē ta=
le:puta albedo facit formaliter album illud cuius
eſt.forma aūt principij receptiui eſt vel ipſa forma
recepta quantū ad rem loquendo vel recipe ipſam
formam ꝙ quidem ex mō ſignificandi dicit habitu
dinē receptiui ad ipſum receptum.opatio autem
principij actiui eſt facere actum ita ꝙ effectus ſm

ſe accept⁹ differt a ſeipſo vt dicit̄ opus vel opera=
tio efficientis ſicut forma aliqua ſcđm ſe accepta
prout denominat cauſam efficiētem. Unde teneo
ꝙ actio nichil aliud ſit ꝗ effectus formalis cau=
ſe efficientis:vt denominat cauſam efficienteꝫ. vn
de calefacere nihil aliud eſt ꝗ habere calorem a ſe
factum. Operatio auteꝫ principij formalis quātū
ad id qđ eſt nihil aliud eſt ꝗ ipſa forma:q: forma
nihil aliud a ſe dat ipſi ꝑfectibili:nec eius opatio
importat aliud ab ea niſi quādā habitudinē ad ꝑ=
fectibile qđ ꝑficit formaliē.operatio autem princi
pij receptiui vel paſſiui nihil aliud eſt ꝗ actus vel
forma recepta niſi ꝙ ex modo ſignificandi impor=
tat habitudinem ipſius recipientis ad formā rece
ptam. Deſcendendo autē ad propoſitum dico ꝙ ī
potentia intellectiua qñ aliquis actu intelligit eſt
quidam actus abſolutus ꝗ formaliter non dicit re
lationem. ſed relatio cōſequitur ad ipſum ⁊ intel=
ligens dicit̄ formaliter intelligens tali actu ſubie=
ctiue a potentia intellectiua effectiue aūt ab obie
cto et intellectu agente vel a ſpecie ſcđm alios. Ad rōnes opinionis
¶ His ꝑmiſſis dicendū eſt ad rōnes Ad primū
dico ꝙ maior eſt falſa ꝑut ponitur:nam opatio ꝑn
cipij formalis ⁊ ipſamet forma abſoluta et opera=
tio principij receptiui eſt forma recepta abſoluta.
¶ Ad primā ergo probationeꝫ huius maioris di
cendum quando dicitur ꝙ nihil eſt principium ſui
ipſius dicendū ꝙ in operatione principij formalis ꝑ
prie loquendo vnū nō eſt cauſa vel principium al=
terius niſi inq̄ꝫtum ex modo ſignificandi importa
tur cum forma hñs formaꝫ ꝙ ex ea ꝑficit̄:⁊ ex hoc
ponit̄ principiatio inter formā et cōpoſitum:nō au
tē ꝙ ꝑter formā ⁊ ipſum ꝑfectibile ꝙ ꝑ ipſam per=
ficitur ipſum totum cōpoſitum ſit aliqs alius effe
ctus forme diuerſus ab his: et ſic non oportet in
tali principio quod principium operationis non
includatur in propria operatione vel ꝙ ſit diuer=
ſum ad ea. In aliis autem bene principium eſt di=
uerſum ab operatione cuius eſt principiuꝫ:ſed nō
ſequitur ꝙ ſi forma ſit principium operationis ꝙ
ipſa operatio non ſit forma abſoluta:quia vna for
ma pōt eſſe ꝑncipiū alti⁹ ⁊ receptiue ⁊ effectiue et bñ
ſequit̄ ꝙ illa forā nō eſt illa opatio cui⁹ ē principiū
¶ Ad ſecundam probationem dicendum ꝙ illa ꝗ
ex oppoſito diſtinguitur vt ſic vnum non eſt alte=
rum:et ideo actus primus nunꝗ eſt actus ſecun=
dus reſpectu cuius dicitur primus excepto prin=
cipio formali et operatione eius:ſed iſte qui eſt a=
ctus ſecundus reſpectu vnius poteſt eſſe primus
reſpectu alterius ſicut illud qđ eſt effectus reſpe=
ctu vnius poteſt eſſe cauſa reſpectu alterius quo=
uſq; ꝑueniat̄ ad vltimū actū ſꝫ ꝗ differt a primo a=
ctu nō ſicut reſpectus a forā abſoluta ſꝫ ſicut forā
recepta abſoluta a recipiēte ⁊ effecta ab efficiēte.
¶ Ad tertiam probationem dicendum ꝙ in per
ſe ordinatis nō opꝫ ex iſta ratione ꝙ ſequatur pro
ceſſus in infinitum q: venitur ad vltimam formaꝫ
que eſt operatio ſiue effectus precedentium ⁊ hoc
dico in per ſe ordinatis ſicut ſi dicatur ꝙ operatio
celi eſt animal effectiuum a celo ⁊ operatio anima
lis eſt ambulare et ibi ſtatur in ꝑ accidens ordina
tis non eſt inconueniens dare proceſſum in infini=
tum.ita ꝙ ſicut non erit deuenire ad aliquam ope
rationem vltimam que non ſit principium alteri=
us:⁊ vt ſicut calefactū a ſole calefacit alterū quod
dā ⁊ illud quoddā alterum.⁊ ſic in infinitum.

Ad ſcōm. ¶ Ad ſecundū dōm q ibi equocatur intellectus
nā intellectus poteſt dici potētia intellectiua vel
actus ſibi inherēs. modo qñ dicimus aliqu id itel
ligere opatio manēs que eſt intelligere ⁊ intelle-
ctus put ſtat p actu intelligēdi non ſunt diuerſe
re ſed idē nominaliter ⁊ verbaliter dictū. ſicut lu-
men in aere et luce. ſed intelligere qđ eſt idem re-
aliter q actus intelligendi et intellectus put ſtat
p potētia intelligendi ſunt diuerſe res ſicut lumē
aeris et eius dyaphaneitas. Uñ ſi dicere q itellige
re aliqđ addat reale ſup intellectū qui eſt act⁹ in-
telligendi erit idem incōueniens. ſicut ſi diceret/
q lucere addit ſup lucē/ vel calere ſuper calorem.
ſed dicere q intelligere addat rem abſolutā ſuper
intellectū qui eſt potētia intellectiua nō eſt incide
re in predictū incōueniēs. ſed eſt ſimile/ac ſi dice
retur q lucidū addit ſupra dyaphaneitatē aeris:
q habet veritatem. ¶ Ad tertiū dicendū q ma-
Ad tertiū lor ⁊ minor ſunt dubie. qꝛ dubiū eſt an deus poſſit
ſeparari quecunqꝫ abſoluta abinuicē poſito etiā q
poſſit ſeparare quecunqꝫ abſoluta abinuicem nō eſt
certū q ipſe non ſeparare poſſit quodcūqꝫ intellige-
re creatū ab intellectu eius. nec ſequitur q intelli
gere ſit ſine intelligente ſed q tale intelligere ſit
intelligere ſubſiſtēs. ſicut q̄titas ſepata eſt q̄titas
ſubſiſtens. ¶ Si dicatur q intelligere ſubſiſtens
eſt deus. Dicendū q verū eſt de ſubſiſtente aptitu
dine ⁊ actu. qꝛ intelligere dei nec actu nec aptitu-
dine pōt inherere. tale aūt intelligere datum licet
ad quartū actu eſſet ſubſiſtens aptitudine tamen eſſet inhe-
rens. ¶ Ad quartum cuius vis cōſiſtit in hoc q
ſi ſentire eſt actus abſolutus eodē actu videtur al
bum nigrū viride. Dicendū q iſta ratio ita curre
ret cōtra eos ſicut contra me. qꝛ nō differt poſitio
eoꝝ qui ponūt ſentire eē reſpectum a pōne eorum
qui ponunt ſentire eē quid abſolutum de nouo fa
ctū in potētia. niſi q pmi ponūt abſolutū antiquū
ſcꝫ potentiā. ⁊ alij ponūt abſolutum nouū. ſ. actū.
qꝛ omnes concedunt q in aliquo abſoluto ſiue ſit
potētia/ſiue actus fundatur reſpectus cognoſcē-
tis ad cognoſcitia. Unde ſicut ipſi poſſunt dicere
q i eodē ſubiecto abſoluto qđ eſt potentia fundā
tur iſti diuerſi reſpectus ad diuerſa. ita etiā poſſūt
dicere illi qui ponūt nouū abſolutum ibi. ſ. actum
q fundantur reſpectus diuerſi in eo ad diuerſa. di
cendū ergo q eodē actu abſoluto pñt ſentiri talia
⁊ q obiectū talis ſenſationis eſt vnū aliqualiter:
puta differentia albi et nigri. qꝛ ſicut ſenſus com
munis apprehendit differentiā diuerſoꝝ obiecto-
rū diuerſorum ſenſuū: puta viſibilis ⁊ audibilis:
ita ſenſus pticularis apphendit differentiam cir-
ca obm ſuum ppꝛium. ¶ Quantum ad tertiū de
3. articul⁹ principio effectiuo actus intelligēdi primo repeti
tur opinio cū ſuis motiuis q̄ ⁊ in ſecundo fuit ta-
cta ⁊ impugnata. Scđo recitabitur impugnatio
alioꝝ. Tertio ſolutio illoꝝ ad argumēta prime o-
pinionis. Ad videndū ergo a quo ſentiē actus in
Oppoſitū telligendi ſciendū q illi met pmi ponunt tres con
cluſiōes. Prima eſt. q talis actus nō cāturа ſpe-
cie vel obiecto. Secūda eſt: q eſt ab obiecto ſicut
eſt a cauſa ſine qua nō. Tertia ē: q eſt a dante potē
tiam intellectiuam ſicut a cā ppter quam ſic.
¶ Quantum ad primū adducunt rōnes. pmo ad
pbandum q non a ſpecie. ſcđo q non ab obiecto:
Prima rō tertio rōnes cōmunes a neutro. ¶ Primū pbāt
quadrupliciter. Primo ſic. intelligere poteſt eſſe
ſine ſpecie. ergo ſpēs non eſt principiū eius. añce-
dens patet. puta in viſione btā. pbatio cōſequētie
qꝛ intelligere eſt actus manēs in eo cuius eſt act⁹
ergo nec eſt effectus ei⁹ ſine quo vel extra q ma-
net. ergo ſi manet ſine ſpē ſpēs non eſt eius cauſa.
¶ Si dicatur q de⁹ poteſt facere effectū ſpeciei
ſine ſpē. qꝛ poteſt facere effectū ſecundarū cauſaꝝ
ſine ipſis non valet vt videtur. qꝛ licet poſſit face-
re effectum cauſe efficientis ſine cauſa efficiente/
q̄tum ad actiōes tranſeuntes: nō tamen q̄tū ad
actiones manētes. qꝛ debēt mānere i ſuis pncipijs
¶ Scđo ſic. qꝛ qua ratione ponitur ſpēs in intel- Scđa rō
lectu eadem ratione ⁊ in ſenſu. hoc aūt eſt falſum.
cōſequentia patet. pbo falſitatem cōſequētis. qꝛ
ſi ſpēs aliqua eēt in ſenſu cauſans ſenſatiōem ⁊ il
la que eſt i medio cauſaret. Dices q diuerſitas re
ceptibiliū impedit q aer nō eſt receptiuus actus
ſentiendi/ſicut potentia ſenſitiua. Contra. qꝛ cuꝫ
ſentire ſit opatio manens et ſpēs eſt eius cā erit
receptiuū eius ſpēs. ⁊ ſi ſimilis eſt vtrobiqꝫ ſicut
poteſt recipi in vno ita in alio. ¶ Tertio ſic: quia
ſpēs aut requiritur vt mediū cognoſcendi qđ eſt Tertia rō
cognitiuū aut vt ſimitudo cogniti. nō primo mō vt
actiones illius poſitiōis pñt de ſpeciebꝰ. pbatio
q nec ſecundo modo. Primo: qꝛ talis ſimilitudo
vt dicunt eſt eiuſdē ſpeciei cum eo cuius eſt ſimili
tudo ſicut albedo ⁊ ſimilitudo ei⁹ i aere: vt dicūt
eſt eiuſdem ſpeciei licet habeāt diuerſum moduꝫ
eſſendi. ſed ſpēs in intellectu nō poteſt eſſe eiuſdē
ſpeciei cū re materiali intellecta. ¶ Scđo: qꝛ qñ
aliquid ducit in cognitionem alicuius vt ſimilitu
do nō ducit in cognitionē eius/niſi put aſſimilaē
ſibi. ſed res extra non pōt aſſimilari ſpeciei in itel
lectu. ergo ⁊c. ¶ Quarto ſic: qꝛ ſm ponentes ſpe Quarta
cies ſpēs manent ſine actu intelligendi. hoc autē
eſt incōueniens q ſcꝫ ſpēs plures eiuſdem gene-
ris ppinqui ſint in eodē ſubiecto vt dicūt. Q̄ nō
ab obiecto pbant Primo ſic. qꝛ effectus eſt noti 1
or ſua cauſa. qꝛ actus intelligendi eſt notior obie
cto. Si dicatur q non oportet: qꝛ cōcurrit intelle
ctus agēs. Cōtra. qꝛ in ſenſu non eſt ſenſus agēs.
ergo nec ibi. Si dicas q obiectū ſenſus puta ſenſi
bile mouet ſenſus in virtute alicuius intelligētie
Cōtra. qꝛ intelligētia nō cauſat niſi motū localē.
mouēs autē localiter minus facit ad actionem q̄
ipſm qđ mouetur ſic localiter vt agat ſicut minus
calefacit applicās calidum calefactibili q̄ ipſꝫ ca
lidum. ergo minus facit ad ſenſationē applicans
ſenſibile q̄ ipſm ſenſibile. ⁊ p cōſequēs non poteſt
dici q ſenſibile faciat effectū nobiliorē ſe in ſtute
intelligentie ¶ Scđo ſic. qꝛ ſi ſubiectū mouet tūc 2
intelligere eſt pati et intelligi ē agere. ſed hoc ē in
conueniens. ergo. ⁊c. Probatio cōſequētie qꝛ itel
ligere ſe tenet ex parte potentie mobilis: ⁊ intelli
gi ex parte obiecti mouentis. Probo falſitatē cō
ſequētis. qꝛ ſi intelligi eſt mouere et intelligere ē
moueri. et intelligi eſt nobilius q̄ intelligere. ſed
hoc eſt falſum: qꝛ intelligere non conuenit niſi no
bilioribus entibus intelligi conuenit omnibus.
¶ Tertio ſic/⁊ eſt ↄfirmatio pcedentis rōnis: qꝛ 3
ſi intelligi ē mouere ⁊ itelligere moueri. ſeqꝛ q id
itelligēs itelligit: qꝛ res itellecta itelligiē ⁊ ſi ecō
uerſo. ſed hoc ē incōueniēs. g̃. ⁊c.
Si dicas ad hoc q intelligere nec eſt mouere nec
moueri vt quidam dicunt Contra. quia in intelle
ctu ē itelligere: ſicut caritas in mēte/⁊ lumē i aere

ſed iſta ſꝫ. b. augu. ſunt ſemp in fieri. ergo oꝫ ꝙ di
cant mouere vel moueri. ¶ Quarto ſic. q: ſi obie
ctum requiratur vt mouēs: tunc deus poteſt face
re actū intelligēdi ſine obiecto cognito: q2 pōt ef=
fectū ſecūde cauſe ſine ipa facere. hoc aūt eſt incō
ueniens: ergo. ꝛc. ¶ Si dicatᷣ ꝙ deus pōt facere
cognitiōem ſine obiecto mouēte / nō tñ ſine obie=
cto terminante iſtā cognitionē. cōtra. ſecundū. ſ.
eē terim cognitiōis ꝓſupponit primū. ſ. eē mouēs
Q ſ aūt a neutro ꝓbant pmo ſic. q2 actus vitalis
qualis eſt intelligere dꝫ eſſe a principio viuēte ſed
ſpēs et obm non ſunt hmōi. ergo ꝛc. ¶ Scōo ſic.
q2 nulla res indiget aliquo ꝑncipio extrinſeco ad
ſuā opationē. ſed ꝓpria ꝛ naturalis opatio intelle
ctus poſſibilis eſt intelligere. ergo nō indiget ad
hoc ſpecie vel obiecto que dñt ibi quedā extrinſe=
ca. ¶ Tertio q2 ſi actus itelligēdi eſſet aliqd cau
ſatū ab obō vel ſpecie diuerſoꝝ ſubiectoꝝ ꝛ diuer
ſaꝝ ſpecierū eēnt diuerſi actus intelligendi ſpeci=
fice hoc aūt eſt incōueniēs. Conſequētia pꝫ. ꝓbo
falſitatem cōſequētis. q2 ꝓprietas ſpeciei ſpecia=
liſſime eſt ſpēs ſpecialiſſima. ſed hō eſt ſpēs ſpeci
aliſſima. ergo non poſſunt plura intelligere hōis
differre ſpē. ¶ Secundā aūt cōcluſionē. ſ. ꝙ obm
requiratur vt cā ſine qua nō ꝓbant vnico medio
ſic ſm. b. aug. 6. muſice. ad cognitionē requiritur
pñtia obiecti nō latentis ſed pñtia obiecti nō req
ritur vt cā ꝑ quam ſit. ergo reqritur ſolum vt cā
ſine qua nō ¶ Tertiā cōcluſionē. ſ. ꝙ dans formā
ſicut dans intellectū cauſat intelligere ꝓbant du=
pliciter. Primo ſic. q2 ſic ſe hꝫ intelligere ad intel
lectū ſicut deſcendere ad grauitatē. ſed ſm phi lo
ſophū. 8. phiſicoꝝ deſcēdere grauis eſt a dāte gra
uitatē. ergo intelligere a dāte intellectū Scōo ſic
q2 potens exñs in potētia accñtali ad actū nō in=
diget noua forma ad hoc ꝙ in actū exeat: ſicut pꝫ
de graui qō non indiget noua forma ad hoc vt de
ſcendat. ſed hñs potentiā intellectiuā eſt in potē=
Cōtra opi tia accñtali vt intelligat. ergo ꝛc. Hec aūt pōt vide
nionem tur aliqs falſa ꝛ impoſſibilis: ꝛ q2 illa poſitio pōt
Henricus ꝙ actus intelligendi eſt a dāte pōam intellectiuā
vt ſupra ſicut cā ꝑ quā ſit. tales aūt ſtati exeūt i actū niſi
ꝓhibeant. ꝛ ꝑ ꝯñs ad hoc ꝙ de nouo exeant i actū
requirūt remouens ꝓhibens. Ideo cōtra iſtā po=
ſitionē arguunt dupl'r. vno mō ex parte motoris:
alio mō ex parte ꝓhibētis. Primo ſic. ꝯ dās for
mā non dicitur mouere formaliter: ita ꝙ dare for
mā ſit ipm mouere. q2 ſi dare potētiā intellectiuā
eſſet ipa motio que dr intelligere formalit' loquē=
do qādiu maneret potētia intellectiua tādiu ipſuꝫ
intelligere. ergo dando formā que dr potētia itel
lectiua oꝫ dare moueri qō dr ꝛ eſt actus intelligē
di cāliter inq̄ntum dat formā que eſt cā talis act9.
ꝛ tūc qro aut eſt cauſa effectiua talis act9 tm. aut
eſt cā paſſiua aut vtroqꝫ mō. ſi effectiua tm tūc po
tentia intellectiua cābit actū intelligēdi in quodā
alio: qō eſt incōueniēs: pmo. q2 intelligere nō eſt
opatio manēs reſpectu intellectus. ſcōo q2 nō po
teſt fingi in qō aliud hoc fieret. Si paſſiuo tm. er=
go oꝫ dare aliud qō moueat ipm paſſiuū: qō quid
aliud oꝫ eſſe aliud et ab intellectu ꝛ a dante intel=
lectū vt iſte qō ideo dr. q2 lꝫ deus poſſet mouere ad
oēm actū nō tamē hoc eſt dādo potētiā paſſiuam.
Si aūt vtroqꝫ mō: tūc idē ſm idē eſt actiuū ꝛ paſ
ſiuū. qō quidē ꝑuilegiū lꝫ quidā ſequētes ſuū bñ
placitū nō rōem dederūt volūtati. hoc tñ nullus
vnq̄ dedit intellectui ¶ Ex pte remōtionis ꝓhibē
tis arguūt ſic q2 qñ non intelligens de nouo ſit intelli
gens cū illud qō eſt in potētia accñtali ad hoc ꝙ
exeat in actū nō indigeat niſi remouente. ꝓhibēs
tūc qro ꝙ ꝓhibens remouet hoc ꝛ quod remouet
Si dicatᷣ ꝙ remōetᷣ ꝓhibs ꝑuatiuum. ſcilꝫ abſen
tia obi: ſicut applicās calefactibile ad calefactiuū
remouet abſentiam calefactibilis. Contra. q2 re=
mouere illud ꝓhibēs nichil aliud eſt q̄ applicare
ipſum per ſe ꝑncipium paſſiuū actionis ad ipſum
agens. ꝛ per conſequens talis applicatio obiecti
eſt applicatio obiecti ad recipiendum aliquid ab
intellectu: quod eſt abſurdum. Si autē eſt ecōuer
ſo. ſcꝫ applicatio mouentis ad mobile ꝛ tunc ha=
betur propoſitum. ſcꝫ ꝙ obiectum mouet potenti
am ad intelligendum.

¶ Item qro qd eſt illud remouēs ꝓhibēs aut il=
lud qō facit obiectū in ſuo eē reali aut illō obiectū
mouēs ſenſum. aut fantaſiā. nō pmo mō: tuꝫ. quia
cōtingit intelligi aliqd nō exñs in actu tū nō q2 ſp
re exñte intelligitᷣ. ſi ſcōo mō habetᷣ ꝙ obiectū mo
uet ſenſum vel fantaſiā vel ad actū vel ad ſpeciē ꝛ
eodē mō dꝫ cōcedi ꝙ intellectiuū mouet median=
tibus illis ¶ Iſti etiā rñdēt ad rōes illoꝝ. Ad pri Ad rōnes
mum q̄ qō opponitᷣ de ſpecie dicendū negādo ꝯſe= opiniōis
quentiā. ad ꝓbationē dicūt ꝙ act9 itelligēdi nō eſt Ad pmuꝫ
opatio manens ipſius ſpeciei vel alicui9 alterius
a quo ſit effectiue: imo videtᷣ illis ꝙ dicere opatio
nē imanentē: q2 ſit in eo a quo eſt effectiue eſt igno
rare propriā vocē: opatio q̄ ſpeciei nō eſt itellige=
re ſꝫ itelligere facere: ſꝫ intelligere eſt opatio ipſi
us intellect9 poſſibilis vt receptiui illō aūt a quo
aliqd eſt formalit' intelligēs eſt ipe actus itelligē=
di. ¶ Ex dictis pꝫ ad inſtantiā adiectā iſti rationi
q2 procedit ex ignorātia eius ꝙ dicitᷣ actio manēs
¶ Ad ſcōm pōt dici dupl'r: vno mō ꝙ non eſt alia
ſpecies in ſenſu et in aere: loquor autē de ſpecie q̄ Ad ſcōm.
eſt in organo nō prout eſt dyaphanum tm eſt: ſꝫ ꝓ
ut eſt cōpoſitū ex potētia ꝛ organo prout cōiūctiꝫ
ſunt ſubiectū ſenſitiuū. ¶ Alio mō dōm ꝙ ꝓpter
diuerſitatem receptiui eſt ꝙ non ſenſatio ſit i aere
ſicut in organo dato ꝙ ſit alia ſpecies vtrobiqꝫ.
¶ Ad illud aūt qō dr contra dōm ꝙ ꝓcedit ex ſi=
nili ſicut ꝓcedens rō ex ignorātia. ſ. opatiōis ma
nentis q2 vel habꝫ ſe i rōne opatiōis manentis re
ſpectu eius a quo eſt effectiue. Vñ dato ꝙ idē ſub
iecto moueret ſeipſum: tñ motus ille vel actus nō
ſe haberet ad illō totū in q̄ eſt accipiēdo totū quā=
tum ad illō qō eſt cā efficiens. ¶ Ad tertiū dōm Ad tertiū
ꝙ reqritur vt ſimilitudo informans intellectū mo
uens ipſum ad cognoſcendū et nō vt medium co
gnitum prout vna res cognita ducit in cognitiōeꝫ
alterius. ¶ Ad probationē q̄ adducitᷣ in cōtrariū
dōm ꝙ illa rō peccat in duobus: pmo q2 illa rō ꝓ=
cedit de ſimilitudine ineſſe. nos autem loquimur
de ſimilitudine q̄ eſt ſcōm eſſe repñtatiuū ꝑut ſi=
militudo exñs in intellectu repñtat itelligibile.
¶ Scōo deficit q2 procedit vtēdo ſimili vt medio
cognito ad cognoſcendū alterū ſicut ſi ꝓbaretur
aliqd de niue alba in eo ꝙ alba ꝛ ex hoc cōcludere
tur ꝙ cōueniret lapidi albo. nos aūt loquimur de
ſimilitudine q̄ eſt ratio cognoſcendi nō vt mediuꝫ
cognitū. ¶ Ad qrtū pꝫ ex dictis i quoli. tertio. q. ad quartū
7. vbi oſtēditᷣ quō plures ſpecies eiuſdē gñis poſ
ſunt ſtare ſimul. ſi aūt qratur qre due ſpēs poſſunt
ſtare ſimul et non duo actus intelligendi.

¶ Quantum ad nũc pertinet dico ꝙ nichil phi-
bet actus aliquos habere repugnãtiam: quorum
tamen principia bene ſtant ſimul: ſicut patet de im
preſſione facta a magnete in ferro q̃ ſtat cũ ferri
grauitate: que tamen impſſio habet inclinationẽ
ad oppoſitũ grauitatis q̃ñꝗ puta ad aſcenſũ ſur-
ſum. qñ magnes ponitur ſurſum videlicet motus
ſurſũ: ⁊ motus deorſum ſunt repugnantes. tñ iſta
eorum duo principia nõ ſunt repugnantia ſed ſtãt
ſimul. ¶ Ad primũ qḋ dicitur de obiecto dicendũ
ꝙ illud eſſet facile ſoluere ſm eos qui ponunt: ꝙ
actus intelligendi eſt relatio. ⁊ ſi ſit minimũ abſolu
tum cũ plus habeat de entitate plus habet de no
bilitate q̃ꝫ relatio. ſm veritatẽ aũt non oportet ef
fectũ nobiliorem eſſe ſua cauſa. qꝛ concurrit cum
obiecto intellectus agens. ¶ Ad illud aũt qḋ cõ
tra hoc dicunt dicendũ ꝙ licet ariſtoteles nõ inuenia
tur poſuiſſe ſenſum agentem. nõ tamen inuenitur
ipſm negaſſe. et cõmẽtator videt̃ ponere mot⁹ hac
rõe. Quare aũt phs non poſuerit ſenſum agentẽ
ſicut intellectũ agentẽ dicendũ ꝙ nõ ita euidenter
excedit ſenſus qualitates ſenſibiles ſicut intelle-
ctus quidditates materiales. aliter etiã poſſet di
ci ad hoc ꝙ. ſ. in virtute alicuius ſpũalis virtutis
ſenſibile mouet ſenſum. ꝙ aũt dr̃ hoc qḋ intelligẽ
tis non facit niſi motũ / parũ valet. qꝛ preter intel
ligentiã dantẽ motum localẽ oꝫ dare intelligẽtiã
a qua habet eſſe orbis in cuius virtute agat orbis
¶ Ad ſecundũ dicendũ ꝙ licet itelligere ſit q̃dã
actus qui eſt effectus ab aliquo efficiente et rece
ptus in aliquo tñ vt ſic nõ dicitur formaliter age
re vel pati: ſed habere actũ intelligendi aut nõ di
cit ipſam actionẽ obiecti mouẽtis: qꝛ hoc dicit in
telligere facere. ſed dicit eẽ terminũ ad quẽ: vt ad
cognitũ terminat̃ actus intelligendi. Et per hoc
patet qꝛ non ſequitur ꝙ intelligi ſit nobilius q̃ꝫ i-
telligere. forma aũt arguendi nulla eſt. qꝛ non oꝫ
ꝙ illud qḋ eſt ꝓprium quibuſdã creaturis nobili
bus ſit nobilius eo qḋ eſt cõe oĩbus creaturis pro
ut accipitur in determinata natura. q̃a eſſe qḋ eſt
cõe omnibus put accipitur in natura diuina ẽ no
bilius omni intellectione ⁊ oĩ ratiocinari: ⁊ ideo
non ſequitur ꝙ ſi intelligi conuenit oĩbus ꝙ ſit ꝓ
pter hoc ignobilius q̃ꝫ intelligere. Per hoc patet
ad tertium qꝛ nõ ſequitur ꝙ ideo intelligens in-
telligit: qꝛ res intelligitur / qꝛ intelligi vt dictum
eſt non dicit mouere nec intelligere moueri. ſꝫ ve
rum eſt ꝙ intelligens qḋ educitur de potentia in
actum intelligit. ⁊ ſic intelligit qꝛ obm̃ / vel aliq̃d
vice obiecti intelligere facit. ¶ Ad illud qḋ con-
tra hoc dr̃ qḋ licet intelligere ſp̃ ſit in fieri: qꝛ con
tinue dependet a cã ſua prima cũ intelligere non
importat ipſm pati vel fieri. vel ipſm facere forma
liter. ſicut ĩ aerẽ lucidũ eſſe importat lumẽ facere
vel lumẽ fieri. ¶ Ad quartũ dicẽ ꝙ deus põt face
re actũ intelligẽdi ſine obiecto mouẽte: nõ tñ ſine
obiecto cognito. ¶ Ad illud qḋ cõtra hoc dr̃ di-
cendũ ꝙ obm̃ cognitũ ſuppoit motionẽ ad intelli
gẽdũ: nõ tñ ſp̃ a ſe. ¶ Ad primũ qḋ obĳcit̃ de vtro
qꝫ dicendũ ꝙ illa rõ deficit in trib⁹. Primo qꝛ põt dici
vital' a p̃ncipio paſſiuo qꝛ ſcꝫ ẽ act⁹ ipſi⁹ v. ui ſubie
ctiue. Scḋo et deficit qꝛ etiã ẽ ipſi⁹ viui actiue cuꝫ
ponat̃ intellect⁹ agẽs ibi actõeꝫ hñs. Tertio quia
ſpẽs ẽ ita intriſeca ipſi viuẽti ſicut actus ipẽ. vtrũ
qꝫ eniꝫ ẽ act⁹ ipſi⁹ viuẽtis. ¶ Ad. 2. dicendũ ꝙ maior eſt
fñã. qꝛ actiuũ agẽdo reqrit paſſiuũ ⁊ paſſiuũ acti-
uũ. ſed verũ ẽ ꝙ nulla res ad ꝓpriũ actũ ⁊ naturalẽ
reſpectũ c⁹ ẽ ſufficiẽs req̃rit aliq̃d aliḋ ĩ ſuo gñe pu
ta actiuũ nõ reqrit aliḋ actiuũ: ⁊ paſſiuũ nõ reqrit
aliḋ paſſiuũ: ſꝫ bñ ſp̃ reqrit actiuũ ⁊ paſſiuũ ⁊ ecõ
uerſo. nũc aũt intelligere ẽ ꝓpri⁹ act⁹ intellectus
poſſis ⁊ paſſiui. hoc aũt nõ tollit reqrere actiuum.
¶ Ad. 3. dicendũ ꝙ illud argumẽtũ fundat̃ ſup vnam
modũ ipoſeꝫ. ſ. ꝙ oẽ intelligere hoĩs ſit eiuſdẽ ſpẽi.
Primo: qꝛ hoc ẽ ꝯtra doctrinã phi vbiꝗ dicẽtis ꝙ di
uerſificant̃ ꝑ obiã. ſcḋo. qꝛ oẽs act⁹ itelligẽdi eẽnt eq̃
ꝑfecti q̃ꝛtũ ad eoꝝ ꝑfectõeꝫ intraneã ſpecificã. ter
tio qꝛ ſeq̃ret̃ ꝙ oẽs eẽnt beati. ſi ponat̃ ꝙ btĩtudo
et nõ btĩtudo ſint eiuſdẽ ſpẽi. Si dicat̃ ꝙ nõ ꝑꝑ re-
lationẽ ad diuerſa: q̃ro vtrũ act⁹ intelligẽdi dicat
formalr̃ relatõeꝫ ipſam vel abſolutũ. ſi abſolutũ: ẽ
vnũ ⁊ idẽ. ⁊ tũc ſequit̃ ꝑdicta incõuenĩẽtia. ſi rela
tionẽ formalr̃: tũc q̃ro vtrũ oẽs act⁹ itelligẽdi re-
lationẽ eandẽ ſpẽ dicãt. Si ſic: tũc ſeq̃tur ſm ideꝫ
incõueniẽs qḋ pri⁹. Si nõ: rõ eſt nulla q̃ dicit ꝙ qꝛ
itelligere ẽ ꝓp̃etas ſpẽi ſpãliſſime. iõ nõ dr̃t ſpẽ: qꝛ
imo dr̃t ſm hoc. dicendũ q̃ꝫ ꝙ aliqñ ꝓp̃etas ẽ vna ſpẽ
maxie de illꝰ q̃ de neceſſitate cõſequũt̃ ſicut riſibile
ĩ hoĩe et põa intellectiua q̃ñꝗ aũt ꝓprietas ſpẽi
ſpãliſſime dicit plã ſub ĩ dr̃a: ſicut ꝓp̃etas linee
ẽ rectitudo vel curuitas ⁊ curuitas põt eẽ arcualis
vel circlaris. ¶ Quãtũ ad 2. eoꝝ ꝯcloꝫ ꝙ ſ. obm̃
eſt cã ſine q̃ nõ eoꝝ rõ nõ probat: qꝛ fundat̃ ſup rõ
nib⁹ quib⁹ credũt ſe probaſſe ꝙ obm̃ nõ reqrat̃ vt
cã ꝑꝑ quã fit. oſtenſũ aũt ẽ ꝙ ille rõnes nõ valent.
¶ Qꝫ aũt dicũt tertio ꝙ dãs formas ẽ cã ꝑꝑ quã
fit. ſ. dans potentiã intellectiuã. Dicendũ ꝙ dans
formã ꝓ tãto dr̃ cã act⁹ inq̃ꝫtũ dat formã ꝑꝑ quaꝫ
eſt act⁹. ⁊ ſi forma illa ſit p̃ncipiũ paſſiuũ vt dya-
phaneitas in aere dãs tale p̃ncipiũ dat pati. ⁊ hoc
nõ excludit requirere actiuũ: ſicut dare dyapha-
neitatẽ aeri nõ excludit requirere corp⁹ illuminati
uũ. Si aũt ſit principiũ actiuũ: tunc dans formaꝫ
dr̃ agere: ſicut dans calorẽ dr̃ calefacere. nũc autẽ
intellectus poſſis eſt p̃ncipiũ paſſiuũ ⁊ receptiuuꝫ
reſpectu act⁹ intelligẽdi. ⁊ iõ dans intellectũ poſſi
bilẽ nõ excludit neceſſitatẽ reqrẽdi actiuum: ſiue
hoc ſit intellectus agens / ſiue obm̃ / ſiue vtrunꝗ.
¶ Ad illud aũt qḋ dr̃ de eſſe ĩ potẽtia accidẽtali:
dicendũ ꝙ iſta verba eẽ in põa accñtali vel eẽnali. nõ
ſunt directe ꝟba ariſtotelis in. 8. phiſicoꝝ. ⁊ ſui cõ
mẽtatoris. q̃ iſta ꝟba vr̃ accepiſſe ex ꝟbis ariſto.
in quib⁹ dicit ꝙ aliter eſt in põa ad eſſe ſurſũ illḋ
qḋ eſt in põa leue: ⁊ aliter illḋ qḋ ẽ actu leue. quo
rũ primũ vocat cõmentator eſſe ſurſũ in põa eẽna
li: ſm aũt in põa accñtali. Ad cuius euidentiã ſci
endũ ꝙ ſm vtrãꝗ potentiã põt aliquid dici in po
tẽtia eẽntiali et accñtali ſm q̃dẽ potẽtiã actiuaꝫ
dr̃ eſſe aliq̃d eẽ in põa eẽnali qñ eſt ĩ potentia ad
habendũ p̃ncipiũ ⁊ ad agere ſm ipſm: ſicut ſi dice
retur eſſe in põa eẽntiali ad calefaciendũ illud qḋ
eſt in potẽtia ad calorẽ ⁊ agendũ ꝑ calorẽ. in potẽ
tia vero accñtali qḋ eſt actu calidũ et non calefa-
cit ꝓpter aliqḋ prohibens et tale dicit eſſe in põa
accñtali ad agẽdũ. qꝛ ꝙ nõ agat nõ eſt ꝑꝑ aliq̃d qḋ
requiratur ex ꝑte ſua: ſꝫ ꝑꝑ ꝓhibẽs ⁊ ſic eſt ex ꝑte
potẽtie paſſiue. nã nõ hñs potẽtiã paſſiuã dr̃ ĩ po-
tentia eẽnali ad ipſm ⁊ ad pati ſm eã. hñs ãt eã et
nõ recipiẽs actũ ſꝫ eã ſcipue ꝑꝑ aliqḋ ꝓhibẽs ne
recipiat actõeꝫ agẽt; ẽ ĩ põa accñtali ſm eã: ſicut
aer quando non recipit illuminationem ꝑꝑ inter
poſitionem feneſtre: tũc dicit̃ eſſe in potentia acci

dentali ad illuiationē. qñ ǵ dr̄ illud qd̄ eſt in poten tia accidētali p ſe vadit ad actū remoto p̄hibente verū eſt active vel paſſive: nūc aūt hñs intellectū poſſibilē eſt in potentia accidentali paſſiua ad in telligere: ⁊ id preſente obiecto cōuenienti in ſe vel in ſui ſimilitudine cuȝ aliq̄ actiu: s vadit ad actū paſſiue. Vñ nō ſeq̄tur qn̄ requirat actū vel ſpeciē vel obiectū. ¶ Argumentū p̄ncipale ſolutum eſt in p̄imo articulo. ¶ Queſtio. 4.

QUarto q̄rit̄ vtrū repugnat fidei ponere aliqd̄ ꝯplexū eſſe creatū ⁊ cū hoc neceſſariū: et videt̄ q̄ ſic. qꝛ repugnat fi

Primū. dei ponere icōplexū creatuȝ ⁊ cū hoc neceſſariū. ergo ⁊ fi dei repugt̄ ponere aliqd̄ ꝯple xū creatū ⁊ tñ hoc neceſſariū Probatio añcedētis qꝛ po nere aliqd̄ icōplexū eē creatū ⁊ cū hoc neceſſariū ē ponere aliqd̄ creatū eē creatū a deo de neceſſita te: qꝛ oē creatū eſt a deo mediate vel immediate: ſed hoc repugnat fidei q̄ ponit deum agere libero arbitrio: qd̄ aūt fit libero arbitro nō eſt neceſſe eē ergo. ⁊c. Probatio cōſequētie qꝛ ponere cōplexū eſſe creatū ⁊ eſſe neceſſariū nō repugnat fidei niſi propter hoc q̄ creatū ponit̄ neceſſariū: ſȝ i hoc ſm̄ hypotheſim cōueniūt cōplexū ⁊ icōplexū: qꝛ vtrū

In oppõ qꝫ ponit̄ creatū ⁊ neceſſariū. ǵ. ⁊c. ¶ In cōtrariū eſt qꝛ incōplexū eſſe creatū ⁊ neceſſariū non repu gnat fidei. ǵ nec cōplexū cōſequētia ſupponit̄. p̄ batio añtis qꝛ creatura poſſibilis eſt neceſſaria ſȝ creatura poſſibilis habet cauſaȝ. ǵ. ⁊c. p̄batio mi noris: qꝛ ſicut ſe hȝ deus creā ad creaturam cre atā: ita deus potēs creare ad creaturā poſſibilem creari. ſȝ de⁹ creans actu eſt cā creature actu crea

Rñſio te. ǵ. ⁊c. ¶ Rñſio. q̄nq̄ ſunt faciēda recitando ſo lū dicta alioꝝ. Pͥmo ponit̄ vna opinio. Scd̄o eiuſ dē ab aliq̄s īpugnatio. Tertio ponit̄ opīo impu gnātiū p̄mā q̄ eſt p̄babilioꝛ. Quarto rñſio coꝝ ad rōnes p̄me opiniōis. q̄nto reſpōdet̄ ad q̄ſtionē p̄

1. articul⁹. poſitā. ¶ Quātū ad p̄mū ſciendū eſt q̄ q̄dā po

1. opinio nūt īdiſtīcte q̄ nullū ꝯplexū neceſſariū hȝ cāȝ effe ctiuā: et hoc p̄bāt q̄ttuoꝛ rōnibus: q̄rū p̄ma talis

p̄ma ratio eſt: nulla res habens cauſaȝ agētē libero arbitrio eſt neceſſaria: ſed talia ꝯplexa ponūtur neceſſario ergo talia cōplexa nō hñt cāȝ agentē libero arbi trio: ſȝ oē qd̄ hȝ cāȝ effectiuā hȝ cāȝ agentē libero arbitrio qꝛ oīa reducūt̄ mediate vel īmediate i de um. ergo talia nō hñt cauſaȝ effectiuā. ¶ Si dica tur ad hoc q̄ talia hñt neceſſitatē nō abſolutā ſed connexionis. Cōtra. qꝛ ꝯnexio ſupponit cōnexa igit̄ neceſſitas ꝯnexiōis p̄ſupponit neceſſitatē ꝯne xoꝝ: ſȝ ꝯnexa cū ſint ſimplicia nō poſſunt hr̄e ne ceſſitatē: qꝛ tūc aliqd̄ creatū eſſet neceſſariū. ǵ nec cōplexio poterit eſſe neceſſaria: nec p̄ ꝯñs poterit

2. ratio ibi eſſe neceſſitas ꝯnexionis. ¶ Scd̄a rō talis eſt oīa ꝯplexa neceſſaria eq̄lr neceſſaria ſunt q̄ nō ha bent cām ſicut cōplexa diuina: puta deū eſſe vnum deū eē trinū ⁊ hmōi. ǵ nullū ꝯplexū neceſſariū hȝ cauſam. minoꝛ pȝ. Maioꝛ p̄bat̄. qꝛ illa ꝯplexa ne ceſſaria. q̄rū oppoſita ſunt eq̄lr īpoſſibilia ſunt eq̄ lr̄ neceſſaria: ſȝ oppoſita oīm ꝯplexoꝝ neceſſario rū ſunt eq̄lr īpoſſibilia: qꝛ oīa ſūt īpoſſibilia lr̄ēū īcludūt cōtradictiōes: oīa aūt q̄ includūt ꝯtradi ctorie eq̄lr īcludūt ꝯtradictoria. ǵ. ⁊c. ¶ Tertia

3. ratio talis eſt. qꝛ illd̄ qd̄ eq̄lr ꝯuenit enti ⁊ nō enti nō hȝ cām effectiuaȝ: ſȝ rō talis neceſſitatis eq̄lr ꝯuenit enti ⁊ nō enti. ǵ. ⁊c. Maioꝛ patet qꝛ nō ens nō hȝ cāȝ. Minoꝛ p̄bat̄: qꝛ rō talis neceſſitatis ē ydēti tas p̄dicati ⁊ ſubiecti: ſȝ vnū qd̄q̄ eſt idē ſibiipſi ſi ue ſit ſiue nō ſit. ǵ. ⁊c. ¶ Et cōfirmat̄ rō qꝛ cōtin gens neceſſario ē cōtingēs: ⁊ hoc p̄p̄t ydētitatem p̄dicati ⁊ ſubiecti: ſed cōtingēs nō hȝ cām effecti uā q̄ ſit cōtingēs qꝛ cōtingēs eſt anteq̄ ſit ⁊ p̄ cō ſequēs anteq̄ habeat cāȝ. ǵ. ⁊c. ¶ Quarto ſic: qꝛ 4. ratio
qd̄ cōuenit īpoſſibilib⁹ nō hȝ cāȝ qꝛ īpoſſibilia nō hñt cām. ſȝ talis neceſſitas cōplexoꝝ cōuenit īpoſ ſibilib⁹: nā chimerā eē chimerā ē neceſſariū. ǵ. ⁊c. ¶ Quātū ad ſm̄ arguūt aliq̄ ꝯtra iſtā pōnē trib⁹ rōnibus: quaꝝ p̄ma talis eſt eſſe aīal qñ dicimus Herueus
hoīeȝ eē aīal aut dicit rē verā exiſtētē extra aīam i quolibeto
reꝝ natura aut nō. ſi ſic aut dicit eſſe creatū aut di 2.q.10.
cit eſſe increatū: qꝛ oē eſſe extra aīaȝ eſt alteꝝ iſto rū. ſi dicit eſſe icreatū tūc ē de⁹ ⁊ eſſe aīal erit eē de um q̄ eſt abſurdū ſi dicit eſſe creatū. ǵ dicit rē cre atū: ⁊ ſic habet̄ p̄poſitū. Si dicat̄ q̄ eſſe aīal nō di cit eſſe reale extra animam. igitur eſſe animal eſt eē figmētum: ⁊ tūc i nullo differt eſſe animal ⁊ eſſe chimerā ⁊ hoc vr̄ abſurdū. ǵ. ⁊c. ¶ Ad hoc vide tur poſſe rñderi triplr̄. vno mō dicēdo q̄ qñ dr̄ hō eſt aīal q̄ eſſe ibi non dicit eſſe reale nec eſſe fig mentū: ſed dicit eē qd̄ dicit vnitatē p̄p̄ōnū ſiue cō uenientiā p̄dicati cū ſubiecto q̄ eſt commune reb⁹ ⁊ figmētis: nā ſicut iſta ē v̄a hō ē aīal ita iſta chi mera eſt figmētū: ⁊ tale eſſe nō opȝ q̄ hēat cāȝ effe ctiuā. ¶ Scd̄o dicēdo q̄ eſſe dicit ibi eſſe eſſentie nō exiſtie. Primū eſſe nō hȝ cām ſȝ ſcd̄m. ¶ Ter tio dicēdo q̄ eſſe dicit ibi eſſe potētiale creature vr̄ eſſe nō repugnās tale aūt nō opȝ q̄ hēat cauſam. ¶ Pͥa rñſio nō valet p̄p̄t duo. p̄mo qꝛ qñ q̄rit̄ vtrū talia ꝯplexa cāȝ habeāt: puta hō eſt aīal vel v̄itas coꝝ. Intentio q̄ſtionis nō eſt q̄rere de iſtis quātū ad id qd̄ ꝯuenit eis ex p̄te intellect⁹ ſiue de eſſe rōnis qd̄ cōuenit eis i h̄itudīe ad ītellectū: ſȝ ē īētio q̄ſtiōis q̄rere de fundamēto v̄itatꝭ ex p̄te rei vt q̄rat̄ vtrū fundamētū v̄itatis taliū cōplexo rū qd̄ hñt ex p̄te rei hēat cāȝ. vñ rñſio nō eſt ad p̄ poſitū. ¶ Scd̄o: qꝛ eſt qd̄ dicit v̄itatē p̄p̄ōnū qñ ē tertio adiacens dicit eſſe qd̄ ē i alio. ſ. i p̄dicato ⁊ p̄ ꝯñs ad v̄itatē p̄p̄ōnis qñ eſt ē tertiū adiacēs re quirit̄ eē qd̄ p̄dicatū dicit. ǵ ad v̄itatē talis p̄p̄ō nis req̄rit̄ eſſe reale ſi p̄dicatū dicit eē reale: qꝛ ta le eſſe ibi req̄rit̄ q̄le p̄dicatū dicit: ſȝ qñ dicit̄ hō ē aīal eſt dicit ibi eſſe reale aīal vt p̄batū eſt: ǵ v̄itas hui⁹ p̄p̄ōnis req̄rit eſſe reale: ⁊ p̄ ꝯñs hȝ cām. ſ. ex p̄te fundamēti rei. ¶ Scd̄a rñſio nō valet p̄pter duo: qꝛ eſſe ⁊ eſſentia vel ſunt idē re vel ſaltē ſunt i ſep̄abilia. ſi ſunt idē re: ǵ ſi vnū habet cauſam ⁊ re liquū. p̄batio ꝯñe qꝛ ſȝ p̄hȝ. 4. Meth. ens ⁊ verū ſūt idē: ⁊ hoc p̄bat qꝛ nō ſep̄ant̄ nec i gñatiōe nec i corruptiōe ⁊ m̄ltopl⁹ iſta q̄ ſūt idē re ſep̄ant̄ i hñ do cāȝ vel nō hñdo: ſi aūt nō ſunt idē re ſȝ iſep̄abi lia tūc arguo. q̄cūq̄ ſunt iſep̄abilia q̄ñcūq̄ ē vnū et alterū: ſȝ ſi eſſentia creature nō hȝ cāȝ eſſentia ē ab eterno ǵ et eſſe ſed hoc eſt falſum. ǵ falſum eſt eſ ſentiam creature nō hr̄e cauſam effectiuā. ¶ Se cundo qꝛ qd̄ nō hȝ cauſam eſt increatū ſȝ ſm̄ te eſ ſentia creature nō hȝ cāȝ: ǵ eſt ens icreatū: ſȝ ens increatum eſt deus: ergo eſſentia creature eſt de⁹ qd̄ eſt abſurdū. ¶ Tertia rñſio nō valet p̄p̄t duo. p̄mo: qꝛ quando dr̄ hō eſt aīal ſi hō ⁊ aīal ſuppo nunt ibi p̄ ente potētiali ſeq̄ret̄ ⁊ eſſet bona conſe

quentis ens potentia.ergo hō q: ſcōm te hō vir
acceptus ſupponit ꝓ hoīe exiſtente in potentia:⁊
ideo hō exiſtens in potentia pōt inferre hoīez ſim
pliciter/ſed hoc eſt falſum.ergo.⁊c. ¶ Probatio
falſitatis hui⁹:q: hō et aīal aut qſ𝔮 ſupponunt
pro ente actu aut non.ſi non.cōtra.termin⁹ debet
ſupponere ꝓ illo cui cōuenit ꝑfectiſſime res ſigta
per terminū ſed res ſignificata ꝑ iſtos terminos
homo et aīal ꝑfectiſſime cōueniunt hoī et aīali in
actu.ergo.⁊c.et ſic habet ꝙ hō et aīal ſaltē qſ𝔮
ſupponunt pro homie ⁊ aīali in actu. Tunc ꝗ̄ ꝗro
de iſta ꝓpoſitione hō eſt aīal quādo hō ⁊ aīal ſup
ponunt ꝓ hoīe ⁊ aīali in actu.aut ē neceſſaria aut
non.ſi eſt neceſſaria.ergo aliquod complexum ne
ceſſarium habet cauſam efficientem: q: hoīem in
actu eſſe aīal in actu hꝫ cauſaꝫ efficiētē.ſi dicatur
ꝙ non eſt neceſſaria:cōtra: q: ſcꝫ eos cā neceſſitatꝭ
in talibus cōplexis ē ydētitas ꝑ eſſentiaꝫ ꝑdicati
cum ſubiecto:ſed homo in actu ⁊ aīal in actu ſunt
idē ꝑ eſſentiam:ſicut hō in potentia ⁊ aīal in potē
tia ſunt idem.ꝗ̄.⁊c. ¶ Itē ſi iſta homo eſt aīal qñ
termini ſupponunt ꝓ ente in actu non eſt neceſſa-
ria eius oppoſita eſt cōtingēs.ſ.hui⁹ hō nō eſt ani
mal:ſed ad hanc hō non eſt aīal ſeqtur hec hō nō
ē hō q: ad nō animal ſequitur nō homo:ergo iſta
hō non eſt homo erit contingens qđ eſt cōtra ve-
ritatē ⁊ cōtra eos q: iſta hō non eſt hō implicat cō
tradictionē ſaltē in ſenſu cōpoſito mō quo expo-
netur propoſitio/aut implicans cōtradictionē et
ſcōm veritatē ⁊ ſcōm eos eſt impoſſibilis ⁊ ꝑ cōſe
quēs eius oppoſita eſt neceſſaria: ⁊ ſic hec homo
eſt homo et hō eſt aīal ꝓut etiā opponunt̄ ꝑdictꝭ
impoſſibilibus ſunt neceſſarie. ¶ Scđa rō ꝑnci
2.ratio, palis talis eſt:illud cōplexū hō exiſtit in actu ſm
eos eſt neceſſariū vt ꝓbabo:ſed iſtud cōplexū hō
exiſtit in actu hꝫ cauſaꝫ.ergo cōplexū neceſſariuꝫ
habet cauſaꝫ. Minor pꝫ.ſ.ꝙ hoīez exiſtere ī actu
hꝫ cāꝫ. Maiorē ꝓbo.ſ.ꝙ ꝑdictū cōplexū ſm eos
ē neceſſariū q: ſcꝫ eos illđ complexū ī ꝗ ꝑdicatū ⁊
ſbīm ſūt idē re ⁊ ꝑ eſſētiā ē neceſſariū ⁊ ſcꝫ eos talis
vnitas eſt cauſa neceſſitatis talis:ſꝫ ſcōm eos hō
et eſſe ſuum ſunt omnino eadē res ꝑ eſſentiam: q:
ſm eos eſſe et eſſentia in creaturis non differunt:
igitur.⁊c. ¶ Ad hoc videt̄ poſſe dari duplex re-
ſponſio. Primo ſic.quia quando dr̄ homo exiſtit
plus importat̄ ꝗ̄ terminos ſibi ipſis nō repugnare
incōplexis aūt neceſſarijs nō importat̄ niſi ꝙ ter-
mini ſibi nō repugnēt. Scđo ſic:quia licet eſſe nō
differat ab eſſentia tñ dicit aliā formalitatē ⁊ pro
pter iſtā formalitatē eſt ꝙ nō opꝫ verificari eſſe de
quo verificat̄ eſſentia ¶ Pria reſpōſio non vꝫ ꝓꝑ
duo. Primo q: illa reſponſio ſi aliqđ valeat eadē
eſt cū illa ꝗ ponit ꝙ termini ſupponūt ꝓ eſſe potē-
tiali ꝗ reprobata eſt. ¶ Scđo: q: ſi ad neceſſitatē
ꝓpoſitionū ſufficit non repugnantia terminoꝛuꝫ
iſta propoſitio hō eſt albus eſſet neceſſaria:q: ter
mini non repugnant. ¶ Secunda reſponſio nō va
let ꝓpter duo ſimilr̄. Primo q: poſitionē de for-
malib⁹ nego. ſcđo etiā q: etiā ſi illa pō eſſ:vera
adhuc nihil ad ꝓpoſitū·q: ꝗcū𝔮 ſunt oīno iſepa-
rabilia quātūcū𝔮 differāt formalit̄ cui conuenit
vnū ⁊ reliquū ſaltē in cōcreto: vnde cuicū𝔮 cōue
nit eſſe quātū ſibi cōuenit de neceſſitate eſſe figu-
ratum quātūcū𝔮 quantitas et figura differāt for
maliter:ſed eſſe et eſſentia ſiue ſint eadē formalit̄
ſiue differant cū ſint eadē res ꝑ eſſentiā ſcōm eos
ſunt oīno iſeꝑabilia:ergo ipoſſibile eſt aliqđ ipſo
rum verificari de aliquo ſaltē in cōcreto qñ verifi
cetur ⁊ alterū ita ꝙ ꝗcꝗd eſt ens ſcđꝫ eſſe eſſentie
de neceſſitate eſt exiſtens ⁊ eodē mō quo cōtingit
vnū ⁊ reliquū:ita ſcꝫ ꝙ ſi vnū cōtingit eſſe ī actu
et reliquū:⁊ ſi vnū in potentia et reliquū in poten 3.ratio.
tia. ¶ Tertia rō ꝑncipalis eſt talis qñ aliqđ pre
ſupponit alterū:vt paſſio : vel ꝑ modū paſſiōis ſe
hñs ſi illud qđ ꝑſupponit̄ hꝫ cauſam:ſeqtur ꝙ ip-
ſū ꝑſupponēs hꝫ cām:ſed ydētitas vniuſcuiuſcū-
𝔮 ſic ſe hꝫ ad ipſum.ergo ydētitas eorū ꝗ hñt cau
ſam hꝫ cauſam:ſed res importate ꝑ ſubiectū ⁊ pre
dicatū in creaturis hñt cauſam:nam creatura hꝫ
cauſam·puta homo riſibile:igr̄ ⁊ idētitas eoꝝ hꝫ
cauſam:ſed vnitas vel idētitas iſtoꝝ vel neceſſi-
tas iſtoꝝ cōplexorū fundatur ſuper ydētitatē pre-
dicati ⁊ ſubiecti:ſcđꝫ eos.ergo vnitas ⁊ neceſſitas 3.articul⁹
taliū complexoꝝ habet cauſam. ¶ Quantuꝫ ad heruens
tertiū de oppoſitione ꝓbabiliori ſciendū ꝙ iſti ꝓ- vbi ·e:dry
ponunt tria. Primū eſt oſtendere ꝙ talia cōplexa
eodem modo habent cauſam ꝗ ⁊ termini ex ꝗbus
ſunt complexa. ¶ Secundo oſtendet̄ quō incom-
plexa habent cauſam effectiuam. ¶ Tertio.qua-
lē neceſſitatē habeant talia cōplexa. Primum pro
batur duplici ratione. Prima ratio talis eſt illud
qđ cōuenit alicui ſm id qđ eſt eodē modo hꝫ cau
ſam ſicut ⁊ illud cui cōuenit. ſed veritas taliū cō-
plexorum cōuenit rebus de quibus talia comple-
xa formant̄ ſcōm id ꝙ ſunt:q: veritas talium cō-
plexorum conſiſtit in hoc ꝙ vnum includit alterū
hoc autem eſt ſcōm id ꝙ ſunt : puta homo ſecūdū
id qđ eſt includit animal ſcđꝫ id qđ eſt:ergo talia
cōplexa habent cauſam ſicut et res ſigte per ter-
minos ex quibus cōponuntur. ¶ Secunda ratio
talis eſt:quia veritas complexoꝛuꝫ ſic habet cau
ſam ſicut et eorum ydētitas:ydētitas autē eorum
ſic habet cauſam ſicut et termini ex quibus cōpo
nuntur vt ſupra.igit̄.⁊c.et ſic patet primū:ſcꝫ ꝙ ta
lia complexa et eorum veritas eodem modo ha-
bent cauſam ſicut et termini ex quibus cōponun
tur. ¶ Quantū ad ſcōm ſciendū ꝙ quedam incō
plexa ſignt impoſſibilia ſicut chimera et ſimilia:
quedā ſignificant ens diuinum ſicut deus/trini-
tas/omnipotens/et hmōi.quedam ſignt creatu-
ram/vt homo/animal: ⁊ conſimilia. quantū ergo
ad primā.ſ.quantū ad ea que dicuntur impoſſibi-
lia talia non habent cauſam:q: omne illđ ꝙ eſt in
creatura vel poteſt eſſe hꝫ cauſaꝫ:⁊ ecōuerſo illud
qđ hꝫ cauſam eſt vel poteſt eſſe:quia omnis cauſa
dicitur reſpectu alicuius eſſe exiſtentis vel poſſi-
bilis:ſed nullum impoſſibile vt ſic eſt vel poteſt
eſſe.ergo.⁊c. ¶ Quantum ad ſcōm.ſ. quantū ad
ea ꝗ pertinent ad intra in diuinis.ſ. eſſe deum eſſe
omnipotentem.⁊c.manifeſtū eſt ꝙ nullam cauſaꝫ
habent:quia deus eſt prima cauſa. ¶ Quantum
autem ad tertium.ſ.quantū eſt de eſſentia creata
diſtinguo:q: illa poſſunt accipi ſecūdū eſſe ī actu
et ſm eſſe in potētia ſi loqmur de eis quātū ad eſ
ſe in potētia tūc dico duo:ꝑmū eſt ꝙ quātū ad poſ
ſibilitatē ſuā nō hñt cauſaꝫ nec actu nec potentia.
ſcōm eſt ꝙ illud cui attribuit̄ talis poſſibilitas.ſ.
ipſa creatura ꝗ dr̄ eē poſſibilis hꝫ cauſā in potētia
Primū ꝓbo vnica rōne ſic:q: poſſibilitas accipit̄
penes potentiam diuinam et non repugnantiam
ſed neutrū iſtoꝝ hꝫ cāꝫ actu vel potētia.ꝗ̄.⁊c. Ma
ioꝛ pꝫ q: nihil eſt rōne cuius creatura dicat̄ poſſi-

bilis niſi potētia creātis anteq̄ ſit ⁊ nō repugnan
tia eius ad eſſe. Minoꝛ etiam ſatis p3:q2 potētia
dei q̄ de⁹ dr̄ potens et creatura dr̄ obiectiue poſ-
ſibilis nullā cām h3 ſicut nec de⁹ ſit: nō repugnan
tia creaturarū ad eſſe:q2 nihil aliō eſt q̄ negatio
impoſſibilitatis ad eē nō h3 cauſā ⁋ Scōꝫ etiā
p3.ſ.ꝙ creatura cui tal' poſſibilitas attribuit̄ h3 cām in
potētia.ſ. cām potētē ei dare eſſe:q2 oē nō ēs actu
potens eſſe habet cām in potentia tm̄ cām.ſ. potē
tem ſibi dare eſſe:ſ3 creatura cui attribuitur talis
poſſibilitas anteq̄ ſit eſt nō ens potens eſſe.g.⁊c.
⁋ Loquēdo aūt de entibus creatis quātum ad
entia in actu certū eſt ꝙ oīa talia hn̄t cauſas effe-
ctiuā in actu:q2 oē aliō a deo ens actu h3 cauſam
effectiuā actu:ſ3 oīa entia creata exiſtētia actu ſunt
hmōi.ergo.⁊c. ⁋ Quātū ad tertiū.ſ.qualē neceſ
ſitatē hn̄t hmōi cōplexa ſciēdū ꝙ duplex ponitur
neceſſitas. q̄dā d2 abſoluta ⁊ q̄dā cōnexiōis in cō
poſitiōe eſt neceſſitatē abſolutā voco neceſſitatē q̄
aliq̄d in ſe ⁊ abſolute ipoſſibile eſt alit̄ ſe hr̄e ſicut
deus h3 neceſſitatē abſolutā. Neceſſitas autē ꝯne
xionis ſiue in cōpoſitiōe dr̄ non q2 ipa ꝯnexio ſ3
qd̄ ē ſ3 ſe ⁊ abſolute accepta:ſicut q̄dē nc̄iū ꝙ ipa
ꝯnexio ſit ſcd̄m neceſſitatē:ſ3 dr̄ neceſſitas ꝯnexio
nis q̄ ipoſſ eſt aliq̄d eſſe ſine alio ſicut ipoſſibile ē
hoiem eſſe ſine aiali vel ſine riſibili ſiue illud aliō
ſit idē cū eo ꝑ eſſentiā ſicut aial cū hoie ſiue diffe-
rat ab eo ſicut volitio nō pōt eſſe ſine cognitione
q̄ differt ab ea ita ꝙ ipi termini ſunt ſubiectū ne-
ceſſitatis:ſ3 ipa cōnexio dicit modū eius qd̄ ē ne
ceſſariū ſicut hoiem eē aial eſt neceſſariū:⁊ idē eſt
dicere ac ſi dicatur ꝙ hoi ineſt neceſſitas nō eſſen
di ſine aiali. ⁋ Iſta aūt duplex neceſſitas ſc3 con
nexionis ⁊ abſoluta pōt accipi ⁊ affirmatiue ⁊ ne
gatiue tā in ſimplicibus q̄ in cōplexis. in ſimpli
cibus ſicut deus dicit quoddā neceſſariū eē poſi-
tiue.chimera aūt quoddā impoſſibile eē quedam
neceſſitas negōis.in cōplexis aūt ſicut deum eſſe
trinū dicit neceſſe eſſe poſitiue.deū aūt non eē tri-
nū dicit quid impoſſibile ſiue neceſſe nō eſſe.His igr̄
p̄miſſis/dico ꝙ illa cōplexa q̄ dn̄t ea que pertinēt
ad diuina intrinſeca hn̄t vtrāq3 neceſſitatē.ſ. abſo
lutam ⁊ cōnexionis:q2 ipoſſibile eſt ea alit̄ ſe hr̄e
qualitercūq3 ipoſſibile eſt etiā in talib⁹ p̄dicatū
eſſe ſine ſubiecto. vel ſubiectū ſine p̄dicato:ſed pri
mum iſtorum ꝑtinet ad neceſſitatē abſolutā. Se-
cūdū aūt ad neceſſitatē ꝯnexiōis. ⁋ Quātū aūt
ad ꝯplexa ꝑtinētia ad eſſe actuale creature quātū
ad illa cōplexa.ſ.q̄ dicūtur eſſe ꝑ ſe: vt hō eſt aial:
hō eſt riſibilis. ⁊ ſic de aliq̄s. talia habent neceſſita
tem connexionis in ſenſu cōpoſito mō quo expo-
netur:ſ3 nulla talia hn̄t neceſſitatē abſolutā. Pri
mum p3:q2 neceſſitas connexionis d2 q̄ ſubiectū
nō pōt eſſe ſine p̄dicato.ſ3 in talibus complexis
ſubiectū nō poteſt eſſe ſine p̄dicato. Vn̄ accipiēdo
hō et aial quātū ad eſſe actuale:impoſſibile eſt ho
minē in actu eſſe ſine aiali in actu ergo. ⁊c. ⁋ Se
cundū igr̄ facilit̄ ꝓbat̄ q2 illa cōplexa dicūtur ha
bere neceſſitatē abſolutā q̄ nullo mō qualitercūq3
pn̄t alit̄ ſe hr̄e.ſ.nec in ſenſu cōpoſito nec in ſenſu
diuiſo:ſed p̄dicta complexa:licet in ſenſu cōpo
ſito in quo denotat̄ ſubm̄ non poſſe eſſe ſine p̄dica
to non pn̄t aliter ſe habere tn̄ abſolute et in ſenſu
diuiſo poſſunt aliter ſe habere:q2 eorū termini et
eorum connexio ſimpliciter et abſolute poteſt nō
eſſe ſicut ſtatim apparebit.ergo talia non habent
neceſſitatē abſolutā. ⁋ Ad cuius euidentiam ſci
endum ꝙ ſicut album eſt album et album diſgre-
gat et currens currit et currens mouetur: ⁊ nega-
tiue ex oppoſito poſſunt diſtingui:ſcd̄m ſenſū cōpo
ſitū ⁊ diuiſum:ita etiam iſte homo eſt aial ⁊ hō eſt
riſibilis in actu eodē modo poſſunt diſtingui.
⁋ Sciendū igit̄ ꝙ iſta albū de neceſſitate eſt albū
poteſt habere duplicē ſenſum vnū cōpoſitū vt ſit
ſenſus album de neceſſitate.⁊c.i. album nō poteſt
manere album quin ſit album : ⁊ ſic eſt neceſſaria:
et idem eſt de diſgregatione:q2 album non poteſt
manere album quin ſit diſgregatum et ei⁹ oppoſi
ta eſt impoſſibilis:q2 album nō eſſe album eſt im-
poſſibile in ſenſu cōpoſito aliū ſenſum pōt habere
ſc3 diuiſum.ſ.qn̄ dr̄ albū de neceſſitate eſt album
vt ſit ſenſus ꝙ albū abſolute loquēdo diuiſim nō
pōt non eſſe albū:ita ꝙ nō ſuppoſito ſubiecto nul-
lo modo poſſit eē ſubiectū ſine p̄dicato. ⁊ iſto mō
ꝓpō eſt falſa.et eius oppoſita eſt cōtingens.nam
iſta:albū poteſt nō eſſe albū vel eē nigrū eſt vera ī
ſenſu diuiſo:non aūt ī ſenſu compoſito.et eius op
poſita accepta in eodem ſenſu non eſt neceſſaria.
Vn̄ in talibus complexis vtraq3 pars contradicti
onis in ſenſu diuiſo eſt contingens.ſed in ſenſu cō
poſito affirmatiua eſt neceſſaria:⁊ negatiua ē im
poſſibilis:vt deductū eſt.⁊ idem eſt de iſta:homo
eſt aial.⁊ de quibuſcunq3 ꝓpōnibus per ſe ꝑtinen
tibus ad eſſe actuale creaturaꝝ. ⁊ prima rō huius
cōtingentie in ſenſu diuiſo eſt cōtingēs habitudo
terminoꝝ in eſſe ſuo ad ſuā cām ⁊ q̄ vlterius ſeq̄t̄
contingēs cōnexio terminoꝝ inter ſe in ſenſu diui
ſo. ⁋ Q3 aūt neceſſitas iſtoꝝ complexorū ſit ne
ceſſitas cōnexionis ꝓbo per dictū aduerſarioꝝ:
q2 ipi dicūt ꝙ ſimplicia ex q̄bus talia cōplexa cō
nectuntur non ſunt neceſſaria:ſed dicūt ꝙ ipſa cō
plexa ſunt neceſſaria ex hoc arguo ſcd̄m eos iſta cō
plexa ſunt neceſſaria ſcd̄m eos iſta complexa vt cō-
plexa ſunt neceſſaria et nō aliter. ſed neceſſitas q̄
cōpetit complexis vt cōplexa ſūt et nō aliter ē ne
ceſſitas cōnexiōis.ergo.⁊c. ⁊ ſic p3 qualē neceſſi
tatē habent talia complexa. ⁋ Hic duo dubia eē
videntur. Primū eſt de hoc ꝙ d2 ꝙ ſicut album d̄ Mouētur
neceſſitate eſt albū vel pōt eſſe non album.iſta pro 2.dubia.
poſitio pōt diſtingui nō videtur ꝙ illa poſſit diſti 1. dubium
gui hō de neceſſitate eſt aial.q2 ꝙ albū poteſt eſſe
non albū diſtinguitur ſcd̄m ſenſum compoſitū ⁊ di-
uiſum.id eſt ꝙ iſte termin⁹ albū poteſt ſupponere
vel ꝓ ſubiecto hn̄te albedinē qd̄ eſt materiale i ſi
gnificato termini:vel pro ipa albedine cōcretiue
accepta qd̄ eſt formale i ſignificato termini.ſic aūt
nō poteſt eſſe de hoīe q2 homo non importat ali-
quod ſubiectū diuerſum re ab humanitate: ita ꝙ
quandoq3 poſſit ſupponere pro humanitate:q̄ſi q3
non. ⁋ Secundū dubiū eſt q2 ſcd̄m p̄miſſa iſta eēt 2.dubiū.
neceſſaria hō actu exiſtit:q2 accipiendo hominē
quantū ad hominē in actu: ſubiectum non poteſt
eē ſine p̄dicato:qd̄ videtur incōueniēs. quia nō
eſt neceſſariū hoiem eē. ⁋ Ad p̄mū iſtoꝝ dico:ꝙ Ad p̄mū
non ſolum iſta eſt diſtinguenda album poteſt eſſe dubiū
non album. vel eius oppoſita.q2.ſ. album pōt ac-
cipi pro ſubiecto vel pro forma: ſed accipiēdo ſc3
pro ipſa forma tn̄ diſtinguenda eſt ſcilicet ſcd̄m ꝙ
ſcd̄m ſubiectum vel p̄dicatum quantum ad ipſā
formam abſolute poteſt non eſſe in actu.et per cō
ſequens vnum non poteſt non eſſe alterū in actu
quia albedo que nunc ē in actu abſolute loquen-

do poteſt nõ eſſe in actu ꝙ pertinet ad ſẽſum diui ſum ⁊ ſcõm ꝙ vnũ in actu nõ poteſt eſſe ſine alio in actu qḋ ptinet ad ſenſuȝ cõpoſitũ.

Ad ſcõm

¶ Ad ſcõm dicendũ ꝙ iſta homo exiſtit eſt diſtiguenda ſicut iſta homo ẽ aĩal in actu. ⁊ in ſenſu ꝯpoſito ẽ vna neceſſaria ſicut alia. vñ iſta in actu homo exiſtit eſt neceſſaria: qꝛ nõ eſt ponere hominẽ in actu ſi ne exiſtere. ⁊ qñ dicit̃ ꝙ exiſtere nõ eſt neceſſariũ dico ꝙ verũ eſt in ſenſu diuiſo. qꝛ hominem abſolute eſſe nõ eſt neceſſariũ vel exiſtere. ſed accipiẽdo in ſenſu cõpoſito neceſſariũ eſt hoĩem in actu exiſtere. qꝛ impoſſibile eſt vnũ eſſe ſine alio vt dictum eſt.

4ᵒ. articulus ꝗ rñdet ad rationes .1. opinionis

¶ Quantũ ad quartum ſciẽduȝ ꝙ iſti reſpondent ad motiua alioꝝ. Unde ad primũ motiuum in oppoſitũ dicunt: ꝙ neceſſitas abſoluta repugnat effectui agentis libero arbitrio. qꝛ neceſſitas abſoluta effectus eſt qua impoſſibile eſt ipm non eſſe ſimplr. hoc autem repugnat effectui cauſe agentis libero arbitrio. ſed neceſſitas connexiõis non repugnat effectui cauſe libere: quia nichil prohibet aliqua contingentia ꝑduci a cauſa agente libero arbitrio: ⁊ tamẽ vnũ non poſſȝ eẽ ſine alio qḋ pertinet ad neceſſitatem cõnexionis ¶ Ad probationẽ que adducitur in cõtrariũ/ dicendum ꝙ illa ratio ꝓcedit/ ac ſi neceſſitas cõnexionis intelligatur ſic. vt ſcȝ cõnexio dicat qḋdã ens qḋ ſit ſubiectũ abſolute neceſſitatis. nunc autem nõ eſt ita/ imo neceſſitas cõnexiõis dicit modum neceſſitatis qua vno poſito neceſſariũ ẽ aliud ponere. ⁊ qua vnum non poteſt eſſe ſine alio. Unde eſt idem ac ſi dicatur ꝙ vno poſito in actu de neceſſitate cõſequitur connexio ad alterum. ⁊ hoc in ſenſu cõpoſito. Et qñ dicitur ꝙ connexio preſupponit connexa ſi accipiãtur cõnexa formaliter/ falſum eſt. qꝛ cõnexum vt includens cõnexionẽ magis ſupponit cõnexionẽ ꝙ̃ econuerſo. ſicut cõcretũ ſupponit abſtractum: et ideo vt ſic nõ oȝ ꝙ cõnexio preſupponat cõnexa vel neceſſitas cõnexionis preſupponat connexa vel neceſſitas cõnexionis ꝑſupponat neceſſitatẽ connexoꝝ vt aliã ab ea. Si aũt accipiantur connexa materialiter: tunc taltem ſm rationẽ connexio preſupponit cõnexa. ſ. illos terminos qui cõnectuntur. ſed non oportet ꝙ neceſſitas connexionis ꝑſupponat aliquã aliã neceſſitatẽ ab ipa in ipis terminis cõnexis. qꝛ cum cõtingẽtia abſoluta qua aliqui termini abſoluti ſunt cõtingẽtes in ſuo eſſe ſtat neceſſitas connexiõis qua vnum nõ poteſt eſſe ſine alio

Ad ſcõm.

¶ Ad ſecũdum dicendũ ꝙ maior eſt falſa. Ad ꝓbationẽ maioris dicendũ ꝙ maior ꝗ accipitur ad ꝓbandũ illã hoc. ſ. ꝙ oĩa impoſſibilia equalit̃ ſũt impoſſibilia et falſa. Ad ꝓbationẽ eius dico. ꝙ non oĩa impoſſibilia equaliter includunt cõtradictionem ſicut põt patere ex dictis. qꝛ quedam ꝓpõnes includunt contradictionem in vtroqȝ ſenſu. ſ. compoſito ⁊ diuiſo. ⁊ tales maxime ĩplicãt contradictionẽ ⁊ maxime ſunt impoſſibiles. alie autẽ ꝓpoſitiones ſolũ includũt contradictiõem in ſenſu ꝯpoſito. nõ autẽ in ſenſu diuiſo. et iſte minus implicant contradictiões vel minꝰ ſũt impoſſibiles imo plus dico ꝙ nulla negatiua implicat contradictionẽ niſi ꝑpter neceſſitatẽ affirmatiue oppoſite. vnde iſta deꝰ nõ eſt nõ de neceſſitate includit contradictionẽ niſi inquantũ iſta deꝰ eſt eſt neceſſaria. ⁊ ſicut vna neceſſitas põt eſſe maior alia. ſicut qñ vna, ſ. ſimpliciter ⁊ alia ſuppõnis. ita etiam vna impoſſibilitas põt eẽ maior alia.

¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ maior eſt falſa. qꝛ ydẽtitas predicati ⁊ ſubiecti que ponit̃ eẽ cauſa neceſſitatis in ꝓpoſito nõ eodẽ mõ cõuenit enti et nõ enti. qꝛ eſſe in actu cõuenit enti in actu. nõ enti autẽ poſſibili eẽ in potẽtia. ⁊ ſic illa idẽtitas qñ ꝯuenit enti in actu hȝ cãm effectiuã in actu. ita etiã neceſſitas ꝯſeq̃ns eã hȝ cãȝ effectiuã i actu ¶ Ad ꝯfirmationẽ qñ dicitur ꝙ contingẽs neceſſario eſt cõtingẽs dicendũ ꝙ idẽ iudiciũ de contigẽtia ⁊ poſſibilitate creature. ⁊ eodẽ mõ dicẽdũ eſt de vtroqȝ. ⁊ ſicut poſſibilitas creature eſt neceſſaria/ non tamen creatura poſſibilis. ita cõtingentia creature eſt nc̃ia: nõ ãt creatura. ꝗ eſt cõtingẽs. Ad tertiũ

¶ Ad q̃rtũ dicendũ ꝙ qñ dicit̃ ꝙ chimera eſt chimera. ⁊ ſimilia illa neceſſitas ſȝ eſſe loquendo eſt negatiua quia nichil aliud eſt ꝙ̃ dicere eſt impoſſibile chimerã eſſe in poſſibilitate abſoluta. nec talis ĩpoſſibilitas habet cãm. nec eſt ſimile de tali neceſſitate ⁊ de neceſſitate poſita que cõuenit cõplexis importantibus eſſe creatũ in actu. qꝛ iſta neceſſitas hȝ cauſam vt dictũ eſt. Ad q̃rtuȝ

¶ Quantũ ad quintũ rñdent ex his ad queqȝ: qñ queritur vtrũ repugnet fidei ponere aliquod cõplexũ neceſſariũ ⁊ habere cãm effectiuã. dicendũ ꝙ ſic loquendo de neceſſitate abſoluta nõ autẽ loquendo de neceſſitate cõnexiõis. Primũ patȝ. qꝛ neceſſitas abſoluta poſitiua eſt qua nullo mõ abſolute aliqḋ põt non eſſe vel nõ poteſt alit̃ ſe habere. ſed hoc repugnat omni effectui cauſe efficiẽtis ſm fidẽ. qꝛ ſm fidẽ oĩs effectus cauſe efficientis põt eſſe ⁊ nõ eẽ et aliter ſe habere abſolute loquendo. qꝛ ſm fidem prima cauſa effectiua oĩa agit libero arbitrio. ⁊ tale agens abſolute loquendo poteſt efficere effectum vel non efficere. Secundũ pȝ qꝛ ſicut dictum eſt: nichil prohibet aliqua duo contingẽter ꝑduci li. ar. quoꝝ vnum nõ põt eſſe ſine alio. ſed neceſſitas cõnexiõis cõſiſtit in hoc ꝙ vnũ nõ poſſit eſſe ſine alio. ꝗ. ⁊c. Articlo. 5

¶ Ad rõeȝ factã ad primã parteȝ dõȝ ꝙ ꝯña ẽ nulla neceſſitas ſimpliciter ſȝ repugñ fidei qꝛ non poteſt habere niſi neceſſitatẽ abſolutã que repugnat effectui agentis libero arbitrio. neceſſitas aũt complexi põt eſſe neceſſitas connexionis ſine neceſſitate abſoluta ꝗ neceſſitas connexiõis non repugnat effectui agẽtis libero arbitrio: vt oſtẽſum eſt. ⁊ qñ dicit̃ ꝙ ſtante hypoteſi vtrũqȝ cõuenit in hoc ꝙ eſt eſſe neceſſariũ et habere cauſaȝ Dicendũ ꝙ licet cõueniant in neceſſitate gñalit̃ dicta: nõ tamẽ conueniũt in eodẽ modo neceſſitatis. qꝛ vni cõuenit tm̃ neceſſitas abſoluta. alteri ꝓo etiã neceſſitas cõnexiõis. Ad ꝓbationẽ dicẽdum.

¶ Ad rõem factaȝ ad aliã partem dicendũ qñ dicitur ꝙ creatura poſſibilis eſt neceſſaria ⁊ habet cãm in potẽtia. Dicendũ ꝙ creatura ꝗ eſt poſſibilis nõ eſt neceſſaria. vñ creatura cui attribuitur poſſibilitas eẽndi nõ eſt neceſſaria neceſſitate abſoluta ſed eſt potens eſſe et nõ eſſe ⁊ hȝ cãm in potentia. ſed eius poſſibilitas hȝ neceſſitatẽ abſolutã nec hȝ cãm vt declaratum eſt in prima ſolutiõe. Unde creaturã eſſe poſſibilem abſolute eſt neceſſariũ eẽ. ſed nõ eſt neceſſariũ ꝙ creatura ꝗ eſt poſſibilis de neceſſitate hẽat eſſe. ⁊ ex hoc patet ꝙ neceſſitas abſoluta nõ habet cãm. ſed neceſſitas ſuppõnis hȝ eam.

¶ Inquirẽdo aũt de ꝑdictis videtur opiniões ſic poſſe concordari. qꝛ cũ queritur vtrũ complexa neceſſario habeãt cãm/ aut querit̃ de complexis materialit̃ Inquirit doctor de iſtis opinionibꝰ ⁊ cõcordat eas

ſm id q̄ ſunt: ꝛ ſic in creaturis vtraq̄ opinio cōcedit ea habere cām effectiuam actu ſi ſunt actu vel in potētia. ſi in potētia āt q̄ritur q̄tū ad eoꝝ cōnexionē formaliter. ꝛ tunc ſic diſtinguo de cōnexis neceſſariis. q2 quedā habent incomplexa differentia re/ſicut ſubiectū ꝛ ꝓpria paſſio. ſicut cū dico: ſubām corporeā eſſe actu q̄tā. ꝛ de iſtis bene probat ſecunda opinio: q̄ hn̄t cām realē et realiter cōnectentē. nec hoc intendit negare prima opinio. ꝛ ꝓbatur iſtud ſic. q2 preter actōnē qua producitur ſubā. ꝛ illā qua ꝓducitur accñs ſeorſum miraclo ſe requiritur actio cōiungēs ſi deberent vniri. vñ nō ſolū extrema habēt cām imo eoꝝ vnio et cōiunctio habent cām ꝓpriē ſiue ſimul producantur et vniātur vna actiōe. ſicut in oī gñatione naturali et alteratione p̄ quā compoſitū ꝓducitur/ſiue ſeorſum diuerſis actionibus/ſicut poſſet fieri p̄ miraculū. Alia ſunt cōplexa neceſſaria in quibus p̄dicatū nō differt re a ſubiecto ſicut in oī ꝓpoſitione p̄ ſe p̄mo modo. et iſta quantū ad cōnexionem formalit̄ ſumptā nō hn̄t cām realē. ꝛ ſic eſt v̄a prima opinio. ſed hn̄t cām rōnis. ꝛ ſic eſt vera alia ſcꝫ ſecūda opinio. et nō aliter. ꝛ ꝓbatur vtraq̄ cōcluſio. illud qd̄ non eſt effectus realis ſed ſolū rōnis non habet cām realem ſed ſolū rōnis. q2 cauſa et effectus ſibi mutuo correſpōdent in talibus: vt d2.2. phiſicoꝝ. ſed cōnexio illoꝝ que ſunt idem re differentia ſolū rōne eſt effectus rōnis nō rei. q2 nex⁹/vnio/ꝛ coniūctio requirūt diſtinctionē extremoꝝ q2 idem nō coniūgitur ſibi. Vñ non pōt eſſe cōnexio niſi rōnis extremorum ſola ratione differentiū. ḡ. ꝛc. ¶ Rōnes ꝓcedunt ſuis viis: q2 rōnes p̄me opīonis cōcludūt de cā reali cōplexorū idifferentiū re. rationes vero ſcd̄e cōcludūt de cā reali cōplexorum: mālialit̄ ꝛ de cā reali cōplexionis formalr̄ indifferētibus de cā vero rōnis indifferētibus cū dico hō eſt aīal vtrūq̄ hꝫ realē cauſam: q2 vtrūq̄ realiter eſt: ſed cōiunctio eoꝝ non eſt realis nec per conſequens habet cauſam realem.

¶ Diſtinctio. 26. ¶ Queſtio. 1.

Circa. 26. diſtinctionē de ſpe q̄runt̄ tria. Primū eſt vtruꝫ ſpes ſit virtus. Secundū eſt vtrū ſit virtus theologica. Tertiū vtrū virtutes theologice diſtinguerentur ſeipſis ſi nō diſtiguerētur obiectis.

Primuꝫ. ¶ Quārū ad primū videtur q̄ ſpes nō ſit virtus: q2 virt⁹ eſt diſpoſitio perfecti: vt dicitur. 7. Phiſicoꝝ. ſed ſpes ē diſpoſitio imꝑfecti ei⁹ ſcꝫ q̄ nōdū hꝫ qd̄ ſperat cū ſpes ſit de non hn̄te. ergo ſpes nō eſt virt⁹.

Secundū ¶ Itē ad ꝯſecutionē finis ſupnaturalis videtur ſufficere cognitio finis ſupnaturalis ꝛ amor eiuſdē: ſed p̄mū. ſ. cognitio ſufficienter habet̄ p̄ fidem amor aūt ſufficiēter p̄ charitatē. ḡ ſpes ſuperfluit

In oppoſitum. ſed nulla virtus eſt ſupflua. ergo. ꝛc ¶ In cōtrariū eſt q̄ ſpes numerat̄ iter fidē ꝛ charitatē q̄ ſunt v̄tutes. ḡ et ipa ē v̄tus. ¶ Rñſio circa iſtā q̄ſtiōeꝫ

1. opinio q̄ eſt durādi q. 1. hui⁹ d ſunt due opiniones. Prīa ſic ꝓcedit ꝓponēs tria eē vidēda. Primū ē q̄t modis d2 ſpes ꝛ i q̄ ſignificatione nunc accipiat̄. Scd̄m eſt vtrū ſit v̄tus. Tertiū eſt vtrū habeat certitudinē. hoc eñ ponit̄ i diffinitione dicente qd̄ eſt ſpes. ¶ Ad p̄mū ſciendū eſt q̄ ſpes accipit̄ q̄naq̄ modis. Uno mō ꝓ certitudīe et ſic accipit̄ Ro. v. vbi d2 q̄ tribulatio patientiā operat̄. patiētia vero ſpem. i. certitudinē q̄ſi diceret patiēs in tribulatione dꝫ eſſe cert⁹ de retributiōe Scd̄o mō ꝓ paſſiōe appetit⁹ ſenſitiui ꝛ ſic cōnumerat̄ inter q̄tuor p̄ncipales paſſiōes q̄ ſunt ſpes timor/gaudiū/ꝛ triſtitia. Tertio mō accipit̄ ꝓ re ſpata ſm q̄ dicit̄ Tit. 2. Expectātes beatā ſpem id eſt btitudinē ſpatā. Quarto mō accipit̄ ꝓ actu expectādi vt cū dr̄ q̄ ſpes eſt expectatio. ꝛc. ꝛ neutro iſtoꝝ modoꝝ ſpes eſt virtus: q2 cū virt⁹ ſit habitus ipa nō eſt certitudo q̄ eſt q̄dā actus vel eius cōditio nec res ſpata nec paſſio nec actus. oīa eñ hec realiter differunt ab h̄itu. Quīto modo accipitur ꝓ h̄itu inclināte et determināte volūtatem ad expectandū bonū ſupnaturale ꝛ arduū: ꝛ qd̄ ſit cōueniens ponere talē habitū ꝓbat̄. ſicut ſe hꝫ intellect⁹ nr̄ ad cognitionē v̄i ſupnaturalis: ſic ſe hꝫ volūtas ad ꝓſecutionē eiuſdē: ſꝫ ꝓpt̄ p̄mū intellectū ponit̄ h̄itus fidei. ḡ pari rōne ponēdus ē in voluntate ꝓp̄ ſm actū illū aūt dicim⁹ ſpem. q̄re. ꝛc. ¶ Eſt tñ hic aduertēdū q̄ ſicut h̄itus fidei īfuſe nō eſt ſimplr̄ neceſſari⁹ intellectui ad hoc vt aſſentiat v̄o ſupnaturali: ſed ſolū vt perfectius ꝛ promptius ꝛ diſcreti⁹ aſſentiat. ſic ad inclinandū voluntatē i ꝓſecutionē boni ſupnaturalis nō eſt ſimplr̄ neceſſarius aliq̄s habit⁹ infuſus: q2 ad hoc ſufficit cognitio talis boni ſub rōe poſſibilis hn̄ti: req̄rit̄ tñ habit⁹ ſpei īfuſ⁹ ad hoc q̄ prōpti⁹ ꝛ ꝑfecti⁹ et firmi⁹ inclinet̄ voluntas ad ꝓſecutionē talis boni. ¶ Spes aūt ſic accepta diffinit̄ a doctoribus: q̄ eſt certa expectatio future beatitudinis ex meritis ꝛ gr̄a ꝓueniens. ¶ Ubi aduertēdū q̄ cum habitus inoteſcat p̄ actum ꝛ obiñ ꝛ circunſtātias act⁹. oīa hec exp̄munt̄ in p̄dicta deſcriptione act⁹ cū dicit̄ expectatio. q̄ ſonat i motū volūtatis tendentis in obiñ: ꝛ eſt ſenſus q̄ ſpes eſt habit⁹ q̄ expectamus. obiñ vero innuit̄ cum dr̄ future btitudinis: cicunſtātia vero act⁹ cuꝫ d2 certa: ꝛ hec eſt gñalis cōditio cuiuſcūq̄ habit⁹: q2 oīs v̄tus inclinat certitudinaliter in actū ſuū ꝛ obiñ. circunſtantia vero actus vt tēdit in tale obiectū innuit̄ cum d2 ex meritis ꝛ gr̄a ꝓuenīs: q2 res ſperata expectata nō habet̄ nec expectat̄ hn̄ti niſi mediāte gr̄a dei ꝛ meritis ipſi⁹ opantis vt nō ſit ſenſus q̄ ſpes q̄ eſt virtus ꝓueniat ex meritis ſed potius q̄ res ſperata ex eis habeat̄: ꝛ act⁹ ſpei tendat i rē ſpatā p̄ merita tanq̄ p̄ media p̄ q̄ acq̄rit̄: ꝛ ſic pꝫ primū

¶ Quantuꝫ ad ſcd̄m dōm q̄ ſpes eſt v̄tus largo modo accipiendo v̄tutē ſicut ꝛ p̄us dictuꝫ fuit de fide qd̄ ſic pꝫ: oīs habitus inclinās ꝛ determinās voluntatē ad bonuꝫ actuꝫ eſt v̄t⁹: et hoc pꝫ ex. 2. Ethicoꝝ. vbi d2 q̄ v̄tus eſt q̄ hn̄tē ꝑficit ꝛ op⁹ ei⁹ bonū reddit: ſed ſpes declinat ꝛ determinat volūtatē ad bonū actuꝫ. ḡ ipa eſt v̄tus. Minor declarat̄: q2 act⁹ eſt bonus q̄ eſt conformis ſue regule: actus aūt ad quē inclinat ſpes eſt cōformis regule ſue. cum eñ regula voluntatis ſit rō recta q̄ poteſt eē recta ſcd̄m leges ſupiores ꝛ iferiores: vtroq̄ mō ſpes initit̄ rōi recte q2 īnitit̄ rōi illuīate p̄ fidē cū q̄ nc̄tio ꝯcurrit cōcordit̄ rō hūana initēs aliq̄b⁹ apparētib⁹ vt declaratū fuit ſupra. quare. ꝛc 2. ꝯcluſio.

¶ Quantū ad tertiū aduertendum eſt q̄ certitudo d2 ꝓprie firmitas euidentie v̄tutis cognitiue reſpectu ſui obiecti: ꝛ q2 firmitas euidentie determinationē quādā hꝫ reſpectu dubitationis. dubitans eñ fluctuat in alterā ptē: idō nomē certitudinis trāſlatū ē ad ſignādū determinationē cuiuſcūq̄ 3. cōcluſio Durand⁹ q. 3. hui⁹ d

virtutis tā naturalis q̄ moralis in ſuū actū ⁊ ob-
iectū: queadmodū dicim⁹ q̄ natura certitudinalr̄
opaꝛ. et p̄hs dicit q̄ virt⁹ eſt certioꝛ arte: q2 ꝑ artē
nō ſic determinaꝛ q̄s ad operandū: ſed pōt opari
ſic vel alr̄/ ſicut ꝑ v̄tutē q̄ iclinat ad vnū ⁊ ꝑ vnū
modū. certitudo ḡ p̄mo et p̄ncipalr̄ ptīet ad vim
cognitiuā: ſ3 participatiue ⁊ q̄ſi trāſlatiue ptīnet
ad vim appetitiuā et motiuā/ ⁊ ē alteri⁹ rōnis hec
⁊ illa: q2 certitudo cognitiōis nō pōt deficere. Ei
eñ nō pōt ſubeſſe falſum: ſed certitudo iclinatio-
nis p̄t deficere/ ⁊ q̄n̄qȝ deficit ab eo ad qḋ iclinat
vt graue ipediꝛ a motu deorſuȝ: ⁊ h̄ñs v̄tutē q̄n̄qȝ
agit p̄ter eā vl̄ ꝯtra eā: ⁊ tñ certitudo iclinatiōis
manet in vtroqȝ: q2 grauitas certitudinalr̄ incli-
nat. i. determinate ad motū deorſum. et oīs virt⁹ de-
terminate iclinat ad vnū. Ex q̄ p3 q̄ ſpes certitu-
dinē h3 ſcḋo mō dicta cū qua pōt ſtare q̄ ſperans
nūq̄ ꝯſequaꝛ rē ſperatā. Vñ pōt ſic argui. illḋ qḋ
ꝯuenit oī virtuti ꝯuenit ſpei: ſ3 certitudo ſcḋo mō
2. opio q̄ł dicta ꝯuenit oī virtuti: ḡ ⁊ ſpei. ¶ Alia opio pōt
doctoris. imaginari h̄ñs tres ꝯcluſiones. Prima q̄ ſpes eſt
virt⁹ ſi ꝓprie ſumaꝛ. Scḋa q̄ eſt virtus neceſſaria
ſimplr̄ ⁊ ad ſalutē. Tertia q̄ habet p̄ alijs ſpecialē
1. ꝯcluſio. certitudinē. ¶ Primū pat3: q2 ſpes accepta ꝓ re
ſperata nō eſt virtus ſed virtutis obiectū. ſcḋo ac-
cepta ꝓ certa expectatione nō eſt virt⁹ ſed virtutꝫ
actus: ⁊ ſic nō accipiꝛ ꝓprie. ſ3 ſpes ꝓ habitu quo
eliciꝛ act⁹ reſpectu talis obiecti eſt virt⁹: qḋ pat3
dupl̄r. Primo q2 habit⁹ iclinās volūtatē ad actū
ꝯformē rōni ſuperiori eſt virt⁹ nō min⁹ q̄ eliciens
ꝯformē rōni inferiori/ cū hō magis debeat ſe re-
gulare ſm̄ leges ſuperiores q̄ iferiores captiuā do
itellectū in obſequiū fidei: ſ3 ſpes eſt h̄mōi: ſ. qua
eſt certa expectatio future b̄titudinis ex meritis
et gr̄a ꝓueniēs. hoc eñ eſt ſm̄ dicta nō fidei iſuſe
⁊ ꝓmiſſionis diuie. ḡ. ⁊c. ¶ Scḋo q2 habit⁹ diſpo-
nēs ad b̄titudinē eſt virt⁹: ſpes ē h̄mōi vt p3 ex dif-
2. ꝯcluſio finitione data. ergo. ⁊c. ¶ Secūda ꝯcluſio eſt q̄
ſpes eſt habit⁹ ſimplr̄ neceſſari⁹ ad ſalutē. qḋ pat3
dupl̄r. Primo: q2 nō min⁹ indiget potētia habitu
ad tēdendū in bonū ſupnaturale q̄ in bonū mora-
le: ſed q̄uis intellect⁹ ꝑ prudētiā ſufficiēter oſten-
dat qd eligendū: tñ cū hoc indiget appetit⁹ habi-
tu ad ꝓſequendū/ ſicut patet in trib⁹ virtutib⁹ mo-
ralib⁹ q̄ ſunt neceſſarie cū prudētia. ergo q̄uis in-
tellect⁹ ꝑ fidē oſtēdat b̄titudinē vt arduū ⁊ poſſi-
bilē haberi: tñ ad ſperādū eā idiget volūtas h̄itu
¶ Scḋo: q2 illud neceſſariū eſt ad ſalutē ꝯcomi-
tatiue ſine quo h̄ri non pōt illud qḋ eſt neceſſariū
abſolute: ſed ad ſalutē neceſſaria eſt abſolute vir-
tus caritatis q̄ in puro viatore eſſe nō pōt ſine vir-
3. ꝯcluſio tute ſpei. ḡ. ⁊c. ¶ Tertia concluſio eſt/ q̄ ſpes h3
ſpecialē certitudinē ſup virtutes acq̄ſitas ⁊ etiā
morales infuſas. Vñ ap̄ls. Spes autē nō ꝯfun-
dit. virtutes ei. morales in viro virtuoſo etiā ſine
culpa p̄nt fruſtrari ſine intētō/ ⁊ ſil̄r itellectuales
ſicut domificatiua h3 ꝓ ſine domū/ a quo pōt luit⁹
artifex ipediri. largus ⁊ magnific⁹ dare magna/ a
qb⁹ paupertate ipediꝛ. iuſticia etiā legalis ab exte-
riore bono qḋ maxie intēdit. ⁊ fortitudo a marty-
rio. ⁊ tēperantia fortis oppriim. Sic igiꝛ oīs virt⁹
acq̄ſita licet determinate ad aliq̄d declinet/ ⁊ ſic cer-
tior eſt oī arte: tñ q2 pōt deficere in viro virtuoſo
ab eo qḋ p̄ncipaliter vel ſcḋario inclinat deficit a
certitudine. ſpes aūt nō ꝯfundit: q2 a ꝯſecutione
gl̄ie aīe quā intēdit p̄ncipalr̄/ et corpis quā acci-
d̄taliter/ nō pōt manens virt⁹ ipediri. ¶ Ad pri- Ad rōnes
mū argumētū dicēdū q̄ ſpes eſt diſpoſitio ꝑfecti- an̄ oppōm
in ꝯparatione ad actū ſibi ꝯuenientē qḋ eſt ſpe-
rare. ad hūc eñ ſpes ſufficiēter ꝑficit volūtatem
q̄uis ſperās in hoc ſit ipfect⁹: q2 caret re ſperata.
¶ Ad ſecundū dicendū q̄ ad ꝯſecutionē finis ſu- Ad ſcḋm.
pernaturalis nō ſufficit cognitio ⁊ amor: ſed req̄-
riꝛ inclinatio in ipſum tanq̄ in poſſibile haberi: ⁊
hoc facit ſpes ꝓpter qḋ p̄ter fidē et caritatē opor-
tet ponere ſpem inclinantem.

¶ Queſtio ſecunda.

Secundo q̄riꝛ/ vtrū ſpes ſit virt⁹
theologica? ¶ Et arguitur q̄ Primum
nō: q2 virt⁹ theologica non conſi-
ſtit in medio duoꝝ viciorū: ſed
ſpes ꝯſiſtit in medio duoꝝ vicio-
rum ſc3 p̄ſuppoſitionis ⁊ deſpe-
ratiōis. ergo nō eſt virt⁹ theolo-
gica. ¶ Itē obiectū ſpei eſt arduū: ſed tendere in Secundū
arduū ptīnet ad magnanimitatē q̄ eſt virt⁹ mora-
lis. ergo ⁊ ſpes. ¶ Itē ille virtutes ſunt eedē qua- Tertium.
rū extrema oppoſita ſunt eadē: ſed ſpei ⁊ fortitu-
dinis ſunt eadē extrema vtrīqȝ oppoſita/ ſc3 timi-
ditas ⁊ audacia. ergo ſpes et fortitudo ſunt eadē
virt⁹. ꝯſtat aūt q̄ fortitudo eſt virt⁹ moralis ⁊ nō
theologica. ergo ⁊ ſpes. ¶ In ꝯtrariū arguiꝛ: q2 In oppōm
ſpes nō eſt virt⁹ itellectualis cū ſit habit⁹ volūta-
tis. nec moralis cū non ſit circa paſſiones ⁊ actio-
nes nr̄as. ergo eſt theologica. ¶ Reſpōſio. Hic Reſpōſio.
ſunt due opiones. ¶ Prima ꝓponit circa q̄ſtionē 1. opio q̄ē
iſtā tria videnda. Primū eſt an ſpes ſit virt⁹ theo- durā. q. 3.
logica: ⁊ qualiter ab alijs diſtinguaꝛ: ſc3 fide ⁊ ca-
ritate. Scḋm eſt de ordie ſpei ad fidē ⁊ ad carita-
tem. Tertiū eſt in quib⁹ ſit ſpes. ¶ Quantum ad
primum ſciendū q̄ virt⁹ theologica dr̄ q̄ h3 deū ꝓ
obiecto. ſ3 hoc pōt itelligi dupl̄r. Vno mō de ob-
iecto imediato. Alio mō de obiecto p̄ncipali q̄uis
mediato. ſi de obiecto imediato: ſic ſpes nō eſ-
ſet virtus theologica: q2 imediatū obiectum ſpei
nō eſt de⁹ ſed beatitudo formalis q̄ eſt qd creatū:
qḋ pat3: q2 ſpes ptīnet ad amorē ꝯcupiſcētie quo
volum⁹ nobis aliqḋ bonū: ſed primū ⁊ imediatū
obiectū amoris ꝯcupiſcētie nō eſt ipſe de⁹ ſm̄ ſe:
ſic eñ amādus eſt ꝓpter ſe de⁹ ⁊ amore amicitie.
ergo eſt aliquid aliud/ nō niſi beatitudo creata vt
patet ex deſcriptiōe ſpei ſc3 q̄ eſt expectatio futu-
re b̄titudinis. ergo. ⁊c. ¶ Itē idē eſt obiectū ſpei
et gaudij ſeu delectationis/ nec differūt niſi ſcḋm
p̄ſens et futurum: ſed obiectuȝ primū gaudij ſeu
delectatiōis nō ē de⁹ ſm̄ ſe ſ3 b̄titudo creata: ſicut
ꝓbatum fuit p̄mo libro. di. 1. ergo ⁊ ſpei. Si vero
loquamur de obiecto p̄ncipali ſ3 tñ mediato: ſic
deus eſt obiectum ſpei/ ⁊ ſpes eſt virt⁹ theologica
Beatitudo eñ q̄ h3 deū ꝓ obiecto eſt primū obie-
ctum ſpei. ⁊ ita obiectū b̄titudis eſt p̄ncipale ob-
iectū ſpei q̄uis mediāte b̄titudie eſt tñ p̄ncipale:
q2 totā bonitatem et arduitatē quā ſpes attendit
in obiecto ſuo h3 b̄titudo ex hoc q̄ eſt circa deū ſi-
cut circa obiectū primū. hoc aūt itelligēdū ē de
obiecto qḋ ē res ſpata: q2 ſi obiectuȝ ſpei dicaꝛ il-
lud a q̄ ſpam⁹ b̄titudinē: tūc ipſe de⁹ ē imediatū ob-
iectū ſpei. ¶ Ex hoc p3 qualr̄ ſpes diſtiguaꝛ a fi-
de ⁊ caritate. diſtiguiꝛ eñ ab vtroqȝ dupl̄r. Vno
modo penes obiectū: q2 obiectū fidei ⁊ caritatis
imediatū ē ipſe de⁹. obiectū aūt imediatū ſpei eſt
b̄titudo creata. q̄uis p̄ncipale et mediatū ſit ipſe

deus. Alio modo diſtiguiť ſpes a fide penes ſub-
iectū: qꝛ fides ꝑficit intellectū: ſpes autē volūta-
tē. a caritate aūt penes actū: qꝛ act⁹ caritatis ꝑti-
net ad amorē amicitie: act⁹ aūt ſpei ad amorē ꝯcu-
2. ꝯcluſio. piſcētie: ⁊ ſic patet ꝑmū. ❡ Quantū ad ſecundū
notandū ꝙ ſicut dictū fuit ſupra. di. 21. aut q̄riť de
ordine tꝑis aut nature. ſi de ordine tꝑis / tūc q̄tū
ad ꝑmā infuſionē iſtoꝝ hituū / nō ē inuenire in eis
talē ordinē qꝛ ſimul infunduntur ⁊ cā tūc tacta fuit.
Si vo q̄riť de ordīe nature / ſic planū ē de fide: qꝛ
ipſa p̄cedit naturaliť ſpem ⁊ caritatē vt tūc ꝓba-
tum fuit. De ſpe aūt ⁊ caritate qualē ordinem ha
beāt nō eſt adhuc clarū. ſi ei cōſiderem⁹ actū amā
di ⁊ ſperādi q̄ videnť eſſe a ſpe et caritate: ſic cari
tas videť p̄cedere ſpem ſicut diligere p̄cedit ſpare
pri⁹ eñi diligiť aliqd tāq̄ bonū q̄ ſpereť tāq̄ poſ
ſibile. Sed hoc nō obſtāte dicendū ꝙ ſpes p̄cedit
caritatē ordīe nature: qd̓ pꝫ dupľr. qꝛ illd̓ eſt pri⁹
q̄ amoto amoueť alterū ⁊ nō ecōuerſo: ſed amota
ſpe amoueť caritas et nō ecōuerſo. ḡ ſpes p̄cedit
caritatē. Scd̓o qꝛ ꝓpriū eſt caritatꝫ ponere circa
oēm bonū actū rōnē meriti: ſine caritate ei p̄t vo
luntas amare tā bonū naturale q̄ ſupnaturale ⁊
etiā ſperare vt pꝫ in hītib⁹ fidē informē: ſꝫ nullū
meritū pōt eſſe ſine caritate. vt pꝫ. 1. Corin. 13. me-
ritū autē eſt vltima ꝑfectio q̄ eſt poſſibilis in acti
bus volūtatis ſaltē in viatorib⁹. ḡ caritas ē vlti-
3. cōcluſio mus hīt⁹ volūtatis / ⁊ ſic pꝫ ſcd̓m. ❡ Quantū ad
Durādus tertiū in quib⁹ ſit ſpes / aduertēdū eſt ꝙ aut q̄riť
q. 3. arti. 2. de ſpe quo ad habitū / aut quo ad actum. ſi quo ad
habitū / ſic ſpes nō eſt in demonib⁹ / nec in dānatis
hoīb⁹ / ſi verū eſt qd̓ aſſūptuꝫ fuit pri⁹ ex cōi dicto
alioꝝ. ſ. ꝙ hīt⁹ infuſus amittiť ꝑ vnicū actū malū
cōtrariū. ꝯſtat autē ꝙ in dānatis eſt act⁹ deſpera-
tiōis de hn̄da btitudīe: qꝛ ſicut ad ꝑfectionē bti-
tudīs ꝑtinet ſecuritas de ea nō amittenda: ſic ad
cumulū miſie dānatorū ꝑtinet: qꝛ ipſi ſciūt ꝙ nul
lo modo pñt euadere dānationē nec ad btitudinē
ꝑuenire ꝓpť qd̓ deſperāt de ea ergo in eis nō eſt
ſpes quo ad hitū ❡ Hec autē rō nō cogit qn ha-
bitus ſpei poſſit manere in btis / nec alia rō appet
apparēs ad pñs / niſi q videreť fruſtra manere cū
nō poſſit exire in actū ſuū p̄ncipalē / ⁊ ſtatim pate
bit. In xp̄o autē nūq̄ fuit ſpes / ⁊ ſi fuiſſet fruſtra
fuiſſet ꝓpter eandē rōnē. ❡ Si autē q̄rať de ſpe q̄
ad actū / ſic dicendū eſt ꝙ ꝓprie act⁹ ſpei nō eſt in
beatis / nec in dānatis / ſed ſolū in viatorib⁹: qꝛ de
ficiēte obiecto neceſſe eſt actū deficere: ſed i btis
⁊ in dānatis deficit obiectū ſpei. ergo deficit act⁹
eius. Maior de ſe patet: ſed minor ꝓbať: qꝛ obie-
ctum ſpei vniuerſaliter loq̄ndo eſt bonū ⁊ in hoc
differt ſpes a timore q̄ ē de malo. Itē non qd̓libet
bonū ſed arduū qd̓ difficultatē hꝫ / ⁊ in hoc differt
a ꝯcupiſcētia vel deſiderio q̄ eſt de bono abſolute
Itē oportet ꝙ ſit futurū / in quo differt a gaudio
vel delectatione. ⁊ iſtud tñū ſequiť ſcd̓m: qꝛ bonū
pñs difficultatē vel arduitatē nō habet ad ꝯcupi
ſcendū cū iā ſit habitū. oportꝫ etiā ꝙ ſit poſſibile
hri / et ꝙ vt ſic app̄hēdať / in quo differt a deſpera
tione. Preter hec autē ad p̄ncipale et formale ob
iectum ſpei vt eſt virt⁹ theologica req̄riť ꝙ illud
bonum arduum poſſibile hri ſit btitudo ſupnatu-
ralis. cōſtat autē ꝙ in dānatis / angelis / vel hoīb⁹
nō eſt hoc inuenire: ſed poti⁹ oppoſitū vt dictū fuit
Beatis vo ſua btitudo eſſentialis non eſt futura
ſed p̄ſens: accidētalis vo quo ad gloriā corꝑis / ē
eis futura: ⁊ ſimiliter fuit in xp̄o ante reſurrectio
nem ſed tamen non habet rationem ardui et diffi
cilis: qꝛ licet gloria corporis ſit quid arduum per
comparationem ad naturā humanā abſolute con
ſideratā: non tamen ꝑ cōparationē ad eā habentē
iam gloriā anime: tuꝫ qꝛ gloria corporis eſt mini
mum quid in comparatiōe ad gloriā anime: tum
qꝛ habens gloriā anime habet ſufficientē cauſam
glorie corporis. patꝫ ergo ꝙ tā in damnatis q̄ in
beatis deficit aliqua conditio obiecti ſpei. ergo in
eis nō pōt ꝓprie eſſe actus ſperandi. dico autē ꝓ-
prie: qꝛ accipiēdo ſperare ꝑ quacunq̄ expectatio-
ne boni futuri: ſic in beatꝫ eſt expectatio ſtole cor
poris vel alterius premii accidentalis. ſic etiā ſpe
rare dicunť. ſicut ex ꝑſona xp̄i diciť in pſal. In te
dn̄e ſperaui. vt gloſa exponit. ❡ Ad primum ar- Ad rōnes
gumentum dicendū ꝙ non eſt ꝓpriū virtuti mo aū oppōm
rali conſiſtere in medio duoꝝ vicioꝝ qꝛ non cōue
nit omni nec ſoli. nō omni: qꝛ non cōuenit iuſticie:
nec ſoli: qꝛ ſicut circa paſſiones contingit excede
re regulā rationis et ab ea deficere ſm̄ que atten-
ditur vicium ſupabundantie et defectus / iter que
virtus moralis tenet medium tanq̄ ꝯcors reglē
rationis / ſic in actibus rationis reſpectu regule
ſupnaturalis ꝯtingit excedere et deficere ⁊ equa-
ri: ſicut contingit plus credere q̄ oportet / ⁊ min⁹
q̄ oportet / ⁊ q̄tum oportet. ⁊ ſm̄ hoc fides ꝑ quā
crediť qd̓ et quātum oportet eſt medium iter duo
vicia / licet nō ſint eis ꝓpria noīa impoſita: ſed vo
catur vtrunq̄ generali noīe infidelitas. et eodeꝫ
modo eſt de ſpe niſi ꝙ viciis oppoſitis ſunt nomi-
na ipoſita / ſcꝫ preſumptio et deſperatio nec iſtud
arguit ſpem virtutem eſſe moralem. verum eſt ꝙ
hoc magis attribuiť virtutib⁹ moralib⁹ q̄ aliis
qꝛ plures ex virtutibus moralibus habēt eſſe cir
ca paſſiones in quibus eſt inuenire ex natura eaꝝ
ſupabundantiam et defectum et medium. ❡ Ad Ad ſcd̓m.
ſecundum dicēdum ꝙ magnanimitas eſt circa bo
num arduum humanum tñ qd̓ eſt ꝓportionatum
tāq̄ poſſibile haberi ꝓpriis viribus / vnde eſt vir
tus moralis: ſed ſpes eſt circa bonum arduum ſu-
pernaturale qd̓ excedit facultatem nature: ⁊ ideo
eſt auxilio alterius aſſequendum / vnde eſt virtus
theologica. ❡ Ad tertium dicēdum ꝙ ſpes ⁊ for Ad tertiū
titudo non ſunt idem nec habent idem obiectum
nec eadem extrema. obiectum eñi ſpei eſt bonum.
obiectum vero fortitudinis eſt periculum qd̓ ha-
bet rationem mali. extrema etiam ſpei ſunt p̄ſum
ptio et deſperatio. Bonum eñi arduum vel ꝓpter
difficultatem dimittitur totaliter: et ſic eſt deſpe-
ratio: vel preter media ad ipſum ordinata appeti
tur / et ſic eſt preſumptio: vel tēditur in ipſum ſm̄
media ad hoc diuinitus inſpirata / ⁊ ſic eſt ſpes. ex
trema autem fortitudinis ſunt timiditas et audo
cia. Propť periculum eñi vel totaliter fugitur / ⁊
ſic eſt timiditas / vel preter rationem in ipſum tē-
ditur / et ſic eſt audacia. Fortitudo vo medio mo-
do ſe habet. et ſic patet ꝙ nō ſunt idem ſpes ⁊ for-
titudo. Aduertendum tamen eſt ꝙ qꝛ fine dirigū
tur ea que ſunt ad finem. ideo virtutes theologice
que habent vltimum finem pro obiecto importāt
actus aliarium virtutum qui ſunt circa ea q̄ ſunt
ad finem: ꝓpter quod ſpes importat actum forti
tudinis. ſcd̓m illud yſa. 30. In ſilentio ⁊ in ſpe erit
fortitudo. et ſimiliter patientie longanimitati / q̄
dicunť quedā expectatio vt dicitur Rom. 8. ꝑ pa-

tietiã expectam⁹. et ad Gala. 5. Lõganimitas ex-
2. opinio quorundam doctoris. pectatiõis. ⁊c. ◻ Scđa opinio põt imaginari ha-
bens duos articulos. Prim⁹ ꝙ ſpes eſt virt⁹ theo-
logica. Secundo de ſubõ ſpei. Prim⁹ articul⁹ hꝫ
1. cõcluſio tres cõcluſiones. Prima eſt ꝙ ſpes eſt virtus the-
ologica. ſcđa ꝙ eſt realr diſticta ab alijs fide ⁊ cha-
ritate. tertia ꝙ eſt media inter illas ordie nõ tpis
ſed nature. ◻ Primũ dicunt qđã ꝑpter obiectuꝫ
ꝑncipale nõ imediatũ vt viſum eſt tñ ſicut ꝑncipa-
le obiectum: et etiã imediatuꝫ fidei eſt illud de q̃
oĩa creduntur. ſ. de⁹ ipſum aũt creditũ qđ aliqñ eſt
creatũ ſi dicaẽ creditũ id qđ de alio crediẽ nõ eſt
imediatũ obiectũ fidei. et ſicut imediatũ obiectũ
charitatis eſt deus a q̃ dilectio charitatis ad alia
deriuaẽ ⁊ nõ ꝓxim⁹ vel ipſemet q̃ tñ eſt ꝑmo dile-
ctum: ſic etiã de⁹ ĩ quẽ imediate ſperam⁹ et a quo
oĩa bona ſperamus videẽ nõ ſolũ ꝑncipale ſꝫ etiã
immediatũ obiectum ſpei et nõ res ab eo ſꝑata ſi-
cut in habitibus appetitiuis q̃ ſunt circa paſſiões
nõ dicimus ꝙ res ꝑ illos habitus electa vel intẽ-
ta etiã ꝑncipaliẽ ſit obiectuꝫ imediatũ ſed magis
finis ſed magis paſſiones ipẽ circa q̃s operaẽ ſicut
tẽperãtia ꝓ obiecto hꝫ paſſiões cõcupiſcibilis vt
illđ nõ qđ opaẽ ſꝫ circa qđ: moderantiã aũt paſſio-
nũ quã efficit nõ hꝫ ꝓ obiecto. ſed ꝓ effectu: qꝛ etẽ
etiã animi quã finaliẽ ⁊ ꝑncipaliẽ cõſequi intẽdit
hꝫ ꝓ fine nõ ꝓ obiecto: ita et ſpes deũ in quẽ ferẽ
et a quo ⁊ in quẽ ſperat hꝫ ꝓ obiecto imediato cir-
ca qđ exercet actũ ſuũ: ipam aũt rẽ ſꝑatã quã me-
ritorie efficit hꝫ q̃ſi ꝓ effectu vel pro fine. i illđ eni
tendit ſicut in bonũ arduũ qđ eſt inquãtum eſt vl-
timus finis: ⁊ ſic magis eſt finis q̃ ſit primũ obie-
ctum ⁊ imediatũ. ◻ Scđa cõcluſio eſt ꝙ ſpes eſt
2. ꝯcluſio. virt⁹ theologica diſtincta ab alijs virtutib⁹ theo-
logicis: et pꝫ ꝙ differt a fide ſubiecto ⁊ obiecto et
actu: qꝛ fides in intellectu ſpes in voluntate obie-
ctum fidei deus ſub ratione veri ſpei ſub ratione
boni vel beatitudo creata ◻ Item actu qꝛ poteſt
deſperare cum diſcredere vt in heretico et ecõuer-
ſo vt fidelis deſperat ſeipſum. Sed quõ differat a
caritate ex ꝑte qđẽ obiecti: ſicut iraſcibilis ⁊ ꝯcu-
piſcibilis: quia ſpes non eſt niſi in arduuꝫ bonum
ex ꝑte autẽ ſubiecti non differũt: ſꝫ ſi ſpes ad amo-
rem cõcupiſcẽtie ſolũ ꝑtinet cũ charitas ſit amor
amicitie manifeſta eſt differentia rõnis: ſed ꝑpter
hoc non apparet differẽtia realis: qꝛ btitudo ipſa
q̃ per ſpem ſpaẽ eadẽ ꝑ charitatẽ deſideraẽ ⁊ vter-
qꝫ actus eſt cõcupiſcentie tã ſperare q̃ȝ amare/ vel
deſiderare bonũ ⁊ nõ põt ſpari bonũ niſi qđ amaẽ
vel deſideraẽ ꝑpter qđ videreẽ vnus habitus ſuf-
ficere: maxime cũ ſcriptuꝫ ſit charitas oĩa ſperat
ſed qꝛ deſperãs põt deſiderare cõcupiſcere natu-
raliter et etiã deliberata quadã vellettate q̃ eſt im-
poſſibilium: nam beatitudie de qua dãnati deſpe-
rant naturali tñ appetitu deſiderãt ⁊ deliberãdo
vellent hẽre ſi poſſent: ideo ex hac diſtinctiõe actu-
um põt ꝓbabiliter diſtingui habitus ſpei ab habi-
tu charitatis. ◻ Tertia concluſio eſt ꝙ ſpes eſt
3. cõcluſio media. dicũt tñ omnes ꝙ licet oẽs vel tẽpe infun-
danẽ: tñ natura prior eſt fides: poſterior charitas
media ſpes. Et ꝙ fides precedat ſpem naturaliẽ
patet ex naturali ordine primorũ obiectoꝝ actuũ
qꝛ intellectus eſt ꝑor volũtate ⁊ verũ bono ſpecia-
liter quodam puro arduo et prius eſt credere q̃ȝ
ſperare ⁊ licet poſſet aliquis in vno diſcredere in
alio ſperare. nõ tamen ſperare põt illud qđ nõ cre-
dit poſſibile. ſicut ecõuerſo poteſt deſperare etiaꝫ
ab illo qđ credit eẽ vel eſſe poſſibile. ⁊ ſi non forte
illo mõ quo deſperat prius aũt eſt quo non cõuer-
titur cõſequentia. Sed ꝙ caritas ſit poſterior ſpe
probant quidã vt viſum eſt. qꝛ ſublato priore ſub-
Cõtra duo rãdi õ prioritate ſpei ad caritatem. mouetur poſterius. ſed nõ valet: qꝛ in xp̃o ⁊ beatꝭ
eſt caritas ſine ſpe. ⁊ illud videtur prius qđ rema-
net alio ſublato ꝑ ſe: non per accidens. Per ſe au-
tem eſt ꝙ euacuetur ſpes ⁊ remaneat caritas in
patria. ſed per accñs eſt ꝙ homo in via perdat ca-
ritatem ⁊ retineat ſpem. qꝛ non ad hoc datur cari-
tas vt perdatur: ſed vt perficiatur. ⁊ ſpes ad hoc
vt itroducat i gloriã. Qꝛ etiam probant ſecundo
charitatem eſſe vltimã ꝑfectionẽ viatoris q̃ eſt ra-
dix merendi non valet: quia iſtud probaret ipſam
etiã eſſe vltimã reſpectu donorũ q̃ ſunt in appetitu
ſenſitiuo. Videẽ igẽ aliẽ dicendũ: qꝛ cõparãdo ha-
bitus ſcđm ordinẽ actuũ videẽ ꝙ ſpes ꝑcedit cha-
ritatem quantũ ad illud i quo ſpat. ſꝫ ſeqtur quã-
tum ad illđ qđ ſpat. Primũ apparet: qꝛ ex hoc ꝙ
ſcio aliquẽ me diligere ſpero in eũ etiã ſi ego non
diligã eũ qꝛ hõ benefacit ei quẽ diligit. nõ autem
diligenti quẽ nõ diligit per fidem igẽ ſciens ꝙ de⁹
me diligit parat⁹ dare gloriã ex virtute ⁊ grã ſta-
tim ſpero in eũ: ſed qꝛ nõ poſſum eum diligere me-
ritorie niſi ipſe dat mihi hoc ipſuꝫ donũ ſpero me
ab ipſo ⁊ ſic ſperare in deuꝫ ꝑus eſt q̃ȝ diligere eũ
meritorie. Sed dico ſcđo ꝙ prius eſt vitam beatã
amare q̃ȝ ipſam ſperare qꝛ amor eſt prior oĩ alia
paſſione et affectione ꝑpter ꝙ non eſt ſpes niſi ꝑ-
cedat amor, nec eſt ſpare aliquid niſi amatũ ◻ Et
ſi dicaẽ ꝙ ꝑ idẽ ſeqtur ꝙ prius eſt amare deum q̃ȝ
ſperare in eũ nõ valet: qꝛ bene eſt ꝑus amare q̃ȝ il-
lud ſperare a quocũqꝫ ſi illđ amatũ etiã vt poſſum
ſperare ab illo quẽ nõ amo ſed odio: dũ tñ ipẽ me
diligat: et ſic amor ꝑcedit oẽm paſſionẽ ſꝫ nõ ſic ꝙ
oẽ obm̃ paſſiõis ſit obiectũ amoris: qꝛ amor q̃ ꝑ-
cedit timorẽ ⁊ triſticiã nõ eſt illi⁹ qđ timeẽ ſed op-
poſiti: ſꝫ amor qui ꝑcedit paſſiões q̃ ſunt reſpectu
boni eſt bene reſpectu illorũ ſic ꝙ non eſt ſpes nec
deſiderium nec gaudiũ niſi de re prius amata ẽ tñ
2. articls. ſpes in aliq̃ nõ amato ſed de re amata. ◻ Quãtũ
1. cõcluſio ad ſcđm articulum de ſubiecto ſpei ſunt alie tres
cõcluſiones. Prima ꝙ ſpes nõ eſt i beatis. Scđa
ꝙ non eſt in dãnatis. Tertia ꝙ põt eſſe i omnibus
alijs. Primũ apparet qꝛ aut ſunt beati i ala ⁊ cor-
pore: ⁊ ſic nõ põt in eis eſſe ſpes qꝛ non eſt niſi re-
ſpectu glorie eſſentialis ⁊ accidẽtalis non habite
qꝛ nõ ẽ ſpes niſi reſpectu futuri: fruſtra aũt eſſet
in eis habitus q̃ nõ poſſet exire in actũ. ◻ Idem
aũt eſt de hñtibus gloriã ale reſpectu glorie cor-
poris expectate: qꝛ nõ hꝫ res ſperata rõneꝫ ardui
reſpectu ſꝑantis qui iam habet qđ maius eſt et il-
lud in cã ſua: ideo illđ ſperare xp̃i añ reſurrectio-
nem et animaꝝ beatarum ſtole corporis non põt
2. ꝯcluſio. eſſe ſpei virtutis. ◻ Secunda concluſio apparet
de dãnatis pena ſenſus et dãni vt demones ⁊ ho-
mines qꝛ habitus infuſus nõ ſtat cũ actu ꝯtrario
in illis autem eſt deſperatio et ſimiliẽ de pueris dã-
natis perpetuo pena dãni qꝛ non ſperant vitã bea-
tã ſiue qꝛ non cognoſcunt ſiue quia non habentes
ſciunt nec in hac vita habuerũt aliquẽ habitũ in-
fuſum ꝑpter qđ nec nunc hñt que etiã ratio valet
ad dãnatos infideles in quibus nunq̃ȝ fuit ſpes in
3. cõcluſio via. ◻ Tertia concluſio eſt ꝙ ſpes põt eſſe in oĩ-
bus alijs ⁊ hoc apparet ꝑmo de oĩbus viatoribus

quibus etiam in extremo charitas poteſt infundi et per conſequens ſpes dicente Augu. de nemine q̃diu viuit deſperandũ eſt: eſſet autẽ ſi ſpei capax non eſſet. ¶ Idem patet ſecũdo de illis qui ſunt in purgatorio. nõ enĩ magnitudo penarũ deſperare facit ſicut hic aliquos: ſed magis conſideratio premij minuit vires flagelli ſm quoſdam. ſpes enĩ infuſa nõ tollitur niſi p culpã vel gloriã: ſed quicũq; eſt in purgatorio habuit ĩ morte ſpem / alias ſi deſperaſſet in morte fuiſſet dãnat⁹ vt iudas / nec cõmiſit poſtea culpã ſ; magis abolet eã / nec adhuc h; gloriam. ergo habet ſpem ſuã quo ad actũ ꝛ habitum ſicut fidẽ. Idẽ patet tertio de patrib⁹ in limbo per eandẽ rationem: q: ipſi in ſpe defuncti ſine culpa et gloria et pena nec dãni ibi ſunt ſperãtes ſanguinem agni de lacu educti. Argumẽta ſoluta ſunt.

¶ Queſtio tertia.

Tertio queritur / vtrum virtutes theologice diſtiguant̃ ſeipſis: ſi non diſtinguerent̃ obiectis.

Primũ. ¶ Et videt̃ q nõ: q: ſicut habit⁹ diſtinguunt̃ p obiecta: ita ꝛ potẽtie: ſed ſublata formali diſtinctione obiectoꝝ tolleretur diſtinctio ipſoꝝ. ergo. ꝛc. Maior eſt: 3. de de ala. ſciẽtie ſecant̃ quẽadmodũ ꝛ res. ꝛ 6. ethicoꝝ. Minor p bat̃: q: remotis primis diſtinctis tollit̃ diſtinctio totaliter: ſed prima diſtinctiua potẽtiarũ ſunt obiecta diſtincta formaliter. ergo. ꝛc. Minor ꝓbat̃: q: maior patet. Phs enĩ dicit. 2. de ala. q potẽtie diſtinguunt̃ p act⁹ / ꝛ act⁹ p obiecta / ꝛ ſic obiecta

In oppõz ſunt prima diſtinctiua. ¶ Cõtra: q: q̃ diſtiguit potẽtias multo magis habitus: ſed diuerſus modus tendendi in idẽ obiectũ ſufficit ad diſtinguẽdum potentias. ergo. ꝛc. Maior patet. Probatio minoris: q: tẽdere in aliq̃ obiectum patiẽdo ab eo ꝛ mouẽdo ſeipſum eſt diuerſus modus tẽdendi in obiectum: ſed primũ ꝯuenit ĩtellectui ex natura ſua ſiue volũtati / ſcilicet nõ pati ab obiecto et mouere ſeipſum / alioquin periret liberum arbitrium vt quidã dicũt. ergo ſtãte eodẽ obiecto formali pñt hr̃e diuerſum modum tendẽdi in ipſum ¶ Reſpõſio. Ad euidentiã iſti⁹ queſtionis quattuor ſunt facienda. Primũ eſt vnde aliq̃d habet diſtigui ab alio. Scõm eſt / quõ potẽtie diſtinguũtur p obiecta. Tertium eſt videre quõ obiecta diſtinguunt̃ inter ſe. Quartum eſt ſoluere ad q̃ſtionẽ.

Herueus quolibeto 1.q.12. ¶ Quantũ ad primũ ſciendũ q ſicut res habet eſſe p principia ĩtrinſeca et extrinſeca / ita ꝛ diſtingui. q̃tum ergo ad p̃ncipiũ intrinſecũ loquendo de diſtinctiõe ſpecifica et formali de qua hic loquimur / vnũq̃dq; diſtiguit̃ ab alio vl' ſe toto ſicut ſimplicia / vel aliq̃ ſui. ſ. ipſa forma ſicut cõpoſita: ita q formale diſtictiuũ ĩtrinſecũ rei / vel ẽ ip̃a tota eſſentia ei⁹ ſicut ſimplicia diſtinguunt̃ abinuicẽ ſicut albedo ꝛ nigredo diſtinguuntur ſeipſis / vel pars q̃ eſt forma: ſicut in ꝯpoſitis ĩuenit̃ / vt hõ et equus diſtinguunt̃ p ſuas formas. forma autẽ et materia diſtinguuntur ſeipſis / p principia etiã extrinſeca diſtinguunt̃ res ſicut per finem ꝛ cauſam efficientẽ: p finẽ ſicut ſerra et dolabra diſtinguuntur p diuerſum modum ſecandi ad quẽ ordinãtur Dicunt̃ autẽ aliqua diſtingui p finem inq̃tum diuerſi fines requirũt diuerſa media formaliter differẽtia quib⁹ attinguntur. per cauſam autẽ effectiuam dicunt̃ res diſtingui dupliciter. Uno modo: quia vnum efficiens facit multa ex vno. ſicut ſi ex vna maſſa luti fiat q̃tum ad vnam partẽ poti⁹ / ꝛ q̃tum ad aliã partem godetus. vel aliquod aliud vas. alio modo qñ aliquod vel aliqua plura efficientia aut q̃ plura cauſant: q: anteq̃ ſiũt vnum nec ſunt nata fieri ex vno: ſicut ſi aliqua cauſa ponat̃ eſſe cauſa plurium intelligẽtiarũ: et ſic diſtinguunt̃ res p cauſam effectiuã. ¶ Quãuis autem

Obiectio doctoris cõtra herueum. iſta ſint ꝓbabiliter dicta: tamen ĩter diſtinguẽtia extrinſeca preter efficiens et finẽ poteſt cõnumerari materia in qua. dicunt̃ enĩ actu diſtingui ſubiectis: q: ſi oẽ q̃ eſt cauſa eſſendi eſt cauſa diſtinguendi cum ſubiectum ſit cauſa accidentis in eſſe p ꝯſequens et diſtingui ꝛ q̃tum ad eſſe ſpecificũ / et q̃tum ad accidentia ꝓpria que ſibi determinãt ſubiecta / vnde et dicuntur cauſari a ꝓprijs principijs ſpẽi ꝛ q̃tum aliqua cõmunia in formis artificialibus quarũ tota ſubſtantia videtur eſſe ſubiectũ / et p ꝯſequens ab ipſo eſt totum eſſe etiam ſpecificum vt dicit̃. 8. metaphiſice. q: differũt vel agẽte, ex materia et differentia materiali / ſicut circulus aureus et cupre⁹: q̃uis poſſet dici q ſubiectũ ſi non ſit cauſa efficiens eſt tamen cauſa finalis.

2. articul⁹ Herueus vbi ſupra. ¶ Quantum ad ſcõm ſc; quõ potẽtie diſtinguãtur per obiecta ſciendum ſm quoſdam q potẽtie et actus non diſtinguuntur p obiecta ſicut p principium intrinſecũ intrans eſſentiam rei quo vnũ formaliter ab alio diſtinguit̃ / quod ꝓbant: q: primum ꝛ p ſe obiectũ alicui⁹ act⁹ vel potẽtie nõ eſt ipſa potentia vel actus vel aliquid eſſentie ſue: ſ; ſicut dictum eſt principiũ diſtinctiuũ ĩtrinſecũ eſt ratio eſſentie rei vel aliq̃ eius. ergo. ꝛc. Et ideo loquendo de diſtinctione intrinſeca potentie cum ſint quedam forme ſimplices ꝛ ſimiliter actus ſeipſis diſtinguuntur: ſicut ſeipſis diſtinguunt̃ albedo et nigredo. Ulterius vero potẽtie diſtinguũt̃ p actus ſicut p fines. et hui⁹ rõ aliq̃lit̃ pat;, nã illa q̃ ordinant̃ ad aliquos fines / quorum diuerſitas requirit diuerſitatem formalem in medijs ordinatis ad finem dicunt̃ diſtigui p fines: ſed ille potentie ordinant̃ ad illos actus ſicut ad fines. ſ. ad velle ꝛ intelligere: q: quicq̃d ſit de potẽtia actiua non eſt dubium quin potẽtia paſſiua ordinetur ad actum ſuũ ſicut ad finem. predicti autẽ actus habẽt talem diuerſitatẽ que requirit diuerſitatẽ formalem in principijs receptiuis illorum actuum. ergo p̃dicte potentie que ſunt principia receptiua illorũ actuũ diſtiguũt̃ p illos actus ſicut p fines. actus autẽ per obiecta / per cauſas efficientes / et per terminos extrinſecos. ¶ Ad cuius euidentiam ſciẽdum q ſcõm poſitionem que ponit illas potentias moueri ab obiecto quã ad nunc teneo actus earum comparantur ad obiecta dupliciter Uno modo ſicut ad mouens inquantum obiectũ cauſat actum intelligendi vel volendi. Alio modo ſicut ad terminum inquãtum intelligere ꝛ velle terminantur ad obiecta ſua vt ad cognitum et volitum accipiendo predictos actus prout comparantur ad obiecta vt ad motiua diſtinguuntur per obiecta ſicut per cauſam efficientem: quia diſtingui per cauſam efficientem eſt quando plura formaliter diſtincta fiunt ab aliqua cauſa effectiua vna vel pluribus: ita q cauſalitas illa ſe extẽdat ad cauſandum pluralitatem iſtam effectiue: prout vero comparantur ad obiecta illa ſicut ad

terminos/ ſic dicuntur diſtingui per terminos vt
hic accipio eſt terminum vel vnũ vel plures poſſe
terminare diuerſos act⁹ nati terminari ad diuer-
ſos terminos/ vel tendere in eũdẽ terminũ diuer-
ſimode. ſic autẽ eſt in ꝓpoſito: nã actus q̄ ſunt vel-
le et intelligere terminant̃ ad volitũ et ad cogni-
tum/ vel ſicut ad diuerſos t̃minos/ vel ſicut ad eũ-
dem terminũ diuerſimode ꝑ tales actus acq̄ſitu;
vel habitũ. ¶ Quid aũt ſit de hoc/ vtrũ cognitũ
vel volitu; ſint diuerſi termini vel vnus. Ad hoc
hẽb t̃ in q̄rto articulo. Potẽtie autẽ diſtiguunt̃
ꝑ obiecta ꝓut ſunt motiua / ſicut ṗncipia paſſiua
diſtingui dicunt̃ ꝑ motiua ſua. qḋ q̄dẽ ↄtingit qñ
motiuũ natũ eſt cauſare diuerſos actus req̄rẽtes
diuerſa ṗncipia receptiua. ſic autẽ eſt in ꝓpoſito:
nã obiecta mouẽtia ad itelligere et velle cauſant
diuerſos actus req̄rẽtes diuerſa ṗncipia recepti-
ua. Prout ṽo ↄparant̃ ad ea vt ad t̃minos diſtin-
guunt̃ ſicut ꝑ fines. ¶ Ad cuius euidentiã ſcien-
dum ꝙ finis alicui⁹ dr̃ dupl̃r. ſ. res extrinſeca quã
q̄s aſſequit̃ ⁊ aſſecutio ipſi⁹. ſicut finis auari ẽ pe-
cunia vt res et poſſeſſio pecunie vt aſſecutio rei/
finis aũt iſtarũ potẽtiaꝝ vt aſſecutio rei ſunt act⁹
ſui. ſ. velle ⁊ itelligere. ſed finis vt res quã hñs po
tentiã mediãtib⁹ actibus eaꝝ aſſequit̃ eſt obiectũ
Et ſicut diuerſitas actuũ tãq̄ finis req̄rit diuer-
ſitatẽ potẽtiarũ accipiẽdo finẽ ꝓ aſſecutione rei:
ita etiã qñ obiectũ vnũ vel plura natum eſt attin-
gi diuerſis actib⁹ req̄rẽtib⁹ diuerſitatẽ talium ṗn-
cipioꝝ receptiuoꝝ dr̃ eſſe cã finalis talis diſtictio
talium ṗncipioꝝ/ accipiẽdo finẽ ꝓ re quã q̄s aſſe-
quit̃ ꝑ actũ ſuũ. ⁊ ſic p; quõ diſtiguunt̃ põe ꝑ act⁹
Inquirit doctor de dictis heruei i iſto.3 articulo. et actus ꝑ obã. ¶ Inq̄rẽdo aũt de his ꝙ ṗmo di-
cunt potentias nõ diſtingui intrinſece ꝑ obiecta/
verum eſt ẽm cõem opinionẽ q̄ diſtinguit potẽtiã
ab eſſentia/ ſed ſi in angelis eſſent idẽ potẽtia ⁊ eſ-
ſentia/ cũ ꝓpriũ obiectũ potẽtie intellectiue et vo-
litiue/ ſit eſſentia angeli tũc itrinſece diſtingueret̃
in diuerſis angelis potẽtia ꝑ obiectum ⁊ itrinſece
ꝑ actum/ ſi actus quo ſe itellig; ⁊ diligit naturali-
ter nõ addit rem aliquã vt q̄dã dicunt. ¶ Poteſt
etiã dici ꝙ potẽtie diſtinguuntur itrinſece ꝑ obie-
cta. i. ꝑ ordinẽ aptitudialẽ ad obiecta/ q̄ eſt eis eſ-
ſentialis ⁊ intrinſec⁹. ⁊ dico aptitudinalẽ: q2 ordo
accidẽtalis eſt in gñe relationis/ ⁊ ſic extra eſſen-
2 tiã potẽtie q̄ eſt qualitas. ¶ Q; dicunt ſcḋo potẽ-
tias diſtingui ꝑ obiecta ſicut ꝑ cauſas motiuas/
verum eſt q̄ꝗrum ad potẽtias paſſiuas ſicut eſt co-
gnitiua ⁊ appetitiua. ſed itellect⁹ agẽs nõ mouet̃
ab obiecto ſed cũ obiecto mouet poſſibile; a quo
diſtinguit̃/ ſicut potẽtia actiua ⁊ paſſiua. a fantaſ-
mate autẽ ſicut potẽtia actiua vniuerſalis a potẽ-
tia actiua ꝑticulari. Nõ eſt autẽ itelligendũ ꝙ po-
tentie diſtinguant̃ ꝑ obiecta ſicut ꝑ cauſas efficiẽ-
tes: q2 obiecta nõ efficiunt potentias/ ſed ſicut ꝑ
cauſas motiuas: q2 ꝓprio motori reſpõdet ꝓpriũ
mobile: ſed bene verũ eſt act⁹ diſtingui ꝑ obiecta
ſicut ꝑ cauſas efficiẽtes: q2 diuerſoꝝ effectuũ ſũt
diuerſe cauſe ꝓprie. ¶ Q; dicunt tertio potẽtias
3 diſtingui ꝑ actus ſicut ꝑ fines quo/ ꝑ obiecta ṽo fi-
nes gr̃a cui⁹ et reſtringi ad potẽtias paſſiuas/ vi-
det̃ idẽ de actiuis: q2 ois potẽtia eſt ꝓpt̃ ſuã opa-
tionẽ maxime potẽtia aĩe de qua loq̄mur. Cũ eñ
oẽs põe aĩe vegetatiue ſint actiue cũ nõ min⁹ ſunt
ꝓpter ſuas opationes q̄ꝫ potẽtie ſenſitiue/ q̄ oẽs
ſunt paſſiue. ¶ Itẽ intellect⁹ agẽs ita eſt ꝓpt̃ itel-
ligere qḋ efficit ſicut poſſibilis q̄ ipm̃ recipit/ imo
fantaſma hoĩs magis eſt ꝓpt̃ itelligere qḋ efficit
q̄ꝫ ꝓpt̃ ſentire qḋ recipit. ¶ Itẽ dubiũ eſt ꝙ dicũt
obiectũ vt finẽ gr̃a cui⁹: q2 talis finis nobilior eſt
eo qḋ eſt ad finẽ ⁊ nõ ecõtrario eſt ꝓpt̃ illud. vide-
mus aũt ꝙ oĩa ſenſibilia ſunt ignobiliora ſenſib⁹
ipſis ⁊ ſenſatiõib⁹: ⁊ tñ ſunt ꝓpt̃ hoĩem vt veniãt
in vſum ei⁹ niſi ꝑ ſenſus videret̃ eẽ magis ꝓpt̃ ſen-
ſus q̄ꝫ ecõuerſo/ vel ſicut tã itellect⁹ agẽs q̄ꝫ poſſi-
bilis ſunt ꝓpt̃ intelligere: vn⁹ q̄dẽ ad agẽdũ/ alt⁹
ṽo ad patiẽdũ vel recipiẽdũ: ſic videt̃ ꝙ ſenſus et
ſenſibile ſint ꝓpt̃ ſentire: ſenſibile q̄dẽ vt efficiat/
ſenſus vt recipiat. ¶ Quãtũ ṽo ad tertium/ ſc; 3. articul⁹ heruei. vbi ſupra.
quõ diſtinguant̃ obiecta iſtaꝝ potẽtiaꝝ abinuicẽ/
ꝓponunt aliq̄ tria. Primum eſt q̄ ſint obiecta for-
malia iſtaꝝ potẽtiarũ. Scḋ; quõ diſtinguunt̃ ab-
inuicẽ. Tertium eſt qḋdã dubiũ cũ ſua ſolutione.
¶ Quãtum ad primũ aduertẽdũ ſi accipiat̃ ob-
iectum itellect⁹ ẽm ſtatum ṗſentis vite ei⁹ videt̃
ꝙ obiectum intellect⁹ ẽm ſtatũ illũ ſit natura ſen-
ſibilis ⁊ formale obiectũ: q2 videt̃ ꝙ illa q̄ ṗmo oc-
currunt ſenſui vident̃ ṗmo nata q̄ ad nos ⁊ intel-
lecta. verũ vtrũ res ſenſibiles ſint nobis pri⁹ note
ẽm ſubſtãtiã q̄ꝫ ẽm accñs ṗtermitto quo ad nunc.
¶ Quantũ autẽ ad obiectum voluntatis videt̃
ei ꝙ obiectum volũtatis formale icludat duo. ſ.
bonũ ipſi⁹ volũtatis vel alicui⁹ ad qḋ volẽs ſe h;
ſicut ad ſeipſum et cognitionẽ talis boni: quoꝝ ṗ-
mum. ſ. eſſe bonũ eſt ṗncipale in obiecto volunta-
tis. ꝙ autẽ bonũ ẽm ꝙ bonũ ſi formale obiectum
volũtat; p; ꝑ dictũ ph̃i. i. ethicoꝝ. vbi dicit ꝙ bo-
num ẽ qḋ oĩa appetũt. q̄ q̄dẽ deſcriptio eſt a poſte-
riori: q2. ſ. deſcribit ipm̃ ꝑ hoc ꝙ oĩs appetit⁹ tẽdit
in ipm̃ in eo quod tale. Ex q̄ habet̃ ꝙ oĩs appeti-
tus in eo ꝙ talis tendit in bonũ ſicut in ꝑ ſe obie-
ctum i eo qḋ tale: ſ; volũtas ẽ q̄dã appetit⁹. ḡ. ⁊c.
¶ Q; autẽ debeat itelligi de bono volũtatis vel
de bono alicui⁹ ad quẽ ſe h; ſicut ad ſeipm̃/ p; ſic:
q2 oẽ qḋ amam⁹/ amamus vel amore amicicie vel
amore ↄcupiſcẽtie: ſed q̄cq̄d amat̃ quocũq; iſtorũ
modoꝝ eſt bonũ amãtis vel amici ei⁹ ad quẽ ſe h;
ſicut ad ſe. ḡ. ⁊c. Minorẽ ꝓbo: q2 q̄cq̄d amat̃ amo-
re amicicie amat̃ vt cui volum⁹ bonũ ſum⁹ nos vel
amici nr̃i. ḡ. ⁊c. q̄ꝗtum ad aliũ amorẽ ꝓbo eandẽ;
minorẽ: q2 oẽ qḋ amam⁹ amore ↄcupiſcẽtie ama-
mus vt bonũ qḋ volum⁹ nobis vel amicis: ſed ta-
le eſt bonũ amãtis vel amici ei⁹. ḡ. ⁊c. ita ꝙ videt̃
ꝙ bonũ qḋ eſt obiectũ voluntatis eſt bonũ volẽt;
vel amici ei⁹ ad quem ſe h; ſicut ad ſeipm̃. ¶ Ter-
tium. ſ. ꝙ eẽ cognitũ icludat̃ in obõ volũtatis al-
quo mõ ꝓbãt ⁊ ex natura rei: q2 appetit⁹ ſenſitiu⁹
et intellectiu⁹ differt in hoc ab appetitu naturali:
q2 iſti duo appetit⁹ ſequunt̃ cognitionẽ appetẽtis
quã h; de bono amabili/ qḋ nõ eẽt niſi aliquo mõ
in obiecto voluntatis ⁊ appetit⁹ ſenſitiui include-
ret̃ eſſe cognitũ ab appetente. Et ꝑ dictũ oĩe ma-
giſtroꝝ q̄ ponunt ꝙ voluntas non põt velle inco-
gnitũ: q2 tunc vellet ſine obiecto/ qḋ nõ eſſet verũ
ſi eſſe cognitũ nõ icluderet̃ in per ſe obiecto volũ-
tatis. ḡ. ⁊c. Sic ergo patet de obiectis iſtaꝝ potẽ-
tiarum. ¶ Quãtum autẽ ad differẽtiam obiecto-
rum ſciẽdum ꝙ differentia earũ dupl̃r põt accipi.
Vel ẽm rõnẽ/ vel ẽm rem. Si loq̄mur ẽm rõnem/
oẽs ↄcedunt ꝙ iſta obiecta differũt ẽm rationem
Si autẽ loquamur de differẽtia iſtoꝝ obiectorum
ẽm rẽ: tũc poſſum⁹ dupl̃r accipere obiectũ volũta-

tis Uno mō ꝑ ipſo bono tm̄ expſſa cognitiōe. alio
mō accipiēdo ipſū bonū vel cognitū ei⁹. ſi pmo mō
ſic vt michi videt̄ obiectū voluntatis et obiectuz
intellect⁹ differūt ſicut ſupi⁹ ⁊ inferi⁹: q2 obiectuz
voluntatis eſt bonū alicui⁹ voluntatis vel amici
ad quē ſe hz ſicut ad ſeipſum. obiectū autē intelle
ctus eſt ens cōiter dictū: ſed licet bonū in cōi con
uertat̄ cū ente: tn̄ tale bonū vel hmōi volūtatꝭ nō
ɔuertit̄ cū ente / q2 ens ſe hz in plus. ꝗ. ⁊c. Et ideo
obm̄ volūtatꝭ differt ab obiecto itellect⁹ ſicut ſupi
us ⁊ iferi⁹ ¶ Supi⁹ aūt realit̄ differre ab iferiori
pōt intelligi dupl'r. Uno mō ꝙ illud qđ dicit ſupe
rius / et illud qđ dicit iferi⁹ in eodē ſint diuerſa re
vt ſcz in ſorte illud qđ dicit aial ⁊ illđ qđ dicit hō
ſint diuerſe realitates / ⁊ hoc eſt impoſſibile. Alio
modo vt dicat̄ ſupi⁹ realit̄ differre ab inferiori: q2
ſe extēdit ꝑ pdicationē ad aliqđ diuerſuz re ab oī
ɔtento ſiue determinato inferiori. et talis diſtin=
ctio realis pōt cōpetere ſupiori reſpectu inferio=
ris: ſicut aial ſe extendit ad aliqđ diuerſum re ab
oī hoīe / et talis differētia eſt iter obiectū itellect⁹
et voluntatis. Accipiēdo aūt obiectū volūtatis
ſm totū qđ eſt bonū cognitū includēdo ipſuz eſſe
cognitū in obiecto voluntatis / tūc dico ꝙ pter p=
dictā differentiā obiectū voluntatꝭ differat ab ob
iecto intellect⁹ realit̄: q2 addit rē diuerſā ab obie=
cto intellect⁹ ſcz cognitionē: niſi qn̄ idē act⁹ intel=
ligendi eſt bonū cognitū / ⁊ eſt act⁹ cognitiu⁹ ⁊ eli
citiuus ſil' / qđ qdē i deo hz eſſe: nā idē eſt ibi eē ob
iectum et eſſe cognitū et bonū cognitū ⁊ act⁹ co=
gnit⁹ ⁊ elicit / ſi tn̄ aliqđ ibi debet dici elici. Utrū
autē in intellectu creato aliqn̄ poſſit eē idē act⁹ co
gnit⁹ et elicit⁹ / dimitto ad pñs. ¶ Qꝫ autē pdi
cto modo differat obiectū voluntatis ab obiecto
intellectus. ſ. addēdo hāc cognitionē ꝓbo: q2 re=
ſpectu boni qđ volūtas vult ⁊ intellect⁹ itelligit
in obiecto intellectus nō icludat̄ ipa cognitio eli
cita vel eſſe cognitū qđ eſt diuerſum ab ipſo bono
cognito: ſed hoc includit̄ in obiecto volūtatis. er=
go. ⁊c. Minor patz ex pmiſſis. ſ. ꝙ eſſe cognitū in
cludit̄ in obiecto volūtatis. Maiorē ꝓbo: q2 in ꝑ
ſe obiecto intellect⁹ nō includit̄ act⁹ elicit⁹ ei⁹. et
ſic patet quō obiecta pdicta differant abinuicem

Inquirit doctor de dictis her uei in iſto tertio ar.

¶ Prima aūt ɔcluſio ꝓbat̄ ꝑ ariſtotelē. 3. de aīa.
vbi dicit ꝙ obiectū itellect⁹ eſt qdditas habentiū
ſpēm in materia. hoc autē eſt natura ſenſibilis. er=
go. ⁊c. ¶ Sed tunc eſt dubiū quō in aīa rōnali ſe
parata remaneat eadē potētia q̄ tunc hz aliud ob
iectū puta ſubſtātiā ſuā vel qdditatē imaterialē:
2 ſz de hoc alīs dictū ē. ¶ Secūda etiā cōcluſio ab
oīb⁹ eſt cōceſſa. ſ. ꝙ bonū ſit formale obiectū volū
tatis ⁊ pncipale: habet tn̄ dubitationem ꝓ tāto q2
potētia nō hz actū poſitiuū niſi reſpectu ſui obie=
cti / ɔ̄tuis reſpectu oppoſiti ei⁹ poſſit dici ferri in ip
ſum puatiue: ſicut viſus ꝑcipit tenebrā / nō tamen
actu poſitiuo. ſz voluntas hz actū poſitiuū reſpe=
ctu mali ſicut reſpectu boni. ergo ſicut obiectū ta
ctus nō eſt calidū / q2 ita ſentit frigidū ſz aliqđ cō
ſequēne vtrūqꝫ nobis tn̄ inolatū ⁊ ignotum: ſic vi
det̄ obiectū volūtatis eſſe ens qđ pōt eē bonū vel
malū / ⁊ nō tm̄ ipm bonū. ¶ Sed ad hoc pōt dici ꝙ
qn̄ oppoſitū eſt puatio vel vnū nō ē rō potētie ten
dēdi in aliud. tūc potētia non hz actū poſitiuū re=
ſpectu illi⁹ vt i primo caſu de tenebris / vel vnū op=
poſitum nō eſt magis obiectum potentie q̄ aliud
ſed tantū cōmune. nec in ſecunda inſtantia: ſed qn̄
oppoſitum includit aliqđ poſitiue ⁊ in ipſum non
tēdit potētia niſi ꝓpt̄ aliud oppoſitum / tunc potē
tia ⁊ habet actum poſitiuū circa illud / et hz ꝓ ob
iecto oppoſitū ei⁹: ſub cui⁹ rōe in ipm fert̄ reſpuē=
do / et ſic ē in ꝓpoſito. ¶ Tertia ēt ɔcluſio ꝓbabil' 3
eſt. ſ. ꝙ eſſe cognitū icludat̄ in rōne appetit⁹ cogni
tiui / ɔ̄tuis ꝓbabili⁹ videret̄ ꝙ ſicut ſenſus iferior
in ſuo actu pſupponit exteriorē a quo mouet̄: non
tn̄ actus illi⁹ cadit in obiecto actus iterioris ſine
quo et deus pōt facere actū iteriorē / ſic et de actu
volūtatis q̄ naturalit̄ pſupponit cognitionē et ab
ea mouet̄: ſz de hoc alīs dictū ē plen⁹ in iſto tertio
¶ Quarta ɔcluſio. ſ. ꝙ obiecta differūt rōe ſpā ē de 4
pmo obiecto cuiuſlibꝫ potētie ſz nō de obiecto qđ
imediate ⁊ actu mouet vtrūqꝫ: q2 ſub eadē rōe eſt
aliqđ volitū ſub qua intellect um nō ſub alia: aliſ
volūtas ferret̄ i icognitū. vñ oportet ꝙ illa ſit ſe
cundaria materialis rō obiecti intellect⁹ q̄ eſt pn=
cipalis et formalis rō volēdi. ¶ Quinta cōcluſio 5
ꝙ differūt re ſicut ſupius et inferi⁹. ſilr debet itel
ligi de obiecto pmo ꝓpt̄ idē: ſed ꝙ ſupponūt nūc
et pri⁹ obiectū volūtatis eſſe bonū ſuum vel ami=
ci ſupplendū eſt vel ei⁹ qđ eſt plus q̄ amicus. ſicut
dei cui⁹ bonum eſt amādum nō ſolum ſicut ſuum:
immo plus q̄ ſi eſſet ſuum: immo ꝓpter bonuz dei
eſt amandum bonum ſui ⁊ amici.

¶ Sexta etiā cōcluſio eſt ꝓbabilis q2. ſ. differāt
re io obiecto totali: q2 qđ eſt totale in obiecto in=
tellect⁹ eſt ſolū partiale: ſed formale ⁊ pncipale in
obiecto volūtatis concludit cognitionē. Uerbi
gr̄a / ꝙ hō ſentit qnqꝫ inflāmationes ⁊ mot⁹ quoſ=
dā in ſenſualitate ſine aliq̄ turpi imaginatione / il
le nō eſt mot⁹ aialis q̄ ē act⁹ ɔcupiſcibilis vel ira=
ſcibilis ſed pur⁹ naturalis q̄ ſeqt̄ ad ipulſum ſpi=
rituum vitaliū. et ſic ſemꝑ bonum cognitū eſt ob=
iectū voluntatis ⁊ appetit⁹ cognitiui ſm iſtā opi=
nionē. ¶ Quātū ad quartū dicūt ex his ad q̄ſtio 4. articl'
nē qn̄ q̄rit̄ / vtrum remota diſtictione formali obie
ctoꝝ maneat diſtictio iſtaꝝ potētiaꝝ. Dicūt pmo
ꝙ ſi intelligat̄ q̄ſtio de diſtictione formali ⁊ intri
ſeca vt ſit ſenſus ꝙ q̄ram⁹: vtrum pter obiecta ha
beant iſte potētie aliq̄ formalia itrinſeca diſtiguē
tia. Dico ꝙ ſic: q2 nullo alio q̄ ſeipſis diſtinguun
tur formaliter: ita ꝙ circūſcripta oī re de mūdo
alia ab eis / adhuc ſi ponantur eſſe neceſſe eſſet ip=
ſas ſeipſis formaliter diſtingui: ſicut albedo ⁊ ni=
gredo ſeipſis diſtinguunt̄ formaliter. ¶ Si autē
queratur / vtrum remota diſtinctione obiectoꝝ re
maneat neceſſitas eſſendi tales potētias diſtictas
in ordine ad talia obiecta vt ad finē vel ad mouēs
Tūc aut q̄rit̄ de diſtinctione rationis vel rei. ſi lo
quamur de diſtictione rationis i tunc q̄ſtio q̄ q̄rit̄
vtrū remota diſtinctiōe obiectoꝝ remoueat̄ diſti
ctio potētiarū / dupl'r pōt accipi. ſ. cāliť ⁊ ɔſecutiue
cauſaliter vt ſit ſenſus ꝙ q̄ratur vtrum remotio di
ſtinctionis ratiōis obiectorū ſit cauſa remotiōis
diſtinctionis realis potētiarū. ⁊ dico ꝙ non: q2 ſi=
cut diſtinctio ſm rōnē non eſt cauſa diſtinctionis
ſm rem: ita remotio non eſt cauſa remotionis im
mo ecōuerſo: q2 teneo q̄ oīs diſtinctio ratiōis ha
bet ortū a diſtinctione reali ſicut a fundamēto re=
moto. ſi aūt teneat̄ cōſecutiue vt ſit ſenſus quere=
re vtrū ad remotionem diſtinctionis rōnis in ob=
iectis ſequatur remotio diſtinctionis realis i po=
tētiaꝝ. tunc dico ꝙ ſic: q2 impoſſibile eſt ꝙ illud in
quo nulla eſt differentia ratiōis reſpiciat diuerſa

re:quis ex hocipſo q aliquid reſpicit diuerſa re:ſe
quitur q in ipſo ſit aliqua differentia rationis ſi
cut etiã ex hocipſo qđ aliqđ eſt hõ ſeqꝛ de neceſſi
tate q ſit riſibile. et iõ ad nõ riſibile ſiue ad remo
tionẽ riſibilꝭ ſeqꝛ remotio hoĩs ꝯſecutiue nõ cãliꝭ.
Si aũt loq̃mur de diſtictiõe reali obõꝝ vtꝫ ſcꝫ re
mota diſtictione reali obiectoꝝ remaneat neceſſi
tas habendi tales potẽtias diſtinctas:tunc ſi ac
cipiamus obiectum voluntatis ꝑ bono non iclu
dendo cognitionẽ/tunc videꝭ michi q dato q hoc
ſequeretur gratia materie:qꝛ ſcꝫ de ratione intel
lectus eſt habere obiectũ cõmuniꝰ q̃ ſit obiectuꝫ
voluntatis:et ꝑ ꝯſequens hoc ablato tolleꝭ natu
ra potentie/et ꝑ ꝯſequens eius diſtinctio a quoli
bet tamen non videꝭ michi q teneat illa cõſequẽ
tia gratia forme. Dico autẽ tenere gr̃a forme:ita
ſcꝫ q ipſa ablatio ſiue remotio diſtinctionis rea
lis talis obiectoꝝ ſit ratio preciſa inferẽdi remo
tionem diſtinctionis potẽtiarũ ſiue accipianꝭ ob
iecta vt motiua potentiarũ ſiue vt t̃mini:qꝛ illud
qđ manet cũ vnitate formali alicuiꝰ obiecti nõ tol
liꝭ ablata diſtictione formali obĩ: qꝛ qđ tolliꝭ ab
lata diſtinctione nõ manet cũ ſola vnitate:ſed ne
ceſſitas diſtinctionis iſtarũ potẽtiarũ ſtat cũ vno
eodẽ formali obiecto amota ab eo oĩ diſtinctione
reali.ergo.ꝛc. Maior patet. Minor ꝓbaꝭ: qꝛ ea
dẽ bonitas eſt ꝛ ſm q bonitas realiter eſt quã in
tellectus intelligit ꝛ volũtas vult ita q eadẽ boni
tas ꝛ ſm eãdẽ rõnẽ formalẽ mouet ad intelligen
dũ ꝛ ad amandũ: alioq̃n alꝭ qđ icognitũ poſſit eſſe
amatũ: ſed manẽtibꝰ diſtictis actibꝰ amandi ꝛ vo
lẽdi manet neceſſitas diſtinctionis ꝑdictarũ po
tẽtiaꝝ: qꝛ vt dictũ ẽ iſti actus reqrũt diuerſa rece
ptiua. ꝗ exñte eodẽ forali obõ vt motio remanet
neceſſitas diſtictionis ꝑdictarũ potẽtiarũ. et hoc
etiã pꝫ q neceſſitas diſtictionis iſtarũ potẽtiarũ
manet reſpectu vnius obiecti formalis vt termi
ni: qꝛ manẽte eadeꝫ bonitate vt termino: nati ſunt
eſſe diuerſi actꝰ ſcꝫ intelligere ꝛ amare medianti
bus q̃bꝰ dicte potẽtie diuerſimode tendãt in eũdẽ
terminũ cognitũ ꝛ amatũ. ❡ Ad hoc autẽ videꝭ
reſpõderi ſic: qꝛ licet idẽ ſit cognitũ ꝛ amatũ: non
tñ eſt idẽ formale obiectũ volũtatis ꝛ intellectus
imo vt videꝭ illud qđ eſt cognitũ ab intellectu vt
obiectũ eſt formale eſt materiale obiectũ amatuꝫ
a voluntate vt eiꝰ et ecõuerſo. verbi gratia. in ipſo
bono eſt ꝯſiderare duo. ſ. eſſe ipſiꝰ bonitatis ꝛ bo
nitatẽ ipſam: mõ obm̃ formale itellectꝰ ẽ eẽ ipſiꝰ bo
nitatis: ſed mãle obm̃ eſt ipſa bonitas/ ꝛ ecõuerſo
de volũtate. ❡ Iſta rñſio nõ valet ꝓpꝭ tria. Primo
qꝛ vt ſuppono ad nũc bonitas ꝛ eſſe bonitatis nõ
differũt niſi ſm rõnẽ ſed diſtinctio ſm rõnẽ nihil
ad diſtinctionẽ realẽ. ꝗ ꝛc. Scđo qꝛ ipſa bonitas
ſm rõnẽ qua eſt bonitas cadit ſub obiecto intelle
ctꝰ ꝛ ꝑ ꝯñs bonitas ſm q bonitas põt eſſe forma
le ꝛ per ſe obiectũ actꝰ intelligendi. ❡ Tertio qꝛ
qñ eſt/eſt tertiũ adiacẽs dicit ens qđ eſt in alio. ſ.
in predicato. ꝗ qñ intellectꝰ iudicat aliqđ eſſe bo
nũ eẽ q eſt ibi t̃tio adiacẽs nihil dicit niſi bonita
tẽ. ꝛ iõ illius actus quo iudicaꝭ aliquid eẽ bonũ
obiectũ formale eſt bonitas. ſi autem accipiatur
obiectũ volũtatis ꝛ intellectꝰ cũ eſſe cognito ꝛ q̃
ratur vtrũ remota diſtinctiõe inter obiectũ volũ
tatis ꝛ intellectꝰ q̃ eſt ꝑ additionẽ eſſe cogniti q
addit obiectũ volũtatis ſup obiectũ itellectꝰ re
moueaꝭ diſtictio potẽtiaꝝ. dico q remota tali di
ſtinctione remoueꝭ diſtinctio potẽtiarũ ita q ad

remotionẽ talẽ ſeq̃retur remotio diſtinctionis ꝑ
dicte ſaltẽ gratia materie qꝛ in natura iſtarũ po
tentiaꝝ includiꝭ habere talia obiecta. ꝛ iõ ablata
diſtinctione ꝑdicta ꝑdictoꝝ obiectoꝝ ꝛ ꝑ ꝯñs au
feruntꝭ potẽtie que determinãt ſibi talia obiecta
ablatis aũt potẽtijs auferꝭ diſtinctio eaꝝ ita q in
iſtis potẽtijs bñ ſequitur q ablata diſtictione ꝑ
dicta obiectoꝝ mouẽtiũ auferꝭ diſtictio potẽtia
rũ mobiliũ ſed nõ videꝭ mihi vniuerſaliter neceſ
ſariũ q remota diſtinctione reali formali ꝑncipij
motiui neceſſariũ ſit remouere diuerſitatẽ ꝑncipi
orũ receptiuorũ mobiliũ: qꝛ videꝭ michi q vnum
agẽs per vnũ principiũ formale excedens poſſit
cauſare diuerſos actꝰ reqrẽtes diuerſa ꝑncipia re
ceptiua: ꝛ hec ſufficiant de q̃one. ❡ Per hoc ipſi Ad rõnẽ i
rñdent ad rõnẽ in oppoſitũ dicẽtes q phs ibi nõ oppoſitũ.
ponit q actus vel potentie diſtinguantur per ob
iecta ſed q prius eſt de obiectis determinandum
q̃ de actibus et de his q̃ de potentijs: quia ob
cauſã ſunt prius nota quo ad nos et ex his inue
ſtigantur. ꝛ ſi phs dicere q per ea potentie diſtin
guũtur dicendũ q hoc debet intelligi ſicut per ꝑn
cipia extrinſeca ꝛ gratia materie mõ quo expoſi
tum eſt. Inquirẽdo aũt de his patet q prima cõ Inquirit
cluſio eſt ꝓbabilis: ſcꝫ q potentie diſtiguũtur ſe doctor de
ipſis formaliter: quia ſunt actus primi et forme dictꝭ i iſto
quedã abſolute non relationes. ❡ Scđa aũt con 4. articlo
cluſio q diſtinctio earum tolleretur ſublata diſtin
ctione rationis obiectoꝝ non cauſatiue ſed cõſe
cutiue: vera eſt dũ tamen intelligatur q non oĩs
diſtinctio rationis ſufficit. imo nec omnis realis
quia mĩma potentia hꝫ plura materialia obiecta
q̃ et re ꝛ rõne differunt ſed coueniũt in aliqua ra
tione gñali vniuoca vel analogica magis qđ ſuf
ficit ad vnitatẽ potentie. ❡ Tertia aũt cõcluſio
eſt ſufficienter per eos examinata/ꝛ probabiliter
declarata: vnde dimittaꝭ ſic. ❡ Sed contra iſtam Mouenꝭ
queſtionẽ illi mouent multa dubia ꝛ ſoluũt. Pri dubia cir
muꝫ eſt: qꝛ dictũ eſt q potẽtie nõ diſtinguũtur for ca iſtam q̃
maliter per obiecta qꝛ cõmuniter diciꝭ q forma ſtionem.
lis diſtictio potẽtiarũ ẽ ꝑ obiecta ꝛ ab eis accipiꝭ Herueus
❡ Scđo dubitaꝭ circa ꝑmã differẽtiã obõꝝ q̃ di vbi ſupra.
differt ſicut ſupiꝰ ꝛ iferiꝰ. ❡ Cõtra qđ arguiꝭ ſic.
qꝛ oĩs creatura itellectualis debꝫ amare oẽ bonũ
quod eſt ad honorem dei: ſed omne bonum quod
eſt ad honorem dei includit ſimpliciter omne bo
num: ergo voluntas cuiuſlibet volentis habet ꝑ
ſe et formali obiecto vniuerſaliter omne bonum:
ſed tale bonum conuertitur cũ ente. ergo obiectũ
voluntatis cõuertitur cũ ente/quod eſt obiectum
intellectus: et ſic non eſt inferius eo. ❡ Scđo ar Secundũ
guitur contra ſecũdam diſtinctionem que dicitur
q obiectũ voluntatis differt ab obiecto itellectꝰ:
qꝛ addit ſup ipſum cognitionẽ ſiue eſſe cognitum
❡ Cõtra: qꝛ illõ qđ ẽ qđdã bonũ nõ dicit aliquã
rationẽ obiecti volibilis diſtictã ꝯtra rõnẽ cõiter
dictam: ſed cognitio vel eſſe cognitũ eſt quoddaꝫ
bonum. ergo. ꝛc. ❡ Itẽ ad idẽ. cognitio eſt q̃ſi
obiectum intellectꝰ ſed illud qđ ſe habet ꝑ addi
tionẽ ad obiectũ intellectꝰ non eſt obiectũ intelle
ctus: imo eſt extra obiectuꝫ eiꝰ. ergo cognitio nõ
ſe hꝫ ꝑ additionẽ ad obiectũ itellectꝰ. ❡ Tertio Tertium.
ad idẽ: qꝛ ſi ꝓpꝭ hoc q nichil eſt volitũ niſi cogni
tum/ dꝛ q obiectũ volũtatis icludit eſſe cognitũ
eodẽ modo cuꝫ nichil cognoſcaꝭ a nobis niſi aliq̃
modo cadat ſub ſenſu eſſe ſenſatũ icluderet ꝑ ſe i
obõ itellectꝰ: ſꝫ hoc nõ poniꝭ. ꝗ nec ꝑmũ oꝫ poni.

Tertium ¶ Tertio cõtra cõcluſionẽ ꝑncipalẽ arguiꝛ q̃drupliciter. primo q: vnaqueqꝫ potentia dꝫ hẽ ꝑ formali obiecto aliqͦd obiectum adequatum: ſꝫ ſi idẽ obiectũ poſſet eſſe obiectum plurium potentiaruꝫ formale illius potentie eſſet obiectum inadequatum.ergo.ꝛc. ¶ Scdo q: ſicut ſe habet effect⁹ ad cauſam ita videtur ſe habere modo potẽtia ad obiectũ: ſed vnuſquiſqꝫ effect⁹ habet propriam cauſam: ita ꝙ ĩpoſſibile eſſet ponere plures effect⁹ q̃ꝝ vnũquodqꝫ excedaꝛ a ſua ꝓpria cauſa.ergo.ꝛc.
¶ Si dicatur contra ꝙ aliqua cauſa agens: per vnũ primũ effectũ dicitur excedere effectum: puta ſi dicatur ſol agere ꝑ vnã virtutẽ duos effectus q̃ ſunt a et b. tunc q̃ro vtrũ virtus ſolis ꝑ quam agit a ꝛ b excedit cauſam ipſius a aut nõ. ſi ergo nõ virtus ſolis nõ fuit excedẽs cã ſi ſic aut excedit ſcðm rationẽ aut ſcðm rem. ſi ſm rõnẽ nihil facit ad propoſitum q: eſſe ſcðm rõnem nihil facit ad eſſe reale: ſed ſcðm rem cum nihil excedat ſeipſum ſecundũ rẽ tunc ſeq̃tur ꝙ ſcðm principia diuerſa in ſole ſint cauſe ipſius a ꝛ b. ꝛ ſic adhuc habetur propoſitum. ſ. ꝙ diuerſi actus effect⁹ req̃rũt diuerſas cauſas realiter. ſaltem quantũ ad principia actiua.
¶ Tertio q: obiectũ ſe habet ad potentiã ſicut ꝑfectio ad ꝑfectibile: ſꝫ vni⁹ ꝑfectibilis eſt vna ſola ꝑfectio: ita ꝙ ĩpoſſibile eſt vnã ꝑfectionẽ eſſe plurium ꝑfectibiliũ. q̃ a ſimili impoſſibile eſt vnum formale obiectum eſſe pluriũ potentiarũ.

Reſpõſio ad iſta dubia. ¶ Ad hec autẽ ipſi ꝓbabiliter reſpondent ꝑ ordinẽ ad ꝑmuꝫ ꝑncipale iſtoꝝ dicunt ꝙ qñ dicitur ꝙ diſtinctio formalis potentiaꝝ accipitur penes obiecta nõ ſic intelligendũ eſt ꝙ obiecta ſint ꝑncipia intrinſeca potentiaruꝫ q̃bus formaliter et intrinſece potẽtie diſtinguũtur. ſed hoc ꝓ tanto dicitur ꝙ illius diſtinctionis formalis gratia potentie ſeipſis diſtinguũtur. obiecta dicuntur cauſa extrinſeca modo quo ſupra oſtenſum eſt: ita ꝙ non oportet ꝙ diuerſitas ſit cauſa intrinſeca illius diſtinctiõis. ſed vel diuerſitas obiectoꝝ vel idem obiectũ in cauſando excedens eſt cauſans diuerſos actus requirẽtes diuerſa principia receptiua. ¶ Ad illud quod arguitur de ſecundo ꝑncipali. ſ. de diſtinctõne obiectorum penes ſuperius ꝛ inferius. Dicendũ ꝙ licet omnia bona ſint ad honorem dei: tamen nõ omnia bona que ſunt ad honorẽ dei cadunt ꝑ ſe ſub obiecto voluntatis ꝛ rõne volentis. licet honor dei q̃ eſt de cis cadat ꝑ ſe ſub tali obiecto. vnde ſicut potio amara nõ eſt per ſe volibilis ſed potio amara vt valet ad ſanandũ ſic eſt ꝑ ſe appetibilis ſic ẽ de obiecto voluntatis. ſed oĩa per ſe ꝛ directe cadũt ſub obiecto intellectus formali. et ideo non obſtãte ꝑdicta obiectione adhuc ſtat ꝙ obiecta formalia ꝑdictarum potentiaꝝ ſe habent ſicut ſuperi⁹ ꝛ inferius.

Ad ſcdm. ¶ Ad illa que arguũtur de tertio principali. ſ. de diſtinctione obiecti voluntatis. ſ. per additionẽ eſſe cogniti dicendũ ad primũ ꝙ illud qͦd ẽ quoddã bonũ ꝓut accipiꝛ vt qͦddã bonũ nõ ſe hꝫ ꝑ additionẽ ad bonũ cõiꝛ dictũ. tñ illͦd qͦd ẽ bonũ ꝑ ſe acceptũ vt quedã circunſtantia alterius boni ſe habet ꝑ additionẽ ad illud bonuꝫ. ꝛ ſic cognitio prout accipitur vt quoddam bonũ in ſe ꝓpoſituꝫ vt quoddam eligibile/licet vi ſic nõ ſe habeat per additionem ad obiectũ intellectus imo ꝓponitur vt ſic ipſi intellectui vt obiectũ volibile / tñ quando aliud a cognitione proponitur ipſi intellectui vt obiectũ volibile cognitio qua hoc cognoſcitur ſe habet vt circunſtantia illius boni cogniti: ꝛ ſe habet per additionẽ ad illud bonũ vt ẽ obiectum intellectus non aũt vt eſt obiectũ voluntatis imo includitur in ipõ obiecto voluntatis mõ quo dictum eſt. ¶ Ad ſecundũ dicendũ ꝙ quãdo cognitio ꝓponitur intellectui vt quoddam bonuꝫ preter cognitionẽ que poniꝛ obm̃ cognitum oportet ponere cognitionẽ elicitã qua cognoſcitur et illa non includitur in per ſe obiecto intellectus. q: actus elicitus potẽtie vt elicitus non includiꝛ in per ſe obiecto eius. ꝛ talis ſe habet ꝑ additiõeꝫ ad obiectũ intellectus. nõ habet aũt ſe per additionẽ ad obm̃ voluntatis ſed includiꝛ in per ſe obiecto eius quo mõ dictũ eſt. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ non eſt ita per ſe ordo inter ſenſũ ꝛ intellectũ ex natura ipſaꝝ potẽtiaꝝ ꝑ ſe acceptaꝝ: ſicut inter intellectũ ꝛ voluntatem. alioqñ ſicut impoſſibile aliquid velle niſi cognitum ĩ quocũqꝫ ſtatu et ſic aĩa ſeparata non poſſet intelligere qͦd falſum eſt. Vñ ordo iſte non conuenit iſtis potentijs ex ipſis ſuis naturis ꝑ ſe acceptis: ſed ex coniũctione intellectus ad corpus: ſed ordo intellectus ꝛ voluntatis eſt ꝑ ſe ex ipſis naturis potẽtiaꝝ. vñ ꝛ licꝫ intellectus cõiũctus nõ poſſit cognoſcere niſi ſenſibilia vel ea q̃ concluduntur ex ſenſibus tamẽ bene poteſt cognoſcere aliquid qͦd directe non cadit ſub ſenſu: ſed voluntas non poteſt velle ꝙ directe nõ cadit ſub ſẽſu ſꝫ voluntas nõ põt velle ꝙ directe nõ cadat ſub cognitione intellectus.

Ad tertiũ ¶ Ad iſta q̃ arguũtur de q̃rto ꝑncipali. ſ. cõtra ꝑncipalẽ cõcluſionẽ dicendũ ad ꝑmũ ꝙ obiectũ formale potentie non opꝫ ꝙ ſit adequatum ei niſi poſſit reſpicere aliam potentiam ꝑ eandẽ rationem formalem realeꝫ q̃uis q̃tũ ad hoc aliquã adeq̃tionẽ habeãt ad potentiam quo ad eſſe ꝙ ꝯtentũ ſub eo aliquo modo ſe extendit potentia ¶ Ad ſcðm dicendũ ꝙ etiaꝫ maior et minor ſunt falſe: nã obiectum non eſt cauſa effectiua potentie: licet ſit cã effectiua ipſi⁹ act⁹ potentie ſicut motor non eſt cauſa effectiua mobilis ſed ipſius motus obiectũ aũt cõparatur ad potentiam ſicut motiuum ad mobile. Minor etiam eſt falſa quia vna cauſa excedens ꝛ immediata poteſt habere plures effectus. ¶ Ad probationem autẽ eius dicẽdum ꝙ ſi ponatur ꝙ ſol ſit cã immediata plurium. ſ. a et b. non dicitur ꝙ ſol ſit cã excedens q: cauſa ipſorum a et b excedat cauſam ipſius a ſecundum rem q: ſunt idem ſcðm rem ſed dicitur cauſa excedens q: põt in effectũ excedenteꝫ ſm rem a quia poteſt in a et b. a autẽ et b excedunt a ſicut totum partem. ¶ Ad tertium dicenduꝫ ꝙ maior eſt falſa: quia obiectũ non ſe habet ad potẽtiaꝫ ſicut ꝑfectio formalis ad perfectibile per cauſam et ſicut perfectiuum effectiuum et motiuum ad mobile ad perfectionem ad affectuꝫ ꝛ licet idẽ non poſſit eſſe plurium vt forma formaliter perficiens: idem tamen poteſt eſſe plurium vt motiuuꝫ perfectiuum effectiue.

¶ Diſtinctio.27.
¶ Queſtio prima.

Circa viceſimamſeptimam diſtinctionem querũtur tria. Primo vtrum amor ſit pꝛĩcipalis paſſio Secundo vtrum amor dei habeat modum. Tertio vtrum mod⁹ diligendi deum poſſit impleri in via. ¶ Quantum ad primuꝫ vi Primũ

detur ꝙ amoꝛ pꝛout eſt paſſio appetitus nõ ſit ꝓn
cipalis paſſio.qꝛ ſm auguſtinum.lxxxiij. queſtio
nũ.nemo eſt qui non magis doloꝛem fugiat ꝙ̃ ap
petat voluptatem.ex quo ſic arguitur.principali⁹
fugitur malum ꝙ̃ appetatur bonum.ꝛ per odium
eſt fuga mali ꝛ appetitus boni ꝑ amoꝛem.ergo o=
Secundũ dium eſt principalioꝛ paſſio ꝙ̃ amoꝛ. ¶ Item de=
nominatio ſit a principalioꝛi.ſed appetitus tã ira
ſcibilis ꝙ̃ concupiſcibilis denominatur ab ira et
concupiſcentia.ergo ſunt principalioꝛes paſſiões
Tertium. ꝙ̃ amoꝛ. ¶ Item qꝺ vincitur ab alio eſt min⁹ po
tens et minus ꝓncipale.ſed amoꝛ vincitur ab ira
qꝛ ira odiũ generat.ergo ira eſt principalioꝛ paſ=
In oppõꝫ ſio ꝙ̃ amoꝛ. ¶ In contrarium eſt. amoꝛ compara
Rñſio. tur igni et moꝛti.Can.8 ſed nulla paſſio eſt vehe
mentioꝛ ꝙ̃ ab iſtis.ergo. ꝛc. ¶ Item auguſtinus
dicit ꝙ omnis affectio ex amoꝛe eſt. ¶ Reſpõſio
tria vidẽda ſunt. Pꝛimo de amoꝛe ꝓut dicit actũ
vtrum ꝛ quando ꝛ qualis paſſio ſit. Scḋo ꝺ amo
re ꝓut dicit habitum amicicie vtrum. ſ. amicicia
ſit virtus. Tertio de amoꝛe qui eſt caritas vtrum
deus poſſit ſimul infundere caritatem ꝛ intẽdere.
1. articul⁹ ¶ Circa pꝛimũ recitabo pꝛimo dicta alioꝛum.ſe=
Durand⁹ cundo inquiretur aliqualiter de ipſis. Dicunt er=
q.i.ꝺ.pñti go ſic aliqui ꝙ ꝙ̃uis amoꝛ ꝓut eſt paſſio pꝛopꝛie
pertineat ad appetitum ſenſitiuum:cũ nomẽ amo
ris abſolute inuenitur pertinere ad appetitum in
tellectiuum. ꝛ ſic amoꝛ eſt quedã affectio magis
ꝙ̃ paſſio.ꝛ qꝛ omnis paſſio eſt affectio ꝛ non econ
uerſo.ideo loquendo de amoꝛe cõmuniter pꝛout
dicit affectionem tam ꝑtinentem ad appetitiuum
ſenſitiuũ ꝙ̃ intellectiuũ. Dicendum eſt ad q̃onem
ꝙ aliqua paſſio vel affectio poteſt dici principali
oꝛ dupĺr.aut qꝛ ꝓoꝛ/aut qꝛ ꝯpletioꝛ. Si pꝛimo mõ
ſic amoꝛ poteſt cõparari ad paſſiões vel affectões
que ſunt reſpectu mali vt odium/ira/timoꝛ/ ꝛ hu=
iuſmodi.vel ad paſſiones que ſunt reſpectu boni.
vt deſiderium ꝛ delectatio Si ꝯparetur ad paſſio
nes que ſunt reſpectu mali:ſic amoꝛ eſt principali
oꝛ affectio:qꝛ pꝛioꝛ ꝛ efficatioꝛ. ¶ Mꝫ autem ſit
pꝛioꝛ patet.qꝛ ſicut ſe habent habitus ꝛ pꝛiuatio/
affirmatio ꝛ negatio ad cognitionem.ſic ſe habẽt
bonum ꝛ malum ad appetitum.ſed affectio ꝛ ha=
bitus pꝛius naturaliter cognoſcuntur ꝙ̃ pꝛiuatio
ꝛ negatio.pꝛiuatio eñ non cognoſcitur niſi per hi
tum nec negatio niſi per affirmatiões.ergo ſimili
ter actus appetitiuus pꝛius cadit ſuper bonuꝫ ꝙ̃
ſuper malum qꝺ eſt pꝛiuatio boni. ¶ Scḋo:qꝛ in
illud pꝛius mouetur appetit⁹ cuius foꝛmalis ra
tio includitur per ſe in ratiõe finis illud cuius ra=
tio nullo includitur in ratione finis . ratio autem
mali nequaꝙ̃.ergo pꝛius mouetur naturaliter ap
petitus,in bonum ꝙ̃ in maluꝫ. Minoꝛ de ſe patet.
ſed maioꝛ ꝓbatur.qꝛ finis eſt pꝛioꝛ in intẽtione ꝙ̃
eſt actus appetitus. ꝛ ideo illud quod per ſe inclu
ditur in ratione finis ꝑ pꝛius ſe habet ad appetitũ
ſic igitur patet ꝙ comparãdo amoꝛem ad affecti
ones que ſunt reſpectu mali amoꝛ eſt ꝓncipalioꝛ
affectio qꝛ pꝛioꝛ.ꝛ non ſolum ſic ſed qꝛ efficacioꝛ.
cum eñ malum non agat niſi virtute boni ſecun=
dũ Dionyſiũ bonum autem non agat ſm ſe / ideo
mouet efficatius bonum appetitum ꝙ̃ malum ſi=
bi oppoſitum.qꝛ eñ q̃ritur bonũ iḋ refutatur vel
fugitur oppoſitum malum. Si autem amoꝛ ꝯpa=
ret ad alias affectões q̃ ſunt reſpectu boni:vt ſũt
deſideriũ ꝛ delectatio:ſic de oꝛdine amoꝛis ad de

1.opinio; ſiderium ꝛ delectationem eſt duplex modus dicẽ=
di. Unus eſt ꝙ amoꝛ nõ pꝛecedit deſiderium ꝛ de
lectationem ſm rẽ:ſed ſolum ſm rationem:qꝛ de=
ſiderium ꝛ delectatio non diſtinguuntur ab amo=
re niſi ſicut inferioꝛa a ſuo ſupioꝛe.qꝛ oĩe deſide=
rium vel delectatio eſt quidam amoꝛ et nullus eſt
amoꝛ in re qui non eſt deſiderium vel delectatio.ꝛ
hoc pꝛobatur dupliciter. Pꝛimo ſic: ſicut ſe habꝫ
appetitus ſeq̃ns cognitioneꝫ ſic ſe habet ad actũ
ſibi pꝛopoꝛtionatum ꝛ conuenientem.ſed appeti=
tus naturalis:puta grauitas ſolum habet dupli=
cem actum.ſ.moueri ad locum non habitum:ꝛ q̃e
ſcere in loco habito.ergo ſimiliter appetit⁹ ſeq̃ns
cognitionem nõ habet niſi duplicem actum.ſ.mo
ueri in bonum non habitũ/ꝛ quieſcere in bono ha
bito.ſed ꝓmũ pertinet ad deſiderium: ſm ad dele
ctationem.ergo pꝛeter hoc appetitus ſequens co
gnitionem nõ habet alium actum . Secundo ſic.
omnis amoꝛ vel eſt boni habiti vel non habiti . ſi
ſit habiti:ſic ẽ delectatio. ſi ſit nõ habiti ẽ deſide=
riũ.ꝙ̃ adꝛ nõ ẽ aliq̃s act⁹ ꝓter deſideriũ vel delecta
tiões. ¶ Pꝛo hac opinione vr̃ eſſe Augu.14. de
ci.dei.vbi dicit ꝙ amoꝛ inhiãs habere qꝺ amatur
cupiditas eſt.ſi aũt habens eoq̃ fruens leticia eſt
2.opinio ¶ Alius modus dicendi eſt ꝙ amoꝛ eſt actus di=
ſtinctus a delectatione et deſiderio pꝛioꝛ vtroq̃.
Qꝺ ꝓbatur ſic. Uoluntas fertur per amoꝛem in
bonum cognitum: ſed bonuꝫ põt cognoſci dato ꝙ
nõ cognoſcatur vt habitum vel non habituꝫ: ſicut
ſuperius et commune poteſt cognoſci ſine quoli
bet inferioꝛi.ergo bonũ ſic cognitũ poteſt a volũ
tate amari:ſed talis amoꝛ non poteſt dici deſideri
um qꝺ eſt de bono vt non habito.nec delectatio q̃
eſt de bono non habito vt habito.ergo amoꝛ ẽ act⁹
diſtinctus a deſiderio ꝛ delectatione ¶ Eſt etiam
pꝛioꝛ pꝛius eñ afficitur voluntas ad bonum et ei
complacet in eo deinde tendit ĩ ipſum ꝑ deſideriũ
ſi non ſit habitum. Ultimo ꝟo quieſcit ĩ bono ha
bito ꝑ delectationem. Et ſecunduꝫ hanc viã amoꝛ
eſt pꝛincipalioꝛ affectio inter affectões q̃ ſunt re
ſpectu boni qꝛ pꝛioꝛ. ¶ Alio modo dicitur aliqua
paſſio vel affectio principalioꝛ:qꝛ cõpletioꝛ : et ſic
amoꝛ non eſt ꝓncipalis paſſio:ſꝫ iſte quatuoꝛ gau=
dium/et triſtitia/ſpes/et timoꝛ. Cuius rõ eſt quia
complementum et pꝛincipalitas paſſionis cõſiſtit
in duobus:vnum eſt ex parte obiecti:vt ſcꝫ ſit mo
tus appetitus tendentis in obiectum ſcḋm rõneꝫ
et aptitudinẽ obiecti:vt ſcꝫ bonum pꝛoſequatur ꝛ
fugiat malum. Secũdum eſt ex parte ipſius paſſi
onis vt ſcꝫ motus ille ſit perfectus quantũ eſt poſ
ſibile ſcḋm genus ſuum:ꝛ ſcḋm hoc iueniunẽ due
generales paſſiones ꝛ ꝓncipales in appetitu con=
cupiſcibili ſcilicet gaudium/ vel delectatio/ ꝛ tri=
ſtitia. In iſtis enim duobus completur finaliter/
et terminatur omnis motus concupiſcibilis:quia
in gaudio vel delectatione reſpectu boni et ſcḋm
conuenientiam ad obiectum. In triſtitia vero q̃ ẽ
de malo habito qꝺ repelli non põt terminatur om
nis motus concupiſcibilis reſpectu mali: et ſcḋm
conuenientiam obiecti·qꝛ ſicut conuenit bono vt
appetatur et in eo quieſcatur ſic malo conuenit vt
fugiatur: ꝛ ſi non poſſit ꝙ diſpliceat: ꝛ hoc ſit per
triſtitiam ſicut pꝛimũ per delectationem:et ſic de
lectatio vel gaudium et triſtitia ſunt pꝛincipa=
les et completiue paſſiones appetitus concupi=
ſcibilis:ſed ſpes et timoꝛ ſunt pꝛicipales paſſões

appetitus iraſcibilis.q2 in his perficitur mot⁹ira
ſcibilis nō ſimpliciter:ſed q̄tum poſſibile eſt in il=
lo genere.q2 motus iraſcibilis inq̄tum hmōi nō
terminatur in obiectum preſens.q2 obiectum ira
ſcibilis eſt bonum arduū quod habet difficultatē
ad aſſequendum.bonum autem pñs 2 habitum ta
lem difficultatem nō habet propter quod ad obie
ctum pñs non terminatur motus iraſcibilis tan=
q̄ ad terminum proprium ſui generis.,ſed pficit i
certitudine inclinationis ad obiectum ſuū.Hāc
autem certitudinem reſpectu boni habet ſpes/ et
ſm conuenientiam obiecti: qr de natura boni eſt
ſi non ſit habituȝ qđ expectetur:ſimiliter talē cer
titudinem habet timor reſpectu mali 2 ſm conue
nientiam eius.q2 de natura mali eſt vt fugiatur.
¶Et ideo conſueuit naturalis iſtarum paſſionū pn
cipaliū ſumi ſm differentiam boni 2 mali preſen=
tis 2 futuri.q2 delectatio eſt de bono pñti/ in quo
finaliť q̄ſcit.triſticia ṽo de malo pñti cui renū
ciatur.ſpes vero de bono futuro in quod tendiť
timor vero de malo futuro a quo fugitur. et quia
amor de ſe non dicit motum appetitus vel quietē
eius ſm complementū et terminum modis pdi=
ctis.ideo non ponitur principalis paſſio vel affe=
ctio. ¶ Ad rationes in oppoſitum. ¶ Ad primaȝ
Ad rōes i oppoſitū. dicendum q magis appetitur bonum q̄ fugiatur
Ad pmuȝ malum ſibi oppoſitum.2 plus appetit vnuſqſq3 vo
luptatem q̄ fugiat triſticiam illi voluptati oppo=
ſitam.Nullus eñ fugit malum vel triſticiam niſi
qui appetit bonū vel delectationem oppoſitam. 2
ita fuga mali et triſticie oritur ex amore boni ſeu
delectatiōis.nihil tamen phibet q aliquis doloꝛ
plus fugiatur q̄ aliqua delectatio appetatur.inq̄=
tum ille doloꝛ puat magis bonū q̄ ſit delectatio/
ſicut doloꝛ qui cōſiſtit in diuiſione corporis puat
vitam/vel tendit in priuationem vite q̄ eſt maius
bonū q̄ ſit delectatio venerea/ vel quecunq3 alia
delectatio corporalis nature ſupaddita.2 ſic loq=
tur auguſtinus:q nemo eſt qui non magis fugiat
doloꝛem corruptiuum q̄ appetat voluptatem ſup
additam nature.ipa tamen vita plus diligitur et
appetitur q̄ doloꝛ eius corruptiu⁹ fugiatur.2 hoc
verum eſt vlr in delectatione 2 doloꝛe ſibi directe
Ad ſcdm. oppoſitis.¶ Ad ſecundū dicēdum q concupiſcē
tia et ira non ſunt principales paſſiones: q2 concu
piſcentia vel deſyderium cum ptineat ad appeti=
tum concupiſcibilem et ſit de futuro nō ē comple=
ta paſſio : quia motus concupiſcibilis naturalis
terminať in bono preſenti: ira ṽo non habet motū
in malum ſcđm cōuenientiā mali:ſȝ i ipſȝ aggredi
endū.Nec obſtat q appetitus iraſcibilis et ꝯcupi
ſcibilis denolatur a cōcupiſcentia 2 ira. quia de=
nominationes nō ſp fiunt a principaliori ſed quan
doq3 ab euidentiori: 2 quia concupiſcētia inter om=
nes paſſiones appetit⁹ concupiſcibilis euidētioꝛ
eſt 2 magis ſenſibilis:q2 eſt de futuro 2 nō habito
Scđȝ aūt Auguſtinum.x.de tri.Amoꝛ magis ſen
titur cum prodit indigentia: ideo ab ipſa tanq̄ eui
dentioꝛi 2 magis ſenſibili denoiatur potentia ꝯcu
piſcibilis p eandem rationem denominatur iraſci
bilis ab ira:qr ira eſt vltimū in paſſionibus eius 2
ideo eſt euidentioꝛ maxime: q2 crebrius pcedit in
Ad tertiū exteriorem actum.¶ Ad tertium dicēdū q amoꝛ
nō vinciť ab ira in virtute propria:ſed i virtute al
terius boni qđ plus amatur ſicut corrumpiť amoꝛ
quē aliqs hȝ ad aliū ex hoc q in alio ꝯpendiť ali=

quid qđ eſt contrarium bono proprio 2 amori quē
aliqs habet ad ſeipſum : et q2 maioꝛ eſt hoīs amoꝛ
ad ſeipſum q̄ ad alium: q2 amicabilia q̄ ſunt ad al
terum venerunt ex his q̄ ſunt hoīs ad ſeipſuȝ:ideo
p iram corrumpitur amor ad alterum q2 eſt cōtra=
rius amori hoīs ad ſeipſum. ¶ Inq̄rendo aūt de
Inq̄rit doctoꝛ de dictis dubiī. predictis ſunt tres q̄ſtiones. Prima q amoꝛ ē pn=
cipalis paſſio 2 affectio reſpectu illaꝝ q̄ ſunt reſpe
ctu mali q2 prioꝛ 2 efficatior. Scđa q ſimiliter re
ſpectu illarum que ſunt reſpectu boni. Tertia q
quatuoꝛ ille ſunt principalioꝛes amoꝛe quārū ad
hoc q ſunt cōpletioꝛes. ¶ Prima cōcluſio pȝ per
ea q̄ dicta ſunt ab aliis niſi q videť differentia quo
ad hoc inter intellectū 2 appetitū :q2 intellect⁹ non
hȝ aliquē actū reſpectu priuationis vel negatiōis
aut nō entitatis niſi illum eundeȝ qui eſt reſpectu
habitus affirmationis et entitatis: 2 ideo ſp actu
explicito intelligitur ens quando intelligitur nō
ens ſicut intellectio cecitatis non eſt realiť alia ab
intellectione viſus cum enim diciť quis videre te
nebꝛam vel audire ſilentium nulla eſt⁹ viſio nulla
eſt auditio quia non eſt viſio niſi coloris aut lucis
nec auditus niſi ſoni:ſed eſt ſenſus interioꝛ qui ali
quid ſentiendo dū nō percipit ſe imutari a viſu iu
dicat tenebꝛam ſentiens oculum apiū 2 ſilentium
ſentiendo aurē non immutātem: q̄uis ſit difficile
videre quomodo ſenſus exterioꝛ ſentiatur ab inte
rioꝛi quē nō immutat cum fantaſia ſit motus fa
ctus a ſenſu ſcđm actum:ſed ex pte appetitus non
ſic eſt qr habet actum poſitiuum reſpectu mali ſi=
cut reſpectu boni vnū ab alio diſtinctū.Concupi=
ſco eñi delectationē vno actu 2 q̄nq3 alio fugio tri
ſticiam. Unde ſicut dicitur oīa appetere propť be=
atitudinē virtualiter 2 implicite non ſic aūt q ex=
plicite actualiter beatitudo appetať in oī quod
appetitur:qr multa appetuntur in quib⁹ nichil de
beatitudine cogitatur:ita et timoꝛ et triſtitia non
ſunt de malo niſi in virtute amoꝛis boni oppoſiti
ſed non opoꝛtet actu 2 explicite bonum oppoſitū
amari ad hoc q malum oppoſitum timeatur/ vel
contriſtet:ſicut homo experitur in ſe qui ſentiens
lenocinīū ſtatim triſtatur ſine hoc q cogitet de de
lectatione oppoſita. Non ergo ſic per omnia refu
giatur malum p amoꝛem boni ſicut intelligiť non
ens per ens:ſed ſicut p primum principium intel=
ligiť omne quod intelligitur. ¶ Secunda cōclu
ſio patet quo ad prioꝛitatē rei et diuerſimode ſūt
due opiniones recitate ques in diuerſis locis te
net doctoꝛ vñ poſſunt ſic concoꝛdari videtur vt.ſ.
dicatur,q bonuȝ aliquādo accipitur ſub abſoluta
ratione boni non conſiderando vtrū ſit habitum/
vel habendum.2 ſic vera eſt ſecunda opinio q ſeq
tur bonuȝ ſimplex q̄ nec eſt deſyderiū nec delecta
tio.2 idem videtur ſi appꝛehēdatur vt bonum nō
habitum ſed vt impoſſibile tunc aūt non eſt deſide
rium ꝓprie ſed amoꝛ qui eſt velleitas. ſed aliq̄ di=
cerent tale eſſe deſiderium qualem amoꝛem.ſ.cō=
ditionalem ſi eſſet poſſibile Quando aūt intelle
ctus practicus dicit bonum habitū vel vt habēdū
tunc amoꝛ eſt idem re cū altero vt dicit pma opi=
nio:qr nō eſt deſideriū actu niſi ſit amoꝛ actu. ſi et
odio vel non amo quod prius amaui.non plus de
ſidero.2 ſimiliter ſi habeo quod non amo ſed ama
ui:non gaudeo. quando autem deſidero illud qđ
amo/vel qñ delectoꝛ i eo qđ amo. nō pñt dici due
act⁹voluntatiſ reſpectu eiuſđ obi.q2 eēnt eiuſdē rōe

n's. ⁊ ſic ſunt vnus actus numero. ſicut ſillogizan
do primo intelligo maiorē vno actu. ſecūdo actu
ſimul intelligo maiorem et minorem. tertio actu
intelligo vtrāq; et concluſionem priore actu imp
fecto cedente et alio perfecto ſuccedente. et ſimi-
liter primo amo aliquid tm̄ ſecūdo amo ⁊ deſide
ro. tertio amo ⁊ delector. ⁊ ſimiliter primo volo fi
nem poſtea eodem actu nouo intendo finem. ⁊ eli
ligo quod ē ad finē licet difficile ſit videre in pa
tria q̄ ſint vnus actus dilectio dei amicicie ⁊ frui
tio que eſt cōcupiſcentie. nō propter hoc. ſed quia
dilectio eſt debita / fruitio aūt eſt merces ſoluta. il
lud etiam quod dictum eſt ſecundo actu intelligi
maiorem ⁊ minorem ⁊ non concluſionem videtur
eſſe contra philoſophum qui dicit ꝙ cognita vtra
q; premiſſarum non ignoratur concluſio. Unde
dicit ꝙ ſimul inducens cognouit quod poteſt dici
ꝙ in ſecundo actu cognoſcatur concluſio implici-
te ⁊ neceſſario que in primo implicite non neceſſa
rio: q2 cognita quacunq; premiſſarum ſola nichilo
minus poteſt errari in concluſione. non autem co
gnita vtraq; ſed in tertio actu cognoſcitur expli
cite ⁊ neceſſario. ¶ Scōm hanc opinionem terti
am poteſt reſpōderi ad primum prime opinionis:
ꝙ non eſt ſimile de appetitu naturali: qui conſeq-
tur apprehenſiuam q̄ poteſt apprehendere bonum
non apprehendendo q2 eſt habitum vel non. et de
appetitu naturali qui fertur in rem que ſemper ē
habita vel non habita in re non in apprehenſione
Et per idem ad ſecundum. q2 licet bonum appre-
henſum ſcōm id quod eſt ſit habitum vel non ha-
bitum. tamen ſcōm ꝙ apprehenſum eſt accidit ei
vtrūq;. ſicut chorüſcus eſt de neceſſitate vel veni-
ens vel non veniens. qui tamen ē cognit⁹ nō vt ve
3. cōcluſio niēs. nec vt nō veniēs. ¶ Tertia cōcluſio patet ex
dictis aliorum. q2 motus iraſcibilis non complet
in amore ſed ī ſpe reſpectu boni vltra quod nichil
habet. q2 cum tentio venerit euacuatur / ⁊ in timo
re reſpectu mali. ⁊ ſimiliter motus concupiſcibi-
lis qui inchoatur in amore / ⁊ terminatur in gau-
dio et delectatione reſpectu boni habiti. in triſti-
cia ⁊ dolore reſpectu mali habiti. amor autem ē af
fectio concupiſcibilis non iraſcibilis vt videtur.
ꝓpter quod concupiſcibilis precedit iraſcibilem.
que ab eius amore excitatur.

1. opīo hē ¶ Quantum ad ſecundū vtruz. ſ. amicicia ſit vir
Mērici de tus eſt duplex modus dicendi. Primus reſpōdet
gandauo. q2 qō philoſophus dixit ſub diſiunctiōe. viii. ethi
quol. 10. q. coꝝ. ꝙ amicicia vel eſt virtus / vel cum virtute: cū
12. quā etī diſiunctiua artis equipolleat copulatiue: dicit ꝙ
am ſeq̄tur amicicia ⁊ eſt virtus ⁊ cum virtute. Qō autem ſit
guido car virtus declaratur per philoſophuz: qui dicit ꝙ a-
melita: in mici amant ſe ex electione / non ex paſſione ſed ex
quolibet; habitu. virtus autem eſt habitus electiuus: ergo
amicicia eſt virtus. ¶ Ad maiorem manifeſtatio
nem huius dicit: ꝙ tria requiruntur ad generatio
nem amicicie. Primo aūt requiritur aliqua / vl' ali
que virtutes ſuper quas fundetur. ⁊ hoc ſic ꝓbat
q2 omnis amicicia fundatur ſuper aliquod bonuz
vel vtile / vel delectabile / vel honeſtum. ſed amici
cia fundata ſuper vtile ⁊ delectabile ſm philoſo-
phum non eſt vera amicicia: ſed ſolum amicicia
fundata ſuper honeſtū / ⁊ bonuz honeſtū eſt bonū
virtutis: ergo omnis vera amicicia fundatur ſup
aliquam virtutem precedentem. ¶ Secundo req̄
ritur quedam diſpoſitio naturalis ſm quam ille ī
quo debet generari virtus amicicie ſit ita natura
liter diſpoſitus vt ſit amatiuus: que diſpoſitio po
teſt dici amatio. vn̄ illi in quibus non eſt talis diſ-
poſitio: ſicut ſunt ſolitarij / ſiluеſtres / ſeui / ⁊ diſco-
li non ſunt apti ad amiciciam. in alijs autem exce
dit dicta diſpoſitio: q2 ſe extendit ad omnes ami
dos tam notos q̄ ignotos. Ex hoc poſſet formari
talis ratio ad ꝑncipale. virtus eſt que reducit ex-
ceſſum et defectum ad medium. ſed vt dictum eſt /
contingit aliquem eſſe diſpoſitum ad exceſſiue a-
mandum. vel etiam ad defectiue amandum. ergo
oportet dare virtutem amicicie: que hec reducat
ad medium. ¶ Tertio vt dicit requiruntur ad ge
nerationem amicicie actiones / ſiue operationes
conuenientes quibus generetur. que quidē opera
tiones ſunt mutua dilectio duorum adinuicem. et
cuz dilecto ad tertiū. Et hoc probat per hoc quia
homo debet amare bonum virtutis in ſe ⁊ ſe pro-
pter virtutem. ⁊ illud bonum debet diligere in ꝓ-
ximo. ſed q2 perfecta dilectio non eſt ſine dilecto.
ideo iſta amicicia ſe debet extendere ad amanduz
illud bonum in tertio. ¶ Alia operatio ſiue actio
que requiritur: eſt beniuolentia qua amicus vult
bonum virtutis amico ⁊ alia bona. cum hoc etiaz
requiritur beneficiētia qua amicus communicat
bonum quod habet ſiue virtutis / ſiue fortūe ami
co vt coequatur in bonis: q2 paritas multuz facit
ad amiciciam. ¶ Tertia operatio que requiritur
eſt confidentia mutua reuelando ſibi ſecreta ſua:
q2 cum ſuſpitione non eſt perfecta amicicia. ⁊ ta-
lis amicicia eſt pars iuſticie generalis complens
illud preceptum hoc facias alij quod tibi vis fieri
et non facias alij quod tibi nō vis fieri. ⁊ decor / et
perfectio aliarum virtutum. q2 in alijs virtutibus
non eſt perfectio niſi quando in eis ſibi communi
cant amici. ⁊ illa amicicia tenet in actionibus me
diū que ſunt amici ad amicum. ſ. in delectatione
beniuolentia. beneficientia. et confidentia.
¶ Alia vero eſt amicicia q̄ magis debet dici ami
cabilitas que tenet medium circa paſſiones ſcōm
quas aliqui ſunt qui volunt eſſe nimis placidi / et
delectabiles alijs: qui dicuntur adulatores. Alij
vero qui parum volunt eſſe tales: ſicut ſilueſtres
⁊ diſcoli. Alij vero tenent medium exiſtentes pla
cidi vt oꝫ: nō pl⁹. ¶ Si dicaꝭ ꝙ amicicia amittiꝭ
ex vicio alterius quod non conuenit virtuti. Rñ-
dent ꝙ illud qō relationis eſt in amicicia / ſcilicet
mutuitas amandi ſiue amicicie perit in vno ami-
corum per viciū alterius. ſed illud quod eſt ibi de
habitu abſoluto nō tollitur in vno per vicium alte
rius / imo ille qui remāet in virtute adhuc exercet
circa alium actiones amicicie / ſaltem aliquis: re-
ducendo eum ad amiciciam / quouſq; ſit omnino
incorrigibilis. ¶ Secundus modus dicēdi vtrū
amicicia ſit virtus eſt q2 dicunt ꝙ actus amicicie 2. opinio
quieſt inter virtuoſos quibus mutuo ſe diligunt Hēruei
⁊ bene ſibi faciūt ⁊ ſe iuuant ſpecialiter in actib⁹
virtuoſis: non eſt dubium eſſe laudabiles ⁊ virtu-
oſos. nec eſt intentio querentis vt credo ſcꝫ que-
rere vtrum tales actus ſint laudabiles ⁊ virtuoſi.
omnis eñ actus qui eſt ſcōm rectam rationem q̄
tum eſt ex genere actus eſt virtuoſus / licet defici-
at a ratione virtutis quandoq;. quia eſt cum diffi
cultate. vnde ſi ſola voluntas ſufficeret ad prom-
pte ⁊ faciliter eligendum quicquid recta ratio di
ctat faciēdum intellectus per ſe ſufficeret ad hoc

iudicandum prompte ⁊ faciliter non eſſet aliqua alia virtus ab intellectu et voluntate ⁊ tamē omnes actus eſſent virtuoſi. Unde de intentione querentis vt credo fuit querere vtrum preter habitus aliarum virtutuʒ qui ſunt in amicis virtuoſis requiratur aliquis habitus ſpecialis quo bene ⁊ prompte in actus amicicie ſibiinuicem communicent an ad hoc ſufficiant alie virtutes.

¶ Ad hoc dico ꝙ probabilit̄ poteſt teneri ꝙ preter alias virtutes requirit̄ aliquis habitꝰ ſpecialis ad actus amicicie cōuenientes exercendos. Et hoc probo tali ratione qꝛ actus ꝟtutis a virtute elicitus nō eſt eius primum obm̄ nūc autē actus aliaruʒ virtutū que ſunt in amicis virtuoſis eſt primū ⁊ per ſe obiectum amicicie. Nam amici virtuoſi precipue communicant ſibi actus virtuoſos ⁊ eos ſibi mutuo optant et ſuper bonū virtutis talis amicicia fundatur ſicut ſuper propriam materiaʒ. vnde preter alias virtutes oportet eſſe ſpecialem virtutem et ſpecialem habitum que eſt amicicia. ¶ Poteſt hoc etiam ſuaderi aliter ſic quia illa virtus que ordinat hominem ad bene ſe habendum ad alterum differt ab omni virtute q̄ ordinat hominem ad bene ſe habendum in ſeipō: ſed amicicia ordinat hominem ad bn̄ ſe habendū ad alterū ergo differt ab omni virtute que ordiat hoīeʒ ad bn̄ ſe hn̄duʒ in ſeipō. Amicicia autē q̄ ordiat hoīeʒ ad alterū dr̄t a iuſticia ⁊ liberalitate qꝛ iuſticia attēdit rōeʒ debiti: ſed aīcicia attēdit ad rōeʒ ḡtuiti. ⁊ ſi etiaʒ in amicicia ſit aliquo modo debitū tale tamen debitū eſt magis debitū amicabile q̄ꝫ debituʒ legale circa qđ ꝓcipue eſt iuſticia. ¶ Liberalitas etiam q̄ ordinat hoīem ad alterū non attēdit in eo aliquā rationem amicicie/ ⁊ eſt circa pecunias nō ſic amicicia. Et ſic ꝓbabiliter poteſt teneri ꝙ preter alias virtutes oportet eſſe aliam aliquam ſpecialē ꝟtutē q̄ ſit amicicia ſm̄ quā bene ſe habēt amici in hijs que ſūt amicicie.

Obiicitur contra dicta i opinione pma.

¶ Q; autē de hoc dicunt primi videtur iſtis non valere. Nam pmo dicit ſcʒ ꝙ philoſophꝰ dicit ꝙ amici diligūt ſe ex habitu et electione pōt aduerſarius dicere ꝙ veruʒ eſt ſed ille habitus virtuoſus quo ſe diligūt amici virtuoſi nō eſt alius habitus ab habitibus aliarū virtutū ⁊ ꝙ per habitꝰ aliarū virtutū ſufficiēter inclinant ad diligēdū ſe mutuo ¶ Et ꝙ dicit ꝙ diſiūctiua artis expoliet copulatiue dicetur ſibi ꝙ nō eſt verū ſemper imo ſepe eſt falſū. ¶ Q; dicit in ſecūda ratione ꝙ ille habitus q̄ reducit abundātiam placēdi ⁊ defectū placendi ad mediū eſt ſpecialis virtus poteſt aduerſarius dicere ꝙ verū eſt: ſʒ tamen iſta ſpecialꝭ virtus non eſt amicicia amicoruʒ virtuoſorū vel ſimplr̄ loquendo amicicia imo eſt virtus affabilitatis cuius extrema ſunt aggreſſibilitas ⁊ adulatio ſicut ipſe dicit. ⁊c. ¶ Q; dicit poſtea ꝙ requiruntur inter amicos operationes ad amiciciam pōt dicere aduerſarius ꝙ veruʒ eſt ꝙ requirūtur opationes amicicie inter virtuoſos nō ad generandū nouum habitum ſed ad conſeruādum iam exiſtentem: ſicut etiam oportet ꝙ iuſtus exerceat actus iuſticie loco ⁊ tempore ad ſeruādū iuſticiā. ¶ Q; dicit poſtea ꝙ eſt pars iuſticie ġnalis credo ꝙ male dicit qꝛ iuſticia ꝓprie loq̄ndo de iuſticia in q̄cunq; ſpecie iuſticie reſpicit rationē debiti legalis ita ꝙ reſpicit rationem debiti nō ſolū ſʒ ꝙ debitum dicit quādaʒ cōgruitatē ſcđm ꝙ debitum pōt dici quod eſt cōgruū fieri ſʒ magis ſcđʒ ꝙ debitū importat quandam obligationē illius qui debet ita ꝙ actus eius non ſit ġtuita impēſio ſed redditio debiti ad quod obligat̄. amicicia autem magis īportat rationeʒ ġtuiti. ¶ Et ꝙ dicit ꝙ implet illud preceptū hoc facias alīq quod tibi vis fieri. dico ꝙ non plus implet illud preceptum q̄ꝫ alie virtutes que ſunt ad alterum: quia ſenſus precepti eſt hoc facias alteri qđ iudicas tibi debere fieri ab alio/ hoc autem quilibet implet faciendo quod debet facere alteri/ quod fit ſecunduʒ omnes virtutes ordinātes hominem ad alterum et non ſecunduʒ iſtam ſolam imo magis fit ſcđm iuſticiam q̄ꝫ ſecundum iſtam. ¶ Q; autem dicit ꝙ eſt decor ⁊ perfectio aliarum virtutū ſi intelligat per hoc dicere ꝙ alie virtutes cum amicicia ſunt perfectiores ⁊ ꝙ perfectiores actus eliciunt/ verum dicit quia per amiciciā vnus virtuoſus ad alium diſponitur ad perfectius agēdū opera virtutum quia per hoc mutuo ſe iuuāt. Si autē intelligat ꝙ amicicia ſit perfectior aliīs ꝟtutibꝰ falſum eſt qꝛ magis ē perfectio amicicie ex aliīs virtutibus q̄ꝫ econuerſo nec ipſe probat contrarium. nam auctoritates quas adducit ad probandū ꝙ amicicia ſit perfectio aliarum virtutum poſſunt exponi ſecundū primū ſenſū modo poſitū. ¶ Ad argumentum in oppoſitū quod ꝓbat amiciciam eſſe virtutem quia amittitur per viciū alterius dici poteſt ꝙ amicicia dupliciter accipitur vno modo pro cōuentione aliquoruʒ plurium in amicicia ⁊ iſto modo non dicit vnū habitum vnius ſed ꝯcurſum plurium habituū i pluribus amicis et ſic amittitur amicicia per vicium alterius amicorum quia in vicioſo iam non cōcurritur cū amicicia virtuoſi. Alio mō accipit̄ pro vno hītu vniuſcuiuſq; amicorū ⁊ iſto mō non amittitur in vno per viciū alterius. ¶ Aduertendū etiam ꝙ amicicia ex ſua ratiōe vnde amicicia non ē virtꝰ/ ſicut iuſticia et temperātia ex ſua ratione dicunt virtutes alioquin amicicia vicioruʒ eſſet virtus quia inter vicioſos eſt bene amicicia delectabilis vel inutilis ſed quantuʒ ad aliquam eius ſpeciē bene eſt virtus ſcʒ quantum ad amiciciam honeſti et virtuoſorum. ¶ Quantū ad tertiū vtrū ſcʒ deus ſimul poſſit caritatē infundere ⁊ intendere eſt duplex modus dicēdi. Primus proponit duo. primo dare intellectū queſtionis. ſecundo ſoluere ad queſtionem. ¶ Quantum ad primum ſciendum ꝙ iſta queſtio poteſt habere duplicē intellectum vnus eſt vt quereret̄ vtrum deus poſſet caritatem vel quamcunq; formā infundere ſimul ⁊ augere. Alius poteſt eſſe vt querat̄ vtrum deus abſolute poſſit aliquā formaʒ infūdere ⁊ augere q̄ꝫ ꝙ̄tū ad formas q̄ recipiūt magis ⁊ minꝰ. ¶ Primus autem intellectus ſubdiuidit̄ quando querit̄ vtrum ſcilicet deus poſſit caritatem vel formam ſimul infundere et augere vno modo vt queratur vtrum in principio quando deus infundit caritatem poſſit eam infundere in gradu intenſo ita ꝙ infundere ⁊ augere nichil aliud ſit q̄ꝫ infundere vel a principio eam facere in gradu intenſo. Alius modus vt queratur vtrum deus poſſit facere in eodeʒ inſtāti remiſſā caritatē infundēdo ⁊ illā eandē in eodē inſtāti intēdere ſeu facere intenſā. ¶ Accipiendo ergo primum intellectum de iſta ſubdiuiſione ſimpliciter dicendū ꝙ deus poteſt ca-

3. articulꝰ

1. modꝰ dicēdi qui ē heruei ql. 2. q. 6.

ritatem in eodem inſtanti infundere ⁊ augere ſecundum primum intellectum ſubdiuiſum: quia tunc infundere et augere nichil aliud eſt ꝙ̄ infundere charitatem in gradu intenſo. ſed deus poteſt charitatem vel quãcunq; formam aliam ſuſcipiẽtem magis ⁊ minus efficere vel infundere in quocunq; gradu non repugnante rei. ergo. ⁊c.

¶ Sciendum tamen ꝙ iſtud non eſt proprie intẽdere formam: ſed eſt a principio formã generare/ ſiue nõ exiſtentem prius ꝙ̄ ad eſſe ſuum de nouo producere. Nam hic accipitur generare prout ſe extendit cõmuniter ad omne producere. Nam intendi proprie eſt aliquid de minus tali facere magis tale. non autem facere de ſimplr non tali tale. Si autem accipiatur ſenſus intellectus queſtionis de intellectibus diuiſis queratur vtrum deus poſſit in eodem inſtanti facere caritatem remiſſã. ⁊ ſimul cum hoc facere eam intenſam. dico ꝙ non qꝛ nulla virtute poſſunt ſimul fieri oppoſita in eodem. ſed caritas intenſa ⁊ remiſſa ſunt oppoſite. ergo impoſſibile eſt quacũq; ꝟtute ꝙ aliqua qualitas fiat remiſſa ⁊ ꝙ in eodem inſtanti in quo fit remiſſa fiat intenſa. Maior patet qꝛ ꝯtradictoria non poſſunt quacũq; virtute ſimul verificari de eodem ſed cõtradictoria includũtur in omi oppoſitione ꝗ. ⁊c. Minor etiam patet qꝛ caritas intẽſa et remiſſa vel habẽt ſe ſicut ꝓuatiue oppoſita vel ſicut contraria qꝛ ſcðm quoſdam caritas remiſſa dicit caritatẽ cum ꝓuatione vlterioris ğdus quẽ importat intenſa. ſcðm alios autẽ qui ponunt ꝙ impoſſibile eſt ꝙ eadẽ numero. qualitas vel forma ſit intẽſa ⁊ remiſſa caritas intẽſa ⁊ remiſſa ſe habent ſicut cõtraria vel forme contrarie: quarum vna eſt perfectior alia. ¶ Si aũt accipiatur ſenſus intellectus queſtionis ſimpliciter vt queratur vtrum deus poſſit caritatem vel aliquã formam ſimul infundere ⁊ augere: dico ꝙ ſcðm ponentes ꝙ impoſſibile eſt eandem formam numero eſſe intẽſam ⁊ remiſſam. qꝛ impoſſibile eſt deum vel quodcunq; agens aliqð intendere aliquam formã. qꝛ ſi aliquod agens formã prius remiſſam intẽderet: aut remiſſa manet aut non. Si manet facta intenſiõe aut cedit in idem per eſſentiã cũ itẽſa aut nõ. Si ſic ꝗ falſa eſt illa ꝓpoſitio q̄ ponit ꝙ forma q̄ fuit prius remiſſa nõ ſit eadẽ cũ prima q̄ poſtea eſt intenſa. Si non. ſequitur ꝙ due forme eiuſdem ſpeciei differentes ſolo numero ſint ſimul ĩ eodẽ ſubiecto: ⁊ qð peius ẽ ꝙ duo oppoſita poſſunt ſimul eſſe. Nam ſcðm oẽs intenſum et remiſſum habent aliquã oppoſitionẽ vel cõtrariã vel priuatiuã vt dictũ eſt. Si autem ponatᷣ ꝙ remiſſa non maneat tunc remiſſa corrumpitᷣ: ſed qð corrumpitᷣ nõ intẽditur ergo forma ꝓus remiſſa non intẽditᷣ nec etiam ſequens. qꝛ de nouo generari ⁊ intẽdi nõ ſunt idem: ſed ſequens forma de nouo totalr gñatur. ergo. ⁊c. ¶ Si dicatur ad hoc ꝙ forma intendi non põt propter vnitatẽ forme intẽſe ⁊ remiſſe: ſed propter vnitatem ſubiecti: qꝛ ſcðm idẽ ſubiectũ fit de minus tali magis tale. ¶ Cõtra. licet ſubiectũ dicatur de minus tali fieri magis tale non tñ ſubiectũ dicitur intendi et remitti: ſed forma ipſa ſcðm quã ſubiectum dicitur fieri de minus tali magis tale ſed forma non poſſet dici intendi proprie niſi eadẽ forma q̄ fuit remiſſa poſtea eſſet intenſa. ꝗ. ⁊c. Et iſta eſt vna ratio ꝑ quam ꝓbatur ꝙ eadem forma numero eſt intenſa ⁊ remiſſa. et ſic patet ad queſtionem. ¶ Iſti tñ contra ſe obiiciunt dupliciter. Primo ſic. deus non poteſt intendere aliquã charitatẽ. ergo non poteſt ſimul infundere ⁊ intendere. ꝯña patet: qꝛ qð non poteſt in alteram partem copulatiue non poteſt in totã copulatiuã. Probatio antecedentis: qꝛ ſuppoſito vt quidã ponunt ꝙ impoſſibile eſt eandẽ formã numero eſſe intẽſã ⁊ remiſſam ſi deꝰ intẽdit charitatẽ aut intendit precedentẽ aut ſequentẽ. nõ precedentẽ quia illa corrũpitur: et ideo non intenditᷣ: ſimiliter nec ſequẽtem qꝛ illa tota de nouo gñatur ſiue producitᷣ. nõ eſt autẽ idẽ formã nõ ꝓcedẽtẽ gñare ⁊ intẽdere eã ergo. ⁊c. ¶ In oppoſitũ etiã arguunt ꝙ deus pluſ poteſt ꝙ̄ actus moralis ſed ille ſtatim cũ ẽ põt intendere habitum moralẽ: ergo deus vt videtᷣ põt ſimul intendere ⁊ infundere charitatẽ. ¶ Ad iſta ambo reſpondent. Ad primã ergo dicendũ ĩquantum eſt contra ꝓpoſitũ ꝙ añs eſt falſum. Ad ꝓbationẽ dicẽdum ꝙ ipſe intendit ꝓcedentẽ ⁊ qñ dᷣ ꝙ nõ. ꝙ ꝓcedẽs corrũpitur dico ꝙ ꝑ interemptionẽ ꝙ nõ corrũpitur qꝛ teneo ꝙ forma eadẽ numero q̄ prius fuit remiſſa poſtea eſt intẽſa. ⁊ de hoc an ſcilicet eadẽ forma ſit remiſſa ⁊ intẽſa dicit ſe alibi tractare diffuſe: vbi de hoc habet queſtionem motam.

¶ Ad rõnẽ factã ad alterã ptẽ rñdent inquãtum videtᷣ eſſe cõtra ꝓpoſitũ ſuũ ꝙ licet actꝰ moralis ſtatim cũ eſt poſſit intendere habitũ preexiſtẽ/ nõ tñ ſtatim cũ eſt habitus in gradu remiſſo gñatᷣ in eodẽ inſtanti in quo eſt gñatus in gradu remiſſo poteſt fieri intenſus. ¶ Secundꝰ modus dicendi inueſtigat vtrũ charitas habeat eſſe in fieri an in facto eſſe. Ad quod dicunt ſic ꝙ quedam forme habent acquiri ꝑ motum: ita ꝙ motus ſiue mutatio ſucceſſiua non ſunt in tali forma que ꝓut eſt ĩ ſuo continuo acquiri non habetur ſcðm eundẽ gradũ in aliquibus duobus inſtãtibus et tale acquiri dicitur ſuũ fieri in termino autem vniꝰ acquiri dicitur factũ eſſe talis nature. ¶ Quedã aũt ſunt in quibus non eſt per ſe motus: ſed tñ ſunt termini aliquorum motuum: ſicut illuminatio aeris ⁊ introductio forme ſubſtantialis et talium fieri vocatus motus eis annexus et earum introductio eſt ſuum factum eſſe: iſta ergo habent fieri et factum eſſe ſed non ſimul: qꝛ eorum fieri eſt motus vel qui in eis eſt vel q̄ eſt eis annexus et in termino motꝰ habent ſuum factũ eſſe. ¶ Quedã autem ſunt in quibus nec eſt motꝰ nec ipſa ſunt termini aliquorum motuum ſed habent eſſe ab alio ſine ſucceſſione per ſimplicem cõmunicationem: ſicut ea que a deo fiunt immediate vt charitas et gratia et conſimilia: q̄ ſucceſſionem non important: licet enim deus poſſit immediate cauſare motum/ cuius rõ conſiſtit in ſucceſſione tñ ea que ſucceſſionem nõ important: vt charitas/gratia/et ſimilia habẽt eẽ a deo per ſimplicem cõmunicationẽ eſſendi abſq; hoc ꝙ ſint termini motus/et per eandem actionẽ qua ſimplici communicatione habet eſſe ab alio nũc primo quod eſt fieri talis rei habet etiam toto ſuo eſſe conſeruari: ⁊ ita ꝙ ſicut ꝑ ſimplicem cõmunicationem habet eſſe charitas ĩ eo qui prius eam non habebat: ita etiam quando augetur charitas: ſic per conſimilem ſimplicem communicationẽ maior caritas/ hoc excepto ꝙ ĩ augmẽto caritatis oportet dare duo ſcilicet maiorem et minorẽ caritatem quarum vna ſuccedit alteri: ita ꝙ cõparando maiorem ⁊ minorem adinuicem eſt ibi

2.opinio q̄ eſt Godefri. de fontibꝰ q̄lt.9. q.10.

ſucceſſio.ſed quelibet earum ſecundum ſe accepta
habet eſſe ꝑ ſimplicē edicationē. Sic ergo accipi
endo fieri proprie ꝓ ſucceſſiua ꝛ continua acq̄ſiti
one alicuius negatur caritas nō habet eſſe. nec ēt
incipe eſſe per tale fieri. Sed ſi accipiatur fieri ꝓ
nunc ꝑmo eſſe ab alio:ſic caritas incipit eē ꝑ fieri.
Accipiendo aūt fieri ꝓ dependentia in ſuo eſſe a
cauſa immediata:ſic etiā caritas eſt in fieri ſicut
lumen reſpectu corpis luſoſi. Quedā aūt dicunt
quantū ad hoc reſpectu cauſaꝝ ſuaꝝ imediatarū
eſſe in facto eſſe ꝛ non fieri.ꝛ q̄tum in ſuo eſſe iaꝫ
acquiſito nō dependēt ampli⁹ ab eis.reſpectu aūt
dei non ſolum caritas hꝫ ſic ſemꝑ eſſe in fieri:ſꝫ ēt
oīs creatura. ❡ Contra predicta tñ arguitur. qꝛ
ſm Augu.ſuꝑ Geñ.ca.19.gratia ꝛ caritas habēt
eſſe in aīa ſicut lumen in aere.ſed ſm eundē: lumē
in aere habet eſſe in quodam fieri.ergo.ꝛc. Dicen
dum ad hoc qꝺ ꝓcedit de fieri quod nō eſt ſucceſ
ſio continua in acq̄rendo eſſe ſed ꝓ tali dependen
tia a deo que eſt cā immediata caritas fit.vñ cari
tas cum det eſſe ſpūale ſicut forma naturalis na-
turale:ſicut illa poteſt habere eſſe in facto eſſe per
ſimplicem effluxum/ſic ꝛ caritas ❡ Ad argumē
ta:ſolutum fuit in primo articulo ſm illos de pri
ma opinione. ❡ Queſtio ſecunda.

Secundo q̄ritur de amore ꝓ-
ut ꝑtinet ad caritatē vtruꝫ di-
lectio vł amor dei habeat mo
dum. ❡ Arguiturq̄ ſic.ꝑmo
Primum ꝑ auguſtinū q̄ dicit ſic de hiis
tribus q̄ ſunt mod⁹ ſpecies ꝛ
ordo q̄ vbi ſūt hec magnū bo
num ſūt vbi parua ꝑuum vbi
nulla nullū ſꝫ ꝯſtat q̄ dilectio
eſt magnum bonū.ꝗ hec tria ſūt in dilectione dei
ergo ipſa habet modū. ❡ Itē habit⁹ apperit⁹ mo
Secūdus dificanꝰ in actu ſuo ꝑ actum intellectus ſicut vir
tutes morales modificanꝰ ꝑ prudentiā: ſed fides
q̄ ꝑficit intellectum in actu ſuo habet modū ſcꝺm
illꝺ Ro. nō plus ſapere q̄ opꝫ ſapere:ergo fortio
In oppoſitum. ri rōne charitas hꝫ modū in actu ſuo. ❡ In con-
trarium eſt qꝺ dicit Bernar. in lib. de diligēdo de
um cā diligendi deū deus eſt modus aut ſine mo-
Rñſio. do diligere. ❡ Reſponſio.tria videnda ſunt. Pri
mo de mō de q̄ queriꝰ. Scꝺo an modus diligendi
deū ſit imediatior:vel modus cognoſcendi. Ter
tio an modus charitatis ad merendū req̄rat ſpe-
1. articłs. cialē motionē. ❡ Quātū ad primū dicūt aliq̄ q̄ i
Durādus dilectione dei ꝛ actu cuiuſcūq̄ virtutis pōt acci-
q.2.hui⁹ꝺ pi triplex modus ſcꝫ ſcꝺm limitationem eſſentie
et ſcꝺm determinationē circunſtantie: ꝛ ſcꝺm pro
portionē medij ad ſuperfluum ꝛ diminutū. ❡ Si
primo mō ſic dꝺm q̄ dilectio dei hꝫ modū cui⁹ rō
eſt:qꝛ oē illud qꝺ eſt in certo gñe ꝛ in certa ſpecie
hꝫ moduꝫ ſcꝺm limitationē eſſentie: ſed dilectio
dei eſt in certo gñe ꝛ in certa ſpecie. ꝗ hꝫ modum
ſcꝺm limitationem eſſentie. ❡ Sicut loquimur
de modo ſcꝺꝫ determinationē circūſtātie:ſic ad-
huc dilectio dei habet modū. ❡ Qꝫ pꝫ qꝛ ſicut
ſe habet malicia ad actum vicioſum:ſic ſe hꝫ boni
tas ad actum ꝟtuoſum:ſed malicia cōſiſtit i actu
vicioſo propter defectū determinate ꝛ debite cir
cunſtantie.ergo ſimilr̄ bonitas conſiſtit in oī actu
ꝟtuoſo ꝓpter īformationē act⁹ ſm debitas circū
ſtantias. ❡ Si aūt accipiaꝰ modus ſcꝺm ꝓpor-
tionē medij ad ſuꝑfluū ꝛ diminutū:ſic dilectio dei
non habet modū. Qꝫ pꝫ dupłr.primo ſic:vbicūq̄
inuenꝰ talis modus ibi poſſibile eſt viciari actus
ꝑ exceſſum:ſꝫ dilectio dei nō poteſt viciari ꝑ exceſ
ſum ꝑ ſe loquendo:non eñ pōt deus nimiū amari
ergo dilectio dei nō hꝫ talē modum. ❡ Scꝺo ſic:
qꝛ actus charitatis ſeq̄tur actū fidei:ſꝫ in actu fi-
dei quo credimus in deū nō eſt inuenire modū ſꝫ
ꝓportionē medij ad ſuꝑfluū et diminutū: null⁹ eñ
nimiū poteſt credere in deū vel inniti nimis veri-
tati diuine.ergo ſimiliter in actu diligendi deum Ad rōnes
non eſt inuenire talē modū. ❡ Ad primū argumē aū oppoſi
tum pꝫ rñſio qꝛ ꝓcedit de mō q̄ eſt ſcꝺm limitatio tum.
nē eſſentie q̄ modus eſt in dilectiōe dei : ꝛ modus
eſt ſecundū determinationē circūſtantie q̄ eſt deū
diligere ex toto corde.ꝛc. q̄uis nō ſit ibi modus Ad ſcꝺm.
tertio modo dictus. ❡ Ad ſcꝺm dꝺm q̄ ſimilem
modificationeꝫ habet actus charitatis ſicut act⁹
fidei:qꝛ vterq̄ habet duas ꝑmas modificatiōes
et null⁹ tertiā ſaltem reſpectu principalis obiecti
qꝺ eſt deus:q̄uis fide ꝛ reſpectu obiectorum ſecū
darioꝝ poſſit habere ſuꝑfluum ꝛ diminutum ꝛ me
dium. Poteſt eñ aliquis credere plus q̄ oportet
ꝛ minus q̄ oportet. ꝛ idē eſt de actu caritatis : nō
quidē reſpectu dei ſed reſpectu alioꝝ. poteſt tātū
aliquis diligere propter deū minus q̄ oportet: vt
ſi diligat malos in malicijs ſuis.ſic eñ diligendi
ſunt homines vt non diligantur coꝝ errores ſcꝺꝫ
Auguſtinū. ꝛ quantum oportet. vt cum diligitur
deus ꝛ oē bonum propter ipm vt ad deum ordi
natur. ❡ Sic igitur triplex modus poteſt imagi
nari in virtute ꝛ actu eius. vnus ſm limitationē
eſſentie.ꝛ iſtum habet caritas ꝛ amor dei niſi ille
qua deus diligit ſe ꝛ alia.qꝛ eſt illimitatus. omis
alius eſt finitus.q̄ ſi caritas poteſt augeri in infi-
nitum:tunc non habet hunc modum aptitudine:
ſed ſemper habet ipſum actu. ❡ Secūdus mod⁹
eſt quo ad determinationē circunſtantie.ꝛ ſimilē
hunc habet caritas ſicut cetere virtutes. qꝛ nō oꝫ
nec poteſt exire in actum diligendo deuꝫ omni lo
co ꝛ tempore:ſed debito loco ꝛ tempore. Nam ſi
quando debet vacare vite actiue vacaret vite cō
templatiue vel ſpūali:peccaret ❡ Tertio quo ad
proportionem medij inter ſuperfluum ꝛ diminu-
tum.et ſic dicunt aliqui q̄ virtutes theologice nō
hñt mediū reſpectu obiecti ꝑncipalis.ſꝫ tñ reſpe
ctu ſecundarij.ſicut de fide pōt hō pauca et nimia
credere:et vtrūq̄ ē infidelitas circa etiā illa q̄ ſunt
de deo credita et credenda:ſed ipi deo non poteſt
nimis credere licet poſſit parum:ſimiliter in deuꝫ
non poteſt homo nimis ſperare: ſed in re ſperata:
et modo poteſt errare ꝛ excedere ꝑ preſumptionē
et deficere ꝑ deſperationem. ❡ Cōſimiliter dicūt
q̄ proximus pōt nimis parum amari vt ſi ametur
tantū amicus nimis amari vt ſi ameꝰ in malo : qꝛ
eſt obiectum charitatis ſcꝺariū:ſꝫ deus q̄ eſt, ob-
iectum principale charitatis parū quidem poteſt
amari ſed non nimis propter qꝺ non viciatur per
exceſſum. ❡ Sed contra hoc eſt primo qꝛ ſm iſtā Cōtra du
opinionē non plus attribuitur caritati eē ſine mō rādū obij
q̄ fidei vel ſpei.cū tamen ſpecialiter dicat hoc de cit doctor
caritate ꝛ nō de ſpe. ❡ Scꝺo qꝛ videtur q̄ nō pl⁹
ſit caritas ſine modo q̄ alie virtutes: qꝛ licet poſ
ſint habere exceſſum vicioſū in actu intēperato ꝛ
in frequentia actus eliciti quando alias eſt bo-
nus non poteſt eſſe actus vicioſus . quanto enim
intenſior eſt electio qua volo caſtitatem vel mor-

tē pro republica vel aliquid hmõi tanto melior. ¶ Similiť dilectio ꝓximi ſuppoſito ꝙ alias ſit bona ꝗto eſt inteſioꝛ tanto eſt melioꝛ. conſtat aūt ꝙ actus caritatis impatus ſicut lacrime ieiuniũ ꝛ talia põt eſſe nimius. dilectio etiā dei actualis poteſt habere frequētiā nimiā ſi ꝗ ſola inteſio eius eſt q̄ non põt eſſe nimia idem eſt in oĩ virtute ¶ Et dicendū ad primū ꝙ credere deo ꝛ ſpare in eo debēt ordinari in diligere deū vnū ꝛ aliter non Unde ſi nõ credat pp diligere aut ſperat excedit ſed diligere deū nõ eſt oꝛdinabile in aliquid aliud vie. iõ non põt eſſe nimiū: qꝛ in via nõ põt hɨe maius nec debet. Illa aūt qꝛ pñt ꝛ debēt habere maius aliquid in via pro tanto dñr poſſe viciari per exceſſum. Uel forte argumentū ꝯcludit verū. ſcꝫ ꝙ non ſit ꝓpꝛium caritatis non poſſe viciari p exceſſū: ſꝫ cõe eſt ꝟtuti theologice reſpectu pꝛimi obiecti vt dicit pꝛima opinio. ¶ Ad ſecundum dicēdū dupliť. pͥmo qꝛ electio alterius virtutis ꝛ dilectio ꝓximi eſt circa aliquod bonū creatū in quo ē vel eſſe põt aliquod malū vel aliq̄s defectus non amicabilis. et iõ non totū qꝺ ibi eſt vel eſſe poteſt eſt amandū: ſicut in ꝓximo põt eſſe pctm̄. ꝛ ſic proxim⁹ põt nimis diligi. puta qn̄ ſic indiſcrete amatur ꝙ quantū ad oē id quod eſt in eo vel eē poteſt amať in deo. aut oē qꝺ eſt vel eſſe põt deus eſt/ et equaliter diligibile pp qꝺ nõ poteſt nimis diligi ex parte ſui: qꝛ totus eſt deſiderabilis. ¶ Aliť poteſt dici ꝙ oīs dilectio non dei dꝫ eſſe in deū. ꝛ iõ ſi aliquod diligať ꝓpter ſe non ꝓpter deū nimis amatur ꝛ peccatur de⁹ aūt ꝓpter ſe eſt diligendus Qꝫ autem ꝓpter ſe diligiť pluſq̃ aliud amatur cū igiť oīs electio ꝟtutis ſit q̄dā amoꝛ aut amat illꝺ qꝺ eligit ꝓpť deum: ꝛ ſic nõ nimis amat ſꝫ nõ minus q̃ debeat ſꝫ q̃ deum diligat ala ꝙ illa dilectio vt eſt dei eſt inteſioꝛ vt autẽ creat remiſſioꝛ ¶ Si autē diligeret nõ ꝓpť deuꝫ lꝫ magis remiſſe/eſſet tn̄ nimia ꝛ pctm̄. ¶ Cum autē de⁹ ꝓpť ſe diligiť nõ põt nimis amari iſto modo: qꝛ nõ eſt ꝓpter aliud diligendus ¶ Itē cū de⁹ ſit verus finis vltimus dꝫ amari in infinitum qꝛ finis appetiť in infinituꝫ ꝓpter qꝺ non põt nimis amari: qꝛ vltra infinitū nihil eſt. ¶ Quātuꝫ ad ſcꝫm de mediatiõe

2⁹ articlꝰ de fontib⁹ in quoli.

charitatis dicunt q̄dā ſic ꝛ ꝓbabiliť ꝙ tripliť põt intelligi ꝙ aliq̄d intelligať nõ imediate ab intellectu ꝛ tn̄ ameť immediate a voluntate. Uno modo ex pte diſcurſus actuū vt ſit ſenſus ꝙ illud qꝺ intellectus nõ intelligit ſimplici appꝛehēſione/imo cū diſcurſu: volūtas velit ſimplici actu volendi ꝛ ſine diſcurſu: ꝛ ſic verū eſt ꝙ voluntas vult imediate illꝺ qꝺ intellectus nõ intelligit imediate: qꝛ in actu voluntatis nõ eſt diſcurſus ſicut in actu intellect⁹ ſed terminato diſcurſu intellectus ꝛ appꝛehēſo eo qꝺ dꝫ diligi volūtas actu ſimplici ferť in ipſū: ꝛ hoc eſt qꝺ dť cōiter ꝙ vbi terminať act⁹ intellect⁹ ibi icipit act⁹ volūtatꝭ nõ ſic ꝙ act⁹ volūtatꝭ tēdat ad amādū vltra illꝺ qꝺ itelligiť de re qꝛ nõ põt amari niſi cognitū: ſꝫ qꝛ finito diſcurſu intellectus in cognoſcendo et habita cognitiõe rei diligibilis ſeqꝉtur dilectio eiuſdeꝫ rei in voluntate q̄ fuit cognita ab intellectu. ¶ Alio mõ põt intelligi ꝙ volūtas imediate diligat ꝙ intellect⁹ imediate nõ cogſcit ſic ꝙ intellect⁹ nõ ptigat ad cognitionē illi⁹ rei ꝑ ſe nec ſine diſcurſu nec poſt diſcurſum ſꝫ ei⁹ cognitio ſiſtit i aliq̄ medio: ꝛ voluntas ad illā rē nõ cognitā ſꝫ ſe attingit amādo illā ſcꝺm ſe

ꝛ hoc modo nõ põt: qꝛ tunc obiectum volūtatis eſſet aliquid non appꝛehenſum. Uñ impoſſibile eſt ꝙ aliq̄d ametur quātū ad aliquā rationē ſcꝫm quā non eſt appꝛehēſum: ꝛ iõ ſcꝫm oēm rõnē ſcꝫm quā aliquid eſt amatū ſcꝫm oēm illā opꝫ eſſe appꝛehēſum. ¶ Tertio modo põt intelligi ꝙ ametur imediate illud qꝺ non intelligiť imediate ſic ſcꝫ ꝙ ipſum eſt rõ ſibiipſi ꝙ ametur ꝛ non ſit rõ ſibiipſi ꝙ intelligatur ſꝫ aliq̄d aliud ꝛ hoc ſimpliť eſt ipoſſibile qꝛ tunc aliq̄d eſſet amatū qꝺ non eſſet appꝛehenſum nec obiectū voluntatis eſt bonū appꝛehenſum ſcꝫ ꝙ appꝛehenſum. ſi ꝗ de⁹ cognoſcereť non in ſe ſed in quodā alio ſic ꝙ ipſe quātū ad ſuā entitatē non attingeretur: ſꝫ tm̄ creatura q̄ eſt medium cognoſcendi eum non diligeretur deus/ ſed creatura. ¶ Unde dicendū ꝙ ſicut deus diligitur immediate ita cognoſcitur imediate ꝛ ſꝫ ſe: vt alibi dictū eſt. Unde Auguſtinus de oꝛando deum ad ꝓbam ſi omnino deum quid ſit neſciremus eum oīno nõ amaremus. ¶ Et hoc etiam ad preſens poteſt ꝑſuaderi tali ratione: qꝛ ſicut ſe habet diligere ad cognoſcere: ita ſe hꝫ diligere imediate ad cognoſcere immediate: ſed nichil diligiť niſi cognoſcať ergo nihil immediate diligiť niſi immediate cognoſcatur. ¶ Et ꝑ hoc patet ꝙ argumentuꝫ quo arguitur oppoſitum ſcꝫ ꝙ in vita iſta deus nõ cognoſcitur immediate: ſed ꝑ creaturas ſiue per ſimilitudinem creature videmus nunc ꝑ ſpeculum ꝛc. ſed in hac vita diligimus deum immediate cū ametur propter ſe. ergo. ꝛc. hoc inquā argumentū falſum preſupponit ſcꝫ ꝙ deus non cognoſciť immediate in ſtatu vie. ¶ Sed contra iſta adhuc poteſt obiici. deum non videmus vel non cognoſcimus in ꝓpꝛia forma: ſed deū cognoſcere vel videre in ꝓpꝛia forma deſideramus: ergo aliquid deſideramus qꝺ non cognoſcimus vel plus deſideramus q̃ cognoſcamus. ¶ Ad hoc eſt dicendum ꝙ ſicut deum in propꝛia forma deſideramus videre ita cognoſcimus quid eſt ipſum videre in propꝛia forma et eius propꝛiam formam non in ſpeciali ſed in generali ex quibuſdā attributis eius: et ſic etiam in generali voluntas tendit ꝑ deſideriū ad videndum eum in ſua forma: ita ꝙ ſicut deum habere propꝛiam formam ſue nature intelligit in generali. ſic ꝛ in gñali deſiderat habere viſionē ſpecialem ꝛ in ſpeciali de eſſentia diuina in ſpeciali. ¶ Sed adhuc dicunt quidam ꝙ aliquis pl⁹ diligitur q̃ intelligatur: quia ſecundum Hugonem amoꝛ ſubintrat vbi cognitio foris ſtat ꝛ dicūt etiā ꝙ voluntas ꝑ amorē ſe transfoꝛmat in amatum ꝛ attingit ipſum ſcꝺm eſſe reale non ſic intellectus ergo. ꝛc. ¶ Ad iſta eſt dicendum ꝙ ſi dicať ꝙ voluntas plus diligat q̃ intellect⁹ intelligat extenſiue non poteſt eſſe: quia tunc obiectum voluntatis eſſet non appꝛehēſum. Si autem negatur ꝙ voluntas realius et magis ſcꝺm eſſe reale cõiungatur obiecto q̃ intellectus hoc etiam nõ poteſt/qꝛ obiectū ſe habet ad vtrūq̃: ſicut motoꝛ ad mobile: nec coniungitur alicui eoꝛum ſcꝺm ydētitateꝫ eſſentialem. Unde obiectum ſecundum eſſe reale ita coniungitur vni ſicut aliī: ſed ſecundum eſſe reale quo motoꝛ debet coniūgi mobili i quo cauſat actum realem. Nec poteſt dici ꝙ voluntas ſe trāſformat in rem amatam: quia actus eius ſic tranſiens in amatum cum amare ſit in voluntate ſicut in ſubiecto ſicut intelligere eſt in intellectu.

Obiectio ꝯtra dicta

Solutio.

Alia obiectio.

Solutio.

Q; autẽ dicit Hugo/dilectio intrat.⁊c. põt intel
ligi vno modo ꝙ cũ volũtas ſit quedã inclinatio
volẽtis licet nõ poſſit velle niſi cognitũ:q2 tñ po
teſt deſiderare cognitũ abſens vt p̃ſens īclinat ip
ſum volentẽ ad illud abſens habendũ p̃ſentialit.
licet eñ p̃ſentialitas nõ habeaẽ:tñ eius p̃ſentia
litas deſideraẽ ⁊ cognoſcitur:ſed inclinatio ad ip
ſam p̃ſentialitatẽ habendã eſt ꝑ actũ volẽdi:nõ tñ
oportet ꝙ illa p̃ſentialitas inq̃tũ īclinat actꝰ vo
lendi ſit ẽm actũ volũtatis ſed ẽm aliũ actũ.ſicut
aliquid appetit hr̃e p̃ſentialitatẽ alicuiꝰ ẽm tactũ
cuius tactũ audiuit eſſe bonũ/ vel ẽm viſionẽ nu
dam ⁊ aptã:q2 talẽ viſionẽ talis viſibilis audiuit
eſſe bonã ⁊ ſumme delectabilẽ. Scdo mõ põt hoc
intelligi q2 habita re amata ẽm aliũ actũ puta ha
bito deo ad videndũ/tunc volũtas põt dici intra
re vbi intellectꝰ foris ſtat:q2 adhuc plus vellet ip
ſum habere ẽm talẽ actũ vidẽdi ſi eſſet poſſibile ⁊
cõueniẽs/et inclinaẽ vt ab ipſo nullatenꝰ auellaẽ:
⁊ hoc tñ abſq3 afflictione ⁊ triſticia. Et ſic etiã po
teſt dici aliquis trãſformari ẽm volũtatem quaſi
effectiue inq̃tum voluntas inclinat ad hoc ꝙ hõ
ẽm alias potẽtias informeẽ/puta ſcdm potẽtiam
viſiuã actu vidẽdi:et ſcdm tactũ actu tangẽdi:et
ſic de alijs. Tertio põt intelligi ꝙ volũtas magis
vniaẽ ſuo obiecto q2 actꝰ amãdi in genere eſt itẽ
ſior q̃ actus intelligẽdi/nõ ꝙ ſit ꝓprie cõparatio
inter actũ amãdi ⁊ intelligẽdi ſcdm intẽſum ⁊ re
miſſum:q̃ cõparatio ꝓprie accepta requirit vnita
tem ſpecificã inter ea q̃ cõparanẽ:ſed ẽm quandã
proportionẽ in genere cuiuſlibet/ eſſe poteſt ꝙ ali
quid vehemẽtiꝰ ameẽ q̃ cognoſcaẽ:q2 itẽſior actꝰ
amandi nõ ſolũ dependet ex intẽſione vel certitu
dine cognitionis:ſed ex magnitudine boni quam
quis eſtimat eſſe in re deſiderata licet de ea clarã
euidẽtiã nõ habeat. ¶ Quantũ ad tertiũ de ſpe
3.articulꝰ. ciali motione eſt duplex modus dicendi. ¶ Pri
1.opi io. mus dicẽtiũ ꝙ habẽs caritatẽ nõ põt elicere actũ
Pria rõ. meritoriũ ſine noua ⁊ ſpeciali influentia. ¶ Pri
mo:q2 ſicut puer ſe habet ad ſcribendũ ꝑ pennam
quã habet in manu reſpectu magiſtri:ita habens
caritatẽ ad exeũdũ in actũ meritoriũ reſpectu ſpi
ritus ſcti:ſed puer nõ poſſet recte ſcribere niſi ma
giſter manũ eiꝰ moueret.ergo ſicut opꝰ ſcribendi
eſt iproportionatũ puero q̃tũcunq3 habeat pẽnã
ideo indiget vel reqrit motionẽ magiſtri. Ita eli
cere actũ meritoriũ eſt iproportionatũ viatori vel
libero arbitrio q̃tũcunq3 habeat caritatem: ideo
cũ caritate reqrit ſpecialẽ motionem ſpũs ſancti.
¶ Scdo q2 plꝰ reqriẽ ad eliciẽdũ actũ meritoriũ
Secunda q̃ ad eliciendũ oꝑationẽ naturalẽ: ſed ad elicien
dũ oꝑationẽ naturalẽ reqriẽ generalis influentia
dei.ergo ad oꝑationẽ meritoriã p̃ter gr̃am ⁊ īfluẽ
tiã gñalẽ dei reqriẽ influẽtia ſpecialis in quocũq3
actu ¶ Tertio ꝑ auctoritatẽ Ro.8.q̃ ſpũ dei agũ
Tertia. tur:hi filij dei ſunt. oĩa oꝑa nr̃a oꝑatꝰ es in nobis
dñe.⁊ ſilia multa in ſcriptura. ¶ Scds modꝰ di
cendi ꝓbabilior eſt dicentiũ: q2 motionẽ ſpecialẽ
2. opio q̃ē pꝛeter influentiã qua deꝰ ꝯſeruat gr̃am ⁊ virtutes
de fontibꝰ eas applicat ad ſuas oꝑatiões ſicut ſuo modo fa
in quoli. cit in oĩbꝰ rebꝰ eſſe neceſſariã ad eliciendũ actum
meritoriũ/duplr̃ põt itelligi. Vno modo ꝙ talis
influentia ſiue motio ſpecialis ſic ſit neceſſaria ꝙ
abſolute ſine ea habens caritatẽ nullũ actũ meri
toriũ poſſit elicere.⁊ hoc eſt falſu3. Alio mõ ꝙ ſic
ſit neceſſaria/ ꝙ hõ ſine ea ꝑſeueranter ⁊ firmiter
ſine aliquo caſu non poſſit ꝑdurare in oꝑibꝰ meri
torijs.⁊ hoc eſt verũ. ¶ Primũ patet tripl̃r. q2 ſi Pria rõ.
cut res naturales cõſtitute in ſuo eſſe naturali et
principijs oꝑatiuis ſe hñt ad oꝑationẽ naturalez:
ita cõſtitutꝰ in eẽ ſupnaturali ⁊ p̃ncipijs oꝑatiuis
ſupnaturalibꝰ ꝑ gr̃am ⁊ virtutes ſe habet ad ope
rationẽ meritoriã: ſed res naturales dicto mõ in
eſſe conſtitute poſſunt exire in oꝑationes natura
les ſumpta gñali influẽtia dei qua res in eſſe con
ſeruat ⁊ eas ad ſuas oꝑationes applicat. ergo et
cõſtitutꝰ in eſſe ſupnaturali ſupra dicto mõ põt in
oꝑationẽ meritoriã ſumpta influẽtia diuina con
ſeruãte talia/ ⁊ ea applicãte ad actꝰ ſuos ſine alia
ſpeciali motiõe ſupaddita. ¶ Scdo:q2 nulla res Secunda
deſtituiẽ ꝓpria oꝑatiõe: q2 ẽm Augu.10. de ciui.
dei.deus ſic res adminiſtrat vt eas ꝓprios motꝰ
agere ſinat.ſed deus põt talẽ motionez ſubtrahe
re manẽte gr̃a.ergo gr̃a põt hr̃e oꝑationẽ ſine ta
li motione:ſed oĩs oꝑatio q̃ ꝓcedit a gr̃a eſt meri
toria.ergo ⁊c. ¶ Tertio q2 illa eadez oꝑa q̃ facta Tertia.
ſine caritate nõ erãt meritoria eſſent meritoria ſi
fierent in caritate ſicut oꝑa bona ex gñe: ſed dice
re ꝙ habens caritatẽ non põt elicere ſine ſpeciali
motione talia q̃ priꝰ nõ habẽs caritatem eliciebat
ſine hac motiõe eſt incõueniẽs.ergo.⁊c. Inconue
niẽs eſt ergo dicere ꝙ hñs caritatẽ nõ poſſit ī opꝰ
meritoriũ ſine tali motione. Maior patet ꝑ glo.
ſup illud.1 Corin.4. Nõ ego:ſed gr̃a dei mecum
Vbi dr̃ cũ data fuerit gr̃a tũc incipiunt meritoria
eſſe oꝑa nr̃a. ¶ Scdm patet/ ſc3 ꝙ ad ꝑſeueran
dũ ſine caſu in oꝑibꝰ meritorijs neceſſariũ eſt cu3
gr̃a auxiliũ motionis diuine:q2 ad ꝑſiſtendum in
oꝑibꝰ illis imobiliter in q̃bꝰ aliqs patiẽ magna3
difficultatẽ indiget auxilio alteriꝰ:ſed q̃tũcunq3
homo habeat ſcdm cõem curſum propter corru
ptionem fomitis. multitudinem grauiũ tentatio
num/habet magnã difficultatẽ in oꝑibus merito
rijs ergo ad ꝑſiſtendũ in talibꝰ oꝑibꝰ idiget hõ
auxilio ſpecialis motionis preter gratiam et vir
tutes. ¶ Ad primũ ergo dicendum ꝙ gratia vel Ad rõnes
caritas non ſic ſe habent ad ſe habentẽ vel eius li p̃me opi.
berum arbitriũ ſicut penna ad puerum:que nullã
perfectionem formaliter facit in puero. ſed ſe ha
bet ad ipſum ſicut ars ſcribendi ad ſcriptorez:ſed
bona exteriora quibus homo bene ꝑ caritatẽ vti
tur/ſe habent ad ipſum ſicut penna ad ſcriptorem
Vnde dempta eſt illa adaptatio: ſed verũ eſt ꝙ ſi
cut puer habens manum debilẽ/indiget ad ꝑſi
ſtendũ in ſcribendo aliquo confortante manum:
ita habens gratiam ad ꝑſiſtendum imobiliter in
operibus meritorijs indiget motione ſpeciali di
uina retrahente eũ a malo et promouente ad bo
nũ. ¶ Ad ſecundũ dicendũ ꝙ deꝰ aliter ſe habet Ad ſcdm.
reſpectu operum meritoriorũ ⁊ reſpectu effectuũ
naturalium inquantũ ad ea exercenda ſupaddit
bona ſupernaturalia ſc3 eſſe ſupnaturale ⁊ princi
pia ſupnaturalia dato ꝙ illam motionem non ſu
peraddat. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ deus ope Ad tertiũ
ratur opera noſtra ⁊ agit in nobis inquãtum dat
nobis et conſeruat principia quibus inclinemur
et poſſumus in opera meritoria. ¶ Ad argumen
ta principalia reſponſum eſt in primo articulo.

¶ Queſtio tertia.

Tertio querit/vtrū modus di-
ligendi deū poſſit in via cōple
Primum ri.¶ Et arguit ꝙ nō: qꝛ mo-
dus diligendi deū eſt vt totali
ter diligat: ſm illud. Diliges
dñm deū tuū. ꝛc. ſꝫ i via nō po
teſt totalr diligi. ergo. ꝛc. Mi
noꝛ pbat: qꝛ dilectio ſupponit
cognitionē. ſed deus nō pōt totaliter i via cogno
Secundū ſci. ergo nec totaliter diligi. ¶ Itē ille nō pōt to-
talit deū diligere ꝗ nō pōt totaliter oē pctm̄ vita-
re: ſed null9 in via pōt totalit oē pctm̄ vitare: ſm
illud Joh. i. Si dixerim9 qꝛ pctm̄ nō habem9. ꝛc.
ergo nullus pōt in via deū totaliter diligere: ſꝫ il
In oppōz le eſt mod9 diligēdi deū. ergo. ꝛc. ¶ In cōtrariū
Primum eſt qꝛ act9 caritatis eſt magis neceſſari9 in via ꝙ̄
actus aliarū virtutū ſm illud. i. Coꝛin. iꝫ. Si ca-
ritatē nō habuero nichil ſum ꝛ nichil michi pdeſt
ſed actus aliarū virtutū pñt in via ↄpleri. ergo et
Secundū actus caritatis quo iubemur deū diligere. ¶ Itē
oīs lex ligat: ſꝫ null9 pōt ligari ad id qđ eſt ſibi im
poſſibile. ergo nullū pceptū legis pōt eſſe de im-
poſſibili. pcipit autē nobis diligēdi deū. ergo. ꝛc.
Reſpōſio ¶ Reſpōſio. Tria vidēda ſunt. Pͥo de hoc qđ
qͥrit. Scdo. vtrū in via aucta caritate augeat ca-
pacitas volūtatis. Tertio. vtrū caritas eleuet in
Durādus tellectū ad ſupnaturalit cognoſcēdū. ¶ Quātū
q 3. hui9 di ad pmum ſunt duo modi dicēdi. Prim9 quorūdā
ſtinctiōis. ↄmittētiū duo vidēda. Primū ꝗs ſit ille modus
quo iubemur deū diligere/ꝛ qualit itelligendus.
Scdm. an poſſit in via totalit ipleri. ¶ Quantū
ad pmū itelligendū eſt ꝙ in modo quo iubemur
deū diligere quattuoꝛ icludunt ſm ꝙ patet ex va
riis locis ſcripture ſcꝫ ꝙ diligam9 deū ex toto coꝛ
de ꝛ ex tota aīa ꝛ ex tota mēte ꝛ ex tota virtute: ꝗ
eſt idē foꝛtitudini. vñ ꝛ in alio loco dꝛ ꝛ ex foꝛtitu
dine tua. et alibi ex oīb9 virib9 tuis: qđ idem eſt. et
hec quattuoꝛ inſinuant Math. 12. ꝛ Luc. 10. Quis
in aliis locis ſcripture aliqua hoꝝ omittunt: hoc
eñ eſt qꝛ illud omiſſum ex aliis intelligit. ¶ Ra
tio hoꝝ quattuoꝛ hinc accipiēda ad pſens eſt: qꝛ
dilectio de qua agim9 eſt act9 volūtatis qui hic ſi
gnificat p coꝛ: nā ſicut coꝛ vt dicūt mēbꝛū natura
le eſt pncipiū oīm coꝛpoꝛaliū motuum: ita volū-
tas ꝗtū ad intētionē vltimi finis ꝗ eſt obiectū ca
ritatis/eſt pncipiū oīm actuū quarūcunqꝫ poten-
tiarū ꝗ mouent a voluntate. ¶ Hec autē ſunt tres
ſcꝫ itellect9 ꝗ ſignificat p mentē/vis appetitiua i-
ferioꝛ ꝗ ſignificat hic p aīam. vñ ſm eam dicimur
agere vitā aīalē/et vis executiua exterioꝛ: ꝗ ſigni
ficat p foꝛtitudinē ſeu virtutē ſiue vires. Precipi
tur ergo nobis vt tota nr̄a itētio ferat in deū: qđ
eſt ex toto coꝛde diligere/ꝛ ꝙ intellect9 nr̄ totalit
ſubdat deo/qđ eſt ex tota mēte: ꝛ ꝙ appetit9 infe-
rioꝛ reguletur ſm aīam: qđ eſt ex tota aīa. ꝛ ꝙ actus
nr̄ exterioꝛ oꝛdinet ad deū: qđ eſt ex tota foꝛtitu-
dine vel virtute vel virib9 deū diligere. Alie autē
expoſitiones ponunt a ꝗbuſdā doctoꝛib9: ſed iſta
videtur michi magis ppꝛia/ꝛ ſic patet pꝛimum.
¶ Quantū ad ſecundū aduertēdū eſt ꝙ ſicut dꝛ
3. phiſicoꝝ totū ꝛ pfectū ſunt idē/ꝛ ideo totalit di
ligere eſt pfecte diligere. Sicut ergo duplex eſt p
fectio: ita duplex eſt totalitas. Dꝛ eñ aliqđ pfectū
vno mō: qꝛ nichil deeſt ei eoꝝ ꝗ natum eſt hr̄e ſm
ſtatū ſuū. Prima ergo pfectio nature humane eſt
ſolū i glīa: qꝛ natura habebit oīm pfectionē quā
nata eſt hr̄e. Sed ſecūda pfectio fuit in ſtatu ino-
cētie. qꝛ natura habuit quicꝗd hr̄e debuit ſm ſta-
tum illū/et foꝛte plus: qꝛ habuit iuſticiā oꝛiginalē
gratuito nature ſupadditam. Ab vtraqꝫ autē pfe
ctione deficit pfectio quā hꝫ ſm curſum cōem na
tura humana i ſtatu nature coꝛrupte: qꝛ nō pōt to
taliter euitare ꝗn incidat in aliquē defectū rōnis
ſaltē i aliqđ pctm̄ veniale ſꝫ hoc. ergo in dilectio
ne dei pōt attēdi duplex pfectio et totalitas vna:
qꝛ nichil deeſt de his ꝗ nō pōt expēdere in amoꝛe
dei qꝛ totū ponat ſemp ꝛ in actu in dilectione dei
Et hec totalitas ſeu pfectio non ponit nobis ſub
pcepto p ſtatu vie: qꝛ nō eſt nobis poſſibilis. ſtat9
eñ vie nō patit cōtinuationē in actu: ſed iplebit
in patria/qꝛ beati ſemp videbūt deū ꝛ diligēt ip-
ſum/ꝛ oīa in eius dilectionē referunt vt in finem.
¶ Alia eſt totalitas vel pfectio ſm quā hō nihil
ſubtrahit de his ꝗ hō debet ponere in dilectione
dei. ꝛ hec pfectio nō excludit cōtinuationē i actu:
nec amoꝛē cuiuſcūqꝫ alti9 a deo/etiā ſi actu in deū
nō oꝛdinet dū tñ nō ſit cōtrariū ſeu repugnās ca
ritati/ſicut eſt pctm̄ veniale: et hec totalitas pci-
pit nobis vt nūc iplēda/ꝛ cōſtat ꝙ impleri pōt: qꝛ
hoc mō diligit deū totalit ꝛ ex toto coꝛde. ꝛc. quī
cunqꝫ vitat oē pctm̄ moꝛtale/qđ ſolꝫ eſt caritati
cōtrariū: ſed ꝗlibet hō pōt hoc p ſtatu vie facere.
ergo. ꝛc. ¶ Ad pmū argumētū dicendū ꝙ de9 po Ad rōnes
teſt in via totalit amari niſi ꝙ eſt diſtinguendum aū oppōm
de totalitate dilectionis. hoc eñ pōt ſumi vel ex
pte rei dilecte/ꝛ ſic totalit diligit res cui9 nichil ē
qđ nō diligat. ꝛ ſic cū nichil ſit in deo qđ nō poſſit
ab hoīe diligi/de9 pōt hoc modo ab hoīe totalit
amari ꝛ in via et in patria. et ſicut dictū ē de amo
re/ſic intelligendū eſt de cognitione. Alio mō po
teſt ſumi hec totalitas ex pte diligētis. ꝛ ſic deus
pōt totaliter diligi ꝛ diligit ab his ꝗ ſunt in pria:
ꝗ nihil de poteſtate ſua ſubtrahūt qꝛ totū ponūt
in dilectione dei ſemp ꝛ in actu. In via ṽo nō pōt
ſic diligi ſed ſolū ſm habitū modo quo expoſitus
eſt quo ſolū cadit p nūc ſub pcepto. Alio mō pōt
ſumi hec totalitas ex relatione dilectionis ad di-
ligibile. ꝛ ſic totaliter diligit illud cuius bonitati
equat ꝗtitas dilectiōis. et ſic deus nō pōt diligi
ab alio ꝙ̄ a ſeipſo. ¶ Ad ſecundū dicendum ꝙ il
lud argumentū bñ pbat ꝙ deus nō pōt in via di-
ligi totalit vel pfecte put totalitas vel pfectio ex
cludit oēm defectū: ſed illud vt dictū eſt nō cadit
ſub pcepto: pōt tñ totaliter diligi totalitate exclu
dente oē repugnās et ↄtrariū. ꝛ hoc ſufficit ad im
pletionē pcepti. ¶ Secūdus modus dicendi bre 2. opīo de
uioꝛ ſic pōt imaginari ꝗtum ad quattuoꝛ queſtio ctoꝛis.
nes. Primo quō illud itelligit qꝛ vno mō referū
tur ad ꝗttuoꝛ potētias aīe rōnales: vt ſcꝫ diligere
ex toto coꝛde ad volūtatē/ex tota mēte ad itelle-
ctum/ex tota aīa ad concupiſcibilē/ex tota foꝛti-
tudie vel virib9 ad iraſcibilē/vel tertiū ad ſenſua
litatē. quartū ꝗtū ad executiuā: qꝛ etiā in actu ex
terioꝛi eſt meritū ꝛ demeritū, vt aureola ꝛ oppoſi
tum. ¶ Scdo quō pcipit. Primo eñ quo ad ha-
bitum ꝛ pparationē animi: qꝛ caritas circūſtātio
nata eſt ꝗtū et qꝛ ſꝫ ꝙ opoꝛtet ex toto coꝛde. ꝛc.
Scdo ꝗ ad actū puatiue: vt hō nihil ↄtra hāc ani
mi pparationē in his habeat qđ ē ſolū pctm̄ moꝛ
tale. Itē quo ad actū poſitiuū qꝛ ꝛ ꝗtū ē neceſſe
aliter nō. Tertio quō ↄſulit ꝛ quidē ꝗtū ad actū
ꝗtū eſt poſſibile ꝛ determīatis circūſtātiis obſer

uatis.nõ eñ tenet homo quantū pōt ex toto cor-de.ꝛc.q: nõ tenet facere oīa bona ꝗ pōt: ſed quanto plura bona fecerit ꝛ deum plus dilexerit: tãto meli⁹ erit: ꝛ q: cõſiliū daꝛ de meliori nõ iſto modo eſt cõſiliū: ſicut etiã illud/quodcūq; pōt man⁹ tua opere. ❡ Quõ autē ꝓmittitꝛ ſcʒ quo ad actū pfectum ꝛ nõ interruptū. ſic eñ eſt in ꝓmiſſo etiã nobis quib⁹ nūc nõ eſt in ꝓcepto nec in cõſilio cū ſit impoſſibile qð tūc erit facile ꝛ delectabile qñ non

2. articul⁹ Gob. de fontib⁹ in quol. ceſſant nocte et die dicere ſcẽs.ſ.ſ.ꝛc. ❡ Quãtū ad ſcðm de augmẽto capacitatis ad augmentum caritatis dicunt aliq̄ ꝙ ſicut in materia iueniꝛ duplex capacitas/ vna que ē poſſibilitas ſuſceptiua forme ꝑ quã ſcʒ ipſa eſt ſubiectū cuiuſcūq; forme abſolute accepta. ꝛ iſta eſt eſſentia ꝓme materie ꝗ non variaꝛ ſed manet/ꝛ detminãs eã in ordine ad determinatã formã ꝛ hoc reſpectu agẽtis naturalis ꝛ ſm cõem curſum ꝓut materia exiſtẽs ſub forma vini eſt capax aceti ꝛ non ecõuerſo: ꝛ exiſtens ſub forma mẽſtrui eſt capax forme embriõis ꝛ nõ ecõuerſo. Sic etiã eſt duplex capacitas volũtatis reſpectu caritatis/ꝗ eſt diſpoſitio ipſi⁹ volũtatis ad recipiendum caritatē ſm modū cõmunē ꝗ reperiꝛ in adultis: ꝗ ꝗdē diſpoſitio eſt ꝑ quẽdã conatum quo ꝗs tendit in deū. ꝛ iſta capacitas pōt variari ꝛ minui et augeri. et loquendo de tali capacitate/aucta caritate augeꝛ capacitas volũtatis: q: quãto aliꝗs habet maiorē caritatē/ tãto bene pl⁹ vtẽdo ea pōt elicere pfectiorē actū tendẽdi in deū et conatū/et magis ſe diſponere: et ſi caritas poſſit augeri in īfinitū/talis capacitas augeꝛ in infinitum: ſicut eñ materia ſub forma vini eſt ꝓpinquior forma aceti ꝙ̃ exiſtenti ſub forma alteri⁹ liquoris. ita etiã volũtas exiſtens ſub magna caritate eſt ꝓpinquior alicꝗ maiori ꝙ̃ ſi eſſet ſub parua et hoc eſt ſm cõem curſum. nã abſolute loquendo deus pōt ſine tali ꝓparatione cõferre quãtãcūq; caritatē vellet. ❡ Quantū ad t'tiū de eleuatione

3. articul⁹ de fontib⁹ in quol. itellectus ꝑ caritatē. Dicūt aliꝗ ꝙ dupłr pōt aliquis habit⁹ eleuare aliquã potentiã. Uno mõ directe ꝛ formalit ꝑficiẽdo eã ad ſuū actū eliciendū ꝛ ſic caritas nõ eleuat itellectū ſed fides: q: ſicut intellectus ꝛ voluntas cum ſint diuerſe potentie habentes diuerſos actus formaliter diſtictos requirunt diuerſas rectitudines / ſcʒ volũtas rectã inclinationē naturalē in bonū/ ꝛ rectitudinem intellectus ꝑ rectã eſtimationē ꝓmoꝝ ꝓncipioꝝ ad recte viuendū in vita naturali: ita reꝗrunt diuerſos habit⁹ ſupnaturales infuſos ſupnaturalit eleuãtes eaſdē ad recte viuẽdū in vita ſpūali: ꝗ ꝗdē habitus ſunt fides ſpes ꝛ caritas/ indirecte tñ et quaſi īperatiue pōt dici eleuare intellectū: ſuppoſita tñ eius formali eleuatione ꝑ fidē: ꝛ hoc q: eleuatio volũtatis redũdat in eleuationē intellect⁹/ cum habeat mouere intellectū et alias potentias ꝙ̃tum ad exercitiū act⁹: ita tñ ꝙ pri⁹ moueaꝛ ab intellectu pri⁹ facto in actu/ ꝛ hoc etiã vlteri⁹ dat actui intellect⁹ ꝛ cuiuſcūq; alteri⁹ ꝙ ſit meritori⁹ et ſic ꝓſuppoſita ei⁹ formali eleuatione ad credendū ſupnaturalia facit ꝙ hoc credere ſit meritoriū ❡ Itē pōt dici ꝙ eleuatio voluntatis ponit eleuationē intellect⁹ coexigit ne inꝙ̃tum pfectio volũtatis coexigit pfectionē intellectus. ꝛ ſic aliꝗ mõ pōt dici intellect⁹ eleuari indirecte ꝛ ex ꝯſequẽti/ ꝓſuppoſita tñ ꝓpria ꝛ formali eleuatione ꝑ fidem. ❡ Sed iſti arguunt contra ſe ꝛ dicunt q: beatitudo cum actu voluntatis includit actū intellectus et magis actum intellect⁹ ſm quoſdã ꝙ̃ actū volũtatis: ſed ꝑ actū voluntatis hõ ordinaꝛ ad btitudinē in via ꝛ habet eam in patria. ergo caritas eleuat ad vtrūq; actum ſcʒ intellectus ꝛ voluntatis ❡ Ad hoc autē reſpondẽt dicẽtes ꝙ ad btitudinē ordinamur ꝑ caritatē ꝛ ꝑ eã ſum⁹ in ſtatu btitudinis/ nõ ſic ꝙ ꝑ caritatē habeamus quicꝗd ptinet ad merẽdum in via btitudinē/ nec ad habẽdum in patria: ſed ꝑ eã vna cum aliꝭs habem⁹ vtrūq;. ꝗd autē ꝓncipali⁹ ptinet ad beatitudinē/ videꝛ ꝙ act⁹ intellectus: q: vbicunq; de beatitudīe ſit mẽtio a ſctis et a canone/ ſemꝑ ſit mẽtio expreſſa de viſione/nõ ſic autē de amore. Unde mirum eſt quõ aliqui dicūt ꝙ viſio facit ad beatitudinē nõ eſſentialiter ſed diſpoſitiue: q: ſi ſic eſſet/ ſãcti feciſſent de hoc mentionē/ qð tñ nõ fecerunt. ❡ Ad argumenta ſolutum eſt in primo articulo.

❡ Diſtinctio.xxviii. ❡ Queſtio prima.

Circa viceſimãoctauam diſtinctionē ꝗrunꝛ tria. Primū eſt: vtrum oīa ſint ex caritate diligẽda. Secundū/ vtrū hõ ex caritate debeat diligere ſeipſum. Tertiū eſt/ vtrū caritas poſſit diminui. ❡ Quantum ad primū videꝛ ꝙ omnia ſint ex caritate diligẽda: q: ꝑ caritatē cõformamur deo: ſed deus diligit oīa ꝗ ſunt: vt habeꝛ Sap. xi. ergo ꝛ nos debem⁹ ex caritate oīa diligere. ❡ Itē caritas correſpõdet fidei: ſed ꝑ fidē cognoſcim⁹ oīa vel cognoſcere poſſum⁹ ꝓut oīa poſſunt haberi ꝑ reuelationē diuinã cui fides innitiꝛ. ergo videꝛ ꝙ caritate diligenda ſunt oīa. Primum Secundū

❡ In cõtrariū eſt qð dicit Augu. in littera/ ꝙ illa ſola ſunt ex caritate diligẽda ꝗ nobiſcū ſocietate quadã referunꝛ in deum: ſed non oīa ſunt talia ſed ſolū creature rõnales. ergo.ꝛc. ❡ Reſponſio. In oppõz Reſpõſio.

Tria videẽda ſunt. Primo ꝗ ſunt ex caritate diligenda/ ꝛ ꝗ nõ. Scðo/ vtrū caritas aucta ꝛ remiſſa ſint vna forma numero realit. Tertio/ vtrum ſi eſſent diuerſe forme ſeꝗreꝛ ꝙ in augmẽto caritatis ſi fieret ſucceſſiue ꝛ ꝑ motū/ eſſent actu īfinite forme. ❡ Quãtum ad primū ſunt duo modi dicẽdi.

❡ Primus ꝓmittit duo videẽda. Primū eſt ꝙ nõ oīa ſunt ex caritate diligẽda: ſed ſolum de⁹ ꝛ creature rõnales. Scðm eſt/ ꝙ nõ oēs creature rationales ſunt ex caritate diligẽde: q: nõ damnati angeli vel hoīes. ❡ Quantum ad primū aduertendum ꝙ licet ſit ꝓpriū caritatis ponere in actu rationē meriti: nichilomin⁹ ipſe act⁹ intelligẽdi deū magis reſpicit amorē amicitie ꝙ̃ amorē ꝯcupiſcẽtie. Nec eſt intelligendum iſtos duos amores eſſe duos actus ſed vnū ꝗ dupliciter noīaꝛ ſm duplex obiectum. Cū eñ amare ſit alicui velle bonū/ iſte actus reſpectu illi⁹ cui bonū volum⁹ ꝓpt ſe dicitꝛ amor amicitie. bonum autē quod ei volum⁹ Dicitur amari amore ꝯcupiſcẽtie. ꝛ q: pfectior ē amor quo ꝗs amaꝛ ꝓpter ſe/ ꝙ̃ ille quo ꝗs amaꝛ ꝓpter aliud. Ideo caritas ꝗ eſt ſūma pfectio in actu diligẽdi magis reſpicit amorē amicitie ꝙ̃ concupiſcẽtie: Imo illū nõ reſpicit niſi q: ad aliū ordinaꝛ. 1. articl's. Durãdus di. preſens q.1.

❡ Ex hoc pōt dupłr argui ad ꝓpoſitum ꝓbandū Primo ſic. Ad illum non habeꝛ ꝓprie caritas ad que non pōt haberi amor amicitie: ſed ad creaturas irrationales nõ poteſt haberi amor amicitie.

ergo nec caritas. Maior patz: q2 ꝓprie nõ habet
amor amicitie niſi ad illud cui volum⁹ bonũ ꝓp
ſe: creaturis autẽ irrationabilib⁹ nichil tale volu
mus ſed totũ ad nos referim⁹. nõ em̃ volo vinum
eſſe bonũ ꝓpter vinũ ſed ꝓpter me vel ꝓpter ami
cum: et ſic de oĩb⁹ aliis: q2 nos ſum⁹ quodã modo
fines oĩm vt dr̃. 2. phiſicoꝝ. ergo. ⁊c. ¶ Scdo pa
tet idẽ ⁊ ex eadẽ radice ſic. Amor amicitie atten
dit ſm aliquã cõicationẽ in vita: ſed nulla creatu
ra irrationalis habet nobiſcũ cõicare ĩ vita: q2 ta
lis cõicatio cõſiſtit in cõicatiõe vite: creature aũt
irrationales ꝓprie nõ agunt ſed agunt magis. er
go ad ipſas ꝓprie nõ eſt amor amicitie: quare nec
caritas. amor tñ taliũ includit in amore caritat2
inq̃tum ex caritate aliq̃d diligim⁹ cui talia volu
mus ſiue ſint bona ſpũalia vt virtutes / ſiue bona
corꝑalia vt res exteriores. ¶ Scdm patet: q2 ad
damnatos demones vel hoĩes nõ habet ꝓprie ca
ritas. Primo / q2 caritas fundat ſup cõicationem
vite beate habite vel poſſibilis haberi: ſed dãnati
ſiue hoĩes ſiue angeli nõ poſſunt nobiſcũ in iſta vi
ta cõicare. g̃ nõ ſunt ex caritate diligẽdi. ¶ Se
cũdo: q2 ſicut amor ciuilis fundat ſup virtutes ac
quiſitas / ſic amor caritat2 ſuper virtutes infuſas
vt nate ſunt ad btitudinẽ ꝑducere: ſed ad illos q̃
nõ habẽt virtutes ciuiles ⁊ iã ſunt in malicia ob
durati adeo vt ſint incorrigibiles ſoluẽda eſt ami
citia ſm ariſtotẽ. 9. ethicoꝝ. ergo ad dãnatos ho
mines vel angelos q̃ ſunt totaliter obſtinati / nec
reuerti poſſunt ad ſtatum virtuoſe vite ⁊ ſupnatu
Ad rõnes aũ oppõm ralis / nõ eſt habẽdus amor caritatis. ¶ Ad pmũ
argumentũ dicendũ ꝙ de⁹ diligit oĩa volẽdo ali
qd̃ bonũ oĩb⁹ ſed nõ bonũ gr̃e vel glorie / in cuius
cõicatione fundat amor caritatis: ⁊ ideo nõ debe
mus oẽs ex caritate diligere ſed illos q̃ ſunt ca
paces gr̃e et gl̃ie: nec in hoc diuertim⁹ a dilectio
Ad ſcdm. ne dei et a forma eius. ¶ Ad ſcdm dicẽdũ ꝙ nõ ẽ
ſimile de fide q̃ ptinet ad cognitionẽ ⁊ de dilectio
ne caritatis: q2 cognitio põt ſe extẽdere ad oĩa bo
na vel mala: dilectio nõ niſi ad bona ⁊ mala: et di
lectio caritat2 nõ niſi ad illos q̃b⁹ bona gr̃e ⁊ glo
rie ſũt cõicabilia: ⁊ hec ſũt int̃ creaturas ſole rõa
Secũdus mod⁹ dicẽ di q̃ ẽ doctoris. les beate vel in via exiſtẽtes. ¶ Alius modus di
cẽdi põt imaginari ſic ꝙ cũ caritas includat amo
rẽ amicitie et ↄcupiſcẽtie q̃dã ſunt diligẽda ex ca
ritate pmo modo / quedã ſcdo mõ / q̃dam neutro.
Quicq̃d aũt actu vel aptitudine eſt particeps ſu
pernaturalis q̃ eſt pmo cõcupita ꝑ caritatẽ / ipſuz
eſt diligibile ex caritate amicabiliter. et ſic pmo ⁊
pncipaliter diligit de⁹ q̃ eſt pma et ſumma btitu
do eſſentialiter ⁊ eſt oĩs beatitudo virtualit: hoc ẽ
illud qd̃ eſt ſupra nos. poſt hoc idipſum qd̃ ſum⁹
nos / qd̃ imediate participat a deo btitudinem: id
eſt aĩa. poſtea qd̃ eſt iuxta nos ꝓpter conſortium
ipſi⁹. deinde qd̃ eſt infra nos ꝓpter accidẽtalẽ par
ticipationẽ. ¶ Sed dubiũ eſt ſub quo membro ca
dat xp̃s ſm ꝙ hõ. Et dr̃ ꝙ diligẽdus eſt minus q̃
deus / ⁊ magis q̃ nos obiectiue: q2 ſibi mai⁹ bonũ
volumus ⁊ habitũ quo ad viſionẽ glorie aĩe ⁊ cor
poris / ⁊ habendũ quo ad gl̃iam et honorẽ: ſed intẽ
ſiue min⁹ q̃ nos / cũ ſolũ de⁹ ſic plus debeam⁹ di
ligere: ſed q2 ex ei⁹ humanitatis merito ⁊ ſatiſfa
ctione depẽdet nr̃a beatitudo / forte intẽſi⁹ ipſum
q̃ nos caritas diligit. ¶ Quo ad ſecundũ ſcien
dum ꝙ pmo et pncipaliter concupita ex caritate
cuicũq3 ſint bona patrie: q2 illud eſt mai⁹ bonũ qd̃
poſſit optari ⁊ adipiſci. caritas autẽ q̃ eſt maxim⁹
amor optat maxima bona. ſcdario autẽ ſunt illa ſi
ne quib⁹ ad illa non ꝑuenit / ſicut virtutes et meri
ta quib⁹ recte viuit / q̃b⁹ nullus male vtitur q̃ ſunt
maxime bona in vita iſta / et eſſe et viuere et poſſe
q̃ ſunt bona media. Tertio bona minima ſicut bo
na fortune ⁊ tꝑalia q̃tum ad hec ſubſeruiũt et nõ
plus. Qui ergo pl⁹ optat et ꝓcurat aliq̃ tꝑalia q̃
eterna corꝑalia bona q̃ ſpũalia / non diligit ex ca
ritate. ſed ex carnalitate debent etiã optari mala
tẽꝑalia haberi quantũ ſunt medicine ei / ſi alit nõ
poſſit corrigi: ſicut medic⁹ amat dum ſecat ⁊ q2 li
targicum excitat ¶ Quo ad tertiũ ſciendũ ꝙ ca
ritas conformat ſe deo q̃tuz põt: et q2 de nemine
q̃diu viuit deſperandũ eſt: ideo oẽs viatores dili
gendi ſunt: q2 neſcimus pſcitos cũ in morte aliq̃ſi
peniteãt vt latro. Similiter q2 fide tenem⁹ illos q̃
ſunt in purgatorio et in limbo patrũ erãt beatifi
cãdos illos q̃ in patria iã beatos / oẽs hi ex cari
tate diligẽdi ſunt contẽti ſub illo qd̃ eſt iuxta nos
id eſt ꝓxim⁹. ſed dãnati tã hoĩes q̃ demones / q2
tenemus nũq̃ eos ſaluãdos: non ſunt ex caritate
diligẽdi ſimplr̃: ſic ſcz vt optet ſalus eterna ſz ma
gis dãnatio eterna ſicut deus vult: ſed ſm q̃d dili
gi poſſunt a nobis / ſm ꝙ illud bonũ nec eis volu
mus qd̃ de⁹ vult eis: nõ tñ ad eos eſt amor aĩcitie
ꝓprie / q2 ſunt incorrigibiles in malo moris ⁊ de
ſperati vt dicit pma opinio. ¶ De pueris autẽ in
limbo dicendũ ꝙ non ſolũ ſm q̃d vt demones: ſz
amicitia naturali ſũt diligẽdi / quo mõ oĩs virtuo
ſus eſt diligẽdus: et optare debem⁹ eis tãta bona
ſicut nobis naturalia: ſed ꝓprie amicitia caritat2
non ſunt diligendi: q2 non debem⁹ eis optare bo
na ſupnaturalia q2 hoc eſſet ↄtra volũtatẽ dei. vñ
dãnati pena ſenſus vel dãni ſunt illa q̃ nõ ſunt ex
caritate diligẽda / nec cõcupiſcibiliter: q2 nõ ſunt
creature irrationales inq̃tũ in eis relucet dei iu
ſticia. et ſic caritate patrie letabit iuſt⁹ cũ viderit
vindictã. nec ſunt diligẽdi ex caritate amicabilit
pmo mõ: q2 nõ eſt eis optãda beatitudo. ¶ Quã **2. articul⁹**
tum ad ſcdm pncipale / ſcz an caritas vel alia for
ma poſſit eẽ eadẽ numero intẽſa ⁊ remiſſa. Scdo
oſtẽdere qualiter hoc fiat. Tertio obĩcere in con
trariũ et ſoluere. ¶ Quãtum ergo ad pmũ ſcien **Herueus**
dum ꝙ intẽſum ⁊ remiſſum pñt ↄparari adinuicẽ **q̃ſt. 2. q. 13.**
vel ſicut ꝑmanẽs ad ꝑmanẽs / vel ſicut fluẽs ad ꝑ
manens / vel ſicut fluẽs ad fluẽs. verbi gr̃a. pona
tur ꝙ aliq̃d remiſſe calidũ calefiat vlteri⁹ / põt eſſe
q̃ſtio vtrum calidũ qd̃ pri⁹ erat in eſſe ꝑmanẽti ſit
idẽ cũ calore q̃ habet in t̃mino motus: vel põt eſſe
q̃ſtio / vtrũ calor q̃ erat in fluxu alterationis ſit idẽ
cũ calore q̃ erat res a q̃ / et idez cũ calore q̃ res ad
quẽ erat. Vel vtrũ intẽſum et remiſſum in motu
alterationis ſit eadẽ forma numero. Si ergo lo
quamur de ↄparatiõe intẽſi et remiſſi ꝓut ſunt in
fluxu forme oportet ꝙ ſit eadẽ forma: q2 aliĩ ſeq̃re
tur ꝙ eſſent infinite forme in actu in eadẽ altera
tione / vel ꝙ nulla alteratio eſſet ↄtinua: qd̃ eſt fal
ſum ⁊ ĩpoſſibile / ⁊ ideo antecedens ex quo ſequit
¶ Scdo idẽ patet: q2 ſi nõ eſſet latitudo in vna ⁊
eadẽ forma numero ſm intẽſum et remiſſum q̃li
bet alteratio numero eſſet acceptio alicui⁹ indiui
ſibilis numero: ſed acceptio ĩdiuiſibilis eſt inſtã
tanea. ergo q̃libet alteratio eſſet inſtãtanea / qd̃ eſt
falſum. Si autẽ ↄparet forma q̃ eſt ĩ t̃mino a quo /
ad ipſam formã fluentẽ: oportet ponere ꝙ ſit eadẽ

forma ſiue intēdat̃ ſiue remittat̃. Et ꝓbo tripliciter/quarū due p̄me rōnes ſunt cōes vtriq̃ modo. Primo ſic/q2 forma illa aut abijcit̃ in tp̄e aut ī nūc ſolū. Si in tp̄e. ergo in tp̄e alterationis p̄cedens forma remanſit cū eo qd̄ acquiſitum fuit ꝑ alterationem/⁊ ꝑ ꝯſequēs forma pri9 ꝑmanens cedit in eandē eſſentiā cū forma fluente: q2 due forme ſolo numero differentes nō poſſunt eſſe in eodē ſubiecto. Si dicat̃ ꝙ in inſtāti/eadē rōne ſequēs forma erit acq̄ſita in inſtāti. et ſic oīs alteratio erit inſtātanea. Si dicis ꝙ abiectio p̄me erit inſtātanea/⁊ introductio ſecūde erit inſtātanea/ſed intēſio iā introducte erit ſucceſſiua. ¶ Cōtra p̄mo/q2 illa ſecunda in ſua introductione aut eſt intēſior p̄cedēte aut nō. ſi nō/ergo nō pl9 facit ad intēſionē ſeq̄ntem q̄ p̄cedēs ⁊ oportebit eā ita expellere ſicut p̄cedentē: q2 ſm̄ te intenſa nō pōt ſtare cū remiſſa/⁊ ſic redibit eadē q̄ſtio/ vtrū illa remiſſa abijciat̃ in tp̄e aut in inſtāti/et ibit̃ in infinitū. ſi autē illa ſequens ſit intēſior in ſua receptione ſequit̃ ꝙ alteratio nō req̄rit ſucceſſionē nec ꝓpter receptionem forme nec ꝓpter intenſionē: niſi tu velis dicere ꝙ parua intēſio nō req̄rit ſucceſſionē/ſed magis ꝙ eſt quedā fictio. ¶ Itē q̄n ſit mot9 de cōtrario in cōtrariū nō ſtatim in īſtāti abijcit̃ p̄ma forma: q2 ſenſibiliter apparet ꝙ q̄n ſit de calido frigidū/nō ſtatim abijcit̃ calor: ſed ſm̄ te intēſum ⁊ remiſſum ſe habent ſicut cōtrarie forme. ergo q̄n ex remiſſo ſit intēſum/remiſſum nō abijcit̃ in īſtāti. ¶ Scḋo p̄ncipaliter ſic: q2 ſicut ſe habet forma ꝑmanēs intēſa vel remiſſa ad motū ſequentē vel formā fluētem ſequentē/ita in forma fluēte remiſſum vnius ſe hꝫ ad itēſum alteri9 nūc: ſed remiſſum vni9 nūc in forma fluēte/⁊ intēſum alteri9 nūc ſunt vna forma nūero. ergo. ⁊c. Minor ꝓbata eſt. Maior etiā faciliter pꝫ: q2 in nūc in q̄ t̄minat̃ motus poſſet vlterius fluere abſq̄ iterpolatiōe/ et in quolibet etiā nūc ipſi9 fluxus poſſet terminari mot9: ſed ſi illud qḋ terminat̃ vlteri9 flueret/ſic ſe haberēt adiuicē ſicut fluēs ad fluēs. ergo etiā ſi t̄minaret̃ pri9 poſtea fluat/ſic ſe habebit illa forma ꝑmanēs a qua incipit motus ad formā in fluxu ſicut vn9 gradus vnius nūc in fluxu ad gradū alteri9 nūc ī fluxu. ergo. ⁊c. ¶ Tertio ſic/⁊ hoc ꝑtinet p̄ncipaliter ad formā ꝑtinentē in ꝯparatione ad fluxū q̄ eſt remiſſio vt q̄n aliq̄d frigidū remittit calorē/ tūc ergo q̄ro vtrum facit aliq̄d remittēdo aut nō imittendo ꝙ nichil eſt ibi de nouo qḋ pri9 nō eſſet: ſed prius nō erat ibi ille calor q̄ erat itēſus. ergo null9 calor eſt ibidē de nouo niſi ille q̄ erat ibi prius intēſus. ergo calor q̄ erat ibi pri9 intēſus ⁊ nūc remiſſus ſunt eadē forma ſi remittit ⁊ imittit aut īmittit calorē aut frigiditatē/nō frigiditatē qḋ patet ad ſenſum q2 ibi eſt calor. nō calorē: q2 frigidi nō eſt calefacere. ¶ Ad hoc dicūt aliq̄ ꝙ frigidū remittit calorē imittēdo calorē remiſſum: nec eſt incōueniēs vt dicunt ꝙ frigidū imittit calorē q̄n nō vincit ex toto paſſum qḋ eſt calidū. ¶ Cōtra hoc eſt: q2 videt̃ ꝙ illud vincit calidū qḋ formā caloris ex toto corrūpit: ſed ſm̄ iſtos frigidū corrūpit totaliter calorē intenſum ⁊ ꝑ ꝯñs ſimplr̄ vincit paſſum. Dices ꝙ ordo eſt formarū: q2 ſubiectū nō pōt trāſire de extremo in extremū niſi ꝑ mediū/ ⁊ ꝓpter hoc frigidū nō pōt a principio inducere frigidū niſi mediante calore remiſſo. ¶ Sed nec hoc valet: q2 dato ꝙ ſi eſſet ꝙ req̄reret̃ de extremo in extremū trāſire ꝑ medium/tñ oportet dare agēs ꝓportionatū effectui: ſed frigidum nō eſt agēs ꝓportionatum calido/cū calidum ⁊ frigidū q̄tum ad id qḋ p̄mo imprimunt vel īportāt ſint oppoſita agētia vniuoca. ergo ⁊c. ¶ Scḋo ſic ad idē q2 peto vtrū calor abijciat̃ in tp̄e vel in nūc. ſi in tp̄e: ergo aliq̄d caloris intēſi remanet cū remiſſo ⁊ cedit in eandē ſpeciem cū eo/⁊ ꝑ ꝯñs ī idē numero/cū due forme vni9 ſpeciei nō poſſint eſſe in eodē ſubiecto. Si in nūc/tūc eadē rōne qua calor intēſus abijcit̃ in nūc/eadem rōne calor remiſſus itroducet̃ in nunc: et ita non erit ibi aliqua alteratio ſucceſſiua ſed inſtātanea. ¶ Itē q̄ro vtrum aliqua introductio alicui9 caloris remiſſi ſit ſucceſſiua vel nō? Si nō/hoc eſt cōtra ſenſum: q2 apparet aliquā remiſſionē eē ſucceſſiuā. ſi ſic ita ſcꝫ ꝙ introductio alicui9 caloris remiſſi ſucceſſiua ſit/tunc q̄ro vtruꝫ eq̄ remiſſa ſit in tota remiſſione aut nō. Si dicat̃ ꝙ ſic/hoc eſt contra ſenſum q2 apparet in motu remiſſionis ꝙ nō ē dare duo nunc/in q̄b9 eq̄ remiſſum ſit qḋ remittit̃/ et ſic eadē forma pōt eſſe magis ⁊ minus remiſſa. ¶ Cōparādo autē motum ſiue fluxū ad formam ꝑmanentē put ꝑtinet ad terminū ad quē/ ſimiliter oportet dicere ꝙ forma fluēs q̄ in tp̄e flux9 eſt remiſſior q̄ in termino ſit eadē cū illa q̄ eſt in termino: q2 ſm̄ cōiorē opinionē ⁊ veriorē vt credo/ forma q̄ acq̄rit̃ ꝑ motum ⁊ mot9 ſunt idē re/ita ꝙ dicunt eandē rem: ſed mot9 dicit eā vt eſt in fluxu et fieri. terminus autē dicit eā vt eſt in eſſe ꝑmanēti: et ſm̄ hoc forma q̄ eſt in fluxu ⁊ eſt magis remiſſa q̄ in termino ſaltē q̄tū ad aliquā partem fluxus eſt eadē forma. ¶ Scḋo ſic/q2 ſi qualitas acq̄ſita ꝑ alterationē nō eſſet eadē cū qualitate q̄ eſt ī fluxu vel alteratione qualitas acq̄ſita ꝑ alterationē nō plus eſſet termin9 itrinſecus alteratiōis q̄ introductio forme ſubſtātialis q̄ eſt termin9 extrinſecus alterationis q̄n alteratio terminat̃ ad generationē ſubſtātie: ſed hoc ē falſum: q2 introductio forme ſubſtātialis eſt t̄min9 extrinſec9 alteratiōis. ¶ Sed ꝯtra hoc poſſet obijci: q2 qualitas q̄ eſt in alteratione p̄cedēte in generatione ſubſtātie corrumpit̃/⁊ etiā qualitas q̄ itroducit̃ cū forma ſubſtantiali eſt diuerſa ab ea/ et eſt ibi termin9 extrinſecus. ¶ Et ad hoc dicendū ꝙ hoc eſt ꝑ accidēs/ q2 ſcꝫ qualitas que eſt in alteratione p̄cedēte corrūpit̃ corruptione ſubiecti: ſed manēte eodē ſubiecto ſemꝑ qualitas q̄ eſt in acq̄ſitiōe in fluxu ſemꝑ eſt eadē cū ea q̄ eſt in acq̄ſitione: ſed de forma ſubſtātiali aliter eſt q2 ipſa nō pōt eē eadē cū qualitate exiſtente vel in fluxu vel in facto eē: q2 forme diuerſarū ſpecierū vel diuerſoꝝ generū nō pñt eē eedē: et ideo ſemꝑ introductio forme ſubſtātialis eſt termin9 extrinſec9 alterationis p̄cedentis. ¶ Cōparando autē formā ꝑmanentē remiſſam q̄ eſt termin9 in motu intenſionis ad formā intēſam ꝑmanentē eſt termin9 ad quē reſpectu eiuſdē mot9 Dico ꝙ ſunt eadē forma. Et ꝓbo dupliciter. Primo: q2 ſicut dictum eſt forma q̄ eſt remiſſa que eſt res a quo eſt eadē cū forma in fluxu/⁊ iſta eadē in fluxu eſt eadē cū forma intēſa q̄ eſt res intēſa ad quē. ergo a p̄mo ad vltimuꝫ forma remiſſa que eſt res a quo/⁊ forma intēſa que eſt res ad quē/eſt eadeꝫ numero. ¶ Scḋo ſic/q̄n ſit de remiſſe calido intēſe calidū: aut illa eadeꝫ forma que fuit remiſſa eſt poſtea intēſa aut nō. Si ſic habet̃ ꝓpoſitū. ſi non: ergo forma q̄ pri9 fuit remiſſa nō intendit̃/ſed vo-

na generet/qđ eſt cõtra id qđ oẽs cõcipiunt de in
tenſione formarũ. ¶ Et ad hoc dicunt alij ꝙ intẽ
ſio dr̃ fieri ꝑ hoc ꝙ idẽ ſubiectuȝ de minus tali fit
magis tale nõ ſm eãdẽ formã: ſȝ ſm diuerſas for
mas/ſcđm tñ idẽ ſubiectum. ¶ Sed hoc non va
let: qr non ſolũ dicit̃ fieri idẽ ſubiectũ de min⁹ tali
magis tale/vt ſolum requiratur vnitas ſubiecti:
immo etiam dicitur ꝙ ipſamet forma intenditur:
quod non poſſet eſſe niſi eadem forma que fuit re
miſſa eſſet poſtea intẽſa. ¶ Quãtum ad ſecũdum
ſcȝ qualit̃ intẽſum ⁊ remiſſum ſint vna forma. Di
co ꝙ q̃tũ ad intẽſum ⁊ remiſſum ꝓut ſunt in fluxu
vnum oportet eſſe idẽ cũ alio altero duoꝝ modo
rum: vel ꝙ toto pri⁹ accepto remanẽte qđ ſupue
nerit cedat in vnitatẽ cuȝ eo ſicut in eo qđ nutrit̃
materia tota ꝑcedẽte: ita qđ ſupuenerit cedat in
idẽtitatẽ cũ ꝑcedẽte/vel ꝙ aliqđ ꝑcedẽtis materie
qđ ſupuenerit cedat in idẽtitatẽ cũ illo manente/
quoꝝ ꝑmum videt̃ michi ꝓbabili⁹. Primo qr nõ
videt̃ quare ſecundus grad⁹ ſit intẽſior q̃ ꝑm⁹/et
terti⁹ q̃ ſecũd⁹/ ſed ita eſt ꝙ motio talis ſiat ſic ꝙ
aliqđ ꝑcedẽs expellat̃ qñ aliqđ ſequẽs introducit̃
ſicut etiã mobile mat⁹ vbi hȝ in q̃cunq; pte ſpaciũ:
qr nõ acq̃rit aliqđ de nouo niſi cum expulſiõe ali
cuius particularis ad ꝑcedẽs. ¶ Scđo/qr ita dif
ficile eſt videre quõ aliqđ ipſius ꝑcedẽtis cedat in
vnitatẽ cũ ſequẽte vel differat ab eo/ſicut ſi totuȝ
ꝑcedẽs ponat̃ remanere. qualit̃ autẽ ꝑcedẽs ⁊ ſe
quens ſint vnũ vel etiã differãt. dico ꝙ ipſum intẽ
ſum differt a remiſſo ſicut ipm̃ hñs ⁊ pl⁹/nõ ſcđm
ptes ſignificabiles/ ita ꝙ vna poſſit ſignificanter
diſtingui ab alia: ſed ſicut totum pfectibile cõpre
hendẽs aliqua nõ ſicut partes ſignificabiles diſti
cta. ¶ Et de hoc ſunt duo exẽpla. Primum eſt de
cõuerſione materie nutrimenti in nutritũ vt ma
teria aduenĩẽs nõ põt diſtingui ſignificãter a ꝑce
dente. et ſilr̃ qñ pellis efficit̃ maior ꝑ extẽſionem/
maioritas aduenĩẽs nõ põt diſtingui a ꝑexiſtente
quantitate. ¶ Contra hoc obijcit̃ multipliciter.
Primo ſic: qr agẽs intendẽs aut imprimit aliqđ
diuerſum a ꝑcedente aut nõ. Si nõ: ergo nulla va
riatio eſt in intenſione/qđ eſt ꝯtra ſenſum. Si ſic:
ergo forma intẽſa quã iprimit eſt diuerſa a ꝑcedẽ
te remiſſa. et ex hoc vlterius ſequit̃ ꝙ iſta remiſſa
corrũpit̃: qr due forme eiuſdẽ ſpeciei nõ pñt ſil eẽ
2 in eodẽ ſubiecto. ¶ Scđo ſic: qr variatio q̃ ẽ i mo
tu intenſionis aut eſt in ipſa forma/ aut in aliquo
alio. Si in ipſa forma: ergo ſunt ibi plures/ qr va
riatio vt videt̃ nõ eſt niſi iter diuerſa. Si dicas ꝙ
ſint ibi diuerſi gradus licȝ ſit eadẽ forma. Primo
q̃ro vtrum grad⁹ illi ſint idẽ cũ eſſentia forme aut
nõ. ſi nõ: ergo mutatio ſm illos gradus nõ ẽ mu
tatio ſm formã/nec ꝑ ꝯñs eſt alteratio/qđ eſt fal
3 ſum. ¶ Item etiã idẽ dubiũ eſt de illis gradib⁹/
vtrum maneãt cũ alio ſicut de formis. Si autẽ ſi
ili gradus ſint eſſentie forme/ tũc ponere diuerſos
grad⁹ eſt ponere diuerſas formas: ⁊ ſic adhuc ſtat
ꝙ intẽſum ⁊ remiſſum aliquo modo differunt rea
liter: ſed quecunq; differunt realiter differunt nu
mero: q̃ cũ nõ differunt numero ſunt idẽ. g̃ forma
4 intẽſa ⁊ remiſſa ſunt diuerſe numero. ¶ Quarto
ſic: qr ſi intẽſum habet pluſq̃ remiſſuȝ aut hoc eſt
ſuccedẽte forma forme aut manente eadẽ forma.
Si ꝑmo mõ/ habet ꝓpoſitum ſcȝ ꝙ intẽſum ⁊ re
miſſum ſunt diuerſe forme. ſi ſcđo mõ/tũc nulla ẽ
5 ibi variatio. ¶ Quito ſic: qr ſi forma remiſſa ma
net intẽſa aut manet i ꝓp̃a forma aut nõ. ſi manet
in ꝓpria forma nõ manet virtualiter intẽſa/qđ eſt
cõtra me. ſi autẽ non manet in ꝓpria forma: ergo
differt realiter a forma intenſa in qua non manet
ſcđm ꝓpriam formã. ¶ Sexto ſic ⁊ eſt confirma 6
tio ꝑcedentis: qr qđ cõtinet̃ in aliquo virtualiter
in aliquo differt ab eo realiter/ſicut de creatura ⁊
deo in quo cõtinet̃ virtualit̃ creatura/⁊ de miſci
bilib⁹ ⁊ mixto in quo ꝯtinent̃ virtualiter miſcibi
lia: ſed vt videt̃ ſcđm me remiſſum manet virtua
liter in intẽſo. ergo. ⁊c. ¶ Septimo ſic: qr frigidũ 7
remittẽs calidũ aut aliqđ iprimit aut nõ. ſi aliqđ
iprimit/hoc nõ põt eſſe niſi calor remiſſus. nec po
teſt de nouo iprimere calorẽ remiſſum niſi corrũ
pẽdo calorẽ intẽſum: qr aliter duo calores ſimĩ eſ
ſent. ¶ Si dicat̃ ꝙ nichil iprimit. Cõtra: ꝑmo: qr
ſi nichil iprimit nichil agit: ⁊ ſic agens remittens
eſt nichil agẽs. Scđo: qr agẽs particulare nichil
remouet niſi oppoſituȝ iprimẽdo: ſed agẽs remit
tens remouet intẽſum. ergo. ⁊c. Si dicat̃ ꝙ remit
tit calorẽ ipediẽdo actionẽ cõſeruãtis calorẽ/non
valet: qr tunc deberet poni frigidũ iuxta ꝯſeruãs
qđ dicit̃ ipediri ꝑ frigidũ ⁊ nõ ad calidũ. ergo ⁊c.
¶ Octauo ſic: qr in oĩ motu abicit̃ termi⁹ a quo 8
ſed in motu intẽſionis termin⁹ a quo eſt forma re
miſſa: ergo in tali motu forma remiſſa abicit̃/et ꝑ
conſequens nõ manet eadẽ cum intẽſa. Si dicat̃
ad hoc ꝙ forma remiſſa nõ eſt ꝑ ſe termin⁹ ſed pri
uatio maioris grad⁹ q̃ nõ manet ¶ Cõtra qr ter
mini mot⁹ ſunt poſitiui: qr ſm phm̃. 5. phiſicorum
motus eſt a ſubiecto in ſubiectũ: id eſt ab affirma
to in affirmatũ: ſȝ ꝑuatio nõ dicit aliqđ poſitiuuȝ
qđ ſit termin⁹ a quo ipſi⁹ mot⁹ intẽſionis q̃ abicit̃:
ſed hic non poteſt eſſe niſi forma remiſſa. ergo. ⁊c.
¶ Nono ſic: ſicut in remiſſione tẽdit̃ ad ꝑuatio 9
nem/⁊ nõ eſſe ita in intẽſione recedit̃ a ꝑuatione ⁊
nõ eſſe: ſed in remiſſione tẽdit̃ ad nõ eſſe forme q̃
remittit̃. ergo in intẽſione recedit̃ a nõ eſſe forme
que acq̃rit̃: ⁊ ꝑ ꝯñs iſta forma q̃ acq̃rit̃ ꝑ itẽſioneȝ
nõ ꝑexiſtebat/nec eſt eadẽ cũ ꝑcedẽte/nec ꝑ ꝯñſe
quẽs eſt forma remiſſa. ¶ Decio ſic: qr mot⁹ incõ 10
poſſibiles dicunt̃ eſſe ſm formas incõpoſſibiles:
ſed motus intẽſionis ⁊ remiſſionis ſunt incõpoſſi
biles ſm ſe totos: qr forma intenſa ⁊ remiſſa ſunt
incõpoſſibiles: ⁊ ꝑ ꝯñs nõ pñt eſſe eadem forma.
¶ Undecimo ſic: qr ſi eadẽ forma manẽs variat̃ 11
ſm grad⁹ ſequit̃ ꝙ forma ſit ſubiectũ variationis
qđ eſt falſum. g̃. ⁊c. ¶ Duodecimo ſic: et eſt ꝯtra 12
illud dictũ qđ dr̃ ꝙ intẽſum continet remiſſum et
plus nõ ſm partes ſignificabiles: qr ſm phm̃. 4.
phiſicoꝝ. id qđ excedit alterũ/diuidit̃ in id qđ ex
cedit ⁊ in reliquũ: ſcȝ in id qđ excedit̃. qr ſcđm te
intẽſum excedit remiſſum: ergo diuidit̃ in illud ⁊
reliquũ: ſed illud nõ põt eẽ niſi illud qđ excedit et
reliquũ poſſint diſtigui ꝑ ſignificabiles partes. er
go. ⁊c. ¶ Ad primum ergo dicendũ ꝙ imprimere Rñ ad ob
aliud a ꝑcedẽte põt dupl̃r intelligi. Uno mõ qr fa iecta.
cit de nouo formã oĩno diſtinctã a ꝑcedẽte/ita ꝙ i
nullo ſit eadẽ cũ ea. et iſto mõ nõ iꝑmit diuerſum
a ꝑcedẽte. Al'o mõ põt accipi ſcȝ imꝑmere diuer
ſum a ꝑcedẽte/facere ꝑcedẽs pfecti⁹: ⁊ ſicut facit
diuerſum a ꝑcedẽte mõ quo idẽ magis pfectũ dif
fert a ſeipõ min⁹ pfecto. ſi autẽ ſiat vis i noĩe pfe
ctionis poſſet dici ꝙ nõ imprimit de nouo: ſed im
preſſum pficit/⁊ ſic agit. ¶ Ad ſcđm dicẽdũ ꝙ eſt Ad ſcđm.
ipſa forma: ⁊ qñ infert̃ ergo ſunt plures forme. di

cēdum ꝙ nō ſequiť: imo eſt fallacia conſequētis a
pluribꝰ cauſis veritatis ad vnam: qꝛ iſta variatio
pōt eē: vel qꝛ ſunt plures forme: vel qꝛ vna forma
magis ⁊ minꝰ pfecte hita. ¶ Ad illud qđ dr̄ in cō
trarium/ qñ q̄riť vtrū gradus ſint idē cum forma.
Dico ꝙ ſic/ ⁊ ꝙ ſicut vna forma eſt intēſa ⁊ remiſ-
ſa: ita idē gradꝰ intēſus eſt/ q̄ antea fuit remiſſus
⁊ intenſus differt a remiſſo ſicut includēs ipſuꝫ et
plus nō ſm ptes ſignificabiles eodē mō ſicut di-
ctum eſt de forma intenſa ⁊ remiſſa. Et ſi dicas ꝙ
ſi nō eſt niſi vnus gradꝰ nō eſt aliqua variatio. di-
co ꝙ verū eſt ſi iſte gradꝰ nō pōt hr̄e latitudinem
ſm eſſe magis ⁊ minꝰ pfectū. Si autē facias vim
in hoc qđ diciť gradꝰ/ ita ꝙ dicať gradꝰ remiſſus
ipſa forma cū pciſione maioris pfectionis ⁊ gra-
dus intēſus ipſa forma cū incluſione maioris pfe
ctiōis: tūc iſti gradꝰ nō ſunt diuerſe eſſentie diuer
ſarum formarū: ſed ſunt eadē eſſentia accepta cū
priuatione maioris pfectionis ⁊ accepta cū inclu
Ad tertiū ſione maioris pfectionis. ¶ Ad tertiū dicēdum
ꝙ intēſum ⁊ remiſſum aliquo modo differunt rea
liter: nec tñ ſequiť ꝙ differant ſicut diuerſe forme
numero: ſed differunt ſicut eadeꝫ forma magis et
minus pfecta/ vel magis ⁊ minꝰ pfecte habita. Et
qñ diciť ꝙ iſta q̄ nō differunt numero ſunt idē nu-
mero/ verū eſt ꝙ ſunt idē numero qꝛ eadē eſſentia
nūero: tñ nō ſeq̄ť ꝙ iſta q̄ ſunt diuerſe eſſentie nu-
mero nō differāt realiť: ſicut eadē eſſentia magis
⁊ minꝰ pfecta. vñ qñ dr̄ differūt realiť. ḡ ſūt diuer
Ad q̄rtuꝫ ſe eē ne nūero. fallacia ꝯñtis ē ſicut priꝰ. ¶ Ad q̄r
tum dicendū ꝙ intēſum habet magis q̄ꝫ remiſſum
manēte eadē forma. ⁊ qñ dicitur ꝙ nō: qꝛ tūc non
eſſet variatio. dico ꝙ imo: qꝛ non ſolū pōt eſſe va-
riatio ſm ſuſceptionē forme poſt formā: ſed etiam
ſm ꝙ eadē forma poteſt eſſe magis vel minus p-
fecta/ vel magis ⁊ minus pfecte habita. vnde ibi
Ad q̄ntuꝫ etiā eſt fallacia ꝯſequentis. ¶ Ad quintū dicen-
dum ꝙ forma remiſſa q̄ꝫtum ad id qđ eſt poſitiuū
in eo manet in ꝓpria forma: id eſt q̄ꝫtum ad eſſen-
tiam ipſiꝰ forme cū maiori tñ pfectione: ita ꝙ in-
tenſum includit eā et aliqd plus nō ſm partes ſi-
gnificabiles vt dictū eſt: et ꝓpter hoc illud plꝰ nō
eſt aliqd ſignificāter diſtinctū a p̄cedēte: ſed ipſa-
met forma p̄cedēs facta pfectior. Et qñ dr̄ ꝙ hoc
nō pōt eſſe: qꝛ ſm me remiſſum cōtineť in intenſo
virtualiter. Dico ꝙ aliqd ꝯtineri in aliquo tripli
citer eſt. Uno mō ſm cauſalitatē effectiuaꝫ: ſicut
effectꝰ cauſe efficiētis ꝯtineť in cauſa. Alio modo
ſicut diſpoſitiones materie trāſeūtis aliq̄ mō ꝯti-
nenť ꝟtualiť in effectu: ſicut dicūť miſcibilia ma-
nere ĩ mixto qđ gñať ex miſcibilibꝰ ſicut ex mate-
ria trāſeūte. Tertio mō aliqd dr̄ eē ꝟtualiť in aliq̄
ſcđm ꝯtinētiā formalē/ ſicut diciť vegetatiuū eſſe
in ſenſitiuo/ ⁊ ſenſitiuum in itellectiuo. modo iſta
que cōtinenť p̄mo mō virtualiter ⁊ ſcđo mō in ali
quo differunt realiter ab ipſo ſm illud qđ cōtineť
in alio tertio mō. qñ accipiunť in eodē nō differūt
realiter ab illo in quo cōtinenť virtualiter. Unde
in hōie nō differt realiter ſenſitiuū ⁊ intellectiuū
nec vegetatiuū a ſenſitiuo. Iſto autē mō ꝯtineť re
miſſū ĩ intēſo: qꝛ forma itēſa ꝯtinet illā ⁊ aliqd plꝰ
formaliter modo quo expoſituꝫ eſt. Differt tñ in
duobꝰ hincinde: qꝛ vegetatiuū tm̄ ⁊ ſenſitiuū tm̄ ⁊
intellectiuū in diuerſis differūt ſpē: ſed intēſum ⁊
remiſſum in diuerſis differunt numero ſed nō ſpē
qꝛ differunt ſicut pfectū ⁊ impfectū in vna ſpecie.

¶ In alio: qꝛ vegetatiuū ⁊ intellectiuū in eodeꝫ
ſunt ſiť/ ⁊ ſiľr ſenſitiuū ⁊ vegetatiuū ꝓ eodem nūc
verificať vnū de alio. Eſt eñ verū dicere/ hoc vege
tatiuum eſt hoc ſenſitiuū. ⁊ ſiľr ſenſitiuū eſt intel-
lectiuum. ſed in remiſſo et intēſo nō eſt ſic. vñ non
eſt verum ꝓ eodē nūc ꝙ remiſſum ſit intēſum/ vel
ecōuerſo. ſed bñ verū eſt ꝙ forma q̄ priꝰ fuit remiſ
ſa nūc eſt intēſa. Cuiꝰ cauſa eſt: qꝛ itēſum dicit for
mā cū incluſione maioris pfectiōis ſine priuatio-
ne: ſed remiſſum dicit formā cū excluſione maio-
ris pfectiōis ſiue p̄uatiōe. Et ideo nō pōt dici ꝙ
eadē forma ſit ſimul intenſa ⁊ remiſſa. ſed in hōie
vegetatiuū nō ĩportat excluſionē ſenſitiui: nec ſen
ſitiuū intellectiui: niſi forte ſolū ſm vocē inq̄ꝫtuꝫ
vox ſignificans hoc non ſignificat illud. Et ideo
poſſunt verificari ſimul de eodē. ¶ Ad ſextum pa Ad ſextū.
tet ex his q̄ dicta ſunt ad iſtā rōnem. ¶ Ad ſepti- Ad ſepti.
mum dicendū ꝙ frigidū remittēs calidū/ nō ĩpri-
mit aliqd ipſi calido: ſed diminuit calorē ĩpediē-
do actionē cōſeruātis. nō ſequiť ꝙ ſi nichil impri-
mit nihil agat/ ſicut etiā corrūpēs in eo ꝙ corrum
pens nichil imprimit ſꝫ ſubtrahit. ſi etiā deꝰ anni-
chilaret res nichil ĩprimeret ſed ſubtraheret: qđ
quō poſſet itelligi ⁊ quō fieri/ ad p̄ſens nō ptinet.
Unde agere ſe extēdit large ⁊ ad ĩprimendū actū
et ad remouendū actū. ⁊ qñ dr̄ ꝙ tale frigidū de-
beret poni ad cōſeruās qđ agere ĩpedit. dicēdū ꝙ
non opꝫ: qꝛ nō ſolū aliqđ agens pōt ĩpedire actio
nem alterꝰ agētis remouēdo virtutē actiuā eius
vel debilitando: ſed etiā ex pte ſubiecti in qđ agit
expellēdo ne habeat pfectū dñium ſup ipſum/ vel
introducēdo formaꝫ de nouo vel cōſeruādo eam.
¶ Ad octauū dicendū ꝙ in motu intenſionis ter Ad.8.
minꝰ a quo q̄ abiiciť eſt p̄uatio vlterioris pfectio-
nis q̄ nō manet facta forma intēſa nō autē ipſa eſ
ſentia forme q̄ꝫtuꝫ ad id qđ eſt quia in fine manet.
¶ Ad dictū autē phī dicendū ꝙ phs intēdit dice-
re ꝙ motꝰ differt a gñatione et corruptiōe ex hoc
ꝙ motꝰ eſt ab affirmato in affirmatuꝫ: alia ꝟo nō/
nō qꝛ motus aliqñ incipiat ab aliqua p̄uatione ⁊
termineť ad aliquā p̄uationē: ſed qꝛ in ſua ratiōe
nō includit ſic incipere a p̄uatione ⁊ terminari ad
priuationē ſicut generatio ⁊ corruptio quoꝝ vnū
ſcꝫ generatio habet incipere a nō eſſe rei generate
aliud ꝟo ſcꝫ corruptio habet terminari ad nō eſſe
illius rei q̄ corrūpiť: vel forte ꝓ tāto dictū eſt: qꝛ
in vtroq̄ꝫ termino motus ſubiiciť aliqđ ens actu:
nō ſic aūt in aliis. Qđ aūt nō ſit itētio ariſtotelis
ꝙ motꝰ aliqñ nō incipiat a p̄uatione patet ex hoc
qđ dicit in fine illiꝰ capli qñ cōcludit ꝙ motus eſt
a ſubiecto in ſubiectū/ dicit etiā p̄uatio acci piť ꝓ
ſubiecto: id ē ꝓ affirmato/ ⁊ ꝙ qñq̄ꝫ p̄uatio affir-
matione demōſtrať vt nudū. ¶ Ad nonum dicē- Ad nonū.
dū ꝙ in remiſſione qñq̄ꝫ itur non ad totale nō eſſe
forme: ſed ad nō eſſe intēſum vel pfectū/ et ſiliter
in intēſione nō incipiť ſemp a totali nō eſſe forme
que intēdiť: ſed a nō eſſe pfecto vel intēſo. ¶ Ad Ad deci-
decimū dicendū ꝙ intēſio ⁊ remiſſio ſunt incōpoſ mum.
ſibiles motꝰ/ nō qꝛ ſemp ſint ſm diuerſas formas
ſed qꝛ ſunt ſm p̄uationē et poſitionē eiuſdē forme
totꝰ: vel ſm poſitionē vel priuationē alicuiꝰ pfe-
ctionis maioris in eadē forma. vnde ſunt incōpoſ
ſibiles ſicut poſitio et priuatio eiuſdē. ¶ Ad vn- Ad vnde-
decimū dicēdū ꝙ qñq̄ꝫ illud qđ ſcđm agens agit cimum.
diciť agere: ſicut diciť ꝙ calor calefacit. et ſic etiā
dicimꝰ ꝙ in forma eſt variatio intēſi ⁊ remiſſi: non

q2 ſit ſubiectū talis variationis:ſed q2 ſm eã ſit/⁊
hoc nõ poſſet eſſe niſi haberet latitudinẽ talẽ ſicut
Ad duo=decimum dictū eſt. ¶ Ad duodecimū dicendū ꝙ phs in.4.
phiſicoꝝ volẽs ꝓbare ꝙ motꝰ nõ eſſet ĩ vacuo niſi
in inſtãti vult oſtẽdere hoc ꝙ nulla eſt ꝓportio ple
ni ad vacuum ſicut eſt proportio pleni ad plenuꝫ
q̃tũcunq ſit vnum plenū magis ſubtili corpe/ et
aliud minꝰ ſubtili.⁊ vult hoc ꝓbare ꝑ hoc ꝙ id qđ
excedit aliud eſt diuiſibile in id qđ excedit ⁊ ĩ reli
quum:nũc autẽ plenum nõ eſt diuiſibile in vacuū
et in illud qđ excedit:q2 vacuum nichil eſt. Et ex
hoc nõ vult phs ꝙ ſubtiliꝰ cõparatū minus ſubti
li diuidat̃ ĩ partes ſignificabiles:q2 hoc eſſet etiã
cõtra iſtos:q2 tunc ſeq̃ret̃ ꝙ forma intẽſa ſe habe
ret ad remiſſaꝫ in eodẽ ſubiecto ſicut totū ad par=
tem ſignificabilẽ in ipſo:quia ſi totum intenſum di
uidit̃ in illã formã remiſſam ſicut ĩ partẽ ſignifica
biliter diſtinctã ab alia/qđ eſt ꝯtra phos. Eſt er=
go intẽtio phi ꝙ excedẽs aliqđ diuidit̃ in illud et
aliud/vel ſicut ĩ ptes ſignificabiles/vel ſicut ĩ par
tes nõ ſignificabiles: neutro autẽ iſtoꝝ modoꝝ
ens diuidit̃ aliqđ et nichil nullum eñ ens poteſt
ꝓportionẽ hr̃e ad nichil/vel plenuꝫ ad vacuū/ vel
ſm partes ſignificabiles vel nõ ſignificabiles.vñ
ſicut nõ põt dici ꝙ ens diuidat̃ in aliqđ et nichil/
vel ꝙ nichil ſit aliquota pars entis:ita nõ põt di=
ci ꝙ nichil ſm aliquã ꝓportioneꝫ minꝰ caleſiat q̃
ens vel aliqđ cõſimile cõuenit:at ei in cõparatione
3.articulꝰ. Heruæus vbi ſupra ad ens.et ſic patet ad q̃ſtionẽ. ¶ Quãtum ad ter
tium de illa ꝯña/vtrum ſcꝫ ad diuerſitatẽ intẽſi et
remiſſi ſequit̃ infinitas actualis formarū.dicunt
quidã et bene ꝙ ſic/ꝓbantes ſic:q2 ſi intẽſum ⁊ re
miſſum differunt realiter/tot ſunt diuerſe forme ĩ
alteratiõe realiter quot ſunt ibi differẽtie ſm ma
gis et minꝰ. Sed ibi ſunt ĩfinite differẽtie ſm ma
gis et minꝰ.ergo.⁊c. Maior patet:q2 magis ⁊ mi
nus ſe habẽt ſicut intẽſum ⁊ remiſſum. Minor ꝓ=
batur:q2 tot ſunt ibi differẽtie ſcd̃m magis et mi=
nus quot nunc poſſunt accipi in tp̃e alterationis:
q2 in tp̃e alterationis nõ eſt dare duo nunc in quibꝰ
mobile eque intẽſe alterat̃: ſed in quolibꝫ tp̃e poſ
ſunt accipi infinita nunc.ergo ⁊c. ¶ Et iſta dedu
ctio cõcludit/niſi aliqs velit dicere ꝙ oĩs altera=
Rñſio ali quoꝝ ad rationẽ iſtã factam. tio ſit inſtãtanea/qđ nemo ponit. ¶ Iſti autẽ ra=
tioni reſpõdet̃ dupliciť ab aliqs. Primo dicẽdo ꝙ
in qualibet alteratione ſunt diuerſe forme differẽ
tes ſcd̃m differẽtiã intẽſi ⁊ remiſſi tñ ſunt idẽ cõti
nuatiue. ¶ Scđo dicẽdo ꝙ iſte ĩfinite forme ſunt
in potẽtia.ĩfinita autẽ eſſe in potẽtia in aliquo nõ
eſt incõueniẽs:ſicut in cõtinuo ſunt infinite diui=
ſiones in potẽtia ¶ Cõtra primū arguit̃ dupli=
Contra iſtã reſpõ=ſionem. ter. Primo ſic:q2 ſi forme q̃ ponunt̃ in motu alte=
rationis ſunt vnū cõtinuatiue cū vnū cõtinuatiue
ſit vnū nũero/oẽs iſte forme erunt vna forma nu=
mero:ſed ſi oẽs iſte forme ſint vna forma numero
cū ibi ĩueniant̃ differẽtie intẽſi et remiſſi forma in
tenſa et remiſſa erit eadẽ nũero/qđ eſt cõtra iſtos
¶ Scđo ſic:q2 ſi ĩter tales formas vel ĩter tales
gradus qđ eſt intẽſum et remiſſum eſt cõtinuitas
ſiue vnitas cõtinuitatis:aut hoc eſt ꝓpter vnita=
tẽ numeralẽ forme:aut ẽ ꝓpt̃ vnitatẽ ſubiecti/aut
ꝓpt̃ vnitatẽ ſiue ꝯtinuitatẽ tp̃is.ſi p̄mo mõ hoc ẽ
ꝯtra eos:q2 oẽs ille dr̃e ĩtẽſi ⁊ remiſſi hñt vnitatẽ
ꝓpt̃ vnitatẽ nũeralẽ ipſiꝰ forme ĩtẽſe et remiſſe.⁊ ſic
eadẽ forma numero põt eſſe intẽſa ⁊ remiſſa ſucceſ
ſiue. ¶ Si ſcđo mõ.Cõtra p̄mo: q2 ſi vnitas ſub
iecti ſufficeret ad vnitatem eoꝝ q̃ ſunt in ſubiecto
eodẽ tũc oĩa illa q̃ eſſent in eodẽ ſubiecto eſſẽt vnū
continuitate/qđ eſt falſum: q2 due qualitates di=
uerſarum ſpecierū non poſſunt cõtinuari.nec etiã
duo motus diuerſi genere vel ſpecie/ſicut altera=
tio et motꝰ localis:q̃ tñ poſſunt eſſe in eodẽ ſubie=
cto. ¶ Scđ ſic:q2 vnūquodq hñs vnitatẽ hꝫ aliđ q̃
formaliter ⁊ eſſentialiter ſit vnū:ſed forma nõ ha
bet eſſentialiter ꝙ ſit ens et vnū ꝑ ſubiectuꝫ: q2 ꝑ
ſubiectū hꝫ eſſe ſubiectiue ⁊ nõ formaliter:ergo in
motu oportꝫ dare aliqđ formaliter ꝑ qđ motꝰ for
maliter eſt vnꝰ numero. ſed illud nõ põt eſſe aliud
niſi forma fluens q̃ cõiter ponit̃ eſſe ipſe motꝰ.er=
go in tota alteratione nõ eſt niſi vna forma nõ ob
ſtante diuerſitate intẽſi ⁊ remiſſi: ⁊ ſic idẽ qđ priꝰ.
¶ Si dicat̃ tertio mõ ꝯtra hoc arguitur quadru
plici rõne et auctoritate. Primo ſic:q2 in tempo
re cõtinuo cõiungunt motus oppoſiti cõſequẽter
ſe habẽtes ſicut habet̃ 8.phiſicoꝝ.ſed ſm te cõti=
nuitas tp̃is ſufficit ad ꝯtinuitatẽ motus.ergo op
poſiti motus ꝯſequẽter ſe hñtes poſſunt eſſe cõti=
nui:qđ eſt ꝯtra phm ibidem. ¶ Scđo ſic: q2 ſi ad
cõtinuitatẽ motꝰ ſufficit vnitas tp̃is/tunc opera=
tiones angeloꝝ q̃ ꝑ coaſſiſtẽtiã ſunt ĩ eodẽ tp̃e cõ=
tinuo facerẽt vnū motū cõtinuum: ſed hoc eſt fal
ſum.ergo ⁊ antecedẽs. Falſitas ꝯñtis patꝫ. Pro
batio ꝯñe ex p̄miſſis patet. ¶ Si dicat̃ ad hoc ꝙ
operationes indiuiſibiles ⁊ diſtincte ſicut ſunt opa=
tiones angeloꝝ/nõ ſint in tp̃e cõtinuo ſicut in ꝓ=
pria mẽſura/ſicut eſt motꝰ q̃ eſt in tp̃e ꝯtinuo ſicut
in ꝓpria mẽſura/nõ valet:q2 oportet dare rõnem
quare motꝰ ſit ĩ tp̃e cõtinuo ſicut ĩ ꝓpria mẽſura ⁊
nõ tales opatiões/nõ poterit ĩueniri niſi q2 motꝰ
hꝫ quãdam vnitatẽ cõtinuitatis in ſeipſo quã nõ
habẽt iſte opationes: ⁊ tunc ſi habet iſtã vnitateꝫ
cõtinuitatis ĩtrinſecã ĩ ſeipſa ſaltẽ ſubiectiue:nec
ad iſtã vnitatẽ ſufficit vnitas ſubiecti nec tp̃is ſi=
cut dictū eſt.et ideo oportet ponere vnitatem for
me ſm quã eſt motus. ¶ Tertio:q2 ceſſante mo=
tu celi ponamꝰ aliquã alterationẽ q̃ eſt motꝰ/eſſe
quacunq virtute fiat:tunc q̃ro de iſta alteratione
vtrum partes eiꝰ habeãt aliquã vnitatẽ cõtinuita
tis inter ſe aut nõ. Si ſic:ergo p̄ter cõtinuitatem
que eſt in motu celi/cuiꝰ ſucceſſio vel qualitas po
nit̃ tp̃s/oportet ponere vnitatem cõtinuitatis in
iſtis ab aliquo alio q̃ ſit tp̃s:niſi quis velit voca
re tp̃s ſucceſſionẽ cuiuſlibet motus. Si non:ergo
talis alteratio nõ eſſet motus:ſꝫ eſt compoſita ex
vnitatibus inſtãtaneis. ¶ Quarto:q2 dictum eſt
ꝙ in omni eo quod eſt vnum oportet ponere vni=
tatem eſſentialem ꝑ aliqđ intrinſecum ſibi: ſed al
teratio ⁊ omnis motus eſt aliquid vnum realiter:
et omne qđ eſt vnū realiter in rerū natura eſt vnū
numero realiter motꝰ vel alteratio. Nec põt dari
p̄ter ſubiectū vel tp̃s niſi forma ſm quã eſt motꝰ.
¶ Auctoritate etiam phi hoc patet.5.phiſicoꝝ q̃
dicit ibi:ſimpliciter aũt vnus motus qui ſubiecti
quidem vnius ⁊ numero eſt. Quis aũt huiuſmo
di eſt manifeſtū eſt diuidentibus.tria eñ ſunt ſm
numerū circa q̃ dicimus motū vnū ꝙ in quo ⁊ q̃ñ
ꝙ qui neceſſe eſt aliqđ eſſe qđ mouetur vt hoīem
aut currū ⁊ in aliquo hoc moueri vt in loco.aut
in paſſione ⁊ quãdo vt in tẽpore. Omne eñ quod
mouet̃: aut ĩ genere quidẽ aut ſpecie oportet eſſe
vnū ⁊ eſt vnū in re in qua mouetur habitum: aut
erat in tẽpore ſimpliciter aut vnū in oĩbus eſt: et

nāqꝫ in quo eſt vnum oportet eſſe et indiuiſibile: vt ſpeciē ⁊ qſi vnum. ⁊c. ❡ Ex his apparet ſcðm philoſophuꝫ: q: vnitas motus non ſolum requirit vnitatem ſubiecti et temporis: ſed etiam forme ſecundum quā eſt motus: ⁊ ſic in toto motu alterationis eſt tantū vna forma numero in quo tamen ſunt diuerſe differentie intenſi ⁊ remiſſi.

❡ Si forte dicatur ad omnia iſta ꝙ licet forme intenſe ⁊ remiſſe plures numero ſunt in alteratione tamen earum ſucceſſio eſt vna et cōtinua ⁊ dat vnitatem et continuitatē motui.

❡ Contra hoc arguitur dupliciter. Primo: quia ſucceſſio aut eſt ipſe motus: et tunc eadem queſtio eſt de vnitate ſucceſſionis ſicut de vnitate motus. Si autem ſit paſſio motus cum vnitas et entitas paſſionis magis dependeat ab vnitate et entitate ſubiecti ꝙ econuerſo ſequitur ꝙ motus non habet vnitatem a ſucceſſione: ſed ab aliquo ſcꝫ a forma ſcðm quā eſt motus. ❡ Si dicatur ꝙ motus habꝫ cōtinuitatem a ſeipſo: ſed vnitatem cōtinentis habet ab illa ſucceſſione: non valet: q: oportet vnum motum eſſe vnius ſucceſſionis et vnam ſucceſſionem eſſe vnius motus: tunc ergo quero de vnitate eſſentiali a quo habet cauſam ipſe motus: nec ſufficit dſe a ſubiecto vel tempore/ vt dictum eſt.

❡ Relegatis igitur his relinquitur qð requirit cum his vnitas forme ſcðm quaꝫ eſt motus. Philoſophus etiam quinto Phiſicorum dicit expreſſe ſicut dictum eſt ante ꝙ vnitas motus requirit vnitatem forme ſcðm quā eſt motus. nec ſufficit

2. ratio principalis. quecunqꝫ vnitas ſine iſta. ❡ Secūdo ſic quia forme diuerſe q̄ ponuntur in vna alteratione quaꝫ tu ponis eſſe vnam propter vnam ſucceſſionem aut ſunt finite aut infinite: ſi ponatur ꝙ finite contra. quia tot ſunt ibi diuerſitates formarum quot diuerſitates ſcðm intenſum et remiſſum. Scðm te enim eadem forma numero poteſt eſſe intenſa et remiſſa ſed in qualibet continua alteratione ſunt infinite dſe intenſi et remiſſi: quia tot diuerſitates ſunt intenſi et remiſſi quot poſſunt accipi nūc in tēpore in quo eſt talis alteratio. In tempore autem tali pñt infinita nunc accipi ꝫ. ⁊c. Si autem ponitur ꝙ ſint infinite hoc eſt inconueniens ⁊ impoſſibile ꝙ vna ⁊ eadem generatione alterent ⁊ corrūpant infinite forme. Nec valet dicere ꝙ ſunt in potentia

Obiicitur cōtra iſtas rationem. ſicut ſtatim patebit ❡ Contra tamen iſta arguit quadrupliciter ab aliis. Primo ſic: q: in toto motu locali qui eſt vnus non eſt idem vbi: ergo nō oꝫ ꝙ in tota alteratione ſit eadem forma.

❡ Secundo ſic. quia ſi aliquis vadit per aliquod

2 ſpacium vt eſſet ignis vel aliquid ſimile non eſſet eadem ſenſatio per totum. ⁊ tamē ſenſatio continuaretur. ergo a ſimili non oportet ꝙ in motu alterationis ſit idē act⁹ vel eadē forma/lꝫ ſit ꝯtinu⁹

❡ Tertio ſic: quia philoſophus ſexto phiſicorum.

3 vbi probat ꝙ ante quodlibet mutatum eſſe eſt mutari. et ante mutari mutatum eſſe in motu. ⁊ hoc in infinitum dicit ſic eadem autem demonſtratio et in nōꝯtinuis accipiemus eī̄ tempus in quo ē motus. ⁊c. et ſic videtur dicere ꝙ non oportet ꝙ alteratio ſit continua. ſed propter continuitatem motus requiritur vnitas forme ⁊ non propter aliud. ꝫ vꝫ ꝙ i alteratione non requiritur vnitas forme.

4 ❡ Quarto ſic. quia vt dicunt: continuitas propꝛe dicta non eſt niſi in quantitate dimenſiua. ſed alteratio non dicit talem quantitatem. ergo. ⁊c.

T

❡ Ad primum iſtorum dicendum ꝙ mobile nunꝙ mutat totum vbi primum quando mouetur ad ſecundū. ſed ſemper cōtinuat precedens vbi ſequenti ⁊ vtitur omnibus illis vbi in quibus non facit interpollationem vt in potentia: quod non poteſt dici de formis totaliter diuerſis vt ſatis cito patebit. vnde in tali toto motu nunꝙ dimittitur totuꝫ vbi primum ſimul nec ſimul occupatur totum vbi ſecunduꝫ: ſed manente aliqua parte vbi primi ſucceſſiue occupatur pars poſt partem vbi ſecundi. Riſio ad obiecta. Ad pmū

❡ Ad ſecundum dicendum ꝙ in motu alterationis dupliciter poteſt eſſe ſucceſſio. Uno modo ex parte mobilis prout forma etiam habet eſſe extenſum per accidens: ſicut ſi ſucceſſiue caleſit aliqua pars poſt partem. et vnitas talis motus requirit vnitatem continuitatis quam habet forma per accidens quāta put dicit tota albedo alicuius ſubiecti non diſcontinuata eſſe vna. ⁊ ſimiliter de aliis accidentibus quantitatis per accidens. ⁊ ſi etiam tale mobile ſic alteraretur ꝙ quantuꝫ ad aliquid ſui corrumperetur forma: ⁊ quantū ad aliquid ſui de vno acquireretur: ſicut contingit in illuminatione aeris a ſole. q: vertitur circa aerem. cōtinue enī ex vna parte deficit lumē ex alia acquiritur ſcðm motum ſolis continuitas etiā illuminationis prouenit ex hoc ꝙ aliquid prioris luminis manet ꝯtinuatū cum ſequente et ſic etiam dicitur de ſenſatione ſi eſt quanta per accidens qð continuatur tranſeundo per aliquod ſenſibile/ per hoc ꝙ aliquid prioris remanet continuatum cum ſecundo et ſic deinceps. ſicut ſi portaretur ſpeculum iuxta parietem album continua immutatio in ſpeculo continuaretur per hoc ꝙ aliud potentie immutationis ſemper maneret cum ſecunda. Alio modo poteſt eſſe ſucceſſio ſcðm intenſum et remiſſum eadem parte mobilis et ſucceſſio cōtinua in talibus oportet ꝙ ſit vel per hoc ꝙ totum acceptum remaneat idem cum ſequente vel per hoc ꝙ aliquid preaccepti remanet idem cum ſequente aliter enim poſſet ſaluari vitas i tali ſucceſſiōe lꝫ pmū et ſꝫ. ❡ Tertia āt ratio maifeſte ē ꝯtra arguētes ⁊ ducere ꝯtra veritatē. Contra arguētes: q: ipſi dicunt ꝙ in alteratione eſt vnitas continuitatis. et per conſequens cōtinuitas propꝛie dicta. vnde ipſi dicunt ꝙ ille forme que ſunt in alteratione ſunt vnum cōtinuitate ⁊ ſic redarguunt ſeipſos. Dicunt etiam contra veritatem: q: non ſolūmodo in quātitate dimenſiua permanente inuenitur continuuꝫ ſed etiam in ſucceſſiua. Dicunt etiam contra philoſophum expreſſe: q: ipſe dicit ꝙ non ſolum in motu locali/ſed etiam in alteratione contingit accipere moueri āte mutatū: ⁊ mutatū eē añ moueri i infinitum. ſed ſic vnū accipe añ alteꝛ nō ꝯtingit niſi i ꝯtinuis. ꝫ. ⁊c Ad terciū

❡ Ad argm̄ ꝫ dōꝫ ꝙ illð qð aſſuit. i. q̄titas ppꝛe inuenit ſolū in q̄titate dimenſiua ſimplr eſt falſū. Ad q̄rtuꝫ

❡ Ad quartum dicendum: ꝙ ariſtoteles illud verum dixit non q: imponeret illuminationeꝫ continuam eſſe. q: aliter ſua demonſtratio nulla eſſet q̄ intendit probare moueri in talibus eſſe mutatum eſſe ⁊ econuerſo in infinitum. ſed intenſio ſua eſt ꝙ quando eſt ſucceſſio in motu alterationis p hꝫ ꝙ eadē ps ſubiecti magꝫ ac magꝫ alterat nō pōt accipi mediū ad pbādam queſtionem p̄dictam ex partibus continuis mobilis: vel ex parte etiam ꝑticularū ſignificabiliū forme ſm ſe accepte ſicut poſſunt accipi in ſpacio: et ideo oportuit ꝙ accipe

ret medium ex partibus temporis ſibi correſpõdentis et medietas alterationis in medietate medietatis tpis: ꝛ ſic ĩ infinitum: ꝛ ſic ptꝫ de ꝯña illa. ¶ Rñſio etiã ſcda q̃ dr ꝙ iſte infinite forme ſunt ibi in potentia nihil valet qꝛ aliquid poteſt dupliciter dici in potẽtia eſſe ĩ aliq̃. Uno mõ ſicut forma aliqua qua aliqđ ſubiectũ ſimplicit̃ caret dr eſſe ĩ potentia in illo: ſicut ſi diceret̃ ꝙ calor eſt in potentia in aqua frigida. Alio mõ dr aliquid eſſe in potentia in aliquo ſicut ptes toti⁹ cõtinui ſunt in toto ꝛ tales ptes dicũtur eſſe in potentia in toto: nõ qꝛ tales ptes nõ ſint actu in toto cum q̃lꝫ ps hẽat formã toti⁹ in actu pficiens eã formalit̃: qꝛ forma ignis eſt in qualibet pte ignis: licet nõ tota loquẽdo de totalitate quã hꝫ put extenſa eſt p accidẽs. ſed dñr eſſe in potẽtia in toto qꝛ ſunt in potẽtia ad hoc ꝙ ſint diuiſe nec actu ſunt diuiſe vt ſingle earũ habeant ſuũ eſſe diuiſum ab alia q̃diu ſunt ĩ toto ꝛ iſto mõ infinita pñt eẽ in potentia in ſolo cõtinuo. Cũ ergo dr ꝙ in alteratione pñt eſſe infinite forme in potẽtia: aut recipiũt eſſe in potentia p̃mo modo aut ſcđo mõ. Si primo mõ tunc illud qđ caleſit dũ caleſit nihil hꝫ de calore ſicut nec aq̃ frigida qđ falſum eſt ꝛ cõtra ſenſum. Si ſcđo mõ tunc opꝫ ponere ĩter iſtas formas ordinem ꝯtinuitatis ſimpliciter: ꝛ hoc non põt eſſe ſi oẽs ab inuicẽ ſunt diuerſe numero: imo tũc eſſent ĩfinite forme actu ſimpliciter diuerſe vt dictum fuit. Unde ad vnitatem numeralem alterationis oportet ponere vnitatem numeralẽ forme ſcđꝫ quã eſt alteratio. ꝛ ſic patet ꝙ reſponſio vtraq; nulla eſt. ¶ Ad argumẽta ſolutum eſt in primo articulo.

¶ Queſtio ſecunda.

Secundo q̃rit̃ vtrũ hõ ex caritate debeat diligere ſeipm̃. et videtur ꝙ non: qꝛ ſcđm Gregorium in quadã omelia. Caritas min⁹ q̃ ĩter duos haberi non poteſt ſꝫ eiuſdẽ ad ſeipſum non eſt realis

Primum

dualitas: ergo eiuſdẽ ad ſeipſuꝫ nõ eſt charitas. ¶ Itẽ nihil ptinẽs ad charitateꝫ

Scđm

eſt vituperabile: ſed amare ſeipſum eſt vituperabile: ſcđm illud. 2. Thi. 3. In nouiſſimis inſtabũt tẽpora piculoſa: ꝛ erũt hoies ſeipſos amãtes: q̃ nullus põt ſeipſum ex charitate diligere. ¶ Ad idẽ

Tertiũ.

eſt qđ dr. 1. Cho. 13. Caritas nõ querit q̃ ſua ſũt ſed diligere ſe eſt querere que ſua ſunt cum diligere ſe ſit velle bonum ſibi. ergo nullus poteſt ex charitate ſe diligere. ¶ In cõtrarium eſt qđ dr Leuit. 19.

In ꝯtrarium

Diliges amicũ tuum ſicut teipſum: ſed amicos diligimus ex charitate: ergo ꝛ noſipſos. ¶ Reſpon

Reſpõſio.

ſio. tria ſunt videnda. Primo illđ qđ q̃rit̃ p̃ncipaliter. Secundo/an charitas eliciat actum diligẽdi in via. Tertio an eadẽ charitas numero poſſit eli-

1. articul⁹. Durand⁹ di. preſen. q. 2.

cere actum meritorium et beatificum. ¶ De primo proponũt aliqui duo videnda. Primũ ẽ an aliquis poſſit ſeipſum ex charitate diligere. Secũdũ eſt de numero diligendoꝝ ex charitate an ſufficiẽter aſſignentur in littera. ¶ Quantũ ad p̃mũ eſt aduertendũ ꝙ null⁹ heſitat an hõ ſeipſum diligat cum eñ diligere ſit velle bonũ dilecto cõſtat ꝙ ſicut hõ vult maius bonum ſibi q̃ aliis ceteris paribus ſic hõ magis diligit ſeipſum q̃ ceteros homines vel aliũ quẽcunq;: immo amicabilia ad alterum veniunt ex amicabilibus ad ſeipſum: vt dicit̃ 9. Ethicoꝝ. ¶ Reſtat ergo ſolũ ĩquirendũ an talis dilectio ſit ex charitate: ẽ dicendũ ad hoc ꝙ ſicut prius tactum fuit charitas ponit in actu rationem meriti: ꝛ cũ hoc in ipſo actu diligendi magis reſpicit amorẽ amicitie vel beniuolentie q̃ cõcupiſcentie. Sed quãtum ad ſecundũ ſic amicitia ꝓpe ſcđꝫ cõeꝫ nois acceptionẽ eſt ad alterũ: ꝛ nõ ad ſeipſum ſed aliquid maius amicitia ſicut vnitas ſimpliciter q̃ eſt potior vnione ex amicitia q̃ eſt ad alterum: ſic hominis ad ſeipſum non eſt charitas vt includit amicitiã: ſed put includit aliquid maius et forte verius habet rationem charitatis. ¶ Qđ patet: qꝛ dilectio charitatis ſup rationem cõmunẽ dilectionis attendit in obiecto p̃cioſitatẽ ſicut ipſum nomen ſonat carum enim dicimus id qđ reputamus p̃cioſum vnuſquiſq; autem precioſior eſt ſibi q̃ alius ꝓpter quod amor hoĩs ad ſeipſum q̃tũ ad hoc ſi ſit ordinat⁹ in deum videtur magis eſſe amor charitatis q̃ ſit amor ad proximum.

¶ Quantũ ad ſecundũ notandum eſt ꝙ numer⁹ et ſufficientia diligendorũ ex charitate put numerantur ab Auguſtino ſumit̃ hoc modo: qꝛ obiectum charitatis eſt duplex quođã formale qđ hꝫ p ſe rationẽ obiecti ſcꝫ ſummũ bonũ qđ eſt btm̃ in ſe et beatificatiuũ alioꝝ: quođã aũt materiale ꝓpter pticipationẽ ſummi boni. bonũ q̃ ex charitate diligendũ/vel eſt primum et principale obiectũ ex charitate diligendum: vel eſt tale per participationẽ. Si p̃mo modo ſic eſt ipſe deus/ vel bonum diuinum in ſe. Si ſecundo modo ſcꝫ per participationem aut p participationẽ intrinſecã aut p participationẽ extrinſecã. Si extrinſecam ſic eſt proximus. Si intrinſecam/hoc contingit dupliciter: qꝛ vel quo ad participationem beatitudinis eſſentialis: ꝛ ſic eſt aĩa noſtra/vel accidentalis: ꝛ ſic eſt corpus nr̃m. Et ſic ſecundum hunc modum aſſignationis quatuor ſunt ex charitate diligenda: vnum qđ eſt ſupra nos ſcꝫ deus: aliđ qđ nos ſumus ſcilicet aĩa nr̃a: qꝛ vnuſq̃ſq; eſt illud qđ eſt ſupremũ in eo: vt dr. 9. Ethicorum. Tertium eſt illud qđ ẽ iuxta nos ſcꝫ proximus. Quartũ qđ eſt infra nos ſcꝫ corpus nr̃m: nec ponunt̃ corpus ꝛ anima proximi duo diligibilia ex charitate ſicut anima noſtra et corpus noſtrum: qꝛ in cõparatione ad vnũquẽq; q̃ obligatur ad dilectionẽ charitatis corpus et aĩa proximi cadunt ſub eadẽ rõne pticipandi btitudinẽ ſcꝫ extrinſece: ꝛ ideo non diſtinguũtur vt duo diligibilia: ſed aĩa nr̃a et corpus nr̃m licet conueniãt in participatione intrinſeca quo ad nos: tñ differunt in beatitudine participata ꝙ aĩa pticipat beatitudinem eſſentialem: corpus vero nr̃m non niſi accidentalem rõne cuius ponuntur duo diligibilis. ¶ Salua tamen reuerẽtia cuiuſcũq; nõ video quare idẽ nõ poſſit dici de anima et corpore proximi quo ad participationem extrinſecam ſicut de anima et corpore noſtro quo ad participationem extrinſecam: quia vtrobiq; poteſt equalit̃ ſubdi talis participatio ſcilicet ſecundum beatitudinẽ eſſentialem ꝛ accidentalem propter qđ inſiſtendo in paucioribus non eſſet maledictum ꝙ tria eſſent diligibilia ex charitate ſcꝫ deus vt principale obiectum qđ eſt ſupra nos ꝛ aliud qđ ſum⁹ nos p participationem intrinſecam/et tertium ſcꝫ proximus per participationem extrinſecam nobis adiunctũ

¶ Ad primum argumentũ dicendum ꝙ Gregorius loquitur de charitate prout dicit amicitiã ſꝫ communem acceptionẽ nois: ſic eñ ſemper eſt ad

Ad rõnes ante oppoſitum.

alterum aliq̄s tn̄ modis pōt eſſe eiuſdē ad ſeipſuꝫ.
Ad ſcdm. ¶ Ad ſcdm dicendum ꝙ amare ſeipſum ſcdm exterioꝛē hoīem pluſq̄ interioꝛē eſt vituperabile: et hoc rep̄hendit ab apl̄o: q2 eſt contra oꝛdinē charitatis: ſed amare ſeipſum ꝗtum ad interioꝛē hoīeꝫ
Ad tertiū eſt laudabile: ⁊ eſt charitatis. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ charitas non querit que ſua ſunt: q2 ſm Auguſtinum cōia propꝛijs nō ꝓꝑa cōibus anponit ꝑ hoc tn̄ nō excludit cura ⁊ dilectio ꝓximoꝝ abſq̄ preiudicio cōium. ⁊ ſic q̄lꝫ pōt ex charitate dilige
2. articulꝰ. Godefri. de fontibꝰ ī quolib. re ſeipſꝫ. ¶ De ſecundo pꝛincipali videtur ꝙ charitas non eliciat actum amandi: q2 ſi ita eſſet charitas etiam ſepata a ſubiecto eliceret actum diligēdi: ſicut caloꝛ ſepatus calefaceret: ſed hoc eſt falſū ſcꝫ ꝙ charitas ſepata diligat vel actum diligendi eliciat cū nō ſit creatura rationalis. ergo. ⁊c.
¶ Contra. illud qđ hꝫ ſe ad aliquid ſicut actꝰ primus ad ſecundū eſt elicitiuū illius: ſed charitas ſe hꝫ ad actum diligendi ex charitate ſicut actus pꝛimus ad ſecundū: ita ꝙ talis dilectio non poteſt eſſe ſine charitate. ergo. ⁊c. ¶ Dicendū ꝙ ſecundū ꝙ voluntas ſe hꝫ ad actū diligendi: ita ⁊ diſpoſitiones q̄ ſunt in ea: et ideo ſi volūtas habeat actiue elicere actum diligendi: ita ⁊ diſpoſitiōes que ſunt in ea elicient diſpoſitiue actiue: ⁊ ſi voluntas ſe habeat ad hoc paſſiue ⁊ diſpoſitio paſſiue ſe habebit. ¶ Eſt autē ſciendum ꝙ cuꝫ potentia dicat pꝛincipium opationis ſiue actus in quolibet actu potentia eſt illud qđ ꝑ ſe ⁊ pꝛincipaliter elicit actū ſed habitus ſupadditus et coopanſ diſpoſitiue/aliter tn̄ reſpectu eoꝝ q̄ non excedūt facilitatē nature et aliter reſpectu eoꝝ q̄ excedūt: nā reſpectu non excedentiū habitus vel diſpoſitio ſupadditi non neceſſario reqrunitur ad eliciendū actū q̄litercūq̄ q2 ſine eis poſſet elici: licet cū difficultate: ſed reqruntur ad pꝛompte et faciliter eliciendum. In excedentibus autem ſic requiruntur habitus ꝙ ſine eis talis actus nō poſſet elici ſimplr̄. Unde actus meritoꝛius vite eterne de condigno non poſſet elici qualitercūq̄ ab hoīe: niſi eſſet īfoꝛmatus habitu gratie q̄ eſt vel charitas vel habitus ei annexus ꝑ quem habitum opera noſtra ſunt deo accepta ⁊ digna retributione vite eterne: ⁊ etiaꝫ nos ipſi ſumꝰ accepti: nec ſine iſtis donis poſſemꝰ cōfoꝛmari ſꝫ eſſe ſupnaturale ipſis ſupnaturalibus ⁊ ſupnaturaliter diligentibus cognoſcibilibus. Ex diſpoſitione em̄ appetitus et appetentis eſt ꝙ aliquid ei appareat bonū ⁊ diligendū: ⁊ ideo in talibus hō non factus cōfoꝛmis ⁊ ꝓpoꝛtionatꝰ ſupnaturalit̄ diligibilibus nō iudicaret talia ſic diligenda: nec ſic diligeret: nec tn̄ propter hoc opꝫ charitatē eſſe potentiā nō habitū q2 reſpectu taliū nihil ꝓhibet potentiā ante aduentū habitus ſimplicit̄ ea non poſſe: ⁊ poſt aduentum habitus ſimplr̄ ea poſſe.
¶ Dicendum ergo ꝙ potentia volitiua oēm actū diligendi elicit ſicut ꝑ ſe ꝓncipium actus ſed charitas facit ad eliciendū actū ſiue elicit diſpoſitiue ita tamen ꝙ talis actus ſine ea ſimpliciter eſſe nō poſſet. ¶ Et ex his pꝫ ꝙ illi q̄ plura ſciunt de deo et de virtutibꝰ ſpeculatiue ſyllogiſando diuidendo diffiniendo non plus amant deū dilectione virtuoſa ꝓpter defectū talis cōfoꝛmitatis appetitus propter qđ etiam dicit Anſelmus ꝙ voluntas mouet ſe ꝑ ſuas affectiones inquātum tales affectiones faciunt aliquid apparere bonū eſſe. ¶ Ad rationem in oppoſitum dicendum ꝙ non opoꝛtet ꝙ illud qđ eſt ratio agēdi ī aliquo ſeparato ſit agēs quia differt ratio agendi et agens: ⁊ ideo aliquid poteſt eſſe ratio agendi qđ nō poteſt eſſe agēs: precipue in his q̄ non agunt per ſuam ſubſtantiam ſed per virtutem additam: ſicut ignis generat ignem per virtutem additā ad ſuam ſubſtantiā que ſi ſepararetur foꝛte nichil poſſet generare. ¶ Item caloꝛ quacunq̄ v̄tute nō eſt ſeparabilis a ſuo ſubiecto propꝛio qđ eſt quātitas ſi ſepararetur cū eſſet qđdā indiuiſibile: nullā actionē naturalē poſſet habere ¶ Ad aliud dicendum ꝙ charitas ſe habꝫ ad actum diligēdi ex charitate ſicut actus pꝛimꝰ qui eſt habitus cooperans et non ſicut actꝰ pꝛimꝰ qui eſt potentia: et dato ꝙ talis actus nō poſſit elici ſine charitate: non tamen propter hoc ſequitur ꝙ ſit ipſa potentia dilectiua ſicut patuit in pꝛincipali ſolutione. ¶ De tertio arguit̄ ꝙ idem habitꝰ 3. articulꝰ.
non poſſit elicere actum beatificum et meritoꝛiuꝫ Heruens
q2 idem habitus debet ſemꝑ elicere actus eiuſdeꝫ q̄libeto. j.
rōnis: ſꝫ actus btificus et meritoꝛius nō ſūt eiuſ- q. 14.
dem rationis. ergo. ⁊c. ¶ Contra. quia idem habitus poteſt elicere diuerſos actus variato motiuo: ſed motiuum voluntatis variat̄ in via et in patria manente eadem charitate: nam in via motiuū voluntatis eſt bonū diuinū creditū. In patria auteꝫ motiuum eius eſt bonum diuinū viſum. ergo charitas pōt elicere in via ⁊ in patria actꝰ diuerſaruꝫ rōnū: ⁊ ꝑ conſequens ſupponendo ꝙ beatitudo ſit actus voluntatis idem habitꝰ poteſt elicere actū beatificum et meritoꝛium. ¶ Reſponſio. ad euidētiam iſtius queſtionis tria ſunt facienda. Pꝛimo videndum quid impoꝛtat meritū. Scdo quid impoꝛtat actus beatificus. Tertio autem dicendum eſt ad queſtionem. ¶ Quantum ad pꝛimum ſciendum ꝙ meritum conſiſtit in aliquo actu cuius ille cui attribuit̄ meritū dicitur eſſe dominus. ⁊ ꝙ a tali cui ſcilꝫ attribuitur meritū libere pōt impendi et a quo expectatur merces ſiue pꝛemium qui quidē actus videtur dici meritum: q2 facit merentem dignum mercede: vel facit mercedem debitam merenti ¶ Quantum ad ſcdm dicendum ꝙ actꝰ beatificus dupliciter poteſt accipi. Uno modo pro omni actu pertinente ad ſtatum beatitudinis: et ſic certū eſt ꝙ tā actus voluntatis ꝗ̄ actus intellectꝰ ſunt beatifici: immo accipiendo iſto modo beatificum ſcꝫ omne illud qđ pertinet ad ſtatum beatitudinis etiam dotes coꝛpoꝛis poſſunt dici quedam beatifica. Alio modo poteſt dici actus beatificus actus ille in quo vel ſolo vel pꝛincipalr̄ conſiſtit beatitudo. et de actu iſto ſecundo modo intelligitur hec queſtio pꝛopoſita q̄n querit̄ vtrū idē poſſit eſſe actꝰ beatificꝰ et actꝰ meritoꝛius. ¶ Ex his tertio ad queſtionem quando queritur vtrum idem habitus poſſit elicere actum beatificum ⁊ actum meritoꝛium: dico ꝙ aliquis poteſt mereri ſibi vel aliȷ̄. ſi loquamur de merito quo aliq̄s meretur aliȷ̄ ſic dico ꝙ idem habitus poteſt elicere actū meritoꝛiuꝫ ipſius beatitudinis ⁊ etiam actum beatificuꝫ pꝛo eodem tempoꝛe. ¶ Ad cuius euidentiam ſciendū ꝙ ſicut voluntas per charitatem vna cum delectatione quam habet de deo vt quoddā cōmodū et cū amoꝛe amicitie quo amatur deus vt deus et cum amoꝛe amicitie quo amatur deus vt amicus: habet quoſdam actus quibus eligit aliqua in oꝛdine ad deum libero arbitrio: ſicut anima chꝛiſti eligebat ſuſtinere paſſionem. Ita etiam videtur ꝙ

intellectꝰ ꝑ hītū glorioſum ꝓter viſionē btificā pōt
hr̄e aliquā noticiā ſupnaturalē corrñdētē tali ele=
ctiōi volūtat̄ꝭ. ¶ Ex his arguo ad q̄onē oppoſitā
ſic. ille habitus pōt elicere actū meritoriū quo q̄s
meretur alteri: ⁊ ex ꝑte intellectus: ⁊ ex ꝑte volū=
tatis q̄ poteſt habere noticiam vel elicere q̄ iudice
tur aliq̄d faciendū ꝓpter deū et elicere actū eligē=
di hoc q̄d eſt iudicatiuū in ordine ad obtinendum
alteri etiam ꝓmiū ſupnaturale q̄d eſt btitudo dū=
modo ſit in ſtatu merēdi: ſed aliq̄s hn̄s actu actū
beatificū ꝑ charitatē et habitū glorioſum intelle=
ctus a quorū altero neceſſario eſt elicitꝰ actꝰ bea=
tificus pōt elicere talē noticiā et talem electionez
ergo. ⁊c. Maior ptz q: mereri eſt elicere actū cuiꝰ
eliciens hz dominiū et libere exhibere euz illi a q̄
expectatur premiū. Minor pz de xp̄o q̄ hn̄s actꝰ
beatificos voluntatis ⁊ intellectus meruit oībus
alijs etiā ipſam btitudinē ꝑ electionē voluntatis
elicitam a charitate ⁊ iudicium correſpondens in
tellectus quod potuit elici ab habitu glorioſo: vt
dictum eſt: ⁊ ſic patet ꝙ habitus a quibus eliciun=
tur actus beatifici poſſunt elicere actus meritori
os quos aliq̄s meret̄ alteri etiā in ipſaz btitudinē
¶ Si autem loquamur de merito quo quis mere
tur ſibiipſi aliquid aut illud meritū eſt alicuiꝰ alte
rius a beatitudine aut ipſius beatitudinis. ¶ Si
loquamur de merito quo quis meret̄ aliquid aliō
a beatitudine: ſic adhuc dico ꝙ habitus elicitiuꝰ
actus beatifici poteſt elicere actū ſic meritoriū: et
hoc ſimilit̄ patet de xp̄o q̄ beatꝰ ſcd̄m aīam meru=
it ſibi reſurrectionē ⁊ dotes corpis. conſtat autem
ꝙ potuit iſta mereri ꝑ predictos habitꝰ ſicut ⁊ po
tuit mereri alter. ¶ Si aūt querat̄ de merito quo
quis meret̄ ſibiipſi btitudinē ipſaz: tūc eſt duplex
opinio circa hoc. Nam illi qui ponūt ꝙ beatitudo
conſiſtit in actu voluntatis vel ſolo vel ꝓncipalit̄
neceſſe habent cōcedere ꝙ idē eſt habitus qui eli=
cit actū meritoriū quo quis meret̄ ſibiipſi btitudi
nem et qui elicit actū elicitum beatificum vocan=
do actum beatificum illum actum in quo ſolo vel
ꝓncipaliter cōſiſtit beatitudo: q: ſcd̄m eos chari=
tas patrie elicit actum beatificum ſicut dictum ē:
ſed charitas vie qua quis elicit actum quo meret̄
ſibi beatitudinem eſt eadem cum charitate patrie
numero vel ſaltem ſpecie. ergo. ⁊c. ¶ Iſta opinio
non videtur mihi vera ꝓpter duo. Primo quia ꝙ
q̄d ſit de delectatiōe q̄ delectamur in deo ſicut in
bono cognito: tñ amor amicitie q̄ amamus deum
vt amicum videtur eſſe eiuſdem rationis in via et
in patria quantū ad id q̄d eſt pricipaliter de ratio
ne talis amoris: q: talis amor eſt eiuſdem potētie
et eiuſdez habitus et eiuſdē formalis obiecti quā=
tum ad id q̄d eſt principale in formali obiecto in
via et in patria: ſed actus qui ſunt eiuſdem poten
tie habitus et obiecti formalis videntur eſſe eiuſ=
dem rōnis. ergo. ⁊c. ¶ Ex hoc arguitur vlterius
ſic q: amor vie ⁊ patrie ſunt eiuſdē rōnis vt dictuz
eſt: ſz amor vie non ē btitudo: ergo nec patrie.
¶ Si dicatur ad hoc ꝙ obiectum formale non eſt
idem: quia in obiecto formali voluntatis includi=
tur eſſe cognitū in via ⁊ in patria: quia ī via eſt cre
ditum: in patria aūt eſt viſum non videt̄ ſufficere:
q: q̄ñ cognitio nō eſt ipſum bonū ꝓncipaliter ama
tum: tunc ipſa cognitio non eſt formale obiectū vo
luntatis: ſed ipſa bonitas cognita et amata: licet
non poſſet amari ſine cognitiōe propter eſſentialē
ordinē iſtarum potentiarum: ⁊ ideo manente eadē
bonitate formali videtur ꝙ maneat idem obie=
ctum formale quantum ad id q̄d eſt principale in
ipſo. ¶ Secundo. quia ſecundum iſtā poſitionem
ſtatus vie et patrie differunt principaliter ſoluz ⁊
penes actus et non penes habitus: hoc aūt videt̄
incōueniens. ergo. ⁊c. ¶ Q̄ꝫ aūt talis diſpoſitio
non ſit ſcd̄m habitus: ſed ſcd̄z actus ꝓbo: q: ſi ſta
tus patrie diſtinguitur a ſtatu vie ⁊ habitus dz di
ſtingui ꝓncipaliter et precipue per illum habitum
qui elicit actum in q̄ principalit̄ cōſiſtit beatitudo
q: talis habitus quantū ad habitꝰ pertinentes ad
ſtatū patrie maxime cōſtituit ſtatū patrie: q: ſtatꝰ
patrie eſt ſtatus beatitudinis: ſz hoc eſt falſū. ſi po
natur ꝙ beatitudo principaliter cōſiſtit in actu vo
luntatis: q: in habitu voluntatis qui eſt charitas
cōueniunt ſtatus vie ⁊ patrie. ergo. ⁊c. ¶ Q̄ꝫ aūt
hoc ſit incōueniens ꝓbo: q: ſicut ſtatus gratie quo
q̄s diſponit̄ ad hoc ꝙ poſſit mereri vitā eternā di
ſtiguit̄ a ſtatu pure nature in q̄ hō nō eſt diſpoſitꝰ
ad tales actus non ſolum per actus ſed etiā ꝑ ha=
bitus ita etiā ſtatus patrie dz ꝑ ſe diſtigui a ſtatu
vie non ſolum per actus ſed etiam per habitus et
precipue per illum habitum quo homo diſponitur
ad principalem actū beatificū. ¶ Alia ē opinio q̄ 2.opinio.
ponit beatitudinē ſiſtere in actu intellectꝰ perfe=
cti per lumen glorie q̄ eſt habitꝰ intellectus perfe
cti per lumē glorie in patria q̄ nunq̄ꝫ habetur niſi
cū actu beatifico ſcd̄m cōmunē curſū ⁊ ſcd̄z iſtos
īpoſſibile eſt ꝙ habitꝰ eliciens actū beatificū poſ=
ſit elicere actū meritoriū quo aliq̄s meretur bea=
titudinē ſibiipſi. ¶ Ad cuius euidentiā ſciendum
ꝙ non dicitur ſimpliciter beatus niſi qui hz actuz
beatificum vt ſimpliciter ſuum īperpetuū haben=
dum. ¶ Ex hoc arguit̄ ad queſtionem premiſſam
q: nullus poteſt mereri quod iā eſt ſuū ſimpliciter
quia mereri eſt exercere actum ad aliquid obtinē
dum q̄d non eſt ſuum ſed ſcd̄m predictam poſitio=
nē impoſſibile eſt aliquez habere habitum beatifi
cum qui non habet beatitudinē vt ſuā: quia ſcd̄m
curſum cōmunem a deo rebus inditum impoſſibi
le eſt habere lumen glorie q̄ñ habeatur viſio bea=
ta q̄ ponitur beatitudo ab iſtis. ergo impoſſibile ē
ꝙ q̄s ꝑ habitum mereatur ſibiipſi beatitudinem.
¶ Ad rationes vtriuſq̄ꝫ partis reſpondenduz: q:
quicq̄d ſit de veritate queſtionis rationes non vi
dent̄ concludere. ¶ Ad rationem ergo factam ad
ꝑtem negatiuā dicendū ꝙ actꝰ eiuſdē habitꝰ dicit̄
eſſe eiuſdem rationis in generali / puta / q: omnes
actus charitatis ſunt charitatiui ⁊ non ſolum mo
do actus vnius habitus: ſed etiam actus vniꝰ po
tentie dicuntur eſſe vnius rationis in generali. vn
de non plus cōcludit de habitu q̄ꝫ de potentia ſub
iſta tñ vna rōne generali poſſunt eſſe actꝰ diuerſa
rū rōnum in ſpeciali: ſicut ptz de actibus intelle=
ctus q̄ eſt vna potentia ꝙ ſunt diuerſi actꝰ eiꝰ q̄ ha
bent vnam rationem in generali et diuerſas ī ſpe=
ciali et videntur ꝑtinere ad diuerſos ſtatꝰ ſcilicet
vie et patrie. ¶ Ad rationem ad partem oppoſitā
dicendum ꝙ deficit in duobus: primo q: ponit bea
titudinem principaliter conſiſtere in actu volunta
tis: ſecūdo q: formale obiectum amoris amicitie
quantum ad id q̄d eſt principale in eo non variat̄
in via et in patria. ¶ Ad argumēta prime queſtio
nis ſolutum eſt in primo articulo.

¶ Queſtio tertia.

Primū TErtio queritur vnū omiſſū in pri
mo ſcʒ vtruʒ caritas poſſit di⁼
minui. ⁊ arguit ꝙ ſic. qꝛ cōtra
ria nata ſunt fieri circa ideʒ ſʒ
Secundū caritas eſt augmētabilis ergo
⁊ diminuibilis ꝫ.⁊c. ¶ Itē ar
guit iuxta hoc ꝙ ſit diminui⁼
bilis cū effectu. qꝛ quod habʒ
cōtrariū ponibile ⁊ augmētabile ī effectu hoc ha
bet eſſe diminuibile in effectu. qꝛ ad augmentū cō
trarij ſequitur diminutio alteri⁹ ſʒ caritas habet
cōtrariuʒ ponibile ⁊ augmētale in effectu cupidi
tatē ſcʒ. ergo ipſa ē diminuibilis ī effectu/ minorē
ponit auguſtinus. 83. queſtionū. q. 36. ꝙ cū carita
tis venenū ſit cupiditas adipiſcēdorū aut retinē
dorū temporalium nutrimentū ſit diminutio cha
ritatis ꝫ augmentū cupiditatis in effectu eſt di⁼
In oppoſitum minutio caritatis ī effectu. ¶ Oppoſitū vtriuſqꝫ
arguitur ſcʒ ꝙ non poſſit minui nec cū effectu ſic.
Que diſtant in infinitū nō poſſunt inuicem ſe mi⁼
nuere: ſed ſic diſtant inuicē peccatū veniale qđ ſoluʒ
poſſet minuere et caritas. ergo. ⁊c. Minor probat
qꝛ obiectum charitatis eſt deus. obiectum autem
peccati venialis creatura. deus aūt et creatura di
Secundū ſtant in infinitū: ⁊ ſic vnum nō minuet alterum.
¶ Item charitas aſſimilatur igni ſcḋm illō Cant.
8. Lāpades ei⁹ ſcʒ charitatis ⁊ lāpades ignis atqꝫ
flāmarū: ſed ignis ſemper aſcēdit quādiu manet: er⁼
go charitas ſemper creſcet: ⁊ ſic non poteſt minui
Reſpōſio ¶ Reſponſio. de iſta queſtione ſunt tres opinio⁼
nes ⁊ triplex modus dicēdi. Ad cuius euidentiaʒ
quatuor ſunt facienda. Primo tangetur intelle⁼
ctus et difficultas q̄ſtiōis. Secundo ponetur vna
opinio. Tertio ponetur alia cōtraria. Quarto po
netur quorūdā modernorum poſitio ſuſtinentium
1. articul⁹. ſecundā opinionem. ¶ Quantum ad primum pre
2.2.q.24. mittūt aliq̄ ꝙ charitas poteſt intelligi dupliciter
ar.10. augeri. Uno modo ex parte obiecti et extenſiue: ⁊
hoc modo charitas non poteſt augeri: quia queli⁼
bet quātūcūqꝫ minima charitas ſe extēdit ad oīa
diligibilia ſcʒ deū et proximū. Alio mō ex pte ſub
iecti: ⁊ ſic eſt poſſibilis augeri. quia vnus alio pfe⁼
ctiuo habet charitatē: ⁊ idem ſeipſo eſt perfectius
in vno tpe q̄ in alio. ¶ Sic et minui pōt intelligi
dupliciter. Uno mō ex pte obiecti. Alio modo ex
pte ſubiecti. Et quia reſpectu obiecti diminui nō
poteſt ſicut nec augeri recipienda eſt q̄o in ſecun⁼
do intellectu vtrum poteſt diminui in cōparatiōe
ad ſubiectum: vt ſicut contingit in homine charita
tem augeri ⁊ effectiue a deo ⁊ meritorie ex actib⁹
hominis: ſic et diminui cōtingat et effectiue a deo
et meritorie vel demeritorie ex actibus hominis:
hoc excepto ꝙ diminutio charitatis in homine a
deo fieri intelligatur ꝑ modum pene aliter non qꝛ
nullus defectus in nobis a deo cauſatur: ⁊ ſic fiet
ex actibus hominis qđ non contingit ex quibuſcū
qꝫ: ſed ex peccatis: ex ſola autem ceſſatiōe ab actu
nō pōt intelligi diminui charitas tali eñ diminu
tiōis modo diminuunt virtutes proprie ex actib⁹
acquiſite: quarū alique ex ceſſatione tollūt ſcḋm il⁼
lud philoſophi. 8. Ethicorꝫ: multas vtiqꝫ amiciti⁼
as iappellatio diſſoluit: ⁊ hoc qꝛ cōſeruatio rei de
pendet a cauſis ſuis hoc etiam excepto ꝙ nō intel
ligimus q̄ſtionem de diminutione illis quam aliq̄
ponunt ꝑ ſucceſſionē ſcḋm ꝙ charitati maiori cor
rupte ꝑ pctm̄ mortale ſuccedit ꝑ infuſionē minor

et ſcḋm minorem ꝓportioneʒ. ¶ Alij pmittūt ꝙ nō
eſt dubium ꝙ ex parte dei abſolute loquendo poſ⁼
ſit charitas augeri ⁊ diminui in quantocunqꝫ gra
du voluit ſaltē poſſibili infundi: vel etiam conſer⁼
uari. ¶ Itē nō eſt dubium ex parte nr̄a ꝙ peccatū
mortale nō diminuit charitatē aliq̄d relinquendo
ſed totaliter tollit. relinq̄tur ergo hoc ſolum dubi
um vtrum: ſcʒ ex parte noſtra ceſſatio ab actu vel
peccatum veniale poſſit diminuere charitatē. Po
nere aūt ceſſationeʒ ab actu cauſam diminutiōis
charitatis dupliciter poteſt intelligi. Uno modo
per modum ſubtractionis cōſeruantis. Alio mo⁼
do ꝑ modū demeriti. Primo modo non qꝛ chari⁼
tas nec generari habet nec conſeruari ex actibus
niſi pro quanto actus noſtri a ꝓncipio diſponunt
ad eum per modum meriti de congruo ⁊ per con
ſequens ceſſatio ab actu non poteſt facere ad di⁼
minutionem eius niſi per modum demeriti. ſi aūt
ponatur ceſſatio ab actu diminuere caritatē ꝑ mo
dum demeriti iſtud demeritum vel eſt peccatū ve
niale vel mortale. ſi mortale non diminuit aliquid
relinquendo ſed totaliter tollit. ſi veniale: tunc to
tum dubiū ſtat in hoc vtrum ſcʒ peccatum venia⁼
le emiſſionis vel commiſſionis diminuat carita⁼
tem. ⁊ ſic patet primū. ſ. in quo eſt difficultas que
ſtionis. ¶ His ſuppoſitis eſt vna opinio ꝙ pecca 2. articlꝰ.
tum veniale meritorie diminuit charitatem ⁊ hoc 1. opinio.
probant multipliciter Primo ſic. ſicut perfecta 1. ratio.
deordinatio que eſt in peccato mortali meritorie
corrumpit caritatem qꝛ ex hoc meretur homo ꝙ
deus eam ſibi tollat. ergo imperfecta deordiatio
que eſt in peccato veniali diminuit meritorie cari
tatem ſic videlicet ꝙ talis meretur ꝙ deus eam ſi
bi diminuat. ¶ Nec valet quedā reſpōſio que dat
ad hoc videlicet ꝙ inordinatio pfecta ſiue ſimpli
citer attingit animam ſcḋm ſuperiorem partem in
qua eſt caritas. ⁊ ideo non diminuit eam: ſicut pʒ
in exemplo inducto ꝑ eos. ſ. ꝙ nigredo in pede ni
chil diminuit de albedine q̄ eſt in capite. Hoc inq̄
unt non valet. qꝛ vel intendunt ſimpliciter dicere/
ꝙ peccatum veniale non ſit in ſuperiore parte ani
me: que ſcḋm auguſtinum dicitur ratio ſuperior vel
intendunt dicere ꝙ non eſt in ea directe in ordine
ad vltimum finem inquantum ſcʒ non omnino a⁼
uertit a deo. Si primo modo: hoc eſt expreſſe con
tra eos alibi vt plane dicunt ꝙ peccatum veniale
poteſt eſſe ⁊ eſt interdū in ſuperiori ratione prout
inheret rōnibus eternis conſpiciendis et conſulē
dis. Si ſecundo modo nō valet quia dicunt quia
defectus qui eſt circa ea que ſunt ad finem ſpecia⁼
lem poteſt rationem inducere in habitu qui eſt re⁼
ſpectu finis ſpecialis. ¶ Et ꝙ dicunt ꝙ peccatum
veniale non auertit totaliter ab vltimo fine non
valet quia oppoſitum ſequitur ꝙ videlicet ſicut id
qđ totaliter auertit ab vltimo fine corrumpit cha
ritatem ſcilicet peccatum mortale ſic ꝙ non tota⁼
liter auertit ſed deordinationem aliquam dicit re
ſpectu talis finis ſicut peccatum veniale de quo
certum eſt ꝙ qualemcunqꝫ deordinationem im⁼
portat reſpectu dei et finis vltimi debet minuere
charitatem.
¶ Secunda ratio talis eſt: illud quod facit ꝙ a 2. ratio.
principio minor charitas infundatur/ facit etiam
vt poſt infuſionem charitas minor eſt: non enim ē
intelligibile ꝙ aliquid faciat ꝙ alicui minor cha
ritas infundatur: niſi propter aliquā repugnantiā

quam habet ad eam:ſed non minorem habet ꝙ pri
us:ſi illud vel aliquid eiuſdem rationis lucratur
poſt ſicut ante:ſed peccatuʒ veniale facit ſecundū
eos ꝙ a principio minor charitas infundatꝛ a deo:
ergo poſt charitatis infuſionem faciet ꝙ infuſa mi
3.ratio. norē a deo. ¶ Tertia rō eſt qꝛ ſicut ſe hʒ actꝰ diſ⸗
ponēs ad ꝑfectū ⁊ cōpletā charitatē ad augmētū
caritatis ſic actus diſponens ad tollendū carita⸗
tem totaliter ad diminutiōeʒ eius:ſed actus diſ⸗
ponens ad complementum ⁊ perfectionem carita
tis augmentat caritatē vel multiplicatus vel vnꝰ
in virtute plurium.ergo actus peccati venialis ꝗ
hʒ eos diſponit ad ānihilatiōeʒ eiꝰ diminuit ipaʒ
vel pluriſicatus vel vnus in virtute plurium.
4.ratio: ¶ Quarta ratio talis eſt. Ille quē deus minus
diligit minus habet de caritate qꝛ ex dilectōe dei
datur hominibus charitas: ⁊ ꝑ cōſequēs ex malo
ri maior:⁊ iterū quē minꝰ diligit minus habet ca⸗
rū cū idē ſit minꝰ diligere ⁊ minus hr̄e carū: quia
deus dilectio eſt: ſed hn̄s deordinationē freq̄nter
circa ea q̄ ſunt ad finē minus a deo diligitꝛ ꝙ raro
illā hn̄s.ergo minus habet de charitate.minor ꝓ
batur ꝙ talis minꝰ a deo diligitꝛ ꝑ illō Prouer.8.
Ego diligētes me diligo.⁊ hoc accipitꝛ ꝑ ſe:ſʒ ille
plus diligit q̄ plus a deordinatione abſtinet ꝓpꝫ
dei amorē.ꝙ minꝰ abſtinēs minꝰ diligit ⁊ minꝰ di
ligitꝛ:vt ſic minus habeat de charitate:⁊ ſic chari⸗
5.ratio. tas ꝑ venialia diminuta ē in eo. ¶ Quīta rō talis
eſt:qꝛ oē malū adimit ſm̄ Auguſtinū:ſʒ pctm̄ ve⸗
niale malū q̄dā eſt:ergo aliq̄d adimit .nō aūt vi
detꝛ ꝙ poſſit adimere aliq̄d aliud niſi de hītu cha⸗
ritatis: ⁊ ſic pctm̄ veniale diminuit charitatem.
Inſtātia. ¶ Sed ad hāc rōnē r̄ndent aliq̄ ꝙ peccatū venia⸗
le minuit feruorē q̄ eſt in viribꝰ ſenſitiuis ⁊ nō ca⸗
Solutio. ritatem . Hoc non valet quia feruor ille vel eſt in
parte ſenſitiua ex obiecto ꝓꝓo vel ex redūdantia
viriū ſupiorū. Primo feruori nullo mō opponitꝛ
peccatum veniale: quia non importat deordinatio
nē in actu potentie ſenſitiue vt de ſe fertur in obie⸗
ctum ſuum ꝓprium:ſed importat deordinationeʒ
voluntatia in actu ſuo vel in actu appetitus ſenſi⸗
tiui ꝓciſi vt a rōne ⁊ a volūtate mouetur. ſi ꝙ dimi
nuitur feruor in talibus viribꝰ hoc eſt ſolū inquan⸗
tū eſt in eis ex redūdātia ſupioꝝ viriū. ¶ Ex quo
ſeq̄tur ꝙ ꝓmo i iferuoribus viribꝰ adimat vel di
minuat aliq̄d ꝙ nō poteſt aliō eē ꝙ charitas vt vi
detur:qꝛ deordinatio pcti venialis nō opponitꝛ ni
ſi amori dei:licet eū in toto non auertat: a deo tn̄
deordinatiua eſt et diſplicens deo : vt puta illicita
Inſtātia alia. et contra deū. ¶ Sunt aūt ⁊ aliq̄ dicentes ꝙ cum
ad actum dilectionis duo cōcurrant ſcilicet libe⸗
rum arbitrium et charitas: peccatum veniale non
remittit charitatē in ſe:ſed in inclinatiōe ſua quā
hʒ ad actū ⁊ in feruore nō inquātū actus ⁊ inclina
tio illa ſe nō tenēt ex ꝑte charitatis :ſed inquātuʒ
ſe tenent ex parte liberi arbitrij.
¶ Sed iſtud non valet: quia inordinatio peccati
venialis non opponitur actui naturali ſiue ſubſtā
tie actus liberi arbitrij:ſed opponitur virtuti vel
actui morali inquantum eſt deordinatio quedam
volūtaria:īquātū aūt eſt diſplicēs deo put a theo
logo conſideratur neceſſe eſt ꝙ opponatur habitui
vel actui ꝑ quē ſumus deo placētes vel grati qua⸗
lis non eſt niſi habitus caritatis vel fidei ꝑ dilec
tionem operantis. ¶ Si autem dicatur ꝙ hoc ve
rum eſt qꝛ non poteſt aliter dici conuenienter:ſed
ponetur ꝙ actus peccati venialis ē remittēs actū
caritatis:non autem habitum:qꝛ actus non oppo
nitur habitui ſed actui. hoc non ſufficit vt videtꝛ.
quia ex actibus peccatorum venialiū frequenta⸗
tis cauſatur quidam habitus vicioſus qui ſic op
ponitur habitui caritatis : ſicut actus venialis
peccati actui caritatis. Ille ergo ſaltem habitus
poterit remittere ⁊ diminuere caritatem ſicut actꝰ
actum. ¶ Et preterea actus peccati mortalis de
ſtruit caritatem nō obſtante hoc ꝙ actus opponi
tur actui non aūt habitus habitui. Pari ergo ra
tione poterit dici ꝙ actus peccati venialis dimi⸗
nuit caritatem ꝗuis directe non opponatur actꝰ
habitui:ſic ergo ponit iſta poſitio: ꝙ peccatum ve
niale poteſt meritorie diminuere caritatem Inſtātia
¶ Sed contra ſe mouēt quandā difficultatē hāc quaʒ facit
ſi peccatum veniale diminuit caritatem cum cari illa opīo,
tas ſit habitus quidā finitus:⁊ omne finitum ſem contra ſe.
per cōſumitur finaliter ablato quodam: ꝓmo phi
ſicoꝝ.ſequitur ꝙ peccatum veniale reiteratum fi⸗
naliter corrumpet ⁊ deſtruet caritateʒ ex toto.qđ
non videtur:qꝛ contingeret hominem damnari ꝑ
venialia. ¶ Ad hanc difficultatem tollendam dā
tur alique euaſiones. Una ꝙ nō eſt inconueniēs
ꝙ peccata venialia multiplicata tollant caritateʒ
ſic ſcilicet ꝙ non vnum peccatum veniale ſm̄ ſe vꝉ
quodlibet ſm̄ ſe ſed vnum agens in virtute plu⸗
rium qꝛ iſti dicerent ꝙ peccatum veniale ⁊ morta
le multum differant in corrumpendo caritatem.
qꝛ peccatum mortale quodcūqꝫ corrumpit carita
tem ſcđm ſe.ſed peccatum veniale vnuʒ ſm̄ ſe nō
ꝙ ſed bene multa vel vnum agens ī virtute illoꝝ
multorum. ¶ Si dicatur ꝙ ꝑ peccatū veniale nō
conſtituitur finis in creatura nec auertitur homo
a deo ſimpliciter dicetur eſt verum hoc niſi multi
plicentur tantum ꝙ ſepararent ab amplexu ſponſi
celeſtis.dicit enim Auguſtinus libro de peniten⸗
tia ꝙ ſi peccata venialia multiplicentur:ita docto
rem noſtrum determinant vt a celeſtis ſponſi am⸗
plexibus ſeparent.
¶ Secūda euaſio eſt ꝙ charitas cū eſt in minimo 2. ſolutio.
gradu non eſt nata minui ſed corrumpi: et ideo di⸗
minuitur vſqꝫ ad illum per peccatum veniale et
tollitur per peccatum mortale. ¶ Exemplum da
tur ad hoc de diſpoſitione ad formam in naturali
bus que eſt in ſummo vel infimo que iam non alte
ratur nec remittitur nec intenditur ſed corrumpi⸗
tur potius et altera generatur.
¶ Iteʒ ad hoc eſt adhuc aliud exemplū de actibꝰ
qui procedunt ab habitu qui non generant nouuʒ
habitum ſcđm iſtos:ſed augent vel confirmāt pre
cedentem. ¶ Q; ideo contingit quia precedens
habitus non eſt generabilis ſed augmentabilis:
et eodem modo in propoſito charitas in infimo
gradu non eſt diminuibilis ſʒ corruptibilis: ⁊ cor
rumpi poteſt per peccatum mortale: non auteʒ mi
nui per peccatum veniale ¶ Sed iſtud non valet
idem enim agens īducens vel diſponens eſt ⁊ cor
rumpens. ⁊ ideo cum diminutio ſit diſpoſitio ſuffi
ciens ad corruptionē ꝙ nō pōt in corruptionē nec
in diminutionem.
¶ Tertia via euadendi eſt iſta ꝙ peccatum venia Tertia.
le non opponitur charitati ſed augmentationi vꝉ
intenſioni eiꝰ:et ideo cū deuentū eſt ad minimā ca
ritatē nō tollitꝛ ꝑ veniale:qꝛ cum nō ſit minuibilis
ei nō opponitꝛ veiale. ¶ Sed hoc nō vꝫ valere/ qꝛ

cupiditas q̄ p veniale cauſat non ſolū opponitur intenſioni caritatis ſed etiam ipſi ſubſtātie caritatis ⁊ iterum non debet diminui id quo caritas ē aucta vel perfecta ab eſſentia caritatis ſimpliciter nec ſunt iſta diuerſarum rationū ſed vnius ⁊ eiuſdem. et ideo nō pōt aliquid repugnare caritati aucte vel perfecte quin repugnet caritati ſimplr.

4. euaſio. ¶ Eſt quarta euaſio ſubtilior dicēs q̄ p act⁹ venialiū peccatorū gñat̄ quedā diſpō ↄtraria caritati q̄ ē diminutiua caritatis p modū meriti. ⁊ hec diſpoſitio tm̄ roboratur ⁊ augetur q̄ fit talis diſpoſitio q̄ eſt neceſſitatis ad caritatis corruptionē ita q̄ habēs talem diſpōem ſi vlterius agat ſcḋ eā de neceſſitate peccabit mortaliter licet non cogatur agere ſm̄ illam: ſed poteſt agere ſm̄ caritatē ⁊ ſic aget virtuoſe ⁊ diſpōni reſiſtit. nō eſt ergo dare caritatē que non poſſit minui dummodo poſſit peccare quis venialiter. Sed qn̄ aliquis acqſiuit talem diſpōnē que eſt neceſſitatis ad mortale: tūc illa minima caritas tollitur p mortale: nō autē p veniale. q: non poteſt peccare venialiter ſi agat ſcḋ inclinationē diſpōnis illius. ſed mortaliter tantū

Contra 4. ↄcludeṡ 1 ¶ Cōtra tamē iſtā euaſionē videntur eſſe aliqua Primū. q̄ cum pctm̄ veniale non opponatur caritati impoſſibile videtur q̄ ipm̄ poſſit eſſe diſpoſitio neceſſitās ad mortale vel ipm̄ multiplicatum cauſare diſpoſitōnē neceſſitātē ad mortale qḋ tollit illā ⁊ maxīe q: effectus nō eſt maioris virtutis q̄ cauſa. cū ḡ venialia nō cogant neceſſario peccare mortalit̄ imo nec poſſint facere peccare mortaliter non poſſunt inducere ad illud neceſſitans

2 ¶ Preterea ſicut diſponēs neceſſario ad actū vicioſum ē impoſſibile habitui virtuoſo ſicut ⁊ vicioſ⁹ habit⁹. ſic diſpoſitio neceſſitās ad mortale cū nō ſit actus ymo potius vt habit⁹ impoſſibilis erit caritati ſcḋm quam agēs neceſſario agit meritorie: q: vno quoq̄ bene vtitur. ergo. ⁊ cetera.

¶ Item arguitur tertio ſic. ab alijs. Si creet̄ hō in gradu īfimo caritatiſ poſit peccare venialit̄ nec erit neceſſe eū peccare mortalit̄ eo q̄ nō hʒ diſpoſitionē illā acqſitā ex venialib⁹ p quā ponit̄ q̄ habeat neceſſario oīo peccare mortalr̄. p illḋ ḡ pctm̄ veniale colletur caritas: q: non eſt minuibilis cuʒ minimo nō ſit minus. ſequeretur ergo neceſſario

3. articul⁹ 2. opinio q̄ eſt. ſ. tho. 2 2. q. 24. articulo. 10. ex poſitione tali q̄ peccatum veniale corrumpat caritatem: quod eſt incōueniens. ¶ Secunda opinio eſt huic opinioni contraria q̄ per actus venialiū nullo modo caritas minuitur eſſentialiter Qui ſic declarant. peccatum mortale corrumpit caritatem et effectiue ⁊ meritorie. effectiue quidē q: contrariatur caritati. meritorie autem q: peccans mortaliter agit contra caritatem. ⁊ ideo dignum eſt vt deus ei ſubtrahat caritatem. neutro autem iſtoꝝ modoꝝ peccatū veniale poteſt diminuere caritatē. Primo mō ſcʒ effectiue nō: q: ad ipſam non attigit. eſt enim caritas circa vltimuʒ finē. peccatū vero veniale eſt quedaʒ deordinatio circa ea que ſunt ad finem ſicut videmus q̄ alias infirmus multum amās ſanitatem inordinate tn̄ illo non obſtante ſe habet in obſeruatiōe directe q̄ facit ad ſalutem non tamen pp̄ hoc diminuitur in eo deſideriū ſanitatis hoc etiam in ſpeculabilibus videmus in qbus principia ſe habent ſicut fines i agibilibus. ſecundo phiſicorum ⁊ ſeptimo methaphiſice: q̄ falſe opiniones circa ea que ex pncipijs deducūtur nō minuūt certitudinēʒ cognitionis principioꝝ. ¶ Hoc idem patet per hoc ſicut alibi dicūt q̄ amor q̄ eſt vni⁹ rōis ſicut amor ad amicos non diminuit amoreʒ ad filios vel ad vxorem ſed amor eiuſdem ratiōis bene diminuit amorem eiuſdem rōnis. Si quis amaret multas vxores diminueret̄ amor que eſſet ad vnā amās multos diminueret̄ amor q̄ eſſet ad vnigenitum

¶ In peccato autem veniali amantur creature non vt finis. per caritatem autem amatur de⁹ vt finis nō ergo amor peccati venialis diminuit amorem caritatis q̄ eſt alterius rationis. ¶ Similit̄ et peccatū veniale non eſt in aīa ſed id ſm̄ q̄ leſt ei caritas. Nam caritas ineſt aīe ſcḋm ſuperiorē ei⁹ partem in ordine ad ſummum bonuʒ. peccatū aūt veniale hʒ inordīatiōeʒ non attigentē i ordīe vltimi finis. vñ ſi etiā contrariū caritati nō diminueret eā ſicut nec nigredo i pede diminuit albedinem i capite ⁊ ſic patet q̄ pctm̄ veniale non pōt effectiue minuere caritatē. ¶ Nec etiā meritorie ſcḋo mō ſcʒ. cum enim aliqs deliquit i minori non meretur pati detrimentum in maiori: q: deus nō pl⁹ ſe auertit ab homine q̄ homo ſe auertat a deo vnde ſi homo ſe habʒ inordinate ad ea que ſūt ad finem non meretur pati detrimentū in charitate p quā hō ordinatur ad vltimū finem: ⁊ ſic veniale peccatum non diminuit caritatē. ¶ Sed contra hanc poſitionē arguūt qdā dubitantes de hoc q̄ ponit peccatuʒ mortale effectiue corrūpe caritatē ex eiſdē enim habitus generatur ⁊ per eadem cōtrario mō facta corrumpitur ſcḋm philoſophum ſcḋo ethicorum ſed habitus caritatis nō eſt nat⁹ generari ſiue induci p opa nr̄a. ḡ nec effectiue corrumpi. ↄtra opinionē ſci tho. obijciunt. nōnulli. 1.

¶ Item ſolus deus auget i nobis caritatem effectiue act⁹ aūt noſtri meritorie tm̄. ḡ a ſimili ſolus de⁹ ſubtrahit caritatē pricipalr̄ act⁹ aūt noſtri meritorie tm̄. 2.

¶ Item contra exemplū qḋ inducūt ſcḋo de deſiderio. nō enim veriſimile videtur q̄ ſic intenſe deſideret̄ finē q̄ ſe habet inordinate ad obſeruationē eorum que ſunt ad finem ſicut ille habet qui ſe habet ordinate ad ea: nullus em̄ diceret qui ille magis deſideret ſcientiā q̄ p nulla impedimenta retrahitur addiſcēdo q̄ ille q̄ frequenter retrahit̄. 3.

¶ Sic etiā de pncipijs arguit̄ cōtra eos q: licet peccarēʒ circa ↄcl̄oes ꝑticulares remotas mirū ſi ſequat̄ error circa maxime cōia nichilominus tamen error circa aliquas cōcl̄oēs propinquas inducit bene errorem circa pncipia ſicut dicere q̄ oīa ſūt i motu inducit errorē ſatis q̄ non īpoſſibile eſt idem ſimul eſſe et non eē ſicut patet quarto metaphiſice. 4.

¶ Item in principijs agibilium hoc patet: q: malicia eſt corruptia pncipiorum. 6. ethicorum. 5.

¶ Item q̄ amor qui eſt ad filios non diminuit amorem qui eſt ad vxoreʒ eſt ex hoc q: amor vnius non inducit aliquid oppoſitum alteri. diligens em̄ vxorem non incurrit diſplicentiam amici ꝑpter hoc. ſed cōmittens veniale facit aliquid deo diſplicens ⁊ aliquam inordinationē ad deum committit. ⁊ ſic ex ſimili magis inducit̄ oppoſitum.

¶ Item dubitant de dicto quod dicitur q̄ qui inordinate ſe habet ad ea que ſunt ad finem non meretur pati detrimentuʒ in caritate per quam ordinatur ad vltimum fineʒ oſtenſum enim reputant q̄ defectus circa illa q̄ ſunt ad finem inducit neceſſario rationem: et defectum in habitibus que ordinātur ad ſpeciales fines. 7.

Solutio ad obiecta contra opiniones ſcti thõe.

¶ Quidã aũt ſuſtinẽtes hanc opinionẽ reſpõdẽt ad obiecta in cõtrarium. cuʒ em̄ dr̄ primo ꝙ pctm̄ mortale corrũpit charitatẽ effectiue eſt falſuʒ ſim pliciter. dico ꝙ male increpant ⁊ ſine cauſa. effecti ue em̄ corrũpere charitatem poteſt intelligi dupli citer: vel ꝙ effectiue corrũpens ſit ipſam remouẽs vel ad ipſam nõ influens pncipaliter: ⁊ ſic ſol⁹ de⁹ effectiue corrũpit charitatẽ: vel effectiue diſpone re ad corruptionẽ: ⁊ ſic mortale corrũpit charita tem: qꝛ diſponens ⁊ cõſilians reducit̃ ad efficiens ẜm phm̄. 5. Metaphiſice: ⁊ 2. Phiſicoꝝ. ¶ Et ſic

Ad ſcdm. pʒ ad ſcdm ex toto. ſtant em̄ iſta ſimul et hoc iſti q̃ ſic arguũt ↄcedũt ꝙ deus effectiue et pncipaliter charitatẽ corrũpat vel tollat: pctã vero venialia diſponẽdo diſpoſitiõe q̃ ẽ neceſſitãs. Sic etiaʒ po nimus ꝙ gñatio hoīs ab hoīe eſt vnica: ⁊ ꝙ homo gñat hominẽ effectiue: qꝛ ⁊ ſi aīam intellectiuã nõ cauſet ad ipſam: tñ effectiue diſponit: et ſic poſuit Auicẽna oīa ſcdã agentia diſponere reſpectu itel ligentie vltime.

Ad tertiũ ¶ Ad tertiũ dcdm ꝙ ſtante deordina tiõe circa talia q̃ ſunt ad finẽ ſine quibus ⁊ cũ qui bus põt haberi finis ſtat amor finis eq̃ intẽſus. nõ em̄ ſit deordinatio cũ apprehẽſione ꝙ illa ſint ali quo modo fini contraria: ſʒ eſt nõ aduertẽtia etiaʒ inconſideratio: ⁊ ideo nõ opʒ ex hoc ꝙ amor finis remittatur: ſciuit eñ doctor iſte et ſcripſit ꝙ equali neceſſitate q̄ quis vult finẽ vult ea ſine q̃bus finis haberi nõ põt: ⁊ ꝙ q̃ intenſe diligit finẽ diligit intẽ ſe et media. ¶ Argumentũ aũt qd inducũt nõ eſt ad ppoſitũ. ille em̄ q̃ retrahit̃ p ipedimenta a ſciẽ tia acq̃renda: vel addiſcendo auertit̃ a tali fine: ſʒ ille q̃ peccat venialiter nõ auertitur a fine: qꝛ talis deordinatio eſt ſolum circa ea q̃ ſunt ad finem.

Ad q̃rtuʒ ¶ Q; vero q̃rto ſubdũt de errore circa cõcluſio nes propinq̃s toto conceſſo nõ ẽ ad ppoſitũ: quia error illorum q̃ ſunt ad finem ſine quibus finis nõ poſſet haberi aſſimilaret̃ talibus cõcluſionib⁹; nõ aũt circa talia q̃ ſũt indifferent̃ ad finẽ ſe hñt: im mo ſi bene conſideret ſtat ſcientia alicui⁹ recta in vniuerſali cũ ignorantia eiuſdem in pticulari: vt pʒ ſcdo priorũ: nec min⁹ ſcit q̃ hʒ illã ſcientiã cum ptractatiõe q̃ cũ pertractabit ſtabit em̄ eadẽ ſẽp. i principiis em̄ agibilium nõ adducunt ſimile. mali cia eñ illa q̃ eſt corruptiua principij eſt de malicia

Ad q̃ntũ. habitus oppoſiti. Hec aũt malicia nõ eſt deordi natio ſimplr. ¶ Ad q̃ntũ vero de amore filiorum ſtat adhuc ſimile. In eodẽ em̄ gñe amoris nõ põt q̃s eque diligere multos ſicut vnũ. vñ pfecta ami citia ẜm Ariſtotelẽ videt̃ eẽ ad paucos vel ad vnũ qꝛ qd p ſuphabundãtiã dicitur. ⁊c. 8. Ethicorum. ¶ Q; aũt dicitur cõtra illud ꝙ in pctõ veniali ali quid ſit diſplicẽs deo dico ꝙ immo ex ſolo veniali non redditur diſplicens deo qꝛ remanet dilectus et carus: ⁊ ſic placens ẜm illd Sapie. 4. Placẽs deo factus dilectus Supponitur em̄ ibi vnũ falſũ ſcʒ ꝙ cõmittat venialit̃ peccãs aliquã inordinatio nem ad deum. hoc em̄ eſt omnino falſũ: ſic em̄ pec caret mortaliter. ¶ Ultimum qd inducunt cõtra dicta non ſoluit id qd eſt cõtra eos. et falſuʒ ſup ponit ꝙ illa deordinatio inducat deordinationem circa finẽ cuius oppoſitum iam oſtenſum eſt.

Ad rõnes pme opio nis. ¶ Ad rõnes poſitionis contrarie dici poſſet cuʒ arguit̃ primo ꝙ ſicut ſe hʒ pfecta deordinatio ad corruptionẽ: ſic impfecta deordinatio ad diminu tionẽ. dicendũ ꝙ non eſt ſimile: qꝛ impfecta deordi natio nõ eſt circa finẽ: ſed circa ea q̃ ſunt ad finem cum quibus et ſine quibus põt haberi. ¶ Itẽ pri ma attingit ſuperiorem ptem in qua eſt charitas ſe cunda non: vnde bene dictũ eſt ꝙ deordinatio per fecta ⁊ iperfecta non ſunt eiuſdẽ rõnis. hec em̄ q̃ ẽ p veniale non deordinat a fine cũ nõ ſit cõtra pre

Ad ſcdm. ceptum. illa vero ſic. ¶ Ad ſcdm vero dicendum eſt p interemptionẽ minoris: qꝛ peccatum veniale vnum vel multa non facit ꝙ a pncipio minoris de tur charitas niſi faciat ꝙ conatus voluntatis ſit minus intenſus ẜm cui⁹ pportionẽ datur caritas de congruo. ꝙ ſi cum peccatis venialibus conat⁹ poſſit eẽ eque intenſus: ſicut ſine eis daretur equa lis charitas. Uel põt dici pro habita charitate li cet minuatur feruor et intenſio actus charitatis per peccata venialia: inde non minuit̃ charitas: qꝛ charitas nunq̃ minuit̃ niſi p noſtrum demeritum de cõdigno: licet detur p ſolum meritũ de cõgruo differẽter: ergo ſe habet ad infundi charitas ⁊ ad minui: qꝛ nunq̃ infundit̃ niſi de cõgruo: ⁊ id qd di minuit congruum facit vt minor inducatur: licet non diminuitur niſi de cõdigno. diminutio aũt fer uoris actus q̃ ſit p venialia nõ meretur de ↄdigno diminutionem charitatis: alioq̃n de cõdigno poſ

Ad tertiũ ſet aliquis p venialia mereri dãnationem ⁊ remo tionẽ charitatis: qd falſum eſt. ¶ Ad tertiũ ſolui tur p interemptionẽ illi⁹ ꝙ pecatum veniale diſpo nat ad remotionẽ de cõdigno: non em̄ diſponit niſi ad diminutionẽ feruoris et illã inducit ⁊ diſponit

Ad q̃rtuʒ. ad inductionẽ cuiuſdẽ alterius qd adimit vt iam dicetur. ¶ Ad quartum dicendũ ꝙ habens deor dinationẽ minus diligit̃ a deo nõ qꝛ minorẽ habe at charitatẽ ſed minus diligit̃ qꝛ ad effectum ali quẽ non diligit̃ ſicut alterius habẽs illã deordina tionẽ: vtpote ad aſſecutionẽ p̄mij: ⁊ ſic notant do ctores aliqui ꝙ aliq̃s poteſt dici carus deo tripli citer. Uno mõ denoīatiõe intriſeca ab habitu ſibi iherẽte foꝛalr̃: et ſic illi q̃ ſunt ineq̃li caritate ſunt eq̃liter deo cari: licet vn⁹ venialr̃ peccet ⁊ alter nõ

Durãd⁹. i di. 17. q. 10 ad tertiũ. ¶ Scdo dr̃ aliq̃s carus denominatione extrinſe ca a deo diligente: ⁊ ſic oẽs electi a deo equalit̃ ſũt licet maiorẽ charitatẽ vnus altero habeat: qꝛ dile ctio intrinſeca deo non eſt maior nec minor.

¶ Tertio dicitur aliq̃s carus denoīatiõe extrin ſeca ab effectu pparato vel amoto effectu dicitur dr̃ em̄ deus illos diligere quibus bonuʒ preparat et illos odire quibus malum: ⁊ ſic duo exiſtentes in equali charitate: quorum vn⁹ peccat veīaliter ⁊ alter nõ equaliter a deo diliguntur quo ad p̄miũ

Ad q̃ntũ. eſſentiale: licet nõ q̃ ad illius exhibitionẽ in modo ¶ Ad quintũ ⁊ vltimũ dicendũ ꝙ adimit qꝛ dimi nuit feruorẽ actus charitatis. non quidem dimi nuendo charitatẽ ſcdm habilitatẽ illã q̃ generatur ex actibus frequenter a charitate elicitis q̃ q̃dem habilitas vna cũ harıtate nata ẽ reddere actũ fer uentiorẽ: ⁊ ideo illa diminuta nõ cũ charitate di minuit̃ quando concurrunt ad vnũ effectum ipe dimentum põt contingere effectum ex impedimẽ

4. articl' 3⁹ modus dicendi. to cuiuſcũq; illorum. ¶ Terti⁹ dicendi modus p cedit ſic. dicunt em̄ ꝙ charitatem diminui põt itel ligi triplr̃. Uno mõ quantũ ad gradũ in eſſe vel in eſſentia. Scdo mõ quantũ ad radicationem eius in ſubiecto. Tertio mõ quantũ ad feruorem.

¶ Quantũ ad primũ ſiue intenſio formarũ intel ligatur quantũ ad gradus in eſſe vel in eſſentia di cit̃ ꝙ charitas non poteſt diminui per purum veni ale: ita ꝙ charitas in ſe remittat̃: ⁊ hoc pbant du

p l'ci ratione. ¶ Prima talis eſt: q2 ſi veniale peccatum remitteret caritatem/aut hoc eſt p modū cōtrarij/aut p modum demeriti. Non primo modo: q2 peccatum veniale poteſt ſtare cū caritate/contraria autē ſimul ſtare non poſſunt: tamen q2 non ſunt reſpectu eiuſdē formalis: q2 caritas eſt circa deum qui eſt finis. peccata autē venialia ſunt circa ea que ſunt ad finem/⁊ ſi aliqui actus veniales ſunt circa finem motus ſunt ſubiti qui non cōtrariantur habitui/ et ſic per modū contrarij veniale non diminuit caritatem. Nec etiam per modū demeriti: q2 pena non debet excedere culpam: pena autem ſi diminueret excederet culpā cū quicunqȝ grad⁹ caritatis excedat maliciam peccati venialis. ¶ Secunda ratio eſt talis. Illud quod diminuit aliquod finitum aliquotiens repetitum poteſt tollere totum: ſed ipoſſibile eſt venialia tollere caritatem etiam qualitercunqȝ et quotienſcunqȝ repetita. ergo. ⁊c. Maior patet per philoſophū 6. phiſicorū. qui dicit ꝙ dempto aliquo finito de alio finito totiens poteſt diminui ꝙ illud finitum totaliter conſumitur. Minor etiā cōmuniter ſupponitur ab oibus vſqȝ ad tempora iſta/ ſcȝ ꝙ impoſſibile eſt p caritatē habitā p ſola venialia tolli. ¶ Si autē loquamur de diminutione caritatis q̄tum ad radicationē dupl'r pōt itelligi. Uno mō vt maior vel minor radicatio accipiat̄ ſm magis et min⁹ pficere ſubiectum ſm gradus eſſentie vel eē. ⁊ iſto mō caritatē diminui ſm radicationē eſt caritatē diminui mō p̄mo/ſcȝ ſm grad⁹ in eſſe vel in eſſentia. et iſto mō nō pōt caritas diminui p venialia ſicut nec p̄mo mō. Et hoc pōt pbari p eadē media p q̄ hoc pbatū ē p̄mo mō. Alio mō pōt accipi diminutio caritatis ſm radicationē q̄tum ad hoc ſcȝ ꝙ homo reddit̄ min⁹ prompt⁹ ⁊ firm⁹ ad reſiſtendū tētationib⁹ qb⁹ tollit̄ caritas. et iſto modo pōt radicatio caritatis diminui p venialia. et ſic nō ſolū p pctm̄ veniale ſed etiā p aliquā penalem indiſpoſitionē: q2 homo non ſolū reſiſtit tentationib⁹ p caritatē: imo etiā pōt magis vel min⁹ diſponi ad reſiſtēdū p diſpoſitionē corpis: q2 aliter tētationibus infirmus/aliter ſanus reſiſtit: et aliter calidus ⁊ aliter frigid⁹ ſm diſpoſitionē mētis in his q̄ directe nō ptinēt ad caritatē: ſicut aliter reſiſtit tētationib⁹ ſupbie magn⁹ cleric⁹ in ſecularibus/et aliter iſcius. et hoc patet in iſtis poſſeſſionibus: q2 aliter reſiſtit paup/ aliter diues q̄tum ad aliquas tētationes. ſed iſta dicunt̄ poſſe facere ad diminutionē radicationis caritatis/q̄ pnt facere ad min⁹ reſiſtendū tētationibus. ergo diſpoſitiones q̄ non ſunt pctā poſſunt facere ad radicationē caritatis modo predicto: et multo pl⁹ peccata venialia/⁊ diſpoſitiōes derelicte ab eis. ¶ Si autē loquamur de tertio ſcȝ de diminutiōe feruoris caritatis. Sciendū ꝙ feruor caritatis tripliciter poteſt accipi. Primo q̄tū ad intēſionē habit⁹ Scd̄o q̄tum ad intēſionē act⁹ eliciti: q̄ eſt intenſe amare. Tertio q̄tum ad intēſionē act⁹ iperati in virib⁹ ſenſitiuis put obediūt rationi et volūtati.

Feruor caritatis pt tripl'r accipi.

¶ Quantū ad feruorē p̄mū. feruor caritatis nō pōt diminui p pctm̄ veniale: q2 feruorē caritatis p̄mo mō acceptū diminui/eſt idē ꝙ caritatē q̄tum ad gradus in eſſe vel in eſſentia p peccatū veniale diminui: ſed ſicut pbatū eſt caritas non pōt diminui q̄tum ad gradus in eſſentia vel in eſſe p peccatum veniale. ergo. ⁊c. ¶ Si autē loquamur de feruore ſcd̄o modo q̄tum ad intenſionē actus eliciti vel etiā actus iperati/ qd̄ ptinet ad tertiū modum ſic feruor actus veriuſqȝ dum actu venialiter peccat̄: nō diminuit̄ p pctm̄ veniale aliqd̄ relinquendo ſed totaliter tollit̄: q2 ipoſſibile eſt ſimul elicere actum pcti venialis ⁊ exercere actū volūtatis meritoriū vite eterne elicitum vel imperatū. Poteſt tñ relinqui aliqua diſpoſitio trāſeūte actu peccati venialis, qui faciat actū volūtatis ſequentē elicitū vel imperatū eſſe min⁹ intēſum: ⁊ ſic peccatum veniale ratione diſpoſitionis derelicte poteſt facere ad diminutionē feruoris caritatis act⁹ eliciti vel iperati: q2 diſpoſitiones derelicte a peccatis venialib⁹/nō min⁹ poſſunt facere ad remiſſionem act⁹ caritatis q̄ diſpoſitiones penales: ſed ille hoc faciūt ſicut pōt patere de facili inducēdo p multas diſpoſitiones que faciūt hoīem remiſſe afſici ad deū ⁊ ad ea que ſunt dei: ſicut īfirmitas/ laſſitudo/⁊ multa cōſilia. ergo. ⁊c. ¶ Sciendū tñ ꝙ licet iſta poſſint facere ad remiſſionē talis actus: nō tamen de neceſſitate faciunt talē remiſſionem.

¶ Poſtea iſti replicant cōtra ſe multipliciter/ et ſoluūt repetētes multa de p̄dictis pro/⁊ cōtra: et arguūt cōtra rationes/et poſtea contra poſitionē Arguunt autē contra primā rationē/ et primo cōtra primā partē minoris illius rationis qua dr̄ ꝙ pctm̄ veniale nō diminuit caritatē p modū cōtrarij. ¶ Cōtra pbationē iſti⁹ minoris qua dr̄ ꝙ contraria nō poſſunt eſſe ſimul/arguitur ſic. q2 qd̄ nō tollit totaliter alterū pōt ſtare cū eo ſm aliquem gradū: ſed vnū cōtrariū a principio nō tollit totaliter alterū ſed remittit ipſum: alioquin null⁹ motus eſſet remiſſio forme. ergo vnū cōtrariū a principio poteſt ſtare cū alio in aliquo gradu. ergo ⁊c. ¶ Scd̄o arguit̄ ſic cōtra aliā partē pbationis illius eiuſdē partis illi⁹ minoris q̄ dr̄ ꝙ nō ſunt cōtraria: q2 nō circa idē obiectū: q2 vnū circa finē/et aliud circa ea q̄ ſunt ad finē. ¶ Cōtra hoc arguit̄ dupl'r. Primo ſic: q2 q̄ plus amat finē plus amat ea q̄ ſunt ad finē: ⁊ q̄ minus amat ea q̄ ſunt ad finē minus amat finē: ſed peccatū veniale ſm te facit minus amare ea q̄ ſunt ad finē. ergo facit minus amare finē: ſed illud qd̄ facit min⁹ amare finē contrariū eſt caritati/⁊ eſt etiā circa idē cū caritate. i. circa finē cuius amore fecit remiſſum. ¶ Scd̄o ſic q2 quedā ſunt pctā venialia q̄ ſunt q̄dā mot⁹ infidelitatis: ſed tales motus ſunt cōtra finē ſcȝ contra deum. ergo pctā venialia ſunt cōtra idē cū caritate. ¶ Cōtra ſecundā partē illius minoris que dicit̄ ꝙ pctm̄ veniale nō diminuit caritatē p modū demeriti. Arguit̄ dupl'r. Primo ſic: q2 ſicut ante īfuſionē caritatis pctm̄ veniale ſe habet ad reddēdū hoīem indignū maiori caritate infundenda/ita ſe habet ad faciendū hoīem indignum tāta caritate iā habita: ſed ante infuſionē caritatis pctm̄ veniale reddit hoīem indignum magna vel maiori caritate. ergo. ⁊c. ¶ Scd̄o ſic: q2 illud qd̄ non excedit alterū in infinitū poteſt ei ſm aliquē gradum adequari: ſed caritas in bonitate non excedit infinitum in bonū demeritū pcti venialis/nec p ɔñs excedit in infinitū penā determinatā peccato veniali. ergo diminutio caritatis ſcd̄m aliquem gradū poteſt eſſe pena et adequata peccato veniali.

Obijcit iſta opio contra ſe multipl'r ⁊ ſoluit.

¶ Ad primam iſtorum dicendum ꝙ nunqȝ cōtraria poſſunt ſimul eſſe formaliter circa idem ſcd̄m quēcunqȝ gradum intenſum vel remiſſum: q2 ma-

Solutio.

nente contrarietate/illa quibus contingit contra
rietas non poſſunt manere circa idē: q̄ꝛ contrarie
tas facit ipſa eſſe incōpoſſibilia circa idē: ſed con
trarietates formarū cōtrariarū manēt manētib⁹
quidditatibus earū: q̄ꝛ ꝯtrarietas cōpetit eis ſm̄
ſuas rōnes quidditatiuas. ergo impoſſibile eſt ꝙ
manentibus earū quidditatib⁹ poſſunt eſſe in eo-
dē ſimul. ¶ Ad illud autē quod dicit̄ ꝙ illud qđ
a principio nō tollit alterū/ſtat cū illo altero/cō-
cedit̄. Ad minoꝛē q̄ñ dicit̄ ꝙ vnum contrariorum
a principio nō tollit alterū. Dicēdum ꝙ vnum cō-
trarioꝝ tollere alterum dupliciter eſt/effectiue et
formaliter. Effectiue ſicut caloꝛ ignis tollit fri-
giditatem aque vel remittēdo eam/ vel totaliter
tollēdo eā ꝑ caloꝛē impreſſum. Formaliter ſicut ca
loꝛ impreſſus aq̄ tollit frigiditatē ei⁹. q̄ñ ergo dꝛ ꝙ
vnū cōtrarioꝝ nō tollit totaliter alterū. verū eſt
accipiendo tollere effectiue: ſicut non opoꝛtet ꝙ
ignis applicat⁹ aque tollat totaliter frigiditatem
aque a pꝛincipio: ſed loquendo de tollere foꝛmali
ter falſum eſt: nam īpoſſibile eſt ſi caloꝛ imprimat̄
aq̄ foꝛmalit̄ q̄n totalit̄ tollat frigiditatē: ita ꝙ nō
maneat ſm̄ aliquē gradum ei⁹. Nūc autē ſi pecca-
tum veniale diminueret caritatem ꝑ modum con
trarij tolleret eā foꝛmaliter. ideo. ꝛc. ¶ Ad illud
autē qđ dicit̄ cōtra ꝓbatione eiuſdē. dicendum ꝙ
iſte qui min⁹ diligit ea q̄ ſunt ad finē vt ſunt indu-
ctiua finis minus diligit finē: ſed non opoꝛtet ꝙ il
le qui minus diligit ea q̄ ſunt ad finē nō ꝓut ſunt
inductiua finis: ſed ꝓpter aliā cauſam minus di-
ligat finē. ſicut non opoꝛtet ꝙ ille qui minus dili-
git potionem ꝓpter eius amaritudinem min⁹ di-
ligat ꝓpter hoc ſanitatem. Sic autē dicit̄ peccās
venialiter minus diligere ea que ſunt ad finē non
propter cauſam pꝛincipalem: q̄ꝛ ſcꝫ ſunt inducti-
ue finis: ſed ꝓpter aliam cauſam. ¶ Ad ſecundū
quod eſt cōtra hoc. Dicēdum ꝙ motus infidelita
tis ſiue ſint circa idem obiectuꝫ cum caritate ſiue
non/non contrariantur caritati nec eius actui di-
recte: q̄ꝛ actus intellectus non opponitur directe
actibus caritatis: nec ſimiliter deliberata infide-
litas tollit caritatem ꝑ modum contrarij: ſed ma
gis ꝑ modum demeriti vel per modum contrarij
non directe habentis contrarietatem ad caritatē
ſed ad antecedens/ſcꝫ ad veram cognitionē ꝛ ha-
bitualem de deo. Illi autē mot⁹ īfidelitatis ſubi-
ti nec caritati nec habitui fidei ſunt contrarii cuꝫ
ſtent ſimul cum eis. et ideo nec tollunt nec dimi-
nuunt iſtos habitus fidei ꝛ caritatis per modum
contrarij/ nec etiam per modum demeriti. ¶ Et
ſi dicat̄ ꝯtra hoc ad min⁹ ſecūda rō nō valet q̄ꝛ cir
ca idē ſunt. Dicendū ꝙ imo: q̄ꝛ itelligendū eſt cir
ca idem ſcđm eandem rationem foꝛmalem ꝛ eodē
modo motus illi ſubiti ſi ſint motus infidelitatis
vel non ſunt circa idem ſcđm eandem rationē foꝛ
malem: ſicut quādo motus infidelitatis ſunt cir-
ca aliud q̄ circa bonitatem diuinam pꝛout eſt ob-
iectum caritatis/vel non eodem modo: quia vnū
reſpicit illud obiectum ſcđm actum ſubitum puta
peccatum veniale/et aliud ſcđm habitum puta ca
ritas. Unde ſubitus actus non eſt contrarius ha
bitui etiam ſi actus ptineret ad bonitatē. vt ſi eſ-
ſet ſubitus motus odij quod tamen nō poteſt eſſe
inquantum deus eſt finis: ſed poſſet eſſe inq̄ntum
deus eſt punitiuus/vel aliquid tale. ¶ Et ſi dica
tur vltra ꝙ diuerſitas rationis non facit ad diuer

ſitatem realem vel contrarietatem realem. Dicē-
dum ꝙ diuerſitas rationis nichil facit directe ad
diuerſitatem realem vel contrarietatem exceſſus
realis obiecti in quo inueniūtur diuerſe rationes
quibus excedit hoc vel illud iudicium ratiōis po
teſt facere ad iudicia contraria rationis amabili-
tatis vel oppoſiti. et ſic eſt de deo ſcđm ꝙ eſt ama
tiuus vel punitiuus. ¶ Ad pꝛimum quod dicitur
contra ꝓbationē ſecunde partis illi⁹ minoꝛis. di-
cendum ꝙ peccatum veniale nō reddit hoīem in-
dignum magna caritate vel parua: ſed verum eſt
ꝙ peccans venialiter non facit ſe dignum magna
caritate vel parua. Poteſt autem aliquis ꝑ pecca
tum veniale diſponi ad minus intendendū ad ha
bendum caritatem: et per cōſequens ad habendū
minus de caritate quam quis anteq̄ habeat me-
retur de congruo per conatum ſuum: non tamen
poſtq̄ illam habet aliquis poteſt demereri eius
ablationem/vel eius diminutionem: q̄ꝛ deus non
tollit caritatem nec eam diminuit niſi per demeri
tum de condigno: quod non eſt in peccato veniali
reſpectu ablationis caritatis vel eius diminutio
nis. ¶ Ad ſecundum ad idem dicendum ꝙ licet
caritas data non excedat in infinituꝫ ſimpliciter
bonum ablatum per peccatum veniale: tamen ex-
cedit in infinitum ſcđm quid tale bonum: ita ꝙ ſi
multiplicaretur in infinitum non adequaret quē
cunq̄ gradum caritatis/ſicut nec gradus nigre
dinis ſi multiplicaretur in infinituꝫ adequaretur
cuicunq̄ gradui albedinis. ¶ Contra ſecundam Cōtra ſe-
rōnē arguo pꝛimo ſoluēdo eā tripliciter. Pꝛimo di cudā rōnē
cendo ꝙ diminutio caritatis procedit ſcđm ean- obijcitur.
dem pꝛopoꝛtionem. Verbi gratia/ ꝙ pꝛimo tolla
tur medietas caritatis/et ſcđo medietas medie-
tatis/et poſtea medietas reſidui. et ſic diuiſio po-
teſt procedere in infinitum non conſumpto totali
ter pꝛimo: ſicut patet in diuiſione cōtinui. ¶ Se- 2
cundo videtur poſſe dici ꝙ in ratione ſupponitur
falſum ſcꝫ ꝙ ſi procedatur in venialibus ꝙ tandē
non ſit deuenire ad peccatum moꝛtale. et ſic tolle
tur caritas non ſolum per venialia aliquotiēs re-
petita. ¶ Tertio q̄ꝛ videtur quibuſdam ꝙ nō ha 3
betur ex fide quin aliquis ꝓpter ſola venialia poſ
ſit pꝛiuari caritate et damnari. ¶ Contra eandē Item obij
rationem arguitur contra arguendo/ꝛ pꝛimo ſic. citur.
q̄ꝛ qua rōne vna caritas finita poteſt tolli per pec
cata venialia aliquotiens repetita ſi caritas di-
minuatur ꝑ ea/ eadem ratione totus feruoꝛ ꝛ to-
tus actus poterit totaliter tolli per pctā venialia
cum ponatur ꝙ feruoꝛ actus vel ipſe actus ferui-
dus diminuatur ꝑ pctā venialia. ¶ Scđo ſic: q̄ꝛ 2
ego video ꝙ quanto minoꝛ eſt circulus tanto mi
noꝛ eſt angulus: et tamen hoc pōt ꝓcedere in infi
nitum ſcꝫ ꝙ detur ſemper minoꝛ circulus circulo
et angulus angulo minoꝛ: et tñ hoc nō obſtāte nō
poteſt perueniri ad nulluꝫ angulum quin maneat
angul⁹ ſemper. ergo a ſimili poteſt caritas in infi
tum minoꝛari per peccata venialia: nec opoꝛtebit
deuenire ad nullam caritatem vel ad totalem abla
tionem caritatis. ¶ Tertio ſic/et eſt idem cū iſto 3
ſecundo: q̄ꝛ manente eadem baſe/quanto plus ꝓ-
trahūtur linee tanto fit minoꝛ angulus: ſed talis
minoratio anguli/ꝛ tales pꝛotractiones linearuꝫ
maioꝛes poſſunt procedere in infinituꝫ abſq̄ hoc
ꝙ deueniatur ad nullum angulum. ergo ſimiliter
in pꝛopoſito de caritate. ¶ Quarto ſic: quia ſicut 4

dictū eſt radicatio caritatꝫ pōt diminui ꝑ pctm̄ ve
niale: ſed hoc nō obſtāte radicatio caritatis non
pōt totaliter tolli ꝑ pctm̄ veniale q̄tumcūqꝫ mul
tiplicetꝰ. ergo a ſimili caritas pōt diminui ꝑ pctm̄ venia
le ⁊ totaliter tolli. ¶ Quinto ſic: qꝛ diſpoſitio q̄
eſt ad caritatis amiſſionē nō ita vadit in infinitū
q̄n aliq̄n oporteat deuenire ad tale pūctū ꝙ opor
tet mortaliter peccare/ ⁊ ꝑ ꝯn̄s caritatē amittere:
ſed pctā venialia diſponūt ad amiſſionē caritatis
ergo ꝑ pctā venialia pōt veniri ad tale punctū qđ
debet caritatē amittere. ⁊ ſic nō eſt incōueniēs ca
ritatē amittere ꝑ ſola venialia. Maior pꝫ qꝛ nullꝰ
habitꝰ vel diſpoſitio ꝓcedit in infinitū. Minor etiā
ꝯcedit ab oībꝰ. ſ. ꝙ pctm̄ veniale diſponit ad amiſ
ſionē caritatis: qꝛ diſponit ad mortale ꝑ qđ tollit
caritas. ¶ Ad p̄mū iſtoꝝ dicendū ꝙ iſta rn̄ſio eſt

Rn̄ſio ad rōnes factas ꝯtra ceſ̄ndam ꝯn̄tionē

fuga nō apparentia. Primo qꝛ licet i redꝰ mathe
maticis ſm̄ ꝯſiderationē mathematicā ſit ꝓcede
re in infinitū ſm̄ talē modū q̄tū ad cōſiderationē
mathematicā: tn̄ hoc nō hꝫ veritatē de rebꝰ natu
ralibꝰ in eſſe naturali/ vel etiā ſupnaturalibꝰ. nos
autē loq̄mur hic de caritate exiſtente in determiato
gradu. Scđo qꝛ talis diuiſio ſm̄ talē ꝓportionē
nō eſt in diminutione caritatis ſic ſcꝫ ꝙ p̄mo tol
latꝰ medietas ⁊ poſtea medietas medietatis/ ⁊ ſic
deinceps: qꝛ in talibꝰ ablationibꝰ ſemꝑ minꝰ tollitꝰ
in ſecūda q̄ in p̄ma. ſi aūt diminuatꝰ caritas ꝑ pec
catū veniale/ non oportet ꝙ minus diminuatur q̄

Ad ſcđm.

ꝑ p̄mū inq̄tū pōt ibi eſſe maior ꝓnitas. ¶ Ad ſe
cundū dicēdū ꝙ deficit dupl'r. Primo qꝛ impoſſibile ē
ꝙ ꝑ pctm̄ veniale deueniatꝰ ad tale punctū ꝙ opor
teat vltra peccare mortaliꝰ vel venialiter etiā exi
ſtēte in mortali/ ⁊ multo minꝰ hoc eſt neceſſariū de
exiſtēte in ſolis venialibꝰ. Scđo: qꝛ ſiue falſum ſit
ſiue verū illud qđ ſupponitꝰ: tn̄ iſta ꝯn̄a eſt vera ꝙ
ſi pctm̄ veniale diminuit caritatē ꝑ ſola venialia
aliq̄tiēs repetita tolleretꝰ totaliter caritas ſi ſola
venialia eſſent vł etiā poſſent/ qđ ē falſū. ſ. ꝙ ꝑ ſo
la venialia caritas q̄litercunqꝫ poſſit amitti mō ſup

Ad tertiū

ꝯſtructē illiꝰ ꝯn̄e fundatꝰ ꝓceſſus illiꝰ rōnis. ¶ Ad
tertiū dicendū ꝙ illud nō eſt bn̄ ſꝫ temere dictū. ſ.
ꝙ ꝑ ſola venialia poſſit caritas amitti: qꝛ ꝑuatio
grē vel dānatio eſt mors aīe a q̄ dꝛ pctm̄ mortale
vn̄ dicere ꝙ aīa ſemel viua ꝑ grām/ fiat ſpūaliter
mortua ꝑ amiſſionē grē ſine pctō mortali eſt igno
rare ꝓpriā vocē ⁊ q̄d mortale/ ⁊ quid nō mortale.

Ad rōnes tertiū poſitas cōtra eandē ꝓbationem

¶ Ad p̄mū qđ obiicitꝰ cōtra arguēdo. dicendum
ꝙ feruor actꝰ nō diminuitꝰ ꝑ pctm̄ veniale q̄ſi actu
exercetꝰ aliq̄d relinquēdo: ſed totaliter ⁊ feruor ⁊
actus vel magis ꝓprie īpeditꝰ: ſed q̄tū ad diſpoſi
tionē derelictā a pctō veniali feruor actꝰ ſequētis
pōt diminui. nō tn̄ ſequitꝰ ꝙ poſſit totaliter tolli:
qꝛ diminutio feruoris actꝰ nō ꝓcedit ſic ꝙ plures
diminutiones ſiāt circa idē: ſicut in caritate. p̄mo
ſi ſint plures diminutiones ſunt in pluribꝰ actibꝰ
nec etiā ſequitꝰ ꝙ potior actus ſemꝑ ſit maioris fer
uoris: qꝛ nulla diſpoſitio pōt inducere neceſſitatē

Ad ſcđm.

eliciēdi tepidū vel minꝰ feruidū actū. ¶ Ad ſcđm
dicendū ꝙ licet ꝓcedēdo ſm̄ eādē ꝓportionē i cir
culo ⁊ angulo poſſit ꝓcedi in infinitū nō veniēdo
ad nullū circulū vel nullū āgulū q̄ poſſit ampliꝰ
ꝓcedēdo tn̄ nō ſm̄ eādē ꝓportionē oporteret de
uenire ad nullū angulū vel circulū ſicut etiā i di
uiſione cōtinui. diminutio aūt caritatis nō eſt ſm̄
eādē ꝓportionē vt dictū eſt. ¶ Itē iſte diminutio
nes ſunt in diuerſis circulis: illa aūt in eadē cari

tate. ¶ Ad tertiū dicendū p̄mo ꝙ diminutio i an Ad tertiū
gulis ꝯſtitutꝫ a diuerſis lineis eſt diminutio mul
tiplicata in diuerſis angulis: ſed diminutiones i
caritate ſunt in eadē caritate/ vn̄ nō eſt ſile. Scđo
qꝛ licꝫ mathematice loquēdo talis ꝓceſſus ſit poſ
ſibilis in itellectu vł in imaginatione: nō tn̄ ē poſ
ſibilis in eſſe reali actuali: nam data aliq̄ baſi poſ
ſent linee ꝓtrahi vſqꝫ ad extremū mūdi: ⁊ tn̄ non
poſſent in eſſe reali vltra ꝓtrahi nec minor angu
lus fieri: imo vltra nullꝰ eſt angulꝰ vel linea. nunc
autē loq̄mur de caritate ſm̄ eſſe reale. ¶ Ad q̄r Ad q̄rtū
tum dicendū ꝙ radicatio caritatꝫ q̄tū ad eſſe eiꝰ
vel eſſentiā nec pōt diminui/ nec q̄tū ad aptitu
dinē viriū naturaliū ſubtrahēdo/ nec ꝑ ꝯn̄s tolli:
ſed illa diſpoſitio q̄ eſt in viribꝰ deſeruiētibꝰ carita
ti pōt diminui ⁊ totaliter tolli. vn̄ radicatio q̄ eſt
ex parte caritatis ⁊ vna p̄dictarū tota remanet ꝓ
pter qđ tota radix caritatis nō pōt tolli: niſi q̄tū
ad illā diſpoſitionē viriū inferiorū vt dictū eſt: q̄
ablata non oportet charitatem tolli vel diminui
¶ Ad quintū dicendū ꝙ pctm̄ veniale nō diſpo Ad quītū
nit ad annichilationē diminuēdo caritatē vel etiā
tollēdo aliq̄d quo ablato neceſſe ſit caritatē amit
tere. vn̄ diſpoſitione habituali poſita q̄tū pōt fa
cere venialia nō eſt neceſſe caritatē amitti. diſponi
tur ergo derelicta a venialibꝰ habitualis non va
dit in infinitū: ſed ipſa cōpleta q̄tū pōt nō eſt ne
ceſſe amittere caritatē. diſpoſitio autē q̄ eſt actus
pōt ꝓcedere in infinitū: qꝛ actꝰ pōt multiplicari in
infinitū. ¶ Cōtra ꝯcluſionē arguitꝰ ſic p̄mo: qꝛ di Cōtra cō cluſionem
cit Augu. lib. 83. qō. venenū aūt caritatis eſt ſpes
adipiſcēdoꝝ vel retinēdoꝝ tꝑaliū/ nutrimentū eiꝰ
diminutio cupiditatis ꝑfectio eius nulla cupidi
tas. ¶ Ex hoc arguitꝰ ſic. ſicut diminutio cupidi
tatis ſe hꝫ ad augmentū caritatis/ ita augmentū
cupiditatis ad diminutionē caritatis: ſed diminu
tio cupiditatis eſt augmentū caritatꝫ vt pꝫ ex au
ctoritate. ergo augmentū cupiditatis eſt detrimē
tum caritatis: ſed caritas nō pōt diminui ꝑ pctm̄
mortale ſed totaliter tolli. ergo hoc eſt ꝑ veniale.
Scđo ſic: qꝛ ſic̄ ſe hꝫ actꝰ diſponēs ad actū carita 2
tꝫ ad augēdo eā a p̄ncipio ita actꝰ diſponēs ad āni
chilationē ſe hꝫ ad eiꝰ diminutionē: ſed actꝰ diſpo
nēs facit eiꝰ augmētū. ergo ⁊c. ¶ Tertio ſic: qꝛ pec 3
cās venialiter minꝰ diligit deū: tūc q̄ro aut hoc ē
actualiter aut habitualiꝰ. nō p̄mo mō: qꝛ peccās
venialiꝰ nō ſimpl'r diligit deū actualiꝰ ſꝫ habitua
liter. ⁊ ſic hꝫ ꝓpoſitum/ ſcꝫ ꝙ peccās venialiter hꝫ
minorē caritatē ad diligendū. ¶ Quarto ſic: qꝛ 4
pctm̄ veniale adimit aliqđ bonū: ſed hoc nō facit
tollēdo totaliter caritatē. ergo diminuēdo. Si di
cas ꝙ tollit caritatꝫ feruorē: aut iſte feruor eſt in
tēſio habitꝰ: et ſic habetꝰ ꝓpoſitū. aut intēſio actꝰ:
et ſic nichil eſt certū: qꝛ ambulare vel dormire pōt
totaliter tollere actū vel eiꝰ intēſionē. ¶ Quito 5.
ſic. aut feruor dicit intēſionē caritatis in ordie ad
obiectū ⁊ ſic habetꝰ ꝓpoſitū: aut dicit aliq̄d ꝑtinēs
ad redūdātiā in viribꝰ ſenſitiuis/ ⁊ hoc nō eſt actꝰ
caritatis cū ſit actꝰ volūtatis. ¶ Ad primū ꝯtra Solutio.
cōcluſionē, dicendū ꝙ licet maior poſſit cōcedi re
ſpectu caritatis acq̄rēde: nō tn̄ hꝫ veritatē reſpe
ctu caritatꝫ acq̄ſite: qꝛ licet diminutio cupiditatꝫ
poſſit meritorie augere caritatē habitā vel de cō
digno vel de congruo: nō tn̄ augmētū cupiditatis
pōt mereri diminutionē caritatis ſi ſit veniale de
cōdigno. deus autē nō aufert donū gratuitū col

Ad ſcōm. latum niſi ſit demeritum de ꝯdigno. ❡ Ad ſcōm
dicendum ꝙ maioꝛ eſt falſa ꝙ ante infuſionē non
requirif diſpoſitio ad infuſionē vel augmentū eiꝰ
de cōgruo: ſed ad annichilationē vel diminutionē
de cōdigno perīn venial: nō meref de ꝯdigno qꝺ
Ad tertiū cunqꝫ iſtoꝝ. ❡ Ad tertiū dicēdū ꝙ peccās veniali
ter nō diligit actualiter nec minꝰ habitu: licet poſ
ſit derelinq̄re diſpoſitionē ad tepidiꝰ diligendum
Ad q̄rtuz poſtea. ❡ Ad quartum dicenduz ꝙ nō opoꝛtet ꝙ
adimat habitū ſed adimit actū nō tollendo exiſtē
tem ſed ipediēdo poſſibilē vel natum: pōt etiā adi
mere tollēdo vel diminuendo aliquā diſpoſitionē
Ad quītū virium inferioꝝ. Ad q̄ntum dicendū ꝙ non opoꝛ-
tet ꝙ tollat feruoꝛē actus vel habitus: ſed adimit
ſiue tollit ſimplr actum mō q̄ dictū eſt. Q; aūt dr
ꝙ redundātia q̄ ſit in virībꝰ ſenſitiuis nō eſt actus
caritatis nichil ē: qꝛ nō eſt actꝰ elicitꝰ/ē tñ actꝰ ca
Ad rōnes ritatis iperatꝰ. ❡ Ad rōnes pncipales. Ad pmā
pncipales dicēdū ꝙ nō plꝰ ꝓbat niſi ꝙ q̄tū de ſe ē diminuit:
quare autē de facto nō minuaf dictum eſt. ❡ Vel
meliꝰ dicendū ꝙ illa ꝓpoſitio itelligēda eſt/ꝯtra-
ria nata ſunt. ꝛc. qñ ſubiectum equaliter ſe hꝫ ad
vtrūqꝫ ꝯtrarioꝝ: nō ſic autem ſe hꝫ caritas: hꝫ eñ
cauſam augmenti ſed diminutionis nō. deus eñ
ꝓpꝛie auget ſed nō diminuit niſi in penā/et illa de
def pctō moꝛtali: et ſic magis deſtruit q̄ꝫ minuat.
Vel dr ad maioꝛez niſi alterum inſit naturaliter.
Ad ſcōm. ❡ Ad ſcōm de cupiditate dicēdū ꝙ nō eſt cupidi-
tas eiuſdē rōnis moꝛtalis ⁊ venialis/moꝛtalis ē q̄
amaf creatura vt finis: ⁊ hec moꝛtificat caritatē.
alia qua amaf creatura non vt finis: et hec dimi-
Ad tertiū nuif p caritatē licet non diminuat. ❡ Ad tertiuz
eſt coꝛruptibilis p moꝛtale. ergo eſt diminuibilis
p veniale eſt interimēda: qꝛ veniale nō attingit: et
cū dr ꝯtrariū. ꝛc. dico ꝙ nō circa idē. ❡ Ad aliud
in oppoſitū dr ꝙ ignis pōt deficere ſubtracto cō-
buſtibili. et ſic caritas ex venialibus. ❡ Ad ſcōm
dicendum ꝙ diſtant tantum ſicut obiecta.

❡ Diſtinctio. xxix. ❡ Queſtio prima.

Irca viceſimānonam diſtin-
ctionē q̄runf quattuoꝛ. Pri-
mum eſt. vtrum in caritate ſit
oꝛdo. Scōo vtrum teneamur
deū diligere pluſq̄ꝫ nos. Ter-
tio/vtrū pter caritatē ſit virtꝰ
aliqua appetitiua generalis.
Quarto vtrum pter carita-
tē et iuſticiā ſit aliqua virtus
Primum. generalis. ❡ Quantum ad primū videf ꝙ in ca-
ritate nō ſit oꝛdo: qꝛ ſicut ſe habet fides ad credē-
da/ſic caritas ad diligēda: ſed p fidē credimꝰ oīa
equaliter. ergo p caritatē diligimꝰ oīa equaliter.
ergo in ca nō eſt gradꝰ. ❡ Itē bernar. dr ꝙ amoꝛ
Secundū gradum neſcit dignitatē conſiderat: ſed oīs oꝛdo
hꝫ gradꝰ. ergo in caritate non eſt oꝛdo. ❡ Itē il-
Tertium. le oꝛdo attēdif ſm habitum vel ſm actū: ſi ſm ha
bitum. ergo caritas non eſſet vnus habitus: qꝛ oꝛ
do nō ē vnꝰ tm̄: hoc aūt ē icōueniēs. ſi ſm actū ꝗ
caritas in doꝛmiente etiā eſſet oꝛdiata: qꝺ videf
In oppōz ſilr incōueniēs. quare. ꝛc. ❡ In cōtrarium eſt qꝺ
dr Cant. 2. Oꝛdinauit in me caritatē. Et arguif
p rōnē ꝙ plura diligēda ſunt ex caritate. aut ergo
equaliter aut non. ſi equaliter. ergo tm̄ diligēduz
eſt minꝰ bonū ſicut maius vel ſummū/qꝺ eſt icō
ueniēs. Si nō equaliter. ergo eſt gradꝰ et oꝛdo in
Reſponſio diligendo ⁊ dilectione. ❡ Reſpōſio. tria ſunt vi-
dēda. Primo an i caritate ſit oꝛdo. Scōo quo oꝛ-
dine in caritate poſſit haberi reſpectus ad merce
dē. Tertio an extranei melioꝛes ſint in hoc oꝛdie
pferēdi. ❡ Quantū ad pmū ꝓcedunt ſic aliq̄ di- Durā. diſ.
centes ꝙ cū caritas vt priꝰ dictum fuit ſupponat pſēti. q. 1.
vel icludat amoꝛē amicicie ⁊ beniuolētie/ ⁊ vltra
hoc ipoꝛtat in actu amoꝛis rōnē meriti: oꝛdo cari
tatis pōt attēdi ſm gradus dilectionis vel ſcōm
gradꝰ meriti. ❡ De oꝛdie caritatis ſm gradꝰ me
riti dicef poſtea. ſed de oꝛdine eiꝰ quo ad gradꝰ di-
lectionis inq̄rendū eſt nunc: de quo inq̄renda ſunt
duo. Primū/an in caritate talis ſit oꝛdo. Secun-
dum/an attēdaf ſolū ſm affectū vel ſm effectum
❡ Quantū ad primum aduertendū eſt ꝙ cū dili-
gere eſt velle bonū/gradus dilectionis pñt attēdi
ſm gradꝰ bonoꝝ volitoꝝ/ita vt illud dicamꝰ ma-
gis diligere cui volumꝰ maiꝰ bonū/⁊ minꝰ cui mi-
nus bonum volumus. Vel poſſunt attendi ſcōm
intenſionem maioꝛem vel minoꝛem in actu volen
di reſpectu eiuſdē boni voliti: vt dicamꝰ illud ma
gis diligere cui intēſius volumꝰ aliqꝺ bonū: ⁊ il-
lud minꝰ/cui minꝰ intēſe volumus ſibi bonū. Acci
piēdo primo mō gradus dilectionis ſm gradꝰ bo
noꝝ volitoꝝ/adhuc volūtas duplr pōt ferri in bo
num/ſcꝫ p velle ꝯplacētie ⁊ appꝛobationis qñ bo
num eſt habitū/⁊ p velle deſiderij et optatiōis qñ
bonum nō eſt habitū. Primo modo cōſtat q̄ gra-
dus ⁊ oꝛdo eſt in caritate: qꝛ p caritatē ꝯplacet no
bis bonū gr̄e et glie in quocūqꝫ ſit: ſed cōſtat ꝙ ta
le bonū eſt in diuerſis ſm diuerſos gradus nō ſo-
lum cōparando creaturas ad deum: ſed etiā cōpa
rando creaturas iter ſe: qꝛ in viatoꝛibꝰ eſt ſolū bo
nū gr̄e: in beatis autē bonū gloꝛie qꝺ eſt maius/
⁊ inter beatos eſt gradus bonoꝛum gloꝛie ſꝫ illꝺ
Joh. 14. In domo patris mei manſiones multe
ſunt. ⁊ in viatoꝛibꝰ eſt gradus bonoꝝ gratie: ergo
cōplacentia et appꝛobatio caritatis de bonis ha-
bitis habet gradus ſm differētiā bonoꝛum habi-
toꝝ. ❡ De velle autē deſiderij ⁊ optatōis reſpectu
boni nō habiti aliter eſt dicendū: qꝛ ſi cōparemus
iter ſe creaturas rationales ad quas eſt caritas:
ſic debemus oībus optare equale bonum gratie
et glie. Cuius ratio eſt: qꝛ p caritatē optamꝰ crea
turis bonum diuinū quo ſunt capaces/⁊ p qꝺ ten
dunt in deum: ſed oēs creature itellectuales ſunt
capaces equalis boni gratie et glie vt cōmuniꝰ te
netur/⁊ indubitāter verū eſt de his q̄ ſunt eiuſdez
ſpeciei ⁊ equaliter poſſunt tendere in ipſū deū. er
go p caritatē equale bonum eſt oībus optandum
❡ Et cōfirmaf p illud qꝺ dicif. 1. Coꝛin. 13. Cari
tas non emulaf. Eſſet autē emulatio ſi non opta-
ref vnicuiqꝫ tātum bonum q̄ꝫ ei eſt capax ⁊ maxi-
me qñ vnum bonū non eſt diminutiuū nec impe-
ditiuum alterius: ſicut eſt de bonis gratie et glie
que reſpicit caritas. imo videf eſſe in pIudiciū di
uinum: qꝛ cū caritas ſit primo et ſimplr ad deum/
nec optat alicui bonum niſi vt tendat in deum ſi-
cut in finē/in pIudiciū diuini amoꝛis eſſet niſi cui-
libet optaret bonum quo poteſt efficacius tende
re in deum: tale autē eſt bonū gratie ⁊ gloꝛie quo
pura creatura capax eſt. et in iſto non eſt gradus
vt dictum eſt. quare. ꝛc. Hec autē optatio eſt con-
ditionata ſuppoſita oꝛdinatione ⁊ volūtate diui-
na/cui primo inheret caritas ⁊ ſm quā oīa optat
fieri. ❡ Si autē comparemꝰ creaturas ad deum:
ſic caritas nullum actū habet talem reſpectu dei

quo ad bonum intrinſecum nõ habitũ:q2 de⁹ nul-
lo bono intrinſeco caret qd caritas optet eũ ha-
bere. De bonis autẽ extriſecis q̃ ſunt honoꝛ ⁊ cul
tus diuinus ⁊ cõſilia/cũ hec ſint in creaturis ⁊ re
ferant̃ in deũ vt in finẽ: nõ põt eſſe differẽtia act⁹
optãdi quo ad bonũ optatũ ſed quo ad rationem
optandi põt eſſe gradus ſm rõnẽ finis vel eoꝝ q̃
ſunt ad finẽ. Vñ p caritatẽ iſta optant̃ eſſe in crea
turis. et ſic patet qualiter eſt grad⁹ in caritate ex
parte voliti. ¶ Si autẽ attẽdat̃ gradus in carita
te ſm intẽſionẽ ⁊ remiſſionẽ ex parte act⁹ volendi
ſic dicendũ ẽ q talis oꝛdo eſt in caritate: q2 intẽſi⁹
tenemur diligere deum q̃ noſipſos: ⁊ mai⁹ bonũ
magis debem⁹ nobis velle ⁊ ꝓximo q̃ min⁹ bonũ
et eq̃le bonũ magis nobis q̃ ꝓxio ceteris parib⁹
Et de deo q̃dẽ q magis ſit diligẽdus q̃ nos pate
bit in ſequẽti q̃ſtiõe. ¶ De aliq̃s autẽ duob⁹ ꝓbat̃
hoc ex dicto ariſtotelis. 8. ethicoꝝ vbi dicit ſic. bo
nũ ſimplr̃ eſt amabile ſimplr̃. vnicuiq3 autẽ bonũ
ꝓpriũ. Ex quo põt ſic argui. Sicut ſimplr̃ ad ſim
pliciter/⁊ magis ad magis/⁊ maxime ad maxime:
ſed bonũ ſimplr̃ eſt amabile ſimplr̃. ergo mai⁹ bo-
num eſt magis amabile/ ⁊ maxime bonũ maxime
amabile. Nunc autẽ eſt ita q inter oĩa bona q̃ no-
bis vel amicis optam⁹ eſt dare maius ⁊ min⁹ bo-
nũ ⁊ maxime bonũ. ergo vnũ eſt magis alio optã
dũ ⁊ magis amandũ. ¶ Scdo ſic põt argui ex al
tera clauſula dicti ariſtotelis/vnicuiq3 eſt amabi-
le bonum ꝓpriũ: ſed qd eſt bonũ michi eſt michi
magis ꝓpriũ q̃ illud qd eſt bonũ ꝓpinqui vel ꝓ-
ximi: q2 licet proxim⁹ ſit alter ipſe: nõ tñ eſt ego ip
ſe: ſ3 alter. ergo equale bonũ debeo mihi diligere
magis ⁊ optare q̃ ꝓximo: ita q ſi ambo nõ poſſe
mus hr̃e/ plus debeo eũ velle carere q̃ me. qd eſt
intelligendũ ſemp ceteris oĩb⁹ parib⁹. ⁊ ſic p3 pmũ.
¶ Quãtũ ad ſcdm an. ſ. iſte oꝛdo attẽdat̃ totum
ſm affectũ vel ſm effectũ. dicendũ eſt q ſm vtrũ-
q3. cui⁹ rõ eſt: q2 qñ duo act⁹ ſic ſe hñt q vnus depẽ
det ab alio pcĩſe ⁊ ſicut poſteri⁹ a pꝛoꝛe/ſm oꝛdinẽ
q̃ eſt in pmo opoꝛ3 ponere oꝛdinẽ q̃ eſt in ſecũdo
ſed affectus interioꝛ ⁊ effectus exterioꝛ ſe hñt ſm
prius ⁊ poſteri⁹: q2 effect⁹ poſterioꝛ ẽ affectu ⁊ ab
ipſo depẽdet pcĩſe: q2 ad ꝯpletũ affectũ ſiue ad cõ
pletũ velle ſeq̃t̃ effectus ſeu opari reſpectu eoꝝ q̃
ſunt nobis poſſibilia. ergo ſm oꝛdinẽ q̃ ẽ i affectu
eſt oꝛdo in effectu. vñ Grego. in omel. Probatio
dilectiõis exhibitio ẽ opis. vñ ei quẽ plus teneoꝛ
diligere i affectu: teneoꝛ ex debito caritatis plus
ipẽdere i effectu. ſi eq̃lr̃ idiget ita q ſi opoꝛtet al-
terũ carere/eligẽdũ eſſet illũ carere q̃ min⁹ ex ca-
ritate eſt diligẽdus. dico ſi eq̃lr̃ idiget: q2 qñq3 q̃
plus diligũt̃/nr̃is auxilijs nõ idiget. ¶ Eſt etiã
aduertẽdũ q cũ d2 affectus correſpõdet effectui:
intelligẽdũ ẽ de affectu q̃ nõ ẽ ex alia cauſa debit⁹:
q2 ſi quis ex debito iuſticie/puta ex mutuo vel ex
alia cauſa teneat̃ in aliq̃ ſmino illi quẽ minus dili
git ſi ſit in eq̃li neceſſitate ſicut ille q̃ plus diligit̃:
⁊ vterq3 petat ſibi i tãto ſubueniri ⁊ nõ poſſit cui
Ad rõnes libet/tenet̃ tũc illud ipẽdere imo poti⁹ reddere il-
añ oppõm li cui ẽ ex iuſticia obligat⁹ q̃ illi quẽ plus diligit.
¶ Ad pmũ argumentũ dicendũ qd factũ fuit ad
pncipale q nõ ẽ ſile de fide reſpectu credibiliũ et
de caritate reſpectu diligẽdoꝝ: q2 ideo credẽda ẽ
veritas diuis vt ẽ nobis p ſacrã ſcripturã annun
ciata: ⁊ q2 oĩa credibilia ſunt p eã nobis eq̃lr̃ an-
nũciata/ideo oĩa tenent̃ eq̃li certitudie: ſed rõ di-
ligẽdi aliq̃ ex caritate eſt caritas diuĩa pmo q̃dem
vt in ſe exiſtẽs ac deide vt ab aliq̃s ꝑticipata: ⁊ q2
in hoc ẽ multiplex gradus/ideo ⁊ in actu dilectio
nis caritatis ẽ dare multos gradus. ¶ Ad ſcdm Ad ſcdm.
dicendũ q in amoꝛe põt attẽdi duplex grad⁹. vn⁹
diligibilis ad diligibile: ⁊ talis ẽ in caritate vt di
ctũ eſt: nec de hoc loq̃mur hic. Ali⁹ ẽ grad⁹ diligẽ
tis ad diligibile: ⁊ hũc aliq̃ mõ neſcit amoꝛ: q2 lic3
tũ vnit amantẽ amato facit eos aliq̃ mõ eq̃les ⁊ ſi
prius erãt ineq̃les. vñ p amoꝛẽ habem⁹ nos ad ſu-
perioꝛes magis ꝯſidẽter: ⁊ ad iferioꝛes magis ſo
cialr̃. ⁊ de hoc loquit̃ Ber. ¶ Ad tertiũ dicẽdum Ad tertiũ
q oꝛdo caritatis attẽdit̃ ſm actũ prout tẽdit i ob
iecta in q̃bus inuenit̃ differẽtia bonitatis: ⁊ p ꝯñs
in ipſo actu eſt gradus intẽſionis: nichilomin⁹ ca-
ritas ipſa d2 ante actũ oꝛdinata/inq̃tũ p eã volũ
tas ſic diſponit̃ vt cũ opus fuerit exeat i actũ ſm
oꝛdinẽ ſupradictũ. ¶ Quantũ ad ſcdm de oculo 2. articul⁹.
ad mercedẽ. dicunt ſicut illi q̃ ſupra/q aduertendũ Durã. q. 3
eſt q merces d2 illud qd aliq̃s p actionẽ meretur di. pſẽti.
tãq̃ pmiũ ſue actiõis. Premiũ autẽ eſt cõmodũ
qd redditur operãti: ⁊ q2 oẽ cõmodũ eſt bonũ oꝛdi-
natũ ad illũ cui⁹ eſt cõmodũ: ideo illud qd eſt pro
prie ⁊ imediate merces vel pmiũ eſt bonũ finalr̃
oꝛdinatũ ad operantẽ: ꝓpt qd nõ põt eſſe vltimus
finis ſimplr̃. Eſt eñ bonũ amatũ amoꝛe ꝯcupiſcẽ
tie cũ amet̃ vt cõmodũ. ¶ Hoc ſuppoſito cũ q̃rit̃
vtrũ in dilectiõe dei poſſit haberi reſpect⁹ ad mer
cedẽ. Dicendũ q reſpectus ad mercedẽ põt habe
ri duplr̃. Vno modo q merces ſit finis rei amate
Alio mõ q ſit finis ill⁹ amoꝛis. Pꝛio mõ nõ ẽ li-
citũ in dilectione dei hr̃e reſpectũ ad mercedẽ/ita
vt merces ſit finis ad quẽ de⁹ dilectus oꝛdinetur.
Si autẽ intelligat̃ ſcdo mõ ſc3 q merces ſit finis
dilectionis ⁊ nõ dei dilecti/adhuc dicendũ q2 vel
accipit̃ vt finis ꝓpt quẽ totalr̃ diligit̃ deus ⁊ ſine
quo nõ diligeret̃: ⁊ ſic adhuc nõ ẽ licitũ hr̃e reſpe
ctum vel oculũ ad mercedẽ: q2 deũ debemus dili-
gere dato q nichil cõmodi ex tali dilectiõe nobis
eueniret multo ampli⁹ q̃ q̃cũq3 virtuoſus debeat
diligere actũ virtuoſu3. Oĩs eñ bonus eſt diligẽ
dus circũſcripto q̃cũq3/cũ bonũ ſm totã latitudi
nẽ ſuã ſit obiectũ amoꝛis. Si autẽ merces inten-
dat̃ vt finis dilectionis nõ totalr̃ q̃n ſine illo de⁹
diligeret̃: ſed q2 p dilectionẽ q̃ diligit̃ deus intẽdi
mus ꝯſeq̃ btitudinẽ q̃uis diligeremus deũ ſi eſſe
mus certi etiã q btitudinẽ nõ haberem⁹/ſic licitũ
eſt in dilectiõe dei hr̃e reſpectũ ad mercedẽ. Cui⁹
ratio eſt: q2 qñ duo bona habẽt rõnẽ cõmodi vbi
vnum eſt altero melius: min⁹ bonũ põt licite oꝛdi
nari ad maius bonum ſicut ad finẽ. Nunc autẽ ita
eſt q dilectio dei in via ⁊ btitudo hñt rõnẽ cõmo
di/btitudo tñ eſt aliq̃d meli⁹ dilectiõe vie. ergo di
lectio dei põt licite oꝛdinari ad beatitudinẽ vt ad
mercedẽ ⁊ vt ad finẽ. ¶ Si autẽ aliud cõmodum
eſſet minus bonũ q̃ dilectio dei/ vt ſunt bona tẽ-
poꝛalia: ad iſta nõ poſſet licite hr̃i reſpect⁹ vt ad
finẽ: q2 cõtra rõnẽ finis eſt q ſit minus bonũ his q̃
ſunt ad finẽ. ⁊ in hoc ſenſu vituperat̃ mercennari⁹
Joh. 10. q̃ opus ſpũale oꝛdinat ad mercedẽ tpalẽ.
poſſet tñ ad ea haberi reſpectus ad aliqua admi-
niculatiua: inq̃tum oẽ bonũ additũ alio bono
redditur eligibilius. ¶ Quantum ad tertium an 3. articul⁹.
extranei melioꝛes ſint magis diligẽdi q̃ ꝓpinq̃. Duran. q.
Premittunt aliqui duo videnda. Pꝛimo quomõ 4. hui⁹ di.
amicicia caritatis ſe habeat ad alias amicicias.

Scḋo ex his reſpõdent ad q̃ſtionẽ. ❡ Quantum
ad p̃mũ notãdũ eſt ſm eos q cũ oĩs amicicia fun
detˀ in aliq̃ cõicatiõe ſm diuerſitatẽ cõicationũ di
uerſificantˀ amicicie. Inuenitˀ autẽ q̃druplex cõi=
catio. ❡ Prima eſt oĩm hoĩm ⁊ etiã angelorũ i q̃
tũ ↄueniũt in hoc q ſunt facti ad imaginẽ dei ſm
quã ſunt capaces btitudĩs: ⁊ ſm hanc cõicationẽ
q̃uis latiſſimã fundatˀ caritatis amicicia/ nõ q̃dẽ
reſpiciẽdo naturã abſolute ſed vt eſt capax btitu=
dinis. ❡ Secũda cõmunicatio eſt politica: ſcḋm
quã cõciues cõicãt in his q̃ ad naturalẽ vitã pti=
nẽt: et ſup hãc fundatˀ amicicia ciuilis. ❡ Tertia
eſt yconomica: ſm quã hoĩes vniˀ domˀ vel fami=
lie cõicãt in domeſticis officijs: ⁊ ſup hãc fundatˀ
amicicia yconomica. ❡ Quarta cõicatio eſt na=
turalis originis put aliq̃ trahũt ab vno originẽ:
et ſup hãc fundatˀ amicicia naturalis pr̃is ad filiũ
⁊ ecõuerſo/ ⁊ ↄſanguineorũ adinuicẽ. ❡ Ex q̃ pꝫ q
p̃ma amicicia icluditˀ i oĩbˀ ⁊ nõ ecõuerſo. In re=
liq̃s aũt vt cõiˀ prior includitˀ in poſteriore/ q̃uis
q̃nq̃ ↄtrariũ ↄtingat. Scḋm quãlibet autẽ iſtarũ
amiciciarũ volumˀ amicis bona correſpõdẽtia ei
in q̃ fundatˀ amicicia: ⁊ cooperãtˀ ad hoc ſm modũ
nr̃m de aliis autẽ bonis ĩptinẽtibˀ ad talẽ amici=
ciã nõ opꝫ niſi in neceſſitate. ❡ Hoc p̃notato di=
cendũ eſt ad q̃ſtionẽ q cũ diligere aliquẽ ſit ei vel=
le bonũ/ gradˀ dilectionis pñt accipi ſm gradus
boni voliti/ vel ſm ĩtẽſionẽ volẽdi. Si attendatˀ
ſm gradˀ boni voliti ſic cũ ſit q̃dã velle appro-
bationis ⁊ cõplacẽtie de bono habito/ q̃dã vero
optationis ⁊ deſiderij de bono nõ hĩto ſm p̃mum
velle plˀ amamˀ extraneos meliores ex caritate
q̃ ppinquos minˀ bonos inq̃tũ cõplacet nobis
maiˀ bonũ in eis. ſm autẽ bonũ optationis ⁊ deſi
derij eq̃liter diligimˀ extraneos ⁊ ppiquos pp̃ rõ=
nem q̃ fuit poſita ſupra p̃mo articulo. Si ṽo acci
piatˀ gradˀ ſm ĩtẽſionẽ actˀ diligẽdi/ ſic magis de
bemˀ diligere ppinq̃s ad illud bonũ ad qḋ eos di
ligimˀ/ q̃ extraneos meliores. ❡ Qḋ pꝫ dupl̃r.
Primo/ q2 alios diligimˀ inq̃tũ ſunt vnũ nobiſcũ
ſed ppinq̃ores ſunt magis vnũ nobiſcũ q̃ remo=
tiores vel extranei: q2 magis ſunt nobis vniti. er
go magis ſunt a nobis diligendi. ❡ Scḋo ſic: q2
illos intẽſiˀ diligimˀ reſpectu quorũ cõcurrũt plu
res rõnes diligẽdi: ſꝫ reſpectu ppinq̃rũ cõcurrunt
plures rões diligẽdi q̃ reſpectu extraneorũ. g. ⁊c.
Maior patet: q2 multiplicatio cauſe vigorat effe
ctum. Minor declaratˀ: q2 ad dilectionẽ amicorũ
ppinq̃rũ cõcurrũt oẽs cauſe diligẽdi. ſ. cõicatio in
naturali origine ⁊ i opibˀ domeſticis/ ⁊ in ciuilibˀ/
⁊ in capacitate btitudĩs: ſupra quã ſolã fundatur
amor dilectionis ad extraneos ⁊ inimicos. Patet
igitˀ q ppinq̃ores ſunt intẽſiˀ diligẽdi nõ ſolũ dile
ctione naturali ſed etiã dilectione caritatis: q2 cũ
caritas reſpiciat vltimũ finẽ/ alie autẽ amicicie ſi
nẽ ſub fine. amicicia caritatis ĩportat actˀ omniũ
aliarũ amiciciarũ/ q̃bˀ oĩbˀ cõcurrẽtibˀ intẽſior ẽ
actˀ amoris q̃ ẽ nõ ſolũ aliarũ amiciciarũ ſꝫ cari=
tatis vt ĩperãtis ⁊ cõcurrẽtis. Ex hoc tñ nõ ſeq̃tˀ/
q maiora bona volumˀ ppiq̃s: ſꝫ q bona pportio
nata eis ſm fundamentũ dilectiõis quã habemˀ
ad eos ĩtẽſiori mõ: ⁊ ideo intẽſiˀ eis volumˀ ſed ſi
facultas aſſit eis etiã citiˀ exhibemus ceteris pa=
ribus. ❡ Sed p̃dictis poſſet obſtare vna rõ hec/
ſcꝫ q2 p caritatẽ ↄformamur dilectiõi diuie: ſꝫ deˀ
magis diligit extraneũ meliorẽ q̃ nobis ppiquũ
minˀ bonũ. ergo ⁊ nos debemˀ eos ſil̃r plˀ diligere
❡ Ad hoc dici pt̃ q deˀ nõ diligit vnũ pluſq̃ aliũ
accipiẽdo gradus dilectiõis ſm ĩtẽſionẽ actˀ dili=
gẽdi: ſꝫ ſolũ q̃tũ ad gradũ boni voliti ⁊ reſpectu
talis boni plus diligit meliorẽ: ſꝫ melior eſt aliq̃s
q̃nq̃ ſm p̃ſentẽ iuſticiã q̃ nõ ẽ melior ſm p̃ſciẽtiã
ei ſm hoc melior p̃ſentialr̃ nõ diligitˀ pluſq̃ ſim=
pliciter: q2 nõ eſt tñ gr̃e bonũ qḋ q̃s hꝫ p̃ñt ialitˀ/
q̃tum eſt bonum gr̃e qḋ p̃paratˀ alicui ſm p̃deſti
nationẽ: ⁊ eodẽ mõ q̃tum ad velle approbationis
et ↄplacẽtie de bono hĩto plus diligimˀ meliores:
ſed q̃tum ad velle deſiderij ⁊ optationis de bono
habẽdo plˀ vel tñ diligimˀ ppiquos licꝫ actualr̃
minus bonos: ⁊ p̃ter hoc eſt i nobis gradˀ intẽſio
nis in actu diligẽdi pp̃ maiorẽ ↄiũctionẽ quã ha
bẽt aliq̃ ad nos plˀ q̃ aliũ. ❡ Aliter reſpõdetˀ cõir̃
q in hoc cõformamur deo q plˀ diligimˀ eos q̃ no
biſcum magis cõicãt ſicut ipſe eos q̃ ſecũ magis
cõicãt q̃uis non ſint idem hi ⁊ illi. ❡ Ad argu=
mẽta ſolutũ eſt in primo articulo. ❡ Queſtio. ij.

Secũdo queritˀ/ vtrũ teneamur deũ diligere plˀ q̃ nos. Et ar= Primum
guitˀ q nõ: q2 ſm phm. g. ethi.
Amicabilia q̃ ſunt ad alterum
veniũt ex amicabilibus q̃ ſunt
ad ſeipſum: ſed cũ potior eſt ef
fectu q̃ potior ẽ amicicia hoĩs
ad ſeipm q̃ ad quẽcunq̃ aliũ:
plˀ q̃ debet diligere ſe q̃ deum.
❡ Itẽ. g. ethicorũ. di q amabile q̃dẽ bonum vni= Secundũ
cuiq̃ autẽ qḋ eſt ſibi bonũ. ſed q̃cq̃d diligitˀ q2 ſibi
bonum vel nobis pp̃ nos diligimus: ſꝫ illud pp̃
qḋ alia diligimˀ magis diligimˀ. q̃re. ⁊c. ❡ In cõ In oppõꝫ
trariũ eſt: q2 finis eſt magis diligendˀ q̃ ea q̃ ſunt
ad finẽ: ſed deus eſt finis oĩm. g. ⁊c. ❡ Reſpõſio. Reſpõſio
Primo dabitˀ itellectus q̃ſtionis: poſtea ponẽtur
tres opiniones. ❡ Quãtum ad p̃mũ dicunt aliq̃ Durã. q. 2
q duplex eſt amor. ſ. amicicie ⁊ cõcupiſcẽtie. ⁊ ſm huius diſ.
hos duos nõ ſil̃r imo valde diſſimiliter amatˀ deˀ
q2 deus põt eſſe imediatũ obiectũ amoris amici=
cie ſed nõ amoris ↄcupiſcẽtie. Et q poſſit eſſe im
mediatum obiectũ amoris amicicie/ ẽ ſatis de ſe
clarum: volumus eñ deo ſuã bonitatẽ/ ſuã poten
tiã ⁊ hmõi. ſed q deˀ nõ poſſit eſſe imediatũ obie=
ctũ amoris ↄcupiſcẽtie quo ad nos: ſꝫ ſolũ aliq̃s
actus quo a nobis attigitˀ/ pbatũ fuit ſupra libro
p̃mo di. i. ❡ Adhuc tñ põt alitˀ pbari ſic: q2 illud
qḋ amatˀ amore ↄcupiſcẽtie amatˀ finaliter pp̃ il=
lum cui cõcupiſcitˀ: ſicut amamˀ vinũ pp̃ nos ſed
deus ſm ſe ⁊ in ſe nõ eſt amãdˀ pp̃ qḋcunq̃ aliud
finaliter. g. deˀ ſm illud qḋ eſt aliq̃d in ſe nõ ẽ amã
dus amore ↄcupiſcẽtie: amamˀ tñ amore cõcupi=
ſcẽtie actũ quo deũ attingimˀ ſicut viſionẽ vel ſe=
quentẽ fruitionẽ q̃ diligimˀ nobis et pp̃ter nos:
Verũ q2 deˀ eſt obiectũ taliũ actuũ: ideo p ↄñs ẽ
obiectũ remotũ amoris ↄcupiſcẽtie: q2 ẽ obiectũ
obiecti. ⁊ pp̃ hoc q̃nq̃ dicũt doctores q deˀ ama
tur amore cõcupiſcẽtie: ſicut dicimur amare vinũ
licet nõ imediate amemˀ vinũ ſed guſtare vinum.
Cũ ergo q̃ritˀ q̃d plˀ diligere debeamus deũ. ſ. vel
nos: põt itelligi dupl̃r. Primo ↄparãdo dilectio
nẽ q̃ hõ diligit deũ amore ↄcupiſcẽtie/ ad dilectio
nẽ qua hõ diligit ſe amore amicicie vt ſic loq̃mur
et hic ſenſus non eſt pprijˀ nec ad ppoſitum. Pri=
mo: q2 deˀ ſm illud qḋ in ſe eſt/ nõ eſt obiectũ amo
ris concupiſcẽtie: ſicut hõ eſt imediatũ obiectum

amoris amicicie ꝙ diligit ſe vt viſum eſt: ⁊ ideo nō
ꝓportionaliť accipiť obiectū amoris hinc ⁊ inde
Scđo q꞉ nō ſolū deꝰ diligiť amore concupiſcētie:
ſed plꝰ amore amicicie / ꝓpter qꝺ ex illo amore nō
pōt ꝯcludi ꝙtū ſimplr ⁊ abſolute deꝰ debeat ama
ri. Alio mō pōt itelligi vt vtraqꝫ dilectio ſit ami
cicie / ⁊ ꝗrať ꝗ ſm eā plꝰ diligať: deꝰ ſcꝫ an noſipſi
et ſic itelligēda eſt ꝗſtio. ¶ Quantū ad ſcđm
ſunt due opiones in generali ⁊ tres modi dicendi
Prīa opi. inſpeciali. ¶ Prima eſt ꝙ hō naturali dilectiōe
plus debet diligere ſeipſum ꝙ deū: ſed ꝑ caritatē
1 eleuať plꝰ ad diligendū deū ꝙ ſeipm̄. Et iſtud ꝓ
bant tripľr. Primo ſic. quicꝗd amať / amať vt vnū
cū amante. vn̄ amicus ꝺr alter ipſe ⁊ naturaliť oē
aīal diligit ſibi ſil’e: q꞉ ſic aliquo mō ſunt vnū: ſed
hō cū nullo pōt ſic ꝑfecte eſſe vnū ſicut cū ſeipſo.
ergo naturali dilectione excludēdo oē donū ſupernaturale
naturale additum debet homo diligere ſeipſum
2 plus ꝙ quemcunqꝫ alium ⁊ ꝙ deum. ¶ Secūdo
ſic. deus diligitur a nobis tam amore concupiſcē
tie ꝙ amore amicicie: ſed caritas eleuat volūtatē
ad diligendū deum amore ꝯcupiſcētie vltra id qꝺ
poſſet ipſum ex naturalibꝰ diligere: q꞉ cū ex natu
ralibus diligamꝰ deū inꝙtū eſt vniuerſale princi
piū ꝓductiuū ⁊ conſeruatiuū oīm / caritas eleuat
ad diligēdū ipm̄ vt eſt bonū beatificās. ergo nul
la caritas eleuat ad diligendum deū amore ami
cicie vltra id qꝺ poſſet ipſum ex naturalibꝰ dilige
re. hoc autē nō eſt aliter niſi ꝙtū ad modū ⁊ ordi
nē diligēdi quē attēdit caritas ꝗ eſt ꝙ deꝰ ꝓpť ſe ⁊
3 ſup oīa diligať. ergo. ⁊c. ¶ Et ꝯfirmať ſic: ꝑ gra
tiā eleuať hō aliquo mō ad eſſe diuinuꝫ ꝓpter qꝺ
ſicut dilectio naturalis ſequiť eē naturale: ſic gra
tuita gratuitū qꝺ eſt diuinū: et ideo ſicut dilectio
naturalis facit ꝙ hō diligat deū ad cuiꝰ eſſe eleua
tur ꝑ grām magis ꝙ ſeipſum. et ſic eſt ordo ꝯuer
ſus in dilectiōe naturali et gratuita: q꞉ ſicut i na
turali amicabilia ꝗ ſunt ad alterū veniūt ex ami
cabilibꝰ ꝗ ſunt ad ſeipſum: ſic in dilectione gratui
ta amicabilia ad ſeipſum / ⁊ ad ꝓximū veniunt ex
4. amicabilibꝰ ad deū. ¶ Qꝺ iterū ꝯfirmať ꝑ aliud
q꞉ ſicut eſt de cognitione naturali ⁊ de ſupnatura
li / ſic ⁊ de dilectione: ſed cognitio naturalis inci
pit a creaturis ⁊ termiať ad deū: ſupnaturalis ꝟo
ecōuerſo. ergo ſilr eſt in dilectione naturali ⁊ ſup
naturali. ¶ Tertio patet idē ꝑ dictū Ber. de dili
gēdo deū. Diſtinguit eñ ibi quattuor gradꝰ dili
gēdi. Primꝰ eſt cū hō nichil diligit niſi ſe. Scđs
cū nichil diligit niſi ꝓpter ſe. Tertiꝰ cū diligit deū
ꝓpť deū. Quartꝰ cū diligit ſe ⁊ oīa alia ꝓpť deuꝫ
Et dicit ꝙ tertꝰ ⁊ ꝗrtꝰ gradꝰ ſunt gratuiti. Quar
tus ꝟo a paucis ⁊ ꝗſi raptim in hac vita attingiť.
Et q꞉ diligere ſe ꝓpter deū eſt plꝰ diligere deū ꝙ
ſeipm̄: nō eſt ergo attribuēdū dilectioni naturali
cū ad hoc vix gratuita in hac vita attingere poſ
ſit. Sic igiť ſm iſtos amore naturali ꝗlibet dili
git ſe plꝰ ꝙ deū: ſed ꝑ gratiā ⁊ caritatē eleuamur
Contra ad diligēdū deū plꝰ ꝙ noſipſos. ¶ Iſtud autē nō
opiniones videť verū aliꝗs ꝙtū ad hoc ſcꝫ ꝙ grā habitualis
obijcitur vel caritas eleuet voluntatē ad diligēdum aliꝗd
intēſiꝰ ꝙ poſſit vel debeat diligere ſm ſe circūſcri
1 pto quocūqꝫ dono ſupnaturali. ¶ Qꝺ patꝫ ꝓmo
q꞉ ſicut ſe hꝫ caritas ad dilectionē / ſic fides ad co
gnitionē: ſed fides vt eſt habitꝰ infuſus nō eleuat
intellectū ad cognoſcendū aliꝗd intēſiꝰ ꝙ poſſit
ſine fide infuſa: imo ꝗcꝗd cognoſcimꝰ ꝑ fidē infu

ſam poſſemꝰ ſine ea cognoſcere et eque intenſe vt
declaratū fuit ſupra. ergo caritas nō eleuat volū
tatē ad diligendū deū intēſiꝰ ꝙ poſſet ſine carita
te. ¶ Scđo q꞉ inclinatio nature non pōt eſſe con 2.
traria inclinationi grē / alioꝗn inclinatio natura
lis eſſet vicioſa / qꝺ eſt icōueniēs niſi ꝗ ad illos ꝗ
dicerent ꝙ natura hūana eſſet mala ⁊ a malo deo
iſtituta / qꝺ eſt maiꝰ incōueniēs: ſed ſi dilectiōe na
turali hō diligeret ſe plꝰ ꝙ deū: dilectione ꝟo gra
tuita ecōuerſo / iſte dilectiōes eſſent ꝯtrarie. ergo
inclinatio nature eſſet contraria inclinationi grē.
quare. ⁊c. ¶ Ad hoc reſpōdeť ꝙ nō ꝯuenit ex ꝯ Solutio.
trarietate vel ꝑuerſitate nature ad grām ꝙ aliꝗs
intēſiꝰ diligat ſe ꝙ deū: ꝗ tñ ſm ſe eſt magis diligi
bilis ſed ex eiꝰ debilitate vel ipfectiōe / ſicut ꝙ co
gnoſcimꝰ ꝑfectiꝰ creaturā ꝙ deū: ꝗ tñ ſm ſe ē ma
gis cognoſcibilis: ꝯuenit ſolū ex debilitate ⁊ im
perfectione nature itellectꝰ nr̄i. et ſic tā cognitio
ꝙ dilectio ſupnaturalis ꝑficit naturā eleuādo eā
ad illud qꝺ ſm ſe nō pōt: eſſet aūt ꝑuerſitas natu
re ſi hō aliꝗd aliud a deo diligeret tāꝙ finē ſꝫ hoc
nō eſt: imo in cognitione naturali ⁊ dilectione na
turali cognoſciť ⁊ diligiť deus vt ꝓncipiū et finis
oīm. et ſic diligere deū eſt diligere cū amore ꝯcu
piſcētie: nūc autem loquimur de amore amicicie.
¶ Iſtud aūt nō ſufficiēter ſoluit: q꞉ nō eſt ſile de Contra.
cognitione ⁊ dilectiōe: q꞉ nō eſt de rōne cognitio
nis ſupnaturalis ꝙ ꝑfectiꝰ cognoſcať deꝰ ꝙ crea
tura: imo cognitiōe ſupnaturali pōt creatura plꝰ
et ꝑfectiꝰ cognoſci ꝙ deꝰ. Intellectus eñ beatus
vidēs res i ꝟbo forte ꝑfectiꝰ cognoſcit res ꝙ ꝟbū
q꞉ ꝯprehēdit res ⁊ nō ꝟbū. Et quicꝗd ſit de facto
ꝯſtat ſaltē de poſſibilitate ꝓpť qꝺ cognitio natu
ralis ⁊ ſupnaturalis nō opponunť: ſꝫ de rōne dile
ctionis gratuite eſt ꝙ deꝰ ſup oīa diligať ſm iſtos
et ꝙ nullo mō eꝗť dilectio creature dilectiōi dei.
Si ergo dilectione naturali plꝰ debeat hō ſe dili
gere ꝙ deū: ſequiť ꝙ inclinatio nature ſit ꝯtraria
iclinatiōi grē ⁊ ideo ꝑuerſa / quod eſt incōueniēs
¶ Et iterum ꝑuerſitas ⁊ viciū nature reſpiciunt
actū ꝗ eſt in poteſtate nr̄a: nō eſt autē in ptāte nr̄a 2
ꝙ ex naturalibꝰ ꝑfectiꝰ cognoſcamus deū ꝙ crea
turā / et ideo nulla eſt ꝑuerſitas vel vicioſitas na
ture ꝙ ꝑfectius cognoſcamꝰ creaturā ꝙ deū: ſed
eſt ꝗdā defectus naturalis: ſed in ptāte nr̄a eſt di
ligere deū plꝰ ꝙ nos cū rō naturalis dictet ꝙ nos
debemus noſmetipſos ordinare i deū tāꝙ in finē /
et ita diligere ꝓpter deū ſicut diliguntur ea ꝗ ſunt
ad finē ꝓpter finē: ꝗ debēt minus diligi ꝙ finis. ꝓ
pter qꝺ etiā vitiū ⁊ ꝑuerſitas eſſet ſi diligeremus
nos plꝰ ꝙ deū. ¶ Iſti etiā ꝯcedūt ꝙ ꝑuerſitas na
ture eſſet ſi aliꝗd aliud a deo diligereť vt finis i ꝗ
neceſſario incidūt in oppoſitum dicti ſui niſi ꝙ vo
lunt euadere ꝑ hoc qꝺ dicūt ꝙ amor quo deꝰ natu
raliter diligiť vt finis oīm eſt amor ꝯcupiſcentie
qꝺ nullo mō pōt eē verū: q꞉ illud qꝺ amať ex amo
re ꝯcupiſcētie amať finaliter ꝓpter illud cui con
cupiſciť: ſicut amo vinū ꝓpť me. ſi ergo deꝰ amať
amore ꝯcupiſcētie / ſequiť ꝙ vt ſic nō amať vt finis
noſter. ¶ Tertio ꝓbať idē ꝓncipaliter ſic. Illud
qꝺ nō facit ꝙ deꝰ oſtēdať volūtati ſub rōne maio 1
ris boni nō facit ꝙ deꝰ debeat plus diligi: ſꝫ ca
ritas nō facit ꝙ deus oſtendať voluntati ſub rōne
maioris boni ꝙ ſine caritate. ergo nō facit ꝙ deꝰ
debeat plꝰ diligi ꝙ ſi eſſemꝰ ſine caritate Maior
patet: q꞉ bonū eſt amabile / et magis bonū magis

amabile. Minor patet: qꝛ omnem rationem bonitatis quã apprehendit iuſtus exiſtens in caritate in deo/ apprehendit etiã peccator fidelis exiſtens ſine caritate/ ⁊ apprehendere poſſet ꝑ doctrinam ex auditu etiã ſine fide infuſa. quare ⁊c. ¶ Et ſi dicatur/ in quo ergo ꝑficit gratia naturam? Dicendum ꝙ quantum ad rationem meriti quod ꝓprie innititur gratie et caritati. Sic igitur patet ꝙ nõ eſt verum ꝙ debeamus nos plus diligere ꝙ̃ deus dilectione naturali: dilectione vero gratuita deũ plus ꝙ̃ nos. ¶ Secũda opinio eſt cõmunis ꝙ na-

2. opio q̄ ē ſcl etho. in mltꝭ locis

turali dilectione debet homo plus diligere deum ꝙ̃ ſeipſum. Qđ probatur multipliciter. Primo ſic: Bonum vniuſcuiuſq; cõparatur ad bonum diuinum ſicut bonum partis ad bonum totius: qꝛ deus eſt bonũ qđ eſt cauſa omnis boni ⁊ totale bonũ reſpectu cuiuſcũq; alterius boni: ſed pars plus amat bonum totius ꝙ̃ ſuum bonum proprium ſicut patet in naturalibus ⁊ politicis. In naturalibus vt pars puta manus exponit ſe periculo ꝓ conſeruatione totius corporis. et ciuis exponit ſe periculo ꝓ conſeruatione boni cõmunis. ergo non ſolũ per gratiam ſed naturaliter quilibʒ tenetur plus diligere deum ꝙ̃ ſeipſum/ adeo ꝙ homo deberet oia mala ſuſtinere ⁊ morti ſe exponere ꝓ cõſeruatione honoris et boni diuini ſi poſſet in ſeipſo pa-

Euaſio.

ti detrimentum. ¶ Ad hoc autem reſpõdetur multipliciter. Primo: qꝛ non eſt ſimile de parte naturali et ciuili reſpectu totius et cõmunitatis/ et de bono ꝓprio reſpectu boni diuini: qꝛ in toto naturali/ puta in corpore continetur pars formaliter ſcḋm id quod eſt in propria natura ⁊ in cõmunitate et de bono cõitatis continetur ciuis et bonũ eius: nõ autẽ ſic cõtinetur bonũ cuiuſlibʒ in bono diuino: et qꝛ vnicuiq; eſt amabile bonum proprium vt dicitur .8. ethicorum. ideo non eſt ſimilis cõparatio hinc ⁊ inde. ¶ Scḋo: dato ꝙ eſſet ſimilis comparatio hinc et inde. adhuc poſſet dici ꝙ falſum aſſumitur. ſ. ꝙ pars naturalis exponat ſe pro defenſione totius: dicetur enim ꝙ pars vt pars non exponit ſe: ſed totũ exponit partem. et ideo bene ſequitur ꝙ totum diligit ſe plus ꝙ̃ partem ſed non ſequitur ꝙ pars diligat totum plus ꝙ̃ ſe. Ciuis autem exponit ſe pro defenſione boni cõmunis: non qꝛ diligat bonũ cõmune plus ꝙ̃ ſe: qꝛ preponit bonũ virtutis quod acquirit: ſed defendẽdo rem publicã ſaluti corporali. Qđ patet: qꝛ ciuis plus deberet velle totã cõmunitatẽ feciſſe contra virtutẽ ꝙ̃ ſe ſolũ. ¶ Ter-

Ad euaſionem.

tio: quia videmus ꝙ homo exponit ſe licite cõtra rapientes iniuſte bona ſua temporalia que tamen non diligit plus ꝙ̃ ſe: immo minus. quare etiam quando exponit ſe pro defenſione rei publice: nõ eſt argumentum ſufficiẽs ꝙ diligat eam plꝰ ꝙ̃ ſe. ¶ Ad primum iſtorum dicẽdum ꝙ omnino ſimile eſt quod inducitur pro ſimili quantũ pertinet ad propoſitum: qꝛ quãuis in bono diuino non cõtineatur formaliter bonum noſtrum proprium ſicut in toto continetur pars: et in cõmunitate continetur ciuis: tñ ſicut pars nõ manet corrupto toto nec bonũ ciuis deſtructo bono cõi/ ſic bonum cuiuſlibet creature non maneret deſtructo bono diuino/ propter quod quantum ſe pars diligit in toto/ ⁊ ciuis in cõmunitate/ tantum debet quis ſe ⁊ bonum proprium diligere in bono diuino et celaʒ plus ꝙ̃ ciuis diligit bonum proprium in bono cõmuni: qꝛ bonum ciuis poſſet manere aliquo modo ſine bono cõmuni: ſed bonum creature nullo modo manere poſſet ſine bono diuino. ¶ Ad ſecũdum dicendum ꝙ non ſolum prouenit ex naturali appetitu totius ꝙ pars exponatur pro toto: ſed ex naturali appetitu partis. nam ſi pars haberet propriam electionem deberet ſe exponere pro defenſione totius in quo includitur totũ bonũ partis ⁊ amplius. Qđ autem additur de ciue ꝙ non exponit ſe pro cõitate ꝙ diligat eam plus ꝙ̃ ſeipſum: ſed plus diligit bonum virtutis ꝙ̃ ſalutẽ corporis. puto ꝙ hec ſit intenſio ariſtotelis .9. ethicorum ſicut patet ex toto proceſſu illiꝰ capituli. Dubitatur autem vtrum oportet vbi tractat iſtã materiam vbi dicit ꝙ ciuis exponẽdo ſe pro amicis vel patria optat ſibi maxima bona ſcʒ bona virtutis. amicis autem ⁊ cõmunitati tribuit plus de ceteris bonis ⁊ concludit ꝙ in omnibus laudabilibus ſtudioſus videtur ſibiipſi plus tribuẽs. ¶ Vnde non eſt verum ꝙ aliqui dicunt ꝙ qñ ariſtoteles dicit ꝙ ſtudioſus exponens ſe pro amicis vel patria vult ſibi maximum bonum: et ita maxime ſe diligit/ ꝙ ibi non fit comparatio dilectionis qua homo diligit ſe ad dilectionem qua diligit bonũ cõmune: ſed fit cõparatio ad dilectionem qua homo diligit ſe vno modo ad dilectionem qua diligit ſe alio modo. et eſt ſenſus ꝙ homo exponendo ſe morti ꝓ bono cõmuni magis diligit ſe hoc faciendo ꝙ̃ oppoſitum vel qđcunq; aliud. ¶ Iſtud enim non eſt verum: imo fit comparatio prima ⁊ non ſecunda vt patet ex ordine textus ⁊ per rationẽ: qꝛ vt priꝰ dictũ fuit plus deberet aliquis dolere ſe feciſſe contra bonum virtutis ꝙ̃ ſi tota ciuitas feciſſet. ergo quilibet debet bonũ virtutis plꝰ diligere ſibi ꝙ̃ cõmunitati. Qđ fit ſi exponat ſe pro communitate/ hoc eſt retribuendo communitati minus bonum ſcʒ corporale: ſibi autem maius bonum ſcʒ bonum virtutis.

¶ Confirmatio autem huius dicti que tertio eſt adducta videtur bona: quia cõſtat ꝙ quilibet debet ſe diligere plꝰ ꝙ̃ amicum: et tamen ſicut philoſophus dicit .9. ethicorum. oportet pro amicis multa pati et mori ſi oporteat. ergo ex hoc ꝙ aliquis exponit ſe morti pro alio non ſufficienter ſequitur ꝙ diligat alium plus ꝙ̃ ſe quicquid ſit illud ſiue perſona priuata ſiue reſpublica: propter quod ille modus probãdi quo ad hoc videtur inſufficiens quia falſum aſſumit ſcʒ ꝙ ciuis diligat bonum commune plus ꝙ̃ ſe: niſi includendo ſe in bono communi.

2. rõ ꝓncipalis.

¶ Aliter probant aliqui eandem cõcluſionem ſic. Amore amicicie plus amatur amicus ꝙ̃ aliquid proueniens ex amico .8. ethicorum. ſed deus amatur amore amicicie. ergo plus amatur ꝙ̃ quodcunq; nobis proueniens ex ipſo: ſed ex deo prouenit nobis illud quod ſumus. ergo deum debemus magis diligere ꝙ̃ noſipſos. ¶ Sed nec iſtud videtur ſufficere: quia quando dicitur ꝙ amicus plus diligitur ꝙ̃ quodcunq; proueniens ex ipſo. intelligendũ eſt de bonis ſuperadditis nature ſicut ſunt vtilitates/ et delectationes/ que proueniunt vni amicorum ex altero. de bono autem qđ ſumus non eſt verum. Quod patet: qꝛ ex parentibus ſumus. habemus enim ex ipſis eſſe/ nutritionem/ et eruditionem: nec poſſumus eis reddere equiualens. vt dicitur .8. ethicorum. et tamen debemus nos diligere plus ꝙ̃ parentes. ergo ⁊c.

¶ Probatur ergo aliter ſic. Plura bona ſm̃ rationem rectam ſũt magis diligẽda quorũ coꝛ̃ ꝑ ſe et carentia alterius ſolum magis eſt diligenda et eligenda q̃ carentia vtriuſq; ſimul nunc aũt ita ē ꝙ bonum diuinũ et bonum cuiuſlibet pſone ſic ſe habent ꝙ ad carẽtiam boni diuini ſequitur carentia boni pꝛopꝛii cuiuſlibet creature/ad carentiam autem ꝓpꝛii non ſequitur carentia boni diuini. ergo carentia boni pꝛopꝛii magis eſt diligenda et eligẽda q̃ carentia boni diuini. quia et entitas boni diuini magis eſt diligenda et eligenda q̃ entitas boni pꝛopꝛii vel pꝛopꝛia. ¶ Item ſic et redit in idem. quando duo bona ſic ſe habent ꝙ vnum cõtinet aliud et includit et non econuerſo bonum cõtinens eſt magis diligendum q̃ bonum contentum ſed deus et homo ſic ſe habent ꝙ in bono diuino continetur totum bonum hominis et nõ ecõuerſo multo amplius q̃ in bono communi contineatur bonum ciuis. ergo ſicut ciuis plus debet diligere bonũ commune pꝛout in ipſo continetur vel includitur bonum pꝛopꝛium/q̃ ſolum bonum ꝓpꝛium ſic quilibet tenetur plus diligere bonum diuinum vel deum q̃ ſeipſum. ¶ Et ſi dicatur ꝙ per hoc non pꝛobatur niſi ꝙ homo plus debet diligere deum et ſe: q̃ ſe ſolum: quia diligendo deum diligit deum et ſe: quia in deo continetur bonum pꝛopꝛium vt pꝛius dictum fuit diligendo ſe diligit alterum ſolum concedatur: quia ad pꝛeſens non appet alius modus pꝛobandi cõcluſionem pꝛedictam ſed foꝛte alias occurret.

Ad rõnes .1 opinionis ¶ Ad rationes pꝛime opinionis reſpondẽduꝫ eſt Ad pꝛimam cum dicitur quicquid amaꝫ: amatur vt vnum cum amante concedatur / et cum dicitur ꝙ nichil poteſt ſic eſſe vnum cum aliquo ſicut ipſe ſecum. Adhuc verum eſt: ⁊ ideo concluditur ꝙ nullus poteſt amare aliud plus q̃ ſe ſi in amoꝛe illius non includatur amoꝛ ſui et ſi includatur tunc quilibet debet magis diligere alium et ſeipſuꝫ q̃ ſe ſolum. ſic eſt de amoꝛe dei reſpectu noſtri: quia amando deum amamus nos: quia bonum noſtrũ non poteſt eſſe ſine bono diuino.

Ad ſcđm. ¶ Ad ſecundum dicendum ꝙ deus non amatur immediate amoꝛe concupiſcẽtie vt declaratũ fuit ſupꝛa. et dato ꝙ ſic ametur adhuc caritas non eleuat naturam ad amandum ipſum ſcđm ſpecialem rationem. ſ. ſcđm rationem beatificantis ſed hoc facit fidẽs: que oſtendit nobis in deo eſſe rationem beatifici nec iterum ad hoc neceſſario requiritur fides infuſa cum ſine ea poſſumus de deo cõcipere rationem beatificantis. vt pluries dictum fuit. ¶ Dato etiam ꝙ ſic naturam eleuaret ad amandum deum amoꝛe concupiſcentie opoꝛteret pꝛopoꝛtionabiliter ponere ꝙ eleuaret naturam ad amandum deum amoꝛe amicicie quantum ad aliquam rationem ſpecialem: que eſſet in deo amato et non quantum ad modum amandi ex parte noſtra: hũc ſcꝫ ꝙ ametur ſuper omnia: quia amoꝛ amicicie conſurgit ex bono appꝛehẽſo in eo q̃ amatur. ſicut amamus virtuoſum pꝛopter bonum virtutis in ipſo exiſtentis. pꝛopter qđ ſi nulla ratio bonitatis abſolute poſſit eſſe: vel concipiatur eſſe in eo per gratiam pꝛeter illam quam concipimus eſſe in eo per naturam: nulla ratio eſt quare natura eleuetur per gratiam ad amandum deum amoꝛe amicicie quo ad modum diligendi pꝛedictum.

¶ Dicendum eſt ergo ꝙ caritas eleuat naturam ad amandum meritoꝛie: q2 ſine caritate nulla dilectio dei eſſet meritoꝛia. nõ opoꝛtet aũt ꝙ plus / vel aliter eleuet. Et qđ ſubditur ꝙ ſicut ſe habet dilectio naturalis ad eſſe naturale: ita dilectio gratuita ad eſſe gratuitum: quod eſt eſſe diuinum. ⁊c

¶ Dicendum ꝙ eſſe noſtrum gratuitum / non eſt eſſe diuinum per eſſentiam. ſed per participatiõeꝫ et eodem modo eſſe noſtrum naturale eſt eſſe diuinum per participationem. et vtrũq; a deo equaliter dependet. Pꝛopter qđ vtraq; dilectione naturali/ſcilicet ⁊ gratuita debemus eum diligere pl9 q̃ nos. Nec eſt oꝛdo conuerſus inter has duas dilectiones. ſed ſimilis. Qđ etiaꝫ ſubditur ꝙ cognitio naturalis incipit a creaturis et terminatur ad deum. ita ⁊ dilectio. veruꝫ eſt: ſed non pꝛopter hoc plus diligitur creatura q̃ deus ſed pꝛius. deus tamen plus cum ratione naturali oſtendatur ꝙ de9 eſt maius bonum a quo dependet omne aliud bonum. nos autem non querimus quid pꝛius diligatur: ſed quid plus.

¶ Ad auctoꝛitatem Bernardi dicẽdum eſt ꝙ bernardus pꝛo tanto dicit ꝙ tertius ⁊ quartus gradus dilectionis ſunt gratuiti et non duo pꝛimi. q2 duo pꝛimi ſunt nature coꝛrupte: nec ſtant cum gratia. ſed tertius et quartus ſunt nature per rectam rationem regulate: ⁊ ſtant cum gratia. nec per hoc excluditur quin ſint a natura.

¶ Tertia opinio poteſt imaginari faciendo quattuoꝛ 3. opinio. q̃ ē doctoris.

¶ Pꝛimum eſt oſtendere in quo eſt difficultas queſtionis.

¶ Secundo oſtendere inefficaciam trium rationum inductarum.

¶ Tertio adducere quattuoꝛ rationes vt videt̃ pꝛobabilioꝛes.

¶ Quarto reſpondere aliter ad obiecta.

¶ Quantum ad pꝛimum non eſt dubium quin ex caritate deum ſuper omnia diligamus: ſed vtruꝫ per naturam dubium eſt.

¶ Item ſi accipiatur plus diligi obiectiue quo ad bonum volitum. ſic etiam clarum eſt ꝙ naturalis ratio dictat deum plus eſſe diligendum: q2 nulli creature recta ratio optat intrinſece bonum diuinum per eſſentiam: nec equale. cum hoc ſit impoſſibile: ſicut hoc bonum vult deo complacendo. Similiter bonum habendum extrinſece nulli creature recta ratio optat tantum. puta tantum honoꝛeꝫ et gloꝛiam tantam quantam deo. imo oppoſitum eſt ydolatria.

¶ Si etiam dicatur plus diligi intenſiue et accipiatur bonum diuinum ſecundum ꝙ eſt omnis boni bonum. et ſecundum ꝙ bonum diuinum eſt omnis alterius conſeruatiuum. Ita ꝙ deſtructo bono diuino deſtruatur pꝛopꝛiuꝫ. Sic adhuc non eſt dubium deum naturali inſtinctu diligendum ſup omnia: et ſic concludit ratio Thome: ⁊ due vltie rationes poſite in ſecunda opinione Et ſi pꝛopter hoc ſolum plus diligerem deum q̃ me: quia ſine bono diuino non eſt bonum meum. hoc non eſſet

precise deum plus diligere q̄ me:ſed hoc eſſet pl⁹
diligere me et deum q̄ me tantum:immo ſi nõ p-
pter aliud plus diligerem deum.plus diligerẽ me
q̄ deum:q2 non deum niſi propter me. ¶ Alteri⁹
ſi diligere plus alium q̄ ſeipſum.eſſet ſe mori ex
ponere propter eũ.ſic cõſtat ꝙ hõ debet plus dili-
gere deuʒ q̄ ſeipſum.ſcdm illud. Abneget ſemet-
ipſum et odiat alam ſuam.ſi eni pars exponit ſe p
toto et homo p republica: multo magis pro deo:
ſi neceſſe eſt tenetur homo martyrio ſe exponere:
ſed ſi plus non eſſet:adhuc hoc non probaret plus
deum diligi abſolute q̄ ſe/ quia et nos debemus
pro fratribus animas ponere et paſtores pro gre-
ge:qui tamen non debent plus diligere proximos
2. articul⁹ pro quibus moriuntur q̄ ſeipſos. ¶ Sed vtrum
ſimpliciter et abſolute ſicut homo debet ſe dilige
re plusq̄ proximum et animam pximi plusq̄ cor
pus proprium.vtrum ita ſimpliciter teneatur ho-
mo naturaliter plus diligere deuʒ intenſiueq̄ ani
mam ſuã/ſicut ſonant verba ſanctorum. Dicendũ
ꝙ ſic.qd pmo pbabitur vdis aliorum inefficaciter/
ſecũdo efficaciter. et tertio reſpondebitur ad con
1 traria. ¶ Prima. ratio facta contra primã opi-
nionem ſicut fides ſe habet ad cognitionẽ/ſic cha
ritas ad dilectionem.ꝛc. non videtur cogere quia
falſa eſt minor/cũ enim fides iſuſa ſit perfectio in-
tellectus maior q̄ acqſita/ et omnis habitus in-
fuſus perfectius attingat finem ſuum q̄ acqui-
ſitus/quia dei perfecta ſunt opera/illum actũ pro
pter quem eſt fides infuſa/perfectiorem et intenſi-
orem efficit illo modo quo habitus facit ad intẽ-
ſionem directe vel indirecte magis q̄ quecunq̄
acquiſita.ſed fides infuſa non eſt ad cognoſcendũ
clare:ſʒ ad aſſentiendũ firmiter et diſcrete: ꝛ hoc
multo perfectius habet q̄ acqſita.ſicut virt⁹ mo-
ralis infuſa pfectior eſt acqſita: ꝛ ſicut in corpora
libus que deus fecit ſupernaturaliter optima fue
runt.ſicut vinũ ꝛ talia ſic ꝛ in ſpiritualib⁹: ꝛ ſimili
ter cum charitas infuſa ſit perfectior cum habitu
amatiuo acqſito ſcdʒ totã ſpeciẽ minima caritas
elicit actũ magis pfectũ ceteris paribus ꝛ intẽſũ
etiã q̄ ad eſſe nature non ſolũ in efficatia meriti q̄
quicũq̄ habitus amatiuus.ſʒ p accidens contin-
git ꝙ peccator intenſior cõpatitur pauperi.q̄ ha-
bens charitatem vel propter complexionem piaʒ
vel propter aliquid aliud : ſed ceteris paribus: ſi
voluntas vult tantum conari cum charitate quã-
tum ſine ea ſemp inperfectiorem actum exiet cum
ea q̄ ſine ea:ſed p hoc non ſequitur ſi charitas fa
cit deuʒ intẽſius diligi q̄ natura ꝙ ppter hoc na-
tura diligat deuʒ minus q̄ ſe: ꝛ charitas plusq̄ ſe/
q2 vtrũq̄ diligit ſupra ſe:ſed cum hoc alterum pl⁹
alterum minus:ſicut charitas minima ꝛ maxima
vtraq̄ diligit deuʒ ſup oia:ſed cum hoc vna plus
altera minus. et ſimiliter omnium angelorum et
beatorum hominum voluntas:deum ſuper omnia
2 diligit:ſed tamen plus et minus. ¶ Secunda ra-
3 tio cõtra primã opinionẽ bona ē. Sʒ tertia ratio/
q2 non dat obiecto maiorem apparentiam bonita
tis.ꝛc.nõ valet:q2 maior falſa : q2 charitas maior
facit plus diligere deuʒ q̄ charitas minor: ꝛ tñ ca
ritas maior non monſtrat deuʒ diligibiliorem q̄
charitas minor ſi vera eſt minor:que dicit ꝙ cha-
ritas non plus facit hoc q̄ non charitas : quia ſi
ſimpliciter ad ſimpliciter.ꝛc.
¶ Item minor videtur falſa:quia qualis eſt vnuſ-

quiſq̄ talis ſibi finis.vnde ſupra dixerunt. ꝙ hab
tus facit ad modũ intenſiõis i actu.p hoc ꝙ facit
apparere obiectum conueniẽtius : ꝛ per conſeq̃ns
intenſius amatur:ſic igitur charitas ſic diſponit
affectum qd reddit deuʒ magis amabileʒ: cũ etiã
caritas reddat inimicũ amabilẽ cum oĩs hñs cha-
ritatẽ diligat inimicũ qd raro facit nõ hñs caritatẽ
¶ Quando ergo dicitur ꝙ ratio et fides ſine cha
ritate oſtendunt eque amabilem/dico ꝙ non/quia
licet oſtendant ſumme amabilem/nihilominus ta
men et in ſumme amabili ex parte amantis po-
teſt eſſe gradus vt dictum eſt. Concluſio etiã quã
inferunt falſa eſt.ſ. ꝙ ceteris pibus non plus ame
tur deus ab habente charitatem q̄ a non haben-
te cum habitus perficiẽdo potentiã perficiat actũ
eius:ſed verum eſt ꝙ licet faciat actum nõ tñ opʒ
ꝙ det ſibi hanc pfectionẽ ꝙ de malo perficit bonuʒ
ſed ꝙ de bono meliorem non ſolum i itenſione ſed 3
moraliter. ¶ Tertia ratio ſcde opinionis.amic⁹
plus diligitur q̄ qdcũq̄ bonũ eius.ꝛc. Non valet
quia maior eſt vera de beneficiis accidentalibus
non pncipaliter diligendis:non de aliis q2 a parẽ-
tibus noſipſos habemus. quos tñ minus q̄ nos
diligere debemus. ¶ Si autem dicatur ꝙ a parẽ
tibus non habemus animam:ſed corpus qd min⁹
diligere debemus.non valet.q2 ſi dicitur ꝙ nõ ha
bemus ab eis animã:ſed corpus:pari modo dicẽ-
dũ eſt ꝙ non habemus corpus ab ipſis : ſed a cor-
poribus eorum.ſcdm illud. hoc autem nunc os ex
oſſibus meis: ꝛ caro de carne mea. ꝛ plus debem⁹
diligere corpus noſtrum q̄ parentum: igitur non
oportet minus ſe diligere q̄ cauſam ſuam vel ſem
per beneficium amici q̄ ipſummet. 3.articul⁹
¶ Sed iſta veritas aliter pbari poteſt ꝙ.ſ.precise
diuinitas plusq̄ aliud amanda ſit per ſe etiam ſi
conſtaret creature rationali ꝙ eſſet a deo dãnãda
vel ab ipſo amanda adhuc ſeorſum ꝛ pciſe dʒ deuʒ
diligere plusq̄ ſe. ¶ Preterea rõ talis eſt: q2 incli-
natio nature inſtitute nõ põteſſe perſi mortale q2
et ſi inclinatio nature corrupte eſt veniale: vt pri-
mi motus:nõ tñ mortale illa tñ q̄ eſt nature inſti-
tute non poteſt eſſe malũ culpe:q2 tunc eſſet a deo
ſed diligere ſe plusq̄ deum eſt mortale cũ ſit cõtra
charitatem:ergo non eſt a natura inſtituta. q̄.ꝛc.
¶ Preterea.gratia pficit naturã nõ deſtruit.nec 1
cõtrariaẽ:ſʒ ſi naturaliter hõ pl⁹ diligeret ſe q̄ de
um gratia ſupueniens deſtrueret naturalẽ iclina
tionẽ nõ pficeret.ergo.ꝛc. ¶ Scdo q2 finis gratia 2
cui⁹ aliqd eſt plus eſt diligend⁹ ſimpliciter q̄ illud
qd eſt ad finẽ:ſed rõ naturalis dictat hoi ꝙ deus ẽ
finis ſuus.cũ enim finis ſit obiectum voluntatis/
opʒ eſſe aliquid: ppter qd cetera diligãtur.ſed ra-
tio ſi dictaret hoi aliud a deo eſſe fineʒ gratia cui⁹
erraret dictat aũt deum eſſe finem omnium : ꝛ nõ
finẽ quo ſicut eſt beatitudo creata/ſed gratia cui⁹:
ergo naturalis rõ dictat ꝙ deũ plusq̄ ſe dʒ dilige-
re ſicut finẽ plusq̄ id qd eſt ad finem. ¶ Tertio ſic 3
illd dʒ magis diligi qd rõ deliberatiua indicat eẽ
magis diligendũ:q̄uis aliud naturali neceſſitate
intenſius et ineuitabilius diligatur:ſicut bonũ vir
tutis plus debʒ diligi q̄ vita tẽporalis ꝛ corpalis
q̄uis naturali affectu hõ nõ poſſit odire carnẽ ſuã
et intenſe eam dilig.ꝛ.q tñ quandoq̄ odit virtutẽ
aut remiſſe diligit:ſed ratio deliberatiua dictat de
um tãq̄ finẽ plus eſſe diligẽdum ergo licet homo
poſſet deũ odire vt dãnati faciũt ꝛ tepide diligere

vt negligentes ſe aūt nō poſſit nō amare/etiā īntē
ſe/nichilominus tñ dʒ plus ꝗ̄ ſe deum diligere.
¶ Quarta rō: qꝛ illud qd̄ eſt ſummū ⁊ maximū bo
nū eſt ſūme ⁊ maxime diligēdū. qꝛ ſi ſimplr̄ ad ſim
pliciter. ⁊c. Sʒ deꝰ eſt hmōi. ꝫ. ⁊c. ¶ Si dicat̄ ꝙ
bonū non eſt amabile niſi vt eſt bonū amāti: et ſic
deus ſibi cui eſt ſummū bonū eſt ſibi ⁊ a ſe ſumme
amādꝰ. Nō vʒ. qꝛ non ſolū ꝓpꝛium bonū formale
eſt diligibile: etiam bonuʒ ſuū quacūqꝫ habitudi-
ne ſit ſuū vt eſt amicus. ꝫ deꝰ nō ſolū eſt ſuuʒ ſum
mū bonum: ſʒ etiā ſūmū bonū meū effectiue et ob
iectiue: ⁊ iō eſt mihi ſumme amādꝰ. ¶ Quarto re
ſpōdēduʒ eſt ad. 5. rōnes ꝯtrarias ⁊ ad duas alias
addēdas. ¶ Ad pͥmā ꝙ bonū magis vnituʒ ē ma
gis diligendum. ¶ Solutio ꝑ interēptionē maio
ris: qꝛ corpꝰ meum eſt quoddā bonū magis vnum
mecum ꝗ̄ aīa xp̄i: qꝛ vnū numero eſſentialr̄ ꝑ ſe: il
lud aūt tantum vnum vnitate ſpeciei: et tñ illud eſt
magis diligēdum: ita ⁊ bonū diuinum: vel ꝑ inter
emptionem minoris: qꝛ magis eſt deus intimus
oīm rei ꝗ̄ ipſa ſibi. vel aliter ſicut ſupꝛa dictū eſt.
¶ Scd̄o: qꝛ charitas vt amor ꝯcupiſcētie eleuat
ergo vt amicitie. ¶ Scd̄o ꝯcedo ꝙ vtroqꝫ modo
eleuet naturā: puta quātum ad merēdū ⁊ ꝗ̄tū ad
intenſius amandū. ſed nō opʒ ꝙ eleuet iſto mō vt
arguūt: qꝛ habitꝰ nō mutat ſubſtātiā acꝰ. ¶ Ter
tia rō: qꝛ charitas eleuat ad eſſe diuinū: bñ ſoluta
eſt ab alijs. ¶ Quarta rō: qꝛ ſicut cognitio natu-
ralis incipit a creatura. ⁊c. Nō valet. qꝛ nō eſt ſimi
le de cognitione ⁊ dilectione: qꝛ cognitione natu-
rali deꝰ cognoſcitur plus diligendus: ⁊ iō natura
liter plꝰ debet diligi. ¶ Quita rō: qꝛ beatꝰ Ber-
nar. ponit ꝗ̄tuor gradus. ⁊c. Nō valet. qꝛ duo pͥmi
ſunt mali. duo vltimi ſūt gratuiti: vel qꝛ diſponūt
ad gratiā ſic etiā actua: vel non ſunt ſine gratia vt
vltimus: qꝛ ſcd̄m legē cōeʒ ex hoc ipſo ꝙ hō diligit
deū ſup oīa eſt ſine mortali: ⁊ ꝑ ꝯñs in grā: ſʒ hoc
pōt eſſe ex puris naturalibus: qꝛ natura ꝑfecta eſt
diſpoſitio neceſſitans ad gratiaʒ. ¶ Sexta ratio
pōt addi: qꝛ natura nō obligat ad īpoſſibile ſibi vi
detur aūt īpoſſibile nature nō adiute deū īntenſius
ꝗ̄ ſe diligere: qꝛ illud qd̄ eſt de neceſſitate nature vi
detur fieri toto conatu: ſed creatura rationalis nō
pōt non diligere ſe: ꝫ diligit ſe toto conatu deū au
tem in via poteſt nō diligere. ſed odire. ergo qñ di
ligitur ſi non diligitur toto conatu minus diligit
ſeipſo. ſi aūt diligit̄ toto conatu. equaliter diligit̄
non aūt pōt diligi pluſꝗ̄ toto conatu. ꝫ ꝑ natureʒ
nō pōt diligi intenſius ſeipſo. ¶ Reſpōſio. dilige
re toto conatu pōt intelligi dupl̄r / vel tota incli-
natiōe naturali: ſic creatura ſe diligit / vel ī eadem
īclinatiōe ⁊ conatu mō tñ intēſiori / ⁊ ſic plus dili-
git deū ꝗ̄ ſe: et exēplū ſupꝛa / ſicut charitas et etiam
natura facit vt deꝰ diligat̄ ſup oīa et magis ꝗ̄ hō
ſeipm̄. caritas tñ facit hoc ītēſius. Etiam dicēdū
ꝙ ſi deus nō poſſit diligi intēſius. pōt tñ optari di
ligi intenſius ſi eſſet poſſibile: ⁊ ad hoc natura ob-
ligat nō ad illud. ¶ Septima addi pōt ſic: illud qd̄
eſt naturalr̄ ab oībꝰ diligibile ē magis diligēduʒ
naturalr̄ ꝗ̄ illud qd̄ nō eſt naturalr̄ diligibile ab oī-
bus ſed ſolum a ꝗbuſdā: ſed deꝰ nō pōt diligi niſi
a creaturis rōnalibus a quaꝝ ꝗbuſdā odio habet̄
Bonū aūt propꝛiū eſt ab oībus amabile naturalr̄
etiā irrōnalibus. ꝫ dʒ hō plus diligere ſe ꝗ̄ deum.
¶ Dicendū: ꝙ ſi aliquid nō diligat̄ ab oībꝰ ꝓpter
defectū bonitatis in ſe: tunc eſt minus diligēdum

ſʒ ꝙ deꝰ nō diligit̄ ab oībꝰ nō ꝓpt̄ hoc ē. ſed ꝓpt̄ de
fectum amantiū qꝛ nō cognoſcūt: ſed ab illis ꝗ co-
gnoſcunt tamen non propter hoc eſt minꝰ diligen
dus. ¶ Ad argumenta principalia dd̄m ad pͥmuʒ Ad rōnes
ꝙ auctoritas ph̄i ē intelligenda īter pſonas inter pͥncipales
quas aliquo modo inuenit̄ eq̄litas: ſicut eſt hoīs ad
hoīem vnū vel mltos et inter quas bonū vniꝰ nō cō
tinetur in altero: nō aūt īter illas inter quas nō pōt
inueniri talis equalitas vel proportio ſicut eſt īter
hoīem et deū: cū a deo dependeat totū bonū nr̄m.
¶ Ad ſcd̄m dicendū ꝙ forte dictū ph̄i eſt ītelligē Ad ſcd̄m
dū de bono qd̄ amamꝰ amore cōcupiſcētie. tale eñ
amamꝰ ꝓpt̄ nos ⁊ illud magis qd̄ ī nobis magis bo-
nū. amicū aūt quē amamꝰ amore amicitie nō ama
mus pͥncipalr̄ qꝛ ſit nobis bonū: ſʒ qꝛ eſt in ſe bo-
nus. Vñ qñ ph̄s dicit ꝙ amabile ē vnicuiqꝫ bonū
ꝓpꝛiū: nō excludit qn̄ aliqd̄ bonū ſit diligendū de
to ꝙ non ordinetur ad nos: imo videt̄ hoc innuere
cū pͥmittat amabile ꝗdem ſimpliciter bonum vni-
cuiqꝫ autem propꝛium. ¶ Queſtio. 3.

TErtio queritur vtrum preter
charitatē ſit aliqua virtus ap
petitiua gn̄alis. Et videtur ꝙ
non: qꝛ ſi aliqua talis eēt hoc
maxime eſſet amicitia / que ē idē
in politicis qd̄ charitas ī theo-
logicis: ſed amicitia nō ē vir
tus gn̄alis: imo nec eſt virtꝰ ſʒ
quoſdā. ergo nec. ⁊c. ¶ Cōtra: qꝛ iuſticia legalis
eſt virtus appetitiua cū oīs iuſticia ſit ī appetitu
et differt a charitate que eſt infuſa illa acquiſita et ē
gn̄alis. qꝛ ipſa eſt oīs virtus: vt dicitur. 5. Ethico
rū. ꝫ alia virtus appetitiua pͥter charitatē ē gn̄a-
lis. ¶ Reſponſio. in queſtione iſta aliquid ſuppo- Reſpōſio
nitur. ſ. ꝙ charitas ſit virtus generalis et aliud
queritur vtrū. ſ. preter eam ſit alia ꝟtus appetiti-
ua gn̄alis. ſuppoſitio aūt declarabit̄ in q̄ſtiōe ſeq̄n
ti. ¶ Sed ad euidentiā eius quod q̄rit̄ et arguit̄
vidēda ſunt duo in generali. Pꝛimū ꝙ iuſticia le-
galis ē ꝟtꝰ gn̄alis. Scd̄m ꝙ amicitia politica nō De fontiſ-
eſt virtus gn̄alis. ¶ Circa pꝛimū ꝓponūt aliqui ⁊ bꝰ ī q̄libe.
pſequuntur ꝗtuor ꝑ ordinem. ¶ Pꝛimo. ꝙ inter
ꝟtutes acq̄ſitas polyticas. i. ad bonā cōuerſatio-
nem hoīs in ordine ad ſeipſum et in ordine ad ali-
os ꝓut eſt ſibi poſſibile et cōueniens ex naturali-
bus ptinentes ponenda eſt aliqua ꝟtus gn̄alis.
Secundo. ꝙ hmōi ꝟtus eſt iuſticia quedā. Tertio
eſt declarādū q̄lis eſt gn̄alitas talis virtutis. Quar
to quō eſt diſtincta ab alijs ꝟtutibus ſpecialibus
Circa pꝛimū eſt intelligendū ſcd̄m eos ꝙ ꝓut dicit
ph̄s in fine pꝛimi Ethicoꝝ. habitꝰ laudabilis vir
tus eſt. Et in ſcd̄o Ethicoꝝ dr̄ / ꝙ hoīs ꝟtus ē q̄ ho
minē bonū facit ⁊ ſuū opus bonū reddit. Conſtat
aūt ꝙ paſſiones que ſunt hoīs ſcd̄m ſeipm̄ et opatio
nes eius que inſurgunt ex conditione ⁊ diſpoſitione
paſſionū pͥcipue ꝑ ſtatu hoīs lapſi ſiue hmōi ope-
rationes ſint hoīs ſcd̄m ſeipſum: ſiue hoīs vnius
ad alteꝝ ex natura ſua abſoluta non ſunt regula-
te ⁊ menſurate: ſic. ſ. vt nō inſurgāt paſſiōes vel eli-
ciantur: vel etiā imperent̄ opationes ſcd̄m exceſ-
ſum vel defectum: ſed ſolū ſcd̄m ꝙ attingūt regu-
lā recte rōnis ꝑ quā hō eſt hō ⁊ ſcd̄m quā humani
actus regulant̄ et rectificant̄ et ſcd̄m actus hoīs
nō oīs eſt laudabilis: ſed q̄ elicitur vt conueniēter
ſe hñs ad rectā rōnē. hoc aūt nō pōt fieri facilit̄ et
firmit̄ niſi ſit in appetitu habitꝰ ſic diſponēs ipʒ vt

ſcðm apphenſionẽ et iudiciũ recte rõnis īſurgãt
paſſiões debite mẽſurate ⁊ eliciãt opatiões regu
le recte rõnis cõuenientes: ⁊ habit⁹ ſic diſponens
2 hoiem eſt laudabilis. ¶ Eſt etiã intelligendũ ꝙ
quelibet pars id qđ eſt totius eſt et bonum ipſius
ad bonũ totius eſt referibile/quilibꝫ aũt hõ eſt ps
alicui⁹ cõitatis politice cõuuiẽtiũ: cum ſꝫ ꝙ dicit
phs pmo Politicoꝝ ⁊ hõ naẽ aĩal ciuile eſt. Uñ
nõ ẽ aliqđ ita ꝓpriũ alicui hoi qn illđ ſit ad bonũ
ſiue ad rẽpublicã ſiue ad ei⁹ obſeqũ ⁊ vtilitatẽ ali
q̃ mõ referibile: ⁊ ſcðꝫ hoc ad hoc ꝙ hõ ſit cõuenie
ter diſpoſit⁹ ⁊ pfect⁹ ẽm habit⁹ laudabiles: ita. ſ.
ꝙ in eo inſurgãt paſſiões et ab ipſo eliciant opa-
tiones ſibi ſcðm rectam rationẽ cõueniẽtes opꝫ
ponere aliquos habitus ipm hoiẽꝫ cõueniẽter diſ
ponẽtes et pficiẽtes reſpectu hmõi paſſionũ ⁊ ope
rationum: ⁊ hoc in ordine ad ſeipſum et in ordine
ad alterũ aliquẽ ſingulariter cõſideratũ et in ordi
ne ad cõicationẽ ſiue ad alteꝝ quẽcũqꝫ cõſideratũ
vt ſub cõitate cõtinetur: ⁊ quilibet talis habit⁹ eſt
3 laudabilis et ꝟtuoſus. ¶ Habitus eñ q̃ ſic diſpo
nitur tẽperat⁹ aliq̃s ꝙ ꝓpter bonũ tẽperãtie ſcðm
ſe conſideratũ ꝙ ꝓpt ſe: vt qdã ſpecialis finis bo-
nus ab aliquo in ordine ad ſeipſum ꝑciſe q̃rit: nõ
inſurgant paſſiones inordinate in ipſo: nec elician
tur opationes ratiõi recte nõ cõuenientes: ⁊ ſi ni
chil aliud vlterius intendat ꝙ ſic paſſionari et ſic
agere eſt paſſionari et agere recte ſcðm ꝙ homini
cõuenit ſcðm ꝙ hõ vel ſcðm rectã rõnẽ eſt habit⁹
laudabilis vel ꝟtuoſus: ſꝫ non eſt habitus gñalis
ſed ſpecialis ⁊ ratione materie et ratione finis vt
pꝫ de ſe: ⁊ ſic põt induci i aliis ꝟtutibus cõſimili-
4 bus ꝯſimiliter. ¶ Habitus etiam quo diſponitur
aliq̃s cõuenienter in ordine ad aliquẽ alterũ cõſi-
deratũ vt eſt qdã ſingularis pſona hñs aliquã de
terminatã habitudinẽ ad ipſum rõne aliquaꝝ reꝝ
q̃bus hoies adiuicẽ cõicant vt. ſ. in eo nõ iſurgãt
paſſiones nec eliciant opationes ab eo nõ cõueni
entes in ordine et habitudine ad illũ ẽ etiã hitus
laudabilis et virtuoſus: ſed ſpãlis tã rõne mate-
rie q̃ finis: vt pꝫ intuenti ⁊ inferi⁹ ampli⁹ decla
5 rabitur. ¶ Ex his vlterius apparet ꝙ eſt non ſo-
lum laudabile hoiẽꝫ: ſic bene diſponi reſpectu paſ
ſionum et operationum in ordine ad ſeipſum vel i
ordine ad alterũ ſcðm ꝙ eſt qdã pſona determina
ta: imo magis laudabile eſt ꝙ hõ ſit cõueniẽter di-
ſpoſitus reſpectu paſſionũ ⁊ opationũ i ordine ad
bonũ cõe ſiue quẽcũqꝫ aliud inquãtũ eſt ſub cõita
te rõne. ſ. boni cõitatis. qđ etiã q̃rit ⁊ intẽdit ſcðꝫ
hoc. ſ. habit⁹ ſic hoiem diſponẽs eſt habit⁹ lauda-
bilis et ꝟtuoſus. qꝛ prout dicit phs pmo ethicoꝝ
ſi amabile eſt bonũ qđ eſt bonuꝫ vni ſoli. melius ⁊
diuinius qđ eſt bonũ gẽti et ciuitatib⁹. ⁊ eſt hitus
iſte nõ ſicut ſpecialis vt alii: ſed gñalis ⁊ rõne ma
terie et ratione finis. qꝛ nõ determinat ſibi materi
am ſpecialẽ vt alie ꝟtutes: imo materia et actib⁹
oim ꝟtutũ ſpãliũ aliaꝝ vtitur ꝓ materia ⁊ eſt finis
ſuus ſic cõis ꝙ bonũ totius cõitatis ſiue oĩꝫ de cõ
munitate cõprehẽdit ⁊ ad ipm oẽs act⁹ aliaꝝ ꝟtu-
2. articul⁹ tum referuntur. ¶ Quãtũ ad ſcðꝫ ꝙ hmõi ꝟtus
polytica ſit iuſticia qdam dicũt q̃ ſupra: ꝙ cũ oẽs
ꝟtutes morales politice ſub iuſticia fortitudine ⁊
tẽperantia cõprehendant: qꝛ ꝟtutes alie iſtis ſũt
annexe: vel ad ipſas reducunt ꝟtus gñalis quam
querimus: nõ põt eſſe tẽperãtia nec fortitudo nec
virtus aliqua his annexa: nõ qꝛ ſunt in appetitu ſẽ

ſitiuo. ſ. iraſcibili et cõcupiſcibili: appetitus autẽ
ſenſitiuus non eſt appetitus. niſi quorũdã bonoꝝ
pticulariũ ſicut ſenſus eſt cognitiuus pticulariũ
Uirtus aũt generalis eſt reſpectu vlis boni cui⁹
intellect⁹ eſt apphenſiu⁹ ⁊ volũtas appetitiua: qꝛ
falſuꝫ iplicat in hoc. ſ. ꝙ tpãntia et fortitudo non
poſſunt eſſe ꝟtutes gñales ab hoc ſolum qꝛ finis ⁊
bonũ qđ in ipis attẽdit: ⁊ ad qđ p ſe ⁊ immediate
ordinant eſt bonũ aliqđ pticulare nõ vle. Nã licꝫ
hmõi ꝟtutes non ſint gñales: imo ſpeciales ⁊ pti
culares: hñt tñ pro fine et obiecto pncipali aliqđ
bonũ non ſingulare ſiue particulare ꝓprie dictum
ſed cõe et vle: licet eñ opatiões cuiuſcũqꝫ ꝟtutis
ſint particulares: ⁊ circa pticulare cõclutum p ſyl
logiſmum practicũ tñ finis ꝓpter quẽ agũtur nõ
eſt ſimpliciter ſingularis: ſed ſcðm ſe acceptus ẽ ali
quod cõe: bonũ eñ tẽperantie non eſt aliqđ bonũ
ſingulare a ſenſu apphẽſum. ſed bonũ vle qđ eſt
obiectũ itellectus ꝙ multis pticularibus natum
eſt cõuenire. ⁊ p mltas opationes eſt attingibile: ẽ
et prudẽtia q̃ ẽ regula q̃ rectificat opatiões ꝟtutũ
moraliũ virtus intellectualis cõſideratiua etiam
vliũ pncipioꝝ. ſ. q̃ a fine vli ſumunt ⁊ pticularium
cõcluſionũ q̃ opationi ſubdũtur: nõ opꝫ ꝓpter hoc
dicere tẽperãtiam ⁊ fortitudinẽ nõ poſſe eſſe ꝟtu-
tes gñales: qꝛ nõ reſpiciũt aliqđ gñale vel cõe qđ
eſt obiectũ intellect⁹. i. vle ꝓ obiecto vel pro fine.
¶ Itẽ falſum implicat in hoc ꝙ dr qđ ꝓpter cau
ſam predictã ad hoc qđ alia virtus a fortitudine ⁊
tẽperantia ſit gñalis. opꝫ eã eſſe in voluntate vt i
ſubiecto cui rñdet aliqđ cõe ꝓ obiecto: qꝛ vt alis ẽ
declaratũ nulla virtus politica moralis ponẽda ẽ
in voluntate. Unde nõ obſtante ꝙ ſimul vel obie-
ctũ pncipale ꝟtutis gñalis eſt bonũ cõe ſiue vni-
uerſale qđ apphẽditur a rõne ⁊ in qđ inclinat vo
luntas ſi nõ fuerit ipedimẽtũ ex pte appetit⁹ ſenſi
tiui tñ q̃ virt⁹ diſponet appetitum ad hoc qđ pro-
pte ⁊ firmiter eliciant opationes p quas bonũ attin
gitur hmõi erit in appetitu ſenſitiuo: qꝛ ex pte ei⁹
contingit hmõi ipedimentũ ne voluntas in illđ ſꝫ
qđ dictat recta rõ ꝓmpte ⁊ firmiter ſcitneẽ. ¶ In
telligendũ eſt etiam ꝙ illđ cõe qđ reſpicit virtus
gñalis inquãtũ diſtinguit ab aliis q̃ reſpiciũt bo-
nũ pticulare nõ eſt cõe vel gñale p abſtractionem
a pticularib⁹: ſed eſt aliquod vnũ totum ſingula-
re et vnũ ſcðm numerũ cõe quidẽ ſicut multa ſin-
gularia vt ptes q̃ſi integrales cõtinens ſicut cõue
nit in ciuitate vel ꝓuincia vel regno ꝓut etiã tot⁹
mund⁹ eſt qđdã vnũ ſingulare aliq̃ tñ modo cõe: et
qꝛ oĩa entia ſingularia cõprehendẽs/bonũ etiam
cõe qđ hñs hmõi ꝟtutẽ gñalẽ vult ⁊ opat tali cõi
vel in ordine ad tale cõe: etiã eſt cõe non p abſtra-
ctionẽ: ſed eſt bonuꝫ cõe cõitate alterius rõnis q̃
bonum ſpecialiũ ꝟtutũ inquãtũ virtute ⁊ quadaꝫ
cõgregatione. p modũ cuiuſdã totius integralis
continet bonum cuiuſlibet ſpecialis virtutis: ſicut
etiam felicitas dicit quoddam bonum commune
comprehendens bonum omnium virtutum.
¶ Qđ q̃ fortitudo ⁊ tẽperãtia nõ poſſunt eſſe ge
nerales ꝟtutes: ſꝫ iuſticia vel aliqua alia ꝟt⁹ ei an
nexa ⁊ cõſimilis eſt gñalis ꝟtus nõ cõtingit eis ꝓ
pter diuerſitatẽ ſubiectoꝝ ſiue obiectoꝝ circa que
ſunt et ꝓpter diuerſitatem finiũ ꝓpter q̃ vel ad
q̃ ſunt: ſꝫ qꝛ p ea q̃ ad fortitudinẽ ⁊ tẽperãtiã p ſe/
et primo ptinent non ordinatur hõ niſi ad ſeipm. ⁊
ſic ad bonũ quodã mõ ſibi ꝓpriũ. p ea aũt q̃ ad ꝟtu

tē gn̄alē ꝑ ſe ptinēt ordinaſ hō maxime ad alteruȝ
q2 de rōne ei⁹ eſt ꝙ nō ſolū ſibi ſȝ alteri velit ꝛ ope
retur bona et vtilia. ℂ Unde virtus que ꝓprie gn̄a
lis dr̄ eſt non ſolum ad alteꝝ vt aliquā determinatā
habitudinē ad ipſum habentē: ſed ad alterū quēcū
ꝗ extraneū inquātū ſub cōitate ei⁹ bonū ꝯ ſtinēt=
b ditur et cōprehēditur ꝓpter qđ vt dr̄ 5. Ethicorū
bonū ꝙ hmōi virtus gn̄alis reſpicit bonū alienuȝ
videtur hoc aūt. ſ. diſponere hoīem cōueniēter in
ordine ad alterum cui⁹ bonū velit ꝛ opereſ eſt pro
prium iuſticie. Jdeo inter predictas virtutes: vir
tus generalis nō niſi iuſticia eſſe poteſt: ſed nō om
nis iuſticia/puta ꝑticularis cū ſibi annexis. ſȝ illa
q̄ legalis dr̄: q2 iuſticia ꝑticularis lȝ ſit ad alteruȝ
et hoc ꝑ ſe tn̄ nō reſpicit bonū cōe aliqđ: q2 nō ē ad
alterū quēcūꝗ: ſed ad alterū aliquē determiate. ſm̄
aliquā determinatam hītudinē quā hȝ ad agētē et
ad materiā q̄ actioni agentis ſubijciſ. ē ꝯ q̄dā ꝟt⁹
gn̄alis et hec iuſticia dr̄. ℂ Qđ aūt dicūt oēm vir
tutē politicā eē in appetitu ſenſitiuo ꝛ nullā in vo
luntate reprobabiſ infra diſtinctiōe. 33. vbi oſtēde=
3. articl's. tur iuſticia eſſe in volūtate. ℂ Quātū ad tertiuȝ
de mō gn̄alitatis ſm̄ eos ad vidēdū q̄lis eſt gn̄ali
tas hmōi ꝟtutis q̄ iuſticia dr̄ eſſe: intelligēdū ꝙ cū
iuſticia q̄dā debitū icludat. Juſticia vno mō dr̄:
rectitudo quedā per quā intelligiſ diſpoſitio ī ho
mine ſcđm quā iclinaſ ꝑ appetitū ī actiōes vel ope
ratiōes ſibi ſcđm ꝙ hō vel ſcđm rectā rōnē ꝯuenie
tes cui oīa q̄ ſunt in ꝑtāte hoīs dꝫ cōcordare: vide
licet ꝙ ſit hō ſic diſpoſitus ꝙ nō faciat niſi ꝙ face=
re debet et ſicut debet facere ꝛ propter qđ dꝫ face=
re. ꝛ hoc modo diffinit Anſelm⁹ iuſticiā: lib. de ve
ri. c. xij. dicens ꝙ iuſticia eſt rectitudo voluntatis
ꝑꝑ ſe ſeruata: et ſic iuſticia nō dicit habitū vnum
ſcđm eſſentiā: nec tn̄ dicit habitū ꝑficiētē ipm̄ ho
minē circa operationes q̄ ſunt ad alteꝝ. ſȝ ꝑficien=
tē ipſum ad agendū ꝯueniēter opatiōes quaſlibet
hoīs ſcđm ꝙ hō debitas et cōueniētes. ꝛ iđ eſt gene
ralis ꝑ p̄dicationē: ꝛ eſt eadē in eſſe cū omī ꝟtute
in ſpeciali ſicut genus cū vna q̄ꝗ ſpecie eſt idē eſſē
tialr. ℂ Alio modo diciſ iuſticia habit⁹ ſcđȝ quē
hō ꝑficiſ ad cōueniēter agendū determinate ope=
rationes q̄ cōueniūt vni in ordine ad alteruȝ: et ſic
iuſticia nō eſt etiā vna ſcđm eſſentiā: ſed eſt gene=
ralis ꝑ p̄dicatiōeȝ. gn̄alitas tn̄ iſta nō ē ſcđm p̄di
catiōnē pure vniuocā ſed analogam vel equiuocā
ꝓut dicit phs. 5. Ethicoꝝ ꝙ videſ multipharia dī
ci iuſticia ꝛ iniuſticia ꝑꝑ ꝓpinquā eſſe equocatio=
nem ipſoꝝ latet: videlicet q2 vtraꝗ iuſticia diſpo=
nit hoīem ad recte agendū operatiōes q̄ ꝯueniūt
vni in ordine ad alterū: ꝛ hmōi ꝯuenientiā q̄ reqri
tur ad vniuocationē hn̄t: ſȝ q2 ꝑ modū cuiuſdā opi
nionis cōtrarie vel diſparate ſub eodē cōmuni di
uerſitatē ſpecificā nō ipoꝛtāt: q2 vt infra videbitur
vna reſpicit ꝓ materia totā materiā moralē: quia
oēs ꝟtutes morales ꝛ reſpicit finē cōeȝ in quā om
nes alig̃ referūtur: ꝛ ſic etiā aliquo mō aliā cōtinet
illa vero q̄ eſt circa materiā determinatā. ſ. circa res
q̄ ſcđm ſuā ſubſtātiā veniūt in vſum hoīm: ꝛ reſpi
cit bonuȝ determinatū tanꝗ finē q̄ eſt etiam ſub fine
p̄dicto ꝓpter ꝙ etiā ſub alia aliquo mō cōtineſ: et
ſic non ex equo ſub noīe iuſticie cū alia iuſticia cō=
prehendiſ: ideo nomen iuſticie non dicitur de vtra
3 ꝗ ꝓprie vniuoce. ℂ Tertio mō dr̄ iuſticia habit⁹
ſcđm quā hō ꝑficiſ ad cōueniēter agendū opatio=
nes q̄ ſunt ad alteꝝ in ordie ad alterū nō quācūꝗ

ſed vt eſt q̄dā ꝑſona ſingularis et determinatā ha
bitudinē hn̄s ad illud qđ agiſ vel ſcđm cōem vel
ſcđm diſtributionē: ꝛ ſic eſt iuſticia virt⁹ vna ſcđm
eſſentiā non q̄dē vniuoce ſingularis indiuidui: ſed
vniuoce ſpeciei non ſpecialiſſime ſed ſubalterne.
Quia cōmutatiua ꝛ diſtributiua ſunt due ſpēs iu
ſticie ꝛ eſt vna virtus ſpecialis ſicut fortitudo ꝛ tē
perantia non habens gn̄alitatē reſpectu aliarum.
ℂ Quarto modo diciſ iuſticia habitus ſcđm quē
hō ꝑficiſ ad cōueniēter agenduȝ oīa q̄rū vſus eſt
referibilis ad bonū cōe ꝛ oīa ꝑtinētia ad cōitateȝ
in ordie ad hmōi bonū cōe: ꝛ ſic eſt vna ꝟt⁹ ſȝ eſſē
tiā hn̄s formā ꝛ ſpeciē ſȝ quā eēntialr a q̄libȝ alia
ſpecie ꝟtutis ꝛ virtute diſtiguiſ: ſicut infra vide=
bitur. Eſt tn̄ gn̄alis reſpectu aliaꝝ non p̄dicatiōe
nec efficatia ꝛ virtute ſicut cā vlis q̄ ē vna ſȝ eſſen
tiam dꝫ gn̄alis ad multos effect⁹ q̄s ꝟtute ꝯtinet
ſicut etiā charitas vna virtus exn̄s ſm̄ eſſentiā eſt
nichilomin⁹ gn̄alis ꝟtute īquantū ordinat actus
oīm ꝟtutū ad bonū diuinū. ſȝ eſt gn̄alis etiā gn̄ali
tate cuiuſdā aggregatiōis ꝛ cōtinētie multoꝝ per
modū cuiuſdā totius integralis inquātū obiectū
ei⁹ cōprehendit cōitatē hoīm quibus vult et ope=
ratur bonū et inquantum comprehendit cōitateȝ
bonorū. q̄ illis vult ꝛ opaſ in q̄ cōitate bonoꝝ q̄ ha
bens hmōi ꝟtutē vult ꝛ operaſ aliq̄s bona ſm̄ oēs
ꝟtutes ꝯgregāſ et ꝯtinenſ ſicut ī illa alia cōitate
cui vult et operaſ habens hmōi ꝟtutē tale bonum
omnes homines ad talem cōitatē ꝑtinētes aggre
gantur et cōtinētur. ℂ Eſt ꝯ hmōi ꝟtus genera=
lis ꝟtute ꝛ hmōi aggregatione multoꝝ inquātū
quodāmodo in ſe oēs ꝟtutes cōprehēdit et ea
vtitur qđ ꝯuenit ei ſolū reſpectu aliarū ꝟtutū pre
dictarū inquātū ꝓ fine ꝛ obiecto principali habet
bonū cōmune et ad qđ act⁹ oīm aliaꝝ ꝟtutū ſunt
referibiles. Jn hoc enim materia ꝛ act⁹ oīm alia=
rum ꝟtutū ſūt huic ꝟtuti etiā ꝓ materia hoc vide
tur importari ꝑ hoc ꝙ dicit phs. 5. ethicorū ꝙ iſta
iuſticia eſt eadē oī virtuti eē aūt nō idem. ℂ Jtē
ꝙ hmōi iuſticia nō eſt pars virtutis ſȝ eſt tota vir
tus. q2 reſpiciēdo ad materiā ꝛ ſubiectū materiale
circa qđ eſt ꝟtus ſic iuſticia eſt eadē omni ꝟtuti
ſpeciali q2 materiā ꝛ act⁹ cuiuſlibȝ ꝟtutis ꝓ ma=
teria reſpicit inquātū ſunt quedā referibilia in ſu
um obiectū formale. ſiue finem imo īquantū ꝑ illa
hmōi ſuus finis attigiſ ꝑtinēt ad eſſentiā hui⁹ vir
tutis: ſed ſcđm eſſe formale ꝛ ſpecificū non eſt ea=
dē ſȝ diſtincta a q̄libet ꝟtute ſpeciali: hȝ eīn obie=
ctū p̄ncipale ꝛ finē p̄ncipalē: ꝛ ꝓpriū ſibi. ſ. bonum
cōe ꝑꝑ ꝙ itēdit agere q̄cūꝗ agit ab iſto hȝ formā
et ſpeciē ſcđm quā ab oībus aliq̄s ꝟtutibus eſſen=
tialiter diſtinguitur: ſed quia in operando ꝑꝑ hūc
finem non hȝ materiā q̄ vtaſ niſi materiā et actus
aliaꝝ ꝟtutū q̄ naturali ordine ſibi ſubſunt rōne ſui
ſubiecti ad qđ naturali ordine ſunt referibiles: iđ
nō ſolū quādā cōtinētia ꝟtuali rōne ſui finis aliq̄
modo eſt oīs ꝟt⁹ ꝟtualr: ſed etiā quādā cōtinētia
materiali et ſubſtātiali. Et ſm̄ hoc actus legalis
iuſticie cōprehēdēs actū alicuius virtutis ſp̄alis
relati ad bonū cōe vt ad finē ſuū ꝓpriū ꝛ obiectuȝ
p̄ncipale ē vn⁹ act⁹ ꝛ vni⁹ ꝟtutis act⁹ formalr ſed
materialr ī hoc icludūſ due ꝟtutes ꝛ duo act⁹ dua=
rū ꝟtutū inquātū eīn talis act⁹ agiſ ī ordine ad
finem ꝓpriū ꝟtutis cuius eſt actus ꝓprius. ſ. li=
beralitatis vel temperantie: vt ad finē ſub fine: ſic
eſt vnus actus virtuoſus: ꝛ talis virtutis vni⁹ ſpe

ciãlis. ¶ Inquãtũ aũt in hoc fine non ſiſtitur: ſed agitur etiã in ordĩe ad vlteriorẽ finẽ magis ꝓnci-palem ꝟtutis gñalis. cuiꝰ eſt materia. ¶ Sic etiã eius eſt vnus actus virtuoſus vniꝰ alterius ꝟtutiſ ſcȝ iuſticie legalis: eſt tñ hoc totuȝ vt ſimul vtrũq; cõtinet vna virtus formalis. ſ. iuſticia legalis ha-bens ꝟtutẽ ſpecialẽ ſiue actũ eius ꝓ materia: ⁊ iõ ſic agens magis dr̃ iuſtus ꝙ̃ largus vel tẽperatus et dicit̃ iuſtus formalit̃: largꝰ aũt aut tꝑatus ma-terialiter ſicut etiã in actu q̃ q̃s vt furet̃ materia-liter ꝯtinẽt actꝰ duarũ maliciaꝝ ⁊ due malicie ma-terialiter cõmittuntur: tñ ſic agẽs magis dicitur fur ꝙ̃ mechus: ⁊ eſt fur formaliter: mechꝰ aũt ma-terialit̃: qr mechia vtit̃ vt materia ⁊ inſtrumẽto vt ad furtũ ꝓncipalit̃ valeat peruenire. ¶ Circa hoc tñ intelligẽdũ ꝙ cũ aſſumitur actꝰ vniꝰ malicie vl̃ ꝟtutis ſpecialis ĩ ordĩe ad finẽ alterius malicie vl̃ virtutis etiã ſpecialis alicuiꝰ eſt duplex actus mo-raliter ſiue quantũ ad eẽ morale ⁊ materiale ꝙ̃ q̃ñ aſſumitur actus alicuius virtutis ſpecialis in or-dine ad finẽ iuſticie legalis. qr cũ ꝓpa materia iu-ſticie legalis non ſit niſi actus ſpecialium virtutũ cũ aſſumitur aliquis talis actus in ordine ad talẽ finem, nõ ibi aſſignari duo actus poſſunt materia-liter ſic ꝙ ſeorſuȝ poſſint accipi vt ſunt naturaliter et ſm̃ ſe eſſentialr̃ differẽtes: ſed ſolum ſic ꝙ vnus et idem actus ſm̃ rem et ſubſtantiã põt accipi vt materia determinata vnius ſpãlis virtutis tñ: et vltra etiã põt hoc accipi vt materia ad finẽ ſupio-rẽ et principaliorẽ ordiata. ¶ Secus autẽ in aliĩs maliciĩs et virtutibus ſpãlibꝰ vbi vnaq̃q; hȝ mate-riam ꝓpriã ⁊ diſtinctã ⁊ ſm̃ hoc: ꝗ ꝟtutis gñalis ⁊ ſpecialis eſt vnus et idẽ actus ſm̃ rem et ſubſtãtiã diuerſificatꝰ ſolũ rõne cõſideratõ eſſe nature ſȝ hȝ ꝙ ſic ad diuerſos fines refert̃ eſt plures realiter re-alitate moris ſcḋm ꝙ vtrũq; ſimul cõprehenditur a rõne iudicãte ⁊ a volũtate eligẽte. ſ. ipſe actꝰ ⁊ fi-nis ad quẽ ordinat̃ ſiue ordo actꝰ talis ad talẽ ⁊ ta-lem finem: ſicut et homo in domo ⁊ in theatro ſm̃ ꝙ cõſiderat̃ in ordĩe ad eẽ qḋ hȝ in domo ⁊ in thea-tro eſt vnus et idẽ ſcḋm rẽ ⁊ diuerſificat̃ ſolũ rõne ſȝ ſcḋm ꝙ ſimul cõprehendit̃ hõ cũ eſſe in domo ſi-ue cũ vbi qḋ hȝ ex̃ñs in domo. ⁊ cũ eſſe in theatro ſiue cũ vbi qḋ hȝ in theatro ſicut ſunt plures res realit̃ differẽtes. ſ. realitate accidẽtis nõ ſubſtãtie ꝓut ab oibꝰ phĩs ⁊ ſapientibꝰ hactenꝰ fuit ſuppõ-ſitum ꝙ. x. pḋicamenta de q̃rũ numero vbi eſt vnũ ſunt vere res et vere quantũ ad entitatẽ realẽ vnũ cũ ſubſtantia faciẽda. ¶ Hoc etiã eodẽ mõ põt de-clarari: ſȝ ſi cõparet̃ hõ ad eẽ qḋ hȝ ſub albedine et nigredine de quibus adhuc nõ ponit̃ ꝙ nõ ſunt ve-re res. ⁊ licet forte venient qui hoc ponẽt eadẽ fa-cilitate q̃ hoc ponit̃ de. 7. gñibꝰ accidẽtiũ a q̃buſ-dã modernis. ¶ Q; aũt dicit eſſe vnũ actũ virtutiſ gñalis ⁊ ſpecialis pluſq̃ duaꝝ ſpecialiũ nõ videt̃ qr q̃ñ actus pluriũ ꝟtutũ ſimul cõcurrũt ĩ vna po-tentia qualeſcũq; ſint ille ꝟtutes. dũ tñ hoc ſit in ſtatu vie illi actus non poſſunt eſſe plures ſm̃ eſſe nature in vna potẽtia q̃ nõ ſimul informat̃ pluribꝰ actibꝰ naturalr̃: ſic nec corpꝰ ſimul figurat̃ pluribꝰ figuris actu. ſed ſi non cõcurrũt tũc videt̃ ꝟtꝰ gñã-lis: ita hr̃e ꝓpriũ actũ et diſtinctũ ſicut q̃cũq; alia. Alioquin non eſſet ab aliĩs diſtincta: qr habitꝰ di-ſtinguũtur per actus ſicut ꝑ fines proprios. Un-de actus proprius et elicitꝰ iuſticie legalis eſt vel-le oĩe bonũ cõitatis. ¶ Hoc eñ certũ eſt. ꝙ nõ ẽ

Obĩcit doctor cõtra vnũ dictũ de ſ̃ð.

actꝰ ꝓpriꝰ tẽperãtie nec fortitudinis nec iterũ iu-ſticie ꝑticularis: qr illa eſt ad determinatã ꝑſonaȝ ſm̃ determinatã habitudinẽ. ſicut iſti met dicunt. ergo non eſt alterius virtutis. ſȝ tñ iuſticie lega-lis/ ⁊ ſic ipſa hȝ actũ ꝓpriũ ab actibus oĩm aliaruȝ ꝟtutũ diſtictũ. ¶ Quãtũ ad quartũ de diſtinctio-ne huiꝰ ꝟtutis ab aliĩs ſcḋm eos ex pḋictis põt pa-tere ꝙ hmõi virtus ab aliĩs ꝟtutibus ſpecialibꝰ eſt diſtincta: ⁊ hoc pȝ dupl̃r: ꝓmo rõne materie vel obiecti circa ꝙ opatur: qr q̃libet alia virtus hȝ ali-quã materiã ſpecialẽ: ⁊ hoc pȝ in ſingulis inducen-do. iſta aũt ꝓ obiecto materiali hȝ materiã ⁊ actũ cuiuſȝ ꝟtutis ſpãlis: ⁊ nullã hȝ ſepatã opationeȝ a materia ⁊ actibus ꝟtutũ ſpecialiũ: vt pȝ iducẽdo. Unde dicit phs. 5. Phiſicoꝝ. iuſta oĩa factiua et coſeruatiua felicitatꝭ et ꝑticularũ eiꝰ politica cõ-municatione in ordĩe ad cõicatione politicã vl̃ ad bonũ cõe. Hoc aũt fit ꝑ actꝰ oĩm ꝟtutũ ſpecialium vbi dicit cõmentator ꝙ legis poſitores de his que ſcḋm virtutes diuerſa dicũt nõ ſimpl̃r naturã ꝟtu-tũ intẽdẽtes: ſȝ cõiectãtes cõiter cõferẽs ⁊ ad illḋ relationẽ faciẽtes ꝑcipiũt que ſm̃ virtutes opari. ¶ Itẽ ibi dicit phs ꝙ iuſticia ſimul. i. cõphenſiue ſm̃ ꝯmẽtatorẽ oĩs ꝟtus eſt vbi dr̃ ꝯmẽtator ꝙ iuſti-cia ꝑficit̃ ex oĩ ꝟtutũ cõgregatiõe inquantũ. ſ. vna forma gñalis iuſticie oẽs iformãtur inquãtũ. ſ. ha-bens hãc ꝟtutẽ: vt ibi dicit phs põt vti q̃libet ꝟtu-te ſpãli nõ ſolũ ad ſeipſuȝ ſȝ ad alterũ. ¶ Itẽ phs 5. Ethicoꝝ. aſſignat diſtinctionẽ iuſticie legalis a particulari ex parte materie dicens de ꝯtrario eiꝰ ſcȝ de iniuſticia ꝙ iniuſticia ꝑticularis ẽ circa illa ſȝ q̃ attendit̃ cõiũctio inter hoĩes. ſ. circa bona circa q̃ eſt fortuna et infortuniũ: q̃ꝝ ipſe vſus eſt cõis vt circa honorẽ vel circa ea q̃ ꝑtinẽt ad ſenſum et bo-nam diſpoſitionẽ corporis: vel ſi ꝙ habeamꝰ vno no-mine cõphẽdere hec oĩa: eſt eñ contra omia ordi-nata ad lucrũ. ⁊ hoc ꝑꝑ delectationẽ q̃ eſt a lucro ĩ q̃ auarus finaliter requieſcit. ¶ Iuſticia aũt lega-lis ⁊ iniuſticia eſt vl̃r circa tota materiã moralem qualitercũq; põt aliq̃s ſtudioſus dici qr cõſiſtit in oĩbus q̃ ad cõitatẽ ſiue ad bonũ cõitatis ſȝ aliquẽ modũ vſus referri pñt. Licȝ ẽt q̃dã illoꝝ ſm̃ eſſen-tiã et naturã cõis eſſe nõ pñt. Intẽdit ꝗ phs dare diſtictionẽ iuſticie legalis ⁊ ꝑticularis ꝑꝑ diuerſi-tatẽ materie: cõſtat aũt ꝙ ſi iuſticia gñalis nõ eſſet aliqua ꝟtus vna diſticta eſſentialr̃ a ꝟtutibus ſpe-cialibus non differret etiã a iuſticia ꝑticulari rea-liter cũ qua videt̃ materẽ hr̃e cõuenientiã cũ ergo ponẽdo differẽtiã iter legalẽ iuſticiã ⁊ ꝑticularem nõ ponit eã ſolũ ſȝ diuerſitatẽ ordis actꝰ eiuſḋ ad diuerſos fines. qr. ſ. actus aliq̃s vt eſt iuſticie ꝑti-cularis eſt actꝰ ſm̃ quẽ hõ cõuenĩẽter ordinat̃ ad alterũ aliq̃d/ vt ad determinatã ꝑſonã. vt aũt ſȝ ipȝ ordinat̃ hõ ꝯueniẽter ad bonum cõe ⁊ ad quẽcũq; ꝑtinẽtẽ ad cõitatẽ eſt actus iuſticie legalis. ſȝ po-nit hmõi differẽtiã eẽ realẽ penes materiã dicens ꝙ ad iuſticiam legalem vt diſtinguitur a particu-lari non ſolum ꝑtinet talis finis et ordo materie vel actꝰ iuſticie ꝑtinẽs in ipm̃. ſȝ ꝑ ſe ꝑtinet ad ipȝ materia cuiuſȝ ꝟtutiſ alteriꝰ. manifeſtũ ꝗ ẽ ꝙ dr̃am eẽntialẽ itẽdit dare int̃ iſtas ꝟtutes. ſ. iter iuſticiã legalẽ et alias ꝟtutes ſpãles. Eodẽ eĩ mõ quo ar-guit ꝙ iuſticia legalis realit̃ differt a iuſticia ꝑ-ticulari põt argui de illa ĩ ꝯpatiõe ad tꝑãtiã. ⁊ ad alias. Sic tẽperãtia ẽ tñ circa paſſiões ꝯpatio-nes ſm̃ cõcupiam carnalẽ. ſȝ iuſticia legalis lȝ ſit 4. articl'

Et circa illos: nō tñ ē tm̄ circa illas. ſ3 ēt circa paſ
ſiōes ⁊ opatiōes q̄ cōtingūt ſm̄ tiores ⁊ audacias
⁊ ſic de alijs. g̃ realr̄ ⁊ eētialiſ dſt p ſe ab vtraq3
⁊ vnaqueq3 virtute ſpāli ſic ſtōſiſi ꝯſiderata ⁊ ꝯpa
ta ad iuſticiā legalē ſm̄ φ oēs ꝟtutes ſil' in ſe ꝯpꝛe
hendit. Si aūt cōſideret iuſticia legalis oēs ꝟtu
tes in ſe cōpꝛehēdēs in cōpatōe ad tpantiā l ſe cō
pꝛehēſam ſic dr̃i ab illa nō p ſe ſed p acciñs inq̄tū
.ſ. ipa iuſticia legalis ēt ſil' cū tpantia cōpꝛehēdit
fortitudinē a qua p ſe dſt ipa tpātia ſicut dr̃ totū
differre a ſuis ptib' p acciñs. hec āt diſtictio hui'
virtutis ab alijs pʒ ex pte finis. q̄ pncipaliſ ⁊ p ſe
intendiſ iuſꝟtute. qꝛ finis ⁊ bonū virtutis ſpecial'
q̄tū ad tpantiā ⁊ fortitudinē cōſiſtit incōuenīt l
aliquē ſe hr̄e in his q̄ ptinēt ad materiā talis ꝟtu
tis in ordine ad ſeipʒ abſolute puta incōuenīēter
paſſionari ſm̄ tiores ⁊ audacias: ⁊ incōuenienter
paſſiōari ſm̄ delectatiōes ⁊ triſticias carnales.
Et incōuenienſ opari ſm̄ hmōi paſſiōes q̄tū ſpec
tat ad illū in quo ſūt hmōi paſſiōes. finis aūt ⁊ bo
nū ꝟtutis ſpālis q̄ eſt iuſticia pticularis ꝯſiſtit in
cōuenienſ aliqd ſe hr̄e in his q̄ ptinēt ad materiā
illi' ꝟtutis l ordie ad ſeipm̄ nō abſolute ſed in ha
bitudine ad alteꝝ nō quēcūq3: ſed vt ē aliq̄ pſona
ſingularis ſm̄ aliquā ſpālem rōem ⁊ habitudinē
quā hʒ ad agentē et ad materiā actōis. vt .ſ. aliq̄s
recte ſe hēat in reſtituēdo ⁊ in diſtribuēdo q̄d alte
ri pſone deteriatc qd ē ſibi debitū. In hoc tñ p ſe
⁊ directe nō intēdiſ bonū illius ad quē hmōi act'
ordinaſ loq̄ndo ꝓpꝛie de bono morali. ⁊ iō dictū
eſt φ ſic agēs agit id qd agit in ordine ad ſeipʒ. i.
in ordine ad bonū ſuū morale. nō tñ in ordine ad
ſeipm̄ abſolute. qꝛ hoc bonū nō cōuenit ei niſi ſm̄ φ
p tale opus cōueniens ſe hʒ ad aliū. pp qd ēt licet
hmōi iuſticia ſit ad alteꝝ: nō tñ dr̃ bonū alienum
bonū aūt gn̄alis iuſticie ꝯſiſtit i cōuenienſ aliquē
ſe hr̄e in his q̄ ptinēt ad totā materiā moralē. non
ſolū in ordine ad ſeipm̄ abſolute vel etiā i habitu
dine ad aliquē actū aliū vt q̄dā determiata pſōa. ſʒ
in ordie ad ſeipm̄. i. ad bonū ſuū nō abſolute ſed i
habitudine ad alteꝝ ſic φ in ordie ad bonū ipi': ſʒ
φ in ordine ad aliquē vnū deteriatū: ſicut cōtigit
i iuſticia ꝓpꝛie dicta: ſed in ordie ad quēcūq3 aliū.
inq̄tū ē aliq̄s cōitatiſ cui' bonū p ſe itēdit. vnde
phs .5. ethic. de hac ꝟtute ſpit q̄tū ad ei' finē ⁊ di
gnitatē ex hoc ſibi cōuenietē dr̃ φ iuſticia hec ꝟt'
q̄dē eſt pfecta: ſed nō ſimplr̄/ſed ad alteꝝ. pfcā ei
ēſt q̄m hn̄s eā ad alterū pōt ꝟtute vti ⁊ nō ſolū ad
ſeipʒ pp h̄ pclariſſima ꝟtu: ū et vr̄/multi eī l ꝓpꝛijs q̄
dē ꝟtute vti pñt. In his āt q̄ad alteꝝ nō pñt ¶ Ex
his g̃ pōt ſic argui. ꝟt' q̄ ponit aliquē i aliq̄ ſolū in
ordie ad ſeipm̄ abſolute vel i ordie ad ſeipʒ l habi
tudie tñ ad aliquē aliū ſinglarit ꝯſideratu eſt alia
realr a ꝟtute q̄ ponit aliquē in aliq̄ ordie ad ſeipʒ
in hitudine ad alterū quēcūq3: qꝛ i ordie ad totuʒ
bonū cōe ⁊ oim̄ q̄ ad ſeipaʒ ptinēt q̄tūcūq3 ſint ex
tranei ⁊ ignoti. ſʒ tales ſūt ꝟtutes ſpeciales reſpe
ctu iuſticie gn̄alis. g̃. ⁊c. ¶ In hoc g̃ vr̄ conſiſtere
formalis rō differētie q̄ accipiſ ex pte finis inter iu
ſticiā gn̄alē ⁊ alias: qꝛ iuſticia gn̄alis illō qd agit
agit i ordie ad alteꝝ vel i hitudie ad alteꝝ ¶ Si di
caſ φ nō eſt ita. cū iuſticia pticularis ſit ad alteꝝ.
3 Dicendū φ q̄uis iuſticia pticularis ſit ad alterū.
nō tñ ſic eſt ꝓpꝛie ad alteꝝ: ſicut iuſticia gn̄alis: pp
qd etiā phs .5. Ethic. dr̃ iuſticia legalis. ſpecialiſ
et ſola dr̃ alienū bonū q̄m ad alterū eſt. aliq̄ eī cō
ferētia opaſ. Nā licʒ iuſticia pticularis ſit ad alte
rū et nō ad ſeipm̄ p tāto qꝛ ē cōſeruatiua eq̄litatis
inſ aliq̄s diuerſos ⁊ reductiua ieq̄litatis ad equa
litatē φ nō hʒ locū niſi iter diuerſos: qꝛ tñ ali' ad
queʒ reſpicit hmōi iuſticia nō eſt q̄dā pſona deter
minata/determinatā habitudinē hn̄s ad maīā ope
rationis q̄ ſit ad equalitatis cōſeruatiōeʒ vel ieq̄li
tatis rectificationē: iō talis pſona non dicit aliq̄d
ꝓpꝛie alterū. vt p alieno vel p extraneo ſumi poſ
ſit: talis eī pſona nō reputaſ aliena reſpectu ei' q̄
agit ſm̄ hāc ꝟtutē aliq̄d in ordine ad ipſum q̄tum
ad materiā q̄ ſue actiōi ſubijciſ. ſiue ſm̄ ꝯmutatio
nē ſiue ſʒ diſtributiōeʒ. talis eī iuſticia ſic reſpicit
alterū nō vt quēcūq3: ſed vt determinatā pſonam
⁊ reſpicit ita vnā pſonā determinatā φ nō aliam. vn̄
q̄n ēptor reddit vēditori iuſtū p̄ciū p re empta nō
reſpicit illū vēditorē vt hoīem quēcūq3. ſʒ vt vēdi
torē talis rei. Et q̄tū ad hoc iuſtū nullū aliū reſpi
ceret et illō qd dat illi dat nō vt bonū cōe ſiue nul
li appropꝛiatū. ſʒ vt bonū ſuū vt ſibi ⁊ nō alteri de
bitū. nō ſic aūt ē in iuſticia legali: qꝛ cū illa p ſe re
ſpiciat bonū toti' cōitatis/i hoc etiā itēdit bonū
vniuſcuiuſcūq3 pſone quātūcūq3 extranee inq̄tum
ē ptinēs ad cōitatē. ¶ Itē licʒ iuſticia pticularis itē
dat bonū morale i eo φ agit: tñ p ſe nō itendit bo
nū illi' morale ad quē ē vt ad alteꝝ: qꝛ ſolū itēdit φ
cōſeruetſ eq̄litas ⁊ mediū realr iter aliq̄s. i bonis
q̄bus ab iuicē cōtcāt. Hoc aūt bonū hmōi equali
tatis itēdere eſt qōdā bonū moris ipſi' ſic agentiſ
nō aūt illi' alteri' cui' corpale aliqd bonū itēdiſ: qꝛ
circa ipſiū vltra hmōi bonū eq̄litatis nihil atēdiſ
ſed agens ſm̄ iuſticiā legalē licʒ operſ bonū morale
ſibi operſ etiā ad pfectū alteri'. na i hoc itēdit cō
cordiā ⁊ trāq̄llitatē ipalē i cōitate ꝓpſ bonū ꝟtu
tis pncipaliter i hoc etiā itēdit bonū ſimplr̄ cuiuſ
libet ⁊ tempale ⁊ morale. ¶ Si dicaſ φ amicicia 4
politica ē ſic ad alterū φ itēdit facere aliq̄d φ ſit
illi bonū ſpālit ⁊ ſic eſt bonū alienū ⁊ p̄clariſſima
ꝟtus ſicut legalis iuſticia qꝛ ꝓut dr̃ .5. Ethicoꝝ.
Peſſim' ē q̄ malicia vtiſ ad ſeipm̄ ⁊ amicos. g̃ ecō
tra optim' eſt. q̄ ꝟtute bn̄ vtiſ ad ſeipm̄ ⁊ ad ami
cos. ¶ Dicēdū φ q̄ vtiſ ꝟtute ad amicū nō vtiſ ꝓ
pꝛie vt ad alteꝝ vel alienū: imo vtiſ q̄dāmō vt ad
ſeipm̄ i quātū amicus vn' reſpectu alteri' eſt vt al
ter ipſe: ⁊ iō vt dicit ibi ꝯmētatoꝛ nō ꝓpꝛie ē optim'
q̄ ꝟtute vtiſ ad ſeipſū et ad amicos qꝛ vtiſ ad ami
cos ſm̄ quēdā modū vtiſ ad ſeipʒ. eſt tñ peſſim' q̄
male vtiſ ſed eſt optim' qui ad ſeipm̄ et ad alteros
qualeſcūq3 exiſtentes virtute vtiſ non ſolum qui
ad ſeipſum et q̄ ipſius ſunt. ipſius eīn amici ⁊ que
amicoꝝ. ¶ Pꝛeterea. cū alt' aliquo mō ſit alt ab a
mico q̄ ſibi vult bonū qd ēt ptiet ad rōneʒ iuſticie
gn̄alis. ſ. alteri velle ⁊ opari bonū nihilominꝰ tñ ē
dr̃a aliq̄ ex pte finis ⁊ pncipal' obi: qꝛ bonū qd re
ſpicit hmōi aicicia ē aliq̄ ſingularis ⁊ deteriata p
ſona ſiue bonū ipi' alicui' deteriate pſōe. bonū āt
qd reſpicit legal iuſticia ē tota cōitas ſiue bonū
toti' cōitatiſ ¶ Ex pdictis g̃ colligi pōt dr̃a real' 5
⁊ ſm̄ eſſentiā iuſticie legalis vel gn̄alis et actuū
ei' ab alijs virtutib' ſpecialib' et actib' earū ex cō
ditiōe obiecti principalis ⁊ finis ipi' iuſticie lega
lis. qꝛ i gn̄e moris realiſ differt act' rationis ⁊ vo
lūtatis ꝓut ſolus cōpꝛehēdit actū aliquē ordiatū i
finē aliquē ſpecialē in ipʒ finē quo quidē actu rōis
⁊ volūtatis aliq̄s act' alicui' virtutis ordiaſ ſolū
i finē ꝓpꝛiū talis virtutiſ q̄ ē bonū alicui'. ſm̄ ſeipʒ

vel i ordine ad aliquē aliū determiate ⁊ act⁹ rōis et volūtatis put cōphēdit talē actū put ordiaꝛ vltra hoc ad finē cōmunē ſiue q̄ ē bonū cōe ſiue cō mūitatis et ipm̄ talē finē. ſicut eni i gn̄e moris nō nihil eſt talis finis ꝓprius ſiue tale bonū ſpeciale ymmo ē formale in reb⁹ illi⁹ gn̄is. Ita etiā ē dicē dū de fine vel de bono cōi vn̄ actus rōis ⁊ volūta tis ſiue a ratiōe et volūtate elicit⁹ quo act⁹ alicui⁹ virtut ordiaꝛ ad finē ꝓpriū talis virtut ſiue hoc totū ꝙ ē act⁹ ſic ordiat⁹ ⁊ finis ad quē ordiaꝛ ꝯphē ditur ſimul ſub actu ratiōis ⁊ volūtatis rōe talis ordinis ē vnus act⁹ realis ſm eēntiam in gn̄e mo ris et act⁹ rōnis et volūtatis quo act⁹ talis ꝟtut ordinat⁹ ad finē illi⁹ ſpecialis virtutis ⁊ vlterius ordinat⁹ ad ſuperiorē et cōez finē. ſiue hoc toto ꝙ eſt actus ſic ordiatus et finis ad quem ordinatur put hoc totū ꝯprehenditur ſimul rōe talis ordis ē vn⁹ act⁹ ali⁹ realis ſm eſſentiā i genere moris. Si aūt dicatur ꝙ tales act⁹ nō differant realiꝛ ⁊ eēntialiꝛ in genere moris. ſz. ſ. ꝙ pertineāt ad di uerſas ꝟtutes ſz accidētaliꝛ ſm diuerſos gradus ad eandem ꝟtutē ptinētes eēntialiꝛ: vt ſi dicaꝛ ꝙ act⁹ alicuius ꝟtutis relat⁹ ad finē ſpecialē eſt bo num ſimpliciꝛ ⁊ etiā ꝟtutis ſimpliciꝛ nō tamē pfe ct⁹ ē nec act⁹ ꝟtut pfecte. q2 ſibi deſicit ordo ⁊ re latio pfectior. ⁊ ad pfectiorē finē ⁊ vt ſic ē act⁹ ali cui⁹ ꝟtutis q̄ vt ſic habet rationē ꝟtutis ſimpliciꝛ licz impfecte. Idē aūt act⁹ relat⁹ ad finē cōmunē et pfectū eſt pfect⁹ q2 in hoc ꝯſecut⁹ ē pfectionem ad quā nat⁹ eſt ſz ſic etiā ē actus eiuſdē ꝟtutis q̄ tū vt ſic habet rationē ꝟtutis pfecte ⁊ hec videnꝛ importare ꝟba ph̄i. 5. ethicoꝝ. dic. virtus ſimplr ꝙ ſūpta eſt eadē cū iuſticia generali. eſſe aūt non idem. ſed ſm qd̄ alterū quidē iuſticia eſt ſm autē ꝙ talis habitus ſimpliciter virtus eſt. ¶ Dicen dū ꝙ hoc nō valet. q2 cū hmōi finis cōis ſit quod dā bonū in genere moris p ſe ⁊ eēntialiter ad bo nū virtutis ptinens ſicut ⁊ finis quicūq ſpecialꝛ: cum ex bonitate hmōi finis quandā perfectionez conſequatur actus virtutū ſpecialiū. oz ꝙ ad ali quā virtutē aliam a virtutibus ſpecialibus p ſe ⁊ primo pertineat ſicut quicunq alius finis ſpecia lis ad aliquā virtutē pertinet. q2 ad nullam ſpeci alem per ſe. et primo pōt pertiere. eodē eñ modo ptinet ad vnā ſicut ad aliā et iō ſicut hmōi finis ē cōis ſiue gn̄alis. Ita etiā opz ꝙ ad aliquā aliam virtutē etiā cōez ptineat: nec pōt talis diuerſitas i actu ex diuerſo ordie ad diuerſos fines facere di uerſitatē ſolū accidētalē ſm pfectū: ⁊ ipfectū in eadē ſpecie: q2 talis diuerſitas ſcōz pfecti⁹ ⁊ iper fectius in eadem ſpecie ſiue ſm magis et minus eſt ſcōm intenſius et remiſſius que non ſumuntur ex habitudie ad diuerſos. ſed alio mō. ſine tñ nō variato. Nec pōt dici ꝙ hmōi finis p ſe ptieat ad actū alicui⁹ ꝟtut ſpālis vt ꝯplemētū ⁊ pfectiuū il lius in eſſe ſpecifico morali. q2 cū actus ꝟtutis ha beat formā ⁊ ſpēm in gn̄e moris a fine ꝑncipaliꝛ nullus actus virtut ſpālis eſt virtuoſus ſimplr niſi illū finē cōez icluderet: ꝙ ſi ōs icluderēt tūc oēs ꝟtutes eēnt vna ꝟt⁹ ſm ſpēm. et nō differunt virtutes ſpāles abſoluꝛ eēntialiꝛ ⁊ dnā ſpecifica ſed ſolū materialiꝛ. ſicut poniꝛ de iuſticia legali/ ſi bn̄ intelligatur ꝙ eſt virtus vna ſm eēntiam ⁊ ſpēm: eſt tñ oīs virtutis ſiue oīs virt⁹ materialiꝛ cū ergo ab oībus ponātur virtutes ſpāle, abſe ſi nes ſpāles intrinſecos ſpē differētes nō pōt poni

ꝙ ab hmōi fine cōi eis intrinſeco ſpēm habeant: ſm qd̄ abſoluꝛ ſpē diſtinguūtur. Sed q2 fines ſpe ciales ſpāliū virtutū ſūt fines ſub fine: q2 ad illū finē cōem extrinſecū ordinabiles. nō quidē ꝟtute ꝓpria ipaꝝ virtutū ſpāliū: q2 nullā eaꝝ tranſcen dit ex ſe finē ſibi ꝓpriū hoc fiet virtute alicui⁹ vir tut ſupior et potior: ⁊ cui hmōi finis cōis ē ꝓpri us et q̄ nulli virtuti ſpāli ꝓprius eē pōt. Sunt ei iſti fines diuerſaꝝ rōnū. ⁊ ad hoc ꝙ hō bene ſe ha beat reſpectu illoꝝ ſunt diuerſe difficultates: q2 amota vna p exercitiū actus alicui⁹ virtutis ſpā liter in ordine ad bonū hoīs ſm ſeipm̄ q̄ amoue ri nichil aliud eſt q̄ virtutē ſpecialē ſm ei⁹ ꝓpriā rōem in aliquo ꝓter bonū ipſius acquiri nō amo uetur alia q̄ eſt reſpectu boni alieni ſiue in ordine ad bonū cōe niſi hō etiā exerceat actū illi⁹ ꝟtutis ſpecialis in ordine ad talē finem ſicut p experiē tiā patere poteſt: ⁊ ſic dicit ph̄s ꝙ multi in ꝓpriis bene vtunꝛ virtute. in hiis aūt que ad alterū non verum ē tamen ꝙ pro tanto finis talis ē cōmunis ſic pertinens ad quancunq ſpecialem virtutem vt finis tamen extrinſecus ꝙ habēs virtutē ſpeci alē nō ita virtuoſe vtitur actu illius virtutis: ta men vtitur eo p hmōi virtutē in ordine ad ſeipm vel ad bonū ſuū propriū ſicut vtitur eo in ordine ad bonū cōe ꝙ ſit p virtutē ſupiorē ⁊ cōmunē/ nec tñ hmōi virtus ſpālis cū ſit act⁹ ei⁹ ordiaꝛ ad fi nē altiorē trāſit i ſpēz ꝟtutis cōis/ nō eni ſic ꝟtu tes ſpē differētes cōmiſcēꝛ nec ipa virt⁹ ſpecialis ex hoc pfectior reddiꝛ ſz in ſua ſpecifica pfectōe ⁊ entitate ſcōm ſe manet ſed verum ē ꝙ virt⁹ genera lis hn̄s actū cū ſuo fine cōphēdēs ē virt⁹ pfectior et ille act⁹ etiā virtut ſpecialis inquātum eſt actu materia virtutis pfectioris pōt dici pfectior pfec tiōe talis virtutis cōmūis quam habēt ex pfecti one finis. Ex pdictis igꝛ patet quomō intelligē da ſūt verba philoſophi pallegata/ patz etiā quō eſt ponēda aliqua virtus que ē iuſticia generalis. ¶ Quantū ad ſcōm ꝑncipale de aīcitia politica declarāt illi duo vnū ꝙ aīcicia ē virt⁹. Scōo ꝙ nō ē ꝟtus gn̄alis. ¶ Quantū ad primū ſm eos ē in telligēdū ꝙ videꝛ aliquibus ꝙ amicitia ſm ph̄m 2. articul⁹
ñ ſit virt⁹ ſed aliō ꝯn̄s ad virtutē ⁊ ex pte amāt Idē de fō
q2 aīcicia. ⁊ ex pte amati ꟝tuoſa eſt pp bonū hone tib⁹ l quo
ſtū videꝛ eſſe in amāte ex eo ꝙ p virtutes que ſūt libeꝛ.
ipſū bonū honeſtū ſcōm habitū appetitus ei⁹ ſic cōuenientēr ē diſpoſit⁹ ꝙ bn̄ efficiꝛ ad oē bonū ho neſtū et iclinaꝛ ad opatōes honeſtas et ſic amare aliquē propꝛ bonū honeſtū ꝙ ē in amato videꝛ eē ꝯn̄s ad bonū honeſtū et virtut ꝙ ē in vtroq ⁊ ſic verificaꝛ diſtinctio ph̄i in ꝑncipio. 8. ethicoꝝ ſolū pro altera parte. ſ. ꝙ amicitia proprie non eſt virt⁹ ſcōm eſſentiam ab aliis diſtincta ſed eſt cum vir tute quia bonum virtutis exigit et illud ſequitur ſicut dictum eſt. ¶ Sed melius videꝛ dicendum ꝙ dictā diſſīctis vl copłatie hn̄s p vtraq pte ꝟiſi ceꝛ ⁊ ꝙ aīcicia ꝑ ſe ⁊ ꝓprie ſit virt⁹ ſpecialꝛ ab aliis ꝟtutib⁹ eſſentialiꝛ diſticta ⁊ ꝙ etiā ē cū ꝟtute alia ſ. quā coexigit: ⁊ reqrit in actis. ¶ Iſta tñ aīcicia ſi ē ſic ꝯn̄s ad ꟝tutē ſiue cū ꟝tute ꝙ i oī hn̄te bonū ꟝tut reſpectu cuiuſcūq bonū ꟝tut hn̄t ſit talꝛ amicicia/ ⁊ ꝙ etiā iter illos dicit quos hmōi amī citia iuciꝛ ſtati cū habeꝛ bonū ꟝tutis ſcōm alias ꟝tutes quas requirit ſimꝛ etiam ipa amicitia ha beatur. et ſi ſit aliqua amicicia ſit ꝯn̄s ad bonum virtutis inclinatur: ſic ad omnem alium in quo

etiā eſt bonū virtutis ꝙ eū diligit ꝓpť ſe ⁊ ꝙ vult ei bonū: talis amicicia nō dicit aliquem hītū ſm eſſentiā diſtinctū ab aliīs ꝟtutib⁹: ſꝫ eſt ſic ꝯſeq̄ns alias virtutes ꝙ ſtatim inſurgit act⁹ talis amoris inter tales q̄ſi mō q̄dā naturali abſq; hītu aliquo ſpāli. ¶ Qꝫ aūt vt dictū eſt ſit q̄dā amicicia q̄ eſt virt⁹ ſpālis ſm intētionē ph̄i pōt patere ex dictis ph̄i ⁊ ꝯmētatoris circa ꝑncipiū .8. ethicoꝝ. vbi dicit ph̄s ꝙ amicicia videť ꝯtinere ciuitates ꝓpter ꝙ legis poſitores magis circa ipſam ſtudēt q̄ꝫ circa iuſticiā: qꝛ etiā iuſti exiſtētes indigēt amicicia Hec eñ ⁊ multa alia ꝟificarenť nequaꝗ̄ de amicicia ſi ipa nō eſſet q̄dā virt⁹ eſſentialiter ab aliīs diſtincta: qm̄ ſi ſic nō eſſet/ aliīs habitis haberet.
3 ¶ Itē hoc detminat ibi ꝯmētator dicēs. Eſt aūt amicicia vna virtutū moraliū ſicut fortitudo ⁊ tēperātia. Ex hoc probat ꝙ eſt circa actiōes ⁊ paſſiones ſicut reliq̄. et ei amare q̄dā paſſio ē/ ⁊ actiones ſunt amabiles ſiue amicabiles. docet eñ ꝙ in hoc qđ eſt amare vt ꝓ paſſione accipiť / eſt accipe ſupabūdantiā ⁊ defectū: et ideo etiā mediū. Aliq̄ eñ ſupabundāt ⁊ quaſi maniace viunť in amore/ q̄lis dꝛ q̄dā cayr⁹ noie ad patrē ſuuꝫ fuiſſe: q neq; viuere volebat mortuo patre. Ali⁹ autē ſic deficit et ſic eſt ſeuer⁹ ꝙ q̄ſi impaſſibilis exiſtens neq; volens neq; potēs eſt amare. Alius autē medio modo vtēs eo qđ eſt amare amicus eſt. ¶ Qꝫ autem
4 ita ſit videť: qꝛ oīs habit⁹ laudabilis virt⁹ eſt: amicicia aūt ē habit⁹ laudabilis. ꝙ aūt illud qđ noie amicicie īportať ſit laudabile eſt manifeſtuꝫ. Qꝫ autē ſit habit⁹ videť: qꝛ nō ſtatim hō virtuoſus ē ſic diſpoſit⁹ erga aliū aliquā ꝑſonā determiatā ꝙ ei ſpāliter ꝑ aliīs cōuiuere ſit delectabile/ et amicabilia opa/ q̄ ſcꝫ nō ex debito ſꝫ mere liberaliter exhibenť/ erga ipſum delectabiliter exercere: ſed talis diſpoſitio conſuetudine acquiriť et firmať. vnde dicit ph̄s .8. ethicoꝝ ꝙ amicicia indiget tpe et ꝯſuetudine vt ſe inuicē poſſint cognoſcere ꝙ ſint amicabiles .i. virtuoſi et ꝙ ſint amici. ¶ Itē dicit ꝙ licet loca nō diſſoluāt amiciciā ꝑ ſe ſm opationē: ſed tñ ſi diuturna abſentia fiat/ amicicie videť obliuionē facere. vnde dictū ē multas amicicias non appellatio diſſoluit: qꝛ nichil eſt ita amicorū ſicut cōuiuere. nō tamē ꝓpter hoc ſi amicicia diſſoluať/ alie virtutes pereūt ¶ Et ex iſtis patꝫ ꝙ amicicia eſt q̄dā habit⁹ ex cōſuetudine ⁊ frequentia actuū acq̄ſit⁹: qđ etiā declarat ph̄s in eodē. diſtinguēs eñ īter amiciciā ⁊ amationē/ dicit ꝙ amatio aſſimilať paſſioni/ amicicia autē habitui. amatio autē ſimplex pōt eſſe ad inaīata. amici autē reamāt cū electione. reamare eñ qđ ꝑtinet ad rōnē amicicie qđ nō eſt niſi rationabilium adinuicē/ nō fit niſi ex electione. electio autē ab habitu fit: ⁊ bo
1. articul⁹ num volūt amatis illoꝝ grā nō ſm paſſionē ſꝫ ſm habitum. ¶ Quantū ad ſcđm an ſit virt⁹ generalis dicunt de tali virtute amicicie q̄ eſt virt⁹ moralis ꝙ nō eſt virt⁹ gn̄alis: et planū eſt ꝙ nō eſt generalis a gn̄alitate vľ cōitate obiecti ⁊ finis ꝑncipalis: qꝛ nō reſpicit bonū multitudis ſiue cōitatis: ſed tm̄ bonū vnius vel paucoꝝ. qꝛ in eodē .8. dicit ph̄s ꝙ multis eſſe amicū ſm ꝑfectā amiciciā non cōuenit: qꝛ tñ talis amicicia q̄ ſcꝫ eſt ꝓpter bonuꝫ virtutis/ ⁊ ad quā vt ꝑdictū eſt plura req̄runť de quib⁹ nō pōt haberi certitudo reſpectu multoruꝫ. Ipſa eñ eſt ꝑfecta et q̄ſi maxima q̄ pōt eſſe inter hoīes ſm curſum naturalē/ ⁊ cuidā ſupabundātie in amādo aſſimilať. ſupabundās autē amor nō eſt
2 natus fieri ad multos. ideo. ⁊c. ¶ Eſt tñ ſic gn̄alis: ſicut amor quo q̄s amat ſeipſum pōt dici generalis nō gn̄alitate finis cōis vt dictū eſt: qꝛ nō diſponit ⁊ ꝑficit hoīem in ordine ad multitudineꝫ cuius ſit pars: ſed in ordine ad ſeipſum et ſic in ordine ad bonū vnius tm̄: ſed qꝛ iſtud min⁹ bonū qđ amās vult ſic amato nō cōſiſtit in bono vnius virtutis tm̄: ſed ſub quadā gn̄alitate indeterminate includit oē bonū poſſibile illius cui⁹ bonū reſpicit ille amor. ideo quadā gn̄alitate alicui⁹ totius q̄ſi īcegralitatis multa in ſe aggregātis eſt hmōi virtus generalis/ nō ſm ſuā eſſentiā et naturam: ſed q̄tū ad obiectū materiale qđ reſpicit .ſ. q̄tuꝫ ad bonum qđ amās vult illi q̄ ꝑ ſe ⁊ ꝓpter ſe amatur. Sicut eñ in iuſticia legali ꝑ ſe obiectū eius ⁊ ꝑncipale eſt cōitas ꝯtinēs multos quib⁹ ꝑ iuſticiā iuſtus vult et opať nō ſolū vnū bonū determinatum ſed oē bonū qđ cedit ad ꝓfectū illi⁹. et ſic eſt generalis reſpectu duorū ſcꝫ reſpectu ei⁹ cui vult et operať bonū: et reſpectu boni qđ vult ⁊ operať Ita etiā in ꝓpoſito/ obiectum ꝑmū et principale amicicie ꝓprie dicte .ſ. ꝙ ꝓpter ſe amať/ nō eſt aliqđ bonū cōe ſed determinatū aliq̄d: ſed obiectuꝫ ſecundariū qđ .ſ. amās vult amico/ hꝫ cōitatē mō
3 ſupradicto. ¶ Non ſic autē de aliīs virtutib⁹ ſpecialib⁹: qꝛ illud bonum vni⁹ qđ reſpiciunt cōſiſtit ꝑ ſe in quodā bono determinato vni⁹ virtutis tm̄/ qđ pꝫ in tēperātia ⁊ in aliīs. Tēperat⁹ eñ intēdēs operari ſm tēperantiā nō intendit agere niſi que ſunt bona ſibi et q̄ cōueniunt ſibi ſm ea q̄ ſoluꝫ ad virtutē tēperātie ꝑtinent. Amicus autē intendēs opari ſm virtutē amicicie qua diligit ſeipſum vel aliuꝫ amicū nō intēdit detminate agere q̄ ſunt bona ſibi vel q̄ cōueniūt ſibi ſm ea q̄ ad virtutē tēperantie ꝑtinēt: ſed q̄ ꝑtinēt ad oē gen⁹ virtutis qua ꝑfici pōt qui ſeipſum amat ⁊ amicus quē amat. et ſm hoc amicicia qua ſe q̄s diligit vľ alterā ꝑſonā detmiatā ꝯſideratā ī ordie ad bonū qđ amat amore amicicie/ nō eſt aliq̄ modo generalis virtus: qꝛ illud eſt aliq̄s hō determiat⁹: reſpiciēdo tñ ad bonum qđ amat amore cōcupiſcētie ſcꝫ ad bonū qđ amans vult amico/ ſic eſt aliquo mō virt⁹ gn̄alis: qꝛ bonū tali modo amatū ꝯtinet quadā gn̄alitate oīa bona q̄b⁹ cōueniēter ꝑfici pōt amic⁹. ¶ Et
ex his patet quō hmōi amicicia eſt virt⁹ realiť differens ab aliīs virtutib⁹ conſiderādo illud quod ad obiectum virtutis ꝑtinet: qꝛ obiectum ei⁹ primū ⁊ ꝑncipale ē ꝑſona rōnalis alia a ꝑſona amāte in qua eſt bonum honeſtū rōne cui⁹ eſt ꝓpter ſe amabilis et q̄ſi obiectū ſecundariū eſt oē bonū poſſibile illi ineſſe vel habere/ ſaluis tñ ꝓportione et habitudine illius ad amantē ſm rōnē talis amicicie. ¶ Et ſimiľ amicicia eſt virt⁹ qua ꝑficiť hō in ordine ad aliū nō quēcunq; ſed determiate ad talem modo ꝑdicto vt nō ex debito iuſticie inclineť ſed ex honeſtatis cōplacentia libere ſe inclinās illi/ vt velit ſibi bonū et opereť nō aliqđ quidē determinatū ſꝫ quodā modo oē bonū ſibi cōueniēs Patet autē ꝑ virtutes alias et ſingulas diſcurrēdo quō habent alia obiecta. ¶ Preter hanc amiciciam ſic ꝓpriiſſime dictā determiat ph̄s de aliīs multis modis amiciciarū que fundanť ſup cōicationib⁹ diuerſis ſm quā īueniť inter amantes habitudo ſcđm rationem alicuius debiti et iuſti: et ideo magis ꝓprie ad iuſticiam reducūť q̄ꝫ ꝑdicta

amicicia: propter quod etiã in illis non inuenitur vnde debeãt dici virtutes generales: q2 qlibet habet determinatũ obiectũ. Itẽ nec in eis inuenitur generalitas illa q̃ eſt in amicicia p̃dicta magis ꝓprie dicta: q2 amicus alteri⁹ ſm illos modos amicicie nõ amat aliũ ſicut ſeipſm ſiue ſicut alterũ ſe. Amicicia em̃ de cui⁹ rõne eſt ſic amare/ nõ eſt niſi vna ⁊ vnius rõnis: ſed amat aliũ ſicut qddã alterum/ aliquo tñ mõ ſm aliquã habitudinẽ determinatã ſibi ꝯiunctũ/ ſicut patet in ſingulis iducẽdo. ⁊ ideo etiã amãs aliũ ſm aliquẽ modũ dictarum amiciciarũ p ſe et rõne hmõi amicicie nõ vult nec opaẽ tali amico oĩa bona q̃ ſibiipſi vult ſicut cõuenit in alia amicicia ꝓprie dicta/ ſed bona determinata ſm exigentiã habitudinis ⁊ cõicationis ſup quaꝫ hmõi amicicia fundaẽ: quia talia bona vult amãs amico ſm hmõi amiciciã in q̃tum hoc exigit vt debitũ talis cõicatio ⁊ habitudo q̃ eſt inter tales. ¶ Ex hoc autẽ ꝙ ſic eſt realis et formalis diſtinctio iter amiciciã ꝓprie dictã ⁊ alias/ et etiã inter diuerſos modos amiciciarũ nõ ſic ꝓprie dictarũ põt cõcludi ꝙ amicicia eſt ſpe virt⁹ eſſentialiter diſtincta ab aliĩs/ ⁊ nõ eſt ſolũ aliqđ ꝯſequẽs ad bonũ honeſtũ aliarũ virtutũ ſtatim cũ habenẽ q2 licꝫ ex bona diſpoſitione ſm alias virtutes ꝓpte ⁊ faciliter inclineẽ virtuoſus ad aliquẽ actum amoris: reſpectu virtuoſi tñ ad hoc ꝙ talis iclinatio fiat p modũ habit⁹ nõ ſufficiũt virtutes alie: ſꝫ oportet ꝙ habeaẽ p acq̃ſitionẽ habit⁹ q̃ amicicia dicĩ. Unde dicit phs. 8. ethicoꝝ. q̃ cito ad inuicẽ amicabilia faciũt/ volunt q̃dẽ amici eſſe. nõ ſunt autẽ ſtatim: q2 nõ amici niſi ſciãt ſe iuicẽ amicabiles. i. virtuoſos ⁊ amicos. Voluntas igitur amicicie velox fit ſicut etiã dicit phs. 9. ethicoꝝ. ꝙ beniuolẽtia amicabilis aſſimilaẽ et amicicia videẽ: nõ tñ videẽ eſſe amicicia/ q2 fit etiam ex repẽtino motu: amicicia autẽ nõ: q2 vt dicit phs in. 8. indi-
9 get tpe ⁊ cõſuetudine amicicia. ¶ Itẽ eſt intelligendũ ꝙ ſicut dictũ eſt/ amicicia cõiter dicta que cõſequẽter quodãmõ ſe hꝫ ſm quãdã generalitatẽ ad bonũ honeſtũ virtutis qđ ſub quadã generalitate reſpicit in quocũqꝫ iuenitaẽ/ illa q̃dẽ habeẽ ſtatim habitis aliĩs virtutib⁹ cũ actu interiori cuiuſdã beniuolẽtie ſimplicis ⁊ nõ ſub rõne habitus et virtutis. ¶ Et ſilr dicendũ eſt de iuſticia legali: q̃ etiã reſpicit bonũ cuiuſlibet virtutis cui⁹ obiectũ eſt bonũ ꝯmune et alienũ: ꝙ nõ ſtatim habitis aliĩs virtutib⁹ habeẽ tali mõ: q2 ex hoc hõ ſi ſit diſpoſit⁹ ꝙ velit bonũ alteri cuicũqꝫ q̃ſtũcunqꝫ extraneo in ordine ad bonũ cõmune ⁊ ſit ꝓmpt⁹ ad hoc cooperari cũ effectu licet etiã quodã actu voluntatis cuiuſdã ſimplicia beniuolentie velit cuicunqꝫ extraneo bonum in ordine ad bonũ ꝯmune: q2 bonũ cõmune eſt in quo vt dictũ eſt/ includitur bonum alienũ: ſed q2 bonũ q̃ſtũcunqꝫ extraneorũ in ordie ad bonũ illud cõe quãdã arduitatẽ ⁊ difficultatẽ ſpecialẽ iportat q̃ nõ tolliẽ ſufficienter p habitus aliarum virtutũ: nec p eas habeẽ ſufficiẽter facultas et ꝓmptitudo reſpectu hmõi boni. ideo ꝓter exercitiũ aliarũ virtutum requiriẽ cõſuetudo et frequẽtia multoꝝ actuum ad hoc ꝙ talis habitualitas acquiraẽ. ¶ Ex predictis igitur patet ꝙ ſm phm videẽ ponẽda quedã amicicia q̃ vere ⁊ ꝓprie eſt virt⁹ ab aliĩs eſſentialiter diſtincta: ⁊ hec non eſt virtus generalis. ¶ Ad rationẽ ꝓ queſtione facta dicendũ ꝙ amicicia eſt virtus: ſed non eſt virtus generalis cuius ratio dicta eſt.

Queſtio quarta.

Quarto querię/ vtrum ꝓter caritatẽ ⁊ iuſticiã ſit aliqua virtus generalis. ¶ Et videtur ꝙ nõ: quia de nulla alia dicit phs. ꝙ ſit oĩs virt⁹ niſi de iuſticia legali. ¶ Cõtra: q2 oĩs generalitas in qua ferẽ appetitus pri⁹ eſt iudicata a rõne: ſicut igię in appetitu eſt virt⁹ generalis ſcꝫ iuſticia: ſic oportet ꝙ in rõne ſit virtus generalis prudẽtia. ¶ Rñſio. ſex videnda ſũt. Primo ꝙ ſm phm non eſt ponẽda talis amicicia qualis eſt caritas. Scđo ꝙ ea ſuppoſita ſm fidem ipſa eſt virt⁹ generalis qđ ſupponebaẽ in iſta queſtione ⁊ in p̃cedẽti. Tertio poniẽ differẽtia iter generalitatẽ caritatis ⁊ iuſticie. Quarto oſtẽdeẽ ꝙ prudẽtia eſt virtus generalis. Quinto ex hoc inferẽ vnũ correlariũ contra illos q̃ ponunt theologiã affectiuã et pure ſpeculatiuã. Sexto tãgenẽ ⁊ ſoluẽtur q̃dã dubia circa iſtã q̃ſtionẽ et p̃cedentẽ. ¶ Quantũ ad primũ ſm quoſdã eſt itelligendũ ꝙ non eſt ſm phm ponẽda talis amicicia q̃lis eſt caritas: q2 vt dictũ ẽ amicicia fundaẽ ſup aliqua cõicatione. nichil em̃ ſic ẽ amicoꝝ velut cõuiuere. 8. ethicoꝝ. phs nõ nouit aliquã cõicationẽ ſpecialem cũ deo ⁊ ſubſtãtĩs ſpiritualib⁹/ nec p̃ſentem/ nec futurã. non em̃ ſupponit ꝙ deus cõicet nobis aliqua bona gratuita imediate p iſuſionẽ vel aliquo mõ: nec ꝙ imediate cõſonẽ hanc habeam⁹ ad ipſum. ꝙ noſtras orões et meditationes audiat vel attẽdat. nõ ſupponit etiã ꝙ poſt hãc vitã ex p̃ſſiorẽ cõicationẽ cũ eo habeamus. vnde cũ phs diffuſe tractauerat de amicicia/ ⁊ amicicie mõis plurib⁹. 8. ⁊. 9. ethicoꝝ. nullã tñ poſuit amiciciã quaꝫ diceret virtutẽ gñalẽ: imo cũ ꝓter amiciciã q̃ magis ꝓprie ẽ virt⁹ eſſentialiẽ ⁊ p ſe ab aliĩs diſtincta q̃ eſt vni⁹ ad vnũ vel ad paucos ẽ ⁊ iter hoĩes extraneos. i. nõ ꝯiunctos ſm gñationẽ naturalẽ. tractat etiã ibi de diuerſis modis amicicie fundatis ſup aliqua habitudine ſpeciali iter aliquos/ puta parentũ ad filios ⁊ ecõuerſo. viri ad vxorẽ: ⁊ gñaliter iperãtis ad iperatũ: ⁊ ſic de aliĩs. ¶ In talibus autẽ nõ eſt amicicia ꝓprie dicta q̃ nõ reſpicit p ſe aliquod debitum/ ſed gratuitã et liberalem ⁊ cõicationẽ eoꝝ q̃ ꝑtinẽt ad amãtes: nec aliqua talium habet generalia virtutis rationẽ: ſed pertinet ad virtutẽ aliquã ſpecialẽ: q̃ ſm aliquẽ moduꝫ ſpecialẽ iuſticia dr/ vel ad ipſam reducũẽ hec in talib⁹ ſm aliquẽ modũ ſpecialẽ/ vel ſm aliquã participationẽ ratio amicicie et beniuolentie iueniri poſſit: q2 tales inclinatiões voluntatis reſpectu talium ꝑſonarũ aliquã talẽ amiciciã videntur fundari ſup obligatione naturali q̃ eſt iter tales ſm habitudinẽ naturalẽ inter ipſos. Un̄ phs. 5. ethicoꝝ dicit ꝙ iuſtũ ſimplr ⁊ ꝓprie dictũ ẽ inter hoĩes ſimplr diſtinctos ⁊ q̃ ſimplr ſunt alteri ab inuicẽ: ſicut cõtingit in duob⁹ hoĩb⁹ quorũ vn⁹ non eſt ſub altero ſed ambo ſunt ſub vno p̃ncipe. ¶ Inter alios autẽ qui non ſunt ſimplr alteri/ ſed vn⁹ eſt q̃ſi aliqđ alterius exiſtẽs put fili⁹ eſt aliqđ patris/ et ſeru⁹ aliquid dñi/ nõ eſt ſimplr iuſtũ ſed qddã ſcꝫ paternũ vel dñatiuũ. et ſic poteſt intelligi in aliĩs. Et iter iſtos modos amicicie ꝯprehẽdiẽ amor dei eo mõ quo ſm phm de⁹ tali amicicia eſt amãdus in q̃tus

ſcꝫ principiū ⁊ cauſa eſſendi oībus aliis entibus.
Ū̄n dicit phs.8.ethicoꝝ. Eſt aūt ad parētes ami
cicia filiis ⁊ hoib⁹ ad deos vt ad bonum et ſuper=
cellēs eſſendi eīm eſſe. ⁊c. Et ſic patet ꝙ nō videtur
ſm intētionē phi ꝙ ꝓprie dicta amicicia ſit quedam
virt⁹ gnalis: nec tales modi amiciciarū ꝓprie lo
quēdo ptinēt ad amiciciā ꝓprie dictā: ſed magis
ad iuſticiā vt dictum eſt. Unde dicit phs.8. ethi=
coꝝ. Amicicia nō eſt ad inanimata/ nec iuſtū: ſed neqꝫ
ad bruta aialia/ neqꝫ ad ſeruū ſm ꝙ ſeru⁹: ſed ſm
ꝙ hō. videt ei qddā iuſtū eſſe oi hoi ad oēm potē
tem cū ipſo cōicare lege/ ꝯpoſitione ſeu ꝯuētione.
ſeru⁹ ꝰ ſm ꝙ hō cōicare poterit amicicia cū dño.
¶ Preterea ſi ſm phm ponenda ſit aliqua amici
cia q̄ ſit vna virt⁹ cōis/ q̄ret qd ſit obiectuꝫ ei⁹ qd
debet eſſe gnale vel ꝯmune. aut eīm illud eſt bonū
totius cōitatis/ ⁊ ſic nō niſi iuſticia legalis. nā et
ſi bonum cōe ⁊ bonū vniuſcuiuſqꝫ vt ad cōitatem
ptinet a virtuoſo amet ⁊ ꝓmoueat cū hoc habeat
rōnē debiti vt pꝫ ex p̄dictis/ ⁊ cū hoc nō attendat
p̄ncipalit ad aliquā determinatā pſonā: q̄ princi=
paliter amet/ et cui⁹ bonū p̄ncipalit queratur. ideo
hoc ad iuſticiā ptinet/ nō ad amiciciā ꝓprie dictā
¶ Si dicat ꝙ amicicia gnalis eſt reſpectu boni
honeſti vel reſpectu finis vltimi naturalit diligi=
bilis qd volum⁹ vnicuiqꝫ ſm modū ⁊ cōditionem
ſuā/ ⁊ q̄ntū in nobis eſt ad hoc agim⁹ vt illud q̄libꝫ
aſſequatur. cōſtat ꝙ talis amicicia non habet ꝓprie
rōnē amicicie qua amat aliqd amore amicicie/ ſꝫ
ꝯcupiſcētie: qꝛ bonū honeſtū ⁊ finē vltimū ſiue aſ
ſecutionē finis vltimi amam⁹ nobis ⁊ pximis amo=
re cōcupiſcentie. Amore autē amicicie amamus
directe pximos volendo/ faciēdo/ loquēdo bona:
ſic autē amare pximos ſub rōne cōis boni: inq̄ntū
ſcꝫ volum⁹ vnicuiqꝫ bonū ⁊ honeſtū ⁊ etiā bonuꝫ
cōmodi. ſ. qd eſt aliqd cōitatis cui p ſe hoc bonuꝫ
volumus: qꝛ hoc bonū ſit pxis volitū licet nō ſit
p ſe obiectū amicicie. i. aliqd qd p ſe ⁊ ꝓpt ſe ame
tur/ eſt tn̄ obiectuꝫ iuſticie: ideo ptinere videt ad
iuſticiā legalē ꝓpe/ ⁊ nō ad amiciciā ꝓpe dictā. ta
li eīm virtuti maxime cōuenit qd dr de iuſticia le=
gali. ſ. ꝙ eſt alienū bonū qm̄ ad alteruꝫ eſt: alii eīm
ꝯferētia opatur. Patet ꝰ ꝙ ſm phm nō ponit aliq̄
amicicia q̄ ſit amicicia ꝓprie dicta a iuſticia eſſen=
tialit ⁊ pfecte diſticta: niſi illa qua diligit vn⁹ aut
ſi plures diligūt/ pauci tn̄ ſunt. et reqrit talis ami
cicia aliquā equalitatē in amāte ⁊ amato. qꝛ vt di
cit phs.8.ethicoꝝ. ſi multa diſtātia ſit/ non adhuc
ſunt amici. Et ideo oēs alie amicicie de q̄bus tra
ctat phs in p̄mo libro ſunt q̄dā iuſticie ſiue ad iu=
ſticiā ptinēt. vnde dicit idē phs ꝙ oēs cōicationes
ſpeciales ꝯtinent ſub politica ſicut quedā partes
enim inq̄ntum ordinant ad q̄dā particularia com
moda. politica vero ad cōem vtilitatem. et qꝛ ami=
cicie ꝯſequēter ſe habēt ad tales cōicationes poli
ticas attēdit etiā ſm vnāquāqꝫ vrbanitas politi
ci ordinis. et ideo videt eſſe quedaꝫ amicicie ſpēs
iuſticie igit vt videt nō pōt ſm phm inueniri ali=
qua virt⁹ gnalis niſi iuſticia legalis. ¶ Si autem
dicat ꝙ cū finis vltim⁹ hois etiā naturalib⁹ poſſi=
bilis haberi ſm ꝙ in vita ꝯtēplatiua ponit maxi=
mū hois bonū: conſtat in cognitione dei ⁊ amore
eius ſiue in executione cognitionis ⁊ amoris dei:
et hoc ē bonū cōe qd volum⁹ nobis ⁊ pxis/ ad qd
licꝫ amorē amicicie ꝓprie nō habeam⁹ ſꝫ ꝯcupiſcē
tie: qꝛ tn̄ deus q̄ eſt obiectū taliū actuū q̄bus ho=
mo finaliter perficit eſt aliqd p ſe ⁊ ꝓpter ſe ama=
bile. et ſic etiā talis amicicia q̄ ē reſpectu boni cō=
munis habet obiectū qd eſt obiectū amicicie pro
prie dicte. ⁊ in hoc videt haberi ꝓpoſitum. ſ. ꝙ eſt
amicicia q̄dā vera ⁊ ꝓprie ⁊ vere eſt amicicia et eſt
virtus cōis. Non valet: qꝛ licet ita ſit ꝙ tale obie=
ctum de ſe natū ſit eſſe obiectuꝫ amicicie ꝓprie di
cte ſalt̄ fidelib⁹ beatis: hoc tn̄ nō ꝯuenit ei/ ſcꝫ ꝙ
eſt obiectū actus quo volum⁹ nobis ⁊ pxis vlti=
mū finē q̄ eſt dei cognitio ⁊ dilectio: imo obiectuꝫ
p ſe hmōi act⁹ eſt cognitio et dilectio quā nobis ⁊
pximis volum⁹ ꝓpter ſe. et ſic nos ⁊ pxim⁹ ſum⁹
q̄ amamur p ſe ⁊ directe/ ⁊ nō de⁹ ſm ſe. ſ. ſm ꝙ eſt
aliqd bonū ſm ſeipſum: cui ſcꝫ volum⁹ bonū ꝓpt
ſe: ſed ſolū inq̄ntū eſt cognitu⁹ ſiue cauſa hmōi p=
fectionis nre. ¶ Quātum ad ſcōm ꝙ caritas eſt
virtus gnalis. dicunt q̄ ſupra/ ꝙ qꝛ ſm veritatem
fidei alia eſt q̄dā cōicatio ſubſtātiarū ſpiritualiuꝫ
et hominū inter ſe ⁊ cū deo q̄ eſt ſummum bonum
ois boni: qꝛ bonū cuiuſqꝫ pfectioni mō in ſe conti
net q̄ in creatura ꝯtineat qua cōicatione iā pcipiāt
boni pfecte/ fideles autē ipfecte: ſꝫ pfectā habēt i
ſpe. Ideo ſcōm veritatē fidei reſpectu talis boni
cōis eſt aliqua virt⁹ gnalis ponēda: ſed illa ꝓprie
nō dicet iuſticia ſed amicicia q̄daꝫ ſiue caritas: qꝛ
iuſticia gnalis ꝓ p̄mo ⁊ principali obiecto habet
bonū cōe ſiue toti⁹ cōitatis qd non reſpicit amici
cia ꝓprie dicta: qꝛ amicicia ꝓ obiecto hꝫ aliquam
determinatā pſonā rōnalē vel intellectualē ama=
tā ꝓpter bonuꝫ honeſtū ipſi⁹ pſone dilecte cū qua
pſona diligēs habet aliquā cōicationē et ꝯuerſa=
tionē familiarē. et ideo virt⁹ gnalis politica ami=
cicia nō pōt dici: qꝛ amicicia hꝫ ꝓ obiecto p̄ncipa
li aliquā pſonā itellectualē determinatā nō ipſuꝫ
bonum cōe toti⁹ ciuitatis ⁊ oim quorūcunqꝫ inq̄n
tum ad illā cōitatē ptinent. ſi ergo ſit aliqua virt⁹
cōis q̄ habeat ꝓ obiecto aliquā pſonā determiatā
itellectualē/ talis tn̄ cōditionis ꝙ nō poſſit cōue=
niēter amari niſi ſimul cū ipſa/ ſiue ꝓpt ipſam bo=
num cōe ſiue tota cōitas amet. et ideo habens ta
lem amiciciā et amato pncipaliter/ primo ⁊ prici
paliter velit et opet bonum/ ⁊ ꝓpter ipm etiam to
ti cōitati. talis virt⁹ pōt dici amicicia inq̄ntum eſt
ad determinatā pſonā itellectualē primo ⁊ prici=
palr ꝓpter ſe amatā. pōt autē dici gnalis inq̄ntum
eſt ad totā cōitatē ꝓpter illā pſonā amatā. ſꝫ vir
tus theologica. ſ. caritas ꝓ obiecto principali ha
bet aliquā pſonā determinatā itellectualē. ſ. deuꝫ
ipſum q̄ ꝓpter ſe ⁊ ꝓpter bonum honeſtū qd ipſe
eſt ſumme diligit et eſt diligēdus/ ⁊ q̄ hꝫ aliquam
cōicationē nobiſcum ſm ꝙ nobis ſuā beatitudinem
cōicat pfecte in alia vita ⁊ impfecte in hac vita in
qua etiā cōicat nobis nūc bñficia ſpūalia: p q̄ iam
aliquo modo impfecte cū ipſo cōicationem habe
mus ſm actus vite ꝯtēplatiue q̄ multū dicit a cō
tēplatione phoꝝ circa deū meditādo/ ipm orādo
et ab ipſo imediate illuſtratiōes ſpūales recipiēdo/ p
quas ⁊ diſponimur et adiuuamur: vt illam q̄ erit
in alia vita pfecte aſſequamur. Sup hmōi ergo
cōicatione vel ꝯuerſatione q̄ eſt et nata eſt eſſe in
creaturas rōnales adinuicē in deo et ꝓpter ipm
fundat virtus q̄ amicicia vel caritas dr. de qua cō
municatione pōt exponi illud. i. Coꝛin. i. Fidelis
deus ꝓpter quē vocati eſtis in ſocietatē/ ſcꝫ nō ſo
lum angeloꝝ ſed filii eius. Eſt igit poſſibilis vni=
cuiqꝫ ꝯuerſatio ſiue cōicatio familiaris cum ipſo

et alijs ſubſtãtijs ſpũalib⁹/ nõ q̃dẽ ſm vitã exteriorẽ corpalẽ ⁊ ſenſibilẽ: q: ſpũs eſt de⁹: ſed ſm vitã ſpiritualẽ et ſcdm mentẽ in p̄ſenti ſtatu q̃dẽ imperfecte/ ſm illud ad Philip. 3. Noſtra conuerſatio in celis eſt. pficiet aũt in futuro q̃n videbim⁹ deum facie ad faciẽ / ſm illud Luc. 22. Vos eſtis q̃ pmãſiſtis mecum in tribulationib⁹ meis: et ego diſpono vobis ſicut diſpoſuit michi pr̃ me⁹ regnũ vt edatis ⁊ bibatis ſup mẽſam meã in regno meo gloſa. hec eſt mutatio dextere excelſi: vt q̃ hũiles nunc gaudẽt miniſtrare cum ſeruis tũc ſublimes ſup mẽſam dñi ppetuis dapib⁹ alant. Mẽſa autẽ q̃ oibus ſctis eſt ad fruẽdũ ꝑpoſita/ eſt celeſtis vite glĩa in qua ſaturabunt fruendo. ſ. olim deſiderato ⁊ amato gaudio dñi boni. Per hoc autẽ patet ꝙ talis virt⁹ vere eſt amicicia inq̃tũ p̄mũ ⁊ p̄ncipale obiectuʒ eius eſt vna ꝑſona intellectualis. Sed qꝛ lʒ obiectũ hmõi virtutis amicicie ſit qd̃dã bonũ ſingulare inq̃tũ eſt q̃dã eſſentia ⁊ natura in ſe ſubſiſtẽs ab oĩ alia natura diſtincta/ quãdam tñ hʒ bonitatẽ cõem ꝟtute inq̃tũ in ip̃o rõ oĩs boni pfecte ↄtinet/ ⁊ inq̃tum bonũ cuiuſlibʒ creature nõ eſt niſi q̃dã participatio talis boni/ et eſt de⁹ illud bonum ſolũ qd̃ ꝑpter ſe ⁊ p̄mo eſt amãdum ⁊ in quo quodã mõ oĩa alia amant. Unde de hoc tractans Auguſtin⁹. 8. de trinitate. ca. 8. ſic dicit. Nõ amat q̃s aliq̃d niſi qꝛ bonũ. et ſic nõ eſt aliq̃d ꝑ ſe ⁊ p̄mo obiectũ amoꝛis niſi illud qd̃ eſt oẽ bonum. Si eñ aliqd̃ pticulare bonũ eſſet ꝑ ſe ⁊ p̄io obiectum amoris/ bonũ illud qd̃ eſt quaſi oẽ non amaret niſi in ordine ad illud vel ꝑpter illud. vñ Auguſtin⁹ dicit ibi. Bonũ hoc ⁊ bonũ illud: velle hoc ⁊ velle illud. tolle hoc ⁊ tolle illud/ q̃ participatiõe boni bona ſunt: et vide ipſum bonum ſi potes ⁊ ita deũ videbis. nõ alio bonum modũ: ſʒ bonum oĩs boni/ ⁊ cui⁹ participatiõe bona ſunt alia. ſic amãdus eſt de⁹/ non hoc vel illud bonũ: ſed ipſum ſimplr̃ bonum. vñ idẽ Augu. Pudeat autem cũ alia non ament niſi qꝛ bona ſunt eis inherendo nõ amare bonum ip̃m vnde oĩa bona ſunt. Illud ergo eſt p̄mo ⁊ ꝑ ſe obiectum amoꝛis ꝑfectũ: ſʒ in hoc etiã oĩa alia in ipſo ⁊ ꝑpter ipſum amant. Sʒ qꝛ vt dictũ eſt amoꝛ amicicie ꝑpꝛie habet ad naturã intellectualẽ vel rõnalẽ/ amicicia q̃ ꝑ ſe et p̄mo habet ad ſummũ bonũ qd̃ de⁹ ẽ/ et ex ↄſeq̃nti ꝑpt ipſum habet ad oẽm creaturã intellectualẽ ⁊ rõnalẽ inq̃tum ſunt q̃ſi de familia eius cũ ip̃o. ſ. amicabiliter ↄuiuẽtes vel cõuiuere potẽtes. qꝛ eñ amicicia fundat ſup aliqua cõicatione/ non de⁹ ꝑpꝛie habet amicicia niſi ad illos cũ q̃b⁹ delectabiliter cõuiuit. nec nos debem⁹ hr̃e amicicia ꝑpter deuʒ niſi ad illos q̃ ſic cõuiuũt/ vel inq̃tum conuiuere apti nati ſunt. Ideo talis amicicia vel virt⁹ amicicie qua. ſ. amam⁹ p̄mã ſubſtãtiã intellectualẽ primo ⁊ pꝛĩcipaliter ꝑpter ſe ipſam/ ⁊ oĩs alias ꝑpt illã vere eſt amicicia ⁊ eſt virt⁹ gñalis: qꝛ ꝑpꝛiũ eſt ei ꝙ ſe extẽdit ad totã ↄitatẽ ſiue ad oẽs ꝑſonas q̃ ptinẽt ad cõitatẽ vel ad cõicationẽ btitudis eterne ſup quã hec amicicia p̄ncipaliter fundat. Patet ergo ex p̄dictis ꝙ loq̃ndo de ꝟtutib⁹ moꝛalib⁹ id eſt appetitiuis duo ſunt gñã virtutuʒ gñalium. Una ſcʒ q̃ reſpicit bonũ cõe ſm cõicationẽ: q̃ attẽdit ſolũ in vita p̄ſenti ſm ea q̃ ſolũ ex naturalib⁹ nobis poſſibilia et cõuenientia reputantur: nec ad aliud vlteri⁹ oꝛdiatur: ⁊ q̃ ad cõicationẽ phoꝝ ptinet. ⁊ hec eſt iuſticia legalis. Alia vero eſt caritas et qꝛ bonũ q̃to cõi⁹ tãto diuini⁹ et dignius. bonũ autẽ qd̃ attẽdit i caritate eſt cõi⁹ ⁊ ideo diuinius: imo eſt ipſe de⁹ vt obiectum p̄ncipale. et i hoc etiã alia oĩa bona cũ illo cõicationẽ habentia/ opoꝛtet ponere ꝙ iter moꝛales de quibus tractare habẽt phi in ſciẽtia: legalis ꝑfectiſſima eſt: ꝑpter qd̃ de ipſa dicit phs 5. ethicoꝝ ꝙ eſt p̄clariſſima virtutũ et ꝑfecta maxime qꝛ virt⁹ eſt q̃ñ ꝑfecte virtutꝫ vſus eſt: ſed caritas inter oẽs ſimplr eſt ꝑfectioꝛ ⁊ nobilioꝛ de qua dicit Auguſtin⁹. xſ. de trint. ca. 99. nullum iſto dono dei excellẽtius eſt quod ſolum diuidit inter filios regni eterni ⁊ filios perditionis eterne. ¶ Hic tñ includit vnũ dubium: qꝛ ſi verũ eſt qd̃ dixeſt in p̄mo articulo ꝙ amicicia ꝑpꝛie dicta excludit rationẽ debiti/ ⁊ includit rõnẽ gratuiti: ꝑpter qd̃ ſm eos amicicia ad parẽtes/ ↄiuges ⁊ filios: et ad deũ ẽ magis iuſticia q̃ amicicia. Sic multo min⁹ caritas erit amicicia ꝑp̄e dicta: nec reſpectu dei: nec reſpectu ꝓximi: qꝛ null⁹ act⁹ ꝟtutꝫ habet magis rõneʒ debiti/ ſm illud. Nemini q̃cq̃ debeatis: niſi vt iuicẽ diligatis. Iterũ. Hoc eſt p̄ceptũ meũ vt diligatis. ⁊c. qꝛ in his duob⁹ mãdatꝫ vniuerſa lex pendet et ꝓphete.

Obijcit doctor.

¶ Quantũ ad tertiũ de differẽtia iter gñalitatẽ caritatis ⁊ iuſticie: dicunt ꝙ differunt iſte due virtutes gñales q̃tuʒ ad modũ generalitatis in hoc ꝙ illa q̃ ꝟe et ꝑpꝛie eſt iuſticia eſt generalis p̄mo ⁊ ꝑ ſe nõ ſolum generalitate cauſalitatis ⁊ virtutis ⁊ ſolũ quaſi ꝑ modum imperij/ que ſcʒ non habeat alijs ꝑ ſe vti ſiue actus earum exercere ſed ſolum imperare vt ſibi in oꝛdine ad finẽ ſuum magis principalẽ ſub miniſtrantibus ⁊ aliqua ſibi neceſſaria ad hunc finem ſuum reſpectu cuius habet actus ꝑpꝛios ⁊ diſtinctos ab alijs ⁊ exercitium imperantib⁹ ꝑut virt⁹ vel ars ad quã ꝑtinet vltimus finis imperat virtutibus ⁊ artibus ad quas ꝑtinẽt alij finea ſecundarij: ſicut militaris iperat eq̃ſtri. vt dr̃. 1. ethicoꝝ. ſed eſt gñalis gñalitate cuiuſdã ↄtinẽtie ꝑ modũ totius q̃ſi integralis/ ⁊ rõne finis/ ⁊ rõne materie in ſe multa vt partes ſuas aggregãtis ſicut dictũ eſt: ꝑpter qd̃ alijs virtutib⁹ no ſolum hʒ iperare: ſed habet ꝓ materia vti actib⁹ earũ ſic ꝙ habet ipſos exercere. ¶ Alia vero q̃ vere et ꝑpꝛie eſt amicicia/ cuius p̄mum ⁊ p̄ncipale obiectum nõ eſt aliquid cõmune foꝛmaliter: ſed aliquo mõ virtute ẽ generalis p̄mo ⁊ ꝑ ſe generalitate cauſalitatis, et generalitate virtutis: qꝛ inq̃tum illud ſuũ primũ et p̄ncipale obiectum eſt ſummũ bonũ/ ⁊ eſt finis vltimus totius humane vite extendit ſe ad actus totius humane vite per modum cuiuſdam imperij nõ quaſi eliciens omnes actus ſpecialiũ virtutum/ ſed eis quaſi quibuſdã miniſtris vtẽs vel inſtrumẽtis magis ꝑpꝛie vt bono amato magis placeat ⁊ in amore eius amplius roboret et mereat qd̃ ad ei⁹ p̄ſentiã vt eo ꝑfruat valeat ꝑuenire: ſed inq̃tum obiectũ ei⁹ ſecũdariũ eſt cõe foꝛmalit: ex ↄſequẽti eſt generalis conſili gñalitate qua iuſticia p̄dicta dr̃ generalis/ ⁊ in hoc etiã virtualiter eſt quodã mõ iuſticia gñalis inq̃tum vim et efficaciã cõſimilẽ illi habet. ¶ Ex p̄miſſis igit patꝫ ꝙ aliter ſe habet caritas reſpectu aliarũ virtutuʒ quib⁹ vtit materialit/ et aliter iuſticia legalis: qꝛ iuſticia legalis ſic reſpicit alias virtutes et actus earũ vt materiã ꝙ reſpectu ſui obiecti pꝛĩcipalis ſiue finis cõis nõ habet aliquã materiã propꝛiam vel propꝛias opatiões alias a materia ⁊ ab actu

3. articul⁹.

bus ſpecialiū virtutū. Unde ſic eſt inſeparabilis ab alijs virtutibus vt a ſua materia/ꝙ nō hꝫ actꝰ ꝓprios ſuos ſm ſe. qbus ſuppoſitis nichilominꝰ actus ſpecialiū virtutū ad finē hmōi gnālis virtutis ordinant̄ ꝑ actum ꝓpriū ⁊ ſeparatuꝫ ab actibꝰ aliarū virtutū ipſiꝰ gnālis virtutis/ ſicut ꝯtingit de caritate ⁊ alijs virtutibꝰ: qꝛ caritas nō ſolū hꝫ finē ⁊ obiectū ꝑncipale ſibi propriū: ſꝫ reſpectu illius hꝫ etiā ꝓprias opationes q̄ non ſunt opationes aliarū virtutū.ſ.deū amare ⁊ velle bonum ſic ꝓpter ſe.et ideo caritas ſic eſt virtꝰ eſſentialit̄ diſtincta ab alijs ꝙ pōt eſſe in actu ſuo primo abſqꝫ hoc ꝙ adſit actꝰ alteriꝰ virtutis: ita ꝙ qn̄ aſſumit̄ actus alteriꝰ virtutis ſpecialis in ordine ad fineꝫ caritatis/cōcurrūt ibi due virtutes ⁊ due opationes duarū virtutū q̄ ſunt abinuicē ſeparabiles ſic ꝙ vtraqꝫ ꝑ ſe erit q̄dā virtꝰ habēs ſuā ꝓpriā opationē ſicut patet iducēdo: put etiā appet in duobus vicijs/quoꝝ vnū cū ſuo actu ad finē alterius ordinat̄. Ratio autē huiꝰ diuerſitatis pōt eſſe: qꝛ illud qđ eſt ꝑncipale obiectū ⁊ finis iuſticie legalis.ſ.bonū cōe ſiue bonū cōitatis eſt bonuꝫ qđ nō diligit̄ amore amicicie ſꝫ amore ꝯcupiſcētie: ſicut etiā cōtingit in obiectis ꝑncipalibꝰ aliarū virtutū ſpecialiū ꝑter amicicia: et ideo ſicut ſpāles virtutes alie ab amicicia nō habēt aliquas proprias rōnes reſpectu ſuoꝝ ꝓprioꝝ obiectoruꝫ alias ab illis ꝑ quas tales fines attingunt̄/ita etiā eſt iuſticia legalis reſpectu materie vel actuū ſpecialiuꝫ virtutum: ſecus autem eſt in caritate.ergo.⁊c.

¶ Qꝫ autē dicūt hic iuſticiā legalē nō hr̄e ꝓpriū actum/iprobatū eſt in ꝑcedēti q̄ſtione. ¶ Item ꝙ dicunt qn̄ caritas vel alia virtꝰ aſſumit actū alterius eſſe duas opationes/nō eſt intelligēdū ineſſe nature ſed ꝙ in volūtate nō ſunt duo actꝰ ſimul nec boni nec mali. vn̄ q̄ vult mechari vt furet̄/ nō habet tunc niſi vnū velle: ſed in eſſe moris ſunt bn̄ duo mala/ ⁊ ſilr̄ econuerſo duo bona: niſi dicat̄ ꝙ malum ꝯtingit ex particularibꝰ defectibꝰ: bonum autē ex tota cauſa. vnde magis videt̄ etiā in genere moris eſſe minꝰ ꝑfectꝰ actꝰ q̄ elicit̄ in duabꝰ virtutibus.licet econuerſo ſint duo pctā/cū vnū malū
4. articlꝰ eligit̄ ꝓpter aliud. ¶ Quātū ad quartū de generalitate prudētie dicūt ꝙ cū virtꝰ generalis vt dicunt patere ex ꝑdictiſ nō poſſit dici niſi q̄ hꝫ bonū cōe ꝓ obiecto ꝑncipali ⁊ fine/nō eſt aliqđ bonum cōe ad qđ reſpicere poſſit hō ex puris naturalibꝰ niſi ꝙ ꝯſiſtit in cōi ꝯuerſatiōe hoīm in hac vita: et tale bonum cōe eſt obiectū legalis iuſticie. Ideo cōſiderātibus de virtutibꝰ ſm dictamen rōnis naturalis nō hn̄t ponere aliam virtutē gnālē q̄ iuſticiā legalē. ¶ Loquēdo autē de virtutibus moralibus magis cōiter cōnumerādo īter ꝟtutes morales virtutē itellectualē practicā/q̄ moralibꝰ virtutibus ꝓprie dictis ⁊ actibus earū iponit modū debitum ⁊ mēſurā debitā ſm rectā rōnē ſm quam hūani actꝰ rectificant̄. Sic oportet ponere ꝟtutē gnālē aliā a ꝑdictis q̄ prudētia dr̄. Itatn̄ ꝙ licet ſint plures morales ꝓprie dicte.ſ. quedā ſpāles ⁊ quedā gnāles: nō ſunt tn̄ plures prudētie ponēde vt ſint quedā prudētie ſpāles reſpectu ſpecialium virtutū moraliū: ⁊ quedā gnālis reſpectu virtutis gnālis: ſed eſt vna ſola prudētia ꝓprie dicta reſpectu oīm virtutū moraliū/ quarū ꝯſideratio ad phm ꝑtinet. Hec aūt eſt gnālis gnālitate obiecti et cōſiderationis: qꝛ eiꝰ eſt conſiderare fines oīm ſpecialium virtutū ⁊ generaliū/et etiā actus oīm virtutū rectificare ⁊ dirigere ſub vna cōi rōne īn q̄tū.ſ.ſunt hoīs bone vel mala. ⁊ ſic eſt gnālior in gn̄e ſuo quacūqꝫ ꝑdictarū ꝟtutū moraliū/et ideo etiā nobilior ⁊ rōne obiecti qđ ꝑ ſe quodā mō reſpicit: ⁊ rōne ſubiecti in quo exiſtit: qꝛ eſt dignius ſubiecto in quo ſunt virtutes morales ꝑdicte que ſm phm ſunt i appetitu ſenſitiuo. ¶ Et ſilr̄ ē dicēdum ꝙ caritati reſpōdet aliqua virtus itellectualis practica adeo gnālis ſicut eſt ipſa caritas que habet obiectum eiꝰ ꝑncipale ⁊ finē cōem illiꝰ virtutis attēdere ⁊ actus oēs q̄ ad illā virtutē referunt̄ regulare. ¶ Eſt tn̄ circa hoc intelligendum ꝙ tales virtutes itellectuales nō ſic ꝓprie dicuntur gnāles reſpectu appetitiuarū ꝑdictaruꝫ ſicut iuſticia legalis ⁊ caritas: qꝛ gnālitas q̄ ꝯpetit iſtiſ virtutibꝰ appetitiuis reſpectu aliarū vt dictū eſt/ eſt gnālitas cāuſatis vel virtutis ⁊ cuiuſdā regiminis ⁊ dn̄ij ꝯuenientis eis ex rōne formalis obiecti ⁊ finis ad quē fines aliarū ordinant̄. ⁊ ideo ad illas virtutes dictarū ꝟtutū gnāles actꝰ oīm aliarum referunt̄. Generalitas autē aliarū eſt quedā ꝯtinentia materialis ſub rōne cōi obiecti inq̄tuꝫ ſcꝫ oia q̄ ad alias virtutes ꝑtinēt ſubſunt cōſiderationi iſtarū virtutū. Cōſiderāt etiā et fines virtutum earū in ordine ad hmōi fines cōuenientes ⁊ ordinē. ⁊ ꝓportionē eoꝝ que ordinant̄ in fines ad ipſos fines: ſꝫ nulla ipſarū ꝓ materia ſibi ſpālē aliquid hꝫ ad qđ tāq̄ ad aliqđ ꝑncipaliꝰ alia referātur: qꝛ quelibet illarū virtutū intellectualiuꝫ vna exiſtēs totā materiā moralē habet ꝑ ſe ꝓ materia vel ꝓ materia vel obiecto. et ideo etiā non eſt ponere prudentiā gnālē et ſpecialē ſicut ponit̄ in virtutibus appetitiuis vel moralibus. ¶ Eſt etiam circa ꝑdicta vlteriꝰ intelligendū ꝙ ſicut reſpectu dictarū moraliū ē quedā virtꝰ itellectualis practica q̄ prudētia dr̄ ad quā ꝑtinet ꝯſideratio quorūdā vniuerſaliū ⁊ particulariū circa agibilia etiaꝫ particularia nō ſciētifice ſꝫ magis experimētalis. ⁊ hec eſt vere prudētia etiā cōnexa virtutibꝰ moralibus. et ꝑter iſtā virtutē intellectualē practicā eſt alia virtꝰ itellectualis non ꝓprie practica/imo ſic ſpeculatiua quaſi tradēs noticiā agibiliū ſcientifice ꝑncipaliter. licet etiā ad hoc reqrat̄ q̄dam cognitio experimētalis circa ſingularia ⁊ aliqua exercitatio in actibus virtutū moralium ꝑ modū diſpoſitionis vt addiſcēs ſit habilis ad addiſcēdum put docet phs.i.ethicorū.ꝙ politice nō eſt ꝓpriꝰ auditor iuuenis iexpertus eſt eoꝝ q̄ ſm vitā actuū rationes autē de his ⁊ ex his: qꝛ cū ꝓprie ꝑ talem noticiā ſcientificā nō reddat̄ hn̄s eā ſufficienter cognoſcitiuus eoꝝ q̄ ad opationē ſunt neceſſaria/talis habitus nō dr̄ virtus practica.i.opatiua: q̄ diuidit̄ in artē et prudētiā: ſꝫ eſt hitus q̄ dr̄ virtꝰ itellectualis ꝯprehēſus ſub hitu q̄ ſciētia dr̄: q̄ diuiditur in practicā ⁊ ſpeculatiuā. et hec eſt ſciētia moralis tradita in libro ethicoꝝ ꝑcipue quo ad virtutes morales ſpāles: qꝛ videt̄ eſſe quedā alia ſcientia q̄ legiſpoſitiua dr̄: que magis reſpicit iuſticiā legalē que debet tradi in libro politice. Ita etiaꝫ reſpectu caritatis ponenda eſt q̄dam virtꝰ itellectualis practica q̄ etiā prudētia dici pōt: que etiā eſt cōnexa caritati. et preter illā eſt etiā ponenda alia virtus intellectualis tradens modū cognoſcendi obiectū ſuum principale/ ⁊ eorū q̄ circa hec ſunt cōſiderāda ſm modum ſibi conuenientem: ⁊

iſta virtus ſub habitu itellectuali q̄ dꝫ ſciētia cō-
pꝛehendit nō q̄dē ſpeculatiua ſed vere ꝛ ꝓpꝛie pra-
ctica: ꝛ nō videt alia niſi ſcientia fideliū q̄ theolo-
Inquirit doctoꝛ de dictis in iſto arti. gia dr̄. ¶ Inquirēdo autē de dictꝫ in iſto articu-
lo: videt i duob⁹ deficere. Pꝛimo in pꝛudētia acq̄-
ſita quā dicunt eſſe vnā tm̄ reſpectu oīm virtutuꝫ
moraliū/ nō autē diſtinctā in gn̄alē ꝛ ſpecialē: nec
in plures ſpāles. hoc eñ videt falſuꝫ: q2 ſi ſm̄ pn̄-
cipia coꝝ actus habēs diſtinctā laudē ꝛ difficul-
tatem req̄rit diſtinctā virtutē. ſi etiā ſm̄ eū diffi-
cultas appetitiue dependet ex difficultate appꝛe-
hēſiue/ cū ſicut electio tēperātie et foꝛtitudinis et
iuſticie pticularis et gn̄alis habēt ſpāles laudes
et difficultates et diſtinctas a ſe iuicē: ſic etiam ꝛ
ꝯcluſiones pꝛudentie ques ſequunt habēt nō mi-
nus diſtinctas laudes ꝛ difficultates: q2 iſte po-
tētie ſunt eq̄les in ſe mutuo capiēdo. vnde ſi vno
actu ꝛ hītu pōt itellect⁹ iudicare ꝛ eſſe in tota ma-
teria moꝛali/ ꝑ ꝯñs appetitus vno actu et habitu
pōt virtuoſe eligere. Uñ cū ꝯñs ſit falſum/ q2 req̄-
runt plures v̄tutes moꝛales/ tres ſcꝫ pticulares:
et quarta generalis. etiā pari rōne antecedēs eſt
falſum ſcꝫ ꝙ ſufficiat vna virtus itellectualis di-
rectiue: ꝛ ſic ꝑ ꝯñs erunt tot pꝛudētie quot virtu-
tes moꝛales ꝛ illis ꝓpoꝛtionaliter coꝛreſpōdētes
pꝛudētie ſpāles/ ꝛ quarta generalis ¶ Scd̄o vidē-
tur deficere in hoc ꝙ nō ponunt niſi vnā pꝛudētiā
generalē/ ꝛ vnā iuſticiā generalē/ ſicut ꝛ ſpecial e
difficultas ineſt nature coꝛpoꝛee ad amādū bonū
cōe ſicut ꝓpꝛiū: q2 nālit negligit qd̄ cōit poſſidet
ꝓpt̄ qd̄ cōtra platonē ꝓbat ariſtoteles ꝙ nō ē bo-
na policia in qua oīa ſunt cōia etiā quo ad vſuꝫ: et
tñ illud ē laudabile: ꝛ ꝓpt̄ hoc req̄rit ſemꝑ v̄tutē
appetitiuā diſtinctā ab illis q̄ appetūt bonū pꝛo-
pꝛium: ſic ineſt hoī difficultas ad appetendū bo-
nū honeſtū oē ſibi etiā cū detrimēto boni vtilis ꝛ
delectabilis: q2 a natura coꝛrupta pl⁹ appetit ho-
mo bonū coꝛpis q̄ꝫ bonū aīe: ꝓpter qd̄ ꝑter virtu-
tes pticulares q̄b⁹ appetit bonum honeſtuꝫ/ ꝛ il-
lud in pticulari req̄rit virt⁹ gn̄alis ꝑ quā hō pꝛō-
pte ꝛ faciliter in gn̄ali ꝓponat firmit oē honeſtuꝫ
pꝛoſeq̄ in q̄cūqꝫ materia/ qualecūqꝫ dānū coꝛpa-
le inde accidat/ et oē inhoneſtū fugere q̄ꝫtūcunqꝫ
vtile vel delectabile. cōſtat eñ ꝙ talē voluntatem
habuerunt multi ſine caritate: nec illa inerat a na-
tura cū aliq̄ habeāt oppoſitā volūtatē: ſicut ponē-
tes felicitatē i diuitijs vel delicijs. nec inerat eis
ꝑ virtutē ſpecialē q̄ ꝑ ſe nō inclinat ad honeſtateꝫ
alteri⁹ virtutis. nec ꝑ iuſticiā legalē q̄ reſpicit bo-
num alienū non pꝛopꝛiū. ergo hoc inerat ꝑ virtu-
tem diſtīctā ab oīb⁹ aliis: q2 hoc eſt magis lauda-
bile. ſ. velle oē bonū honeſtum: q̄ꝫ velle vnū tm̄. et
hic ſic diſpoſitus/ adhuc patit difficultatē in ꝓſe-
quendo pticulare honeſtū. vnde ꝑter hāc virtutē
generalē req̄runt ſpeciales. ¶ Itē ſicut aliq̄ moꝛa-
li generali reſpōdet practica gn̄alis ex pte obie-
cti ꝛ finis: ſic iſti q̄ ē ſpecialis reſpectu obiecti: q2
reſpicit tm̄ ſuū obiectū eſt neceſſario generalis re-
ſpectu finis: q2 ſibi optat oē bonū virtutis/ coꝛre-
ſpōdet ꝯſiſ pꝛudētia in intellectu ſpecialis q̄dē
reſpectu obiecti: ſed generalis reſpectu finis.

5. articul⁹ ¶ Quantū ad quintū de effectiua inferūt quiſ-
pia ꝙ nō bene vident ponere q̄ ponunt ꝙ illud qd̄
pn̄cipali⁹ itēdit in theologia eſt dilectio dei: et tñ
ponunt ꝙ pn̄cipalit eſt ſpeculatiua ꝛ ſimplr̄ ꝛ non
practica: et etiā illi q̄ ponūt eā vt dictū eſt/ pn̄ci-
paliter intēdere dilectionē dei: ꝛ tñ ſubiectū theo-
logie ponunt deū. Si eñ dilectio dei eſt pn̄cipale
qd̄ in hac ſciētia intēdit/ hoc nō eſt pn̄cipaliter di-
lectio dei actiua qua diligit: ſed paſſiua qua ipſuꝫ
diligim⁹. Sciētia autē pn̄cipaliter tractās de di-
lectione alicui⁹ cuius ipſe diligēs eſt nō obiectuꝫ
vel termin⁹/ ſed ſubiectuꝫ: q2 eſt ei⁹ ꝑfectio/ debet
dici de dilectione talis diligētis: nō autē de dile-
ctiōe talis dilecti/ ꝛ debet poni ſubiectū talis ſciē-
tie vel ipſa dilectio talis ſubiecti reſpectu talis ob-
iecti: vel tale ſubiectū ſm̄ qd̄ eſt ꝑfectibile tali di-
lectione. nō aūt ipſum obiectū talis dilectionis. ꝛ
ſm̄ hoc deus nō debet ꝑ ſe cadere in rōne ſubiecti
ſciētie q̄ pn̄cipaliter tractat de dilectione qua di-
ligit ab hoīe ſed ꝑ accidēs. dilectio autē ipſe pꝛi-
mo ꝛ ꝑ ſe vt eſt hoīs: reſpectu tñ talis obiecti ꝛ ip-
ſe hō vt eſt nat⁹ ꝑfici tali dilectione etiā ꝑ ſe licet
nō pꝛimo/ debet dici ſubiectum: et tñ nō poſſet dici
ſcientia practica niſi q̄ cōſiderat de agibilibus vel
factibilib⁹ a ſciēte. nō ēim⁹ aliqua eſſe circa ope-
rationes ꝛ moꝛes aliquoꝝ aīaliū reſpectu quoꝝ
nichil agere poſſum⁹ licet talis ſciētia ſit de aliq̄-
bus opationibus/ nō tñ eſt ſciētia practica. circa
deum autē nichil agere vel facere poſſumus cui⁹
ipſe ſit ſubiectū ꝓut pōt hō hr̄e ſcientiā practicaꝫ
de egro ꝛ ſano aliquoꝝ aīalium: q2 illoꝝ pōt eſſe
cauſa effectiua. ergo. ꝛc. Ideo in nulla ſciētia nr̄a
practica pōt eſſe de⁹ ſubiectū. Imo ſi aliquas opa-
tiones deo in ſeipſo vel in ꝯparatione ad creatu-
ras cōuenientes in aliqua ſcientia ꝯſideram⁹/ nō
ꝓpt̄ hoc illa ſciētia debet dici practica ſed oīno
ſpeculatiua. Scientia ergo q̄ tractat pn̄cipaliter
ſolum de dilectione qua deus ab hoīe diligit ꝛ de
aliis quib⁹ de⁹ colit inq̄ꝫtū talia ſub ei⁹ ꝯſideratio-
ne cadūt/ nō pōt dici niſi v̄e practica/ ꝛ nō pōt di-
ci de deo tāq̄ꝫ de ſubiecto: ꝛ ſic nō debet dici theo-
logica/ imo q̄dā ſciā ſimplr̄ moꝛalis: appellando
ſciētiā moꝛalē q̄ tractat de his q̄ cōueniūt hoī ſm̄
appetitū ſiue de actionib⁹ q̄ eliciunt vel iperant
ab hoīs appetitu. ¶ Si dicat ꝙ ſcientia tractans
de dilectione qua deus ab hoīe diligit: nō ſolū ha-
bet tractare de ipſa dilectiōe hoīs vel de hoīe ſm̄
ꝙ natus ſit diligere: ſed etiā de ipſo diligibili ſm̄
ꝙ nat⁹ eſt diligi vel eſſe diligibile. hoc autē cōue-
nit ei ſm̄ ꝑfectionē ꝛ bonitatē eſſentialē ꝛ ſm̄ bn̄fi-
cia q̄ ab illa bonitate ad nos deriuant. ſꝫ hec ſciē-
tia poterit dici ſpeculatiua ꝛ de deo tāq̄ꝫ de ſubie-
cto. ¶ Dicendū ꝙ ſi loquamur de deo ꝛ de ꝯſide-
ratiōe dei ſm̄ ꝙ diligibilis. i. ſm̄ ꝙ cadit ſub actu
dilectionis/ qd̄ nichil aliud eſt q̄ꝫ cōſiderare q̄ꝫtū
et quō/ ꝛ propter q̄d diligit/ ꝛ q̄lis eſt dilectio qua
diligit/ et ſic de aliis. ꝛ ſic oīa cōſiderent non niſi
vt ipſe de⁹ ꝯueniēter ꝛ ꝯueniēti dilectiōe diligat.
ſic cōſiderare de deo diligibili nō ꝑtinet ad ſcien-
tiā ſpeculatiuā ſed ſolū practicā. nec de⁹ ſimplr̄ et
ſm̄ ſe in illa pōt eſſe ſubiectuꝫ. Sed ſi loq̄mur de
deo et de cōſideratione ei⁹ ſm̄ ꝙ diligibilis: hoc ē
ſm̄ cōditiones ſibi cōuenientes ꝑ quas reddit di-
ligibilis pn̄cipalit ꝓpter ipſū ſcire ſiue vt de⁹: et
talia circa ipſum cognoſcant. ꝯſiderare ſic de deo
diligibili nō ꝑtinet ad ſciētiā practicā ſed ſpecu-
latiuā: et i tali ſciētia dilectio ꝛ q̄ ad ipſam ꝑtinēt
ꝑ ſe nō eſt ſubiectū: q2 nec in illa de dilectione ſal-
tem ꝑ ſe cōſiderat: ꝓpter qd̄ opoꝛtꝫ dicere ꝙ ſunt
ſimplr̄ plures ꝛ diſtincte ſciētie/ quarū vna cōſide-
rat de deo ſpeculatiue ea q̄ ad ei⁹ ꝑfectionem ꝑti-

nent: ex quib⁹ nichilominꝰ reddaꝛ diligibilis vt
dictū eſt. Alia ꝑo conſiderat de deo practice ſic. ſ.
ꝙ cōſiderat de dilectiōe ꝛ de alijs virtutib⁹ ꝛ acti-
bus virtutū quib⁹ deus diligiꝛ et colitꝛ: aut ꝙ vna
realiꝛ aliq̄ mō ſit cōſideratiua taliū: et illa inq̄tū
non pfecte vna oino ſed aliquo mō plures ſit pra-
ctica et ſpeculatiua. ſed inq̄tum vna vel erit ma-
gis ꝓncipaliter practica vel magis ꝓncipaliꝛ ſpe-
culatiua. ¶ Quantū ad ſextū de dubijs circa pre
6.articul⁹ dicta. Primo arguiꝛ ꝙ nō oportet ponere virtutē
generalē q̄ ſit iuſticia: ſed ſolū quandā amicitiam
generalē acq̄ſitā: q2 ſicut caritas q̄ eſt amicicia ſu
pernaturalis ſufficienter ordinat oēs alias virtu
tes morales in ſuū finē ſupnaturalē: nec ad hoc ꝙ
hoc fieri poſſit reqrunꝛ virtutes morales alie ab
acquiſitis infuſe. Jta etiā videt ꝙ amicicia acq̄ſi
ta ex naturalib⁹ ſufficiēter ordinat oēs alias vir-
tutes in finē hoīs naturalē: nec reqriꝛ ad hoc fa-
ciēdū aliqua virt⁹ q̄ iuſticia legalis dicaꝛ. ¶ Ad
hoc dicūt dicendū ꝙ ſilitudo q̄ aſſumiꝛ nō eſt con
ueniens: q2 licet reſpectu finis ſupnaturalis ſit q̄-
dā virtus generalis ad oēs alias virtutes q̄ vide
tur q̄dam amicicia ꝛ q̄ ſufficit ad hoc ꝙ oēs alias
virtutes referat in finē ſuū: tñ reſpectu finis natu
ralis non eſt aliqua virt⁹ gñalis q̄ ꝓprie amicicia
dicaꝛ: ſed alia q̄ iuſticia legalis dī. poſito etiā ꝙ
verū ſit ꝙ ꝑter virtutē generalē q̄ caritas dī nō re
quiraꝛ ꝙ īfundanꝛ alie virtutes morales ſiles tē
perātie fortitudini ꝛ alijs acq̄ſitis: q2 ipa caritas
ſufficit ad hoc ꝙ p eā actus oīm aliarū virtutum
referanꝛ ad ſuū finē ꝓut ſufficit ad ſalutē: q2 tñ eſt
alia rō boni cōis/ꝛ alia eſt etiā ratio cōicationis/
ſup quib⁹ fundaꝛ iſta amicicia caritatꝫ a bono cōi
et a bono quo adinuicē cōicāt cōtenti ſub illa cōi
tate cuius bonū intēdit iuſticia generalis q̄ eſt vir
tus acq̄ſita. ideo nō obſtāte ꝙ caritas eſt virt⁹ ge
neralis tñ reqrit etiā iuſticiā generalē acq̄ſitā cu
ius act⁹ etiā in ſuū finē referūꝛ/ſicut reqrit alias
virtutes morales acq̄ſitas ad hoc ꝙ prōpte ꝛ de-
lectabiter poſſit actus oīm moraliū virtutū ad fi-
nem ſuū ꝓpriū referre: nec eſt hoc incōueniēs: nec
ſuꝑfluum ꝙ virtus caritatis que eſt generalis exi
gat aliā virtutē moralē q̄ etiā eſt generalis: q2 ſunt
diuerſarū rationū/ꝛ vna ad aliā vt ad ſuperiorem
ordinaꝛ. ¶ Ad hoc ergo ꝙ p virtutē ſupnaturalē
caritatis actus omnium moraliumvirtutum in fi
nē vltimū ꝛ ſupnaturalē referanꝛ: non requiriꝛ ꝙ
alie virtutes morales īfundanꝛ: requiriꝛ tñ ꝙ iu-
ſticia legalis q̄ eſt etiā virt⁹ generalis cū alijs ha-
beaꝛ. vel dicitur ꝙ imo requirunꝛ morales infuſe
2 ſicut infra videbiꝛ. ¶ Scdo arguiꝛ. Jlla virt⁹ eſt
generalis q̄ ſaluat oēm ꝟtutē/talis eſt tēperātia q̄
ſcđm phm. 6. ethicoꝝ. ſaluat prudentiā: qua ſaluata
oīs virt⁹ ſaluaꝛ. ergo tēperātia eſt virtus gñalis.
¶ Dicendū ꝙ verū eſt ꝙ prudentia q̄ eſt virt⁹ in
tellectualis aliquo mō eſt virt⁹ generalis vt ſupra
dictū eſt: ꝛ qua exiſtēte oēs alie ſaluanꝛ: ſed tēpe-
rātia q̄ eſt virtus moralis non eſt virt⁹ generalis.
cū ergo diciꝛ ꝙ imo q2 ſaluat prudētiā. dicendum
ꝙ ſuppoſito ꝙ vna eſſet tēperātia q̄ ſaluat pruden
tiā q̄ generalis eſt: tñ illa tēperātia nō eſſet ꝓprie
generalis: q2 tēperātia in ſaluādo prudētiā nō ha
bet rōnē alicuius gñalitatis virtutis ꝛ pfectionis
rōne ſue nobilioris et pfectioris forme: rōne cui⁹
habeat regulare vel ordinare prudētiā/ et ex ꝯſtri
alias virtutes: ſed tñ diſpoſitiue ſiue vt remouēs
et diſponēs in ſubiecto habet ſaluare prudentiam
inq̄tū. ſ. remouet exceſſum ꝛ īordinationē paſſio-
num q̄ īpediūt vſum rōnis ꝑcipue in agibilib⁹ de
q̄b⁹ eſt prudētia ꝓut declarat cōmētator ibidē: q2
tres ꝟtutes morales. ſ. tēperātia/ fortitudo/ ꝛ iuſti
cia/ aliquo mō ſunt circa delectatiōes ꝛ triſticias
lꝫ ſcđm hoc ſpecificā nō habeāt drāꝫ īter ſe/ꝛ virt⁹ q̄
reſpicit ꝑcipuas delectatiōes et triſticias q̄ ſunt. ſ.
tactū ꝛ guſtū/tēperātia dī appropriate. ſꝫ hoc etiā
extēdi pōt ad vnāquāq3 aliarū ꝟtutū inq̄tū etiā
habet eſſe circa delectatiōes ꝛ triſticias. Et ideo
dicendū ꝙ phs hic non accipit tēperātiā ſaluantē
prudentiā ꝓ tēperātia q̄ eſt vna ſpālis virt⁹ diſtin
cta ꝯtra alias virtutes morales. ſed de tēperātia
cōiter dicta ꝓut ſe extēdit ad oēs alias virtutes
morales. verū eſt tñ ꝙ tēperātie ꝓprie dicte magꝫ
cōuenit ſaluare prudētiā/ q̄3 cuicunq3 alteri virtu
ti: eo ꝙ īordinatio paſſionū ſiue paſſiones quas
reſpicit magis īpediunt vſum rōnis q̄3 paſſiones
quas reſpiciūt alie. ¶ Tertio arguiꝛ ꝙ nulla vir
tus appetitiua eſt generalis ſic. ſicut virt⁹ ſpecia- 3
lis diciꝛ appetitiua q̄ eſt reſpectu alicuius ſpecia
lis appetibilis: ita etiā virtus gñalis debet dici q̄
eſt gñaliter reſpectu cuiuſcūq3 appetibilis: ſꝫ nul
la virt⁹ vna appetitiua pōt eſſe virt⁹ gñalis. g. ꝛc.
Maior patꝫ. Minor ꝓbaꝛ: q2 maior eſt ambitus
potētie q̄3 cuiuſcūq3 habit⁹ exiſtentis in ea ꝑcipue
q̄ eſt ſubiectū pluriū habituū. cū igiꝛ potētia ap
petitiua in qua ponunꝛ plures habit⁹ reſpectu ap
petibiliū extēdat ſe ad oīa appetibilia vna exiſtēs
cū appetit⁹ ſenſitiu⁹ q̄ ſolus eſt ſubiectū virtutuꝫ
ſit duplex. ergo nō eſt aliq̄s habit⁹ appetitiu⁹ qui
ad oīa ſe extēdat. ¶ Dicendū ꝙ q̄uis in itellectu
poſſit eſſe vna virt⁹ cognoſcitiua reſpectu oīm ap
petibilium. ſ. prudētia: tñ in appetitu nō pōt ponī
aliqua virtus appetitiua que p ſe directe ꝛ īmedia
te ꝛ tanq̄3 in obiectū formale ſit inclinatiua reſpe
ctu oīm appetibiliū: q2 ſub vna cōi rōne pñt appe
tibilia cadere ſub cognitione intellectus ꝓut e: iā
cōtrarioꝝ eadē eſt diſciplina: q2 ſcđm eſſe qđ habēt
in apprehēſione ſcđm aīam vel in aīa nō habēt con-
trarietatē: imo vnū cōtrariū pōt eſſe ratio cogno
ſcēdi alterū/ licet in eſſendo in rerum natura repu
gnantiā habeāt/ꝛ vnū nō eſt ratio eſſendi alteruꝫ
imo eſt potius rō nō eſſendi alterū: ſed cū appe-
titus inclineꝛ in rē appetibilē ſcđm cōditionē appe-
tibilitatꝫ ex parte ipſi⁹ ſiue q̄ eſt in ipſa re ſcđm ſe ꝓut
diciꝛ ꝙ bonū eſt in reb⁹: ideo nō pōt inclinatio ap
petitus eſſe vna vel vnius rōnis reſpectu obiecto
rū formaliter in rōne appetibilitatis differētiū: ꝛ
ſcđm hoc etiā nec habitus diſponēs appetitum p ſe
et īmediate in ordine ad tales iclinationes reſpe
ctu diuerſoꝝ appetibiliū poterit eſſe vn⁹ ꝛ vni⁹ ra-
tionis. nec vna virt⁹ appetitiua pōt pficere appe-
titum in ordine ad oē bonū appetibile p ſe ꝛ dire-
cte ꝛ īmediate tāq̄3 obiectū formale ſed materia-
liter/ꝛ ſic p accidēs: q2 ꝯſeq̄nter ꝛ mediate ꝛ q̄tū
ſcꝫ p ſe ꝛ pmo hmōi virtus reſpicit aliqđ bonum
cōe vel gñale nō cōitate ꝑdicationis q̄ſi non ſit eſ
ſentialiter aliqd niſi ꝯtrahit ad bonū ſpāle cuiuſlibet
virtutis qđ p ſe oē bonū appetibile reſpiciat:
ſed gñalitate cuiuſdā totalitatꝫ itegralis inq̄tū. ſ.
reſpicit aliqđ bonū vnū cōe in quodā toto q̄ſi inte-
grali in quo plurimi ꝯtinenꝛ q̄b⁹ hñs talē habituꝫ
inq̄tū ſub hmōi cōitate ꝯprehendunꝛ vult ꝛ ope-
ranꝛ oē bonū ordinabile ad vtilitatē ꝛ pfectionē

talis habitus cõmunis:q ad bonum toti⁹ ⁊ cõis
ordinabilia ſunt bona ſpecialia omniũ virtutum:
vnde talis virtus ſe extendit ad oĩa bona ſm ſpe-
ciales virtutes. et ſm hoc põt dici ꝙ virtus gene
ralis eſt illa vel põt eſſe q̃libet nõ ſic reſpectu oĩs
boni appetibil' ꝑ ſe ⁊ ſofalr reſpectu vni⁹ alic⁹: tñ
in illo virtualiter et materialiter oĩa ſpecialia in
cludunt. ad illa autẽ ſe nõ extendit quidem ꝑ ſe ⁊
immediate ſic. ſ. ꝙ ad hoc nõ indiget virtutib⁹ ſpe
cialib⁹ q̃ ꝑ ſe ⁊ imediate illa bona reſpiciũt ⁊ in il-
la inclinãt: imo mediãtib⁹ illis hoc agit et ꝓ tãto
etiã dictũ eſt ſil'r ꝙ hmõi virtus ꝑ modũ cuiuſdã
totius integralis in ſe continet oẽs virtutes ſpe-
ciales: q ſine illarũ actib⁹ finẽ ſuum nõ attingit.
Unde ipſa eſt talis virtus generalis ſic: et ſic ſua
generalitate alias cõtinens quantũ ad ſuã entita
tem/ ⁊ ad hoc ꝙ operatõnes ſuas exerceat/ exigit
alias virtutes alio modo q̃ vna ſpecialis aliã ſpe
cialẽ coexigit inquantũ ẽ illi cõnexa. ¶ Q₃ autẽ
iſti dicũt nõ poſſe eſſe vnã virtutẽ appetitiuam re
ſpectu oĩm appetibiliũ ſicut vnã intellectiuã/ re-
probatum eſt in. 4. articulo: q ſicut ſe habet potẽ
tia ad potentiã/ et act⁹ ad actũ: ſic habitus ad ha
bitum. vnde ſicut volũtas capit intellectũ vt poſ
ſit velle quicq̃d ille intelligit/ ſic ꝙ vno actu põt
velle quicq̃d ille vno actu iudicat: imo trib⁹ acti-
bus ſyllogiſmi practici rñdet vnica electio volũ-
tatis. et pari ratione vno habitu põt appetere q̃c
quid ille vno habitu iudicare. vnde eo modo quo
prudentia que eſt ſpãliter directiua iuſticie legal'
iudicat oẽe bonũ volendũ cõitati: eo modo hoc
eligit iuſticia legalis. ſic eſt eius obiectũ bonum
vniuerſale vel integrale ſicut prudẽtie ſibi corrñ-
dentis. ¶ Itẽ ſi eſt dare vnã prudẽtiã gñalẽ dire
ctiuã in omni bono virtutis ſibi ⁊ aliq ⁊ cõitati vo
lendo et operãdo: eſt dare etiã quãdã appetitiuã
generalẽ electiuã ⁊ factiuam oĩs honeſti reſpe-
ctu cuiuſcũq₃. et ſic eſſent tres appetitiue gñales
vna reſpectu oĩs amabilis amore amicicie ⁊ con
cupiſcẽtie virtuoſe. Alia reſpectu oĩs honeſti ſibi
volendi. Tertia reſpectu oĩs honeſti volẽdi cõi-
tati. de quib⁹ ſolam tertiã ponit phs. alias duas
4 nec negat nec affirmat expreſſe ¶ Quarto argui
tur ꝙ non eſt virt⁹ appetitiua niſi generalis: q ad
hoc ꝙ aliq̃s ſit ꝑfectus in eſſe moris/ duo genera
virtutũ req̃runt ⁊ ſufficere vident. ſ. virt⁹ directi-
ua in bonũ in itellectu. ⁊ virt⁹ inclinatiua in illud
in appetitu: ſed virt⁹ directiua exiſtens in intelle
ctu non eſt niſi vna. ſ. prudẽtia q̃ eſt vna et eſt virt⁹
gñalis: q ad oĩa agibilia ſe extendit. ergo ſimili
ter virtus inclinatiua in appetitu non eſt niſi vna
⁊ illa etiã eſt generalis. Dicendũ ꝙ eſt ꝓpter cau
ſam ſupradictam. vna eſt tantum virtus directiua
in intellectu: ſed non poteſt eſſe niſi vna in appeti
tu qua ꝑ ſe ⁊ immediate inclinet appetit⁹ in omia
appetibilia. Sed melius dr ꝙ quot ſunt morales
particlares vel generales/ tot ſũt etiã prudẽtie vt
eſt dictũ. ¶ Quinto arguit ꝙ ꝓpt' iuſticiã nõ eſt
5 aliqua virt⁹ alia generalis ſic: illa virt⁹ eſt ſolum
virtus generalis q̃ ꝑficit hoiem in ordie ad bonũ
cõmune ſiue in ordie ad alterũ quodcũq₃ vt eſt ꝑs
cõitatis ⁊ q̃ nõ eſt determinata ad actus determi
natos ſm aliquã determinatã materiã: ſed nulla
alia virt⁹ eſt hmõi. ⁊ hoc declarat ſpãliter de cari
tate/ de qua tñ magis videt ꝙ ſit generalis: quia
virt⁹ q̃ ꝑficit hoiem ꝑ ſe et determinate vel directe

in ordine ad aliqδ bonũ ꝓpriũ vel ſpãle ⁊ ab aliq̃s
diſtinctũ/ ⁊ q̃ reſpectu illi⁹ habet opatiões ꝓprias
ab actib⁹ aliarũ virtutũ diſtinctas nõ ꝑficit homi
nẽ in ordine ad bonũ cõe: ſed bonũ qδ reſpicit ca-
ritas ꝑ ſe ⁊ directe eſt bonũ diuinũ ſiue deus ipſe
q̃ eſt bonũ qδdaʒ ſpãle eſſentialit' ab oĩ bono alio
diſtinctũ/ ⁊ reſpectu illi⁹ habet opationes ꝓprias
ſcʒ act⁹ amoris ab actib⁹ aliarũ virtutũ diſtictas.
ergo. ⁊c. ¶ Dicendũ ꝙ verũ eſt ꝙ virt⁹ generalis
ꝓprie loquẽdo habet ꝓ obiecto aliqδ bonuʒ cõe
cõitate cuiuſdã aggregatiõis pluriũ inſimul. nõ
tñ cõitate ꝑdicationis vel ſolius cauſalitatis: ſed
hoc contingit dupl'r. q̃dã eñ ſic hʒ tale bonũ cõe
ꝓ obiecto: q illud eſt ei⁹ obiectũ ꝑmũ ⁊ principa
le. ſ. ꝙ ꝑmo ⁊ ꝑ ſe reſpicit/ ⁊ talis eſt ꝑciſe et ꝓprie
virt⁹ gñalis: ꝓpter qδ etiã vt ſupra dictũ eſt reſpe
ctu talis obiecti: non hʒ aliq̃s opationes ꝓprias
circa materiã aliquã ꝓpriã alia ab actib⁹ virtutũ
ſpãliũ. Alia autẽ hʒ obiectũ tale cõe nõ ſic q̃dẽ ꝑ ſe
q̃ſi primũ ⁊ ꝑncipale ſʒ ꝑmũ ſeu ꝑncipale obiectũ
eſt aliqδ bonũ determinatũ ſm eſſentiã cõe tamẽ
cauſalitate ⁊ virtute q̃lis eſt de⁹ ſicut ſupra deter
minatũ eſt. Bonũ autẽ cõe modo ſupradicto hʒ ꝓ
obiecto nõ q̃dẽ ſimpl'r ꝑ accidẽs ſiue accidẽtalit'
ſʒ ꝓ obiecto ſcδario: ſic tñ ꝙ reſpicit illud aliquo
modo ꝑ ſe q eſſentiali ⁊ inſeparabili ꝯñia/ ⁊ talis
eſt caritas cui⁹ obiectũ ꝑmũ ⁊ ꝑncipale eſt bonũ
diuinũ/ ſiue deus ipſe. Secundariũ autẽ ⁊ minus
ꝑncipale eſt oĩs creatura rõnalis ſiue intellectua
lis: ſub rõne cuiuſdã cõitatis cuiuſdã toti⁹ inte-
gralis in habitudine ad deũ cõprehẽhẽſa ꝓut eſt
ſuperi⁹ declaratũ ꝓpter qδ cõuenit hui' virtuti ꝙ
reſpectu ſui obiecti ꝑmi ⁊ ꝑncipalis hʒ opatiões
ꝓprias ꝑter act⁹ aliarũ virtutũ. ſ. amare cõuenit
ter ⁊ hmõi: et ſic eſt virt⁹ q̃ vere amicicia eſt: ⁊ pre
ter hoc hʒ ꝓ materia act⁹ oĩm aliarũ virtutũ inq̃
tum ordinant ad hoc bonũ ꝑmũ. ſ. ad honoreʒ dei
et ad ſcδariũ. ſ. ad vtilitatẽ ⁊ ꝑfectũ oĩm ꝓximoꝝ.
et ſic põt dici virt⁹ gñalis ſm efficaciã et virtutẽ
¶ Q₃ autẽ dicũt nõ eſſe aliã virtutẽ gñalem que
habeat obiectũ cõe aggregatione ſicut iuſticia le
galis/ verũ eſt in appetitu: ſed in intellectu opor-
tet ponere prudẽtiã correſpõdentem vt viſum eſt.
¶ Itẽ ꝙ dicũt iuſticiã legalẽ nõ hẽre aliquẽ actũ
diſtinctum ſupra iprobatum eſt: cetera vera ſunt.
¶ Sexto arguit. q virt⁹ gñalis nõ eſt pars virtu 6
tis vel aliqua virt⁹: ſed eſt tota virt⁹ vel oĩs virt⁹
ꝓut phs dicit. 5. ethicoꝝ. ſed caritas non eſt tota
virt⁹ vel oĩs virt⁹ ſed eſt pars virtutis vel aliqua
virtus: q hʒ obiectũ nõ cõe ſed determinatũ/ ſcʒ
deũ ⁊ opatiões ꝓprias reſpectu illi⁹. ſ. amare deũ
et hmõi. g. ⁊c. ¶ Dicendũ eſt ꝙ caritas eſt aliquo
mõ tota virt⁹ vel oĩa virt⁹/ ⁊ aliq̃ mõ eſt pars vir
tutis ⁊ aliq̃ virt⁹. i. q̃dã virt⁹ ſpãlis. inq̃tũ eñ vt
dictũ ẽ hʒ obiectũ ꝑmũ ⁊ ꝑncipale determinatũ ſm
eſſentiã ⁊ nõ cõe/ ⁊ reſpectu illi⁹ exercet opatiões
ꝓprias eſt q̃dã ſpãlis virt⁹ ⁊ pars virtutis ita ꝙ nõ
ſolũ ẽ eſſentialit' alia ⁊ diſticta ab aliis: ſicut eſt iu
ſticia gñalis reſpectu virtutũ ſpãliũ: ſed etiã vt ſic
nõ icludit gñalitatẽ ꝓprie dictã ſup alias: ſʒ ẽ q̃dã
virt⁹ ſpãlis ſicut alie. ſed q iſtud obiectũ rõe ſue
ſũme ꝑfectionis hʒ gñalitatẽ cãlitatis ⁊ virtutis
ad qδ ſunt oĩa referenda/ ⁊ cũ q̃ hñt vel nata ſunt
hẽre cõicationẽ oĩs nature/ rõnales vel itellectua
les amore amicicie diligibiles. ideo ſpãlitas quã
cõtrahit ex hmõi ꝑmo et ꝑ ſe obiecto nõ impedit

qn etiā ſit gñalis etiā ꝓpie r̄ōe cōitatis obiecti
ſcḋarii ⁊ minꝰ ꝑncipalis. ⁊ hoc mō dicendū ꝙ ē to
ta virtus vel etiā oīs virtus ſicut dicit̄ de iuſticia
7 gñali. ¶ Septimo arguebat̄ cōtra rñdētē q̄ dice=
bat ꝙ caritas ē virtus gñalis reſpectu aliaꝝ. quia
alias habet referre ī finē ſuū. ꝙ hoc nō ſufficiebat
tum. qꝛ talis generalitas nō eſt niſi cuiuſdā cau=
ſalitatis inſtrum.ſ.ꝑ modū imperij alias refert in
ſuū finē nūc aūt non querit̄ principalit̄ de tali gñ
litate vel cōitate ſed magis de quadā gñalitate q̄
fundat̄ ſup quadā cōitate cuiuſdā totalitatis mul
ta bona inſimul aggregātis: ſicut patet de iuſticia
legali.
8 ¶ Preterea ſi hoc ſufficeret ad ponēdū caritatē
eſſe virtutē generalē amicitia ꝓpie dicta q̄ ē vna
virtutū ꝑticulariū eſſet virtus gñalis. qꝛ habens
amicū ꝑ virtutē amicitie qua vere diligat illū ꝓꝑ
bonum honeſtū et vult ⁊ operat̄ ei oē bonū ho
neſtum: et alias virtutes refert in ipſum amicum
9 vt patet in ſingulis inducendo. ¶ Preterea q̄libꝫ
virtus etiā poſſet dici gñalis qꝛ quelibꝫ virtꝰ poſ=
ſet referre actus aliaꝝ virtutū ad finē ſuū puta tē=
ꝑatus propter bonū tēperantie qḋ vult cōſeruare
eligit liberalis eſſe: ⁊ fortis eſſe: ⁊ operari cōuenie
ter ſm̄ has virtutes ne a bono tēperantie ꝑ iſtarū
carētiā ipediat̄: ⁊ ita eſt ī aliīs. ergo. ⁊cetera.
¶ Dicendū ad horū primū ꝙ verū eſt ꝙ ex hoc: ꝙ
caritas ſic habet referre actꝰ oīum aliaꝝ virtutū
in finē vnū q̄ eſt obiectū ſuū primū ⁊ principale.ſ. ī
deū. vel ī bonū diuinū. habet rationē q̄dā vere / et
ꝓpie dicte generalitatis. licet non illiꝰ cuiꝰ ē gña=
litas iuſticie generalis. qꝛ eniꝫ vt dictū ē illud ob=
iectū primū ⁊ principale ꝙ ē determinatū ſꝫ eſſen
tiam. ē nichilominꝰ cōmune vel gñale: ⁊ īdeſiatū
ſm̄ cauſalitatē ⁊ virtutē cuius bonitas infinita cō
tinet oēꝫ rationē amabilitatis et exigit vt ſup oīa
amet̄. ⁊ omnia ad ipm̄ referant̄ ꝙ in nullo alio que
nitur. iō virtus q̄ ſic reſpicit tale bonū pro ſuo tali
obiecto habet huiuſmodi generalitatem reſpectu
omniū aliarū virtutū.ſ. cuiꝰ iſdā cauſalitatis ⁊ ꝟtu=
tis et ꝑ modū imperij. ſꝫ huiuſmōi generalitas nō
excludit ab ipa aliā gñalitatē cōſimilē gñalitati
iuſticie generalis. imo potiꝰ illā includit. qꝛ ad cōi
tatē hāc primā huiuſmōi obiecti principalis ꝯſeq̄
tur alia cōitas in obiecto eiuſdē virtutis ſcḋario
⁊ minꝰ principali rōne cuiꝰ eadē virtꝰ q̄ illā reſpi=
cit pōt etiā dici vere gñalis alia gñalitate ꝯſimili
illi que ē iuſticia generalis. Eſt etiam vlteriꝰ dicē
dū ad huiuſmōi gñalitatē cauſalitatis nō hꝫ aliq̄
alia virtꝰ ſpālis ꝓpie loquendo. qꝛ iſta gñalitas
fundat̄ in hoc ꝙ huiuſmodi virtutis obiectū rōne
ſue eminētie bōitatis ⁊ ꝑfectiōis ſūme ad nullam
aliā rem ordinabile ē ſed omnes alie res referibi=
les ſunt in ipſum tāq̄ minora. ⁊ īꝑfecta. et īferio=
ra bōa ī ſuperiꝰ ⁊ ꝑfectius bonū. qꝛ ꝟtualr ⁊ cālr
continet in virtute ſua oīa bona ſpecialia / ⁊ ex nā
ſua que nata ſūt illi tanq̄ digniori inſtrumē tali=
ſubſeruire hoc aūt inuenitur in obiecto caritatꝭ. et
ido talis gñalitas q̄ contingit aliquid aliq̄s ipare
merito attribuit̄ caritati prout virtus vel ars ad
quā ꝑtinet finis ſuperior imperat virtutibus vel ar
tibus ad quas pertinēt aliq̄ fines inferiores vel ſe=
cūdarij ſicut militaris impat equeſtri. ſi ḡ contin
gat ꝙ habens amicitiam virtuoſam et propter bo
num honeſtum ad aliquam perſonam determina
tam ordinet actꝰ aliarum virtutum ad bonum a=
mici. quia tamen hoc non ſit propter hoc ꝙ boni=
tas amici ratione ſue eminētie hoc magis includat
q̄ bonitas alterius / immo forte minus nec ꝓpter
hoc ꝙ alia bona tanq̄ minora ⁊ īferiora ⁊ īꝑfectā
bona in quocūq̄ inueniant̄ ad bonū amici tāq̄ ad
bonū maius ſuperius et ꝑfectius referant̄ / immo
ipē amicus qui amatur non amatur vt bonum ſit
cōmune vel generale cauſalitate virtute ꝓ omībꝰ
⁊ ſup oīa q̄rēdū eſt ex natura rei amabilis ſꝫ ſolūvt
q̄dā ens determinatū determiatā habēs vnionē
et habitudinē ad diligentē ex ſpeciali cōmūicatio
ne quā habēt inter ſe ad inuicē / q̄uis ea q̄ amans
vult amico nō ſint determinata īnq̄tuꝫ vult oē
bonuꝫ ſicut ſibi ipſi ex hoc non debet talis virtus
habere talē generalitatem ꝓpie loquendo.
¶ Similiter ē dicēdū ꝙ vna ꝟtus q̄ eſt ſpecialis.
licet aliās īꝑet illas ad bonū ſuū referendo. ex hoc
tñ non habet generalitatē cauſalitatis et virtutis
proprie loquēdo reſpectu illarū. qꝛ hoc nō facit rō
ne eminētie bonitatis et dignitatis q̄ ꝑ ſe reſpicit
ad quā ꝑ ſe ordinet̄ bonitas aliaꝝ cū illa q̄ ſic aliās
imperet etiā ſupra ſe recipiat īꝑium ab aliīs et ad
bonū eaꝝ cōſimiliter referat̄ ſed talis ordo ⁊ rela
tio ē non ꝑ ſe ſꝫ accidens inq̄tū vna ꝟtꝰ inſtrumēta
lit̄ pōt ad aliā ordinari vel remouēdo ꝓhibēs vel
ꝓſtando aliqḋ iuuamentū. pꝫ ḡ ꝙ alie virtutes nō
pñt dici gñales ratione finis ratione cuiꝰ actꝰ mīta
rū ꝟtutū ad aliquā virtutē vnā pertinere poſſūt
qꝛ ad finē quē reſpicit vna virtus ſpālis pñt actus
aliarū virtutū referri nam ſicut ī vicijs actꝰ vnius
vitij poſſūt ad finē alteriꝰ ordiari. Ita etiā ꝯtīgit ī
virtutibus. qꝛ talis finis non eſt aliq̄d ꝑ ſe cōc. qꝛ
oīa que ſic agēs facit agit in ordiatiōe ad ſeipſuꝫ
et ad bonū ſuū ad q̄ ordinat. primo et per ſe bonū
alicuius virtutis magis determinate / et propter
illud bonū aliaꝝ virtutū / ⁊ electio etiā ad talē finē
non ē ꝑ ſe ſed ꝑ accidēs / qꝛ talis finis non eſt ꝑ ſe
finis actuū alterius virtutis.
¶ Q; patet per hoc ꝙ eodem modo finis virtu=
tum quarum actus ad hunc finem referuntur po=
teſt accipi pro fine reſpectu actuum talis virtutis
nā liberalis ꝓꝑ bonū liberalitatꝭ firmiꝰ ꝯſeruādū
ꝓt eligere opa ꝯtinentie ne ꝓpter icōtinētiā aliq̄d
agendū illi liberalit̄ inducatur / ⁊ ecōuerſo. ¶ Et
ideo nulla huiuſmodi virtus habet ex ratione / et
natura ſui obiecti vel finis generalitatē reſpectu
alterius. ſed ſunt virtutes ad inuicem diſparate.
¶ Sunt etiam earū obiecta diuerſa et diſtincta
ſed finis iuſticie legalis / et etiam caritatis eſt ex
natura ſua communior / et etiam ſuperior ſic ꝙ ad
ipſum actus aliarum virtutum per ſe referuntur.
ſicut ſpecialia quedam et inferiora bona / et ſic ad
iuſticiam legalē inq̄tum ordinat hominem ad bo
num commune virtutes omnes ſpeciales / et actꝰ
earum inquātum ꝑficere poſſunt ad bonū commu
ne ꝑtinēt ſiue ſint practice ſiue ſpeculatiue ⁊ illas
quodammodo in ſe cōprehendunt conſimiliter in
telligendum eſt circa caritatem.
¶ Ad primum argumentum principale dicenduꝫ
ꝙ philoſophus non dicens virtutem moralem eſ=
ſe generalem / niſi iuſticiam accipit ſtricte virtutē
moralem que eſt in appetitu ſenſitiuo. quo modo
prudentia non eſt virtus moralis.

¶ Diſtinctio.30. Queſtio.1.

queſtio. 1. CIrca triceſimã diſtinctionez
q̃rũt tria. Primũ ẽ. vtrũ dili-
gere inimicum ſit magis meri-
torium q̃ diligere amicum vel
econuerſo. Secundo: vtrum
ſit aliqua caritas acquiſita.
Tertio. vtrum aptitudo natu
ralis ad caritatẽ acq̃ſitã trãſ
Primum mutet̃ i eã ¶ Quãtũ ad p̃mũ
vr̃ q̄ diligere aicũ ſit magis meritoriũ q̃ diligere
inimicũ. q2 illd q̃ ẽ meli9 ẽ magis meritoriũ. ſʒ dili
gere aicũ ẽ meli9 q̃ diligere inimicũ. ergo. et cetera.
Maior pʒ. ſed Minor probat̃. q2 min9 bonũ eſt di
mittendũ magis bono. ſi incũbat neceſſitas alterꝰ
dimittẽdi. ſed dilectio inimicorũ q̃ ad exteriorẽ effe
ctũ q̃ affectui interiori proportionat̃ dimittẽda eſt
ꝑ dilectiõe aicoꝝ. q2 q̃ñ non poſſum9 vtriſq; ſubue
nire tenemur ſubueīre alcis dimiſſis inimic̃. q̃re. et c.
Secũdũ ¶ Item ſi oppoſitũ i oppoſito et ꝓpoſitũ in ꝓpoſito
ſed odire amicũ ẽ peius q̃ odire inimicũ. g̃ diligere
amicũ eſt meli9 et ꝑ cõſequens magis meritoriũ.
In oppm̃. ¶ In cõtrariũ arguit̃. q2 ſʒ Grego. ſeruitia tãto
ſũt magis accepta q̃to minus debita. ſʒ min9 ẽ de
bitum diligere inimicũ q̃ diligere amicũ. g̃ eſt deo
magis acceptũ et ꝑ ↄñs magis meritoriũ
¶ Rñſio. duo ſunt vidẽda. Primũ ẽ de dilectiõe
inimici abſolute. Scd̃o de ipã i cõparatiõe ad dile
ctionem amici.
1. opio q̃ eſt Durã. di. pñti q.1. ¶ De primo eſt duplex opinio. prima habet du-
os articulos. ſm̃ q̄ caritas attẽdit̃ penes duo. ſ. af
fectum et effectum.
¶ Primo igitur inquirunt. vtrum teneamur ini-
micos diligere quo ad effectũ. ¶ Scd̃o. vtruʒ te
neamur eis exhibere ſigna dilectiõis i effectu.
¶ Quantũ ad primũ aduertẽdũ ẽ q̄ inimic9 põt
accipi dupl̃r. ſ. formaliter ſm̃ q̃ inimicus. vel ma
terialr̃ ſm̃ q̄ hõ ad ymaginẽ dei exiſtẽs. primo mõ
nõ tenemur diligere inimicũ. ſ. in q̃tũ ẽ inimicus.
immo magis odire. cui9 rõ eſt. q2 approbare malũ
culpe in alio ẽ ꝑuerſũ et caritati cõtrariũ ſʒ dilige
re inimicũ iq̃tũ inimic9 ẽ. virtuoſo et habẽti caritatẽ
ẽ approbare malũ culpe i eo. ergo hoc ẽ ꝑuerſũ et ca
ritati cõtrarium.
¶ Item. equalis peruerſitatis eſt odire amicũ et
diligere inimicum accipiendo vtrumq; formaliter
ſed ꝑ ſe malũ ẽ odire aicuʒ iq̃tum aicus eſt. ergo
et diligere inimicũ iq̃tuʒ inimicus eſt. Si auteʒ acci
piat̃ mãlr̃. ſ. iq̃tum homo ad ymagineʒ dei exiſtẽs
ſit dicendum q̄ diligere inimicum in generali eſt de
neceſſitate ſalutis vt. ſ. diligens deum et proximũ
ab illa generalitate non excludat inimicum. ſed nõ
eſt de neceſſitate ſalutis vt ſpeciali motu dilecti-
onis afficiatur quia ad inimicum. niſi vbi apparet
euidens neceſſitas.
¶ Primum patet. q2 caritas attendit in eo qui ex
caritate diligitur rationem diuine imaginis ſcd̃ʒ
quã eſt capax beatitudis. ſed hec ratio inuenitur
in oĩ hoĩe/tã amico q̃ inimico. g̃ ſm̃ hanc generalẽ
rationem in dilectione caritatis includit̃ inimicus
¶ Secundum patet. quia ille motus dilectionis
qui non eſt de neceſſitate ſalutis ad inimicum non
eſt de neceſſitate ſalutis ad inimicum. ſed ſpecia-
lis motus dilectionis ad amicum non eſt de neceſ
ſitate ſalutis extra caſum neceſſitatis niſi ſcd̃m ꝑ-
parationem animi ſi neceſſitas adeſſet. ergo mi-
nus eſt de neceſſitate ſalutis ad inimicum.
Sed forte dices q̄ ſimpliciter nõ oportet diligere
inimicos. quia natura non inclinat in contrarium
caritatis ſed quelibet res naturaliter odit contra
rium. ergo inimicus cum ſit contrarius non eſt di
ligendus ſed odiendus. ¶ Dicendum q̄ ſicut nã
inclinat in odium: ſic et caritas inclinat in odium
inimici iq̃tum inimic9 ẽ. ſm̃ illud ps̃. ꝑfecto odio
oderã illos inimici facti ſunt mihi. ſic eñi eſt caritati
contrarius. iq̃tum autẽ hõ ad ymaginem dei exi-
ſtens et capax habitudinis ſic nõ eſt cõtrari9 cari-
tati: ſed poti9 habet illud q̃ in vnoquoq; attẽdit
caritas et hoc modo eſt ex caritate diligendus.
¶ Quantũ ad ſcd̃m aduertẽdũ ẽ q̄ cũ exterior ef 2. cõcluſio
fectus dilectõnis correſpõdeat interiori affectui
ſicut diligere tenemur inimicũ i affctũ ita tenemur
exhibere ſigna dilectionis in effectu. cuʒ igitur vt
patʒ ex primo articulo iterior affectus dilectõis
ad inimicũ ſit de neceſſitate ſalutis ſolum i commu
ni: nõ aũt in ſpeciali niſi ſm̃ ꝑparationẽ ai ſi neceſ
ſitas adeſſet. ¶ Sic dicẽdũ eſt de effectu vel ſigno
dilectõis extrinſeco. q2 ſigna et beneficia dilectio
nis que exhibent̃ ꝓximis gñaliter puta cuʒ aliq̃s
orat ꝓ oĩbus fidelib9 gñalr̃ vel pro toto ꝑp̃lo non
ſunt negãda vel ſubtrahẽda inimicis. hoc eñi perti
net ad liuorẽ vĩdicte. contra illud Leui. 19. nõ que
res vltionẽ nec memor eris iniurie ciuiũ tuoꝝ. bñfi
cia vero vel ſigna dilectionis. que q̃s exhibet ſpe
cialiter et ꝑticularit̃. aliq̃b9 ꝑſonis non eſt neceſſa
riũ exhibere inimicis. q2 nõ eſt neceſſariũ. ſʒ ꝑfctõ-
nis ẽ talia exhibere amicis extra caſũ neceſſitatꝫ
in caſu aũt neceſſitatis neceſſariũ ẽ vtriſq; tã aicis
q̃ inimicis talia exhibere. ſcd̃m illud Prouerb. 5. ſi
eſurierit inimicus tuus ciba illũ. ſi ſitit potũ da illi
¶ Dicunt etiã q̄ nõ eſt neceſſariũ diligere ex cari 3. cõcluſio
tate inimicũ q̃tũ ad hoc quod nõ ẽ ei licitũ optare
malũ oppoſitũ bono: q̃ ꝑ ſe reſpicit caritas. tale
ei bonũ eſt gratia et gloria quorũ oppoſitũ non eſt
licitum optare amicuʒ inimico/ad bona aũt tẽpora
lia non reſpicit caritas niſi inq̃tum ordinatur ad
bona gratie et glorie. et q2 ꝓſperitas in hĩs bonis
quandoq; eſt occaſio ſubuerſionis bonoruʒ gratie
ſcd̃m illud Deutero. 32. Incraſſatus eſt dilectus.
ſequit̃ dereliquit deum factorem ſuuʒ. aduerſitas
vero eſt occaſio reuertendi ad dominum: ſcd̃m il-
lud oſee. 6. In tribulatione ſua mane conſurgent
ad me. ideo licitum ẽ tam amicis q̃ inimicis mala
talia optare et de ipĩs/ſi euenerit gaudere/non q2
mala ſunt ſed inq̃tum promotiua ſint ad bonum
et impeditiua maiorum maloꝝ/ Rurſus. quia ca-
ritas ordinem habet et plus debet quilibet ſe dili-
gere q̃ alium. et propinquos q̃ extraneos. et ami-
cos q̃ inimicos. et bonum commune quam priua
tum. ideo poteſt aliquis ſalua caritate optare ma-
lum temporale alicui. non inq̃tum malum eſt illi-
us: ſed inq̃tum eſt impeditiuum malorum alteri9
quẽ plus tenetur diligere.
¶ Et ſi dicatur. contra hoc q̃ dicit̃ Mathei. quĩ
to. a domino audiſtis quia dictum eſt antiquis di-
liges amicum tuum et odio habebis inimicum tu
um.
¶ Si ergo licet odire et licebit imprecari malum
¶ Dicendum q̄ nunq̃ ſcriptum eſt in lege vete-
ri Odio habebis inimicum tuum ſed additum fu
it ex praua interpretatione iudeoꝝ. q2 ex hoc q̄ ꝑ-
cipiebatur dilectio amici. Leuitici decimo nono.

Concludebant ꝙ inimici eſſent odiendi dn̄s autẽ
hanc interpretationem ſimul eliſit cū dilectõe ini
mici addens cõſiliū de oſtenſione ſignorum beni
2. opio ḋ doctoris 1. cõcluſio — uolentie. ❡ Secunda opinio poteſt imaginari ha
bens tres concluſiões. q: dilectio inimici vno mo
do eſt p̄cepta. alio modo prohibita. tertio mõ cõ
ſulta. In p̄cepto eſt quando ipſe eſt in neceſſita
te p̄ma vel ſecūda. Nā elemoſyna quandoq; ẽ in
p̄cepto. iis ꝙ tenetur hõ eam erogare. etiā inimico
effectu ſi habeat. vel affectu ſi nõ habeat: Si eſuri
erit inimicus tuus. ⁊c. ❡ Scđo qñ inimicus pe
tit veniam. ſeptuagies ſepties debet ſibi dimitti.
etiā ſignificat familiaritatē. vt prius exhiberi ali
as de° dimiſſa repetit Mat. 18. ❡ Tertio q̄tum ad
dimiſſionẽ rācoris etiā in corde. q: tenet̄ non au
dire etiā inimicitias exercẽtes ſm̄ illũ niſi dimiſe
ritis ⁊c. Math. 6. licet nõ petẽti non teneat̄ extra
neceſſitatẽ ſignũ dilectiõis exhibere. ❡ Scđo dilcõ
inimici aliq̄ñ cadit ſub prohibitione. ❡ Primo ei
non licet diligere inquātū inimic° ẽ. q: caritas nõ
gaudet ſuper iniq̄tate Si tamẽ eſt poſſibile dilige
re inimicū ꝓprium inquātū hmõi: ſed inimicū alte
rius inquantū hmõi põt homo diligere ſed nõ dz.
❡ Scđo prohibitū eſt diligere inimicū quantū
ad bñficii exhibitionẽ illi° ꝙ non eſt niſi digno cõ
ferendū. q: inimicicia cū ſit culpa mortalis facit in
dignum ꝺl beneficio eccleſiaſtico. vñ fatuus eẽt illa
caritas que ſic benefaceret inimico. vt indigno da
ret qđ nõ niſi iuſto eſt dandū. ❡ Tertio ꝓhibitū
eſt ſic diligere inimicū ꝙ homo credat ſe ei / et i co
cõfidat et ſibi ſua ſecreta cõicet aut equaliter ſicut
ad amicū ſe habeat. hoc eñ fatuū eſt et iniuſtum.
non credas inimico tuo inceternū.

❡ Tertio dilectio inimici cadit ſub ꝯſilio illis mo
dis quibus non cadit ſub p̄cepto / nec ſub prohibi
tione pura ꝙ homo ſpeciali motus dilectiõis / vel
bñficii exhibitiõis feratur ad eū extra neceſſitates
qñ etiam non tenetur amico. ſed magis dz conſili
um reſpectu inimici q̄ amici. q: eſt magis merito
riū. et q: minus natura inclinat ſicut homo q: pl°
naturaliter diligit ſe q̄ altū. nõ neceſſe habuit ſpe
ciali precepto inſtrui de dilectiõe ſui. ❡ Secundo
īdulgere nõ petẽti. aut p̄mo petere veniā ab illo q̄
offendit pfectionis eſt ⁊ ꝯſilii. ❡ Tertio remitte
re non ſolum rancorẽ ſed emendā et damnū in ca
ſu tamẽ vbi nec ipē nec alius fieret deterior.

2. articul° 1. opio ḋ duſ. q. 2. — ❡ De ſecundo. ſ. que dilectio ſit maior. eſt duplex
opinio. Prima dicentiū ꝙ dilectio amici ⁊ inimi
ci poſſunt accipi dupliciter. Uno modo ſic ꝙ vna
excludat aliam: vt cum aliquis ſic diligit amicos:
ꝙ nullo mõ diligit inimicos / nec actu nec habitu.
ſed forte odit. ecõtrario autẽ aut forte non eſt poſ
ſibile: ſcz ꝙ aliquis diligat inimicos ⁊ non diligat
amicos. Alio mõ poſſūt ſic accipi. ꝙ neutra exclu
dat alteram. Primo mõ q̄ſtio ẽ nulla. q: cõparatio
ſm̄ magis ⁊ minus tale ſupponit vtrūq; eſſe tale.
ergo comparatio ſm̄ eſſe magis ⁊ minus merito
riū inter aliqua ſupponit vtrūq; eſſe meritorium.
ſed dilectio amici excludẽs dilectionē inimici nõ
eſt meritoria cum ex caritate teneamur inimicos
diligere vt prius patuit. ergo nulla poteſt eſſe com
paratio inter ipſam et dilectionem inimici q̄ ſit ma
gis meritoria. q: altera nullomõ eſt meritoria. ſcz
dilectio amici excludẽs dilectionem inimici: dn̄o
dicente Math. v. ſi diligitis illos qui vos diligūt
quam mercedẽ habebitis? quaſi diceret. nullam.

Si vero vtraq; dilectio ſic accipiatur ꝙ neutra ex
cludat alteram. adhuc poteſt eſſe dupliciter. Uno
modo q: vna non ſolum nõ excludit aliam / ſed in
cludit. et nõ econuerſo. ſicut cum aliq̄s actuali di
lectione fertur in inimicū et amicum. alius vero fer
tur in amicum tm̄ non includẽdo inimicum: nõ ta
men excludendo: q: de inimico non cogitat.

❡ Alio modo q: vna nec excludit alterā nec inclu
dit. primo modo q̄ſtio non eſt dubitabilis. q: con
ſtat ꝙ diligere amicum ⁊ inimicū ꝓpter deum pfe
ctius eſt q̄ diligere amicum. q: oẽ bonū includẽs
ſecum aliud melius ⁊ pfectius eſt q̄ bonū incluſū
et non includens. ſic eſt in propoſito. quare. ⁊c.
Et iterum pfectior eſt actus q̄ extẽdit ſe ad remo
tiora. ſed dilectio qua diligitur amicus ⁊ inimic°
ſe extendit ad remotiora q̄ dilectio amici. ergo ẽ
pfectior. quare. ⁊c ❡ Si vero vna nõ includat nec
excludat alteram. ſicut cū aliquis fertur per actū
dilectionis in amicū nichil cogitans de inimico.
alius vero fertur per actū dilectionis in inimicū /
nichil cogitans de amico: ſic videtur ꝙ ceteris pa
ribus. ſ. habitu caritatis in vtroq; ⁊ intenſiõe act°
hinc ⁊ inde dilectio inimici eſt magis meritoria q̄
dilectio amici. Qđ patet dupliciter. Primo ſic. qñ
duo actus boni ſic ſe habẽt et ꝓcedunt ex parī ha
bitu et ſunt eque intenſi ad vnū cū requiritur ma
ior conatus ex natura operis q̄ ad alium: ille ad
quem req̄ritur maior conatus eſt magis meritori
us. ſed ad dilectionẽ inimici ſi ſit eque intẽſa vt di
lectio amici: req̄ritur maior conatus ex natura o
peris. ergo eſt magis meritoria. Maior patet. co
natus eñ maior quãdo requiritur ſolum ex parte
opantis qui eſt male diſpoſitus nõ auget meritū:
alioq̄n plus mereretur cõtinens q̄ temperatus fa
ciendo ſimile opus de genere virtutis. q: oz ꝯtinẽ
tẽ pl° conari ꝓpter malā diſpoſitionẽ / q̄ temꝑatū
hoc autẽ nõ ẽ verū. q: tūc virtutes magis obeſſẽt
q̄ ꝓdeſſẽt. ❡ Sed qñ maior conat° requirit̄ nõ ꝓ
pter indiſpoſitionẽ opantis. ſz propter difficultatẽ
operis tūc maior conatus faciẽs ꝙ act° difficilior
ſit eque intenſus ſicut actus facilior auget meri
tum. Minor de ſe patet. ſcilicet ꝙ ad diligendum
inimicum eque intenſe ſicut alius diligit amicum
requiritur maior conatus: cum ſint hic plura re
pugnantia et pauciora attrahentia. quia. ⁊ cetera.
❡ Secundo ſic ille actus cuius tota intenſio re
ducitur in caritatem eſt magis meritorius / q̄ il
le cuius ſimilis intẽſio nõ totalr̄ reducit̄ i carita
tẽ. ⁊ cā hmõi eſt. q: meritū innit̄ p̄cipalr̄ caritati
Sed dilectio inimici eſt talis actus. q: tota ratio
diligendi inimicum eſt caritas ad deū. tota autẽ
ratio amandi vel diligendi amicū nõ ſemper ẽ ca
ritas: ſed concurrit aliqua alia ratio. ſcz cõmuni
catio in bono aliquo conſanguinitatis. vel ciuili /
vel hmõi. ergo. ⁊c. ❡ Sed contra hoc arguitur ſic
ſicut caritas neceſſario exigit vt diligatur inimi
micus. ſic ordo caritatis exigit vt diligatur ami
cus pluſq̄ inimicus. et hoc eſt neceſſario. ſed ꝓpẽ
primū dilectio amici que excludit dilectionem ini
mici non eſt meritoria vt dictum fuit. Ideo inter
ipſam ⁊ dilectionem inimici non eſt comparatio /
que earū ſit magis meritoria. ergo propter ſecūdū
dilectio inimici cum equatur dilectioni amici non
eſt meritoria. quare vt videtur inter ipſam ⁊ dilec
tionem amici non eſt recta cõparatio que earū ſit
magis meritoria. & queſtio in hoc eſt nulla. Et di

cendū ad hoc ꝙ diligere amicū plus ꝙ̄ inimicū ē de ordine caritatis reſpectu eiuſdem dilīgētie in caſu neceſſitatꝫ qñ affectus cū effectu nō pōt vtriq; exhiberi. tūc ei idē hō eq̄ diligēs amicū ſicut inimicū peccat faciēdo cōtra ordinē caritatꝫ ſꝫ reſpectu diuerſorū diligētiū et maxīe extra caſū neceſſitatꝫ nō ē cōtra ordinē caritatꝫ ꝙ vnꝰ ꝑpt̄ deū velit tm̄ bonū inimico et tāto affectu ſicut aliꝰ vult amico/ immo ꝑtiet ad ꝑfectōnē caritatꝫ in eodē etiā hoīe pro alio ⁊ alio tp̄e et extra caſum predictuꝫ non eſt contra ordinem caritatis ꝙ velit par bonum: et equali affectu amico et inimico et in hoc ſenſu proceſſit ratio et non in primo. Si autem cetera non eſſent hinc inde paria/ vel ſaltem intenſio actus non eſſet equalis non poſſet vno ſermone determinari que dilectio ſit magis meritoria: quia in tantum poteſt eſſe dilectio inimici imperfecta in vno. ꝙ erit ſecūdū infimum gradum neceſſitatis in alio dilectio amici poterit eſſe multum ꝑfecta ⁊ tūc dilectio erit magꝫ meritoria ꝙ̄ dilectio inimici ⁊ ecōuerſo dilectio inimici ī vno poterit eē valde ꝑfecta in alio āt dilectio amici valde imperfecta et tunc oportet econuerſo dicere. ꝙ dilectio inimici ſit magis meritoria. et multe alie varietates poterūt incidere ꝑpter quas oportebit variare iudiciū niſi cetera ſupponantur hinc et inde paria vt dictū eſt. ¶ Secunda opinio poteſt imaginari habens
2 opinio q̃ ē doctoris j. cōcluſio tres concluſiões. ¶ Prima ē. ꝙ dilectio amici magis ē debita. ſcd̄o ꝙ ē melior. tertio ꝙ dilectio inimici ē magis meritoria. ¶ Primū pꝫ qꝛ lꝫ quo ad optatum effectum ſpirituale qui pōt a pluribꝰ inſolidum hēri ſicut eſt gratia ⁊ glīa debeamus omnes equalr̄ diligere. qꝛ ad equale bonū habēdū tñ quo ad effectum et affectum vbi non poſſemus omnibus magis tenemur amicis ꝙ̄ inimicis ſicut propīqs ꝙ̄ extraneis. vnde in neceſſitate dimittēda ē dilectio inimici ꝑ dilectione amici. quia illius dilectio eſt magis debita in qua nichil ē nō diligibile ꝙ̄ illius in qua eſt aliquid odibile. ſicut deus eſt ſuper omnia diligendus in quo nichil eſt nec eſſe poteſt non diligibile ſcd̄m rationem rectam: ſed amicus inquantum huiuſmodi nichil includit niſi diligibile inimicus autem includit cum natura aliquid odibile. ꝗ illiꝰ dilectio ē magis debita.

¶ Scd̄m patet. ſ. ꝙ ſit etiam melior ēnalit̄ in genere moris. qꝛ dilectio inimici pōt dupliciť cōſiderari. vno modo inq̄tū ex nā actꝰ aptitudie īcludit dilectōnē amici qꝛ q̄ diligit inimicū multo magis diliget aicū. non ſic aūt ecōuerſo. qꝛ multi diligūt aicos q̄ odiūt inimicos. Et ſic iq̄tū hm̄ōi dilectio inimici eſt melior ſicut omne totum cōmēſ eſt melius parte contenta. ſicut diligere vtrūq; actu eſt meliꝰ ꝙ̄ alterū tm̄. Alio modo poteſt proprie ꝯſiderari dilectio inimici prout ex oppoſito diſtiguit̄ contra dilectionē amici ſeorſum acceptam et ſic dilectio inimici cum preciſione ſumpta non vt eſt altertius contētiua actu/ nec habitu eſt minus bona. ¶ Primo qꝛ actus cadens ſuꝑ materiā magis cōgruā eſt melior: ex genere moris. amicus aūt ē magis aptus amari ꝙ̄ inimicus. ergo. ⁊ cetera.

¶ Scd̄o. qꝛ licet debito accidētali aliquid poſſit eſſe magis debitum qd̄ eſt minus bonum ſicut matrimonium iuratum ꝙ̄ virginitas non promiſſa: tamen nō ſic videť de debito naturali. qꝛ nā facit qd̄ melius eſt ⁊ iō magis obligat ad id qd̄ ē meliꝰ vñ cū dilectio aici ſit magꝫ debita nālr̄ cuiꝰ ſignū ē ꝙ peiꝰ ē odire amicū ꝙ̄ inimicum. q. malus pctm̄ ⁊ ꝑ ꝯñs magis idebitū. ꝗ oppoſitū eſt magis debitū ⁊ ꝑ ꝯñs maiꝰ bonū. ¶ Tertiū pꝫ tripliť. ꝑmo ceteris ꝑibus. ſcd̄o diſpare hitu. ⁊ tertio diſpe actu. ¶ Qꝫ aūt dilectio inimici ſit magis meritoria ꝙ̄ dilectio aici ceteris paribꝰ. puta qñ ex equali caritate eq̄li itenſiōe actꝰ ē vtrūq; pōt declarari tribꝰ exēplis. Unū eſt. qñ eodē actu aliq̄s ſimul diligit amicū et inimicū nam tunc ſm̄ ratonē ille actꝰ eſt magis meritoriꝰ. ex ea parte q̄ terminať ad inimicū ꝙ̄ ex illa q̄ ad amicū. Scd̄m exemplū ē ī duobꝰ quoꝝ vnꝰ eq̄li caritate et eq̄ itenſo actu diligit inimicū nichil cogitās de amico. aliꝰ diligit amicum nihil cogitās de inimico tūc ei actꝰ diligētꝫ inimicuꝫ ē magꝫ meritoriꝰ. Tertiū exēplū ī vno ⁊ eodem q̄ diuerſis actibus equalibꝰ ⁊ equali caritate diligit nunc amicū tantum nunc inimicum non quiđ alterum excludendo. quia ſic non eſſet meritoria. ſꝫ non includendo vt ſit queſtio dubia.

¶ Qꝫ aūt ita ſit ī hīs tribꝰ pꝫ dupl'r. primo. quia vbi maior conatꝰ ibi ceteris paribꝰ ē magꝫ meritū qñ difficltas cōſurgit ex natura actꝰ nō malicia agentis ſed ſic ē in ꝓpoſito. ꝗ. ⁊c. ¶ Scd̄o. qꝛ q̄to meritū ē puriꝰ tāto ē maiꝰ/ eſt aūt puriꝰ vbi pure ꝑꝑ deū q̄re. ⁊c. ¶ Ad iſtātiā aūt quā ꝑmi ī hoc cōtra ſe faciūt ꝯſiderādū ꝙ lꝫ bene ſoluāť tamē aliť ſolui pōt. qꝛ lꝫ homo teneať magis diligere amicū ꝙ̄ inimicū nō tñ ad ſꝑ teneť diligere ⁊ mīto minꝰ magis diligere. tunc ꝗ ꝓcedit queſtio qñ eque intenſe diligit vtrūq; vbi nō teneť diligere actu aliquē ſicut homo aliī diligit dn̄m remiſſe ſeu aliū intenſe nō tñ ꝑpter hoc peccat. qꝛ nec peccaret ſi ꝓ tunc nec remiſſe nec aliť deū diligeret actu. ¶ Sꝫ alia ē inſtantia. qꝛ oē meritū aut reſpicit premium eſſētiale qd̄ mēſurať ſm̄ quātitatē habitꝰ/ aut accidentale qd̄ ſm̄ quātitatē actꝰ mēſurať. ſi ꝗ vtraq; dilectio ſit equalis actus ex equali habitu neutra pōt eſſe magis meritoria nec minꝰ/ nec quo ad premiū eſſentiale nec q̄ ad premiū accidentale.

¶ Et dicendū ꝙ verū eſt hoc ſi remaneret illa eq̄litas añ ⁊ poſt ſed ſolo actu qui eſt cū conatu caritas augeť ita ꝙ lꝫ añ actū ſit caritas eq̄lis: tñ nō ſolū poſt actū ſed in ipo actu meritorio augmenti ſit īequalis ſicut eodem inſtāti ſit diſpō ad gratiā et infuſio ſic eodem inſtanti augmentū et eiꝰ meritū ⁊ tāto plꝰ q̄to h̄ eſt meritū cōdigni: ibi tantum congrui. qꝛ ꝗ ex natura ſua dilectio inimici req̄rit conatū non amici. ideo hec ē magis meritoria ꝙ̄ illa. Quantum ad ꝑmiū eſſentiale ꝑpter maiorē habitū et q̄tum ad accidētale ꝑpter maiorē conatū/ qꝛ premiū accidentale non ſolū reſpicit actus bonitatem ſed etiā difficultatē ¶ Secūdo dico ꝙ habitu etiam caritatis exiſtente diſpare et minore ī diligente inimicum poteſt eſſe magis meritoria. non ſic quin dilectio amici poſſit procedere ex tanta caritate. ꝙ dilectio inimici procedens ex minori non attingeret ad meritum illius cum tanto augmento ſuo/ ſed ſic qꝛ dilectio inimici ex maiori feruore nata eſt procedere cum etiam amici dilectio ſit ī habentibus caritatem ſiue non habētibus īdifferenter. non autem dilectio inimici in carētibus caritate niſi raro valde. ¶ Unde quia dilectio inimici ratione conatus ſemper eſt nata augere caritatem et habitum eius. non ſic autem dilectio amici ad quē nihil oportet conari. qꝛ caritas nō augetur illo actu q̄ eſt ſine conatu: in-

de contingit ꝙ minori caritate diligens inimicu3
conſequitur maiorẽ caritatem caritate quã habe
bat ⁊ adhuc hꝫ diligẽs amicũ ꝙ̃ prius erat maior
iſto ꝗ̃ mõ q̃ ad diſparitatẽ hic⁹ ẽ magis meritoria
hec ꝙ̃ illa. qꝛ maiori charitati debet̃ mai⁹ p̃mium
eſſentiale. ⁊c. ¶ Tertio mõ quo ad diſpitatẽ act⁹
vbi. ſ. eẽt equalis caritas hĩc ⁊ inde ⁊ intenſior di
lectio amici et remiſſior inimici adhuc iſta eẽt ma
gis meritoria ex natura actus ꝑ ſe loquendo. quia
lꝫ illa forte ratione intenſionis actus eſſet magis
meritoria reſpectu p̃mij accñtalis. tñ iſta eẽt ma
gꝭ meritoria reſpectu p̃mij eſſentialis. quia nata ẽ
habere cum maiori conatu q̃ ſemꝑ auget caritatẽ
ad quã ſeq̃t̃ maior glia. q̃ eſt p̃miũ eſſẽtiale ſimplr
ꝗ̃. ⁊c. ¶ Sicut et dilectio amici põt eſſe ſine oĩni
conatu/dilectio autem inimici non ſit intenſior di
lectio amici/poteſt eſſe cum minori conatu ꝙ̃ re
miſſa dilectio inimici/Et iſte maior conatus nõ
eſt ex ſola malicia conãtis. ſed ex natura et diffi
cultate operis conſequit̃ propter qꝺ pl⁹ meretur
augmentu3 caritatis. ⁊ ꝑ ꝯñs etiã maius p̃mium
eſſentiale immo etiam accidentale: qꝛ vt dictum
eſt illud non ſolum creſcit ſm̃ cremẽtum bonitatꝭ
act⁹ ſed magis ſꝫ cremẽtũ difficultatis. vñ melior
eſt aureola martiꝝ ꝙ̃ magiſterii licet hẽat minus
de bono per ſe martiriũ ꝙ̃ doctrina propter maio
Ad rõnes aũ oppoſitũ Durã. vbi ſupra. rem difficultatẽ ſolũ. ¶ Ad argumẽta rñdent il
li de prima opĩone. ſic ad primum dicunt ꝙ magis
bonũ eſt magis meritoriu3 ſuppoſita equali ratio
ne debiti ſed ſi eſt magis debitum non eſt verum/
ſicut reddere mutuũ melius eſt cum ſit actus iu
ſticie ꝙ̃ dare ſuum q̃ eſt actus liberalitatis/et tñ
non ẽ ita meritoriũ. plus eñi obligatur beneficus
bñfico q̃ liberalr̃ dedit ꝙ̃ recipiens mutuũ. ꝙ tra
didit obliget̃ illi qui mutuum reddit ꝙ non eſſet
niſi dare ſuum eſſet magis meritorium quam red
dere alienum. diligere autem amicum eſt magis
debitum quam diligere inimicum. et ideo dato
ꝙ ſit melius non tamen ſequitur ꝙ ſit magis me
ritorium. Poteſt etiam dici ad minorem ꝑ inter
emptionem/quia dilectio amici non eſt melior ꝙ̃
dilectio inimici. quia dilectio inimici includit di
lectionem amici actu vt cum quis diligit inimicũ
et amicum propter deum vel habitu. et ex natura
rei: et non ſolum ex ſuppoſitione. quicunqꝫ enim
diligit inimicum ſequitur ex natura actus et ob
iecti ꝙ diligat amicũ habitu et diligeret actu et ef
fectu ſi occurreret et opus eſſet/non ſic autem ſe
quitur e conuerſo bonum autem includẽs aliꝺ me
li⁹ ẽ. q̃re vt videtur dilectio inimici melior ẽ ꝙ̃ amici
dilectio. ¶ Et cum ꝓbatur ꝙ non. qꝛ illud q̃ ẽ di
mittendũ ꝓpter alterũ eſt min⁹ bonũ. dicẽdũ ꝙ non
oꝫ. ſꝫ ẽ bonum minoris neceſſitatis ſꝫ bigraña philo
ſophari melius ẽ ꝙ̃ ditari et tamen indigẽti dimit
tendũ ẽ phĩari propt̃ ditari. qꝛ ẽ minoris neceſſita
tis ſimiliter dilectio inimici dimittenda eſt q̃ ad ef
fectũ propt̃ dilectionẽ amici qñ nõ põt vtrique ſub
uenire. non qꝛ ſit min⁹ bona. ſed qꝛ min⁹ neceſſaria
⁊ min⁹ debita. ¶ Ad ſcðm dicẽdũ ꝙ in illis in quib⁹
vnũ ſe habet ꝑ additionẽ ad alterũ iꝫ ꝯña ecõtra
rio ⁊ nõ ꝯña in ipſo vt patet in viuere ⁊ eſſe ſicut ei
omne qꝺ viuit eſt. ſic omne qꝺ nõ eſt non viuit. et
qꝛ dilectio inimicoꝝ ſe habet per additionẽ ad di
lectionem amicorum/ꝙ̃ aliquo modo includit. iꝺ
ſicut melius eſt diligere inimicum. ſic peius eſt
odire amicum. ¶ Qꝛ autem dñt dilectionẽ inimici
melior ẽ non eſt veru3 niſi prout aliam icludit nec
ſua ratio concludit.

¶ Queſtio ſecũda.

Secũdo q̃ritur. vtrũ ſit aliq̃ cari
tas acq̃ſita/Et videt̃ ꝙ nõ. quia
aut eẽt idẽ cũ infuſa aut differret/
non idem qꝛ impoſſibile ẽ ꝙ idẽ
ſimplex ſit acq̃ſitũ ⁊ infuſũ. nec
differẽs: qꝛ haberẽt idẽ ſubiectũ
et obm̃ re ⁊ rõe. ¶ Contra: qꝛ ſi
cut caritas ẽ donũ dei. ita et fides. ſed preter fide3
infuſam eſt ponere fidẽ acq̃ſitam ex ſenſibus et a
ctibus. ſm̃ illud Roma. 10. Fides aũt ex auditu
audit⁹ autem per verbum dei. ꝗ̃ et caritas. vñ ro.
5. Caritas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per
ſpm̃ſctm̃ qui dat⁹ eſt nobis. quaſi diceret ꝑ carita
tem datam operãtẽ dilatatur ipã. ſe extendens et
diffundens: vt perficiat in acquiſitam. ¶ Rñſio Reſpõſio.
tria ſunt facienda. Primum ẽ oſtendere ꝙ ẽ põere
fidẽ acq̃ſitã. Secũdo ꝙ ẽ põere caritatẽ acq̃ſitam
Tertio an caritas acquiſita et infuſa habeãt ide3
obiectum ¶ Quantum ad primũ ſũt .7. cõcl̃ones
quorũdam. Prima cõcluſio ꝙ habitus acq̃ſiti ex 1. cõcluſio
actibus virtutu3 infuſarũ theologicaꝝ non poſſũt Guido in
habere rationem virtutis. ꝙ ſic probant ꝗ̃tum ad ꝗ̃libetis.
fidem/quia ex naturalibus et aſſuetudine. de hĩs
que ſunt ſupnaturalia non poteſt acquiri habitus
veridicus cui non ſubſit. vel ſubeſſe poſſit de faci
li falſum ꝗ̃tum eſt ex ratione talis habitus reſpe
ctu talis obiecti et modi quo acquirit̃ qꝛ reſpectu
talis obiecti a rebus creatis non poſſunt accipi ra
tiones ſufficientem euidentiam de eo facientes im
mo ad partem falſam aliquando inueniuntur ra
tiones. que ex lumine naturali intellectus a reb⁹
creatis aſſumuntur probabiliores quam ad vera3
Et ideo qui innititur talibus tunc credibilibus
ſupernaturalibus virtute talium rationum decipi
poteſt et propt̃ hoc talis habitus vt innititur tali
bus ratiõib⁹ nõ põt eſſe habitus ꝟtuoſus. ¶ Silr
hoc pꝫ ex mõ acquirẽdi talẽ habitũ ab aliis. ſ. ex
conſuetudine audiendi talia a viris autenticis in
ꝗ̃tum homo. q. continue conuiuit cum talibus: a
quibus talia ſemper audit cum eñi non ſit certum
quin tales mentiri et decipi poſſunt. ex hoc non ac
quiritur certitudo de credibilibus cui non poſſit
ſubeſſe falſum. ꝙ igitur habens talem habitũ ali
q̃ aſſentit veris. hoc accidit. qꝛ ex natura eius po
teſt etiam falſis aſſentire.
¶ Scðа concluſio eſt ꝙ fides infuſa eſt neceſſaria 2. cõcluſio
vnde dicunt. ꝙ ad hoc ꝙ homo abſqꝫ periculo fal
ſitatis et erroris certam et verã hẽat cognitione3
reſpectu ſupernaturaliũ. ad quorum cognitionem
ex naturalib⁹ non poteſt attingere et quorũ verita
tem in ſtatu vie per ſe et immediate videre non po
teſt oportet ꝙ ab illo qui eſt veritas per eſſentiam
et qui certiſſime nouit veritatem circa talia/aut
q̃d in aia infundat̃ et ꝙ aliq̃ diſpoſitionẽ efficiat i
aia per quã inclinet̃ ad aſſentiendũ veridice eis ꝙ̃
ſupnaturaliter ſunt credenda et contraria reiiceꝛ
at. ſi enim eſt poſſibile ꝙ ex mala doctrina et con
ſuetudine ꝑuerſa aliq̃s acq̃rat talẽ diſpoſitionem
malã in aia rõe cui⁹ circa ſupnãlia aſſẽtit falſitati
tãꝗ̃ certiſſime ꝟitati ſibi ꝑ rationẽ euidẽtẽ aliare
aus apparẽti mlto minus debet hoc ipoſſibile re
putari qui in aia poſſit de⁹ ĩpmere aliq̃ diſpoſitio
nẽ bonã rõe cuius aſſentiat non falſitati: ſed ſolu3

veritati ſibi: tñ per rōnem euidentē nō apparenti.

¶ Ex hoc tertio concludūt: ꝙ licet fides acq̄ſita non ſit virtus infuſa tñ eſt virtus. vñ dicūt ꝙ talis diſpoſitio erit habitus intellectualis: q2 virt⁹ vere dici debet: q2 habentem ꝑficit/ ⁊ opus ei⁹ bonū reddit quantum ad hoc: ꝙ licet non faciat ꝑfectā euidentiam tñ eſt ſemper veridicus

¶ Quarta concluſio ꝙ habit⁹ q̄ hētur ex acq̄ſitione reſpectu ſupnaturaliū eſſentialr differt ab hitu qui reſpectu illorum habetur ex infuſione. ⁊ videt̄ formalr̄ ī hoc differre: q2 lz materiale obiectū. ſ. illud qđ materialiter cognoſcitur puta. aliquis articulus fidei. ſm ꝙ conſiſtit in aliqua cōplexione ťminoꝝ puta ꝙ mortui reſurgent. ſit vnū ſm ſubſtātiam et materialr̄ reſpectu cuiuſcūq; cognitiōis ſm dictos habitus. tñ ſcōm formalem rationem differre videt̄ q2 illud ꝑ qđ cognoſcitur ꝙ ē formalis ratio obiecti differt eſſentialiter ſicut contingit in ſcientiis. ꝙ vna et eadem concluſio ſcđʒ ſubſtantiam poteſt ſcire per diuerſa media diuerſarū demōſtrationum et rationum/ ⁊ ſcōm hoc erit materialiter vna differens et plures formaliter. formalis enim ratio ſciendi concluſionē q̄ ē obiectū ſuū ſūt media rationū ꝑ q̄ conclōnes cognoſcūt.

5.cōcluſio ¶ Quinta cōcluſio ꝙ hmōi media differentia reſpectu obiecti ſupnaturalis ſm iſtos habitus hec videntur eſſe. ſ. auctoritas humana fallibilis ſiue veritas realiter ī aliquo cognoſcibili ſuppoſita ex diſpoſitione acq̄ſita ꝑ doctrinam ⁊ ꝑ cōſuetudinē talia audiendi. licʒ hoc ſupponatur veritati diuine inniti ſiue a deo eſſe reuelata et auctoritas diuina infallibilis ſiue veritas prima non ſolum ſcđʒ ſuppoſitum ſed realiter et exiſtens ſecundum rem ex diſpoſitione infuſa ratione cuius ſit diſpoſitus non ſolum ſupponit ſe inniti prime veritati ſed et realiter innititur/ licet hoc ſibi non appareat euidenter ſed habens fidem acquiſitaʒ ſupponit ꝙ illud cui aſſentit eſt a deo reuelatum propter quod aſſentit vt videtur: ſed non eſt ita ymmo habens habitum talem inquantum ratione talis diſpoſitionis aſſentit realiter non aſſentit illi niſi quia ſic communiter tenetur ab aliis a quibus eſt inſtructus et cum quibus conſueuit conuerſari. ſed aliter ſe habet in habente habitum infuſum.

6.ꝯcluſio. ¶ Sexta concluſio ē ꝙ fides ē qđdā lumē: q2 eſt illō virtute cui⁹ ſiue cui⁹ adiutorio aliqđ cognoſcit̄ lumen dr̄ ꝓpter hoc talis hitus dr̄ quoddaʒ lumē ſupnaturale reſpectu ſupnālīter cognoſcibiliū ſic ēt hitus gr̄ie q̄ diſponit̄ ⁊ eleuat̄ intellect⁹ ad capiendū veritateʒ ſupnaturaliū talis diſpoſitio ꝯuenienť lumē qđ dr̄. vnde Aug. cōtra epiſtolā fūdamēti ꝙ credim⁹ ⁊ credit̄ intelligim⁹ nō tm̄ hoie ſʒ ipſo deo intrinſecus mentē noſtraʒ illumināte atq; firmāte

7.ꝯcluſio. ¶ Septima cōcluſio ē ꝙ fides ē habit⁹ nō potētia vñ dr̄ ꝙ licet talis hitus q̄ ſic lumē qđdam dr̄ nō hēat ratiōnē potētie ſimplr̄ ⁊ ꝓprie dicte imo cuiuſdā diſpōnis ipſam potentiā ꝑficientē ⁊ eleuātis eā hoc ꝯſequit̄ ex huius diſpoſitione in ipſa potentia ſic diſpoſita ꝙ aſſētit alicui veritati certitudinalr̄ ſic ſiue hoc nō aſſētiret ꝑut ēt hñs fidē acq̄ſitā

Inq̄rit doctor de dictis in iſto articulo. aſſentit aliq̄b⁹ q̄ nō hñs illā nō aſſētiret lʒ ťminos eodē apphēdet ⁊ ꝯplexionē eādē formet. ¶ Inq̄rēdo aūt de ꝑdictis ſciēdū ꝙ ē triplex fides acq̄ſita vna ex auditu ⁊ cōuictu aliorū ſolū nō concurrente hitu fidei infuſe/ vel non inclinante ad hmōi credere. de tali vero ſūt oēs iſte cōclōnes et rōes de ea inducte bene ꝓbāt.

¶ Alia eſt fides acq̄ſita ex actib⁹ ad quos ꝑ ſe inclinat fides infuſa ex actibʒ ab ea elicitis. lʒ cū adminiculo doctrine hoīs et de iſta ſupra ē ꝓbata. 3. 4. 5. cōcluſio: q2 talis ē vt⁹ nec pōt ei ſubeſſe falſum et ſcōm rem innitit̄ veritati diuine nec ex veris ſeq̄tur niſi verū. vñ ſicut fidei infuſe nō poteſt ſub eſſe falſum ſic nec actui ꝑ ſe ab ea elicito et nec per conſequens habitui ab illis cāto: ſicut nec in agibilibus ex bonis actibus non elicit̄ niſi bon⁹ habit⁹ ſic ex veris actib⁹ ꝑ ſe nō cauſat̄ niſi veridicus habitus ꝑ ſe et cui primum innititur immediate eidem ſm rem innititur ſcōm et tertium mediate. ¶ Item idē eſt formale obiectū habit⁹ ⁊ actuū ꝑ ſe cauſantiū et cāto ꝝ idē ē formale obiectoꝝ omniū iſtoꝝ. ¶ Tertia ē fides acquiſita ex ſtudio ſacre ſcripture ⁊ iſta eſt etiam virtus et habitus ꝑ ſe veridicus habens idem obiectum ⁊ innitens eidem adiumento ſcōm rem ꝓpter idem primum principiū: q2 ſic ex veris nō ſeq̄t̄ niſi

Inq̄rit doctor de dictis i ſecūdo articulo

veꝝ ſicut deductū ē. ¶ Inq̄rēdo aūt de his dōʒ ꝙ oēs ꝯcluſiōes ſunt vere preter ſecūdā et tertiam q̄ ſunt falſe: q2. ſ. caritas acquiſita ex actibus elicitiſ a caritate infuſa eſt vera virtus ꝑfectior tñ appetitiua ex puris naturalib⁹: q2 cum plus poſſit ap-

Iſta clauſula. Inq̄rendo: vſq; q̄tū ad ſ̄x: dz poni aū q̄tū ad tertiū de obiecto caritatis. ⁊c.

petitus adiutus caritate infuſa quam nudus. et nudus ex actibus poſſit generare in ſe verā virtutem. ꝗ multo magis caritate adiutus quādocūq; vnus habitus cauſat̄ ab alio ꝑ ſe Si primus ē virtus et ſcđs. ſ. habitus conclōnum ex habitu principioꝝum cauſat̄. ſ. ſcientia ex principiis. Sʒ caritas eſt vt⁹ vera. q2 infuſa. ꝗ. ⁊ hitus ex eius actib⁹ generatus. ⁊ tāto magis. q̄to immediati⁹ cauſat̄ ex eius actibus q̄ꝫ habitus ſciētie ex actibus ipſi⁹ hitus p̄ncipioꝝ. ¶ Ad rōes ī ꝯtrariū dicit̄ ꝙ caritas acq̄ſita ex actib⁹ infuſe hēt in intellectu verā virtutē ſibi correſpōdētē. ſ. prudētiā acq̄ſitā ex actib⁹ prudētie ī fuſe ſiue prudētia īfuſa ſit idē ꝙ fides ſiue ſicut dictū eſt. ſ. ſiue aliq̄d diſtīctū ab oībus iſtis.

2.articul⁹ ¶ Quantum ad ſcđʒ de caritate acq̄ſita ſūt ꝯclōnes.

1.cōcluſio. ¶ Prima concluſio ꝙ eſt ponere charitateʒ acq̄ſitā ꝯformiter ad fidem de qua dictū eſt ⁊ ꝙ ex actibus caritatis infuſe frequentatis generatur aliquis habitus patet. q2 non minoris virtutis eſt voluntas cum caritate q̄ꝫ ſine ea. ſed ex frequenti dilectione dei ex potentia nuda aggenerat̄ habitus amicicie ad deum. ergo. et cetera.

¶ Nec obſtat ſi dicatur ꝙ pari ratione quando habitus eſt in ſummo gradu adhuc intenderetur q2 poſita cā ſufficienti cā ponit̄ effectus niſi aliud impediat: ibi aūt eſt impedimentū ex ꝑte termini ꝙ nō recipit augmentū ⁊ ex ꝑte potētie q̄ ſufficienter eſt ꝑfecta: nec eſt plus ꝑfectibilis. ¶ Nec obſtat ꝙ aut eſſet habitus eiuſdē ſpeciei: ⁊ ſic caritas ex actibus cauſaretur/ ⁊ tunc eſſent duo accidētia ſolo nūero dr̄a ī eodē ſubiecto āt differrēt ſpecie ⁊ tūc ad idē nūero eſſent duo hīt⁹ ⁊ cū hoc act⁹ q̄ augerēt vnū gñarēt aliū q̄d nō videt̄ ¶ Sʒ ad h̄ pōt dici ꝙ dr̄nt nūero ⁊ ſpē. vñ ⁊ ī ꝑdendo caritatē vno actu remanet ex ꝯſuetudīe promptitudo ad opera caritatiſ poſt mortale qđ nō eſt niſi habit⁹ acq̄ſitus nec ē incōueniēs eodē actu augeri habitū infuſuʒ per modum meriti ⁊ generari alium per modum diſpoſitiui.

2.cōcluſio ¶ Secunda cōcluſio q̄tūdam eſt ꝙ talis habitus non eſt virtus ꝓprie loq̄ñdo ꝙ ꝓbāt: q2 ſicut virtus moralis ad virtutes morales pertinet habere cōnexionem cum in intellectuali:

q̄ ē prudẽtia propt̄ qd̾ ĩ diffinitiõe illaꝝ ponit̄ illd̾
qd̾ ad rationē ptinet:qꝛ ꝟt⁹ moralis ē hĩt⁹ electiu⁹
in mediocritate cõſiſtens determinata a rõne pro
ut dicit Phs.2.⁊.6.Ethicoꝝ ꝙ ꝟtus moralis eſt
habit⁹ cũ recta rõne/qꝛ ergo habit⁹ in volũtate vł
appetitu acqſitus reſpectu ſupnalaliũ nõ ĩcludit ĩ
intellectu cognitionē q̄ ex naturalib⁹ põt haberi ⁊
illa eſt reſpctũ ſupnaturaliũ:vt iã dictũ eſt. nõ ē ta
lis:qꝛ ſemꝑ volũtati innitit̄ ꝑꝑ qd̾ nõ põt hr̄e rõeꝫ
virtutis intellectualis.ideo etiã nec habitus vo=
3.cõcluſio lũtatiſ vł appetit⁹ deꝫ ꝑportionat̄ hꝫ rõnē ꝟtutiſ mo
ralis ❡ Tertia ꝯcluſio coꝝ ē ꝙ caritas acqſita nõ
eſt virtus etiã ſuppoſita fide infuſa:qd̾ probãt:qꝛ
ſi per fidē intelligatur habitus:quo habet̄ qdã co
gnitio gñalis circa ſupnaturalia:puta circa articu
los fidei:⁊ circa ea q̄ conuenienter ſunt credenda
ſic dicit habitꝰ quaſi ſpeculatiuum ſiue noticiam
ſpeculatiuam non proprie practicam. Inquantũ
ſcilicet non eſt ſufficiens principium operandi vir
tuoſe ſꝫ voluntatē vel appetitũ/niſi aſſit quedam
cognitio magis particularis:ſicut etiã patet in co
gnitione generali agibiliũ mõ naturali:qꝛ nõ ſuffi
cit ad recte agendũ/niſi aſſit cognitio ꝑticularis
q̄ habetur ſcd̾m alium habitũ q̄ prudentia dr̄: ⁊ q̄
non eſt ſine virtutibus moralibus. Licet ergo ta=
lis habitus vere ſit ꝟtus intellectualis/qꝛ tamen
nõ eſt ſufficiens ꝑncipium ad opationes ſupnatu=
rales ſpeciales ꝟtuoſas voluntatis vel appetit⁹/
ideo hñs talē habitum intellectualē nullã ꝟtuteꝫ
moraleꝫ acqrit ĩ voluntate niſi aſſit alia cognitio
magis ſpecialis/⁊ id̾ ꝯcludũt ꝙ nec ex puris natu
ralibus nec adiutorio ſolius fidei etiã infuſe ꝑino
modo accepte põt acqri habitus in voluntate que
ſit vere ⁊ ꝑprie ꝟt⁹:qꝛ nec cognitio naturalis nec
cognitio fidei ſufficiũt ad eſſe talis ꝟtutis:qꝛ iſtis
habitis non habetur certa cognitio particularis/
ſꝫ põt errare itellect⁹ circa talia put pꝫ ĩ pctõre ha
bẽte fidem informē: ⁊ de hoc pleni⁹ alias inqretur
4.cõclo. ❡ Quarta cõcluſio coꝝ eſt ꝙ preter fidem infuſã
eſt dare prudẽtiã infuſam q̄ erit ad habitũ ſupna
turalē ptinens ⁊ que erit ꝑprie practica ⁊ habitui
exiſti ĩ voluntate ꝯnexa ⁊ poterit non eſſe in hñte
habitũ fidei infuſum/ſicut charitas q̄ ꝯnexionem
hꝫ cũ hmõi practica ſpeciali/ſicut ꝟtutes mora=
les ⁊ prudẽtia ſunt cõnexe/⁊ hmõi ſpecialis cogni
tio põt eſſe illud qd̾ dicit̄ fides formari:ſicut gene
ralis cognitio et ꝯfuſa dr̄ formari ꝑ ſpecialē et de
terminatã in qua formal̄r explicant̄ que in gene=
rali.q.materialr̄ et ĩdiſtincte cõtinent̄: qꝛ nihilomi
nus dr̄ formari ꝑ caritatē cui hmõi noticia ē ꝯnexa
et poteſt poni exẽplũ:qꝛ tẽperat⁹ ĩcõtinẽs quantũ
ad cognitionē vniuerſaliũ in agibilib⁹ poſſit que
rere ſic ꝙ vterqꝫ habet rectum iudicium circa il=
la inquantũ talis cognitio reſpicit finem cõmunē
agibilium.ſiue ſub ratione communi differunt tñ
in cognitione ꝑticulari inqꝫtum cognitio particu
laris includit finem particularē de quo nõ habet
rectum iudiciũ ymmo peruerſũ ĩcõtinẽs et poteſt
dici habitus quo habetur rectum iudicium circa
agibilia in vniuerſali modo naturali habitus in=
formis reſpectu illius quo habetur cognitio illo
rum in ſpeciali ita etiam poteſt dici in propoſito
circa cognitionem ſupernaturaliũ.per fidem infu
ſam que quantũ ad cognitionem generalem ⁊ vni
uerſalium eiuſdem rationis poteſt eſſe in fideli iu=
ſto et peccatore nõ aut quantum ad cognitionem
particularem et ſicut in habitibus acqſitis nunq̄
ſeparãtur ab inuicē habitus ĩ appetitu et habitus
talis in intellectu ita etiam in infuſis et ſic habi=
tus voluntatis qui dicitur caritas non ſeparatur
a tali cognitione particulari in intellectu.ſꝫ illud
1.Io.2.vocatio docet de omnibus glo.que tenen
da ſunt.⁊c. ❡ Et ſic nũquã poteſt eſſe virtus appe
titus acquiſita niſi aſſit vere talis virtus cogni=
tiua acquiſita.ita etiam eſt intelligendum ĩ ꝑpoſi
to circa infuſos et ſm hoc dicunt ꝙ in intellectu
reſpectu ſupnaturalium erit duplex habitus.vn⁹
q.generalis fidei infuſe.alius magis ſpecialis .q.
cuiuſdã prudentie infuſe q̄ tñ non ꝯſueuit diſtĩgui
et ſeorſum poni: qꝛ ſemꝑ cõnexa cum caritate ⁊ id̾
ſemper ſub caritate apprehenditur et ratione illi=
us dicitur aliquo modo fides prius informis per
caritatem habens hĩtum includentē formari.
❡ Quinta concluſio eorum eſt ꝙ forte poſſet di= 5.cõcluſio
ci ꝙ talis habitus cõgnoſcitiu⁹. q.particularis q̄
requiritur ad eſſe caritatis ē aliqd̾ donoꝝ ſpũſſci
❡ Sexta concluſio ꝙ charitas acquiſita differt 6.ꝯcluſio.
numero ⁊ ſpecie ab ĩfuſa. quod probat̄ ſimili mõ
ſicut de fide probatum ⁊ dictũ eſt ĩ primo articulo
❡ Septima concluſio eſt illorum ꝙ non videtur 7.conclo:
inconueniens qd̾ eo modo quo eſt quidam habit⁹
dicatur habit⁹ generalis cõſimili generalitate q̄
generalis eſt caritas. ❡ Quantum ad tertium Terti⁹ ar=
de obiecto caritatis acqſite ⁊ ĩfuſe eſt duplex opio ticulus
Prima dicit ꝙ licet actus amicicie acquiſite ⁊ ca 1.opinio.
ritatis poſſint eſſe idem obiectũ et vnum materia
liter ſiue ſm ſubſtantiam/non tamen formalr̄ ⁊ in
eſſe moris ſicut dictũ eſt circa fidē acqſitã ⁊ ĩfuſã
vñ act⁹ formalr̄ differunt non obſtante ydẽtitate
obiecti vnius ſꝫ materiã:qꝛ ſm diuerſã rationem
formalem cadit ſub cognitione intellectus ſm ꝙ
ĩformat̄ habitu fidei ĩfuſe ⁊ ſꝫ aliã ſꝫ ꝙ informat⁹
eſt habitu fidei acquiſite ⁊ ex hoc vlteri⁹ ē dicẽduꝫ
ꝙ cũ obiectũ volũtatiſ ſit bonũ apphẽſũ ſm ꝙ ap
phẽ ſuis. ſm aliã rationē eſt aliqd̾ obiectũ volũta=
tis ſm quod ĩformata eſt habitu caritatiſ ⁊ ſm qd̾ ē
informata alio habitu acqſito. ❡ Alij dicũt ꝙ nõ 2.opinio.
ſolum caritati acqſite ex actibus et infuſe ē idem
obiectum formale ymmo etiã ſimplicit̄ ⁊ gñaliter
eſt formale et primum obiectũ dilectionis natura
lis ⁊ ſupnaturalis qd̾ ꝑbat̄.7.mediis. ❡ Primo
ſic:qꝛ de⁹ ē obiectũ caritatis ſub nobiliſſima rõne
diligẽdi ſed hmõi eſt ratio ſũmi boni ſub qua etiã
eſt obiectũ amicicie naturalis.ꝗ.⁊c. Non enim rõ
beatificantis ē ꝑfectiſſima.qꝛ ꝑius ⁊ ꝑfectius ē bon⁹
ĩ ſe q̄ꝫ bon⁹ alij.nõ ei ē bon⁹ alij niſi q̄tũ illud alid̾ ē
capax ꝙ ē finitũ et ꝑ h̾ ꝙ eſt bon⁹ ĩ ſe cãt bonitatē ĩ
alijs etiã naturalē ⁊ ſupnaturalē vnde etiã rõ natu
ralis dictat eũ plus eſſe diligendũ propter bonita
tē ſuã q̄ꝫ ꝑꝑ bõitatē creatã qꝛ illa ē cã hui⁹ ⁊ potior
❡ Preterea ſi non eſſet deus beatificatiu⁹ adhuc
eēt ex caritate diligẽd⁹:ſed ſi eſſet beãficatiu⁹ ⁊ nõ
ſummũ bonũ non eſſet ſimplr̄ diligẽdus .ſi eni bo
nũ diligibile.ꝗ ſũmũ bonũ ſumme diligibile:qꝛ ſi
cut ſimplr̄ ad ſimplr̄ ita magis ad magis et ma
xime ad maxime/quãuis iſtaꝫ ratio hẽat inſtantiã
in creaturis . quia non patet ꝙ angelus inferior
plus diligat ſuꝑiorē q̄ꝫ ſeipſum. ❡ Tertio: qꝛ de⁹
eſt obiectũ charitatis.ſicut fidei ⁊ ſpei cum omnis
virtus theologica habeat deum pro imediato ob=
iecto:iſꝫ deus eſt obiectum fidei ſm ꝙ eſt in ſe veri=
tas prima ⁊ nõ ſm cõparationē ad creaturã.ꝗ.⁊c.

¶ Quarto: qꝛ actus eiuſdē ſpeciei ſm ſubſtantiā hñt obiectum formale ideo cum actus habeāt ſpeciē ab obiecto ſic. ſ. ꝙ licet differentiū ſpecie poſſit eſſe idem obiectum formale vt ſciendi et opinandi non tñ econuerſo ꝯuenientium ſpecie põt eē differens obiectū formale: ſꝫ dilectio ſupernaturalis vie ꝛ naturalis non differunt ſpecie in genere nature alias poſſet homo ſcire ſe habere caritatem et ipſe habitus eſſet potentia ſ. ſcilicet poſſet in aliquē actū potentis cum eo in quē non poſſet ſine eo ipſa potentia. ergo. ꝛc. ¶ Preterea amor amicicie pcedit amorē cõcupiſcentie. maxime in deo qui p ſe eſt diligendus non ꝓpter aliquid. ſꝫ diligere deū inquãtū ē communicatiu⁹ eē naturalis ꝛ ſupnaturalis ē diligere deū dilectione pertinente ad amorem concupiſcentie. ergo tā rõ naturalis ꝙ̃ fides dictat deū eſſe plus diligendum. quia bonus in ſe et ſummum bonum. ¶ Sexto illud eſt primum et p ſe obiectum caritatis in qd̃ reducuntur oīa diligenda ex caritate. hic aūt eſt de⁹ ſm ꝙ ē in ſe ſummum bonum: qꝛ deus eſt bon⁹ ideo ſum⁹ qui tamē poſt deum nos plus diligimus. ergo. ꝛc. nõ ergo. qꝛ beatificans. ¶ Septimo qꝛ ſub eadem rõe ē de⁹ obiectum dilectionis ſue et noſtre qꝛ caritas in nobis accipit ordinem a deo ſed ipſe ē primū obiectū ſue dilectionis ſcd̃m ſuā bonitatē formalē infinitam ſm quā faciat ſuum appetitū et nõ ſm bonitatem ſuā cauſalē eē naturalis vel ſupnaturalis q̃ cū ſit

Contra ſecūdā opinionē obiicitur. finita non ſaciaret. ergo. idē qd̃ prius. ¶ Sed contra iſtam opinionē pro pͥma opiniõe obiicit quattuor medijs que ſimul ſoluentur. pͥmo: qꝛ de⁹ ē obiectū ſub perfectiſſima ratione ſed pfectior eſt illa qua deus conſideratur vtroqꝫ modo. ſ. vt ſummum bonum in ſe ꝛ cõmunicatiuum ipſius: quia vtraqꝫ ratio per ſe et precise ſumpta eſſet ſufficienter dicēs ſibi rationem diligētis ergo coniuncta eſt magis dans illud: ergo. et cetera.

Solutio. ¶ Et dicendum ꝙ non eſt deus magis diligend⁹ intenſiue ꝓpter has duas rõnes ꝙ̃ ꝓpter pͥmā tm̃ ſed pluribus rõnibus: quarꝫ tñ pͥma eſt cā ſecunde

2 ¶ Scd̃o ſic illud idem qd̃ ſperat illud ex charitate amatur: ſed ſpes habet ꝓ obiecto beatitudinem creatam. ergo et charitas. ¶ Solutio. ſpes pertinet ad amorem concupiſcentie. vnde pro obiecto ſperato hꝫ rē creatā ſed pro obiecto a quo ſperat illam habere: ꝛ in quem ſperāt habet rem increatā caritas tñ ptinet ad amorem amicitie. Unde primum obiectum eius non eſt res cõcupita nec res vi dans rem concupitam: ſed res ipa cui cõcupiſcitur vt amicus: ꝙ autem ſpes ptineat ad amorem cõcupiſcentie. patꝫ quia de eodem ſunt ſpes ꝛ deſiderium ¶ Tertio / quia actus ſequētes formas ſpe

3 cie differentes videntur ſpecie differre et obiecto ſicut motus grauium et leuium ſunt ad oppoſita obiecta: ꝛ differunt ſpecie / ſicut ꝛ leuitas ꝛ grauitas: ſed dilectio naturalis cõſequit cognitionem naturalē ꝛ habitū metaphiſice / ſupnaturalis vero cognitionem fidei et habituꝫ virtutis infuſe. ergo

Solutio. ꝛc. ¶ Solutio maior eſt vera de actibus ꝯñtibus cauſaliter ꝛ p ſe: qꝛ diuerſarꝫ cauſarꝫ particularitꝫ ſunt diuerſi per ſe effectus: ſed actus cognitionis naturalis et ſupernaturalis in via nõ differūt ſpecie habitus vero fidei et metaphiſice et ſimiliter habitus caritatis et amicicie naturalis differunt ſpecie ſm ꝙ non ſunt per ſe perfecta cauſa horum actuum cum ſine habitibus ſint idem actus ſpecie ideo. ꝛc. ¶ Quarto: qꝛ formalis ratio obiecti in moralibus ſumitur a fine ſed dilectionis naturalis non poteſt eſſe obiectum finis niſi naturalis caritatis vero eſt ſupernaturalis: quia vita beata in patria dilectionis aūt naturalis felicitas in via. ergo. ꝛc. 4

Solutio. ¶ Solutio. minor ē falſa de fine vltimo: quia de⁹ diligēd⁹ eſt propter ſe. nõ pp aliud. vnde finis principalit̃ intentus in vtraqꝫ dilectione eſt deus in ſe et non felicitas creata nec vie nec patrie: quia finis quo reducitur in finem eius in omnibus ad que eſt amor amicicie. ſecus autem in his ad que eſt amor concupiſcentie: qꝛ cõcupiſco guſtare cibū nõ propter cibuꝫ ſꝫ cibū propter guſtum deū aūt diligo non propter videre eum ſed videre deum ordino in ipſum deum.

3. opinio. ¶ Tertia opinio videtur probabilior habēs tres

1. cõcluſio. cõcluſiones Prima ꝙ amicicia ad deum acq̄ſita ex puris naturalib⁹ accepta in actu vel ꝓ habitu habet aliud obiectū formale a caritate infuſa et eius actu: qꝛ cum ex puris naturalibus circūſcripta oīni reuelatione nõ poſſit ſciri aliq̄s conuicti⁹ creature rationalis ad deū qui tamē eſt de ratione amicicie / inde ē ꝙ huius amoris de⁹ nõ poteſt eē obiectū ſub ratione amici ſub qua nunc poteſt apprehendi ſed per fidem infuſā vel prudentiam ꝙ̃ caritas infuſa ſequit̃ de⁹ ſub tali ratione apphenditur ꝛ p cõſequens amat̃. vñ obiectum caritatis īfuſe eſt de⁹ ſub rõne ſūmi boni amici vel amicabilis obiectū vero amoris pure naturalis ē ſub rõne ſummi boni nõ amici nec amicabilis. Per qd̃ p꞉ꝫ reſpõſio ad omnes rõnes ſcd̃e opinionis: qꝛ oēs ſupponunt ꝙ deus ſub rõe pciſa ſūmi boni ſit obiectum vtriuſqꝫ amoris qd̃ falſum ē / nec ſeq̄tur ſi de⁹ diligitur p caritatē primo ſub rõe amici ſūmi ꝙ ſit amor cõcupiſcentie: qꝛ amic⁹ nõ amat̃ ꝓpter cõuictum ſꝫ econuerſo: licꝫ amet̃ ſub ratione amicabilis cū q̄ eſt cõuictus ꝛ ſocietas. ¶ Scd̃a ꝯcluſio 2. cõcluſio eſt ꝙ ē idem obiectū formale caritati infuſe et caritati acquiſite quod eius actibus: quia idem eſt obiectum actuum et habituum per ſe: qꝛ nichil agit vltra ſuam ſpeciem maxime immediate qd̃ dico ꝓpter habitus pͥncipiorꝫ ꝛ cõcluſionū et actuū ipſorum quorꝫ ſm quoſdam non eſt idem obiectum formale licet vn⁹ ſit cā alterius: qꝛ hoc nõ eſt immediate ſed intercidunt media duo genera actuum.

¶ Alius enī act⁹ eſt conſideratio principii / alius eſt actus cõſideratio concluſionis: ſed hic ſupponitur ꝙ immediate actib⁹ caritatis īfuſe generetur caritas acq̄ſita nulla dilectione niſi caritate infuſa concurrēte propter ꝙ idem eſt penit⁹ obiectū vtriuſqꝫ. et idē videtur dici de caritate acquiſita ex dilectione informi prout ibi ſit ex fide informi infuſa vel acquiſita non errante: qꝛ ſub eadem ratione ſ. ſummi amici diligit deum fidelis peccator ꝛ iuſtus ymmo etiam hereticus qui non errat circa articulum de vita eterna nec deſperat de ea.

¶ Tertia concluſio ꝙ non videt̃ eſſe idem formale obiectum caritatis vie et patrie: qꝛ cuꝫ vtriuſqꝫ 3. cõcluſio. ſit obiectum ſub ratione pͥmi ꝛ ſummi amici tamē alterius rõnis ē eius amicabilitas in via ꝛ in patria per conſequens ꝛ obiectuꝫ: conſtat enī ꝙ alius eſt conuictus ad deum in via per gratiā / alius in patria per gloriam / nec per hoc ſequit̃ ꝙ caritas excidat qꝛ hoc eſt pp diuerſum modum eſſendi et habēdi obiectum. ſicut intellectus anime ſeparate et cõiuncte eſt idem habens tamen diuerſuꝫ obiectuꝫ ꝓpt

diuerſum modū eſſendi. ¶ Ad argumentū prin-
cipale dicendum ꝙ differūt eſſentialiter etiā ſi nō
differrēt ex parte obiecti: qꝛ de eodē obiecto etiā
formali: ex poſſunt eſſe actus ⁊ habitus differen-
tes: ſicut patet in habitib⁹ ⁊ actib⁹ ꝯtrarijs: qꝛ nō
eſſet cōtradictio niſi eſſent vni⁹ ⁊ eiuſdē ſcōm idē.

¶ Queſtio tertia.

Tertio querit/ vtrū aptitudo
naturalis ad caritatē acqui-
ſitā trāſmutet in eā qñ ipſa
acqrit. Et videt ꝙ ſic: qꝛ ſic
inſunt virtutes aīe ex natu-
ra ſicut forme in materia: ſꝫ
in materia eſt aptitudo natu
ralis q̄ tranſmutat in formā
vt aliq̄ dicūt: ergo ſīr eſt in
Contra. virtute. ¶ Cōtra: qꝛ aptitudo materie ad formā
nō ē niſi naturalis potētia materie ad formā q̄ eſt
ipſa materia: ſed illa nō fit forma. ergo nec aptitu
Reſpōſio do ad virtutē fit virt⁹. ¶ Reſpōſio. De aptitudi
ne ad virtutē acq̄ſitā q̄ eſt in potentia aīe/ ſuo mō
loquēdū eſt ſicut de aptitudine materie ad formā
1.opinio. naturalē/ de qua ſunt opiniones. ¶ Prima opio
eſt ꝙ in materia eſt vnū q̄d reale qđ ſm ꝙ diuerſi
mode pficit. efficit qñq; forma elemētaris: qñq;
forma mixti ial ati: qñq; aīa vegetatiua: qñq; aīa
ſenſitiua. et illō dicebāt eē ichoationē forme i ma
An ſit po teria ¶ Sed hoc eſt impoſſibile ſm alios. Primo
nere ichoa- qꝛ ſeq̄ret ꝙ p eādē formā re diuerſificatā ſm intē
tionē for ſum ⁊ remiſſum aliq̄d eſſet nūc aqua/ nunc ignis/
marum. nūc plāta/ nūc aīal/ qđ eſt abſurdū. qꝛ forme diuer
Contra. ſarum ſpecierū differūt pl⁹ q̄ intēſum ⁊ remiſſum
qꝛ intēſum ⁊ remiſſum ſemp ptinēt ad eandē ſpe-
ciē. cōparatio em̄ ꝓprie eſt indiuiduoꝝ eiuſdē ſpe
2 ciei. 7. phiſicoꝝ. ¶ Scđo: qꝛ oīs generatio eſſet
intēſio ⁊ remiſſio illi⁹ forme ⁊ eſſet p ꝯñs motus.
3 ¶ Tertio: qꝛ oīs forma etiā ſubſtātialis recipiet
magis ⁊ min⁹: qꝛ ſm p̄dictā poſitionē oīs forma
eſt realiter illa forma ſm diuerſos grad⁹ intenſio
4 nis ⁊ remiſſionis. ¶ Quarto: qꝛ aut illa forma ē
qñq; forma accidētalis/ aut nō: ſi nō. ergo forma
accidētalis non habet inchoationē in materia/ et
ita q̄trū ad formā accidentalē ſequunt ꝯtra iſtos
oīa incōuenientia q̄ ſequunt cōtra illos q̄ vniuerſa
liter neg. u. rūt inchoationē forme. ſi autē illa eſt
qñq; accidētalis: tunc ſequit ꝙ idē eſt qñq; forma
accidētalis/ ⁊ qñq; ſubſtātialis/ qđ eſt abſurdum
5 qꝛ qđ ſe eſt nulli accidit. 1. phiſicoꝝ. ¶ Quīto: qꝛ
ſi oīs forma q̄ itroducit in materiā reqrit ichoa-
tionē/ nec ſit niſi vnū quid qđ eſt inchoatio reſpe-
ctu oīm formarū q̄ cauſant in eadē parte materie
cū ſimul introducant plures forme in materiā. ſ.
ſubſtātiales ⁊ plures accidētales/ ſequit ꝙ vel ſit
dare aliquā vel aliquas formas in materia q̄ non
habēt inchoationē in ea: vel ꝙ vnū ⁊ idē re pficiat
vt ſimul ſit forma ſubſtantialis ⁊ plures alie for-
6 me ſubſtātiales ⁊ accidētales. ¶ Sexto: quia ſic
oēs forme q̄tūcūq; oppoſite eēnt vna forma: qꝛ
q̄cunq; vni ⁊ eidē ſunt eadē/ iter ſe ſunt eadē: nec
ex vno indiuiſibili nō corrupto ſꝫ pfecto/ poſſunt
2. opin.o. ꝓduci plura realiter diuerſa. ¶ Secūda eſt opio
ponentiū cū p̄mis inchoationē formarū in mate-
ria dicunt tñ ꝙ illa ichoatio nichil aliud eſt q̄ ip-
ſa eſſentia forme ſub eſſe incōpleto: ita ꝙ quelibet
forma q̄ introducit in materia p̄exiſtit in ea eſſen-
tialiter ſm eſſe incōpletū/ cooperat agēti ꝓducē-

ti ipm in eſſe cōpletū: ⁊ facit eſſe motū naturalē ⁊
p hoc etiā forma cauſat ex aliquo/ ⁊ nō fit de ni-
chilo ſicut forme ſupnaturales. ¶ Hāc autē opi Contra.
nionē aliq̄ reprobāt. qꝛ eſſe iſti⁹ forme pōt dici mul
tipliciter. Ideo q̄runt ab iſtis vtrū p hoc ꝙ dicūt
eſſentiā forme ſm eſſe incōpletū p̄exiſtere in ma-
teria intelligāt formā tm̄ eſſe in materia in poten
tia: ita ꝙ nichil actu eſt de eſſentia forme in mate-
ria/ ⁊ tūc ſequit ꝙ nō poterit cooperari aliter ſm
illud: qꝛ forma nō pōt eſſe principiū agēdi niſi eſ-
ſentia forme ſit in aliquo actu. ¶ Sequit etiaꝫ ſi
forme compeiit fieri ꝙ ipſa fiat ex nichilo/ qđ ipſi
volūt vitare. Aut itelligūt ꝙ forma actu eſt i ma
teria: ita ꝙ i materia ē eſſentia forme ſꝫ actu incō-
pleto: ita ꝙ cōpletū et incōpletū accipiant nō ſm
eſſe in actu ⁊ in potētia: ſꝫ ſm eſſe in actu nūc im-
perfecto nūc pfecto. tunc querit de illo incōpleto
qđ ponit eſſe in materia/ ⁊ de cōpleto quod reſtat
vtrū differāt ſm cōpletū et incōpletū in diuerſis
ſpecieb⁹. et ſi ſic/ ſequit ꝙ nihil forme acq̄rēde eſt
in aliquo actu in materia. nā formarū ſpecie diffe
rētiū vna nichil eſt alteri⁹: aut ſm cōpletū ⁊ incō
pletum eiuſdē ſpeciei/ ⁊ ſic nō poſſunt differre niſi
ſm differētiā partis ⁊ toti⁹/ ſicut tota albedo ali-
cuius toti⁹ corpis differt a determiata parte eiuſ-
dē albedinis/ vel ſm intenſum ⁊ remiſſum. ſi diffe
rant ſicut pars ⁊ totū/ ſequit ꝙ nullū corp⁹ poſſit
de nouo recipe aliquā formā niſi aliqua pars ei⁹
ſit actu informata aliqua parte illi⁹ forme/ puta ꝙ
nullū corp⁹ poſſit calefieri niſi aliqua pars ei⁹ eſ-
ſet actu calida: qꝛ forma nō pōt habere tales par
tes q̄titatiuas niſi ſm ptes ſubiecti/ qđ ridiculo
ſum ē valde. Si aūt differāt ſm itenſum ⁊ remiſſū
Primo ſequit ꝙ oīs forma q̄ iducit in materia re
cipiat magis ⁊ min⁹/ qđ eſt incōueniēs ⁊ ꝓpt oēs
formas ſubſtātiales ⁊ ꝓpter quaſdā accidētales:
que nō ſuſcipiūt mag͛s ⁊ min⁹. Sequit etiā ſcđo
ꝙ generatio ſubſtātie ſit mot⁹ vel ſaltē poſſit eſſe
motus: qꝛ acq̄ſitio forme recipiētis magis et mi-
nus/ eſt vel pōt eſſe ſucceſſiua maxime qñ itrodu
cit in materia exiſtente ſub cōtraria diſpoſitione
Tertio ſequit ꝙ nunq̄ fiat aliq̄d ex non ſimplici
ter tali tale/ puta ex nō calido ſimplr calidum: ſed
ſemp fiet ex min⁹ tali tale. Quarto ſequit ꝙ idem
erit ſimul calidū et frigidū/ bos ⁊ aſinus ⁊ oīa: qꝛ
oportet ſm hoc eſſentias oīm formarū q̄ poſſunt
iduci in aliqua parte materie eſſe ſemp in illa par
te materie saltē ſm graduꝫ remiſſum: ſed eſſentia
albedinis q̄tūcunq; remiſſa facit ſubiectū ſuū for
maliter albū. et ſīr eſt de alijs formis. ergo qđli
bet eſt oīa/ et oīa in oīb⁹. ¶ Tertia eſt opinio di-
centiū ꝙ eſt ponere in materia aliqđ purū poſſibi 3.opinio.
le cōuertibile in formas naturales q̄ ob hoc dicū
tur educi de potentia materie: non autē in ſupna-
turales vt eſt caritas/ grā/ ⁊ hmōi. ⁊ ideo ille dicū
tur induci in materiā. ¶ Sed hec poſitio eſt impoſ
ſibilis ſicut in alijs videt. qꝛ illud purū poſſibile Contra.3.
aut eſt idē ſubiecto cū materia/ aut nō. ſi nō: ergo opinionē
eſt aliq̄d extra materiā p ſe: nec p ꝯſequēs forma
in quā cōuertit tale potētiale vniet materie p con
uerſionē talis pure potētialis in eā. Si aūt eſt idē
ſubiecto cū materia/ oportet ꝙ alterum ipſoꝝ ha
beat rōnē actus/ alterū rōnē potētie: ſed materia
p̄ma nō pōt habere rōnē act⁹ iherētis aliter. ergo
illud qđ dꝛ purū potētiale eſt act⁹ in forma. ¶ Si
dicas ꝙ illud purū potentiale nūq̄ eſt niſi in for-

ma in quã cõuertiť ⁊ informat materiã incõꝑtã cõ
uertiť. ¶ Cõtra qꝛ nichil põt dici ꝯuerti in aliud
niſi qñqꝫ in ſe habeat eſſe diſtinctũ ſaltẽ eſſentiali
ter ab alijs: qꝛ qꝺ qñqꝫ nõ eſt in ſe aliqꝺ reale diſti
ctum ab alijs nõ diciť cõuerti in aliqꝺ: ⁊ tũc qñqꝫ
habet ſuũ ꝓpriũ eſſe/oportet ꝙ ſit vel qꝺ ſeparatũ
a materia ꝑ ſe vel ꝙ cõiungať materie vt ſint vnũ
ſubiecto vt aſſumebat ratio. ſed hoc nõ põt eẽ: qꝛ ſe
quereť vel ꝙ materia eſſet ſaltẽ in aliquo nũc ſine
aliqua forma ſubſtãtiali et hoc naturaliter: vel ꝙ
idẽ ſimul eſſet ⁊ nõ eſſet. qꝺ patet ſic: qꝛ qñ ex aere
fit ignis/oportet ꝙ reſoluať forma aeris in illud
purũ potẽtiale/⁊ in illo nũc oportet formã aeris
primo nõ eſſe/⁊ illud purũ potẽtiale qꝺ debet cõ-
uerti in formã ignis primo eſſe. q̃ro vtrum in illo
nunc ſit forma ignis vel forma aeris vel aliq̃ alia
in materia aut nulla. nõ forma aeris: qꝛ ĩ illo nũc
ponim⁹ eã reſolutã in illud purũ potẽtiale ⁊ pri-
mo nõ eſſe. nec forma ignis: qꝛ non põt eſſe forma
ignis in illa materia niſi pri⁹ ordine nature cõuer
ſo in eã illo puro potẽtiali. Illud autẽ purũ potẽ-
tiale in illo nũc nõ potuit eſſe cõuerſum: qꝛ tũc po
niť primo eſſe ⁊ formã priorẽ in ipſum eſſe reſolu-
tam. Quia eñ ſint plura potẽtialia ſm eos: nõ ꝓ-
babile eſt fieri reſolutionẽ in ꝯuertendũ: vt corru
ptio vni⁹ ſit alteri⁹ generatio. Nec etiã põt dici ꝙ
ibi ſit aliq̃ forma alia: qꝛ in toto tpe quo mouetur
ſeu trãſmutať materia a forma aeris ad formam
ignis/nõ põt ineſſe aliqua forma niſi altera illarũ
Si autẽ aliqs ponat ꝙ in illo nũc illud purũ potẽ
tiale ſit ꝯuerſum ĩ formã ignis: tũc ſequiť ꝙ illud
purũ potẽtiale ĩ illo nũc ſit ⁊ nõ ſit: qꝛ qñ ẽ ꝯuerſũ
in formã ignis iã nõ eſt. ſi ergo in illo nũc eſt con-
uerſum in formã ignis in illo nũc eſt. ¶ Itẽ in illo
nunc in quo eſt forma aeris reſoluta in ipſum eſt:
ſicut ĩ illo nũc in quo mixtũ eſt reſolutũ in elemẽ
ta/ſunt elemẽta. ⁊ ſic ſequiť ꝙ vel materia in aliq̃
nũc ſit ꝑ naturã ſine oĩ forma/vel ꝙ illud purũ po
tẽtiale ſit et nõ ſit in eodẽ nunc. ¶ Sed iſta rõ nõ
eſt ad mentẽ eoꝝ q ponũt cuilibet forme ſpecifice
correſpõdere ſuum diſtinctũ potẽtiale ꝙ in eã ge-
nerandã cõuertiť ⁊ in qꝺ ipſa corrũpẽda reſoluiť
Unde ſm eos cũ ex aere generať ignis/forma ae
ris reſoluiť in ſuũ potẽtiale qꝺ fuerat in eã cõuer
ſum/et eodẽ inſtãti potẽtiale forme ignis cõuerti
tur in eã. ¶ Tertio nõ põt hoc eſſe: qꝛ pl⁹ eſſet cõ
uertere actũ in purũ potẽtiale q̃ in aliũ actũ: qꝛ
in habentib⁹ ſymbolũ facilior eſt tranſit⁹. et purũ
potẽtiale eſt min⁹ ꝓportionatũ ad hoc ꝙ in ipſum
ꝯuertať actus q̃ alius act⁹. ſed ſm iſtã poſitionẽ
oportet ꝙ agens naturale cõuertat actũ q eſt for
ma in aliud purũ potẽtiale. nã nõ põt forma reſol
ui in illud purũ potẽtiale qꝺ poniť eſſe cõuerſum
in eã: niſi ꝑ hoc ꝙ ecõuerſo forma recõuertiť ĩ ip
ſum. ergo agẽs naturale poterit cõuertere formã
in aliã formã/qꝺ eſt ĩpoſſibile. vnde patꝫ illud pu
rum potẽtiale eſſe purũ nichil. ¶ Quarta ẽ opi-
4. opinio nio dicẽtiũ ꝙ illud additũ materie ex quo fit for-
ma eſt eſſentia forme nõ ſm gradum incomplete
actualitatis ſed ſm gradũ potẽtialitatis. Ita ꝙ
illa eadẽ manẽs in eſſentia q pri⁹ erat in materia
ſm gradum potẽtialitatis vel ſcꝺm eſſe poſſibile
poſtea ſit ⁊ ſm gradũ actualitatis vel ſm eẽ ĩ actu
Neceſſitas autẽ ad ponendum q̃ tuoi opiniones
ꝑdictas fuit vna ⁊ eadẽ. Uiſum eſt eĩ adinuenien-
tibus has opiniones vel earũ inuẽtoribꝰ/ qꝺ niſi ſic

reſſet ſicut ponunt ꝙ forma inducta ab agente na-
turali in materia fieret ex nichilo. hoc aũt eſt qꝺ
timuerunt oẽs antiqui philoſophãtes ex nichilo
aliquid fieri. ¶ Hec autẽ opinio ſm alios nulla Contra
eſt. qꝛ ratio actus et potẽtie nõ ſunt in aliquo niſi
ratione diuerſorũ exiſtẽtiũ ĩ ipſo vel ſcꝺꝫ cõpara
tionem ipſius ad diuerſa/ſicut intelligẽtia ſm cõ
parationem ſui ipſius ad ſeipſam eſt actus. ſcꝺm
comparationẽ vero ipſius ad deum a quo recipit
eſſe eſt potentia. Nunc autẽ iſte due rationes ſue-
niuntur in forma naturali ratione diuerſoꝝ exiſtẽ
tium in ipſa: qꝛ nõ eſt quid cõpoſitum ex diuerſis
naturis. nec ſcꝺo modo: qꝛ qñ aliqꝺ habet ratio-
nem actus ⁊ potentie ex comparatione ipſius ad
diuerſa/tunc eſt actus ſimpliciter/⁊ potẽtia ſcꝺm
quid ſcꝫ in comparatione ad aliud vel econuerſo.
nunc autẽ gradus potentialitatis qui eſt in mate-
ria nõ eſt potentia ſimpliciter vel poſſibilitas: qꝛ
ſic nõ differret a materia. ergo eſt actualitas ſim-
pliciter/et potentia ſm quid. Nõ differt ergo hec
opinio ab illa que ponit p̃cedẽs in materia gra
dum actualitatis incõpletum. ¶ Itẽ gradus po 2
tẽtialitatis ⁊ grad⁹ actualitatis vel ſunt due res
diuerſe inter ſe vel non. ſi ſic: ergo vnus grad⁹ nõ
fiet ex alio gradu ſicut ex aliquo ſui/⁊ cum forma
fiat ex aliquo ſui vt tu ponis/ ſequeť ꝙ ambo gra
dus differrẽt ab eſſentia forme. Ulterius ex quo
forma fit ex aliquo ſui/⁊ nullus predictorum gra
duum eſt de eſſentia forme/ſequetur ꝙ in eſſentia
forme ſit compoſitio qꝺ falſum eſt. ¶ Si autẽ di
catur ꝙ iſti gradus ſunt idẽ in re/differentes tãtũ
ratione. ergo in inductione forme nõ erit genera
tio realis ſed tantũ rationis. ¶ Itẽ ponamus ꝙ 3
ex aqua fiat ignis/ tũc in aqua p̃exiſtebat forma
ignis ſm gradum potentialitatis. tũc quero/iſte
gradus potẽtialitatis vel erit in materia ĩ forma
ta forma aque ꝑ actualitatẽ propriã/vel ꝑ actua-
litatẽ alterius. nõ propriã qꝛ eſt purus gradus po
tentialitatis. nec alterius. nõ eñ materie: qꝛ ma-
teria nullũ actum habet. nec forme ignis qꝛ illa
nondũ eſt niſi in potentia. nec ꝑ actualitatẽ aque
qꝛ tũc aliquid ꝑtinẽs ad formam ignis exiſteret
ꝑ actualitatẽ aque/et ſic idẽ in eſſentia ſimul eſſet
actualitas ignis ⁊ actualitas aque. Et vlteri⁹ ſe
quitur ex hoc ꝙ cũ idẽ ſm eſſentiã prius corrũpa
tur q̃ generetur. prius corrũpeť actualitas aque q̃
fiat actualitas ignis/ qꝺ neceſſe eſt ponere: qꝛ idẽ
eſt actualitas ſimpliciť. ergo ſequeť ꝙ actualitas
ignis fieret ⁊ ex nichilo. ¶ Quīta opinio cõmu
nis et vera eſt ꝙ in materia nõ p̃exiſtit aliqꝺ ex q̃ 5. opinio.
fiat forma/vel ꝙ tranſmuteť in actualitatem for-
me. ¶ Circa qꝺ eſt intelligendũ ꝙ forma non fit
ꝑ ſe: qꝛ nec habet eſſe ꝑ ſe ſed ſolum cõpoſitum. ⁊
ideo ſolum compoſitum fit ꝑ ſe: ⁊ hoc cõpoſitum
non fit ex nichilo ſaltẽ ab agẽte naturali. ergo fit
ex aliquo. nec debemus querere ex quo forma fit
vel quõ forma fit: qꝛ non fit ꝑ ſe/ſed debem⁹ q̃rere
quomõ illud fit/de cui⁹ ratione eſſendi eſt forma.
Immo ſi vellem⁹ dicere ꝙ forma fiat ex aliquo ſub-
iecto q̃ compoſitum/tũc quereremus ipſi forme
aliam factionem ꝑ ſe a factione compoſiti. Non
debem⁹ ergo querere ex quo fit forma niſi querẽ-
do ex quo fit compoſitum. Nũc autem in compo-
ſito duo ſunt/ſcꝫ materia et forma: ꝑ quorũ vnũ
eſt in actu/ꝑ aliud in potentia. et ſic ꝑ ſolã formã
totum compoſitum eſt in actu/ ⁊ ꝑ ſolã materiam

totum cōpoſitū eſt in potētia/ nec debemꝰ in potē
tialibꝰ q̄rere duo/ꝑ que cōpoſitū ſit in actu: ſed to
tum cōpoſitū eſt in potentia ratione materie vniꝰ
et ſolius: ita ꝙ compoſitū in potētia duo includit
quoꝝ vnū exiſtit realiter ſcꝫ materia: ſed alterum
ſolū potētialiter exiſtens in illo qđ exiſtit realiter
ſicq; materia pōt dici totū cōpoſitū inquantū eſt
vnū principioꝝ cōſtituentiū cōpoſitum ſm̄ actua
litatē: alterum vero ſm̄ potentialitatē: ſed poſt ge
nerationē non dicit̄ totū ſed pars quedā totiꝰ ſm̄
actum: licet ante generationē poſſet dici totuꝫ in
potētia. Unde compoſitum poteſt diuidi in actuꝫ
et potentiā dupl̄r. Uno modo ſicut diuidit̄ ignis
in ignē in potētia/ ⁊ ignē in actu ſm̄ ꝙ potentia et
actus nolant diuerſas naturas .ſ. materiam ⁊ for
mam. Alio modo pōt diuidi in hec duo ſm̄ ꝙ po
tentia ⁊ actꝰ nō ſunt diuerſe res ſed vna ⁊ eadem
natura ſub diuerſis gradibꝰ eſſendi. et hoc mō cō
parando actū ⁊ potentiā cū fit aliqđ in actu ex eo
qđ eſt in potētia nō ſunt plura ꝙ̄ prius. et ſm̄ hoc
debet intelligi cōmētator ſuꝑ .12. metaphiſice vbi
dicit ꝙ agēs naturale nō largit̄ ipſi facto multitu
dinē ſꝫ ꝑfectionē in eſſe. ſicut eñ in igne ſm̄ actuꝫ
ſunt duo ſcꝫ forma ⁊ materia: ſic i igne in potētia
ſunt duo ſcꝫ materia ⁊ forma: ſed in igne in poten
tia nō eſt forma ignis realit̄ ⁊ formalr̄ vel actuali
ter: ſed tm̄ potentialiter. pōt ergo materia accipi
vel vt totū ꝯpoſitū potētialiter vel in potētia. ſic
cōpoſitū fit ex materia vt eſt in potētia ad formā
nō vt eſt in potētia ad cōpoſitum: tunc ſine dubio
agēs naturale largiret̄ ipſi facto multitudinē nō
ſolum ꝑfectionē in eſſe ſicut dixit cōmentator. vel
pōt accipi materia vt eſt pars totiꝰ in actu. et ſic
falſum eſt dicere formā fieri ex materia: ſed verū
eſt dicere ꝙ forma fit in materia ſimpl̄r/ nec actu
fit ꝯpoſitū iſto mō ex materia ſic accepta: q; hoc
modo materia accepta eſt aliqđ actu ꝑ formā. ſic
autē ſibi non conuenit ratio eius ex quo fit aliud
¶ Sciendū ꝙ ꝓductio alicuiꝰ qđ fit nō ꝓductio
ne alterius cuius eſt pars neqꝫ ex aliqua ratione
ſeminali ꝓexiſtēte ꝓpriiſſime eſt creatio. Produ
ctio autē alicuiꝰ qđ fit ꝓductione alteriꝰ cuius eſt
pars nō tñ ex rōne aliqua ſeminali ꝓexiſtēte/ et qđ
natū eſt ꝑ ſe eē aliq̄ñ poſt ipſiꝰ ꝓductionē eſt crea
tio ſed minꝰ ꝓprie vt patet de intellectu humano.
Productio autē eiꝰ qđ fit ꝓductione alteriꝰ cuiꝰ ē
pars/ nō tñ ex aliqua ratione ſeminali ꝓexiſtente
qđ nō ē natū ꝑ ſe ſubſiſtere: minꝰ ꝓprie dr̄ creatio
ſicut de grā in aīa patet. Productio autē forme
que nō eſt nata ꝑ ſe eſſe/ et fit ex aliqua rōne ſemi
nali ꝓexiſtente/ dr̄ ꝓprie generatio ⁊ nullo modo
creatio: niſi creationē voces ꝓductionē cuiuſcū
qꝫ forme non ex aliquo qđ eſt pars ſui. ſic eñ pōt
dici creatio/ ⁊ pōt dici ꝙ agēs naturale ꝓducēdo
formā creat. ¶ Hāc autē opinionem aliq̄ latiꝰ de
clarant ſic. Primo diſtinguendo de his que fiunt
ꝙ quedā ſunt ſubſtātie/ q̄dā accidētia. Accipiēdo
ſic ergo modo ꝓut forma ex ꝯſeq̄nti dr̄ fieri/ ſunt
etiā quedā forme q̄ ſunt quante quantitate dimē
ſiua/ vel ꝑ ſe vt quantitas/ vel ꝑ accidēs vt quali
tas/ q̄dam nō: vt aīa rationalis ⁊ ſue ꝓprietates.
¶ Item formarum/ quedam ſuſcipiunt magis ⁊
minus: quedam non. ¶ Item eoꝝ que fiunt que
dam habent principium actiuum motus quo mo
uētur: ſicut in animalibus eſt principium ſui mo
tus animalis: quedam non: ſicut de ligno non eſt
principium actiuum motus ad formam ſtatue.
¶ Scđo diſtinguendū de inchoatiōe forme in ma 2
teria/ vel q; illud forme preexiſtens in materia ſit
quedam pars eſſentie forme vel ſm̄ partes quāti
tatiuas quantum ad formas extēſas ꝑ accidens:
vel quantum ad partes formales ſcendunt diuer
ſos gradus ſm̄ intēſionem ⁊ remiſſionem. Alio
modo ꝙ illud non ſit aliqua pars forme modo ꝓ
dicto: ſed ſit aliquid in materia exiſtens ordina
tum ad inchoationem forme/ vel ſicut principiuꝫ
paſſiuum ſicut diſpoſitio aliqua paſſiua/ vel ſicut
principium actiuū. ¶ Tertio diſtinguendum eſt 3
de potētia materie: que vno modo diſtinguitur ex
parte materie ſcđm ꝙ materia accipit̄ dupliciter
Uno modo hec ſignata pars materie in qua de
bet forma induci. Alio modo tota machina rerū
corporalium. ſicut dicit philoſophꝰ ꝙ mūdus cō
ſtat ex tota ſua materia. Alio modo ex parte ipiꝰ
potentie: q; potentiarū quedā eſt actiua/ quedam
paſſiua. Paſſiua autem dupl̄r accipit̄. Uno mo
do ꝓ eo qđ eſt ſubiectum forme faciens vnum cū
ea ꝑ ſe vel ꝑ accidens. et iſto modo quantitas eſt
potētia ꝑ quam aliquid eſt figurabile: quia nulla
res poteſt eſſe ſubiectum figure niſi ꝑ quantitatē
Alio modo ꝓ eo qđ diſponit ſubiectum ad patiē
dum a tali agente. ſicut mollicies cere diſponit eā
vt ſit figurabilis a ſigillo ꝑ impreſſionem. ⁊ talis
potentia diſtīguit̄: q; quedā dicit̄ naturalis/ ſicut
humiditas vel mollicies que diſponit materiam
ad patiendū ab agente naturali. Alia obedientia
lis/ illud ſcꝫ ꝑ quod ipſum ſubiectū natū eſt obe
dire deo ad hoc ꝙ de eo fiat quod deus vult.
¶ Quarto videndū quō ponendū eſt inchoatio
nem forme in materia/ ⁊ quō non. Circa qđ ſcien 4
dum ꝙ forma dupliciter ſe habet ad potentiā paſ
ſiuam. Uno mō ꝙ depēdeat ita ab ipſa in ſuo eſſe
et fieri ſicut figura dependet a quātitate in fieri et
eſſe: a mollicie autē nō in eſſe nec in fieri niſi reſpe
ctu determinati agentis qđ non poteſt imprime
re niſi molli. Alio modo nō dependet niſi in fieri:
vt anima rationalis a materia quā informat. Lo
quendo de potentia materie ſignate in quam de
bet induci aliqua forma/ dicit̄ educi de potētia ma
terie q̄ñ dependet ab ea: ita ꝙ educi ſic dictum ni
chil addit ſuꝑ id quod eſt induci: niſi depēdentiā
forme ad ſubiectum: ⁊ q̄ñ forma dependet a potē
tia que eſt ſubiectum forme ꝓut diſponitur ꝑ ali
quas diſpoſitiones naturales dicitur educi de po
tentia naturali. ſicut dicit̄ ꝙ figura que inducitur
in ceram ꝑ impreſſionem educitur de potentia im
preſſibili. Si vero forma depēdeat a ſubiecto for
me nō ſcđm ꝙ illud ſubiectum diſponit̄ ꝑ diſpoſi
tiones naturales quibus habilitatur ad patiēdū
ab agente naturali: ſed tñ ſcđm ꝙ deus poteſt ex
eo aliquid immediate facere/ dicit̄ educi de poten
tia obedientiali. Dicit̄ autē tale fieri educi: q; in
tali fieri ipſum fieri non eſt ipſius forme per ſe ſed
alicuius cōpoſiti ex forma et ſubiecto: et ideo fie
ri talis forme inquantū fit ex conſequenti ad fa
ctionem compoſiti/ dicit̄ fieri ex aliquo ſiue educi
de potentia materie: ſed ſi forma que non depen
det a ſubiecto fieret in eo/ dicitur induci non edu
ci: vt anima rationalis. forma etiaꝫ que educitur
de potentia obedientiali dicitur bene induci in po
tentiam naturalem: q; recipitur in ſubiecto habē
te diſpoſitiones naturales: non tñ dr̄ educi de po

tentia naturali: q̄ non depẽdet in ſuo fieri ab iſtis diſpoſitionibꝰ naturalibꝰ. vnde ⁊ forme ſupnaturales ſicut eſt grã ⁊ caritas / licet educanꝰ de potẽtia obediẽtiali: q̄ depẽdet in ſuo eſſe et fieri a ſubiecto / tñ cõiter dicunꝰ induci ⁊ nõ educi: ⁊ hoc verum eſt reſpectu potẽtie naturalis: q̄ de illa non educunꝰ licet in illam īducanꝰ. ⁊ ſic patet quõ differant induci ⁊ educi reſpectu potẽtie materie ſignate: q̄ differũt penes depẽdere ⁊ nõ depẽdere. ¶ Si autẽ loquamur de potẽtia materie ꝓut potẽtie materie dicũꝰ oẽs ꝟtutes collate rebꝰ corporalibꝰ quibꝰ inclinanꝰ ad ꝓducendos effectꝰ ſuos: ſicut celo collata ſunt lumen ⁊ motꝰ quibꝰ agit in iſta inferiora et ſilr̃ iſtis īferioribꝰ collate ſunt virtutes aliq̃ quibꝰ ꝓducũt ſuos effectꝰ / loquẽdo de educi de tali potẽtia materie ꝓprie dicunꝰ educi q̃ talibꝰ virtutibꝰ rebꝰ corporalibꝰ collatis prodeũt in eſſe. Illa vero q̃ ex talibꝰ nõ prodeunt in eſſe / nõ
1 dicunꝰ educi: vt gratia que nõ prodit in eſſe ꝑ aliquam virtutem rebꝰ corporalibꝰ collatã. ¶ Si ergo vocetꝰ aliq̄d forme pars eiꝰ formalis vel q̄titatiua / ſic non oportet ponere inchoationẽ forme in materia ſignata nec mũdi machina vt patet ex dictis ꝯtra ſecũdã opinionẽ. ſed iſto modo aliq̄d forme põt ꝑcedere cõplementum forme in formis habentibꝰ partes ꝑdictas: non autẽ in aliis q̃ neutro modo habẽt latitudinẽ. ¶ Si autẽ aliq̄d forme vocetꝰ ordinatũ ad inductionẽ forme in materia ſi loquamur de ordinato ad formã paſſiue: ſic reſpectu oĩs forme q̃ īducitꝰ in materia oportꝫ aliquid eiꝰ vel inchoationẽ ꝑexiſtere in materia illa etiã ſignata in qua debet forma induci: q̄ forma nõ poteſt alicuiꝰ vt ſubiecto vniri niſi in eo ſit aliqua aptitudo naturalis vel obediẽtialis ad recipiẽdũ talẽ formã. ¶ Si autẽ loquamur de eo qõ ordinaꝰ ad formã actiue: ſic oportet reſpectu forme q̃ ſcõo mõ educiꝰ de potẽtia materie aliq̄d eiꝰ ꝑexiſtere in materia nõ q̄dẽ hac ſignata: ſed in aliquo corꝑ: qõ ꝑtinet ad machinam mũdi. In hac etiã materia ſignata poteſt eẽ aliq̄d actiuũ reſpectu forme vel actus inducendi / ſicut grauitas in graui / virtꝰ motiua in aĩali: tamen vniuerſaliter non eſt ita: nã reſpectu forme ſubſtãtialis non eſt aliqua virtus in materia cũ ſit pura potẽtia. multa etiam accidẽtia acquirunꝰ in ſubiectis / in quibus ipſorum non eſt aliquod principiũ actiuũ: ſed ſunt ad extra vt accidentia cõmunia. reſpectu ergo formarũ ſcõo mõ de potentia educibiliũ oportet ꝑexiſtere in materia q̃ dĩ mundialis machina quantum ad aliquam partẽ ſui aliquod principiũ actiuum: q̄ ideo dicunꝰ forme educi illo ſcõo mõ de potentia materie: q̄ ſequunꝰ ex principiis actiuis et paſſiuis collatis rebus corporalibꝰ in creatione mundi.
6. opinio. ¶ Sexta opinio a quibuſdã ſupinducta / eſt realiter quidẽ eadẽ cũ quarta: ſed ſcõm verba differt. vnde dicentes ſe ponere viam mediam inter poſitiones aliquas ponentes creationem ⁊ latitationem formarum / et fingentes ſe in hoc tenere viam phĩ dicunt ꝙ ante terminum generationis forma in ſeipſa formaliter ⁊ in propria natura non ſolum virtualiter in potentia materie vel agentis ꝑexiſtit in materia ſcõm totalem entitatem ⁊ eſſentiam nature ſue cum ſit quid indiuiſibile. ſed forme competit duplex modus eſſendi potentialis. alius eſt modus eſſendi actualis. et cum habet eſſe ſcõm primum modum dicunt ꝙ habet eẽ in potẽtia: ⁊ cũ habet eſſe ſm ſecũdũ modum: dicunt ꝙ habet eſſe in actu. ¶ Differunt ergo iſti vt dicunt a poſitione falſa Auicẽ. in hoc ꝙ dicunt formam non creari inquantum eam dicũt preexiſtere ſm eius entitatem ꝓpriam formaliter differunt autẽ ab anaxag̃. inq̃tum dicunt eã nõ preexiſtere ſcõm eius modum actualẽ. ¶ Dicũt ergo ꝙ iſta eſt poſitio ariſtotelis: cuius ſententia eſt ꝙ forme anteq̃ ſint actu in materia / ſunt in ea in potentia. vnde non inducuntur ab extra ꝑ creationem ſed preexiſtunt in ea. non quidem in actu latitantes tantum ſicut aliq̃ dixerunt: ſed in potentia / qõ eſt medium īter eſſe actu ⁊ omnino nõ eſſe. Potẽtia autẽ ⁊ actꝰ potẽtiã ꝑficiens circa eãdem rem non dicunt diuerſas ſed diuerſos modos exiſtendi eiuſdem rei. hic autem diuerſus modus eſt perfectio et imperfectio / vel determinatio ⁊ indeterminatio vel informitas ⁊ forma. nã eſſe in potentia dicit imperfectionem et indeterminationẽ et informitatem. eſſe vero in actu dicit perfectionem / determinationem / ⁊ formam ſiue ſpeciẽ. Et ſcõm hoc ꝙ forma realiter ante terminum generationis preexiſtit / confirmant ꝑ commẽtatorem 8. metaphiſice vbi loquẽs de generatione compoſiti que eſt trãſmutatio de potentia in actũ. ¶ Dicendũ eſt ꝙ aliq̄d vnũ qõ priꝰ eſt in potẽtia / ⁊ poſt transfertur de potentia in actum. tranſlatio enim eius non largitur ei multitudinem ſm perfectio-
nem in eſſe. ¶ Item dicit. 12. metaphiſice ꝙ agẽs apud ariſtotelẽ eſt non congregãs īter duo in vnitate: ſed eſt extrahens illud quod exiſt in potẽtia ad actum. Ex quibus patet ꝙ per hoc ꝙ aliquid per agens tranſmutatur de potentia ad actũ non acquiritur aliqua res noua: alioquin cõpleta generatione vel tranſmutatione eſſent plures res q̃
ante: ſed ſolum nouus eſſendi modus. ¶ Preterea vnumquodq; ens ſcõm genus et ſpeciem diuiditur ſcõm actum et potentiam. Eſt eñ album in actu / ⁊ album in potẽtia. ignis in actu / ⁊ ignis in potentia. Hoc autem nõ poſſet ſaluari niſi res eſſet forma in actu ⁊ forma in potentia cũ idẽtitas
ſpeciei ſumatur a forma. ¶ Item eſſe in potentia medium eſt inter eſſe in actu ⁊ non eſſe ſimpliciter et omnino / qõ non eſt niſi negatio. medium autem cõmunicat aliqualiter cum extremis: quia cum album in potentia ſit medium inter album in actu / ⁊ omnino non album qõ eſt negatio albi ſicut negatio albedinis et albedo in actu ſunt aliud a ſubiecto. ita albedo in potentia realiter eſt aliud ab
eodem ſubiecto. ideo. ⁊c. ¶ Preterea ſi non ponatur ꝙ forma preexiſtat in materia modo predicto in generatione inducetur ab extra / ſicut dixerunt ponentes datores formarum. Cum eñ eſſentia forme ſit alia ab eſſentia materie ſi ſola materia preexiſtit forma fit ex nichilo. ¶ Nec videtur valere quod dicitur ꝙ forma non fit ex nichilo: q̄ non fit ſed compoſitum eſt quod per ſe fit: quia licet non fiat forma per ſe: ſicut nec exiſtit ꝑ ſe: ſed fiat in materia qõ eſt fieri compoſitum: tamen ex quo eſt res alia a materia / oportꝫ aſſignare vnde habeat ſuam entitatem in materia / non a materia que eſt ab ea diuerſa / et nichil cauſare poteſt cum ſit ens in potentia / nec ab agẽte: quia nichil inducitur ab extra niſi ꝙ creatur. ergo oportet formam ipſam ſm ſuã eſſentiã preexiſtere in materia non quidem in actu ſed in potentia per generationem

extrahitur peragens de potentia in actum.
¶ Hanc autem opinionem alij reprobant quat-
tuor facientes. Primo oſtendunt q ipſa eſt cōtra
phm̄ ⁊ cōmentatorē. Scdo q eſt deterior poſitio-
nibus antiquoꝝ. Tertio reſpondent ad rationes
eoꝝ. Quarto deſtruunt modos reales quos iſta
1. ratio. opinio ponit. ¶ Primū autē oſtēdūt octodecim
rationib⁹/quarū pma talis eſt. Phs eñ ſi intēdiſ-
ſet q ſic forma pcederet ſm ſuam entitatē in ſua
propria natura formaliter licet ſub aliquo modo
tali potentiali hoc alicubi expreſſiſſet: ſed nō inue-
nit dicere q pceſſit niſi in potentia. certū eſt autē
q aliquid bene dicit eſſe vere in potentia cuius tñ
nichil exiſtit ſcd̄m ſeipſum formaliter in ſua pro-
pria natura/ſicut patet de his q̄ habent eſſe in aīa
per creationem/⁊ non minus eſt verum quantum
ad hoc de alijs q̄ vere habēt eſſe in potentia. ſicut
eñ i aere tenebroſo ē lux in potētia: ita in aīa pōt
dici caritas ⁊ gratia in potentia: licet quantū ad
modū agendi ⁊ principia actiua inter hmōi ſit ali-
qua differētia. ſicut eñ gratia ſm ſuā entitatē nō
eſt in aīa ante dei infuſionē: ita etiam lux ſcd̄m id
qd̄ eſt ſcd̄m ſeipſam non eſt in aere tenebroſo put
dicit Augu. 8. ſup Geñ. ad litterā. c. 19. Sicut aer
preſente lumine fit lucid⁹. ſic homo deo ſibi pre-
2. ſente illuminatur. ¶ Scdo. q2 ſi etiā doctrina phī
que ad nos puenit conſiderēt/non inuenitur q di-
cat aliquid qd̄ ſcd̄m ppriam entitatem ſue pprie
nature formaliter eſt in rerum natura ſiue ſit ſim-
plex ſiue ſit compoſitū qd̄ ſit in potentia ſimplici-
ter illud quod p naturam talem intelligitur. ſi er-
go forma aliqua ſm entitatem ſue nature in ma-
teria exiſtat/illa non poteſt dici ſimplr in potētia
ſcd̄m tale genus entis qd̄ eſt forma: ſed dicit ſm
illud ſimpliciter eſſe in actu/⁊ ſm hoc etiam cōpo-
ſitū in quo habet eſſe materia ⁊ forma ſcd̄m ſuas
pprias entitates non dicet eſſe compoſitum tale
3. in potētia ſimpliciter ſed in actu. ¶ Tertio: q2 ſi-
cut ſm doctrinam phī in rebus materialibus ſub
ſtātialibus ſunt duo principia rei itrinſeca quoꝝ
vnū dicit potentia ſimplr/ſiue id ſm qd̄ aliqd eſt
in potētia ſimplr ſcz materia. aliud aūt dr act⁹ ſim-
plicit/ſiue id ſm qd̄ aliqd dr actu eē ſimplr. ſ. for-
ma. ſicut ipoſſibile eſt ponere materiā primā in ali-
quo ſm entitatem cōuenientem ſibi ſm proprieta-
tem natu re ſue: et dicere q illud non ſit vere ⁊ pro-
prie in potentia et ſimpliciter aliquid aliud/ cum
materia ſit illud quo aliquid poteſt eē ſimpliciter
aliquid quod non eſt in actu. Ita impoſſibile eſt
ponere formam in aliquo eſſe ſm entitatē cōueniē-
tem ſibi ſm proprietatem nature ſue/⁊ dicere q il-
lud non ſit actu ſimpliciter: ſed adhuc ſit in poten-
4. tia ſimplr. ¶ Quarto: q2 ſicut materia cui⁹ potē-
tia que eſt medium inter non eſſe ſimplicit/ et eſſe
ſimplicit ppter quod ipſa eſt pprie nichil ſm Au-
guſtinum in quantū infra ipſum non poteſt eſſe ali-
quid quod habeat aliquam entitatem realem ſm
ſe: ita forma que eſt alterum extremū/ et eſt illud
quo aliquid eſt ſimplicit non poteſt poni ſm ſuā
entitatem propriam in materia ipſa quin compo-
ſitum cuius eſt talis forma habeat eſſe ſimplicit
5. in actu et non ſolum in potentia. ¶ Quinto: quia
ſicut ſcd̄m Auguſtinū non poteſt eſſe nec poni de-
ſcēſus infra materiam quin ſit caſus in nichil: ita
non poteſt eſſe aſcenſus in entitate ſupra materiā
quin ſimplicit ſit receſſus a potentia per conſecu-

tionem actus ſimplicit. ergo. ⁊c. ¶ Sexto. quia 6
ſicut illud in quo eſt entitas materie ratione illi⁹
non eſt niſi ens in potentia ſimplicit: ita etiam il-
lud in quo eſt entitas forme ratione illius non eſt
ens in potentia ſimplicit: ſed ens in actu ſimplici-
ter. ¶ Septimo: quia ſicut abſurditas eſſet dice- 7
re ſcd̄m doctrinam philoſophi q materie vel ei in
quo eſt materia ſm ſuam entitatem ratione mate-
rie conueniat modus eſſendi ſm eſſe potentiale ⁊
ſm eſſe actuale: ſed ſolum modus eſſendi ſm eſſe
potentiale. Ita etiaz dicere q forme vel ei in quo
eſt forma ſcd̄m ſuam entitatē ratione ipſius for-
me conueniat modus eſſendi ſm eſſe potētiale: ra-
tione cuius poſſit dici eſſe in potentia ſimpliciter
et ſcd̄m eſſe actuale ratione cui⁹ poſſit dici in actu
ſimplicit: ſed ſolum modus eſſendi ſm eſſe actua-
le. ¶ Octauo: quia ſicut potentialitas materie ſi- 8
ue illud quo habens materiam eſt in potētia ſim-
pliciter ad formam ſiue ad eſſe in actu p formam/
non eſt aliquid realiter differens a materia: imo
nec eſt aliquis modus realis circa ipſam: licet ad
hoc q ſubijciatur tranſmutationi ad formam cui
nata eſt ſubeſſe ſcd̄m rationem hmōi ſue potentie
que eſt idipſum q eſſentia materie requirātur ac-
cidentia: ita ⁊ actualitas forme ſiue illud quo ha-
bens formam in actu eſt ſimpliciter non eſt aliqd
realiter differens a forma ſiue ab entitate forme:
immo nec eſt aliquis modus realis circa ipſam:
ſed ad agendum forma indiget qualitate actiua.
¶ Nono: quia licet inter primam formam que eſt 9
maxime materialis/⁊ vltimā que eſt minime ma-
terialis ſint multi gradus actualitatū ſm diuer-
ſas formas ⁊ ſcd̄m diuerſos gradus in perfectio-
ne/quelibet tamen dat eſſe ſimpliciter in actu: in
natura tamen materie que non eſt niſi pura potē-
tia/non poſſunt gradus potentialitatum inueniri
loquendo de illa potentialitate que non eſt aliud
ab eſſentia materie. ¶ Decimo patet q cuz dici- 10
tur q per formam ſcd̄m eſſe potētiale intelligitur
indeterminatio/ vel imperfectio / vel informitas
forme. Per eſſe autem actuale intelligitur deter-
minatio/perfectio/et forma/ vel ſpecies/ vel for-
malitas ipſius forme: talia non innituntur funda-
mento reali: quia iperfectio et perfectio forme re-
ſpectu ipſius forme perfecte ⁊ iperfecte non dicūt
aliam rem nec alium modum realem: ſed alietas
quā iportant non eſt niſi quedaz alietas rationis
que conuenit forme vilt ex habitudine vel cōpara-
tione ſcd̄m rationē ad aliaz. Sicut eñ materiali-
tas reſpectu materie nullo modo poteſt attribui
materie: nec vt res alia a materia: nec vt quidam
modus realis circa ipſum. ita etiam nec formali-
tas poteſt attribui forme. et ideo per talia dicta
non niſi quedā figmenta iportari videntur.
¶ Undecimo patet q non poteſt ſcd̄m doctrinā 11
philoſophi accipi diſtinctio ſcd̄m actū ⁊ potentiā
conſiderando vnā ⁊ eandez rem que eſt vere for-
ma ſcd̄m ſuā entitatē propriā exiſtens in materia
ita vt ſub quadā differētia ſe habeat ad hos duos
modos eſſendi: vt ipſa non variata ſcd̄m ſuā rea-
lem et eſſentialem entitatem ſit indifferens ad ta-
les diuerſos modos vt ſcd̄m vnuz dicatur ens in
potētia ſimpliciter ſcd̄m aliū dicatur ens in actu
ſimpliciter. Et tamen per iſtos modos nulla res
alia ab entitate forme iportetur. vt eñ dictuz eſt
ſcd̄m doctrinā philoſophi ſola materia eſt id quo

aliquid eſt in potentia ſimpliciter/ et quelibet for-
ma ſubſtantialis q̄tantūcunq̄ perfecta vel imper-
fecta eſt id quo aliquid eſt in actu ſimpliciter: ta-
men talis forma ponitur eſſe realiter in materia.
12 ¶ Duodecimo patet q̄ ſolum de materia pōt ve-
re dici q̄ ipſa eſt indifferēs ꝓprie ad tales modos
ſcʒ ad actū aliquē ⁊ formā ⁊ ad illius priuationeʒ
in habēdo contrariaʒ. quod enī ſic eſt indifferens
ad aliqua duo habētia rationem terminorum in-
cōpoſſibiliū oportet q̄ realiter differat ab vtroq̄
Per hoc enī philoſophus .i. phiſicoꝝ ſcʒ ex com-
poſſibilitate terminoꝝ motus ſiue tranſmutatio-
nis ꝓbat q̄ illud q̄d ſtat vnum et idem ſm̄ rem cū
vtroq̄ termino/ ab vtroq̄ realiter eſt diuerſum ꝓ-
pter q̄d oſtēderit materiam eſſe aliquid differens
a formis contrarijs reſpectu quarū indifferentiā
dicit̄ habere. ergo ſimiliter in propoſito ſi eſſentia
forme ſit aliquid indifferens ad modum eiꝰ eſſen-
tia potentialem ⁊ actualeʒ realiter erit differens
13 ab vtroq̄ cū iſti modi ſint incōpoſſibiles. ¶ De-
cimotertio: q2 ſm̄ hoc eſſentia forme non erit ter-
minus generationis: q2 p generationem non acq̄-
ritur: ſed quidā modus forme erit terminus ge-
nerationis/ ⁊ dicet̄ generatio trāſmutatio moda-
lis ⁊ accidentalis non realis nec ſubſtantialis: cū
ſm̄ tenentes hanc poſitionem/ potentia ſiue mo-
dus potentialis eſſentie forme et actualitas ſiue
modus eſſendi actualis eiuſdē ad genus qualita-
tis ptineant. q2 dicere q̄ forma ſubſtantialis q̄tū
ad rem quā dicit eſt in pdicamēto ſubſtātie. q̄tuʒ
vero ad diuerſos modos eſt in predicamento q̄li-
tatis. ipſa enī potentia ſiue modus potētialis ad
ſecundā ſpeciē qualitatis. actualitas ſiue modus
eſſendi actualis eiuſdem ad primā ab iſtis dicitur
ptinere. ipſa autē forma ſm̄ ſuam eſſentiā non va-
riatur: ſed ſm̄ modos predictos ſicut iſti dicunt.
14 ¶ Decimoquarto q̄ tales modi eſſendi potētia-
lis et actualis nō dicunt modos ꝓprie loquendo
hoc videt̄: q2 modus de ratione ſua videt̄ impor-
tare aliquid cōſequenter ſe habens ad rem cuius
eſt modus dicens aliquā diſpoſitionē vel habitu-
dinem circa illā rem ⁊ rem ipſam cui intelligitur
adeſſe/ ſupponit habere entitatē ſibi cōuenientem
ſm̄ ſe: nec illa ei p hmōi modos attribuit̄. ergo vi-
det̄ q̄ forma debet eſſe in actu ſeipſa formalit̄ an-
teq̄ ſint ei modi ſibi ↄuenientes attribuendi ergo
id quo forma dicit̄ eſſe aliq̄d in actu/ modus eius
nō pōt eſſe: ſed eſt aliq̄d a modis ſuppoſitum.
15 ¶ Decimoquinto q̄ de intētione ariſtotelis ſit po-
nere q̄ forma ante terminū generationis nō p̄exi-
ſtat in materia ſm̄ eſſentiā ſuā realē ſm̄ quā realē
cōpoſitionē faciat cū materia: ſed ipſa ſm̄ nullam
aliā realitateʒ a realitate materie p̄exiſtat in qua
dicit̄ p̄exiſtere in potētia inq̄tū materia eſt in po-
tentia cuiꝰ tranſmutatione pōt generari aliq̄d cō-
poſitum p ſe cōprehendens materiā ⁊ formam in
actu: q̄ ꝓ tanto dicit̄ priꝰ fuiſſe in potentia non ſic
q̄ ipſa in ꝓpria entitate ſub modo tali p̄exiſteret
imo hmōi ſue entitatis ſm̄ ſe nihil p̄exeat ſed ſic
q̄ p̄erat aliquid realiter ſm̄ ſuā talē entitatem q̄
eius trāſmutatione p ſe poterat fieri aliq̄d cōpoſi-
tum. et ad euitandū incōuenientes de creatione/ hoc
poſuit ph̄s ſcʒ q̄ fit ex aliquo ſui illud nō creatur
Illud autē q̄d fit ex aliquo ſui oportet eſſe cōpoſi-
tum ex talibus duobꝰ q̄ ſcʒ vnū iſtoꝝ p̄exiſtat ex
quo fieri poſſit/ ⁊ ſm̄ aliud nō preexiſtat vt ſm̄ id
fieri poſſit: q2 tn̄ illud in quo tale cōpoſituʒ p̄erat
eſt talis nature q̄ ſua tranſmutatione tale cōpoſi-
tum fieri pōt p ſe. ideo totū ⁊ in hoc etiā ipſa for-
ma p̄erat in potētia. ⁊ hoc pateʒ ſi cōſiderent̄ que
circa hoc dicit in .7. metaphiſice vbi tractat prīci-
paliter hanc materiā: q2 volens excludere dictas
poſitiōes de creatione ⁊ latitatione formaꝝ acce-
pit duas ꝓpoſitiones ꝓ fundamento quas proba-
uit ſatis diffuſe: quarū vna eſt q̄ forma nō genera-
tur p ſe ſicut nec materia: ſed totū cōpoſitū. Alte-
ra autē eſt q̄ oē q̄d generat̄/ generat̄ ex materia q̄
eſt pars ſui. et ex iſtis cōcludit q̄ cōpoſitum gene-
rat̄ ex materia q̄ eſt pars ſui: ⁊ p hoc euadit diffi-
cultatē de creatione: vbi cōcludit ibi palam. ergo
q̄ nec ſpecies aliquodcūq̄ oportʒ vocare in ſenſi-
bili formā non ſit/ nec eſt eius generatio. et ibi di-
cit cōmentator q̄ ſi forma eſſet artificiata .i. facta
tunc conſtitueret̄ ex actione illiꝰ ab agente/ et ſic
forme eſſet forma. ¶ Decimoſexto cōmētator ex- 16
ponens illa verba in .7. q̄n nec ex ligno fit ſtatua
aut de lateribꝰ domus ſi q̄s valde inſpexerit non
vtiq̄ ſimplr̄ dicet q̄ oportʒ pmutatio fieri ex quo
ſequit̄ ſed nō pmanēte. et addit q̄ nō dicenduʒ eſt
q̄ generatū ſit vnū ſimplr̄ .i. forma tm̄ ſed cōpoſi-
tum ex materia ⁊ priuatione p̄cedēti: q2 nō gene-
ratio erit q̄n generās ⁊ agēs trāſmutat materiaʒ
donec in ea faciat formam: nec eſt ex aliquo q̄ re-
maneat in ſua diſpoſitione eadē: q2 ſi materia re-
maneret in ſua diſpoſitione q̄n generans generat
generatū. tunc generans non niſi formā tm̄ face-
ret: ſed agens cū aliq̄d facit ex cupro/ nō facit ex
cupro formā tm̄ quēadmoduʒ nō facit materiā: ſʒ
artifex facit cuprū rotundū eſſe/ aut ſanguinē eſſe
equū. et non facit aliq̄d vnū in aliquo vno. Uer-
bi gr̄a. Formā in ſubiecto q̄n manifeſtum eſt q̄ ſi
facit ex aliquo aliud nō aliud in aliud. facit enī ex
materia formatū nō in materia formā. Patet er-
go q̄ ph̄s ⁊ cōmētator p hoc excludūt creationeʒ
ſcʒ q̄ generās generat totū ↄpoſitū p tranſmuta-
tionē materie ex qua poterat fieri tale ↄpoſitum
q2 enī materia nō materiā intrāſmutata: ideo to-
tum fit. Sic ergo ſm̄ intētionē eorū forma erat in
potētia materie nō q2 ibi eſſet ſm̄ eſſe eiꝰ reale di-
ſtinctuʒ a materia: ſed q2 ſic poterat tranſmutari
materia/ nichil entitatis forme realiter p̄habens
vt fieret aliq̄d formatū ab agēte. ¶ Decimoſepti- 17
mo: q2 mirū fuit q̄ cū p talē modū qualem iſti po-
nunt nimis facile ⁊ euidēs ſit deſtruere creationē
imo etiā hoc eſt vere deſtruere generationē cū po-
nat̄ forma ſm̄ ſuā realē entitatē ſemp p̄exiſtere i
materia: q̄re p talē modū proceſſerit ⁊ ad expreſſio-
nem modi nūc inuēti attingere nō poterāt: q2 q̄cū-
q̄ q̄ faciūt mētionē de forma quō fit ⁊ quō acq̄rit̄
ſibi eſſe in termino trāſmutatiōis nūq̄ faciūt mē-
tionē de tali modo accidētali ſm̄ quē ſtat ipſa for-
ma p̄exiſtēs in ſua entitate eſſentiali: immo ſemp
exprimūt formā noīe forme ſimplr̄ ſm̄ ſuā entita-
tē realē eſſentialē dicētes ipſam ſimplr̄ fieri ⁊ acq̄-
rere eſſe eo modo quo ſibi competit fieri: vt patet
dicta eoꝝ inſpicienti. Dicit enī cōmētator vbi ſu-
pra. generatio erit q̄n generans tranſmutat mate-
riam donec in ea faciat formā. ⁊c. ¶ Euidēter er-
go apparet ſm̄ intentionē philoſophi ⁊ commen-
tatoris in pluribus locis ⁊ p̄cipue in .7. metaphi-
ſice q̄ factioni ſiue generatiōi nō p̄exiſtit niſi ma-
teria cum priuatione forme fiende: ita q̄ ex nō ſa

18 no ſit ſan⁹. Decimooctauo:qꝛ eandẽ ſentẽtiã phs
etiã ponit.i.phiſi. vñ phs inqrit modũ ⁊ gñatio=
nis ⁊ qd̃ p̃exiſtat/ꝙ q̃dam pars ex neceſſitate exi
ſtit:materia nãq; pars ineſt eſt ⁊ fit hoc planũ eſt
ergo qꝺ nõ ſupponit alqd̃ de generato p̃exiſtere
gñatione niſi ſolũ materiã. vñ nõ magis põt dici
de forma naturali ꝙ materia exiſtẽte ſub oppoſi
ta forma pl⁹ habeat de entitate reali ſm ſe ſm p=
prietatem nature ſue q̃ꝫ materia nõ exiſtẽte qñ nõ
habet eſſe niſi in potẽtia agẽtis ponẽtis totum cõ
poſitum pducere ex nichilo.phs tñ hoc ſuppoſi=
to diceret eã nullo modo eſſe in potẽtia:qꝛ ponit
ꝙ ex nichilo nichil põt fieri/negãs ſimpliciẽ crea
tionem.fideles autẽ dicunt ꝙ imo ſimpliciter eſt
in potentia et vere habet eſſe in potentia ſic ꝙ po
teſt habere eſſe actu potẽtia agẽtis.ſm phm autẽ
materia exiſtẽte licet forma nõ habeat ſm ſe ali=
quid entitatis ſue nature:dicit̃ tñ eſſe in potentia
inquantum in rerũ natura iam exiſtat aliqꝺ ens
potentiale ſic ꝙ eius trãſmutatione poteſt per ſe
fieri aliquod cõpoſitũ cuius pars eſt materia pre
exiſtens ⁊ forma que fit factione talis compoſiti.
¶ Scdo oſtendũt ꝙ falſitas ⁊ ĩpoſſibilitas dicte
poſitiõis ſit maior ⁊ manifeſtior q̃ꝫ alterũ:qꝺ oſtẽ
1 dunt.xj.rationib⁹:quarũ prima talis. ¶ Conſtat
eñi ꝙ licet phi p maiori parte creationẽ tãq; rem
impoſſibilẽ negauerit:tñ illa nõ eſt negãda ſimpli
citer:imo ſm fidẽ catholicã ponẽda eſt neceſſario
Suppoſita autẽ poſſibilitate creationis formam
aliquã creari nõ ſolũ a deo ſed etiã a creatura ſpi
rituali et ſeparata p̃cipue nõ eſt incõueniẽs adeo
manifeſtũ ꝙ poſſit hoc euidẽter ab vnoquoq; im=
probari. ſilr etiã ſupponẽdo latitationẽ formarũ
non eſt falſitas adeo manifeſta ſtatim vnicuiq; ſi=
cut eſt ĩponẽdo qꝺ ponit̃ i iſta:qꝛ etiã eſt aliqñ cõ
mixtio pluriũ rerũ quarũ q̃libet eſt alıq̃d in actu
ſimplr:et tñ nõ apparet q̃ꝺlibꝫ in ſua actualitate.
vnde in dictis poſitionib⁹ nõ apparẽt incõpoſſibi
lia ⁊ contradictoria q̃ in illis aliquo modo inclu
dunt̃ ita euidẽter ſicut in hac poſitione:qꝛ in iſta
apparẽt manifeſte cõtradictoria intueñti.et ideo a
ſapiẽtib⁹ philoſophis ſaltẽ ſub hac forma non fue
nit̃ poſitum. Per iſtã eñi ponit̃ forma vel habens
formã ſimul ens ⁊ nõ ens:vel eſſe ⁊ nõ eſſe ſimplr
2 ¶ Scdo:qꝛ poſito ſm illã aliq̃d vere fieri et non
fieri/⁊ vera ⁊ nonvera trãſmutatione reali.cũ eñi
illud qꝺ eſt in potentia ſimplr/ſic nõ ens ſimplr.⁊
hoc qꝺ ponit̃ forma habere in materia ſolũ in po
tentia ex illo modo eſſendi non põt dici illud in q̃
eſt ens ſimplr:imo ẽ nõ ens ſimplr. Itẽ cũ forma
ſm ſuã realitatẽ in materia exiſtẽs ſit pfectio ma
terie q̃ eſt illud quo aliquid eſt ens ſimplr ponere
formã ſm ſuã ppriã naturã realiter eſſe in mate=
ria eſt ponere compoſitũ cuius eſt eſſe ſimpliciẽ/
ſiue qꝺ eſt ens ſimpliciter. ¶ Tertio:qꝛ dicere ꝙ
3 ipſa forma ſiue eſſentia ſeu entitas forme p quan=
dam indifferentiam poteſt cõſiderari ſub poſitio
ne modi eſſendi actuali vel potentiali et cum exi=
ſtit ſub vno vere eſt ens in potentia ⁊ non eſt ens
ſimpliciter tam ipſa q̃ꝫ illud cuius eſt. Cum autẽ
exiſtit ſub alio vere eſt in actu ⁊ ens ſimpliciter:ſi
p hmõi indifferentiam intelligatur ꝙ id quod no
mine forme importat̃/poteſt cõſiderari vt nõ ha=
bens aliquod eſſe reale in rerum natura ſm ſuam
propriam entitatem ſed in potentia agentis nul=
la materia exiſtente ſicut erat in potentia ſoli⁹ dei
creantis ante rerum creationem/aut etiam in po
tentia materie inquantũ eſt trãſmutabilis ab agẽ
te tranſmutatione qua poteſt produci p ſe cõpoſi
tum aliquod cuius eſt forma ſi per modum actua
lem intelligat̃ forma vt habẽs eſſe reale in rerum
natura ſm ſuã propriã naturã ⁊ entitatẽ/ſic eſt ve
rum ꝙ forme cõpetit duplex modus eſſendi/⁊ ſm
vnum ipſa eſt illud cuius eſt/eſt ens ſimpliciter ⁊
in actu:et ſm alium in potentia/⁊ nulla contradi
ctio in hoc inuenit̃. ſed ſi forma inuenit̃ in rerũ na
tura exiſtens/itelligat̃ hmõi differentia taliũ mo
dorũ eſſendi circa ipſam:hoc eſt omnino irratio
nabile cõtradictionẽ implicans manifeſte. Cũ eñi
vt dictũ eſt realitas forme non ſit niſi ei⁹ actuali=
tas/ſicut realitas materie non eſt niſi eius poten
tialitas quedã ponere formã eſſe in rerũ ſub eſſen
tia potẽtiali vel modo tali ꝙ nõ poſſit dici actua=
litas ſimplr:ſed ſolũ potẽtialitas quedã/eſt dice=
re ꝙ ſit forma ⁊ actus/⁊ non ſit forma ⁊ act⁹:ſicut
ponere materiã in rerũ natura ſic tñ ꝙ non poſſit
dici potẽtialitas quedã/eſt dicere ꝙ ſit potẽtia et
materia quedã/⁊ ꝙ non ſit potẽtia ⁊ materia q̃dã
¶ Quarto:qꝛ q̃uis forma vna poſſit eſſe actualior 4
alia qꝛ eſt pfectior ſiue in eadẽ ſpẽ cũ differant ſm
magis ⁊ minus aliqñ ſiue in diuerſis ſpeciebꝰ nec
eſt niſi vna forma q̃ ſit act⁹ pur⁹:tamen nõ põt po
ni ꝙ ſit aliqua forma in rerum natura cui non cõ=
ueniat eſſe formã ſimplr in genere ſuo:nec imper=
fectio vel pfectio forme p que exprimũtur hmõi/
dicunt aliquid p quod poſſint cõuenire forme exi
ſtenti in rerum natura habere eſſe ſm modũ potẽ
tialeꝫ:qꝛ p imperfectionẽ forme nõ intelligit̃ aliud
q̃ꝫ forma imperfecta:⁊ p pfectionem aliud q̃ꝫ forma
pfecta. ¶ Quinto:qꝛ licet tales modi eſſendi re= 5
ſpectu forme habentis eſſe realiter in materia nõ
poſſint diuerſificari modo predicto:imo ſi forma
exiſtit in rerum natura ſiue in materia eſt ens ſim
pliciter:tñ ſi hoc referat̃ ad totum cõpoſitũ ſic bñ
dicunt diuerſos modos eſſendi reales/ſic ꝙ illud
habet eẽ aliqꝺ reale vel in rerũ natura ſm dictos
modos/ſic ꝙ ſm modum eſſendi ei⁹ potẽtialẽ ve=
re eſt in potẽtia ⁊ nõ eſt ens ſimplr:⁊ ſm alium in
actu ⁊ ens ſimplr.exiſtẽte eñi cũ materia trãſmu=
tatione cui⁹ produci põt cõpoſitũ in actu/põt dici
ꝙ ratiõe talis materie tale cõpoſitũ habet eẽ rea
le:ſed ſm modũ eſſendi potẽtialẽ ⁊ imperfectum:qꝛ
iã eſt ad tale cõpoſitũ ptinens aliquid in rerũ na
tura p quod ſiue p cuius trãſmutationẽ ipſum cõ
poſitũ natũ eſt habere eſſe in actu ſimplr:illo autẽ
cõpoſito pducto habet eſſe ſm modũ actualem ⁊
pfectũ qꝛ iã eſt in rerũ natura illud ſm qꝺ cõuenit
ſibi eſſe in actu et eſſe ſimplr:ſed hoc nõ poteſt di=
ci de forma ſimplici q̃ nõ habet partẽ potẽtialem/
et partẽ actualẽ ſicut cõpoſitũ. ¶ Sexto:qꝛ cũ ge 6
neratio ſit tranſmutatio ad eſſe vel ens ſimplr ſm
ſubſtantiã ex nõ ente ſimplr ſm talẽ ſubſtãtiã po=
nendo ꝙ ante terminus generationis habeat eſſe
realiter forma in materia/ponit̃ ꝙ illud in quo eſt
forma generat̃ ſicut patet p ſe:qꝛ nulla tranſmu=
tatio realis eſt in qua terminus ad quem realiter
non differt a termio a quo. ſed ita eſt hic ſi forma
q̃ habet eſſe in termino generationis realiter ha=
bebat eſſe qñ ſubiectum generatiõis erat ſub ter=
mino a quo. Nec ſufficit dicere ꝙ ſit variatio rea
lis ſcd̃m modos reales nõ ſcd̃m res diuerſas: qꝛ
non poteſt aliquis ducere ad maius incõueniens q̃ꝫ

ꝙ concedat ꝙ nulla eſt tranſmutatio realis ſic ꝙ
termini trãſmutatiõis ĩportẽt diuerſas res ſed ſo
lum diuerſos modos circa eãdẽ rẽ/ꝛ ꝙ nõ eſt ali-
qua trãſmutatio ſimplr̃ ſed ſolũ modalis. ¶ Se-
7 ptimo: qꝛ ponere aliqđ mediũ inter ens ſm rõnẽ
ꝛ ens ꝑ ſe qđ ẽ res aliqua ꝑdicamẽtalis/eſt figmẽ-
tum. ſicut ergo ſ'ͣ fuit declaratũ circa tranſmu-
tationẽ q̃ fit ſm magis ꝛ min⁹ ꝛ q̃ in terminis trãſ
mutationis minorẽ differentiã ĩportat: qꝛ etiã po
nit ꝙ nõ fit ſic a cõtrario in cõtrariũ ſic ꝙ diuerſi
ficẽt ſpeciẽ de quo tñ apud aliquos poſſet eſſe du
bium ſaltẽ eſt talis differẽtia inter ipſos terminos
realis ꝙ nõ põt ſaluari realis tranſmutatio ſcđm
aliquã formã accidentalẽ ſm gradus q̃ ĩportant
ꝑ magis ꝛ min⁹ niſi in termio trãſmutationis ve
re ꝛ realiter ſit alia forma ſm eſſentiã q̃ȝ in termi
no a quo: nec manere põt ſubiectũ trãſmutatiõis
talis realiẽ ſub forma aliq̃ q̃ erat in t̃mino a q̃/ cũ
ponaẽ eſſe in termio ad quẽ ſi ponaẽ ꝙ ſit trãſmu-
tatio realis. ita etiã in ꝓpoſito cũ in trãſmutatio-
ne illa q̃ eſt manifeſte de cõtrario in cõtrariũ/et q̃
eſt maxima tranſmutationũ ſm quã variatio ma
xima fit in reb⁹ q̃tũ ad trãſmutationes poſſibiles
in natura ſic ſcȝ ꝙ ſubiectũ tranſmutationis ſi ve
re ꝛ realr̃ trãſmutetẽ dȝ eẽ ſic ꝓuatũ ſorã q̃ abijcit i
t̃mino trãſmutationis ꝙ ſm eſſentiã nullo mõ ſit
eadẽ cũ forma ſub qua eſt in termio a quo. ꝛ ſicut
idẽ declaratũ fuit nõ ſufficit dicere ꝙ magis ꝛ mi
nus dicãt diuerſos modos reales eiuſdẽ forme
ſm q̃s põt talis variatio realis ſumi qđ ĩpoſſibi-
le eſt ꝙ magis albũ differat a minus albo aliq̃ mõ
realiter/ꝛ cũ magis albũ nõ ſit res alia a min⁹ al-
bo vel in magis albo nõ ſit res aliqua q̃ nõ erat in
minus albo. Ita etiã in ꝓpoſito nõ ſufficit dicere
ꝙ eſſe potẽtiale ꝛ actuale dicant diuerſos modos
reales eiuſdem forme ſm quos ſit talis trãſmuta
tio realis ꝓpter eandẽ rationẽ. Incõueniẽs eſt er
go ponere ꝙ in trãſmutatione maxia ſm ꝑncipia
nature poſſibilia nõ fiat trãſmutatio niſi ſm q̃ſdã
8 modos reales. ¶ Octauo hoc patet ꝑ exemplũ q̃
dictũ ſuũ cõfirmare nitunẽ. dicũt eñ ꝙ mot⁹ loca-
lis eſt motus ver⁹ ꝛ prim⁹ iter ceteros mot⁹ vt pa-
tet. 8. phiſicoꝝ. ꝛ tñ nõ ẽ ibi variatio niſi ſm q̃ſdã
modos: qꝛ cũ idẽ qđ erat in vno loco habet eſſe in
alio loco ex hoc nõ ꝯtigit vl' variari ſm rẽ ſȝ ſolũ
ſm quoſdã modos qꝛ ſm vbi. et ſic eſt talis tranſ
mutatio realis ꝛ tñ nõ eſt niſi modalis ꝓ q̃to eſt
ſm tales modos. Sed iſtđ nõ valet. nã ſicut dicit
ꝯmẽtator. 5. phiſicoꝝ. mot⁹ habet duplex ſubiectũ
Vnũ eſt ipſa res mota/ꝛ ab iſto ſubiecto nõ deno
minaẽ mot⁹/nec ſortiẽ ſpeciẽ/nec eſt id qđ ꝑ motũ
acq̃riẽ. Aliud eſt natura in qua fit mot⁹ a qua ſor-
tiẽ ſpeciẽ. ꝛ ideo licet in motu locali nõ ſit trãſmu
tatio ſubiecti mot⁹ qđ eſt res ipſa mota: niſi ſcđm
modũ appellãdo modũ rei diſpoſitionẽ aliquam
realẽ ſm quã ipſa res i eſſentia ꝛ natura ſua nõ va
riaẽ: nichilomin⁹ in natura in qua fit mot⁹ ſcȝ vbi
eſt vera ꝛ realis trãſmutatio ꝛ eſſentialiter nõ ſm
modũ. ꝑ motũ eñ localẽ nouũ vbi acq̃riẽ nõ ſolũ
aliquis modus ipſi⁹ vbi. et ideo ſicut mobile qđ ẽ
in ſphera ignis nõ eſt realiter i loco terre: ita nec
in ipſo eſt realiter vbi qđ derelinquitur ex loco ter
re in ſuo locato in natura. ergo i qua fit mot⁹ ſem-
per eſt tranſmutatio eſſentialiter: et ipſa per mo-
tum acquiritur realiter non modus eius tantum
ꝓpter quod etiam motus diſtinguiẽ ſcđm diſtin-
ctionem predicamentoꝝ quorum nature per mo-
tum acquiruntur vt patet. 5. phiſicoꝝ. Nec in tota
phiſica inueniẽ ꝙ alicubi dicaẽ a philoſopho vel cõ
mentatore ꝙ mot⁹ alterationis habeat ſpeciem a
termino ad quem. nõ autem motus localis: nec ꝙ
motus ſurſum ꝛ deorſum ſint vnus ſpecie. ¶ No 9
no: qꝛ ſi dicaẽ ſcđm aliquos qui vno actu perimũt
et excludunt a rerum natura ſeptẽ predicamenta
vt illa non dicant veras res veram ꝛ realem com
poſitionẽ cũ ſuis ſubiectis faciẽtes / ſed dicũt tñ
modos quoſdã/ſiue quaſdam habitudines qꝛ nõ
addunt rem aliquam: et ideo in ꝓpoſito q̃tum
ad motum localem fit variatio ſolum ſm quoſdã
modos reales: non autem ſcđm res/ cum tamen
adhuc reſeruentur ſcđm eos duo ꝑdicamẽta rea-
lia ꝑter ſubſtãtiã ſaltem cũ tranſmutatio fit ſcđm
naturas illoꝝ non poterit dici q̃n fiat illa realiter
ſm eſſentias rerum que ſunt vere res ſimpliciter
et nõ ſolũ quidẽ modi reales /ſicut patȝ cũ fit mo-
tus de albedine ad nigredinem. eſſe eñ album nõ
dicit illud ſolum habere quẽdam modum realem
ſed verã rem abſolutã. Patet ergo ꝙ predicta po
ſitio inter oẽs falſas ꝛ impoſſibiles eſt in ſua im-
poſſibilitate manifeſtior. ¶ Decimo huiuſmodi 10
falſitas poteſt adhuc oſtendi ſic: qꝛ ſi ponaẽ ꝙ in
materia preexiſtit ſm eſſe potentiale forma ꝑ ge-
nerationem naturaliter producẽda/et eſt aliquid
realiter diſtinctum a materia/ponaẽ ꝙ ſit aliqua
materia in qua ſit forma ignis in actu/ꝛ in ea non
ſit forma aque ſm realitatem ſuã propriam ſcđm
modum ſuũ eſſendi potentialem contenta/qđ vi-
detur poſſibile ex quo ſunt res eſſentialiter diffe-
rẽtes/talis ignis non erit aqua in potentia: vt na
turali trãſmutatiõe ex ipſo poſſit fieri aqua/ſed il
la fiet per creationem/quod videtur inconueniẽs
¶ Vndecimo. cum ſcđm aliquos impoſſibile ſit 11
ponere in rerum natura aliquid exiſtere ſcđm eſſe
potẽtiale excluſo eſſe actuali ꝓpter quod ponitur
ab aliquibus ꝙ nõ poteſt poni in rerũ natura ma-
teria que non ſit ꝑfecta forma ꝛ actu. ergo ſimili-
ter nõ poterit poni forma in materia ſcđm ei⁹ eſſe
reale ſolũ ſȝ eẽ potẽtiale abſq; aliq̃ actualitate ei⁹
¶ Tertio reſpõdent rõnib⁹ ꝛ auctoritatib⁹ ꝯtra- 3.articul⁹.
rijs dicẽtes ꝙ patȝ ex ꝑdictis ꝙ auctoritas phi ꝛ
ꝯmentatoris nichil facit ꝓ eis. Vnde cũ dicit cõ
mẽtator ꝙ ꝯpoſitũ materiale eſt aliqđ vnũ: qꝛ eſt
illud qđ ꝑmo eſt in potẽtia ꝛ poſt trãſferẽ de potẽ
tia ad actũ/ꝛ trãſlatio ei⁹ nõ largiẽ ei multitudinẽ
ſed ꝑfectionẽ in eſſe ꝛ in toto hoc eſt vnũ in actu
ĩtelligẽdũ ẽ qđ ꝑ iſta ĩtẽdit ꝯmẽtator ibi oſtẽdere
ꝙ diffinitio ꝯpoſiti ex mã ꝛ forma eſt vna ſimplr̃:
qꝛ etiã diffinitũ. ſ. cõpoſitũ ex talib⁹ duob⁹ eſt vnũ
ſimplr̃ ſiue vnũ ſm eſſentiã ſimplicẽ. etiã ſic ꝙ nõ
ꝯſtituiẽ ex duob⁹ eſſentijs ſȝ ex duob⁹ ꝑncipijs eſ-
ſentialib⁹ talib⁹ q̃ꝝ vnũ depẽdet ex alio ſm eſſen-
tiã et eſſe. ſicut materia q̃ eſt potẽtia ꝛ forma q̃ eſt
actus/ꝓut etiã dicit ꝯmẽtator. 2. phiſicoꝝ: ꝙ ma-
teria et forma mutuo ſibi ſunt concomitatiue. ꝛc.
Non vult ergo dicere ꝙ in termino generationis
cum illud quod erat in potentia productum eſt in
actum nõ ſit aliqua res vera cauſata ſed ꝙ illa eſt
talis nature ꝙ cum illa que preerat non cõſtituit
multitudinem tria ſcȝ ꝙ ex illis congregatis con-
ſtituatur aliquid non vnum ſimpliciter ſed tale ꝙ
ſit multa realiter: ſed eſt tale illud quod acquiri-
tur in termino generationis ꝙ illi compoſito qđ

pri⁹erat ipfectū.qꝛ nō erat i rerū nā niſi ſʒ alterā ſui ptē.ſ.mā ꝫ dʒ eē pfectū qꝛ p illō habʒ actualitatem. Per hoc ergo qd dicit ꝙ cū illud quod erat in potentia prius poſtea eſt actu ibi non eſt aliud intelligat ꝙ totum compoſitum cum habet eſſe in actu non includit aliquid aliud.ſ.formationem ꝙ prius non includeret aliquomodo cum ſoluꝫ erat in potentia illud tamen vt includit ratio eſt compoſitum in actu qd illud ſcđm propriam entitatē realiter comprehendit.quia cum eſt illud quo cōpoſituꝫ ſimpliciter habʒ eſſe tale aliud cū potētia ſiue cū mā non includit alietatem que conſtituat multitudinē ſimplr cum eo cui aduenit i termino generatiōis ſiue i cōpoſito ꝙ prius hēbat eē ſoluꝫ in potentia cum aūt eſt ſolum ſic i potentia illō āt ſi mā ſic includit huiuſmodi cōpoſitionē ꝙ nō cōprehendit illud ſcđm ſuā realitatem totā formalr ſed ſolū virtualiter inq̄tū tranſmutatione ſue ptꝭ ſ.materie ſm q̄ preexiſtit huiuſmodi compoſitū i perfectū natū eſt perduci ſm eſſectus perfectum i hoc actu ⁊ hoc modo bene differt cōpoſitū i actu non ſicut aliquid qd eſt vnū ſimplr ⁊ aliquid quod eſt multa ſed vt perfectum ⁊ impfectum ita tanq̄ in ipſo vt perfectū includit aliquid in actu realr̄ qd nō includebat in illo ꝙ ſm ipfectum ſed ſoluꝫ virtualiter ⁊ i potentia ⁊ hoc ꝯſiderans cōmētator valde rationabilr̄ dicit ꝙ trāſlatio ſic exiſtēs in potentia ad ſic exiſtere in actu non largitur multitudinē ſed pfectionem. qꝛ in tranſlato non eſt aliquid realr̄ ꝙ non eſſet in ipſo trāſferendo virtualiter aliud etiā cū hʒ eſſe in actu nō conſtituit multitudinē cū alio ſed pfectionem vt dictū ē.ſed neutrum dictorū principiorū ē aliquid ꝙ ſit aliquod ens ſimpliciter ſʒ ſe ſed vnū habʒ dependentiam eſſentialem ⁊ habitudinē ad aliud.⁊ ecōuerſo.⁊ iō conſtituunt vnū ſimplicr̄ nō continens aliqua q̄ poſſint dici plura ſimplr.⁊ ideo illud qd acq̄ritur i termino tranſmutatiōis cū non ſit aliquid ꝙ ſit ens aliud ſimpliciter ſcđm ſe. ſed eſt illud q̄ aliqd natū ē eſſe ſimplicr̄ cū aduenit entitati ꝙ aliquo modo ꝑerat cū nō adueniat ei vt alicui ꝙ ſit aliqd ens ſimplr ſʒ ſe ſed ē illud quo aliquid pōt eē nō dicit facere multitudinē cum ē ſed pfectionē eius cauſare inq̄tū ē illud ſine quo aliud ⁊ p qd aliō nō poteſt habere eſſe ſimplicr̄ ⁊ perfectū ſed ſolū in potentia ⁊ impfectū ⁊ p qd aliud cōſequitur eſſe ſimplicr̄ ⁊ perfectum ⁊ ſic forma adueniēs ſʒ materie ipſa materia ⁊ forma nō poſſūt dici aliq̄ multa ⁊ plura ſed aliquod vnū pfectū. ¶ Qꝫ autem ita ſint intelligenda dicta philoſophi ⁊ commentatoris patet.qꝛ phūs querens ibi cauſaꝫ vnitatis compoſiti ex materia et forma: ſiue quare illud ꝙ eſt in potentia poſtea habet eſſe in actu eſt eſſe vnū ſimplicr̄ cum habeat in actu aliquid qd prius nō habebat in actu ſed in potentia: oſtendit ꝙ qꝛ illa ex quibus conſtituitur compoſitum ſunt talia: ꝙ vnum eſt potentia ſcꝫ materia ⁊ aliud eſt actus ſcꝫ forma.ideo compoſitū oportet ꝙ ſit vnuꝫ ex natura ſuorū principiorū intrinſecoꝝ.qꝛ ei mā eſſentialiter depēdet a forma ſicut potētia ab actu.qꝛ ē ſm ſe potētia talis actualitatē non hñs.qꝛ etiā forma materialis depēdet a materia eo ꝙ nō eſt aliquod ens cui ſʒ ſe ꝯpetat eē in actu qꝛ non eſt forma ſubſiſtēs ſed eſt illud q̄ aliqd ē in actu ꝙ natū ē eē i potētia p materiā.iō ad hoc ꝙ tale cōpoſitū ſit vnuꝫ ſimplicr̄ nō eſt alia cā querenda ꝯiungēs iſta niſi cā extrinſeca agens ſcꝫ ꝙ tale ens cōpoſitū ꝙ ꝑus erat in potētia facit eē in actu ſic ꝙ vna actione hic agit et ꝙ huiuſmōi actiōis ſolū eſt vn⁹ termi⁹ ſʒ ſe.ſ.ens in actu ꝙ ē cōpoſitū ex materia ⁊ forma p modū aūt p quē pōit alia pōa nō reddit cā ſupioris q̄ſiti nec ſatiſfacit ſic q̄oni. Ad reddēdū ei cauſā huiuſmōi quare ſcꝫ tale cōpoſitū ex talib⁹ plurib⁹ ſit vnū ſimplr vel facit ꝙ ipſa forma nō variata in eſſētia ſua ſimplr ſʒ ſolū ſm quoſdā modos q̄ſq; dicatur i potentia q̄ſq; i actu.qꝛ etiā ⁊ hoc eēt potētiale ad q̄ remanet queſtio ſicut prius ſcꝫ quare forma ſic cōſtituta i actu cū materia ꝑexiſtēt: facit vnū ſimplr licet ei ex hoc aliquo mō videret declarari ꝙ cū forma ſʒ iſtum modū nō varietur eſſentialiter ꝙ ſicut prius faciebat vnū cū materia cum ſi hēat eſſe ſolum in potentia ita etiam cum poſtea habet eſſe in actu faciet vnum cum eadem ex hoc tamen nullo modo oſtenderet cauſa propter quam ipſa eſſētia forme ſiue ſʒ eius modum eſſendi actualem vel potentialē faceret vnū ſimpliciter cum materia. ⁊ ideo mediū ē ꝙ intentio philoſophi ē ibidē accipe actū ⁊ potentiā non ꝑ eē forme ſic ſcđm diuerſos modos variare ſʒ pro ipſa materia.⁊ p ipſa forma prout rationem act⁹ ⁊ potētie imptāt. ¶ Ad aliō eſt dicendū ꝙ verū ē ꝙ act⁹ ⁊ potētia ſiue ens actu ⁊ ens in potētia ad eandem ſpeciem pertinet non tñ ſimplr ⁊ vniuoce.ſ ſʒ qđ ⁊ analogice ꝙ ſi ſic intelligēdō ē ꝙ vtrumq; ſpeciē participet ſimpliciter: et in actu ſed ſicut illud qd iam actu eſt ſub ſpecie habens quicq̄d ad ſpeciem ptinet: ⁊ illud qd natū eſt eſſe ſub illa nōdū tamen exiſtēs ſub eadē. qꝛ eſt carens eo ꝙ principali⁹ ad ipm pertinet.ſ.ipſa forma ⁊ ideo cū ſpecies ſit a forma differūt ſicut illō qd hʒ iā formā ſpēi ſimplr ⁊ i actu ⁊ ſicut illō qd ipaꝫ nō hʒ ſʒ ſolū natū eſt habere. cū ei aliqd ſit i potētia dupl'r. vno mō ſʒ aliqd ſui ſicut mālia exiſtunt in potētia exſite mā i reꝝ nā. Alio mō ſʒ potētiaꝫ agentꝭ qꝛ.ſ.ꝑſit eē ēmin⁹ actiōis diuie de nullo aliq̄d ꝑducentꝭ ſicut cū de aliquo cōpō mālī nichil ē i reꝝ natura dr tñ eſſe ens i potentia inq̄tū actiōe dei poteſt hr̄e eſſe i reꝝ natura ſʒ ſe.⁊ tale ens i potētia ptinere dr ad eādē ſpeciē ad quā ptinet cū hʒ eſſe i actu. ꝯſtat tñ ꝙ multū realis ē differentia entis ſicut i potētia ⁊ in actu.ſ.ſm ꝙ hʒ eē ſolū virtualr̄ in potentia cāe efficiētis ⁊ ſʒ ꝙ habet eē i ſeipſa formaliter. licet'q̄ nō ptineant ad diuerſas ſpēs diuerſas ⁊ diſparatas entitates importantes non tamen pertinent ad eandem ſpeciem ſimpliciter ſʒ modo ſupradicto qd patet qꝛ nomen ſpēi ⁊ diffinitio ipi⁹ de vno ꝑdicatur ſimplr nō aūt de alio. ignis enim in actu eſt ignis ſimplicr̄ ſed ignis in potentia non eſt ignis ſimplicr̄ ſʒ eſt non ignis ſimpl'r. ignis aūt ſolum i potentia. ſimiliter etiam patet ꝙ diffinitio ignis de vtroq; non ſimplr ⁊ vniformiter ꝑdicatur. ¶ Ad aliud ē dicendū ꝙ ſi cōuenienter accipiatur ens i potentia ſcđꝫ ꝙ ē mediū inter ens i actu ⁊ negationē ſimplr ſiue nō ens ſimplr qꝛ ſcꝫ nullā realē entitatē habet ſcđm ſeipſum i reruꝫ natura: cū illud debeat realiter differre ab extremis ſicut non poteſt realiter differre a negatione vel a non ente ſimpliciter vbi aliquid entitatis in rerum natura exiſtentis non importatur per qd nō entitas ſiue negatio ſimpliciter excluditur: ita etiam non poteſt realiter differre ab alio extremo ꝙ eſt act⁹ ſi formaliter aliquid illius entitatis icludat. ⁊ ex hoc habetur ꝙ tale ens in potētia non ſit realiter

aliquod a materia q̄ q̄dē materia ſola ē id ꝑ quod aliquid vere eſt ı̄ potentia ⁊ ꝙ vere ē mediū inť nõ ēs ſiue negationē ſimplr ꝙ ē oı̄o nõ ēs ſiue nihil ⁊ inť ēs ſimplr ꝙ eſt ēs ı̄ actu. ¶ Itē ſi materia nõ ē illud qđ ſic dr mediū ipſa etiā nõ eſt aliquod extremoꝝ. ꝗ ipſa nihil oı̄no ē in reꝝ natura. ¶ Per ſupradicta pꝫ ſufficiēs reſponſio ad aliđ dicēdo ꝙ lꝫ aſi terminū gn̄ationis vel ꝑexiſtat de entitate forme ſed tota accipiet eā in termı̄o gn̄ationis ex hoc tamē nõ cõcludiť ꝙ creetur immo etiā ꝙ nec generet ꝓprie ⁊ ꝑ ſe qꝛ vt dictū ē forme naturali nõ cõpetit fieri nec ꝑ creationē nec ꝑ gn̄ationē: qꝛ nõ dicit entitatē q̄ ſit aliqua eſſentia abſoluta ſm̄ ſe ſed dependēteꝫ ı̄ ſuo eſſe ab alio cū q̄ facit vnā eſſentiā ſimplicē q̄dē ſic ꝙ nõ cõpoſitā ex pluribus ꝑfectꝭ eēntiis et iđ cõpetit ei per ſe eſſe et fieri ⁊. qꝛ illud anteq̄ʒ fiat ꝑexiſtit ſꝫ aliq̄d ſui. ſ. ſm̄ materiā q̄ ad eiꝰ eſſentiā patet. iđ non fit ex nichilo et qꝛ cum ſit cõpoſitū ſiue formatū tranſmutatõe materie ꝑ ſe vt res ꝑ ſe gn̄atiõis fit etiā forma ſꝫ quā habet eē in actu iđ etiā forma ꝑ ſe nec fit ex aliquo niſi fit ex nihilo fit cū nõ ex nihilo imo ex aliquo l꜡ʒtū fit factiõe cõpoſiti ex quo tamē hꝫ aliā entitatem a materia querēdū ē a quo habet ſuā entitatem Dōꝫ ꝙ licet entitatem aliā habeat dicto modo. ſ. ſic a mā̄ depēdētem tamē nõ eſt querendum vnde hēat entitatem niſi ſicut q̄rereť de compoſito ⁊ ideo dicēdū ꝙ qꝛ compoſitū eſt qđ ꝑ ſe fit / ⁊ fit ex aliqua ꝑte ſui in qua totum compoſitum erat in potentia inq̄ʒtum. ſ. tranſmutatione materie ab agente pōt fieri in actū / dicendū ꝙ vnde compoſitum habet ſuā entitatem. inde habet forma ſuā entitatem. ſ. ex mā̄ vt ex materiali principio et ex efficiente efficienť / et ex ſe ipſa formaliter. ¶ Item eſſe forme exiſtens ſm̄ modum potentialem non poteſt dici tale medium inter ens ⁊ nõ ēs: cum ipſa ſit in mā̄ aliq̄d exiſtens in reꝝ natura infra quā nõ ē nõ ens ſimpliciter ſꝫ materia. ¶ Ex hoc vlterius pōt cõcludi ꝙ ꝯpoſitū ex materia ⁊ forma ſm̄ modū potentialē ſo ſe non ſit etiā medium inter ēs ⁊ nõ ens ſimplr cū non cõtineat in ſe ſolū naturā ꝑmā nõ enti ſimplr q̄ nõ eſt aliud q̄ʒ materia et ſic patet ꝙ materia ſolū dꝫ dici medium inť ēs ſimplr ⁊ nõ ēs in quo. ſ. entitate comprehenditur eſſe forme.

4. articlꝰ ¶ Quarto deſtruūt ſimile qđ adducūt de modis diuinis. dicunt ei primi ꝙ ſicut a diuina eēntia ſimpliciſſima oriunť diuerſi modi reales abſoluti ⁊ ı̄ diuino eſſe ſimpliciſſimo radicanť. qꝛ bonitas ⁊ veritas ⁊ alia huiuſmodi q̄ dicunt aliquid realiter in deo non autem res abſolutas. qꝛ compoſitionem faceret ı̄ deo oportet aūt ꝙ dicāt vel res vł modos reales. qꝛ nõ poſſunt dicere aliq̄d ꝙ ſit ens ſꝫ rõeꝫ ſolū. qꝛ nõ hn̄t eſſe in deo ſolū per cõparationē intellectus ſꝫ illa circūſcripta realiť ſunt ı̄ ipō. ꝗ relinquitur ꝙ dicāt quoſdaꝫ modos reales ita etiaꝫ in materia poſſunt eſſe multi modi reales potētiales forme. ¶ Ad quod iſti reſpondent ꝙ in diuinis non poniť aliqua pluralitas niſi ſuppoſitorū realiter ab inuicem diſtinctorum ſcđm oppoſitionem relatiuam m꜡ʒtum vnum eſt ab vno. et tertium a duobus et ꝓprietatibus relatiuis ſcꝫ quas huiuſmodi diſtinctio attenditur. ſed propter hoc ad eſſentiam diuinam comparantur / nulla eſt ibi realis diſtinctio ſed tamen ſcđm ens rationis eſſe enim in patre et pater non dicunt plura ſcđm rem ſed ſolum ſcđm rationē. ſimiliter etiā eſſentia pris et ipſa paternitas et ſic de aliis. ⁊ qꝛ diuina eēntia ē ſimpliciſſima. qꝛ actꝰ purꝰ cui repugnat q̄cūq̄ꝫ cõpoſitio vel multitudo realis q̄ʒtum ad ea / q̄ ı̄ptāt entitatē abſolutā ⁊ ſola fide tenetur ꝙ in deo ſit talis diſtinctio ſcđm ſuppoſita ⁊ ſꝫ ꝓprietates relatiuas cuius veritatis euidentiā itellectus ex nālibꝰ nõ capit q̄ʒtū ad oīa alia q̄ de deo dr̄ vł dō ꝯcludūt eſſe tenendū ꝙ nec ab eēntia diuina nec ab inuiceꝫ diffeꝛūt niſi ſola rõne. vn̄ ſm̄ boetiū: ı̄ diuinis ſubſtantia cõtinet vnitatē. ſ. ſm̄ ſubſtantiā ſiue ſꝫ ea q̄ ſꝫ ſbāꝫ dicūť ⁊ tribꝰ ꝑſonis ꝯueniēť ꝯueniūt ı̄ diuinis nulla diſtinctio inueniť. relatio vero multiplicat trinitatem. i. omnis pluralitas realis q̄ ı̄ diuinis inueniť ꝯſiſtit ı̄ ſuppoſitis relatiuis vel ꝓprietatibus q̄ relatiões dicunť. ¶ Circa hoc autē eſt plenꝰ intelligendū ꝙ q̄cquid ē in reꝝ natura eſt ens aliqđ / ēa ei diuidiť ı̄ ens ſm̄ aīam ⁊ ı̄ ens extra aīaꝫ ſiue in ens cui conuenit eſſe id qđ ē ſolū ſm̄ aīe aliquā cõceptionem. Ens aūt extra aīam diuiditur in ens ꝑ ſe ⁊ in ens ꝑ accidens. Ens aūt ꝑ accidēs ē qđ cõtingit ex cõcurſu aliquoꝝ entiuꝫ ad ſe inuicem eſſentialiter non connexorum ſiue habitudinem eſſentialem: ⁊ ꝑ ſe inter ſe non habentium ꝙ ſub nullius artis conſideratõnem conſiſtit propť ꝙ ad conſiderationem metaphiſice que eſt ſciētia vniuerſaliſſima comprehēdiť. ens aūt ꝑ ſe qđ ē ēs cui conuenit ex natura ſue ſpeciei eſſe aliquid determinatuꝫ in natura ſeipſo formaliter eſt qđ per ſe diuiditur in decem predicamenta vel rerum genera. hoc autem patet in ſexto Metaphiſice. ⁊ circa iſta genera entis inſudauerūt qui de rebus ſciētias tradiderunt. nec inuenitur ab antiq̄s ſapiētibus traditum aliquod aliud genus entis. non ē ꝗ ı̄ genere entis de quo conſiderare habeat aliqua ſcientia mediū inter ens ſimplr reale extra aīam ⁊ inter ens ſm̄ rõneꝫ nec eſt differentia media inter differre aliqua re ⁊ inter differre aliqua ratione. ⁊ entia p̄dicta ſic ſe habent ad inuicem ꝙ quandocunq̄ꝫ plura ex ipſis conueniunt in vnum ſcđm ſubiectum ibi eſt vere compoſitio realis. quia entiuꝫ pluralitas in eodem. ſed in talibus que ſunt entia per ſe extra aīam eſt ordo et ſūt gradus in ꝑfectione entitatis inter illa. qꝛ quedā ſunt ētia ſimpliciter. ſ. que ſunt in genere ſubſtantie quedam autem entia. quia ſunt entis ſimpliciter quedam hītudines et diſpoſitiones q̄ eſt ſubſtantia talia aūt ētia ſunt nouē genera accidentis q̄ poſſūt dici modi q̄dam reales ſubſtantie reſpectu cuius ſunt ētia diminuta. ¶ Circa ens autem ſecundum rationem ē intelligendum ꝙ ı̄ ente ꝑ ſe ⁊ circa ens ꝑ ſe nihil ponit ſꝫ tota eiꝰ entitas q̄ eſt ex cõſideratione aīe eſt in ipā aīa realiter non in rebus conceptis. ſi ꝗ circa aliquam rem vnā inueniantur plura aliq̄ que dicunť ratione differre ex hoc non dicetur talis res compoſitio vel magis compoſitum. quia iſta multitudo non eſt aliq̄d ı̄ re cui attribuiť ſꝫ in aīa cõcipiēte rē vnā ſub talibus diuerſis rõibꝰ q̄bꝰ tn̄ rn̄dēt ex ꝑte rei ꝓ fūdamēto aliq̄ res vna et ſimplex q̄ ab intellectu pōt ꝯparari ad diūſa. ex cuiuſmōi comparatione ſub talibus diuerſis ratõibus poteſt huiuſmōi res vna concipi. ¶ Ad propoſitū ꝗ eſt dicendū ꝙ dicere hēre aliquid in reꝝ natura nõ tn̄ ſm̄ cõceptionē anime ꝙ eſt ens ſm̄ rõnem ſed extra aīam id eſt cuius entitatis realis nõ ē ex cõceptione aīe: ⁊ tamē non ſit ens vel res ſimpliciter ⁊ realiter ſic. ſ. ꝙ cū alio verā compōem ⁊ verā

multitudinẽ faciẽs eſt figmentũ loquendo vniuer
ſal'r de oĩbus que entia abſoluta iportãt: ⁊ etiã
de illis q̃ relatiões reales dicũt exceptis diuinis
relatiõibus que licet ſint relationes reales nullã
tamẽ cõpoſitionẽ faciũt cũ relato. ſapientia ḡ ⁊ bo
nitas ⁊ alia q̃cũq; huiuſmodi que de eo p̃dicantur
⁊ tribus perſonis cõueniũt reſpectu eſſentie diuie
nõ dicunt niſi ens ſm rationẽ nec iptant aliqd dif=
ferẽs ab eis niſi ſola rõe. nec etiã iſta int̃ ſe differũt
niſi ſola rõne ⁊ hoc etiã patet per cõmentatorẽ. 12.
methaphiſice. rep̃hendẽtẽs fideles i hoc q̄ reputa
bãt eos ponere trinitatẽ p̃ſonarũ diſtinctarum re
aliter: r rõne diſtinctionis huiuſmõi attribuetorum
oſtendẽs ibi q̄ cũ hec differãt, niſi ſolũ rõne circa
deũ nullã pluralitatem dicunt realẽ. ¶ Conſiliter ſũt
reprobandi fideles qui ex talib⁹ nitunt̃ declarare
veritatem trinitatis perſonarũ. qr ad h̄ nõ faciunt
plus illa q̃ eſſentia diuina ſimplex ⁊ indiſtincta ⁊
ex talib⁹ derogat̃ veritati fidei inq̃tum hi. q̃ circa
rõe ſciunt q̄ talia nõ dicunt aliquos mõs reales
ſed tãtũ entia ſꝫ rationẽ ⁊ vidẽtes q̄ magni theo
logi nichilõi⁹ nitũtur declãre magis q̄ talis d'fa
realiũ mõrũ requirit̃ ad euacuationẽ diſtinctarũ
p̃ſonaꝝ min⁹ firmit̃ inheret virtuti fidei. ¶ Si ḡ
per modos reales itelligit̃ aliud q̃ p̃ ens ſꝫ rõeꝫ
nõ poteſt dici q̄ talia i deo dicãt modos reales. qꝛ
facerent i eo cõpoſitionẽ non ẽ tñ p̃ hoc intelligen
dũ q̄ bonitas ſeparata. ⁊ alia huiuſmõi q̃ reſpectu
dei dñr ẽtia ſꝫ rõeꝫ: ⁊ ab inuicẽ differre rõe habeãt
eſſe id q̄ ſunt p̃ ꝯceptionẽ itellectus. qd̃ ſi nõ eſſet
itellectus ꝯcipiẽs q̄ de⁹ non eſſet ſapiens ⁊ bon⁹
⁊ huiuſmõi ex cõceptione ei intellectus deo nichil
acq̃rit̃: imo qr de⁹ ratione ſue infinite et illimitate
perfectionis omnia que in creaturis ſm realẽ di=
uerſitatem p̃fectionem ſimpl'r iportãt i ſeipſo vni
te abſq; quacunq; multitudine p̃fectiſſime cõpre
hendit ideo id qd̃ i creaturis nõie ſapientie itelli=
git̃ vt realit̃ differens a bonitate ⁊ ſũt in deo ſapiẽ
tia bonitas res ita vna ⁊ ſimplex et omnino indi=
ſtincta re ⁊ rõne circumſcripta cõceptõe intellect⁹
ſicut eſt ip̃a eſſentia diuina/ ab intellectu auteꝫ nõ
cauſantur huiuſmodi perfectiones in deo ſed ipſe
q̃ in deo ſunt vna ratio ſimplex ab intellectu appre
henduntur ſub diuerſis rõnib⁹ ex comparatione
eminentis perfectionis diuine vnius et ſimplicis
ad perfectiones creaturaꝝ multiplices ⁊ diſtictas
¶ Qꝫ autem ſi per modum realem intelligatur
aliquid in rerum natura importans aliquid aliud
q̃ per ens ſcḋm rationem importetur ſic aliud re=
aliter ab eo cui⁹ eſt modus compoſitionẽ cum eo
faciens poteſt ſic declarari. quoniam enim dicitur
modus realis hoc q̄ dico reale importat quandã
declarationem et contractionẽ reſpectu modi cui
videtur reſpondere alia determinatio que poteſt
dici rationalis. ſicut ergo diſtinguitur res in rem
que eſt in anima et in rem ſimpliciter que eſt extra
naturam ſic modus diſtinguatur vt dicatur mo=
dus realis que conuenit rei ſcḋm q̄ eſt aliquid in
rerum natura preter conceptionem intellect⁹. mo
dus autem rationalis dicatur q̄ conuenit rei ſm
q̄ cadit ſub cõceptione intellectus ſed ita ſe habet
modus rationalis reſpectu illius cuius eſt mod⁹
q̄ eſt aliquid eſſentialiter differens ab eo. qd̃ patet
ex eo. quia illud quod de vno predicatur eſſentiali
ter ⁊ per ſe non poteſt de alio conſimiliter predica
ri. vbi contra. hoc nomie homo importatur aliq̃d
quod cadit ſub conceptione intellectus prima/ et
dicitur prima intẽtio circa q̄ ſecunda intellectus
conceptione conſtituitur quidam modus qui dici
tur vniuerſale vel ſpecies et dicitur ſecunda inten
tio. conſtat auteꝫ q̄ huiuſmodi modus qui nomis
vniuerſalis exprimitur eſſentialiter differt ab hu=
iuſmõi re concepta ab intellectu que nomine hoĩs
exprimit̃. ⁊ ei iſta ẽ vera p̃ ſe hõ ẽ ſubſtãtia iſta ẽ fla
vl' vel ſpecies ẽ ſbã. ḡ ſimilit̃ ita ſe hẽbit mod⁹ rea
lis reſpectu illi⁹ cui⁹ eſt modus. qꝛ eſſentialit̃ erit
diſis ab eo. ⁊ hoc videt̃ eẽ itẽtio auicẽ. 4. 5. metha.
vbi d'r q̄ rei cõuenit duplex eſſe: triplicem autem
habet conſiderationẽ. res eñ nõ habent eẽ niſi in
aĩa ſm q̄ cadit ſub ꝯceptõe itellectus: aut in re ex
tra q̄ cõpetit ſibi ſm ſe abſq; cõparatiõe aĩe ⁊ vtri
q; iſtoꝝ modoꝝ eſſendi competit ſua cõſideratio
p̲p̲ria ⁊ ſm hoc res habent duplicẽ cõſiderationẽ
ſed p̃ter hoc habet tertiam cõſiderationẽ ſm q̄ ꝯ
ſideratur abſolute ⁊ indeterĩate abſq; hoc q̄ cõſi=
deret̃ determĩate ſm eẽ qd̃ habet in aĩa. vel ſꝫ eẽ qd̃
hꝫ extra aĩam ſm ſe/ licet huic tertie conſideratio
ni non rñdeat aliquod eẽ ſiue aliquis modus eẽn=
di realis. quibus ſuppoſitis declarat Auicenna:
q̄ rei ſm eſſe qd̃ habet in aĩa cõueniũt p̃dicti mo=
di rõnales ſiue accidentia que ſunt intẽtiones ſe=
cunde logicales. ſm eſſe aut qd̃ hꝫ extra aĩam i ſe
ip̃a cõueniunt ei modi reales q̃ ſunt accidẽtia rea
lia verã cõpõem cum rebus quarũ ſunt modi faciẽ
tia: alioquin ſi modus realis nõ importet aliquã
alietatẽ realẽ reſpectu rei cuius eſt modus ſeq̃tur
q̄ vnũ ⁊ idem ſimplex ſit motus reſpectu ſuiipſi⁹
¶ Ad rõnem ergo dicendũ q̄ p̲p̲rie loquendo de
modo reali ſapientia ⁊ bonitas/ ⁊ alia hmõi i deo
non dicunt aliquos modos reales ſed extendẽdo
nomen modi realis ad ens ſm rõem qui rñdet ex
parte rei p̲ fundamẽto vnũ ens reale. ſic predicta
in deo poſſũt dici modi reales. qꝛ ei qd̃ in iſtis noĩ=
bus exp̃mitur rñdet p̃fectio diuĩe eſſentie p̲ funda
mento. q̃ p̃dicta vnita in ſe eminẽter cõprehendit.
qñ ergo d'r q̄ non ſolum dñt iſta in deo entia ſcḋm
rõem. qꝛ abſq; cõceptiõe intellectus in deo ſit ſub
rõe ſimplicis p̃fectionis illud quod p̲ fundamen=
to eis q̃ predictis noĩbus ſignant̃ rñdet: dũ tamẽ
oĩs diuerſitas ⁊ diſtinctio talis p̃fectionis ſcḋꝫ q̄
eſt extra aĩam illam in cõparatione ad diuerſas p̃
fectiões concipientem ſi non eẽt intellectus con=
cipiet oĩno ceſſaret. qꝛ vt predictũ eſt talis multi=
tudo vel diuerſitas ſcḋm rõem nõ eſt niſi ab intel
lectu cõcipiente. ¶ Octaua opinio magis fanta= 8. opinio.
ſtica quorũdã eſt poſteriorũ q̄. ſ. materia conuer=
tatur in formã in tranſmutatiõe naturali circa qd̃
tria faciunt. primo p̲bant hoc. ſcḋo declarant. t'tio
remouẽt quaſdã inſtantias. ¶ Qꝫ ergo materia
conuertatur in formã pꝫ quattuor viis. Primo ex 1
p̃te tranſmutationis: ſic p̃ma tranſmutatio debet
eẽ ſimplex. qr in oĩ genere motuũ ⁊ mutationuꝫ ẽ
dare aliqd̃ primũ ſimpliciſſimũ: ſicut motũ prime
mobilis. ſed mutatio ſimplex eſt illa/ cuius termi
ſunt ſimplices et ip̃a in ſe non eſt ſucceſſiua. ergo
ante oẽm generationẽ cuius terminus a quo vel ad
quẽ eſt q̃d cõpoſitũ ⁊ quẽ p̃cedit alteratio ſucceſſi
ua ẽ dare vnã ſimplicẽ trãſmutationem. nec ẽ alia
niſi illa q̃ materia ꝯuertit̃ i obiectum ſimplex qd̃
nõ ſit cõpoſitũ ex materia ⁊ forma. qr et hoc ſonat
nomẽ elementi. ḡ eĩa ſimplicia et celũ formata ſũt
ex p̃exiſtẽti mã ſimplici mutatõe ſbã. Scḋo ex p̃te 2

materie ſicut ſe habet põs ad mutabilitatẽ ſic act⁹
ad ĩmutabilitatẽ ſed de⁹ q: ẽ act⁹ purus ẽ oĩno ĩmu
tabilis. ergo materia q̃ eſt potentia pura eſt omnino
tranſmutabilis et totaliter ita ſcilicet vt nichil ei⁹
maneat in termino tranſmutationis ſed tota mu-
tetur in formã non q̃ ſit altera pars cõpoſiti ſ3 ĩ ſup
poſitum ſimplex ens actu ſine aliquo potentiali
3 diſtincto eſſentialiter ab actu. ¶ Preterea mate-
ria determiaẽ per formã ſed ſi materia ĩtrãſmuta
ta manet ſub forma q̃l3 ita indeẽminata ẽ in eẽntia
ſua ſicut ante. vel ſine ea. vnde ſicut eſſentia hoĩs
non ſit alterius ſpeciei per hoc q̃ ſubſternitur acci
denti. q: ipſa eſſentia non mutaẽ ita non eẽt rõ qua-
re eſſentia matie mag̃ ptineret ad iſtam ſpẽ3 q̃ ad
4. illã p hoc q̃ ſit ſub hac forma nõ illa. ¶ Preter-
ea materia eſt ingenerabilis et incorruptibilis
per ſe ⁊ per accidẽs. primo phiſicorum. forma aũt
p accidẽs generaẽ / et corrumpiẽ. cum igiẽ forma
ſit in materia: et non econuerſo: ſi materia manet
ſub ea videẽ q̃ magis materia ſit cauſa ſubſiſten-
di forme q̃ ecõuerſo. ¶ Nec obſtat q̃ materia nõ
põt eſſe ſine forma. q: nec ecõuerſo vt ĩ plurib⁹. p-
terea ſubiectũ eſt eã ſubſiſtẽdi paſſiõi q̃uiõ nõ poſ
ſit eſſe ſine eis. ¶ Tertio ex parte forme: forme
5. quaꝝ ſubiectũ eſt vnũ et indeterminatu3 ⁊ vnitate
diſpoſitũ non habẽtes ad ſemuicẽ cõtrarietatẽ ſi-
mul recipiunẽ ĩ eo vt plures ſpecies in dyaphano
ſed ſubſtantie nichil eſt contrariũ. ergo forme plures
⁊ ſubſtantiales nõ ordinate ſimul eẽnt in eadẽ par
te materie: ſi materia ẽ ſubiectũ forme ſubſtractũ
¶ Preterea ſi forma nõ ſit ſed compoſitum ergo nec
6. aĩa creaẽ. ¶ Quarto ex parte cõpoſiti vl' ſuppoſiti
qð prio ſit. q: aũt ip3 ẽ cõpoſitũ ex mã ⁊ fofa: aũt fofa
tm̃ / ſi fofa tm̃ / hẽo cõpoſitũ. ſi aũt fuit cõpoſitũ ex mã
⁊ forma. aut oẽs ptes ei⁹ ſiũt aut nõ. ſi nõ õs ptes
ei⁹ fiunt de nouo ſ tantũ forma. ergo cõpoſitũ nõ p̃mo
ſit. q: vt videẽ. 7. phiſicorũ: in pricipio qð cõpetit
toti ratione partis nõ cõpetit ei primo ⁊ per ſe. ſi
autẽ ambe ptes ſiant eũ ex ente in potentia ſiat ẽs
actu forma quidẽ ſic ex materia / materia autẽ non
ſit id qð erat puta materia / vel potentia. ergo ſit
7. act⁹ ⁊ forma ¶ Preterea diuerſitas ĩ effectib⁹ du
plex ẽ. 8. metaphiſice aut ex parte agẽtiũ aut ma
terie. nõ aũt ex pte materie ſi ipa ſemp eadẽ manet
8. ergo. ⁊c ¶ Preterea deẽmiatũ ſit ex indetcriato h̃ ẽ
forma ex materia id aũt ex quo ſit aliqd nõ mãet
ĩ illo ſicut ex iſano ſit ſan⁹ l3 illð qð ſit alið mãeat
vt hõq ſit alb⁹ manet ſub albedie. ⁊ ſi dicatur q̃ ex
ere ſit ſtatua hoc ẽ rõe inſignificati q̃ nõ manet.
¶ Scðo declarat qualis ſit illa tranſmutatio. q:
2. articul⁹ nõ eſt accidentalis. tũ q: / cũ q: termini a quibus
denoiatur ſunt ſubſtãtia ſ3 ſubſtantialis non que ẽ
generatio ⁊ corruptio cũ mã ſit ingenerabilis ⁊ in
corruptibilis ſed trãſubſtantialis non entis ĩ ens
actũ p̃exñs q̃lis ẽ in cõſecratione: ſ entis ĩ potẽtia
p̃exiſtentis ĩ ens actu nõ preexiſtens: ⁊ hoc eſt pri
ma mutatio ſimplex. ſcða vero nõ ẽ eque ſimplex
elemẽtoꝝ. ſ. in mixta in quib⁹ manẽt ẽm eſſe relatu3
non aũt ẽm eſſe abſolutum. Unde mixta realiter
ſint cõpoſita ex elemẽtis pluribus ſ3 eſſe relata ſi
abſoluta. q: p reſolutionẽ fiunt abſoluta. ¶ Ter-
tia mutatio magis cõpoſita ẽ ĩ pceſſu nature. q: ĩ
proceſſu nature ad actum et perfectionem ſemper
proceditur. et a ſimplicioribus ad compoſitiora.
2. vnde ex mixtis manẽtibus ſcðm eſſe relatum ĩ di
uerſis partibus fiunt animata. ¶ Et ſciendu3 q̃

primo mutatio pertinet ad auctorem nature tñũ
alie vero ad naturam tñ q: virtus eius extenſa nõ
ſe extendit vſq3 ad materiam primã ſed ipſam ſup
ponit vt ſtramenta. iõ vſq3 ad elemẽta tm̃ reſoluit
¶ Preterea. potentie paſſiue determinate rñdet
actiuũ determinatũ. indeterminate aũt agens vni
uerſale qð eſt deus: talis aũt eſt potentia materie 3.
prime. vnde nec natura vnũ elementum mutat in
aliud ſed probet ſcripturas q̃ quattuor elementa
ſunt cõtinua nec ſe alterãt per cõſequẽs in ſuis ex
tremitatibus. q̃ autem videntur ſe corrumpere mix
ta ſunt q̃uis elementa eſſe videantur: ſicut aqua q̃
eſt apud nos cuius ſapor oſtendit eam eſſe mixtã:
q: illa qualitas eſt pprietas mixtoꝝ vt color. odor
et ſapor. Hoc eciã confirmatur primo per dicta ſã-
ctorum qui omnia corpora ſimplicia dicunt pdu-
cta ex materia inuiſibili primo create. Hebre. xi.
aptata ſecula vt ex inuiſibilibus ⁊c. et materia eſt
vnũ de quattuor coequeuis ¶ Preterea. quod h3
4. oppõm ad terminũ ad quem non manet cum eo in
fine tranſmutationis. vt cum ex albo ſit nigrũ: ma
net quidẽ ſubiectum ſed non albedo 1. phiſicoru3.
ſed materia habet oppõm ad formam que non eſt
maior oppoſitio ſub ente q̃ actus ⁊ potentie: que
ſunt prime euiſdem. vel quaſi dñe. Sed prime dñe
cuiuſlibet generis maxime a ſe diſtant. ergo. ⁊c.
¶ Preterea. 5. phiſicorũ ⁊ primo de generatione
5. licet alteratio fiat ex ſubiecto in ſubiectũ cum ge
neratio et ſubſtãtialis mutatio ex non ſubiecto.
¶ Preterea. 7. methaphi. qð ſit ſic ex non pmanẽ
te. ¶ Preterea. 8. q̃ potentia ſit actus ¶ Preterea
ibidem. vltima materia et forma idem. ¶ Itẽ au
guſtinus libro. 9. trini. mutabilitas rerum muta-
biliũ eſt capax formarũ. ⁊ idem qð ſe habet ad for
mas ſicut ſonus ad cãtum ſpecioſum. conſtat autẽ
q̃ cantus ſpecioſus non dicit aliquid realiter cõ-
poſitũ ex ſpecie ſicut forma et ſono ſicut materia.
¶ Preterea. Ex elementis fiunt mixta ſicut ex
maſſa cubitali ſit duorum cubitorum non q̃ maſſa
tollatur aut q̃titas ſed ipa terminatio mutatur.
ergo cum in elementis inducitur forma mixti ma
net ſubſtantia ſola actualis terminatio et abſolu-
ta mutatur. Similiter cũ quantitas augetur vel
minuitur: ſola termiatio mutatur ſed eſſentia q̃ti
tatis manet. Unde ẽm eos in oĩ tranſmutatione
naturali manet aliquod idẽ ſubiectum: q: eſt non
p̃ma mutatio. et p̃ma mutatio debet eſſe tota mu-
tatio vt nichil preexiſtens maneat non mutatum.
⁊ talem dicũt p̃mã productionẽ corporum ſimplici-
um ex materia ſimpliciter prima.
¶ Tertio remouẽt quattuor inſtãtias. vñ cũ dici
tur eadẽ eſt materia cõtrarioꝝ: verũ eſt p indſam. 3. articul⁹.
q: ex materia p̃ma quãtũ eſt de ſe eq̃ põt fieri ignis
⁊ aqua. ¶ Itẽ materia fuit eadẽ nũero ex q̃ p̃mo
fact⁹ fuit ignis et de qua mediante igne ſit aq̃ ſi tñ
ſic q: vna eẽntia ſigta maneat ſub vtroq3 cõtrari
orũ: qð p3. q: materia poniẽ ĩ diffione naturaliũ ſi
cut ⁊ forma. vñ ſicut ẽ alia diffio cõtrarioꝝ quo ad
oẽs ptes ſicut et alia mã / q̃uis diffio logica q̃ ad
gen⁹ ſit eadẽ cõtrarioꝝ. ¶ Ad ſecũdũ. ſi mã ſi ma
net p⁹ trãſmutacões ergo nõ dñt a p̃uatiõe. ¶ Solo.
ĩmo: q: mã manet ĩ eiſ trãſmutato. p̃uatio aũt nõ.
q: ĩ nihil trãſmutaẽ. ¶ Ad. 3. mã ẽ igñabilis ⁊ in-
corruptibiẽ ¶ Solẽ. nõ ẽ pp̃ egñatio nec corruptio
nec cõuerſio pp̃e q: res ad quã ñ p̃exiſtit ſ3 ſimplex
mutatio. ¶ Pre. ĩ reliq̃is ſctõꝝ nõ mãet fofa. ſi ergo

etiā nec remanet materia nihil ī eis erit adorādus
¶ Solutio q̄diu materia maneret nō ꝑꝑ h̄ eēnt ado
rāde. nā ſi canis comederet reliq̄as māeret ī ipſo
mā alimēti ſ͡z iſtos ⁊ tn̄ nō adoraret: ſed dicendū
ꝙ forma manet q̄ prius: qꝛ ſicut ī generatiōe ex mix
to fit elatū ſic in reſolutione ex elato fit mixtū et
tō q̄diu reliquie manēt ſub reſolutione pria ſub
qua apparēt ꝯpoſuiſſe corp⁹ ſcī puta ſub fōa ma
n⁹ digiti vel huiuſmodi ſunt adorande. ¶ Sic igi
tur dicunt ꝙ materia mutatur in formā ita vt eſſē
eīs materie non maneat poſt generationē ſ͡z ſola
forma ſit tota eſſentia generati aīa ſecundū eos ſi
materia maneret forma de nichilo fieret et ſic ge
neratio eſſet creatio: ſicut aīa rationalis creatur
ſub qua mācet mā ex qua non fit ipſa anima. et di
cunt ꝙ forma in quam materia eſt ꝯuerſa habꝫ vim
materie ſicut poſterius habet vim prioris ⁊ mixtū
elemētorū ⁊ ita poſt primam mutationem materie
Cōtra opinionem octauā fantaſticā arguit doct. ī formā. forma p̄or in formam poſteriorē. ¶ Sed
cōtra ad hoīes: qꝛ auctor huiuſmōi poſitionis po
nit gradū in formis hec aūt poſitio deſtruit plura
litatē formarꝫ: qꝛ cum materia nō ſit in potētia ad
plūes formas eq̄ primo oportet ꝙ primo ipſa muteꝛ
tota in totā primam formam puta corpeitatꝫ vel
elemēti ⁊ poſtea illa forma prima mutabiꝛ ī ſcd̄am
eo mō quo materia mutata eſt in ip̄am ſc͡z p ſui cor
ruptionem ⁊ ſic ſemp erit vnica forma / niſi forte
in hoīe in q̄ ſ͡m iſtos vltima forma nō produciꝛ ex
ꝯuerſiōe penultie in ip̄am ſ͡z p creationē manente
1. prima ¶ Nec valet ſi dicas ꝙ materia ſ͡z diuerſas
partes ſui mutaꝛ ſimul in diuerſas formas qꝛ tūc
ille non eſſēt forme toti⁹ cōpoſiti ¶ Preterea ſ͡z
2. iſtos ꝙ cōuertiꝛ adnichilaꝛ. vnde dicut ꝙ panis q̄
cōuertiꝛ in corpus xp̄i annichilatur: ꝙ nichil eius
māet ſed agēs naturale nō poteſt annihilare ſicut
3 nec creare. ḡ nec illo modo. cōuertere. ¶ Eſt aūt
hec opinio contra platonicos q̄ vocāt materiā p̄mā
ylē locū formarū ⁊ receptaculū et huiuſmōi q̄ ma
nēt p⁹ adueītū ei⁹ reſpectu cui⁹ hn̄t hāc denominatio
4. nē. Eſt etiā contra peripateticos. 7. ⁊ 12. metha. ⁊
primo phiſicoꝝ. vbi dicit philoſophus materiam
manere tertiū p̄cipiū ſed nos ꝯuatōnē. boeci⁹ di
5. cit idē de duab⁹ naturis. ⁊ cōmētū. 4. phiſicorū.
¶ Preterea diffinitio daꝛ per ea q̄ inſunt ſ͡z natu
ralia diffiniūꝛ p materiā. 1. de aīa. et. 7. metha. ḡ
6. materia eis ineſt. ¶ Preterea idē ſi eſt p̄ncipiū paſ
ſiuū et actiuū vel potētia et actus ſimpliciꝛ q̄uis
forma ſubſtantialis q̄ eſt actus ſimpliciter poſſit
eſſe in pōa ſ͡m q̄d puta reſpectu accn̄tis ſilr act⁹ ꝙ
eſt act⁹ ſ͡m q̄d reſpectu precedentis eſt potentia ſ͡z
quid reſpectu ſubſeq̄ntis ſicut q̄ttas ē act⁹ ſubſtā
tie et potentia coloris ſed id q̄ð eſt ignis ſimplici
ter ē potentia aer ſimplr et id q̄ð pōt ignis ſimplr
facere de aere ignē ⁊ ſimilr poteſt fieri de igne aer
nō ḡ tot⁹ ignis ē ſola forma qua ſit actu ignis / et
potentia aer nec q̄ poſſit agere ⁊ pati ſ͡z ī igne ſunt
due eſſentie diſtincte materia. ſ. et forma materia
q̄ ē potētia aer potēs pati ab aere et forma qua eſt
7. actu ignis potēs ſibi ſimile generare. ¶ Preterea
ex vno ſimplici non poſſunt per ſe et p̄ďo plā fieri
nec ecōuerſo ſed elemēta mixta faciūt mixtū vnū
⁊ vnū mixtū reſoluiꝛ in quatuor elementa. ḡ mix
tū nō ē vna forma ſimplex immaterialis ¶ Preterea
8. ſ͡z eos ⁊ ſ͡z ph̄m ī fine p̄mi phiſicoꝝ. mā eſt ingſiabi
lis ⁊ incorruptibilis ſed quod conuertitur in illud ī
quo ſ͡m nichil ſui māet ď ꝫ corrūpi. ḡ mā ſi ꝯuertiꝛ

¶ Preterea nō oē poſteri⁹ hꝫ virtutē prioris nec teri⁹ 9
ꝯuerſiōis ad quē hꝫ vim teri a quo cui⁹ nihil māet
ſicut ī mutatiōe de ꝯtrario ī ꝯtrariū puta de albe
dīe ⁊ nigredīe nl̄l⁹ hꝫ teri⁹ ad quē ď rō a q̄: ſilr nec
corp⁹ xp̄i p hoc fit mutabile ꝙ aliū mutabile ꝯuer
tiꝛ in ip̄z. ¶ Preterea q̄to termini magis diſtāt
tāto mutatio ē difficilior ſ͡z plus diſtant act⁹ ⁊ potē 10.
tia q̄ duo contraria: qꝛ duo contraria ſunt in eodē
gn̄e act⁹ āt ⁊ potētia ſūt p̄me dſe vl̄ paſſiōes entꝫ
q̄ maxime ſub ente debēt differre ſicut prime dſe
maxīe diſſe in toto genere ſubſtātie. ḡ cū nō poſſit
cōuerti vnū cōtrariū ī aliud puta albedo ī nigredi
nē. 1. phiſicoꝝ multominus materia. ſ. potētia ī for
mā. ſ. actū. ¶ Preterea appetit⁹ nālis nō ē illi⁹ ad
qđ ſeq̄reꝛ nō eē nāle q̄uis hret meli⁹ eſſe. Vnde
creatura nō pōt appetere eſſe de⁹: ſ͡z materia natura
lit appetit formā vt turpe bonū. ḡ iſte appetitus
nō ē ad hoc ꝙ materia fiat forma ⁊ deſinat eſſe ma 12
teria. ¶ Preterea ſubm̄ non mutaꝛ ī accn̄s: ſ͡z ſ͡m
iſtos oīs forma q̄ nō p̄duciꝛ p ꝯuerſionē alicuius 13.
p̄exiſtꝫ ī ip̄az creaꝛ ḡ oē accn̄s crearet. ¶ Preterea
denominatio fit a notiori ⁊ maifeſtiori ſ͡z ſolū p̄ma
gn̄atio fuit p ꝯuerſionē materie in formam. cēa āt
alie p ꝯuerſionē forme ī formā. ḡ generatio magis
dēt dici cōuerſio forme ī formā q̄ conuerſio mate
rie ī ī formā ¶ Preterea materia ⁊ forma trāſeūt 14.
ī naturā ꝯpoſiti ingrediētū nō poſſunt eē ſine eo: qꝛ mā
vl fōa nō ſūt id q̄ð eſt: ſ͡z ꝯpoſitū ē id q̄ð ē. mā aūt
eſt illud quo aliquid poteſt eſſe ſed forma eſt illud
quo aliq̄d eſt actu. 2. de aīa ⁊ ſic vtrūq̄ trāſit in ter
tiū ꝑꝑ eſſentialē depēdētiā ad inuicē ⁊ pōt dici ꝙ
materia trāſit ī formā eo ꝙ nō hꝫ eſſe niſi p eā nō
ſic āt forma in materiā cuꝫ nō habeat eē per eā q̄
uis in ea vel cum ea ſicut in fundamēto ſed ꝙ materia
ſic tranſeat in formam vel compoſitum ꝙ ip̄a nō ma
neat diſtincta a forma ei⁹ ē oīo falſū et cōtra ꝯmē
tatorē. 7. metha. qꝛ generatū ſ͡z eū eſt cōpoſitū ex
materia ⁊ forma ⁊ differt ab eis. qꝛ hec differt ab ī
uicē. ¶ Preterea. ſ. phiſic. ad hoc ꝙ ſit trāſmutatio
duo p ſe req̄rūꝛ. ſ. cōtrariū et ꝯñe ſubiectū. qꝛ vnū 15.
ꝯtrarium non fit aliud requiritur vnum ꝯñe. virꝫ
ꝙ quod ordie ꝙ ē mā aīa eēt mot⁹ ſine mobili trāſ
mutatio ſine trāſmutabili. Nec vꝫ ſi dicaꝛ formaꝫ
corrūpendā prius reſolui ī mām ⁊ tūc ex mā fieri
formā. qꝛ tūc vnū cōtrariū nō fieret ex alio ſ͡z p̄us
aliud. ¶ Preterea omnis forma erit icorruptibi
lis: qꝛ ſimplex ⁊ carēs ſubiecto corruptionis. ⁊ qꝛ 16.
nō depēdet a materia ſicut anima rōalis: nō enim
dependet a mā q̄ nō eſt qꝛ a nō ente nihil depēdet
neq̄ ab illa que eſt. quia q̄diu forma eſt materia
eius non eſt ſed eſſe deſiit. ¶ Preterea il 17.
lud in q̄ non eſt p̄ncipiū paſſiuū ē incorruptibile
per naturā: ſ͡z ī forma ſimplici non eſt p̄ncipiū paſ
ſiuum q̄ð eſt materia. ergo. ⁊ cetera. ¶ Nec valet
ſi dicas ꝙ in forma eſt materia virtute. qꝛ ad hoc
ꝙ ſit paſſio actu requiritur p̄ncipiū paſſiuum actu
¶ Preterea reſolutio forme prime in materiam
⁊ factio forme ſequentis ex materia. id ē trāſitio 18.
materie in formā ſecundam aut fiunt eodem inſtā
ti aut ī diuerſis: conſtat enim ꝙ non fiunt in tem
pore qꝛ mutatio ſubſtātie eſt momētanea cū ip̄a ſit
indiuiſibilis. nō aūt in eodē inſtanti. quia ſic ſiꝛ eſ
ſet ⁊ nō eſſet: neq̄ diuerſis qꝛ tunc caderet temp⁹
mediū quo vel materia p naturā eſſet ſine omi for
ma vel ſi hret aliam formā tunc eēt q̄d ꝯpoſitū vel
eſſet tranſitionis tranſitio in infinitum.

Solutio rõnũ opi= nionis.8. ¶ Ex his ergo dõm ad dicta eo℞ ꝙ nulli⁹ ſunt va loris. vñ ad primũ dicẽdũ de pura. ſ. potentia ꝙ̃ dr ſi purus act⁹ ẽ oĩno intrãſmutabilis. ꝙ̃ pura poten tia eſt olo tranſmutalis: ve℞ eſt ſupnaturalit̃ q̃ ſi cut põt annichilari ita i q̃dcũq̃ ↄuerti: ſed natura liter nõ põt totalr̃ ↄuerti ſicut nec ãnihilari: q̃ ols mutatio naturalis ſuppõit ſbm̃. ¶ Ad ſm̃ prima trãſmutatio dẽt eẽ ſimpliciſſima verũ ẽ ꝙ̃ põt eẽ in gñe trãſmuationũ ſ3 hoc reqrit neq̃ꝗ̃ ſimplicita= tẽ termino℞. Imo excludit ſi ſit naturalis: q̃ i omi motu ⁊ mutatõe termin⁹s quo ⁊ ad quẽ ẽ cõpoſit⁹ ex ſubiecto qð ſẽper manet ⁊ cõtrario qð abijcit̃ ⁊ iducit̃. ¶ Ad alia patet facilr̃ ſolutio ex dictis.
¶ Ad argumẽtum aũt ꝑncipale ꝓ queſtõe fctm̃ dr cẽdũ ꝙ minor ẽ fl̃a: ſicut p3 ex toto ꝓceſſu q̃ſtiõis.

¶ Diſtictio.31. ¶ Queſtio.1.

1. Circa.xxxi. diſtictionẽ q̃runt̃ tria. Primũ ẽ: vtrũ caritas e= uacuet̃ i pñ͞ia. ſcðm vtrũ fides euacuet̃ ꝙ̃ ad hitũ. tertiũ vtrũ euacuet̃ ꝙ̃ ad actũ. ¶ Quãtũ ad primũ videt̃ ꝙ caritas eua cuet̃ i pñ͞ia: q̃ eiuſdẽ rõis ẽ ca= ritas i via ⁊ i patria ſ3 i via põt amitti. ꝙ̃ pari rõe i patria põt
In oppm̃. euacuari. ¶ Contra. ſtabilior ẽ caritas ꝙ̃ ſcientia q̃ ſciẽtia deſtruet̃ caritas aũt nũq̃ꝗ̃ excidit ſ3 ſcia manebit in patria ſ3 illud Hie. ad paulinũ diſcã⁹ in terris quo℞ ſciẽtia nobiſcũ perſeueret i celis. ꝙ̃
Reſpõſio. ꝛc. ¶ Reſponſio ad euidẽtiã q̃õnis ⁊ argumẽto℞ tria vidẽda ſunt. primo de amiſſiõe caritatis. ſcðo de euacuatione ipius. tertio de euacuatiõe ſciẽtie
Durã.q.1. huius.di. ¶ Quantũ ad primũ ꝓponũt aliq̃ tria. primũ ẽ an caritas ſemel hita poſſit amitti. ſcðm qualit̃ rõne talis amiſſiõis aliq̃s dr̃ deleri de libro vite. tertiũ ẽ an reſurgens p penitẽtiã ad caritatem ſẽp reſur= gat ad equalẽ. ¶ Q; caritas ſemel habita poſſit
1. amitti: pſuadet̃ tribus rõnibus. Primo ſic. ſicut ſe hñt act⁹ hũani ſiue nři effectiue ad hitus acq̃ſitos ſic ſe hñt act⁹ nři meritorie vel demeritorie ad ha bitus infuſos. ſ3 habit⁹ acq̃ſiti ex actib⁹ noſtris corrũpũt̃ effectiue ex actib⁹ cõtrarijs vt p3 ex ſecũ do ethi. ꝙ̃ habit⁹ infuſi corrũpunt̃ demeritorie in nobis ꝓpt̃ actus cõtrarios his q̃bus meremur vt nobis infundãt̃. ſed omñe pctm̃ mortale eſt act⁹ cõ trarius actui p quẽ meremur de congruo vt cari= tas nobis infũdatur. ꝙ̃ p q̃dlib3 pctm̃ mortale ca
2. ritas habita corrũpit̃ ¶ Scðo ſic ols forma q̃ nõ implet totã capacitatem ſubiecti põt amitti ſicut patet de formis generabiliũ et corruptibilium q̃℞ nulla replet totam capacitatẽ materie et ecõtra= rio forma celi que replet totã capacitatẽ materie celi ſcðm ponẽtes celum compoſitũ ex materia et forma inamiſſibilis eſt ſed caritas vie non implet totam capacitatem voluntatis ſicut nec fides im plet totam capacitatem intellectus ergo caritas
3. vie poteſt amitti. ¶ Tertio ſic. quecunq̃ habent per ſe ordinem ſecũdũ prius et poſterius ſi prius eſt amiſſibile et poſterius ſed fides et caritas vie habent per ſe ordinem talem ꝙ caritas ex neceſſi tate ſupponit fidem: ſecundum illud Hebreo℞. vn decimo. ſine fide impoſſibile eſt placere deo / ergo cum fides poſſit amitti a viatoribus conſequens eſt ꝙ caritas amitti poteſt. amittitur aute3 ex hoc ꝙ ex demerito peccati mortalis de⁹ ſubtrahit ſuã influẽtiam per quã caritas in nob; fit ⁊ ↄſeruatur. ⁊ ſic p3 primũ ¶ Quantum ad ſecũdũ eſt aduertẽ
De libro vite. dum ꝙ liber dr̃ noticia diuina per ſimilitudinẽ ad librum materialem de cuius ratione eſt ꝙ repreſẽ tet aliqua per figuras. q. per quaſdam ſimilitudi= nes. et quia noticia dei ab eterno eſt de omnibus cogitatis dictis et factis. iõ ipſa dr̃ liber vite ſed magis ꝓprie reſpectu bonorum ꝙ̃ reſpectu malo= rum. quia in diuina noticia bona repreſentant̃ per ydeas proprias. q. per ſuas ſimilitudines. mala aũt nõ ſed p modũ ꝑuatõis. ⁊ q̃ boni ordinãt̃ ad vitã glẽ q̃ proprie ⁊ ſimpliciter erit vita que non cõ patietur ſecũ mortẽ aliquã cui⁹ vite ſola rõnalis creat̃a capax eſt ⁊ ad quã peruenit p bona opera. ideo noticia diuina de creaturis intellectualibus vel rationalibus q̃tum ad bona meritoria per q̃ ordinãtur ad gloriam dr̃ liber vite qui ſcðm ratio nem noſtram diſtinguitur. q. in duas paginas qua rum vna dicitur pagina preſentis iuſticie: alia ve ro dicitur pagina ꝑdeſtinationis eterne ſm̃ ꝙ in creatura rationali poteſt inueniri duplex meritũ vnum finale et ſm̃ tale dicit̃ aliquis ſcribi in libro vite ſm̃ paginã predeſtinationis eterne. et qui ſic eſt ſcriptus in libro vite nunq̃ꝗ̃ dicitur ab eo deleri ¶ Aliud eſt meritum quod quis habet in preſen= ti ſed non perſeueranter: et talis dicitur ſcriptus eſſe in libro vite quantum ad paginam preſentis iuſticie. et ꝙ̃ ſic ſcriptus eſt deleri dicitur quando p pctm̃ mortale cadit a merito quo ſibi vita glorie
3. concl̃o. debebat̃. ¶ Quantum ad tertiũ dicẽdũ ꝙ reſur= gẽs per pñia3 ad caritatẽ poteſt reſurgere ad eq̃= lem vel ad minorẽ vel ad maiorem: cuius ratio ẽ quia per bona opera ex genere precedentia carita tẽ meret̃ de cõgruo caritatem nobis dari ſ3 modũ conatus voluntatis nunc eſt ita ꝙ nõ hñs caritã= tem poteſt ſcðm libertatẽ arbitrii et diuini adiuto rii habere conatum de congruo reſpondentem ca ritati minori vel equali vel maiori ei ꝙ̃ prius ha= buit. ergo poteſt reſurgere ad caritatem maiorem minorem vel equalem ſm̃ modũ conatus ſui ⁊ di= uini adiutorii. ¶ Sed contra primam rationem
Cõtra rõ= nes Durã di obicit doctor. eſt. quia per eam caritas poſſet perdi in patria. q̃ habitus acquiſiti ſemper poſſint perdi. ¶ Si dicatur ꝙ ve℞ eſt in vita iſta non autem in alis cõ= tra. quia in purgatorio deletur habit⁹ peccati mor talis vel venialis macula hic dimiſſa.
¶ Sed hic põt reſpõderi. quia habitus acq̃ſitus poteſt perdi ꝙ̃ diu põt ceſſari ab eius actibus vel intendi actibus contrariis ſed in patria homo nõ poteſt ceſſare ab actibus caritatis nec intendere contrariis cuius oppoſitum eſt in via. Ideo ratio bene probat caritatem bene poſſe perdi in via non aũt in patria nec etiam poſt hanc vitam. in purga torio aut olim in lymbo peccatum in quibus ſi eſt interruptio actus tamen non eſt ibi contrarietas nec omiſſio debita.
¶ Secũda autem rõ non videtur neceſſaria. quia tunc caritas in purgatorio poſſet perdi et in lym= bo ſicut in via. quia ibi non implet capacitatem ſicut nec hic: cum impletio deſideriorum non ſit citra beatitudinem.
¶ Tertia etiam ratio non videtur neceſſaria. q̃ ſi propter hoc põt perdi caritas. quia fides ⁊ ſpes que ſunt priores poſſunt perdi. ergo in patria eua cuatur ſicut illa: quod falſum eſt.

2.articulꝰ ¶ Quantũ ad ſcðm de euacuatione charitatis di
citur cõiter: q charitas in patria quãtũ ad eſſen-
tiã manet ⁊ nõ euacuaꝛ: ſꝫ q̃tuꝫ ad iperfectionem
euacuatur: q ibi pficitur. Sed cõtra hoc arguitur
et videꝛ q etiã q̃tum ad eſſentiã ſpecificã caritas
euacuetur: q mutato p ſe obiecto mutatur habitꝰ
ſed p ſe obiectũ volũtatis eſt bonũ nõ abſolute qð
eſt obiectũ appetitus naturalis/ſꝫ bonũ cognitũ:
ergo cũ bonũ ex charitate dilectũ in patria varieꝛ
et ſi nõ vt bonũ/tñ vt cognitũ: ⁊ p ↄñs q̃ ad rõneꝫ
formalẽ obiecti videꝛ q alia ſit charitas vie / alia
patrie: ſicut et alia cognitio. ¶ Solutio. obiectuꝫ
appetitꝰ naturalis eſt terminatiuũ appetitꝰ nõ au
tẽ motiuũ/ſicut locus deorſum terminat appetituꝫ
grauis: non tñ trahit ipm graue ad ſe/q nõ dedit
ei formã qua deorſuꝫ mouetur ſꝫ gñans. Obiectũ
aũt appetitus rõnalis et aialis non ſolũ terminat
actum appetitus/ſꝫ mouet ipm appetitũ cognoſci
tiuũ. q talis appetitus eſt mouẽs motũ. 3. de aia.
Uñ obiectũ appetitꝰ cognoſcitiui põt cõſiderari
et vt motiuũ: ⁊ ſic nõ eſt obiectũ vt bonũ abſolute
ſed vt cognitũ/q bonũ nõ mouet appetitum niſi
cognitũ vel eſtimatũ. Alio mõ vt terminatiuũ: et
ſic eſt obiectũ vt bonũ abſolute ⁊ nõ vt cognitum.
Uñ in hoc ↄuenit cũ appetitu naturali/nõ ei volũ
tas ſiſtit in bono cognito/nec eiꝰ affectꝰ terminaꝛ
in ſimilitudie boni appñẽſi ſꝫ tẽdit i ipꝫ bonum ex
tra variato. ğ obiecto vt eſt terminatiuuꝫ/ dato q
nõ varieret vt eſt motiuũ opꝫ variari habitũ ſicut
differt ſpes: cuiꝰ obiectũ eſt bonũ arduũ a charita
te/cuiꝰ obiectũ eſt bonũ abſolute: vtrũqꝫ tñ nõ mo
uet in ſe vt cognitũ. Uñ differũt ⁊ terminãt nõ vt
mouẽt variato aũt obiecto vt eſt motiuũ tñ nõ oꝫ
variari habitũ niſi qñ obiectũ ſua motione cauſa-
bat habitum: tũc eñ diuerſa motione cauſabit di-
uerſum habitum: ⁊ ita forte differt amicitia agni-
ta ex credulitate ⁊ ex ſciẽtia: ſꝫ caritas q̃uis cau
ſeꝛ ex bono principaliꝛ dilectio ex caritate. ſ. a do.
non tñ vt eſt cognitus nec p fidem: nec aliꝛ/imo i-
mediate a deo cauſaꝛ vel infũdiꝛ. Uñ nõ oꝫ q mu
tata cognitione muteꝛ habitus. ſꝫ forte mutatur
actus. q cognitio eſt cã actus. non autẽ habitꝰ in
fuſi. Sed hic eſt dubiũ: q ſm hoc ſpes maneret in
patria. ¶ Preterea. actus caritatis patrie nõ vꝛ
differre ſpecie a caritate vie et actu ſuo ⁊ hñꝰ non
differunt. ¶ Preterea. ſi cognitio nõ eſt formalis
in obiecto volũtatis vt terminat ſed tñ vt mouet:
tunc deus q̃ poteſt ſupplere vicẽ oĩs cauſe agẽtis
põt facere q voluntas amet bonum non cognitũ.
¶ Ad primũ aũt dðm q in patria mutatur obiec
tum ſpei nõ ſolum vt eſt motiuũ: q viſio differt a
fide. imo etiam vt eſt terminatiuũ: q iam non habꝫ
rõem boni ardui bonũ pñs habitũ ⁊ poſſeſſum ad
libitũ. ¶ Ad ſecundũ dðm q habitus voluntatis
non eſt tota cauſa ſui actus. ſed actus intellectus
q̃ mutatur eſt tota cauſa inq̃tũ bonũ cognitũ nec
in via nec in patria cauſat amorẽ vel delectationẽ
niſi mediante cognitione ipa. Uel dicendũ q i pa
tria nec habitus nec potentia nec vnus actꝰ reſpe-
ctu alterius eſt cã effectiua actus niſi ſine qua non
ſed ſolus deus qui vtrũqꝫ actũ creat ſolus.
¶ Ad argñ qð iplicat nouã difficultatẽ alias di
ctũ ẽ. Itẽ notãð q actus caritatis vꝛ euacuari in
patria quantum ad hoc q non ſolũ ſi ſit vnus nũe
ro ſicut eſt habitus q omnes concedũt. ſed nec vnꝰ
ſpecie. nã q fruitio patrie non ſit vnius rõnis cum
delectatõe vie manifeſtũ eſt. q illa in cor hominis
nõ aſcẽdit ſicut iſta que experimẽto ſentiꝛ aut pcipi
tur. Dilectio autem patrie ſi nõ differt a delectati
one vie ideꝫ ſeq̃tur. ſi aũt differt idẽ ſequitur q di
uerſas operatiões cõſequẽtur diuerſe delectatio-
nes et ecõuerſo. ppter qð niſi delectatiões differ-
rent ſpecie nec delectatiões ¶ Preterea vbicũqꝫ
cognitio differt ſpecie ⁊ p cõſeq̃ns ⁊ amor ↄſeq̃ns
q ad diuerſitatẽ cãe ↄpriе ⁊ imediate neceſſario
agẽtis effectiue vel diſpoſitiue ſeq̃tur diuerſitas
effectus. ſed cognitio tam in via q̃ in patria ẽ cau
ſa actus volũtatis. vel effectiua. vel ſicut diſpõ ne
ceſſitãs ſm legem cõem. ergo cum varieꝛ in via et
in patria per conſequens volitio conſequens. 3.articulꝰ.
¶ Quantũ ad tertium de euacuatione ſciẽtie di- Durandꝰ.
cũt aliqui q q̃uis difficile ſit videre valde quomõ q.7.
duo actus intelligẽdi poſſint ſimul eſſe in eodẽ in
tellectu et maxime reſpectu eiuſdẽ obiecti: tamen
doctores tenẽt cõiter q ſcientia hic acquiſita ma-
net in beatis. non ſolum quãtũ ad habitũ: ſed etiã
quantũ ad actum: excluſa tamen impfectione que
in actu ſcientie acquiſite inuenitur pro ſtatu vie.
Et perſuadẽt hoc tali ratiõe. gloria non tollit per
fectionẽ nature ſed ſcientia nõ ſolũ quo ad habitũ
ſed etiam quo ad actum ptinet ad pfectionem na
ture/immo ſumma perfectio nature humane q̃ ex
naturalibus poteſt attingere ponitur in actu ſciẽ-
di. ğ gloria non tollit ſcientiam: nec quantum ad
habitum nec quãtũ ad actum. ğ ſolũ quantum ad
modum imperfectionis quem habet in ſtatu pſen
ti. ¶ Et q̃uis ad hanc rationem poſſet dici q glo
ria non tollit perfectiõꝫ nature niſi dando maiorẽ
pfectiõeꝫ pmã eminẽtiꝰ ↄtinẽtẽ q̃liꝛ cognitio btã
ↄtiet oẽꝫ perfectiõꝫ vel oẽꝫ cognitionẽ naturaleꝫ
tamen in ſupradicta rõne ſiſtunt doctores.
¶ Iſtud aũt dictum doctorum intelligẽdũ eſt de
ſcientia ↄprie dicta que habet euidentiam que
manet i hoibus et animabꝰ beatis ſicut in angelis
manſit cognitio veſpertina cũ matutina non ſolũ
quo ad habitũ ſꝫ etiã quo ad actũ. ⁊ ſicut q̃litates
corporis pficientur ⁊ remãebũt cum dotibꝰ corpo
ris ſic ⁊ qualitates aie cum dotibꝰ ipſius. de ſcien
tia aũt enigmatica que initiꝛ fidei neceſſe ẽ q eua
cuetur ſi illa euacueꝛ q deſtructis pmis ipoſſibi-
le eſt aliquid aliorꝫ remanere. ſi vero fides quo ad
habitũ vel actũ poſſit remanere et illa cõſimiliter
de quo in ſequẽtibꝰ inquiretur ¶ Uñ ſi loquamur
de ſciẽtia naturali illa nullo modo tollitur / nec quo
ad vniõeꝫ reſumpto corpore: qñ nullum icõueni-
ens vꝛ vti fantaſmate: ſed de ſcientia fidei intelligẽ
dum q̃ quo ad modũ ⁊ vſũ mutaꝛ: q ſi habeo ha-
bituꝫ theologie nunc aſſẽtio ſcripture q ita audi
ui vel propẽ fidem infuſam tũc memoriter tenebo
omnia ſicut nunc ſed illis aſſentiã non q credam
vel audiã ſolum ſed q ita videbo. ¶ Ad argumẽ
tum dicenduꝫ q de potentia abſoluta poſſet perdi
caritas patrie ſicut vie cum ſit eadem ſpecie ſaltẽ
et forte nũero: ſed de potẽtia ordinata nõ ſic: q in
via poteſt homo peccare et ſic mereꝛ cam perdere
in patria aũt non ⁊ ſic nõ dꝫ eã pdere. ¶ Ad ſcðm
patet quõ ſcientia euacueꝛ per tertiũ articulũ.

¶ Queſtio ſecunda.

Primum. Secundo queritur vtrum habit⁹ fidei poſſit manere ĩ patria abſq; actu Arguitur ꝙ nõ:q: pfectũ ⁊ ĩperfectũ reſpectu eiuſdē nõ ſtãt ſimul:q: pma Coꝛ.13.dicitur ꝙ cum venerit qḋ pfectũ eſt/euacuabitur qḋ ex pte ē:ſ3 fides eſt habitus impfectus:gloꝛia vo habitus pfectus:ḡ nõ pñt ſil' ſtare
Scḋm. ❡ Itē diſpoſitio noctue ⁊ aq̄le nõ poſſunt ſimul ſtare in eodem oculo: ergo diſpoſitio ꝑ habitum fidei ⁊ ꝑ lumē gloꝛie ſunt ĩcõpoſſibiles ĩ eodē intellectu. ❡ Itē ſpes nõ põt manere in pa-
Tertium. tria /ergo nec fides. Añs pbat̄ ꝑ illḋ Ro.8.ſpes q̄ videt̄ nõ eſt ſpes ꝙ eñ videt qs ſperat.ꝯña pz: q: fides nõ eſt ſine ſpe q: ponit̄ in eius diffinitione
Quartuz Heb.11.ergo.⁊c ❡ Itē ꝙ nõ poſſit manere hit⁹ niſi poſſit manere act⁹. Pꝛobo/q: qñ ad añs ſeq̄tur ꝯñs/ſi ꝯñs eſt ipoſſibile ⁊ añs/ſed ad habitum ſequit̄ act⁹ vel poſſibilitas actus/q: habitus habentem pficit/⁊ opus eius bonũ reddit. ergo ſi actus fidei nõ eſt poſſibilis in patria/ nec habit⁹. ❡ Itē
Quintuz. potentia q̄rit̄ propter actũ ⁊ habitus ē q̄ qs vtitur cũ voluerit.ergo in q̄cunq; ſunt habitus et potentia/ibi põt eſſe actus/alioq̄n eſſent fruſtra ⁊ maxime ē hoc verũ de potentia ꝓpinqua. ❡ Itē ĩ cogni-
Sextum. tionem act⁹ deuenim⁹ ꝑ obiectũ ⁊ in cognitionem habitus ꝑ actum:igitur vbi non eſt poſſibile obiectum/nec habitus/nec actus/ſed in patria non eſt poſſibile obiectum fidei.ſ.nõ viſum.q̄re.⁊c.

❡ Confirmatur ꝑ ſanctum Jacobũ ĩ cano.ſua.2. Oſtende mihi facit̄ tuã ſine opibus / ⁊ ego oſtendam tibi ex opibus fidē meã. ❡ Ad hoc ſunt multe auctoꝛitates Auguſtini de doct.xp̄ia.de trinit̄. et in enchiri. et in pluribus aliꝭ locis. ❡ In ꝯtra-
In oppoſitum rium eſt ꝙ fundamentũ nõ tollit̄ ꝑ edificij cõſummationem:ſed fides eſt fundamentũ totius ſpũalis edificij.ſcḋm illḋ.1.Coꝛ.3.fundamētũ aliḋ.⁊c et Heb.11.Fides eſt ſubſtãtia.⁊c.i.fundamētum. q̄re.⁊c. ❡ Itē lumē min⁹ nõ deſtruitur aduenīēte maioꝛe:ſed lumē fidei ⁊ lumē gloꝛie ſe habēt ſicut maius et min⁹.ergo.⁊c. ❡ Reſponſio:duo videnda ſunt.
Reſpõſio. Primũ virũ fides ſtet cũ ſcia ĩ via. Scḋm vtrũ ſtet cũ viſione in patria. ❡ Quãtuz ad primũ ſun tres opiniones. Pꝛima cõis ꝙ fides et ſcientia etiam quãtũ ad ſolas eſſentias habituũ non poſſunt ſimul ſtare in eodē de eodē. ❡ Ad cui⁹ euidentiã ꝑponũt tria. Pꝛio quõ auctoꝛitas ⁊ fides ſe habent ad intellectũ etiã ipe actus credēdi. Secundũ eſt quõ ſe habeat fides ad ſcientiã. Tertiuz
1.opinio. eſt rñdere ad q̄ſtionē. ❡ Quãtum ad primum ſci-
Herueus endũ ꝙ auctoꝛitas põt duplicit̄ ſe habere ad itellectum.
q̄li.2.q.15. Uno mõ vt obiectũ cognitum. Alio mõ vt mediũ cognoſcendi alterum vel aſſentiendi alteri accipiendo mediũ ex pte rei ꝓut vna res cognita hz ducere in cognitionez alterius. verbi gratia.ſi aliq̄s dicat michi ꝙ Roma ſit rotunda/iſtḋ dicere ſiue iſtḋ dictũ quãtũ ad actũ dicendi poteſt accipi: vt obiectũ cognitũ ꝓut ſcio iſtũ michi dicere talia.⁊ de auctoꝛitate ſic dicta nõ habebitur fides immo euidēs noticia q: ad ſenſum michi apparet iſtum michi dicere talia. ❡ Si aũt accipiat̄ talis auctoꝛitas vt medium cognoſcendi: ſic non ſoluz modo accipio dictum iſtius vt cognitum a me:ſed etiam vt inclinans me ad credendũ Romã eſſe rotũdã:ita ꝙ alia ē noticia quã hēo de auctoꝛitate alia: vt de re ſignificata ꝑ auctoꝛitatē de q̄ nõ hēo niſi credulitatē/q̄ credulitas q̄lis ſit infra patebit Similit̄ habitus q̄ eſt fides dicitur ſe habere ad intellectum. Uno mõ ꝑ modũ obiecti cogniti:ſicut qñ aliq̄s cõſiderat habitũ fidei. Alio modo ſicut ꝑ modũ habitualit̄ inclinantis ad eliciendum actũ credēdi/ſicut qñ aliq̄s vtit̄ fide ad credendũ illud qḋ dr̄ in auctoꝛitate:ſimiliter actus credendi dupliciť põt ſe habere ad ilum. vno mõ vt obiectum cogaitũ: vt qñ aliq̄s cõſiderat de actu. Alio modo vt actu elicit̄ q̄ intellectus aliud credit ab actu credendi. ❡ Ulterius ſciendũ ꝙ auctoꝛitas ꝓut eſt medium credēdi duplr̄ põt ſe hr̄e. vno mõ ꝙ ſit ꝑ ſe notũ illã dici ab eo q̄ non poteſt mētiri ſiue falſum dicere.⁊ talis auctoꝛitas facit ſcientiaz ꝓpꝛie dictã/q: ſcientia pꝛop̄e dicta cauſat̄ qñ premiſſe ſunt ꝑ ſe note:ſed qñ ꝑ ſe notũ eſt auctoꝛitatē dici ab illo q̄ non põt falſum dicere premiſſe ex q̄bus aſſentit̄ rei dicte ꝑ auctoꝛitatez ſunt ꝙ talis auctoꝛitas dicit̄ a tali:⁊ ꝙ talis nõ põt falſum dicere:ſed iſte ſunt ꝑ ſe note ſtante ypotheſi.ſ. ꝙ ꝑ ſe notũ ſit auctoꝛitatem dici:⁊ ꝙ auctoꝛitas dicta ſit ab eo q̄ non poteſt falſum dicere. ❡ Alio mõ põt ſe habere auctoꝛitas ad credere.ſ. ꝙ non ſit per ſe notum auctoꝛitatē dici ab eo vel ſaltem q: neutrũ iſtoꝛum põt deduci ex per ſe notis/ et tunc auctoꝛitas non generat ſcientiam neceſſariã / ſ3 credulitatē ĩeuidentē. ❡ Quantũ aũt ad ſcḋm ꝑncipale.ſ. quomodo ſe habeat fides et ſcientia ſciendũ ꝙ in hoc conueniunt fides q̄cunq; ſit illa et ſcientia ꝙ vtraq; dicit noticiã ꝑ mediũ aliq̄d acceptã: ſed in hoc differunt:q: fides q̄ facit ſcientiã q̄ eſt qñ.ſ.ꝑ ſe notũ eſt ab aliquo auctoꝛitatē eſſe q̄ nõ põt falſum dicere:⁊ talis fides in minus ſe hz q̄ ſcientia et ſcientia in plus q̄ fides ſic dicta : quia fides ſic dicta dicit ſcientiã procedentem ꝑ determinatum medium euidens.ſ.ꝑ talem auctoꝛitatē:ſed ſcientia communiter dicta impoꝛtat proceſſum per medium euidens qḋcũq; ſit illud: ſed fides ꝑ quã aſſentitur ꝓpter auctoꝛitatem de qua nõ eſt certum ⁊ per ſe notũ/⁊ dicatur ab illo q̄ non põt falſum dicere differt a ſcientia/ſicut habitus procedens per medium ineuidens ab habitu procedente per medium euidens:et hoc patet quia quacũq; p̄miſſaꝝ exiſtente ĩeuidēte medium inferens eſt ineuidens ſed in tali habitu eſt altera premiſſarum ineuidēs ergo.⁊c.quia vel ineuidēs eſt auctoꝛem dicti non poſſe falſum dicere : aut eſt ineuidens eum dixiſſe quando autez nunc loquimur de fide vtrum poſſit ſtare cũ ſcientia intelligendum eſt de fide ſcḋo modo dicta q̄.ſ.facit aſſentire per auctoꝛitatez de qua nõ eſt per ſe notum ꝙ dicatur ab illo qui nõ poteſt falſum dicere:⁊ talis eſt fides noſtra: nam dato ꝙ eſſet ꝑ ſe notum ꝙ deus non poſſet falſum dicere nõ tñ eſt per ſe notum illa que eccleſia tenet eē dicta a deo:ſed bene per experientiam ꝑ ſe notum ē eccleſiam ſiue collegium fidelium tenere ea eſſe dicta a deo.vnde eccleſiam hoc tenere non eſt creditum/ ſed euidenter notum/ſed illa eſſe vera/ vel dicta a deo eſt creditum. ❡ Quantum ad tertium aũt vtrũ fides poſſit ſtare cum ſcientia de obiecto eodem foꝛmali dico ꝙ fides ⁊ auctoꝛitas ⁊ actus credēdi in ratione obiecti cogniti poſſunt ſtare cũ ſcientia de eodem de quo ſunt habitus et auctoꝛitas et actus in ratiõe obiecti cogniti predicti ſub hoc ſenſu ſcilicet ꝙ adueniente ſcientia de aliquo ille qui habet ſcientiam poteſt habere noticiam

de auctoꝛitate aliqua alicuiꝰ qua illud ſcitū dʒ ſi-
la auctoꝛitate/ ꝛ pōt ſcire etiā ꝙ habuit hīcū credi
tum de illo ſcito: nec hoc eſt eſſe idē creditū et ſci-
tum de eodē: qꝛ noticia qua cognoſcit actꝰ credē
di nō eſt noticia obiecti crediti. Nā infidelis ha-
bet etiā certitudinē euidētie de credulitate nr̄a ꝛ
de auctoꝛitate cui aſſentimus: ipſe tñ diſcredit nec
aſſentit. Sed ꝙ ſimul ſtent de eodē habitꝰ fidei ꝛ
ſciētie eſt impoſſibile ſm eos ꝑ rōnes tactas in ar
guēdo. ¶ Secūda opinio eſt ꝙ fides de eodē pōt
2 opinio. ſtare cū ſciētia ꝛ ſilr opinio: qꝛ poſtq̄ aliqs q̄ priꝰ
habebat opinionē vel fidē ꝑ mediū ꝓbabile acq̄ſi
uit ſcientiā adhuc manet in eo ꝓ̄ptitudo vtendi
ꝑ medio/ ꝛ ſtatim occurrit illud medium cū cogi
tat de illa ꝯcluſione. ꝓ̄ptitudo aūt ad actū itel
lectualē ꝑtinēs nō reſpectu ꝑncipioꝝ opoꝛʒ ꝙ ſit
ꝑ habitū itellectiuū: nō aūt eſt illa ꝓ̄ptitudo ex
habitu ſcientifico: ergo ex opinatiuo vel fidei: qꝛ
nō eſt dare plures habitꝰ itellectiuos. ¶ Ad hoc
autē reſpōdet altero triū modoꝝ q̄ꝝuis vltima ſo
lutio coincidat cū p̄ma. Poſſet ergo p̄mo dici qꝛ
licet oīs habitꝰ itellectiuus q̄ facit ꝓ̄pte aſſenti
re ꝯcluſiōi/ ſit opīo vel ſciētia vel fides: nō tñ oīs
habitus itellectiuꝰ q̄ facit ꝓ̄pte deducere ꝯclu
ſionē vel ꝓ̄pte vti medio. poſſibile eſt eñ ꝙ ali-
quis ꝑ frequēter ſyllogiſare ꝑ mediū demōſtrati
uū qd̄ neſcit eſſe demōſtratiuū: qꝛ illud nō eſt ſibi
euidēs habet in ꝓ̄ptu illud mediū quotiēſcunqꝫ
cogitat de ꝯcluſione: illa tñ ꝓ̄ptitudo nō eſt ex
habitu ſciētifico: qꝛ nec de ꝯcluſione hʒ ſciētiam
qꝛ nō habet euidentiā ſicut viatoꝛ theologꝰ ꝓbat
ꝓ̄pte xp̄m eſſe riſibilē: qꝛ hō qd̄ eſt mediū demō
ſtratiuum diō q̄ videt xp̄m eſſe holem: nec hʒ opi
nionē nec fidē: qꝛ mediū eſt neceſſariū ſm verita-
tem. nō ergo oīs talis ꝓ̄ptitudo ꝓcedit ex aliq̄
triū p̄dictoꝝ habituū: qꝛ illi habitꝰ ſunt reſpectu
ꝯcluſionis vt eiꝰ ꝓ̄pte aſſentiat cū foꝛmidie vel
ſine foꝛmidine. ¶ Vel pōt dici ꝙ opinio ꝛ ſciētia
nō ſūt ſimul q̄ꝝtū ad rōnes ſuas foꝛmales ſʒ mate-
rialiter tñ. Verbi grā. qñ aliqs habēs habitum
opinatiuū vel fidei reſpectu alicuiꝰ ꝯcluſionis ꝑ
aliqd̄ mediū acq̄rit ꝑ aliud medium ſciētiā vel vi
ſionē de eadē ꝯcluſiōe/ tollit p̄mꝰ hīꝰ inq̄ꝝtū eſt
opinatiuꝰ vel credituus. nō eñ hʒ ampliꝰ ꝓ̄pti-
tudinē foꝛmidoloſe aſſentiēdi vel enigmatice: ſed
nō tollit reſpectu medij: qꝛ ita ꝓ̄pte ꝯcurret ſibi
mediū p̄mū ad eandē ꝯcluſionē ſicut prius: ꝛ ita
manebit habitꝰ opinatiuꝰ vel fidei quo ad ſubſtā-
tiā: ſed tollet q̄ꝝtuʒ ad illud foꝛmale quo dʒ fides
vel opinio. ſicut dʒ de timoꝛe ſeruili ¶ Aliq̄ dicūt
ꝙ habitus aſſentiēdi ꝯcluſioni eſt realiter diffe-
rēs ab habitu deducēdi ꝯcluſioneʒ ex p̄miſſis: et
poſſunt ab inuicē ſeparari. nā aliqs qñqꝫ ꝓ̄pte aſ-
ſentit ꝯcluſioni ſine medio/ vel cū medio diuer-
ſo ab alio aſſentiēte. aliqs etiā ꝓ̄pte deducit ꝯ
cluſionē ex p̄miſſis/ q̄ tñ nō aſſentit ꝯcluſioni: qꝛ
videt defectū ſyllogiſmi quē alius reputat demō
ſtrationē. modo dicūt ꝙ ꝓ̄ptitudo aſſentiēdi ꝯ
cluſioni foꝛmidoloſe vel enigmatice bñ eſt ex ha
bitu fidei vel opinatiuo/ et iſte habitus totaliter
euacuat adueniente ſciētia vel viſione. Pꝛōptitu
do autē vtēdi medio ꝓbabili inq̄ꝝtū habet ꝛ p̄ciſe
accepto nō eſt ex aliquo habitu p̄dictoꝝ ſʒ quadā
habitudine inuolata: ꝛ iſta nō euacuat adueniēte
ſciētia vel viſione. ꝛ iſta ſolutio eſt eadē cū prima.
Contra. ¶ Sed p̄ma ꝛ tertia ſolutio nō valēt: qꝛ licet qñ

hō nō aſſentit ꝯcluſioni nō ſit idē habitꝰ deducti
uus et aſſentiuus tñ qñ aſſentit ꝛ ſimul acq̄rit ha
bitus vtruſqꝫ vnus eſt habitꝰ ꝛ nō duo. ¶ Secū
da autē ſolutio confirmat opinionē: qꝛ ſufficit eis
ꝙ eſſentia habitꝰ maneat licet nō maneat quo ad
nomen vel quo ad actum. ¶ Tertia opinio redit 3. opinio
ad p̄mā dicēs/ ſuppoſito ꝙ actus fidei vel opinio-
nis ꝛ ſciētie ſint icōpoſſibiles ꝛ ꝓbāt dupl̄r. Pꝛlo
ſic: ſi antecedēs eſt poſſibile/ ꝛ ꝯñs. ergo ꝑ oppoſi
tum ſi ꝯñs eſt ipoſſibile/ et antecedēs. Illa ḡ duo
antecedētia ſunt incōpoſſibilia quoꝝ ꝯſequentia
ſunt incōpoſſibilia: qꝛ poſſibili poſito in eſſe/ nul-
lum ſequit ipoſſibile: ſed actꝰ eſt ꝯſequēs ad ha-
bitum ſm habitudinē ꝛ ſi nō ſm actū: qꝛ habitꝰ eſt
quo quis opat cū voluerit. ergo ſi actus ſint incō
poſſibiles ꝛ habitus. ¶ Scdo ſic. ꝯtrarioꝝ effe 2
ctuū ſunt contrarie cauſe ꝑ ſe ꝓpꝛie ꝛ imediate: ſʒ
habitus ſunt ꝑ ſe ꝓpꝛie ꝛ imediate eſſe actuū. er-
go ſi actꝰ ſunt ꝯtrarij ꝛ incōpoſſibiles/ ꝛ ꝑ ꝯñs ha
bitus. ¶ Si qs autē velit ſuſtinere opinionē ſecū Rñdet doctoꝛ ad rō
dā q̄ videt michi ꝓbabilis pōt reſpondere ad iſta nes iſtius
¶ Ad p̄mū dicendū ꝙ ſi antecedēs eſt incōpoſſi- 3. opīonis
bile ꝛ ꝯñs ſimilr eſt ipoſſibile: nō aūt ꝯñs ex ſup-
poſitione ſublata illa ſuppoſitione. Verbi gratia
Ad potētiā curſiuā ꝯſeq̄ns ē poſſe currere ſuppo
ſito ꝙ nō ſedeat. Unde hñs potentiā curſiuā ſup
poſito ꝙ ſedeat nō pōt currere/ et ſic q̄ꝝuis curre-
re ꝛ ſedere ſint incōpoſſibilia: tñ poſſe currere/ et
poſſe ſedere ſunt cōpoſſibilia: qꝛ actus ꝯſequunt
ad potētias ſuppoſitis q̄buſdā nō aūt aliter: ita ꝛ
de habitibꝰ: qꝛ actꝰ itellectꝰ ſpecie differētes incō
poſſibiles/ ꝛ tñ principia eoꝝ ſunt cōpoſſibilia in
ſimultate: ſicut plures ſciētie ſunt ſimul nō actus
et ſilr eſt de hītibꝰ de q̄bus arguit ꝙ ſunt ꝯpoſſibi
les. ¶ Ad ſcdm dicendū ꝙ actus fidei ꝛ ſcie ſunt
incōpoſſibiles nō ꝓpter repugnantiā foꝛmalē ſed
ꝓpter multitudinē actualē actus ſecūdi: qꝛ poten
tia nō ſimul patit duos actus ſecūdos nō ſolū ꝯ
trarios: ſed nec etiā ꝯuenientes. Unde iſte due ra
tiones q̄liter deſtruūt cōpoſſibilitatē oīm habi-
tuum quarūcunqꝫ potētiaꝝ ſicut fidei ꝛ potentie
ꝛ ſcie. qꝛ nulla potētia hʒ ſil duos actꝰ naturales.
¶ Quantū ad ſcdm de cōpoſſibilitate iſtoꝝ ha- 2. articulꝰ
bituū in patria/ ꝓponūt aliq̄ duo vidēda. Pꝛimū Durā. q. 3
eſt/ an ponere ꝙ habitꝰ fidei maneat in patria/ ſit huius diſ.
hereticū vel poſſit manere. Secundū/ an faltē ſit
falſum. ¶ Quantū ad pꝛimū ſciēdū ꝙ ponere ali
quid de facto qñqꝫ eſt hereticū/ ꝛ non eſt hereticū
ponere illud poſſibile vel de poſſibili: qꝛ ſcriptura
cui innitit fides quatenꝰ habet fides a deo inſpira
ta/ dicit illud qd̄ eſt facti ꝛ nō dicit illud quod eſt
poſſibilitatis. Verbi grā. dicere mundū fuiſſe ab
eterno de facto/ eſt hereticū: qꝛ ſcriptura plane di
cit oppoſitū Geñ. i. Sed dicere ꝙ mūdus potuit
fieri ab eterno/ non eſt hereticū nec foꝛte falſum.
De hereſi ꝯſtat: qꝛ ibi nō eſt eo ꝙ ſcriptura nō di-
cit oppoſitū. Silr ſi ſcriptura diceret ꝙ habitꝰ fi-
dei euacuaret de facto/ ꝛ nō diceret aliq̄d contra
poſſibilitatē remanēdi/ dicere ꝙ poſſet remanere
nō eſſet hereticū qꝛ nō eſſet ꝯtra ſcripturā. modo
ꝯſtat ꝙ ſacra ſcriptura non dicit aliq̄d ꝯtra poſ-
ſibilitatē remanendi: ſed quicq̄d dicit patet de fa-
cto q̄litercūqꝫ ſit ibi intelligēda ſcriptura/ de quo
poſtea dicet. ergo dicere ꝙ habitus fidei poſſit re
manere in patria nullo mō eſt hereticum: qꝛ nullo
modo ſcriptura dicit ꝯtrariū. ¶ Q̄ autē ſcriptu

ra nichil dicat ptra poſſibilitatē remanēdi/patꝫ.i.
Corin.13. vbi hec materia ſpecialiꝰ tāgit̄ ⁊ expꝛeſ
ſius/plus dico ꝙ videt̄ ꝙ ſcriptura recte ītellecta
nichil dicit cōtra factū ꝗn hītꝰ remaneat. Pꝛoba
tio in eodē caplo vbi de hoc agit̄/dī ſic. Siue pꝛo
phetie euacuabunt̄/ſiue lingue ceſſabūt/ſiue ſciē
tia deſtrueret̄. ſubdit em̄ ſimilē cauſam de fide. di
cit em̄ de ſciētia ⁊ pꝓphetia. Ex parte cognoſci
mus/et ex parte pꝓphetamꝰ. cum autē venerit qḋ
pfectū eſt/euacuabit̄ qḋ ex parte eſt/ſicut de fide
ſubdit. Uidemꝰ nunc p ſpeciē in enigmate: tūc aūt
1 facie ad faciē. ¶ Ex quo arguit̄ tripliciter. Pꝛi
mo ſic. Sicut ſcriptura dicit fideꝫ euacuari in pa
tria: ſic eadē ſcriptura ⁊ eodē caplo dicit donum
pꝓphetie ⁊ donū līguarū ⁊ ſciētiā ceſſare ⁊ deſtrui
ſed ſm doctores ſciētia nō deſtruet̄. donū autē
linguarū in ſe nō deſtruet̄ ꝗn faciāt loq̄ varijs lin
guis. Quicq̄d ſit de actu de quo in ſeq̄nti ꝗſtiōe
dicet̄/donū etiā pꝓphetie fuit in xp̄o ſm doctores
et ipſe vocat ſe pꝓphetam Mathei.13. vbi dicit ꝙ
non eſt pꝓpheta ſine honore niſi in patria ſua. xp̄s
autē ſm mentē fuit beatꝰ: ergo cū hec nō euacuē
tur ſm habitū/videt̄ ꝙ nec fides: ſaltē ex ſcriptu
ra nō pōt hoc cōuinci. qꝛ de pari loq̄tur de oībꝰ il
2 lis cū fide p totum caplm. ¶ Scdo ſic. apls eua
cuationē fidei doni linguarū ⁊ ſciētie ꝯparat pfe
ctioni etatis dicēs. Cum eſſem paruulꝰ loq̄bar vt
paruulꝰ. ⁊c. cum autē factꝰ ſum vir/ euacuaui ea q̄
ſunt paruuli: ſed qñ ex paruulo fit vir/nec potētia
p quā loq̄bat̄ ſapiebat vel cogitabat nec habitus
ſi quē habebat ad hos actus euacuat̄. ergo nec ha
bitus p̄dicti euacuant̄ in patria. Si dicat̄ ꝙ non
eſt ſimile de fide et de habitibꝰ alijs: qꝛ de eſſentia
alioꝝ habituū nō eſt in pfecto: ſꝫ de eſſentia fidei
eſt in pfecto: et ideo adueniēte pfectione/ aliā non
euacuant̄: qꝛ nō habēt ad eā oppoſitionē ſed ſolū
fides que ei opponit̄. ¶ Dico ꝙ nō valet ad pꝓpo
ſitum qꝛ ex ſcriptura nō habet̄ illa differētia: ſꝫ ſi
ſic erit ex natura taliū habituū / qꝛ adhuc nō cre
do verū ⁊ patebit infra. cū igit̄ ex ſcriptura nullo
modo habeat̄ illa differētia/dicere ꝙ nō plus eua
cuet̄ habitꝰ fidei ꝗ̄ aliꝫ de q̄bꝰ de pari fit ibi mētio
nō eſt cōtra ſcripturā. ⁊ ideo nō eſt hereticū ꝙ ſo
lum inq̄rimꝰ in hoc articulo: qꝛ ī alio inq̄ret̄ an ſit
3 falſum. ¶ Itē ſcriptura loquens de euacuatione
iſtoꝝ exponit ſeipſam oſtendens ꝙ hoc intelligit̄
quo ad actus dicens. loquebar vt paruulꝰ. ⁊c. et
poſtea. videmꝰ nunc p ſpeculū. ⁊c. ergo ex ſcriptu
ra nō pōt haberi ꝙ euacuent̄ habitus ſed actꝰ. ꝙ
etiā recipit expoſitionē vt apparebit in ſequēti q̄
ſtione. Sic igit̄ patet ꝙ nullo modo eſt cōtra ſcri
pturā recte intellectam pꝑut circūſtātia ſcripture
exponit ſeipſam q̄ eſt optima expoſitio ſm Aug.
8ꝫ.q. dicere ꝙ habitus fidei poſſit manere vel ma
neat ī patria. et ſic nō erit hereticū/⁊ hoc eſt p̄mū
¶ Quantū ad ſcdm ſcꝫ an ſit verū vel falſum ꝙ
poſſit remanere vel ꝙ remaneat. Dicendumq̄ ꝙ de
quid ſit de facto an remaneat vel nō: tamē de poſ
ſibilitate teneo ꝙ poſſit remanere etiam ſine actu
¶ Qꝫ autē poſſit remanere pꝓbat̄ tripl̄r. Pꝛimo
ſic: qꝛ ſicut ē de hītibꝰ pficiētibꝰ appetitū/ſic ē de
habitibꝰ pficiētibꝰ intellectū: ſed duo habitꝰ appe
titū pficiētes quoꝝ vnꝰ eſt impfectꝰ reſpectu alte
rius ſtāt ſimul in eodem ⁊ reſpectu eiuſdē obiecti
vt pꝓbabo. ergo ſil̄r fides q̄ eſt habitꝰ impfectꝰ re
ſpectu glīe pōt ſtare cū glīa etiā reſpectu eiuſdeꝫ
obiecti. Minoꝛ pꝓbat̄ qꝛ virtꝰ tēperātie eſt impfe
cta reſpectu latrie: et tñ reſpectu eiuſdē obiecti et
actus inueniunt̄ he due virtutes concurrere: ſicut
cū aliquis ieiunat ex voto ſic ꝙ ieiunare ei placet
et qꝛ eſt bonū tēperātie/⁊ qꝛ eſt debitū deo ratio
ne voti: ſic em̄ ptinet ad latriā. ergo. ⁊c. ¶ Scdo
qꝛ virtꝰ p quā ferrū mouet̄ ad magnetē ſurſū ſtat
ſimul in ferro cuꝫ grauitate/Quia motꝰ ſurſum et
deorſum nō ſtāt ſil̄. ḡ duo hītꝰ pñt ſtare ſil̄: vtpote
fides ⁊ glorie: Quis actus eorum non poſſint ſta
re ſimul. ¶ Reſpōdet̄ ad hoc ꝙ illa virtꝰ nō eſt in
ferro ſimpl̄r ſed ſm q̄d: qꝛ ſi eſſet ſimpl̄r ferruꝫ/ in
quacūq̄ diſtantia moueret̄ ad magnetē/ qḋ nō eſt
verum/ et etiā ſi ferrū eſſet inunctū allea: qꝛ tūc
etiam nō moueret̄. Hoc non valet: qꝛ peto ſi illud
qḋ ex ꝟtute eſt in ferro/habet naturā ſpeciei illiꝰ
aut nō. ſi nō/moueret̄ nūc plus ꝗ̄ pꝛtꝰ. ſi ſic: ergo
eſt ibi ſimpl̄r/ſic ꝙ ꝗtūcunq̄ eſſet pfecta in ſpecie
poſſet ſtare cū grauitate. cū quocūq̄ em̄ pōt ſtare
albedo quantūcunq̄ remiſſa pōt et intenſa: qꝛ op
poſitio et repugnātia in iſtis eſt rōne ſpēi. ¶ Itē
pꝓbo ꝙ ſit ibi ſimpl̄r: qꝛ pfecti eſt agere: ſed ferruꝫ
motū ad magnetē attrahit ferruꝫ et mouet ad ſe:
ergo virtꝰ illa eſt in ferro pfecte. ¶ Nec valet qḋ
dī/ qꝛ ſi eſſet ibi ſimpl̄r ferrū in quacunq̄ diſtātia
moueret̄ ad magnetē. dico ꝙ nō: qꝛ ꝟtꝰ illa de no
uo cauſat̄ in ferro a magnete p verā alterationeꝫ
q̄ nō pōt ptingere ad quācunq̄ diſtantiā ſed ad de
terminatā. ſicut ignis nō pōt calefacere ad quā
cunq̄ diſtātiā/⁊ ideo ferrū nō ferret̄ ad magnetē
niſi ab illa diſtātia a qua pōt ſufficienter alterari:
ita vt virtꝰ recepta pꝛeualeat inclinationi grauita
tis. et p eandē rōnē non mouet̄ ſi iungat̄ alleis: qꝛ
talis iunctio impedit alterationē/ſicut lignū nō
calefieret ab igne ſi in ligno eſſet aliq̄d qḋ impedi
ret calefactionē vel circa lignum. ¶ Tertio ſic: qꝛ
paulꝰ in raptu vidit deū: et tñ in eo māſit habitus
fidei ſm doctores. ergo habitꝰ fidei pōt ſtare cum
viſione. ¶ Reſpōdet̄ ad hoc ꝙ neſcit̄ an paulus
in raptu fuit in corpe an extra corpꝰ: qꝛ ipſemet ne
ſciuit vt dī i. Corin.12. Si autēꝫ aīa eiꝰ fuit extra
corpus tunc nō habuit fidē ſed ſolū viſionē: ſed re
ſtituta corpi habuit fidē ſine viſione: et ita nunq̄
fuerūt ſil̄ fides ⁊ viſio. ¶ Sed hoc nō valet: qꝛ ſi
neſcit̄ an fuit in corpe vel extra corpꝰ/ q̄re magis
ponit̄ ꝙ fuit extra corpꝰ ꝗ̄ ī corpe: ⁊ q̄re nō reſpō
det̄ ſi fuit in corpe ſteterit fides cū viſione: niſi e cō
trario eſſet poſſibilis anima exiſtēte in corpe/pau
lus ſciens ſe raptū nō dubitaret an eſſet in corpe/
vel extra corpꝰ: ſed abſolute dixiſſet ꝙ extra cor
pus ⁊ ſi raptꝰ eſt poſſibilis aīa exiſtente in corpe/
q̄re pꝓpter raptū oportet ponere paulū mortuum
et ſi de facto ponat̄ mortuꝰ tñ potuit rapi viuꝰ: nā
⁊ moyſes fuit raptꝰ vel ſaltē vidit eſſentiā diuinā
ſicut paulꝰ vt Augu. dicit ſup Gen. ad litterā: qui
tñ nō fuit mortuꝰ/ ⁊ ſic ſtat argumētum ꝙ potuit
fides eſſe cū viſione. ⁊ ſic patet ꝙ habitꝰ fidei pōt
manere in patria. nec hoc dicere eſt hereticuꝫ/nec
falſum ſed verū. ¶ Qꝫ autem poſſit manere ſine
actu pꝓbo vnica rōne q̄ talis eſt. Que poſſunt vno
inſtāti ſtare ſiue iuicē ſil̄ pñt ſil̄ ſine ꝯtradictione
ſemp ſil̄ eſſe ſiue iuicē: ſꝫ nulli dubiū eſt ꝗn habitꝰ
fidei q̄ñq̄ poſſit eſſe ſine actu. ergo. ⁊c. Pꝛobatio
maioꝛis. Quecunq̄ poſſunt ſil̄ eſſe p vnū inſtans
poſſunt ſine contradictione ſemp ſimul eſſe: qꝛ ſi
multatē nō īpedit lōgitudo vel breuitas tpis ſed

natura oppoſitionis.ergo ꝗ poſſunt ad tēpus ſine inuicē eſſe poſſunt ſemꝑ ſine inuicē eſſe abſqꝫ contradictiōe. ¶ Ad rōnes in oppoſitū. Ad ꝑmā cū dr̄ ꝑfectū et iꝑfectū reſpectu eiuſdē nō ſtāt ſil̄r. Dicēdum ꝙ verū eſt ꝙ idē ꝑ eſſentiā nō eſt ſil̄r ꝑfectū ⁊ iꝑfectū/puta ꝙ idē habit⁹ ſit ſil̄r ꝑfect⁹ et iꝑfect⁹ nō ſic ꝙ idē ſpecie ꝗuis aliud nūero ſit ſil̄r ꝑfectū ⁊ imꝑfectū in eodem ſubiecto: vt ꝙ in eodē ſubiecto ſit ſimul albedo ꝑfecta ⁊ imꝑfecta: qꝛ ꝗ ſunt in eodē ſubiecto differūt ſpecie vt dr̄.5.metaphiſice ſed ꝙ diuerſa genere aut ſpecie quoꝝ vnū ſemꝑ eſt ꝑfecti⁹ altero non poſſint ſimul eſſe in eodē ſubiecto etiā reſpectu eiuſdē obiecti/nō ē verū: ⁊ ꝗuis hoc declaratū ſit in habitibus appetitiuis/adhuc patet in habitib⁹ intellectiuis. Cōſtat eīm ꝙ habitus ſcientie hic acꝗſite ꝑ quē ſcio deū eſſe vnū remanebit in patria: ⁊ tñ eſt imꝑfectior ꝗ lumē glorie ꝑ qđ video deū eſſe vnū.ſil̄r fides cū ſit alteri⁹ rationis a glīa pōt ſtare cū ea ꝗuis differant ſm̄ ꝑfectū ⁊ imꝑfectū. ¶ Ad ſcd̄m dicenduꝫ ꝙ nō eſt ſil̄e de diſpoſitione oculi noctue ⁊ aquile ⁊ de fide et de habitu glīe: qꝛ ille diſpoſitiones ſunt differētes ſm̄ ꝑfectū et imꝑfectū in eadē ſpecie ꝗ nō ſtāt ſil̄r: ꝗuis eīm noctua ⁊ aq̄la differant ſpecie: nō oꝫ tñ ꝙ potētie ſēſitiue ⁊ diſpoſitiōes organoꝝ potētijs correſpondētiū differāt ſpecie: imo ſicut obiecta ſenſuū in diuerſis aīalib⁹ ſunt eiuſdē rationis/ſic et potētie ſenſitiue ſunt eiuſdē rōnis in eis/et diſpoſitiones organoꝝ ꝓpter qđ nō poſſunt plures eſſe ſimul: ſed ſic nō eſt de fide et de glīa: qꝛ fides et glīa nō ſolū ſpecie ſed genere ꝓrio differūt. ⁊ ideo nō ſequit̄ ꝗn poſſint eſſe ſil̄r. ¶ Ad aliud cū dicit̄ ſpes nō ſtat cū gloria: ergo nec fides. Dicendum ꝙ nec antecedēs ꝓbat̄ nec ꝯſequēs. cū eīm dicit̄ ad ꝓbandum antecedēs ꝙ ſpes ꝗ videt̄ non eſt ſpes.Ro.8.ſenſus eſt ꝙ id qđ videt̄ vidēdo habet̄ non ſperat̄: et ita auctoritas loquit̄ de actu ſpei et nō de habitu. ꝯſequētia etiā non ꝓbat̄ ꝙ cū fides ſit ꝑor ſpe ⁊ caritate pōt remanere ſine vtroqꝫ. vñ fides nō ſolū quo ad hītū ſꝫ etiā ꝗ ad actū manet in deſperatis. ⁊ cū dr̄ ꝙ ponit̄ in diffinitione fidei. Dicendū ꝙ nō puto ꝙ intētio pauli fuit ibi diffinire fidē ꝓpria diffinitione. ſed dare ꝗlēcunqꝫ notificationē in qua nō ponit̄ ſpes in recto: qꝛ ſic fides eſſet ſpes: nec ī obliquo niſi denolatiue. fides eſt ſubſtantia ſperādarū rerū.i.fundamentū ꝑ qđ in futuro erūt ī nob̄ bona ꝗ ſpam⁹: qꝛ ꝑ op⁹ meritorium cui⁹ ꝑmū fundamentū eſt fides adipiſcimur bona futura ꝗ ſperam⁹. et ex hoc bene ſequit̄ ꝙ ſpes nō eſt ſine fide ꝗ eſt fundamētū: ſed nō ſeꝗtur ꝙ fides nō poſſit eē ſine ſpe: qꝛ fundamētū nō depēdet ab edificio: ſed ecōuerſo. ¶ Ad aliud ꝑ qđ ꝓbat̄ ꝙ habit⁹ nō poſſit manere ſine actu. Dicendū ꝙ aliꝗd eſt poſſibile abſolute qđ tñ nō pōt poni in eſſe ſtāte aliqua ſuppoſitione. ſicut ſortes ſedēs pōt currere loquendo abſolute de potētia ꝗ eſt in ſorte: tñ cū hac ſuppoſitione ꝙ ſedeat nō poteſt poni in eſſe ꝙ currat ⁊ ſi ineternū ſtaret ſuppoſitio/ineꝛnū nō poſſet poni in eſſe ꝙ currat. ⁊ ſic dico ī ꝓpoſito ꝙ licet ad habitū ſequat̄ poſſibilitas actus abſolute/tñ ſi in eadē potētia ponit̄ act⁹ de nouo ineternū ꝑmanēs ꝗ ſit incōpoſſibilis actui ꝑmi habit⁹ nūꝗ poterit poni eſſe ꝗuis maneat habit⁹. et hoc modo ſi act⁹ viſionis eſt incōpoſſibilis actui fidei/qđ tñ nō aſſero/nunꝗ act⁹ fidei poſſet poni ī eē ⁊ tñ abſolute eſſet poſſibilis. ¶ Per idē patet ad aliud: qꝛ eadeꝫ eſt virt⁹ ſed ſola verba multiplicata/niſi ꝙ addit̄ ꝙ habit⁹ eſſet fruſtra in quo eſt duplex defectus. vn⁹ qꝛ ꝑ hoc non ꝓbat̄ ꝗn hīt⁹ poſſit eſſe ſine actu ſꝫ ſolū ꝙ nō cōuenienter eſſet. poſſet eīm eſſe ſerra ꝗ nō poſſet ſecare puta ſi eēt de butyro ⁊ ſi fruſtra eſſet nichilomin⁹ eſſet/in ꝓpoſito ſil̄r. Ali⁹ defectus eſt: qꝛ nec fruſtra eſſet habit⁹ fidei dato ꝙ nō poſſet exire ī actū qꝛ ꝑtineret ad ꝑfectionē vt pleni⁹ eſſet deo ſubdit⁹ inꝗtū eſſet ſic diſpoſit⁹ ꝙ nō aſſentiret deo ſolū ex euidētia rei ſed etiā ex dicto dei eſto ꝙ res dicta non videt̄. ¶ Ad aliud cū dr̄ vbi nō eſt poſſibile obiectū ibi nō eſt poſſibilis act⁹ nec habit⁹. Dicenduꝫ ꝙ verū eſt de actu nō de habitu: qꝛ act⁹ neceſſario reꝗrit ꝑſentiā obiecti nō autē habit⁹ ꝗ nō neceſſario reꝗrit actū. Minor etiā vel eſt falſa ſimplr̄ vel nō/ꝓbat̄: qꝛ cū dr̄ obiectū fidei eſt non viſum. Dicendū ꝙ formalis rō obiecti fidei nō eſt nō viſum vt ꝓbatū fuit pri⁹: nec ē cōditio neceſſario concomitās niſi ꝓ ſtatu vie: ⁊ ſi eſſet excluderet actū nō habitū. ⁊ mirū eſt ſi aliꝗs ſit habituat⁹ in credēdo alicui quē credit veracē ſi videat aliꝗd euenire illoꝝ ꝗ dicit ꝙ ꝓpter hoc deſinat ſic eſſe diſpoſitus hoc eīm nō videt̄ imo poti⁹ debet firmari in illa diſpoſitione: qꝛ experimentū ſermonū veroꝝ eſt vt ꝯcordet reb⁹ ſignificatis/ꝓpter qđ cū experimur ꝙ aliꝗd eoꝝ ꝗ dicunt̄ ab aliquo euenit ampli⁹ diſponimur vt dictis ei⁹ accomodem⁹ fidē. ¶ Ad illō qđ dr̄ de btō Jacobo ꝙ fides oſtēdit̄ ꝑ opa. Dicēdum ꝙ loquit̄ de oꝑib⁹ exterioꝛib⁹ ſicut patet ex ſerie capli. ſubdit̄ eīm ſtatim Abrahā pater veſter nōne ex oꝑib⁹ iuſtificat⁹ eſt offerēs yſaac filiū ſuū ſuꝑ altare. Ruſus raab meretrix: nōne ex oꝑib⁹ iuſtificata eſt ſuſcipiēs nūcios/⁊ ꝑ aliā viā eos eiꝯ eiēs. ſed nūꝗd intēdit beat⁹ Jacob⁹ dicere ꝙ ſine operibus iſtis non ſit fides/certe ridiculum eſſet hoc credere: qꝛ tūc in pctōrib⁹ nō eſſet fides in ꝗb⁹ nō ſunt iſta oꝑa ſed poti⁹ ꝯtraria ſoluꝫ. ergo intendit ꝙ fides ſine oꝑibus vbi adeſt facultas operādi nō ſufficit ad ſalutē. Et ꝓpter hoc dicit̄ ocioſa et mortua qꝛ non ꝑducit ad finē ꝗ eſt vita eterna. Ex eadē ratione ꝯmēdat̄ fides ex operib⁹/vbicūqꝫ ſit mētio de hoc ⁊ in hoc ſenſu ⁊ nō qꝛ nō poſſit eē ſine oꝑib⁹ tā interiorib⁹ ꝗ exteriorib⁹. ¶ Ad dicit̄ de auctoritatib⁹ ſctōꝝ. Dicendū ꝙ oēs ſunt intelligēde de euacuatione fidei nō ꝗtū ad habitū ſed quantum ad actū. Qualiter autem intelligat̄ euacuatio fidei quantū ad actū videbit̄ in ſequēti queſtione in tertia opinione.

Ad primū Ad ſcd̄m. Ad tertiū Ad q̄rtuꝫ. Ad quītū Ad ſextū.

¶ Queſtio tertia.

TErtio querit̄ vtrū fides ꝗtū ad actū poſſit remanere ī patria. ¶ Arguit̄ ꝙ nō: qꝛ īpoſſibile eſt ꝙ idem obiectū formale ſit ſimul euidēs ⁊ ineuidens: ſed ſi actus fidei poſſet ſimul ſtare cuꝫ actu viſionis idem obiectū ſimul eſſet euidēs ⁊ ieuidēs. ergo. ⁊c. Maior patet ꝑ oppoſitionē euidētis ⁊ ineuidētꝫ. Minor ꝓbat̄: qꝛ aſſentire rei viſe in ſe eſt aſſentire euidens vt de ſe patet. Aſſentire ꝟo ꝑ fidem eſt aſſentire ineuidens: qꝛ aſſentire ꝑ mediū ineuidens eſt aſſētire ieuidēs: ſꝫ aſſētire ꝓpt̄ auctoritatē dicētis ꝗle eſt aſſentire fidei eſt ꝑ mediū ieuidens: qꝛ ꝑ ꝓpoſitionē nō ꝑ ſe notā. ergo aſſentire ꝑ fidē ē aſſen-

Primum:

tire ineuidens: ⁊ ſic aſſentire rei viſe in ſe/ ⁊ aſſen-
Secundũ tire ꝑ fidẽ eſt aſſentire euidẽs ⁊ ineuidẽs. ¶ Itez
īpoſſibile eſt aliquẽ ſic eſſe diſpoſitũ ꝙ ſit ſil' deter
minat' ⁊ indeterminat' ⁊ ad infallibilẽ veritatẽ. ⁊
ſic eſſet ſi cũ fide ſtaret viſio vel ſciẽtia q̃tum ad
actũ. ergo. ⁊c. Probatio minoris: qꝛ ꝑ mediũ cer
tum eſt aliq̃s determinat' ad infallibilẽ veritatẽ.
ꝑ mediũ vero incertũ eſt indeterminat'. Videre
autẽ eſt ſcire ꝑ mediũ certũ. credere aũt ꝑ mediũ
Tertium. incertũ ſaltẽ ipſi credẽti. q̃re. ⁊c. ¶ Itẽ īpoſſibile
eſt ſciẽtiã ſtare cũ opīone q̃tũ ad actũ. ꝗ īpoſſibi-
le eſt ſtare fidẽ cũ viſione vel ſciẽtia q̃tũ ad actũ.
ꝯña patet: qꝛ ſilis eſt cõparatio ⁊ oppoſitio euidẽ
tie et ineuidẽtie ſicut formidãtis ⁊ nõ formidan
tis. ⁊ ideo ſicut opinari ⁊ ſcire nõ poſſunt ſtare ſil':
qꝛ nullus põt formidare ſil' ⁊ nõ formidare: ſic vi
dere ⁊ ſcire cũ eo qđ eſt credere nõ pñt ſtare ſil' ꝓ-
pter oppoſitionẽ euidẽtie ⁊ nõ euidẽtie. Antece-
dẽs de ſe patet: qꝛ opinãs formidat: ſciẽs vero nõ.
Quartuz. ¶ Itẽ actus ſpei nõ põt ſtare cũ actu viſionis. er
go nec actus fidei. ꝯña patet ꝑ ſile. Antecedẽs ꝑ
id quod habet' Romanoꝝ. 8. qđ eñ q̃s videt: q̃s
Quintuz. ſperat. q. d. nullus. ¶ Itẽ ſi fides remaneret q̃tũ
ad habitũ ⁊ actũ ſeq̃ret' ꝙ nõ pl' euacuaret' fides
q̃ caritas: qꝛ caritas euacuat' q̃tũ ad modũ ipſe
ctũ dilectiõis vie. ꝯñs eſt falſum vt patet ꝑ apl'm
In oppõm. i. Corin. 13. ergo. ⁊c. ¶ In cõtrariũ arguit': qꝛ q̃ꝝ
rõnes ꝓciſe ⁊ formales ſunt cõpoſſibiles ipſa ſunt
cõpoſſibilia: ſed rõnes formales ⁊ ꝓciſe act' credẽ
di ⁊ vidẽdi ſeu ſciẽdi ſunt compoſſibiles. ergo. ⁊c.
Maior patet. Minor ꝓbat': qꝛ videre eſt aſſenti-
re rei p̃ſenti in ſe. ſcire vero eſt aſſentire alicui ꝓpt'
cauſam vel ꝓpt' noticiã cauſe. credere aũt ẽ aſſen
tire alicui ꝓpter auctoritatẽ dicẽtis. Et in his cõ
ſiſtit ꝓciſa ⁊ formalis rõ eoꝝ. Conſtat autẽ ꝙ ali-
quis põt aſſentire alicui cõcluſioni ⁊ qꝛ videt eã ĩ
ſe/ puta videt lunã eclypſari ⁊ qꝛ ſcit cauſam qꝛ ex
tali motu interponit' terra īter ſolẽ ⁊ lunã: ⁊ qꝛ au
diuit a ꝑito aſtrologo cui credere ꝯſueuit. q̃re ⁊c.
¶ Reſpõſio. hic ſunt tres opiniones. ¶ Prima
Reſpõſio. 1. opio q̃ẽ durã. q. 4 hui' diſtin. ꝓponit duo vidẽda. Primũ eſt an ponere ꝙ act'
fidei poſſit manere cũ actu viſiõis in patria/ ſit er
roneũ. Secundũ eſt an ſit falſum vel verum vt ſic
ſtlis ꝓceſſus in hac q̃ſtione ⁊ in p̃cedẽti. ¶ Quã
tum ad primũ dicunt breuiter ꝙ ponere poſſibili-
tatẽ actus fidei cũ actu viſionis in nullo eſt cõtra
ſcripturã ſacrã: qꝛ in nullo loco ſacre ſcripture ne
gat' poſſibilitas vel ꝯpoſſibilitas dictoꝝ actuũ: li
cet in aliq̃b' locis quantũ ad ſupficiẽ text' videat'
negari ſimultas eoꝝ de facto: ⁊ qui dicũt oppoſi-
tum ſcꝫ ꝙ ꝑ ſcripturã negat' cõpoſſibilitas/ addu-
cũt auctoritatẽ ad hoc ſicut adducunt' auctorita
tes ꝯmẽtatoris ⁊ phoꝝ: qꝛ cõuenientꝰ ⁊ crebri' al-
legant': qꝛ nõdũ adducta eſt talis auctoritas/ nec
puto ꝙ poſſit adduci. ¶ Quantũ ad ſcđm/ an po
nere ꝙ ſtent ſimul ſit cõtra ſcripturã: adhuc d. co
ꝙ nõ: qꝛ ſicut in p̃cedẽti q̃ſtione dictũ eſt ſicut ſcri
ptura dicit euacuari fidẽ/ ſic ſciẽtiã ⁊ donũ lingua
rum/ nec in his ponit differẽtiã aliquã nec quo ad
actum nec quo ad habitũ. et eandẽ rationem aſſi-
gnat. ſ. ꝙ cũ venerit qđ ꝑfectũ eſt euacuabit' qđ ex
parte ẽ. ceterũ. Videm' nunc ꝑ ſpeculũ ⁊ in enig-
mate: tunc autẽ facie ad faciẽ. ſed ſcđm oẽs docto
res ſciẽtia nõ euacuat' quo ad actũ ſed ſolũ quo
ad modũ īꝑfectionis: donũ etiã linguarũ neſcio
ſi euacuat' quo ad actum nec quo ad modum/ ſi tñ

laus vocalis ſit in patria: qꝛ ꝓbabile eſt ſi de' lau
dat' ibi vocaliter/ ꝙ beatus habens donũ lingua-
rum q̃ñ ꝫ laudabit eũ in vna lingua/ q̃ñq꜄ in alia:
vt ſic nichil vacet in eo a laude diuina: euacuabit'
tñ quo ad neceſſitatem ſicut gloſa exponit: qꝛ non
erit neceſſarium loqui linguis/ vbi quilibet in deo
cognoſcit quicq̃d ad eũ ꝑtinet. et hoc modo q̃tũ
eſt ex textu ſcripture act' fidei euacuat' in patria:
aut qꝛ imꝑfectio actus tollit' ⁊ nõ act' ipſe: ſicut
dictũ eſt de actu ſciẽtie: aut qꝛ nõ eſt neceſſarius
ſicut dictũ eſt de dono linguarũ quantum ad actũ
Viſio eñ bene excludit neceſſitatẽ fidei et actus
eius: ſed quãtum eſt ex dicto ſcripture non exclu
dit poſſibilitatẽ eius/ nec actualẽ ſimultatẽ. Et ſi
dicat' ꝙ imo: qꝛ imꝑfectio q̃ neceſſario euacuatur
adueniẽte ꝑfectione eſt de eſſentia act' fidei et de
eſſentia fidei. et ideo vno euacuato euacuat' alte-
rum: nõ ſic autẽ de actu ſciẽtie de cui' eſſentia nõ
eſt imperfectio q̃uis ſit ei adiuncta pro ſtatu vie:
¶ Dicendũ ꝙ hoc non valet: qꝛ iſta differẽtia in-
ter actũ fidei ⁊ actũ ſciẽtie in nullo habet' a ſcri-
ptura q̃ de pari omnio loquit' de vtroq꜄ ſicut patet
ex ſerie text' illi' capli. i. Corin. 13. ideo dicere con
trariũ nõ eſt contra ſcripturã. Vtrum autẽ ſit cõ-
tra veritatẽ rei patebit in ꝓceſſu. Patet ergo pri
mum ꝙ in nullo eſt ꝯtra ſcripturã dicere ꝙ actus
fidei et viſionis poſſint ſtare vel actu ſtent ſimul.
¶ Quãtum ad ſcđm ſcꝫ vtrum ſit verũ ꝙ poſſint
ſtare ſimul. Dicendum ꝙ q̃uis quidã ꝓbabiliter
teneant ꝙ non: ad qđ multũ iuuat conſuetudo: qꝛ
auditiones fiunt ẽm cõſuetudines. vt habet'. 2. me
taphiſice. tñ eque ꝓbabiliter põt teneri cõtrariũ
ſcꝫ ꝙ poſſint ſtare ſimul. et iſtud põt ꝓbari dupl'r.
Primo ponẽdo ꝙ actus viſionis ⁊ act' fidei ſint
duo actus diuerſi. Scđo ponendo ꝙ ſit vn' ⁊ idez
actus. ¶ Primum ꝓbat' ſic: ſicut opponunt' eui-
dens et ineuidẽs: ita magis et minus euidẽs: ſed
eadẽ cõcluſio põt eidẽ eſſe magis ⁊ min' euidens
ſimul ſcđm diuerſos actus: ergo põt eſſe euidens
⁊ ineuidẽs ẽm diuerſos act' puta ineuidẽs ſcđm
actum fidei/ ⁊ euidẽs ẽm actum viſionis. Maior
patꝫ: Probatio minoris: qꝛ beati habẽt in patria
de rebus creatis euidẽtẽ cognitionẽ in verbo. de
hiſdẽ autẽ hñt min' euidẽ: ẽm ꝓprio genere. ergo
⁊c. ¶ Si dicat' ꝙ nõ eſt idẽ formale obiectũ hic ⁊
ibi: qꝛ in viſione rerũ in verbo diuina eſſentia eſt
formale obiectũ: in cognitione autẽ rerum in ꝓ
prio genere res creata eſt obiectũ principale. Cõ-
tra: qꝛ ꝙ in viſione beata res nõ ſit p̃cipale obie-
ctum/ illud nõ ſic facit q̃n res ẽm illud qđ eſt for-
maliter in ſe ſit cognita ac ſi eſſet ẽm ſe primo co-
gnita. non eñ beat' vidẽs res in verbo cognoſcit
ſolum eſſe qđ habent res in verbo. qꝛ cũ illud nõ
ſit niſi eſſe diuinũ nõ cognoſceret niſi deũ: ſed co-
gnoſcit in verbo et ꝑ verbũ ꝓpriũ eſſe rerũ crea-
tarũ/ ⁊ idẽ cognoſcit ꝑ cognitionẽ quaꝫ habet de
ipſis in ꝓprio genere. ergo idẽ obiectuꝫ formale
cognitũ eſt vtrobiq꜄. ſed ꝑ vnã cognitionẽ euidẽ-
tius/ et ꝑ aliã min' euidẽter. ¶ Itẽ ſcđo patet po
nẽdo tñ vnũ actum: qꝛ tota repugnantia q̃ videt'
eſſe circa hoc eſt qꝛ idẽ act' diceret' euidẽs ⁊ ineui
dens. ideo oſtendo ꝙ hoc non ſequeretur oſten-
dendo ꝙ euidentia non eſt de rõne actus fidei nec
etiã circunſtantia inſeparabiliter cõcomitans ip
ſum ſed accidẽtaliter ſolũ ratiõe ſtat' vie. Et hoc
ꝓbat' dupl'r. Primo ſic. oẽm obſcuritatẽ ⁊ ineuidẽ

tiā q̄ñ ā habet actus elicitūs ab intellectu forma
to p̄ fidē haberet actus elicitus ab itellectu ſm̄ ſe
excluſa fide/alioq̄n hīt⁹ fidei nō p̄ficeret itellectuꝫ
ſed poti⁹ tolleret p̄fectiōeꝫ ſi clarior eēt intellect⁹
ſine fide q̄ cū fide: qḋ ē icōueniēs. q2 hīt⁹ hītē p̄fi-
cit: ꝛ op⁹ ei⁹ bonū reddit. ſed act⁹ elicit⁹ ab itellectū
reſpectu articuloꝝ fidei. ab itellectu dico ſm̄ ſe nō
ꝑfecto p̄ fidē/nec p̄ aliquē aliū hītū nō hꝫ obſcuri-
atē vel ieuidētiā q̄ ſit eēntialr̄ ꝛ itrīſeca/vel q̄ ſit in
ſepabilr̄ cōiūcta. ḡ nec act⁹ elicit⁹ ab itellectu ꝑfe
cto p̄ fidē. maior pꝫ ex dictis. minor p̄baṫ. q2 ſi ð rō
ne act⁹ eliciti ab itellectu ſm̄ ſe eēt obſcuritas vel
ieuidētia/vel ſi eēt circūſtātia inſepabilr̄ cōiūcta
ſeq̄ret q̄ act⁹ itellect⁹ ñ poſſꝫ eē euidēs: q2 ſp̄ eēt ie-
uidēs/alioq̄n ſp̄ eēt ſil̄ euidēs ꝛ ieuidēs. Et ſi di-
caṫ q̄ verū eſt: q2 act⁹ elicitus ab intellectu ſm̄ ſe
excluſo quocūq̄ addito non pōt eſſe euidens ſed
p̄ ſe eſt ineuidens ſemp̄: ſed adiuncto aliquo alio/
puta lumie g̃rie eſt euidēs. Idē dico de fide: quia
actus elicit⁹ ab intellectu ꝑfecto p̄ fidē ſolū abſq̄
quocūq̄ alio eſt ieuidēs: ſed actus elicit⁹ ab eodē
intellectu ꝑfecto p̄ fidē adiūcto lumine g̃rie ē eui
dēs. ¶ Scḋo patet idē ſic p̄mittēdo q̄d ſit cauſa
euidentie/ꝛ ſit cauſa ieuidētie/ꝛ q̄d ſit indifferēs
ad ieuidentiā ꝛ euidētiā. Cauſa euidētie viſionis
eſt p̄ſentia obiecti in ſua actuali exiſtentia/vel il-
lud qḋ facit talē p̄ſentiā. Cauſa vero euidētie ſciē
tialis eſt p̄ſentia obiecti in ſua cauſa vel in cogni
tiōe ſue cauſe/vel illud qḋ facit talē p̄ſentiā. Cau
ſa ꝟo ieuidētie oppoſite vtriuſq̄ ē abſentia obiecti i
ſe vel i ſua cauſa/vl̄ illꝫ qḋ facit talē abſentiā ſeu
ipedit p̄ſentiā. indifferēter ꝟo ſe habēt ad euidē-
tiā ꝛ ieuidētiā illud qḋ nō facit p̄ſentiā obiecti p̄-
dictis modis nec abſentiā. et declaraṫ hoc in cor-
poralibus nobis notiorib⁹. quid eñ facit aerē il-
luminatū? certe p̄ſentia corp̄is illuminātis ꝛ pre-
ſentāa tp̄m. tenebroſum ꝟo facit abſentia corp̄is
luminoſi ꝛ illud qḋ facit talē abſentiaꝫ vel ipedit
eius actionē. ſed indifferēter ſe habet ad lumino-
ſitatē aeris ꝛ tenebroſitatē illud qḋ nō facit p̄ſen-
tiā corp̄is lucētis nec abſentiā. Verbi gr̄a Si q̄s
poſſet facere aerē rarū ꝛ nō pl⁹/ talis fecerit aerē
qui eſſet actu illumiaṫ⁹ vel actu tenebroſus: q2 nō
eſt dare mediū cū iſta opponanṫ p̄uatiue circa ſub
iectum aptū natū: tñ nō faceret illuminationē ae-
ris vel tenebroſitatē: ſed lumē aeris faceret luci-
dum p̄ſens ſi actio ei⁹ cōcurreret cū actione cau-
ſantis aerē rarū. tenebroſum ꝟo faceret abſentia
corp̄is lucidi: faciēs autē aerē rarū neutrum face
ret ſed indifferēter ſe haberet ad vtrūq̄/ ꝛ poſſet
eius actio cōcurrere cū vtroq̄/ ita q̄ aer fact⁹ ab
iſto q̄ñq̄ eſſet illuminat⁹/q̄ñq̄ tenebroſus: nō tñ
p̄ actionē ipſi⁹. Ex quo patet q̄ nō oē illud qḋ fa-
cit lumē vel claritatē/facit tenebrā vel obſcurita
tē: licet illud qḋ facit neceſſario ſit lucidū vel tene
broſum. Et idē intelligendū circa intellectum de
euidente ꝛ ineuidēte. ¶ Tūc arguiṫ ſic. obſcuri-
tas vel enigma nō eſt ꝯditio eſſentialis ꝛ intrinſe
ca vel inſeparabiliter cōiuncta illi actui q̄ eliciṫ a
tentia ꝑfecta p̄ talē habitū q̄ habitus nō facit p̄-
ſentiā obiecti nec abſentiā: ſed cōpatiṫ p̄ſentiā et
abſentiā/ꝛ iſta ꝓpoſitio eſt declarata ex p̄cedēti-
bus: ſed habit⁹ fidei eſt habit⁹ hmōi. q̄uis eñ nō
facit p̄ſentiam obiecti in ſe ꝛ in cauſa ſua ꝛ ab hoc
nō faciat euidētiā viſionis vel ſciētie: tñ nō facit
abſentiā nec p̄ſentiā ipedit. habit⁹ eñ fidei nichil

aliud facit niſi q̄ diſponit formalr̄ intellectuꝫ ad
aſſentiendū vero dicto/qḋ q̄dē verū q̄uis non ſit
verū p̄ſens in ſe ſed q2 dictū eſt: tñ nō ipediṫ p̄ſen
tia ei⁹ ex hoc qḋ eſt dictū vt de ſe patꝫ. quare. ꝛc.
¶ Nō eſt ergo imaginandū q̄ potētia cū habitu
fidei cōiter cōcurrat vt duo agētia iꝑfecta ſuppiē
tia vnius agētis ꝑfecti ad cauſandū vnū actū ob
ſcurum: ꝛ eadē potētia cū lumine g̃rie ꝯcurrat ad
cauſandū clarū: ſed eſt imaginandū q̄ actus elici
tus a potētia p̄ſente obiecto a quocūq̄ eoꝝ ſit ef-
fectiue. habit⁹ aūt fidei vel lumen g̃rie nō ſunt niſi
diſpoſitiōes potētie ad aſſentiendū obiecto ꝓpo-
ſito/qḋ ſi ſit ꝓpoſitū ſolū p̄ alteri⁹ dictū/ eſt aſſen
ſus nō euidēs. ſi ꝟo ſit ꝓpoſitū in ſe vel in ſua cau
ſa eſt euidēs aſſenſus. Si autē his oib⁹ modis ſit
ꝓpoſitū adhuc eſt aſſenſus euidēs: ſed euidētiam
nō facit hoc qḋ ꝓpoſitū eſt p̄ dictū: ſꝫ q2 ꝓpoſitū ē
in ſe vel in ſua cauſa. ꝛ tūc iſte vn⁹ aſſenſus a duo-
bus hītib⁹ eſt nō q̄dē effectiue ſed vt ſic dicaṫ itel-
lectualiter: q2 habit⁹ diſponit formaliter potētiā
ad aſſentiendū obiecto. ſic ꝛ in ꝓpoſito. Patet er
go q̄ ꝓbabiliter pōt teneri q̄ act⁹ fidei pōt rema
nere in patria/ſiue ponaṫ actus diſtict⁹ ab actu vi
ſionis/ſiue ſit idē cū eo. ¶ Secūda opinio ſic p̄- 2ª opinio. Herue. 2. q̄li.q.15.
cedit. q2 p̄mo ponit cōtrariā opinioneꝫ cū rōnib⁹
ꝛ defenſionib⁹ ſuis vel aliq̄bus. Scḋo ponūt opi
nionē ſuā cū rationib⁹ et defenſioni⁹ ſuis. Tertio
reſpondēt ad rōnes alioꝝ. ¶ Quantū ad primuꝫ
implicāt queſtionē p̄cedentē de habitu cū iſta de
actu dicētes q̄ de hoc eſt dubitatio vtrū cū ſcien
tia maneat fides vt eſt habit⁹ inclinatiu⁹ ad credē
dum et vt formaliter inheret intellectui/et aucto
ritas vt medium cognoſcēdi loquendo de aucto-
ritate de qua nō eſt p̄ ſe notū q̄ dicaṫ ab illo q̄ non
pōt falſum dicere: ꝛ ipſe actus credēdi vt elicitus
quo ſcꝫ intellect⁹ formaliter ſibi ihērēte credat id
qḋ eſt ſcitū ab eodē. et de hoc eſt q̄dā opinio talis
ſcꝫ q̄ oīa poſſunt manere in oib⁹ iſtis. ſcꝫ habitus
cū habitu/fides cū ſciētia ꝓut dicūt habitū ꝛ me-
diū cū medio ſcꝫ auctoritas de qua dictū eſt ꝛ me
diū demōſtratiuū: ita q̄ vtrūq̄ maneat vt mediuꝫ
cognoſcendi/ꝛ etiā actus cū actu/ſcꝫ credere cum
ſcire. Et hoc ꝓbāt ſeptē rationibus principalib⁹
¶ Primo adducūt talē rationē principalē ſic: q2
illi habitus ꝛ act⁹ nō ſunt incōpoſſibiles quoꝝ ra 1.
tiones formales nō ſunt incōpoſſibiles. ſed habi-
tus ꝛ actus credēdi ꝛ ſciendi ſunt hmōi. ergo. ꝛc.
Maior patet. Minor ꝓbaṫ: q2 ratio formalis cre
dendi cōſiſtit in hoc qḋ eſt aſſentire p̄ auctoritatē
Ratio autē formalis ſc̄iēdi cōſiſtit in hoc qḋ eſt
aſſentire p̄ mediū demōſtratiuū: ſed iſta nō habēt
incōpoſſibilitatē. ḡ. ꝛc. Maior iſti⁹ ꝓſil̄r patet ex
ratione terminoꝝ. Minor ꝓbaṫ quadrupl̄r. Pri-
mo ſic: q2 illud qḋ ſtat cū demōſtratione pōt ſtare
cū ſcire: ſed auctoritas ſtat cū demōſtratione/ꝛ p̄
ꝯñs etiā aſſentire p̄ auctoritatē. ergo aſſentire p̄
auctoritatē nō eſt ipoſſibile ſtare cū ſcire: nec p̄ cō
ſequēs cū aſſentire p̄ mediū demōſtratiuū. Scḋo
ſic: q2 ponaṫ q̄ aliq̄s credat auctoritati alicui⁹ di
cētis ꝛ poſtea inueniat id qḋ dictū eſt ſibi ab illo/ p̄
demōſtrationē eſſe verū non min⁹ credit auctori-
tati iſti⁹ habita demōſtratione q̄ ante vt videtur
imo magis crediṫ et q̄ ante: ſed nō habita demō-
ſtratione credebat illud qḋ erat dictū a tali p̄ au
ctoritatē ei⁹. ergo ꝛ habita demōſtratione adhuc
aſſentiet ꝓpter auctoritatē talis. et ſic ſtat aſſen-

ſus p auctoritatē cū aſſenſu p demõſtrationē ⁊ ſta
re pōt. Si dicat̄ q nō pl⁹ aſſentit̄ ei in iſto ⁊ bñ aſ=
ſentit̄ ei in aliis. ¶ Cōtra: q2 qua rōne aſſentit̄ ei
in aliis et in iſto ꝑpter ſuā auctoritatē: q2 oēs au=
ctoritates eiuſdē ſunt equalis efficacie. ergo ⁊ re
ſpectu ei⁹ de quo eſt demõſtratio aſſentit̄ auctori=
tati ei⁹. Tertio ſic: q2 ſi aſſentire p demonſtratio=
nem ⁊ auctoritatē nō ſtāt ſimul/ aut hoc eſt ꝑpter
repugnātiā medioꝝ/ aut obiectoꝝ/ aut actuū. non
primo mō vt dictū eſt: q2 auctoritas ⁊ demonſtra
tio ſtāt ſimul. nec ſcdo mō: q2 ponitur a multis q
idē obiectū formale pōt eſſe fidei ⁊ ſcie⁊ etiā ipſi⁹
viſionis. Nec tertio mō: q2 ſi ita eſſet hoc eſſet ꝑ=
pter repugnātiā actus euidētis ⁊ ineuidentis: ſed
talis repugnātia nō eſt inter credere ⁊ ſcire: q2 li=
cet fides nō faciat euidentiā: ſicut licet albedo nō
faciat videre: non tñ facit cecū eſſe. ergo. ⁊c. Quarto
q2 nō vident̄ ſibi plus repugnare ſcitū et creditū
ꝙ p ſe notū ⁊ demõſtratū: ſed idē pōt eſſe p ſe no=
tum ⁊ demõſtratum. ergo. ⁊c. Probatio minoris
q2 principia ſunt p ſe nota in ſciētia ſubalternata/
et ſunt demonſtrata in ſcientia ſubalternante.
2 ¶ Scdo pncipaliter ſic: q2 non pl⁹ repugnat fidei
ſciētia ꝙ opinio: ſed opinio et fides poſſunt ſtare
ſimul. ergo. ⁊c. Probatio minoris: q2 ſi opio non
pōt ſtare cū fide hoc nō eſt niſi q2 de rōne opinio=
nis eſt formido: ſed hoc eſt falſum. ergo. ⁊c. Pro=
batio minoris iſti⁹. Primo: q2 qdā nō formidant
vtrū in qualibet corruptione ſubſtātie fiat reſolu=
tio vſq3 ad materiā primā: ſed hoc nō habēt niſi p
opinionē: q2 cū hoc ſit falſum ⁊ ꝯtra ſenſum ſcdm
alios hoc nō pōt haberi p ſciētiā. ergo de ratione
opinionis nō eſt formido. Scdo ſic: q2 ſm Augu
ſtinū in principio libri de mēdacio/ iſta eſt differē=
tia iter credere et opinari: q2 ille q credit pcipit ⁊
cognoſcit ⁊ fatet̄ ſe nō ſcire illud qd credit. opi=
nās vero eſtimat ſe ſcire qd opinat̄: ſed ille q eſti=
mat ſe ſcire nō formidat. ergo. ⁊c. Tertio. phs. 6.
ethicoꝝ dicit q quidā opinātiū nō dubitāt ſ3 eſti
māt ſe ſcire certi iudialiter. ⁊ ſic idē qd pri⁹. Mul
te etiā auctoritates cōſiles adducunt̄: q hñt eādē
vim. Quarto ſic. a ꝓbabilib⁹ oportet deuenire ad
prima ꝓbabilia/ alſ eſſet ꝓceſſus in infinitū: ſed
de iſtis pmis ꝓbabilib⁹ nō eſt heſitatio vel formi
do cū ꝑpter ea aſſentiat̄ aliis: ſed ꝑpter illa credi
tur aliqs de qb⁹ eſt opinio. ergo opinio non reqrit
formidinē. ¶ Itē q ſtet opinio cū fide arguit̄ ſic:
q2 ſacri doctores ad ea q ſunt fidei adducūt aliqs
pſuaſiones naturales: aut ergo pſuaſiones cau=
ſant noticiā aut nō. ſi non: ergo fruſtra adducunt̄
qd ē incōuenientēs. ſi ſic: aut cauſant ſciētiā/ aut opi=
nionē. nō ſcientiā: q2 illa q ſunt fidei ⁊ trāſcēdunt
cognitionē naturalē nō pñt ſciri ex naturalib⁹. er
go cauſant opinionē. ⁊ ſic de eodē de quo eſt fides
3 pōt haberi opinio. ¶ Tertio ad principale ſic: q2
nō plus repugnat fides ſcie ꝙ opinio: ſed opinio
ſtat cū ſcia. ergo. ⁊c. Maior patet: q2 dato q opi=
nio poſſet habere formidinē/ tñ fides nō habet: et
ideo min⁹ repugnat ſcie ꝙ opinio. Probatio mi=
noris. Primo: q2 phs poſtꝙ ꝓbauit intentū ſuum
adduxit auctoritates ad ꝯfirmandū. tūc ergo qri
tur de illis auctoritatib⁹/ vtrū aliquā noticiā cau
ſent aut nō. ſi nō: tūc fruſtra adducunt̄/ qd eſt incō
uenientēs. ſi ſic: aut cauſant ſciētiā aut opinionē. non
ſcientiā: q2 locus ab auctoritate hūana nō cauſat
ſcientiā. ergo opinionē. ⁊ ſic patꝫ de eodē obiecto
formali poteſt haberi ſciētia ⁊ opio. Scdo ſic ad
idē: q2 ꝯtingit eūdē habere mediū demõſtratiuū ⁊
ꝓbabile/ ⁊ ꝯtingit eūdē obliuiſci ad tps medium
demõſtratiuū/ ⁊ tūc vtit̄ medio ꝓbabili ad opinā
dum. Ex hoc ſic arguit̄. talis vt dictū eſt pōt vti
medio ꝓbabili ad opinandū: ſed nō eſt ꝓbabile q
talis amiſerit ſcientiā ſecūdariā/ licet nō tūc vta=
tur. ergo ſimul ſtat opio cū ſciētia. ¶ Quarto ſic ad
pncipale: q2 multi fideles habēt demõſtrationem 4
de aliqb⁹ de qb⁹ eſt fides: ſicut de hoc qd eſt deum
eſſe vnū: ſed hoc nō poſſet eſſe niſi de eodē poſſet
eſſe fides et ſcia. ergo. ⁊c. Si dicat̄ q poſtꝙ fuerit
demõſtratū ille q habet demõſtrationē/ nō habet
fidē de talib⁹ demõſtratis. ¶ Cōtra: q2 nō eſt po
nendū q in talib⁹ q laborāt ad demõſtrandū talia
tollat̄ vel minuat̄ meritū fidei: ſed ſi demõſtratio
vel ſciētia aduenientēs tolleret fidē de demõſtratis
illis q laborant ad demõſtrandū talia demõſtran
do/ tolleret meritū fidei. ergo. ⁊c. Probatio minoris
q2 habētes demõſtrationē de talib⁹ quantum ad
iſta nō haberēt meritū fidei/ ſed ſolū quo ad alia.
et ſic in parte diminueret̄ meritū fidei. Q autem
quantū ad iſta tales nō haberēt meritū/ ꝓbat̄: q2
meritū virtutis nō eſt in eo in quo nō eſt virt⁹: ſ3
in talib⁹ nō eſt fides quantū ad talia demõſtrata.
ergo nec meritū fidei. Si dicat̄ ad hoc q imo: q2
in his manet meritū fidei ꝑpter prōptitudinē ani
mi. Cōtra: q2 min⁹ eſt habere ad credendū ſolam
prōptitudinē/ ꝙ credere ⁊ habere prōptitudinem
ad credendū: ſed in illis ſm te q habēt de talibus
demõſtrationē eſt ſola prōptitudo ad credendū
ſine credere. ergo adhuc ſtat q in iſtis minuit̄ me
ritū fidei. ¶ Quinto pncipalit̄ arguit̄ ſic q non 5
plus repugnāt fides ⁊ ſciētia vt videt̄/ ꝙ clara et
obſcura cognitio: ſ3 clara ⁊ obſcura cognitio poſ
ſunt haberi de eodem ſubiecto formali. ergo. ⁊c. Ma
ior patet. Minor ꝓbat̄: q2 creature cognoſcunt̄ a
beatis cognitione matutina in verbo q eſt clara: ⁊ co
gnitione veſpertina q eſt p mediū/ q eſt obſcura. er=
go. ⁊c. ¶ Sexto ſic ad pncipale: q2 paul⁹ in raptu
habuit viſionē clarā: ſed in paulo in raptu manſit 6
fides. ergo fides pōt ſtare cū viſione clara/ ⁊ mul=
to magis cū ſcia. ¶ Septimo pncipalit̄ ſic: q2 ca= 7
ritas q eſt in via remanet in patria. ergo eadē rōe
fides. Probatio ꝯñe: q2 manēte poſteriori manet
prius: ſed caritas pſupponit fidē vt quoddā pri⁹.
ergo. ⁊c. ¶ Quantū ad ſcdm ponūt opinionē ꝓ= Opio pro pria ſb cr= uei.
priā p hunc modū ⁊ dicūt q vtrū maneat habit⁹
fidei quantū ad illud qd eſt vel etiā ſcia in viſione
beata nō eſt michi euidēs: q2 licet multe auctori=
tates ſctōꝝ ponāt fidē euacuari in patria: tñ non
habet̄ expreſſa auctoritas ad hoc q nō poſſit ſtare
cū viſione beata vel cū ſciētia quo ad habitū. nec
etiā ex hoc q habeat actū ꝯtrariū actui ſciētie: q2
ſ3 actus vni⁹ eſt act⁹ ineuidēs/ et act⁹ alterius eſt
actus euidēs/ pōt cōcludi q vtriqꝫ habit⁹ nō poſ
ſint ſimul ſtare: q2 nichil ꝓhibet oppoſitoꝝ ⁊ incō
poſſibiliū actuū actuū eſſe pncipia non oppoſita/
nec incōpoſſibilia. Verbi grā. Si adamas ponat̄
ſup ferrū imprimit ſibi quandā iclinationē p quā
ferrū ſurſum mouet̄ ad adamantē ipſum/ ⁊ cū iſta
iclinatione ad mouere ferrū ſurſum ſtat grauitas
p quā habet moueri deorſum: ita q due iclinatio
nes habituales ad diuerſos mot⁹ ſtāt ſiſ licet illi
diuerſi motus nō ſtēt ſiſ. ¶ Itē q2 cōiter ponit̄ q
fides māſit i paulo in raptu pauli: q habuit clarā

viſionē dei/michi multū dubiū eſt vtrū fides poſſit ſtare in viſione beata. Sed ꝙ fides cū ſcientia nō īpedita habeat effectū ſuū qđ eſt credere ꝑpter talē auctoritatē qualis dicta eſt/ ⁊ ꝙ talis auctoritas maneat vt mediū inclināns ad aſſentiendū rei dicte/ ⁊ ꝙ talis aſſenſus remaneat vt actus elicit⁹ quo aliquis credat ꝑpter talē auctoritatē / teneo eſſe impoſſibile: ⁊ multo īpoſſibili⁹ eſt ꝙ talis auctoritas ꝯcurrit cū medio demōſtratiuo vel obiecto ꝑſente ad cauſandū actū videndi vel ſciēdi: et hoc ꝓbo triplici rōne. Prima talis eſt: q2 īpoſſibile eſt idē eſſe euidēs ⁊ ineuidēs: ſed credere modo ꝑdicto ꝑ auctoritatē īeuidentē. ſ. eſt aſſentire īeuidēti: ſcire autē eſt aſſentire euidēti. ergo. ⁊c. Maior patet: q2 euidēs ⁊ ineuidēs reſpectu eiuſdem ſubiecti ⁊ obiecti ſunt oppoſita. Minor etiā patz quantū ad hoc ꝙ ſcire vel videre eſt aſſentire euidēti. ꝙ autē credere ꝑ auctoritatez talē ſit aſſentire ineuidēti ꝓbo: q2 aſſentire ꝑ mediū incertuz et ineuidēs eſt act⁹ ineuidēs: ſed aſſentire ꝑ talē auctoritatē eſt aſſentire ꝑ mediū ineuidēs ⁊ incertū ergo. ⁊c. ¶ Ad iſtā autē rationē dupl'r reſpondet Dicēdo ꝓmo: q2 licet idē nō poſſit eſſe euidens et īeuidēs eidē ꝑ vnū mediū: idē tñ pōt eſſe eidē euidēs et īeuidēs ꝑ diuerſa media. ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito: q2 ſcz idē poterit eſſe euidēs alicui ꝑ mediū demōſtratiuū vel viſiuū: ⁊ ineuidēs ꝑ mediū qđ eſt auctoritas. Unde eſt fallacia ꝯſequētis/eſt īeuidens ꝑ fidē. ergo eſt ineuidēs ſimpl'r: q2 ſimpl'r ineuidēs habet ſe in plus ꝙ̄ ineuidēs ꝑ tale mediū. Scđo reſpōdet ſic ꝙ non ſequit ſi fides non facit euidētiā ꝙ faciat ineuidentiā: q2 ꝓpoſitio de ꝑdicato infinito vel negato nō infert ꝓpoſitionem de ꝑdicato ꝑuato. vnde nō eſt iuſtus ergo eſt iniuſt⁹ non ſequit. vnde ſil'r nō ſequit/ nō facit euidētiaz ergo facit ineuidentiā. ⁊ ꝙ nō ſit de rōne fidei habere obiectū ꝑiuatiuū. ꝓbant: q2 habit⁹ poſitiu⁹ nō debet hr̄e obiectū ꝑuatiuū: ſz fides eſt habit⁹ poſitiuus: ineuidēs autē eſt ꝑuatio. ergo. ⁊c. Prima reſpōſio nō valet: q2 licet diſparata poſſint alicui ꝯuenire ꝑ diuerſa media: tñ impoſſibile eſt ꝙ oppoſita ꝯueniāt eidē ꝑ quecūq3 diuerſa media et hoc patet inducendo in oib⁹ oppoſitis vel in oī genere oppoſitionū. ſed idez eſſe euidēs ⁊ īeuidēs ſunt oppoſita ꝑuatiue. ergo. ⁊c. Nec eſt ibi fallacia ꝯſequētis vt ipſi dicūt. ¶ Ad cui⁹ euidētiam ſciendū ꝙ aliud eſt negare aliqđ ſimpl'r de aliquo ſubiecto ⁊ ponere aliqđ in ſubiecto qđ nō eſt cauſa oppoſite affirmationis: ſicut aliud eſt ponere aliquē nō videre/ ⁊ aliud eſt ponere aliqđ qđ non eſt cauſa viſionis: nā primū nō pōt ſtare cū viſione: q2 impoſſibile eſt ꝙ vidēs ſit nō vidēs ꝑ qđcūq3 mediū/ita ꝙ vtrūq3 ꝯueniat ſibi ſimpl'r. ſecundū autē pōt ſimpl'r ſtare cū viſione: q2 iſta duo poſſunt ſil'r ſtare. ſ. ꝙ aliqđ ſit vidēs ⁊ ꝙ habeat criſpitudinē vel aliqđ aliud qđ nō ſit cauſa viſionis: q2 hoc nō eſt negare actū vidēdi a tali: ſed eſt negare cauſalitatē in ipſa criſpitudine reſpectu act⁹ videndi. ¶ Item ſciendū eſt ꝙ aliud eſt ponere aliquid nō habere cauſalitatē reſpectu alicui⁹ poſitiue/ ⁊ aliud eſt habere cauſalitatem reſpectu negationis oppoſite. ſicut aliud eſt dicere criſpitudinē nō eſſe hoī cauſam vidēdi/et aliud eſt dicere criſpitudinē eſſe cauſam hoī nō vidēdi: q2 in ꝓmo negat cauſalitas reſpectu poſitiui/ ⁊ pōt ſtare cū poſitiuo reſpectu cui⁹ negat cauſalitas criſpitudinez nō eſſe cauſam videndi pōt ſtare cū videre. In ſecūdo ꝟo ponit cauſalitas affirmatiua reſpectu negationis oppoſite/ ⁊ oppoſita affirmatio non pōt ſtare cū eo. Unde iſta duo nō pñt ſimul ſtare. ſ. ꝙ homo ſit vidēs/ ⁊ ꝙ criſpitudo vel qđcunq3 aliud faciat eū nō videre. qñ ergo dī ꝙ idē pōt eſſe euidens ⁊ ineuidens ꝑ diuerſa media/ ipſi ponunt diuerſa media in eodē eſſe cauſam ſimul affirmationis ⁊ negationis vel ꝑuationis: ſed hoc eſt īpoſſibile vt oſtenſum eſt: q2 īpoſſibile eſt ꝙ cū aliqua affirmatione ſtet ꝙ aliqđ ſit cauſa oppoſite negationis in eodē vt oſtenſum eſt. et ſic falſa eſt illa ſolutio q̄ dicit ꝙ idē euidens ⁊ ineuidens pñt ineſſe eidem ꝑ diuerſa media. Si aūt velint dicere ꝙ nō intendūt ꝙ fides in habente fidē facit nō euidētiā vel īeuidētiā/ qđ eſt nō ponere cauſalitatē in fide reſpectu ineuidētie vel nō euidētie: ſed intēdūt dicere ꝙ fides nō facit euidentiā/qđ eſt negare cauſalitatē in fide reſpectu euidentie: tunc reſponſio data nichil valet ad ꝓpoſitum: q2 hr̄e euidentiā ꝑ mediū euidens ⁊ nō hr̄e cauſalitatē ꝑ fidē vel auctoritatē nō eſt hr̄e euidentiā et ineuidentiā ꝑ diuerſa media: ſed eſt hr̄e euidentiā ꝑ vnū medium et nō hr̄e ꝑ aliud: ſicut videre ꝑ oculū ⁊ nō videre ꝑ pedē/nō eſt videre ⁊ nō videre ꝑ diuerſa media: et ideo reſponſio data nō eſt vera ſed falſa/vel nichil facit ad ꝓpoſitū. ¶ Cū aūt dicit ꝙ eſt ibi fallacia ꝯſequētis: q2 nō ſequit ꝙ ſi nō eſt euidēs per fidem ꝙ nō eſt euidens ſimpl'r: q2 in plus ſe habet euidens ſimpl'r ꝙ̄ euidēs ꝑ fidem. et ſic ꝓcedit ab inferiori ad ſuperi⁹ negādo. Dico ꝙ verū eſt ſi ſcḋm iſtā formā argueret/ſcz ꝙ nō eſt euidens ꝑ fidem ergo nō eſt euidens. ſed ſic non arguit: ſed arguit ſupponēdo ꝙ illud de quo habet fides mō ꝑdicto eſt ineuidens vel non euidens habenti fidem. Hoc autē ꝓbat ꝑ hoc ꝙ aſſentire ꝑ mediū incertū eſt act⁹ incert⁹ ⁊ nō euidens. et hoc etiā magis ſtatim patebit. dico ḡ ꝙ ſi argueret ſcḋm reſponſionē ab eis datā nō argueret dicēdo nō eſt euidens ꝑ fidē. ergo non eſt euidens. ſed argueret ſic/ ꝑ fidē eſt ineuidens vel nō euidens. ergo eſt īeuidēs vel nō euidens. ⁊ tūc hic nō eſſet fallacia ꝯſequētis: q2 inferret ꝑ ineſſe ꝑ talē cauſam ineſſe ſimpl'r vel ꝑ eē cauſatū a tali cauſa ineſſe ſimpl'r et in quo eſt cauſatū ꝙ oporteat ante actū cauſatū ꝑ talem auctoritatē eſſe ineuidentē vel nō euidentē. Probo cōfirmādo rationē ſuperi⁹ datā: q2 talis auctoritas aut cauſat actū euidentē aut actū ineuidētē vel neutrū. Nō pōt dici ꝙ cauſet actū euidentem: q2 ꝑ mediū incertū nō pōt cauſari actus euidens. nec neutrū ſi cauſet aliquē actū. q2 oīs act⁹ eſt euidens vel ineuidens. ergo relinquit ꝙ cauſet actū īeuidentē: ⁊ ꝑ ꝯſequēs ꝙ obiectū cui aſſentit ꝑ tale mediū ſit ineuidens aſſentiendi. ¶ Si dicat ꝙ fides vel auctoritas talis nō cauſat euidētiā. nec cauſat ineuidentiā vel nō euidētiā ſed cauſat ſubſtantiā actus ſine quocunq3 iſtorum: ſed medium euidēs cum eo cauſat euidentiam. ¶ Contra ꝓmo: q2 videnť iſti ponere ꝙ actus ⁊ accidentia ſint diuerſa quod eſt falſum ſicut etiaz ponere ꝙ lumen ⁊ claritas luminis ſint diuerſa eſt falſuz ¶ Scđo q2 ſi actus ſe habet ad euidentiā ⁊ ineuidentiā vel nō euidentiā ſicut ſubiectū ad habituz vel ꝑuationē ſequit ꝙ idē actus poſſet qñq3 eſſe opinari qñq3 ſcire/ ⁊ idē habit⁹ cauſaret vtrumq3. Et ꝑ hoc etiā patet ꝙ latio eſt friuolum dicere ꝙ

nō oportet ſi mediū aliqḋ cauſet actū cognoſcēdi
ꝙ nō ꝑpter hoc cauſat actū euidentē vel nō eui-
dentē ſicut vt dicūt q̄ facit aerē nō facit clarū vel
obſcurū: qꝛ ꝯparatio act⁹ad euidēs vel nō euidēs
non eſt ſicut ꝯparatio aeris ad clarū ꝛ obſcurū: qꝛ
cōparatio actus ad euidēs vel nō euidens eſt cō-
paratio actus incōi ad actū ꝑfectū ꝛ imꝑfectum
ei oppoſitū: ſed cōparatio aeris ad clarū ꝛ obſcu
rum eſt cōparatio eiuſdē ſubiecti ad habitū ꝛ pri-
uationē: ſed verū eſt ꝙ cōparatio actus intellect⁹
ad actū itelligēdi euidentē vel nō euidentē eſt ſi-
cut cōparatio aeris ad clarū et obſcurū. et ex hoc
ſequit̄ ꝙ q̄ facit itellectum nō facit euidēs vel ine
uidēs intelligere. nō autē ſequit̄ ꝙ q̄ facit actum
intelligendi nō facit actū euidentē vel nō euiden
tem. Q̄ꝫ autē dr ꝙ habit⁹ poſitiuꝰ nō pōt eſſe obie
ctum formale aliq̄d priuatiuū ideo ineuidens nō
eſt obiectū fidei. dico ꝙ verū eſt ꝙ ineuidentia nō
eſt obiectū formale quod credit̄ nichil tñ ꝓhibet
aliqḋ mediū iꝑfectū hr̄e modū mouēdi ad cogni
tionē q̄ excludit modū ꝑfectū. et ſic fides hꝫ obie
ctum ineuidens obiectum .ſ. imꝑfecte cognitum.
¶ Secūda etiā reſponſio nō valet. Primo qꝛ im
poſſibile eſt nō ſolū idē eſſe euidēs et ieuidēs eidē
ſed impoſſibile eſt idē eſſe euidens ꝛ ineuidens cū
euidēs ꝛ nō euidēs ſint contradictoria. Scḋo: qꝛ
falſum eſt ꝙ ad negatiuam reſpectu ſubiecti ſuſce
ptibilis non ſequat̄ affirmatiua de ꝑdicato priua-
to. Unde oīs homo capax rationis q̄ nō eſt iuſt⁹/
eſt iniuſtus. et ſilr oīs cognitio q̄ nō eſt euidens eſt
ineuidēs. ¶ Sciendū tñ ꝙ nō pono euidentiā ſe
habere ad cognitionē ſicut ad ſubiectū: ſꝫ magis
ſe habet ſicut differentia eſſentialis. ¶ Secunda
2 ratio ꝑncipalis talis eſt qꝛ ſciens vel vidēs nō po
teſt moueri ad aſſentiēdū oppoſito rei viſe vel ſci-
te quocūqꝫ alio dicente oppoſitū: qꝛ ꝑ ſe notū eſt
oppoſita nō poſſe ſilr ineſſe eidē: ſed ille q̄ mouet̄
ꝑ talē auctoritatē incertā qualis dicta eſt pōt mo
ueri ad vtrūqꝫ oppoſitorū q̄tū eſt ex diſpoſitione
ſua alio dicēte oppoſitū diuiſim. ergo impoſſibile
eſt ſcientē vel vidētē moueri ad aſſentiendū ꝑ au
ctoritatē incertā. Maior patꝫ. Minor ꝓbat̄: qꝛ il
le q̄ aſſentit ꝑ auctoritatē de qua incertum eſt ſibi
vtrū ſit vera vel falſa: ꝛ vtrum dicat̄ ab illo q̄ pōt
verū vel falſum dicere q̄tū eſt ex ꝑte ſua apti⁹ eſt
ad aſſentiendū cuilibet parti q̄ꝫ talis eſt cui⁹ eſt il
la auctoritas pōt dicere: ſed talis q̄tū eſt de ſe na
tus eſt aſſentire oppoſitis diuiſim ſi alt⁹ illa dicat
ergo. ꝛc ¶ Cōtra hoc forte poſſet obijci ſic: quia
idē vt videt̄ ſequit̄ de auctoritate de qua cōſtat ꝙ
dicit̄ ab illo q̄ nō pōt falſum dicere: qꝛ ſi talis dice
ret oppoſita aſſentiēs ei aſſentiret oppoſitis. Di-
cendū ꝙ nō eſt ſile: qꝛ ſicut talis nō pōt falſum di-
cere/ ita nec pōt dicere oppoſita ꝛ ꝑ ſe notū eſt aſ-
ſentiēti ꝙ talis non pōt falſum dicere/ nec pōt di-
cere oppoſita. ꝛ ideo nō eſt nat⁹ moueri ad oppoſi
ta aliquo mō: ſed iſte q̄ aſſentit auctoritati icerte
q̄uis dato ꝙ ille q̄ loquit̄ nō poſſit falſum dicere
nec oppoſita: qꝛ tñ nō habet ꝓ ꝑ ſe noto talem nō
poſſe falſum vel oppoſita dicere quantū eſt ex ꝑte
ſua nat⁹ eſt moueri ad oppoſita. ergo. ꝛc. ¶ Ter-
3 tia rō ꝑncipalis talis eſt: qꝛ ſicut opponunt̄ opi-
nioni fides et ſcientia/ ita opponunt̄ fides ꝛ ſcien
tia inter ſe: ſed opinio nō pōt ſtare cū fide ꝛ ſciētia
ergo nec fides ꝛ ſciētia. Maior patet: qꝛ ſicut re-
pugnāt certitudo ꝛ incertitudo/ ſiue ſit certitudo
euidētie/ ſiue certitudo adheſionis/ ita repugnāt
euidētia ꝛ ineuidētia. Minor etiā patet quantuꝫ
ad alterā partē .ſ. ꝙ opinio nō pōt ſtare cū ſcientia
ꝑ phm .i. poſterioꝝ. et q̄tū ad alterā partē patet:
qꝛ fides ꝛ opinio opponunt̄ ſm certitudinē ꝛ icer
titudinē: vel ſm opinionē ꝛ firmam adheſionem.
¶ Ad iſtā rōnē dicūt qdā ꝙ nō oportet ꝙ de rōne
opinionis ſit formido ꝛ ꝑter rōnes pri⁹ adductas
adducūt duas alias. ¶ Primo ſic: qꝛ de rōne opi-
nionis nō eſt niſi ꝙ ſit aſſenſus ꝑ mediū ꝓbabile:
ſed aſſentire ꝑ mediū ꝓbabile nō eſt formidare. er
go. ꝛc. ¶ Scḋo ſic: qꝛ ſi opināſ neceſſario formi-
dat nō poſſet haberi opinio vera de quolibet ſcibi
li: ſed hoc eſt falſum. ergo. ꝛc. Falſitas ꝯſequētis
ſupponit̄. Probatio ꝯſequētie: qꝛ ſi formidat opi
nās de cōcluſione opināſ opinat̄ illā concluſionē
poſſe aliter ſe hr̄e: ſed iꝑoſſibile eſt ꝯcluſionē ſcibi
lem aliter ſe habere. ergo ſi opinans ſemꝑ formi-
dat iꝑoſſibile eſt hr̄e opinionem verā de re ſcibili.
¶ Ad primū dicendū ꝙ moueri ꝑ mediū ꝓbabile
importat ꝓbabiliter aſſentire: ſꝫ ꝓbabiliter aſſen
tire eſt aſſentire ſine certitudine/ alioq̄n nō differ
ret a ſciētia ꝛ fide. aſſentire autē ſine certitudine ē
aſſentire cū formidine nō accipiēdo ꝓ paſſione ap
petit⁹ q̄ eſt timor: ſed ꝓ dubitatione itellect⁹. Uñ
dato ꝙ ita eſſet ꝙ opinari formaliter nō eſſet ipſm
dubitare ꝙ aliq̄s pōt dubitare nullo medio habi-
to ad quācunqꝫ partē cū opinari nō excludit taleꝫ
dubitationē ꝑpter defectū certitudinis in medio
ꝓbāte. ¶ Ad ſcḋm dicendū ꝙ formido q̄ eſt i opi
niōe nō ē accipiēda reſpectu rei credite i ſe: ſꝫ ſm
ꝓportionē mediū ad concluſionē certificandā: ita
ꝙ opināſ nō ſemꝑ opinat̄ cōcluſionē eſſe ꝯtingen
tem: imo q̄nqꝫ opinat̄ cōcluſionē eſſe neceſſariam
ſed ſic aſſentit alteri parti ꝙ dubitat de oppoſitis
ꝑpter incertitudinē mediū. opinari autē aliq̄d eſſe
neceſſariū de ſe/ et dubitare verū ita ſit ꝑpter hoc
ꝙ mediū nō facit plenā certitudinē/ nō eſt opina-
ri falſum. ꝛ ſic patet ad q̄ſtionē. ¶ Quantum ad
tertiū reſpōdent ad illas ſeptē rationes ꝑ ordinē
et ad defenſiones earū. ¶ Ad primā rōnē ꝑncipa
lem adductā ab aliis in oppoſitū dicendum ꝙ mi Solutio rōnū alteri⁹ opiōis.
nor eſt falſa. Ad ꝓbationē minoris dicendū ꝙ mi
nor illi⁹ ꝓbationis eſt falſa. Ad primū ergo ꝑ qḋ
minor iſti⁹ ꝓ ſiñ ꝓbat̄/ dicendū ꝙ licet auctoritas
poſſit ſtare cū demōſtratione ꝛ ſcire vt obiectū co
gnitū: nō tñ pōt ſtare vt mediū aſſentiēdi vt ſupra
patuit accipiēdo auctoritatē de qua loq̄mur. Ad
ſecūdā ꝓbationē eiuſdē dicendū q̄ñ inuenit̄ dictuꝫ
alicui⁹ cui pri⁹ credebat̄ eſſe euidēs ꝑ demōſtratio
nē magis credit̄ ei poſtea q̄ꝫ ante q̄tū ad ea q̄ nata
ſunt credi: ꝛ qꝛ illud qḋ iā eſt euidēs nō eſt natum
credi cū ſciat̄: ideo q̄tum ad illud nō creditur niſi
q̄tum ad ꝓmptitudinē animi. ¶ Ad illud qḋ di-
cit̄ ꝯtra hoc/ dicendū ꝙ oēs auctoritates eiuſdeꝫ
ſunt equaliter credibiles/ dūmō credēs equali diſ
poſitione ſit ad oēs diſpoſit⁹. nunc autē nō ſimili
ter eſt diſpoſit⁹ ille q̄ audit auctoritateꝫ reſpectu
eius qḋ eſt ſibi ꝑ ſe notū ꝛ ab eo ſcitū/ et reſpectu
eius qḋ ē ſibi ignotū. ꝛ ideo nō opꝫ ꝙ ſi opinet̄ vl̄
ꝙ illḋ credat eſt ſibi notū ꝙ poſſit opinari vel cre
dere illḋ qḋ eſt ſibi ꝑ ſe notū vel ſcitū ab eo quā-
tūcunqꝫ vtrūqꝫ dicat̄ ab eodē. ¶ Ad tertiā ꝓba-
tionē eiuſdē dicendū ꝙ credere ꝛ ſcire nō poſſunt
ſtare ſimul ꝑpter repugnātiā mediorū in mouen-
do ꝛ etiā actuum. ¶ Ad illud qḋ dicit̄ cōtra hoc/

dicendū ſicut dictū ē ꝙ licȝ auctoritas maneat cū
medio demonſtratiuo vt obiectū cognitū. nō tamē
manet vt mediū ꝑ qđ credat. ¶ Qȝ aūt dicitur ꝙ
non eſt ibi repugnantia inter actus ſcđm euidens
⁊ ineuidens dōm ꝙ falſum eſt. et dato ꝙ fides non
faciat euidentiam adhuc ſequetur ꝙ faciat ineui-
dentiam ita ꝙ cauſa ſit directe priuationis. qr opȝ
ꝙ faciat actum euidentem vel non euidentem: ⁊ ſi
faciat nō euidentē oȝ ꝙ faciat ineuidentem. qr oīs
act⁹ cognoſcendi ē euidens vel non euidens.
¶ Item etiā q̄litercūq; accipiatur impoſſibile eſt
ꝙ idē act⁹ numero ſit euidens ⁊ nō euidēs. et idō oȝ
ꝙ vel fides faciat actum euidentem vel ꝙ non poſ
ſit cū eo concurrere demonſtrato ad eundē actum
qr illud medium facit actū euidentem ⁊ ſi dicatur
ꝙ non facit actum euidentem quātum ad hoc ꝙ
ſit cauſa ipſi⁹ euidentie eſt tñ cauſa ſubſtantie act⁹
q̄ ē euidēs oſtenſuȝ ē etiā ſupra qđ ē valde friuolū
⁊ hoc i queſtionis corpore ⁊ qđ inducit ꝑ ſimili nō
eſt ſimile qr albedo nō facit actum videndi nec po-
tentiam viſiuam vel aliquid aliud ad quod neceſ-
ſario ſequat cecum vel vidēs ſed fides facit neceſ
ſario actum aliquem quē cōſequit euidens vel ine-
uidens: qr oīs act⁹ cognoſcēdi ē euidens vel nō
euidēs. ¶ Ad quartā ꝓbationem dicendū ꝙ ma-
ior eſt dubia qr nō ſic forte includit ſcire non eſſe
per ſe nō tñ ſicut credere tale de quo loquimur. qr
ad credere de quo loq̄mur vt dictuȝ ē ſequitur poſ
ſe moueri adverāq; ꝑtē cōtradictionis: nō ſic autē
per ſe noſſe. ⁊ ſcire q̄ determinata ſunt ad alterā p-
tem. et ideo iſta non repugnant ad inuicē ſicut cre
dere repugnat cuilibet eorum. quicquid autem ſit
de maiore minor non eſt probata qr principia ſciē-
tie ſubalternate ſunt ꝑ ſe nota i ſciētia ſubalterna
ta quātū ad qr. ſed ſunt demonſtrata i ſubalternā
te quātum ad propter qđ. Ad ſcđam rationē prin-
Ad ſcđaȝ rōem p̄rici palem. cipalem dōm ꝙ minor eſt falſa. ¶ Ad probationē
dōm ꝙ ꝓprie opinans opinat cū formidine. ſi aūt
aliquis nō hñs ſcientiam. ſȝ tñ mediuȝ ꝓbabile
reputet ſe certū erret ſȝ talis proprie ſe non habet
vt opinans niſi opinio accipiat ꝓ omī cognitione
alia a ſcire ⁊ noſſe ꝑ ſe etiā ſi cōcluſio talis eēt qua
lē opināns opinat erraret tamē i hoc ꝙ reputaret ſe
certum ꝙ nō ſit ſiue aūt talis opinans dicat opi-
nans ſiue nō tñ opinio q̄cūq; non ſtat cū fide: quia
opinio vel eſt cum formidīe vel eſt erronea quorū
neutrū ſtat cum fide per hoc patȝ ad auctoritates
Augu. ⁊ Phi. et ad alias ſimiles. ¶ Ad tertiam
probationē q̄ ꝓbat ꝙ opinio ſtat cū fide dicēdū ꝙ
de primis ꝓbabilib⁹ ē opinio. ⁊ ꝙ opinio de talib⁹
ē cum formidine. ¶ Ad illud aūt qđ dr in cōtrari
um dōm ꝙ propter. prima probabilia crederet ali
quis nō ſicut ꝓpter oīa certa. ſed ſicut ꝓpt ꝓbabi-
lia magis. vñ opinio nō ex toto excludit dubiū vl
formidinē. ¶ Ad quartā ꝓbationē dōȝ ꝙ ratiōes
adducte a ſacris doctoribus ad ea q̄ ſunt fidei non
cauſent ſcientiam nec opinionē de eis q̄ ſunt fidei
nec tamē ſequitur ꝙ nullam noticiaȝ cauſēt nec ꝙ
fruſtra adducant. qr cauſant noticiam fidei acq̄ſi-
te qr tales rationes adducibiles ſūt ad ꝓbandum
ea q̄ ſūt fidei illis q̄ non habent fidem. vnde tales
doctores non vtuntur talibus medijs ad proban-
dum ea que ſunt fidei demonſtratiue vel opinatiue
¶ Item vtuntur talibus medijs ⁊ habitibus eoꝝ
ad ea que ſunt fidei vt obiecto cognito.
Ad tertiā ¶ Ad tertiam rationem principalem dicenduȝ ꝙ

minor eſt falſa. Ad primā ꝓbationem dicendū ꝙ
philoſophus ad ea que demonſtrata ſunt per ipſū
adducit auctoritates alioꝝ non ad cauſandum in
ipſo vel in quocunq; alio cui concluſio demonſtra
ta eſt ſcientiam vel opinionem per auctoritatem.
ſed ad oſtendendum ꝙ dicta alioꝝ concordant cuȝ
dicto ſuo vt illi qui nō capiunt demonſtrationem
aſſentiant ꝓpter auctoritatem. vnde adducit illas
auctoritates non ad confirmandum ſibi ipſi ſȝ alijs
dicta ſua. ¶ Ad ſcđam ꝓbationem dōm ꝙ illa rō
non probat niſi ꝙ habit⁹ fidei ⁊ ſcientia poſſunt ſta
re ſimul. vel ꝙ vſus vnius poteſt ſtare cum altero
habitu. non aūt probat ꝙ vſus vtriuſq; habit⁹ poſ
ſint ſimul ſtare. ⁊ nichilominus ꝙ poſſint eſſe idem
actus. de hoc aūt non agitur nec puto ꝙ aliq̄s hñs
ſcientiam poſſit vti medio ꝓbabili ad opinandum
reſpectu eiuſdeȝ niſi forte habitus eſſet: per aliquā
diſpoſitionem impeditus qr obiectū ſcibile occur-
rēs alicui habēti ſcientiā nō īpeditā natū ē mouere
ipm ad ſciendū eū q̄ nō poteſt ſtare opinio vt dictū
eſt. Ad quartam rationem principalem dicendum
ꝙ minor eſt falſa. ¶ Ad ꝓbationem dōm ꝙ adue- Ad q̃rtaȝ
niente demonſtratione de his q̄ ſunt fidei in illo q̄
ante de his habebat ſolam fideȝ ex tunc non habet
amplius vſum fidei quātum ad talia.
¶ Ad illud qđ dicunt i contrariū dōȝ ꝙ i talibus
reſpectu taliū demonſtratorū nō remanet meritū
fidei reſpectu talium formaliter ita ſcȝ ꝙ habeant
meritum actus eliciti a fide reſpectu talium ſed in
eis eſt meritum fidei ſm eq̄pollentiam ⁊ ꝓpter prō
ptitudinem animi ad credenduȝ ſi non eēnt ſcita. ⁊
ꝓpter hoc ꝙ defendendo fidē ꝑ tales rationes ita
poſſunt mereri ſicut credēdo ſi nō haberēt ſciētiā.
¶ Illud aūt qđ dicitur contra hoc ꝙ. ſ. pl⁹ meret.
q̄ credit. ⁊ habet ꝓmptitudinē aīe q̄ habet ꝓm-
ptitudinem animi tñ. Uerū valȝ: qr q̄ credit ⁊ hȝ
promptitudinē aī plus meret extenſiue qr plurib⁹
modis meret nō tamē oȝ ꝙ plus mereatur intenſi
ue. immo pōt eē mai⁹ meritū i nō hñte aliquā fidē
q̄ in habente fidem vt in chriſto. ⁊ ſi fiat vis de hoc
ꝙ ſaltem non eſt in eis meritum fidei reſpectu tali
uȝ. dico ꝙ verum ē formaliter et elicitiue vt dictuȝ
eſt: non tamen ſequitur q̄n ſit in eis meritum eq̄-
pollens vel meritum excedens reſpectu talium.
¶ Ad quintā rōnē principalē. dōȝ ꝙ primo falsē im- Ad quītū
poſſibile ē oſtēdere cōclōnē eandē nūero eē clarā ⁊
obſcurā ⁊ hȝ h̄ ſaltē ſeq̄t ꝙ īpoſſibile ē eūdē actuȝ
eē ſcire ⁊ credere tale q̄le dictū ē cui⁹ oppoſitū q̄dā
dicūt. ¶ Scđo dōȝ ad maiorē ꝙ maior nō ē euidēs
nec forte vera. qr habere noticiam min⁹ perfectam
⁊ noticiam magis perfectam non habentes oppo
ſitū modum cognoſcendi non eſt ita impoſſibile ſi
cut habere noticias habentes oppoſitum modum
nunc aūt cognitio creature ꝑ propriuȝ medium nō
dt obſcuritatē ꝓprie loquēdo oppoſitā claritati vi
ſiōis gl̄e ſȝ dicit ipfectiōeȝ ſiue actū ipfectū diſpa
tū. ¶ Tertio dōm ꝙ minor eſt falſa. qr nō ē idē obīm
formale viſiōis btē ⁊ cognitiōis creature ꝑ ꝓpriū
mediū. qr obīm formale viſiōis btē ē eēntia diuina
obīm aūt creature ꝑ ꝓpū mediū ē ipa creatura. lȝ
ipa creatura i viſiōe beata ſit obiectū ſecundariū.
¶ Ad ſextā rōeȝ principalem dōm ꝙ illa rō nō cō- Ad ſextaȝ
cludit niſi ꝙ habitus fidei manſit in raptu pauli
cum viſione clara: non autem ꝙ. vſus fidei in eo
manſerit et de hoc agitur. ¶ Ad ſeptimam ad ſeptiaȝ
rationē principalem dicūt ꝙ fides nō dicitur prior

caritate ſcōm dependētiam vniuerſaliter acceptā
ſed quo ad ſtatum. ¶ Itē quo ad viſū act⁹ volūtatꝫ
dependet ab actu intellectus: ſed non oꝫ ꝙ actus
voluntatis depēdeat determiate ad credere vl̕ ſcire
vl̕ videre ſꝫ ad hoc vel illō ĩdeterĩate: q̄tū aūt ad
eē ipſoꝝ habituū dico ꝙ nō depēdent abinuicē qn
de⁹ poſſit ꝯſeruare vnū ſine alio vl̕ econuerſo Quic
q̄d aūt ſit de poſſe de facto nulla fides remāebit ĩ
patria etiā q̄tū ad habitū fidei ⁊ huic magis ꝯcor
dāt dicta ſctōꝝ ⁊ ꝙ nichilomin⁹ remāebit ĩ pfia ea
3.opinio q̄ ē doctoris dē caritas q̄ in via. ¶ Tertia opinio pōt imagina
ri videndo tria. primo q̄d circa euacuationē fidei
ſit hereticū. ſcdo q̄d verū. tertio q̄d impoſſibile.
1.cōcluſio ¶ Quātū ad primū ē p̄ma cōcluſio ꝙ nō videt̕ he
reticū nec erroneū ponere de potētia abſoluta poſ
ſe manere fidem in patria q̄ ad actū vel hītū. qꝛ ni
chil ē hereticū niſi ꝙ ē cōtra articulos fidei ĩ ſimbo
lo apoſtoloꝝ/aut ꝯtra ſacrā ſcripturā/ aut contra
determinationē eccleſie vniuerſalis ſicut ĩ ſimbo
lo Niceno ⁊ aliīs maxime principalibus aut eccle
ſie romane ad quā ardua dubia fidei referūt̕ quā
uis ſit cōtra dicta al' q̄ꝝ ſāctoꝝ vel determinationem
alicui⁹ pticularꝫ eccleſie. qꝛ lꝫ docēs ꝯtra articlos
pariſieñ. ex hoc ſit excōicat⁹: nō tñ heretic⁹ nec cō
tra dictū aug. vl̕ hiero. niſi ĩ q̄tū ē receptū a tota
eccleſia vel romana q̄ eſt caput ⁊ dat auctoritatem
cōcilijs ex q̄ dicere cōtra ſimbolū athanaſij: qꝺ eſt
ab vniuerſali eccleſia approbatū eēt bene hereticū
ſꝫ ĩ ſimbolo neqꝫ ĩ ſcriptura nec ĩ ꝯcilio nec ĩ decre
tali ĩ iurꝫ corpe clauſa/ vl̕ alia ē aliq̄d declaratum
2 de poſſibili. ꝗ. ⁊c̄ ¶ Secunda cōcl'o ē ꝙ dicere de
facto ꝙ fides remaneat q̄ ad habitū ⁊ actū vl̕ vtrū
qꝫ dū tñ cōcedat̕ euacuari ali'r ⁊ pluſq̄ caritas nō ē
hereticū cū ſcriptura q̄ pl⁹ loq̄t̕ de iſta euacuatiōe
q̄ alia de pari dicat euacuari fidē ſcientiā ⁊ p̄hiaꝫ
⁊ linguas de q̄b⁹ nō ē hereticū dicere ꝙ maneat q̄
ad hītū ⁊ actū ſicut etiā dicūt illi de p̄ma opione
3. ꝗ. ⁊c. ¶ Tertia cōcl'o eſt ꝙ a ꝓpiquus vl̕ hereſi dēe
ꝙ nō poſſit mācre de pōa abſoluta q̄ oppoſitū. qꝛ
ꝯtra art. fidei ē negare deū oīpotētē ⁊ ꝯtra ſcriptu
rā ĩ multis locis. aut dicere ꝙ de⁹ nō poſſit qꝺ ē ſim
plr̕ poſſibile. qꝛ nō erit ĩpoſſibile apꝺ deū oē verbū
ſꝫ iſtud ē ſimplicit̕ poſſibile qꝛ nō ĩplicat cōtradi
4 ctionē. ꝗ. ⁊c̄. ¶ Quarta ꝯcl'o ē ꝙ eēt hereticū dēe
ꝙ fides nō excidit nec euacuat̕ nec ceſſat ĩ pfia ali
ter nec magis q̄ caritas. qꝛ hoc eēt ꝯtra ĩtentionē
apl̄i ⁊ cōmūeꝫ p̄dicationē ⁊ doctrinā eccl'e ¶ Itē
dicere ĩ ſpāli ꝙ lumē glīe ē idē nūero cū fide nec eſt
aliꝺ q̄ fides ĩfuſa ſicut caritas vie ⁊ pfie. qꝛ illꝺ ē
lumē qꝺ ocl's nō vidit. vl̕ qꝺ viſio pfie nō differt a
credere vie ſpecie ſicut aliq̄ dicunt ꝙ eſt idē ſpecie
act⁹ caritatis vie ⁊ patrie quāuīa illꝺ nō ſit hereti
cū. qꝛ adhuc mlt̄i catholici hoc ꝓbāt inferētes per
illud ꝙ in actuꝫ caritatis nō pōt cōſiſtere btitudo
eēntialit̕ q̄ in cor hoīs nō aſcēdit nichilomin⁹ de vi
ſione q̄ eſt tota merces nō lꝫ hoc imaginari vel vt
magis ꝓprie dicā opinari. ¶ Secūdo q̄d ē verū
⁊ q̄d falſum dōm ꝙ ſm veritatē fides euacuatur
ſicut ⁊ ſpes eēntialiter q̄ ad habitū ⁊ q̄ ad actū ĩ illis
q̄ ſunt beati ſimplr̕. qꝺ dico ꝓpter paulū ⁊ moyſen
in quoꝝ raptib⁹ pmāſerūt habit⁹ fidei ⁊ ſpei hoc
autē magis tenet̕ ex cōi doctrina ſctōꝝ/ q̄ cōuin
cat̕ auctoritate canon'a vel ratione quacunqꝫ.
¶ Poteſt tñ ſic pſuaderi: ĩ pfia nichil ē ſupfluum
qꝛ de⁹ minus q̄ natura abūdat ſupfluis ſꝫ fruſtra
eſt vel ſupfluum qꝺ eſt ꝓpter finē quē nō cōſeq̄tur:
hītus āt eſt ꝓpt̕ actū. fruſtra ꝗ eſt hīt⁹ q̄ nūq̄ exit
ĩ actū ſꝫ ille act⁹ ſpei ē ĩpoſſis. act⁹ aūt fidei eēt ſup
fluus. qꝛ nullus ĩdiget credere illud qꝺ clare videt
⁊ ſic nō ē neceſſaria fides ꝓpter credere ſicut cari
tas ꝓpter diligere vel frui. qꝛ ad btītudinē nō ē ne
ceſſe niſi videre ⁊ frui. quoꝝ primū ē a lumīe glo
rie. ſcōm a caritate. ⁊ ſic vterqꝫ act⁹ ē neceſſari⁹ ibi
⁊ ꝑ conſequēs habit⁹ ad quoꝝ neutrum valet fides
¶ Si dicat̕. pari ratione ſupfluit ibi cognitio ve
ſpertina ꝓpt̕ matutinā nichilomin⁹ qꝛ iſta ē aliq̄
lis ꝑfectio nature licet nō eq̄lis ꝓpt̕ hoc manet. ꝗ
a ſimili de fide ⁊ ſpe Nō vꝫ qꝛ natura deſiderat ſuā
ꝑfectionē ꝓpt̕ qꝺ illud qꝺ ē ſimplicit̕ de ꝑfectiōe
nature nō euacuat̕ ꝓpter ꝑfectionē glorie. dico aūt
ꝑfectionē nature ſimplr̕ ĩ quā fert̕ appetit⁹ nature
ſimplr̕ hoc āt ē ſcire ⁊ ĩtelligere qꝛ oēs hoīes natu
ra ſcire deſiderāt nō aūt credere vel opinari nō eñi
appeto credere vel opinari aliq̄d ſꝫ appeto ꝑfcte co
gnoſcere idō nulla fides nulla opinio ibi erat ſꝫ tñ
virtutes intellectuales q̄ ſūt ꝑfectio ſimplr̕. qꝛ me
lius ē eas eē q̄ nō eſſe ſimplr̕ ꝓpt̕ ꝙ ſunt in deo. nō
ſic aūt de fide ⁊ opinione q̄ ĩ iꝑfectiōeꝫ incidūt vñ
nec ſūt in deo. Iſta aūt rō lꝫ ſit ꝓbabilis nullā tñ
neceſſitatem hꝫ qꝛ habit⁹ fidei acq̄ſite vel ĩfuſe: et
habit⁹ opinatiu⁹ ⁊ coꝝ act⁹ ſūt q̄dā vere res actua
les abſolute ⁊ ꝑ ꝯñs dicūt ꝑfectiones aliquā q̄to
aūt habet plures ꝑfectiones tāto ē ꝑfecti⁹. vñ ex q̄
ꝑfectio iſtoꝝ habituū ⁊ actuuꝫ pōt ſtare cū ꝑfecti
glorie vt poſtea videbit̕ ĩ nullo eā diminuēs videt̕
nichil in mūdo derogare ſꝫ actu cumulare ad glo
riā ſi iſta ibi īuenirent̕ Et quando dr̕ ꝙ nō ſunt ꝑ
fectio nature. qꝛ natura non appetit. dōꝫ ꝙ natura
ſemꝑ appetit qꝺ eſt meli⁹ dū tamē ē poſſibile vñ de
hoc ꝙ natura pōt ſcire nō ē cōtēta opinari vel cre
dere ſꝫ ſi nō poſſet clare cognoſcere deſideraret ali
q̄lit̕ cognoſcere ſicut dicitur ꝙ deſiderabili⁹ ē de al
tiſſimis cauſis vel thopice aliq̄d cognoſcere q̄ de
viliſſimis demonſtrare. illud aūt eēt ſi cognoſcere
iꝑfecte nō eſſet in ſe aliqua ꝑfectio licet non tanta
¶ De tertio dōm ꝙ de fide poſſum⁹ loqui dupl'r.
vno mō quo ad id qꝺ eſt. alio mō quo ad rōeꝫ no 3.articul⁹
mīs: ꝓut cōiter ſcti ⁊ philoſophi vtūt̕. ⁊ ſil'r aliud
eſt loq̄ de potētia abſoluta: aliꝺ de potētia ordīata
Sit ergo hic p̄ma cōcluſio. ꝙ loquēdo de fide q̄ ad 1.cōcluſio
rōem nōis ſcōm vſum cōiter loquentiū ſic non pōt
ſtare in patria: nec quo ad habitū: nec quo ad actū
qꝛ fides accepta ꝓ actu eſt credere qꝺ nō vides. ac
cepta vero pro habitu eſt virtus qua creditur q̄ nō
videt̕ et argumentū non apparentiū. ꝗ ſcōm hanc
rōeꝫ nōis incluſā in fide cōtradictio eſt manifeſta
ꝙ ipſa maneat. qꝛ cōtradictio eſt ꝙ illud qꝺ non vi
videatur: ⁊ econuerſo ſimplr̕ ⁊ abſolute. ſed quicq̄d
fides credit totū in pfia videt̕. ꝗ ꝓut fides ē de re
bus nullo modo viſis in q̄tū hmōi non poſt ibi eē
⁊ ſic vno modo pñt intelligi omnes rationes ⁊ au
ctoritates que hoc ꝓbāt ſicut illa que dicūt fidē e
uacuari eſſentialiter. qꝛ imperfectio eſt ei eſſētialr̕
ꝓut includit ineuidentiam in quid nōis. non aūt
in quid rei. ſicut aliquis diceret ꝙ fides informis
de potentia abſoluta: nō ſtat cū caritate. nō qꝛ eēn
tia non ſtet cum eſſentia: ſed quia informitas q̄ eſt
de eēntia fidei vt eſt iformis nō ſtat cū caritate: ſi
cut nec p̄uatio cum hītu. ⁊ ſi aliq̄s vocauerit fideꝫ
illud idē qꝺ vocamus fidē informem fides ſic acce
pta: non ſtaret cum caritate.
¶ Secūda ꝯcluſio ē: ꝙ loquēdo de fide q̄tum ad 2.cōcluſio

id qđ eſt in habitu vel in actu nō curādo de nomie
hoc de potentia ordinata adhuc idē ē dicendū.ſ.ꝙ
ī pſtia nō pōt māere.qꝛ cū illa pſtia ſit ordiatiſſima
diuina ſapia nihil pōt ibi eē de potētia ordiata niſi ꝙ ibi ē
vel erit de facto. de facto aūt nō maneret ibi hoc.ꝫ
nec de poſſibili ſic loqndo ⁊ in hoc ſenſu pōt itelli
gi opinio cōtraria cū ſuis fulcimentis. ❡ Tertia
3.ↄcluſio ↄcluſio ē ꝙ de potētia abſoluta ē habit⁹ fidei ſm id
qđ ē pōt manere in patria ſiue ꝑdat nomē ſuū ſicut
fides īformis adueniēte caritate ſiue nō. qđ patet
qꝛ aut īpedireť ꝓpť viſionē cauſe ꝓpter lumē glo
rie nō ꝓpter viſionē qꝛ nō plus repugnat fidei in-
fuſe viſio itellectualis ꝙ̄ v.ſio corꝑalis fidei acqui
ſite ſꝫ ſi habeo fidē acq̄ſitā vel opinionē ex multis
actib⁹ de aliquo futuro puta eclipſi vel aduētu iu-
dicii qñ oculo corꝑali cerno ꝙ prius pl⁹ credebā vł
opinabar nō ſtati corrūpiť i me habit⁹ opiatiu⁹ vł
creditiu⁹ mltis actib⁹ gñat⁹:qꝛ ſicut vno actu non
pōt generari ſic nec vno actu corrūpi. ꝫ a ſimili in
ꝓpoſito. ❡ Item nec ꝓpť lumē glorie:qꝛ nō ē pl⁹
de euidentia ī habitu ꝙ̄ in actu ſꝫ actus non repu-
gnat vt mō ꝓbatū ē ⁊ patuit in paulo q̄ cū viſione
habuit habitū fidei ⁊ ſimiliť moyſes. ꝫ ⁊ cetera.
❡ Tertio pꝫ idem ſic.qꝛ aut eēt repugnantia for-
malis inť fidem ⁊ viſionē aut eēt tm̄ virtualis.for
malis eē nō poteſt ſicut albi nigri qꝛ illa non eſt ni-
ſi illoꝝ que ſunt vnū genere.ſi autem eſt virtualis
illa ſubiacet virtuti diuine q̄ pōt cōiūgere repugnā
tiam quancunq; dum tamen nō ſit terminorum:ſi
cut maternitatem virginitati et ſic de aliis repu-
4.ↄcluſio gnantibus virtuti nature. ❡ Quarta concluſio.
ꝙ de potentia abſoluta poſſunt ſimul ſtare act⁹ cre
dendi ſm id qđ eſt quicq̄d ſit de noie ī patria ⁊ ipa
viſio i eodē reſpectu eiuſdē ſic ꝙ ſicut diuerſi act⁹
ſicut cognitio matutina ⁊ veſpertina:vt ſi q̄s accipit
hic fidē de aliquo ⁊ nō ſcientiā ⁊ ſic moriť ī patria
poterit illud credere ſicut hic. ⁊ nichilomin⁹ vide
re ī vbo.⁊ ſimiliť de fide infuſa reſpectu credibiliū
dato ꝙ fides nō poſſit facere viſionē. qꝛ licet ſim-
pliciť loquendo aliquid nō poſſit eē viſū ⁊ nō viſū
nec aliq̄d vidēs ⁊ nō vidēs tamen nichil prohibet
colorē eūdē eē viſū a me oculo aperto ⁊ eē nō viſum
a me alio oculo clauſo vel ceco. nec etiā īpoſſibile
eſt me eē videntem vno oculo ⁊ nō videntem alio.
⁊ ſimpliciter ē impoſſibile deum videri ⁊ nō videri
ſimpliciter ⁊ beatum videre deum ⁊ nō videre. ſꝫ
videre actu luminis ⁊ non videri vel non videri a-
ctu fidei nulla ē cōtradictio ſicut nō ē cōtradictio
vnū ⁊ idē cognoſci clari⁹ cognitione matutina : et
Contra. minus clare cognitiōe veſpertina. ❡ Contra hoc
primo ſic.ꝑfectū ⁊ iꝑfectum in eodē reſpectu eiuſ
dem ſe nō cōpatiuntur ſicut diſpoſitio noctue : et
aquile ī eodē oculo. ❡ Reſponſio lꝫ vna et eadem
eſſentia ſimplex nō poſſit eē ſimul ꝑfecta ⁊ imper-
fecta ſicut eadem albedo ſimul intenſa ⁊ remiſſa
cū ī eodē ſubiecto reſpectu eiuſdē obiecti poſſunt
eſſe due eſſentie vna ꝑfectior alia min⁹ ꝑfecta ſicut
ſcientia ꝓpť q̄d ⁊ qꝛ.vñ de eodē ⁊ eadē cōmunione
hꝫ homo diuerſas ſcientias propť diuerſum medi
um q̄ ſe hñt ſicut magis et minus ꝑfectū.igť diſpō
noctue ⁊ aq̄le ſi ſint intenſio ⁊ remiſſio potentie vi
ſiue non ſe compatiūť ī eodē oculo : qꝛ eadē eēntia
eſſet ſimul magis ⁊ min⁹ ꝑfecta. Si aūt eſſent diſ-
poſitiones differentes a potentia nec hñt aliam
ibi formalē repugnātiā ſimul eſſe poſſēt:ſꝫ act⁹ cre
dendi et videndi in eodem reſpectu dei ī patria nō
eſſent vna eſſentia ſꝫ diuerſe.iō ſimul eſſe poſſent ſi
cut cognitio matutina ⁊ veſpertina. ❡ Secundo in- a
ſtant de actu opinandi qui non ſtat cum actu ſcien-
di vbi non valet ſolutio illoꝝ de prima opinione.ſ.
ꝙ ad rationem opinionis ſufficiat ſcire mediū nō
eē neceſſariū hoc enī cōcurrit in fide infuſa ⁊ acqui
ſita ⁊ ſic non differrēt fides ⁊ opinio.⁊ ſimiliť qđ di
cit.ꝙ ad opinionē non requiriť formidare de ↄclu
ſiōe.qꝛ cū in medio non differāt.qꝛ vtrūq; ī differē
ter aſſentit propť rationē ⁊ ꝑp auctoritatē.auctori
tas ei de qua dubitať non cauſat fidē.ſed opinionē
⁊ econuerſo ratio de qua non dubitatur cauſat fi-
dem.iō videnť in hoc differre ꝙ vnū cū formidine
alteꝝ firmiť ſiat aſſentire enim ꝓpť mediū quo res
videť facit intellectū ſi videť in ſe vel ſcientiam ſi
in alio ⁊ iſte aſſenſus ſemꝑ ē firm⁹:ſꝫ aſſentire ꝓpť
mediū nō faciens viſionem ī ſe ⁊ ex ſe nec in alio ꝑ
tinet ad fidē ſi ſit cū firmitate ⁊ ad opinionē ſi cū
formidine. ❡ Ad argumentū ꝫ dicendū ꝙ nō ē ſi
mile.qꝛ formale ī fide ē firmitas ī euidentia autē
accidit ſꝫ formidare ē formale in opinione ⁊ ꝓpter
hoc credere ſtat cū viſione.qꝛ ꝓpť hoc ꝙ homo vi-
det nō min⁹ firmiť aſſentit ſed opiari nō ſtat cū vi-
ſione qꝛ nō pōt formidare de hoc ꝙ videt ꝫ licꝫ for
midare q̄ntū ad quid nois ſit de rōne opinionis nō
videre tñ nō ē de rōe fidei ſꝫ accidit ei qñ obiectū
ē abſens ita ꝙ in pſtia credere eſſꝫ videre etiā ſi dif
fert ab actu viſionis.qꝛ lꝫ de⁹ nō poſſit videri: niſi
luie glorie illo tñ cōcurrēte videť etiā lumie fidei.
ſicut ī luce ſtelle videť aliquid ſole preſente ꝙ ſine
illo nō videreť ⁊ ſic videť ꝙ in eodē ſtet act⁹ opinā
di ⁊ eodē mō cū ſciret ſicut act⁹ credēdi ita.ſ.vt ſint
diuſi act⁹ ēt ſi de rōe h⁹ ē formidare ⁊ de rōe illi⁹ ñ vi
dere ꝙ tñ ñ ē veꝝ vt p⁹ diceť. ❡ Tertia īſtātia ē de 3.inſtantia
ſpe q̄ diciť euacuari ſicut fides cui⁹ act⁹ nō pōt ma
nere Dicendo ꝙ q̄ntū ad id ꝙ eſt de facto ⁊ de potē
tia ordiata dei idē eſt de fide ⁊ de ſpe q̄ntū ad actū
⁊ habitū. ❡ Item q̄ntū ē de habitib⁹ ſpei/ fidei/et
opinionis de potētia abſoluta di pariť poſſunt re
manere ſed quātum eſt de actu ſpei nō videť ꝙ etiā
de potentia abſoluta poſſit manere in patria ſaltē
quātū ad id qđ importať per nomen.ſperare enim
eſt futurum ſicut ⁊ deſiderare. vnde ſicut nō poteſt
deſiderari habitum ſic nec ſperari ſꝫ ſi vn⁹ act⁹ nūe
ro qui fuit ſperare vel deſiderare futurum ſit tētio
vel quietatio in habito ſic quo ad id ꝙ ſūt poſſunt
manere in patria nō q̄ ad modum . ❡ Quinta con 5.ↄcluſio
cl̄o ē ꝙ ſic nō pōt manere act⁹ fidei ꝙ ſit vn⁹ neceſ-
ſario cū actu viſionis.qꝛ q̄ differt genere nō poſſūt
eē vnū nūero eſſentialiť.act⁹ aūt fidei infuſe ī gene
re nature:eſt idē cū actu fidei acquiſite. vñ ſicut co
gnitio matutina q̄ ē ſupnaturalis ꝑ eſſentiam non
pōt eſſe vn⁹ act⁹ nūero cū cognitione veſpertina.
ſic nec cognitio fidei cū cognitione beatifica.
Sꝫ ſi q̄reret de cognitōe q̄ ē ꝑ ſcientiā acq̄ſitam:et
credere qđ ē ꝑ fidē acq̄ſitā vtrū poſſēt eē vn⁹ actus
nūero: vť ꝙ ſic.ſi ei ſiľ eēnt ñ differrēt nūero.qꝛ ſūt
vni⁹ gñis. ⁊ ſic ſimul eē nō poſſent niſi vt vnū ſicut
ꝫ a luie ſolis ⁊ ſtellaꝝ ī die ē vnū lumē claꝝ ī aere
ꝙ nō ſolū quo ad ſubſtātiā ſꝫ etiam quo ad clarita
tem eſt vtriuſq; vel vtroꝝq; qꝛ nō diſt lux ⁊ clari
tas ī eodē ⁊ nichil ꝓhibet ibi agē ſtellas cū ſole et
lꝫ nō ſit neceſſarie ꝑp finē ſi ſolus ſol h̄ eque ꝑfectē
faceret cū neceſſarie ſit actiuis approximatꝫ fieri
actionē ſꝫ appropriate poſſet dici lux eē ab vtroq;
claritas a ſole q̄ ſol⁹ lucē clarā facere poterat: ſtel-

le vero obſcur̃a ſolu ̃a ſi ſimul hñti de eodẽ ſcien
tiã fidẽ ⁊ opinionem concurrat etiã obiectũ ex tri
bꝰ habitibꝰ eliciẽ vna cognitio q̃ nõ ſimꝉ erit eui-
dens ⁊ ineuidẽs formidã s ⁊ nõ formidãs ſꝫ erit to
ta euidẽs ⁊ firma ⁊ totũ habebit a tribꝰ hñtibꝰ.qꝛ i
ea nõ ſũt due res vel tres ſꝫ vna ſimplex q̃ a q̃cũqꝫ
ẽ tota vñ eiꝰ euidẽtia erit a fide ⁊ firmitas ab opini
one/ſꝫ per accidẽs:ſed appropriate euidẽtia erit a
ſola ſcientia firmitas ab illa ⁊ fide ſubſtãtia a tri-
bꝰ ſed tũc nõ manebit proprietas nolo i opinione
de cuiꝰ ratione formali eſt formidare. ¶ Hoc aũt
probãt illi de prima opinione ſicut in ea viſũ eſt du
pliciẽ ſꝫ i p̃ma pbatõe v:deẽ defectꝰ i maiore ꝙ po
tẽtia ẽ i deteriata reſpectu eiꝰ reſpectu cuiꝰ hñtꝰ ẽ
determinatꝰ cõſtat ꝙ habitꝰ virtuoſus ẽ determia-
tus ad bonũ habitꝰ vicioſus ad malũ potentia au
tem indifferẽs ad vtrũqꝫ ſitr i bonis ẽ determiata
ad perfectũ ⁊ ipfectũ hitum ſꝫ habitꝰ determiatus
ad alterũ ſicut ḡ itelectꝰ p habitũ remiſſũ determi
naẽ ad re miſſe intelligendũ q̃ tñ de ſe erit indiffe-
rẽs nec tñ p hoc ſequiẽ ꝙ hñtꝰ remiſſus deſtruat pfe
ctionẽ itellectꝰ.qꝛ licet nõ cõpatiũẽ ſe ſimꝉ ⁊ ſemel
itenſũ ⁊ remiſſũ i eodẽ hñtu tñ ẽ diſpoſitio remiſſuꝫ
ad intenſum ſic diceret aliquis ꝙ de ratione fidei ⁊
opiniõis ẽ enigma ad qꝺ intellectꝰ ẽ idifferẽs nec
cũ iſtis poteſt videre ſꝫ p iſta diſpõiẽ vt euacuatõe
iſtoꝝ videaẽ ⁊ ſic dant ſibi pfectionem ſꝫ impfectã
¶ Secũda etiã ſua ratio deficit.qꝛ illõ qꝺ nõ cau
ſaret abſentiam ſiue preſentiam luminoſi ſi tamen
eſſet cauſa ſubſtantie actꝰ luminis p ↄſñs eẽt cã cla
ritatis vel obſcuritatis eiꝰ q̃ nõ differũt ab ipſo ſi-
cut ipſi ſupra dixerũt ꝙ habitꝰ eo mõ quo ẽ cauſa
intẽſa i actu ẽ cauſa ſubſtãtie.ſi ḡ vnꝰ actꝰ eliceret
a luſe ⁊ a fide q̃ eẽt vtriqꝫ euidẽs eo mõ q̃ vtrũqꝫ eſ
ſet cã ſubſtãtie eſſet etiã cauſa euidentie licet vnuꝫ
p ſe aliud p accidẽs ⁊ vbi fides ẽ cauſa actꝰ ieuidẽ
tia ipa etiã ẽ cã ieuidentie eo mõ q̃ hꝫ cauſam.

Ad rõe aũ oppõꝫ. Durãduſ vbi ſupra. ¶ Ad argumenta principalia reſpondẽt illi de p̃-
ma opinione.ad primũ i oppoſitũ cũ diciẽ ꝙ iposſi
bile ẽ ꝙ idẽ formale obiectum ſit ſimꝉ euidẽs ⁊ ie-
Ad.1. uidẽs. Dicẽdũ ꝙ hoc nõ ẽ verũ ſi referaẽ ad diuer
ſos actꝰ.qꝛ ſicut dcm̃ fuit ſicut opponũtur euidẽs
⁊ ineuidẽs ita magis euidẽs et minus euidens ſꝫ
magis et minus euidens ſtant in eodem reſpectu
eiuſdẽ obiecti ſm aliũ et aliũ actũ ſicut dictũ fuit
de cognitione rerũ in verbo ⁊ in proprio gñe quare
eodẽ mõ idẽ obiectũ põt eſſe ſimꝉ euidẽs ⁊ ieuidẽs
ſm aliũ ⁊ aliũ actũ puta ſm actũ fidei ⁊ ſm actum
viſionis ſi ponanẽ diuerſi actꝰ/ſi aũt intelligatur
ꝙ illud non poteſt ſimul eſſe euidens et ineuidens
ſcꝺm eundem actum concedatur. ⁊ tũc ad mino-
rem p interemptionez.⁊ cũ pbaẽ ꝙ aſſentire rei vi
ſe i ſe eſt aſſentire euidẽs veꝝ eſt.aſſentire aũt p fi-
dem eſt aſſentire ineuidẽs.dicendũ ꝙ nõ ẽ veꝝ vl
niſi addatur ꝙ ſit aſſentire ſolũ p fidem tunc enim
talis aſſenſus eſt ineuidens/ Quia ineuidentiam
per ſe non faciat fides/⁊ abſentia obiecti in ſe ⁊ in
ſua cauſa quam abſentiã non facit fides Quis non
faciat talem preſentiam ſed compatitur ſecum taꝫ
abſentiam q̃ preſentiam. ſi autem aſſenſus ſit per
fidem ſed non ſolum per fidem . ſed per aliquid a-
liud quod facit preſentiam obiecti vel eam requi-
rit tunc talis aſſenſus ẽ euidens/ Quia euidentia
non ſit a fide ſed a principio obiecti aſſenſus tamẽ
talis eſt a fide eo modo quo aſſenſus eſt ab habi-
tu inclinante in obiectũ. ¶ Per idem reſponden

dum eſt ad ſequentes pbationes cũ diciẽ ꝙ aſſen-
tire p mediũ ieuidẽs eſt aſſentire ieuidẽs: qꝛ hoc
eſt verũ ſi ſit p tale mediũ ſoluꝫ.ſi autem ſit p tale
mediũ cũ alio qꝺ facit vel reqrit p̃ſentiã obiecti.
et ſic aſſentire euidẽs Quia euidentia nõ ſit a me-
dio ineuidẽti:a quo tñ eſt iſte aſſenſus inclinatiue
¶ Ad ſecundũ dicendũ cũ dr̃ ꝙ ipoſſibile eſt ali- Ad.2.
quẽ ſic eſſe diſpoſitũ ꝙ ſit ſiꝉ determiatꝰ ⁊ indeter-
minatꝰ ad infallibilẽ veritatẽ. Dicendũ ꝙ ſi intel-
ligaẽ de diſpoſitiõe q̃ eſt p habitũ/falſum eſt:qꝛ vt
oſtẽſum fuit in p̃cedẽti q̃ſtione:habitꝰ fidei ⁊ glie/
opinionis et ſciẽtie poſſunt eſſe ſiꝉ:p vnũ tñ itelle-
lectus eſt determinatꝰ p alterũ nõ. Et iterũ in eo-
dẽ ſiꝉ ſtant grauitas ⁊ virtus p quã moueẽ ad ma
gnetẽ:⁊ tñ p grauitatẽ ferrum determinaẽ ad mo
tũ deorſum:p aliã autẽ virtutẽ nõ eſt determinatũ
ad motũ deorſum:ſed indifferẽter põt mouere ad
quãcunqꝫ partẽ ſicut magnes. igiẽ de diſpoſitiõe
que eſt ſm habitꝰ ppoſitio nõ hꝫ veritatẽ. Si aũt
intelligaẽ de actu icꝫ ꝙ ſm eundẽ actũ aliqs non
põt eſſe ſiꝉ determinatꝰ ⁊ indeterminatꝰ ad fallibi
lẽ veritatẽ cõcedaẽ:⁊ tũc ad minorẽ p iterẽptionẽ
qꝛ ſi actus fidei ⁊ viſionis ſint vnꝰ actꝰ.tũc p iſtũ
actũ intellectus erit determinatꝰ infallibiliter ad
veritatẽ:ſed ñ rõe qua reduciẽ in fidẽ ſed rõne pñ
tie obiecti:ita ꝙ idẽ actus q̃ eſt determiatꝰ põt re-
duci in duo/a quoꝝ vno habet talẽ determinatio
nem ⁊ nõ ab altero. Verbi gr̃a. Qñtitas alba deter
minate diſgregat viſum:ſed iſta determinatio nõ
eſt a q̃ntitate q̃ põt eſſe cũ nigredine q̃ congregat:
ſed eſt ab albedine que diſgregat:⁊ diſgregare q̃
tum ad hoc ꝙ includit vel includere videẽ nõ ſo-
lum ergo dependet ab albedie/ſed etiã a quantita
te.⁊ ſimiliter eſt in ppoſito. ¶ Ad tertiũ cũ diciẽ Ad.3.
ꝙ actꝰ ſcientie ⁊ opinionis nõ poſſunt ſtare ſimul:
ergo nec actus fidei ⁊ viſionis. Nego antecedẽs.
Ad pbationẽ cũ diciẽ ꝙ opinãs formidat/ſciens
autẽ nõ formidat. Si intelligaẽ de formidine cõ
cluſionis/falſum eſt.nõ eſt eñ de rõne opinãtis ꝙ
eſtimet cõcluſionẽ poſſe aliter ſe habere:ſed ſoluꝫ
ꝙ cognoſcat cõcluſionẽ cõcludi p mediũ nõ neceſ
ſariũ.ſed ex hoc nõ ſequiẽ ꝙ cõcluſio nõ ſit neceſ-
ſaria.ſciẽs ergo cõcluſionẽ ⁊ habẽs de ea opinio-
nem/nõ formidat de cõcluſione ſed certꝰ eſt:quaꝫ
certitudinẽ hꝫ ex ſolo medio ſciẽtifico ⁊ nõ ex me
dio pbabili. Quis ex vtroqꝫ aſſentiat cõcluſioni.
põt ergo formidare de medio pbabili:et non for
midare de medio neceſſario quia cum ſint circa di
uerſa nõ opponuntur:ſed de cõcluſione vera non
eſt verum ꝙ formidet:ſed certꝰ eſt tñ ⁊ nõ formi-
dãs. Si autẽ de rõne opinionis eſſet ꝙ opinãs de
cõcluſione formidaret:tũc ipoſſibile eſſet aliquẽ
ſiꝉ opinari ⁊ ſcire aliquã ↄcluſionẽ: ſꝫ tũc nõ eſſet
ſic de fide ⁊ ſciẽtia/ſicut de ſciẽtia ⁊ opione: quia
ineuidẽtia nõ eſt de ratione actꝰ fidei vt probatuꝫ
eſt ſicut poniẽ ſcꝺm hanc viã quam nõ puto verã
ꝙ formidare de concluſione ſit de ratione opinio
nis. ¶ Ad aliud dicendũ ꝙ nõ eſt ſimile de actu fi Ad.4.
dei ⁊ de actu ſpei:qꝛ obiectum ſpei eſt bonũ futu
ruꝫ ad quod ſequiẽ de neceſſitate ꝙ nõ ſit habituꝫ
ppter quod non eſſe habitũ ⁊ non p̃ſens eſt cõdi-
tio neceſſario cõcomitãs obiectũ ſpei.obiectũ au
tẽ viſionis eſt p̃ſens ⁊ hitũ:qꝛ nõ ẽ aliud p̃ſens eẽ
et hñe q̃ videre deũ i ſe ⁊ imediate.⁊ ideo ↄditio-
nes viſiõis ⁊ ſpei ſũt ſibi oppoſite ⁊ icõpoſſibiles
Quare actus q̃ reqrũt in obiectis ſiles ↄditiones.de

rōne aūt obiecti fidei nō eſt nō eē viſū vel nō pſens vel nō hitū nec etiā ɔditio neceſſario ɔcomitās vt declaratū fuit prius ſʒ ſolū ē de ratione eius ꝙ ſit aliquod verū diuina auctoritate propoſitū q̄ cōdicio non repugnat preſentie obiecti vt plenius dictum fuit. ¶ Ad aliud cum dr̄ ꝙ ſi fides remaneret q̄tum ad habitum ꝛ actū in patria ꝛ euacuaret q̄tū ad enigma vel imꝑfectionem quā habet in via ſequeretur ꝙ tantuʒ euacuaretur caritas q̄tū fides. Dicendū propt̄ duo. pmo qꝛ neceſſitas fidei ꝛ actus ſui totalit̄ euacuatur in patria quia videnti nō ē neceſſaria fides cū habeat aliquid poti⁹ fide ꝛ ob hanc cauſam xp̄s qui ab inſtanti cōceptionis ſue fuit beatus nō ponit̄ habuiſſe fidem qꝛ nō fuit ei neceſſe cū haberet viſionē. neceſſitas aūt caritatis eq̄liter manet i pr̄ia ꝛ i via ꝛ ꝓpt̄ hāc neceſſitatem ponit̄ manere in pr̄ia non aūt fides q̄ ibi nō ē neceſſaria ſʒ dicit̄ euacuari qꝛ forte de facto euacuatur cum nō ſit neceſſaria ſicut etiā a principio nō fuit data chriſto ꝓpter eandē cauſam. ꝛ nō qꝛ non poſſit ibi manere ſm̄ habitū ꝛ ẜʒ actū vt declaratū fuit nos aūt querimus de poſſibili nō de facto.

Ad q̄ntū.

¶ Secūdo qꝛ ꝑfectio ꝛ imꝑfectio caritatis ꝛ act⁹ ei⁹ i via ꝛ i patria ē ſolū ſm̄ intenſū ꝛ remiſſum. ꝛ qꝛ ſe cōpatiunt̄ in eadeʒ re ſcd̄m ſpeciē. ideo caritas nō dr̄ euacuari ſed ſolū ei⁹ imꝑfectio ſicut dr̄ de intēſione aliaꝝ formaꝝ. imꝑfectio aūt act⁹ fidei pro ſtatu vie ꝛ ꝑfectio act⁹ viſionis ꝓ ſtatu pr̄ie nō ſe hn̄t ſicut intēſum ꝛ remiſſū in eadē ſpē ſʒ i diuerſis. et iō ſic euacuat̄ imꝑfectio act⁹ fidei ꝙ nō acq̄rit̄ ꝑfectio eiuſdē act⁹ ẜʒ eundē habitū ſʒ ſcd̄m aliuʒ puta ſm̄ lumen glorie. ꝛ iō nō dicitur manere vel ꝑfici ſicut caritas. Per hunc modū reſpondendū eſt ad mł̄tas auctoritates Auguſtini. Gregorij. Ricardi. Hugonis de ſancto victore q̄ videnť dicere ꝙ fides ꝛ act⁹ ei⁹ nō poſſunt mānere i patria. qꝛ aut loquūt̄ vt credo de fide nō ſm̄ ſe ꝛ abſolute ſed prout facit ad meritū ꝛ reſpicit ſtatū vie ꝓ quo ſemꝑ habet enigma adiūctū qd̄ non erit in patria. aut qꝛ fides ꝛ actus eius non erunt neceſſarij in patria apl̄s eniʒ Heb. xi. dicens ē argumentū nō apparentiū ſic loquit̄ de fide. ſ. ꝓut facit ad meritū ꝛ nō abſolute ꝙ patet ex hoc ꝙ in eodē capitulo dicit ꝙ ſine fide impoſſibile ē placere deo. conſtat aūt ꝙ beati placerēt deo pl⁹ q̄ viatores ꝛ ita ſcd̄m dictū apoſtoli in hereticis eēt i fides ꝛ act⁹ ei⁹ ſicut i viatorib⁹ niſi dicat̄ vel intelligat̄ de ɔplacentia ꝑ meritū ad quod neceſſaria ē fides ꝛ ad hunc ſenſū exponit mḡr ſententiarū predictū verbum dicens ꝙ fides eſt argumentum. ſ. conuinctio non apparentium qꝛ ſi rationabiliter ponitur fides conuincitur ꝙ aliqua ſunt non apparentia: non quia fides non poſſit ſtare q̄tum eſt de ſe cum apparentibus. ſed qꝛ nō ē neceſſaria ꝛ ꝙ fruſtra eēt ponere fidē vbi habem⁹ viſionē.

¶ Diſtinctio. 32. ¶ Queſtio. i.

Primum

Circa triceſimā ſecundā diſtinctionē q̄rūtur tria. Primū eſt vtrū dilectio qua de⁹ diligit creaturā ab eťno faciat creaturā ab eterno habuiſſe aliqd̄ eē eēntiale reale ab eťno diſtīctū ab eēntia diuina. Secūdo q̄rit̄ vtrū eadē dilectio eťna faciat creaturā ab eťno hūiſſe eē affirmatū vł negatū q̄tū ad eſſe p̄dicamētale ꝛ logicale. Tertio. vtrū eadē dilectio faciat creaturā ab eťno habuiſſe eē potentiale. ¶ De primo arguit̄ ꝛ vr̄ ꝙ dilectio dei q̄ ab eťno dilexit creaturā ponat cauſaʒ eternā ẜʒ oēʒ ſuā eſſentiā. qꝛ poſita cā i actu ponit̄ effect⁹ in actu ſcd̄o phiſi. ſʒ dilectio dei ē actu ab eterno q̄ eſt cauſa bonitatis ꝛ per ɔſ̄s entitatꝭ creaturaꝝ. qꝛ entitas ꝛ bonitas cōuertunt̄. ḡ entitas ꝛ bonitas creaturarum fuit actu ab eterno.

¶ Contra. qꝛ ſolus deus hʒ immortalitatem ꝛ eťnitatē ꝙ nō eēt ſi creatura hēret aliqd̄ eē ab eťno. In' oppm̄

¶ Reſponſio. de iſta q̄ſtione ſūt tres opiniones.

¶ Prima dicentiū ꝙ res habent triplex eē. ſ. eſſe cognitū qd̄ eſt eē diminutū q̄tū ad rē que hʒ eē cognitū apud aīam. Aliud ē extra eē in effectu in ſingularibus. Tertiū eſt eſſe abſolute id qd̄ ē res eſſentialit̄ ꝛ vocat̄ abeis eē eēntie. Dicunt ḡ ꝙ creatura habuit ab eterno non ſolum eē cognitū ſʒ etiaʒ eē reale eēntie diuerſū realiter ab eēntia diuina ab eterno ꝛ dicunt ꝙ de⁹ ſcd̄m ratiōnē cauſe exēplarꝭ q̄ ē exemplar eēntias reꝝ ab eterno repreſentans dat creature ab eterno eē eēntie. Secundum vero rationē cauſe efficiētis dedit ei ex tempore eē exiſtentie in effectu. Probatur autē quatuor rationibus ꝙ creature habeant verum eē reale eēntie actu diuerſum ab eē diuino ab eťno. Primo ſic. illud qd̄ ē verū obiectū intellect⁹ diuini ꝛ ab eo cognoſcitur vt quoddā exēplatū et ydeatū hʒ verā q̄ddītatē q̄ poſſit eē veꝝ obiectum itellect⁹ ꝛ illā ētitatē oʒ eē aliā ab entitate diuia cū ydeatuʒ nō poſſit eē ydea nec exēplatū exēplar ſʒ creature ſic ab eťno cognoſcūt̄ a deo. ḡ ꝛc. ¶ Scd̄o qꝛ ſm̄ Aug. nō aliter cognoſcit de⁹ facienda ꝛ facta ſed deus cognoſcēdo res fctās cognoſcit q̄dditates earū veras alias a q̄dditate ſua. ḡ et ſic ab eterno ſiłr cognoſcendo res faciendas cognouit veras quidditates earuʒ alias a q̄dditate ſua. ¶ Tertio ſic. nā creature ab eterno intellecta a deo aut ē ab eterno alia ētitas a diuia aut nō. ſi ſic hētur ꝓpoſitū. ſi non ē idē ꝙ ipſa eēntia diuina cū entitas creature vere dicat̄ ab eterno creabilis eē ſeq̄ret̄ ꝙ etiā eēntia diuina eēt creabilis qd̄ ē impoſſibile. ¶ Quarto ſic. diminuta entitas nō ē vera ētitas ſʒ ſi creatura nō hēret ab eterno niſi eſſe cognitū ita ꝙ non haberet realē entitatē ab eterno tunc diminuta entitas fieret vera entitas q̄ñ creatura fuit fctā i eē reali. ḡ creature nō hn̄t tm̄ eē cognitū ab eterno immo eē reale eēntie i ꝓpria nā. ¶ Quicq̄d aūt ſit de veritate ɔcłonis ad iſtas rōes alij rn̄dent ¶ Ad primū dicūt ꝙ illd̄ qd̄ de⁹ itelligat ab eterno itelligēdo creaturā ſiue ipſa creatura intellecta eſt verum ens reale ab eterno nō, in actu ſed i potētia nec aliā entitateʒ requirit creatura ad hoc ꝙ ſit talis qualem eam de⁹ ab eterno intelligit ꝛ ſimiliter ydeatum ꝛ exemplatum eſt alia res ab ydea ꝛ exemplari ab eterno. nō in actu ſed in potentia/ ſicut enim aliquid habet eē in actu et in potentia ita et differre vel diſtingui in potentia et in actu. ¶ Ad ſecundum dicendum ꝙ deus non aliter nouit facta et facienda quantuʒ eſt ex parte ſua: quia eodem actu et per ideʒ medium ꝙ eſt eſſentia ſua omnia nouit preterita preſentia et futura. ex parte tamen rerum aliter dicitur noſſe factum et ſciendum. ita ꝙ ly aliter. non determinet intelligere dei ſed rem intellectam. cōſtat enim ꝙ nunc intelligit antichriſtum naſciturum. quando autem actu exiſtet non intelliget ipſum naſciturum ſed natum. et ſimiliter ab eterno intellexit res eſſe futuras: et eſſe tantum

Reſpōſio i. opio hērici q̄libe. i. q. ſeptia

Solutio rationum iā factaꝝ.

Ad ſcd̄m.

in potentia ſed i tēpore intellexit eas eē i actu ita ꝙ aliť itellexit eas ab eterno ⁊ in tempore ſm ꝙ ly aliť determinat res itellectas ⁊ creatas nō aūt intellectū dei ꝙ de⁹ itelligendo creaturas ſic ⁊ ſic intellexit eas non actu intelligendi alio modo ſe hñte ſ; intellexit res aliť ſe hñtes. ¶ Ad tertiū dicēdū

Ad.3. ꝙ natura creature a deo ab eterno intellecta ē aliq̄d a deo nō in actu ſ; i potentia et hoc ſufficit ad hoc ꝙ creabile nō ſit creator. naȝ creabile nō dicit ꝙ eſt actu p creationē ſ; per creationem natū ē eē. nec dr̄ creabile ab aliqua potētia paſſiua creature create

Ad q̄rtū q̄ ſit ab eterno ſ; a potētia creatoris. ¶ Ad q̄rtum dicēdū ꝙ q̄ñ ſit domus vel creature res prius intellecta non ponitur ꝙ eſſe cognitū ſiue eē diminutū rei qđ ē cogitatio fiat res extra poſtea ſ; ponitur ꝙ illa res que fuit prius cognita ⁊ que nullum eſſe actu habebat niſi eſſe cognitum erat tñ vera res in rerum natura in potentia fit realiter ita ꝙ quando deus facit creaturam prius actu non exiſtentem eſſe actu non facit ꝙ ens tñ rationis ſit ens reale ſed facit ꝙ ens reale i potētia fit ens reale in actu. Nec valet ꝙ dicunt quidā volētes exponere p̄dictam opinionem ꝙ creature prout reſpicit ab eterno deum vt cauſam ⁊ vt potentiam productiuaȝ ſic habet eſſe reale diſtinctū ab eē diuino ab eterno ꝙ obiectum potentie productiue ſiue cauſe eſt aliud re a cauſa. q; iſtud non concludit creaturam eē habere reale i actu ab eterno ſed tātum i potētia. ad p̄dictā aūt potentiam ſequitur hr̄e eē reale i actu cum ponat creaturam in eſſe eſſentie conſtitutam p diuinū exēplar hr̄e relationē realē i actu ad exēplar ꝙ eſſe non poteſt niſi eſſētia creature ponatur i actu ⁊ i eſſe reali ab eterno. q; qđ nō eſt actu non poteſt referri actu. ¶ Unde eſt ſecunda opinio ꝙ

2. opinio de fonti b^o quolib. 3.q.1.a.2. duplex ē eſſe rei vnū ſc; apud aīam qđ dicit eſſe diminutū ⁊ iſtud eſſe nihil aliđ ē q̄ȝ cognitio rei exñs apđ intellectū ⁊ dr̄ eſſe diminutū. q; non ponit, inq̄tum huiuſmōi aliqđ eē reale cogniti i prop̄a nā ⁊ q̄tū ad iſtud eē habēt creature eē i actu ab eterno ſi eſſe actu cognitū qđ nō ponit aliquid aliud q̄ȝ cognitionē diuinā que licet i ſe ſit realiſſima ⁊ pfectiſſima entitas dr̄ tñ ꝙ creatura ſm eā hȝ eſſe diminutū ↄſiderando eā vt cognitio ē eiꝰ ⁊ non vt eſt cā. q; vt ſic nō ponit aliqđ eſſe reale creature neq; i actu nec in potentia. ¶ Aliud eſt eſſe rei i p̄p̄a natura ⁊ hoc diſtinguiť. q; aliquid pōt eſſe in actu ⁊ i potētia dupliciter. vel tantum i potentia agētis de nichilo p̄ducentis ⁊ ſic omnes creature fuerunt ab eterno i potētia. ſ. i potētia creatoris. Alio modo pōt eē in potentia paſſiua q̄ eſt pars intrinſeca rei ⁊ in potentia actiua naturali ei correſpondēte. ⁊ ſic ſūt i potētia res ex tempe: ſicut diciť roſa i hyeme eē in potētia. in actu aūt nulla creatura fuit ab eterno nec q̄tū ad eē eēntie ad qđcūq; eē reale p̄p̄e nature. ꝙ aūt creatura nō habuit aliq̄d eē reale ab eterno confirmāt decem rōib⁹. ¶ Prima ratio talis ē

5 q; creatio ſm hoc non eſſet facere res de nichilo q; illud qđ ē vere et realiť ſubſtantia ſicut ipſi ponunt de creatura ab eterno eſt vere ⁊ realiter aliq̄d ſ; ꝙ eſt aliquid realiter in actu q̄cūq; reali añq̄ȝ fiat nō fit ex nichilo. ḡ creatura non poteſt creari vel fieri ex nichilo ſm iſtā poſitionē. ¶ Sed dicunt ꝙ ſcđ; quid ly ē. eſt tertio adiacens creatura eſt aliquid ab eterno ſ; ſ; ꝙ ly eſt ē ſecūdo adiacens creatura ſimpliciter non eſt ab eterno. Sed iſtđ non valet: q; q̄ñ ē predicať. tertio adiacēs ſi illud tertium nō dicat ens diminutū ſ; iferre eē ſimplr̄. ſed eē reale ſubſtantie nō dicit eē diminutū. ḡ de eo qđ ē vere ſubſtantia i; inferre eē ſimplr̄. ¶ Secundo p iſtaȝ 2

pōnem p creationē nō acq̄riť creature niſi illđ qđ addit eſſe exiſtentie ſup eſſentiam ⁊ eē eſſentie ſed hoc eſt ſcđm auctorē dicte poſitionis pur⁹ reſpect⁹ ḡ p creationē non acquiritur niſi purus reſpectus ¶ Tertio ſeq̄ť vlteri⁹ ex hoc ꝙ p creationē nichil p̄ducať. q; p actionē aliquā non pōt p̄duci pur⁹ reſpect⁹. ſ; oportet ſemp dare aliqđ obiectū ad qđ ↄſe q̄ť reſpectus. ſed ſcđm iſtā poſitionē non pōt dari aliquid abſolutū p̄ductū vel conſtitutum p creationē ḡ ſeq̄ť ꝙ p creationē nichil p̄ducatur. 3

Maior probať a ſimili. ad cui⁹ euidentiā ſciendū ꝙ cū creatura conſtituta ſit ab eterno i eē eſſentie tñ ſ; ratōnē intelligendi oportuit eā pri⁹ intelligi nō eē ſm p̄dictū eē q̄ȝ hr̄e p̄dictū eē eēntie ⁊ acq̄ſiuit illud eē eſſentie actione ſiue p̄ductione eterna p cauſā extra rē ſicut poſuit ph̄s mundū fuiſſe ab eterno. et tñ prius ordine nature hr̄e nō eē q̄ȝ eē et ſic in p̄ductione iſta p̄ducta fuit ipa q̄dditas vel eſſentia q̄ eſt q̄d abſolutū ⁊ ad ipam cōſecut⁹ eſt reſpectus q̄ impiať p eſſe eēntie. ḡ a ſimili ſi p creationē dz aliquid acquiri oȝ de re aliq̄d abſolutū cōſtitutū p ipam ⁊ ſic pȝ maior. Minor ſiliť probatur q; in creatura nō ē aliq̄d ꝙ ſit abſolutū niſi ipa q̄dditas ſiue eēntia ſcđm ſe ⁊ abſolute accepta.

¶ Preter enī iſtā quidditatē non eſt i ea ſcđm auctorē p̄dicte pōis niſi eē eēntie. qđ addit ſupra q̄dditatē reſpectū ad cām exēplarē et eē exiſtentie ꝙ addit reſpectū ad cauſam efficientē p creationem non acq̄riť nec conſtituitur ipa quidditas creature ſm ſe cū ſit iā cōſtituta p cauſam exēplarē. ergo non poteſt dari ſm iſtā pōnem aliquid abſolutum conſtitutū ſiue productum p cauſam efficientem in creatione. ¶ Si dicatur ꝙ ipa eēntia ſm ſuam totalē entitatē ſit res creatiōis ſub rōne eſſe exiſtentie.

¶ Contra. ſicut reſpectus non eſt per ſe res alicuius productionis ita nec poteſt eſſe aliquid incluſum infra p ſe terminū productionis. q; reſpectus non eſt ipſum p ſe p̄ductum ſed eſt quid cōſequens ad p̄ductum ſ; ſi totalis entitas eēntie acquireretur p creationē vt ſub ratione eē exiſtētie reſpect⁹ qui p eſſe exiſtentie importatur includeretur in p ſe producto. ergo non valet predicta reſponſio.

¶ Si dicatur ꝙ in creatura ſunt duo abſoluta ſcilicet. eſſentia ⁊ exiſtentia ⁊ duo reſpectus ſcilicet eſſe eſſentie. ⁊ eſſe exiſtentie. Non valet. quia ponitur falſum. quia eſſentia et exiſtentia non ſunt diuerſa inquantum huiuſmodi. vnumquodq; enim q̄tum habet de eſſentia tantum habet de exiſtentia et q̄tum de eſſe tantum de exiſtere et ſicut vnū diuiditur in ſubſtātiam ⁊ accidens in potentiam ⁊ actū ita ⁊ reliquū. ſic igť cāſalitas p̄ma. ſ. cāſalitas exēplaris hȝ aliqđ abſolutū ad qđ termineť. ſ; cāſalitas efficiētis q̄ dr̄ cāſalitas ſecunda nō ſm hāc pōnem.

¶ Quarto. q; exēplatū qđ ē eēna eſt illđ per cui⁹ participationē indiuiduū hȝ eſſe exiſtentie ſ; ponere illud p cuius pticipationē habȝ idiuiduū eē reale nō exiſtente indiuiduo eſt peius q̄ȝ ponere ydeas platonis ſubſiſtētes per quarum participationem ponebat idiuidua eſſe. ergo hec poſitio eſt peior platonica. 4

¶ Quinto. quia licet effectus poſſit eſſe ſine materia vel cauſa materiali vt patet i angelis: nō tñ 5

poteſt eſſe reale i actu ſiue cauſa efficiente. g̃ pōere
creaturā eſt effectū alicui⁹ ꝗ̄tū ad ſuū eſſe reale a-
ctuale ſcd̄m cauſā exēplarē ⁊ nō habere cauſā effi-
6 cientem eſt inconueniens. ⁋ Sexto. qꝛ ſicut alibi
oſtenſum eſt cauſā exēplarē oꝑtet eē cauſā efficiētē
nā cū nō ſint niſi quatuoꝛ cāe ſcd̄ꝫ doctrinā oīꝫ itel
ligentiū phiſicoꝝ ſcꝫ efficiens ⁊ foꝛmalis intra ꝗ̄
eſt ps rei et materia. ⁊ finalis opoꝛtet omnē cauſas
reducere ad vnā iſtaꝝ quatuoꝛ. ſꝫ cauſa exēplaris
quā ponūt nō pōt eſſe foꝛma nec materia nec finis
7 g̃ opoꝛtet ꝙ ſit efficiēs nec debet diſtingui ei⁹ cāli
tas cōtra cālitatē agentis ꝑ intellectū. ⁋ Septi-
mo. qꝛ creatura cum habeat eſſe ab exemplari di-
uino conſtituiť in tali eſſe ꝑ hoc ꝙ a deo ꝑ exēplar
tale itelligiť ſed ſm̄ eos creatura nō poteſt eē vnū
obiectum intellect⁹ diuini / niſi preintelligať hr̄e
vnū eſſe reale q̄dditatiuū ſcd̄m ꝙ ſit eius obiectū
verū ⁊ ꝑ conſequens hꝫ tale eſſe pꝛius nō ꝗ̄ itelli-
gatur a deo. g̃ pꝛius habet creatura tale eſſe ꝗ̄ ſit i
eſſe tali conſtituta quod ē omnino inintelligibile.
8 ⁋ Octauo qꝛ ſi de⁹ nō pōt vere intelligere creatu
rā niſi ipa creatura pꝛeintelligať habere ſuum eſſe
reale ſm̄ qd̄ intelligitur ſeqꝛ ꝙ itelligere dei depē
det ab alio a ſe. Si dicať ꝙ qū dr̄ deus nō poteſt i
telligere creaturā niſi ipſa ſit qd̄ hoc nō intelligiť
cauſaliter ita ꝙ eſſe creature ſit a deo cauſa itelli-
gendi eā ſed cōſecutiue. qꝛ. ſ. non poteſt itelligi qn̄
ipſa ſit ſicut non pōt de⁹ creare creaturam qn̄ ipſa
ſit. Non valet. quia intelligere nō eſt act⁹ trāſiens
vt creare qd̄ nō poſſit dici non eē ſine altero ꝑ ipꝫ
in eſſe reali conſtituto ꝙ conſecutiue ſe hꝫ ad ipm̄
immo actus manens et ſuum obiectū ſiue cui⁹ eſſe
reali non poteſt eſſe intelligiť vt mouēs ⁊ vt cā ei⁹
9 a quo depēdet ⁋ Nono. qꝛ non min⁹ ē de⁹ potens
ſm̄ rōnē cāe efficientis ꝗ̄ ſcd̄m rōneꝫ cāe exēpla-
ris. ſi g̃ poteſt dare eſſe reale ſꝫ rationem cāe exē-
plaris ab eterno. g̃ ⁊ potuit dare ſm̄ rōem cāe effi-
ciētia eē exiſtētie ab eterno qd̄ eſt omnino cōtra au
ctoꝛitatē dicte poſitionis. ⁋ Si dicať ꝙ ex parte
creature plus repugnat vnum ꝗ̄ aliud.
⁋ Contra. qꝛ ſm̄ eos creature repugnat hr̄e eſſe
exiſtentie ab eterno ꝓpť hoc ꝙ hoc habet ab alio
ꝙ eni͂ habet eſſe ab alio opoꝛtet ꝙ habeat eſſe poſt
nō eſſe: non ſolū natura ſed duratione. qꝛ qd̄ ſēper
ē non pōt ab alio habere eſſe ſm̄ eos ſed conſtat ꝙ
ſicut creatura habet eſſe exiſtentie ab alio ita ⁊ eſſe
eſſentie ⁊ hoc ipſimet dicunt. g̃ nō pōt creatura ha
bere iſtud eſſe reale ⁊ in actu diſtincto a deo ab e-
terno. vel ſi pōt hoc eē hr̄e. g̃ et aliō ſcꝫ eē exiſtētie
10 ⁋ Decimo. qꝛ ſicut deus intelligit ab eterno vere
eſſentiā creature ita ⁊ eius exiſtentiam ſi g̃ eēntiā
creature a deo intelligi facit creaturā hr̄e eē reale
ab eterno ſꝫ eē eſſentie ita intelligi ab eterno ſcd̄ꝫ
ſuā eēntiā dat ei eē reale ab eťno ꝗ̄tū ad eē exn̄tie.
⁋ Si dicať ꝙ ex hoc ꝙ eſſentia intelligiť hr̄e eſſe
eſſentie ſic ꝙ eſſentia ē eſſentia nō tamē ꝓpter hoc
ſeqꝛ ꝙ eſſentia ſit ſimplr̄: ſic etiā nō ſeqꝛ exiſtētia
dꝫ itelligi. g̃ exiſtentia eſt. Non valꝫ. qꝛ ſaltē hꝫ ꝙ ē
poniť tertio adiacēs. ſicut ad intelligi eſſentiam
creature ſeqꝛ eā eē ſm̄ eē eſſentie. ita ſeqꝛ eā eē ab
eterno ſcd̄ꝫ eē exiſtentie. qꝛ ei⁹ exiſtentia itelligiť
ab eterno vnde ſicut etiā dicūt aduerſarij deū itel
ligere rem ſm̄ eē eſſentie nichil aliud eſt ꝗ̄ deum
itelligere rei eſſētiam ſiue exiſtat actu ſiue non ita
etiam deum intelligere ſcd̄m eſſe exiſtentie nichil
aliud eſt ꝗ̄ deum intelligere rei exiſtentiam ſiue

exiſtat in actu ſiue non. Et ideo non ſequitur deus
intelligit rei exiſtentiam. ergo eſſentia vel exiſtē
tia ſimpliciť: tamē ſi ad intelligere rei eſſētiam ſe-
quiť eā eſſe in pꝛopꝛia natura i eſſe reali ſm̄ eſſe eſ
ſentie ita ad itelligi exiſtētiā rei ſequiť ipē eē eēntialr̄
ſm̄ eē exn̄tie. Et ideo oꝑtet dicere ꝙ ad hoc ꝙ res
vere intelligatur nō opoꝛtet ipſam rem eſſe i actu
i pꝛopꝛia natura ſm̄ eſſe reale eſſentie vel exiſtētie
ſed ſufficit ꝙ aliqua ei⁹ ſimilitudo eā repꝛ̄ſentans
intellectui ſit preſens intellectui et ideo cū diuina
eſſentia ſit ſimilitudo perfectiſſime repꝛeſentans
omnia ad hoc ꝙ omnes creature intelligant ab eť
no non requiriť aliquod eſſe actuale reale ipi⁹ cre
ature ſed ſufficit eſſentia diuina in qua omnes cre
ature repꝛeſentantur. Auguſtinus etiam ſuper il
lud. Hebꝛe. xi. vt ex inuiſibilibus. ⁊c. et ſuper Gene.
libro quinto capi. 40. Anſel. monol. 33 cap. dicūt
creaturā non habuiſſe aliquod eē reale actuale an̄
mundi creationem niſi eſſe in ſapiētia dei qd̄ eſt eē
cognitū. ⁊ eē in eo ſicut in arte ꝓductiua qd̄ eſt eē
in potentia agentis ꝑ intellectū. ⁋ Vn̄ etiā dñr
ꝙ eē creature qd̄ habet anteꝗ̄ ſit non eſt aliud ꝗ̄
eēntia diuia ꝗ̄ eſt vita qꝛ nullū eē actuale hꝫ: pꝛeter
eē cognitū quod eſt ipſa noticia dei de creatura / ē
tamē in potentia res alia a deo ab eterno ita ꝙ ſi-
cut habet eē reale in potentia ab eťno ita hꝫ eē di-
ſtinctū ab eē diuino. ⁋ Tertia eſt opinio dicentiū 3. opinio
ꝙ pꝛima opinio eſt impoſſibilis et falſa. ⁊ ꝗ̄tum
ad modū ponendi. quo ponit creaturam hr̄e eē eſ-
ſentie reale ꝓpť reſpectum ad exēplar: ⁊ habere
eē exiſtentie ꝓpter nouū reſpectum ad deum vt
ad cauſaꝫ efficientem ⁊ ꝗ̄tum ad ipſā poſitionem
ꝙ ponit creaturam habere eē eēntie ab eterno.
⁋ Contra pꝛimū adducit tres ratōes: ꝗꝝ pꝛīma ta
lis eſt ex hoc ꝙ aliquid habet eē rōnis mere. nō hꝫ
aliqd̄ eē reale ſed habere reſpectum ad exēplar cu
i⁹ ſcripta cā effectiua ⁊ ei⁹ cālitate ē mere hr̄e eſſe
rationis. g̃ creatura ex hoc ꝙ habet talem reſpe-
ctum ad exēplar nō habet ad eē reale Minoꝛ patꝫ
ꝑ illud quod dictū ē in q̄ſtione de eſſe ⁊ eſſentia.
Maioꝛ patꝫ etiam de facili. qꝛ dictio excluſiua ad
dita vni eoꝝ que ex oppoſito diuiduntur excludit
reliquū ſed eē ratiōis ⁊ eē reale diuidunť ex oppo
ſito vt patꝫ ꝑ phm̄. 6. metaphi. g̃ ex hoc ꝙ aliqd̄ hꝫ
eē rōnis tantum non hꝫ aliquod eē reale. qꝛ habe-
re eē rationis tantum excludit eē reale.
⁋ Secūda ratio talis eſt. nulla actio realis qua 2
aliquid ꝓducitur terminať ad ſolum reſpectū ꝓdu
ctione ſcilicet reali. ſꝫ ſi creatura haberet eē eēntie
reale ab eterno ⁊ actuale creatio creature termina
reť ad reſpectū tantuꝫ. g̃ ipoſſibile eſt creaturā hr̄e
aliquod eē reale actuale ab eterno.
⁋ Vtrāqꝫ ꝓbo et pꝛimo pꝛimā. qꝛ ſm̄ philoſophū
5. phiſicorum. in ad aliquid non eſt motus vl muta
tio hoc aūt nō eſt niſi quia actio realis productio
nis alicuius non terminatur ad reſpectū ſolū. g̃ ⁊c̄
⁋ Maioꝛem pꝛobo quia in creatura nichil aliud
eſt niſi vel eſſe eſſentie tantum / vel eſſe exiſtentie
ſimūl cū eē eēntie. ſed ſm̄ pōnē pꝛedictā eſſe exiſten
tie nichil addit ſuper eſſe eſſentie niſi ſolum reſpe
ctum ad agens. g̃ ſi creatura ante ſuam creationē
habet eſſe eſſentie reale actuale eius creatio nō ter
minabitur niſi ad ſolum reſpectū ⁊ ſic patet mioꝛ.
⁋ Si dicas: ꝙ creatio terminatur ad eſſentiam
vt eſt ſub reſpectu non valet. quia ad illud ſolum vt
ad foꝛmalē terminať actio quod non pꝛeſupponit

actor ſed ꝑ ipſam acq̄rit̄ ſicut qñ homo ſit alb⁹ al
bedo eſt principalis et formalis terminus qui ac
quirit̄ per dealbationē et non p̄ſupponitur. ſed ſi
creatura hꝫ eē eēntie reale actuale añ ſuā creatōēꝫ
eſſe eſſentie creationi p̄ſupponit̄ nec ꝑ eā acquirit̄
ꝙ adhuc ſtat ꝙ ſolus reſpectus ſit formalis termi⁹
ad quē terminat̄ creatio ⁊ ſi dicat̄ creari ad eſſētiā
ſub reſpectu hoc erit ratiōe reſpectus formaliter.
¶ Tertia ratio talis ē eēntia ⁊ eſſe exñtie ſcḋꝫ au
ctores p̄dicte pōnis dr̄ſt ſicut curſus ⁊ currere. ꝫ
curſ⁹ nō p̄t eē ſine currere nec ecōuerſo. qꝛ īpoſſibi
le ē curſū eſſe niſi aliqs eo currat ⁊ impoſſibile eēt
om̄ ē aliquē currere niſi aliquo curſu. ꝙ a ſimili eē
eſſentie nō poteſt eſſe ſine eſſe exiſtētie nec ecōuer
ſo ſed nullus pōt creaturā hēre eſſe eſſentie ab eē
no niſi ſolū in potentia. Ipſā aūt poſitionē l͛ie im
ꝓbant ſic illud qḋ ꝓduc̄it̄ nullo ſui p̄ſuppoſito nul
lū eſſe reale haber ante ſuam ꝓductionē niſi tm̄ū
in potentia ſed creatura producta eſt in creatione
nullo ſui p̄ſuppoſito. ergo creatura non habuit a
liquod eſſe reale añ ſuam creationē niſi tm̄ in po
tentia. Utramqꝫ aſſumptā ꝓbant ⁊ primo. primā
qꝛ illḋ cui⁹ aliqḋ eē reale p̄cedit ſuā ꝓductionē ꝙ
tū ad aliqḋ ſui ſuppōit̄ ſue ꝓductōi. iꝫ illḋ qḋ q̄ntū
ad aliq̄d eſſe reale ante ſuam productionem pre
ſupponit̄ non de nouo ꝓducit̄. tunc ꝙ ſi eē in ſui ꝓ
ductione de nouo producatur nichil ſui preſuppo
nitur et hoc fuit maior. Maiorem probo. qꝛ crea
tio ſimpliciter dicta que eſt productio totius ent̄
in hoc differt ab aliis factōnibus ꝙ illud quod fit
per creationem dicitur fieri ex nichilo ſed fieri ſic
ex nichilo non eſt aliud niſi fieri nullo p̄ſuppoſito
quia per hoc alie factiones differunt a creatione.
quia illud quod fit per eas fit aliquo preſuppoſito
ergo per oppoſituꝫ creari qḋ eſt fieri ex nichilo erit
nullo preſuppoſito ergo creatura in ſui productio
ne vel creatione producta ē nullo ſui preſuppoſito
¶ Preterea. quecunqꝫ ſunt inſeparabilia vnum
non poteſt eſſe ſine alio ſm̄ eſſe eſſentie et eſſe exi
ſtentie ſunt inſeparabilia magis ꝙ proprietas et
per ſe paſſio et ſuum ſubiectum. ergo vnum nō pōt
eſſe ſine alio ſed ſcḋm omnes eſſe exiſtentie non eſt
ab eterno. ergo nec eſſe eſſentie rerum et per conſe
quens non habet aliquod eſſe reale ab eterno.
¶ Sic ergo dicūt ꝙ creatura nullum eſſe reale a
ctuale habuit ab eterno ſed ſolū in potentia non q̄
cunqꝫ ſed ſolum in potentia actiua creantis.
Contra. ¶ Sed obiiciunt tripliciter contra ſe ⁊ ſoluunt ꝓ
mo ſic ꝙ creatura habuit aliquod eſſe reale ab eter
no qꝛ relationes exemplaris ydee creature que in
deo ſunt ab eterno oportet terminari ad aliq̄d aut
ꝙ ad deum aut ad creaturam. nō ad deum qꝛ tunc
deus eſſet exemplatum idcatū ⁊ creabile qḋ ē im
poſſibile ꝙ oportet ꝙ terminentur ad creaturam qḋ
liber iſtoꝝ ſed nō poſſent tales relationes ab eťno
terminari ad creaturam: niſi creatura aliquod eē
reale haberet ab eterno. ergo et cetera.
¶ Preterea ſi creatura non habuit aliqḋ eſſe rea
le ab eterno ſed tantum eſſe rationis ſequeretur
ꝙ deus faciendo creaturaꝫ in eſſe reali de nouo fa
ceret de ente ratiōis ens reale qḋ eſt impoſſibile ꝙ
⁊ cetera. ¶ Tertio. qꝛ ab eterno deus intelligendo
creaturam ſi non intellexerit ab eterno aliquod eē
reale creatum intellexit autem poſtea. ergo ſi cre
atura non habuit aliquod eſſe reale ab eterno de⁹
de nouo aliquid intelligeret quod prius non intel
lexit: qḋ eſt inconueniens
¶ Ad iſta aūt reſpondent per ordinem. Solutio.
¶ Ad primū dicūt ꝙ relationes exēplaris ydee ⁊
creatiui terminantur ab eterno ad creaturaꝫ ſicut
ad correlatiuum illorū. ⁊ qñ tu dicis ꝙ hoc nō poſ
ſet eſſe niſi creatura hūerit aliquod eſſe actuale re
ale ab eterno. dico ꝙ nō eſt verū. qꝛ ille relatiōes
ſunt rationis tantum ⁊ ſufficit ꝙ relatiuum eis re
ſpondens ſit ens rationis hoc excepto ꝙ creatiuū
requirit in ſuo correlatio ens reale in potentia eē
autem in potentia creaturarum concedim⁹ eſſe ab
eterno. ¶ Ad ſecundū dicendū ꝙ ſicut qñ fit ex al
bo nigrū agens non facit ꝙ album ſit nigrum ꝯdi
cti: ſed facit ꝙ illud qḋ prius erat album poſtea ſit
nigrū. ita etiā nō oꝫ ꝙ deus faciendo creaturā fa
ciat ꝙ nichil ſit ens vel ꝙ ens rationis ſit ens rea
le ſed facit ꝙ illud qḋ prius non habebat ens rea
le ſed ēs rōis poſtea habet eē reale nec tm̄ oportet
ꝙ ſit in eo ꝙ fit ex albo nigꝝ ſubſternit̄ id ſubiectū
ſucceſſiue albedini et nigredini qḋ prius fuit albū
et poſtea nigrum ita etiaꝫ intelligatur eſſentia cre
ature ſubſterni non eē ſuo añ creationeꝫ ⁊ poſt cre
ationē ipſa eſſe ſed ꝑ hoc ſolum intelligit̄ ꝙ creatu
ra q̄ nunc eſt ⁊ habet habitudinem ad durationem
q̄ nunc eſt non habet habitudinem ad durationem
aliq̄ꝫ p̄cedentē inſtans creationis. non enī oportet
ꝙ illud quod ē ſbm̄ ꝓpōnis ſit realiter ſubſtractū
ei quod predicatur vel qḋ ſignificatur qꝛ nec ſemꝑ
hoc ſig̃t propoſitio. ſ. ꝙ illud quod ē ſubiectū ꝓpo
ſitiōis ſubſternat̄ in re ei ꝑ qḋ predicatū ſig̃tur ſi
cut patet qñ dicit̄ chimera eſt chimera. ¶ Ad ter
tium dicendū ꝙ qñ dicit̄. ꝙ deus non intelligit ali
quid habere eſſe reale ab eterno ſꝫ de nouo. ly ab
eterno ⁊ ly de nouo poſſūt determinare actū intel
ligendi dei vt ſit ſenſus ꝙ deus aliquo actu intelli
gendi non eterno ſed nouo intelligat aliquid ha
bere eſſe reale ⁊ hic intellectus ē falſus. ⁊ ſm̄ hunc
intellectū ꝓcedit obiectio illa. alio modo poteſt i
telligi ꝙ ly ab eterno ⁊ ly de nouo non determinent
niſi eſſe rei intellecte vt ſit ſenſus ꝙ de⁹ intellectu
eterno intelligit aliq̄d non habere eſſe reale actua
le ab eterno: ſed de nouo. ⁊ iſte ſenſus eſt verus. ⁊
ſic verum eſt dicere: ꝙ deus intelligēs creaturam
nō itellexit aliq̄d qḋ hēt eē reale actuale ab eter
no: ſꝫ de nouo ¶ Ad quartū pꝫ ſolutio ex dictis
¶ Ad rōnē principalē dōm ꝙ de⁹ ab eterno dile
xit creaturā actu ſed diligere eſt velle bonum ali
cui voluit autem bonum actuale creature nō ab e
terno ſꝫ ex tempore iō nec ante creauit.

SEcūdo querit̄. vtrū dilectio dei Queſtio ſecunda.
ab eťno diuidit creature eē p̄dica
mētale ab eťno. ⁊ vr̄ ꝙ ſic qꝛ ad eē
p̄dicamētale ſuffeciūt duo. ſ. vnū
materiale qḋ ē eſſe i potentia nō
ſicut figmētū. ⁊ aliḋ formale. ſ. eē
ab intellectu apprehenſū q̄ facit
vniuerſalitatem in reb⁹ ſine qua non eſt ordinatio
predicamētoꝝ ſꝫ res habuerunt eē potentiale ab
eterno et eē intellectum a deo. ꝙ ⁊c. ¶ Contra. qꝛ
nō entis non ſunt ſpecies nec differētie: ſed creatu
ra ab eterno fuit non ens. quia de nichilo produ
cta. ꝙ. ⁊c. ¶ Reſponſio. hic ſunt tria videnda. Reſpōſio.
Primo. vtrum aliq̄ propoſitōes precipue ille que
ſunt per ſe ſicut homo eſt aīal. ⁊ huiuſmodi ſunt ve
re ab eterno. Secūdo an res habeant eſſe in gene
re ab eťno. Tertio an de⁹ ab eťno diligat creaturā

1.opinio Heruei.

¶ Quantum ad primū ſunt quattuor opiniones ¶ Prima eſt/ et ponūt eā illi q̄ poſuerūt eſſentias rerum ab eterno/ ꝙ ille ꝓpoſitiones ſunt vere ab eterno oēs q̄tum ad eſſe eſſentiale actuale/ et ꝙ verum ſit hoīem eſſe hoīem / et hoīem eſſe aīal actu ab eterno. Dicunt ergo ꝙ oēs ſunt vere: q̄ eſſentie quo ad eſſe ſuū fuerint ab eterno. eſſe autē tertio adiacēs ꝑdicat eſſe eſſentie nō actualis exiſtētie. vnde ſicut iſta eſt nunc vera/ ſortes currit: ꝓpter habitudinē terminoꝝ ſm eē actualis exiſtētie. ſic iſta ab eterno/ hō eſt aīal. ꝓpter habitudinē terminoꝝ quo ad eſſe eſſentie. Nec ſequit̄ hō eſt aīal. ergo homo eſt. ſm eos: q̄ ab eſſe tertio adiacēs/ nō licet inferre ſcḋo adiacēs: q̄ hoc eſſet inferre ab eſſe ſm q̄d ad eſſe ſimplr̄/ cū eſſe eſſentie nō ſit eē ſimplr̄: ſed ſolū eſſe actualis exiſtētie. ¶ Confirmat̄ autē hec opinio trib⁹ rōnib⁹ quarū prima talis eſt: ꝙ tales ꝓpoſitiones ſunt neceſſarie: ſed illud eſt neceſſariū qḋ impoſſibile eſt aliter ſe habere. ergo īpoſſibile eſt q̄n iſte ꝓpoſitiōes ſint ſemꝑ vere/ et ꝑ ꝯñs eſt īpoſſibile q̄n ſint vere ab eterno. Si dicas ꝙ ibi nō eſt neceſſitas abſoluta: ſed neceſſitas habitudīs terminoꝝ. ¶ Cōtra. illud qḋ depēdet ab alio nō pōt eſſe neceſſariū: niſi illud de quo depēdet ſit neceſſariū: ſed habitudo terminoꝝ depēdet ex ipſis terminis. ḡ īpoſſibile eſt ꝙ ſit ibi neceſſitas hītudīs t̄minoꝝ/ et nō neceſſitas t̄minoꝝ ¶ Preterea neceſſitas habitudīs terminoꝝ videtur eſſe neceſſitas ex ſuppoſitiōe: ſ; ad neceſſitatē veritatis ꝑdictarū ꝓpoſitionū nō ſufficit neceſſitas ex ſuppoſitione. ergo in ꝑdictis ꝓpoſitionib⁹ nō ſolū eſt neceſſitas habitudinis terminoꝝ: imo neceſſitas abſoluta terminoꝝ. Maior videt̄ plana: q̄ neceſſitas habitudinis terminoꝝ eſt qua poſito vno terminoꝝ oportet ponere reliquū. Minorē ꝓbo: q̄ ad neceſſitatē quā req̄rit certitudo ſciētie nō ſufficit neceſſitas ex ſuppoſitiōe: alioq̄n de hoc qḋ eſt ſortē currere eſſet ſciētia/ cū hoc poſſit eſſe neceſſariū ex ſuppoſitiōe. ſortē eñ currere cū currit eſt neceſſariū: ſed ꝑdicte ꝓpoſitiones habēt neceſſitatē quā req̄rit certitudo ſciētie: cum oīs ſciētie humane ſicut de ꝑdictis ꝓpoſitionib⁹ vt de ꝓncipiis vel cōcluſionib⁹. ergo ad veritatē neceſſariā ꝑdictarum ꝓpoſitionū nō ſufficit neceſſitas ex ſuppoſitiōe. et ſic patet mior. ¶ Sed fundamētū hui⁹ opinionis eſt improbatū ꝑ duas opiones in ꝑcedēti q̄ſtiōe. Preterea ſi eſſe eſſentie nō eſt eſſe ſimplr̄: ſed illud d̄r eſſe ſimplr̄ qḋ habet eſſe actualis exiſtētie/ cū dico hō eſt aīal. debet intelligi de eſſe aīalis ſm actualē exiſtētiā nō ſm eſſe eſſentie tm̄. eſt eñ ſenſus/ homo eſt aīal. i. habet eſſe aīalis. Eſſe autē aīalis ſicut et qḋcūq; eſt duplex. ſc; eē eſſentie/ et eſſe exiſtētie. qḋ autē ꝑ ſe d̄r et nullo addito/ ſtat ꝓ eo ꝑ quo d̄r ſimplr̄/ non ſm q̄d.

Contra opinionez De fonti- bus. qu. 4 q. 2.

2 ¶ Preterea habitudo ꝑ accidēs cauſat ꝓpoſitionis veritatē ꝑ accidēs. ſicut habitudo ꝑ ſe cauſat veritatē ꝑ ſe. Sicut aūt ſunt ſm eos eſſentie ſubſtātiaꝝ ab eterno: ſic et accidētiū/ et ꝑ ꝯñs habitudo. vnde ſi iſta fuit vera ab eterno/ hō eſt aīal ꝑ ſe. ꝑ ꝯſeq̄ns iſta fuit vera ꝑ accidēs/ homo eſt alb⁹. vel currit. vel hmōi: qḋ eſt īpoſſibile: q̄ qḋ eſt aliq̄d eternaliter nō pōt eſſe oppoſitū in tp̄e/ nec oppoſitū habere ſlr̄. qua rōne autē hō fuit albus ab eterno/ eadē rōne niger.

3 ¶ Preterea ſequit̄/ eſt aīal. ergo ē ens. ſi autē eſt ens. ergo eſt. ſi nō ſequit̄: da oppoſitū. ſ. nō ens. hoc aūt eſt īpoſſibile. ſ. ens nō eē ſicut non ens eſſe: q̄ eſſe eſt ꝓpriū entis/ ſicut nō eē nō entis/ et riſibile hoīs. et ſicut ſequit̄/ eſt. ergo ē ens. ita ſequit̄/ nō eſt. ergo eſt nō ens. vel nō eſt ens. vñ ſi pōt eſſe ens. et nō eē poterit eſſe ens et nō ens ſl̄r.

Ad rōnes 1.opionis.

¶ Ad rōnes aliq̄ reſpōdēt. Ad ꝑmū dicēdū ꝙ tales ꝓpoſitiōes ſunt neceſſarie neceſſitate habitudinis terminoꝝ ex hoc aūt nō ſequit̄ ꝙ hō ſit aīal actu ab et̄no/ vel ꝙ neceſſariū ſit hoīem eē actu ab et̄no: ſ; ſequit̄ ꝙ neceſſariū ſit ſemꝑ eo mō eē aīal quo eſt hō. ¶ Ad ſcḋm dicendū ꝙ ꝓcedit ex falſa imaginatione. ſupponit eñ ꝙ dicat̄ neceſſitas habitudis t̄minoꝝ ꝙ ipſa hītudo ſit q̄dā res in ſe ipſa neceſſaria eſſe/ et t̄mini nō ſint neceſſarij/ qḋ falſuz eſt: imo ipſi t̄mini ſunt neceſſarij neceſſitate hītudinis: q̄ īpoſſibile eſt vnū eſſe ſine altero: ita ꝙ ē ſenſus ꝙ ipſi t̄mini ſm talē modū neceſſitatꝪ ſunt neceſſarij. et ly hītudo/ dicit ibi modū neceſſitatis ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ nō eſt eadē neceſſitas habitudis t̄minoꝝ/ et neceſſitas ex ſuppoſitiōe: q̄ illud qḋ eſt neceſſariū ex ſuppoſitiōe nō ē ſimplr̄ neceſſariū et ex natura rei: ſed ex poſſibili data. nō eī eſt ſimplr̄ neceſſariū et ex natura rei/ ſortē currere ſed ex iſta ſuppoſitione ſi currat. illud aūt qḋ ē neceſſariū neceſſitate hītudis eſt ſimplr̄ neceſſariuz et ex natura rei. nō eñ ex aliq̄ ſuppoſitiōe ē neceſſariū hoīem eſſe aīal eo mō quo eſt hō: imo ex natura rei: q̄ īpoſſibile eſt hoīem eē ſine aīali vel q̄n ſit aīal eo mō q̄ eſt hō. Et q̄ñ tu dicis ꝙ immo: q̄ iſta neceſſitas eſt ex hoc ꝙ ſemꝑ poſito vno ponit̄ reliquū. nō tñ ex hoc ꝙ ponit̄ alterū ipſoꝝ hñt ꝙ aliud de neceſſitate ſequat̄: imo ex hoc ꝙ ex natura rei ſe hñt ſic ꝙ vnū īcludit alterū q̄ñ vniformiter accipiunt̄ et īpoſſibile eſt vnū poni q̄n ponat̄ reliquū. Vñ ſiue tu ponas aliq̄d ſiue nō īpoſſibile eſt niſi vnūqḋcūq; eo mō ſit aīal q̄ eſt hō: ſ; verū ē ꝙ aīal eē actu ī aliq̄ tp̄e vl̄ tali nō ē neceſſariū niſi ex ſuppoſitiōe q̄ ſupponit̄ hoīem vel aliā ſpeciē aīa l̄ eſſe in aliquo tp̄e actu. Dicendū ḡ ꝙ minor illius rōnis eſt falſa/ et ad ꝓbationē p;. Et ſi tu dicas ꝙ ibi nō videt̄ neceſſitas abſoluta ſed magis reſpectiua/ et ꝑ ꝯñs nō eē neceſſitas ſimplr̄. Dico ꝙ neceſſitas abſoluta pōt accipi dupl̄r. Vel ꝑ neceſſitate q̄ aliq̄d eſt ſimplr̄ neceſſariū ꝓut diſtiguit̄ neceſſarium ſimpliciter contra neceſſariuz ſcḋm q̄d/ et ex hoc poſſibile. et iſta neceſſitas d̄r abſoluta: q̄ ſimplr̄ et abſolute eſt aliq̄d ea neceſſariū. Alio mō poteſt dici neceſſitas abſoluta ſm ꝙ dicit ſpecialem moduz neceſſitatis ſimplr̄ illa. ſ. neceſſitas q̄ aliq̄d d̄r neceſſariū nō in reſpectu ad alterū ſed in ſe. et iſto mō neceſſitas hītudis nō ē neceſſitas abſoluta.

2.opinio.

¶ Scḋa ē opio dicētiū abſq; diſtictione ꝙ ille ꝓpoſitiōes ſūt vere ſemꝑ ſiue res ſint/ ſiue nō q̄ li; hō et aīal corrūpant̄ et generent̄: tñ hoc qḋ eſt hoīem eē aīal/ nō gñat̄ nec corrūpit̄. et ideo ſemꝑ ē verū hoīem eſſe aīal/ et ꝯſilia. ¶ Probat̄ aūt cōcluſio: q̄ de quolibet affirmatio vel negatio. ſi ḡ hec nō ē v̄a ab et̄no/ hō ē aīal. ḡ ab et̄no erit v̄a/ hō nō ē aīal. ſ; ad nō aīal ſequit̄ nō hō. ḡ hec ē v̄a ab et̄no/ hō nō ē hō. ſ; hoc ē īpoſſibile: q̄ ibi enūciat̄ oppoſituz de oppoſito. relinq̄t̄ ḡ ꝙ ꝑma ſit v̄a ab et̄no/ hō ē aīal. ſ. ¶ Sed ꝯtra hoc dicūt aliq̄ q̄cq̄d ſit de v̄itate ꝯcluſionis et illarū ꝓpōnū. hoc nō videt̄ eē bñ dictū: q̄ li; hoīem eē aīal/ vel hoīem eſſe album/ nō gñet̄ ꝑ ſe/ nec corrūpat̄: tñ iſta v̄ificari ꝯſeq̄nt̄ ſe hñt ad gñationē et corruptionem: q̄ ab eo ꝙ res eſt vel nō eſt etiā q̄tū ad eſſe reale extra

ſiam correſpōdēs ꝯceptioni vel enūciationi de re
fo:mate d: cōceptio vel enunciatio vera vel falſa
Et hoc pꝫ ꝑ phm̄ in ꝑdicamētis vbi dicit ꝙ ꝓpoſi
tio q̄ dicit ſortē ſedere dū ſedet eſt vera. ſi nō ſedet ē
falſa. ſedere aūt ꝛ nō ſedere ptinēt ad eē reale: ſed
generatio ꝛ corruptio facit ad eē reale ꝛ nō eſſe. ergo
verificationes ꝓpoſitionū enunciatarū de creatu
ris ꝯſequūtur ſe hñt ad gñationē ꝛ corruptionē/et
ꝑ ꝯñs aliter ſe hꝫ hō ad hoc ꝙ verificet̄ de ipſo eē
aial ante gñationē ꝛ poſt/ꝛ añ corruptionē ꝛ poſt.
et ideo videt̄ ꝙ nō vniformiter ſe habeāt dicte ꝓ-
poſitiones ad veritatē qñ res ſunt ꝛ qñ non ſunt.
¶ Arguūt ꝯtra ꝯcluſionē: q: ab eo ꝙ res ē vel nō
eſt ꝓpō dr̄ vera vel falſa. ſꝫ creature de qb⁹ formant̄
dicte ꝓpōnes nō habuerūt aliqḋ eſſe reale actua
le ab eterno vt ꝑmiſſuꝫ eſt. ergo ꝑdicte ꝓpōnes nō ſunt
Solutio. vere ab eterno. ¶ Sed ad hoc ipſimet reſpōdent ꝙ
ab eo ꝙ res eſt vel nō eſt d: oratio vera vel falſa. verū
eſt quātum ad eē qḋ ꝑ oronē ſignificat̄. nunc autē
qñ d:/hō eſt aial ab eterno. vel hō eſt hō ab eterno. nō
oportet ꝙ accipiat̄ q̄tum ad eē actuale: ſed pōt ac
cipi quātum ad eē potētiale. tale aūt eſſe .ſ. eē i po
Contra. tētia actiua dei hꝫ creatura ab eterno. ¶ Uñ aliter
pōt argui ꝙ ens dr̄ ſm̄ qd de ente in potentia. vñ
nullo additio dictū ſemꝑ ſtabit ꝓ ente in actu. vñ
iſta eſt falſa/hō fuit. vel ab eterno. q: eſt ſenſus/hō q
eſt actu hō fuit ab eterno actu aial. hoc autē ē fal-
2 ſum: q: nullā actualitatē habuit ab eterno. ¶ Pre-
terea hō nō fuit pri⁹ aial q̄ ens: ſed hō nō fuit ens
anteq̄ crearet̄/imo nō ens: q: ex nō ente fit ens ꝑ
3 creationē. ergo ꝛc. ¶ Preterea hō nō fuit aial anteq̄
fieret aial: q: aial fit ex nō aiali: ſed hō nō eſt fact⁹
hō nec aial ab eterno ſed ex tpe. ergo hō non fuit. ꝛc.
¶ Ad illud ꝙ nulla ꝓpō eſt verior illa in q̄ idem
ꝑdicat̄ de ſeipo: ꝛ nulla magis falſa illa in q̄ ꝯtra-
dictoria de ſeinuicē ꝑdicant̄. ergo hec ſemꝑ eſt vera/
roſa eſt roſa. ꝛ ſua oppoſita ſemper falſa/roſa non
eſt roſa. ¶ Solutio. non ens non eſt idem nec di-
Solutio. uerſum/cū hec duo ſint paſſiones entis. vñ cū di-
cit̄/roſa eſt roſa in hyeme: ſm̄ rem nō ens ꝑdicat̄
de nō ente. ſed ſm̄ rōnē ens de ente. vñ oratio eſt fal-
ſa: q: nō eſt ita in re ſicut in voce. cū aūt dico/roſa
eſt nō roſa. vera eſt: q: eſſe fert̄ ad ꝑdicatū non ad
ſubiectū. vñ roſa ꝓut tenet ſe ex pte ſubiecti: non
ponit̄ eſſe nec nō eſſe: ſed ex pte ꝑdicati ſic. vñ cū
dico roſa eſt roſa. ſenſus eſt/id qḋ ſignificat̄ noīe
roſe eſt ens extra in ſpecie roſe/qḋ eſt falſuꝫ ꝛ ei⁹
oppoſitū verū: ꝛ qua rōne hec eſt falſa in hyeme/
roſa eſt roſa. eadē rōne iſta/ab eterno aſin⁹ eſt aſi-
2 nus. ¶ Itē iſta nūc eſt falſa/hō fuit hō ab eterno.
q: ſignificat̄ ꝙ res ſignificata noīe hō fuit ab eter
no extra vera res i tali natura. ergo ꝛ iſta/hō ē hō
¶ Ad rōnē in oppoſitū dicūt ꝙ accipiēdo aial ꝓ
aiali in potētia iſta eſt vera/ab eterno hō eſt aial.
q: tūc accipiunt̄ t'mini vniformiter. hō eñ nō pōt
ſupponere ꝓ hoīe in actu ab eterno niſi falſo. ꝛ iō
ad reddendū locutionē verā oportet ꝙ ſupponat̄
ꝓ hoīe in potētia ab eterno. ꝛ ſic etiaꝫ aial ad hoc
ꝙ reddat locutionē veram oportet ꝙ ſupponat ꝓ
aiali in potētia. ꝛ qñ dicit̄ ꝙ de quolibet affirma-
tio vel negatio vera vel falſa/ꝯcedat̄ accipiēdo
affirmationē vel negationē eodē modo. Unde lo
quendo de aiali in actu ab eterno ꝙ nō ꝯcedit̄ de
hoīe cui⁹ negatio debet concedi/ſcꝫ ꝙ homo non
eſt aial in actu ab eterno. ꝛ qñ dicit̄ ꝙ a nō aial ſeq-
tur nō homo. verum eſt accipiendo vniformiter: ꝛ

ideo etiā hec eſt vera/homo non eſt hō in actu ab
eterno. nec ſequit̄ ꝙ oppoſitū ꝑdicet̄ de oppoſito:
q: affirmatio ꝛ negatio quaruꝫ vna accipit̄ ſcđm
actū ꝛ altera ſm̄ potentiā nō ſunt oppoſite. ſic au
tem eſt hic. nā qñ dicit̄/homo non eſt aial actu ab
eterno/negat̄ eſſe hoīem actu ab eterno ab hoīe i
potentia ab eterno. nā homo nō pōt vere ſupponere
ꝓ aliq̄ q̄ habuit ab eterno actu naturā hūanā niſi
negat: ue: vt qñ negat̄ de hoīe ꝙ ſit hō actu ab eter-
no. ¶ Tertia eſt opinio ad eandē cōcluſionē ꝙ eſ- 3.opinio.
ſentia rei create eſt eſſentia ab eterno: q: q̄cito fuit
eſſentia intellecta tā cito fuit eſſentia abſolute: q:
eſſe intellectū nō eſt eſſe diminutū ſicut eē opina-
tum. ¶ Sed cōtra. ſicut nō ſequit̄/eſt opinatū er Contra.3.
go eſt ens: ita nō videt̄ ſequi/eſt ens intellectum. opiniones
ergo eſt ens. q: ſicut opinio eſt veri ꝛ falſi entis ꝛ
nō entis. ſic intellect⁹ eſt entis in potētia ꝛ in actu
q̄uis eñ nichil intelligat̄ niſi ſm̄ ꝙ eſt in actu cū
aliq̄d qḋ nō eſt actu in ſe intelligit̄ ꝑ actū in alio:
vt materia ꝑ formā/effect⁹ futur⁹ ꝑ cauſam ꝑſen-
tem eſſe: aut in potētia nō eſt eē ita ꝑfectū ſicut eē
actu: imo diminutū reſpectu ei⁹. ¶ Preterea q̄- 2
uis tātū habeat res de intelligibilitate q̄tum de
entitate. 2. metaphiſice. ꝛ ſic itellect⁹ nō eſt niſi ve
rorū nec eſt niſi entis: et res habeat q̄cq̄d ver⁹ in-
tellect⁹ ſibi attribuit ſiue intellect⁹ ſit cauſa rei ſi
cut in deo: ſiue econuerſo: vt in nobis: ſiue neutro
modo/vt in angelis: tñ aliq̄d eſt vere intellectū ꝛ
ſcitū qḋ tñ nō eſt ens verū actu in ſe. creature eñ
fuerūt vere ab eterno a deo itellecte ſcite ꝛ cogni
te: nō tñ fuerūt ſimplr̄ ab eterno. nec ex hoc ſequi
tur ꝙ intellect⁹ ſit falſoꝝ: q: verū ꝛ falſum conſi-
ſtunt circa cōpoſitionē ꝛ diuiſionē/ꝛ nō circa ſim-
plicē appꝛehēſionē. Uñ intellect⁹ q̄ non attribuit
rei niſi qḋ ei cōuenit eſt ver⁹ ꝛ nō falſus. Intelle-
ctus autē cognoſcēs effectū futurū non attribuit
ſibi niſi entitatē in potētia q̄lē hꝫ vñ eſt ver⁹ intel-
lect⁹: q: itellect⁹ nō ſolū eſt entis in actu: ſed etiaꝫ
entis in potētia: ꝑ aliq̄d tñ in actu. nec pl⁹ hꝫ res
de itelligibilitate q̄ de entitate ſi intelligat̄: ꝛ eſt
nō ens actu: q: intelligit̄ nō ꝑ ſe: ſꝫ ꝑ ens actu. nec
intelligit̄ eſſe actu: ſed in potētia tñ. ¶ Preter- 3
ea ſi fuit eſſentia/aut creata aut icreata. creata nō
q: creatura nō fuit ab eterno. increata nō: q: creatu
ra nūq̄ fuit creator. eſſentia aūt rei create creatu
ra eſt. ¶ Preterea creatura ſemꝑ habuit quicq̄d 4
eſt ſua eſſentia cū habeat ſuā eſſentiaꝫ q̄ nō ꝑceſſit
eſſe: ſicut albedo nō ꝑceſſit album. album ſemꝑ ha
buit q̄cq̄d vnq̄ fuit albedo: ſed creatura non ha-
buit eſſentiā ab eterno. ergo eſſentia creature nō
fuit eſſentia ab eterno. ¶ Quarta eſt opinio dicē 4. opinio
tiū ꝙ ad iſtā q̄ſtionē op⁹ eſt multiplici diſtinctione
Primo diſtinguēdū eſt ꝙ iſte ꝓpoſitiones pñt di
ci vere veritate rei ꝛ veritate ſigni. Querere ergo
vtrū ſint vere ab eterno ꝟitate rei/eſt ideꝫ ac ſi q̄rat̄:
vtrū iſte ꝓpoſitiones fuerunt ab eterno in ſuo vero
eſſe reali: ꝛ q̄tū ad hoc idē ē iudiciū de eis ꝛ aliis
creaturis vtrū habuerūt aliqḋ eē reale ab eterno
¶ Quātū aūt ad hoc dico ꝙ nō habuerūt aliqḋ eē
reale actuale ab eterno: ſicut nec alie creature. Si
autē q̄rat̄ de veritate ſigni: ſic idē eſt q̄rere vtrum
iſte ꝓpoſitiones ſint vere ab eterno: ꝛ vtrū ſit ita
verū ab eterno ſicut tales ꝓpoſitiones ſignificāt
vtrū .ſ. verū ſit ab eterno hoīem eſſe aial. et ſic de
aliis. hoīem autē eſſe aial aliquo tpe vel aliqua du
ratione pōt deſignari dupl'r: ſcꝫ ſignificatiue ꝛ cō

ſignificatiue. Significatiue: vt qñ dicit/ homo eſt aīal heri. Conſignificatiue vero ꝓpter hoc ꝙ verbum ex ſuo modo ſignificādi īportat ſiue cōſignificat tempꝰ: ſicut curro/ cōſignificat ꝑſens. cucurri/ cōſignificat ꝑteritū. ❡ Tertiꝰ eſt diſtinguendū de ſupioꝛi poſitiōe iſtoꝝ t̄minoꝝ hō/ aīal/ et cōſimiliū. qꝛ homo/ analogice ⁊ indeterminate ſupponit ꝓ hoīe in potētia/ ⁊ ꝓ hoīe in actu. hō vero in actu ſupponit ꝓ hoīe habēte eſſe in actu ꝓ aliq̄ differentia tꝑis. homo ꝟo in potētia ſupponit ⁊ pꝛecipue ꝑ ꝯparationē ad potētiā dei ꝓ quolibet homine quolibet mō poſſibili a deo fieri. et ſic eſt de aliis terminis. ❡ Notandū autē ꝙ hō ad hoīem in potētia/ ⁊ ad hoīem in actu eſt ꝯſie analogū nō vniuocū. analogū autē ꝑtim conuenit cū termino vniuoco/ et ꝑtim cū termino equiuoco. Nūc autem ita eſt ꝙ illud qđ verificat̄ de aliquo ſuppoſito termini vniuoci ſimpl'r enūciat̄ de ipſe termino vniuoco. vt ſi verū ſit ſoꝛtē currere/ verū eſt ⁊ ſimpliciter hoīem currere: qꝛ homo ꝓ aliquo ſuppoſito verificat̄ de ſoꝛte. illud autē qđ verificat̄ ꝓ aliq̄ ſuppoſito ſignificato termini equiuoci/ nō enunciat̄ de eo ſimpl'r ſed cū diſiunctione. ſicut dicimꝰ canē latrabilē currere. ⁊ ide eſt ꝙ ꝓpter vicinitatē termini analogici cū vtroq̄ qñq̄ etiā enunciat̄ ſimpliciter de termino analogico/ qđ cōuenit ſibi rōne alicuiꝰ ſuoꝝ ſuppoſitoꝝ. vt cū dicimꝰ ꝙ ens ſubſiſtit vel ꝙ ens accidit. et etiā ex parte ꝑdicati enūciatur ſimpl'r terminꝰ analogicꝰ de ſuo ſuppoſito vel de ſuis ſuppoſitis. vt cū dicimꝰ ſubſtantia eſt ens. accidēs eſt ens. Hiis ꝑ ꝑmiſſis dico ꝙ qñ q̄rit̄ de iſtis ꝓpoſitionibꝰ q̄ntū ad veritatē ſigni/ vtrū ſint vere ab etno: ꝙ idē ē ac ſi q̄rat̄/ vtrū verū ſit hoīes eſſe aīalia: vel hoīem eſſe aīal ab eterno. ⁊ loquēdo de eſſe in tali determinatione ꝓut īportat̄ per ꝓpoſitionē ſignificatiue. vt cū q̄rit̄/ vtrū verū ſit hoīem eſſe aīal ab eterno. dico ꝙ inq̄ntū terminus analogus pōt reddere locutionē verā ꝓ quolibet ſuo ſuppoſito indeterminate/ pōt abſolute cōcedi ꝙ homo eſt homo ⁊ animal ab eterno: qꝛ homo ⁊ animal in iſta locutione poſſunt reddere locutionem veram ꝓ hoīe et aīali in potētia. nō autem ꝓ hoīe in actu vel aīali/ ſi accipiat̄ ex ꝑte ꝑdicati. q̄ ideo dico ꝙ hō nunc ens actu eſt homo et aīal in potētia ab eterno: nō autē eſt hō vel aīal ī actu ab eterno. Unde ſi q̄rat̄ ꝓ quo reddat̄ locutionem verā. Dicendū ꝙ nō ꝓ quocūq̄ ſed ꝓ hoīe et aīali in potētia modo quo dictū eſt. et licet tales ꝓpoſitiones ſic poſſint ſimpl'r ꝯcedi/ magis tñ cōgrueret eas cū diſtinctiōe cōcedere inq̄ntū terminus analogus recedit a veritate termini vniuoci: nec vnū cōtentoꝝ eius participat naturā īpoꝛtatā ꝑ terminū ſicut aliud. Un̄ ⁊ qñ q̄rit̄ vtrū accidens ſit ens. reſpōdemꝰ cū diſtinctione dicendo ꝙ nō eſt ens ꝑncipaliter ⁊ ꝑmo: ſed ē ens ſcđario ſic etiā magis cōgrueret cum diſtinctione dicere hoīem eſſe hoīem/ vel aīal in potētia ab eterno/ q̄ ſimpl'r cōcedere hoīem eſſe aīal ab eterno. Si autem addat̄ hec determinatio q̄ eſt eſſe in potētia/ et q̄rat̄ vtrū verum fuit hoīem eſſe aīal in potētia ab eterno. cōcedēdū eſt ſimpl'r ꝙ ſic: qꝛ homo ab eterno fuit in potentia actiua creatoꝛis ad hoc ꝙ eſſet aīal/ verū ē etiā dicere ꝙ hō ī actu fuit aīal ī potētia ab eterno: qꝛ eſſe aīal in potētia ab eterno verificat̄ de q̄cunq̄ hoīe habēte eſſe in actu ꝓ quacunq̄ differētia tꝑis. ❡ Si autē eſſe in actu accipiat̄ cū ꝑdicato tñ/ ⁊ q̄rat̄ vtrum iſta ſit vera/ homo eſt aīal in actu ab eterno. dicēdum ꝙ non: imo eſt ſimpl'r falſa: qꝛ veritas ꝓpoſitionis ſiue enunciationis ꝯſiſtit in ꝯfoꝛmitate ſui aliq̄d eſſe rei de qua fit enunciatio ſm̄ repꝛeſentationem/ ita ſcꝫ ꝙ talis ſit res qualis enunciat̄ eſſe ſm̄ eſſe rei/ qđ ſignificat̄ ꝑ ꝓpoſitionē iſtā/ hō eſt aīal actu ab eterno. nō reſpondet ꝓpoſitioni vt ſit tale quale ꝑ dictā ꝓpoſitionē enūciat̄: qꝛ iſta ꝓpoſitio ſignificat creaturam habere aliqđ eſſe reale actuale ab eterno. hoc autē eſt falſum: qꝛ oſtēſum eſt ſupꝛa ꝙ creatura non habet aliqđ eſſe reale actuale ab eterno. ergo pꝛedicta poſitio ſimplex eſt falſa. ſi autē ex eadē ꝑte adiūgat̄ hoc qđ dico in actu ⁊ q̄rat̄/ vtrū hec ſit vera homo in actu eſt ab eterno. dico ꝙ hoc pōt accipi in vi cathegoꝛice de ſubiecto īplicatoꝛ vt ſit ſenſus/ ꝙ ille q̄ habet actu eſſe hō ab eterno/ ſit ſimul actu ab eterno. et iſto mō eſt falſa ꝓpter implicationē falſaꝫ factā in ſubiecto: qꝛ nullꝰ fuit homo ab eterno in actu. Alio mō pōt accipi q̄ſi in vi cuiuſdā ꝯditionalis: vt ſit ſenſus/ ꝙ cuicūq̄ cōueniret eſſe hoīem in actu ab eterno/ neceſſario ei cōueniret eſſe vel actu ab eterno. et ſic eſt vera: et ſuꝑ talē habitudinē tñ fundat̄ certitudo oīm ſciētiarum humanarū de rebꝰ creatis habitarū: nullꝰ tñ eſt certꝰ ꝑ ſciētias humanas vtrū hō ſit vel nō ſit actu tūc vel tūc/ tali tꝑe vel tali: ſꝫ de hoc habetur certitudo ꝙ īpoſſibile eſt hoīem eē q̄n ſit aīal/ eo modo quo eſt hō: ⁊ qꝛ talis habitudo terminoꝝ nō cōſequit̄ res ſiue terminos res ſignificātes ſm̄ determinationē acceptā: qꝛ nō eſt neceſſarium hominē eſſe aīal in actu tunc vel tūc/ tali vel tali tꝑe: ſed ꝯſequit̄ res in gn̄ali abſtrahēdo a qualibet acceptione determiata et quolibet tꝑe. ideo dicit̄ ꝙ res ſm̄ rōnes ſuas vniuerſales habēt talē neceſſitatē qualis dicta eſt/ ⁊ ꝙ de eis ſunt ſciētie. ❡ Si autē loquamur de tꝑe cōſignificato idē eſt querere/ vtrū iſta hō eſt aīal ſit vera ab eterno/ ⁊ querere/ vtrū ſi aliq̄s ꝓferret ab eterno iſtā ꝓpoſitionē homo eſt aīal tunc eſſe vera ꝓpter hoc ꝙ hoc ꝟbū eſt/ cōſignificat ꝑſens tꝑs. et quantū ad hoc videt̄ michi ꝙ idē eſt iudiciuꝫ de tꝑe ſignificatiuo. Unde ad hoc ꝙ hec ſit vera/ homo eſt aīal in actu vel homo currit in actu. req̄rit̄ ꝑſentia actualis rei q̄ ſic enunciat̄ ꝓ tꝑe ꝓ quo et in quo ꝓfert̄ ōrō. ⁊ breuiter dico ꝙ ad veritatē ꝓpoſitionum requirit̄ ꝙ res ꝑ eas ſignificate habeant illud eſſe qđ ꝑ ꝓpoſitionē annunciat̄ ⁊ ſignificat̄ ꝓ tēpoꝛibꝰ q̄ ꝑ verba cōſignificant̄. Sic ergo qñ q̄rit̄ de iſtis ꝓpoſitionibꝰ ꝑ ſe vtrū ſint vere ab eterno/ patet quō ſic et quō nō. ❡ Quātū ad ſecūdū de eternitate ꝑdicamentoꝛuꝫ ſunt quatuoꝛ opiniones. ❡ Pꝛima ꝙ res ſunt in genere ꝑdicamētali ab eterno/ qđ ꝓbāt tripl'r. Pꝛīo ſic: qꝛ res hn̄t eē ī gn̄e ſm̄ ſuū eē potentiale nō ſm̄ ſuū eſſe actuale: ſed res hn̄t eſſe potētiale ab etno. ergo ſm̄ iſtos res ſunt in genere ab eterno. Scđo qꝛ idē eſt aliq̄d eſſe in gn̄e ſubſtātie et eſſe ſubſtantiā/ ⁊ ſic de aliis generibꝰ: ſed hec eſt vera ab eterno/ hō eſt ſubſtantia/ ⁊ albedo eſt q̄litas. ergo res ſunt in gn̄e ab eterno. ❡ Pꝛeterea ſi res nō eſſent in genere anteq̄ eſſent ī actuali exiſtentia/ tunc idē eſſet iudiciū de eis anteq̄ eſſent de actu ſicut de chymera. hoc autē eſt falſum. ergo res ſunt ī gn̄e anteq̄ ſint in actuali exiſtētia. et ſic ſequit̄ ꝙ fuerint in gn̄e ab eterno. ❡ Sed hoc videt̄ ab aliq̄s īpꝛobabilit' dictū ꝯ vnūqđ tñ

2. articulꝰ 1. opinio.

Contra.

eſt in aliquo gn̄e inquātum recipit p̄dicationē il-
lius generis vere. vn̄ vnūqdq3 tm̄ eſt in gn̄e ſub-
ſtātie inquantū eſt ſubſtātia vere. vnūqdq3 autē
vertus eſt ſubſtātia inquantū eſt ſubſtātia in actu
ꝙ inꝙtū ē ſubſtātia ī potētia. ꝙ vnūqdq3 veri⁹ ē in
gn̄e ſm̄ ſuū eſſe actuale ꝙ ſm̄ ſuū eſſe potentiale.
falſum eſt ergo dicere ſicut iſti dicūt ꝙ res ſunt in
gn̄e ſm̄ ſuū eſſe potētiale / ⁊ nō ſm̄ ſuū eſſe actuale
2.opinio. ¶ Secūda eſt opinio dicētium ꝙ cum p̄dicamen
ta dicāt naturā ſubſtractā ordini rōnis ad hoc ꝙ
aliqd ſit in gn̄e oportet tria ꝯcurrere. Primū eſt
ꝙ natura ſubſtracta ordini rationis q̄ dr̄ genus il
lius p̄dicamēti ꝯueniat vere illi qđ dr̄ eſſe in gn̄e:
cū ad hoc ꝙ aliqd ſit ī gn̄e ſubſtātie vt ſpēs / opor
tet ꝙ vere cōueniat ſibi ꝙ ſit ſubſtātia. Secundū
eſt ꝙ oportet ꝙ ꝑtineat infra limites illi⁹ generis
ita ſcz ꝙ dicat naturā includentē ꝑfectionē gene-
ris ſubſtātie ⁊ nullā aliā ꝑfectionē cuiuſcūq3 alte
rius generis. ⁊ ꝓpter hoc licet ens ſit vera ſubſtā
tia: nō tn̄ eſt in gn̄e ſubſtātie: qꝛ nō cōtinet infra li
mites ſubſtātie: ſ3 ſe extēdit ad oīa genera. ⁊ etiā
eodē modo de⁹ nō eſt in aliq̄ gn̄e: qꝛ ꝯprehēdit ꝑ-
fectiones oīm generū. Tertiū eſt ꝙ ſubſternatur
ordini rōnis ſm̄ ꝙ lumen ſubſternit ſm̄ rōnē itel-
ligēdi alteri / vt ſpēs gn̄i / ⁊ ſpēs ſpecialiſſima ſpe-
ciei ſubalterne / ⁊ indiuiduū ſpeciei ſpecialiſſime.
¶ Quantū ad p̄ma duo dico ꝙ res ſunt in poten
tia in gn̄e ab eťno / nō aūt in actu: qꝛ eē in gn̄e ſub-
ſtantie quantū ad p̄ma duo ⁊ idē eſt de alijs gene
rib⁹ / eſt eē ſubſtātiā realiter ⁊ hr̄e naturā limita-
tā ad hoc qđ eſt p̄ciſe eſſe ſubſtātiā ſm̄ eſſe realiť
ſubſtātiā ⁊ hr̄e naturā limitatā ad hoc qđ eſt p̄ci-
ſe eſſe ſubſtātiā vere ⁊ realiter nō ꝯuenit reb⁹ crea
tis ab eterno nec in potētia ſicut patz ex articulo
p̄cedēti: qꝛ idē eſt iudiciū de hoc ⁊ de veritate ꝓ-
poſitionū ꝑ ſe de creaturis enūciabiliū: ſicut ē ho
minē eſſe aīal / ⁊ cōſilia. et ideo res hn̄t eſſe in gn̄e
ab eterno quātū ad p̄dicta duo nō in actu ſ3 ī po-
tētia. ¶ Quantū ꝟo ad tertiū habuerūt eē in ge
nere ab eterno in actu: qꝛ ad habendū ordinē rō-
nis in actu in reb⁹ itellect ſufficit ꝙ cū tali ordīe
ſicut itelligere in actu. res autē potuerūt ab eťno
eſſe itellecte in actu cū tali ordine ⁊ fuerūt ab itel
lectu diuino. Vn̄ cū3 talis ordo cōſequit eas ꝓut
ſunt ſubiectiue in itellectu diuino ab eterno. ideo
res ꝗtū ad talē ordinē rōnis potuerūt eſſe ⁊ fue-
rūt in gn̄e ab eťno. nō eñ ſemꝑ actualitas q̄ actu
intelligit res depēdet ab actualitate in ſe rei itel
Solutio. lecte. ¶ Per hoc reſpōdēt ad rōnes in oppoſitū
Ad primū: qꝛ nō eſſe potētiale ad hoc ꝙ aliqd ſit
actu in gn̄e vt viſum eſt. ¶ Ad ſcđm dicēdū ꝙ nō
ſeqt ꝙ aliq̄ creatura fuit ſubſtantia ab eťno actu:
ſed potētia tn̄. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ nō eſt ſile
de chymera ⁊ de creaturis anteꝗ ſint in exiſtētia
actuali ſm̄ p̄miſſam poſitionē: qꝛ chymera eſt pu-
rū figmentū: nec eſt ens actu nec potētia. creature
autē anteꝗ ſint in actu ſunt entia / ī potētia ⁊ ſunt
in gn̄e in potētia. ¶ Tertia eſt opīo dicentiū ꝙ ſ3
3.opinio eſſe ꝯplere dictū qđ dicit veritatē ꝓpoſitionū ſit
p̄dicatū de accidēte nec ſit in p̄dicamēto: tn̄ eē di-
ctū incōplexe qđ dicit actū eſſendi qđ eſt idē cū eſ
ſentia eſt p̄dicatū ſubſtātie. vnde tn̄ eſt res in p̄di
camēto quantū ad eſſe exiſtētie ſicut quantū ad eſ
ſe eſſentie. ¶ Scđo ſciēdū ꝙ res habet eſſe triplr
Primo in ſola potētia dei / ſicut ante creationem.
Scđo in potētia ꝓpinqua principiorū tā extrinſe-
corū ꝙ intrinſecorū: ſicut roſa eſt in potētia materie
et agētis anteꝗ ſit. Tertio in ſeipſis in actu: ſicut
roſa qn̄ eſt in rerū natura / ⁊ ſm̄ hoc ſicut res ha-
bet diuerſum eſſe / ſic diuerſimode eſt in gn̄e acci-
piēdo gen⁹ nō ꝑ intētione ſecūda ſed ꝑ re ſubſtra
cta intētioni: ſic eſſe in gn̄e ſubſtātie eſt eſſe ſubſtā
tiam. ¶ Tertio ſciendū ꝙ vnūqdq3 gen⁹ diuidit
in actū ⁊ potētiā / q̄ nō eſt diuiſio in materiā ⁊ for-
mā: ſed dicit diuerſum modū eſſendi rei: ſicut dici
tur hō in actu et hō in potētia / ita ꝙ qđlibet dicit
totū ꝯpoſitū: ſed rōne materie dr̄ in potētia / rōne
forme dr̄ in actu. et qꝛ potētia p̄cipue paſſiua ha-
bet diminutā entitatē rei / ꝓut dr̄ eē in potētia dr̄
hr̄e eſſe ſm̄ qđ: ſm̄ aūt ꝙ actu dr̄ eē ſimplr̄. ⁊ ideo
res ſm̄ eſſe qđ h3 in actu ⁊ in rerū natura h3 ſim-
pliciter eſſe eſſentie ⁊ eſſe ī gn̄e: qꝛ hō in actu ſim-
pliciter eſt hō ⁊ ſimplr̄ eſt ſubſtātia: ſed ſm̄ eſſe qđ
habet in ſuis principijs h3 eſſe in gn̄e nō ſimplr̄ ſ3
in potētia: qꝛ hō in potētia eſt hō vel ſubſtātia non
ſimplr̄ ſed aliquo modo ſcz inquātū eius p̄ncipia
ſunt exiſtētia ⁊ determinata ad gen⁹ ſubſtātie mo
do quo principia ꝑ reductionē ſunt in eodē gn̄e cū
re cui⁹ ſunt p̄ncipia. ⁊ ſic forte intendunt illi q̄ po-
nunt res eſſe quantū ad eſſe q̄dditatiuū et p̄dica-
mētale in gn̄e ab eťno / licet nō ſint quantū ad exi
ſtētiā: qꝛ ſcz nō ſunt ſimplr̄ ſed in ſuis p̄ncipijs ꝓ-
ximis. et ſic etiā3 eſt de eis ſcientia: qꝛ ſicut qn̄q3
ſunt in actu ꝓprie nature / qn̄q3 ī ſuis p̄ncipijs: ita
pōt haberi ſcientia de ipſis in ſe vel in ſuis princi-
pijs: ſed nō ſic pōt hr̄i ſciētia de chymera: qꝛ nullā
realitatē habet nec in actu nec in potētia. Scđm
autē illū modū eſſendi ſm̄ quē ſunt in potētia dei
ſic adhuc min⁹ ꝓprie ſunt ī gn̄e: qꝛ de⁹ nō eſt ī aliq̄
genere ſed extra oē genus: habēt tn̄ aliquo modo
ſic eſſe ſcz ſm̄ quādā aptitudinē inquātū. ſ. nō ha-
bent repugnātiā ad entitatē generis: ſed ſunt na-
ta voluntate diuina participare naturā alicui⁹ ge-
neris. vnde magis fuit ab eterno ceru⁹ ꝙ chyme-
ra: qꝛ chymera nullā aptitudinē h3 ad aliqđ gen⁹
ſicut ceruus. Nec eſt contra p̄miſſa illud qđ dicit
ſimplici⁹ ſuꝑ p̄dicamenta ſcz ꝙ ꝗtū ad gen⁹ ſub-
ſtantie ꝑtinet / nō refert vtrū res ſint in reb⁹ an in
ꝯceptu: qꝛ loqͥt ibi nō de re ſubiecta intētioni / ſed
de ipſa intētiōe: qđ ꝯuenit reb⁹ nō ī ſuo eē reali: ſ3
vt hn̄t eſſe in itellectu ſm̄ ꝙ eſſe gen⁹ gn̄aliſſimū
eſt eſſe maxīe abſtractū / eſſe gen⁹ ſubalternū ē mi
nus abſtractū. nos autē loqͣmur nō de eſſe abſtra 4.opinio.
cto: ſ3 de re ſubiecta intētiōi. ¶ Quarto dici pōt
ꝙ ꝗuis eſſentie nō ſint ab eťno: qꝛ tūc p̄dicat eſt
vel eſſe ſcđo adiacēs: tn̄ eſſentie ſunt eſſētie ab eť-
no: qꝛ ſic nō p̄dicat aliqd extra ſ3 eſſentis de eſſen
tia cui accidit eſſe extra vel in aīa. Vn̄ ſicut ī hye-
me poſſum dicere roſa eſt roſa vel q̄dā eſſentia: ita
deus ab eťno dicere potuit ⁊ dixit vel cōcepit. vn̄
tale eſſe nullo mō eſt extra: ſ3 ſi ei nō repugnat eē
extra. vn̄ hō abſolute dict⁹ eſt hō ſimplr̄ ſ3 hō ī po
tentia ſit hō ſm̄ qđ: qꝛ eſſentia abſtrahit ab eſſe in
actu ⁊ ab eſſe in potētia / qđ ē eſſe ſm̄ qđ: qꝛ addit
aliqđ diminuēs. act⁹ eī ⁊ potētia diuidūt ens ⁊ di
uiſum pri⁹ eſt diuidentib⁹. vn̄ eſſentia ſimplr̄ dicta
prior ē ꝙ actu vel potētia cōſiderata: ſicut aīal eſt
pri⁹ hoīe vel aſino. vn̄ ſicut cū dico aīal eſt aīal / nō
eſt ſenſus ꝙ ſit bos capra vel aliqđ diuidētiū ab-
ſtrahit p̄dicatū ſicut ſubiectū a q̄libet iferiore vni
uoco. ſic cū dico aīal ē aīal ab eťno vtrūq3 abſtra-
hit ab vtroq3 iferiore analogo / ita. ſ. ꝙ non p̄dicat

aĩa:nec put eſt in actu ſed put eſt in potentia:ſed
notaꝛ ſola idẽtitas ẽminoꝝ taliter in iſta/ eſſentia
eſt eſſentia ab eẽno. Vñ ſi q̃raꝛ vbi eſt talis eſſen-
tia incipiẽda eſt q̃ſtio:qꝛ q̃riꝛ de eẽ exiſtẽtie actu a
quo ipa abſtrahit:ſed ponere eſſentiã eſſe realiter
ſine exiſtere in actu extra ĩtellectũ extra ſua pnci
pia eſt figmentũ: qꝛ eſſe qđ abſtrahit ab eſſe in po
tẽtia ⁊ in actu eſt ſolũ eſſe rõnis:qꝛ nõ ſufficit ad
eẽ pdicamẽtale: alꝛs pdicamẽta nõ eſſent de ꝯſide
ratione metaphiſici ſed ſolũ logici.ideo ſimplr lo
quẽdo res nõ fuerũt in gñe ab eẽno nec ſm ſe nec
ſm aliqđ ſui:qꝛ nichil ſui fuit niſi ĩ ĩtellectu dĩno.
¶ Ad argumentũ poſſet dici ꝙ eſſe potẽtiale qđ
reqriꝛ ad eſſe in gñe/debet eẽ ĩtraneũ rei cũ tã ge
nus q̃ differẽtia ſumanꝛ ab ĩtra potẽtia aũt crea
3.articulꝰ. ture eẽna fuit extra eã nõ ĩtra. ¶ Quantũ ad ter
tiũ de eẽnitate dilectionis diuine/dicendũ ꝙ deꝰ
ab eẽno dilexit oẽm creaturã/qđ pꝫ q̃drupli͛. Pri
mo ex pfectiõe ipſiꝰ actꝰ:qꝛ actꝰ vnꝰ ⁊ pfectꝰ ſemp
ad eq̃lia ſe extẽdit/alꝛs ſi q̃ñqꝫ ad plꝛa q̃ñqꝫ ad pau
ciora eſſet aliquando pfectioꝛ/aliq̃ñ minꝰ pfectꝰ.
¶ Preterea ex mẽſura:qꝛ actꝰ q̃ mẽſuraꝛ eẽnita-
te ſiꝛ reſpicit oĩa obiecta ſua ſicut eẽnitas eſt tota
ſiꝛ. ¶ Tertio ex cognitione:qꝛ ab eẽno cognouit
creaturã.ergo ⁊ dilexit. ¶ Quarto/cauſa prioꝛ ẽ
effectu:ſed amoꝛ dei eſt cauſa rerũ cũ ſit agẽs p in
tellectũ.ꝭ amoꝛ quo dilexit creaturam eſt pꝛioꝛ q̃
Contra. creatura pꝛioꝛ tpe ⁊ euo:qꝛ ſunt q̃dã concreata vel
coeua:hoc aũt nõ ẽ niſi eẽnitas. ¶ Sed ꝯtra hoc
arguiꝛ multipli͛/⁊ pmo ꝯtra pmã rõnẽ ſic:qꝛ illu-
minatio ſolis eſt actio vna ⁊ pfecta nõ tñ ſemp ad
2 eq̃lia ſe extẽdit pꝑter defectũ obiecti. ¶ Preter
ea actꝰ viſionis bi͛ſice eſt pfectꝰ q̃ tñ nõ ſꝫ ad eq̃-
lia ſe extẽdit: qꝛ p reuelationes angeli ſupme hie
Solutio. rarchie pficiũt in pluralitate cognitoꝝ. ¶ Solu
tio. Ad pmũ dicẽdũ p ĩterẽptionez:q̃uis eñ actꝰ
lucẽdi ſolis q̃ ẽi ſole ſit vnꝰ ſicut ⁊ lux ſolis ẽ vna:
tñ actꝰ illuminãdi q̃ trãſit in illuminabilia eſt tot
q̃t ſunt illumiata:qꝛ cũ actio ⁊ paſſio ſint vnꝰ motꝰ
et vna forma nũero abſoluta material͛ multipli
cato vno reali͛/multiplicaꝛ reliquũ. Illumiatio
aũt paſſio ⁊ lux vl͛ ſpẽs q̃ ẽ ẽminꝰ eiꝰ nũeraꝛ nũero
ſubiecti. Vel dicẽdũ ꝙ ſecꝰ ẽ de actõe trãſeũte q̃ ẽ
pfectio obiecti ſecꝰ de manẽte q̃ ẽ pfectio ſubiecti
agẽtis. ¶ Ad aliud dicẽdũ ꝙ viſio beãfica eſt pfe-
cta in gñe vñ additionẽ recipit in pfectione acci-
dẽtali qꝛ nõ eſt ſimplr pfecta:ſed dilectio dĩna eſt
ſimplr ⁊ vniuerſali͛ extra genꝰ pfecta cui nulla p-
2 fectio addi põt. ¶ Scđo arguiꝛ ſic: qꝛ ſicut dile-
ctio dei eſt actio eiꝰ ita ⁊ creatio:ſꝫ creatio nõ fuit
Solutio. añ creaturã.ꝭ nec dilectio. ¶ Solutio. actio dei
manẽs ĩtra vt eſt dilectio mẽſuraꝛ eẽnitate:ſꝫ crea
tio put trãſit non mẽſuraꝛ eternitate/dato etiã ꝙ
creatura eſſet ab eẽno:qꝛ creatio eſt idẽ ꝙ eſſentia
abſoluta/cũ motꝰ ⁊ terminꝰ nõ differũt re abſolu-
ta eſſentia aũt creature etiã ſi fuiſſet creata ab eẽ
no nõ mẽſuraret eẽnitate ſꝫ euo vel tpe. ¶ Ter-
3 tio arguiꝛ ſic:qꝛ nõ eſt ſiꝛe de cognitione q̃ eſt mo
tus ad aiam a rebꝰ/ ⁊ de dilectiõe q̃ ẽ motꝰ ab aia
ad res.poſito eñ termio motꝰ p̃t poni motꝰ:ſꝫ niſi
ſit ẽminꝰ ad quem motꝰ terminetur motꝰ eſſe non
põt. Unde cognitio diuia de creaturis eſt eterna/
et terminꝰ q̃ eſt deꝰ:ſed dilectio tpalis ſicut ⁊ res.
Solutio ¶ Solutio. magis motus ſupponit a quo q̃ ad
quẽ.vnde ſi ideo dilectio diuina de creaturis non
potuit eſſe ante res qꝛ terminaꝛ ad eas:ſic nec co-
gnitio qꝛ incipit ab eis. ¶ Sed diceret ꝙ licet co
gnitio noſtra ĩportet motũ a rebꝰ ad aiam:non tñ
cognitio dei:dilectio aũt vtriuſqꝫ tẽdit ĩ amatũ.
Unde dicendũ ꝙ duplex eſt terminꝰ actus vnius
ſubiecti. Unus in quẽ trãſit ſm effectũ.⁊ ſic opor
tet p̃exiſtere terminũ motui vt accidẽti ſubiectuz
Alius eſt terminꝰ obiectiuus in quẽ nõ trãſit niſi
ſm effectũ vel reſpectum. ⁊ ſic nõ oportet in re ex
tra p̃exiſtere terminũ actui: ſꝫ ſufficit ꝙ p̃exiſtat
in ſua ſilitudine reſpectu actus intellectus vel in
eſſe cognito reſpectu actus affectꝰ.cũ aũt diciꝛ ꝙ
actus volũtatis ĩportat motum ad res actus ĩtel
lectus.ecõuerſo nõ eſt intelligẽda illa differentia
penes obiecta vel ſubiecta ꝙ voluntas velit aliqđ
extra qđ nõ intelligaꝛ:qꝛ illa eadẽ q̃ diliguꝛ priꝰ
ĩtelliguꝛ:⁊ ſicut actio ĩtellectꝰ manet ĩtra ſubie-
ctiue ſic ⁊ actio volũtatis:ſed qꝛ voluntas non eſt
contenta habere rem ſm eſſe cognitũ vel volituz
ſicut intellectus:ſed appetit eã ſibi vel aliq poten
tie realiter vt eſt in ſe/⁊ ad hoc mouet alias potẽ
tias. ¶ Quarto arguiꝛ.poſita cauſa ponitur effe 4
ctus.ergo ſi amoꝛ diuinꝰ eſt cauſa rerũ ⁊ eſt eter-
nus/ſequiꝛ ꝙ ipſe res ſint eterne: qꝛ nõ oportet ꝙ
cauſa ſit prioꝛ effectu tẽpoꝛe:ſed ſufficit ꝙ natura
non agat p motuz. ¶ Solutio. Quis amoꝛ dei ſit Solutio
cauſa rerũ non tamen agit p neceſſitatẽ nature:et
q̃uis amoꝛ dei ſit eternus:nõ tñ eſt eternꝰ vt cau-
ſa actu/⁊ ideo nõ ſequitur eternitas effectus:ſed
ſi deus voluiſſet bene potuiſſet habere effectũ co
eternum. ¶ Ad argumentũ pricipale ſolutũ eſt.

¶ Queſtio tertia.

TErtio q̃riꝛ/ vtrũ dilectio dei
eterna fecerit creaturam ha
buiſſe eẽ potẽtiale reale aliđ
a deo ab eterno? Et videtur
ꝙ ſic:qꝛ diuiſio entis in actũ Primum.
et potẽtiã/eſt diuiſio in plu-
ra re:ſed creatura habet eſſe
reale p hoc ꝙ dilectio dei fa
cit eã nũc eẽ actu. ergo cũ di
lectio dei eterna fecerit eã eſſe in potentia ab eter
no/videꝛ ꝙ ab eterno habuit eſſe reale:qꝛ eſſe po-
tenitale obiectiue cognitionis ⁊ dilectionis diui
ne. Minoꝛ patet. Probatio maioꝛis: qꝛ diuiſio q̃
ꝯuenit enti ſm eſſe qđ hꝫ extra aiam eſt diuiſio in
plura re: ſꝫ diſio entis in actũ ⁊ potẽtiã eſt hmõi.
ergo.⁊c. Maioꝛ pꝫ. Minorez pbo:qꝛ illa diſio de
qua tractat metaphiſicꝰ p ſe ẽ diuiſio extra aiam:
qꝛ metaphiſicus p ſe de tali ente ꝯſiderat vt pꝫ.6.
metaphiſice: ſed diuiſio entis in actũ ⁊ potẽtiam
eſt hmõi vt patet.9.metaphiſice.ergo.⁊c. ¶ Con
tra:qꝛ illa diuiſio q̃ ꝯuenit vni ⁊ eidẽ nõ eſt in plu Secundũ
ra re:qꝛ idẽ nõ eſt diuiſum a ſeipſo:ſed diuiſio en-
tis in actũ et potentiã eſt hmõi.ergo.⁊c. Proba-
tio minoꝛis:qꝛ diuiſio in actũ ⁊ potẽtiam cõuenit
cuilibet enti:qꝛ q̃ñqꝫ eſt actu q̃ñqꝫ potẽtia:ſed qđ
cõuenit cuilibet enti ꝯuenit vni ⁊ eidẽ enti.ꝭ.⁊c.
¶ Preterea nichil poſſet annichilari qꝛ ſemp res
maneret in eſſe potẽtiali qđ eſt neceſſe eſſe ſm illã
poſitionẽ:⁊ pari rõne nec creari qꝛ qđ de potẽtia
ad actũ reduciꝛ nõ creaꝛ ſed generaꝛ. ¶ Reſpõ- Reſpõſio.
ſio. Uidẽda ſunt tria. Primo illud qđ q̃riꝛ vtruꝫ
ſcilicet res habeãt eſſe potentiale ab eterno:aliud
ab eſſe diuino. Scđo illud qđ vltimo arguiꝛ an.ſ.
deus poſſit aliquid annichilare. Tertio illud qđ
in iſtis tribus rationibꝰ ſupponiꝛ ſcꝫ an deꝰ dili

1.opinio Alexādri. gat creaturā. ¶ Quantū ad primū ſunt tres opi
niones. Primi dicunt ꝙ res habēt ab eterno mo
dū eēndi realē potētialē extra deū dicentes ꝙ di
uiſio entis in ens actu ⁊ in potētia eſt diuiſio eiuſ
dem rei ſm diuerſos modos reales. ita ꝙ vnꝰ mo
dus realis ē eſſe in actu, ⁊ alius eſt eē in potentia
res aūt comprehēdit vtrūq; modū. ¶ Q; aūt ita
ſit. ſ. ꝙ iſti modi ſunt duo modi reales diuerſi ab
inuicē ꝓbāt. ſuppoſito q̄dē ꝙ eſſe i actu dicat mo
dū realem. ⁊ ſuppoſito ꝙ modus eſſendi in poten
tia nō ſit idē cū mō exiſtēdi in actu. Unde ꝓbatio
eoꝝdem tendit in hoc ꝙ modus eēndi in potētia
vt creature anteq̄ creenť ſit quidā modus realis
hoc dicto probāt quadrupliciter ¶ Primo ſic. q2
1 inter deū intelligentē et creaturā intellectā eſt re
latio realis ab eterno. q2 inter cognoſcens et cog
nitū: ⁊ potentiā ⁊ obiectū eſt relatio realis. ſed re
latio realis nō ē aliqḋ niſi ad aliquod reale. g̃. ⁊c.
⁊ eadē ratio eſt quā quidā faciunt ꝙ ydeatum dif
realiter ab ydea. ſed ydea eſt eterna. ergo. ⁊c.
2 ¶ Scḋo ſic. q2 res ſunt in gn̄e ab eterno. ſed eē in
3 genere dicit eē reale nō niſi potētiale. g̃ ⁊c. ¶ Ter
tio ſic. q2 hō anteq̄ eēt aut habebat ꝙ eēt poſſibiľ
ex natura rei pluſq̄ chimera: aut non. ſi non. ergo
nunq̄ potuit fieri. ſi ſic. g̃ realitatē habebat ꝑ quā
erat poſſibilis. Dices ꝙ verū eſt ꝙ habebat reali
tatē ꝑ quā erat poſſibilis. ſed illa realitas eſt po
tētia agētis. ¶ Contra. q̄ro vtrū illud quod diciť
habere hāc realitatē erat aliqḋ reale / aut nichil. ſi
nichil: ſequiť ꝙ nichil ſit aliqḋ reale. ſi erat reale /
habeť ꝓpoſitū. ſ. ꝙ homo anteq̄ ſit / ſit aliq̄d reale
4 ¶ Quarto ſic: q2 aut eſſe creature anteq̄ ſit diciť
aliqḋ eſſe reale / aut nō. ſi ſic / habeť ꝓpoſitū. ſi nō /
videť ꝙ diuiſio entis realis i actū ⁊ potētiā ſit di
uiſio in eſſe rei ⁊ eē rōnis. hoc aūt eſt icōueniēs. g̃
Contra opiniones ⁊c. ¶ Cōtra autē iſtā poſitionez arguūt alij q̄dru
pliciter. Primo ſic: q2 q̄cunq; ſunt eadē ꝑ eſſentiā
cū tertio ſunt inter ſe eadez ⁊ p̄c: pue de abſolutis
habet veritatē in q̄cunq; natura creata vel increa
ta: ſ3 ſm te vnuſq̄ſq; iſtoꝝ modoꝝū ſunt res ipſa ꝑ
eſſentiā cuiꝰ ſunt modi. ergo inter ſe ſunt idē ⁊ vnꝰ
realiter ⁊ eſſentialiter eſt alius / ⁊ ꝑ ꝯſequens non
ſunt diſtincti numero ſm rē. Scḋo ſic. q2 iſti duo
modi aut ſunt due res / aut nō. ſi ſunt due res qua
rū vna nō ē alia / ⁊ ſunt due res creabiles vel crea
te: oportet ꝙ q̄libet earū habeat modos / modum
entis in actu / et modū entis in potētia: ⁊ quilibet
eſt creabilis. ⁊ ſic abiciť in infinituz. ergo. ⁊c. Si
non ſunt due res: nō habent diſtinctionez realem.
Probatio: q2 differre realiť / eſt differre diuerſis
realitatibꝰ quarū vna nō eſt alia: ſed vbi ſunt due
realitates diuerſe abinuicē ſunt due res diſtincte
realiter. ergo. ⁊c. Tertio ſic: q2 ſicut ſe habet crea
tū in actu ad creabile: ita anichilatū i actu ad ani
chilabile: ſed ſm te creatū in actu ⁊ creabile dicūt
diuerſos modos eiuſdē rei. ergo ſiľr anichilabile
et anichilatū dicūt diuerſos modos eiuſdē rei. ⁊
certum eſt ꝙ non ſunt alterius rei niſi anichilabi
lis ſm quā aliquid diciť in potentia / ⁊ anichilatū
in actu. Tunc quero de iſto modo quo aliquid eſt
anichilabile anteq̄ ſit anichilatū / aut eſt aliquid:
aut nichil. ſi aliquid / ſequiť ꝙ aliq̄d ſit anichilei
tas: q2 ſm te modus iſte eſt res ad quaz terminať
anichilatio ſm rem. Si aūt iſte modus ſit nichil.
ergo iam eſt rei anichilabilis anichileitas anteq̄
anichileť: qḋ eſt incōueniens. Quarto ſic: q2 ſi ex

parte rei creabilis anteq̄ crearet eſſet aliqḋ eſſe
reale diſtinctū ab eſſe dei creatio non ſupponeret
nichil: immo aliquid: ſed hoc eſt falſum. ergo. ⁊c.
Sed ad hoc reſpondēt ꝙ creatio nō ſupponit ali
quid ſubiectiue in quo ſit: ſed ſuppōit aliq̄d obie
ctiue. ¶ Cōtra: ſi creatio obiectiue preſupponit
aliquid aut actiue aut paſſiue / p̄ſupponit illud. nō
paſſiue: q2 nulla eſt potētia paſſiua ante creationē
ſm te ⁊ ſm veritatē: q2 creatio non p̄ſupponit ali
quid ſubiectiue. Si actiue cū obiectū potētie acti
ue ſit effecus eius: ſequiť ꝙ creatio p̄ſupponit ef
fectum potentie actiue dei. Dices ꝙ p̄ſupponit ef
fectum nō vt exiſtentē ſed vt poſſibilē. ¶ Contra:
q̄ro a qua potētia diciť ille effectꝰ poſſibilis: vtrū
a potentia actiua vel paſſiua. nō a paſſiua: q2 illaz
non req̄rit creatio: ſed a potentia actiua. ergo illa
potētia actiua nō p̄ſupponit illud: q2 ab illa diciť
poſſibilis. Dices a potentia obiectiua. ¶ Cōtra:
q2 nichil eſt dictu potentia obiectiua vt dictū eſt:
ſed poſſibile obiectiue. ſ. illud qḋ natū eſt eſſe obie
ctum actꝰ potētie. Et ideo iſti tenētes iſtā poſitio
nem de iſtis modis eſſe ficticiā ⁊ impoſſibilem re
ſpondēt ad oppoſita. ¶ Ad primū ergo dicenduz Solutio
ꝙ nō eſt verū ꝙ iter intellectū ⁊ intelligēs ſit ſem rōnū p̄me
ꝑ relatio realis: ſed ſolū tunc qn̄ itelligere ⁊ ſuuz opinionis
obiectū ſunt diuerſa realr / ⁊ vtrūq; eſt ens in actu:
q2 ad ens i potētia: qḋ nullū eē reale i rerū nā hz /
nō ē relatio realis. nūc aūt dei potētia intelligēdi
nō dif realr a p̄mo ⁊ ꝑ ſe obiecto eiꝰ. ⁊ tñ etiā mul
ti ponūt ꝙ deus nō habeat relationē ad creaturā
actu exiſtem multominꝰ ad poſſibilē. ¶ Ad ſecun Ad ſcḋm.
dū dm̄ ꝙ ad eſſe in gn̄e duo cōcurrūt. intentio / ⁊
res ſubiecta intentiōi eſſe in gn̄e. q̄tū ad p̄mū eſt
eē rōnis. ⁊ ideo non o3 ꝙ res anteq̄ ſit in genere /
quantū ad hoc habeat aliud eē q̄ eſſe rōnis. eē au
tem in gn̄e quantū ad ſecūdū dicit eſſe reale actu /
vel potentia. vñ eſſe in genere nichil aliud dicit q̄
eſſe ſubām. vnde res quantū ad illud eē eo modo
fuerūt in gn̄e ab eterno quo habuerūt eē. ſed hūe
runt in potētia eſſe ab eterno. g̃ ⁊ ſic fuerūt in gn̄e
ab eterno. ¶ Ad tertiū dm̄ ꝙ hoīnem ex natura Ad tertiū
rei anteq̄ ſit eſſe poſſibile pluſq̄ chimerā dupliciť
poteſt intelligi. Uno mō ꝙ natura hūana ſit in eē
reali: ⁊ ab ea habeat homo ꝙ ſit poſſibilis. ⁊ hoc ē
falſum. q2 ſimul ē natura hūana ⁊ homo. Alio mō
pōt intelligi q2 nature hūane non repugnat eē ⁊ in
rerū natura eſt aliquid vnde hoc pōt eſſe ⁊ non il
lud. ſ. potentia agētis. ⁊ ſic eſt verū. vñ nō ꝓpter dr
ꝙ hō anteq̄ ſit habeat potentiā ꝑ quā poſſit eē ſm
ꝙ eſt potentia per quā pōt eē. ¶ Et ſi dicatur. nō
ne habet potentiā ad eſſendū? Dicendū ꝙ non: lo
quendo de potentia reali actiua vel paſſiua. ſ3 ha
bet nō repugnantiam ad eſſendū. ¶ Et ſi querať
nōne nō hr̄e repugnantiā eſt aliq̄d hr̄e? Dicendū
ꝙ nō o3 q̄tū ad realitatē intrinſecā eius: q2 hr̄e ꝑ
ut ſubm̄ hz p̄dicatū cōuenit tam enti q̄ nō enti. q2
nō ens dr hr̄e non eſſe. Unde ſi argueret ſic. illud
hz non eſſe. g̃ hz aliquod eſſe. fallacia eſt ſm quid
ad ſimplr. ¶ Ad quartū dm̄ ꝙ diuiſio entis i ens Ad q̄rtuz.
actu ⁊ potētia ſi referatur ad ens ⁊ eius poſſibili
tatem eſt diuiſio in diuerſas res modo quo potē
tia a qua dicitur poſſibile actiua vel paſſiua eſt di
uerſa ab eo ſ3 hoc nō eſt ponere diuerſas res: qua
rū vna ſit actualis ex natura rei: ⁊ alia ſit poſſibi
litas eiꝰ q̄ ſit alia a potētia actiua ⁊ paſſiua vt di
ctū eſt. Diuiſio aūt q̄ eſt in actu ens ⁊ eius poſſibi

bilitatē/ꝛ tn nō ens actu et eiꝰ poſſibile/nō eſt di-
uiſio in diuerſas res:ſꝫ eſt diuiſio vel diſtictio eiuſ
dem rei a ſeipſa,put accipit̄ ſm illud qḋ eſt ad exi
ſtentiam ,ppriā ꝛ ,put denolat̄ a potētia actiua vel
paſſiua ꝑ tpe quo actu nō erat. Uñ rē eſſe in potē
tia nichil aliud eſt ꝙ rē illā nō eſſe in ſe ſed in ꝓn=
cipijs ſuis modo ſupra expoſito. Unde notandū
hic ꝙ aliud eſt diſtinctiones aliquā eſſe in eſſe rei/
et diſtinctionē eſſe ſm rōnē. nā diſtinctionē in eſſe
rei ꝛ rōnis eſt vt ſi diſtīguat̄ ens in ens vel eſſe rea
le extra aīam ꝛ in eſſe rōnis qḋ eſt ſm aīam/ ſicut
eſt eſſe genꝰ ꝛ eſſe ſpeciē ꝛ ſilia. Diſtinctio autē ſm
rōnē eſt qñ illa q̄ dicunt̄ diſtingui non hñt diuerſi=
tatē realē ſiue vtrūqꝫ dicat ens rei: ſicut hō ꝛ aīal
ſiue ens rōnis/ſicut genꝰ ꝛ eſſe ꝯñe multia ꝛ l mul
tis ꝛ eſſe ꝑter multa. vñ in ꝓmo mō qñ fit diſtictio
in ens rei ꝛ ens rōnis. ens rōis ſe hꝫ ibi vt alteruꝫ
membrū diſtinctionis ꝯtra aliud diſtinctū. ſed qñ
dr̄ diſtinctio ſm rōnē dicit modum diſtinctionis.
2.opinio. ¶ Secūda opinio cōcedēs eſſe potētiale eternū
reale extra deū dicit ꝙ eſt q̄druplex potētia acti=
ua ꝛ paſſiua potētia/ꝛ potētia q̄ eſt nō repugnātia
et ꝑter has eſt potētia obiectiua. Et dicūt ꝙ potē
tia actiua nō eſt ad eſſe ſed ad facere. Silr̄ potētia
paſſiua nō eſt ad eſſe ſed ad pati vel fieri. Potētia
aūt q̄ ē nō repugnātia/ nec ē ad fieri nec ad facere
nec etiā ad eſſe. Potentia aūt obiectiua eſt poten
tia ad eſſe/nō aūt ad fieri vel ad facere. Q; autēꝫ
potētia obiectiua ſit alia a nō repugnātia ťmīoꝝ/
ꝓbat̄ ſic:qꝛ in deo nō eſt repugnātia terminoꝝ nō
autē ibi eſt potētia obiectiua qua aliqḋ dr̄ poſſibi
le. ergo. ꝛc. Q; autē differat a potentia actiua pꝫ:
qꝛ potētia actiua eſt potentia in actu ad agere: po
tentia aūt obiectiua eſt potentia nō entis in actu
ad eſſe: ſed hec nō eſt illa. ergo. ꝛc. Q; autēꝫ nō ſit
potētia paſſiua arguit̄ ſic: qꝛ potētia paſſiua vt di
cunt eſt potentia ad fieri ꝛ ad pati: ſed talis potē=
tia obiectiua nō eſt potētia ad fieri vel pati ſed ad
eſſe ergo. ꝛc. Probatio minoris: qꝛ aliter eſt ma=
teria in potentia anteq̄ ſit/ꝛ aliter qñ iā eſt. vnde
potētia obiectiua materie eſt potētia ſm quā ma=
teria eſt in potētia ad eſſe anteq̄ ſit. potētia autē
Contra 2. ad pati et fieri qñ iā eſt/ē potētia paſſiua. ergo. ꝛc.
opinionē.; ¶ Iſta autē nō vident̄ aliqͥs bñ dicta: ꝛ primum
q̄dē qꝛ hoc qḋ poſſibile obiectiue dicat̄ ab aliqua
potentia ꝑter actiuā vel paſſiuā ſumpta tñ non re
pugnātia termioꝝ nō ſit verū pꝫ: qꝛ poſſibile obie
ctiue dr̄ ex hoc qḋ dr̄ eſt obiectū vel natūeſſe obie
ctū alicuiꝰ potētie: ſed nihil eſt obiectū alicuiꝰ po
tentie realis niſi actiue vel paſſiue ꝗ. ꝛc. Proba=
tio minoris: qꝛ potētia cuiꝰ dr̄ eſſe obiectū aut eſt
ipſummet obiectū/aut aliqḋ diuerſum ab eo. non
pōt eſſe ipſummet obiectuꝫ: qꝛ in eſſe reali ꝑcipue
īpoſſibile eſt ipſummet eſſe obiectū ſuipſiꝰ ꝓduci
bile. ſ. a ſeipō. ꝗ relinquit̄ ꝙ ſit aliqḋ diuerſum ab
eo. Tūc arguo/potētia cuiꝰ obiectū ꝓducibile poſ
ſibile eſt eē eſt aliqḋ ꝓncipiū ꝑ qḋ illud obiectuꝫ
priꝰ nō ens pōt eſſe: hoc autē nō eſt ꝓncipiū aliud
niſi actiuū vel paſſiuū: nec Ariſtoteles ꝯnumerat
plus. ꝗ. ꝛc. ¶ Scḋo de hoc ꝙ diſtinguit potētiaꝫ
nō entis ad eſſe cōtra potētiā ad fieri: qꝛ oīs potē
tia cuiuſcūqꝫ nō entis ad eſſe/ aut ē potētia ad eē
factū/ aut eſſe nō factū. ſi eſt potētia ad eſſe nō fa
ctū. ꝗ illud eē nō hꝫ cauſam efficientē: ſꝫ tale eſſe
eſt eſſe increatū. ꝗ eſſe icreatū eſt poſſibile eē: qḋ ē
abſurdum. Si aūt eſt potētia ad eſſe factū. tūc ar
guo. oē factū eſt factū ꝑ aliqḋ fieri. ſed talis potē=
tia quā tu ponis ſm quā nō eſt in potētia ad eē fa
ctū. ꝗ oportet ꝙ illa potētia ſit ad aliqḋ fieri qḋ ꝑ
illud eſt factū. ꝗ ꝛc. Uñ ponere aliqḋ poſſe hr̄e eē
factū ꝛ nō poſſe fieri/eſt ꝯtradicere ꝛ ignorare ꝓ=
priā vocē. Itē etiā ponere potētiā ad facere ꝛ non
poſſe fieri/eſt cōtradictio: qꝛ nichil pōt facere niſi
qḋ pōt fieri. ¶ Unde ponūt tertiā opinionē ſuaꝫ ꝙ 3.opinio.
ꝑter potētiā q̄ eſt nō repugnātia ťmīoꝝ nō eſt aliq̄
potētia niſi actiua vel paſſiua a q̄ aliqḋ ſm rē di=
cat̄ poſſibile. ¶ Ad cuiꝰ euidētiā ſciendū ꝙ poſſi=
bile dr̄ poſſibile ꝑ denoīationē aliquā a potentia.
Notandū ꝗ ꝙ vna ꝛ eadē potentia eſt a q̄ ſibi ſexi
ſtēte vel inherente agēs dr̄ potēs ꝛ obiectū natum
fieri ꝑ ipſum/dr̄ poſſibile obiectiue nec in obiecto
obiectiue oportet ponere aliquā potētiā ꝑter non
repugnātiā ťmīnoꝝ vbi totū qḋ eſt ꝓducit̄ nullo
ꝑſuppoſito: qꝛ illa potētia vt ꝓbatū eſt/eſt poten=
tia ꝑ quā aliqḋ pōt hr̄e eſſe factū vel fieri: ſed oīs
potētia ꝑ quā aliqḋ pōt fieri/vel eſt actiua vel paſ
ſiua: ſed vbi aliqḋ ꝓducit̄ nullo ꝑſuppoſito nō eſt
aliq̄ potētia paſſiua ſm rē loq̄ndo: ꝛ ideo tale poſ
ſibile fieri dr̄ poſſibile fieri ꝑ denoīationē extrin=
ſecā agētis vt natū eſt eſſe effectꝰ eiꝰ. ¶ Et ſi dica
tur/nōne fieri dicit qddā pati? Dicendū ꝙ pati eſt
ꝓprie fieri in q̄ aliqḋ ſubijcit̄ motui ꝛ forme facte
ꝑexiſtēs tpe ipſi forme introducte: ſed nō oē fieri
eſt tale pati: qꝛ creari nō eſt tale pati. Alio mō po
teſt accipi pati minꝰ ꝓprie obiectiue ſe hr̄e vt effe
ctus ad potētiā actiuā. et accepto ſic iꝓprie pa=
ti/oē fieri eſſet pati. ſed nō oē tale fieri reqͥrit ſub=
iectū receptiuū ex pte ꝓducti ſicut dictū ē de crea
tione/ꝛ ſilr̄ potentia paſſiua ꝓprie dicta ſm quam
aliqḋ eſt ſuſceptiuū actꝰ vel forme denoīat ſubie=
ctū receptiuū/ꝛ formā receptibilē/ ſubiectū q̄deꝫ
receptiuū vt ſubiectū in quo eſt illud ꝓncipium ꝑ
qḋ pōt recipere. vñ potens dr̄ recipere vel poſſibi
le ſubiectiue formā autē vt obiectū talis potētie
q eſt receptibilis. nā ſicut factū vt ſic eſt obiectū
potentie actiue/ita etiā receptiue in ſubiecto ē ob
iectū potentie receptiue: ſed in creabili nō eſt q̄re
re aliā potentiā l ſubiecto receptiuā ꝑter nō repu
gnātiā ťmīnoꝝ. ¶ Ulteriꝰ notandū ꝙ qñ dr̄ ꝙ po
tentia actiua eſt ad facere/pōt itelligi duobꝰ mo=
dis. Uno mō ꝙ dicat̄ potētia ad facere q̄ſi poten
tia q̄dā ordiata ad recipiendū illū actū q̄ eſt face
re. ꝛ ſic eſt falſiſſimū: qꝛ tunc idē eſſet agere ꝛ pati
Alio mō pōt itelligi ꝙ potētia actiua eſt ad face=
re/ita ꝙ hꝫ ad hoc ordinē qḋ hꝫ effectū factū: ꝛ il
la eadē potētia eſt etiā ad fieri: qꝛ illa eadē poten
tia hꝫ ordinē nō q̄dē ad hoc ꝙ agēs fiat: ſꝫ ad hoc
ꝙ ꝑ potētiā agentis aliqḋ aliud fiat/ꝛ illud qḋ fit
paſſiue dr̄/reſpicit potētiā agētis ꝑ quā eſt: nec oꝫ
ꝙ reſpiciat aliquā potētiā agētꝫ ꝑ quā eē recipiat
Silr̄ potētia ad fieri dupl'r pōt itelligi. Uno mō
ꝙ dicat̄ potentia ad fieri qꝛ. ſ. eſt receptiua alicuiꝰ
actꝰ facti vel forme facte: ꝛ talis potentia ad fieri
eſt potētia paſſiua/ ꝛ ſubiectū talis potētie cū ſua
potentia nō dr̄ ꝓprie fieri ſed fieri hoc. vñ qñ ali-
qḋ ſubiectū dealbat̄ nō dr̄ ſubiectū ſimplr̄ fieri ſꝫ
fieri albū. Alio mō pōt dici potētia ad fieri qꝛ hꝫ
ordinē ad hoc ꝙ aliqḋ ꝑ ipſam fiat mō quo iā di=
ctū eſt. ex pte autē ꝓducti dicit̄ etiā poſſibile fieri/
vel a potentia actiua: qꝛ ꝑ ipſam pōt fieri vt dictū
eſt. vel a potentia receptiua: qꝛ in ipſa poteſt reci=
pi: ſicut albedo anteq̄ fiat dicitur poſſibilis fieri.

Primũ autẽ dr poſſibile obiectiue.ſ.poſita nõ re=
pugnantia terminoꝝ:qꝛ natũ eſt eſſe obiectũ ali=
cuius potẽtie actiue vel paſſiue. ❡ Ex his patet
ꝙ qñ dr ꝙ potentia actiua eſt ad facere ⁊ nõ ad eẽ
nichil eſt dictu:qꝛ ita ſe hʒ ad eſſe factũ ſicut ad fa
cere ipſum/cuiꝰ qđ eẽ eſſe facti ipſa eſt cauſa effectiua
et ſilr potẽtia paſſiua q̃ eſt ad fieri ⁊ ad factuʒ eſſe:
qꝛ derſiſo eſt dicere ꝙ ſit ad fieri ⁊ nõ ad factũ eẽ:
cũ oẽ fieri terminet ad factũ eſſe.potentia autẽ ob
iectiua nõ ꝓprie dr:ſed magis debet dici poſſibile
obiectiuũ:qꝛ ſcʒ natũ eſſe obiectũ potentie actiue
Ad rõnes vl paſſiue vel vtriuſq;. ❡ Per hoc reſpõdẽt ad ar
2.opiõis gumẽta ſecũde opinionis. ❡ Ad primuʒ cũ dr ꝙ
potẽtia obiectiua eſt illđ qđ nõ repugnãtia termi
noꝝ dico ꝙ ꝓprie loquẽdo potentia obiectiua eſt
nichil:ſed poſſibile obiectiuũ. Sed qđ dr ꝙ potẽ=
tia q̃ eſt nõ repugnãtia terminoꝝ eſt in deo:nõ au
tẽ potentia obiectiua. Dicendũ ꝙ potentia q̃ ẽ nõ
repugnãtia terminoꝝ eſt in deo:ſed potẽtia obie=
ctiue q̃ nichil eſt dictu/nõ eſt in deo:nec etiã poſ=
ſibile obiectiuũ:qꝛ nõ eſt obiectum alicuiꝰ potẽtie
actiue vel paſſiue. ❡ Si aũt q̃rat quõ ſe hʒ poſſi=
bile obiectiue ad nõ repugnantiã terminoꝝ/vtrũ.ſ.
ſit oĩno idẽ: Dicendũ ꝙ non:qꝛ ſicut dictũ eſt poſ
ſibile obiectiue:dr a potẽtia actiua vel paſſiua:ſed
poſſibile quantũ ad nõ repugnãtiã terminoꝝ dici
tur ꝙ ãteq̃ tale ens ſit/eſt nõ ens cui nõ repugnat
eſſe. Unde repugnãtia terminoꝝ in generali acce
pta importat p̃dicatũ nõ repugnare ſubiecto.vn=
de põt cõuenire deo ⁊ creature.qñ pro dr de crea-
tura q̃ nõ eſt ⁊ põt eẽ.vt qñ dicimꝰ ꝙ creatura an
teq̃ ſit põt eſſe/dicit determinatã nõ repugnãtiã
determinati ſubiecti ad determinatũ p̃dicatũ ſcʒ nõ
Ad ſcđm. repugnãtiã creature poſſibilis ad eẽ. ❡ Ad ſecũ
dum dicendũ ꝙ potẽtia actiua eſt potẽtia entis in
actu agẽtis ꝑ ipſum qđ põt denolari denolatione
intrinſeca ab ipſa.et illa eadẽ potentia eſt ꝑ quaʒ
effectꝰ q̃ eſt obiectũ talis potentie eſt ꝓducibilis
ab ipſa ⁊ ꝓducit qñ fit.et ſilr potẽtia paſſiua pro=
prie accepta eſt potentia ꝑ quã aliqđ ſubiectiue ⁊
paſſiue põt moueri et reduci ad actuʒ quẽ recipit/
⁊ ꝑ eandẽ potẽtiã dr actꝰ ille receptꝰ/⁊ anteq̃ fiat
receptibilis:et p̃ter iſtas duas potẽtias nõ opor=
tet ponere aliquã aliã potẽtiã ꝑ quã effectus ſit ꝓ
ductibilis excepta nõ repugnantia terminorum
Ad tertiũ ❡ Per hoc patet ad tertiũ:qꝛ ſcʒ ens in potẽtia/
puta materia aliter eſt in potẽtia anteq̃ ſit in re=
rum natura vt fiat ꝑ creationẽ vt pars cõpoſiti.⁊
aliter eſt in potẽtia qñ iã eſt in actu in rerũ natura
vt recipiat actũ quo caret.nã p̃mo dr in potentia
eſſe ꝑ potentiã agẽtis reſpectu cuiꝰ dr eſſe poſſibi=
le obiectiue. Scđo mõ eſt in potẽtia paſſiua reſpe
ctu actus ī ea receptibilis ſm quã potẽtiã dr ma=
teria eſſe poſſibilis ſubiectiue et actꝰ in ea recepti
bilis dr poſſibilis obiectiue.et ex hoc nõ ſequit ꝙ
ꝓpter nõ repugnantiã terminorũ ⁊ potẽtiã actiuã
et paſſiuã ſit quarta potẽtia. ❡ Per hoc etiam re
ſpondẽt ad p̃ncipalia argumenta facta ꝓ q̃ſtione
Nã illa rõ q̃ ꝓbat ꝙ ẽ diuiſio in diuerſa re:qꝛ eſt di
uiſio ſm eſſe reale vn̄ cõcludit q̃tũ ad hoc ꝙ ens
in actu eſt diuerſum re a potẽtia ꝑ quã eſt poſſibi=
le. Alia aũt rõ q̃ ꝓbat ꝙ non eſt diuiſio in diuerſa
qꝛ cõuenit vni ⁊ eidẽ:bene ꝓbat ꝙ illa diuiſio non
eſt in diuerſa re q̃tũ ad hoc ens actu qñ eſt/⁊ ipſum
met ens potẽtiale anteq̃ ſit q̃tũ ad ſe vt eſt poſſi
bile nõ dicat aliã rẽ diuerſam a ſe in actu q̃ ſit q̃dã

res tertia ab ipſa exiſtẽtia/⁊ a potentia actiua vel
paſſiua. ❡ Quãtũ ad ſcđm an aliq̃ poſſit a deo
annichilari. Primo videbit q̃d de poſſibili. Scđo
q̃d de facto eſſe. Tertio de quibuſdam inſtantijs.
❡ Quantũ ad primũ dicendũ ꝙ deꝰ de abſoluta 2.articuli
potẽtia põt oẽm creaturã annichilare. Qđ patʒ p̃
mo ex ꝯparatione annichilationis ad creationeʒ
q̃ eſt mutatio p̃uatiue oppoſita ⁊ nõ contrarie:qꝛ
annichilatio ⁊ ſi ꝑ moduʒ actionis ſignificet:non
tñ eſt actio ſed magis ceſſatio actionis q̃ eſt cõſer
uatio ⁊ ꝑ ꝯñs creatio.ꝯmẽtatoꝛ ī fine de ſubſtãtia
orbis/res nõ ꝑmanet ꝑ aliquã diſpoſitionẽ ſup=
additã:nec ꝑ ꝯñs ꝑ actionem nouã.⁊ hoc ſeduxit
manicheos q̃ q̃ſierũt cauſaʒ mali:qꝛ nõ eſt effectꝰ
ſed defectꝰ.vñ nec hʒ cauſam efficientẽ nec actio=
nẽ p̃uiã ſed defectũ actionis.rõ aũt p̃uationis ſu=
mit ex hitu.cũ ergo nõ pl̄ꝰ diſtet nõ eſſe ab eſſe q̃
e cõuerſo:nec deꝰ neceſſitaret ad cõſeruationẽ rei
magis q̃ ad creationẽ/ſicut creãdo potuit ens fa
cere ex nichilo:ita actionẽ cõſeruantẽ ſubſtrahen
do põt oẽ ens creatũ in nichil redigere vel anni=
chilare. Scđo ex cõparatione annichilationis ad
corruptionẽ.ſicut eñ entia naturalia depẽdent a
cauſis naturalibꝰ quantũ ad gñari ⁊ corrũpi:ita
oẽ ens creatũ a deo quo ad eſſe et nõ eſſe:ſed oẽ ꝑ
naturã gñabile/eſt etiã ꝑ naturã corruptibile.i.ce
li ⁊ mũdi.ergo ſm Dam.oẽ qđ eſt a deo ex nichi=
lo/vertibile eſt in nichil. ❡ Sciendũ eſt eñ ꝙ en
tiũ q̃dã hñt potentiã actiuã ad nõ eſſe ꝑ aliq̃d ſui:
⁊ iſta pñt corrũpi ex ſeipſis vt aialia.nõ aũt hmõi
ſunt oĩa mixta ſicut q̃dã arbitrant:qꝛ mixta hõge
nea q̃uis habeãt ī ſe q̃litates ꝯtrarias virtute qđ
ſufficit ad agendũ in aliud vel patiendũ alio q̃uis
a ꝯtrarioꝝ:nõ tñ ī ſe hñt q̃litates ꝯtrarias actu
etiã ſm diuerſas partes/qđ tñ reqrit ad hoc ꝙ ſe
ipa corrũpãt.niſi eñ inter agẽs ⁊ patiẽs ſit plura
litas q̃litatũ actu q̃ ſunt cõtrarie adiuicẽ vel for=
maliter vel virtualiter nũq̃ erit actio aetn.vnde la
pis hõgeneꝰ vel aurũ ⁊ hmõi ꝑpetuũ durarẽt ſi=
cut ⁊ elemẽta remoto exteriori corrũpẽte.ſecꝰ aũt
de lapidibꝰ ⁊ hõgeneis inter q̃s ſunt q̃dã vere ha=
bẽtes q̃litates extraneas ⁊ contrarias ſcđm eos.
Alia aũt hñt potẽtiã paſſiuã ad nõ eſſe ⁊ ſolũ poſ=
ſiuã/⁊ hoc ꝑ aliq̃d ſui:⁊ iſta pñt corrũpi ab extrin
ſeco naturali/vt elementa ⁊ mixta hõgenea. Alia
aũt neutrũ:ſed qꝛ hñt eſſe differens ab eſſentia vt
ſupponũt etiã ex ſeipſis tẽdũt in nõ eẽ ſm Auicẽ.
Sed iſtud nõ videt:qꝛ q̃uis in celo ſit materia et
forma:qꝛ tñ nec materia illa machinat ad maleſi=
ciũ:nec forma nichil īplicat ī ſe tẽdẽs ad nõ eẽ po
ſitiue.ergo multo minꝰ ſubſtantia ſpiritualis da=
to ꝙ in ea ſit cõpoſitio ex eſſentia et eſſe:qꝛ eſſen=
tia determinata eſt ad ſuum eſſe/nec eſt in poten=
tia ad aliud.ſimiliter nec ſuũ eſſe natum eſt infor
mare aliam eſſentiam:non poteſt dici tñ ſicut na=
tura ſeparat corrũpendo formam a materia in il=
lis in quibus generando cõiungit vtrũq;.ſic deus
dans eſſentie eſſe creãdo poteſt ei auferre eſſe an=
nichilando. Tertio ex ꝯparatione eſſentie ad eſſe
qꝛ aut differunt ⁊ tũc deꝰ poteſt ea ſeparare vt mo
do dictum eſt:aut ſunt idem/⁊ tunc deus annichi
labit:qꝛ quicquid eſt in creatura totum dependet
a deo et quo ad eſſe ⁊ quo ad fieri.cum ergo remo
ta cauſa remoueatur effectus inquantũ eſt effectꝰ
remota actione et cauſalitate diuina iã creatura
totaliter ſit nichil ſiue ipſa ſit ſimplex ſiue ꝯpoſita:

ſiue ſit ſuũ eſſe ſiue non. vnde ſi deus ſepararet eẽ ab eſſentia ita vt ſeorſum ſubſiſterẽt p impoſſibile adhuc ſeorſũ eſſent annichilabilia alias maneret cauſatũ ſiue cauſa. Nec obſtat ꝙ quidam dicunt ꝙ eẽ ſubſiſtens eſſet actus pur⁹. qḋ aũt nichil habet potẽtialitatis ẽ immutabile omnino. q: licet eẽ bʒ intentionem noĩs abſtrahat ab omni potentialitate nec habeat adnihilatiõeʒ alicui⁹ alterius: tamẽ res ſubſtracta huic intentioni eo ipſo ꝙ creatura eſt. ẽ participatiue id qḋ eſt: ⁊ p conſequẽs potẽtialis. Quarto ex cõparatione agẽtis naturalis ⁊ artificialis nã enim .q. naſciture determinata ẽ ad ſimile ⁊ ad ens. voluntas aũt ad neutrũ ſed ad bonum nõ ens aũt poteſt habere rationẽ boni ex ſuppoſitione vñ natura nõ appetit corruptionẽ niſi p accidens. ſed voluntas diuina ſicut potuit appetere eſſe creaturarum non ſicut aliquod bonum ſibi conferens ita preter detrimẽtum ſui principal̃ voliti põt de potentia abſoluta appetere nõ eẽ alicuius creature. q: ſicut vna virtus infinita mõſtrata eſt creando ita ſua libertas manifeſtaretur annichilando. vñ cum creare non ſit magis bonum ſuum ꝙ̃ annichilare equaliter poteſt velle vtrũqʒ ⁊ nolle. ſic ꝑ deo nõ exiſtente nichil creatum eſſet. q: remoto priori remouetur poſterius ſʒ eẽ gen⁹ cauſe. i. poſteriorum. 7. ⁊ 8. phiſicoꝝ 2. metaphiſice. ſic deo exiſtente ⁊ nolẽte ſic eẽ. ſicut ei nauta abſens ẽ cauſa periculi ſic nauta pñs ⁊ nolẽs gubernare ſuppoſito ꝙ ſola voluntas gubernet.

2.articul⁹ ¶ Quantũ ad ſcḋm de facto eẽ ſunt due opiniones. Prima dicentium ꝙ ſi querat̃ de gratia ⁊ caritate q̃ creantur ex nichilo aut corrũpunt̃ redigantur in nichil. Dicendum ꝙ ſicut non fit albedo ſed album ita proprie non fit gratia ſed gratum ſic proprie. ſicut ꝑ reſpectu aliarũ formarũ ita reſpectu gratie illud quod fit pprie ẽ compoſitũ. ſ. ſʒ gratũ ⁊ q: anteꝙ̃ infundat̃ gratia aliq̃d grati preexiſtit ſ. ſubiectũ ⁊ poſt corruptionẽ ipſius grati q̃tũ ad gratiam aliquid ipſius grati remanet. ſ. ſubiectuʒ iḋ in corruptione qua dicit̃ gratia corrumpi immo magis gratum nõ redigit̃ illud quod corrumpitur in nichil. q: aliquid eius manet. nec gratia proprie poteſt dici creari ex nichilo cum ſuppõat ſubiectuʒ ⁊ educatur de potentia obedientiali ſed pro tanto dicitur creari. quia non poteſt produci niſi a ſolo creatore ⁊ ſic deus nullam rem rediget in nichil.

1. opinio. An gr̃a adnichiletur q̃ſi corrũpitur.

¶ Preterea ſublata cauſa tollitur effectus: cum autem omne per accidens reducatur ad aliquid p ſe tunc illud qḋ eſt per ſe ẽ cã eius quod eſt per accidens. vñ ſi nõ ẽ per ſe non eſt per accidens. ergo cuʒ accidens fiat vel corrũpatur per accidens. ſubiectũ autem per ſe in mutationibus aliis a creatione vere poteſt dici accidens fieri vel corrũpi p accidens q: l eis nõ fit cõpoſitum p ſe. q: eñ vere hõ albus fit p ſe. iḋ vere albedo fit p accidens ⁊ ſimilr̃ q: vere hõ deſinit eẽ albus. p ſe vere albedo corrũpitur p accidens. nec dico ꝙ hõ albus fit vnũ p ſe. licet fiat per ſe. Similiter poteſt dici ꝙ gratum p ſe fit ⁊ corrumpit̃ gratia autem p accidẽs. ſʒ q̃uis gratum fiat et corrumpatur non tamen gratuʒ creatur vel annichilat̃. q: aliquid eius actu preexiſtit ⁊ remanet. ⁊ ideo nec per cõſequẽs poteſt dici gratia per accidens creari vel annichilari etiam p accidens niſi forte ſimul crearetur creatura ſub gratia vel ſimul annichilaretur cum eſt.

2. opinio. ¶ Secunda eſt opinio dicẽtium ꝙ immo caritas ⁊ gratia creantur/ q̃ſi fiunt: ⁊ annichilãtur/ q̃ſi corrũpũt̃. qḋ pbant̃ tripliciter. Primo. q: quod nec eſt actu. nec põa nec actiua vl̃ paſſiua nãli creatur annichilat̃ non eñ ſufficit ad hoc ꝙ aliq̃d ſit non nichil ꝙ ſit in potentia dei actiua. q: ſic nichil fieret de nichilo. nec cum hoc ꝙ ſit in potentia obedientiali creature. q: ſic anima non eſſet de nichilo ſed ſi ceſt de gratia. ergo et cetera. ¶ Scḋo. q: ſcti dicunt ꝙ nihil fiunt homines cum peccant. qḋ non poteſt eẽ verum niſi ppter annichilationẽ gr̃e 3

¶ Preterea quicquid poteſt dici aliquid eẽ eo mõ põt dici nichil per contrarium eius quo ẽ aliquid q: aliquid ⁊ nichil cõtradicunt ſicut aliq̃s ⁊ null⁹. vñ ꝙ dicitur eẽ aliquid q̃ſi ẽ actu vel potentia põt dici nichil. q̃ñ nec ẽ actu. nec potẽtia: ⁊ p cõſequẽs talis deſitio eẽ cõpleta eſt annichilatio. ſed gratia cum erat in ſubiecto poterat dici ens: et aliquid non minus ꝙ̃ accidentia naturalia. ꝑ cum deſinit eſſe in actu: ⁊ potentia fit nichil: ⁊ ſic annichilatur.

¶ Ad argumentũ i oppoſitũ creatio nichil ſuppoſnit ꝙ p̃exiſtat annichilatio ex parte poſt quod remaneat dḋm ꝙ ad rationem creationis ſufficit ꝙ illud qḋ producitur non preexiſtat in potentia naturali actiua vel paſſiua. q̃uis preexiſtat aliquid in qḋ inducitur: ſicut patet de anima rationali. ſicut enim pducitur de nichilo q̃uis non in nichilo generatio aũt naturalis ẽ ex ente in potentia ⁊ ſilr̃ dico ex parte annichilationis. q: ad eam ſufficit ꝙ non remaneat potentia naturalis dato ꝙ remãeat ſubiectuʒ ſicut in illuiatione cecitas forte potentia dicitur creari. q: ſubiectum non erat ad eam in potẽtia naturali. ¶ Ad aliud dicendum ꝙ p ſe fit ⁊ corrumpitur compoſitum per accidens autem forma que ẽ terminus factionis ſubſtãtialis quidem ſimpliciter accidentalis ſcḋm q̃d. vñ p ſe fit gratũ p accidens gratia ⁊ per ſe corrumpitur gratuitum: ⁊ p accidẽs gr̃a ⁊ eo mõ quo gratie cõpetit fieri. ſ. p accidens eo mõ gratie competit creari ſcḋm quid i. cõcreari q: non preexiſtebat in potentia naturali. ⁊ ſimiliter eo modo quo corrumpitur. ſ. per accidens eo mõ dicit̃ ãnichilari. q: nõ redit in potentiam ſubiecti. ¶ Ad tertiũ. q: eq̃ cõcluderet aiaʒ rationalẽ nõ creari nec poſſe annichilari. q: aĩa nõ fit p ſe ſʒ homo q̃ non creatur ꝙ eſſet contra ſanctos iḋ dḋm ad argumẽtuʒ. ꝙ lʒ gratũ rõne ſubiecti nõ creet̃. nec annichilet̃. nec p ſe. nec p accidẽs: cũ rõe forme ⁊ inquãtũ gratũ per ſe: ſ creatur/ ⁊ annichilatur. q: eẽ gratũ nõ eſt niſi per actionem dei que eſt creatio ex nichilo. q: nõ ex ente in potẽtia ſicut etiam homo. ⁊ ſi non ſimpliciter creet̃. tñ ſcḋm aĩam creatur. ¶ Vel dḋm ꝙ etiam gratũ rõne ſubiecti nõ ẽ pductuʒ niſi p creationẽ: q: nõ eſt ſḋm gr̃e niſi ſubſtantia vl̃ potentia ſpũalis. ¶ Si q̃s aũt vellet ſuſtinere pmã opinionẽ: poſſet eã cõfirmare duplr̃ Confirmat

Primo. q: creatio nõ ſolũ excludit potentiã nãleʒ ſʒ etiã obediẽtialem vt puta: ſi de trunco fiat vitulus nõ creat̃. nec tñ naturaliter pducitur. ſimiliter caracter ſupnaturaliter pducit̃ nõ tñ creatur vnde cum oẽ qḋ a deo pducitur i ſubiecto a quo dependet q̃ ad eẽ educat̃ de potentia obedientiali gr̃a q̃ eſt hm̃õi nõ videt̃ creari. ¶ Preterea creari p ſe: ⁊ p accidens dr̃ duplr̃. vno mõ vt hec diſtinctio accipiatur ex parte generis ꝙ eſt productio ⁊ tũc illud dicitur p ſe creari: quod natum ẽ per ſe p creationem pduci. ſicut anima vel ãgelus. per accidẽs eu

dem quod eſt pars eius ꝙ per creationem product
tur/vel naturaliter conſeqtur ipſum/q̃uis ipſƺ nõ
ſit natum ꝑ ſe ꝓduci. ⁊ ſic mã ⁊ forma celi ⁊ ꝑmoꝝ
indiuiduoꝝ dupl̄r ꝑ accidẽs creata ⁊ ꝓprietates
ↄcreate. Alio mõ ex pte differẽtie q̃ ẽ ꝓduci ex nihi
lo ⁊ ſic dicit̄ ꝑ ſe creari illud ſuppoſitũ cui⁹ natura
abſolute hƺ vt nõ ſit ꝓductibilis ex alio ſicut celũ
⁊ angelus ⁊ iſtud creatur ꝑ ſe ſimplicit̄ ⁊ abſolute
ꝑ ſe aũt ſm q̃d vt prima indiuidua corruptibilium
qꝛ licet aſinus vt aſinus ꝓductus ſit ex ente in po
tẽtia ⁊ ꝑ naturã ⁊ elemẽta ⁊ huiuſmõi: nõ tñ ignis
vl vt primũ ſuppoſitũ ſƺ ꝑ accidens ſimpliciter illud
cui omnino accidit creari puta ſi deus mõ crearet
vnũ aſinũ vñ anima rationalis nõ creat̄ ꝑ accidẽs
qꝛ null⁹ homo ꝑ ſe creatus ẽ ſƺ ex alio ꝓduct⁹. ſƺ dꝛ
ala creari ꝑ ſe. nõ qꝛ ꝓducat̄ per ſe. ſed qꝛ ꝓducti
bilis ẽ ꝑ ſe. ⁊ ſi nõ vt eſt forma tñ vt eſt quid ſubſi
ſtens licet nõ ꝓprie dicat̄ creari ꝑ ſe. qꝛ nõ ꝓduci
tur ꝑ ſe nec iterum ꝑ accidẽs. qꝛ nõ ẽ pa creati ꝑ ſe
niſi a deo dicat̄ creata ꝑ accidẽs. qꝛ ẽ creabilis per
ſe hic ẽ el vnus modus q̃ productio per accidens
reducitur ad per ſe. ſecundo modo qñ eſt pars ꝓ
duci ꝑ ſe vt materia vel forma quãuis neutrũ ſit
natum ꝓduci ꝑ ſe. tertio qñ eſt terminus per ſe ex
trinſecus de neceſſitate ꝯñs quanuis non intrinſe
cus. qꝛ ille terminus eſt forma. exemplum de hoc
eſt in ꝓpria paſſione. quarto qñ eſt termin⁹ conſe
quens neceſſario quãuis non ꝑ ſe ſƺ ꝑ accidens. ſi
cut relatio dꝛ eẽ quid ꝓductũ cum tamẽ non poſſit
eẽ per ſe terminus actiõis. vnde cũ gratia non ſit
pars eſſe vel grati nec ſit termin⁹ per ſe vel neceſſa
rio conſequens ꝓductionem grati ſed alia actione
ſeparata a ꝓductione ſubiecti ꝓducatur non vide
tur creari ꝑ accidẽs nec ꝑ cõſequens annichilari.

Reſpõſio ad iſtas cõfirmatões t. opionis

Suſtinendo aũt ſcdam opinionẽ q̃ magis con
ſonat dictis ſctõꝝ poteſt reſponderi ad iſta.

Ad primũ dõm ꝙ creatio nõ excludit oẽm potẽ
tiam obediẽtialẽ: ſƺ aliquã ſic et aliquam non. qꝛ
illã potentiam obediẽtialem q̃ includit potentiã
naturalem quo ad ſubſtantiam facti licet excedat
quo ad modũ faciendi bñ excludit ſicut illam per
quam de trũco fit vitulus ſubito/ ⁊ vnica tranſmu
tatione ꝙ natura multis mutationibus ⁊ mlto tẽ
pore faceret ſm quem modũ de gratia dici nõ põt
qꝛ natura nullo tempe nullis mutationib⁹ faceret
de non grato gratũ. Alia eſt potentia obediẽtialis
cuius reductio ad actum inſtrumentaliter eſt cõ
municabilis creature ſicut illa de qua educitur ca
racter. et hanc etiam excludit creatio q̃ communi
cari non põt nec de tali educitur gratia cuius ꝓdu
ctio cõmunicari nõ põt vt nũc ſupponit̄. Tertia
eſt potentia obedientialis quo ad ſubſtantiam/et
quo ad efficatiam. qꝛ excedit naturalem ⁊ ſuper
naturalem actionẽ creatam de q̃ educũtur anima
⁊ gratia. vnde iſtud nõ excludit creatio pluſq̃ po
tentiam obiectiuã qꝛ reſpectu nature ẽ de nichilo.

Ad ſecundum dõm ꝙ ẽ diuiſio iſufficiens. quia
perſeitas ⁊ accidentalitas creatiõis accipit̄ dupl̄r
reſpectu eẽndi vt dicatur creaſari per accidens nõ
per ſe illud quod habet eſſe per accidens non per
ſe. ⁊ ſic accidens non poteſt creaſari per ſe/ſed ſolũ
per accidens. nam qꝛ fieri terminat̄ ad ſe ſic habet
aliquid fieri per ſe vel per accidens ſicut habet eẽ.
Alio modo iſta accipiũtur ratione principij vt qꝛ
creatio eſt actio ſolius dei illud dicat̄ per ſe crea
ſari ꝙ non eſt producibile a creatura nec naturali
ter/ nec ſupernaturaliter/nec per ſe. nec cuƺ aliquo
alio ſiue illud habeat eſſe per ſe / vt angelus / ſiue
in alio. vel ſeparabiliter vt anima rationalis. vel
inſeparabiliter vt forma celi. ⁊ iſto modo gratia ꝑ
ſe creaſatur. qꝛ ſola dei virtute producibilis eſt/li
cet non in alio que tamen myraculoſe poſſet per ſe
produci ſicut aliud accidens abſolutum.

Quantũ ad tertiũ de inſtantijs inſtant aliqui
contra primum quadrupliciter. ⁊ ſoluunt. Primo ꝙ
deus non poſſit aliquid redigere in nichil. qꝛ deuƺ
redigere in nichil poteſt intelligi tripliciter. vno
modo ꝙ efficiat indirecte ipſum nichil. ⁊ hoc non
poteſt eſſe. qꝛ nichil non põt eſſe terminus alicui⁹
actiõis poſitiue. Alio mõ ſubtrahẽdo influentiaƺ
quod eẽ non põt. qꝛ cũ ſit propriũ dei influere eẽ non
põt facere contra id qđ eſt ſibi propriũ nõ influẽdo
vel influentiã ſubtrahẽdo. Tertio mõ ꝙ faciat
aliquẽ effectũ ad quem ſequat̄ nichil/ſicut generã
do vnũ corrũpit̄ aliud. et ſimilit̄ hoc nõ cõuenit deo
qꝛ corrũpere vnũ generãdo aliud cõuenit agenti
ex imperfectione ſua. Secũdo ꝙ annihilaret per
actionem poſitiuaƺ. vñ ꝙ de⁹ conuertat totum pa
nem ⁊ quãtum ad ſubſtantiam ⁊ quãtũ ad accidẽ
tia tũc vbi prius erat panis ibi erit vacuũ ⁊ ſic acti
one dei poſitiua fiet ex ꝯſequẽti vacuum ꝙ eſt ni
chil. Tertio ꝙ deus nõ põt annichilare panem
qꝛ concurrerent latera cõtinentis ad locum quem
prius occupabat panis nõ in inſtanti ſed in tempe
vnde toto illo tempore eſſet vacuum et motus in
vacuo. Item ſi annihilaret omnia que
ſunt infra latera celi /latera celi eẽnt ſimul et non
ſimul/ſimul. qꝛ nichil eſſet medium/non ſimul. qꝛ
cum latera celi ante diſtarent nec ex ãnichilatione
intermediorum ponatur aliquod agens coniun
gens ſequit̄ ꝙ adhuc diſtarẽt ſic autem nec eẽnt ſi
mul. Ad iſta reſpondẽt. ad primũ dicũt ꝙ deus
põt ea q̃ ſunt annichilare nõ actione q̃ ſit aliqd fa
cere poſitiue ſƺ magis ſubtractione actionis et in
fluentie. Et qñ dicitur cõtra hoc qđ ꝓpriũ ẽ dei da
re eſſe dõƺ ꝙ dupl̄r põt aliquid eẽ ꝓpriũ dei. Vno
modo qꝛ ei cõuenit et non alij et ſic creare beatifica
re ⁊ huiuſmodi ſunt proprium dei. oppoſitum autẽ
ꝓprij ſic dici poteſt conuenire ei cuius dicitur ꝓ
prium ⁊ ſic influere eſſe generaliter ſe extendẽs ad
oẽ eſſe creatum eſt ꝓprium dei. Alio modo dicitur
aliqd eẽ ꝓpriũ dei. qꝛ eius naturã ꝑ ſe ⁊ de neceſſi
tate cõſeqt̄. ſicut riſibile dꝛ eẽ propriũ hoĩs. ⁊ op
poſitũ talis proprij nõ põt cõuenire ei cui⁹ illud ẽ
ꝓpriũ. ⁊ ſic dare eẽ creature nõ eſt ꝓpriũ dei. vnde
oppoſitũ ei⁹ põt deo cõuenire. ſ. nõ dare creature
eẽ. Ad ſcdm dicũt ꝙ ſtante ypoſtaſi nõ faceret
nichil nec ꝑ ſe nec per accidens ſƺ faceret ꝙ ei⁹ qđ
aliqd erat non maneat aliquid. hoc autem non eſt
proprie facere ipſm nichil ſed ſubtrahere illud qđ ẽ
aliqd. cõuertẽdo aũt illud i aliqd poſitiuuƺ bñ face
ret aliqd ad qđ ſeqtur nõ eſſe illi⁹ cõuerſi l propria
natura ſƺ illud nõ eẽ nõ ſequit̄ vt qđdã fcm. ſi aũt
ãnichilaret panẽ tũc nõ faceret aliqd ſƺ deſineret
dare eſſe. ad quod ſequeretur nichil ipſius panis
eſſe. ſed nõ ſequeretur vt quoddam factum ſed qđ
dam conſequens ad non facere.

Ad tertium dicendum ꝙ ſtante illa ypoſtaſi la
tera aeris concurrerent: non per motum localem
aeris primo et per ſe ita ꝙ primo occuparent vnaƺ
partem vacui qđ ponitur eſſe nichil quod ipſius
(nichil non eſt aliqua pars: ſed per

motū rarefactionis l q̄ nō attēdit motus p ſe per comparationē ad aliquod ſpaciū extra ſ3 p ꝯparatio nē ad ſitū priū l toto ad maiorē diſtantiā extremo rum a centro corporis rarefacti ita q iſta diſtan tia non accipiatur in ſpacio extra corpus rarefa ctum ſ3 infra ipſum corpus rarefactum.

Ad.4. ❡ Ad quartū dicunt q ſtante yypoſtaſi latera celi nec diſtarent: nec eēnt ſimul. q2 diſtare et eē ſimul cōuenit aliquibus ī habitudine ad diſtantiam lo calem qua ablata tollit̄ ois ſitus tā diſtātie q̄ ſimi litatis diſtare ei ꝛ eē ſimul ſūt oppoſita ſ3 nō diſta re ꝛ nō eē ſimul non ſunt oppoſita: ſ3 ſe cōpatiūtur in illis q̄ nō habent habitudinē ad diſtantiam loca lem ſicut angeli nec diſtant abinuicē nec ſūt ſimul ſ3 non habent habitudinem ſm ſuam eſſentiam ad diſtantiā localē vt quidā dicūt. ꝛ q2 ſtante yypoſtaſi tollitur diſtantia localis q̄ erat int̄ lateru celi. ideo

Contra tollit̄ ꝛ eſſe ſimul habitudo ad talē diſtantiam ꝛ p conſequens tollitur eis diſtare. ❡ Sed adhuc ſo let adduci quinta inſtantia difficilior q de⁹ nec ca ritatē nec aliquid aliud poſſit anichilare. q2 in his q̄ deſinunt eē nō p motū ē dare vltimū inſtans quo ſunt etiam temp̄is nr̄i ſi menſuret̄ illud eē tp̄e nr̄o ſ3 eſſe corruptibilis rei menſurat̄ vel nunc temp̄is q2 eſt mutabile: ꝛ ſi actu non mutet̄. ergo ſi lapis anichiletur erit dare inſtans temporis noſtri in q̄ vltimo eſt ❡ Item ē dare primū inſtans in tēp̄e noſtro quo primo non eſt tamē q2 anichilatio que idem eſt q aliqd primo nō vere menſurat̄ inſtāti tē poris noſtri ſicut et creatio realis temporalis. cū q2 nō eſſe nō acqritur per motū in annichilatione q̄ eſt dare primū nō eſſe quāuis in motu non ſit da re primum mutatum eſſe. ergo cum inter duo īſtan tia temporis noſtri neceſſe ſit cadere tempus me dium inter vltimū eē ꝛ primuz nō eſſe eiuſdem rei videt̄ impoſſibile q res temporalis annichiletur

Solutio ❡ Solutio dicūt quidā q licet inter duo inſtantia eiuſdem temporis noſtri poſitiue accepta ſit dare tempus medium tamen inter inſtans verum tem poris noſtri et inſtās imaginatuz nō oportz. et ſic eſt in ꝓpoſito. q2 illud inſtans quod ponit̄ menſu rare vltimum eſſe rei annichilande eſt inſtans po ſitiuū ꝛ reale: ſed inſtans qđ menſurat ānihilatio nē ē aliquid ymaginatū tm̄ ſicut et tp̄s qđ men ſurat nō eē ſequens. q2 ei qđ eſt nichil tm̄ rē nulla realis menſura reſpōdet. ❡ Sed contra q2 quies

Contra menſurat̄ tp̄e ita reali ſicut et mot⁹ cū tamē ſit pu ra priuatio. ❡ Preterea. inter inſtantia temporis cōtinui imaginata vt diſtincta oz imaginari tēpus medium. vnde ſi emaginor ad inſtans ānichilatio nis ab inſtanti quo vltio ē oz imaginari temp⁹ me dium quo res nō habet eē nec nō eē qđ eſt impoſſe. ❡ Unde alij dicūt q ē dare primum inſtans q̄ inci pit non eſſe q̄ menſurat̄ annichilatio ſed vltimum quo ſit nequaq̄ ❡ Sed contra hoc eſt. quia q qui eſcit in aliquo tempore eſt in quolibet nunc illius temporis licet aliđ ſit de motu vnde alij dicūt q ē dare vtrumq̄ inſtans nec tamen ē temp⁹ medium q2 ānichilatio nō h3 īſtās tēp̄is nr̄i niſi p coexiſtētiā ❡ Sed hoc nō valet q2 int̄ illa q̄ ſūt diuerſis tp̄is nr̄i inſtantib⁹ ſiue p menſurā ſiue p coexiſtētiā: de neceſſitate eſt tēpus noſtrū medium ſaltē p coexi ſtentiam. ſi em̄ intellectio angeli de aſino īciperet in inſtanti temporis qđ eſt. b. et intellectio de leōe inchoaretur in inſtanti eiuſdē tp̄is alio qđ eſt. c. de neceſſitate coexiſteret tp̄s mediū vtriq̄ intelle ctiōi in q̄ neutrū extrēoꝝ intellexiſſet. vn̄ melior ē p̄ma ſolutio. q2 ꝛ ſi celū anichilaretur eſſet dare vl timū tp̄is: nec tamen ſimul eſſet: et inciperet non eſſe. q2 aliqua poſſunt nō eſſe ſimul: vel q2 nō ſunt in eodem temp̄e vel inſtanti: ſicut duo entia poſiti ua. vel q2 vnū eſt in temp̄e vel inſtanti. aliud autē in neutro: q2 eſt nichil. Nec obſtat de quiete. quia quies nō menſuratur tp̄e rōne qua dicit negatiōez motus. ſed rōne aptitudinis ad motū q̄ includit̄ ī priuatione. Similiter corruptio et non eſſe prime forme non menſuratur temp̄e vel inſtāti: nec etiā coexiſtūt eis niſi p accidēs ratione generationis et forme ānexe quia nichil nec menſuratur nec co exiſtit menſure. Nec obſtat de ymaginatiōe. q2 fal ſa ē illa imaginatio q̄ accipit inſtans vel tēpus mē ſurare nichil coexiſtere ei ſ3 vera imagiatio ē q̄ di cit rē ānihilandā fuiſſe tp̄e et vltimo eē ī inſtanti in cipere aūt nō eē et durare nō eſſe ſine tempore et in ſtanti ſibi correſpōdente vel coexiſtente Notandū eſt ergo eſſe priuatiuū rē ne ſui nullo menſurari. ſ3 omne eſſe poſitiuum aliqua duratione menſuratur primo quidē eſſe ſucceſſiuū menſuratur temp̄e cō tinuo vt motu. ſcđo eſſe p̄manſiue. cui non eſt na tum aliud ſuccedere: vel q2 caret ſubiecto. vt eſſe ſubſtātie ſimplicis. q2 ſucceſſio eſt proprie duoruz alternantiū in eodē ſubiecto. vl̄ q2 nō deſerit ſubiē per naturā: vt eſſe celi incorruptibile ꝛ forte cor ru ptibilis glorioſi menſuratur euo et beatitudo cre ata ꝛ intellectio ſui ipſius in angelo ſm quoſdam. Tertio eſſe qđ eſt totum ſimul ſi eſt ei natuz aliud ſuccedere: cū ſiue motu nunc temp̄is diſcreti: vt ē intellectio ꝛ affectio angeli. Quarto eſſe ſtās cui natum eſt aliud ſuccedere cuius acq̄ſitio vel deſi tio eſt terminus motus ſm ſe quidē abſolute mē ſuratur nunc temporis diſcreti ſicut et tertiū ſ3 ſ3 q natum eſt deſinere ꝛ incipere p motum nunc tē poris continui. q2 vltimo inſtanti tp̄is menſuran tis alterationē introducitur forma accidentalis: que eſt terminus intrinſecus motus. ꝛ ſubſtātial̄: q̄ eſt terminus principaliter intentus.

❡ Quantum ad tertiū principale de dilectiōe dei ad creaturam ꝓponunt aliqui tria videnda. Pri mū eſt an deus diligat creaturam. ſecundum eſt: an diligat omnē. tertium eſt an equaliter. 3 articul⁹. Durā. q. i. huius diſ.

❡ Quantū ad primum ſciendū q deus creaturā diligit: cuius ratio. q2 vbicunq̄ eſt voluntas bene ordinata apprehenſionē boni ſeq̄tur eius dilectio ſed in deo eſt voluntas optime ordinata: ergo cū deus comprehendit nō ſolum bonū increatum: ſ3 etiam bonū creatum: patet q nō ſolū diligit ſe: ſ3 etiam alia a ſe. ſ. creaturas. ❡ Quantū ad ſcđm eſt aduertendum q eſt duplex dilectio. Una qua quis diligit alium volēdo equale bonū ſibi: ꝛ hec eſt dilectio amicicie. Alia eſt dilectio q̄ quis vult alteri bonū qualecunq̄ bonum illud ſit. et hec du plex dilectio non eſt in deo diſtincta ſm rē ſed ſm rōem. Prima ergo dilectione deus nō diligit oēz creaturaz ſed intellectualē tm̄. Cuius ratio eſt. q2 deus non vult creature aliquod bonum: niſi illud tm̄ cuius ipſa eſt capax: ſed ſola creatura intellec tualis eſt capax boni diuini. ſ. beatitudinis. q̄ de⁹ non diligit oēm creaturam dilectione amicicie: ſ3 tm̄ intellectualem. nec oēm talem ſic diligit niſi di lectione pertinente ad voluntatem antecedentem qua vult omēs hoīes ſaluos fieri vt expoſitū fuit in primo lib. dilectiōe aūt ꝑtinēte ad volūtatē ꝯſtē

diligit ſolū pdeſtinatos ⁊ electos. Si vero loq̄mur de dilectione qua quis vult alteri bonum qḋcūq̧ ſit illud. ſic de⁹ diligit omnē creaturā. q2 de⁹ eſt cauſa bonitatis in creaturis nō ē autē cā p neceſſitatē ſ3 per voluntatem ḡ omne bonum quod eſt in creaturis ē a deo volitū ſ3 velle alicui bonū nō eſt aliḋ q̄ diligere ipſum. ḡ ⁊c. ¶ Quātū ad tertiū aduertendū ē q cū diligere nō ſit aliud niſi velle alicui bonū equalitas vel gradus in dilectione poteſt attendi vel ex parte act⁹ volendi: vel ex parte voliti: ſi ex parte actus volendi ſic deus diligat ſe. ⁊ omnem creaturā equalit̄. nec pl⁹. nec intenſi⁹ diligat ſe q̄ creaturā nec vnā creaturam q̄ aliā. Cui⁹ rō ē q2 idē act⁹ ſimplex nō poteſt ſimul eē magis ⁊ mi⁹ intenſus ſi ei in eodem actu poſſint eſſe intenſio ⁊ remiſſio o3 q hoc ſit vel ſm diuerſas ptes illi⁹ act⁹ ſicut vna albedo cōtinua pōt in vna pte eſſe itenſior ⁊ in alia remiſſior ⁊ tūc talis actus nō eſt ſimplex ſ3 h3 ptē ⁊ partē. vel o3 q ſi ſit intenſio et remiſſio ē3 idē ſimplex q hoc nō ſit ſiƚ ſ3 ſucceſſiue ſicut a q̄buſdā pōt q vna ⁊ eadē forma nūero nllo addito vel remoto ē q̄nq3 itenſior: ſed nunq̄ ſimul. His ergo duobus excluſis. ſ. q act⁹ nō habeat ptē ⁊ ptē ſm q ſit ſimplex ⁊ ferat in plura ſimul ipoſſibile ē q reſpectu illoꝝ pluriū ſit in tali intenſo ⁊ remiſſo. ſ3 dilectio qua de⁹ diligit ſe ⁊ omnē creaturam eſt act⁹ ſimplex ⁊ ab eterno fert in bonū creatū ⁊ increatū. ḡ impoſſibile ē ex parte talis actus inueniri iequalitatē ſm intenſionem ⁊ remiſſionem Si vero iequalitas vel grad⁹ attendatur ex parte boni voliti ſic de⁹ nō equaliter diligat ſe ⁊ creaturas ſed plus ſe q̄ creaturas nec creaturas omnes equaliter ſ3 pl⁹ rationalē q̄ irrationalē cuius rō eſt q2 ſcḋm hūc modū illud deus diligat plus cui vult magis bonū ſ3 deus vult ſibiipſi mai⁹ bonū q̄ creaturis. q2 nullū bonū creatum poteſt equari bono diuino qḋ vult de⁹ ſibi ſoli mai⁹ etiā bonū vult de⁹ creatur̄ rōalib⁹ q̄ irrōalibus ⁊ q̄tum ad bonū nature. q2 ſunt ſuperiores gradus et q̄tū ad bōa gratie cuius ſunt capaces nō aūt creature irrationales. ḡ deus diligat ſe plus q̄ creaturas. ⁊ int̄ creaturas pl⁹ rationales q̄ irrationales. ¶ Secūdū hunc modū deus plus diligat pctōrē pdeſtinatum q̄ iuſtū pſcitū q2 maius bonū eſt finalis gr̄a ⁊ glia quā vult ⁊ pparat pctōri pdeſtiato quē ſcit pſis in ſticia ƚ gr̄a quā vult ⁊ dat iuſto quē ſcit caſurū a gr̄a: ⁊ finalit̄ dānandū. ſimili mō cōſiderandū ē in olb⁹ aliis de quibus q̄rit̄ an a deo plus diligant̄ q2 ſcḋ3 gradū boni voliti attēdenda eſt tota iequalitas dilectionis. ¶ Ad argumenta pncipalia ſolutū ē in pmo articulo.

¶ Diſtinctio.33. Queſtio.1.

Circa .33. diſtinctionē querūt̄ quattuor. primū ē. vtrū vtutes inſint nobis ex nā. ſcḋm. vtrū generent̄ in nobis ex actib⁹. tertiū ē de ſubiecto vtutū. quartū de virtutibus cardinalibus.

Primum ¶ Quantum ad primū videt̄ q virtutes iſint nobis a nā. q2 qḋ ieſt a natiuitate videt̄ ineē a natura. nam natura vno modo dicitur natiuitas viuētiū vt dicitur quinto Metaphiſice. ſed virtutes inſunt a natiuitate ſm illud Iob 31. ab infantia creuit mecū miſatio. ⁊ idē iudiciū videt̄ eē d aliis

Secundū virtutib⁹. ḡ. ⁊c. ¶ Item idē iudiciū eē videtur de olb⁹ virtutibus ſ3 itellect⁹ q̄ eſt habit⁹ principioꝝ nūerat̄ int̄ virtutes itellectuales ineſt nobis ſ3 naturā. ḡ ⁊ cetere virtutes. ¶ In cōtrarium arguit̄. In oppoſi. q2 null⁹ aſſueſcit in ɔtrariū illi⁹ qḋ ieſt ſibi a natura ſicut lapis q̄tūcūq̧ proiciat̄ nō aſſueſcit aſcēdere q2 oppoſitū ieſt ei a natura. ſ3 nos aſſueſcim⁹ in contrariū virtutis p actus vicioſos. ḡ virtutes nō inſunt nobis a natura. ¶ Reſpōſio tria ſunt videnda. primo id q̄d principaliter querit̄ vtrum ⁊ quomodo virtutes intellectuales ⁊ morales inſint nobis a natura. ⁊ quomō non. ſecundo vtrū pter morales acq̄ſitas naturalit̄ ſit ponere ſcias morales ſupnaturaliter infuſas. tertio vtrū nāliter acq̄ſite maneant in pſia: an ſint tm̄ in via. ¶ De primo ſūt duo modi dicendi ad pſens. ¶ Prim⁹ ſic pcedit q2 queſtio pōt dupli̇r intelligi. pmo vtrū virtutes inſint nobis a natura. i. ſm conuenientiā nature. Reſpōſio 1. articul⁹. Dur.q.1. huius di. ¶ Alio modo vtrū iſint nob̄ a natura hoc ē a pncipio naturali. Primo mō ly nā dicit rōē3 pncipij ſubiectiui vel materialis. Secūdo mō dicit rōem principij effectiui. loq̄mur etiā nūc de virtutibus nō theologicis ſ3 moralib⁹ ⁊ itellectualib⁹ de q̄b⁹ loquūt̄ philoſophi. ¶ Si ḡ queſtio intelligat̄ primo mō. ſ. an virtutes iſint nobis a natura. id ē ſm cōuenientiā nature Dicēdū ē q ſic. quod pbat̄ ſic illud ad qḋ natura hoīs inclinatur ⁊ per qḋ pficit̄ ineſt homini a natura. i. ſcḋm ɔuenientiā nature ſ3 virtus intellectualis ⁊ moralis ē huiuſmōi. ḡ. ⁊c. ¶ Maior p3 q2 pfectio icludit cōuenientiā vnicuiq̧ enī rei ɔueniēs ē ſua pfectio. ⁊ idō illud p quā nō hoīs pficit̄ ineſt ei ſm cōuenientiam nature. Minor p3. hō ei p naturā inclinat̄ ad cognitionē veri ſcḋm illud pmi metaphiſice. hoīes omnes natura ſcire deſiderāt ¶ Item iclinat̄ in appetitū bōi. oīa enim bonum appetunt. primo ethicoꝝ. ⁊ per iſta pficitur q̄tum ad intellectum et quo ad appetitum per virtutes autem tam morales q̄ intellectuales perueniit homo ad cognitionem veri ⁊ appetitum boni. omnes igitur inſunt homini a natura hoc eſt ſcḋm conuenienciam nature. et in hoc dñt virtutes a formis q̄ aduenīunt reb⁹ naturalib⁹ per artē q2 ad tales formas nec natura iclinat̄ per eas: nec perficitur. vnde lapis non eſt perfectior ſi figuretur figura herculis q̄ ſi figuretur figura canis. vel ſi omni careat figūra. ¶ Si autem queſtio intelligatur ſecundo modo. ſcilicet an virtutes inſint nobis a natura i. a principio naturali diſtinguendū eſt. quia principium naturale dupli̇r accipitur. vno modo prout diſtinguit̄ contra ſupernaturale put dicim⁹ q quedā ſunt p creationem ⁊ a principio ſupernaturali. quedam vero per generationem ⁊ alios modos qui ſubſunt principiis creatis ⁊ naturalibus. Alio modo accipitur naturale put diſtiguit̄ contra liberū put dicim⁹ q aliqua fiunt a natura vel naturaliter: quedam vero nō naturaliter ſed libere. ¶ Si loquamur de principio naturali primo modo ſcilicet prout diſtinguitur contra ſupernaturale: ſic dicendum ē q pdicte vtutes inſunt nobis a natura vel a principio naturali. id ē creato. qḋ pat3: quia illud qḋ cauſatur ex actib⁹ noſtris vel ex principijs actuū noſtroꝝ cauſat̄ a principio creato ſ3 predicte virtutes morales intellectuales cauſantur ex actibus noſtris vel ex principijs actuum noſtrorum. vt patet ex ſecundo ethicoꝝ ⁊ amplius patebit in ſequenti queſtiōe. ḡ iſūt nobis a principio naturali nec o3 q ɔcurrat aliqḋ

ſpecialis influxus dei ad generationē taliū virtutū. Si aūt accipiat naturale prout diſtinguit contra liberū ſic dicendū ꝙ predicte virtutes inſūt nobis a natura inchoatiue nō autē completiue. vocatur aūt virtus eē in aliquo inchoatiue nō ꝙ aliqua ps ei⁹ preexiſtat ⁊ alia poſt modū acquirat ſ; vocat illa inchoatio aliq̄ inclinatio per quā homo inclinat ad virtutes ad aſſequēdū eas pfecte. Sic ḡ accipiēdo inchoationē probat ꝙ virtutes inſunt nobis naturalit inchoatiue a principio naturali hoc eſt naturaliter agente ſicut intellectus naturaliter aſſētit p̄mis principiis tā; ſpeculatiuis q̄ practicis ſibi propoſitis et voluntas ex neceſſitate aſſentit bono in communi ſibi propoſito nunc eſt itaq ꝙ intellect⁹ ex his nat⁹ eſt inclinari ad cognitionē cuiuſcūq; veri pticularis et ad appetitū cuiuſcūq; boni ipticulari ex qua inclinatione actuali ⁊ ei⁹ frequētatione cauſantur virtutes tam morales q̄ intellectuales. ḡ huiuſmodi virtutes inſunt nobis inchoatiue a natura hoc eſt a principio naturali.

¶ Q; aūt nō inſint completiue a nā hoc eſt a p̄ncipio naturali et naturaliter agente p; accipiendo dfam int naturale ⁊ liberū. Illud eī dr principium naturale in cui⁹ poteſtate non eſt agere ⁊ non agere ſed agit ex neceſſitate ⁊ eſt determinatū ad vnū; ſic ꝙ nō pōt agere oppoſitū agēs aūt libere pōt agere et non agere nec eſt determinatū ad vnū quin poſſit agere oppoſitū hoc ſuppoſito arguit ſic illud qd ineſt a principio naturali vt diſtinguit contra liberū cōſimiliter ē in omnib⁹ habentibus naturā ⁊ hoc p; ex eo ꝙ ſtatim dictū eſt ꝙ principiū naturale agit de neceſſitate ⁊ vno mō. ſed virtutes tam intellectuales q̄ morales non ſūt ꝯſimilit in oib⁹ hominib⁹ immo q̄dā habent eas ⁊ q̄da; non ⁊ qui habent eas non cōſimilit habēt eas. ḡ huiuſmodi virtutes non inſunt nobis a principio naturali. vt diſtinguit cōtra liberū. ¶ Item ex actib⁹ precedētib⁹ generationē huiuſmōi virtutū laudamur ſed null⁹ laudat niſi ex actu libero. ḡ act⁹ ex qb⁹ gn̄antur virtutes ſūt a pricipio libero ⁊ nō naturaliter agente. hec aūt ſunt voluntas eligens et rō delibe rans. ¶ Item illa que ſunt ex principio nāli ſunt de cōſideratione naturalis ſ; virtutes nō ſunt de ꝯſideratione naturalis. ſ; potius de ꝯſideratione philoſophi moralis. ḡ ⁊c.

Ad rōnes aſi oppſi.

¶ Ad primū argumētū dicendū ꝙ non oē illud qd ineſt a natiuitate ineſt a natura. i. a naturali principio niſi cōſeq̄tur ex neceſſitate ipſam naturā alioq̄n gratia ⁊ gloria que xp̄s habuit ab inſtanti ſue cōceptionis fuiſſent i eo a natura ⁊ gr̄a fuiſſet i angelis ⁊ primis parentib⁹ naturalis ſuppoſito ꝙ fuiſſent creati i gratia quorū neutrum ē verū. Ad minorem etiā poteſt dici ꝙ virtutes non inſunt a natiuitate niſi inchoatiue non quidē ſm act⁹ intellect⁹ et voluntatis reſpectu ſpeculabiliū ⁊ agendorū ſ; ſm ipas potētias q̄ aptitudinē naturalē habēt ad huiuſmodi act⁹ cōpletiue aūt nō inſunt a natiuitate: ſed cōplent ⁊ pficiūtur p aſſuefactionē operū ſm ꝙ dr ſcdo ethicorū i nat; q̄dem nobis ſuſcipere pfectis aut p aſſuefactionē

Ad ſcdm.

¶ Ad ſcdm dicendū ꝙ intellect⁹ q̄ dicit habitus principiorū pōt accipi dupl͛r: vno mō p aptitudie que eſt in intellectu reſpectu principiorū ſimpl͛r ⁊ cū hec aptitudo naturaliter ſit in intellectu ita ꝙ eis ꝓpoſit; puta de quolibet affirmatio ⁊ negatio vel eſſe totū mai⁹ ſua parte intellectus nō pōt nō aſſētire ſcito qd p terminos ſignificatur intellect⁹ ſic accept⁹ nō eſt ꝓprie virtus. put de virtute hic loquimur ſed ē ſola aptitudo naturalis potentie intellectiue ad huiuſmodi obiecta. Alio modo pōt accipi p habitu principiorū nō quidē p̄morū ſimpl͛r ſ; aliq̄rū deductorū ex eis q̄ etſi ſint cōcl'oes reſpectu principiorū ſimpl͛r primorū ſunt tñ pricipia reſpectu oi; aliorū ⁊ itellect⁹ ſic accept⁹ ē virt⁹ intellectualis ſicut alie nec ineſt nobis a principio naturaliter agēte niſi inchoatiue cōpletiue aūt ineſt a principio libero. qr in poteſtate nr̄a ē ex pricipiis ſimpl͛r p̄mis aliquid deducere, vel nō deducere.

Alius mod⁹ dicendi qui eſt doctoris.

Ali⁹ mod⁹ iuxta p̄dicta pōt ſic imagiari dd̄o ꝙ virtutes īſūt nob; a nā trib⁹ modis nō plurib⁹ p̄us a nā. i. qd ꝯueniētiā nature vt dictū eſt in prima opinione. Sed dices forte cōtra qr magis inclinamur ad vicia q̄ ad virtutes ¶ Item habitus vicioſus cum ſit vera res ⁊ naturalis ſicut virtutes ita pficit ſicut ille Et dicēdū ad primū ꝙ l; natura corrupta ſit pronior ad vicia q̄ ad virtutes. qr ſenſus et cogitatio humani cordis ⁊ cetera. ⁊ corp⁹ quod corrumpitur et cetera. propter ꝙ etiam virtus dicit a vi. quia p violentiam ⁊ difficultatē acq̄rit cū natura inſtituta non habebat inclinationē ad vicia ſed ad virtutes. ¶ Item ratio recta dictat ꝟtutes nō vicia ⁊ ſic natura q̄ hō eſt hō eſt ad virtutes licet ſenſitiua ſit ad vicia. qr etiam natura hoīs ē determinata ad principia virtutū p ſe ad principia viciorū p accidēs. nam ex primis principiis ſpeculabiliū ⁊ agibilium eliciūtur tam boni q̄ mali habit⁹ ſ; boni p ſe mali p accidēs ⁊ p errorē. Scd̄s mod⁹ q̄ inſunt nobis a natura ē p acq̄ſitionē naturaliū pricipiorū ⁊ naturaliū operū in quo differūt ab īfuſis ſicut dictū ē i prima opinione. ⁊ ſm hoc morales ſunt magis naturales q̄ intellectuales qr magis acq̄ſibiles naturaliter ſūt ei aliq̄ habētes vſum rationis ſ; ita rudes igenio ꝙ nulo mō pñt acquirere ſcientias ſ; null⁹ ē ita rudis dūmodo habeat vſū ratōnis q̄n poſſit acq̄rere virtutes morales. ¶ Item aliqua virtus intellectualis eſt homini impoſſibilis per amiſſionem alicui⁹ ſenſus ſicut ſcientia colorū ceco nato vt perſpectiua ⁊ ſcientia ſonorū ſurdo a natiuitate vt forte muſica ſcdo poſteriorum ſ; tā cec⁹ q̄ ſurd⁹ ⁊ mut⁹ poſſūt ꝟtutes morales acq̄rere verū ē ꝙ ille q̄ ē a natura frigid⁹. videt non poſſe acq̄rere in cōcupiſcibili tēperantiā vel caſtitatē. qr nō exercitat circa paſſiones ⁊ tñ ſi in talib⁹ ponit aureola virginitatis que recipit actū cōcupiſcibilis magis q̄ voluntatis videt i eis eē hec virt⁹ ex promptitudine ⁊ preparatione al. Tertio mō inſūt nobis a natura i. a principio naturali inchoatiue ſ; libero arbitrio cōpletiue vt dicūt ⁊ probāt illi de ꝑtia opinione. ¶ S; iſtorū prima rō h; inſtantiam. qr q̄cūq; īſūt creaturis irrationalib⁹ inſūt eis non libere ſ; naturalit. que tñ nō omnia inſūt eis equalit/ imo etia; in hominib⁹ albedo ineſt a principio naturali non libero nec ꝓpter hoc omnes ſunt albi nec oēs albi equalit albi. Si aūt dicat ꝙ maior intelligit de ꝯſtitib⁹ nām ſpeciei non indiuidui adhuc in hoīb⁹ rationari. qr cōſeq̄t ſpeciem ſm diuerſas naturas indiuiduas diuerſimode ineſt. et ſimiliter ingeniū ipſū immo non ſolū cōpletio virtut; imo inchoatio diuerſimode ineſt vt dicet diſtictione. xxxvi. de cōnexione moralium inter ſe ſm iſtū aūt modū et p̄mū videt itellectuales ſpeclatiue nō actiue nec factiue eē magis nāles q̄ morales ſm q̄dē p̄mū modum ꝓpter inclinationem. quia homo licet in gene

rali appetit ſcire ꝙ eſſe bonus cum i ſpeciali multi
refugiunt habere virtutes qui tamen vellent ſem
per ſcire omnis ſcibilia. Nec natura corrupta
quomodocunqȝ aufert ab homine deſiderium ha
bendi omnem ſcientiam ⁊ non habendi aliquem er
rorem in nullo enim ſpectabili vellet homo errare
qui tamen ſepe vult peccare et per conſequens vir
tute carere ⁊ aliquando affectat ignorantiam agi
bilis vt liberius peccet. ergo magis ſunt de appe
titu nature. ¶ Item ſecundo quo ad eundem mo
dum ſm̃ conuenientiã et perfectionem nature ſic
ei virtus ẽ naturalior q̃ natura ſit pfectior. cũ autẽ
vita ꝯtemplatiua i qua ꝯſiſtit felicitas ſit pfectior
q̃ felicitas actiua: p conſequens ſicut beatitudo
cõtemplatiua ẽ finis actiue ita virtutes itellectua
les ſunt fines moraliũ ⁊ magis pfectiue nature ſȝ
verũ ꝙ extẽſiue morales q̃ pficiunt taȝ partem ſen
ſitiuam q̃ intellectiuã ſũt pluribꝰ modis pfectio
nature q̃ intellectuales que ſolum perficiunt intel
lectiuam. ¶ Sed q̃tum ad tertium modum ad
huc ſũt naturaliores intellectuales inchoatiue in q̃
non eq̃ natura corrupta inclinat ad habitũ errone
um ſpeculatiuũ ſicut ad habitũ moralem vicioſuȝ
non enim primi motus qui ſunt nati corrumpe iu
dicium rationis practice ita corrũpunt iudicium
rationis ſpeculatiue. Similiter quo ad completio
nem cum ei tota materia moralis preter principia
ſit cõtingens non aliqñ neceſſitatur ratio practica
i conſulendo ſicut ab ipſa virtute cogitur ratio ſpe
culatiua non ſolum intelligendo immo etiam cõ
cludendo non enim moralis demonſtrat ſed perſua
det. tamẽ mathemathica ⁊ alius ſpeculatiuꝰ arti
fex cõuincit rationem. ⁊ ſic ſimpliciter loquẽdo
videntur magis naturales intellectuales q̃ mora
les. ¶ Ad ſolutionẽ aũt datã ad ſecundum articu
lum addi põt ꝙ principia inde mõſtrabilia ppt q̃d
⁊ qz. que .ſ. nullo noticiori etiaȝ quo ad nos poſſũt
oſtendi cognoſcuntur nõ p aliquẽ habitũ aſſẽſiuũ
ſȝ aliqñ p habitum recordatiuũ vt in vltima que
ſtione ꝓlogi ſȝ pricipia demõſtrabilia q2 nõ ꝓpter
quid ſicut ꝓpria principia ſciẽtiaꝝ principaliũ que
accipiũtur via ſenſus experientie ⁊ memorie bñ ha
bẽt p habitũ acq̃ſitũ ⁊ ille proprie ẽ itellectus ha
bitus principioꝝ diſtinctꝰ a ſcientia q̃ eſt cõcluſio
nũ ⁊ nõ eſt a nã ꝯpletiue ſȝ pricipia demõſtrabilia
ꝓpter q̃d ſicut ꝓpria ſcientiaꝝ ſubalternaꝝ cogno
ſcuntur quidẽ p habitum acquiſitum. ſed ille non
eſt diſtinctus contra ſcientiam ſed eſt concluſio ſu
2. articulꝰ perioris ſcientie quod eſt principium inferioris.
1. opinio ¶ Quantũ ad ſcdm̃ de moralibꝰ infuſis ſũt tres
opiones. pma ꝙ non oȝ in nobis ponere virtutes
1. cõcluſio morales infuſas vnde ponunt tres concluſiones.
Opio Du ¶ Prima: ꝙ morales infuſe nõ ſũt neceſſarie. qz
rãdi diſti. tũc nõ eſt neceſſe cũ caritate infundi ſine q̃ poteſt
prĩti. q. 6. caritas haberi ſȝ caritas habet ab aliq̃bꝰ q̃ nõ hñt
virtutes morales infuſas qđ patet vbi ſũt vehemẽ
tes paſſiones appetitus ſẽſitiui nõ poſſunt eẽ ꝟtu
tes morales q̃ formaliter ſunt q̃dã mediocritates
paſſionũ facientes appetitũ ſenſitiuũ delectabilr̃
exeq̃ opa q̃ ſunt i medio/ ſȝ de nouo ꝯuerſi poſt cõ
ſuetudinem viciorum habent caritatem ⁊ rebel
lionem vehemẽtem. ꝫ. ⁊c̃. ¶ Maior pȝ qz q̃ habȝ
caritatẽ hȝ ea q̃ ſũt neceſſaria ad ſalutẽ. vñ ſi cari
tas habeẽ ſine virtutibus moralibꝰ ifuſis ſeq̃ẽ ꝙ
tales virtutes nõ ſũt neceſſarie ad ſalutẽ. et p ꝯſñs
nec oȝ tales virtutes ponere. Minor probata eſt.

¶ Sed ſi contra eam dicatur ꝙ illa modificatio
paſſionum non eſt de ratione virtutis moralis ifu
ſe ſed acquiſite nõ valet. quia tũc ille infuſe dicerẽ
tur morales improprie ⁊ equiuoce. ſic autẽ ponere
morales ifuſas leue ẽ. poſſũ ei vocare id qđ eſt al
bum ⁊ diſgregat nigrum. ¶ Item nichil ſcimus
de infuſis niſi per manuductionez acq̃ſitaꝝ qđ nõ
eſſet ſi equiuoce dicerentur cum acquiſitis. nulluȝ
etiam alium effectum iſtarũ virtutum experimur
in nobis. ¶ Preterea ſi eſſent ſuperfluerent. quia
in actu aliquo eſt conſiderare tria. ſ. ipſam ſubſtã
tiam actus et meritum quando eſt meritorius. et
moduȝ quo elicitur. ſ. prompte ⁊ faciliter. hoc aũt
vltimum quo ad appetitum ſenſitiuum non faciũt
morales infuſe vt dictum eſt. nec ſecũdum ꝙ omne
meritum eſt a caritate ⁊ tota ratio merendi eſt ca
ritas vnde caſtitas cõtinentia eſt meritoria non a
virtute temperantie qua caret ad minus acquiſi
ta ſed a caritate imperante que facit omnem actũ
qui eſt de genere bonorum meritorium eo ipſo ꝙ
eſt ab ipſa imperatus q̃uis a nulla virtute ſit elici
tus puta ambulare vel aliquid huiuſmodi.
Nec propter primum oportet eas ponere ſcilicȝ ad
eliciendum ſubſtantiam actus. qz homo per cari
tatem poteſt in omnia opera moralium virtutum
quantũ ad ſubſtantiam actus ita perfecte: ſicut a
liquis poſſȝ per virtutes morales ſine caritate. vñ
homo per caritatem poteſt vitare paſſiones timo
ris ⁊ aggredi terribilia propter deuȝ vt martyres
⁊ abſtinere ab illicitis delectationibꝰ. vnde poteſt
operari opera ꝟtuoſa et abſtinere ſe a vicijs ⁊ vicio
ſis operibus q̃tum ad ſubſtantiam operis licet nõ
quantũ ad modum. qz non cum delectatione appe
titus ſenſitiui ſed magis cum quadam rebellione
nec ſolum tantum poteſt homo per caritatez in o
pera aliarum virtutum q̃tum p illas immo plus
q̃tum ad ſubſtantiã actꝰ pertinet qz aliq̃s p carita
tem patus eſſet plus ſuſtinere q̃tum ad triſtia. et
plus abſtinere q̃tũ a delectabili q̃ alius quicunqȝ
p moralem acquiſitam licet non ita delectabiliter
quantũ ad appetitum ſenſitiuum. ergo. et cetera.
¶ Secunda concluſio ꝙ etiam de donis eſt dubi 2 cõcluſio
um: verum omnes auctoritates ſcripture ⁊ ſctõꝝ
que loquuntur de virtutibus moralibus infuſis ⁊
de donis poſſent ſic probabiliter exponi: ꝙ caritas
eſſet omnia dona et omnes virtutes morales per
eſſentiam. vnde habitus caritatis ſm̃ ꝙ facit ama
re deum ſupernaturaliter dicĩ caritas ſm̃ ꝙ facit
effectiue in appetitu ſenſitiuo moderationem paſ
ſionum moderando appetitum ſenſitiuum ad actꝰ
virtuoſos q̃tum ad ſubſtantiam/ lȝ non q̃tum ad
modum operandi ꝓpter triſticiam appetitus ſen
ſitiui dicatur virtus moralis infuſa. ſi vero ꝙ plꝰ
facit caritas moderãdo appetitũ ſenſitiuum q̃ fa
ceret moralis ſaltem quo ad ſubſtantiam actꝰ dicu
tur donũ ita ꝙ caritas ⁊ virtus moralis infuſa/ et
donum ſint idem re ſola rõne differentia ſm̃ cõpa
rationem ad diuina ⁊ hoc vẽ Auguſtinꝰ ſentire: q̃
dicit ꝙ amor dei eſt omnis virtus. Probabilius
tamen videtur ꝙ ſint aliqui habitus infuſi aliquo
modo ad virtutem pertinentes moralem preter vir
tutes theologicas que dicunẽ dona. quia nõ eſt mẽ
tum probabile ꝙ ſancti/ et ſacra ſcriptura ita di
uiſim loqueretur de donis ⁊ predictis habitibus
diſtiguẽdo abiuicẽ. ⁊ totiẽs ſi ſola rõe differrẽt. ſȝ
qz hec dõa ſufficiẽt mouẽt vires iferiores ad actꝰ

virtuoſos ad ſubſtantiam actus et non plus face
ret virtutes morales infuſe ſi eēnt. q2 non tollunt
vehementiam paſſionum nec triſticiam appetitus
ſenſitiui in operibus virtuoſis ſequitur ꝙ ſupſlu-
3. cōcluſio unt. ¶ Tertia concluſio eſt ꝙ nichilominus
dona ptinent ad virtutes morales licȝ iꝑfecte. ad
virtutem eī moralē ptinet elicere act⁹ v̄tuoſos a p
petit⁹ ſenſitiui. dona aūt cānt qdē act⁹ virtuoſos
puta abſtinere vel ſuſtinere adhuc ꝑfecti⁹ ſed nō cū
facilitate nec cū delectatiōe q̄ ſit ex parte appetit⁹
ſenſitiui. ꝛ iō cū dona poſſint ī act⁹ virtuoſos aliq̄
modo ptinēt ad gen⁹ virtutū moraliū ſȝ tñ iꝑfecte
inq̄tū deficiūt a delectatione ꝛ facilitate nec tñ ſe
qr ꝙ dona ſint ſimplr imꝑfectiora q̄ virtutes mo-
Cōtra iſtā opinionē. rales acq̄ſite. ¶ Sed iſta poſitio non placet aliis
ꝓpter tria. primo. q2 ſm philoſophū. tertio politi-
corū. diuerſe virtutes requirunt ad hoc ꝙ hoīes be
ne ſe habeant in diuerſis policiis vn̄ ſm eū virtu
tes q̄ eſſent proportionate ad bn̄ viuendū ī vna po
licia non eſſent ꝓportionate ad bene viuendū in
alia policia ſȝ policia xp̄iana ꝛ ciuilitas ſanctoꝝ
magis excedit policiā q̄cūq3 humanā q̄ vna po
licia humana excedit aliam. ḡ virtutes morales
ex puris naturalibus acq̄ſite non ſūt ꝓportionate
ad bene viuendū ī policia xp̄iana ſȝ modū ei⁹. et
ideo p̄ter illas oportet ponere alias. ¶ Scd̄o. q2
diuerſorū agentiū ſunt diuerſa inſtrumenta ꝓpria
virtus aūt moralis cui imꝑat caritas ē q̄ſi inſtru-
mentum caritatis imꝑando actū q̄ cōpetit virtuti
b⁹ moralibus. ꝛ ſimiliter virtus moralis acquiſita
ē inſtrumentū reſpectu rōis naturalis iꝑant ſȝ ca
ritas ꝛ rō naturalis ſunt agentia ꝛ iꝑantia diuer-
ſe ꝛ ſȝ diuerſas rōnes mouent. ḡ nō pōt eē ꝙ eedē
virtutes morales ſpecie eis correſpondeant ꝛ hoc
ſeq̄tur ſi pōatur virtus actiua reſpectu act⁹ quē dz
elicere illud etiā ſeq̄r ſi ponatur diſpoſitio paſſiua
nā reſpectu diuerſorum agentiū requirunt diuerſe
diſpoſitiōes approꝑantes eius materiā ad hoc ꝙ
diuerſimode moueat a diuerſis agentibus ad di-
verſa. ¶ Tertio. q2 cū pueri mox vt ſūt baptizati
habeant caritatem infuſam ſi non haberent mora
les infuſas non eſſent omnes virtutes connexe.
Et ſi dicat ꝙ eſſent cōnexe in radice caritatis non
valet. quia etiam carens virtutibus moralibus ac
quiſitis cum habeat a natura ſua ſeminaria virtu
tum talium in quib⁹ ſunt quaſi in radice. ſimiliter
poſſet dici habere a natura omnes virtutes q̄ poſ-
2. opinio. ſunt acq̄ri ꝙ modo non ponit ¶ Vn̄ eſt ſcd̄a opio
q̄ ponit ꝙ nō ſunt in nobis aliq̄ virtutes morales
infuſe ſȝ tm̄ acquiſite: ſed iſte acquiſite nō ſunt ex
ſolis naturalib⁹ imo acq̄runt virtute virtutū theo
logicarū infuſarū ita ꝙ ſicut virtute luminis natu
ralis rōnis ꝛ primorū principiorū ſpeculabiliū et
practicoꝝ acq̄runt virtutes q̄ habent ex puris na
turalibus ita virtute theologicaꝝ exercendo p im
periū caritatis opera virtutū moralium generāt
virtutes morales correſpondentes caritati
¶ Et confirmat. q2 virtus moralis ꝯſtituit ꝛ con
ſtituit finē ī actib⁹ virtuoſis. ſȝ ſup fines moraliū
acquiſitarū non eſt niſi vnus finis ſupernaturalis
ergo caritas que ordinat fines aliarum virtutum
in finem ſupernaturalem que eſt deus ſufficit cum
ꝯtra ſcd̄aȝ opinionēȝ virtutibus predictis acquiſitis. ¶ Sed licet iſti
multum probabiliter dicant: tamen videtur ſcd̄m
alios ꝙ morales correſpondentes caritati infun-
dantur cum ea primo propter connexionem virtu-
tum cum caritate quē connexio vt predictum eſt
non ſolum requirit virtutes ſcd̄m eſſe inchoatiuū
ꝛ in ſua radice que eſt caritas ſcd̄m ſeipſas.
¶ Scd̄o. q2 nuda potentia appetitus ſenſitiui in
quo ſunt ſaltē quedam virtutes morales non ita
proportionata eſt ad mediū qd̄ caritas ſtatuit in
paſſionibus nec voluntas nuda abſq3 v̄tute mo
rali ita ꝓportionata ad mediū qd̄ ſtatuit caritas ī
talib⁹ nec ꝑ conſequēs predicte potentie nude vir-
tutibus moralibus ſunt ita proportionate impe-
rio ꝛ motui caritatis ſicut ſunt proportionate im-
perio ꝛ motui quo moueretur ſcd̄m dictamen ra-
tionis naturalis. ſed inconueniens ꝛ irrationale
videtur ꝙ deus inſtituat hominem in eē gr̄e min⁹
proportionatum ad exeq̄nda illa que requirit cari
tas exercere in adulto q̄ inſtituatur in eſſe nature
ad exequēda illa que rationalis dictat cum illa ī q̄-
bus homo agit ſcd̄m imperium caritatis ſint ſibi
magis neceſſaria q̄ ea que agit ex ipſo rōis vt po
te magis neceſſaria ſaluti: qd̄ non videt probabile
ꝙ cum caritate maneant potentie que nate ſunt ca
ritati obedire mediantibus virtutibus immo ma
gis debēt infundi cum caritate. ¶ Tertia. q2 aliq̄ 3.
de nouo conuerſi a mala ꝛ valde peruerſa vita ad
bonā vitā quādo adhiberet magnū conatū ī ſua
conuerſione ꝛ multū conuertunt. ſunt prompti ad
oīa q̄ precipit caritas nec aliquā difficultatē pati-
unt ſiue ex parte appetitus ſenſitiui/ ſiue aliunde
ꝛ bn̄ inueniunt plures tales. ſi ergo ſignū habendi
habitū ē operari delectabilitē et abſq3 difficultate
ſequit ꝙ tales hn̄t virtutes morales nec pn̄t eas
hr̄e nō infuſas cum exercuerūt ſe ī malis actibus
ꝙ aūt in aliquib⁹ de nouo caritatē recipientib⁹ ma
net difficultas ad opera virtutū moraliū hoc ē nō
preparāt ſe niſi tepide et adhibent debilē conatum
reſpectu alioꝝ. ꝛ ideo virtutes tales eis infundūt
ſm eē remiſſum nec ſufficiūt ad excludendū ꝑfectē
diſpoſitionē cōtrariā ¶ Ad rationē dicūt ꝙ habȝ
ſup fines ad quos inclinant morales acquiſite non
ſit niſi vn⁹ finis ſupnaturalis vlti⁹: ſunt tñ plures
fines ſupnaturales ꝓpriq3 ſm naturam moraliū in-
fuſarū q2 mediū qd̄ tenet vnaq̄q3 virtus moralis ī
fuſa eſt ſupernaturale ꝛ ſup ꝓportionē nature q̄
tum ad hoc ꝙ in illud homo non tenderet niſi ad-
iut⁹ aliquo dono ſupnaturali ſicut nec poteſt in a-
ctū meritorium aliquis abſq3 caritate.
¶ Unde eſt tertia opinio doctoris nr̄i habēs tres 3. opio q̄ ſcti tho. 1.
concluſiones. 2. q. 63. ar.
¶ Prima concluſio ē ꝙ preter morales virtutes 4. et q. de
acq̄ſitas oȝ ponere morales infuſas. quia in omni v̄it. in cōi.
habente caritatem oportet ponere habitus ſine q̄- arti. 10.
bus non poſſit prompte faciliter ꝛ firmiter opera- 1. cōcluſio
ri illa que ſunt neceſſaria ad ſalutem: nec eē perfe-
ctus in ciuilitate diuina ꝛ chriſtiana cum per cari-
tatem ſit homo ꝑfectior ciuis eccleſie q̄ per vir-
tutes politicas ciuis ciuitatis mundane et per ca
ritatem poſſit oīa neceſſaria faciliter. q2 et omnia
īmania facilis ꝛ delectabilia ꝛ prope nulla facit a-
mor. ſed ſi aliquis qui non habet virtutes acquiſi
tas baptizatur vel iuſtificetur illo inſtanti habet
caritatem ꝛ ꝑ cōſequēs facile poteſt operari neceſ
ſaria ad ſalutem inter que non ſolum ē diligere de
um ſed concupiſcere ꝛ opari moderate q̄ nō poſſūt
magis fieri a caritate ſine virtutib⁹ infuſis q̄ cari
tas poſſit imperare actum fidei vel ſpei niſi illis
exequentibus. quia non ſufficit eſſe habitum diſ-

ponentē ad bene imperandū niſi ſit habit⁹ diſpoſi
tionis ad prompte obediēdū ꝙ diſpoſitionē facit
habitus formaliter ꝛ poſitiue nō effectiue.
¶ Item ſine acq̄ſitis non eſſet homo perfectus ī
humana ciuilitate ꝙ ſimiliter nec ſine infuſis in di
uina. ꝙ cum caritate infundunt̄ morales vt appeti
tus prompte et faciliter obediat fini caritatis ali-
ter non plus poterit caritas ꝯcupiſcere vel iraſci
debite ſine temperātia vl̄ fortitudie ꝙ credere vel
ſperare ſine fide et ſpe infuſis.
2 ¶ Secūda cōclusio ē ꝙ morales infuſe differunt
nō ſolū nūero ſʒ ſpecie ab acq̄ſitis: qꝛ licʒ de⁹ poſſʒ
infundere eaſdem ſpecie cum acquiſitis cū ille ꝙs
ſm legem communē infundit differūt. qꝛ non ē mi
noꝛ diſtinctio ex pte mobiliū ꝙ motoꝝ ſed cū mo-
rales acquiſite faciant appetitū obedibilem rōni
inferioꝛi regulate ſcd̄m leges tēpoꝛales: qd̄ eſt p
habitū acquiſitū ꝛ naturalem cognitionē infuſe/
faciūt eſſe obedibilem rationi ſuperioꝛi. i. mouēti
ſm leges eternas ꝙ eſt ſcd̄m habitū infuſum fidei
vel aliū cognitionē ſupnaturalē. cū igit̄ rō mouēs
alio fine ꝛ habitu moderet̄ appetitū ꝓpter tpalia
alio propter eterna bona vel mala. ꝙ ſicut in rōne
cognitio naturalē et ſupnaturalis differunt ſpecie
quo ad hitum ſicut et in appetitu habitus quo o-
3 bedit vni et ille quo alii. ¶ Tertia concluſio eſt ꝙ
non habens moleſtiam paſſionū habet habitū mo
ralem acquiſitū. qꝛ qui ſepe domuit paſſiones non
ita ſentit eas vt prius licet contingat per accidēs
dyabolo inflammāte vel occaſione temptationis
occurrēte pati grauē moleſtiā vt benedictus q ſe i
ſpinas ꝛ vrticas proiecit ſed habens habitū īfuſū
nichilominꝰ moleſte ꝛ difficultates ſuſtinet ſed ex
fortioꝛi inherentia ad finem facilius ſuperat gra-
uem temptationem ꝙ alius leuem. ¶ Uel poteſt
dici ꝙ ſicut graue p ſe quidem faciliter fertur de-
oꝛſum ſed p accidēs poteſt totaliter impediri vel
retrahi ne faciliter deſcendat ſic habens virtutem
moꝛalem acquiſitam vel infuſam p ſe quidem ra-
tione potentie non patitur in actu illius virtutis
diff. cultatē nec triſticiā ſed p acciſis ſit ſicut ſenex
a principio exercitatus in caſtitate poteſt habere
tantā opoꝛtunitatem viciꝫ puta ſi ſit ſolus nudus
per noctem cum muliere ꝙ valde difficile erit ſibi
continere etiam per virtutem dudum acquiſitam
¶ Afferunt aūt aliqui cōtra hoc quattuoꝛ inſtā
4. inſtātie ꝯtra dicta. tias que recitabunt̄ ſoluendo Prima talis ē incli
1 natōes cōtrarie nō inſūt ſimul eidem ſed habenti
caritatem ineſt inclinatio frequēter ad peccatū:
vt patet i ſtimulo carnis pauli. ꝙ talis non habet
virtutem moꝛalem que inclinat ad oppoſitum.
¶ Solutio qñ forme habent oppōēʒ ꝛ in ſe ꝛ in
ſuis effectibus ad quos inclinant. ꝛ iſte non ſe cō
Solutio. patiunt̄ vt caloꝛ ꝛ frigus neq̧ in gradu remiſſo ne
q̧ intenſo. qñ habent oppoſitionem non in ſe ſed
in ſuis effectibus non p ſe ſed per accidens ſicut q̄
litas quam adamas imprimit ferro ſuppoſito in
clinat ferrū ſurſum per accidens qꝛ adamas ē ſur
ſum per ſe enim inclinat adamātem ad oēm dfam
poſitionis grauitas aūt deoꝛſum et tales forme i
ſuis eſſentiis ſe compatiuntur ſed in ſuis actibus
fortioꝛ ſuperat/alia vero cedit. ſic etiam appetit⁹
ſenſitiuus inq̄tum oꝛganum eſt graue inclinatur
deoꝛſum ſed ratiōe delectabilis apprehēſi ꝙ eſt ſur
ſum inclinatur illuc. ꝛ ſic eſt in propoſito. qꝛ virt⁹
moꝛalis non per ſe opponit̄ appetitui ſenſitiuo ſi-
cut nec accidens ſubiecto vel forma materie. nec
iterum actualis inclinatio vtriuſq̧ habet oppoſi-
tionem niſi per accidens. vere enim per ſe inclinat
ad bonū rōnis appetitus ad bonum ſenſus. ꝙ aūt
non per ſe habēt oppoſitionē ſed per accidēs/ inq̄
tum accidit ꝙ bonuʒ ſenſibile quandoq̧ et non ſē
per impedit bonum rationis. vnde ſicut ferruʒ de-
ſcendit qñ grauitas prepondera t qualitati adamā
tini. ſic appetit⁹ fertur in vicium cū prepondera t
virtuti moꝛali acquiſite vel infuſe. ¶ Preterea 2
habitus viciꝫ ꝛ virtutis non ſe compatiuntur. ſed
habens caritatem quandoq̧ habet habitum viciꝫ
vt videt̄ ſicut patet in concubinario nouiter con-
uerſo qui inclinatur determinate ad concubinam
ſuam pluſꝙ ad aliam. ergo iſte non habet caſtita-
tem infuſam. ¶ Solutio etiam ſi non eſſet caſti-
tas infuſa ſola caritas expellit habituʒ vicii vt hʒ Solutio
rationem culpe ſicut lux tenebram. dico ergo ꝙ cō
cubinarius nouiter conuerſus ſtatim cuʒ habet ca
ritatem habet etiam caſtitatem infuſam ꝛ p conſe
quens purgatur ab habitu luxurie vt eſt culpa: nō
aūt vt eſt pena vel diſpoſitio ad peccatum: ſicut di
cim⁹ de oꝛiginali qd̄ manet poſt baptiſmū i fomite
¶ Preterea vnum vni opponitur tm̄ ſed vna ē itē
peranꝛia cui opponitur tēperantia acquiſita ꝛ in- 3
fuſa. ergo vtraq̧ eſt vna virtus ꝛ ſic de aliis moꝛa
lib⁹. ¶ Solutio moꝛalis acquiſita opponit̄ vicio Solutio
vt eſt contra bonum rationis naturalis ſed infuſa
vt eſt contra bonum rationis lege diuina regulate
¶ Preterea virtus non ſolum opponitur vicio ra
tione culpe ꝛ virtutis ſed etiam ratione inclinati 4
onis que ſunt ad contraria. ſicut enim grauitas et
leuitas opponuntur non ſolum ratione ſui ſʒ rōne
contrarietatis motuum ad ꝙs inclināt ſic tēpātia
et intemꝑantia opponunt̄ nō ſolū ratione defoꝛmi
tatis ꝛ perfectionis habituū in ſe ſed etiam inq̄tū
inclinant ad contraria. vnde virtus moꝛalis acq̄
ſita non ſolum expellit viciū oppoſitum vt viciuʒ
ſed etiam vt inclinatum eſt. ſicut aūt ſcientia infu
ſa ſubito expellit omnē ignoꝛātiā negationis ꝛ diſ
pōis quā expellit ſucceſſiue ſciētia acq̄ſita. ſic mo
ralis infuſa ſubito debet expellere quicquid expel
leret acq̄ſita. cum ꝙ inclinationeʒ habitus ꝯtrarij
quā expelleret caſtitas acq̄ſita nō videamus ſtati
expelli in foꝛnicario nouiter conuerſo vr̄ ꝙ et nulla
caſtitas infundat̄ vel virtus infuſa erit īpfectioꝛ
ꝙ acq̄ſita et dona erunt min⁹ bona. ꝙ bōa nature
¶ Solutio virtus acquiſita qꝛ ex actib⁹ ꝯtrariis Solutio
vicioſo habitui acq̄rit̄ tollit funditus habitū vicio
ſum et q̄ ad eſſentiā et quo ad defoꝛmitatē. qꝛ vtro
q̧ mō ei cōtrariatur et ſimiliter ſcientia infuſa vel
viſus, miraculoſe datus ꝓuationē oppoſitā tollūt
ſed moꝛalis infuſa nō eſt eiuſdē rōnis cuʒ nō hitu
vicioſo acq̄ſita vñ nō opponit̄ eſſētie hitus vicio
ſi ſed ſolum defoꝛmitati vñ ſolā tollit nec tñ ē imp
fectioꝛ ꝙ acq̄ſita. qꝛ infuſa pfecti⁹ inclinat in fineʒ
ſuū ꝙ acq̄ſita licet ratione habitus quem compe-
titur maioꝛem difficultatem patiatur.
¶ Quantum ad tertium de manſione in pria ſūt
duo modo dicendi. Primi dicūt ꝙ de virtutibus 3. articul⁹.
moꝛalib⁹ poſſumus loq̄ dupliciter. ſ. q̄tū ad actū diſtī. q. 4
vl̄ q̄tū ab hitū. ſi q̄tum ad actū ſic nō remanebūt huius diſ.
in patria cui⁹ ratio ē. qꝛ nulla potentia q̄tūcūq̧ p
fecta per habitum poteſt exire in actū: niſi hēat ꝓ⁹
obiectum ſed obiecta virtutum moꝛaliū non erūt
in patria. ꝙ nō erunt ibi actus virtutum moꝛalium

Maioꝛ patet: qꝛ ſiue obiectum ſit cauſa ꝑ ſe/ ſiue ſit cauſa ſine qua nõ: ſemꝑ tñ ad actũ reqrit̃ obiectum. Minoꝛ patet: qꝛ obiecta virtutũ moꝛalium ſunt ꝯcupiſcẽtie/ delectatiões ciboꝝ ⁊ venereoꝝ/ timoꝛes ⁊ audacie circa pericula moꝛtis/ diſtributiones ⁊ cõicationes rerũ q̃ veniũt in vſum p̃ſentis vite: hec aũt nõ erũt i patria. quare. ⁊c. ❡ Si autẽ loq̃mur de his virtutib⁹ q̃tum ad habitum/ adhuc põt eſſe dupl̃r. qꝛ virtutũ moꝛaliũ accipiendo large virtutes moꝛales put iter eas numerat̃ prudẽtia/ q̃dã ꝑficiũt appetitũ ſenſitiuũ: vt foꝛtitudo ⁊ tẽperãtia. Quis apud multos hoc ſit valde dubiũ: nec michi ipſi eſt multũ clarũ. Quedã ꝯo ꝑficiunt intellectũ ⁊ voluntatẽ: vt prudẽtia ⁊ iuſticia. De illis q̃ ꝑficiunt appetitum ſenſitiuũ ſi q̃ tales ſint: dicendũ eſt ꝙ remanebunt nequaq̃ in patria etiã quo ad habitũ. Cui⁹ rõ eſt: qꝛ ſubiecto deſtructo deſtruit̃ accidẽs: ſed ſubiectum taliũ ꝟtutum ſcꝫ appetit⁹ ſenſitiu⁹ deſtruit̃ in moꝛte cuꝫ ſit coꝛpoꝛalis virt⁹. ergo ⁊ ipſi habit⁹/ ꝙ ſi in reſurrectione repareturr appetit⁹ ſenſitiu⁹ aut nõ erit idẽ numero/ ⁊ ꝑ ꝯñs nec tales habit⁹ ſi miraculoſe reparent̃ eſſent idẽ numero: aut ſi eſſent idem numero/ tã appetit⁹ q̃ꝫ tales habit⁹/ hoc nõ eſſet actione nĩa: nec ꝓpter hoc poſſet dici ꝙ p̃cedẽtes habit⁹ remanerẽt. De habitib⁹ autẽ ꝑficiẽtib⁹ itellectũ et voluntatẽ/ vt ſunt prudẽtia ⁊ iuſticia. dicenduꝫ eſt ꝙ remanebũt q̃tum ad habitũ: qꝛ ſi coꝛrũperẽtur aut hoc eſſet rõe ſubiecti qđ coꝛrũperet̃: aut actione ꝯtrarij. nõ coꝛruptione ſubiecti: qꝛ itellectus ⁊ voluntas ſunt potẽtie incoꝛruptibiles ſicut eſſentia aie. nec actione cõtrarij: qꝛ gr̃ia nõ ꝯtrariat̃ ꝑfectioni nature. hmõi autẽ ꝟtutes ad ꝑfectionem nature ꝑtinẽt. ergo. ⁊c. ❡ Addunt autẽ ꝙ non eſt ſile de xp̃o et de beatis: qꝛ xp̃s ſm coꝛp⁹ cui⁹ ꝑfectio eſt appetit⁹ ſenſitiu⁹ fuit viatoꝛ. et ideo nõ decuit ꝙ careret ꝑfectionib⁹ quas h̃it ceteri viatores ꝓpter qđ debuit habere virtutes moꝛales ꝑficiẽtes appetitũ ſenſitiuũ vel aliq̃d mai⁹ trib⁹ virtutib⁹ mediãte quo poſſet in act⁹ taliũ virtutum. Beati autẽ ante reſurrectionẽ ſicut carent coꝛpe/ ita carẽt hmõi ꝟtutib⁹. poſt reſurrectionẽ ꝟo eas nõ habebunt: qꝛ tunc erunt beati ſm coꝛp⁹: aut ſi habeãt hoc nõ erit qꝛ p̃cedẽtes habit⁹ remãſerint

Cõtra durãdũ obq̃cit doctoꝛ. ❡ Sed cõtra primũ qđ dicunt videt̃ ꝙ oĩs habitus acq̃ſit⁹ coꝛrũpit̃ ꝑ ceſſationẽ actuũ. vñ dicere ꝙ iuſticie ⁊ prudẽtia acq̃ſita nullũ oĩno actum habeãt in pr̃ia/ ⁊ nichil remaneat eſt abſurdũ. ❡ Unde videt̃ veriꝛ opinio thome ꝙ moꝛales acq̃ſite

S. tho. 3. diſ. p̃ſenti. nullo mõ remanẽt: qꝛ fruſtra eſſent cũ iſte ſint ſolum ꝓpter iſtã vitã moꝛalẽ. vnde ſicut nõ remanebit iſta vita nec talia q̃ ſunt ſolũ ꝓpter vitã aĩalẽ ſic nec illi habit⁹. Sed infuſi remanebunt q̃ ſunt i intellectu ⁊ voluntate. Alie in reſurrectione cuꝫ coꝛpe reparabunt̃ eedẽ numero h̃ñtes actum circa finẽ q̃ erit gaudiũ de p̃terito nõ aũt circa materiã ꝓpriã: ita foꝛte ꝙ aureola virginitatis elicet̃ ab eadẽ tẽperãtia infuſa a qua fuit ꝟginitas elicita/ ⁊ aureola martyꝝ a foꝛtitudine / ⁊ magiſterij a prudẽtia nõ theoꝛica: qꝛ ad vitam actiuã ꝑtinet ⁊ ſi aliq̃s martyꝛ doctoꝛ aut virgo habuerit ſil infuſas et acq̃ſitas: qꝛ tñ acq̃ſitaruꝫ nõ eſt agere ꝓpter deũ ſicut infuſarum a caritate ſicut a ſua foꝛma directarũ. ideo qꝛ in patria de nullo bono gaudẽt niſi vt eſt factũ ꝓpter deũ. ideo ad infuſas ꝑtinet de illis gaudere in patria/ nõ ad acq̃ſitas. Et

ꝓbat̃ aliter de infuſis ꝙ remaneãt: qꝛ eadẽ ẽ grauitas ꝑ quã aliq̃d tẽdit deoꝛſum ⁊ faciat deoꝛſum quieſcere: ita etiã ꝓbabile eſt ꝙ eadẽ virt⁹ eſt q̃ facit bonum eligere/ ⁊ de electo ⁊ obtẽto gaudere ⁊ in eo quieſcere. ſicut igit̃ ꝑ virtutẽ acq̃ſitã gaudet homo in hac vita de bono virtutis adepto licꝫ nõ durãte qđ eſt habitũ exire in actum habito obiecto in memoꝛia. ſic in patria ꝟtutes nõ ſint in re extra paſſiones ⁊ alia obiecta moꝛalium infuſarum ex ſola tñ mẽoꝛia p̃teritoꝝ exire pñt in actũ gaudij de preteritis. ❡ Ad argumenta principalia ſolutũ fuit in primo articulo. ❡ Queſtio ſecũda.

Secundo q̃rit̃/ vtrum virtutes cauſent̃ in nobis ex actib⁹. Et videt̃ ꝙ nõ: qꝛ cõtinẽtia eſt aliquid min⁹ virtute vt patꝫ ex. 7 ethicoꝝ. ſed nulli⁹ põt eſſe cõtinẽs niſi ex dono dei ſcđm illud Sap. 8. Nõ poſſum eſſe ꝯtinẽs niſi de⁹ det. ergo multo minus põt aliq̃s eſſe virtuoſus niſi ex dono dei. hoc autẽ non eſſet ſi virtutes cauſarent̃ ex actib⁹. ergo. ⁊c. — Primum

❡ Itẽ ꝑfecti⁹ non ſumit originẽ a min⁹ ꝑfecto: ſꝫ virtutes ſunt ꝑfectioꝛes actibus p̃cedẽtib⁹ ipſas. ergo nõ cauſant̃ ex eis. Maioꝛ patet ex. 9. metaphiſice. Minoꝛ ꝓbat̃: qꝛ cauſa eſt ꝑfectioꝛ effectu: ſed virtutes ſunt cauſe actuũ ſequẽtiũ q̃ ſunt magis ꝑfecti q̃ꝫ act⁹ p̃cedẽtes virtutẽ: ergo virtutes ſunt ꝑfectioꝛes actib⁹ ſequẽtibus/ ⁊ foꝛtioꝛi rõne actib⁹ p̃cedẽtib⁹: qꝛ qđ eſt ꝑfectius ꝑfectioꝛe/ eſt ꝑfecti⁹ min⁹ ꝑfecto: — Secundũ

❡ In contrarium arguit̃: qꝛ ſm Dionyſiuꝫ bonũ eſt potentius q̃ꝫ maluꝫ: ſed ex malis actib⁹ generat̃ habit⁹ vicioſus. ergo foꝛtioꝛi rõne ex actib⁹ virtuoſis generabunt̃ habit⁹ virtuoſi. ❡ Ad ideꝫ eſt qđ dicit ph̃s. 2. ethicoꝝ. — In oppoſi.

❡ Reſpõſio. Ad euidentiã q̃ſtionis ⁊ diſtinctionis ⁊ materie virtutum moꝛalium duo videnda ſunt. Primo/ illud qđ p̃mo p̃ncipaliter q̃rit̃. ſ. an virtutes cauſent̃ ex actib⁹ ⁊ quõ. Secũdo de medio virtutũ quo ad actum ⁊ habitum ❡ Quãtum ad primũ. Primo ponent̃ dicta aliorum. Scđo inquiret̃ de ipſis. ❡ Proponunt igit̃ q̃dã circa q̃ſtionẽ iſtã videnda duo. Primuꝫ eſt/ an virtutes moꝛales ⁊ itellectuales quas homo poteſt attigere ex puris naturalib⁹ cauſent̃ ex actib⁹ noſtris. Scđm eſt/ ꝑ quẽ modum cauſent̃ ex ipſis — Durãdus q. 2. hui⁹ d.

❡ Quãtum ad primum patet dupl̃r ꝙ tales virtutes cauſant̃ ex actib⁹ nr̃is. Primo ſic. p̃ncipia operatiua q̃ nõ inſunt nobis a natura/ ſed ex acq̃ſitione cauſant̃ ex actib⁹ nr̃is: ſed virtutes tã intellectuales q̃ꝫ moꝛales ſunt q̃dã principia operatiua que nõ inſunt nobis a natura ſed ex acq̃ſitione vt ꝓbatum fuit pri⁹. ergo cauſant̃ ex actib⁹ nr̃is. Maioꝛ patꝫ ex. 2. ethicoꝝ. hec eſt eñ differẽtia iter p̃ncipia innata ⁊ acq̃ſita: qꝛ p̃ncipia inata p̃cedũt actus nec ex ipſis acq̃runt̃. Uiſus eñ p̃cedit videre/ nec per videre acq̃rit̃ viſus. Sed p̃ncipia acq̃ſita ſequuntur actus ⁊ ex ipſis acq̃runt̃. fabꝛicando eñ fabri ſimus/ ⁊ ſic de aliis vt ibidẽ dꝛ. et ſic patet maioꝛ. ſequit̃ ergo cõcluſio. ❡ Itẽ cõſuetudo habet vim nature/ ſicut dr̃ libro de mẽoꝛia ⁊ reminiſcẽtia. ergo ſm quãdã ꝓpoꝛtionẽ/ ꝓnitatẽ/ ⁊ facilitatẽ quã habent naturalia ſm ſe ad ſuas operationes naturales talẽ q̃tũ poſſunt acq̃runt potẽtie rõnales ꝑ ꝯſuetudinẽ: ſed ꝓnitas iſta vel facilitas ad operandum nõ eſt aliud q̃ꝫ virtus moꝛalis vt itellectua=

lis: ꝑ quā de facili pōt quis exire in actū cōuenientem. ergo ꝑ cōſuetudinē actuū talis ꝓnitas ꝛ facilitas q̄ realiter eſt virt⁹ acq̄rit in nobis. ¶ Ex hoc cōcludūt quidā duas ꝯcluſiones. Prima eſt ꝙ ꝑ nō operi nō pōt in nobis cauſari habit⁹ viciosus. Scđa eſt ꝙ oē pctm̄ req̄rit aliquē actū. Ratio primi eſt: q2 effectus poſitiu⁹ requirit cauſam poſitiuā: ſed ois habit⁹ nō ſolū virtuoſus ſ3 viciosus eſt aliq̄d poſitiuū. ergo req̄runt cauſam poſitiuā: ſed non operi nō eſt aliq̄d poſitiuū. ergo. ꝛc. Rationē ſecūdi aſſignāt: q2 ſic videt eſſe de vicio et habitu vicioſo. et ideo ſicut habit⁹ vicioſus eſt aliq̄d poſitiuū: ita viciū vel pctm̄ vt dicūt. Et iterū: q2 de rōne pcti eſt ꝙ ſit volūtariū: ſed nihil eſt actu volūtariū niſi rōe act⁹ volēdi. ḡ ī oī pctō req̄rit aliq̄s act⁹ ſaltē īterior: qđ etiā verū ē ſm̄ iſtos ī pctō omiſſiōis: q2 ī illo ſp̄ ē act⁹ volēdi ſiue explicite ſiue īplicite. Explicite q̄dē/ qn̄ actus volēdi directe fert ſup negationē actus debiti: vt cū aliquis actu cōſiderās ꝙ tenet ire ad eccl'iam/ vult nō ire pl⁹ diligēs aliquā aliā occupationē. Implicite autē qn̄ aliq̄s cōſiderās ꝙ tenet ire ad eccleſiam/ſiue ꝑ obliuionē ſiue ꝑ aliā cauſam occupat ſe in talib⁹ vnde ꝯtingit eū nō ire: talis īplicite dr̄ velle nō ire inquantū vult illud ad qđ ſequit non ire ad eccliam. ¶ Prima iſtarū ꝯcluſionū vā ē vt credo: et rō q̄ ad eā adducit ē bona. Sed ſcđa cōcluſio nō videt vera. et q2 in ſecūdo libro dictum fuit de hoc: ideo ſufficiat reſpōdere ad rōnes eoꝝ. Cū eīm dr̄ ꝙ ſic eſt de vicio ꝛ habitu vicioſo/ dicendū ꝙ nō eſt verū: q2 ois habit⁹ vicioſus aliq̄d poſitiuū eſt ex hoc ꝙ habit⁹ eſt. viciū autē cōſiſtit in carētia alicui⁹ boni debiti: et q2 bonū debitum eſt tā actus q̄ rectitudo ei⁹: ideo pctm̄ conſiſtere pōt nō ſolū ī carētia rectitudis in actu: ſed in carentia ipſi⁹ actus. ꝑmū eſt in pctō cōmiſſionis. ſecundū in pctō omiſſionis. ¶ Qꝫ dr̄ poſtea ꝙ nichil eſt volūtariū niſi rōne act⁹ volēdi cadētis ſuper ipſum. Dicendū eſt ꝙ ſi volūtariū accipiat ꝓ eo qđ eſt in poteſtate volūtatis ꝙ ſufficit ad rōnē pcti: ſicut aliqđ eſt voluntariū hoc eſt in poteſtate voluntatis abſq3 hoc ꝙ actus volūtatis cadat ſuper ipſum/ qđ patet: q2 nichil eſt magis in poteſtate volūtatis quantū ſuū velle liberū: ꝛ tñ nō oportet ꝙ hoc ſit ꝑ aliū actū volūtatꝫ cadentē ſup ipm̄ alioq̄n nūq̄ ī actu volūtatꝫ eſſet pctm̄ niſi eſſet ibi actus reflex⁹ quo volum⁹ nos velle/ qđ eſt falſum eſt ergo in poteſtate voluntatis ois actus ꝛ ꝑuatio reſpectu illoꝝ obiectoꝝ reſpectu quoꝝ voluntas nō habet neceſſariā determinationē. et hoc ſufficit ad hoc ꝙ talis actus vel ꝑuatio ei⁹ ſit pctm̄. et ſic p3 ꝑmū. ¶ Quantū ad ſcđm ſc3 quō v̓tutes cauſent ex actib⁹ nr̄is/ ſciēdū eſt ꝙ aliq̄d dicit fieri ꝑ aliq̄d tripl'r. Uno mō ꝑ actionem: ſicut aqua dicit calefieri ꝑ calefactionē. Alio mō ſicut ꝑ ꝑncipium actiuū: ſicut aqua calefacit ꝑ calorē ignis calefaciētis. Tertio mō ſicut ꝑ principiū paſſiuū: ſicut terra dicit figurari ꝑ quātitatē vel ꝑ mollitiem. Dicendū ergo ꝙ virtutes intellectuales nō generant ꝑ actus: ſicut ꝑ actiones q̄ ꝓducant mō quo dr̄ aqua calefieri ꝑ calefactionē: nec ſicut per ꝑncipium actiuū ſed ſolū ſicut ꝑ ꝑncipiū paſſiuū modo quo inferi⁹ exponet. ¶ Primū ꝓbāt aliq̄ ſic. ꝓductio vel eſt idē re cū termino ꝓductionis/ vel differt ab eo. Si ſit idē cū intelligere ꝛ appetere q̄ ſunt actus intellect⁹ ꝛ appetit⁹ nō ſunt idē cū habitibus ītellectualib⁹ ꝛ moralib⁹/ alioq̄n manētibus habitib⁹ ſemꝑ eſſet homo ſub actu īteligēdi ꝛ appetēdi. ergo patet ꝙ iſti actus nō ſe habēt ad habit⁹ vt ꝓductiōes eoꝝ. Si autē ꝓductio differat a termino ꝓductiōis/ adhuc idē ſequit ꝙ impoſſibile eſt ponere aliquā ꝓductionē q̄n forma ad quā terminat de nouo acq̄rat vel ſaltē intēdat ſicut impoſſibile eſt eſſe calefactionē q̄n oporteat calorē fieri vel pri⁹ factū intēdi: ſed in habēte virtutes ꝑfectas cōtingit iſtos actus eſſe abſq3 aliq̄ iſtoꝝ. ergo nō ſe habēt ad habit⁹ vt ipſoꝝ ꝓductiones. Iſta autē rō quantū ad primū membrū diuiſionis deficit: q2 ponētes ꝙ ꝓductio ſit idē cū termino cōcedūt ꝙ termin⁹ actionis manet in ſubiecto tranſeunte actione: nec oportet tādiu manere actionē q̄diu manet terminus: q2 nō dicunt ꝙ ꝓductio ꝛ termin⁹ ſint idē niſi ꝓut termin⁹ eſt in fieri. ꝛ iſto mō diceret ꝙ intelligere ꝛ velle ſunt ſimul cū habitibus q̄diu hītus ſunt in actu fiēdi. Scđo ꝓbat idē ſic. impoſſibile eſt quacūq3 virtute fieri calorē niſi ꝑ calefactionē. ergo ſi intelligere ꝛ velle ſe habēt ad virtutes ītellectuales ꝛ morales vt ꝓductio ad terminū ꝓductionis quēadmodū calefactio eſt ꝓductio caloris/ īpoſſibile eſſet quacūq3 virtute fieri tales habit⁹ niſi ꝑ ītelligere ꝛ velle. Iſtud autē eſt falſum: q2 virtute diuina poſſibile eſt aliquos tales habitus fieri in nobis abſq3 ītelligere ꝛ velle. ſicut eīm fides infuſa fit ī nobis ſine iſtis/ ſic poſſent ꝛ aliq̄ habit⁹ fieri. ergo tales actus nō ſe habēt ad habitus ſicut ꝓductiones eorum. ¶ Qꝫ autē hmōi v̓tutes nō cauſent ꝑ act⁹ ſicut ꝑ principiū actiuū p3: q2 aut hīt⁹ cauſaret īmediate ꝑ act⁹/ vel mediate. nō īmediate: q2 tūc aliq̄ actio t̄minaret imediate ad habitū/ ꝛ cum illa actio eſſet/ alteratio ſeq̄ret: q2 ad diſpoſitiones et habitus eſſet alteratio īmediate/ cui⁹ oppoſitum ꝓbat ph̄s ex intēſione. 7. phiſicoꝝ. Nec mediate: q2 da illud quo mediāte act⁹ cauſant habitū nō poteris. Nō eīm facile eſt ipſum fingere. igitur act⁹ non ſe habēt ad habitū vt principium factiuū. Reſtat ergo tertiū ſc3 ꝙ ſe habeāt vt principiū paſſiuū/ de quo etiā diſtinguūt ꝙ principiū paſſiuum vocari ꝓprie illud qđ recipit: ſicut cera eſt principiū paſſiuum reſpectu figure quā recipit. qn̄q3 v̓o diſpoſitio ſcđm quā recipit: ſicut mollicies in cera eſt ꝑncipium recipiēdi figurā paſſiuū. Primo mō act⁹ nō ſunt ꝑncipium receptiuū habituū: ſed potentie alioq̄n abeuntib⁹ actib⁹ nō remanerēt habitus. Sed ſcđo mō act⁹ ſunt ꝑncipiū paſſiuū reſpectu habituū ſicut diſpoſitio ꝑma nō q̄dē neceſſaria in eſſe ſicut q̄litas eſt neceſſaria in cera ad receptionem figure: q2 ad hoc ſeq̄ret ꝙ habit⁹ non poſſent eſſe in potētia niſi ꝑ̄ſentib⁹ actib⁹: ſed ſicut diſpoſitio neceſſaria ꝑmo ad fieri habitū: vt mollicies in cera ad diſpoſitionem figure: niſi illđ qđ cauſat mollicīē cere/ nō oportet ꝙ cauſet figurā: ſed illđ idē qđ cauſat actū cauſat habitū ordine quodam ſicut illud qđ cauſat in aqua calorem/ cauſat in ea raritatē ordine quodā/ ꝛ nō vt q̄dā putāt calor aq̄ cauſat ei⁹ raritatē. quāto eīm aliq̄ potētia reducit frequēti⁹ in actū/ tāto reddit magis diſpoſita ꝛ ꝓnior ad recipiendū cōſimilē actū. Hec autē diſpoſitio vel pronitas ſeu facilitas eſt habit⁹ ꝓpt' quē illud idē qđ cauſat actus ꝛ frequētiā eoꝝ cauſat habitū ꝑ ꝯſequēs. ¶ Ad primū argumentū dicēdum ꝙ deus nō ſolū dat ꝯtinētiā ſed oēs virtutes Ad rōnes aū oppōm

nõ tñ imediate ſed actib⁹ mediantib⁹ et ꝓncipijs
Ad ſcdm. actuũ loquẽdo de virtutib⁹ acq̃ſitis. ¶ Ad aliud
dicendum ꝙ pfectius nõ ſumit originẽ ab impfe-
cto tãq̃ a ꝓncipali ꝓncipio effectiuo ſic. act⁹ autẽ
nõ eſt principiũ habit⁹/nec ecõuerſo: ſed in genere
principij paſſiui p modũ diſpoſitionis põt pfectũ
ſumere originẽ ab impfecto ⁊ ecõuerſo/ſicut q̃daꝫ
diſpoſitiones accidẽtales ꝓcedũt formã ſubſtan-
tialẽ in materia. ⁊ q̃dã ſequunť. et ſicut forma ſub
ſtãtialis ſumit originẽ a diſpoſitionib⁹ ꝓcedẽtib⁹
que ſunt impfectiores: ⁊ diſpoſitiones ſequentes
ſumunt originẽ a forma ſubſtãtiali q̃ eſt pfectior.
ſimiliter habitus ſumit originẽ ex actib⁹ ꝓcedẽti
bus: ⁊ ab habitib⁹ ſeq̃ntes act⁹. ⁊ totũ hoc ẽ in ra
tione diſpoſitionis. Quis poſſet dici ſm tenentes
ꝙ actus ſint principiũ actiuũ effectiuũ habituum
ꝙ ſemp act⁹ ſunt pfectiores habitibus. nec obſtat
ꝙ habitus ſint principiũ actiuũ ſequẽtiũ q̃ ſunt p
fectiores ꝓcedẽtib⁹: qꝛ nõ ſunt principiũ eoꝝ effe
ctiuum ſed ſolũ paſſiuũ p modũ diſpoſitiõis vt di
ctum eſt. et iſtud eſt neceſſariũ ſm illã opinionem
qꝛ in cauſis equiocis nõ ẽ reciprocatio ſaltẽ in eo
dẽ ſubiecto. ſi eñ calor in aqua cauſaret raritateꝫ
in ea/ nõ eſſet poſſibile ꝙ raritas cauſaret calorẽ
in eodeꝫ. ⁊ ſimiliter ſi actus cauſaret effectiue ha
bitus/impoſſibile eſſet ꝙ habitus cauſaret effecti
ue ſequẽtes actus/cũ habit⁹ ⁊ act⁹ ſint diuerſaruꝫ
Inquirit doctor de dictis Durandi. rationũ. ¶ Inq̃rendo autẽ de dictis vidẽda ſunt
tria. Primo ꝙ habit⁹ cauſanť p act⁹. Scdo p quẽ
modum. Tertio/quõ ecõuerſo habitus eſt cauſa
actus. ¶ Primum experiẽtia docet ꝙ p frequen
tiã actuũ experiť hõ ſe habere ꝓnitatẽ ⁊ facilita-
tẽ in faciẽdo: qꝛ qd̃ pri⁹ cũ difficultate et cũ triſti-
cia faciebat: nũc delectabiliter facit: ſed hoc eſt ſi
gnum habit⁹ generati ſcꝫ fieri in ope delectationẽ
et hmõi. ergo. ⁊c. Et hoc eſt etiã verũ ꝙ ex ceſſa-
tione actuũ põt habitus corrũpi non tñ generari
qꝛ generatio habitus tanq̃ effect⁹ poſitiu⁹ requi
rit cauſaꝫ poſitiuã quã nõ req̃rit remiſſio nec cor
ruptio q̃ ſunt effect⁹ priuatiu⁹. ¶ Circa ſecunduꝫ
Prima cõcluſio alioꝝ ꝙ habit⁹ nõ cauſať p actũ
ſicut p ꝓductionẽ/vt calor p calefactionẽ. vera eſt
qꝛ qualitas vna nõ ꝓduciť in altã ſicut p ꝓductio
nem: ſed ſolũ ſicut p principiũ ꝓductiuũ: ſicut ca-
lor p calorẽ/et lux p lucẽ: aut paſſiuũ: ſicut lux per
dyaphanitatẽ cauſať paſſiue. ꝓductio eñ ꝓprie ẽ
actio vel paſſio ꝑdicamẽtaliter a qualitate diſti-
cta. ſed intellectio et electio/ ſicut appetitio ſunt
quedã vere ⁊ reales qualitates. ſi eñ calere eſt q̃-
dam vera res puta calor in tertia ſpecie qualita-
tis ꝑter actionẽ q̃ eſt calefacere/et ꝑter paſſioneꝫ
q̃ ẽ calefieri. Unde ſiue differat ab iſtis re ſiue nõ:
in ſe tñ eſt q̃dã res abſoluta. ſicut lucere et lux/ et
hmõi. ita multo magis cognoſcere/ſentire/intel-
ligere/velle/appetere: ſunt vere q̃dã q̃litates. ſen-
tire eñ ſenſus/vel itelligere intellect⁹: ſicut luce-
re eſt lux vt illi dicunt: qꝛ lucere ad luceꝫ/ ⁊ calere
ad calorẽ ſe hñt ſicut effect⁹ formalis ad cauſam
formalẽ: q̃ non dicunt diuerſas res ſpẽ: ſed ſentire
ad ſenſum/intelligere ad intellectum ſe hñt ſicut
forma ad ſubiectum/pfectio ad pfectibile: q̃ diffe
runt ſpẽ et re eſt igiť intellectio ⁊ appetitio quali
tas diſticta ab habitu cognitiuo ⁊ appetitiuo. er
go nõ eſt ꝓductio illi⁹ ſed magis ꝓductiuum ſeu
diſpoſitiuũ tñ ad illud. ¶ Secunda cõcluſio eſt
dubia ⁊ ratio nõ cõcludit. cõcedã eñ ꝙ habit⁹ cau

ſať imediate ab actu/ ⁊ ꝙ eſt q̃dã actio q̃ imediа-
te terminať ad habitũ. ſed ꝓpter hoc nõ ſequiť ꝙ
alteratio ſit ad habitũ ſed ſimplex actio. ſicut eñ
ipſa intellectio ꝓduciť p actionẽ q̃ eſt intellectio
nec eſt actionis actio infinitũ: ſed ipſa qualitas ab
ſoluta q̃ vocať intellectio/ ꝓduciť p actionẽ ꝑdi-
camentalẽ q̃ põt intelligefacere/ ⁊ paſſionẽ q̃ ẽ in-
telligefieri: vt virt⁹ p virtuefactionẽ/quis non ſit
nomen vſitatũ. licet eñ oĩs alteratio ſit actio/nõ
tñ cõuertiť: qꝛ alteratio ꝓprie dicta nõ eſt p actio
nẽ p quã forma ꝓduciť niſi cũ alia cõtraria expel
lať. vnde illuminatio nõ eſt alteratio p ſe ſed ſim-
plex ꝓductio: qꝛ celũ eſt illuminabile qd̃ tñ eſt inal
terabile/quis illuminatio aeris ſit alteratio p ac-
cidens: qꝛ ſcꝫ cõſequiť eam calefactio ⁊ deſicca-
tio q̃ expellit formas cõtrarias. ¶ Itẽ alteratio
eſt motus cõtinu⁹. Itẽ eſt a cõtrario in cõtrariũ.
modo ꝓductio habit⁹ nõ eſt a cõtrario in ꝯtrariũ
nec expellit aliud niſi p accidẽs ſi ſcꝫ inueniť habi-
tum cõtrariũ: tũc eñ magis impediť. Itẽ et⁹ intẽ
ſio nõ eſt p motũ cõtinuũ ſed p mutationẽ ſubitã:
et ideo nõ eſt illa ꝓductio alteratio. ¶ Tertia cõ
cluſio eſt etiã dubia/ ⁊ ꝓbabiliť poſſet dici ꝙ imo
act⁹ eſt ꝓncipiũ effectiuũ/ quis eñ nõ ꝓprie poſ-
ſit dici vnus act⁹ eſſe cauſa actiua alteri⁹. qꝛ act⁹
primus pri⁹ deſinit eſſe q̃ act⁹ ſecund⁹ incipiat eſſe.
Nichil autẽ agit qñ nõ eſt/loquẽdo de actiuo im-
mediato: tñ hoc nõ ipedit actũ efficere habitum:
qꝛ ſicut act⁹ ſequẽs ſtat cũ habitu a quo eliciť: ſic
nichil ꝓhibet actũ generãtẽ habitũ ſtare aliq̃diu
cũ eo: imo neceſſe eſt ꝙ oĩs act⁹ quo habit⁹ imẽdi
tur ſit cũ eo. et pari rõne primus act⁹ cũ ꝓmo gra
du ſtetit ꝓmo inſtãti talẽ/ ⁊ ſecũdus cũ duob⁹ gra-
dibus/ ⁊ ſic de ſingulis. ¶ Itẽ nõ videť ſic ſe hẽre
actus ad habitũ ſicut mollicies ad figurã. nõ eñ
p mollificationẽ dr̃ cera figurata imediate/ſed ſo
lum eſt diſpoſita ad figurationẽ. vnde oportet ad-
huc dare figurantẽ illũ vel aliũ: q̃ nõ mediãte mol
lificatione/ſed imediate figuraret: ſed p frequenter
operari nõ dr̃ hõ diſpoſit⁹ eſſe ad hoc ꝙ fiat in eo
habit⁹: imo p hoc ſit habituat⁹ ⁊ habẽs habitum
ita ꝙ p frequẽtiã operũ imediate cauſať habitus
Ita ꝙ ſicut ignis calefaciendo rarefacit aquã ſic
ꝙ calefactio eſt principiũ effectiuũ rarefactionis
Sic in ꝓpoſito: qꝛ ergo negãt calorẽ ip̃eſſuꝫ cau
ſare raritatẽ effectiue: videť poſſe iprobari ex hoc
ꝙ licet calor imediate habeat calefacere/nõ rare-
facere: tñ qñ ſubiectũ eſt rarefactibile/nõ calefa-
ctibile: calor rarefacit/nõ calefacit: ⁊ ſic eſt qꝛ ca-
lidũ põt q̃dẽ ampli⁹ calefieri ſed non diſtrahi a ſe-
ipſo: ſed calor pri⁹ nitiť ſe cõſeruare ⁊ augmẽtare
in ſubiecto ꝓprio q̃ multiplicare in alieno. Unde
ad ſui cõſeruationẽ ꝓpriũ ſubiectũ deſiccat et ra
refacit. Ex quo eñ eſt ibi vis actiua raritatis et
paſſiua/nõ eſt rõ quare nõ rarefiat a ſe. ita et etiaꝫ
in ꝓpoſito põt dici de actu reſpectu habit⁹. ¶ De
ſecũdo videť ꝓbabile ꝙ habit⁹ eſt cauſa act⁹ ſequẽ
tis diſpoſitiua paſſiue ꝓpter illa q̃ dicit: ⁊ qꝛ pfe-
ctio ꝓportionať pfectibili/illo ergo mõ quo potẽ
tia eſt actiua vel paſſiua/ ⁊ habit⁹ eodeꝫ mõ. ſi eñ
potẽtia eſſet paſſiua/actus cui⁹ habit⁹ eſſet actiu⁹
tunc habit⁹ eſſet potẽtia p ſe actiua ⁊ nõ habitus
tñ. ſi rurſum potẽtia eſſet actiua reſpectu alicui⁹
actus reſpectu cui⁹ habit⁹ nõ eſſet actiu⁹ ſed paſſi
uus/nõ ꝯgrue diſponeret: imo vt ſupradictum eſt
cũ agere ſit pfecti/ ⁊ magis agere magis perfecti

oēm actionē quā habet potentia nuda pfecti⁹ habet cū habitu vtroqꝫ ad agendū cōcurrētē. videt ergo ꝓbabile ꝙ nulla potentia ſe habeat effectiue ſm nuditatē ſuā ꝯſideratā reſpectu actus q̄ reſpicit ſiue eliciti: qꝛ tunc idē ſm idē eſſet actiuū ꝛ receptiuū reſpectu eiuſdē/ qd̓ in oī natura negaꝰ ꝓ impoſſibili/ ꝓpter qd̓ ſolū neceſſe eſt diſtingui intellectū agentē a poſſibili: ſed reſpectu act⁹ īperati potētia ſe habet actiue/ vn̄ qd̓ dꝫ mouere. mouētia autē eſt mot⁹ effectiue q̄ eſt ipſi⁹ mobilis ſolum paſſiue. ſm hoc ergo habit⁹ eſt cauſa act⁹ eliciti paſſiue ꝛ formaliter diſponēs potētiā ad ipſi⁹ receptionē: ſicut mollicies ad figurā: ſed eſt cauſa actus īperati effectiue cū ſua potentia. et ſic ſunt ambo q̄ſi duo agentia imꝑfecta quoꝝ tn̄ potentia pōt aliq̄d ſine habitu ꝛ nō ecōuerſo. et ſic oīs habitus practicus eſt paſſiuus et actiuus: ꝛ ſilr oīs habit⁹ factiuus: qꝛ habet actū elicitū ꝛ imperatū: ſicut ſi eſt in intellectu paſſiue ſe habet ad cōſulere actiue ad eligere ſi in volūtate paſſiue ad eligere actiue ad cōcupiſcere vel iraſci ſicut in appetitu ſenſitiuo ad cōcupiſcere vel iraſci ſe habet paſſiue et actiue ad actū virtutis motiue: ſed habit⁹ pure ſpeculatiui q̄ nō habēt actū aliquē īperatum ſed tn̄ elicitū/ ſunt pure paſſiui niſi ponanꝰ in fantaſmate vel in intellectu agente. tunc enim reſpectu ītellect⁹ poſſibilis poſſent eē actiui. Uel ſi q̄s dicat in ītellectu poſſibili ſpeciē actiuā ꝛ potētiā paſſiuā/ ꝛ ponere habitū īmediate informare ſpeciē tūc poſſet eſſe actiua cū ſpē: ſed hoc nō eſt ꝓbabile de fantaſmate cū nō ſit potētia rōnalis eſſentialiter nec participatiue q̄ ſolū habet habitū: nec de intellectu agente q̄ nō habet operationē manentem/ cū tn̄ oīs habitus habeat aliquē actū elicitū nec de ſpē cū in patria ſint habitus vbi nō eſt ſpecies/ cū tn̄ nichil poſſit eſſe in ſubiecto remoto ſine īmediato ꝛ ſuſceptiuo: ſicut figura nō eſt ī ſubſtātia niſi quāta. ex quo etiā apparet ꝙ īmediatū ſuſceptiuū oīm iſtoꝝ ſcꝫ habitus ꝛ act⁹ eſt ipſa nuda potētia. Si q̄s autē ꝓbaret habitū eſſe principiū actiuū elicitoꝝ ꝑ hoc ꝙ aliq̄ ꝓbāt actus efficere habitus: qꝛ in oī gn̄e cauſe ſicut p̄mū eſt cauſa ſecūdi/ ſic ſecundū cauſa tertij/ et ſic ſemꝑ in eſſentialiter ordinatis: ꝛ qꝛ ordine quodā cauſaꝰ p̄mo habit⁹/ ſcd̓o act⁹. ergo. ꝛc. ¶ Uideꝰ p̄mo hoc īpoſſibile: qꝛ nō ſolus habit⁹ ꝑfectus ſed imꝑfect⁹ etiā elicit actū. vnde quāto pl⁹ habit⁹ intēdiꝰ tanto plus elicit actū ꝑfectū. ꝛ ſic idē efficeret ꝛ efficereꝰ reſpectu eiuſdē: qꝛ actus q̄ intēderet habitū eliceretꝰ ab eo intēſior. Dicendū ergo ꝙ illud non eſt verū vniuerſaliter: qꝛ aliq̄n p̄mū ꝓducit ſecūdū īmediata efficiētia/ ꝛ ſilr tertiū: licet ſit ibi mediatio tꝑis vel ſubiecti vel hmōi. ſicut de⁹ ꝓducit aīam p̄mo/ ꝛ ipſemet ꝓducit in ea potētias ſcd̓o: et ſilr q̄ generat ſubſtātiā quantā ꝛ q̄lem generat qualitatē mediāte quātitate ſubiectiue nō effectiue: qꝛ illa nō eſt actiua alicuius. ſilr illud qd̓ generat actū mediāte illo generat hitū/ ꝛ generat mediāte diſpoſitione q̄ eſt habit⁹ paſſiue nō effectiue qꝛ habitus nō eſt actiu⁹ reſpectu act⁹ a ſua potētia eliciti vt dictū eſt/ ſed ecōuerſo mediāte actu effectiue generaꝰ habit⁹: qꝛ act⁹ inquantū hmōi eſt forma magis actualis q̄ȝ habitus.

2. articul⁹ Durādus q.3.hui⁹ d:

¶ Quantū ad ſecundū de medio virtutū eſt duplex modus dicendi. Primus ꝙ cum medium dicaꝰ ꝑ ꝯparationem ad aliqua extrema poſſumus loqui de medio duplr ſm ꝙ extrema in moralib⁹ poſſunt accipi duplr. Uno eīm modo pn̄t accipi extrema in moralib⁹ ſcd̓m oppoſitionē boni ꝛ mali. Alio mō ſm oppoſitionē ſuꝑflui ꝛ diminuti. Si loquamur de medio reſpectu extremoꝝ q̄ ſunt bonū ꝛ malū: ſic dicendū eſt ꝙ nulla virt⁹ conſiſtit in medio ſed tenet extremū: qꝛ virt⁹ eſt determinate bonus habit⁹/ ꝛ nō aliq̄d inter bonū ꝛ malū. Maior patet ſic: inter bonū et malū nō pōt accipi mediū niſi ꝑ negationē vel participationē: ſed virt⁹ neutro modo pōt eſſe mediū inter bonum et malū. ergo. ꝛc. Maior patet. Minor ꝓbaꝰ: qꝛ ſi virt⁹ eſſet mediū ꝑ abnegationē inter bonū ꝛ malū: tūc ipſa nō haberet rōnē boni vel mali/ qd̓ falſum eſt cū in diffinitione virtutis ponaꝰ bonū ab Augu. q̄ dicit ꝙ virtus eſt bona qualitas mentis. Et per rationē: qꝛ ſilē iudiciū eſt de habitib⁹ ꝛ de actib⁹ eis correſpōdentib⁹: ſed act⁹ ꝓcedētes ab habitibus nō pn̄t eſſe indifferētes ad bonum ꝛ ad malū: ſed ſunt determinate boni vel mali cum ſint eliciti ut hoc eſt ab electione ꝓcedētes. ergo habit⁹ eis correſpōdētes nō pn̄t eſſe indifferētes ad bonuꝫ ꝛ ad malum: ſed ſunt neceſſario boni vel mali: ¶ Itē bonum ꝛ malū ſe habēt vt priuatio ꝛ habit⁹ circa ſuſceptiuū: ſed inter p̄uationē ꝛ habitū non eſt dare mediū circa ſubiectū natū aptū cū habeāt contradictionē circa ipſum. ergo bonū ꝛ maluꝫ circa habitus ſuſceptiuos nō habēt aliqd̓ medium. Et ꝯcludit de oī medio ſiue ꝑ abnegationē ſiue ꝑ participationē: qꝛ inter affirmationē ꝛ negationē q̄ꝝ vim habēt priuatio ꝛ habitus non eſt dare mediū negationē cū ipſa ſit extremū: nec affirmationem ꝑ eandē rōnē. Si autē loquamur de medio īter extrema q̄ ſunt ſuꝑfluū et diminutū/ exceſſus ꝛ defectus: ſic dicendū eſt ꝙ oīs virt⁹ moralis cōſiſtit in medio/ ꝛ nō ſolū illa ſꝫ oīs virt⁹ īntellectualis ecōuerſo. et de virtute q̄dē morali patꝫ hoc ſic. oīs virtus moralis inclinat ad actū bonū vt patet ex ei⁹ diffinitione/ q̄ eſt ꝙ virtus habentē ꝑficit ꝛ op⁹ ei⁹ bonum reddit: ſed actus appetit⁹ ad quē ꝑficit et inclinat virtus moralis nō eſſet bonus niſi cōſiſteret in medio. ergo virtus ꝑficit ad actum q̄ conſiſtit in medio. ſi autē actus cōſiſtit in medio ꝛ habitus ſuo modo/ cum habitus cauſeꝰ ex actibus. Maior autē actus appetit⁹ nō eſſet bonus niſi cōſiſteret in medio ꝓbaꝰ: qꝛ bonitas cuiuſlibet regulati ꝛ mēſurati cōſiſtit in adequatione ad ſuā regulaꝫ ꝛ mēſurā/ nūc eſt ita ꝙ actus appetit⁹ natus eſt regulari ꝛ mēſurari ꝑ actuꝫ rōnis. ergo bonitas ei⁹ cōſiſtit in hoc ꝙ adequaꝰ recte rōni. malicia autē in hoc cōſiſtit ꝙ deficit a rōne ſicut a ſua regula ꝛ mēſura: qd̓ q̄dē cōtingit duplr. Uel ꝑ hoc ꝙ excedit mēſurā. vel ꝑ hoc ꝙ deficit ab ea/ ſicut in aliis regulatis ꝛ mēſuratis. Equalitas autē eſt mediū inter exceſſum ꝛ defectum. ergo act⁹ appetit⁹ non eſſet bon⁹ niſi cōſiſteret in medio ſcꝫ in adequatione ei⁹ ad ſuā regulā q̄ eſt mediū īter exceſſum ꝛ defectum. ¶ De intellectualib⁹ autē patet modo ſimili: qꝛ ſicut ratio eſt regula et mēſura appetit⁹: ſic res eſt mēſura actus īntelligēdi. et ideo ſicut bonitas actus appetit⁹ cōſiſtit in adequatiōe ad rationē. ſic veritas intellect⁹ cōſiſtit in cōformitate ad rem. ex eo eīm ꝙ res eſt vel nō eſt/ eſt veritas in oppoſitione ꝛ in orōne dicēte rē eſſe qd̓ eſt ꝛ nō eē qd̓ nō ē. Falſitas autē eſt ī exceſſu et defectu. ē aūt exceſſus ſm affirmationeꝫ ꝑ quā dꝫ eſſe qd̓ nō eſt.

et defectus ſm negationē ꝑ quā negat̄ eſſe qḋ eſt.
ergo veritas q̄ eſt bonitas ꝯſiſtit in adequatione
ad rem: q̄ adequatio eſt mediū inter exceſſum fal
ſe affirmationis/ ⁊ defectū falſe negationis. nō ſo
lum igit̄ virtutes morales cōſiſtūt in medio/ imo
etiā virtutes itellectuales ⁊ ꝑ pri⁹. vñ phs. 2. ethi
coꝝ. ꝓbat mediū virtutis moralis ꝑ mediū artis
Ars autem eſt virt⁹ intellectualis: vt patet ex. 2.
ethicoꝝ. ¶ Arguunt autē ꝯtra ſe dupl̄r ⁊ ſoluunt
1 ¶ Primo ſic. Illud de cui⁹ ratione eſt ꝙ ſit vlti-
mum nō ꝯſiſtit in medio: ſed de rōne ṽtutis eſt ꝙ
ſit vltimū de potētia/ vt dr̄ pmo celi ⁊ mūdi. ergo
2 virtus nō ꝯſiſtit in medio. ¶ Itē ſi de rōne virtu
tis moralis eſſet cōſiſtere in medio/ ipſa nō ꝑfi-
ceret̄ ſed potius corrūperet̄ ꝑ illud qḋ tēdit ad ex
tremū: ſed q̄dā ṽtutes ꝑficiunt̄ tendēdo ad extre
mū: ſicut magnanimitas q̄ ē circa magnos hono-
res/ ⁊ magnificētia circa maximos ſumpt⁹/ ⁊ vir-
ginitas q̄ abſtinet ab oīb⁹ venereis delectatiōib⁹.
ergo ſaltē tales virtutes nō conſiſtunt in medio.
Solutio. ¶ Ad pmū dicunt ꝙ virtus eſt extremū ſm op-
poſitionē boni ⁊ mali. ⁊ ſic nō eſt mediū nec tenet
mediū. ſed ſolū ſm oppoſitionē exceſſus ⁊ defect⁹
ſeu ſupflui et diminuti/ q̄ accipiunt̄ in ꝯparatione
ad regulā ⁊ menſurā. Cuius dictū phi. t. ce. ⁊ mū. in-
telligat̄ de virtute naturali q̄ attēdit̄ ſm ſupmū
et vltimū l qḋ pt potētia. de ṽtutib⁹ aūt itellectua
libus vel moralib⁹ acq̄ſitis ibi nō loquit̄. ¶ Ad
ſecundū dicendū ꝙ mediū in q̄ ꝯſiſtit bonū ṽtutis
moralis nō ſemꝑ attēdit̄ ſm illud in qḋ tēdit: ſed
ſm circūſtātias ſm q̄s pōt eſſe exceſſus ⁊ defect⁹
reſpectu rōnis recte. ⁊ ſic in magnanimitate ⁊ ma
gnificētia ⁊ virginitate/ eſt dare medium nō ſcḋm
illud in qḋ tēdunt ſed ſm circūſtātias vt tēdit̄ l il
lud vt oportet/ qñ oportet/ et ꝓpt̄ q̄d oportet. Vñ
phs. 4. ethicorū. dicit ꝙ magnanimus dr̄ et eſt q̄
eſt magnitudine extrem⁹. eo autē qḋ vt oportꝫ me
dius. et idē intelligēdum eſt de magnificētia ⁊ vir
ginitate. ¶ Secūdus mod⁹ dicēdi pōt imagina-
ri c̄ſtum ad tria. Primo ꝙ virtus nō ꝯſiſtit in me
dio ꝓut mediū accipit̄ ꝑ ꝯparationē ad extrema
q̄ ſunt bonū ⁊ malū: q2 ipſa eſt de gn̄e bonoꝝ. Se-
cūdo ꝙ inter ſupfluū ⁊ diminutū ṽtus moralis te
net mediū vt dicunt alij ⁊ dñi. ¶ Sed cōtra: q2 ſi l
appetitu ſenſitiuo q̄ pōt excedere ſuā regulā ⁊ de
ficere ab ea: q2 pōt rebellere rōni/ ⁊ plus ⁊ min⁹ cō
cupiſcere q̄ꝫ illa dicat oportet eſſe virtutē adequā
tē ⁊ mediū ponentē ꝑ abnegationē maioris ⁊ mi-
noris ſicut eſt eq̄le. ergo nō ꝓpter hoc oportet po-
nere virtutē ſufficiētē in volūtate q̄ nō pōt nec ma-
gis nec min⁹ appetere q̄ꝫ rō dictat/ alr̄ ferret̄ in in
cognitū ꝑ exceſſum: vel poſſet reſpuere bonum vt
bonū ꝑ defectum. ⁊ ſilr̄ in rōne q̄ ſeipſam non pōt
excedere nec a ſe deficere nō videt̄ ponēda prudē-
tia q̄ſi medij cōiectatrix. ¶ Et dicendū ꝙ regula
moraliū nō eſt rō abſoluta/ ſed rō recta q̄ pōt ex-
cedi a rōne diſtorta ⁊ excedere eā. et ſic voluntas
ſequēs rōnē diſtortā vna cū illa pōt excedere vel
deficere a rōne recta. Tertio ꝙ etiā itellectuales
tenēt mediū ſicut ipſi dicunt. ¶ Sed cōtra: licet
effect⁹ poſſit deficere a cauſa ſua nō tñ pōt excede
re eā. cū ergo cognitio cauſet̄ a re videt̄ ꝙ nō poſ
ſit rē excedere/ nec ꝑ ꝯñs peccare ꝑ exceſſum plus
ſcꝫ rei attribuēdo q̄ꝫ habeat: q2 res nō pōt moue-
re ad cognoſcēdū l ſe illud qḋ nō eſt in ſe: ⁊ nichil
agit niſi ſm ꝙ eſt actu. qḋ ꝗ nō in re nō pōt moue
re ad cognitionē: illud autē nō eſt cognitū nature
ꝑ cognitionē attributū ad qḋ cognoſcēs nō ē mo
tus. et ſic videt̄ cognitio nō poſſe peccare ꝑ exceſ-
ſum. ¶ Adhuc ex eodē videt̄ nō poſſe peccare ꝑ
defectum: q2 nec plus nec min⁹ eſt in effectu q̄ꝫ cau
ſa ibi poſſit: ⁊ licet effect⁹ deficiat a cauſa ꝓut ipſe
eſt in ſe: nō tñ ꝓut eſt in cauſa ſic itelligēdo ꝙ cau
ſa plus dederit/ et effectus min⁹ recepit. ergo non
pōt nō attribuere illud ad qḋ res mouit. Et dicē-
dum ꝙ veritas eſt adequatio rei et intellectus ſm
exiſtētiā nō ſm apparentiā: q2 nec pl⁹ nec min⁹ q̄ꝫ
de re appareat ſibi intellectus ei attribuit ſed ſm
exiſtētiā attribuit ſibi min⁹ q̄ſi ſubtrahit ſibi illḋ
qḋ in ṽitate ſibi ꝯuenit/ ⁊ ecōuerſo attribuit min⁹
ſm ꝙ in veritate res nō hꝫ illud qḋ itellect⁹ attri-
buit ecōuerſo. vnde autē hic eſt ſciendū ꝙ licet ef-
fectus nō habeat plus nec min⁹ in re q̄ꝫ dederit ſi
bi ſua cauſa: tñ bñ pōt male reputare ſuā cauſam
vel deficiēdo vel excedendo: et hocipſum pōt hr̄e
a cauſa defectuoſe agēte. vnde cū res moueat itel
lectū mediātib⁹ multis medijs ⁊ cōcurrētibus in
quib⁹ pōt cōcurrere defect⁹ repreſentationis ſm
quā intellectus in rem fert̄. inde eſt ꝙ defectus ⁊
exceſſus iſto modo iteruenire poſſunt in cognitio-
ne reſpectu cogniti.

¶ Queſtio tertia.

Tertio querit̄ de ſubiecto vir-
tutum moraliū: ⁊ videt̄ ꝙ oēs
ſint in appetitu ſenſitiuo ex au
ctoritatib⁹: quarū pma eſt eu-
ſtacij in fine pmi ethicoꝝ dicē-
tis. ſiue virtutes dirigunt̄ in
rationali/ puta fortitudo ap-
ponat̄ ⁊ iuſticia: vt rationi ira
et cōcupiſcētia obediant. et idē dicit. 1. ethicoꝝ. in
pncipio capli de tēperātia ſuꝑ illud phi. videt̄ mo
raliū partiū he eſſe virtutes. Hoc etiā videtur
Ariſto. innuere in fine pmi ethicoꝝ dicēs. determina
tur autē virt⁹ ſm differētiā hāc. Duplex eiṁ eſt ra
tionē hñs/ hoc q̄dē pncipalit̄ ⁊ in ſeipſo/ hoc autē
queādmodū a patre audibile ſequit̄. ⁊ ſm hoc di-
cim⁹ alias q̄dē itellectuales / alias morales. intel
lectuales q̄ ſunt l rōnali ꝑ eēntiā/ cuiuſmodi ē itel
lect⁹. ⁊ morales q̄ ſunt in rōnali ꝑ participationē/
cuiuſmodi eſt ſenſitiu⁹ appetit⁹. ¶ Et ſi dicat̄ ꝙ
volūtas ēt dr̄ talis. ſ. rōnalis ꝑ ꝑticipationē ⁊ obe
diētiā: q2 pmittit̄ parū ante. cōcupiſcibile vero ⁊
vniuerſaliter appetibile participāt aliq̄liter rōe.
Non valet: q2 ſi atim ante pmittit̄ in aīa eſtiman-
dū eē aliq̄d pter rōnē qḋ aduerſat̄ ⁊ obuiat rōni/
rōe a ūt hoc videt̄ ꝑticipare. volūtas aūt eſt appe
titus cū rōne/ nō pter rōnē nec contra. ¶ Ad idē
videt̄ facere de appetitu ſenſitiuo illud magiſtro
rū moraliū accidētalit̄ ipſi formati ſcias facienti
virtutes deſtruere irrationalē partē aīe. hoc eſſa-
ciens deſtruit paſſiones ⁊ mores. cōſtat autem ꝙ
paſſiones nō ſunt niſi appetit⁹ ſenſitiui vt patꝫ ex
diffinitione paſſionis. 2. ethicoꝝ ab Euſtacio. ⁊ li
bro. 2. ad Dam. ⁊. 4. et. 7. politicoꝝ. Sicut corp⁹
et aīa duo ſunt: ita aīe videm⁹ duas partes ꝙ ir-
rationale ⁊ rōnē habēs ⁊ habit⁹ hoꝝ duos ſm nu
merū. ¶ Ratione ſic pōt argui: q2 virt⁹ moralis
vel eſt paſſibilitas vel impaſſibilitas pmo. 2. ethi
coꝝ. ⁊. 7. phiſicoꝝ. et ſecūda pars diſiūctiue vera
eſt. ergo in illa potētia eſt poſita virt⁹ moralis cu-
ius eſt illa paſſibilitas: ſed illa eſt appetit⁹ ſenſiti-
uus: q2 contraria nata ſunt fieri circa idem. paſſio

autẽ eſt in appetitu ſenſitiuo ſicut patet ex diffini-
In oppoſi. tione paſſionis.ergo.ꝛc. ¶ Cõtra ꝙ ſaltẽ iuſticia ſit in voluntate qꝛ virtꝰ diffinit̃ ꝑ ſubiectũ: ſed iuſticia diffinit̃ ꝙ eſt ꝯſtãs et ꝑpetua volũtas.ꝗ.ꝛc.
Reſpõſio ¶ Reſpõſio. Duo ſunt ꝑncipaliter faciẽda. Primo videndũ eſt in quo oẽs cõiter ꝯueniũt. Scdo in quo differũt. ¶ Quantũ ad ꝑmũ ſciendum ꝙ tria ſunt in quibꝰ oẽs ꝯueniũt. Primũ eſt ꝙ opoꝛtet ponere habitꝰ in intellectu ⁊ volũtate reſpectu felicitatis ſupnaturalis: qꝛ tunc eſt neceſſariꝰ habitus in potẽtia/quã ipſa nõ põt elicere actũ vel ſaltem nõ ꝑfecte et faciliter: ſed neq; intellectꝰ neq; volũtas põt elicere actũ de natura ſua quo felicitas ſupnaturalis attingit̃ ex ꝙ ponit̃ ſupnaturalis/alr̃ eſſet oppoſitio in adiecto. ergo opoꝛꝫ ponere habitus ꝑfectos in intellectu ⁊ voluntate ad cõtingendũ in patria felicitatẽ iſtã. Sed et in via opoꝛtet ponere in hmõi potentijs aliquos habitꝰ/ licet nõ ita ꝑfectos ad eã acqrendã/ꝗ qdẽ habitꝰ ſunt multũ neceſſarij ad hoc ꝙ iſte potẽtie poſſint operari ea ꝗ ꝑtinẽt ad acqrẽdũ iſtã felicitatẽ ſupnaturalẽ: qꝛ nullus poſſet attingere ad articulos fidei ex puris naturalibꝰ/cũ articuli excedãt oẽ qð eſt naturaliter cognoſcibile ab hoĩe. et ideo in intellectu reqrit̃ habitus fidei/ et ſilr̃ in volũtate habitus caritatis: qꝛ nichil eſt meritoꝛiũ niſi inꝗtum elicit̃ vl̃ iperat̃ a volũtate ĩfoꝛmata caritate ¶ Sꝫ foꝛte alicui poſſet videri ꝙ ſufficeret fides in intellectu ꝑponẽs bonũ ſupnaturale appetibile ad hoc ꝙ volũtas poſſet illud appetere ſine aliquo habitu exiſtẽte in ea: ſicut ſufficit intellectus oſtendẽs bonũ naturale ad hoc vt volũtas poſſit illud appetere. Et dicendũ ꝙ nõ eſt ſilr̃ de intellectu ⁊ volũtate reſpectu boni naturalis ⁊ reſpectu boni ſupnaturalis. Volũtas et ĩtellectꝰ ſunt ſcḋm ſua naturalia propoꝛcionata: ita ꝙ volũtas ex ſua naturali ĩclinatione apta nata eſt appetere bonuꝫ cõueniẽs nature oſtẽſum ſibi ab ĩtellectu etiam abſq; habitu aliquo: ſed reſpectu boni ſupernaturalis iſte due potẽtie nõ ſunt ꝑpoꝛtionate ex puriſ naturalibꝰ niſi ꝑ aliquos habitꝰ ſupꝛa ſua naturalia eleuent̃. Unde ſi intellectꝰ eſſet eleuatꝰ ꝑ fidẽ/ voluntate manẽte in puris naturalibꝰ: non remaneret iã ꝑpoꝛtio inter intellectũ ⁊ voluntatẽ. Itẽ habitus reſpectu boni naturalis nõ facit ꝙ volũtas poſſit in ſuã opationẽ/qꝛ ſine eo poſſet: ſed facit ꝙ poſſit faciliter. ſed volũtas ⁊ intellectꝰ reſpectu boni ſupnaturalis oĩno nõ poſſent ſine habitu ſupnaturali eleuãte: et ideo nõ eſt ſilr̃. Sic ergo patet ꝙ reſpectu boni ſupnaturalis reqrit̃ aliquis habitꝰ in intellectu ⁊ volũtate. ¶ Secundũ eſt in quo oẽs cõueniũt ꝙ in potentijs irrationalibus ꝑ eſſentiã ⁊ ꝑ participationẽ nõ ſunt ꝟtutes/ harũ eñ qdã vegetatiue ꝗ dicunt̃ oĩno irrationales/vnde nõ ſunt ſubiectũ alicuiꝰ virtutiſ ſicut nec alia naturalia agẽtia: qꝛ eq̃ ſunt detẽminata ad agẽdi modũ/⁊ ad actꝰ exercitiũ. agũt eñ mediantibꝰ qualitatibꝰ ꝑmis ꝗ in nullo obediunt rõni in fine ꝑmi ethicoꝝ. Quedã ſunt ſenſitiue exterioꝛes/ nec in iſtis eſt hitꝰ: qꝛ licꝫ obediãt rõni nõ tñ politice vt ſcꝫ ex ſe poſſint reclamare ſꝫ ſolũ deſpotice ¶ Sed hic arguit̃/⁊ videt̃ ꝙ aĩa ſcḋm oẽm potẽtiã eſt ſubiectũ virtutis. oĩs eñ potẽtia ꝗ eſt obediẽs aliqualiter rõni põt eſſe ſubiectũ virtutis: ſꝫ oĩs potẽtia aĩe eſt hmõi. qꝛ potẽtie ſunt ꝑpinquioꝛes aĩe ꝗ̃ mẽbꝛa: ꝗ tamen ad nutũ obediunt. ergo.ꝛc

¶ Solutio. ſeruus eſt inſtrumentũ/ ⁊ inſtrumentũ eſt ſeruꝰ vñ eſt ſeruꝰ ĩalatus inſtrumentum/⁊ in hoc eſt virtꝰ: qꝛ ex ſe nõ hꝫ contra moueri. ⁊ huic ſeruo vel ĩſtrumẽto ꝑpoꝛtionant̃ mẽbꝛa coꝛpoꝛis vnde in eis nulla eſt virtꝰ. Aliud eſt inſtrumentuꝫ aĩatũ hoc ſeruꝰ aĩatꝰ cuiꝰ ꝑpoꝛtionant̃ potẽtie rationales ꝑ participationẽ vnde in eis eſt virtus: ꝗuis minus obediãt rõni ꝗ̃ mẽbꝛa: qꝛ illa ẽ obedientia deſpotica ꝗ repugnat virtuti ꝗ includit libertatẽ. Hec autẽ eſt obediẽtia politica ꝗ non excludit electionẽ. qð vero cõcludit̃ ꝙ oẽs potentie obediũt rationi. nõ ſequit̃: qꝛ licet potentie anime ſint ꝑpĩquioꝛes quo ad radicationẽ ꝗ̃ mẽbꝛa coꝛpoꝛis: qꝛ potẽtie fluũt radicaliter ab aĩa ⁊ nõ mẽbꝛa/ ſunt tñ remotioꝛes quo ad ſubiectionem: qꝛ vegetatiue in nullo rõni obediũt: mẽbꝛa ꝟo ad nutum. ¶ Preterea videt̃ ꝙ potentia naturalis eq̃ 2
ſit indeterminata ſicut rõnalis et ꝑ ꝯſeq̃ns poſſit ſubijci virtuti ꝗ eſt habitꝰ determinatiuꝰ: qꝛ potẽtia rõnalis nõ eſt ad oppoſita eq̃ ꝑmo ⁊ per ſe vel eq̃liter: ſed ad vnũ ꝑ ſe/ad aliud ꝑ accidens ſicut intellectꝰ ꝗ ꝑ ſe eſt ad intelligendũ/nõ põt eſſe per ſe ad nõ intelligendũ/cũ ꝑ ſe loquẽdo oppoſitoꝝ ſint cauſe oppoſite. Silr̃ autẽ potentia naturalis ꝗ ꝑ ſe eſt ad vnũ/ꝑ accidens põt eſſe ad oppoſita. vnde caloꝛ ꝑ accidens frigefacit in eſtate fontes ꝗ ſunt in viſceribꝰ terre: ⁊ frigꝰ circũſtãs in hyeme ecõuerſo. ¶ Solutio. potentia naturalis ſic ꝑ ſe determinata eſt ad vnũ ꝙ quantuꝫ eſt de ſe nunꝗ̃ facit oppoſitũ etiã ꝑ accidens elicitiue ſed tñ occaſionaliter. nunꝗ̃ eñ calidũ frigefacit: ſed bñ eſt occaſio vt frigidũ coadunet̃/⁊ coadunatuꝫ foꝛtiꝰ frigefaciat. ⁊ iſto mõ ſeſe hꝫ potẽtia naturalis ad oppoſita cõtrarie. ad oppoſita ꝟo contradictoꝛie ſilr̃ nõ ꝑ ſe vel ex ſe: ſed ꝑ accidẽs ſcꝫ ꝑpt̃ abſentiã obiecti vel aliqd hmõi. ſꝫ potẽtia rõnalis licet vt potẽtia eſt determinet̃ ad actũ: tñ vt libera eſt indifferens eſt ad agendũ ⁊ nõ ad agendũ. et ſic ꝑ ſe eſt ad oppoſita cõtradictoꝛie/puta ad velle ⁊ non velle: vel cõtrarie/puta velle ⁊ nolle et ꝑꝛiuatiue qꝛ interrũpere põt actum ſuũ/⁊ ſuſpẽſiue: qꝛ ꝑſentato bono nõ ſummo/põt nũc nõ velle nec nolle. qñ ꝟo eſt ad oppoſita ꝯtrarie: tũc eſt ad vtrũq; ꝑ ſe/⁊ elicitũ pꝛius ad vnũ ꝗ̃ ad aliũ. volũtas eñ elicit actum volẽdi ⁊ nolẽdi ex ſe ⁊ ꝑ ſe/licet pꝛimo actũ volendi ꝗ̃ nolendi: qꝛ amoꝛ eſt pꝛimꝰ actꝰ voluntatis. vñ patet ꝙ eſt maioꝛ ĩdeterminatio ꝑ ſe in potentijs rationalibꝰ ꝗ̃ naturalibꝰ. ¶ Tertium eſt in quo oẽs cõueniunt/ꝙ quedã ſunt potentie ſenſitiue ĩterioꝛes: in qbꝰ large loquẽdo põt poni habitus ſcḋm ꝙ obediunt rõni: qꝛ imaginoꝛ qñ volo ⁊ ſunt indeterminate quantũ ad moduꝫ agendi: qꝛ qñq; reminiſcoꝛ faciliter ⁊ ꝑꝛõpte ⁊ delectabilit̃/ qñ ſcꝫ ex frequẽti reminiſci generatꝰ eſt in mẽoꝛia habitꝰ. qñq; vix ⁊ cũ difficultate qñ nõ habeo habitũ/vt dicit phũs libro de mẽoꝛia ⁊ reminiſcentia. qꝛ tunc virtꝰ eſt vltimũ poſitione/⁊ habitus ꝑpꝛie ſumptꝰ debet eſſe reſpectu actꝰ vltimati. actus ꝟo virtũ ſenſuũ interioꝝ qꝛ oꝛdinant̃ ad actꝰ intellectus/nõ eſt ꝑpꝛie quo ad hoc in eis habitꝰ. Tñ dr̃ cõiter ꝙ nec fantaſia eſt ſubiectũ ꝟtutũ nec hitũ ꝗuis ſuũ mobile.ĩ. ĩtellectꝰ poſſibilis ſit ſubiectũ de fantaſia qdẽ licet poſſit eſſe recta ⁊ nõ recta: et ꝗuis virtus ſit regula actꝰ recti: tñ virtꝰ hꝫ rectitudinẽ a rõe. eſt ei cõiectatrix mediũ vt ſapiẽs determinauit. vnde virtꝰ nõ eſt nata tollere omnẽ obli-

quitatē: sed solū illā q̄ est p exorbitationē a iudi-
cio rōnis. vnde est solū in illis potētijs q̄ oberrāt
ex inobediētia ad rōnē: sic autē fantasia nō ē nō re-
cta: q: scʒ nō obediat rōni: sed alia triplici de cau
sa vel ex mala apprehēsiōe cui⁹ causa est sensus ex
terior: vt patet in sole ⁊ alijs q̄ a remotis videnꝰ:
q̄ fantasia iudicat minora q̄ sint. Scdo ex inepta
specierū ɔpositione: sicut cōponēdo speciem auri
cū specie mōtis errādo credit esse montē aureum.
Tertio ex inordinata speciei applicatione ad ob-
iectū: qñ scʒ speciem vni⁹ rei applicat alteri. Alie
sunt potētie intellectuales vel rōales siue p essen-
tiā: sicut intellect⁹ agēs in quo null⁹ ponit virtutē
ppter sui oīmodā determinationē/ ⁊ intellect⁹ pos
sibilis in quo oēs ponūt prudentiā/ siue p partici-
pationē vt appetit⁹ itellectiu⁹ ⁊ sensitiu⁹ de quib⁹
I. opio h. de ganda. qli. 43. q. 23. sunt opiniones. ¶ Prima/ q nulla virt⁹ moralis
est in appetitu sensitiuo/ nec fortitudo/ nec tēperā
tia sed oēs i volūtate: sed in appetitu sensitiuo po
test esse q̄dā ipressio virtutꝫ derelicta in eo ex fre-
quēti obediētia ad motionē volūtatis: q̄ pōt cōsi
derari tripl̄r. Uno modo vt est natura: ⁊ sic nō est
subiectū virtutꝫ sicut nec agētia naturalia: q: sic est
oīno determinata. vñ volūtas respectu vltimi finis
nō eget virtute. Scdo vt est libera/ nec sic ɔpatiꝰ
virtutē: q: virtus est habit⁹ in modū nature cōsen
tane⁹. determiatꝰ eñ p modū nature: q: est ad vnū
qd̄ repugnat libertati rōnali que est ad opposita.
Tertio vt deliberatiua/ ⁊ sic est subiectū iusticie/
1 fortitudīs/ ⁊ tēperātie. ¶ Per se adducūt rōnes.
Qd̄ cōstituiꝰ ⁊ determinaꝰ rōne nō est nisi in potē
tia rōnali: virtus est hmōi vt patʒ p ei⁹ diffinitio-
2 nē. 2. ethicoꝝ. ergo. ⁊c. ¶ Preterea Augu. de mo
ribus ecclie q amor est oīs virt⁹: amor autē est in
3 volūtate. ergo. ⁊c. ¶ Tertio sic. signum generati
habit⁹ est ex delectatione. sed delectatio est in vo-
4 luntate. ergo. ⁊c. ¶ Quarto/ virt⁹ est habit⁹ volū
5 tarius. ¶ Quinto sic. virtutes sunt electiones vel
nō sine electione sm ɔmētatorē: sed electio nō est
6 nisi in volūtate. g. ⁊c. ¶ Sexto sic p̄mo politice.
fortitudo/ tēperātia/ ⁊ iusticia in dño sunt et nō in
7 seruo. g. ⁊c. ¶ Preterea virt⁹ nō est in passiōe sed
circa eas q̄si obiectiue: sed passiones sunt in appe
8 titu sensitiuo. ergo virtus non est in eo subiectiue
¶ Preter has adducūtur alie rōnes. ¶ Prima
est q volūtas magis est īdeterminata respectu boni
qd̄ ratio ponit circa actiones ppias q̄ appetit⁹
sensitiu⁹: ⁊ ideo magis idiget habitu virtuoso de-
9 terminâte. ¶ Secūda: q: volūtas est simpl̄r ap-
petitus sensitiu⁹. ⁊ ideo oīs virt⁹ moralis q̄ debet
esse in appetitu rōnali debet esse simpl̄r magis in
10 volūtate q̄ in appetitu sensitiuo. ¶ Tertia: q: vt
videꝰ Augustin⁹ vult q in appetitu sensitiuo non
11 possit esse bona affectio vel delectatio: nec p ɔñs
virt⁹ moralis q̄ facit bonā delectationē. ¶ Quar-
ta est q i. 2. ethicoꝝ videꝰ phs ponere virtutes eo-
dē modo in oculo et in equo sicut in appetitu sen-
sitiuo: q: ex eo q virtus oculi facit bonū oculum/
et opus ei⁹ bonū reddit. et idē dicit de equo. ɔstat
12 autē q in equo et oculo nō est pprie virtus mora-
lis. ergo nec in appetitu sensitiuo. ¶ Quinta est
q appetitus sensitiu⁹ naturaliter est determinat⁹
ad obediendū rōni et volūtati/ nō ita volūtas est
determinata ad eliciendū qd̄ iudicat rō esse bonū
et ideo appetitus sensitiu⁹ nō indiget habitu deter-
13 minante q̄ sit habitus virtutis moralis. ¶ Pre-
terea sm phm p̄ncipiū virtutis magis est in dño
q̄ in seruo: sed in hoīe volūtas est dña ⁊ precipit:
nō aūt rō. ergo ad hoc q dñ p̄cipiat appetitui sen
sitiuo reqriꝰ in ea virt⁹ moralis respectu passionū
¶ Ultra has rōnes adducūt alias tres. ¶ Pria 14
est q ex frequētia eligēdi qd̄ rectū est circa passio
nes videꝰ q aliqs habit⁹ genereꝰ in voluntate/ ⁊
ille habitus diceꝰ virtuosus. g. ⁊c. ¶ Secūda est 15
q: si sola cōtinētia est in voluntate/ ⁊ tēperātia es-
set in appetitu sensitiuo: ita q nō in volūtate pfe
ctior esset habitus appetit⁹ sensitiui q̄ habit⁹ vo-
lūtatꝫ/ sʒ h̄ ē incōueniēs. ergo incōueniēs est non
ponere tēperātiā in volūtate. ¶ Tertia est/ q cuʒ
volūtatis sit ppriū eligere/ ⁊ virtus sit habit⁹ ele- 16
ctiuus. ergo oīs virtus moralis vel solū vel ma-
gis p̄ncipaliter debet esse in volūtate. ¶ Aliq ad- 17
dunt alias: q: virtutes ponunꝰ in appetitu supio-
ri: sed supior appetit⁹ est volūtas: q: est appetitus
cū rōne/ vt patet p̄mo rethorice. ergo. ⁊c. Maior
pbaꝰ: q: sm Augu. 2. et. 4. de li. ar. virtutes sunt
magna sʒ magna bona sunt i optio ⁊ vlt pfectibi-
li/ ⁊ hoc est volūtas. ¶ Itē in illo ponēde sunt vir 18
tutes in quo poniꝰ virt⁹ que est potētia virt⁹ et nō
pars virtutis. pars eñ nō est pars nisi toti⁹. ergo
vbi est tota ibi est pars: sed virtus iusticie q̄ est to
ta virtus et nō pars/ poniꝰ in volūtate. g. ⁊c. Mi
nor pbaꝰ quantū ad alterā ei⁹ partē q̄ est q iusti-
cia sit in voluntate. quo ad hoc eñ q est tota vir-
tus ⁊ nō pars/ poniꝰ ab Aristotele. 5. ethicorum.
Probaꝰ ergo minor. Primo sic. subiectū virtutꝫ
est illud p qd̄ virt⁹ notificaꝰ: sed iusticia notificaꝰ
p voluntatē. ergo voluntas est subiectum iusticie
Maior patet: q: accidēs hʒ notificari p subiectuʒ
7. metaphisice. Minor pbaꝰ p textū Aristotelis
5. ethicoꝝ. Uidere vtiqʒ. ⁊c. sequiꝰ quo operatiui iu
storꝝ sunt/ ⁊ a q̄ iusta opanꝰ ⁊ volunt iusta. ¶ Ter- 19
tio. virtus est in illa potētia cuius act⁹ est rectifica
tiuus ⁊ beatificatiuus: tū q: virtus est q̄ habentē pfi
cit/ ⁊ op⁹ ei⁹ reddit bonū 2. ethicoꝝ: tū q: vt in p̄-
mo eiusdē dicit p virtutes laudam⁹ ppter opa et
actus. sed iusticia nō est rectificatiua act⁹ cogni-
tiui/ qd̄ patet: q: cū iusticia sibi opposita stat pfe-
ctus actus cognitiue/ dicēte pho i fine p̄hemij po
liticoꝝ. si iusticia est/ ē iniusticia hñs arma. hō autē
nasciꝰ habēs arma ⁊ prudētiā et virtutes quibus
ad cōtraria est vti. cū ergo rectificatiua act⁹ est i-
mediate in potentia q̄ imediati⁹ se habet ad actuʒ
ei hic est appetit⁹ sm. phm. 9. metaphisice. sed nō
sensitiu⁹: q: ille sequiꝰ cognitionē sensus quā non
sequiꝰ iusticia: q: iusticia cōsistit in quodā ordine
vnius ad alterū. talē autē ordinē sensus nō pōt ap
prehēdere cum nō sit virt⁹ discursiua. ergo erit in
itellectiuo/ ⁊ ille est volūtas. ¶ Itē potentiā illā 20
respicit virt⁹ p subiecto cui cōicat in obiecto/ hoc
patet de habitu. 7. metaphisice. ⁊ potentia intelle
ctiua quoꝝ vtrūqʒ est circa ens: sʒ iusticia legalis
saltē cōicat in obiecto cū volūtate ⁊ nō cū appeti
tu sensitiuo. ergo. ⁊c. Minor patʒ: q: obiectū iusti
cie est bonū vniuersale: q: est nature data in adiu-
toriū maloꝝ sm Senecā de q̄tuor virtutib⁹ volū-
tatis. aut obiectū est cōmune et vniuersale. nō au
tem appetit⁹ sensitiui q̄ ferꝰ in particulare sicut et
sensus. ergo. ⁊c. ¶ Itē ad p̄ncipale sic. In illa po 21
tentia est oīs virtus moralis cuius actus est ele-
ctio: sed actus volūtatis est electio. g. ⁊c. Maior
patet ex cōi rōne virtutis q̄ dicit q est habit⁹ ele-

ctiuus in medietate cõſiſtēs.2.ethicoꝝ.Et ibidē.
Uirt⁹ vel eſt vel nõ eſt ſine electione. Minor pa-
tet:q꞉ electio eſt volūtaria ꝑconſiliati.3.ethicoꝝ.
22 ¶ Itē in illa potētia eſt virt⁹ moralis ꝑ eſſentiā
que eſt rõnalis ꝑ eſſentiā:ſed appetit⁹ſenſitiu⁹nõ
eſt rõnalis ꝑ eſſentiā/imo ſolū ꝑ participationē
ꝑmo ethicoꝝ.ergo virt⁹moralis nõ eſt in appeti-
23 tu ſenſitiuo:vel eſt in eo ꝑ participationē. ¶ Itē
in illa potētia debet poni virt⁹moralis q̄ eſt deter
minata ꝛ indifferēs reſpectu finis in quo debet ac
quirere ſuā ꝑfectionē ꝑ ꝓpriā operationē.hoc pa-
tet:q꞉ virt⁹cū ſit habit⁹ determinatiu⁹/ debet po-
ni in potētia q̄ maxime indiget determināte. patz
etiā in potētijs cognitiuis q̄ ꝓpter ſuā indetermi
nationē indigēt habitu reſpectu ꝑncipioꝝ ꝛ reſpe
ctu ꝯcluſionū:ſed volūtas eſt i potētia indeterminꝫ
ta reſpectu finis ꝛ boni/ꝛ ideo indiget habitu de-
24 terminãte eam ꝗre.ꝛc. ¶ Item qͥdē iterū addunt
alias rõnes ad ꝓbandū dictā opinionē ꝛ ꝑmo ſic.
Ois potētia q̄ eſt indeterminata ad finē ꝛ ꝑfectio
nē ſic ꝙ ab illo põt declinare ꝛ deficere/ ꝛ cū ad ip
ſum põt attingere indiget ꝟtute q̄ determinet̄ ad
ipſum ne deficiat et declinet ab eo ſicut pꝫ de itel
lectu/q̄ q꞉ põt declinare a vero qđ eſt bonum ꝛ fi-
nis ei⁹circa ꝑncipia ꝛ circa cõcluſiones idiget ha
bitu reſpectu vtriuſqꝫ vt determinet̄ circa ipſa ne
declinet vel deficiat circa ipſa in iudicãdo. Cum
igit̄ finis volūtatis in quo ſua cõſiſtit ꝑfectio ſit
ꝙ ipſa recte eligat bonū ſm virtutē ꝛ non ſolū ap-
parēs ꝛ volūtas poſſit deficere in eligēdo qđcūqꝫ
bonū excepto ꝑmo/ꝛ eſt indifferēs ad eligendum
vere ꝛ nõ vere vt manifeſtū eſt:ideo indiget habi
tu virtutis quo determinet̄ in electionē boni ſiue
ad eligendū vere:hoc autē eſt habit⁹ amoris q̄ cõ
tinet oēs virtutes morales dicēte Augu.de mori
bus eccle̅ie ca.3. Illud qđ dr̄ virt⁹ ab ipſi⁹ amoris
noīe quodā effectu dr̄.ꝛ idē ſup titulū.ꝑs 55. q̄d i
quocūqꝫ hoīe malū opat̄ niſi amoris dilectio nar
rari nõ põt vnū aliud niſi amãtis nõ abſit amare:
ſed q̄d ames vide/purga amorē tuū. oēs ergo vir
tutes morales ſunt in appetitu voluntatis:ita ꝙ
25 virt⁹moralis nõ eſt aliud ꝗ̄ habit⁹inclināa volū-
tatē ad amorē boni ſimplr̄. ¶ Itē delectatio eſt ſi
gnū gñati habit⁹/ ita ꝙ bona delectatio de bono
ſimplr̄ eſt ſignū boni habit⁹.ꝛ delectatio de bono
apparēti eſt ſignū mali habit⁹.vbi ergo habet eē
bona delectatio hꝫ eē virt⁹/ꝛ nõ alibi:ſꝫ hic eſt vo
lūtas rõnalis ꝛ nõ alia. ſicut Augu. ſup illō pſal:
Scrutās corda ꝛ renes/ itelligēs bonas delecta-
26 tiões noīe cordis/malas noīe renū:ſic ꝑ cor intel
ligit partē rõnalē. ¶ Itē arguit ſic.1. politicoꝝ.
ꝛ hec rõ etiā ſupra poſita eſt:ſed ꝓpter ſolutionē
aliā ꝛ aliā multiplicat̄. cõparat eñ pħs ibi rõna-
le et ſenſibile dño et ſeruo.ibi etiā oſtēdit ꝙ virtu
tes morales ſunt in dño ꝛ etiā in ſeruo/ſic eſt i ra-
tionali ꝛ ſenſibili:q꞉ neceſſe eſt participare vtraſ-
qꝫ virtutes .in hac etiā nā hoc q̄dē principiat:hoc
principiat̄:quoꝝ amboꝝ dicim⁹eſſe virtutes/pu-
ta rõnē hñtis ꝛ irrationalis.ſed cõſtat ꝙ rõnē ha
bētis principali⁹ nõ eſt niſi volūtas:intellect⁹aūt
practic⁹aut ſpeculatiu⁹nõ habet ꝑncipiari ſed ſo
lum iudicare/ꝛ ſubdit ꝓpter qđ principē oportet
hr̄e moralē virtutē ꝑfectā:ꝛ nõ eſſet ſiſt niſi verifi
cet̄ de ꝑncipiāte in aīa ad qđ ꝑtinēt morales vir-
tutes :q꞉ nullo mõ eſt pars itellectiua vt dicit in
27 fine ꝑmi/ꝛ in ꝑncipio ſecūdi. ¶ Itē receptū in ali

quo eſt ſm modū recipiētis.10. ꝓpoſitiõe de cau-
ſis.virt⁹moralis nõ eſt niſi in hñte quodā mõ ra-
tionē. ſm ꝗ ꝙ volūtas differenter hꝫ ab appetitu
ſenſitiuo rationem ſcđm hoc erūt in eis differen-
ter virtutes morales:volūtas autem vt dictū eſt/
quodā modo participat rõnē ſimplr̄ ꝑ eſſentiā.ap
petit⁹autē ſenſitiu⁹tñ ꝑ participationē.ergo vir-
tus moralis ſimplr̄ ꝛ ꝑ eſſentiā eſt in volūtate. in
appetitu aūt ſenſitiuo ꝑ participationē ꝛ ꝑ impreſ
ſionē quādā. ꝛ ꝓpter hoc dr̄.2.ethicoꝝ.ꝙ virt⁹ eſt
habit⁹ electiu⁹ſeu volūtari⁹: ſed in appetitu ſenſi
tiuo q꞉ obedit rõni ꝛ volūtati/ſunt ꝑ ipreſſionem.
¶ Itē volūtas nõ ſolū mouet vires inferiores et 28
mēbra ꝑ iperiū:ſed etiā mouet ſeipſam libere/cuꝫ
ſm Augu.ſit inſtrumentū ſeipſum mouēs. Nunc
autē magis incõueniēs videt̄ dicere ꝙ mouendo
alia a ſe ꝑ iperiū reqͥreres in illis virtutē ꝛ nõ ſe-
ipſam quaſi ipſa ad actionē virtutis nichil faciat
niſi ꝙ ipſa rõnabiliter iperet: ꝛ vires iferiores cir
ca opus virtutū moraliū agūt:q꞉ ipſa ſeipſam ra-
tionabiliter mouet pluſqꝫ ipſa alteri cuicūqꝫ rõna
biliter iperet/ꝛ ꝑ hoc ex freqͥntia actuū pal⁹gene-
rat in ſeipſa virtutes ꝗ̄ ſm eas faciat aliquas im
preſſiões in virib⁹/ꝛ aliter etiā nõ facilit̄ iperaret
bñ ꝛ expedite:pal⁹etiā debet hr̄e aliqͥd ordinatuꝫ
in ſe ꝗ̄ ordinet alia q̄ ſunt extra ſe ¶ Itē ıdē ad- 29
dūt adhuc rõnes ꝓbātes ꝙ nulla virt⁹ ē in appe-
titu ſenſitiuo:quarū ꝑma eſt.q꞉ oīs ꝑfectio ſenſi-
tiui appetit⁹ põt auferri ab habente ipſo iuito:q꞉
habit⁹ ſenſitiuus eſt virt⁹ in organo.organū autē
poteſt auferri in quocūqꝫ ipſo inuito/et ꝑ ꝯſequēs
appetit⁹ſenſitiu⁹ꝛ ſua ꝑfectio:ſed nulla virt⁹ põt
auferri ab habēte ipſo inuito vt dicit Augu. ꝑmo
de ciui.ca.19.de pudicitia lucretie matrone roma
ne. ¶ Itē ſi poſſet virt⁹auferri ab habēte eo iui- 30
to:tūc iuit⁹ q̄s peccaret/qđ eſt icõueniēs.ꝗre.ꝛc.
¶ Itē nulla virt⁹eſt extēſibilis ꝑ ſe nec ꝑ accidēs 31
q꞉ talia ſunt corꝑalia: virt⁹aūt eſt q̄d ſpūale:appe
titus aūt ſenſitiu⁹ et oē qđ ē i ipſo ſiue habit⁹ſiue
actus eſt extēſibilis: q꞉ eſt ꝑfectio corꝑis.ꝗre.ꝛc. 32
¶ Itē nullus act⁹virtutis põt eſſe cū trāſmuta-
tione corꝑali:ꝓpter hoc eñ verecūdia nõ eſt vir-
tus.4.ethicoꝝ. ſed oīs actus appetitus ſenſitiui
eſt cū trāſmutatiõe corꝑali:q꞉ oīs actus virtutis
corꝑalis trāſeūtis de ocio in actū eſt cū trāſmuta
tione cꝑali:ſed appetitus ſenſitiuus eſt virt⁹ cor-
poralis:et qñ agit cū ꝑus nõ egerit/ exit de ocio i
actū.ꝗre.ꝛc. ¶ Quarto q꞉ eēt alteratio circa vir 33
tutes morales ſicut circa q̄litates de tertia ſpē q̄li-
tatis/qđ negat pħs.7.phiſicoꝝ.ꝗre.ꝛc. ¶ Quin- 34
to:q꞉ in manu nõ eſt virtus moralis.ꝗ nec i appe-
titu ſenſitiuo. Antecedēs pꝫ. Probatio ꝯñe q꞉ nõ
ponit̄ virtus in appetitu ſenſitiuo : niſi q꞉ regit̄ ꝑ
morales virtutes ꝛ rõnē:ſed manus etiaꝫ regit̄ ꝑ
iſta:ꝛ tñ ꝓpter hoc non eſt virtus moralis in ipſa
¶ Preterea virt⁹eſt habit⁹ hoīs ſm ꝙ hõ:ſꝫ hõ ē K 35
hõ ꝑ rõnē.ꝗ licet etiā in appetitu ſenſitiuo ſit po-
nere habitum:tñ nõ meret̄ nomē virtutis.ſicut in
hoīe eſt ars eqͥtādi/et in equo vſus bñ currēdi ex
aſſuefactione:ſed ſolū ꝑma meret̄ nomen virtutꝫ
¶ Sed hec opinio ſm alios eſt expreſſe ꝯtra intē Contra opiniones
tionē pħi circa principiū ꝛ finē primi ethicoꝝ. vbi
vult ꝙ virt⁹ nõ ſolum ſit in habēte rõnē ſed in par
ticipāte.participās aūt nõ ſolū dicit appetitū ſen
ſitiuū ſed oēm appetitū ꝛ itellectiuū.nõ ei põt di-
ci rõnale eſſentialiter qđ nõ intelligit formaliter

licet dirigaꝛ ab itellectu ⁊ ei obediat ſed vnū ē ꝙ
volūtas nobiliꝰ pticipat ratonē ꝙ̄ appetitꝰ ſenſi
tiuus ſicut ⁊ iraſcibilis ꝙ̄ cōcupiſcibilis. vn̄ ⁊ rō
ē ſbīm nobilioris virtutis q̄ eſt prudentia volūtas
vero iuſticie q̄ p̄eminet poſt prudentiā ⁊ iraſcibiſ
fortitudinis q̄ eſt nobilior tēperantia q̄ eſt i concu
piſcibili ⁊ eſt iferior aliīs. ❡ Preterea difficultas
2 q̄ eſt ab ipedimento itrinſeco nō pōt tolli niſi p hī
tū itrinſecū ⁊ itriſecꝰ iherentē vn̄ cū difficultas
in abſtinēdo a delectabilibꝰ ⁊ in aggrediendo tri
ſtitia ſic in ſenſualitate ab itrinſeco videtur ꝙ for
titudo ⁊ tēperātia q̄ tollunt has difficultates ime
diate iformēt appetitū ſenſitiuū. ❡ Licet ꝯtra
iſtā rōem ſit ꝙ fomes q̄ trahit ad malū ⁊ retrahit
a bono ponaꝛ ſubiectiue i eſſentia anime ſicut ha-
bitus quē priuat ſcȝ. originalis iuſticia. ❡ Vn̄ p
hoc videreꝛ ꝙ virtus ois que mitigat fomitē eſſe
ſubiectiue i eſſētia aīe. ❡ Ad qd̄ dōȝ ꝙ cū fomes
nominet id qd̄ ē materiale i originali pctō ſcȝ ꝯcu
piſcentiā iſc ē in appetitu ſēſitiuo lȝ peccatuȝ ori-
ginale ſit in anima. ❡ Q; vero diſtinguiꝛ de vo-
luntate vt natura cōcedo vt deliberatiuū ⁊ libera
negant aliq̄ ꝙ volūtas vt deliberatiua nō eget vir
tute ſic ei ē ſufficienter determinata p prudētiā q̄ ē
i itellectu ſȝ vt libera ſic ei ē i determinata Nec ob-
ſtat ꝙ vtꝰ ē habitꝰ imediate ꝯſiſtēs i modū nature
inclinans. q: cū modꝰ naturalis ⁊ ſic neceſſarius
⁊ ſic facilis vel delectabilis in ſenſitiuis virtus di
citur habitus in modū nature inclinans. q: cum
modus naturalis ⁊ ſit neceſſarius ⁊ ſit facilis vel
delectabilis i ſenſitiuis virtꝰ diciꝛ habitus in mo
dum nature inclinans non per determinationem
neceſſariam q: illa repugnat vt arguiꝛ ſed in mo
dum nature. q: facit faciliter ⁊ delectabiliter opa
ri. q: non repugnat libertati. ❡ Aliās etiā ea que
ponit predicta opinio non videnꝛ bene dicta: ⁊ pri
ma diſtinctio qua diſtinguiꝛ voluntas vt eſt libera
arbitrio: et vt ē deliberatiua videꝛ eē valde icōpe
tens q: nichil iputaꝛ hoi vel in bonū vel in maluȝ
ſiue etiam in meritum vel demeritū vbi ea que ſub
ſunt libero arbitrio ſȝ ſi volūtas vt eſt deliberatiu-
ua non eſt libera arbitrio vt p̄dicta poſitio ponit
ea que ſub libero arbitrio. ſm̄ ꝙ huiuſmōi ptinēt
ad voluntatē ſm̄ ꝙ ē deliberatiua. q̄ in actū volū
tat; ſm̄ ꝙ ē deliberatiua non eſt bonū meritoriuȝ
⁊ hoc eſt valde abſurdū. tū q: meritoriū et demeri
toriū cōſiſtunt in electione voluntatis q̄ eſt actus
voluntat; ſm̄ ꝙ deliberatiua. q: ē acceptio ꝓcōſi-
liati ſm̄ phm̄. ȝ ethico. tū q: actꝰ q̄ egreditur a vir
tute humana ē meritoriꝰ / virtꝰ aūt ſm̄ eos iclinat
volūtatē ſm̄ ꝙ deliberatiua ⁊ iō icōueniēs ē diſti
Solutio ad rōes facta ꝓ prima opione
guere voluntatem vt eſt libera arbitrio ⁊ vt ē deli
beratiua. ❡ Ad prima ſua argumenta dicitꝛ ad
primum ꝙ deſtruit ſeipſum concludit ei ꝙ nec in
voluntate ſit virtus cum ipſa nō ſit rōnalis p eēn
tiam vnde dicendum ꝙ conſtitui ratione vel deter
minari poteſt eſſe tripliciter vel eſſentialiter ⁊ q̄d
ditatiue ſicut habitꝰ itellectualis ⁊ iſte eſt in rati
onali per eſſentiam vel materialiter ⁊ ſubiectiue ⁊
iſte ſimiliter vt prudentia. vel cauſaliter ⁊ impreſſi
ue et hoc conſtitutum non oportet ꝙ ſit in ratio-
nali p eſſentiā. ⁊ hmōi ſunt tres alie ꝟtutes mora
les. Vn̄ ſunt i potentia receptiua ipreſſiōis rōnis
Ad ſcdm̄.
❡ Ad ſecundum dicenduȝ ꝙ triplex ē amor ſicut
et inclinatio vel appetitus ſcilicet intellectualis
animalis et naturalis. Primus eſt in voluntate
T

ſubiectiue et elicitiue. ſcdūs eſt in voluntate impe
ratiue in ſenſualitate elicitiue. tertius nullo mō
eſt in voluntate ſȝ in potentia pure materiali. ſi q̄
amor accipiatur large ſic eſt omnis virtus etiam
formaliter. nam quid eſt temperantia niſi amor
talis boni et ſic de aliīs virtutibus que ſunt de bo
no. ſed ſi amor accipiatur ſtricte ꝓ illo qui eſt in vo
luntate ſic non eſt oīs virtus formaliter ſȝ vna
tm̄. ſ. iuſticia que eſt amor iuſti. virtualiter vero eſt
ois virtus. vel loquendo phiſice inquātum dirigā
tur a prudentia et importat fortitudinem et tēpe
rantiam. q: volūtas dirigitur a ratione et impat
tā ipi rationi ꝙ̄ appetitui ſenſitiuo. vel loquendo
theologice q: caritas ē radix omnium bonorum Ad tertiū
operum. ❡ Ad ȝ. dōm̄. ꝙ delectatio ē ſiīr triplex
ſ. naturalis et iſta ē i oī potentia: iuxta illud. dele
ctabile eſt oculo videre ſolem et in intellectu ai-
malis et iſta eſt in omni ſenſu precipue in tactu. i.
appetitu cōſequente ſenſui et itellectualis: ⁊ iſta
eſt in voluntate tantū. ❡ Ad. 4. dōȝ ꝙ virtꝰ ē hī Ad q̄rtuȝ
tus voluntarius q̄ ad exercitium non aūt ſemper
q̄ ad ſubiectum vel voluntarius imperatiue vꝉ eli
citiue non autem ſemper elicitiue. Ad q̄ntuȝ
❡ Ad quintū dōȝ ꝙ phs et cōmētator p iſtā diſti
ctionē innuūt iſtaȝ diſtinctionē. ſ. ꝙ quedā ē virtꝰ
que eſt ſubiectiue in voluntate: quedā vero q̄ cōl-
catiue ē in voluntate ſȝ ſubiectiue eſt alibi. Ad ſextuȝ
❡ Ad. 6. dōm̄. ꝙ triplex eſt diuinuȝ. ſ. p̄mordiale
et directum ⁊ hoc eſt tantum i intellectu. quoddā
inclinatiuum vel imperatiuū vt in voluntate. qd̄-
dam exercitiuum vt i iraſcibili ⁊ concupiſcibili.
❡ Ad. 7. dōm ꝙ inter paſſiones eſt virtus dupli Ad ſeptiȝ
citer. vno modo ſicut moderās ipſas ⁊ ſic virtus
nō ē ſubiectiue ē ibī paſſionū ſȝ extra. Alio mō ſi
cut vtēs paſſionibꝰ moderatis ⁊ ſic virtꝰ ē ſubiecti
ue i potentia ſubiecta paſſionibꝰ. ſic enī fortitudo
vtitur ira moderata. ❡ Ad alia. 10. reſpōdent q̄- ad octauū
dā ſic ad primū de ideterminatione ꝙ volūtas nō
ē ideterminata ſic nec cū tanta difficultate deter-
minabilis ad appetendum bonū rōis circa paſſio
nes ſicut appetitꝰ ſenſitiuꝰ. q: naturaliꝛ vnuſq̄ſq;
natꝰ ē appetere illud qd̄ iudicat ſibi eē bonū niſi
illō ipediat rōe cuiꝰ poſſit apparere nō bonū. illō
aūt rōne cuius bonum rationis poſſet apparere
malum vel graue vel difficile eſt ex parte appeti-
tus ſenſitiui qui habet inclinationem ad paſſiōes
contra imperium rationis. q: ille in quo eēt volū
tas ſine tali appetitu parum afficeretur immo in
nullo afficereꝛ ad delectationē ſenſitiuā ꝓſequē-
do vel ad timorē fugiendo. ⁊ ideo non ita indiget
voluntas habitu inclinante in tale bonū ſicut ap- Ad nonuȝ
petitus ſenſitiuus. ❡ Ad ſecundum dicendum ꝙ
volendo appetitū rationalē appetitū obedientē
rōi non ſolum voluntas ſed appetitꝰ ſenſitiuus ē
appetitus rōnalis ſȝ volūtas ſit magis appetitus
rōalis ꝙ̄ appetitus ſenſitiuus. ex hoc autem non
ſeqꝛ ꝙ appetitus ſenſitiuꝰ nō ſit ſbīm virtutū mo
raliū vel ſint in ſola voluntate ſed hoc ſolum ſeq-
tur. ſ. ꝙ virtutes morales q̄ ſunt in voluntate ſint
ſimpliciꝛ nobiliores ꝙ̄ ille que ſunt in appetitu ſē
ſitiuo. ❡ Ad tertium dōm ꝙ intentio Auguſtini Ad decim
non eſt negare bonam delectationem in appetitu
ſenſitiuo ſed intentio ſua eſt dicere ꝙ illa bona de
lectatio / non eſt ex naturali inclinatione appe-
titus ſenſitiui. cuiꝰ rō eſt. q: in hoie ꝙ̄tūcūq; vir
tuoſo cū non ſit oīno conformatꝰ ſunt aliqui ꝓmi

motꝰ īordinati hoc eſt neceſſe habent aduerſarij
dicere: q2 ſaltē inclinationem aliquam in bonum
ctionis quaꝫ dicūt īpreſſionē virtutis ponūt in ap-
petitu ſenſitiuo: ⁊ ꝑ conſequens neceſſe hñt pone-
re illi aliq̄ bonā delectationem. ¶ Ad. 4. dõm ꝙ
phs qñ dicit ꝙ virtꝰ oculi facit bonū oculū ⁊c̄. nō
ītendit loqui de hītu virtuoſo q̄ eſt virtꝰ humana
ſꝫ intendit generaliter de virtute ꝓut quelibꝫ po-
tentis ꝑfecta potens ī ꝑfectū opꝰ ſibi conueniens
dicit virtꝰ. Vñ etiā ⁊ ſm̄ iſtuꝫ modū potentis na-
turalis ꝑfecta dr̄ virtus ⁊ hoc pꝫ intuenti litterā
niſi velit ꝑuertere textū ⁊ quantū ad hoc poſt ibi
phs eo mō ī oculo ⁊ appetitu ſenſitiuo ⁊ etiā ī vo
lūtate ꝙ virtꝰ vniuſcuiuſq3 facit ipſum bonuꝫ: ⁊
opꝰ eiꝰ bonū reddit. non aūt intendit ponere ſimi-
litudinē quātū ad hoc ꝙ ſicut appetitꝰ ſenſitiuus
Ad. 12. ꝑticipat aliquo habitu q̄ ſit virtꝰ humana ſꝫ ꝙ hō
its ⁊ oculus vel equus. ¶ Ad. 5. dõm ꝙ appetitꝰ
ſenſitiuus nō eſt determinatꝰ naturaliter etiā po-
ſito homine in puris naturalibꝰ ad obediēdū ꝓm
pte ⁊ abſq3 difficltate rõni ⁊ volūtati ſicut volūtas
Ad. 13. q̄tū ē de ſe ē nata eligere bonū cōueniēs volūtati
ſꝫ iudiciū rõnis. ¶ Ad. 6. dõꝫ ꝙ pꝛincipās q̄d ꝑci
pit pꝛincipalr̄ in homine ē ratio perfecta ꝑ prudē-
tiam ⁊ illa ē que pꝛecipit appetitui ſenſitiuo ⁊ vo-
luntati cuius oppoſitū accipit ibi rõ. ⁊ iō ꝓcedit
ex falſis ratio autem q̄ ꝑcipit ē perfecta nobiliori
virtute q̄ ſit appetitus ſenſitiuus ⁊ illa virtus eſt
Ad. 14. prudentia. ¶ Ad. 7. dõꝫ ꝙ in potentia q̄ quātū ē
de ſe ē determinata ad alterū nō oꝫ ex frequentia
actus generari habitum ſicut patet in oculo ī quo
non generatur habitus ꝑꝑ frequentē videre dato
etiā ꝙ aliq̄s hītꝰ gñaret ī voluntate nō oꝫ ꝙ ille
habitꝰ ſit tēꝑantia vel foꝛtitudo vt infra patebit.
Ad. 15. ¶ Ad. 8 dõm ꝙ licet oīs habitꝰ voluntatis ſit no
bilioꝛ ⁊ ꝑfectioꝛ quantū ad ſubiectum q̄ habitus
cuiuſcūq3 appetitꝰ ſēſitiui ſicut acuties exñs ī au
ro ē ꝑfectioꝛ ⁊ nobilior q̄ q̄cūq3 exiſtens in ferro
nichil tamen ꝓhibet aliquē habitū appetitꝰ ſenſi-
tiui eē ꝑfectiorē quodā hītu voluntatis quātum
ad faciendū opus virtutū ꝓmpte ⁊ delectabiliter
quātū ad opꝰ q̄d debet exerceri mediāte appetitu
ſenſitiuo ſicut ē moderate cōcupiſcere timere vel
audere ſicut etiam acucies ferri ꝑfectioꝛ ē quātū
Ad. 16. ad ſecandū q̄ acucies auri. ¶ Ad. 9. dõꝫ dupliciter
vno modo diſtinguendo de electiuo. q2 vno mō
poteſt dici habitꝰ electiuꝰ habitꝰ eliciens actū eli
gendi ⁊ ſic habitꝰ electiuꝰ accipiendo ſtricte ele-
ctionem ē in ſola voluntate. nec opoꝛtet ꝙ omnis
habitus virtuoſus ſit habitus electiuus iſto mo-
do. q2 ſic prudentia nō eſſet virtꝰ nec opoꝛtet ꝑ cō
ſequens ꝙ omnis virtus moꝛalis vel omnis ge-
neraliter ſit in voluntate. ¶ Alio modo poteſt di
ci electiuus habitus inclinans ad rectum finem ⁊
tollens a voluntate difficultatem eligēdi illō q̄d
eſt bonum ⁊ talis habitꝰ electiuus ē virtꝰ nec op-
tet omnem habitum ſic electiuum eſſe in volunta
te nam habitus exiſtens in apppetitu ſenſitiuo po
teſt inclinare in bonum finem q̄d eſt moderate ap
petere cōcupiſcere vel timere ⁊ poteſt tollere a vo
luntate difficultatem eligendi bonum circa paſſi-
ones. q2 non patitur circa hoc difficultatem niſi ꝓ
pter tractum appetitus ſenſitiui ad oppoſitum.
Põt etiam dici ad hanc rationem diſtinguendo
de eligere pꝛopꝛie dicto prout eligere ē actus vo-
luntatis acceptantis ꝑcōſiliatum ⁊ ſic ſolius vo
luntatis eſt eligere. ¶ Alio mō poteſt ſumi elige
re large vt dicatur eligere quicunq3 actus appe-
tendi ſequens iudicium rationis ⁊ ei obediens ⁊
ſic poteſt dici eligere actus appetitus ſenſitiui ꝓ-
ut obedit rationi. ¶ Ad. 17. dõm ꝙ maxima bo- Ad. 17.
na non ſunt in vnico ꝑfectibili ſed in diuerſis ſm̄
ꝙ inter ſe habent gradus. vnde virtutes que ſunt
in appetitu ſenſitiuo ſunt maxima bona reſpectu
bonoꝛum q̄ non ſunt virtutes: ſed ſunt minoꝛa bo
na reſpectu virtutū q̄ ſunt in parte intellectiua.
¶ Ad. 18. dõꝫ ꝙ maioꝛ ē vera de eo ꝙ eſt talis vir Ad. 18.
tus ꝑ pꝛeſidentiam concomitatiuā ⁊ non eſſentiā
¶ Q5 aūt iuſticia ſit in voluntate cōcedaꝭ cū ſu Ad. 19.
is ꝓbationibꝰ. ¶ Ad. 19. de electione ſolutū eſt ī Ad. xx.
quinto argumento pꝛius facto. ¶ Ad. 20. dicēdū
ꝙ virtus moꝛalis ꝑ eſſentiam poteſt eſſe in ratio-
nali non ꝑ eſſentiam dum tamen ſit rationale par
ticipatiue. ¶ Ad. 21. dõm ⁊ cōcedendum ē ꝙ ī vo Ad. xxi.
luntate eſt aliqua virtus ⁊ quantū ad oēm diffe-
rentiam ē habitꝰ iꝫ non ſemꝑ qui habeat rationē
virtutis ſed in appetitu ſenſitiuo q̄ etiā ē īdifferēs
ponendi ſunt habitus virtutes. ⁊ nō virtutes.
¶ Ad. 22. reſpondeꝭ a quibuſdaꝫ cum dr̄ potētia Ad. xxii.
q̄ eſt īdeterminata ad finem ⁊ perfectionem ⁊ cete
ra: dicitur ꝙ illa maioꝛ ē vera de potentia mobili
a diuerſis motoꝛibꝰ ſic ꝙ potētia cōtra vtrūq3 in
dictum moueꝭ ſic ē de ſenſitiuo appetitu reſpectu
rationis ⁊ voluntatis ex vna parte mouentis ⁊ re
ſpectu pꝛopꝛii obiecti ſenſibilis mouentis ex alia
⁊ vera etiā maioꝛ eſt qñ potentia aliqua nata eſt
moueri diuerſimode bñ etiam male ab eodē obie
ctiue habitus tñ determinat vt ab iſto moueatur
vno mō tātū ꝓmpte et delectabiliter ⁊ ſic ē de in-
tellectu reſpectu fātaſie. ſi aūt ſit aliqua potentia
q̄ obiectiue poteſt moueri ab aliqua ⁊ ſm̄ eiꝰ iudi
ciū moueꝭ de neceſſitate ſi a nulla alia poſſit mo-
ueri obiectiue ſic ē de volūtate reſpectu itellectꝰ tal
habitꝰ de nīlo ſeruiet. ¶ Ad. 23. dõm de delecta- Ad. xxiii.
tione falſuꝫ ſuppõit argm̄ q2 ſumit ꝙ nulla ſit ve-
ra delectatio in appetitu ſenſitiuo. ¶ Ad. 24. de Ad. xxiiii.
pꝛincipalitate nichil ad ꝓpoſitū q2 ſumit totū ho
minē q̄ pꝛincipaꝭ ſm̄ ptes ſuperioꝛes itellectū et
voluntatem ⁊ iſtū habere opoꝛtet ꝑfectā moꝛalēꝫ
virtutem ⁊ prudentiā maxime vt ꝯcludit in tertio
¶ Ad. 25. dõm ꝙ virtutes ſunt in rationali ꝑ par Ad. xxv.
ticipationem ꝙ tamē eſt humanuꝫ ⁊ ſic ſūt aliquo
modo virtutes ipꝫ ꝑficientes rõnale ꝑticipatiue.
q2 determinātur a rõe. ū. ethicoꝝ. nō tñ oꝫ ꝙ ſint
virtutes ꝑ ꝑticipationem imo ꝑ eēntiā. Cū vero ad
diꝭ cū virtꝰ ē habitus electiuus ſeu volūtariꝰ dõꝫ
ꝙ cū electio ſit finis ꝯſilij nō ſolū voluntas moue
tur a conſilio ſꝫ etiam appetitꝰ ſenſitiuꝰ / põt etiaꝫ
dici ꝙ electio eſt appetitꝰ ſenſitiui vt eiꝰ q̄d ſeqꝭ
electionē. Vl' dõꝫ ꝙ ē electiuꝰ nō eliciriue: ſꝫ quia
nō eſt ſine electione vñ dicūꝭ virtutes ſiue electio Ad. xxvi
ne vel nō ſine electione. ¶ Ad 26. dõm ꝙ bñ ali
qua virtus ē in voluntate ſꝫ nō oīs. ¶ Itē reſpe-
ctu oīs īꝑerū ē bene aliq̄s habitꝰ in volūtate foꝛ Ad. xxvii
te ſed nō q̄ ſit virtꝰ. ¶ Ad. 27. dõꝫ ꝙ potētia ꝯcu
piſcibilis ⁊ iraſcibilis q̄ūſcūq3 mēbꝛis ablatis ma
nēte vita remanēt. Vñ non auferuntur ab inuito
niſi ꝑ moꝛtem qñ virtus auferetur in eſſentia non
effectu. ¶ Ad. 28. dõm ꝙ virtꝰ ē ſpūalis ꝑ obedi- ad. xxviii.
entiam non eſſentiam. ¶ Ad. 29. dicendum ꝙ Ad. xxix.
actus virtutis cum ſuo pꝛincipio q̄d eſt ratio ſit ſi
ne tranſmutatione: ſed actus alius executiuus

qñ ſit cum m otunichil obſtat ꝙ etiam actus exte
Ad.30. rior ē actus virtutis. ❡ Ad 30.dõ3 ꝙ nõ ē altera
Ad.31. tio.q2 ſm eas ē ſalus: ⁊ pfectio. ❡ Ad.31.dõm.ꝙ
Ad.32. ma nꝰ obedit diſpoſitiue appetitꝰ de ſpotice.idõ nõ
ē ſimile. ❡ Ad.32.dõ3.ꝙ homini ſm ꝙ hõ dicitᷣ
Scõa opinio q̃ ē de fontibus. cõuenire nõ ſolũ q̃ ſunt rationis p eẽntiã ſ3 etiã q̃
ſũt eiꝰ p oblam. ❡ Scõa oplo.h3 tres ꝯclones.
❡ Prima.ꝙ nõo3 ponere i voluntate aliquẽ hitũ
pp ipſiꝰ ideterminationẽ ſicut p̃mi ponũt. q2 iſta
idetmiatio ē ex pte itellectꝰ ita ſc3 ꝙ bonũ ꝯcluſũ
p cõſiliũ determinet volũtatẽ ſine alio. videmus
ei ꝙ ille qui iudicat aliq̃d faciendũ vt nũc i3 iudi-
cet illud malũ ſimpliciť illõ bonũ qõ ſ3 iudiciũ rõ
nis p̃ponderat vt nũc illud nũc exeqť ſ3 q2 app̃hẽ
diť vt malũ aliquo mõ ſic cũ q̃dã reniſu. vñ ⁊ tale
voluntatiũ dicit mixtũ ſicut patet in illo q̃ ꝓijcit
merces i mare ꝙ q̃dẽ nõ fieret ſi apprehenſio detẽ-
miaret volũtatẽ.⁊ rõ nullã rõem mali oñderet in
volito ꝓmpte volũtas illõ appeteret.vñ p3 ꝙ app̃
henſio retrahit voluntatem a volẽdo reſpectu ma
li ⁊ determinat reſpectu boni cõueniẽtis.cũ ğ illõ
qõ ē idetermiatũ de ſe natũ detminari p aliud nõ
habẽs ipedimẽtũ p̃ẽũte detminatiõe detmmetur
nõ mirũ ē ꝙ volũtas p̃eunte itellectu ⁊ oñdente ſi
bi bonũ cõueniens detminať p ipm.nec pp rõem
huiꝰ detminatiõis o3 ponere aliquẽ hitũ in volũ
tate.hanc autem determinationem volũtatis p in
tellectũ nõ intelligo p aliquã coactionẽ vel neceſ
ſitatẽ immutabilitatis. q2 nec talis detiatio ſit p
aliquẽ habitũ moralẽ ſ3 hec detmiatio tm̃ ē p quã
dã iclinationẽ ipiꝰ voluntatis ad aliq̃d volendu3
2.cõcluſio ſicut ⁊ p habitũ. ❡ Secunda concluſio eſt. ꝙ oẽs
morales virtutes ſunt i appetitu ſenſitiuo.q2 me-
dium ⁊ extrema ſunt i eodẽ genere.10.metaphiſi-
ce.⁊ ſic i eodẽ ſbõ.q2 cõtraria ex eodẽ.10. meta. ſ3
moralis q̃libet mediat circa paſſiones. Paſſiões
aũt ſunt i appetitu ſenſitiuo vt p3 ex diffinitione
paſſiõis.2.ethicorũ ab euſtachio.ğ.⁊c ❡ Itẽ cir
ca difficile ſemper ars ſit et virtus.2. ethicorum.
in illo ğ ponenda ē virtus ex parte cuius accidit
difficultas.habitus enim quo quis prompte ⁊ fa
ciliter operať ſ3 ꝯmentatorẽ.tertio de a ia. debet
poni in potentia patiente difficultatem ex natura
ſua nuda ſed difficulta3 bene operandi eſt ex par-
te appetitus ſenſibilis ſicut patet in fine p̃mi ethi
corum :⁊ in fine tertij.cum menſurat ⁊ paucas ⁊ in
nullis contrarias rationi tale enim bene perſuaſi
bile dicimus.⁊c̃. ❡ Item virtus eſt in illa poten-
tia ſicut in ſubiecto cuius actum reddit bonum p
ſe ⁊ directe cu3 virtus ſit habitus .⁊c̃.dico autem
p ſe ⁊ directe.q2 virtꝰ exiſtens in appetitu reddit
idirecte bonũ actũ intellectus practici iõ̃tu3 q̃lis
eſt vnuſquiſq3 talis ſibi ſinis vt.3.ethicoꝝ ⁊.12.re
thorice.non ſimiliter iudicamus amãtes ⁊ odien-
tes ſ3 virtꝰ moralis reddit per ſe et directe bonũ
actum appetitꝰ ſenſitiui.q2 vt dicitur.2. ethicorũ
capitulo. 10. habitus ſunt ſm quos ad paſſiones
nos habemꝰ bene vel male ⁊ loquiť de morali paſ
ſio autẽ ē appetitus ſenſitiui actꝰ ⁊ nõ alčius /q̃re
3. cõcluſio ⁊c̃. ❡ Tertia cõcluſio eſt ꝙ nulla virtus moralis
ē in voluntate volũtas ei ſine habitu inherente nõ
poteſt i obiectũ ſupnaturale ſicut ē caritas ⁊ ſpes
ſ3 in obm̃ naturale poteſt ſicut ⁊ intellectus ſine fi
de nõ cognoſcit ſupernãlia ſ3 tm̃ nãlia immo non
ſolum poteſt voluntas in velle abſolute ſine ha-
bitu immo faciliter ⁊ delectabiliter.poteſt enĩ na

turaliter velle quicquid intellectus poteſt natura
liter itelligere: ⁊ ſibi ad volendũ p̃ſentare cum ſit
ei ꝓportionata. ❡ Itẽ põt faciliter.q2 difficultas 2.ratio.
non contingit vel triſticia in actu voluntatis niſi
ex apprehenſione rationis pp hoc ei ē graue ꝓijce
re merces.q2 intellectus q̃ hoc oñdit eſſe bonum
pp ſalutẽ oſtendit etiã hoc eẽ malu3 pp paupratẽ
ceterũ ſi intellectꝰ ſibi diceret ꝓ certo ꝙ illas mer
ces ſine damno et mora rehabere poſſet : et forte
multiplicabilitas ſine difficultate eas proiceret
Vñ q2 ratio põteſt oſtendere aliter q̃ȝ debet vel ꝓ
pter victum ſui vel propter paſſiões ſenſualitat;
turbantes eius iudicium ⁊ propter aliud .iõ ſuffi
ciunt duo genera virtutum ſcilicet perficiens itel
lectum ⁊ virtꝰ pficiens appetitũ ſenſitiuũ quibus
duobꝰ pfectis ceſſat oẽ quod p̃ſtabat difficultate3
voluntati ad actum eius virtuoſui. ❡ Preterea in 3.
voluntate nõ põt poni virtus niſi iuſticia. q2 ipſa
non querit bonũ indiuidui ſ3 excedit. Vñ nõ põt
poni in appetitu ſenſitiuo q̃ nõ ē ad alteru3 vt di-
cunt aliq̃. ❡ S3 cõtra. q2 aut excedit bonũ vnius
indiuidui non omnis ⁊ ſic non quelibet iuſticia eẽt
extra appetitũ ſenſitiuũ q̃ etiã ē ad alterũ detiatũ
idiuiduũ ſicut ouis diligit paſtorẽ odit lupũ/ aut
excedit naturam cuiuſlibet indiuidui : ⁊ ſic ⁊ nãm
ſpeciei que non eſt aliud a natura omniũ indiuidu
oru3.⁊ ſic eẽt habitus iſuſus nõ acq̃ſitꝰ. ❡ Preter 4.
ea. ſi iõ ponitur iuſticia i volũtate q̃ eſt imãlis. q2
eſt difficiliꝰ velle bonũ alteri q̃ȝ ſibi cũ actus forti
tudinis plus habeat de difficultate q̃ȝ omnis actꝰ
virtutũ ē etiã pp alteꝝ.ſ.bonu3 reipublice pari ra
tione ipſa eſſet ponenda in voluntate.
❡ Preterea aleabilia que ſunt ad alterũ veniunt
ex aicabilibꝰ.q̃ ſunt ad ſe.ſi ğ propter ſibi velle:et
operari bonũ nõ o3 ponere virtutẽ niſi in appetitu
ſenſitiuo.ğ nec pp velle operari bonum alteri.
❡ Itẽ.aliter ab aliis ꝓbať. q2 nulle virtutes ſunt 5.
ni voluntate. non intellectuales planũ eſt.nec mo
rales actus enim virtutis moralis eſt paſſio vt p3
ſcõo ethicoꝝ ſ3 in voluntate non eſt paſſio. ğ ⁊c̃.
❡ Itẽ nichil cuiꝰ actus cũ ſit ē cũ quadã altera- 6.
tione ē in volũtate : q2 ad actũ volũtatis nõ ſeqť
alteratio ad actus ei ſenſitiui ſeqť ſcõ3 illõ phi de
motibu a alaliũ triſtibilia ⁊ delectabilia oia cũ ca
liditate ⁊ frigiditate. hoc aũt patã ex paſſionibus
ē ſ3 acquiſitio virtut; ē cum quadã alteratiõe vt p3
maxime.7.phiſicoꝝ.ğ virtutes morales nõ ſunt
in voluntate. ❡ Itẽ ꝓbatur ꝙ poſit; virtutibus i 7.
ſenſitiuo non ſunt potentie in voluntate q2 fruſtra
ſit p plura qõ poteſt fieri per pauciora. ſed poſitis
virtutibus in appetitu ſenſitiuo eẽnt fruſtra in vo
lũtate.ğ.⁊c. ❡ Probatio minoris ſi ponãť in volũ
tate altera ē de tribꝰ cauſis q2 aut pp difficultatẽ
quã h3 de ſe ad bonũ vel pp idetermiatiõe3 vel pp
paſſionũ menſuram ⁊ modificationem. nullo iſto
rũ modoꝝ o3 in voluntate eas ponere .ergo.⁊ ce.
cũ ğ dicit i fine primi eth. cõcupiſcibile ⁊ vniuer-
ſaliť appetibile accipit nõ ꝓ volũtate. ſ3 ꝓ iraſci-
bili qui ibi non exprimitur.
❡ Sed contra iſtud videtur quod immo in volũ Contra
tate oportet ponere aliquos habitus.q2 ſunt que opiniones
dam creature in quibus appetitus intellectiuꝰ ē ſecundaz.
ſine ſenſitiuo vt in angelis:quedam in quibus ſen
ſitiuꝰ ſine intellectiuo : vt in brutis. quedam in
quibus vterq3 vt in hominibus. In an-
gelis ergo voluntas vult bonum propoſitum ab

intellectu ⁊ deterſatur ad ipſum ſine difficultate ⁊
reſiſtentia. quia nichil eſt ſibi coniunctum ꝙ ipſam
retrahat ab appetitu boni determinati per intelle
ctum. vñ in eis nõ requiritur aliquis habitꝰ ī volũ
tate ad aſſequẽdũ felicitatem naturalẽ. ſimiliter
in brutis nõ eſt aliquod retrahẽs appetitum ſenſi
tiuũ a ꝓſecutione ſenſibilium a ſenſu oſtenſoꝝ. vñ
bruta ſm impetũ ferunẽ in delectabilia nec habitũ
requirunt. ſed in homine vterqꝫ appetitus radicaẽ
in eſſentia anime eadẽ. ⁊ iõ vnus retrahit aliũ. ⁊ iõ
vterqꝫ eoꝝ patitur difficultatem tendendo in ſuũ
obiectum volũtas quidẽ tendendo in bonũ honeſtũ
ꝑꝑ tractũ appetitꝰ ſenſitiui appetitus vero ſẽſitiuꝰ
tendẽdo in bonum cõueniẽs ſm ſenſum ꝑꝑ tractũ
voluntatis: ſicut patet ī cõtinẽte ꝙ non ſequiẽ paſſi
ones ſine difficultate nec ſequiẽ delectabilia ſine re
miſu ⁊ remorſu ⁊ ſic tractꝰ appetitus ſenſitiui retra
hit voluntatẽ ⁊ impedit ne de facili poſſit determi
nari ab intellectu. ⁊ ex hõ ẽ quedã indeterminatio ī vo
luntate ꝑ quã idifferẽter poteſt trahi ab appetitu
ſenſitiuo vel a bono honeſto et cũ difficultas iſta ⁊
per conſequens indifferentia ſit formaliter ī volũ
tate cauſata tñ ab appetitu ſenſitiuo. oꝫ ꝙ tollatur
per habitum aliquem exiſtentẽ formalr ī volunta-
te ita ꝙ requiriẽ vnꝰ habitꝰ ī voluntate tolliẽs iſtã
difficultatẽ: ⁊ aliꝰ habitꝰ ī appetitu ſenſitiuo faci-
ens eũ bene obediẽtẽ rõni nõ retrahentẽ ipſam: ⁊
ſimiliter in actu vicioſo requiritur vnꝰ in volunta
te inclinãs ipſam ad delectabilia ſm ſenſum: ne re-
trahat ab eis appetitũ ſenſitiuũ: ⁊ aliꝰ in appetitu
ſenſitiuo tolliẽs difficultatẽ cauſatã in eo ex tractu
voluntatis ⁊ poniẽ exẽplum de duobꝰ hoīnibꝰ quo
rum ſi vnꝰ eẽt expers rõis hñs tñ appetitũ ſenſiti
uũ prompte ferreẽ ī delectabilia ſm ſenſũ. ⁊ ſi aliꝰ
econuerſo eſſet expers appetitꝰ ſenſitiui hñs tñ
vſũ rationis prompte ferreẽ in bonum honeſtum
¶ Sed iſta rõ deficit ſicut apparebit in obiciendo
cõtra ſequentem opinionem. ¶ Ad illud de ꝓma
Solutio. Ad rõnes opinionis — cõcluſione dõꝫ ꝙ voluntas determinaẽ ꝑ ītellectũ
ſꝫ qualis ẽ vnuſquiſqꝫ talis ſibi finis videẽ. vñ ha-
bitus exiſtens in voluntate facit eã differẽter deẽ-
minari a ratione: ⁊ ſic ẽ neceſſariꝰ ī ea. ¶ Ad illa
de ſcõa cõcluſione dõm: ꝙ cõcludit primũ argumẽ
tũ aliquas virtutes eẽ ī appetitu ſenſitiuo puta tẽ
perãtiam ⁊ fortitudinẽ ꝙ ſunt circa paſſiones non
aũt iuſticiam ꝙ ẽ principaliter circa operationes.
¶ Ad ſcõm dõm: ꝙ difficultas ẽ non ſolũ ī appe-
titu ſenſitiuo ſꝫ etiã ẽ ītellectiuo ⁊ in differentia ad
bene ⁊ male etiã ſine tractu ſenſitiui aliter ī ange-
lis non poſſet eſſe peccatum. ¶ Ad tertiũ dõm ꝙ
virtꝰ reddit bonũ actũ voluntatis non ſolũ appe-
titus ſenſitiui. ¶ Ad illa de tertia cõcluſione dõꝫ
ad primũ ꝑ īterẽptionẽ volũtas ei habet īpedimẽtũ
Ad rõnes factas ꝑ 3. ꝯcluſiõe — intrinſecum volendi bonũ ſicut qꝛ ẽ intellectꝰ hõis
nꝰ tardus ẽ et obſcurus ad ītelligendũ verũ ꝓpter
cõiunctionẽ et vicinitatem ad ſenſum. ſic volũtas
ẽ minꝰ prompta ad volendum bonũ rationis ꝑꝑ
cõiunctionẽ ad appetitũ ſenſitiuũ ⁊ hoc īpedimẽ
tum ẽ ei naturale ꝑꝑ ꝙ tollendũ volũtas humana
habitu morali īdiget ꝙ ẽ virtus moralis ſicut ītel
lectꝰ humanꝰ hītu vel virtutibꝰ ītellectualibꝰ: ꝙ tñ
habituũ neutrũ ponimꝰ ī angelis. volũtas ꝙ habꝫ
duplex īpedimẽtũ ī volẽdo bonũ rõis: vnũ extrin
ſecus ex actuali retractione ſenſualitatis. qꝛ vnus
appetitus trahitur ab alio in hac vita propter fo-
mitem, Unde non eſt aliquis in malo ita obſtinatꝰ
vel habituatus cuius ſenſualitas ita faciliter: et
delectabiliter feratur in delectabile contra ratio
nem ſicut brutum. qꝛ ſemꝑ manet ſynderesis rati
onis malo remurmurans nec ecõuerſo ẽ aliquis
in bono ita hītuatꝰ dũ tñ ī eo fomes nõ ſit extinctꝰ
ꝙ ita faciliter ⁊ delectabiliẽ feratur in bonũ rõnis
ſicut angelꝰ ⁊ hoc ẽ ꝑꝑ tractum fomitis in cõtra-
riũ. ⁊ hoc īpedimẽtũ tolliẽ ꝑ virtutes morales ꝙ
ſunt in appetitu ſenſitiuo. ſꝫ aliud ẽ īpedimentum
naturale ⁊ īntrinſecum vt dctũ eſt ꝙ precipue attẽ-
ditur in volendo bonũ ꝓximi. parum ei difficile ẽ
volendo bonũ propriũ ꝙ ratio dictat Unũ non op
tuit ꝑꝑ hoc eſſe virtutem que eſt de bono ⁊ de dif-
ficili. ſꝫ difficilius ẽ velle ⁊ operari bonum ad alte
rũ ſicut ad ſeipſum. vñ ꝑꝑ iſtud impedimentũ po
niẽ in ipſa volũtate iuſticia. ¶ Ad ſcõm dõm: ꝙ — Ad ſcõm.
actus iuſticie ẽ ſupra naturam indiuidui nõ elici-
tiue. qꝛ quilibet homo ex puris naturalibꝰ poteſt
hunc actum elicere ſꝫ obiectiue qꝛ ẽ ad alterum.
Unũ ex hoc nõ ſequitur ꝙ iuſticia nõ ſit virtus mo
ralis acquiſita. ¶ Ad tertium dõm. ꝙ aicabilia — Ad tertiũ
ꝙ ſunt ad alteꝝ venerunt ex amicabilibꝰ ꝙ ſunt ad
ſeipſum non eſſentialiter ſꝫ originaliẽ: nichilomi
nus tñ difficiliꝰ ẽ velle bonum alteri ꝙ ſibi ſicut
idem ignis intẽſius agit ī calefactibile ꝓpinquũ
ꝙ remotũ. ¶ Ad quartum dõm. ꝙ bonũ alienum ẽ — Ad q̃rtuꝫ
difficilius ꝙ bonũ fortitudinis ad appetendũ ꝓ
tanto ꝙ non apprehenditur ſenſu ſed intellectu.
iõ etiã appetiẽ ītellectiuo nõ ſenſitiuo.
¶ Ad quintũ dõm. ꝙ paſſio eſt actus virtutiſ mo — Ad quītũ
ralis vel elicitus vt ī temperãtia ⁊ fortitudine: vẽ
īperatꝰ vt ī iuſticia. ¶ Per idẽ ad ſextũ. — Ad ſextũ.
¶ Ad ſeptimũ dõm. ꝙ poſitis temꝑantia ⁊ forti — ad ſeptimũ
tudine ī appetitu ſenſitiuo non ſuperfluit iuſticia
in volũtate. nec etiã habitus correſpõdentes aliis
ſi ponanẽ qꝛ preter tractũ appetitus ſenſitiui habꝫ
voluntas īdifferentiam reſpectu intellectus/non
quin ſequatur eius iudicium. ſed ex ſua affectiõe
habituali mutatur eius iudicium ⁊ aliter vt dice-
tur. ¶ Tertia eſt opinio dicentiũ omnes virtutes — 3. opinio.
morales eſſentialiter ⁊ non ſolum ꝑ ꝑticipationẽ
eẽ in voluntate et appetitu ſenſitiuo ita ſcꝫ ꝙ in vo
luntate ſint iuſticia tẽperantia ⁊ fortitudo: vere ꝟ-
tutes. nõ autẽ fortitudo ī cõcupiſcibili. nec tẽpe-
rantia in iraſcibili et eſt opinio ꝓbabilis multũ.
motiua aũt horum ſunt hec.
¶ Primum tale. In illa vi poſite ſunt virtutes — 1. ratio.
que delectabiliter / et faciliter operatur id quod
ratio dictat. virtus enim eſt que habẽtem perficit
⁊ c. et que conſueta ſunt delectabilia ſunt. ſecũdo
rethorice. habitum autem virtutis ex cõſuetudiẽ
habemus. ſecundo ethechorum. ſignum ſupuenī-
ens habitus ẽ delectatio. ī eodẽ ſcdo. ſꝫ volũtas
non delectabiliẽ faciliter ⁊ prompte operaẽ obſe-
quendo recte rationi. ſimiliter appetitus ſenſitiuꝰ — Secunda
quare. ⁊c. ¶ Scõm tale ẽ in quacunqꝫ potentia eſt
poſitiue aliquid retrahens a rectitudine rationis
oꝫ ponere virtutem qua bene diſponatur aliter de
uiaret a rectitudine rationis ſed non ſolum in ap
petitu ſenſitiuo/immo etiam in voluntate eſt ali-
quid retrahens a rectitudiẽ rationis maxime ſm
ſtatum nature corrupte. ſ. difficultas ad bonum ex
peccato originali procedens ex primis parenti-
bus. igitur in ipſa oportet ponere virtutem mo-
ralem dirigẽtem ipſam ne diuertat per illud ⁊ nõ — Tertia.
ſolum in appetitu ſenſitiuo. ¶ Item preter habi

tus qui ſunt in parte cognitiua intellectiua opoꝛȝ ponere habitus aliquos in parte ſenſitiua cogni- tiua vt ſollertiã. ⁊ pꝛudentiam particularem vt di- cit Ariſtoteles ī magnis moꝛalib⁹. q꜡ ſūt nate ali- ter moueri ꝗ̄ ſm dictamē recte rationis ꝑ ſimilit̄ pꝛeter habit⁹ q̄ ſunt in appetitu intellectiuo opꝫ ponere aliq̄s habit⁹ ī appetitu ſēſitiuo ⁊ ecōuerſo
Quarta ¶ Pꝛeterea. ſicut voluntas ſequit̄ iudiciū ratio- nis vltimatū neceſſario: ſic intellectus poſſibilis neceſſario iudicat ſm repꝛ̄ſentationē fantaſie: ſꝫ h̄ non obſtante non ſolū ponit̄ habit⁹ in fantaſia ſed magis in intellectu. ꝑ pari rōne nō ſufficit pꝛuden tia ī itellectu niſi oīs virtus quā ipā regulat ſit in voluntate quā regulat rō ⁊ multo magis ī appeti-
Quinta tu ſenſitiuo qui regulanti rebellat. ¶ Pꝛeterea. nō magis determinat̄ voluntas ad electiōeȝ p ↄclōnē ꝗ̄ itellect⁹ ad cōcluſionem p cognitionē pꝛincipi- oꝝ inducens ei moꝝ cognouit. ſed hoc nō obſtāte ꝓ̄ter habitū pꝛincipioꝝ ī intellectu ē ponere in ea- dē habitū cōcluſionū differētē. ꝑ ſimiliter ꝓ̄ter ha bitū cōſiliatiuū ī intellectu ē ponere habitū electi uū in voluntate ⁊ multomagis ī appetitu ſenſiti- uo q̄ nō ita neceſſario ſequitur iudiciuȝ rationis.
Cōtra. 5. opiniones arguit do ctoꝛ ¶ Sed cōtra hoc pōt ſic argui. q꜡ difficultas exi- ſtens in appetibilib⁹ cōiunctis ex mutua retracti one nō eſt foꝛmaliter ī eis p modū qualitatis ma- nētis ſꝫ p modū fluxus ⁊ fieri vel paſſionis. ad tol lendū aūt foꝛmā q̄ eſt in fieri nō opoꝛtet ponere in ſubiecto aliquā qualitatē ↄtrariā ſꝫ ſufficit tollere agens ſicut opacū intꝑpoſitum ſufficit ad tollendū lucē. vñ ſicut remoto ꝓhibente graue deſcēdit nec opoꝛȝ ad deſcenſum qui cōſequitur grauitatē ali- quid īpꝛimere graui ſꝫ tm̄ ipedire ꝓhibēs ſic ad h̄ ꝙ ſenſualitas ſequat̄ oſtenſionē non oꝫ ponere ī ea ſed ſolum ſufficit ponere in voluntate habitū non retrahentē. vñ hit⁹ quicūqꝫ eſt in ſenſu abſolute nō ꝗ̄ ē ad hoc ꝙ ipā pꝛompte ſequat̄ iudiciū ſenſus ſꝫ ſi ſit in ea ē ad hoc vt obediat rationi. Similit̄ ad hoc ꝙ voluntas ꝓmpte ſequat̄ iudiciū rōnis ꝙ eſt ei naturale nihil oīno oꝫ ei addere ſꝫ ſolū ſēſualita ti ne retrahat ſꝫ magis obediat ⁊ ſm hoc oīs habi tus vicioſus eēt in voluntate. ⁊ oīs virtuoſus ī ſē ſualitate. habit⁹ ei vicioſus eſt ad ſequendū iudi- cium ſenſus ꝙ eſt naturale ſenſualitati vnde nō in diget hitu ⁊ innāle voluntati. ⁊ iō indiget hitu: et ecōuerſo. habitus virtuoſus ē ad bonum rōis ad qḋ voluntas ex natura ſua determinata eſt. vñ nō indiget determinari habitu. ſenſualitas autem eſt indeterminata de ſe. habet eīm ſe ad illud inquātū ꝓ̄t obedire vel n̄ obedire. vñ indiget hitu determīante ad obediendū: ⁊ p ↄñs ad bonū rōnis ꝓſequēduȝ Sed iſta rō magis ē cōtra ſcḋam opinionē q̄ nullū īpedimētū ponit in volūtate niſi ex ſenſualitate. hec aūt ponit ex peccato oꝛiginali et natura ſua coꝛru pta. Poſſet tm̄ reſponderi ad rōnes opinionis ⁊ biū concludunt eē aliquas virtutes ī oī appetitu ſꝫ nō oēs. vel cōcludūt in omni appetitu eē habitus coꝛ- reſpondens oī virtuti nō aūt qui mereantur nomē virtutis ſꝫ tm̄ due vltime rationes nihil cōcludūt Pꝛima q̄ eſt quarta non valet. q꜡ non eſt ſimile de intellectu reſpectu fantaſie q̄ licet non poſſet intel ligere niſi fantaſiando poteſt cum multa intellige re non directa fantaſiata ſicut vniuerſalia ⁊ fanta- ſiata ſed voluntas non poteſt velle niſi intellecta ⁊ ſub illa ratione omnino. ¶ Ad quintum autem ē dicendum ꝙ eſt ad oppoſitum. q꜡ licet habitus co

gnitiuus pꝛīcipioꝝ per ſe ⁊ abſolute ſine oꝛdine ad concluſionem ſic alius ab habitu cōcluſionum demonſtratarum ſicut differt ſcientia ſubalternās a ſubalternata ⁊ poteſt haberi ſine illa tamen ha- bitus quo ſcitur concluſio p pꝛincipia: q̄ ē demon ſtratiuus ē vnus ſicut ē ipſa ſcientia ſubalternata q꜡ demonſtratio tota includit premiſſas cū cōclo- nib⁹. vnde ſi pꝛeter habitū demōſtratiuū q̄ ex ꝓ̄miſ ſis neceſſario īfert cōcluſionē non oꝫ ponere aliuꝰ habitū cōcluſiuū ſīc ita pꝛeter habitū cōſiliatiuū qui eſt pꝛudentia in intellectu ad cui⁹ cōcluſionem vltimatā ſequitur neceſſario electio in voluntate. non opoꝛtet ponere in eo ꝓpter hoc ſolum hitū ele ctiuum niſi alia neceſſitas appeat. ¶ Quarta opi- 4. opinio nio ē ꝙ virtus moꝛalis poteſt eſſe in appetitu ⁊ in intellectu poſſibili: ⁊ in voluntate. pꝛimo q̄dem: q꜡ quot modis dicit̄ vnū oppoſitoꝝ tot modis dicit̄ ⁊ reliquū. vñ cū virtus ⁊ viciū vel peccata ſint op- poſita ſicut ſunt tres peccatoꝝ radices ī gn̄e ſcȝ ignoꝛantia. q̄ ē coꝛruptio intellectus. malicia que eſt coꝛruptio voluntatis. infirmitas que eſt condi tio appetitus ſenſitiui. ita ſunt tria genera virtutū q̄dā eſt ꝟtus q̄ radicat̄ ſubiectiue in intellectu que dr̄ pꝛudentia oppoſita ſcȝ vicijs q̄ oriūtur ex igno- rantia ⁊ ſubiectiue ſimiliter radicantur ī intellectu q꜡ pꝛiuatio ⁊ habit⁹ ſunt circa idē. ¶ Alia ē virtus q̄ radicat̄ ſubiectiue in voluntate dicta iuſticia: et opponitur vicijs pꝛouenientib⁹ ex certa malicia q̄ etiam ſubiectiue ponūtur in voluntate. ſ. iniuſticia q꜡ ei bonū ē diffuſiuū ſuiipſius ex bonitate ꝓuenit ꝙ aliquis alteri iua ſuū reddat. ¶ Alie ſūt virtu tes que radicant̄ ſubiectiue ī appetitu ſenſitiuo vt foꝛtitudo ⁊ tēꝑātia oppoſite. ſ. vicijs ex īfirmitate ꝓuenientib⁹. q꜡ ex magna firmitate ꝓuēit in carne ꝓ̄ter carnē viuere ꝙ ē tēꝑantie. ⁊ moꝛtis ꝑicula nō timere ꝙ eſt foꝛtitudinis. ad has aūt vt ad cardina les oēs alie ꝟtutes oꝛdiant̄ ⁊ ad eoꝝ ſcḋā reducunt̄ ¶ Pꝛeterea. circa idē ſunt mediū ⁊ extrema ſꝫ vi cia cōſiſtunt ī extremitate paſſionū: ꝟtutes aūt in medio. ꝑ in appetitu erūt paſſiōes imoderate ⁊ ad medium redacte et per conſequens vicia ⁊ virtu- tes. ſimiliter in voluntate erunt extrema vicioſa vt pꝛodigalitas et auaricia ⁊ medium virtuoſum vt liberalitas et iuſticia.

¶ Pꝛeterea. pꝛimo poſſꝫ ꝟt⁹ regitiua ſicut ē pꝛu dentia ⁊ bonitas. q꜡ tyrannus malicioſus non be ne regit aut fatuus requiruntur in pꝛincipe. in ciue autem virtus obeditiua que coꝛrumpitur per intē- perantiam. q꜡ ebꝛius non bene ſequitur ducentem vel ducere. in ſeruo autem reſpectu domini qui vir tutem reclamandi nō hꝫ non ponitur virtus moꝛa lis de cuius ratione ē ꝙ ſpōte agat. In anima aūt eſt duplex pꝛincipatus. Un⁹ deſpoticus. i. dn̄atiu⁹ reſpectu membꝛoꝝ que ad nutum obediūt: in q̄ bus non ponitur virtus moꝛalis. Alius eſt pꝛin- cipatus politicus reſpectu potentiaꝝ anime ita ꝙ potentie intellectiue ſcȝ intellectus ⁊ voluntas: q̄ regunt debent habere virtutes regitiuas. ſcilicet pꝛudentiam ⁊ iuſticiam. Potentie vero appetitiue ſenſitiue q̄. q. ciues obediunt debent habere virtu- tes obeditiuas. ſcȝ temperantiam. ⁊ foꝛtitudinem ph̄s eīm ibi aſſimilat pꝛincipatum coniunctū et me thaphoꝛicum qui eſt in regno anime pꝛincipatui di ſtincto et pꝛopꝛie ſuppoſito q̄ ē ī exercitu. ¶ Pꝛe tea. quattuoꝛ ſunt gn̄a potētiaꝝ aīe. q̄dā ei ſunt ir- rationales pure q̄ nec hn̄t in ſe: nec participant in

alio rationem ſicut vegetatiue in quibus nullus
ponit virtutem moralem. ¶ Alie ſunt rõnales ꝗs
phs.i.eth icoꝝ ſubdiuidit i rõnales p eẽntiã q̃ ſũt
due. vna actiua ſcʒ. intellect⁹ agẽs i qua nulla ẽ vir
tus. alia paſſiua ſciliʒ intellectus poſſibilis in quo
ẽ prudentia et alie ꝗ plures virtutes itellectuales
Alie ſunt rõnales p participationẽ vt appetitiue
tã itellectiue vt voluntas ꝗ ſenſitiue: vt iraſcibi-
lis ꝛ cõcupiſcibilis i voluntate. q̄dã ẽ iuſticia ꝛ ps
eius ſubiectiue i iraſcibili fortitudo i cõcupiſcibi-
li tẽperantia. Ad quoꝝ euidentiã ſciendũ ꝙ potẽ
tia põt eẽ determiata vel idetermiata dupliciẽ. vno
mõ q̃ ad exercitiũ qꝛ põt agere ꝛ ñ agere. ꝛ hec deẽ
miatio tollitur p volũtatẽ vt dẽ.9.metaphiſice. ꝙ
ꝓhereſi determiat. Alio mõ q̃ ad moduʒ agendi
põt agere ſic vel aliẽ puta faciliter ꝛ ꝓmpte vl' dif-
ficiliter ꝛ tarde ¶ Item põt delectabiliter ꝛ triſta
biliter. ꝛ iſta determiatio fit p habitũ illi potentie
inherentẽ. eſt eñ habit⁹ q̃ quis opari põt cũ volue
rit ꝓmpte. i. et faciliter. ¶ Item delectabiliẽ. qꝛ
hñs hitũ iuſticie delectaẽ i operib⁹ iuſtis. i. ethico
rũ. qꝛ ꝗ vires aĩe rationales ſunt determinate quo
ad vtrũqꝫ rõnales vero p eſſentiam vt intellectus
agens. ¶ Item rationales pticipatiue vt ſenſitiue
cognitiue ſaltem exteriores ſunt determiate quo
ad modũ nõ eĩ p frequẽtiam actuũ ꝓmpte⁹ eliciũt
ſuos act⁹. iõ i iſtis nulla ponitẽ virtus que ẽ determi
natia mõi tñ. qꝛ hit⁹ nõ ẽ principiũ act⁹ q̃ ad ſub-
ſtantiã ſʒ q̃ ad accidentalẽ dẽam. Alie vero ſũt vi-
res aĩe idetermiate q̃ ad vtrũqꝫ vt intellect⁹ poſ-
ſibilis q̃ frequẽter ſyllogiſando fit ꝓmpte ſillogi-
ſans ꝛ ſic de aliis habitibus ſcientificis. ſĩr volun
tas ꝛ appetitus ſenſitiuus q̃ p aſſuefactionẽ fit fa-
cile obediens rõni. et iõ in hiis tribus generibus
potentiarũ ponitẽ virtus moralis ad terminanduʒ
5. opinio. modũ. ¶ Quinta ẽ opinio ꝙ virt⁹ q̃ ẽ circa paſſio
nes inclinãs i illud qđ eſt bonũ circa paſſiones ſi-
cut ẽ tẽpantia vel fortitudo ẽ in appetitu ſenſitiuo
tm̃. ¶ Ad cuius euidentiã. quatuor ſunt p ordinẽ
declaranda. ¶ Primũ ẽ diſtinguere de habitibus
q̃ ſunt circa paſſiones. ¶ Scđm ẽ q̃s habitus in q̃
potẽtia habet eẽ. ¶ Tertiũ ẽ oſtendere q̃s habit⁹
habeat rõem virtutis. ¶ Quartũ ẽ oñdere q̃ mõ
id qđ participat appetit⁹ ſenſitiu⁹ a ratiõe hʒ rõeʒ
virtutis humane pl⁹ ꝗ illud qđ participat manus
vel oculus motus a ratione.
1. articul⁹. ¶ Quantũ ad primũ ſciendũ ꝙ circa paſſiões po
teſt eẽ triplex habit⁹. Un⁹ dirigẽs oſtendẽs ꝛ pre
cipiẽs q̃d ſit rectũ ꝛ bonũ ſm rõeʒ i ipſis paſſiõib⁹
ꝛ iſte hit⁹ ẽ prudẽtia qꝛ prudẽtia ẽ rctã rõ agibiliũ
agibilia aũt hũana recta rõe regulata ſũt ſicut mo
derate cõcupiſcere vel timere. Ali⁹ ẽ habit⁹ q̃ mo
t⁹ iordinatos paſſionũ refrenat ꝛ retinet cõſenſuʒ
voluntatis ne a vehementia paſſionis trahatur. ꝛ
hic vocaẽ cõtinentia. qꝛ cõtinet voluntatẽ ne tra-
haẽ a paſſionib⁹ ꝑcipue delectabilib⁹ i cõſenſũ ma
lũ qꝛ tales paſſiões maxime habent ad ſe trahere.
¶ Terti⁹ habit⁹ ẽ qui facit actum virtuoſuʒ q̃ ẽ cir
ca paſſiones ſicut ẽ moderate cõcupiſcere ꝓmpte
ꝛ faciliter ꝛ delectabiliẽ in huiuſmodi ſicut mot⁹
qui ſequitur rem ex propria inclinatione ẽ natura
lis facilis ꝛ delectabilis ꝗtũ ad rẽ habentem co-
gnitionem ꝛ talis habitus reſpectu paſſionum di-
citur temperantia ꝛ fortitudo. qꝛ temperatus faci
liter abſtinet ꝛ delectabiliter ab illicitis.
2. articul⁹ ¶ Quantum aũt ad ſcđm dicunt ꝙ primus habi

tus eſt in intellectu. ſcđs in voluntate. tertius i ap
petitu ſenſitiuo. ¶ Primũ ſatis patet. qꝛ omnis
habit⁹ directiu⁹ tã i agibilib⁹. ꝗ ſcibilib⁹ ẽ i itelle
ctu. ¶ Secundũ a ſic ꝓbant duplici ratione.
Prima ẽ talis ꝛ ẽ cõmunis i illis potentia ſm quã
differt cõtinẽs ab icõtinẽte ẽ cõtinentia ſicut i ſub
iecto ſʒ hec ẽ ſola voluntas. ꝗ. ꝛc. ¶ Maiorẽ ſup-
pono. qꝛ videẽ ſatis plana. ¶ Minorẽ ꝓbo. qꝛ aut
differt ſm intellectũ. aut ſʒ volũtatẽ. aut ſm appe
titũ ſenſitiuũ. nõ ſm itellectũ. qꝛ vterqꝫ hʒ rectã rõ
nẽ eſtimationẽ habitualẽ licet actualis corrũpaẽ
vehemẽtia paſſionũ i cõtinente in hora cõſenſus in
delectationẽ. nec ſm appetitum ſenſitiuuʒ. qꝛ vter
qꝫ habet vehemẽtes ꝛ imoderatas paſſiones. volũ
tas aũt differt in vtroqꝫ. qꝛ i vno cõſentit in malũ
i alio nõ. ꝗ cõtinens: ꝛ icontinens i eo ꝓhuiuſmõi
differũt ſm ſolã voluntatem. ꝛ ſic patet minor.
¶ Sed forte cõtra hoc aliꝗs diceret ꝙ cõtinẽtia
ẽ in appetitu ſenſitiuo ꝛ ꝙ cõtinens ꝛ incontinens
differunt ſm habitum ſenſitiuum. qꝛ cõtinens hʒ
grauiores paſſiones ꝗ incontinens.
¶ Sʒ hoc nõ valet. qꝛ experimento põt haberi ꝙ
frequenter ille cõtinet: q̃ habet grauiores paſſio-
nes: ꝛ ille labitur in cõſenſum q̃ habʒ min⁹ graues
¶ Scđa rõ talis ẽ q̃ continet voluntatẽ ne cõſẽtiat
i malũ actũ exiſtente vehementi paſſione i appeti-
tu ſenſitiuo i appetitu ſenſitiuo nõ ẽ/ ſed i volunta
te. ꝛ hoc videẽ planũ. qꝛ habit⁹ appetitus ſenſiti-
ui nõ facit ad hoc ꝙ voluntas eligat qđ bonũ ẽ cir
ca paſſiones niſi reprimẽdo vel diminuẽdo paſſio
nẽ ꝛ ei⁹ impetũ ſiue tractũ. talis aũt impreſſio vel
diminutio ſaltẽ actualẽ nõ eſt cũ paſſionis vehemẽ
tia ſʒ ꝯtinẽtia retinet voluntatẽ a malo ꝯſenſu exi
ſtente paſſione i appetitu ſenſitiuo exiſtente etiam
vehemẽtiore paſſione ꝗ ſit qñqꝫ i incontinente. ꝗ
cõtinentia nõ ẽ in appetitu ſenſitiuo. relinquiẽ ꝗ ꝙ
ſit in voluntate qꝛ in intellectu null⁹ ponit eam.
¶ Tertia rõ ẽ. qꝛ exiſtente vehementia paſſionis
i appetitu ſenſitiuo ꝓ illa hora habit⁹ oñis vinci
tur ptinens ad gen⁹ virtutis exiſtens i appetitu ſẽ
ſitiuo. qꝛ ſtãte hipoſtaſi ad plenũ duraẽ paſſio ſup
appetitũ ſẽſitiuũ qđ etiã põt cõtingere i caſu in ha
bente virtutẽ tẽperantie vel fortitudinis ſʒ exiſten
te tali vehemẽti paſſione i appetitu ſenſitiuo non
vincitur cõtinẽtia. qđ patet in illo q̃ habet grauẽ
paſſiones cõcupiſcentie ꝛ tamen continet. ꝗ conti
nentia nõ eſt in appetitu ſenſitiuo.
¶ Sed forte aliquis diceret contra premiſſa oĩa
que ſunt in precedenti concluſione dicta. qꝛ virtus
iſuſa poteſt eſſe i appetitu ſenſitiuo nõ obſtãte ꝙ ſit
i eo difficultas ad opus virtutis et tractus paſſio
nis ad appetitũ. ꝗ non obſtãte paſſione ꝗtũcunqꝫ
dñetur ipſi appetitui ſenſitiuo i ipſo cõtinente ad-
huc poteſt ſtare cõtinentia ꝛ eẽ i appetitu ſenſitiuo
¶ Sed hoc nõ valet qꝛ poſito ꝙ habitus q̃ natus
ẽ inclinationem facere vel inclinare in oppoſitum
paſſionis poſſet ſtare cum vehementi concupiſcen
tia, tamen non poteſt dici ꝙ aliquis operetur ſcđʒ
inclinationem talis habitus preſente vehementi
concupiſcentia ſtante hypoſtaſi ꝙ concupiſcentia
dominetur appetitui ſenſitiuo ꝛ vincat iclinatio-
nem talis habitus communiter autem ponitur ꝙ
homo preſente vehementi concupiſcẽtia operatur
ſcđm inclinationem continentie. quia ſtãte hypo-
ſtaſi continet. ꝛ ideo continentia non poteſt eſſe in
appetitu ſenſitiuo, ¶ Item etiam

cōcupiſcentia nō eſt ita dominās ⁊ vehemēs ī illo
q̄ hʒ virtutē infuſam licet ꝑſtet difficultatem ſicut
ī illo qui ꝯtinet niſi in caſu ꝓꝑ aliquam cauſaʒ ex
tra aduenientem inflammātē carnē ⁊ tūc ille q̄ eſt
in caritate non reſiſtit ſm̄ inclinationem virtutis
moralis infuſe ſʒ ſm̄ inclinationē caritatis.

¶ Tertium etiā ꝓbo ſcilicet ꝙ habitus q̄ ꝓ̄ꝓte
⁊ delectabilr̄ inclinat̄ aliquis in op⁹ bonum circa
paſſiones puta ad moderate ꝯcupiſcendū ſit in ap
petitu ſenſitiuo. qꝛ tūc ē mot⁹ ⁊ operatio aliqua cō
uenīēs ⁊ delectabilis ⁊ ꝓmpta qñ ē ſcd̄m inclinati
onem mobilis in q̄ ē mot⁹ vel operatio. ſicut pʒ ꝑ
ſimile in naturalib⁹ ī qb⁹ mot⁹ ē ꝯueniēs ⁊ natura
lis qñ eſt ſm̄ inclinationem mobilis vt patet ī mo
tu grauis deorſuʒ: ſʒ moderate cōcupiſcere ē ī appe
titu ſenſitiuo ſicut in ſubiecto. ẜ habitus faciens
cōuenientē promptā ⁊ delectabilē īclinationem in
hunc actum oportet ꝙ ſit in appetitu ſenſitiuo.

¶ Sed forte aliquis diceret cōtra hoc. qꝛ caritas
vel magna ⁊ ꝑfecta virtus voluntatis facit talem
actū ꝓmptū ⁊ delectabilē ſicut aliq̄s bene fortis
poſſet aliquod corpus graue ferre. ¶ Sed hoc nō
valet. qꝛ licet robur talis hōis faceret actum eē cō
uenīētē ⁊ delectabilē ipſi homini leuanti graue nō
aūt ipſi graui ſi eſſet capax delectationis in eo ꝙ ta
le. ⁊ ſic etiam licet caritas vel alia ꝑfecta virt⁹ vo
luntatis faceret actū eligendi moderate ꝯcupiſce
re eē delectabilē volūtati tñ non faceret actū con-
cupiſcendi moderate eſſe cōueniētem appetitui ſē
ſitiuo ⁊ delectabilē. ⁊ iō oportet hītū facientē ap-
petitū ſenſitiuū ꝓmpte ⁊ delectabiliter inclinari ī
actū moderate cōcupiſcendi eē in appetitu ſenſiti
uo. vñ etiaʒ ⁊ actus virtutis moralis infuſe faci-
entis appetitum ſenſitiuum moderate cōcupiſce-
re lʒ ſit cū labore et aliqua difficultate ꝓꝑ diſpoſi-
tionē inclinātē in contrariū lōgtū tñ ē ex habitu in
clinānte exiſtente in appetitu ſenſitiuo ē ſimplicit̄
delectabilis. ſicut aſcenſus montis licʒ ſit laborio
ſus ratione grauitatis inclinantis ī contrarium ſi
quantū tñ eſt ex inclinatione appetitus ſenſitiui ap
petentis aſcendere ē delectabilis. ¶ Quantū aūt
3. articul⁹ ad tertiū principale dico ꝙ prim⁹ habit⁹ ē virtuo-
ſus ⁊ terti⁹ ſed nō ſcd̄s ſcʒ cōtinentia. ¶ Primuʒ
faciliter patet quātū ad primā ꝑtem. primo ſcilicʒ
quātū ad hoc ꝙ prudentia ſit virtus que dirigit ho
minem circa paſſiones. ⁊ etiā circa alia agibilia
qꝛ facit bonū actū q̄tū ad bonū hūanū q̄tū ad ſpe
ciē act⁹ qꝛ facit recte iudicare ⁊ q̄tū ad modū agē
di qꝛ facit ꝓmpte agere. ¶ Quantū aūt ad ſcd̄aʒ
partē etiā oſtendo idem ſcilicet ꝙ temperantia hʒ
vere rationē ꝟtutꝭ. ꝑmo qꝛ ille hīt⁹ ꝑ quē cōſūmat̄
bonū op⁹ ⁊ h̄ q̄tū ad bonū rōis hʒ rōnē virtutꝭ hu
mane. ſʒ moderate cōcupiſcere qđ ē bonū op⁹ bōi
tate rationis ꝓut ī paſſionibus cōcupiſcibilis ta-
le bonū īuenitur cōplet̄ ꝑ habitū tēꝑantie exiſten
te ī appetitu ſenſitiuo. qꝛ moderate cōcupiſcere ta
lia ē ſolius appetit⁹ ſenſitiui vt elicientis actū licʒ
poſſit eſſe voluntatis vt īperantis ideo predictus
habitus habet rationē vere virtutis humane.

¶ Preterea predicta virtus facit elicere bonum
actum ⁊ bene qꝛ facit elicere actum in quo ſit bonū
rationis prompte et delectabiliter ſed hoc impoſ
ſibile eſt fieri circa actum cōcupiſcendi moderate
qui eſt actus appetitus ſenſitiui niſi ꝑ habituʒ exi
ſtentē in appetitu ſenſitiuo elicientē predictuʒ actū
q̄ poſito quocūq̄ motore extrinſeco. niſi mobile

moueat̄ ſm̄ inclinationē ſibi inexiſtentē nunq̄ mo-
uetur niſi cum difficultate ⁊ contra reſiſtendo. et
cum triſticia quādo motus eſt cum eis qui habēt
cognitionem ⁊ appetituʒ. ẜ oportet predictum ha
bitum exiſtentem in appetitu ſenſitiuo habere ra-
tionem virtutis. Nec hoc eſt contra illud qđ dictū
ē de virtute morali infuſa cum qua ſtat difficultas
in opere. ¶ Primo qꝛ dato ꝙ ſtante diſpoſitione q̄
eſt ad oppoſitum ſtet difficultas nec opus habeat
ad plenū quātum ad modū faciendi rationem ope
ris virtuoſi ꝓꝑ diſpoſitionem impedientē inclina-
tionem virtutis tamen ablata tali diſpoſitone fa-
cit opus virtutis exerceri delectabiliter: qđ non
eſſet niſi ipſa eſſet in appetitu ſenſitiuo

¶ Secundo qꝛ licet diſpoſitio cōtraria faciat dif
ficultatē non tamen totaliter tollit ꝓmptitudineʒ
⁊ delectationem ab opere habentis talē virtutem
ſicut nec grauitas q̄ facit aſcenſum mobilis diffi-
cilem tollit totaliter a motu tali delectationem: ſi
autem nullā cauſaret inclinationem in appetitu ſē
ſitiuo ad opus virtutis nec poſſet eſſe aliqua dele-
ctatio in eo reſpectu operis. ¶ Scd̄ʒ ſiliter oſīdo
ſcʒ ꝙ cōtinentia nō habet ꝑfectā rōem virtutꝭ. qꝛ
omnis habitus accipitur ſcd̄m conditionem act⁹
ad quā ordinat̄ ſʒ actus ad quem cōtinentia habet
ordinem non habet ꝑfectam rationem operis bōi
vel virtutis nec quātū ad ſpeciem actus nec quan
tum ad modum agendi. et ideo continentia non
habet ꝑfectam rationem virtutis. Maior patet.
Minorem probo. quia opus cōtinentie prout hic
loquimur de continentia eſt tenere voluntatem et
firmare ne trahatur a vehementia paſſionis ī con
ſenſum malum ⁊ hoc ipſum nomen ſonat. qꝛ nō dī
citur aliquid tenere reʒ aliquā niſi impediendo ne
trahatur ab alio in aliquid quod eſt contrarium et
ad quod inclinat̄: ſed hoc non habet ꝑfectam rōeʒ
boni et virtuoſi operis nec quātū ad ſpeciem act⁹
nā perfectus act⁹ ⁊ ſimpliciter bonus circa paſſi-
ones ꝓut regulantur a ratione ē moderate concu-
piſcere non autem vehementi concupiſcentie reſi-
ſtere qꝛ hoc habet impfectōeʒ. nec quātum ad mo
dum agendi. qꝛ talis actus eſt cum rebelliōe ⁊ dif
ficultate ⁊ triſticia ſaltem cum triſticia appetitus
ſenſitiui. ẜ opus cōtinentie nō habet rationem ꝑ-
fectam boni et virtuoſi. ⁊ virtuoſi operis. ⁊ ſic pa-
tet tertium ¶ Quantū ad quartū principale. qua 4. articl̄s
re ſcilicet habitus q̄ ſic eſt in appetitu ſenſitiuo ꝑ
ut obedit rationi habeat rōem virtutis hūane cū
tñ mēbra ⁊ virtus motiua mēbroꝝ puta virt⁹ mo
tiua man⁹ lʒ obediat rōni nō habeat rōeʒ virtutꝭ
hūane nec ſit ſbm̄ ꝟtutꝭ hūāe Dico ꝙ hmōi ad pñs
ꝑteē triplex cā. prīa qꝛ illđ qđ ſit ī mēbris ſiue pōa
motiua mēbroꝝ nō ē natum facere promptitudinē
vel difficultatem ī electione voluntatis circa bonū
ꝙ ꝓponit rō ſicut illđ qđ ſit ī appetitu ſenſitiuo cu
ius cā ē qꝛ alia nō ſunt ita nata trahere voluntateʒ
ſicut appetitus ſenſitiuus. ⁊ qꝛ virtus ē habit⁹ ele
ctiu⁹. iō nō ſic pōt habere rōeʒ virtutꝭ illud qđ ſit ī
mēbris corporis vel potētia motiua ſicut illud qđ
ſit ī appetitu ſēſitiuo. ¶ Scd̄o qꝛ virt⁹ ē circa bonū
qđ difficile eſt redigere aū virtutē ſub regula rōis
⁊ de ratione virtutis eſt difficile ſed appetitus ſen
ſitiuus non eſt natus obedire ad nutum rationi ſʒ
cum difficultateʒ frequent̄ mouet ī ꝯtrariū. mēbra
autem ad nutum nata ſunt obedire voluntati ⁊ ra
tioni abſq̄ difficultate. et iō diſpoſitio que ſit in

appetitu ſenſitiuo habet rationem virtutꝫ nõ aũt illud qđ fit i membris. tertia cã ẽ. qꝛ illud qđ fit in mẽbris ex directione rõis nõ ſe hꝫ p modũ forme remanentis ſed per modum motus: ⁊ forme tranſeũtis. in appetitu autẽ ſenſitiuo requirit̃ forma manẽs. mot⁹ aũt nõ dꝛ virtus licet poſſit dici op⁹ virtuoſum. et iđ illud qđ acquirit̃ i appetitu ſenſitiuo hꝫ rõeꝫ ꝟtutꝫ nõ ſic illđ qđ acqrit̃ ex directõe rationis membris. Nec obſtat ꝙ aliquando in mẽbris acquiritur diſpoſitio habitualis. qꝛ illa valde modicum confert ad pertinentiam: reſpectu eius qđ ẽ in voluntate. ❡ Sexta ẽ opinio doctoris nſi ad cui⁹ euidentiã ponũtur quatuor. primo ponetur

Sexta opinio q̃ ẽ ſci tho. i. 2. q. poſitio q̃ talis ẽ. ſunt eñ q̃dam q̃ non excedunt proportionem idiuidui ad ſeipſum nõ tñ excedunt proporcionẽ ſpẽi: ſicut ea q̃ ſunt vnius hominis ad alterũ reſpectu primorum nõ requiritur aliq̃s habitus in voluntate ſed reſpectu ſcđoꝝ requirit̃ ſicut liberalitas: ⁊ iuſticia: qꝛ ſicut appetit⁹ ſẽſitiuus inclinat̃ ad pſequẽdũ vel fugiendum ea q̃ ſenſus idicat cõuenientia: vel nociua appetitui. Ita ſuo modo licet non omnino voluntas inclinatur ad pſequẽdum vel fugiendũ. qꝛ ratio indicat bona vel mala ſibimet. non aũt ita inclinatur ad appetendũ ea q̃ ſunt bona alteri. ⁊ iđo reſpectu talium requiritur habitus i voluntate inclinans ipſam. reſpectu aũt eorũ q̃ ſunt hominis ad ſeipſum ſufficit habit⁹ prudentie. in ratione q̃ dirigat in iudicando ⁊ ali⁹ habitus i appetitu ſenſitiuo vt prompte obediat.

Secundo ❡ Secundo declaratur ꝙ habitus requirat̃ i voluntate reſpectu aliq̃rũ ſpecialiter. ſic qꝛ ſi nõ eſſet difficultas in opere appetitus ſenſitiui niſi ex tractu voluntatis cum voluntas nõ retrahat niſi per actum ſuum ⁊ dũ ẽ in actu ſuo ſufficeret hit⁹ i voluntate nõ requirer̃ in apppetitu ſenſitiuo aliqua virtus. Nunc aũt ẽ difficultas in opere appetit⁹ ſenſitiui q̃ñq3 ex hoc ꝙ ipa ẽ cõtra iudiciũ ſenſus ꝙ ipſe appetitus naturaliter ſequit̃ ſicut ẽ in omni ope cõcupiſcibilis cõtra iudiciũ fantaſie ⁊ iraſcibilis contra iudiciũ eſtimatiue ſicut oĩs opatio virtuoſa cõcupiſcibilis ad min⁹ q̃ videt̃ ſuper habũdantiã eſt cõtra iudictũ ſenſus/ immo omnis opatio cõcupiſcibilis vel iraſcibilis virtuoſa vt virtuoſa eſt. ẽ cõtra iudiciũ ſenſus vel preter. et ſi non materialiter tamẽ formaliter. nõ eĩ oꝫ ꝙ ſemꝑ ſenſus humanus indiget plus accipiẽdũ de delectationib⁹ q̃ ſit imo hoc nõ iudicat ſenſus niſi propt̃ corruptionẽ appetitus ſicut patet in brutꝫ in q̃bus q̃diu natura eorum ẽ bñ diſpoſita indicat ſenſus ſumẽdũ quãtum neceſſe eſt ⁊ nõ pl⁹. ſꝫ qđ illud medium ſit mediuꝫ rõis ꝙ ẽ formale in virtute/ vel ꝙ hoc pſequatur appetitus ſenſitiuus nõ qꝛ ſenſus iudicat. ſꝫ qꝛ voluntas ipat ẽ preter iudiciũ ſenſus et hoc ẽ difficile appetitui ſenſitiuo eo ꝙ nõ ẽ natus moueri a voluntate niſi mediãte ſenſu ſicut nec voluntas a deo niſi mediante intellectu vnde requiritur habitus in appetitu ſenſitiuo ad hoc vt fugiat ſuphabundantiã ⁊ defectum in paſſionibus innatis ⁊ illatis ſiue iudicium ſenſus materialiter concordat cum iudicio intellectus ſiue non vñ fortitudo ⁊ temperantia ſunt in iraſcibili ⁊ cõcupiſcibili. Similit̃ voluntas q̃dem reſpectu paſſionum illataꝝ vel innatarum nullã difficultatẽ omnino pateretur niſi eẽt tractus appetitus ſenſitiui ſicut poſt reſurrectõeꝫ et in ſtatu innocentie vñ nec fortitudo nec temperantia nec aliquis habitus ei corrñdens eſt in voluntate ſed ipſa voluntas ex ſe ipſa minus prompte ſe habet in his que ſunt ad alterum q̃ veniũt ex amicabilibus que ſunt ad ſeipſum vñ oꝫ eẽ iuſticiã vel habitum correſpondentem in voluntate ⁊ ſicut prudentia vna exiſtens dirigit oẽs morales ſicut iuſticia vna exiſtens in voluntate alias regit iperando. ❡ Tertio improbatur qđ dicunt illi de ſcđa opinione in ſola pte ſenſitiua eẽ virtutes ⁊ iu- Improbat̃ opinio de fontibus.

ſticiam legalem in cõcupiſcibili ⁊ iraſcibili etiam ponentes eã eẽ vnã virtutẽ realiter. ⁊ motiuũ eoꝝ ẽ qꝛ cũ virtus ponatur ad tollendam difficultateꝫ et voluntas non patiantur difficultatem ad bonũ niſi propter appetitum ſenſitiuum inde eſt ꝙ illo modificato per virtutes nulla eſt neceſſitas ponẽdi in voluntate virtutem. ❡ Sed contra hoc eſt:

Contra. qꝛ vnus habitus ꝑ eſſentiam nõ ẽ in diuerſis potẽtiis ꝓpter ꝙ ponere iuſticiam legalem eſſe vnum habitũ ⁊ nichilominus eſſe in concupiſcibili ⁊ iraſcibili ẽ abſurdum. ❡ Sed vlterius ad aliud motiuum qñ dicunt ꝙ volũtas eſt determinata neceſſario ad ſequendum itellectum propter ꝙ illo determinato ꝑ prudentiam nichil requiritur in voluntate ad obediendũ. Dicõm ad hoc ꝙ ſi ꝑ impoſſibile poneretur habitus in intellectu regulans voluntas etiam nuda obediret non ſolum faciliter ſꝫ etiam neceſſario. ſꝫ qꝛ vtraq3 potẽtia exiſtẽte nuda vtraq3 ẽ indifferẽs hec ad iudicandum illa ad eliciẽdũ nec poteſt vna ſine alia exercitari. qꝛ volũtas nihil põt velle niſi itellectu mediãte nec ecõuerſo: itellectus poteſt aliquid iudicare vltimate eliciendum vel appetendum quin voluntas eligat. ideo ſi exercitatio in intellectu generat prudentiam: ſꝫ exercitatio eius in voluntate generat virtutem aliam. Ergo oportꝫ ponere in intellectu prudẽtiam ſicut omnes communiter ponunt in voluntate iuſticiaꝫ in iraſcibili fortitudinem in concupiſcibili tẽperãtiam ⁊ hec ẽ verior opinio. qꝛ eñ habitus ponitur ad tollendam difficultatem ⁊ indeterminationem potentie reſpectu boni actus eius idcirco ratio q̃ poteſt bene et male iudicare indiget formaliter diſponi per prudentiam vt prompte et faciliter bene iudicet de omni agibili in ordine ad bonum humanum vlterius vt concupiſcibilis prompte obediat indiget temperantia domãte paſſiones rebellantes formaliter ⁊ iraſcibilis fortitudine. ſed qꝛ nichilomin⁹ in his q̃ ſunt ad ꝓximũ nõ eſt hõ ſic ꝓpoſit⁹ ſicut in his que ſunt ad ſeipſum indiget voluntas iuſticia. Si dicat̃ vt prius ꝙ volũtas neceſſario obedit rationi preter reſponſion ẽ datã Dicõ eſt ꝙ qualis eſt vnuſquiſq3 talis ſibi finis videtur vñ vt intellectus melius idicet de his que ſunt ad ꝓximum oꝫ volũtatẽ eẽ bñ affectã ad illam ꝑſonã ꝑ habitum ⁊ hec eſt vna ratio quare preter fidem in itellectu oꝫ ponere caritatem ⁊ ſpem in voluntate qꝛ preter rationem merendi q̃ nõ ẽ ſine caritate vt ex conformitate appetitus vt appetibile melius iudicet ratio preter fideꝫ i ea requirit̃ caritas vt cõformitatem reddat deo ⁊ proximo. ⁊ ſpes ipſi fini vltimo. Eſt etiã alia rõ iuxta primam. qꝛ gr̃a ꝑficit naturã ſm modum ſibi cõuenientem. vñ licꝫ nõ exercitetur voluntas ⁊ intellectus acquirendo habitus infuſos ſicut acquiſitos. que erat prima ratio ponendi in voluntate hitũ corrñdentem prudentie: tamẽ ex quo curſus nature hꝫ vt intellect⁹ nõ ꝑficiat̃ habitu ſine volũtate ita eẽ debuit i curſu gratie. Et hec eſt etiam alia rõ ponẽdi virtutes

morales infuſas ſaltē in appetitu ſenſitiuo ſi in ſi lo ponanť acqſite: qꝛ gratia pficit naturā ſm modum ei⁹. Si igiť ad pfectionē nature nō ſufficiūt habit⁹ in itellectu et volūtate niſi cū hoc ponāť in iraſcibili ꝛ concupiſcibili. ergo ſicut in pfectione gře infunduntur theologice intellcui et volūtati: ſic ad pfectionē ſenſualitatis debēt infundi morales cōcupiſcibili et iraſcibili. ¶ Quarto inſtať. pmo ſic. virt⁹ eſt vltimū de potentia: ſed bñ ſe hře circa pecunias ꝛ cōmutationes circa q̄ eſt virt⁹ iuſticie nō eſt vltimū ꝛ ſummū volūtatꝭ/ ſed bñ ſe hře circa bonū itellectuale. ergo ſi ſit aliq̄s habit⁹ in volūtate reſpectu hmōi: nō mereť tñ nomen virtutꝭ volitiue/ ꝛ ita iuſticia put eſt virt⁹ nō eſt in volūtate: qꝛ virt⁹ eſt diſpoſitio pfecti ad optimū. i. ad finē. bona aūt tēporalia nō ſunt fines voluntatis. ¶ Preterea reſpectu amoris pecuniarū iueniť aliq̄s habit⁹ in appetitu ſenſitiuo cauſans facilitatē et delectationē/ q̄ tñ nō pñt ſeq iudiciū ſenſus: cū bruta nō afficiunť ad talia q̄ nō ſunt bona niſi ppť aliud. i. ad diuitias artificiales ſed ſequunť imperiū rōnis. ſicut videm⁹ ꝙ liberalis ſenſibiliter delectať/ ꝛ gaudet in dādo. auar⁹ ecōuerſo in retinēdo ꝛ prōpte ꝛ ſine deliberatione: iſte hꝫ man⁹ contractas ad retinendū: ille porrectas ad dandū. ergo vterqꝫ hꝫ habitū etiā appetitui ſenſitiuo obedire facientē/ qḋ eſt ſummū appetit⁹ ſenſitiui. ergo ſicut habit⁹ q̄ moderať paſſiones hoīs ad ſeipſum eſt virt⁹: ſic ille q̄ moderať paſſiones hoīs ad alterū. Qꝛ circa opatiōes q̄ ſūt ad alterū nō ſolū ſunt affectiones voluntatis ſed etiā paſſiones ſenſualitatꝭ/ apparet ex brutis q̄ nōbiſcū i iſto appetitu cōueniunt: quoꝝ q̄dā naturaliter ſunt liberalia vt leo et aq̄la: alia tenacia/ vt canes et lup⁹. ¶ Ad pmū dicendū ꝙ licet bona fortune ſint materia iuſticie nō tñ finis ſed bonū rōnis put eſt ad alterū qḋ eſt etiā pfectū bonū. ¶ Ad ſecundū dicendū ꝙ eſſe ad alterū nō eſt bonū ſenſus ſicut rationis. vñ nō ſic ꝯſtituit virtutē in appetitu ſenſitiuo ſicut in itellectiuo: qꝛ nō ſic eſt ppriū bonū ei⁹. ¶ Ad argumēta pncipalia dicendū ꝙ oēs ille auctoritates ſunt cōcedēde inquantū cōcludūt tēperātiā ꝛ fortitudinē put ſunt virtutes eſſe in appetitu ſenſitiuo. inquantū vo cōcludūt ibi eſſe iuſticiā ſunt exponēde: qꝛ verū eſt put iuſticia non eſt virt⁹ pncipalis: ſed put q̄dā virtutis impreſſio ꝛ hīt⁹ correſpōdēs. inq̄tū vo cōcludūt in volūtate nō eē fortitudinē ꝛ tēperātiā/ cōcedēde ſunt ſimplr: vel qꝛ nō ſunt ibi virtutes ſed habitus ſimplices.

7 opinio ¶ Vltima opinio pōt imaginari habēs ſex ꝯcluſiones.
1. cōcluſio. Quarū pma eſt ꝙ in voluntate ſubiectiue eſt ponere hītū reſpectu oīs materie moralis: qꝛ ſicut oportet ponere itellectū recte iudicare in q̄libet materia morali: ſic oportet volūtatē bene eligere: qꝛ itellect⁹ nō mouet appetitū ſenſitiuū niſi mediāte intellectiuo. Vnde qua rōne oportet ponere habitū in intellectu q̄ ſit recta rō oīm agibiliū tā paſſionū q̄ꝫ actionū. i. ad ſe ꝛ ad alterū. eadē rōne in voluntate oportet ponere habituꝫ quo ſit bene electiua reſpectu oīm illoꝝ: nec apparet ratio q̄re pter prudētiā q̄ regulat iuſticiā oportꝫ ponere habitū in volūtate vt bñ eligat iuſta magis q̄ꝫ pter prudentiā q̄ regulat fortitudinē ꝛ tēperantiā ponať habit⁹ in volūtate q̄ eligat bñ tēperata et fortia. Hoc eñ nō eſt ex pte itellect⁹: qꝛ nō magis determinat volūtatē reſpectu iuſticie q̄ꝫ reſpectu aliorum virtutū. Vñ ſi in materia iuſticie pter prudentiā determinantē extrinſece reqriť habit⁹ in voluntate determinās itrinſece/ pari rōne in materia aliarū virtutū: nec hoc eſt ex pte appetit⁹ ſenſitiui: qꝛ ſuppoſito etiā ꝙ tota cauſa q̄re voluntas nō faciliter bñ eligit in materia paſſionuꝫ ſit tractus appetit⁹ ſenſitiui: adhuc pter habituꝫ in illo extrinſece diſponentē remouēdo phibēs/ oportet in ipſa voluntate ponere habituꝫ formaliter ꝛ intrinſece elicitiuū bone electionis: ſicut pter virtutes morales i appetitu ſenſitiuo oportet reſpectu aliarum ponere prudētiā in itellectu ad eliciendū rectū iudiciū in materia paſſionū: qꝛ fortitudo et tēperātia in appetitu ſenſitiuo eq̄lr diſponunt hominē ad recte iudicandū ꝛ bñ eligendū in ſua materia: ſicut ecōuerſo paſſiones imoderate eq̄lr pturbāt iudiciū rōnis ꝛ electionē volūtatis. Vñ ſi hoc nō obſtāte pter habit⁹ in appetitu ſenſitiuo requiriť habitus in itellectu ad recte iudicandū circa illa: pari rōne in voluntate ad bñ eligendū circa eadē. ¶ Secūda cōcluſio eſt ꝙ habit⁹ q̄ eſt in voluntate reſpectu materie tēperātie ꝛ fortitudis mereť nomē virtutis: ſicut ille q̄ ē ibi reſpectu materie iuſticie/ licet nō ita perfecte/ ꝛ ꝙ debet vocari iuſticia nō fortitudo nec tēperātia. Primū patet: qꝛ reſpectu eiuſdē materie ſicut recte iudicare virtuoſum eſt ita bñ eligere. pmū eñ eſt ichoatiuum: ſed agere eſt ꝯſummatiuū in ope virtuoſo ſꝫ apud intellectū nō ſolū prudētia regulatiua iuſticie eſt virt⁹: ſed etiā illa q̄ eſt regulatiua fortitudinis ꝛ tēperātie. ergo pari rōne in voluntate non ſolū virt⁹ eſt iuſticia put eſt ad alterū: ſed etiā ille habit⁹ quo eligit ꝛ mouet ad bñ ꝯcupiſcendum ꝛ audendum: licet alia virt⁹ ſit nobilior. Secunduꝫ patet: qꝛ ſicut oīs habitus itellectualis practic⁹ ſiue ſit vn⁹ ſiue plures/ vocať prudētia cuius eſt bñ conſiliari vel iudicare cui accidit ꝙ hoc ſit reſpectu paſſionū vel actionū ad ſe vel ad alteruꝫ: qꝛ itellect⁹ hoīs cōſiderat totū bonū humanū ꝛ non particulare tñ: ſic qꝛ voluntas etiā appetit bonū totale hoīs ꝛ oīs virtutis: et iuſticia reſpicit i generali oē debitū ꝛ decēs: ꝛ licet ppťe ad ſeipſum: tñ qꝛ hō nō min⁹ teneť in ſe honeſte viuere: nec minus teneť ſe nō ledere q̄ꝫ aliū: nec min⁹ ius ſuū ſibi reddere q̄ꝫ alteri. inde eſt ꝙ oīs habit⁹ voluntatis q̄ eſt cōtentiu⁹ honeſti decētis ꝛ boni ſm quācunqꝫ virtutē pōt dici iuſticia ſaltē inq̄tum iuſtuꝫ eſt ſubditū eē deo: q̄ pcipit p legeꝫ naturalē opera fortitudinis ꝛ tēperātie. vnde habit⁹ in voluntate electionis iſtoꝝ inq̄tum ad iſta ſum⁹ obligati habet rōnem iuſticie. et ſic ipſa eſt oīs mot⁹ volitiua eſſentialiter/ ꝛ nō tñ materialiter: ſicut virt⁹ legalis. Tertium patet. ſ. ꝙ nō pprie vocať fortitudo nec tēperātia: qꝛ hmōi noīa a ſua ipoſitione pmaria ꝛ ppria deſignāt illos habit⁹ qui imediate moderanť paſſiones iraſcibilis ꝛ cōcupiſcibilis elicitiue non iperādo mediate. ¶ Tertia eſt concluſio ꝙ iſte habit⁹ nō eſt vn⁹. cuꝫ eñ virt⁹ ſit de bono et de difficili vbi in obiecto eſt differēs bonitas ꝛ difficultas: ꝛ p ꝯñs eſt diuerſitas in virtute. cōſtat autē ꝙ eſt alia bonitas concupiſcere moderate: et audere bene ꝛ bñ operi ad alterū ſicut ꝛ ad alios act⁹ ē alia ꝛ alia difficultas: qꝛ q̄dā ſūt pni ad vnū tñ: aliq̄ āt ad aliud. ꝛ vn⁹ ꝛ ideꝫ proni⁹ ꝛ p accidens ad vnū: reſpectu cui⁹ de oppoſito nō tētať ꝛ patiť difficultatē in recte iudicādo ꝛ bñ eligendo circa 2. cōcluſio 3. cōcluſio

aliud cõtra qđ eſt vł eſt cõplexionat⁹/vel eſt actu
tẽtatus. vnde reſpectu tã diuerſoꝝ agibiliũ opoꝛ
4. ꝯcluſio tet ponere prudẽtias in itellectu/ ꝛ diuerſas iuſti=
cias in voluñtate. ¶ Quarta cõcluſio eſt oſtẽdere
iꝓbabilitatẽ opiõnis ſecũde q̄ ponit virtutes in
itellectu ꝛ in appetitu ſenſitiuo/nõ in volũtate:qꝛ
nõ min⁹ determinaꝶ appetit⁹ ſenſitiu⁹ a ſenſu q̃ vo
lũtas ab itellectu. ꝛ ſicut nõ ꝑt ſenſualitas trahe=
re volũtatẽ niſi mediãte itellectu:ſic nõ põt volũ
tas mouere appetitũ ſẽſitiuũ niſi mediãte ſenſu q̄
eſt fantaſia vł eſtimatiua: qꝛ ſicut volũtas nõ põt
velle niſi cognitũ ab itellectu/ſic nec appetit⁹ ſen
ſitiu⁹ niſi ſibi ꝑſentatũ a ſenſu. ſed hoc nõ obſtãte
ponim⁹ virtutes in appetitu ſenſitiuo ad bñ obe=
diendũ rõni magis q̃ in ſenſu. ergo pari rõne ma
gis ponẽde ſunt virtutes vel nõ min⁹ in volũtate
ad bñ mouendũ appetitũ inferioꝛẽ bñ eligẽdo:q̃
in rõne ad bñ iudicandũ. forte etiã in illis ſenſib⁹
q̄ imediate mouẽt appetitũ ſẽſitiuũ/opoꝛtet pone
re habit⁹ ſicut alꝭ diceꝶ. ſed qꝛ finis virtutis mo=
ralis nõ eſt bñ ſentire ſed bene appetere:ideo i ap
petitu magis ponitꝰ virt⁹/cũ finis iuſticie ſit ma=
gis bñ velle q̃ recte iudicare/imo itellect⁹ practi
cus videꝶ eſſe ꝓpter voluntatẽ nõ min⁹ eſt virtus
qđ eſt in voluntate/q̃ qđ eſt in intellectu.
5. cõcluſio ¶ Quinta cõcluſio eſt ꝙ habit⁹ q̄ ſunt in appeti=
tu ſenſitiuo facientes ipſum obedire voluntati in
hiis q̄ ad alterũ/vtputa nõ cõcupiſcere vxoꝛẽ pxi=
mi qꝛ eſt ei nociuũ/vel moꝛi ꝓ republica: qꝛ eſt de
bitũ nõ ptinẽt ſm rẽ ad alias virtutes q̃ ad tem
perãtiã ꝛ foꝛtitudinẽ elicitiue/licet iperatiue pti
neãt ad iuſticiã q̄ eſt in volũtate ꝛ nõ in aliquo ap
petitu ſenſitiuo vt ſic. qꝛ appetit⁹ ſenſitiui non eſt
appetere vnũ ꝓpter alterũ quãtũ eſt de ſe. ¶ Pre
terea ſicut act⁹ exterioꝛ quocũq; fine fiat eſt vni⁹
rõnis in genere nature/ſic act⁹ appetit⁹ ſenſitiui i
ſe nõ diuerſificaꝶ ꝑ hoc ꝙ diuerſo fine iperaꝶ. Vñ
moderate concupiſcere ſm dictamen rõnis recte
ſemp eſt temperate viuere/ſiue hoc fiat ꝓpter ho=
neſtatẽ ſui/ſiue ꝓpter ſui pximi vel dei: ꝛ ſiłr mo
derate iraſci quocũq; fine fiat ſemp eliciꝶ a foꝛtitu
dine/ꝓpter qđ nulla iuſticia eſt ꝓprie ꝛ niſi in vo=
luntate nec foꝛtitudo niſi in iraſcibili:nec tẽperã=
tia niſi in ꝯcupiſcibili:qꝛ act⁹ iuſticie elicit⁹ nõ eſt
debite iraſci vel cõcupiſcere: ſed debite eligere et
velle in oĩ materia virtutis. actus ꝟo foꝛtitudis
ſm rectã rõnẽ iraſci ꝛ timere reſpectu terribiliuz.
actus ꝟo tẽperãtie ſm rectã rõnẽ delectari vł tri
ſtari reſpectu cõcupiſcibiliũ ſm ſenſum/q̄ tria ſũt
actus illarũ triũ potẽtiarũ non vni⁹. ideo ꝛc.
6. ꝯcluſio. ¶ Sexta cõcluſio eſt ꝙ qñ dr ꝙ virt⁹ eſt vltimuz
in potẽtia/nõ eſt itelligendũ ꝙ ſol⁹ ille habit⁹ me
reaꝶ nomen virtutis q̄ attingit ꝑfectiſſime ad id
qđ eſt ſummũ in potẽtia:qꝛ tunc in vna potẽtia nõ
eſſet niſi vna virtus/ꝛ ꝑ ꝯſequẽs prudẽtia q̄ ptinet
ad vitã actiuã nõ eſſe virtus:ſed ſolũ virtutes pu
re intellectuales q̄ ptinẽt ad cõtẽplatiuam que eſt
finis actiue/imo nec ſciẽtie alie eſſent virtutes:
niſi ſola metaphiſica: ſed eſt ſenſus ꝙ in qualibet
materia habit⁹ imꝑfectus q̄ eſt magis diſpoſitio
non eſt virtus ſicut cõtinẽtia:ſed ille qui reſpectu
ſue materie particularis firmiter ꝛ delectabiliter
et ꝑfecte operaꝶ/qđ etiã non cõſiſtit in indiuiſibi=
li/ꝛ ſic ſũt in volũtate habit⁹ qui ſunt bene electi
ui reſpectu paſſionũ ſunt virt⁹ non ſolũ illi q̄ ſunt
bene electiui ad alterum/ licet iſti ſint ꝑfectioꝛes

qꝛ hoc eſt vltimũ et ſummũ bonũ agibile hoīs ꝙ
non ſolum ſit bene diſpoſitus in ſe/ſed etiã in ꝯpa
ratione ad alterũ maxime bonũ cõmune/ꝓpꝶ qđ
iuſticia legalis eſt clariſſima virtutũ/non autẽ ſo
la virtus. ¶ Ad argumenta ſolutum eſt.

¶ Queſtio quarta.

Quarto queritur/ vtrum ſunt
quatuoꝛ cardinales virtutes
ſcꝫ prudentia/tẽperãtia/foꝛ=
titudo/iuſticia? ¶ Et videꝶ
ꝙ nõ:qꝛ ille virtutes magis Primum.
debẽt dici cardinales vel ꝑn
cipales q̄ ſunt in principalio
ri ſubiecto et habẽt principa
lius obiectũ: ſꝫ itellectuales
ſunt in principalioꝛi ſubiecto q̃ moꝛales:qꝛ intel=
lectus principalioꝛ et notioꝛ eſt q̃ appetitus: que
cunq; virtutes etiã theologice habẽt principali⁹
obiectũ:qꝛ habent finẽ vltimũ ꝓ obiecto ſcꝫ deũ:
ergo tã virtutes intellectuales q̃ theologice de=
bẽt dici ꝑncipales vel cardiales q̃ ꝑdicte ꝟtutes
¶ Item virtus et viciũ opponunꝶ: ſed nõ dicunꝶ Secundũ
aliqua vicia cardinalia. ergo nec alique virtutes
debent dici cardinales. ¶ In contrariũ eſt qđ di Jn oppõ
cit Ambro. ſup lucã exponẽs illud Beati paupe=
res ſpũ. ſcꝫ quatuoꝛ cardinales eſſe/ prudentiam/
iuſticiã/tẽperãtiã/ꝛ foꝛtitudinẽ. ¶ Reſpõſio. Vi Reſpõſio.
denda ſunt quinq;. Primo de cardinalib⁹ in gene
rali. Scđo in ſpeciali de diſtinctione iuſticie lega
lis a particulari. Tertio de diſtinctione iuſticie
ab aliis moꝛalib⁹ Quarto de diuiſione iuſticie in
diſtributiuã ꝛ cõmutatiuã. Quinto de quibuſdã
dubiis. ¶ Circa primum ꝓponunt aliq̄ videnda
duo. Primũ eſt ꝙ ſole virtutes moꝛales debẽt di=
ci cardinales. Secundũ ꝙ inter moꝛales ille ſole
quatuoꝛ q̄ enumerate ſunt debẽt dici cardinales.
¶ Quantũ ad primũ eſt aduertendũ ꝙ virt⁹ dici Durã. q. 5.
tur cardinalis ad ſimilitudinẽ ad cardinẽ in coꝛ= huius diſ.
poꝛalib⁹. ſicut ei in cardie fundanꝶ moꝛ⁹ oſtij me=
diante quo fit ingreſſus in interioꝛa domus:ſic il
le virtutes circa quarũ actus humana vita verſa
tur crebri⁹ ꝛ principalius/dicunꝶ cardinales:nũc
eſt ita ꝙ actus humani crebri⁹ verſanꝶ circa mate
riam virtutũ moꝛaliũ q̃ aliarũ quarſcunq;: ideo
ſole virtutes moꝛales dicunꝶ ꝓprie cardinales
Q꞉ autẽ circa materiã ꝛ actus moꝛaliũ virtutuꝫ
verſeꝶ vita humana crebri⁹/patet ſic. in hoīe em ẽ
triplex vita/ ſenſitiua. ſ. in qua participat cũ bru=
tis:et iſta nõ dr ꝓprie vita humana:ſed magis ꝓ=
prie beſtialis. Vnde dr ꝑmo ethicoꝝ de ſectãtib⁹
talem vitã ꝙ ſunt vitã pecudũ eligentes. Alia eſt
vita cõtẽplatiua qua qs vacat ſoli cognitioni ve=
ritatis. ꝛ iſta adhuc ꝓprie nõ eſt humana ſꝫ q̄ſi di
uina. qꝛ eſt ſolum ſm intellectũ q̄ eſt nobis qđ di=
uinũ vt dr. x. ethicoꝝ. Tertia eſt vita actiua q̄ di=
rigit in operib⁹ hoīs ad aliũ/ꝛ in moderando paſ
ſiones ad ſeipſum/ et iſta ꝓprie dr humana: qꝛ eſt
toti⁹ ꝯiũcti inquantũ id qđ eſt principali⁹ in hoīe
ſcꝫ ratio dñaꝶ: ꝛ illud qđ eſt inferi⁹. ſ. appetit⁹ ſen=
ſitiuus ſubdiꝶ ꝛ regulaꝶ. diciꝶ etiam humana: qꝛ
eſt hoīs ad hoīem in cõicatione actionũ ptinẽtiũ
ad hanc vitam. Ad hoc autem ꝑficiunt ſole moꝛa
les virtutes que dirigunt in actionibus ad alterũ
et in moderationib⁹ paſſionũ: ꝓpter quod ille ſo
le dicuntur cardinales. ¶ Quantũ ad ſecundum
ſcꝫ ꝙ inter moꝛales ſunt quatuoꝛ ſolum q̄ dicãtur

cardinales patet: q2 inter virtutes morales ille q̄ ſunt principales debēt dici cardinales: nūc eſt ita q̄ p̄dicte q̄tuor īter ceteras ſunt magis principales. ergo debēt dici cardinales. Minor declarat᷑: q2 illud qđ p̄ncipaliſſimū eſt in virtutib᷒ moralibus eſt bonū rōnis. qđ q̄dē poteſt dupl'r ꝯſiderari. Uno mō ſm q̄ cōſiſtit in ipſa cōſideratiōe rōnis. Alio mō ſm q̄ ordo rationis ponit᷑ circa aliquid aliud. Primū ꝑtinet ad prudētiā q̄ eſt recta ratio agibiliū/ et ideo prudentia eſt p̄ncipaliſſima virt᷒ īter cardinales. Secundū autē pōt fieri dupl'r: q2 vel ordo rōnis ponit᷑ circa opationes vni᷒ ad alterū/ ⁊ hoc ꝑtinet ad iuſticiā q̄ eſt poſt prudētiā p̄ncipalior. Uel ponit᷑ talis ordo circa paſſiōes: q̄rū q̄dā īpellunt ad id qđ eſt cōtrariū rōni. ſicut delectationes ⁊ maxime q̄ ſunt tactus. tñ vt ciboꝝ et venereoꝝ quas oportet rep̄mere/ ⁊ hoc ꝑtinet ad tēperantiā/ q̄ eſt circa p̄ncipaliſſimas paſſiones ſiue delectationes ſenſibiles. Alie vō paſſiones retrahunt ab eo qđ eſt ſm rationē/ vt timor periculoꝝ et laboꝝ reſpectu quoꝝ īdiget hō vt firmet᷑ in bono rōnis ne ab eo recedat: ⁊ q2 īter pericula p̄ncipaliſſima ſunt illa q̄ mortē inferūt/ ideo fortitudo q̄ hmōi pericula reſpicit/ īter ceteras virtutes que timorē periculoꝝ et laboꝝ reſpiciunt/ p̄ncipalior eſt ⁊ cardinalis. et ſic patet minor/ ſcꝫ q̄ inter virtutes morales ille ſunt principaliores.

3. ꝯcluſio ¶ Ex eodē patet numer᷒ ⁊ ſufficiētia earum: q̄ tñ aliter ſumi pōt/ ſcꝫ ex parte ſubiectoꝝ q̄ perficiūt. Quadruplex eñ īuenit᷑ ſubiectū virtutū moralis ſcꝫ rōnale ꝑ eſſentiā/ qđ ꝑficit prudentia. ⁊ rōnale ꝑ participationē/ qđ diuidit᷑ in voluntatē quā ꝑficit iuſticia/ et in appetitū ſenſitiuū: q̄ diuidit᷑ ī iraſcibilē quē ꝑficit fortitudo: ⁊ in cōcupiſcibilē quē ꝑficit tēperātia.

2. articul᷒. Sōd. ¶ Quantū ad ſecundū ꝓcedunt ſic aliqui ad oſtendendū q̄ p̄ter iuſticiā generalē ſit neceſſaria iuſticia particularis/ dicētes q̄ p̄ter iuſticiā legalē q̄ eſt virt᷒ ſicut etiā p̄ter iuſticiā generalē neceſſarie ſunt alie virtutes/ puta tēperantia/ fortitudo: q̄uis iuſticia generalis oēm materiam illarū cōprehēdat/ ⁊ actib᷒ illarū vtat᷑ ad finē ſuū. Quod ſic patet. illud eſt neceſſariuꝫ hōi ſine quo nō pōt eſſe ꝑfect᷒ vt hō eſt ꝑfectione morali: q2 de tali neceſſario hic q̄rit᷑ nō de neceſſario ſimpliciter: ſed hō ꝑ ſolā iuſticiā legalē nō eſt ſufficiēter ꝑfect᷒. ergo ⁊c. Probatio minoris: q2 hō non eſt ꝑfect᷒ in eſſe morali: niſi cōueniēter poſſit elicere opationes ſuas īteriores ⁊ exercere exteriores. Rurſus q2 hō eſt aīal politicū natura ꝑfectibilis in ſe etiā in ꝯparatione ad alterū/ ⁊ illud alterum eſt adhuc duplex: q2 vel illud alterū eſt ꝑſona q̄dā ſingularis inq̄ꝫtum eſt pars cōitatis. Dico autē opationes interiores in genere moris illas q̄ ſubiectiue ſunt in appetitu ⁊ elicitiue ab eo. exteriores vō q̄ exercent᷑ ꝑ organa exteriora ꝯiūcta vel ſeparata circa materiā exteriorē cōiunctā vel ſeparatā. Verbi gr̄a. Interiores ſunt imediate appetere/ cōcupiſcere/ vel fugere/ iraſci/ ⁊ timere: q̄ ſunt eſſentialit᷑ paſſiones. Exteriores ſunt vt comedere/ tāgere ſe vel aliud. et he exteriores q̄ſi q̄ ſunt cōplementū p̄marū operationum. i. paſſionū: nec q̄runt᷑ niſi vt illis ſatiſfiat moderate vel imoderate. ⁊ ſic regulant᷑ eadē v̄tute cū illis. q̄nqꝫ aūt ꝓpter ſe non propter illas eliguntur. ⁊ ſic ꝑ ſe requirūt virtutem. Cum autē ſit neceſſarium homini ad ſuum bene eſſe morale q̄ ſit conuenienter diſpoſitus reſpectu omniū iſtoꝝ. i. reſpectu operationum interioꝝ et exterioꝝ in cōparatione ad ſe et ad alium ſingularem hominē ⁊ cōmunitatē neceſſarie ſunt ad hoc virtutes: q2 ad hoc naturalis aptitudo nō ſufficit. Experimur eñ in nobis ꝓ ſtatu nature lapſe ſupabūdātiā et defectum: ex quibus conſurgit inordinatio reſpectu omniū p̄dictorum vt patet inducendo ꝑ ſingula. Unde neceſſarie ſunt nobis virtutes circa hoc quo ad tria Primo ꝓpter ipſas operationes īteriores/ vt nō inſurgant īmoderate paſſiones quin ſm rectā rationem cōcupiſcamus ⁊ iraſcamur. Scđo ꝓpter opationes exteriores vt ſunt cōplementū p̄marū vt. ſ. moderate vtamur exteriorib᷒ delectabilib᷒ ⁊ triſtabilibus: ſed hec duo ad vnā virtutem pertinent: q2 ibi duo ꝓpter vnum vtrobiqꝫ eñ vnum. q̄ eñ moderate cibū deſiderat/ moderate cibo vtit᷑ comedendo/ et ſic de aliis. Unde non eſt alia difficultas que requirat aliam virtutē. Tertio ꝓpter operationes exteriores nō vt ſunt ad ſeipſum: q2 ſic ſunt cōplentes ꝑſonas: ſed vt ſunt ad alterum Et hoc vel rōne ſui/ vel ratione cōitatis: ad qđ requirunt᷑ diuerſe virtutes. cū eñ formale in virtute ſit ordo rationis vbi eſt diuerſitas ordinis: ibi erit diuerſitas virtutis. Eſt autē alius ordo hominis ad hominē vt eſt quedā ſingularis ꝑſona. Alius ad ipſam cōmunitatē/ vel ad hominem vt eſt pars cōmunitatis. et ſecundus ordo ſupponit primum. et bonū cōmune/ bonū particulare. ſicut cōmunitas ſupponit partes particulares ex quibus integrat᷑. ergo p̄ter iuſticiam generalem qua homo cōuenienter diſponit᷑ ad bene operandū exterius in ordine ad cōmunitatē vel bonū cōmune oportet eſſe iuſticiā particularē ꝑ quā bene diſponitur ad operandum exteri᷒ in ordine ad aliā ꝑſonam ſingularē in ſe et ſm ſe cōſideratā non in ordine ad cōmunitatem: et ſic patet diſtinctio iuſticie particularis ⁊ iuſticia legali.

¶ Quantū ad tertiū de diſtinctione iuſticie particularis ab aliis moralib᷒ ſic ꝓcedunt oſtendentes diſtinctionē iuſticie particularis ab aliis virtutibus particularib᷒/ puta tēperantia/ fortitudine. Sicut ei iuſticie eſt moderari exteriores operationes/ ſic et tēperātie et fortitudinis/ puta moderate vti vxore vel fugere aliū/ vel aggredi. ⁊ ſic nō vident᷑ differre. 3. articul᷒. ¶ Propter qđ ſciendū q̄ vtriuſqꝫ virtutum eſt habere exteriores operationes ſubiectiue: q2 extra appetitū exiſtentes materialiter: ſed formaliter loquendo opationes aliarū virtutū exercite dicunt᷑ interiores: non q2 ſint in appetitu: ſed q2 ſunt cōplementū interiorum ⁊ ꝓpter bonum agentis directe et imediate querūtur: ſed operationes iuſticie nō ſolū ſunt exteriores materialiter et in materia exteriori: ſed etiam formaliter. i. in ordine ad rationē: q2 in eis attenditur proportio operis ad operantem vel bonum eius directe: ſed proportio ad alium ad quē eſt et bonum eius: ſicut vir eo q̄ temperatus moderate vtit᷑ vxore ne in ſe excedat limites rationis ⁊ propter bonum ſuum in prole propria: ſed inquantuꝫ iuſtus reddit debitum vxori ne auferat ipſi vxori bonū ſuū. et q̄uis hoc ipſum qđ eſt bonū corꝑale vxoris ad quam ſit bonum facientis: q2 bonū virtutis ad illud: tñ bonum ꝓpriū non immediate reſpicit ſꝫ ad alteri᷒ bonū.

Contra. ¶ Sed tūc videt᷑ iuſticia non eſſe virtus moralis que eſt bonū operātis

ſed magis ars que efficit bonum operis operati.
¶ Solutio. Juſticia eſt circa lucrū ⁊ dānū/circa
que paſſiones appetit⁹ nõ ſunt determinate a na=
tura. vnde natus eſt homo ad hoc affici bñ vel ma
le. Similiter autē et oꝑationes ad alterū: qꝛ vult
homo ſibi et alteri pl⁹ de lucro et min⁹ de dāno ꝙ̄
debet/vel econuerſo. Unde ad hoc neceſſaria eſt
virtus ꝯuenīēter diſponēs: vt ſic ſciens ⁊ eligens
et ꝓpter hoc. i. bonū vt ſciat ⁊ velit moderate ſibi
et alteri lucrū et dānū/⁊ hoc ꝓpter bonū virtutis
q̄d eſt ipſa electio recta q̄ melior eſt ꝙ̄ ſit bonitas
electi: ſed artifex inꝙ̄tū hmōi non eſt nat⁹ diuerſi
mode affici ſm appetitū ad ipſum artificiatū ſm
ſe cõſideratū: imo nõ variata affectione ſm boni
tatē vel maliciā appetit⁹ põt facere bonā vel ma=
lam archā/et eſſe bonus artifex et malus ſine vir
tute ⁊ vicio: ꝑ accidēs autē vt artificiatū cõſide=
ratur vt lucratiuū vel dānoſum ⁊ in cõparatione
ad aliū vel cõducentē oꝑas vel ementē artificiatū
ſtatim conſurgit affectio bona vel mala. et ſic ars
indiget virtute vt fideliter opeꝛ alteri. ⁊ ſic dr̄. 6.
ethicoꝝ. ꝙ artis eſt virt⁹. Differt ergo iuſticia ab
aliꝭ etiā inꝙ̄tū iſta ⁊ ille ſunt circa oꝑationes ex
teriores: qꝛ ille ſunt circa operatiões inꝙ̄tū ſunt
cõmēſurabiles operāti. Juſticia autē circa oꝑa=
tiones vt ſunt ꝯmēſurabiles alteri ⁊ in ordine ad
alterū ¶ Jtē inſtaꝛ ꝙ nõ differāt: qꝛ ſicut ille ſūt
circa paſſiones/ita ⁊ iſta etiā ꝓ̄ncipaliter videꝛ
qꝛ ſicut aliq̄ nõ ponūt virtutē acq̄ſitā in volūtate
aliquā: qꝛ nõ patiꝛ diffinitatē in ſeq̄ndo iudicium
rationis ꝑ ſe: ſed ꝓpter retractionē appetit⁹ ſenſi=
tiui/vnde in illo eſt ꝓprie. ſic homo nõ patiꝛ diffi=
n:tatē in oꝑib⁹ q̄ ſunt ad alterū niſi ꝓpter imo=
derantiā paſſionū. Facile eñ nõ ledit ꝓximū per
adulteriū q̄ nõ imoderate amat venerea. vnde cir
ca operationes exteriores nõ oportet eſſe virtutē
aliquā: ſed tñ circa paſſiones circa quas oēs lue=
niunꝛ alie virtutes/ꝓpē q̄d vel iuſticia nõ eſt/vel ē
circa eandē materiā cū aliꝭs. et ſic non diſtinguiꝛ
ab eis /aut ſupfluit. ¶ Et ſciendū ꝙ phs ⁊ cõmē=
tator: nūꝙ̄ diſtinguunt has virtutes penes mate=
riā. ſic ꝙ iuſticia ſit circa oꝑationes: alie aūt cir=
ca paſſiões. ⁊ cū magiſtri cõueniene ſic eas diſtin
guūt adinuicē. hoc nõ eſt intelligendū ſm ꝑ̄ciſio
nē/ſic. ſ. ꝙ tēperātia ⁊ fortitudo ita ſint circa paſ=
ſiones ꝙ nullo modo circa oꝑationes exteriores
ſed circa vtrūꝙ̄ aliqualiꝛ: aut ꝙ iuſticia ſit ita cir
ca operationes tñ ꝙ nõ etiā aliq̄liter circa paſſio
nes: imo circa vtrūꝙ̄: ſed hoc dr̄ ſm quādā appro
ꝑiationē q̄ ſumiꝛ ex hoc ꝙ vnaqueꝙ̄ virt⁹ ꝑ ſe et
ꝓ̄ncipaliter ꝯſiderat: iuſticia eñ principaliter ⁊ ꝑ
ſe eſt circa operationes q̄ ſunt ad alterū: ſed ꝑ ac=
cidēs et ex cõſequēti circa paſſiones ad remouen
dum ꝓhibēs. Juſtus eñ inꝙ̄tuꝫ hmōi ꝓ̄mo ⁊ ꝑ ſe
intendit alteri reddere debitum: ſed quia ꝓhibeꝛ
et difficultatē patiꝛ reddere debitū ꝑ inordinatā
affectionē ad lucrum ꝑ quam inclinatur ad retinē
dum aut capiendū alienū/ideo moderaꝛ iſtā paſ=
ſionem quā afficiꝛ ad lucrum ⁊ dammum. vt prom
pte reddat alteri debitum/non ꝙ ꝑ ſe querat dele
ctari vel triſtari in lucro. Sed temperantia ⁊ for=
titudo econuerſo/ ſunt principaliter quidē et ꝑ ſe
circa paſſiones: ſed ex cõſequenti circa operatio=
nes conſequentes et complentes. temperatus eñ
inquantum huiuſmodi primo intendit vt non ha=
beat aliquam paſſionem cõcupiſcibilis niſi ſm ꝙ
recta ratio dictabit/⁊ ex ꝯſequēti moderate come
dere vel tangere vt moderate delectetur. ¶ Pre
terea medium principaliter attenditur in iuſticia
ſm ſuperabundantiam ⁊ defectum in exteriorib⁹
operationib⁹ put ſunt ad alterum/non qꝛ debite
afficiatur ad ipſum: ꝙ̄uis iſta ſint inſeparabilia.
temperatus autē eſt/non qꝛ ſobrie comedit ꝙ̄uis
et hoc ſit neceſſariū. Sed qꝛ moderate cõcupiſcit
cibū ⁊ hmōi ſm ordinē ad rõnē et proportionē ad
ſeipſum. Unde ſi qs ſimpliciter cogereꝛ vltra mē
ſurā bibere dū tamen vltra menſuram non appete
ret/hic nichilomin⁹ eſſet tēperat⁹ ſimpliciꝛ nõ au=
tē ſi ecõuerſo/ puta ſi appeteret inordinate ⁊ ſi nõ
vtereꝛ niſi moderate/vel qꝛ timet/ vel qꝛ non ha=
bet: hic non eſt temperatus. Et quidem veruꝫ eſt
ſi͏̄r hoc in iuſticia: qꝛ ſol⁹ actus interior denomi=
nat ſine exteriori ſi non aſſit facultas. Nam iuſt⁹
eſt qui vult reddere debitum/ licet non reddat: qꝛ
non poteſt. non autē ſi ex timore: nam iniuſtus eſt
qui reddit debitum inuitus: ſed hoc eſt qꝛ rectitu
do appetitus debeꝛ omni virtuti eo ꝙ virt⁹ eſt. vn
de rectitudo act⁹ interioris eſt principalior in iu=
ſticia vt virtus eſt: ſꝫ rectitudo i exterior vt talis
virtus eſt. Juſticia eñ vt iuſticia pric:paliter eſt
vt appetit⁹ inclineꝛ ad operationem alteri cõmē=
ſuratam debite nonvt afficiatur ſic vel aliter niſi
propter primū. ¶ Juſticia ergo generalis eſt cir 3
ca totam materiam moralem vt ordineꝛ ad bonū
cõmune per actum cuiuſlibet virtutis particula=
ris. Juſticia autem particularis circa damnuꝫ et
lucrum et res exteriores ſm ꝙ veniūt in vſum hu
manum in ordine ad alterū ſm debitum. ſed ma=
gnanimitas in ordine ad ſeipſum. veritas amica=
bilitatis ⁊ hmōi in ordine ad alterum ſm honeſta
tem. ¶ Differt etiā iuſticia ab aliꝭs virtutib⁹ quo 4
ad medium ſic ſm quoſdam: qꝛ in aliꝭs eſt eñ me=
dium rationis ſiue quo ad nos: in iuſticia autem
requiriꝛ medium rei. Alie eñ virtutes ſunt prici=
paliter circa paſſiones que ſufficienter cõmenſu=
rantur ex ſola debita proportione ad ſeipſum: ſed
iuſticia eſt circa res exteriores et operationes et
ad pſonas alias. vñ in ea oportet commenſurare
rem ad rem/puta merces quantuꝫ ad precium in
cõmutationib⁹/⁊ pſonam ad pſonam vt in diſtri=
butiuis. ¶ Sed hoc ꝙ̄uis poſſit habere bonum Contra.
intellectum/ eſt tamen improprie dictum propter
tria. Primo: qꝛ ſcdm̄ philoſophum virtus mora=
lis eſt habitus in medietate quo ad nos. ⁊c. Que
diffinitio ſm cõmentatoreꝫ etiam conuenit omni
virtuti morali et non medium rei. Scd̄o quia me
dium rei conuenit ei ſm ſeipſum/ ſic quattuor eſt
medium iter tria et quinꝙ̄: tale autem mediū nõ
requiriꝛ ſemper in iuſticia/ ſm ſcꝫ equi diſtātiam
ab extremis: ſed in comparatione ad vtentes: qꝛ
venditio eiuſdem rei et preciꝫ eſt iuſta ſm caritatē
et copiam rerum venalium. ¶ Ex quo etiam pa=
tet tertia ratio: qꝛ medium rei eſt idem et vnifor=
me apud oēs/quod nõ cõuenit medio iuſticie: qꝛ
ſalua iuſticia id quod eſt vile in vno loco: eſt carū
in alio. ¶ Preterea. iuſta commutatio poteſt eſſe
rerum que ſm ſe conſiderate habent valorem in=
comparabilē puta rei animate et inanimate/ equi
vel ſerui et pecunie. Unde ſi accipiaꝛ proprie me
dium rei non poteſt conuenire cū medio rationis
quia habent rationes diuerſas et incõpoſſibiles:
quia primum eſt indiuiſibile et inuariabile ſcdm

reſpectum ad ſua extrema: medium autem ratio-
nis habet omnia oppoſita. Unde non accipitur me-
dium in exterioribus rebus ꝑ iuſticiam ſcd̃m ſe
ipſas: ſed ſm ꝙ in vſum hominum veniunt. et ſic
Solutio necessitas humana ꝓpter quam ſunt eſt menſura
valoris eorũ. ¶ Tamen exponendo predictã opi-
nionem / poteſt notari duplex differentia circa me
dium iſtarum. Prima: q2 ſi ly rei teneat trãſitiue/
ſic eſt medium rei in iuſticia non in alijs: q2 in iu-
ſticia concurrunt plures res inanimate / puta res
et precium. Uel animate vt in diſtributiua ꝙ opor
tet cõmenſurari debito modo adinuicẽ ſm quali-
tatem ariſmeticam vel geometricam vt habeatur
medium iuſticie. In alijs autem virtutibus eſt tñ
vna res et vna ꝑſona / puta vna paſſio. vnde nõ eſt
ibi medium rei. i. mediũ ſumptũ ꝑ adequationem
rei ad rem. Si autẽ ly rei ſumatur intranſitiue vt
dicatur medium rei. i. reale ſm ſe: ſic non eſt in ali
qua virtute. Secunda differentia penes medium
eſt: quia alie virtutes ſunt medium eſſentialiter ⁊
formaliter inter duas malicias in genere moris:
ſicut cõcupiſcere ſicut oportet / eſſentialiter eſt me
dium inter plus et minus ꝙ oportet: quoꝝ vtrũqꝫ
eſt vicium moris: ſed iuſticia eſt medians effecti
ue inter duo extrema quorum vtrumqꝫ eſt maluz
ſed alterum pene et nature: alterũ culpe ⁊ moris.
Iuſtum enim facere eſt bonum in genere moris:
et iniuſtum facere eſt malum in eodem genere: ſꝫ
iuſtum pati et iniuſtum ſunt bonum et malum in
genere nature ⁊ non moris: q2 pertinent ad com-
modum et incõmodum / bonum vel malum cõmo
dum. Iuſticia enĩ facit ſe ⁊ proximum habere tñ
de lucro ⁊ de dãno quantũ debet / quod eſt mediũ
inter hẽre pl⁹ de lucro / et min⁹ de damno ꝙ debet:
quod eſt vicium moris pertinẽs ad iiuſticiam / et
bonum cõmodi: et inter habere minus de lucro ⁊
pl⁹ de dãno ꝙ debet: qđ nõ eſt malũ culpe moris
vel iiuſticie: ſꝫ tñ malũ pene nature et incõmodi
4. articlo ¶ Quantum ad quartum de ſubdiuiſione iuſti-
cie particularis dicũt ꝙ iuſticia particularis ſub-
diuiditur in cõmutatiuã ⁊ diſtributiuam ſicut in
diuerſas ſpecies ſpecialiſſimas ipſa exiſtens ſpe-
cies ſubalterna. Et hec diuiſio et diſtinctio ſpecie-
rum iuſticie patet ex quatuor. Primo ex diuerſi-
tate materie remote que eſt res q̃ veniunt in vſum
et cõmunicationem hominum et vite. Bonorum
enĩ quedam ſunt propria ſingulorum circa que eſt
iuſticia cõmutatiua: quedã ſunt cõmunia vniuer-
ſitati / circa que eſt iuſticia diſtributiua. Et ꝙuis
hec diſtinctio non ſit rerum ſm ſe: q2 illa eadẽ res
numero vel ſpecie que eſt aliqñ propria / aliqñ eſt
cõmunis: tamen eſt diſtinctio ⁊ diuerſitas magis
rerum in cõparatione ad habentes ⁊ vtentes. ali-
ter enĩ quis habet bona propria: q2 habet ſicut do
minus ꝑ ſe ⁊ inſolidum: aliter bona cõmunitatis /
q2 ſicut adminiſtrator enĩ. dñs autẽ ẽ cõmunitas /
et non aliquis de cõmunitate. ¶ Item aliter vti
tur quis re propria: q2 ad libitum ſine cuiuſꝙ̃ ꝑiu
dicio / aliter re cõmuni: quia non niſi ſm intentio
nem cõmunitatis. i. quã haberet cõmunitas ſi eſ-
ſet vna perſona / aliter peccat. Scđo patet idez ex
diuerſitate materie remote / que eſt ꝑſona cuꝫ qua
operatio iuſticie exercetur. vnaqueqꝫ enĩ perſona
etiam ſi actu ſit pars cõmunitatis differt a ſeipſa
cõſiderata vt quedam ꝑſona ſingularis in ſe / ⁊ vt
eſt pars cõmunitatis. iuſticia autẽ reſpicit equali

tatem ad alterum ſm ſe conſideratum: ſed diſtri-
butiua ad alterũ vt habet habitudinẽ ad cõmuni-
tatem cuius bona ſic vel ſic meruit plus vel min⁹
ꝙ alius. ¶ Item diſtributiua cõparat vnam ꝑſo
nam ad aliam vt adequet eis res. cõmutatiua au
tem non ſm rem ad rẽ. Tertio ex diuerſitate ma-
terie propinque que eſt operatio. cõmutatio eniꝫ
iuſta fit ſm cõmunicationem ⁊ conditionem rerũ
non quidem in ſe: ſed in ſe in ordine ad vſum ꝯtra
hentium. diſtributio autẽ iuſta ſm dignitatẽ ꝑſo-
narum. Quarto ex parte medij: q2 in cõmutatiua
eſt medium ariſmeticũ / hoc eſt ſm equalitatẽ ꝙti
tatis abſolute rei ad rem in ordine tñ ad vſum cõ
trahentiũ: vt ſi preciũ eſt. x. qđ dat emptor / equus
quem tradit venditor valeat. x. ſi autẽ pl⁹ valeat
equ⁹ duo illa addãtur ad. x. ſic enĩ fit adequatio
ariſmetica in numeris. in diſtributiua autẽ eſt me
dium geometricũ ſm ꝓportionez. vt ſi duob⁹ ſint
diſtribuenda bona cõmunitatis / ita ſe habeat bo
num vnum diſtribuibile ad aliud bonum ſicut ꝑſo
na ad ꝑſonã ſm dignitatẽ. ¶ Ex q̃ patet ꝙnto cor
relarium ꝙ in iuſticia cõmutatiua poteſt dari al-
teri plus de lucro et minus de damno ſine iniuſti-
cia: imo hoc erit liberalitatis / dũ tamen ex cõſen
ſu ſine errore vtriuſqꝫ ꝓcedat. In diſtributiua au
tem plus dare alicui de bonis cõmunitatis ꝙ me
ruerit / eſt peccatum iniuſticie et reſpectu cõmuni-
tatis contra cuius intẽtionem adminiſtrator infide
liter bona eius diſtribuit / ⁊ reſpectu dignioris cui
hec debebantur. ¶ Sed cõtra: q2 dignitas ꝑſone Contra
in diſtributiuis non attenditur per ſe: quia ſic nõ
eſt pars cõmunitatis. vnde ſic nõ debentur ei bona
cõmunitatis: ſed in ordine ad ꝯmunitatẽ. et ſic vi
detur eſſe iuſticia legalis. ¶ Preterea. 5. ethicoꝝ
In pecunijs iuſta fit diſtributio cuꝫ reſpicitur ad
illata. cõmentator vt plus detur ei qui plus intu
lit. qđ videtur ꝑtinere ad iuſticiam ꝯmutatiuam
¶ Ad primum dicẽdum ꝙ iuſticia generalis nul Solutio.
lam habet materiam propriam abſtractaꝫ a mate
rijs aliarum virtutum: ſed de neceſſitate eius ma
teria ſemper eſt materia alicuius virtutis parti-
cularis. ¶ Sciẽdum ergo ꝙ retributio ⁊ diſtribu
tio bonorum cõmunium que fit alicui de cõmuni
tate ſcđm merita / cedit primo in bonum ſingula-
re ipſius recipientis / ex conſequenti in bonum cõ
munitatis tã honeſtum ꝙ vtile et delectabile. ho-
neſtũ quidẽ inqꝛtũ quedã pulchritudo ordinis cõ
ſurgit ex hoc ꝙ in cõmunitate q̃libet habet de bo
nis eius ſcđm merita: ſicut et in corpore naturali
eſt pulchritudo elegans membrorum diſpoſitio
ſcđm ordinatam adinuicem proportionem. Uti-
le autem inquantum magis aliquis animatur ad
ſeruiendum cõmunitati cum digne remuneratur.
Et delectabile: q2 ex hoc pax et tranquillitas cõ-
ſeruatur. ſcđm phm̃ enĩ ex hoc bella et lites in cõ-
munitatibus oriuntur / ꝙ peiores plus habent de
honorib⁹ et alijs bonis ciuitatis: et meliores mi-
nus. Iuſtus autem diſpenſator inquantum atten-
dit in diſtribuendo bene bonũ meriti ſingulare ip
ſius merentis / agit ſcđm iuſticiam particularem
diſtributiuam. inquantũ autem iſtud bonum vlte
rius ordinat in vtilitatem cõmunẽ / agit ſm iuſti-
ciã legalẽ. ¶ Ad ſecundũ dicendũ ꝙ ꝙuis digni
tas ꝑſone ⁊ illatio inſeparabiliter ſe cõcomitentur: q2
q̃ melior eſt in cõitate pl⁹ infert vel cõfert: ⁊ ſi nõ
boni vtilis / tñ boni honorabilis corã deo ⁊ hoib⁹:

qui parcit impio ꝓpter iuſtũ:tñ iuſticia diſtributi ua principaliter attẽdit dignitatem non illationẽ: ꝗuis iudicare poſſit dignitatẽ ex illatiõe:nec ẽm equalitatẽ ꝗtitatis ad illata in cõitatẽ diſtribuit ei bona cõitatis: ſed in iuſticia cõmutatiua ꝑcipe habeť reſpectus ad illationẽ etiã ẽm eq̃litatẽ ꝗti tatis. Rurſus is cui fit diſtributio nõ intulerat id qḋ intulit amore remunerationis ſed amore iuſti cie ⁊ virtutis. vñ id qḋ diſtribuiť ei nõ eſt merces illati: ſed pmiũ virtutꝭ/al's eſſet mercẽnari⁹ ⁊ nõ ciuis virtuoſus. ſed in iuſticia commutatiua ipſe dat tñ vt recipiat tm̃ ⁊ nõ amore virtutis ſed ꝓpť indigẽtiã ꝗuis nollit accipere niſi ẽm mẽſurã vir tutis: et redditur ſibi tantum non propter digni tatem eius: ſed in mercedem eius quod dedit.

5. articul⁹. ¶ Quantũ ad quintũ de dubijs circa vtrãq₃ iuſti ciã dubitať pmo de idulgẽtia ad quã iuſticiã ꝑti neãt. Dicendũ ꝙ nõ ad diſtributiuã: qꝛ nõ ẽm di gnitatẽ recipiẽtis: ſed ẽm iuſticiã cõmutatiuã: ſi cut cum vn⁹ ꝓ altero. ſatiſfacit eñ de pena quam ſcil ſuſtinuerũt. tñ ſoluit ꝓ iſto ꝗtũ ipſe dat. Eſt autẽ idulgẽtia remiſſio pene tpalis debita pecca tis actualib⁹ nõ remiſſe ꝟtute clauiũ facta a ꝑlato eccl'ie ex cauſa rõnali pie cõpenſatiõeq₃ pene xpi ⁊ ſctõꝝ. Unde ſi papa ſine cauſa rõnali daret/ non ſolum peccaret: ſ₃ nec valet. ſi tñ eſſent multe cau ſe rõnabiles ſufficientes/ quarũ tñ vna eſſet rõna bilior altera/ et daret ꝓpter min⁹ rõnabilẽ omiſſa magis rationabili/ peccaret q̃dẽ: ſed valet. ſicut is qui diſtribuit bona cõitatꝭ bono omiſſo melio ri. ¶ Itẽ ſciendu₃ ꝙ iuſticia ꝑ ſe pmo ⁊ immediate eſt circa opationes exteriores q̃ ſunt ad alterũ vt eſt alterũ nõ ledere/ iuſtum cuiq₃ tribuere equalitẽ cũ primo cõicando et ei diſtribuendo: ſed ex cõſe quẽti circa paſſiones q̃ ꝓpie et directe nate ſunt impedire rectitudinẽ iſtarũ operationũ/ ſicut ſunt affectiones circa lucrũ ⁊ damnũ. naturaliter ei ex natura corrupta h₃ appetit ſibi pl⁹ de lucro ⁊ mi nus de dãno ꝗ̃ alteri ſed ꝑ accidens eſt circa oẽs alias paſſiones q̃ indirecte poſſunt ei⁹ actũ ꝓnci palẽ īpedire. ſi q̃s eñ immoderate delectationẽ ve nereoꝝ appeteret poſſꝫ fieri iniuſtus adulterãdo et ꝑ timorẽ imoderatũ iniuſt⁹ diſtribuẽdo. et ſic de alijs. Hec autẽ gñalitas materie q̃ eſt ꝑ accidẽs nõ facit virtutẽ generalẽ. ¶ Itẽ ſciendũ ꝙ rex ad monetã ſe h₃ dupl'r. Uno modo ſicut ei⁹ iſtitutor et tunc peccat ſi ꝑ vtilitate ꝓp̃ia in dãnũ ſubditorum eã iſtituit vel ſtatuit: ſicut ſi faceret legẽ qua ſubditi ſe iterficerẽt/ hoc eñ eſt tyrãni et nõ regis Nã iuſtus legiſlator cõdit legẽ ſubditis vtiliorẽ. Alio mõ vt cõmutator ⁊ cõmutãs. ſ. maſſam talẽ ti cũ pecunia fabricata ⁊ illam fabricãs: ⁊ tunc qꝛ ꝗtũ vn⁹ habũdat in lucro tm̃ alt⁹ in dãno. ipſe qui ſic lucrať iniuſtus eſt: cui⁹ pctm̃ reducit ad obolo ſtaticã. ¶ Sed ſciendũ ꝙ vſura in mutuo cõſiſtit cuius eq̃litas eſt in indiuiſibili. vnde mox nolata ſuoluit malicia/ nec bñ fieri põe. vñ rex nulla re gni neceſſitate vſuram põt exigere a ſubditis: ſed obolostatica eſt i ↄtractu vẽditiõis vel pmutatio nis/ cuiuſmodi diuerſificať in valore ẽm loca ⁊ tẽ pora: ita vt ſine pctõ quiq₃ pl⁹ q̃q₃ min⁹ deť ꝑ eo dẽ: ⁊ tũc ſi rex ꝑ neceſſitate regni ſic mutaret pre ciũ in hac monete fabricatiõe/ poſſet excuſari ſup poſito ꝙ aliter cũ minori dãno ſubditoꝝ nõ poſ ſet fieri / vel occurrere regno deficiẽtibus redditi bus ⁊ theſauro: qꝛ i tali caſu etiã collectã ⁊ ſubuẽ

tionẽ ab oib⁹ poſſet petere: ſicut ꝓpter cõmune pe riculũ merces oim̃ ꝓiciunť in mare: ⁊ oẽs contri buũt. ¶ Ad argumẽta ꝓncipalia dicendũ ad ꝑ: mũ ꝙ virtutes theologice ⁊ intellectuales l₃ ſint nobiliores virtutibus moralib⁹ tã ratione ſubie cti ꝗ̃ obiecti ꝗtum ad aliquas eorũ tñ nõ dicunť ꝓpie cardinales: qꝛ non ꝑficiunt hoiem in vita q̃ ꝓpie diciť humana ſicut virtutes morales vt de claratũ eſt in corpe ſolutionis. ¶ Ad ſecundũ di cendũ ꝙ non eſt ſimile de vicijs et virtutib⁹: quia viciũ ẽ ꝑ auerſionẽ a fine debito ꝓpter qḋ mot⁹ vi cioꝝ nõ aſſimilať oſtio ꝑ qḋ intrať in domo. ꝑ pec catum eñ magis recediť ab eo qḋ eſt hois ꝗ̃ acce dať: cũ homo ſit hõ ꝑ rõnẽ a qua oẽ pctm̃ deuiat: ideo vicia nõ dicunť ꝓpie cardinalia: ſed act⁹ vir tutũ ſunt ꝑ acceſſum ad rationẽ q̃l ad id qḋ eſt iti mum in homine: ideo inter virtutes principalio res dicuntur cardinales.

Ad rõnes ꝓncipales

¶ Diſtinctio. xxxiiij. ¶ Queſtio. j.

Circa triceſimaquartã diſtin ctionẽ queruntur tria. Primo de donis in cõi. Scḋo in ſpe ciali ꝗtũ ad dona directiua vtrũ prudẽtia theologica ſit donũ ſpũs ſcti. Tertio de do nis executiuis i ſpeciali q̃ ad timorẽ/ vtru₃ timor ſuilis ſit bon⁹. ¶ Primo ergo quer iť vtrũ dona ſint eadẽ ꝟtutib⁹/ an ſint diſtincta ab eis

Primum ¶ Et arguiť ꝙ ſint eadẽ cũ ꝟtutib⁹: qꝛ illa ſunt idẽ q̃ꝝ eſt eadẽ diffinitio ſed ꝟtutũ ⁊ donorũ eſt eadẽ diffinitio. ergo ſunt idẽ. Minor ꝓbať: qꝛ diffini tio quã dat Auguſtin⁹ de virtutute ↄpetit donis ſc₃ ꝙ virtus eſt bona qualitas mentis qua recte vi uit qua null⁹ male vtiť/ quã de⁹ in nobis ſine nobis

Secundũ operať. ¶ Itẽ iter dona noiant ſapientia/ intelle ctus/ ſciẽtia/ fortitudo/ cõſiliũ/ vel prudentia. con ſtat autẽ ꝙ hec ſunt virtutes vt pater. 3. ⁊. 6. ethi coꝝ. ergo videť ꝙ dona nõ diſtiguanť a virtutib⁹

In oppoſi. ¶ In cõtrariũ eſt qḋ dicit Grego. pmo moraliũ. ꝙ dona data ſunt in adiutoriũ virtutũ: ſed nichil dať in adiutoriũ ſuipſi⁹. ergo. ⁊c. ¶ Itẽ timor cõ numerať iter dona/ q̃ tñ nõ ẽ virt⁹ ſ₃ paſſio. ꝗre. ⁊c.

Reſpõſio. ¶ Reſpõſio. Tria ſunt vidẽda. Primo de diſtin ctione donorũ ⁊ virtutũ. Scḋo de diſtinctione et ſufficiẽtia donorũ adinuicẽ. Tertio an maneãt in

Durã. q. 1. huius. diſ. 1. modus. patria. ¶ Quantũ ad primũ eſt q̃ntuplex mod⁹ dicẽdi: quoꝝ duo pmi parũ habẽt de ꝓbabilitate: alij tres ſunt ꝓbabiliores. ¶ Prim⁹ modus dicẽ di ꝙ ꝟtutes ⁊ dona realiter diſtĩguunť: qꝛ ꝟtutes danť ad bene operandũ: ſed dona ad reſiſtendum

Contra. tentationib⁹. ¶ Sed iſtud ſatis cõiter reprobať: qꝛ ꝑ idẽ daľ alicui facultas ad bene operãdũ ⁊ ad reſiſtendũ malo ↄtrario. ſicut eñ ꝑ tẽperantiã h₃ aliq̃s tẽperate viuere: ita ꝑ tẽperantiã habet reſi ſtere oppoſitis tẽperãtie. ⁊ ſic de alijs virtutibus Unde de caritate q̃ ipꝛat actus oim̃ virtutũ 1. Cori. 13. aq̃ multe. i. tẽtatiões q̃leſcũq₃ nõ potuerũt extinguere caritatẽ. Si ergo virtutes ꝑficiunt ad bñ opãdũ nõ oportet ꝑter eas ponere aliq̃s alios habitus q̃ ꝑficiant nos ad reſiſtẽdũ cõtrarijs ten tationib⁹. ¶ Secũdus mod⁹ eſt ꝙ dona differũt

2. modus. a virtutib⁹: qꝛ ꝑ virtutem euitanť peccata/ ꝑ dona purgentur ſequele peccatoꝝ. Et iſtud cõfirmať ꝑ verbũ Grego. qui dicit. Sapiẽtia daľ cõtra ſtulti ciã/ intellectus contra ebetitudinẽ. ⁊ ſic de alijs.

que nõ ſunt pctã ſed ſeq̄le pctõꝝ. Sed iſtud nõ va
let:ſilr ſicut nec p̄mũ:qꝛ defectus oẽs tollunt per
v rtutes ſicut ꝑ dona. Sapiẽtia eñ ⁊ intellect⁹ ſi-
ue accipiant vt dona ſiue vt virtutes equaliter tol
lunt ſtulticiã ⁊ ebetudinẽ. ¶ Itẽ pronitas ad pec
5.modus. candũ eſt ſeq̄la pctĩ / q̄ tñ pronitas tollit ꝑ aſſuefa
ctionẽ in actib⁹ virtuoſis. ¶ Terti⁹ mod⁹ dicendi
eſt ꝙ aut ſunt idẽ cõuertibiliter ſolo nõie differẽ-
tia: aut ſunt idẽ ſicut superi⁹ ⁊ inferi⁹: ita ꝙ oĩs vir
tus eſt donũ ⁊ nõ ecõuerſo. differẽtia eñ nõim eſt
ꝙ illud idez qđ dicit virt⁹ ꝓut ꝑficit nos ad bene
operãdũ dr̄ donũ ꝓut dat a deo. virt⁹ eñ ſortit ra
tionẽ doni nõ qualitercũq; habita: ſed ꝓut ꝑ infu
ſionẽ habet ⁊ ex acq̄ſitione / ⁊ videt hec differẽtia
nõim haberi ex ipſa ſcriptura. Sapiẽtia eñ q̄ ſm
ſe eſt virt⁹ q̄dã vocat ꝓut alicui infundit diuinit⁹
donũ. ⁊ ſic loquit Jacob⁹ in canonica ſua dicens
Omne datũ optimũ et oẽ donũ ꝑfectũ de ſurſum
eſt. ⁊ ſtatim ſubiũgit de ſapiẽtia. Si q̄s indiget ſa
pientia poſtulet a deo q̄ dat oĩb⁹. ⁊c. Siĩi mõ loq̄
tur ap̄ls de fide vocãs eã donũ. ad Ephe. Gr̄a eñ
ſaluati eſtis ꝑ fidẽ ⁊ nõ ex vobis: dei eñ donũ eſt.
Contra. ¶ Obijcit autẽ ꝯtra iſtũ modũ ſic. Si dona ⁊ vir
tutes ſunt idẽ re differẽtia tñ ſm rõnẽ: tunc quot
erũt virtutes tot erũt dona / ⁊ ſic tẽperãtia q̄ ẽ vir
tus erit etiã donũ ⁊ ſilr iuſticia / necnõ fides / ſpes
caritas. hoc autẽ nõ dr̄ cõiter. ḡre. ⁊c. ¶ Ad hoc
reſpõdẽt tenẽtes hunc modũ cõcedẽdo ꝙ tot ſunt
dona quot virtutes infuſe: qꝛ ex infuſiõe ſortiunt
rationẽ doni: ⁊ q̄n dicit ꝙ fides / iuſticia / tẽperan-
tia / et hmõi: nõ numerant iter dona. yſa. xj. dicũt
ꝙ imo ſi videat non ſolũ principiuz illi⁹ capli ſed
ꝓceſſus. dicit eñ ꝯñter erit iuſticia cingulũ lũbo
rum ei⁹ / ⁊ fides cinctoriũ renũ eius. ⁊ ſic habem⁹
iuſticiã ⁊ fidẽ. ſub fide aũt cõprehẽdunt ſpes ⁊ ca
ritas. de tẽperãtia aũt dicũt ꝙ intelligit in dono
timoris: qꝛ ꝑ donũ potiſſime timoris retrahunt a
delectatiõib⁹ carnis ſm illud pſal. Cõfige timore
tuo carnes meas. Prudẽtiã aũt nõie cõſilij ⁊ ſm
iſtũ modũ oẽs ꝟtutes itellectuales: vt ſunt ſapia /
ſcia / itellect⁹ / ⁊ oẽs morales: vt ſunt prudẽtia / for
titudo / tẽperãtia / ⁊ iuſticia: vt a deo dant dona di
Contra. cunt / necnõ et ꝟtutes theologice. ¶ Et ſi argua
Solutio. tur ꝙ tũc erũt plia dona q̄ ſeptẽ. Dicũt iſti ꝙ non
eſt incõueniẽs qꝛ i bonis q̄to plura ſunt tãto me-
lius eſt: modus aũt cõis loquendi q̄n dr̄ eſſe ſeptẽ
dona ⁊ nõ plura ortũ habuit ab illis q̄ cõſiderauẽ
rũt principiũ. xj. capli yſa. ⁊ nõ ꝓceſſum: ſed qꝛ q̄-
dã ſunt q̄ inclinãt hoĩes ad bene operandũ et a cõ
trarijs retrahũt q̄uis ſint ꝟtutes: ideo etiã talia
q̄n a deo īfundũt ſunt q̄dã dei dona / vt timor ſiue
accipiat ꝓ paſſione ſiue pro affectione volũtatis
actuali habituali: ⁊ ſm hoc donũ eſt in pl⁹ q̄ virt⁹
4.mod⁹ q̄ qꝛ nõ oĩne donũ eſt virt⁹: ſed oĩs virt⁹ eſt donum
ſ.ſ. thome q̄n a deo infundit. ¶ Quart⁹ mod⁹ dicendi eſt ꝙ
dona et virtutes differũt: qꝛ dona ꝑficiunt ad ope
randũ altiori modo q̄ ꝟtutes. ¶ Ad ſciendũ aũt
hoc aduertendũ eſt ꝙ habit⁹ nõ req̄runt ad eligẽ-
dum ſubſtantiã operationis ſed ꝓpter modũ ope
randi. modus autẽ operandi eſt duplex / human⁹ ⁊
ſuphumanus: ⁊ primũ quidẽ experimur in nobis
De ſecũdo autẽ videt loqui ph̄s. 7. ethicoꝝ dicẽs
cõtra virtutem diſtinguẽs abſolute ⁊ ſimpliciter
acceptam virtutem heroicam quã vocat diuinaz
eo ꝙ ſm eam homo quaſi diuino modo operatur
¶ Ex hoc poteſt ſic argui. vbi eſt alius et ali⁹ mo
dus operandi / ibi eſt alius et alius habitus: ſed
ſm virtutes et dona eſt alius et alius modus ope
randi: qꝛ ſm virtutes operamur modo humano:
ſm dona autẽ modo diuino vel ſuphumano. ergo
virtutes et dona ſunt differentes habitus. Et cõ
firmat hoc: qꝛ cũ homo ſit quoddam mediũ inter
bruta ⁊ ſubſtantias que diuine dicunt: ſicut in ma
licijs eſt inuenire modum humanum ad quem ꝑfi
ciunt virtutes / ⁊ ſuphumanum ſeu diuinũ ad quẽ
perficiunt dona. Quis autem iſtorum duorũ mo-
dorum / tertij ſcʒ ⁊ quarti ſit verior / neſcio ſi eſt ali
cui notum per certitudinem ¶ Quintus modus 5.mod⁹ q̄
poteſt imaginari habens tres concluſiones. Pri- doctoris.
ma oſtendendo ꝙ dona differunt realiter et ſpe-
cie a virtutibus acquiſitis. Secunda ꝙ a theolo
gicis. Tertia ꝙ a moralibus infuſis. ¶ Eſt ergo 1.cõcluſio
prima concluſio ꝙ dona differunt a virtutib⁹ acq̄
ſitis / qđ patet quadrupliciter. Primo qꝛ infuſum
et acquiſitum differunt ad min⁹ numero: ſed ꝑ do-
na intelligimus habit⁹ infuſos. ergo differunt ab
omnibus virtutib⁹ acquiſitis ſaltẽ numero. Sed
ꝙ differant ſpecie patet ſic: qꝛ licet deus omnẽ ha
bitum acquiſibilem poſſit eundem ſpecie infun-
dere nichilominus ſicut dona gratis data vt lin-
guarũ / ꝓphetie / miraculoꝝ / et hmõi differunt ſpe
cie ab omni acquiſito. vnde nec donum illud quo
loquebatur paul⁹ omniũ linguis erat idem habi-
tus ſpecie cũ illo: quem homo ex aſſuefactione di
uerſi ydeomatis acquirit: ſic etiam dona gratum
facientia non ſunt eiuſdem rationis cũ virtutib⁹
moralibus vel intellectualibus acquiſitis. Ter-
tio patet idem ſic: dona directiua quattuor / puta
ſapientia / intellectus / cõſilium / ſcientia / non ſunt
eiuſdem rationis cum prudentia vel ſapientia ac-
quiſita: quia ſimplex ydeota habet illa qui nõ ha
bet iſta: ⁊ ecõuerſo malus habʒ iſta qui non habet
illa. ergo nec dona executiua ſunt idem cum iſtis /
puta pietas cũ iuſticia / aut timor cũ tẽperãtia vel
fortitudo cũ fortitudine niſi in nomine. Quarta
ratio eſt: qꝛ habitus qui faciunt aliquid vnum be
ne mobile aduerſis motoribus differũt: qꝛ aliq̄d
eſt bene mobile reſpectu vnius quod eſt cum dif-
ficultate mobile reſpectu alterius. et ideo reſpe-
ctu ipſius indiget habitu ipſũ mobilitãte vel ad
motum habilitãte: ſicut appetit⁹ ſenſitiuus eſt be
ne mobilis a ſenſu. i. eſtimatiua ⁊ pluſq̄ expediret
ſed quia eſt difficile mobilis a ratione propter fo-
mitem indiget habitu reſpectu illius: ita cum vir
tutes acquiſite reddant animam bene mobilem a
ratione recta: dona vero a ſpiritu ſancto / reſpectu
cuius noua difficultas inſurgit. ſi enim intellect⁹
indiget fide vt credat ſupernaturalia: ⁊ voluntas
ſpe et caritate / vt tendat in ea: pari ratione tota
anima preter acquiſita indiget diſponi vt a ſpiri-
tu ſctõ ſit bene mobilis ad ea ⁊ vt agat propter il
la qđ eſt ſuper naturam. ¶ Si autem dicatur ꝙ ꝑ
potentiam obedientem ſit mobilis anima a ſpiri-
tu ſancto ꝙ non indiget alio. Non valet: qꝛ poten
tia obedibilis in hoc eſt / ꝙ creatura recipiat im-
mediate quicquid de⁹ tribuit vl' ꝙ de ea fiat quod
deus vult. Sed preter hoc ad hoc ꝙ aliqua opera
tio creature fiat ſibi cõnaturalis et prompta et fa
cilis que prius non erat / indiget habitu: alr̄ in pa
tria vbi anima eſt magis mobilis a ſpiritu ſancto
q̄ in via / nõ eſſent neceſſarij habitus propter ope-
rationes beatificas. ¶ Secunda concluſio eſt ꝙ 2.cõcluſio

dona differunt a virtutibus theologicis. Primo
quidem quinqȝ dona que ptinent ad vitam acti-
uam diſtinguiſitur a theologicis ex parte obiecti:
qr theologice habent deum pro obiecto. dona au
tem vite actiue ſe vel proximum. Sapientia autẽ
ſi ẽ i itellectu differt ſdõ etiã a caritate et ſpe. Si
autem ſapientia eſt i volũtate vt ſit habit⁹ in diui
nis delectatiuus/tunc differt ſubiecto a fide. vbi-
cunqȝ autem ſit differt ab omnibus theologicis
obiecto: qr indifferẽter eſt de diuinis ⁊ creaturis:
ille autẽ de deo tñ principaliter. Scdõ modo dif
ferunt ſeptem dona a fide ⁊ ſpe ſpecialiter: qr neqȝ
poſſunt eſſe informia: ſed ſemp ſunt cũ caritate et
nunq̃ ſine illa/nec econuerſo: nec euacuãtur in pa
tria. fides autẽ ⁊ ſpes/⁊ ſunt ſepe informia qr ſine
caritate/⁊ euacuanẽ in patria: a caritate autẽ dif-
ferunt ſubiecto quatuor directiua que ſunt in itel
lectu: ⁊ fortitudo q̃ eſt in iraſcibili/⁊ timor q̃ eſt in
concupiſcibili: ſed pietas que eſt in voluntate dif
fert obiecto: qr caritas reſpectu dei pricipaliẽ/pie
tas reſpectu proximi principaliter in via. Tertio
differunt quo ad modum vt ſtatim dicetur.

3. cõcluſio ❡ Tertio dona differunt a moralibus infuſis nõ
quidem ſubiecto: qr fortitudo/donum/et virtus/
ſunt in iraſcibili: et timor cũ tẽperãtia in ꝯcupiſci
bili: et pietas cum iuſticia in voluntate: et ſapien-
tia/intellectus/conſilium/ſunt cum prudentia in
intellectu. Nec ſcdõ ex parte obiecti niſi ſapiẽtia
et intellectus: qr ſcientia ⁊ conſilium cũ prudẽtia
ꝯueniũt i obiecto/⁊ due fortitud les adinuicem:
⁊ timor cũ temperantia/⁊ pietas cũ iuſticia. Sed
diſtinguunẽ ex parte modi: q̃uis eñ habit⁹ faciat
ad ſubſtãtiam actus eo modo quo ad modũ itrin
ſecum: tamen non eſt principaliter niſi ꝓpter mo-
dum. Unde diuerſitas modi ſufficit ad diuerſita-
tem habitus. ſic igiẽ in ciuilitate mundana virtu
tes que habent modum altiorem operandi diffe-
rũt ab aliq̃ vt magnanimitas ⁊ magnificẽtia/aut
ſicut differunt vicia: qr ſunt quedã vicia humana:
quedã brutalia. Sic ergo diſtinguiẽ virtus heroi
ca ſiue diuina ab humana. ſic in ciuilitate xpiana
et diuina ad virtutes infuſas ꝓprie dictas ptinet
diſponere hoiem ad bene cõuiuendũ aliq̃ mõ hu-
mano ſed ad dona ꝙ hec oia faciat modo quodã
diuino et ſupexcellenti.

2. articul⁹. ❡ Quantum ad ſecundum de diſtinctione dono
rum abinuicem ⁊ ſufficientia ſeptem donoꝝ ſpũs
ſancti. Dicunt quidã ſic et ꝓbabiliter: qr ſi dona
Durã. q 2 et virtutes ſint idem: vel donum ſit in plus q̃ vir
tus vt dicit terti⁹ modus in precedẽti articulo ta-
ctus: ſic nõ eſt dubiũ quin ſint plura dona q̃ ſeptẽ
cũ virtutes intellectuales ⁊ morales hunc nume
rum excedunt: ſed hic modus quãq̃ ſit ꝓbabilis:
tamen cõiter non teneẽ. Ideo loquẽdo vt plures
dicendũ ꝙ ſolũ ſunt ſeptẽ dona ſpirit⁹ ſancti ⁊ nõ
plura nec pauciora: quoꝝ numerus ⁊ ſufficientia
poteſt haberi hoc modo. ſicut ꝟtutes morales pfi
ciunt vires appetitiuas ad obediendũ rationi: ſic
dona pficiũt hominẽ ad hoc vt homo prompte ſe-
quaẽ inſtinctum ſpũs ſancti: et ideo in omnib⁹ vi-
ribus hoīs que poſſunt eſſe pricipia maloꝝ actuũ
ponunẽ dona ſcȝ in ratione ⁊ in vi appetitiua. Ra
tio autem diuiditur in ſpeculatiuam ⁊ in practi-
cam/non ſicut in duas potentias ſed ſicut in vnã
diſtinctam ſolum per diuerſa officia/et in vtraqȝ
eſt conſiderare apprehenſionem veritatis et iudi

cium de veritate modo ſuphumano vel diuino p-
ficitur ſpeculatiua ratio per donũ intellectus. pra
ctica vero per donum conſiliũ. ad recte autem iudi
candum perficitur/ſpeculatiua tamen per ſapien
tiam/⁊ practica p ſcientiam. Uirtus autẽ appeti
tiua in his q̃ ad alterum ſunt perficitur p donum
pietatis. in his autẽ que ſunt hominis ad ſeipſum
quantum ad paſſiones appetitus indigemus du-
plici perfectione: qr quedam paſſiones retrahũt
a bono: vt timor periculorum: et reſpectu horum
perficimur modo ſuphumano per donum fortitu
dinis. Alie vero paſſiones inclinant ad malum:
vt delectationes et concupiſcentie carnales: ⁊ cõ
tra iſtas perficimur per donum timoris. In timo
re enim dñi declinat omnis a malo. pverbioꝝ. 18 2. opinio
❡ Aliter vero accipitur diſtinctio predictoꝝ a
quibuſdam ſic. Dona perficiunt hominem in vita
tam actiua q̃ ſpeculatiua. In ſpeculatiua autem
per modum viſus inſpicientis perficit donum in-
tellectus. per modum autem guſtus experientis
perficit ſapientia. In actiua autem vita quantũ
ad receſſum a malo perficit donum timoris. q̃tũ
ad operationem boni perficiunt quatuor alia do-
na. ſed differunt: qr quoddam eſt bonum neceſſa-
rium: et reſpectu hui⁹ perficit ſcientia vt dirigens
pietas vero vt exequens. Aliud eſt donum ſuper
erogationis ad quod non omnes teneẽ: et reſpe
ctu talis boni perficit donum conſiliũ p modũ diri
gentis. donũ ꝟo fortitudinis p modũ exequẽtis.
❡ Quantum ad tertium de perpetuitate donorũ 3. articul⁹.
eſt duplex opinio. ❡ Prima dicentiũ ſic: ꝙ de do 1. opio q̃ ẽ.
nis poſſumus loqui dupliciter ſcȝ q̃tum ad habi durã. q. 3.
tum et q̃tum ad actum. ſi quantũ ad habitum/ ſic
omnia dona remanebũt in patria. Cuius ratio eſt
qr dona vt predictũ eſt/ſunt quedã diſpoſitiones
ſm quas ſumus bene mobiles ad inſtinctum ſpi-
ritus ſancti: ſed illud maxime erit in patria. q̃. ⁊c.
Maior autẽ tales diſpoſitiones ſint in beatis patet:
qr tanto mobile magis diciẽ eſſe ſubiectũ motori
quanto eſt magis diſpoſitum ad ſequendum impreſ
ſiones eius: ſed in patria beati maxime ſunt ſub-
iecti deo. ſm illud qđ habeẽ .1. Corin. 15. cuȝ ſubie
cta ei fuerint omnia: tunc ipſe filius erit ſubiect⁹
ei qui ſibi ſubiecit omnia: vt deus ſit omnia in om
nibus. ergo beati eſſent maxime prõpti ad ſequen
dum inſtinctum ſpiritus ſancti. ❡ Si autem lo-
quamur de donis quantum ad actuȝ/ ſic dicendũ
ꝙ conſilium/fortitudo/pietas/timor/ non rema-
nebunt in patria. cuius ratio eſt duplex. Prima/
quia nulla potentia poteſt in actum niſi ad preſen-
tiã obiecti/⁊ multo minus habitus potentie: ſed
obiecta illorum donorum non erunt in patria. er-
go nec actus illorum donorum. Secũda ratio eſt
qr illa dona perficiunt hominẽ in vita actiua: ſed
illa euacuabitur. ergo et hec dona q̃tum ad actũ
❡ Alia vero dona que perficiunt hominem in vi
ta contemplatiua remanebunt non ſoluȝ quantum
ad habitum ſed etiam quantum ad actuȝ. Cuius
ratio eſt: qr illud donum quod dicit perfectionem
et non repugnat glie/et cui⁹ obiectũ manebit tale
remanebit in patria non ſolũ quo ad habitum ſed
etiam quo ad actum: ſed dona perficientia homi
nem in vita contemplatiua ſunt hmõi. ergo. ⁊c.
❡ Alia opinio põt imaginari q̃tum ad tria. Pri 2. opio q̃ ẽ
mo quomõ dona remanebũt in patria in generali doctoris.
Scdõ de diſtinctione eoꝝ a virtutib⁹ remaneẽ ib⁹

in patria. Tertio de habitibus malis/ vtrum ſint
in bonis: et ecōuerſo de bonis/ vtrum remaneant
in malis? ¶ De primo ſciendum ꝙ in hoc primo
opinio nō pōt repugnari dicēs ibi manere hītus
ſ3 nō actus. ſicut ī acquiſitis q̄s oꝫ corrūpi ex ceſſa
tione actuum non ſic autem dona infuſa nec ſic in
potentijs qꝛ cum potentia non ſolum ſit propter
operationem: ſed ſit principalius perfectio natu
ralis rei. ið ipſa remanebit ſm̄ illud quod eſt nul
lam habens operationem nouā nec antiquam: ſi-
cut potentia gn̄atiua quando non nubent nec nu
bentur ſicut calor remanebit in igne nec calefaci-
et. qꝛ naturaliter eſt et copulatus non ſic autem ē
de habitu qui accidentaliter ſuperadditur. poten
tie propter operationē licet etiā cōſequentē haben
tē pficiat. Vn̄ videt̄ omnino ſupfluū ꝙ maneat ſi
nullā omnino operationem habere debeat. qꝛ fru
ſtra ē quod ē pp̄ finē totalē quem non cōſequitur
¶ Dicendū ḡ ſ3 thomam ꝙ dona que perficiunt
in contemplatiua remanebunt vt ſapientia: et in-
tellectus quoad habitus ⁊ eoſdē actus ſ3 pfectio
res ⁊ dico eoſdē actus quantū ad hoc ꝙ circa idē
obiectum ⁊ ꝓpriā materiā. Dona vero actiua
remanebunt quoad habitū ſic intelligēdo ꝙ illa
que ſunt in parte ſenſitiua in reſurrectiōe ſibi red
dentur eadē numero ex quo eſt poſſibile: ſed non
habebunt actus quos ſolebant circa propriā ma-
teriā vt compati conſulere: ⁊ huiuſmodi. ſed circa
2. articul⁹ ſuam regulam. i. deum. ¶ De ſecundo dicit tho-
mas in ſolutione ſexti argumenti ꝙ dona cōtem
platiua non remanebunt a virtutibus diſtincta ꝙ
non ſic eſt intelligendum ꝙ ſapientia ⁊ intellectus
in patria non diſtinguantur a fide ⁊ ſpe ſicut ens a
non ente. qꝛ illa non manent nec a caritate a qua
differunt ſubiecto nec forma que in via differt ab
alia ſit vna in patria cum illa hoc enī ſolum conti
git in formis ꝑ ſe vel ꝑ accidens extenſis ſolo nu
mero diſtinctis ſicut cū aqua miſcet̄ aque ſit vna
quantitas ⁊ vna frigiditas ⁊ claritas humiditas
vtriuſq₃. nō ſic aūt poteſt eē de iſtis q̄ ſpecie diffe
runt ⁊ ſunt forme indiuiſibiles ſicut ſubiecta ea
rū. Nec ſic etiā ē intelligendū ꝙ non differāt a vir
tutib⁹ ſuccedētibus puta ꝙ ſicut caritas patrie ⁊
vie ſunt vna numero tunc intenſa nūc remiſſa ita
ſapientia: ⁊ intellect⁹ ſiant ipſum lumē glīe ꝑ ſolā
ſui intenſionē ꝗ nō eſt niſi differētib⁹ ſolo nūero ſi
cut ponunt illi q̄ dicūt qualitates intendi per ad
ditionem ſicut ⁊ q̄titates. Sed due q̄litates ſpe-
cie differentes nulla ſui intenſione ſiunt vna nume
ro: ſed nec motus ſpecie differentes poſſunt eſſe
cōtinui. Nos autem ſupponimus. qꝛ hec duo dōa
differunt ſpecie. ið. ⁊c. ¶ Preterea ſi due forme ſi-
unt vna non eſſet merces noſtra tanta ſicut credi-
m⁹ ſi lumen glorie quod eſt ibi ſummū donū habi
tuale eſſet eiuſdem ſpeciei cum aliquo dono vie ꝙ
3 eſt commune etiam minimis ſanctis ¶ Q̄ſtio ſexta
ſubiungit ꝙ viſio que fidei ſuccedit ad intellect⁹
donum pertinet habet ꝓ tanto dubiū. qꝛ intelle-
ctus in via habet enigma ſicut/ ⁊ fides: licet alti-
ori modo perficiat. Vn̄ ſi non obſtante enigma-
te poteſt manere ⁊ viſionem elicere/ pari ratione
videretur de fide. ¶ Q̄ſtio autem ſubiungitur de di
4. ſtinctione aliorū donorum a virtutibus poteſt intel
ligi vno modo ſic ꝙ virtutes habeāt actū circa fi-
nem ⁊ dona circa regulam vt ſcilicet prudentie ſit
gaudere de bonis iudicijs conſilij autem regrati-
ari deo ſuper hoc ⁊ ſcientie ſimiliter ⁊ ſic vnaqueq₃
virtus gaudebit de bono actu preterito propter
deum exercito ſ3 donū ſubiciet deo propter ipſum
gratias agendo ⁊ licet vtrūq₃ poſſit fieri vno actu
poteſt etiam fieri diuerſis actibus ⁊ ſic eſſent diſti
cti actus virtutū ⁊ donorū. ¶ Alio modo ꝙ actus
virtutis ſit gaudere de preterito vt eſt propter de
um ſed actus doni ſit gaudere de eodem vt modo
diuino exercito ꝙ etiam poteſt eſſe/ vel vno actu
vel diuerſis: ſed hoc eſt etiam qð dubium facit in
ꝓpoſito. qꝛ ſi dona diſtinguūtur a virtutibus ſicut
heroica ab humana ſicut paucorū ⁊ non oīm vir-
tuoſorum eſt habere virtutes heroicas ſic non om
nes habebunt dona qui habent gratiam: ſ3 pauci
pfectiſſimi qui vtuntur vita diuina ⁊ angelica. q.
diuini ⁊ angelici. ¶ Et ad hoc poteſt dici ꝙ l3 nō
quilibet ſanctus reſpectu aliorū ſanctorū ducat vi
tam ſupexcellentē ſicut valde pauci tamen mīm⁹
ſanctus reſpectu puri ph̄i cui cōformatur ꝑ mora
les infuſas habet excellentem vitam ꝑ dona cre-
dens ſupnaturalis ⁊ operans pp̄ ea ī ſingularib⁹
cerimonijs legis xp̄iane q̄ oīa ph̄i admirantur
¶ De tertio: ſunt tres cōcluſiones. Prima de dā 3. articul⁹
natis in quib⁹ non videt̄ remanere aliq̄s habit⁹: 1. cōcluſio
nec acquiſitus. nec īfuſus. loquit̄ autē non de pue
ris in quib⁹ nū q̄ fuit aliq̄s talis habit⁹. nec acq̄-
ſitus. nec infuſus: ſ3 de dāpnatis hominib⁹ q̄ ad ac
quiſitos infuſos ⁊ demonibus quoad infuſos ha-
bit⁹ vel acquiſiti corrūpunt̄ ꝑ act⁹ cōtrarios ⁊ ceſſa
tionē actuū effectiue infuſi vero demeritorie. vn̄
cū ipſi de oī bono qð fecerūt peniteant ⁊ nichil bo
ni velle poſſint nō ſolū ceſſatiōe actuū ſ3 cōtrarie
tate habit⁹ bonus corrūpit̄ excepto illo infuſo cu
i⁹ acquiſitio vel cōſeruatio non dependet ex acti-
bus etiam meritorie de cōgruo vel de cōdigno: ſi
cut ē caracter q̄ in dāpnatis remanet nō aūt fides
nec ſpes infuſe vel acq̄ſite ecōuerſo aūt oīs hītus
mal⁹ partis itellectiue q̄ ē in morientib⁹ ꝑmanet
inetenū pp̄ cōplacentiā quā hn̄t in malis ꝑteri-
tis ipſi obſtinati ⁊ impenitentes facti ſed habitus
erronei ſpeculatiui in eis non manent. qꝛ anima
ſeparata errare non poteſt in cognitione rerū na-
turaliū ſicut nec angel⁹ ⁊ min⁹ q̄ ſenſus circa ꝓ-
priū obiectū. De habitib⁹ aūt vicioſis eū corpore
corruptis nō oꝫ dicere ꝙ cū corpore redeant ſicut
nec deformitates corpīs redibūt l3 iſtud ſit dubi-
um. qꝛ non magis debet eē deformitas ī aīa q̄ in
corpore. ſi ḡ deformitas moralis nō naturalis eſt
in anima remanentib⁹ in parte intellectiua vicio-
ſis habitibus moralibus nō itellectualibus ita vi
dert̄ ex parte corpīs. qꝛ hītus itēperantie ⁊ timi-
ditatis vel audacie vituperabiles remanent ī cor
pore pulchro ⁊ īmortali maximeq₃ ita erūt īpeni
tentes de actib⁹ vicioſis ꝑtis ſenſitiue ſicut itelle
ctiue. vnde ⁊ frequenter talia tunc velle feciſſe poſ
ſet in eis habitum generare ſi tunc aliquis habi-
tus generaretur.
¶ Scd̄a concluſio eſt de purgatorio: ⁊ in lymbo 2. cōcluſio
patrū in quibus videtur remanere omnis bonus
habitus partis intellectiue ſiue infuſus ſiue acq̄-
ſitus ex complacentia de actu preterito.
¶ Et ſi dicatur ꝙ actus qui non generat habitū
non conſeruat ipſum. ſunt autem habitus genera
tus non propter complacere ſibi ī ꝑterito ſ3 ꝑ eli
gere futurū. Dām ꝙ primo ī generando hītū ꝑmo
homo eligit aliq̄d facere et cum fecerit approbat

⁊ cõplacet ſibi in bono oblato ⁊ obtento. ¶ Itẽ eiuſdẽ rõnis ẽ aliquid amare non habitũ et quietari in habito ſicut pʒ I graui. vñ habit⁹ cauſatus meritorie vel effectiue per appetere conſeruatur per cõplacere. hit⁹ vero mali ſpeculatiui non manent pp ſcientiã quã anima in ſua ſeparatione recipit. ¶ Item morales mali ibi tollunt̃ p penitentiam. q: ſi cõplacentia ſufficit ad habitũ conſeruãdum pari rõne ecõuerſo penitẽtia ſufficit ad habitum delendũ. ſicut ſi aliqͣs poſt luxuriã fact⁹ ĩpotens de luxuria penituit: ⁊ ſi deinceps nõ moleſtetur a paſſionibus ita vt eas donand o nouã caſtitatem acquirat tamẽ ſepe dolendo ⁊ penitendo habitum in ſe corrũpit non φ ſolus actus voluntatis corrum pat habitum ↄcupiſcibilis. ſʒ φ ſicut actũ eliciendi ſequitur cõcupiſcere ſic forte hĩuʒ penitendi ſeqͥtur diſplicere ſenſibile. vñ ⁊ lachrime: et alia ꝓcedunt ⁊ forte pl⁹ corrũpitur poſt hanc vitã

3. cõcluſio per vnum actũ penitendi de malo habitu q̃m iſte per multos. ¶ Tertia cõcluſio ẽ de illis q̃ ſunt in pꝫia in quibus non poteſt manere habitus malus ſpeculatiu⁹ propter cognitionẽ matutinã ⁊ veſpertinã nec habit⁹ moralis mal⁹ acqͥſit⁹ pp hoc φ pfecte eis diſplicet oẽ maluʒ licet illa diſplicentia ſit ſine dolore. ſi autem ponam⁹ aliquẽ mori ſine culpa ⁊ reatu pene ſʒ cũ habitib⁹ multis vicioſis puta ĩprudentie ⁊ iniuſticie quam per totam vitam exercuit ⁊ I morte ſic perfecte penituit vt latro nõ enim in vita contritio vna q̃ aliqñ delet totã penam iſta poteſt corrumpere habitum multis actibus generatum. nunquid igitur talis retardabit̃ a gloria quaſi nihil inquinatum incurrit: quouſqꝫ per actus penitendi de hoc φ elegerat ⁊ ſepe iudicauerat bonuʒ. q. naturaliter tollatur habitus: an mutabit gloriam ⁊ ibi paulatim tolletur vt̃ magꝭ φ ſicut ſubito a corde glorificando omnis macula tolletur. q: hoc meruit ſic ab aĩa latronis tolletur oĩs talis viciosa deformitas q: a gloria nõ retardat niſi a culpa vel reat⁹ pene pſone vel nature dicere ei hodie mecũ eris ĩ pariſo ſcʒ poſt q̃ extra corpus penitueris. ſed ante finem diei non eſt de mente ſanctorũ qui dicunt φ latro euolauit. Vñ habitus latrociniꝫ nec ad horam a glĩa retardauit ꝓpter quod videtur dĩm φ talis ſic perfecte penitens meretur φ in hora mortis oĩs habitus viciosus ab eo ſubito tollitur q̃uis ſi viueret nõ ab eo ſubito tolleretur. vñ hoc ẽ p accidens meret̃ ei qd̃ ſtatim cum morietur euolet ex quo nõ eſt in culpa nec debitor alicuius pene ⁊ per conſequens meretur φ ãmoueatur ob eo omne quod non ſtat cum gloria. huiuſmodi autem eſt habitus vicioſus q: beatus eſt qui habet q̃cquid vult ⁊ nichil mali vult conſtat autem φ recta ratio dictat pro omni ſtatu φ hõ velit carere habitu vicioſo. ꝗ. ⁊c.

Ad rationes I opp. ¶ Ad primũ argumẽtũ in oppoſitũʒ dĩcʒ ſʒ quartũ modũ φ illa diffinitio eſt ſic itelligenda φ virt⁹ eſt bona q̃litas mentis. ⁊c. q̃ recte viuit̃ humano mõ: et ſic nõ cõuenit donis quibus viuitur mõ diuino ⁊ ſuperhumano. ſcd̃m aũt tertiũ modũ cõcederetur φ oĩs virtus ſit donũ q̃uis nõ ccõuerſo propter timorem q̃ ſcd̃m aliã ſui acceptionẽ eſt donum. et non virtus. ſed tunc non erit habit⁹ ſʒ paſſio ⁊ effectio ⁊ φ ſi ſit habitus non tamen eque perfectus ꝟ virtus cum conſiſtat in fuga mali.

Ad ſcd̃m. ¶ Ad ſcd̃m dĩm. φ ſm modũ quartum φ q: ea que ſunt ſuper nos non cognoſcimus niſi ſm ea q̃ ſunt ſecundum nos. ideo nomina donorum ſumũtur ſm nomina aliquaꝝ virtutum/ q̃uis illis noĩa non vnitate donis ⁊ virtutibus cõueniant ſm aũt tertium modũ cõcedit̃ totũ argumẽtuʒ. ¶ Argumentũ in oppoſitũ bene ꝓcedit ſm quartũ modũ ſʒ ſcd̃m tertiũ dĩm. eſt φ ꝓ tanto dona dicunt̃ dari in adiutoriũ virtutũ. q: habentes virtutes ex Infuſione diuina. q: vt ſi c dicunt̃ dona habentes eas pfectius q̃ illi q̃ habent eas ex ſola acquiſitiõe ⁊ ſi prius habeantur p acquiſitionẽ ⁊ poſtea habeant̃ p infuſionem ex tunc dona dicuntur ⁊ I adiutorium virtutum. q: quod prius potuerunt facere minus perfecte: poſtea poſſunt perfectius.

¶ Queſtio ſecunda.

Secundo querit̃. vtrũ prudentia ex vſu fidei acqͥſita ſit virt⁹ vel donũ ſpũs ſancti. ⁊ vt̃ ꝓmo φ nõ ſit virt⁹. q: aut eſt virtus theologica: aũt politica. nõ theologica. q: non ẽ ĩfuſa. nec politica. q: nõ ẽ plus de pfectiõe in effectu q̃ ĩ cã. ſʒ fides nõ eſt virtus itellectualis. ꝗ nec ei⁹ effectus ẽ virt⁹ moralis. Sc̃do videt̃ φ ſit magis virtus q̃ aliq̃ politica. q: ille habitus quo magis boni ſumus: ⁊ quo magis viciũ vitam⁹ eſt magis virtus q̃ habentẽ pficit ⁊ opus eius bonuʒ reddit ſʒ p prudentiã theologie moralis meliores ſum⁹ ⁊ magis peccatum vitamus q̃ p prudentiam philophie moralis. q: p iſtã omne peccatum poſſum⁹ vitare directe ⁊ per eã ẽ homo ad oẽ opus bonum inſtructus p prudentiam autẽ moralem nõ ſic. q: illud peccatum/ qd̃ eſt in omiſſione precepti pure poſitiui puta de baptiſando de confitẽdo: ⁊ de credendo omnes articulos fidei non poteſt homo vitare per prudentiam moralem. vel naturalem directe licet poſſit forte indirecte: q: ſi faceret quicquid dictat ratio naturalis de⁹ reſiduuʒ reuelaret ꝗ. ⁊c. ¶ Tertio videt̃ φ ſit donũ. q: talis prudẽtia eſt bene conſiliatiua. nec ſine ea poteſt eſſe bonum conſilium. ſʒ cõſilium ẽ donum ſpũs ſcĩ. ꝗ ⁊ prudentia. ¶ Reſponſio certuʒ ẽ φ prudentia de qua queritur non poteſt eſſe donum ſpũs ſancti q: illa ſint infuſa iſta acquiſita: ſed dubiũ põt eſſe an ſit virtus. Circa qd̃ p̃rio dicetur φ vertus docetur de cõcl̃one. Sc̃do ponẽt̃ iſtãtie ⁊ ſoluent̃ ſimul.

¶ Quantum ad primum tria videnda ſunt. primo φ etiã actibus fidei poteſt aliquis habit⁹ practic⁹ gñari. ſc̃do φ ille poteſt dici prudentia. tertio φ ẽ virtus. ¶ Quantũ ad primũ: dicũt q̃dã φ niſi fides eſſet aliqualit̃ practica nõ poſſʒ ex ei⁹ actibus habit⁹ generari practicus: ⁊ cum toto hoc dicunt φ actus fidei ex quib⁹ generat̃ habit⁹ practicus non intrant ſubſtantialiter ſʒ tñ virtualit̃ illum ſimilẽ practicum ex cui⁹ vſu gñat̃ hitus practic⁹ de cõcluſione. Patet primum q: ex puris ſpeculatiuis nõ generatur purũ practicuʒ. q: vnũ oppoſitum non eſt cauſa alterius niſi forte p accñs. ¶ Sed contra vtrũqꝫ eſt. q: licet ex puris ſpeculatiuis non poſſit cauſari practicũ niſi altero principio exiſtente practico altero pure ſpeculatiuo/ etiã formalit̃ itrãte ſillogiſmũ põt ↄcl̃o practica iĩferri. q: ↄſtat φ prima concluſio ſcientie ſubalterne

Marginal notes (right column): Primum · Secundũ · Tertium. · Reſpõſio

inferꝉ formaliter ex vltima cõcluſione ſciẽtie ſu
balternantis.ſed ſcientia pure practica poteſt ſub
alternari ſcie pure ſpeculatiue.ergo ⁊c. Maior ⁊ tota
ratio declaraꝉ per exemplũ: q: aſtrologia naualis q̄
ē pure practica ſubalternaꝉ aſtrologie ſpeculatiue
ſillogizabit ei ſic nauta nõ ē nauigandũ tẽpe tẽpe
ſtuoſo ſꝫ ſub tali aſtro oriꝉ tempeſtas.ergo illo regnã
te non eſt bona nauigatio. Minor eſt pure ſpecula
tiua reliq̄ practica. idẽ de medicina reſpectu na
turalis vel geometrie: ꝙ vulnera circularia tardi
us curanꝉ. ſimiliter arguã hoc ſummũ bonum eſt
ſumme amãdũ/⁊ deſiderandũ:⁊ ſũmũ malũ fugiẽ
dũ/vel vita optima ſumme amanda: ⁊ mors peſſi-
ma ſumme fugienda.ergo ⁊c. ¶ Contra magis videꝉ
ex fide infuſa generari fides acquiſita q̄ aliq̄d ali
ud non generaꝉ aũt ſꝫ p̄ſuppõitur alias nũq̄ fides
infuſa exiret in actum ſiue acquiſita ex auditu.vnde
fides ex auditu.iõ ⁊c. ¶ Reſponſio.imo generaꝉ
fides acquiſita ſꝫ nõ p̄exiſtit: ſicut cũ puer baptiſa
tus prius audit ſimbolũ tunc explicite credit ⁊ in-
2.cõcluſio cipit in eo generari fides alia qð ſi iam p̄exiſteret ⁊e
intendiꝉ. ¶ Scðo q: ex actib⁹ i quibus dirigit fi
des ꝑ dilectionẽ oꝑans vel theologia moralis ag
generaꝉ prudentia.q: ſicut ſe hꝫ fides ad generan
dum habitũ in itellectu ſic caritas ad generandũ
i affectu:ſꝫ ꝑ act⁹ caritatis elicitos ⁊ iperatos ali
quis delectabilius ⁊ prompti⁹ fertur in diligẽduꝫ
deũ:⁊ deteſtandũ omne viciũ q̄ a principio ſue cõ
uerſionis ſicut experiẽtia docꝫ.ergo ſimiliꝉ fides per
dilectionẽ oꝑans aggenerat habitũ correſpõdẽtẽ
qui dicitur prudentia que applicat vniuerſalia ad
ꝯcluſionẽ ⁊ electionẽ circa oẽ agibile. ¶ Sꝫ cõtra
hoc arguunt ſic q̄dam.ſicut ſe hꝫ fides vt habitus
ſpeculatiuus ad generandũ ſcientiã ſic ipã vt pra
ctica ad generandũ prudentiam ⁊ tanto plus quã
to ipſa ē nobilior vt ſpeculatiua ſeipſa vt eſt practi
ca ſed ipſa vt ſpeculatiua non generat habitum ſci
entificum ſed ſolum creditiuũ vt theologiã ergo ⁊c.
¶ Solutio nõ ſic requiriꝉ ad prudentiam euiden
tia ſicut ad ſcientiam.q: tota ꝑfectio ſcientie eſt in
ſciendo.ſed prudentia i eliciendo.iõ non ſequitur.
¶ Scðo ſic.prudentia acquiſita per vnũ actũ non
tollitur ſꝫ habitus ex fide aggenerat⁹ tolliꝉ ꝑ vnũ
actũ cõſimiliter ſicut ⁊ fides q: deſtructo habitu
principiorum deſtruiꝉ habitus ꝯcluſionũ. ſi ei aliq̄s
dum haberet rectaꝫ eſtimationẽ de vita futura ꝑp
eã oꝑans dirigebatur cum reputabit illam nõ eſſe
iam nõ plus eligit operari propter illam. Et dõꝫ:
ꝙ iſte habitus non corrumpitur ꝑ vnũ actuꝫ ſicut
nec acquiritur.corrupta ergo fide infuſa remãebit re-
cta eſtimatio de fine ꝑ fidem acquiſitã q̄ tã diu ma
net q̄ diu iſta prudẽtia ⁊ ſicuꝫ illa fides acq̄ſita cor
rumpiꝉ ꝑtialiꝉ vel totaliter ſic ꝓportionaliꝉ corrũ
1.cõcluſio piꝉ prudẽtia. ¶ Tertio vidẽdum ꝙ iſta prudentia
ē virtus ꝓprie dicta. ¶ Ad cui⁹ euidentiã ꝓbanꝉ
tres cõcluſiones de iſta prudẽtia i generali.primo
ſcðm ꝙ correſpõdet toti theologie practice.ſcðo q̄ ad
partẽ q̄ cõuenit cum morali phĩa.tertio.ſꝫ illa que
ē ſibi ꝓpria. ¶ Primum pꝫ ſic. ois prudentia que
dirigit ſufficiẽter ad fugã ois diſcordãtis a ratõe
recta ⁊ ad ꝓſecutionẽ ois concordantis cũ rõe rcã
ē virtus ꝓprie dicta. prudentia de q̄ queritur ē hu
iuſmodi.ergo ⁊c. ¶ Probatio maioris. q: prudẽtia
q̄ ē virtus in intellectu ſe habet ad dirigendũ ſicut
moralis in appetitu ad exequendũ .vñ etiã dicitur
auriga virtutum,q: directrix ⁊ moderatrix earuꝫ

ſed ad ratiõem virtutis i appetitu requiritur ⁊ ſuf
ficit ꝙ ipa ſufficiẽter fugiat ⁊ reſpuat extrema ſup
habundãtie ⁊ defect⁹ q̄ diſcordant a rõe recta ⁊ eli
gat mediũ cõforme rõi recte. vñ virtus ē habitus
electiuus imediate cõſiſtẽs prout rctã rõ determi
nabit.ergo ad virtutẽ i itellectu ſufficit dirigere i hõs
ſcðm cõformitatẽ ad rõem rectã. vñ prudentia q̄ eſt
virtus dr̃ eẽ recta ratio agibiliũ vel eligibiliũ . q:
etiã i oi eligibili/⁊ agibili dirigit/ſcðm dictamẽ rõ-
nis recte. Maior ꝓbaꝉ.q: ita dirigit prudentia in
ꝑticulari ſicut theologia quã ſequitur i vniuerſali
q: ipa applicat vniuerſales ei⁹ cõcluſiones ad ꝑti
culares electiones vt virtus habit⁹ principiorum re
manet i habitu cõcluſionũ. Sꝫ theologia practica
dirigit ſufficienter ad omẽꝫ fugam ⁊ ꝓſecutionem
ſcðm rõeꝫ rectã: q: docet vitare oẽ pctm̃ qð ſp ē con
tra rationem rectã vel ſuperiorẽ vel inferiorem . et
oẽm actũ omis virtutis: q̄ etiam ſp eſt conformis
rationi recte.ergo ⁊c. ¶ Scða cõcluſio ē: ꝙ prudẽtia 2.cõcluſio
acq̄ſita ex theologia practica in illis i quibus con
uenit cũ phĩa morali ſicut in preceptis ⁊ conſiliis
moralibus ⁊ legis nature ſit virtus qð pꝫ ſic.q: ad
virtutẽ moralem ſufficit habere firmũ ⁊ verũ iu-
dicium de agibilib⁹ nõ opꝫ ꝙ fiet reductio in prima
principia.q: vetula põt habere oẽs virtutes mora
les q̄ nec vnã ꝯcluſionẽ ſciret reducere i principia
per ſe nota. vñ quãuis theologia practica nullas
cõcluſiones reducat in principia ꝑ ſe nota q: tamẽ
vere ⁊ firmiter iudicat de oib⁹ q̄ lege naturali agẽ
da ſunt ⁊ vitãda. q: initiꝉ fidei cui nõ põt ſubeſſe
falſum ⁊ q̄ habet firmitatẽ adheſionis.iõ prudẽtia
ipſam cõſeq̄ns i his põt eẽ virtus. ¶ Tertia cõclo 3.cõcluſio
ē ꝙ prudentia theologica acq̄ſita ⁊ etiaꝫ in practi-
cis ⁊ naturalib⁹ ⁊ ſibi ꝓpriis põt hr̃e rõem virtu-
tis.q: licet cõcluſiones ſue ꝑ eam nõ reducãꝉ: nec
poſſint reduci in principia ꝑ ſe nota nec ꝑ ꝯs quãs
habeaꝉ nec haberi poſſit euidẽtia in via iſta:tamẽ
hoc nõ obſtat q: etiã de cõcluſionib⁹ moralib⁹ na-
turaliꝉ deductis nõ habem⁹ euidentiã.q̄ſi ex prin-
cipiis deducunꝉ.q: illa reductio ⁊ reſolutio non ē
demõſtratiua ſꝫ ꝑſuaſiua.q: paria ſũt mathemati
cum ꝑſuadere ⁊ rethorẽ demonſtrare/ ſola eñi de-
ductio demonſtratiua facit euidentiam.ergo . ⁊ cete.
¶ Contra iſta arguiꝉ multipliciꝉ. primo ſic cõtra 2. articul⁹
rõeꝫ prime cõclõnis.illud in quo conuenit virtus
cũ nõ virtute non eſt formalis nec cõpletiua rõ vir
tutis ſꝫ in iudicare de agibili cõformiter ad rõneꝫ
rectam cõmune ē prudentie ⁊ theologie practice.ergo
eũ illa nõ ſit virt⁹ nec iſta. ¶ Solutio per interem-
ptionem ſcðe partis minoris. q: licꝫ theologia vel Solutio
fides ꝓut ē ſpeculatiua nõ ſit virt⁹ intellectualis tñ
prout eſt practica ē virtus cuius diuerſitatis rõ eſt
q: virtus ē vltimũ de potentia ⁊ diſpoſitio perfe-
cti ad optimum non eſt virtus que non attingit ad
ſupremum in ſuo gñe propter qð cũ finis ſpecula-
tiue ſit veritas ⁊ cognitio veritatis i qua ē perfecti
us cognoſcere clare ⁊ vere q̄ altero modo videtur
ꝙ non mereatur habitus ſpeculatiuus nomen vir-
tutis intellectualis niſi habeat iſta tria: veritateꝫ:
firmitatem:et claritatem . ſed finis practice eſt o-
pus . vnde ille habitus cognitiuus qui melius di-
rigit in vitando malum et faciendo bonum eſt per
fectior:et per conſequens magis habet nomen vir
tutis hoc eſt aliq̄ñ plus ſine euidentia q̄ cũ euidẽ-
tia. q: experti meli⁹ oꝑanꝉ q̄ artifices.i. mechanici.
Vñ ſcire parum aut nihil facit ad virtuꝉ: ſꝫ bñ req̄riꝉ

firmiter operari ꝛ ꝑ ꝯñs iudicari. vñ opinio etiã
vera nõ ẽ virtus. qꝛ ẽ cũ formidine. ¶ Item reqꝛi-
tur veritas. vñ habit⁹ erroneus nũqͣ ẽ virtuoſus
vñ cũ theologia practica ſit habit⁹ ꝑ ſe veridicus
ꝛ firmus ſicut ꝛ fides cui innititur licet non ſit vir-
tus intellectualis vt ſpeculatiua ẽ tñ vt eſt practi-
ca magis meret̃ nomen virtutis intellectualis ꝙ̃
ſcientia moralis quorũcũqꝫ philoſophoꝝ. qꝛ veri⁹
ꝛ firmius iudicat de oĩ agibili fugibili ꝙ̃ illi licet
obſcuri⁹ quantũ ad hoc ꝙ nõ ꝓbet ſed ſimpliciter
Secũdo narrat. ¶ Sedo ſic qꝺ nõ ẽ habitus ꝑfect⁹ non ẽ
habitus virtuoſus: qꝛ virtus ẽ qui habentẽ ꝑficit
ꝛc. ſed prudentia per theologiã acquiſita nõ ẽ ha-
bitus perfectus. ergo nec virtuoſus. Probatio mino-
ris dupliciter. primo ſic. qꝛ ſi eẽt habitus ꝑfectus
aut traheret hanc ꝑfectionem a lege veteri: aut a
noua. non a veteri. qꝛ nihil ad perfectum adduxit
lex. nec a noua. qꝛ ꝑfectio eius non ẽ niſi a gr̃a ſine
qua põt eſſe iſte habitus ſicut fides ꝛ ſpes.
¶ Scdo ſic. qꝛ non ẽ ꝑfectum ꝙ nullum finẽ attin-
git ſed iſte habitus non attingit ſemper finem vl-
timũ cum poſſit eẽ ſine gratia. Nec ꝑ conſequẽs fi-
nẽ alium. qꝛ ſicut ẽ ordo agentium ſic eſt ordo fini-
um. vnde ſicut non ẽ ſcdariũ agẽs qñ nõ ẽ ꝑmũ. ſic
nec hꝫ finis ſecũdarius niſi habeat̃ vltimus finis
Solutio ¶ Solutio. virtus ẽ hit⁹ ꝑfectus ꝑfectione acqſi-
ta naturali intrinſeca ſed non oportet ad rationẽ
virtutis ꝙ ſit perfecta ꝑfectione extrinſeca ſuper-
naturali gratuita ꝛ infuſa alioquin falſum eẽt qͥc-
quid philoſophi determinauerũt de virtutib⁹ ꝛ eoꝝ
actibus quantũ ad hoc ꝙ dixerũt qſdã hit⁹ eẽ vir-
tutes ꝛ qſdaꝫ act⁹ eẽ virtuoſos attẽdẽtes in eis ſo-
lam ꝑfectionem acqſitã ꝛ nullã gratuitã. nec infu-
ſã. qꝛ nec illam nouerũt. lex aũt vet⁹ nihil adduxit
ad ꝑfectũ gratie ꝙ nõ cõferebat ex ope operato. ſꝫ
ad perfectionẽ acquiſitam adduxit plenı⁹ ꝙ̃ phĩa
moralis faciẽs hoĩes ꝟtuoſos ꝑ ꝓcepta moralia q̃
dant̃ de actib⁹ virtutũ: ꝛ ꝑ alia ꝓcepta. ꝛ ſi nõ quã-
tum ad ſenſum litteraleꝫ. quia ſic erat lex timoris
ſaltẽ qͣtũ ad ſpiritualẽ ꝛ ſimiliter lex noua nõ ſolũ
hꝫ ꝑfectionẽ gratuitã ſꝫ etiã acquiſitã qͣt. i. ad ꝓce-
pta ꝛ conſilia: quibus magis homo poteſt fieri ma-
gis virtuoſus ꝙ̃ per philoſophiã moralem non ſo-
lum quo ad virtutes infuſas ſꝫ et acquiſitas. Tñ
qꝺ dr̃ iſtũ habitũ poſſe eẽ ſine gratia cũ ſit acqſit⁹ ꝛ
verũ ẽ in ſe ſꝫ quantũ ad plenũ ꝛ perfectũ vſum ſuũ
nõ. qꝛ ſi quis vitaret omnẽ culpã ꝛ ageret oẽ agen-
dum ſicut iſta prudentia dirigit. hoc ipſo diſpone-
ret ſe ad gratiam ſcḋm illud. ſi vis ad vitã ingredi:
ſerua mandata. ¶ Sed de fide eſt dubiũ an poſſit
eẽ informis. qꝛ illa tollitur per vnicũ actũ ꝯtrariũ
cũ aũt fides dirigat in omni agibili in omni pctõ
mortali homo deſerit iudicium fidei ꝛ ꝑ conſequẽs
perdit fidem infuſam Dr̃ ꝙ non oportet ꝙ manẽ-
te recto iudicio ĩ vniuerſali poteſt error ĩ ꝑticula-
ri ſufficere ad peccatum. hic autẽ ẽ contrari⁹ prudẽ-
tie acquiſite ꝛ infuſe. cuius eſt vniuerſalia applica-
re ad concluſiones ꝑticulares non autẽ fidei que
dirigit m̃ vniuerſali. vñ nõ oportet tolli fidẽ omni
peccato mortali. ¶ Sed ad illud de fine dicendũ
ꝙ habitus q̃ nullum finem attingit. nec actu. nec
aptitudine non poteſt eſſe perfectus. nec per conſe-
quens virtuoſus. dico autem aptitudine. qꝛ etiam
in dormiente eſt virtus que tamen non habet etiã
finem ſuum proximum qui eſt actus. ſed ad hoc ꝙ
hit⁹ ſit virt⁹ ſufficit ꝙ attigat finẽ ꝓpꝛiũ ex ſe: ſꝫ fi-
nẽ cõeꝫ ꝛ vltimũ nõ poſſit obtiere niſi ex alio adiu-
cto: ſicut q̃libet ſciẽtia ꝑ ſe ſumpta ſiue alia diſꝑata
eſt virtus intellectualis. qꝛ per ſe poteſt attingere
finẽ ꝓpꝛiũ q̃ ẽ certa ꝛ ꝑfecta cognitio talis ſibi ſcḋm
talẽ rõnẽ. ſꝫ finẽ cõeꝫ q̃ ẽ felicitas contẽplatiua nõ
poſſit habere niſi adiuncta mechanica. ꝛ oĩbus
aliis ſcientiis. quãdo vero habitus nec ꝓpꝛiũ finẽ
poteſt attingere vel natus ẽ attingere niſi coadiu-
uante alio habitu ſine illius coexiſtẽtia non meret̃
nomen ꝟtutis ꝓpter qꝺ virtutes morales ſunt ꝯnexe
ꝙ quãuis habitus vnius ſepe ſit ſine habitu alte-
rius non tñ ẽ vnus habitus virtuoſus ſine alio. qꝛ
ſe inuicem indigent. non ſolũ ad obtinendũ finem
cõmunẽ qui ẽ quies. ſꝫ etiã finẽ ꝓpꝛiũ ſicut tẽpan-
tia ſine fortitudine perderet caſtitatem metu mor-
tis vel ꝓpter pecuniã. ſi eẽt ſine iuſticia vel ſi cre-
deret ꝑ caritate fornicandum: ꝛ eſſet ſine pruden-
tia. vñ ſciẽtia ſubalterna non eſt virtus ſine ſubal-
ternante ſine quo non habet ꝓpꝛii obiecti ꝑfectã
cognitionẽ ſꝫ ecõuerſo ſit niſi forte qñ ſcientia ſub-
alterna a ſenſu accipit euidẽtiã ſuoꝝ principioꝝ
tũc etiã põt dici virtus ſine ſubalternãte eadẽ rõe q̃
econuerſo. Quando autẽ ꝓbat̃ ꝙ ſine vltimo fine
nullus ali⁹ habet̃ ſicut nec aliqͥd agẽs ſine primo.
Dr̃ ꝙ ſimile ẽ de primo pͥcipio ꝛ vltimo quãtũ
ad hoc ꝙ ſicut ſi non eẽt primũ agẽs non eſſet aliqꝺ
aliud. qꝛ ſecundariũ nõ agit niſi in virtute primi ꝛ
ille ẽ maxime agẽs ſic niſi eſſet vltimus finis nulli⁹
eſſet finis nec aliquis mouet vt finis niſi in virtute
vltimi finis hoc ẽ inquantũ eſt ſimilitudo quedam
ꝛ participatio vltimi finis vel ſcḋm apparentiam
ſꝫ in alio ꝙ ẽ ad propoſitum eſt diſſimile. qꝛ ſcḋm
agens ſupponit ſemper actionem primi agẽtis vñ
prius ẽ actio primi agẽtis ꝙ̃ ſcḋi. ſꝫ aſſecutio ſecũ-
darĳ finis nõ ꝓſupponit aſſecutionem vltimi finis
ſꝫ ecõuerſo. qꝛ ẽ prior in intentione poſterior ĩ aſſe-
cutione. Vñ poteſt haberi finis ſecundarius non
habito fine primo. ¶ Tertio ſic. iſta prudẽtia aut
Tertio. ẽ eiuſdem rationis cum theologia practica. et ſic
non ſunt niſi in intellectu aut diuerſorum rationũ:
ꝛ tũc cõtra. qꝛ act⁹ agñantes hitũ ꝛ ſeqñtes ſũt vni⁹
rõis quo ad ſbãꝫ ſꝫ drñt q̃ ad modũ. ſi ãt vtriqꝫ ab
hitu ꝓcedãt neutro mõ differrẽt act⁹: nec ꝑ ꝯñs hi-
tus. qꝛ habitus diſtinguũtur per actus. ſic aũt ẽ in
ꝓpoſito. qꝛ per actus theologice ꝛ practice acqͥrit̃
prudentia de qua queritur ergo non differunt
¶ Solutio. quando ex directione theologie pra-
ctice acqͥritur prudẽtia: ibi ſunt duo genera actuũ
quidã eliciti a theologia q̃ non ſunt imediate cau-
ſatiui prudẽtie. qꝛ multi magis theologi ſũt ĩpru-
dentes et vicioſi ſicut ꝛ multi philoſophi morales
habẽtes rectam eſtimationẽ ĩ vniuerſali: ſed delec-
tatio cõcupiſcentie corrũpit in eis eſtimationẽ pru-
dentie: ſed poſtea ſunt actus quibus aſſueſcit iudi-
care recte de hoc ꝛ de illo agibili. ꝛ iſti eliciuntur a
potentia ſcḋm ꝙ nuda ẽ. ſed dirigũtur ab habitu the-
ologie: ꝛ ex illis immediate acqͥritur prudẽtia. vñ
differunt in ſubſtãtia ꝛ in modo actus eliciti a the-
ologia. ꝛ actus generantes prudẽtiam in ſubã qui-
dẽ. qꝛ illi in vniuerſali iudicant iſtũ particulari in
modo. qꝛ illi eliciti ab habitu. iſti non. ¶ Quarto
Quarto contra id qꝺ dictum eſt prudentiã iudicare in par-
ticulari. qꝛ illud quod eſt recta ratio oĩm agibiliũ
iudicat in vniuerſali / non in particulari. ¶ Solu-
Solutio tio. ibi eſt diſtributio pro ſingulis generum: non ꝓ
generibus ſingulorum: ſicut dicitur viſus eſſe cir-

e3 oẽ viſibile q̃ tñ nũq̃ videretviſibile ĩ vniuerſali
Quinto. ſʒ ſolũ hoc vel illud ĩ ſingulari. ¶ Quinto ſic. qꝛ
iſta prudentia aut ẽ idẽ cũ infuſa ſiue cũ acquiſita
aut dẽt. nõ põt dici ꝙ fuit idẽ qꝛ diuerſe cauſe ꝑ ſe
habent diuerſos effect⁹. ſʒ iſta prudẽtia ẽ a natura
infuſa a deo. ¶ Item iſta acquirẽ ꝑ fidem/alia ſi
ne fide. ꝗ iſte tres differunt nec põt dici ꝙ differãt
qꝛ aut ex parte principij. aut modi. non principij.
qꝛ etiã a diuerſis eadẽ ſepe cauſanẽ. nec ex ꝑte mo
di. qꝛ iudicare ad rationem rectã ẽ oĩb⁹ cõmune
¶ Solutio a prudentia infuſa differt. nõ qn deus
Solutio. poſſit eandẽ ſpecie vel numero infundere ſʒ qꝛ vir-
tutes infuſe etiã morales dñt ab acq̃ſitis: ꝛ ex ꝑ-
te principij extrinſece et effectiue. qꝛ ĩfuſe a ſolo deo
nate ſunt ꝑduci ſʒ alie a natura cũ fide vel ſine. ſʒ
a prudentia acq̃ſita ſine fide dicunt differre. qꝛ il-
la a nuda potentia acq̃rẽ iſta a potentia cum fide
ſicut eñ ſi q̃s habens habitũ principij per illuʒ ac-
quireret habitũ cõcluſionis ille differret ab habi-
tu cõcluſionis acquiſito alias ex potẽtia nuda vñ
etiã ſm diuerſitatem habituũ principiorũ ẽ diuer-
ſitas habituũ concluſionum ſic in ꝓpoſito maxie
quantũ ad illas concluſiones agibiliũ q̃ naturalr
ꝑ ſe note eẽ non poſſunt ſicut ꝙ homo dʒ baptiſari
confiteri ꝛ ꝙ expedit tale facere ꝛ neceſſe talia cre
dere ꝛ huiuſmodi Sed tñ ſm veritatẽ videẽ ꝙ ſit
vna prudentia recta rõ agibilium omniũ ita ꝙ ha
bens prudentiã virtutem põt eẽ ſimplex idiota ſʒ
tamen iudicans agendũ ſm cõſciẽtiã/ ꝛ rationem
rectam ponatur ꝗ ꝗſte audiat philoſophiã mora
lem certe multa dictabit ſibi non agenda ꝛ omit-
tenda q̃ prius ignorabat. ꝛ forte prius contariũ fe-
ciſſet ex ignorantia ꝓbabili nunc aũt eadẽ pruden
tia q̃ prius iudicabat ad eliciendũ ꝙ prius nõ iudi
cabat vel ꝙ prius iudicabat reſpuẽdũ ꝛ ita ẽ vna
prudentia acq̃ſita ꝑ potentiã nudã. ꝛ ꝑ potentiã cũ
habitu ꝑterito licet ad multa iſta inclinet ad q̃ nõ
illa vel ad oppoſita. ita in propoſito vna ẽ prudẽtia
Sexto. acquiſita ſine fide cum ea ¶ Sexto. qꝛ ſi prudẽtia
ẽ virtus ex hoc ꝙ iudicat conformiter rationi recte
aut intelligitur de ratione nuda/ aut habituata.
nõ nuda. qꝛ tali poteſt conformari act⁹ qui tamen
ꝓpter hoc nõ erit vicioſus/nec ꝑ conſequens habi
tus. qꝛ ex eodẽ habent ratiões virtuoſi. aut habitua-
ta ꝛ tũc aut habitu theologico aut alio. nõ alio/qꝛ
ab illo non dependet hec prudẽntia nec theologi-
ce. qꝛ fideles ſimplices non habentes hãc ſcientiã
vigent tñ in agendis prudentia. ꝗ ꝛc.
Solutio. ¶ Solutio. prima ps argumẽti lʒ verũ icludat tñ
ꝑ malũ mediũ. qꝛ nõ ſequitur ſi actus cõformis ra
tioni non eſt virtuoſus. ergo nec habitus. quia ha
bitus habet firmitatem ex ſe actus vero ex habitu
vñ actus potentie nude nunq̃ ẽ virtuoſus forma-
liter ſʒ habit⁹ ſic cũ virt⁹ firmitatẽ requirat tamẽ
ſcðm veritatẽ prudentia nõ eſſet virtus niſi habe
ret correſpondentẽ hitũ in intellectu bene ꝛ firmi
ter iudicantẽ ĩ vniuerſali. qꝛ cũ ex puris ꝑticulari
bus nichil ſequaẽ ad verũ ꝛ firmũ iudiciũ de ꝑticu
lari cõclõne ꝙ nõ eſt ſine habitu prudentie q̃ ẽ ṽtus
moralis requirẽ ṽt⁹ itellectualis iudicãs vere/et
firmiter de vniuerſali ex q̃ inferẽ illa ꝯcluſio. ergo
prudentia virt⁹ acq̃ſita correſpondentẽ habitũ req̃
rit ſʒ accidit ꝙ ille ſit vel phĩa moralis talis q̃lem
eã tradit ariſtoteles vel theologia. ſʒ oportʒ ꝙ ex
auditu vel viſu aliquis habit⁹ ſit agñat⁹: ꝑ quem
de agibilib⁹ iudicet ĩ vniuerſali vere firme ꝛ mpte

¶ Septimo. qꝛ abi requiritur ꝓpter directionem Septimo.
ĩ finem ꝙ ẽ cõtra rõeʒ prudẽtie aut circa ea q̃ ad fi
nẽ Et tunc contra qꝛ ſicut caritas ẽ amatiua finis
ꝛ ei⁹ qð ad finẽ ſic fides directiua vtriuſq̃ maxime
qꝛ finis ẽ pricipiũ ĩ agibilib⁹ ꝛ cũ ſit eadẽ rõ forma
lis obiecti ĩ cõcluſiõe pricipio idẽ ẽ habit⁹ vtriuſq̃
Dðm ꝙ prudentia directe ꝛ ꝑ ſe eſt directiua circa
id qð ad finẽ: ſʒ indirecte facit haberi rectam eſti-
mationẽ de fine qꝛ qualis ẽ vnuſquiſq̃ talis ſibi fi-
nis videẽ ſʒ ẽ circa ea q̃ ad finem ĩ ſingulari. fides
aũt dirigit ĩ vtroq̃ ĩ vniuerſali non ĩ ꝑticulari. qꝛ
licet fides dicat oĩa agenda ꝓpter deuʒ tamẽ non
ĩmediate dictat nunc iſtud faciendum vel omittẽ-
dũ ꝓpter deum. ſʒ iſtð iudiciũ hic ꝛ nunc pertinet
ad prudentiã. qð aũt dicẽ de pricipio ꝛ concluſiõe
dðm ꝙ prout cadunt ſub vno habitu puta ꝓut vna
ſcientia ĩtegraẽ ex principijs ꝛ cõcluſionibus quia
iſta ẽ vni⁹ generis ſibi formalr ſic eſt vna rõ formalr
ꝓut aũt diſtincte ꝛ ſeorſum vtrunq̃ ſciẽ ſunt diuer
ſe formales rões obõꝝ ſicut ſcientie ſubalterne et
ſubalternãtis. ꝛ ſimiliẽ diligere primũ ꝓpter deũ
ꝛ diligere deũ ſunt vni⁹ habitus ſʒ diligere primũ
qꝛ amicus ẽ alteri⁹ habitus puta amicitie natura-
lis ꝛ ꝗuis ĩ naturalib⁹ forte maior ſit vnitas habi
tuũ ex ꝑte ĩtellect⁹ q̃ꝫ appetit⁹. qꝛ vna prudentia ẽ
directẽ triũ moraliũ ſm quoſdã: tamẽ ĩ ſupnãlib⁹
ſpei caritati donis timoris fortitudinis pietatis
iſtis ĩq̃ q̃ſiq̃ reſpondẽt ex ꝑte ĩtellect⁹ prudẽtia in
fuſa ſapientia ſcientia cõſiliũ ĩtellectus nã fides in
fuſa ad nichil dirigit explicite ſʒ ſolũ ĩplicite. nec
ꝑ cõſequens ĩmediate. theologia ſiit acq̃ſita non
dirigit ĩmediate qꝛ rõ vlia nõ mãet niſi, coadiũcta
Octauo. ꝑticulari ſʒ prudentia. ¶ Ergo vẽ prudentia non
poſſit retinere nomẽ ṽtutis illa ſaltẽ q̃ ẽ ex fide vel
theologia practica ſine gratia qꝛ ṽtutes pure mo
rales ꝓ obõ ꝛ ꝓ ĩmediato fine aliq̃d creatũ poſſũt
attigere ex hac tñ ꝑ ꝑfectione q̃ finẽ ꝓpriũ attigũt
retinent nomẽ virtutis ſine gratia. põt eñ peccator
habere tẽperãtiã ita ꝑfectaʒ ꝙ omnes philoſophi
iudicarẽt eã virtutẽ ſʒ virtutes theologice q̃ habẽt
deũ ꝓ obiecto ꝛ ꝓ fine vel virtutes medie q̃ hñt deũ
ꝓ obõ ꝛ ꝓ ĩmediato fine ſicut pnĩa ꝛ latria nõ videẽ
tur poſſe retinere nomẽ virtutis ſine gr̃a ſine q̃ nec
finẽ ꝓpriũ poſſunt attingere q̃ ẽ eſſe deo placitum.
ĩtendit eñ pnĩa dolere de ꝑterito ad expiandũ. la-
tria futre ad placendum. non eſt autem ſine gr̃a
placare deũ nec placere deo ꝛ ſilr de prudentia the
ologica q̃ oĩa opa dirigit ĩ finẽ beatitudinis ꝛ oĩa
docet eligenda ꝓpter illud nõ põt dici virtus ſine
gratia ſine qua non habet illud. pari ratione nec fi
des que inclinat ad credẽdũ ꝑꝑ illud ꝛ ſpes ad ſpe
randũ illð. Et dicendũ ad hoc ꝙ ſi iſta prudentia
q̃ eſt acquiſita ex fide infuſa /, vel theologia ſit ea-
dẽ cũ prudentia politica hʒ eũdẽ finẽ ĩmediatũ quẽ
illa ſcʒ aliquid creatũ ꝛ tũc manet virtus ſine gr̃a
ſicut illa. ſi aũt differt ab illa tũc bñ cõcludit argu
mentũ ꝙ ſi fides ĩformis cui ĩnitiẽ ꝑdit nomẽ vir-
tutis ſic ꝛ illa. Vel põt aliter dici ſicut dicẽ ad de
Nono. cimũ argñ. ¶ Nono ꝙ nõ ſit ṽt⁹. qꝛ prudẽtia cui
nõ corrñdet rectitudo ĩ appetitu nõ ẽ ṽt⁹: ſʒ prudẽ
tia iſta cũ ſit acq̃ſita põt ſtare ſine rectitudie ĩ appe
Solutio. titu puta cũ vno peccato mortali. ꝗ. ꝛc. ¶ Solutio
neceſſe ẽ ꝙ prudẽtie ĩ itellectu ꝓportionabiliẽ cor
rñdeat aliq̃d ĩ affectu. qꝛ volũtas neceſſario ſeq̃ẽ
vltimatum iudicium intellectus vñ nõ eſt malicia
ĩ volũtate niſi ſit error vel neſcientia in intellectu.

nec ẽ bonũ iudiciũ ĩ pticlari ĩ intellectu niſi ſit ele
ctio ĩ volũtate. iõ põt eẽ rectitudo habitualis vtri
uſqȝ: ⁊ obliq̃tas actualis ⁊ ecõuerſo. pp̃ ꝙ vn⁹ hĩt⁹
corrũpiẽ. ⁊ contrarius generatur nunqȝ ḡ eſt pru-
dentia virtus ĩ intellectu quin ſit correſpondens
virtus in appetitu ſed cũ vtraqȝ ſtat vna mala ele-
ctio cũ mortali qꝛ virtus acquiſita vno actu con-
trario nõ tolliẽ. ❡ Decimo. nõ poteſt eſſe ſimplr
10 virtuoſus q̃ eſt ſimplr mal⁹ et vicioſus. ſed q̃ ha-
bet vnã virtutem habet oẽs ⁊ p cõſequẽs ẽ ſimplr
virtuoſus. qui aũt ẽ ſine caritate ẽ ſimpliciter ma
lus peſſimus. qꝛ dignus eterna miſeria ⁊ nulla fe-
licitate. ḡ cũ iſta prudentia ſit ſine caritate nõ eſt
virtus. ❡ Reſponſio. eſſe ſimpliciter virtuoſum/
ẽ dupliciter. vno modo reſpectu beatitudis natu-
ralis p virtutes politicas Alio modo reſpectu ſu
Reſpõſio pnaturalis p ĩfuſas ⁊ p ꝯñs eẽ ſimpliciter malum
⁊ vicioſum p oppoſitũ ẽ etiã duplr ſm ꝙuationẽ ha
rũ vel illarꝝ virtutũ ⁊ illorꝝ finiũ mõ prudentia iſta
põt eſſe ſine caritate ſicut ⁊ prudẽtia phiſica ſȝ tũc
iſta nõ facit ſimpliciẽ virtuoſum reſpectu virtutũ
⁊ finis ſupnaturaliũ reſpectu quorꝝ iſte ẽ ſimplr ma
lus ſȝ reſpectu finis nãlis ⁊ virtutũ acq̃ſitarꝝ reſpe
ctu quorꝝ iſte nõ ẽ ſimpliciter mal⁹ ſed ſimplr bon⁹
bonitate naturali ⁊ ſi priuaẽ meritorie fine natura
li. qꝛ ẽ idign⁹ pane quo veſcitur nõ tñ priuatur illo
effectiue. qꝛ põt multa de deo ſpeculari q̃ eſt finis
vie. ❡ Undecimo illud nõ eſt virtus qꝺ nõ pficit ĩ
11 vltimo ſui generis. qꝛ virtus ẽ vltimũ de potentia
ſȝ nec fides. nec prudentia iſta pficiũt vltimate ſim
plr cũ viſio ſit pfectior nec etiã in ſtatu vie. qꝛ dõa
perficiunt altiori mõ. ❡ Solutio põt dici ad maio
rem ꝙ illa non eſt deſcriptio virtutis vt virtus eſt
Solutio. ſed vt ſine via ⁊ pfectiſſima virtus ẽ qꝛ tũc nõ eſſet
aliqua virtus moralis preẽ magnanimitatẽ q̃ ĩ oĩ
gradu attingit ſummũ ⁊ nulla alia reſpectu eius ⁊
ſimilr ſciẽtia. qꝛ reſpectu eiuſdẽ obiecti cuȝ ſciẽtia
pp̃ q̃d non attingit vltimũ ⁊ tamẽ eſt virtus intel-
lectualis. Uel põt dici ad minorem ꝙ dona altiori
modo pficiunt q̃ꝫ virtutes acquiſite ſȝ in genere ac
quiſibilium reſpectu pticularium iudicandorum
hoc prudentia vltimate pficit fides vero acquiſita
in genere reuelabiliũ quo ad pncipia theologica
practica quo ad cõcl'oes ſȝ quãtũ ad habitus ĩfu-
ſos prudẽtia infuſa ĩ pticulari fides ĩ vniuerſali q̃
ad principia cõſiliũ ꝙ ẽ donũ quo ad cõcluſiones
vniuerſales vel fides infuſa ſolũ ẽ habit⁹ aſſẽſiu⁹
intellectus ſapientia cõſiliũ ſcientia ſunt habit⁹ co
gnitiui ſapientia quidẽ ⁊ ſcĩa quo ad ſpeculabilia
ſapientia principiorũ ſcĩa cõcluſionũ intellect⁹ et
cõſiliũ quo ad practica ille principiorum iſtud cõ-
cluſionũ ĩ vniuerſali. ❡ Duodecimo nõ eſt virtus
intellectualis niſi habeat veritatem certã ⁊ infalli
bilem ſȝ hanc non poteſt habere habitus pruden-
tie. qꝛ ẽ circa agibilia contingentia quorꝝ non ſolũ
entitas immo etiam bonitas ⁊ malicia moralis nõ
ẽ certa ⁊ firma immo variabilis modis infinitis:
cum ḡ veritas ⁊ firmitas inſit habitui ex obiecto
nũqȝ prudentia q̃ eſt de agibilib⁹ erit certa ⁊ firma.
❡ Solutio ſȝ agibilia in bonitate ⁊ malicia nõ ſũt
Solutio. certa ⁊ firma abſolute tamen in comparatione ad
rationem rectam fixa ſunt qꝛ illa ſunt vere bona q̃
ratio recta iudicat eẽ bona nec aliter poſſibile ẽ eẽ
⁊ illa vere mala in genere moris que recta ratio iu
dicat talia. prudentia autem iudicat de eis nõ niſi
ſm cõformitatem ad rationem rectam. ideo. ⁊c.

Et ſi vlteri⁹ q̃ratur quomodo ratio poteſt eſſe de
iſtis⁹ in vniuerſali firma ⁊ certa ⁊ infallibilis: põt
dici ꝙ hoc ẽ. qꝛ ſi dicaẽ de eis p cõparationẽ ad p̃-
ma principia agibiliũ que ſũt infallibilia: ſicut ſci-
entia de naturalibus poteſt habere certitudinem
q̃uis natura non agat vt ſemp. qꝛ iudicat de illis
ex principiis infallibilibus ⁊ iudicat ⁊ hoc ipſum
ꝙ cõcluſio nõ eſt vt ſemp ſȝ vt frequẽter. ⁊ ſimiliẽ
rõ recta iudicat nõ eẽ faciendũ hoc vel illud vt in
plurib⁹ niſi forte ĩ pticlari aliqua pticlaris circũſtã
tia mutet factum Uel põt dici ꝙ certitudo que re
quiriẽ ad virtutẽ nõ ẽ vniformiter in omnib⁹ virtu
tib⁹. qꝛ ĩ morali ſufficit illa q̃ ẽ p ſe ⁊ vt in pluribus
nã p accidẽs etiã prudẽtia põt male iudicare ⁊ nõ
ſolum cũ malo iudicio ſtare prudẽtia eẽ iudicat in
pticlari ſicut rõ ĩ vniuerſali. vñ ſi hñs prudentiam
ſine pticlari iudicio ſubuertaẽ ab heretico faciẽte
ſibi erroneã cõſcientiam ꝙ pp̃ caritatez ẽ fornicã-
dũ eadẽ prudentia q̃ prius iudicabat nõ fornicãdũ
cũ iſta. qꝛ ratio iudicabat nõ fornicandum cũ ali-
quo modo iudicabit fornicandũ cum iſta que hoc
petit propter caritatem dicente habitu eius erro-
neo: qꝛ nichil petitũ propter caritatẽ eſt refutãdũ
hoc eſt per accidens. ❡ Decimotertio videtur ꝙ
prudẽtia theologica acq̃ſita differat a prudentia 13
phiſica. Primo: qꝛ p diuerſa pricipia acq̃ritur. qꝛ
fides et theologia ex vna parte differũt a philoſo
phia morali ⁊ rõne naturali ex alia Secũdo: qꝛ di
rigit in altiorẽ finẽ ſicut iuſticia legalis differt ab
aliis q̃ dirigit in bonum cõe. ❡ Solutio. ſi quis
vellet ſuſtinere opinionẽ ſupra poſitã ꝙ he pruden Solutio.
tie nõ differũt poſſet dicere ꝙ ĩmediata principia
ſunt eadem licet remota differãt ⁊ principia p ſe ea
dem licet pncipia p accidens varienẽ iudicare eẽ
eliciendũ vel reſpuẽdum aliq̃d in pticlari ꝯformi
ter ad rõem rectam ẽ actus ex quo p ſe ⁊ ĩmediate
cauſatur prudentia. omnis acquiſita tam theolo-
gica q̃ꝫ philoſophica. Mȝ aũt ratio recta ſit recti-
ficatiua p habitũ infuſũ vel acquiſitũ naturalẽ vel
ſupernaturalem iſtud accidit. qꝛ ſi hõ q̃ p philoſo-
phiã acq̃ſiuit prudentiã ſubito p infuſionẽ recipe-
ret fidem ⁊ theologiã totã ſubito tñ non acquire-
ret aliquã prudentiã ⁊ tñ p prudentiã prius acq̃ſi
tã iudicaret ĩ particulari illud qꝺ rõ nunc illuſtra-
ta fide ⁊ theologia iudicaret ĩ vniuerſali. qꝛ prudẽ
tia nũq̃ꝫ iudicat cõtra rationẽ. ḡ accidit prudentie
illud principiũ remotum. ❡ Ad ſcõm poſſet dici
ꝙ prudẽtia acquiſita queclȝqȝ nõ intendit niſi finẽ
propriũ q̃ ẽ bonũ virtutis quietẽ al vel huiuſmodi
ſȝ qñ ẽ cõiuncta fide tunc fides ipſam dirigit ĩ vlte-
riorẽ finẽ Si q̃s aũt vellet ſuſtinere ꝙ differrẽt poſ
ſet dicere ꝙ ſicut moralibus infuſis diſtictis a mo
ralibus acquiſitis reſpondet prudentia infuſa di-
ſtincta a prudentia acquiſita: ſic penitẽtie ⁊ lachri
me que ſunt virtutes acquiſite diſtincte ab omni-
bus moralibus philoſophicis debet reſpondere
aliqua prudentia acquiſita diſtincta: a prudentia
communi. et pure naturaliter acquiſita. vt ſcilicet
ſit quedam prudentia habens deum pro immedia
to fine: et agibile pro immediato obiecto ſicut la-
tria et penitẽtia in hoc differũt ab aliis moralib⁹:
et ſunt medie inter theologicas ⁊ pure morales.
❡ Decimo quarto ſic. gratia gratum faciens 14.
eſt nobilior habitus q̃ꝫ iſta prudentia: ſed illa non
eſt virtus quia nõ eſt habit⁹ opatiu⁹: ſed tñ cari-
tas. ḡ. ⁊c. ❡ Solutio. gr̃a nõ eſt virt⁹: ſȝ eſt aliq̃d Solutio

alti⁹ ꝟtute ſm q̄ſdā: ſʒ q̄ nichil eſt alti⁹ ꝟtute niſi btitudo/pōt dici ꝙ grā magis ponderat in operā te p̄ncipali q̄ īſtrumētali/ ſicut in rōnali plus q̄ in ſenſitiuo: ſed eſſentia eſt p̄ncipale p̄ncipiū operandi potētia īſtrumētale. ergo in eſſentia magis q̄ in potētia/ ⁊ magis ille erit virt⁹ et magis meritori⁹ cum agēti p̄ncipali pri⁹ attribuat meritū. et ſic grā eſt magis radix merēdi q̄ caritas.

¶ Queſtio. iij.

Primum. Ertio q̄ritur de timore ſeruili vtrū ſit bon⁹. ¶ Et arguit ꝙ nō q̄ ſicut deus eſt ꝑpt ſeipſum amādus: ita ⁊ ꝑpt ſeipſm timēdus: ſʒ amor mercēnari⁹ q̄ q̄s amat deū ꝑpt bona tꝑalia nō eſt bon⁹. ergo timor ſeruilis q̄ de⁹ ꝑpt penā timet/ nō eſt bonus.

Secundū. ¶ Itē cui⁹ vſus mal⁹ ē: ipſm q̄ꝫ malū eſt: ſʒ vſus timoris ſuilis eſt mal⁹. ergo ⁊c. Minor ꝓbat ꝑ glo. ſup illud Ro. 8. Nō accepiſtis ſpm̄ timoris. iterū in timore q̄ dicit/ ꝙ q̄ timore aliq̄d facit et ſi bonū

In oppm̄. ſit qd̄ facit/ nō bn̄ facit. ¶ In cōtrariū argu r: q̄ q̄cq̄d eſt a ſpū ſctō eſt bonū: ſed timor ſeruilis ē a ſpū ſctō. ergo eſt bon⁹. Minor ꝓbat ꝑ gloſā. ſuper illud idē. Nō accepiſtis. ⁊c. q̄ dicit ꝙ vnus eſt ſpūs ſctūs q̄ facit duos timores. ſ. ſuilē ⁊ caſtū. ¶ Re

Reſpōſio. ſpōſio. Uidēda ſunt q̄tuor. Primū de timore ī ſe. Scḋm/ vtrū ſit pei⁹ facere bonum timore pene q̄ amore pecunie. Tertiū/ vtrū ſit laudabili⁹ timere in ꝓſperis q̄ nō timere ī aduerſis. Quartū/ vtrū ſeruās precepta timore mūdano peccet?

Duſ. q. 4. ¶ Quantū ad p̄mū ponit aliq̄ tres ꝯcluſiones.

1. cōcluſio ¶ Prima cōcluſio eſt de diuiſiōe timoris/ vbi dicit ꝙ diuiſio timoris in caſtū/ ⁊ initialē/ ⁊ ſeruilē/ nō accipit oīno ſm formales rōnes obiectoꝝ: ſed accipit ſm ꝙ ꝑ ipſū aliq̄ mō ad deū ꝯuertimur/ vel ab eo auertimur. Accipit etiā hic timor nō ſolū ꝓprie ⁊ ſtricte ꝓut reſpicit malū/ difficile/ ⁊ arduū: ſed large ꝓut reſpicit q̄dcunq̄ malū dato ꝙ nō ſit difficile vel arduū ad vincēdū: ⁊ illud ꝓprie loquēdo magis ptinet ad odiū q̄ ad timorē. oē eī malū odibile eſt: ſʒ nō oē malū eſt timendū: ſed ſolū illud qd̄ cū difficultate vincit. ⁊ ſic malū culpe ſm ſe nō eſt ꝓprie timēdū/ q̄ eſt in ptāte nr̄a. nō eſt eñ pctm̄ niſi volūtariū. timeri tn̄ pōt nō ſm ſe: ſʒ ꝑpt occaſiones multas/ q̄s q̄nq̄ difficile eſt euitare/ ⁊ q̄b⁹ cōcurrētib⁹ difficile eſt culpā euadere. Sic igit accipiēdo timorē large/ timor diuidit hoc modo. Cū eñ timor ꝯſiſtat in fuga mali/ ⁊ maluʒ ſit duplex. ſ. culpe ⁊ pene. Eſt q̄dā timor q̄ cōſiſtit in fuga mali culpe: ⁊ ꝑ illū timorē ad deū ꝯuertimur/ ⁊ hic timor dr̄ filialis vel caſtus/ filialis q̄dē ꝓut ꝯparamur ad deū vt ad patrē/ ſm illd̄ Ro. 8. Accepiſtis ſpm̄ adoptionis filioꝝ in q̄ clamam⁹ abba pr̄. Caſt⁹ ꝟo ſm ꝙ de⁹ ꝯparat ad aīas nr̄as tanq̄ ſpōſus/ ſm illud Corin. Deſpōdi vos vni viro. ⁊c. Ali⁹ aūt timor ꝯſiſtit ī fuga mali pene. Pena aūt eſt duplex. Una ꝑ cui⁹ vitatiōe pctm̄ q̄nq̄ ꝯmittit/ ſicut ſūt pene tꝑales: ⁊ ꝑ hūc timorē hō a deo auertit peccādo/ ⁊ dr̄ timor mūdan⁹ et hūan⁹ quo q̄s timet amittere bona tꝑalia vel pati ꝓꝓriū corꝑis detrimentū: ⁊ ob hoc q̄nq̄ peccat ⁊ lʒ alterius rōnis ſint bona exteriora ⁊ bona ꝑſonalia: tn̄ q̄ eadē rōne hō a deo auertit ꝑpt vtrūq̄ timoreʒ ideo cadunt ſub vno mēbro timoris/ q̄ diſtinguit vt dictū eſt ſm ꝙ a deo ꝑ tꝑʒ auertimur/ vł ad deū ꝯuertimur. Alia aūt ē pena ꝑ cui⁹ euitatiōe pctm̄ nūq̄ ſit ſed magis vitat ſicut ē pena gehēne q̄ erit poſt hāc vitā: ⁊ ꝑ hūc timorē ad deū ꝯuertimur reſiliēdo a pctō: et hāc penā reſpicit timor ſeruilis: q̄ ꝓ tāto ſuilis dr̄: q̄ ſicut aliq̄s dr̄ facere libere illud qd̄ facit ſpōtanea voluntate/ ita dr̄ aliq̄s facere ſuiliter q̄ñ facit illud coact⁹ violētia vel metu: ꝓpter qd̄ vbi aliq̄s refugit culpā metu pene/ dr̄ facere ſeruilit. Ex q̄ pʒ ꝙ iſte timor dr̄ ſeruilis ab effectu/ inq̄ntū. ſ. iclinat aliquē ad aliq̄d faciēdū/ vel dimittendū. Unū ſuilitas nō itrat ei⁹ diffinitioneʒ ſed eſt denolatio ab effectu. ſi autē aliq̄s cōuertit ad deū ꝑpt vtrūq̄. ſ. timorē culpe ⁊ pene/ ſic dr̄ timor initialis. ¶ Secunda ꝯcluſio eſt ꝙ timor ſeruilis q̄ntū ad habitū et actū eſt bon⁹ lʒ ſit īꝑfect⁹. qd̄ ꝓbāt dupl̄r. Primo ſic. oīs act⁹ q̄ cadit ſup debitā materiā eſt bon⁹ niſi viciet ꝑ malā circunſtātiā ipſm informantē: ſed act⁹ timoris ſuilis cadit ſup debitā materiā: nec hʒ neceſſario malā circūſtātiā ipſm īformātē. ergo talis timor ē bon⁹. Maior pʒ: q̄ bonitas act⁹ eſt ex obiecto ⁊ circūſtātijs nō q̄buſcūq̄ īformātib⁹ actū. mala eī circūſtātia cōitās actū ⁊ ipſm nō īformās nō viciat actū. vt ſi q̄s extra caritatē exiſtēs dat eccliam ꝑpt deū/ iſte act⁹ nō eſt mal⁹: q̄uis habeat malā circūſtātiā cōicātē. ſ. carentiā caritatis. Minor ꝓbat: q̄ ꝑ timorē ſeruilē pena gehēne timet q̄ vere eſt timēda: nec ē neceſſe ꝙ hūc timorē informet circūſtātia aliqua mala/ puta defect⁹ caritatis: q̄ hñs caritateʒ pōt timere hāc penā ⁊ ꝑpt hoc vitare culpā. ſi autē ſolū vitet ꝑpt timorē hui⁹ pene/ hoc eſt ex cōditiōe timētis ⁊ nō ex natura timoris inq̄ntū talis timor reſpicit ſuum obiectum propriū poſſit eſſe ſine caritate ⁊ ad idē inclinare ſcʒ ad vitationē culpe. nō eſt ergo neceſſe ꝙ illa mala circunſtātia informet actum hui⁹ timoris/ ⁊ hec eſt minor: ſequit ergo ꝯcluſio. ¶ Scḋo ad idē ſic. ſicut ſe hʒ īformitas ad fidē ſic ſeruilitas ad timorē: q̄ ſicut informitas nō eſt de eſſentia fidei ſed ē circūſtātia cōitās. ex hoc eñ dr̄ fides iformis: q̄ ē ī nō hñte caritatē/ ſic ſeruilitas nō eſt de eſſentia timoris gehēne: ſed ē denolatio ab effectu vt dictū eſt/ inq̄ntum timēs metu pene reſilit a culpa q̄ circunſtātia non eſt mala/ q̄uis q̄nq̄ habeat malā circunſtātiā adiunctā ſcʒ carentiā caritatis in eo q̄ ſolū metu pene refugit culpā: ſed fides informis ⁊ act⁹ ei⁹ nō eſt mal⁹ imo bonus. ergo ſilr̄ timor ſuilis ⁊ act⁹ ei⁹ eſt bon⁹: ſʒ cōtingit talē timorē eſſe malū q̄ñ timēs vitat culpā ſolum metu pene alr̄s parat⁹ culpā cōmittere. tunc eñ defect⁹ caritatis eſt circūſtātia nō ſolū cōitās ſed informās: ideo viciat actū. ¶ Tertia aūt cōcluſio eſt ꝙ q̄ntūcunq̄ timor ſeruilis ſit bon⁹ nūq̄ tn̄ eſt ꝑfectus vt poſſit hr̄e rōnē virtutis ⁊ boni: q̄ ꝓpriū virtutis eſt agere ꝑpt amorē boni vel vitationē turpis: nō ſolum ꝓpter vitationē triſticie ſʒ timor ſeruilis ſolum īcludit ad fugiendū culpā vel ad bn̄ agendū ꝓpter vitationē pene q̄ triſtis ē et nō ꝑpt amorē boni/ vel vitationeʒ turpis in ter q̄uis iſta ſe neceſſario ñ excludāt: q̄re talis timor nō pōt eſſe virt⁹ vel bonū/ ꝓut bonū eſt aliq̄d eminenti⁹ ꝟtute. ¶ Ad p̄mū argumētū dicendū ꝙ obiectum timoris eſt maluʒ qd̄ fugit: obiectum ꝟo amoris eſt bonū: et q̄ in deo eſt iuenire ſummam bonitatē q̄ nō eſt ad aliū ordinabilis vt ad finem:

2. ꝯcluſio.

3. cōcluſio

Ad rōnes añ oppōm

ideo deus eſt ꝑpter ſeipm̄ diligēdꝰ/ ⁊ diligere ip-
ſum ꝑpter aliud tā𝑞̄ ꝑpter finē/ eſt ꝑuerſum. ſed
in deo nō eſt aliqđ malū ⁊ ab ipſo non eſt malū pe
ne: ⁊ ideo ꝑpter ſe nō eſt timēdus: ſed ꝑpter aliud
ſcȝ ꝑpter penā. ꝑpt̄ qđ nō eſt ſic̄ de amore merce-
nario ⁊ timore ſeruili. ¶ Ad aliud dicendū q̄ il-
la glo itelligēda eſt de eo q̄ aliq̄d facit timore ſer
uili/ nō q̄ amet iuſticiā ſed ſolū vt timeat penam:
tūc eīn timor ſeruilis hȝ adiūctū defectū caritatꝭ
tā𝑞̄ circūſtātiā nō ſolū ꝯcomitātē ſȝ informātē: ⁊
ꝑpter qđ tunc eſt malus/ alʼs nō valet vt viſum ē.
2. articulꝰ ¶ Quātū ad ſcdm/ an diminuat de ꝑfectiōe actꝰ
plus ſi fiat timore pene corpalis: 𝑞̄ amore boni tē
poralis/ puta vtrū ire ad ecclāam ſit minꝰ ꝑfectū in
monacho/ 𝑞̄ ire vt lucret̄ diſtributionē in canoni-
co. Et videt̄ q̄ magis diminuat facere illud ꝑpt̄
bonū tpale: q̄ minꝰ laudabile eſt facere aliqđ ma
gnū ꝑ modico/ 𝑞̄ facere ꝑ magno: ſȝ bonū corpis
eſt maiꝰ bono tpali. ẏ minꝰ laudabile eſt facere ꝑ
re tpali 𝑞̄ ꝑ cōmodo corpis cōſeruādo. ¶ Con-
tra. facere aliq̄d ꝑ eo in quo magis aſſimilat̄ bru
tis eſt minꝰ laudabile: ſed in his q̄ ſunt corpis/ pu
ta in delectationibꝰ ⁊ doloribꝰ carnis magis aſſi-
milamur brutꝭ 𝑞̄ in vſu rerū tpaliū. ẏ. ⁊c. ¶ Rñſio
Actus pōt dici magis vel minꝰ bonꝰ ex pte volun
tatis inquātū. ſ. eſt magis vel minꝰ voluntariꝰ. ex
pte obiecti inquātū. ſ. hȝ obiectū magis vel minꝰ
meliꝰ vel minꝰ bū circūſtātionatū. Si ergo ſit diſ
poſitꝰ q̄ aliqđ opꝰ virtutis/ puta ire ad ecclāȝ nō
ſit ſibi oīo voluntariū/ ſed ſit ſemiplene voluntariū:
q̄. ſ. ad hoc q̄ eliciat illđ actu indiget aliq̄ incitatiuo.
tūc ꝯſiderādo magꝭ vel minꝰ bonū ex pte volūtatꝭ
inꝗtū. ſ. eſt magis vel minꝰ bonū volūtariū: ille q̄
vadit ad ecclāam/ vel facit aliqđ opꝰ ꝟtuoſum ne
amittat bonū tpale/ puta pecuniā: eſt magis volū
tarie/ 𝑞̄ ille q̄ facit hoc ad penā corpis vitandam
q̄ quāto aliq̄s ex minori motiuo inclinat̄ ad bonū:
tāto magis videt̄ eſſe volūtariꝰ ad illud bonū: q̄
quāto aliq̄d ē magis mobile a minori motiuo mo-
uet̄: ſȝ minꝰ motiuū ad aliq̄d faciendū ē dānū pe-
cunie vel alteriꝰ boni 𝑞̄ pena corpis/ cū bonū cor
poris ſit meliꝰ ẏ bonū tpale. niſi forte eēt 𝑞̄titas
excellēs in bono tpali/ ⁊ modica pena corpis: vel
eſſet magis indigētia boni tpalis. ẏ q̄ facit opꝰ bo-
nū ad vitandū dānū tpale videt̄ magis volūtarie
agere. ⁊ ꝑ ꝯñs 𝑞̄tū eſt ex iſta pte magis laudabit̄
𝑞̄ ille q̄ facit metu pene corpalis ſuppoſitis ꝑdi-
ctis: nā veriſile eſt q̄ ille q̄ facit metu dāni tpalis
multo citiꝰ faceret ſi neceſſe eēt metu pene corpa-
lis. Si aūt ꝯſideret̄ bonitas actꝰ ex pte obiecti ſic
tripl̄r pōt ſe hr̄e aliq̄s ad faciēdū aliqđ opꝰ bonū
metu pene vel metu dāni. Uno mō q̄ tale bonum
nō faceret ꝑ amiſſione rei tpalis/ tñ nec verberet̄.
Scđo mō q̄ tale bonū nō faceret ꝑ vitatiōe ꝟbe
ris: faceret tñ ꝑ vitatione rei tpalis. Tertio mō/
q̄ ire ad ecclāam nullo mō ſibi placet ſm̄ ſe: tñ pro
q̄libet iſtoꝝ iret: ita q̄ q̄libȝ iſtoꝝ accipit vt finē
ꝑncipalit̄ volitū/ ſic. ſ. q̄ paratꝰ eēt ire ad ecclāam
ne ꝟberaret̄/ ⁊ ne amitteret rē tpalē: ita q̄ ire ad
ecclāam i nullo 𝑞̄tū eſt de ſe ſibi placet. Et de iſtis
tribꝰ pm̄ꝰ ē minꝰ malꝰ 𝑞̄ ſcđs: q̄ pm̄ꝰ ꝑfert magis
bonū minꝰ bono. ſ. bonū corpis bono rei tpal̄/ qđ
eſt minꝰ bonū 𝑞̄ bonū corpis ⁊ ꝑfert vitationē ma
ioris mali. ſ. ꝟberis vitationi minoris mali. ſ. pecu-
nie. Secūdꝰ aūt ecōuerſo. vnde pm̄ꝰ ex meliori fi-
ne mouet̄ 𝑞̄ ſcđs. Nā pm̄ꝰ ꝯparat̄ ad ſcdm ſicut ti

midus ad auarū/ vl̄ ſicut timidꝰ timore hūano ad
timidū timore mūdano. timiditas aūt q̄ aliq̄s eſt
inordinate ſubditꝰ bono corpis ē minꝰ viciū 𝑞̄ aua
ricia q̄ aliq̄s eſt inordinate ſubditꝰ pecunie. Primꝰ
etiā ⁊ ſecūdꝰ ſunt minꝰ mali 𝑞̄ tertiꝰ: q̄ pm̄ꝰ. q̄ plꝰ
diligit bonū corpis. i. delectabile/ q̄ bonū hone-
ſtū/ hȝ viciū timiditatis tm̄. ſecūdꝰ aūt q̄ plꝰ dili-
git bonū vt̄le/ hȝ vicium auaricie tm̄. ſed tertꝰ hȝ
vtrū𝑞̄ viciū. ſ. timiditatis ⁊ auaricie: q̄ bono vir
tutis ꝑfert ⁊ finē auari. ſ. pecuniā. ⁊ finē timidi ſcȝ
bonū corpis. minꝰ aūt malū eſt hr̄e vnū vicium 𝑞̄
duo. ¶ Ex dictꝭ pȝ ad pm̄ū: q̄ ſi magnū ſemiple-
num volitū fiat ꝑ modico/ ita q̄ illud eſt ſimplicit̄
intētum ⁊ nullū bonū virtutis adiunctū eſt ſm̄ ſe
intentū ſic facere ꝑ modico/ ē magis vile ⁊ peius
𝑞̄ facere ꝑ magno ex pte obiecti. ¶ Ad ſcdm di-
cendū q̄ lȝ brutis nō ita cōueniāt nobiſcū i vſu ex
teriorꝝ rerū ſicut in bonis corpis: tñ bona corpis
ſunt maiora 𝑞̄ bona exteriora/ ⁊ ideo magꝭ amāda
ſm̄ rectā rōnē. vñ cōicare cū brutis vel nō cōica-
re/ nō debet directe facere ad amandū plꝰ vel mi-
nus: ſed eſſe meliꝰ vel minꝰ bonū.
¶ Quantū ad tertiū/ vtrū. ſ. laudabiliꝰ ſit ſe hr̄e
3. articulꝰ Hob. de fontibus. bñ i ꝑſperis 𝑞̄ aduerſis. Arguit̄ q̄ ſic: q̄ bñ ſe ha
bere in eo qđ eſt magis timendū laudabiliꝰ eſt: ſȝ
ſm̄ Boetiū in de ꝯſolatione. cū oīs fortuna ſit ti-
mēda/ magꝭ tñ ꝑſpera. ẏ. ⁊c. ¶ Cōtra. q̄ bñ ſe hȝ
in aduerſis plꝰ ꝑ deo patit̄ 𝑞̄ q̄ bñ ſe hȝ in ꝑſperis:
ſed quāto aliq̄s plꝰ ꝑ deo patit̄ tāto laudabilius
agit. ẏ. ⁊c. ¶ Rñſio. Ad euidētiā q̄ſtionis iſtiꝰ eſt
ſciendū q̄ hec ꝑſperitas nō tm̄ iportat abundan-
tiā in bonis fortune ꝑprie dicte ſicut ſunt exterio
ra q̄ veniūt in vſum humane vite: ſed iportat etiā
excellentiā quādā in bonis nature/ vt puta in ſani
tate ⁊ pulchritudine/ ingenio/ fortitudine/ ⁊ ſimibꝰ: et
ecōuerſo aduerſitas iportat defectum in eiſdem.
¶ Hoc igit̄ ſuppoſito iciēdū q̄ differt q̄rere vtrū
laudabiliꝰ ſit bñ ſe hr̄e in ꝑſperis 𝑞̄ in aduerſis: ⁊
vtrū magis eligēda ſint ꝑſpera 𝑞̄ aduerſa.
1. cōcluſio ¶ Quantū ẏ ad pm̄ū ſimpl̄r ē dicendū q̄ lauda-
biliꝰ eſt bñ ſe hr̄e in aduerſis 𝑞̄ i ꝑſperis: ⁊ hoc pȝ
triplici rōne. Primo ſic. 𝑞̄to aliq̄d eſt magis na-
tum ſm̄ ſe iferre difficultatē ex pte opis: tāto lau
dabiliꝰ eſt bñ ſe hr̄e in illo: ſed aduerſa ſunt hmōi
magis 𝑞̄ ꝑſpera. ẏ. ⁊c. Maior pȝ: q̄ virtꝰ eſt cir-
ca difficile ⁊ bonū ⁊ ꝑcipue ex pte opis. Minor de-
claratur. q̄ aduerſa lȝ nō iportēt malum culpe: ipor
tāt tñ malum pene: ⁊ ex ſe hñt ledere quēcun𝑞̄ et
ita bonum ſicut malū/ ⁊ ꝑ ꝯñs hñt iferre difficul-
tatē i ope quo tolerant̄: nec ex pte opantꝭ eſt q̄ ad
uerſitas iferat ſibi difficultatē: q̄ nec eiꝰ poteſtati
ſubeſt q̄ hoc nō ſit ei penale. ſȝ ꝑſpa hñt nō difficul
tatē ex pte opis ſiue ex pte rei: ſed ex pte opantis
imo nata ſunt iuuare ꝟtuoſum vt iſtrumēta. vñ ⁊
in ꝑſpāte vtētis eſt tollere difficultatē q̄ eſt i ꝑſpe-
ris: q̄ nō ꝑuenit niſi ex mala diſpoſitione vtētis.
ideo. ⁊c. ¶ Secunda rō talis eſt. Prouer. 3. Diui
tias ⁊ paupertatem ne dederis mihi. ⁊c. Et a pħo
politicoꝝ. 4. q̄ hr̄e medium in bonis fortune red
dit hoīem magꝭ habilē ⁊ magꝭ ſuauē ad obediēdū
rōni/ ⁊ ad ꝟtutē. qđ ẏ magꝭ ꝑuat tale mediū maio
rē difficultatē igerit: ſed aduerſitas magis ꝑuat
tale mediū 𝑞̄ ꝑſperitas. ergo aduerſitas de ſe hȝ
maiorē difficultatē ẏ laudabiliꝰ eſt bñ ſe hr̄e i ad
uerſis 𝑞̄ in ꝑſperis: q̄ magis eſt difficile difficul-
tate accepta ex pte opis, q̄ aūt aduerſitas magꝭ

tollat tale mediū ꝙ ꝓſperitas patet: q2 illud me=
diū qđ eſt hr̄e ſufficientiā neceſſarioꝝ nō tollit ꝓ
ſperitas quantū ad rē ꝗ habet ſed ꝙtum ad mo=
dū: nā ꝓſperitas hꝫ ſufficiētiā neceſſarioꝝ in ꝗ cō
ſiſtit mediū illud: illud tñ hꝫ cū additione. aduer
ſitas ꝓo realiter tollit talē ſufficiētiā. ¶ Tertia
rō talis eſt / bene ſe hr̄e in eo qđ magis aptū natū
eſt īpedire a ſtatu ꝑfecto et a bono ꝟtutū / ⁊ ad cu=
ius tolerātiā reqrit maior ꝟt⁹ ⁊ ī ꝗ relucet maior
excellētia virtutū eſt laudabili⁹ / ꝙ bñ ſe hr̄e in eo
qđ eſt min⁹ tale: ſꝫ aduerſitas eſt hmōi magis ꝙ
ꝓſperitas / vt pꝫ ꝑ phm̄. 6. ethicoꝝ. vbi dicit ꝙ ꝓ
ſperitas fortune beatiorē vitā facit: q2 ꝓſpera cō
cordāt vite beate / ⁊ vſus eoꝝ eſt bon⁹ ⁊ ſtudioſus.
ecōuerſo ꝑmo ſm eūdē ibidē. magna mala tribu=
lāt et cōturbāt btm̄ / ⁊ triſticias inferūt ⁊ īpediūt
a multiꝭ opib⁹: tñ ī his refulget bonū / qñ. ſ. aliqs
ferret vł ſuſtineret vtiqꝫ faciliṫ magna mala ⁊ īfor
tunia / nō ꝓpṫ doloꝝ īſenſibilitatē: ſed virilis exi=
ſtēs ⁊ magnanim⁹. Et ꝯmētator dicit ꝙ in his bo
nū refulget / qñ aliqs ex ſtabilitate ⁊ virtute ſuſti=
net magna īfortunia. et in locis aliis habeṫ a phō
ꝙ aduerſitas maiorē difficultatē ꝑſtat ꝟtuti ꝙ ꝓ=
ſperitas. ergo laudabili⁹ eſt ſe bñ hr̄e in aduerſi=
2. ꝯcluſio. tate ꝙ ī ꝓſpitate. et ſic pꝫ de ꝑmo. ¶ Si aūt q̄raṫ
qđ magis eligendū eſt: ⁊ dicendū ꝙ ſimplr̄ in viro
iuſto ꝓſperitas eſt magis eligēda: ſed ſm qđ ad=
uerſitas in hoīe malo eſt magis eligēda. Primus
patꝫ ꝑmo: q2 illud qđ de ſe nō īportat aliqđ malū
culpe vel pene ſimplr̄ ⁊ bñ diſpoſito eſt magis eli
gendū ꝙ illud qđ licꝫ nō īportet malū culpe: im=
portat tñ malū pene: ſed ꝓſpitas nec malū culpe /
nec malū pene ꝑ ſe īportat: ſꝫ ſi accidit ſibi ibi ma
lū culpe / hoc eſt ex mala diſpoſitione abutētis. ad
uerſitas aūt ꝑ ſe īportat malū pene ⁊ difficultatē
ad bonū virtutis. ꝙ. ⁊c. Scđo pꝫ idē ſic. q2 illđ qđ
ſm ſe eſt īuolūtariū nō eſt magis eligēdū ꝙ illud
qđ ſm ſe eſt volūtariū: ſed aduerſa ſm ſe ſunt īuo
lūtaria: nā patiētia ꝗ eſt reſpectu aduerſoꝝ nō eſt
circa illa ꝗ ſimplr̄ ſunt voluntaria: imo circa ea ꝗ
repugnāt volūtati ⁊ appetitui naturali ſm ſe: alio
quin ſi aduerſa ſm ſe ſunt eligēda qlibet bon⁹ de=
beret īferre ſibi ea faciēdo ſe infirmū et occidēdo
ſe / qđ falſum eſt. ꝓſpera aūt cū dicāt bonū cōmo=
dū ⁊ malū excludāt ſm ſe: ⁊ ſimplr̄ ſp ſunt volun
3. cōcluſio taria. ꝙ. ⁊c. ¶ Scđm etiā pꝫ: q2 illi ꝗ ē in malicia
magis eſt eligēdū illud ꝑ qđ magis nat⁹ eſt īcita
ri ad recedendū a malicia / ⁊ accedendū ad virtu=
tem: ſed hmōi eſt aduerſitas magis ꝙ ꝓſperitas
ſed ſuppoſita mala diſpoſitione ſua ꝓſpa alliciūt
eū ⁊ occaſionaliter incitāt eū ad malū: ſed aduer=
ſitas incitat ad recedendū a malo ⁊ ad redeūdū
ad bonū virtutis / vt ibi habeat aliquā cōſolatio=
nē. ergo tali ſic diſpoſito magis eſt eligēda aduer
ſitas ꝙ ꝓſperitas / licet ſimplr̄ ꝓſperitas ſit ma=
gis eligēda: ſicut ecōuerſo eſt magis eligēdū ab=
ſinthiū ꝙ vinū: licet vinū ſimplr̄ ſit magis eligen
dum. et hoc intelligit Boeti⁹. 4. de cōſolatione.
ꝙ tali magis timēda eſt fortuna ꝓſpera ꝙ aduer=
ſa: q2 fortuna ꝓſpera talē decipit q2 blāda. aduer=
ſa autē inſtruit: q2 falſitatē ⁊ inſtabilitatē ꝗ ē ī for
tuna ſibi oſtēdit. Multa alia circa hoc ponit ibi.
et ꝑ hoc patet reſpōſio ad argumentū in cōtrariū.
Obiectio ¶ Sed ꝯtra hoc poſſet obijci qs / qđ laudabili⁹ ē
magis eſt eligendū. ergo ſi laudabili⁹ eſt bñ ſe ha
bere in aduerſis ꝙ in ꝓſperis vt dicit ꝑma cōclu=
ſio. ergo aduerſa ſunt magꝭ eligēda ꝙ ꝓſpera / qđ
eſt ꝯtra ſecundā ꝯcluſionē. ¶ Solutio. Dicendū Solutio.
ꝙ illud qđ magis facit ꝑ ſe ad laudabili⁹ ſe habē=
dum eſt magis eligendū: nō aūt illud qđ facit ad
hoc ꝑ accidēs: nūc autē ita eſt ꝙ aduerſitas nō fa
cit ꝑ ſe ad laudabili⁹ ſe habere: ſꝫ bona diſpoſitio
hoīs bene vtētis malo aduerſitatis hoc facit ꝑ ſe
aduerſitas autē ꝑ accidēs et occaſionaliter facit
ad hoc ꝑ ſe ſūt magis ad difficultatē bene ſe ha=
bendi ꝙ ad bene ſe hr̄e. et ideo nō ſequiṫ ꝙ ſit eli=
genda niſi ex ſuppoſitione: ſed ꝙ hō circa ea obti=
neat victoriā ꝑſiſtēdo et agēdo bonū virtutis / qđ
tñ eſt incertū. Aduerſitates etiā et tētationes nō
ſunt ſimplr̄ eligēde ſed fugiēde: licet habere victo
riā in eis ſit eligendū. ¶ Aliq vero ꝙtū ad ſecun= Bernard⁹
dam cōcluſionē melius dicūt ꝙ in ſtatu nature la de gēnaco
pſe quo ꝓſperitas retrahit ab amore celeſtiū ma
gis eligēda eſt aduerſitas ꝙ ꝓſperitas oī xp̄iano
ad inſtar xp̄i ⁊ aplōꝝ. Nā cū ſapiētiores eligūt
magis eſt eligendū etiam bene diſpoſito ſicut illi
fuerūt. Unde. ber. in ſmōe xp̄s eligit / ꝙ carne mo
leſtius. ⁊c. ¶ Ad primmū ꝙ proſperitas eſt bo=
num: aduerſitas malū. ¶ Solutio. Uerum eſt lo
quendo de bono ⁊ malo nature: ſꝫ loquēdo de bo=
no moris meli⁹ eſt amore dei velle mala ſuſtinere
ꝙ bona habere: q2 hoc eſt difficilius. ⁊c. eꝗ bonū
mꝙtū vtrūqꝫ ꝓpter deū ¶ Ad ſecundū. phs dicit
ꝙ bona fortuna cōfert ad felicitatē / verū eſt mun
danā: ſed ad merendū eternā pl⁹ cōfert etiā mors
ꝑ martyriū. vnde ſm ꝑmā opinionē ꝯdēnaremus
oēs martyres ꝗ nō magis elegerūt ꝓpter deū vi=
uere ꝙ ꝓpter deū mori qñ vtrūqꝫ poterāt. ⁊ ſic nū
ꝙ martyriū caderet ſub cōſilio. ¶ Preterea phs
non ponit hoīem ꝑfecte felicē ſine ꝓle cū tñ eligē
da ſit virginitas ꝓpṫ xp̄m ⁊ ſilr̄ paupertas: ꝗuis di
uitie ſint inſtrumenta virtutū. ¶ Ad aliud tenta
tio nō eſt appetēda. ¶ Solutio Maior tētatio ī=
minet in ꝓſperitate ꝙ in aduerſitate. iuxta illud.
Cadent a latere tuo mille. ⁊c. Si autē aliqs eſſet
magis diſpoſit⁹ ad frangi aduerſitate ꝙ emolliri
ꝓſperitate / illi magis eſſet eligenda ꝓſperitas / et
ecōuerſo. nō tñ dicim⁹ ꝙ aduerſitas vt aduerſitas
vel vt tentatiua ſit appetenda: ſed vt purgatiua ⁊
meritoria regni ⁊ intraṫ ꝑ tribulationes. xp̄s cū
potuit in re ſua ponere tale ꝓciū q̄le voluit: q2 re=
gnū ſuū promiſit deberi tribulatis nō cōſolatis.
¶ Quantū ad quartū / an ſeruās ꝓcepta decalo= 4. articl's
gi ꝓpter timorē pene ꝑpalis vel etiā amore tēpo= Goð. 13. q
ralis peccet. Et arguiṫ ꝙ nō: q2 talis ſeruat prece libe. 13. q
pta ſupioꝝ ꝙ nō peccat vt videṫ: ſꝫ poti⁹ vt videṫ
mereri. ¶ Cōtra. talis facit cōtra ꝓceptū de di
lectiōe dei amādo pl⁹ bonū creatū ⁊ ꝑpale ꝙ deū
¶ Reſponſio. Dicendū ꝙ ille ꝗ vel ꝓpter bonū
tēporale obtinendū vel malū vitandū ſeruat ꝓce
pta decalogi: ita ꝙ alꝭ parat⁹ eſſet tranſgredi / pu
ta libēter occideret hoīem ſi nō timeret penā tem
poralē / talis ſimplr̄ peccat: q2 qcunqꝫ non reſpuit
aliqđ ſm cōditionē illā ſm quā eſt malū precipue
malū culpe / ſed poti⁹ nō obſtāte tali cōditione il=
lud acceptat: dato ꝙ illud omittat facere ꝓpṫ ali=
qđ ꝓpter qđ non habet ſimplr̄ ꝙ ſit malū / peccat:
ſed ſic eſt hic. nā qui eligit occidere ſi poſſit eui=
tare penā ꝑpalē ⁊ ꝓpter talē penā ſolum dimittit
nō reſpuit actū homicidij ꝓpter maliciā ⁊ culpā:
ꝓpter quā talis actus eſt ſimplr̄ mal⁹: imo ꝙtum
in ſe eſt cum tali malicia ipſum acceptat / ſi nō eſt

aliud scʒ pena ꝙ pena nõ facit sibi esse malũ culpe: imo est ibi contra culpã posita. ¶ Et siĺr ꝗtũ ad
2. cõclusio preceptũ affirmatiuũ si aliꝗs simpĺr eligat omittere quantũ est de se actũ ad quẽ ex ꝑcepto tenet: facit tñ illud timore pene. puta si aliꝗs vellet simpliciter nõ cõfiteri xp̃m ꝓ tpe ꝓ quo tenet: sed timore pene cõfitet. sicut hereticus ꝗ videt ignem/ ꝓpter hoc solũ cõfitet articulũ quẽ negabat/peccat qꝛ non exercet talẽ actũ ꝓpter id ꝓpter qđ est bon⁹: imo cõtrariũ simpĺr ꝛ ꝫm se eligit si nõ esset aliud/et iđ peccat nõ accipiẽdo bonũ ad qđ tenet ꝫ istã ꝯditõnẽ ꝫ quã ẽ bonũ: ꝛ ꝫ quã acceptare
3 tenet. ¶ Idẽ etiã dicendũ est de ꝑceptis ecclie ꝗ sunt vere ꝑcepta ecclie: qꝛ oĩs lex iusta diriuat a lege nature siue diuina ꝛ ad eã reducit: nã oẽs iuste leges ad meliorẽ obꝫuãtiã ꝑceptoꝝ ꝗ sunt de iure naturali/ordinant: et ideo ꝑcepta ecclie sunt obseruãda ꝫm se nõ tñ ꝓpter penã sicut ꝛ ꝑcepta legis diuine: sed hec nõ tñ obligant Unde si aliquis libẽter frangeret ieiuniũ institutũ ab ecclia/ si nõ esset ꝯfusio humana ꝓpter quã solũ dimittit
4 peccat: ꝛ tenet ꝯfiteri. ¶ Est autẽ notandũ ꝙ qñ ecclia vel aliqua cõmunitas statuit aliꝗd sub certa pena/hoc põt dupĺr esse. Uno modo ꝙ intẽtio statuẽtis sit obligare ad id simpĺr cui adiũgit pena: ꝛ ꝙ sit intẽtio ei⁹ adiũgere penã vt illud meli⁹ seruet: tunc transgrediẽs statutũ peccat: nec suffi
5 cit facere penã ipositã alteri. ¶ Si aũt itẽtio statuẽtis nõ sit obligare simpĺr ad id cui adiũgit pena: sed sit intẽtio sua obligare ad id vel ad penam sub distinctione quadã ꝛ indifferẽtia tñ: tũc suffi cit soluere penã/et talia ꝑcepta sunt ista de quib⁹ dicit ꝙ nõ obligãt ad culpã sed ad penã: sʒ si vtrũ ꝗ omitteret. s. statutũ ꝛ penã/peccaret. Scðm aũt ꝑmissa videt ꝙ null⁹ dimitteret peccare ꝓpter penam eternã vitandã qꝛ null⁹ põt vitare: dũ tñ consentiat in actũ iteriorẽ mortalẽ et malũ ipsi⁹ volũtatis: sed omittẽdo peccare ꝓpter illã solã peccat vt dictũ est. ergo vel null⁹ ꝓpter illã vitandã peccat/vel omittẽdo pctñ peccat: qđ est cõtradictio ¶ Dicendũ ꝙ imo: qꝛ licet istã penã simpĺr talis nõ euadat: euadit tñ ꝫm ꝗd: qꝛ min⁹ ẽ punitẽd⁹ ꝗ si prorũperet in actũ exteriorẽ. ¶ Itẽ etiã scðm quandã estimationẽ suã inquantũ solũ malum talis pene cõsiderãs credit eũ euadere qñ ꝓpter eũ pctñ exteri⁹ dimittit/sicut ille ꝗ interficit se qꝛ solum attẽdit ad hoc ꝙ carere pena est esse in requie credit se iterficiẽdo cessare penã ꝛ attingere ꝗetẽ. ¶ Ad rõnẽ in oppositũ dicẽdũ ꝙ nõ ꝫuat ꝑcepta superioꝝ: qꝛ intẽtio superioris ꝑcipientis est ꝙ libera electiõe velit obꝫuãtiã ꝑcepti/sic aũt nõ ẽ hꝭ: imo simpĺr ex libera electiõe eligeret totũ cõtra
Bernard⁹ de gẽnaco riũ. ¶ Aliꝗ ꝟo dicũt qñ ꝗrit vtrũ seruans ꝑcepta decalogi ꝓpẽ penã vel cõmodũ tpale peccet: melius dicũt ꝙ nõ etiã si nõ esset aliꝰ seruatur⁹: qꝛ timor seruilis licet habeat culpã annexã/nõ tñ est culpa cum sit a spũ sancto sicut et fides informis. ¶ Itẽ iudei ꝫuãdo ꝑcepta timore pene vel amore terrene ꝓmissionis nõ peccabãt/licet nõ merent. Sed in his ꝗ dimittit occidere hoĩem metu suspẽdij actu vellet eũ occidere si posset ipune/et peccat/et est homicida: nõ ex ꝑmo vñ non peccat: qꝛ obꝫuat hoc ꝑceptũ nõ occides effectu metu pene: sed peccat qꝛ trãsgredit affectu hoc ꝑceptum: secus autẽ si tñ in habitu: qꝛ habitibus nec meremur nec demeremur. Aũ qđ dicit ꝙ cognoscens suã intentionẽ cognoscendi alienam fornicat. intelligendum est de intentione actuali non solum habituali. ¶ Argumenta principalia/soluta fuerũt in primo articulo.

¶ Distinctio. xxxv. ¶ Questio prima

Irca tricesimãquintam distinctionẽ de vita contẽplatiua ꝛ actiua querũt sex. Primũ est vtrũ supposito ꝙ vita ꝯtẽplatiua sit simpĺr ꝑfectior ꝗ actiua/status ꝑlatoꝝ sit ꝑfectior ꝗ status religiosoꝝ. Scðo/ vtrũ ꝑfectio vite humane requirat relinquere tpalia. Tertio/vtrum pura ꝑuẽtio ponat in statu ꝑfectionis Quarto/vtrũ stat⁹ religiosoꝝ nichil habentiũ in cõi/sit ꝑfectior statu habẽtiũ i cõi. Quinto/ vtrũ in ecclia sit aliꝗs stat⁹ ꝑfectior statu epoꝝ. Sexto vtrũ viuere de elemẽtis sit iꝑfectionis. ¶ Ad primũ sic ꝓcedit/et videt ꝙ ꝑdicta nõ sit stẽt: qꝛ stan Primum.
te dicta hypostasi/ille stat⁹ ẽ ꝑfectior cui magꝭ vacat et cõpetit vacare contẽplationi: sed stat⁹ religiosoꝝ respectu ꝑlatoꝝ est hmõi: qꝛ ꝑlati rõne officij frequẽter occupant in opib⁹ actiue. ergo. ꝛc.
¶ Contra. regere ꝛ ꝑficere est ꝑfecti⁹ ꝗ regi ꝛ ꝑfici: sʒ ꝑlati hñt regere ꝛ ꝑficere/religiosi nõ. ꝗ. ꝛc. In oppositum.
¶ Respõsio. Uidẽda sunt tria in vniuersali. Pri Sõd.
mo de diuisione vite in actiuã et contẽplatiuam. Scðo de cõparatione vni⁹ ad alterã ꝗ sit ꝑfectior Et in hoc etiã videbit ꝑncipale ꝗsitũ/ ꝗs scʒ stat⁹ sit ꝑfectior. Tertio ꝗ sit vtilior. ¶ De primo dĩ sic D.
ꝙ licet viuentia distinguant a nõ viuẽtib⁹ motu ꝛ cognitione: ꝑfecti⁹ tñ magis distiguunt ab eis ꝑ cognitionẽ ꝗ ꝑ motũ. Cognitio autẽ est duplex i genere/scʒ sensitiua ꝛ itellectiua. et ꝫm vtrãq dicunt aliqua viuere Unũquodq tñ est magis ꝓprie ꝫm cognitionẽ ꝗ est in eo suprema. bruta ꝗdẽ ꝫm cognitionẽ sensitiuã. hoĩes ꝟo ꝫm intellectiuã. vita eñ voluptuosa ꝗ est ꝫm partẽ sensitiuã/ ꝗ nõ est ꝓpria hoĩm sed est cõis pecudib⁹/nõ est ꝓprie vita humana sʒ bestialis. vnde dicit vita pecudũ. i. ethicoꝝ Sola ergo vita ꝗ ẽ ꝫm partẽ itellectiuã/ que suprema in hoĩe dicit vita humana. Et qꝛ intellectus diuidit in speculatiuũ ꝛ practicũ non sicut in diuersas potẽtias/sed sicut in distincta officia ꝑ diuersos actus ꝛ distinctos habit⁹ ꝛ distincta obiecta. ideo vita humana distinguit in speculatiuã ꝛ practicã seu actiuã. Uita ei vniuscuiusq hoĩs dicit cõsistere in eo in quo maxime delectat et cui maxime intẽdit et in hoc maxime vult cõuiuere cũ suo amico/vt dĩ. 9. ethicoꝝ. Et qꝛ quidam maxime intendunt contẽplationi veritatis ꝗ proprie ꝑtinet ad intellectũ speculatiuũ/et in hoc maxime delectant. Aliꝗ ꝟo maxime intendũt passionibus moderandis ꝛ actionib⁹ regulãdis. ideo ꝑmi dicũt viuere ꝫm vitam contẽplatiuã: aliꝗ vero ꝫm actiuã. Uita ergo contẽplatiua cõsistit essentialiter in contẽplatione veritatis/ que ꝑtinet ad itellectũ antecedẽter: sed ꝯseꝗnt icludit actũ volũtatis. intẽtio ei volũtatis mouet ad exercendã talẽ operationẽ scʒ ꝯtẽplationẽ/et hoc multipĺr. Nã quidã propter amorẽ soli⁹ cognitionis/ ꝛ hec fuit vita contẽplatiua phoꝝ. quidã ꝟo ꝓpter amorem. non solũ cognitionis sed magis rei cognite et hoc est vel esse debet vita contẽplatiua theologoꝝ: ad quã mouet caritas dei inquantũ aliquis

Vita Contemplativa
phylosophorum Theologorum

ex dilectione dei exardeſcit in eiꝰ pulchritudine ꝫ
cōtēplandā: et qꝛ vnuſquiſqꝫ delectaẜ qn̄ amat il=
lud qđ amat. ideo talis cōtemplatio terminaẜ ad
delectationē. et ſic cōtēplatio ex amore incipit ꝛ
ẜminaẜ ad ꝯtēplationis delectationeꝫ. ꝛ ſic pꝫ p̄mū.
2.articulꝰ Sol. ¶ Quantū ad ſecundū q̄ vita ſit melioꝛ ꝛ perfe=
ctioꝛ/eſt triplex modus dicēdi. Quidā dicūt ꝙ vi
ta actiua ꝛ cōtēplatiua pn̄t cōparari adinuicē vel
quantū ad eoꝝ ſubſtantiā/ vel q̄ntū ad eorū vſum.
Primo mō dicūt ꝯtēplatiuā melioꝛē eſſe ꝛ pfectio
rē ſicut docet phs. 4. ethicoꝝ. ſed ſcđo mō eſt ecō
uerſo: qꝛ p̄ncipale in vtraqꝫ vita in p̄ſenti eſt meri
tum qđ cōſiſtit in vſu vtriuſqꝫ: ſed maius meritū
eſt in vita actiua q̄ꝫ in ꝯtēplatiua. g͂. ꝛc. Minorem
pbāt: qꝛ actiua pluꝰ pficit aliq̄s. p actiuā ei homo
eſt pluribꝰ vtilis/ vn̄ ꝛ fructuoſioꝛ dr̄. extra de renū=
ciatione. ca. niſi cū p̄dē. ſibiipſi etiā eſt magis me=
ritoꝛia ꝛ q̄ntū ad vitationē mali: qꝛ ſm̄ Grego. in=
ſunt qui exigua dona participāt p culmen regimi
nis vocati recipere renuerūt ſib. ipſi pleruqꝫ do=
na adimunt q̄ nō p ſe tm̄modo ſed p aliīs accepe=
rūt: et q̄ntū ad aſſecutionē boni et p actiuā vitam
infirmitatē alioꝝ tollerāt/ ſua dona augeri merē=
tur. Vn̄ Grego. in paſtoꝛali. Cū em̄ aliene infir=
mitati ꝯpatimur/ valētioꝛa nr̄a roboranẜ: ſed ille
vſus q̄ eſt vtilioꝛ operāti et eis circa quos operaẜ
eſt ſimplr̄ melioꝛ. ergo vita actiua ſimplr̄ eſt q̄ꝫ cō
tēplatiua q̄ntū ad vſum p̄ſentis vite: ſed quantū ad
ſubſtantiaꝫ eſt ecōuerſo ſm̄ phm̄ q̄ nichil ſciuit de
Contra nostro merito. ¶ Sed hoc nō pōt ſtare: qꝛ vt per
ſubſtātiā huiꝰ vite ꝛ illiꝰ itelligūt virtuoſos habi
tus aut actus. nō habituꝰ: qꝛ p illos nō meremur.
ſi itelligūt p ſubſtātiā vite huiꝰ ipſos actꝰ: tūc idē
eſt ſubſtantia vite huiꝰ aut illiꝰ ꝙ vſus: nā opera=
tio vniuſcuiuſqꝫ rei dicẜ vſus eiꝰ: ſm̄ ꝙ cōiter dr̄.
Cuius vſus bonꝰ eſt ipm̄ q̄qꝫ bonū eſt. et ſic impoſſi
bile eſt vnā ponere melioꝛē alia quo ad ſubſtātiā:
et non quo ad vſum. ¶ Preterea in oībꝰ q̄ diſpo=
nūt hoiem ad pfectā vitā vſus ſiue opatio eſt me
lioꝛ ſimplr̄ cū oia alia ſint ꝓpter opꝰ. vbi ergo opꝰ
eſt meliꝰ ſine diſtinctione aliq̄ debet dici illud ſim
pliciter ꝛ quo ad ſubſtātiā et quo ad totum meliꝰ
¶ Preterea non eſt aliq̄s adeo ſolitarius q̄ non
īdigeat virtutibꝰ moralibꝰ qbꝰ bn̄ ſe hꝫ in ſe/ puta
temperātia cū ſimilibꝰ: ꝛ ad aliū/ puta iuſticia cū
ſilibꝰ. et ſm̄ iſtas eſt vtilioꝛ aliīs cū quibꝰ viuit. et
etiā quodā mō ſibiipſi in q̄ntum p ipſas hꝫ ea q̄ ſūt
neceſſaria ad hoc ꝙ hō ſit bene ſe hn̄s ꝛ dicaẜ ſim
pliciter bonꝰ. Unde hīs habitis ſine habitibꝰ cō=
tēplatiuis dr̄ hō ſimplr̄ bonꝰ: habitis autē habiti
bus ſpeculatiuis ſine iſtis nō dr̄ hō bonꝰ ſimplr̄. g͂
ſi ꝓpter talē maioꝛē vtilitatē q̄ꝫ habet actiua p̄la
toꝝ reſpectu ꝯtēplatiue eoꝝ dicẜ actiua p̄latorū
ſimplr̄ melioꝛ ꝯtēplatiua quo ad vſum. eodeꝫ mō
oportet dicere de actiua religioſoꝝ ſiue ſolitario
rum reſpectu ſue ꝯtēplatiue: qꝛ nullꝰ eſt adeo ſoli=
tarius q̄ nō req̄rat q̄nqꝫ cōuictū aliorū. Hoc autē
eſt cōtra p̄dictos: qꝛ hi ſolū cōcedūt de actiua p̄e
latorū. ergo male. non em̄ ſequiẜ ꝙ ſi eſt aliqđ ma
gis neceſſariū vl' vtiliꝰ ꝙ ſit meliꝰ ꝛ pfectiꝰ ſimplr̄:
qꝛ bona honoꝛabilioꝛa q̄ ſunt ſine grā et nō ꝓpter
aliquā neceſſitatē ſunt nobilioꝛa aliīs.
Alia opio ¶ Alij dicunt ſimplr̄ ꝙ ꝯtēplatiua ſimplr̄ ꝛ abſo=
lute melioꝛ eſt q̄ꝫ actiua/ qđ ꝓbant q̄drupl'r. Primo
ſic. Illa vita ē ſimplr̄ melioꝛ ꝛ pfectioꝛ q̄ eſt ſilioꝛ
melioꝛi et pfectioꝛi: ſed vita ꝯtēplatiua eſt hmōi

reſpectu practice. ergo. ꝛc. Maioꝛ patet: ſꝫ minoꝛ
ꝓbaẜ: qꝛ vita beata eſt ſimplr̄ pfectioꝛ: ſed illa cō=
ſiſtit in ꝯtēplatione dei ꝛ delectatione ſequēte ſm̄
illud Augu. de ciuitate dei. vacabimꝰ/ videbimꝰ/
et amabimꝰ: huic ſilioꝛ eſt vita contēplatiua vt de
ſe patet. ergo. ꝛc. ¶ Secunda rō talis eſt. vita q̄ ē
in nobis ſm̄ illud qđ eſt optimū ꝛ reſpectu optimi
obiecti eſt ſimplr̄ optima: ſed vita cōtēplatiua eſt
hmōi/ nō aūt actiua. obiectū em̄ p̄ncipale vite cō
tēplatiue eſt deus/ nō vite actiue. ergo. ꝛc. ¶ Ter
tia rō talis eſt/ ꝛ redit aliquo mō in idē cū ſecūda
Vita diuina nobilioꝛ ꝛ pfectioꝛ eſt q̄ꝫ vita huma=
na: ſed vita ꝯtēplatiua cōparaẜ ad humanā vitam
actiuā ſicut diuina ad humanaꝫ. vacare enim ſoli
contēplationi videẜ ꝙ ſit ꝓpriū dei ꝛ ſubſtātiarū
ſeparatarū. itēdere aūt moderationi paſſionū in ſe
et in aliīs ꝛ directiōi actionū exterioꝝ hoīm eſt ꝛ
ptinet ad vitā actiuā ſicut p̄mū ad contēplatiuā.
q̄re. ꝛc. ¶ Quarta rō talis eſt. Illud qđ ꝓpter ſe
diligiẜ eſt nobiliꝰ ꝛ pfectius illo qđ ad ipſum oꝛdi
naẜ. et ſic eſt de vita ꝯtēplatiua et actiua q̄re. ꝛc.
Maioꝛ pꝫ: qꝛ finis nobilioꝛ eſt hīs q̄ ſunt ad fineꝫ:
Minoꝛ ꝓbaẜ: qꝛ vita actiua p quā q̄s ſtudet mo=
derationi paſſionū in ſeipſo oꝛdinaẜ ad ꝯtēplatio
nē ſicut diſpoſitio ad pfectionē: q̄ autē ſtudēt vtili
tati proximoꝝ hi etiā oꝛdināt ad hoc vt ipſi liberiꝰ
et puriꝰ poſſint vacare diuinis. quare. ꝛc.
¶ Tertia eſt opinio dicentiū ꝙ qn̄ q̄riẜ q̄ ſit ſim= 3.opinio.
pliciter pfectioꝛ/ actiua ſcꝫ vel ꝯtēplatiua. Dicen=
dum ꝙ ꝯtēplatiua eſt melioꝛ ꝛ q̄ntum ad ſubſtan=
tiā/ ꝛ q̄ntum ad vſum. in caſu autē actiua pōt eſſe
melioꝛ ꝛ maioꝛ. ita talis poſſet eſſe caſus ꝙ inſiſte
re ꝯtēplationi dimittēdo actiuā non ſolū nō eſſet
melius: imo eſſet peccatū et impfectionis. ſicut ſi
aliqua cōitas ſic indiget regimine pſone alicuius
determinate ꝙ imineat detrimentū fidei et moꝝ
ſiue bone vite in iſta cōitate ſi iſte nō recipit dictū
regimen/ talis in tali caſu inſiſtēdo opationibus
contēplatiue et repudiando opera actiue in regi=
mine talis cōitatis peccaret: ꝛ in iſto caſu magis
mereẜ et melius facit intermittendo opera contē
platiue ꝓ operationibꝰ actiue q̄ꝫ inſiſtēdo opatio=
nibus cōtēplatiue dimittēdo dictū regimen: ſicut
et dimittere actū comedendi tpe quo iminet ne
ceſſitas comedēdi ad ſuſtētationē vite/ eſt meliꝰ in
tali caſu q̄ꝫ inſiſtere opationibꝰ ꝯtēplatiue p̄mittē
do ſe moꝛi fame. ¶ Dicendū ergo ꝙ ſimplr̄ ꝛ ab=
ſolute in quocunqꝫ et in p̄latis et in aliīs/ vita cō=
tēplatiua eſt pfectioꝛ ꝛ nobilioꝛ: ſed in caſu inſiſte
re actiue eſt meliꝰ. ꝛ hoc nō eſt eē ſimplr̄ melioꝛē ſꝫ
ſm̄ q̄d. ¶ Suppoſito ergo ꝙ vita cōtēplatiua ſit
ſimplr̄ melioꝛ qn̄ querẜ/ vtrū ſtatꝰ p̄latoꝝ ſit pfe=
ctioꝛ ſtatu religioſorū/ Diſtinguendū eſt ꝙ ſtatus
aliq̄s poteſt dici perfectioꝛ alio dupl'r. Uno mo=
do q̄ſi exigitiue: qꝛ ꝓpter eminētiā ſuā req̄rit ma=
ioꝛē pfectionē ſiue req̄rit ſimplr̄. hoīem pfectiōis
maioꝛis. Alio modo diſpoſitiue: qꝛ reddit hoīem
magis expeditū ꝛ ꝓmptioꝛē ad acq̄rendū pfectio
nem/ ꝛ ad exercendū ꝓpter ipſam iā acq̄ſitā. Pri
mo modo/ ſtatus p̄latoꝝ eſt pfectioꝛ ſtatu religio
ſorū. Scđo mō econuerſo. Primū patet: qꝛ vnuſ=
quiſqꝫ ſm̄ ꝙ magis aliīs p̄ponẜ ſm̄ hoc eiꝰ ſtatus
requirit ꝙ magis alios p̄cellat: ſed p̄latꝰ eccleſia=
ſticus p̄ponẜ aliīs oībus de cōitate cui p̄eſt tam
religioſis q̄ꝫ aliīs/ et in eis q̄ ſunt vite actiue/ et in
eis q̄ ſunt vite cōtēplatiue. ergo eius ſtatꝰ req̄rit

q̃ o͂is de cõſitate tam religioſos q̃ alios ꝓcellat ĩ vtraq̃ pfectiõe/ ⁊ p ↄ͂ſ eiꝰ ſtatꝰ ꝓpt̃ ſuã eminẽtiã req̃rit maiorẽ pfectionẽ ſimplr̃ q̃ ſtatꝰ religioſoꝝ. Maior ẽt pȝ p ph̃m q̃ dicit q̃ ille q̃ dȝ ꝓponi aliĩs debet eẽ ita pfectꝰ q̃ eiꝰ vtꝰ q̃dã mõ ĩ exceſſu ↄ͂phẽdit vtutẽ oĩm ſubditoꝝ q̃ſi q̃dã deꝰ exñs reſpectu ſubditoꝝ ĩ hñdo vtutes heroicas. ⁊ Greg. ĩ paſto. actionẽ ppl̃i ſimplr̃ dȝ ꝓcedere actio ꝓſulis q̃tum diſtare ſolet a grege vita paſtoris. Minor etiã pȝ: qꝛ ad officiũ paſtorꝫ ptinet alios dirigere ĩ cognitione vitatis ⁊ ꝓmouere ad amorẽ btẽ vite ⁊ deũ ꝓ aliĩs amare ſic q̃ ex ſtatu ſuo obligat̃ vt ꝓ ĩm ꝰ de populo ſe p grege morti exponit ad honorem dei

2. cõcluſio ¶ Scõm pȝ: qꝛ ille ſtatꝰ diſpoſitiue eo mõ q̃ expoſitũ ẽ magis ẽ pfectꝰ q̃ reddit hoĩem magis expeditũ ⁊ ↄ͂fert ei multas oportunitates ad exercẽdũ opa pfectiora q̃ ſtatꝰ q̃ hȝ multa ĩpedimẽta ⁊ deficit ĩ ſoi oportunitatibꝰ reſpectu taliũ operũ: ſȝ ſic ſe hȝ ſtatꝰ religi. reſpectu ſtatꝰ ꝓla. qꝛ ſtatus religi. reddit hoĩeȝ magꝫ expeditũ ⁊ ↄ͂fert ei mltas oportunitates ad exercendũ opa vite ↄ͂tẽplatiue q̃ ſũt pfectiora ſimplr̃ q̃ opa vite actiue/ nõ ſic aũt ſtatꝰ ꝓlatoꝝ qꝛ ꝓpt̃ regimẽ ſubditoꝝ freq̃nt̃ neceſſe hñt intermittere opa vite ↄ͂tẽplatie. q̃. ⁊c. ¶ Notãdũ ãt q̃ ꝓlatꝰ ſp debet inſiſtere opibꝰ ↄ͂tẽplatiue niſi q̃ñ neceſſitas req̃rit ↄ͂trariũ iuxta illõ Augu. 19. de ci. dei. ca. 19. Ociũ ſctm̃ q̃rit caritas/ negociũ iuſtuȝ ſuſcipit neceſſitas caritatꝫ ſi nõ ſit vitatꝫ: dilectio deſideranda eſt vt req̃rat̃ iſta ſuauitas/ ⁊ omittat̃ illa neceſſitas. Notandũ etiã q̃ in iſto paruo tẽpore quo ꝓlatꝰ põt vacare ↄ͂tẽplationi req̃rit̃ ſuꝰ actꝰ q̃ pfectiorẽ cognitionẽ veritatis attingat q̃ attingat religi. multo tpe. et hoc eſt exigere maiorem pfectionẽ. ¶ Ad rationẽ in oppoſitũ dicenduȝ q̃ ille ſtatꝰ eſt pfectior cui magis vacare cõpetit cõtemplationi diſpoſitiue vt expoſitũ eſt/ ⁊ nõ exigitiue: qꝛ licet ſtatui ꝓlati nõ cõueniat vacare cõtẽplationi ita ſicut ſtatui religi. tñ ſtatus ꝓlati plus exigit q̃ ꝓlatꝰ habeat maiorem pfectionẽ vite cõtemplatiue illo paruo tẽpore q̃ religi. in magno.

3. articulꝰ. Durã. q. 3. ¶ Quantũ ad tertiũ q̃ ſit vtilior vel maioris meriti/ dicũt ſic q̃dã q̃ duplex ẽ meritũ: vnũ reſpectu dimiſſionis pene: aliud reſpectu cõſecutionis glorie. Primo mõ actiua eſt maioris meriti q̃ cõtẽplatiua. Cuius ratio eſt qꝛ pena p penã recõpẽſat̃ ſed vita actiua eſt penalior q̃ cõtemplatiua. ergo p opera actiue plꝰ recõpenſat̃ de pena nobis debita q̃ p opera ↄ͂tẽplatiue. Meritũ autẽ reſpectu cõſecutionis glĩe eſt duplex/ accidẽtale et eſſentiale. Reſpectu vo ꝓmĩj accidẽtalis adhuc vita actiua eſt maioris meriti: qꝛ opa p q̃ meremur aureolam doctoꝝ/ virginũ/ vel martyrũ ad vitam actiuã potius ptinet q̃ ad cõtẽplatiuã. reſpectu vero ꝓmĩj eſſentialis cõtẽplatiua eſt magis meritoria q̃ actiua eſt ex gñe ſui actꝰ q̃ actiua. Cuiꝰ ratio eſt: qꝛ meritum ex caritate penſat̃: ſed diligere deũ ex caritate ſm ſe eſt magis meritoriũ q̃ diligere ꝓximum ꝓpter deũ: ergo illud qõ ptinet directius ad dilectionẽ dei magis eſt meritoriũ ex ſuo genere q̃ illud qõ ptinet ad dilectionẽ ꝓximi etiã ꝓpt̃ deuȝ: vita autẽ cõtẽplatiua directe ⁊ ĩmediate ptinet ad dilectionẽ dei: vita autẽ actiua ad dilectionem ꝓximi. ergo ex ſuo genere vita ↄ͂tẽplatiua eſt magis meritoria q̃ actiua. Poteſt tamẽ ↄ͂tingere ex parte hoĩs q̃ aliq̃s in opibꝰ vite actiue plꝰ mereatur q̃ aliꝰ in operibꝰ vite ↄ͂tẽplatiue/ puta ſi aliq̃s tepide inſiſtat operibꝰ vite cõtẽplatiue: aliꝰ vero feruẽter inſiſtat actiue ꝓpter deũ: ita q̃ ꝓpt̃ ſuphabundãtiã diuini amoris vt eiꝰ voluntas ĩpleat̃ ꝓpter gloriã dei interdũ ſuſtinet a dulcedine diuine ↄ͂tẽplationis ad tpꝰ ſeparari. ¶ Poteſt tamẽ aliter imaginari de ↄ͂paratione ↄ͂tẽplatiue ⁊ actiue vidẽdo tria/ verum cõtẽplatiua ꝓferat̃ actiue

Opio doctoris. Primo de bonitate. alio de merito. tertio de diuturnitate. Quo ad ꝓmum cũ ſit bonũ delectabile vtile ⁊ honeſtũ/ cõſtat q̃ honorabilior eſt vita cõtẽplatiua q̃ eſt angelica ⁊ diuina/ ⁊ p idẽ delectabilior: qꝛ fatuꝰ eſſet deꝰ ſi ſibi peiores delectationes retinuiſſet: q̃ ſolas delectationes cõtẽplationis ſibi retinuit. De vtili autẽ videt̃ actiua vtilior: qꝛ tã ſm actiuã corpalẽ q̃ actiuã ſpũalẽ pluribꝰ ⁊ ad plura bona ꝓdeſt actiua q̃ contemplatiua: qꝛ iſta ſoli aĩe ꝓprie/ illa aũt corpi ⁊ aĩe/ ⁊ aĩe ⁊ corpi ꝓximi: etiã ꝓdeſt p elemoſinas ſpirituales ⁊ corpales: qꝛ q̃uis forte oro ꝓ aliĩs ptineat ad vitã ↄ͂tẽplatiuã: tñ ſacramẽta miniſtrare/ ꝓdicare/ ⁊ hmõĩ q̃ ꝓſunt alabꝰ ꝓximorũ nõ ſunt opa vite cõtẽplatiue ſȝ actiue.

2. cõcluſio ¶ Si ſcdõ agat̃ de merito pene vitãde vel aureole ꝓeminet actiua hñdẽs plꝰ de penalitate ⁊ actũ exteriorẽ cui ſoli debet̃ aureola. ſi autẽ reſpectu auree ꝓeminet ſimplr̃ p ſe contemplatiua: qꝛ amor ꝓximi q̃ eſt finis actiue nõ eſt meritoriꝰ niſi ꝓpter amorẽ dei cui deſeruit cõtẽplatiua: ſed p accidẽs actiua ꝓeminet: tñ qꝛ conatum maiorẽ req̃rit q̃ caritatẽ auget/ ⁊ ex maiori caritate videt̃ ꝓcedere q̃ ↄ͂tenta ſua vtilitate vult ꝓpt̃ deũ ſe variis turbationibus exponere: nã q̃ ꝓpter quietẽ ſolã: aut qꝛ meliꝰ bibit aut comedit cũ dño vult manere cũ eo ei nõ ire cũ ioab ad exercitum/ parũ diligit dñm ſuũ ſed plꝰ ventrẽ ſuũ. q̃ autẽ nõ põt diu ſuſtinere nõ videre faciẽ dñi/ ⁊ ꝓpter hoc ſolũ renuit ab eo ſeparari: vt heremite ⁊ veri ↄ͂tẽplatores videnẽ plꝰ ardere caritate cũ ſeraphin q̃ a facie deitatis nũq̃ recedũt: eſt etiã puriꝰ meritũ cõtẽplatiue tot venialibꝰ nõ pmixtũ: ſed p accidẽs aliter eſt magis meritũ in actiua: qꝛ actiua cõtinet virtute cõtẽplatiuã ⁊ actiua corporalis: qꝛ q̃ñ elemoſinas corpales facio pauperibꝰ/ ipſi pro me dormiẽte orãt/ ⁊ ſuarũ cõtẽplationũ me participẽ faciũt: ⁊ actiua ſpũalis q̃ ꝓdicat̃/ cõfeſſiões audiunt̃/ hoĩes ad cõtẽplationẽ inducunt̃/ et dei amorẽ qua vna hora omittẽs cõtẽplari ꝓpter ſermonem erit cauſa multarũ cõtemplationũ/ ⁊ forte cõuertet illa hora hoĩem ad ducendũ ppetuam vitã ↄ͂tẽplatiuã. ⁊ ſic p illũ cõtẽplabit̃ ⁊ merebit̃ ſicut plꝰ meret̃ fundãs altare ꝓpt̃ innumeras miſſas ibi dicẽdas/ q̃ ſi p ſe ibi diceat vnam miſſam. ⁊ ſimiliter ſicut homo facit elemoſinã p famulũ cui mandat/ ⁊ in mandãte meritũ redundat: ita oĩa bona ad que ꝓdicatores hoĩes inducunt/ in ſinuȝ eoꝝ merita conuertunt̃.

3. cõcluſio. ¶ Tertio de diuturnitate ſciendũ q̃ in hac vita actiua eſt maior in diuturnitate: qꝛ corpꝰ qõ corrũpit̃ aggrauat aĩam vt nõ poſſit tam diu ſtare ſuſpenſa in contemplatione q̃ diu poteſt ſtare ſuper terram ĩ actiua: ſed ſimpliciter diuturnior eſt contemplatiua qꝛ durat ppetuo et alia vita in qua nõ durat actiua quo ad actum imperatum exteriorem ſed quo ad interiorem: qꝛ ibi eſt feruentior dilectio proximi q̃ hic.

¶ Queſtio ſecunda.

Secundo queritur. Utrum ſtatus religioſorum ſit perfectior ꝙ ſtatus curatorum. Uidetur ꝙ ſic. quia includit conſilia ⁊ precepta. ¶ Contra. quia perfectior eſt ſtatus perfectionis exercende ꝙ acquirēde. ¶ Reſpondeo tria facienda ſunt. Primo ponentur dicta quorundam circa hec. Secundo ponētur an in eccleſia ſit aliquis ſtatus perfectior ſtatu epiſcoporum. ¶ Quantum ad primum ponunt primo ſuam opinionem. Secundo inſtantiam. Tertio ſolutionem. Opinio autē eorum habet tres ꝯcluſiones prima ꝯcluſio eſt ꝙ in eccleſia generaliter non eſt niſi triplex ſtatus. ſcilicet prelatorum: ſimpliciū clericorum: ⁊ religioſorum. Itē triplex laicorū. Mat. xxiiij. duo in agro: due differentie prelatorū. duo in loco: due continentiū qui eligunt contemplationis quietē: duo molentes in mola due differentie coniugatorū ſequentium mobilitatem rerum temporalium mobilium. ſecundum gloſam. Idem pʒ Ezechielis. x. tres viri liberauerūt animas ſuas: Noe. Daniel ⁊ Iob. per quos ſecundum Gregorium ſignantur rectores continentes ⁊ coniugati. preter hos ſtatus nō eſt alius in eccleſia. Inter hos ſtatus ſupremus eſt prelatorum: infimus coniugatorū: medius religioſorum. ¶ Unde ſecūda ꝯcluſio eſt ꝙ ſtatus prelatorū quantum ad maiores puta epiſcopos ⁊ ſupra ſit ſupremus quod probant tum qꝛ ad eos pertinet regere ⁊ perficere alios qui reguntur ⁊ perficiuntur. Tū quia ſine diſpenſatione poteſt fieri tranſitus a quocunqꝫ ſtatu prelatorū: nō aūt ecōtrario. tranſitus enim poteſt fieri ab inferiori ad ſuperius non ecōuerſo ſine diſpenſatione. Unde certum eſt ꝙ epiſcopi ſunt perfectiores ꝙ religioſi. ¶ Tertia ꝯcluſio eſt ꝙ ſtatus curatorū eſt perfectior ꝙ quorumcunqꝫ religioſorum: quam probant multipliciter. ¶ Primo ex ipſo ſtatu quia ſtatus prelatorum ſecundum ſuum ambitum totum eſt perfectior quocunqꝫ ſtatu in eccleſia. Sed ſacerdotes parrochiales includuntur in ſtatu prelatorum ergo ⁊c. Maior patet quia vt dictū eſt in eccleſia non ſunt niſi tres ſtatus inter quos ſtatus prelatorum eſt ſupremus. Minor probatur qꝛ ſtatus parrochianorū eſt ſtatus habens regimen animarum et ſicut epiſcopi ſunt rectores in ſuis dioceſibus ſic ſacerdotes parrochiani in ſuis parrochijs ergo īcluduntur in ſtatu prelatorū. ¶ Sed ad hoc poſſet dici ꝙ non habent regimen animarum ordinarie: ſʒ ſicut quidā balliui ⁊ ſic non ſunt in ſtatu prelatorum. Sed hoc non eſt verum licet enim poſſit dici ꝙ tam epiſcopi ꝙ alij curati ſint balliui reſpectu xp̄i: tamen curati nō ſunt balliui reſpectu ep̄orū qꝛ illi ſunt rectores ordinarij quorū regimen eſt a xp̄o conſtitutum. ſed regimen ſacerdotum parrochialium eſt huiuſmodi ſicut ſeptuagintaduo diſcipuli per quos ſm̄ gloſam intelliguntur preſbyteri. Non enim dicitur ꝙ apoſtoli eos deſtinauerint vel miſerint ſed xp̄s. Luce. x. ⁊. di. xxi. ca. In nouo teſtamento. videntes apoſtoli meſſem eſſe multam operarios vero paucos rogauerunt dominum meſſis vt mitteret operarios in meſſem ſuam. Unde ab eis ſunt electi ſeptuagintaduo diſcipuli ⁊ a xp̄o inſtituti. Unde dominus miſit. Sed apoſtoli rogauerunt dominum vt mitteret. Iſti preſbyteri tenentes locum ſeptuagintaduorum diſcipulorū ſunt ſacerdotes parrochiani: ergo ſunt a xp̄o inſtituti. Unde ſtatus eorum non eſt ficticius nec ab aliquo homine inuentus ſicut ſtatus religioſorum. Unde ſicut in primitiua eccleſia ſtatus apoſtolorum ⁊ diſcipulorum eſt maior quocunqꝫ alio: ita ⁊ nunc. ¶ Secundo ex operibus ſtatuū qꝛ quāto aliquis ſtatus habet opera ſimiliora operibus pertinētibus ad ſtatum epiſcoporū tanto eſt perfectior: ſed ſtatus parrochianorū eſt hmōi. Immo habet quaſi eadem opera. cum ep̄i ex officio habeant miniſtrare omnia ſacramēta ſicut epiſcopi exceptis duobus ⁊ habent docere informare corripere in aliquibus exceſſibus licet non poſſint excommunicare ſicut nec religioſi. ¶ Preterea ſm̄ aliquos doctores religio perfectior eſt que ex plenitudine contemplationibus ordinatur ad intendendum ſaluti animarum: ꝙ illa que ordinatur ſolum ad ſimplicem contemplationem. quia bonum commune diuinius eſt. ex quo habetur ꝙ ille ſtatus perfectior eſt qui magis ordinatur ad ſalutem animarum. ſed ſtatus parrochianorum eſt huiuſmodi reſpectu religioſorum: quia habent exercere plura opera ad ſalutem animarum pertinentia ꝙ religioſi. Nam religioſi qui ⁊ ſaluti animarum intendunt non habent niſi predicare ⁊ confeſſiones audire. Sacerdotes autem cum his habent corrigere ⁊ ſacramenta conferre ⁊ hoc eis competit poteſtate ordinaria: religioſis autem ex delegatione. ¶ Tertio ex parte perfectionis pꝛtialis quā vterqꝫ ſtatus requirit: quia ille ſtatus eſt perfectior qui magis perfectum requirit. ſed ſtatus curatorum eſt huiuſmodi ergo ⁊c. Maior probatur. Nam ille ſtatus requirit maiorem perfectionem qui requirit maiorem charitatem ⁊ cognitionem diuinorum: ſed ſic eſt hic quia ſtatus curatorū requirit voluntatem magis promptam ad ponendum animam ſuam p̄ ouibus vel pro ſalute fratrum ⁊ expendendam totam vitam in vtilitatem eorum ⁊ ſpiritualem ⁊ corporalē: ꝙ non requirit ſtatus religioſorum. Unde ſtatus religioſorū non requirit ſtatim tantam perfectionem quando profeſſus eſt: ſed ſufficit ſibi ꝙ ſit in ſtatu ſalutis abſolute: ⁊ ꝙ perfectionem poſſit acquirere. Itē curatus cum habeat alios inſtruere debet habere perfectam diuinorum cognitionem. ¶ Preterea ſacerdotes habent perficere ſicut ⁊ maiores prelati non autem religioſi ſed perfici: ergo ſtatus illorum requirit hominem perfectiorem. ¶ Preterea auguſtinus ⁊ habetur. xxi. q. i. Non niſi probatiores ⁊ meliores clericos aſſumere ſolemus. Ex quo patet ꝙ ad curam animarum nō aſſumuntur religioſi niſi meliores inter ipſos ſed hoc non eſſet niſi ſtatus ille eſſet perfectior. ¶ Tertio ponunt illa quibus videtur diminui ſtatus curatorum ⁊ eſſe perfectior. Primo quia licet aliqua opera ſacerdotum parrochianorum ſint perfectiora aliquibus operibus religioſorum. Preterea perfectius eſt intendere ſaluti animarum ꝙ ieiunare. tamen perfectius eſt totaliter intendere ſaluti ſue anime ꝙ multa opera facere ad ſalutem animarum proximorum. primum pertinet ad religioſos. ſcḋm ad curatos ergo ⁊c. ¶ Secūdo ſic qui non ſunt in ſtatu non habent perfectiorem ſtatum ſed curati non ſunt in ſtatu. tū qꝛ nullus poteſt dimittere ſtatum perfectionis vt ſimplici vita viuat in ſeculo. ſed ſacerdos hoc poteſt quia deficit obligatio tū etiam quia nullus exiſtens in ſtatu perfectionis pro libito ſuo poteſt illum dimittere. ſed tantum de licentia ſuperioris: ſacerdos autem pro libito ſuo poteſt dimittere curam pro religione. tum quia qui dimitteret ſtatū perfectionis ad viuendum ſeculariter reputaretur apoſtata non autem ſic de ſacerdotibus curā dimittentibus. ergo ⁊c. ¶ Tertio dato ꝙ ſint in ſtatu non tamen perfectiori ꝙ religioſi. tum quia iura non dant communiter licentiam tranſeundi de ſtatu perfectiori ad imperfectiorem. iura autem communiter licentiant curatos tranſeundi ad religionē. xix. q. vi. c. clerici. ⁊ c. duę ſunt leges. Tum quia nullus afflatus ſpiritusſancto trāſit de ſtatu magis perfecto ad minus perfectum: vt autem dicitur in capitulo due ſunt leges. Sacerdos tranſiens ad religionem facit hoc afflatu ſpiritusſancti ⁊ lege priuata ſpiritusſancti inductus. Tum quia expreſſe in dicto capitulo clerici: dicitur ꝙ clerici id eſt curati qui trāſeunt ad religionem ſuſcipiunt meliorem vitam. ¶ Quarto quia vita contemplatiua eſt perfectior ꝙ actiua. ergo ſtatus religioſorum eſt perfectior ſtatu prelatorum quorumcunqꝫ. ¶ Ad primum dicendum ꝙ deficit. dr̄ primo. qꝛ ita eſt contra ſtatum epiſcoporū ſicut contra ſtatum curatorum ⁊ tamen concedunt cōmuniter omnes maiores prelatos in ſtatu perfectiori ꝙ religioſi.

¶ Secundo quia ſupponit falſum. ſcilicet ꝙ ille qui intendit ſaluti proximorum non intendat ſaluti proprie: quia intendendo ſaluti proximi ordinat hoc ad augmentū charitatis ſue. ¶ Ad ſecundum dicendum. ꝙ magiſter deficit. primo quia ſit vis in nomine ⁊ nō in re. quia loco ſtatus poteſt accipi modus vel genus viuendi ⁊ ſic ſaltem habebitur ꝙ curati habebunt perfectiorem modum viuendi ꝙ religioſi. ¶ Secūdo qꝛ ad hoc ꝙ alicui cōpetat ſtatus ⁊ ſimiliter virginitatis ſufficit propoſitum perpetuo ſtandi in virginitate abſqꝫ obligatione aliqua. ergo a ſimili ad hoc quod curati dicantur eſſe in ſtatu ſufficit habere propoſitum perpetuo exercendi officium curatorum. dato etiam ꝙ non haberent propoſitum perpetuo ſtandi ſic quandiu ſtaret ſic ſtatus ſuus requireret perfectiorem hominem ꝙ ſtatus religioſorum. ¶ Tertio quia ſupponitur falſum. ſcilicet ꝙ curati non

obligantur obligatione que ſufficit ad ſtatum. quia curatus
in ſuſceptione cure paſtoꝛalis efficitur ſponſus eccleſie: ſed ſpõ
ſus ex iure naturali ꝗ̄tum eſt de ſe obligatur ad gerendum per
petuo cauſam ſponſe nec poteſt eam pꝛo libito dimittere.
¶ Quarto quia ſm viam iſtam non deficit quin curati ſint in
perfectioꝛi ſtatu ꝗ̄ religioſi niſi obligatio ſola que poſſet fieri ſi
papa diceret nullus dimittat curam pꝛo religione niſi de licen-
tia ſpeciali. ⁊ tamẽ tunc poſſent de licentia tranſire: ergo ⁊ nunc
quando hoc eis licet de licentia generali non tollitur quin ha-
beant perfectionem ſtatus: quia nec nunc licet eis tranſire niſi
de licentia generali ſicut in caſu non liceret eis niſi de licentia
ſpeciali ſi eſſet ſtatutum ꝙ non liceret eis niſi de licentia ſpecia
li. ¶ Ad pꝛimum ꝙ adducitur ad pꝛobandum dicendum ꝙ de li-
centia poteſt aliquis dimittere ſtatum perfectionis ⁊ manere in
ſtatu ſimplici in ſeculo ⁊ tamen nõ ẽ apoſtota vt patet de epiſco
pis per papam a ſuis curis abſolutis. ¶ Ad tertium dicendum
ꝙ ius commune licet non det ſimpliciter licentiam a ſtatu ma-
gis perfecto tranſeundi ad ſtatum minus perfectum. dat tamen
bene licentiam tranſeundi ab eo ꝙ eſt magis perfectum ſimpli
citer ad minus perfectum quando illud minus perfectum ẽ me
lius tranſeunti. Et ſic eſt in pꝛopoſito. nam ius dat licentiam cu-
rato tranſeundi ad religionem quãdo curatus ſentit ſe non ſuf-
ficientem pꝛo regimine eccleſie vel quando non poteſt ibi ſtare
ſine periculo vel ſi melius poſſit regi per alium: ꝗ̄uis enim ſta-
tus curati ſimpliciter ſit perfectioꝛ ꝗ̄ religioſi: huic tamen ſic
diſpoſito ſtatus religioſoꝝ eſt melioꝛ. ¶ Per hoc patet ad aliud
quia bene aliquis afflatus ſpiritu ſancto poteſt tranſire a ſta
tu ſimpliciter perfectioꝛi ad minus perfectum quando mi-
nus perfectum eſt tranſeunti melioꝛ. ¶ Per hoc etiam ad tertium
quia ibi accipitur melioꝛ vita non ſimpliciter ſed huic. Et ꝙ ſic
intelligatur patet dupliciter. pꝛimo quia ſi curatus crederet qꝺ
eſſet ſufficiens ⁊ regeret melius ꝗ̄ vnus alius ſine periculo ſal-
tem magno non duceretur a ſpiritu ſancto ad dimittendum cu
ram eccleſie pꝛo religione cum bonum commune ſit diuinius
⁊ melius ꝗ̄ pꝛiuatum. ¶ Secundo patet idẽ per gloſam ſequen-
tis capituli ſuper illo dignioꝛ eſt lex pꝛiuata vbi dicitur ꝙ lex pu
blica in tribus caſibus pꝛeiudicat pꝛiuate qua ſacerdotes ducũ
tur qui volunt intrare religionem. Nam mulier licet lege dei du
catur non tamen poteſt intrare inuito viro nec impubes inuito
patre nec epiſcopus ſine papa. Ex quo patet ꝙ vita religioſoꝝ
dicitur melioꝛ reſpectu curati ⁊ epiſcopi pariter. ſed reſpectu
epiſcopi vt omnes concedunt non poteſt eſſe ſimplr melioꝛ nec
dici ſed huic melioꝛ quando ſcilicet eſt inſufficiens ad regimen
epiſcopale ergo ⁊cet. ¶ Hoc etiam confirmatur per id qꝺ dicitur
xvi. q. i. c. ſunt enim nonnulli. Ubi dicitur ꝙ monachus accipiẽs
poteſtatem ligandi atq; ſoluendi ſublimatur. Et auguſtinus ſic
viue in monaſterio vt clericus fieri merearis qꝺ nõ diceretur niſi
tranſire faceret e conuerſo eſſet deſcendere. ¶ Ad quartum dicen
dum ꝙ aliqui duo ſtatus poſſunt comparari ĩ perfectiõe dupli
citer vel ꝗ̄tum ad id ꝙ includunt vel ꝗ̄tum ad id ꝙ exercent. Si
ergo comparentur ſtatus religioſoꝝ ⁊ curatoꝝ ꝗ̄tum ad
id quod includunt ſtatus pꝛelatoꝝ qui habent pꝛo aliis aias
ponere ⁊ alios iſtruere ⁊ alios coꝛrigere errantes ⁊c ad ardua in
ſpeculatione diuinoꝝ eleuari pꝛopter ſuam eminentiam in-
cludit perfectionem in exiſtentem actu. ſtatus autem religio-
ſoꝝ non includit talem perfectionem actu in exiſtentem ſed
inſtrumenta perueniendi. ſ. opera contemplatiue vite: ideo ꝗ̄tũ
ad hoc ſtatus pꝛelatoꝝ eſt perfectioꝛ. Si autem comparent
ꝗ̄tum ad exercitium ſuoꝝ operum cum opera vite contem-
platiue que vt pluꝛimum pertinet ad ſtatum religionis ſint per
fectioꝛa ꝗ̄ opera vite actiue que vt pluꝛimum pertinent ad ſta
tum pꝛelatoꝝ pꝛopter neceſſitatem ſubditoꝝ: ſic ſtatus re
ligionis eſt perfectioꝛ: quia ad opera perfectioꝛa eſt aptioꝛ. Ita
ꝙ magis eſt appetendum ſimpliciter eſſe dignum pꝛelatione
ꝗ̄ ſtatu religionis. Sed eſſe in religione debet eſſe in electione
ſemper ⁊ ſimpliciter religioſo: eſſe autem in tali religione debet
eſſe non ita ſimpliciter in electione ſed in patientia. ⁊ debet eſſe
in electione in caſu neceſſitatis. ¶ Ad rationem in contrarium di
cendum ꝙ licet tenere pꝛecepta ⁊ conſilia ſimul ſit perfectius ꝗ̄

tenere pꝛecepta tantum. tamen ſtatus qui requirit magis per
fectionem virtutum ſine conſiliis que ad hoc ſpecialiter ſunt vel
lia vt melius ſeruantur pꝛecepta eſt perfectioꝛ ꝗ̄ ſtatus cui ſuf-
ficit minoꝛ perfectio virtutum non obſtante ꝙ icludat conſilia
ſtatus autem religioſoꝝ licet includat conſilia non tamen re
quirit nec includit tantam perfectionem virtutum quia ſtatus
religionis non repugnat imperfectis cum ſit ſtatus acquiren-
di perfectionem ⁊ ideo pꝛopter conſilia nõ opoꝛtet ponere ꝙ ſta
tus religionis ſit perfectioꝛ ſtatu pꝛelatoꝝ. ¶ Quantum ad
ſcꝺm arguitur ſic ꝙ in eccleſia ſit ſtatus perfectioꝛ ſtatu epiſcopo
rum. Ubi enĩ eſt maioꝛ acceſſus ad deum ⁊ per conſequens ma-
ioꝛ perfectio ibi eſt ⁊ maioꝛ receſſus a tempoꝛalibus: ſed ſtatus
habentium nil in pꝛopꝛio vel i cõmuni magis recedit a tempoꝛa
libus ꝗ̄ ſtatus epiſcopoꝝ qui habent tempoꝛalia quaſi pꝛo-
pꝛia ergo ⁊c. ¶ Oppoſitũ ſupponit cõiter. ¶ Rñdent ꝙ nullus ſta
tus eſt in eccleſia ſimpliciter perfectioꝛ ſtatu epiſcopoꝝ qui
ſuccedunt apoſtolis. ¶ Ad cuius euidentiam ſciendum ſm eos
ꝙ nullus ſtatus in eccleſia eſt ita ſtat⁹ perfectiõis ꝙ appꝛopꝛiet
ſibi perfectionem eſſentialem ita ꝙ in alio ſtatu talis perfectio
haberi non poſſit: quia cõſtat ꝙ in omni ſtatu in eccleſia inueniũ
tur plures valde perfecti. dicitur autem in eccleſia aliquis ſta-
tus perfectus plus ꝗ̄ alius dupliciter. pꝛimo qꝛ ſibi appꝛopꝛiat
quedam inſtrumenta tendendi ad perfectionem ſicut religioſi
dicuntur eſſe in ſtatu perfectionis. ſcꝺo quia appꝛopꝛiat ſibi
exercitium quarundam operationum perfectarum quarum cõ
ueniens exercitium hominem exigit iam perfectum ⁊ dicitur ſta
tus perfectionis exercende non ſolum quoad ſe: ſed etiam quo
ad alios ⁊ ille eſt ſtatus pꝛelatoꝝ quoꝝ eſt alios illuminare
purgare ⁊ perficere. ¶ His ſuppoſitis poteſt argui ad pꝛopoſi-
tum tripliciratione. ¶ Pꝛimo ſic. ſtat⁹ ad quẽ tranſire licet a quo
cunq; alio eſt perfectioꝛ omni alioꝛ talis eſt ſtatus pape ⁊ epiſco
poꝝ apoſtolis ſuccedentium ergo ⁊cet. vtrumq; patet de ſe.
¶ Secundo ſic. ſtatus qui non congruit niſi iam perfectis eſt
perfectioꝛ ſtatu qui poteſt congruere imperfectis tendens ad
perfectionem: quia perfectius eſt eſſe perfectum ꝗ̄ ad per-
fectionem tẽdere: ſed ſtatus pꝛelatoꝝ requirit iam perfectum.
quia pꝛelatus debet eſſe perfectioꝛ omnibus ſubditis: ſta-
tus vero religioſoꝝ non requirit iam perfectum: quia vnus ſe
cularis ſtatim poſt ingreſſum poſſet pꝛofiteri ⁊ eſſet religioſus
⁊ congrueret religioni nec tamen adhuc eſſet perfectus ſed ad
perfectionẽ tenderet ergo ⁊c. ¶ Tertio ſic. ſicut ſe habet bonus
pꝛelatus in ꝗ̄tum huiuſmodi ad bonũ religioſum: ſic ſtatus pꝛe
latoꝝ ad ſtatum religioſoꝝ. ſed bonus pꝛelatus in ꝗ̄tum
huiuſmodi magis habet ꝙ ſit perfectus ꝗ̄ bonus religioſus er-
go ⁊c. Pꝛobatio minoꝛis quia bene ſequitur. eſt bonus pꝛelatus
ergo eſt vir perfectus: ſed non ſequitur eſt bonus religioſus er-
go eſt vir perfectus: ſed tantum ſequitur. ergo exercet opera qui
bus tenditur ad perfectionem: que ſi religioſus exerceat ſicut
ſunt ſtatuta in religione ſua eſt bonus religioſus. dato ꝙ nõ aſſe
quatur perfectionem. Nec obſtat pꝛelationec eoꝝ perfectio-
ni derogat ſi habeãt ius in cõmuni in bonis eccleſiaſticis. ymo
perfectiſſimus modus eſt quo accipiunt pꝛelati a ſubditis ſuis
ratione ſui laboꝛis debitum. Nam ſi laudabile eſt viuere de la-
boꝛe coꝛpoꝛalium manuum multo plus de laboꝛe ſpirituali quo ſe
minantur ſpiritualia: carere enim iure non facit per ſe ⁊ dimitte
re ad perfectionem. alioquin illi qui de ſtatu religionis tali iure
carentium ad ſtatum pꝛelatoꝝ in quo opoꝛtet eos habere ius
in bonis cõibus eccleſie tranſeunt trãſirẽt ad ſtatũ imperfectio-
rem qꝺ falſum eſt. Ex hoc reſpondent ad rationem in oppoſitum
dicẽtes ꝙ receſſus a tempoꝛalibus qui per ſe facit ad perfectio-
nem eſt receſſus mentalis. ⁊ talis debet eſſe in pꝛelatis magis
ꝗ̄ in aliis adeo ꝙ paupertas debet eis eſſe in electione ⁊ deſide-
rio. Sed habere ius in bonis pꝛo vtilitate cõmuni debet eis eſſe
in patientia. Si autem loquamur de receſſu qui eſt carentia do-
minii in tp̄alibus tunc dicendum ad foꝛmam argumenti. ꝙ vbi
eſt talis receſſus maioꝛ: maioꝛ eſt ibi perfectio diſpoſitiue id eſt
inſtrumentum diſponens ad facilius acquirendum perfectionẽ
ſed non ſequitur ꝙ ſit ibi maioꝛ perfectio exegitiue id eſt ꝙ ſit
ibi maioꝛis perfectionis exigentia vel exercitatio ꝙ ſcilicet ſta-

ſuo ille neceſſario exigat exercitiū operationum perfectarū
et que exigunt virtutem magis perfectiuam. Iſtis autē duo-
bus modis eſt maior perfectio in ſtatu prelatorum. Unde ſta
tus religioſorum non eſt perfectior. immo econuerſo ſtatus
prelatorum eſt ſimpliciter perfectior ſicut exigens maiorem
perfectionem. ¶ Secunda opinio procedit ſic per tres arti-
culos: quia primo ponunt concluſionem cōtrariam ꝛ probāt.
Secundo reſpondent ad rationes illorū. Tertio infringunt
ſolutiones eorū ꝛc. ¶ Circa primum eſt videndum vtrum ſacer-
dotes parrochiales ſint in perfectiori ſtatu ꝙ religioſi. Dicen
dum primo ꝙ non ſunt in ſtatu. religioſi autem ſunt in ſtatu
perfectionis. Status enim quandā firmitatem importat. vñ
res que in motu eſt non dicitur ſtare. Item rectitudinem. Uñ
nō dicitur ſtare niſi qui eſt erectus etiam ſi quieſcat. preterea
ſi ſedeat aut iaceat aut accumbat. Item importat quietem ꝙ
tñ eſt idem cum firmitate: ꝛ ſcdm hoc ad hoc ꝙ aliquis ſit in
ſtatu requiritur firmitas perpetue obligatiōis. id eſt vſqꝫ ad
mortem ꝛ rectitudo. Rectitudo autem in homine eſt in com-
paratione ad deum. vnde qui eſt obligatus ad aliqua opera
per que erigitur ad deum ſi obligatio ſit perpetua ꝛ ſolen-
nis dicitur eſſe in ſtatu. Tamen ſi large loquamur de ſtatu
non requirit niſi firmitatem. vnde ꝛ lapis dicit ſtare. ꝛ ſm hoc
ſtatus poteſt eſſe ſine perfectione ſicut eſt ſtatus coniuga-
lis vbi eſt obligatio ad vitam ſed non perfectior: quia deeſt di
cta rectitudo ad deum. Eſt enim ibi obligatio ad debitum car
nale reddendum. Sed hic loquimur de ſtatu nō quocūqꝫ mō
ſed de ſtatu perfectionis ꝛ ſm ꝙ perfectionis ad quā requirū
tur duo predicta: ſcilicet perpetua obligatio ſit ad opera per
fectionis. Opera autem perfectionis ſunt que directe ordinā
tur ad dilectionem dei. Nam tota perfectio vite ſpiritualis cō
ſiſtit in charitate principaliter ꝛ precipue ꝗtum ad deum: li-
cet ſecundario in charitate ad proximum. ꝛ hoc maxime fit ꝑ
abiectionem eorum que poſſunt impedire dilectionem dei
cuiuſmodi ſunt temporalia. Unde in obligatiōe perpetua ad
adiectionem temporalium conſiſtit principaliter ſtatus per-
fectionis. Sacerdotes autem curati nec obligationem habēt
perpetuam ad curam animarum nec abiciūt temporalia nec
ea que maxime retrahunt a dilectione dei vt voluptas carnis
vt patet in ſacerdotibus grecis religioſi autē ſic ergo ꝛc. ¶ Sa
ne tamen poſſet dici ꝙ ſunt gradus alicuius perfectionis in-
ꝗtum intendunt ſaluti primorum miniſtrando ſacramenta
licet deficiat obligatio perpetua que requiritur ad ſtatum ꝛ
ſolennitas: hec enim duo ſcilicet perpetua obligatio cum ſo-
lennitate ſtatum faciunt abſolute vt patet in epiſcopis ꝛ reli
gioſis. hec autem duo deficiunt curatis. vnde non ſunt in ſta
tu. Et ꝗuis eſſent in ſtatu non tamen eque perfecto ſicut reli-
gioſi ſicut nec charitas ad proximum eque principalis ſicut
charitas ad deum. ¶ Preterea ſi curati ſunt in ſtatu perfectio
nis aut hoc eſt ratione ordinis aut ratione cure: non ratione
ordinis tum quia quoniam non ordinatus habet curam: tum
quia ordo in eccleſia facit gradum quia ordinant ad nobiliorē
actionem ſed non ſtatum: quia non reſpicit perfectionem per
ſe licet ſit conueniens ꝙ habens ordinē ſit bone vite. Nec ra
tione cure: quia ad curam ſimplicem nulla eſt obligatio vmo
poteſt eam permutare vel dimittere de licentia epiſcopi pro
ſimplici prebenda ꝛ totaliter per ſe dimittere ꝛ matrimoniū
contrahere. ꝛ ſic poſt curam poteſt tranſire ad ſtatum ſecula-
rem: ergo nō ſunt in ſtatu aliquo ratione cure. ¶ Nec ratione
ordinis niſi forte per accidens inꝗtum votū continentie eſt
annexum ſacro ordini apud occidentales. ¶ Ad ſecundum re
ſpondent ad rationes aliorum vnde dicunt ad primum in op
poſitum ꝙ curati non ſunt prelati ſed coadiutores ſunt prela
torum. ſ. epiſcoporum. impropꝛie enim pater familias dicitur
qui preeſt familie vni tantum vel princeps. curatus autē pre
ficitur tantum vni familie quia vni parrochie. vnde nō poteſt
princeps ſpiritualis id eſt prelatus eccleſie propter qđ nec ex
communicare nec dare indulgentias propria auctoritate nec
alia facere que pertinent ad prelatum etiam minus quā ab-
bas qui excommunicare poteſt: ꝛ tamen non eſt prelatus ſed
pater familias vt nomen ſonat abba pater: ꝛ hoc eſt quia non
preeſt niſi vni familie. Unde ſolus epiſcopus proprie eſt pre-
latus id eſt princeps ſpiritualis quē dyoniſi' i eccleſiaſtica hie
rarchia vocat ducē: non autem curatum. talis autem prela-
ti ſtatus id eſt epiſcopi eſt perfectior ꝙ religionis. ¶ Ad illud
ꝙ ipſi premittunt de gloſa math. xxiiij. ꝛ noe. ꝛc. dicendum ꝙ
ſm illam gloſam ſtatus proprie dicitur qui includit firmita-
tem obligationis cum ſolennitate ꝛ ſic non ſunt niſi tres ſta-
tus. ¶ Supremus qui eſt prelatorum. i. epiſcoporum qui ob
ligantur ad opera perfectionis ꝛ cum ſolennitate benedicun
tur ꝛ conſecrantur. ¶ Secundus ꝛ medius continentium. i. re
ligioſorum qui obligantur ad perpetuam continentiam cum
ſolennitate voti profeſſionis. ¶ Tertius ꝛ infimus coniugato
rum qui obligantur obligatione matrimoniali cum ſolenni-
tate ꝗ facit eccleſia: hic habet ꝙ curati non ſunt in ſtatu nec
clerici nec laici. Sed large loquendo ſunt in communi ſtatu
fidelium licet preſbyteri ſint in altiori gradu. ¶ Ad illud etiā
qđ premittitur ꝙ prelati habent perfectionem dicendum ꝙ
epiſcopi non propter hoc ſunt in ſtatu pfectiori quia ſunt alio
rum perfectores: ſed propter hoc ſunt in gradu altiori. quia
perfectio ſtatus dicitur per comparationem ad opera chari-
tatis conſimilis illis per que homo retrahitur ab hijs qui-
bus charitas impeditur. Uel promouent ad charitatem ſicut
mundicia abiectio temporalium ꝛ huiuſmodi que adiuncta
firmitate perpetue obligatiōis faciunt ſtatum. gradum autē
facit ordo. Unde qui habet maiorem ordinem eſt in perfectio
ri gradu: quia gradus per comparationem ad actionem. nec li
cet religioſo tranſire ad curam ſimplicem ſicut ad epiſcopatū.
¶ Ad ſolutionem quam dant ad inſtantiam. Utrum ſint ordi-
narij. dicendum ꝙ archidiaconi ſe habent ad epiſcopum ſicut
balliui ad regem. curati autem ſicut prepoſiti qui preſunt vni
ville. xxi q. i. omnibus preſbyteris ꝛ diaconis attendendum
eſt vt nil ſine proprij epiſcopi licentia agant. Septuaginta au-
tem duo diſcipuli inſtituti ſunt a xpo non vt ordinarij ſed vt
apoſtolorum adiutores. Unde ꝛ apoſtoli poſt aduentum ſpi-
ritusſancti miſerunt eos vbi voluerunt ſicut etiam nunc epi-
ſcopi mittunt ꝛ deponunt curatos. Nec ſequitur ꝙ ſit tanta po
teſtas curatorum ꝗta fuit diſcipulorum quibus ſucceſſerunt
ſicut nec eſt tanta epiſcoporum ſicut apoſtolorum cum epiſco
pi paſſim non ponant nec deponant epos ſicut apłi faciebant:
ſicut paulus thitum ꝛ thimotheum ꝛ alios plures ordinauit
epos. ¶ Itē omnis poteſtas ſpiritualis ordīaria cū aliqua ſo
lennitate committitur: epiſcopus ſine ſolennitate curas com
mittit. Quod enim inueſtit ipſū a nullo magis eſt ſolennitas
ciuilis ꝗ canonica vel eccleſiaſtica: quia eccleſia non habet ali
qua verba limitata qui habent iuriſditionem ordinariam et
ſi non conſecrantur. Status autem apoſtolorum ꝛ diſcipulo-
rum in primitiua eccleſia erat perfectior omni alio ꝙ include
bat ꝛ ſtatum prelatorum quo ad apoſtolos qui fuerunt prin-
cipes populorum ꝛ religioſorum quo ad vtroſqꝫ: quia apoſto
li omnia reliquerant propter xpm ꝛ diſcipuli omnia ponebāt
ad pedes apoſtolorum. ¶ Nec dicendus eſt ſtatus religionis
ficticius ꝛ a puro homine adinuentus ſed a ſpiritusſancto in-
ſpirante ꝛ a xpo docente. Si vis perfectus eſſe. ꝛ faciente. ꝛ
apoſtolis quibus erant omnia cōmunia. Unde dyoniſius de
monachis frequentem facit mentionē. ¶ Ad ſcdm principale
de operibus ſtatuum dicendum ꝙ religioſi ſunt ſimiliores
epiſcopis ꝗtum ad opera que faciunt ſtatum cuiuſmodi ſunt
obligatio perpetua ad opera perfectionis ad que curati non
ſunt obligati niſi ſub cōditione ꝛ ad tempus id eſt ꝗdiu ſunt
curati. ¶ Ad aliud ꝙ allegatur dicendum ꝙ ſuppoſito ſtatu ꝑ
fectionis qui eſt in omni religione ꝛ non in curatis perfectior
eſt religio intendens ſaluti animarum: quia iſta addunt quan
dam perfectionem accidentalem licet inquātum cadunt ſub
obligatione illorum religioſorum per ſe pertineant ad perfe
ctionem illius religionis. curati autem ad hoc non habent ob-
ligationem perpetuam ꝛ ideo ſaltem illi religioſi qui ad hoc
ex conditione ſui ordinis ſunt obligati ſunt in perfectiori ſta
tu. Et ꝗuis monachi qui ad hoc principaliter nō ſunt inſtituti

nec minores habeant hoc ex commiſſione: tamen predicato-
res quorum ad hoc ordo eſt inſtitutus habent hoc poteſtate
ordinaria conſequente ſtatum eorum eſſentialiter. vnde hec
obligatio eſt intimioꝛ ſtatui iſtoꝛum religioſoꝛum curatoꝛuꝫ
Non tamen ē intelligendum ꝙ actum pꝛedicandi habēt niſi
ex commiſſione: ſed aptitudinem ad predicandum ⁊ obliga
tionem ad iſtud officium quando pꝛout eis commiſſum fue-
rit habent ex ordinaria ſui oꝛdinis inſtitutione. ¶ Ad tertium
pꝛincipale dicendum ꝙ maioꝛem perfectionem requirit ſta-
tus religionis ꝗ curati ⁊ maioꝛem charitatem. nam ſi curatꝰ
tenetur ad ponendum animā pꝛo ouibus noſt̄r debemꝰ p fra
tribus animas ponere: religioſi etiam totam vitam ſuam coꝛ
poralem ⁊ ſpiritualem obligauerunt perpetuo ad ſeruiendū
deo in ſtatu perfectionis longo exilio a mundo ⁊ carnis mar-
tyꝛio carceri et ꝑpetuo coꝛonandi. Nec ſufficit ꝙ religioſus ſit
abſolute in ſtatu ſalutis: quia in ſtatu ſalutis poteſt aliquis
eſſe ſine obligatione ad opera perfectionis que eſt de eſſentia
religionis ſtatim etiam a pꝛincipio pꝛofeſſionis requirit tan-
tam charitatem vel charitatis perfectionem ꝙ homo non ſo-
lum tempoꝛalia ſed ⁊ amicos ⁊ ſeipſum abneget pꝛopter deū
⁊ ꝗuis religio maioꝛem charitatem requirat ꝗ cura: eſt tamē
in ſtatu ſemper tendente ad vlterioꝛem perfectionem partia
lem vſq ad perfectionem patrie donec occurramus omnes in
virum perfectum. Unde quamuis ſint in ſtatu acquirendi ꝑ-
fectionem tamen etiam ſunt in ſtatu ſupponente maioꝛeꝫ per
fectionem ꝗ ſtatus cuiuſcunꝗ curati licet non ſupponat tan
tum ad ꝗtum poſtea venit: concedo tamē ꝙ curati debent ha
bere maioꝛem cognitionem de diuinis. Sed non pꝛopter hoc
maioꝛem perfectionem que in charitate conſiſtit. Sed verum
eſt ꝙ ante curam requiritur maioꝛ perfectio in eo qui debet
fieri curatus ꝗ in eo qui debet fieri religioſus: ſed pꝛemiſſaꝫ
pꝛofeſſionem ⁊ cure ſuſceptionem maioꝛ perfectio requiritur
in religioſo ꝗ in curato non ſic intelligendo ꝙ eo momento
quo aliquis eſt pꝛofeſſus teneatur magis eſſe perfectus in ſe
ꝗ curatus cum pꝛima die poſſit pꝛofiteri in quibuſdam reli-
gionibus qua non poteſt repente fieri ſummus: ſed poſtꝗ fe
cit tantum ꝙ ſeruando religionem ſic pꝛoficere potuit ꝙ ad
maioꝛem charitatem peruenit ꝗ ſit neceſſaria ſimplici cura-
to. ¶ Ad illud auguſtini dicendum aſſumendi ad curam ani-
marum debent habere maioꝛem perfectionem partialium
vel partialem ꝗ religioſi pꝛofeſſuri ⁊ maioꝛem aptitudinem
ad actus illius officij ꝗ pꝛofeſſi. ⁊ quando de religioſis aſſu-
muntur ad curam non debent aſſumi abſolute perfectiones
maioꝛes habentes: ſed magis habiles ad regendum: ſuppo-
ſita tamen charitate ſine qua nullus eſt aptus ad pꝛelationeꝫ
ſpiritualem: multi enim ſunt perfectiſſimi charitate qui ta-
men eſſent inepti ad curam animarum ſicut mulieres ⁊ ſan-
ctiꝛdiote. ¶ Quantum ad tertium. infringunt ſolutiones alio
rum datas ad inſtantias pꝛopꝛias. vnde dicunt contra pꝛimaꝫ
concluſionem ꝙ illa ratio non ita concludebat de curatis ſi-
cut de epiſcopis: quia ipſi ſunt in ſtatu perfectionis non ex ac-
tibus perfectionis tantū: ſed ex perpetua obligatione ad hoc
intendere autem ſaluti animarum aliorum quamuis ſit intē
dere ſaluti pꝛopꝛie hoc tamen non facit ſtatum. ¶ Ad ſcd̄m di
cenduꝫ ꝙ vel poteſt accipi loco ſtatus pꝛopꝛie loquendo ꝙ nō
includat obligationem pꝛedictam. pꝛopꝛium autem virginita
tis ſufficit quidem ad pꝛemium ſed non ad ſtatum. naꝫ ad pꝛe
mium ſufficit integritas perpetuo ex intentione ſeruata pꝛo-
pter deum. ad ſtatum autem requiritur obligatio perpetua ⁊
ſolennitas vnde virgo que eſt in ſeculo ⁊ pꝛoponit perpetuo
virginitatem ſeruare dato etiam ꝙ voueret non pꝛopter hoc
facit ſtatum. ſicut virgo velata ꝗ ſolēniter vouet virginitatem:
quia pꝛimo poteſt verum matrimonium contrahere non ob-
ſtante voto ſimplici. vnde non eſt ſimile de curato ꝗuis pꝛopo
nat vel pꝛomittat perpetuo manere in cura. Nec etiam cura-
tus eſt ſponſus eccleſie ſicut epiſcopus: quia nec differt a nutu
nec eſt obligatus ad perpetuo gerenduꝫ ⁊ poteſt pꝛo libito di
mittere religionem intrando. Et ſi papa annecteret cure ani-
marum perpetuitatem adhuc non eſſet ſtatus ſicut votum cō

tinentie annexum oꝛdini ſacro non facit ſtatum: quia non eſt
eſſentiale vel ſi eſſet ſtatus non eſſet ratione cure ſed ratione
obligationis annexe. Nec eſt verum ꝙ epiſcopus de licentia
pape reſignās fiat ſecularis ⁊ pꝛiuatus. pꝛimo degradatus ⁊ ab
eccleſia pꝛeciſus ſemper manet epiſcopus. curatus autē ſine
licentia cuiuſcunꝗ omnino poteſt deſinere curam. ¶ Ad ter-
tium dicendum. ꝙ ſtatus religionis eſt melioꝛ ſimpliciter: quia
melius eſt obligari ad opera perfectionis ꝗ nō obligari. Nec
eſt diuinius bonum cure ꝗ religionis: quia nullum bonum
diuinius eſt ꝗ diuinum: religio autem eſt diuinum non cu-
ra in quantum religio innititur charitati que eſt ad deum: cura
autem charitati que eſt ad pꝛoximum. ¶ Quod autem dicit
de muliere non eſt ad pꝛopoſitum: quia curatus non habet ob
ligationem perpetuam ad curam ſicut mulier ad virum ⁊ epi
ſcopus ad eccleſiaꝫ nec ſub cura eccleſie ſicut impubes ſub cu
ra parentum. ¶ Quod dicit decretum monachum ſublimari
cum aſſumitur ad curam verum eſt quo ad gradum: quia po
teſt aliquas actiones quas pꝛius non poterat: non quo ad per
fectionem ſtatus. Uel loquitur de monachis qui clerici non
erant: ſicut patet per aliam auctoꝛitateꝫ. Sic viue vt clericus
⁊c. loquitur enim laycis qui clerici non erant. vnde non dicit
vt curatus fieri merearis: licet ad curam requiratur clerica-
tura. ad monachum autem non quia layci et mulieres pꝛofitē
tur. Ideo dicendum ꝙ monachus non aſcendit ad altioꝛeꝫ ſta
tum cum fit curatus ſed ad altioꝛem gradum: ſed non deſcen-
dit: quia ſtatum ſuum non dimittit. curatus autem aſcendit
cum religionem pꝛofitetur: quia de non ſtatu ad ſtatum per-
fectionis aſcendit. ¶ Ad quartum dicenduꝫ. ꝙ in ſtatu epiſco-
poꝛum ⁊ religioſoꝛum includitur perfectio inexiſtens: nō au
tem in ſtatu curatoꝛum. ¶ Quod dicitur hic ꝙ maioꝛ perfe-
ctio pꝛincipalis interioꝛ charitatis requiritur i religioſo quo
libet ꝗ in curato quolibet: videtur eſſe contra thomam: nec
religioſus ad interioꝛem charitatem ſe obligat per votuꝫ. ſed
ſolum ad inſtrumenta. vnde non eſt fractoꝛ voti ſi ſeruat iſta
tria vota exterioꝛa cū minima charitate qd̄ eſt poſſibile. Sed
curatus non ſufficit cum minima charitate ad digne exequē
dum officium ſuum. ſm̄ id dyoniſij. non eſt audiendum in ali
quo diuinio dux fieri alioꝛum ei qui non ſm̄ habitum ſuuꝫ
eſt dei foꝛmiſſimus ⁊ ſimilimꝰ. Ubi quo ad hec quolibet oꝛdi-
ne aliquis ſit dux alioꝛum vel poteſt diſtingui ſicut dixi circa
finem ſecundi articuli huius opinionis. ¶ Argumentum pꝛin
cipale ſolutum eſt.

¶ Queſtio tertia.

Tertio queritur. vtrum perfectio vite huma-
ne reqͥrit relinquere tꝑalia effectu ⁊ affectuꝫ
Et videtur ꝙ ſic. Matthei. dicit dominus ha
benti diuitias ⁊ amanti cum ſeruaret man-
data ꝙ relinqueret eas ſi perfectus vellet eē
¶ Item quilibet tenetur eas relinquere affe
ctu ergo et effectu: quia ſi vult vere non ha-
bere eas in poteſtate ſua eſt ſtatim hoc implere. ¶ Contra. quia
bona tempoꝛalia ſunt inſtrumenta virtutum. non ergo ſunt
abicienda a perfectis ⁊ virtuoſis. ¶ Item ſtatus pꝛelatoꝛum
non requirit abiectionem diuitiarum cum hic habundēt di-
uitijs: ⁊ tamen ſunt in ſtatu perfecto. ¶ Reſpondeo circa iſtaꝫ
queſtionem. pꝛimo recitabuntur dicta quoꝛundam. ſecundo
ponetur impugnatio alioꝛum. ¶ Quantum ad pꝛimum ſic ꝓ-
cedunt aliqui pꝛemittentes ꝙ perfectio habitualis vite hu-
mane conſiſtit eſſentialiter in gratia ⁊ virtutibus: perfectio
autem actualis in operibus virtutum. ad operationes autē
virtutuꝫ ſunt neceſſaria omnia. ita ꝙ ſine eis non poſſunt eſſe
anima ⁊ coꝛpus: ⁊ vita coꝛpoꝛalis: ⁊ ea que ſunt neceſſaria
ad pꝛeſentem vitam coꝛpoꝛalem ita ꝙ ſine eis vita coꝛpoꝛa-
lis non poteſt conſeruari ⁊ hoc de ſe planum eſt: quia opera-
tiones potentiarum anime hic requiruntur que quando eli-
ciuntur a potētia perfecta habitu virtuoſo eſt perfectio actua
lis vite humane. ¶ Quedam autē ſunt quibus vita humana

conſeruari poteſt ⁊ opera virtutum exerceri. tamen poſſunt cooperari ad opera virtutum ⁊ ad felicitatem inſtrumentaliter ſicut eſt ſanitas corporalis ⁊ pulchritudo ⁊ amici ⁊ temporalium talis vel talis copia ſuppoſita facultate habendi ea que nature neceſſaria ſunt ad conſeruationē vite: ⁊ ſm iſta pōt homo diuerſimode ſe habere ad perfectionem: bene vel male ⁊ talia poſſunt ſm ꝙ homo diuerſimode vtitur eis iuuare vel impedire opera perfectionis. ¶ Si ergo queratur. vtrum ad perfectionem vite humane requiratur relinquere temporalia prout ſunt omnino neceſſaria ad conſeruationem vite. dicendum ꝙ non: quia pertinet ad conſeruationem vite ea ſic non relinquere: quia eadem ratione tenetur homo ſic non relinquere temporalia qua ratione tenetur conſeruare vitam ſuam ⁊ non interimere ſeipſum. Sed omnis ſtatus quātumcū ꝙ perfectus requirit ꝙ homo conſeruet vitam ſuam ⁊ non interimat ſeipſum Ergo quicunqꝫ ſtatus quātumcunqꝫ perfectus requirit ſic non relinquere temporalia. niſi quo ad affectum inordinatum. ꝙ ſcilicet etiam neceſſaria vite non velit procurare per viam inhoneſtam vt per mendacia vel per aliquid tale ⁊ ꝙ prius vellet mori ꝙ̄ ſic vitam conſeruare. Unde Epheſios. v. nemo carnem ſuam vnquā odio habuit: ſed fouet ⁊ nutrit eam: quia ex amicitia naturali ꝙ̄ tenetur habere ad ſe tenetur ſe conſeruare in vita ¶ Item prime thimotheus. vi. habentes alimenta ⁊ quibus tegamur his contenti ſimus. Quod exponens Ambroſius vult ꝙ temporalia non ſunt abiicienda quin habeantur vite neceſſaria: ⁊ quibus tegamur hinc etiam datū eſt homini ius naturale a deo ſuper bona tēporalia quātum ad ſuſtentationem vite. geneſis nono. Timor veſter ſit ſuper cuncta animantia terre. Unde etiam in vltima neceſſitate omnia ſunt communia: ⁊ exiſtens in tali ſtatu rem quancunqꝫ neceſſariam ad vitam poteſt aſſumere. Sed nimia ſolicitudo circa ea eſt abiicienda: quia omnimoda ſolicitudo tolli non poteſt vel de procurādo non habita vel de diſponendo obtenta. ¶ Si autem queratur vtrū relinquere temporalia preterea que minime ſunt neceſſaria ad vitam requiratur ad perfectionem. diſtinguendum eſt: quia ad perfectionem poteſt aliquid exigi dupliciter. vno mō ſic ꝙ ſine eo perfectio ſimpliciter haberi non poteſt nec in ſuo vſu exerceri. alio modo ꝙ non ita expedite exerceri poſſunt in ſuo vſu nec haberi. Primo modo perfectio vite humane non requirit abiicere temporalia nec etiam ea habere nec ꝙ̄tum ad hoc refert inquāta copia habeantur ſed ſufficit non habere affectum inordinatum circa ea. ¶ Et hoc patet per abraam ⁊ dauid qui fuerunt excellenter diuites: ⁊ tamen valde perfecti: ⁊ hoc ꝙ̄tum ad abundantiam diuitiarum. Et in lazaro paupere ꝙ̄tum ad inopiam diuitiarum. Patet etiā in Jacob qui fuit excellenter perfectus ⁊ in ſtatu maxime paupertatis ⁊ in ſtatu diuitiarū magnarum. Unde Auguſtinus reprehendit eos qui condemnant eos qui habent abundantiam diuitiarum: cum Abraam diues Lazarum pauperem in ſinu recipiat. Nec obſtat contra pauperes ꝙ temporalia ſunt materia aliquarū virtutum. ſ. liberalitatis ⁊ miſericordie: quia perfectio virtutum non conſiſtit in exteriori materia: ſed in ordinato affectu circa illam ⁊ in vſu conuenienti eorum que habentur. ¶ Contra etiam diuites non obeſt illud. vende omnia que habes ⁊c. Quia non intelligitur hoc ſic quin cum abundantia temporalium poſſit eſſe excellens perfectio ſimpliciter ⁊ abſolute loquendo. Sed vel intelligitur ꝙ̄tū ad hoīem qui multū afficitur ad diuitias. Sicut etiam ille iuuenis: vel intelligitur ꝙ̄tum ad hoc ꝙ abiectio diuitiarum communiter loquendo facit magis expedite ad acquirendā ⁊ exercendam perfectionem. Philoſophus etiam ſecundo ethicorum dicit ꝙ felix ⁊ perfectus virtutibus ſicut bonus tetragonus ſe habet in omni fortuna ad proſpera ⁊ aduerſa. ¶ Si autē queratur ſecundo modo vtrū abiectio temporalium requiratur ad perfectionem facilius ⁊ expeditius acquirendam: ⁊ exercendam. Adhuc eſt diſtinguendum: quia primo videndum eſt de quātitate temporalium que magis eſt conueniens ad expedite acquirendam ⁊ exercendam perfectionem. ſecundo videndum eſt de modo habendi. Quantum ad quantitatem: ſciendum ꝙ triplex eſt gradus. primus ꝙ habeatur magna abundantia temporaliū ſecundus eſt ꝙ habeatur medio modo: ⁊ in ſufficienti copia ſecundum ſtatum ſuum. tertius ꝙ aliquis habeat magnam penuriam eorum: ⁊ hec habentur a philoſopho. iiij. politicorum. ¶ Et tunc dicendum eſt ꝙ medium eſt qđ reddit hominē magis expeditum: ⁊ eſt eligendum. extrema autem ſunt fugienda. Et hoc patet triplici ratione. ¶ Prima talis eſt. ille gradus eſt magis eligendus vbi ſunt pauciora impedimenta perfectionis: ſed gradus medius eſt talis ergo ⁊c. Minor probatur: quia magna abundantia diuitiarum habet ſollicitudinem conturbantem: ⁊ admixtum amorem maliciente ⁊ frequēter excellentiam vane glorie. Magna autem penuria quā habent inuoluntarie pauperes: ⁊ quibus eſt valde incerta prouiſio in neceſſariis vite habent adiunctas multas anxietates ⁊ multos labores: ⁊ diſtractiones in prouidendo: ⁊ de tenui victu. quibus impediuntur ab operibus perfectarum virtutū medius autem ſtatus non habet talia impedimenta.

¶ Secunda ratio talis eſt: ille gradus eſt melior in quo facilius eſt bene ſe habere. Sed hoc eſt gradus medius: quia qui ſcit bene ſe habere eſt in abundantia magna ⁊ penuria magna & ſcit bene ſe habere in medio. Sed non econuerſo vt patet per phyloſophum. iiij. politicorum. vbi dicit ꝙ illi qui ſunt in magna penuria. ⁊ abundantia ſunt male obedientes rationi: mediocres autem faciliter. ¶ Tertia ratio talis eſt. illud ꝙ ſm cōmunem fragilitatem hominum eſt occaſio mali eſt fugiendū ⁊ eius oppoſitum eligendum. ſed magna abundantia: ⁊ magna egeſtas ſunt occaſio mali cōmuniter. non ſic autē mediocritas ergo ⁊c. Minor probatur a philoſopho. iiij. politicorū vbi dicit ꝙ valde abundantes ſunt nequā in magnis ⁊ fiūt iniuſti per aptam iniuriā inopes ſunt valde nequā in paruis ⁊ fiūt iniuſti per aſtutiam: mediocres autem bene ſe habent. Et prouer. xxx. Mendicitatem ⁊ diuitias ne dederis mihi: ſed tantum tribue victui meo neceſſaria ne forte ſaciatus alliciar ad negandum. ⁊ dicam quis eſt dominus: ⁊ egeſtate compulſus furer ⁊ periurem nomen dei mei. Et eccleſia. xxi. Propter inopiam multi deliquerunt: ⁊ qui querit locupletari auertit obiectum ſuum. ſ. a timore dei. Et ſic patet ꝙ ad perfectionē vite eſt tenenda mediocritas in temporalibus ⁊ extrema fugienda. ¶ Si autem queratur de duobus extremis quid ſit magis eligendum. Utrum magna abundantia vel magna egeſtas: dicendum ꝙ licet diuerſi propter diuerſam diſpoſitionē diuerſimode ſe habeant ad iſta. ⁊ quidam ſciant ſe melius habere in magnis proſperitatibus ꝙ̄ in aduerſis: quidam econuerſo. In generali tamen ſtando ꝙ̄tum eſt de ſe ſemper illud eſt magis eligendum qđ de ſe importat aliqđ bonum ⁊ nullū malum niſi per accidens ꝙ̄ id qđ importat priuationem ⁊ nullum bonum niſi per accidens ⁊ ex bonitate vtentis. Et ideo perfecto viro ⁊ bene diſpoſito eſt magis eligenda ⁊ appetēda abūdantia ꝙ̄ egeſtas. ¶ Et poteſt ſic formari ratio. Illud quod eſt de ſe bonum: ⁊ ex quo non prouenit niſi propter malum vtentis eſt magis eligendum bene diſpoſito in quo non eſt malitia indebiti vſus ꝙ̄ id qđ de ſe dicit priuationem ⁊ malum: nec habet bonitatem de ſe: ſed tantum ex bonitate vtentis qui malo poteſt bene vti: ſed abundantia diuitiarum eſt de ſe bonū neqꝫ importat malum niſi propter malitiam vtentis: egeſtas autem de ſe importat priuationem ⁊ malum: bonum autem non importat niſi propter bonitatem vtentis ergo ⁊c. Huic cōcordat phyloſophus ſeptimo. vel. i. ethicorū qui vult ꝙ infortunium facit hominem beatiorem: ⁊ vſus bonorum temporalium conueniens eſt felici. ſed infortunium generatum ⁊ preanguſtatum in quibus tamen bonum virtutis relucet inquātum talia quis ſuffert propter firmitatem rationis ⁊ virtutis Et. iiij. politicorum dicit ꝙ ſtudioſus vir ⁊ paupertate ⁊ egritudine bene vtetur ſm qđ bonum eſt in contrariis: ⁊ quia bono viro bona ſunt que ſunt ſimpliciter bona. ¶ Sed contra hoc poteſt obiici ſic: quia ſicut egeſtas magna eſt ſimpliciter fugiēda ita magna abundantia eſt ſimpliciter appetenda: quia ſi oppoſitum in oppoſito: ⁊ propoſitum in propoſito. ¶ Et dicetur

dum ꝙ ſicut arguitur ꝙ bene ſequitur ꝙ ſcðm ſe penuria eſt ſimpliciter fugienda ⁊ abundantia appetenda: tamen per accidens penuria poteſt eſſe bona inquantum patienter tolerata corrigit peccata malorum ⁊ exercet virtutem patientie in bonis: non ꝙ aſſumatur voluntarie: ſed cum occurrit patienter ſuſtineatur. Unde boetius. iiij de conſolatione dicit fortuna proſpera ſiue aduerſa bona eſt. i. eſt vtilis bonis dum eos exercet contra aduerſa bellantes ⁊ eſt etiam bona ⁊ vtilis malis dum eos corrigit ⁊ a vitijs declinare facit: fortuna autem proſpera de ſe eſt appetēda. Unde dicit idē ꝙ fortuna de ſe bona ⁊ iuſta eſt inquantum eſt remuneratio bonorum. Unde premittit ſupra ꝙ nullus ſapientum exul inops ignominioſus eſſe maluit potius ꝙ pollēs opibus honore reuerendus potentia validus ⁊c. Sed per accidens magna pſperitas poteſt eſſe mala vel alliciendo ad inordinatum affectum ⁊ perfectos ſcðm communem perfectionem preſentis vite propter diſtractionem mentis circa ea. Stat ergo ſolutio in hoc ꝙ magna abundantia eſt ſcðm ſe appetenda ⁊ penuria fugienda. Sed per accidens propter predictas cauſas magna abundantia eſt fugienda et ſcðm curſum preſentem penſatis omnibus mediocritas melior eſt magna abundantia. ¶ Sunt autem duo circa predicta notanda. ¶ Primū ꝙ mediocritas voluntarie aſſumpta qua aliquerunt humiliter neceſſaria vite mendicando: ⁊ de quibus preſumitur ꝙ habeant facultatem habendi neceſſaria vite ſine magno impedimēto exercitij virtuoſi non eſt reprobanda nec iudicatur eſſe fugienda. Sed illa que inuoluntarie incurritur que non habet aliquam certam prouiſionem neceſſariorum vite ⁊ que multum trahit ⁊ impedit opera perfecta virtutum ſicut eſt in vulgariter mendicantibus. ¶ Secundum eſt ꝙ mediocritas que eſt appetenda non eſt equalis apud omnes. ſed alia apud contemplatiuos ⁊ ſolitarios alia apud actiuos ciuiliter viuentes ⁊ vtrobiq̄ etiam habet quandam latitudinem. Quis autem modus habendi ſit perfectior ad exercitium perfectionis. dicendum ꝙ duplex eſt modus habendi temporalia. Unus quo quis habet ea in proprio ⁊ quantum ad dominium ⁊ quantum ad vſum liberum quo pro voluntate ſua homo vtitur. Alius eſt modus habendi in cōmuni. Et tunc dicendum ꝙ ſecundus habendi magis requiritur ad perfectionem ⁊ hoc patet duplici ratione. ¶ Prima talis eſt. modus habendi qui minus habet affectum ad temporalia reddit hominē magis expeditum ad perfectionem ⁊ ad perfectum amorem dei: ⁊ hoc patet per auguſtinus. lxxxiij. q. q. xxxvi. vbi dicit ꝙ nutrimentum charitatis eſt diminutio cupiditatis. Sed modus habendi in cōmuni minus trahit affectum ad temporalia ꝙ modus habendi in proprio: quia amor ad ſeipſum ⁊ ad illud qđ homo per ſeipſum ⁊ propria poteſtate habet eſt nimius: ⁊ magis afficitur homo ad proprias diuitias ꝙ ad non proprias. ij. politicorum. ¶ Secunda ratio talis eſt qđ eſt magis nutritiuum charitatis dei ⁊ proximi magis facit ad perfectionem. ſed modus habendi temporalia in cōmuni eſt huiuſmodi reſpectu modi habendi ea in proprio: q: perfecta charitas non querit que ſua ſunt. Unde ⁊ in actibus dicitur ꝙ multitudinis credētium erat cor vnum ⁊ anima vna: quia erant illis omnia communia. hoc enim multum nutrit amorem hominum ad inuicē ⁊ ad deum: querere autem que ſua ſunt diminuit charitatem ergo ⁊c. Et iſte eſt modus habendi quo habentur bona eccleſie a clericis ⁊ religioſis: quia in eis ſimpliciter nullus habet dominium: q: nec vendere nec alienare poteſt. Sed ſunt bona eccleſie ſimpliciter non ſolum vniuerſalis: ſed ⁊ ſpecialis ſiue collegiate vbi multi viuunt ſimul: ſiue etiam eccleſie in qua vnus viuit vt ſunt eccleſie parrochiales. Iſte etiam eſt modus habendi qui pertinet ad perfectionem euangelicam ⁊ videtur pertinere ad ius naturale. Unde etiam clemēs in epiſtola ad ſanctos hieroſolimitanos ⁊ ad Iacobum epiſcopum dicit. cōmunis enim vſus eorum omnium que ſunt in hoc mundo omnibus eſſe debent: ſed per iniquitatem alius dicit hoc ſuū eſſe alius illud ⁊ ſic inter mortales facta eſt diuiſio. Iſtius autem conſuetudinis more retento etiam apoſtoli eorumq̄ diſcipuli vna nobiſcum ⁊ vobiſcum communem vitam duxerunt.

¶ Ulterius ſciendum ꝙ duo ſunt modi habendi dicta bona in communi. ¶ Primus modus eſt q̄ habentur ex debito iuris ⁊ ſic habētur ab illis qui ſunt principalit̄ deputati miniſterio vel officio publico eccl̄ie. ¶ Secundus modꝰ eſt q̄ habētur ex gratia et liberalitate offerentium ſicut monachi ⁊ ſimplices clerici. Et tunc dicendū ꝙ primus modꝰ habendi ſimpliciter eſt pfectior ꝙ ſecundus. Et hoc pꝫ: quia quāto aliquis eſt ſibi magis ſufficiens de ſuo minus indigens de alieno: tanto eſt perfectior. Sed ſecundum primum modum accipiens predicta bona ab alijs accipit ſuum ⁊ ſibi debitum: nec accipit id qđ eſt alterius ex eius liberalitate: ⁊ per conſequens eſt magis ſibi ſufficiens de ſuo: ⁊ minus indigens de alieno ꝙ illi qui talia accipiunt non ſicut ſibi debita: ſed ex liberalitate aliorum ergo primus eſt perfectior ꝙ ſecūdus. Et confirmatur: quia in accipiendo id qđ eſt debitum de iure non eſt perfectius dare ꝙ recipere: quia nec proprie eſt id dare: ſed reddere. In liberali autem dono beatiꝰ eſt dare magis ꝙ accipere. Quod autem illi qui ſunt miniſtri ordinarij eccleſie in accipiēdo neceſſaria vite preſentia decimas primitias accipiant vt ſibi de iure debitum patet per Auguſtinum ſuper illud pſalmiſte. producens fenum iumentis: dominus inſtituit vt qui euangelium annunciant de euangelio viuant. Modus autem habendi temporalia in communi ex liberalitate aliorum eſt triplex. Primus eſt quo habentur talia bona immobilia: ⁊ q̄tū ad bona in quibus habitant. ſ. loca domus ⁊ huiuſmodi: ⁊ quantum ad bona de quibus viuant vt pote redditus ⁊ poſſeſſiones: et etiam mobilia: ⁊ quo ad dominium: ⁊ quo ad vſum non ſolum preſentē: ſed etiam ad reſeruandum in poſterum. ¶ Secundus modus habēdi eſt habere bona immobilia quo ad loca in quibus cohabitant non tamen quo ad redditus de quibus viuāt ⁊ bona mobilia non tantum ad vſum preſentem neceſſaria: ſed etiam in poſterum reſeruanda ⁊ quo ad vſum ⁊ quo ad dominium. ¶ Tertius modus eſt habere dicta bona immobilia. ſ. loca ⁊ etiam alia bona mobilia non quantum ad proprietatem vel dominium: ſed bene quantum ad ſimplicem vſum perfectū ſuppoſito ꝙ aliquis poſſit habere vſum alicuius rei cuius vſus eſt conſumptio vt patet de pane ⁊ vino abſq̄ hoc ꝙ habeat dominium illius vel ius vendi illa qđ mirabile videt̄ quia ſi labore manuum aliquid acquireret ipſe haberet ius in precio laboris ipſius. ⁊ ſoluens precium non poſſet ſibi dominium in precio laboris retinere ſine iniuſticia: vnde videtur ꝙ vtēs pane acquiſito iuſto labore habet ius ⁊ dominium in illo. ¶ Comparando ergo primum iſtorū modorū ad ſcðm quo ad aliquid per accidens tamen videtur ſecundus magis facere ad perfectionem: quia inquantum talibus non eſt ſufficienter prouiſum de neceſſarijs vite: ſed indigent ea acquirere per mendicitatem nec eis de his prouidetur niſi inquantum habetur bona opinio de bona vita eorum: ⁊ quia iuſta bona circa ſalutem aliorum faciunt compelluntur magis ꝙ alij ad opera bona vite: ⁊ ad ſpiritualia promouenda licet non faciant talia principaliter propter dicta neceſſaria vite. Cuius ſignū eſt quia illi quibus prouiſum eſt in his ſufficienter minus circa talia bona ſpiritualia inſiſtunt. ꝙ uis plures eorum laudabiliter viuant. Et de talibus mendicantibus qui ſic ad bonum cōpelluntur poteſt dici felix neceſſitas que nos ad meliora compellit. ¶ Uerum tamen omnibus penſatis iſte modus ſecundus magis liberet mentem hominis a malis que proueniunt ex temporalibus ꝙ primus: ⁊ per conſequēs magis faciat ad perfectionem eſt difficile diffinire: tamen prima facie abſolute loquendo videtur ꝙ ſecundus modus ſit ſimpliciter minꝰ perfectus ⁊ minus ad perfectionem faciens ꝙ primus. Et hoc patet triplici ratione accepta ex parte mendicantium ⁊ etiā ex parte eorum ex quibus mendicant. ¶ Prima talis eſt modus viuendi quo quis minus indiget alieno eſt magis perfectus ſed primus eſt huiuſmodi reſpectu ſecundi: quia ille qui habet certam prouiſionē perpetuo minus indiget alieno ꝙ qui habet neceſſitatem frequenter mendicandi. ¶ Secunda talis eſt: ille modus eſt magis perfectus qui reddit hominem circa temporalia minus ſolicitum: ſed talis eſt primus reſpectu ſe

cundi ergo ꝛc. Minoꝛ probatur. pꝛimo quia licet circa pꝛedicta neceſſaria ſit homo magis affectus quando habentur ꝙ quando non habentur: tamen circa neceſſitatem vite eſt magis anxius quo modo non habita habeat ꝙ quo modo habitis vtatur: quia non habens habet anxietatem deſiderij: habens autem habet complacentiam quieti ꝛ maxime quando habet ea in cõmuni ergo ꝛc. ¶ Secundo qꝛ habens redditus perpetuos eſt quaſi mulier nupta que vni ſoli querit placere ꝛ habet qḋ cupit. ſed non habens eſt quaſi virgo nuptura que querit multis placere: ꝛ propter hoc eſt magis ſolicitus ꝙ ille cui eſt prouiſum. ¶ Tertio: talis eſt modus cui magis nata ſunt miſceri vicia eſt minus perfectus: ſed talis eſt ſecundus reſpectu pꝛimi ergo ꝛc. Pꝛobatio minoꝛis: quia mẽdicitati nata eſt miſceri adulatio: ꝛ taciturnitas veritatis dicẽde. Unde ꝛ apoſtolus nolebat accipere ſũptus ab illis quibus pꝛedicabat ne per hoc minueretur libertas arguendi vt patet in gloſa ſecunda theſſalonicenſes tertio. Non accepimus .ſ. neceſſaria ab illis non quaſi nõ habuerim⁹ poteſtatẽ ꝛ ſup illḋ pꝛouer. xxv. ꝛ hoc ſm aliam litteram raro inferas pedem ad amicum tuum ne ſaciatus tui odiret te dicit gloſa. qui enim frequenter ad aliam menſaꝫ comedit ocio deditus adulari neceſſe eſt paſcenti ſe. ¶ Quarto: ratio talis eſt illud ex quo contingit aliquẽ dare ſuum vel inuoluntaria vel minus voluntaria eſt minus perfectum: quia magis accidit ad iniuſtum quo ſimpliciter accipitur inuoluntarie alienuꝫ: ſed talis eſt ſecundus modus reſpectu pꝛimi: ergo ꝛc. Pꝛobatio minoꝛis: quia quando aliqui alicuius auctoꝛitatis vel potentie petunt datur eis frequenter vel pꝛopter timoꝛem vel pꝛopter damnũ vel pꝛopter confuſionem vel pꝛopter importunitatem: ꝛ non pꝛopter charitatem ad ſubueniendum neceſſitati eoꝛum: ꝛ per conſequens dans amittit meritum. quia quodam modo inuoluntarie dat. Et his in parte patet quid dicendum eſſet de tertio modo licet alia multa eſſent dicenda circa ipſuꝫ que alibi tractantur. Eſt autem pꝛeter pꝛedictos alius modus viuendi quo pꝛedicans euangelium quotidianũ victũ ſibi pꝛopꝛio laboꝛe acquirit ſicut fecit paulus non accipiens ſtipendium licet ſibi deberetur ꝛ talis modus ſuppoſito ꝙ non multum impediat opera perfecta ſpiritualia eſt inter alios perfectiſſimus: quia talis videtur ſibi ſufficiens maxime ꝛ plus impendere de ſuo cum dimittat ſtipendia ſibi debita. Tamen xp̄s viuens perfectius egit de loculis ꝙ paulus viuens de laboꝛe ſuo: quia miſericoꝛdius in hoc egit ne videns pauluꝫ iſta non queſiturum damnaret imperfectos iſta queſituros: per loculos autem non tantuꝫ intelliguntur bona ab alijs recepta: et reſeruata ſed generaliter neceſſaria vite ab alijs recepta: ꝛ ſic etiam dicitur vixiſſe de loculis inquantum accipiebat neceſſaria vite a mulieribus que miniſtrabant ei. ¶ Ad argumentum Matthei. xix. dicendum quod non eſt neceſſarium abſoluta neceſſitate relinquere tempoꝛalia vel in pꝛopꝛio vel in cõmuni. niſi quãtum ad effectum inoꝛdinatuꝫ. dictum autem illud intelligitur vel pꝛo eo qui non eſt bene diſpoſitus ad diuitias. ſicut foꝛte erat ille iuuenis: vel intelligitur ꝙ quantũ ad expeditius habendam ꝛ exercendam perfectionem requiritur abiectio tempoꝛalium quo ad dominium in pꝛopꝛio nõ in cõmuni. licet eſſentialiter ꝑfectio non ſit ipſa abiectio: ſed diſpoſitio tantuꝫ ad eam: ipſa autem perfectio eſſentialiter conſiſtit in ſequela xp̄i: vnde ſubditur veni ꝛ ſequere me. ¶ Et per hoc patet ad aliud: quia ad perfectionem requiritur ꝙ relinquantur tempoꝛalia affectu ꝛ effectu quãtuꝫ ad inoꝛdinationem que poteſt eſſe circa ea ꝛ dominium eoꝛuꝫ relinquere in pꝛopꝛio affectu: ꝛ effectu ad expeditius habendam ꝛ exercendam perfectioneꝫ nec plus requiritur. ¶ Ad illud in oppoſitũ dicendum qḋ ſcḋm ꝙ ſunt inſtrumenta pꝛomouentia ad perfectionem ſecundum quantitatem et modum quo ꝓmouent ꝛ reddunt hominem expeditioꝛem ad perfectionem non ſunt abijcienda nec affectum nec effectum ſunt tamen abijcienda, ſecundum modum ꝛ quantitatem quibus nata ſunt impedire ꝛ quis ſit ille modus ꝛ quantitas dictum eſt. ¶ Ad aliud dicendum ꝙ ſtatus pꝛelatoꝛum eſt ſtatus eoꝛum qui debent habere maximam perfectionem. ꝛ ideo abundantia tempoꝛalium eis non eſt periculoſa ſicut alijs: pꝛecipue quia pꝛopter neceſſitates alioꝛum ſtatus eoꝛum requirit talem abundantiam ꝛ ſic diſtractio qua diſtrahuntur a vita contemplatiua recompenſatur pꝛopter vtilitatem communem reipublice. ꝛ iḋ ad perfectionem eoꝛum ſufficit ꝙ in pꝛeparatione animi relinquant tempoꝛalia. ſ. ſi opus fuerit nam magis perfectum eſſet in eis ſi eſſent contenti bonis eccleſie communibus circa quoꝛum occupationem recompenſatur diminutio contemplationis eoꝛum pꝛopter communem vtilitatem ꝙ cum hoc habeant bona patrimonialia: licet illa poſſint habere cum eſſentiali perfectione. ¶ Dicendum ergo ad foꝛmaꝫ argumenti ꝙ ſtatus pꝛelatoꝛum eſt ſimpliciter perfectus: quia requirit hominem maxime perfectum ꝛ diſtractio eoꝛum circa abundantiam tempoꝛalium recompenſatur pꝛopter communem vtilitatem pꝛopter ꝙ in ſtatu epiſcopoꝛum talis abundantia non facit imperfectionem pꝛopter recompenſationem. Et tamen lꝫ appetenduꝫ ſit eſſe dignum ſtatu pꝛelatoꝛum non tamen ſimpliciter ſtatus eſt appetendus: ſed in neceſſitate pꝛo vtilitate cõmuni que recompenſat eſt recipiendus imperfectis autẽ talis abundantia eſſet periculoſa. Unde boeti⁹. iiij. de conſola. plus hoīb⁹ ꝓdeſſe reoꝛ aduerſaꝫ ꝙ ꝓſperã foꝛtunã qꝛ ꝓſpa decipit ꝯ facit ꝓſpera felicitate incautos. aduerſa autem inſtruit ꝛ ꝯ prouidos reddit ꝛ efficit pꝛudentes. ¶ Quantum ad ſecundum de impugnatione pꝛedictoꝛuꝫ ſic pꝛocedũt aliqui inueſtigando. Utrum perfectio vite humane requirat tempoꝛalia relinquere dicentes ꝙ carere tempoꝛalibus diuitijs non pertinet ad perfectioneꝫ pꝛimo ꝙtum eſt de ſe ad ꝑfectionem. ſi in ſe ꝛ abſolute talis carentia conſideretur: qꝛ in pꝛiuatione non conſiſtit perfectio per ſe: ſed in aliquo poſitiuo: quia in eo quo participatur ſumme perfectum. ſ. deus qui participatur per aliquod poſitiuum a cuius participatione receditur per pꝛiuationem. ¶ Pꝛeterea carere potentia maloꝛum malum eſt: quia maloꝛuꝫ ſunt potentie bone: ſed habere diuitias eſt ad bonum: ꝛ ad malum vſum: ergo bonuꝫ eſt de ſe habere diuitias: malum autem carere ſicut ꝛ carere intellectu qui intelligit verum ꝛ falſum ꝛ voluntate que fertur in bonũ ꝑ ſe: in malum autem per accidens. Sed tamen carere diuitijs in caſu: ꝛ per accidens poteſt eſſe bonum ſicut carere membꝛo abſolute malum eſt: aliquando autem amputare mẽbꝛum bonum eſt vt qꝛ putridum ẽ. ¶ Ulterius ſciënduꝫ ꝙ non eſt queſtio de carentia diuitiarum: ſed de relinquentia que multũ differunt in carentia enim diuitiaruꝫ nulla perfectio eſt pꝛopter pꝛedicta. Et adhuc alia ratione: quia perfectio conſiſtit in actu eius qui dicitur perfectus. i. x. ethicoꝛum. Unde non eſt felicitas in honoꝛibus: quia honoꝛ nõ eſt in honoꝛato. Derelictio autem actum impoꝛtat derelinquentis. ſ. abiectio affectus ꝛ effectus. Unde multi carent tempoꝛalibus qui nec affectu ꝛ effectu ea reliquerunt ꝛ in hoc non eſt perfectio. Et ſic concludunt fere oīa dicta pꝛime opinionis: ſed in derelictione que actum impoꝛtat poteſt eſſe perfectio. Nec rationes pꝛime oppoſitionis ſunt cõtra hoc. Et de hac derelictione eſt queſtio non de carentia. Unde ipſe non pꝛoſequitur queſtionem ſuam. ¶ Ulterius notandũ ꝙ alia eſt perfectio vite que conſiſtit eſſentialiter i charitate dei ꝛ pꝛoximi vt ipſe bene dicit. Alia eſt perfectio ſtatus que conſiſtit in perpetua obligatione ad conſilia ꝛ ad opera perfectionis. Unde paupercula vidua que miſit duo minuta erat in maioꝛi perfectione vite ꝙ pꝛincipes ſacerdotum. ſed illi in maioꝛi perfectione ſtatus. ¶ Dicendum ergo ꝙ relinquere tempoꝛalia per ſe quidam pertinet ad perfectionem ſtatus: ſed per accidens ꝛ ex conſequenti ad perfectionem vite. ¶ Pꝛimo quia omnis actus oꝛdinatus ad deum qui de natura ſua malus non eſt excellens communem ſtatum alioꝛum pertinet ad perfectionẽ ſtatus: hec enim requiruntur ad actum: ꝛ perfectũ: quoniam non ſolum debet eſſe de genere bonoꝛum: ſed etiam de genere maloꝛum de quibus ſunt conſilia: ſed relinquere tempoꝛalia eſt huiuſmodi. non enim eſt actus malus de ſe: alias non caderet ſub conſilio nec electione xp̄i: ꝛ ſic pꝛopter deuꝫ non

ſicut philoſophi ꝓpter ſcientiã: ſʒ vt liberius vite cõtēplatiue que eſt ad deum vacetur ⁊ excedit cõmunem ſtatũ: quia pertinet ad conſilium non ad ꝓceptũ. namʒ iuuenis impleuit pcepta nondum relinquerat ea. vnde ei conſulitur non qꝺ non diligat: ſed ꝙ nõ poſſideat: quia relinquere affectum preceptuʒ eſt: effectum vero conſilium. ¶ Ad primum dicēdum ꝙ relinquere ex toto tempoꝛalia ita vt nec victus nec veſtitꝰ retineatur dum tamen homo ſe ponat in tali ſtatu ꝙ veriſimile ſit ꝙ non deficiet pꝛopter dei pꝛouidentiam: non ſolum non eſt imperfectionis ſed perfectionis. hoc enimʒ fecerunt apoſtoli quibus dictum eſt. nolite ſoliciti eē ⁊c. Et conſiderate volatilia celi ⁊c. ſic faciunt religioſi mendicantes ſicut et xp̄s viuebat de loculis in quibus nil ponebat de laboꝛe vel de artificio ſed de elemoſinis ſpōte oblatis a mulieribus ⁊ alijs: aut etiã mēdicatis. ps. Ego autem ſum mendicus ⁊ pauper. Deut. x. amat peregrinum ⁊ dat ei victum ⁊ veſtitum. Ubi autem immineret neceſſitas etiam religioſi tenerentur manibus laboꝛare. ¶ Quando ergo dicit ꝙ homo tenetur ſic pꝛocurare vite neceſſaria ſicut ⁊ ſeruare vitam verum eſt voluntarie autem pauperes pꝛocurant, per ſe vel per alios mendicando vel recipiēdo non inhoneſte: quia gloꝛia magna eſt ſequi dominum. apoſtoli enim ſic eum ſequebantur per mundum edentes ⁊ bibētes que apud auditoꝛes erant niſi Paulus alicubi parcēs infirmis. Non enim apoſtoli que communia fuerũt hieruſalem deferebãt ꝑ totum mundum: ymo econuerſo collectam fecit paulus in mundo pꝛo ſanctis de hieruſalē ſicut fratres exeũt pꝛo queſtis. ſed ⁊ apoſtoli ſoꝛoꝛem mulierem circunducebãt miniſtrantes eis. i. Coꝛinth. ix. Sic ergo tēpoꝛalia relinquere omnem ſolicitudinem ſuam in deum ponendo non eſt carnē odire nec econtra amicitiam naturalem ⁊ omnia huiuſmodi: quia nullus taliũ adhuc viſus eſt pꝛopter hoc moꝛi fame. Nõ enim affliget dominus fame animã iuſti. Sed quandoqꝫ etiã miraculoſe pꝛouidet in ſignum quod appꝛobat incertitudinem pꝛouidētie ipſoꝛum pꝛopter ſpē in dominum certitudinem. Nam ⁊ Hieronimus ⁊ martinus ⁊ multi ſanctoꝛum heremitarum radicibus herbarum odientes ſic animam ſuam in hoc mundo qꝺ attribuitur perfectioni. ¶ Quod dicit in ſecundo membꝛo ꝙ nec poſſeſſio nec abiectio diuitiarũ ſint de neceſſitate perfectionis. verum eſt loquēdo de perfectione vite. Sed loquendo de perfectione ſtatus aliqua abiectio diuitiaruʒ in pꝛopꝛio eſt neceſſaria ⁊ eſſentialis. Nec obſtat de abraã qꝛ ille habuit ꝑfectionem vite non ſtatus vel ſi ſtatus habuit vt pꝛelatus ⁊ vt pꝛelatus veteris teſtamēti non noui. deus eñ voluit fere omnes patres veteris teſtamenti eſſe diuites: vt carnales iudei quibus lex tempoꝛalia ꝓmittebat libentius ſeruirent deo legem tenentes cum viderēt dei cultoꝛes ⁊ legis obſeruatoꝛes diuitijs abũdare. Sed fere omnes patres noui teſtamenti voluit pauperes eſſe: qꝛ lex amoꝛis docet tēpoꝛalia cõtēnere ⁊ ſpiritualia amare. ¶ De tertio mēbꝛo dicēdum ꝙ tertius modus viuendi qui habet penuriam victꝰ dũ tamē ꝓbabiliter credatur ꝙ victualia nõ deficiãt qualis ē modus viuēdi quē xp̄s conſuluit ĩ volũtaria paupertas: qꝛ ſe ſequentibus turbis panes ⁊ piſciculos diſtribuit in deſerto: eſt magis eligēdus ꝙ ſecũdus qui nullam aſperitatem victꝰ patitur. ¶ Pꝛimo quidem quia magis eſt confoꝛmis chꝛiſto qꝛ eſuriuit ⁊ ſitiuit: ⁊ apoſtolis qui vellebant eſurientes ⁊ mãducabant ſpicas. Quod autem melioꝛes ⁊ ſapiētioꝛes eligunt hoc ſimpliciter eſt melius ⁊ magis eligēdum. Chꝛiſtus autem ſm̄ Bernardum elegit ꝙ carni moleſtius ⁊ aſperius ¶ Secundo ſi pꝛopter futuram vitam non expedit penuria tempoꝛalium pari ratione: nec ieiunare nec vigilare nec animam ſuã in hoc mundo odire ꝙ ſaduceoꝛum eſt non expectantium aliam vitam. ¶ Ad id qꝺ dicit ꝙ multas habet anxietates annexas: verum eſt coꝛdis ⁊ coꝛpoꝛis in inuolũtarie pauperibus: non autem coꝛdis ſed ſoluʒ coꝛpoꝛis in alijs ſed in martyꝛio qꝺ ē magne perfectionis ⁊ in actu foꝛtitudinis et patientie eſt ſemꝑ anxietas coꝛpoꝛalis ⁊ cum patientia opus perfectum habet quia intus eſt complacentia vel delectatio coꝛdis Sicut arſenius quõdam ſenatoꝛ gratias egit deo: quia ad hanc paupertatem venerat ſponte vt elemoſinam pꝛo nomine eius accepiſſet: ſic ſancti quibus dignus non erat mundus anguſtiati afflicti ⁊c. Hebꝛeo. xi. bernardus multi vident punctiones noſtras qui non vident vnctiones. ¶ Dato etiam ꝙ eſſent anxietates mentis tamen aſſumere hoc pꝛopter deum ⁊ dei conſilium eſt maxime perfectionis ſicut aſſumere alia opera difficilia pꝛopter ipſum: ⁊ licet diſtractio mentis ꝙ patiuntur voluntarie diuites de ſe impediat actum charitatis nec mereatur eius augmētum quia non eſt pꝛopter deum aſſumpta: tamen diſtractio ſi quã habent voluntarie pauperes in quãtum pꝛopter deum eſt aſſumpta meretur augmentum charitatis et habent actum virtutis patientie et humilitatis annexum et charitatis: quia ibant apoſtoli gaudentes ⁊ cetera.

¶ Ad ſecundam rationem dicendum ꝙ pꝛocedit de inuolũtarie pauperibus: nõ de alijs quos communiter videmꝰ magis obedire ꝙ alios de alijs duobus ſtatibus. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ loquitur ſimiliter de mēdicitate inuoluntaria. vel dicendum ꝙ loquitur ſm̄ tempoꝛa antiqua quando nondum erat conſilium pꝛomulgatum de paupertate ſicut nec de virginitate: quia chꝛiſtus debuit eſſe pꝛincipium iſtoꝛum. ¶ Pꝛeterea nec Salomon ſemper omnia pꝛecepta impleuit: quare nec cõſilia: vel loquitur ſicut rex cuius egeſtas noceret reipublice. ¶ Quarto dicit ꝙ viro bene diſpoſito magis eligēda eſt abundantia: verum eſt pꝛopter ſe: ꝙ uis etiam dimittere non queratur pꝛopter ſe ſed nullus eſt qui egeſtatem pꝛopter ſe appetat: ſed pꝛopter deum ⁊ vt chꝛiſtiam vel amoꝛe virtutis ⁊ ſcientie vt philoſophi: ⁊ ſic magis eligenda eſt egeſtas: alias chꝛiſtus nõ fuiſſet bene diſpoſitus qui egenus factus eſt: ſingit ne fieret rex. Unde mirum eſt ſatis ꝙ ita patenter arguit vitam chꝛiſti. Et quod dicit ꝙ penuria non eſt bona niſi per accidens ex bonitate vtentis. dicendum ꝙ verum eſt nec ſimiliter diuitie queruntur pꝛopter ſe ſed pꝛopter aliud. Et quia finis pꝛopter quem queritur penuria eſt deus qui eſt melioꝛ ꝙ finis pꝛopter quem queruntur diuitie: ideo penuria ē melioꝛ. peioꝛ eſt etiam abundantia ꝙ penuria pꝛopter deũ ſumpta: quia ſolicitudo diuitiarum mentem lacerat ſicut ſpine. Philoſophus autem loquitur de penuria inuoluntaria que non decet felicem. ¶ Quod dicit ꝙ non eſt voluntarie aſſumēda ſed ſi occurrerit toleranda eſt contra electionem chꝛiſti et ſanctoꝛum. ¶ Quod boetius dicit loquitur de foꝛtuna ſm̄ opinionem mundanoꝛum. beatũ dixerunt populum cui hec ſunt Ex cõtrario aũt ſenſu diuitie nõ ſint appetende. ſed ſi affluant bene diſponende. ſi enim pꝛoſperitas eſſet appetenda nõ oꝛaret: apoſtoli enim elegerunt inopiam contumeliam ⁊ huiuſmodi ꝓpter xp̄m: ſed verum eſt ꝙ nullus ſapiens hoc eligit ꝓpter ſe. ¶ Quod dicit vltra ꝙ clerici curati et canonici habent de iure ſuũ cõmune: ſed monachi habent ex liberalitate offerentium: verum eſt quãtum ad decimas ⁊ pꝛimitias. ſed ſicut monachis ſponte ſunt dati redditus qui poſt dationem eis de iure debentur. ita multi redditus ſponte clericis ſunt dati ab initio de quibꝰ viuũt nūc. Et fere de his oēs ꝓbēde ⁊ dignitates ſunt. Itē nõ ita viuũt de cõi canonici ſicut monachi: quia licet dominiũ rerum eccleſiaſticarũ ſit cõe tñ adminiſtratio eſt diuiſa per ſingulos conſtitutos quaſi pꝛocuratoꝛes in rem ſuam et fructus collecti a quolibet fiunt eius pꝛopꝛij quo ad dominium ⁊ diſtributiones recepte: non ſic autem monachi quia nec panis quo vtitur fit eius quo ad dominium cum non ſit capax dominij ſicut nec ſeruus. Canonici autē eius de quo viuũt pꝛius fiũt domini ꝙ illud in victu conſumant. Unde immediate viuunt de pꝛopꝛio non de communi: ⁊ ſic vſ ctus monachalis eſt perfectioꝛ ꝙ clericalis ⁊ magis in cõmuni. ¶ Nec obſtat beatius eſt magis dare ꝙ accipere: quia ſimplices canonici ita viuunt de acceptio gratis vt dictum eſt ſicut monachi. ¶ Pꝛeterea plus dederunt qui omnia reliquerunt: ⁊ ſpiritualia ſeminant recipientes parua tēpoꝛalia ꝙ q̄ ſua pedētim diſtribuũt ⁊ recipiũt magna anniuerſaria ⁊ legata annua. ¶ Quod aũt dicit mirabile ꝓpꝛietatem ſeparari ab vſu in his quoꝛum vſus eſt cõſumptio rei periculoſe dicit contra eccleſiam talem ſtatum confirmãtem ⁊ ex ignoꝛãtia iuris. nã ſer

uſ patriſfamilias vt dictum eſt: et liberi ad conuiuium inuita ti habent vſum ciborū: licz eius ſine dominio: vnde nō poſſunt alienare. ¶ Modus autem qui habet proprietatem in communi quo ad mobilia et loca eſt perfectior: quia xp̄s firmior et apoſtolis qui loculos habebant ⁊ cenaculum vbi manebant. ¶ Ad illud qđ totiens replicat dicens ꝙ modus magis ſibi ſufficiens vt felicitas et minus indigens de alieno eſt perfectior: verum eſt in quātum huiuſmodi. vnde qui magis ſibi ſufficit in temporalibus eſt perfecti⁹ diues: ⁊ qui magis ſibi in ſpiritualibus eſt perfectius virtuoſus: non autem qui magis ſufficit in temporalibus eſt perfectior in ſpiritualibus: ſic enim xp̄s fuiſſet valde imperfectus virtutibus. ¶ Ad aliud de anxietate et labore dicendum ꝙ cum virtus ſit de bono ⁊ de difficili quāto aliquis plures difficultates ſuſtinet ꝓpter xp̄m tanto eſt magis virtuoſus: vnde humilitas ⁊ labor quez habent in querendo victum ⁊ confuſio eſt maximi meriti.
¶ Ad aliud de nupta dōm ꝙ querūt oībus placere ad edificationem. paulus per omnia omnibus placebat. nulli autem ꝑ adulationem ad queſtum: quia ſic xp̄i ſerui non eſſent et qui omnia reliquerūt vt xp̄o placeant non eſt probabile ꝙ rurſum ꝓpter modica querant placere mundo et diſplicere deo.
¶ Ad aliud de taciturnitate patet falſum ad oculum: quia nulli magis audacter impugnāt vitia oīm publice et priuatim ꝙ̄ religioſi mendicātes. Et ſi quidem hoc non faciunt non ꝓpter hoc eſt totus ſtatus dānandus ſicut ſtatus epiſcoporum perfectus eſt quis habeat aliquos imperfectos. ¶ Quod dicit de apoſtolo dicendū ꝙ licet a quibuſdam non acciperet ſumptus tamen a pluribus accipiebat ſicut ipſe dicit alias domus expoliaui. ¶ Quod dicit de gloſa ſuper iob loquitur de inſtructionibus non predicatoribus quibus dictum eſt edentes ⁊c. nec eſt perfectius laborare manibus ꝙ̄ mendicādo ſtudere ⁊ predicare ⁊ operari cibum qui non perit vt dicit Hieronymus in prologo ſuper iob. Paulus autem manibus laborabat: nō q2 perfecti⁹ ſz ne ſcādalizaret. Nec ſimile de illo q̄ habebat ſcientiā infuſaz ⁊ poterat ſine ſtudio predicare et docere. ¶ Qđ dicit ꝙ diſtractionem prelatorum in temporalibus recompenſat vtilitas publica. dicendum ꝙ diſtractionem minorem patiuntur pauperes religioſi in querendo neceſſaria circa que pauci eorum paucis temporibus occupantur: et hanc poteſt recōpēſare et humilitas confuſionis ꝓpter xp̄m in hoc aſſumpta et fructus predicationis ⁊ animarum ꝙ̄ melius procurāt in paupertate cum ſermones diuitum parum edificent. ¶ Auctoritatem autē boecij quā vltimo ponit per hoc deſtruit ꝙ̄cquid ſuperius poſuit: nam ſicut Salomon in eccleſiaſte q̄dam dicit in perſona ſtultorum: quedam autem in perſona ſanctorum. ſic etiam boetius facit in libro de conſolatione. Unde prima auctoritas que prefert bonam fortunam eſt ſm̄ ſapientiam huius mūdi. Secunda autem contraria eſt ſm̄ ſapientiā ſanctorum. Ex predictis patet ſolutio ad contraria.

¶ Queſtio quarta.

Quarto queritur. vtrum priuatio pura ponat in ſtatu perfectionis. Et videtur ꝙ nō: q2 ꝑfectio dicit aliquid poſitiuum. ſed priuatio nihil ponit: ergo ⁊c. ¶ Contra paupertas euangelica ponit in ſtatu perfectionis cum xp̄s in euangelio maximam perfectionem docuit. ſed paupertas euangelica dicit purā priuationem que dicit totalem deſertionem temporalium rerum. Mat. xix. ſi vis perfectus eſſe ⁊c. ¶ Reſpondeo hic ſunt due opiniones. Prima dicentium ꝙ ad perfectionem pura priuatio nil facit ꝑ ſe facit tamen aliqua priuatio per accidens q2 illud ſolum facit ad perfectionem per ſe ꝙ per ſe facit ad virtutem contemplatiuam vel moralem: et qđ facit ad exercendum prompte et ꝑfecte actus earum. ſed hoc non facit pura priuatio. ergo ⁊c. Probatio minoris. quia illud per ſe facit ad virtutes et earuz actus perfecte exercendum ꝙ facit ad hoc qđ potentie anime in quibus ſunt virtutes conuenienter eliciant actus ſuos virtuoſos: hoc autem non eſt pura priuatio. Et hoc quidem patet quātum ad id qđ eſt ex parte anime. nam ex parte anime requiruntur potentie in quibus ſunt virtutes ⁊ act⁹ earum: ex ꝑte etiam corporis. hoc idem patet. Nā ex parte corporis faceret per ſe ad opera virtutum bona diſpoſitio corporis ⁊ organa q̄ deſeruiunt inſtrumentaliter potentijs in quibus exercet op⁹ virtutis ad qđ facit bona diſpoſitio corporis in ſanitate et in alijs que omnia ſunt poſitiua. ¶ Hoc etiam patet ex parte rerum exteriorum que veniunt in vſum vite preſentis de quib⁹ principaliter intelligitur queſtio preſens. ¶ Ad cuius euidentiam ſciendum ꝙ rerum temporalium triplex pōt eſſe priuatio. Una omninō da carentia iſtoꝝ ⁊ in cōi et in priuato ⁊ q̄tū ad proprietatem et quātum ad vſum: ⁊ talis carentia ſtatim inferret mortē: nec facit ad ꝑfectionē ꝑ ſe: ymo īpedit ꝑfectionem per ſe. Secūdo modo poteſt accipi priuationem bonorū temporaliū carentia ⁊ defectus eorum ſic ꝙ non habetur proprietas: nec faciliter poſſet haberi ſm̄ ꝙ requirit conueniens ſubſtētatio hominis: ſed cum difficultate ⁊ multis moleſtijs famis ⁊ ſitis ⁊ talis priuatio etiam per ſe non facit ad ꝑfectionem ſed impedit eam ⁊ deſtruit corpus hoīs ⁊ impedit cor ne poſſit vacare operibus ꝑfectiōis attingēde: ſed nec contēplare ꝓpter moleſtias quas patitur. Tertio modo pōt accipi priuatio temporalium ꝓ carētia iuris ſiue dominij ⁊ ꝓprietatis in reb⁹ temporalibus cum facultate faciliter habendi ea quo ad vſuz quādo indigetur eis ⁊ ſm̄ ꝙ ſubſtētatio ſua conueniens requirit ſine tolerātia moleſtie in habēdo. ⁊ de tali priuatione que nō eſt pura priuatio temporaliuz ex quo habetur facultas habendi ea faciliter ſm̄ ꝙ cōueniens requirit ſuſtentatio: lz ſit priuatio dominij in ꝓprio ⁊ cōi. de hac inq̄ eſt principaliter qđ Utrum faciat ad perfectionem. ¶ Et dicēdum ꝙ non facit per ſe ad ꝑfectionem: lz poſſit facere ꝑ accidēs. Quod autem directe ⁊ ꝑ ſe nō faciat ad ꝑfectionem: patz primo: q2 ſi priuatio per ſe faceret ad ꝑfectionem maior priuatio faceret maiorem ꝑfectionem: ⁊ maxima maximam. Et ſic priuari omnino ꝓprietate ⁊ vſu neceſſario ⁊ tāto eſſet maxima ꝑfectio. hoc aūt eſt falſum. ergo ⁊c. Si dicatur ꝙ priuatio ſm̄ ſe non eſt bona: ſed priuatio voluntaria eſt bona. vnde bona eſt in quātuz voluntarie accepta. ¶ Contra actus voluntatis habet bonitatem ex obiecto ergo act⁹ voluntatis nō pōt eſſe bonus niſi obiectum includat bonitatem. Et ſi obiectum de ſe ⁊ ſine actu nullam bonitatem includit actus voluntatis ſuperueniens nō poteſt facere ipſum bonum. ¶ Preterea augu. in libro de libero arbitrio vult ꝙ voluntas nil poſſit appetere niſi bonum vel exiſtens vel apparens: vnde quia priuatio nullum bonum importat ideo ipſe oſtendit ꝙ nec puram priuationem ſm̄ eum per ſe velle poteſt. vnde ſm̄ eum nec per ſe velle poteſt nō eſſe: ſicut oſtendit etiam in illis qui ſe interficiunt vt euadant miſeram vitam. ergo priuatio per ſe non habet ꝙ ſit bona vel ꝙ poſſet appeti. Sed ſi appetitur oportet ꝙ hoc ſit ratione alterius.
¶ Item nihil facit hominem perfectum per ſe niſi virtus vel actus virtutis. Sed priuatio alicuius boni: nec eſt virtus neꝙ actus eius. ergo ⁊c. ¶ Item ſi priuatio proprietatis per ſe facit ad perfectionem propoſitio oppoſita: ſcilicet habere proprietatem vel dominium facit ad imperfectionem per ſe: ſed hoc eſt falſum. tum quia epiſcopi de ordine iſtorum qui profitentur talem paupertatem habent dominiū in reb⁹ eccleſiaſticis ſicut et alij epi ⁊ ordinātur de eis. Et ſic epi aſſumpti de ordine iſtoꝝ nō aſcēderent ſed deſcenderēt ad ſtatum minorem ꝙ abſit: tum etiam q2 papa qui habet loco eorū ꝓprietatē in reb⁹ efficeretur imperfectus ꝓpter ꝑfectionem eorum ꝙ ſimiliter eſt icōueniēs. ¶ Itē impoſſibile ē ꝙ ꝑfectio alicuius ꝑ ſe depēdeat ex gratuita volūtate alterius. Sed ſi carentia ꝓprietatis ⁊ dnij in reb⁹ talib⁹ ꝑ ſe facit ad ꝑfectionē ⁊ oppoſitū ad imꝑfectionē ꝑfectio alicui⁹ depēderet ex gratuita volūtate alteri⁹: q2 ſi nō inueniret alterū q̄ vellet aſſumere ꝓprietatē illa bona nullius eſſent ⁊ poſſent occupari a quocūq3 ⁊ ſic talis nō poſſet ſe cōſeruare in vita: nec ꝓuidere ſibi de neceſſarijs: ergo talis priuatio non facit ꝑ ſe ad perfectionem.
¶ Item iterum modus viuendi in paupertate ille videtur ꝑ-

fectioꝝ per ſe loquendo in quo quis viuit de labore manuum ſicut vixit paulus. ſed in tali modo viuendi non poteſt habere ius in precio dato ꝑ labore niſi laborās: q2 ille qui reddit preciū nullum ius habet in id. ergo talis priuatio iuris non facit per ſe ad perfectionem. ¶ Talem modum viuēdi inuit beatus Franciſcus fratribus ſui ordinis in regula. Et adhuc expreſſius hoc innuit in ſuo teſtamēto. ¶ Talis tamen priuatio per accidēs pōt facere ad ꝑfectionem: q2 enim habere proprietatem in talibus allicit animum ad minus amandum et precipue in male diſpoſitis ſm affectum. ideo carere proprietate talium ⁊ in proprio ⁊ in communi poteſt facere per accidēs et ſicut remouens prohibens ad perfectionem inquantum per remotionem talis iuris facit ꝙ talis minus afficiatur ad temporalia: vnde etiam perfectio eorum requirit ꝙ ipſi minus afficiantur ad talia ⁊ minus ſolliciti ſint in procurando ea ꝙ alij ſicut illi qui non habent aliquid in eis niſi vſum facti. ¶ Sciēdum ergo ꝙ multiplex poteſt eſſe priuatio temporalium.

¶ Una que omnia excludit et quātum ad proprietatem et quātum ad vſuꝫ ⁊ hec eſt ꝑemptio ſubiecti perfectiōis nec aliquo modo facit ad perfectionem: ſed deſtruit eam. ¶ Alia eſt priuatio que excludit facultatem faciliter habendi neceſſaria habens annexas multas moleſtias et illa non facit ad perfectionem ꝑ ſe ſed tñ facit per accidens inquātum remouetur prohibens perfectionem aliquo modo: quia talia domant carnem ⁊ ſubijciūt ſpiritum propter penalitates. ¶ Alia eſt priuatio que excludit dominium in proprio et in communi. ſed includit vſum ⁊ facultatem habendi ſm conuenientem neceſſitatem. Et iſta eſt aliquid poſitiuum quantum ad id quod ibi facit ad perfectionem per ſe inquantum. ſ. ponit conueniens medium in eo qḋ eſt inſtrumentum bene viuēdi: et per accidens remouendo ꝓhibens inquātuꝫ tollit extrema que ſunt nimio abūdare et nimis egere ⁊ quātum ad carentiam proprietatis tollit nimiam affectionem ad talia. ¶ Alia eſt priuatio quātum ad modum habēdi: q2 quodāmodo carent reddītibus victum ꝑ mēdicitatē. ⁊ talis priuatio nō facit ꝑ ſe ad ꝑfectionem: quia nihil boni ꝑ ſe importat: ymo importat malum pene tam odii ꝙ ſenſus: ſed ꝑ accidens facit ad ꝑfectionem inquātum ſm carētiam taliū bonoꝝ: q2 importat ſollicitudineꝫ et erubeſcētiā mēdicationis humiliatur ſpūs hoīs. Et inquātuꝫ ex hoc qḋ victus eoꝝ depēdet ex gratuito beneficio alioꝝ magis inſiſtunt honeſte vite ne ſcandalizent eos a quibus accipiūt victum ⁊ magis inſiſtūt predicationi ⁊ cōſilijs ⁊ alijs bonis q̄ impediunt eis a quibus viuūt. ¶ Ad argumentum ergo dicendum ꝙ pura priuatio nihil ponens nō facit ad ꝑfectionē ſed priuatio aliquid ſupponens ⁊ aliquid priuans pōt facere ad perfectionem ꝑ accidens: vt dictum eſt ſicut remouēs ꝓhibens. ¶ Ad ſecūdum dicēdum ꝙ paupertas euāgelica nō dicit priuationem totaliter temporalia excludētem: ſed priuationem excludētem dominiuꝫ rerū in proprio non in communi: talis enim paupertas fuit quā apoſtoli in primitiua eccleſia tenuerunt ⁊ ſancti poſt eos in cōmuni viuētes ſicut canonici regulares ſicut pꝫ de ſancto augu. paupertas etiaꝫ iſtorum qui nullum dominium habent in cōmuni: lꝫ dominiuꝫ nō habeāt vere ⁊ ꝓprie hñt tñ interpretatiue inquātum bona que dantur eis cuſtodiūtur eis ab illis q̄ dicūtur hꝫ cōſilum: vt ipſi ad libitum vtātur illis ⁊ habēt facultatem habēdi ea eque facilit ſicut ſi haberēt dñium in eis. naꝫ ꝓpter hoc querūt dñium: vt faciliter poſſint haberi. ⁊ ad libitū poſſit aliq̄s eis vti. ¶ Scḋa eſt opi. īpugnātiū iſtos. vñ q̄n q̄rit̄ verū pura ꝑuatio ponat aliquē ī ſtatu ꝑfectiōis. dōm ꝙ nullus ponit ꝙ pura priuatio tēporalium ꝑ ſe faciat ad ꝑfectionem. ſed ꝑ accidēs inquātum remouet impedimēta a dilectione dei. Sed obligatio ꝑpetua cum ſolēnitate ad eſſe in obediētia ⁊ voluntaria paupꝑtate cum ſint poſitiua. ſ. obligatio ⁊ volūtas q̄ hoc vult: faciūt ad ꝑfectionem. ſtatus per ſe ⁊ de ſe ſunt operationes virtutis ⁊ ꝑfectionis ſicut incorruptio: nō eſt virtus cum ſit priuatio: ſed meditatio incorruptionis eſt virginitas virtus. ¶ Ulterius ſciendum ꝙ opa virtutum bene faciunt ad ꝑfectionem partialem. non tñ ad perfectionem ſtatus: q2 ſtatus permanentiam importat. ſed obligatio perpetua et ſolēnis ad opa virtutum et diſpoſitiones ad ea facit ꝑfectum ſtatum. ¶ Ad id quod dicit ꝙ facit ad virtutes contemplatiuas ꝑ ſe facit ad ꝑfectionem: verum eſt partialem: de qua non loquimur ſed de perfectione ſtat⁹ Quod autem dicitur in minori ꝙ pura priuatio non eſt per ſe diſpoſitio ad virtutes verum eſt. ſed obligatio ⁊ voluntas ad priuationem eorum q̄ ꝑ accidens virtutem impediunt per ſe diſponit ad ꝑfectionem partialem ꝓpter quā hoc fit ex intentione ⁊ eſſentialiter facit perfectionem ſtatus. Unde carere temporalibus non facit hominem perfectum nec ſtatum ei⁹: ſed obijcere voluntarie temporalia propter deum diſponit ad liberius deum amandum. ¶ Ad triplicem carentiam. dicēduꝫ ꝙ priua. qua quis omnino temporalia abijcit exponens ſe mēdicitati ꝓpter deum eſt laudabilis: nec committit ſe diſcrimini qui ſequitur conſilium xp̄i. iacta cogitatum in domino ⁊c. Et conſiderate volatilia celi. ¶ Secūda etiam carentia qua cū difficultate habentur propter deum aſſumpta eſt laudabilis vt patet in apoſtolis comedētibus ſpicas: ⁊ ſi ꝓpter inopiā patiuntur diſtractionem cordis patienter ꝓpter deum querendo vel laborando meritorium eſt. ¶ Quod autem dicit ſi priuatio moderata facit ad perfectionem: ergo maxima ad maximam. pꝫ ꝙ nō tenet hoc in vita morali: in qua virtus tenet medium vitium extrema nō eīm ſi parū comedere eſt virtuoſum ergo nihil comedere eſt maxime v̄tuoſum. ¶ Quod dicit ꝙ voluntas acceptans priuationem nō eſt bona: q2 trahit bonitatem ab obiecto. dicendum verum eſt a priuatione intēta vel nullus autē dimittit temporalia ꝓpter dimittere: ſed dimittit ꝓpter deū. ſicut v̄tuoſus mereret nolēdo nō agere mala ꝓpter bonum virtutis: ⁊ dum alias vellet abſtinere a malo ſm rōnem iſtius non eſſet bonū. ¶ Epi autē a religionibus aſſumpti nō habent dominium. ſed tñ diſpēſationem etiam de bonis q̄iam ad burſam eorum deuenerūt. Unde nec teſtari poſſunt ſine licentia pape: ſunt autem in maiori perfectione ſtatus ꝓpter obligationem ad maiora opera perfectionis et poſitiuū: puta ꝙ primi moriantur pro grege ⁊ quotidiana ſollicitudo. ſ. oīm eccleſiarum ⁊ hmōi: nec etiam papa eſt magis dominus ꝙ alij prelati: ſꝫ eis ſit vniuerſalior diſpēſator. ¶ Ad argumentum ſolutum eſt.

¶ Queſtio quinta.

Quinto queritur. vtrum ſtatus religioſorum nihil habentiuꝫ in ꝓprio nec cōmuni ſit perfectior ſtatu habentium aliquid in cōmuni. Et videt ꝙ ſic: q2 ſtatus eſt ꝑfectior q̄ ꝑfectius imitatur xp̄s ſtatus nihil habētium eſt hmōi. ergo ⁊c. Probatio minoris. Mat. xix. dicitur. Uade ⁊ vende omnia ⁊c. ſed retinens aliquid in communi non videtur omnia vendere et relinquere: vt ſequatur chriſtum. ergo non ita perfecte imitatur. ¶ Preterea vbi eſt maior receſſus a temporalibus ibi eſt maior abdicatio ꝓprij: ſed nihil habentⁱ nec ſic nec ſic eſt hmōi ergo ⁊ceť. ¶ Preterea in tali ſollicitudo minor eſt cum minor ſit ſollicitudo in acquirendo temporalia ꝙ in retinendo queſita: ergo maior perfectio. ¶ Preterea quo ad continētiam illḋ votum eſt perfectius quo homo renunciat omni delectationi carnali: ergo quo ad paupertatem illud votum eſt perfecti⁹ quo homo renunciat omnibus temporalibus quocūq; modo habendis. ¶ Contra. nihil habentes in proprio vel communi et non laborantes manibus neceſſe habent non ſolum appetere ſed ⁊ petere que ſunt aliorum cū indigeāt neceſſarijs vite: ſed hoc non eſt perfectionis cum hoc prohibeat Apoſtolus. i. ad Theſſa. iiij. nullius aliquid deſideretis: ⁊ vt poſſitis implere magis autem laborantes manibus: ergo ⁊c. ¶ Reſpondeo primo ponentur dicta aliorum circa hoc. Secundo dicetur aliquid inquiſitiue circa ea. ¶ Quantum ad primuꝫ ſic procedūt aliqui: q2 primo ꝓmittūt q̄dā. Secūdo ex his ſoluūt ad q̄ōnē. ¶ Primo ergo inq̄rūt quid ſꝫ alios ſtat⁹ ꝑfectōis eť. ¶ Circa qḋ ſciendum ꝙ aliquis ſtatus pōt dici ſtatus ꝑfectōis multipliciter. ¶ Uno mō: q2 ſibi ſoli appropriat illḋ ī q̄ eſſentialiter cō

ygitr perfectio humane vite: ſic nullus ſtatus in eccleſia pōt eſſe pfectior alio: qꝛ perfectio conſiſtit eſſentialiter in habitibus et actibus virtutum ⁊ maxime perfectarum quarū vſus et habit⁹ haberi poſſunt a quocūq infra ſtatū eccl'ie catholice exiſtēte. ¶ Aliter pōt dici ſtat⁹ pfectiōis q̄ ſibi approp̄riat q̄dā q̄ ſunt inſtrumēta facili⁹ acq̄rēdi ⁊ tenēdi pfectionē: vel qꝛ remoueat impedimenta ⁊ ſic dꝛ ſtatus pfectionis abdicare temporalia. ¶ Tertio dicitur ſtatus perfectionis qui ſibi appropriat exercitium quarūdam operationum que virum perfectum requirunt. ¶ Secūdo premittēdum quomodo abdicatio tēporaliū facit ad pfectionem remouēdo p̄hibens ſeu impedimētum pfectionis. ¶ Dupliciter autem temporalia impediunt p̄pter ſollicitudinē q̄ ē in acq̄rēdo nō habita ⁊ i diſpēſando habita ⁊ ppter amorē recuruū allicientem ad minus appetendū ea ⁊ amādum plus debito. Et ideo ille modus circa temporalia eſt melior qui iſta duo magis tollit. ſ. ſollicitudinē et amorē recuruū ¶ Ulterius ſciēdum q̄ duplex eſt abdicatio temporalium ſcꝫ q̄tum ad vſum ⁊ q̄tum ad dominiū. ¶ Quātum vero ad vſum poteſt dupliciter abdicare temporalia. ¶ Unomodo quoad vſum temporalium omnino vt eoꝝ vſum ſimpliciter a ſe abdicet ⁊ hoc nō facit ad perfectionem: qꝛ hoc non lꝫ cum homo teneatur vitam ſuam ſubſtētare: qd̄ ſm communem curſum fieri nō pōt niſi vtēdo temporalibus rebus. ¶ Alio modo q̄ vſuꝫ abūdātē abdicet a ſe eis vtens p̄ut ſufficit ad vite ſubſtētationem ⁊ neceſſitatem: ⁊ talis abdicatio facit ad pfectionem: qꝛ facit ad minorem ſollicitudinem circa ea ⁊ minorē amorē. Et ſimiliter q̄tū ad ius pōt aliq̄s abdicare temporalia dupliciter. Primo ſic q̄ etiam in extrema neceſſitate nō habeat ius vtēdi re aliqua niſi ex gratia alicuius potētis vſum iſtum reuocare: ⁊ ſic nō lꝫ renūciare iuri et dominio temporalium. nec per conſequēs facit ad pfectionem: qꝛ in neceſſitate extrema lꝫ quilꝫ iure naturali ⁊ dominio tale ius in re qua vtitur quo alius nō pōt eam reuocare. nec holbus lꝫ renūciare tali iuri nō lꝫ dimittere ſe mori fame vel ſiti. ¶ Alio mō pōt q̄s renūciare tali iuri non in extrema neceſſitate. ſed in eis que reſeruātur preter neceſſitatem in poſterum ad conuenientem vſuꝫ habendum in eis p̄ tempore oportuno. Et hoc poteſt fieri tripliciter. ¶ Primo ſic q̄ ius in talibus rebus non remanet apd̄ eos: nec remanet apud aliquem loco ipſoꝝ. ¶ Secūdo q̄ ius remanet apud aliquem alium loco ipſoꝝ. ita tn̄ q̄ ius remanendi apud illum alium ⁊ q̄tum ad habita ⁊ q̄tum ad haben nō eſt ppetuū: vel qꝛ pſona recipiēs illd̄ ius nō eſt ppetuabilis qꝛ dato q̄ ſit ppetua rōne officij: nō tn̄ ſtatuto ppetuo ē ordinatū illud ius ppetuo apud talē pſonā remanere. ¶ Tertio pōt eſſe q̄ ius in rebus q̄ dātur ſic renunciantibus remaneat ppetuo apud aliquam perſonam ratione officij perpetuam ⁊ per ſtatum perpetuuꝫ. Et poſſet videri q̄ nullo predictoꝝ trium modorum renūciare iuri et p̄prietati temporaliuꝫ faciat directe et per ſe ad perfectionem. Et hoc patet primo quātum ad primum modum: qꝛ ſi non ſolum communitas que multum indiget: ſed etiam perſona ſingularis indiget veſtibus et victu quotidiano: nec per ſe nec per alium haberet ius in aliqua re id eſt q̄ nec proprietatem ſubſtātie in re haberet nec ius vtendi: illa talis res deberet haberi pro derelicta et poſſet licite occupari ab alio et ſic tali non eſſet ſufficienter p̄uiſum in neceſſarijs et exponeret ſe periculo magno. ¶ Secundo: quia ſi hoc per ſe ſufficeret ad perfectionem: tunc eſſet ille perfectior qui abundanter vteretur rebus alienis in quibus dominium non haberet q̄ ille qui parce vtitur rebus proprijs ea alijs diſcrete ⁊ bene diſtribuendo qd̄ nullus diceret. ¶ Tertio quia difficile ē videre quō aliquis poteſt vti re aliqua ex totaliter conſumendo in qua nullū ius habet. quia talem rem nō poteſt habere vt dominus cum dominij non ſit capax: nec vt mutuatam cuꝫ non teneatur eam reſtituere: nec accommodatam vel locatam cum totaliter conſumatur: res autem ſolum locatam vel accommodatam non licet totaliter conſumere: nec etiam poteſt fieri in extrema neceſſitate. quia in tali caſu vtens habet ius in re inquātum nullus alius poteſt eam reuocare ad ſe ab eo qui ſic ea vtitur. Et hoc patet per declarationem regule fratrum minorum editam a domino nicolao papa vbi dicitur ſicut nec ceteris ſic nec iſtis fratribus minoribus iure poſſibili in extreme neceſſitatis articulo ad prouidendū ſuſtentamentū nature via in omnibus extrema vtilitate decenter conceſſa excluduntur cum ab omni lege extrema neceſſitas ſit excepta. ¶ Quarto illd̄ qd̄ p ſe directe ordinatur ad vſuꝫ temporalium non plus derogat perfectioni humane per ſe loquendo q̄ ipſe vſus: ſed ius ⁊ dominium in temporalibus directe ordinātur ad vſum: quia ius et dominium non requiritur in eis niſi vt habeatur libera facultas vtendi eis: ergo non plus derogat ius ⁊ dominium in temporalibus perfectioni vite q̄ ipſe vſus. et per p̄ñs ſicut nec derogat perfectioni humane: quātum ad minores frēs indigentiam ſui temporalibus vti: ita nec habere dominium in eis in ordine ad conuenientem vſum. ¶ Si autem ponatur ſecundo modo: ſcilicet q̄ ius ⁊ dominium non maneat apud tales: ſed apud aliquem loco ipſorum: ita etiam q̄ ius iſtud remanendi apud iſtum non ſit perpetuum ſicut expoſitum eſt: tunc adhuc ſequitur primo q̄ prouiſio talium in neceſſarijs ſit incerta: quia ille alius cum voluerit renunciabit illi iuri: ⁊ ſic illa vt dictum eſt habebuntur pro derelictis. et per p̄ñs alius indigens poterit occupare. Secundo ſequitur q̄ perfectio talis cū nullus poſſit ſine aliqua prouiſione viuere in neceſſarijs vite dependeat a voluntate miniſtrabili alterius qd̄ ē incōueniēs cum perfectio vite alicuius ſolum debeat dependere a deo ⁊ voluntate perfectionem attingere. Si aūt ponat̄ pſona perpetua ratione officij: ſicut dñs papa et per ſtatutū dñij in bonis renunciatis ſic renūciat ita q̄ certum ſit q̄ papa in perpetuuꝫ non renunciabit tali iuri: nec etiam impediet tales qui ita per omnem modum libere vtātur rebus ſibi collatis ſicut ſi haberent in eis ius: ita q̄ ſolo iure remanente apud papam ſollicitudo procurandi et libertas diſtribuendi remaneat apud tales. Adhuc videretur alicui q̄ hoc non facere et per ſe et directe ad perfectionem: quia renunciare temporalibus non facit ad perfectionē niſi inquātum ex hoc tollitur ſollicitudo mētem diſtrahens ⁊ amor alliciens: ſed per talem renunciationē non videntur per ſe tolli iſta vel diminui: ergo ⁊c. Probatio minoris quātum ad vtrāq̄ partem. Primo quoad ſollicitudinem: quia ex quo iſte apud qd̄ eſt dominium nihil procurat eis de temporalibus: ſed eis totam ſollicitudinem procurandi et diſpenſandi dimittit. illud dominium ſic reſidere apud illum videtur q̄ ab eis nullam ſollicitudinem auferet: ergo ⁊c. ¶ Idem patet quo ad amorem allicientem: quia amor alliciens ad temporalia prouenit ex hoc quod ſubſunt libere facultati eius qui habet ad faciendum quod vult: ſed vt poſitū eſt non obſtante tali dominio reſidente apud alium diſpenſatio pro libito remanet apud ſcilicet renunciantes. ergo ⁊c. ¶ Item ſi renunciare iuri et dominio dicto modo per ſe et directe faceret ad perfectionem paupertatis ſufficeret q̄ eccleſie collegiate et monaſteria monachorum habentia pingues redditus transferrant ius quod habent in dominum papam. ita q̄ liber vſus valde ſuperfluus quē habent maneret apud eos ſicut modo ē: ⁊ etiā fratres minores poſſent dicto modo ad vſum ſuum habere magnos redditus ad vtendum eis libere remanente ſemper dominio apud dominum papam: et ideo per ſe loquendo non videtur facere ad perfectionem ſic renunciare temporalibus: niſi in ordine ad perfectum moduꝫ vtendi. Unde magis conueniens eſt querere quis modus vtēdi faciat ad perfectionem q̄ quis modus habendi dominium ¶ Licet autem ſm predicta poſſet videri alicui q̄ renunciare dicto mō nō faciat per ſe ⁊ directe ad perfectionem vel principaliter cū aliquo mō vī facere: ſcꝫ erigere: inq̄tū ſtatus taliū erigit: q̄ pfectiori mō ſe habeat in vtēdo talib⁹ q̄ alij: et ſic renunciādo oſtendunt ſe velle omnino carere temporalibus ſi fragilitas humana pmitteret ⁊ non affici ad ea tanq̄ ad ſua ⁊ ſe velle accipere quāto minus poſſunt quātum ſcꝫ ſufficiat ad neceſſitatē: ⁊ hoc innuit dñs Nicola⁹ in predicta declaratione vbi dicit omni rerū debent abdicare dominiū et rerum ſibi cōceſſarum neceſſario vſu cōtēti. ¶ Item q̄ non omnium rerum

vſum debentẽ habere: nec etiam copiam que derogat cauſate
pauper tati quin ymo apparet in eis quo ad dominium omni-
moda abdicatio et in vſu ſola neceſſitas. ¶ Ulterius ſciendum
ꝙ modus vtendi temporalibus ꝙ exigit decentia talis renun
ciationis nõ cõuenit illis qui in magnis colegijs et indigẽtib⁹
multis bonis et precioſis viuunt. alioquin iſtã perfectionẽ poſ
ſent habere omnes colegiate eccleſie quãtũcũq; abũdantes
et laute vtẽtes: quia nec grauius nec difficilius eſſet eis viuere
ſic ꝙ papa haberet dominium in bonis eorum: et epi liberum
vſum ſicut modo habent: et ſicut habẽt minores in bonis que
eis dantur ꝙ viuere ſicut viuunt. Unde modus vtendi tempo
ralibus qui congruit tali renunciationi conuenit ſolum illis
qui ſunt ſolitarij et pauci numero et valde paucis indigẽt bonis
quia talis ſtatus exigit renunciationem ſollicitudinis et amo
ris circa temporalia vero pauciſſima parum oportet ſollicita
ri vel diſtrahi vel affici: et ideo talis ſtatus exigit paucos pau-
ciſſimis tẽporalibus indigentes. Econtra tales qui ſic ſe ha
berent in nullo concludunt rationes premiſſe: quia in talibus
nõ eſſet tantus amor et ſollicitudo ſicut in alijs. Nec oporteret
eos eſſe incertos et ſollicitos de querendo aliquid apud quẽ
reſideret ius in bonis que eis darentur. quia non opꝫ eos que-
rere alios preter eos qui eis largiuntur elemoſinas: nã tales
non intenderẽt in eos transferre dominium ſuum niſi in quan
tum ſunt capaces et retinerent in eis ius ex ſuppoſitione. i. ſi
illi non vterentur vel ſi impedirentur in talibus in vſu ſuo.
et ſi quis vellet occupare talia contra voluntatem eorum qui-
bus darentur iuuarentur a dantibus apud quos remaneret
ius modo predicto. eſſet etiam eis licitum vti nõ iure proprio
ſed alterius cuius cum ceſſione talibus vterentur. ¶ Ulterius
ſciendum: ꝙ queſtio non querit de comparatione talium in
ordine ad habentes redditus: ſed ad omnes mẽdicantes qui
in rebus datis habẽt dominium in communi. ¶ His ergo pre
miſſis cum queritur. Utrum ſtatus renũciantium iuri in tẽ-
poralibus et in ꝓprio et in communi ſit pfectior ſtatu aliorum
dicẽdum ꝙ ſic. renunciantes aut vtãtur pauciſſimis tempora
libus modo dicto vel vtãtur ita abũdanter et in magna copia
ſicut alij. ſi ergo primo modo ſtatus eorum et profeſſio eſt per
fectior: quia magis elongati ſunt ab amore et ſollicitudine tẽ
poralium: ſi autem vtãtur ita abũdanter ſicut alij: et hoc pro-
pter fructũ quẽ predicãdo et cõſulendo populo faciunt. Tunc
diſtinguẽdum eſt quia põt conſiderari vel illud qđ fit vel inten-
tio facientis. Conſiderando ergo illud quod fit ſic non vide-
tur ſtatus eorum eſſe perfectior quoad paupertatẽ ſtatu alio
rum: quia ex quo ita abũdanter viuunt vtũtur et habent tem
poralia de facto nõ pl⁹ videntur ab eis tolli ſollicitudo et amor
temporaliũm ꝙ ab alijs. Si vero conſideretur intẽtio facien-
tis ſic ſtatus eorum videtur perfectior: quia tales ex intentione
debentes videntur renunciare iuri tali quo libenter carerẽt
vſu abundãti temporalium: ſicut et iura ſi non eſſet propter
fructũ qui ſequitur ex vſu abũdanti ꝙ habẽt propter libros
et alia neceſſaria et carere ſic abũdanti vſu oꝫ eſſe eis in deſide
rio: ſed abũdare ſic ꝓpter fructum debet eis eſſe in patien-
tia ita ꝙ quantum poſſunt ſaluo dicto fructu nitantur care-
re dicta abũdantia. licet autem congruat eorum ſtatui vſus
ita parcus ſicut dictum eſt: non tamen ſunt tranſgreſſores vo
ti ſi non tenent talem vſum: quia licet ſm quandam decentiã
debeant proponere et velle talem parcum vſum non tamen vo
uent ipſum parcum vſum ſed tantũ iuris renunciationem
ſic ergo dico ꝙ ſi etiam ita abundanter vtuntur ſicut alij: ſi tñ
profitentur ex intentione talem renunciationem ſcilicet libẽ
ter carendi ita abundãti vſu ſi hoc poſſet cum fructu ſtare ꝙ
faciunt ꝗtum ad intentionem profitentis ſunt perfectiores.
Si aũt talis vſus abũdãtior ſimpliciter eis placeat et vſum tẽ
poralium plus extendant ꝙ deceat talem abdicationem non
ſolum in executione ſed etiam in complacentia non vident
eſſe perfectiores alijs ſed peiores: quia non ſolum ille non eſt bo
nus qui traſgreditur id quod profeſſus eſt: ſed etiam ille qui
non cõuenienter ſe habet ad illud qđ eſt⁹ ſui ſtatus. ſed ea nec
habet in re nec in deſiderio etiam ſi commode poſſet fieri: nul

lum tamen intendo iudicare nec reprehendere. ¶ Licet autẽ
cõcluſio ad quam inducunt pie rationes ſit aliquo modo ve-
ra: tamen rationes non cogunt. ¶ Ideo dicendum ad primum
ꝙ paupertas chriſti et apoſtolorum non fuit omnino renuncia-
re iuri temporalium: ſcilicet tam in proprio ꝙ in communi: quia
hoc nõ competebat ſtatui chriſti et apoſtolorum cum eſſent
veri paſtores et tenerentur ex debito gregi aliquo modo pro
uidere. ¶ Ad illud autem quod allegabant. Mat. xix. vade et
vende &c. intelligendum eſt quo ad non habendum aliquid in
proprio nec videtur aliquis ſanctorum doctorũ aliter tenuiſſe
dictum conſilium: cum enim cuilibet ſubſit poſſe per ſe imple
re conſilium non cum ceſſione voluntaria alterius non vide-
tur illud conſilium ſe extendere ad talem abdicationem que
dependet ex voluntaria cum ceſſione alterius. non tamen ne-
gocium et illud eſt alicuius modus viuendi comprehendatur
ſub dicto conſilio non tamen neceſſario ille modus eſt: ergo
ſibi relinquere omnia que ad habendum ius in proprio nec in
communi plus requiritur neceſſario ad implendum dictum
conſilium dato ꝙ alius modus ſit aliquo modo perfectior.
¶ Ad ſecundum dicendum. ꝙ per ſe et eſſentialiter ad perfe-
ctionem facit receſſus mentalis quo aliquis minus amat et
ſollicitatur de temporalibus et qui ſic magis recedit ẽ magis
perfectus: loquendo autem de receſſu de facto qui facit inſtru
mentaliter ad perfectionem ſtatus quo receditur renuncian
do iuri in bonis temporalibus eſt perfectior: dum tamen aſſit
conditio predicta: ſcilicet parcus vſus ſaltem in deſiderio.
¶ Ad tertium dicendum: ꝙ ſi ſic renunciantes ſint contenti
paucioribus et vilioribus ꝙ alij mendicantes ſic renuncian-
tes hñt minorem ſollicitudinẽ ꝙ alij cum ille apud quem reſi
det dominium in nullo ſe intromittat de procurando bona p
eis nec diſpenſando pro alijs ea. Si autem comparentur gene
raliter mendicantes ad habentes perpetuos redditus. di-
cendum ꝙ ſi mendicantes ſint contenti paucis et vilibus et
non mendicantes velint habere magna et precioſa ſic minor
eſt ſollicitudo mendicantium. Sed ſi econuerſo mendican-
tes velint habere precioſa et maiora ꝙ habentes redditus vi-
detur ꝙ indigeat ſenſu qui non videt ꝙ ſic mendicantes opꝫ
eſſe magis ſollicitos ꝙ habentes redditus. ¶ Ad quartum
dicendum: ꝙ non eſt ſimile de voto paupertatis et caſtitatis:
quia ſpecies et indiuiduum poſſunt ſaluari abſq; hoc ꝙ reli-
gioſi vtantur aliquo actu venereo circa ꝙ eſt caſtitas. Sed in
diuiduum hominis ſm preſentem vitam ſaluari non pot eſt
ſine vſu temporalium circa que eſt votum paupertatis. Si au-
tem homo omnino nõ poſſet carere actu generationis ſicut nõ
põt actu comeſtionis melius eſſet ꝙ haberet ꝓpriã ꝙ vage ac
cederet ad quãcũq;. ¶ Ad rationem in oppoſitum dicendum
ꝙ Apoſtolus ibi loquitur contra ocioſos qui nullo tempo-
re occupari volunt viuere de bonis aliorum: non autem con-
tra illos qui vacantes operibus ſpiritualibus humiliter mẽ
dicant victum ſuum. ¶ Quantum ad ſecundum: quia queſtio vide-
tur tangere ſtatum minorum et decretalẽ exiit qui ſeminat. vbi
eſt ſententia lata: inde ẽ ꝙ primo cõtradico omnibus qui ab
iſtis dicũtur inꝗtum in illa decretali prohibẽtur. ¶ Quod ve
ro iſti dicunt in principio ꝙ perfectio ſtatus conſiſtit in virtu-
tibus nõ eſt verum. ꝓmo in obligatione perpetua ad opa virtu
tũ ſicut in epis. vel ad diſpoſitionẽ ad virtutes ſicut in religio
ſis. ſed pfectio pſone bene conſiſtit in virtutibus. ſic etiã vetu-
la põt eſſe pfectior ꝙ papa: ꝗuis ille ſit in pfectiori ſtatu. et ꝗ⁹
epus alio ꝗuis ſint eq̃ pfecti ſtatus amborũ. ¶ Quod poſtea di
cit ꝙ diminutio ſollicitudinis et amoris tempaliũ facit ad p-
fectionem verũ ẽ ſi ꝓpter deũ fiat: aliꝰ nõ ſicut pꝫ in pbis et ſocra
te q̃ maſſam auri piecit. cũ xp̃s dicat vẽde et da paupib⁹. ¶ Nec
ſollicitudo ꝙ epi hñt de tpalib⁹ ꝓpter deũ repugnat pfectioni
ſtat⁹ nec pſone. ¶ Qđ aũt dicit ꝙ in his q̃ vſu cõſumũtur nõ põt
ſeparari vſus a dominio eſt error iuris: cum ſeruus licite co-
medat et bibat de bonis domini ſui de voluntate eius: et tamẽ
non eſt capax dominij. de his autem plenius dictum eſt in pre
cedentib⁹ queſtionib⁹. Ad argumẽta pro queſtiõe ſolutũ eſt.

¶ Queſtio ſexta.

Sexto queriť. Utrū viuere de receptis ab alijs ſit imꝑfectiõis moralis. Et arguiť ꝙ nõ ſit imꝑfectiõis moralis: ſ; ꝑfectiõis: q: relinq̃re oĩa ꝓpter deū eſt perfectiõis euangelice: ſed ille q̃ relinquit oĩa neceſſe habet viuere de bonis receptis ab alijs ergo ⁊c. ¶ Item illi qui maxime obſeruãt paupertatē euangelicam nullū ius habentes in bonis aliquibus tēporalib⁹. ſed tales op; maxime viuere de bonis receptis ab alijs. ergo ſic viuere eſt perfectionis euangelice: ⁊ ſic idem qḋ prius. ¶ Item illi qui in eccleſia ſunt maxime perfecti ſunt clerici ⁊ religioſi: ſed illi viuūt de bonis receptis ab alijs: ergo vel nullus eſt perfectus in eccleſia vel ſic viuere eſt perfectionis. ¶ Contra illud qḋ chriſtus fecit gerēs perſonam infirmorū eſt imperfectionis moralis. ſed ſm Auguſtinū ſup ꝑs. ⁊ ſuper Johan. Chriſtus in habendo loculos in quibus ponebãtur illa que ab alijs recipiebãtur geſſit perſonã infirmorum. ergo ſic recipere eſt infirmitatis ⁊ imperfectionis moralis. ¶ Reſpon. primo ponuntur dicta quorūdam. Secūdo impugnatio aliorum. ¶ Quãtum ad primum dicunt quidam ꝙ imꝑfectio poteſt accipi dupliciter: ſ; negatiue et priuatiue: Negatiue vt dicatur aliquid imperfectū: quia nõ h; oĩmodã perfectionem: nec eſt natū eam habere: ſic et omnis creatura reſpectu dei dicitur imꝑfecta: ⁊ ſic nõ loquimur hic de imperfectione. ¶ Priuatiue autem dicitur aliquid imperfectū dupliciter. Uno modo quando caret aliqua perfectione quã tenetur habere: ſicut quãdo aliquis caret charitate vel pietate: vel aliqua alia virtute ꝙ tenetur habere: ⁊ talis imperfectio eſt vitioſa: nec adhuc de iſta ē queſtio. ¶ Alio modo diciť imperfectus qui caret maiori perfectione ad quã tamē nõ eſt obligatus: ſicut ſi dicatur ſtatus ſecularium imperfectus reſpectu ſtatus religioſorum: quia eſt minus perfectus abſq; tamen vitio. Et ſic intelligitur queſtio. Utrum. ſ. viuere de receptis ſit imperfectionis hoc ē minoris perfectionis. ¶ Hoc ſuppoſito ſciendum ꝙ in hac comparatione maioris et minoris pꝑfectionis poſſunt comparari diuerſimode recipiēdi ad inuicem vel recipere ⁊ non recipere. Comparando ergo diuerſos modos recipiendi ad inuicem. Sciendum ꝙ duplex ē modus recipiendi. Uno modo quãdo aliquis recipit illud i quo ius habet de ſe ſicut ſi recipit hereditate; patris vel mercedē laborum vel ſicut prelati accipiunt ſtipendia eis debita. Alio modo quando aliquis recipit aliquid in quo non habet ius niſi de mera liberalitate donãtis. Et dōm ꝙ comparando dictos modos ad inuicem: ꝙ ſecūdus modus recipiendi nõ eſt maioris perfectõis ſed minoris ꝙ prim⁹. Q: vnūquodq; ē magis perfectum inquãtum eſt ſibiipſi magis ſufficiēs et inq̃tū habet a ſe ſuam ſufficientiam. Et notum eſt ꝙ deus qui nullo modo indiget alio ē perfectiſſimus: ſed ille qui recipit illud qḋ eſt ſibi debitum ⁊ in quo habet ius ē magis ſibi ſufficiens et magis habet a ſe ſuam ſufficientiam ꝙ ille qui recipit illud in quo nõ habet ius niſi ex mera liberalitate donationis ergo ⁊c. ¶ Hoc etiã atteſtãtur religioſi qui gloriantur ꝙ nõ comedant panem otioſi: ſed aliquo modo eis debitum: licet nõ ſit ſibi debitum iuſticie proprie dicte: ſed cuiuſdam decentie propter bona ſpiritualia que faciunt in eccleſia dei. Modus aūt recipiēdi ex mera liberalitate alteri⁹ ē duplex. Unus qñ aliquis non requiſitus nec rogatus ex mera liberalitate cõfert aliquid alicui. Alius modus ē qñ rogatus vel requiſitus confert ſicut fit per mēdicitatem. Et loquendo de iſtis modis per ſe loquendo ⁊ de genere opis ſecūdus modus eſt imꝑfectior ꝙ primus: quia in eo ꝙ ex mera liberalitate alterius habet tãto nobiliori modo ius acquiritur quanto magis liberaliter gratuite et voluntarie datur ꝙ qḋ datur ſecundo modo: quia qḋ datur ſecūdo modo videtur quodammodo inuolũtarie ꝓpter importunitatem petentis datum ergo ⁊c. Unde tamē poſſunt eē aliqua annexa mēdicationi que faciunt ad virtutē ſicut verecūdia ⁊ humiliatio exterior. Si autem comparetur recipere ad nõ recipere ſicut ꝙ etiã cõparemus illos qui perfectiori mõ recipiunt ſicut prelati recipiētes ſtipēdia ab alijs quibus annũciãt euãgelium ad iſtos qui nõ recipiunt: ſed viuūt de laboribus manuu; ſuarum: ſicut fecit paulus. ¶ Dicēdum ꝙ ſimpliciter ⁊ gñe operis nõ recipere talia ſtipēdia debita ⁊ viuere de labore eſt maioris pfectionis ⁊ recipere minoris: q: ſuperogare ſibi debitum ⁊ dimittere debitoribus ē maioris perfectionis ꝙ debitum ſtipendium recipere: ſed ſic faciunt hi qui de labore manuum viuūt nihilominus ſpiritualia ſeminãtes: ergo ⁊c. Et hec ē intentio in locis preallegatis: vbi dicit ꝙ xp̄s loculos in quibus recipiebantur oblata et expenſa geſſit ꝑſonam infirmorum reſpectu pauli qui viuebat de labore manuum. ¶ Circa qḋ notãdum ꝙ habere loculos nihil aliud ē ꝙ viuere de receptis ab alijs ⁊ nõ de labore manuum: ſiue recipientes et ſic viuentes habeant ius et proprietatem in receptis ſiue ſimplicem vſum tãtum. Et ſiue reſeruent ſiue non. dūmodo viuant de talibus receptis. Quod p; per illos qui dixerūt xp̄m et diſcipulos non habuiſſe ius in illis q̃ erant in loculis: quia eorum imꝑfectio non patiebatur: ⁊ ſic illud qḋ imperfectionis intelligitur in loculis nõ ē aliud ꝙ viuere de receptis ⁊ non de labore manuum. Per hoc patet ꝙ idem Augu. ſub eadem imperfectione poſuit viuere de loculis: ⁊ de his que miniſtrabant mulieres ſequentes ipſum dominum: que tamen bona adminiſtrata a mulieribus nõ erãt recompenſata a domino vel eius diſcipulis. ¶ Aliud etiam ē notãdum ſcilicet ꝙ aliquod opus eſſe minoris pfectionis ꝙ aliud poteſt intelligi dupliciter. Uel quãtum ad genus operis vel quãtum ad circūſtantiam: quantum ad genus operis viuere de receptis ē minoris pfectionis ꝙ de labore manuu;. Et habere ius ⁊ ꝓprietatem in receptis: ⁊ vt ſua reſeruare ꝙ non reſeruare: nec vt ſua tenere. In caſu tñ in quo viuere de labore manuum eſſet impedimentum notabiliter bonorum ſpiritualium. que viuendo de receptis poſſent fieri: non eſſet minoris perfectionis ꝙ non recipere laborando manibus nec reſeruare. ⁊ ſic licet opus xp̄i habentis loculos fuerit minoris perfectionis ꝙ factum Pauli q̃tū ad genus operis: nõ tamen quãtum ad circūſtantiam facti. ¶ Sed contra ꝓmiſſa poteſt obijci: q: iſte qui de labore manuum viuit non facit ꝑfectius opus ꝙ qui de euãgelio: quia cum talis accipiat neceſſaria vite ab illis ꝓ quib⁹ totaliter laborat ſicut ille qui euãgelium annũciat viuit de receptis ab alijs pro quibus ſpiritualiter laborat ⁊ labore annũciãtis euãgeliū ſit fructuoſior ꝙ corporalis: videtur ꝙ minus perfecte facit qui accipit vite neceſſaria pro labore corporali ꝙ qui ꝓ ſpūali. ¶ Et ad hoc dicēdum ꝙ ille qui viuit de labore manuum videtur agere ꝑfectius ꝓpter duo. Primo quia cum ſpiritualia non ſint appreciabilia ſunt gratis danda: ⁊ ideo aliquam imꝑfectionem videtur importare recipere aliquid tēporale ab illis quibus ſpiritualia conferuntur: non ſic aūt ē de labore manuum q̃ bñ ſub precio cadit. Secūdo ꝓpter imꝑfectionem hominum q̃ magis cõmuniter reputãt detrimētum in bonis tempalib⁹ ꝙ in ſpiritualibus: ⁊ q: in recipiēdo laborē non patiũtur diminutionem tpalium: quia in tempalibus equiualēs recipiūt recompēſando aūt laborē ſpūalem: licet melius recipiãt in tēporalibus: tñ nõ recõpēſantur: ſ; detrimētum patiuntur. Jḋ ſm quãdam apparētiam talē videt recipe neceſſaria vite pro labore ſpūali ſit minus pfectum: ſ; ſimpliciter ſit pfectius laborare ſpūaliter ꝙ corpaliter. ¶ Ad primū ergo dõ; ꝙ relinquere oĩa ꝓpter deum ē pfectionis euãgelice nõ rõne nude abiectionis tpalium: ſ; q: ꝓpter deū ⁊ ꝓpter ſequelam pfectã xp̄i. ⁊ iõ ſi dicat ꝙ paupeas euãgelica ſm ꝙ hmõi ptinet p ſe ad pfectionē. dōm ꝙ verum eſt ſi li ſecundu; ꝙ huiuſmodi reduplicat paupertatem euangelicam ſecundum ꝙ euangelicam: nõ autem ſi reduplicaretur ſuper hoc totum paupertatem euangelicam rationе nude abiectionis temporalium bonoꝝ. Et qñ dr in minori ꝙ tales hñt viuere de receptis ab alijs. dōm ꝙ nõ op; q: nõ poſſunt viuere de labore manuum ſicut paulus. ¶ Ad ſcōm dōm ꝙ cõtra in mēte aductū ps: q: ſ; hoc nõ pōt eſſe: q: pfectiſſimū inter pauperes euãgelicos ē nil iuris pñt hře in eis etiã q̃lucrãtur: q: repugnat voto eoꝝ ⁊ ſic op; ꝙ viuãt de alieno. ¶ Dicendum ꝙ viuere de alieno dr eſt autē q: nil facit ꝓpter qḋ illud ſibi debeť de iure: ⁊ ſic viuere de alieno eſt iꝑfectionis: vel ꝙ l; fecerit vnde ſibi de iure debetur ſpontanea: tamen fecit voluntate propter deum ꝙ

non habet nihil in illo:ſed eſt ſpontanee alienum:et ſic viuere de alieno non eſt imperfectionis maioris.ymo perfectiõis maioris ꝙ ſi ius haberet in id. Quando enim dicitur ꝙ viuere de receptis eſt imperfectionis:eſt intelligendum de receptis q̄ homo per laborem corporalem non fecit ſibi quãtum eſt in ſe determinata:etiã ſi ſtatus ſuus permitteret:vbi etiam oportet viuere de receptis ſine labore manuum vel pati notabile detrimentum in ſpiritualibus viuere de receptis cum tali circũſtantia nõ eſt imperfectionis licet de genere ſuo importaret aliquam imperfectionem. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ oẽs religioſi nobis noti viuũt de receptis ab alijs ſine labore manuum:et in hoc faciunt illud ꝙ eſt minoris perfectionis ſi poſſint cõmode laborare manibus ſine notabili detrimento ſpiritualium: aliõquin ſi nõ ſine detrimento ſpiritualium poteſt fieri tali ſtante circũſtantia viuere de receptis non eſt imperfectionis:vt ſepe dictum eſt. ¶ Quãtum ad ſcðm de impugnatione aliorum quãdo queritur vtrum viuere de bonis receptis ab alijs ſit perfectio moralis.dicẽdum ꝙ in paupere voluntario perfectius eſt viuere de ſic receptis q̄ de receptis iure officij ſicut faciũt prelati viſitãtes.Et ex parte dãtis: quia perfectius eſt elemoſinam gratis dare propter deum q̄ reddere debitum.Et ex parte recipientis:q: licet ſuum recipere non ſit peccatum:tñ nullius perfectionis eſt.ymo perfectionis eſſet prelato diuiti remittere pauperi ſacerdoti expenſas viſitationis cum proteſtatione tñ iuris ſui:ſed recipere et mẽdicare propter chriſtum magne humilitatis et charitatis eſt et pfectionis tãtam erubeſcẽtiam ſuſtinere propter xp̄m. Quãuis etiam iuſticia exigat vt vbi quia papa miſſi ſeminãt ſpiritualia metant et dantur eis temporalia:quia dñs cõſtituit his q̄ euãgelium annũciant de euãgelio viuere. ¶ Ad primum perfectus eſt ſibi magis ſufficiens.dicẽdum ꝙ pfectio humana non conſiſtit in ſufficiẽtia bonorum temporalium ſed ſpiritualium i. quibus diuites eguerũt et eſurierunt. Quãdo dicit ꝙ recipiendi modus a dante non rogato eſt perfectio.verum eſt ex parte dantis q: quãto dat libentius tãto plus meretur:ſed ex parte recipientis quanto eſt ibi de confuſione et erubeſcentia temporali propter deum tãto eſt illi plus de humilitate et merito. ¶ Quod dicit ꝙ recipere prelatorum eſt minoris perfectionis q̄ labor manuum pauli. Dicẽdum ꝙ verũ eſt ceteris pibus:quia ſuppoſito ꝙ nullus ſpiritualis fructus plus impediatur per laborem manuum:perfectius eſt viuere de labore manuum et predicare ſicut fuit in paulo qui habuit ſciẽtiam infuſam:maxime vbi puſilli ſcandalizarentur in merendo ſtipendia carnalia qð paulus timebat:alias ſecus eſſet.Et ſic intelligẽdus eſt augu.q̄ prefert laborẽ pauli locutio xp̄i. Unde perfectius eſt viuere de labore annunciãdi euãgelium q̄ de labore manuum. vbi expeditius et ſine ſcãdalo predicatur euangelium primo q̄ ſcðo modo. Unde xp̄s nõ monuit operaricibum qui perit ſed edere et bibere ea que eſſent apð auditores. ¶ Quod aũt dicit ꝙ perfectius eſt ſeruare ſua q̄ nõ ſeruare eſt cõtra xp̄m dicentem. Si vis perfectus eſſe etc. ¶ Ad argumẽta patet ſolutio.et hoc in precedẽtibus queſtionibus.

¶ Sequit ſcðs articulus q̄ſtionis prime.xxxviij. diſtinctiõis.

Quãtum ad ſcðm principale de diuiſione corporis in ſepultura ſunt due opiniones. Prima ſic procedit arguẽdo pro et cõtra.Et arguit primo ꝙ nõ liceat q: hec nouitas incõſueta eſt apð ſanctos patres et ẽ ſcãdalizatiua:q: nõ fit niſi de corporibus diuitum et in locis pauperum religioſorũ. ¶ Contra.ex hoc augetur cultus diuinus et multiplicantur ſuffragia ergo etc.

¶ Reſpondeo exceptis his que ſunt de primis preceptis iuris naturalis que ſemper et abſq; defectu ſunt bona in alijs que quaſi deducũtur.ex ipſis:quedam ſunt que ſm ſe accepta ſunt mere indifferentia:ſicut leuare feſtucam. Quedam autem ſunt regulariter et communiter bona:ita tamen ꝙ in caſu eorum oppoſita bene poſſunt fieri. ¶ Circa autem ſepulturam videmus aliqua concurrentia non eſſe in differentia ſicut ſepeliri non eſt actus indifferens:ymo regulariter bonus Similiter ſepeliri in loco ſacro eſt regulariter bonum:ſimiliter corpus integrum ſepeliri nõ eſt opus indifferens:ymo determinatum ſm eſſe moris.Et hoc ẽ regulariter et cõmuniter in eccleſia conſuetum. ¶ Primo ergo oſtendendum eſt ꝙ corpus integrum ſepeliri eſt bonum et honeſtum:nec eius oppoſitum communiter et regulariter fieri debet. Primo ex fine ad quem ordinatur ſepultura:quia corpora fidelium ſepeliuntur propter ſpem reſurrectionis.ſz ſpem q̄ habent fideles de reſurrectione valde congruit ꝙ eorum corpora quãto integrius poſſint ſepeliantur:ergo corpora fidelium integra ſepeliri regulariter eſt bonum. Maior ſupponitur. Minor probatur:quia ſic ſe habent membra ad corpus:ſicut perſone ad communitatem cuius ſunt partes:ſed ſicut patet exemplo ſanctorum patrum illi qui erant de vna congregatione naturaliter deſiderabant ſepeliri vnite quãtum poterant:et in eodem loco:vt patet de iacob et ioſeph qui volebant deferri ad ſepulchra patrum ſuorum. Geneſis.vltimo.ergo et membra eiuſdem corporis debent quanto integrius poterunt ſepeliri propter ſpem reſurrectionis predictam:et quia ad hoc natura inclinat. ¶ Item corpus reſurget integrum et vna reſurrectione Et etiam vnumquodq; ens naturale talem reſurrectionẽ expectans:ergo debet quãto conuenientius et integrius poteſt ſepeliri ad expectãdum talem reſurrectionem. Secundo ex appetitu naturali:quia ſicut quodãmodo ſe habet corpus vnum ad ſeparationem partium eſſentialium que ſunt anime et corporis:ita corpus mortuum ad ſeparationem membrorum ſed ſeparatio anime a corpore eſt inhumana et violenta et mala:ergo ſeparatio membrorum corporis mortui adhuc figurã ſuam retinentis eſt inhumana et regulariter mala. Et ſicut illa debet communiter dimitti curſui nature ita et iſta. ¶ Itẽ illud qð eſt ordinabile ad perpetuitatem ex naturali appetitu refugit corruptionem et diuiſionem: ſed corpus humanum ratione anime cuius eſt ſubiectum et organum eſt huiuſmodi:ergo etc.nec talis diuiſio debet eligi vel appeti. ¶ Item qð interdictum eſt in malum et penam alicuius eſt ab eo refugiendum naturali appetitu:ſed corruptio et diuiſio per corruptionem eſt introducta in penam peccati et in malum hominis.ergo quantum poteſt hoc habet naturali appetitu fugere et vnitatem appetere. ¶ Tertio ex conſuetudine communi eccleſie:quia contra conſuetudinem generalem vniuerſalis eccleſie rationabilẽ non eſt aliqua nouitas introducenda:et dato ꝙ videat impetrare aliquod bonum:ſed talis nouitas eſt ſic diuidere corpus:ergo etc. ¶ Secundo oſtendit quibus caſibus bene poteſt fieri oppoſitum:ſcilicet ꝙ corpus in ſepultura diuidatur. Poteſt ergo fieri dupliciter:ſcilicet in caſu neceſſitatis.Et in caſu alicuius vtilitatis. Triplex autem caſus neceſſitatis poteſt eſſe. ¶ Unus quando aliquis eligit ſepulturam in loco conuenienti ad quam corpus eius integre deferri non poteſt:tunc enim licet corpus diuidere et partem que non poteſt deferri in aliquo loco decẽti ſepeliri. ¶ Secundus quando aliquis magnus moritur tempore quo non ſolent fieri exequie:quia tales nõ conſueuerunt ſepeliri ſine exequijs. ¶ Tertius quando expectantur magni homines ad ſepulturam in iſtis caſibus licet diuidere corpus:ita tamẽ ꝙ in duobus vltimis illa quorum ſepultura non poteſt deferri ſepeliatur in eodem loco in quo reliquum eſt poſtea ſepeliendum. ¶ Utilitas autem triplex poteſt eſſe:ſcilicet perſone ſepeliende.Et illorum apud quos eſt ſepelienda.Et generalis totius eccleſie vtilitas. ¶ Perſone ſepeliende eſt duplex. Una meritum maioris premij eſſentialis. Alia citius liberari a pena per multitudinem ſuffragiorum. ¶ Primum non poteſt eſſe:quia eligere illud qð communiter eſt diſſonum:non eſt ſine vitio:nec per cõſequens meritorium:ſed vt oſtenſum eſt diuidere corpus ſepeliendum eſt huiuſmodi.ergo etc. ¶ Secunda etiã cauſa non eſt ſufficiens ad diuiſionem. Primo quia id quod congruit ſepulture non debet dimitti propter illud ad quod non ordinatur ſepultura:ſed ſepultura non ordinatur principaliter ad liberationẽ a pena per ſuffragia ergo etc. ¶ Preterea propter liberationem a pena nullus debet eligere illud quod repugnat rationi et inclinationi nature. ¶ Tertio: quia

cõmodum non debet preferri honeſto:ſed liberari citius a pena eſt quoddam commodum :corpus autem non diuidi eſt quoddam honeſtum:ergo talis liberatio nõ dꝫ preferri corporis integritati:nec ꝑ conſequens debet corpus diuidi propter eaꝫ ¶ Quarto quia ſi propter liberationẽ citiorem a pena corpus diuidi eſſet cõueniens: tunc deberet diuidi in tot partes ꝗ poſſet dum tamen inueniretur ꝑ tot ptibus loca religioſa. ſed hoc eſt incõueniens:quia tunc eccl'ia ꝗ hoc non ſeruat a multis temporibus fuiſſet ignorãs. ¶ Si dicat ꝙ h' facit propter dei amorẽ ꝗ deſiderat cito videre. Non valet qui vult deum cito videre debet illud aſſequi medio competenti:ſed ſic diuidere corpus non eſt medium cõpetens aſſequẽdi tam cito diuinam viſionem: ſed diſtribuere large facultates ſuas diuerſis pauperibus. Et ſi nõ habet diuitias debet ſupponere ꝙ pauce orationes conuenienter ſine tali diuiſione impetrate erunt ſibi vtiliores ꝗ multe per talem diuiſionem procurate. ¶ Item illi qui ſunt de alia opinione ponunt ꝙ non debet fieri diuiſio in minutas partes ꝓpter indecentiam ⁊ ſuffragiorum vilipenſionem :etiam dato ꝙ ſequatur inde citior liberatio per ſuffragia:ſꝫ eadem ratione ſequitur ꝙ nulla debeat fieri diuiſio propter talem liberationeꝫ cum ſit indecens ⁊ per conſequens incõueniẽs. Sed dicunt ꝙ diuiſionẽ fieri in minutas ptes eſt indecens:nõ autẽ i partes principales in quibus principaliter vigent vires anime. ¶ Sed nec hoc valet :quia potius deberent concludere contrarium quia ille partes in quib' vigent vires anime magis pertinent ad vnitatem corporis:⁊ ideo minus decens eſt eas diuidere abinuicẽ. ¶ Similiter propter vtilitatem illorum apud quos corpus ſepelitur nõ eſt corpus diuidendũ :quia ſcilꝫ illi de parentella bñ faciunt loco:quia illud quod eſt regulariter bonum moris ⁊ cõgruit ſecundum rectã rationem ſepulture non eſt obmittendũ propter illud qđ non dicat directe bonum moris:⁊ accidentaliter ſe habet ad ſepulturam :ſed vtilitas temporalis illorum in quorum loco corpus ſepelitur non importat bonum moris ⁊ accidẽtaliter ſe habet ad ſepulturam:integritas autem corporis econuerſo ergo ⁊c. ¶ Sed propter vtilitatem cõmunem vniuerſalis eccleſie licitum eſt corpora ſanctorũ diuidi vt habeant a pluribꝰ ⁊ in maiori reuerẽtia.aliter aũt non licet corpus diuidi propter ſepulturam niſi in caſibus predictis. ¶ Et ſi aliquis contrariuꝫ ordinaret ordinatio ſua nõ eſſet tenenda:ſed deberet reputari ex ſimplicitate facta ⁊ deberet totũ corpus ſepeliri in loco vbi principaliter elegit ſepulturã. ¶ Sed contra:ꝗlibet eſt ſui iuris in ordinando de corpore ſuo ſicut in ordinando de pecunia ſua: ſed de pecunia ſua poteſt ordinare qđ vult ⁊ ſicut vult et eius ordinatio eſt tenenda:ergo ⁊ de corpore ſuo:⁊ ſic ſi vult poteſt diuidere. ¶ Secundo quia vltima voluntas teſtatoris eſt tenenda:ſed contingit ꝙ in vltima voluntate eligit ſic diuidi ergo ⁊c. ¶ Tertio.quia diuidi ex rationabili cauſa eſt licitũ:ſed liberari citiꝰ a pena ꝑ ſuffragia eſt cauſa rationalis ergo ⁊c. ¶ Quarto qꝛ nouitas rõnabilis poteſt introduci:alioquin ſancti et eccleſia nihil noui potuiſſent ordinare:hec autem diuiſio licet ſit noua tñ rationabilis videtur propter cauſam predictam:ergo iſta nouitas non eſt repudienda. ¶ Quito quia ſanctus edmũdus elegit ſepeliri in diuerſis locis. ¶ Sexto quia non eſt contra honorem dei corpus diuidi propter neceſſitatẽ ſicut pꝫ de corporibus ſanctorum que diuiduntur ⁊ demẽbrantur:⁊ de membro qđ abſciditur propter ſanitatem ⁊ multo plus vt videtur poteſt diuidi corpus mortuũ propter ſuffragia. ¶ Septimo quia iura videntur ſupponere ꝙ licitum ſit corpus diuidere in ſepultura:quia dicunt ꝙ ibi debet iudicari homo ſepultus vt fiat locus religioſus vbi eſt caput eius. ¶ Ad primuꝫ dõm ꝙ homo ẽ ſui iuris in ordinando de corpore ſuo dummodo ſua ordinatio ſit rationabilis.talis autem ordinatio non eſt rationabilis vt dictuꝫ eſt et oſtenſum ergo ⁊c. ¶ Ad ſecundum ſimiliter ꝙ vltima voluntas non eſt ſeruanda qñ irrationabilis. ¶ Ad tertiuꝫ dõm ꝙ minor eſt falſa:quia talis liberatio nõ eſt cauſa rationabilis vt oſtẽſum eſt. ¶ Ad quartum dõm ꝙ noua ſtatuta ſanctorum ⁊ eccleſie non excludunt bonuꝫ precedens ſed ſaluãt:ſed iſta nouitas excludit id quod eſt boni regulariter in ſepultura. ¶ Ad ꝗntũ dõm ꝙ ille ſanctꝰ ex aliqua cauſa rationabiliter nobis ignota ⁊ ſpeciali conſilio ꝓuato ſpiritusſancti hoc fecit nec eſt trahẽdũ ad conſequentiam: ſicut ⁊ aliqua ſacta aliquibꝰ perſonis priuatis ſunt reuelata a ſpirituſancto nec ſunt trahẽda ad ꝯſequẽtiã vnde ad hanc partem ſunt pauca exempla ⁊ ſunt facta hominũ illiteratorum vel ydiotarum litterarum ⁊ ſcripture Ad aliam vero partem ſunt exempla autenticorũ ſicut iudas patriarcha in ſuo teſtamento precepit corpus ſuuꝫ non diuidi. Et magiſter odobertus groſſetete qui fuit valde famoſus in ſcientia ⁊ in vita et communiter etiam ſancti ſunt ſic ſepulti. ¶ Ad ſextũ dicendũ ꝙ ymo eſt contra honorem dei ꝙ illud qđ deus iunxit ⁊ vniuit per violentiam diuidatur niſi ex rationabili cauſa:talis autem cã bñ eſt ſalus corporis ⁊ dilatatio honoris ſanctoruꝫ:non auteꝫ ſuffragiorum predicta procreatio cum aliter poſſint procreari nec ita ordinatur diuiſio corporis ad ſuffragia ſicut ad ſalutem corporis que aliter haberi non poteſt. ¶ Ad ſeptimuꝫ ꝙ iura illa loquũtur in caſu illo in quo licet diuidere ꝙ non eſt propter ſuffragia:ſed propter cauſas predictas. Uel dicendum ꝙ non ſupponũt hoc eſſe licitum:ſed ſi diuiſio hec fiat oſtendunt ⁊ declarant vbi mortuus debeat iudicari ſepultus. ¶ Alia vero opinio ſic procedit quia primo arguit ꝙ liceat diuidere corpus in ſepultura. ¶ Quia virtuoſum eſt facere de neceſſitate virtutem. ſm Senecam qđ fit quando illud qđ eſt neceſſarium fieri ſpõte eligitur fieri in ordine ad aliquẽ bonum finem : ſed ſic eſt hic quia corpus cito neceſſario diuidetur quando compages diſſoluentur:non ſolum in duas partes:ſed etiam in multas ergo ⁊c. ¶ Secundo ſic quia illud vnde prouenũt multa bona ⁊ nulla mala melius eſt facere ꝗ dimittere:ſed diuidere corpus ꝓpter predicta eſt huiuſmodi:ergo ⁊c. Probatio minoris. Ex hac enim diuiſione primo prouenit bonum dei ⁊ cultus diuini in multiplicatione exequiarũ que pertinent ad cultum eius ſ. latriam.⁊ ſi deus per exequias honorat magis per duas ꝗ per vnam. Secundo prouenit inde vtilitas omniũ fidelium defunctorum qui magis animatur ad multiplicationem ſuffragiorum pro defunctis. ¶ Tertio edificatio viuorum videntium defunctum fuiſſe ſollicitũ intẽm de ſalute ſua et procuratione ſuffragiorũ niſi forte philoſophice inuidẽtes ſuperne gratie iudicent hoc appeti ꝓpter queſtuꝫ a ſepelientibus:qđ pie ordinatum fuit a defuncto propter remedium anime ſue. ¶ Quarto bonum defuncti ſ. citior liberatio a pena ⁊ citior adeptio glorie. ¶ Quinto ſpirituale bonum recipientium ſepulturam que ex iſto ſigno amoris plus excitentur ad officium charitatis orando pro ipſo ꝗ facerẽt per maius legatum:quia maius ſignum amoris eſt dare ſe ꝗ ſua. ¶ Sexto bonũ corꝝ temporale.ſ.receptio elemoſinaruꝫ quibus ſubſtantantur. Ex hoc autem pauca aut nulla mala proueniunt non eñ malum anime defuncti. ſed bonum vt dictum eſt : nec malum ipſius corporis:quia licet ſit malum corpori viuo diuidi non tamen corpori mortuo ſicut nec lapidi:nulla eñ eſt pena ei qui non ſentit. ¶ Et ſi dicas ꝙ ymo:quia per hanc diuiſionẽ tollitur ſua vnitas que eſt quoddam bonuꝫ eius nõ valet:quia in proximo erat ꝙ per naturam perderet eam. ¶ Preterea vnitas hominis eſt principaliter ex vnitate forme ad quam ita habet habitudinem corpus diuiſum ſicut vnitum:et econuerſo vnio enim fiet virtute diuina poſt omnimodam reſolutionem:⁊ quia non eſt difficilius ei cõiungere anime partes diuiſas ꝗ coniunctas. Unde non eſt hoc contra ſpẽ reſurrectionis cũ vnitas nõ plus cõfert ꝗ diuiſio:ſicut patet de oſſibus diuiſis et cõiunctis in Ezechie. Unde nullus fidelis minus ſperat reſurrectionem poſt diuiſionem iſtaꝫ ꝗ añ diuiſionem quam ſcit etiam naturaliter eſſe futuram. Item nec prouenit inde malum aliquod nec illis apud quos principalẽ ſepulturam elegit:quia in ſepultura nullum ius habebit niſi inꝗtum ille ſponte ⁊ gratis dedit vel ſi ei debeatur de iure cõmuni adhuc non preiudicatur:quia ſupponimus ꝙ habeat iura ſua parrochialia:nec malum amicorum niſi in multiplicatione expenſaruꝫ qđ nõ eſt ponderandum:qꝛ vel ipſi ſponte faciunt vel ex ordinatione defuncti qui etiam tãtam pecuniam potuit legare ſine diuiſione ꝗtam oportet expẽdere pro diuiſione. ¶ Preterea qđ eſt bonum vtile delectabile et honeſtum : ſimpliciter eſt eligendum ⁊ ſimpliciter bonum : ſed diuiſio hec propter hoc eſt huiuſmodi : vtilis

quidem propter ſuffragia:delectabilis quidē eiꝙ percipere ſꝫ
delectationē.nō quidem corpori ſed aīe q̄ liberaꝝ per hoc a pena
et fruitur citius deo:honeſtuꝫ q: opus virtutis ſ.latrie propter
cultum dei.iuſticia propter ſatiſfactionem per ſuffragia ⁊ chari-
tatis quam homo habet ad ſeipſum: ⁊ potiſſimam ſui partem.ſ.
animam.⁊ proximos apud quos ex dilectiōe quā pre ceteris ha
bet ad eos eligit ſepeliri.¶ Preterea naturalis rō dictat ⁊ chari
tas:vt anima plus diligatur ꝙ corpus: ⁊ ideo magis eſt ſuſtinen
dum detrimentum corporis ꝙ anime.Damnū autem anime eſt
retardari a gloria: ⁊ detineri in pena poſt mortem.ergo etiam
ſuſtinendum eſſet dānum corporis vt anima cito liberetur: ſed
nullum dānum vel modicum eſt corpori mortuo diuidi:ergo ⁊c.
Et confirmatur rō:q: de duobus malis minus malum eligēdū
eſt.vbi vtrumꝙ vitari non poteſt ⁊ alterum intrare oportet.cuꝫ
ergo corpus neceſſe ſit diuidi in proximo per naturam: ⁊ vlteri⁹
vel corpus in ſepultura diuidetur qđ eſt minus malum:vel aīa
diutius affligetur qđ eſt peius:primū eligendum eſt.Et puto ꝙ
hoc eligeret ille vnicus qui eſt contrarie opinionis ſi eſſet in pur
gatorio.Si enim leuita elegit diuiſionē vxoris ſue propter vin-
dictam eius ⁊ ſuam:⁊ miſit in omnibus finibus iſrael.Judicum
xix.Multo magis vnicuiꝙ eligenda ē diuiſio corporis ⁊ mittēda
diuerſis potentibus orationibus iuuare animam.¶ Sciendum
tamen ꝙ non debet diuidi quacunꝙ diuiſione ſed conſueta.ſcꝫ
licet ꝙ cor ſeparetur a reliquo corpore:q: cor dum viuit aliquo
modo eſt totus homo ⁊ principalior pars corporis.Unde frequē
ter accipitur in ſcriptura pro toto homine.Omni cuſtodia ſerua
cor tuum ⁊c.Cor etiam quandoꝙ accipitur pro anima.vnde cuꝫ
anima naturaliter in morte ſeparetur a corpore:poteſt etiā pro
pter animam cor in morte a reliquo corpore diuidi.¶ Item diui
ſio que ad equalia ordinatur ꝙtuꝫ poteſt fieri debet fieri per eq̄
lia.Si autem corpus per medium abſcideretur abūdaret pars
capitis ⁊ alia deficeret:ſed cor mediuꝫ tenet:vnde aliquo modo
equatur toto corpori ſm̄ ꝙtum ꝙ eſt plus altero ſm̄ quātitatem
eſt hic ſm̄ affectionem.Unde apoſtolus diſtinguit hominē in ex
teriorem ⁊ in interiorem qui ſignatur per cor.vn̄ ſi alia pars da-
retur non ita moueret ad orandum ⁊ ſic minus haberet inten-
tum ¶ Ad primum dicendum ꝙ corpora integra ſepeliri eſt bo-
num.ſed diuidi modo predicto propter multiplicationē ſuffra-
giorum eſt melius.Conſuetudo autem in eccleſia non eſt ſem-
per facere qđ meli⁹ē:ſꝫ ſufficit eccleſie facere qđ bonū eſt ſicut pa
tet de āniuerſarijs.q: melius eſſet ꝙ fierent pluries in anno:et
tamen eccleſia non conſueuit facere niſi ſemel.Similiter bonus
eſſet ꝙ fieret pro quolibet ⁊ tamen in eccleſijs colegiatis non fa
ciunt niſi pro diuitibus qui eis redditus reliquerunt vnde ec-
cleſia communiter facit qđ bonum eſt.Sed pro aliquibus facit
qđ melius eſt: ⁊ ſic etiam non diuiditur corpus cuiuſlibet defun
cti quia bonū eſt ꝙ integre ſepeliatur.Sed aliquorum magno
ruꝫ diuiditur ⁊ hoc eſt melius.Et ſi dicas quare diuidiꝫ corpus
diuitum non pauperum:dico ꝙ eadem ratione qua fiunt in ec-
cleſijs collegiatis anniuerſaria diuitum non pauperum.Item
pauperes non ſic habent expenſas pro pluribus exequijs ſicut
pro vna ſepultura.¶ Ad ſecundum dicendum ꝙ licet ſit honeſtuꝫ
corpus integrum ſepeliri:tamen diuiſio propter predicta eſt ho
neſtior:v̄tutes eīn actibus ſuis ſuſcipiūt magis ⁊ min⁹ ita ꝙ li-
cet omnis actus virtutis ſit honeſtus vnus tamen eſt altero ho
neſtior.¶ Nec diuiſio eſt contra ſpem reſurrectionis quia om-
nes fideles ſciunt ꝙ anteꝙ̄ reſurrectio fiat corpus diuiditur
in minutiſſimas partes Juxta illud:cinis es ⁊ in cinerem reuer-
teris.⁊ tn̄ poſt hoc credunt futurā reſurrectioneꝫ virtute diuina
ymo etiam talis diuiſio aſtruit fidem reſurrectionis primo ex
hoc ꝙ videntur magis curari de corpore vt pro eodeꝫ corpore in di
uerſis locis duplicentur exequie.ſecundo quia ex hoc oſtendiꝫ
magis qđ fiet virtute diuina quātūcunꝙ diſperſis.¶ Patres au
tem elegerunt vnire ſepeliri ⁊ propter locum ſepulture in quo
credebant redemptorem venturum ⁊ moriturum ſepeliendus
vt mortui ⁊ conſepulti chriſto ſimul etiam reſurgerent cum eo,
multa enim corpora ſanctorum qui dormierant cum eo ſurrexe
runt.¶ Item ratione ſepulcrorū quia ſicut hō afficitur ad loca a
le ſibi datū ab amico:ita ⁊ ad corpus amici.ſecundum Augu-
ſtinū in libro de cura agenda pro mortuis.Et quia anima ſui cor
poralis eſt amor naturalis eſt etiā ad ea que reſtant poſt mor-
tem ꝓpter qđ eligit conſepeliri amico.¶ Nec valet ſimilitudo.q̄
dicit.ſicut ſe habent partes cōitatis ⁊c.q: corpus mortuū nihil
minus valꝫ idiu ſuꝫ q: nulla operatio auffertur ſibi per diuiſionē
Sed cōitas minus valet per ſubſtractionem alicuius de ea.
¶ Et preterea dato ꝙ valeat ſimilitudo ſicut illi de congregatio
ne bene faciunt ſm̄ iura quando mutāt ſepulturam maiorum
propter ſuffragia:puta ad locum magis religioſum:ſic etiā pro
pter hoc in caſu licet diuidere partes a corpore.¶ Quod dicitur
de inclinatione naturali falſum eſt:quia in corpore non eſt ali-
qua naturalis inclinatio ad vnionem nec reſurrectionem niſi re
mota ſm̄ potentiā ab eodem cuꝫ non ſit in potentia actiua crea
ture vel nature:ſꝫ ē in eo naturalis inclinatio ad reſolutionē ⁊ di
uiſionē.¶ Ad aliud de reſurrectiōe dicendū ꝙ corp⁹ reſurget vna
reſurrectione que tn̄ ex multis pulueribꝰ fiet ex parte termini
a quo ſanctorum etiam corpora que diuiduntur non minus
reſurgent ꝙ alia.vnde ex vnitate reſurrectionis non magis pro
hibetꝫ diuiſio omnium ꝙ ſanctorū.Et ꝙ dicit ꝙ ens naturale vnū
verum eſt:ſed in via ad diſſolutioneꝫ.Et quod dicitur ꝙ corpus
expectat reſurrectionem male dictum eſt:quia licet anima de-
terminate ſuo corpori appetat vniri:tamen corpus ſuum nō ha
bet naturalem inclinationem ad eandem formam quam per di-
dit ſm̄ numerum:alias reſurrectio eſſet naturalis.quia quicq̄d
eſt in potentia paſſiua ⁊ appetitu memorie eſt in potentia acti-
ua celi:non autē quicquid eſt in appetitu anime rationalis que
non ſubijcitur celo maxime ſeparata.Falſum eſt etiaꝫ ꝙ dicit de
bere ſepeliri ꝙto integrius poteſt:quia res que eſt propter finē
debet magis fieri eo modo quo magis conuenit fini.finis auteꝫ
ſepulture eſt vt ſepultus in memoria habeatꝫ.Unde ſm̄ Augu-
ſtinum monumentum eſt quaſi mentem monens:quod magis
ſit per multiplicationem monumentorum.vnde finis principa-
lis ſepulture magis habetur per diuiſionem corporis ꝙ per vni
tatem.¶ Nec eſt ſimile de corpore viuo ꝙ per ſeparationem par
tium eſſentialium moritur ⁊ perdit ſpem ⁊ facit homicidam:nō
ſic autem diuiſio cadaueris.Nec eſt inhumana diuiſio corporis
ꝙ non leditur propter ſalutem anime magis ꝙ abſciſio membri
viui propter ſaluteꝫ membri principalioris vel totius corporis
Nec obſtat figura manens que cito p̄ naturā diſſoluēda eſt.Pōt
autem accelerari opus nature propter bonuꝫ virtutis nec cor-
pus mortuum magis refugit diuiſionem ꝙ lapis.Unde non eſt
magis peccatum ipſum diuidere ꝙ lapidem:maxime propter
bonum defuncti.Secus eſt ſi aliter fiat vt faciunt violatores ſe
pulchrorum propter lucrum vel impij inſultātes ſepulto cōtra
humanitatem vt fecerunt philiſtei de corpore Saulis defuncti
primi Regum vltimo.¶ Ad aliud dicendum ꝙ fames ⁊ ſitis que
ſunt in pena originalis laudabiliter appetuntur ad ſatiſfacien-
dum per ieiunium.Et ſimiliter diuiſio poſt mortem.¶ Unde
quidam papa qui in vita ſua dederat ſe demonibus ⁊ fecerat ho
magium:in fine penitens iuſſit manus quibus homagium fece
rat ⁊ pedes precidi ⁊ caput.¶ Ad tertium dicendum ꝙ contra
communem conſuetudinem eccleſie nihil eſt faciendum.ſed fa
cere aliquid melius ꝙ habeat communis eccleſie conſuetudo
non eſt malum nec contra eaꝫ.vnde diuites qui ordinant ꝙ an-
niuerſaria eorum pluries in anno fiant nō male faciunt quāuis
eccleſia non conſueuerit niſi ſemel.Item etiam propter bonum
ſit aliquod nouum in eccleſia quod non eſt ſolitum ſicut ꝙ pa-
pa reſignet vt celeſtinus vel cardinalis vt Hieronymus.¶ Pre-
terea videtur inconueniens ꝙ propter expectationem magno-
rum liceat diuidere corpus ⁊ non propter multiplicationem ſuf
fragiorum vel alias cauſas ſpeciales predictas.Neceſſe verum ꝙ
ſepultura non ſit propter ſuffragia cum ſint propter memoriaꝫ
que non proficeret defuncto niſi quia excitat ad orandum ⁊ ani
mam mortui commendandam ſecundum Auguſtinum.
¶ Ad argumentum dicendum ꝙ Papa non dat priuilegium me-
tiendi ſed corpus diuidendi propter ſuffragia.Ex quo patet ꝙ
non eſt de ſe malum:ſed ſolum quia prohibitum iure nouo per
decretalē bonifacij q̄ incipit deteſtande:alias ſi eſſet de ſe malū
papa nō cōcederet nec cōcedere poſſet ſup hoc alicui priuilegiū.

Diſtictio prima.

Circa.36.diſtinctionem q̃runtur quinq̃ de connexione virtutũ. Primũ eſt de cõnexiõe acq̃ſitarũ cum theologicis. Secundũ de connexiõe moraliũ cum intellectualibus. Tertiũ eſt de cõnexione moraliũ adinuicẽ. Quartum de cõnexiõe gratuitarũ adinuicem. Quintũ de cõnexione viciorum.

Q̃o.1. Primum.

¶ Primo ergo q̃ritur vtrũ virtutes morales acq̃ſite ſint cõnexe cũ theologicis. Et arguitur ꝙ ſic. q2 ille virtutes ſunt connexe quarũ vna non poteſt eſſe ſine alia. ſed virtutes morales acquiſite non pñt eſſe ſine theologicis nec theologice ſine illis. ergo omnes iſte ſunt adinuicem cõnexe. Maior de ſe patet ſed mior probaẽ quo ad duas eius partes. Et primo ꝙ theologice et maxime caritas non poſſunt haberi ſine moralibus. q2 tota lex per caritatẽ impletur ſm illud Rom̃.xiii plenitudo legis eſt dilectio. ſed lex non poteſt impleri ſine actibus virtutum moraliũ. de illis eñ dantur precepta legis actus autẽ preſupponũt habitus. ergo neceſſe ẽ ꝙ caritas coexigat habitus virtutũ moraliũ.

¶ Idẽ pȝ quo ad ſecundũ. ſ. ꝙ virtutes morales coexigũt caritatẽ q2 ea que ſunt ad finẽ hñt ꝯnexionẽ cũ fine: ⁊ cũ eo ſumunt rõez. ſed virtutes morales ⁊ actus ⁊ obiecta ⁊ fines eorũ ordinãtur ad finẽ caritatis. ergo coexigunt caritatem.

In oppõȝ

¶ In contrariũ arguitur. Primo: ꝙ caritas poſſit hñi ſine virtutibus moralibus: ⁊ hoc ſic. hñs habitũ virtutis moralis acq̃ſite operatur ꝓmpte: ⁊ faciliter ſm illũ habituȝ preſentato ſibi obiecto. ſȝ hñs caritatem pñtato ſibi obiecto virtutum moraliũ nõ operaẽ ꝓmpte ⁊ facilẽ vt pȝ in illis q̃ de cõſuetudine maloꝝ actuũ cõuertunẽ ad deũ ⁊ tñ tales habent caritatẽ q̃re. ⁊c. ¶ Idẽ ꝓbaẽ. ꝙ alie virtutes poſſint eẽ ſine caritate: q2 virtutes morales acq̃ſite non amittunẽ ꝑ vnicũ actũ malũ ſicut nec ꝑ vnicũ actũ acq̃runẽ ſȝ habens caritatẽ amittit eam ꝑ vnicuȝ actũ viciosum. ergo ea amiſſa remanent virtutes morales: ⁊ nõ exigunt neceſſario caritatẽ.

Rñſio.

¶ Rñſio ad euidentiã iſti⁹ q̃ſtionis ⁊ ſequentiũ ꝑmo videndũ ẽ quot modis virtutes ſint adinuiceȝ cõnexe. poſtea deducendum ẽ in ſingulis modis quomõ ſe habeant virtutes theologice ad morales ⁊ econuerſo.

¶ Quantũ ad primũ ſciendũ ẽ ꝙ duplex ẽ mod⁹ ꝯnexionis in gñali ſcȝ eẽntialis ⁊ diſpoſitiuus. Eſſentialis adhuc ẽ duplex. Primus ẽ ſm ꝙ vna virtus depẽdet ex alia quãtũ ad illũ qõ eſt i ſua q̃ddita te ⁊ eẽntia ſicut oĩs virt⁹ moralis acq̃ſita dependet a prudẽtia ⁊ ecõuerſo. Scðs eſt cũ aliqua ꝯnectunẽ inẽ ſe nõ imediate: ſed mediante tertio: ꝙ ẽ ꝯnexũ cũ vtroq̃ȝ. ⁊ ſic virtutes morales ꝯnectũẽ inter ſe mediante tertio / ſcilȝ prudẽtia. vt patebit inferi⁹. ¶ Alios duos modos ꝯnexionis eẽntialis addunt aliq̃. Et terti⁹ ſit ſȝ ꝙ virtus reſpicit bonũ toti⁹ ad qõ bonũ ꝑticulare hȝ ordinari ⁊ a q̃ ei⁹ ꝑfectio depẽdet a ꝑfectõe toti⁹. ſicut q̃lȝ virt⁹ ꝑticularis q̃ reſpicit bonũ ꝑticulare vni⁹ hoĩs dependet a iuſticia legali q̃ reſpicit bonũ toti⁹ cõitatis ⁊ iſte mod⁹ ꝯnexiõis diciẽ eſſentialis. q2 vna virtus ex ſe ⁊ ex naturali ordine quẽ habet ad alterã conſeq̃tur ſuã ꝑfectionẽ ⁊ ſuũ bene eſſe: ⁊ iſta ꝯnexio ẽ ad vnũ ſimpliciẽ. q2 iuſticia hec eſt vna virtus vnitate vnius eſſentie ſimplicis. ¶ Quartus mod⁹ cõnexionis eẽntialis ẽ: ſm ꝙ plures virtutes req̃runẽ ad faciẽdũ vnũ totũ ꝑfectũ ſicut ſi dicam⁹ ꝙ ad ꝑfectionẽ mũdi req̃runẽ oẽs ꝑtes mundi ꝑncipales puta celũ ⁊ elemẽta ⁊ breuiter oẽs ꝑtes ei⁹ principales ita ꝙ mũdus ad hoc ꝙ ſit ꝑfect⁹ req̃rit oĩa iſta / ac coexigit ad h̃ ꝙ conſtituant vnum totũ ꝑfectũ ⁊ ꝑ ꝯñs ꝙ habeãt ſuũ eſſe ꝑfectum in toto vna illorum req̃rit aliã ⁊ coexigit. Similiẽ ſi imaginemur hominem habentem oẽs ſcientias quaſi q̃ddam totum conſtitutum ex omnibus illis in eſſe ſpirituali exigentur ad eius conſtitutionem in eſſe ſpirituali omnes ſcientie ad hoc ꝙ conſtituant vnum ꝑfectum ſcientem / ita ꝙ ſicut mundus exigit ſuas partes principales vnam ⁊ infimam / et grauiſſimam puta terram. aliam leuiſſimam: et omnibus corporibus elementaribus ſupeminentem puta ignem ⁊ vlterius celuȝ a quo omnia iſta dependent ⁊ mouentur: ſic homo ad ſuam ꝑfectionem ſpiritualem requirit omnes ſcientias que ab homine ꝑ lumen naturale intellectus agentis poſſunt hñi. puta: methaphiſicã / phiſicam / mathematicã rõnalẽ ⁊ moralem. vnã inferiorẽ. aliã ſuperiorem ⁊ nobiliorẽ ⁊ vnam omnes alias regulantem. ſ. metaphiſicam ꝙ q̃dem an ita ſit pulchram habet ſpeculationẽ ꝙ iſte ſcientie habẽt ꝯnexionẽ eẽntialem a toto: ⁊ dependentiã in ſuo bñ eſſe a toto ⁊ vna ab alia ſm ꝙ ſe exigunt ad ꝯſtitutionem totam. Et differt iſte modus a primo / ⁊ tertio: q2 eſt in illis connexio ex ordine vnius vel plurium ad vnum ſimpliciter: ſed iſte modus eſt ex ordine vnius vel plurium ad vnum ſimpliciter: ſm quod eſt vnũ ordine ita qõ prima cõnexio eſt cuiuſlibet virtutis moralis. tertia cuiuſlibet virtutꝫ ꝑticularis ad iuſticiã legalẽ. quarta ẽ cuiuſlibȝ virtutis ꝑticularis ad q̃libet aliã i cõparatione ad conſtituendũ vnũ totũ ꝑfectum.

Durand⁹ d.pñti. q.1

¶ Alio modo ſm ꝑmos aliqua cõnectunẽ diſpoſitiue. q2 diſpoſitio attẽditur inq̃ñtũ ſubiectum ꝑ vnũ eorũ diſponiẽ ad melius ſe habendum in altero vel in actu alterius: et illud quãtum ad virtutes ꝯtigit dupliciẽ. vno mõ q2 ſbm̃ diſpoſitũ ꝑ vnã virtutẽ poteſt magis ꝑfecte ⁊ magis purc elicere actuȝ alterius q̃ poſſet facere ſine ea. ⁊ ſic virtutes morales diſponũt ad virtutes intellectuales. q2 hõ bene diſpoſitus per virtutes morales q̃ ſedant mot⁹ paſſionũ purius ⁊ ꝑfectius põt in actũ virtutum intellectualium. ¶ Alio mõ attenditẽ illa diſpõ ſȝ ꝙ vna virt⁹ magis firmaẽ ⁊ magis reſiſtit actui cõtrario ꝑ hoc ꝙ ꝯiũgiẽ alteri virtuti ſicut tẽpãtia cũ fortitudĩe magis firmaẽ ad reſiſtẽdũ actui i tẽpato q̃ ſine fortitudĩe. tẽpat⁹ ei magis diſponiẽ vt ꝑ terrorẽ terribiliũ nõ ꝯmittat actum turpẽ.

Durand⁹ vbi ſupra.

¶ Quantum ad ſcðȝ diſcurrẽdũ ẽ ꝑ modos ſupra poſitos. dicũt q̃ ꝑmi ꝙ virtutes morales non depẽdẽt a theologicis primo mõ. ſ. q̃ñtũ ad ſuã eẽntiã ⁊ q̃dditatẽ cũ ſine eis poſſint haberi. ⁊ h̃ pȝ dupliciẽ ꝑmo ſic. ſicut ſe hñt ſtat⁹ ad inuicẽ ⁊ ꝑfectiões ſtatib⁹ ꝯuenientes. ſȝ ſtat⁹ nature põt eẽ ſine ſtatu grẽ ⁊ ſtat⁹ grẽ ſine ſtatu glĩe: ergo ⁊ ꝑfectiones iſtis ſtatibus cõuenientes poſſunt eſſe ſine inuicem. ſed perfectio naturalis ad quam homo poteſt attingere ex naturalibus: eſt perfectio moralis / vel virtus moralis acquiſita. ergo homo poteſt habere virtutes morales acquiſitas ſine theologicis pertinentibus ad ſtatũ vie ſeu patrie.

¶ Et ꝯtraẽ. q2 ſȝ doctores ꝑm⁹ hõ potuit creari

ſine gr̄a i puris naturalib⁹ i quo ſtatu potuit acq̄
rere virtutes moꝛales ꝙuis non poſſet per eas in
actum meritoꝛium vite eterne. ¶ Secundo patz
idē ſic homo q̄ pōt ꝓmpte et faciliter i obiectum
ꝯueniens potentie tā itellectiue ꝙ appetitiue/ eſt
vere virtuoſus. ſed virtutes tam intellectuales ꝙ
moꝛales etiā ſine theologicis faciunt ꝙ hō ex pu=
ris nālibus pōt tendere prompte ꝛ ꝑfecte in obie
ctum conueniens potentie itellectiue ꝛ appetiti=
ue. ꝗ talis ē vere virtuoſus quātū ad virtutes ac=
q̄ſitas. Maioꝛ pʒ ex. 2. ethicoꝝ. vbi dr̄ ꝙ virt⁹ ha
bentē ꝑficit ꝛ ꝙ ſignum gn̄ari habitus ē ſentire in
ope delectationē ꝑ quā pōt ꝓmpte ꝛ faciliter opa
ri. Maioꝛ ꝓbaꝛ qꝛ obm̄ cōueniens itellectui hūa
no ſm̄ ſtatū preſentē ē veritas reꝝ ſenſibilium: et
q̄ ex ſenſibilib⁹ pōt ꝯcludi i hanc aūt vl̄ eius co=
gnitionem poteſt homo ſine caritate vt de ſe patʒ
qꝛ habens talē cognitionē ſi amittit eam ꝑ culpā
ꝑ quā tñ amittit caritatē. obiectuʒ vero virtutis
moꝛalis eſt bonum ex genere ꝛ circunſtātijs oꝛdi
natum in debitum finē et cōſtat ꝙn tale bonū pōt
appetit⁹ tendere ſine caritate vt ſi aliquis det ſu=
ſtentationem alicui ſtudenti inq̄ſitiōi veritatꝭ in
digenti. ꝗ ſine virtutibus theologicis ꝛ maxime
ſine caritate pōt hō tendere ꝓmpte/ ꝛ faciliter in
bonū ꝯueniens virtuti itellectiue ꝛ appetitiue hoc.
aūt nō eſſet niſi virtutes acquiſite tam intellectua
les ꝙ moꝛales poſſent eſſe ſine theologicꝭ. ꝛ maxi
me ſine caritate quare ꝛc. ¶ Sed dicet aliquis ꝙ
nullus actus appetitiue virtutis eſt bonus ꝛ vir=
tuoſus niſi oꝛdineꝛ ad finē vltimū quē reſpicit ca
ritas ꝛ ſic nullus poterit tendere in bonuʒ moꝛale
virtuoſe ſine caritate. Sed iſtud nō valet qꝛ ſi il=
lud totum. ſ. bonū opus ex genere cum fine ꝓxio
non eēt op⁹ virtuoſum niſi icludendo finē carita=
tis puta ꝙ hoc totum fiat ꝑꝑ vitam eternam tunc
ſic ſe haberet actus bonus ex genere cum ſuo fine
ꝓximo ad finē quē principaliter intendit caritas
ſic et bonū opus ex genere puta dare paupi ſe ha=
bet ad finē ꝓximū ſʒ ita ē ꝙ bonum opus ex gene
re non hʒ aliquā ſpecialem virtutem a qua eliciaꝛ
preter illam q̄ reſpicit finem ꝓpꝛium vel ꝓximum
ꝗ ſimiliter totum opus ex genere bonum cum fi=
ne ſuo nō haberet aliquā aliā virtutē a caritate a
qua eliceretꝛ ꝙ falſum ē qꝛ tunc ſequeretur ꝙ nō eſ
ſet aliqua alia virtus ꝙ caritas ergo opus bonuʒ
ex genere includens finem conuenientem ꝓximū
hoc eſt virtuoſum et hoc vt dictum eſt poteſt eſſe ſi
ne caritate. ideo. et cetera

¶ Item virtuoſum eſt attendere ad bonum ſibi
couenienſ ſcd̄m ſuam naturā. ſed bonū cōueniēs
homini ſm̄ ꝙ homo eſt opari ſm̄ rectam ratōem
cui⁹ rectitudo pōt eſſe ſine caritate quantū ad co
gnoſcibilia ꝛ agibilia naturaliter. ergo vera virt⁹
acquiſita poteſt eſſe in homine ſine caritate. ſic er
go patet: ꝙ virtutes acquiſite non ſūt cōnexe cū
theologicis ꝓmo mō ſic. ſ. ꝙ eēntia vni⁹ depēdeat
neceſſario ex eēntia alteri⁹. Sic igr̄ acq̄ſite ñ ꝯnectūꝛ
cū theologicis ꝓmo mō. i. eēnaliter ꝛ immediate.
cōſtat enim multos habere theologicas q̄ nullaʒ
habent acquiſitam. ſed magis maliciam oppoſi=
tam habitui: vt qñ peccatoꝛes cōuertūtur vel ba
ptiſātur. Sed illa ratio de fine duplici ñ videꝛ bñ
concludere qꝛ omnis habitus moꝛalis agit ꝓpter
finem. nec poteſt eſſe aliquis habitus q̄ eliciat vel
imperet actū aliquē niſi ꝑꝑ finem. idcirco bonita
ti ex genere preter illam q̄ eſt ex fine nullus habi=
tus rñdet. ſed diuerſaꝝ virtutū ſunt diuerſi fines
ſicut iuſticia legalis nō eſt vna virtus cū iuſticia
ꝑticulari. qꝛ finis eius eſt bonū cōe illius autem
bonū ſingulare vel ꝑticulare. ꝛ ſic nō opoꝛtet ca
ritatem eē eandem virtutē cum alijs. qꝛ altioꝛem
finem connectatur.

¶ Quantū ad ſecundū modum connexionis. ſcʒ
mediante tertio: dicunt primi ꝙ nec iſto mō con=
nectunꝛ acquiſite cū theologicis. qꝛ preter virtu=
tes acq̄ſitas ꝛ theologicas non ſunt alij habitus
niſi dona: ſed rōne donoꝛum nō pōt eſſe connexio
virtutum acq̄ſitarum cuʒ theologicis nec ecōuer
ſo: ergo virtutes acq̄ſite non connectunꝛ cū theo
logicis mediante tertio. ¶ Qꝫ aūt per dona nō
poſſint connecti virtutes acquiſite cum theologi
cis pʒ. qꝛ per eaſdem rōnes per quas ꝓbatum eſt
ꝙ virtutes acq̄ſite non neceſſario dependēt a the
ologicis. pōt ꝓbari qꝛ nō dependent a dōis: ergo
ratione donoꝝ non habent cum aliquo cōnexōeʒ

¶ Inquirendo aūt de iſta connexione mediate i
tertio videꝛ eſſe inſtantia. qꝛ. ſ. ſicut moꝛales con Inqrit doctoꝛ de iſto
nectūꝛ in prudētia qꝛ ñ pñt eē ſine illa: nec ecōuer 2. mō cōne
ſo. ſic politice ꝛ theologice i diligēdo deū ſuꝑ oīa xionis.
niſi hēat ōs theologicas cū ꝑ h̄ careat oī moꝛtali
q̄ enim mandatum dei peccando moꝛtaliter īfrin
git non diligit ſuꝑ omnia ꝓcipientē cuius ꝓcepꝫ
non cuſtodit immo plus diligit illud qd̄ contra ꝓ
ceptum eligit ꝙ ipſum precipientē. ꝗ ſi diligit deū
ſuper omnia non ē in moꝛtali ꝛ per ꝯñs ē in gratia
cum non ſit dare medium et ꝑ ꝯñs hʒ omēs virtu
tes theologicas ſine quibus non eſt gratia. E con
trario q̄cunqꝫ hʒ oēs virtutes politicas cōſtat ꝙ
diligit deū ſuper oīa. qꝛ quicq̄d eſt de dictamine
ratiōis naturalis ꝑficitur ꝑ v̄tutes politicas q̄b⁹
ipleꝛ legē nāe: ſʒ de lege nāe ē pl⁹ diligere deū ꝙ ꝓ
ximum et ſeipſum. ꝗ nō poteſt habere virtutes po
liticas quin diligat deum ſuper omnia et per ꝯñs
q̄n habeat omēs theologicas et iſtud vꝛ ꝓbabili⁹
Si q̄s tñ ob reuerentiā philoſophoꝝ vellet tenere
aliam opinionem qui videnꝛ habuiſſe omnem po
liticam virtutem et moꝛigeratiſſimi exiſtēies nō
tamen habebant fidem et talis poſſet ſic euadere
qꝛ diligere deum ſuper omnia ē eius precepta ſer=
uare ſuper oīa. q̄cunqꝫ ergo ſeruat oīa precepta
legis nature diligit deum ſuꝑ oīa quātum virtu=
tes politice requirunt dato ꝙ non faciat precepta
legis poſitiue ipſius dei. et hoc ſufficiebat ad ha=
bendum virtutes theologicas tempoꝛe legis an=
tique q̄ non liberat niſi populum iudeoꝝ ꝙuis eti
am fides mediatoꝛis oībus neceſſaria eēt ſʒ ꝓter
hoc ꝙ lex euangelica ē vniuerſe creature ꝓdicata
ꝛ idicta oʒ iplere ei⁹ poſitiua ꝓcepta vt de bapti=
ſato ꝛ penitēdo ad q̄ nō ſufficiūt virtutes politice
ſi q̄s ꝗ oēs politicas haberet deum ſuper omnia
diligeret implicite et explicite ſeruando que ſunt
nāe nō gr̄e. qꝛ nō ſibi reuelareꝛ nō poſſet iplere ꝓ=
ceptū de bapeiſmo ꝛ penitētia ꝛ ſic nō hrēt theo=
gicas cū politicis. Sʒ ſi q̄s recte conſideret hoc
ē euadere. qꝛ nemo ad impoſſibile obligaꝛ vñ ſi fa
ceret debitū ſuum de omnibus nālibus deus ſibi
reuelaret ꝑ ſe vl̄ ꝑ alium ꝙ eſſet neceſſarium ad ſa=
lutem. ꝛ ſic videꝛ impoſſibile ꝙ oēs politicas hēat
ꝑfecte quin habeat theologicas.

¶ Quantum ad tertium modum dicū i ſcd̄i qui 3. modus
ponunt ipſum ꝙ quantum ad connexionem et de Sed.

pendentiam qua virtus pticularis depēdet ab ea
q̃ ordinatur ī bonum cōe nō q̃tum ad suā eēntia-
lē bonitatē sʒ q̃tuʒ ad suū bene eē sicut q̃lʒ virtus
pticularis dependet ī sua cōpleta pfectione ex iu
sticia gñali sic oīs ꝟtus acq̄sita depēdet a carita
te ita q̃ act⁹ cuiuslʒ virtutis hūane nō ordinatus
in bonū in qd̄ caritas īclinat deficit a cōpleta pfe
ctione actus virtuosi. qꝛ sicut se hʒ q̃libet virtus
pticularis q̃ respicit bonū pticulare vni⁹ psone ad
iusticiā gñalē q̃ respicit bonū cōe ita quātum ad h̃
se hʒ q̃libet virtus acq̄sita q̃ respicit bonū hūanū
ſm q̃ humanū ad caritatē que respicit bonū diui-
nū q̃ ē pfecti⁹ bonum ꝛ vniuersali⁹. nā sicut bonū
cuiuslibʒ psone dʒ ordinari in bonuʒ cōitatis ita
bonū toti⁹ creature dʒ ordinari i bonuʒ cōitatis:
ita bonū toti⁹ creature dʒ ordīari ī bonū diuīū: sʒ
si quis ita exercitaret se in actib⁹ ꝟtutū particula
rium q̃ hoc nō ordinaret ad bonū cōmune ad hoc
q̃ quilibet ordinat̃ p iusticiā gñalem cum tñ ī po-
testate ei⁹ esset sic agere q̃ posset ordinari p iusti-
ciā gñalē ī illd̄ bonū cōe talis clpabilis eēt ꝛ defe
ctuose ageret omittendo illud q̃ debebat itēdere
ḡ a simili cū in potestate cuiuslʒ sit habere carita-
tem faciendo q̃ ī ip̄o ē ꝛ debēt ordinare opera sua
ī finē caritatis vt in obm̃ sequit̃ q̃ q̃libet exercēs
opera virtutū acq̄sitaꝝ nō ordinando ea in bonū
ī q̃ inclinat caritas agit defectuose nō pp hoc q̃
agit actū virtutꝫ pticlaris. qꝛ hoc bonū ē: sʒ q̃tū
ad hoc q̃ omittit ipsuʒ ordinare in bonū in quod
debeat ꝛc. ico aūt actu vel habitu. qꝛ illi q̃ sunt ifi
deles habendo negationē vel priuationē fidei: et
etiā illi q̃ sunt ī pctō mortali nō peccant actualit̃
nouo peccato omissionis ī actu q̃libet quē agunt.
sʒ solū tunc quando tenēt̃ actualiter referre ī deū
qꝛ ē p̄ceptū affirmatiuū qd̄ nō obligat ad semper
sʒ sicut dicit̃ q̃ diligētib⁹ deū omnia cooperantur
in bonū habitualiter ex hoc scʒ q̄aliq̄s actualiter
loco ꝛ tēpe ordinet ī deū oīa sequentia q̃ facit etiā
cum actu de deo nō cogitat ꝛ opa ei⁹ dicunt̃ meri
toria habitualiter ex illa actuali ordinatione p̄ce
dente ita oīs act⁹ existentiū i mortali ex hoc q̃ nō
ordinarent se ꝛ sua ī deū q̃ñ debuerunt: ꝛ tñ actu
de hoc nō tenētur cogitare dicunt̃ demeritoria hi
tualiter ex cōcomitantia illius omissionis: et ex
defectu illi⁹ ordinationis q̃ debuit eē loco ꝛ tempe

4⁹. mod⁹ ¶ Quantū aūt ad. 4. modū ſm q̃ currunt virtu
tes ad faciendū vnū pfectū sic ad pfectionē natu
ralē nō req̄runt̃ theologice si tñ possint hr̄i omēs
politice sine illis nec ecōuerso ad pfectionē super
nālē requirūt̃ acquisite cuʒ puri ꝛ ī fine pfectentes
soluent̃ p habit⁹ infusos solos: sʒ ad pfectionem vi
atoris simplr̄ req̄rūtur vtreq̃ acquisite q̃dā vt hō
ē ad ciuilitatē hūanā/theologice aūt vt ē xp̄ianus
5. modus. ad ciuilitatem ecclesiasticā ptinet. ¶ Quantum
Durand⁹ aūt ad. 5. ꝛ vltimū modū supra tactū de cōnexiōe
vbi supra. dispositiua dicūt primi q̃ virtutes theologice exi
gūt virtutes morales acq̄sitas vt puri⁹ ꝛ feruēti⁹
eliciant actū suū. qꝛ illi ī qb⁹ nō sunt sedate passi
ones appetit⁹ sēsitiui q̃ sic p virtutes morales nō
possunt ita pene intēdere in cognitionem diuine ve
ritatis nec ita feruenter in dilectionem diuine bo
nitatis sicut si in eis essent passiones sedate. quia
quanto vna potentia intensiue est ītenta circa ali
quam operationem suam tanto alia potentia re-
trahitur ab operatione sua nisi vna operatio ten
dat in idem cum alia vel iuuet dispositiue ad aliā

sʒ quantum ad firmitatem ī operando et ad perfe
ctius resistendum omni actui vicioso virtutes mo
rales exigunt caritatem qꝛ caritas q̃ diu manet
excludit oē peccatum mortale ꝛ p cōsequens oēm
actū viciosum in quo posset tale peccatū cōtinge-
re De ratione aūt virtutis acquisite nō est exclu-
dere omnē actū viciosum etiā manēte virtute. sʒ
solū facere q̃ hō regulariter ꝛ cōiter resistat actui
vicioso ꝛ iō aliquis q̃ p grauem motū timoris vel
alterius cōpassionis caderet in pctm̃ itēpantie vł
alterius generis non obstante ꝟtute morali p ca-
ritatē firmiter stat ꝛ repellit oē pecc atum. ꝛ sic pʒ
quomodo ꝟtutes morales acquisite ꝛ theologice Ad rōes
se coexigunt dispositiue. ¶ Ad primū argumētū añ oppōʒ.
dōm q̃ q̃uis caritas ipēt act⁹ oīm virtutū mora
lium nō oʒ tñ q̃ omnes illi act⁹ p̄cedāt ab hītib⁹
acq̄sitis ꝛ nichilomin⁹ p tales actus īpletur lex
que solum precipit actus quo ad essentiam actus
ꝛ nō q̃ ad modū q̃ est faciliter ꝛ delectabiliter ope
rari quē modū ponūt habitus acq̄siti Et dicitur
postea q̃ ea q̃ sunt ad finē dependent a fine verum
ē sʒ obiectum caritatis nō est finis ppriꝰ virtu-
tum moraliū sed solus remotus ꝛ iō actus virtu-
tum moraliū pōt tñ eē bon⁹ bonitate morali ex or
dine ad finē p̄ximum dato q̃ actu nō ordinet̃ ad
finē vltimū quāuis nō possit habere bonitatē me
ritoriā ad quā requirit̃ ordīatio ei⁹ ī finē caritatꝫ Ad scōm.
¶ Aliō argumētū pbat q̃ ꝟtutes morales nō de
pēdent quo ad essentiā suā a theologicis nec econ
uerso qd̄ cōcessum ē. ¶ Questio. 2.

SEcūdo q̃rit̃. vtrum virtutes mo
rales habeāt cōnexionē cū
ītellectualib⁹ ꝛ ecōuerso. ꝛ ar̃ Primum
q̃ sic. qꝛ sicut se habʒ appetere
ad cognoscere sic se hʒ ꝟt⁹ pfi
ciēs ī appetitū ad virtutē pfi-
cientē itellectū sʒ appetere ex
necessitate p̄supponit itellige
re. ḡ ꝟtutes morales q̃ pficiūt
appetitū supponūt ex necessitate ꝟtutes itellectu Secūduʒ
ales q̃ pficiūt intellectum. ¶ Itē pbat̃ q̃ ꝟtutes
itellectuales coexigāt morales. qꝛ sine illo nō pōt
haberi ꝟt⁹ itellectualis qd̄ sedat passiones ī viri
bus sensitiuis sʒ ꝟtutes morales sunt hm̄ōi. ḡ ꝛc.
Maior pʒ. qꝛ sedendo ꝛ q̄escendo aīa fit sapiens
ꝛ prudens vt dr̄ 7. phi. ¶ In contrariū arguitur In oppōʒ
qꝛ illi habit⁹ nō sunt ɔnexi quoꝝ act⁹ vni⁹ pōt sta
re cū actu alteri⁹ opposito sʒ act⁹ prudētie q̃ inter
ꝟtutes itellectuales magis ē ɔnexa cū moralib⁹
pōt stare cū electione mala q̃ ē act⁹ opposit⁹ actui
virtutis moralis. ḡ. ꝛc. ¶ Maior pʒ. Minor pba
tur p articulum: q̃ dicit q̃ stante rōe recta ī actu
ī vniuersali ꝛ pticulari q̃ volūtas nō pōt ī opposi
tū error ē. nō posset aūt ī oppositū nisi praue eligē
do. ḡ ꝛc. ¶ Respōsio. hic primo videndū ē de ɔne Rñsio.
xione moraliū ad prudentiā. scōo de connexione
moraliū ad speculatiuas ꝛ factiuas ſm modos su
pra tactos ¶ Quantū ad primū dicūt q̃dā q̃ int̃
prudentiā et ꝟtutes morales ē cōnexio essentialit̃
tripliciter. prima inter prudentiam et morales ad
inuicē q̃ ei prudentia depēdeat eēntialiter a mo-
rali: sic patet. qꝛ ab illo dependet virtus itellectu
alis a quo dependet recta estimatio suorum prin-
cipiorum sed a virtute morali vel aliquo ad eius
genus ptinēte depēdet estimatio de pricipiis pru
dentie. ergo. et cetera. Probatio minoris qꝛ prin

ciplum ex quo prudentia ſillogizat eſt finis. vnde habita recta eſtimatione de fine: puta ꝙ bonū eſt liberaliter dare incipit ex hoc pricipio ſillogiſare ꝙ ꝑ mediū poſſit iſtū finē attingere finis eī ē principiū ī agibilib⁹. 6 ethicoꝝ ſ3 recta eſtimatio de fine accipiē ſm cōformitatem ꝛ inclinationē appetitus eſtimātis quā facit virt⁹ moralis ſiue aliqd ad ei⁹ gen⁹ ꝑtinēs. ꝙ. ꝛc. ¶ Q ſ aūt ecōuerſo ꝟtus moralis ī electione eoꝝ q̄ ſunt ad finē dependeat a prudētia p3. q2 electio ē ꝑacceptio. vel ꝑacceptatio alicui⁹ cōſiliati ꝛ ſic electio dependet ex cōſilio ſ3 conſilium ē opus prudentie īquirentis de hīs q̄ ſunt ad finē ſillogiſando ex fine. ꝙ ꝛc. ¶ Secūda cōnexio inter prudentiā ꝛ morales ē ſm depēdentiā mutuā inter īclinatōes ī finē ꝛ in ea q̄ ſunt ad finē ſiue appetitus finis ꝛ ei⁹ ꝙ ē ad finē. Tertia cōnexio eſt inter prudentiam quantum ad eſtimationē de fine ꝛ ſeipſa3 quātū ad eſtimationē de hīs q̄ ſunt ad finē. Hec aūt duplex cōnexio ſic p3 qn̄ aliquis appetit vel cognoſcit aliquid implicite qn̄ explicaē illud ſtatim explicite illud appetit ꝛ cognoſcit vel ei aſſentit ſ3 qn̄ aliqs vult aſſequi aliquod bonū vt finē vult immediate illd qd ē neceſſariu3 ad aſſequēdū finē ꝛ qn̄ aliqs aſſentit alicui principio īmediate aſſentit ei ꝙ virtute cōtineē in illo. ꝙ qn̄ explicaē explicite vult ꝛ cognoſcit illud vnde impoſſibile eſt ꝙ aliquis aſſentiat alicui principio et non aſſentiat concluſioni in qua virtus illius principij manifeſte relucet. ergo velle fine3: et ea que ſunt ad finem neceſſaria: ꝛ eſtimatio recta de fine ꝛ de eo ꝙ eſt neceſſarium ad finem ſunt connexa ad inuicem: ꝛ ad inuicem dependētia. Vn̄ mirū eſt ꝙ aliq dicūt ꝙ appetens finem ꝛ ſilliſo conſiliatiuo concludens aliqd appetendum ꝑꝑ illū fine3 poſſit illud reſpuere ꝛ velle oppoſitū. q2 nō pōt velle oppoſitum illius vt ordinatum in finem. q2 qd ſic appetiē. appetiē mediāte cōſilio hoc aūt nō precellit cōſiliū ad oppoſitū ſ3 ad ꝑpoſitū nec etiam pōt illud oppoſitu3 vt finē appetere. q2 finis appetitur ꝑꝑ cōformitate3 inclinationis appetitus ad ipm̄ nō pōt autem appetit⁹ habere cōformitatem ꝛ īclinationem ī finem ꝛ oppoſitū ei⁹ qd ē ad talē finem ideo oppoſitū cōcluſiōis cōſiliū nō pōt appeti neq3 tanq̄ finis neq3 vt qd ē ad finem ꝛ ſic nullo modo. Hec aūt cōnexio ē ſm gen⁹ cauſe efficientis q2 cōformitas appetit⁹ ad finē ꝛ ſi nō moueat immediate īnellectū ad viſandū recte de fine ita ꝙ cauſet imediate ipſam īntellectione3. q2 hoc facit obiectū facit tn̄ indirecte ad motionē īntellectus inquātum obiectū nō appareret īntellectū bonū niſi cauſareē tal' cōformitas inē ipm̄ ꝛ appetitū ad q̄ ꝯformitate3 facit vtrumq3 ſc3 cōditio finis ꝛ diſpoſitio appetitus q̄ ꝑtinet ad virtutem moralē. ſimiliter electio dependet ex bono cognito ꝑ conſiliū: ſicut ex cā efficiente. q2 obiectū appetit⁹ ē vere motiuū ei⁹ tertio de aīa. ꝛ ſimiliter velle finem ē cauſa effectiua electionis ei⁹ ꝙ ē ad finē mediāte cōſilio noticia aūt principioꝛū ē aliquo mō cauſa efficiēs cōcluſiōis inquātū obiectū nō mouet ad noticiā ꝯcluſionis niſi mediāte noticia pricipioꝝ. Nunc reſtat oſtēdere qd ex q̄ dependent ī iſtis ꝛ qd ſatis p3 de appetitu finis ꝛ eoꝝ q̄ ſunt ad finē ſc3 ꝙ electio eoru3 q̄ ſunt ad finē depēderet ab appetitu finis ꝛ ex cōſilio. q2 per appetitum finis mediāte conſilio mouet quis ſe ad eligendum ea q̄ ſunt ad finem. ſimiliter ſatis patet ꝙ concluſio prudentie ꝛ vniuerſaliter oīs concluſio dependet ex principio ſed dependentia virtutis moralis ꝛ prudentie qd ſcilicet ex quo dependeat non eſt ita clarum.

¶ Ad cuius euidentiā ſciendū ꝙ īclinatio appetit⁹ ī bonū q̄ ꝑtinet ad gen⁹ virtutis moralis ē triplex. Pīa eſt vniuerſalis ſicut ē reſpectu ei⁹ qd eſt velle beatitudinē vl' velle bonū ī cōmuni vel aliqd tale. alia eſt ſpecialis īclinatio ſ3 informis ꝛ q̄ſi indeterminata īdeterminata qdē nō ſimpliciter reſpectu ei⁹ qd appetendū ē ſ3 reſpectu modi q̄ appetendū ē: puta ſi aliquis habet īclinationem ad liberaliter dādum ſ3 nō eū mō determinato puta vbi ꝛ qn̄ ꝛ quātum o3 ꝛ ſic de aliis ſi ꝙ recta ratio dictat. ꝛ hec īclinatio iterum ē duplex: q2 q̄dā īeſt ex īclinatōe naturali vel diſpoſitione aliqn̄. q̄dā ex aſſuefactione ꝛ bona educatione. ¶ Tertia vero principalis inclinatio ſpecialis ē ꝛ formata determinata nō ſolum quātū ad rē ī quā aliquis inclinatur. ſed etiā quantū ad modū. Prime due inclinatōes dicūtur virtutes imperfecte ꝛ ſeminaria virtutū: ſed vltia dicitur virtus ꝑfecta. ¶ Siliē triplex eſt prudētia vel eſtimatio. prima generalis qua quis eſtimat quod bonū ē eē felicē obedire deo vel aliqd hmōi gn̄ale. Secunda eſt ſpecialis ſed informis ꝛ indeterminata ſicut illa qua aliquis eſtimat eſſe dādū liberaliter ſed non cū modo determiato ꝛ ꝑprio impoſito a ratione: puta qn̄ ꝛ quō. ꝛc. Tertia eſt ſpecialis ꝛ formata ſiue determinata. ſicut illa qua aliqs eſtimat dandū liberaliter cū modo ꝑprio formato ꝛ impoſito a rōne puta quō ꝛ qn̄. ꝛ ſic de aliīs.

Modo dico ꝙ inclinatio prima ꝑcedit prudentiā ꝑmā. q2 iudiciū prudētie eſt ſm ꝯformitatē rei iudicate ad appetitū. vn̄ o3 aliquā cōformitatē precedere oē iudiciū prudentie. Siliē ſecūda inclinatio que eſt ſpecialis informis tn̄ precedit ſpecialē prudentiā ſecundā. q2 ſm ſtatum pn̄tē ꝑpter multos ꝛ vehementes motus paſſionū inſurgentes nō ſufficeret inclinatio vlis ad hoc ꝙ hō haberet recta3 eſtimationē de finibus ꝑticularibus/ immo ſi nō eſſet aliqua inclinatio ſpecialis moderans mot⁹ paſſionum frequentiſſime. et vt in pluribus impediretur deductio illius prudentie ſequentis illa3 inclinationem vniuerſalē. Quantum aūt ad tertiam inclinationem que eſt ſpecialis ꝛ formata ꝛ q̄ eſt principalis virtu3 moralis dico: ꝙ prudentia precedit quo ad generationem et quo ad exiſtentiam. ſed quantū ad vſum eſt ecōuerſo. Primum patet ſic. illud formatū quod habet formam a ratiōe ſiue ab actu rationis dependet a ratione. ſed forma virtutis moralis ſpecialis et formate eſt a ratione recta ſiue a dictamie recte rōis. q2 forma cōueniens actui hois ſm ꝙ homo ē a rōne recta ipi⁹ opantis ꝙ virtus moralis ꝛ ꝑfecta ꝛ formata dependet a rōne ſiue a prudentia quātū ad ſuū gn̄ari ꝛ eē. S3 quātū ad ſuū vſu3 ē ecōuerſo: quia prudentia ſpecialis ꝛ formata vtiē fine principali ꝛ formato ſicut pricipio ex quo ſyllogiſat: ſ3 virt⁹ ſpecialis ꝛ formata facit īclinationē ī talē finē ſpecialē ꝛ cōformitatē ad ipm̄ vt ſtatim ꝛ prōpte appareat bonū. ꝙ vſus prudentie ſpecialis ꝛ formate q̄ prompte iudicat finem ſpecialē ꝛ ꝑticularē eē bonū dependet ex ſpeciali virtute morali. ꝛ ſic patet q̄ ex qua dependet ꝛ ſic que precedit. Sciendum tamen ꝙ quantumcunq3 homo ſit vicioſus ꝛ male diſpoſit⁹ ſm appetitū circa fines ꝑticulares abſolute tn̄ per illā vniuerſalē īclinationē ī bonū

mediāte prudētia pōt ſe mouere ad ꝟtutes: ꝛ eas acq̄rere lȝ cū difficultate ꝑ illā enim prudentiam ꝛ ſi nō de facili et ꝓmpte poſſet habere rectā eſtimationē circa ꝑticulares ſinēs abſolute tñ poſſꝫ circa vnūq̄dq̄ʒ iſtoꝝ habere rectā eſtimationē per prudentiā vniuerſalē q̄ eſtimat eē obediendū deo vł honeſte viuēdū vł hmōi Scd̄m p̄dicta autē vł eē̄ntialit⁹ dependere a prudētia ꝟt⁹ moralis q̄ ecōuerſo. qꝛ ꝟt⁹ non pōt bene eligere niſi prudētia bñ iudicet. qꝛ illo mō eligit q̄ prudentia iudicat. ſed lȝ habitus vicioſus l appetitu corrūpat eſtiationē prudentie l intellectu vt frequēter nō tñ vt ſēꝑ imo cōtra habitū malū pōt homo iudicare alias non eēt poſſibile de vicio ad virtutē redire: ſȝ ſi q̄s recte ꝯſideret videt̄ adhuc dependētia hinc: ꝛ inde aliqualit̄. qꝛ ſicut appetit⁹ nō pōt eligere niſi i intellectu iudicāte antecedent̄ ſic etiā nō pōt itellect⁹ ſuali ſententia iudicare niſi volūtate eligente cōſequēt̄ ꝛ ſicut pōt itellect⁹ iudicare cōtra habituꝫ appetit⁹. ſic pōt appetit⁹ eligere ꝯtra hītū intellectꝰ. qꝛ ipſemet itellect⁹ pōt iudicare cōtra ſuū hītū acq̄ſitū practicū q̄ non iclinat vt ſēꝑ ſicut facit ſcientia: ſȝ vt frequēter ſicut facit natura. vñ qꝛ effect⁹ dependet a cā ꝓprie et poſterius a priori nō ecōuerſo lȝ cauſa neceſſaria nō ſit ſine effectu nec pri⁹ ſine poſteriori neceſſario cōſequēte. idō lȝ ſit eſſentialis cōnexio hic ꝛ inde nō tamen eq̄lis dependentia. qꝛ prioritas prudentie ē cauſalis cōſequētia virtutis moralis ē cauſata magis q̄ cāns.

2.articul⁹ Durādus queſtio.2. ¶ Quantū ad ſcd̄m: dicūt q̄dā ꝙ virtutes itellectuales tā ſcientie q̄ artes nō ſunt cōnexe cū moralib⁹ primo modo cōnexionis. ſ. eſſentialiter ꝛ imediate. qꝛ illa q̄ ſic ſe hnt ꝙ poteſt fieri mutatio i eē̄ntiali vni⁹ nulla facta mutatione in eſſentiali alteri⁹ nō dependent ex ſe eē̄ntialiter nec ꝑ conſequens ſunt ſemper eſſentialiter cōnexa: ſed ita ē de virtutib⁹ moralib⁹ ꝛ itellectualib⁹ q̄ ſunt ſcientie ſpeculatiue vel artes. ḡ ille virtutes nō dependent ex ſe inuicē nec ſunt eſſētialiter cōnexe. Maior patet: ſȝ minor probat̄ qꝛ mutato aliquo ſcd̄m irā vel cōcupiſcentiā q̄ mutatio ꝑtinet ad virtutē moralē nō oȝ ꝙ mutet̄ i iudicando quomodo dom⁹ debeat fieri vt aliqđ artificiū vt i iudicādo an triāgulus habeat. 3. āgulos equales duob⁹ rectis q̄ iudicia ꝑtinēt ad artes ꝛ ſciētias ꝛ ſpeculatiuas ḡ facta mutatione i eo qđ ꝑtinet ad virtutē moralē nō oȝ fieri mutationē i eo ꝙ eſſentialiter ꝑtinet ad virtutē itellectualē q̄ ē ars vel ſcientia ſpeculatiua. Cauſa aūt hui⁹ ē. qꝛ iudiciū artis ꝛ ſcientie ſpeculatiue de reb⁹ factibilib⁹ ꝛ ſpeculabilib⁹ nō eſt ſm̄ cōformitatē eoꝝ ad appetitū lȝ ſm̄ ſe ꝛ ꝓut cōſiderant̄ i nā ſua. mutatio aūt alicui⁹ ſm̄ appetitū puta ſm̄ irā ꝛ cōcupiſcentiā aliquā nō facit mutationē de rebus ſm̄ ſe ꝛ ſm̄ naturas ſuas. ꝛ idō nō mutat iudiciū artis vł ſcientie ſpeculatiue de talib⁹ ꝛ ſic patet ꝙ artes ꝛ ſpeculatiue ſcientie non hn̄t eē̄nalē cōnexionē cū moralib⁹ virtutib⁹ nec econuerſo Hoc etiā docet experientia aliquos. ſ. ſimplices idiotas ꝛ illiteratos olm̄ moraliū ornatu pollentes nullā artē nullā ſcientiā habētes ꝛ ecōtrario literatiſſimos viros ꝛ etiā ſalomonē cuꝫ tota ſapientia iſuſa oēs morales perdidiſſe nā habere ſcientias morales non ē hr̄e virtutes morales ſȝ multi vicioſi bñ ſciunt librū ethicoꝝ ꝛ multi virtuoſi etiā neſciunt qđ ē virtus. ¶ Quantū ad ſecundū modū cōnexiōis q̄ ē mediat⁹ eſſentialis in tertio dicunt q̄ pri⁹: ꝙ virtutes itellectuales non ſunt cōnexe cū moralib⁹ nec ecōuerſo mediāte tertia virtute. qꝛ preter virtutes acquiſitas itellectuales: ꝛ morales non ſunt alij habit⁹ niſi ꝟtutes theologice ꝛ dona ſȝ i illis rōe illoꝝ p̄dictē ꝟtutes nō pñt hr̄e ꝯnexiōꝫ qꝛ cū iſt̄ nullā neceſſariā ꝯnexiōꝫ hn̄t. ꝙ. ꝛc. ¶ Quātū aūt ad tertiū modū ꝯnexionis ſm̄ quē virtus reſpiciens bonū pr̄ꝫ ꝯnectit̄ cū reſpiciēte bonum toti⁹: ſic nō ſunt itellectuales ꝛ morales cōnexe: qꝛ neutre reſpiciūt ꝑ ſe bonū cōmune niſi iuſticia legalis ſine qua itellectuales ꝛ factiue ſunt ꝑfecte i ſua eſſentia: nō aūt morales vnde ille cū illa cōnectūt̄ nō iſte. Dicunt tñ aliq̄ iuxta iſtū modū ꝙ ſi loquamur de cōnexiōe ꝟtutū adinuicē ſȝ ꝙ vna virtus dependet ab alia non quātū ad eſſentiā ſuā nec quātū ad vſū vel actum ſuū eſſentialē ꝛ ꝑ ſe ſȝ quātū ad aliquē vſū iſto mō tā artes q̄ ſcientie ſpeculatiue dependent a moralib⁹ nō quātū ad actū iudicandi ꝛ cōſiderandi de ſuis obiectis ſȝ quātū ad hoc ꝙ ordināt̄ ad alterꝫ qꝛ ars et ſciētia ē cognitio oppoſitoꝝ et ꝑ eādē artē pōt aliq̄s facere ſanitatē et egritudinē docere veritatē et errorē: et idō oȝ ꝙ ad alterū hō determinet̄. qꝛ vtrūq̄ꝫ nō poteſt ſimul fieri hec aūt determinatio fit ꝑ voluntatē. 9. metaphẏ. voluntas aūt non deducit ſe imediate de potentia ad actū: ſȝ determinat̄ a fine bono vel malo q̄ ꝓprie mouet eā ad volendū ſeipſum. ꝟtus aūt moralis vt dictū ē inclinat i finē cōuenientē ꝛ bonū: ꝛ idō ars ꝛ ſciētia ſpeculatiua ſȝ ꝙ ad aliū ordināt̄ ad hoc ꝙ aliq̄s vtatur eis bñ et cōueniēt̄ i ordine ad alterū indigent ꝟtute morali. Et iſta depēdentia ē ſm̄ genus cauſe efficientis inquātū virt⁹ moralis cōformitateꝫ facit ad bonū finē et ꝑ cōſequēs facit ipm̄ appetere bonū q̄ poſtea volūtati ꝓpoſit⁹ mouet ipāꝫ ad volēdū et volūtas mota mouet itellectū et alias vires ad ꝓcedendū i op⁹ exteri⁹ artꝫ vł doctrine vñ iſta dependentia ē ſm̄ gen⁹ cauſe efficientꝫ prudētia aūt non ſolū q̄tū ad aliq̄lē vſuꝫ ꝛ actū exteriorē: ſȝ etiā quātū ad vſum ꝛ actū iteriorē dependet a virtute morali vt dictū ē. ¶ Quātū ad. 4. modū de cōnexione ꝟtutū i cōparatione ad ꝟtuoſum ꝑficiendū .i. nō quātū ad eē̄ntiā vel vſū q̄lēcūq̄ʒ: ſȝ quātū ad aliquā maiorē ꝑfectionē inquātum ipſis ꝟtutib⁹ ſimul exiſtētib⁹ vna reddit̄ ꝑfectior ex cōiūctione ſui cū alia iſto mō virtutes morales depēdēt ab itellectualib⁹. qꝛ ille q̄ meli⁹ nouit naturas rerū meli⁹ ſcit vilitatē vicioꝝ ꝛ iſtoꝝ carnaliū ꝛ etiā meli⁹ nouit excellentiā boni honeſti et eminentiā. vñ ille q̄ nouit iuſticiā generalē et ordineꝫ q̄ ē inter ꝑtes vniuerſi meli⁹ nouit bonitatem iuſticie q̄ ille q̄ nō nouit talia et ꝑ conſequēs magis mouetur in eo appetitus ad appetendum bonum honeſtum et deteſtandū inhoneſtū et iſta cōnexio ē ſcd̄m cauſā efficientem. qꝛ bonū cognitū mouet appetitū a prudentia aūt dependent virtutes morales non ſolum quātū ad aliquā ꝑfectionem maiorē: ſȝ etiā quātu ad ſuā eſſentialem ꝑfectionem et hoc quātū ad ꝑfectas virtutes morales.

Tertius.

Secūdus

Quartus Modeſtc.

¶ Quātū aūt ad quītum modū cōnexionis virtutis ad virtutē q̄ ē ſm̄ diſpoſitionē ſic dicūt ꝙ virtutes morales ſunt cōnexe cū itellectualibus: ſȝ indifferenter. qꝛ itellectuales dependent a moralibus ad hoc vt purius et ꝑfectius exerceant actuꝫ ſuum Cuius ratio eſt. qꝛ omnis intellectualis virtus dependet quantum ad puritatem ſui actus

Quintus

ex bona diſpoſitione fantaſie ⁊ ei⁹ ſedatione. hoc aũt faciunt ꝟtutes morales q̄ moderãt paſſiões quaꝝ exceſſus ipedit bonã diſpoſitionẽ ⁊ ſedationẽ fantaſie ğ virtutes itellectuales hoc mõ depẽdent a moralib⁹: ſȝ quãtũ ad maiorẽ firmitatẽ et pfectionẽ morales dependent ab itellectualibus. Cui⁹ rõ ẽ. qꝛ ille q̄ meli⁹ nouit naturas reꝝ meli⁹ ſit vilitatẽ viciorũ ⁊ maxime carnaliũ meli⁹ etiaȝ nouit excellentiã ⁊ euidentiã boni honeſti ſȝ bonũ perfectius ⁊ certius notum mouet appetitum ad ꝓſecutionẽ. malũ autẽ ad fugã ⁊ deteſtatõnẽ. ğ cũ p ꝟtutes itellectuales meli⁹ ⁊ certi⁹ ſciãtur nature reꝝ ⁊ p cõſeq̄ns eminẽtia boni honeſti ⁊ vilitas vicioꝝ pȝ ꝙ ipſe diſponãt ad hoc vt p ꝟtutes morales firmi⁹ ⁊ pfecti⁹ ꝓſequamur bonũ virtutiſ ꝙ eſt bonũ honeſtũ ⁊ fugiatur vilitas vicioꝝ. Hoc aũt itelligendũ ẽ de virtute itellectuali q̄ ẽ ſciẽtia actiua cui⁹ finis ẽ vt boni fiam⁹ illa eni ẽ q̄ p ſe oñdit vilitatẽ vicij ⁊ honeſtatem virtutiſ. vñ de natura ſua incitat ad ꝟtutes. ⁊ ſic experiẽ hõ edificari p ſermones lectiones libroꝝ moraliũ. ſȝ loq̄ẽdo de ſcientia ſpeculatiua vel arte factiua verificaẽ illud qđ ſcientia parũ aut nichil facit ad virtuteȝ nichil q̄dẽ p ſe. ſcire enim mathematicũ nõ oñdit vilitatẽ fornicationis nec ſilẽ ſcire facere archa: ſȝ p accñs parũ valet inquãtũ hõ occupat⁹ ſtudio ſpeculatiuo vel factiuo min⁹ ſẽtit tẽptationes alias. ⁊ ẽcõuerſo aũt ꝟtutes morales ad oẽm ſciẽtiã: ⁊

Ad rõnes aũ oppoſi artẽ reddũt habiliorẽ. ❡ Ad argumẽta i oppoſitũ. ad primũ dõȝ ꝙ appetere bonũ depẽdet eẽntialiẽ a cognitione itellect⁹ practici q̄ pertinȝ ad prudẽtiã. ⁊ iõ virtutes morales dependẽt eẽntialiẽ a prudentia ſȝ appetit⁹ boni nõ dependet a cognitione ſpeculatiua niſi a remotis ⁊ diſpoſitione ⁊ hoc mõ depẽdent ꝟtutes a ſciẽtijs ſpeculatiuis.

Ad ſcõm. ❡ Scõm argumentũ ſolũ probat ꝙ virtutes itellectuales nõ dependeãt a moralib⁹ niſi diſpoſitiue inquãtũ bona diſpoſitio fantaſiã iis fit p ſedationẽ exceſſus paſſionũ. ❡ Ad argumẽtũ aũt alteri⁹ ptiſ qđ videẽ ꝓbare ꝙ virtutes morales non dependeant a prudentia põt dici ſine ꝑiudicio articuli ꝙ ſtante iudicio rationis i vli ⁊ particulari de aliquo eligẽdo nõ q̄dẽ ſm actũ ſȝ ſm habitum voluntas põt in oppoſitum ſm habitũ. ꝙ aũt ſtãte iudicio rõnis ſm actum in vniuerſali ⁊ particulari voluntas ſm actum pro tũc poſſit ferri in oppoſitũ non bene video. ❡ Queſtio. 3.

Primum. Tertio q̄riẽ. vtrũ ꝟtutes morales ſint iter ſe cõnexe. ⁊ vẽ ꝙ nõ. qꝛ ſicut ſe hñt adinuicẽ ꝟtutes itellectuales ita morales. ſȝ ille nõ ſunt ad iuicẽ ꝯnexe nõ ei q̄ hȝ vnã ſciẽtiaȝ hȝ oẽs. ğ videẽ ſilẽ ꝙ virtutes morales nõ ſunt adiuicẽ

Secundũ cõnexe. ❡ Itẽ ꝟtutes morales cãntur exercitio actuũ vt ꝓbaẽ. 2. ethi. ſȝ aliq̄s põt exercitari i actib⁹ vni⁹ ꝟtutiſ ⁊ nõ alteri⁹. ğ aliq̄s

In oppõm. põt hr̄e vnã ꝟtutẽ moralẽ ſine alia. ❡ In ꝯtrariũ ẽ phs 6. ethi. ⁊ Aug. q̄ dicit ꝙ ꝟtutes i aia nõ pñt ad iuicẽ ſeparari. quare. ⁊c. ❡ Rñſio. tria videnda

Reſpõſio. Durãdus q. 3. hui⁹. d ſunt ſm tres principales modos cõnexiõis ꝟtutũ aliq̄s omiſſis ❡ Quãtũ ğ ad primũ modum principalẽ cõnexionis q̄ ẽ eẽntialis ⁊ imediata⁹ dicẽ ⁊ bene ꝙ virtutes morales nullã hñt eẽntialẽ cõnexionẽ ſeu dependentiã quo ad primũ moduȝ ſ. q̄ ſuperi⁹ ponebaẽ qꝛ accipiendo virtutẽ moralẽ ſiue ſm eẽ pfectũ ſiue ipfectũ vna nõ dependet ab alia imediate ⁊ eẽntialiẽ. Cui⁹ rõ ẽ. qꝛ ille ꝟtutes q̄ diuerſa obiecta hñt i nullos ſe depẽdẽtia ⁊ diuerſos fines pticlares ⁊ proprios q̄ dant ſpẽȝ ꝟtuti ⁊ actui ei⁹ nõ videnẽ eẽ cõnexe eẽntialiẽ ⁊ imediate ſȝ virtutes morales ſicut liberalitas tempantia ⁊ fortitudo ⁊ alie ſunt huiuſmodi. hñt ei diuerſa obiecta nõ ꝯnexa directe ⁊ eẽntialiẽ ⁊ diuerſos fines ꝓpos ğ tales ꝟtutes nõ ſunt adiuicẽ ꝯnexe ⁊ eẽntialiẽ ⁊ directe colligate. ❡ Iſtõ aũt mẽbrum iſtud põt ſuppleri: ꝙ quãtũ ad eẽ ipfectũ qđ ẽ ſemiatũ cõſiderata natura ſpeciei omnes ſunt connexe. p

❡ Scđo qñ ad eẽ ipfectũ cõſiderata natura idiuidui iequaliẽ inſunt. qꝛ vn⁹ ẽ pron⁹ ad vnã ꝟtutẽ ⁊ nõ ad aliã. ❡ Tertio q̄ ad eẽ ipfectũ i acq̄rẽdo nõ ſunt ꝯnexe qꝛ vn⁹ põt exercitari i vna ꝟtute ita ꝙ nõ i alia. ❡ Quarto quãtũ ad eẽ ꝯpletũ ⁊ pfectũ ⁊ ſic adhuc nõ ſunt ꝯnexe eẽntialiẽ ⁊ imediate.

Mod.

❡ Aliq̄ vero ꝑmittũt ꝙ ꝟt⁹ dicẽ pfecta vno mõ q̄ oẽm ipfectionẽ excludit ⁊ oẽȝ iordiationẽ ⁊ talis pfectio i ſtatu nature lapſe ſm cõmunẽ curſuȝ in hac vita ñ põt haberi ⁊ p oppoſitũ ꝟt⁹ dẽ ipfecta q̄ aliquã iordinationẽ ⁊ ipfectionem ſecũ ꝯpatiẽ ⁊ ſm ꝯmunẽ curſũ pñtis vite oĩs ꝟt⁹ iſto mõ ẽ ipfecta. ❡ Alio mõ dẽ ꝟtus pfecta q̄ iclinat ad id qđ ẽ bonum de gñe ſuo ⁊ illud ordinat i finẽ ſuũ vltimũ hois q̄ eſt bonũ hois ſm ꝙ homo ⁊ facit ſic vitare actum vicioſum non quẽcunq̧. ſed perfectũ ſ. pctm̃ mortale ꝙ hõ hñs talẽ ꝟtutẽ nec ex deliberatione mouẽ i ꝯſẽſũ talis pcti nec poſt deliberationẽ trahiẽ ad ꝯſentiendũ tali actui vicioſo. Et p oppoſitũ ipfecta dẽ. qꝛ icliat i bonũ ex genere nõ ordinãdo vlteri⁹ ad aliũ finẽ bonũ vel malũ ſed ſiſtendo in hoc ſicut i eo qđ ſibi videẽ bonũ de ſe. Hoc ſuppoſito dicunt ꝙ virtutes morales nõ ſũt cõnexe i ſe eẽntialiẽ nec quãtũ ad pfectas nec quãtũ ad ipfectas ꝙ pȝ. qꝛ q̄ hñt diuerſas eẽntias: ⁊ diuerſos fines ꝓprios: ⁊ diuerſa principia nõ ſũt adinuicẽ i ſe ⁊ eẽntialiẽ cõnexa: ſȝ virtutes morales ſunt huiuſmõi. ğ. ⁊c. ❡ Maior pȝ quo ad eẽntiam ⁊ finẽ ſȝ ꝓbaẽ quo ad principia.

❡ Primo. qꝛ ad acq̄ſitionẽ ꝟtutis duo ſũt neceſſaria ſcȝ iclinatio appetit⁹ ⁊ act⁹ rõnis. ſȝ cõtigit appetitũ habere icliationẽ i bonũ vni⁹ ꝟtutiſ ⁊ nõ alt̃i⁹ ſic aliq̄s hȝ iclinationẽ appetit⁹ ad dãdũ nõ autem ad temperate viuendum vt alexander. põt etiam quis habere rectam eſtimationẽ de fine vnius virtutis et errare de fine alteri⁹: vt pȝ in phis antiquis moralibus qui i aliq̄b⁹ bñ dixerũt de ꝟtutib⁹ i aliq̄b⁹ male. ğ vna poteſt acquiri ſine alia. ❡ Preterea actus rationis vt dictum eſt: eſt principiũ acquirendi ꝟtutem ſȝ impoſſibile ẽ vt quis ſimul conſideret materias plurium virtutum. ergo ⁊ ꝙ ſimul acquirat.

❡ Preterea virtus generatur per exercitium. 2. ethicorum: ſed contingit exercitari circa materiam vnius virtutis ſine exercitio alteri⁹ circa materiam. qꝛ vnius virtutis materia frequenter occurrit puta temperantie et materia alterius raro puta magnificentie pauperi ğ. ⁊c.

❡ Quantũ aũt ad ſcõm modũ ꝯnexionis principalem qui eſt aliquoꝝ plurium in tertio dicunt ꝙ virtutes morales ꝯnectunẽ inter ſe rõe prudẽtie cui oẽs ꝟtutes morales ſũt eẽntialiẽ ꝯnexe niſi ꝙ diſtinguendũ ẽ hoc de virtute morali. ſimiliter

de prudentia ſecundum eſſe pfectuʒ ⁊ iperfectum virtꝰ ei moralis ſm eſſe pfectum accepta nõ põt eſſe ſine alia virtute morali rõe prudentie pfecte q̃ coexigit oẽm virtutẽ moralẽ: ⁊ ſine qua nullus virtꝰ moralis ẽ pfecta vñ põt ſic argui. oĩs virtus perfecta requirit prudentiã ſʒ prudentia pfecta requirit oẽm virtutẽ moralẽ pfectã ergo vna virtꝰ pfecta moralis coexigit aliã. Maior pʒ ex dictis in pcedenti q̃ſtione. q2 ſi virtꝰ moralis coexigit prudẽtiã ⁊ ecõuerſo. ergo pfecta virtꝰ moralis coexigit prudentiã pfectã ⁊ ecõuerſo. Minor pbaẽ p ideʒ q2 ſi prudentia coexigit virtutẽ moralẽ pfectam. Hoc aũt ſatis cõcludit niſi diceret q nõ eẽt vna prudentia ſʒ diuerſe correſpondentes diuerſis virtutibꝰ moralibꝰ. q2 ſic virtus poſſet eẽ perfecta cũ prudentia ſibi correſpondente abſq3 hoc q alia virtus moralis eſſet perfecta vel prudentia corñdens. ❡ Sʒ pbatio q ſit vna prudentia tantũ correſpondens oibus virtutibus ⁊ hoc ſic illi habitꝰ cui reſpondet obiñ vnuʒ ſub vna formali rõne eſt vnus ſpecie ſʒ prudentia cuilibet v̾tuti correſpondens hʒ vnũ obiñ. ſub vna formali ratione. ergo ẽ vnꝰ habitus. Maior patet. Sʒ minor pbaẽ. q2 p ſe obiectũ prudentie eſt bonũ humanũ ſm q humanuʒ illud aũt ẽ vnicus rationis in generali ⁊ quacunq3 materia ire timoris vel cõcupiſcentie ſeu cuiuſcũq3 alterꝰ quare. ⁊c. ❡ Scðo ſic ſicut eſt de ſanitate corporali ita eſt de ſpirituali que eſt p virtutes ſed vna ẽ medicina de ſanitate corporis hominis ſm q homo ẽ q̃tum ad oẽs partes ⁊ omnes infirmitates in ſingulis partibus cõtingentes vl' poſſibilibus contingere. ergo a ſimili vna eſt prudentia q̃ eſt directiua reſpectu ſanitatis ſpũalis q̃ ſit per virtutes morales ſm quãlibet paſſionẽ ire concupiſcentie timoris ⁊ huiuſmodi. ergo. ⁊c.

❡ Tertia rõ quarũdã ex diuiſione prudẽtie/que diſtinguiẽ in politicam ſiue regitiuã ciuitatis aut regni ⁊ in iconomicaʒ ſiue in regitiuã familie: et i monaſticam ſiue in regitiuam vnꝰ pſone nõ aũt diſtinguitur ſm diuerſas virtutes ſiue ſm diuerſos homines diuerſorum moꝝ. ergo eadẽ ẽ prudentia ſpecie que eſt reſpectu omniũ circa que verſantur omnes virtutes morales ſiue q̃ requirũt omnes virtutes morales Diuiditur etiaʒ prudentia ſm vnãquãq3 ſpeciẽ aialiũ vt extendamꝰ nomen prudẽtie ad prudẽtiã large dictaʒ ſʒ q aliquo mõ inuenitur prudentia in brutis ⁊ ſic dicta prudentia nichil eſt aliud q̃ recta eſtimatio qua aliq̃d eſtimat vel cõiectant ſibi bonũ ⁊ q2 vniuſcuiuſq3 ſpeciei eſt aliud: ⁊ aliud bonũ ſm ſpeciẽ ſicut hominis ⁊ leonis ⁊ taliũ. Ideo prudentia ſic dicta variaẽ ſpecie ſm diuerſas ſpecies animaliũ ſed non variatur ſpecie ſcðm diuerſa iduidua vnius ſpeciei ſicut etiam ſcientia de ente et de primis principiis non variatur ſm diuerſos homines in quibus eſt ergo a ſimili prudentia que eſt eſtimatio recta de bono hominis ſm q homo ẽ vna ſpecie oĩm hoiʒ nec diuerſificaẽ ſpecie ſm diuerſos habitus vl' diuerſas virtutes eiuſdẽ hoĩs quas regit ſicut nec metaphiſica ſm diuerſas pticulares ſciẽtias q̃s dirigit ⁊ ſic habetur q prudentia quã requirit oĩs virtus moralis ẽ vna ſpẽ i oĩbꝰ hoĩbꝰ ⁊ p cõſeq̃ns vna nũero in vno hoĩe Ex his iſtis oriẽ dubitatio q2 prudẽtia gñali nõ rñdet vna v̾tꝰ appetitiua generalis cuiꝰ obiñ ſit bonũ humanũ nãle abſolute ſub rõe boni qð ẽ obiñ prudẽtie ſub rõe veri ſicut ſi dei rñdet caritas reſpectũ bõi hoĩs ſupnãlis ſʒ ſufficiũt v̾tutes appetitiue pticlares. Et ſi dicaẽ q hõ ẽ q2 voluntas determinata ẽ ad bonũ nãle i vniuerſali appetendũ quare itellectꝰ nõ eſt ita determinatꝰ ad illð bonũ indicandũ vt ſic ſupfluat prudentia generalis. ❡ Sed cõtra iſtud vr eẽ. q2 ſi prudẽtia ẽ vna adhuc ſicut poſſũ habere vnã ſciaʒ librorum eth. ipfecte q̃ ad primũ librũ quẽ bene ſtudui ⁊ pfecte quo ad alios q̃s male ſtudui ſic poſſũ habere prudentiã pfectã q̃dẽ in bene iudicando i materia cõcupiſcibili q2 in illa ſepe exercitatꝰ ſum ſʒ ipfectã i materia iraſcibili i qua parũ ſue exercitatꝰ ⁊ q̃tum ẽ ex parte prudentie potero habere pfectam tẽperantiã cũ ipfecta vl' nulla fortitudine. ❡ Preterea videẽ dubiũ q prudentia ſit vna p eſſentiam reſpectu oĩʒ ptiũ itegraliũ ⁊ ſubiectiuaꝝ ⁊ de iure gralibus quidem. q2 ſi bona q̃ dirigit in materia morali differant realiter puta ſcientia ⁊ cõſilium que ſunt altiora virtutibꝰ moralibꝰ ⁊ p conſequẽs magis vnita multomagis prudẽtia apphendẽs ⁊ dicens agibilia nõ eſt vna nam abſurdũ videẽ q ſi tres morales que ſunt iuſticia tẽperãtia fortitudo poſſunt ab vna itellectuali dirigi q etia dõa pietatis fortitudinis timoris nõ poſſũt ab vno dono dirigi. ❡ Ad primũ dðm q bonũ humanũ ſicut ẽ vnũ genere multiplex ſpecie ſic prudẽtia alias cũ obiectum virtutis ſit bonũ humanũ oĩs virtus erit vna virtus ⁊ cũ obiectũ ſcientie ſit ens omnis ſcientia erit vna Si quis aũt dicat q non ſeq̃ẽ ſʒ ſi ſcientia inquantũ ens ẽ vna ſcientia ⁊ nichiloĩnꝰ de diuerſis entibus ſunt diuerſe ſcientie. ſic in pꝛopoſito boni humani abſolute coniectatrix eſt vna prudentia ſʒ diuerſi boni diuerſa virtus ſpecialis Non valet. q2 bene ẽ vna virtus itellectualis q̃ eſt ſcientia actiua ſicut moralis phia: ſʒ non virtꝰ itellectualis que ſit imediate appetitꝰ regulatiua ſicut ẽ prudẽtia q2 oporteret q eſſet hitꝰ ſibi rñdens in appetitu nichil ei põt iudicare appetendũ itellectꝰ niſi illud poſſit appetere appetitus. ſi ergo eſt aliq̃s habitus intellectualis iudicatiuus boni humani appetendi ergo eſt habitus appetitiuus. ad idem melius eſt ergo q non ſic p habitũ acquiſitũ ſʒ nãlẽ id qð in nobis ſit de bono humano abſolute iudicando ⁊ appetendo in ſpeciali ſunt hitꝰ diſtincti ⁊ ſic cuilibet morali reſpõdebit ſua ſpecialis prudentia in intellectu ⁊ hoc eſt magis pbabile. q2 diſtincto ⁊ ſpeciali exercitio appetitus ſemper correſpondet diſtinctum ⁊ ſpeciale exercitiuʒ intellectus ppter q ſi in vno generaẽ habitꝰ ſpecialis ẽ in alio. Uel poteſt dici q etiam ille generalis habitꝰ in vtroq3 ẽ acquiſitus vt viſum ẽ: cũ ageretur de virtute generali.

❡ Aliũ modũ cõnexionis ponunt aliqui dicentes q morales virtutes ſunt connexe dupliciter. vno modo virtualiter inquantum eſt dare aliquaʒ virtutem ſcðm quam habens eam virtualiter oẽs virtutes cõtinet ſic q p illam virtutem poteſt exercere actum bonum et perfectum vniuſcuiuſq3 virtutis ⁊ iſto modo connectuntur virtutes morales in caritate. q2 habens caritatem poteſt per ipſam in opus virtuoſum cuiuſlibʒ virtutiſ moralis pute tẽpantie liberalitatiſ. ⁊ ſic ð alijs. i. co. 13. nõ ɔſiderãdo vnũq̃dq3 ſʒ ppꝛiã rationẽ ſʒ inquãtũ ſunt placita deo. Ratio aũt huiuſmodi ẽ q2 ille q̃ appetit ſinẽ appetit ea que ſunt ad finem v̾tualiter ⁊ ſplicite ⁊ pcipue neceſſaria ſʒ caritas iclïat ad amã-

Instantia

Solutio.

Mod.

dū deū q̄ ē finis oīs operis boni ſm̄ vnāq̄ꝫ virtu
tem moralē. ꝙ caritas virtualiter inclinat ī oē opꝰ
bonū ī ꝙ inclinat formalit̄ q̄cūqꝫ virtꝰ moralis ⁊
ſic ī caritate cōnectunt̄ virtutes morales v̄tualit̄.
3ᵒ.modus ¶ Quantū ad tertiū modum cōnexionis ſi q̄ra-
tur vtrū ſint cōnexe inter ſe diſpoſitiue/ ⁊ admini
culatiue hoc ē ꝙ vna indigeat alia ad hoc ꝙ in ſuo
actu vnietur ꝑ eam. dicūt quidā ꝙ nō q2 contingit
aliquem inclinari in bonum alicuius virtut̄ ſpe-
cialis puta ad liberaliter dādum ⁊ firmiter: et ex
electione tali bono adherere ita ꝙ ex firma adhe
ſione ad tale bonū ꝓmpte delectabiliter ⁊ facili
ter eliciat actū liberalitatis ⁊ exꝰ iꝑio rationis
poterit refrenare motꝰ paſſionū īpedientiū ſed ha
bitus q̄ pōt ꝑ ſe ſufficienter ſuā oꝑationē exercere
⁊ cōtrariā paſſionē refrenare: non indiget alteriꝰ
habitus adminiculo. ꝙ. ⁊c
Contra ¶ Sed cōtra hoc dicūt q2 ꝙ in ꝑ ſe ⁊ eſſētiali actu
frequēter īpediret̄ altero nō exiſtente indiget illo
adminiculatiue. ſed operatio ꝑ ſe ⁊ eēntialis vniuſ-
cuiuſqꝫ virtutis ſpecialis q̄ ē ꝯueniens electio bo
ni ꝙ eſt ſm̄ illā virtutē ſiue circa qḋ verſat̄ illa vir
tꝰ freq̄nt̄ īpediret̄ niſi appetitꝰ eēt moderatꝰ ab ex
ceſſu paſſionum ſm̄ alias virtutes ⁊ ꝑcipue quan
tū ad virtutes quarū materia occurrit frequēter:
ſicut immoderata paſſio venereoꝝ ſurgens ex de
fectu tēꝑantie corrūperet iudiciū alicuiꝰ q̄ vellet
abſolute ſm̄ liberalitatem agere ad iudicandum
dare cui non eſt dandū puta meretrici ⁊ q̄ nō ſunt
danda vel tollere vbi non oꝫ ad dādū vt ſatiſfaciat
ſuo deſiderio in venereis/ ⁊ faceret frequent̄ age-
re cōtra liberalitatem: puta furari vel mechet̄. ergo
vna virtus indiget adminiculo alteriꝰ. ſi dicat̄ ꝙ
illa virtus ſpecialis q̄ ꝓprias paſſiōes ⁊ directe
oppoſitas elicitiue reprimit ꝑ iꝑiū habet repel-
lere imoderantiam paſſionū alienaꝝ ꝑ quā indi-
recte poſſꝫ īpediri ſua operatio ſicut calor nō ſolū
expellit frigiditatē ſibi directe oppoſitā ſꝫ etiam
humiditatē q̄ ſibi ex cōſequenti opponit̄ ⁊ ſuā ope
rationē īpedit vn̄ calor habet etiā deſiccare. Non
valet. q2 vni virtuti non cōuenit alteri īperare ni
ſi qn̄ obiectum ordinat̄ ad obiectum īperantis ſi-
cut ad finem ſicut etiam pꝫ ī actibꝰ qui ſunt virtu
tes intellectuales. i. ethicoꝝ. ſicut obiectū liberali
tatis ē ordinabile in deū ſicut in finē q̄ ē obiectuꝫ
caritatis vn̄ caritas imꝑat elemoſinā. ſꝫ obiectuꝫ
vnius virtutis moralis nō eſt finis obiecti alteri
us. ſicut pꝫ in obiectis liberalitatis ⁊ tēꝑantie
q2 vtrūqꝫ ē bonū particulare hominis agibile: q̄-
uis obiectū virtutis intellectualis vel actꝰ ſit fi-
nis actus virtutis moralis ergo vna virtꝰ mora-
lis non habet imperare moderantiā paſſionū que
elicitiue ꝑtinet ad aliā virtutē. vn̄ patet ꝙ eorum
2. ratio nō cōcludit. ¶ Preterea dato ꝙ aliquis po
neret finem ſuum dare liberaliter ⁊ oīa alia facta
ſua ordinaret ad hoc ⁊ ſic ꝑ habitum iclinātem in
hoc bonum iꝑatiue refrenaret exceſſum paſſio-
num hoc bonum impedientium iſtud/ vel nō eſſet
virtuoſum/ vel ſaltem non eſſet virtuoſum virtus
perfecta hominis non ēſt niſi illa: que facit bo-
num opus de genere ſuo ⁊ ordinat ad finem homi
nis vltimum naturalem vel ſupernaturalem ſiue
ad bonum hominis ſecūdū ꝙ homo ꝙ non poteſt
eſſe ſolum liberaliter dare. ¶ Preterea ſaltē cuꝫ
difficultate obedit appetitus aliene virtuti cum
nō ſit informatus propria virtute ſicut cōcupiſci-
bilis cum difficultate obedit ratione ī cōtinente:
¶ Preterea in materia que frequenter occurrit
ſicut ē materia tēꝑantie vel iuſticie ꝑticularis. oꝫ
ꝙ homo frequenter exerceat ſe ⁊ ſi q̄dē ordinate
generabit̄ habitꝰ illiꝰ virtut̄ q2 operando freq̄nt̄
bona ſimus boni. 2. eth. ſꝫ ſꝫ iſtos virtꝰ ꝑticularis
indiget frequēt̄ moderari paſſiones inſurgentes
ex defectu alteriꝰ virtutis ⁊ hoc ꝑ iꝑiū ſuū. ꝙ in
materia q̄ ocurrit frequēter nō pōt hoc diu eē q̄n
ꝑ illā frequētē moderātiā paſſionū generet̄ habi
tꝰ virtuoſus ⁊ ſic ſaltē diu nō poteſt vna virtꝰ ſine
alia ⁊ quātū ad hoc ſunt connexe. ¶ Et ſi dicas
ꝙ nō generaret̄ tēꝑantia ex illis actibꝰ. q2 nō ſi
unt ꝑꝑ bonū tēꝑantie ſaltē eēt virtus tēꝑātie
materialiter ⁊ iꝑfecte. Si aūt ecōtrario imode
rantia paſſionū tēꝑantie ꝓualeret inclinationē
liberalitat̄ finalit̄ fieret habitꝰ vicioſus vicio oppo
ſito liberalitati. Nec poteſt dici ꝙ ad liberalita-
tē nō ē neceſſaria tēꝑantia ſꝫ ſufficit ꝙ ꝑ refrena
tionē ⁊ pacientiā liberalitatis nō generet̄ habitꝰ
vicioſus itēꝑātie nō ꝑꝑ hoc ꝙ nō poteſt diu ſta-
re ꝙ refrenent̄ frequenter paſſiones cōcupiſcibi
lis quin generet̄ virtꝰ tēꝑantie vel ꝑfecte vl' im
ꝑfecte vt dictū ē dū etiā ꝙ cui non repugnat imo-
derantia ſiue exceſſus paſſionū ei nō repugnat hi
tus vicioſus. q2 habitꝰ virtuoſus nō facit niſi mo
derari paſſiones habitus aūt vicioſus nō facit ni
ſi iclinare ad ſequendū paſſiones. ⁊ iō cui nō repu
gnat tractꝰ paſſionū ei nō repugnat tractꝰ habi-
tꝰ vicioſi. ¶ Dicendū igit̄ ꝙ virtutes ꝑcipue per
fecte ſunt cōnexe ⁊ ꝙ indigent ſeinuicē adminicula
tiue ⁊ nō poſſunt diu ſtare ſine īuicē ꝑcipue quātū
ad illas quaꝝ materia frequent̄ occurrit. virtutes
ēt iꝑfecte ⁊ vicia ſūt ꝯnexa ī mā q̄ freq̄nt̄ occurrit
q2 ſi ꝓualet iꝑando paſſioni gn̄at̄ ex vtraqꝫ ꝑte
v̄tus vel ꝑfecta ex parte iꝑātis: ⁊ imꝑfecta ex ꝑ
te obedientia vel iꝑfecta ex vtraqꝫ parte vel ſi im
perans erat cauſa ꝑfecta ſociabitur ſibi iꝑata
ꝑfecta vl' imꝑfecta. ¶ Si aūt paſſio ꝑualet ge-
neratur viciū ex vtraqꝫ ꝑte. ¶ Qz vero dictū eſt
ꝙ exceſſus paſſionum itemꝑantie corrūpit iudici
um prudentie circa ea que ſunt liberalitatis ⁊ per
hoc talis exceſſus paſſionū īpedit frequent̄ opera
tionē ꝑ ſe ⁊ eſſentialem liberalitatis ⁊ propter hoc
indigebant ſe adminiculatiue vt dicebat̄ ex quo
videbatur ſequi ꝙ iſta cōnexio nō eēt virtutū mo
ralitū inter ſe ſꝫ in quodā tertio. ſ. in prudentia: ⁊
ſic iſtud membrū incideret cum ſequēte. Jō notan
dum ꝙ prudētia ē duplex. ſ. vniuerſalis q̄ reſpicit
non hoc vel illud bonū hominis ꝑticulare ſꝫ bonū
hominis inquātū hō ⁊ cōnexio ī hac prudentia ꝑ
tinet ad ſequēs mēbrum huiuſmōi diſtinctionis q̄
dicunt̄ virtutes ꝯnecti in tertio. ¶ Alia ē pruden
tia ꝑticularis circa hoc bonū ꝑticulare ſcilicet circa
bonum liberalitatis q̄ facit habere eſtimatōnē re
ctam de bono liberalitatis preciſe: ⁊ de hiis que
huic bono conferunt ⁊ iſta prudentia ē ſolius libe
ralitat̄: nec ī iſta prudētia ꝯuertit̄ aliq̄ v̄tꝰ cū libe
ralitate. ⁊ iō licet paſſio intemperantie non corrū
pat bonum liberalitatis niſi per hoc ꝙ corrumpit
iudicium ⁊ eſtimationem talis prudentie. q2 cor-
rumpere eſtimationem huiuſmodi prudentie: nō
eſt per ſe corrumpere eſtimationem circa id quod
comprehendit bonum temperantie/ ⁊ liberalita-
tis ſꝫ ē corrūpere eſtimationē circa id qḋ ē ꝓpriū
liberalitat̄. iō nō poſſꝫ bonū liberalitat̄ corrūpi

niſi p corruptionē talis eſtimationis non eſt iſtas
Durādus vbiſupra. ṽtutes cōnecti in tertio ſed inter ſe. ¶ Alij vero
in parte cōcordāt dicētes ꝙ loquēdo de tertio mō
cōnexionis ſm quā vna virtus adminiculatiue ⁊
diſpoſitiue facit ad alterā: ſic adhuc virtutes mo
rales ſm ſuū eſſe pfectū mutuo ſe exigūt ⁊ maxi-
me ille quarū materia frequēter occurrit vt tēpe-
rantia/fortitudo/iuſticia/liberalitas de qb⁹ forte
ſpecial:⁹ intelligi phs illud qđ de cōnexione virtu
tū dicit. Cui⁹ rō eſt: q2 habit⁹ q̄ nō pōt eque firmiẽ
reſiſtere cōtrario actui ſine actu alteri⁹ dependet
q̄tū ad ſuū pfectū operari ſaltē adminiculatiue ⁊
diſpoſitiue ab aliqua alia virtute: ſed q̄libet virt⁹
moralis ⁊ maxime ille quarū materia frequenter
occurrit/ſunt hmōi. ergo dependent a ſeinuicē ſm
ſuum pfectum eſſe adminiculatiue ſeu diſpoſitiue
Maior de ſe pz. Sed minor pbaẽ: q2 ſi aliqs eſſet
liberalis ⁊ nō tēperat⁹/facili⁹ ageret cōtra libera
litatē q̄z ſi eſſet tēperat⁹: q2 intēperat⁹ volēs exer-
cere actū liberalitatis/ neceſſe eſt ꝙ q̄ſq3 det cui
nō oportet/puta meretrici: ⁊ q2 tales velociẽ deſe
rit ſubſtātia hui⁹ mūdi/neceſſe ē ad explēdū actū
intēperātie ꝙ aliq̄ñ accipiaẽ vbi nō oportet p fur-
tum/rapinā/vel alio mō illicito. Si aūt ſit ſil libe
ralis ⁊ temperat⁹/ ppter actū intēperātie exercē-
dū nō aget aliq̄d cōtra liberalitatē ſed vtrūq3 vi-
tabit. ideo. ⁊c. Patz ergo ꝙ ṽtutes morales q̄tū
ad ſuū eſſe pfectū coexigūt ſe adminiculatiue ſeu
diſpoſitiue/⁊ maxime ille quarū materia frequen
ter occurrit. q̄tū ṽo ad eē earū impfectū vna ear
P. pōt accipi ⁊ eſſe ſine alia. ¶ In hoc aūt tertio eſt
vera cōcluſio ⁊ bona pbatio/⁊ ponaẽ exēplum in
Suſanna q̄ caſtiſſima fuit/ſi nō habuiſſet virtutē
D. fortitudinis metu mortis nō amore libidinis con
Ad rōnes aū i oppo. ſenſiſſet in adulteriū. ¶ Ad argumenta in oppo-
ſitum. ¶ Ad primū dicendū ꝙ nō eſt ſile de virtu
Ad primū tibus itellectualib⁹ iter ſe/⁊ de moralib⁹: q2 virtu
tes morales hñt p ſe cōnexionē cū prudētia: q2 ſi
ſit pfecta reqrit oēm virtutē moralē pfectā: ⁊ per
ꝯñs vna virt⁹ moralis exigit aliā. ſcientie aūt ſpe
culatiue ⁊ q̄cunq3 ṽtutes itellectuales nō hñt ali-
qđ tertiū in quo ꝯnectunẽ: q2 q̄uis vna ſciētia ſit
ſuperior/puta metaphyſica a qua oēs ſciētie depen-
dēt cū illa nō depēdet ab aliq̄a: ⁊ ideo rōe illi⁹ alie
Ad ſcđm. nō ſe exigūt mutuo neceſſario. ¶ Ad ſecundū di-
cendū ꝙ virtutū q̄dā pficiūt hoīem reſpectu corū
q̄ paſſim ⁊ cōiter agēda occurrūt. ſicut fortitudo/
tēperātia/iuſticia/liberalitas/⁊ hmōi. vnde opor
tet ꝙ hō ſimul exerceaẽ circa materias taliū vir-
tutū/ ⁊ ſi q̄dē exerceaẽ circa eas bñ operādo acq-
rit habitus virtuoſos reſpectu oīm. ſi aūt bñ ope
reẽ circa vnā materiā ⁊ nō circa aliā/nō acq̄rit ha
bitū pfectū virtutis circa illud circa qđ bñ opaẽ
ppter defectū pfecte prudētie q̄ nō dirigit ſolū cir
ca materiā vni⁹ virtutis: ſed circa materiā cuiuſ-
libet. et hoc mō ſcz q̄tū ad eſſe impfectū nō eſt in-
cōueniēs vnā virtutē eſſe ſine alia. ¶ Alie ṽo ſūt
virtutes morales q̄ pficiūt hoīem ſm quādā emi
nentē ſtatū/vt magnificentia ⁊ magnanimitas: et
q2 exercitiū circa materias illarū ṽtutū nō occur
rit cuilibet cōiter. ideo aliq̄s pōt habere aliquas
virtutes morales etiā pfecte: dato ꝙ nō habeat
has virtutes q̄tum ad exercitiū actuū ppter de-
fectū materie: habet tñ eas in habitu ſeu in ppin-
qua diſpoſitione/ cū ſm aliquos he virtutes non
differant ab aliq̄s niſi ſm magnū ⁊ paruū. illud au

tē dicim⁹ hře qđ in prōptu eſt vt habeam⁹ ſm illud
2. Philip. 4. q2 qđ parū deeſt nichil diſtare videẽ
Et ideo habitis aliq̄s virtutib⁹: iſte dicunẽ in eis
haberi. ¶ Queſtio quarta.

Uarto querẽ/ vtrū virtutes
gratuite ſint adiuicē cōnexe.
Et videẽ ꝙ ſic: q2 q̄cq̄d pfe- Primum.
ctionis eſt in acq̄ſitis/ debet
eſſe infuſis: ſed illud eſt pfe-
ctionis in acq̄ſitis ꝙ adiuicē
ſunt cōnexe: quia ex hoc ſunt
magis pfecte. g̃. ⁊c. ¶ Con- In oppſit
tra. cōnexio virtutum req̄rit
hoc ꝙ qui habet vnā hz oēs: ſed aliq̄s hz fidem et
ſpem qui nō habet caritatē. ergo nō ſunt cōnexe. Reſpōſio.
¶ Reſponſio. Hic videnda ſunt duo in generali.
Primo illud qđ q̄riẽ. Scđo de qualitate virtutuz 1. articul⁹.
¶ Quantū ad pmū ſunt tres cōcluſiones in ge-
nerali ſm tria genera ṽtutū ſupnaturaliū ⁊ habi-
tuum infuſoꝝ. ¶ Prima cōcluſio eſt quo ad vir- 1. cōcluſio.
tutes theologicas ꝙ ſunt cōnexe in acq̄rendo: q2
cuicunq3 infundiẽ vna/ifundunẽ oēs: excepto xpo
qui nō habit vnq̄z fidē nec ſpem: q2 fuit ver⁹ cōpre
hēſor in quo nō eſt verū vniuerſaliter ꝙ ſic ſe ha-
beāt act⁹ noſtri ad acq̄rendū theologicas merito
rie ſicut acq̄ſitas effectiue: q2 citra eē pfectū acq̄ſi-
tarū vna pōt ſine alia acq̄ri: ſed theologicarū nō:
q2 niſi q̄s peniteat de mortali actuali i quo eſt vel
niſi ſuſcipiat baptiſmū/nō eſt ſufficiēter diſpoſit⁹
recipere aliquam theologicam virtutez a deo. Si
autem cōteraẽ vel baptizeẽ diſpoſit⁹ eſt ad carita
tem cū qua alie infundunẽ. ⁊ ſic theologicarū ſm
legē cōem vna nō pō acq̄ri ſine alia etiā impfecta
Sed nō ſunt cōnexe in pdendo: q2 p omne mortale
tolliẽ caritas: nō autem fides nec ſpes. et ſilr eua
cuabunẽ fides et ſpes: nō aūt caritas. ſed nō poſ-
ſunt in via pdi fides ⁊ ſpes q̄n pdaẽ caritas: nec fi
des q̄n pdaẽ ſpes: q2 ſublato priori ſubmoueẽ po-
ſteri⁹: ⁊ ſublato fundamēto/deſtruiẽ edificium. fi-
des aūt eſt ſubſtātia ſperādarū rerūz. E cōtrario
autē p deſperationē ſublata ſpe pōt manere fides
ꝙ aūt heretici ſperāt fide pdita eſt p ſpem acq̄ſitā
q2 qđ homo multis annis habuerit fidem ⁊ ſpem
ifuſas in baptiſmo/et exercitat⁹ fuerit i actu/ cre
dendi et ſperandi non poteſt eſſe quin acquiſierit
fidem ⁊ ſpem differentes ab infuſis. labens ergo
in hereſim pdit vtramq3 infuſam et retinet acqui
ſitas. ¶ Tertia concluſio eſt de moralib⁹ infuſis 2. cōcluſio
ꝙ ſunt connexe in caritate: q2 nec ipſe poſſunt eſſe
ſine caritate/nec illa ſine eis. p omne autē morta-
le he oēs cū caritate ſubtrahunẽ: et quotienſcūq3
caritas de nouo infunditur: et iſte cū ea: ⁊ ratione
ipſius cū theologicis ⁊ donis gratū facientib⁹ ſunt
connexe: niſi forte ꝙ in xpo in quo non fuit/nec eſ
ſe potuit carnis rebellio/non fuerunt morales: q̄
ſunt in appetitu ſenſitiuo: nec penitentia infuſa:
nec forte i adā añ pctm̄: ſz i btā ṽgine ſic ppẽ apti
tudinē ante fomitis extinctionē. ¶ Tertia ꝯclu- 3. cōcluſio
ſio eſt de donis: q2 gratis data nullā cōnexionem
habēt inter ſe/nec cū virtutib⁹ politicis infuſis ⁊
theologicis: nec in acq̄rendo/nec in pdēdo: q2 aliq̄s
habet ſpiritū ppheti e ſine aliq̄s donis ⁊ virtutib⁹
vt Balaam aut Cayphas. aliq̄s ecōuerſo: ſm do
na gratū facientia: ſicut ſeptē dona ſpūs ſcti cōne
ctunẽ in caritate. vnde cū ea infundunẽ vel cuz ea
auferunẽ in mortali pctō/et cū illa pficiunẽ in pa-

tria: et ꝑ illam cõnectunt̃ theologicis acquirẽdo/ et infuſis moralibus in ꝑdendo ⁊ acquirẽdo: ⁊ cũ acquiſitis nullam habent connexionem: niſi ꝙ ha bens ea facilius acquirit illas.

2.articul⁹. Durã.q.5. ¶ Quantũ ad ſecundũ principale de equalitate virtutũ dicunt quidã ꝙ q̃ſtio qua q̃rit̃ an virtutes ſint equales/põt intelligi dupli͛. Uno modo ꝯpa rãdo virtutẽ vnã ad aliã in eodẽ hoĩe: vt fortitu dinẽ ad tẽperantiã/vtrũ virtutes tales ſint iter ſe equales. ⁊ ſic q̃rit̃ de q̃titate ꝑfectionis virtutuȝ et de eius equalitate. Alio modo cõparãdo diuer ſas virtutes iter ſe numero differẽtes/ſicut duas tẽperãtias in duob⁹ hoĩb⁹ ad alias duas ꝯſimilit̃ iter ſe differẽtes: ſȝ differẽtes a p̃mis ſpecie/ ſicut ad duas fortitudines in eiſdẽ hoĩb⁹: vt ſit ſenſus queſtionis/vtrũ illi q̃ ſunt equales virtute ſm ſpe ciẽ/puta in tẽperãtia ſint equales in oĩb⁹ aliis vir tutib⁹/puta in fortitudĩe ⁊ prudẽtia/⁊ ſic de aliis. et hoc modo querit̃ de eq̃litate ꝓportionis/vtruȝ ſcȝ qualẽ ꝓportionẽ habẽt aliq̃ virtutes vni⁹ ſpe ciei in diuerſis hoĩb⁹/taleȝ habeãt alie in eiſdem. Si ergo q̃ſtio itelligat̃ de equalitate q̃titatis ꝑfe ctionis/ſic dicendũ eſt ꝙ nõ eſt equalitas iter vir tutes: imo theologice ſunt ꝑfectiores moralibus acq̃ſitis/et iter acq̃ſitas intellectuales/⁊ iter mo rales vna eſt ꝑfectior altera. Mȝ theologice ſint ꝑfectiores virtutib⁹ acq̃ſitis patet: q2 ille virtu tes q̃ ſunt circa nobili⁹ obiectũ ⁊ imediatius ordi nant̃ ad nobiliorẽ finẽ ſunt nobiliores: ſed theolo gice reſpectu acq̃ſitarũ ſunt hmõi. ergo. ⁊c. Ma ior patȝ: q2 nobilitas virtutũ eſt ex nobilitate ob iecti finis. Minor declarat̃: q2 obiectũ finis virtu tum theologicarũ eſt deus: obiectũ aũt virtutum acquiſitarũ eſt aliqð ens creatũ vt patet de virtu tibus moralibus: quarũ obiectũ eſt aliqð agibile a nobis. ⁊ idẽ eſt de obiecto virtutũ itellectualiũ ſeu ſciẽtiaꝝ excepta metaphiſica: q2 ⁊ ſi ſit de deo deficit tñ a virtutib⁹ theologicis ⁊ ratione: q2 cer tior eſt auctoritas diuina cui fides innitit̃/q̃ meta phiſica. et iterũ rõne latitudĩs: q2 aliqua tenem⁹ fide de deo ad q̃ nõ põt cõtingere aliqua ratio me taphiſica q̃re manifeſtũ eſt ꝙ virtutes theologice excellunt oẽs morales acq̃ſitas. Mȝ autem inter virtutes acquiſitas itellectuales nobiliores ſint moralib⁹ ꝓbat̃ ſic. Perfectio v̾tutis cõſiſtit in bo no rationis. Tũc ſic. Illa virt⁹ eſt ꝑfectior que eſt circa bonũ rationis nobiliori ⁊ ꝑfectiori mõ: ſed virtutes itellectuales ſunt circa bonũ ratiõis no biliori ⁊ ꝑfectiori modo q̃ morales: q2 itellectua les v̾tutes ꝑficiũt id qð eſt rõnale ꝑ eſſentiã ſcȝ ip ſum itellectũ ⁊ act⁹ eorũ/eſſentialit̃ ꝯſiſtit in actu rõnis: morales autẽ ſolũ ꝑficiunt illud qð eſt ra tionale ꝑ participationẽ ſcȝ appetitũ. ergo intelle ctuales ſunt ꝑfectiores moralibus. Mȝ autẽ inter morales vna ſit ꝑfectior altera pȝ ſic. Illa v̾t⁹ mo ralis eſt ꝑfectior in q̃ reſpectu alteri⁹ magis relu cet bonũ rationis: ſed iter virtutes morales iuſti cia eſt hmõi. ergo ipſa eſt iter oẽs morales perfe ctior. Maior patet ex dictis. Minor declarat̃: q2 illud qð ꝑficit hoĩem nõ ſolũ i ſeipſo ſȝ etiã i ꝯpa ratiõe ad alterũ: ꝑfecti⁹ ꝯtinet bonũ rõnis q̃ illð quod ꝑficit hominẽ ad ſeipſum tñ: ſed inter vir tutes morales iuſticia maxime ꝑficit hoĩem non ſolũ ad ſeipſum ſȝ etiã ad alterũ. quare. ⁊c. Vñ. 5. ethicorũ dicit ph̃s ꝙ ipſa eſt p̃clariſſima virtutũ. Et ſic patet ꝙ virtutes cõparate adiuicẽ nõ ſunt equales equalitate ꝑfectionis. Qð de oĩbus vno modo põt ꝓbari ſic. Impoſſibile eſt diuerſas ſpe cies habere eundẽ gradũ ꝑfectiõis: ſed virtutes hoc modo accepte differũt iter ſe ſpecie. ergo nõ poſſunt eſſe equales in ꝑfectiõe. Sit igit̃ patet de virtutib⁹ ꝙ abſolute nõ ſunt equales iter ſe loquẽ do de ꝓportione equalitatis abſoluta: q2 differũt vel genere ſicut theologice q̃ ſunt digniores oĩb⁹ ratiõe obiecti et finis ꝓximi. Nulla eñ alia virt⁹ habet deum pro obiecto et fine ita nobili modo ſicut iſtud: ſed ſi metaphiſica habet deũ ꝓ obiecto nõ tñ ꝓ fine ſicut habẽt theologice. P̃eminet ergo virt⁹ theologica oĩ factiue ex ꝑte obiecti et finis oĩ morali ex parte obiecti ⁊ q̃ſiq̃ ſubiecti ⁊ q̃ſiq̃ fi nis ꝓximi p̃ter latriam aut penitẽtiã. Itellectuali aũt vel ratiõe obiecti vel rõne finis. Poſt theolo gicas autẽ pure itellectuales p̃eminẽt aliis rõne ſubiecti qð eſt rõnale ꝑ eſſentiã vel intellect⁹ ſpe culatiuus reſpectu practici/qð dico ꝓpter prudẽ tiã. videt̃ etiã p̃eminere reſpectu finis ꝙ eſt felici tas contemplatiua: reſpectu autẽ obiecti q̃tũ ad illas quarũ obiectũ eſt aliqd creatũ cõſiderandũ ꝙ obiectũ virtutis politice eſt bonũ humanũ hoc vel illud ꝙ aliq̃ñ eſt minus bonũ q̃ obiectũ ſcien tie naturalis ſicut ſcientia de aĩa habet ꝓ obiecto ſubſtãtiam anime que eſt melior q̃ bonum moris eius. econtrario autẽ ſcientie de ſenſibilib⁹ q̃ ſunt ꝓpter bonum humanũ inquantũ huiuſmodi ſunt indigniores iſtis. Sed nulli dubiuȝ eſt quin tam theologice q̃ ſpeculatiue q̃ actiue ⁊ morales pre eminent artibus factiuis/et ſi non ratione ſubie cti ſaltem ratiõe obiecti ⁊ finis. Unde et ſeruiles dicuntur iſte mechanice. De preeminentia etiam moralium inter ſe reſpectu ſubiecti et obiecti ⁊ fi nis proximi/verum dicunt ſicut ⁊ Thomas dicit

¶ Quantum ad ſecundum q̃ſtionis intellectum de eq̃litate ꝓportionabili dicũt q̃dã ad hoc diſtin guendo: q2 virtutes habent duplicem perfectionẽ ſcȝ eſſentialem ⁊ adiunctam. Eſſentialem habent ex naturali habitudĩe inchoatiue et exercitio actuũ completiue. adiunctam autem habent ex diſpoſi tione vel adminiculo quaȝ vna virtus ſortitur ex altera ſibi adiuncta. Si ergo proportio aliquarũ virtutum attendatur ſm perfectionem eſſentialẽ ſic non omnes que ſunt equales in vna ſunt equa les in alia: quia ſicut ſtatim dictum eſt eſſentialis perfectio eſt initiatiue a naturali diſpoſitione/ cõ pletiue autem per aſſuefactionem operum: ſed ali qui duo homines pñt equaliter eẽ a natura diſpo ſiti ad vnam virtutem/puta ad temperantiam/et equaliter aſſuefacti in operibus temperãtie q̃ nõ ſunt equaliter a natura diſpoſiti ad fortitudinem nec equaliter aſſuefacti ad opera fortitudinis. er go non oportet ꝙ tales equales ſint in fortitudi ne/q̃uis equales ſint in temperantia. Si auteȝ proportio virtutum attendatur ſm perfectionem adiunctam: vt q2 fortitudo coniuncta temperan tie. et per hoc temperatus poteſt magis reſiſtere actibus contrariis vt dictum fuit/ſic dicenduȝ ꝙ q2 ſunt equales in vna virtute ſunt equales in om nibus. Cuius ratio eſt: q2 ille virtutes ſoluȝ ſunt equales quo ad perfectionem adiunctam: que habẽt equales virtutes ſibi adiunctas: ſi ergo vir tutes adiuncte non ſunt equales nec poterũt erũt equales quo ad perfectionem adiunctam. Et in hoc ſenſu loquitur Auguſtinus. vt habetur in li

tera dicens. Si dixero iſtos equales eſſe fortitudine ſed illũ preſtare prudẽtia: ſequit̃ ꝙ hui⁹ fortitudo min⁹ prudens ſit: ac ꝑ hoc ne fortitudine equales ſunt qñ illius fortitudo eſt prudẽtior/ atq; ita de ceteris virtutibus inuenires ſi omnes eadẽ cõſideratione ꝑcurras.

Inquirit doctor de dictis durandi.

❡ Inquirendo autẽ de his videtur verior opinio Thome in ſiuſis que dicit ꝙ ſicut ſimul infundunt̃/ ita ſimul augentur: et q̃cũq; in vna equaliter ⁊ in alia eſſentialiter: ſed in actu exteriori poſſunt eſſe inequales: q2 exercitãs ſe in actu cuiuſlibet virtutis ꝑ imperium caritatis meretur augmentuz caritatis qua aucta eadẽ rõne cetere augẽt̃ qua caritate infuſa cetere iſunduntur. ſic ergo equali conamine diuerſi poſſunt ſe exercitare iu diuerſis virtutibus. et ſic equales habebunt virtutes interius: ſed inequales actus exterius. De virtutib⁹ autem acquiſitis verũ dicunt: q2 nec iſto modo equales ſunt ſed ſolum per accidens quo ad quantitatem quam ex adiutorio virtutis adiuncte conſequuntur.

Ad rõnes in oppoſi

❡ Ad primũ argumentum in oppoſitum dicendum ꝙ non oportet virtutes infuſas habere omnem perfectionez acquiſitarum/ ſed bñ habent maiorem ſicut forte non faciunt delectationem nec facilitatem. vel dicendum ꝙ cõnexio facit quidem virtutes magis perfectas: ſed imperfectionis eſt ꝙ vna alia indigeat. ❡ Ad aliud patet ſolutio ex dictis.

❡ Queſtio quinta.

Primum

Quinto queritur/ vtruz vicia ſunt connexa. Et arguitur ꝙ ſic: q2 pronior eſt homo ꝑ ſtatu nature corrupte ad viciuz q̃ ad virtutẽ ſm illud Geñ. Senſus et cogitatio hominis prona ſunt ad malum ab adoleſcẽtia ſua: ſed virtutes ſunt adinuicem connexe vt viſum eſt. ergo fortiori ratione vicia.

Secundũ

❡ Item Ia. 2. dicit̃ ꝙ qui in vno offendit fact⁹ omniũ reus: ſed nullus efficit̃ reus omnium mandatoꝝ niſi ꝑ omnia peccata: q2 non eſt reat⁹ niſi ex peccato. ergo qui habet vnum peccatum habet omnia. et ſic ſunt cõnexa.

In oppoſi

❡ In contrarium eſt: q2 vnum vicium eſt alteri contrariũ ſicut prodigalitas liberalitati: ſed contraria non poſſunt eſſe ſimul. ergo nec talia vicia. Et iterum. 4. ethicoꝝ. dr̃ ꝙ malũ ſi integruz eſſet importabile eſt ⁊ ſeipſum corrũpit: ſed ſi oĩa peccata eſſent connexa/ in quocunq; eſſet malicia peccati mortalis ipſa eſſet integra. ergo. ⁊c.

Reſpõſio

❡ Reſpõſio. Duo videnda ſunt. Primo id qđ q̃ritur. Scđo q2 de vicijs ⁊ virtutib⁹ actum eſt/ inquiretur vnde habet actus voluntatis bonitatez et maliciam moralem.

Durand⁹ q. 4.

❡ Quantum ad primum ſic dicunt quidam ſimpliciter ꝙ peccata non habent adinuicem connexionem/ qđ ſic patet. in peccato ſunt duo/ ſcz auerſio a bono rationis/ et conuerſio ad aliquod bonũ apparẽs: ſed ratione nullius iſtorum peccata poſſunt habere connexionẽ. ergo nullo modo. Probatio minoris/ et primo ꝙ ratione auerſionis peccata non habeant cõnexionem: q2 ex hoc ꝙ aliqua recedunt non connectuntur/ vt patet de lineis recedentibus vel procedentibus ad eodem puncto q̃uis propter acceſſuz ad vnum aliqua connectantur/ ſicut connectuntur linee qñ concurrunt ad vnum punctum: ſed auerſio que eſt in peccatis eſt per receſſum ab vno ſcz a rectitudine rationis. ergo per hoc peccata non connectuntur. Item nec ratione conuerſionis: q2 cõuerſio ad diſtincta et ſeparata non eſt ratio conuexionis: ſed bona apparentia ad que eſt peccati cõuerſio/ diſtincta et ſeparata ſunt. vt ira/ cõcupiſcẽtia. et ſic de alijs. ergo ratione conuerſionis peccata non habent conuexionem. contingit tamen inter peccata aliqua conuexionem inueniri ex concurſu obiectorum: ita vt manens in vno actualiter neceſſario habeat incidere in aliud vel reſilire a primo ſicut dicit Auguſtin⁹. ꝙ ſuperbus neceſſe habet alijs inuidere iuxta modum qui fuit declaratus in ſecũdo libro.

Inquirit doctor de dictis durandi.

❡ Inquirendo autem de predictis videt̃ dicendum ꝙ eſt connexio ſimilitudinis et connexio ſimultatis. De prima intelligit Thomas ꝙ vicia ſunt connexa ex parte auerſionis ſicut virtutes ex parte cõuerſionis ⁊ plus: q2 in hoc vnum mortale aſſimilatur alteri quod etiã auertit a deo ⁊ omne peccatũ alteri quod auertit a ratione recta. ſicut virtus cõuertit ad deum ſicut finem vltimũ: ⁊ ad bonũ rationis recte ſicut ſinem proximuz quo ad morales puras. ❡ Sed loquendo de cõnexione ſimultatis min⁹ conectuntur peccata in vno a quo auertunt q̃ linee in centro a quo exeunt: quia in illo centro realiter ſunt ſimul linee nõ quantum ad totum: nec quantũ ad partem: ſed quantum ad principium/ quod realiter ſcđm iſtos non eſt aliud a linea ſcz punct⁹: vel quia oĩm linearum puncta ſunt in illo puncto. vel q2 omnium illarum lineaz eſt vnus punct⁹ vbi coniunguntur. ſic autem non eſt imaginandum ꝙ peccata ſint in deo ⁊ procedant ab eo nec quantuz ad totum/ nec quantum ad partem/ nec quantum ad ſui principium niſi inquantum principiũ peccãdi quod eſt liberum arbitrium: vel ſubſtãtia act⁹ eſt a deo/ ⁊ ſimiliter nec in ratione recta eſt peccatum etiam quo ad principium ſui intrinſecuz niſi illis duobus modis/ et quantuz ad hoc ꝙ electio praua procedit licet ꝑ accidens et diſtorte ex primo iudicio recto circa bonum in cõmuni.

2. articul⁹

❡ Quantum ad ſecundum de cauſa bonitatis et malicie in actu voluntatis dicunt quidã ꝙ actus voluntatis habet bonitatem ex trib⁹ ſeu ꝑfectionem/ ſcz ex fine et ex obiecto ſicut ex cauſa exemplari/ et ex voluntate ſicut ex cauſa efficiente. ſed a primo et a ſecũdo habet bonitatem ſeu ꝑfectionẽ virtutis. a tertio autẽ bonitatẽ moris.

Contra.

❡ Sed iſta non videntur alijs bene dicta. Primo de fine. q2 finis eius quod debet fieri non comparatur ad bonitatem ſiue ad actum eius ſicut finis: ſed magis obiectum mouens. Verbi gratia. finis dom⁹ eſt inhabitatio non autem voluntatis eius qui facit domum vel ſui actus: q2 volũtas hominis vel actus eius facientis domum non eſt ꝓpter hoc: imo inhabitatio que eſt bonum intentum eſt obiectum mouens. Scđo quantum ad hoc ꝙ dicunt actum voluntatis habere bonitatem et ſpeciẽ ex obiecto ſicut a cauſa exemplari. primo quidem q2 cauſa exemplaris non diſtinguitur cõtra efficientem: immo eſt ſpecialis efficiens ſcz efficiens per cognitionem. Scđo q2 cauſa exẽplaris eſt agẽs per conceptum: obiectum autem nichil agit ꝑconcipiendo/ vel preconcipit ad hoc vt agat: imo naturali ordine habz agere iu potentiam cuius ꝑ ſe eſt obiectum: ſed verum eſt ꝙ intellectus practic⁹ cuius obiectum eſt res exterius facienda ꝑducit

eam exteri⁹ in materia ex pconceptione ipſi⁹ſicut
cauſa exemplaris ſicut dꝛ 10.metaphiſice. ꝙ a do
mo q̃ eſt ſine materia q̃ eſt in aia fit domus in ma-
teria:ſed ſic itellect⁹nõ cõſideraꝛ vt mot⁹ab obie
cto ſed magis vt mouens p cõceptionem obiecti
quã iã apud ſe habet. Tertio qꝛ nichil habet ſpe-
ciem ⁊ bonitatẽ ſiue pfectionẽ ex cauſa p accidẽs
que nichil facit ad effectũ niſi remouere phibens.
nullus eñ diceret ꝙ pfectio motus grauis eſſet a
remouente prohibẽs qꝺ nichil impri mit/ſicut eſt
mouens columnã:ſed ſm iſtos obiectuꝫ eſt cauſa
ſine qua nõ ⁊ p accidens. ergo ſm eos non põt di
ci ꝙ actus voluñtatis habeat bonitatẽ et ſpeciẽ ab
obiecto. ¶ Quantũ ad tertiũ ꝙ act⁹ voluntatis
habet ſpeciẽ moris a voluntate ſicut ab efficiẽte/
nõ videnꝛ bene dicere. Primo qꝛ: qꝛ pfectio nõ
habet pfectionẽ a pfectibili:ſed potius ecõtrario
pfectibile pficiꝛ p pfectionẽ.actus autẽ voluñtatis
eſt eius pfectio ſicut ⁊ act⁹cuiuſlibet potentie eſt
eius pfectio. Scdo/qꝛ nõ videꝛ q̃ſi ſiſr non poſſet
dici quelibet alia potẽtia efficere actũ ſuũ ⁊ p cõ-
ſequẽs dare ei pfectionẽ ſicut cauſa efficiẽs. Ter-
tio qꝛ cũ diſtinctio actuuꝫ ſit vel ex efficiẽte vel ex
obiecto/ſi voluñtas eſſet cauſa efficiẽs olm actuuꝫ
ſuoꝝ ſicut eſt ſubiectũ eoꝝ/oẽs eſſent eiuſdeꝫ ſpẽi
et in genere nature ⁊ moris . Unde idẽ act⁹ ſpecie
eſſet velle dare elemoſinam ⁊ velle ſanitatem. ab
obiecto eñ qꝺ eſt cauſa p accidẽs ſpecifice nõ poſ
ſunt diſtingui. ¶ Nec poteſt inſtari ꝙ ſol p eandẽ
virtutẽ pducat ex eadeꝫ materia putrefacta vt vi
deꝛ plures vermes:qꝛ ſol nõ pducit verũ ens di-
uerſarũ ſpecierũ in materia eodẽ modo diſpoſita
ſꝫ in diuerſis partib⁹ materie diuerſimode diſpo-
ſitis .vnde virtus ſolis vna exiſtẽs nõ attingit ad
diuerſos effect⁹ ſpecie niſi mediãtib⁹ diuerſis diſ-
poſitionib⁹. vnde ſi in ſeipſum ageret nũꝗ̃ habe-
ret niſi vnũ effectũ ſpecie: et ſic videꝛ ꝙ ppoſitio
pri⁹ poſita ꝙ act⁹ vniuſcuiuſꝗ potentie hꝫ nobili
tatẽ/pfectionẽ/ ⁊ ſpeciẽ ab obiecto/debeat verifi-
cari vniuerſaliter et equaliter in olb⁹ potẽtijs tã
apphẽſiuis ꝗ̃ appetitiuis. Sed ꝯuerſũ eſt ꝙ act⁹
potẽtie habet aliquã ꝯditionẽ a potẽtia in qua eſt
ſicut in cauſa materiali:ſicut act⁹ voluntatis hꝫ a
voluñtate ꝙ ſit voluñtari⁹/et act⁹ intellect⁹ ab intel
lectu ꝙ ſit intellectualis: ⁊ qꝛ in poteſtate voluñta
tis eſt proponere ſibi obiecta a quib⁹ moueatur
inꝗ̃tum ipſa mouet itellectũ ꝗ̃tũ ad exercitium
actus:ideo bonitas vel malicia voluñtatis iputa-
tur voluñtati voluñtatis dico in actu ſuo qꝺ nõ cõ-
tingit in alijs potẽtijs. Et ſi aliquis vocaret ipro
prie loquendo bonitatem moris talem imputabi
litatem/ſic poſſet dici ꝙ act⁹ voluntatis habet ab
ipſa bonitatem moris. ¶ Item proprie loquẽdo
imputabilitas nõ debet dici bonitas actus voluñ
tarij:qꝛ ſi illud idẽ quod fit ab agente voluntario
fieret ab agente per neceſſitatem nature eandem
bonitatem vel maliciam haberet ſicut ſi fieret ab
agente voluntario: ſed eius bonitas vel malicia
non imputaretur agenti.ſic ergo ſicut in alijs po-
tentijs ſic etiam in voluntate bonitas /perfectio/
Ad rões in oppoſi et ſpecies ipſius actus ex obiecto. ¶ Ad pri-
mum argumentum in oppoſitum dicẽdum ꝙ ma-
gis eſt ad propoſitum noſtrum ꝗ̃ ad hoc propoſi
tum:quia eoipſo ꝙ homo eſt pronior ad peccatuꝫ
non requiruntur omnia vicia ad vnum peccatum
ſicut ad vnam virtutẽ:et ideo non eſt neceſſe ꝙ ha
bens vnum peccatuꝫ habeat ſingula ⁊ omnia pec
cata:ſicut habens vnam virtutem habet omnes.
¶ Ad ſecundum dicendum ꝙ illud dictum beati
Iacobi eſt intelligendum de pena damni et nõ de
ipſis peccatis in ſe/ nec de pena ſenſus debita pro
peccatis: quia per vnum peccatum mortale priua
tur quis viſione dei ſicut per omia: ꝗ̃uis nõ me-
reatur tantam penam ſenſus.

¶ Diſtinctio.xxxvij. ¶ Queſtio.i.

Circa triceſimumſeptimaꝫ di
ſtinctionem de preceptis que
runtur duo. Primo de prece-
ptis in generali. Scdo de ſin
ra in ſpeciali. ¶ Quãtum ad
primum queritur vtrum prece
pta decalogi ſufficienter enu
merẽtur? ¶ Et videtur ꝙ nõ Primum
qꝛ in quolibet genere peccati
contingit peccare corde et opere:ſed in quibuſdã
generibus peccatorũ ſcꝫ in furto ⁊ in adulterio p
aliud preceptum prohibetur peccatum operis/cũ
diciꝛ nõ mechaberis . nõ furtũ facies. Et p aliud
preceptum prohibeꝛ peccatũ cordis cũ diciꝛ/non
concupiſces rem pximi tui. ⁊ non cõcupiſces vxo
rẽ proximi tui.ergo idẽ debuit fieri in ceteris pec
catis. ¶ Itẽ qui diligit pximũ legem impleuit. Secundũ
Roma.13.ſed intẽtio legiſlatoris eſt in oĩbus pce
ptis vt lex ipleaꝛ. ergo ſufficiebat dare illud vnuꝫ
preceptũ de dilectione proximi. ¶ Item ſicut cõ Tertium.
tingit peccare in deum et in proximũ/ ita ⁊ in ſeip
ſum:ſed aliqua precepta dantur contra peccata in
deũ et in proximum.ergo aliqua precepta debent
dari cõtra peccata in ſeipſum: ſed nullũ tale fuit
datum.ergo male. ¶ Item ſicut ad cultũ dei per Quartuꝫ.
tinebat obſeruatio ſabbati/ita ⁊ obſeruatio alia-
rum ſolẽnitatũ:ſed inter pcepta decalogi eſt vnum
preceptũ de obſeruatione ſabbati. ergo debuerũt
eſſe aliqua precepta de obſeruatione aliarũ ſolẽni
tum. ¶ In contrariũ eſt qꝺ habeꝛ Exodi.20.vbi In oppoſi
illa decẽ pcepta enumeranꝛ ꝯñ.et Deutro.4.dꝛ.
Oſtẽdit dñs vobis pactum ſuũ qꝺ precepit vt fa
ciatis decẽ verba q̃ ſcripſit in duab⁹ tabulis lapi-
deis. ¶ Reſpõſio. Uidẽda ſunt quatuor. Primo Reſpõſio.
de ſufficiẽtia pceptoꝝ. Scdo an caritas ſit in pce
pto. Tertio an decime ſint adhuc in pcepto diuio
Quarto an obligatio pcepti ſit maior ꝗ̃ voti ob-
ligatio. ¶ Quantũ ad primũ dicũt quidã ꝙ pce- Durã.q.i.
pta moralia ſufficiẽter enumeranꝛ. Illa eñ prece diſ.pſenti.
pta ad bonã vitã ſufficiũt p q̃ hõ cõuenienter ordi
naꝛ ad deũ ⁊ ad pximũ:ſed p illa decẽ pcepta ordi
naꝛ hõ cõuenienter et ſufficiẽter ad deũ ⁊ ad pxi-
mũ.ergo.⁊c. Maior patet:qꝛ ad hoc ꝙ aliquis in
aliqua cõitate bñ cõmoreꝛ duplex ordo requiritur
⁊ ſufficit. Prim⁹ eſt vt bene ſe habeat qa ad eũ q
peſt cõitati. Scdo eſt vt bñ ſe habeat ad ꝯſocios
cõitatis:ſic in ciuilitate diuia. Primũ fit p bonũ
ordinẽ hoĩs ad pximũ/⁊ ſic patet maior. Minor
declaraꝛ ſiſr diſtinguendo pcepta ⁊ eoꝝ ſufficiẽ-
tiã diſtinguẽdo ſic. Preceptoꝝ quedã ordināt ho
minẽ ſic ad deũ vt ad principẽ cõitatis. q̃dã vero
ad pximũ vt ad cõciuẽ. Principi tria debent ſub
diti ſcꝫ fidelitatẽ/reuerentiã/⁊ famulatũ. Fideli-
tas in hoc cõſiſtit vt honor principat⁹ ad aliũ non
transferaꝛ. ⁊ ꝗ̃tũ ad hoc datur primum pceptum
Nõ habebis deos alienos. Reuerẽtia aũt ad prin-
cipem in hoc conſiſtit vt nichil iniurioſum cõtra

cum cōmittat.et q̄tū ad hoc dat ſecundū p̄ceptū
qđ eſt. Nō aſſumes nomen dei in vanū. Famulatus
autē debet principi in recōpenſationē beneficioꝝ
ſuoꝝ que ab eo ꝑcipiūt ſubditi/⁊ ad hoc ꝑtinet ter
tiū preceptū de ſanctificatione ſabbati in recogni
tionē beneficij creationis: et illud p̄ceptū q̄tū ad
aliq̄d fuit morale/q̄tum ad aliquid fuit cerimo=
niale vel figurale. Morale q̄dē fuit quo ad reue=
rentiā q̄ deo exhibebat/⁊ ſm̄ hoc manet oī tēpore
Sed cerimoniale vel figurale fuit q̄tū ad deter=
minationē diei reſpectu futuroꝝ ſcʒ requiei corꝑis
xp̄i in ſepulchro/⁊ ſctōꝝ in gloria.⁊ q̄tum ad hoc
imutatū eſt ſicut ⁊ cetera cerimonialia/⁊ ſic ſunt
tria p̄cepta ꝑ que hō ſufficiēter ordinat ad deum
vt ad principē. Ad proximum autē vt ad cōciuem
ordinat hō duplr/ſcʒ ſpecialiter ⁊ gn̄aliter. Spe=
cialiter q̄dē ad illos quoꝝ eſt debitor vt eis debi
tum reddat/⁊ q̄tum ad hoc dat quartū p̄ceptum
Honora patrē et matrē. Generaliter autē ad oēs
vt nulli nocumentū inferat nec corde/nec ore/nec
opere. Opere autem infert nocumentum proximo
triplr. Uno mō q̄tum ad conſiſtētiā ꝓprie ꝑſone
ꝑ homicidiū/⁊ cōtra hoc dat vnū p̄ceptū. Nō occi
des. Alio mō in ꝑſonā cōiunctā q̄tū ad propaga
tionē prolis/⁊ ꝯtra hoc dat p̄ceptū Nō mechabe
ris. Tertio mō infert nocumentū in rē poſſeſſam
et illud ꝓhibet ꝑ illud p̄ceptū Nō furtum facies.
Nocumentū autē qđ infert ore ꝓhibet ꝑ illud p̄ce
ptum. Nō falſum teſtimoniū dices. Nocumentū
autē cordis ꝓhibet cū dr̄ Nō cōcupiſces vxorem
proximi tui.et ꝑ aliud cōcupiſcētia oculoꝝ cū dicit
Nō cōcupiſces rem proximi tui/nō agnū/nō ancil=
lam: vt ꝓhibet cōcupiſcētia ancille nō ad concubi
tum: q2 coinciderct in aliud ꝑ qđ ꝓhibet concupi
ſcētia carnis: ſed ad manualē vſum.et ſic patet di=
ſtinctio ⁊ ſufficientia preceptorum.

2.articul⁹ ¶ Quantū ad ſcđm an caritas ſit in p̄cepto/eſt
opinio dicentium q̄ nō ſolū eſt cōditio oīs p̄cepti
ſm̄ illud. Oīa opa veſtra in caritate fiāt/alr̄ in oī
bono qđ faciūt pctōres peccarent mortaliter: et ſic nō
eſſet conſulendū pctōribus q̄ facerent aliqua bona
opera ſupererogationis: ſed diſſuadendū q2 omitte
do nō peccarent/faciēdo peccaret. Nec valet ſi di=
cat q̄ etiā omittēdo peccaret: q2 licet omiſſio ma=
li fieri poſſit ex caritate ſicut operatio boni. nō tn̄
omiſſio boni poteſt fieri ex caritate/ſicut nec ope=
ratio mali. Prout autem caritas ſm̄ ſe conſidera
tur/ſic eſt in precepto indirecte: q2 cū homo ex p̄e
cepto plus teneatur diligere ſe ſm̄ animam q̄ ſm̄
corpus/ſcʒ facere quod eſt neceſſarium ad ſalutē
corporis eſt in precepto: multo magis diſpone=
re ſe ad caritatem ſine qua non eſt ſalus/⁊ ſic eſt in
precepto habere caritatem ſicut habere ſanitatē
et plus. ¶ Si autem queraf an modus caritatis
ſit ſub precepto qđ quaſi idē eſt/ſic eſt duplex opi
nio. Una dicētium q̄ modus caritatis cadat ſub
precepto. Qđ declarant quinq3 rationibus q̄ ſol=
uentur recitādo. Primo ſic. Auguſtinus libro de
hereſibus dicit q̄ dicere omnia precepta poſſe im=
pleri ſine gratia ē hereſis pelagiana. ¶ Solutio.
Uerum eſt ad impletionem quo ad intentionem/
non quo ad obligationem. Scđo q2 dicit Augu=
ſtinus q̄ duo ſunt precepta caritatis quaſi diceret
duplex act⁹ caritat' cadit ſub precepto. Solutio.
Uerum eſt materialiter non formaliter ſicut p̄ce=
pta dantur de actibus virtutum/non tamen trāſ=
greditur quia preceptū qui actū facit antequā vir=
tutem acquiſierit: q2 aut non habens virtutem li=
gatur p̄cepto/⁊ ſic obligaret ad ipoſſibile ſi tene=
retur operari ex virtute quā nō habet/nec habere
pōt ante exercitiū/aut non obligat antequā habeat
ꝟtutē/et tūc lex eſſet iuſtis poſita magis q̄ ꝓ trāſ
grediētib⁹. Tertio precepta dant de actib⁹ virtu
tum: ſed nullus act⁹ eſt virtuoſus ſine caritate ſi=
cut nec virt⁹ eſt virt⁹ ſed informis. Solutio. Ue=
rum eſt de actib⁹ virtutū quo ad ſubſtātiā nō quo
ad modum. Quarto/actus eſt nō bon⁹ ⁊ ꝑ conſe=
quens malus ex defectu cuiuſcunq3 circunſtantie
ſed ſine caritate deeſt debitus finis debita diſpoſi
tio agentis. ergo.⁊c. Solutio debita in eſſe facit
malū non autē poſſibilis in eſſe: ſicut nō eſt cecus
homo ſi nō videt vt aquila. Quinto/q2 mod⁹ ca=
dit ſub precepto iuſticie ſm̄ illud Deutro. Iuſte
qđ iuſtū eſt exequeris.ergo.⁊c. Solutio.verū eſt
de modo intrinſeco nō extrinſeco. ¶ Contra.ſm̄
iſtos in ſtatu innocētie ſine gr̄a poterāt impleri oīa
precepta/et ſine gr̄a habituali poterāt vitari oīa
pctā.⁊ magiſter dicit q̄ poterāt ſtare ſed nō ꝓfice
re.aut ergo modus caritatis cadebat ſub p̄cepto
aut non. ſi cadebat ſub precepto/ſic non poterant
implere precepta ſine caritate et nō poterant non
peccare.aut non cadebat/et ſic habetur ꝓpoſitū:
q2 nō minus tenebatur homo diligere deum tunc
q̄ nunc. ¶ Preterea habitus nō dat poſſe imple= 2
re preceptū ſed poſſe faciliter prompte et delecta=
biliter.qđ etiā nō experit homo de caritate q̄ fa=
ciat delectabilius aut promptius operari: ꝓpter
qđ videtur caritas nichil facere ad eliciēdū actū
cum de nouo iuſtificatus vel baptizatus cū diffi=
cultate operet et patiat difficultatē quouſq3 acq̄=
ſierit habitum. ¶ Preterea homo ex puris natu= 3
ralibus ſine gratia poteſt diligere deū ſup oīa/et
proximum ſicut ſeipſum. ponat ergo q̄ veniat ho
ra qn̄ iſtud p̄ceptū obligat/⁊ ponat q̄ tunc diligat
deū ſup oīa ⁊ proximū ſicut ſeipm̄ ſine gr̄a.aut ḡ im
plet iſtud p̄ceptū ⁊ ſic habeo ꝓpoſitū/aut trāſgre
ditur: ⁊ ſic peccat mortaliter/qđ eſt incōueniens.
¶ Preterea tenet cōfiteri oīa mortalia.ergo po 4
teſt ſcire ea/nō poteſt autē ſcire ſe habere caritatē
nec nō habere. ergo nec videtur tranſgreſſus ſic il
lud preceptū qđ eſt in diligendo deum ex caritate
¶ Unde eſt alia opinio q̄ cadere ſub precepto eſt
dupliciter. Uno modo quo ad intētionē precipien
tis/et ſic cadit. Alio modo quo ad obligationem
precepti vt tranſgreſſor ſit reus/⁊ ſic nō cadit ſub
p̄cepto. Primū patet: q2 ſicut intētio legiſlatoris
eſt ꝑ p̄cepta diſponere hoīes ad felicitatem huma
nam ſic dei ad diuinā. Unde ſi vis ad vitā ingre=
di: ſerua mandata. ſed ad felicitatē humanam nō
ꝑtingit actus niſi fiat virtuoſe: et ideo hic modus
eſt de intētione legiſlatoris.ergo cū nichil ſit me=
ritoriū niſi fiat ex caritate/hoc ipm̄ eſt de dei intē=
tione. ¶ Preterea.peccator poteſt vitare ſingula
mortalia ſine gratia. ergo omnia: q2 in venialib⁹
bene vitantur ſingula nō omia: q2 ſicut in naue ꝑ=
forata dum currit ad vnum obſtruendum dimittit
aliud implendum/ſecus eſt in moralibus: quoꝝ
quodlibet deliberationem requirit eque ſecundū
ſicut primum.⁊ q2 ſi vni reſiſtit non minus: immo
magis aptus erit ad reſiſtendum ſecūdo. non poſ
ſet autem vitare aliqđ ſine caritate ſi teneretur vi
tare ex caritate.ergo.⁊c. Preterea/precepta mo=

ralia ſcripta non ſunt niſi explicatio legis natura
lis ſm illud Roma 2. Oſtendūt opus legis ſcri-
ptum in cordibus ſuis: ſed lex naturalis nō obli-
gat ad operandum ex caritate qđ nō nouit. ḡ nec
preceptū ſcriptū morale. ¶ Preterea nemo ad i-
poſſibile obligaṫ: ſed ex caritate operari nō eſt in
poteſtate hoīs: quia caritas eſt nobis ſine nobis.
Nec valet ſi dicaṫ/ ꝙ pōt facere vt habeat chari-
tatē faciendo qđ in ſe eſt: q2 ſic poſſet dici beatitu
do in poteſtate noſtra ſcꝫ diſpoſitiue. ¶ Preterea
aut ad ꝑparationē requiriṫ ſpecialis influxus: et
tunc certū eſt ꝙ nō eſt in poteſtate nr̄a aut tm̄ ge-
neralis / ⁊ tunc idē: q2 tūc hō poſſet ſcire ſe habere
caritatē: aliṫ nō eſſet in poteſtate ſua opari ꝑ illud
qđ non poſſit ſcire ſi hr̄e: q2 hō nō eſt dn̄s ſuorū
actuū niſi ꝑ hoc qđ eſt ſciēs. Si dicaṫ ꝙ hō poteſt
ſcire ſe hr̄e caritatē: q2 pōt ſcire an diligat deū ſu-
per oīa poſſet dici ꝙ neſcit hō ſe habere grām: q2
neſcit quis modus intēſionis ſufficiat ꝗuis ſciat
ꝙ intēſe diligat. ¶ Preterea ꝓpe eſt verbū in ore
tuo / nō ſic de ꝓphetia: q2 nō in volūtate humana /
ergo in ptāte nr̄a eſt īplere ꝑcepta. nō autē īplere
ex caritate vt dictū ē. ergo idē qđ pri⁹. ¶ Sed cō
tra hoc / videṫ ꝙ eſſet ſtat⁹ medius nec ſalutis: q2
caret gratia. nec dānationis: q2 caret mortali cul-
pa. ¶ Soluūt. Uerum eſt aliꝗdiu: q2 ſine gratia
poteſt homo vitare aliqđ peccatū aliquo tpe ſed
nō diu / ⁊ ſingula nō oīa ſicut de venialibus. Sed
hoc nō valet: q2 idē ſequiṫ ſi in illo tpe moreretur
quo eſt ſine gratia: q2 nec dānareṫ nec ſaluaretur.
¶ Preterea / vitādo vnū nō fit debilior ſꝫ fortior
ad vitādū aliud ꝯtrariū. ſicut vitādo auaritiā iclī
natur plus ad liberalitatē ꝗ̄ ad ꝓdigalitatem: q2
de extremo ad extremū citius ꝑueniṫ ad medium
ꝗ̄ ad extremū. Nec etiā valet qđ dicūt ꝙ ſi occur
rerit ſibi aliqđ peccatuꝫ qđ fecit aut placebit aut
diſplicebit: q2 nō oportet ꝙ volūtas feraṫ in qđ-
cunqꝫ extremū poſitiue ꝓſequendo vel fugiendo /
imo poteſt ſuſpēdere actū ſuū ⁊ ſiſtere ſe. ¶ Pre-
terea / poſſibile eſt ꝙ placeat ſibi cōplacētia ſubita
vel imꝑfecta ꝗ̄ erit veniale / vel deteſtabitur iper-
fecte / qđ non erit diſpoſitio ſufficiens ad gratiaꝫ
Unde dicendum ꝙ deus poſſet reducere hominē
ad ſtatum innocentie medium vt eſſet ſine gratia
et culpa: ſed ſm curſum iſtum non eſt medium: q2
omnes naſcunṫ in originalia quo non liberamur
niſi ꝑ gratiam a qua nō excidimus niſi ꝑ mortale
et ſic omnis homo vel eſt in gratia vel eſt in culpa
3. opinio. mortali / originali / vel actuali. ¶ Tertia opinio
1. cōcluſio. poteſt imaginari habēs duas ꝯcluſiones. ¶ Pri
ma concluſio eſt ꝙ omnis homo habens vſum ra
tionis teneṫ ad habendum caritateꝫ / quod patet
ſic. Ad illud teneṫ homo capax rationis ſine quo
damnaṫ: q2 null⁹ talis dānaṫ ꝓpter carentiā illi⁹
ad cuius habitionem non teneṫ: ſed omnis homo
eoipſo ꝙ caret caritate damnaṫ ſaltem pena dam
ni / etiam ſi nichil aliud malū cōmiſiſſet vel bonuꝫ
omiſiſſet vt patet in pueris in limbo. ergo omnis
teneṫ ad habendum caritatem: quia ex quo habet
vſum rationis ad ſemꝑ quo ratione vti poſſit / po
teſt ſe diſponere ad caritatem ⁊ operari ad carita
tem: q2 teneṫ ſe non tenere in ſtatu damnationis.
vnde remanendo tranſgreditur preceptum nega
tiuum qđ obligat ad ſemꝑ: ſed non teneṫ operari
ex caritate: q2 hoc eſt ſibi impoſſibile cum pri⁹ na-
turaliter oporteat eum penitere ꝗ̄ habeat carita

tem / et ſi penitēdo ſimul infundaṫ caritas: ille ta-
men non eſt ex caritate cum ſit cauſa eius non ef-
fectus ſm ſubſtantiam / vnde ſe habet cōcomitan
ter: imo cōſequenter non antecedenter. ¶ Secū- 2. cōcluſio
da concluſio eſt ꝙ habens caritatem non tenetur
omnia operari ex caritate ſic intelligendo ꝙ actu
implicite omnia ordinet in finem caritatis: ſed ſic
ꝙ implicite et habitualiter ſm illud. Omnia no-
ſtra in caritate fiant. Unde non dicit ex caritate /
quaſi dicat ita in caritate fiāt ſic ꝙ eam non exclu
dant: ſed non ſic ex caritate ꝙ ſemꝑ ab ea explici-
te procedāt. Si dicaṫ ergo magis eſt lex poſita iu
ſto qui teneṫ opari ex caritate / ꝗ̄ iniuſto qui non
teneṫ. Dicendum ꝙ lex punitiua poſita eſt iniuſtis
non iuſtis: ſed aliqua lex obligatiua eſt poſita iu-
ſto que non iniuſto / puta ꝙ de ſua iuſticia ſit grat⁹
deo bene viuēdo acceptis qđ non ꝑtinet ad iniuſtū
qui illud donum nō recepit. et ſic eſt in propoſito:
q2 qui caritatem habet teneṫ ea vti magis ꝗ̄ qui
non habet. vnde habens caritatem teneṫ ex cari-
tate diligere deum: q2 tunc eſt in eius poteſtate: ⁊
niſi vtaṫ loco et tempore mereṫ ꝑdere. nec videṫ ꝙ
poſſit diligere deum ſuꝑ omnia ſi habeat caritatē
ꝗn hoc faciat ex caritate: q2 iſte ē act⁹ caritatꝭ. ⁊c.
¶ Quantum ad tertium / an decime ſint in prece- 3. articul⁹.
pto diuino / ⁊ an eas ſoluere ſit de neceſſitate ſalu God. de
tis? Dicū: qđā ꝙ ppls miſtrat neceſſaria vict⁹ mi fontib⁹ in
niſtris eccleſie qui ſeruiunt populo miniſtrando ⁊ quoli.
exequendo illa que ꝑtinent ad ſalutem / hoc eſt de
dictamine rationis naturalis. Unde eſt preceptū
morale ſed determinatio proportionis que tali-
bus debet dari puta ꝙ habeāt decimam partē vel
nonam vel quamcunqꝫ aliam eſt preceptum iudi-
ciale. ⁊ quidem in veteri lege fuit preceptum iudi
ciale non cerimoniale: q2 inſtituebaṫ ad faciēdum
ita ꝙ fieret hoc quod precipiebaṫ / non autem ad
ſignificandum principaliter licet determinatio illa
aliquid ſignificaret. Eſt autem hec differentia in-
ter precepta iudicialia ⁊ cerimonialia ⁊ moralia:
q2 moralia non ſolum tunc obligabant ſed nunc:
q2 magis ſunt ex dictamine ratiōis ꝗ̄ ex ſtatuto /
⁊ habent vim obligandi non aliquo ſtatuto. ceri-
monialia autem que erant inſtituta in cultu diui
no ad ſignificandum myſterium incarnationis ⁊
alia que ſunt in noua lege vt futura ſunt mortua:
q2 non habent vim obligandi ⁊ mortifera q2 pec-
caret qui ea obſeruaret vel ſtatueret: q2 cū ſignifi
cet chriſtum vt venturum / non poſſunt obſeruari
ſine preiudicio veritatis fidei. Precepta autem
iudicialia ſunt quidem mortua / ⁊ non habent vim
obligandi ex ſtatuto veteris legis: q2 trāſlato ſa-
cerdotio neceſſe eſt etiaꝫ vt legis trāſlatio fiat ſm
apoſtolū ad hebreos. Unde a tempore paſſionis
chriſti ſtatus veteris legis vigorem nō habuit. vn
de quicunqꝫ ſolueret decimas ea intentione quia
crederet ſe obligatum ex ſtatuto veteris legis: in
hoc reputaret ſtatutum veteris legis habere vi-
gorem / ⁊ per conſequens eius ſacerdotium / ⁊ ce-
rimonialia eſſent ſeruanda / qđ ſine preiudicio ve
ritatis fidei eſſe non poſſet. Licet autem iudicia-
lia modo non habeāt vim obligādi ex ſtatuto ve-
teris legis: q2 tamen non ſignificant chriſtū vt vē
turuꝫ: ſed ſunt ordinata ad aliquid rationabiliter
faciendum / poſſunt de nouo ſtatui ⁊ ratione noui
teſtamenti teneri ſine preiudicio veritatis fidei.
¶ Ex quibus omnib⁹ habeṫ ꝙ nullus obligatur

ad ſolvendū decimas ex ꝑcepto morali: qꝛ determi
natio talis ꝓportionis nō eſt ex dictamine ratio-
nis naturalis. nec obligaꝛ aliq̄s ad hoc ex ſtatu-
to divino in veteri lege facto: qꝛ vt dictum eſt nul
lum ſtatutū veteris legis habet vim obligandi in
lege nova. vnde reſtat ꝙ ſi obligaꝛ ad hoc ꝙ hoc
eſt ex ſtatuto ꝓprie facto in iure canonico: quia in
evāgelio nō eſt tale ſtatutū. ¶ Eſt aūt p̄mo circa
hoc ſciēdum ꝙ papa pōt hoc ſtatuere ex ſuo ſtatu-
to ppl'm chriſtianū obligare: et ſi papa vt quidam
ponunt nō ſolū ħꝫ in ſpiritualibus ſed etiam hꝫ
plenū dominiū in tēporalib⁹. oīb⁹ planū eſt ꝙ tale
quid pōt ſtatuere / ⁊ nō ſolū hoc ſed etiā auferre re
gna a principib⁹ ⁊ trāſferre ꝓncipes / qđ forte ipſi
principes nō libēter ſuſtinerēt. Tamen quicq̄d ſit
de hoc ipſe hꝫ plenitudinē poteſtatis in ſpiritualī-
bus ⁊ in eis q̄ ad ſpūalia ordinanꝛ. ⁊ ideo in talib⁹
ſꝫm ꝙ ei videꝛ rōnabile pōt ſtatuere. Determinatio
autē portionis que debeꝛ miniſtris eccl'ie ordina
tur ad ſpūalia cū ordineꝛ ad ſuſtētationē eoꝝ qui
miniſtrāt pplo in ſpiritualib⁹. ⁊ ideo pōt papa ea
ſtatuere. Vñ pōt ſtatuere ꝙ ppls ſolvat decimas
miniſtris eccl'ie / et ei⁹ ſtatutū obliget: ⁊ de hoc ſunt
evidentia ꝑcepta iuris canonici. ¶ De hoc ergo
dubiū eſt vtrū ſtantib⁹ talib⁹ ꝑceptis ſit de neceſſi
tate ſalutis ſolvere decimas. Et dicēdū ꝙ ſtanti-
bus talib⁹ ꝑceptis eſt de neceſſitate ſalutis ſolve-
re decimas ſꝫm cōſuetudinē diu obtentā. Vñ vbi
nō eſt cōſuetū decimā totā ſolvere non ſolvēs ali
cui aliter q̄ ſit cōſuetū / nō incurrit reatū dānatio
nis: niſi ita eſſet fix⁹ ꝙ q̄ntūcūq̄ꝫ ex ꝑcepto eccl'ie
petereꝛ / vltra nullatenus ſolvere vellet. Et hui⁹ ra-
tio eſt. qꝛ ius humanū nō obligat niſi ſꝫm intentio
nem ſtatuētis: ſed cū talia q̄ non habent vim obli-
gandi niſi ex ſtatuto humano ſint mutabilia / intē
tio ſtatuētis debet interꝑtari ex ꝑmiſſione cōtra-
rie ꝯſuetudinis et ex tolerātia illoꝝ in quoꝝ favo
rem ſit ſtatutū: et ideo vbi cōſuetudo antiqua ha-
bet ꝙ nō ita ꝑfecte ſolvanꝛ decime / ⁊ vbi nō petūꝛ
a miniſtris / nō eſt neceſſitas eas itegre ſolui / nec
miniſtri eccl'ie teneņꝛ integre petere maxime vbi eſt
ſufficiēs ſuſtētatio miniſtroꝝ: qꝛ ibi tolliꝛ obliga-
tio iuris naturalis. ¶ Quantū autē ad ea q̄ ſcꝫm
cōſuetudinē antiquā cōſueverūt dari de decimis
miniſtris eccl'ie / teneņꝛ repetere nec permittere ꝙ
alia cōſuetudo hoc tollens itroducaꝛ. Et ꝙ dici-
tur ꝙ ꝯſuetudo derogat precepto eccl'ie / nō ſic eſt
intelligendū ꝙ ꝑ conſuetudinē poſſint talia anni
chilari ⁊ q̄n eccl'ia ſi poſſit iterū ſtatuere ſꝫm ꝙ ſi-
bi videꝛ rationabile. nec poſſunt abſolui laici quin
teneanꝛ ad ſufficientē ſuſtentationē miniſtroꝝ ec-
cleſie ſꝫm eccl'ie ſtatutū. ¶ Alij vero dicūt breui⁹
ꝙ decima erat moralis inq̄ntum deſerviebat ſuſtē
tationi ſacerdotū / iudicialis inq̄tū limitata erat
portio. Cerimonialis inq̄tū erat ſic determinata
ꝙ ſignificabat nō aliq̄d circa chriſtū ſꝫm ꝑfectio
nē humane nature ab alio ꝑficiendū q̄ durabit vſ-
q̄ꝫ ad gl'ificationē. Vnde ſicut eccl'ia retinuit thu
rificationē ꝓpter ꝯgruitatē ſignificationis / ſic et
decimas. Vñ poſt approbationē eccl'ie ſunt de ne-
ceſſitate ſalutis ex novo eccleſie precepto.

4. articl's De fōtib⁹ in quol.

¶ Quantū ad quartū de ꝯparatione voti ad pre
ceptū dicūt quidā ꝙ obligatio ꝑcepti eſt maior q̄
obligatio voti / qđ ꝓbāt ex trib⁹. Primo ex obie-
cto: qꝛ illa obligatio eſt maior q̄ eſt circa illđ obie
ctum qđ eſt ꝑ ſe magis bonū / et quod ꝑ ſe magis
includit bonitatē ad ſalutē neceſſariā q̄ illa q̄ eſt
circa obiectū qđ eſt min⁹ tale: ſed obligatio prece
pti eſt circa act⁹ virtutū q̄ magis icludūt eſſentia-
liter bonitatē / et circa ea q̄ ſunt oīb⁹ neceſſaria ad
ſalutē loquendo de ꝑceptis decalogi de quib⁹ hic
ſit ſermo. Illa autē circa q̄ ſunt vota aut non ha-
bēt bonitatē eſſentialiter ⁊ ſꝫm ſe i aut ſunt ꝑcepta
inq̄tum reddunt hoīem ꝓmptiorē ad iſta: ⁊ etiaꝫ
expeditiorē / vel etiā ſi ſint in actib⁹ virtutū: nō tñ
ſꝫm talē gradū ſꝫm quē ſunt act⁹ virtutū neceſſarij
ad ſalutē: alioq̄n null⁹ ſine eis poſſet ſalvari. ergo
obligatio ꝑcepti decalogi eſt maior q̄ voti. Scđo
hoc patꝫ ex modo obligādi. Primo: qꝛ obligatio
ꝑcepti eſt naturalis: nā ē de iure naturali ⁊ imuta
bili: qꝛ ab oīb⁹ ⁊ in oī caſu tenēda / ⁊ idiſpēſabilis.
obligatio aūt voti eſt volūtaria mutabil' ⁊ diſpē
ſabilis. ergo. ⁊c. Tertio votū non habet vim obli
gandi niſi ex ꝑcepto: qꝛ qđ aliq̄s teneꝛ iplere vo-
to hoc eſt ex ꝑcepto / quo aliquis ꝓpter fidelitatē
teneꝛ implere promiſſa: ſed illa obligatio a q̄ alia
habet vigorē eſt maior. ergo. ⁊c. ¶ Tertio princi
paliter hoc patet ex auctoritate obligātis: qꝛ ꝑce
ptum obligat ex auctoritate divina ꝑcipiētē non
ſolū in ſcripto: ſed etiā in dictamie rationis natu
ralis. votū autē obligat ex electione hūana ⁊ obli
gatione volūtaria. Maior autē eſt auctoritas dei
q̄ electio humana. ergo. ⁊c. Illud etiā ꝯfirmaꝛ ꝑ
Anſel. in libro de ſimilitudinib⁹ vbi dicit. Duo q̄ppe
genera ordinis viro religioſo ſunt ꝯvenientia / vnū
exteri⁹ quo religioſus videꝛ / ⁊ aliud interi⁹ q̄ reli
gioſus habeꝛ. ⁊ id q̄dē exteri⁹ facticiū / illud ꝟo in
terius naturalis ordinis eſt. factici⁹ quippe ordo
facticie ſunt cōſuetudines / vt in ordine monacho
rum inveniunꝛ plures. hos eñ hoīes adinvenerūt
et quibuſdā de cauſis rationabilib⁹ ſervādos iſti
tuerūt. Naturales ꝟo ordies ſunt virtutes. vt hu
militas / caritas / ⁊ alie plures. Has eñ dñs natu
raliter indidit hoi ſuo: quia cauſa ſalutis ſervāda
mandavit. ille itaq̄ꝫ fact⁹ ordo ſine iſtis hoi nichil
ꝓdeſt. Iſte etiā ſine illo hoīem ſalvare pōt vt con
ſervari valeat. Iſte eſt valde neceſſarius: ille autē
vniverſalis. Vnde ꝑcepta eccl'ie generalia q̄ poſ-
ſunt ſe extendere ad religioſos obligāt magis q̄
vota religioſoꝝ: qꝛ cū vniverſalis eccl'ia in ordie
ad papā / ⁊ ſpecialis in ordine ad epm vel abbatē
ſint vnū generale totū. ⁊ pars nō debeat deroga-
ri toti / ⁊ turpis eſt pars q̄ ſuo nō ꝯgruit vniverſo:
ideo ꝑcepta q̄ ordināt ad bonuꝫ cōmune eccl'ie nō
debent omitti ꝓper ꝓpter obſervationē votoruꝫ:
imo vota religioſoꝝ facta in ꝑiudiciū cōmuniuꝫ
ꝑceptoꝝ eccl'ie eſſent irrationabilia. ¶ Si dicaꝛ
ꝙ vbi eſt maior tranſgreſſio / ibi eſt maior obliga- Contra.
tio: ſed trāſgreſſio religioſi eſt maior q̄ ſecularis
et hoc nō eſt niſi ratione voti quo religioſus cōſti
tuiꝛ in altiori gradu vel ſtatu q̄ ſcl'aris. ergo. ⁊c.
¶ Reſpondēt ꝙ argumentū nō ꝓbat ꝙ trāſgreſ-
ſio ꝑcepti in quocūq̄ꝫ puta in ſeculari nō ſit maior
et gravior q̄ trāſgreſſio voti in quocunq̄ꝫ religio
ſo: ſed ꝙ trāſgreſſio precepti eſt gravior in religio
ſo q̄ ſeculari: ⁊ q̄ñ dicꝛ ꝙ hoc eſt rōne voti: qꝛ per
votū poniꝛ in ſtatu altiori rōne cui⁹ magis peccat
Dicēdū ꝙ votū facit ꝙ religioſus magis peccat
q̄ ſecularis in trāſgreſſione precepti inq̄tum vo-
tum ordinatur ad maiorem obſervantiam prece-
ptorum. et ex hoc non ſequiꝛ ꝙ maior ſit trāſgreſ
ſio voti q̄ precepti: ſed ꝙ tranſgreſſio precepti in

illo qui ordinatur excellentiori modo ad obſeruã
dum preceptum facit ꝙ iſte magis peccat trãſgre
diendo preceptum ꝗ̃ alij ⁊ hoc etiã per accidens
ſcʒ ꝓpter ſcandalum vel ꝓpter maioreʒ ingratitu
dinem. ¶ Ad primũ in oppoſitũ dicendũ ꝙ dele-
Ad rõnes ctatio adulterij ⁊ vtilitas diuitiarum ſunt quedã
eñ oppõm appetibilia. homicidiũ vero ⁊ falſitas ⁊ hmõi nõ
ſunt ſm ſe delectabilia: qꝛ primus et veritas na-
turalit̃ amãt̃: ⁊ ideo maior ẽ pnitas ⁊ iclinatio ad
adulteriũ ⁊ furtũ ꝗ̃ ad hõicidiũ vel ad falſũ teſti
moniũ: ꝓpter qð illa ꝓhibẽt nõ ſolũ quo ad op⁹:
ſed etiam quo ad interiorẽ cõcupiſcentiã. alia ꝟo
non niſi ꝓhibendo ſimul in peccato operis pecca-
Ad ſcðm. tum cordis. ¶ Ad ſecundũ dicendum ꝙ dilectio
ꝓximi eſt ſicut prima et generalis radix ſeruandi
precepta, put in dilectione dei includitur dilectio
ꝓximi. Eſt eñ finis ꝑcepti vt dicit̃. i. ad Thim. i.
Unde ſicut in diſciplinis preter primũ principiũ
quod eſt de quolibet eſſe vel non eſſe / oportet po-
nere quedam alia principia magis particularia ꝑ
que illud cõmune determinat̃: ita ⁊ multo forti⁹
in operabilibus preter dilectionem dei ⁊ proximi
oportuit ponere aliqua precepta ſpecialia que il-
lud cõmune determinarẽt / ⁊ in particularib⁹ ope-
Ad tertiũ rationib⁹ dirigerẽt. ¶ Ad tertium dicẽdum ꝙ nõ
oportuit dare ſpeciale mãdatum de dilectione ſui
qꝛ vnuſquiſqꝫ ad hoc ſatis naturaliter inclinatur:
ſed q̃tum ad dilectionem dei ⁊ ꝓximi lex natura-
lis erat obſcurata per peccatum: ⁊ ideo de illa da
tum fuit preceptum: et iterum dilectio ſui in dile-
ctione ꝓximi intelligitur: qꝛ amicabilia que ſunt
ad alterum venerunt ex amicabilib⁹ hominis ad
Ad q̃rtuʒ. ſeipſum. ¶ Ad quartum dicendũ ꝙ omnes ſolen
nitates veteris legis fuerũt inſtitute in cõmemo
ratione alicuius beneficij diuini vel iam exhibiti
vel figurati. et qꝛ inter omnia beneficia mũdo ex
hibita precipuum et generaliſſimum fuit benefi-
cium creationis. inter exhibenda vero precipuuʒ
futurũ erat beneficium incarnatiõis vel redẽptio
nis per paſſionem chriſti. Ideo obſeruãtia ſabba
ti in qua cõmemorabat̃ beneficiuʒ creationis ſeu
quies ab operib⁹ creationis / et in quo ꝑfigураba
tur quies corporis chriſti in ſepulchro poſt opus
redemptionis fuit potiſſima ⁊ pre alijs cõmemo-
randa. Alie eñ ſolẽnitates erãt ꝓpter aliqua par
ticularia bñficia ꝓpter qð eis ꝑtermiſſis fit men-
tio de ſolo ſabbato inter ꝑcepta decalogi que dan
tur toti communitati.

¶ Queſtio ſecunda.

Primum Ecundo querit̃ de vſura / vtrũ
tradere mutuum de vſura ſit li
citũ. Et videt̃ ꝙ ſic: qꝛ cuilibʒ
eſt licitũ conſulere indẽnitati
ſue: ꝯtingit autẽ ꝙ aliqs cõce
dens mutuuʒ alteri recipit ex
hoc dãnũ quaten⁹ ex pecunia
ſua lucratus fuiſſet ſi eam ha-
buiſſet. ergo videt̃ ꝙ poſſit ꝓ
Secundũ indemnitate ſua aliquid recipere vltra ſortem.
¶ Item vnuſquiſqꝫ tenetur ex debito honeſtatis
aliquid recõpenſare ei qui ſibi ſic gratiaʒ fecit: vt
dicit̃. 5. ethicorũ. ſed ille qui alteri pecuniam mu-
tuat gratiam facit. ergo recipiens mutuum tenet̃
tradẽti aliquid recõpẽſare: ſed nõ videt̃ obligare
aliquem ad illud ad qð ex iure naturali tenet̃ eſſe
illicitum. ergo non videt̃ eſſe illicitum ſi aliquis
mutuans pecuniã deducat in obligationẽ aliquã
recõpenſationẽ. ¶ In cõtrariũ eſt qð dr̃ Luce. vi. In oppm
Mutuũ date nnichil inde ſperãtes, 4. etiã ethico
rũ. dr̃ illud eſſe turpe lucrũ. ⁊ ꝑmo politicoꝝ dr̃. ꝙ
vſura eſt ꝑter naturã. ¶ Reſpõſio. Primo videñ Reſpõſio.
dum eſt de pctõ vſure in gñali. Scðo de qbuſdaʒ
caſib⁹ in ſpeciali. ¶ Quantũ ad primũ prima cõ- i. cõcluſio
cluſio eſt / ꝙ accipere mutuũ ad vſurã / vel accipe-
re ꝓ pecunia mutuata vſurã t̃m ſe eſt iniuſtũ / qð pa
tet tripl̃r. Primo in iuſticia cõmutatiua vn⁹ non
debet plus recipere ab alio ꝗ̃ ei dederit in valore
Unde nõ debeo tibi vendere pluſꝗ̃ valeat. cõſtat
autẽ ꝙ decẽ libre nõ valẽt pl⁹ nec minus. qñ ergo
mutuo. x. ⁊ accipiũ vltra. x. clara iniuſticia ⁊ equa
litas iuſticie eſt. ¶ Secũda ratio eſt de venditio
ne vſus rei nõ ſue: qꝛ nõ debeo tibi vendere id qð
non eſt meũ ſed tuũ. Eſt autẽ mutuũ de meo tuũ
Unde ꝓ vſu eius tui nichil debeo a te extorquere
¶ Tertia ratio quorũdã ẽ: qꝛ vẽdere vnũ vt duo Durã. q. 2
⁊ recipere duo ꝓpter vnũ eſt illicitũ: ſed hoc fit in huius diſ.
vſura. ergo. ⁊c. Maior patet: qꝛ cũ iuſticia conſi-
ſtat in quadã equalitate vt patet ex. 5. ethicoꝝ. vẽ
dere q̃ ſunt vnũ quaſi duo / ⁊ recipere ꝓ eis preciũ
quaſi ꝓ duob⁹ diſtinctis eſt cõtra equalitatem: et
ꝑ ꝯñs cõtra iuſticiã / ꝓpter qð eſt illicituʒ. Minor
declarat̃ ſic. quedã eñ res ſunt quarũ vſus eſt ip-
ſarũ rerũ ꝯſumptio: ſicut cõſumit̃ vinũ bibendo ⁊
cibũ comedẽdo / ⁊ in talib⁹ res ⁊ vſus q̃ ad trãſla-
tionẽ in alterũ nõ pñt ſeorſum cõputari: qꝛ vnum
nõ põt ſine altera trãſferri. Si quis ergo ſeorſuʒ
velit talẽ rem vẽdere / ⁊ ſeorſum vſum ei⁹ / vẽdit eã
dem rẽ bis: vel vendit eã ꝙ iã eſt ſuũ. qð idẽ eſt: qꝛ
ꝓpter vnã vẽditionẽ totũ trãſfert̃: ⁊ ꝓpter hoc ta
lis manifeſte peccat contra iuſticiã / hoc aũt fit in
vſura in q̃ aliqs vltra pecuniã mutuatã vel vinuʒ
vel bladũ petit ſibi duas recõpẽſatiões vnã recõ
pẽſationẽ eq̃lis: aliã ꝟo q̃ſi ꝑciũ vſ⁹ qð vſura dr̃.
Alia ꝟo ſũt q̃r vſus nõ ſunt ipſi⁹ rei ꝯſumptio: ſi-
cut in domo / equo / ⁊ hmõi. ⁊ in talib⁹ ſeorſum põt
vtrũqꝫ cõcedi ꝓ determinato ꝑcio: vt cũ aliqs tra-
dit alicui domũ reſeruato ſibi dñio / ⁊ in talib⁹ re-
cipere aliqd vltra rem traditam ꝓpter vſum rei
nõ eſt illicitũ / nec in talib⁹ ẽ vſura. ¶ Secũda cõ- 2. ꝯcluſio.
cluſio eſt ꝙ vſurario reſtituẽti vſurã nõ tenet̃ ali⁹ Durã. q. 3
ad aliquã recõpẽſationẽ / qð patet ſic ſm quoſdã: huius diſ.
qꝛ aliquis põt teneri ad recõpenſatione alteri du
pliciter. Uno mõ ex debito iuſticie. Alio mõ ex de-
bito equitatꝭ naturalis amicicie quo hõ tenet̃ ad
alium ⁊ maxime ad beneficiũ. Recõpenſatio q̃ fit
ex debito iuſticie attẽdit̃ ſm quantitatem benefi
cij quod quis accepit: et ad hãc poteſt vnuſquiſqꝫ
certo pacto obligari / nec ad pl⁹ tenetur ꝗ̃ mutuo
accepit de pecunia vel quacunqꝫ alia re cui⁹ vſus
eſt conſumptio / ⁊ ſi plus obligatur fit contra iuſti
ciam commutatiuam: que conſiſtit in equalitate.
Recompenſatio vero que eſt ex debito amicicie
preter quantitatem rei quã in mutuis reſpicit iu-
ſticia conſiderat affectum ex quo mutuum proce
dit / puta qꝛ ſponte tradidit vt amicus et ad vtili-
tatem recipientis. ⁊ ideo proportionaliter recom
penſatio ad quam tenetur / debet eſſe ſpontanea:
nec poteſt cadere ſub aliqua ciuili obligatiõe per
quam inducitur quedam neceſſitas. ¶ Ex his di
cendum eſt ad propoſitum ſi vſurario reſtituenti
tenet̃ aliqs ad recõpenſationem quocuꝫ modo ſ

Dicendum ꝙ nõ. qꝛ hoc vel eẽt rõne ꝑmi cõtractus
vſurarii. qꝛ illa tentio ſeu obligatio vel eẽt ex debi
to iuſticie vel amicitie. non ex debito iuſticie. quia
ex debito nullus tenetur ĩ mutuis niſi ad illũ quod
accipit. Nec ex debito amicitie. quia affectus
vſurarii ſub vſura mutuantis non eſt affectus ami-
citie querentis bonum alterius: ſed eſt affectus
querentis bonum proprium cum dampno alterius
quare. ⁊c. nullo ergo modo ratione primi contract⁹
vſurarii tenetur aliquis ad recompenſandũ vſura
rio aliquid vltra ſortem. ¶ Item nec ratione ſeq̃n
tis reſtitutionis: qꝛ vt prius hec tentio vel obliga-
tio / vel eſſet ex debito iuſticie. nõ ex debito iuſticie
ꝓpter eandem rõem que prius facta eſt. ⁊ iterum ſi
eſſet ex debito iuſticie poſſet poni ſub pacto ⁊ obli
gatione ciuili: qđ non eſt verum / imo tales reſtitu-
tiones factas ex pacto damnãt iura. quare. ⁊c
¶ Item nec ex debito amicicie propter tria. Primo
qꝛ hec obligatio eſt ad beneficiũ cui debet benefici
arius non eſſe ingratus. Unde ⁊ inter duos amicos
ille qui accipit mutuũ ſibi gratis traditum / tenetur
ad recompenſationem nõ ſolum mutui ex debito iu
ſticie. ſed ad gratiarũ actionẽ / vel ad aliquid aliud
ex debito amicicie. Ille autem qui tradit mutuum
alteri: nõ tenetur ad aliquã recompenſationem ei:
q̃ mutuũ reddit. qꝛ talis non cõfert beneficiũ. ſꝫ red
dit debitũ ⁊ ideo ex hac reſtitutione recipiẽs non te
neť in aliquo nec etiã ad gratiarum actionem.
¶ Scđo ſic recõpẽſatio que eſt ex debito amicitie
eſt gratuita vt cauſa ex qua oritur dꝫ eſſe gratuita
nec poteſt cadere ſub ciuili obligatiõe ſꝫ reſtitutio
vſurarum non eſt gratuita illo mõ quo loquimur de
gratuito. ſꝫ ꝙ ẽ mere liberale põt etiã cadere ſub ci
uili ligatione. qꝛ danti vſuras competit repetitio
in foro contentioſo. ¶ Tertio. qꝛ debitũ amicitie ĩ
recompenſante reſpondet actui amicitie eius cui fit
recõpẽſatio ſꝫ reſtitutio nõ ẽ act⁹ amicicie ſꝫ iuſticie:
q̃ dꝫ equaliter fieri ad inimicũ ſicut ad amicũ pp ꝙ
recipiens reſtitutionẽ vſuraꝝ ſibi debitã nullo mõ
obligatur vſurario reſtituenti ad quãcũqꝫ modicaꝫ
curialitatem in verbo vel in facto imo vſurarius q̃
iniuſte pecuniam alterius retinuit tenetur ei ad in-
3. cõcluſio teresſe ſcđm arbitriũ boni viri. ¶ Tertia cõcluſio
eſt ꝙ licet recipere mutuum ſub vſur. ⁊ ſoluere vſu
Durã. q. ras. Ad cuius euidentiam dicunt quidam ꝙ in acci
4. hui⁹ d. piente mutuum ſub vſura eſt duo conſiderare: cãm
ſcilicet ⁊ modum. ſi hoc faciat motus iuſta neceſſi-
tate / vel motus ſola cupiditate augendi pecunias
ſicut faciunt aliqui mercatores ſperãtes magis lu
crari ex pecunia accepta ſub vſuris q̃ ſequatur dã-
nũ de vſura. ⁊ loquor de mercatoribus q̃ abſqꝫ mer-
catione habent vnde decenter viuãt: ſed mercãtur
ſolum ex cupiditate lucri. qꝛ ſecus eſſet de mercato
ribus qui non habent vnde decenter viuant niſi ex
mercatione: qꝛ tunc quod fit ꝓpter mercationeꝫ fit
ꝓpter iuſtam neceſſitatẽ. ¶ Ex parte autem modi
ſimiliter eſt diſtinguendũ. qꝛ aut petit mutuum ab
ſolute: puta. c. libras ſibi tradi mutuo: aut petit cũ
determinatione vſure ſuperexcreſcẽtis. puta. c. ſibi
tradi pro. c. xx. Hoc ſuppoſito dicendum ꝙ accipiẽs
mutuum ſub vſura abſqꝫ iuſta neceſſitate peccat. qꝛ
non ſolum peccat qui dat alii occaſionem peccãdi.
ſed etiam qui ſcienter ⁊ abſqꝫ iuſta cauſa et neceſſi
tate ꝓponit alteri materiam. vnde ſumit occaſiõeꝫ
peccandi maxime quando credit diſpoſitum ad ta-
le peccatum. Verbigratia. ſi mulier credat aliqueꝫ

male diſpoſitum ad cõcupiſcendum eã. ſi ſcienter ⁊
abſqꝫ iuſta neceſſitate vel debita vtilitate preſentet
ſe ei peccat vnicuiqꝫ eñ mãdauit deus de proximo
ſuo. non ſatis autem diſplicet alicui damnatio pro
ximi ſufficienter ſi ꝓponit ei materiam vnde ſumit
occaſionem peccandi. talis autem eſt qui abſqꝫ iu-
ſta neceſſitate accipit mutuum ſub vſura. ĝ. ⁊c.
Si autem hoc faciat motus iuſta neceſſitate: aut pe
tit mutuum cum determinatione vſure ſuperexcre-
ſcẽtis. puta. c. p. c. xx. et ſic credo ꝙ peccat. qꝛ nul⁹
abſqꝫ peccato põt ab alio petere ꝙ ſcit abſqꝫ pecca
to non poſſe illud dare ſꝫ vſurarius non poteſt dare
mutuum cum pacto ſuperexcreſcente abſqꝫ peccato.
ergo nec alius poteſt abſqꝫ peccato ſic petere. tamẽ
excuſantur illi qui ſic petunt ex igñãtia vel inaduer
tentia / vel qꝛ firmiter tenent ꝙ alii ſine peccato ſup
excreſcente mutuum non traderent. Si autẽ petat
mutuum abſolute ſed vſurarius nõ vult tradere ni
ſi cum pacto ſuperexcreſcentie: puto ꝙ non peccat
accipiens mutuum ſub vſura. cuius ratio eſt: qꝛ q̃
patitur iniuſtum non peccat vt dicitur. 5. ethicorũ.
quod eſt verum niſi conſentiat iniuſtum facienti. tũc
eñ non ſolum patitur ſed coagit. ſed accipiẽs mu-
tuum predicto modo ſub vſura patitur iniuſtũ: nec
conſentit facienti. ergo non peccat. Maior iam pa-
titur iniuſtum nec cõſentit faciẽti. ergo non peccat.
Maior iam patet. Minor etiam manifeſta eſt q̃tũ
ad alteram partem. ſ. ꝙ talis patiatur iniuſtum. ob
ligatur eñ ad pluſq̃ recepit quod eſt cõtra iuſticiã
ſed quantũ ad alteram partem ſcꝫ ꝙ non cõſentiat
facienti non eſt mãifeſta: ſed valde dubia. qꝛ vſura-
rius non obligat recipientem mutuum ad aliquid
vltra ſortem niſi de conſenſu eius. non eñ vſurari-
us accipit vltra ſortẽ ab eo cui mutuum dedit ꝑ fur
tum vel rapinam in quibus ille cuius res ſic accipi
tur nullo modo conſentit ſed q̃cquid accipit / acci-
pit de voluntate mutuum recipientis ⁊ ideo talis vi
detur conſentire vſurario iniuſte facienti.
¶ Et ſi dicatur ꝙ talis non conſentit ſimpliciť: ſed
coactus ad euitandum maius dãpnũ. hoc nõ videť
quicq̃ valere. qꝛ in tali conſenſu ẽ voluntariũ mix-
tum ſicut cum aliquis ꝓicit merces in mari ne ſub-
mergatur tempe neceſſitatis tẽpeſtatis voluntariũ
autem mixtum ⁊ ſi excuſet a tanto non tamen a to-
to conſentiens e ĩ timore mortis in fornicationem
ſui vel alterius que non poteſt fieri ſine eius conſen
ſu peccat mortaliter nec excuſať coactu metu mor-
tis: ⁊ multominus videtur excuſari in propoſito q̃
metu maioris dampni conſentit vſurario peccanti
propť hoc dicendum ẽ aliť ꝙ aliqua facta ſunt mala
de ſe vt mentiri adulterari. aliqua aũt non mala ex
ſe. ſeu ex genere facti: ſꝫ ex aĩo facientis vel ex cauſa
faciẽdi ſicut ꝙ pecunia vnius ſit penes alium non ẽ
malum ſcđm ſe. quia poteſt bene ⁊ male fieri. conſẽ
tire aũt in malum ſemꝑ eſt malum nec in hoc habet
locum aliqua excuſatio quo ad totum ſed conſenti-
re in factum quod non eſt malum de ſe ſed circũſtã
tia cauſe propter quam non eſt peccatum niſi con-
ſenſus ſit non ſolum in factum ſed in cauſam facien
di propter quam eſt in facto ratio peccati.
¶ Accipienti ĝ mutuum ab vſurario licet conſenti
re ꝙ plus de ſuo q̃ acceperit de alieno transferatur
in poteſtate vſurarii. qꝛ iſtud non eſt malum ſꝫ mini-
q̃ licet ei conſentire ꝙ hoc fiat mutuo ꝙ tñ intendit
vſurari⁹ ⁊ ideo peccat ſed cauſa transferendi qđ ſu-
um ẽ ad vſurarium dꝫ habere euitationem maioris

mali que ē cauſa licita patet ex multis exemplis
ſed nunꝗ̄ debet intendere ꝙ ratiōe mutui aliqua
ſuperexcreſcentia ſit vſurarij ſic ꝙ ipſe non habe-
at ius ad recipiendum. ⁊ ita in vnuȝ factum quod
de ſe non eſt malum. ſcilicet in tranſlatione vnius
rei in alteram conſentiunt ambo / ſcilicet vſurari
us ⁊ ille qui accipit mutuuȝ ſub vſuris: ſed ex cau
ſa cōſenſus que eſt in vſurario eſt illicita ⁊ in alio
licita ⁊ peccat vſurarius ⁊ alius non ꝑꝑ ꝙ poſſet
dici ꝙ vſurarius ad vſuram mutuat: ſed alius nō
4. cōclō accipit mutuuȝ ad vſuram ꝑꝑ cauſam vſure que
eſt in vno ⁊ non in alio. ¶ Quarta concluſio eſt
ꝙ in vſura videt̄ ꝓbabilius dominium trāſferri
non obſtante quod non eſt voluntarium niſi mix-
tum ⁊ ꝙ non eſt contra legem diuinam ſicut etiaȝ
in donatione rei ꝑ metum ⁊ dolum dn̄ium tranſ-
fertur ꝙ non eſt voluntarium nec minus cōtra le
gem dei. qꝛ nichil ē tā naturale ꝗ̄ voluntarie rem
ſuam in aliam transferre. ſed iſte quidē vult dn̄i-
uȝ tranſferre ſȝ tamen intēdit poſtea repetere nec
eſt hoc contra legem dei ꝗ prohibet recipere non
dare. ꝗ̄ etiā lege diuina ⁊ humana iuſticia ē domi
nium transferri ſȝ cū repetitione. qꝛ ita vult ille ꝗ
dominus eſt. Iterū nō impedit̄ tranſlatio. niſi
vt ſaluaretur dominium tradenti ſed ille ꝯtra vo
luntatem ſuaȝ non poteſt ſeruari. ergo non poteſt
impedire transferri. ¶ Quinta cōcluſio eſt
Quīta ꝯclō ꝙ reſtitutiones incerte vſuraꝝ ſunt faciende arbi
trio epiſcopi. ⁊ ſimiliter reſtitutiones icerte mor
tuorum habentiū executorem ſunt faciende arbi-
trio epī ſicut viuoꝝ qꝛ non potuit teſtator cōmit-
tere ꝙ ꝑ ſe non potuit facere. ſi ꝗ̄ ipſemet nō pro-
pria auctoritate epī debuit reſtitutionē facere nō
potuit ꝑ conſequens alteri ꝯmittere. Sȝ quāuis
iura dicāt ꝙ reſtitutio incerta ſit faciēda arbitrio
eccleſie non tamē dicit ꝙ ſit facienda eccleſie: ſed
pauperib⁹ ꝑꝑ ꝙ nō oȝ credere illi cui⁹ eſt arbitra
ri ſȝ ne timeat̄ ne imburſet. ſȝ querendum ē ab eo
conſilium ⁊ arbitrium ⁊ ſi quidē bene arbitratur
acquieſcendū ē: ⁊ illi dandū cui dixerit. ſi aūt ma
le remittat̄ ad ſuperiorē. ⁊ ſicut in aliꝗs ꝑꝑ hoc fi
eret ꝑ appellationē ſic ⁊ hic ꝑ ſimplicem interro-
gationem. ſi quis autem ꝓpria auctoritate dede
rit pauperib⁹ in ꝗbus arbitrio boni viri ſit bn̄ in-
penſum licet peccauerit non tamen puto ꝙ iterū re
ſtituere teneat̄. aliud eſt ē reſtitutionē eē alicui ꝑꝑ
ſe tanꝗ̄ rei ſue vel ſibi debite facientem in quo ca
ſu dare alteri ꝗ̄ contra ſuā voluntateȝ expſſā vel
pſumptā etiā cui ille dare tenet̄ non liberat debi-
torem ſicut ſi hoc quod tibi debeo ſoluere ditori
tuo te inuito nō ſum a te liberatus. qꝛ negotiorum
geſtor contra mandatum nūꝗ̄ habet actionem.
¶ Aliud ē qn̄ reſtitutio ē facienda alicui tāꝗ̄ ad-
miniſtratori vt ipſe ſoluat illi cuius eſt loco ⁊ tēpo-
re puta tutori vel curatori tunc enim ſi ſoluat̄ pu-
pillo vel adulto ſine auctoritate tutoris vel cura
toris male ſoluit̄ qꝛ ille poſſet pecuniam perdere
ſed ſi poſtea inueniat̄ a pupillo pecunia bene cu-
ſtodita tempore quo tutor ſi habuiſſȝ teneret̄ red
dere ꝑinde conſequit̄ debitor liberationem ac ſi
ſoluiſſȝ arbitrio tutoris: ita ⁊ in ꝓpoſito. qꝛ reſtō dȝ
fieri pauperib⁹ nō ꝓlato ꝓ ſe ſed ſicut tutori ꝓ pu
pillo. ſi igit̄ ſit fctā ſine prelato paupibus dū tn̄ ta
libus ꝙ ipſe non arbitratus fuiſſet ita bene ſȝ for
te petius licet male fuerit factum nec alicui conſi
6 cōcluſio lendū cōſequit̄ tn̄ deliberatōȝ. ¶ Sexta ꝯclō ē ꝙ

fautores ⁊ defenſores vſurarioꝝ illis nō reſtituē-
tibus teneātur ad reſtitutionē etiā ſi nichil ꝑcepe
runt. qꝛ ſi ꝑꝑ illā fautoriam mutuāt alis nō mutua
rent. tunc ſicut mandans teneretur qui eſt cā ma-
li lȝ nichil inde recipet dū tamen inde ſit receptū.
ſic ⁊ hic. ¶ Item ſi fautoria eſt cā non reſtituēdi
niſi alis vſurarius cōpulſus fuiſſet reſtituere: ideȝ
eſt ac ſi fuiſſet cā auferendi: qꝛ idē eſt alienū rape/
et tenere. ¶ Septima cōcluſio eſt ꝙ oē damnū qḋ 7. ꝯcluſio.
paſſus eſt vel lucrū qḋ ꝑdidit ſoluens vſurā tenet̄
vſurarius reddere ſiue lucratus fuerit / ſiue non.
ecōtra aūt lucrū qḋ de re vſuraria fecit vſurari⁹/
penitus ex ſua induſtria nō tenetur reddere ſȝ fru
ctus naturales vel partiȝ induſtriales: vt ſegetes
⁊ vina vinee pecoꝝ fetus. ⁊ hm̄oi deductis expen
ſis. ſed ſi emit agrum de pecunia vſuraria nō vr̄ ꝙ
illum teneat̄ reddere. qꝛ ſi redderet iſte vltra ſor-
tem recipet et iniuſticia eſſet. Dicet ergo vſurari
us: tolle qḋ tuū eſt ⁊ vade. ſi eīn vſurarius qꝛ de-
dit. x. volens hr̄e. xi. et lucrari eſt vſurarius. qꝛ vl
tra ſortem accipit. ita econuerſo. iſte ꝗ pro vſuris
non dedit niſi. x. nec vltra. x. leſus eſt nec perdidit
vellet vltra. x. hr̄e illud qḋ vſurarius lucrat⁹ eſt
nouā vſuram cōmitteret.
¶ Quantum ad ſecundum de caſibus in ſpecia 2. articul⁹
li ſunt ſeptem concluſiones. ¶ Prima. an liceat 1. cōcluſio.
fenerari alieno ſecundum legem. quia non vide-
tur verū ꝙ liceat fenerari infideli niſi illi qui licite
poſſȝ ei⁹ bōa auferre qꝛ ſi lȝ rē alienā accipere niſi
gratuita dn̄i voluntate niſi illi cui ē debita: ergo
infidelis. aut eſt dn̄s ſue pecunie ⁊ michi non ē de
bita illa ſicut forte eſſet principi. ergo non licȝ mi
chi per vſuram accipere. ſed ſolum illi cui etiam li
ceret per rapinam. Si vero infideles non habeāt
dn̄ium alicuius: vtpote qꝛ ſerui tunc illi quorum
ſunt ſerui ſunt dn̄i. et ſine illorum voluntate nō lȝ
⁊ ſic minus liceret fenerari iudeo ꝗ̄ xp̄iano. quia
hoc eſt accipere ſine omnimoda voluntate domi-
ni verū licet ſit cum voluntate ñ gratuita miniſtri
niſi inquantum princeps ꝑmittit eis adminiſtra-
tionem bonorum talem ſcienter.
¶ Secunda cōcluſio eſt ꝙ videntur dānati impe 2. cōcluſio
ratores qui vſuras adiudicabant dicentes ꝙ vſu
re iure licito petuntur. ſed dicendum ꝙ principes
minora mala tolerant vt vitēt maiora in cōitate.
vnde quouſqꝫ fuit prohibitum ꝑ eccliam ne iudi-
ces ſeculares cogerent vſuras dare / ſed poti⁹ re-
ſtituere licebat principibus vſuras tolerare ſi ꝑꝑ
hoc videbant furta ⁊ rapinas minus exerceri alſ
non. ¶ Tertia concluſio eſt de arte campſoria ꝙ 3. cōcluſio
eſt licita. ſed iſtō magis tenetur auctoritate ꝗ̄ ra
tione ꝗuis eīn eccliā nō oīa crimina puniat: nul
lum tamen laudat / ſed contra oē crimen predicat
Unde cū vīſ eccleſia: et precipue romana cāpſo
res ſuſtineat non puniat nec cōtra eam vt malam
notoriā ſibi predicat nō eſt veriſimile ꝙ de⁹ eccle-
ſiam ſuā ſic errare ꝑmittat vt iſtum cōtractum no
toriū neſciat eē crimen ſi eſt. Qȝ aūt dn̄s nūmula
rios eiecit de templo non fuit ratōe lucri ſed rōe
loci: ſicut vendētes columbas. ꝗuis vendere colū
bas non ſit vſura. Ratio aūt naturalis multū eſt
cōtra campſores Nam licet pecunia rōe pōderis
vel auctionis poſſit plus vel minus valere: qꝛ tn̄
precium pecunie eodem tp̄e: eodem loco cōſiſtit
i indiuiſibili: ⁊ nō ſicut ꝑciū aliaꝝ reꝝ ꝙ eodē loco
⁊ tp̄e a diuerſis diuerſimode eſtimet̄: ide ē ꝙ ſi ꝑ

nunc in hoc loco hēo aurū qui tā pōdere ꝙ aucto
ritate ꝙ vſu non valeret nec plus nec minꝰ ꝙ qua
tuor libras. et campſor ex alia parte habeat ſter-
lingos qui omnibus illis penſatis valeant / nec
plus nec minus quattuor libris ꝙ ipſe velit habe-
re pro libra obolū vel denariū ſuppoſita olequali
tate valoris hinc et inde clā iniuſticia videt̄. ſcilꝫ
ꝙ minus dat ⁊ plus recipit ⁊ habere pondus ⁊ ſta
terā: q̄ꝛ dans iſtam monetā cariorem eā facit eodē
loco et tempore recipiens eam viliorem facit ine
qualitas eñ iuſticie cōmutatiue eſt: ꝙ homo det
4. ꝯcluſio minus in valore ⁊ recipiat plus. ¶ Quarta ꝯclu
ſio eſt ꝙ ſi quis dat mutuo florenos volens reha-
bere florenos ſciens ꝙ ſemper aſcendent ī valore
ꝙ ſi erat eos expenſurꝰ aliter videtur vſura. ſicut
de illo qui bladum mutuat recepturꝰ tempore ca-
ro quando ſtatim erat venditurus. q̄ꝛ licet ſic nō
poſſet corrumpi florenus ſicut bladum: tamen q̄a
poteſt creſcere nō decreſcere: nec eſt probabile du
bium de decremento ſicut de augmento videt̄ vſu
ra. q̄ꝛ ſi erat ſeruaturus vſ ad tempus augmēti
nulli facit iniuriam. ¶ Quinta concluſio eſt q̄
5. ꝯcluſio. revſura intentionalis obligat ad reſtitutionē: nō
autem ſymonia mentalis ad reſignationē. et dōm
ꝙ dans prebendam non dat qđ ſuum eſt: ſicut dās
pecuniam ꝓpter qđ ꝙuis exterior datio pecunie
viciū peccati non habeat: ſi tamen dās nō gratis
nec liberaliter: ſed ꝙuis inuitus det iſte iuſte te-
nere non pōt. ſed in collatione prebende ex quo ex
terior collatio peccato viciata nō ē ſꝫ interior affe
ctio ſit corrupta facit quidē indignū recipientem
interius ſed non exterius. oīs aūt indignitas in-
terior p̄ penitentiā purgari pōt non aūt exterior.
vñ ſicut collatio facta exiſtenti in mortali ⁊ per pe
nitentiā retinere poteſt: ſꝫ facta irregulari vel ex-
cōicato exterius viciata ē noua collatione īdiget
ita ⁊ de ſimonia mētali ⁊ exteriori. An liceat eme
re redditus ad vitam. Godē. ⁊ hēricꝰ alibi. ¶ Itē
Ad rōnes an liceat rem carius vendere propter dilationem
añ oppoſī ſolutionis. R̄. ¶ Ad argumēta ī oppoſitū dr̄ ꝫ ad
primū ꝙ ille q̄ dat mutuo pōt abſ peccato in pa
ctū reducere recōpēſationē dāpni p̄ qđ ſibi ſubtra
hat̄ aliq̄d qđ dꝫ hr̄e hoc aūt nō eſt vēdē vſuꝫ pecu
nie: ſꝫ dāpnū vitare vt ſi aliq̄s mutuās pecuniam
deberet ſe teneri alteri infra certū tēpus ad illam
ſummā pecunie quā ſi non ſolueret pderet pignꝰ
maioris valoris talis poſſet ſine peccato deduce-
re in pactū ꝙ recipiēs ab eo mutuū pecuniā tene
rit̄ ei de dāpno niſi ſolueret īfra determinatū tēpus
ſꝫ recōpenſationē dāpni ꝙ poſſet ꝓuenire ex eo ꝙ
de pecunia ſua mercaret̄ nō pōt licite ī pactū de-
duci: q̄ꝛ nō dꝫ vēdere illđ qđ nōdū hꝫ ⁊ ꝙ pōt mul
Ad ſecūđ tipliciter īpediri. ¶ Ad ſcđm dōm p̄ īteremptionē
minoris ille ei q̄ tradit alteri mutuum ſub vſura
nō facit ei gratiam nec ex affectu beneficientie h̄
ꝓcedit: ſꝫ ex affectu ꝓuato quo quis querit lucrū
ſuum cum damno alterius propter ꝙ recipiēs nō
tenetur ad aliquam recompēſationem.

¶ Diſtinctio. 38. ¶ Queſtio. i.

Irca. 38. diſtinctionē de mēdacio
q̄rit̄. vtrū mentiri ꝑ q̄ſtuꝫ ſit de
ſe pctm̄. vr̄ ꝙ nō. q̄ꝛ papa nō pōt
dare ꝓuilegiū peccādi dat autē
aliq̄bꝰ ꝓuilegiū corpꝰ ſuū diui-
dēdi ī ſepultura qđ ſepelientes
non ꝓcurant niſi ꝑ q̄ſtū mētien

tes ſe facere ꝑ multiplicationē ſuffragioꝝ. ⁊c̄.
¶ Contra ē Aug. in lra q̄ dicit oē mēdaciū eē pec
catū. ¶ Rñſio duo videnda ſunt. pmo de mēdacio Rñſio.
ī gñali ꝙ ſupponit̄. ſcđo ī ſpeciali de hoc ꝙ ī q̄ne
īplicat̄. vtrū. ſ. diuidere corpꝰ in ſepultura ſit de ſe
malū. ¶ Quantū ad primum ſunt ſex concluſio-
nes. ¶ Prima concluſio eſt quid ſit mendacium Pria ꝯclo
vbi ſciendum ꝙ mendacium ſic deſcribit̄. Mēda Durandꝰ
ciū ē falſa vocis ſignificatio cum intentione fallē q. i. hꝰ diſt.
di. i. falſum dicēdi. ¶ Ad mēdaciū eñ ſꝫm cōpletā
rōem eiꝰ duo cōcurrunt vnū formale. ſ. itentio fal
ſum dicendi. vñ mētiri ſꝫm ſuum nomē ē cōtra mē
tē ire. qđ ſit cū aliq̄s aſſerit aliq̄d qđ credit nō eē
ſicut aſſerit vel neget aliquid eē qđ credit eē: ſꝫ q̄ꝛ
voces ſunt ſigna intellectuū ⁊ ad hoc īſtitute ſūt
vt exprimāt cōceptus rerū: iđ falſa vocꝭ ſignifica
tio concurrens cū itentione falſum dicendi mate
rialit̄ facit ad rōnem mutui. dicens ḡ verū ꝙ cre-
dit falſum mētit̄ formaliter. dicens aūt falſum ꝙ
credit verū mētit̄ materialit̄ ⁊ ī hoc eſt minimū de
ratione mendacij ꝑ defectū formalis rōis. dicēs
ḡ falſuꝫ ꝙ credit eē falſū mentit̄ ⁊ formaliter ⁊ ma
terialit̄ de q̄ ꝓprie verificat̄ ꝓdicta deſcriptio. ſ. ꝙ
eſt falſa vocis ſignificatio. ⁊c̄. ¶ Secūda cōclu-
ſio ē quomō mēdaciū diuidat̄ vbi dicunt ꝙ mēda-
ciū dupliciter poteſt diuidi. Uno mō ſꝫm propriā
rationem ipſius. et ſic cum mendacium opponat̄
virtuti veritatis mendacium diuidetur in duo. ſi-
cut ⁊ cetera vicia que opponuntur virtutibus. ſcꝫ
in mendacium quod tranſcendit veritatem in ma
ius ꝙ circa determinatam materiā ꝑtinet ad ia-
ctantiam. et in mendacium quod deficit a verita-
te in minus quod pertinet ad yroniam vt patet ex
4. ethicoꝝ. Alio modo poteſt diuidi mendaciuꝫ
inquantū habet rationem culpe grauioris vel mi-
nus grauis. ⁊ ſic diuiditur in mendacium pernici
oſum. officioſum. ⁊ iocoſum hoc modo ex parte fi
nis intenti. Si eñ per mendacium intendatur al-
terius nocumentum: ſic eſt pernicioſum. Si autē
intēdatur aliquid bonum: aut eſt delectabile: et
tunc eſt mendacium iocoſum. qđ ſit cauſa placēdi
vel eſt vtile bonum et ſic eſt mendaciuꝫ per quod
intenditur iuuamentum alterius vel remotio no-
cumenti. Et hec diſtinctio habetur in gloſa ſuper
illud pſ. perdes omēs qui loquūtur mendacium.
vbi dicitur ꝙ ſunt tria genera mendacioꝝ. que
dam ſunt pro ſalute et cōmodo alterius. aliud qđ
ſit ioco. tertium vero quod ſit ex malignitate. Pri
mū hoīū eſt officioſum. Secūdum iocoſum. Ter
tium pernicioſum. ¶ Sub hac autem trimembri
diuiſione cōtinetur alia diuiſio octo membrorum
q̄ ponitur in littera. q̄ꝛ ſub mēdacio pernicioſo cō
tinētur tria genera mendacioꝝ. Finis eñ dānoſꝰ
aut eſt vt noceatur in ſpūalibꝰ ⁊ ſic eſt pmū genꝰ
mendacij qđ ſit in doctrina fidei. Aut vt noceat̄ ī
tpalibus. aut ḡ ita vt alicuꝰ noceat ⁊ nulli ꝓſit. et
ſic eſt ſecūdū genꝰ mēdacij: vt mēdaciū falſi teſti
ū cā ciuili vel pecuniaria. ſ. vt alicui noceat ⁊ ali-
cui ꝓſit: ⁊ ſic ē tertiū genꝰ mēdacij. Sub mēdacio
ꝓo iocoſo ꝯtinētur duo. q̄ꝛ finis illiꝰ eſt delectatio
vana. aut ḡ delectatio ꝓpria in ipſo loquēte: ⁊ ſic
ē quartū genꝰ qđ ſit ex ſola libidīe mētiēdi. aut de
lectatio aliēa. ſ. in ipſo audiēte. ⁊ ſic ē q̄ntū genꝰ mē
dacij. qđ ſit ī libidīe placēdi alteri. Sub mēdacio
ꝓo officioſo ꝯtinet̄ tria. q̄ꝛ aut q̄s mētit̄ ꝓ ꝯſerua
tione poſſeſſionis exterioris. et ſic eſt ſextū genꝰ.

aut pro cõſeruatione vite corporalis ⁊ ſic eſt ſeptimum: aut pro conſeruatione aïe vel ſalutis/ et ſic
3. cõcluſio eſt octauũ genꝰ. ¶ Tertia cõcluſio eſt ꝙ omne mẽdaciũ eſt peccatũ/ qḋ ꝓdicti ꝓbant ſic. oĩs actꝰ voluntarius cadens ſuper indebitã materiã eſt malus ex genere ſuo: ſed omne mẽdacium eſt hmõi: ergo. ⁊c. Maioꝛ de ſe ꝑʒ. Minoꝛ ꝓbaꝛ. cũ eñ voces ſũt ſigna itellectuũ hoc eſt rerũ ꝙut itellecte ſunt vt dĩ ꝑmo ꝑiarmenias. ⁊ ſm Augu. in enchiridion. ꝟba iſtituta ſunt nõ vt ꝑ ea hoĩes ſe fallãt ſed vt cogitationes ſuas ſibi mutuo notificẽt. Idẽ dnũ eſt ⁊ abuſus ꝙ aliqs voce vtaꝛ ad ſignificãdũ illud qḋ nõ tenet mẽte. ⁊ ideo pħs. 4. ethicoꝝ dicit ꝙ oẽ mẽdaciũ prauũ ẽ ⁊ fugiendũ. Scḋa rõ talis eſt. oẽ qḋ ꝯtrariaꝛ ꝟtuti debite ẽ malũ de ſe. dico aũt debite ꝓpꝛ matrimoniũ ⁊ eiꝰ actũ ꝗ̃ cõtrariaꝛ ꝟtuti gratuite nõ debite ⁊ virginitati ꝗ̃ eſt ſuperogationis ⁊ ꝯſiliũ: ſʒ mẽdaciũ ꝯtrariaꝛ ꝟtuti ꝟitati ꝗ̃ qua hõ debet exhibere ſe foꝛis in dictis ⁊ factis talẽ ꝗ̃lis eſt intꝰ ꝗ̃ eſt ꝟtꝰ nõ ſuperogationis imo debita. ꝫ. ⁊c. ¶ Ad idẽ addũt ꝗdã tiã rõnez talẽ/ oẽ mẽdaciũ eſt oppoſitũ ꝟitati: ſʒ deꝰ ẽ ꝟitas ergo oẽ mẽdaciũ opponiꝛ ꝑme ꝟitati ꝗ̃ eſt deꝰ: hoc aũt nõ põt eſſe ſine pctõ. ꝫ. ⁊c. ¶ Sed hoc nichil eſt: qꝛ deꝰ nõ ẽ oĩs veritas formaliꝛ ſicut nec oĩs bonitas. ⁊ ideo nõ opoꝛtet ꝙ bonitas cui opponiꝛ mẽdaciũ ſit veritas diuia. Et iterũ ſicut veritas iterimiꝛ ꝑ mẽdaciũ dicto/ ſic bonitas iterimiꝛ facto ꝑ corruptionẽ cuiuſlibet rei cum ꝗ̃libet res habeat aliq̃d bonitatis. ſi ꝫ pctm̃ eſſet in mendacio ꝑ hoc ꝙ ꝟitas iterimiꝛ: qꝛ eſt ꝯtra veritatez diuinã/ ita de inſtructiõe ⁊ corruptione cuiuſlibet rei ꝑ quã deſtruiꝛ bonitas eẽt pctm̃ qꝛ ꝯtrariaꝛ diuine bonitati/ qḋ eſt friuoluʒ. Sic ergo oĩs moꝛs eſſet malũ culpe: qꝛ eſt oppoſita vite et deꝰ eſt oĩs vita ⁊ oẽ malũ nature ꝑene eſſet maluʒ culpe: qꝛ oppóniꝛ alicui bono: ⁊ deꝰ eſt oĩs boni bonũ. ꝓpꝛ qḋ ad formã dicendũ ꝙ oẽ qḋ opponiꝛ deo eſt peccatũ. verũ eſt oppoſitione nõ formali: qꝛ nichil opponiꝛ deo eũ ſit alteriꝰ generis: ſed virtualiꝛ. i. diuino mãdato: ſed mẽdaciũ eſt hmõi. nõ ꝗdẽ oppoſitũ deo ꝑ hoc qḋ ipſe eſt veritas oĩs formaliꝛ: qꝛ nõ eſt. ſed opponiꝛ diuino mãdato qḋ eſt loq̃mini veritatẽ vnuſq̃ſq; ꝓximꝰ eũ ꝓximo ſuo/ ⁊ hec eſt
4. ꝯcluſio D. quarta ei melioꝛ rõ. ¶ Quarta cõcluſio eſt ꝙ nõ oẽ mẽdaciũ eſt pctm̃ moꝛtale ꝗ̃tũ eſt ex ſuo genere: ſʒ ſolũ ꝑniciõſum. et hoc ꝓbaꝛ ſic. Illud ſolũ ẽ pctm̃ moꝛtale qḋ ꝯtrariaꝛ dilectioni dei ⁊ ꝓximi: ſed ſolũ mẽdaciũ ꝑniciõſum ex gñe ſuo eſt hmõi. nõ aũt iocoſum vel officioſum. Maioꝛ patet: qꝛ ſicut vita ſpũalis eſt ꝑ ſolã caritatẽ qua diligiꝛ deꝰ/ ita nichil eſt pctm̃ moꝛtale niſi qḋ cõtrariaꝛ dilectioni dei ⁊ ꝓximi. Minoꝛ ſiſr pʒ. mẽdaciũ eñ ꝑniciõſum qḋ ſit in doctrina fidei directe ꝯtrariaꝛ dilectioni dei. illud ꝟo qḋ dꝛ in nocumentũ alterius ſpũale/ coꝛꝑale/ vel tẽpoꝛale contrariaꝛ dilectioni ꝓximi. mẽdaciũ vero qḋ ordinaꝛ ad bonũ vtile ſicut eſt officioſuʒ/ vel ad bonũ delectabile ſicut eſt iocoſum/ nõ opponiꝛ directe neq; ex ſuo gñe dilectioni dei ⁊ ꝓximi. et ideo nõ ſunt peccata moꝛtalia. Et hoc eſt qḋ dicit Auguſtinꝰ ſuꝑ pſal. ꝙ duo ſunt genera mẽdacioꝝ/ officioſum facile credimꝰ relaxari. Patet igiꝛ ꝙ ꝗ̃tũ eſt ex genere facti nõ
5. cõcluſio P. omne mẽdacium eſt peccatum moꝛtale. ¶ Quinta cõcluſio eſt de mẽdacio in iudicio ꝙ mentiri in iudicio ⁊ ſi alꝛs non eſſet in ꝑniciem ꝓximi ſed forte commodum puta liberando eum a moꝛte ꝑ falſum teſtimonium eo ipſo eſt ꝑniciõſuʒ qḋ eſt in detrimentum iuſticie ⁊ rei publice ⁊ in ꝑniciem iudicis et partis deceptoꝝ. nunꝗ̃ eñ iudicaꝛ officioſum vel iocoſum illud qḋ alicui eſt dãnoſum licet alteri ſit fructuoſum: ſicut vni detrahere cauſa alteri placendi vel ꝓficiendi. ſed cũ diciꝛ mendaciũ iocoſum vel officioſum eſſe veniale/ intelligiꝛ de eo quod ſic vni prodeſt ꝙ nulli alteri nocet/ nec in ꝑſona/ nec in rebus/ nec in fama. De mendacio tñ in iudicio diſtingui põt: qꝛ aut in inquirendo veritatẽ ſeruaꝛ foꝛma iuris/ ſic ꝙ homo interrogatus teneꝛ veritatẽ dicere: et tunc mentiri i diſtincte vel vt pars vel vt teſtis vel vt aduocatꝰ vel vt iudex vel aſſerſoꝛ de ſe vel de alio affirmãdo vel negando etiã ꝓ vita ſua vel alteriꝰ ſeruanda/ ſemper eſt moꝛtale: qꝛ eſt in ꝑniciẽ iuſticie et iuris cõmunis. Si autẽ non ſeruet debitus oꝛdo in inquirẽda veritate ſed ſic ꝑuertiꝛ ꝙ mentiens non teneꝛ dicere veritatem. aut qꝛ ille non eſt ſuus iudex/ ſimpliciter autẽ in hoc caſu vt qꝛ eſt crimen oĩno occultũ Uel aliter ſubdiſtinguo: qꝛ aut mentiꝛ ſic officioſe ꝓ ſe vel pro alio ꝙ nulli aliꝗ̃ nocet nec ſibi: vt qꝛ negat de ſe vel de alio crimen verũ vel excuſat: et tũc nõ eſt niſi veniale: qꝛ ex quo nõ eſt ꝑniciõſum niſi ꝓpter iudicium et illud iudicium eſt cõtra iuſticiã. mẽdaciũ illud famulaꝛ iuſticie ⁊ ledit iniuſticiam. ſi autẽ ſic mentiꝛ pro ſe vel alio qḋ tñ hoc eſt cũ leſione ſua vel alterius foꝛte quo ad famam vt ſi cõfiteaꝛ ſe vel aliũ cõmiſiſſe hereſim vel ydolatriã eũ ſit falſum ſperans ꝑ hoc euadere magis ꝗ̃ dicẽdo veritatẽ: qꝛ foꝛte magis creditur falſis teſtibꝰ cõtra eũ: tunc ſe quidẽ diffamando ꝓ ſalute vite ꝓpꝛie peccat venialiter: ſed alium diffamãdo moꝛtaliter. Ratio huius eſt: qꝛ licet crudelis ſit qui famã negligit: abſolute tñ negligere famã ꝓpter vitã ꝓpꝛiam eſt pietas: qꝛ fama que computaꝛ inter bona exterioꝛa poſtponẽda eſt vite/ imo ſicut nõ reputaꝛ ſibi nocere ꝗ̃ amputat ſibi mẽbrũ pro ſalute totius coꝛpoꝛis non ſolũ qñ hec abſciſio eſt neceſſaria per ſe: vt quãdo eſt membrum putridum vel venenoſum: immo etiam qñ eſt neceſſaria per accidens: vt ſi eſt michi caput amputandum oppono brachium qḋ eſt nature ⁊ ſemper eſt ei indicium. et ſi quis diceret michi occidam te niſi tibi amputes digitum: ſiue hoc ſit michi licitum ſiue non/ tamen quo ad bonũ coꝛpoꝛis eſt magis michi perniciõſum perdere coꝛpus ab alio ꝗ̃ perdere membꝛum a meipſo: ita et in propoſito nõ ſolum fama eſt negligenda pro vita quãdo per ſe eſt neceſſaria: immo etiam qñ per accidẽs vt in caſu propoſito ſupponitur: et licet mẽtiri dunꝗ̃ liceat et omne mẽdacium ſit pernicioſum anime. hoc tamen nõ facit ipſum moꝛtale niſi alliũde ſit ꝑniciõs ꝓpter qḋ ſe diffamare mẽdoſe ꝓ vita videtur officioſum et ſic veniale. Non ſic autem ꝓ vita mea licet michi membꝛum innocenter amputare ſi per accidens eſſet michi impedimentum vite vt ſi fugiens moꝛtem per paſſum ſtrictum obuio innocẽti ꝗ̃uis aliter gladium inſequentem non poſſum euadere non propter hoc michi licet innocentem occidere nec mutilare: nec per conſequens pro vita mea alium mendaciter diffamare.

¶ Sexta concluſio eſt de mendacio perfectoꝛum 6. ꝯcluſio. vt dicunt aliqui ꝙ licet non omne mendacium ex ſuo genere ſit peccatum moꝛtale: tamen in viris

pfectis ſiue pfectione pſone. ſiue pfectione ſtatus
ē pctm̄ mortale. qḋ pbaṫ de pfectōe pſōali ſic. pfe
ct⁹ pfectōe pſōali pfecte deo adherēt. ḡ nō pñt ab
eo recedere niſi p contēptum: ſed contemptus eſt
peccatum mortale. ḡ. ꝛc. ¶ Confirmatur hoc. qꝛ
adam in ſtatu inocentie roe pfectionis pſonalis
quā habuit non potuit pmo peccare venialiter. ḡ
nec iſti. ¶ De perfectione ſtatus probatur idem
ſic. perfectis perfectione ſtatus vt ſunt religioſi
ꝛ prelati creditur tanquā ꝯſeruatoribus veri-
tatis ſed ſi mentiendo a veritate deuient de cetero
eis nō crediṫ qḋ nō pōt eſſe ſine magno p̄iudicio
eccleſie et ſui ſtat⁹. ḡ mendatiū eſt eis graue vel
mortale peccatum. Confirmaṫ hoc p Auguſtinū.
in libro contra mendatiū qui dicit ꝙ perfectis p̄- Cōtra. d.
ceptum eſt omnino non ſolum non mentiri: ſꝫ nec
velle mentiri. ¶ Sed ſm̄ al'os illud non vꝫ: qꝛ fa
cere illud qḋ nō ē cōtra p̄ceptum nec contra votū
proprium non debet eſſe mortale peccatum. Sia
ei obligatio ad peccatum mortale vel ē ex p̄cepto
ſuperioris vel ex obligatione propriū voti: ſꝫ men
tiri officioſe vel iocoſe non eſt contra p̄ceptū ge-
neraliṫ factum omnibus. qꝛ tunc omnes ſic mentiē
tes peccarēt mortaliter qḋ ipſimet non concedūt
Nec eſt contra preceptum factum perfectis ſpecia
liter. qꝛ illud preceptum nūq̄ legitur nec cōtra vo
tum perfectorū qꝛ null⁹ perfectus perfectione p-
ſonali vel ſtatus vouet non mentiri et ſi qui vouēt
cauēt ſibi ḡ mentiri officioſe vel iocoſe nec eſt vi
ris perfectis peccatum mortale niſi forte p accñ
rōe ſcandali annexi ¶ Etiā ad hoc pōt referri qḋ
Auguſtin⁹ dicit pfectis p̄cepi ū eē non ſolum non
mentiri ſed nec velle mentiri: quāuis Auguſtin⁹
illud non ſub aſſertione ſed cuꝫ dubitatione dicat
p̄mittit ei niſi forte. ꝛc. Nec rōes aliorum cogunt
Prima ei ratio rꝗ concludit de q̄libꝫ veniali pctō
qḋ non poſſit eſſe in perfectis viris ſicut de mēda
tio et conſtat ꝙ illud ē falſum cuꝫ Jo. de ſe. ꝛ aliq̄s
dicat ſi dixerim⁹ qꝛ peccatum. ꝛc. ſancti eni viato
res nō ſic addicti ſunt veritati diuine nec bonita
ti eius ſicut bti q̄ nō poſſunt ab ea recedere etiam
venialiṫ peccando nec ſic ꝙ de ea ſemper actu co-
gitant vel ſm actū oia dicta ꝛ facta ſua in eū ordi
nēt ſꝫ pñt ex incōſideratione vel alia cā ab ea diſce
dere dicendo vel faciendo cōtra eā p pctm̄ morta
le vel preter eaꝫ per pctm̄ veniale. Nec ē ſimile de
adam in ſtatu inocentie qui nō potuit primo pec-
care venialiṫ qꝛ illḋ fuit ex dono originalis iuſti-
cie p quā oia inferiora ſubdebanṫ ſic ſuperiorib⁹: vt
non poſſet in eis aliqua deordiatio cōtingere: niſi
prius deordinata voluntate a deo p pctm̄ morta-
le. ¶ Ad aliud dōm ꝙ pfectis pfectione ſtat⁹ nō
crediṫ tanquā ꝯſeruatoribus veritatis in oib⁹ di
ctis ꝛ factis ſed i illis tm̄ q̄ ad officiū ſeruādē ve-
ritatis ſpectant ſicut eſt doctrina ꝛ iudiciū in qb⁹
ſi a veritate deuiarent non eſt dubiū qn peccarent
mortaliṫ. ¶ Et iſta ſcḋa opinio vṫ verior. ſ. ꝙ mē
daciū veniale i impfectis nō ē mortale i pfectis p
ſonali pfectione vel ſtat⁹ qḋ pꝫ. qꝛ petr⁹ vtrāq̄ pfe
ctionē hñs mētit⁹ ē facto i illa ſimulatiōe q̄ rephē
ſibilis erat nec tm̄ peccauit mortaliṫ. Et iō dōꝫ eſt
ſicut dicūt ſcōi. addēdo tm̄ ad ſolutionē p̄me rōis
opinionis ꝯtrarie ꝙ maior ē falſa ſimplr ꝛ iprobā
bilis. qꝛ ex h̄ ꝙ pfecte adherēt deo magꝭ vṫ ſeq̄ ꝙ
pñt venialiṫ diuertere q̄ ſi ipfecte. qḋ ei eſt cōiun
ctū alicui ſꝫ lōgitudinē pōt ab eo ſic diſtigui mu i

tiplicit ꝙ tm̄ remanebit i pte cōiunctū cū ſint infinī
te ptes. qḋ vero i puncto tm̄ cōiūgiṫ: nō pōt diſti
gui niſi totaliṫ ita ſi q̄s diceret p venialia diminui
caritatē ipfect⁹ q̄ haberet inimū gradū caritatis
nō poſſꝫ diſcedere niſi totaliṫ illū idiſibilē pdēdo
pfect⁹ aūt q̄ hꝫ multos grad⁹ caritatꝭ de potētia
abſoluta multos illoꝝ pdēs p venialia vṫaliās ad
huc remaneret ꝯiūctus caritate ſic non peccaret
mortaliṫ ꝛ q̄cq̄d ſit de hoc certū ē ꝙ magis pōt ſi
bi cauere a mortali pfect⁹ q̄ ipfect⁹ ꝛ etiā magꝭ a
venialib⁹. ¶ Ad ſcḋm dōꝫ ꝙ adā cū caritate hē-
bat originalē iuſticiā q̄ nō ꝯpatiaṫ veiale ſicut nec
mortale ꝛ non debebat perdi niſi p mortale ꝛ erat
annexa caritati ꝛ ex h̄ erat qḋ nō poterat peccare
venialiter aliq̄ mortaliṫ. ſꝫ pfect⁹ pfectōe pſonali
nichil hꝫ ꝙ nō ꝯpatiaṫ veiale vñ manēs pfect⁹ pōt
veialiṫ peccare nec pp hoc aliq̄s grad⁹ pfectiōis
i ſua caritate eſſentialiter diminuiṫ. ¶ Ad tertiū
dōm ꝙ in iudicando ꝛ p̄dicando vbi iſti ſunt ꝯſer
uatores veritatis mendatiū eorū ē bn̄ pniciosum
ꝛ mortale vt arguiṫ. ꝛ hoc ē cōtra illos q̄ i ſermo
nib⁹ mentiunṫ qḋ multū cedit i irreuerētiā dei ꝛ ſ
dei irriſionē ſꝫ illud Job numq̄ deus idiget nr̄o
mēdatio vt p illo loquamini. ꝛc. et iuenimur falſi hic deficit
teſtes et liberat aias teſtis fidelis pfert mēdacia 2⁹. articu-
ꝯſpectus. ¶ Ad. 4. dōꝫ ꝙ pfectis ē p̄ceptū non l⁹: q̄ eſt. an
mētiri i illis i qb⁹ ex pfectione ſua obligāṫ ad vir corp⁹ poſ-
tutē ſicut p̄lati ad iudicādū et p̄dicādū i qbus. ſ. ſit diuidi
mentiunṫ mortaliter peccant. ad ſepeliē

¶ Diſtinctio triceſimanona. dū i diuer

Circa. 39. diſtīctionē de iurio ſis locis q̄
q̄rūṫ tria primū ē vtrum iura ponetur i
mētū incautū ſit obligatoriū fine.
ſcḋꝫ vtrū oē piuriū ſit duplex
pctm̄ mortale. tertio de caſu Primum
cuiuſdā nouicij. ¶ Primo q̄riṫ
vtrū oē iuramētū icautū obli
gatoriū ſit. aṫ ꝙ ſic. quia iura
mentū qḋ pōt ſeruari ſine de
trimēto ſalutis ē obligatoriū: ſꝫ iuramētū icautū
q̄nq̄ ē tale qḋ pōt ſeruari ſine detrimēto ſalutis.
ḡ. ꝛc. Minor pbaṫ. qꝛ q̄ iurat ſe nō intraturū reli
gionē vel ſe nō ſeruaturū virginitatē icaute iurat
ꝛ tm̄ tale iuramētū pōt ſeruari ſine detrimēto ſalu
tis. qꝛ hō teneṫ virginitatē ſeruare vel religionē Secundū
intrare. ḡ. ꝛc. ¶ Itē pl⁹ dꝫ vnicuiq̄ obeſſe culpa
ppria q̄ aliena ſꝫ iuramētū icautū ē ex culpa ppā
iuramētum vero coactū ē ex culpa aliēa ꝛ tamen
illud ē obligatoriū. ḡ multomagis icautū. ¶ In
ꝯtrariū arguiṫ ꝙ nulla res attingit ſuā pp̄riā ꝟtu
tē niſi cū ē pfecta ſꝫ obligatio ē ꝟtu⁹ iuramēti obli
gatoriꝫ vṫ pfecti. ḡ nullū iuramētū obligat niſi p-
fectū ſit ſꝫ iuramētū icautū nō ē pfectū cū nō hē
at tres cōites ſaltē iudiciū diſcretiōis. ḡ nō ē obli
gatoriū. ¶ Rñſio. tria vidēda ſūt. Primo vtrum Reſpōſio.
iuramētū ſit licitū. ſcḋo an iuramētū coactū ſit obli
gatoriū. Tertio. vtrū iuramētū icautū ſit obliga
toriū. ¶ Quātū ad primū ponūt q̄dā tres ꝯclo- 1. cōcluſio
nes: quarꝫ Prima ē q̄d ſit iuramētū dicētes ꝙ iu- Durādus
rare ē deū i teſtē iuocare ad cōfirmatōnē veritatis q. 1. hui⁹. d
de qua audiēs non ē cert⁹ ꝛ cui nō aſſentit ſimpli-
ci aſſertione. vñ de hijs que omnino ſunt neceſſa-
ria ꝛ certa ſiue ſint preterita vt ꝙ heſternus dies
tranſijt ſiue preſentia vt ꝙ ſol lucet ſiue futura vt
ꝙ ſol cras orietur nullus debet iurare: et ſi iurat
fruſtra iurat, quia cuilibet talia certa ſunt. Nec

indigent cõfirmatione ſ; facta ꝑticularia ꝓterita vel preſentia vel futura cõtingentia cū ſint multa dubia nec de ſe hēant certitudinē īdigent ꝯfirmatiõe ⁊ atteſtatiõe. Sufficiēs aūt ꝯfirmatio talium non pōt eē ꝑ hominē purū tū ꝓꝑ defectū cognitionis tū ꝓꝑ maliciā volūtatis rōe cui⁹ frequēter mētit homo etiā de cognitis: ſ; quia de⁹ oim rerū hʒ cognitionē infallibilē: nec aliquē fallere pōt cū ſit ipa veritas ⁊ bonitas iō cõuenientiſſim⁹ teſtis ē ꝑdictoꝝ. adducit aūt in eoꝝ teſtimoniū per iuramentū quatinus credit non ſolum hēre noticiā: ſ; etiā ꝓuidētiam ⁊ ſic vltor quorumcunq; malorum ⁊ maxime delinquentiū directe cõtra eū vt ſūt ꝑiurantes deū inuocantes in teſtimoniū falſitatis.

2.ꝯclo.d. ¶ Scđa ꝯclo ē ꝙ iurare de ſe nō ē illicitū ſed licitū. qđ ꝓbant ſic. q2 act⁹ qui poteſt cadere ſup debitam materiā ⁊ procedit ex debito motiuo ⁊ ordinatur in debitum finem eſt debitus et licitus: ſed iurare adhibitis debitis circunſtantijs cadit ſup debitā materiā. ꝓcedit etiā ex bono motiuo ⁊ ordinatur ad bonum finem ḡ eſt bonū ⁊ licitum. Maior videt manifeſta. Minor ꝓbat q2 iuramentuʒ originaliter introductuʒ eſt ex fide qua homines credunt deū habere infallibilitatem cognitionis de omnib⁹ tam de bonis ꝙ de malis ad vlciſcendum ⁊ premiandum. finaliter autē īducit iuramentum ad finiendum controuerſias vt dicit apoſtol Hebre. 6. ⁊ hec ſunt in iuramento. nō quolʒ/ſʒ circūſtantionato ꝑ illas tres circunſtantias que ponūtur Hie. 4. iurabis dicit dñs in veritate ⁊ iudicio ⁊ iuſticia. requirit ei ad bonū vſum iuramenti ꝓ⁊mo ꝙ aliquis non leuiter iuret ſed ex cauſa neceſſaria: ⁊ quātum ad hoc requirit iudiciū diſcretionis ex parte iurantis. ¶ Scđo ꝙ illđ qđ iuratur non ſit falſum ⁊ quātū ad hoc requirit veritas. Tertio ꝙ non ſit illicitū. ⁊ ꝗtū ad hoc requiritur iuſticia Judicio aūt caret iuramentū incautū. veritate iuramētū mēdax. iuſticia aūt iuramētū iniquū mal' liquū ſiue illicitū qđ⁹ excluſis licitū ē iurare.

3.cõcluſio ¶ Tertia cõclo eoꝝ ē ꝙ iurare de ſ. nō ē appetendū ſed ſolū ī caſu vł ex debita neceſſitate qđ pʒ illud qđ nō ꝗrit niſi ad ſubueniēdū alicui defectui non ē ꝓꝑ ſe appetendū ſicut pʒ de medicina ꝙ non querit niſi ad ſubueniendū cõtra īfirmitateʒ ſed iuramentū nō ꝗrit niſi ad ſubueniendū alicui defectui. ſ. ī credulitati audientis ꝓꝑ fallibilē veritatē dicentis. ḡ iuramentū non ē ꝓꝑ ſe appetēduʒ vñ Aug. in libro de ſermone dñi in monte qui itelligit non in bonis per ſe appetendis ſʒ in neceſſarijs iurationē habendā refrenat ſe ꝗtū pōt vt nō vtat niſi neceſſitas cogat. cū ei iuramētū ſit illicitum niſi concurrentib⁹ predictis comitib⁹. ſ. iuſticia iudicio ⁊ veritate que ꝓꝑ defectū noſtre cognitionis ⁊ lubricitatē lingue ⁊ ꝑcipitationē īdeliberationis faciliime omittuntur. ideo regulariter iuramentū ē magis fugiēdum ꝙ appetēdū ſʒ illđ Eccł. 22. iurationi nō aſſueſcat os tuū multi ei caſus in illa.

2.articul⁹ ¶ Quantum ad ſcđm an iuramentuʒ coactum ſit obligatorium eſt duplex mod⁹ dicendi. Prim⁹ quorūđ habentes tres cõclões: ꝗꝝ ꝓma ē de trib⁹ diſtictiõib⁹ neccīis ad ꝓpoſitū.

1.cõcluſio Durand⁹ q.2.hui⁹.d ¶ Prima diſtinctio ē de iuramēto qđ ē duplex. ſ. iuramētū aſſertoriū ⁊ ꝓmiſſoriū. aſſertoriū ſit mere ad cõfirmationē veritatis pñtis vel ꝓterite. ꝓmiſſoriū vero ē quo qs ſe obligat ad aliqđ īpoſterꝫ faciēdū vł nō faciendū Scđa diſtictio ē de obligatiõe ⁊ ē min⁹ ꝓpria ꝙ prima. ſ. ꝙ qđā ē obligatio ad culpā Et hoc ſolū ē ī iuramento aſſertorio ſi ei nō ſubeſt veritas ¶ Alia ē obligatio ad aliqđ faciēdū vel nō faciendū ⁊ hoc ſolū reſpicit iuramentū ꝓmiſſoriū. Tertia diſtictio ē de coactiõe. q2 quedā ē coactio ſimplicit ⁊ ſi cadit ī actū volūtatis elicitū neq; īperatū vt ſiat quāuis poſſit cadere ī actū īperatuʒ vt nō fiat etiā voluntate ad illđ mouēte ſicut aliqs pōt ſimpliciter cogi ꝙ nō iuret q2 pōt ei lingua ꝑſcidi ſʒ nō pōt cogi vt iuret vel etiā vt ābulet voluntate īperāte. ¶ Alia ē coactio ſm qđ q̄ ē ꝑ metū q̄ pōt cadere ī volūtatē q̄ ad act⁹ tā elicitos ꝙ īperatos tā in dictis ꝙ in factis ſicut metu alicuius mali ſit. vel dicit aliqđ ꝙ aľs nō fieret nec diceret.

¶ Scđa cõcluſio ē dare ītellectū iſti⁹ articuli q1 qñ querit vtrū iuramentū coactū obliget nō pōt intelligi de coactiõe ſimplr q2 ꝑ talē null⁹ pōt cogi ad iurandū. nec ꝓprie pōt intelligi de iuramento aſſertorio q2 obligatio ꝓprie reſpicit futurū. iuramētū aūt aſſertoriū ſimul dū ē vł ē licitū ꝙ poſtea nō pōt eē illicitū ⁊ ſic nō hʒ culpā ānexam vel ē illicitū et iō hʒ culpā ānexā. tota ḡ dubitatio ē de iuramento ꝓmiſſorio ꝑ qđ hō dicit obligari ad aliqđ ī poſterꝫ. 2.cõcluſio

3.cõcluſio ¶ Tertia cõclo ē reſpōdere directe ad q̄ſtionē ad quā dicūt ꝙ tale iuramentū aut eſt coactū ꝑ metum q̄ cadit in ꝯſtantē viruʒ aut ꝑ metuʒ q̄ ī cõſtātē viꝝ nō cadit. ſi ꝓmo modo ſic nō ē obligatoriū in foro cõtentioſo q1 cogenti nō cõpetit actio cõtra coactū vt obſeruet iuramētū. cuius ratio eſt. q1 non plus debet patrocinari alicui violentia quam facit ꝙ fraus et dolus per quem decipit: ſed fraus et dolus neminem patrocinatur contra deceptum. q1 deceptis ⁊ non decipientibus iura ſubueniunt. ḡ nec violentia patrocinatur alicui contra coactum.

¶ Quātum autem ad forum conſcientie tale iuramentum eſt obligatoriū. ſi illud qđ ꝓmittit ē licitū ⁊ ſi iurans cõſenſit ī promiſſuʒ quātūcūq; ſiunt ꝑ metū iuſtū coact⁹ q1 ꝓ nullo tꝑali dʒ hō aliqđ facere ī irreuerētiā dei: ſʒ h̄ fieret niſi īpleret ꝓmiſſum in qđ iurās ꝯſenſit ⁊ iurādo deū īuocauit teſtē. ḡ tale iuramētū quātū ad forū ꝯſciētie ē implēdū nichilomin⁹ talis hʒ remediū ⁊ pōt repetere ī iudicio illđ qđ coact⁹ ꝓmiſit ⁊ ſoluit ꝙ ſi iurauit non repetere poteſt iudici denūciare ⁊ ille ex officio alicui⁹ pellere ad reſtituēduʒ. Si vero iurauit non denunciare iudici: tale iuramentum eſt illicitum nec obligat. et ideo nec obſeruandum cuʒ vergat in deteriorē exitum vt pote exiſtens cõtra iuſticiā ⁊ cõtra vtilitatē publicam Si aūt iuramētū ſit coactū ꝑ metū qui non cadit ī ꝯſtātem virum: tunc tale iuramentū ē obligatorium ī foro ꝯſcientie fortiori mō ꝙ ſit iuramētū coactū ꝑ metū cadentem īconſtantem virum ⁊ iterum ī foro cõtentioſo. q2 talis metus non iudicatur ſufficiens ad aliquid cum iuramento ꝓmittēdū.

¶ Ali⁹ mod⁹ dđi pōt imaginari an iuramētū coactū ſit obligatoriū videndo tria. Primo de iuramento aſſertorio vł ꝓbatorio. Scđo de ꝓmiſſorio et iuſto metu Tertio de eodē cū metu ī ꝯſtāte Alius modus dicendi qui eſt doctoris.

¶ Quātū ad primū ſciēdū ꝙ eē iuramētū aſſertoriū de pñti vł de ꝓterito cū piurio ānexo obligat ad culpā mortalē vt poſtea dicet nec excuſat ꝑ quēcūq; metuʒ: vt ſi metu mortis aliqs proferat falſum teſtimoniū non excuſatur. q2 melius eſt omnia mala pati/ꝙ ſoli malo conſentire. ¶ Quo ad ſecundum

de ꝓmiſſorio iuſto metu dicendū ꝙ etiā in foro ex
teriori coacta volūtas/volūtas eſt:et obligat ip-
ſo iure. ſicut ⁊ dolo vel metu extorta obligat: ſed
obſtat exceptio. ſi autē ꝗ coactꝰ ꝓmiſit ſpōte ſine
ꝓteſtatione ſoluit ſubiata/ eſt ꝓxima cauſa turpi
tudinis: ex tunc repetitio nō cōpetit. Unde ꝓte-
ſtari debet ꝙ nō aīo donandi ſed repetēdi ⁊ ꝓurū
metum ſoluit. De foro autē cōſcientie verū dicit
primus modꝰ dicendi niſi ꝙ pōt petere relaxatio
nem a iuramēto qua habita ſoluere nō tenet/ꝗ ſic
captus in vinculis vel alis metu mortis iurauit ſe
aliquid ſoluturū niſi ſoluat aut relaxationē petat
ꝑiuriū incurrit. ¶ Quantū ad tertiū in foro con
tentioſo metꝰ incōſtās nō excuſat/ſic ꝙ ꝑ talē ali-
quid ſoluēs poſſit illud repetere ꝑ edictū ꝙ metꝰ
cauſa: ſed pōt ꝑ cōditionē ob turpē cauſam. ſi ꝗs
eñ ſub ꝯminatione me diffamādi a me extorſerit
pecuniā: qꝛ hō famā ſuā plꝰ diligit ꝙ̄ pecuniā: licȝ
iuriſte nō reputēt metū cadētē in ꝯſtātē virū: niſi
ſtupri ſtatꝰ verberis atqȝ necis: tñ ob turpē cauſam
repetit: qꝛ hic verſat̃ turpitudo ſolꝰ recipientis/
ꝗ volebat diffamare: ex parte aūt dātis honeſtas
ſm illud. Curā habe de bono noīe/ideo pōt repe-
tere: imo tñ metꝰ ꝗ cadit in ꝯſtātē virū/ ſm illud
Meliꝰ eſt nomen bonū ꝙ̄ diuitie multe. ꝓpter tñ
magis bonū ꝯſtās ſpernit minꝰ bonū. Si autē ali-
ꝗs meticuloſo cōminet dare alapas niſi det centū
libras: et ex hoc ille dederit licet ſit turpitudo in-
cōſtātis dātis/⁊ violētie recipiētis: qꝛ tñ pōdꝰ ꝑpō
derat culpe nō habet hic locū illa regula. In pari
cauſa turpitudinis melior eſt cōditio poſſidentis
qꝛ nō eſt hic par ſed diſpar cauſa turpitudis: ideo
adhuc ſic data pōt repeti ꝑ cōditionē ob turpē cau-
ſam in foro exteriori. multo magis aūt in foro cō
ſcientie ꝙ̄tūcunqȝ fuit metꝰ incōſtans ſi cōſciꝰ eſt
ꝗ metū intulit qꝺ aliꝰ ꝓpter metū dedit aīo non
daturꝰ/tenet̃ reddere ſicut vſurariꝰ vſurā nō libe-
raliter datā: et iudex ꝗ metu officiū cōcuſſit/et ille
ꝗ ſic nō volūtariꝰ dedit: repetere bōa ꝯſcia poterit
5. articulꝰ ¶ Quantū ad tertiū ꝑncipale an iuramentū in-
Durā. q. 3 cautum obliget. Primi ponūt tres concluſiones
1. cōcluſio ¶ Prima eſt de intellectu q̄ſtionis: qꝛ aliqꝺ iura
mentū pōt eſſe incautū dupl'r. Uno mō ex parte
obiecti: vt qñ aliqs iurat qꝺ de ſe ē illicitū vł qꝺ ē
īpeditiuū maioris boni: vt cū aliqs iurat nō itra-
re religionē. Alio mō pōt eſſe incautū ex ꝑte mo-
tiui: vt ſi aliqs iurat ſe ire in aliquā ꝑegrinationē
ſub cōditione inhoneſta/ puta ſi cōſequat̃ volun-
tatē de muliere nō ſua. ¶ Secūda cōcluſio reſpō
2. ꝯcluſio. det ad queſtionē ſm primū membrū dicēs ꝙ ſi iu
ramentū ſit ꝑmo modo icautū qꝛ iurat̃ aliqꝺ illi-
citum: vel qꝺ eſt maioris boni impeditiuū/ſic di-
cendū eſt ꝙ tale iuramentū non eſt obligatorium
Cuiꝰ ratio ē: qꝛ iuramentū nō eſt vinculū iniq̄ta-
tis: ſed ſi iuramentū primo modo incautum eſſet
obligatoriū tunc eſſet vinculū iniq̄tatis ergo. ⁊c.
Minor probat̃. Si eñ iuramentū ſit de illicito ⁊
obliget/ligatꝰ ligat ad aliqꝺ iniquū. Idē eſt ſi ſit
de licito qꝺ tñ eſt īpeditiuū maioris boni: qꝛ mi
nus bonū vt eſt īpeditiuū maioris boni hȝ rōnē
mali. ergo vt ſic ligari ad tale bonum vt eſt maio
ris boni impeditiuū eſt ligari ad malū. ¶ Eſt tñ
aduertendū ꝙ vbi iuramētum ꝓmiſſoriū eſt de
illicito ſm ſe non ligatur homo ad illud faciendū
ſed tenetur non facere. Ubi autem iuramentū eſt
de minori bono qꝺ ſi fiat eſt impeditiuum maio-
ris boni/ non ligatur homo ad illud faciendum ſi
vult tendere in maius bonū. ſi tamen non vult tē
dere nec itēdit: poteſt licite minꝰ bonum facere: ⁊
rōne iuramēti tenet̃ ad illud. vt ſi quis iuret ſe du
cturum aliquā in vxorē/ſi vult intrare religionē
non tenet̃ eam ducere: ſi tamen ducit eam non pec
cat. et ſi non intendit religionē intrare/tenet̃ eam
ducere. ¶ Tertia concluſio ꝓſequit̃ ſecundū mē- 3. ꝯcluſio.
brum dicēs ꝙ ſi iurare ſit incautū ratione motiui Ricardus
qꝺ eſt conditio inhoneſta/ ꝙ anteq̄ cōditio ſit im q. 4. huiꝰ
pleta debet mutare ꝓpoſitum ⁊ nolle conditionē di. ⁊ ī ſuis
impleri/qua nō impleta/nō tenet̃ ad votū implen quolibet;
dum. Sed ſi cōtingit cōditionē impleri: tenet̃ vo-
tum implere. Qꝺ ꝓbant ſic. ꝓmittēs aliquod bo Godefri:
num et licitū ſub cōditione/ſtante cōditione tene de fōtibꝰ ī
tur illud implere: ſed ſic eſt in ꝓpoſito: qꝛ talis ꝓ- quolibet;
mittit ꝑegrinationem que de ſe eſt bona et licita.
Illa autē conditio que ſola erat ibi ihoneſta/ nec
eſt materia iuramenti / nec cadit ſub iuramento.
quare. ⁊c. ¶ Sciendum tamen vt dicunt ꝙ implē
do tale iuramentum eſt duo conſiderare/ſcȝ illud
quod impletur/et cauſā quare impletur. Modo
in propoſito illud quod impletur eſt bonum ſcḋm
ſe: cauſa autem quare impletur non debet eſſe cō
ditio illa inhoneſta/ſcȝ ꝙ mala voluntas obtinea
tur a deo: qꝛ deꝰ non eſt actor mali: ſed qꝛ illud ad
quod ſe obligauit eſt de ſe bonum et natū fieri ad
honorem dei: licet conditio prius appoſita fuerit
mala: ideo tenetur. ¶ Dicunt etiam ipſi propter
ſolutiones argumentorum ꝙ finis eius quod vo
uetur poteſt eſſe duplex. Unus ꝑ ſe ad quem illud
quod promittitur habet ordinem ꝑ ſe: ſicut ꝑegri
nari habet ꝑ ſe ordinem ad honorem dei. Aliꝰ eſt
finis ꝑ accidens/ſcȝ qui mouit promittentem ad
promittendum. modo ad hoc ꝙ promiſſio ſit obli
gatoria non oportȝ ꝙ motiuū promiſſionis ſit bo
num: ſed ſufficit ꝙ illud quod promittit̃ ſit natū
ordinari ad bonum finem et ad honorem dei: nec
oportet ꝙ ꝓmittens ſoluat ꝓmiſſum ꝓpter moti
uum ꝓmiſſionis. Et ꝑ hoc reſpondent ad quaſdā
rationes que poſſent cōtra eos fieri/ ſcȝ ꝙ votum
vel ꝓmiſſio nō ē niſi de bono: ſed ꝑegrinatio rela
ta ad malum finem/ puta ad voluntatem in malo
obtinendam non eſt bona ſed mala. quare. ⁊c.
¶ Item ſi aliquis ꝓmittat vel vouat malū pro-
pter bonum finē/nō debet illud implere. ergo ecō
uerſo ſi vouerat bonū ꝓpter malū finem. Ad hoc
dicunt iſti ꝙ ſufficit ꝙ illud qꝺ vouet̃ vel ꝓmittit̃
ſit bonum ſm ſe/⁊ natum ꝑ ſe ordinari in bonum.
et ſic eſt in ꝓpoſito: licet adiungat̃ accidentaliter
malum motiuū ꝓpter quod votū non eſt implen
dum. Et ꝑ hoc vt dicunt euacuatur vtraqȝ ratio.
Preterea qꝛ ſufficit vt dicunt ꝙ materia voti vel
ꝓmiſſionis ſit de ſe bona ⁊ nata ordinari ad bonū
finem ꝑ ſe. ¶ Ad ſecundū dicunt ꝙ non eſt ſimile
qñ ſit malum ꝓpter bonū finem /⁊ qñ ſit bonū ex
malo motiuo: qꝛ in primo illud qꝺ malum ponit̃
vt materia ꝓmiſſionis. in ſecūdo non ponit̃ mate
ria promiſſionis/neqȝ illud quod eſt malū de ſe/
neqȝ vt ordinat̃ in finem malum de ſe: ſed ſolū ha
bet malum motiuum adiunctum.
¶ Secunda opinio in duabus primis concluſio- 2. opīo q̄ ē
nibus concordat: in tertia vero diſcordat dicens duran. vbi
primo ꝙ concluſio videtur eſſe falſa in ſe: qꝛ actꝰ ſupra.
obligatorius voti vel iuramenti nō poteſt eſſe de
illicito: ſed facere ꝑegrinationem ex motiuo inho

neſto eſt illicitum. ergo votum vel iuramentũ de hoc factũ non eſt obligatoriũ. Maior de ſe patet. Sed minor ꝓbaꝛ: q2 act⁹ reddiꝛ illicit⁹ ⁊ vicioſus ex vna mala circũſtantia ipſum informãte: ſed in ꝓpoſito vbi actus fit ex motiuo illicito, eſt circũſtantia mala ipſum informans ſcꝫ cõditio inhoneſta q̃ mouet in talẽ actũ. ergo. ⁊c. Nec valet ꝙ ipſi dicunt ꝙ pegrinatio debet fieri quaten⁹ eſt aliqḋ bonũ in ſe ⁊ ordinabile ad bonũ finẽ ſcꝫ ad honorem dei ⁊ nõ ꝓpter impletionẽ ꝯditionis inhoneſte q̃ nõ obtineꝛ a deo q̃ nõ eſt actor mali: q2 refert rem facere ex p̃cedẽti obligatiõe, ⁊ facere eã gratis: ille eñ q̃ fecit pri⁹ tale votũ ſub cõditione inhoneſta ea ipleta vel non ipleta põt ſi vult gratis facere pegrinationẽ ad honorẽ dei ſicut poterat ante votum vel iuramentũ ſed hoc nõ queriꝛ: ſed q̃riꝛ, vtrũ ad eã faciẽdã teneaꝛ ex p̃cedẽti obligatione, ⁊ ſi teneꝛ ipoſſibile eſt ꝙ abſoluaꝛ ab illa intentione qua ſcꝫ fecit votũ ex malo motiuo. ſoluit eñ q2 cõſecut⁹ eſt voluntatẽ de muliere nõ ſua, qḋ patet: q2 ſm̃ illos tale votũ nõ obligat niſi ex tãte cõditione. ergo nõ fit ex obligatione niſi q2 cõditio extitit. ſi ergo talis facit pegrinationẽ quia obligat⁹ eſt: ſequiꝛ ꝙ nõ faciat eã niſi q2 cõſecut⁹ eſt volũtatẽ de muliere nõ ſua, ex qua cõſecutiõe fuit tota obligatio in ꝓmiſſione. ſi ergo facere eã ꝓpter illã cõditionẽ eſt illicitũ ſicut eſt, ⁊ etiam a principio fuit illicitũ ꝓmittere, patet ꝙ talis promiſſio nõ eſt obligatio. Et ꝙ adducũt ꝙ illud qḋ eſt bonum ex genere ⁊ natũ ordinari in bonũ finẽ p ſe põt cadere ſub voto vel iuramento obligari: q̃uis ordineꝛ ad malum finẽ p accidens. nõ valet q2 q̃ñ aliqḋ ꝓmittiꝛ ex malo motiuo: vel totũ eſt malum: q2 omnis mala circunſtantia informans vndecũq3 veniat, vel ex fine p ſe vel p accidẽs vel ex motiuo p ſe vl̃ p accidẽs ſemꝑ reddit actũ illicitum. ſicut dare elemoſinã mulieri indigẽti vt alliciaꝛ ad malũ cõſenſum: vel ire in pegrinationem ꝓpter ſpectacula mulierũ, eſt illicitũ. ꝓpter quod de talib⁹ nõ põt eſſe votũ vel iuramentũ obligatoriũ. Unde facere talẽ pegrinationẽ tãq3 debitam ex p̃cedẽti obligatione eſt cõtra dei reuerentiã ſicut ⁊ cõditio inhoneſta que eſt motiuũ talis obligationis. ¶ Per idẽ patet ꝙ ſolutiones q̃s dant ad argumẽta cõtra ſe facta nõ valẽt: q2 innituꝛ falſo fundamẽto, ſcꝫ ꝙ finis p accñs intẽt⁹ nõ reddat actum illicitũ, et ꝙ dicta ꝓmiſſio debat impleri excluſa cõditione appoſita poſtq3 ipſa eſt ipleta quoꝝ vtrũq3 eſt falſum. Sic igiꝛ patet ꝙ iuramentum incautũ ex natura obiecti, puta q2 iuraꝛ illicitũ, vel ex natura motiui puta q2 apponiꝛ conditio inhoneſta ꝓpter quã fit votũ vel iuramentum ꝓmiſſoriũ, nõ eſt obligatoriũ. Si autẽ eſſet incautum ex eo ꝙ iurãs nõ ſufficienter deliberauit, vel illud qḋ ꝓmittebat erat res indifferẽs ſeu parum valẽs, vel pl⁹ nocẽs vouẽti q̃3 expediẽs, vel ſicut poſſunt alie circũſtantie inueniri circa iuramentũ: que reddunt ipſum incautũ nõ eſt iutũ: ꝙ tale iuramentũ itermittaꝛ ſine auctoritate ſuꝑioris poteſtatis in talib⁹ diſpenſare.

2. opio q̃ doctoris.

¶ Tertius mod⁹ dici põt imaginari q̃tũ ad tria. Primo de incauto ex parte ꝓmiſſi totaliter mali de quo certũ eſt ꝙ nõ obligat ſiue iurat ſe cõmiſſurũ mortale ſiue veniale qḋ eſt in detrimentũ ſalutis eterne, et ſi non totale ſaltẽ tẽporale, nec bonũ ſimplr̃ ſed malum. Scḋo q̃ñ ꝓmiſit non mortale nec veniale nec aliquod bonũ ſed purã priuationẽ melioris boni. vt ſi aliquis iurauit ſe nõ intraturũ religionẽ aut nõ ſeruaturũ virginitatẽ, vel nõ facturũ bonũ alicui niſi in q̃tum caritas vel p̃ceptũ coget ſicut aliq̃s iurauit nõ audire cõfeſſione cuiuſdã in ꝑpetuum niſi in morte, illo mõ non valet. Tertio q̃ñ ꝓmiſit qḋ in ſe bonũ eſt, iuramentũ eñ debet cadere ſuꝑ materiã debitã ⁊ ſuꝑ bonũ ex ſe ⁊ formalr̃: ⁊ tunc licet maius bonũ ꝑuet, valet: vt in iurãte matrimoniũ. q̃ñ autẽ nullũ bonũ iurat ſed ſolũ malũ: obligat ad culpã et iurãdo et obſeruãdo. q̃ñ ꝟo iurat qḋ nec eſt bonũ nec malũ, cuiuſmodi eſt pura priuatio melioris boni, nõ valet: ſed eſt peccatũ in iurando, ⁊ ſic obligat ad culpã ⁊ nõ obligat ad obſeruãtiã. tertiũ nõ obliget ad peccatũ: ſed liberũ eſt ſeruare ⁊ nõ ſeruare. Tertio q̃ñ eſt incautũ ex motiuo, vbi opinio prima videꝛ verior quo ad cõcluſionẽ: q2 licet iuratio ſit mala ſi tñ ſit bona res iurata obligat: ſicut ſi quis ſine deliberatione iuret ſe elemoſinã facturum: q2 nõ debet iurare niſi cũ deliberatione, tñ obligaꝛ. ſic aũt eſt hic: q2 i iurãdo ꝓpter malã intentionẽ certũ eſt ꝙ peccat: tñ q2 ipſe ſi iurat ꝙ cũ illa mala intẽtiõe iplebit votũ, inde eſt ꝙ ſub ie ꝓmiſſa nõ includiꝛ illa informatio male intẽtiõis ſed ſolũ eſt i ꝓmiſſiõe. ideo. ⁊c.

¶ Ad rationẽ cõtrariã dicendũ ꝙ facere bonum ꝓpter pctm̃ eſt tripl̃r. Uno mõ ꝓpter cõplacẽtiã pcti q̃ſi regratiãdo deo q̃ñ fuerit actor mali: ⁊ hoc eſt illicitũ. Alio mõ ꝓpter pctm̃ q̃ſi ꝓpꝛ diſplicentiã vt homo faciat inde penitẽtiã, ⁊ hoc eſt bonũ. Tertio mõ ꝓpter pctm̃. i. ꝓpter pcti exiſtentiã nõ placentiã nec diſplicentiam, ⁊ ita circũſtantia eſt indifferẽs, et iſta eſt de ratione cõditionis q̃ abſtrahit ab aliis duab⁹ extremis. cũ ei aliquid ꝓmittitur ſub cõditione illa exiſtente, ꝓmiſſio cõmittiꝛ ſiue ipſa placeat ſiue diſpliceat ſiue neutrũ. ſi eñ ꝓmitto dare fideiuſſori meo decẽ libras ſi ꝓpter me fuerit dãnificat⁹, diſplicebit michi ſi dãna incurrat, cũ ſtante cõditione teneor ſoluere: tñ non teneor ſoluere cũ diſplicẽtia dãnoꝝ: imo ſi ſoluendo cõplacet michi in dãnis eius q̃ forte poſtea factus eſt hoſtis me⁹, nichilominus liberor ex alia parte ſi ꝓmitto decẽ libras alicui ſi ꝓ me fecerit illud quod deſidero vel opto et fecerit teneor: nec oportet ꝙ ſoluens complaceat michi in illo: imo ſi mutato propoſito michi diſplicet, nichilomin⁹ teneor ⁊ liberor. Similiter ſi ꝓmiſi aliq̃ ſub conditione que poſt mortem meam cõtingit quando michi nec placet nec diſplicet: teneꝛ heres me⁹. ergo in oĩ ꝓmiſſione cõditionali res ꝓmiſſa abſtrahit vt ꝓmiſſa eſt et ſoluẽda ⁊ vt cadit ſub obligatione ab oĩ placẽtia ⁊ diſplicẽtia ꝯditionis q̃ erat a p̃ncipio placita vel diſplicita, ⁊ ſolũ reſpicit nudã facti exiſtẽtiã, ⁊ ad illã habet extrinſecã habitudinẽ ſic ꝙ nõ ea informaꝛ p ſe in ſoluendo: ſed ſi informaꝛ eſt p accidens nec cadit ſub obligatione ⁊ ita eſt in ꝓpoſito: q2 licet non iurauit illud bonũ ſub turpi cõditione niſi cũ turpi intẽtione: non tñ iurauit ſe facturũ illud bonũ cũ illa turpi volũtate: ſed iurauit abſolute ſe facere illud bonũ vñ ad illud teneꝛ. vnde in iure ꝓmiſſio rei turpis nõ eſt obligatoria etiã ipſo iure: vt ſi q̃s ꝓmittat occidere hoĩem: ſed promiſſio rei honeſte ſub cõditione turpi valet ipſo iure, licꝫ obſtet exceptio. vt ſi q̃s promittat decem libras ſi occidit hominem: quia licet ꝓmiſſio ſit turpis: tamen illa turpitudo non

Ad rõnes aũ oppõm includitur in re promiſſa. ¶ Ad primũ principale
dicendũ: ꝙ iuramentũ incautũ per quod voueretur il
lud quod de ſe eſt illicitũ: ⁊ iuramẽtũ ꝑ quod impe
ditur magis bonũ / non põt ſine detrimento ſalutis
ſeruari nõ enĩ ſolũ ẽ in detrimentũ ſalutis act⁹ quo
ꝓmittitur illud qđ eſt directe cõtra ſalutẽ: ſ3 oẽ illud
quod eſt contra ꝓmotionẽ ſalutis ſicut ẽ iuramẽtũ
de nõ intrãdo religionẽ vel nõ ſeruando virginitatẽ.
Ad ſecũdũ ¶ Ad ſcðm dicendũ ꝙ iuramentum quaten⁹ ẽ ĩcau
tum ĩ eiuſmodi ex culpa propria. q2 factum eſt ſine debi
ta deliberatione obligat iurantem niſi natura rei ꝓ
miſſe impediat quatenus eſt illicita.

¶ Queſtio ſecunda.

Primum Secundo queritur. vtrũ oẽ piuriũ
ſit peccatũ mortale. ⁊ vr ꝙ non
q2 ſicut iurare ꝓhibetur ita iurare
ſine cauſa hec enĩ videntur ↄtra
ꝑceptum decalogi nõ aſſumes
nomen dei tui in vanum. ſ3 iura-
re ſine cauſa non ſemp eſt pctm̃
mortale. g̃ nec iurare falſum: ⁊
tñ illud ẽ periurium. g̃. ⁊c.

Secũdum ¶ Item q̃ conſentit iuranti peccat mortaliter: ſ3 iu
dex exigens iuramentũ ab eo quẽ credit iurare falſũ
cõſentit vt peieret: ſed nullus dicit ꝙ iudex peccet
Tertium mortaliter. g̃ nec peierans. ¶ Itẽ ꝑꝑ periurium in-
currit aliq̈s infamiam ſm iurauit habetur. vi. q. i. cap.
infames. ſ3 ꝑꝑ periuriũ aſſertoriũ nõ ĩcurritur infamia
In oppoſm g̃ videtur ꝙ illud non ſit peccatũ mortale. ¶ In cõ
trariũ ẽ. q2 illud qđ cõtrariatur diuino ꝓcepto ẽ pctm̃
mortale ſ3 piurium ẽ huiuſmodi. dicitur eĩ Leuit. xix.
nõ piurabis ĩ nomine meo. ⁊ Aug. dicit in quodam
Reſpõſio. ſermone ꝙ falſa iuratio ꝑniciosa eſt. ſ3 nihil eſt per
nicioſum niſi peccatum mortale. g̃. ⁊c. ¶ Reſpõſio
tria videnda ſunt. Primo an oĩe piurium ſit pctm̃
mortale. Scðo de ↄparatione ei⁹ ad q̈dam alia pec
cata penes grauitatẽ. tertio an oẽ piuriũ ſit duo pec
cata vel vnũ tñ. De primo ẽ duplex modus dicendi
Primus ꝙ duplex ẽ iuramentũ vt pri⁹ dictum fuit. ſ.
Durãd⁹. q. v. hui⁹ diſ. aſſertoriũ ⁊ ꝓmiſſoriũ. et ſm hoc ẽ duplex piurium
vnũ quo aſſeritur falſum aſſertorie. aliud q̃ ꝓmittitur
aliq̈d qđ poſtea nõ redditur. de p̃mo piurio dicũt ꝙ ſi
iurans aduertit ſe iurare falſum ſiue ſerio ſiue ioco
ꝑiuret peccat mortaliter: cu⁹ rõ eſt q2 oẽ illud ĩ quo
cõtemptus dei ĩcluditur eſt pctm̃ mortale: ſ3 piurium
quo ſcienter iuratur falſũ ſiue ſerio ſiue ioco. ẽ directe
in cõtemptũ d̾itũ ẽ ex genere dicti eo ꝙ de⁹ q̃ ẽ veri
tas aſſumitur in teſtimoniũ falſitatis. g̃ tale piurium
ẽ peccatũ mortale. Nec excuſat cõſuetudo q̃ magis
dicenda ẽ illicita corruptela nec ioc⁹ pl⁹ ꝙ ſerium.
Si aũt iurãs non aduertat ſe iurare: ſ3 ex lubrico lĩ
gue iuret falſum põt excuſari a piurio vt a peccato
mortali. q2 nihil ĩputatur hoĩ ad pctm̃ mortale niſi ꝙ
facit ſciẽs ⁊ volẽs. g̃. ⁊c. ¶ Ali⁹ mod⁹ põt imaginari
Ali⁹ mod⁹ dicẽdi q̃ eſt doctoris. primo q̈dẽ de piurio aſſertorio ⁊ ꝓbatorio ꝙ ſit pec
catũ mortale. Rõ eſt. q2 ẽ mẽdatium iuramẽto firma
tũ ⁊ ſic ꝑniciosũ ꝑꝑ irreuerentiã dei ſi hõ aduertat
de mẽdatio ⁊ iuramẽto alias ꝑꝑ ĩaduertentiã excu
ſatur ꝑꝑ lubricã lingue q̈ null⁹ hominũ domare po
tuit magis q̈ in actu exteriori ſicut ĩ homicidio vel
furto ⁊ talib⁹ q2 ĩ talib⁹ nõ ſine deliberatione maio
ri mouetur exteri⁹. qđ eĩ ꝟ ſe ẽ mortale ex ĩdelibera
tiõe leui⁹ fit ⁊ q̈nq3 veniale ⁊ magis ĩ actib⁹ ĩterιori
bus ⁊ lingue q̈ in aliis exteriorib⁹. De periurio au
tem promiſſorio videtur ſtatim homo periurus: cũ
iurat ſe aliq̈d dicturũ vel facturum / niſi dicat: ſi do
min⁹ voluerit vel ſi potuerit ⁊ huiuſmodi. q2 de fu
turis ⁊ cõtingentib⁹ nõ eſt determinata veritas a-
pud homies. vñ videtur piur⁹ q̃ dubiũ aſſerit: ſ3 licet
ↄſulti⁹ eẽt ſm cõſiliũ btĩ Iacobi illã additionem ap
ponere ĩ oĩ ꝓmiſſione de futuro nichilominus tñ qui
non apponit expreſſe ⁊ explicite tamẽ excuſatur ex
cõi ĩtentione debita iurantis ⁊ recipientis / nõ eĩ ĩtelli
dit iurare ſe ſoluturũ niſi poſſit. vñ ĩtendit iurare ſe
facturũ poſſe ſuum ⁊ ille q̃ recipit ſi intenderet ꝙ il
le teneretur ſoluere etiã ſi non poſſet iniuſtus eſſet
ideirco ſi facit qđ põt de ſoluẽdo ⁊ ſi nõ poteſt ſolue
re dilationẽ petendo nõ vr piurus / alias piur⁹ eſſet
verũ aũt teneatur vendere vel obligare res ſuas cre
do ꝙ ſicet etiã cedere bonis ſuis ſi aliter ali⁹ dilati
onẽ dare non vult non obſtante ꝙ illud poſſum⁹ qđ
commode poſſumus. q2 illud habet ſuũ ĩtellectum.
¶ Quãtum aũt ad ſcðm de grauitate piurii ꝑ com
Secũdus articulus Durandus vbi ſupra parationẽ ad alia pctã puta ad homicidiũ eſt duplex
mod⁹ dicendi. vn⁹ ẽ ꝙ piurium ex ſuo genere ẽ gra-
ui⁹ peccatũ q̈ ſit homicidiũ. qđ ꝓbatur ſic tãto pec
catũ ẽ graui⁹ ex ſe: ⁊ ex ſuo genere quãto cadit ſup
materiã magis ĩdebitã quãuis enim grauitas per
S. tho. q̃lĩ. i. art. xviii. Egidi⁹ de roma ĩ q̃lĩ. Similiter de viterbio accidens attẽdatur ĩ peccatis ex motiuo ad peccan
dũ grauius eĩ peccat ⁊ in eodẽ genere peccati pec-
cans ex electione q̈ peccans ex ignorantia vel ĩfir
mitate tñ grauitas peccatorum per ſe attenditur ex
proportione actus ad materiam ſiue ad obiectum:
ſed actus periurii magis cadit ſuper materiam ma
gis idebitã q̈ actus homicidii. g̃ piuriũ ẽ mag' pec
catũ q̈ homicidiũ. Maior iã patet. Sed minor ꝓba
tur. q2 cũ pl⁹ teneamur deo q̈ ꝓximo piuriũ ꝙ ẽ ↄ
irreuerentiã dei mag' cadit ſup idebitã materiã q̈
hoĩcidiũ qđ ↄ iniuriã ꝓximi ¶ Ali⁹ ẽ mod⁹ dicẽdi hu
ic totaliter cõtrari⁹. ſ. ꝙ homicidiũ eſt graui⁹ pecca
Ali⁹ mod⁹ tum q̈ piurius. qđ ꝓbatur ſic illud peccatũ ẽ graui⁹
qđ opponitur maiori bono: ſ3 homicidiũ opponitur
maiori bono q̈ piurium. opponitur eĩ dilectioni ꝓ
ximi ipſm homicidiũ. piurium aũt opponitur latrie
q̃ eſt minus bonum caritate. g̃ piuriũ non eſt graui⁹
ipſo homicidio: ſed econuerſo. Et videntur iſti ĩ ad rõnes
alterius ptis dicentes ꝙ nõ oz ꝙ ſicut ſe hz obiectũ
ad obiectum ita actus ad actum quando actus ſunt
diuerſarum rationum: ſed ſolum qñ act⁹ ſunt vnius
rõnis. Exẽpli gratia. graui⁹ ẽ iniuriari pñcipi q̈ ciui verbo ſ3
ſi quis iniurietur principi verbo dicendo ei ↄuiciũ. ciui
autẽ facto occidẽdo ipſm. graui⁹ eſt pctm̃ ↄmiſſũ ĩ ciuẽ
q̈ in principem. a ſimili põt dici ꝙ ſimilis irreueren
tia facta contra deum grauior ẽ / q̈ facta contra ꝓ-
ximũ. ſicut cum dicitur verbũ irreuerẽtie cõtra deũ
ſicut facit ĩ piurio factũ aũt extreme iniurie contra
proximum vt fit in homicidio non eſt ĩcõueniens ꝙ
hoc ſit maius peccatum q̈ illud. Quamuis illi de a-
lia opinione poſſunt dicere ꝙ homo eſſet verum vbi
pñceps ⁊ ciuis hẽrẽt aliquã ꝓportionẽ ſ3 de⁹ ĩpro
portionaliter excedit oẽm creaturã: ⁊ iđ oĩs ĩiuria
facta contra ipſum excedit ĩiuriã factã cõtra ꝓxi-
Confirmat̃ doc. opi. ſãcti thome. mum. quicq̈d tñ hoꝝ ſit verius nichilominus omne
periuriũ ſcienter factum ⁊ dictum eſt mortale pctm̃
¶ Inquirendo autem de his prima opinio que eſt
Thome affirmatur primo ſic. Auguſtinus ĩ littera
grauius peccat q̃ iurat per verum deũ fallaciter q̈
qui per falſos deos veraciter. ſed ille peccat graui⁹
q̈ homicida: cum ſit ydolatra. ergo ⁊ iſte. ¶ Scðo
Auguſtinus in littera. qui ſciens inducẽs alium ad
periurium vincit homicidam: ſed ſicut inducere ad
aliquid non eſt malum: niſi q2 illud eſt malum / ita
non eſt grauius malum niſi illud ſit grauius. et ſm
hoc poteſt dici ad argumentum ꝙ peſſimũ opponitur

poſſeſſio inchtū hmōi homicidiū aūt opponit̄ ca-
ritati inchtū eſt ꝓximi.ſic autē ipſa non eſt melior
latria ſed inchtū ē dei.Rſſionē autē altā bene eua
cuāt:q̄ ꝓporcio limitata cōtumelie principi ꝛ ci-
uis facit ꝙ tm̄ pōt creſcere iniuria ciuis ꝙ excede
ret iniuriā pncipis:ſed minima iniuria dei in infi-
nitū excedit iniuriā modicā ꝓximi ꝗ ꝓ ꝯſequens
nō poteſt tm̄ creſcere ꝙ excedat: imo nec illaꝫ dei
ꝙ attingit.Nec tm̄ forte cū dicat Tho. piuriū eſſe
grauiꝰ homicidio ex gn̄e ꝑ hoc ſeq̄t̄ ꝙ ſit grauiꝰ
ſimplr̄.ſi q̄s autē teneret cōtrariā opinionē poſſet
reſpōdere ad ꝓmū ꝙ ydolatria illa forte nō ē gra
uior homicidio q̄ nō in ea ſiſtit. ¶ Ad ſecundum
poſſet dici ꝙ inducens ad piuriū grauiꝰ peccat ꝙ̄
homicida ſed nō ꝙ̄ inducēs ad homicidiū ꝓpt̄ ra
tionē Auguſtini:q̄ inducens ad piurium occidit
duas aīas/homicida vnū corpꝰ ꝛ vnā aīam. Indu
cēs autē ad homicidiū occidit duas aīas ꝛ vnum
corpus/et ſic grauiꝰ eſt homicidiū vbi eſt mors aīe
vnius ꝛ corpis alteriꝰ ꝙ̄ piuriū vbi eſt ſolū mors
aīe vniꝰ. Itē grauiꝰ eſt inducere ad homicidiū vbi
eſt triplex mors ꝙ̄ ad piuriū vbi eſt duplex:ſꝫ gra
uius eſt inducere ad piuriū ꝙ̄ ſimplex homicidiū
Item nō obſtat ſi q̄s dicat ꝙ in piurio nō pōt diſ-
penſari ſicut in homicidio:q̄ ſm̄ iſtā rationē men
daciū iocoſum eſſet grauiꝰ peccatū ꝙ̄ hoīcidiū:q̄
eſt indiſpenſabile vt videbit̄ in ſequēti diſtinctiōe
3. articulꝰ. ¶ Quantū ad tertiū an piurium ſit duplex pecca
tum ꝓpter duplicē circūſtantiā malā quarū vna
eſt mendaciū:alia ſacrilegiū vel irreuerentia dei
Soḋ. an ſit vnū tm̄ ꝓpter vnitatē ſubſtātie actus.eſt eñ
ꝑ iuriū iuramēto firmatū mēdaciū. ¶ Procedūt
autē ſic aliq̄ inquirētes an circūſtantia aduenīēs
actui morali pluriſicet euꝫ in eſſe moris. Q: ꝓmo
premittūt q̄dā ꝓambula. Scdo reſpōdēt ad q̄ſtio
nē. Tertio remouēt q̄dam dubia. ¶ Preambula
ſunt tria. Primo eñ oſtendūt q̄d facit eſſe morale
Ubi ſciendū ꝙ alicui ꝯuenit eſſe in genere moris
ſm̄ ꝙ habet ordineꝫ ad rationē:q̄ actus moralis
eſt actus hoīs ſm̄ ꝙ homo:homo autē eſt hmōi ꝑ
rationem. Dupl̄r aūt poteſt ſe habere aliq̄s actus
ad rationē. Uno modo ꝙ ſit eſſentialiter actꝰ ra-
tionis ſicut intelligere et ratiocinari Alio modo q̄
eſt regulatꝰ a rōne.et iſto modo actꝰ volēdi ꝛ actus
exteriores iperati a rōne habēt ordinē ad rōnē ſi-
cut ad regulā/ꝛ q̄ñ iportāt ordinē ad rōnē rectam
ſm̄ conuenientiā/tūc ſunt bona ſm̄ eſſe moris.q̄ñ
ꝓo ſm̄ diſcōuenientiā/tunc ſunt mali. ꝛ ſic Diony
ſius dicit ꝙ bonū hoīs eſt eſſe ſm̄ rōnē. Unde ꝓ-
pter hoc ꝙ eſſe moris cōſequit̄ rem ex cōparatio-
ne quā habet ad rōnē/ſequit̄ ꝙ actꝰ q̄ ſunt vniꝰ ſpe
ciei ſm̄ eſſe nature ꝓut ꝯparant̄ ad potētias infe-
riores differūt ſpecie vel genere ſm̄ eē moris ꝓut
ꝯparant̄ ad rationē/ſicut cognoſcere ſuā ꝛ cogno
ſcere nō ſuā. ꝓut cōparant̄ ad potētiā vegetatiuā
vel generatiuā ſunt vniꝰ ſpeciei:ſed prout iſti duo
actꝰ cōparant̄ ad rationē que appetit alterū vt or
dinatum/et alterum refugit vt inordinatum/dif-
ferunt genere ſm̄ eſſe moris. Scdo quid ſit circū
ſtantia/et dicit̄ circunſtantia alicuiꝰ eo ꝙ concur-
rit ad ipſum/nec intrat rationem vel eſſentiam eiꝰ
Unde circunſtantia actus moralis dicitur q̄d ad
uenit actui iam conſtituto in eſſe moris: nec itrat
rationē eius:ꝛ q̄ illud quod non intrat rationem
ſuperioris quandoq̄ intrat rationem inferioris:
Ideo id quod eſt circunſtantia actus conſiderati

ſm̄ cōmunem rationē poteſt eſſe intraneuꝫ et non
circūſtantia eidem actui conſiderato ſm̄ ſpecialē
rationem.et q̄d eſt circunſtantia vnius actus po-
teſt eſſe de ratione alterius. Tertio quō circūſtā-
tia diuerſimode ſe habeat ad eſſe moris. Et ſcien
dum ꝙ cū vnūquodq̄ ꝯſequatur eē moris in ordi
ne ad rationem dicet̄ circunſtantia ꝑtinere ad eſſe
moris ſiue participare ad eſſe morale ſm̄ ꝙ ipor-
tat aliq̄d ꝑtinens ad rationem vel ſm̄ cōuenien-
tiam vel ſm̄ diſconuenientiam:ꝛ ſm̄ hoc poteſt tri-
pliciter ſe habere circunſtātia. Uno modo vt nec
ſm̄ ſe nec alio preſuppoſito aliquid importat per-
tinens ad rationem:nec ſcd̄m conuenientiam nec
ſm̄ diſcōuenientiam:ſicut eſſe in veſte alba vel ni-
gra nihil facit ad hoc ꝙ aliq̄s bene vel male agat
aut patiatur.et talis circunſtantia omnino ſe ha-
bet per accidens ad actum moralem/ꝛ nullā oīno
varietatem facit in actu morali. Alio modo ꝙ cir
cunſtantia directe ꝛ ſm̄ ſe non iportet aliquid ꝑti
nens ad rationē ſed aliquo preſuppoſito ſic: ſicut
accipere rem in parua vel magna quantitate ſm̄
ſe et directe nō importat aliquid ad rationem ꝑti
nens:ſed preſuppoſito ꝙ res aliena accipiat̄ bene
importat:q̄ maiorem diſconuenientiam ad ratio
nem importat accipere multum ꝙ̄ accipere parū:
quia quanto plus accipit tanto plus nocet proxi-
mo.ꝛ talis circunſtantia nec mutat nec conſtituit
ſpeciem ſed auget peccatum in eadem ſpecie. Ter
tio modo poteſt ſe habere circunſtantia ad ratio-
nem ita ꝙ directe ꝛ ꝑ ſe importat aliquid ꝑtinens
ad rationem/et talis circunſtantia conſtituit ſpe-
ciem in eſſe moris ꝛ variat:ſed q̄ñq̄ conſtituit eā-
dem ſpecieꝫ cū eo cui addit̄/ſicut ex genere ꝛ diffe
rentia conſtituitur vna ſpecies:q̄ñq̄ vero conſti-
tuit aliam peccati ſpeciem oīno diſparatam. Exē
plum de primo ponunt q̄dā de luxuria ꝛ adulte
rio furto ꝛ ſacrilegio:q̄ ſi ei q̄d eſt cognoſcere nō
ſuam q̄d ꝑtinet ad peccatum luxurie ſimpl̄r dictū
addatur ꝙ illa ſit coniugata alteri cōſtituitur ex
vtroq̄ vna ſpecies luxurie que dicit̄ adulterium.
ſimiliter ſi furto addatur circunſtantia loci ſtatim
conſtituitur vna ſpecies furti que dicitur ſacrile-
gium Exemplum ſecundi/q̄ñ aliquis furatur ꝓ-
pter mechari/tunc enim finis qui eſt mechia nō fa
cit vnam ſpeciem peccati cum furto:ſed importat
aliam ſpeciem peccati oīno diſparatam. Sed pri-
mum exemplum nō valet ita nude vt ꝓponit̄ ſcꝫ ꝙ
in adulterio ꝛ ſacrilegio non ſit niſi vna ſpēs pec-
cati/et hoc oſtendit̄ tripliciter de ſacrilegio. Pri
mo/q̄ due diſſormitates diſparate:quaꝝ vna nō
eſt per ſe determinatiua alterius faciunt duo pec
cata formaliter et diſtincta ſpecie:ſed accipere rē
alienam et irreligioſitas que pertinet ad irreue
rentiam:loci ſacri ſunt hmōi.ergo ſacrilegium in
quo concurrunt iſte due deformitates non eſt vnū
peccatum tm̄:ſed plura formaliter. Scdo/ q̄ illa
quorum vnum inuenitur ſine alio non vident̄ ꝑti-
nere ad vnam ſpeciem vel vnam ſpeciem cōſtitue
re/vel etiam ſe habere ſicut genus ꝛ ſpecies: quia
ſpecies non poteſt inueniri ſine genere:ſed ſacrile
gium inuenitur ſine furto. ſicut cum aliquis acci
pit rem ſuam de loco ſacro cū irreuerentia vel vio
lentia eiuſdem. furtum etiam frequēter ſine ſacri-
legio cōmittitur.ergo vnum non eſt ſpecies alte-
rius/nec ambo vna ſpecies. ¶ Contra maiorē ar
guitur:q̄ anima itellectiua et alie due in homine

cōuenīūt in vnā eſſentiā que alibi ſeparantur. So
lutio. aīa intellectiua nō īuenit̄ ſine alīs licet ecō
uerſo. Sed iterū cōtra. q2 corpus ⁊ aīa inueniunt̄
ſeparata/⁊ tñ cōiuncta faciūt vnā eſſentiā/multa
talia eſt inuenire. vñ nō videt̄ valere argumentū
gr̄a forme: et q̄uis illū modū arguēdi teneat ph̄s
3. de aīa. ad ꝓbandū differētiā inter ſenſum ⁊ itel
lectū. ¶ Tertio q2 duplex pena nō debet̄ niſi du-
plici pctō: ſed ſacrilegio debet̄ duplex pena ſcȝ ex
cōicatio ꝓpter irreuerentiā loci ſacri: ⁊ decapita
tio ꝓpter acceptionē rei aliene ergo. ⁊c. Et idem
poſſet deduci de adulterio in quo cōcurrūt luxu-
ria ⁊ iiuſticia. ¶ Nec obſtat ꝙ in ſacrilegio nō eſt
niſi vnus act⁹ exercit⁹: q2 vnitas pctī nō attendit̄
ſm̄ vnitatē vl̄ pluralitatē actus in eſſe nature: ſed
ſm̄ vnitatē vel pluralitatē deformitatis ſiue diſcō
uenīētie ad rationē/ et ideo q2 in vno actu adulte-
rij et ſacrilegij ſunt plures deformitates ſiue plu-
res diſcōuenientie ad rationē quas rō formaliter
accipit vt plura: ideo ibi plā ſunt pctā. Poſſet au-
tem reſponderi ad rationē de duplici pena ꝙ in di
uerſis formis eidē delectatiōi debet̄ duplex pena
¶ Quātum tñ ad aliqd̄ pōt ſuſtineri qd̄ dicit̄ de
adulterio qd̄ eſt vnū pctm̄ tali vnitate qua nō pōt
eſſe vnū pctm̄ mechia et furtū: q2 illa plura q̄ ſunt
in adulterio ſm̄ ſe accepta/ cōſtituūt vnāquamq3
ſpeciē illoꝝ duoꝝ pctōꝝ q̄ ſunt in adulterio ſm̄ ꝙ
diuerſimode pt̄ accipi vnū vt detīminās ⁊ aliū vt
detīminabile: q2 ſi accipiat̄ cog̃noſcere nō ſuā vt gen⁹
⁊ vt determiabile/ ⁊ addat̄ ei vt determiatiuū ei⁹
hoc ꝙ eſt vxor alterius/ cōſtituit̄ ex his duob⁹ ſic
acceptis ſpecies luxurie q̄ dicit̄ adulteriū. Si ve-
ro accipiat̄ econuerſo illud qd̄ ꝑtinet ad iiuſticiā
vt gen⁹ et vt determinabile puta appropriare ſibi
vſum rei aliene ⁊ addat̄ ei vt determiatiuū: ſed in
quo eſt talis vſus ſcȝ exercere actū venereum cō-
ſtituitur ſpecies iniuſticie particularis ita ꝙ ſunt in
iſto actu duo pctā ſed vnūquodq3 iſtoꝝ conſtituit̄
in illis duob⁹ diuerſimode ordiatis: ſȝ ex mechia
⁊ furto qualitercūq3 ordinatis nūq̄ cōſtituit̄ vna
ſpecies pctī/ ⁊ q̄tum ad hoc pōt eſſe verū qd̄ dicit̄
de vnitate adulterij reſpectu furti et mechie.
¶ Quantū ad ſecundū reſpondent ad queſtionē
ſic/ ꝙ ſola circūſtantia q̄ ſm̄ ſe ⁊ directe importat
aliquē ordinē ad rationē plurificat actum ſm̄ eſſe
moris nō tñ ſemꝑ: q2 q̄nq3 cōſtituit vnā ſpeciē cū
eo cui addit̄: ſed q̄ñ cōſtituit aliaȝ ſpeciē ab eo cui
addit̄/ tunc plurificat eſſe moris. Q3 autē ſola cir
cunſtātia talis plurificata poſſit plurificare pctm̄
ꝓbant dupl'r. Primo/ q2 vn⁹ mos nō deſtruit aliū:
ſed conditio moralis adueniēs actui indifferenti
dat ei eſſe morale. ergo cōditio moralis adueniēs
actui iā cōſtituto in eſſe morale dabit aliud eē mo
rale. et ideo circūſtantia includēs aliqd̄ directe ꝑ
tinēs ad mores plurificabit actū moraleȝ cui ad
uenit in eſſe moris. ¶ Preterea/ ens naturale ad-
ditū alteri enti actu cū eo facit plura entia in eſſe
nature. ergo ꝯditio moralis addita actui iā cōſti
tuto in eſſe morali plurificabit eſſe morale. ¶ Ex
hoc diceret̄ ad queſtionē ꝙ ſicut ſacrilegiū eſt du
plex pctm̄ ꝓpter duplicē deformitatē quarū q̄libȝ
ꝑ ſe ſumpta eſſet pctm̄ ſic etiā piuriū. cū eīn gen⁹
ꝑ ſe nō p̄dicet̄ de differētia diuiſiua et cōſtitutiua
ꝑ ſe illa circūſtantia q̄ eſt ꝑ ſe pctm̄ nō eſt differen
tia cōſtituens cū alia vnā ſpeciē pctī: ſed quelibet
ꝑ ſe eſt integra ſpecies ⁊ diuerſa peccati.

¶ Quantum ad quartum mouent ⁊ ſimul remo- Sol'
uent quatuor dubia. Primum eſt ꝙ vnitas actus
attenditur ſm̄ vnitatē formalem obiecti: ſed in oī
actu voluntatis qui eſt vn⁹ ſm̄ eſſe nature eſt vnū
formale obiectū: q2 vel eſt finis ſm̄ ſe/ ⁊ tūc cōſtat
ꝙ eſt vnum formale obiectum eius tm̄: vel eſt ali-
cuius ꝓpter finem/ ⁊ tunc idē: q2 finis eſt ratio ap
petēdi ea q̄ ſunt ad finem. ¶ Solutio. Licet finis Solutio.
principalius appetat̄: tamen etiā qd̄ eſt ad finem
appetit̄/ ⁊ eſt aliquo modo formale obiectum vo-
luntatis licet nō ſit finis. vnde ſcd̄m ph̄m. qui fu-
rat̄ ꝓpter mechiam eſt fur et mechus: ſed magis
eſt mechus q̄ fur. et ideo q2 illud quod appetitur
ꝓpter finem habet aliquā formalitatem reſpectu
actus voluntatis licet nō cauſatā ſicut finis. ideo
poteſt dare eſſe morale alicui voluntatis/ ⁊ ꝑ cōſe 2
quens plurificare ipſi eſſe moris. ¶ Preterea in-
tentio operi morali nomē imponit: ſed in oī actu
voluntatis eſt vna intētio. ergo ⁊ vnū eſſe moris. Solutio.
¶ Solutio. Intētio imponit nomen actui in bo-
nitate vel malicia/ non autem in vnitate vel plura
litate moris: ita ꝙ intentio praua duos actus fa-
cit/ vnum in malicia. i. facit vtrūq3 malum: ſed ta-
men cū bonum et ens cōuertant̄ ſicut habēt duas
entitates morales ſicut ⁊ duas malicias: q̄uis in
tentio ſit differentia vna. vnde intētionis vnitas
dat vnitatem numeralem in eſſe nature nō moris
¶ Preterea. plura concurrētia quoꝝ vnū eſt ma- 3
teriale/ aliud formale non conſtituūt niſi vnū: ſed
q̄ñ voluntas vult vnum ꝓpter aliud/ illud qd̄ eſt
ad finem ſe habet vt materiale/ finis vt formale/
etiā in genere moris. ergo. ⁊c. ¶ Solutio. qd̄ eſt Solutio
ad finem licet reſpectu finis ſit aliquo modo ma-
teriale ⁊ potentiale/ nō tamen pure potētiale ma-
teriale ⁊ potentiale in eſſe moris: imo eſt tale ma-
teriale qd̄ tamen habet aliquā actualitatem ⁊ for
malitatē reſpectu actus voluntatis. ¶ Preterea 4
ꝙ actus moralis habeat ſpeciē a voluntate nō ab
obiecto: q2 Anſel. dicit. ſi angel⁹ neceſſario appe-
teret aliqd̄ ſibi cōueniēs vel diſcōueniens nō ipu-
taret̄ ſibi ad iuſticiā vel iiuſticiā. ¶ Solutio. act⁹ Solutio
moralis habet ſpeciē ab obiecto nō ſicut cōpoſitū
dicit̄ habere ſpeciē a forma ſibi itrinſeca/ ſed ſicut
forma dicit̄ habere ſpeciē a cauſa efficiente: quia
oīs forma a ſeipſa ⁊ per ſeipſam eſt in ſpecie. vnde
nec ſic poteſt habere ſpeciē a voluntate: q2 non eſt
itrinſeca ſuo actui ꝑ idētitatē eſſentie ſicut nec ob
iectum. a volūtate autē habet putabilitatē. nec vo
luntas ſcd̄m ſe bonitatem vel maliciam actui in-
differenti tribuit: ſed hoc facit inq̄tuȝ mota a bo
no obiecto vel malo ſcȝ fine bono vel malo.
¶ Ad argumentū primū dicūt ꝙ iurare ſine cau Ad rōnes
ſa nō directe ꝓhibet̄ p̄cepto decalogi: q2 vana iura aū̄ oppoſi
tio eſt q̄ realiter cōfirmari nō pōt: qd̄ aūt iuratur
ſine cauſa pōt vere firmari: ſed nō qd̄ falſe. ¶ Ad Ad ſcd̄m.
ſecundū dicendum ꝙ iudex exigēs iuramentū ad
petitionē partis ⁊ ſm̄ ꝙ ordo iuris exigit nō ꝯſen
tit piurāti etiā ſi ꝓbabiliter credat ipſuȝ piuraturum: q2 hec exactio nō eſt iudicis ſed partis et le
gis. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ nō ꝓpter qd̄libet pec Ad tertiū
catū mortale efficit̄ qs infamis ipſo iure vt patȝ
de fornicatione et multis alīs peccatis mortali-
bus. vnde nullum argumentū eſt ꝙ piuriū non ſit
peccatū mortale: q2 ex quolibet piurio nō reddit̄
homo infamis ipo iure: ſed ſolū poſt ſententiam
diffinitiuam latam contra ipſum in cauſa accuſa-

tionis.reputaẽ autẽ infamis ipſo iure qꝛ frãgit votum vel iuramentũ ꝑmiſſoriũ ſolẽniter factũ:cuius ratio eſt iſta: qꝛ in poteſtate ꝑmittẽtis remanet poſtꝗ̃ iurauit vt det ſuo iuramẽto veritatem/ qḋ non contingit in iuramento aſſertorio.

¶ Queſtio tertia.

TErtio q̃riẽ de caſu cuiuſdam nouicij q̃ talis fuit de facto. Quidã iuuenis tredecim annoꝝ cũ dimidio itrauit ordinem ꝑdicatoꝝ. mater q̃ ſcḋo nupſerat/infra terminũ ipm̃ repetiit:et ipſe poſtea iurauit cuidã auũculo ſuo ꝙ ĩfra certum diẽ nouiciat⁹ ordinẽ exiret redeũdo ad ſecularẽ vitã. ¶ Ex hoc ergo facto inſurgũt quatuor queſtiones. ¶ Prima q̃ſtio eſt/vtrum matri cõuolãti ad ſecũda vota cõpetat ius irritãdi ingreſſum pupilli ex marito ꝑmortuo ſuſcepti. ¶ Secũda queſtio eſt/ vtrũ parẽtib⁹ vel tutorib⁹ cõpetat ius irritãdi ingreſſum filij vel pupilli ꝓximi pubertati. ¶ Tertia queſtio eſt/ vtrũ iuramentũ nouicij de exeũdo ordinẽ ꝛ redeũdo ad ſecularẽ vitã/ſit licitum ꝛ obligatorium aut non? ¶ Quarta q̃ſtio ẽ/ ſuppoſito ꝙ ꝑdictuꝫ iuramẽtũ eſſet licitũ:an ipſo nõ impleto poſſit licite in ordi
Ad.1.que ſtiũculam ne remanere? ¶ Ad primã queſtionẽ arguiẽ ꝛ videẽ ꝙ matri q̃ ad ſecũdas nuptias cõuolauit/non cõpetat ius irritandi ingreſſuꝫ filij ĩpuberꝭ:qꝛ ad illũ ſolũ ꝑtinet ius irritãdi ingreſſum monaſterij qui habet poteſtatẽ ſuꝑ ingredientẽ vel poteſtatẽ dominicaꝫ:ſicut dñs põt irritare ingreſſum ſerui infra terminũ/vt in decre. liij.diſtin.ca. ſi quis. vel poteſtatẽ tutoriã/q̃ ſe extendit ad gubernationẽ ꝑſone ꝛ rerũ.vnde ꝛ tutores pñt retrahere pupillos ſuos infra annũ ꝛ diẽ/ vt in decre. xx.q.ij.c. puella.vel poteſtatẽ cõiugatẽ ꝑ quã equaliter vn⁹ cõiunx habet poteſtatẽ in corp⁹ alteri⁹ matrimonio cõſummato. vnde vn⁹ põt ingreſſum alterius irritare. vt extra de cõuerſione ꝯiugatoꝝ fere per totũ. vel poteſtatẽ patriã/vt diciẽ in ꝑdicto caplo puella.ꝙ parẽtes pñt irritũ facere ĩgreſſum filiorũ ĩpuberũ ꝛ infra annũ ꝛ diẽ. parẽtes autẽ debẽt intelligi illi ſoli q̃ habẽt filios in ſua poteſtate/ſicut pater ꝛ au⁹ habẽt filium ꝛ nepotẽ nõ emãcipatos vel in poteſtate tutoria:qꝛ tutela eſt vis ꝛ poteſtas in capite libero/ſicut mater ꝛ auia q̃ñ tutele officio fungi poſſunt/vel ſicut pater ꝛ au⁹ in legitima parentum tutela. ad illũ autẽ q̃ non habet ſuꝑ ingredientem aliquã poteſtatẽ de ꝑdictis/nec habet nec hẽre debet regimen/gubernationeꝫ/diſpoſitionẽ/ordinationẽ ſuꝑ ingredientẽ/ nec q̃tũ ad ꝑſonã ei⁹/nec q̃tũ ad bona:ſed de iure ſubtrahiẽ ſibi totalis gububernatio eidem ꝛ debet alteri cõmitti:nec ad illũ vllo mõ ꝑtinet ius irritãdi ingreſſum q̃tũcunq; alis iure ſanguinis ꝓxim⁹ ſit vel cõiunct⁹:qꝛ ius irritãdi ingreſſum aut ꝑtinet ratione ſanguinis aut rõne poteſtatis.nõ ratione ſãguinis:qꝛ cũ ceſſante cauſa ceſſet effect⁹: ſi tota cauſa irritãdi eſſet ius ſanguinis.ergo dñs/ coniunx/tutor extrane⁹ nõ poſſent irritare q̃ non ſunt ſanguine cõiuncti:et fratres q̃ ſunt ꝓpinquiores auo ꝛ auia poſſent magis irritare q̃ illi/qḋ eſt cõtra iura q̃ de cõiunctis ſolos parẽtes admittunt: aut ius irritãdi ĩgreſſum cõpetit rõne ꝑtãtis per quã ingrediẽs irritãtis regimen eſt ſubiectus: et tũc q̃tũcunq; irritãs ſit cõiunct⁹vt pater vel mater ſi tñ nullã poteſtatẽ vel gubernationẽ habeat ſuꝑ ĩgredientẽ /nec q̃tũ ad ꝑſonã:nec q̃tũ ad bona irritare nõ põt:qꝛ ceſſat cauſa finalis et totalis irritãdi. Cũ igiẽ mater cõuolãdo ad ſecũdas nuptias ꝑdiderit tutelã filij ꝛ ex toto gubernationẽ eius ꝛ q̃tũ ad ꝑſonã/et q̃tũ ad bona ſm̃ iura que ampli⁹ nõ cõfidunt de ea/ita ꝙ nullam rem a filio alienataꝫ poſſet retraheret:pari rõne nec ipſummet volẽte ſe alienare põt tpã retrahere vt in religiõis ingreſſu. Nec obſtat ca.xx.q.j.ca. addidiſtis.ca. quicũq;.q.ij.ca.ſi in qualibet. in q̃b⁹ videẽ mater tm̃ poſſe q̃tũ pater circa ĩgreſſum filij. Primo/qꝛ illa capl̃a ꝛ ſi dicãt ꝙ maẽ poſſet filiũ offerre ſicut pater:nõ tñ dicũt ꝙ maẽ poſſit eq̃ auferre vel extrahere ſicut pater:nec ſequiẽ ſi põt equaliter religioni offerre ꝙ ꝓpter hoc poſſit equaliter religioni auferre: qꝛ vnũ eſt in fauorẽ religionis: et ideo in ei⁹ leſionẽ retorq̃ri nõ debet. Scḋo poteſt ſolui ad caplm̃ addidiſtis. ꝛ ad ca.ſi in qualibet.ꝙ ĩtelligunẽ de matre q̃ eſt tutrix/ vel de matre cui ꝯſentit pater.et ita loquiẽ caplm̃ quicũq;. qꝛ cõſtat ꝙ anna filiũ ſuũ obtulit tẽpto de cõſenſu viri vt habeẽ.i.reg.i ca.ꝛ.2. vel ſicut dicit glo. in ca. addidiſtis .cũ diciẽ pater vel mater/exponendũ eſt vel ꝑ et. ſola tñ mater non põt vt dicit ibi glo. qꝛ non habet filiũ in ſua poteſtate. Nec obſtat glo. in ca.ſi in qualibet.q̃ dicit ꝙ fili⁹ eq̃ eſt in poteſtate patrꝭ ſicut matris q̃tũ ad hũc caſum: qꝛ nõ dicit hoc aſſertiue vt patet ex modo loquendi qꝛ talis eſt: diſſ velit dicere ꝙ eq̃ ſit.ꝛc. Vel loquiẽ de matre que non cõuolauit ad ſecũda vota : ſed viuẽte pr̃e eodẽq; marito habet aliqualẽ gubernationẽ filij cõmunem cũ patre licet nõ ſit tutrix/nec habeat patriã poteſtatẽ:ꝛ tũc forte põt irritare ingreſſum filij patre inſcito vel inuito. ſecus autẽ eſt de matre que cõuolat ad ſecũda vota:ac ꝑ hoc priuaẽ ol regimine filioꝝ primi mariti. ¶ Item non obſtat ꝙ ſicut in patre irritãte nõ diſtiguiẽ vtrũ cõuolauerit ad ſecũda vota an nõ:ſic nec in matre vt videẽ: qꝛ matri equalis daẽ poteſtas q̃tũ ad religiones qꝛ nõ eſt ſil'e de patre q̃ cõuolãdo ad ſecunda vota non ꝑdit patriã poteſtatem nec filioꝝ gubernationẽ/ ꝛ de matre que ꝑdit. ¶ Ad illud qḋ dicũt matrem cõuolantẽ ad ſecũda vota nõ ꝑdere ius aliquod ſibi queſitum viuente marito:ſed ſolũ queſitum poſt morteꝫ ſicut de filio dõ: qḋ eſt manifeſte falſum in ꝓpoſito:qꝛ mater viuente marito ꝛ pr̃e habebat regimen pueri vel filij cõmuniter cũ patre licet minus principaliter: ſed poſtq̃ꝫ conuolat ad ſecunda vota ſm̃ iura ꝑdit eius regimen/ſic ꝙ nichil in eius domo moratur ꝓpter periculum nutrici q̃ forte eum occideret: ſed manet in domo tutoris ad quem ſolum ꝑtinet eius diſpoſitio. vnde nec mater poſſet eum offerre inuito tutore : qꝛ nõ poteſt priuare tutorem iure ſuo ꝛ poteſtate tutele. Vnde ſi mater ſcḋo nubens non poteſt eum offerre:multo minus auferre. ¶ Ad ſecundã q̃ſtioneꝫ
arguitur et videtur ꝙ a nullo poſſit irritari ĩgreſſus nouicij tam proximi pubertati: qꝛ ſupponitur ꝙ iſte nouicius tempore ingreſſus non ſolum erat doli capax/ꝛ ꝙ nõ ſolum attigerat ꝛ inchoauerat xiij. annũ:ſed ꝙ erat ita proxim⁹ pubertati ꝙ cõpleuerat medietateꝫ decimiq̃rti anni vel fere. Ex quibus tribus videtur ꝙ nullus poſſit irritare ingreſſum eius ꝑmo:qꝛ doli capax erat. Dicit enim 2. queſtio.

Hugutio˚ q doli capaces ſicut poſſent ſe obligare
diabolo inuitis parentibus p peccatū / ita ꝛ multo
forti˚ deo p religionis ingreſſum: q̄uis non ſint pu
beres nec ꝓximi pubertati. Q; autem dicit iura q
ante pubertatē nō eſt firm˚ ingreſſus / verū eſt inco
municabiliter: vnde ꝓfeſſio ante facta nulla eſt ſm
iura noua ꝛ antiqua: q̄ꝛ p ꝓfeſſionē nō ſolū obligat̃
deo ſed hoī puta p̄lato vel religioni: ſed q̄tum ad
deū tenet ingreſſus. ¶ Secūdo patet idē ex hoc: quia
Secūdo. inchoauit decimumquartum annum: q̄ꝛ ſumma eſt
ratio q̄ ꝓ religione facit. in fauorib˚ autē q̄ ſunt am
pliādi nō oportet ſm iura annū vltimū cōpleuiſſe:
ſed ſufficit attigiſſe. ff. de decre. ꝛ iē. ꝓceſ. l. in vl. c. l
oibus. Nec obſtat glo. xx. q. i. c. firma. q̄ dicit ſic non
ītelligas cū ceperit attingere. xiiii. annū maſcul˚:
vel. xii. femia: ſed cū iā eſt in fine. xiiii. anni vel. xii.
q̄ꝛ loquit̃ de firmitate ꝓfeſſionis ſicut ꝛ text˚ loquit̃
q̄ꝛ ꝓfeſſio q̄ ex variis cauſis in iure multipliciter re
ſtringit̃ / nō pōt eſſe firma ante adultā etatē: ſed in
greſſus religionis ſimplex cui magis fauet̃ pōt eſſe
firm˚ ante / ſic q a parētib˚ vel tutorib˚ nō valeat ir
Tertio ritari. ¶ Tertio apparet hoc idem p hoc q ipſe eſt
ꝓxim˚ pubertati: q̄ꝛ equalis etas requirit̃ ad matri
moniū carnale ꝛ ſpūale / et q̄tū ad hoc ad paria iu
dicant̃. vnde de i p̄allegato ca. firma. firma tunc erit
ꝓfeſſio virginitatis ex quo adulta iā etas eſſe cepe
rit ꝛ q̄ ſolet apta nuptiis deputari: ſꝫ q̄n aliq̄s ē ꝓxi
mus pubertati nō ſolū etate: ſed etiā mēte ꝛ corpe
vt q̄ꝛ habet tm̄ de ſciētia ꝛ malicia / ꝛ tm̄ de potētia
cōſummādi matrimoniū q̄tū habet vn˚ alı˚ pubes:
tūc pōt ꝓxim˚ pubertati eque cōtrahere matrimo
niū ſicut pubes inuitis parētib˚ ꝛ tutorib˚ q̄buſcūq̄
extra de ſpōſ. impu. c. de illis. cū ſuis ſilib˚. ergo a
ſimili in matrimonio ſpūali qd̓ eſt religio / ꝓximus
pubertati vigēs diſcretione ꝛ virib˚ corpis ad one
ra religionis ſuſtinēda ſicut ali˚ pubes / poteſt inui
tis parētib˚ intrare monaſteriū ſicut pubes. Unde
cū iſte de quo q̄rit̃ ſupponat̃ doli capax ꝛ vigere diſ
cretione ꝛ appareat habere vires corpis ſicut pubes
p hoc q p pl˚ q̄ꝫ dimidiū annū ſuſtinuit aſperitates
religionis cōtinue a carnib˚ camiſia / ꝛ calciatra ab
ſtinendo: ad matutinas ſingulis noctibus ſurgēdo
ſicut quocūq̄ fortior de conuētu, ꝛ ſic vt dictum eſt
ꝓxim˚ pubertati inuita matre potuit monaſterium
intrare / et multo magis inuita matre poteſt in mo
naſterio remanere. Et confirmatur ratio: q̄ꝛ iure ci
uili plus poteſt inuitis parentib˚ religionē intrare
q̄ꝫ matrimonium contrahere: cū inuito patre filiuſ
familias poſſit monaſterium intrare / non autē ma
trimoniū contrahere ſm ius ciuile. C. de epiſ. ꝛ cle
ricis. l. vltima. ſed ſm ius canonicum ꝓxim˚ puber
tati inuitis parētib˚ pōt matrimonium contrahere.
ergo ipſis inuitis poteſt monaſterium intrare. Nec
obſtat gloſa. xx. q. i. in principio que dicit ſic.
Alii dicunt q nemo ligatur voto ante legitimā eta
tem. Nec eſt ſimile de matrimonio carnali: quia ibi
obligatur tm̄ homini: ꝛ illud vinculum diſſoluitur
ſaltem morte: ſed vinculum ſpirituale morte nō diſ
ſoluitur: q̄ꝛ iſta opinio falſa eſt vt patet per eandē
gloſam q̄ ſubiungit ſic: ſed hodie preualet hec opi
nio Hugutionis quam ſupra p̄miſerat q doli capax
poteſt ſe obligare deo etiam ſine patris auctorita
te. Falſum eſt etiam vinculum religionis non ſolui
morte: q̄ꝛ votum obedientie nō eſt niſi vſq̄ ad mor
tem: vnde eque ſoluitur morte ſicut matrimonium
carnale. Uel poteſt dici q nemo ligatur voto ꝓfeſ
T

ſionis ante legitimam etatem. voto autem ſimpli
ci ſic / vel ſaltem ingreſſus tenet quantū ad hoc pa
rentes non poſſunt irritare. Ad omia iura antiqua
et noua ꝛ ſcripta doctoꝝ que videntur ſonare q q̄
tum ad religionis ingreſſum nichil valeat. xiiii. an
num inchoaſſe ſed oporteat. xiiii. fuiſſe. ꝛ. xv. attin
giſſe. ꝛ q non eſt ſimile de matrimonio carnali / ad
quod natura inclinat. ꝛ de religione que multas ha
bet auſteritates. quas natura abhorret. Responden
dum eſt q loquuntur de ingreſſu cum effectu ꝓfeſſi
onis que nullo modo valet facta ante. xv. annum.
etiam parentibus conſentientibus: vt patet de re
gularibus. ca. i. li. vi. et in canonibus ſuperius alle
gatis: ſed nulla iura inueniūtur que dicant q opor
teat. xiiii. annum finiri ad hoc q impubes inuitis pa
rentibus poſſit ſine ꝓfeſſione religionem libere in
trare / imo oppoſitum innuit̃ in decretali allegata.
ca. i. li. vi. de regularibus. Nec obſtat qd̓ alii dicunt
annos ſtrictius computari in matrimonio ſpūali q̄ꝫ
carnali. tū q̄ꝛ vnū bonū eſt matrimoniū: generatio ꝓ
lis ꝛ vigor naturalis huic eſt ſubſidium fragilitatꝭ
humane. nō valet. q̄ꝛ in matrimonio ſpūali inclius
reperitur illud ſcꝫ vinū qd̓ facit virgines geminare
ſm prophetam quo erant hebrei apoſtoli: q̄ꝛ nuptie
replent terram. virginitas paradiſū. magis autem
fauetur bono ſpirituali q̄ꝫ carnali. q̄ꝛ legatum reli
ctum mulieri ſi nubet lucratur ipſa relicta matrimo
nio carnali intrans monaſteriū nō ecōuerſo. temp˚
autem indultum et ſubſidiū fragilitatis humane ē
tempus probationis ꝛ ꝓfeſſiōis. Unde ante puber
tatem non poteſt fieri ꝓfeſſio. ſed pōt fieri ingreſſus
vel decretalis illa non eſt ad ꝓpoſitum. ¶ Preter
ea. iſti cōtra arguunt ſed bene cauent ſibi q non re
ſpondent ad canōes inductos qui p̄ferūt matrimo
nium carnale ſpirituali q̄ntum ad pubertatem et
pupillarem etatem. Q; dicunt q non poteſt ſe obli
gare deo in preiudicio patris ꝛ matris. Dicendum
q non eſt preiudicium ſed beneficiū. ſicut filius inſi
delium doli capax inuitis parentibus poteſt bapti
ſari ſi vult. ꝛ ſe obligare deo: ſic ſentit Hugo. q ba
bapti ſatus inuitis parentib˚ poteſt ſe obligare mo
naſterio voto. Q; dicunt q non agitur de fauore ob
ligantis: ſed de preiudicio patris et matris. Dicen
dum eſt: q ſicut proximus pubertati inuitis paren
tibus poteſt contrahere matrimonium carnale. licꝫ
iſtud frequenter ſit in magnum preiudiciū parentū
ꝛ confuſionē generis. ita ꝛ multomagis matrimo
nium ſpūale. Q; dicunt: non eſt proximum pubertati
qui deficit ſex menſibus dico q immo eſt quo ad cō
trahendum matrimoniū carnale ſi diſcretio mētis
ꝛ potentia corpis concurrant. ꝛ pari ratione de ma
trimonio ſpirituali q̄ꝛ ius nō ſtatuit alium terminū
in matrimonio ſpūali q̄ꝫ carnali. imo prime iura. q̄ꝛ
tantū p̄efigunt matrimonio ſpūali adducunt ſimi
le de carnali. xx. q. i. firma. Q; dicunt de glo. Joh.
ibidem contraria verum eſt q gloſa illa dicit duo. ꝛ
illa duo tenean͂tur q̄ ſimul ſtant. dicit enim q parti
cula que hoc dicebat ſublata eſt. ¶ Itē dicit q ho
die preualet opinio Hugōnis. non dicit heri hodie.
ergo preualeat opinio Hugōnis et particula q̄ hoc
dicebat non ſit in rerum natura: ſed ſufficit nobis ſi
vel conſuetudo habeat / vel vſus curie romane / ali
as falſa eēt gloſa: que dicit q hodie p̄ualet opinio
Hugōnis. Q; poſtea defendunt gloſam dicentes:
vinculum ſpirituale religionis non ſolui morte. q̄a
eſt inter deum ꝛ animam ſm obedientiam enī con
E

tingit ſolui p morte͂. Dicendū q̄ gloſa illud nō aſſe-
rit ſed illi quorum opinionem reprehendit: ⁊ ſalua
reuerentia dicentium parum de religione nouerint
q: cum monachum facit nequaq̄ ipſe habitus ſed ꝓ
feſſio regularis non plus ſe extendit vinculum reli
gionis q̄ votum profeſſionis: qđ eſt vſq̄ ad morte͂:
Unde religioſus ſuſcitatus non plus tenetur ad re
ligionem q̄ maritus ad vxorem ſi fuerit ſuſcitatus
ſed caracter qui imprimitur in cōfirmatione baptiſ
mo ⁊ ordine nō deletur morte. vnde ſacerdos ſuſci
tatus verus ſacerdos eſt ſicut prius: ⁊ tenet͂ cōme-
re ſicut prius. non autem religioſus ſuſcitatus. vin-
culum autem religionis non eſt illud vinculum ca-
ritatis inter deum et animam nec in morte excidit.
q: aliquis poteſt eſſe profeſſus vinculo religionis
obligatus qui tamen erit peccator non deo iūctus/
ſed dyabolo. Unde vinculum ſpūale religionis qđ
diſtinguitur a libertate ſecularis qui ligatus non e͂
illud ſoluitur in morte: ſicut matrimoniū carnale.
Q3 negant poſtea iura loquentia de completione
xiiii. anni reſtringi ad ingreſſum cum effectu profeſ
ſionis patet manifeſte falſum per iura ipſa. Unde
gratia exempli dicitur in capitulo ſepe allegato. xx
q. i. Firma. tunc erit profeſſio virginitatis. ⁊c. vnde
loquitur de profeſſione. ❡ Item capitulū qđ indu
cunt is qui eſt contra eos. q: bene dicit ibi q̄ non va
let profeſſio facta ante. xiiii. annum. ſed q̄ non vale
at ingreſſus hoc non dicit / imo oppoſitum innuit ⁊
ſupponit. vnde non eſt dubium q̄ nouicius añ. xiiii.
annum gauderet priuilegio ſi quis ſuadēte dyabo-
lo / licet alias clericus non eſſet. ſicut etiaȝ gaudet
pubes ante annum in ordine mendicātium: vbi ta-
men non poſſet ꝓfiteri: q: hoc indiſtincte dicitur de
nouicio: extra de ſen. excōis. c. Religioſo. li. vi. Si-
cut igitur in ordine mendicantium eſt ingreſſus pu
beris valid⁹ ante annū / licet non poſſit profiteri: ſic
in omni religione ante pubertatem eſt validus in-
greſſus doli capacis licet profiteri non poſſit.

3. queſtio. ❡ Ad tertiam queſtionem ſic arguitur. ⁊ videt͂
q̄ iuramentum preſtitum a nouicio de exeūdo an
te profeſſionem vel infra annum probationis nō
teneat ⁊ ſit temerarium et illicitum ⁊ nullomodo
obligatorium. q: licet iuramentū quo iuratur illđ
quod eſt de ſe bonum q̄uis maioris boni impedi-
tiuum ſit obligatoriū et validum. ſicut ſi aliquis
iurat contrahere matrimoniū et conſummare: va
let quide͂ ⁊ obligat q: bonū licitum et meritoriuȝ
eſt quod iuratur licet per hoc excludatur indirec
te maius bonum puta virginitas et ordo ſacer et
religio. tamen qñ illud ſuper quod directe cadit
iuramentum eſt pure malum licet poſſit ſaluari ſi
ne interitu ſalutis eterne vel tēporalis non e͂ obli
gatorium. ſed illicitum. ſicut ſi aliquis iuraret ſe
peccaturum venialiter vt puta mētiturū pro vita
alicuius ſeruanda. hoc eñ non eſt in interitū ſalu
tis eterne. q: pctm̄ veniale non interimit caritate͂
nec per conſequens ſalutem eternam. nec eſt in in
teritum ſalutis temporalis. ſed magis pro ſalute
temporalis alterius vt ſupponitur. ⁊ tamen iſtud iu
ramentum non tenet nec obligat qđ vergit in pe-
iorem et deteriorem exitum ſicut expreſſe innuit
gloſa. xxii. q. iiii. c. ſi aliquid forte. Similiter ſi a-
liquis iuret illud quod eſt pura priuatio vel ſola
excluſio boni vel melioris boni et nō includit for
maliter aliquod bonum dato q̄ de ſe non ſit aliud
pctm̄; ſed ſine omni pctō; imo cum merito / etiam
poſſit in caſu ſeruari adhuc eſt illicitū ⁊ temerari-
um iuramentum non obligatorium. ſicut ſi virgo
que eligit ſine voto ſeruare virginitatem iuret nō
ſe amplius ſeruare virginitatem ſed deſerturam
virginitatem. iſtud inq̄ iuramentum poteſt ſerua
ri ſine omni peccato et cum merito: puta ſi ꝓpte͂
prolem contrahat et conſūmet matrimonium le-
gitime: q: non peccat virgo ſi nubat ſcđm apoſto-
lum: et tamen iuramentum iſtud eſt illicitum ⁊ nō
obligatorium: q: per ipſum aſſumitur nomen dei
in vanum quādo non iuratur aliquod bonum: ſed
ſolum iuratur nō bonum ⁊ pura priuatio et exclu
ſio boni. ſicut ſi aliquis iurauit nō loqui patri vel
matri vel ſorori vel fratri. poteſt eñ eis nō loqui
in perpetuū ſine omni peccato: puta ipſis dimiſſis
ꝑpetuo transferendo ſe / vel heremū vel religione͂
in remotis partibus intrando. tamen q: nō loqui
talibus perſonis per ſe ⁊ directe nullum bonū in-
cludit: ſed ſolum excludit bonum caritatis / quod
tamen ſine interitu ſalutis poteſt omitti vt dictū
eſt. ideo tale iuramentum eſt illicitum ⁊ contrariū
rationi / ſicut expreſſe habetur extra de iureiuran-
do. c. cum quidam. Cum igitur ordinem approba
tū exire / ⁊ ad vitam ſecularem redire de ſe ⁊ dire-
cte ſit priuatio ⁊ excluſio melioris boni vel ſalteȝ
ſecurioris boni vel ſaltem conſilij chriſti ⁊ alicui⁹
operis caritatis / nec icludat directe aliquod op⁹
caritatis ſpeciale. ergo q̄uis poſſit impleri ſine
interitu ſalutis / nichilominus eſt illicitum iura-
mentum. ❡ Q3 ō alij dicūt q̄ gratian⁹ expreſſe di
cit oppoſitum. dicendum q̄ ſi teneatur text⁹ Gra
tiani nichil eſt contra nos: quia nūq̄ dicit q̄ is q̄
iurauit non fieri clericus vel religioſus iuramen
tum hoc teneatur ſeruare: ſed q̄ non prohibet͂ ſer-
uare. ❡ Preterea extra de regularib⁹. cōſului. di-
citur q̄ non licet in aliquo caſu nouicio redire ad
ſeculum vt ſeculariter viuat. ipſi autem conſcribē
do factum confitentur q̄ ipſe iurauit exire ordine͂
et ad ſecularem vitam redire. ſecularis autem vi-
ta neſcio quid eſt niſi ſeculariꝰ viuere / ſicut regu-
laris vita eſt regulariter viuere. ergo iurauit ad
ſeculum redire vt ſeculariter viuat: ⁊ hoc ſemper
eſt illicitū. ĝ ex forma iuramenti apparet q̄ iura-
uit licitū. ❡ Ad illud qđ dicūt q̄ iuramentū etiā
ſine cauſa preſtitum licet ſit temerariū tame͂ obli-
gat. dicendum q̄ non eſt ad propoſitum: q: nō aſ-
ſumitur ꝓpoſitum ſed dicitur q̄ quandocūq̄ non
iuratur aliquod bonū ſed iuratur ſola negatio bo
ni / tale iuramētum non obligat dato q̄ poſſit ſer-
uari. ſicut ſi iuratur non loqui patri vel matri vt
dictū eſt. et ſimiliter iurare non intrare religione͂
vel exire religione͂ / vel omittere ꝑgītate ⁊ hmōi.
❡ Ad quartam queſtionem arguitur ⁊ videtur q̄ 4. q̄ſtio.
illud iuramentum fuerat licitum ⁊ obligatorium
nichilominus iurans poteſt ipſum deſerere in or-
dine remanendo: quia ſi ipſe iuraſſet ire vltra ma
re ⁊ ad ſanctum Jacobum / iuramentum eſſet lici
tum ⁊ obligatoriu. nichilominus tñ poſſet licite
iuramentum non implere et in ordine remaneret
immo etiam ſi ſecularis exiſtens iuramentum il-
lius pegrinationis feciſſet / liceret ſibi ipſum deſe
rere religionem intrando ſicut dicit gloſa de iure
iurando. c. peruenit. q: vt ibi dicitur in textu: pro
miſſum non infringit qui illud in melius commu
tat / et reus fracti voti non habetur aliquatenus:
qui temporale obſequium in perpetuam noſcitur

religionis obſeruantiam cõmutare. extra de voto. c. ſcripture. igitur predictus nouicius ex iuſta cauſa volendo ſcʒ in ordine perpetuo remanere: poteſt velle deſerere iuramentum in melius commutando. ergo quantumcunqʒ iuramentum aliás eſſet licitum et obligatorium: non tamen tenetur ſeruare ipſum. Nec valet reſponſio diſtinguentium ſic/ ꝙ aliud eſt iuramẽtum in aliud diſparatũ et melius commutare qḋ licitũ eſt/ licet indirecte ſequatur omiſſio iuramenti: ſicut iuramentuʒ vel votum crucis in religionem mutare. et ſic loquuntur iura inducta. Aliud eſt votum vel iuramentum non mutare in aliud diſparatum: ſed facere directe et expreſſe oppoſitũ iuramenti quod non habet: ꝛ ſic eſt in propoſito ſicut dicũt. qꝛ exire ordinẽ et nõ extre/redire ad ſeculũ et non redire/ſed in ordine remanere: ſunt directe ꝛ expreſſe oppoſita. Iſta tñ diſtinctio ꝛ reſpõſio nõ valet: qꝛ leges debent imponi rebus ꝛ non verbis. Unũ non licet iuramentũ deſerere faciendo oppoſitum ſcḋm rem: et etiam incompoſſibile licet ſit oppoſitũ ſcḋm ꝟba: ſicut vltra mare ire ꝛ remanere in ordine cartuſiẽſiũ citra cum habeat ꝓfeſſio nõ exire clauſtruʒ. ad quod ſequitur oppoſitũ iuramenti ſcḋm rem qꝛ īpoſſibile eſt ꝙ remanens citra mare vadat vltra mare: licet non ſit oppoſitum ſcḋm verba. ꝛ tunc licet ſibi non ire vltra mare/ cuius oppoſitum iurauerat. pari rõne licet in melius commutare: quamuis ſit oppoſitum re et verbis: qꝛ manet eadem cauſa in oppoſitione verbi ſicut in oppoſitione reali: qꝛ tota cauſa deſerendi iuramentũ ẽ qꝛ melius eſt id qḋ eligitur: ꝙ̄ illḋ quod iuratur. vnde cum melius ſit exeundo religionem ire vltra mare ꝑꝑ deũ ꝛ ĩdulgentiã: ꝙ̄ exire ordinẽ ꝛ ire ad domũ auunculi ſui ꝓpter ſecularẽ vitã. Nulla iuris ratio permittit ꝙ liceat deſerere iuramẽtum/ quo nouicius iurauit ire vltra mare in ordinãdo/ et non magis liceat nouicio deſerere iuramentũ q̄ iurauit ordinẽ exire/ et ad ſecularem vitam redire. vel ad domum auũculi remeare. Sic igitur videtur ꝙ eſt licita commutatio / vel licita deſertio quocunqʒ nomine cẽſetur. Nec obſtat ꝙ dicunt ꝙ ſola ꝓfeſſio eſt q̄ḋ melius qꝛ licet votũ ꝛ iuramentum licitũ tẽporale deſerere: non ſolum ꝓfitendo ſed etiam religionem itrãdo ſine profeſſione: alioq̄n non liceret aliquẽ religionem itrare: cum in nulla deceat/ ꝛ in quibuſdã impoſſibile ſit ante probationem ꝓfiteri ſed verũ eſt ꝙ ante ꝓfeſſionem nõ eſt ingrediens ſimpliciter liberatus a iuramento vel voto: ſʒ interim excuſaẽ/ ꝛ ſi exeat teneẽ ĩplere: ſʒ ſi profiteaẽ ex toto liberaẽ. Nec obſtat. 85. di. c. florẽtinũ. cum ſua gloſa. qꝛ certum eſt ꝙ gloſa facit ꝓ hoc qꝛ dicit ꝙ ille qui iurauit ſe nõ accepturum epiſcopatũ/ põt eligi ſi peniteat de hoc ꝙ male iurauit. fruſtra autẽ poſſet eligi niſi poſſet recipere. qḋ autem text9 videtur dicere ꝙ eſt repellendus: hoc non eſt quia recipiendo peccaret tunc enim gloſa contrariaretur textui: ſed qꝛ peccauit iurando ꝛ peierauit inquantum iuramentũ ſuum temerarium fuit. Unũ propter hoc crimen ſicut propter alia repellitur: niſi oſtenderetur penitentiam egiſſe. ꝛ ſic gloſa concordat textui/ ꝛ videaẽ ſecure illa: qꝛ finaliter reſidet in hoc ꝙ non obſtante iuramento quo abiurauit epatũ: ſi peniteat epiſcop9 fieri põt. ℂ Ad illud qḋ dẽ caſus legis ad municiꝑ. l. imperator.

Dicendũ ꝙ nihil facit ad ꝓpoſitũ ſʒ magis ad oppoſitum: qꝛ ſi aliquis iuraret ſe nõ ſuſcepturũ ordinem matrimonĳ intentiõe caſte viuendi / certũ eſt ꝙ illud iuramẽtũ ẽ obligatoriũ: niſi ꝑꝑ papam diſpenſeẽ. qꝛ ꝑ hoc iuramẽtũ excludiẽ quidẽ minus bonũ ꝙ xp̄s nõ ꝯſulit ſʒ ꝑmittit: ꝛ intẽdiẽ et eligiẽ mai9 bonũ qḋ xp̄s ꝯſulit ꝯtẽnere ordinẽ iudicãdi ſcl'aria curialiũ et decurionũ. iḋ abiurare tales ordines curiaꝝ ſecularium q̄ ad perfẽ iplicãt eſt melius: iḋ nec iperatores poſſent diſpẽſare ꝙ ille q̄ abiurauit miliciã vel officiũ iudicĳ ſanguinis poſſet recipere licite ſʒ ſol9 papa vel ſaltẽ ep̄s: ſʒ abiurare ordinẽ ſacrũ vel religionẽ a deo et ab eccleſia approbatã nõ ẽ a xp̄o nec ab apl'is ꝯſultũ ſʒ oppoſitũ. vñ auctoritate xp̄i q̄ cõtrariũ ꝯ'ulit põt deſeri. ℂ Ad illud qḋ dicunt iuramentũ ſeruandũ qḋ põt ſeruari ſine pctõ mortali ꝛ veniali. Dõm ꝙ ſemꝑ omittunt et nunq̄ reſpondent ad illud in quo latet maior vis argumenti: qꝛ illḋ iuramẽtũ ex cui9 forma hõ obligat ſe ad aliq̄d illicitũ de ſe ꝛ in ſe illud eſt illicitum/ ita. ſ. ꝙ homo non debet illud ſeruare: ſʒ iurare exire ordinẽ ad viuendum ſeculariter eſt illicitum omni nouicio ꝛ ſemper vt dicitur in. c. conſuluit. de regularibus. ꝭ cum ex forma iuramenti appareat ꝙ iſte de quo queriẽ ſic iurauit. ſ. exire ordinẽ ꝛ ad ſecularẽ vitam redire. ꝭ illicitum fuit ꝛ nõ ſeruandum. Et ſic dicunt de Innocẽtio ꝛ Hoſtieſ. Dicendũ ꝙ vel non loquuntur aſſertiue. vel quando dicunt ꝙ eſt licitum et ſeruandum verum eſt ex voluntate nõ ex neceſſitate. poteſt enim licite ſeruari ſi iuuenis vult: ſed non tenetur ſeruare vt ſepe dictum eſt ſi de ipſo peniteat ꝛ pro meliori deſerat.

ℂ Ad illud quod replicatur. iuramẽtum illicitũ ex mõ vel cauſa eẽ ſeruandũ ſʒ tñ res iurata ẽ licita. Dõm ꝙ res iurata fuit illicita vt viſuʒ ẽ. vel dõm ꝙ qñ res iurata nõ ſolũ ẽ licita ſʒ eſt etiã bona de ſe ꝛ formaliter. tũc iuramentum eſt ſeruandum/ ſic ꝙ homo nõ ſolũ põt ſʒ teneẽ ſeruare. ꝙ̄uis malo motiuo ſit factũ: vt ſi cũ libidinis vel diuitiaꝝ ſit factũ iuramẽtum vt contrahat mẽ monium: ſʒ qñ res iurata licet non ſit illicita ẽ tñ pura ꝑuatio ꝛ excluſio alicuius opis caritatis nõ intẽtione maioris ꝛ melioris boni: tunc iuramentum eſt illicitum in iurãdo/ in ſeruando: aut eſt indifferens qꝛ poteſt licite ſeruari et licite non ſeruari: ſed melius ſi non ſeruatur. His autem omnibus auditis iudicatum fuit nouicium inuitum nõ debere reddi matri de iure ſi penitens vellet in ordine remanere qḋ et fecit.

ℂ Diſtinctio. 40. ℂ Queſtio. i.

CIrca. 40 diſtinctionẽ ꝛ vltimã de precepto cõcupiſcẽtie ꝛ diſpẽſationib9 ꝓceptoꝝ querunẽ tria. Primũ ẽ de diſpẽſatiõe iurꝭ Scḋo de diſpẽſatiõe pape ĩ ꝓceptꝭ. Tertio de diſpẽſatiõe dei ĩ ꝓceptis ipſi9. ℂ Quantũ ad primũ queriẽ vtrũ ꝑ diſpẽſationẽ legis veteris liceret peccare actu iteriori. ꝛ videẽ ꝙ ſic dicit gloſa. exo. 10. ꝙ lex vetus cohibebat manũ nõ animũ. ℂ In cõtrariũ. qꝛ lex nõ põt facere malũ qḋ nõ ẽ malũ: ſʒ ꝙ ẽ malũ de ſe nõ poteſt fieri bonum per legem ſicut nec per conſuetudinem: que

equipollet iuri.ergo.ꝛc. ¶ Reſponſio. Tria vidẽda ſunt. Primo an id quod eſt de ſe malum poſſit eſſe licitum per diſpẽſationem. Secundo vtrũ per contrariam cõſuetudinem poſſit derogari ſtatuto generalis ſynodi. Tertio: an lex vetus permitteret peccatum cordis.

¶ Quantũ ad primum procedunt ſic aliqui prio arguẽtes pro/ ꝛ cõtra. Prio: qꝛ habere plura beneficia eſt ſm ſe malũ: ſed hoc ſit licite ꝑ diſpenſationẽ ergo.ꝛc. Minor ſupponit̃. Maior ꝓbat̃: qꝛ ꝙ illud qđ dat̃ ꝓ ſeruitio dei nõ potẽti ſuire eſt malũ ſm ſe: ſed bñficia debẽt dari ꝓpter ſeruitia. ergo malũ eſt ſm ſe dare nõ potẽti ſuire: ſed idẽ nõ põt deſeruire ad plura bñficia.ꝗ.ꝛc. ¶ Cõtra. illud qđ eſt tale ſm ſe nõ põt ei eiꝰ oppoſitũ ꝗlitcũꝗ ꝯuenire. ergo ei qđ eſt malũ ſm ſe non pot ꝑ diſpẽſationẽ vel qualitercũꝗ aliter ꝯuenire ꝙ ſit bonũ ꝛ licitũ.

Godefre. de fontibꝰ in quolibetis.

¶ Poſtea reſpõdẽt dicẽtes ꝙ tripliciter contingit aliquid eſſe malũ. Uno mõ ꝙ ſm ſe ſic icludit malũ/ ꝛ illud qđ diſcordat a rõne recta ꝙ in nullo caſu poſſit eſſe bonũ: ꝛ talia ſunt illa ꝗ ſunt prima ꝑncipia iuris naturalis: ſicut illa de ꝗbꝰ ſunt ꝑcepta: ſicut furtũ/ homicidiũ/ ꝛ ſilia. ꝛ in iſtis non cadit aliqua diſpẽſatio ꝗtũ ad inordinationẽ quã importãt. vnde nũꝗ ꝑ aliquã diſpẽſationẽ furtũ manẽs furtũ vel homicidiũ manẽs hoĩcidiũ eſt licitũ: ſed ꝗtũ ad determinationẽ circa caſus ſpeciales/ qua ſcꝫ dẽminatiõe dẽminant̃ ſpeciales caſus vt eſſe vel nõ eſſe furtũ/ eſſe vel nõ eſſe fornicationẽ vel adulteriũ/ ꝛ ſic de aliꝗs. ſunt talia mutabilia. qñꝗ ſola auctoritate diuina: vt, habere duas vxores/ ita ꝙ habita ꝑma recipere ſecundã nõ ſit adulterium. qñꝗ ſꝫ ſit ſtatuto hũano: vt ſi princeps ꝓhibeat aliꝗd ſub pena capitis/ ante ſtatutũ in ꝑdicto caſu iterficere facientẽ illud ꝓhibitum fuiſſet homicidiũ: poſt ſtatutum eſt executio iuſticie ꝛ non homicidiũ/ ꝛ ſic de ꝗbuſdã aliꝗs. Alia ſunt ſm ſe mala ꝗ ex iſtis deducunt̃ ꝗſi ꝯcluſiões nõ ꝗdẽ de neceſſitate ꝛ ſemꝑ ſed vt in pluribꝰ/ ita ꝙ vt in pluribꝰ diſcordãt a rõne recta. qñꝗ autẽ et in caſu expediunt/ ꝛ oppoſita eoꝝ in caſu eſſent mala vel minꝰ bona: et talia ꝗſi determinationes eoꝝ ꝗ ꝑtinẽt ad prima principia iuris naturalis ꝗ mutabilia, ſunt vt dictũ eſt ꝯparata certis ꝑſonis vel tꝑibꝰ vel locis: ꝛ qꝛ nõ cuilibet potẽti ſubeſt determinare qñ iſta ſunt mala et qñ non: ſed rectori multitudinis/ talia nõ ſunt licita niſi ꝑ diſpẽſationem ſuperioris ꝗ habet determiare in ꝗbꝰ caſibꝰ expediũt. Uerbi grã. facere reſidẽtiã in eccleſia cuius aliꝗs habet curã cõiter eſt bonum ſm ſe: ꝛ oppoſitũ eiꝰ eſt malũ ſꝫ ſe ſcꝫ nõ reſidere. tñ i caſu nõ reſidere eſſe poſſet bonũ vel ꝓpter cõmunẽ eccleſie vtilitatem/ vel ꝓpriũ corporis ſalutem vel aliquid tale.

¶ Dicendum ergo ꝙ illud qđ eſt iſto ſcđo modo malum ſm ſe reſpectu eius reſpectu cuiꝰ dicit̃ malũ ſm ſe: ꝛ in caſu quo eſt malum ſm ſe non poteſt eſſe bonũ ꝛ licitũ: ſed reſpectu diuerſoꝝ poteſt/ ſic ſcꝫ ꝙ illud qđ eſt malum ſm ſe vt in pluribꝰ nõ ſit malum in iſto caſu talibꝰ circunſtantiꝭs adhibitis et talibus concurrentibus ꝛ illa nõ opponunt̃ ſcꝫ aliquid eſſe malum ſm ſe vt in pluribus ꝛ eſſe licitum et bonum in caſu ſpeciali. ¶ Per hoc reſpõdent ad argumentum in oppoſitum: qꝛ ex hoc ꝙ illud qđ eſt ſꝫ ſe malũ vt in pluribus ponitur eſſe bonum et licitum. in dẽminato caſu non ponitur ꝙ vnum oppoſitorum cõueniat alicui habenti alterum oppoſitorum: quia ſic bonum ꝛ malum non ſunt oppoſita. tale ergo malum quãdo ſtatuto humano prohibetur dupliciter eſt malũ/ ſcꝫ ee ſcđm ſe loquendo vt in pluribus vt dictum eſt: ꝛ eſt etiã malum quia prohibitum. In caſu ergo ſpeciali in quo ex natura rei non eſt malum non poteſt habere maliciam niſi quia prohibitum: et quia diſpenſatio ſuperioris tollit obligationeꝫ ſtatuti humani/ tale quid per diſpenſationem in tali caſu ſit bonum et licitum. In caſu autem in quo illud ſcđm ſe eſt malum ex natura rei non poteſt eſſe bonum ſed malũ. nec debet ſuperior diſpenſare in tali caſu. eſſet eñ diſpenſatio ſcđm ꝙ berñ. vtitur in epiſtola ad eugenium. et tale malum ẽ habere plura beneficia ſimul: quia ſic ad decorem eccleſie pertinet ꝙ diuerſi diuerſa beneficia habẽt/ ſicut ad decoreꝫ corporis ꝙ diuerſa membra diuerſa officia habeant. Unde hoc eſt malum in pluribus ꝙ vnꝰ habeat plura: ſed in caſu poſſit eſſe bonum/ ſcꝫ vbi eſſet penuria clericorum quibus danda eſſent beneficia/ vel vbi eſſet perſona tanti valoris ꝙ plus valet toti communitati eccleſie ꝗ plures mediocres/ vel quando vnum beneficium non ſufficit: tunc enim habere plura beneficia non eſt malum: et tunc vel ſine noua diſpẽſatione ſic in beneficiꝭs annexis licet habere plura beneficia ſicut prebendam ꝛ archidiachonatum cum noua diſpenſatione. Tertio modo dicitur aliquid eſſe malum non ſcđm ſe: imo quantum eſt de ſe eſt indifferens ſed per accidens eius oppoſitum facit ad bonum ſed eſt malum quia prohibituꝫ ſtatuto humano/ ſicut comedere carnes ſexta feria/ et talia poſſunt eſſe bona ꝛ licita per diſpenſationem ſuperioris: nam cũ talia nõ habeant maliciam niſi propter obligationẽ ſtatuti ꝑ diſpenſationeꝫ ſuperioris tollitur ab eis eſſe malum. de hoc autem dictum eſt alibi ꝛ dicetur in queſtionibus ſequentibus.

¶ Quantũ ad ſcđm an ꝑ cõtrariã ꝯſuetudinem poſſit derogari ſtatuto generalis ſynodi ſic ꝓcedunt illi itidem. primo ei arguunt ꝓ ꝛ cõtra. ꝑmo arguũt ꝙ ſic. qꝛ cũ prelati multi faciãt ꝯtra ſtatutũ de nõ conferendo eccliam cuꝫ cura alicui niſi attingat.25. annũ et ꝙ faciat ſe infra annũ ꝓmoueri i ſacerdotẽ et cõtra ſtatutũ de expellẽdo vſurarios etiã alienigenas ꝛ ſic lata lnia contra trãſgreſſores tũc ſi nõ ꝑ talia poſſet derogari multi ꝑlati eẽnt ſuſpẽſi ꝛ irregulares nec poſſent abſoluere ſubditos ꝙ ẽ icõueniẽs.ꝗ.ꝛc. ¶ Cõtra diuturnitas peccati nõ diminuit trãſgreſſionẽ ꝛ inobedientiã ſꝫ augei ꝗ aſſueſcere facere cõtra ſtatutum generalis eccl. ſic non deroget ſtatuto. Ad hoc aũt dicũt ꝙ cũ ſtatutũ humanũ habeat vim obligãdi ex volũtate hũana rõnis rõe. qꝛ volũtas põt inoteſcere non ſolũ ſcripto ſꝫ etiã facto oīs ꝗ ꝗs eligit talia operat̃ ideo per actus multiplicatos qui faciunt conſuetudinem hoc ſciente illo: et permittente cuius auctoritate ſtatutũ habet vim obligandi poteſt ſtatutum ꝛ mutari/ ꝛ exponi/ ꝛ aliud habens legis vigorem cauſari ſi tamen ſit conſuetudo non irrationalis nec contra ius diuinum nec naturale nec reprobata a iure communi qualis forte eſt ꝯſuetudo de qua querit̃ i ſpeciali

Godefre. quoli.12.

conſuetudo aũt irrationalis vel a iure reprobata vt illa q̃ eneruaret libertatem vel diſciplinã eccleſiaſticã nulla eẽt. talis aũt eẽt ↄſuetudo ꝙ ſubditi nũꝙ̃ cõfitearẽ ſuis ſacerdotibus. Hec eni eneruaret ordinẽ eccliaſtice ierarchie. ⁊ ſic pꝫ etiã ad argm̃

¶ Quantum ad tertiũ an lex vetus permitteret peccatũ cordis vel an cohibebat manũ tm̃. procedunt quidam ſicut p̃mi arguentes ꝓ et cõtra. primo arguunt ꝙ ꝓhibebat etiã animum. qꝛ illud ꝙ cohibet cõcupiſcentiam ꝓhibet aim. ⁊ lex vet⁹ ꝓhibꝫ cõcupiſcentiã vt pꝫ per duo p̃cepta decalogi ḡ cohibet. ¶ Itẽ lex vet⁹ cũ grã cõiuncta inducebat ad vitã ſaluatoris merito chriſti adhuc impedimẽtum reſtaret de ſolutiõe generalis debiti ſiuenda p chriſtũ. ſed cohibitio exteriorũ actuũ ſine cohibitione animi nõ ſuffeciſſet ad meritũ ḡ. ⁊c.

¶ In cõtrariũ ẽ qđ dicit Gloſa Exo. 20. ⁊ ſupra allegatũ ẽ ꝙ lex vet⁹ ꝓhibebat manũ non animũ Et arguit̃ ratione. qꝛ lex vetus neminem ad perfectum adduxit vt dicit̃ Heb. 7. ſꝫ pfectus eſt qui eſt ordinatus in actibus exterioribus ⁊ interioribus. ḡ lex vetus nõ cohibebat ſimul actus interiores ⁊ exteriores. ⁊ ſic cohibebat manũ nõ animũ

¶ Reſpõdẽt illi ⁊ bñ ꝙ p manũ intelligit̃ hꝯ operatio exterior. p animum vero volũtas ſeu iterior operatio. differt aũt ꝓhibitio ⁊ cohibitio qꝛ ꝓhibitio fit ſolo verbo ⁊ abſqꝫ pene cõminatione. cohibitio autem eſt per factum vel p metũ ex punitiõe

¶ Dicẽdũ eſt ergo ad queſtionem ꝙ lex vet⁹ non ſolũ ꝓhibebat manum: ſꝫ etiam aim. hoc eſt non ſolũ malam operationẽ exteriorẽ ſꝫ etiã malã volũtatẽ interiorem nõ tamẽ cohibebat niſi manũ hoc ẽ exteriorẽ operationẽ. Primũ pꝫ qꝛ eiuſdẽ ẽ ordinare aim ad bonũ ⁊ prohibere a malo ſꝫ lex vetus ordinabat animũ ad bonũ ſcꝫ ad dilectionẽ dei ⁊ proximi. ḡ ꝓhibebat ipſum a malo. Scđm pꝫ. qꝛ tm̃ ſe extẽdit cohibitio ſeu coactio legis quãtuꝫ ſe oſtendit inflictio penarum determinatarum p legem ⁊ premiorꝫ ipſius Vñ illa lex non habebat virtutẽ coactiuã niſi p penas tẽporales ⁊ p factis exterioribus: ſicut nõ permittebat expſſe niſi bona tẽporalia bñ operantibus tm̃ pene temꝑales ⁊ p̃mia veterꝫ legis erãt figura premiorum ⁊ penarũ eternarum ⁊ ſpiritualium quas lex noua comminatur ⁊ permittit. ergo lex vetus non cohibebat expreſſe ⁊ litteraliter animum ſed manum tm̃ Lex vero noua vtrumqꝫ cohibet. Et per hoc dicunt ad argumenta. ¶ Ad primum patet ſolutio quia ſolũ probat ꝙ lex vetus prohibebat animũ ſed non cohibebat. ¶ Per idem dicunt ꝙ patet ad ſecundum ꝙ lex vetus obſeruabatur non ſufficiẽter niſi obſeruentur precepta legis que prohibent non ſolum manum ſed etiam animuꝫ: chriſtus cohibitio pene non ſe extenderet ad animum ſeu ad peccata exteriora. ¶ Ad argumenta alterius partis dicendum ꝙ iſta gloſa intelligitur de cohibitione ⁊ non prohibitiõe. ¶ Ad aliud dicendum ꝙ lex dicitur neminem adduxiſſe ad perfectũ non quia non prohiberet animum: ſed quia non erat tempus plenitudinis gratie que in incarnatione chriſti incepit per quam gratia facta eſt: de cuius plenitudine omnes accepimus gratiam pro gratia. ¶ Argumentum ſolutum eſt.

¶ Queſtio ſecunda.

Secũdo querit̃ vtrũ papa poſſit diſpẽſare in p̃ceptis dei. Et videt̃ ꝙ ſic: qꝛ qui põt interp̃tari legem/ poteſt diſpẽſare in ea: cũ eius ſit interpretari cuius eſt condere: ſed ad papam ptinet interp̃tari ſiue declarare dubia legis diuine. ergo per conſequens diſpenſare — Primum

¶ Contra. qꝛ diſpẽſare eſt legẽ tollere in parte. Idem autẽ iuris eſt de toto ad totũ/ ⁊ de parte ad partẽ: ſed papa nõ poteſt in totũ tollere legẽ dei: quia ſeruus legẽ dñi tollere non poteſt. ergo. ⁊c. — In oppm̃

¶ Reſpõſio. Hic eſt duplex opinio. Prima inquirentiũ vtrũ papa poſſit diſpenſare in male q̃ſtio. — Reſpõſio

¶ Ad cui⁹ euidentiã ꝑtractãt quatuor. Primo/ quale ius papa habeat in bonis pſonarũ eccleſie generaliter. Scđo quale ius habeat in bonis q̃ dant fratrib⁹ minorib⁹ ſpecialit̃. Tertio videndũ quale ius habeat in bonis pſonaꝝ ſecularium. Et quarto patebit ad queſtionem. — Go. de fontib⁹ in quolibet ſ.

¶ Quantum ad primum ſciendum ꝙ ius et dominium ſiue ꝓprietas alicuius rei poſſunt trãſferri vel in cõmunitatem/ ita ꝙ cõmunitas p ſe habeat ius ⁊ ꝓprietatẽ illi⁹ rei ⁊ nõ pſona aliqua niſi ꝓut eſt pars alicui⁹ cõitatis: vel in pſonã/ ita ꝙ iſta ſingularis pſona habeat dñium rei vt poſſit facere de ea voluntatẽ ſuã diſtrahẽdo ꝓut placet. ſed pars cõitatis dupl'r poteſt habere ius in bonis cõitatiſ Vno modo ſicut ſimplex membrũ cõitatis qđ debet habere vſum in bonis cõitatis ⁊ ſuſtẽtationẽ Alio modo pſona aliqua q̃ eſt pars cõitatis habere poteſt ius in bonis cõitatis ſicut caput qđ eſt regimẽ totius cõitatis ⁊ ad quã tota cõitas ordinatur: et ſic talis habet ius in bonis cõitatis non ſolum vt accipiat ſuſtentationem/ et illud quod ei ab aliquo miniſtratur: immo habet ius diſpenſandi illa bona prout vtilitati cõmunitatis viderit expedire. modo papa habet ius in bonis eccleſie et dominium ſicut pars cõmunitatis non quecunqꝫ pars: ſed ſicut caput ad quod tota eccleſia ordinatur: quia oportet ꝙ ſit vna ad vnum caput ordinata. Vnde ipſe habet ius diſpenſandi generaliter bona totius eccleſie ſicut diſpenſator generalis totius eccleſie. ¶ Prelati autem qui ſunt ſub eo habent poteſtatem diſpenſandi in hoc collegio eccleſiaſtico/ non autem habet ius et proprietateꝫ in bonis eccleſie vt perſona ſingularis: cui ſolum competit habere ius in re non in ordine ad communitateꝫ cuius pars ſit: ſicut perſone ſingulares habent bona ſingularia et ſua propria/ ita ꝙ ipſe ſolus ſit vere dominus omnium bonorum eccleſiaſticorum. Hoc patet primo: quia perfectio euangelica cõſiſtit et conſulit paupertatem quantum ad renunciandum temporalibus in proprio licet non in cõmuni: ſed perfectio euangelica non debꝫ repugnare ſtatui pape. ergo dictus ſtatus domini pape non habet ꝙ ipſe ſolus ſit proprietarius. ¶ Itẽ ſi ſolus papa eſſet proprietarius in bonis temporalibus eccleſiaſticis poſſet ea diſtribuere/ diſtrahere/ et alienare/ prout vellet: ſed hoc eſt falſum: quia de potentia iuris non poteſt de eis ordinare niſi ſicut magis cedũt i vtilitatem eccleſie ſicut debet facere bonus et fidelis diſpenſator. ergo. ⁊c. ¶ Si dicatur ad hoc ꝙ non habet iſtud vt perſona priuata: ſed vt perſona publica:

q꜄ generalis vicari⁹ xp̄i nō valet. q꜄ aut habet illud ius vt vicari⁹ ei⁹ ſm q deus aut ſm q hō. non ſm q deus. q꜄ ſic xp̄s ē dn̄s equaliter oīū bonoꝝ tam eccleſiaſticoꝝ ꝙ alioꝝ nullus autem ponit papam habere ius tale: ⁊ dominium in bonis aliis ab eccleſiaſticis. ergo ⁊c. Nec ſecundū q hō quia talibus vt homo non vtitur vt vtuntur illi q ſunt in eccleſia modo. ¶ Item iſta non eſt intentio eoꝝ qui iſta bona conferunt. ſ. transferre ea in chriſtum ſm q deus. q꜄ deus de ſe habet dominiū omniū nec ſm q homo cū eis nō vtat̄ vt dictū eſt ſʒ ē intentio eoꝝ transferre dominiū eorum immediate in collegiuʒ cui conferunt ⁊ ex conſequenti in dn̄m papam vt in diſpenſatorē. quia diſpēſatio non pōt ab eo tolli p̄ quācunqꝫ ordinationem vl' ſtatutum. ¶ Item ſi ſolus papa haberet dn̄ium reꝝ eccleſiaſticarū. nō differret modus q̄ eas hn̄t monachi ⁊ alij clerici ab eo mō q̄ habent eas fratres minores. ſʒ h̓ eſt inconueniens. g̊ ⁊c. ¶ Maioꝛ pʒ. Minoꝛ ꝓbat̄ q꜄ in cōſtitutione edita ſup declaratione regule fratrū minoꝝ dicit̄ q dicti fratres. nō ſunt capaces dn̄ii rerū tēporalium: ſʒ papa ſuſcipit in ſe dn̄ium iſtaꝝ rerū que eis dant̄ ne dn̄iuʒ ſit incertum ⁊ vagum ꝗ pro nichilo ſpecialiter poneret̄ de fratribus minoribus: ſʒ alij ſimiliter nec eſſent capaces ⁊ papa capacitatē iſtā retineret ſibi alij ꝓ nihilo eam retinerēt ſʒ bona eccleſiaſtica de quibus eſt ſermo non poſſunt trāſire ad ius: et dn̄ium iſtoꝝ ſed ſolius pape. g̊ ⁊c.

¶ Itē in eadē cōſtitutione dicit̄ q ſicut acquirit̄ per ſeruum dn̄o ita acquirit̄ p̄ monachum monaſterio: ſʒ dn̄s vere habet ius ⁊ dn̄ium in re acquiſita p̄ ſeruum. g̊ ⁊ monaſteriuʒ in re acquiſita p̄ monachum ⁊ p̄ conſequens non ſolus papa.

2. cōcluſio ¶ Quātum ad ſcōm. ſ. quale ius habeat papa in reb⁹ datis minoꝛib⁹ dicunt q intendēs q illa res ſic eccleſiaſtica: intendit transferre dn̄ium illius rei in talem p̄ſonam eccleſiaſticam vt ē capax rei ⁊ q꜄ dicti fratres ꝓp̄ votum ſpeciale nō ſunt capaces rei vel ꝓprietatis talis rei nec vt p̄ſona ſingularis nec vt pars collegij ſpecialis eccleſie tamen cōmunis in q̄ ſunt conſtituti ē capax. ⁊ idō trāſfert̄ in p̄ſonam eccleſiaſticam ⁊ ipāʒ eccleſiam: ⁊ ſola generalis eccleſia vna cum capite ſuo. ſ. dn̄o papa habet ius ⁊ dominiū in talibus cum non detur ſpeciali collegio q ſit capax ita q nulla ſpecialis eccleſia pōt ius vendicare maxime aūt ſi papa eximat illos a poteſtate inferioꝝ ordinarioꝝ ⁊ bona q̄ eis conferunt̄ aliquis ordinarius ius ⁊ ꝓprietatē in eis vt caput non haberet ſic aūt eſt de minoꝛib⁹ ⁊ ideo nullus ordinarius vel ſpecialis cōmunitas habet ius in bonis eoꝝ ſʒ ſola vniuerſalis eccleſia ⁊ dn̄s papa ad queʒ ſolum ptinet ius diſpenſandi illa bona. ¶ Nūc aūt dictum eſt alias q abdicatio omnimoda temporalium in communi ⁊ in ꝓprio non competit illis q̄ ſm modū ſuum viuendi multum indigerent vltra neceſſitatem: ⁊ q ſi nec ipſi nec dantes vendicarent ſibi ius in talibus videret̄ derelicta ita q illi q̄ magis indigerent poſſent occupare. ⁊ q tales q̄ nec iure ſuo, nec ſucceſſiue alterius q̄ ius haberet in talibus habent non videtur in eis h̓re rōabilē vſuʒ maxime qñ indigēs vellet occupare: et q talium ſtat⁹ non poſſet ſtare niſi aliquis vellet talium reruʒ retinere dominiū ⁊ ꝑ conſequens talium p̄ſonarum perfectio a voluntate alterius dependeret hoc veritatem habʒ de perſonis ſm ſe cōſideratis. ſed de p̄ſonis ī tali ſtatu ab eccl'ia inſtitutis ſi hʒ ſtatus ē q꜄ ex quo ſunt inſtituti ſic ex ipſa inſtitutione vſus taliū bonoꝝ ex cōceſſione generalis adminiſtrationis eis cōpetit ⁊ nulli alij niſi maioris neceſſitatis extiterit caſus nec dependet eorū perfectio ex alterius volūtate ex quo ſunt approbati ab eccleſia: ⁊ ius quod ſibi dominus papa retinet in dictis bonis ex conſtitutione domini pape competit ei de iure Et ſic patet de ſecundo.

¶ Quātū ad tertiū ſciendum q bona p̄ſonarum ſecularium quarum ꝓprietas ⁊ dominiū ptinet ad ſingulas p̄ſonas nō pertinet ad aliquē generalem adminiſtratorem ſiue papam ſiue impatorem quia ita libere poſſint ea diſpenſare ſicut papa poteſt diſpenſare bona eccleſiaſtica tn̄ potētiā ⁊ radicalem auctoritatē videt̄ dn̄s papa habere ſuper bona tēporalia ⁊ eoꝝ diſpenſationem ſicut generalis vicarius chriſti ⁊ rector principalis eccleſie q videt̄ ſignificari p̄ duos gladios ⁊ p̄ duas claues vñ dicit̄. 22. di. romanā eccleſiā. ipſe ſolus fundauit q̄ beato petro eterne vite clauigero terreni ſimul ⁊ celeſtis iperij iura conceſſit ꝙ verū ē q̄tuʒ ad ꝑmariā auctoritatem: ſʒ quātū ad immediatam iuris executionem hʒ poteſtateʒ in ſpūalib⁹. non aūt ī temporalibus: ſʒ iperator in certis caſibus ſicut dicit̄. 96 di. c. cū ad verū. qm̄ mediator dei ⁊ hominū homo xp̄s ieſus actibus ꝓpriis ⁊ dignitatib⁹ diſtinctis officia poteſtatis vtriuſqꝫ diſcreuit vt ſpiritualis actio a carnalib⁹ diſtaret icurſib⁹ ⁊ deo militans minime ſe negocijs ſecularibus implicaret. Sic g̊ habet papa auctoritatē ſup bona tēporalia vniuerſaliter q꜄ temporalia ordinantur ad ſpiritualia. et vbi circa temporalia contingeret errare vel peccare papa ꝗ habet oſtendere ⁊ rebelles compellere ad faciendum quod debent. et ſic patet de tertio. ¶ Ex his patet ad quartum ſi illa ſic hite iniuſte ſint bona eccleſie: pōt papa cum eis diſpēſare q nō reſtituant ſi videat ꝗ vtile eſſe eccleſie ⁊ etiā extra caſū neceſſitatis dū mō appareat eccl'ie vtilitas cū ſit diſpēſator ⁊ admiſtrator generalis taliū bonorum. ſi aūt ſint bona ſecularium pticular̄ cū ī caſu neceſſitatis eccl'ie bōa oīm fideliū ſint magis cōmunia ⁊ debita ad ſubueniendum tali neceſſitati / ꝙ neceſſitati corporali p̄ſone priuate. In cui⁹ tamen neceſſitate maxime extrema omnia ſunt ꝯmunia quilibet tenetur de bonis ſuis ſubuenire tali neceſſitati / ⁊ bona cuiuſlibʒ in hoc caſu ſunt cōmunia. Unde poteſt diſpēſare cū illis qui poſſunt ſubuenire neceſſitati q non reſtituant bona etiam p̄ſonarū ſeculariū iniuſte habita / obſeruato hoc q ab aliis a quib⁹ poteſt cōmode fieri accipiat ſm ratam ſuā ad reſtituendū partem illoꝝ bonorum illis a quib⁹ fuerunt accepta: vel q cū minus ab illis accipiat q꜄ non aliqui ſoli de cōmunitate ſed cōmunitas tota ⁊ q̄libet ſm proportionē debet portare onus cōmunitatis: et hoc obſeruato non ſit aliquid contra iuſticiam. et in hoc caſu diſpēſatio pape eſt quaſi declaratio iuris cōis. extra autem caſum neceſſitatis nō videt̄ q poſſit diſpenſare cū raptoribus ⁊ vſurarijs ⁊ ſimilibus quin teneantur reſtituere bona perſonarum ſecularium / cū talium bonorum non habeat liberam adminiſtrationem. hoc autem eſt dictum non aſſerēdo ſed recitādo. ¶ Inquirēdo aut̄ de his q dicit̄ q papa nō hʒ immediatā iuriſdictionem

3. cōcluſio

4. cōclo

Inquirit de dictis Gode. de fon.

in temporalibus. Contra. q2 confirmat ⁊ deponit
aliquem prelatum videtur eſſe ſuperior et magis
prelatus etiam immediatus in eiſdē: ſicut ep̄s re
ſpectu curati. ⁊ ſic eſt hic. ꝙ. ⁊c. Sed ad hoc di-
ceretur ꝙ papa non ponit et deponit imperatorē
ad libitum ſicut abbas priorem vel papa ep̄m. nō
eñ ſine electione maiorꝫ poſſet ip̄e creare impera
torem/nec ſine crimine depōere: ſicut archiepiſco
pus confirmat ep̄z electum nec confirmat eum ſi
cut ſuperior in temporalibus ſed in ſpiritualibus
ratione conſecrationis ſpūalis ⁊ vnctionis quā
ſolus ep̄s habet miniſtrare. ſic papa confirmat ⁊
inungit imperatorem electū nec caſſat q2 ille ſit
indignus imperio cuius cognitio nō pertinet ad
papam: ſed q2 indignus eſt perungi oleo ſancto:
quod pertinet ad papā. ¶ Preterea. imperator
conſtantinus de conſenſu ſenatus trāſtulit aucto
ritatem imperii in papam ¶ Preterea. maior po
teſtas includit minorem in ordinatis ſm ordinē
finis. ſicut eñ in artibus ars que eſt de fine impe
rat illi que eſt de eo quod eſt ad finem. i. ethicorū.
ſic debet eſſe in principatibus. Unde cum corpo-
ralia ordinētur ad ſpūalia vniuerſalis princeps
in temporalibus debet ſubeſſe vniuerſali ĩ ſpūali
bus. ¶ Preterea. talis ordo eſt inter prelatos ſi-
cut iter ſubditos. ſed ſpūalia quibus preeſt papa
preſunt corporalibus quibus preeſt imperator: vt
anima ſpiritui. ergo papa imperatori preeſt.
¶ Preterea in domo patriſfamilias non debꝫ eē
niſi vnum caput ſi domus eſt vna. Si diceretur ꝙ
caput eccleſie non eſt papa. ſed xp̄s. Sed tamē vi
detur ꝙ vniuerſalitas Ierarchie eccleſiaſtice me
lius regatur ſi ſit vnus p̄nceps tñ reſpectu olꝫ ꝙ̄
ſi ſint duo equales. Unde diuiſio inter papam et
imperatorem multum turbauit eccliam. vnde vi-
detur voluntas xp̄i qui eſt rector ſapientiſſimus:
ꝙ nō equaliter hi duo p̄ncipentur. ſed vnus ſub a-
lio. qḋ abſurdum eſſet dicere de papa ꝙ. ſ. ſubeſſet
imperatori. Nec obſtat ꝙ tpe legis moyſes p̄fuit
ipſi aaron et omnibus ſacerdotibus et ꝙ reges iu
da ordinabant de ſacerdotibus ⁊ ſummo ſacerdo
te vt fecit dauid. ⁊ imperatores multas leges edi
derunt de ep̄is et clericis ⁊ monachis. ⁊ impera-
tores xp̄iani poſt tempa conſtantini. q2 moyſes fu
it ſacerdos/licet non fuit conſecratus. ſicut ⁊ mel
chiſedech ex ſola dei electione ad hoc ip̄m vt inte
riori inunctione et conſecratione ſed exterior ſā-
ctificatio cepit in aaron. Unde ps. Moyſes ⁊ aa
ron in ſacerdotibus eius. ¶ Dicendum aūt inq̄
tum propheta afflatus ſpū ſancto ſacerdotiū ordi
nauit ⁊ non inquantum rex. Qꝫ aūt poſteri eius
attentauerunt fuit preſumptio ⁊ vſurpatio propt
quā ozias lepra percuſſus eſt. leges vero quas im
peratores de pſonis ⁊ rebus eccliaſticis fecerunt
nullam vim habent niſi inquantum ſunt ab eccle-
ſia approbate. extra de conſtitutionibus. c. ecclia.
¶ Preterea. niſi papa preeſſet in tempalibus ⁊ p
pter neceſſitatem eccle non poſſet diſpenſare in re
tentione alieni. ſicut rex francie ꝑpter neceſſitatē
regni ſui non habet auctoritatē tollēdi extra re-
gnū ſuum non ſubditos. ¶ Secunda opinio pōt
imaginari vidēdo tria. Primo ꝙ hic itelligo dei p̄-
cepta. ſcḋo de diſpēſatōe in gñali. ⁊ tertio de hoc
qḋ q̄rit ⁊ qḋ iplicat i argumētis. ¶ Quantū ad
p̄mū p̄cepta dina intelligo p̄cepta iuris natural.
q2 natura ē a deo īſtituta. ſcḋo p̄cepta poſitia ce-

rimōialia ⁊ iudiciaria ĩ veteri teſtō ⁊ no. ꝯſtituta:
q̄dā imediate a deo: q̄dā p angelos vt in veteri te-
ſtamento: q̄dā p mediatorē dei ⁊ hoim vt in euan-
gelijs. q̄dā p dei vicarios vt in ep̄lis ⁊ actib' apo
ſtolorꝫ. ¶ Scḋo de diſpēſatione dicēdum ꝙ ſicut
dictū eſt in primo addēdo ꝙ licet iure ſuo nō ꝯpe-
tat inferiori reuocare/diſpēſare/ iterpretari prece
ptū ſuperioris: cōpetit tñ ei inq̄tū ſuperior ad quē
p ſe hoc ptinet ſpecialiter ei cōmittit.
¶ Circa tertium ſunt tres concluſiones. Prima
ꝙ pape cōpetit generaliter interpretatio oim du-
biorꝫ in p̄ceptis diuinis vbicūq̄ ꝓbabiliter dubi-
taẜ. Secūda concluſio eſt ꝙ cōpetit vel ad eū pti-
net diſpēſatio in quibuſdā paucis. Tertia ꝙ reuo
catio in nullis. ¶ Pria cōcluſio apparet: q2 licet t. cõcluſio
iure cōmuni eius ſit iterpretari cui' eſt cōdere: q2
tñ legiſlator xp̄s a nobis receſſit: vicariū dereli-
quit illū q̄ habet plenitudinē poteſtatis in terris
ſaltē dubia in fide ⁊ morib' ⁊ oib' que ad deū pti-
nent declarādi. ſic eñ expediebat ꝑpter enigma-
ta fidei. Unde et in veteri lege ad ſacerdotes erāt
recurſus de dubijs legis dei quarū iterpretationi
qui nō ſtabat mortis re' fiebat. et de hoc ḋr extra
de teſtib'. ca. licet. niſi papa interp̄taẜ illud/in ore
duorꝫ vel trium q̄ſi nō paucorū ſed q̄ūq̄ plurium.
Itē de bapetiſmo. c. maiores. maiores eccle cau-
ſe ad ſedē ap̄licā ſunt referende: q2 petr' ꝓ oib' re
ſpondit. tu es xp̄s filius dei viui. Siue ergo de fi-
de ſiue de preceptis naturalis iuris/ſiue de ſacra
mētis ⁊ alijs legis diuine poſitiuis p̄ceptis ⁊ ſta-
tutis dubitatio emergat/declaratio ⁊ interpreta
tio ad papam pertinet intantum ꝙ eſt excōicatus
quicunq̄ contra interpretationē pape in talibus
aliquid docet. extra de here. ad abolendā. in prin
cipio. ſed poſtq̄ ſemel eccleſia romana in talibus
aliquam declarationem fecit: que ab vniuerſali ec
cleſia eſt recepta/non videtur ꝙ ipſa poſtea poſſit
aut debeat cōtrariam declarationem facere ⁊ pri-
mam reuocare: q2 eccleſia regitur ſpū ſancto: nec
tota errare poteſt: vt quod ſemel tota eccleſia re-
cepit tanq̄ verum/ qḋ poſtea cogaẜ recipere tāq̄
falſum non videtur. ſicut ſi modo vellet papa de-
clarare ꝙ ſpiritus ſanctus ꝓcedit a ſolo patre nō
a filio: aut ꝙ ſicut a duobus pricipijs non ſicut ab
vno non eſſet audiendus: quia contrarium decla-
ratum fuit in concilio lugdunenſi per Gregoriū
decimū. Nec obſtat ꝙ reuocata eſt declaratio ari
mienſis concilij: q2 non fuit concilium catholico-
rum vt vniuerſalis eccleſie: ſed conuenticula he-
reticorum. Unde quatuor concilia ſicut quatuor
euangelia recepit eccleſia. Dubia quidem con-
ciliorum poteſt papa declarare ſicut et euangelio
rum: ſed claras declarationes eorū de fide ⁊ mo
ribus non poteſt reuocare: ſed ſtatuta conciliorū
practica pōt imutare: q2 non eſt contra veritatē fi-
dei ꝙ exteriora opera noſtra mutentur: ſed ꝙ veri
tas diuinorum ⁊ articulorum mutetur eſt impoſ-
ſibile. Unde ſi eccleſia vno tempore credit vnum
alio tempore oppoſitum: oportet ꝙ alterum ſit in
errore. ſi autem in diuerſis temporibus contra-
ria operetur/poteſt eſſe ſine errore in morib'. pro-
pter quod papa poteſt contrarium concilij ſtatue
re nō ſentire. licet autē in oibus poſſit iterpretari
nō tamen diſpenſare: nā in preceptis legis nature
nō poteſt ſicut in habendo duas vxores in quo ſo
lus conditor diſpenſare potuit: vt ipſemet papa

dicit de diuorcijs.c.gaudemus. Similiter nec in preceptis poſitiuis vtriuſqꝫ teſtamenti a deo vel xp̄o imediate conſtitutis ſicut ꝙ homo nõ teneat̄ ad baptiſmum vel ad ꝯfeſſionem vel aliquod huiuſmodi.q꜡ in lege ſuperioris inferior non poteſt diſpenſare niſi inquantū ſibi committitur.non inuenitur aūt hoc cõmiſſum niſi ꝙ ad tempus ſpiritus ſanctus diſpenſauit de baptiſando in nomie dn̄i ieſu.vnde magis commiſſū ē imutare curſuꝫ nature ꝑ miracula ꝙ̄ dictamen iuris naturalis et ꝑcepta diuina diſpenſando.In ꝑceptis aūt poſitiuis appoſtoloꝝ petri ⁊ pauli vel omnium ſimul ꝗ̄uis in canone receptis poteſt papa diſpenſare. q꜡ non habet minorē auctoritatem ꝙ̄ ipſi habuerunt ſed ipſi in ſuiſmet ſtatutis aliq̄n diſpenſabāt ꝓmouendo bigamum aut ꝑcuſſorē aut neophitū. ergo ⁊ papa in omnibus talibus poteſt.

Queſtio ¶ Si vero iuxta hoc querat̄ vtrum in gradibus lege diuina ꝓhibitis ad matrimoniū poſſit diſpēſare ⁊ videretur ꝙ ſic in omnibus ꝑter primum qui eſt patris ad filiā ⁊ matris filiū:ſc̄m opinionē illaꝫ q̄ dicit ꝙ ille ſole ꝑſone iure naturali ſunt excluſe hoc ei poſito excluſio ceterarū eſſet pure cerimonialis vel iudicialis ⁊ ſic non ligaret in noua lege niſi quantū eſſet renouata.non eſt autē renouata per nouū teſtamentū.ſed ſolum per eccl̄ie ſtatutū que etiaꝫ plures gradus ꝓhibuit.ergo ſi papa poteſt diſpēſare in tertio ⁊ quarto gradu quos eccleſia adiecit.ſic ⁊ in ſecūdo et tertio quos lex moyſaica expreſſit.ſed q꜡ dicitur.C. de ep̄is et clericis .l. eum qui ꝓbabilē.de ſorore ⁊ ſi ſilibus.non ſoluꝫ de matre.ꝙ in talibus ꝑſonis nichil ſeu criminis naturale fedus eſtimari permittit non eſt probabile ꝙ de iure naturali liceat h̄re ſororē vel vxorem patris q̄ loco matris habetur ⁊ hm̄oi quas etiā lex ciuilis a matrimonio naturali rõne excludit ꝓpt̄ qꝺ dictum eſt diſpenſatiue relinquet homo patreꝫ ⁊ matrem et adherebit vxori ſue.q.d.poterit habere in vxorem oēm mulierē niſi matrem et filiā. q̄a ꝓ multiplicatione humani gn̄is:tunc neceſſe fuit h̄re ſororē ſuam.poſtmodū aūt non inuenitur hoc obſeruatū.ſed magis habebant plures vxores extraneas ꝙ̄ acciperēt ſorores ꝓprias.ꝓpter quod cū conſtet eſſe contra legem nature duas h̄re vxores.qꝺ tn̄ a tempore abrahe ſemꝑ vſqꝫ ad nouam legem diſpenſatiue licitū fuit.multomagis illud quod minus diu licuit.ſ.h̄re ſororem non niſi diſpenſatiue aliq̄n licuit.⁊ ſic natura ꝓhibuit ſed deꝰ q꜡ a principio neceſſe erat cõceſſit.⁊ ita papa diſpēſare non pōt in aliquo gradu ꝯſanguinitatis in lege diuina prohibito.q꜡ deus lege nature ꝓhibuit

¶ Idem videtur de gradibus affinitatis cum iure naturali par reuerentia exhibeatur ꝯſanguineis et affinibus .Mꝫ autē vxorem fratris premortui q̄ loco ſororis habet̄ accipere licebat ad ſuſcitandum prolem fratri mortuo ſine liberis. qꝺ etiam feciſſe legitur is q̄ genuit ioſeph virum marie erat ꝯ ius n̄ale/ſꝫ licebat ex dei diſpēſatione ꝙ papa facere non poteſt.q꜡ ſibi ꝑmiſſa non eſt . de iſta autem materia ſolet tangi extra de reſtitutiõe ſpoliatorum.c.litteras. dicetur infra.quarto li.di.40 et.41. ¶ De reuocatione autem dicenduꝫ ꝙ illa ꝑcepta nõ poteſt reuocare in quibus ipſe non pōt diſpenſare.q꜡ non licēt maiora illis quibus vetita ſunt minora.extra de ſent.excõ.cum illoꝝ ⁊ de re. iuris.Non dꝫ cui quod magis eſt/ licet qꝺ minus eſt non licere.ſed minus eſt diſpēſare ꝙ̄ reuocare. q꜡ omne totum eſt maius ſua pte.reuocare auteꝫ eſt legem totaliter abrogare quo ad oēm ꝑſonaꝫ locum et tempus. diſpenſare vero quo ad quoſdā vel quedam tempora vel loca.abſit enī ꝙ papa ꝑcepta iuris naturalis decalogi vel ſacramenta in quibus non poſſit diſpenſare poſſit reuocare. De preceptis autem poſitiuis ⁊ ſtatutis et ordinationibus eccleſie primitiue ſcriptis in canone in q̄bꝰ ipſe poteſt diſpenſare videret̄ ꝙ ipē illa poſſꝫ totaliter reuocare.q꜡ nõ minor poteſtas eſt in regimine eccl̄ie nunc ꝙ̄ tunc nec predeceſſor poteſt legeꝫ imponere ſucceſſori. quicq̄d ergo primitiua eccleſia potuit ſtatuere hoc moderna pōt deſtituere.

¶ Sed cõtrariū dicendū eſt ꝙ illa que auctoritate ſua ꝓpria ⁊ proprio inſtinctu fecit primitiua eccleſia pōt moderna deſtituere et reuocare. illa autem q̄ ex ſpeciali cõmiſſione et inſpiratiõe ſpūſſancti fecit nec ipſemet qui fecit vel qui fecerunt: nec moderni poſſunt deſtituere niſi quantū principal̄ committit:ſicut ſcriba legis imperialis/ vl̄ ꝓmulgator reuocare non poteſt niſi inquantū princeps iterum ſibi committit.quicquid aūt primitiua eccl̄ia fecit qꝺ in canone eſt receptuꝫ redditur a deo inſpiratum.Et ſimiliter dicenduꝫ ꝙ in quattuor conciliis principalibus fuit factum. ſpūſſanctus autē non ita ordinauit tertiam legem per quā noua reuocaretur ſicut nouam qua cerimonialia veteris et iudicialia quo ad litteram ſunt reuocata ita ꝙ in primitiua eccleſia apoſtoli quedā ordinauerunt non ſimpliciter ſed ad tp̄s. qꝺ reuocatū ē poſtea: ſicut legalia cum euāgelio obſeruare a iudeis et abſtinere a ſuffocato et ſanguine ⁊ celebrare in fermento:⁊ hm̄oi q̄ lapſu temporis ceſſauerunt.q̄dam autem dictante ſpū ſic ordinauerunt: vt imperpetuum ꝑmanerent.ſic tamen ꝙ ꝓ loco ⁊ tempore liceret diſpenſare: non tamē totaliter amouere.q꜡ ſic expedit eccleſie. et in talibus ipſis ⁊ ſucceſſoribus licuit diſpenſare eodeꝫ ſpiritu cõmittente:ſicut pꝫ ex ſancto ſanctoꝝ diſpenſantiū quomodo probaui multipliciter ſanctos veteris teſtamenti habuiſſe auctoritatem diſpenſandi q̄ fecerunt ꝙ alias non liceret ⁊ ſcriptura factū eorum cõmendat.non autem licet hm̄oi generaliter reuocare.q꜡ non eſt commiſſuꝫ vt apparet: q꜡ nullus ſanctorum hoc preſumpſit.et iterū cum ad regimen nature et magis gratie deus faciat qꝺ melius eſt:imo optimi eſt optima adducere: iō illud commiſit quod expedit ⁊ non aliud.vtile eſt autē eccleſie ꝙ aliquando cum bigamo et percuſſore ⁊ hm̄oi diſpenſetur.cum aliquando tales inueniantur meliores .non autem expedit ꝙ tales indifferenter ſicut ceteri promoueantur vnde illud commiſit iſtud ꝓhibuit.poteſt ergo papa in talibus ꝑticulariter diſpenſare ſed non poteſt ea generalit̄ ⁊ vniuerſaliter reuocare:ſicut vnam decretalem a ſe vel a predeceſſoribus editam. vnde notauit alanus extra de decimis.c.Licet:ꝙ papa poſſet concedere alicui laico ꝙ non ſolueret decimas vel ꝙ eas perciperet:non tamen omibus laicis hoc poſſet concedere vel imperpetuum legem generalem condendo.ſed tantum ex cauſa ad tempus diſpenſando.ſicut regibus dantur decime:etiam clericorum in ſubſidium terre ſancte. vel ob aliam iuſtā cauſam . ¶ Similiter videtur ꝙ ſummus pontifex poſſet diſpenſare in neceſſitate ꝙ liceret conſi

cere in fermento. ſed ꝙ faceret legem generalem
ꝙ nõ cõficeretur niſi in fermẽto nõ videt̃ ſibi per=
miſſum/ ⁊ ſic de ſilib⁹. Cuius ꝑceptũ eccl'ie ſit poſi=
tiuum: q2 ſupponim⁹ ꝙ a ſupnaturali ſpũs ſancti
inſpiratione ꝓceſſit. ⁊ ſilr nõ poſſet facere legem
ꝙ indifferẽter minores ordines ⁊ confirmatio ab
olb⁹ indifferẽter conferret̃/licet poſſit aliqb⁹ ſpe=
cialiter indulgere: nec forte de cõſecrationib⁹ ec=
cleſiarũ ⁊ hmõi ordinatis ab illis q̃ primicias ſpi
ritus acceperũt. Utrũ autẽ apl'i aliqua ordinaue
rint ſic a ſpũ ſancto ꝙ neq3 poſſint reuocari/neq3 i
eis poſſit diſpenſari/non videt̃ niſi dicam⁹ ab eis
aliqua ſacramẽta inſtituta. a quocũq3 eñ fuerint
inſtituta cũ ſint legis ⁊ eccleſie fundamenta et ad
ſalutẽ ſicut ꝑcepta decalogi ordiata/nõ videt̃ diſ=
penſatio ſicut nec reuocatio alicui cõmiſſa.
Ad rõnez in oppõm ¶ Ad argumentũ in opppoſitũ dicendũ ꝙ q̃ po=
teſt iure ſuo interpretari in dubijs/ põt diſpẽſare
nõ autẽ ſic papa põt iterꝑtari ius diuinũ ſ3 ꝓpriũ
qui autẽ ex ſola cõmiſſione legis cõditoris ſupe=
rioris legẽ põt iterpretari nõ ꝓpter hoc põt in ea
diſpẽſare/ſicut olim aliq̃ iuriſcõſulti iura interꝑ
tabant̃ ex principis cõmiſſione q̃ tñ cũ nullo pote
rant diſpenſare: q2 diligenter ſeruandi ſunt fines
mãdati: ſic ecõuerſo papa ep̃is cõmittit diſpenſa
tionẽ in multis ꝑceptis ſuis/nõ autẽ ſic declara=
tionem. ſic igit̃ pape cõmiſſa eſt a deo in omibus
interꝑtatio in his que a deo ꝑ puros hoies diſpẽ
ſatio: in nullo autẽ ſacre ſcripture reuocatio. et ꝑ
hoc patet ſolutio ad ſecundum.

¶ Queſtio tertia.

TErtio querit̃ vtrũ de⁹ poſſit
diſpẽſare in ꝑceptis genera=
libus ⁊ principijs iuris natu
Primũ argumentuz ralis. Et videt̃ ꝙ ſic: q2 ois
legiſlator ⁊ dñs poteſt totali
ter diſpẽſare i ol parte legis
ſue pma media ⁊ vltima idi=
ſtincte: ſed lex nature eſt a deo
ſicut dño ⁊ auctore. ꝗ etiam
In oppm quo ad ei⁹ pncipia poteſt de⁹ diſpẽſare. ¶ Cõtra.
principia iuris naturalis ſe habent in moralibus
ſicut dignitates in ſpeculatiuis: q2 ita ſunt animi
cõmunes ꝯceptiones note naturaliter ſicut illei
ſed de⁹ nõ põt facere cõtra illas miraculoſe. ꝗ nec
diſpenſare in iſtis gratioſe. ¶ Scd'a q̃ſtiũcula.
ULterius querit̃/vtrũ de⁹ poſſit diſpẽſare
Primum in ꝑceptis prime tabule. Et videt̃ ꝙ ſic:
q2 ad illa pertinet obſeruãtia ſabbati in
qua de⁹ diſpenſauit qñ machabei ſabba
to pugnauerũt/vel apl'i ſpicas cõfricauerũt/ ⁊ ſa=
natus tulit grabatũ/⁊ hmõi: q2 dñs eſt fili⁹ homi=
nis etiã ſabbati: ⁊ q2 obſeruãtia ſabbati tranſlata
In oppm eſt ad dñicã. ¶ Cõtra. de⁹ ſeipſum negare nõ po=
teſt/negaret autẽ ſi diſpẽſaret in ꝑceptis prime ta
bule que ordinant hoiem imediate in deũ quo or
dine ſublato nõ eſſet vltim⁹ finis: nec ꝑ cõſequens
primũ principiũ nec de⁹. ꝗ. ⁊c. ¶ Queſtiũcula. 3.
ULteri⁹ querit̃ vtrũ de⁹ poſſit diſpẽſare in
Primum preceptis ſecũde tabule. Et videt̃ ꝙ nõ
q2 illud qð eſt magis debituz eſt minus
diſpenſabile q̃ȝ illud qð eſt min⁹ debitũ:
ſed mendaciũ qð eſt minus indebitum q̃ȝ homici=
dium eſt indiſpenſabile. ergo multo magis homi
cidium. ¶ Contra. precepta ſecũde tabule ſe ha=
bẽt in moralib⁹ ſicut particulares cõcluſiones in
naturalibus: ſed in illis de⁹ diſpenſat miraculoſe.
ergo in iſtis poteſt gratioſe. ¶ Reſpõſio ad pmã Ad pmaz
queſtionẽ. Primo dicendũ ꝙ deus poteſt paſſim q̃ſtiũculã.
diſpenſare in cerimonialibus ⁊ iudicialib⁹ ſiue ſa
ſacramentalib⁹ ⁊ talibus poſitiuis: nullo autẽ mo
do in primis pricipijs iuris naturalis. ¶ Ex hoc
inferendũ eſt ꝙ de⁹ nõ põt ꝑcipere alicui malum
culpe cõiunctim niſi ꝑ accidens ſicut dictũ eſt de
his in primo. diſ. 47. ſed preter illa que ibi dicta
ſunt de iſta materia/videt̃ ꝙ de⁹ in ol materia mo
rali poſſit diſpẽſare indifferẽter ⁊ equaliter: q2 ſic
ſe habet bonitas ad moralia ſicut entitas ad natu
ralia: ſed de⁹ poteſt facere ad libitum de non ente
ens/⁊ ecõuerſo. ergo ⁊ de bono malũ/ ⁊ econuerſo
¶ Ad hoc dicendũ eſt ꝑ iterẽptionez maioris: q2
nõ ſic ſe habet eſſe ⁊ nõ eẽ ꝙ nichil ſupponit in na=
turalib⁹: et ideo de⁹ paſſim facit de nõ ente ens in
naturalibus ⁊ ecõuerſo/ſicut ſe habet debitum et
idebitũ in moralib⁹ ꝙ ſupponit entitatẽ: ſed ſicut
res naturalis exiſtẽs ſe habet ad illa q̃ debent̃ bo
nitati ſue nature/ſic creatura rationalis exñs ad
illa q̃ debent̃ ſue bonitati morali. ſic ergo de⁹ po=
teſt facere de ol nõ ente ens /et de ente nõ ens: ſed
ſuppoſito ꝙ ſit non poteſt facere qn habeat idq̃ð
deb3 habere eſſentialiter ſic ꝙ ſit hõ ⁊ non habeat
aiam: ſed bñ poteſt facere ꝙ nec ſit homo nec ha=
beat aiam. poteſt etiã facere ꝙ ſit homo ⁊ non ha
beat q̃ debent̃ bonitati accidentali: ſic poteſt face
re ꝙ creatura rationalis non ſit/⁊ ſic nec iuſta nec
iiuſta: nec debẽs aliqd nec debẽs oppoſitũ. ſuppo
ſito etiã ꝙ ſit poteſt facere de illo qð ꝑ accidens
ſe habet ad bonitatẽ moralez ꝙ illud fiat de iuſto
iiuſtũ/⁊ ecõuerſo. ſic eſt de quibuſdã ꝑceptis mo=
ralib⁹: nõ eñ abſtinẽdũ eſt ab homicidio ⁊ hmõi/
inq̃ȝtum eſt indebitũ: nec obedire oportet parenti
niſi inq̃ȝtũ debitũ: ſ3 in illis q̃ ꝑ ſe pmo ⁊ eſſentia=
liter ſe habent ad bonitatẽ moralẽ ſicut iuſtũ exe=
quendũ/iniuſtũ fugiendũ. ⁊c. nulla cadit diſpẽſa=
tio ſuppoſito ꝙ creatura rationalis ſit. ¶ Ad ar Ad rõnez in oppõm
gumentum dicendũ ꝙ legiſlator nõ põt diſpẽſare
in illa parte legis q̃ eſt fundamẽtũ olm aliarũ ex
parte ſui vel ex parte ppl'i/ puta ſi ꝑ certã legẽ ipſe
eſt dñs ciuis ⁊ ille obeditiu⁹/in hac diſpenſare nõ
poteſt: q2 diſpẽſatio eſt ſupioris ad inferiorẽ: pro=
pter qð non eſt in eo qð deſtruit hũc ordinem: q2
nullus effectus poteſt ſtare deſtruẽdo ſuã cauſam
cõſeruantẽ/⁊ ita ẽ hic ꝙ creatura rationalis non
eſt capax alicuius legis niſi mediãte lẽge nature
quo ad prima ſua principia generalia. vnde cũ diſ
penſatio ſit priuilegiũ ⁊ lex ꝑuata oportet ꝙ fun=
det̃ in iſtis principijs/⁊ ſic nõ põt ſup ea.
¶ Ad ſecundã queſtionẽ dicendũ ꝙ precepta pri
me tabule accipiuntur ⁊ negatiue ⁊ affirmatiue: ⁊
ſecundo modo accepta poſſunt cõſiderari q̃ȝtũ ad
hoc ꝙ obligant ſemꝑ. Item q̃ȝtum ad hoc ꝙ non
obligant ad ſemꝑ ſed loco ⁊ tempore. ¶ Quãtũ
ad pmũ ergo dico ꝙ oia ſunt ſimplr indiſpẽſabi=
lia: quia omne preceptum quod intrinſece icludit
rationem illiciti eſt indiſpenſabile: alr eſſet ſimul
licitum et illicitum. ſic autem eſt in propoſito. er=
go. ⁊c. Maior eſt clara. Probatio minoris. cũ tñ
ꝑ precepta prime tabule homo ordinetur bene ad
deum quantuum poteſt ꝑ legem nature omne qð
ex nature prohibet deo inferri eſt ꝑ illa preceptis

pꝛohibitũ:ſicut diſcredere deo/ deſperare de deo/
odire deum/deſpicere deum/ ⁊ oīa hmōi.cõſtat au
tem ꝙ iſta eſſentialiter includũt maliciam ⁊ ratio
nem indebiti:qꝛ illud ſemꝑ eſt indebitum cuiꝰop=
poſitũ ſemꝑ eſt debitũ:ſed deum amare/reuereri/
et hmōi ſemꝑ eſt debitũ vt ſtatim ꝓbabiꝉ.ergo op
2. ꝯcluſio poſitũ ſemꝑ eſt indebitũ. ¶ Quantũ ad ſecundũ
adhuc dico ꝙ ꝑcepta ꝑme tabule ſumpta affirma
tiue inq̃tũ obligãt ſemꝑ ſunt idiſpēſabilia :qꝛ ſcꝫ
obligatio qua creatura rationalis teneꝉ deo per
legem nature manēte natura non poteſt amoueri
qꝛ creatura rationalis ad hoc ꝙ eſt dei factura de
bet eſſe deo ſubdita ⁊ ſubiecta:⁊ qꝛ eſt ad imaginē
eius creata debet diligere/in eū ſperare/credere/
obedire/⁊ oīa que lex nature dicat.cum ergo ma=
nente cauſa maneat effectus:ſed ex hoc ꝙ creatu
ra rationalis eſt ad iſta obligata eſt q̃diu creatu=
ra eſt ratõ debiti amoueri nõ poteſt.ſed ꝑceptũ af
firmatiuum a quo nõ poteſt amoueri ratio debiti
3. ꝯcluſio. non eſt diſpenſabile.ergo.⁊c. ¶ Quantum ad ter
tium dicendum ꝙ ſi diceretꝉ ꝙ ſi precepta ꝑme ta=
bule put ſunt affirmatiua dicerenꝉ obligare ꝓ lo
co ⁊ tempoꝛe ⁊ nõ eſſet aliquod tempꝰ determina=
tum/ſicut adhuc nõ eſſent diſpenſabilia ꝓpꝛie lo=
quendo:qꝛ diſpēſatio eſt q̃ſi obligatio ꝑcepti que
eſt amouetur.ſi ergo non ſim obligatus ad actuꝫ
credendi/ſperandi/vel reuerēdi/aut colēdi/exer
cendi niſi ꝓ loco ⁊ tempoꝛe cū nõ ſit locus et tēpꝰ
q̃ſi deus vult me aliꝭ occupari/ ſic nūq̃ implēdo
pꝛeceptum nunq̃ tranſgrederetur deo non diſpē=
ſante ſꝫm obligationem vel magis executionē diſ=
ferente ꝑ totam vitam meā ſi de eius licētia aliꝭ
occuparer.⁊ ſic oībus modis precepta pꝛime ta=
bule eſſent indiſpēſabilia. Sed videtur ꝙ ius na=
turale licet non limitet tempus preceptis ſuis af=
firmatiuis:vult tamē ea ſemꝑ impleri in vita/ ⁊ ſi
non pluries ſaltem aliq̃ñ vel ſemel/quādo ſunt ta
lia que neceſſitatem non requirunt.qđ dico quia
pꝛeceptum de elemoſina non obligaret ad aliquā
hoꝛam totius vite niſi neceſſitas ꝓ qua pꝛincipa=
liter eſt occurrat:ſed precepta quibus natura iu=
bet deum honoꝛari et amare et coli non ſunt pꝛo=
pter neceſſitatem dei ſed magis hominis qui ſem
per indiget dei auxilio. Unde contra legem natu
re faceret qui toto tempoꝛe vite ſue de deo non co
gitaret nec aliquo actu interioꝛi in deum non ten
deret nec oꝛaret.ergo homo debet aliquādo in vi
ta ſua ferri in deum actu itellectus ⁊ affectus:ſed
deus poteſt auferre rationem iſtiꝰ debiti/nõ q̃deꝫ
ꝙ non teneaꝉ homo ad iſta abſoluta vt dicit ſecun
da cõcluſio:aut ꝙ poſſit facere licite oppoſita vt
dicit pꝛima:ſed ꝙ nõ teneaꝉ homo ad iſta exequē=
da in effectu actuali ꝓ nunc ſi doꝛmiat vel pugnet
aut ſtudeat vel hmōi.⁊ ſic poteſt deus facere iſto
die ſic craſtino vſq; ad moꝛtem ꝙ homo nūq̃ actu
de deo cogitauerit nec tamen peccauerit deo obli
gationem legis nature debitam amouēdi quo ad
executionē ⁊ non ſolum pꝛolongando:ſed ſic non
erit diſpenſatio ꝓpꝛie dicta. ¶ Ad argumentum
Ad rõnes in oppoſi dicendum ꝙ obſeruantia ſabbati cerimonialiter
accepta diſpenſabilis erat:imo ⁊ reuocata eſt per
chꝛiſtum:ſed pꝛout moꝛalis ⁊ naturalis nūq̃ per
chꝛiſtum.ergo ꝑ pꝛeceptuꝫ decalogi precipiꝉ actꝰ
latrie/⁊ ꝓhibetur ydolatria:que ⁊ ſi habeat crea=
turam ꝓ obiecto:habet tamen deum pꝛo fine pꝛi
mo.ſic ꝙ oꝛdinet hominem imediate in deū ſicut
ad finem.⁊ ſic diſpenſabile eſt ꝙ homo non impen
dat deo actu latriam:ſed non ꝙ debeat deo latriā
abſolute vel ꝙ debeat ydolatriā creature. per ſe=
cundū pꝛecipitur reuerentia ad deum in iurando
in ſperando: ⁊ pꝛohibetur piurium et deſperatio/
que etiam non ſunt diſpenſabilia niſi quo ad actū
affirmatiuum ad quem eſt obligatio. Per ter=
tium quies in deo: per amoꝛem et contemplatio=
nem et oꝛationem ⁊ fidē ⁊ ꝓhibenꝉ oppoſita.poſ=
ſet etiam ad hoc adduci quieſcere agere peruerſe
qđ eſt actus penitendi:cuius etiam finis pꝛimus
eſt deus ſicut latrie.et de complacēdo in peccato
non poteſt eſſe diſpenſatio: nec de obligatione ad
penitendum vel ſatiſfaciendum deo abſolute quo
vſq; ſatiſfecerit de tēpoꝛe ſic vt de aliꝭ. ¶ Scien
dum tamen ꝙ actus fidei/ſpei/caritatis et latrie:
ſꝫm ꝙ excedunt cognitionem nature ſic non conti
nentur explicite ſub preceptis iſtis que ſunt natu
ralia ſed ſolum implicite. tota ergo pꝛima tabula
continetur in diligēdo deū ex toto coꝛde.⁊c. quo
ꝑcipitur quicquid natura ꝑcipit creature rationa
li facere imediate ad deum vel ꝓpter deum: ⁊ pꝛo
hibetur quicquid natura ꝓhibet facere cõtra deū
imediate.licet enim caritas faciat omnia fieri im
mediate ꝓpter deum:nõ tamen actus virtutū mo
ralium ſic habent ex natura ſua deum pꝛo imme=
diato:ſiue ſicut actus latrie ⁊ penitentie/ pꝛopter
quod magis harum actus cadunt ſub ꝑcepto pꝛi=
me tabule q̃ aliarum moꝛalium.
¶ Ad vltimam queſtionem pꝛimo videndum eſt Solutio
de pꝛimo precepto pꝛime tabule affirmatiuo. Ho 3. q̃ſtionis
noꝛa patrem. quod eſt diliges pꝛimum tuuꝫ ſicut
teipſum.ꝙ in illo poteſt deus ſimpliciter diſpenſa
re. Scđo ꝙ poteſt etiā in aliꝭ lex negatiuis. Ter
tio an poſſit in mendacio pꝛopter argumentum.
¶ Pꝛobatur autem pꝛimū vbi ſupra ſcꝫ.47. diſ.
pꝛimi.ꝑ differentiam oꝛdinis rerum ad deū et ad 1. cõcluſio
inuicem:qꝛ non poteſt papa cum ſua iuriſditione
homines eximere/ cum eximere ſit actus iuriſdi=
ctionis/et ꝑ conſequens ſuperioꝛis ad ſubditum:
poteſt tamen alios ab alioꝛum iuriſditionibꝰ exi=
mere et ſibi ſoli ſudere. ſic etiam non poteſt deus
creationem a ſui ſubiectiõe eximere:quin ſibi de=
beat honoꝛem ⁊ amoꝛem: ſed creationem que alte
ri lege nature debet honoꝛem poteſt facere non ſo
lum ꝙ teneatur honoꝛare nunc/imo etiam ꝙ nūq̃
et ꝙ ſimpliciter non debeat ei honoꝛem:imo ꝙ de
honoꝛet ⁊ vituperet et ſpuat in faciem patris ſui.
eſt ergo ſenſus litteralis. Honoꝛa patrem tuuꝫ.⁊c.
diliges pꝛoximum tuum ſicut teipſum. hoc eſt be=
ne velis/benedic/benefac pꝛoximo tuo quantum
naturalis ratio dictat ibi eſſe faciēdum coꝛde/ lin
gua/et opere. In quibus omnibus deꝰ poteſt diſ=
penſare ꝓpter quod licet patrem ⁊ matrem odi=
re et etiam iterficere/⁊ dicere neſcio vos.
¶ Quo ad ſecūdum videtur ſimiliter ꝙ in omni=
bus deus poteſt diſpenſare:quis qui diligit pꝛoxi
mum ſuum legem impleuit. Sicut eñ tota ſecun
da tabula affirmatiue continetur in hoc/ diliges
pꝛimum tuū:ita ⁊ negatiua in hoc/ ne oderis fra
trem tuum in coꝛde tuo: qꝛ negatiua fundatur in
affirmatiua. nec teneoꝛ non odire nec non nocere
pꝛoximo niſi qꝛ teneoꝛ diligere ⁊ benefacere.ſi er=
go poteſt diſpēſari in precepto affirmatiuo diligē
di ⁊ benefaciendi/poteſt ꝑ conſequens in negati=
uis non odiendi nec nocendi: qꝛ ſi poteſt amoue=

et ratio debiti a cauſa poteſt etiam ab effectu: eſt
igitur ſenſus litteralis ſex preceptorum illorũ nõ
nocere proximo animo/lingua/facto/ in perſona
coniuncta in ſubſtantia ſua contra legem nature:
ſed deus poteſt facere ꝙ liceat nocere in omni ca
ſu inquo lex nature ꝓhibet. ergo deus poteſt diſ-
penſare in omnibus preceptis negatiuis ſecunde
tabule. quando eñ dicit/ Non occides contra ſcꝫ
legem nature: hoc eſt inſontem manu non interfi-
cies. hoc autem licet deo diſpenſante ſicut in im̃o
latione yſaac. Item non mechaberis contra legẽ
nec mulieres cognoſcẽdo/ quod eſt habere duas
vxores/ vel cognoſcendo nõ matrimonialiter iũ-
ctam: quia ſimplex fornicatio eſt cõtra legẽ natu-
re. et tamen vtrũq; deo diſpenſare licuit. Exẽplũ
primi in omnibus patriarchis ſcꝫ Abraham/ Ja
cob/ Moyſes/ Dauid/ ⁊ hmõi. Exemplum ſecun
di in Oſee. Non furaberis .i. nõ contractabis rem
alienam inuito domino particulari innocẽte. hoc
autem licet in caſu etiã dominio non trãſlato. vbi
lex naturalis prohibet. Non dices contra proxi-
mum tuum. ⁊c. i. non nocebis proximo verbo con
tra legem nature. ſi aũt deus poteſt licentiare ad
nocendum gladio/ multo magis verbo. vt pona-
tur exemplum de Petro qui diſpenſante deo cri-
men occultum ſaphire ⁊ ananie diuulgauit forte
contra legem nature dño diſpenſante: ſed de men
dacio dicetur poſtea. Non concupiſces. ⁊c. id eſt
non nocebis animo contra legem nature quod ta
men eſt diſpenſabile/ cum ſit minus animo tantũ
ꝙ̃ animo ſimul/ ⁊ nõ vel verbo. et ſic de aliis ſicut
dictum eſt in primo. diſtinc. 47.

¶ De tertio ſiue mendacium reducatur ad prece- 3. cõcluſiõ.
ptum prime tabule/ non periurabis. ſiue ſecunde.
non dices falſum teſtimoniũ. Dicendũ ꝙ cũ men-
dacium ſit falſe vocis ſignificatio intentione falle
di prout includit tñ nocumẽtum proximi/ eſt diſ-
penſabile: q2 licet nocere occidẽdo/ multo magis
decipiendo vt credat falſa pro veris/ quod in mul
tis eſt minimum nocumentum: ſed quo ad periu-
rium inquantum includit irreuerentiam dei/ certũ
eſt non vere diſpenſabile: ſed quo ad mendacium
aut ſimplex qđ eſt falſa vocis ſignificatio ſcienter
videtur diſpenſabile: q2 ordo creature ad creatu-
ram poteſt deo diſpenſante auferri/ maxime minꝰ
debitus: ſed ordo filii ad patrem honorandum eſt
magis debitus ꝙ̃ verbi ad animum repreſentan-
dum: quia oppoſitum eſt magis indebitum cum
ſit mortale iſtud veniale. ergo cũ illud ſit diſpẽſa
bile ⁊ iſtud. Sed dicendum ꝙ non. quia preter or-
dinem verbi ad animum ſi deus diſpenſaret inclu
deretur ordo debitus creature ad deum: q2 deus
per creationem mentiretur/ qđ pro eodẽ eſt acſi p
ſe qui cum ſit veritas mentiri non poteſt.

¶ Ad illud autem quod arguitur de ordine ma-
gis debiti/ et ad principale dicendum ꝙ conſequẽ
ter aliquid eſt magis debitũ extenſiue. id eſt quã-
tum magis eſt ei inſeparabiliter adiũcta ratio de-
biti vel indebiti tanto eſt minus diſpẽſabile/ licet
ſit minus debitum intenſiue: et ita eſt in menda-
cio cuius ratio indebiti ſit minor ꝙ̃ in his que cõ
trariantur preceptis aliis: eſt tamen inſeparabi-
lior.

¶ Explicit tertium ſcriptū cla-
riſſimi doctoris dñi Petri de pa-
lude patriarche Jheroſolymita
ni ordinis predicatoꝝ ꝙ diligēti
opa Reuerendi magiſtri fratris
petri de nouimagio: ſacre theolo
gie bacchalarii formati/ ac ordis
predicatoꝝ pñtati emuſſicatum
ac nunc primo impreſſum Par-
rhiſiis: impendio honeſti/ ac pro
bi viri Claudii cheuallon: libra
rii Pariſieñ. in edib⁹ ſancti chri
ſtophori ꝓpe collegiuꝫ Camera
ceñ. cōmorantis. Anno dñi Mil
leſimo quingēteſimo decimoſep
timo, mēſis Septēbris, die. xvi.